พระวินัยปิฎกบาลี

ฉบับฉัฏฐสังคายนา

โดยได้รับการอนุเคราะห์จาก Vipassana Research Institute

ปาราชิกปาฬิ

๚ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส๚

วินยปิฏเก

ปาราชิกปาฬิ

เวรญฺชกณฺฑํ

๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวรญฺชายํ วิหรติ นเฬรุปุจิมนฺทมูเล มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ๚ อสฺโสสิ โข เวรญฺโช พฺราหฺมโณ – “สมโณ ขลุ, โภ, โคตโม สกฺยปุตฺโต สกฺยกุลา ปพฺพชิโต เวรญฺชายํ วิหรติ นเฬรุปุจิมนฺทมูเล มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ๚ ตํ โข ปน ภวนฺตํ โคตมํ เอวํ กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต – ‘อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควา [ภควาติ (สฺยา.), ที. นิ. ๑.๑๕๗, อพฺภุคฺคตาการน ปน สเมติ]๚ โส อิมํ โลกํ สเทวกํ สมารกํ สพฺรหฺมกํ สสฺสมณพฺราหฺมณึ ปชํ สเทวมนุสฺสํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทติ๚ โส ธมฺมํ เทเสติ อาทิกลฺยาณํ มชฺเฌกลฺยาณํ ปริโยสานกลฺยาณํ สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ; เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ ปกาเสติ; สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทสฺสนํ โหตี’”ติ๚

๒. [อิโต ปรํ ยาว ปารา. ๑๕-๑๖ ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามีติ ปาโฐ อ. นิ. ๘.๑๑] อถ โข เวรญฺโช พฺราหฺมโณ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ๚ สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ ๚ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข เวรญฺโช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “สุตํ เมตํ, โภ โคตม – ‘น สมโณ โคตโม พฺราหฺมเณ ชิณฺเณ วุฑฺเฒ มหลฺลเก อทฺธคเต วโยอนุปฺปตฺเต อภิวาเทติ วา ปจฺจุฏฺเฐติ วา อาสเนน วา นิมนฺเตตี’ติ๚ ตยิทํ, โภ โคตม, ตเถว? น หิ ภวํ โคตโม พฺราหฺมเณ ชิณฺเณ วุฑฺเฒ มหลฺลเก อทฺธคเต วโยอนุปฺปตฺเต อภิวาเทติ วา ปจฺจุฏฺเฐติ วา อาสเนน วา นิมนฺเตติ? ตยิทํ, โภ โคตม, น สมฺปนฺนเมวา”ติ๚

“นาหํ ตํ, พฺราหฺมณ, ปสฺสามิ สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย ยมหํ อภิวาเทยฺยํ วา ปจฺจุฏฺเฐยฺยํ วา อาสเนน วา นิมนฺเตยฺยํ๚ ยญฺหิ, พฺราหฺมณ, ตถาคโต อภิวาเทยฺย วา ปจฺจุฏฺเฐยฺย วา อาสเนน วา นิมนฺเตยฺย, มุทฺธาปิ ตสฺส วิปเตยฺยา”ติ๚

๓. “อรสรูโป ภวํ โคตโม”ติ? “อตฺถิ ขฺวาส, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘อรสรูโป สมโณ โคตโม’ติฯ เย เต, พฺราหฺมณ, รูปรสา สทฺทรสา คนฺธรสา รสรสา โผฏฺฐพฺพรสา เต ตถาคตสฺส ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา [อนภาวกตา (สี.) อนภาวํคตา (สฺยา.)] อายตึ อนุปฺปาทธมฺมาฯ อยํ โข, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘อรสรูโป สมโณ โคตโม’ติ, โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสี”ติฯ

๔. “นิพฺโภโค ภวํ โคตโม”ติ? “อตฺถิ ขฺวาส, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘นิพฺโภโค สมโณ โคตโม’ติฯ เย เต, พฺราหฺมณ, รูปโภคา สทฺทโภคา คนฺธโภคา รสโภคา โผฏฺฐพฺพโภคา เต ตถาคตสฺส ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมาฯ อยํ โข, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘นิพฺโภโค สมโณ โคตโม’ติ, โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสี”ติฯ

๕. “อกิริยวาโท ภวํ โคตโม”ติ? “อตฺถิ ขฺวาส, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘อกิริยวาโท สมโณ โคตโม’ติฯ อหญฺหิ, พฺราหฺมณ, อกิริยํ วทามิ กายทุจฺจริตสฺส วจีทุจฺจริตสฺส มโนทุจฺจริตสฺสฯ อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ อกิริยํ วทามิฯ อยํ โข, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘อกิริยวาโท สมโณ โคตโม’ติ, โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสี”ติฯ

๖. “อุจฺเฉทวาโท ภวํ โคตโม”ติ? “อตฺถิ ขฺวาส, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘อุจฺเฉทวาโท สมโณ โคตโม’ติฯ อหญฺหิ, พฺราหฺมณ, อุจฺเฉทํ วทามิ ราคสฺส โทสสฺส โมหสฺสฯ อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ อุจฺเฉทํ วทามิฯ อยํ โข, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘อุจฺเฉทวาโท สมโณ โคตโม’ติ, โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสี”ติฯ

๗. “เชคุจฺฉี ภวํ โคตโม”ติ? “อตฺถิ ขฺวาส, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘เชคุจฺฉี สมโณ โคตโม’ติฯ อหญฺหิ, พฺราหฺมณ, ชิคุจฺฉามิ กายทุจฺจริเตน วจีทุจฺจริเตน มโนทุจฺจริเตนฯ อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สมาปตฺติยา ชิคุจฺฉามิฯ อยํ โข, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘เชคุจฺฉี สมโณ โคตโม’ติ, โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสี”ติฯ

๘. “เวนยิโก ภวํ โคตโม”ติ? “อตฺถิ ขฺวาส, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘เวนยิโก สมโณ โคตโม’ติฯ อหญฺหิ, พฺราหฺมณ, วินยาย ธมฺมํ เทเสมิ ราคสฺส โทสสฺส โมหสฺสฯ อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ วินยาย ธมฺมํ เทเสมิฯ อยํ โข, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘เวนยิโก สมโณ โคตโม’ติ, โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสี”ติฯ

๙. “ตปสฺสี ภวํ โคตโม”ติ? “อตฺถิ ขฺวาส, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘ตปสฺสี สมโณ โคตโม’ติ ฯ ตปนียาหํ, พฺราหฺมณ, ปาปเก อกุสเล ธมฺเม วทามิ, กายทุจฺจริตํ วจีทุจฺจริตํ มโนทุจฺจริตํฯ ยสฺส โข, พฺราหฺมณ , ตปนียา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมา ตมหํ ตปสฺสีติ วทามิฯ ตถาคตสฺส โข, พฺราหฺมณ, ตปนียา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา ป

หีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมาฯ อยํ โข, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘ตปสฺสี สมโณ โคตโม’ติ, โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสี’’ติฯ

๑๐. ‘‘อปคพฺโภ ภวํ โคตโม’’ติ? ‘‘อตฺถิ ขฺวาส, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘อปคพฺโภ สมโณ โคตโม’ติฯ ยสฺส โข, พฺราหฺมณ, อายตึ คพฺภเสยฺยา ปุนพฺภวาภินิพฺพตฺติ ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมา ตมหํ อปคพฺโภติ วทามิฯ ตถาคตสฺส โข, พฺราหฺมณ, อายตึ คพฺภเสยฺยา ปุนพฺภวาภินิพฺพตฺติ ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมาฯ อยํ โข, พฺราหฺมณ, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ‘อปคพฺโภ สมโณ โคตโม’ติ, โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสิ’’ฯ

๑๑. ‘‘เสยฺยถาปิ, พฺราหฺมณ, กุกฺกุฏิยา อณฺฑานิ อฏฺฐ วา ทส วา ทฺวาทส วาฯ ตานสฺสุ กุกฺกุฏิยา สมฺมา อธิสยิตานิ สมฺมา ปริเสทิตานิ สมฺมา ปริภาวิตานิฯ โย นุ โข เตสํ กุกฺกุฏจฺฉาปกานํ ปฐมตรํ ปาทนขสิขาย วา มุขตุณฺฑเกน วา อณฺฑโกสํ ปทาเลตฺวา โสตฺถินา อภินิพฺภิชฺเชยฺย, กินฺติ สฺวาสฺส วจนีโย – ‘‘เชฏฺโฐ วา กนิฏฺโฐ วา’’ติ? ‘‘เชฏฺโฐติสฺส, โภ โคตม, วจนีโยฯ โส หิ เนสํ เชฏฺโฐ โหตี’’ติฯ ‘‘เอวเมว โข อหํ, พฺราหฺมณ, อวิชฺชาคตาย ปชาย อณฺฑภูตาย ปริโยนทฺธาย อวิชฺชณฺฑโกสํ ปทาเลตฺวา เอโกว โลเก อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธึ อภิสมฺพุทฺโธฯ สฺวาหํ, พฺราหฺมณ, เชฏฺโฐ เสฏฺโฐ โลกสฺส’’ฯ

‘‘อารทฺธํ โข ปน เม, พฺราหฺมณ, วีริยํ [วิริยํ (สี. สฺยา.)] อโหสิ อสลฺลีนํ, อุปฏฺฐิตา สติ อสมฺมุฏฺฐา [อปฺปมฺมุฏฺฐา (สี. สฺยา.)], ปสฺสทฺโธ กาโย อสารทฺโธ, สมาหิตํ จิตฺตํ เอกคฺคํฯ โส โข อหํ, พฺราหฺมณ, วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ธมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหาสึฯ วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ อวิตกฺกํ อวิจารํ สมาธิชํ ปีติสุขํ ทุติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหาสึฯ ปีติยา จ วิราคา อุเปกฺขโก จ วิหาสึ สโต จ สมฺปชาโน, สุขญฺจ กาเยน ปฏิสํเวเทสึ , ยํ ตํ อริยา อาจิกฺขนฺติ – ‘อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหารี’ติ ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหาสึฯ สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมา อทุกฺขมสุขํ อุเปกฺขาสติปาริสุทฺธึ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหาสึฯ

๑๒. ‘‘โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ วิคตูปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปตฺเต ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมสึฯ โส อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรามิ , เสยฺยถิทํ – เอกมฺปิ ชาตึ ทฺเวปิ ชาติโย ติสฺโสปิ ชาติโย จตสฺโสปิ ชาติโย ปญฺจปิ ชาติโย ทสปิ ชาติโย วีสมฺปิ ชาติโย ตึสมฺปิ ชาติโย จตฺตาลีสมฺปิ ชาติโย ปญฺญาสมฺปิ ชาติโย ชาติสตมฺปิ, ชาติสหสฺสมฺปิ ชาติสตสหสฺสมฺปิ, อเนเกปิ สํวฏฺฏกปฺเป อเนเกปิ วิวฏฺฏกปฺเป อเนเกปิ สํวฏฺฏวิวฏฺฏกปฺเป – ‘อมุตฺราสึ เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขปฺปฏิสํเวที เอวมายุปริยนฺโต; โส ตโต จุโต อมุตฺร อุทปาทึ; ตตฺราปาสึ เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขปฺปฏิสํเวที เอวมายุปริยนฺโต; โส ตโต จุโต อิธูปปนฺโน’ติฯ อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรามิฯ อยํ โข เม, พฺราหฺมณ, รตฺติยา ปฐมยาเม ปฐมา วิชฺชา อธิคตา, อวิชฺชา วิหตา, วิชฺชา อุปฺปนฺนา, ตโม วิหโต, อาโลโก อุปฺปนฺโน – ยถา ตํ อปฺปม

ตฺตสฺส อาตาปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหรโตฯ อยํ โข เม, พฺราหฺมณ, ปฐมาภินิพฺภิทา อโหสิ กุกฺกุฏจฺฉาปกสฺเสว อณฺฑโกสมฺหาฯ

๑๓. ''โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ วิคตูปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปตฺเต สตฺตานํ จุตูปปาตญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมสึ ฯ โส ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน [อติกฺกนฺตมานุสฺสเกน (ก.)] สตฺเต ปสฺสามิ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณฯ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานามิ – 'อิเม วต โภนฺโต สตฺตา กายทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา วจีทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา มโนทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อุปวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา; เต กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปนฺนาฯ อิเม วา ปน โภนฺโต สตฺตา กายสุจริเตน สมนฺนาคตา วจีสุจริเตน สมนฺนาคตา มโนสุจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิกา สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา; เต กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปนฺนา'ติฯ อิติ ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสามิ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณฯ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานามิฯ อยํ โข เม, พฺราหฺมณ, รตฺติยา มชฺฌิเม ยาเม ทุติยา วิชฺชา อธิคตา, อวิชฺชา วิหตา, วิชฺชา อุปฺปนฺนา, ตโม วิหโต, อาโลโก อุปฺปนฺโน – ยถา ตํ อปฺปมตฺตสฺส อาตาปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหรโตฯ อยํ โข เม, พฺราหฺมณ, ทุติยาภินิพฺภิทา อโหสิ กุกฺกุฏจฺฉาปกสฺเสว อณฺฑโกสมฺหาฯ

๑๔. ''โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ วิคตูปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปตฺเต อาสวานํ ขยญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมสึฯ โส 'อิทํ ทุกฺข'นฺติ ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสึ, 'อยํ ทุกฺขสมุทโย'ติ ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสึ, 'อยํ ทุกฺขนิโรโธ'ติ ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสึ, 'อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา'ติ ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสึ; 'อิเม อาสวา'ติ ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสึ, 'อยํ อาสวสมุทโย'ติ ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสึ, 'อยํ อาสวนิโรโธ'ติ ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสึ, 'อยํ อาสวนิโรธคามินี ปฏิปทา'ติ ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสึฯ ตสฺส เม เอวํ ชานโต เอวํ ปสฺสโต กามาสวาปิ จิตฺตํ วิมุจฺจิตฺถ ภวาสวาปิ จิตฺตํ วิมุจฺจิตฺถ อวิชฺชาสวาปิ จิตฺตํ วิมุจฺจิตฺถฯ วิมุตฺตสฺมึ วิมุตฺตมิติ ญาณํ อโหสิฯ 'ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายา'ติ อพฺภญฺญาสึฯ อยํ โข เม, พฺราหฺมณ, รตฺติยา ปจฺฉิเม ยาเม ตติยา วิชฺชา อธิคตา, อวิชฺชา วิหตา, วิชฺชา อุปฺปนฺนา, ตโม วิหโต, อาโลโก อุปฺปนฺโน – ยถา ตํ อปฺปมตฺตสฺส อาตาปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหรโตฯ อยํ โข เม, พฺราหฺมณ, ตติยาภินิพฺภิทา อโหสิ – กุกฺกุฏจฺฉาปกสฺเสว อณฺฑโกสมฺหา''ติฯ

๑๕. เอวํ วุตฺเต, เวรญฺโช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ – ''เชฏฺโฐ ภวํ โคตโม, เสฏฺโฐ ภวํ โคตโม! อภิกฺกนฺตํ, โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ, โภ โคตม!! เสยฺยถาปิ, โภ โคตม, นิกฺกุชฺชิตํ วา อุกฺกุชฺเชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย – จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ, เอวเมวํ โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต ฯ เอสาหํ ภวนฺตํ โคตมํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ ฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คตํฯ อธิวาเสตุ จ เม ภวํ โคตโม เวรญฺชายํ วสฺสาวาสํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา''ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข เวรญฺโช พฺราหฺมโณ ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

๑๖. เตน โข ปน สมเยน เวรญฺชา ทุพฺภิกฺขา โหติ ทฺวีหิติกา เสตฏฺฐิกา สลากาวุตฺตา น สุกรา อุญฺเฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ เตน โข ปน สมเยน อุตฺตราปถกา [อุตฺตราหกา (สี.)] อสฺสวาณิชา [อสฺสวณิชา (ก.)] ปญฺจมตฺเตหิ อสฺสสเตหิ เวรญฺชํ วสฺสาวาสํ อุปคตา โหนฺติฯ เตหิ อสฺสมณฺฑลิกาสุ ภิกฺขูนํ ปตฺถปตฺถปุลกํ [ปตฺถปตฺถมูลกํ (ก.)] ปญฺญตฺตํ โหติฯ ภิกฺขู ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เวรญฺชํ ปิณฺฑาย ปวิสิตฺวา ปิณฺฑํ อลภมานา อสฺสมณฺฑลิกาสุ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปตฺถปตฺถปุลกํ อารามํ อาหริตฺวา อุทุกฺขเล โกฏฺเฏตฺวา โกฏฺเฏตฺวา ปริภุญฺชนฺติฯ อายสฺมา ปนานนฺโท ปตฺถปุลกํ สิลายํ ปิสิตฺวา ภควโต อุปนาเมติฯ ตํ ภควา ปริภุญฺชติฯ

อสฺโสสิ โข ภควา อุทุกฺขลสทฺทํฯ ชานนฺตาปิ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ, ชานนฺตาปิ น ปุจฺฉนฺติ; กาลํ วิทิตฺวา ปุจฺฉนฺติ, กาลํ วิทิตฺวา น ปุจฺฉนฺติ; อตฺถสํหิตํ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ, โน อนตฺถสํหิตํฯ อนตฺถสํหิเต เสตุฆาโต ตถาคตานํฯ ทฺวีหิ อากาเรหิ พุทฺธา ภควนฺโต ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉนฺติ – ธมฺมํ วา เทเสสฺสาม, สาวกานํ วา สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามาติ [ปญฺญาเปสฺสามาติ (สี. สฺยา.)]ฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – "กึ นุ โข โส, อานนฺท, อุทุกฺขลสทฺโท"ติ? อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิ ฯ "สาธุ สาธุ, อานนฺท! ตุมฺเหหิ, อานนฺท สปฺปุริเสหิ วิชิตํฯ ปจฺฉิมา ชนตา สาลิมํโสทนํ อติมญฺญิสฺสตี"ติฯ

๑๗. อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน [มหาโมคฺคลาโน (ก.)] เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ภควนฺตํ เอตทโวจ – "เอตรหิ, ภนฺเต, เวรญฺชา ทุพฺภิกฺขา ทฺวีหิติกา เสตฏฺฐิกา สลากาวุตฺตาฯ น สุกรา อุญฺเฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ อิมิสฺสา, ภนฺเต, มหาปถวิยา เหฏฺฐิมตลํ สมฺปนฺนํ – เสยฺยถาปิ ขุทฺทมธุํ อนีลกํ เอวมสฺสาทํฯ สาธาหํ, ภนฺเต, ปถวึ ปริวตฺเตยฺยํฯ ภิกฺขู ปปฺปฏโกชํ ปริภุญฺชิสฺสนฺตี"ติฯ "เย ปน เต, โมคฺคลฺลาน, ปถวินิสฺสิตา ปาณา เต กถํ กริสฺสสี"ติ? "เอกาหํ, ภนฺเต, ปาณึ อภินิมฺมินิสฺสามิ – เสยฺยถาปิ มหาปถวีฯ เย ปถวินิสฺสิตา ปาณา เต ตตฺถ สงฺกาเมสฺสามิฯ เอเกน หตฺเถน ปถวึ ปริวตฺเตสฺสามี"ติฯ "อลํ, โมคฺคลฺลาน, มา เต รุจฺจิ ปถวึ ปริวตฺเตตุํฯ วิปลฺลาสมฺปิ สตฺตา ปฏิลเภยฺยุ"นฺติฯ "สาธุ, ภนฺเต, สพฺโพ ภิกฺขุสงฺโฆ อุตฺตรกุรุํ ปิณฺฑาย คจฺเฉยฺยา"ติฯ "อลํ, โมคฺคลฺลาน, มา เต รุจฺจิ สพฺพสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส อุตฺตรกุรุํ ปิณฺฑาย คมน"นฺติฯ

๑๘. อถ โข อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – "กตเมสานํ โข พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พฺรหฺมจริยํ น จิรฏฺฐิติกํ อโหสิ; กตเมสานํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ อโหสี"ติ? อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต สายนฺหสมยํ [สายณฺหสมยํ (สี.)] ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – "อิธ มยฺหํ, ภนฺเต, รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – 'กตเมสานํ โข พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พฺรหฺมจริยํ น จิรฏฺฐิติกํ อโหสิ, กตเมสานํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ อโหสี'ติฯ 'กตเมสานํ นุ โข, ภนฺเต, พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พฺรหฺมจริยํ น จิรฏฺฐิติกํ อโหสิ, กตเมสานํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ อโหสี'"ติ?

“ภควโต จ, สาริปุตฺต, วิปสฺสิสฺส ภควโต จ สิขิสฺส ภควโต จ เวสฺสภุสฺส พฺรหฺมจริยํ น จิรฏฺฐิติกํ อโหสิ ฯ ภควโต จ, สาริปุตฺต, กกุสนฺธสฺส ภควโต จ โกณาคมนสฺส ภควโต จ กสฺสปสฺส พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ อโหสี”ติฯ

๑๙. “โก นุ โข , ภนฺเต, เหตุ โก ปจฺจโย, เยน ภควโต จ วิปสฺสิสฺส ภควโต จ สิขิสฺส ภควโต จ เวสฺสภุสฺส พฺรหฺมจริยํ น จิรฏฺฐิติกํ อโหสี”ติ? “ภควา จ, สาริปุตฺต, วิปสฺสี ภควา จ สิขี ภควา จ เวสฺสภู กิลาสุโน อเหสุํ สาวกานํ วิตฺถาเรน ธมฺมํ เทเสตุํฯ อปฺปกญฺจ เนสํ อโหสิ สุตฺตํ เคยฺยํ เวยฺยากรณํ คาถา อุทานํ อิติวุตฺตกํ ชาตกํ อพฺภุตธมฺมํ เวทลฺลํฯ อปญฺญตฺตํ สาวกานํ สิกฺขาปทํฯ อนุทฺทิฏฺฐํ ปาติโมกฺขํฯ เตสํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อนฺตรธาเนน พุทฺธานุพุทฺธานํ สาวกานํ อนฺตรธาเนน เย เต ปจฺฉิมา สาวกา นานานามา นานาโคตฺตา นานาชจฺจา นานากุลา ปพฺพชิตา เต ตํ พฺรหฺมจริยํ ขิปฺปญฺเญว อนฺตรธาเปสุํฯ เสยฺยถาปิ, สาริปุตฺต, นานาปุปฺผานิ ผลเก นิกฺขิตฺตานิ สุตฺเตน อสงฺคหิตานิ ตานิ วาโต วิกิรติ วิธมติ วิทฺธํเสติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ยถา ตํ สุตฺเตน อสงฺคหิตตฺตาฯ เอวเมว โข, สาริปุตฺต, เตสํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อนฺตรธาเนน พุทฺธานุพุทฺธานํ สาวกานํ อนฺตรธาเนน เย เต ปจฺฉิมา สาวกา นานานามา นานาโคตฺตา นานาชจฺจา นานากุลา ปพฺพชิตา เต ตํ พฺรหฺมจริยํ ขิปฺปญฺเญว อนฺตรธาเปสุํฯ

“อกิลาสุโน จ เต ภควนฺโต อเหสุํ สาวเก เจตสา เจโต ปริจฺจ โอวทิตุํฯ ภูตปุพฺพํ, สาริปุตฺต, เวสฺสภู ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อญฺญตรสฺมึ ภึสนเก [ภีสนเก (ก.)] วนสณฺเฑ สหสฺสํ ภิกฺขุสงฺฆํ เจตสา เจโต ปริจฺจ โอวทติ อนุสาสติ – ‘เอวํ วิตกฺเกถ, มา เอวํ วิตกฺกยิตฺถ; เอวํ มนสิกโรถ, มา เอวํ มนสากตฺถ [มนสากริตฺถ (ก.)]; อิทํ ปชหถ, อิทํ อุปสมฺปชฺช วิหรถา’ติฯ อถ โข, สาริปุตฺต, ตสฺส ภิกฺขุสหสฺสสฺส เวสฺสภุนา ภควตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน เอวํ โอวทิยมานานํ เอวํ อนุสาสิยมานานํ อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจึสุฯ ตตฺร สุทํ, สาริปุตฺต, ภึสนกสฺส วนสณฺฑสฺส ภึสนกตสฺมึ โหติ – โย โกจิ อวีตราโค ตํ วนสณฺฑํ ปวิสติ, เยภุยฺเยน โลมานิ หํสนฺติฯ อยํ โข, สาริปุตฺต, เหตุ อยํ ปจฺจโย เยน ภควโต จ วิปสฺสิสฺส ภควโต จ สิขิสฺส ภควโต จ เวสฺสภุสฺส พฺรหฺมจริยํ น จิรฏฺฐิติกํ อโหสี”ติฯ

๒๐. “โก ปน, ภนฺเต, เหตุ โก ปจฺจโย เยน ภควโต จ กกุสนฺธสฺส ภควโต จ โกณาคมนสฺส ภควโต จ กสฺสปสฺส พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ อโหสี”ติ? “ภควา จ, สาริปุตฺต, กกุสนฺโธ ภควา จ โกณาคมโน ภควา จ กสฺสโป อกิลาสุโน อเหสุํ สาวกานํ วิตฺถาเรน ธมฺมํ เทเสตุํฯ พหุญฺจ เนสํ อโหสิ สุตฺตํ เคยฺยํ เวยฺยากรณํ คาถา อุทานํ อิติวุตฺตกํ ชาตกํ อพฺภุตธมฺมํ เวทลฺลํ, ปญฺญตฺตํ สาวกานํ สิกฺขาปทํ, อุทฺทิฏฺฐํ ปาติโมกฺขํฯ เตสํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อนฺตรธาเนน พุทฺธานุพุทฺธานํ สาวกานํ อนฺตรธาเนน เย เต ปจฺฉิมา สาวกา นานานามา นานาโคตฺตา นานาชจฺจา นานากุลา ปพฺพชิตา เต ตํ พฺรหฺมจริยํ จิรํ ทีฆมทฺธานํ ฐเปสุํฯ เสยฺยถาปิ, สาริปุตฺต, นานาปุปฺผานิ ผลเก นิกฺขิตฺตานิ สุตฺเตน สุสงฺคหิตานิ ตานิ วาโต น วิกิรติ น วิธมติ น วิทฺธํเสติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ยถา ตํ สุตฺเตน สุสงฺคหิตตฺตาฯ เอวเมว โข, สาริปุตฺต, เตสํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อนฺตรธาเนน พุทฺธานุพุทฺธานํ สาวกานํ อนฺตรธาเนน เย เต ปจฺฉิมา สาวกา นานานามา นานาโคตฺตา นานาชจฺจา นานากุลา ปพฺพชิตา เต ตํ พฺรหฺมจริยํ จิรํ ทีฆมทฺธานํ ฐเปสุํฯ อยํ โข, สาริปุตฺต, เหตุ อยํ ปจฺจโย เยน ภควโต จ กกุสนฺธสฺส ภควโต จ โกณาคมนสฺส ภควโต จ กสฺสปสฺส พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ อโหสี”ติฯ

๒๑. อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลึ ปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – "เอตสฺส, ภควา, กาโล! เอตสฺส, สุคต, กาโล! ยํ ภควา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปยฺย [ปญฺญาเปยฺย (สี. สฺยา.)], อุทฺทิเสยฺย ปาติโมกฺขํ, ยถยิทํ พฺรหฺมจริยํ อทฺธนิยํ อสฺส จิรฏฺฐิติก"นฺติฯ "อาคเมหิ ตฺวํ, สาริปุตฺต ! อาคเมหิ ตฺวํ, สาริปุตฺต! ตถาคโตว ตตฺถ กาลํ ชานิสฺสติฯ น ตาว, สาริปุตฺต, สตฺถา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปติ อุทฺทิสติ [น อุทฺทิสติ (สี.)] ปาติโมกฺขํ ยาว น อิเธกจฺเจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สงฺเฆ ปาตุภวนฺติฯ ยโต จ โข, สาริปุตฺต, อิเธกจฺเจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สงฺเฆ ปาตุภวนฺติ, อถ สตฺถา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปติ อุทฺทิสฺสติ ปาติโมกฺขํ เตสํเยว อาสวฏฺฐานียานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตายฯ น ตาว, สาริปุตฺต, อิเธกจฺเจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สงฺเฆ ปาตุภวนฺติ ยาว น สงฺโฆ รตฺตญฺญุมหตฺตํ ปตฺโต โหติฯ ยโต จ โข, สาริปุตฺต, สงฺโฆ รตฺตญฺญุมหตฺตํ ปตฺโต โหติ อถ อิเธกจฺเจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สงฺเฆ ปาตุภวนฺติ, อถ, สตฺถา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปติ อุทฺทิสติ ปาติโมกฺขํ เตสํเยว อาสวฏฺฐานียานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตายฯ น ตาว, สาริปุตฺต, อิเธกจฺเจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สงฺเฆ ปาตุภวนฺติ, ยาว น สงฺโฆ เวปุลฺลมหตฺตํ ปตฺโต โหติฯ ยโต จ โข, สาริปุตฺต, สงฺโฆ เวปุลฺลมหตฺตํ ปตฺโต โหติ, อถ อิเธกจฺเจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สงฺเฆ ปาตุภวนฺติ, อถ สตฺถา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปติ อุทฺทิสติ ปาติโมกฺขํ เตสํเยว อาสวฏฺฐานียานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตายฯ น ตาว, สาริปุตฺต, อิเธกจฺเจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สงฺเฆ ปาตุภวนฺติ, ยาว น สงฺโฆ ลาภคฺคมหตฺตํ ปตฺโต โหติฯ ยโต จ โข, สาริปุตฺต, สงฺโฆ ลาภคฺคมหตฺตํ ปตฺโต โหติ, อถ อิเธกจฺเจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สงฺเฆ ปาตุภวนฺติ, อถ สตฺถา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปติ อุทฺทิสติ ปาติโมกฺขํ เตสํเยว อาสวฏฺฐานียานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตายฯ น ตาว, สาริปุตฺต, อิเธกจฺเจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สงฺเฆ ปาตุภวนฺติ, ยาว น สงฺโฆ พาหุสจฺจมหตฺตํ ปตฺโต โหติฯ ยโต จ โข, สาริปุตฺต, สงฺโฆ พาหุสจฺจมหตฺตํ ปตฺโต โหติ, อถ อิเธกจฺเจ อาสวฏฺฐานียา ธมฺมา สงฺเฆ ปาตุภวนฺติ, อถ สตฺถา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปติ อุทฺทิสติ ปาติโมกฺขํ เตสํเยว อาสวฏฺฐานียานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตายฯ นิรพฺพุโท หิ, สาริปุตฺต, ภิกฺขุสงฺโฆ นิราทีนโว อปคตกาฬโก สุทฺโธ สาเร ปติฏฺฐิโตฯ อิเมสญฺหิ, สาริปุตฺต, ปญฺจนฺนํ ภิกฺขุสตานํ โย ปจฺฉิมโก ภิกฺขุ โส โสตาปนฺโน อวินิปาตธมฺโม นิยโต สมฺโพธิปรายโณ"ติฯ

๒๒. อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – "อาจิณฺณํ โข ปเนตํ, อานนฺท, ตถาคตานํ เยหิ นิมนฺติตา วสฺสํ วสนฺติ, น เต อนปโลเกตฺวา ชนปทจาริกํ ปกฺกมนฺติฯ อายามานนฺท, เวรญฺชํ พฺราหฺมณํ อปโลเกสฺสามา"ติฯ "เอวํ ภนฺเต"ติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข ภควา นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย อายสฺมตา อานนฺเทน ปจฺฉาสมเณน เยน เวรญฺชสฺส พฺราหฺมณสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข เวรญฺโช พฺราหฺมโณ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข เวรญฺชํ พฺราหฺมณํ ภควา เอตทโวจ – "นิมนฺติตมฺห ตยา, พฺราหฺมณ , วสฺสํวุฏฺฐา [วสฺสํวุตฺถา (สี. สฺยา. ก.)], อปโลเกม ตํ, อิจฺฉาม มยํ ชนปทจาริกํ ปกฺกมิตุ"นฺติฯ "สจฺจํ, โภ โคตม, นิมนฺติตตฺถ มยา วสฺสํวุฏฺฐา; อปิ จ, โย เทยฺยธมฺโม โส น ทินฺโนฯ ตญฺจ โข โน อสนฺตํ, โนปิ อทาตุกมฺยตา, ตํ กุเตตฺถ ลพฺภา พหุกิจฺจา ฆราวาสา พหุกรณียาฯ อธิวาเสตุ เม ภวํ โคตโม สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา"ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข ภควา เวรญฺชํ พฺราหฺมณํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ อถ โข เวรญฺโช พฺราหฺมโณ ตสฺสา รตฺติ

ยา อจฺจเยน สเก นิเวสเน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ – "กาโล, โภ โคตม, นิฏฺฐิตํ ภตฺต"นฺติฯ

๒๓. อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน เวรญฺชสฺส พฺราหฺมณสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนฯ อถ โข เวรญฺโช พฺราหฺมโณ พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ [โอณีตปตฺตปาณึ (ก.)] ติจีวเรน อจฺฉาเทสิ, เอกเมกญฺจ ภิกฺขุํ เอกเมเกน ทุสฺสยุเคน อจฺฉาเทสิฯ อถ โข ภควา เวรญฺชํ พฺราหฺมณํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เวรญฺชายํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา อนุปคมฺม โสเรยฺยํ สงฺกสฺสํ กณฺณกุชฺชํ เยน ปยาคปติฏฺฐานํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปยาคปติฏฺฐาเน คงฺคํ นทึ อุตฺตริตฺวา เยน พาราณสี ตทวสริฯ อถ โข ภควา พาราณสิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน เวสาลี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน เวสาลี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายนฺติฯ

เวรญฺชภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๑. ปฐมปาราชิกํ

สุทินฺนภาณวาโร

๒๔. เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยา อวิทูเร กลนฺทคาโม นาม อตฺถิ [กลนฺทคาโม นาม โหติ (สี.), กลนฺทคาโม โหติ (สฺยา.)]ฯ ตตฺถ สุทินฺโน นาม กลนฺทปุตฺโต เสฏฺฐิปุตฺโต โหติฯ อถ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต สมฺพหุเลหิ [สมฺปหูเลหิ (สี.)] สหายเกหิ สทฺธึ เวสาลึ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยน ฯ เตน โข ปน สมเยน ภควา มหติยา ปริสาย ปริวุโต ธมฺมํ เทเสนฺโต นิสินฺโน โหติฯ อทฺทส โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ภควนฺตํ มหติยา ปริสาย ปริวุตํ ธมฺมํ เทเสนฺตํ นิสินฺนํฯ ทิสฺวานสฺส เอตทโหสิ – “ยํนูนาหมฺปิ ธมฺมํ สุเณยฺย”นฺติฯ อถ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต เยน สา ปริสา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนสฺส โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส เอตทโหสิ – “ยถา ยถา โข อหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สุกรํ อคารํ อชฺฌาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริสุทฺธํ สงฺขลิขิตํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ; ยํนูนาหํ เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพเชยฺย”นฺติฯ อถ โข สา ปริสา ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

๒๕. อถ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต อจิรวุฏฺฐิตาย ปริสาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ยถา ยถาหํ, ภนฺเต, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ , นยิทํ สุกรํ อคารํ อชฺฌาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริสุทฺธํ สงฺขลิขิตํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ; อิจฺฉามหํ, ภนฺเต, เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํฯ ปพฺพาเชตุ มํ ภควา”ติฯ “อนุญฺญาโตสิ ปน ตฺวํ, สุทฺทินฺน, มาตาปิตูหิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา”ติ? “น โข อหํ, ภนฺเต, อนุญฺญาโต มาตาปิตูหิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา”ติฯ “น โข, สุทินฺน, ตถาคตา อนนุญฺญาตํ มาตาปิตูหิ ปุตฺตํ ปพฺพาเชนฺตี”ติฯ “โสหํ, ภนฺเต, ตถา กริสฺสามิ ยถา มํ มาตาปิตโร อนุชานิสฺสนฺติ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา”ติฯ

๒๖. อถ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต เวสาลิยํ ตํ กรณียํ ตีเรตฺวา เยน กลนฺทคาโม เยน มาตาปิตโร เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มาตาปิตโร เอตทโวจ – “อมฺมตาตา, ยถา ยถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สุกรํ อคารํ อชฺฌาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริสุทฺธํ สงฺขลิขิตํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ; อิจฺฉามหํ เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํฯ อนุชานาถ มํ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา”ติฯ เอวํ วุตฺเต สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส มาตาปิตโร สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ เอตทโวจุํ – “ตฺวํ โขสิ, ตาต สุทินฺน, อมฺหากํ เอกปุตฺตโก ปิโย มนาโป สุเขธิโต สุขปริหโตฯ น ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, กิญฺจิ ทุกฺขสฺส ชานาสิฯ มรเณนปิ มยํ เต อกามกา วินา ภวิสฺสาม, กึ ปน มยํ ตํ ชีวนฺตํ อนุชานิสฺสาม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา”ติฯ ทุติยมฺปิ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต มาตาปิตโร เอตทโวจ – “อมฺมตาตา, ยถา ยถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สุกรํ อคารํ อชฺฌาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริสุทฺธํ สงฺขลิขิตํ พฺรหฺมจริยํ จ

ริตุํ; อิจฺฉามหํ เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํฯ อนุชา นาถ มํ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติฯ ทุติยมฺปิ โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส มาตาปิตโร สุทินฺนํ กล นฺทปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ''ตฺวํ โขสิ, ตาต สุทินฺน, อมฺหากํ เอกปุตฺตโก ปิโย มนาโป สุเขธิโต สุขปริหโตฯ น ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, กิญฺจิ ทุกฺขสฺส ชานาสิฯ มรเณนปิ มยํ เต อกามกา วินา ภวิสฺสาม, กึ ปน มยํ ตํ ชีวนฺตํ อนุชานิสฺ สาม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติ! ตติยมฺปิ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต มาตาปิตโร เอตทโวจ – ''อมฺม ตาตา , ยถา ยถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สุกรํ อคารํ อชฺฌาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริสุ ทฺธํ สงฺขลิขิตํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ; อิจฺฉามหํ เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อน คาริยํ ปพฺพชิตุํ ฯ อนุชานาถ มํ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติฯ ตติยมฺปิ โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส มาตาปิตโร สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ''ตฺวํ โขสิ, ตาต สุทินฺน, อมฺหากํ เอกปุตฺตโก ปิโย มนาโป สุเขธิ โต สุขปริหโตฯ น ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, กิญฺจิ ทุกฺขสฺส ชานาสิฯ มรเณนปิ มยํ เต อกามกา วินา ภวิสฺสาม, กึ ปน มยํ ตํ ชีวนฺตํ อนุชานิสฺสาม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติ!

๒๗. อถ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต – ''น มํ มาตาปิตโร อนุชานนฺติ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติ, ตตฺเถว อนนฺตรหิตาย ภูมิยา นิปชฺชิ – อิเธว เม มรณํ ภวิสฺสติ ปพฺพชฺชา วาติฯ อถ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต เอกมฺปิ ภตฺตํ น ภุญฺชิ, ทฺเวปิ ภตฺตานิ น ภุญฺชิ, ตีณิปิ ภตฺตานิ น ภุญฺชิ, จตฺตาริปิ ภตฺตานิ น ภุญฺชิ, ปญฺจปิ ภตฺ ตานิ น ภุญฺชิ, ฉปิ ภตฺตานิ น ภุญฺชิ, สตฺตปิ ภตฺตานิ น ภุญฺชิฯ

๒๘. อถ โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส มาตาปิตโร สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ''ตฺวํ โขสิ, ตาต สุ ทินฺน, อมฺหากํ เอกปุตฺตโก ปิโย มนาโป สุเขธิโต สุขปริหโตฯ น ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, กิญฺจิ ทุกฺขสฺส ชานาสิฯ มรเณนปิ มยํ เต อกามกา วินา ภวิสฺสาม, กึ ปน มยํ ตํ ชีวนฺตํ อนุชานิสฺสาม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาย? อุฏฺเฐหิ, ตาต สุทินฺน, ภุญฺช จ ปิว จ ปริจาเรหิ จ, ภุญฺชนฺโต ปิวนฺโต ปริจาเรนฺโต กาเม ปริภุญฺชนฺโต ปุญฺญา นิ กโรนฺโต อภิรมสฺสุฯ น ตํ มยํ อนุชานาม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติฯ เอวํ วุตฺเต สุทินฺโน กลนฺท ปุตฺโต ตุณฺหี อโหสิฯ ทุติยมฺปิ โข…เป…. ตติยมฺปิ โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส มาตาปิตโร สุทินฺนํ กลนฺท ปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ''ตฺวํ โขสิ, ตาต สุทินฺน, อมฺหากํ เอกปุตฺตโก ปิโย มนาโป สุเขธิโต สุขปริหโตฯ น ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, กิญฺจิ ทุกฺขสฺส ชานาสิฯ มรเณนปิ มยํ เต อกามกา วินา ภวิสฺสาม, กึ ปน มยํ ตํ ชีวนฺตํ อนุชานิสฺ สาม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาย! อุฏฺเฐหิ, ตาต สุทินฺน, ภุญฺช จ ปิว จ ปริจาเรหิ จ, ภุญฺชนฺโต ปิวนฺโต ปริจาเรนฺโต กาเม ปริภุญฺชนฺโต ปุญฺญานิ กโรนฺโต อภิรมสฺสุฯ น ตํ มยํ อนุชานาม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติฯ ตติยมฺปิ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ตุณฺหี อโหสิฯ

อถ โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส สหายกา เยน สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา สุ ทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ''ตฺวํ โขสิ, สมฺม สุทินฺน, มาตาปิตูนํ เอกปุตฺตโก ปิโย มนาโป สุเขธิโต สุข ปริหโตฯ น ตฺวํ, สมฺม สุทินฺน, กิญฺจิ ทุกฺขสฺส ชานาสิฯ มรเณนปิ เต มาตาปิตโร อกามกา วินา ภวิสฺสนฺติ, กึ ปน ตํ ชีวนฺตํ อนุชานิสฺสนฺติ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชาย! อุฏฺเฐหิ, สมฺม สุทินฺน, ภุญฺช จ ปิว จ ปริจาเรหิ จ, ภุญฺชนฺโต ปิวนฺโต ปริจาเรนฺโต กาเม ปริภุญฺชนฺโต ปุญฺญานิ กโรนฺโต อภิรมสฺสุ, น ตํ มาตาปิตโร อนุชานิ สฺสนฺติ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติฯ เอวํ วุตฺเต, สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ตุณฺหี อโหสิฯ ทุติยมฺปิ โข…

เป.... ตติยมฺปิ โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส สหายกา สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ เอตทโวจุํ – “ตุวํ โขสิ, สมฺม สุทินฺน...เป.... ตติยมฺปิ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ตุณฺหี อโหสิฯ

๒๙. อถ โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส สหายกา เยน สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส มาตาปิตโร เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส มาตาปิตโร เอตทโวจุํ – “อมฺมตาตา, เอโส สุทินฺโน อนนฺตรหิตาย ภูมิยา นิปนฺโน – ‘อิเธว เม มรณํ ภวิสฺสติ ปพฺพชฺชา วา’ติฯ สเจ ตุมฺเห สุทินฺนํ นานุชานิสฺสถ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาย, ตตฺเถว มรณํ อาคมิสฺสติฯ สเจ ปน ตุมฺเห สุทินฺนํ อนุชานิสฺสถ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาย, ปพฺพชิตมฺปิ นํ ทกฺขิสฺสถฯ สเจ สุทินฺโน นาภิรมิสฺสติ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาย, กา ตสฺส อญฺญา คติ ภวิสฺสติ, อิเธว ปจฺจาคมิสฺสติฯ อนุชานาถ สุทินฺนํ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา”ติฯ “อนุชานาม , ตาตา, สุทินฺนํ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา”ติฯ อถ โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส สหายกา เยน สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ เอตทโวจุํ – “อุฏฺเฐหิ, สมฺม สุทินฺน, อนุญฺญาโตสิ มาตาปิตูหิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา”ติฯ

๓๐. อถ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต – “อนุญฺญาโตมฺหิ กิร มาตาปิตูหิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา”ติ, หฏฺโฐ อุทคฺโค ปาณินา คตฺตานิ ปริปุญฺฉนฺโต วุฏฺฐาสิฯ อถ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต กติปาหํ พลํ คาเหตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อนุญฺญาโต [อนุญฺญาโตมฺหิ (สี. สฺยา.)] อหํ, ภนฺเต, มาตาปิตูหิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายฯ ปพฺพาเชตุ มํ ภควา”ติ ฯ อลตฺถ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, อลตฺถ อุปสมฺปทํฯ อจิรูปสมฺปนฺโน จ ปนายสฺมา สุทินฺโน เอวรูเป ธุตคุเณ สมาทาย วตฺตติ, อารญฺญิโก โหติ ปิณฺฑปาติโก ปํสุกูลิโก สปทานจาริโก, อญฺญตรํ วชฺชิคามํ อุปนิสฺสาย วิหรติฯ

เตน โข ปน สมเยน วชฺชี ทุพฺภิกฺขา โหติ ทฺวีหิติกา เสตฏฺฐิกา สลากาวุตฺตา, น สุกรา อุญฺเฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส เอตทโหสิ – “เอตรหิ โข วชฺชี ทุพฺภิกฺขา ทฺวีหิติกา เสตฏฺฐิกา สลากาวุตฺตา, น สุกรา อุญฺเฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ พหู โข ปน เม เวสาลิยํ ญาตี อฑฺฒา มหทฺธนา มหาโภคา ปหูตชาตรูปรชตา ปหูตวิตฺตูปกรณา ปหูตธนธญฺญาฯ ยํนูนาหํ ญาตี อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยํ! ญาตี มํ [ญาตกาปิ มํ (สฺยา.)] นิสฺสาย ทานานิ ทสฺสนฺติ ปุญฺญานิ กริสฺสนฺติ, ภิกฺขู จ ลาภํ ลจฺฉนฺติ, อหญฺจ ปิณฺฑเกน น กิลมิสฺสามี”ติฯ อถ โข อายสฺมา สุทินฺโน เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน เวสาลี เตน ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน เยน เวสาลี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ อายสฺมา สุทินฺโน เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ อสฺโสสุํ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ญาตกา – “สุทินฺโน กิร กลนฺทปุตฺโต เวสาลึ อนุปฺปตฺโต”ติฯ เต อายสฺมโต สุทินฺนสฺส สฏฺฐิมตฺเต ถาลิปาเก ภตฺตาภิหารํ อภิหรึสุฯ อถ โข อายสฺมา สุทินฺโน เต สฏฺฐิมตฺเต ถาลิปาเก ภิกฺขูนํ วิสฺสชฺเชตฺวา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย กลนฺทคามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ กลนฺทคาเม สปทานํ ปิณฺฑาย จรมาโน เยน สกปิตุ นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิฯ

๓๑. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ญาติทาสี อาภิโทสิกํ กุมฺมาสํ ฉฑฺเฑตุกามา [ฉฏฺเฏตุกามา (ก.)] โหติฯ อถ โข อายสฺมา สุทินฺโน តํ ญาติทาสึ เอตทโวจ – “สเจ ตํ, ภคินิ, ฉฑฺฑนียธมฺมํ , อิธ เม

ปตฺเต อากิรา”ติฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ญาติทาสี ตํ อาภิโทสิกํ กุมฺมาสํ อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปตฺเต อากิรนฺตี หตฺถานญฺจ ปาทานญฺจ สรสฺส จ นิมิตฺตํ อคฺคเหสิฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ญาติทาสี เยนายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตรํ เอตทโวจ – “ยคฺเฆยฺเย, ชาเนยฺยาสิ, อยฺยปุตฺโต สุทินฺโน อนุปฺปตฺโต”ติฯ “สเจ, เช, ตฺวํ สจฺจํ ภณสิ, อทาสึ ตํ กโรมี”ติฯ

๓๒. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา สุทินฺโน ตํ อาภิโทสิกํ กุมฺมาสํ อญฺญตรํ กุฏฺฏมูลํ [กุฑฺฑมูลํ (สี. สฺยา.)] นิสฺสาย ปริภุญฺชติฯ ปิตาปิ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส กมฺมนฺตา อาคจฺฉนฺโต อทฺทส อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ ตํ อาภิโทสิกํ กุมฺมาสํ อญฺญตรํ กุฏฺฏมูลํ นิสฺสาย ปริภุญฺชนฺตํ ฯ ทิสฺวาน เยนายสฺมา สุทินฺโน เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – “อตฺถิ นาม, ตาต สุทินฺน, อาภิโทสิกํ กุมฺมาสํ ปริภุญฺชิสฺสสิ! นนุ นาม, ตาต สุทินฺน, สกํ เคหํ คนฺตพฺพ”นฺติ? “อคมิมฺห [อคมมฺหา (ก.)] โข เต คหปติ, เคหํฯ ตโตยํ อาภิโทสิโก กุมฺมาโส”ติฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปิตา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส พาหายํ คเหตฺวา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – “เอหิ, ตาต สุทินฺน, ฆรํ คมิสฺสามา”ติฯ อถ โข อายสฺมา สุทินฺโน เยน สกปิตุ นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปิตา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – “ภุญฺช, ตาต สุทินฺนา”ติฯ “อลํ, คหปติ, กตํ เม อชฺช ภตฺตกิจฺจ”นฺติฯ “อธิวาเสหิ, ตาต สุทินฺน, สฺวาตนาย ภตฺต”นฺติฯ อธิวาเสสิ โข อายสฺมา สุทินฺโน ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข อายสฺมา สุทินฺโน อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

๓๓. อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน หริเตน โคมเยน ปถวึ โอปุญฺชาเปตฺวา [โอปุญฺฉาเปตฺวา (สี. สฺยา.)] ทฺเว ปุญฺเช การาเปสิ – เอกํ หิรญฺญสฺส, เอกํ สุวณฺณสฺสฯ ตาว มหนฺตา ปุญฺชา อเหสุํ, โอรโต ฐิโต ปุริโส ปารโต ฐิตํ ปุริสํ น ปสฺสติ; ปารโต ฐิโต ปุริโส โอรโต ฐิตํ ปุริสํ น ปสฺสติฯ เต ปุญฺเช กิลญฺเชหิ ปฏิจฺฉาทาเปตฺวา มชฺเฌ อาสนํ ปญฺญาเปตฺวา ติโรกรณียํ ปริกฺขิปิตฺวา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกํ อามนฺเตสิ – “เตน หิ, วธุ, เยน อลงฺกาเรน อลงฺกตา ปุตฺตสฺส เม สุทินฺนสฺส ปิยา อโหสิ มนาปา เตน อลงฺกาเรน อลงฺกรา”ติฯ “เอวํ, อยฺเย”ติ, โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตุยา ปจฺจสฺโสสิฯ

๓๔. อถ โข อายสฺมา สุทินฺโน ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน สกปิตุ นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปิตา เยนายสฺมา สุทินฺโน เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ปุญฺเช วิวราเปตฺวา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – “อิทํ เต, ตาต สุทินฺน, มาตุ มตฺติกํ อิตฺถิกาย อิตฺถิธนํ, อญฺญํ เปตฺติกํ อญฺญํ ปิตามหํฯ ลพฺภา, ตาต สุทินฺน, หีนายาวตฺติตฺวา โภคา จ ภุญฺชิตุํ ปุญฺญานิ จ กาตุํฯ เอหิ ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, หีนายาวตฺติตฺวา โภเค จ ภุญฺชสฺสุ ปุญฺญานิ จ กโรหี”ติ ฯ “ตาต, น อุสฺสหามิ น วิสหามิ, อภิรโต อหํ พฺรหฺมจริยํ จรามี”ติฯ ทุติยมฺปิ โข…เป…. ตติยมฺปิ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปิตา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – “อิทํ เต, ตาต สุทินฺน, มาตุ มตฺติกํ, อิตฺถิกาย อิตฺถิธนํ, อญฺญํ เปตฺติกํ , อญฺญํ ปิตามหํฯ ลพฺภา, ตาต สุทินฺน, หีนายาวตฺติตฺวา โภคา จ ภุญฺชิตุํ ปุญฺญานิ จ กาตุํฯ เอหิ ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, หีนายาวตฺติตฺวา โภเค จ ภุญฺชสฺสุ ปุญฺญานิ จ กโรหี”ติฯ “วเทยฺยาม โข ตํ, คหปติ, สเจ ตฺวํ นาติกฑฺเฒยฺยาสี”ติฯ “วเทหิ, ตาต สุทินฺนา”ติฯ เตน หิ ตฺวํ, คหปติ, มหนฺเต มหนฺเต สาณิปสิพฺพเก การาเปตฺวา

หิรญฺญสุวณฺณสฺส ปูราเปตฺวา สกเฏหิ นิพฺพาหาเปตฺวา มชฺเฌ คงฺคาย โสเต โอปาเตหิ [โอสาเทหิ (สี. สฺยา.)] ฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ยญฺหิ เต, คหปติ, ภวิสฺสติ ตโตนิทานํ ภยํ วา ฉมฺภิตตฺตํ วา โลมหํโส วา อารกฺโข วา โส เต น ภวิสฺสตี''ติฯ เอวํ วุตฺเต, อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปิตา อนตฺตมโน อโหสิ – ''กถญฺหิ นาม ปุตฺโต สุทินฺโน เอวํ วกฺขตี''ติ!

๓๕. อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปิตา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกํ อามนฺเตสิ – ''เตน หิ, วธุ, ตฺวํ ปิยา จ มนาปา จ [ตฺวมฺปิ ยาจ (สี.)]ฯ อปฺเปว นาม ปุตฺโต สุทินฺโน ตุยฺหมฺปิ วจนํ กเรยฺยา''ติ! อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปาเทสุ คเหตฺวา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – ''กีทิสา นาม ตา, อยฺยปุตฺต, อจฺฉราโย ยาสํ ตฺวํ เหตุ พฺรหฺมจริยํ จรสี''ติ? ''น โข อหํ, ภคินิ, อจฺฉรานํ เหตุ พฺรหฺมจริยํ จรามี''ติฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกา – ''อชฺชตคฺเค มํ อยฺยปุตฺโต สุทินฺโน ภคินิวาเทน สมุทาจรตี''ติ, ตตฺเถว มุจฺฉิตา ปปตาฯ

อถ โข อายสฺมา สุทินฺโน ปิตรํ เอตทโวจ – ''สเจ, คหปติ, โภชนํ ทาตพฺพํ เทถ, มา โน วิเหฐยิตฺถา''ติฯ ''ภุญฺช, ตาต สุทินฺนา''ติฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตา จ ปิตา จ อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปสุํ สมฺปวาเรสุํฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ ภุตฺตาวิํ โอนีตปตฺตปาณิํ เอตทโวจ – ''อิทํ, ตาต สุทินฺน, กุลํ อฑฺฒํ มหทฺธนํ มหาโภคํ ปหูตชาตรูปรชตํ ปหูตวิตฺตูปกรณํ ปหูตธนธญฺญํฯ ลพฺภา, ตาต สุทินฺน, หีนายาวตฺติตฺวา โภคา จ ภุญฺชิตุํ ปุญฺญานิ จ กาตุํฯ เอหิ ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, หีนายาวตฺติตฺวา โภเค จ ภุญฺชสฺสุ ปุญฺญานิ จ กโรหี''ติฯ ''อมฺม, น อุสฺสหามิ น วิสหามิ , อภิรโต อหํ พฺรหฺมจริยํ จรามี''ติฯ ทุติยมฺปิ โข...เป.... ตติยมฺปิ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – ''อิทํ, ตาต สุทินฺน, กุลํ อฑฺฒํ มหทฺธนํ มหาโภคํ ปหูตชาตรูปรชตํ ปหูตวิตฺตูปกรณํ ปหูตธนธญฺญํ [ปหูตธนธญฺญํ (ป. จรามีติ) อิติปาโฐ สพฺพตฺถ นตฺถิ, อูโน มญฺเญ]ฯ เตน หิ, ตาต สุทินฺน, พีชกมฺปิ เทหิ – มา โน อปุตฺตกํ สาปเตยฺยํ ลิจฺฉวโย อติหราเปสุ''นฺติฯ ''เอตํ โข เม, อมฺม, สกฺกา กาตุ''นฺติฯ ''กหํ ปน, ตาต สุทินฺน, เอตรหิ วิหรสี''ติ? ''มหาวเน, อมฺมา''ติฯ อถ โข อายสฺมา สุทินฺโน อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

๓๖. อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกํ อามนฺเตสิ – ''เตน หิ, วธุ, ยทา อุตุนี โหสิ, ปุปฺผํ เต อุปฺปนฺนํ โหติ, อถ เม อาโรเจยฺยาสี''ติฯ ''เอวํ อยฺเย''ติ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตุยา ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกา นจิรสฺเสว อุตุนี อโหสิ, ปุปฺผํสา อุปฺปชฺชิฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตรํ เอตทโวจ – ''อุตุนีมฺหิ, อยฺเย, ปุปฺผํ เม อุปฺปนฺน''นฺติฯ ''เตน หิ, วธุ, เยน อลงฺกาเรน อลงฺกตา ปุตฺตสฺส สุทินฺนสฺส ปิยา อโหสิ มนาปา เตน อลงฺกาเรน อลงฺกรา''ติฯ ''เอวํ อยฺเย''ติ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตุยา ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกํ อาทาย เยน มหาวนํ เยนายสฺมา สุทินฺโน เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – ''อิทํ, ตาต สุทินฺน, กุลํ อฑฺฒํ มหทฺธนํ มหาโภคํ ปหูตชาตรูปรชตํ ปหูตวิตฺตูปกรณํ ปหูตธนธญฺญํฯ ลพฺภา, ตาต สุทินฺน, หีนายาวตฺติตฺวา โภคา จ ภุญฺชิตุํ ปุญฺญานิ จ กาตุํฯ เอหิ ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, หีนายาวตฺติตฺวา โภเค จ ภุญฺชสฺสุ ปุญฺญานิ จ กโรหี''ติฯ ''อมฺม, น อุสฺสหามิ น วิสหามิ, อภิรโต อหํ พฺรหฺมจริยํ จรามี''ติฯ

ทุติยมฺปิ โข…เป…. ตติยมฺปิ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – “อิทํ, ตาต สุทินฺน, กุลํ อฑฺฒํ มหทฺธนํ มหาโภคํ ปหูตชาตรูปรชตํ ปหูตวิตฺตูปกรณํ ปหูตธนธญฺญํฯ เตน หิ, ตาต สุทินฺน, พีชกมฺปิ เทหิ – มา โน อปุตฺตกํ สาปเตยฺยํ ลิจฺฉวโย อติหราเปสุ”นฺติฯ “เอตํ โข เม, อมฺม, สกฺกา กาตุ”นฺติ, ปุราณทุติยิกาย พาหายํ คเหตฺวา มหาวนํ อชฺโฌคาเหตฺวา อปญฺญตฺเต สิกฺขาปเท อนาทีนวทสฺโส ปุราณทุติยิกาย ติกฺขตฺตุํ เมถุนํ ธมฺมํ อภิวิญฺญาเปสิฯ สา เตน คพฺภํ คณฺหิฯ ภุมฺมา เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสุํ – “นิรพฺพุโท วต, โภ, ภิกฺขุสงฺโฆ นิราทีนโว; สุทินฺเนน กลนฺทปุตฺเตน อพฺพุทํ อุปฺปาทิตํ, อาทีนโว อุปฺปาทิโต”ติฯ ภุมฺมานํ เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา จาตุมหาราชิกา [จาตุมฺมหาราชิกา (สี. สฺยา.)] เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสุํ…เป…. ตาวตึสา เทวา… ยามา เทวา … ตุสิตา เทวา… นิมฺมานรตี เทวา… ปรนิมฺมิตวสวตฺตี เทวา… พฺรหฺมกายิกา เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสุํ – “นิรพฺพุโท วต, โภ, ภิกฺขุสงฺโฆ นิราทีนโว; สุทินฺเนน กลนฺทปุตฺเตน อพฺพุทํ อุปฺปาทิตํ, อาทีนโว อุปฺปาทิโต”ติฯ อิติห เตน ขเณน เตน มุหุตฺเตน ยาว พฺรหฺมโลกา สทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉิฯ

อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกา ตสฺส คพฺภสฺส ปริปากมนฺวาย ปุตฺตํ วิชายิฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส สหายกา ตสฺส ทารกสฺส ‘พีชโก’ติ นามํ อกํสุฯ อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกาย พีชกมาตาติ นามํ อกํสุฯ อายสฺมโต สุทินฺนสฺส พีชกปิตาติ นามํ อกํสุฯ เต อปเรน สมเยน อุโภ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา อรหตฺตํ สจฺฉากํสุฯ

๓๗. อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส อหุเทว กุกฺกุจฺจํ, อหุ วิปฺปฏิสาโร – “อลาภา วต เม, น วต เม ลาภา! ทุลฺลทฺธํ วต เม, น วต เม สุลทฺธํ! โยหํ เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตฺวา นาสกฺขิํ ยาวชีวํ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จริตุ”นฺติฯ โส เตเนว กุกฺกุจฺเจน เตน วิปฺปฏิสาเรน กิโส อโหสิ ลูโข ทุพฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโต อนฺโตมโน ลีนมโน ทุกฺขี ทุมฺมโน วิปฺปฏิสารี ปชฺฌายิฯ

๓๘. อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส สหายกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจุํ – “ปุพฺเพ โข ตฺวํ, อาวุโส สุทินฺน, วณฺณวา อโหสิ ปีณินฺทฺริโย ปสนฺนมุขวณฺโณ วิปฺปสนฺนฉวิวณฺโณ; โส ทานิ ตฺวํ เอตรหิ กิโส ลูโข ทุพฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโต อนฺโตมโน ลีนมโน ทุกฺขี ทุมฺมโน วิปฺปฏิสารี ปชฺฌายสิฯ กจฺจิ โน ตฺวํ, อาวุโส สุทินฺน, อนภิรโต พฺรหฺมจริยํ จรสี”ติ? “น โข อหํ, อาวุโส, อนภิรโต พฺรหฺมจริยํ จรามิฯ อตฺถิ เม ปาปกมฺมํ กตํ; ปุราณทุติยิกาย เมถุโน ธมฺโม ปฏิเสวิโต; ตสฺส มยฺหํ, อาวุโส, อหุเทว กุกฺกุจฺจํ อหุ วิปฺปฏิสาโร – ‘อลาภา วต เม, น วต เม ลาภา; ทุลฺลทฺธํ วต เม, น วต เม สุลทฺธํ; โยหํ เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตฺวา นาสกฺขิํ ยาวชีวํ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จริตุ’”นฺติฯ “อลญฺหิ เต, อาวุโส สุทินฺน, กุกฺกุจฺจาย อลํ วิปฺปฏิสาราย ยํ ตฺวํ เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตฺวา น สกฺขิสฺสสิ ยาวชีวํ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํฯ นนุ, อาวุโส, ภควตา อเนกปริยาเยน วิราคาย ธมฺโม เทสิโต, โน สราคาย; วิสํโยคาย ธมฺโม เทสิโต, โน สํโยคาย; อนุปาทานาย ธมฺโม เทสิโต, โน สอุปาทานายฯ ตตฺถ นาม ตฺวํ, อาวุโส, ภควตา วิราคาย ธมฺเม เทสิเต สราคาย เจเตสฺสสิ, วิสํโยคาย ธมฺเม เทสิเต สํโยคาย เจเตสฺสสิ, อนุปาทานาย ธมฺเม เทสิเต สอุปาทานาย เจเตสฺสสิ! นนุ, อาวุโส, ภควตา อเนกปริยาเยน ราควิราคาย ธมฺโม เทสิโต, มทนิมฺมทนาย ปิปาสวินยาย อาลยสมุคฺฆาตาย วฏฺฏูปจฺเฉทาย ตณฺหากฺขยาย วิราคาย นิโรธาย นิพฺพานาย ธมฺโม เทสิโต! นนุ, อาวุโส, ภควตา อเนกปริยาเยน กามานํ ปหานํ อกฺขาตํ, กามสญฺญานํ ปริญฺญา อกฺ

ขาตา, กามปิปาสานํ ปฏิวินโย อกฺขาโต, กามวิตกฺกานํ สมุคฺฆาโต อกฺขาโต, กามปริฬาหานํ วูปสโม อกฺขาโต! เนตํ, อาวุโส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย, ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวายฯ อถ ขฺเวตํ, อาวุโส, อปฺปสนฺนานญฺเจว อปฺปสาทาย ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา''ติฯ

๓๙. อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ ปฏิปุจฺฉิ – ''สจฺจํ กิร ตฺวํ, สุทินฺน, ปุราณทุติยิกาย เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวี''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ''อนนุจฺฉวิกํ [อนนุจฺฉวิยํ (สี.)], โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปฏิรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตฺวา น สกฺขิสฺสสิ ยาวชีวํ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ! นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน วิราคาย ธมฺโม เทสิโต, โน สราคาย; วิสํโยคาย ธมฺโม เทสิโต, โน สํโยคาย; อนุปาทานาย ธมฺโม เทสิโต, โน สอุปาทานาย! ตตฺถ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มยา วิราคาย ธมฺเม เทสิเต สราคาย เจเตสฺสสิ , วิสํโยคาย ธมฺเม เทสิเต สํโยคาย เจเตสฺสสิ, อนุปาทานาย ธมฺเม เทสิเต สอุปาทานาย เจเตสฺสสิ! นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน ราควิราคาย ธมฺโม เทสิโต! มทนิมฺมทนาย ปิปาสวินยาย อาลยสมุคฺฆาตาย วฏฺฏุปจฺเฉทาย ตณฺหากฺขยาย วิราคาย นิโรธาย นิพฺพานาย ธมฺโม เทสิโต! นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน กามานํ ปหานํ อกฺขาตํ, กามสญฺญานํ ปริญฺญา อกฺขาตา, กามปิปาสานํ ปฏิวินโย อกฺขาโต, กามวิตกฺกานํ สมุคฺฆาโต อกฺขาโต, กามปริฬาหานํ วูปสโม อกฺขาโต! วรํ เต, โมฆปุริส, อาสิวิสสฺส [อาสีวิสสฺส (สี. สฺยา.)] โฆรวิสสฺส มุเข องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํ, น ตฺเวว มาตุคามสฺส องฺคชาเต องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํฯ วรํ เต, โมฆปุริส, กณฺหสปฺปสฺส มุเข องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํ, น ตฺเวว มาตุคามสฺส องฺคชาเต องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํฯ วรํ เต, โมฆปุริส, องฺคารกาสุยา อาทิตฺตาย สมฺปชฺชลิตาย สโชติภูตาย องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํ, น ตฺเวว มาตุคามสฺส องฺคชาเต องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ตโตนิทานญฺหิ, โมฆปุริส, มรณํ วา นิคจฺเฉยฺย มรณมตฺตํ วา ทุกฺขํ, น ตฺเวว ตปฺปจฺจยา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคติํ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺเชยฺยฯ อิโตนิทานญฺจ โข, โมฆปุริส, กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคติํ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺเชยฺยฯ ตตฺถ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ยํ ตฺวํ อสทฺธมฺมํ คามธมฺมํ วสลธมฺมํ ทุฏฺฐุลฺลํ โอทกนฺติกํ รหสฺสํ ทฺวยํทฺวยสมาปตฺติํ สมาปชฺชิสฺสสิ, พหูนํ โข ตฺวํ, โมฆปุริส, อกุสลานํ ธมฺมานํ อาทิกตฺตา ปุพฺพงฺคโมฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย, ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวาย; อถ ขฺเวตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานญฺเจว อปฺปสาทาย, ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา''ติฯ

อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย ทุปฺโปสตาย มหิจฺฉตาย อสนฺตุฏฺฐิตาย [อสนฺตุฏฺฐตาย (สฺยา.)] สงฺคณิกาย โกสชฺชสฺส อวณฺณํ ภาสิตฺวา อเนกปริยาเยน สุภรตาย สุโปสตาย อปฺปิจฺฉสฺส สนฺตุฏฺฐสฺส สลฺเลขสฺส ธุตสฺส ปาสาทิกสฺส อปจยสฺส วีริยารมฺภสฺส [วีริยารพฺภสฺส (ก.)] วณฺณํ ภาสิตฺวา ภิกฺขูนํ ตทนุจฺฉวิกํ ตทนุโลมิกํ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ [ปญฺญาเปสฺสามิ (สี. สฺยา.)] ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย, ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหายฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสเวยฺย, ปาราชิโก โหติ อสํวาโส”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

สุทินฺนภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

มกฺกฏีวตฺถุ

๔๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ เวสาลิยํ มหาวเน มกฺกฏึ อามิเสน อุปลาเปตฺวา ตสฺสา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรํ อาทาย เวสาลึ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา เยน ตสฺส ภิกฺขุโน วิหาโร เตนุปสงฺกมึสุฯ อทฺทส โข สา มกฺกฏี เต ภิกฺขู ทูรโตว อาคจฺฉนฺเตฯ ทิสฺวาน เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เตสํ ภิกฺขูนํ ปุรโต กฏิมฺปิ จาเลสิ เฉปฺปมฺปิ จาเลสิ, กฏิมฺปิ โอฑฺฑิ, นิมิตฺตมฺปิ อกาสิฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “นิสฺสํสยํ โข โส ภิกฺขุ อิมิสฺสา มกฺกฏิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวตี”ติฯ เอกมนฺตํ นิลียึสุฯ อถ โข โส ภิกฺขุ เวสาลิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปิณฺฑปาตํ อาทาย ปฏิกฺกมิฯ

๔๑. อถ โข สา มกฺกฏี เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ตํ ปิณฺฑปาตํ เอกเทสํ ภุญฺชิตฺวา เอกเทสํ ตสฺสา มกฺกฏิยา อทาสิฯ อถ โข สา มกฺกฏี ตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิตฺวา ตสฺส ภิกฺขุโน กฏึ โอฑฺฑิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ตสฺสา มกฺกฏิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – “นนุ, อาวุโส, ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ; กิสฺส ตฺวํ, อาวุโส, มกฺกฏิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวสี”ติ? “สจฺจํ, อาวุโส, ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ; ตญฺจ โข มนุสฺสิตฺถิยา , โน ติรจฺฉานคตายา”ติฯ “นนุ, อาวุโส, ตเถว ตํ โหติฯ อนนุจฺฉวิกํ, อาวุโส, อนนุโลมิกํ อปฺปฏิรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, อาวุโส, เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตฺวา น สกฺขิสฺสสิ ยาวชีวํ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ! นนุ, อาวุโส, ภควตา อเนกปริยาเยน วิราคาย ธมฺโม เทสิโต, โน สราคาย…เป.… กามปริฬาหานํ วูปสโม อกฺขาโต! เนตํ, อาวุโส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวายฯ อถ ขฺเวตํ, อาวุโส, อปฺปสนฺนานญฺเจว อปฺปสาทาย, ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา”ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

๔๒. อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ตํ ภิกฺขุํ ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, มกฺกฏิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตฺวา น สกฺขิสฺสสิ ยาวชีวํ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ! นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน วิราคาย ธมฺโม เทสิโต, โน สราคาย …เป.… กามปริฬาหานํ วูปสโม อกฺขาโต! วรํ เต, โมฆปุริส, อาสีวิสสฺส โฆรวิสสฺส มุเข องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํ, น ตฺเวว มกฺกฏิยา องฺคชาเต องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํฯ วรํ เต, โมฆปุริส, กณฺหสปฺปสฺส มุเข องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํ, น ตฺเวว มกฺกฏิยา องฺคชาเต องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํฯ วรํ เต, โมฆปุริส, องฺคารกาสุยา อาทิตฺตาย สมฺปชฺชลิตาย สโชติภูตาย องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํ, น ตฺเวว มกฺกฏิยา องฺคชาเต องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ตโตนิทานญฺหิ, โมฆปุริส, มรณํ วา นิคจฺเฉยฺย มรณมตฺตํ วา ทุกฺขํ; น ตฺเวว ตปฺปจฺจ

ยา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺเชยฺยฯ อิโตนิทานญฺจ โข, โมฆปุริส, กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺเชยฺยฯ ตตฺถ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ยํ ตฺวํ อสทฺธมฺมํ คามธมฺมํ วสลธมฺมํ ทุฏฺฐุลฺลํ โอทกนฺติกํ รหสฺสํ ทฺวยํทฺวยสมาปตฺตึ สมาปชฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสเวยฺย อนฺตมโส ติรจฺฉานคตายปิ, ปาราชิโก โหติ อสํวาโส”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

มกฺกฏีวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

สนฺถตภาณวาโร

๔๓. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู ยาวทตฺถํ ภุญฺชึสุ, ยาวทตฺถํ สุปึสุ, ยาวทตฺถํ นฺหายึสุฯ ยาวทตฺถํ ภุญฺชิตฺวา ยาวทตฺถํ สุปิตฺวา ยาวทตฺถํ นฺหายิตฺวา อโยนิโส มนสิ กริตฺวา สิกฺขํ อปจฺจกฺขาย ทุพฺพลฺยํ อนาวิกตฺวา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวึสุฯ เต อปเรน สมเยน ญาติพฺยสเนนปิ ผุฏฺฐา โภคพฺยสเนนปิ ผุฏฺฐา โรคพฺยสเนนปิ ผุฏฺฐา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – “น มยํ, ภนฺเต อานนฺท, พุทฺธครหิโน น ธมฺมครหิโน น สงฺฆครหิโน; อตฺตครหิโน มยํ, ภนฺเต อานนฺท, อนญฺญครหิโนฯ มยเมวมฺหา อลกฺขิกา มยํ อปฺปปุญฺญา, เย มยํ เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตฺวา นาสกฺขิมฺหา ยาวชีวํ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํฯ อิทานิ เจปิ [อิทานิปิ เจ (สฺยา.)] มยํ, ภนฺเต อานนฺท, ลเภยฺยาม ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ ลเภยฺยาม อุปสมฺปทํ, อิทานิปิ มยํ วิปสฺสกา กุสลานํ ธมฺมานํ ปุพฺพรตฺตาปรรตฺตํ โพธิปกฺขิกานํ ธมฺมานํ ภาวนานุโยคมนุยุตฺตา วิหเรยฺยามฯ สาธุ, ภนฺเต อานนฺท, ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจหี”ติฯ “เอวมาวุโส”ติ โข อายสฺมา อานนฺโท เวสาลิกานํ วชฺชิปุตฺตกานํ ปฏิสฺสุณิตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ

“อฏฺฐานเมตํ, อานนฺท, อนวกาโส ยํ ตถาคโต วชฺชีนํ วา วชฺชิปุตฺตกานํ วา การณา สาวกานํ ปาราชิกํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ สมูหเนยฺยา”ติฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “โย, ภิกฺขเว [โย ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ (สี.) โย โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ (สฺยา.)], สิกฺขํ อปจฺจกฺขาย ทุพฺพลฺยํ อนาวิกตฺวา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ โส อาคโต น อุปสมฺปาเทตพฺโพ ; โย จ โข, ภิกฺขเว [โย จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ (สี. สฺยา.)], สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย ทุพฺพลฺยํ อาวิกตฺวา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ โส อาคโต อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๔. “โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ สิกฺขาสาชีวสมาปนฺโน สิกฺขํ อปจฺจกฺขาย ทุพฺพลฺยํ อนาวิกตฺวา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสเวยฺย อนฺตมโส ติรจฺฉานคตายปิ, ปาราชิโก โหติ อสํวาโส”ติฯ

๔๕. โย ปนาติ โย ยาทิโส ยถายุตฺโต ยถาชจฺโจ ยถานาโม ยถาโคตฺโต ยถาสีโล ยถาวิหารี ยถาโคจโร เถโร วา นโว วา มชฺฌิโม วาฯ เอโส วุจฺจติ 'โย ปนา'ติฯ

[วิภ. ๕๑๐, ฌานวิภงฺเคปิ] **ภิกฺขู**ติ ภิกฺขโกติ ภิกฺขุ, ภิกฺขาจริยํ อชฺฌุปคโตติ ภิกฺขุ, ภินฺนปฏธโรติ ภิกฺขุ, สมญฺญาย ภิกฺขุ, ปฏิญฺญาย ภิกฺขุ, เอหิ ภิกฺขูติ ภิกฺขุ, ตีหิ สรณคมเนหิ อุปสมฺปนฺโนติ ภิกฺขุ, ภทฺโร ภิกฺขุ, สาโร ภิกฺขุ, เสโข ภิกฺขุ, อเสโข ภิกฺขุ, สมคฺเคน สงฺเฆน ญตฺติจตุตฺเถน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน อุปสมฺปนฺโนติ ภิกฺขุฯ ตตฺร ยฺวายํ ภิกฺขุ สมคฺเคน สงฺเฆน ญตฺติจตุตฺเถน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน อุปสมฺปนฺโน, อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

[ที. นิ. ๓.๓๐๕] **สิกฺขา**ติ ติสฺโส สิกฺขา – อธิสีลสิกฺขา, อธิจิตฺตสิกฺขา, อธิปญฺญาสิกฺขา ฯ ตตฺร ยายํ อธิสีลสิกฺขา, อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา สิกฺขาติฯ

สาชีวํ นาม ยํ ภควตา ปญฺญตฺตํ สิกฺขาปทํ, เอตํ สาชีวํ นามฯ ตสฺมึ สิกฺขติ, เตน วุจฺจติ สาชีวสมาปนฺโนติฯ

สิกฺขํ อปจฺจกฺขาย ทุพฺพลฺยํ อนาวิกตฺวาติ อตฺถิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตา; อตฺถิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ ปจฺจกฺขาตาฯ

"กถญฺจ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตาฯ อิธ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน อุปาสกภาวํ ปตฺถยมาโน อารามิกภาวํ ปตฺถยมาโน สามเณรภาวํ ปตฺถยมาโน ติตฺถิยภาวํ ปตฺถยมาโน ติตฺถิยสาวกภาวํ ปตฺถยมาโน อสฺสมณภาวํ ปตฺถยมาโน อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน – 'ยํนูนาหํ พุทฺธํ ปจฺจกฺเขยฺย'นฺติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตาฯ

"อถ วา ปน อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป.… อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน – 'ยํนูนาหํ ธมฺมํ ปจฺจกฺเขยฺย'นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป.… ยํนูนาหํ สงฺฆํ… ยํนูนาหํ สิกฺขํ… ยํนูนาหํ วินยํ… ยํนูนาหํ ปาติโมกฺขํ… ยํนูนาหํ อุทฺเทสํ… ยํนูนาหํ อุปชฺฌายํ… ยํนูนาหํ อาจริยํ… ยํนูนาหํ สทฺธิวิหาริกํ… ยํนูนาหํ อนฺเตวาสิกํ… ยํนูนาหํ สมานุปชฺฌายกํ… ยํนูนาหํ สมานาจริยกํ ยํนูนาหํ สพฺรหฺมจารึ ปจฺจกฺเขยฺย'นฺติ วทติ วิญฺญาเปติฯ 'ยํนูนาหํ คิหี อสฺส'นฺติ วทติ วิญฺญาเปติฯ 'ยํนูนาหํ อุปาสโก อสฺส'นฺติ… 'ยํนูนาหํ อารามิโก อสฺส'นฺติ… 'ยํนูนาหํ สามเณโร อสฺส'นฺติ… 'ยํนูนาหํ ติตฺถิโย อสฺส'นฺติ… 'ยํนูนาหํ ติตฺถิยสาวโก อสฺส'นฺติ… 'ยํนูนาหํ อสฺสมโณ อสฺส'นฺติ… 'ยํนูนาหํ อสกฺยปุตฺติโย อสฺส'นฺติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตาฯ

๔๖. "อถ วา ปน อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป.… อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน – 'ยทิ ปนาหํ พุทฺธํ ปจฺจกฺเขยฺย'นฺติ วท

ติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘ยทิ ปนาหํ อสกฺยปุตฺติโย อสฺส’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘อปาหํ พุทฺธํ ปจฺจกฺเขยฺย’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘อปาหํ อสกฺยปุตฺติโย อสฺส’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘หนฺทาหํ พุทฺธํ ปจฺจกฺเขยฺย’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘หนฺทาหํ อสกฺยปุตฺติโย อสฺส’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘โหติ เม พุทฺธํ ปจฺจกฺเขยฺย’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘โหติ เม อสกฺยปุตฺติโย อสฺส’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตาฯ

๔๗. “อถ วา ปน อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป…. อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน ‘มาตรํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปิตรํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ภาตรํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ภคินึ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปุตฺตํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ธีตรํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปชาปตึ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ญาตเก สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘มิตฺเต สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘คามํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘นิคมํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘เขตฺตํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘วตฺถุํ สรามิ’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘หิรญฺญํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สุวณฺณํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สิปฺปํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปุพฺเพ หสิตํ ลปิตํ กีฬิตํ สมนุสฺสรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตาฯ

๔๘. “อถ วา ปน อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป…. อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน – ‘มาตา เม อตฺถิ, สา มยา โปเสตพฺพา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปิตา เม อตฺถิ, โส มยา โปเสตพฺโพ’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ภาตา เม อตฺถิ, โส มยา โปเสตพฺโพ’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ภคินี เม อตฺถิ, สา มยา โปเสตพฺพา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปุตฺโต เม อตฺถิ, โส มยา โปเสตพฺโพ’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ธีตา เม อตฺถิ, สา มยา โปเสตพฺพา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปชาปติ เม อตฺถิ, สา มยา โปเสตพฺพา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ … ‘ญาตกา เม อตฺถิ, เต มยา โปเสตพฺพา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘มิตฺตา เม อตฺถิ, เต มยา โปเสตพฺพา’ติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตาฯ

๔๙. “อถ วา ปน อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป…. อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน – ‘มาตา เม อตฺถิ, สา มํ โปเสสฺสตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปิตา เม อตฺถิ, โส มํ โปเสสฺสตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ภาตา เม อตฺถิ, โส มํ โปเสสฺสตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ภคินี เม อตฺถิ, สา มํ โปเสสฺสตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปุตฺโต เม อตฺถิ, โส มํ โปเสสฺสตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ธีตา เม อตฺถิ, สา มํ โปเสสฺสตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปชาปติ เม อตฺถิ, สา มํ โปเสสฺสตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ญาตกา เม อตฺถิ, เต มํ โปเสสฺสนฺตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘มิตฺตา เม อตฺถิ, เต มํ โปเสสฺสนฺตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘คาโม เม อตฺถิ, เตนาหํ ชีวิสฺสามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘นิคโม เม อตฺถิ, เตนาหํ ชีวิสฺสามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘เขตฺตํ เม อตฺถิ, เตนาหํ ชีวิสฺสามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘วตฺถุ เม อตฺถิ, เตนาหํ ชีวิสฺสามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘หิรญฺญํ เม อตฺถิ, เตนาหํ ชีวิสฺสามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สุวณฺณํ เม อตฺถิ, เต

นาหํ ชีวิสฺสามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สิปฺปํ เม อตฺถิ, เตนาหํ ชีวิสฺสามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตาฯ

๕๐. “อถ วา ปน อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป.… อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน ‘ทุกฺกร’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘น สุกร’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ทุจฺจร’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘น สุจร’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘น อุสฺสหามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘น วิสหามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘น รมามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘นาภิรมามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ โข, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตาฯ

๕๑. “กถญฺจ , ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ ปจฺจกฺขาตา? อิธ , ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป.… อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน – ‘พุทฺธํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ ปจฺจกฺขาตาฯ

“อถ วา ปน อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป.… อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน – ‘ธมฺมํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สงฺฆํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สิกฺขํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘วินยํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปาติโมกฺขํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘อุทฺเทสํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘อุปชฺฌายํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘อาจริยํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สทฺธิวิหาริกํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘อนฺเตวาสิกํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สมานุปชฺฌายกํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สมานาจริยกํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สพฺรหฺมจารึ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘คิหีติ มํ ธาเรหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘อุปาสโกติ มํ ธาเรหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘อารามิโกติ มํ ธาเรหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สามเณโรติ มํ ธาเรหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ติตฺถิโยติ มํ ธาเรหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ติตฺถิยสาวโกติ มํ ธาเรหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘อสฺสมโณติ มํ ธาเรหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘อสกฺยปุตฺติโยติ มํ ธาเรหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ ปจฺจกฺขาตาฯ

๕๒. “อถ วา ปน อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป.… อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน – ‘อลํ เม พุทฺเธนา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป.… ‘อลํ เม สพฺรหฺมจารีหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ…เป.… อถ วา ปน…เป.… ‘กึ นุ เม พุทฺเธนา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป.… ‘กึ นุ เม สพฺรหฺมจารีหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘น มมตฺโถ พุทฺเธนา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป.… ‘น มมตฺโถ สพฺรหฺมจารีหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สุมุตฺตาหํ พุทฺเธนา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป.… ‘สุมุตฺตาหํ สพฺรหฺมจารีหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ ปจฺจกฺขาตาฯ

๕๓. “ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ พุทฺธเววจนานิ วา ธมฺมเววจนานิ วา สงฺฆเววจนานิ วา สิกฺขาเววจนานิ วา วินยเววจนานิ วา ปาติโมกฺขเววจนานิ วา อุทฺเทสเววจนานิ วา อุปชฺฌายเววจนานิ วา อาจริยเววจนานิ วา สทฺธิวิหาริกเววจนานิ วา อนฺเตวาสิกเววจนานิ วา สมานุปชฺฌายกเววจนานิ วา สมานาจริยกเววจนานิ วา สพฺรหฺมจาริเววจนานิ วา คิหิเววจนานิ วา อุปาสกเววจนานิ วา อารามิกเววจนานิ วา สามเณรเววจนานิ วา ติตฺถิยเววจนานิ วา ติตฺถิยสาวกเววจนานิ วา อสฺสมณเววจนานิ วา อสกฺยปุตฺติยเววจนานิ วา, เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺเคหิ เตหิ นิมิตฺเตหิ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ ปจฺจกฺขาตาฯ

๕๔. “กถญฺจ, ภิกฺขเว, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขา? อิธ, ภิกฺขเว, เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงฺเคหิ เยหิ นิมิตฺเตหิ สิกฺขา ปจฺจกฺขาตา โหติ เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺเคหิ เตหิ นิมิตฺเตหิ อุมฺมตฺตโก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ อุมฺมตฺตกสฺส สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ ขิตฺตจิตฺโต สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ ขิตฺตจิตฺตสฺส สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ เวทนาฏฺโฏ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ เวทนาฏฺฏสฺส สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ เทวตาย สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ ติรจฺฉานคตสฺส สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ อริยเกน มิลกฺขสฺส [มิลกฺขกสฺส (สี. สฺยา.) มิลกฺขุสฺส (ก.)] สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, โส จ น ปฏิวิชานาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ มิลกฺขเกน อริยกสฺส สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, โส จ น ปฏิวิชานาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ อริยเกน อริยสฺส สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, โส จ น ปฏิวิชานาติ , อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ มิลกฺขเกน มิลกฺขสฺส สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, โส จ น ปฏิวิชานาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ ทวาย สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ รวาย สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ อสาเวตุกาโม สาเวติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ สาเวตุกาโม น สาเวติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ อวิญฺญุสฺส สาเวติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ วิญฺญุสฺส น สาเวติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ สพฺพโส วา ปน น สาเวติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขา”ฯ

๕๕. [มหานิ. ๔๙, ๕๐, ๕๑] **เมถุนธมฺโม** นาม โย โส อสทฺธมฺโม คามธมฺโม วสลธมฺโม ทุฏฺฐุลฺลํ โอทกนฺติกํ รหสฺสํ ทฺวยํทฺวยสมาปตฺติ, เอโส เมถุนธมฺโม นามฯ

ปฏิเสวติ นาม โย นิมิตฺเตน นิมิตฺตํ องฺคชาเตน องฺคชาตํ อนฺตมโส ติลผลมตฺตมฺปิ ปเวเสติ, เอโส ปฏิเสวติ นามฯ

อนฺตมโส ติรจฺฉานคตายปีติ ติรจฺฉานคติตฺถิยาปิ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิตฺวา อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโย, ปเคว มนุสฺสิตฺถิยาฯ เตน วุจฺจติ – ‘อนฺตมโส ติรจฺฉานคตายปี’ติฯ

ปาราชิโก โหตีติ เสยฺยถาปิ นาม ปุริโส สีสจฺฉินฺโน อภพฺโพ เตน สรีรพนฺธเนน ชีวิตุํ, เอวเมว ภิกฺขุ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิตฺวา อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโยฯ เตน วุจฺจติ – ‘ปาราชิโก โหตี’ติฯ

อสํวาโสติ สํวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุทฺเทโส สมสิกฺขตา – เอโส สํวาโส นามฯ โส เตน สทฺธิํ นตฺถิฯ เตน วุจฺจติ – ‘อสํวาโส’ติฯ

๕๖. ติสฺโส อิตฺถิโย – มนุสฺสิตฺถี, อมนุสฺสิตฺถี, ติรจฺฉานคติตฺถีฯ ตโย อุภโตพฺยญฺชนกา – มนุสฺสุภโตพฺยญฺชนโก, อมนุสฺสุภโตพฺยญฺชนโก, ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนโกฯ ตโย ปณฺฑกา – มนุสฺสปณฺฑโก, อมนุสฺสปณฺฑโก , ติรจฺฉานคตปณฺฑโกฯ ตโย ปุริสา – มนุสฺสปุริโส, อมนุสฺสปุริโส, ติรจฺฉานคตปุริโสฯ

มนุสฺสิตฺถิยา ตโย มคฺเค เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – วจฺจมคฺเค, ปสฺสาวมคฺเค, มุเขฯ อมนุสฺสิตฺถิยา…เป…. ติรจฺฉานคติตฺถิยา ตโย มคฺเค เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – วจฺจมคฺเค, ปสฺสาวมคฺเค, มุเขฯ มนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกสฺส… อมนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกสฺส… ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนกสฺส ตโย มคฺเค เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – วจฺจมคฺเค, ปสฺสาวมคฺเค, มุเขฯ มนุสฺสปณฺฑกสฺส ทฺเว มคฺเค เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – วจฺจมคฺเค, มุเขฯ อมนุสฺสปณฺฑกสฺส… ติรจฺฉานคตปณฺฑกสฺส… มนุสฺสปุริสสฺส… อมนุสฺสปุริสสฺส… ติรจฺฉานคตปุริสสฺส ทฺเว มคฺเค เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – วจฺจมคฺเค, มุเขฯ

๕๗. ภิกฺขุสฺส เสวนจิตฺตํ อุปฏฺฐิเต มนุสฺสิตฺถิยา วจฺจมคฺคํ องฺคชาตํ ปเวเสนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ภิกฺขุสฺส เสวนจิตฺตํ อุปฏฺฐิเต มนุสฺสิตฺถิยา ปสฺสาวมคฺคํ… มุขํ องฺคชาตํ ปเวเสนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ภิกฺขุสฺส เสวนจิตฺตํ อุปฏฺฐิเต อมนุสฺสิตฺถิยา… ติรจฺฉานคติตฺถิยา… มนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกสฺส… อมนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกสฺส… ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนกสฺส… วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ มุขํ องฺคชาตํ ปเวเสนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ภิกฺขุสฺส เสวนจิตฺตํ อุปฏฺฐิเต มนุสฺสปณฺฑกสฺส วจฺจมคฺคํ มุขํ องฺคชาตํ ปเวเสนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ภิกฺขุสฺส เสวนจิตฺตํ อุปฏฺฐิเต อมนุสฺสปณฺฑกสฺส… ติรจฺฉานคตปณฺฑกสฺส… มนุสฺสปุริสสฺส… อมนุสฺสปุริสสฺส… ติรจฺฉานคตปุริสสฺส วจฺจมคฺคํ มุขํ องฺคชาตํ ปเวเสนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๕๘. ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถิํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ [ปวิสนํ สาทยติ (ก.)], ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถิํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ น สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถิํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ น สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ น สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถิํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ น สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ น สาทิยติ, ฐิตํ น สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถิํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ น สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ น สาทิยติ, ฐิตํ น สาทิยติ, อุทฺธรณํ น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถึ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา ปสฺสาวมคฺเคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป.… น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

๕๙. ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถึ ชาครนฺตึ… สุตฺตํ… มตฺตํ… อุมฺมตฺตํ… ปมตฺตํ… มตํ อกฺขายิตํ… มตํ เยภุยฺเยน อกฺขายิตํ…เป.… อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตํ เยภุยฺเยน ขายิตํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน… ปสฺสาวมคฺเคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป.… น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา อมนุสฺสิตฺถึ… ติรจฺฉานคติตฺถึ… มนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกํ… อมนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกํ… ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนกํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน… ปสฺสาวมคฺเคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป.… น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนกํ ชาครนฺตํ… สุตฺตํ… มตฺตํ… อุมฺมตฺตํ… ปมตฺตํ… มตํ อกฺขายิตํ… มตํ เยภุยฺเยน อกฺขายิตํ…เป.… อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตํ เยภุยฺเยน ขายิตํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน… ปสฺสาวมคฺเคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ , ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป.… น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสปณฺฑกํ… อมนุสฺสปณฺฑกํ… ติรจฺฉานคตปณฺฑกํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป.… น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ติรจฺฉานคตปณฺฑกํ ชาครนฺตํ… สุตฺตํ… มตฺตํ… อุมฺมตฺตํ… ปมตฺตํ… มตํ อกฺขายิตํ … มตํ เยภุยฺเยน อกฺขายิตํ…เป.… อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตํ เยภุยฺเยน ขายิตํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป.… น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

๖๐. ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสปุริสํ… อมนุสฺสปุริสํ… ติรจฺฉานคตปุริสํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป.… น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ติรจฺฉานคตปุริสํ ชาครนฺตํ… สุตฺตํ… มตฺตํ… อุมฺมตฺตํ… ปมตฺตํ… มตํ อกฺขายิตํ… มตํ เยภุยฺเยน อกฺขายิตํ…เป.… อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตํ เยภุยฺเยน ขายิตํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป.… น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

๖๑. ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถึ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน… ปสฺสาวมคฺเคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติ สนฺถตาย อสนฺถตสฺส, อสนฺถตาย สนฺถตสฺส, สนฺถตาย สนฺถตสฺส, อสนฺถตาย อสนฺถตสฺสฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติ ฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถึ ชาครนฺตึ… สุตฺตํ… มตฺตํ… อุมฺมตฺตํ… ปมตฺตํ… มตํ อกฺขายิตํ… มตํ เยภุยฺเยน อกฺขายิตํ…เป…. อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตํ เยภุยฺเยน ขายิตํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน… ปสฺสาวมคฺเคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติ, สนฺถตาย อสนฺถตสฺส, อสนฺถตาย สนฺถตสฺส, สนฺถตาย สนฺถตสฺส, อสนฺถตาย อสนฺถตสฺสฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา อมนุสฺสิตฺถึ… ติรจฺฉานคติตฺถึ… มนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกํ… อมนสฺสุภโตพฺยญฺชนกํ … ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนกํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน… ปสฺสาวมคฺเคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติ สนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, สนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส อสนฺถตสฺสฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนกํ ชาครนฺตํ… สุตฺตํ… มตฺตํ… อุมฺมตฺตํ… ปมตฺตํ… มตํ อกฺขายิตํ… มตํ เยภุยฺเยน อกฺขายิตํ…เป…. อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตํ เยภุยฺเยน ขายิตํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน… ปสฺสาวมคฺเคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติ, สนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, สนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส อสนฺถตสฺสฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ , อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

๖๒. ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสปณฺฑกํ… อมนุสฺสปณฺฑกํ… ติรจฺฉานคตปณฺฑกํ… มนุสฺสปุริสํ… อมนุสฺสปุริสํ… ติรจฺฉานคตปุริสํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติ สนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, สนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส อสนฺถตสฺสฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ติรจฺฉานคตปุริสํ ชาครนฺตํ… สุตฺตํ… มตฺตํ… อุมฺมตฺตํ… ปมตฺตํ… มตํ อกฺขายิตํ… มตํ เยภุยฺเยน อกฺขายิตํ…เป…. อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตํ เยภุยฺเยน ขายิตํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติ, สนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, สนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส อสนฺถตสฺสฯ โส จ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ , อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

๖๓. ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขุํ มนุสฺสิตฺถิยา สนฺติเก อาเนตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ... ปสฺสาวมคฺคํ... มุขํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ , ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส... เป.... น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขุํ มนุสฺสิตฺถิยา ชาครนฺติยา... สุตฺตาย... มตฺตาย... อุมฺมตฺตาย... ปมตฺตาย ... มตาย อกฺขายิตาย... มตาย เยภุยฺเยน อกฺขายิตาย...เป.... อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตาย เยภุยฺเยน ขายิตาย สนฺติเก อาเนตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ... ปสฺสาวมคฺคํ... มุขํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส...เป.... น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขุํ อมนุสฺสิตฺถิยา... ติรจฺฉานคติตฺถิยา... มนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกสฺส... อมนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกสฺส... ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนกสฺส... มนุสฺสปณฺฑกสฺส... อมนุสฺสปณฺฑกสฺส... ติรจฺฉานคตปณฺฑกสฺส... มนุสฺสปุริสสฺส... อมนุสฺสปุริสสฺส... ติรจฺฉานคตปุริสสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ... มุขํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส...เป.... น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขุํ ติรจฺฉานคตปุริสสฺส ชาครนฺตสฺส... สุตฺตสฺส... มตฺตสฺส... อุมฺมตฺตสฺส... ปมตฺตสฺส... มตสฺส อกฺขายิตสฺส... มตสฺส เยภุยฺเยน อกฺขายิตสฺส...เป.... อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตสฺส เยภุยฺเยน ขายิตสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ... มุขํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส...เป.... น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

๖๔. ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขุํ มนุสฺสิตฺถิยา สนฺติเก อาเนตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ... ปสฺสาวมคฺคํ... มุขํ อภินิสีเทนฺติ สนฺถตสฺส อสนฺถตาย, อสนฺถตสฺส สนฺถตาย, สนฺถตสฺส สนฺถตาย, อสนฺถตสฺส อสนฺถตายฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส...เป.... น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขุํ มนุสฺสิตฺถิยา ชาครนฺติยา... สุตฺตาย... มตฺตาย... อุมฺมตฺตาย... ปมตฺตาย... มตาย อกฺขายิตาย... มตาย เยภุยฺเยน อกฺขายิตาย...เป.... อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตาย เยภุยฺเยน ขายิตาย สนฺติเก อาเนตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ... ปสฺสาวมคฺคํ... มุขํ อภินิสีเทนฺติ สนฺถตสฺส อสนฺถตาย, อสนฺถตสฺส สนฺถตาย, สนฺถตสฺส สนฺถตาย, อสนฺถตสฺส อสนฺถตายฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส...เป.... น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขุํ อมนุสฺสิตฺถิยา... ติรจฺฉานคติตฺถิยา... มนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกสฺส... อมนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกสฺส... ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนกสฺส... มนุสฺสปณฺฑกสฺส... อมนุสฺสปณฺฑกสฺส... ติรจฺฉานคตปณฺฑกสฺส... มนุสฺสปุริสสฺส... อมนุสฺสปุริสสฺส... ติรจฺฉานคตปุริสสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ... มุขํ อภินิสีเทนฺติ สนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, สนฺถตสฺส สนฺถตสฺส,

อสนฺถตสฺส อสนฺถตสฺสฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป.… น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

๖๕. ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขุํ ติรจฺฉานคตปุริสสฺส ชาครนฺตสฺส… สุตฺตสฺส… มตฺตสฺส… อุมฺมตฺตสฺส… ปมตฺตสฺส… มตสฺส อกฺขายิตสฺส… มตสฺส เยภุยฺเยน อกฺขายิตสฺส…เป.… อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตสฺส เยภุยฺเยน ขายิตสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ… มุขํ อภินิสีเทนฺติ สนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, สนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส อสนฺถตสฺสฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป.… น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ยถา ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา วิตฺถาริตา, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพาฯ

ราชปจฺจตฺถิกา… โจรปจฺจตฺถิกา… ธุตฺตปจฺจตฺถิกา… อุปฺปลคนฺธปจฺจตฺถิกาฯ สํขิตฺตํฯ

๖๖. มคฺเคน มคฺคํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มคฺเคน อมคฺคํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ อมคฺเคน มคฺคํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ อมคฺเคน อมคฺคํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ภิกฺขุ สุตฺตภิกฺขุมฺหิ วิปฺปฏิปชฺชติ; ปฏิพุทฺโธ สาทิยติ, อุโภ นาเสตพฺพาฯ ปฏิพุทฺโธ น สาทิยติ, ทูสโก นาเสตพฺโพฯ ภิกฺขุ สุตฺตสามเณรมฺหิ วิปฺปฏิปชฺชติ; ปฏิพุทฺโธ สาทิยติ, อุโภ นาเสตพฺพาฯ ปฏิพุทฺโธ น สาทิยติ, ทูสโก นาเสตพฺโพฯ สามเณโร สุตฺตภิกฺขุมฺหิ วิปฺปฏิปชฺชติ; ปฏิพุทฺโธ สาทิยติ, อุโภ นาเสตพฺพาฯ ปฏิพุทฺโธ น สาทิยติ, ทูสโก นาเสตพฺโพฯ สามเณโร สุตฺตสามเณรมฺหิ วิปฺปฏิปชฺชติ; ปฏิพุทฺโธ สาทิยติ, อุโภ นาเสตพฺพา ฯ ปฏิพุทฺโธ น สาทิยติ, ทูสโก นาเสตพฺโพฯ

อนาปตฺติ อชานนฺตสฺส, อสาทิยนฺตสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, ขิตฺตจิตฺตสฺส, เวทนาฏฺฏสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สนฺถตภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

วินีตวตฺถุอุทฺทานคาถา

มกฺกฏี วชฺชิปุตฺตา จ, คิหี นคฺโค จ ติตฺถิยา;
ทาริกุปฺปลวณฺณา จ, พฺยญฺชเนหิปเร ทุเวฯ

มาตา ธีตา ภคินี จ, ชายา จ มุทุ ลมฺพินา;
ทฺเว วณา เลปจิตฺตญฺจ, ทารุธีตลิกาย จฯ

สุนฺทเรน สห ปญฺจ, ปญฺจ สิวถิกฏฺฐิกา;
นาคี ยกฺขี จ เปตี จ, ปณฺฑโกปหโต ฉุเปฯ

ภทฺทิเย อรหํ สุตฺโต, สาวตฺถิยา จตฺโร ปเร;
เวสาลิยา ตโย มาลา, สุปิเน ภารุกจฺฉโกฯ

สุปพฺพา สทฺธา ภิกฺขุนี, สิกฺขมานา สามเณรี จ;
เวสิยา ปณฺฑโก คิหี, อญฺญมญฺญํ วุฑฺฒปพฺพชิโต มิโคติฯ

วินีตวตฺถุ

๖๗. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มกฺกฏิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – “ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข อหํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปนฺโน”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู สิกฺขํ อปจฺจกฺขาย ทุพฺพลฺยํ อนาวิกตฺวา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิํสุฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – “ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข มยํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปนฺนา”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อาปตฺตึ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อาปนฺนา ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ – ‘เอวํ เม อนาปตฺติ ภวิสฺสตี’ติ, คิหิลิงฺเคน เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ “ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข อหํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปนฺโน”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ – ‘เอวํ เม อนาปตฺติ ภวิสฺสตี’ติ, นคฺโค หุตฺวา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ – ‘เอวํ เม อนาปตฺติ ภวิสฺสตี’ติ, กุสจีรํ นิวาเสตฺวา… วากจีรํ นิวาเสตฺวา… ผลกจีรํ นิวาเสตฺวา… เกสกมฺพลํ นิวาเสตฺวา… วาลกมฺพลํ นิวาเสตฺวา… อุลูกปกฺขิกํ นิวาเสตฺวา… อชินกฺขิปํ นิวาเสตฺวา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ ปีฐเก นิปนฺนํ ทาริกํ ปสฺสิตฺวา สารตฺโต องฺคุฏฺฐํ องฺคชาตํ ปเวเสสิฯ สา กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ , ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสา”ติฯ

๖๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร มาณวโก อุปฺปลวณฺณาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพทฺธจิตฺโต โหติฯ อถ โข โส มาณวโก อุปฺปลวณฺณาย ภิกฺขุนิยา คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺฐาย กุฏิกํ ปวิสิตฺวา นิลีโน อจฺฉิฯ อุปฺปลวณฺณา ภิกฺขุนี ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตา ปาเท ปกฺขาเลตฺวา กุฏิกํ ปวิสิตฺวา มญฺจเก นิสีทิฯ อถ โข โส มาณวโก อุปฺปลวณฺณํ ภิกฺขุนิํ อุคฺคเหตฺวา ทูเสสิฯ อุปฺปลวณฺณา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, อสาทิยนฺติยา”ติฯ

๖๙. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อิตฺถิลิงฺคํ ปาตุภูตํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตํเยว อุปชฺฌํ ตเมว อุปสมฺปทํ ตานิเยว [ตานิ (สี. สฺยา.)] วสฺสานิ ภิกฺขุนีหิ สงฺคมิตุํ [สงฺกมิตุํ (สี. สฺยา.)]ฯ ยา อาปตฺติโย ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีหิ สาธารณา ตา อาปตฺติโย ภิกฺขุนีนํ สนฺติเก วุฏฺฐาตุํฯ ยา อาปตฺติโย ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีหิ อสาธารณา ตาหิ อาปตฺตีหิ อนาปตฺตี”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตริสฺสา ภิกฺขุนิยา ปุริสลิงฺคํ ปาตุภูตํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตํเยว อุปชฺฌํ ตเมว อุปสมฺปทํ ตานิเยว [ตานิ (สี. สฺยา.)] วสฺสานิ ภิกฺขูหิ สงฺคมิตุํ [สงฺกมิตุํ (สี. สฺยา.)]ฯ ยา อาปตฺติโย ภิกฺขุนีนํ ภิกฺขูหิ สาธารณา ตา อาปตฺติโย ภิกฺขูนํ สนฺติเก วุฏฺฐาตุํฯ ยา อาปตฺติโย ภิกฺขุนีนํ ภิกฺขูหิ อสาธารณา ตาหิ อาปตฺตีหิ อนาปตฺตี”ติฯ

๗๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ – ‘เอวํ เม อนาปตฺติ ภวิสฺสตี’ติ, มาตุยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ… ธีตุยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ… ภคินิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ… ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปุราณทุติยิกาย เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

๗๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มุทุปิฏฺฐิโก โหติฯ โส อนภิรติยา ปีฬิโต อตฺตโน องฺคชาตํ มุเขน อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ลมฺพี โหติฯ โส อนภิรติยา ปีฬิโต อตฺตโน องฺคชาตํ อตฺตโน วจฺจมคฺคํ ปเวเสสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มตสรีรํ ปสฺสิฯ ตสฺมิญฺจ สรีเร องฺคชาตสามนฺตา วโณ โหติฯ โส – ‘เอวํ เม อนาปตฺติ ภวิสฺสตี’ติ, องฺคชาเต องฺคชาตํ ปเวเสตฺวา วเณน นีหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มตสรีรํ ปสฺสิฯ ตสฺมิญฺจ สรีเร องฺคชาตสามนฺตา วโณ โหติฯ โส – ‘เอวํ เม อนาปตฺติ ภวิสฺสตี’ติ, วเณ องฺคชาตํ ปเวเสตฺวา องฺคชาเตน นีหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สารตฺโต เลปจิตฺตสฺส นิมิตฺตํ องฺคชาเตน ฉุปิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สารตฺโต ทารุธีตลิกาย นิมิตฺตํ องฺคชาเตน ฉุปิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๗๒. เตน โข ปน สมเยน สุนฺทโร นาม ภิกฺขุ ราชคหา ปพฺพชิโต รถิกาย [รถิยาย (ก.)] คจฺฉติฯ อญฺญตรา อิตฺถี – 'มุหุตฺตํ [อิตฺถี ตํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ มุหุตฺตํ (สฺยา.)], ภนฺเต, อาคเมหิ, วนฺทิสฺสามี'ติ สา วนฺทนฺตี อนฺตรวาสกํ อุกฺขิปิตฺวา มุเขน องฺคชาตํ อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "สาทิยิ ตฺวํ, ภิกฺขู"ติ? "นาหํ, ภควา, สาทิยิ"นฺติฯ "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสาทิยนฺตสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – "เอหิ, ภนฺเต, เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวา"ติฯ "อลํ, ภคินิ, เนตํ กปฺปตี"ติฯ "เอหิ, ภนฺเต, อหํ วายมิสฺสามิ, ตฺวํ มา วายมิ, เอวํ เต อนาปตฺติ ภวิสฺสตี"ติฯ โส ภิกฺขุ ตถา อกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – "เอหิ, ภนฺเต, เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวา"ติฯ "อลํ, ภคินิ, เนตํ กปฺปตี"ติฯ "เอหิ ภนฺเต, ตฺวํ วายม, อหํ น วายมิสฺสามิ, เอวํ เต อนาปตฺติ ภวิสฺสตี"ติฯ โส ภิกฺขุ ตถา อกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – "เอหิ, ภนฺเต, เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวา"ติฯ "อลํ, ภคินิ, เนตํ กปฺปตี"ติฯ "เอหิ, ภนฺเต, อพฺภนฺตรํ ฆฏฺเฏตฺวา พหิ โมเจหิ…เป.… พหิ ฆฏฺเฏตฺวา อพฺภนฺตรํ โมเจหิ, เอวํ เต อนาปตฺติ ภวิสฺสตี"ติฯ โส ภิกฺขุ ตถา อกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

๗๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สิวถิกํ คนฺตฺวา อกฺขายิตํ สรีรํ ปสฺสิตฺวา ตสฺมึ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สิวถิกํ คนฺตฺวา เยภุยฺเยน อกฺขายิตํ สรีรํ ปสฺสิตฺวา ตสฺมึ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สิวถิกํ คนฺตฺวา เยภุยฺเยน ขายิตํ สรีรํ ปสฺสิตฺวา ตสฺมึ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สิวถิกํ คนฺตฺวา ฉินฺนสีสํ ปสฺสิตฺวา วฏฺฏกเต มุเข ฉุปนฺตํ องฺคชาตํ ปเวเสสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สิวถิกํ คนฺตฺวา ฉินฺนสีสํ ปสฺสิตฺวา วฏฺฏกเต มุเข อจฺฉุปนฺตํ องฺคชาตํ ปเวเสสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตริสฺสา อิตฺถิยา ปฏิพทฺธจิตฺโต โหติฯ สา กาลงฺกตา [กาลกตา (สี. สฺยา.)] สุสาเน ฉฑฺฑิตาฯ อฏฺฐิกานิ วิปฺปกิณฺณานิ โหนฺติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ สิวถิกํ คนฺตฺวา อฏฺฐิกานิ สงฺกฑฺฒิตฺวา นิมิตฺเต องฺคชาตํ ปฏิปาเทสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ นาคิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ… ยกฺขินิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ… เปติยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ … ปณฺฑกสฺส เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อุปหตินฺทฺริโย โหติฯ โส – 'นาหํ เวทิยามิ [เวทยามิ (ก.)] สุขํ วา ทุกฺขํ วา, อนาปตฺติ เม ภวิสฺสตี'ติ, เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "เวทยิ วา โส, ภิกฺขเว, โมฆปุริโส น วา เวทยิ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ – 'อิตฺถิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิสฺสามี'ติ, ฉุปิตมตฺเต วิปฺปฏิสารี อโหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสา"ติฯ

๗๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ภทฺทิเย ชาติยาวเน ทิวาวิหารคโต นิปนฺโน โหติฯ ตสฺส องฺคมงฺคานิ วาตูปตฺถทฺธานิ โหนฺติฯ อญฺญตรา อิตฺถี ปสฺสิตฺวา องฺคชาเต อภินิสีทิตฺวา ยาวทตฺถํ กตฺวา ปกฺกามิฯ ภิกฺขู กิลินฺนํ ปสฺสิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, อากาเรหิ องฺคชาตํ กมฺมนิยํ โหติ – ราเคน, วจฺเจน, ปสฺสาเวน, วาเตน, อุจฺจาลิงฺคปาณกทฏฺเฐนฯ อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหากาเรหิ องฺคชาตํ กมฺมนิยํ โหติ ฯ อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ ตสฺส ภิกฺขุโน ราเคน องฺคชาตํ กมฺมนิยํ อสฺสฯ อรหํ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ตสฺส ภิกฺขุโน"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สาวตฺถิยา อนฺธวเน ทิวาวิหารคโต นิปนฺโน โหติฯ อญฺญตรา โคปาลิกา ปสฺสิตฺวา องฺคชาเต อภินิสีทิฯ โส ภิกฺขุ ปเวสนํ สาทิยิ, ปวิฏฺฐํ สาทิยิ, ฐิตํ สาทิยิ, อุทฺธรณํ สาทิยิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สาวตฺถิยา อนฺธวเน ทิวาวิหารคโต นิปนฺโน โหติฯ อญฺญตรา อชปาลิกา ปสฺสิตฺวา… อญฺญตรา กฏฺฐหาริกา ปสฺสิตฺวา… อญฺญตรา โคมยหาริกา ปสฺสิตฺวา องฺคชาเต อภินิสีทิฯ โส ภิกฺขุ ปเวสนํ สาทิยิ, ปวิฏฺฐํ สาทิยิ, ฐิตํ สาทิยิ, อุทฺธรณํ สาทิยิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

๗๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ เวสาลิยํ มหาวเน ทิวาวิหารคโต นิปนฺโน โหติฯ อญฺญตรา อิตฺถี ปสฺสิตฺวา องฺคชาเต อภินิสีทิตฺวา ยาวทตฺถํ กตฺวา สามนฺตา หสมานา ฐิตา โหติ ฯ โส ภิกฺขุ ปฏิพุชฺฌิตฺวา ตํ อิตฺถึ เอตทโวจ – "ตุยฺหิทํ กมฺม"นฺติ? "อาม, มยฺหํ กมฺม"นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "สาทิยิ ตฺวํ, ภิกฺขู"ติ? "นาหํ, ภควา, ชานามี"ติฯ "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อชานนฺตสฺสา"ติฯ

๗๖. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ เวสาลิยํ มหาวเน ทิวาวิหารคโต รุกฺขํ อปสฺสาย นิปนฺโน โหติฯ อญฺญตรา อิตฺถี ปสฺสิตฺวา องฺคชาเต อภินิสีทิฯ โส ภิกฺขุ สหสา วุฏฺฐาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "สาทิยิ ตฺวํ, ภิกฺขู"ติ? "นาหํ, ภควา, สาทิยิ"นฺติฯ "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสาทิยนฺตสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ เวสาลิยํ มหาวเน ทิวาวิหารคโต รุกฺขํ อปสฺสาย นิปนฺโน โหติฯ อญฺญตรา อิตฺถี ปสฺสิตฺวา องฺคชาเต อภินิสีทิฯ โส ภิกฺขุ อกฺกมิตฺวา ปวตฺเตสิ [ปวฏฺเฏสิ (สี. สฺยา.)]ฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “สาทิยิ ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “นาหํ, ภควา, สาทิยิ”นฺติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสาทิยนฺตสฺสา”ติฯ

๗๗. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ เวสาลิยํ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ ทิวาวิหารคโต ทฺวารํ วิวริตฺวา นิปนฺโน โหติฯ ตสฺส องฺคมงฺคานิ วาตูปตฺถทฺธานิ โหนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา อิตฺถิโย คนฺธญฺจ มาลญฺจ อาทาย อารามํ อาคมํสุ วิหารเปกฺขิกาโยฯ อถ โข ตา อิตฺถิโย ตํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา องฺคชาเต อภินิสีทิตฺวา ยาวทตฺถํ กตฺวา, ปุริสูสโภ วตายนฺติ วตฺวา คนฺธญฺจ มาลญฺจ อาโรเปตฺวา ปกฺกมึสุฯ ภิกฺขู กิลินฺนํ ปสฺสิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, อากาเรหิ องฺคชาตํ กมฺมนิยํ โหติ – ราเคน, วจฺเจน, ปสฺสาเวน, วาเตน, อุจฺจาลิงฺคปาณกทฏฺเฐนฯ อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหากาเรหิ องฺคชาตํ กมฺมนิยํ โหติฯ อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส, ยํ ตสฺส ภิกฺขุโน ราเคน องฺคชาตํ กมฺมนิยํ อสฺสฯ อรหํ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ตสฺส ภิกฺขุโนฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทิวา ปฏิสลฺลียนฺเตน ทฺวารํ สํวริตฺวา ปฏิสลฺลียิตุ”นฺติฯ

๗๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภารุกจฺฉโก ภิกฺขุ สุปินนฺเต [สุปินนฺเตน (สี. สฺยา.)] ปุราณทุติยิกาย เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิตฺวา – ‘อสฺสมโณ อหํ, วิพฺภมิสฺสามี’ติ, ภารุกจฺฉํ คจฺฉนฺโต อนฺตรามคฺเค อายสฺมนฺตํ อุปาลึ ปสฺสิตฺวา เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อายสฺมา อุปาลิ เอวมาห – “อนาปตฺติ, อาวุโส, สุปินนฺเตนา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ราชคเห สุปพฺพา นาม อุปาสิกา มุธปฺปสนฺนา [มุทฺธปฺปสนฺนา (สี.)] โหติฯ สา เอวํทิฏฺฐิกา โหติ – “ยา เมถุนํ ธมฺมํ เทติ สา อคฺคทานํ เทตี”ติฯ สา ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – “เอหิ, ภนฺเต, เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวา”ติฯ “อลํ, ภคินิ, เนตํ กปฺปตี”ติฯ “เอหิ, ภนฺเต, อูรุนฺตริกาย [อูรุนฺตริกาย (สี.)] ฆฏฺเฏหิ, เอวํ เต อนาปตฺติ ภวิสฺสตี”ติ…เป.… เอหิ, ภนฺเต, นาภิยํ ฆฏฺเฏหิ… เอหิ, ภนฺเต, อุทรวฏฺฏิยํ ฆฏฺเฏหิ… เอหิ, ภนฺเต, อุปกจฺฉเก ฆฏฺเฏหิ… เอหิ, ภนฺเต, คีวายํ ฆฏฺเฏหิ… เอหิ, ภนฺเต, กณฺณจฺฉิทฺเท ฆฏฺเฏหิ… เอหิ, ภนฺเต, เกสวฏฺฏิยํ ฆฏฺเฏหิ… เอหิ, ภนฺเต, องฺคุลนฺตริกาย ฆฏฺเฏหิ… “เอหิ, ภนฺเต, หตฺเถน อุปกฺกมิตฺวา โมเจสฺสามิ, เอวํ เต อนาปตฺติ ภวิสฺสตี”ติฯ โส ภิกฺขุ ตถา อกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสา”ติฯ

๗๙. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ สทฺธา นาม อุปาสิกา มุธปฺปสนฺนา โหติฯ สา เอวํทิฏฺฐิกา โหติ – “ยา เมถุนํ ธมฺมํ เทติ สา อคฺคทานํ เทตี”ติฯ สา ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – “เอหิ, ภนฺเต, เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวา”ติฯ “อลํ, ภคินิ, เนตํ กปฺปตี”ติฯ “เอหิ, ภนฺเต, อูรุนฺตริกาย ฆฏฺเฏหิ…เป.… เอหิ, ภนฺเต, หตฺเถน อุปกฺกมิตฺวา โมเจสฺสามิ, เอวํ เต อนาปตฺติ ภวิสฺสตี”ติฯ โส ภิกฺขุ ตถา อกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสา”ติฯ

๘๐. เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ ลิจฺฉวิกุมารกา ภิกฺขุํ คเหตฺวา ภิกฺขุนิยา วิปฺปฏิปาเทสุํ… สิกฺขมานาย วิปฺปฏิปาเทสุํ… สามเณริยา วิปฺปฏิปาเทสุํฯ อุโภ สาทิยึสุฯ อุโภ นาเสตพฺพาฯ อุโภ น สาทิยึสุฯ อุภินฺนํ อนาปตฺติฯ

๘๑. เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ ลิจฺฉวิกุมารกา ภิกฺขุํ คเหตฺวา เวสิยา วิปฺปฏิปาเทสุํ… ปณฺฑเก วิปฺปฏิปาเทสุํ… คิหินิยา วิปฺปฏิปาเทสุํฯ ภิกฺขุ สาทิยิฯ ภิกฺขุ นาเสตพฺโพฯ ภิกฺขุ น สาทิยิฯ ภิกฺขุสฺส อนาปตฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ ลิจฺฉวิกุมารกา ภิกฺขู คเหตฺวา อญฺญมญฺญํ วิปฺปฏิปาเทสุํฯ อุโภ สาทิยึสุฯ อุโภ นาเสตพฺพาฯ อุโภ น สาทิยึสุฯ อุภินฺนํ อนาปตฺติฯ

๘๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร วุฑฺฒปพฺพชิโต ภิกฺขุ ปุราณทุติยิกาย ทสฺสนํ อคมาสิฯ สา – ‘เอหิ, ภนฺเต, วิพฺภมา’ติ อคฺคเหสิฯ โส ภิกฺขุ ปฏิกฺกมนฺโต อุตฺตาโน ปริปติฯ สา อุพฺภชิตฺวา [อุพฺภุชิตฺวา (สี. สฺยา.)] องฺคชาเต [องฺคชาเตน (สี.)] อภินิสีทิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ …เป.… “สาทิยิ ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “นาหํ, ภควา, สาทิยิ”นฺติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสาทิยนฺตสฺสา”ติฯ

๘๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อรญฺเญ วิหรติฯ มิคโปตโก ตสฺส ปสฺสาวฏฺฐานํ อาคนฺตฺวา ปสฺสาวํ ปิวนฺโต มุเขน องฺคชาตํ อคฺคเหสิฯ โส ภิกฺขุ สาทิยิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

ปฐมปาราชิกํ สมตฺตํฯ

๒. ทุติยปาราชิกํ

๘๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเตฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา สนฺทิฏฺฐา สมฺภตฺตา ภิกฺขู อิสิคิลิปสฺเส ติณกุฏิโย กริตฺวา วสฺสํ อุปคจฺฉึสุฯ อายสฺมาปิ ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต ติณกุฏิกํ กริตฺวา วสฺสํ อุปคจฺฉิฯ อถ โข เต ภิกฺขู วสฺสํวุฏฺฐา เตมาสจฺจเยน ติณกุฏิโย ภินฺทิตฺวา ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ ปฏิสาเมตฺวา ชนปทจาริกํ ปกฺกมึสุฯ อายสฺมา ปน ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต ตตฺเถว วสฺสํ วสิ, ตตฺถ เหมนฺตํ, ตตฺถ คิมฺหํฯ อถ โข อายสฺมโต ธนิยสฺส กุมฺภการปุตฺตสฺส คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺฐสฺส ติณหาริโย กฏฺฐหาริโย ติณกุฏิกํ ภินฺทิตฺวา ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ อาทาย อคมํสุฯ ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ สํกฑฺฒิตฺวา ติณกุฏิกํ อกาสิฯ ทุติยมฺปิ โข อายสฺมโต ธนิยสฺส กุมฺภการปุตฺตสฺส คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺฐสฺส ติณหาริโย กฏฺฐหาริโย ติณกุฏิกํ ภินฺทิตฺวา ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ อาทาย อคมํสุฯ ตติยมฺปิ โข อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ สํกฑฺฒิตฺวา ติณกุฏิกํ อกาสิฯ ตติยมฺปิ โข อายสฺมโต ธนิยสฺส กุมฺภการปุตฺตสฺส คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺฐสฺส ติณหาริโย กฏฺฐหาริโย ติณกุฏิกํ ภินฺทิตฺวา ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ อาทาย อคมํสุฯ

อถ โข อายสฺมโต ธนิยสฺส กุมฺภการปุตฺตสฺส เอตทโหสิ – “ยาวตติยกํ โข เม คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺฐสฺส ติณหาริโย กฏฺฐหาริโย ติณกุฏิกํ ภินฺทิตฺวา ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ อาทาย อคมํสุฯ อหํ โข ปน สุสิกฺขิโต อนวโย สเก อาจริยเก กุมฺภการกมฺเม ปริโยทาตสิปฺโป ฯ ยํนูนาหํ สามํ จิกฺขลฺลํ มทฺทิตฺวา สพฺพมตฺติกามยํ กุฏิกํ กเรยฺย”นฺติ! อถ โข อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต สามํ จิกฺขลฺลํ มทฺทิตฺวา สพฺพมตฺติกามยํ กุฏิกํ กริตฺวา ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ โคมยญฺจ สํกฑฺฒิตฺวา ตํ กุฏิกํ ปจิฯ สา อโหสิ กุฏิกา อภิรูปา ทสฺสนียา ปาสาทิกา โลหิติกา [โลหิต

กา (สฺยา.)], เสยฺยถาปิ อินฺทโคปโกฯ เสยฺยถาปิ นาม กิงฺกณิกสทฺโท [กิงฺกิณิกสทฺโท (สี. สฺยา.)] เอวเมวํ ตสฺสา กุฏิกาย สทฺโท อโหสิฯ

๘๕. อถ โข ภควา สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทส ตํ กุฏิกํ อภิรูปํ ทสฺสนียํ ปาสาทิกํ โลหิติกํฯ ทิสฺวาน ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''กึ เอตํ, ภิกฺขเว, อภิรูปํ ทสฺสนียํ ปาสาทิกํ โลหิติกํ, เสยฺยถาปิ อินฺทโคปโก''ติ? อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ''อนนุจฺฉวิกํ, ภิกฺขเว, ตสฺส โมฆปุริสสฺส อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม โส, ภิกฺขเว, โมฆปุริโส สพฺพมตฺติกามยํ กุฏิกํ กริสฺสติ! น หิ นาม, ภิกฺขเว, ตสฺส โมฆปุริสสฺส ปาเณสุ อนุทฺทยา อนุกมฺปา อวิเหสา ภวิสฺสติ! คจฺฉเถตํ, ภิกฺขเว, กุฏิกํ ภินฺทถฯ มา ปจฺฉิมา ชนตา ปาเณสุ ปาตพฺยตํ อาปชฺชิฯ น จ, ภิกฺขเว, สพฺพมตฺติกามยา กุฏิกา กาตพฺพาฯ โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา''ติฯ ''เอวํ, ภนฺเต''ติ, โข เต ภิกฺขู ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา เยน สา กุฏิกา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ กุฏิกํ ภินฺทึสุฯ อถ โข อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต เต ภิกฺขู เอตทโวจ – ''กิสฺส เม ตุมฺเห, อาวุโส, กุฏิกํ ภินฺทถา''ติ? ''ภควา, อาวุโส, เภทาเปตี''ติฯ ''ภินฺทถาวุโส, สเจ ธมฺมสฺสามี เภทาเปตี''ติฯ

๘๖. อถ โข อายสฺมโต ธนิยสฺส กุมฺภการปุตฺตสฺส เอตทโหสิ – ''ยาวตติยกํ โข เม คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺฐสฺส ติณหาริโย กฏฺฐหาริโย ติณกุฏิกํ ภินฺทิตฺวา ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ อาทาย อคมํสุฯ ยาปิ มยา สพฺพมตฺติกามยา กุฏิกา กตา สาปิ ภควตา เภทาปิตาฯ อตฺถิ จ เม ทารุคเห คณโก สนฺทิฏฺโฐฯ ยํนูนาหํ ทารุคเห คณกํ ทารูนิ ยาจิตฺวา ทารุกุฏิกํ กเรยฺย''นฺติฯ อถ โข อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต เยน ทารุคเห คณโก เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ทารุคเห คณกํ เอตทโวจ – ''ยาวตติยกํ โข เม, อาวุโส, คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺฐสฺส ติณหาริโย กฏฺฐหาริโย ติณกุฏิกํ ภินฺทิตฺวา ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ อาทาย อคมํสุฯ ยาปิ มยา สพฺพมตฺติกามยา กุฏิกา กตา สาปิ ภควตา เภทาปิตา ฯ เทหิ เม, อาวุโส, ทารูนิฯ อิจฺฉามิ ทารุกุฏิกํ [ทารุกุฑฺฑิกํ กุฏิกํ (สี.)] กาตุ''นฺติฯ ''นตฺถิ, ภนฺเต, ตาทิสานิ ทารูนิ ยานาหํ อยฺยสฺส ทเทยฺยํฯ อตฺถิ , ภนฺเต, เทวคหทารูนิ นครปฏิสงฺขาริกานิ อาปทตฺถาย นิกฺขิตฺตานิฯ สเจ ตานิ ทารูนิ ราชา ทาเปติ หราเปถ, ภนฺเต''ติฯ ''ทินฺนานิ, อาวุโส, รญฺญา''ติฯ อถ โข ทารุคเห คณกสฺส เอตทโหสิ – ''อิเม โข สมณา สกฺยปุตฺติยา ธมฺมจาริโน สมจาริโน [สมฺมจาริโน (ก.)] พฺรหฺมจาริโน สจฺจวาทิโน สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมาฯ ราชาปิเมสํ อภิปฺปสนฺโนฯ นารหติ อทินฺนํ ทินฺนนฺติ วตฺตุ''นฺติฯ อถ โข ทารุคเห คณโก อายสฺมนฺตํ ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ เอตทโวจ – ''หราเปถ, ภนฺเต''ติฯ อถ โข อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต ตานิ ทารูนิ ขณฺฑาขณฺฑิกํ เฉทาเปตฺวา สกเฏหิ นิพฺพาหาเปตฺวา ทารุกุฏิกํ อกาสิฯ

๘๗. อถ โข วสฺสการो พฺราหฺมโณ มคธมหามตฺโต ราชคเห กมฺมนฺเต อนุสญฺญายมาโน เยน ทารุคเห คณโก เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ทารุคเห คณกํ เอตทโวจ – ''ยานิ ตานิ, ภเณ, เทวคหทารูนิ นครปฏิสงฺขาริกานิ อาปทตฺถาย นิกฺขิตฺตานิ กหํ ตานิ ทารูนี''ติ? ''ตานิ, สามิ, ทารูนิ เทเวน อยฺยสฺส ธนิยสฺส กุมฺภการปุตฺตสฺส ทินฺนานี''ติฯ อถ โข วสฺสกาโร พฺราหฺมโณ มคธมหามตฺโต อนตฺตมโน อโหสิ – ''กถญฺหิ นาม เทโว เทวคหทารูนิ นครปฏิสงฺขาริกานิ อาปทตฺถาย นิกฺขิตฺตานิ ธนิยสฺส กุมฺภการปุตฺตสฺส ทสฺสตี''ติ! อถ โข วสฺสกาโร พฺราหฺมโณ มคธมหามตฺโต เยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ เอตทโวจ – ''สจฺจํ กิร, เทเวน [สจฺจํ กิร เทว เทเวน (สี.)] เทวคหทารูนิ นครปฏิสงฺขา

ริกานิ อาปทตฺถาย นิกฺขิตฺตานิ ธนิยสฺส กุมฺภการปุตฺตสฺส ทินฺนานี”ติ? “โก เอวมาหา”ติ? “ทารุคเห คณโก, เทวา”ติฯ “เตน หิ, พฺราหฺมณ, ทารุคเห คณกํ อาณาเปหี”ติฯ อถ โข วสฺสกาโร พฺราหฺมโณ มคธมหามตฺโต ทารุคเห คณกํ พนฺธํ [พทฺธํ (สี.)] อาณาเปสิฯ อทฺทส โข อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต ทารุคเห คณกํ พนฺธํ นิยฺยมานํฯ ทิสฺวาน ทารุคเห คณกํ เอตทโวจ – “กิสฺส ตฺวํ, อาวุโส, พนฺโธ นิยฺยาสี”ติ? “เตสํ, ภนฺเต, ทารูนํ กิจฺจา”ติฯ “คจฺฉาวุโส, อหมฺปิ อาคจฺฉามี”ติฯ “เอยฺยาสิ, ภนฺเต, ปุราหํ หญฺญามี”ติฯ

๘๘. อถ โข อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต เยน รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เยนายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อายสฺมนฺตํ ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ เอตทโวจ – “สจฺจํ กิร มยา, ภนฺเต, เทวคหทารูนิ นครปฏิสงฺขาริกานิ อาปทตฺถาย นิกฺขิตฺตานิ อยฺยสฺส ทินฺนานี”ติ? “เอวํ, มหาราชา”ติฯ “มยํ โข, ภนฺเต, ราชาโน นาม พหุกิจฺจา พหุกรณียา, ทตฺวาปิ น สเรยฺยาม; อิงฺฆ, ภนฺเต, สราเปหี”ติฯ “สรสิ ตฺวํ, มหาราช, ปฐมาภิสิตฺโต เอวรูปึ วาจํ ภาสิตา – “ทินฺนญฺเญว สมณพฺราหฺมณานํ ติณกฏฺโฐทกํ ปริภุญฺชนฺตู”ติฯ “สรามหํ, ภนฺเตฯ สนฺติ, ภนฺเต, สมณพฺราหฺมณา ลชฺชิโน กุกฺกุจฺจกา สิกฺขากามาฯ เตสํ อปฺปมตฺตเกปิ กุกฺกุจฺจํ อุปฺปชฺชติฯ เตสํ มยา สนฺธาย ภาสิตํ, ตญฺจ โข อรญฺเญ อปริคฺคหิตํฯ โส ตฺวํ, ภนฺเต, เตน เลเสน ทารูนิ อทินฺนํ หริตุํ มญฺญสิ! กถญฺหิ นาม มาทิโส สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา วิชิเต วสนฺตํ หเนยฺย วา พนฺเธยฺย วา ปพฺพาเชยฺย วา! คจฺฉ, ภนฺเต, โลเมน ตฺวํ มุตฺโตสิฯ มาสฺสุ ปุนปิ เอวรูปํ อกาสี”ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “อลชฺชิโน อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา ทุสฺสีลา มุสาวาทิโนฯ อิเม หิ นาม ธมฺมจาริโน สมจาริโน พฺรหฺมจาริโน สจฺจวาทิโน สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมา ปฏิชานิสฺสนฺติ! นตฺถิ อิเมสํ สามญฺญํ, นตฺถิ อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํฯ นฏฺฐํ อิเมสํ สามญฺญํ, นฏฺฐํ อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํฯ กุโต อิเมสํ สามญฺญํ, กุโต อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ! อปคตา อิเม สามญฺญา, อปคตา อิเม พฺรหฺมญฺญาฯ ราชานมฺปิ อิเม วญฺเจนฺติ, กึ ปนญฺเญ มนุสฺเส”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา สนฺตุฏฺฐา ลชฺชิโน กุกฺกุจฺจกา สิกฺขากามา เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต รญฺโญ ทารูนิ อทินฺนํ อาทิยิสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนฺตํ ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร ตฺวํ, ธนิย, รญฺโญ ทารูนิ อทินฺนํ อาทิยี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส , รญฺโญ ทารูนิ อทินฺนํ อาทิยิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวาย; อถเขฺวตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานญฺเจว อปฺปสาทาย ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุราณโวหาริโก มหามตฺโต ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต ภควโต อวิทูเร นิสินฺโน โหติฯ อถ โข ภควา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “กิตฺตเกน โข ภิกฺขุ ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร โจรํ คเหตฺวา หนติ วา พนฺธติ วา ปพฺพาเชติ วา”ติ? “ปาเทน วา, ภควา, ปาทารเหน วา”ติ [ปาทารเหนวา อติเรกปาเทนวา

ติ (สฺยา.)]ฯ เตน โข ปน สมเยน ราชคเห ปญฺจมาสโก ปาโท โหติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๘๙. "โย ปน ภิกฺขุ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิเยยฺย, ยถารูเป อทินฺนาทาเน ราชาโน โจรํ คเหตฺวา หเนยฺยุํ วา พนฺเธยฺยุํ วา ปพฺพาเชยฺยุํ วา – 'โจโรสิ พาโลสิ มูฬฺโหสิ เถโนสี'ติ, ตถารูปํ ภิกฺขุ อทินฺนํ อาทิยมาโน อยมฺปิ ปาราชิโก โหติ อสํวาโส"ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๙๐. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู รชกตฺถรณํ คนฺตฺวา รชกภณฺฑิกํ อวหริตฺวา อารามํ หริตฺวา ภาเชสุํฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "มหาปุญฺญตฺถ ตุมฺเห, อาวุโสฯ พหุํ ตุมฺหากํ จีวรํ อุปฺปนฺน"นฺติฯ "กุโต อาวุโส, อมฺหากํ ปุญฺญํ, อิทานิ มยํ รชกตฺถรณํ คนฺตฺวา รชกภณฺฑิกํ อวหริมฺหา"ติฯ "นนุ, อาวุโส, ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ กิสฺส ตุมฺเห, อาวุโส, รชกภณฺฑิกํ อวหริตฺถา"ติ ? "สจฺจํ, อาวุโส, ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ตญฺจ โข คาเม, โน อรญฺเญ"ติฯ "นนุ, อาวุโส, ตเถวตํ โหติฯ อนนุจฺฉวิกํ, อาวุโส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, อาวุโส, รชกภณฺฑิกํ อวหริสฺสถ! เนตํ, อาวุโส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวาย; อถขฺเวตํ, อาวุโส, อปฺปสนฺนานญฺเจว อปฺปสาทาย ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา"ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – "สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, รชกตฺถรณํ คนฺตฺวา รชกภณฺฑิกํ อวหริตฺถา"ติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – "อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริสา, อนนุโลมิกํ อปฺปฏิรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, รชกภณฺฑิกํ อวหริสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวาย; อถ ขฺเวตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานญฺเจว อปฺปสาทาย ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา"ติฯ อถ โข ภควา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… วีริยารมฺภสฺส วณฺณํ ภาสิตฺวา ภิกฺขูนํ ตทนุจฺฉวิกํ ตทนุโลมิกํ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ…เป.… "เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๙๑. "โย ปน ภิกฺขุ คามา วา อรญฺญา วา อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิเยยฺย, ยถารูเป อทินฺนาทาเน ราชาโน โจรํ คเหตฺวา หเนยฺยุํ วา พนฺเธยฺยุํ วา ปพฺพาเชยฺยุํ วา – 'โจโรสิ พาโลสิ มูฬฺโหสิ เถโนสี'ติ, ตถารูปํ ภิกฺขุ อทินฺนํ อาทิยมาโน อยมฺปิ ปาราชิโก โหติ อสํวาโส"ติฯ

๙๒. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

คาโม นาม เอกกุฏิโกปิ คาโม, ทฺวิกุฏิโกปิ คาโม, ติกุฏิโกปิ คาโม, จตุกุฏิโกปิ คาโม, สมนุสฺโสปิ คาโม, อมนุสฺโสปิ คาโม, ปริกฺขิตฺโตปิ คาโม, อปริกฺขิตฺโตปิ คาโม, โคนิสาทินิวิฏฺโฐปิ คาโม, โยปิ สตฺโถ อติเรกจตุมาสนิวิฏฺโฐ โสปิ วุจฺจติ คาโมฯ

คามูปจาโร นาม ปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส อินฺทขีเล [อินฺทขิเล (ก.)] ฐิตสฺส มชฺฌิมสฺส ปุริสสฺส เลฑฺฑุปาโต, อปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส ฆรูปจาเร ฐิตสฺส มชฺฌิมสฺส ปุริสสฺส เลฑฺฑุปาโตฯ

อรญฺญํ นาม ฐเปตฺวา คามญฺจ คามูปจารญฺจ อวเสสํ อรญฺญํ นามฯ

อทินฺนํ นามํ ยํ อทินฺนํ อนิสฺสฏฺฐํ อปริจฺจตฺตํ รกฺขิตํ โคปิตํ มมายิตํ ปรปริคฺคหิตํฯ เอตํ อทินฺนํ นามฯ

เถยฺยสงฺขาตนฺติ เถยฺยจิตฺโต อวหรณจิตฺโตฯ

อาทิเยยฺยาติ อาทิเยยฺย หเรยฺย อวหเรยฺย อิริยาปถํ วิโกเปยฺย ฐานา จาเวยฺย สงฺเกตํ วีตินาเมยฺยฯ

ยถารูปํ นาม ปาทํ วา ปาทารหํ วา อติเรกปาทํ วาฯ

ราชาโน นาม ปถพฺยาราชา ปเทสราชา มณฺฑลิกา อนฺตรโภคิกา อกฺขทสฺสา มหามตฺตา, เย วา ปน เฉชฺชเภชฺชํ กโรนฺตา อนุสาสนฺติฯ เอเต ราชาโน นามฯ

โจโร นาม โย ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติฯ เอโส โจโร นามฯ

หเนยฺยุํ วาติ หตฺเถน วา ปาเทน วา กสาย วา เวตฺเตน วา อฑฺฒทณฺฑเกน วา เฉชฺชาย วา หเนยฺยุํฯ

พนฺเธยฺยุํ วาติ รชฺชุพนฺธเนน วา อนฺทุพนฺธเนน วา สงฺขลิกพนฺธเนน วา ฆรพนฺธเนน วา นครพนฺธเนน วา คามพนฺธเนน วา นิคมพนฺธเนน วา พนฺเธยฺยุํ, ปุริสคุตฺตึ วา กเรยฺยุํฯ

ปพฺพาเชยฺยุํ วาติ คามา วา นิคมา วา นครา วา ชนปทา วา ชนปทปเทสา วา ปพฺพาเชยฺยุํฯ

โจโรสิ พาโลสิ มูฬฺโหสิ เถโนสีติ ปริภาโส เอโสฯ

ตถารูปํ นาม ปาทํ วา ปาทารหํ วา อติเรกปาทํ วาฯ

อาทิยมาโนติ อาทิยมาโน หรมาโน อวหรมาโน อิริยาปถํ วิโกปยมาโน ฐานา จาวยมาโน สงฺเกตํ วีตินามยมาโนฯ

อยมฺปีติ ปุริมํ อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปาราชิโก โหตีติ เสยฺยถาปิ นาม ปณฺฑุปลาโส พนฺธนา ปวุตฺโต [หริตตฺตาย (สี. สฺยา.)] อภพฺโพ หริตตฺถาย [หริตตฺตาย (สี. สฺยา.)], เอวเมว ภิกฺขุ ปาทํ วา ปาทารหํ วา อติเรกปาทํ วา อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยิตฺวา อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโยฯ เตน วุจฺจติ – 'ปาราชิโก โหตี'ติฯ

อสํวาโสติ สํวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุทฺเทโส สมสิกฺขตาฯ เอโส สํวาโส นามฯ โส เตน สทฺธึ นตฺถิฯ เตน วุจฺจติ – 'อสํวาโส'ติฯ

๙๓. ภูมฏฺฐํ ถลฏฺฐํ อากาสฏฺฐํ เวหาสฏฺฐํ อุทกฏฺฐํ นาวฏฺฐํ ยานฏฺฐํ ภารฏฺฐํ อารามฏฺฐํ วิหารฏฺฐํ เขตฺตฏฺฐํ วตฺถุฏฺฐํ คามฏฺฐํ อรญฺญฏฺฐํ อุทกํ ทนฺตโปณํ [ทนฺตโปนํ (สี. ก.)] วนปฺปติ หรณกํ อุปนิธิ สุงฺกฆาตํ ปาโณ อปทํ ทฺวิปทํ จตุปฺปทํ พหุปฺปทํ โอจรโก โอณิรกฺโข สํวิทาวหาโร สงฺเกตกมฺมํ นิมิตฺตกมฺมนฺติฯ

๙๔. **ภูมฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ ภูมิยํ นิกฺขิตฺตํ โหติ นิขาตํ ปฏิจฺฉนฺนํฯ ภูมฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ กุทาลํ วา ปิฏกํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตตฺถ ชาตกํ กฏฺฐํ วา ลตํ วา ฉินฺทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตตฺถ ปํสุํ ขณติ วา พฺยูหติ [วิยูหติ (สฺยา.)] วา อุทฺธรติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กุมฺภึ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ อตฺตโน ภาชนํ ปเวเสตฺวา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อตฺตโน ภาชนคตํ วา กโรติ มุฏฺฐึ วา ฉินฺทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ สุตฺตารุฬฺหํ ภณฺฑํ ปามงฺคํ วา กณฺฐสุตฺตกํ วา กฏิสุตฺตกํ วา สาฏกํ วา เวฐนํ วา เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ โกฏิยํ คเหตฺวา อุจฺจาเรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฆํสนฺโต นีหรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อนฺตมโส เกสคฺคมตฺตมฺปิ กุมฺภิมุขา โมเจติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ สปฺปึ วา เตลํ วา มธุํ วา ผาณิตํ วา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต เอเกน ปโยเคน ปิวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ตตฺเถว ภินฺทติ วา ฉฑฺเฑติ วา ฌาเปติ วา อปริโภคํ วา กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๙๕. **ถลฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ ถเล นิกฺขิตฺตํ โหติฯ ถลฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๙๖. **อากาสฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ อากาสคตํ โหติฯ โมโร วา กปิญฺชโร วา ติตฺติโร วา วฏฺฏโก วา, สาฏกํ วา เวฐนํ วา หิรญฺญํ วา สุวณฺณํ วา ฉิชฺชมานํ ปตติฯ อากาสฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ คมนํ อุปจฺฉินฺทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๙๗. **เวหาสฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ เวหาสคตํ โหติฯ มญฺเจ วา ปีเฐ วา จีวรวํเส วา จีวรรชฺชุยา วา ภิตฺติขิเล วา นาคทนฺเต วา รุกฺเข วา ลคฺคิตํ โหติ, อนฺตมโส ปตฺตาธารเกปิฯ เวหาสฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๙๘. **อุทกฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ อุทเก นิกฺขิตฺตํ โหติฯ อุทกฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิมุชฺชติ วา อุมฺมุชฺชติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ตตฺถ ชาตกํ อุปฺปลํ วา ปทุมํ วา ปุ

ณฺฑรีกํ วา ภิสํ วา มุจฺฉํ วา กจฺฉปํ วา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

๙๙. นาวา นาม ยาย ตรติ ฯ **นาวฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ นาวาย นิกฺขิตฺตํ โหติ ฯ "นาวฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามี"ติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ นาวํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ พนฺธนํ โมเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ พนฺธนํ โมเจตฺวา อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ อุทฺธํ วา อโธ วา ติริยํ วา อนฺตมโส เกสคฺคมตฺตมฺปิ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

๑๐๐. ยานํ นาม วยฺหํ รโถ สกฏํ สนฺทมานิกา ฯ **ยานฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ ยาเน นิกฺขิตฺตํ โหติ ฯ ยานฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ ยานํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

๑๐๑. ภาโร นาม สีสภาโร ขนฺธภาโร กฏิภาโร โอลมฺพโก ฯ สีเส ภารํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ขนฺธํ โอโรเปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ ขนฺเธ ภารํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ กฏึ โอโรเปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ กฏิยา ภารํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ หตฺเถน คณฺหาติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ หตฺเถ ภารํ เถยฺยจิตฺโต ภูมิยํ นิกฺขิปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ เถยฺยจิตฺโต ภูมิโต คณฺหาติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

๑๐๒. อาราโม นาม ปุปฺผาราโม ผลาราโม ฯ **อารามฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ อาราเม จตูหิ ฐาเนหิ นิกฺขิตฺตํ โหติ – ภูมฏฺฐํ ถลฏฺฐํ, อากาสฏฺฐํ, เวหาสฏฺฐํ ฯ อารามฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ ตตฺถ ชาตกํ มูลํ วา ตจํ วา ปตฺตํ วา ปุปฺผํ วา ผลํ วา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ อารามํ อภิยุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ สามิกสฺส วิมตึ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ สามิโก น มยฺหํ ภวิสฺสตีติ ธุรํ นิกฺขิปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ ธมฺมํ จรนฺโต สามิกํ ปราเชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ ธมฺมํ จรนฺโต ปรชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ

๑๐๓. วิหารฏฺฐํ นาม ภณฺฑํ วิหาเร จตูหิ ฐาเนหิ นิกฺขิตฺตํ โหติ – ภูมฏฺฐํ, ถลฏฺฐํ, อากาสฏฺฐํ, เวหาสฏฺฐํ ฯ วิหารฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ วิหารํ อภิยุญฺชติ, อาปตฺติ

ทุกฺกฏสฺสฯ สามิกสฺส วิมตึ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ สามิโก น มยฺหํ ภวิสฺสตีติ ธุรํ นิกฺขิปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมํ จรนฺโต สามิกํ ปราเชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมํ จรนฺโต ปรชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

๑๐๔. **เขตฺตํ** นาม ยตฺถ ปุพฺพณฺณํ วา อปรณฺณํ วา ชายติฯ **เขตฺตฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ เขตฺเต จตูหิ ฐาเนหิ นิกฺขิตฺตํ โหติ – ภูมฏฺฐํ, ถลฏฺฐํ, อากาสฏฺฐํ, เวหาสฏฺฐํฯ เขตฺตฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ, ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ตตฺถ ชาตกํ ปุพฺพณฺณํ วา อปรณฺณํ วา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ เขตฺตํ อภิยุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สามิกสฺส วิมตึ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ สามิโก น มยฺหํ ภวิสฺสตีติ ธุรํ นิกฺขิปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมํ จรนฺโต สามิกํ ปราเชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมํ จรนฺโต ปรชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ขิลํ วา รชฺชุํ วา วตึ วา มริยาทํ วา สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกํ ปโยคํ อนาคเต, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ตสฺมึ ปโยเค อาคเต, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๐๕. **วตฺถุ** นาม อารามวตฺถุ วิหารวตฺถุฯ **วตฺถุฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ วตฺถุสฺมึ จตูหิ ฐาเนหิ นิกฺขิตฺตํ โหติ – ภูมฏฺฐํ, ถลฏฺฐํ, อากาสฏฺฐํ, เวหาสฏฺฐํฯ วตฺถุฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ วตฺถุํ อภิยุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สามิกสฺส วิมตึ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ สามิโก น มยฺหํ ภวิสฺสตีติ ธุรํ นิกฺขิปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมํ จรนฺโต สามิกํ ปราเชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมํ จรนฺโต ปรชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ขีลํ วา รชฺชุํ วา วตึ วา ปาการํ วา สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกํ ปโยคํ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ตสฺมึ ปโยเค อาคเต อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๐๖. **คามฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ คาเม จตูหิ ฐาเนหิ นิกฺขิตฺตํ โหติ – ภูมฏฺฐํ, ถลฏฺฐํ, อากาสฏฺฐํ, เวหาสฏฺฐํฯ คามฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๐๗. **อรญฺญํ** นาม ยํ มนุสฺสานํ ปริคฺคหิตํ โหติ, ตํ อรญฺญํฯ **อรญฺญฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ อรญฺเญ จตูหิ ฐาเนหิ นิกฺขิตฺตํ โหติ – ภูมฏฺฐํ, ถลฏฺฐํ, อากาสฏฺฐํ, เวหาสฏฺฐํฯ อรญฺญฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ตตฺถ ชาตกํ กฏฺฐํ วา ลตํ วา ติณํ วา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๐๘. **อุทกํ** นาม ภาชนคตํ วา โหติ โปกฺขรณิยา วา ตฬาเก วาฯ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ อตฺตโน ภาชนํ ปเวเสตฺวา ปญฺจ

มาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อุทกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ อตฺตโน ภาชนคตํ กโรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ มริยาทํ ภินฺทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ มริยาทํ ภินฺทิตฺวา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อุทกํ นิกฺขาเมติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ อติเรกมาสกํ วา อูนปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อุทกํ นิกฺขาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มาสกํ วา อูนมาสกํ วา อคฺฆนกํ อุทกํ นิกฺขาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

๑๐๙. **ทนฺตโปณํ** นาม ฉินฺนํ วา อจฺฉินฺนํ วา ฯ ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

๑๑๐. **วนปฺปติ** นาม โย มนุสฺสานํ ปริคฺคหิโต โหติ รุกฺโข ปริโภโค ฯ เถยฺยจิตฺโต ฉินฺทติ, ปหาเร ปหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ เอกํ ปหารํ อนาคเต, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ตสฺมึ ปหาเร อาคเต, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

๑๑๑. **หรณกํ** นาม อญฺญสฺส หรณกํ ภณฺฑํ ฯ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ สหภณฺฑหารกํ ปทสา เนสฺสามีติ ปฐมํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ทุติยํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ ปติตํ ภณฺฑํ คเหสฺสามีติ ปาตาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ปติตํ ภณฺฑํ ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

๑๑๒. **อุปนิธิ** นาม อุปนิกฺขิตฺตํ ภณฺฑํ ฯ เทหิ เม ภณฺฑนฺติ วุจฺจมาโน นาหํ คณฺหามีติ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ สามิกสฺส วิมตึ อุปฺปาเทติ , อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ สามิโก น มยฺหํ ทสฺสตีติ ธุรํ นิกฺขิปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ ธมฺมํ จรนฺโต สามิกํ ปราเชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ ธมฺมํ จรนฺโต ปรชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ

๑๑๓. **สุงฺกฆาตํ** นาม รญฺญา ฐปิตํ โหติ ปพฺพตขณฺเฑ วา นทีติตฺเถ วา คามทฺวาเร วา – 'อตฺร ปวิฏฺฐสฺส สุงฺกํ คณฺหนฺตู'ติ ฯ ตตฺร ปวิสิตฺวา ราชคฺคํ [ราชคฺฆํ (สี. สฺยา.)] ภณฺฑํ ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ปฐมํ ปาทํ สุงฺกฆาตํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ อนฺโตสุงฺกฆาเต ฐิโต พหิสุงฺกฆาตํ ปาเตติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ สุงฺกํ ปริหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

๑๑๔. **ปาโณ** นาม มนุสฺสปาโณ วุจฺจติ ฯ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ ปทสา เนสฺสามีติ ปฐมํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ทุติยํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

อปทํ นาม อหิ มจฺฉา ฯ ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

๑๑๕. **ทฺวิปทํ** นาม มนุสฺสา, ปกฺขชาตาฯ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ปทสา เนสฺสามีติ ปฐมํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ทุติยํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๑๖. **จตุปฺปทํ** นาม – หตฺถี อสฺสา โอฏฺฐา โคณา คทฺรภา ปสุกาฯ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ปทสา เนสฺสามีติ ปฐมํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ทุติยํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ตติยํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ จตุตฺถํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๑๗. **พหุปฺปทํ** นาม – วิจฺฉิกา สตปที อุจฺจาลิงฺคปาณกาฯ ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ปทสา เนสฺสามีติ สงฺกาเมติ, ปเท ปเท อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ปจฺฉิมํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๑๘. **โอจรโก** นาม ภณฺฑํ โอจริตฺวา อาจิกฺขติ – "อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ

โอณิรกฺโข นาม อาหฏํ ภณฺฑํ โคเปนฺโต ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

สํวิทาวหาโร นาม สมฺพหุลา สํวิทหิตฺวา เอโก ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ สพฺเพสํ ปาราชิกสฺสฯ

๑๑๙. **สงฺเกตกมฺมํ** นาม สงฺเกตํ กโรติ – "ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา รตฺติํ วา ทิวา วา เตน สงฺเกเตน ตํ ภณฺฑํ อวหรา"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เตน สงฺเกเตน ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ ตํ สงฺเกตํ ปุเร วา ปจฺฉา วา ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติฯ อวหารกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๒๐. **นิมิตฺตกมฺมํ** นาม นิมิตฺตํ กโรติฯ อกฺขิํ วา นิขณิสฺสามิ ภมุกํ วา อุกฺขิปิสฺสามิ สีสํ วา อุกฺขิปิสฺสามิ, เตน นิมิตฺเตน ตํ ภณฺฑํ อวหราติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เตน นิมิตฺเตน ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ ตํ นิมิตฺตํ ปุเร วา ปจฺฉา วา ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติฯ อวหารกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๒๑. ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – "อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ตํ มญฺญมาโน ตํ อวหรติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – "อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ตํ มญฺญมาโน อญฺญํ อวหรติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติฯ อวหารกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อญฺญํ มญฺญมาโน ตํ อวหรติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อญฺญํ มญฺญมาโน อญฺญํ อวหรติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติฯ อวหารกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามสฺส ปาวท – ‘อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส ปาวทตุ – อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรตู’”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อิตรสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อวหารโก ปฏิคฺคณฺหาติ, มูลฏฺฐสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ โส ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ สพฺเพสํ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามสฺส ปาวท – ‘อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส ปาวทตุ – อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรตู’”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อวหารโก ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติฯ อาณาปกสฺส จ อวหารกสฺส จ อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส คนฺตฺวา ปุน ปจฺจาคจฺฉติ – “นาหํ สกฺโกมิ ตํ ภณฺฑํ อวหริตุ”นฺติฯ โส ปุน อาณาเปติ – “ยทา สกฺโกสิ ตทา ตํ ภณฺฑํ อวหรา”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อาณาเปตฺวา วิปฺปฏิสารี น สาเวติ – “มา อวหรี”ติฯ โส ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อาณาเปตฺวา วิปฺปฏิสารี สาเวติ – “มา อวหรี”ติฯ โส “อาณตฺโต อหํ ตยา”ติ, ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติฯ อวหารกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อาณาเปตฺวา วิปฺปฏิสารี สาเวติ – “มา อวหรี”ติฯ โส “สาธู”ติ [สุฏฺฐูติ (ก.)]? โอรมติ, อุภินฺนํ อนาปตฺติฯ

๑๒๒. ปญฺจหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปรปริคฺคหิตญฺจ โหติ, ปรปริคฺคหิตสญฺญี จ, ครุโก จ โหติ ปริกฺขาโร, ปญฺจมาสโก วา อติเรกปญฺจมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๒๓. ปญฺจหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส – ปรปริคฺคหิตญฺจ โหติ, ปรปริคฺคหิตสญฺญี จ, ลหุโก จ โหติ ปริกฺขาโร, อติเรกมาสโก วา อูนปญฺจมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

๑๒๔. ปญฺจหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปรปริคฺคหิตญฺจ โหติ, ปรปริคฺคหิตสญฺญี จ, ลหุโก จ โหติ ปริกฺขาโร, มาสโก วา อูนมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๒๕. ฉหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ น จ สกสญฺญี, น จ วิสฺสาสคฺคาหี, น จ ตาวกาลิกํ, ครุโก จ โหติ ปริกฺขาโร, ปญฺจมาสโก วา อติเรกปญฺจมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๒๖. ฉหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ น จ สกสญฺญี, น จ วิสฺสาสคฺคาหี, น จ ตาวกาลิกํ, ลหุโก จ โหติ ปริกฺขาโร อติเรกมาสโก วา อูนปญฺจมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

๑๒๗. ฉหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น จ สกสญฺญี, น จ วิสฺสาสคฺคาหี, น จ ตาวกาลิกํ, ลหุโก จ โหติ ปริกฺขาโร, มาสโก วา อูนมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๒๘. ปญฺจหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น จ ปรปริคฺคหิตํ โหติ, ปรปริคฺคหิตสญฺญี จ, ครุโก จ โหติ ปริกฺขาโร, ปญฺจมาสโก วา อติเรกปญฺจมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๒๙. ปญฺจหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น จ ปรปริคฺคหิตํ โหติ, ปรปริคฺคหิตสญฺญี จ, ลหุโก จ โหติ ปริกฺขาโร, อติเรกมาสโก วา อูนปญฺจมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๓๐. ปญฺจหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น จ ปรปริคฺคหิตํ โหติ, ปรปริคฺคหิตสญฺญี จ, ลหุโก จ โหติ ปริกฺขาโร, มาสโก วา อูนมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๓๑. อนาปตฺติ สสญฺญิสฺส, วิสฺสาสคฺคาเห, ตาวกาลิเก, เปตปริคฺคเห, ติรจฺฉานคตปริคฺคเห, ปํสุกูลสญฺญิสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, (ขิตฺตจิตฺตสฺส เวทนาฏฺฏสฺส) [(ขิตฺตจิตฺตสฺส เวทนาฏฺฏสฺส) กตฺถจิ นตฺถิ] อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อทินฺนาทานมฺหิ ปฐมภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

วินีตวตฺถุอุทฺทานคาถา

รชเกหิ ปญฺจ อกฺขาตา, จตฺโร อตฺถรเณหิ จ;

อนฺธกาเรน เว ปญฺจ, ปญฺจ หารณเกน จฯ

นิรุตฺติยา ปญฺจ อกฺขาตา, วาเตหิ อปเร ทุเว;
อสมฺภินฺเน กุสาปาโต, ชนฺตคฺเคน [ชนฺตาฆเรน (สฺยา.)] สหา ทสฯ

วิฆาเสหิ ปญฺจ อกฺขาตา, ปญฺจ เจว อมูลกา;
ทุพฺภิกฺเข กุรมํสญฺจ [กูรมํสญฺจ (สฺยา.)], ปูวสกฺขลิโมทกาฯ

ฉปริกฺขารถวิกา , ภิสิวํสา น นิกฺขเม;
ขาทนียญฺจ วิสฺสาสํ, สสญฺญายปเร ทุเวฯ

สตฺต นาวหรามาติ, สตฺต เจว อวาหรุํ;
สงฺฆสฺส อวหรุํ สตฺต, ปุปฺเผหิ อปเร ทุเวฯ

ตโย จ วุตฺตวาทิโน, มณิ ตีณิ อติกฺกเม;
สูกรา จ มิคา มจฺฉา, ยานญฺจาปิ ปวตฺตยิฯ

ทุเว เปสี ทุเว ทารู, ปํสุกูลํ ทุเว ทกา;
อนุปุพฺพวิธาเนน , ตทญฺโญ น ปริปูรยิฯ

สาวตฺถิยา จตฺโร มุฏฺฐี, ทฺเว วิฆาสา ทุเว ติณา;
สงฺฆสฺส ภาชยุํ สตฺต, สตฺต เจว อสฺสามิกาฯ

ทารุทกา มตฺติกา ทฺเว ติณานิ;
สงฺฆสฺส สตฺต อวหาสิ เสยฺยํ;
สสฺสามิกํ น จาปิ นีหเรยฺย;
หเรยฺย สสฺสามิกํ ตาวกาลิกํฯ

จมฺปา ราชคเห เจว, เวสาลิยา จ อชฺชุโก;
พาราณสี จ โกสมฺพี, สาคลา ทฬฺหิเกน จาติฯ

วินีตวตฺถุ

๑๓๒. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู รชกตฺถรณํ คนฺตฺวา รชกภณฺฑิกํ อวหรึสุฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – ‘‘ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ กจฺจิ นุ โข มยํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปนฺนา’’ติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘อาปตฺตึ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อาปนฺนา ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ รชกตฺถรณํ คนฺตฺวา มหคฺฆํ ทุสฺสํ ปสฺสิตฺวา เถยฺยจิตฺตํ อุปฺปาเทสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – "ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข อหํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปนฺโน"ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, จิตฺตุปฺปาเท"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ รชกตฺถรณํ คนฺตฺวา มหคฺฆํ ทุสฺสํ ปสฺสิตฺวา เถยฺยจิตฺโต อามสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ รชกตฺถรณํ คนฺตฺวา มหคฺฆํ ทุสฺสํ ปสฺสิตฺวา เถยฺยจิตฺโต ผนฺทาเปสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ รชกตฺถรณํ คนฺตฺวา มหคฺฆํ ทุสฺสํ ปสฺสิตฺวา เถยฺยจิตฺโต ฐานา จาเวสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

๑๓๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ มหคฺฆํ อุตฺตรตฺถรณํ ปสฺสิตฺวา เถยฺยจิตฺตํ อุปฺปาเทสิ…เป…. เถยฺยจิตฺโต อามสิ…เป…. เถยฺยจิตฺโต ผนฺทาเปสิ…เป…. เถยฺยจิตฺโต ฐานา จาเวสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

๑๓๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทิวา ภณฺฑํ ปสฺสิตฺวา นิมิตฺตํ อกาสิ – 'รตฺตึ อวหริสฺสามี'ติฯ โส ตํ มญฺญมาโน ตํ อวหริ…เป…. ตํ มญฺญมาโน อญฺญํ อวหริ…เป…. อญฺญํ มญฺญมาโน ตํ อวหริ…เป…. อญฺญํ มญฺญมาโน อญฺญํ อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทิวา ภณฺฑํ ปสฺสิตฺวา นิมิตฺตํ อกาสิ – "รตฺตึ อวหริสฺสามี"ติฯ โส ตํ มญฺญมาโน อตฺตโน ภณฺฑํ อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญสฺส ภณฺฑํ หรนฺโต สีเส ภารํ เถยฺยจิตฺโต อามสิ…เป…. เถยฺยจิตฺโต ผนฺทาเปสิ…เป…. เถยฺยจิตฺโต ขนฺธํ โอโรเปสิ…เป…. ขนฺเธ ภารํ เถยฺยจิตฺโต อามสิ…เป…. เถยฺยจิตฺโต ผนฺทาเปสิ…เป…. เถยฺยจิตฺโต กฏึ โอโรเปสิ…เป…. กฏิยา ภารํ เถยฺยจิตฺโต อามสิ…เป…. เถยฺยจิตฺโต ผนฺทาเปสิ…เป…. เถยฺยจิตฺโต หตฺเถน อคฺคเหสิ…เป…. หตฺเถ ภารํ เถยฺยจิตฺโต ภูมิยํ นิกฺขิปิ…เป…. เถยฺยจิตฺโต ภูมิโต อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

๑๓๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อชฺโฌกาเส จีวรํ ปตฺถริตฺวา วิหารํ ปาวิสิฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ – 'มายิทํ จีวรํ นสฺสี'ติ, ปฏิสาเมสิฯ โส นิกฺขมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ ปุจฺฉิ – "อาวุโส, มยฺหํ จีวรํ เกน อวหฏ"นฺติ ? โส เอวมาห – "มยา อวหฏ"นฺติฯ "โส ตํ อาทิยิ, อสฺสมโณสิ ตฺว"นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป….ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ "กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู"ติ? "นิรุตฺติปโถ อหํ, ภควา"ติฯ "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นิรุตฺติปเถ"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปีเฐ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวาฯ ปีเฐ นิสีทนํ นิกฺขิปิตฺวา... เหฏฺฐาปีเฐ ปตฺตํ นิกฺขิปิตฺวา วิหารํ ปาวิสิฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ – "มายํ ปตฺโต นสฺสี"ติ ปฏิสาเมสิฯ โส นิกฺขมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ ปุจฺฉิ – "อาวุโส, มยฺหํ ปตฺโต เกน อวหโฏ"ติ? โส เอวมาห – "มยา อวหโฏ"ติฯ "โส ตํ อาทิยิ, อสฺสมโณสิ ตฺว"นฺติ ฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นิรุตฺติปเถ"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี วติยา จีวรํ ปตฺถริตฺวา วิหารํ ปาวิสิฯ อญฺญตรา ภิกฺขุนี – 'มายิทํ จีวรํ นสฺสี'ติ ปฏิสาเมสิฯ สา นิกฺขมิตฺวา ตํ ภิกฺขุนึ ปุจฺฉิ – "อยฺเย, มยฺหํ จีวรํ เกน อวหฏ"นฺติ? สา เอวมาห – "มยา อวหฏ"นฺติฯ "สา ตํ อาทิยิ, อสฺสมณีสิ ตฺว"นฺติฯ ตสฺสา กุกฺกุจฺจํ อโหสิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ...เป.... "อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นิรุตฺติปเถ"ติฯ

๑๓๖. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ วาตมณฺฑลิกาย อุกฺขิตฺตํ สาฏกํ ปสฺสิตฺวา สามิกานํ ทสฺสามีติ, อคฺคเหสิฯ สามิกา ตํ ภิกฺขุํ โจเทสุํ – "อสฺสมโณสิ ตฺว"นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... "กึจิตฺโต ตฺวํ ภิกฺขู" ติ? "อเถยฺยจิตฺโต อหํ, ภควา"ติฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อเถยฺยจิตฺตสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ วาตมณฺฑลิกาย อุกฺขิตฺตํ เวฐนํ ปสฺสิตฺวา 'ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี'ติ เถยฺยจิตฺโต อคฺคเหสิฯ สามิกา ตํ ภิกฺขุํ โจเทสุํ – "อสฺสมโณสิ ตฺว"นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

๑๓๗. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สุสานํ คนฺตฺวา อภินฺเน สรีเร ปํสุกูลํ อคฺคเหสิฯ ตสฺมิญฺจ สรีเร เปโต อธิวตฺโถ โหติ ฯ อถ โข โส เปโต ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – "มา, ภนฺเต, มยฺหํ สาฏกํ อคฺคเหสี"ติฯ โส ภิกฺขุ อนาทิยนฺโต อคมาสิ ฯ อถ โข ตํ สรีรํ อุฏฺฐหิตฺวา ตสฺส ภิกฺขุโน ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อนุพนฺธิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ วิหารํ ปวิสิตฺวา ทฺวารํ ถเกสิฯ อถ โข ตํ สรีรํ ตตฺเถว ปริปติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, อภินฺเน สรีเร ปํสุกูลํ คเหตพฺพํฯ โส คณฺเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

๑๓๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส จีวเร ภาชียมาเน เถยฺยจิตฺโต กุสํ สงฺกาเมตฺวา จีวรํ อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

๑๓๙. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อานนฺโท ชนฺตาฆเร อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรวาสกํ อตฺตโน มญฺญมาโน นิวาเสสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ – "กิสฺส เม ตฺวํ, อาวุโส อานนฺท, อนฺตรวาสกํ นิวาเสสี"ติ? "สกสญฺญี อหํ, อาวุโส"ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, สกสญฺญิสฺสา"ติฯ

๑๔๐. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺตา สีหวิฆาสํ ปสฺสิตฺวา ปจาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... "อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, สีหวิฆาเส"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺตา พฺยคฺฆวิฆาสํ ปสฺสิตฺวา… ทีปิวิฆาสํ ปสฺสิตฺวา… ตรจฺฉวิฆาสํ ปสฺสิตฺวา… โกกวิฆาสํ ปสฺสิตฺวา ปจาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ติรจฺฉานคตปริคฺคเห”ติฯ

๑๔๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส โอทเน ภาชียมาเน – ‘อปรสฺส ภาคํ เทหี’ติ อมูลกํ อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ สมฺปชานมุสาวาเท ปาจิตฺติยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส ขาทนีเย ภาชิยมาเน… สงฺฆสฺส ปูเว ภาชิยมาเน… สงฺฆสฺส อุจฺฉุมฺหิ ภาชิยมาเน… สงฺฆสฺส ติมฺพรูสเก ภาชิยมาเน – ‘อปรสฺส ภาคํ เทหี’ติ อมูลกํ อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป….ฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ สมฺปชานมุสาวาเท ปาจิตฺติยสฺสา”ติฯ

๑๔๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทุพฺภิกฺเข โอทนียฆรํ ปวิสิตฺวา ปตฺตปูรํ โอทนํ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทุพฺภิกฺเข สูนฆรํ [สูนาฆรํ (สี. สฺยา)] ปวิสิตฺวา ปตฺตปูรํ มํสํ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทุพฺภิกฺเข ปูวฆรํ ปวิสิตฺวา ปตฺตปูรํ ปูวํ เถยฺยจิตฺโต อวหริ…เป…. ปตฺตปูรา สกฺขลิโย เถยฺยจิตฺโต อวหริ…เป…. ปตฺตปูเร โมทเก เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

๑๔๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทิวา ปริกฺขารํ ปสฺสิตฺวา นิมิตฺตํ อกาสิ – “รตฺตึ อวหริสฺสามี”ติฯ โส ตํ มญฺญมาโน ตํ อวหริ…เป…. ตํ มญฺญมาโน อญฺญํ อวหริ…เป…. อญฺญํ มญฺญมาโน ตํ อวหริ…เป…. อญฺญํ มญฺญมาโน อญฺญํ อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทิวา ปริกฺขารํ ปสฺสิตฺวา นิมิตฺตํ อกาสิ – “รตฺตึ อวหริสฺสามี”ติฯ โส ตํ มญฺญมาโน อตฺตโน ปริกฺขารํ อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๑๔๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปีเฐ ถวิกํ ปสฺสิตฺวา – “อิโต คณฺหนฺโต ปาราชิโก ภวิสฺสามี”ติ สห ปีฐเกน สงฺกาเมตฺวา อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส ภิสึ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

๑๔๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ จีวรวํเส จีวรํ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ วิหาเร จีวรํ อวหริตฺวา – “อิโต นิกฺขมนฺโต ปาราชิโก ภวิสฺสามี”ติ วิหารา น นิกฺขมิ…เป…. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “นิกฺขมิ [นิกฺขเมยฺย (สี. สฺยา.)] วา โส, ภิกฺขเว, โมฆปุริโส น วา นิกฺขมิ [นิกฺขเมยฺย (สี. สฺยา.)], อาปตฺติ ปาราชิกสฺสา”ติฯ

๑๔๖. เตน โข ปน สมเยน ทฺเว ภิกฺขู สหายกา โหนฺติฯ เอโก ภิกฺขุ คามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ ทุติโย ภิกฺขุ สงฺฆสฺส ขาทนีเย ภาชียมาเน สหายกสฺส ภาคํ คเหตฺวา ตสฺส วิสฺสสนฺโต ปริภุญฺชิฯ โส ชานิตฺวา ตํ โจเทสิ – “อสฺสมโณสิ ตฺว”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “กึ จิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “วิสฺสาสคฺคาโห อหํ, ภควา”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, วิสฺสาสคฺคาเห”ติฯ

๑๔๗. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู จีวรกมฺมํ กโรนฺติฯ สงฺฆสฺส ขาทนีเย ภาชียมาเน สพฺเพสํ ปฏิวิสา อาหริตฺวา อุปนิกฺขิตฺตา โหนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ปฏิวิสํ อตฺตโน มญฺญมาโน ปริภุญฺชิฯ โส ชานิตฺวา ตํ โจเทสิ – “อสฺสมโณสิ ตฺว”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “สกสญฺญี อหํ, ภควา”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สกสญฺญิสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู จีวรกมฺมํ กโรนฺติฯ สงฺฆสฺส ขาทนีเย ภาชิยมาเน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ปตฺเตน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ปฏิวิโส อาหริตฺวา อุปนิกฺขิตฺโต โหติฯ ปตฺตสามิโก ภิกฺขุ อตฺตโน มญฺญมาโน ปริภุญฺชิฯ โส ชานิตฺวา ตํ โจเทสิ – “อสฺสมโณสิ ตฺว”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สกสญฺญิสฺสา”ติฯ

๑๔๘. เตน โข ปน สมเยน อมฺพโจรกา อมฺพํ ปาเตตฺวา ภณฺฑิกํ อาทาย อคมํสุฯ สามิกา เต โจรเก อนุพนฺธึสุฯ โจรกา สามิเก ปสฺสิตฺวา ภณฺฑิกํ ปาเตตฺวา ปลายึสุฯ ภิกฺขู ปํสุกูลสญฺญิโน ปฏิคฺคหาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ สามิกา เต ภิกฺขู โจเทสุํ – “อสฺสมณาตฺถ ตุมฺเห”ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “กึจิตฺตา ตุมฺเห, ภิกฺขเว”ติ? “ปํสุกูลสญฺญิโน มยํ, ภควา”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปํสุกูลสญฺญิสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ชมฺพุโจรกา… ลพุชโจรกา… ปนสโจรกา… ตาลปกฺกโจรกา… อุจฺฉุโจรกา… ติมฺพรูสกโจรกา ติมฺพรูสเก อุจฺจินิตฺวา ภณฺฑิกํ อาทาย อคมํสุฯ สามิกา เต โจรเก อนุพนฺธึสุฯ โจรกา สามิเก ปสฺสิตฺวา ภณฺฑิกํ ปาเตตฺวา ปลายึสุฯ ภิกฺขู ปํสุกูลสญฺญิโน ปฏิคฺคหาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ สามิกา เต ภิกฺขู โจเทสุํ – “อสฺสมณาตฺถ ตุมฺเห”ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปํสุกูลสญฺญิสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อมฺพโจรกา อมฺพํ ปาเตตฺวา ภณฺฑิกํ อาทาย อคมํสุฯ สามิกา เต โจรเก อนุพนฺธึสุฯ โจรกา สามิเก ปสฺสิตฺวา ภณฺฑิกํ ปาเตตฺวา ปลายึสุฯ ภิกฺขู – 'ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี'ติ, เถยฺยจิตฺตา ปริภุญฺชึสุฯ สามิกา เต ภิกฺขู โจเทสุํ – "อสฺสมณาตฺถ ตุมฺเห"ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อาปตฺตึ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อาปนฺนา ปาราชิก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ชมฺพุโจรกา… ลพุชโจรกา… ปนสโจรกา… ตาลปกฺกโจรกา… อุจฺฉุโจรกา… ติมฺพรูสกโจรกา ติมฺพรูสเก อุจฺจินิตฺวา ภณฺฑิกํ อาทาย อคมํสุฯ สามิกา เต โจรเก อนุพนฺธึสุฯ โจรกา สามิเก ปสฺสิตฺวา ภณฺฑิกํ ปาเตตฺวา ปลายึสุฯ ภิกฺขู – 'ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี'ติ, เถยฺยจิตฺตา ปริภุญฺชึสุฯ สามิกา เต ภิกฺขู โจเทสุํ – "อสฺสมณาตฺถ ตุมฺเห"ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อาปตฺตึ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อาปนฺนา ปาราชิก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส อมฺพํ เถยฺยจิตฺโต อวหริ… สงฺฆสฺส ชมฺพุํ… สงฺฆสฺส ลพุชํ… สงฺฆสฺส ปนสํ… สงฺฆสฺส ตาลปกฺกํ… สงฺฆสฺส อุจฺฉุํ… สงฺฆสฺส ติมฺพรูสกํ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

๑๔๙. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปุปฺผารามํ คนฺตฺวา โอจิตํ ปุปฺผํ ปญฺจมาสกฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปุปฺผารามํ คนฺตฺวา ปุปฺผํ โอจินิตฺวา ปญฺจมาสกฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

๑๕๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คามกํ คจฺฉนฺโต อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – "อาวุโส, ตุยฺหํ อุปฏฺฐากกุลํ วุตฺโต วชฺเชมี"ติฯ โส คนฺตฺวา เอกํ สาฏกํ อาหราเปตฺวา อตฺตนา ปริภุญฺชิฯ โส ชานิตฺวา ตํ โจเทสิ – "อสฺสมโณสิ ตฺว"นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, วุตฺโต วชฺเชมีติ วตฺตพฺโพฯ โย วเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คามกํ คจฺฉติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – "อาวุโส, มยฺหํ อุปฏฺฐากกุลํ วุตฺโต วชฺเชหี"ติฯ โส คนฺตฺวา ยุคสาฏกํ อาหราเปตฺวา เอกํ อตฺตนา ปริภุญฺชิ, เอกํ ตสฺส ภิกฺขุโน อทาสิฯ โส ชานิตฺวา ตํ โจเทสิ – "อสฺสมโณสิ ตฺว"นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, วุตฺโต วชฺเชหีติ วตฺตพฺโพฯ โย วเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คามกํ คจฺฉนฺโต อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – "อาวุโส, ตุยฺหํ อุปฏฺฐากกุลํ วุตฺโต วชฺเชมี"ติฯ โสปิ เอวมาห – "วุตฺโต วชฺเชหี"ติฯ โส คนฺตฺวา อาฬฺหกํ สปฺปึ ตุลํ คุฬํ โทณํ ตณฺฑุลํ อาหราเปตฺวา อตฺตนา ปริภุญฺชิฯ โส ชานิตฺวา ตํ โจเทสิ – "อสฺสมโณสิ ตฺว"นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, วุตฺโต วชฺเชมีติ วตฺตพฺโพ, น จ วุตฺโต วชฺเชหีติ วตฺตพฺโพฯ โย วเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

๑๕๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส มหคฺฆํ มณึ อาทาย อญฺญตเรน ภิกฺขุนา สทฺธึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺโน โหติฯ อถ โข โส ปุริโส สุงฺกฏฺฐานํ ปสฺสิตฺวา ตสฺส ภิกฺขุโน อชานนฺตสฺส ถวิกาย มณึ ปกฺขิปิตฺวา สุงฺกฏฺฐานํ อติกฺกมิตฺวา อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “นาหํ, ภควา, ชานามี”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อชานนฺตสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส มหคฺฆํ มณึ อาทาย อญฺญตเรน ภิกฺขุนา สทฺธึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺโน โหติฯ อถ โข โส ปุริโส สุงฺกฏฺฐานํ ปสฺสิตฺวา คิลานาลยํ กริตฺวา อตฺตโน ภณฺฑิกํ ตสฺส ภิกฺขุโน อทาสิฯ อถ โข โส ปุริโส สุงฺกฏฺฐานํ อติกฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “อาหร เม, ภนฺเต, ภณฺฑิกํ; นาหํ อกลฺลโก”ติฯ “กิสฺส ปน ตฺวํ, อาวุโส, เอวรูปํ อกาสี”ติ? อถ โข โส ปุริโส ตสฺส ภิกฺขุโน เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “นาหํ, ภควา, ชานามี”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อชานนฺตสฺสา”ติฯ

๑๕๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สตฺเถน สทฺธึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺโน โหติฯ อญฺญตโร ปุริโส ตํ ภิกฺขุํ อามิเสน อุปลาเปตฺวา สุงฺกฏฺฐานํ ปสฺสิตฺวา มหคฺฆํ มณึ ตสฺส ภิกฺขุโน อทาสิ – “อิมํ, ภนฺเต, มณึ สุงฺกฏฺฐานํ อติกฺกาเมหี”ติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ตํ มณึ สุงฺกฏฺฐานํ อติกฺกาเมสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

๑๕๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปาเส พนฺธํ สูกรํ การุญฺเญน มุญฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “การุญฺญาธิปฺปาโย อหํ, ภควา”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, การุญฺญาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปาเส พนฺธํ สูกรํ – “ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี”ติ, เถยฺยจิตฺโต มุญฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปาเส พนฺธํ มิคํ การุญฺเญน มุญฺจิ… ปาเส พนฺธํ มิคํ – “ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี”ติ, เถยฺยจิตฺโต มุญฺจิ … กุมิเน พนฺเธ มจฺเฉ การุญฺเญน มุญฺจิ… กุมิเน พนฺเธ มจฺเฉ – “ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี”ติ เถยฺยจิตฺโต มุญฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ยาเน ภณฺฑํ ปสฺสิตฺวา – “อิโต คณฺหนฺโต ปาราชิโก ภวิสฺสามี”ติ, อติกฺกมิตฺวา ปวฏฺเฏตฺวา [ปวตฺเตตฺวา (ก.)] อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ , ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ กุลเลน อุกฺขิตฺตํ มํสเปสึ – “สามิกานํ ทสฺสามี”ติ อคฺคเหสิฯ สามิกา ตํ ภิกฺขุํ โจเทสุํ – “อสฺสมโณสิ ตฺว”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อเถยฺยจิตฺตสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ กุลเลน อุกฺขิตฺตํ มํสเปสึ – “ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี”ติ, เถยฺยจิตฺโต อคฺคเหสิฯ สามิกา ตํ ภิกฺขุํ โจเทสุํ – “อสฺสมโณสิ ตฺวํ”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิกํ”นฺติฯ

๑๕๔. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา อุฬุมฺปํ พนฺธิตฺวา อจิรวติยา นทิยา โอสาเรนฺติฯ พนฺธเน ฉินฺเน กฏฺฐานิ วิปฺปกิณฺณานิ อคมํสุฯ ภิกฺขู ปํสุกูลสญฺญิโน อุตฺตาเรสุํฯ สามิกา เต ภิกฺขู โจเทสุํ – “อสฺสมณาตฺถ ตุมฺเห”ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปํสุกูลสญฺญิสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา อุฬุมฺปํ พนฺธิตฺวา อจิรวติยา นทิยา โอสาเรนฺติฯ พนฺธเน ฉินฺเน กฏฺฐานิ วิปฺปกิณฺณานิ อคมํสุฯ ภิกฺขู – “ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี”ติ, เถยฺยจิตฺตา อุตฺตาเรสุํฯ สามิกา เต ภิกฺขู โจเทสุํ – “อสฺสมณาตฺถ ตุมฺเห”ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อาปนฺนา ปาราชิกํ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร โคปาลโก รุกฺเข สาฏกํ อาลคฺเคตฺวา อุจฺจารํ อคมาสิฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ ปํสุกูลสญฺญี อคฺคเหสิ ฯ อถ โข โส โคปาลโก ตํ ภิกฺขุํ โจเทสิ – “อสฺสมโณสิ ตฺวํ”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปํสุกูลสญฺญิสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน นทึ ตรนฺตสฺส รชกานํ หตฺถโต มุตฺตํ สาฏกํ ปาเท ลคฺคํ โหติฯ โส ภิกฺขุ – “สามิกานํ ทสฺสามี”ติ อคฺคเหสิฯ สามิกา ตํ ภิกฺขุํ โจเทสุํ – “อสฺสมโณสิ ตฺวํ”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อเถยฺยจิตฺตสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน นทึ ตรนฺตสฺส รชกานํ หตฺถโต มุตฺตํ สาฏกํ ปาเท ลคฺคํ โหติ ฯ โส ภิกฺขุ – “ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี”ติ, เถยฺยจิตฺโต อคฺคเหสิฯ สามิกา ตํ ภิกฺขุํ โจเทสุํ – “อสฺสมโณสิ ตฺวํ”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิกํ”นฺติฯ

๑๕๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สปฺปิกุมฺภึ ปสฺสิตฺวา โถกํ โถกํ ปริภุญฺชิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู สํวิทหิตฺวา อคมํสุ – “ภณฺฑํ อวหริสฺสามา”ติฯ เอโก ภณฺฑํ อวหริฯ เต เอวมาหํสุ – “น มยํ ปาราชิกาฯ โย อวหโฏ โส ปาราชิโก”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ… “อาปตฺตึ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อาปนฺนา ปาราชิกํ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู สํวิทหิตฺวา ภณฺฑํ อวหริตฺวา ภาเชสุํ ฯ เตหิ ภาชียมาเน เอกเมกสฺส ปฏิวิโส น ปญฺจมาสโก ปูริฯ เต เอวมาหํสุ – “น มยํ ปาราชิกา”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อาปตฺตึ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อาปนฺนา ปาราชิกํ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สาวตฺถิยํ ทุพฺภิกฺเข อาปณิกสฺส ตณฺฑุลมุฏฺฐึ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิกํ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สาวตฺถิยํ ทุพฺภิกฺเข อาปณิกสฺส มุคฺคมุฏฺฐึ... มาสมุฏฺฐึ... ติลมุฏฺฐึ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อนฺธวเน โจรกา คาวึ หนฺตฺวา มํสํ ขาทิตฺวา เสสกํ ปฏิสาเมตฺวา อคมํสุฯ ภิกฺขู ปํสุกูลสญฺญิโน ปฏิคฺคหาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ โจรกา เต ภิกฺขู โจเทสุํ – “อสฺสมณาตฺถ ตุมฺเห”ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปํสุกูลสญฺญิสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อนฺธวเน โจรกา สูกรํ หนฺตฺวา มํสํ ขาทิตฺวา เสสกํ ปฏิสาเมตฺวา อคมํสุฯ ภิกฺขู ปํสุกูลสญฺญิโน ปฏิคฺคหาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ โจรกา เต ภิกฺขู โจเทสุํ – “อสฺสมณาตฺถ ตุมฺเห”ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปํสุกูลสญฺญิสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ติณกฺเขตฺตํ คนฺตฺวา ลูตํ ติณํ ปญฺจมาสกฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ ...เป.... “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ติณกฺเขตฺตํ คนฺตฺวา ติณํ ลายิตฺวา ปญฺจมาสกฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

๑๕๖. เตน โข ปน สมเยน อาคนฺตุกา ภิกฺขู สงฺฆสฺส อมฺพํ ภาชาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ อาวาสิกา ภิกฺขู เต ภิกฺขู โจเทสุํ – “อสฺสมณาตฺถ ตุมฺเห”ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “กึจิตฺตา ตุมฺเห, ภิกฺขเว”ติ? “ปริโภคตฺถาย [ปริโภคตฺถา (สี.)] มยํ ภควา”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปริโภคตฺถายา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาคนฺตุกา ภิกฺขู สงฺฆสฺส ชมฺพุํ... สงฺฆสฺส ลพุชํ... สงฺฆสฺส ปนสํ... สงฺฆสฺส ตาลปกฺกํ... สงฺฆสฺส อุจฺฉุํ... สงฺฆสฺส ติมฺพรูสกํ ภาชาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ อาวาสิกา ภิกฺขู เต ภิกฺขู โจเทสุํ – “อสฺสมณาตฺถ, ตุมฺเห”ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปริโภคตฺถายา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อมฺพปาลกา ภิกฺขูนํ อมฺพผลํ เทนฺติฯ ภิกฺขู – “โคเปตุํ อิเม อิสฺสรา, นยิเม ทาตุ”นฺติ, กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปฏิคฺคณฺหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, โคปกสฺส ทาเน”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ชมฺพุปาลกา... ลพุชปาลกา... ปนสปาลกา... ตาลปกฺกปาลกา... อุจฺฉุปาลกา... ติมฺพรูสกปาลกา ภิกฺขูนํ ติมฺพรูสกํ เทนฺติฯ ภิกฺขู – “โคเปตุํ อิเม อิสฺสรา, นยิเม ทาตุ”นฺติ, กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปฏิคฺคณฺหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, โคปกสฺส ทาเน”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส ทารุํ ตาวกาลิกํ หริตฺวา อตฺตโน วิหารสฺส กุฏฺฏํ อุปตฺถมฺเภสิฯ ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ โจเทสุํ – “อสฺสมโณสิ ตฺวํ”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “ตาวกาลิโก อหํ, ภควา”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ตาวกาลิเก”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส อุทกํ เถยฺยจิตฺโต อวหริ… สงฺฆสฺส มตฺติกํ เถยฺยจิตฺโต อวหริ… สงฺฆสฺส ปุญฺชกิตํ ติณํ เถยฺยจิตฺโต อวหริ… ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส ปุญฺชกิตํ ติณํ เถยฺยจิตฺโต ฌาเปสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส มญฺจํ เถยฺยจิตฺโต อวหริ… ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส ปีฐํ… สงฺฆสฺส ภิสึ… สงฺฆสฺส พิพฺโพหนํ [พิมฺโพหนํ (สี. สฺยา.)] … สงฺฆสฺส กวาฏํ… สงฺฆสฺส อาโลกสนฺธึ… สงฺฆสฺส โคปานสึ เถยฺยจิตฺโต อวหริ… ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

๑๕๗. [จูฬว. ๓๒๔] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อญฺญตรสฺส อุปาสกสฺส วิหารปริโภคํ เสนาสนํ อญฺญตฺร ปริภุญฺชนฺติฯ อถ โข โส อุปาสโก อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภทนฺตา อญฺญตฺร ปริโภคํ อญฺญตฺร ปริภุญฺชิสฺสนฺตี”ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, อญฺญตฺร ปริโภโค อญฺญตฺร ปริภุญฺชิตพฺโพฯ โย ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

[จูฬว. ๓๒๔] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อุโปสถคฺคมฺปิ สนฺนิสชฺชมฺปิ หริตุํ กุกฺกุจฺจายนฺตา ฉมายํ นิสีทนฺติฯ คตฺตานิปิ จีวรานิปิ ปํสุกิตานิ โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตาวกาลิกํ หริตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน จมฺปายํ ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อนฺเตวาสินี ภิกฺขุนี ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อุปฏฺฐากกุลํ คนฺตฺวา – “อยฺยา อิจฺฉติ เตกฏุลยาคุํ ปาตุ”นฺติ, ปจาเปตฺวา หริตฺวา อตฺตนา ปริภุญฺชิฯ สา ชานิตฺวา ตํ โจเทสิ – “อสฺสมณีสิ ตฺว”นฺติฯ ตสฺสา กุกฺกุจฺจํ อโหสิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ สมฺปชานมุสาวาเท ปาจิตฺติยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ราชคเห ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อนฺเตวาสินี ภิกฺขุนี ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อุปฏฺฐากกุลํ คนฺตฺวา – “อยฺยา อิจฺฉติ มธุโคฬกํ ขาทิตุ”นฺติ, ปจาเปตฺวา หริตฺวา อตฺตนา ปริภุญฺชิฯ สา ชานิตฺวา ตํ โจเทสิ – “อสฺสมณีสิ ตฺว”นฺติฯ ตสฺสา กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ สมฺปชานมุสาวาเท ปาจิตฺติยสฺสา”ติฯ

๑๕๘. เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ อายสฺมโต อชฺชุกสฺส อุปฏฺฐากสฺส คหปติโน ทฺเว ทารกา โหนฺติ – ปุตฺโต จ ภาคิเนยฺโย จฯ อถ โข โส คหปติ อายสฺมนฺตํ อชฺชุกํ เอตทโวจ – “อิมํ, ภนฺเต, โอกาสํ โย อิเมสํ ทฺวิ

นุนํ ทารกานํ สทฺโธ โหติ ปสนฺโน ตสฺส อาจิกฺเขยฺยาสี”ติ [อาจิกฺเขยฺยาสีติ โส กาลมกาสิ (สฺยา.)]ฯ เตน โข ปน สมเยน ตสฺส คหปติโน ภาคิเนยฺโย สทฺโธ โหติ ปสนฺโนฯ อถ โข อายสฺมา อชฺชุโก ตํ โอกาสํ ตสฺส ทารกสฺส อาจิกฺขิฯ โส เตน สาปเตยฺเยน กุฏุมฺพญฺจ สณฺฐเปสิ ทานญฺจ ปฏฺฐเปสิฯ อถ โข ตสฺส คหปติโน ปุตฺโต อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ – “โก นุ โข, ภนฺเต อานนฺท, ปิตุโน ทายชฺโช – ปุตฺโต วา ภาคิเนยฺโย วา”ติ? “ปุตฺโต โข, อาวุโส, ปิตุโน ทายชฺโช”ติฯ “อยํ, ภนฺเต, อยฺโย อชฺชุโก อมฺหากํ สาปเตยฺยํ อมฺหากํ เมถุนกสฺส อาจิกฺขี”ติฯ “อสฺสมโณ, อาวุโส, อายสฺมา อชฺชุโก”ติฯ อถ โข อายสฺมา อชฺชุโก อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ – “เทหิ เม, อาวุโส อานนฺท, วินิจฺฉย”นฺติฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปาลิ อายสฺมโต อชฺชุกสฺส ปกฺโข โหติฯ อถ โข อายสฺมา อุปาลิ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ – “โย นุ โข, อาวุโส อานนฺท, สามิเกน ‘อิมํ โอกาสํ อิตฺถนฺนามสฺส อาจิกฺเขยฺยาสี’ติ วุตฺโต ตสฺส อาจิกฺขติ, กึ โส อาปชฺชตี”ติ? “น, ภนฺเต, กิญฺจิ อาปชฺชติ, อนฺตมโส ทุกฺกฏมตฺตมฺปี”ติฯ “อยํ, อาวุโส, อายสฺมา อชฺชุโก สามิเกน – ‘อิมํ โอกาสํ อิตฺถนฺนามสฺส อาจิกฺขา’ติ วุตฺโต ตสฺส อาจิกฺขติ; อนาปตฺติ, อาวุโส, อายสฺมโต อชฺชุกสฺสา”ติฯ

๑๕๙. เตน โข ปน สมเยน พาราณสิยํ อายสฺมโต ปิลินฺทวจฺฉสฺส อุปฏฺฐากกุลํ โจเรหิ อุปทฺทุตํ โหติฯ ทฺเว จ ทารกา นีตา โหนฺติฯ อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ เต ทารเก อิทฺธิยา อาเนตฺวา ปาสาเท ฐเปสิฯ มนุสฺสา เต ทารเก ปสฺสิตฺวา – “อยฺยสฺสายํ ปิลินฺทวจฺฉสฺส อิทฺธานุภาโว”ติ, อายสฺมนฺเต ปิลินฺทวจฺเฉ อภิปฺปสีทึสุฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ โจเรหิ นีเต ทารเก อาเนสฺสตี”ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว [อิทฺธิมโต (สี.), อิทฺธิมนฺตสฺส (สฺยา.)], อิทฺธิมสฺส อิทฺธิวิสเย”ติฯ

๑๖๐. เตน โข ปน สมเยน ทฺเว ภิกฺขู สหายกา โหนฺติ – ปณฺฑุโก จ กปิโล จฯ เอโก คามเก วิหรติ, เอโก โกสมฺพิยํฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน คามกา โกสมฺพึ คจฺฉนฺตสฺส อนฺตรามคฺเค นทึ ตรนฺตสฺส สูกริกานํ หตฺถโต มุตฺตา เมทวฏฺฏิ ปาเท ลคฺคา โหติฯ โส ภิกฺขุ – “สามิกานํ ทสฺสามี”ติ อคฺคเหสิฯ สามิกา ตํ ภิกฺขุํ โจเทสุํ – “อสฺสมโณสิ ตุว”นฺติฯ ตํ อุตฺติณฺณํ โคปาลิกา [อญฺญตรา โคปาลิกา (สี. สฺยา.)] ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – “เอหิ, ภนฺเต, เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวา”ติฯ โส – “ปกติยาปาหํ อสฺสมโณ”ติ ตสฺสา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิตฺวา โกสมฺพึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, อทินฺนาทาเน ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ เมถุนธมฺมสมาโยเค ปาราชิกสฺสา”ติฯ

๑๖๑. เตน โข ปน สมเยน สาคลายํ อายสฺมโต ทฬฺหิกสฺส สทฺธิวิหาริโก ภิกฺขุ อนภิรติยา ปีฬิโต อาปณิกสฺส เวฐนํ อวหริตฺวา อายสฺมนฺตํ ทฬฺหิกํ เอตทโวจ – “อสฺสมโณ อหํ, ภนฺเต, วิพฺภมิสฺสามี”ติฯ “กึ ตยา, อาวุโส, กต”นฺติ? โส ตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อาหราเปตฺวา อคฺฆาเปสิฯ ตํ อคฺฆาเปนฺตํ น ปญฺจมาสเก อคฺฆติ ฯ “อนาปตฺติ, อาวุโส, ปาราชิกสฺสา”ติฯ ธมฺมกถํ อกาสิฯ โส ภิกฺขุ อภิรมตีติ [อภิรมีติ (สี. สฺยา.)]ฯ

ทุติยปาราชิกํ สมตฺตํฯ

๓. ตติยปาราชิกํ

๑๖๒. [อิทํ วตฺถุ สํ. นิ. ๕.๙๘๕] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน ภควา ภิกฺขูนํ อเนกปริยาเยน อสุภกถํ กเถติ, อสุภาย วณฺณํ ภาสติ, อสุภภาวนาย วณฺณํ ภาสติ, อาทิสฺส อาทิสฺส อสุภสมาปตฺติยา วณฺณํ ภาสติฯ อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อิจฺฉามหํ, ภิกฺขเว, อฑฺฒมาสํ ปฏิสลฺลียิตุํฯ นมฺหิ เกนจิ อุปสงฺกมิตพฺโพ, อญฺญตฺร เอเกน ปิณฺฑปาตนีหารเกนา"ติฯ "เอวํ, ภนฺเต"ติ, โข เต ภิกฺขู ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา นาสฺสุธ โกจิ ภควนฺตํ อุปสงฺกมติ, อญฺญตฺร เอเกน ปิณฺฑปาตนีหารเกนฯ ภิกฺขู – "ภควา โข อเนกปริยาเยน อสุภกถํ กเถติ, อสุภาย วณฺณํ ภาสติ, อสุภภาวนาย วณฺณํ ภาสติ, อาทิสฺส อาทิสฺส อสุภสมาปตฺติยา วณฺณํ ภาสตี"ติ (เต) [( ) (?) เอวมุปริปิ อีทิเสสุ ฐาเนสุ] อเนกาการโวการํ อสุภภาวนานุโยคมนุยุตฺตา วิหรนฺติฯ เต สเกน กาเยน อฏฺฏียนฺติ หรายนฺติ ชิคุจฺฉนฺติฯ เสยฺยถาปิ นาม อิตฺถี วา ปุริโส วา ทหโร ยุวา มณฺฑนกชาติโก สีสํนฺหาโต อหิกุณเปน วา กุกฺกุรกุณเปน วา มนุสฺสกุณเปน วา กณฺเฐ อาสตฺเตน อฏฺฏีเยยฺย หราเยยฺย ชิคุจฺเฉยฺย, เอวเมว เต ภิกฺขู สเกน กาเยน อฏฺฏียนฺตา หรายนฺตา ชิคุจฺฉนฺตา อตฺตนาปิ อตฺตานํ ชีวิตา โวโรเปนฺติ, อญฺญมญฺญมฺปิ ชีวิตา โวโรเปนฺติ, มิคลณฺฑิกมฺปิ สมณกุตฺตกํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – "สาธุ โน, อาวุโส, ชีวิตา โวโรเปหิ ฯ อิทํ เต ปตฺตจีวรํ ภวิสฺสตี"ติฯ อถ โข มิคลณฺฑิโก สมณกุตฺตโก ปตฺตจีวเรหิ ภโฏ สมฺพหุเล ภิกฺขู ชีวิตา โวโรเปตฺวา โลหิตกํ [โลหิตคตํ (ก.)] อสึ อาทาย เยน วคฺคุมุทา นที เตนุปสงฺกมิฯ

๑๖๓. อถ โข มิคลณฺฑิกสฺส สมณกุตฺตกสฺส โลหิตกํ ตํ อสึ โธวนฺตสฺส อหุเทว กุกฺกุจฺจํ อหุ วิปฺปฏิสาโร – "อลาภา วต เม, น วต เม ลาภา; ทุลฺลทฺธํ วต เม, น วต เม สุลทฺธํ ฯ พหุํ วต มยา อปุญฺญํ ปสุตํ, โยหํ ภิกฺขู สีลวนฺเต กลฺยาณธมฺเม ชีวิตา โวโรเปสี"นฺติฯ อถ โข อญฺญตรา มารกายิกา เทวตา อภิชฺชมาเนน อุทเก อาคนฺตฺวา มิคลณฺฑิกํ สมณกุตฺตกํ เอตทโวจ – "สาธุ สาธุ สปฺปุริส, ลาภา เต สปฺปุริส, สุลทฺธํ เต สปฺปุริสฯ พหุํ ตยา สปฺปุริส ปุญฺญํ ปสุตํ, ยํ ตฺวํ อติณฺเณ ตาเรสี"ติฯ อถ โข มิคลณฺฑิโก สมณกุตฺตโก – "ลาภา กิร เม, สุลทฺธํ กิร เม, พหุํ กิร มยา ปุญฺญํ ปสุตํ, อติณฺโณ กิราหํ ตาเรมี"ติ ติณฺหํ อสึ อาทาย วิหาเรน วิหารํ ปริเวเณน ปริเวณํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทติ – "โก อติณฺโณ, กํ ตาเรมี"ติ? ตตฺถ เย เต ภิกฺขู อวีตราคา เตสํ ตสฺมึ สมเย โหติเยว ภยํ โหติ ฉมฺภิตตฺตํ โหติ โลมหํโสฯ เย ปน เต ภิกฺขู วีตราคา เตสํ ตสฺมึ สมเย น โหติ ภยํ น โหติ ฉมฺภิตตฺตํ น โหติ โลมหํโสฯ อถ โข มิคลณฺฑิโก สมณกุตฺตโก เอกมฺปิ ภิกฺขุํ เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, ทฺเวปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, ตโยปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, จตฺตาโรปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, ปญฺจปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, ทสปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, วีสมฺปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, ตึสมฺปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, จตฺตาลีสมฺปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, ปญฺญาสมฺปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, สฏฺฐิมฺปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิฯ

๑๖๔. อถ โข ภควา ตสฺส อฑฺฒมาสสฺส อจฺจเยน ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – "กึ นุ โข, อานนฺท, ตนุภูโต วิย ภิกฺขุสงฺโฆ"ติ? "ตถา หิ ปน, ภนฺเต, ภควา ภิกฺขูนํ อเนกปริยาเยน อสุภกถํ กเถติ, อสุภาย วณฺณํ ภาสติ, อสุภภาวนาย วณฺณํ ภาสติ, อาทิสฺส อาทิสฺส อสุภสมาปตฺติยา วณฺณํ ภาสติฯ เต จ, ภนฺเต, ภิกฺขู – 'ภควา โข อเนกปริยาเยน อสุภกถํ กเถติ, อสุภาย วณฺณํ ภาสติ, อสุภภาวนาย วณฺณํ ภาสติ, อาทิสฺส อาทิสฺส อสุภสมาปตฺติยา วณฺณํ ภาสตี'ติ, เต อเนกาการโวการํ อสุภภาวนานุโยคมนุยุตฺตา วิหรนฺติฯ

เต สเกน กาเยน อฏฺฏียนฺติ หรายนฺติ ชิคุจฺฉนฺติฯ เสยฺยถาปิ นาม อิตฺถี วา ปุริโส วา ทหโร ยุวา มณฺฑนกชาติโก สีสํนฺหาโต อหิกุณเปน วา กุกฺกุรกุณเปน วา มนุสฺสกุณเปน วา กณฺเฐ อาสตฺเตน อฏฺฏีเยยฺย หราเยยฺย ชิคุจฺเฉยฺย, เอวเมว เต ภิกฺขู สเกน กาเยน อฏฺฏียนฺตา หรายนฺตา ชิคุจฺฉนฺตา อตฺตนาปิ อตฺตานํ ชีวิตา โวโรเปนฺติ, อญฺญมญฺญมฺปิ ชีวิตา โวโรเปนฺติ, มิคลณฺฑิกมฺปิ สมณกุตฺตกํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – 'สาธุ โน, อาวุโส, ชีวิตา โวโรเปหิฯ อิทํ เต ปตฺตจีวรํ ภวิสฺสตี'ติฯ อถ โข, ภนฺเต, มิคลณฺฑิโก สมณกุตฺตโก ปตฺตจีวเรหิ ภฏฺโฐ เอกมฺปิ ภิกฺขุํ เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ…เป.… สฏฺฐิมฺปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิฯ สาธุ, ภนฺเต, ภควา อญฺญํ ปริยายํ อาจิกฺขตุ ยถายํ ภิกฺขุสงฺโฆ อญฺญาย สณฺฐเหยฺยา''ติฯ ''เตนหานนฺท, ยาวติกา ภิกฺขู เวสาลึ อุปนิสฺสาย วิหรนฺติ เต สพฺเพ อุปฏฺฐานสาลายํ สนฺนิปาเตหี''ติ ฯ ''เอวํ, ภนฺเต''ติ, โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา ยาวติกา ภิกฺขู เวสาลึ อุปนิสฺสาย วิหรนฺติ เต สพฺเพ อุปฏฺฐานสาลายํ สนฺนิปาเตตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – ''สนฺนิปติโต, ภนฺเต ภิกฺขุสงฺโฆ; ยสฺส ทานิ, ภนฺเต, ภควา กาลํ มญฺญตี''ติฯ

๑๖๕. อถ โข ภควา เยน อุปฏฺฐานสาลา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ นิสชฺช โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''อยมฺปิ โข, ภิกฺขเว, อานาปานสฺสติสมาธิ ภาวิโต พหุลีกโต สนฺโต เจว ปณีโต จ อเสจนโก จ สุโข จ วิหาโร อุปฺปนฺนุปฺปนฺเน จ ปาปเก อกุสเล ธมฺเม ฐานโส อนฺตรธาเปติ วูปสเมติฯ เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, คิมฺหานํ ปจฺฉิเม มาเส อุหตํ [อูหตํ (ก.)] รโชชลฺลํ ตเมนํ มหา อกาลเมโฆ ฐานโส อนฺตรธาเปติ วูปสเมติ, เอวเมว โข, ภิกฺขเว, อานาปานสฺสติสมาธิ ภาวิโต พหุลีกโต สนฺโต เจว ปณีโต จ อเสจนโก จ สุโข จ วิหาโร อุปฺปนฺนุปฺปนฺเน จ ปาปเก อกุสเล ธมฺเม ฐานโส อนฺตรธาเปติ วูปสเมติฯ กถํ ภาวิโต จ, ภิกฺขเว, อานาปานสฺสติสมาธิ กถํ พหุลีกโต สนฺโต เจว ปณีโต จ อเสจนโก จ สุโข จ วิหาโร อุปฺปนฺนุปฺปนฺเน จ ปาปเก อกุสเล ธมฺเม ฐานโส อนฺตรธาเปติ วูปสเมติ? อิธ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อรญฺญคโต วา รุกฺขมูลคโต วา สุญฺญาคารคโต วา นิสีทติ ปลฺลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวาฯ โส สโตว อสฺสสติ สโต ปสฺสสติฯ ทีฆํ วา อสฺสสนฺโต ทีฆํ อสฺสสามีติ ปชานาติ, ทีฆํ วา ปสฺสสนฺโต ทีฆํ ปสฺสสามีติ ปชานาติฯ รสฺสํ วา อสฺสสนฺโต รสฺสํ อสฺสสามีติ ปชานาติ, รสฺสํ วา ปสฺสสนฺโต รสฺสํ ปสฺสสามีติ ปชานาติฯ สพฺพกายปฺปฏิสํเวที อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ สพฺพกายปฺปฏิสํเวที ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ ปสฺสมฺภยํ กายสงฺขารํ อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ ปสฺสมฺภยํ กายสงฺขารํ ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ ปีติปฺปฏิสํเวที อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ ปีติปฺปฏิสํเวที ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ สุขปฺปฏิสํเวที อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ สุขปฺปฏิสํเวที ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ จิตฺตสงฺขารปฺปฏิสํเวที อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ จิตฺตสงฺขารปฺปฏิสํเวที ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ ปสฺสมฺภยํ จิตฺตสงฺขารํ อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ ปสฺสมฺภยํ จิตฺตสงฺขารํ ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ จิตฺตปฺปฏิสํเวที อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ จิตฺตปฺปฏิสํเวที ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ อภิปฺปโมทยํ จิตฺตํ…เป.… สมาทหํ จิตฺตํ…เป.… วิโมจยํ จิตฺตํ…เป.… อนิจฺจานุปสฺสี…เป.… วิราคานุปสฺสี…เป.… นิโรธานุปสฺสี…เป.… ปฏินิสฺสคฺคานุปสฺสี อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ ปฏินิสฺสคฺคานุปสฺสี ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ เอวํ ภาวิโต โข, ภิกฺขเว, อานาปานสฺสติสมาธิ เอวํ พหุลีกโต สนฺโต เจว ปณีโต จ อเสจนโก จ สุโข จ วิหาโร อุปฺปนฺนุปฺปนฺเน จ ปาปเก อกุสเล ธมฺเม ฐานโส อนฺตรธาเปติ วูปสเมตี''ติฯ

๑๖๖. อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อตฺตนาปิ อตฺตานํ ชีวิตา โวโรเปนฺติ, อญฺญมญฺญมฺปิ ชีวิตา โวโรเปนฺติ มิคลณฺฑิกมฺปิ สมณกุตฺตกํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – ‘สาธุ โน, อาวุโส , ชีวิตา โวโรเปหิ, อิทํ เต ปตฺตจีวรํ ภวิสฺสตี’”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, ภิกฺขเว, เตสํ ภิกฺขูนํ อนนุโลมิกํ อปฺปฏิรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อตฺตนาปิ อตฺตานํ ชีวิตา โวโรเปสฺสนฺติ, อญฺญมญฺญมฺปิ ชีวิตา โวโรเปสฺสนฺติ, มิคลณฺฑิกมฺปิ สมณกุตฺตกํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วกฺขนฺติ – ‘สาธุ โน, อาวุโส, ชีวิตา โวโรเปหิ, อิทํ เต ปตฺตจีวรํ ภวิสฺสตี’ติฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๖๗. “โย ปน ภิกฺขุ สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรเปยฺย สตฺถหารกํ วาสฺส ปริเยเสยฺย, อยมฺปิ ปาราชิโก โหติ อสํวาโส”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๖๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร อุปาสโก คิลาโน โหติฯ ตสฺส ปชาปติ อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตสฺสา อิตฺถิยา ปฏิพทฺธจิตฺตา โหนฺติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “สเจ โข โส, อาวุโส , อุปาสโก ชีวิสฺสติ น มยํ ตํ อิตฺถึ ลภิสฺสามฯ หนฺท มยํ, อาวุโส, ตสฺส อุปาสกสฺส มรณวณฺณํ สํวณฺเณมา”ติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เยน โส อุปาสโก เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อุปาสกํ เอตทโวจุํ – “ตฺวํ โขสิ, อุปาสก, กตกลฺยาโณ กตกุสโล กตภีรุตฺตาโณ อกตปาโป อกตลุทฺโท อกตกิพฺพิโสฯ กตํ ตยา กลฺยาณํ, อกตํ ตยา ปาปํ ฯ กึ ตุยฺหิมินา ปาปเกน ทุชฺชีวิเตน! มตํ เต ชีวิตา เสยฺโยฯ อิโต ตฺวํ กาลงฺกโต กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชิสฺสสิฯ ตตฺถ ทิพฺเพหิ ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิโต สมงฺคีภูโต ปริจาเรสฺสสี”ติฯ

๑๖๙. อถ โข โส อุปาสโก – “สจฺจํ โข อยฺยา อาหํสุฯ อหญฺหิ กตกลฺยาโณ กตกุสโล กตภีรุตฺตาโณ อกตปาโป อกตลุทฺโท อกตกิพฺพิโสฯ กตํ มยา กลฺยาณํ, อกตํ มยา ปาปํ ฯ กึ มยฺหิมินา ปาปเกน ทุชฺชีวิเตน! มตํ เม ชีวิตา เสยฺโยฯ อิโต อหํ กาลงฺกโต กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชิสฺสามิฯ ตตฺถ ทิพฺเพหิ ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิโต สมงฺคีภูโต ปริจาเรสฺสามี”ติ, โส อสปฺปายานิ เจว โภชนานิ ภุญฺชิ อสปฺปายานิ จ ขาทนียานิ ขาทิ อสปฺปายานิ จ สายนียานิ สายิ อสปฺปายานิ จ ปานานิ ปิวิฯ ตสฺส อสปฺปายานิ เจว โภชนานิ ภุญฺชโต อสปฺปายานิ จ ขาทนียานิ ขาทโต อสปฺปายานิ จ สายนียานิ สายโต อสปฺปายานิ จ ปานานิ ปิวโต ขโร อาพาโธ อุปฺปชฺชิฯ โส เตเนว อาพาเธน กาลมกาสิฯ ตสฺส ปชาปติ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “อลชฺชิโน อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา ทุสฺสีลา มุสาวาทิโนฯ อิเม หิ นาม ธมฺมจาริโน สมจาริโน พฺรหฺมจาริโน สจฺจวาทิโน สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมา ปฏิชานิสฺสนฺติ! นตฺถิ อิเมสํ สามญฺญํ นตฺถิ อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, นฏฺฐํ อิเมสํ สามญฺญํ นฏฺฐํ อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, กุโต อิเมสํ สามญฺญํ กุโต อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, อปคตา อิเม สามญฺญา อปคตา อิเม พฺรหฺมญฺญาฯ อิเม เม สามิกสฺส มรณวณฺณํ สํวณฺเณสุํฯ อิเมหิ เม สามิโก มาริโต”ติฯ อญฺเญปิ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “อลชฺชิโน อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา ทุสฺสีลา มุสาวาทิโนฯ อิเม หิ นาม ธมฺม

จาริโน สมจาริโน พฺรหฺมจาริโน สจฺจวาทิโน สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมา ปฏิชานิสฺสนฺติ! นตฺถิ อิเมสํ สามญฺญํ นตฺถิ อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, นฏฺฐํ อิเมสํ สามญฺญํ นฏฺฐํ อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, กุโต อิเมสํ สามญฺญํ กุโต อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, อปคตา อิเม สามญฺญา อปคตา อิเม พฺรหฺมญฺญาฯ อิเม อุปาสกสฺส มรณวณฺณํ สํวณฺเณสุํฯ อิเมหิ อุปาสโก มาริโต”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุปาสกสฺส มรณวณฺณํ สํวณฺณิสฺสนฺตี”ติ!

๑๗๐. อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อุปาสกสฺส มรณวณฺณํ สํวณฺเณถา”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริสา, อนนุโลมิกํ อปฺปฏิรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อุปาสกสฺส มรณวณฺณํ สํวณฺณิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๗๑. “โย ปน ภิกฺขุ สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรเปยฺย สตฺถหารกํ วาสฺส ปริเยเสยฺย มรณวณฺณํ วา สํวณฺเณยฺย มรณาย วา สมาทเปยฺย – ‘อมฺโภ ปุริส, กึ ตุยฺหิมินา ปาปเกน ทุชฺชีวิเตน, มตํ เต ชีวิตา เสยฺโย’ ติ, อิติ จิตฺตมโน จิตฺตสงฺกปฺโป อเนกปริยาเยน มรณวณฺณํ วา สํวณฺเณยฺย, มรณาย วา สมาทเปยฺย, อยมฺปิ ปาราชิโก โหติ อสํวาโส”ติฯ

๑๗๒. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สญฺจิจฺจาติ ชานนฺโต สญฺชานนฺโต เจจฺจ อภิวิตริตฺวา วีติกฺกโมฯ

มนุสฺสวิคฺคโห นาม ยํ มาตุกุจฺฉิสฺมึ ปฐมํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ ปฐมํ วิญฺญาณํ ปาตุภูตํ, ยาว มรณกาลา เอตฺถนฺตเร เอโส มนุสฺสวิคฺคโห นามฯ

ชีวิตา โวโรเปยฺยาติ ชีวิตินฺทฺริยํ อุปจฺฉินฺทติ อุปโรเธติ สนฺตตึ วิโกเปติฯ

สตฺถหารกํ วาสฺส ปริเยเสยฺยาติ อสึ วา สตฺตึ วา เภณฺฑึ วา [เภนฺทึ วา (ก.)] ลคุฬํ วา [สูลํวา ลคุฬํวา (สฺยา.)] ปาสาณํ วา สตฺถํ วา วิสํ วา รชฺชุํ วาฯ

มรณวณฺณํ วา สํวณฺเณยฺยาติ ชีวิเต อาทีนวํ ทสฺเสติ, มรเณ วณฺณํ ภณติฯ

มรณาย วา สมาทเปยฺยาติ สตฺถํ วา อาหร, วิสํ วา ขาท, รชฺชุยา วา อุพฺพนฺธิตฺวา กาลงฺกโรหีติฯ

อมฺโภ ปุริสาติ อาลปนาธิวจนเมตํฯ

กิํ ตุยฺหิมินา ปาปเกน ทุชฺชีวิเตนาติ ปาปกํ นาม ชีวิตํ อฑฺฒานํ ชีวิตํ อุปาทาย ทลิทฺทานํ ชีวิตํ ปาปกํ ลามกํ, สธนานํ ชีวิตํ อุปาทาย อธนานํ ชีวิตํ ปาปกํ, เทวานํ ชีวิตํ อุปาทาย มนุสฺสานํ ชีวิตํ ปาปกํ ฯ

ทุชฺชีวิตํ นาม หตฺถจฺฉินฺนสฺส ปาทจฺฉินฺนสฺส หตฺถปาทจฺฉินฺนสฺส กณฺณจฺฉินฺนสฺส นาสจฺฉินฺนสฺส กณฺณนาสจฺฉินฺนสฺส, อิมินา จ ปาปเกน อิมินา จ ทุชฺชีวิเตน มตํ เต ชีวิตา เสยฺโยติฯ

อิติ จิตฺตมโนติ ยํ จิตฺตํ ตํ มโน, ยํ มโน ตํ จิตฺตํฯ

จิตฺตสงฺกปฺโปติ มรณสญฺญี มรณเจตโน มรณาธิปฺปาโยฯ

อเนกปริยาเยนาติ อุจฺจาวเจหิ อากาเรหิฯ

มรณวณฺณํ วา สํวณฺเณยฺยาติ ชีวิเต อาทีนวํ ทสฺเสติ, มรเณ วณฺณํ ภณติ – “อิโต ตฺวํ กาลงฺกโต กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคติํ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชิสฺสสิ, ตตฺถ ทิพฺเพหิ ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิโต สมงฺคีภูโต ปริจาเรสฺสสี”ติฯ

มรณาย วา สมาทเปยฺยาติ สตฺถํ วา อาหร, วิสํ วา ขาท, รชฺชุยา วา อุพฺพนฺธิตฺวา กาลงฺกโรหิ, โสพฺเภ วา นรเก วา ปปาเต วา ปปตาติฯ

อยมฺปีติ ปุริเม อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปาราชิโก โหตีติ เสยฺยถาปิ นาม ปุถุสิลา ทฺวิธา ภินฺนา [ทฺเวธา ภินฺนา (สฺยา.)] อปฺปฏิสนฺธิกา โหติ, เอวเมว ภิกฺขุ สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรเปตฺวา อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโยฯ เตน วุจฺจติ – ‘ปาราชิโก โหตี’ติฯ

อสํวาโสติ สํวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุทฺเทโส สมสิกฺขตา – เอโส สํวาโส นามฯ โส เตน สทฺธิํ นตฺถิ, เตน วุจฺจติ อสํวาโสติฯ

๑๗๓. สามํ, อธิฏฺฐาย, ทูเตน, ทูตปรํปราย, วิสกฺกิเยน ทูเตน, คตปจฺจาคเตน ทูเตน, อรโห รโหสญฺญี, รโห อรโหสญฺญี, อรโห อรโหสญฺญี, รโห รโหสญฺญี กาเยน สํวณฺเณติ, วาจาย สํวณฺเณติ, กาเยน วาจาย สํวณฺเณติ, ทูเตน สํวณฺเณติ, เลขาย สํวณฺเณติ, โอปาตํ อปสฺเสนํ, อุปนิกฺขิปนํ, เภสชฺชํ, รูปูปหาโร, สทฺทูปหาโร, คนฺธูปหาโร, รสูปหาโร, โผฏฺฐพฺพูปหาโร, ธมฺมูปหาโร, อาจิกฺขนา, อนุสาสนี, สงฺเกตกมฺมํ, นิมิตฺตกมฺมนฺติฯ

๑๗๔. **สาม**นฺติ สยํ หนติ กาเยน วา กายปฏิพทฺเธน วา นิสฺสคฺคิเยน วาฯ

อธิฏฺฐายาติ อธิฏฺฐหิตฺวา อาณาเปติ – “เอวํ วิชฺฌ, เอวํ ปหร, เอวํ ฆาเตหี”ติฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปหี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ตํ มญฺญมาโน ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปหี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ตํ มญฺญมาโน อญฺญํ ชีวิตา โวโรเปตฺติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติฯ วธกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปหี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อญฺญํ มญฺญมาโน ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปหี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อญฺญํ มญฺญมาโน อญฺญํ ชีวิตา โวโรเปติ; มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติ, วธกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามสฺส ปาวท – ‘อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส ปาวทตุ – อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปตู’”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อิตรสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ วธโก ปฏิคฺคณฺหาติ, มูลฏฺฐสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ โส ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ สพฺเพสํ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามสฺส ปาวท – ‘อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส ปาวทตุ – อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปตู’”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ วธโก ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติ; อาณาปกสฺส จ วธกสฺส จ อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปหี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส คนฺตฺวา ปุน ปจฺจาคจฺฉติ – “นาหํ สกฺโกมิ ตํ ชีวิตา โวโรเปตุ”นฺติฯ โส ปุน อาณาเปติ – “ยทา สกฺโกสิ ตทา ตํ ชีวิตา โวโรเปหี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปหี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อาณาเปตฺวา วิปฺปฏิสารี น สาเวติ – “มา ฆาเตหี”ติฯ โส ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปหี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อาณาเปตฺวา วิปฺปฏิสารี สาเวติ – “มา ฆาเตหี”ติฯ โส – “อาณตฺโต อหํ ตยา”ติ ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติฯ วธกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปหี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อาณาเปตฺวา วิปฺปฏิสารี สาเวติ – “มา ฆาเตหี”ติฯ โส สาธูติ โอรมติ, อุภินฺนํ อนาปตฺติฯ

๑๗๕. อรโห รโหสญฺญี อุลฺลปติ – “อโห อิตฺถนฺนาโม หโต อสฺสา”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ รโห อรโหสญฺญี อุลฺลปติ – “อโห อิตฺถนฺนาโม หโต อสฺสา”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อรโห อรโหสญฺญี อุลฺลปติ –

“อโห อิตฺถนฺนาโม หโต อสฺสา”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ รโห รโหสญฺญี อุลฺลปติ – “อโห อิตฺถนฺนาโม หโต อสฺสา”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

กาเยน สํวณฺเณติ นาม กาเยน วิการํ กโรติ – “โย เอวํ มรติ โส ธนํ วา ลภติ ยสํ วา ลภติ สคฺคํ วา คจฺฉตี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตาย สํวณฺณนาย มริสฺสามีติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

วาจาย สํวณฺเณติ นาม วาจาย ภณติ – “โย เอวํ มรติ โส ธนํ วา ลภติ ยสํ วา ลภติ สคฺคํ วา คจฺฉตี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตาย สํวณฺณนาย มริสฺสามีติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

กาเยน วาจาย สํวณฺเณติ นาม กาเยน จ วิการํ กโรติ, วาจาย จ ภณติ – “โย เอวํ มรติ โส ธนํ วา ลภติ ยสํ วา ลภติ สคฺคํ วา คจฺฉตี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตาย สํวณฺณนาย มริสฺสามีติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ทูเตน สํวณฺเณติ นาม ทูตสฺส สาสนํ อาโรเจติ – “โย เอวํ มรติ โส ธนํ วา ลภติ ยสํ วา ลภติ สคฺคํ วา คจฺฉตี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทูตสฺส สาสนํ สุตฺวา มริสฺสามีติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๗๖. เลขาย สํวณฺเณติ นาม เลขํ ฉินฺทติ – “โย เอวํ มรติ โส ธนํ วา ลภติ ยสํ วา ลภติ สคฺคํ วา คจฺฉตี”ติ, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เลขํ ปสฺสิตฺวา มริสฺสามีติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

โอปาตํ นาม มนุสฺสํ อุทฺทิสฺส โอปาตํ ขนติ – “ปปติตฺวา มริสฺสตี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปปติเต ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ อโนทิสฺส โอปาตํ ขนติ – “โย โกจิ ปปติตฺวา มริสฺสตี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ มนุสฺโส ตสฺมึ ปปตติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปปติเต ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ , อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ยกฺโข วา เปโต วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคโห วา ตสฺมึ ปปตติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปปติเต ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ติรจฺฉานคโต ตสฺมึ ปปตติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปปติเต ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๗๗. อปสฺเสนํ นาม อปสฺเสเน สตฺถํ วา ฐเปติ วิเสน วา มกฺเขติ ทุพฺพลํ วา กโรติ โสพฺเภ วา นรเก วา ปปาเต วา ฐเปติ – “ปปติตฺวา มริสฺสตี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สตฺเถน วา วิเสน วา ปปติเตน วา ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ , อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

อุปนิกฺขิปนํ นาม อสึ วา สตฺตึ วา เภณฺฑึ วา ลคุฬํ วา ปาสาณํ วา สตฺถํ วา วิสํ วา รชฺชุํ วา อุปนิกฺขิปติ – "อิมินา มริสฺสตี"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ "เตน มริสฺสามี"ติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

เภสชฺชํ นาม สปฺปึ วา นวนีตํ วา เตลํ วา มธุํ วา ผาณิตํ วา เทติ – "อิมํ สายิตฺวา มริสฺสตี"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ตํ สายิเต ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

๑๗๘. **รูปูปหาโร** นาม อมนาปิกํ รูปํ อุปสํหรติ ภยานกํ เภรวํ – "อิมํ ปสฺสิตฺวา อุตฺตสิตฺวา มริสฺสตี"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ตํ ปสฺสิตฺวา อุตฺตสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ มนาปิกํ รูปํ อุปสํหรติ [อุปสํหรติ เปมนียํ หทยงฺคมํ (สฺยา.)] – "อิมํ ปสฺสิตฺวา อลาภเกน สุสฺสิตฺวา มริสฺสตี"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ตํ ปสฺสิตฺวา อลาภเกน สุสฺสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

สทฺทูปหาโร นาม อมนาปิกํ สทฺทํ อุปสํหรติ ภยานกํ เภรวํ – "อิมํ สุตฺวา อุตฺตสิตฺวา มริสฺสตี"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ตํ สุตฺวา อุตฺตสติ , อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ มนาปิกํ สทฺทํ อุปสํหรติ เปมนียํ หทยงฺคมํ – "อิมํ สุตฺวา อลาภเกน สุสฺสิตฺวา มริสฺสตี"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ตํ สุตฺวา อลาภเกน สุสฺสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มรติ , อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

คนฺธูปหาโร นาม อมนาปิกํ คนฺธํ อุปสํหรติ เชคุจฺฉํ ปาฏิกุลฺยํ [ปฏิกูลํ (?)] – "อิมํ ฆายิตฺวา เชคุจฺฉตา ปาฏิกุลฺยตา มริสฺสตี"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ตํ ฆายิเต เชคุจฺฉตา ปาฏิกุลฺยตา ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ มนาปิกํ คนฺธํ อุปสํหรติ – "อิมํ ฆายิตฺวา อลาภเกน สุสฺสิตฺวา มริสฺสตี"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ตํ ฆายิตฺวา อลาภเกน สุสฺสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

รสูปหาโร นาม อมนาปิกํ รสํ อุปสํหรติ เชคุจฺฉํ ปาฏิกุลฺยํ [ปฏิกูลํ (?)] – "อิมํ สายิตฺวา เชคุจฺฉตา ปาฏิกุลฺยตา มริสฺสตี"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ตํ สายิเต เชคุจฺฉตา ปาฏิกุลฺยตา ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ มนาปิกํ รสํ อุปสํหรติ – "อิมํ สายิตฺวา อลาภเกน สุสฺสิตฺวา มริสฺสตี"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ตํ สายิตฺวา อลาภเกน สุสฺสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

โผฏฺฐพฺพูปหาโร นาม อมนาปิกํ โผฏฺฐพฺพํ อุปสํหรติ ทุกฺขสมฺผสฺสํ ขรสมฺผสฺสํ – "อิมินา ผุฏฺโฐ มริสฺสตี"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ เตน ผุฏฺฐสฺส ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ มนาปิกํ โผฏฺฐพฺพํ อุปสํหรติ สุขสมฺผสฺสํ มุทุสมฺผสฺสํ – "อิมินา ผุฏฺโฐ อลาภเกน สุสฺสิตฺวา มริสฺสตี"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ เตน ผุฏฺโฐ อลาภเกน สุสฺสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

ธมฺมูปหาโร นาม เนรยิกสฺส นิรยกถํ กเถติ – "อิมํ สุตฺวา อุตฺตสิตฺวา มริสฺสตี"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ตํ สุตฺวา อุตฺตสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ กลฺยาณกมฺมสฺส สคฺคกถํ กเถติ – "อิมํ

สุตฺวา อธิมุตฺโต มริสฺสตี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ตํ สุตฺวา อธิมุตฺโต มริสฺสามีติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

๑๗๙. อาจิกฺขนา นาม ปุฏฺโฐ ภณติ – “เอวํ มรสฺสุ ฯ โย เอวํ มรติ โส ธนํ วา ลภติ ยสํ วา ลภติ สคฺคํ วา คจฺฉตี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ตาย อาจิกฺขนาย มริสฺสามีติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

อนุสาสนี นาม อปุฏฺโฐ ภณติ – “เอวํ มรสฺสุ ฯ โย เอวํ มรติ โส ธนํ วา ลภติ ยสํ วา ลภติ สคฺคํ วา คจฺฉตี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ตาย อนุสาสนิยา มริสฺสามีติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

สงฺเกตกมฺมํ นาม สงฺเกตํ กโรติ ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา รตฺตึ วา ทิวา วา – “เตน สงฺเกเตน ตํ ชีวิตา โวโรเปหี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ เตน สงฺเกเตน ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺส ฯ ตํ สงฺเกตํ ปุเร วา ปจฺฉา วา ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติ, วธกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

นิมิตฺตกมฺมํ นาม นิมิตฺตํ กโรติ – “อกฺขึ วา นิขณิสฺสามิ ภมุกํ วา อุกฺขิปิสฺสามิ สีสํ วา อุกฺขิปิสฺสามิ, เตน นิมิตฺเตน ตํ ชีวิตา โวโรเปหี”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ เตน นิมิตฺเตน ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺส ฯ ตํ นิมิตฺตํ ปุเร วา ปจฺฉา วา ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติ, วธกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ อชานนฺตสฺส นมรณาธิปฺปายสฺส อุมฺมตฺตกสฺส [อุมฺมตฺตกสฺส ขิตฺตจิตฺตสฺส เวทนาฏฺฏสฺส (สฺยา.)] อาทิกมฺมิกสฺสาติ ฯ

มนุสฺสวิคฺคหปาราชิกมฺหิ ปฐมภาณวาโร นิฏฺฐิโต ฯ

วินีตวตฺถุอุทฺทานคาถา

สํวณฺณนา นิสีทนฺโต, มุสโลทุกฺขเลน จ;
วุฑฺฒปพฺพชิตาภิสนฺโน, อคฺควีมํสนาวิสํ ฯ

ตโย จ วตฺถุกมฺมេហិ, อิฏฺฐกาหิปเร ตโย;
วาสี โคปานสี เจว, อฏฺฏโกตรณํ ปติ ฯ

เสทํ นตฺถุญฺจ สมฺพาโห, นฺหาปนพฺภญฺชเนน จ;
อุฏฺฐาเปนฺโต นิปาเตนฺโต, อนฺนปาเนน มารณํ ฯ

ชารคพฺโภ สปตฺตี จ, มาตา ปุตฺตํ อุโภ วธิ;

อุโภ น มิยฺยเร มทฺทา, ตาปิ วณฺณา วิชายินีฯ

ปโตหํ นิคฺคเห ยกฺโข, วาฬยกฺขญฺจ ปาหิณิ;
ตํ มญฺญมาโน ปหริ, สคฺคญฺจ นิรยํ ภเณฯ

อาฬวิยา ตโย รุกฺขา, ทาเยหิ อปเร ตโย;
มา กิลเมสิ น ตุยฺหํ, ตกฺกํ โสวีรเกน จาติฯ

วินีตวตฺถุ

๑๘๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตสฺส ภิกฺขู การุญฺเญน มรณวณฺณํ สํวณฺเณสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ “ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข มยํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปนฺนา”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อาปตฺตึ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อาปนฺนา ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ ปีฐเก ปิโลติกาย ปฏิจฺฉนฺนํ ทารกํ นิสีทนฺโต โอตฺถริตฺวา มาเรสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ “ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข อหํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปนฺโน”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, อปฺปฏิเวกฺขิตฺวา อาสเน นิสีทิตพฺพํ; โย นิสีเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ภตฺตคฺเค อนฺตรฆเร อาสนํ ปญฺญเปนฺโต มุสเล อุสฺสิเต เอกํ มุสลํ อคฺคเหสิฯ ทุติโย มุสโล ปริปติตฺวา อญฺญตรสฺส ทารกสฺส มตฺถเก อวตฺถาสิฯ โส กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “อสญฺจิจฺจ อหํ, ภควา”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสญฺจิจฺจา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ภตฺตคฺเค อนฺตรฆเร อาสนํ ปญฺญเปนฺโต อุทุกฺขลภณฺฑิกํ อกฺกมิตฺวา ปวฏฺเฏสิฯ อญฺญตรํ ทารกํ โอตฺถริตฺวา มาเรสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสญฺจิจฺจา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ปิตาปุตฺตา ภิกฺขูสุ ปพฺพชิตา โหนฺติฯ กาเล อาโรจิเต ปุตฺโต ปิตรํ เอตทโวจ – “คจฺฉ, ภนฺเต, สงฺโฆ ตํ ปติมาเนตี”ติ ปิฏฺฐิยํ คเหตฺวา ปณาเมสิฯ โส ปปติตฺวา กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “นาหํ, ภควา, มรณาธิปฺปาโย”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ปิตาปุตฺตา ภิกฺขูสุ ปพฺพชิตา โหนฺติฯ กาเล อาโรจิเต ปุตฺโต ปิตรํ เอตทโวจ – “คจฺฉ, ภนฺเต, สงฺโฆ ตํ ปติมาเนตี”ติ มรณาธิปฺปาโย ปิฏฺฐิยํ คเหตฺวา ปณาเมสิฯ โส ปปติตฺวา กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ปิตาปุตฺตา ภิกฺขูสุ ปพฺพชิตา โหนฺติฯ กาเล อาโรจิเต ปุตฺโต ปิตรํ เอตทโวจ – “คจฺฉ, ภนฺเต, สงฺโฆ ตํ ปติมาเนตี”ติ มรณาธิปฺปาโย ปิฏฺฐิยํ คเหตฺวา ปณาเมสิฯ โส ปปติตฺวา น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส ; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

๑๘๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ภุญฺชนฺตสฺส มํสํ กณฺเฐ วิลคฺคํ โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ ตสฺส ภิกฺขุโน คีวายํ ปหารํ อทาสิฯ สโลหิตํ มํสํ ปติฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ภุญฺชนฺตสฺส มํสํ กณฺเฐ วิลคฺคํ โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย ตสฺส ภิกฺขุโน คีวายํ ปหารํ อทาสิฯ สโลหิตํ มํสํ ปติฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ ฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ภุญฺชนฺตสฺส มํสํ กณฺเฐ วิลคฺคํ โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย ตสฺส ภิกฺขุโน คีวายํ ปหารํ อทาสิฯ สโลหิตํ มํสํ ปติฯ โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ วิสคตํ ปิณฺฑปาตํ ลภิตฺวา ปฏิกฺกมนํ หริตฺวา ภิกฺขูนํ อคฺคการิกํ อทาสิฯ เต ภิกฺขู กาลมกํสุฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “นาหํ, ภควา, ชานามี”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อชานนฺตสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ วีมํสาธิปฺปาโย อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน วิสํ อทาสิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “วีมํสาธิปฺปาโย อหํ, ภควา”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

๑๘๒. เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา [อาฬวิกา (สฺยา.)] ภิกฺขู วิหารวตฺถุํ กโรนฺติ ฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เหฏฺฐา หุตฺวา สิลํ อุจฺจาเรสิฯ อุปริเมน ภิกฺขุนา ทุคฺคหิตา สิลา เหฏฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก อวตฺถาสิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสญฺจิจฺจา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู วิหารวตฺถุํ กโรนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เหฏฺฐา หุตฺวา สิลํ อุจฺจาเรสิฯ อุปริโม ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย เหฏฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก สิลํ มุญฺจิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป…. โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู วิหารสฺส กุฏฺฏํ อุฏฺฐาเปนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เหฏฺฐา หุตฺวา อิฏฺฐกํ อุจฺจาเรสิฯ อุปริเมน ภิกฺขุนา ทุคฺคหิตา อิฏฺฐกา เหฏฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก อวตฺถาสิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปติ, ภิกฺขุ, อสญฺจิจฺจา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู วิหารสฺส กุฏฺฏํ อุฏฺฐาเปนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เหฏฺฐา หุตฺวา อิฏฺฐกํ อุจฺจาเรสิฯ อุปริโม ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย เหฏฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก อิฏฺฐกํ มุญฺจิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา"ติฯ

๑๘๓. เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เหฏฺฐา หุตฺวา วาสึ อุจฺจาเรสิฯ อุปริเมน ภิกฺขุนา ทุคฺคหิตา วาสี เหฏฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก อวตฺถาสิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสญฺจิจฺจา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เหฏฺฐา หุตฺวา วาสึ อุจฺจาเรสิฯ อุปริโม ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย เหฏฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก วาสึ มุญฺจิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เหฏฺฐา หุตฺวา โคปานสึ อุจฺจาเรสิฯ อุปริเมน ภิกฺขุนา ทุคฺคหิตา โคปานสี เหฏฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก อวตฺถาสิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสญฺจิจฺจา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เหฏฺฐา หุตฺวา โคปานสึ อุจฺจาเรสิฯ อุปริโม ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย เหฏฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก โคปานสึ มุญฺจิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺตา อฏฺฏกํ พนฺธนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – "อาวุโส, อตฺรฏฺฐิโต พนฺธาหี"ติฯ โส ตตฺรฏฺฐิโต พนฺธนฺโต ปริปติตฺวา กาลมกาสิ ฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู"ติ? "นาหํ, ภควา, มรณาธิปฺปาโย"ติฯ "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺตา อฏฺฏกํ พนฺธนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – "อาวุโส, อตฺรฏฺฐิโต พนฺธาหี"ติฯ โส ตตฺรฏฺฐิโต พนฺธนฺโต ปริปติตฺวา กาลมกาสิ…เป.… ปริปติตฺวา น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ วิหารํ ฉาเทตฺวา โอตรติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – "อาวุโส, อิโต โอตราหี"ติฯ โส เตน โอตรนฺโต ปริปติตฺวา กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ วิหารํ ฉาเทตฺวา โอตรติ ฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – "อาวุโส, อิโต โอตราหี"ติฯ โส เตน โอตรนฺโต ปริปติตฺวา กาลมกาสิ…เป.… ปริปติตฺวา น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อนภิรติยา ปีฬิโต คิชฺฌกูฏํ ปพฺพตํ อภิรุหิตฺวา ปปาเต ปปตนฺโต อญฺญตรํ วิลีวการํ โอตฺถริตฺวา มาเรสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, อตฺตานํ ปาเตตพฺพํฯ โย ปาเตยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู คิชฺฌกูฏํ ปพฺพตํ อภิรุหิตฺวา ทวาย สิลํ ปวิชฺฌึสุฯ สา อญฺญตรํ โคปาลกํ โอตฺถริตฺวา มาเรสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ …เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, ทวาย สิลา ปวิชฺฌิตพฺพาฯ โย ปวิชฺเฌยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

๑๘๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เสเทสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติ ฯ ตํ ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา เสเทสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน สีสาภิตาโป โหติฯ ตสฺส ภิกฺขู นตฺถุํ อทํสุฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน สีสาภิตาโป โหติฯ ตสฺส ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา นตฺถุํ อทํสุฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู สมฺพาเหสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา สมฺพาเหสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู นฺหาเปสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา นฺหาเปสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เตเลน อพฺภญฺชึสุฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา เตเลน อพฺภญฺชึสุฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

๑๘๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู อุฏฺฐาเปสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา อุฏฺฐาเปสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู นิปาเตสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา นิปาเตสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตสฺส ภิกฺขู อนฺนํ อทํสุฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตสฺส ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา อนฺนํ อทํสุฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตสฺส ภิกฺขุ ปานํ อทํสุฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตสฺส ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา ปานํ อทํสุฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป…. โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว , ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

๑๘๖. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี ปวุตฺถปติกา ชาเรน คพฺภินี โหติฯ สา กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “อิงฺฆายฺย คพฺภปาตนํ ชานาหี”ติฯ “สุฏฺฐุ, ภคินี”ติ ตสฺสา คพฺภปาตนํ อทาสิฯ ทารโก กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปุริสสฺส ทฺเว ปชาปติโย โหนฺติ – เอกา วญฺฌา, เอกา วิชายินีฯ วญฺฌา อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “สเจ สา, ภนฺเต, วิชายิสฺสติ สพฺพสฺส กุฏุมฺพสฺส อิสฺสรา ภวิสฺสติฯ อิงฺฆายฺย, ตสฺสา คพฺภปาตนํ ชานาหี”ติ ฯ“สุฏฺฐุ, ภคินี”ติ ตสฺสา คพฺภปาตนํ อทาสิฯ ทารโก กาลมกาสิ, มาตา น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปุริสสฺส ทฺเว ปชาปติโย โหนฺติ – เอกา วญฺฌา, เอกา วิชายินีฯ วญฺฌา อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “สเจ สา, ภนฺเต, วิชายิสฺสติ สพฺพสฺส กุฏุมฺพสฺส อิสฺสรา ภวิสฺสติฯ อิงฺฆายฺย, ตสฺสา คพฺภปาตนํ ชานาหี”ติฯ “สุฏฺฐุ, ภคินี”ติ ตสฺสา คพฺภปาตนํ อทาสิฯ มาตา กาลมกาสิ, ทารโก น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส ; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปุริสสฺส ทฺเว ปชาปติโย โหนฺติ – เอกา วญฺฌา , เอกา วิชายินีฯ วญฺฌา อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “สเจ สา, ภนฺเต, วิชายิสฺสติ สพฺพสฺส กุฏุมฺพสฺส อิสฺสรา ภวิสฺสติฯ อิงฺฆายฺย, ตสฺสา คพฺภปาตนํ ชานาหี”ติฯ “สุฏฺฐุ, ภคินี”ติ ตสฺสา คพฺภปาตนํ อทาสิฯ อุโภ กาลมกํสุ…เป…. อุโภ น กาลมกํสุฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

๑๘๗. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา คพฺภินี อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “อิงฺฆายฺย, คพฺภปาตนํ ชานาหี”ติฯ “เตน หิ, ภคินิ, มทฺทสฺสู”ติฯ สา มทฺทาเปตฺวา คพฺภํ ปาเตสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา คพฺภินี อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “อิงฺฆายฺย, คพฺภปาตนํ ชานาหี”ติ ฯ “เตน หิ, ภคินิ, ตาเปหี”ติฯ สา ตาเปตฺวา คพฺภํ ปาเตสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา วญฺฌา อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “อิงฺฆายฺย, เภสชฺชํ ชานาหิ เยนาหํ วิชาเยยฺย”นฺติฯ “สุฏฺฐุ, ภคินี”ติ ตสฺสา เภสชฺชํ อทาสิ ฯ สา กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา วิชายินี อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “อิงฺฆายฺย, เภสชฺชํ ชานาหิ เยนาหํ น วิชาเยยฺย”นฺติฯ “สุฏฺฐุ, ภคินี”ติ ตสฺสา เภสชฺชํ อทาสิฯ สา กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ , ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิยํ ภิกฺขุํ องฺคุลิปโตทเกน หาเสสุํฯ โส ภิกฺขุ อุตฺตนฺโต อนสฺสาสโก กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺสา”ติ [ปาราชิกสฺส, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสาติ (สฺยา.)]ฯ

เตน โข ปน สมเยน สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิยํ ภิกฺขุํ กมฺมํ กริสฺสามาติ โอตฺถริตฺวา มาเรสุํฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภูตเวชฺชโก ภิกฺขุ ยกฺขํ ชีวิตา โวโรเปสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ ภิกฺขุํ วาฬยกฺขวิหารํ ปาเหสิฯ ตํ ยกฺขา ชีวิตา โวโรเปสุํฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย อญฺญตรํ ภิกฺขุํ วาฬยกฺขวิหารํ ปาเหสิฯ ตํ ยกฺขา ชีวิตา โวโรเปสุํ…เป…. ตํ ยกฺขา ชีวิตา น โวโรเปสุํฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ ภิกฺขุํ วาฬกนฺตารํ ปาเหสิ ฯ ตํ วาฬา ชีวิตา โวโรเปสุํฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย อญฺญตรํ ภิกฺขุํ วาฬกนฺตารํ ปาเหสิฯ ตํ วาฬา ชีวิตา โวโรเปสุํ…เป…. ตํ วาฬา ชีวิตา น โวโรเปสุํฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ ภิกฺขุํ โจรกนฺตารํ ปาเหสิฯ ตํ โจรา ชีวิตา โวโรเปสุํฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย อญฺญตรํ ภิกฺขุํ โจรกนฺตารํ ปาเหสิฯ ตํ โจรา ชีวิตา โวโรเปสุํ…เป…. ตํ โจรา ชีวิตา น โวโรเปสุํฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

๑๘๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ตํ มญฺญมาโน ตํ ชีวิตา โวโรเปสิ…เป…. ตํ มญฺญมาโน อญฺญํ ชีวิตา โวโรเปสิ…เป…. อญฺญํ มญฺญมาโน ตํ ชีวิตา โวโรเปสิ…เป…. อญฺญํ มญฺญมาโน อญฺญํ ชีวิตา โวโรเปสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อมนุสฺเสน คหิโต โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ ตสฺส ภิกฺขุโน ปหารํ อทาสิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ , นมรณาธิปฺปายสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อมนุสฺเสน คหิโต โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย ตสฺส ภิกฺขุโน ปหารํ อทาสิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป…. โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ กลฺยาณกมฺมสฺส สคฺคกถํ กเถสิฯ โส อธิมุตฺโต กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย กลฺยาณกมฺมสฺส สคฺคกถํ กเถสิฯ โส อธิมุตฺโต กาลมกาสิ…เป…. โส อธิมุตฺโต น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ เนรยิกสฺส นิรยกถํ กเถสิฯ โส อุตฺตสิตฺวา กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย เนรยิกสฺส นิรยกถํ กเถสิฯ โส อุตฺตสิตฺวา กาลมกาสิ…เป…. โส อุตฺตสิตฺวา น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา"ติฯ

๑๘๙. เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺตา รุกฺขํ ฉินฺทนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – "อาวุโส, อตฺรฏฺฐิโต ฉินฺทาหี"ติฯ ตํ ตตฺรฏฺฐิตํ ฉินฺทนฺตํ รุกฺโข โอตฺถริตฺวา มาเรสิ ฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺตา รุกฺขํ ฉินฺทนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – "อาวุโส, อตฺรฏฺฐิโต ฉินฺทาหี"ติฯ ตํ ตตฺรฏฺฐิตํ ฉินฺทนฺตํ รุกฺโข โอตฺถริตฺวา มาเรสิ…เป…. รุกฺโข โอตฺถริตฺวา น มาเรสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา"ติฯ

๑๙๐. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทายํ อาลิมฺเปสุํ [อาฬิมฺเปสุํ (สฺยา. ก.)]; มนุสฺสา ทฑฺฒา กาลมกํสุฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. "อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา ทายํ อาลิมฺเปสุํฯ มนุสฺสา ทฑฺฒา กาลมกํสุ… เป…. มนุสฺสา ทฑฺฒา น กาลมกํสุฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

๑๘๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อาฆาตนํ คนฺตฺวา โจรฆาตํ เอตทโวจ – “อาวุโส, มายิมํ กิลเมสิฯ เอเกน ปหาเรน ชีวิตา โวโรเปหี”ติฯ “สุฏฺฐุ, ภนฺเต”ติ เอเกน ปหาเรน ชีวิตา โวโรเปสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺติํ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อาฆาตนํ คนฺตฺวา โจรฆาตํ เอตทโวจ – “อาวุโส, มายิมํ กิลเมสิ ฯ เอเกน ปหาเรน ชีวิตา โวโรเปหี”ติฯ โส – “นาหํ ตุยฺหํ วจนํ กริสฺสามี”ติ ตํ ชีวิตา โวโรเปสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๑๘๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส ญาติฆเร หตฺถปาทจฺฉินฺโน ญาตเกหิ สมฺปริกิณฺโณ โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เต มนุสฺเส เอตทโวจ – “อาวุโส, อิจฺฉถ อิมสฺส มรณ”นฺติ? “อาม, ภนฺเต, อิจฺฉามา”ติฯ “เตน หิ ตกฺกํ ปาเยถา”ติฯ เต ตํ ตกฺกํ ปาเยสุํฯ โส กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺติํ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส กุลฆเร หตฺถปาทจฺฉินฺโน ญาตเกหิ สมฺปริกิณฺโณ โหติฯ อญฺญตรา ภิกฺขุนี เต มนุสฺเส เอตทโวจ – “อาวุโส, อิจฺฉถ อิมสฺส มรณ”นฺติ? “อามยฺเย, อิจฺฉามา”ติฯ “เตน หิ โลณโสวีรกํ ปาเยถา”ติฯ เต ตํ โลณโสวีรกํ ปาเยสุํฯ โส กาลมกาสิฯ ตสฺสา กุกฺกุจฺจํ อโหสิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อาปตฺติํ สา, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี อาปนฺนา ปาราชิก”นฺติฯ

ตติยปาราชิกํ สมตฺตํฯ

๔. จตุตฺถปาราชิกํ

๑๘๓. [อิทํ วตฺถุ ปาจิ. ๖๗] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา สนฺทิฏฺฐา สมฺภตฺตา ภิกฺขู วคฺคุมุทาย นทิยา ตีเร วสฺสํ อุปคจฺฉิํสุฯ เตน โข ปน สมเยน วชฺชี ทุพฺภิกฺขา โหติ ทฺวีหิติกา เสตฏฺฐิกา สลากาวุตฺตา, น สุกรา อุญฺเฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เอตรหิ โข วชฺชี ทุพฺภิกฺขา ทฺวีหิติกา เสตฏฺฐิกา สลากาวุตฺตา, น สุกรา อุญฺเฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ เกน นุ โข มยํ อุปาเยน สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วเสยฺยาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลเมยฺยามา”ติ? เอกจฺเจ เอวมาหํสุ – “หนฺท มยํ, อาวุโส, คิหีนํ กมฺมนฺตํ อธิฏฺเฐม, เอวํ เต อมฺหากํ ทาตุํ มญฺญิสฺสนฺติฯ เอวํ มยํ สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิสฺสาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิสฺสามา”ติฯ เอกจฺเจ เอวมาหํสุ – “อลํ, อาวุโส, กิํ คิหีนํ กมฺมนฺตํ อธิฏฺฐิเตน! หนฺท มยํ , อาวุโส, คิหีนํ ทูเตยฺยํ หราม, เอวํ เต อมฺหากํ ทาตุํ มญฺญิสฺสนฺติฯ เอวํ มยํ สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิสฺสาม, น

จ ปิณฺฑเกน กิลมิสฺสามา''ติฯ เอกจฺเจ เอวมาหํสุ – ''อลํ, อาวุโส, กึ คิหีนํ กมฺมนฺตํ อธิฏฺฐิเตน! กึ คิหีนํ ทูเตยฺยํ หเฏน! หนฺท มยํ, อาวุโส, คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสิสฺสาม – 'อสุโก ภิกฺขุ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภี, อสุโก ภิกฺขุ ทุติยสฺส ฌานสฺส ลาภี, อสุโก ภิกฺขุ ตติยสฺส ฌานสฺส ลาภี, อสุโก ภิกฺขุ จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี, อสุโก ภิกฺขุ โสตาปนฺโน, อสุโก ภิกฺขุ สกทาคามี, อสุโก ภิกฺขุ อนาคามี, อสุโก ภิกฺขุ อรหา, อสุโก ภิกฺขุ เตวิชฺโช, อสุโก ภิกฺขุ ฉฬภิญฺโญ'ติฯ เอวํ เต อมฺหากํ ทาตุํ มญฺญิสฺสนฺติฯ เอวํ มยํ สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิสฺสาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิสฺสามา''ติฯ ''เอโสเยว โข, อาวุโส, เสยฺโย โย อมฺหากํ คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺโณ ภาสิโต''ติฯ

๑๙๔. อถ โข เต ภิกฺขู คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสึสุ – ''อสุโก ภิกฺขุ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภี…เป.… อสุโก ภิกฺขุ ฉฬภิญฺโญ''ติฯ อถ โข เต มนุสฺสา – ''ลาภา วต โน, สุลทฺธํ วต โน, เยสํ วต โน เอวรูปา ภิกฺขู วสฺสํ อุปคตา; น วต โน อิโต ปุพฺเพ เอวรูปา ภิกฺขู วสฺสํ อุปคตา ยถยิเม ภิกฺขู สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมา''ติ, เต น ตาทิสานิ โภชนานิ อตฺตนา ปริภุญฺชนฺติ มาตาปิตูนํ เทนฺติ ปุตฺตทารสฺส เทนฺติ ทาสกมฺมกรโปริสสฺส เทนฺติ มิตฺตามจฺจานํ เทนฺติ ญาติสาโลหิตานํ เทนฺติ, ยาทิสานิ ภิกฺขูนํ เทนฺติฯ เต น ตาทิสานิ ขาทนียานิ สายนียานิ ปานานิ อตฺตนา ขาทนฺติ สายนฺติ ปิวนฺติ มาตาปิตูนํ เทนฺติ ปุตฺตทารสฺส เทนฺติ ทาสกมฺมกรโปริสสฺส เทนฺติ มิตฺตามจฺจานํ เทนฺติ ญาติสาโลหิตานํ เทนฺติ, ยาทิสานิ ภิกฺขูนํ เทนฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู วณฺณวา อเหสุํ ปีณินฺทฺริยา ปสนฺนมุขวณฺณา วิปฺปสนฺนฉวิวณฺณาฯ

อาจิณฺณํ โข ปเนตํ วสฺสํวุฏฺฐานํ ภิกฺขูนํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํฯ อถ โข เต ภิกฺขู วสฺสํวุฏฺฐา เตมาสจฺจเยน เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรํ อาทาย เยน เวสาลี เตน ปกฺกมึสุฯ อนุปุพฺเพน เยน เวสาลี มหาวนํ กูฏาคารสาลา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ

เตน โข ปน สมเยน ทิสาสุ วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขู กิสา โหนฺติ ลูขา ทุพฺพณฺณา อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตา ธมนิสนฺถตคตฺตา; วคฺคุมุทาตีริยา ปน ภิกฺขู วณฺณวา โหนฺติ ปีณินฺทฺริยา ปสนฺนมุขวณฺณา วิปฺปสนฺนฉวิวณฺณาฯ อาจิณฺณํ โข ปเนตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ปฏิสมฺโมทิตุํฯ อถ โข ภควา วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู เอตทโวจ – ''กจฺจิ, ภิกฺขเว, ขมนียํ กจฺจิ ยาปนียํ กจฺจิ สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิตฺถ น จ ปิณฺฑเกน กิลมิตฺถา''ติ? ''ขมนียํ, ภควา, ยาปนียํ, ภควาฯ สมคฺคา จ มยํ, ภนฺเต, สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิมฺหา, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิมฺหา''ติฯ ชานนฺตาปิ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ, ชานนฺตาปิ น ปุจฺฉนฺติ…เป.… ทฺวีหากาเรหิ พุทฺธา ภควนฺโต ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉนฺติ – ธมฺมํ วา เทเสสฺสาม, สาวกานํ วา สิกฺขาปทํ ปญฺญาเปสฺสามาติฯ อถ โข ภควา วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู เอตทโวจ – ''ยถา กถํ ปน ตุมฺเห, ภิกฺขเว, สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิตฺถ น จ ปิณฺฑเกน กิลมิตฺถา''ติ? อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ – ''กจฺจิ ปน โว, ภิกฺขเว, ภูต''นฺติ? ''อภูตํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ''อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริสา, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อุทรสฺส การณา คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสิสฺสถ! วรํ ตุมฺเหหิ, โมฆปุริสา, ติณฺเหน โควิกนฺตเนน [โควิกตฺตเนน (สี. ก.)] กุจฺฉึ ปริกนฺโต, น ตฺเวว อุทรสฺส การณา คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺโณ ภาสิโต! ตํ กิสฺส เหตุ? ตโต นิทานญฺหิ, โมฆปุริสา, มรณํ วา นิคจฺเฉยฺย มรณมตฺตํ วา ทุ

กฺขํ, น ตฺเวว ตปฺปจฺจยา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺเชยฺย อิโต นิทานญฺจ โข, โมฆปุริสา, กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺเชยฺยฯ เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย''…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๑๙๕. ''ปญฺจิเม, ภิกฺขเว, มหาโจรา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึฯ กตเม ปญฺจ? อิธ, ภิกฺขเว, เอกจฺจสฺส มหาโจรสฺส เอวํ โหติ – 'กุทาสฺสุ นามาหํ สเตน วา สหสฺเสน วา ปริวุโต คามนิคมราชธานีสุ อาหิณฺฑิสฺสามิ หนนฺโต ฆาเตนฺโต ฉินฺทนฺโต เฉทาเปนฺโต ปจนฺโต ปาเจนฺโต'ติ! โส อปเรน สมเยน สเตน วา สหสฺเสน วา ปริวุโต คามนิคมราชธานีสุ อาหิณฺฑติ หนนฺโต ฆาเตนฺโต ฉินฺทนฺโต เฉทาเปนฺโต ปจนฺโต ปาเจนฺโตฯ เอวเมว โข, ภิกฺขเว, อิเธกจฺจสฺส ปาปภิกฺขุโน เอวํ โหติ – 'กุทาสฺสุ นามาหํ สเตน วา สหสฺเสน วา ปริวุโต คามนิคมราชธานีสุ จาริกํ จริสฺสามิ สกฺกโต ครุกโต มานิโต ปูชิโต อปจิโต คหฏฺฐานญฺเจว ปพฺพชิตานญฺจ, ลาภี จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาราน'นฺติ ! โส อปเรน สมเยน สเตน วา สหสฺเสน วา ปริวุโต คามนิคมราชธานีสุ จาริกํ จรติ สกฺกโต ครุกโต มานิโต ปูชิโต อปจิโต คหฏฺฐานญฺเจว ปพฺพชิตานญฺจ, ลาภี จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํฯ อยํ, ภิกฺขเว, ปฐโม มหาโจโร สนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมึฯ

''ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, อิเธกจฺโจ ปาปภิกฺขุ ตถาคตปฺปเวทิตํ ธมฺมวินยํ ปริยาปุณิตฺวา อตฺตโน ทหติฯ อยํ, ภิกฺขเว, ทุติโย มหาโจโร สนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมึฯ

''ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, อิเธกจฺโจ ปาปภิกฺขุ สุทฺธํ พฺรหฺมจารึ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จรนฺตํ อมูลเกน อพฺรหฺมจริเยน อนุทฺธํเสติฯ อยํ, ภิกฺขเว, ตติโย มหาโจโร สนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมึฯ

''ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, อิเธกจฺโจ ปาปภิกฺขุ ยานิ ตานิ สงฺฆสฺส ครุภณฺฑานิ ครุปริกฺขารานิ, เสยฺยถิทํ – อาราโม อารามวตฺถุ วิหาโร วิหารวตฺถุ มญฺโจ ปีฐํ ภิสิ พิมฺโพหนํ [พิมฺโพหนํ (สี. สฺยา.)] โลหกุมฺภี โลหภาณกํ โลหวารโก โลหกฏาหํ วาสี ปรสุ [ผรสุ (สี. สฺยา.)] กุฐารี กุทาโล นิขาทนํ วลฺลิ เวฬุ มุญฺชํ ปพฺพชํ ติณํ มตฺติกา ทารุภณฺฑํ มตฺติกาภณฺฑํ, เตหิ คิหึ สงฺคณฺหาติ อุปลาเปติฯ อยํ, ภิกฺขเว, จตุตฺโถ มหาโจโร สนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมึฯ

''สเทวเก, ภิกฺขเว, โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อยํ อคฺโค มหาโจโร โย อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? เถยฺยาย โว, ภิกฺขเว, รฏฺฐปิณฺโฑ ภุตฺโต''ติฯ

[สํ. นิ. ๑.๓๕] อญฺญถา สนฺตมตฺตานํ, อญฺญถา โย ปเวทเย;
นิกจฺจ กิตวสฺเสว, ภุตฺตํ เถยฺเยน ตสฺส ตํฯ

[ธ. ป. ๓๐๗ ธมฺมปเทปิ] กาสาวกณฺฐา พหโว, ปาปธมฺมา อสญฺญตา;
ปาปา ปาเปหิ กมฺเมหิ, นิรยํ เต อุปปชฺชเรฯ

[ธ. ป. ๓๐๗ ธมฺมปเทปี] เสยฺโย อโยคุโฬ ภุตฺโต, ตตฺโต อคฺคิสิขูปโม;
ยญฺเจ ภุญฺเชยฺย ทุสฺสีโล, รฏฺฐปิณฺฑํ อสญฺญโตติฯ

อถ โข ภควา เต วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย ทุปฺโปสตาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ อนภิชานํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อตฺตุปนายิกํ อลมริยญาณทสฺสนํ สมุทาจเรยฺย – ‘อิติ ชานามิ อิติ ปสฺสามี’ติ, ตโต อปเรน สมเยน สมนุคฺคาหียมาโน วา อสมนุคฺคาหียมาโน วา อาปนฺโน วิสุทฺธาเปกฺโข เอวํ วเทยฺย – ‘อชานเมวํ, อาวุโส, อวจํ ชานามิ , อปสฺสํ ปสฺสามิฯ ตุจฺฉํ มุสา วิลปิ’นฺติ, อยมฺปิ ปาราชิโก โหติ อสํวาโส”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๙๖. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู อทิฏฺเฐ ทิฏฺฐสญฺญิโน อปตฺเต ปตฺตสญฺญิโน อนธิคเต อธิคตสญฺญิโน อสจฺฉิกเต สจฺฉิกตสญฺญิโน อธิมาเนน อญฺญํ พฺยากรึสุฯ เตสํ อปเรน สมเยน ราคายปิ จิตฺตํ นมติ โทสายปิ จิตฺตํ นมติ โมหายปิ จิตฺตํ นมติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – “ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ มยญฺจมฺห อทิฏฺเฐ ทิฏฺฐสญฺญิโน อปตฺเต ปตฺตสญฺญิโน อนธิคเต อธิคตสญฺญิโน อสจฺฉิกเต สจฺฉิกตสญฺญิโน, อธิมาเนน อญฺญํ พฺยากริมฺหาฯ กจฺจิ นุ โข มยํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปนฺนา”ติ? เต อายสฺมโต อานนฺทสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อายสฺมา อานนฺโท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “โหนฺติ เย เต, อานนฺท [โหนฺติ เยวานนฺท (สฺยา.), โหนฺติ เต อานนฺท (สี.)], ภิกฺขู อทิฏฺเฐ ทิฏฺฐสญฺญิโน อปตฺเต ปตฺตสญฺญิโน อนธิคเต อธิคตสญฺญิโน อสจฺฉิกเต สจฺฉิกตสญฺญิโน อธิมาเนน อญฺญํ พฺยากโรนฺติฯ ตญฺจ โข เอตํ อพฺโพหาริก”นฺติฯ

“เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๙๗. “โย ปน ภิกฺขุ อนภิชานํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อตฺตุปนายิกํ อลมริยญาณทสฺสนํ สมุทาจเรยฺย – ‘อิติ ชานามิ อิติ ปสฺสามี’ติ, ตโต อปเรน สมเยน สมนุคฺคาหียมาโน วา อสมนุคฺคาหียมาโน วา อาปนฺโน วิสุทฺธาเปกฺโข เอวํ วเทยฺย – ‘อชานเมวํ, อาวุโส, อวจํ ชานามิ, อปสฺสํ ปสฺสามิฯ ตุจฺฉํ มุสา วิลปิ’นฺติ, อญฺญตฺร อธิมานา, อยมฺปิ ปาราชิโก โหติ อสํวาโส”ติฯ

๑๙๘. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส...เป.... **ภิกฺขู**ติ...เป.... อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อนภิชานนฺติ อสนฺตํ อภูตํ อสํวิชฺชมานํ อชานนฺโต อปสฺสนฺโต อตฺตนิ กุสลํ ธมฺมํ – อตฺถิ เม กุสโล ธมฺโมติฯ

[ปาจิ. ๗๐] **อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม** นาม ฌานํ วิโมกฺโข [วิโมกฺขํ (สี. สฺยา.)] สมาธิ สมาปตฺติ ญาณทสฺสนํ มคฺคภาวนา ผลสจฺฉิกิริยา กิเลสปฺปหานํ วินีวรณตา จิตฺตสฺส สุญฺญาคาเร อภิรติฯ

อตฺตุปนายิกนฺติ เต วา กุสเล ธมฺเม อตฺตนิ อุปเนติ อตฺตานํ วา เตสุ กุสเลสุ ธมฺเมสุ อุปเนติฯ

ญาณนฺติ ติสฺโส วิชฺชาฯ **ทสฺสนนฺ**ติ ยํ ญาณํ ตํ ทสฺสนํฯ ยํ ทสฺสนํ ตํ ญาณํฯ

สมุทาจเรยฺยาติ อาโรเจยฺย อิตฺถิยา วา ปุริสสฺส วา คหฏฺฐสฺส วา ปพฺพชิตสฺส วาฯ

อิติ ชานามิ อิติ ปสฺสามีติ ชานามหํ เอเต ธมฺเม, ปสฺสามหํ เอเต ธมฺเม อตฺถิ จ เอเต ธมฺมา มยิ, อหญฺจ เอเตสุ ธมฺเมสุ สนฺทิสฺสามีติฯ

ตโต อปเรน สมเยนาติ ยสฺมึ ขเณ สมุทาจิณฺณํ โหติ ตํ ขณํ ตํ ลยํ ตํ มุหุตฺตํ วีติวตฺเตฯ

สมนุคฺคาหียมาโนติ ยํ วตฺถุ ปฏิญฺญาตํ โหติ ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ สมนุคฺคาหียมาโน – "กินฺเต อธิคตํ, กินฺติ เต อธิคตํ, กทา เต อธิคตํ, กตฺถ เต อธิคตํ, กตเม เต กิเลสา ปหีนา, กตเมสํ ตฺวํ ธมฺมานํ ลาภี"ติฯ

อสมนุคฺคาหียมาโนติ น เกนจิ วุจฺจมาโนฯ

อาปนฺโนติ ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปิตฺวา ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ

วิสุทฺธาเปกฺโขติ คิหี วา โหตุกาโม อุปาสโก วา โหตุกาโม อารามิโก วา โหตุกาโม สามเณโร วา โหตุกาโมฯ

อชานเมวํ , อาวุโส, อวจํ – ชานามิ, อปสฺสํ ปสฺสามีติ นาหํ เอเต ธมฺเม ชานามิ, นาหํ เอเต ธมฺเม ปสฺสามิ, นตฺถิ จ เอเต ธมฺมา มยิ, น จาหํ เอเตสุ ธมฺเมสุ สนฺทิสฺสามีติฯ

ตุจฺฉํ มุสา วิลปินฺติ ตุจฺฉกํ มยา ภณิตํ, มุสา มยา ภณิตํ, อภูตํ มยา ภณิตํ, อชานนฺเตน มยา ภณิตํฯ

อญฺญตฺร อธิมานาติ ฐเปตฺวา อธิมานํฯ

อยมฺปีติ ปุริเม อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปาราชิโก โหตีติ เสยฺยถาปิ นาม ตาโล มตฺถกจฺฉินฺโน อภพฺโพ ปุน วิรูฬฺหิยา, เอวเมว ภิกฺขุ ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปิตฺวา อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโยฯ เตน วุจฺจติ – "ปาราชิโก โหตี"ติฯ

อสํวาโสติ สํวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุทฺเทโส สมสิกฺขตา – เอโส สํวาโส นามฯ โส เตน สทฺธึ นตฺถิฯ เตน วุจฺจติ – "อสํวาโส"ติฯ

๑๙๙. **อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม** นาม ฌานํ วิโมกฺโข สมาธิ สมาปตฺติ ญาณทสฺสนํ มคฺคภาวนา ผลสจฺฉิกิริยา กิเลสปฺปหานํ วินีวรณตา จิตฺตสฺส สุญฺญาคาเร อภิรติฯ

[ปาจิ. ๗๐] **ฌาน**นฺติ ปฐมํ ฌานํ ทุติยํ ฌานํ ตติยํ ฌานํ จตุตฺถํ ฌานํฯ

[ปาจิ. ๗๐] **วิโมกฺโข**ติ สุญฺญโต วิโมกฺโข อนิมิตฺโต วิโมกฺโข อปฺปณิหิโต วิโมกฺโขฯ

[ปาจิ. ๗๐] **สมาธี**ติ สุญฺญโต สมาธิ อนิมิตฺโต สมาธิ อปฺปณิหิโต สมาธิฯ

[ปาจิ. ๗๐] **สมาปตฺตี**ติ สุญฺญตา สมาปตฺติ อนิมิตฺตา สมาปตฺติ อปฺปณิหิตา สมาปตฺติฯ

[ปาจิ. ๗๐] **ญาณทสฺสน**นฺติ ติสฺโส วิชฺชาฯ

[ปาจิ. ๗๐] **มคฺคภาวนา**ติ จตฺตาโร สติปฏฺฐานา, จตฺตาโร สมฺมปฺปธานา, จตฺตาโร อิทฺธิปาทา, ปญฺจินฺทฺริยานิ, ปญฺจ พลานิ, สตฺต โพชฺฌงฺคา, อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโคฯ

[ปาจิ. ๗๐] **ผลสจฺฉิกิริยา**ติ โสตาปตฺติผลสฺส สจฺฉิกิริยา, สกทาคามิผลสฺส สจฺฉิกิริยา, อนาคามิผลสฺส สจฺฉิกิริยา, อรหตฺตสฺส [อรหตฺตผลสฺส (สฺยา.)] สจฺฉิกิริยาฯ

[ปาจิ. ๗๐] **กิเลสปฺปหาน**นฺติ ราคสฺส ปหานํ โทสสฺส ปหานํ โมหสฺส ปหานํฯ

[ปาจิ. ๗๐] **วินีวรณตา จิตฺตสฺสา**ติ ราคา จิตฺตํ วินีวรณตา, โทสา จิตฺตํ วินีวรณตา, โมหา จิตฺตํ วินีวรณตาฯ

[ปาจิ. ๗๐] **สุญฺญาคาเร อภิรตี**ติ ปฐเมน ฌาเนน สุญฺญาคาเร อภิรติ, ทุติเยน ฌาเนน สุญฺญาคาเร อภิรติ, ตติเยน ฌาเนน สุญฺญาคาเร อภิรติ, จตุตฺเถน ฌาเนน สุญฺญาคาเร อภิรติฯ

๒๐๐. ตีหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส, ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติฯ

จตูหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึฯ

ปญฺจหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ วินิธาย ขนฺตึฯ

ฉหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึฯ

สตฺตหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

๒๐๑. ตีหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชามีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติฯ

จตูหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชามีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึฯ

ปญฺจหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชามีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึฯ

ฉหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชามีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึฯ

สตฺตหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชามีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

๒๐๒. ตีหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปนฺโนติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติฯ

จตูหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปนฺโนติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึฯ

ปญฺจหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปนฺโนติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึฯ

ฉหาการิห ปฐมํ ฌานํ สมาปนฺโนติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึฯ

สตฺตหาการิห ปฐมํ ฌานํ สมาปนฺโนติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

๒๐๓. ตีหาการิห ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภิมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติฯ

จตูหาการิห ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภิมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึฯ

ปญฺจหาการิห ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภิมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ , ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึฯ

ฉหาการิห ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภิมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึฯ

สตฺตหาการิห ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภิมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

๒๐๔. ตีหาการิห ปฐมสฺส ฌานสฺส วสีมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติฯ

จตูหาการิห ปฐมสฺส ฌานสฺส วสีมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึฯ

ปญฺจหาการิห ปฐมสฺส ฌานสฺส วสีมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึฯ

ฉหากาเรหิ ปฐมสฺส ฌานสฺส วสีมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึฯ

สตฺตหากาเรหิ ปฐมสฺส ฌานสฺส วสีมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

๒๐๕. ตีหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติฯ

จตูหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึฯ

ปญฺจหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึฯ

ฉหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึฯ

สตฺตหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

ยถา อิทํ ปฐมํ ฌานํ วิตฺถาริตํ ตํ สพฺพมฺปิ วิตฺถาเรตพฺพํฯ

๒๐๖. ตีหากาเรหิ…เป.… สตฺตหากาเรหิ ทุติยํ ฌานํ…เป.… ตติยํ ฌานํ…เป.… จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

๒๐๗. ตีหากาเรหิ สุญฺญตํ วิโมกฺขํ… อนิมิตฺตํ วิโมกฺขํ… อปฺปณิหิตํ วิโมกฺขํ… สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… อปฺปณิหิตสฺส วิโมกฺขสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… อปฺปณิหิโต วิโมกฺโข สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป.…ฯ

ตีหาการเรหิ สุญฺญตํ สมาธึ… อนิมิตฺตํ สมาธึ… อปฺปณิหิตํ สมาธึ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… อปฺปณิหิตสฺส สมาธิสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… อปฺปณิหิโต สมาธิ สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการเรหิ สุญฺญตํ สมาปตฺตึ… อนิมิตฺตํ สมาปตฺตึ… อปฺปณิหิตํ สมาปตฺตึ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… อปฺปณิหิตาย สมาปตฺติยา ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… อปฺปณิหิตา สมาปตฺติ สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการเรหิ ติสฺโส วิชฺชา สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ สมาปนฺโน… ติสฺสนฺนํ วิชฺชานํ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ติสฺโส วิชฺชา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการเรหิ จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน… จตฺตาโร สมฺมปฺปธาเน… จตฺตาโร อิทฺธิปาเท สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… จตุนฺนํ อิทฺธิปาทานํ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… จตฺตาโร อิทฺธิปาทา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการเรหิ ปญฺจินฺทฺริยานิ… ปญฺจ พลานิ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน … ปญฺจนฺนํ พลานํ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ปญฺจพลานิ สจฺฉิกตานิ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการเรหิ สตฺต โพชฺฌงฺเค สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… สตฺตนฺนํ โพชฺฌงฺคานํ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… สตฺต โพชฺฌงฺคา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการเรหิ อริยํ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… อริยสฺส อฏฺฐงฺคิกสฺส มคฺคสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการเรหิ โสตาปตฺติผลํ… สกทาคามิผลํ… อนาคามิผลํ… อรหตฺตํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… อรหตฺตสฺส ลาภีมฺหิ วสีมฺหิ อรหตฺตํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

ตีหาการเรหิ ราโค เม จตฺโต วนฺโต มุตฺโต ปหีโน ปฏินิสฺสฏฺโฐ อุกฺเขฏิโต สมุกฺเขฏิโตติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการเรหิ โทโส เม จตฺโต วนฺโต มุตฺโต ปหีโน ปฏินิสฺสฏฺโฐ อุกฺเขฏิโต สมุกฺเขฏิโตติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการเรหิ โมโห เม จตฺโต วนฺโต มุตฺโต ปหีโน ปฏินิสฺสฏฺโฐ อุกฺเขฏิโต สมุกฺเขฏิโตติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ราคา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โทสา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ …เป…. สตฺตหากาเรหิ โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

สุทฺธิกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๐๘. ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ทุติยสฺส จ ฌานสฺส ลาภิมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป….ฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ตติยสฺส จ ฌานสฺส ลาภิมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ปฐมสฺส จ ฌานสฺส จตุตฺถสฺส จ ฌานสฺส ลาภิมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ… ปฐมญฺจ ฌานํ อนิมิตฺตญฺจ วิโมกฺขํ… ปฐมญฺจ ฌานํ อปฺปณิหิตญฺจ วิโมกฺขํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อปฺปณิหิตสฺส จ วิโมกฺขสฺส ลาภิมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ อปฺปณิหิโต จ วิโมกฺโข สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ สมาธึ… ปฐมญฺจ ฌานํ อนิมิตฺตญฺจ สมาธึ… ปฐมญฺจ ฌานํ อปฺปณิหิตญฺจ สมาธึ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อปฺปณิหิตสฺส จ สมาธิสฺส ลาภิมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ อปฺปณิหิโต จ สมาธิ สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ สมาปตฺตึ… ปฐมญฺจ ฌานํ อนิมิตฺตญฺจ สมาปตฺตึ… ปฐมญฺจ ฌานํ อปฺปณิหิตญฺจ สมาปตฺตึ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อปฺปณิหิตาย จ สมาปตฺติยา ลาภิมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ อปฺปณิหิตา จ สมาปตฺติ สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ ติสฺโส จ วิชฺชา สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ติสฺสนฺนญฺจ วิชฺชานํ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ ติสฺโส จ วิชฺชา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ จตฺตาโร จ สติปฏฺฐาเน… ปฐมญฺจ ฌานํ จตฺตาโร จ สมฺมปฺปธาเน… ปฐมญฺจ ฌานํ จตฺตาโร จ อิทฺธิปาเท สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ปฐมสฺส จ ฌานสฺส จตุนฺนญฺจ อิทฺธิปาทานํ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ จตฺตาโร จ อิทฺธิปาทา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ ปญฺจ จ อินฺทฺริยานิ… ปฐมญฺจ ฌานํ ปญฺจ จ พลานิ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ปญฺจนฺนญฺจ พลานํ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ ปญฺจ จ พลานิ สจฺฉิกตานิ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๒๐๔. ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ สตฺต จ โพชฺฌงฺเค สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ปฐมสฺส จ ฌานสฺส สตฺตนฺนญฺจ โพชฺฌงฺคานํ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ สตฺต จ โพชฺฌงฺคา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ อริยญฺจ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อริยสฺส จ อฏฺฐงฺคิกสฺส มคฺคสฺส ลาภีมฺหิ วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ อริโย จ อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ โสตาปตฺติผลญฺจ… ปฐมญฺจ ฌานํ สกทาคามิผลญฺจ… ปฐมญฺจ ฌานํ อนาคามิผลญฺจ… ปฐมญฺจ ฌานํ อรหตฺตญฺจ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อรหตฺตสฺส จ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ อรหตฺตญฺจ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา, ราโค จ เม จตฺโต… โทโส จ เม จตฺโต… โมโห จ เม จตฺโต วนฺโต มุตฺโต ปหีโน ปฏินิสฺสฏฺโฐ อุกฺเขฏิโต สมุกฺเขฏิโตติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ…เป.… สตฺตหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา, ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ… โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

ขณฺฑจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๑๐. ตีหากาเรหิ ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปนฺโน... ทุติยสฺส จ ฌานสฺส ตติยสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ... วสีมฺหิ... ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ทุติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปนฺโน... ทุติยสฺส จ ฌานสฺส จตุตฺถสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ... วสีมฺหิ... ทุติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ทุติยญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ... อนิมิตฺตญฺจ วิโมกฺขํ... อปฺปณิหิตญฺจ วิโมกฺขํ... สุญฺญตญฺจ สมาธึ... อนิมิตฺตญฺจ สมาธึ... อปฺปณิหิตญฺจ สมาธึ... สุญฺญตญฺจ สมาปตฺตึ... อนิมิตฺตญฺจ สมาปตฺตึ... อปฺปณิหิตญฺจ สมาปตฺตึ... ติสฺโส จ วิชฺชา... จตฺตาโร จ สติปฏฺฐาเน... จตฺตาโร จ สมฺมปฺปธาเน... จตฺตาโร จ อิทฺธิปาเท... ปญฺจ จ อินฺทฺริยานิ... ปญฺจ จ พลานิ... สตฺต จ โพชฺฌงฺเค... อริยญฺจ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ... โสตาปตฺติผลญฺจ... สกทาคามิผลญฺจ... อนาคามิผลญฺจ... อรหตฺตญฺจ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปนฺโน... ทุติยสฺส จ ฌานสฺส อรหตฺตสฺส จ ลาภีมฺหิ... วสีมฺหิ... ทุติยญฺจ ฌานํ อรหตฺตญฺจ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ทุติยญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปนฺโน... ทุติยสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ... วสีมฺหิ... ทุติยญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา, ราโค จ เม จตฺโต... โทโส จ เม จตฺโต... โมโห จ เม จตฺโต วนฺโต มุตฺโต ปหีโน ปฏินิสฺสฏฺโฐ อุกฺเขฏิโต สมุกฺเขฏิโตฯ ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ... โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ...เป.... สตฺตหากาเรหิ ทุติยญฺจ ฌานํ ปฐมญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปนฺโน... ทุติยสฺส จ ฌานสฺส ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ... วสีมฺหิ... ทุติยญฺจ ฌานํ ปฐมญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส...เป.... วินิธาย ภาวํฯ

พทฺธจกฺกํฯ

เอวํ เอเกกํ มูลํ กาตุน พทฺธจกฺกํ ปริวตฺตกํ กตฺตพฺพํฯ

อิทํ สํขิตฺตํฯ

๒๑๑. ตีหากาเรหิ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ...เป.... ตติยญฺจ ฌานํ อรหตฺตญฺจ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปนฺโน... ตติยสฺส จ ฌานสฺส อรหตฺตสฺส จ ลาภีมฺหิ... วสีมฺหิ... ตติยญฺจ ฌานํ อรหตฺตญฺจ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการหิ ตติยญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ตติยสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ตติยญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา, ราโค จ เม จตฺโต… โทโส จ เม จตฺโต… โมโห จ เม จตฺโต วนฺโต มุตฺโต ปหีโน ปฏินิสฺสฏฺโฐ อุกฺเขฏิโต สมุกฺเขฏิโตฯ ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ… โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการหิ ตติยญฺจ ฌานํ ปฐมญฺจ ฌานํ… ตติยญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ตติยสฺส จ ฌานสฺส ทุติยสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ตติยญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีการหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ปฐมญฺจ ฌานํ…เป.… ทุติยญฺจ ฌานํ… ตติยญฺจ ฌานํ… จตุตฺถญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ จตุตฺถสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๒๑๒. ตีหาการหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ… อนิมิตฺตญฺจ วิโมกฺขํ… อปฺปณิหิตญฺจ วิโมกฺขํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อปฺปณิหิตสฺส จ วิโมกฺขสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อปฺปณิหิโต จ วิโมกฺโข สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ สุญฺญตญฺจ สมาธึ… อนิมิตฺตญฺจ สมาธึ… อปฺปณิหิตญฺจ สมาธึ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อปฺปณิหิตสฺส จ สมาธิสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อปฺปณิหิโต จ สมาธิ สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ สุญฺญตญฺจ สมาปตฺตึ… อนิมิตฺตญฺจ สมาปตฺตึ… อปฺปณิหิตญฺจ สมาปตฺตึ สมาปชฺชึ สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อปฺปณิหิตาย จ สมาปตฺติยา ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อปฺปณิหิตา จ สมาปตฺติ สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ติสฺโส จ วิชฺชา สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ‘โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ติสฺสนฺนญฺจ วิชฺชานํ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ติสฺโส จ วิชฺชา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ จตฺตาโร จ สติปฏฺฐาเน… จตฺตาโร จ สมฺมปฺปธาเน… จตฺตาโร จ อิทฺธิปาเท สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ จตุนฺนญฺจ อิทฺธิปาทานํ ลา

ภึมฺหิ... วสึมฺหิ... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ จตฺตาโร จ อิทฺธิปาทา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๒๑๓. ตีหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ปญฺจ จ อินฺทฺริยานิ... ปญฺจ จ พลานิ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปนฺโน... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ปญฺจนฺนญฺจ พลานํ ลาภึมฺหิ... วสึมฺหิ... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ปญฺจ จ พลานิ สจฺฉิกตานิ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ สตฺต จ โพชฺฌงฺเค สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปนฺโน... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ สตฺตนฺนญฺจ โพชฺฌงฺคานํ ลาภึมฺหิ ... วสึมฺหิ... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ สตฺต จ โพชฺฌงฺคา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อริยญฺจ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปนฺโน... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อริยสฺส จ อฏฺฐงฺคิกสฺส มคฺคสฺส ลาภึมฺหิ... วสึมฺหิ... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อริโย จ อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ โสตาปตฺติผลญฺจ... สกทาคามิผลญฺจ... อนาคามิผลญฺจ... อรหตฺตญฺจ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปนฺโน... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อรหตฺตสฺส จ ลาภึมฺหิ... วสึมฺหิ... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อรหตฺตญฺจ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, ราโค จ เม จตฺโต... โทโส จ เม จตฺโต... โมโห จ เม จตฺโต วนฺโต มุตฺโต ปหีโน ปฏินิสฺสฏฺโฐ อุกฺเขฏิโต สมุกฺเขฏิโตติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ...เป.... สตฺตหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ... โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

เอกมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ [เอกมูลกํ สงฺขิตฺตํ นิฏฺฐิตํ (สฺยา.)]

ยถา เอกมูลกํ วิตฺถาริตํ เอวเมว ทุมูลกาทิปิ วิตฺถาเรตพฺพํฯ

อิทํ สพฺพมูลกํ

๒๑๔. ตีหากาเรหิ ...เป.... สตฺตหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ อนิมิตฺตญฺจ วิโมกฺขํ อปฺปณิหิตญฺจ วิโมกฺขํ สุญฺญตญฺจ สมาธึ อนิมิตฺตญฺจ สมาธึ อปฺปณิหิตญฺจ สมาธึ สุญฺญตญฺจ สมาปตฺตึ อนิมิตฺตญฺจ สมาปตฺตึ อปฺปณิหิตญฺจ สมาปตฺตึ ติสฺโส จ วิชฺชา จตฺตาโร จ สติปฏฺฐาเน จตฺตาโร จ สมฺมปฺปธาเน จตฺตาโร จ อิทฺธิปาเท ปญฺจ จ อินฺทฺริยานิ ปญฺจ จ พลานิ สตฺต จ โพชฺฌงฺเค อริยญฺจ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ โสตาปตฺติผลญฺจ สกทาคามิผลญฺจ อนาคามิผลญฺจ อรหตฺตญฺจ สมาปชฺชึ...

สมาปชฺชามิ... สมาปนฺโน...เป.... ราโค จ เม จตฺโต, โทโส จ เม จตฺโต, โมโห จ เม จตฺโต วนฺโต มุตฺโต ปหีโน ปฏินิสฺสฏฺโฐ อุกฺเขฏิโต สมุกฺเขฏิโตฯ ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

สพฺพมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

สุทฺธิกวารกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๑๕. ตีหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ วตฺตุกาโม ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ วตฺตุกาโม ตติยํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ วตฺตุกาโม จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ...เป.... สตฺตหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ วตฺตุกาโม สุญฺญตํ วิโมกฺขํ... อนิมิตฺตํ วิโมกฺขํ... อปฺปณิหิตํ วิโมกฺขํ... สุญฺญตํ สมาธึ... อนิมิตฺตํ สมาธึ... อปฺปณิหิตํ สมาธึ... สุญฺญตํ สมาปตฺตึ... อนิมิตฺตํ สมาปตฺตึ... อปฺปณิหิตํ สมาปตฺตึ... ติสฺโส วิชฺชา... จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน... จตฺตาโร สมฺมปฺปธาเน... จตฺตาโร อิทฺธิปาเท... ปญฺจินฺทฺริยานิ... ปญฺจ พลานิ... สตฺต โพชฺฌงฺเค... อริยํ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ... โสตาปตฺติผลํ... สกทาคามิผลํ... อนาคามิผลํ... อรหตฺตํ สมาปชฺชึ...เป.... ราโค เม จตฺโต... โทโส เม จตฺโต... โมโห เม จตฺโต วนฺโต มุตฺโต ปหีโน ปฏินิสฺสฏฺโฐ อุกฺเขฏิโต สมุกฺเขฏิโตฯ ราคา เม จิตฺตํ วินีวรณํ... โทสา เม จิตฺตํ วินีวรณํ... โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

วตฺถุวิสารกสฺส เอกมูลกสฺส ขณฺฑจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๑๖. ตีหากาเรหิ ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ วตฺตุกาโม ตติยํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ วตฺตุกาโม จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ...เป.... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ตีหาการหิ...เป.... สตฺตหาการหิ ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ วตฺตุกาโม ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส...เป.... วินิธาย ภาวํฯ

วตฺถุวิสารกสฺส เอกมูลกสฺส พทฺธจกฺกํฯ

มูลํ สํขิตฺตํฯ

๒๑๗. ตีหาการหิ โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ วตฺตุกาโม ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ตีหาการหิ...เป.... สตฺตหาการหิ โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ วตฺตุกาโม โทสา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส...เป.... วินิธาย ภาวํฯ

วตฺถุวิสารกสฺส เอกมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

ยถา เอกมูลกํ วิตฺถาริตํ เอวเมว ทุมูลกาทิปิ วิตฺถาเรตพฺพํฯ

อิทํ สพฺพมูลกํ

๒๑๘. ตีหาการหิ...เป.... สตฺตหาการหิ ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ อนิมิตฺตญฺจ วิโมกฺขํ อปฺปณิหิตญฺจ วิโมกฺขํ สุญฺญตญฺจ สมาธึ อนิมิตฺตญฺจ สมาธึ อปฺปณิหิตญฺจ สมาธึ สุญฺญตญฺจ สมาปตฺตึ อนิมิตฺตญฺจ สมาปตฺตึ อปฺปณิหิตญฺจ สมาปตฺตึ ติสฺโส จ วิชฺชา จตฺตาโร จ สติปฏฺฐาเน จตฺตาโร จ สมฺมปฺปธาเน จตฺตาโร จ อิทฺธิปาเท ปญฺจ จ อินฺทฺริยานิ ปญฺจ จ พลานิ สตฺต จ โพชฺฌงฺเค อริยญฺจ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ โสตาปตฺติผลญฺจ สกทาคามิผลญฺจ อนาคามิผลญฺจ อรหตฺตญฺจ สมาปชฺชึ...เป.... ราโค จ เม จตฺโต... โทโส จ เม จตฺโต... โมโห จ เม จตฺโต วนฺโต มุตฺโต ปหีโน ปฏินิสฺสฏฺโฐ อุกฺเขฏิโต สมุกฺเขฏิโตฯ ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ... โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ วตฺตุกาโม โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ [[ ] เอตฺถนฺตเร ปาฐา สฺยามโปตฺถเก นตฺถิ]

๒๑๙. ตีหาการหิ ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ อนิมิตฺตญฺจ วิโมกฺขํ อปฺปณิหิตญฺจ วิโมกฺขํ สุญฺญตญฺจ สมาธึ อนิมิตฺตญฺจ สมาธึ อปฺปณิหิตญฺจ สมาธึ สุญฺญตญฺจ สมาปตฺตึ อนิมิตฺตญฺจ สมาปตฺตึ อปฺปณิหิตญฺจ สมาปตฺตึ ติสฺโส จ วิชฺชา จตฺตาโร จ สติปฏฺฐาเน จตฺตาโร จ สมฺมปฺปธาเน จตฺตาโร จ อิทฺธิปาเท ปญฺจ จ อินฺทฺริยานิ ปญฺจ จ พลานิ สตฺต จ โพชฺฌงฺเค อริยญฺจ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ โสตาปตฺติผลญฺจ สกทาคามิผลญฺจ อนาคามิผลญฺจ อรหตฺตญฺจ สมาปชฺชึ...เป.... ราโค จ เม จตฺโต... โทโส จ เม จตฺโต... โมโห จ เม จตฺโต วนฺโต มุตฺโต ปหีโน ปฏินิสฺสฏฺโฐ อุกฺเขฏิโต สมุกฺเขฏิโตฯ ราคา จ เม จิตฺตํ วิ

นีวรณํ… โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ วตฺตุกาโม ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ…เป.… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ปฐมญฺจ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ วตฺตุกาโม ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ตีหากาเรหิ…เป.… สตฺตหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ…เป.… ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ วตฺตุกาโม โทสา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

วตฺถุวิสารกสฺส สพฺพมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

วตฺถุวิสารกสฺส จกฺกเปยฺยาลํ นิฏฺฐิตํฯ

วตฺถุกามวารกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๒๐. ตีหากาเรหิ โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ… สมาปชฺชติ… สมาปนฺโน… โส ภิกฺขุ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภี… วสี… เตน ภิกฺขุนา ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกตนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

จตูหากาเรหิ … ปญฺจหากาเรหิ… ฉหากาเรหิ… สตฺตหากาเรหิ โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ… สมาปชฺชติ… สมาปนฺโน… โส ภิกฺขุ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภี… วสี… เตน ภิกฺขุนา ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกตนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

ตีหากาเรหิ โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ ทุติยํ ฌานํ… ตติยํ ฌานํ… จตุตฺถํ ฌานํ… สุญฺญตํ วิโมกฺขํ… อนิมิตฺตํ วิโมกฺขํ… อปฺปณิหิตํ วิโมกฺขํ… สุญฺญตํ สมาธึ… อนิมิตฺตํ สมาธึ… อปฺปณิหิตํ สมาธึ… สุญฺญตํ สมาปตฺตึ… อนิมิตฺตํ สมาปตฺตึ… อปฺปณิหิตํ สมาปตฺตึ… ติสฺโส วิชฺชา… จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน… จตฺตาโร สมฺมปฺปธาเน… จตฺตาโร อิทฺธิปาเท… ปญฺจ อินฺทฺริยานิ… ปญฺจ พลานิ… สตฺต โพชฺฌงฺเค… อริยํ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ… โสตาปตฺติผลํ… สกทาคามิผลํ… อนาคามิผลํ… อรหตฺตํ สมาปชฺชิ… สมาปชฺชติ… สมาปนฺโน… โส ภิกฺขุ อรหตฺตสฺส ลาภี… วสี… เตน ภิกฺขุนา อรหตฺตํ สจฺฉิกตนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โย เต วิหาเร วสิ, ตสฺส ภิกฺขุโน ราโค จตฺโต… โทโส จตฺโต… โมโห จตฺโต วนฺโต มุตฺโต ปหีโน ปฏินิสฺสฏฺโฐ อุกฺเขฏิโต สมุกฺเขฏิโตติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ตีหากาเรหิ…เป.… สตฺตหากาเรหิ โย เต วิหาเร วสิ, ตสฺส ภิกฺขุโน ราคา จิตฺตํ วินีวรณํ… โทสา จิตฺตํ วินีวรณํ… โมหา จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.… ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

ตีหากาเรหิ…เป.… สตฺตหากาเรหิ โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร ปฐมํ ฌานํ… ทุติยํ ฌานํ… ตติยํ ฌานํ… จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ … สมาปชฺชติ… สมาปนฺโน… โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี… วสี… เตน ภิกฺขุนา สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกตนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ ภณิตสฺส โหติ, มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

ยถา อิทํ วิตฺถาริตํ เอวเมว เสสานิปิ วิตฺถาเรตพฺพานิฯ

๒๒๑. ตีหากาเรหิ…เป.… สตฺตหากาเรหิ โย เต จีวรํ ปริภุญฺชิ… โย เต ปิณฺฑปาตํ ปริภุญฺชิ… โย เต เสนาสนํ ปริภุญฺชิ… โย เต คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารํ ปริภุญฺชิ โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ… สมาปชฺชติ… สมาปนฺโน… โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี… วสี… เตน ภิกฺขุนา สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกตนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.… วินิธาย ภาวํฯ

ตีหากาเรหิ…เป.… สตฺตหากาเรหิ เยน เต วิหาโร ปริภุตฺโต… เยน เต จีวรํ ปริภุตฺตํ… เยน เต ปิณฺฑปาโต ปริภุตฺโต… เยน เต เสนาสนํ ปริภุตฺตํ… เยน เต คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาโร ปริภุตฺโต… โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ… สมาปชฺชติ… สมาปนฺโน… โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี… วสี… เตน ภิกฺขุนา สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกตนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.… วินิธาย ภาวํฯ

ตีหากาเรหิ …เป.… สตฺตหากาเรหิ ยํ ตฺวํ อาคมฺม วิหารํ อทาสิ… จีวรํ อทาสิ… ปิณฺฑปาตํ อทาสิ… เสนาสนํ อทาสิ… คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารํ อทาสิ โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ… สมาปชฺชติ… สมาปนฺโน… โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี… วสี… เตน ภิกฺขุนา สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกตนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ , ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

เปยฺยาลปนฺนรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ปจฺจยปฺปฏิสํยุตฺตวารกถา นิฏฺฐิตาฯ

อุตฺตริมนุสฺสธมฺมจกฺกเปยฺยาลํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๒๒. อนาปตฺติ อธิมาเนน, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, ขิตฺตจิตฺตสฺส, เวทนาฏฺฏสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วินีตวตฺถุอุทฺทานคาถา

อธิมาเน [อธิมาเนน (ปี.)] อรญฺญมฺหิ, ปิณฺโฑปชฺฌาริยาปโถ;
สํโยชนา รโหธมฺมา, วิหาโร ปจฺจุปฏฺฐิโตฯ

น ทุกฺกรํ วีริยมโถปิ มจฺจุโน;
ภายาวุโส วิปฺปฏิสาริ สมฺมา;
วีริเยน โยเคน อาราธนาย;
อถ เวทนาย อธิวาสนา ทุเวฯ

พฺราหฺมเณ ปญฺจ วตฺถูนิ, อญฺญํ พฺยากรณา ตโย;
อคาราวรณา กามา, รติ จาปิ อปกฺกมิฯ

อฏฺฐิ เปสิ อุโภ คาวฆาตกา;
ปิณฺโฑ สากุณิโก นิจฺฉวิ โอรพฺภิ;
อสิ จ สูกริโก สตฺติ มาควิ;
อุสุ จ การณิโก สูจิ สารถิฯ

โย จ สิพฺพียติ สูจโก หิ โส;
อณฺฑภาริ อหุ คามกูฏโก;
กูเป นิมุคฺโค หิ โส ปารทาริโก;
คูถขาที อหุ ทุฏฺฐพฺราหฺมโณฯ

นิจฺฉวิตฺถี อติจารินี อหุ;
มงฺคุลิตฺถี อหุ อิกฺขณิตฺถิกา;
โอกิลินี หิ สปตฺตงฺคาโรกิริ;
สีสจฺฉินฺโน อหุ โจรฆาตโกฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุนี สิกฺขมานา;
สามเณโร อถ สามเณริกา;
กสฺสปสฺส วินยสฺมึ ปพฺพชํ;
ปาปกมฺมมกรึสุ ตาวเทฯ

ตโปทา ราชคเห ยุทฺธํ, นาคาโนคาหเนน จ;
โสภิโต อรหํ ภิกฺขุ, ปญฺจกปฺปสตํ สเรติฯ

วินีตวตฺถุ

๒๒๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อธิมาเนน อญฺญํ พฺยากาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – “ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ กจฺจิ นุ โข อหํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปนฺโน”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อธิมาเนนา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปณิธาย อรญฺเญ วิหรติ – “เอวํ มํ ชโน สมฺภาเวสฺสตี”ติฯ ตํ ชโน สมฺภาเวสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, ปณิธาย อรญฺเญ วตฺถพฺพํฯ โย วเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปณิธาย ปิณฺฑาย จรติ – “เอวํ มํ ชโน สมฺภาเวสฺสตี”ติฯ ตํ ชโน สมฺภาเวสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, ปณิธาย ปิณฺฑาย จริตพฺพํฯ โย จเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “เย, อาวุโส, อมฺหากํ อุปชฺฌายสฺส สทฺธิวิหาริกา สพฺเพว อรหนฺโต”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “อุลฺลปนาธิปฺปาโย อหํ, ภควา”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “เย, อาวุโส, อมฺหากํ อุปชฺฌายสฺส อนฺเตวาสิกา สพฺเพว มหิทฺธิกา มหานุภาวา”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “อุลฺลปนาธิปฺปาโย อหํ, ภควา”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปณิธาย จงฺกมติ… ปณิธาย ติฏฺฐติ… ปณิธาย นิสีทติ… ปณิธาย เสยฺยํ กปฺเปติ – “เอวํ มํ ชโน สมฺภาเวสฺสตี”ติฯ ตํ ชโน สมฺภาเวสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, ปณิธาย เสยฺยา กปฺเปตพฺพาฯ โย กปฺเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติฯ โสปิ เอวมาห – “มยฺหมฺปิ, อาวุโส, สํโยชนา ปหีนา”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

๒๒๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ รโหคโต อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติฯ ปรจิตฺตวิทู ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุํ อปสาเทสิ – “มา, อาวุโส, เอวรูปํ อภณิฯ นตฺเถโส ตุยฺห”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ รโหคโต อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติฯ เทวตา ตํ ภิกฺขุํ อปสาเทสิ – “มา, ภนฺเต, เอวรูปํ อภณิฯ นตฺเถโส ตุยฺห”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ อุปาสกํ เอตทโวจ – “โย, อาวุโส , ตุยฺหํ วิหาเร วสติ โส ภิกฺขุ อรหา”ติ ฯ โส จ ตสฺส วิหาเร วสติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “อุลฺลปนาธิปฺปาโย อหํ, ภควา”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ อุปาสกํ เอตทโวจ – “ยํ ตฺวํ, อาวุโส, อุปฏฺเฐสิ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน โส ภิกฺขุ อรหา”ติฯ โส จ ตํ อุปฏฺเฐติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรนฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “อุลฺลปนาธิปฺปาโย อหํ, ภควา”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

๒๒๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “อตฺถายสฺมโต อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม”ติ? “นาวุโส, ทุกฺกรํ อญฺญํ พฺยากาตุ”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – “เย โข เต ภควโต สาวกา เต เอวํ วเทยฺยุํฯ อหญฺจมฺหิ น ภควโต สาวโกฯ กจฺจิ นุ โข อหํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปนฺโน”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “อนุลฺลปนาธิปฺปาโย อหํ, ภควา”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา”ติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “อตฺถายสฺมโต อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม”ติ? “อาราธนีโย โข, อาวุโส, ธมฺโม อารทฺธวีริเยนา”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “มา โข, อาวุโส, ภายี”ติฯ นาหํ, อาวุโส, มจฺจุโน ภายามี”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “มา โข, อาวุโส, ภายี”ติฯ “โย นูนาวุโส, วิปฺปฏิสารี อสฺส โส ภาเยยฺยา”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “อตฺถายสฺมโต อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม”ติ? “อาราธนีโย โข, อาวุโส, ธมฺโม สมฺมาปยุตฺเตนา”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “อตฺถายสฺมโต อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม”ติ? “อาราธนีโย โข, อาวุโส, ธมฺโม อารทฺธวีริเยนา”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “อตฺถายสฺมโต อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม”ติ? “อาราธนีโย โข, อาวุโส, ธมฺโม ยุตฺตโยเคนา”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “กจฺจาวุโส, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย”นฺติ? “นาวุโส, สกฺกา เยน วา เตน วา อธิวาเสตุ”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “กจฺจาวุโส ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย”นฺติ? “นาวุโส, สกฺกา ปุถุชฺชเนน อธิวาเสตุ”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “อุลฺลปนาธิปฺปาโย อหํ, ภควา”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

๒๒๖. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร พฺราหฺมโณ ภิกฺขู นิมนฺเตตฺวา เอตทโวจ – “อายนฺตุ, โภนฺโต อรหนฺโต”ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – “มยญฺจมฺห น อรหนฺโต [อนรหนฺโต (สี.)]ฯ อยญฺจ พฺราหฺมโณ อมฺเห อรหนฺตวาเทน สมุทาจรติฯ กถํ นุ โข อมฺเหหิ ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปสาทภญฺเญ”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร พฺราหฺมโณ ภิกฺขู นิมนฺเตตฺวา เอตทโวจ – “นิสีทนฺตุ, โภนฺโต อรหนฺโต”ติ… “ภุญฺชนฺตุ, โภนฺโต อรหนฺโต”ติ… “ตปฺเปนฺตุ, โภนฺโต อรหนฺโต”ติ… “คจฺฉนฺตุ, โภนฺโต อรหนฺโต”ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – “มยญฺจมฺห น อรหนฺโต ฯ อยญฺจ พฺราหฺมโณ อมฺเห อรหนฺตวาเทน สมุทาจรติ ฯ กถํ นุ โข อมฺเหหิ ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปสาทภญฺเญ”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติฯ โสปิ เอวมาห – “มยฺหมฺปิ, อาวุโส, อาสวา ปหีนา”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติฯ โสปิ เอวมาห – “มยฺหมฺปิ, อาวุโส, เอเต ธมฺมา สํวิชฺชนฺตี”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติฯ โสปิ เอวมาห – “อหมฺปาวุโส, เตสุ ธมฺเมสุ สนฺทิสฺสามี”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ , ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรํ ภิกฺขุํ ญาตกา เอตทโวจุํ – “เอหิ, ภนฺเต, อคารํ อชฺฌาวสา”ติฯ “อภพฺโพ โข, อาวุโส, มาทิโส อคารํ อชฺฌาวสิตุ”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

๒๒๗. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรํ ภิกฺขุํ ญาตกา เอตทโวจุํ – “เอหิ, ภนฺเต, กาเม ปริภุญฺชา”ติฯ “อาวฏา เม, อาวุโส, กามา”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรํ ภิกฺขุํ ญาตกา เอตทโวจุํ – “อภิรมสิ, ภนฺเต”ติ? “อภิรโต อหํ, อาวุโส, ปรมาย อภิรติยา”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิฯ “เย โข เต ภควโต สาวกา เต เอวํ วเทยฺยุํ! อหญฺจมฺหิ น ภควโต สาวโกฯ กจฺจิ นุ โข อหํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปนฺโน”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “อนุลฺลปนาธิปฺปาโย อหํ, ภควา”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู กติกํ กตฺวา อญฺญตรสฺมึ อาวาเส วสฺสํ อุปคจฺฉึสุ – “โย อิมมฺหา อาวาสา ปฐมํ ปกฺกมิสฺสติ ตํ มยํ อรหาติ ชานิสฺสามา”ติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ – “มํ อรหาติ ชานนฺตู”ติ, ตมฺหา อาวาสา ปฐมํ ปกฺกามิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

๒๒๘. [อิมานิ วตฺถูนิ สํ. นิ. ๒.๒๐๒ อาคตานิ] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา จ ลกฺขโณ อายสฺมา จ มหาโมคฺคลฺลาโน คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต วิหรนฺติฯ อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรํ อาทาย เยนายสฺมา ลกฺขโณ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ ลกฺขณํ เอตทโวจ – “อายามาวุโส ลกฺขณ, ราชคหํ ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา”ติฯ “เอวมาวุโส”ติ โข อายสฺมา ลกฺขโณ อายสฺมโต มหาโมคฺคลฺลานสฺส ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อญฺญตรสฺมึ ปเทเส สิตํ ปาตฺวากาสิฯ อถ โข อายสฺมา ลกฺขโณ อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ เอตทโวจ – “โก นุ โข, อาวุโส โมคฺคลฺลาน, เหตุ โก ปจฺจโย สิตสฺส ปาตุกมฺมายา”ติ? “อกาโล โข, อาวุโส ลกฺขณ, เอตสฺส ปญฺหสฺส [ปญฺหสฺส พฺยากรณาย (สฺยา.)]ฯ ภควโต มํ สนฺติเก เอตํ ปญฺหํ ปุจฺฉา”ติฯ อถ โข อายสฺมา จ ลกฺขโณ อายสฺมา จ มหาโมคฺคลฺลาโน ราชคเห ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา ลกฺขโณ อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ เอตทโวจ – “อิธายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อญฺญตรสฺมึ ปเทเส สิตํ ปาตฺวากาสิฯ โก นุ โข, อาวุโส โม

คฺคลุลาน, เหตุ โก ปจฺจโย สิตสฺส ปาตุกมฺมายา”ติ? “อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ อฏฺฐิกสงฺขลิกํ เวหาสํ คจฺฉนฺตึฯ ตเมนํ คิชฺฌาปิ กากาปิ กุลลาปิ อนุปติตฺวา อนุปติตฺวา ผาสุฬนฺตริกาหิ วิตุเฑนฺติ [วิตุเทนฺติ วิตจฺเฉนฺติ วิราเชนฺติ (สฺยา.)]ฯ สา สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติฯ ตสฺส มยฺหํ, อาวุโส, เอตทโหสิ – ‘อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ, เอวรูโปปิ นาม สตฺโต ภวิสฺสติ! เอวรูโปปิ นาม ยกฺโข ภวิสฺสติ! เอวรูโปปิ นาม อตฺตภาวปฺปฏิลาโภ ภวิสฺสตี’”ติ! ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน อุลฺลปตี”ติฯ อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “จกฺขุภูตา วต, ภิกฺขเว, สาวกา วิหรนฺติฯ ญาณภูตา วต, ภิกฺขเว, สาวกา วิหรนฺติฯ ยตฺร หิ นาม สาวโก เอวรูปํ ญสฺสติ วา ทกฺขติ วา สกฺขิํ วา กริสฺสติฯ ปุพฺเพว เม โส, ภิกฺขเว, สตฺโต ทิฏฺโฐ อโหสิฯ อปิ จาหํ น พฺยากาสิํฯ อหญฺเจตํ พฺยากเรยฺยํ ปเร จ เม น สทฺทเหยฺยุํฯ เย เม น สทฺทเหยฺยุํ เตสํ ตํ อสฺส ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายฯ เอโส, ภิกฺขเว, สตฺโต อิมสฺมิํเยว ราชคเห โคฆาตโก อโหสิฯ โส ตสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน พหูนิ วสฺสานิ พหูนิ วสฺสสตานิ พหูนิ วสฺสสหสฺสานิ พหูนิ วสฺสสตสหสฺสานิ นิรเย ปจฺจิตฺวา ตสฺเสว กมฺมสฺส วิปากาวเสเสน เอวรูปํ อตฺตภาวปฺปฏิลาภํ ปฏิสํเวเทติฯ สจฺจํ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลาโน อาหฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลานสฺสา”ติฯ

๒๒๙. “อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ มํสเปสิํ เวหาสํ คจฺฉนฺติํฯ ตเมนํ คิชฺฌาปิ กากาปิ กุลลาปิ อนุปติตฺวา อนุปติตฺวา วิตจฺเฉนฺติ วิภชฺเชนฺติ [วิตุเทนฺติ วิตจฺเฉนฺติ วิราเชนฺติ (สฺยา.)]ฯ สา สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สตฺโต อิมสฺมิํเยว ราชคเห โคฆาตโก อโหสิ…เป.…ฯ

“อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ มํสปิณฺฑํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ ตเมนํ คิชฺฌาปิ กากาปิ กุลลาปิ อนุปติตฺวา อนุปติตฺวา วิตจฺเฉนฺติ วิภชฺเชนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สตฺโต อิมสฺมิํเยว ราชคเห สากุณิโก อโหสิ…เป.…ฯ

“อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ นิจฺฉวิํ ปุริสํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ ตเมนํ คิชฺฌาปิ กากาปิ กุลลาปิ อนุปติตฺวา อนุปติตฺวา วิตจฺเฉนฺติ วิภชฺเชนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สตฺโต อิมสฺมิํเยว ราชคเห โอรพฺภิโก อโหสิ…เป.…ฯ

“อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ อสิโลมํ ปุริสํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํ ฯ ตสฺส เต อสี อุปฺปติตฺวา อุปฺปติตฺวา ตสฺเสว กาเย นิปตนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สตฺโต อิมสฺมิํเยว ราชคเห สูกริโก อโหสิ…เป.…ฯ

“อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ สตฺติโลมํ ปุริสํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ ตสฺส ตา สตฺติโย อุปฺปติตฺวา อุปฺปติตฺวา ตสฺเสว กาเย นิปตนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สตฺโต อิมสฺมิํเยว ราชคเห มาควิโก อโหสิ…เป.…ฯ

“อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ อุสุโลมํ ปุริสํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ ตสฺส เต อุสู อุปฺปติตฺวา อุปฺปติตฺวา ตสฺเสว กาเย นิปตนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สตฺโต อิมสฺมิํเยว ราชคเห การณิโก อโหสิ…เป.…ฯ

“อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ สูจิโลมํ ปุริสํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ ตสฺส ตา สูจิโย อุปฺปติตฺวา อุปฺปติตฺวา ตสฺเสว กาเย นิปตนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป…. เอโส, ภิกฺขเว, สตฺโต อิมสฺมึเยว ราชคเห สารถิโก อโหสิ…เป….ฯ

“อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ สูจิโลมํ ปุริสํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ ตสฺส ตา สูจิโย สีเส ปวิสิตฺวา มุขโต นิกฺขมนฺติ; มุเข ปวิสิตฺวา อุรโต นิกฺขมนฺติ; อุเร ปวิสิตฺวา อุทรโต นิกฺขมนฺติ; อุทเร ปวิสิตฺวา อูรูหิ นิกฺขมนฺติ; อูรูสุ ปวิสิตฺวา ชงฺฆาหิ นิกฺขมนฺติ; ชงฺฆาสุ ปวิสิตฺวา ปาเทหิ นิกฺขมนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป…. เอโส, ภิกฺขเว, สตฺโต อิมสฺมึเยว ราชคเห สูจโก อโหสิ…เป….ฯ

“อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ กุมฺภณฺฑํ ปุริสํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ โส คจฺฉนฺโตปิ เตว อณฺเฑ ขนฺเธ อาโรเปตฺวา คจฺฉติ, นิสีทนฺโตปิ เตสฺเวว อณฺเฑสุ นิสีทติฯ ตเมนํ คิชฺฌาปิ กากาปิ กุลลาปิ อนุปติตฺวา อนุปติตฺวา วิตจฺเฉนฺติ วิภชฺเชนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป…. เอโส, ภิกฺขเว, สตฺโต อิมสฺมึเยว ราชคเห คามกูโฏ อโหสิ…เป….ฯ

“อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ ปุริสํ คูถกูเป สสีสกํ นิมุคฺคํ…เป…. เอโส, ภิกฺขเว, สตฺโต อิมสฺมึเยว ราชคเห ปารทาริโก อโหสิ…เป….ฯ

“อิธาหํ , อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ ปุริสํ คูถกูเป สสีสกํ นิมุคฺคํ อุโภหิ หตฺเถหิ คูถํ ขาทนฺตํ…เป…. เอโส, ภิกฺขเว, สตฺโต อิมสฺมึเยว ราชคเห ทุฏฺฐพฺราหฺมโณ อโหสิฯ โส กสฺสปสฺส สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปาวจเน ภิกฺขุสงฺฆํ ภตฺเตน นิมนฺเตตฺวา โทณิโย [โทณิโย (อิติปิ)] คูถสฺส ปูราเปตฺวา กาลํ อาโรจาเปตฺวา เอตทโวจ – ‘อโต [อิโต (สฺยา.) อโห (อิติปิ)], โภนฺโต, ยาวทตฺถํ ภุญฺชนฺตุ เจว หรนฺตุ จา’”ติ…เป….ฯ

๒๓๐. “อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ นิจฺฉวึ อิตฺถึ เวหาสํ คจฺฉนฺตึฯ ตเมนํ คิชฺฌาปิ กากาปิ กุลลาปิ อนุปติตฺวา อนุปติตฺวา วิตจฺเฉนฺติ วิภชฺเชนฺติฯ สา สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป…. เอสา, ภิกฺขเว, อิตฺถี อิมสฺมึเยว ราชคเห อติจารินี อโหสิ…เป….ฯ

“อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ อิตฺถึ ทุคฺคนฺธํ มงฺกุลึ เวหาสํ คจฺฉนฺตึฯ ตเมนํ คิชฺฌาปิ กากาปิ กุลลาปิ อนุปติตฺวา อนุปติตฺวา วิตจฺเฉนฺติ วิภชฺเชนฺติฯ สา สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป…. เอสา, ภิกฺขเว, อิตฺถี อิมสฺมึเยว ราชคเห อิกฺขณิกา อโหสิ…เป….ฯ

“อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ อิตฺถึ อุปฺปกฺกํ โอกิลินึ โอกิรินึ เวหาสํ คจฺฉนฺตึฯ สา สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป…. เอสา, ภิกฺขเว , อิตฺถี กาลิงฺคสฺส รญฺโญ อคฺคมเหสี อโหสิฯ สา อิสฺสาปกตา สปตฺตึ องฺคารกฏาเหน โอกิริ…เป….ฯ

“อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ อสีสกํ กพนฺธํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ ตสฺส อุเร อกฺขีนิ เจว โหนฺติ มุขญฺจฯ ตเมนํ คิชฺฌาปิ กากาปิ กุลลาปิ อนุปติตฺวา อนุปติตฺวา วิตจฺเฉนฺติ วิภชฺเชนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป…. เอโส, ภิกฺขเว, สตฺโต อิมสฺมึเยว ราชคเห หาริโก นาม โจรฆาตโก อโหสิ…เป….ฯ

“อิธาหํ , อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ ภิกฺขุํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ ตสฺส สงฺฆาฏิปิ อาทิตฺตา สมฺปชฺชลิตา สโชติภูตา, ปตฺโตปิ อาทิตฺโต สมฺปชฺชลิโต สโชติภูโต, กายพนฺธนมฺปิ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชลิตํ สโชติภูตํ, กาโยปิ อาทิตฺโต สมฺปชฺชลิโต สโชติภูโตฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป…. เอโส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ กสฺสปสฺส สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปาวจเน ปาปภิกฺขุ อโหสิ…เป….ฯ

“อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ ภิกฺขุนึ… อทฺทสํ สิกฺขมานํ… อทฺทสํ สามเณรํ… อทฺทสํ สามเณรึ เวหาสํ คจฺฉนฺตึฯ ตสฺสา สงฺฆาฏิปิ อาทิตฺตา สมฺปชฺชลิตา สโชติภูตา, ปตฺโตปิ อาทิตฺโต สมฺปชฺชลิโต สโชติภูโต, กายพนฺธนมฺปิ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชลิตํ สโชติภูตํ, กาโยปิ อาทิตฺโต สมฺปชฺชลิโต สโชติภูโตฯ สา สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติฯ ตสฺส มยฺหํ, อาวุโส, เอตทโหสิ – ‘อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ, เอวรูโปปิ นาม สตฺโต ภวิสฺสติ! เอวรูโปปิ นาม ยกฺโข ภวิสฺสติ! เอวรูโปปิ นาม อตฺตภาวปฺปฏิลาโภ ภวิสฺสตี’”ติ! ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน อุลฺลปตี”ติฯ

อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “จกฺขุภูตา วต, ภิกฺขเว, สาวกา วิหรนฺติฯ ญาณภูตา วต , ภิกฺขเว, สาวกา วิหรนฺติฯ ยตฺร หิ นาม สาวโก เอวรูปํ ญสฺสติ วา ทกฺขติ วา สกฺขึ วา กริสฺสติ! ปุพฺเพว เม สา, ภิกฺขเว, สามเณรี ทิฏฺฐา อโหสิฯ อปิ จาหํ น พฺยากาสึฯ อหญฺเจตํ พฺยากเรยฺยํ ปเร จ เม น สทฺทเหยฺยุํฯ เย เม น สทฺทเหยฺยุํ เตสํ ตํ อสฺส ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายฯ เอสา, ภิกฺขเว, สามเณรี กสฺสปสฺส สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปาวจเน ปาปสามเณรี อโหสิฯ สา ตสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน พหูนิ วสฺสานิ พหูนิ วสฺสสตานิ พหูนิ วสฺสสหสฺสานิ พหูนิ วสฺสสตสหสฺสานิ นิรเย ปจฺจิตฺวา ตสฺเสว กมฺมสฺส วิปากาวเสเสน เอวรูปํ อตฺตภาวปฺปฏิลาภํ ปฏิสํเวเทติฯ สจฺจํ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลาโน อาหฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลานสฺสา”ติฯ

๒๓๑. อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “ยตายํ, อาวุโส, ตโปทา สนฺทติ โส ทโห อจฺโฉทโก สีโตทโก สาโตทโก เสตโก สุปฺปติตฺโถ รมณีโย ปหูตมจฺฉกจฺฉโป จกฺกมตฺตานิ จ ปทุมานิ ปุปฺผนฺตี”ติฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน เอวํ วกฺขติ – ‘ยตายํ, อาวุโส , ตโปทา สนฺทติ โส ทโห อจฺโฉทโก สีโตทโก สาโตทโก เสตโก สุปฺปติตฺโถ รมณีโย ปหูตมจฺฉกจฺฉโป จกฺกมตฺตานิ จ ปทุมานิ ปุปฺผนฺตี’ติฯ อถ จ ปนายํ ตโปทา กุถิตา สนฺทติฯ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน อุลฺลปตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “ยตายํ, ภิกฺขเว, ตโปทา สนฺทติ โส ทโห อจฺโฉทโก สีโตทโก สาโตทโก เสตโก สุปฺปติตฺโถ รมณีโย ปหูตมจฺฉกจฺฉโป จกฺกมตฺตานิ จ ปทุมานิ ปุปฺผนฺติฯ อปิ จายํ, ภิกฺขเว, ตโปทา ทฺวินฺนํ มหานิรยานํ อนฺตริกาย อาคจฺฉติฯ เตนายํ ตโปทา กุถิตา สนฺทติฯ สจฺจํ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลาโน อาหฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลานสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ลิจฺฉวีหิ สทฺธึ สงฺคาเมนฺโต ปภคฺโค อโหสิฯ อถ ราชา ปจฺฉา เสนํ สงฺกฑฺฒิตฺวา ลิจฺฉวโย ปราเชสิฯ สงฺคาเม จ นนฺทิ จรติ – “รญฺญา ลิจฺฉวี ปภคฺคา”ติฯ อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “ราชา, อาวุโส, ลิจฺฉวีหิ ปภคฺโค”ติฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน เอวํ วกฺขติ – ‘ราชา , อาวุโส, ลิจฺฉวีหิ ปภคฺโค’ติ! สงฺคาเม จ นนฺทึ จรติ – ‘รญฺญา ลิจฺฉวี ปภคฺคา’ติ! อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน อุลฺลปตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “ปฐมํ, ภิกฺขเว, ราชา ลิจฺฉวีหิ ปภคฺโคฯ อถ ราชา ปจฺฉา เสนํ สงฺกฑฺฒิตฺวา ลิจฺฉวโย ปราเชสิฯ สจฺจํ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลาโน อาหฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลานสฺสา”ติฯ

๒๓๒. อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อิธาหํ, อาวุโส, สปฺปินิกาย นทิยา ตีเร อาเนญฺชํ สมาธึ สมาปนฺโน นาคานํ โอคยฺห อุตฺตรนฺตานํ โกญฺจํ กโรนฺตานํ สทฺทํ อสฺโสสิ”นฺติฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน อาเนญฺชํ สมาธึ สมาปนฺโน สทฺทํ โสสฺสติ! อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน อุลฺลปตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อตฺเถโส, ภิกฺขเว, สมาธิ โส จ โข อปริสุทฺโธฯ สจฺจํ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลาโน อาหฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลานสฺสา”ติฯ

อถ โข อายสฺมา โสภิโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อหํ, อาวุโส, ปญฺจ กปฺปสตานิ อนุสฺสรามี”ติฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา โสภิโต เอวํ วกฺขติ – ‘อหํ, อาวุโส , ปญฺจ กปฺปสตานิ อนุสฺสรามี’ติ! อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อายสฺมา โสภิโต อุลฺลปตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อตฺเถสา, ภิกฺขเว, โสภิตสฺสฯ สา จ โข เอกาเยว ชาติฯ สจฺจํ, ภิกฺขเว, โสภิโต อาหฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, โสภิตสฺสาติฯ

จตุตฺถปาราชิกํ สมตฺตํฯ

๒๓๓. อุทฺทิฏฺฐา โข อายสฺมนฺโต จตฺตาโร ปาราชิกา ธมฺมา, เยสํ ภิกฺขุ อญฺญตรํ วา อญฺญตรํ วา อาปชฺชิตฺวา น ลภติ ภิกฺขูหิ สทฺธึ สํวาสํ, ยถา ปุเร ตถา ปจฺฉา, ปาราชิโก โหติ อสํวาโสฯ ตตฺถายสฺมนฺเต ปุจฺฉามิ – “กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา”? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – “กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา”? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – “กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา”? ปริสุทฺเธตฺถายสฺมนฺโต, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

ปาราชิกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

เมถุนาทินฺนาทานญฺจ, มนุสฺสวิคฺคหุตฺตริ;
ปาราชิกานิ จตฺตาริ, เฉชฺชวตฺถู อสํสยาติฯ

ปาราชิกกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ

๑. สุกฺกวิสฺสฏฺฐิสิกฺขาปทํ

อิเม โข ปนายสฺมนฺโต เตรส สงฺฆาทิเสสา

ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๒๓๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา เสยฺยสโก อนภิรโต พฺรหฺมจริยํ จรติฯ โส เตน กิโส โหติ ลูโข ทุพฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโตฯ อทฺทส โข อายสฺมา อุทายี อายสฺมนฺตํ เสยฺยสกํ กิสํ ลูขํ ทุพฺพณฺณํ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตํ ธมนิสนฺถตคตฺตํฯ ทิสฺวาน อายสฺมนฺตํ เสยฺยสกํ เอตทโวจ – “กิสฺส ตฺวํ, อาวุโส เสยฺยสก, กิโส ลูโข ทุพฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโต? กจฺจิ โน ตฺวํ, อาวุโส เสยฺยสก, อนภิรโต พฺรหฺมจริยํ จรสี”ติ? “เอวมาวุโส”ติฯ “เตน หิ ตฺวํ, อาวุโส เสยฺยสก, ยาวทตฺถํ ภุญฺช ยาวทตฺถํ สุป ยาวทตฺถํ นฺหายฯ ยาวทตฺถํ ภุญฺชิตฺวา ยาวทตฺถํ สุปิตฺวา ยาวทตฺถํ นฺหายิตฺวา ยทา เต อนภิรติ อุปฺปชฺชติ ราโค จิตฺตํ อนุทฺธํเสติ ตทา หตฺเถน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจหี”ติฯ “กึ นุ โข, อาวุโส, กปฺปติ เอวรูปํ กาตุ”นฺติ? “อาม, อาวุโสฯ อหมฺปิ เอวํ กโรมี”ติฯ

อถ โข อายสฺมา เสยฺยสโก ยาวทตฺถํ ภุญฺชิ ยาวทตฺถํ สุปิ ยาวทตฺถํ นฺหายิฯ ยาวทตฺถํ ภุญฺชิตฺวา ยาวทตฺถํ สุปิตฺวา ยาวทตฺถํ นฺหายิตฺวา ยทา อนภิรติ อุปฺปชฺชติ ราโค จิตฺตํ อนุทฺธํเสติ ตทา หตฺเถน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจสิ ฯ อถ โข อายสฺมา เสยฺยสโก อปเรน สมเยน วณฺณวา อโหสิ ปีณินฺทฺริโย ปสนฺนมุขวณฺโณ วิปฺปสนฺนฉวิวณฺโณฯ อถ โข อายสฺมโต เสยฺยสกสฺส สหายกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ เสยฺยสกํ เอตทโวจุํ – “ปุพฺเพ โข ตฺวํ, อาวุโส เสยฺยสก, กิโส อโหสิ ลูโข ทุพฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโตฯ โส ทานิ ตฺวํ เอตรหิ วณฺณวา ปีณินฺทฺริโย ปสนฺนมุขวณฺโณ วิปฺปสนฺนฉวิวณฺโณฯ กึ นุ โข ตฺวํ, อาวุโส เสยฺยสก, เภสชฺชํ กโรสี”ติ? “น โข อหํ, อาวุโส, เภสชฺชํ กโรมิ ฯ อปิจาหํ ยาวทตฺถํ ภุญฺชามิ ยาวทตฺถํ สุปามิ ยาวทตฺถํ นฺหายามิฯ ยาวทตฺถํ ภุญฺชิตฺวา ยาวทตฺถํ สุปิตฺวา ยาวทตฺถํ นฺหายิตฺวา ยทา เม อนภิรติ อุปฺปชฺชติ ราโค จิตฺตํ อนุทฺธํเสติ ตทา หตฺเถน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจมี”ติฯ “กึ ปน ตฺวํ, อาวุโส เสยฺยสก, เยเนว หตฺเถน สทฺธาเทยฺยํ ภุญฺชสิ เตเนว หตฺเถน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจสี”ติ? “เอวมาวุโส”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา เสยฺยสโก หตฺเถน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจสฺสตี”ติ!

อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ เสยฺยสกํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนฺตํ เสยฺยสกํ ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร ตฺวํ, เสยฺยสก, หตฺเถน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจสี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติ ฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, หตฺเถน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจสฺสสิ! นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน วิราคาย ธมฺโม เทสิโต โน สราคาย, วิสญฺโญ

คาย ธมฺโม เทสิโต โน สญฺโญคาย, อนุปาทานาย ธมฺโม เทสิโต โน สอุปาทานาย! ตตฺถ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มยา วิราคาย ธมฺเม เทสิเต สราคาย เจเตสฺสสิ, วิสญฺโญคาย ธมฺเม เทสิเต สญฺโญคาย เจเตสฺสสิ, อนุปาทานาย ธมฺเม เทสิเต สอุปาทานาย เจเตสฺสสิ! นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน ราควิราคาย ธมฺโม เทสิโต, มทนิมฺมทนาย ปิปาสวินยาย อาลยสมุคฺฆาตาย วฏฺฏุปจฺเฉทาย ตณฺหกฺขยาย วิราคาย นิโรธาย นิพฺพานาย ธมฺโม เทสิโต? นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน กามานํ ปหานํ อกฺขาตํ, กามสญฺญานํ ปริญฺญา อกฺขาตา, กามปิปาสานํ ปฏิวินโย อกฺขาโต, กามวิตกฺกานํ สมุคฺฆาโต อกฺขาโต, กามปริฬาหานํ วูปสโม อกฺขาโต? เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย, ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวายฯ อถ ขฺเวตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานญฺเจว อปฺปสาทาย, ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา”ติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ เสยฺยสกํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… “เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“สญฺเจตนิกา สุกฺกวิสฺสฏฺฐิ [วิสฏฺฐิ (สี. สฺยา.)] **สงฺฆาทิเสโส”**ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๓๕. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ปณีตโภชนานิ ภุญฺชิตฺวา มุฏฺฐสฺสตี อสมฺปชานา นิทฺทํ โอกฺกมนฺติฯ เตสํ มุฏฺฐสฺสตีนํ อสมฺปชานานํ นิทฺทํ โอกฺกมนฺตานํ สุปินนฺเตน อสุจิ มุจฺจติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – “ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ – ‘สญฺเจตนิกา สุกฺกวิสฺสฏฺฐิ สงฺฆาทิเสโส’ติฯ อมฺหากญฺจ สุปินนฺเตน อสุจิ มุจฺจติฯ อตฺถิ เจตฺถ เจตนา ลพฺภติฯ กจฺจิ นุ โข มยํ สงฺฆาทิเสสํ อาปตฺตึ อาปนฺนา”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อตฺเถสา, ภิกฺขเว, เจตนา; สา จ โข อพฺโพหาริกาติฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๓๖. “สญฺเจตนิกา สุกฺกวิสฺสฏฺฐิ อญฺญตฺร สุปินนฺตา สงฺฆาทิเสโส”ติฯ

๒๓๗. สญฺเจตนิกาติ ชานนฺโต สญฺชานนฺโต เจจฺจ อภิวิตริตฺวา วีติกฺกโมฯ

สุกฺกนฺติ ทส สุกฺกานิ – นีลํ ปีตกํ โลหิตกํ โอทาตํ ตกฺกวณฺณํ ทกวณฺณํ เตลวณฺณํ ขีรวณฺณํ ทธิวณฺณํ สปฺปิวณฺณํฯ

วิสฺสฏฺฐีติ ฐานโต จาวนา วุจฺจติ วิสฺสฏฺฐีติฯ

อญฺญตฺร สุปินนฺตาติ ฐเปตฺวา สุปินนฺตํฯ

สงฺฆาทิเสโสติ สงฺโฆว ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ เทติ, มูลาย ปฏิกสฺสติ, มานตฺตํ เทติ , อพฺเภติ; น สมฺพหุลา, น เอกปุคฺคโลฯ เตน วุจฺจติ – “สงฺฆาทิเสโส”ติฯ ตสฺเสว อาปตฺตินิกายสฺส นามกมฺมํ อธิวจนํฯ เตนปิ วุจฺจติ – “สงฺฆาทิเสโส”ติฯ

อชฺฌตฺตรูเป โมเจติ, พหิทฺธารูเป โมเจติ, อชฺฌตฺตพหิทฺธารูเป โมเจติ, อากาเส กฏึ กมฺเปนฺโต โมเจติ; ราคูปตฺถมฺเภ โมเจติ, วจฺจูปตฺถมฺเภ โมเจติ, ปสฺสาวูปตฺถมฺเภ โมเจติ, วาตูปตฺถมฺเภ โมเจติ , อุจฺจาลิงฺคปาณ

กทฏฺฐูปตฺถมฺเภ โมเจติ; อาโรคฺยตฺถาย โมเจติ, สุขตฺถาย โมเจติ, เภสชฺชตฺถาย โมเจติ, ทานตฺถาย โมเจติ, ปุญฺญตฺถาย โมเจติ, ยญฺญตฺถาย โมเจติ, สคฺคตฺถาย โมเจติ, พีชตฺถาย โมเจติ, วีมํสตฺถาย โมเจติ, ทวตฺถาย โมเจติ; นีลํ โมเจติ, ปีตกํ โมเจติ, โลหิตกํ โมเจติ, โอทาตํ โมเจติ, ตกฺกวณฺณํ โมเจติ, ทกวณฺณํ โมเจติ, เตลวณฺณํ โมเจติ, ขีรวณฺณํ โมเจติ, ทธิวณฺณํ โมเจติ, สปฺปิวณฺณํ โมเจติฯ

๒๓๘. **อชฺฌตฺตรูเป**ติ อชฺฌตฺตํ อุปาทินฺเน [อุปาทิณฺเณ (สี. ก.)] รูเปฯ

พหิทฺธารูเปติ พหิทฺธา อุปาทินฺเน วา อนุปาทินฺเน วาฯ

อชฺฌตฺตพหิทฺธารูเปติ ตทุภเยฯ

อากาเส กฏิํ กมฺเปนฺโตติ อากาเส วายมนฺตสฺส องฺคชาตํ กมฺมนิยํ โหติฯ

ราคูปตฺถมฺเภติ ราเคน ปีฬิตสฺส องฺคชาตํ กมฺมนิยํ โหติฯ

วจฺจูปตฺถมฺเภติ วจฺเจน ปีฬิตสฺส องฺคชาตํ กมฺมนิยํ โหติฯ

ปสฺสาวูปตฺถมฺเภติ ปสฺสาเวน ปีฬิตสฺส องฺคชาตํ กมฺมนิยํ โหติฯ

วาตูปตฺถมฺเภติ วาเตน ปีฬิตสฺส องฺคชาตํ กมฺมนิยํ โหติฯ

อุจฺจาลิงฺคปาณกทฏฺฐูปตฺถมฺเภติ อุจฺจาลิงฺคปาณกทฏฺเฐน องฺคชาตํ กมฺมนิยํ โหติฯ

๒๓๙. **อาโรคฺยตฺถายา**ติ อโรโค ภวิสฺสามิฯ

สุขตฺถายาติ สุขํ เวทนํ อุปฺปาเทสฺสามิฯ

เภสชฺชตฺถายาติ เภสชฺชํ ภวิสฺสติฯ

ทานตฺถายาติ ทานํ ทสฺสามิฯ

ปุญฺญตฺถายาติ ปุญฺญํ ภวิสฺสติฯ

ยญฺญตฺถายาติ ยญฺญํ ยชิสฺสามิฯ

สคฺคตฺถายาติ สคฺคํ คมิสฺสามิฯ

พีชตฺถายาติ พีชํ ภวิสฺสติฯ

วีมํสตฺถายาติ นีลํ ภวิสฺสติ, ปีตกํ ภวิสฺสติ, โลหิตกํ ภวิสฺสติ, โอทาตํ ภวิสฺสติ, ตกฺกวณฺณํ ภวิสฺสติ, ทกวณฺณํ ภวิสฺสติ, เตลวณฺณํ ภวิสฺสติ, ขีรวณฺณํ ภวิสฺสติ, ทธิวณฺณํ ภวิสฺสติ, สปฺปิวณฺณํ ภวิสฺสตีติฯ

ทวตฺถายาติ ขิฑฺฑาธิปฺปาโยฯ

๒๔๐. อชฺฌตฺตรูเป เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

พหิทฺธารูเป เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อชฺฌตฺตพหิทฺธารูเป เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อากาเส กฏึ กมฺเปนฺโต เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ราคูปตฺถมฺเภ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

วจฺจูปตฺถมฺเภ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปสฺสาวูปตฺถมฺเภ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

วาตูปตฺถมฺเภ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อุจฺจาลิงฺคปาณกทฏฺฐูปตฺถมฺเภ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อาโรคฺยตฺถาย เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สุขตฺถาย...เป.... เภสชฺชตฺถาย... ทานตฺถาย... ปุญฺญตฺถาย... ยญฺญตฺถาย... สคฺคตฺถาย... พีชตฺถาย... วีมํสตฺถาย... ทวตฺถาย เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

นีลํ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส ฯ

ปีตกํ... โลหิตกํ... โอทาตํ... ตกฺกวณฺณํ... ทกวณฺณํ... เตลวณฺณํ... ขีรวณฺณํ... ทธิวณฺณํ... สปฺปิวณฺณํ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สุทฺธิกํ นิฏฺฐิตํฯ

อาโรคฺยตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อาโรคฺยตฺถญฺจ เภสชฺชตฺถญฺจ…เป…. อาโรคฺยตฺถญฺจ ทานตฺถญฺจ… อาโรคฺยตฺถญฺจ ปุญฺญตฺถญฺจ… อาโรคฺยตฺถญฺจ ยญฺญตฺถญฺจ… อาโรคฺยตฺถญฺจ สคฺคตฺถญฺจ… อาโรคฺยตฺถญฺจ พีชตฺถญฺจ… อาโรคฺยตฺถญฺจ วีมํสตฺถญฺจ… อาโรคฺยตฺถญฺจ ทวตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกมูลกสฺส ขณฺฑจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๔๑. สุขตฺถญฺจ เภสชฺชตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สุขตฺถญฺจ ทานตฺถญฺจ…เป…. สุขตฺถญฺจ ปุญฺญตฺถญฺจ… สุขตฺถญฺจ ยญฺญตฺถญฺจ… สุขตฺถญฺจ สคฺคตฺถญฺจ… สุขตฺถญฺจ พีชตฺถญฺจ… สุขตฺถญฺจ วีมํสตฺถญฺจ… สุขตฺถญฺจ ทวตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สุขตฺถญฺจ อาโรคฺยตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๒๔๒. เภสชฺชตฺถญฺจ ทานตฺถญฺจ…เป…. เภสชฺชตฺถญฺจ ปุญฺญตฺถญฺจ… เภสชฺชตฺถญฺจ ยญฺญตฺถญฺจ… เภสชฺชตฺถญฺจ สคฺคตฺถญฺจ… เภสชฺชตฺถญฺจ พีชตฺถญฺจ… เภสชฺชตฺถญฺจ วีมํสตฺถญฺจ… เภสชฺชตฺถญฺจ ทวตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เภสชฺชตฺถญฺจ อาโรคฺยตฺถญฺจ…เป…. เภสชฺชตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทานตฺถญฺจ ปุญฺญตฺถญฺจ…เป…. ทานตฺถญฺจ ยญฺญตฺถญฺจ… ทานตฺถญฺจ สคฺคตฺถญฺจ… ทานตฺถญฺจ พีชตฺถญฺจ… ทานตฺถญฺจ วีมํสตฺถญฺจ… ทานตฺถญฺจ ทวตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทานตฺถญฺจ อาโรคฺยตฺถญฺจ…เป…. ทานตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ… ทานตฺถญฺจ เภสชฺชตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุญฺญตฺถญฺจ ยญฺญตฺถญฺจ…เป…. ปุญฺญตฺถญฺจ สคฺคตฺถญฺจ… ปุญฺญตฺถญฺจ พีชตฺถญฺจ… ปุญฺญตฺถญฺจ วีมํสตฺถญฺจ… ปุญฺญตฺถญฺจ ทวตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุญฺญตฺถญฺจ อาโรคฺยตฺถญฺจ…เป…. ปุญฺญตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ… ปุญฺญตฺถญฺจ เภสชฺชตฺถญฺจ… ปุญฺญตฺถญฺจ ทานตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ยญฺญตฺถญฺจ สคฺคตฺถญฺจ…เป…. ยญฺญตฺถญฺจ พีชตฺถญฺจ… ยญฺญตฺถญฺจ วีมํสตฺถญฺจ … ยญฺญตฺถญฺจ ทวตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ยญฺญตฺถญฺจ อาโรคฺยตฺถญฺจ…เป…. ยญฺญตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ… ยญฺญตฺถญฺจ เภสชฺชตฺถญฺจ… ยญฺญตฺถญฺจ ทานตฺถญฺจ… ยญฺญตฺถญฺจ ปุญฺญตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สคฺคตฺถญฺจ พีชตฺถญฺจ…เป…. สคฺคตฺถญฺจ วีมํสตฺถญฺจ… สคฺคตฺถญฺจ ทวตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สคฺคตฺถญฺจ อาโรคฺยตฺถญฺจ…เป…. สคฺคตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ… สคฺคตฺถญฺจ เภสชฺชตฺถญฺจ… สคฺคตฺถญฺจ ทานตฺถญฺจ… สคฺคตฺถญฺจ ปุญฺญตฺถญฺจ… สคฺคตฺถญฺจ ยญฺญตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

พีชตฺถญฺจ วีมํสตฺถญฺจ…เป…. พีชตฺถญฺจ ทวตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

พีชตฺถญฺจ อาโรคฺยตฺถญฺจ…เป…. พีชตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ… พีชตฺถญฺจ เภสชฺชตฺถญฺจ… พีชตฺถญฺจ ทานตฺถญฺจ… พีชตฺถญฺจ ปุญฺญตฺถญฺจ… พีชตฺถญฺจ ยญฺญตฺถญฺจ… พีชตฺถญฺจ สคฺคตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

วีมํสตฺถญฺจ ทวตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

วีมํสตฺถญฺจ อาโรคฺยตฺถญฺจ…เป…. วีมํสตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ… วีมํสตฺถญฺจ เภสชฺชตฺถญฺจ… วีมํสตฺถญฺจ ทานตฺถญฺจ… วีมํสตฺถญฺจ ปุญฺญตฺถญฺจ… วีมํสตฺถญฺจ ยญฺญตฺถญฺจ… วีมํสตฺถญฺจ สคฺคตฺถญฺจ… วีมํสตฺถญฺจ พีชตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทวตฺถญฺจ อาโรคฺยตฺถญฺจ…เป…. ทวตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ… ทวตฺถญฺจ เภสชฺชตฺถญฺจ… ทวตฺถญฺจ ทานตฺถญฺจ… ทวตฺถญฺจ ปุญฺญตฺถญฺจ… ทวตฺถญฺจ ยญฺญตฺถญฺจ… ทวตฺถญฺจ สคฺคตฺถญฺจ… ทวตฺถญฺจ พีชตฺถญฺจ… ทวตฺถญฺจ วีมํสตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกมูลกสฺส พทฺธจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

อาโรคฺยตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ เภสชฺชตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส…เป…. อาโรคฺยตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ ทวตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทุมูลกสฺส ขณฺฑจกฺกํฯ

สุขตฺถญฺจ เภสชฺชตฺถญฺจ ทานตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส…เป…. สุขตฺถญฺจ เภสชฺชตฺถญฺจ ทวตฺถญฺจ…เป…. สุขตฺถญฺจ เภสชฺชตฺถญฺจ อาโรคฺยตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทุมูลกสฺส พทฺธจกฺกํ สํขิตฺตํฯ

วีมํสตฺถญฺจ ทวตฺถญฺจ อาโรคฺยตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ วีมํสตฺถญฺจ ทวตฺถญฺจ พีชตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทุมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

ติมูลกมฺปิ จตุมูลกมฺปิ ปญฺจมูลกมฺปิ ฉมูลกมฺปิ สตฺตมูลกมฺปิ อฏฺฐมูลกมฺปิ นวมูลกมฺปิ เอวเมว วิตฺถาเรตพฺพํฯ

อิทํ สพฺพมูลกํฯ

๒๔๓. อาโรคฺยตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ เภสชฺชตฺถญฺจ ทานตฺถญฺจ ปุญฺญตฺถญฺจ ยญฺญตฺถญฺจ สคฺคตฺถญฺจ พีชตฺถญฺจ วีมํสตฺถญฺจ ทวตฺถญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สพฺพมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๔๔. นีลญฺจ ปีตกญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

นีลญฺจ โลหิตกญฺจ…เป.… นีลญฺจ โอทาตญฺจ… นีลญฺจ ตกฺกวณฺณญฺจ… นีลญฺจ ทกวณฺณญฺจ… นีลญฺจ เตลวณฺณญฺจ… นีลญฺจ ขีรวณฺณญฺจ… นีลญฺจ ทธิวณฺณญฺจ… นีลญฺจ สปฺปิวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจตฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกมูลกสฺส ขณฺฑจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๔๕. ปีตกญฺจ โลหิตกญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปีตกญฺจ โอทาตญฺจ…เป.… ปีตกญฺจ ตกฺกวณฺณญฺจ… ปีตกญฺจ ทกวณฺณญฺจ… ปีตกญฺจ เตลวณฺณญฺจ… ปีตกญฺจ ขีรวณฺณญฺจ… ปีตกญฺจ ทธิวณฺณญฺจ… ปีตกญฺจ สปฺปิวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปีตกญฺจ นีลญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกมูลกสฺส พทฺธจกฺกํฯ

๒๔๖. โลหิตกญฺจ โอทาตญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

โลหิตกญฺจ ตกฺกวณฺณญฺจ…เป.… โลหิตกญฺจ ทกวณฺณญฺจ… โลหิตกญฺจ เตลวณฺณญฺจ… โลหิตกญฺจ ขีรวณฺณญฺจ… โลหิตกญฺจ ทธิวณฺณญฺจ… โลหิตกญฺจ สปฺปิวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

โลหิตกญฺจ นีลญฺจ…เป…. โลหิตกญฺจ ปีตกญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

โอทาตญฺจ ตกฺกวณฺณญฺจ…เป…. โอทาตญฺจ ทกวณฺณญฺจ… โอทาตญฺจ เตลวณฺณญฺจ… โอทาตญฺจ ขีรวณฺณญฺจ… โอทาตญฺจ ทธิวณฺณญฺจ… โอทาตญฺจ สปฺปิวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

โอทาตญฺจ นีลญฺจ…เป…. โอทาตญฺจ ปีตกญฺจ… โอทาตญฺจ โลหิตกญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ตกฺกวณฺณญฺจ ทกวณฺณญฺจ…เป…. ตกฺกวณฺณญฺจ เตลวณฺณญฺจ… ตกฺกวณฺณญฺจ ขีรวณฺณญฺจ… ตกฺกวณฺณญฺจ ทธิวณฺณญฺจ… ตกฺกวณฺณญฺจ สปฺปิวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ตกฺกวณฺณญฺจ นีลญฺจ…เป…. ตกฺกวณฺณญฺจ ปีตกญฺจ… ตกฺกวณฺณญฺจ โลหิตกญฺจ… ตกฺกวณฺณญฺจ โอทาตญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทกวณฺณญฺจ เตลวณฺณญฺจ…เป…. ทกวณฺณญฺจ ขีรวณฺณญฺจ… ทกวณฺณญฺจ ทธิวณฺณญฺจ… ทกวณฺณญฺจ สปฺปิวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทกวณฺณญฺจ นีลญฺจ…เป…. ทกวณฺณญฺจ ปีตกญฺจ… ทกวณฺณญฺจ โลหิตกญฺจ… ทกวณฺณญฺจ โอทาตญฺจ… ทกวณฺณญฺจ ตกฺกวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ , อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เตลวณฺณญฺจ ขีรวณฺณญฺจ…เป…. เตลวณฺณญฺจ ทธิวณฺณญฺจ… เตลวณฺณญฺจ สปฺปิวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เตลวณฺณญฺจ นีลญฺจ…เป…. เตลวณฺณญฺจ ปีตกญฺจ… เตลวณฺณญฺจ โลหิตกญฺจ… เตลวณฺณญฺจ โอทาตญฺจ… เตลวณฺณญฺจ ตกฺกวณฺณญฺจ… เตลวณฺณญฺจ ทกวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ขีรวณฺณญฺจ ทธิวณฺณญฺจ…เป…. ขีรวณฺณญฺจ สปฺปิวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ขีรวณฺณญฺจ นีลญฺจ…เป…. ขีรวณฺณญฺจ ปีตกญฺจ… ขีรวณฺณญฺจ โลหิตกญฺจ… ขีรวณฺณญฺจ โอทาตญฺจ… ขีรวณฺณญฺจ ตกฺกวณฺณญฺจ… ขีรวณฺณญฺจ ทกวณฺณญฺจ… ขีรวณฺณญฺจ เตลวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทธิวณฺณญฺจ สปฺปิวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทธิวณฺณญฺจ นีลญฺจ…เป.… ทธิวณฺณญฺจ ปีตกญฺจ… ทธิวณฺณญฺจ โลหิตกญฺจ… ทธิวณฺณญฺจ โอทาตญฺจ… ทธิวณฺณญฺจ ตกฺกวณฺณญฺจ… ทธิวณฺณญฺจ ทกวณฺณญฺจ… ทธิวณฺณญฺจ เตลวณฺณญฺจ… ทธิวณฺณญฺจ ขีรวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สปฺปิวณฺณญฺจ นีลญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สปฺปิวณฺณญฺจ ปีตกญฺจ…เป.… สปฺปิวณฺณญฺจ โลหิตกญฺจ… สปฺปิวณฺณญฺจ โอทาตญฺจ… สปฺปิวณฺณญฺจ ตกฺกวณฺณญฺจ… สปฺปิวณฺณญฺจ ทกวณฺณญฺจ… สปฺปิวณฺณญฺจ เตลวณฺณญฺจ… สปฺปิวณฺณญฺจ ขีรวณฺณญฺจ … สปฺปิวณฺณญฺจ ทธิวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกมูลกสฺส พทฺธจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

นีลญฺจ ปีตกญฺจ โลหิตกญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส…เป.… นีลญฺจ ปีตกญฺจ สปฺปิวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทุมูลกสฺส ขณฺฑจกฺกํฯ

ปีตกญฺจ โลหิตกญฺจ โอทาตญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส…เป.… ปีตกญฺจ โลหิตกญฺจ สปฺปิวณฺณญฺจ…เป.… ปีตกญฺจ โลหิตกญฺจ นีลญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทุมูลกสฺส พทฺธจกฺกํ สํขิตฺตํฯ

ทธิวณฺณญฺจ สปฺปิวณฺณญฺจ นีลญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส…เป.… ทธิวณฺณญฺจ สปฺปิวณฺณญฺจ ขีรวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทุมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

ติมูลกมฺปิ จตุมูลกมฺปิ ปญฺจมูลกมฺปิ ฉมูลกมฺปิ สตฺตมูลกมฺปิ อฏฺฐมูลกมฺปิ นวมูลกมฺปิ เอวเมว วิตฺถาเรตพฺพํฯ

อิทํ สพฺพมูลกํฯ

๒๔๗. นีลญฺจ ปีตกญฺจ โลหิตกญฺจ โอทาตญฺจ ตกฺกวณฺณญฺจ ทกวณฺณญฺจ เตลวณฺณญฺจ ขีรวณฺณญฺจ ทธิวณฺณญฺจ สปฺปิวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สพฺพมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๔๘. อาโรคฺยตฺถญฺจ นีลญฺจ [อาโรคฺยตฺถํ นีลํ (?)] เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อาโรคฺยตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ นีลญฺจ ปีตกญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อาโรคฺยตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ เภสชฺชตฺถญฺจ นีลญฺจ ปีตกญฺจ โลหิตกญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อุภโต วฑฺฒกํ เอวเมว วฑฺเฒตพฺพํฯ

อาโรคฺยตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ เภสชฺชตฺถญฺจ ทานตฺถญฺจ ปุญฺญตฺถญฺจ ยญฺญตฺถญฺจ สคฺคตฺถญฺจ พีชตฺถญฺจ วีมํสตฺถญฺจ ทวตฺถญฺจ นีลญฺจ ปีตกญฺจ โลหิตกญฺจ โอทาตญฺจ ตกฺกวณฺณญฺจ ทกวณฺณญฺจ เตลวณฺณญฺจ ขีรวณฺณญฺจ ทธิวณฺณญฺจ สปฺปิวณฺณญฺจ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

มิสฺสกจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๔๙. นีลํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ ปีตกํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

นีลํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ โลหิตกํ…เป.… โอทาตํ … ตกฺกวณฺณํ… ทกวณฺณํ… เตลวณฺณํ… ขีรวณฺณํ… ทธิวณฺณํ… สปฺปิวณฺณํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ขณฺฑจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๕๐. ปีตกํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ โลหิตกํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปีตกํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ โอทาตํ…เป.… ตกฺกวณฺณํ… ทกวณฺณํ… เตลวณฺณํ… ขีรวณฺณํ… ทธิวณฺณํ… สปฺปิวณฺณํ… นีลํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

พทฺธจกฺกมูลํ สํขิตฺตํฯ

๒๕๑. สปฺปิวณฺณํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ นีลํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สปฺปิวณฺณํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ ปีตกํ…เป.… โลหิตกํ… โอทาตํ … ตกฺกวณฺณํ… ทกวณฺณํ… เตลวณฺณํ… ขีรวณฺณํ… ทธิวณฺณํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

กุจฺฉิจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๕๒. ปีตกํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ นีลํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

โลหิตกํ…เป.… โอทาตํ… ตกฺกวณฺณํ… ทกวณฺณํ… เตลวณฺณํ… ขีรวณฺณํ… ทธิวณฺณํ… สปฺปิวณฺณํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ นีลํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปิฏฺฐิจกฺกสฺส ปฐมํ คมนํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๕๓. โลหิตกํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ ปีตกํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

โอทาตํ…เป.… ตกฺกวณฺณํ… ทกวณฺณํ… เตลวณฺณํ… ขีรวณฺณํ

… ทธิวณฺณํ… สปฺปิวณฺณํ… นีลํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ ปีตกํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปิฏฺฐิจกฺกสฺส ทุติยํ คมนํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๕๔. โอทาตํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ โลหิตกํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ตกฺกวณฺณํ…เป.… ทกวณฺณํ… เตลวณฺณํ… ขีรวณฺณํ… ทธิวณฺณํ…

สปฺปิวณฺณํ… นีลํ … ปีตกํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ โลหิตกํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปิฏฺฐิจกฺกสฺส ตติยํ คมนํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๕๕. ตกฺกวณฺณํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ โอทาตํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทกวณฺณํ…เป.… เตลวณฺณํ… ขีรวณฺณํ… ทธิวณฺณํ… สปฺปิวณฺณํ… นีลํ… ปีตกํ… โลหิตกํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ โอทาตํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปิฏฺฐิจกฺกสฺส จตุตฺถํ คมนํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๕๖. ทกวณฺณํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ ตกฺกวณฺณํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เตลวณฺณํ …เป.… ขีรวณฺณํ… ทธิวณฺณํ… สปฺปิวณฺณํ… นีล…

ปีตกํ… โลหิตกํ… โอทาตํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ ตกฺกวณฺณํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปิฏฺฐิจกฺกสฺส ปญฺจมํ คมนํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๕๗. เตลวณฺณํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ ทกวณฺณํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ขีรวณฺณํ…เป.… ทธิวณฺณํ… สปฺปิวณฺณํ… นีลํ … ปีตกํ… โลหิตกํ…

โอทาตํ… ตกฺกวณฺณํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ ทกวณฺณํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปิฏฺฐิจกฺกสฺส ฉฏฺฐํ คมนํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๕๘. ขีรวณฺณํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ เตลวณฺณํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทธิวณฺณํ…เป.… สปฺปิวณฺณํ… นีลํ… ปีตกํ… โลหิตกํ… โอทาตํ… ตกฺกวณฺณํ… ทกวณฺณํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ เตลวณฺณํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปิฏฺฐิจกฺกสฺส สตฺตมํ คมนํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๕๙. ทธิวณฺณํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ ขีรวณฺณํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สปฺปิวณฺณํ…เป.… นีลํ… ปีตกํ… โลหิตกํ… โอทาตํ… ตกฺกวณฺณํ… ทกวณฺณํ… เตลวณฺณํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ ขีรวณฺณํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปิฏฺฐิจกฺกสฺส อฏฺฐมํ คมนํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๖๐. สปฺปิวณฺณํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ ทธิวณฺณํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

นีลํ…เป.… ปีตกํ… โลหิตกํ… โอทาตํ… ตกฺกวณฺณํ… ทกวณฺณํ… เตลวณฺณํ… ขีรวณฺณํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ ทธิวณฺณํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปิฏฺฐิจกฺกสฺส นวมํ คมนํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๖๑. นีลํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ สปฺปิวณฺณํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปีตกํ …เป.… โลหิตกํ… โอทาตํ… ตกฺกวณฺณํ… ทกวณฺณํ … เตลวณฺณํ… ขีรวณฺณํ… ทธิวณฺณํ โมเจสฺสามีติ เจเตติ อุปกฺกมติ สปฺปิวณฺณํ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปิฏฺฐิจกฺกสฺส ทสมํ คมนํ นิฏฺฐิตํฯ

ปิฏฺฐิจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๖๒. เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เจเตติ อุปกฺกมติ น มุจฺจติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

เจเตติ น อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อนาปตฺติฯ

เจเตติ น อุปกฺกมติ น มุจฺจติ, อนาปตฺติฯ

น เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อนาปตฺติฯ

น เจเตติ อุปกฺกมติ น มุจฺจติ, อนาปตฺติฯ

น เจเตติ น อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อนาปตฺติฯ

น เจเตติ น อุปกฺกมติ น มุจฺจติ, อนาปตฺติฯ

อนาปตฺติ สุปินนฺเตน, นโมจนาธิปฺปายสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, ขิตฺตจิตฺตสฺส, เวทนาฏฺฏสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วินีตวตฺถุอุทฺทานคาถา

สุปิโนจฺจารปสฺสาโว , วิตกฺกุณฺโหทเกน จ;
เภสชฺชํ กณฺฑุวํ มคฺโค, วตฺถิ ชนฺตาฆรุปกฺกโม [ชนฺตคฺคุปกฺกโม (สี.), ชนฺตาฆรํ อูรุ (สฺยา.)]ฯ

สามเณโร จ สุตฺโต จ, อูรุ มุฏฺฐินา ปีฬยิ;
อากาเส ถมฺภํ นิชฺฌายิ, ฉิทฺทํ กฏฺเฐน ฆฏฺฏยิฯ

โสโต อุทญฺชลํ ธาวํ, ปุปฺผาวลิยํ โปกฺขรํ;
วาลิกา กทฺทมุสฺเสโก [กทฺทโมเสโก (?)], สยนงฺคุฏฺฐเกน จาติฯ

วินีตวตฺถุ

๒๖๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน สุปินนฺเตน อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – “ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข อหํ สงฺฆาทิเสสํ อาปตฺตึ อาปนฺโน”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สุปินนฺเตนา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อุจฺจารํ กโรนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “นาหํ, ภควา, โมจนาธิปฺปาโย”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ปสฺสาวํ กโรนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน กามวิตกฺกํ วิตกฺเกนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, วิตกฺเกนฺตสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อุณฺโหทเกน นฺหายนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “นาหํ, ภควา, โมจนาธิปฺปาโย”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส อุณฺโหทเกน นฺหายนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส อุณฺโหทเกน นฺหายนฺตสฺส อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน องฺคชาเต วโณ โหติฯ เภสชฺเชน [ตสฺส เภสชฺเชน (?)] อาลิมฺเปนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน องฺคชาเต วโณ โหติฯ โมจนาธิปฺปายสฺส [ตสฺส โมจนามิปฺปายสฺส (สฺยา.)] เภสชฺเชน อาลิมฺเปนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อณฺฑํ กณฺฑุวนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ , ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส อณฺฑํ กณฺฑุวนฺตสฺส [กณฺฑูวนฺตสฺส (สี.)] อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

๒๖๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน มคฺคํ คจฺฉนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส มคฺคํ คจฺฉนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน วตฺถึ คเหตฺวา ปสฺสาวํ กโรนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส วตฺถึ คเหตฺวา ปสฺสาวํ กโรนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ชนฺตาฆเร อุทรวฏฺฏึ ตาเปนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส ชนฺตาฆเร อุทรวฏฺฏึ ตาเปนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ชนฺตาฆเร อุปชฺฌายสฺส ปิฏฺฐิปริกมฺมํ กโรนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส ชนฺตาฆเร อุปชฺฌายสฺส ปิฏฺฐิปริกมฺมํ กโรนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

๒๖๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อูรุํ ฆฏฺฏาเปนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส อูรุํ ฆฏฺฏาเปนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ โมจนาธิปฺปาโย อญฺญตรํ สามเณรํ เอตทโวจ – “เอหิ เม ตฺวํ, อาวุโส สามเณร, องฺคชาตํ คณฺหาหี”ติฯ โส ตสฺส องฺคชาตํ อคฺคเหสิฯ ตสฺเสว อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สุตฺตสฺส สามเณรสฺส องฺคชาตํ อคฺคเหสิฯ ตสฺเสว อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ …เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๒๖๖. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส อูรูหิ องฺคชาตํ ปีเฬนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส มุฏฺฐินา องฺคชาตํ ปีเฬนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส อากาเส กฏึ กมฺเปนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป.… อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน กายํ ถมฺเภนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส กายํ ถมฺเภนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป.… อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สารตฺโต มาตุคามสฺส องฺคชาตํ อุปนิชฺฌายิฯ ตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, สารตฺเตน มาตุคามสฺส องฺคชาตํ อุปนิชฺฌายิตพฺพํฯ โย อุปนิชฺฌาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๒๖๗. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส ตาฬจฺฉิทฺทํ องฺคชาตํ ปเวเสนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป.… อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส กฏฺเฐน องฺคชาตํ ฆฏฺเฏนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป.… อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส ; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ปฏิโสเต นฺหายนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส ปฏิโสเต นฺหายนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป.… อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อุทญฺชลํ กีฬนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส อุทญฺชลํ กีฬนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป.… อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อุทเก ธาวนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส อุทเก ธาวนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ปุปฺผาวลิยํ [ปุปฺผาวฬิยํ (สฺยา. ก.)] กีฬนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส ปุปฺผาวลิยํ กีฬนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

๒๖๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โปกฺขรวเน ธาวนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโห สิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส โปกฺขรวเน ธาวนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส วาลิกํ องฺคชาตํ ปเวเสนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส กทฺทมํ องฺคชาตํ ปเวเสนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิ ฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อุทเกน องฺคชาตํ โอสิญฺจนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นโมจนาธิปฺปายสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส อุทเกน องฺคชาตํ โอสิญฺจนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส สยเน องฺคชาตํ ฆฏฺเฏนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โมจนาธิปฺปายสฺส องฺคุฏฺเฐน องฺคชาตํ ฆฏฺเฏนฺตสฺส อสุจิ มุจฺจิ…เป…. อสุจิ น มุจฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – “ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข อหํ สงฺฆาทิเสสํ อา

ปตฺตึ อาปนฺโน”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติ ฯ

สุกฺกวิสฺสฏฺฐิสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. กายสํสคฺคสิกฺขาปทํ

๒๖๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี อรญฺเญ วิหรติฯ ตสฺสายสฺมโต วิหาโร อภิรูโป โหติ ทสฺสนีโย ปาสาทิโก, มชฺเฌคพฺโภ, สมนฺตาปริยาคาโร, สุปญฺญตฺตํ มญฺจปีฐํ ภิสิพิมฺโพหนํ, ปานียํ ปริโภชนียํ สุปฏฺฐิตํ, ปริเวณํ สุสมฺมฏฺฐํฯ พหู มนุสฺสา อายสฺมโต อุทายิสฺส วิหารเปกฺขกา อาคจฺฉนฺติฯ อญฺญตโรปิ พฺราหฺมโณ สปชาปติโก เยนายสฺมา อุทายี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจ – “อิจฺฉาม มยํ โภโต อุทายิสฺส วิหารํ เปกฺขิตุ”นฺติฯ “เตน หิ, พฺราหฺมณ, เปกฺขสฺสู”ติ, อวาปุรณํ [อปาปุรณํ (สฺยา.)] อาทาย ฆฏิกํ อุคฺฆาเฏตฺวา กวาฏํ ปณาเมตฺวา วิหารํ ปาวิสิฯ โสปิ โข พฺราหฺมโณ อายสฺมโต อุทายิสฺส ปิฏฺฐิโต ปาวิสิฯ สาปิ โข พฺราหฺมณี ตสฺส พฺราหฺมณสฺส ปิฏฺฐิโต ปาวิสิฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี เอกจฺเจ วาตปาเน วิวรนฺโต เอกจฺเจ วาตปาเน ถเกนฺโต คพฺภํ อนุปริคนฺตฺวา ปิฏฺฐิโต อาคนฺตฺวา ตสฺสา พฺราหฺมณิยา องฺคมงฺคานิ ปรามสิฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ อายสฺมตา อุทายินา สทฺธึ ปฏิสมฺโมทิตฺวา อคมาสิฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ อตฺตมโน อตฺตมนวาจํ นิจฺฉาเรสิ – “อุฬารา อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา เย อิเม เอวรูเป อรญฺเญ วิหรนฺติฯ ภวมฺปิ อุทายี อุฬาโร โย เอวรูเป อรญฺเญ วิหรตี”ติฯ

เอวํ วุตฺเต สา พฺราหฺมณี ตํ พฺราหฺมณํ เอตทโวจ – “กุโต ตสฺส อุฬารตฺตตา! ยเถว เม ตฺวํ องฺคมงฺคานิ ปรามสิ เอวเมว เม สมโณ อุทายี องฺคมงฺคานิ ปรามสี”ติฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “อลชฺชิโน อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา ทุสฺสีลา มุสาวาทิโนฯ อิเม หิ นาม ธมฺมจาริโน สมจาริโน พฺรหฺมจาริโน สจฺจวาทิโน สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมา ปฏิชานิสฺสนฺติ! นตฺถิ อิเมสํ สามญฺญํ นตฺถิ อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, นฏฺฐํ อิเมสํ สามญฺญํ นฏฺฐํ อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, กุโต อิเมสํ สามญฺญํ กุโต อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, อปคตา อิเม สามญฺญา อปคตา อิเม พฺรหฺมญฺญาฯ กถญฺหิ นาม สมโณ อุทายี มม ภริยาย องฺคมงฺคานิ ปรามสิสฺสติ! น หิ สกฺกา กุลิตฺถีหิ กุลธีตาหิ กุลกุมารีหิ กุลสุณฺหาหิ กุลทาสีหิ อารามํ วา วิหารํ วา คนฺตุํฯ สเจ [สเจ หิ (สฺยา.)] กุลิตฺถิโย กุลธีตโร [กุลธีตาโย (สี. สฺยา.)] กุลกุมาริโย กุลสุณฺหาโย กุลทาสิโย อารามํ วา วิหารํ วา คจฺเฉยฺยุํ, ตาปิ สมณา สกฺยปุตฺติยา ทูเสยฺยุ”นฺติ!

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส พฺราหฺมณสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา… เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุทายึ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายึ ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชสี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ,

โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิสฺสสิ! นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน วิราคาย ธมฺโม เทสิโต โน สราคาย…เป.… กามปริฬาหานํ วูปสโม อกฺขาโตฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๗๐. “โย ปน ภิกฺขุ โอติณฺโณ วิปริณเตน จิตฺเตน มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺเชยฺย หตฺถคฺคาหํ วา เวณิคฺคาหํ วา อญฺญตรสฺส วา อญฺญตรสฺส วา องฺคสฺส ปรามสนํ, สงฺฆาทิเสโส”ติฯ

๒๗๑. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

โอติณฺโณ นาม สารตฺโต อเปกฺขวา ปฏิพทฺธจิตฺโตฯ

วิปริณตนฺติ รตฺตมฺปิ จิตฺตํ วิปริณตํฯ ทุฏฺฐมฺปิ จิตฺตํ วิปริณตํฯ มูฬฺหมฺปิ จิตฺตํ วิปริณตํฯ อปิจ, รตฺตํ จิตฺตํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตํ วิปริณตนฺติฯ

มาตุคาโม นาม มนุสฺสิตฺถี, น ยกฺขี น เปตี, น ติรจฺฉานคตาฯ อนฺตมโส ตทหุชาตาปิ ทาริกา, ปเคว มหตฺตรีฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ

กายสํสคฺคํ สมาปชฺเชยฺยาติ อชฺฌาจาโร วุจฺจติฯ

หตฺโถ นาม กปฺปรํ อุปาทาย ยาว อคฺคนขาฯ

เวณี นาม สุทฺธเกสา วา, สุตฺตมิสฺสา วา, มาลามิสฺสา วา, หิรญฺญมิสฺสา วา, สุวณฺณมิสฺสา วา, มุตฺตามิสฺสา วา, มณิมิสฺสา วาฯ

องฺคํ นาม หตฺถญฺจ เวณิญฺจ ฐเปตฺวา อวเสสํ องฺคํ นามฯ

๒๗๒. อามสนา , ปรามสนา, โอมสนา, อุมฺมสนา, โอลงฺฆนา, อุลฺลงฺฆนา, อากฑฺฒนา, ปติกฑฺฒนา, อภินิคฺคณฺหนา, อภินิปฺปีฬนา, คหณํ, ฉุปนํฯ

อามสนา นาม อามฏฺฐมตฺตาฯ

ปรามสนา นาม อิโตจิโต จ สํโจปนาฯ

โอมสนา นาม เหฏฺฐา โอโรปนาฯ

อุมฺมสนา นาม อุทฺธํ อุจฺจารณาฯ

โอลงฺฆนา นาม เหฏฺฐา โอนมนาฯ

อุลฺลงฺฆนา นาม อุทฺธํ อุจฺจารณาฯ

อากฑฺฒนา นาม อาวิญฺฉนา [อาวิญฺชนา (สี. สฺยา.)]ฯ

ปติกฑฺฒนา นาม ปติปฺปณามนาฯ

อภินิคฺคณฺหนา นาม องฺคํ คเหตฺวา นิปฺปีฬนาฯ

อภินิปฺปีฬนา นาม เกนจิ สห นิปฺปีฬนาฯ

คหณํ นาม คหิตมตฺตํฯ

ฉุปนํ นาม ผุฏฺฐมตฺตํฯ

สงฺฆาทิเสโสติ...เป.... เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๒๗๓. อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จ ภิกฺขุ จฯ นํ อิตฺถิยา กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ โอมสติ อุมฺมสติ โอลงฺเฆติ อุลฺลงฺเฆติ อากฑฺฒติ ปติกฑฺฒติ อภินิคฺคณฺหาติ อภินิปฺปีเฬติ คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อิตฺถี จ โหติ เวมติโก สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ...เป.... คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิตฺถี จ โหติ ปณฺฑกสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ...เป.... คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิตฺถี จ โหติ ปุริสสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ...เป.... คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิตฺถี จ โหติ ติรจฺฉานคตสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ...เป.... คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ปณฺฑโก จ โหติ ปณฺฑกสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ปณฺฑกสฺส กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ...เป.... คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ปณฺฑโก จ โหติ เวมติโก สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ปณฺฑกสฺส กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปณฺฑโก จ โหติ ปุริสสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ปณฺฑกสฺส กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปณฺฑโก จ โหติ ติรจฺฉานคตสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ปณฺฑกสฺส กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปณฺฑโก จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ปณฺฑกสฺส กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปุริโส จ โหติ ปุริสสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ปุริสสฺส กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปุริโส จ โหติ เวมติโก…เป…. ปุริโส จ โหติ ติรจฺฉานคตสญฺญี… ปุริโส จ โหติ อิตฺถิสญฺญี… ปุริโส จ โหติ ปณฺฑกสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ปุริสสฺส กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ติรจฺฉานคโต จ โหติ ติรจฺฉานคตสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ติรจฺฉานคตสฺส กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ติรจฺฉานคโต จ โหติ เวมติโก…เป…. ติรจฺฉานคโต จ โหติ อิตฺถิสญฺญี… ติรจฺฉานคโต จ โหติ ปณฺฑกสญฺญี… ติรจฺฉานคโต จ โหติฯ ปุริสสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ติรจฺฉานคตสฺส กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

เอกมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๗๔. ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสสานํฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ เวมติโก สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ถุลฺลจฺจยานํฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ ปณฺฑกสญฺญี…เป…. ปุริสสญฺญี… ติรจฺฉานคตสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ถุลฺลจฺจยานํฯ

ทฺเว ปณฺฑกา ทฺวินฺนํ ปณฺฑกานํ ปณฺฑกสญฺญี สารตฺโต จ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ ปณฺฑกานํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ถุลฺลจฺจยานํฯ

ทฺเว ปณฺฑกา ทฺวินฺนํ ปณฺฑกานํ เวมติโก…เป…. ปุริสสญฺญี… ติรจฺฉานคตสญฺญี… อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ ปณฺฑกานํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

ทฺเว ปุริสา ทฺวินฺนํ ปุริสานํ ปุริสสญฺญี สารตฺโต จ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ ปุริสานํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

ทฺเว ปุริสา ทฺวินฺนํ ปุริสานํ เวมติโก…เป…. ติรจฺฉานคตสญฺญี… อิตฺถิสญฺญี… ปณฺฑกสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ ปุริสานํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

ทฺเว ติรจฺฉานคตา ทฺวินฺนํ ติรจฺฉานคตานํ ติรจฺฉานคตสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ ติรจฺฉานคตานํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

ทฺเว ติรจฺฉานคตา ทฺวินฺนํ ติรจฺฉานคตานํ เวมติโก…เป…. อิตฺถิสญฺญี… ปณฺฑกสญฺญี … ปุริสสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ ติรจฺฉานคตานํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

๒๗๕. อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺสฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ เวมติโก สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจเยน ทุกฺกฏสฺสฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ ปณฺฑกสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ถุลฺลจฺจยานํฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ ปุริสสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจเยน ทุกฺกฏสฺสฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ ติรจฺฉานคตสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจเยน ทุกฺกฏสฺสฯ

อิตฺถี จ ปุริโส จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป.… คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺสฯ

อิตฺถี จ ปุริโส จ อุภินฺนํ เวมติโก…เป.… ปณฺฑกสญฺญี… ปุริสสญฺญี… ติรจฺฉานคตสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป.… คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจเยน ทุกฺกฏสฺสฯ

อิตฺถี จ ติรจฺฉานคโต จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป.… คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺสฯ

อิตฺถี จ ติรจฺฉานคโต จ อุภินฺนํ เวมติโก…เป.… ปณฺฑกสญฺญี… ปุริสสญฺญี … ติรจฺฉานคตสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป.… คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจเยน ทุกฺกฏสฺสฯ

ปณฺฑโก จ ปุริโส จ อุภินฺนํ ปณฺฑกสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป.… คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจเยน ทุกฺกฏสฺสฯ

ปณฺฑโก จ ปุริโส จ อุภินฺนํ เวมติโก…เป.… ปุริสสญฺญี… ติรจฺฉานคตสญฺญี… อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป.… คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

ปณฺฑโก จ ติรจฺฉานคโต จ อุภินฺนํ ปณฺฑกสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป.… คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจเยน ทุกฺกฏสฺสฯ

ปณฺฑโก จ ติรจฺฉานคโต จ อุภินฺนํ เวมติโก…เป.… ปุริสสญฺญี… ติรจฺฉานคตสญฺญี… อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป.… คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

ปุริโส จ ติรจฺฉานคโต จ อุภินฺนํ ปุริสสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป.… คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

ปุริโส จ ติรจฺฉานคโต จ อุภินฺนํ เวมติโก…เป.… ติรจฺฉานคตสญฺญี… อิตฺถิสญฺญี… ปณฺฑกสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป.… คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

ทุมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๗๖. อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ ปรามสติ…เป.… คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป.…ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ถุลฺลจฺจยานํ …เป….ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจเยน ทุกฺกฏสฺส…เป….ฯ

อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป….ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ถุลฺลจฺจยานํ…เป….ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจเยน ทุกฺกฏสฺส…เป….ฯ

อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป….ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป….ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ ปรามสติ…เป…. คณฺหาติ ฉุปติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป….ฯ

อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป….ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป….ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป….ฯ

อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป….ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป….ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.…ฯ

อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.…ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.…ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.…ฯ

ภิกฺขุเปยฺยาโล นิฏฺฐิโตฯ

๒๗๗. อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อิตฺถี จ นํ ภิกฺขุสฺส กาเยน กายํ อามสติ ปรามสติ โอมสติ อุมฺมสติ โอลงฺเฆติ อุลฺลงฺเฆติ อากฑฺฒติ ปติกฑฺฒติ อภินิคฺคณฺหาติ อภินิปฺปีเฬติ คณฺหาติ ฉุปติ, เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส…เป.…ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อิตฺถิโย จ นํ ภิกฺขุสฺส กาเยน กายํ อามสนฺติ ปรามสนฺติ โอมสนฺติ อุมฺมสนฺติ โอลงฺเฆนฺติ อุลฺลงฺเฆนฺติ อากฑฺฒนฺติ ปติกฑฺฒนฺติ อภินิคฺคณฺหนฺติ อภินิปฺปีเฬนฺติ คณฺหนฺติ ฉุปนฺติ, เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสสานํ…เป.…ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อุโภ จ นํ ภิกฺขุสฺส กาเยน กายํ อามสนฺติ ปรามสนฺติ…เป.… คณฺหนฺติ ฉุปนฺติ, เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป.…ฯ

อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อิตฺถี จ นํ ภิกฺขุสฺส กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ ปรามสติ…เป.… คณฺหาติ ฉุปติ, เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป.…ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อิตฺถิโย จ นํ ภิกฺขุสฺส กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสนฺติ ปรามสนฺติ…เป.… คณฺหนฺติ ฉุปนฺติ, เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ถุลฺลจฺจยานํ…เป.…ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อุโภ จ นํ ภิกฺขุสฺส กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสนฺติ ปรามสนฺติ…เป.… คณฺหนฺติ ฉุปนฺติ, เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจเยน ทุกฺกฏสฺส…เป.…ฯ

อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อิตฺถี จ นํ ภิกฺขุสฺส กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ ปรามสติ…เป.… คณฺหาติ ฉุปติ เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป.…ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อิตฺถิโย จ นํ ภิกฺขุสฺส กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสนฺติ ปรามสนฺติ…เป.… คณฺหนฺติ ฉุปนฺติ, เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ถุลฺลจฺจยานํ…เป.…ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อุโภ จ นํ ภิกฺขุสฺส กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสนฺติ ปรามสนฺติ…เป.… คณฺหนฺติ ฉุปนฺติ, เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจเยน ทุกฺกฏสฺส…เป.…ฯ

๒๗๘. อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อิตฺถี จ นํ ภิกฺขุสฺส กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ ปรามสติ…เป.… คณฺหาติ ฉุปติ, เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.…ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อิตฺถิโย จ นํ ภิกฺขุสฺส กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสนฺติ ปรามสนฺติ…เป.… คณฺหนฺติ ฉุปนฺติ, เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.…ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อุโภ จ นํ ภิกฺขุสฺส กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสนฺติ ปรามสนฺติ…เป.… คณฺหนฺติ ฉุปนฺติ, เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.…ฯ

อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อิตฺถี จ นํ ภิกฺขุสฺส นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติฯ เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.…ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อิตฺถิโย จ นํ ภิกฺขุสฺส นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสนฺติฯ เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.…ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อุโภ จ นํ ภิกฺขุสฺส นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสนฺติฯ เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.…ฯ

อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อิตฺถี จ นํ ภิกฺขุสฺส นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติฯ เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.…ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อิตฺถิโย จ นํ ภิกฺขุสฺส นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสนฺติฯ เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.…ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อุโภ จ นํ ภิกฺขุสฺส นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสนฺติฯ เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.…ฯ

อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อิตฺถี จ นํ ภิกฺขุสฺส นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติฯ เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ, น จ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.…ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อิตฺถิโย จ นํ ภิกฺขุสฺส นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสนฺติฯ เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ, น จ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.…ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ อุโภ จ นํ ภิกฺขุสฺส นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสนฺติฯ เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ, น จ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.…ฯ

๒๗๙. เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เสวนาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ, น จ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

เสวนาธิปฺปาโย น จ กาเยน วายมติ, ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อนาปตฺติฯ

เสวนาธิปฺปาโย น จ กาเยน วายมติ, น จ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อนาปตฺติฯ

โมกฺขาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ, ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อนาปตฺติฯ

โมกฺขาธิปฺปาโย กาเยน วายมติ, น จ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ , อนาปตฺติฯ

โมกฺขาธิปฺปาโย น จ กาเยน วายมติ, ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อนาปตฺติฯ

โมกฺขาธิปฺปาโย น จ กาเยน วายมติ, น จ ผสฺสํ ปฏิวิชานาติ, อนาปตฺติฯ

๒๘๐. อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสติยา, อชานนฺตสฺส, อสาทิยนฺตสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, ขิตฺตจิตฺตสฺส, เวทนาฏฺฏสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วินีตวตฺถุอุทฺทานคาถา

มาตา ธีตา ภคินี จ, ชายา ยกฺขี จ ปณฺฑโก;
สุตฺตา มตา ติรจฺฉานา, ทารุธิตลิกาย จฯ

สมฺปีเฬ สงฺกโม มคฺโค, รุกฺโข นาวา จ รชฺชุ จ;
ทณฺโฑ ปตฺตํ ปณาเมสิ, วนฺเท วายมิ นจฺฉุเปติฯ

วินีตวตฺถุ

๒๘๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มาตุยา มาตุเปเมน อามสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – “ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข อหํ สงฺฆาทิเสสํ อาปตฺตึ อาปนฺโน”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ธีตุยา ธีตุเปเมน อามสิ…เป.… ภคินิยา ภคินิเปเมน อามสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปุราณทุติยิกาย กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ยกฺขินิยา กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปณฺฑกสฺส กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ , ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สุตฺติตฺถิยา กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มติตฺถิยา กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ติรจฺฉานคติตฺถิยา กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทารุธีตลิกาย กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๒๘๒. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา อิตฺถิโย อญฺญตรํ ภิกฺขุํ สมฺปีเฬตฺวา พาหาปรมฺปราย อาเนสุํฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “สาทิยิ ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “นาหํ, ภควา, สาทิยิ”นฺติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสาทิยนฺตสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อิตฺถิยา อภิรูฬฺหํ สงฺกมํ สารตฺโต สญฺจาเลสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อิตฺถึ ปฏิปเถ ปสฺสิตฺวา สารตฺโต อํสกูเฏน ปหารํ อทาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อิตฺถิยา อภิรูฬฺหํ รุกฺขํ สารตฺโต สญฺจาเลสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อิตฺถิยา อภิรูฬฺหํ นาวํ สารตฺโต สญฺจาเลสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อิตฺถิยา คหิตํ รชฺชุํ สารตฺโต อาวิญฺฉิ [อาวิญฺชิ (สี. สฺยา.)]ฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อิตฺถิยา คหิตํ ทณฺฑํ สารตฺโต อาวิญฺฉิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สารตฺโต อิตฺถึ ปตฺเตน ปณาเมสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อิตฺถิยา วนฺทนฺติยา สารตฺโต ปาทํ อุจฺจาเรสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อิตฺถึ คเหสฺสามีติ วายมิตฺวา น ฉุปิฯ

ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

กายสํสคฺคสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. ทุฏฺฐุลฺลวาจาสิกฺขาปทํ

๒๘๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี อรญฺเญ วิหรติฯ ตสฺสายสฺมโต วิหาโร อภิรูโป โหติ ทสฺสนีโย ปาสาทิโกฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา อิตฺถิโย อารามํ อาคมํสุ วิหารเปกฺขิกาโยฯ อถ โข ตา อิตฺถิโย เยนายสฺมา อุทายี เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจุํ – “อิจฺฉาม มยํ, ภนฺเต, อยฺยสฺส วิหารํ เปกฺขิตุ”นฺติฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี ตา อิตฺถิโย วิหารํ เปกฺขาเปตฺวา ตาสํ อิตฺถีนํ วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ ยาจติปิ อายาจติปิ ปุจฺฉติปิ ปฏิปุจฺฉติปิ อาจิกฺขติปิ อนุสาสติปิ อกฺโกสติปิฯ ยา ตา อิตฺถิโย ฉินฺนิกา ธุตฺติกา อหิริกาโย ตา อายสฺมตา อุทายินา สทฺธึ อุหสนฺติปิ อุลฺลปนฺติปิ อุชฺชคฺฆนฺติปิ อุปฺปณฺเฑนฺติปิฯ ยา ปน ตา อิตฺถิโย หิริมนา ตา นิกฺขมิตฺวา ภิกฺขู อุชฺฌาเปนฺติ – “อิทํ, ภนฺเต, นจฺฉนฺนํ นปฺปติรูปํฯ สามิ

เกนปิ มยํ เอวํ วุตฺตา น อิจฺเฉยฺยาม, กึ ปนายฺเยน อุทายินา”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสิสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุทายึ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายึ ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสสี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสิสฺสสิ! นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน วิราคาย ธมฺโม เทสิโต โน สราคาย…เป.… กามปริฬาหานํ วูปสโม อกฺขาโตฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๘๔. “โย ปน ภิกฺขุ โอติณฺโณ วิปริณเตน จิตฺเตน มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาเสยฺย ยถา ตํ ยุวา ยุวตึ เมถุนุปสํหิตาหิ, สงฺฆาทิเสโส”ติฯ

๒๘๕. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

โอติณฺโณ นาม สารตฺโต อเปกฺขวา ปฏิพทฺธจิตฺโตฯ

วิปริณตนฺติ รตฺตมฺปิ จิตฺตํ วิปริณตํ, ทุฏฺฐมฺปิ จิตฺตํ วิปริณตํ มูฬฺหมฺปิ จิตฺตํ วิปริณตํฯ อปิจ, รตฺตํ จิตฺตํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตํ วิปริณตนฺติฯ

มาตุคาโม นาม มนุสฺสิตฺถี, น ยกฺขี, น เปตี, น ติรจฺฉานคตาฯ วิญฺญู ปฏิพลา สุภาสิตทุพฺภาสิตํ ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาชานิตุํฯ

ทุฏฺฐุลฺลา นาม **วาจา** วจฺจมคฺคปสฺสาวมคฺคเมถุนธมฺมปฺปฏิสํยุตฺตา วาจาฯ

โอภาเสยฺยาติ อชฺฌาจาโร วุจฺจติฯ

ยถา ตํ ยุวา ยุวตินฺติ ทหโร ทหรึ, ตรุโณ ตรุณึ, กามโภคี กามโภคินึฯ

เมถุนุปสํหิตาหีติ เมถุนธมฺมปฺปฏิสํยุตฺตาหิฯ

สงฺฆาทิเสโสติ …เป.… เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

ทฺเว มคฺเค อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ, อวณฺณมฺปิ ภณติ, ยาจติปิ, อายาจติปิ, ปุจฺฉติปิ, ปฏิปุจฺฉติปิ, อาจิกฺขติปิ, อนุสาสติปิ, อกฺโกสติปิฯ

วณฺณํ ภณติ นาม ทฺเว มคฺเค โถเมติ วณฺเณติ ปสํสติฯ

อวณฺณํ ภณติ นาม ทฺเว มคฺเค ขุํเสติ วมฺเภติ ครหติฯ

ยาจติ นาม เทหิ เม, อรหสิ เม ทาตุนฺติฯ

อายาจติ นาม กทา เต มาตา ปสีทิสฺสติ, กทา เต ปิตา ปสีทิสฺสติ, กทา เต เทวตาโย ปสีทิสฺสนฺติ, กทา [กทา เต (สฺยา.)] สุขโณ สุลโย สุมุหุตฺโต ภวิสฺสติ, กทา เต เมถุนํ ธมฺมํ ลภิสฺสามีติฯ

ปุจฺฉติ นาม กถํ ตฺวํ สามิกสฺส เทสิ, กถํ ชารสฺส เทสีติ?

ปฏิปุจฺฉติ นาม เอวํ กิร ตฺวํ สามิกสฺส เทสิ, เอวํ ชารสฺส เทสีติฯ

อาจิกฺขติ นาม ปุฏฺโฐ ภณติ – "เอวํ เทหิฯ เอวํ เทนฺตา สามิกสฺส ปิยา ภวิสฺสสิ มนาปา จา"ติฯ

อนุสาสติ นาม อปุฏฺโฐ ภณติ – "เอวํ เทหิฯ เอวํ เทนฺตา สามิกสฺส ปิยา ภวิสฺสติ มนาปา จา"ติฯ

อกฺโกสติ นาม อนิมิตฺตาสิ, นิมิตฺตมตฺตาสิ, อโลหิตาสิ, ธุวโลหิตาสิ , ธุวโจฬาสิ, ปคฺฆรนฺตีสิ, สิขรณีสิ, อิตฺถิปณฺฑกาสิ, เวปุริสิกาสิ, สมฺภินฺนาสิ, อุภโตพฺยญฺชนาสีติฯ

๒๘๖. อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ ยาจติปิ อายาจติปิ ปุจฺฉติปิ ปฏิปุจฺฉติปิ อาจิกฺขติปิ อนุสาสติปิ อกฺโกสติปิ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส…เป…. ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณํปิ ภณติ…เป…. อกฺโกสติปิ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสสานํ…เป…. ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ…เป…. อกฺโกสติปิ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. ฯ

อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ ฐเปตฺวา อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ…เป…. อกฺโกสติปิ , อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป….ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ ฐเปตฺวา อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ…เป…. อกฺโกสติปิ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ถุลฺลจฺจยานํ…เป….ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ ฐเปตฺวา อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ…เป…. อกฺโกสติปิ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจเยน ทุกฺกฏสฺส…เป….ฯ

อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ…เป.… อกฺโกสติปิ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.…ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ…เป.… อกฺโกสติปิ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.…ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ…เป.… อกฺโกสติปิ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.…ฯ

อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา กายปฏิพทฺธํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ…เป.… อกฺโกสติปิ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.…ฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ กายปฏิพทฺธํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ…เป.… อกฺโกสติปิ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.…ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ กายปฏิพทฺธํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ…เป.… อกฺโกสติปิ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.…ฯ

๒๘๗. อนาปตฺติ อตฺถปุเรกฺขารสฺส, ธมฺมปุเรกฺขารสฺส, อนุสาสนิปุเรกฺขารสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วินีตวตฺถุอุทฺทานคาถา

โลหิตํ กกฺกสากิณฺณํ, ขรํ ทีฆญฺจ วาปิตํ;
กจฺจิ สํสีทติ มคฺโค, สทฺธา ทาเนน กมฺมุนาติฯ

วินีตวตฺถุ

๒๘๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี นวรตฺตํ กมฺพลํ ปารุตา โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ สารตฺโต ตํ อิตฺถึ เอตทโวจ – “โลหิตํ โข เต, ภคินี”ติฯ สา น ปฏิวิชานิฯ “อามายฺย, นวรตฺโต กมฺพโล”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ “ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข อหํ สงฺฆาทิเสสํ อาปตฺตึ อาปนฺโน”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี ขรกมฺพลํ ปารุตา โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ สารตฺโต ตํ อิตฺถึ เอตทโวจ – “กกฺกสโลมํ โข เต, ภคินี”ติฯ สา น ปฏิวิชานิฯ “อามายฺย, ขรกมฺพลโก”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี นวาวุตํ กมฺพลํ ปารุตา โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ สารตฺโต ตํ อิตฺถึ เอตทโวจ – “อากิณฺณโลมํ โข เต, ภคินี”ติฯ สา น ปฏิวิชานิฯ “อามายฺย, นวาวุโต กมฺพโล”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี ขรกมฺพลํ ปารุตา โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ สารตฺโต ตํ อิตฺถึ เอตทโวจ – “ขรโลมํ โข เต, ภคินี”ติฯ สา น ปฏิวิชานิฯ “อามายฺย, ขรกมฺพลโก”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี ปาวารํ [ทีฆปาวารํ (สฺยา.)] ปารุตา โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ สารตฺโต ตํ อิตฺถึ เอตทโวจ – “ทีฆโลมํ โข เต, ภคินี”ติฯ สา น ปฏิวิชานิฯ “อามายฺย, ปาวาโร” [ทีฆปาวาโร (สฺยา.)] ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๒๘๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี เขตฺตํ วปาเปตฺวา อาคจฺฉติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ สารตฺโต ตํ อิตฺถึ เอตทโวจ – “วาปิตํ โข เต, ภคินี”ติ? สา น ปฏิวิชานิฯ “อามายฺย, โน จ โข ปฏิวุตฺต”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปริพฺพาชิกํ ปฏิปเถ ปสฺสิตฺวา สารตฺโต ตํ ปริพฺพาชิกํ เอตทโวจ – “กจฺจิ, ภคินิ, มคฺโค สํสีทตี”ติ? สา น ปฏิวิชานิฯ “อาม ภิกฺขุ, ปฏิปชฺชิสฺสสี”ติ ฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สารตฺโต อญฺญตรํ อิตฺถึ เอตทโวจ – “สทฺธาสิ ตฺวํ, ภคินิฯ อปิจ, ยํ สามิกสฺส เทสิ ตํ นามฺหากํ เทสี”ติ ฯ “กึ, ภนฺเต”ติ? “เมถุนธมฺม”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สารตฺโต อญฺญตรํ อิตฺถึ เอตทโวจ – “สทฺธาสิ ตฺวํ, ภคินิฯ อปิจ, ยํ อคฺคทานํ ตํ นามฺหากํ เทสี”ติฯ “กึ, ภนฺเต, อคฺคทาน”นฺติ? “เมถุนธมฺม”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี กมฺมํ กโรติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ สารตฺโต ตํ อิตฺถึ เอตทโวจ – “ติฏฺฐ, ภคินิ, อหํ กริสฺสามีติ…เป.… นิสีท, ภคินิ, อหํ กริสฺสามีติ…เป.… นิปชฺช, ภคินิ, อหํ กริสฺสามี”ติฯ สา น ปฏิวิชานิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

ทุฏฺฐุลฺลวาจาสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. อตฺตกามปาริจริยสิกฺขาปทํ

๒๘๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี สาวตฺถิยํ กุลูปโก โหติ, พหุกานิ กุลานิ อุปสงฺกมติฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี มตปติกา อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน ตสฺสา อิตฺถิยา นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข สา อิตฺถี เยนายสฺมา อุทายี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายึ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ตํ อิตฺถึ อายสฺมา อุทายี ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข สา อิตฺถี อายสฺมตา อุทายินา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจ – “วเทยฺยาถ, ภนฺเต, เยน อตฺโถฯ ปฏิพลา มยํ อยฺยสฺส ทาตุํ ยทิทํ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาร”นฺติฯ

“น โข เต, ภคินิ, อมฺหากํ ทุลฺลภา ยทิทํ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาราฯ อปิจ, โย อมฺหากํ ทุลฺลโภ ตํ เทหี”ติฯ “กึ, ภนฺเต”ติ? “เมถุนธมฺม”นฺติฯ “อตฺโถ , ภนฺเต”ติ? “อตฺโถ, ภคินี”ติฯ “เอหิ, ภนฺเต”ติ, โอวรกํ ปวิสิตฺวา สาฏกํ นิกฺขิปิตฺวา มญฺจเก อุตฺตานา นิปชฺชิฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี เยน สา อิตฺถี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา – “โก อิมํ วสลํ ทุคฺคนฺธํ อามสิสฺสตี”ติ, นิฏฺฐุหิตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข สา อิตฺถี อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “อลชฺชิโน อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา ทุสฺสีลา มุสาวาทิโนฯ อิเม หิ นาม ธมฺมจาริโน สมจาริโน พฺรหฺมจาริโน สจฺจวาทิโน สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมา ปฏิชานิสฺสนฺติ! นตฺถิ อิเมสํ สามญฺญํ นตฺถิ อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, นฏฺฐํ อิเมสํ สามญฺญํ นฏฺฐํ อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, กุโต อิเมสํ สามญฺญํ กุโต อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, อปคตา อิเม สามญฺญา อปคตา อิเม พฺรหฺมญฺญาฯ กถญฺหิ นาม สมโณ อุทายี มํ สามํ เมถุนธมฺมํ ยาจิตฺวา, ‘โก อิมํ วสลํ ทุคฺคนฺธํ อามสิสฺสตี’ติ นิฏฺฐุหิตฺวา ปกฺกมิสฺสติ! กึ เม ปาปกํ กึ เม ทุคฺคนฺธํ, กสฺสาหํ เกน หายามี”ติ? อญฺญาปิ อิตฺถิโย อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “อลชฺชิโน อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา ทุสฺสีลา มุสาวาทิโน…เป.… กถญฺหิ นาม สมโณ อุทายี อิมิสฺสา สามํ เมถุนธมฺมํ ยาจิตฺวา, ‘โก อิมํ วสลํ ทุคฺคนฺธํ อามสิสฺสตี’ติ นิฏฺฐุหิตฺวา ปกฺกมิสฺสติ! กึ อิมิสฺสา ปาปกํ กึ อิมิสฺสา ทุคฺคนฺธํ, กสฺสายํ เกน หายตี”ติ? อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตาสํ อิตฺถีนํ อุชฺฌายนฺตีนํ ขิยฺยนฺตีนํ วิปาเจนฺตีนํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสิสฺสตี”ติ!

อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุทายึ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายึ ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสสี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสิสฺสสิ! นนุ มยา , โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน วิราคาย ธมฺโม เทสิโต โน สราคาย…เป.… กามปริฬาหานํ วูปสโม อกฺขาโต? เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๘๑. "โย ปน ภิกฺขุ โอติณฺโณ วิปริณเตน จิตฺเตน มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาเสยฺย – 'เอตทคฺคํ, ภคินิ, ปาริจริยานํ ยา มาทิสํ สีลวนฺตํ กลฺยาณธมฺมํ พฺรหฺมจาริํ เอเตน ธมฺเมน ปริจเรยฺยาติ เมถุนุปสํหิเตน', สงฺฆาทิเสโส"ติฯ

๒๘๒. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

โอติณฺโณ นาม สารตฺโต อเปกฺขวา ปฏิพทฺธจิตฺโตฯ

วิปริณตนฺติ รตฺตมฺปิ จิตฺตํ วิปริณตฺตํ, ทุฏฺฐมฺปิ จิตฺตํ วิปริณตํ, มูฬฺหมฺปิ จิตฺตํ วิปริณตํฯ อปิจ, รตฺตํ จิตฺตํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปตํ วิปริณตนฺติฯ

มาตุคาโม นาม มนุสฺสิตฺถี, น ยกฺขี, น เปตี, น ติรจฺฉานคตาฯ วิญฺญู ปฏิพลา สุภาสิตทุพฺภาสิตํ ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาชานิตุํฯ

มาตุคามสฺส สนฺติเกติ มาตุคามสฺส สามนฺตา, มาตุคามสฺส อวิทูเรฯ

อตฺตกามนฺติ อตฺตโน กามํ อตฺตโน เหตุํ อตฺตโน อธิปฺปายํ อตฺตโน ปาริจริยํฯ

เอตทคฺคนฺติ เอตํ อคฺคํ เอตํ เสฏฺฐํ เอตํ โมกฺขํ เอตํ อุตฺตมํ เอตํ ปวรํฯ

ยาติ ขตฺติยี [ขตฺติยา (สฺยา.)] วา พฺราหฺมณี วา เวสฺสี วา สุทฺที วาฯ

มาทิสนฺติ ขตฺติยํ วา พฺราหฺมณํ วา เวสฺสํ วา สุทฺทํ วาฯ

สีลวนฺตนฺติ ปาณาติปาตา ปฏิวิรตํ, อทินฺนาทานา ปฏิวิรตํ, มุสาวาทา ปฏิวิรตํฯ

พฺรหฺมจารินฺติ เมถุนธมฺมา ปฏิวิรตํฯ

กลฺยาณธมฺโม นาม เตน จ สีเลน เตน จ พฺรหฺมจริเยน กลฺยาณธมฺโม โหติฯ

เอเตน ธมฺเมนาติ เมถุนธมฺเมนฯ

ปริจเรยฺยาติ อภิรเมยฺยฯ

เมถุนุปสํหิเตนาติ เมถุนธมฺมปฺปฏิสํยุตฺเตนฯ

สงฺฆาทิเสโสติ…เป.… เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๒๙๓. อิตฺถี จ โหติ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส ฯ

อิตฺถี จ โหติ เวมติโก…เป.… ปณฺฑกสญฺญี… ปุริสสญฺญี… ติรจฺฉานคตสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ปณฺฑโก จ โหติ ปณฺฑกสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ปณฺฑกสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ปณฺฑโก จ โหติ เวมติโก…เป.… ปุริสสญฺญี… ติรจฺฉานคตสญฺญี… อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ปณฺฑกสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปุริโส จ โหติ…เป.… ติรจฺฉานคโต จ โหติ ติรจฺฉานคตสญฺญี…เป.… เวมติโก อิตฺถิสญฺญี… ปณฺฑกสญฺญี… ปุริสสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ติรจฺฉานคตสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ทฺเว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ ทฺวินฺนํ อิตฺถีนํ สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสสานํ…เป.… ฯ

อิตฺถี จ ปณฺฑโก จ อุภินฺนํ อิตฺถิสญฺญี สารตฺโต จฯ ภิกฺขุ จ นํ อุภินฺนํ สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป.… ฯ

๒๙๔. อนาปตฺติ "จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน อุปฏฺฐหา"ติ ภณติ, อุมฺมตฺตกสฺส อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วินีตวตฺถุอุทฺทานคาถา

กถํ วญฺฌา ลเภ ปุตฺตํ, ปิยา จ สุภคา สิยํ;
กึ ทชฺชํ เกนุปฏฺเฐยฺยํ, กถํ คจฺเฉยฺยํ สุคฺคตินฺติฯ

วินีตวตฺถุ

๒๙๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา วญฺฌา อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – "กถาหํ, ภนฺเต, วิชาเยยฺย"นฺติ? "เตน หิ, ภคินิ, อคฺคทานํ เทหี"ติฯ "กึ, ภนฺเต, อคฺคทาน"นฺติ? "เมถุนธมฺม"นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… "อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน สงฺฆาทิเสส"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา วิชายินี อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “กถาหํ, ภนฺเต, ปุตฺตํ ลเภยฺย”นฺติ? “เตน หิ, ภคินิ, อคฺคทานํ เทหี”ติฯ “กึ, ภนฺเต, อคฺคทาน”นฺติ? “เมถุนธมฺม”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ… เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “กถาหํ, ภนฺเต, สามิกสฺส ปิยา อสฺส”นฺติ? “เตน หิ, ภคินิ, อคฺคทานํ เทหี”ติฯ “กึ, ภนฺเต, อคฺคทาน”นฺติ? “เมถุนธมฺม”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ… เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “กถาหํ, ภนฺเต, สุภคา อสฺส”นฺติ? “เตน หิ , ภคินิ, อคฺคทานํ เทหี”ติฯ “กึ, ภนฺเต, อคฺคทาน”นฺติ? “เมถุนธมฺม”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “กฺยาหํ, ภนฺเต, อยฺยสฺส ทชฺชามี”ติ? “อคฺคทานํ, ภคินี”ติฯ “กึ, ภนฺเต, อคฺคทาน”นฺติ? “เมถุนธมฺม”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “เกนาหํ, ภนฺเต, อยฺยํ อุปฏฺเฐมี”ติ? “อคฺคทาเนน, ภคินี”ติฯ “กึ, ภนฺเต, อคฺคทาน”นฺติ? “เมถุนธมฺม”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “กถาหํ,

ภนฺเต, สุคตึ คจฺเฉยฺย”นฺติ? “เตน หิ, ภคินิ, อคฺคทานํ เทหี”ติฯ “กึ, ภนฺเต, อคฺคทาน”นฺติ? “เมถุนธมฺม”นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

อตฺตกามปาริจริยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. สญฺจริตฺตสิกฺขาปทํ

๒๙๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี สาวตฺถิยํ กุลูปโก โหติฯ พหุกานิ กุลานิ อุปสงฺกมติฯ ยตฺถ ปสฺสติ กุมารกํ วา อปชาปติกํ, กุมาริกํ วา อปติกํ, กุมารกสฺส มาตาปิตูนํ สนฺติเก กุมาริกาย วณฺณํ ภณติ – “อมุกสฺส กุลสฺส กุมาริกา อภิรูปา ทสฺสนียา ปาสาทิกา ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวินี ทกฺขา อนลสาฯ ฉนฺนา สา กุมาริกา อิมสฺส กุมารกสฺสา”ติฯ เต เอวํ วทนฺติ – “เอเต โข, ภนฺเต, อมฺเห น ชานนฺติ – ‘เก วา อิเม กสฺส วา’ติฯ สเจ, ภนฺเต, อยฺโย ทาเปยฺย อาเนยฺยาม มยํ ตํ กุมาริกํ อิมสฺส กุมารกสฺสา”ติฯ กุมาริกาย มาตาปิตูนํ สนฺติเก กุมารกสฺส วณฺณํ ภณติ – “อมุกสฺส กุลสฺส กุมารโก อภิรูโป ทสฺสนีโย ปาสาทิโก ปณฺฑิโต พฺยตฺโต เมธาวี ทกฺโข อนลโสฯ ฉนฺนายํ กุมาริกา ตสฺส กุมารกสฺสา”ติ [ฉนฺโน โส กุมารโก อิมิสฺสา กุมาริกายาติ (สฺยา.)]ฯ เต เอวํ วทนฺติ – “เอเต โข,

ภนฺเต, อมฺเห น ชานนฺติ – ‘เก วา อิเม กสฺส วา’ติ, กิสฺมึ วิย กุมาริกาย วตฺตุํฯ สเจ, ภนฺเต, อยฺโย ยาจาเปยฺย ทชฺเชยฺยาม มยํ อิมํ กุมาริกํ ตสฺส กุมารกสฺสา”ติฯ เอเตเนว อุปาเยน อาวาหานิปิ การาเปติ , วิวาหานิปิ การาเปติ, วาเรยฺยานิปิ การาเปติฯ

๒๙๗. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตริสฺสา ปุราณคณกิยา ธีตา อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ ติโรคามกา อาชีวกสาวกา อาคนฺตฺวา ตํ คณกึ เอตทโวจุํ – “เทหายฺเย, อิมํ กุมาริกํ อมฺหากํ กุมารกสฺสา”ติฯ สา เอวมาห – “อหํ ขฺวยฺโย [ขฺวยฺยา (สฺยา.), ขฺวายฺโย (ก.)] ตุมฺเห น ชานามิ – ‘เก วา อิเม กสฺส วา’ติฯ อยญฺจ เม เอกธีติกา, ติโรคาโม จ คนฺตพฺโพ, นาหํ ทสฺสามี”ติฯ มนุสฺสา เต อาชีวกสาวเก เอตทโวจุํ – “กิสฺส ตุมฺเห, อยฺโย , อาคตตฺถา”ติ? “อิธ มยํ, อยฺโย, อมุกํ นาม คณกึ ธีตรํ ยาจิมฺหา อมฺหากํ กุมารกสฺสฯ สา เอวมาห – ‘อหํ, ขฺวยฺโย ตุมฺเห น ชานามิ – เก วา อิเม กสฺส วา’ติฯ อยญฺจ เม เอกธีติกา, ติโรคาโม จ คนฺตพฺโพ, นาหํ ทสฺสามี”ติฯ “กิสฺส ตุมฺเห, อยฺโย, ตํ คณกึ ธีตรํ ยาจิตฺถ? นนุ อยฺโย อุทายี วตฺตพฺโพฯ อยฺโย อุทายี ทาเปสฺสตี”ติฯ

อถ โข เต อาชีวกสาวกา เยนายสฺมา อุทายี เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจุํ – “อิธ มยํ, ภนฺเต, อมุกํ นาม คณกึ ธีตรํ ยาจิมฺหา อมฺหากํ กุมารกสฺสฯ สา เอวมาห – ‘อหํ ขฺวยฺโย ตุมฺเห น ชานามิ – เก วา อิเม กสฺส วาติฯ อยญฺจ เม เอกธีติกา, ติโรคาโม จ คนฺตพฺโพ, นาหํ ทสฺสามี’ติฯ สาธุ, ภนฺเต, อยฺโย ตํ คณกึ ธีตรํ ทาเปตุ อมฺหากํ กุมารกสฺสา”ติฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี เยน สา คณกี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ คณกึ เอตทโวจ – “กิสฺสิเมสํ ธีตรํ น เทสี”ติ? “อหํ ขฺวยฺย, อิเม น ชานามิ – ‘เก วา อิเม กสฺส วา’ติฯ อยญฺจ เม เอกธีติกา, ติโรคาโม จ คนฺตพฺโพ, นาหํ ทสฺสามี”ติฯ “เทหิเมสํฯ อหํ อิเม ชานามี”ติฯ “สเจ, ภนฺเต, อยฺโย ชานาติ, ทสฺสามี”ติฯ อถ โข สา คณกี เตสํ อาชีวกสาวกานํ ธีตรํ อทาสิฯ อถ โข เต อาชีวกสาวกา ตํ กุมาริกํ เนตฺวา มาสํเยว สุณิสโภเคน ภุญฺชึสุฯ ตโต อปเรน ทาสิโภเคน ภุญฺชนฺติฯ

อถ โข สา กุมาริกา มาตุยา สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “อหมฺหิ ทุคฺคตา ทุกฺขิตา, น สุขํ ลภามิฯ มาสํเยว มํ สุณิสโภเคน ภุญฺชึสุฯ ตโต อปเรน ทาสิโภเคน ภุญฺชนฺติฯ อาคจฺฉตุ เม มาตา, มํ เนสฺสตู”ติฯ อถ โข สา คณกี เยน เต อาชีวกสาวกา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต อาชีวกสาวเก เอตทโวจ – “มายฺโย, อิมํ กุมาริกํ ทาสิโภเคน ภุญฺชิตฺถฯ สุณิสโภเคน อิมํ กุมาริกํ ภุญฺชถา”ติฯ เต เอวมาหํสุ – “นตฺถมฺหากํ ตยา สทฺธึ อาหารูปหาโร, สมเณน สทฺธึ อมฺหากํ อาหารูปหาโร ฯ คจฺฉ ตฺวํฯ น มยํ ตํ ชานามา”ติฯ อถ โข สา คณกี เตหิ อาชีวกสาวเกหิ อปสาทิตา ปุนเทว สาวตฺถึ ปจฺจาคญฺฉิฯ ทุติยมฺปิ โข สา กุมาริกา มาตุยา สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “อหมฺหิ ทุคฺคตา ทุกฺขิตา, น สุขํ ลภามิฯ มาสํเยว มํ สุณิสโภเคน ภุญฺชึสุฯ ตโต อปเรน ทาสิโภเคน ภุญฺชนฺติฯ อาคจฺฉตุ เม มาตา, มํ เนสฺสตู”ติฯ อถ โข สา คณกี เยนายสฺมา อุทายี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจ – “สา กิร, ภนฺเต, กุมาริกา ทุคฺคตา ทุกฺขิตา, น สุขํ ลภติฯ มาสํเยว นํ สุณิสโภเคน ภุญฺชึสุฯ ตโต อปเรน ทาสิโภเคน ภุญฺชนฺติฯ วเทยฺยาถ, ภนฺเต – ‘มายฺโย, อิมํ กุมาริกํ ทาสิโภเคน ภุญฺชิตฺถฯ สุณิสโภเคน อิมํ กุมาริกํ ภุญฺชถา’”ติฯ

อถ โข อายสฺมา อุทายี เยน เต อาชีวกสาวกา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต อาชีวกสาวเก เอตทโวจ – “มายฺโย, อิมํ กุมาริกํ ทาสิโภเคน ภุชฺชิตฺถฯ สุณิสโภเคน อิมํ กุมาริกํ ภุญฺชถา”ติฯ เต เอวมาหํสุ – “นตฺถมฺหากํ ตยา สทฺธึ อาหารูปหาโร, คณกิยา สทฺธึ อมฺหากํ อาหารูปหาโรฯ สมเณน ภวิตพฺพํ อพฺยาวเฏนฯ สมโณ อสฺส สุสมโณ, คจฺฉ ตฺวํ, น มยํ ตํ ชานามา”ติฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี เตหิ อาชีวกสาวเกหิ อปสาทิโต ปุนเทว สาวตฺถึ ปจฺจาคญฺฉิฯ ตติยมฺปิ โข สา กุมาริกา มาตุยา สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “อหมฺหิ ทุคฺคตา ทุกฺขิตา, น สุขํ ลภามิฯ มาสํเยว มํ สุณิสโภเคน ภุญฺชึสุฯ ตโต อปเรน ทาสิโภเคน ภุญฺชนฺติฯ อาคจฺฉตุ เม มาตา, มํ เนสฺสตู”ติฯ ทุติยมฺปิ โข สา คณกี เยนายสฺมา อุทายี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจ – “สา กิร, ภนฺเต, กุมาริกา ทุคฺคตา ทุกฺขิตา, น สุขํ ลภติฯ มาสํเยว นํ สุณิสโภเคน ภุญฺชึสุฯ ตโต อปเรน ทาสิโภเคน ภุญฺชนฺติฯ วเทยฺยาถ, ภนฺเต – ‘มายฺโย, อิมํ กุมาริกํ ทาสิโภเคน ภุญฺชิตฺถ, สุณิสโภเคน อิมํ กุมาริกํ ภุญฺชถา’”ติฯ “ปฐมํปาหํ เตหิ อาชีวกสาวเกหิ อปสาทิโตฯ คจฺฉ ตฺวํฯ นาหํ คมิสฺสามี”ติฯ

๒๙๘. อถ โข สา คณกี อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “เอวํ ทุคฺคโต โหตุ อยฺโย อุทายี, เอวํ ทุกฺขิโต โหตุ อยฺโย อุทายี, เอวํ มา สุขํ ลภตุ อยฺโย อุทายี, ยถา เม กุมาริกา ทุคฺคตา ทุกฺขิตา น สุขํ ลภติ ปาปิกาย สสฺสุยา ปาปเกน สสุเรน ปาปเกน สามิเกนา”ติฯ สาปิ โข กุมาริกา อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “เอวํ ทุคฺคโต โหตุ อยฺโย อุทายี, เอวํ ทุกฺขิโต โหตุ อยฺโย อุทายี, เอวํ มา สุขํ ลภตุ อยฺโย อุทายี, ยถาหํ ทุคฺคตา ทุกฺขิตา น สุขํ ลภามิ ปาปิกาย สสฺสุยา ปาปเกน สสุเรน ปาปเกน สามิเกนา”ติฯ อญฺญาปิ อิตฺถิโย อสนฺตุฏฺฐา สสฺสูหิ วา สสุเรหิ วา สามิเกหิ วา, ตา เอวํ โอยาจนฺติ – “เอวํ ทุคฺคโต โหตุ อยฺโย อุทายี, เอวํ ทุกฺขิโต โหตุ อยฺโย อุทายี, เอวํ มา สุขํ ลภตุ อยฺโย อุทายี, ยถา มยํ ทุคฺคตา ทุกฺขิตา น สุขํ ลภาม ปาปิกาหิ สสฺสูหิ ปาปเกหิ สสุเรหิ ปาปเกหิ สามิเกหี”ติฯ ยา ปน ตา อิตฺถิโย สนฺตุฏฺฐา สสฺสูหิ วา สสุเรหิ วา สามิเกหิ วา ตา เอวํ อายาจนฺติ – “เอวํ สุขิโต โหตุ อยฺโย อุทายี, เอวํ สชฺชิโต โหตุ อยฺโย อุทายี, เอวํ สุขเมโธ [สุขเมธิโต (สี. ก.)] โหตุ อยฺโย อุทายี, ยถา มยํ สุขิตา สชฺชิตา สุขเมธา ภทฺทิกาหิ สสฺสูหิ ภทฺทเกหิ สสุเรหิ ภทฺทเกหิ สามิเกหี”ติฯ

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เอกจฺจานํ อิตฺถีนํ โอยาจนฺตีนํ เอกจฺจานํ อิตฺถีนํ อายาจนฺตีนํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชิสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุทายึ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายึ ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชสี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๙๙. “โย ปน ภิกฺขุ สญฺจริตฺตํ สมาปชฺเชยฺย, อิตฺถิยา วา ปุริสมตึ ปุริสสฺส วา อิตฺถิมตึ, ชายตฺตเน วา ชารตฺตเน วา, สงฺฆาทิเสโส”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๐๐. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ธุตฺตา อุยฺยาเน ปริจาเรนฺตา อญฺญตริสฺสา เวสิยา สนฺติเก ทูตํ ปาเหสุํ – “อาคจฺฉตุ อุยฺยาเน, ปริจาเรสฺสามา”ติฯ สา เอวมาห – “อหํ ขฺวยฺโย ตุมฺเห น ชานามิ – ‘เก วา อิเม กสฺส วา’ติฯ อหญฺจมฺหิ พหุภณฺฑา พหุปริกฺขารา, พหินครญฺจ คนฺตพฺพํฯ นาหํ คมิสฺสามี”ติฯ อถ โข โส ทูโต เตสํ ธุตฺตานํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เอวํ วุตฺเต, อญฺญตโร ปุริโส เต ธุตฺเต เอตทโวจ – “กิสฺส ตุมฺเห อยฺโย เอตํ เวสิํ ยาจิตฺถ? นนุ อยฺโย อุทายี วตฺตพฺโพ! อยฺโย อุทายี อุยฺโยเชสฺสตี”ติฯ เอวํ วุตฺเต, อญฺญตโร อุปาสโก ตํ ปุริสํ เอตทโวจ – “มายฺโย เอวํ อวจฯ น กปฺปติ สมณานํ สกฺยปุตฺติยานํ เอวรูปํ กาตุํฯ นายฺโย อุทายี เอวํ กริสฺสตี”ติฯ เอวํ วุตฺเต, “กริสฺสติ น กริสฺสตี”ติ อพฺภุตมกํสุฯ อถ โข เต ธุตฺตา เยนายสฺมา อุทายี เตนุปสงฺกมิํสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายิํ เอตทโวจุํ – “อิธ มยํ, ภนฺเต, อุยฺยาเน ปริจาเรนฺตา อสุกาย นาม เวสิยา สนฺติเก ทูตํ ปหิณิมฺหา – ‘อาคจฺฉตุ อุยฺยาเน, ปริจาเรสฺสามา’ติฯ สา เอวมาห – ‘อหํ ขฺวยฺโย ตุมฺเห น ชานามิ – เก วา อิเม กสฺส วาติ, อหญฺจมฺหิ พหุภณฺฑา พหุปริกฺขารา, พหินครญฺจ คนฺตพฺพํฯ นาหํ คมิสฺสามี’ติฯ สาธุ, ภนฺเต, อยฺโย ตํ วสิํ อุยฺโยเชตู”ติฯ

อถ โข อายสฺมา อุทายี เยน สา เวสี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ เวสิํ เอตทโวจ – “กิสฺสิเมสํ น คจฺฉสี”ติ? “อหํ ขฺวยฺย อิเม น ชานามิ – ‘เก วา อิเม กสฺส วา’ติฯ อหญฺจมฺหิ พหุภณฺฑา พหุปริกฺขารา, พหินครญฺจ คนฺตพฺพํฯ นาหํ คมิสฺสามี”ติฯ “คจฺฉิเมสํฯ อหํ อิเม ชานามี”ติฯ “สเจ, ภนฺเต, อยฺโย ชานาติ อหํ คมิสฺสามี”ติฯ อถ โข เต ธุตฺตา ตํ เวสิํ อาทาย อุยฺยานํ อคมํสุฯ อถ โข โส อุปาสโก อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม อยฺโย อุทายี ตงฺขณิกํ สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชิสฺสตี”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส อุปาสกสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี ตงฺขณิกํ สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชิสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุทายิํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, ตงฺขณิกํ สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชสี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… “กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ตงฺขณิกํ สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชิสฺสสิ? เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๐๑. “โย ปน ภิกฺขุ สญฺจริตฺตํ สมาปชฺเชยฺย, อิตฺถิยา วา ปุริสมติํ ปุริสสฺส วา อิตฺถิมติํ, ชายตฺตเน วา ชารตฺตเน วา, อนฺตมโส ตงฺขณิกายปิ, สงฺฆาทิเสโส”ติฯ

๓๐๒. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขูติ**…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สญฺจริตฺตํ สมาปชฺเชยฺยาติ อิตฺถิยา วา ปหิโต ปุริสสฺส สนฺติเก คจฺฉติ, ปุริเสน วา ปหิโต อิตฺถิยา สนฺติเก คจฺฉติฯ

อิตฺถิยา วา ปุริสมตินฺติ ปุริสสฺส มติํ อิตฺถิยา อาโรเจติฯ

ปุริสสฺส วา อิตฺถิมตินฺติ อิตฺถิยา มติํ ปุริสสฺส อาโรเจติฯ

ชายตฺตเน วาติ ชายา ภวิสฺสสิฯ

ชารตฺตเน วาติ ชารี ภวิสฺสสิฯ

อนฺตมโส ตงฺขณิกายปีติ มุหุตฺติกา ภวิสฺสสิ ฯ

สงฺฆาทิเสโสติ...เป.... เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๓๐๓. ทส อิตฺถิโย – มาตุรกฺขิตา ปิตุรกฺขิตา มาตาปิตุรกฺขิตา ภาตุรกฺขิตา ภคินิรกฺขิตา ญาติรกฺขิตา โคตฺตรกฺขิตา ธมฺมรกฺขิตา สารกฺขา สปริทณฺฑาฯ

ทส ภริยาโย – ธนกฺกีตา ฉนฺทวาสินี โภควาสินี ปฏวาสินี โอทปตฺตกินี โอภฏจุมฺพฏา ทาสี จ ภริยา จ กมฺมการี จ ภริยา จ ธชาหฏา มุหุตฺติกาฯ

๓๐๔. มาตุรกฺขิตา นาม มาตา รกฺขติ โคเปติ อิสฺสริยํ กาเรติ วสํ วตฺเตติฯ

ปิตุรกฺขิตา นาม ปิตา รกฺขติ โคเปติ อิสฺสริยํ กาเรติ วสํ วตฺเตติฯ

มาตาปิตุรกฺขิตา นาม มาตาปิตโร รกฺขนฺติ โคเปนฺติ อิสฺสริยํ กาเรนฺติ วสํ วตฺเตนฺติฯ

ภาตุรกฺขิตา นาม ภาตา รกฺขติ โคเปติ อิสฺสริยํ กาเรติ วสํ วตฺเตติฯ

ภคินิรกฺขิตา นาม ภคินี รกฺขติ โคเปติ อิสฺสริยํ กาเรติ วสํ วตฺเตติฯ

ญาติรกฺขิตา นาม ญาตกา รกฺขนฺติ โคเปนฺติ อิสฺสริยํ กาเรนฺติ วสํ วตฺเตนฺติฯ

โคตฺตรกฺขิตา นาม สโคตฺตา รกฺขนฺติ โคเปนฺติ อิสฺสริยํ กาเรนฺติ วสํ วตฺเตนฺติฯ

ธมฺมรกฺขิตา นาม สหธมฺมิกา รกฺขนฺติ โคเปนฺติ อิสฺสริยํ กาเรนฺติ วสํ วตฺเตนฺติฯ

สารกฺขา นาม คพฺเภปิ ปริคฺคหิตา โหติ – มยฺหํ เอสาติฯ อนฺตมโส มาลาคุฬปริกฺขิตฺตาปิฯ

สปริทณฺฑา นาม เกหิจิ ทณฺโฑ ฐปิโต โหติ – โย อิตฺถนฺนามํ อิตฺถึ คจฺฉติ เอตฺตโก ทณฺโฑติฯ

ธนกฺกีตา นาม ธเนน กิณิตฺวา วาเสติฯ

ฉนฺทวาสินี นาม ปิโย ปิยํ วาเสติฯ

โภควาสินี นาม โภคํ ทตฺวา วาเสติฯ

ปฏวาสินี นาม ปฏํ ทตฺวา วาเสติฯ

โอทปตฺตกินี นาม อุทกปตฺตํ อามสิตฺวา วาเสติฯ

โอภฏจุมฺพฏา นาม จุมฺพฏํ โอโรเปตฺวา วาเสติฯ

ทาสี นาม ทาสี เจว โหติ ภริยา จฯ

กมฺมการี นาม กมฺมการี เจว โหติ ภริยา จฯ

ธชาหฏา นาม กรมรานีตา วุจฺจติฯ

มุหุตฺติกา นาม ตงฺขณิกา วุจฺจติฯ

๓๐๕. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ ปิตุรกฺขิตํ พฺรูหิ…เป.… มาตาปิตุรกฺขิตํ พฺรูหิ… ภาตุรกฺขิตํ พฺรูหิ… ภคินิรกฺขิตํ พฺรูหิ… ญาติรกฺขิตํ พฺรูหิ… โคตฺตรกฺขิตํ พฺรูหิ… ธมฺมรกฺขิตํ พฺรูหิ… สารกฺขํ พฺรูหิ… สปริทณฺฑํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

นิกฺเขปปทานิฯ

๓๐๖. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตญฺจ ปิตุรกฺขิตญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตญฺจ มาตาปิตุรอขตญฺจ…เป.…

มาตุรกฺขิตญฺจ ภาตุรกฺขิตญฺจ… มาตุรกฺขิตญฺจ ภคินิรกฺขิตญฺจ… มาตุรกฺขิตญฺจ ญาติรกฺขิตญฺจ… มาตุรกฺขิตญฺจ โคตฺตรกฺขิตญฺจ… มาตุรกฺขิตญฺจ ธมฺมรกฺขิตญฺจ… มาตุรกฺขิตญฺจ สารกฺขญฺจ… มาตุรกฺขิตญฺจ สปริทณฺฑญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ขณฺฑจกฺกํฯ

๓๐๗. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ ปิตุรกฺขิตญฺจ มาตาปิตุรกฺขิตญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ ปิตุรกฺขิตญฺจ ภาตุรกฺขิตญฺจ…เป.… ปิตุรกฺขิตญฺจ ภคินิรกฺขิตญฺจ… ปิตุรกฺขิตญฺจ ญาติรกฺขิตญฺจ… ปิตุรกฺขิตญฺจ โคตฺตรกฺขิตญฺจ… ปิตุรกฺขิตญฺจ ธมฺมรกฺขิตญฺจ… ปิตุรกฺขิตญฺจ สารกฺขญฺจ… ปิตุรกฺขิตญฺจ สปริทณฺฑญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ ปิตุรกฺขิตญฺจ มาตุรกฺขิตญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

พทฺธจกฺกํ มูลํ สํขิตฺตํฯ

๓๐๘. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ สปริทณฺฑญฺจ มาตุรกฺขิตญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ สปริทณฺฑญฺจ ปิตุรฺขตญฺจ…เป.…

สปริทณฺฑญฺจ มาตาปิตุรกฺขิตญฺจ… สปริทณฺฑญฺจ ภาตุรกฺขิตญฺจ… สปริทณฺฑญฺจ ภคินิรกฺขิตญฺจ… สปริทณฺฑญฺจ ญาติรกฺขิตญฺจ… สปริทณฺฑญฺจ โคตฺตรกฺขิตญฺจ… สปริทณฺฑญฺจ ธมฺมรกฺขิตญฺจ… สปริทณฺฑญฺจ สารกฺขญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

เอวํ ทุมูลกมฺปิ ติมูลกมฺปิ ยาว นวมูลกํ กาตพฺพํฯ

อิทํ ทสมูลกํ

๓๐๙. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตญฺจ ปิตุรกฺขิตญฺจ มาตาปิตุรกฺขิตญฺจ ภาตุรกฺขิตญฺจ ภคินิรกฺขิตญฺจ ญาติรกฺขิตญฺจ โคตฺตรกฺขิตญฺจ ธมฺมรกฺขิตญฺจ สารกฺขญฺจ สปริทณฺฑญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ธนกฺกีตาจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

๓๑๐. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ฉนฺทวาสินี…เป.… โภควาสินี… ปฏวาสินี… โอทปตฺตกินี… โอภฏจุมฺพฏา… ทาสี จ ภริยา จ… กมฺมการี จ ภริยา จ… ธชาหฏา… มุหุตฺติกา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ ปิตุรกฺขิตํ พฺรูหิ…เป.… มาตาปิตุรกฺขิตํ พฺรูหิ… ภาตุรกฺขิตํ พฺรูหิ… ภคินิรกฺขิตํ พฺรูหิ… ญาติรกฺขิตํ พฺรูหิ… โคตฺตรกฺขิตํ พฺรูหิ… ธมฺมรกฺขิตํ พฺรูหิ… สารกฺขํ พฺรูหิ… สปริทณฺฑํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา มุหุตฺติกา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

นิกฺเขปปทานิฯ

๓๑๑. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตญฺจ ปิตุรกฺขิตญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย มุหุตฺติกา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตญฺจ มาตาปิตุรกฺขิตญฺจ…เป.… มาตุรกฺขิตญฺจ สปริทณฺฑญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย มุหุตฺติกา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ขณฺฑจกฺกํฯ

๓๑๒. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ ปิตุรกฺขิตญฺจ มาตาปิตุรกฺขิตญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย มุหุตฺติกา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ ปิตุรกฺขิตญฺจ ภาตุรกฺขิตญฺจ…เป.… ปิตุรกฺขิตญฺจ สปริทณฺฑญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย มุหุตฺติกา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ ปิตุรกฺขิตญฺจ มาตุรกฺขิตญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย มุหุตฺติกา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

พทฺธจกฺกํ มูลํ สํขิตฺตํฯ

๓๑๓. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ สปริทณฺฑญฺจ มาตุรกฺขิตญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย มุหุตฺติกา’”ติ ฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ สปริทณฺฑญฺจ ปิตุรกฺขิตญฺจ…เป.… สปริทณฺฑญฺจ สารกฺขญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย มุหุตฺติกา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

ทุมูลกาทีนิปิ เอวเมว กาตพฺพานิฯ

อิทํ ทสมูลกํ

๓๑๔. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตญฺจ ปิตุรกฺขิตญฺจ มาตาปิตุรกฺขิตญฺจ ภาตุรกฺขิตญฺจ ภคินิรกฺขิตญฺจ ญาติรกฺขิตญฺจ โคตฺตรกฺขิตญฺจ ธมฺมรกฺขิตญฺจ สารกฺขญฺจ สปริทณฺฑญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย มุหุตฺติกา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

มุหุตฺติกาจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

๓๑๕. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ฉนฺทวาสินี…เป.… โภควาสินี… ปฏวาสินี… โอทปตฺตกินี… โอภฏจุมฺพฏา… ทาสี จ ภริยา จ… กมฺมการี จ ภริยา จ… ธชาหฏา… มุหุตฺติกา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

นิกฺเขปปทานิฯ

๓๑๖. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา จ ฉนฺทวาสินี จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา จ โภควาสินี จ…เป.… ธนกฺกีตา จ ปฏวาสินี จ… ธนกฺกีตา จ โอทปตฺตกินี จ… ธนกฺกีตา จ โอภฏจุมฺพฏา จ… ธนกฺกีตา จ ทาสี จ ภริยา จ… ธนกฺกีตา จ กมฺมการี จ ภริยา จ… ธนกฺกีตา จ ธชาหฏา จ… ธนกฺกีตา จ มุหุตฺติกา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ขณฺฑจกฺกํฯ

๓๑๗. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ฉนฺทวาสินี จ โภควาสินี จ…เป.… ฉนฺทวาสินี จ มุหุตฺติกา จ… ฉนฺทวาสินี จ ธนกฺกีตา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

พทฺธจกฺกํ มูลํ สํขิตฺตํฯ

๓๑๘. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา มุหุตฺติกา จ ธนกฺกีตา จ…เป.… มุหุตฺติกา จ ฉนฺทวาสินี จ…เป.… มุหุตฺติกา จ ธชาหฏา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

ทุมูลกาทีนิปิ เอวเมว กาตพฺพานิฯ

อิทํ ทสมูลกํ

๓๑๙. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา จ ฉนฺทวาสินี จ โภควาสินี จ ปฏวาสินี จ โอทปตฺตกินี จ โอภฏจุมฺพฏา จ ทาสี จ ภริยา จ กมฺมการี จ ภริยา จ ธชาหฏา จ มุหุตฺติกา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

มาตุรกฺขิตาจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ ปิตุรกฺขิตํ…เป.… มาตาปิตุรกฺขิตํ… ภาตุรกฺขิตํ… ภคินิรกฺขิตํ … ญาติรกฺขิตํ… โคตฺตรกฺขิตํ… ธมฺมรกฺขิตํ … สารกฺขํ… สปริทณฺฑํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ สปริทณฺฑํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ฉนฺทวาสินี…เป.… โภควาสินี, ปฏวาสินี, โอทปตฺตกินี, โอภฏจุมฺพฏา, ทาสี จ ภริยา จ, กมฺมการี จ ภริยา จ, ธชาหฏา, มุหุตฺติกา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

นิกฺเขปปทานิฯ

๓๒๐. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ สปริทณฺฑํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา จ ฉนฺทวาสินี จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ สปริทณฺฑํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา จ โภควาสินี จ…เป.… ธนกฺกีตา จ มุหุตฺติกา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ขณฺฑจกฺกํฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ สปริทณฺฑํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ฉนฺทวาสินี จ โภควาสินี จ…เป…. ฉนฺทวาสินี จ มุหุตฺติกา จ, ฉนฺทวาสินี จ ธนกฺกีตา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

พทฺธจกฺกํ มูลํ สํขิตฺตํฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ สปริทณฺฑํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา มุหุตฺติกา จ ธนกฺกีตา จ…เป…. มุหุตฺติกา จ ฉนฺทวาสินี จ, มุหุตฺติกา จ ธชาหฏา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

ทุมูลกมฺปิ ติมูลกมฺปิ ยาว นวมูลกํ เอวเมว กาตพฺพํฯ

อิทํ ทสมูลกํฯ

๓๒๑. ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ สปริทณฺฑํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา จ ฉนฺทวาสินี จ โภควาสินี จ ปฏวาสินี จ โอทปตฺตกินี จ โอภฏจุมฺพฏา จ ทาสี จ ภริยา จ กมฺมการี จ ภริยา จ ธชาหฏา จ มุหุตฺติกา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สปริทณฺฑาจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตํ พฺรูหิ – ‘โหหิ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตญฺจ ปิตุรกฺขิตญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย ธนกฺกีตา จ ฉนฺทวาสินี จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตญฺจ ปิตุรกฺขิตญฺจ มาตาปิตุรกฺขิตญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย ธนกฺกีตา จ ฉนฺทวาสินี จ โภควาสินี จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอวํ อุภโตวฑฺฒกํ กาตพฺพํฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ มาตุรกฺขิตญฺจ ปิตุรกฺขิตญฺจ มาตาปิตุรกฺขิตญฺจ ภาตุรกฺขิตญฺจ ภคินิรกฺขิตญฺจ ญาติรกฺขิตญฺจ โคตฺตรกฺขิตญฺจ ธมฺมรกฺขิตญฺจ สารกฺขญฺจ สปริทณฺฑญฺจ พฺรูหิ – ‘โหถ กิร อิตฺถนฺนามสฺส ภริยาโย ธนกฺกีตา จ ฉนฺทวาสินี จ โภควาสินี จ ปฏวาสินี จ โอทปตฺตกินี จ โอภฏจุ

มฺพฏา จ ทาสี จ ภริยา จ กมฺมการี จ ภริยา จ ธชาหฏา จ มุหุตฺติกา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อุภโตวฑฺฒกํ นิฏฺฐิตํฯ

ปุริสสฺส มาตา ภิกฺขุํ ปหิณติ…เป…. ปุริสสฺส ปิตา ภิกฺขุํ ปหิณติ…เป…. ปุริสสฺส มาตาปิตโร ภิกฺขุํ ปหิณนฺติ…เป…. ปุริสสฺส ภาตา ภิกฺขุํ ปหิณติ…เป…. ปุริสสฺส ภคินี ภิกฺขุํ ปหิณติ…เป…. ปุริสสฺส ญาตกา ภิกฺขุํ ปหิณนฺติ…เป…. ปุริสสฺส โคตฺตา ภิกฺขุํ ปหิณนฺติ…เป…. ปุริสสฺส สหธมฺมิกา ภิกฺขุํ ปหิณนฺติ…เป….ฯ

ปุริสสฺส เปยฺยาโล วิตฺถาเรตพฺโพฯ

อุภโตวฑฺฒกํ ยถา ปุริมนโย ตเถว วิตฺถาเรตพฺพํฯ

๓๒๒. มาตุรกฺขิตาย มาตา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหตุ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

มาตุรกฺขิตาย มาตา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหตุ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ฉนฺทวาสินี…เป…. โภควาสินี, ปฏวาสินี, โอทปตฺตกินี, โอภฏจุมฺพฏา, ทาสี จ ภริยา จ, กมฺมการี จ ภริยา จ, ธชาหฏา, มุหุตฺติกา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

นิกฺเขปปทานิฯ

๓๒๓. มาตุรกฺขิตาย มาตา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหตุ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา จ ฉนฺทวาสินี จ…เป…. ธนกฺกีตา จ โภควาสินี จ, ธนกฺกีตา จ มุหุตฺติกา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ขณฺฑจกฺกํฯ

๓๒๔. มาตุรกฺขิตาย มาตา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหตุ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ฉนฺทวาสินี จ โภควาสินี จ…เป…. ฉนฺทวาสินี จ มุหุตฺติกา จ, ฉนฺทวาสินี จ ธนกฺกีตา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

พทฺธจกฺกํ มูลํ สํขิตฺตํฯ

๓๒๕. มาตุรกฺขิตาย มาตา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหตุ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา มุหุตฺติกา จ ธนกฺกีตา จ...เป.... มุหุตฺติกา จ ฉนฺทวาสินี จ...เป.... มุหุตฺติกา จ ธชาหฏา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

ทุมูลกมฺปิ ติมูลกมฺปิ ยาว นวมูลกํ เอวเมว กาตพฺพํฯ

อิทํ ทสมูลกํ

๓๒๖. มาตุรกฺขิตาย มาตา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหตุ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา จ ฉนฺทวาสินี จ โภควาสินี จ ปฏวาสินี จ โอทปตฺตกินี จ โอภฏจุมฺพฏา จ ทาสี จ ภริยา จ กมฺมการี จ ภริยา จ ธชาหฏา จ มุหุตฺติกา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

มาตุจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

ปิตุรกฺขิตาย ปิตา ภิกฺขุํ ปหิณติ...เป.... มาตาปิตุรกฺขิตาย มาตาปิตโร ภิกฺขุํ ปหิณนฺติ... ภาตุรกฺขิตาย ภาตา ภิกฺขุํ ปหิณติ... ภคินิรกฺขิตาย ภคินี ภิกฺขุํ ปหิณติ... ญาติรกฺขิตาย ญาตกา ภิกฺขุํ ปหิณนฺติ... โคตฺตรกฺขิตาย โคตฺตา [สโคตฺตา (?)] ภิกฺขุํ ปหิณนฺติ... ธมฺมรกฺขิตาย สหธมฺมิกา ภิกฺขุํ ปหิณนฺติ... สารกฺขาย เยน ปริคฺคหิตา โหติ โส ภิกฺขุํ ปหิณติ... สปริทณฺฑาย เยน ทณฺโฑ ฐปิโต โหติ โส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหตุ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สปริทณฺฑาย เยน ทณฺโฑ ฐปิโต โหติ โส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหตุ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ฉนฺทวาสินี...เป.... โภควาสินี... ปฏวาสินี... โอทปตฺตกินี... โอภฏจุมฺพฏา... ทาสี จ ภริยา จ... กมฺมการี จ ภริยา จ... ธชาหฏา... มุหุตฺติกา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

นิกฺเขปปทานิฯ

๓๒๗. สปริทณฺฑาย เยน ทณฺโฑ ฐปิโต โหติ โส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหตุ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา จ ฉนฺทวาสินี จ...เป.... ธนกฺกีตา จ โภควาสินี จ... ธนกฺกีตา จ มุหุตฺติกา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ขณฺฑจกฺกํฯ

๓๒๘. สปริทณฺฑาย เยน ทณฺโฑ ฐปิโต โหติ โส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหตุ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ฉนฺทวาสินี จ โภควาสินี จ…เป.… ฉนฺทวาสินี จ มุหุตฺติกา จ… ฉนฺทวาสินี จ ธนกฺกีตา จา’” ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

พทฺธจกฺกํ มูลํ สํขิตฺตํฯ

๓๒๙. สปริทณฺฑาย เยน ทณฺโฑ, ฐปิโต โหติ โส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหตุ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา มุหุตฺติกา จ ธนกฺกีตา จ…เป.… มุหุตฺติกา จ ฉนฺทวาสินี จ…เป.… มุหุตฺติกา จ ธชาหฏา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

ทุมูลกมฺปิ ติมูลกมฺปิ ยาว นวมูลกํ เอวเมว กาตพฺพํฯ

อิทํ ทสมูลกํ

๓๓๐. สปริทณฺฑาย เยน ทณฺโฑ ฐปิโต โหติ โส ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหตุ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา จ ฉนฺทวาสินี จ โภควาสินี จ ปฏวาสินี จ โอทปตฺตกินี จ โอภฏจุมฺพฏา จ ทาสี จ ภริยา จ กมฺมการี จ ภริยา จ ธชาหฏา จ มุหุตฺติกา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทณฺฑฐปิตจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

มาตุรกฺขิตา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหมิ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

มาตุรกฺขิตา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหมิ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ฉนฺทวาสินี…เป.… โภควาสินี… ปฏวาสินี… โอทปตฺตกินี… โอภฏจุมฺพฏา… ทาสี จ ภริยา จ… กมฺมการี จ ภริยา จ… ธชาหฏา… มุหุตฺติกา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

นิกฺเขปปทานิฯ

๓๓๑. มาตุรกฺขิตา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหมิ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา จ ฉนฺทวาสินี จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

มาตุรกฺขิตา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหมิ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา จ โภควาสินี จ…เป.… ธนกฺกีตา จ ปฏวาสินี จ…เป.… ธนกฺกีตา จ มุหุตฺติกา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ขณฺฑจกฺกํฯ

๓๓๒. มาตุรกฺขิตา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหมิ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ฉนฺทวาสินี จ โภควาสินี จ…เป.… ฉนฺทวาสินี จ มุหุตฺติกา จ… ฉนฺทวาสินี จ ธนกฺกีตา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

พทฺธจกฺกํ มูลํ สํขิตฺตํฯ

มาตุรกฺขิตา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหมิ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา มุหุตฺติกา จ ธนกฺกีตา จ…เป.… มุหุตฺติกา จ ฉนฺทวาสินี จ…เป.… มุหุตฺติกา จ ธชาหฏา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

ทุมูลกาทีนิปิ เอวเมว กาตพฺพานิฯ

อิทํ ทสมูลกํ

๓๓๓. มาตุรกฺขิตา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหมิ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา จ ฉนฺทวาสินี จ โภควาสินี จ ปฏวาสินี จ โอทปตฺตกินี จ โอภฏจุมฺพฏา จ ทาสี จ ภริยา จ กมฺมการี จ ภริยา จ ธชาหฏา จ มุหุตฺติกา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อปรํ มาตุรกฺขิตาจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

ปิตุรกฺขิตา ภิกฺขุํ ปหิณติ…เป.… มาตาปิตุรกฺขิตา ภิกฺขุํ ปหิณติ… ภาตุรกฺขิตา ภิกฺขุํ ปหิณติ… ภคินิรกฺขิตา ภิกฺขุํ ปหิณติ… ญาติรกฺขิตา ภิกฺขุํ ปหิณติ… โคตฺตรกฺขิตา ภิกฺขุํ ปหิณติ… ธมฺมรกฺขิตา ภิกฺขุํ ปหิณติ… สารกฺขา ภิกฺขุํ ปหิณติ… สปริทณฺฑา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหมิ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สปริทณฺฑา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหมิ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ฉนฺทวาสินี…เป.… โภควาสินี… ปฏวาสินี… โอทปตฺตกินี… โอภฏจุมฺพฏา… ทาสี จ ภริยา จ… กมฺมการี จ ภริยา จ… ธชาหฏา… มุหุตฺติกา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

นิกฺเขปปทานิฯ

๓๓๔. สปริทณฺฑา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหมิ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา จ ฉนฺทวาสินี จ…เป.… ธนกฺกีตา จ มุหุตฺติกา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ขณฺฑจกฺกํฯ

๓๓๕. สปริทณฺฑา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหมิ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ฉนฺทวาสินี จ โภควาสินี จ…เป.… ฉนฺทวาสินี จ มุหุตฺติกา จ… ฉนฺทวาสินี จ ธนกฺกีตา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

พทฺธจกฺกํ มูลํ สํขิตฺตํฯ

๓๓๖. สปริทณฺฑา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหมิ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา มุหุตฺติกา จ ธนกฺกีตา จ…เป.… มุหุตฺติกา จ ฉนฺทวาสินี จ…เป.… มุหุตฺติกา จ ธชาหฏา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

ทุมูลกาทีนิปิ เอวเมว กาตพฺพานิฯ

อิทํ ทสมูลกํ

๓๓๗. สปริทณฺฑา ภิกฺขุํ ปหิณติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ พฺรูหิ – ‘โหมิ อิตฺถนฺนามสฺส ภริยา ธนกฺกีตา จ ฉนฺทวาสินี จ โภควาสินี จ ปฏวาสินี จ โอทปตฺตกินี จ โอภฏจุมฺพฏา จ ทาสี จ ภริยา จ กมฺมการี จ ภริยา จ ธชาหฏา จ มุหุตฺติกา จา’”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อปรํ สปริทณฺฑาจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

สพฺพํ จกฺกเปยฺยาลํ นิฏฺฐิตํฯ

๓๓๘. ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ น ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ปฏิคฺคณฺหาติ น วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ปฏิคฺคณฺหาติ น วีมํสติ น ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ น ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ น ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น ปฏิคฺคณฺหาติ น วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น ปฏิคฺคณฺหาติ น วีมํสติ น ปจฺจาหรติ, อนาปตฺติฯ

ปุริโส สมฺพหุเล ภิกฺขู อาณาเปติ – “คจฺฉถ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ อิตฺถึ วีมํสถา”ติฯ สพฺเพ ปฏิคฺคณฺหนฺติ สพฺเพ วีมํสนฺติ สพฺเพ ปจฺจาหรนฺติ, อาปตฺติ สพฺเพสํ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส สมฺพหุเล ภิกฺขู อาณาเปติ – “คจฺฉถ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ อิตฺถึ วีมํสถา”ติฯ สพฺเพ ปฏิคฺคณฺหนฺติ สพฺเพ วีมํสนฺติ เอกํ ปจฺจาหราเปนฺติ, อาปตฺติ สพฺเพสํ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส สมฺพหุเล ภิกฺขู อาณาเปติ – “คจฺฉถ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ อิตฺถึ วีมํสถา”ติฯ สพฺเพ ปฏิคฺคณฺหนฺติ, เอกํ วีมํสาเปตฺวา สพฺเพ ปจฺจาหรนฺติ, อาปตฺติ สพฺเพสํ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส สมฺพหุเล ภิกฺขู อาณาเปติ – “คจฺฉถ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ อิตฺถึ วีมํสถา”ติฯ สพฺเพ ปฏิคฺคณฺหนฺติ, เอกํ วีมํสาเปตฺวา เอกํ ปจฺจาหราเปนฺติ, อาปตฺติ สพฺเพสํ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ อิตฺถึ วีมํสา”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ อิตฺถึ วีมํสา”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ อนฺเตวาสึ ปจฺจาหราเปติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ อิตฺถึ วีมํสา”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ อนฺเตวาสึ วีมํสาเปตฺวา อตฺตนา ปจฺจาหรติ อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปุริโส ภิกฺขุํ อาณาเปติ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ อิตฺถิ วิมํสา”ติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ อนฺเตวาสึ วีมํสาเปติ อนฺเตวาสี วีมํสิตฺวา พหิทฺธา ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

๓๓๙. คจฺฉนฺโต สมฺปาเทติ, อาคจฺฉนฺโต วิสํวาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

คจฺฉนฺโต วิสํวาเทติ, อาคจฺฉนฺโต สมฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

คจฺฉนฺโต สมฺปาเทติ, อาคจฺฉนฺโต สมฺปาเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

คจฺฉนฺโต วิสํวาเทติ, อาคจฺฉนฺโต วิสํวาเทติ, อนาปตฺติฯ

๓๔๐. อนาปตฺติ สงฺฆสฺส วา เจติยสฺส วา คิลานสฺส วา กรณีเยน คจฺฉติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติ ฯ

วินีตวตฺถุอุทฺทานคาถา

สุตฺตา มตา จ นิกฺขนฺตา, อนิตฺถี อิตฺถิปณฺฑกา;

กลหํ กตฺวาน สมฺโมทิ, สญฺจริตฺตญฺจ ปณฺฑเกติฯ

วินีตวตฺถุ

๓๔๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อาณาเปสิ – [อาณาเปติ (สฺยา. ก.)] “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ อิตฺถึ วีมํสา”ติฯ โส คนฺตฺวา มนุสฺเส ปุจฺฉิ – “กหํ อิตฺถนฺนามา”ติ? “สุตฺตา, ภนฺเต”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – “ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข อหํ สงฺฆาทิเสสํ อาปตฺตึ อาปนฺโน”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อาณาเปสิ – “คจฺฉ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ อิตฺถึ วีมํสา”ติฯ โส คนฺตฺวา มนุสฺเส ปุจฺฉิ – “กหํ อิตฺถนฺนามา”ติ? “มตา, ภนฺเต”ติ…เป.… “นิกฺขนฺตา, ภนฺเต”ติ… “อนิตฺถี, ภนฺเต”ติ… “อิตฺถิปณฺฑกา, ภนฺเต”ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี สามิเกน สห ภณฺฑิตฺวา มาตุฆรํ อคมาสิฯ กุลูปโก ภิกฺขุ สมฺโมทนียํ อกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อลํวจนียา, ภิกฺขู”ติ? “นาลํวจนียา, ภควา”ติฯ “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นาลํวจนียายา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปณฺฑเก สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สงฺฆาทิเสสสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

สญฺจริตฺตสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. กุฏิการสิกฺขาปทํ

๓๔๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู สญฺญาจิกาโย กุฏิโย การาเปนฺติ อสฺสามิกาโย อตฺตุทฺเทสิกาโย อปฺปมาณิกาโยฯ ตาโย น นิฏฺฐานํ คจฺฉนฺติฯ เต ยาจนพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหรนฺติ – “ปุริสํ เทถ, ปุริสตฺถกรํ เทถ, โคณํ เทถ, สกฏํ เทถ, วาสึ เทถ, ปรสุํ เทถ, กุฐารึ เทถ, กุทาลํ เทถ, นิขาทนํ เทถ, วลฺลึ เทถ, เวฬุํ เทถ, มุญฺชํ เทถ, ปพฺพชํ เทถ, ติณํ เทถ, มตฺติกํ เทถา”ติฯ มนุสฺสา อุปทฺทุตา ยาจนาย อุปทฺทุตา วิญฺญตฺติยา ภิกฺขู ทิสฺวา อุพฺพิชฺชนฺติปิ อุตฺตสนฺติปิ ปลายนฺติปิ อญฺญเนปิ คจฺฉนฺติ อญฺญเนปิ มุขํ กโรนฺติ ทฺวารมฺปิ ถเกนฺติ, คาวิมฺปิ ทิสฺวา ปลายนฺติ ภิกฺขู ติ มญฺญมานาฯ

อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป ราชคเห วสฺสํวุฏฺโฐ เยน อาฬวี เตน ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน เยน อาฬวี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ อายสฺมา มหากสฺสโป อาฬวิยํ วิหรติ อคฺคาฬเว เจติเยฯ อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย อาฬวึ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ มนุสฺสา อายสฺมนฺตํ มหากสฺสปํ ปสฺสิตฺวา อุพฺพิชฺชนฺติปิ อุตฺตสนฺติปิ ปลายนฺติปิ อญฺญเนปิ คจฺฉนฺติ อญฺญเนปิ มุขํ กโรนฺติ ทฺวารมฺปิ ถเกนฺติฯ อถ โข

อายสฺมา มหากสฺสโป อาฬวิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฺปฏิกฺกนฺโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "ปุพฺพายํ, อาวุโส, อาฬวี สุภิกฺขา อโหสิ สุลภปิณฺฑา สุกรา อุญฺเฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํ; เอตรหิ ปนายํ อาฬวี ทุพฺภิกฺขา ทุลฺลภปิณฺฑา, น สุกรา อุญฺเฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ โก นุ โข, อาวุโส, เหตุ โก ปจฺจโย, เยนายํ อาฬวี ทุพฺภิกฺขา ทุลฺลภปิณฺฑา, น สุกรา อุญฺเฉน ปคฺคเหน ยาเปตุ"นฺติ? อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต มหากสฺสปสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

๓๔๓. อถ โข ภควา ราชคเห ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน อาฬวี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน อาฬวี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา อาฬวิยํ วิหรติ อคฺคาฬเว เจติเยฯ อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา มหากสฺสโป ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อาฬวเก ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – "สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, สญฺญาจิกาโย กุฏิโย การาเปถ อสฺสามิกาโย อตฺตุทฺเทสิกาโย อปฺปมาณิกาโย ฯ ตาโย น นิฏฺฐานํ คจฺฉนฺติฯ เต ตุมฺเห ยาจนพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหรถ – 'ปุริสํ เทถ ปุริสตฺถกรํ เทถ…เป.… ติณํ เทถ มตฺติกํ เทถา'ติฯ มนุสฺสา อุปทฺทุตา ยาจนาย อุปทฺทุตา วิญฺญตฺติยา ภิกฺขู ทิสฺวา อุพฺพิชฺชนฺติปิ อุตฺตสนฺติปิ ปลายนฺติปิ อญฺเญนปิ คจฺฉนฺติ อญฺเญนปิ มุขํ กโรนฺติ ทฺวารมฺปิ ถเกนฺติ, คาวิมฺปิ ทิสฺวา ปลายนฺติ ภิกฺขูติ มญฺญมานา"ติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… "กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, สํยาจิกาโย กุฏิโย การาเปสฺสถ อสฺสามิกาโย อตฺตุทฺเทสิกาโย อปฺปมาณิกาโย! ตาโย น นิฏฺฐานํ คจฺฉนฺติฯ เต ตุมฺเห ยาจนพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหริสฺสถ – 'ปุริสํ เทถ ปุริสตฺถกรํ เทถ…เป.… ติณํ เทถ มตฺติกํ เทถา'ติ! เนตํ โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.…" วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๓๔๔. "ภูตปุพฺพํ , ภิกฺขเว, ทฺเว ภาตโร อิสโย คงฺคํ นทึ อุปนิสฺสาย วิหรึสุฯ อถ โข, ภิกฺขเว, มณิกณฺโฐ นาคราชา คงฺคํ นทึ อุตฺตริตฺวา เยน กนิฏฺโฐ อิสิ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา กนิฏฺฐํ อิสึ สตฺตกฺขตฺตุํ โภเคหิ ปริกฺขิปิตฺวา อุปริมุทฺธนิ มหนฺตํ ผณํ กริตฺวา อฏฺฐาสิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, กนิฏฺโฐ อิสิ ตสฺส นาคสฺส ภยา กิโส อโหสิ ลูโข ทุพฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโตฯ อทฺทส โข, ภิกฺขเว, เชฏฺโฐ อิสิ กนิฏฺฐํ อิสึ กิสํ ลูขํ ทุพฺพณฺณํ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตํ ธมนิสนฺถตคตฺตํฯ ทิสฺวาน กนิฏฺฐํ อิสึ เอตทโวจ – "กิสฺส ตฺวํ, โภ, กิโส ลูโข ทุพฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโต"ติ? "อิธ, โภ, มณิกณฺโฐ นาคราชา คงฺคํ นทึ อุตฺตริตฺวา เยนาหํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ สตฺตกฺขตฺตุํ โภเคหิ ปริกฺขิปิตฺวา อุปริมุทฺธนิ มหนฺตํ ผณํ กริตฺวา อฏฺฐาสิฯ ตสฺสาหํ, โภ, นาคสฺส ภยา [ภยามฺหิ (สี.)] กิโส ลูโข ทุพฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโต"ติฯ "อิจฺฉสิ ปน ตฺวํ, โภ, ตสฺส นาคสฺส อนาคมน"นฺติ? "อิจฺฉามหํ, โภ, ตสฺส นาคสฺส อนาคมน"นฺติฯ "อปิ ปน ตฺวํ, โภ, ตสฺส นาคสฺส กิญฺจิ ปสฺสสี"ติ? "ปสฺสามหํ, โภ, มณิมสฺส [มณิสฺส (สี. ก.)] กณฺเฐ ปิลนฺธน"นฺติฯ "เตน หิ ตฺวํ, โภ, ตํ นาคํ มณึ ยาจ – 'มณึ เม, โภ, เทหิ; มณินา เม อตฺโถ'"ติฯ

อถ โข, ภิกฺขเว, มณิกณฺโฐ นาคราชา คงฺคํ นทึ อุตฺตริตฺวา เยน กนิฏฺโฐ อิสิ เตนุปสงฺกมิ ; อุปสงฺกมิตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิตํ โข, ภิกฺขเว, มณิกณฺฐํ นาคราชานํ กนิฏฺโฐ อิสิ เอตทโวจ – "มณึ เม, โภ, เทหิ; มณินา เม อตฺโถ"ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, มณิกณฺโฐ นาคราชา – 'ภิกฺขุ มณึ ยาจติ, ภิกฺขุสฺส มณินา อตฺโถ'ติ

ขิปฺปญฺเญว อคมาสิฯ ทุติยมฺปิ โข, ภิกฺขเว, มณิกณฺโฐ นาคราชา คงฺคํ นทึ อุตฺตริตฺวา เยน กนิฏฺโฐ อิสิ เตนุปสงฺกมิฯ อทฺทส โข, ภิกฺขเว, กนิฏฺโฐ อิสิ มณิกณฺฐํ นาคราชานํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน มณิกณฺฐํ นาคราชานํ เอตทโวจ – “มณึ เม, โภ, เทหิ; มณินา เม อตฺโถ”ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, มณิกณฺโฐ นาคราชา – “ภิกฺขุ มณึ ยาจติ, ภิกฺขุสฺส มณินา อตฺโถ”ติ ตโตว ปฏินิวตฺติฯ ตติยมฺปิ โข, ภิกฺขเว, มณิกณฺโฐ นาคราชา คงฺคํ นทึ อุตฺตรติฯ อทฺทส โข, ภิกฺขเว, กนิฏฺโฐ อิสิ มณิกณฺฐํ นาคราชานํ คงฺคํ นทึ อุตฺตรนฺตํฯ ทิสฺวาน มณิกณฺฐํ นาคราชานํ เอตทโวจ – “มณึ เม, โภ, เทหิ; มณินา เม อตฺโถ”ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, มณิกณฺโฐ นาคราชา กนิฏฺฐํ อิสึ คาถาหิ อชฺฌภาสิ –

[ชา. ๑.๓.๗ มณิกณฺฐชาตเกปิ] “มมนฺนปานํ วิปุลํ อุฬารํ,
อุปฺปชฺชตีมสฺส มณิสฺส เหตุ;
ตํ เต น ทสฺสํ อติยาจโกสิ;
น จาปิ เต อสฺสมมาคมิสฺสํฯ

[ชา. ๑.๓.๘ มณิกณฺฐชาตเกปิ] “สุสู ยถา สกฺขรโธตปาณี;
ตาเสสิ มํ เสลมายาจมาโน;
ตํ เต น ทสฺสํ อติยาจโกสิ;
น จาปิ เต อสฺสมมาคมิสฺส”นฺติฯ

อถ โข, ภิกฺขเว, มณิกณฺโฐ นาคราชา – “ภิกฺขุ มณึ ยาจติ, ภิกฺขุสฺส มณินา อตฺโถ”ติ ปกฺกามิฯ ตถา ปกฺกนฺโตว [ตทาปกฺกนฺโตว (ก.)] อโหสิ, น ปุน ปจฺจาคญฺฉิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, กนิฏฺโฐ อิสิ ตสฺส นาคสฺส ทสฺสนียสฺส อทสฺสเนน ภิยฺโยโสมตฺตาย กิโส อโหสิ ลูโข ทุพฺพณฺโณ, อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโตฯ อทฺทส โข, ภิกฺขเว, เชฏฺโฐ อิสิ กนิฏฺฐํ อิสึ ภิยฺโยโสมตฺตาย กิสํ ลูขํ ทุพฺพณฺณํ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตํ ธมนิสนฺถตคตฺตํฯ ทิสฺวาน กนิฏฺฐํ อิสึ เอตทโวจ – “กิสฺส ตฺวํ, โภ, ภิยฺโยโสมตฺตาย กิโส ลูโข ทุพฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโต”ติ? “ตสฺสาหํ, โภ, นาคสฺส ทสฺสนียสฺส อทสฺสเนน ภิยฺโยโสมตฺตาย กิโส ลูโข ทุพฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโต”ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, เชฏฺโฐ อิสิ กนิฏฺฐํ อิสึ คาถาย อชฺฌภาสิ –

[ชา. ๑.๓.๙ มณิกณฺฐชาตเกปิ] “น ตํ ยาเจ ยสฺส ปิยํ ชิคีเส,
วิเทสฺโส [เทสฺโส (สี.), เทสฺโส จ (สฺยา.)] โหติ อติยาจนาย;
นาโค มณึ ยาจิโต พฺราหฺมเณน;
อทสฺสนญฺเญว ตทชฺฌคมา”ติฯ

เตสญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ติรจฺฉานคตานํ ปาณานํ อมนาปา ภวิสฺสติ ยาจนา อมนาปา วิญฺญตฺติฯ กิมงฺคํ [กิมงฺค (สี.)] ปน มนุสฺสภูตานํ!

๓๔๕. “ภูตปุพฺพํ, ภิกฺขเว, อญฺญตโร ภิกฺขุ หิมวนฺตปสฺเส วิหรติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑฯ ตสฺส โข, ภิกฺขเว, วนสณฺฑสฺส อวิทูเร มหนฺตํ นินฺนํ ปลฺลลํฯ อถ โข,

วาสาย อุปคจฺฉติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, โส ภิกฺขุ ตสฺส สกุณสงฺฆสฺส สทฺเทน อุพฺพาฬฺโห เยนาหํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อหํ, ภิกฺขเว, ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘กจฺจิ, ภิกฺขุ, ขมนียํ กจฺจิ ยาปนียํ กจฺจิสิ อปฺปกิลมเถน อทฺธานํ อาคโต? กุโต จ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาคจฺฉสี’ติ? ‘ขมนียํ, ภควา, ยาปนียํ, ภควาฯ อปฺปกิลมเถน จาหํ, ภนฺเต, อทฺธานํ อาคโตฯ อตฺถิ, ภนฺเต, หิมวนฺตปสฺเส มหาวนสณฺโฑฯ ตสฺส โข ปน, ภนฺเต, วนสณฺฑสฺส อวิทูเร มหนฺตํ นินฺนํ ปลฺลลํฯ อถ โข, ภนฺเต, มหาสกุณสงฺโฆ ตสฺมึ ปลฺลเล ทิวสํ โคจรํ จริตฺวา สายํ ตํ วนสณฺฑํ วาสาย อุปคจฺฉติฯ ตโต อหํ, ภควา, อาคจฺฉามิ – ตสฺส สกุณสงฺฆสฺส สทฺเทน อุพฺพาฬฺโห’ติฯ ‘อิจฺฉสิ ปน ตฺวํ, ภิกฺขุ, ตสฺส สกุณสงฺฆสฺส อนาคมน’นฺติ ? ‘อิจฺฉามหํ, ภควา, ตสฺส สกุณสงฺฆสฺส อนาคมน’นฺติฯ ‘เตน หิ ตฺวํ, ภิกฺขุ, ตตฺถ คนฺตฺวา ตํ วนสณฺฑํ อชฺโฌคาเหตฺวา รตฺติยา ปฐมํ ยามํ ติกฺขตฺตุํ สทฺทมนุสฺสาเวหิ – สุณนฺตุ เม, โภนฺโต สกุณา, ยาวติกา อิมสฺมึ วนสณฺเฑ วาสํ อุปคตา, ปตฺเตน เม อตฺโถฯ เอเกกํ เม, โภนฺโต, ปตฺตํ ททนฺตู’ติฯ รตฺติยา มชฺฌิมํ ยามํ… รตฺติยา ปจฺฉิมํ ยามํ ติกฺขตฺตุํ สทฺทมนุสฺสาเวหิ – ‘สุณนฺตุ เม, โภนฺโต สกุณา, ยาวติกา อิมสฺมึ วนสณฺเฑ วาสํ อุปคตา, ปตฺเตน เม อตฺโถฯ เอเกกํ เม, โภนฺโต, ปตฺตํ ททนฺตู’ติฯ

“อถ โข, ภิกฺขเว, โส ภิกฺขุ ตตฺถ คนฺตฺวา ตํ วนสณฺฑํ อชฺโฌคาเหตฺวา รตฺติยา ปฐมํ ยามํ ติกฺขตฺตุํ สทฺทมนุสฺสาเวสิ – ‘สุณนฺตุ เม, โภนฺโต สกุณา, ยาวติกา อิมสฺมึ วนสณฺเฑ วาสํ อุปคตา, ปตฺเตน เม อตฺโถฯ เอเกกํ เม, โภนฺโต, ปตฺตํ ททนฺตู’ติฯ รตฺติยา มชฺฌิมํ ยามํ… รตฺติยา ปจฺฉิมํ ยามํ ติกฺขตฺตุํ สทฺทมนุสฺสาเวสิ – ‘สุณนฺตุ เม, โภนฺโต สกุณา, ยาวติกา อิมสฺมึ วนสณฺเฑ วาสํ อุปคตา, ปตฺเตน เม อตฺโถฯ เอเกกํ เม, โภนฺโต, ปตฺตํ ททนฺตู’ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, โส สกุณสงฺโฆ – ‘ภิกฺขุ ปตฺตํ ยาจติ ภิกฺขุสฺส ปตฺเตน อตฺโถ’ติ ตมฺหา วนสณฺฑา ปกฺกามิฯ ตถา ปกฺกนฺโตว อโหสิ น ปุน ปจฺจาคญฺฉิฯ เตสญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ติรจฺฉานคตานํ ปาณานํ อมนาปา ภวิสฺสติ ยาจนา อมนาปา วิญฺญตฺติฯ กิมงฺคํ ปน มนุสฺสภูตานํ”!

๓๔๖. “ภูตปุพฺพํ, ภิกฺขเว, รฏฺฐปาลสฺส กุลปุตฺตสฺส ปิตา รฏฺฐปาลํ กุลปุตฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ –

‘อปาหํ เต น ชานามิ, รฏฺฐปาล พหู ชนา;
[ชา. ๑.๗.๕๔] เต มํ สงฺคมฺม ยาจนฺติ, กสฺมา มํ ตฺวํ น ยาจสี’ติฯ

[ชา. ๑.๗.๕๕] ‘ยาจโก อปฺปิโย โหติ, ยาจํ อททมปฺปิโย;
ตสฺมาหํ ตํ น ยาจามิ, มา เม วิเทสฺสนา อหู’ติฯ

“โส หิ นาม, ภิกฺขเว, รฏฺฐปาโล กุลปุตฺโต สกํ ปิตรํ เอวํ วกฺขติฯ กิมงฺคํ ปน ชโน ชนํ!

๓๔๗. “คิหีนํ, ภิกฺขเว, ทุสฺสํหรานิ โภคานิ สมฺภตานิปิ ทุรกฺขิยานิ ฯ ตตฺถ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, เอวํ ทุสฺสํหเรสุ โภเคสุ สมฺภเตสุปิ ทุรกฺขิเยสุ ยาจนพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหริสฺสถ – ‘ปุริสํ เทถ, ปุริสตฺถกรํ

เทถ, โคณํ เทถ, สกฏํ เทถ, วาสึ เทถ, ปรสุํ เทถ, กุฐาริํ เทถ, กุทาลํ เทถ, นิขาทนํ เทถ, วลฺลึ เทถ, เวฬุํ เทถ, มุญฺชํ เทถ , ปพฺพชํ เทถ, ติณํ เทถ, มตฺติกํ เทถา''ติ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๔๘. "สญฺญาจิกาย ปน ภิกฺขุนา กุฏึ การยมาเนน อสฺสามิกํ อตฺตุทฺเทสํ ปมาณิกา กาเรตพฺพาฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส ทฺวาทส วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ สตฺตนฺตราฯ ภิกฺขู อภิเนตพฺพา วตฺถุเทสนายฯ เตหิ ภิกฺขูหิ วตฺถุ เทเสตพฺพํ – อนารมฺภํ [อนารพฺภํ (ก.)] **สปริกฺกมนํฯ สารมฺเภ** [สารพฺเภ (ก.)] **เจ ภิกฺขุ วตฺถุสฺมึ อปริกฺกมเน สญฺญาจิกาย กุฏึ กาเรยฺย, ภิกฺขู วา อนภิเนยฺย วตฺถุเทสนาย, ปมาณํ วา อติกฺกาเมยฺย, สงฺฆาทิเสโส"**ติฯ

๓๔๙. สญฺญาจิกา นาม สยํ ยาจิตฺวา ปุริสมฺปิ ปุริสตฺถกรมฺปิ โคณมฺปิ สกฏมฺปิ วาสิมฺปิ ปรสุมฺปิ กุฐาริมฺปิ กุทาลมฺปิ นิขาทนมฺปิ วลฺลิมฺปิ เวฬุมฺปิ มุญฺชมฺปิ ปพฺพชมฺปิ ติณมฺปิ มตฺติกมฺปิฯ

กุฏิ นาม อุลฺลิตฺตา วา โหติ อวลิตฺตา วา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตา วาฯ

การยมาเนนาติ กโรนฺโต วา การาเปนฺโต วาฯ

อสฺสามิกนฺติ น อญฺโญ โกจิ สามิโก โหติ, อิตฺถี วา ปุริโส วา คหฏฺโฐ วา ปพฺพชิโต วาฯ

อตฺตุทฺเทสนฺติ อตฺตโน อตฺถายฯ

ปมาณิกา กาเรตพฺพาฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส ทฺวาทส วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยาติ พาหิริเมน มาเนนฯ

ติริยํ สตฺตนฺตราติ อพฺภนฺตริเมน มาเนนฯ

ภิกฺขู อภิเนตพฺพา วตฺถุเทสนายาติ เตน กุฏิการเกน ภิกฺขุนา กุฏิวตฺถุํ โสเธตฺวา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – "อหํ, ภนฺเต, สญฺญาจิกาย กุฏึ กตฺตุกาโม อสฺสามิกํ อตฺตุทฺเทสํฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ กุฏิวตฺถุโอโลกนํ ยาจามี''ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ สเจ สพฺโพ สงฺโฆ อุสฺสหติ กุฏิวตฺถุํ โอโลเกตุํ, สพฺเพน สงฺเฆน โอโลเกตพฺพํฯ โน เจ สพฺโพ สงฺโฆ อุสฺสหติ กุฏิวตฺถุํ โอโลเกตุํ, เย ตตฺถ โหนฺติ ภิกฺขู พฺยตฺตา ปฏิพลา สารมฺภํ อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ อปริกฺกมนํ ชานิตุํ เต ยาจิตฺวา สมฺมนฺนิตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๓๕๐. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สญฺญาจิกาย กุฏึ กตฺตุกาโม อสฺสามิกํ อตฺตุทฺเทสํฯ โส สงฺฆํ กุฏิวตฺถุโอโลกนํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามญฺจ อิตฺถนฺนามญฺจ ภิกฺขู สมฺมนฺเนยฺย อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน กุฏิวตฺถุํ โอโลเกตุํฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สญฺญาจิกาย กุฏึ กตฺตุกาโม อสฺสามิกํ อตฺตุทฺเทสํฯ โส สงฺฆํ กุฏิวตฺถุโอโลกนํ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามญฺจ อิตฺถนฺนามญฺจ ภิกฺขู สมฺมนฺนติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน กุฏิวตฺถุํ โอโลเกตุํฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส จ อิตฺถนฺนามสฺส จ ภิกฺขูนํ สมฺมุติ [สมฺมติ (สฺยา.)] อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน กุฏิวตฺถุํ โอโลเกตุํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมตา สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม จ อิตฺถนฺนาโม จ ภิกฺขู อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน กุฏิวตฺถุํ โอโลเกตุํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๓๕๑. เตหิ สมฺมเตหิ ภิกฺขูหิ ตตฺถ คนฺตฺวา กุฏิวตฺถุ โอโลเกตพฺพํ, สารมฺภํ อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ อปริกฺกมนํ ชานิตพฺพํฯ สเจ สารมฺภํ โหติ อปริกฺกมนํ, ‘มา อิธ กรี’ติ วตฺตพฺโพฯ สเจ อนารมฺภํ โหติ สปริกฺกมนํ, สงฺฆสฺส อาโรเจตพฺพํ – ‘อนารมฺภํ สปริกฺกมน’นฺติฯ เตน กุฏิการเกน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “อหํ, ภนฺเต, สญฺญาจิกาย กุฏึ กตฺตุกาโม อสฺสามิกํ อตฺตุทฺเทสํ ฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ กุฏิวตฺถุเทสนํ ยาจามี”ติ ฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๓๕๒. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สญฺญาจิกาย กุฏึ กตฺตุกาโม อสฺสามิกํ อตฺตุทฺเทสํฯ โส สงฺฆํ กุฏิวตฺถุเทสนํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน กุฏิวตฺถุํ เทเสยฺย ฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สญฺญาจิกาย กุฏึ กตฺตุกาโม อสฺสามิกํ อตฺตุทฺเทสํฯ โส สงฺฆํ กุฏิวตฺถุเทสนํ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน กุฏิวตฺถุํ เทเสติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน กุฏิวตฺถุสฺส เทสนา, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“เทสิตํ สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน กุฏิวตฺถุฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๓๕๓. **สารมฺภํ** นาม กิปิลฺลิกานํ วา อาสโย โหติ, อุปจิกานํ วา อาสโย โหติ, อุนฺทูรานํ วา อาสโย โหติ, อหีนํ วา อาสโย โหติ, วิจฺฉิกานํ วา อาสโย โหติ, สตปทีนํ วา อาสโย โหติ, หตฺถีนํ วา อาสโย โหติ, อสฺสานํ วา อาสโย โหติ, สีหานํ วา อาสโย โหติ, พฺยคฺฆานํ วา อาสโย โหติ, ทีปีนํ วา อาสโย โหติ, อจฺฉานํ วา อาสโย โหติ, ตรจฺฉานํ วา อาสโย โหติ, เยสํ เกสญฺจิ ติรจฺฉานคตานํ ปาณานํ อาสโย โหติ, ปุพฺพณฺณนิสฺสิตํ วา โหติ, อปรณฺณนิสฺสิตํ วา โหติ, อพฺภาฆาตนิสฺสิตํ วา โหติ, อาฆาตนนิสฺสิตํ วา โหติ, สุสานนิสฺสิตํ วา โหติ, อุยฺยานนิสฺสิตํ วา โหติ, ราชวตฺถุนิสฺสิตํ วา โหติ, หตฺถิสาลานิสฺสิตํ วา โหติ, อสฺสสาลานิสฺสิตํ วา โหติ, พนฺธนาคารนิสฺสิตํ วา โหติ, ปานาคารนิสฺสิตํ วา โหติ, สูนนิสฺสิตํ วา โหติ, รจฺฉานิสฺสิตํ วา โหติ, จจฺจรนิสฺสิตํ วา โหติ, สภานิสฺสิตํ วา โหติ, สํสรณนิสฺสิตํ วา [สญฺจรณนิสฺสิตํ วา (ก.)] โหติฯ เอตํ สารมฺภํ นามฯ

อปริกฺกมนํ นาม น สกฺกา โหติ ยถายุตฺเตน สกเฏน อนุปริคนฺตุํ สมนฺตา นิสฺเสณิยา อนุปริคนฺตุํฯ เอตํ อปริกฺกมนํ นามฯ

อนารมฺภํ นาม น กิปิลฺลิกานํ วา อาสโย โหติ, น อุปจิกานํ วา อาสโย โหติ, น อุนฺทุรานํ วา อาสโย โหติ, น อหีนํ วา อาสโย โหติ, น วิจฺฉิกานํ วา อาสโย โหติ, น สตปทีนํ วา อาสโย โหติ…เป…. น สํสรณนิสฺสิตํ วา โหติฯ เอตํ อนารมฺภํ นามฯ

สปริกฺกมนํ นาม สกฺกา โหติ ยถายุตฺเตน สกเฏน อนุปริคนฺตุํ, สมนฺตา นิสฺเสณิยา อนุปริคนฺตุํฯ เอตํ สปริกฺกมนํ นามฯ

สญฺญาจิกา นาม สยํ ยาจิตฺวา ปุริสมฺปิ ปุริสตฺถกรมฺปิ…เป…. มตฺติกมฺปิ ฯ

กุฏิ นาม อุลฺลิตฺตา วา โหติ วา อวลิตฺตา วา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตา วาฯ

กาเรยฺยาติ กโรติ วา การาเปติ วาฯ

ภิกฺขู วา อนภิเนยฺย, วตฺถุเทสนาย ปมาณํ วา อติกฺกาเมยฺยาติ ญตฺติทุติเยน กมฺเมน กุฏิวตฺถุํ น เทสาเปตฺวา, อายามโต วา วิตฺถารโต วา อนฺตมโส เกสคฺคมตฺตมฺปิ อติกฺกาเมตฺวา กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ปโยเค ทุกฺกฏํฯ เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สงฺฆาทิเสโสติ…เป…. เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๓๕๔. ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺสฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺสฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๓๕๕. ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ เทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ เทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ เทสิตวตฺถุกํ อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ เทสิตวตฺถุกํ อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺสฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ ปมาณาติกฺกนฺตํ อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺสฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ ปมาณาติกฺกนฺตํ อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ ปมาณิกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ ปมาณิกํ สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ ปมาณิกํ อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ ปมาณิกํ อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสเสน ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺสฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺสฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสสานํฯ

ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ เทสิตวตฺถุกํ ปมาณิกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ เทสิตวตฺถุกํ ปมาณิกํ สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ เทสิตวตฺถุกํ ปมาณิกํ อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ภิกฺขุ กุฏึ กโรติ เทสิตวตฺถุกํ ปมาณิกํ อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติ ฯ

๓๕๖. ภิกฺขุ สมาทิสติ – "กุฏึ เม กโรถา"ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ , อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสติ – "กุฏึ เม กโรถา"ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุ สมาทิสติ – "กุฏึ เม กโรถา"ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสติ – "กุฏึ เม กโรถา"ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ ปมาณิกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุ สมาทิสติ – "กุฏึ เม กโรถา"ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสเสน ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสสานํฯ

ภิกฺขุ สมาทิสติ – “กุฏึ เม กโรถา”ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ ปมาณิกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

๓๕๗. ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “กุฏึ เม กโรถา”ติฯ น จ สมาทิสติ – “เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา”ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “กุฏึ เม กโรถา”ติฯ น จ สมาทิสติ – “เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา”ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “กุฏึ เม กโรถา”ติฯ น จ สมาทิสติ – “ปมาณิกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา”ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “กุฏึ เม กโรถา”ติฯ น จ สมาทิสติ – “ปมาณิกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา”ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ ปมาณิกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “กุฏึ เม กโรถา”ติฯ น จ สมาทิสติ – “เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ ปมาณิกา จ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา”ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ , อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสเสน ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส …เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสสานํฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “กุฏึ เม กโรถา”ติฯ น จ สมาทิสติ – “เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ ปมาณิกา จ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา”ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ ปมาณิกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

๓๕๘. ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – "กุฏึ เม กโรถา"ติฯ สมาทิสติ จ – "เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา"ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส สุณาติ – "กุฏิ กิร เม กยิรติ อเทสิตวตฺถุกา สารมฺภา อปริกฺกมนา"ติฯ เตน ภิกฺขุนา สามํ วา คนฺตพฺพํ ทูโต วา ปาเหตพฺโพ – "เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา"ติฯ โน เจ สามํ วา คจฺเฉยฺย ทูตํ วา ปหิเณยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – "กุฏึ เม กโรถา"ติฯ สมาทิสติ จ – "เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา"ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ สปริกฺกมนํฯ โส สุณาติ – "กุฏิ กิร เม กยิรติ อเทสิตวตฺถุกา สารมฺภา สปริกฺกมนา"ติฯ เตน ภิกฺขุนา สามํ วา คนฺตพฺพํ ทูโต วา ปาเหตพฺโพ – "เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ อนารมฺภา จา"ติฯ โน เจ สามํ วา คจฺเฉยฺย ทูตํ วา ปหิเณยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – "กุฏึ เม กโรถา"ติฯ สมาทิสติ จ – "เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา"ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ อนารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส สุณาติ – "กุฏิ กิร เม กยิรติ อเทสิตวตฺถุกา อนารมฺภา อปริกฺกมนา"ติฯ เตน ภิกฺขุนา สามํ วา คนฺตพฺพํ ทูโต วา ปาเหตพฺโพ – "เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ สปริกฺกมนา จา"ติฯ โน เจ สามํ วา คจฺเฉยฺย ทูตํ วา ปหิเณยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – "กุฏึ เม กโรถา"ติฯ สมาทิสติ จ – "เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา"ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ อนารมฺภํ สปริกฺกมนํฯ โส สุณาติ – "กุฏิ กิร เม กยิรติ อเทสิตวตฺถุกา อนารมฺภา สปริกฺกมนา"ติฯ เตน ภิกฺขุนา สามํ วา คนฺตพฺพํ ทูโต วา ปาเหตพฺโพ – "เทสิตวตฺถุกา โหตู"ติฯ โน เจ สามํ วา คจฺเฉยฺย ทูตํ วา ปหิเณยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – "กุฏึ เม กโรถา"ติฯ สมาทิสติ จ – "เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา"ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส สุณาติ – "กุฏิ กิร เม กยิรติ เทสิตวตฺถุกา สารมฺภา อปริกฺกมนา"ติฯ เตน ภิกฺขุนา สามํ วา คนฺตพฺพํ ทูโต วา ปาเหตพฺโพ – "อนารมฺภา จ โหตุ สปริกฺกมนา จา"ติฯ โน เจ สามํ วา คจฺเฉยฺย ทูตํ วา ปหิเณยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – "กุฏึ เม กโรถา"ติฯ สมาทิสติ จ – "เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา"ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ สปริกฺกมนํฯ โส สุณาติ – "กุฏิ กิร เม กยิรติ เทสิตวตฺถุกา สารมฺภา สปริกฺกมนา"ติฯ เตน ภิกฺขุนา สามํ วา คนฺตพฺพํ ทูโต วา ปาเหตพฺโพ – "อนารมฺภา โหตู"ติฯ โน เจ สามํ วา คจฺเฉยฺย ทูตํ วา ปหิเณยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – "กุฏึ เม กโรถา"ติฯ สมาทิสติ จ – "เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา"ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ อนารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส สุณาติ – "กุฏิ กิร เม กยิรติ เทสิตวตฺถุกา อนารมฺภา อปริกฺกมนา"ติฯ เตน ภิกฺขุนา สามํ วา คนฺตพฺพํ ทูโต วา ปาเหตพฺโพ – "สปริกฺกมนา โหตู"ติฯ โน เจ สามํ วา คจฺเฉยฺย ทูตํ วา ปหิเณยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “กุฏึ เม กโรถา”ติฯ สมาทิสติ จ – “เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ อนารมฺภา จ ส ปริกฺกมนา จา”ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

๓๕๙. ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “กุฏึ เม กโรถา”ติฯ สมาทิสติ จ – “ปมาณิกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา”ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส สุณาติ – “กุฏิ กิร เม กยิรติ ปมาณาติกฺกนฺตา สารมฺภา อปริกฺกมนา”ติฯ เตน ภิกฺขุนา สามํ วา คนฺตพฺพํ ทูโต วา ปาเหตพฺโพ – “ปมาณิกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา”ติ…เป…. “ปมาณิกา จ โหตุ อนารมฺภา จา”ติ…เป…. “ปมาณิกา จ โหตุ สปริกฺกมนา จา”ติ…เป…. “ปมาณิกา โหตู”ติฯ โน เจ สามํ วา คจฺเฉยฺย ทูตํ วา ปหิเณยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “กุฏึ เม กโรถา”ติฯ สมาทิสติ จ – “ปมาณิกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา”ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ ปมาณิกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส สุณาติ – “กุฏิ กิร เม กยิรติ ปมาณิกา สารมฺภา อปริกฺกมนา”ติฯ เตน ภิกฺขุนา สามํ วา คนฺตพฺพํ ทูโต วา ปาเหตพฺโพ – “อนารมฺภา จ โหตุ สปริกฺกมนา จา”ติ…เป…. “อนารมฺภา โหตู”ติ…เป…. “สปริกฺกมนา โหตู”ติ…เป…. อนาปตฺติฯ

๓๖๐. ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “กุฏึ เม กโรถา”ติฯ สมาทิสติ จ – “เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ ปมาณิกา จ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา”ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส สุณาติ – “กุฏิ กิร เม กยิรติ อเทสิตวตฺถุกา ปมาณาติกฺกนฺตา สารมฺภา อปริกฺกมนา”ติฯ เตน ภิกฺขุนา สามํ วา คนฺตพฺพํ ทูโต วา ปาเหตพฺโพ – “เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ ปมาณิกา จ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา”ติ…เป…. “เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ ปมาณิกา จ อนารมฺภา จา”ติ…เป…. “เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ ปมาณิกา จ สปริกฺกมนา จา”ติ…เป…. “เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ ปมาณิกา จา”ติฯ โน เจ สามํ วา คจฺเฉยฺย ทูตํ วา ปหิเณยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “กุฏึ เม กโรถา”ติฯ สมาทิสติ จ – “เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ ปมาณิกา จ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา”ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ ปมาณิกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส สุณาติ – “กุฏิ กิร เม กยิรติ เทสิตวตฺถุกา ปมาณิกา สารมฺภา อปริกฺกมนา”ติฯ เตน ภิกฺขุนา สามํ วา คนฺตพฺพํ ทูโต วา ปาเหตพฺโพ – “อนารมฺภา จ โหตุ สปริกฺกมนา จา”ติ…เป…. “อนารมฺภา โหตู”ติ…เป…. “สปริกฺกมนา โหตู”ติ…เป…. อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “กุฏึ เม กโรถา”ติฯ สมาทิสติ จ – “เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ อนารมฺภา จ ส ปริกฺกมนา จา”ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ติณฺณํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทุกฺกฏสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “กุฏึ เม กโรถา”ติฯ สมาทิสติ จ – “เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ อนารมฺภา จ ส ปริกฺกมนา จา”ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทฺวินฺนํ ทุกฺกาฏนํ…

เป.… สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทุกฺกฏสฺส…เป.… อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทุกฺกฏสฺส…เป.… อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – ‘‘กุฏึ เม กโรถา’’ติฯ สมาทิสติ จ – ‘‘ปมาณิกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา’’ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ติณฺณํ ทุกฺกฏานํ…เป.… สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.… อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.… อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ อาปตฺติ การุกานํ ทุกฺกฏสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – ‘‘กุฏึ เม กโรถา’’ติฯ สมาทิสติ จ – ‘‘ปมาณิกา จ โหตุ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา’’ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ ปมาณิกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.… สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทุกฺกฏสฺส…เป.… อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทุกฺกฏสฺส…เป.… อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – ‘‘กุฏึ เม กโรถา’’ติฯ สมาทิสติ จ – ‘‘เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ ปมาณิกา จ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา’’ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ จตุนฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.… สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ติณฺณํ ทุกฺกฏานํ…เป.… อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ติณฺณํ ทุกฺกฏานํ…เป.… อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – ‘‘กุฏึ เม กโรถา’’ติฯ สมาทิสติ จ – ‘‘เทสิตวตฺถุกา จ โหตุ ปมาณิกา จ อนารมฺภา จ สปริกฺกมนา จา’’ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ ปมาณิกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป.… สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทุกฺกฏสฺส…เป.… อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทุกฺกฏสฺส…เป.… อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

๓๖๑. ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – ‘‘กุฏึ เม กโรถา’’ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส เจ วิปฺปกเต อาคจฺฉติ, เตน ภิกฺขุนา สา กุฏิ อญฺญสฺส วา ทาตพฺพา ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาตพฺพาฯ โน เจ อญฺญสฺส วา ทเทยฺย ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาเรยฺย, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – ‘‘กุฏึ เม กโรถา’’ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ สปริกฺกมนํฯ โส เจ วิปฺปกเต อาคจฺฉติ, เตน ภิกฺขุนา สา กุฏิ อญฺญสฺส วา ทาตพฺพา ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาตพฺพาฯ โน เจ อญฺญสฺส วา ทเทยฺย ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาเรยฺย, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป.… อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ…เป.… อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป.… อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ…เป.… อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – ‘‘กุฏึ เม กโรถา’’ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส เจ วิปฺปกเต อาคจฺฉติ, เตน ภิกฺขุนา สา กุฏิ อญฺญสฺส วา ทาตพฺพา ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาตพฺพาฯ โน เจ

อญฺญสฺส วา ทเทยฺย ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาเรยฺย, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

๓๖๒. ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – "กุฏิํ เม กโรถา"ติฯ ตสฺส กุฏิํ กโรนฺติ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส เจ วิปฺปกเต อาคจฺฉติ, เตน ภิกฺขุนา สา กุฏิ อญฺญสฺส วา ทาตพฺพา ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาตพฺพาฯ โน เจ อญฺญสฺส วา ทเทยฺย ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาเรยฺย, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – "กุฏิํ เม กโรถา"ติฯ ตสฺส กุฏิํ กโรนฺติ ปมาณิกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส เจ วิปฺปกเต อาคจฺฉติ, เตน ภิกฺขุนา สา กุฏิ อญฺญสฺส วา ทาตพฺพา ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาตพฺพา ฯ โน เจ อญฺญสฺส วา ทเทยฺย ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาเรยฺย, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – "กุฏิํ เม กโรถา"ติฯ ตสฺส กุฏิํ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส เจ วิปฺปกเต อาคจฺฉติ, เตน ภิกฺขุนา สา กุฏิ อญฺญสฺส วา ทาตพฺพา ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาตพฺพาฯ โน เจ อญฺญสฺส วา ทเทยฺย ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาเรยฺย, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสเสน ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาทิเสสานํฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – "กุฏิํ เม กโรถา"ติฯ ตสฺส กุฏิํ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ ปมาณิกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส เจ วิปฺปกเต อาคจฺฉติ, เตน ภิกฺขุนา สา กุฏิ อญฺญสฺส วา ทาตพฺพา ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาตพฺพาฯ โน เจ อญฺญสฺส วา ทเทยฺย ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาเรยฺย, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกาฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – "กุฏิํ เม กโรถา"ติฯ ตสฺส กุฏิํ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ ปมาณิกํ อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

๓๖๓. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ [ปริโยสาวาเปติ (ก.)], อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ [ปริโยสาวาเปติ (ก.)], อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๓๖๔. อนาปตฺติ เลเณ คุหาย ติณกุฏิกาย อญฺญสฺสตฺถาย วาสาคารํ ฐเปตฺวา สพฺพตฺถ, อนาปตฺติ อุมฺมตฺตกสฺส อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

กุฏิการสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. วิหารการสิกฺขาปทํ

๓๖๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต ฉนฺนสฺส อุปฏฺฐาโก คหปติ อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ เอตทโวจ – “วิหารวตฺถุํ, ภนฺเต, ชานาหิ อยฺยสฺส วิหารํ การาเปสฺสามี”ติฯ อถ โข อายสฺมา ฉนฺโน วิหารวตฺถุํ โสเธนฺโต อญฺญตรํ เจติยรุกฺขํ เฉทาเปสิ คามปูชิตํ นิคมปูชิตํ นครปูชิตํ ชนปทปูชิตํ รฏฺฐปูชิตํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา เจติยรุกฺขํ เฉทาเปสฺสนฺติ คามปูชิตํ นิคมปูชิตํ นครปูชิตํ ชนปทปูชิตํ รฏฺฐปูชิตํ! เอกินฺทฺริยํ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชีวํ วิเหเฐนฺตี” [วิเหเฐสฺสนฺติ (กตฺถจิ)] ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา ฉนฺโน เจติยรุกฺขํ เฉทาเปสฺสติ คามปูชิตํ…เป.… รฏฺฐปูชิต”นฺติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, ฉนฺน, เจติยรุกฺขํ เฉทาเปสิ คามปูชิตํ…เป.… รฏฺฐปูชิต”นฺติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… “กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, เจติยรุกฺขํ เฉทาเปสฺสสิ คามปูชิตํ นิคมปูชิตํ นครปูชิตํ ชนปทปูชิตํ รฏฺฐปูชิตํ! ชีวสญฺญิโน หิ, โมฆปุริส, มนุสฺสา รุกฺขสฺมิํฯ เนตํ, โมฆปุริส , อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๖๖. “มหลฺลกํ ปน ภิกฺขุนา วิหารํ การยมาเนน สสฺสามิกํ อตฺตุทฺเทสํ ภิกฺขู อภิเนตพฺพา วตฺถุเทสนายฯ เตหิ ภิกฺขูหิ วตฺถุ เทเสตพฺพํ อนารมฺภํ สปริกฺกมนํฯ สารมฺเภ เจ ภิกฺขุ วตฺถุสฺมิํ อปริกฺกมเน มหลฺลกํ วิหารํ กาเรยฺย ภิกฺขู วา อนภิเนยฺย วตฺถุเทสนาย, สงฺฆาทิเสโส”ติฯ

๓๖๗. **มหลฺลโก** นาม วิหาโร สสฺสามิโก วุจฺจติฯ

วิหาโร นาม อุลฺลิตฺโต วา โหติ อวลิตฺโต วา อุลฺลิตฺตาวลิตฺโต วาฯ

การยมาเนนาติ กโรนฺโต วา การาเปนฺโต วาฯ

สสฺสามิกนฺติ อญฺโญ โกจิ สามิโก โหติ อิตฺถี วา ปุริโส วา คหฏฺโฐ วา ปพฺพชิโต วาฯ

อตฺตุทฺเทสนฺติ อตฺตโน อตฺถายฯ

ภิกฺขู อภิเนตพฺพา วตฺถุเทสนายาติ เตน วิหารการเกน ภิกฺขุนา วิหารวตฺถุํ โสเธตฺวา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส

วจนีโย – “อหํ, ภนฺเต, มหลฺลกํ วิหารํ กตฺตุกาโม สสฺสามิกํ อตฺตุทฺเทสํฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ วิหารวตฺถุโอโลกนํ ยาจามี”ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ สเจ สพฺโพ สงฺโฆ อุสฺสหติ วิหารวตฺถุํ โอโลเกตุํ สพฺเพน สงฺเฆน โอโลเกตพฺพํฯ โน เจ สพฺโพ สงฺโฆ อุสฺสหติ วิหารวตฺถุํ โอโลเกตุํ, เย ตตฺถ โหนฺติ ภิกฺขู พฺยตฺตา ปฏิพลา สารมฺภํ อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ อปริกฺกมนํ ชานิตุํ เต ยาจิตฺวา สมฺมนฺนิตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๓๖๘. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ มหลฺลกํ วิหารํ กตฺตุกาโม สสฺสามิกํ อตฺตุทฺเทสํฯ โส สงฺฆํ วิหารวตฺถุโอโลกนํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามญฺจ อิตฺถนฺนามญฺจ ภิกฺขุ สมฺมนฺเนยฺย อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน วิหารวตฺถุํ โอโลเกตุํฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ มหลฺลกํ วิหารํ กตฺตุกาโม สสฺสามิกํ อตฺตุทฺเทสํฯ โส สงฺฆํ วิหารวตฺถุโอโลกนํ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามญฺจ อิตฺถนฺนามญฺจ ภิกฺขู สมฺมนฺนติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน วิหารวตฺถุํ โอโลเกตุํฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส จ อิตฺถนฺนามสฺส จ ภิกฺขูนํ สมฺมุติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน วิหารวตฺถุํ โอโลเกตุํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมตา สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม จ อิตฺถนฺนาโม จ ภิกฺขู อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน วิหารวตฺถุํ โอโลเกตุํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๓๖๙. เตหิ สมฺมเตหิ ภิกฺขูหิ ตตฺถ คนฺตฺวา วิหารวตฺถุ โอโลเกตพฺพํ; สารมฺภํ อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ อปริกฺกมนํ ชานิตพฺพํฯ สเจ สารมฺภํ โหติ อปริกฺกมนํ, ‘มายิธ กรี’ติ วตฺตพฺโพฯ สเจ อนารมฺภํ โหติ สปริกฺกมนํ, สงฺฆสฺส อาโรเจตพฺพํ – ‘อนารมฺภํ สปริกฺกมน’นฺติ ฯ เตน วิหารการเกน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “อหํ, ภนฺเต, มหลฺลกํ วิหารํ กตฺตุกาโม สสฺสามิกํ อตฺตุทฺเทสํ ฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ วิหารวตฺถุเทสนํ ยาจามี”ติ ฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๓๗๐. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ มหลฺลกํ วิหารํ กตฺตุกาโม สสฺสามิกํ อตฺตุทฺเทสํฯ โส สงฺฆํ วิหารวตฺถุเทสนํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน วิหารวตฺถุํ เทเสยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ มหลฺลกํ วิหารํ กตฺตุกาโม สสฺสามิกํ อตฺตุทฺเทสํฯ โส สงฺฆํ วิหารวตฺถุเทสนํ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน วิหารวตฺถุํ เทเสติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน วิหารวตฺถุสฺส เทสนา, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“เทสิตํ สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน วิหารวตฺถุํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๓๗๑. **สารมฺภํ** นาม กิปิลฺลิกานํ วา อาสโย โหติ, อุปจิกานํ วา อาสโย โหติ, อุนฺทูรานํ วา…เป.… อหีนํ วา วิจฺฉิกานํ วา สตปทีนํ วา หตฺถีนํ วา อสฺสานํ วา สีหานํ วา พฺยคฺฆานํ วา ทีปีนํ วา อจฺฉานํ วา ตรจฺฉานํ วา อาสโย โหติ, เยสํ เกสญฺจิ ติรจฺฉานคตานํ ปาณานํ อาสโย โหติ, ปุพฺพณฺณนิสฺสิตํ วา โหติ, อปรณฺณนิสฺสิตํ วา โหติ, อพฺภาฆาตนิสฺสิตํ วา โหติ, อาฆาตนนิสฺสิตํ วา โหติ, สุสานนิสฺสิตํ วา โหติ, อุยฺยานนิสฺสิตํ วา โหติ, ราชวตฺถุนิสฺสิตํ วา โหติ, หตฺถิสาลานิสฺสิตํ วา โหติ, อสฺสสาลานิสฺสิตํ วา โหติ, พนฺธนาคารนิสฺสิตํ วา โหติ, ปานาคารนิสฺสิตํ วา โหติ, สูนนิสฺสิตํ วา โหติ, รจฺฉานิสฺสิตํ วา โหติ, จจฺจรนิสฺสิตํ วา โหติ, สภานิสฺสิตํ วา โหติ, สํสรณนิสฺสิตํ วา โหติฯ เอตํ สารมฺภํ นามฯ

อปริกฺกมนํ นาม น สกฺกา โหติ ยถายุตฺเตน สกเฏน อนุปริคนฺตุํ, สมนฺตา นิสฺเสณิยา อนุปริคนฺตุํฯ เอตํ อปริกฺกมนํ นามฯ

อนารมฺภํ นาม น กิปิลฺลิกานํ วา อาสโย โหติ…เป.… น สํสรณนิสฺสิตํ วา โหติฯ เอตํ อนารมฺภํ นามฯ

สปริกฺกมนํ นาม สกฺกา โหติ ยถายุตฺเตน สกเฏน อนุปริคนฺตุํ, สมนฺตา นิสฺเสณิยา อนุปริคนฺตุํฯ เอตํ สปริกฺกมนํ นามฯ

มหลฺลโก นาม วิหาโร สสฺสามิโก วุจฺจติฯ

วิหาโร นาม อุลฺลิตฺโต วา โหติ อวลิตฺโต วา อุลฺลิตฺตาวลิตฺโต วาฯ

กาเรยฺยาติ กโรติ วา การาเปติ วาฯ

ภิกฺขู วา อนภิเนยฺย วตฺถุเทสนายาติ ญตฺติทุติเยน กมฺเมน วิหารวตฺถุํ น เทสาเปตฺวา กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สงฺฆาทิเสโสติ…เป.… เตนปิ วุจฺจติ – ‘สงฺฆาทิเสโส’ติฯ

๓๗๒. ภิกฺขุ วิหารํ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ ภิกฺขุ วิหารํ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺสฯ ภิกฺขุ วิหารํ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺสฯ ภิกฺขุ วิหารํ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ วิหารํ กโรติ เทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ ภิกฺขุ วิหารํ กโรติ เทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ภิกฺขุ วิหารํ กโรติ เทสิตวตฺถุกํ อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ภิกฺขุ วิหารํ กโรติ เทสิตวตฺถุกํ อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

๓๗๓. ภิกฺขุ สมาทิสติ – “วิหารํ เม กโรถา”ติฯ ตสฺส วิหารํ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสติ – “วิหารํ เม กโรถา”ติฯ ตสฺส วิหารํ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

๓๗๔. ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “วิหารํ เม กโรถา”ติฯ น จ สมาทิสติ – “เทสิตวตฺถุโก จ โหตุ อนารมฺโภ จ สปริกฺกมโน จา”ติฯ ตสฺส วิหารํ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “วิหารํ เม กโรถา”ติฯ น จ สมาทิสติ – “เทสิตวตฺถุโก จ โหตุ อนารมฺโภ จ สปริกฺกมโน จา”ติฯ ตสฺส วิหารํ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

๓๗๕. ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “วิหารํ เม กโรถา”ติฯ สมาทิสติ จ – “เทสิตวตฺถุโก จ โหตุ อนารมฺโภ จ สปริกฺกมโน จา”ติฯ ตสฺส วิหารํ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส สุณาติ – “วิหาโร กิร เม กยิรติ อเทสิตวตฺถุโก สารมฺโภ อปริกฺกมโน”ติฯ เตน ภิกฺขุนา สามํ วา คนฺตพฺพํ ทูโต วา ปาเหตพฺโพ – “เทสิตวตฺถุโก จ โหตุ อนารมฺโภ จ สปริกฺกมโน จา”ติ …เป…. “เทสิตวตฺถุโก จ โหตุ อนารมฺโภ จา”ติ…เป…. “เทสิตวตฺถุโก จ โหตุ สปริกฺกมโน จา”ติ …เป…. “เทสิตวตฺถุโก โหตู”ติฯ โน เจ สามํ วา คจฺเฉยฺย ทูตํ วา ปหิเณยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “วิหารํ เม กโรถา”ติฯ สมาทิสติ จ – “เทสิตวตฺถุโก จ โหตุ อนารมฺโภ จ สปริกฺกมโน จา”ติฯ ตสฺส วิหารํ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส สุณาติ – “วิหาโร กิร เม กยิรติ เทสิตวตฺถุโก สารมฺโภ อปริกฺกมโน”ติฯ เตน ภิกฺขุนา สามํ วา คนฺตพฺพํ ทูโต วา ปาเหตพฺโพ – “อนารมฺโภ จ โหตุ สปริกฺกมโน จา”ติ…เป…. “อนารมฺโภ โหตู”ติ “สปริกฺกมโน โหตู”ติ, อนาปตฺติฯ

๓๗๖. ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “วิหารํ เม กโรถา”ติฯ สมาทิสติ จ – “เทสิตวตฺถุโก จ โหตุ อนารมฺโภ จ สปริกฺกมโน จา”ติฯ ตสฺส วิหารํ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ติณฺณํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทุกฺกฏสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “วิหารํ เม กโรถา”ติฯ สมาทิสติ จ – “เทสิตวตฺถุโก จ โหตุ อนารมฺโภ จ สปริกฺกมโน จา”ติฯ ตสฺส วิหารํ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ , อาปตฺติ การุกานํ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ การุกานํ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

๓๗๗. ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “วิหารํ เม กโรถา”ติฯ ตสฺส วิหารํ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส เจ วิปฺปกเต อาคจฺฉติ, เตน ภิกฺขุนา โส วิหาโร อญฺญสฺส วา ทาตพฺโพ ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาตพฺโพฯ โน เจ อญฺญสฺส วา ทเทยฺย ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาเรยฺย, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ สมาทิสิตฺวา ปกฺกมติ – “วิหารํ เม กโรถา”ติฯ ตสฺส วิหารํ กโรนฺติ เทสิตวตฺถุกํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ โส เจ วิปฺปกเต อาคจฺฉติ, เตน ภิกฺขุนา โส วิหาโร อญฺญสฺส วา ทาตพฺโพ ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาตพฺโพฯ โน เจ อญฺญสฺส วา ทเทยฺย ภินฺทิตฺวา วา ปุน กาเรยฺย, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํ…เป…. สารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ อปริกฺกมนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป…. อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ, อนาปตฺติฯ

๓๗๘. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส ฯ

อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๓๗๙. อนาปตฺติ เลเณ คุหาย ติณกุฏิกาย อญฺญสฺสตฺถาย วาสาคารํ ฐเปตฺวา สพฺพตฺถฯ อนาปตฺติ อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วิหารการสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. ทุฏฺฐโทสสิกฺขาปทํ

๓๘๐. [อิทํ วตฺถุ จูฬว. ๑๘๙] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมตา ทพฺเพน มลฺลปุตฺเตน ชาติยา สตฺตวสฺเสน อรหตฺตํ สจฺฉิกตํ โหติฯ ยํ กิญฺจิ [ยญฺจ กิญฺจิ (สี. ก.)] สาวเกน ปตฺตพฺพํ สพฺพํ เตน อนุปฺปตฺตํ โหติฯ นตฺถิ จสฺส กิญฺจิ อุตฺตริ กรณียํ, กตสฺส วา ปติจโยฯ อถ โข อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ –

“มยา โข ชาติยา สตฺตวสฺเสน อรหตฺตํ สจฺฉิกตํฯ ยํ กิญฺจิ สาวเกน ปตฺตพฺพํ สพฺพํ มยา อนุปฺปตฺตํฯ นตฺถิ จ เม กิญฺจิ อุตฺตริ กรณียํ, กตสฺส วา ปติจโยฯ กินฺนุ โข อหํ สงฺฆสฺส เวยฺยาวจฺจํ กเรยฺย”นฺติ?

อถ โข อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส เอตทโหสิ – “ยํนูนาหํ สงฺฆสฺส เสนาสนญฺจ ปญฺญเปยฺยํ ภตฺตานิ จ อุทฺทิเสยฺย”นฺติฯ อถ โข อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต สายนฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อิธ มยฺหํ, ภนฺเต, รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ มยา โข ชาติยา สตฺตวสฺเสน อรหตฺตํ สจฺฉิกตํ, ยํ กิญฺจิ สาวเกน ปตฺตพฺพํ, สพฺพํ มยา อนุปตฺตํ, นตฺถิ จ เม กิญฺจิ อุตฺตริ กรณียํ, กตสฺส วา ปติจโย, กึ นุ โข อหํ สงฺฆสฺส เวยฺยาวจฺจํ กเรยฺย”นฺติฯ ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต, เอตทโหสิ ยํนูนาหํ “สงฺฆสฺส เสนาสนญฺจ ปญฺญเปยฺยํ ภตฺตานิ จ อุทฺทิเสยฺยนฺติฯ อิจฺฉามหํ, ภนฺเต, สงฺฆสฺส เสนาสนญฺจ ปญฺญเปตุํ ภตฺตานิ จ อุทฺทิสิตุ”นฺติฯ “สาธุ สาธุ, ทพฺพฯ เตน หิ ตฺวํ, ทพฺพ, สงฺฆสฺส เสนาสนญฺจ ปญฺญเปหิ ภตฺตานิ จ อุทฺทิสา”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต ภควโต ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ เสนาสนปญฺญาปกญฺจ ภตฺตุทฺเทสกญฺจ สมฺมนฺนตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต ยาจิตพฺโพฯ ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๓๘๑. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ สงฺโฆ อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ เสนาสนปญฺญาปกญฺจ ภตฺตุทฺเทสกญฺจ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ เสนาสนปญฺญาปกญฺจ ภตฺตุทฺเทสกญฺจ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส เสนาสนปญฺญาปกสฺส จ ภตฺตุทฺเทสกสฺส จ สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เสนาสนปญฺญาปโก จ ภตฺตุทฺเทสโก จฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี , เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๓๘๒. สมฺมโต จ ปนายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต สภาคานํ ภิกฺขูนํ เอกชฺฌํ เสนาสนํ ปญฺญเปติฯ เย เต ภิกฺขู สุตฺตนฺติกา เตสํ เอกชฺฌํ เสนาสนํ ปญฺญเปติ – “เต อญฺญมญฺญํ สุตฺตนฺตํ สงฺคายิสฺสนฺตี”ติฯ เย เต ภิกฺขู วินยธรา เตสํ เอกชฺฌํ เสนาสนํ ปญฺญเปติ – “เต อญฺญมญฺญํ วินยํ วินิจฺฉินิสฺสนฺตี”ติ [วินิจฺฉิสฺสนฺตีติ (ก.)]ฯ เย เต ภิกฺขู ธมฺมกถิกา เตสํ เอกชฺฌํ เสนาสนํ ปญฺญเปติ – “เต อญฺญมญฺญํ ธมฺมํ สากจฺฉิสฺสนฺตี”ติฯ เย เต ภิกฺขู ฌายิโน เตสํ เอกชฺฌํ เสนาสนํ ปญฺญเปติ – “เต อญฺญมญฺญํ น พฺยาพาธิสฺสนฺตี”ติ [น พฺยาพาหิสฺสนฺตีติ (ก.)]ฯ เย เต ภิกฺขู ติรจฺฉานกถิกา กายทฬฺหิพหุลา [กายทฑฺฒิพหุลา (สี.)] วิหรนฺติ เตสมฺปิ เอกชฺฌํ เสนาสนํ ปญฺญเปติ – “อิมายปิเม อายสฺมนฺโต รติยา อจฺฉิสฺสนฺตี”ติฯ เยปิ เต ภิกฺขู วิกาเล อาคจฺฉนฺติ เตสมฺปิ เตโชธาตุํ สมาปชฺชิตฺวา เตเนว อาโลเกน เสนาสนํ ปญฺญเปติฯ อปิสฺสุ ภิกฺขู สญฺจิจฺจ วิกาเล อาคจฺฉนฺติ – “มยํ อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส อิทฺธิปาฏิหาริยํ ปสฺสิสฺสามา”ติฯ

เต อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – ‘‘อมฺหากํ, อาวุโส ทพฺพ, เสนาสนํ ปญฺญเปหี’’ติฯ เต อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เอวํ วเทติ – ‘‘กตฺถายสฺมนฺตา อิจฺฉนฺติ, กตฺถ ปญฺญเปมี’’ติ? เต สญฺจิจฺจ ทูเร อปทิสนฺติ – ‘‘อมฺหากํ, อาวุโส ทพฺพ, คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, โจรปปาเต เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, อิสิคิลิปสฺเส กาฬสิลายํ เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, เวภารปสฺเส สตฺตปณฺณิคุหายํ เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, สีตวเน สปฺปโสณฺฑิกปพฺภาเร เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, โคตมกกนฺทรายํ เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, ตินฺทุกกนฺทรายํ เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, ตโปทกนฺทรายํ เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, ตโปทาราเม เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, ชีวกมฺพวเน เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, มทฺทกุจฺฉิสฺมึ มิคทาเย เสนาสนํ ปญฺญเปหี’’ติฯ

เตสํ อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เตโชธาตุํ สมาปชฺชิตฺวา องฺคุลิยา ชลมานาย ปุรโต ปุรโต คจฺฉติฯ เตปิ เตเนว อาโลเกน อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต คจฺฉนฺติฯ เตสํ อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เอวํ เสนาสนํ ปญฺญเปติ – ‘‘อยํ มญฺโจ, อิทํ ปีฐํ, อยํ ภิสิ, อิทํ พิมฺโพหนํ, อิทํ วจฺจฏฺฐานํ, อิทํ ปสฺสาวฏฺฐานํ , อิทํ ปานียํ, อิทํ ปริโภชนียํ, อยํ กตฺตรทณฺโฑ, อิทํ สงฺฆสฺส กติกสณฺฐานํ, อิมํ กาลํ ปวิสิตพฺพํ, อิมํ กาลํ นิกฺขมิตพฺพ’’นฺติฯ เตสํ อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เอวํ เสนาสนํ ปญฺญเปตฺวา ปุนเทว เวฬุวนํ ปจฺจาคจฺฉติฯ

๓๘๓. เตน โข ปน สมเยน เมตฺติยภูมชกา [ภุมฺมชกา (สี. สฺยา.)] ภิกฺขู นวกา เจว โหนฺติ อปฺปปุญฺญา จฯ ยานิ สงฺฆสฺส ลามกานิ เสนาสนานิ ตานิ เตสํ ปาปุณนฺติ ลามกานิ จ ภตฺตานิฯ เตน โข ปน สมเยน ราชคเหมนุสฺสา อิจฺฉนฺติ เถรานํ ภิกฺขูนํ อภิสงฺขาริกํ ปิณฺฑปาตํ ทาตุํ สปฺปิมฺปิ เตลมฺปิ อุตฺตริภงฺคมฺปิฯ เมตฺติยภูมชกานํ ปน ภิกฺขูนํ ปากติกํ เทนฺติ ยถารนฺธํ กณาชกํ พิลงฺคทุติยํฯ เต ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฺปฏิกฺกนฺตา เถเร ภิกฺขู ปุจฺฉนฺติ – ‘‘ตุมฺหากํ, อาวุโส, ภตฺตคฺเค กึ อโหสิ? ตุมฺหากํ, อาวุโส, ภตฺตคฺเค กึ อโหสี’’ติ? เอกจฺเจ เถรา เอวํ วทนฺติ – ‘‘อมฺหากํ, อาวุโส, สปฺปิ อโหสิ เตลํ อโหสิ อุตฺตริภงฺคํ อโหสี’’ติฯ เมตฺติยภูมชกา ปน ภิกฺขู เอวํ วทนฺติ – ‘‘อมฺหากํ, อาวุโส, น กิญฺจิ อโหสิ, ปากติกํ ยถารนฺธํ กณาชกํ พิลงฺคทุติย’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน กลฺยาณภตฺติโก คหปติ สงฺฆสฺส จตุกฺกภตฺตํ เทติ นิจฺจภตฺตํฯ โส ภตฺตคฺเค สปุตฺตทาโร อุปติฏฺฐิตฺวา ปริวิสติ ฯ อญฺเญ โอทเนน ปุจฺฉนฺติ, อญฺเญ สูเปน ปุจฺฉนฺติ, อญฺเญ เตเลน ปุจฺฉนฺติ, อญฺเญ อุตฺตริภงฺเคน ปุจฺฉนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน กลฺยาณภตฺติกสฺส คหปติโน ภตฺตํ สฺวาตนาย เมตฺติยภูมชกานํ ภิกฺขูนํ อุทฺทิฏฺฐํ โหติฯ อถ โข กลฺยาณภตฺติโก คหปติ อารามํ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ โส เยนายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข กลฺยาณภตฺติกํ คหปตึ อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข กลฺยาณภตฺติโก คหปติ อายสฺมตา ทพฺเพน มลฺลปุตฺเตน ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ เอตทโวจ – ‘‘กสฺส, ภนฺเต, อมฺหากํ ฆเร สฺวาตนาย ภตฺตํ อุทฺทิฏฺฐ’’นฺติ? ‘‘เมตฺติยภูมชกานํ โข, คหปติ, ภิกฺขูนํ ตุมฺหากํ ฆเร สฺวาตนาย ภตฺตํ อุทฺทิฏฺฐ’’นฺติฯ อถ โข กลฺยาณภตฺติโก คหปติ อนตฺตมโน อโหสิ – ‘‘กถญฺหิ นาม ปาปภิกฺขู อมฺหากํ ฆเร ภุญฺชิ

สฺสนฺตี”ติ! ฆรํ คนฺตฺวา ทาสึ อาณาเปสิ – “เย, เช, สฺเว ภตฺติกา อาคจฺฉนฺติ เต โกฏฺฐเก อาสนํ ปญฺญเปตฺวา ก ณาชเกน พิลงฺคทุติเยน ปริวิสา”ติฯ “เอวํ อยฺยา”ติ โข สา ทาสี กลฺยาณภตฺติกสฺส คหปติโน ปจฺจสฺโสสิฯ

อถ โข เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู – “หิยฺโย โข, อาวุโส, อมฺหากํ กลฺยาณภตฺติกสฺส คหปติโน ฆเร ภตฺตํ อุทฺทิฏฺฐํ, สฺเว อมฺเห กลฺยาณภตฺติโก คหปติ สปุตฺตทาโร อุปติฏฺฐิตฺวา ปริวิสิสฺสติ; อญฺเญ โอทเนน ปุจฺฉิสฺสนฺติ, อญฺเญ สูเปน ปุจฺฉิสฺสนฺติ, อญฺเญ เตเลน ปุจฺฉิสฺสนฺติ, อญฺเญ อุตฺตริภงฺเคน ปุจฺฉิสฺสนฺตี”ติฯ เต เตเนว โสมนสฺเสน น จิตฺตรูปํ รตฺติยา สุปึสุฯ อถ โข เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรํ อาทาย เยน กลฺยาณภตฺติกสฺส คหปติโน นิเวสนํ เตนุปสงฺกมึสุฯ อทฺทสา โข สา ทาสี เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู ทูรโตว อาคจฺฉนฺเตฯ ทิสฺวาน โกฏฺฐเก อาสนํ ปญฺญเปตฺวา เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู เอตทโวจ – “นิสีทถ, ภนฺเต”ติฯ อถ โข เมตฺติยภูมชกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “นิสฺสํสยํ โข น ตาว ภตฺตํ สิทฺธํ ภวิสฺสติ! ยถา [ยาว (สี.)] มยํ โกฏฺฐเก นิสีเทยฺยามา”ติ [นิสีทาปียยฺยามาติ (สี.), นิสีทาปียามาติ (สฺยา.)]ฯ อถ โข สา ทาสี กณาชเกน พิลงฺคทุติเยน อุปคจฺฉิ – “ภุญฺชถ, ภนฺเต”ติฯ “มยํ โข, ภคินิ, นิจฺจภตฺติกา”ติฯ “ชานามิ อยฺยา นิจฺจภตฺติกาตฺถฯ อปิจาหํ หิยฺโยว คหปตินา อาณตฺตา – ‘เย, เช, สฺเว ภตฺติกา อาคจฺฉนฺติ เต โกฏฺฐเก อาสนํ ปญฺญเปตฺวา กณาชเกน พิลงฺคทุติเยน ปริวิสา’ติฯ ภุญฺชถ, ภนฺเต”ติฯ อถ โข เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู – “หิยฺโย โข, อาวุโส, กลฺยาณภตฺติโก คหปติ อารามํ อคมาสิ ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส สนฺติเกฯ นิสฺสํสยํ โข มยํ ทพฺเพน มลฺลปุตฺเตน คหปติโน อนฺตเร [สนฺติเก (สฺยา. กํ. ก.)] ปริภินฺนา”ติฯ เต เตเนว โทมนสฺเสน น จิตฺตรูปํ ภุญฺชึสุฯ อถ โข เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฺปฏิกฺกนฺตา อารามํ คนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิสาเมตฺวา พหารามโกฏฺฐเก สงฺฆาฏิปลฺลตฺถิกาย นิสีทึสุ ตุณฺหีภูตา มงฺกุภูตา ปตฺตกฺขนฺธา อโธมุขา ปชฺฌายนฺตา อปฺปฏิภานาฯ

อถ โข เมตฺติยา ภิกฺขุนี เยน เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู เอตทโวจ – “วนฺทามิ, อยฺยา”ติฯ เอวํ วุตฺเต เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู นาลปึสุฯ ทุติยมฺปิ โข…เป…. ตติยมฺปิ โข เมตฺติยา ภิกฺขุนี เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู เอตทโวจ – “วนฺทามิ, อยฺยา”ติฯ ตติยมฺปิ โข เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู นาลปึสุฯ “กฺยาหํ อยฺยานํ อปรชฺฌามิ? กิสฺส มํ อยฺยา นาลปนฺตี”ติ? “ตถา หิ ปน ตฺวํ, ภคินิ, อมฺเห ทพฺเพน มลฺลปุตฺเตน วิเหฐียมาเน อชฺฌุเปกฺขสี”ติ? “กฺยาหํ, อยฺยา, กโรมี”ติ? “สเจ โข ตฺวํ, ภคินิ, อิจฺเฉยฺยาสิ อชฺเชว ภควา ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ นาสาเปยฺยา”ติฯ “กฺยาหํ, อยฺยา, กโรมิ, กึ มยา สกฺกา กาตุ”นฺติ? “เอหิ ตฺวํ, ภคินิ, เยน ภควา เตนุปสงฺกม; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอวํ วเทหิ – ‘อิทํ, ภนฺเต, นจฺฉนฺนํ นปฺปติรูปํฯ ยายํ, ภนฺเต, ทิสา อภยา อนีติกา อนุปทฺทวา สายํ ทิสา สภยา สอีติกา สอุปทฺทวาฯ ยโต นิวาตํ ตโต สวาตํ [ปวาตํ (สี. สฺยา.)]ฯ อุทกํ มญฺเญ อาทิตฺตํฯ อยฺเยนมฺหิ ทพฺเพน มลฺลปุตฺเตน ทูสิตา’”ติฯ “เอวํ, อยฺยา”ติ โข เมตฺติยา ภิกฺขุนี เมตฺติยภูมชกานํ ภิกฺขูนํ ปฏิสฺสุตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข เมตฺติยา ภิกฺขุนี ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อิทํ, ภนฺเต, นจฺฉนฺนํ นปฺปติรูปํฯ ยายํ, ภนฺเต, ทิสา อภยา อนีติกา อนุปทฺทวา สายํ ทิสา สภยา สอีติกา สอุปทฺทวาฯ ยโต นิวาตํ ตโต สวาตํฯ อุทกํ มญฺเญ อาทิตฺตํ! อยฺเยนมฺหิ ทพฺเพน มลฺลปุตฺเตน ทูสิตา”ติฯ

๓๘๔. อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ปฏิปุจฺฉิ – “สรสิ ตฺวํ, ทพฺพ, เอวรูปํ กตฺตา ยถายํ ภิกฺขุนี อาหา”ติ? “ยถา มํ, ภนฺเต, ภควา ชานาตี”ติฯ

ทุติยมฺปิ โข ภควา…เป.… ตติยมฺปิ โข ภควา อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ เอตทโวจ – “สรสิ ตฺวํ, ทพฺพ, เอวรูปํ กตฺตา ยถายํ ภิกฺขุนี อาหา”ติ? “ยถา มํ, ภนฺเต, ภควา ชานาตี”ติฯ “น โข, ทพฺพ, ทพฺพา เอวํ นิพฺเพเฐนฺติฯ สเจ ตยา กตํ กตนฺติ วเทหิ, สเจ ตยา อกตํ อกตนฺติ วเทหี”ติฯ “ยโต อหํ, ภนฺเต, ชาโต นาภิชานามิ สุปินนฺเตนปิ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิตา, ปเคว ชาคโร”ติ! อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เตน หิ, ภิกฺขเว, เมตฺติยํ ภิกฺขุนิํ นาเสถ ฯ อิเม จ ภิกฺขู อนุยุญฺชถา”ติฯ อิทํ วตฺวา ภควา อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปาวิสิฯ

อถ โข เต ภิกฺขู เมตฺติยํ ภิกฺขุนิํ นาเสสุํฯ อถ โข เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู เต ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “มาวุโส, เมตฺติยํ ภิกฺขุนิํ นาเสถฯ น สา กิญฺจิ อปรชฺฌติฯ อมฺเหหิ สา อุสฺสาหิตา กุปิเตหิ อนตฺตมเนหิ จาวนาธิปฺปาเยหี”ติฯ “กิํ ปน ตุมฺเห, อาวุโส, อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสถา”ติ? “เอวมาวุโส”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสถา”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… “กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๘๕. โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ทุฏฺโฐ โทโส อปฺปตีโต อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสยฺย – ‘อปฺเปว นาม นํ อิมมฺหา พฺรหฺมจริยา จาเวยฺย’นฺติ, ตโต อปเรน สมเยน สมนุคฺคาหียมาโน วา อสมนุคฺคาหียมาโน วา อมูลกญฺเจว ตํ อธิกรณํ โหติ ภิกฺขุ จ โทสํ ปติฏฺฐาติ, สงฺฆาทิเสโส”ติฯ

๓๘๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนฺติ อญฺญํ ภิกฺขุํฯ

ทุฏฺโฐ โทโสติ กุปิโต อนตฺตมโน อนภิรทฺโธ อาหตจิตฺโต ขิลชาโตฯ

อปฺปตีโตติ เตน จ โกเปน เตน จ โทเสน ตาย จ อนตฺตมนตาย ตาย จ อนภิรทฺธิยา อปฺปตีโต โหติฯ

อมูลกํ นาม อทิฏฺฐํ อสฺสุตํ อปริสงฺกิตํฯ

ปาราชิเกน ธมฺเมนาติ จตุนฺนํ อญฺญตเรนฯ

อนุทฺธํเสยฺยาติ โจเทติ วา โจทาเปติ วาฯ

อปฺเปว นาม นํ อิมมฺหา พฺรหฺมจริยา จาเวยฺยนฺติ ภิกฺขุภาวา จาเวยฺยํ, สมณธมฺมา จาเวยฺยํ, สีลกฺขนฺธา จาเวยฺยํ, ตโปคุณา จาเวยฺยํฯ

ตโต อปเรน สมเยนาติ ยสฺมึ ขเณ อนุทฺธํสิโต โหติ ตํ ขณํ ตํ ลยํ ตํ มุหุตฺตํ วีติวตฺเตฯ

สมนุคฺคาหียมาโนติ เยน วตฺถุนา อนุทฺธํสิโต โหติ ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ สมนุคฺคาหียมาโนฯ

อสมนุคฺคาหียมาโนติ น เกนจิ วุจฺจมาโนฯ

อธิกรณํ นาม จตฺตาริ อธิกรณานิ – วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํฯ

ภิกฺขุ จ โทสํ ปติฏฺฐาตีติ ตุจฺฉกํ มยา ภณิตํ, มุสา มยา ภณิตํ, อภูตํ มยา ภณิตํ, อชานนฺเตน มยา ภณิตํฯ

สงฺฆาทิเสโสติ…เป…. เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๓๘๗. อทิฏฺฐสฺส โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ ตญฺเจ โจเทติ – “ทิฏฺโฐ มยา, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ, นตฺถิ ตยา สทฺธึ อุโปสโถ วา ปวารณา วา สงฺฆกมฺมํ วา”ติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อสุตสฺส โหติ – “ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน”ติฯ ตญฺเจ โจเทติ – “สุโต มยา, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ, นตฺถิ ตยา สทฺธึ อุโปสโถ วา ปวารณา วา สงฺฆกมฺมํ วา”ติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อปริสงฺกิตสฺส โหติ – “ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน”ติฯ ตญฺเจ โจเทติ – “ปริสงฺกิโต มยา, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ, นตฺถิ ตยา สทฺธึ อุโปสโถ วา ปวารณา วา สงฺฆกมฺมํ วา”ติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อทิฏฺฐสฺส โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ ตญฺเจ โจเทติ – “ทิฏฺโฐ มยา สุโต จ, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อทิฏฺฐสฺส โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ ตญฺเจ โจเทติ – “ทิฏฺโฐ มยา ปริสงฺกิโต จ, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อทิฏฺฐสฺส โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ ตญฺเจ โจเทติ – “ทิฏฺโฐ มยา สุโต จ ปริสงฺกิโต จ, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อสุตสฺส โหติ – “ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน”ติฯ ตญฺเจ โจเทติ – “สุโต มยา ปริสงฺกิโต จ…เป…. สุโต มยา ทิฏฺโฐ จ…เป…. สุโต มยา ปริสงฺกิโต จ ทิฏฺโฐ จ, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อปริสงฺกิตสฺส โหติ – “ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน”ติฯ ตญฺเจ โจเทติ – “ปริสงฺกิโต มยา ทิฏฺโฐ จ…เป…. ปริสงฺกิโต มยา สุโต จ…เป…. ปริสงฺกิโต มยา ทิฏฺโฐ จ สุโต จ, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทิฏฺฐสฺส โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ ตญฺเจ โจเทติ – “สุโต มยา ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทิฏฺฐสฺส โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ ตญฺเจ โจเทติ – “ปริสงฺกิโต มยา, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ”…เป…. “สุโต มยา ปริสงฺกิโต จ, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สุตสฺส โหติ – “ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน”ติฯ ตญฺเจ โจเทติ – “ปริสงฺกิโต มยา, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ…เป…. ทิฏฺโฐ มยา, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ…เป…. ปริสงฺกิโต มยา ทิฏฺโฐ จ, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปริสงฺกิตสฺส โหติ – “ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน”ติฯ ตญฺเจ โจเทติ – “ทิฏฺโฐ มยา, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ…เป…. สุโต มยา, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ…เป…. ทิฏฺโฐ มยา สุโต จ, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทิฏฺฐสฺส โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ ทิฏฺเฐ เวมติโก ทิฏฺฐํ โน กปฺเปติ ทิฏฺฐํ นสฺสรติ ทิฏฺฐํ ปมุฏฺโฐ โหติ…เป…. สุเต เวมติโก สุตํ โน กปฺเปติ สุตํ นสฺสรติ สุตํ ปมุฏฺโฐ โหติ…เป…. ปริสงฺกิเต เวมติโก ปริสงฺกิตํ โน กปฺเปติ ปริสงฺกิตํ นสฺสรติ ปริสงฺกิตํ ปมุฏฺโฐ โหติฯ ตญฺเจ โจเทติ – “ปริสงฺกิโต มยา ทิฏฺโฐ จ…เป…. ปริสงฺกิโต มยา สุโต จ…เป…. ปริสงฺกิโต มยา ทิฏฺโฐ จ สุโต จ, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ, นตฺถิ ตยา สทฺธึ อุโปสโถ วา ปวารณา วา สงฺฆกมฺมํ วา”ติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๓๘๘. อทิฏฺฐสฺส โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ ตญฺเจ โจทาเปติ – “ทิฏฺโฐสิ, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ, นตฺถิ ตยา สทฺธึ อุโปสโถ วา ปวารณา วา สงฺฆกมฺมํ วา”ติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อสุตสฺส โหติ – “ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน”ติ…เป…. อปริสงฺกิตสฺส โหติ – “ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน”ติฯ ตญฺเจ โจทาเปติ – “ปริสงฺกิโตสิ, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อทิฏฺฐสฺส โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ ตญฺเจ โจทาเปติ – “ทิฏฺโฐสิ สุโตสิ…เป…. ทิฏฺโฐสิ ปริสงฺกิโตสิ…เป…. ทิฏฺโฐสิ สุโตสิ ปริสงฺกิโตสิ, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ”…เป…. อสุตสฺส โหติ –

“ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน”ติ…เป…. อปริสงฺกิตสฺส โหติ – “ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน”ติฯ ตญฺเจ โจทาเปติ – “ปริสงฺกิโตสิ, ทิฏฺโฐสิ…เป…. ปริสงฺกิโตสิ, สุโตสิ…เป…. ปริสงฺกิโตสิ, ทิฏฺโฐสิ, สุโตสิ, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทิฏฺฐสฺส โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ ตญฺเจ โจทาเปติ – “สุโตสิ”…เป…. ตญฺเจ โจทาเปติ – “ปริสงฺกิโตสิ”…เป…. ตญฺเจ โจทาเปติ – “สุโตสิ, ปริสงฺกิโตสิ, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สุตสฺส โหติ – “ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน”ติ…เป…. ปริสงฺกิตสฺส โหติ – “ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน”ติฯ ตญฺเจ “ทิฏฺโฐสิ”…เป…. ตญฺเจ โจทาเปติ – “สุโตสิ”…เป…. ตญฺเจ โจทาเปติ – “ทิฏฺโฐสิ, สุโตสิ, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทิฏฺฐสฺส โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ ทิฏฺเฐ เวมติโก ทิฏฺฐํ โน กปฺเปติ ทิฏฺฐํ นสฺสรติ ทิฏฺฐํ ปมุฏฺโฐ โหติ…เป…. สุเต เวมติโก สุตํ โน กปฺเปติ สุตํ นสฺสรติ สุตํ ปมุฏฺโฐ โหติ…เป…. ปริสงฺกิเต เวมติโก ปริสงฺกิตํ โน กปฺเปติ ปริสงฺกิตํ นสฺสรติ ปริสงฺกิตํ ปมุฏฺโฐ โหติฯ ตญฺเจ โจทาเปติ – “ปริสงฺกิโตสิ, ทิฏฺโฐสิ”…เป…. ปริสงฺกิตํ ปมุฏฺโฐ โหติ, ตญฺเจ โจทาเปติ – “ปริสงฺกิโตสิ สุโตสิ”…เป…. ปริสงฺกิตํ ปมุฏฺโฐ โหติ, ตญฺเจ โจทาเปติ – “ปริสงฺกิโตสิ, ทิฏฺโฐสิ, สุโตสิ, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ, นตฺถิ ตยา สทฺธึ อุโปสโถ วา ปวารณา วา สงฺฆกมฺมํ วา”ติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๓๘๙. อสุทฺเธ สุทฺธทิฏฺฐิ, สุทฺเธ อสุทฺธทิฏฺฐิ, อสุทฺเธ อสุทฺธทิฏฺฐิ, สุทฺเธ สุทฺธทิฏฺฐิฯ

อสุทฺโธ โหติ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนฯ ตญฺเจ สุทฺธทิฏฺฐิ สมาโน อโนกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺสฯ

อสุทฺโธ โหติ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนฯ ตญฺเจ สุทฺธทิฏฺฐิ สมาโน โอกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อสุทฺโธ โหติ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนฯ ตญฺเจ สุทฺธทิฏฺฐิ สมาโน อโนกาสํ การาเปตฺวา อกฺโกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาเทน ทุกฺกฏสฺสฯ

อสุทฺโธ โหติ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนฯ ตญฺเจ สุทฺธทิฏฺฐิ สมาโน โอกาสํ การาเปตฺวา อกฺโกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาทสฺสฯ

สุทฺโธ โหติ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อนชฺฌาปนฺโนฯ ตญฺเจ อสุทฺธทิฏฺฐิ สมาโน อโนกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

สุทฺโธ โหติ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อนชฺฌาปนฺโนฯ ตญฺเจ อสุทฺธทิฏฺฐิ สมาโน โอกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อนาปตฺติฯ

สุทฺโธ โหติ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อนชฺฌาปนฺโนฯ ตญฺเจ อสุทฺธทิฏฺฐิ สมาโน อโนกาสํ การาเปตฺวา อกฺโกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาเทน ทุกฺกฏสฺสฯ

สุทฺโธ โหติ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อนชฺฌาปนฺโนฯ ตญฺเจ อสุทฺธทิฏฺฐิ สมาโน โอกาสํ การาเปตฺวา อกฺโกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาทสฺสฯ

อสุทฺโธ โหติ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนฯ ตญฺเจ อสุทฺธทิฏฺฐิ สมาโน อโนกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อสุทฺโธ โหติ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนฯ ตญฺเจ อสุทฺธทิฏฺฐิ สมาโน โอกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อนาปตฺติฯ

อสุทฺโธ โหติ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนฯ ตญฺเจ อสุทฺธทิฏฺฐิ สมาโน อโนกาสํ การาเปตฺวา อกฺโกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาเทน ทุกฺกฏสฺสฯ

อสุทฺโธ โหติ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนฯ ตญฺเจ อสุทฺธทิฏฺฐิ สมาโน โอกาสํ การาเปตฺวา อกฺโกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาทสฺสฯ

สุทฺโธ โหติ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อนชฺฌาปนฺโนฯ ตญฺเจ สุทฺธทิฏฺฐิ สมาโน อโนกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺสฯ

สุทฺโธ โหติ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อนชฺฌาปนฺโนฯ ตญฺเจ สุทฺธทิฏฺฐิ สมาโน โอกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สุทฺโธ โหติ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อนชฺฌาปนฺโนฯ ตญฺเจ สุทฺธทิฏฺฐิ สมาโน อโนกาสํ การาเปตฺวา อกฺโกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาเทน ทุกฺกฏสฺสฯ

สุทฺโธ โหติ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อนชฺฌาปนฺโน ตญฺเจ สุทฺธทิฏฺฐิ สมาโน โอกาสํ การาเปตฺวา อกฺโกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาทสฺสฯ

๓๙๐. อนาปตฺติ สุทฺเธ อสุทฺธทิฏฺฐิสฺส, อสุทฺเธ อสุทฺธทิฏฺฐิสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุฏฺฐโทสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. ทุติยทุฏฺฐโทสสิกฺขาปทํ

๓๘๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน เมตฺติย ภูมชกา ภิกฺขู คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺตา อทฺทสํสุ ฉคลกํ [ฉกลกํ (สฺยา.)] อชิกาย วิปฺปฏิปชฺชนฺตํฯ ทิสฺวาน เอวมาหํสุ – "หนฺท มยํ, อาวุโส, อิมํ ฉคลกํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ นาม กโรมฯ อิมํ อชิกํ เมตฺติยํ นาม ภิกฺขุนึ กโรมฯ เอวํ มยํ โวหริสฺสามฯ ปุพฺเพ มยํ, อาวุโส, ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ สุเตน อโวจุมฺหาฯ อิทานิ ปน อมฺเหหิ สามํ ทิฏฺโฐ เมตฺติยาย ภิกฺขุนิยา วิปฺปฏิปชฺชนฺโต"ติฯ เต ตํ ฉคลกํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ นาม อกํสุฯ ตํ อชิกํ เมตฺติยํ นาม ภิกฺขุนึ อกํสุฯ เต ภิกฺขูนํ อาโรเจสุํ – "ปุพฺเพ มยํ, อาวุโส, ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ สุเตน อโวจุมฺหาฯ อิทานิ ปน อมฺเหหิ สามํ ทิฏฺโฐ เมตฺติยาย ภิกฺขุนิยา วิปฺปฏิปชฺชนฺโต"ติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "มาวุโส, เอวํ อวจุตฺถฯ นายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เอวํ กริสฺสตี"ติฯ

อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ปฏิปุจฺฉิ – "สรสิ ตฺวํ, ทพฺพ, เอวรูปํ กตฺตา ยถยิเม ภิกฺขู อาหํสู"ติ? "ยถา มํ, ภนฺเต, ภควา ชานาตี"ติฯ ทุติยมฺปิ โข ภควา…เป.… ตติยมฺปิ โข ภควา อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ เอตทโวจ – "สรสิ ตฺวํ, ทพฺพ, เอวรูปํ กตฺตา ยถยิเม ภิกฺขู อาหํสู"ติ? "ยถา มํ, ภนฺเต, ภควา ชานาตี"ติฯ "น โข, ทพฺพ, ทพฺพา เอวํ นิพฺเพเฐนฺติฯ สเจ ตยา กตํ กตนฺติ วเทหิ, สเจ ตยา อกตํ อกตนฺติ วเทหี"ติฯ "ยโต อหํ, ภนฺเต, ชาโต นาภิชานามิ สุปินนฺเตนปิ เมถุนธมฺมํ ปฏิเสวิตา, ปเคว ชาคโร"ติ! อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "เตน หิ, ภิกฺขเว, อิเม ภิกฺขู อนุยุญฺชถา"ติฯ อิทํ วตฺวา ภควา อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปาวิสิฯ

อถ โข เต ภิกฺขู เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู อนุยุญฺชึสุฯ เต ภิกฺขูหิ อนุยุญฺชียมานา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ – "กึ ปน ตุมฺเห, อาวุโส, อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิเทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสถา"ติ? "เอวมาวุโส"ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิเทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสสฺสนฺตี"ติ! อถ โข เต ภิกฺขู เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… "สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสถา"ติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… "กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิเทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๘๒. "โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ทุฏฺโฐ โทโส อปฺปตีโต อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิเทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสยฺย – 'อปฺเปว นาม นํ อิมมฺหา พฺรหฺมจริยา จาเวยฺย'นฺติฯ ตโต อปเรน สมเยน สมนุคฺคาหียมาโน วา อสมนุคฺคาหียมาโน วา อญฺญภาคิยญฺเจว ตํ อธิกรณํ โหติ โกจิเทโส เลสมตฺโต อุปาทินฺโน, ภิกฺขุ จ โทสํ ปติฏฺฐาติ, สงฺฆาทิเสโส"ติฯ

๓๘๓. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนฺติ อญฺญํ ภิกฺขุํฯ

ทุฏฺโฐ โทโสติ กุปิโต อนตฺตมโน อนภิรทฺโธ อาหตจิตฺโต ขิลชาโตฯ

อปฺปตีโตติ เตน จ โกเปน, เตน จ โทเสน, ตาย จ อนตฺตมนตาย, ตาย จ อนภิรทฺธิยา อปฺปตีโต โหติฯ

อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺสาติ อาปตฺตญฺญภาคิยํ วา โหติ อธิกรณญฺญภาคิยํ วาฯ กถํ อธิกรณํ อธิกรณสฺส อญฺญภาคิยํ? วิวาทาธิกรณํ อนุวาทาธิกรณสฺส อาปตฺตาธิกรณสฺส กิจฺจาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยํฯ อนุวาทาธิกรณํ อาปตฺตาธิกรณสฺส กิจฺจาธิกรณสฺส วิวาทาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยํฯ อาปตฺตาธิกรณํ กิจฺจาธิกรณสฺส วิวาทาธิกรณสฺส อนุวาทาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยํฯ กิจฺจาธิกรณํ วิวาทาธิกรณสฺส อนุวาทาธิกรณสฺส อาปตฺตาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยํฯ เอวํ อธิกรณํ อธิกรณสฺส อญฺญภาคิยํฯ

กถํ อธิกรณํ อธิกรณสฺส ตพฺภาคิยํ? วิวาทาธิกรณํ วิวาทาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยํฯ อนุวาทาธิกรณํ อนุวาทาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยํฯ อาปตฺตาธิกรณํ อาปตฺตาธิกรณสฺส สิยา ตพฺภาคิยํ สิยา อญฺญภาคิยํฯ

กถํ อาปตฺตาธิกรณํ อาปตฺตาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยํ? เมถุนธมฺมปาราชิกาปตฺติ อทินฺนาทานปาราชิกาปตฺติยา มนุสฺสวิคฺคหปาราชิกาปตฺติยา อุตฺตริมนุสฺสธมฺมปาราชิกาปตฺติยา อญฺญภาคิยาฯ อทินฺนาทานปาราชิกาปตฺติ มนุสฺสวิคฺคหปาราชิกาปตฺติยา อุตฺตริมนุสฺสธมฺมปาราชิกาปตฺติยา เมถุนธมฺมปาราชิกาปตฺติยา อญฺญภาคิยาฯ มนุสฺสวิคฺคหปาราชิกาปตฺติ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมปาราชิกาปตฺติยา เมถุนธมฺมปาราชิกาปตฺติยา อทินฺนาทานปาราชิกาปตฺติยา อญฺญภาคิยาฯ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมปาราชิกาปตฺติ เมถุนธมฺมปาราชิกาปตฺติยา อทินฺนาทานปาราชิกาปตฺติยา มนุสฺสวิคฺคหปาราชิกาปตฺติยา อญฺญภาคิยาฯ เอวํ อาปตฺตาธิกรณํ อาปตฺตาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยํฯ

กถํ อาปตฺตาธิกรณํ อาปตฺตาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยํ? เมถุนธมฺมปาราชิกาปตฺติ เมถุนธมฺมปาราชิกาปตฺติยา ตพฺภาคิยาฯ อทินฺนาทานปาราชิกาปตฺติ อทินฺนาทานปาราชิกาปตฺติยา ตพฺภาคิยาฯ มนุสฺสวิคฺคหปาราชิกาปตฺติ มนุสฺสวิคฺคหปาราชิกาปตฺติยา ตพฺภาคิยาฯ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมปาราชิกาปตฺติ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมปาราชิกาปตฺติยา ตพฺภาคิยาฯ เอวํ อาปตฺตาธิกรณํ อาปตฺตาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยํฯ

กิจฺจาธิกรณํ กิจฺจาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยํฯ เอวํ อธิกรณํ อธิกรณสฺส ตพฺภาคิยํฯ

๓๘๔. กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทายาติ เลโส นาม ทส เลสา – ชาติเลโส , นามเลโส, โคตฺตเลโส, ลิงฺคเลโส, อาปตฺติเลโส, ปตฺตเลโส, จีวรเลโส, อุปชฺฌายเลโส, อาจริยเลโส, เสนาสนเลโสฯ

๓๘๕. ชาติเลโส นาม ขตฺติโย ทิฏฺโฐ โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ อญฺญํ ขตฺติยํ ปสฺสิตฺวา โจเทติ – “ขตฺติโย มยา ทิฏฺโฐ [เอตฺถ “ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโต”ติ ปาโฐ อูโน มญฺเญ, อฏฺฐกถายํ หิ “ขตฺติโย มยา ทิฏฺโฐ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโต”ติ ทิสฺสติ]ฯ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ,

อสกฺยปุตฺติโยสิ, นตฺถิ ตยา สทฺธึ อุโปสโถ วา ปวารณา วา สงฺฆกมฺมํ วา”ติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺส ฯ

พฺราหฺมโณ ทิฏฺโฐ โหติ…เป…. เวสฺโส ทิฏฺโฐ โหติ…เป…. สุทฺโท ทิฏฺโฐ โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ อญฺญํ สุทฺทํ ปสฺสิตฺวา โจเทติ – “สุทฺโท มยา ทิฏฺโฐฯ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ , อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๓๙๖. **นามเลโส** นาม พุทฺธรกฺขิโต ทิฏฺโฐ โหติ…เป…. ธมฺมรกฺขิโต ทิฏฺโฐ โหติ…เป…. สงฺฆรกฺขิโต ทิฏฺโฐ โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ฯ อญฺญํ สงฺฆรกฺขิตํ ปสฺสิตฺวา โจเทติ – “สงฺฆรกฺขิโต มยา ทิฏฺโฐ ฯ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๓๙๗. **โคตฺตเลโส** นาม โคตโม ทิฏฺโฐ โหติ…เป…. โมคฺคลฺลาโน ทิฏฺโฐ โหติ…เป…. กจฺจายโน ทิฏฺโฐ โหติ…เป…. วาสิฏฺโฐ ทิฏฺโฐ โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ อญฺญํ วาสิฏฺฐํ ปสฺสิตฺวา โจเทติ – “วาสิฏฺโฐ มยา ทิฏฺโฐฯ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๓๙๘. **ลิงฺคเลโส** นาม ทีโฆ ทิฏฺโฐ โหติ…เป…. รสฺโส ทิฏฺโฐ โหติ…เป…. กณฺโห ทิฏฺโฐ โหติ…เป…. โอทาโต ทิฏฺโฐ โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ อญฺญํ โอทาตํ ปสฺสิตฺวา โจเทติ – “โอทาโต มยา ทิฏฺโฐฯ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๓๙๙. **อาปตฺติเลโส** นาม ลหุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ โหติฯ ตญฺเจ ปาราชิเกน โจเทติ – “อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๔๐๐. **ปตฺตเลโส** นาม โลหปตฺตธโร ทิฏฺโฐ โหติ…เป…. สาฏกปตฺตธโร ทิฏฺโฐ โหติ…เป…. สุมฺภกปตฺตธโร ทิฏฺโฐ โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ อญฺญํ สุมฺภกปตฺตธรํ ปสฺสิตฺวา โจเทติ – “สุมฺภกปตฺตธโร มยา ทิฏฺโฐฯ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๔๐๑. **จีวรเลโส** นาม ปํสุกูลิโก ทิฏฺโฐ โหติ…เป…. คหปติจีวรธโร ทิฏฺโฐ โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ อญฺญํ คหปติจีวรธรํ ปสฺสิตฺวา โจเทติ – “คหปติจีวรธโร มยา ทิฏฺโฐฯ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ”…เป…. อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๔๐๒. **อุปชฺฌายเลโส** นาม อิตฺถนฺนามสฺส สทฺธิวิหาริโก ทิฏฺโฐ โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ อญฺญํ อิตฺถนฺนามสฺส สทฺธิวิหาริกํ ปสฺสิตฺวา โจเทติ – “อิตฺถนฺนามสฺส สทฺธิวิหาริโก มยา ทิฏฺโฐฯ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ”…เป.… อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๔๐๓. **อาจริยเลโส** นาม อิตฺถนฺนามสฺส อนฺเตวาสิโก ทิฏฺโฐ โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ อญฺญํ อิตฺถนฺนามสฺส อนฺเตวาสิกํ ปสฺสิตฺวา โจเทติ – “อิตฺถนฺนามสฺส อนฺเตวาสิโก มยา ทิฏฺโฐฯ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ”…เป.… อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๔๐๔. **เสนาสนเลโส** นาม อิตฺถนฺนามเสนาสนวาสิโก ทิฏฺโฐ โหติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโตฯ อญฺญํ อิตฺถนฺนามเสนาสนวาสิกํ ปสฺสิตฺวา โจเทติ – “อิตฺถนฺนามเสนาสนวาสิโก มยา ทิฏฺโฐฯ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโนสิ, อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ, นตฺถิ ตยา สทฺธิํ อุโปสโถ วา ปวารณา วา สงฺฆกมฺมํ วา”ติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๔๐๕. **ปาราชิเกน ธมฺเมนา**ติ จตุนฺนํ อญฺญตเรนฯ

อนุทฺธํเสยฺยาติ โจเทติ วา โจทาเปติ วาฯ

อปฺเปว นาม นํ อิมมฺหา พฺรหฺมจริยาจาเวยฺยนฺติ ภิกฺขุภาวา จาเวยฺยํ, สมณธมฺมา จาเวยฺยํ, สีลกฺขนฺธา จาเวยฺยํ, ตโปคุณา จาเวยฺยํฯ

ตโต อปเรน สมเยนาติ ยสฺมิํ ขเณ อนุทฺธํสิโต โหติ, ตํ ขณํ ตํ ลยํ ตํ มุหุตฺตํ วีติวตฺเตฯ

สมนุคฺคาหียมาโนติ เยน วตฺถุนา อนุทฺธํสิโต โหติ ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ สมนุคฺคาหียมาโนฯ

อสมนุคฺคาหียมาโนติ น เกนจิ วุจฺจมาโนฯ

อธิกรณํ นาม จตฺตาริ อธิกรณานิ – วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํฯ

โกจิ เทโส เลสมตฺโต อุปาทินฺโนติ เตสํ ทสนฺนํ เลสานํ อญฺญตโร เลโส อุปาทินฺโน โหติฯ

ภิกฺขุ จ โทสํ ปติฏฺฐาตีติ ตุจฺฉกํ มยา ภณิตํ, มุสา มยา ภณิตํ, อภูตํ มยา ภณิตํ, อชานนฺเตน มยา ภณิตํฯ

สงฺฆาทิเสโสติ …เป.… เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๔๐๖. ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ โหติ, สงฺฆาทิเสเส สงฺฆาทิเสสทิฏฺฐิ โหติฯ ตญฺเจ ปาราชิเกน โจเทติ – “อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ, นตฺถิ ตยา สทฺธิํ อุโปสโถ วา ปวารณา วา สงฺฆกมฺมํ วา”ติ, เอวมฺปิ อาปตฺตญฺญภาคิยํ โหติ เลโส จ อุปาทินฺโน, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ โหติ, สงฺฆาทิเสเส ถุลฺลจฺจยทิฏฺฐิ โหติ…เป.… ปาจิตฺติยทิฏฺฐิ โหติ… ปาฏิเทสนียทิฏฺฐิ โหติ… ทุกฺกฏทิฏฺฐิ โหติ… ทุพฺภาสิตทิฏฺฐิ โหติฯ ตญฺเจ ปาราชิเกน โจเทติ – “อสฺสมโณสิ”…เป.… เอวมฺปิ อาปตฺตญฺญภาคิยํ โหติ เลโส จ อุปาทินฺโน, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ ถุลฺลจฺจยํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ โหติ ถุลฺลจฺจเย ถุลฺลจฺจยทิฏฺฐิ โหติ…เป.… ถุลฺลจฺจเย ปาจิตฺติยทิฏฺฐิ โหติ… ปาฏิเทสนียทิฏฺฐิ โหติ… ทุกฺกฏทิฏฺฐิ โหติ… ทุพฺภาสิตทิฏฺฐิ โหติ… สงฺฆาทิเสสทิฏฺฐิ โหติฯ ตญฺเจ ปาราชิเกน โจเทติ – “อสฺสมโณสิ” …เป.… เอวมฺปิ อาปตฺตญฺญภาคิยํ โหติ เลโส จ อุปาทินฺโน, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ ปาจิตฺติยํ…เป.… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ โหติ, ทุพฺภาสิเต ทุพฺภาสิตทิฏฺฐิ โหติ…เป.… ทุพฺภาสิเต สงฺฆาทิเสสทิฏฺฐิ โหติ… ถุลฺลจฺจยทิฏฺฐิ โหติ… ปาจิตฺติยทิฏฺฐิ โหติ… ปาฏิเทสนียทิฏฺฐิ โหติ… ทุกฺกฏทิฏฺฐิ โหติฯ ตญฺเจ ปาราชิเกน โจเทติ – “อสฺสมโณสิ, อสกฺยปุตฺติโยสิ, นตฺถิ ตยา สทฺธึ อุโปสโถ วา ปวารณา วา สงฺฆกมฺมํ วา”ติ, เอวมฺปิ อาปตฺตญฺญภาคิยํ โหติ เลโส จ อุปาทินฺโน, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอเกกํ มูลํ กาตฺูน จกฺกํ พนฺธิตพฺพํฯ

๔๐๗. ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ โหติ สงฺฆาทิเสเส สงฺฆาทิเสสทิฏฺฐิ โหติฯ ตญฺเจ ปาราชิเกน โจทาเปติ – “อสฺสมโณสิ”…เป.… เอวมฺปิ อาปตฺตญฺญภาคิยํ โหติ เลโส จ อุปาทินฺโน, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ โหติ, สงฺฆาทิเสเส ถุลฺลจฺจยทิฏฺฐิ โหติ…เป.… ปาจิตฺติยทิฏฺฐิ โหติ… ปาฏิเทสนียทิฏฺฐิ โหติ… ทุกฺกฏทิฏฺฐิ โหติ… ทุพฺภาสิตทิฏฺฐิ โหติฯ ตญฺเจ ปาราชิเกน โจทาเปติ – “อสฺสมโณสิ”…เป.… เอวมฺปิ อาปตฺตญฺญภาคิยํ โหติ เลโส จ อุปาทินฺโน, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ ถุลฺลจฺจยํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ โหติ ถุลฺลจฺจเย ถุลฺลจฺจยทิฏฺฐิ โหติ…เป.… ถุลฺลจฺจเย ปาจิตฺติยทิฏฺฐิ โหติ… ปาฏิเทสนียทิฏฺฐิ โหติ… ทุกฺกฏทิฏฺฐิ โหติ… ทุพฺภาสิตทิฏฺฐิ โหติ… สงฺฆาทิเสสทิฏฺฐิ โหติฯ ตญฺเจ ปาราชิเกน โจทาเปติ – “อสฺสมโณสิ”…เป.… เอวมฺปิ อาปตฺตญฺญภาคิยํ โหติ เลโส จ อุปาทินฺโน, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุ ปาจิตฺติยํ…เป.… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ โหติ ทุพฺภาสิเต ทุพฺภาสิตทิฏฺฐิ โหติ…เป.… ทุพฺภาสิเต สงฺฆาทิเสสทิฏฺฐิ โหติ… ถุลฺลจฺจยทิฏฺฐิ โหติ… ปาจิตฺติยทิฏฺฐิ โหติ… ปาฏิเทสนียทิฏฺฐิ โหติ… ทุกฺกฏทิฏฺฐิ โหติฯ ตญฺเจ ปาราชิเกน โจทาเปติ – “อสฺสมโณสิ , อสกฺยปุตฺติโยสิ,

นตฺถิ ตยา สทฺธึ อุโปสโถ วา ปวารณา วา สงฺฆกมฺมํ วา’’ติ, เอวมฺปิ อาปตฺตญฺญภาคิยํ โหติ เลโส จ อุปาทินฺโน, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

๔๐๘. อนาปตฺติ ตถาสญฺญี โจเทติ วา โจทาเปติ วา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยทุฏฺฐโทสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. สงฺฆเภทสิกฺขาปทํ

๔๐๙. [อิทํ วตฺถุ จูฬว. ๓๔๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ อถ โข เทวทตฺโต เยน โกกาลิโก กฏโมทกติสฺสโก [กฏโมรกติสฺสโก (สี. สฺยา.)] ขณฺฑเทวิยา ปุตฺโต สมุทฺททตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา โกกาลิกํ กฏโมทกติสฺสกํ ขณฺฑเทวิยา ปุตฺตํ สมุทฺททตฺตํ เอตทโวจ – ‘‘เอถ มยํ, อาวุโส, สมณสฺส โคตมสฺส สงฺฆเภทํ กริสฺสาม จกฺกเภท’’นฺติฯ เอวํ วุตฺเต โกกาลิโก เทวทตฺตํ เอตทโวจ – ‘‘สมโณ โข, อาวุโส, โคตโม มหิทฺธิโก มหานุภาโวฯ กถํ มยํ สมณสฺส โคตมสฺส สงฺฆเภทํ กริสฺสาม จกฺกเภท’’นฺติ? ‘‘เอถ มยํ, อาวุโส, สมณํ โคตมํ อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺจ วตฺถูนิ ยาจิสฺสาม – ‘ภควา, ภนฺเต, อเนกปริยายเยน อปฺปิจฺฉสฺส สนฺตุฏฺฐสฺส สลฺเลขสฺส ธุตสฺส ปาสาทิกสฺส อปจยสฺส วีริยารมฺภสฺส [วีริยารพฺภสฺส (ก.)] วณฺณวาทีฯ อิมานิ, ภนฺเต, ปญฺจ วตฺถูนิ อเนกปริยายเยน อปฺปิจฺฉตาย สนฺตุฏฺฐิยา สลฺเลขาย ธุตตาย ปาสาทิกตาย อปจยาย วีริยารมฺภาย สํวตฺตนฺติฯ สาธุ, ภนฺเต, ภิกฺขู ยาวชีวํ อารญฺญิกา อสฺสุ; โย คามนฺตํ โอสเรยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยฯ ยาวชีวํ ปิณฺฑปาติกา อสฺสุ; โย นิมนฺตนํ สาทิเยยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยฯ ยาวชีวํ ปํสุกูลิกา อสฺสุ; โย คหปติจีวรํ สาทิเยยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยฯ ยาวชีวํ รุกฺขมูลิกา อสฺสุ; โย ฉนฺนํ อุปคจฺเฉยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยฯ ยาวชีวํ มจฺฉมํสํ น ขาเทยฺยุํ; โย มจฺฉมํสํ ขาเทยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยา’ติฯ อิมานิ สมโณ โคตโม นานุชานิสฺสติฯ เต มยํ อิเมหิ ปญฺจหิ วตฺถูหิ ชนํ สญฺญาเปสฺสามาติฯ สกฺกา โข, อาวุโส, อิเมหิ ปญฺจหิ วตฺถูหิ สมณสฺส โคตมสฺส สงฺฆเภโท กาตุํ จกฺกเภโทฯ ลูขปสนฺนา หิ, อาวุโส, มนุสฺสา’’ติฯ

อถ โข เทวทตฺโต สปริโส เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข เทวทตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – ‘‘ภควา, ภนฺเต, อเนกปริยายเยน อปฺปิจฺฉสฺส…เป.… วีริยารมฺภสฺส วณฺณวาทีฯ อิมานิ, ภนฺเต, ปญฺจ วตฺถูนิ อเนกปริยายเยน อปฺปิจฺฉตาย…เป.… วีริยารมฺภาย สํวตฺตนฺติฯ สาธุ, ภนฺเต, ภิกฺขู ยาวชีวํ อารญฺญิกา อสฺสุ; โย คามนฺตํ โอสเรยฺย วชฺชํ นํ ผุเสยฺย…เป.… ยาวชีวํ มจฺฉมํสํ น ขาเทยฺยุํ, โย มจฺฉมํสํ ขาเทยฺย วชฺชํ นํ ผุเสยฺยา’’ติฯ ‘‘อลํ, เทวทตฺต, โย อิจฺฉติ อารญฺญิโก โหตุ, โย อิจฺฉติ คามนฺเต วิหรตุ; โย อิจฺฉติ ปิณฺฑปาติโก โหตุ, โย อิจฺฉติ นิมนฺตนํ สาทิยตุ; โย อิจฺฉติ ปํสุกูลิโก โหตุ, โย อิจฺฉติ คหปติจีวรํ สาทิยตุฯ อฏฺฐมาเส โข มยา, เทวทตฺต, รุกฺขมูลเสนาสนํ อนุญฺญาตํ, ติโกฏิปริสุทฺธํ มจฺฉมํสํ – อทิฏฺฐํ อสฺสุตํ อปริสงฺกิต’’นฺติฯ อถ โข เทวทตฺโต – ‘‘น ภควา อิมานิ ปญฺจ วตฺถูนิ อนุชานาตี’’ติ หฏฺโฐ อุทคฺโค สปริโส อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

๔๑๐. อถ โข เทวทตฺโต สปริโส ราชคหํ ปวิสิตฺวา ปญฺจหิ วตฺถูหิ ชนํ สญฺญาเปสิ – ‘‘มยํ, อาวุโส, สมณํ โคตมํ อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺจ วตฺถูนิ ยาจิมฺหา – ‘ภควา, ภนฺเต, อเนกปริยายเยน อปฺปิจฺฉสฺส สนฺตุฏฺฐสฺส สลฺเลข

สฺส ธุตสฺส ปาสาทิกสฺส อปจยสฺส วีริยารมฺภสฺส วณฺณวาทีฯ อิมานิ, ภนฺเต, ปญฺจ วตฺถูนิ อเนกปริยาเยน อปฺปิจฺฉตาย สนฺตุฏฺฐิยา สลฺเลขาย ธุตตาย ปาสาทิกตาย อปจยาย วีริยารมฺภาย สํวตฺตนฺติฯ สาธุ, ภนฺเต, ภิกฺขู ยาวชีวํ อารญฺญิกา อสฺสุ; โย คามนฺตํ โอสเรยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยฯ ยาวชีวํ ปิณฺฑปาติกา อสฺสุ; โย นิมนฺตนํ สาทิเยยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยฯ ยาวชีวํ ปํสุกูลิกา อสฺสุ; โย คหปติจีวรํ สาทิเยยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยฯ ยาวชีวํ รุกฺขมูลิกา อสฺสุ; โย ฉนฺนํ อุปคจฺเฉยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยฯ ยาวชีวํ มจฺฉมํสํ น ขาเทยฺยุํ; โย มจฺฉมํสํ ขาเทยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยา'ติฯ อิมานิ สมโณ โคตโม นานุชานาติ ฯ เต มยํ อิเมหิ ปญฺจหิ วตฺถูหิ สมาทาย วตฺตามา''ติฯ ตตฺถ เย เต มนุสฺสา อสฺสทฺธา อปฺปสนฺนา ทุพฺพุทฺธิโน เต เอวมาหํสุ – ''อิเม โข สมณา สกฺยปุตฺติยา ธุตา สลฺเลขวุตฺติโน, สมโณ ปน โคตโม พาหุลฺลิโก พาหุลฺลาย เจเตตี''ติฯ เย ปน เต มนุสฺสา สทฺธา ปสนฺนา ปณฺฑิตา พฺยตฺตา พุทฺธิมนฺโต เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม เทวทตฺโต ภควโต สงฺฆเภทาย ปรกฺกมิสฺสติ จกฺกเภทายา''ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม เทวทตฺโต สงฺฆเภทาย ปรกฺกมิสฺสติ จกฺกเภทายา''ติ! อถ โข เต ภิกฺขู เทวทตฺตํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ''สจฺจํ กิร ตฺวํ, เทวทตฺต, สงฺฆเภทาย ปรกฺกมสิ จกฺกเภทายา''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… ''กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สงฺฆเภทาย ปรกฺกมิสฺสสิ จกฺกเภทาย! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๑๑. ''โย ปน ภิกฺขุ สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เภทาย ปรกฺกเมยฺย, เภทนสํวตฺตนิกํ วา อธิกรณํ สมาทาย ปคฺคยฺห ติฏฺเฐยฺย, โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ เอวมสฺส วจนีโย – 'มายสฺมา สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เภทาย ปรกฺกมิ, เภทนสํวตฺตนิกํ วา อธิกรณํ สมาทาย ปคฺคยฺห อฏฺฐาสิฯ สเมตายสฺมา สงฺเฆนฯ สมคฺโค หิ สงฺโฆ สมฺโมทมาโน อวิวทมาโน เอกุทฺเทโส ผาสุ วิหรตี'ติฯ เอวญฺจ โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ วุจฺจมาโน ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย , โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺโพ ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยาวตติยญฺเจ สมนุภาสิยมาโน ตํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, สงฺฆาทิเสโส''ติฯ

๔๑๒. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สมคฺโค นาม **สงฺโฆ** สมานสํวาสโก สมานสีมายํ ฐิโตฯ

เภทาย ปรกฺกเมยฺยาติ – ''กถํ อิเม นานา อสฺสุ, วินา อสฺสุ, วคฺคา อสฺสู''ติ ปกฺขํ ปริเยสติ, คณํ พนฺธติฯ

เภทนสํวตฺตนิกํ วา อธิกรณนฺติ อฏฺฐารสเภทกรวตฺถูนิฯ

สมาทายาติ อาทายฯ

ปคฺคยฺหาติ ทีเปยฺยฯ

ติฏฺเฐยฺยาติ น ปฏินิสฺสชฺเชยฺยฯ

โส ภิกฺขูติ โย โส สงฺฆเภทโก ภิกฺขุฯ

ภิกฺขูหีติ อญฺเญหิ ภิกฺขูหิฯ

เย ปสฺสนฺติ, เย สุณนฺติ, เตหิ วตฺตพฺโพ – "มายสฺมา สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เภทาย ปรกฺกมิ, เภทนสํวตฺตนิกํ วา อธิกรณํ สมาทาย ปคฺคยฺห อฏฺฐาสิฯ สเมตายสฺมา สงฺเฆนฯ สมคฺโค หิ สงฺโฆ สมฺโมทมาโน อวิวทมาโน เอกุทฺเทโส ผาสุ วิหรตี"ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ภิกฺขุ สงฺฆมชฺฌมฺปิ อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺโพ – "มายสฺมา สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เภทาย ปรกฺกมิ, เภทนสํวตฺตนิกํ วา อธิกรณํ สมาทาย ปคฺคยฺห อฏฺฐาสิฯ สเมตายสฺมา สงฺเฆนฯ สมคฺโค หิ สงฺโฆ สมฺโมทมาโน อวิวทมาโน เอกุทฺเทโส ผาสุ วิหรตี"ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ภิกฺขุ สมนุภาสิตพฺโพ – "เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๔๑๓. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เภทาย ปรกฺกมติฯ โส ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เภทาย ปรกฺกมติฯ โส ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เภทาย ปรกฺกมติฯ โส ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"สมนุภฏฺโฐ สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี"ติฯ

๔๑๔. ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺตสฺส ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ…เป.… เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๔๑๕. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ธมฺมกมฺเม เวมติโก น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๑๖. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺตสฺส, ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, ขิตฺตจิตฺตสฺส, เวทนาฏฺฏสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สงฺฆเภทสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

๑๑. เภทานุวตฺตกสิกฺขาปทํ

๔๑๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน เทวทตฺโต สงฺฆเภทาย ปรกฺกมติ จกฺกเภทายฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “อธมฺมวาที เทวทตฺโต, อวินยวาที เทวทตฺโตฯ กถญฺหิ นาม เทวทตฺโต สงฺฆเภทาย ปรกฺกมิสฺสติ จกฺกเภทายา”ติ! เอวํ วุตฺเต โกกาลิโก กฏโมทกติสฺสโก ขณฺฑเทวิยา ปุตฺโต สมุทฺททตฺโต เต ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “มายสฺมนฺโต เอวํ อวจุตฺถฯ ธมฺมวาที เทวทตฺโต, วินยวาที เทวทตฺโตฯ อมฺหากญฺจ เทวทตฺโต ฉนฺทญฺจ รุจิญฺจ อาทาย โวหรติ ชานาติ โน ภาสติ อมฺหากํเปตํ ขมตี”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขู เทวทตฺตสฺส สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตสฺส อนุวตฺตกา ภวิสฺสนฺติ วคฺควาทกา”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู เต อนุวตฺตเก ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู เทวทตฺตสฺส สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตสฺส อนุวตฺตกา โหนฺติ วคฺควาทกา”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… “กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา เทวทตฺตสฺส สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตสฺส อนุวตฺตกา ภวิสฺสนฺติ วคฺควาทกา ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๑๘. “ตสฺเสว โข ปน ภิกฺขุสฺส ภิกฺขู โหนฺติ อนุวตฺตกา วคฺควาทกา เอโก วา ทฺเว วา ตโย วาฯ เต เอวํ วเทยฺยุํ – ‘มายสฺมนฺโต เอตํ ภิกฺขุํ กิญฺจิ อวจุตฺถฯ ธมฺมวาที เจโส ภิกฺขุ, วินยวาที เจโส ภิกฺขุฯ อมฺหากญฺเจโส ภิกฺขุ ฉนฺทญฺจ รุจิญฺจ อาทาย โวหรติ ชานาติ โน ภาสติ อมฺหากมฺเปตํ ขมตี’ติ, เต ภิกฺขู ภิกฺขูหิ เอวมสฺสุ วจนียา – ‘มายสฺมนฺโต เอวํ อวจุตฺถ, น เจโส ภิกฺขุ ธมฺมวาที, น เจโส ภิกฺขุ วินยวาที, มายสฺมนฺตานมฺปิ สงฺฆเภโท รุจฺจิตฺถ, สเมตายสฺมนฺตานํ สงฺเฆน, สมคฺโค หิ สงฺโฆ สมฺโมทมาโน อวิวทมาโน เอกุทฺเทโส ผาสุ วิหรตี’ติฯ เอวญฺจ เต ภิกฺขู ภิกฺขูหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคณฺเหยฺยุํ, เต ภิกฺขู ภิกฺขูหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิ

สฺสคฺคาย ฯ ยาวตติยญฺเจ สมนุภาสิยมานา ตํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺยุํ, อิจฺเจตํ กุสลํ, โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺยุํ, สงฺฆาทิเส โส”ติฯ

๔๑๙. ตสฺเสว โข ปนาติ ตสฺส สงฺฆเภทกสฺส ภิกฺขุโนฯ

ภิกฺขู โหนฺตีติ อญฺเญ ภิกฺขู โหนฺติฯ

อนุวตฺตกาติ ยํทิฏฺฐิโก โส โหติ ยํขนฺติโก ยํรุจิโก เตปิ ตํทิฏฺฐิกา โหนฺติ ตํขนฺติกา ตํรุจิกาฯ

วคฺควาทกาติ ตสฺส วณฺณาย ปกฺขาย ฐิตา โหนฺติฯ

เอโก วา ทฺเว วา ตโย วาติ เอโก วา โหติ ทฺเว วา ตโย วาฯ เต เอวํ วเทยฺยุํ – “มายสฺมนฺโต เอตํ ภิกฺขุํ กิญฺจิ อวจุตฺถ, ธมฺมวาที เจโส ภิกฺขุ, วินยวาที เจโส ภิกฺขุ, อมฺหากญฺเจโส ภิกฺขุ ฉนฺทญฺจ รุจิญฺจ อาทาย โวหรติ ชานาติ โน ภาสติ อมฺหากํเปตํ ขมตี’ติฯ

เต ภิกฺขูติ เย เต อนุวตฺตกา ภิกฺขูฯ

ภิกฺขูหีติ อญฺเญหิ ภิกฺขูหิฯ

เย ปสฺสนฺติ เย สุณนฺติ เตหิ วตฺตพฺพา – “มายสฺมนฺโต เอวํ อวจุตฺถฯ น เจโส ภิกฺขุ ธมฺมวาที, น เจโส ภิกฺขุ วินยวาทีฯ มายสฺมนฺตานมฺปิ สงฺฆเภโท รุจฺจิตฺถฯ สเมตายสฺมนฺตานํ สงฺเฆนฯ สมคฺโค หิ สงฺโฆ สมฺโมทมาโน อวิวทมาโน เอกุทฺเทโส ผาสุ วิหรตี”ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต ภิกฺขู สงฺฆมชฺฌมฺปิ อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา – “มายสฺมนฺโต เอวํ อวจุตฺถฯ น เจโส ภิกฺขุ ธมฺมวาที, น เจโส ภิกฺขุ วินยวาทีฯ มายสฺมนฺตานมฺปิ สงฺฆเภโท รุจฺจิตฺถฯ สเมตายสฺมนฺตานํ สงฺเฆนฯ สมคฺโค หิ สงฺโฆ สมฺโมทมาโน อวิวทมาโน เอกุทฺเทโส ผาสุ วิหรตี”ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต ภิกฺขู สมนุภาสิตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๔๒๐. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม จ อิตฺถนาโม จ ภิกฺขู อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตสฺส อนุวตฺตกา วคฺควาทกา ฯ เต ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชนฺติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามญฺจ อิตฺถนฺนามญฺจ ภิกฺขู สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม จ อิตฺถนฺนาโม จ ภิกฺขู อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตสฺส อนุวตฺตกา วคฺควาทกาฯ เต ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชนฺติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามญฺจ อิตฺถนฺนามญฺจ ภิกฺขู สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส จ อิตฺถนฺนามสฺส จ ภิกฺขูนํ สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ...เป.... ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม จ อิตฺถนฺนาโม จ ภิกฺขู อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตสฺส อนุวตฺตกา วคฺควาทกาฯ เต ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชนฺติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามญฺจ อิตฺถนฺนามญฺจ ภิกฺขู สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส จ อิตฺถนฺนามสฺส จ ภิกฺขูนํ สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมนุภฏฺฐา สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม จ อิตฺถนฺนาโม จ ภิกฺขู ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๔๒๑. ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺตานํ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติฯ ทฺเว ตโย เอกโต สมนุภาสิตพฺพา, ตทุตฺตริ น สมนุภาสิตพฺพาฯ

สงฺฆาทิเสโสติ...เป.... เตนปิ วุจฺจติ “สงฺฆาทิเสโส”ติฯ

๔๒๒. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี น ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ธมฺมกมฺเม เวมติกา น ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี น ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๒๓. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺตานํ, ปฏินิสฺสชฺชนฺตานํ, อุมฺมตฺตกานํ, ขิตฺตจิตฺตานํ, เวทนาฏฺฏานํ, อาทิกมฺมิกานนฺติฯ

เภทานุวตฺตกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ เอกาทสมํฯ

๑๒. ทุพฺพจสิกฺขาปทํ

๔๒๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ฉนฺโน อนาจารํ อาจรติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “มาวุโส, ฉนฺน, เอวรูปํ อกาสิฯ เนตํ กปฺปตี”ติฯ โส เอวํ วเทติ – “กึ นุ โข นาม ตุมฺเห, อาวุโส, มํ วตฺตพฺพํ มญฺญถ? อหํ โข นาม ตุมฺเห วเทยฺยํฯ อมฺหากํ พุทฺโธ อมฺหากํ ธมฺโม อมฺหากํ อยฺยปุตฺเตน ธมฺโม อภิสมิโตฯ เสยฺยถาปิ นาม มหาวาโต วายนฺโต ติณกฏฺฐปณฺณสฏํ [ติณกฏฺฐปณฺณ

กสฏฺํ (ก.)] เอกโต อุสฺสาเรยฺย, เสยฺยถา วา ปน นที ปพฺพเตยฺยา สงฺขเสวาลปณกํ เอกโต อุสฺสาเรยฺย, เอวเมว ตุมฺเห นานานามา นานาโคตฺตา นานาชจฺจา นานากุลา ปพฺพชิตา เอกโต อุสฺสริตาฯ กึ นุ โข นาม ตุมฺเห, อาวุโส, มํ วตฺตพฺพํ มญฺญถ? อหํ โข นาม ตุมฺเห วเทยฺยํ! อมฺหากํ พุทฺโธ อมฺหากํ ธมฺโม อมฺหากํ อยฺยปุตฺเตน ธมฺโม อภิสมิโต''ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อายสฺมา ฉนฺโน ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน อตฺตานํ อวจนียํ กริสฺสตี''ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ''สจฺจํ กิร ตฺวํ, ฉนฺน, ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน อตฺตานํ อวจนียํ กโรสี''ติ? ''สจฺจํ ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… ''กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน อตฺตานํ อวจนียํ กริสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส , อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๒๕. ''ภิกฺขุ ปเนว ทุพฺพจชาติโก โหติ อุทฺเทสปริยาปนฺเนสุ สิกฺขาปเทสุ ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน อตฺตานํ อวจนียํ กโรติ – 'มา มํ อายสฺมนฺโต กิญฺจิ อวจุตฺถ กลฺยาณํ วา ปาปกํ วา, อหํปายสฺมนฺเต น กิญฺจิ วกฺขามิ กลฺยาณํ วา ปาปกํ วา, วิรมถายสฺมนฺโต มม วจนายา'ติ, โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ เอวมสฺส วจนีโย – 'มายสฺมา อตฺตานํ อวจนียํ อกาสิ, วจนียเมวายสฺมา อตฺตานํ กโรตุ, อายสฺมาปิ ภิกฺขู วเทตุ สหธมฺเมน, ภิกฺขูปิ อายสฺมนฺตํ วกฺขนฺติ สหธมฺเมนฯ เอวํ สํวทฺธา หิ ตสฺส ภควโต ปริสา ยทิทํ อญฺญมญฺญวจเนน อญฺญมญฺญวุฏฺฐาปเนนาติฯ เอวญฺจ โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ วุจฺจมาโน ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย, โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺโพ ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยาวตติยญฺเจ สมนุภาสียมาโน ตํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, สงฺฆาทิเสโส''ติฯ

๔๒๖. ภิกฺขู ปเนว ทุพฺพจชาติโก โหตีติ ทุพฺพโจ โหติ โทวจสฺสกรเณหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อกฺขโม อปฺปทกฺขิณคฺคาหี อนุสาสนึฯ

อุทฺเทสปริยาปนฺเนสุ สิกฺขาปเทสูติ ปาติโมกฺขปริยาปนฺเนสุ สิกฺขาปเทสุฯ

ภิกฺขูหีติ อญฺเญหิ ภิกฺขูหิฯ

สหธมฺมิกํ นาม ยํ ภควตา ปญฺญตฺตํ สิกฺขาปทํ, เอตํ สหธมฺมิกํ นามฯ

เตน วุจฺจมาโน อตฺตานํ อวจนียํ กโรติ – ''มา มํ อายสฺมนฺโต กิญฺจิ อวจุตฺถ กลฺยาณํ วา ปาปกํ วา, อหํปายสฺมนฺเต น กิญฺจิ วกฺขามิ กลฺยาณํ วา ปาปกํ วาฯ วิรมถายสฺมนฺโต มม วจนายา''ติฯ

โส ภิกฺขูติ โย โส ทุพฺพจชาติโก ภิกฺขุฯ

ภิกฺขูหีติ อญฺเญหิ ภิกฺขูหิฯ เย ปสฺสนฺติ เย สุณนฺติ เตหิ วตฺตพฺโพ – ''มายสฺมา อตฺตานํ อวจนียํ อกาสิฯ วจนียเมว อายสฺมา อตฺตานํ กโรตุฯ อายสฺมาปิ ภิกฺขู วเทตุ สหธมฺเมน, ภิกฺขูปิ อายสฺมนฺตํ วกฺขนฺติ สหธมฺเมนฯ เอวํ สํวทฺธา หิ ตสฺส ภควโต ปริสา ยทิทํ อญฺญมญฺญวจเนน อญฺญมญฺญวุฏฺฐาปเนนา''ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺ

โพฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ , อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ภิกฺขุ สงฺฆมชฺฌมฺปิ อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺโพ – "มายสฺมา อตฺตานํ อวจนียํ อกาสิ…เป…. อญฺญมญฺญวุฏฺฐาปเนนา"ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ภิกฺขุ สมนุภาสิตพฺโพฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๔๒๗. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน อตฺตานํ อวจนียํ กโรติฯ โส ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน อตฺตานํ อวจนียํ กโรติฯ โส ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน อตฺตานํ อวจนียํ กโรติฯ โส ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"สมนุภฏฺโฐ สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี"ติฯ

๔๒๘. ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺตสฺส ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ…เป…. เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๔๒๙. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ธมฺมกมฺเม เวมติโก น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๓๐. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺตสฺส, ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุพฺพจสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทฺวาทสมํฯ

๑๓. กุลทูสกสิกฺขาปทํ

๔๓๑. [อิทํ วตฺถุ จูฬว. ๒๑] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อสฺสชิปุนพฺพสุกา นาม [นาม ภิกฺขู (ก.)] กีฏาคิริสฺมึ อาวาสิกา โหนฺติ อลชฺชิโน ปาปภิกฺขูฯ เต [จูฬว. ๒๙๓] เอวรูปํ อนาจารํ อาจรนฺติ – มาลาวจฺฉํ โรเปนฺติปิ โรปาเปนฺติปิ, สิญฺจนฺติปิ สิญฺจาเปนฺติปิ, โอจินนฺติปิ โอจินาเปนฺติปิ, คนฺเถนฺติปิ คนฺถาเปนฺติปิ, เอกโตวณฺฏิกมาลํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, อุภโตวณฺฏิกมาลํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, มญฺชริกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, วิธูติกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, วฏํสกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, อาเวฬํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, อุรจฺฉทํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิฯ เต กุลิตฺถีนํ กุลธีตานํ กุลกุมารีนํ กุลสุณฺหานํ กุลทาสีนํ เอกโตวณฺฏิกมาลํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, อุภโตวณฺฏิกมาลํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, มญฺชริกํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, วิธูติกํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, วฏํสกํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, อาเวฬํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, อุรจฺฉทํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิฯ เต กุลิตฺถีหิ กุลธีตาหิ กุลกุมารีหิ กุลสุณฺหาหิ กุลทาสีหิ สทฺธึ เอกภาชเนปิ ภุญฺชนฺติ, เอกถาลเกปิ ปิวนฺติ, เอกาสเนปิ นิสีทนฺติ, เอกมญฺเจปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, เอกตฺถรณาปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, เอกปาวุรณาปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, เอกตฺถรณปาวุรณาปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, วิกาเลปิ ภุญฺชนฺติ, มชฺชมฺปิ ปิวนฺติ, มาลาคนฺธวิเลปนมฺปิ ธาเรนฺติ, นจฺจนฺติปิ คายนฺติปิ วาเทนฺติปิ ลาเสนฺติปิ, นจฺจนฺติยาปิ นจฺจนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ คายนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ วาเทนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ ลาเสนฺติ, คายนฺติยาปิ นจฺจนฺติ, คายนฺติยาปิ คายนฺติ, คายนฺติยาปิ วาเทนฺติ, คายนฺติยาปิ ลาเสนฺติ, วาเทนฺติยาปิ นจฺจนฺติ, วาเทนฺติยาปิ คายนฺติ, วาเทนฺติยาปิ วาเทนฺติ, วาเทนฺติยาปิ ลาเสนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ นจฺจนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ คายนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ วาเทนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ ลาเสนฺติฯ อฏฺฐปเทปิ กีฬนฺติ, ทสปเทปิ กีฬนฺติ, อากาเสปิ กีฬนฺติ, ปริหารปเถปิ กีฬนฺติ, สนฺติกายปิ กีฬนฺติ, ขลิกายปิ กีฬนฺติ, ฆฏิกายปิ กีฬนฺติ, สลากหตฺเถนปิ กีฬนฺติ, อกฺเขนปิ กีฬนฺติ, ปงฺคจีเรนปิ กีฬนฺติ, วงฺกเกนปิ กีฬนฺติ, โมกฺขจิกายปิ กีฬนฺติ, จิงฺคุลเกนปิ กีฬนฺติ, ปตฺตาฬฺหเกนปิ กีฬนฺติ, รถเกนปิ กีฬนฺติ, ธนุเกนปิ กีฬนฺติ, อกฺขริกายปิ กีฬนฺติ, มเนสิกายปิ กีฬนฺติ, ยถาวชฺเชนปิ กีฬนฺติฯ หตฺถิสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ, อสฺสสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ, รถสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ, ธนุสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ, ถรุสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ, หตฺถิสฺสปิ ปุรโต ธาวนฺติ, อสฺสสฺสปิ ปุรโต ธาวนฺติ, รถสฺสปิ ปุรโต [ปุรโต ธาวนฺติ (สฺยา.)] ธาวนฺติปิ อาธาวนฺติปิ, อุสฺเสเฬนฺติปิ, อปฺโผเฏนฺติปิ, นิพฺพุชฺฌนฺติปิ, มุฏฺฐีหิปิ ยุชฺฌนฺติ, รงฺคมชฺเฌปิ สงฺฆาฏึ ปตฺถริตฺวา นจฺจกึ [นจฺจนฺตึ (สี. สฺยา.)] เอวํ วทนฺติ – อิธ, ภคินิ, นจฺจสฺสูติ, นลาฏิกมฺปิ เทนฺติ, วิวิธมฺปิ อนาจารํ อาจรนฺติฯ

๔๓๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ กาสีสุ วสฺสํวุฏฺโฐ สาวตฺถึ คจฺฉนฺโต ภควนฺตํ ทสฺสนาย, เยน กีฏาคิริ ตทวสริฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย กีฏาคิรึ ปิณฺฑาย ปาวิสิ ปาสาทิเกน อภิกฺกนฺเตน ปฏิกฺกนฺเตน อาโลกิเตน วิโลกิเตน สมิญฺชิเตน ปสาริเตน โอกฺขิตฺตจกฺขุ อิริยา

ปถสมฺปนฺโนฯ มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอวมาหํสุ – “กฺวายํ อพลพโล วิย มนฺทมนฺโท วิย ภากุฏิกภากุฏิโก วิย? โก อิมสฺส อุปคตสฺส ปิณฺฑกํ ทสฺสติ? อมฺหากํ ปน อยฺยา อสฺสชิปุนพฺพสุกา สณฺหา สขิลา สุขสมฺภาสา มิหิตปุพฺพงฺคมา เอหิสฺวาคตวาทิโน อพฺภากุฏิกา อุตฺตานมุขา ปุพฺพภาสิโนฯ เตสํ โข นาม ปิณฺโฑ ทาตพฺโพ”ติฯ

อทฺทสา โข อญฺญตโร อุปาสโก ตํ ภิกฺขุํ กีฏาคิริสฺมึ ปิณฺฑาย จรนฺตํฯ ทิสฺวาน เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ อภิวาเทตฺวา เอตทโวจ – “อปิ, ภนฺเต, ปิณฺโฑ ลพฺภตี”ติ? “น โข, อาวุโส, ปิณฺโฑ ลพฺภตี”ติฯ “เอหิ, ภนฺเต, ฆรํ คมิสฺสามา”ติฯ อถ โข โส อุปาสโก ตํ ภิกฺขุํ ฆรํ เนตฺวา โภเชตฺวา เอตทโวจ – “กหํ, ภนฺเต, อยฺโย คมิสฺสตี”ติ? “สาวตฺถึ โข อหํ, อาวุโส, คมิสฺสามิ ภควนฺตํ ทสฺสนายา”ติฯ “เตน หิ, ภนฺเต, มม วจเนน ภควโต ปาเท สิรสา วนฺท, เอวญฺจ วเทหิ – ‘ทุฏฺโฐ, ภนฺเต, กีฏาคิริสฺมึ อาวาโสฯ อสฺสชิปุนพฺพสุกา นาม กีฏาคิริสฺมึ อาวาสิกา อลชฺชิโน ปาปภิกฺขูฯ เต เอวรูปํ อนาจารํ อาจรนฺติ – มาลาวจฺฉํ โรเปนฺติปิ โรปาเปนฺติปิ, สิญฺจนฺติปิ สิญฺจาเปนฺติปิ…เป.… วิวิธมฺปิ อนาจารํ อาจรนฺติฯ เยปิ เต, ภนฺเต, มนุสฺสา ปุพฺเพ สทฺธา อเหสุํ ปสนฺนา เตปิ เอตรหิ อสฺสทฺธา อปฺปสนฺนาฯ ยานิปิ ตานิ สงฺฆสฺส ปุพฺเพ ทานปถานิ ตานิปิ เอตรหิ อุปจฺฉินฺนานิฯ ริญฺจนฺติ เปสลา ภิกฺขู, นิวสนฺติ ปาปภิกฺขูฯ สาธุ, ภนฺเต, ภควา กีฏาคิรึ ภิกฺขู ปหิเณยฺย ยถายํ กีฏาคิริสฺมึ อาวาโส สณฺฐเหยฺยา’”ติฯ

เอวมาวุโสติ โข โส ภิกฺขุ ตสฺส อุปาสกสฺส ปฏิสฺสุตฺวา เยน สาวตฺถิ เตน ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน เยน สาวตฺถิ เชตวนํ อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราโม เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ อาจิณฺณํ โข ปเนตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ปฏิสมฺโมทิตุํฯ อถ โข ภควา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “กจฺจิ, ภิกฺขุ, ขมนียํ กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิสิ อปฺปกิลมเถน อทฺธานํ อาคโต, กุโต จ ตฺวํ ภิกฺขุ อาคจฺฉสี”ติ? “ขมนียํ, ภควา, ยาปนียํ, ภควาฯ อปฺปกิลมเถน จาหํ, ภนฺเต, อทฺธานํ อาคโตฯ อิธาหํ, ภนฺเต, กาสีสุ วสฺสํวุฏฺโฐ สาวตฺถึ อาคจฺฉนฺโต ภควนฺตํ ทสฺสนาย เยน กีฏาคิริ ตทวสรึฯ อถ ขฺวาหํ, ภนฺเต, ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย กีฏาคิรึ ปิณฺฑาย ปาวิสึฯ อทฺทสา โข มํ, ภนฺเต, อญฺญตโร อุปาสโก กีฏาคิริสฺมึ ปิณฺฑาย จรนฺตํฯ ทิสฺวาน เยนาหํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอตทโวจ – ‘อปิ, ภนฺเต, ปิณฺโฑ ลพฺภตี’ติ? ‘น โข, อาวุโส, ปิณฺโฑ ลพฺภตี’ติฯ ‘เอหิ, ภนฺเต, ฆรํ คมิสฺสามา’ติฯ อถ โข, ภนฺเต, โส อุปาสโก มํ ฆรํ เนตฺวา โภเชตฺวา เอตทโวจ – ‘กหํ, ภนฺเต, อยฺโย คมิสฺสสี’ติ? ‘สาวตฺถึ โข อหํ, อาวุโส, คมิสฺสามิ ภควนฺตํ ทสฺสนายา’ติฯ เตน หิ, ภนฺเต, มม วจเนน ภควโต ปาเท สิรสา วนฺท, เอวญฺจ วเทหิ – ‘ทุฏฺโฐ, ภนฺเต, กีฏาคิริสฺมึ อาวาโส, อสฺสชิปุนพฺพสุกา นาม กีฏาคิริสฺมึ อาวาสิกา อลชฺชิโน ปาปภิกฺขูฯ เต เอวรูปํ อนาจารํ อาจรนฺติ – มาลาวจฺฉํ โรเปนฺติปิ โรปาเปนฺติปิ, สิญฺจนฺติปิ สิญฺจาเปนฺติปิ…เป.… วิวิธมฺปิ อนาจารํ อาจรนฺติฯ เยปิ เต, ภนฺเต, มนุสฺสา ปุพฺเพ สทฺธา อเหสุํ ปสนฺนา เตปิ เอตรหิ อสฺสทฺธา อปฺปสนฺนา, ยานิปิ ตานิ สงฺฆสฺส ปุพฺเพ ทานปถานิ ตานิปิ เอตรหิ อุปจฺฉินฺนานิ, ริญฺจนฺติ เปสลา ภิกฺขู นิวสนฺติ ปาปภิกฺขูฯ สาธุ, ภนฺเต, ภควา กีฏาคิรึ ภิกฺขู ปหิเณยฺย ยถายํ กีฏาคิริสฺมึ อาวาโส สณฺฐเหยฺยา’ติฯ ตโต อหํ, ภควา, อาคจฺฉามี”ติฯ

๔๓๓. อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, อสฺสชิปุนพฺพสุกา นาม กีฏาคิริสฺมึ อาวาสิกา อลชฺชิโน ปาปภิกฺขู เต เอวรูปํ อนาจารํ อา

จรนฺติ – มาลาวจฺฉํ โรเปนฺติปิ โรปาเปนฺติปิ, สิญฺจนฺติปิ สิญฺจาเปนฺติปิ …เป…. วิวิธมฺปิ อนาจารํ อาจรนฺติ, เยปิ เต, ภิกฺขเว, มนุสฺสา ปุพฺเพ สทฺธา อเหสุํ ปสนฺนา เตปิ เอตรหิ อสฺสทฺธา อปฺปสนฺนา; ยานิปิ ตานิ สงฺฆสฺส ปุพฺเพ ทานปถานิ ตานิปิ เอตรหิ อุปจฺฉินฺนานิ; ริญฺจนฺติ เปสลา ภิกฺขู นิวสนฺติ ปาปภิกฺขู”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. “กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา เอวรูปํ อนาจารํ อาจริสฺสนฺติ – มาลาวจฺฉํ โรเปสฺสนฺติปิ โรปาเปสฺสนฺติปิ, สญฺจิสฺสนฺติปิ สิญฺจาเปสฺสนฺติปิ, โอจินิสฺสนฺติปิ โอจินาเปสฺสนฺติปิ, คนฺถิสฺสนฺติปิ คนฺถาเปสฺสนฺติปิ, เอกโตวณฺฏิกมาลํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, อุภโตวณฺฏิกมาลํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, มญฺชริกํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, วิธูติกํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, วฏํสกํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, อาเวฬํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, อุรจฺฉทํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิฯ เต กุลิตฺถีนํ กุลธีตานํ กุลกุมารีนํ กุลสุณฺหานํ กุลทาสีนํ เอกโตวณฺฏิกมาลํ หริสฺสนฺติปิ หาราเปสฺสนฺติปิ, อุภโตวณฺฏิกมาลํ หริสฺสนฺติปิ หาราเปสฺสนฺติปิ, มญฺชริกํ หริสฺสนฺติปิ หาราเปสฺสนฺติปิ , วิธูติกํ หริสฺสนฺติปิ หาราเปสฺสนฺติปิ, วฏํสกํ หริสฺสนฺติปิ หาราเปสฺสนฺติปิ, อาเวฬํ หริสฺสนฺติปิ หาราเปสฺสนฺติปิ, อุรจฺฉทํ หริสฺสนฺติปิ หาราเปสฺสนฺติปิฯ เต กุลิตฺถีหิ กุลธีตาหิ กุลกุมารีหิ กุลสุณฺหาหิ กุลทาสีหิ สทฺธึ เอกภาชเนปิ ภุญฺชิสฺสนฺติ, เอกถาลเกปิ ปิวิสฺสนฺติ, เอกาสเนปิ นิสีทิสฺสนฺติ, เอกมญฺเจปิ ตุวฏฺฏิสฺสนฺติ, เอกตฺถรณาปิ ตุวฏฺฏิสฺสนฺติ, เอกปาวุรณาปิ ตุวฏฺฏิสฺสนฺติ, เอกตฺถรณปาวุรณาปิ ตุวฏฺฏิสฺสนฺติ, วิกาเลปิ ภุญฺชิสฺสนฺติ, มชฺชมฺปิ ปิวิสฺสนฺติ, มาลาคนฺธวิเลปนมฺปิ ธาริสฺสนฺติ, นจฺจิสฺสนฺติปิ คายิสฺสนฺติปิ วาเทสฺสนฺติปิ ลาเสสฺสนฺติปิ, นจฺจนฺติยาปิ นจฺจิสฺสนฺติ นจฺจนฺติยาปิ คายิสฺสนฺติ นจฺจนฺติยาปิ วาเทสฺสนฺติ นจฺจนฺติยาปิ ลาเสสฺสนฺติ, คายนฺติยาปิ นจฺจิสฺสนฺติ คายนฺติยาปิ คายิสฺสนฺติ คายนฺติยาปิ วาเทสฺสนฺติ คายนฺติยาปิ ลาเสสฺสนฺติ, วาเทนฺติยาปิ นจฺจิสฺสนฺติ วาเทนฺติยาปิ คายิสฺสนฺติ วาเทนฺติยาปิ วาเทสฺสนฺติ วาเทนฺติยาปิ ลาเสสฺสนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ นจฺจิสฺสนฺติ ลาเสนฺติยาปิ คายิสฺสนฺติ ลาเสนฺติยาปิ วาเทสฺสนฺติ ลาเสนฺติยาปิ ลาเสสฺสนฺติ, อฏฺฐปเทปิ กีฬิสฺสนฺติ ทสปเทปิ กีฬิสฺสนฺติ, อากาเสปิ กีฬิสฺสนฺติ, ปริหารปเถปิ กีฬิสฺสนฺติ, สนฺติกายปิ กีฬิสฺสนฺติ, ขลิกายปิ กีฬิสฺสนฺติ, ฆฏิกายปิ กีฬิสฺสนฺติ, สลากหตฺเถนปิ กีฬิสฺสนฺติ, อกฺเขนปิ กีฬิสฺสนฺติ, ปงฺคจีเรนปิ กีฬิสฺสนฺติ, วงฺกเกนปิ กีฬิสฺสนฺติ, โมกฺขจิกายปิ กีฬิสฺสนฺติ, จิงฺคุลเกนปิ กีฬิสฺสนฺติ, ปตฺตาฬฺหเกนปิ กีฬิสฺสนฺติ, รถเกนปิ กีฬิสฺสนฺติ, ธนุเกนปิ กีฬิสฺสนฺติ, อกฺขริกายปิ กีฬิสฺสนฺติ , มเนสิกายปิ กีฬิสฺสนฺติ, ยถาวชฺเชนปิ กีฬิสฺสนฺติ, หตฺถิสฺมิมฺปิ สิกฺขิสฺสนฺติ, อสฺสสฺมิมฺปิ สิกฺขิสฺสนฺติ, รถสฺมิมฺปิ สิกฺขิสฺสนฺติ, ธนุสฺมิมฺปิ สิกฺขิสฺสนฺติ, ถรุสฺมิมฺปิ สิกฺขิสฺสนฺติ, หตฺถิสฺสปิ ปุรโต ธาวิสฺสนฺติ, อสฺสสฺสปิ ปุรโต ธาวิสฺสนฺติ, รถสฺสปิ ปุรโต [ปุรโต ธาวิสฺสนฺติ (สฺยา.)] ธาวิสฺสนฺติปิ อาธาวิสฺสนฺติปิ, อุสฺเสเฬสฺสนฺติปิ, อปฺโผเฏสฺสนฺติปิ, นิพฺพุชฺฌิสฺสนฺติปิ, มุฏฺฐีหิปิ ยุชฺฌิสฺสนฺติ, รงฺคมชฺเฌปิ สงฺฆาฏึ ปตฺถริตฺวา นจฺจกึ เอวํ วกฺขนฺติ “อิธ ภคินิ นจฺจสฺสู”ติ นลาฏิกมฺปิ ทสฺสนฺติ, วิวิธมฺปิ อนาจารํ อาจริสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเน อามนฺเตสิ – “คจฺฉถ ตุมฺเห, สาริปุตฺตา, กีฏาคิรึ คนฺตฺวา อสฺสชิปุนพฺพสุกานํ ภิกฺขูนํ กีฏาคิริสฺมา ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรถฯ ตุมฺหากํ เอเต สทฺธิวิหาริกา”ติฯ

“กถํ มยํ, ภนฺเต, อสฺสชิปุนพฺพสุกานํ ภิกฺขูนํ กีฏาคิริสฺมา ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรม? จณฺฑา เต ภิกฺขู ผรุสา”ติฯ “เตน หิ ตุมฺเห, สาริปุตฺตา, พหุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ คจฺฉถา”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา ภควโต ปจฺจสฺโสสุํฯ “เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, กาตพฺพํฯ ปฐมํ อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู โจเทตพฺพาฯ โจเทตฺ

วา สาเรตพฺพาฯ สาเรตฺวา อาปตฺตึ โรเปตพฺพา ฯ อาปตฺตึ โรเปตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๔๓๔. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิเม อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู กุลทูสกา ปาปสมาจาราฯ อิเมสํ ปาปกา สมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ กุลานิ จ อิเมหิ ทุฏฺฐานิ ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อสฺสชิปุนพฺพสุกานํ ภิกฺขูนํ กีฏาคิริสฺมา ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺย – 'น อสฺสชิปุนพฺพสุเกหิ ภิกฺขูหิ กีฏาคิริสฺมึ วตฺถพฺพ'นฺติฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิเม อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู กุลทูสกา ปาปสมาจาราฯ อิเมสํ ปาปกา สมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ กุลานิ จ อิเมหิ ทุฏฺฐานิ ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ สงฺโฆ อสฺสชิปุนพฺพสุกานํ ภิกฺขูนํ กีฏาคิริสฺมา ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ – 'น อสฺสชิปุนพฺพสุเกหิ ภิกฺขูหิ กีฏาคิริสฺมึ วตฺถพฺพ'นฺติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อสฺสชิปุนพฺพสุกานํ ภิกฺขูนํ กีฏาคิริสฺมา ปพฺพาชนียกมฺมสฺส กรณํ – 'น อสฺสชิปุนพฺพสุเกหิ ภิกฺขูหิ กีฏาคิริสฺมึ วตฺถพฺพ'นฺติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆ…เป.… โส ภาเสยฺยฯ

"กตํ สงฺเฆน อสฺสชิปุนพฺพสุกานํ ภิกฺขูนํ กีฏาคิริสฺมา ปพฺพาชนียกมฺมํ – 'น อสฺสชิปุนพฺพสุเกหิ ภิกฺขูหิ กีฏาคิริสฺมึ วตฺถพฺพ'นฺติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี"ติฯ

๔๓๕. อถ โข สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานปฺปมุโข ภิกฺขุสงฺโฆ กีฏาคิรึ คนฺตฺวา อสฺสชิปุนพฺพสุกานํ ภิกฺขูนํ กีฏาคิริสฺมา ปพฺพาชนียกมฺมํ อกาสิ – 'น อสฺสชิปุนพฺพสุเกหิ ภิกฺขูหิ กีฏาคิริสฺมึ วตฺถพฺพ'นฺติฯ เต สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกตา น สมฺมา วตฺตนฺติ, น โลมํ ปาเตนฺติ, น เนตฺถารํ วตฺตนฺติ, น ภิกฺขู ขมาเปนฺติ, อกฺโกสนฺติ ปริภาสนฺติ ฉนฺทคามิตา โทสคามิตา โมหคามิตา ภยคามิตา ปาเปนฺติ, ปกฺกมนฺติปิ, วิพฺภมนฺติปิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกตา น สมฺมา วตฺติสฺสนฺติ, น โลมํ ปาเตสฺสนฺติ, น เนตฺถารํ วตฺติสฺสนฺติ, น ภิกฺขู ขมาเปสฺสนฺติ , อกฺโกสิสฺสนฺติ ปริภาสิสฺสนฺติ, ฉนฺทคามิตา โทสคามิตา โมหคามิตา ภยคามิตา ปาเปสฺสนฺติ ปกฺกมิสฺสนฺติปิ วิพฺภมิสฺสนฺติปี"ติ ! อถ โข เต ภิกฺขู อสฺสชิปุนพฺพสุเก ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… "สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกตา น สมฺมา วตฺตนฺติ…เป.… วิพฺภมนฺตีปี"ติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๓๖. **"ภิกฺขุ ปเนว อญฺญตรํ คามํ วา นิคมํ วา อุปนิสฺสาย วิหรติ กุลทูสโก ปาปสมาจาโรฯ ตสฺส โข ปาปกา สมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จ, กุลานิ จ เตน ทุฏฺฐานิ ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ เอวมสฺส วจนีโย – 'อายสฺมา โข กุลทูสโก ปาปสมาจาโร, อายสฺมโต โข ปาปกา สมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จ, กุลานิ จายสฺมตา ทุฏฺฐานิ ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ ปกฺกมตายสฺมา อิมมฺหา อาวาสาฯ อลํ เต อิธ**

วาเสนา’ติฯ เอวญฺจ โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ วุจฺจมาโน เต ภิกฺขู เอวํ วเทยฺย – ‘ฉนฺทคามิโน จ ภิกฺขู โทสคามิโน จ ภิกฺขู โมหคามิโน จ ภิกฺขู ภยคามิโน จ ภิกฺขู ตาทิสิกาย อาปตฺติยา เอกจฺจํ ปพฺพาเชนฺติ เอกจฺจํ น ปพฺพาเชนฺตี’ติ, โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ เอวมสฺส วจนีโย – ‘มายสฺมา เอวํ อวจฯ น จ ภิกฺขู ฉนฺทคามิโนฯ น จ ภิกฺขู โทสคามิโนฯ น จ ภิกฺขู โมหคามิโนฯ น จ ภิกฺขู ภยคามิโนฯ อายสฺมา โข กุลทูสโก ปาปสมาจาโรฯ อายสฺมโต โข ปาปกา สมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ กุลานิ จายสฺมตา ทุฏฺฐานิ ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ ปกฺกมตายสฺมา อิมมฺหา อาวาสาฯ อลํ เต อิธ วาเสนา’ติฯ เอวญฺจ โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ วุจฺจมาโน ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย, โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺโพ ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยาวตติยญฺเจ สมนุภาสียมาโน ตํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย , อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, สงฺฆาทิเสโส”ติฯ

๔๓๗. ภิกฺขุ ปเนว อญฺญตรํ คามํ วา นิคมํ วาติ คาโมปิ นิคโมปิ นครมฺปิ คาโม เจว นิคโม จฯ

อุปนิสฺสาย วิหรตีติ ตตฺถ ปฏิพทฺธา โหนฺติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาราฯ

กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ – ขตฺติยกุลํ, พฺราหฺมณกุลํ, เวสฺสกุลํ, สุทฺทกุลํฯ

กุลทูสโกติ กุลานิ ทูเสติ ปุปฺเผน วา ผเลน วา จุณฺเณน วา มตฺติกาย วา ทนฺตกฏฺเฐน วา เวฬุยา วา [เวฬุนา วา (สฺยา.)] เวชฺชิกาย วา ชงฺฆเปสนิเกน วาฯ

ปาปสมาจาโรติ มาลาวจฺฉํ โรเปติปิ โรปาเปติปิ, สิญฺจติปิ สิญฺจาเปติปิ, โอจินาติปิ โอจินาเปติปิ, คนฺเถติปิ คนฺถาเปติปิฯ

ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จาติ เย สมฺมุขา เต ปสฺสนฺติ, เย ติโรกฺขา เต สุณนฺติฯ

กุลานิ จ เตน ทุฏฺฐานีติ ปุพฺเพ สทฺธา หุตฺวา ตํ อาคมฺม อสฺสทฺธา โหนฺติ, ปสนฺนา หุตฺวา อปฺปสนฺนา โหนฺติฯ

ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จาติ เย สมฺมุขา เต ปสฺสนฺติ, เย ติโรกฺขา เต สุณนฺติฯ

โส ภิกฺขูติ โย โส กุลทูสโก ภิกฺขุฯ

ภิกฺขูหีติ อญฺเญหิ ภิกฺขูหิฯ เย ปสฺสนฺติ เย สุณนฺติฯ เตหิ วตฺตพฺโพ – “อายสฺมา โข กุลทูสโก ปาปสมาจาโรฯ อายสฺมโต โข ปาปกา สมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ กุลานิ จายสฺมตา ทุฏฺฐานิ ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ ปกฺกมตายสฺมา อิมมฺหา อาวาสาฯ อลํ เต อิธ วาเสนา”ติฯ

เอวญฺจ โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ วุจฺจมาโน เต ภิกฺขู เอวํ วเทยฺย – “ฉนฺทคามิโน จ ภิกฺขู, โทสคามิโน จ ภิกฺขู, โมหคามิโน จ ภิกฺขู, ภยคามิโน จ ภิกฺขูฯ ตาทิสิกาย อาปตฺติยา เอกจฺจํ ปพฺพาเชนฺติ เอกจฺจํ น ปพฺพาเชนฺตี”ติ ฯ

โส ภิกฺขูติ โย โส กมฺมกโต ภิกฺขุฯ

ภิกฺขูหีติ อญฺเญหิ ภิกฺขูหิฯ เย ปสฺสนฺติ เย สุณนฺติ เตหิ วตฺตพฺโพ – “มายสฺมา เอวํ อวจฯ น จ ภิกฺขู ฉนฺทคามิโน, น จ ภิกฺขู โทสคามิโน, น จ ภิกฺขู โมหคามิโน, น จ ภิกฺขู ภยคามิโนฯ อายสฺมา โข กุลทูสโก ปาปสมาจาโรฯ อายสฺมโต โข ปาปกา สมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ กุลานิ จายสฺมตา ทุฏฺฐานิ ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ ปกฺกมตายสฺมา อิมมฺหา อาวาสาฯ อลํ เต อิธ วาเสนา”ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ

สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ภิกฺขุ สงฺฆมชฺฌมฺปิ อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺโพ – “มายสฺมา เอวํ อวจฯ น จ ภิกฺขู ฉนฺทคามิโน, น จ ภิกฺขู โทสคามิโน, น จ ภิกฺขู โมหคามิโน, น จ ภิกฺขู ภยคามิโนฯ อายสฺมา โข กุลทูสโก ปาปสมาจาโรฯ อายสฺมโต โข ปาปกา สมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ กุลานิ จายสฺมตา ทุฏฺฐานิ ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ ปกฺกมตายสฺมา อิมมฺหา อาวาสาฯ อลํ เต อิธ วาเสนา”ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ภิกฺขุ สมนุภาสิตพฺโพฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๔๓๘. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกโต ภิกฺขู ฉนฺทคามิตา โทสคามิตา โมหคามิตา ภยคามิตา ปาเปติฯ โส ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกโต ภิกฺขู ฉนฺทคามิตา โทสคามิตา โมหคามิตา ภยคามิตา ปาเปติฯ โส ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“สมนุภฏฺโฐ สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๔๓๙. ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺตสฺส ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ สงฺโฆว ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ เทติ, มูลาย ปฏิกสฺสติ, มานตฺตํ เทติ, อพฺเภติ; น สมฺพหุลา, น เอกปุคฺคโล ฯ เตน วุจฺจติ – ‘สงฺฆาทิเสโส’ติ, ตสฺเสว อาปตฺตินิกายสฺส นามกมฺมํ อธิวจนํฯ เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๔๔๐. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ธมฺมกมฺเม เวมติโก น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๔๑. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺตสฺส, ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

กุลทูสกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ เตรสมํฯ

๔๔๒. อุทฺทิฏฺฐา โข, อายสฺมนฺโต, เตรส สงฺฆาทิเสสา ธมฺมา, นว ปฐมาปตฺติกา, จตฺตาโร ยาวตติยกาฯ เยสํ ภิกฺขุ อญฺญตรํ วา อญฺญตรํ วา อาปชฺชิตฺวา ยาวตีหํ ชานํ ปฏิจฺฉาเทติ ตาวตีหํ เตน ภิกฺขุนา อกามา ปริวตฺถพฺพํฯ ปริวุตฺถปริวาเสน ภิกฺขุนา อุตฺตริ ฉารตฺตํ ภิกฺขุมานตฺตาย ปฏิปชฺชิตพฺพํฯ จิณฺณมานตฺโต ภิกฺขุ ยตฺถ สิยา วีสติคโณ ภิกฺขุสงฺโฆ ตตฺถ โส ภิกฺขุ อพฺเภตพฺโพฯ เอเกนปิ เจ อูโน วีสติคโณ ภิกฺขุสงฺโฆ ตํ ภิกฺขุํ อพฺเภยฺย, โส จ ภิกฺขุ อนพฺภิโต, เต จ ภิกฺขู คารยฺหา, อยํ ตตฺถ สามีจิฯ ตตฺถายสฺมนฺเต ปุจฺฉามิ – 'กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา'? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – 'กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา'? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – 'กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา'? ปริสุทฺเธตฺถายสฺมนฺโตฯ ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

เตรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

วิสฺสฏฺฐิ กายสํสคฺคํ, ทุฏฺฐุลฺลํ อตฺตกามญฺจ;
สญฺจริตฺตํ กุฏี เจว, วิหาโร จ อมูลกํฯ

กิญฺจิเลสญฺจ เภโท จ, ตสฺเสว อนุวตฺตกา;
ทุพฺพจํ กุลทูสญฺจ, สงฺฆาทิเสสา เตรสาติฯ

สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. อนิยตกณฺฑํ

๑. ปฐมอนิยตสิกฺขาปทํ

อิเม โข ปนายสฺมนฺโต ทฺเว อนิยตา ธมฺมา

อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๔๔๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี สาวตฺถิยํ กุลูปโก โหติ, พหุกานิ กุลานิ อุปสงฺกมติฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อุทายิสฺส อุปฏฺฐากกุลสฺส กุมาริกา อญฺญตรสฺส กุลสฺส กุมารกสฺส ทินฺนา โหติฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน ตํ กุลํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มนุสฺเส ปุจฺฉิ – ''กหํ อิตฺถนฺนามา''ติ? เต เอวมาหํสุ – ''ทินฺนา, ภนฺเต, อมุกสฺส กุลสฺส กุมารกสฺสา''ติฯ ตมฺปิ โข กุลํ อายสฺมโต อุทายิสฺส อุปฏฺฐากํ โหติฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี เยน ตํ กุลํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มนุสฺเส ปุจฺฉิ – ''กหํ อิตฺถนฺนามา''ติ? เต เอวมาหํสุ – ''เอสายฺย, โอวรเก นิสินฺนา''ติฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี เยน สา กุมาริกา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตสฺสา กุมาริกาย สทฺธึ เอโก เอกาย รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน อลํกมฺมนิเย นิสชฺชํ กปฺเปสิ กาลยุตฺตํ สมุลฺลปนฺโต กาลยุตฺตํ ธมฺมํ ภณนฺโตฯ

เตน โข ปน สมเยน วิสาขา มิคารมาตา พหุปุตฺตา โหติ พหุนตฺตา อโรคปุตฺตา อโรคนตฺตา อภิมงฺคลสมฺมตาฯ มนุสฺสา ยญฺเญสุ ฉเณสุ อุสฺสเวสุ วิสาขํ มิคารมาตรํ ปฐมํ โภเชนฺติฯ อถ โข วิสาขา มิคารมาตา นิมนฺติตา ตํ กุลํ อคมาสิฯ อทฺทสา โข วิสาขา มิคารมาตา อายสฺมนฺตํ อุทายึ ตสฺสา กุมาริกาย สทฺธึ เอกํ เอกาย รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน อลํกมฺมนิเย นิสินฺนํฯ ทิสฺวาน อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจ – ''อิทํ, ภนฺเต, นจฺฉนฺนํ นปฺปติรูปํ ยํ อยฺโย มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน อลํกมฺมนิเย นิสชฺชํ กปฺเปติฯ กิญฺจาปิ, ภนฺเต, อยฺโย อนตฺถิโก เตน ธมฺเมน, อปิจ ทุสฺสทฺธาปยา อปฺปสนฺนา มนุสฺสา''ติฯ เอวมฺปิ โข อายสฺมา อุทายี วิสาขาย มิคารมาตุยา วุจฺจมาโน นาทิยิฯ อถ โข วิสาขา มิคารมาตา นิกฺขมิตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน อลํกมฺมนิเย นิสชฺชํ กปฺเปสฺสตี''ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุทายึ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ''สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน อลํกมฺมนิเย นิสชฺชํ กปฺเปสี''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน อลํกมฺมนิเย นิสชฺชํ กปฺเปสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว , อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๔๔. ''โย ปน ภิกฺขุ มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน อลํกมฺมนิเย นิสชฺชํ กปฺเปยฺย, ตเมนํ สทฺเธยฺยวจสา อุปาสิกา ทิสฺวา ติณฺณํ ธมฺมานํ อญฺญตเรน วเทยฺย – ปาราชิเกน วา สงฺฆาทิเส

เสน วา ปาจิตฺติเยน วา, นิสชฺชํ ภิกฺขุ ปฏิชานมาโน ติณฺณํ ธมฺมานํ อญฺญตเรน กาเรตพฺโพ – ปาราชิเกน วา สงฺฆาทิเสเสน วา ปาจิตฺติเยน วา เยน วา สา สทฺเธยฺยวจสา อุปาสิกา วเทยฺย, เตน โส ภิกฺขุ กาเรตพฺโพฯ อยํ ธมฺโม อนิยโต”ติฯ

๔๔๕. **โย ปนาติ** โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขูติ**…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

มาตุคาโม นาม มนุสฺสิตฺถี, น ยกฺขี น เปตี น ติรจฺฉานคตาฯ อนฺตมโส ตทหุชาตาปิ ทาริกา, ปเคว มหตฺตรีฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ

เอโก เอกายาติ ภิกฺขุ เจว โหติ มาตุคาโม จฯ

รโห นาม จกฺขุสฺส รโห, โสตสฺส รโหฯ **จกฺขุสฺส รโห**นาม น สกฺกา โหติ อกฺขึ วา นิขณียมาเน ภมุกํ วา อุกฺขิปียมาเน สีสํ วา อุกฺขิปียมาเน ปสฺสิตุํฯ **โสตสฺส รโห**นาม น สกฺกา โหติ ปกติกถา โสตุํฯ

ปฏิจฺฉนฺนํ นาม อาสนํ กุฏฺเฏน วา [กุฑฺเฑน วา (สี. สฺยา.)] กวาเฏน วา กิลญฺเชน วา สาณิปาการेน วา รุกฺเขน วา ถมฺเภน วา โกตฺถฬิยา วา เยน เกนจิ ปฏิจฺฉนฺนํ โหติฯ

อลํกมฺมนิเยติ สกฺกา โหติ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิตุํฯ

นิสชฺชํ กปฺเปยฺยาติ มาตุคาเม นิสินฺเน ภิกฺขุ อุปนิสินฺโน วา โหติ อุปนิปนฺโน วาฯ ภิกฺขุ นิสินฺเน มาตุคาโม อุปนิสินฺโน วา โหติ อุปนิปนฺโน วาฯ อุโภ วา นิสินฺนา โหนฺติ อุโภ วา นิปนฺนาฯ

สทฺเธยฺยวจสา นาม อาคตผลา อภิสเมตาวินี วิญฺญาตสาสนาฯ

อุปาสิกา นาม พุทฺธํ สรณํ คตา, ธมฺมํ สรณํ คตา, สงฺฆํ สรณํ คตาฯ

ทิสฺวาติ ปสฺสิตฺวาฯ

ติณฺณํ ธมฺมานํ อญฺญตเรน วเทยฺย – ปาราชิเกน วา สงฺฆาทิเสเสน วา ปาจิตฺติเยน วาฯ นิสชฺชํ ภิกฺขุ ปฏิชานมาโน ติณฺณํ ธมฺมานํ อญฺญตเรน กาเรตพฺโพ – ปาราชิเกน วา สงฺฆาทิเสเสน วา ปาจิตฺติเยน วาฯ เยน วา สา สทฺเธยฺยวจสา อุปาสิกา วเทยฺย เตน โส ภิกฺขุ กาเรตพฺโพฯ

๔๔๖. สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ นิสินฺโน มาตุคามสฺส เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต”ติ, โส จ ตํ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา กาเรตพฺโพฯ สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ นิสินฺโน มาตุคามสฺส เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต”ติ, โส เจ เอวํ วเทยฺย – “สจฺจาหํ นิสินฺโน, โน จ โข เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ”นฺติ, นิสชฺชาย กาเรตพฺ

โพฯ สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ นิสินฺโน มาตุคามสฺส เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต”ติ, โส เจ เอวํ วเทยฺย – “นาหํ นิสินฺโน, อปิจ โข นิปนฺโน”ติ, นิปชฺชาย กาเรตพฺโพ ฯ สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ นิสินฺโน มาตุคามสฺส เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต”ติ, โส เจ เอวํ วเทยฺย – “นาหํ นิสินฺโน อปิจ โข ฐิโต” ติ, น กาเรตพฺโพฯ

๔๔๗. สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ นิปนฺโน มาตุคามสฺส เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต”ติ, โส จ ตํ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา กาเรตพฺโพฯ สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ นิปนฺโน มาตุคามสฺส เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต”ติ, โส เจ เอวํ วเทยฺย – “สจฺจาหํ นิปนฺโน, โน จ โข เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ”นฺติ, นิปชฺชาย กาเรตพฺโพฯ สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ นิปนฺโน มาตุคามสฺส เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต”ติ, โส เจ เอวํ วเทยฺย – “นาหํ นิปนฺโน, อปิจ โข นิสินฺโน”ติ, นิสชฺชาย กาเรตพฺโพฯ สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ นิปนฺโน มาตุคามสฺส เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต”ติ , โส เจ เอวํ วเทยฺย – “นาหํ นิปนฺโน อปิจ โข ฐิโต” ติ, น กาเรตพฺโพฯ

๔๔๘. สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ นิสินฺโน มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนฺโต”ติ, โส จ ตํ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา กาเรตพฺโพ…เป…. สจฺจาหํ นิสินฺโน โน จ โข กายสํสคฺคํ สมาปชฺชินฺติ, นิสชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป…. นาหํ นิสินฺโน อปิจ โข นิปนฺโนติ, นิปชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป…. นาหํ นิสินฺโน อปิจ โข ฐิโตติ, น กาเรตพฺโพฯ

สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ นิปนฺโน มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนฺโต”ติ, โส จ ตํ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา กาเรตพฺโพ…เป…. สจฺจาหํ นิปนฺโน, โน จ โข กายสํสคฺคํ สมาปชฺชินฺติ, นิปชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป…. นาหํ นิปนฺโน, อปิจ โข นิสินฺโนติ, นิสชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป…. นาหํ นิปนฺโน, อปิจ โข ฐิโตติ, น กาเรตพฺโพฯ

๔๔๙. สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน อลํกมฺมนิเย นิสินฺโน”ติ , โส จ ตํ ปฏิชานาติ, นิสชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป…. นาหํ นิสินฺโน อปิจ โข นิปนฺโนติ, นิปชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป…. นาหํ นิสินฺโน, อปิจ โข ฐิโตติ, น กาเรตพฺโพฯ

๔๕๐. สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน อลํกมฺมนิเย นิปนฺโน”ติ, โส จ ตํ ปฏิชานาติ, นิปชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป…. นาหํ นิปนฺโน, อปิจ โข นิสินฺโนติ, นิสชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป…. นาหํ นิปนฺโน, อปิจ โข ฐิโตติ, น กาเรตพฺโพฯ

อนิยโตติ น นิยโต, ปาราชิกํ วา สงฺฆาทิเสโส วา ปาจิตฺติยํ วาฯ

๔๕๑. คมนํ ปฏิชานาติ, นิสชฺชํ ปฏิชานาติ, อาปตฺตึ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา กาเรตพฺโพฯ คมนํ ปฏิชานาติ, นิสชฺชํ น ปฏิชานาติ, อาปตฺตึ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา กาเรตพฺโพฯ คมนํ ปฏิชานาติ, นิสชฺชํ ปฏิชานาติ,

อาปตฺตึ น ปฏิชานาติ, นิสชฺชาย กาเรตพฺโพฯ คมนํ ปฏิชานาติ, นิสชฺชํ น ปฏิชานาติ, อาปตฺตึ น ปฏิชานาติ, น กาเรตพฺโพฯ

คมนํ น ปฏิชานาติ, นิสชฺชํ ปฏิชานาติ, อาปตฺตึ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา

กาเรตพฺโพฯ คมนํ น ปฏิชานาติ, นิสชฺชํ น ปฏิชานาติ, อาปตฺตึ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา กาเรตพฺโพฯ คมนํ น ปฏิชานาติ, นิสชฺชํ ปฏิชานาติ, อาปตฺตึ น ปฏิชานาติ, นิสชฺชาย กาเรตพฺโพฯ คมนํ น ปฏิชานาติ, นิสชฺชํ น ปฏิชานาติ, อาปตฺตึ น ปฏิชานาติ, น กาเรตพฺโพติฯ

ปฐโม อนิยโต นิฏฺฐิโตฯ

๒. ทุติยอนิยตสิกฺขาปทํ

๔๕๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี – “ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน อลํกมฺมนิเย นิสชฺชํ กปฺเปตุ”นฺติ ตสฺสาเยว กุมาริกาย สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสิ กาลยุตฺตํ สมุลฺลปนฺโต กาลยุตฺตํ ธมฺมํ ภณนฺโตฯ ทุติยมฺปิ โข วิสาขา มิคารมาตา นิมนฺติตา ตํ กุลํ อคมาสิฯ อทฺทสา โข วิสาขา มิคารมาตา อายสฺมนฺตํ อุทายึ ตสฺสาเยว กุมาริกาย สทฺธึ เอกํ เอกาย รโห นิสินฺนํฯ ทิสฺวาน อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจ – “อิทํ, ภนฺเต, นจฺฉนฺนํ นปฺปติรูปํ ยํ อยฺโย มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปติฯ กิญฺจาปิ, ภนฺเต, อยฺโย อนตฺถิโก เตน ธมฺเมน, อปิจ ทุสฺสทฺธาปยา อปฺปสนฺนา มนุสฺสา”ติฯ เอวมฺปิ โข อายสฺมา อุทายี วิสาขาย มิคารมาตุยา วุจฺจมาโน นาทิยิฯ อถ โข วิสาขา มิคารมาตา นิกฺขมิตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุทายึ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ …เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๕๓. “น เหว โข ปน ปฏิจฺฉนฺนํ อาสนํ โหติ นาลํ กมฺมนิยํ, อลญฺจ โข โหติ มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสิตุํฯ โย ปน ภิกฺขุ ตถารูเป อาสเน มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปยฺย, ตเมนํ สทฺเธยฺยวจสา อุปาสิกา ทิสฺวา ทฺวินฺนํ ธมฺมานํ อญฺญตเรน วเทยฺย – สงฺฆาทิเสเสน วา ปาจิตฺติเยน วาฯ นิสชฺชํ ภิกฺขุ ปฏิชานมาโน ทฺวินฺนํ ธมฺมานํ อญฺญตเรน กาเรตพฺโพ – สงฺฆาทิเสเสน วา ปาจิตฺติเยน วาฯ เยน วา สา สทฺเธยฺยวจสา อุปาสิกา วเทยฺย เตน โส ภิกฺขุ กาเรตพฺโพฯ อยมฺปิ ธมฺโม อนิยโต”ติฯ

๔๕๔. น เหว โข ปน ปฏิจฺฉนฺนํ อาสนํ โหตีติ อปฺปฏิจฺฉนฺนํ โหติ กุฏฺเฏน วา กวาเฏน วา กิลญฺเชน วา สาณิปาการเกน วา รุกฺเขน วา ถมฺเภน วา โกตฺถฬิยา วา เยน เกนจิ อปฺปฏิจฺฉนฺนํ โหติฯ

นาลํ กมฺมนิยนฺติ น สกฺกา โหติ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิตุํฯ

อลญฺจ โข โหติ มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสิตุนฺติ สกฺกา โหติ มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสิตุํฯ

โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ตถารูเป อาสเนติ เอวรูเป อาสเนฯ

มาตุคาโม นาม มนุสฺสิตฺถี, น ยกฺขี น เปตี น ติรจฺฉานคตา, วิญฺญู ปฏิพลา สุภาสิตทุพฺภาสิตํ ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาชานิตุํฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ

เอโก เอกายาติ ภิกฺขุ เจว โหติ มาตุคาโม จฯ

รโห นาม จกฺขุสฺส รโห, โสตสฺส รโหฯ **จกฺขุสฺส รโห** นาม น สกฺกา โหติ อกฺขึ วา นิขณียมาเน ภมุกํ วา อุกฺขิปียมาเน สีสํ วา อุกฺขิปียมาเน ปสฺสิตุํฯ **โสตสฺส รโห** นาม น สกฺกา โหติ ปกติกถา โสตุํฯ

นิสชฺชํ กปฺเปยฺยาติ มาตุคาเม นิสินฺเน ภิกฺขุ อุปนิสินฺโน วา โหติ อุปนิปนฺโน วาฯ ภิกฺขุ นิสินฺเน มาตุคาโม อุปนิสินฺโน วา โหติ อุปนิปนฺโน วาฯ อุโภ วา นิสินฺนา โหนฺติ อุโภ วา นิปนฺนาฯ

สทฺเธยฺยวจสา นาม อาคตผลา อภิสเมตาวินี วิญฺญาตสาสนาฯ

อุปาสิกา นาม พุทฺธํ สรณํ คตา, ธมฺมํ สรณํ คตา, สงฺฆํ สรณํ คตาฯ

ทิสฺวาติ ปสฺสิตฺวาฯ

ทฺวินฺนํ ธมฺมานํ อญฺญตเรน วเทยฺย สงฺฆาทิเสเสน วา ปาจิตฺติเยน วาฯ นิสชฺชํ ภิกฺขุ ปฏิชานมาโน ทฺวินฺนํ ธมฺมานํ อญฺญตเรน กาเรตพฺโพ – สงฺฆาทิเสเสน วา ปาจิตฺติเยน วาฯ เยน วา สา สทฺเธยฺยวจสา อุปาสิกา วเทยฺย, เตน โส ภิกฺขุ กาเรตพฺโพฯ

๔๕๕. สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ นิสินฺโน มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนฺโต”ติ, โส จ ตํ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา กาเรตพฺโพฯ สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ นิสินฺโน มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนฺโต”ติ, โส เจ เอวํ วเทยฺย – “สจฺจาหํ นิสินฺโน, โน จ โข กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิ”นฺติ, นิสชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป.… นาหํ นิสินฺโน, อปิจ โข นิปนฺโนติ, นิปชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป.… นาหํ นิสินฺโน, อปิจ โข ฐิโตติ, น กาเรตพฺโพฯ

สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ นิปนฺโน มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนฺโต”ติ, โส จ ตํ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา กาเรตพฺโพ…เป.… สจฺจาหํ นิปนฺโน, โน จ โข กายสํสคฺคํ สมาปชฺชินฺติ, นิปชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป.… นาหํ นิปนฺโน, อปิจ โข นิสินฺโนติ, นิสชฺชาย กาเรตพฺโพ …เป.… นาหํ นิปนฺโน, อปิจ โข ฐิโตติ, น กาเรตพฺโพฯ

สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺยสฺส มยา สุตํ นิสินฺนสฺส มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสนฺตสฺสา”ติ, โส จ ตํ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา กาเรตพฺโพฯ สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺยสฺส มยา สุตํ นิสินฺนสฺส มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสนฺตสฺสา”ติ, โส เจ เอวํ วเทยฺย – “สจฺจาหํ นิสินฺโน, โน จ โข ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสิ”นฺติ, นิสชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป.… นาหํ นิสินฺโน, อปิจ โข นิปนฺโนติ, นิปชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป.… นาหํ นิสินฺโน, อปิจ โข ฐิโตติ, น กาเรตพฺโพฯ

สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺยสฺส มยา สุตํ นิปนฺนสฺส มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสนฺตสฺสา”ติ, โส จ ตํ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา กาเรตพฺโพ…เป.… สจฺจาหํ นิปนฺโน โน จ โข ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสินฺติ, นิปชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป.… นาหํ นิปนฺโน, อปิจ โข นิสินฺโนติ, นิสชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป.… นาหํ นิปนฺโน, อปิจ โข ฐิโตติ, น กาเรตพฺโพฯ

๔๕๖. สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสินฺโน”ติ, โส จ ตํ ปฏิชานาติ, นิสชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป.… นาหํ นิสินฺโน, อปิจ โข นิปนฺโนติ, นิปชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป.… นาหํ นิสินฺโน, อปิจ โข ฐิโตติ, น กาเรตพฺโพฯ

สา เจ เอวํ วเทยฺย – “อยฺโย มยา ทิฏฺโฐ มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิปนฺโน”ติ, โส จ ตํ ปฏิชานาติ, นิปชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป.… นาหํ นิปนฺโน, อปิจ โข นิสินฺโนติ, นิสชฺชาย กาเรตพฺโพ…เป.… นาหํ นิปนฺโน, อปิจ โข ฐิโตติ, น กาเรตพฺโพฯ

อยมฺปีติ ปุริมํ อุปาทาย วุจฺจติฯ

อนิยโตติ น นิยโต, สงฺฆาทิเสโส วา ปาจิตฺติยํ วาฯ

๔๕๗. คมนํ ปฏิชานาติ นิสชฺชํ ปฏิชานาติ อาปตฺตึ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา กาเรตพฺโพฯ คมนํ ปฏิชานาติ นิสชฺชํ น ปฏิชานาติ อาปตฺตึ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา กาเรตพฺโพฯ คมนํ ปฏิชานาติ นิสชฺชํ ปฏิชานาติ อาปตฺตึ น ปฏิชานาติ, นิสชฺชาย กาเรตพฺโพฯ คมนํ ปฏิชานาติ นิสชฺชํ น ปฏิชานาติ อาปตฺตึ น ปฏิชานาติ, น กาเรตพฺโพฯ

คมนํ น ปฏิชานาติ นิสชฺชํ ปฏิชานาติ อาปตฺตึ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา กาเรตพฺโพฯ คมนํ น ปฏิชานาติ นิสชฺชํ น ปฏิชานาติ อาปตฺตึ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา กาเรตพฺโพฯ คมนํ น ปฏิชานาติ นิสชฺชํ ปฏิชานาติ อา

ปตฺติํ น ปฏิชานาติ , นิสชฺชาย กาเรตพฺโพฯ คมนํ น ปฏิชานาติ นิสชฺชํ น ปฏิชานาติ อาปตฺติํ น ปฏิชานาติ, น กาเรตพฺโพติฯ

ทุติโย อนิยโต นิฏฺฐิโตฯ

๔๕๘. อุทฺทิฏฺฐา โข อายสฺมนฺโต ทฺเว อนิยตา ธมฺมาฯ ตตฺถายสฺมนฺเต ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุทฺเธตฺถายสฺมนฺโต; ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อลํ กมฺมนิยญฺเจว, ตเถว จ นเหว โข;
อนิยตา สุปญฺญตฺตา, พุทฺธเสฏฺเฐน ตาทินาติฯ

อนิยตกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ

๑. จีวรวคฺโค

๑. ปฐมกถินสิกฺขาปทํ

อิเม โข ปนายสฺมนฺโต ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา

ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๔๕๙. เตเน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ โคตมเก เจติเยฯ เตน โข ปน สมเยน ภควตา ภิกฺขูนํ ติจีวรํ อนุญฺญาตํ โหติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – ''ภควตา ติจีวรํ อนุญฺญาต''นฺติ อญฺเญเนว ติจีวเรน คามํ ปวิสนฺติ, อญฺเญน ติจีวเรน อาราเม อจฺฉนฺติ, อญฺเญน ติจีวเรน นหานํ โอตรนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกจีวรํ ธาเรสฺสนฺตี''ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ''สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อติเรกจีวรํ ธาเรถา''ติ ? ''สจฺจํ ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อติเรกจีวรํ ธาเรสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๖๐. **''โย ปน ภิกฺขุ อติเรกจีวรํ ธาเรยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๔๖๑. [มหาว. ๓๔๗] เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อานนฺทสฺส อติเรกจีวรํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ อายสฺมา จ อานนฺโท ตํ จีวรํ อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ทาตุกาโม โหติฯ อายสฺมา จ สาริปุตฺโต สาเกเต วิหรติฯ อถ โข อายสฺมโต อานนฺทสฺส เอตทโหสิ – ''ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ – 'น อติเรกจีวรํ ธาเรตพฺพ'นฺติฯ อิทญฺจ เม อติเรกจีวรํ อุปฺปนฺนํฯ อหญฺจิมํ จีวรํ อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ทาตุกาโมฯ อายสฺมา จ สาริปุตฺโต สาเกเต วิหรติฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ''นฺติ? อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ''กีวจิรํ ปนานนฺท, สาริปุตฺโต อาคจฺฉิสฺสตี''ติ? ''นวมํ วา, ภควา, ทิวสํ ทสมํ วา''ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทสาหปรมํ อติเรกจีวรํ ธาเรตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๖๒. **''นิฏฺฐิตจีวรสฺมิํ ภิกฺขุนา อุพฺภตสฺมิํ กถิเน ทสาหปรมํ อติเรกจีวรํ ธาเรตพฺพํฯ ตํ อติกฺกามยโต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๔๖๓. **นิฏฺฐิตจีวรสฺมินฺ**ติ ภิกฺขุโน จีวรํ กตํ วา โหติ นฏฺฐํ วา วินฏฺฐํ วา ทฑฺฒํ วา จีวราสา วา อุปจฺฉินฺนา ฯ

อุพฺภตสฺมึ กถิเนติ อฏฺฐนฺนํ มาติกานํ อญฺญตราย มาติกาย อุพฺภตํ โหติ, สงฺเฆน วา อนฺตรา อุพฺภตํ โหติ ฯ

ทสาหปรมนฺติ ทสาหปรมตา ธาเรตพฺพํฯ

อติเรกจีวรํ นาม อนธิฏฺฐิตํ อวิกปฺปิตํฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ, วิกปฺปนูปคํ ปจฺฉิมํฯ

ตํ อติกฺกามยโต นิสฺสคฺคิยํ โหตี [โหตีติ อิทํ ปทํ สพฺพโปตฺถเกสุ อตฺถิ, สิกฺขาปเท ปน นตฺถิ, เอวมุปริปิ] ติ เอกาทเส อรุณุคฺคมเน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํฯ เตน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “อิทํ เม, ภนฺเต, จีวรํ ทสาหาติกฺกนฺตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี”ติฯ นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ นิสฺสฏฺฐจีวรํ ทาตพฺพํฯ

๔๖๔. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน นิสฺสคฺคิยํ สงฺฆสฺส นิสฺสฏฺฐํฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิมํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทเทยฺยา”ติฯ

๔๖๕. เตน ภิกฺขุนา สมฺพหุเล ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺสุ วจนียา – “อิทํ เม, ภนฺเต, จีวรํ ทสาหาติกฺกนฺตํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ อายสฺมนฺตานํ นิสฺสชฺชามี”ติฯ นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ นิสฺสฏฺฐจีวรํ ทาตพฺพํฯ

๔๖๖. “สุณนฺตุ เม อายสฺมนฺตาฯ อิทํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน นิสฺสคฺคิยํ อายสฺมนฺตานํ นิสฺสฏฺฐํฯ ยทายสฺมนฺตานํ ปตฺตกลฺลํ, อายสฺมนฺตา อิมํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทเทยฺยุ”นฺติฯ

๔๖๗. เตน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “อิทํ เม, อาวุโส, จีวรํ ทสาหาติกฺกนฺตํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ อายสฺมโต นิสฺสชฺชามี”ติฯ นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ เตน ภิกฺขุนา อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ นิสฺสฏฺฐจีวรํ ทาตพฺพํ – “อิมํ จีวรํ อายสฺมโต ทมฺมี”ติฯ

๔๖๘. ทสาหาติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ ทสาหาติกฺกนฺเต เวมติโก, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ ทสาหาติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ ฯ อนธิฏฺฐิเต อธิฏฺฐิตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺ

ติยํฯ อวิกปฺปิเต วิกปฺปิตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อวิสฺสชฺชิเต วิสฺสชฺชิตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อนฏฺเฐ นฏฺฐสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อวินฏฺเฐ วินฏฺฐสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อทฑฺเฒ ทฑฺฒสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อวิลุตฺเต วิลุตฺตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

นิสฺสคฺคิยํ จีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทสาหานติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทสาหานติกฺกนฺเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทสาหานติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๖๙. อนาปตฺติ อนฺโตทสาหํ อธิฏฺเฐติ, วิกปฺเปติ, วิสฺสชฺเชติ, นสฺสติ, วินสฺสติ, ฑยฺหติ, อจฺฉินฺทิตฺวา คณฺหนฺติ, วิสฺสาสํ คณฺหนฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

๔๗๐. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นิสฺสฏฺฐจีวรํ น เทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น , ภิกฺขเว, นิสฺสฏฺฐจีวรํ น ทาตพฺพํฯ โย น ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

กถินสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. อุโทสิตสิกฺขาปทํ

๔๗๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ภิกฺขูนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมนฺติฯ ตานิ จีวรานิ จิรํ นิกฺขิตฺตานิ กณฺณกิตานิ โหนฺติฯ ตานิ ภิกฺขู โอตาเปนฺติฯ อทฺทสา โข อายสฺมา อานนฺโท เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺโต เต ภิกฺขู ตานิ จีวรานิ โอตาเปนฺเตฯ ทิสฺวาน เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – "กสฺสิมานิ, อาวุโส, จีวรานิ กณฺณกิตานี"ติ? อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต อานนฺทสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อายสฺมา อานนฺโท อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – "กถญฺหิ นาม ภิกฺขู ภิกฺขูนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมิสฺสนฺตี"ติ! อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เต ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิ…เป.… "สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภิกฺขูนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมนฺตี"ติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา ภิกฺขูนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมิสฺสนฺติ ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๗๒. **"นิฏฺฐิตจีวรสฺมิํ ภิกฺขุนา อุพฺภตสฺมิํ กถิเน เอกรตฺตมฺปิ เจ ภิกฺขุ ติจีวเรน วิปฺปวเสยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย**"นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๔๗๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสมฺพิยํ คิลาโน โหติฯ ญาตกา ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺติเก ทูตํ ปาเหสุํ – "อาคจฺฉตุ ภทนฺโต, มยํ, อุปฏฺฐหิสฺสามา"ติฯ ภิกฺขูปิ เอวมาหํสุ – "คจฺฉาวุโส , ญาตกา ตํ อุปฏฺฐหิสฺสนฺตี"ติฯ โส เอวมาห – "ภควตาวุโส, สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ – 'น ติจีวเรน วิปฺปวสิตพฺพ'นฺติฯ อหญฺจมฺหิ คิลาโนฯ น สกฺโกมิ ติจีวรํ อาทาย ปกฺกมิตุํฯ นาหํ คมิสฺสามี"ติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานสฺส ภิกฺขุโน ติจีวเรน อวิปฺปวาสสมฺมุตึ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ เตน คิลาเนน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – 'อหํ, ภนฺเต, คิลาโนฯ น สกฺโกมิ ติจีวรํ อาทาย ปกฺกมิตุํฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ ติจีวเรน อวิปฺปวาสสมฺมุตึ ยาจามี'ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๔๗๔. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ คิลาโนฯ น สกฺโกติ ติจีวรํ อาทาย ปกฺกมิตุํฯ โส สงฺฆํ ติจีวเรน อวิปฺปวาสสมฺมุตึ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ติจีวเรน อวิปฺปวาสสมฺมุตึ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ คิลาโนฯ น สกฺโกติ ติจีวรํ อาทาย ปกฺกมิตุํฯ โส สงฺฆํ ติจีวเรน อวิปฺปวาสสมฺมุตึ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ติจีวเรน อวิปฺปวาสสมฺมุตึ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ติจีวเรน อวิปฺปวาสสมฺมุติยา ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ติจีวเรน อวิปฺปวาสสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี"ติฯ

เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๗๕. **"นิฏฺฐิตจีวรสฺมึ ภิกฺขุนา อุพฺภตสฺมึ กถิเน เอกรตฺตมฺปิ เจ ภิกฺขุ ติจีวเรน วิปฺปวเสยฺย, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย"**นฺติฯ

๔๗๖. **"นิฏฺฐิตจีวรสฺมิ**นฺติ ภิกฺขุโน จีวรํ กตํ วา โหติ นฏฺฐํ วา วินฏฺฐํ วา ทฑฺฒํ วา จีวราสา วา อุปจฺฉินฺนาฯ

อุพฺภตสฺมึ กถิเนติ อฏฺฐนฺนํ มาติกานํ อญฺญตราย มาติกาย อุพฺภตํ โหติ, สงฺเฆน วา อนฺตรา อุพฺภตํ โหติฯ

เอกรตฺตมฺปิ เจ ภิกฺขุ ติจีวเรน วิปฺปวเสยฺยาติ สงฺฆาฏิยา วา อุตฺตราสงฺเคน วา อนฺตรวาสเกน วาฯ

อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยาติ ฐเปตฺวา ภิกฺขุสมฺมุตึฯ

นิสฺสคฺคิยํ โหตีติ สห อรุณุคฺคมนา [อรุณุคฺคมเนน (สี. สฺยา.)] นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. อิทํ เม, ภนฺเต , จีวรํ รตฺติวิปฺปวุตฺถํ [รตฺตึ วิปฺปวุตฺถํ (สี.)] อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป…. ทเทยฺยาติ…เป…. ทเทยฺยุนฺติ…เป…. อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๔๗๗. คาโม เอกูปจาโร นานูปจาโรฯ นิเวสนํ เอกูปจารํ นานูปจารํฯ อุโทสิโต เอกูปจาโร นานูปจาโรฯ อฏฺโฏ เอกูปจาโร นานูปจาโรฯ มาโฬ เอกูปจาโร นานูปจาโรฯ ปาสาโท เอกูปจาโร นานูปจาโรฯ หมฺมิยํ เอกูปจารํ นานูปจารํฯ นาวา เอกูปจารา นานูปจาราฯ สตฺโถ เอกูปจาโร นานูปจาโรฯ เขตฺตํ เอกูปจารํ นานูปจารํฯ ธญฺญกรณํ เอกูปจารํ นานูปจารํฯ อาราโม เอกูปจาโร นานูปจาโรฯ วิหาโร เอกูปจาโร นานูปจาโรฯ รุกฺขมูลํ เอกูปจารํ นานูปจารํฯ อชฺโฌกาโส เอกูปจาโร นานูปจาโรฯ

๔๗๘. **คาโม เอกูปจาโร** นาม เอกกุลสฺส คาโม โหติ ปริกฺขิตฺโต จ ฯ อนฺโตคาเม จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา อนฺโตคาเม วตฺถพฺพํฯ อปริกฺขิตฺโต โหติ, ยสฺมึ ฆเร จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ ฆเร วตฺถพฺพํ, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ

๔๗๙. นานากุลสฺส คาโม โหติ ปริกฺขิตฺโต จฯ ยสฺมึ ฆเร จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ ฆเร วตฺถพฺพํ สภาเย วา ทฺวารมูเล วา, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ สภายํ คจฺฉนฺเตน หตฺถปาเส จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สภาเย วา วตฺถพฺพํ ทฺวารมูเล วา, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ สภาเย จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สภาเย วา วตฺถพฺพํ ทฺวารมูเล วา, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ อปริกฺขิตฺโต โหติ, ยสฺมึ ฆเร จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ ฆเร วตฺถพฺพํ, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ

๔๘๐. เอกกุลสฺส นิเวสนํ โหติ ปริกฺขิตฺตญฺจ, นานาคพฺภา นานาโอวรกาฯ อนฺโตนิเวสเน จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา อนฺโตนิเวสเน วตฺถพฺพํฯ อปริกฺขิตฺตํ โหติ, ยสฺมึ คพฺเภ จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ คพฺเภ วตฺถพฺพํ, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ

๔๘๑. นานากุลสฺส นิเวสนํ โหติ ปริกฺขิตฺตญฺจ, นานาคพฺภา นานาโอวรกาฯ ยสฺมึ คพฺเภ จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ คพฺเภ วตฺถพฺพํ ทฺวารมูเล วา, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํ ฯ อปริกฺขิตฺตํ โหติ, ยสฺมึ คพฺเภ จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ คพฺเภ วตฺถพฺพํ, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ

๔๘๒. เอกกุลสฺส อุโทสิโต โหติ ปริกฺขิตฺโต จ, นานาคพฺภา นานาโอวรกา ฯ อนฺโตอุโทสิเต จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา อนฺโตอุโทสิเต วตฺถพฺพํฯ อปริกฺขิตฺโต โหติ, ยสฺมึ คพฺเภ จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ คพฺเภ วตฺถพฺพํ, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ

๔๘๓. นานากุลสฺส อุโทสิโต โหติ ปริกฺขิตฺโต จ, นานาคพฺภา นานาโอวรกาฯ ยสฺมึ คพฺเภ จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ คพฺเภ วตฺถพฺพํ ทฺวารมูเล วา, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ อปริกฺขิตฺโต โหติ, ยสฺมึ คพฺเภ จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ คพฺเภ วตฺถพฺพํ, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ

๔๘๔. เอกกุลสฺส อฏฺโฏ โหติ, อนฺโตอฏฺเฏ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา อนฺโตอฏฺเฏ วตฺถพฺพํฯ นานากุลสฺส อฏฺโฏ โหติ, นานาคพฺภา นานาโอวรกาฯ ยสฺมึ คพฺเภ จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ คพฺเภ วตฺถพฺพํ ทฺวารมูเล วา, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ

๔๘๕. เอกกุลสฺส มาโฬ โหติ, อนฺโตมาเฬ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา อนฺโตมาเฬ วตฺถพฺพํฯ นานากุลสฺส มาโฬ โหติ นานาคพฺภา นานาโอวรกา, ยสฺมึ คพฺเภ จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ คพฺเภ วตฺถพฺพํ ทฺวารมูเล วา, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ

๔๘๖. เอกกุลสฺส ปาสาโท โหติ, อนฺโตปาสาเท จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา อนฺโตปาสาเท วตฺถพฺพํฯ นานากุลสฺส ปาสาโท โหติ, นานาคพฺภา นานาโอวรกาฯ ยสฺมึ คพฺเภ จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ คพฺเภ วตฺถพฺพํ ทฺวารมูเล วา, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ

๔๘๗. เอกกุลสฺส หมฺมิยํ โหติฯ อนฺโตหมฺมิเย จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา อนฺโตหมฺมิเย วตฺถพฺพํฯ นานากุลสฺส หมฺมิยํ โหติ, นานาคพฺภา นานาโอวรกาฯ ยสฺมึ คพฺเภ จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ คพฺเภ วตฺถพฺพํ ทฺวารมูเล วา, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ

๔๘๘. เอกกุลสฺส นาวา โหติฯ อนฺโตนาวาย จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา อนฺโตนาวาย วตฺถพฺพํ ฯ นานากุลสฺส นาวา โหติ นานาคพฺภา นานาโอวรกาฯ ยสฺมึ โอวรเก จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ โอวรเก วตฺถพฺพํ, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ

๔๘๙. เอกกุลสฺส สตฺโถ โหติฯ สตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา ปุรโต วา ปจฺฉโต วา สตฺตพฺภนฺตรา น วิชหิตพฺพา, ปสฺสโต อพฺภนฺตรํ น วิชหิตพฺพํฯ นานากุลสฺส สตฺโถ โหติ, สตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา หตฺถปาสา น วิชหิตพฺพํฯ

๔๙๐. เอกกุลสฺส เขตฺตํ โหติ ปริกฺขิตฺตญฺจฯ อนฺโตเขตฺเต จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา อนฺโตเขตฺเต วตฺถพฺพํฯ อปริกฺขิตฺตํ โหติ, หตฺถปาสา น วิชหิตพฺพํฯ นานากุลสฺส เขตฺตํ โหติ ปริกฺขิตฺตญฺจฯ อนฺโตเขตฺเต จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา ทฺวารมูเล วา วตฺถพฺพํ, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ อปริกฺขิตฺตํ โหติ, หตฺถปาสา น วิชหิตพฺพํฯ

๔๙๑. เอกกุลสฺส ธญฺญกรณํ โหติ ปริกฺขิตฺตญฺจฯ อนฺโตธญฺญกรเณ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา อนฺโตธญฺญกรเณ วตฺถพฺพํฯ อปริกฺขิตฺตํ โหติ, หตฺถปาสา น วิชหิตพฺพํฯ นานากุลสฺส ธญฺญกรณํ โหติ ปริกฺขิตฺตญฺจฯ อนฺโตธญฺญกรเณ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา ทฺวารมูเล วา วตฺถพฺพํ, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ อปริกฺขิตฺตํ โหติ, หตฺถปาสา น วิชหิตพฺพํฯ

๔๙๒. เอกกุลสฺส อาราโม โหติ ปริกฺขิตฺโต จฯ อนฺโตอาราเม จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา อนฺโตอาราเม วตฺถพฺพํฯ อปริกฺขิตฺโต โหติ, หตฺถปาสา น วิชหิตพฺพํฯ นานากุลสฺส อาราโม โหติ ปริกฺขิตฺโต จฯ อนฺโตอาราเม จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา ทฺวารมูเล วา วตฺถพฺพํ, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ อปริกฺขิตฺโต โหติ, หตฺถปาสา น วิชหิตพฺพํฯ

๔๙๓. เอกกุลสฺส วิหาโร โหติ ปริกฺขิตฺโต จฯ อนฺโตวิหาเร จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา อนฺโตวิหาเร วตฺถพฺพํฯ อปริกฺขิตฺโต โหติ, ยสฺมึ วิหาเร จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ วิหาเร วตฺถพฺพํ, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ นานากุลสฺส วิหาโร โหติ ปริกฺขิตฺโต จฯ ยสฺมึ วิหาเร จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ วิหาเร วตฺถพฺพํ ทฺวารมูเล วา, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ อปริกฺขิตฺโต โหติ , ยสฺมึ วิหาเร จีวรํ นิกฺขิตฺตํ โหติ ตสฺมึ วิหาเร วตฺถพฺพํ, หตฺถปาสา วา น วิชหิตพฺพํฯ

๔๙๔. เอกกุลสฺส รุกฺขมูลํ โหติ, ยํ มชฺฌนฺหิเก กาเล สมนฺตา ฉายา ผรติ, อนฺโตฉายาย จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา อนฺโตฉายาย วตฺถพฺพํฯ นานากุลสฺส รุกฺขมูลํ โหติ, หตฺถปาสา น วิชหิตพฺพํฯ

อชฺโฌกาโส เอกูปจาโร นาม อคามเก อรญฺเญ สมนฺตา สตฺตพฺภนฺตรา เอกูปจาโร, ตโต ปรํ นานูปจาโรฯ

๔๙๕. วิปฺปวุตฺเถ วิปฺปวุตฺถสญฺญี อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ วิปฺปวุตฺเถ เวมติโก, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ วิปฺปวุตฺเถ อวิปฺปวุตฺถสญฺญี, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อปฺปจฺจุทฺธเฏ ปจฺจุทฺธฏสญฺญี…เป.… อวิสฺสชฺชิเต วิสฺสชฺชิตสญฺญี… อนฏฺเฐ นฏฺฐสญฺญี… อวินฏฺเฐ วินฏฺฐสญฺญี… อทฑฺเฒ ทฑฺฒสญฺญี…เป.… อวิลุตฺเต วิลุตฺตสญฺญี, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

นิสฺสคฺคิยํ จีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อวิปฺปวุตฺเถ วิปฺปวุตฺถสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อวิปฺปวุตฺเถ เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อวิปฺปวุตฺเถ อวิปฺปวุตฺถสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๙๖. อนาปตฺติ อนฺโตอรุเณ ปจฺจุทฺธรติ, วิสฺสชฺเชติ, นสฺสติ, วินสฺสติ, ฑยฺหติ, อจฺฉินฺทิตฺวา คณฺหนฺติ, วิสฺสาสํ คณฺหนฺติ, ภิกฺขุสมฺมุติยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อุโทสิตสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. ตติยกถินสิกฺขาปทํ

๔๙๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อกาลจีวรํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นปฺปโหติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ตํ จีวรํ อุสฺสาเปตฺวา ปุนปฺปุนํ วิมชฺชติฯ อทฺทสา โข ภควา เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺโต ตํ ภิกฺขุํ ตํ จีวรํ อุสฺสาเปตฺวา ปุนปฺปุนํ วิมชฺชนฺตํฯ ทิสฺวาน เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘กิสฺส ตฺวํ,

ภิกฺขุ, อิมํ จีวรํ อุสฺสาเปตฺวา ปุนปฺปุนํ วิมชฺชสี”ติ? “อิทํ เม, ภนฺเต, อกาลจีวรํ อุปฺปนฺนํฯ กยิรมานํ นปฺปโหติ ฯ เตนาหํ อิมํ จีวรํ อุสฺสาเปตฺวา ปุนปฺปุนํ วิมชฺชามี”ติฯ “อตฺถิ ปน เต, ภิกฺขุ, จีวรปจฺจาสา”ติ? “อตฺถิ, ภควา” ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา, ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อกาลจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา จีวรปจฺจาสา นิกฺขิปิตุ”นฺติฯ

๔๙๘. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู – “ภควตา อนุญฺญาตํ อกาลจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา จีวรปจฺจาสา นิกฺขิปิตุ” นฺติ อกาลจีวรานิ ปฏิคฺคเหตฺวา อติเรกมาสํ นิกฺขิปนฺติฯ ตานิ จีวรานิ จีวรวํเส ภณฺฑิกาพทฺธานิ ติฏฺฐนฺติฯ อทฺทสา โข อายสฺมา อานนฺโท เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺโต ตานิ จีวรานิ จีวรวํเส ภณฺฑิกาพทฺธานิ ติฏฺฐนฺเตฯ ทิสฺวาน ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “กสฺสิมานิ, อาวุโส, จีวรานิ จีวรวํเส ภณฺฑิกาพทฺธานิ ติฏฺฐนฺตี”ติ? “อมฺหากํ, อาวุโส, อกาลจีวรานิ จีวรปจฺจาสา นิกฺขิตฺตานี”ติฯ “กีวจิรํ ปนาวุโส, อิมานิ จีวรานิ นิกฺขิตฺตานี”ติ? “อติเรกมาสํ, อาวุโส”ติฯ อายสฺมา อานนฺโท อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขู อกาลจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา อติเรกมาสํ นิกฺขิปิสฺสนฺตี”ติ! อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เต ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิ…เป.… “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อกาลจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา อติเรกมาสํ นิกฺขิปนฺตี”ติ? “สจฺจํ, ภควา” ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา อกาลจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา อติเรกมาสํ นิกฺขิปิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๙๙. **“นิฏฺฐิตจีวรสฺมึ ภิกฺขุนา อุพฺภตสฺมึ กถิเน ภิกฺขุโน ปเนว อกาลจีวรํ อุปฺปชฺเชยฺย, อากงฺขมาเนน ภิกฺขุนา ปฏิคฺคเหตพฺพํฯ ปฏิคฺคเหตฺวา ขิปฺปเมว กาเรตพฺพํฯ โนจสฺส ปาริปูริ, มาสปรมํ เตน ภิกฺขุนา ตํ จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํ อูนสฺส ปาริปูริยา สติยา ปจฺจาสายฯ ตโต เจ อุตฺตริ** [อุตฺตรึ (สี. สฺยา.)] **นิกฺขิเปยฺย, สติยาปิ ปจฺจาสาย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๕๐๐. **นิฏฺฐิตจีวรสฺมิ**นฺติ ภิกฺขุโน จีวรํ กตํ วา โหติ นฏฺฐํ วา วินฏฺฐํ วา ทฑฺฒํ วา จีวราสา วา อุปจฺฉินฺนา ฯ

อุพฺภตสฺมึ กถิเนติ อฏฺฐนฺนํ มาติกานํ อญฺญตราย มาติกาย อุพฺภตํ โหติ, สงฺเฆน วา อนฺตรา อุพฺภตํ โหติ ฯ

อกาลจีวรํ นาม อนตฺถเต กถิเน เอกาทสมาเส อุปฺปนฺนํ, อตฺถเต กถิเน สตฺตมาเส อุปฺปนฺนํ, กาเลปิ อาทิสฺส ทินฺนํ, เอตํ อกาลจีวรํ นามฯ

อุปฺปชฺเชยฺยาติ อุปฺปชฺเชยฺย สงฺฆโต วา คณโต วา ญาติโต วา มิตฺตโต วา ปํสุกูลํ วา อตฺตโน วา ธเนนฯ

อากงฺขมาเนนาติ อิจฺฉมาเนน ปฏิคฺคเหตพฺพํฯ

ปฏิคฺคเหตฺวา ขิปฺปเมว กาเรตพฺพนฺติ ทสาหา กาเรตพฺพํฯ

โน จสฺส ปาริปูรีติ กยิรมานํ นปฺปโหติฯ

มาสปรมํ เตน ภิกฺขุนา ตํ จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพนฺติ มาสปรมตา นิกฺขิปิตพฺพํฯ

อูนสฺส ปาริปูริยาติ อูนสฺส ปาริปูรตฺถายฯ

สติยา ปจฺจาสายาติ ปจฺจาสา โหติ สงฺฆโต วา คณโต วา ญาติโต วา มิตฺตโต วา ปํสุกูลํ วา อตฺตโน วา ธเนนฯ

ตโต เจ อุตฺตริ นิกฺขิเปยฺย สติยาปิ ปจฺจาสายาติ ตทหุปฺปนฺเน มูลจีวเร ปจฺจาสาจีวรํ อุปฺปชฺชติ, ทสาหา กาเรตพฺพํฯ ทฺวีหุปฺปนฺเน มูลจีวเร ปจฺจาสาจีวรํ อุปฺปชฺชติ, ทสาหา กาเรตพฺพํฯ ตีหุปฺปนฺเน มูลจีวเร…เป.… จตูหุปฺปนฺเน… ปญฺจาหุปฺปนฺเน… ฉาหุปฺปนฺเน… สตฺตาหุปฺปนฺเน… อฏฺฐาหุปฺปนฺเน … นวาหุปฺปนฺเน… ทสาหุปฺปนฺเน มูลจีวเร ปจฺจาสาจีวรํ อุปฺปชฺชติ, ทสาหา กาเรตพฺพํ ฯ เอกาทเส อุปฺปนฺเน…เป.… ทฺวาทเส อุปฺปนฺเน… เตรเส อุปฺปนฺเน… จุทฺทเส อุปฺปนฺเน… ปนฺนรเส อุปฺปนฺเน… โสฬเส อุปฺปนฺเน… สตฺตรเส อุปฺปนฺเน… อฏฺฐารเส อุปฺปนฺเน… เอกูนวีเส อุปฺปนฺเน… วีเส อุปฺปนฺเน มูลจีวเร ปจฺจาสาจีวรํ อุปฺปชฺชติ, ทสาหา กาเรตพฺพํฯ เอกวีเส อุปฺปนฺเน มูลจีวเร ปจฺจาสาจีวรํ อุปฺปชฺชติ, นวาหา กาเรตพฺพํฯ ทฺวาวีเส อุปฺปนฺเน…เป.… เตวีเส อุปฺปนฺเน… จตุวีเส อุปฺปนฺเน… ปญฺจวีเส อุปฺปนฺเน… ฉพฺพีเส อุปฺปนฺเน… สตฺตวีเส อุปฺปนฺเน… อฏฺฐวีเส อุปฺปนฺเน… เอกูนตึเส อุปฺปนฺเน มูลจีวเร ปจฺจาสาจีวรํ อุปฺปชฺชติ, เอกาหํ กาเรตพฺพํ… ตึเส อุปฺปนฺเน มูลจีวเร ปจฺจาสาจีวรํ อุปฺปชฺชติ , ตทเหว อธิฏฺฐาตพฺพํ วิกปฺเปตพฺพํ วิสฺสชฺเชตพฺพํ ฯ โน เจ อธิฏฺเฐยฺย วา วิกปฺเปยฺย วา วิสฺสชฺเชยฺย วา, เอกตึเส อรุณุคฺคมเน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… อิทํ เม, ภนฺเต, อกาลจีวรํ มาสาติกฺกนฺตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

วิสภาเค อุปฺปนฺเน มูลจีวเร ปจฺจาสาจีวรํ อุปฺปชฺชติ, รตฺติโย จ เสสา โหนฺติ, น อกามา กาเรตพฺพํฯ

๕๐๑. มาสาติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ มาสาติกฺกนฺเต เวมติโก นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ ฯ มาสาติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญี นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อนธิฏฺฐิเต อธิฏฺฐิตสญฺญี…เป.… อวิกปฺปิเต วิกปฺปิตสญฺญี… อวิสฺสชฺชิเต วิสฺสชฺชิตสญฺญี… อนฏฺเฐ นฏฺฐสญฺญี… อวินฏฺเฐ วินฏฺฐสญฺญี… อทฑฺเฒ ทฑฺฒสญฺญี… อวิลุตฺเต วิลุตฺตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

นิสฺสคฺคิยํ จีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ มาสานติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ มาสานติกฺกนฺเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ มาสานติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๐๒. อนาปตฺติ อนฺโตมาเส อธิฏฺเฐติ, วิกปฺเปติ, วิสฺสชฺเชติ, นสฺสติ , วินสฺสติ, ฑยฺหติ, อจฺฉินฺทิตฺวา คณฺหนฺติ, วิสฺสาสํ คณฺหนฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตติยกถินสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. ปุราณจีวรสิกฺขาปทํ

๕๐๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามេฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อุทายิสฺส ปุราณทุติยิกา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา โหติฯ สา อายสฺมโต อุทายิสฺส สนฺติเก อภิกฺขณํ อาคจฺฉติฯ อายสฺมาปิ อุทายี ตสฺสา ภิกฺขุนิยา สนฺติเก อภิกฺขณํ คจฺฉติฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี ตสฺสา ภิกฺขุนิยา สนฺติเก ภตฺตวิสฺสคฺคํ กโรติฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน สา ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตสฺสา ภิกฺขุนิยา ปุรโต องฺคชาตํ วิวริตฺวา อาสเน นิสีทิฯ สาปิ โข ภิกฺขุนี อายสฺมโต อุทายิสฺส ปุรโต องฺคชาตํ วิวริตฺวา อาสเน นิสีทิฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี สารตฺโต ตสฺสา ภิกฺขุนิยา องฺคชาตํ อุปนิชฺฌายิฯ ตสฺส อสุจิ มุจฺจิฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “คจฺฉ, ภคินิ, อุทกํ อาหร, อนฺตรวาสกํ โธวิสฺสามี”ติฯ “อาหรยฺย , อหเมว โธวิสฺสามี”ติ ตํ อสุจึ เอกเทสํ มุเขน อคฺคเหสิ เอกเทสํ องฺคชาเต ปกฺขิปิฯ สา เตน คพฺภํ คณฺหิฯ ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – “อพฺรหฺมจารินี อยํ ภิกฺขุนี, คพฺภินี”ติฯ “นาหํ, อยฺเย, อพฺรหฺมจารินี”ติ ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขุนิโย อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺโย อุทายี ภิกฺขุนิยา ปุราณจีวรํ โธวาเปสฺสตี”ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี ภิกฺขุนิยา ปุราณจีวรํ โธวาเปสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุทายึ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, ภิกฺขุนิยา ปุราณจีวรํ โธวาเปสี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ “ญาติกา เต, อุทายิ, อญฺญาติกา”ติ? “อญฺญาติกา, ภควา”ติฯ “อญฺญาตโก, โมฆปุริส, อญฺญาติกาย น ชานาติ ปติรูปํ วา อปฺปติรูปํ วา ปาสาทิกํ วา อปาสาทิกํ วาฯ ตตฺถ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา ปุราณจีวรํ โธวาเปสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๐๔. “โย ปน ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา ปุราณจีวรํ โธวาเปยฺย วา รชาเปยฺย วา อาโกฏาเปยฺย วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๕๐๕. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อญฺญาติกา นาม มาติโต วา ปิติโต วา ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อสมฺพทฺธาฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

ปุราณจีวรํ นาม สกึ นิวตฺถมฺปิ สกึ ปารุตมฺปิฯ

โธวาติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โธตํ นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ รชาติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ รตฺตํ นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ อาโกเฏหีติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สกึ ปาณิปฺปหารํ วา มุคฺครปฺปหารํ วา

ทินฺเน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. อิทํ เม, ภนฺเต, ปุราณจีวรํ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา โธวาปิตํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป…. ททเยฺยาติ…เป…. ททเยฺยนฺติ…เป…. อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๕๐๖. อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี ปุราณจีวรํ โธวาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี ปุราณจีวรํ โธวาเปติ รชาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี ปุราณจีวรํ โธวาเปติ อาโกฏาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี ปุราณจีวรํ โธวาเปติ รชาเปติ อาโกฏาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี ปุราณจีวรํ รชาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี ปุราณจีวรํ รชาเปติ อาโกฏาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี ปุราณจีวรํ รชาเปติ โธวาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี ปุราณจีวรํ รชาเปติ อาโกฏาเปติ โธวาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี ปุราณจีวรํ อาโกฏาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี ปุราณจีวรํ อาโกฏาเปติ โธวาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี ปุราณจีวรํ อาโกฏาเปติ รชาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี ปุราณจีวรํ อาโกฏาเปติ โธวาเปติ รชาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

อญฺญาติกาย เวมติโก…เป…. อญฺญาติกาย ญาติกสญฺญี…เป…. อญฺญสฺส ปุราณจีวรํ โธวาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสีทนปจฺจตฺถรณํ โธวาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนาย โธวาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ญาติกาย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย ญาติกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๐๗. อนาปตฺติ ญาติกาย โธวนฺติยา อญฺญาติกา ทุติยา โหติ, อวุตฺตา โธวติ, อปริภุตฺตํ โธวาเปติ, จีวรํ ฐเปตฺวา อญฺญํ ปริกฺขารํ โธวาเปติ, สิกฺขมานาย, สามเณริยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปุราณจีวรสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. จีวรปฏิคฺคหณสิกฺขาปทํ

๕๐๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน อุปฺปลวณฺณา ภิกฺขุนี สาวตฺถิยํ วิหรติฯ อถ โข อุปฺปลวณฺณา ภิกฺขุนี ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฺปฏิกฺกนฺตา เยน อนฺธวนํ เตนุปสงฺกมิ ทิวาวิหารายฯ อนฺธวนํ อชฺโฌคาเหตฺวา อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล ทิวาวิหารํ นิสีทิฯ เตน โข ปน สมเยน โจรา กตกมฺมา คาวึ วธิตฺวา มํสํ คเหตฺวา อนฺธวนํ ปวิสึสุฯ อทฺทสา โข โจรคามณิโก อุปฺปลวณฺณํ ภิกฺขุนึ

อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล ทิวาวิหารํ นิสินฺนา ทิสฺวานสฺส เอตทโหสิ – “สเจ เม ปุตฺตภาตุกา ปสฺสิสฺสนฺติ วิเห ฐิสฺสนฺติ อิมํ ภิกฺขุนิ”นฺติ อญฺเญน มคฺเคน อคมาสิฯ อถ โข โส โจรคามณิโก มํเส ปกฺเก วรมํสานิ คเหตฺวา ปณฺณปุฏํ [ปณฺเณน ปุฏํ (สฺยา.)] พนฺธิตฺวา อุปฺปลวณฺณาย ภิกฺขุนิยา อวิทูเร รุกฺเข อาลคฺเคตฺวา – “โย ปสฺสติ สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา ทินฺนํเยว หรตู”ติ, วตฺวา ปกฺกามิฯ อสฺโสสิ โข อุปฺปลวณฺณา ภิกฺขุนี สมาธิมฺหา วุฏฺฐหิตฺวา ตสฺส โจรคามณิกสฺส อิมํ วาจํ ภาสมานสฺสฯ อถ โข อุปฺปลวณฺณา ภิกฺขุนี ตํ มํสํ คเหตฺวา อุปสฺสยํ อคมาสิฯ อถ โข อุปฺปลวณฺณา ภิกฺขุนี ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ตํ มํสํ สมฺปาเทตฺวา อุตฺตราสงฺเคน ภณฺฑิกํ พนฺธิตฺวา เวหาสํ อพฺภุคฺคนฺตฺวา เวฬุวเน ปจฺจุฏฺฐาสิ [ปจฺจุปฏฺฐาสิ (?)]ฯ

เตน โข ปน สมเยน ภควา คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺโฐ โหติฯ อายสฺมา อุทายี โอหิยฺยโก โหติ วิหารปาโลฯ อถ โข อุปฺปลวณฺณา ภิกฺขุนี เยนายสฺมา อุทายี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจ – “กหํ, ภนฺเต, ภควา”ติ? “ปวิฏฺโฐ, ภคินิ, ภควา คามํ ปิณฺฑายา”ติฯ “อิมํ, ภนฺเต, มํสํ ภควโต เทหี”ติฯ “สนฺตปฺปิโต ตยา, ภคินิ, ภควา มํเสนฯ สเจ เม ตฺวํ อนฺตรวาสกํ ทเทยฺยาสิ, เอวํ อหมฺปิ สนฺตปฺปิโต ภเวยฺยํ อนฺตรวาสเกนา”ติฯ “มยํ โข, ภนฺเต, มาตุคามา นาม กิจฺฉลาภาฯ อิทญฺจ เม อนฺติมํ ปญฺจมํ จีวรํฯ นาหํ ทสฺสามี”ติฯ “เสยฺยถาปิ, ภคินิ, ปุริโส หตฺถึ ทตฺวา กจฺเฉ สชฺเชยฺย [วิสฺสชฺเชยฺย (สฺยา.)] เอวเมว โข ตฺวํ ภคินิ ภควโต มํสํ ทตฺวา มยิ อนฺตรวาสเก สชฺชสี”ติ [อนฺตรวาสกํ น สชฺชสีติ (ก.), มยฺหํ อนฺตรวาสกํ วิสฺสชฺเชหีติ (สฺยา.)]ฯ อถ โข อุปฺปลวณฺณา ภิกฺขุนี อายสฺมตา อุทายินา นิปฺปีฬิยมานา อนฺตรวาสกํ ทตฺวา อุปสฺสยํ อคมาสิฯ ภิกฺขุนิโย อุปฺปลวณฺณาย ภิกฺขุนิยา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคณฺหนฺติโย อุปฺปลวณฺณํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ – “กหํ เต, อยฺเย, อนฺตรวาสโก”ติ? อุปฺปลวณฺณา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขุนิโย อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺโย อุทายี ภิกฺขุนิยา จีวรํ ปฏิคฺคเหสฺสติ กิจฺฉลาโภ มาตุคาโม”ติฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี ภิกฺขุนิยา จีวรํ ปฏิคฺคเหสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุทายึ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, ภิกฺขุนิยา จีวรํ ปฏิคฺคเหสี”ติ? “สจฺจํ , ภควา”ติฯ “ญาติกา เต, อุทายิ, อญฺญาติกา”ติ? “อญฺญาติกา, ภควา”ติฯ “อญฺญาตโก, โมฆปุริส, อญฺญาติกาย น ชานาติ ปติรูปํ วา อปฺปติรูปํ วา สนฺตํ วา อสนฺตํ วาฯ ตตฺถ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถโต จีวรํ ปฏิคฺคเหสฺสสิ! เนตํ โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๐๙. **“โย ปน ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถโต จีวรํ ปฏิคฺคณฺเหยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๑๐. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา ภิกฺขุนีนํ ปาริวตฺตกจีวรํ น ปฏิคฺคณฺหนฺติฯ ภิกฺขุนิโย อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา อมฺหากํ ปาริวตฺตกจีวรํ น ปฏิคฺคเหสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตาสํ ภิกฺขุนีนํ อุชฺฌายนฺตีนํ ขิยฺยนฺตีนํ วิปาเจนฺตีนํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจนฺนํ

ปาริวตฺตกํ ปฏิคฺคเหตุํ – ภิกฺขุสฺส, ภิกฺขุนิยา, สิกฺขมานาย, สามเณรสฺส, สามเณริยาฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิเมสํ ปญฺจนฺนํ ปาริวตฺตกํ ปฏิคฺคเหตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถฯ

๕๑๑. "โย ปน ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถโต จีวรํ ปฏิคฺคณฺเหยฺย, อญฺญตฺร ปาริวตฺตกา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย"นฺติฯ

๕๑๒. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขูติ**…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อญฺญาติกา นาม มาติโต วา ปิติโต วา ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อสมฺพทฺธาฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ วิกปฺปนุปคํ ปจฺฉิมํฯ

อญฺญตฺร ปาริวตฺตกาติ ฐเปตฺวา ปาริวตฺตกํฯ

ปฏิคฺคณฺหาติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… อิทํ เม, ภนฺเต, จีวรํ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถโต ปฏิคฺคหิตํ, อญฺญตฺร ปาริวตฺตกา, นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๕๑๓. อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี จีวรํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อญฺญตฺร ปาริวตฺตกา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาติกาย เวมติโก จีวรํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อญฺญตฺร ปาริวตฺตกา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาติกาย ญาติกสญฺญี จีวรํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อญฺญตฺร ปาริวตฺตกา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

เอกโตอุปสมฺปนฺนาย หตฺถโต จีวรํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อญฺญตฺร ปาริวตฺตกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย ญาติกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๑๔. อนาปตฺติ ญาติกาย, ปาริวตฺตกํ ปริตฺเตน วา วิปุลํ, วิปุเลน วา ปริตฺตํ, ภิกฺขุ วิสฺสาสํ คณฺหาติ, ตาวกาลิกํ คณฺหาติ , จีวรํ ฐเปตฺวา อญฺญํ ปริกฺขารํ คณฺหาติ, สิกฺขมานาย, สามเณริยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จีวรปฏิคฺคหณสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. อญฺญาตกวิญฺญตฺติสิกฺขาปทํ

๕๑๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปฏฺโฐ [ปฏฺโฐ (สฺยา. ก.)] โหติ ธมฺมิํ กถํ กาตุํฯ อถ โข อญฺญตโร เสฏฺฐิปุตฺโต เยนายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ตํ เสฏฺฐิปุตฺตํ อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข โส เสฏฺฐิปุตฺโต อายสฺมตา อุปนนฺเทน สกฺยปุตฺเตน ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – "วเทยฺยาถ, ภนฺเต, เยน อตฺโถฯ ปฏิพลา มยํ อยฺยสฺส ทาตุํ ยทิทํ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาร"นฺติฯ "สเจ เม ตฺวํ, อาวุโส, ทาตุกาโมสิ, อิโต เอกํ สาฏกํ เทหี"ติฯ "อมฺหากํ โข, ภนฺเต, กุลปุตฺตานํ กิสฺมิํ วิย เอกสาฏกํ คนฺตุํฯ อาคเมหิ, ภนฺเต, ยาว ฆรํ คจฺฉามิฯ ฆรํ คโต อิโต วา เอกํ สาฏกํ ปหิณิสฺสามิ อิโต วา สุนฺทรตร"นฺติฯ ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ตํ เสฏฺฐิปุตฺตํ เอตทโวจ "สเจ เม ตฺวํ อาวุโส ทาตุกาโมสิ อิโต เอกํ สาฏกํ เทหี"ติฯ อมฺหากํ โข ภนฺเต กุลปุตฺตานํ กิสฺมิํ วิย เอกสาฏกํ คนฺตุํ, อาคเมหิ ภนฺเต ยาว ฆรํ คจฺฉามิ, ฆรํ คโต อิโต วา เอกํ สาฏกํ ปหิณิสฺสามิ อิโต วา สุนฺทรตรนฺติฯ ตติยมฺปิ โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ตํ เสฏฺฐิปุตฺตํ เอตทโวจ "สเจ เม ตฺวํ อาวุโส ทาตุกาโมสิ, อิโต เอกํ สาฏกํ เทหี"ติฯ อมฺหากํ โข ภนฺเต กุลปุตฺตานํ กิสฺมิํ วิย เอกสาฏกํ คนฺตุํ, อาคเมหิ ภนฺเต ยาว ฆรํ คจฺฉามิ, ฆรํ คโต อิโต วา เอกํ สาฏกํ ปหิณิสฺสามิ อิโต วา สุนฺทรตรนฺติฯ "กิํ ปน ตยา, อาวุโส, อทาตุกาเมน ปวาริเตน ยํ ตฺวํ ปวาเรตฺวา น เทสี"ติฯ

อถ โข โส เสฏฺฐิปุตฺโต อายสฺมตา อุปนนฺเทน สกฺยปุตฺเตน นิปฺปีฬิยมาโน เอกํ สาฏกํ ทตฺวา อคมาสิฯ มนุสฺสา ตํ เสฏฺฐิปุตฺตํ เอตทโวจุํ – "กิสฺส ตฺวํ อยฺโย เอกสาฏโก อาคจฺฉสี"ติ? อถ โข โส เสฏฺฐิปุตฺโต เตสํ มนุสฺสานํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "มหิจฺฉา อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา อสนฺตุฏฺฐาฯ นยิเมสํ สุกรา ธมฺมนิมนฺตนาปิ กาตุํ [นยิเม สุกรา ธมฺมนิมนฺตนายปิ กาตุํ (สฺยา.)]ฯ กถญฺหิ นาม เสฏฺฐิปุตฺเตน ธมฺมนิมนฺตนาย กยิรมานาย สาฏกํ คเหสฺสนฺตี"ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เสฏฺฐิปุตฺตํ จีวรํ วิญฺญาเปสฺสตี"ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… "สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, เสฏฺฐิปุตฺตํ จีวรํ วิญฺญาเปสี"ติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ "ญาตโก เต, อุปนนฺท, อญฺญาตโก"ติ? "อญฺญาตโก, ภควา"ติฯ "อญฺญาตโก, โมฆปุริส, อญฺญาตกสฺส น ชานาติ ปติรูปํ วา อปฺปติรูปํ วา สนฺตํ วา อสนฺตํ วาฯ ตตฺถ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อญฺญาตกํ เสฏฺฐิปุตฺตํ จีวรํ วิญฺญาเปสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๑๖. "โย ปน ภิกฺขุ อญฺญาตกํ คหปติํ วา คหปตานิํ วา จีวรํ วิญฺญาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย"นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๑๗. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู สาเกตา สาวตฺถึ ๒ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ อนฺตรามคฺเค โจรา นิกฺขมิตฺวา เต ภิกฺขู อจฺฉินฺทึสุฯ อถ โข เต ภิกฺขู – “ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ อญฺญาตกํ คหปตึ วา คหปตานึ วา จีวรํ วิญฺญาเปตุ”นฺติ, กุกฺกุจฺจายนฺตา น วิญฺญาเปสุํฯ ยถานคฺคาว สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขู อภิวาเทนฺติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “สุนฺทรา โข อิเม, อาวุโส, อาชีวกา เย อิเม ภิกฺขูสุ อภิวาเทนฺตี”ติฯ เต เอวมาหํสุ – “น มยํ, อาวุโส, อาชีวกา, ภิกฺขู มย”นฺติฯ ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุปาลึ เอตทโวจุํ – “อิงฺฆาวุโส อุปาลิ, อิเม อนุยุญฺชาหี”ติฯ อถ โข อายสฺมตา อุปาลินา อนุยุญฺชิยมานา เต ภิกฺขู เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข อายสฺมา อุปาลิ เต ภิกฺขู อนุยุญฺชิตฺวา ภิกฺขู เอตทโวจ – “ภิกฺขู อิเม, อาวุโสฯ เทถ เนสํ จีวรานี”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขู นคฺคา อาคจฺฉิสฺสนฺติ! นนุ นาม ติเณน วา ปณฺเณน วา ปฏิจฺฉาเทตฺวา อาคนฺตพฺพ”นฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู เต อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อจฺฉินฺนจีวรสฺส วา นฏฺฐจีวรสฺส วา อญฺญาตกํ คหปตึ วา คหปตานึ วา จีวรํ วิญฺญาเปตุํฯ ยํ อาวาสํ ปฐมํ อุปคจฺฉติ, สเจ ตตฺถ โหติ สงฺฆสฺส วิหารจีวรํ วา อุตฺตรตฺถรณํ วา ภูมตฺถรณํ วา ภิสิจฺฉวิ วา, ตํ คเหตฺวา ปารุปิตุํ ลภิตฺวา โอทหิสฺสามี”ติ ฯ โน เจ โหติ สงฺฆสฺส วิหารจีวรํ วา อุตฺตรตฺถรณํ วา ภุมตฺถรณํ วา ภิสิจฺฉวิ วา ติเณน วา ปณฺเณน วา ปฏิจฺฉาเทตฺวา อาคนฺตพฺพํ; น ตฺเวว นคฺเคน อาคนฺตพฺพํฯ โย อาคจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๑๘. “โย ปน ภิกฺขุ อญฺญาตกํ คหปตึ วา คหปตานึ วา จีวรํ วิญฺญาเปยฺย, อญฺญตฺร สมยา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโย – อจฺฉินฺนจีวโร วา โหติ ภิกฺขุ นฏฺฐจีวโร วาฯ อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

๕๑๙. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อญฺญาตโก นาม มาติโต วา ปิติโต วา ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อสมฺพทฺโธฯ

คหปติ นาม โย โกจิ อคารํ อชฺฌาวสติฯ

คหปตานี นาม ยา กาจิ อคารํ อชฺฌาวสติฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ วิกปฺปนุปคํ ปจฺฉิมํฯ

อญฺญตฺร สมยาติ ฐเปตฺวา สมยํฯ

อจฺฉินฺนจีวโร นาม ภิกฺขุสฺส จีวรํ อจฺฉินฺนํ โหติ ราชูหิ วา โจเรหิ วา ธุตฺเตหิ วา, เยหิ เกหิจิ วา อจฺฉินฺนํ โหติฯ

นฏฺฐจีวโร นาม ภิกฺขุสฺส จีวรํ อคฺคินา วา ทฑฺฒํ โหติ, อุทเกน วา วุฬฺหํ โหติ, อุนฺทูเรหิ วา อุปจิกาหิ วา ขายิตํ โหติ, ปริโภคชิณฺณํ วา โหติฯ

อญฺญตฺร สมยา วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว , นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. อิทํ เม, ภนฺเต, จีวรํ อญฺญาตกํ คหปติกํ, อญฺญตฺร สมยา วิญฺญาปิตํ, นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป…. ทเทยฺยาติ…เป…. ทเทยฺยุนฺติ…เป…. อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๕๒๐. อญฺญาตเก อญฺญาตกสญฺญี, อญฺญตฺร สมยา, จีวรํ วิญฺญาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาตเก เวมติโก, อญฺญตฺร สมยา, จีวรํ วิญฺญาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาตเก ญาตกสญฺญี, อญฺญตฺร สมยา, จีวรํ วิญฺญาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ญาตเก อญฺญาตกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาตเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาตเก ญาตกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๒๑. อนาปตฺติ สมเย, ญาตกานํ, ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อญฺญาตกวิญฺญตฺติสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. ตตุตฺตริสิกฺขาปทํ

๕๒๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อจฺฉินฺนจีวรเก ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – "ภควตา, อาวุโส, อนุญฺญาตํ – 'อจฺฉินฺนจีวรสฺส วา นฏฺฐจีวรสฺส วา อญฺญาตกํ คหปตึ วา คหปตานึ วา จีวรํ วิญฺญาเปตุํ'; วิญฺญาเปถ, อาวุโส, จีวร''นฺติฯ "อลํ, อาวุโส, ลทฺธํ อมฺเหหิ จีวร''นฺติฯ "มยํ อายสฺมนฺตานํ วิญฺญาเปมา''ติฯ "วิญฺญาเปถ, อาวุโส'' ติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – "อจฺฉินฺนจีวรกา, อาวุโส, ภิกฺขู อาคตาฯ เทถ เนสํ จีวรานี''ติ, พหุํ จีวรํ วิญฺญาเปสุํฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส สภายํ นิสินฺโน อญฺญตรํ ปุริสํ เอตทโวจ – "อจฺฉินฺนจีวรกา อยฺโย ภิกฺขู อาคตาฯ เตสํ มยา จีวรํ ทินฺน''นฺติฯ โสปิ เอวมาห – "มยาปิ ทินฺน''นฺติฯ อปโรปิ เอวมาห – "มยาปิ ทินฺน''นฺติฯ เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ จีวรํ วิญฺญาเปสฺสนฺติ, ทุสฺสวาณิชฺชํ วา สมณา สกฺยปุตฺติยา กริสฺสนฺติ, ปคฺคาหิกสาลํ [ปฏฺคาหิกสาลํ (?)] วา ปสาเรสฺสนฺตี''ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ จีวรํ วิญฺญาเปสฺสนฺตี''ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. "สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ จีวรํ วิญฺญาเปถา''ติ? "สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ จีวรํ วิญฺญาเปสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๒๓. “ตญฺเจ อญฺญาตโก คหปติ วา คหปตานี วา พหูหิ จีวเรหิ อภิหฏฺฐุํ ปวาเรยฺย สนฺตรุตฺตรปรมํ เตน ภิกฺขุนา ตโต จีวรํ สาทิตพฺพํฯ ตโต เจ อุตฺตริ สาทิเยยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๕๒๔. ตญฺเจติ อจฺฉินฺนจีวรกํ ภิกฺขุํฯ

อญฺญาตโก นาม มาติโต วา ปิติโต วา ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อสมฺพทฺโธฯ

คหปติ นาม โย โกจิ อคารํ อชฺฌาวสติฯ

คหปตานี นาม ยา กาจิ อคารํ อชฺฌาวสติฯ

พหูหิ จีวเรหีติ พหุเกหิ จีวเรหิฯ

อภิหฏฺฐุํ ปวาเรยฺยาติ ยาวตกํ อิจฺฉสิ ตาวตกํ คณฺหาหีติฯ

สนฺตรุตฺตรปรมํ เตน ภิกฺขุนา ตโต จีวรํ สาทิตพฺพนฺติ สเจ ตีณิ นฏฺฐานิ โหนฺติ ทฺเว สาทิตพฺพานิ, ทฺเว นฏฺฐานิ เอกํ สาทิตพฺพํ, เอกํ นฏฺฐํ น กิญฺจิ สาทิตพฺพํฯ

ตโต เจ อุตฺตริ สาทิเยยฺยาติ ตตุตฺตริ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… อิทํ เม, ภนฺเต, จีวรํ อญฺญาตกํ คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา ตตุตฺตริ วิญฺญาปิตํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๕๒๕. อญฺญาตเก อญฺญาตกสญฺญี ตตุตฺตริ จีวรํ วิญฺญาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาตเก เวมติโก ตตุตฺตริ จีวรํ วิญฺญาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาตเก ญาตกสญฺญี ตตุตฺตริ จีวรํ วิญฺญาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ญาตเก อญฺญาตกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาตเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาตเก ญาตกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๒๖. อนาปตฺติ – “เสสกํ อาหริสฺสามี”ติ หรนฺโต คจฺฉติ, “เสสกํ ตุยฺเหว โหตู”ติ เทนฺติ, น อจฺฉินฺนการณา เทนฺติ, น นฏฺฐการณา เทนฺติ, ญาตกานํ, ปวาริตานํ, อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตตุตฺตริสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. อุปกฺขฏสิกฺขาปทํ

๕๒๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส ปชาปตึ เอตทโวจ – “อยฺยํ อุปนนฺทํ จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามี”ติฯ อสฺโสสิ โข อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ ตสฺส ปุริสสฺส อิมํ วาจํ ภาสมานสฺสฯ อถ โข โส ภิกฺขุ เยนายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – “มหาปุญฺโญสิ ตฺวํ, อาวุโส อุปนนฺท, อมุกสฺมึ โอกาเส อญฺญตโร ปุริโส ปชาปตึ เอตทโวจ – “อยฺยํ อุปนนฺทํ จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามี”’ติฯ “อตฺถาวุโส, มํ โส อุปฏฺฐาโก”ติฯ อถ โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เยน โส ปุริโส เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ปุริสํ เอตทโวจ – “สจฺจํ กิร มํ ตฺวํ, อาวุโส, จีวเรน อจฺฉาเทตุกาโมสี”ติ? “อปิ เมยฺย, เอวํ โหติ – ‘อยฺยํ อุปนนฺทํ จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามี’”ติฯ “สเจ โข มํ ตฺวํ, อาวุโส, จีวเรน อจฺฉาเทตุกาโมสิ, เอวรูเปน จีวเรน อจฺฉาเทหิฯ กฺยาหํ เตน อจฺฉนฺโนปิ กริสฺสามิ ยาหํ น ปริภุญฺชิสฺสามี”ติฯ

อถ โข โส ปุริโส อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “มหิจฺฉา อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา อสนฺตุฏฺฐาฯ นยิเม สุกรา จีวเรน อจฺฉาเทตุํฯ กถญฺหิ นาม อยฺโย อุปนนฺโท มยา ปุพฺเพ อปฺปวาริโต มํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชิสฺสตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส ปุริสสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปุพฺเพ อปฺปวาริโต คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชิสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ …เป…. “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, ปุพฺเพ อปฺปวาริโต คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชสี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ “ญาตโก เต, อุปนนฺท, อญฺญาตโก”ติ? “อญฺญาตโก, ภควา”ติฯ “อญฺญาตโก, โมฆปุริส, อญฺญาตกสฺส น ชานาติ ปติรูปํ วา อปฺปติรูปํ วา สนฺตํ วา อสนฺตํ วาฯ ตตฺถ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตกํ คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๒๘. **“ภิกฺขุํ ปเนว อุทฺทิสฺส อญฺญาตกสฺส คหปติสฺส วา คหปตานิยา วา จีวรเจตาปนฺนํ** [จีวรเจตาปนํ (สฺยา.)] **อุปกฺขฏํ โหติ – ‘อิมินา จีวรเจตาปนฺเนน จีวรํ เจตาเปตฺวา อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามี’ติ; ตตฺร เจ โส ภิกฺขุ ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺเชยฺย – ‘สาธุ วต มํ อายสฺมา อิมินา จีวรเจตาปนฺเนน เอวรูปํ วา เอวรูปํ วา จีวรํ เจตาเปตฺวา อจฺฉาเทหี’ติ, กลฺยาณกมฺยตํ อุปาทาย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๕๒๙. **ภิกฺขุํ ปเนว อุทฺทิสฺสา**ติ ภิกฺขุสฺสตฺถาย, ภิกฺขุํ อารมฺมณํ กริตฺวา, ภิกฺขุํ อจฺฉาเทตุกาโมฯ

อญฺญาตโก นาม มาติโต วา ปิติโต วา ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อสมฺพทฺโธฯ

คหปติ นาม โย โกจิ อคารํ อชฺฌาวสติฯ

คหปตานี นาม ยา กาจิ อคารํ อชฺฌาวสติฯ

จีวรเจตาปนฺนํ นาม หิรญฺญํ วา สุวณฺณํ วา มุตฺตา วา มณิ วา ปวาโฬ วา ผลิโก วา ปฏโก วา สุตฺตํ วา กปฺปาโส วาฯ

อิมินา จีวรเจตาปนฺเนนาติ ปจฺจุปฏฺฐิเตนฯ

เจตาเปตฺวาติ ปริวตฺเตตฺวาฯ

อจฺฉาเทสฺสามีติ ทสฺสามิฯ

ตตฺร เจ โส ภิกฺขูติ ยํ ภิกฺขุํ อุทฺทิสฺส จีวรเจตาปนฺนํ อุปกฺขฏํ โหติ โส ภิกฺขุฯ

ปุพฺเพ อปฺปวาริโตติ ปุพฺเพ อวุตฺโต โหติ – “กีทิเสน เต, ภนฺเต, จีวเรน อตฺโถ, กีทิสํ เต จีวรํ เจตาเปมี”ติ?

อุปสงฺกมิตฺวาติ ฆรํ คนฺตฺวา ยตฺถ กตฺถจิ อุปสงฺกมิตฺวา ฯ

จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺเชยฺยาติ อายตํ วา โหตุ วิตฺถตํ วา อปฺปิตํ วา สณฺหํ วาฯ

อิมินา จีวรเจตาปนฺเนนาติ ปจฺจุปฏฺฐิเตนฯ

เอวรูปํ วา เอวรูปํ วาติฯ อายตํ วา วิตฺถตํ วา อปฺปิตํ วา สณฺหํ วาฯ

เจตาเปตฺวาติ ปริวตฺเตตฺวาฯ

อจฺฉาเทหีติ ทชฺเชหิฯ

กลฺยาณกมฺยตํ อุปาทายาติ สาธตฺถิโก [สาธุตฺถิโก (สฺยา.)] มหคฺฆตฺถิโกฯ ตสฺส วจเนน อายตํ วา วิตฺถตํ วา อปฺปิตํ วา สณฺหํ วา เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. อิทํ เม, ภนฺเต, จีวรํ ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตกํ คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปนฺนํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป…. ทเทยฺยาติ…เป…. ทเทยฺยุนฺติ…เป…. อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๕๓๐. อญฺญาตเก อญฺญาตกสญฺญี ปุพฺเพ อปฺปวาริโต คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาตเก เวมติโก ปุพฺเพ อปฺปวาริโต คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาตเก ญาตกสญฺญี ปุพฺเพ อปฺปวาริโต คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ญาตเก อญฺญาตกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาตเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาตเก ญาตกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๓๑. อนาปตฺติ ญาตกานํ, ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, มหคฺฆํ เจตาเปตุกามสฺส อปฺปคฺฆํ เจตาเปติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อุปกฺขฏสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. ทุติยอุปกฺขฏสิกฺขาปทํ

๕๓๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส อญฺญตรํ ปุริสํ เอตทโวจ – "อยฺยํ อุปนนฺทํ จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามี"ติฯ โสปิ เอวมาห – "อหมฺปิ อยฺยํ อุปนนฺทํ จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามี"ติฯ อสฺโสสิ โข อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ เตสํ ปุริสานํ อิมํ กถาสลฺลาปํฯ อถ โข โส ภิกฺขุ เยนายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – "มหาปุญฺโญสิ ตฺวํ, อาวุโส อุปนนฺทฯ อมุกสฺมึ โอกาเส อญฺญตโร ปุริโส อญฺญตรํ ปุริสํ เอตทโวจ – 'อยฺยํ อุปนนฺทํ จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามี'ติฯ โสปิ เอวมาห – 'อหมฺปิ อยฺยํ อุปนนฺทํ จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามี'"ติฯ "อตฺถาวุโส, มํ เต อุปฏฺฐากา"ติฯ

อถ โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เยน เต ปุริสา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ปุริเส เอตทโวจ – "สจฺจํ กิร มํ ตุมฺเห, อาวุโส, จีวเรหิ อจฺฉาเทตุกามาตฺถา"ติ? "อปิ นยฺย, เอวํ โหติ – 'อยฺยํ อุปนนฺทํ จีวเรหิ อจฺฉาเทสฺสามา'"ติฯ "สเจ โข มํ ตุมฺเห , อาวุโส, จีวเรหิ อจฺฉาเทตุกามาตฺถ, เอวรูเปน จีวเรน อจฺฉาเทถ, กฺยาหํ เตหิ อจฺฉนฺโนปิ กริสฺสามิ, ยานาหํ น ปริภุญฺชิสฺสามี"ติ ฯ อถ โข เต ปุริสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "มหิจฺฉา อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา อสนฺตุฏฺฐาฯ นยิเม สุกรา จีวเรหิ อจฺฉาเทตุํฯ กถญฺหิ นาม อยฺโย อุปนนฺโท อมฺเหหิ ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชิสฺสตี"ติ!

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ ปุริสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปุพฺเพ อปฺปวาริโต คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชิสฺสตี"ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. "สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, ปุพฺเพ อปฺปวาริโต คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชสี"ติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ "ญาตกา เต, อุปนนฺท, อญฺญาตกา"ติ? "อญฺญาตกา, ภควา"ติฯ "อญฺญาตโก, โมฆปุริส, อญฺญาตกานํ น ชานาติ ปติรูปํ วา อปฺปติรูปํ วา สนฺตํ วา อสนฺตํ วาฯ ตตฺถ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตเก คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๓๓. "ภิกฺขุํ ปเนว อุทฺทิสฺส อุภินฺนํ อญฺญาตกานํ คหปตีนํ วา คหปตานีนํ วา ปจฺเจกจีวรเจตาปนฺนานิ อุปกฺขฏานิ โหนฺติ – 'อิเมหิ มยํ ปจฺเจกจีวรเจตาปนฺเนหิ ปจฺเจกจีวรานิ เจตาเปตฺวา อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ จีวเรหิ อจฺฉาเทสฺสามา'ติ ; ตตฺร เจ โส ภิกฺขุ ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺเชยฺย – 'สาธุ วต มํ อายสฺมนฺโต อิเมหิ ปจฺเจกจีวรเจตาปนฺเนหิ เอวรูปํ วา เอวรูปํ วา จีวรํ เจตาเปตฺวา อจฺฉาเทถ, อุโภว สนฺตา เอเกนา'ติ, กลฺยาณกมฺยตํ อุปาทาย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย"นฺติฯ

๕๓๔. ภิกฺขุํ ปเนว อุทฺทิสฺสาติ ภิกฺขุสฺสตฺถาย, ภิกฺขุํ อารมฺมณํ กริตฺวา, ภิกฺขุํ อจฺฉาเทตุกามาฯ

อุภินฺนนฺติ ทฺวินฺนํฯ

อญฺญาตกา นาม มาติโต วา ปิติโต วา ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อสมฺพทฺธาฯ

คหปตี นาม เย เกจิ อคาร อชฺฌาวสนฺติฯ

คหปตานิโย นาม ยา กาจิ อคารํ อชฺฌาวสนฺติฯ

จีวรเจตาปนฺนานิ นาม หิรญฺญา วา สุวณฺณา วา มุตฺตา วา มณี วา ปวาฬา วา ผลิกา วา ปฏกา วา สุตฺตา วา กปฺปาสา วาฯ

อิเมหิ ปจฺเจกจีวรเจตาปนฺเนหิติ ปจฺจุปฏฺฐิเตหิฯ

เจตาเปตฺวาติ ปริวตฺเตตฺวาฯ

อจฺฉาเทสฺสามาติ ทสฺสามฯ

ตตฺร เจ โส ภิกฺขูติ ยํ ภิกฺขุํ อุทฺทิสฺส จีวรเจตาปนฺนานิ อุปกฺขฏานิ โหนฺติ โส ภิกฺขุฯ

ปุพฺเพ อปฺปวาริโตติ ปุพฺเพ อวุตฺโต โหติ – “กีทิเสน เต, ภนฺเต, จีวเรน อตฺโถ, กีทิสํ เต จีวรํ เจตาเปมา” ติฯ

อุปสงฺกมิตฺวาติ ฆรํ คนฺตฺวา ยตฺถ กตฺถจิ อุปสงฺกมิตฺวาฯ

จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺเชยฺยาติ อายตํ วา โหตุ วิตฺถตํ วา อปฺปิตํ วา สณฺหํ วาฯ

อิเมหิ ปจฺเจกจีวรเจตาปนฺเนหีติ ปจฺจุปฏฺฐิเตหิฯ

เอวรูปํ วา เอวรูปํ วาติ อายตํ วา วิตฺถตํ วา อปฺปิตํ วา สณฺหํ วาฯ

เจตาเปตฺวาติ ปริวตฺเตตฺวาฯ

อจฺฉาเทถาติ ทชฺเชถฯ

อุโภว สนฺตา เอเกนาติ ทฺเวปิ ชนา เอเกนฯ

กลฺยาณกมฺยตํ อุปาทายาติ สาธตฺถิโก มหคฺฆตฺถิโกฯ

ตสฺส วจเนน อายตํ วา วิตฺถตํ วา อปฺปิตํ วา สณฺหํ วา เจตาเปนฺติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. อิทํ เม, ภนฺเต, จีวรํ ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตเก คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปนฺนํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป…. ทเทยฺยาติ…เป…. ทเทยฺยุนฺติ…เป…. อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๕๓๕. อญฺญาตเก อญฺญาตกสญฺญี ปุพฺเพ อปฺปวาริโต คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาตเก เวมติโก ปุพฺเพ อปฺปวาริโต คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาตเก ญาตกสญฺญี ปุพฺเพ อปฺปวาริโต คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ญาตเก อญฺญาตกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาตเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาตเก ญาตกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๓๖. อนาปตฺติ – ญาตกานํ, ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, มหคฺฆํ เจตาเปตุกามานํ อปฺปคฺฆํ เจตาเปติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยอุปกฺขฏสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. ราชสิกฺขาปทํ

๕๓๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส อุปฏฺฐาโก มหามตฺโต อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส ทูเตน จีวรเจตาปนฺนํ ปาเหสิ – “อิมินา จีวรเจตาปนฺเนน จีวรํ เจตาเปตฺวา อยฺยํ อุปนนฺทํ จีวเรน อจฺฉาเทหี”ติฯ อถ โข โส ทูโต เยนายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – “อิทํ โข, ภนฺเต, อายสฺมนฺตํ อุทฺทิสฺส จีวรเจตาปนฺนํ อาภตํฯ ปฏิคฺคณฺหาตุ อายสฺมา จีวรเจตาปนฺน”นฺติฯ เอวํ วุตฺเต อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ตํ ทูตํ เอตทโวจ – “น โข มยํ, อาวุโส, จีวรเจตาปนฺนํ ปฏิคฺคณฺหาม, จีวรญฺจ โข มยํ ปฏิคฺคณฺหาม กาเลน กปฺปิย”นฺติฯ เอวํ วุตฺเต โส ทูโต อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – “อตฺถิ ปนายสฺมโต โกจิ เวยฺยาวจฺจกโร”ติ ? เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร อุปาสโก อารามํ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ อถ โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ตํ ทูตํ เอตทโวจ – “เอโส โข, อาวุโส, อุปาสโก ภิกฺขูนํ เวยฺยาวจฺจกโร”ติฯ อถ โข โส ทูโต ตํ อุปาสกํ สญฺญาเปตฺวา เยนายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – “ยํ โข, ภนฺเต, อายสฺมา เวยฺยาวจฺจกรํ นิทฺทิสิ สญฺญตฺโต โส มยาฯ อุปสงฺกมตุ อายสฺมา กาเลน, จีวเรน ตํ อจฺฉาเทสฺสตี”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน โส มหามตฺโต อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “ปริภุญฺชตุ อยฺโย ตํ จีวรํ, อิจฺฉาม มยํ อยฺเยน ตํ จีวรํ ปริภุตฺต”นฺติฯ อถ โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ตํ อุปาสกํ น กิญฺจิ อวจาสิฯ ทุติยมฺปิ โข โส มหามตฺโต อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ

– “ปริภุญฺชตุ อยฺโย ตํ จีวรํ, อิจฺฉาม มยํ อยฺเยน ตํ จีวรํ ปริภุตฺต”นฺติฯ ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ตํ อุปาสกํ น กิญฺจิ อวจาสิฯ ตติยมฺปิ โข โส มหามตฺโต อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “ปริภุญฺชตุ อยฺโย ตํ จีวรํ, อิจฺฉาม มยํ อยฺเยน ตํ จีวรํ ปริภุตฺต”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน เนคมสฺส สมโย โหติฯ เนคเมน จ กติกา กตา โหติ – “โย ปจฺฉา อาคจฺฉติ ปญฺญาสํ พทฺโธ”ติฯ อถ โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เยน โส อุปาสโก เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อุปาสกํ เอตทโวจ – “อตฺโถ เม, อาวุโส, จีวเรนา”ติฯ “อชฺชณฺโห, ภนฺเต , อาคเมหิ, อชฺช เนคมสฺส สมโยฯ เนคเมน จ กติกา กตา โหติ – ‘โย ปจฺฉา อาคจฺฉติ ปญฺญาสํ พทฺโธ’”ติฯ “อชฺเชว เม, อาวุโส, จีวรํ เทหี”ติ โอวฏฺฏิกาย ปรามสิฯ อถ โข โส อุปาสโก อายสฺมตา อุปนนฺเทน สกฺยปุตฺเตน นิปฺปีฬิยมาโน อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส จีวรํ เจตาเปตฺวา ปจฺฉา อคมาสิฯ มนุสฺสา ตํ อุปาสกํ เอตทโวจุํ – “กิสฺส ตฺวํ, อยฺโย, ปจฺฉา อาคโต, ปญฺญาสํ ชีโนสี”ติฯ

อถ โข โส อุปาสโก เตสํ มนุสฺสานํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “มหิจฺฉา อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา อสนฺตุฏฺฐา ฯ นยิเมสํ สุกรํ เวยฺยาวจฺจมฺปิ กาตุํฯ กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท อุปาสเกน – ‘อชฺชณฺโห, ภนฺเต, อาคเมหี’ติ วุจฺจมาโน นาคเมสฺสตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต อุปาสเกน – ‘อชฺชณฺโห, ภนฺเต, อาคเมหี’ติ วุจฺจมาโน นาคเมสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, อุปาสเกน – ‘อชฺชณฺโห, ภนฺเต, อาคเมหี’ติ วุจฺจมาโน นาคเมสี”ติ ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อุปาสเกน – ‘อชฺชณฺโห, ภนฺเต, อาคเมหี’ติ วุจฺจมาโน นาคเมสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๓๘. “ภิกฺขุํ ปเนว อุทฺทิสฺส ราชา วา ราชโภคฺโค วา พฺราหฺมโณ วา คหปติโก วา ทูเตน จีวรเจตาปนฺนํ ปหิเณยฺย – ‘อิมินา จีวรเจตาปนฺเนน จีวรํ เจตาเปตฺวา อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ จีวเรน อจฺฉาเทหี’ติฯ โส เจ ทูโต ตํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทยฺย – ‘อิทํ โข, ภนฺเต, อายสฺมนฺตํ อุทฺทิสฺส จีวรเจตาปนฺนํ อาภตํ, ปฏิคฺคณฺหาตุ อายสฺมา จีวรเจตาปนฺน’นฺติ, เตน ภิกฺขุนา โส ทูโต เอวมสฺส วจนีโย – ‘น โข มยํ, อาวุโส, จีวรเจตาปนฺนํ ปฏิคฺคณฺหามฯ จีวรญฺจ โข มยํ ปฏิคฺคณฺหาม, กาเลน กปฺปิย’นฺติฯ โส เจ ทูโต ตํ ภิกฺขุํ เอวํ วเทยฺย – ‘อตฺถิ ปนายสฺมโต โกจิ เวยฺยาวจฺจกโร’ติ, จีวรตฺถิเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา เวยฺยาวจฺจกโร นิทฺทิสิตพฺโพ อารามิโก วา อุปาสโก วา – ‘เอโส โข, อาวุโส, ภิกฺขูนํ เวยฺยาวจฺจกโร’ติฯ โส เจ ทูโต ตํ เวยฺยาวจฺจกรํ สญฺญาเปตฺวา ตํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทยฺย – ‘ยํ โข, ภนฺเต, อายสฺมา เวยฺยาวจฺจกรํ นิทฺทิสิ สญฺญตฺโต โส มยา, อุปสงฺกมตุ อายสฺมา กาเลน, จีวเรน ตํ อจฺฉาเทสฺสตี’ติ, จีวรตฺถิเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา เวยฺยาวจฺจกโร อุปสงฺกมิตฺวา ทฺวตฺติกฺขตฺตุํ โจเทตพฺโพ สาเรตพฺโพ – ‘อตฺโถ เม, อาวุโส, จีวเรนา’ติฯ ทฺวตฺติกฺขตฺตุํ โจทยมาโน สารยมาโน ตํ จีวรํ อภินิปฺผาเทยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ อภินิปฺผาเทยฺย, จตุกฺขตฺตุํ ปญฺจกฺขตฺตุํ ฉกฺขตฺตุปรมํ ตุณฺหีภูเตน อุทฺทิสฺส ฐาตพฺพํฯ จตุกฺขตฺตุํ ปญฺจกฺขตฺตุํ ฉกฺขตฺตุปรมํ ตุณฺหีภูโต อุทฺทิสฺส ติฏฺฐมาโน ตํ จีวรํ อภินิปฺผาเทยฺย,

อิจฺเจตํ กุสลํ; ตโต เจ อุตฺตริ วายมมาโน ตํ จีวร อภินิปฺผาเทยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ โน เจ อภินิปฺผาเทยฺย, ยตสฺส จีวรเจตาปนฺนํ อาภตํ, ตตฺถ สามํ วา คนฺตพฺพํ ทูโต วา ปาเหตพฺโพ – ‘ยํ โข ตุมฺเห อายสฺมนฺโต ภิกฺขุํ อุทฺทิสฺส จีวรเจตาปนฺนํ ปหิณิตฺถ, น ตํ ตสฺส ภิกฺขุโน กิญฺจิ อตฺถํ อนุโภติ, ยุญฺชนฺตายสฺมนฺโต สกํ, มา โว สกํ วินสฺสา’ติ, อยํ ตตฺถ สามีจี”ติฯ

๕๓๘. ภิกฺขุํ ปเนว อุทฺทิสฺสาติ ภิกฺขุสฺสตฺถาย, ภิกฺขุํ อารมฺมณํ กริตฺวา , ภิกฺขุํ อจฺฉาเทตุกาโมฯ

ราชา นาม โย โกจิ รชฺชํ กาเรติฯ

ราชโภคฺโค นาม โย โกจิ รญฺโญ ภตฺตเวตนาหาโรฯ

พฺราหฺมโณ นาม ชาติยา พฺราหฺมโณฯ

คหปติโก นาม ฐเปตฺวา ราชํ ราชโภคฺคํ พฺราหฺมณํ อวเสโส คหปติโก นามฯ

จีวรเจตาปนฺนํ นาม หิรญฺญํ วา สุวณฺณํ วา มุตฺตา วา มณิ วาฯ

อิมินา จีวรเจตาปนฺเนนาติ ปจฺจุปฏฺฐิเตนฯ

เจตาเปตฺวาติ ปริวตฺเตตฺวาฯ

อจฺฉาเทหีติ ทชฺเชหิฯ

โส เจ ทูโต ตํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทยฺย – “อิทํ โข, ภนฺเต, อายสฺมนฺตํ อุทฺทิสฺส จีวรเจตาปนฺนํ อาภตํฯ ปฏิคฺคณฺหาตุ อายสฺมา จีวรเจตาปนฺน”นฺติ, เตน ภิกฺขุนา โส ทูโต เอวมสฺส วจนีโย – “น โข มยํ, อาวุโส, จีวรเจตาปนฺนํ ปฏิคฺคณฺหามฯ จีวรญฺจ โข มยํ ปฏิคฺคณฺหาม, กาเลน กปฺปิย”นฺติฯ โส เจ ทูโต ตํ ภิกฺขุํ เอวํ วเทยฺย – “อตฺถิ ปนายสฺมโต โกจิ เวยฺยาวจฺจกโร”ติ? จีวรตฺถิเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา เวยฺยาวจฺจกโร นิทฺทิสิตพฺโพ อารามิโก วา อุปาสโก วา – “เอโส โข, อาวุโส , ภิกฺขูนํ เวยฺยาวจฺจกโร”ติฯ น วตฺตพฺโพ – “ตสฺส เทหี”ติ วา, โส วา นิกฺขิปิสฺสติ, โส วา ปริวตฺเตสฺสติ, โส วา เจตาเปสฺสตี”ติฯ

โส เจ ทูโต ตํ เวยฺยาวจฺจกรํ สญฺญาเปตฺวา ตํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทยฺย – “ยํ โข, ภนฺเต, อายสฺมา เวยฺยาวจฺจกรํ นิทฺทิสิ สญฺญตฺโต โส มยาฯ อุปสงฺกมตุ อายสฺมา กาเลน, จีวเรน ตํ อจฺฉาเทสฺสตี”ติ, จีวรตฺถิเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา เวยฺยาวจฺจกโร อุปสงฺกมิตฺวา ทฺวตฺติกฺขตฺตุํ โจเทตพฺโพ สาเรตพฺโพ – “อตฺโถ เม, อาวุโส, จีวเรนา”ติฯ น วตฺตพฺโพ – “เทหิ เม จีวรํ, อาหร เม จีวรํ, ปริวตฺเตหิ เม จีวรํ, เจตาเปหิ เม จีวร”นฺติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ สเจ อภินิปฺผาเทติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ อภินิปฺผาเทติ, ตตฺถ คนฺตฺวา ตุณฺหีภูเตน อุทฺทิสฺส ฐาตพฺพํฯ น อาสเน นิสีทิตพฺพํฯ น อามิสํ ปฏิคฺคเหตพฺพํฯ น ธมฺโม ภาสิตพฺโพฯ “กึ การณา อาคโตสี”ติ ปุจฺฉิยมาโน “ชานาหิ, อาวุโส”ติ วตฺตพฺโพฯ สเจ อาสเน วา นิสีทติ , อามิสํ วา ปฏิคฺคณฺ

หาติ, ธมฺมํ วา ภาสติ, ฐานํ ภญฺชติฯ ทุติยมฺปิ ฐาตพฺพํฯ ตติยมฺปิ ฐาตพฺพํฯ จตุกฺขตฺตุํ โจเทตฺวา จตุกฺขตฺตุํ ฐาตพฺพํฯ ปญฺจกฺขตฺตุํ โจเทตฺวา ทฺวิกฺขตฺตุํ ฐาตพฺพํฯ ฉกฺขตฺตุํ โจเทตฺวา น ฐาตพฺพํฯ ตโต เจ อุตฺตริ วายมมาโน ตํ จีวรํ อภินิปฺผาเทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… อิทํ เม , ภนฺเต, จีวรํ อติเรกติกฺขตฺตุํ โจทนาย อติเรกฉกฺขตฺตุํ ฐาเนน อภินิปฺผาทิตํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

โน เจ อภินิปฺผาเทยฺย, ยตสฺส จีวรเจตาปนฺนํ อาภตํ ตตฺถ สามํ วา คนฺตพฺพํ ทูโต วา ปาเหตพฺโพ – “ยํ โข ตุมฺเห อายสฺมนฺโต ภิกฺขุํ อุทฺทิสฺส จีวรเจตาปนฺนํ ปหิณิตฺถ น ตํ ตสฺส ภิกฺขุโน กิญฺจิ อตฺถํ อนุโภติฯ ยุญฺชนฺตายสฺมนฺโต สกํ, มา โว สกํ วินสฺสา”ติฯ

อยํ ตตฺถ สามีจีติ อยํ ตตฺถ อนุธมฺมตาฯ

๕๔๐. อติเรกติกฺขตฺตุํ โจทนาย อติเรกฉกฺขตฺตุํ ฐาเนน อติเรกสญฺญี อภินิปฺผาเทติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อติเรกติกฺขตฺตุํ โจทนาย อติเรกฉกฺขตฺตุํ ฐาเนน เวมติโก อภินิปฺผาเทติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อติเรกติกฺขตฺตุํ โจทนาย อติเรกฉกฺขตฺตุํ ฐาเนน อูนกสญฺญี อภินิปฺผาเทติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อูนกติกฺขตฺตุํ โจทนาย อูนกฉกฺขตฺตุํ ฐาเนน อติเรกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกติกฺขตฺตุํ โจทนาย อูนกฉกฺขตฺตุํ ฐาเนน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกติกฺขตฺตุํ โจทนาย อูนกฉกฺขตฺตุํ ฐาเนน อูนกสญฺญี อนาปตฺติฯ

๕๔๑. อนาปตฺติ – ติกฺขตฺตุํ โจทนาย, ฉกฺขตฺตุํ ฐาเนน, อูนกติกฺขตฺตุํ โจทนาย, อูนกฉกฺขตฺตุํ ฐาเนน, อโจทิยมาโน เทติ, สามิกา โจเทตฺวา เทนฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ราชสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

กถินวคฺโค ปฐโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อุพฺภตํ กถินํ ตีณิ, โธวนญฺจ ปฏิคฺคโห;
อญฺญาตกานิ ตีเณว, อุภินฺนํ ทูตเกน จาติฯ

๒. โกสิยวคฺโค

๑. โกสิยสิกฺขาปทํ

๕๔๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา อาฬวิยํ วิหรติ อคฺคาฬเว เจติเยฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โกสิยการเก อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – “พหู, อาวุโส, โกสการเก ปจถ, อมฺหากมฺปิ ทสฺสถ, มยมฺปิ อิจฺฉาม โกสิยมิสฺสกํ สนฺถตํ กาตุ”นฺติฯ เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา อมฺเห อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วกฺขนฺติ – ‘พหู, อาวุโส, โกสการเก ปจถ, อมฺหากมฺปิ ทสฺสถ, มยมฺปิ อิจฺฉาม โกสิยมิสฺสกํ สนฺถตํ กาตุ’นฺติ! อมฺหากมฺปิ อลาภา, อมฺหากมฺปิ ทุลฺลทฺธํ, เย มยํ อาชีวสฺส เหตุ ปุตฺตทารสฺส การณา พหู ขุทฺทเก ปาเณ สงฺฆาตํ อาปาเทมา”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โกสิยการเก อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วกฺขนฺติ – ‘พหู, อาวุโส, โกสการเก ปจถ, อมฺหากมฺปิ ทสฺสถ, มยมฺปิ อิจฺฉาม โกสิยมิสฺสกํ สนฺถตํ กาตุ’”นฺติ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, โกสิยการเก อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทถ – ‘พหู, อาวุโส, โกสการเก ปจถ, อมฺหากมฺปิ ทสฺสถ, มยมฺปิ อิจฺฉาม โกสิยมิสฺสกํ สนฺถตํ กาตุ’”นฺติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, โกสิยการเก อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วกฺขถ – พหู, อาวุโส, โกสการเก ปจถ, อมฺหากมฺปิ ทสฺสถ, มยมฺปิ อิจฺฉาม โกสิยมิสฺสกํ สนฺถตํ กาตุนฺติฯ เนตํ , โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๔๓. “โย ปน ภิกฺขุ โกสิยมิสฺสกํ สนฺถตํ การาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๕๔๔. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สนฺถตํ นาม สนฺถริตฺวา กตํ โหติ อวายิมํฯ

การาเปยฺยาติ เอเกนปิ โกสิยํสุนา มิสฺสิตฺวา กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพ…เป.… อิทํ เม, ภนฺเต, โกสิยมิสฺสกํ สนฺถตํ การาปิตํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๕๔๕. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อญฺเญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๔๖. อนาปตฺติ วิตานํ วา ภูมตฺถรณํ วา สาณิปาการํ วา ภิสึ วา พิพฺโพหนํ วา กโรติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

โกสิยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. สุทฺธกาฬกสิกฺขาปทํ

๕๔๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน''ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปสฺสนฺตี''ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ''สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปถา''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๔๘. ''โย ปน ภิกฺขุ สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย''นฺติฯ

๕๔๙. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

กาฬกํ นาม ทฺเว กาฬกานิ – ชาติยา กาฬกํ วา รชนกาฬกํ วาฯ

สนฺถตํ นาม สนฺถริตฺวา กตํ โหติ อวายิมํฯ

การาเปยฺยาติ กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ …เป.… อิทํ เม, ภนฺเต, สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาปิตํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป.… ททเยฺยาติ…เป.… ททเยฺยนฺติ…เป.… อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๕๕๐. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺเญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๕๑. อนาปตฺติ วิตานํ วา ภูมตฺถรณํ วา สาณิปาการํ วา ภิสึ วา พิพฺโพหนํ วา กโรติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สุทฺธกาฬกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. ทฺเวภาคสิกฺขาปทํ

๕๕๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปตุ’’นฺติ, เต โถกํเยว โอทาตํ อนฺเต อาทิยิตฺวา ตเถว สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โถกํเยว โอทาตํ อนฺเต อาทิยิตฺวา ตเถว สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปสฺสนฺตี’’ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยายเน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, โถกํเยว โอทาตํ อนฺเต อาทิยิตฺวา ตเถว สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปถา’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, โถกํเยว โอทาตํ อนฺเต อาทิยิตฺวา ตเถว สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๕๓. ‘‘นวํ ปน ภิกฺขุนา สนฺถตํ การยมาเนน ทฺเว ภาคา สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ อาทาตพฺพา ตติยํ โอทาตานํ จตุตฺถํ โคจริยานํ ฯ อนาทา เจ ภิกฺขุ ทฺเว ภาเค สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ ตติยํ โอทาตานํ จตุตฺถํ โคจริยานํ นวํ สนฺถตํ การาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

๕๕๔. นวํ นาม กรณํ อุปาทาย วุจฺจติฯ

สนฺถตํ นาม สนฺถริตฺวา กตํ โหติ อวายิมํฯ

การยมาเนนาติ กโรนฺโต วา การาเปนฺโต วาฯ

ทฺเว ภาคา สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ อาทาตพฺพาติ ธารยิตฺวา ทฺเว ตุลา อาทาตพฺพาฯ

ตติยํ โอทาตานนฺติ ตุลํ โอทาตานํฯ

จตุตฺถํ โคจริยานนฺติ ตุลํ โคจริยานํฯ

อนาทา เจ ภิกฺขุ ทฺเว ภาเค สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ ตติยํ โอทาตานํ จตุตฺถํ โคจริยานนฺติฯ อนาทิยิตฺวา ทฺเว ตุเล สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ ตุลํ โอทาตานํ ตุลํ โคจริยานํ นวํ สนฺถตํ กโรติ วา การาเปติ วา ปโยเค ทุกฺกฏํ, ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… อิทํ เม, ภนฺเต, สนฺถตํ อนาทิยิตฺวา ทฺเว ตุเล สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ ตุลํ โอทาตานํ ตุลํ โคจริยานํ การาปิตํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๕๕๕. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ ฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา กาเรติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺเญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๕๖. อนาปตฺติ ตุลํ โอทาตานํ ตุลํ โคจริยานํ อาทิยิตฺวา กโรติ, พหุตรํ โอทาตานํ พหุตรํ โคจริยานํ อาทิยิตฺวา กโรติ, สุทฺธํ โอทาตานํ สุทฺธํ โคจริยานํ อาทิยิตฺวา กโรติ, วิตานํ วา ภูมตฺถรณํ วา สาณิปาการํ วา ภิสึ วา พิพฺโพหนํ วา กโรติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทฺเวภาคสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. ฉพฺพสฺสสิกฺขาปทํ

๕๕๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อนุวสฺสํ สนฺถตํ การาเปนฺติฯ เต ยาจนพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหรนฺติ – ''เอฬกโลมานิ เทถฯ เอฬกโลเมหิ อตฺโถ''ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา อนุวสฺสํ สนฺถตํ การาเปสฺสนฺติ, ยาจนพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหริสฺสนฺติ – 'เอฬกโลมานิ เทถ, เอฬกโลเมหิ อตฺโถ''ติ! อมฺหากํ ปน สกึ กตานิ สนฺถตานิ ปญฺจปิ ฉปิ วสฺสานิ โหนฺติ, เยสํ โน ทารกา อุหทนฺติปิ อุมฺมิหนฺติปิ อุนฺทูเรหิปิ ขชฺชนฺติฯ อิเม ปน สมณา สกฺยปุตฺติยา อนุวสฺสํ สนฺถตํ การาเปนฺติ, ยาจนพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหรนฺติ – ''เอฬกโลมานิ เทถ, เอฬกโลเมหิ อตฺโถ''ติ!

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขู อนุวสฺสํ สนฺถตํ การาเปสฺสนฺติ, ยาจนพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหริสฺสนฺติ – 'เอฬกโลมานิ เทถ, เอฬกโลเมหิ อตฺโถ''ติ! อถ โข เต ภิกฺขู เต อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อนุวสฺสํ สนฺถตํ การาเปนฺติ, ยาจนพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหรนฺติ – 'เอฬกโลมานิ เทถ, เอฬกโลเมหิ อตฺโถ'ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา อนุวสฺสํ สนฺถตํ การาเปสฺสนฺติ, ยาจนพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหริสฺสนฺติ – 'เอฬกโลมานิ เทถ, เอฬกโลเมหิ อตฺโถ'ติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

***๕๕๘*. ''นวํ ปน ภิกฺขุนา สนฺถตํ การาเปตฺวา ฉพฺพสฺสานิ ธาเรตพฺพํฯ โอเรน เจ ฉนฺนํ วสฺสานํ ตํ สนฺถตํ วิสฺสชฺเชตฺวา วา อวิสฺสชฺเชตฺวา วา อญฺญํ นวํ สนฺถตํ การาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๕๙. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสมฺพิยํ คิลาโน โหติฯ ญาตกา ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺติเก ทูตํ ปาเหสุํ – “อาคจฺฉตุ, ภทนฺโต มยํ อุปฏฺฐหิสฺสามา”ติฯ ภิกฺขูปิ เอวมาหํสุ – “คจฺฉาวุโส, ญาตกา ตํ อุปฏฺฐหิสฺสนฺตี”ติฯ โส เอวมาห – “ภควตา, อาวุโส, สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ – ‘นวํ ปน ภิกฺขุนา สนฺถตํ การาเปตฺวา ฉพฺพสฺสานิ ธาเรตพฺพ’นฺติฯ อหญฺจมฺหิ คิลาโน, น สกฺโกมิ สนฺถตํ อาทาย ปกฺกมิตุํฯ มยฺหญฺจ วินา สนฺถตา น ผาสุ โหติฯ นาหํ คมิสฺสามี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานสฺส ภิกฺขุโน สนฺถตสมฺมุติํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน , ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ เตน คิลาเนน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, คิลาโนฯ น สกฺโกมิ สนฺถตํ อาทาย ปกฺกมิตุํฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ สนฺถตสมฺมุติํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๕๖๐. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ คิลาโนฯ น สกฺโกติ สนฺถตํ อาทาย ปกฺกมิตุํฯ โส สงฺฆํ สนฺถตสมฺมุติํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สนฺถตสมฺมุติํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆ ฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ คิลาโนฯ น สกฺโกติ สนฺถตํ อาทาย ปกฺกมิตุํฯ โส สงฺฆํ สนฺถตสมฺมุติํ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สนฺถตสมฺมุติํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สนฺถตสมฺมุติยา ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สนฺถตสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี” ติฯ

เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๖๑. “นวํ ปน ภิกฺขุนา สนฺถตํ การาเปตฺวา ฉพฺพสฺสานิ ธาเรตพฺพํฯ โอเรน เจ ฉนฺนํ วสฺสานํ ตํ สนฺถตํ วิสฺสชฺเชตฺวา วา อวิสฺสชฺเชตฺวา วา อญฺญํ นวํ สนฺถตํ การาเปยฺย, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา , นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๕๖๒. นวํ นาม กรณํ อุปาทาย วุจฺจติฯ

สนฺถตํ นาม สนฺถริตฺวา กตํ โหติ อวายิมํฯ

การาเปตฺวาติ กริตฺวา วา การาเปตฺวา วาฯ

ฉพฺพสฺสานิ ธาเรตพฺพนฺติ ฉพฺพสฺสปรมตา ธาเรตพฺพํฯ

โอเรน เจ ฉนฺนํ วสฺสานนฺติ อูนกฉพฺพสฺสานิฯ

ตํ สนฺถตํ วิสฺสชฺเชตฺวาติ อญฺเญสํ ทตฺวาฯ

อวิสฺสชฺเชตฺวาติ น กสฺสจิ ทตฺวาฯ

อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยาติ ฐเปตฺวา ภิกฺขุสมฺมุตึ อญฺญํ นวํ สนฺถตํ กโรติ วา กา ราเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… อิทํ เม, ภนฺเต, สนฺถตํ อูนกฉพฺพสฺสานิ การาปิตํ, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๕๖๓. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ ฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

๕๖๔. อนาปตฺติ ฉพฺพสฺสานิ กโรติ, อติเรกฉพฺพสฺสานิ กโรติ, อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา กาเรเปติ วา, อญฺเญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ , วิตานํ วา ภูมตฺถรณํ วา สาณิปาการํ วา ภิสึ วา พิพฺโพหนํ วา กโรติ, ภิกฺขุสมฺมุติยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉพฺพสฺสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. นิสีทนสนฺถตสิกฺขาปทํ

๕๖๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อิจฺฉามหํ, ภิกฺขเว, เตมาสํ ปฏิสลฺลียิตุํฯ นมฺหิ เกนจิ อุปสงฺกมิตพฺโพ, อญฺญตฺร เอเกน ปิณฺฑปาตนีหารเกนา”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต,”ติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา นาสฺสุธ โกจิ ภควนฺตํ อุปสงฺกมติ, อญฺญตฺร เอเกน ปิณฺฑปาตนีหารเกนฯ เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยา สงฺเฆน กติกา กตา โหติ – “อิจฺฉตาวุโส, ภควา เตมาสํ ปฏิสลฺลียิตุํฯ น ภควา เกนจิ อุปสงฺกมิตพฺโพ , อญฺญตฺร เอเกน ปิณฺฑปาตนีหารเกนฯ โย ภควนฺตํ อุปสงฺกมติ โส ปาจิตฺติยํ เทสาเปตพฺโพ”ติฯ อถ โข อายสฺมา อุปเสโน วงฺคนฺตปุตฺโต, สปริโส เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ อาจิณฺณํ โข ปเนตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ปฏิสมฺโมทิตุํฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อุปเสนํ วงฺคนฺตปุตฺตํ เอตทโวจ – “กจฺจิ โว, อุปเสน, ขมนียํ กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิตฺถ อปฺปกิลมเถน อทฺธานํ อาคตา”ติ? “ขมนียํ , ภควา, ยาปนียํ, ภควาฯ อปฺปกิลมเถน จ มยํ, ภนฺเต, อทฺธานํ อาคตา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อุปเสนสฺส วงฺคนฺตปุตฺตสฺส สทฺธิวิหาริโก ภิกฺขุ ภควโต อวิทูเร นิสินฺโน โหติฯ อถ โข ภควา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “มนาปานิ เต, ภิกฺขุ, ปํสุกูลานี”ติ? “น โข เม, ภนฺเต, มนาปานิ ปํสุกูลานี”ติฯ “กิสฺส ปน ตฺวํ, ภิกฺขุ, ปํสุกูลิโก”ติ? “อุปชฺฌาโย เม, ภนฺเต, ปํสุกูลิโกฯ เอวํ อหมฺปิ ปํสุกูลิโก”ติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อุปเสนํ วงฺคนฺตปุตฺตํ เอตทโวจ – “ปาสาทิกา โข ตฺยายํ, อุปเสน, ปริสาฯ กถํ ตฺวํ,

อุปเสน, ปริสํ วิเนสี”ติ? “โย มํ, ภนฺเต, อุปสมฺปทํ ยาจติ ตมหํ [ตาหํ (ก.)] เอวํ วทามิ – ‘อหํ โข, อาวุโส, อารญฺญิโก ปิณฺฑปาติโก ปํสุกูลิโกฯ สเจ ตฺวมฺปิ อารญฺญิโก ภวิสฺสสิ ปิณฺฑปาติโก ปํสุกูลิโก, เอวาหํ ตํ อุปสมฺปาเทสฺสามี’ติฯ สเจ เม ปฏิสฺสุณาติ อุปสมฺปาเทมิ, โน เจ เม ปฏิสฺสุณาติ น อุปสมฺปาเทมิฯ โย มํ นิสฺสยํ ยาจติ ตมหํ [ตาหํ (ก.)] เอวํ วทามิ – ‘อหํ โข, อาวุโส, อารญฺญิโก ปิณฺฑปาติโก ปํสุกูลิโกฯ สเจ ตฺวมฺปิ อารญฺญิโก ภวิสฺสสิ ปิณฺฑปาติโก ปํสุกูลิโก, เอวาหํ เต นิสฺสยํ ทสฺสามี’ติฯ สเจ เม ปฏิสฺสุณาติ นิสฺสยํ เทมิ, โน เจ เม ปฏิสฺสุณาติ น นิสฺสยํ เทมิฯ เอวํ โข อหํ, ภนฺเต, ปริสํ วิเนมี”ติฯ

“สาธุ สาธุ, อุปเสนฯ สาธุ โข ตฺวํ, อุปเสน, ปริสํ วิเนสิ ฯ ชานาสิ ปน ตฺวํ, อุปเสน, สาวตฺถิยา สงฺฆสฺส กติก”นฺติ? “น โข อหํ, ภนฺเต, ชานามิ สาวตฺถิยา สงฺฆสฺส กติก”นฺติฯ “สาวตฺถิยา โข, อุปเสน, สงฺเฆน กติกา กตา – ‘อิจฺฉตาวุโส, ภควา เตมาสํ ปฏิสลฺลียิตุํฯ น ภควา เกนจิ อุปสงฺกมิตพฺโพ, อญฺญตฺร เอเกน ปิณฺฑปาตนีหารเกนฯ โย ภควนฺตํ อุปสงฺกมติ โส ปาจิตฺติยํ เทสาเปตพฺโพ’ติฯ “ปญฺญายิสฺสติ, ภนฺเต, สาวตฺถิยา สงฺโฆ สกาย กติกาย, น มยํ อปญฺญตฺตํ ปญฺญเปสฺสาม ปญฺญตฺตํ วา น สมุจฺฉินฺทิสฺสาม, ยถาปญฺญตฺเตสุ สิกฺขาปเทสุ สมาทาย วตฺติสฺสามา”ติฯ “สาธุ สาธุ, อุปเสน, อปญฺญตฺตํ น ปญฺญเปตพฺพํ, ปญฺญตฺตํ วา น สมุจฺฉินฺทิตพฺพํ, ยถาปญฺญตฺเตสุ สิกฺขาปเทสุ สมาทาย วตฺติตพฺพํฯ อนุชานามิ, อุปเสน, เย เต ภิกฺขู อารญฺญิกา ปิณฺฑปาติกา ปํสุกูลิกา ยถาสุขํ มํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมนฺตู”ติฯ

๕๖๖. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู พหิทฺวารโกฏฺฐเก ฐิตา โหนฺติ – “มยํ อายสฺมนฺตํ อุปเสนํ วงฺคนฺตปุตฺตํ ปาจิตฺติยํ เทสาเปสฺสามา”ติ ฯ อถ โข อายสฺมา อุปเสโน วงฺคนฺตปุตฺโต สปริโส อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุปเสนํ วงฺคนฺตปุตฺตํ เอตทโวจุํ – “ชานาสิ ตฺวํ, อาวุโส อุปเสน, สาวตฺถิยา สงฺฆสฺส กติก”นฺติฯ “ภควาปิ มํ, อาวุโส, เอวมาห – ‘ชานาสิ ปน ตฺวํ, อุปเสน, สาวตฺถิยา สงฺฆสฺส กติก’นฺติ? น โข อหํ, ภนฺเต, ชานามิ สาวตฺถิยา สงฺฆสฺส กติก”นฺติฯ “สาวตฺถิยา โข, อุปเสน, สงฺเฆน กติกา กตา – อิจฺฉตาวุโส, ภควา เตมาสํ ปฏิสลฺลียิตุํฯ น ภควา เกนจิ อุปสงฺกมิตพฺโพ, อญฺญตฺร เอเกน ปิณฺฑปาตนีหารเกนฯ โย ภควนฺตํ อุปสงฺกมติ โส ปาจิตฺติยํ เทสาเปตพฺโพ”ติฯ “ปญฺญายิสฺสติ, ภนฺเต, สาวตฺถิยา สงฺโฆ สกาย กติกาย, น มยํ อปญฺญตฺตํ ปญฺญเปสฺสาม ปญฺญตฺตํ วา น สมุจฺฉินฺทิสฺสาม, ยถาปญฺญตฺเตสุ สิกฺขาปเทสุ สมาทาย วตฺติสฺสามาติฯ อนุญฺญาตาวุโส, ภควตา – ‘เย เต ภิกฺขู อารญฺญิกา ปิณฺฑปาติกา ปํสุกูลิกา ยถาสุขํ มํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมนฺตู’”ติฯ

อถ โข เต ภิกฺขู – “สจฺจํ โข อายสฺมา อุปเสโน อาห – ‘น อปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปญฺญตฺตํ วา น สมุจฺฉินฺทิตพฺพํ, ยถาปญฺญตฺเตสุ สิกฺขาปเทสุ สมาทาย วตฺติตพฺพ’”นฺติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู – “อนุญฺญาตา กิร ภควตา – ‘เย เต ภิกฺขู อารญฺญิกา ปิณฺฑปาติกา ปํสุกูลิกา ยถาสุขํ มํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมนฺตู’”ติฯ เต ภควนฺตํ ทสฺสนํ ปิเหนฺตา [ทสฺสนาย ปิหยมานา (สฺยา.)] สนฺถตานิ อุชฺฌิตฺวา อารญฺญิกงฺคํ ปิณฺฑปาติกงฺคํ ปํสุกูลิกงฺคํ สมาทิยึสุฯ อถ โข ภควา สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺโต อทฺทส สนฺถตานิ ตหํ ตหํ อุชฺฌิตานิฯ ปสฺสิตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “กสฺสิมานิ, ภิกฺขเว, สนฺถตานิ ตหํ ตหํ อุชฺฌิตานี”ติ? อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

“เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย,… เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๖๗. **“นิสีทนสนฺถตํ ปน ภิกฺขุนา การยมาเนน ปุราณสนฺถตสฺส สามนฺตา สุคตวิทตฺถิ อาทาตพฺพา ทุพฺพณฺณกรณาย, อนาทา เจ ภิกฺขุ ปุราณสนฺถตสฺส สามนฺตา สุคตวิทตฺถึ นวํ นิสีทนสนฺถตํ การาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๕๖๘. **นิสีทนํ** นาม สทสํ วุจฺจติฯ

สนฺถตํ นาม สนฺถริตฺวา กตํ โหติ อวายิมํฯ

การยมาเนนาติ กโรนฺโต วา การาเปนฺโต วาฯ

ปุราณสนฺถตํ นาม สกึ นิวตฺถมฺปิ สกึ ปารุตมฺปิฯ

สามนฺตา สุคตวิทตฺถิ อาทาตพฺพา ทุพฺพณฺณกรณายาติ ถิรภาวาย วฏฺฏํ วา จตุรสฺสํ วา ฉินฺทิตฺวา เอกเทเส วา สนฺถริตพฺพํ วิชเฏตฺวา วา สนฺถริตพฺพํฯ

อนาทา เจ ภิกฺขุ ปุราณสนฺถตสฺส สามนฺตา สุคตวิทตฺถินฺติ อนาทิยิตฺวา ปุราณสนฺถตสฺส สามนฺตา สุคตวิทตฺถึ นวํ นิสีทนสนฺถตํ กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํ, ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. อิทํ เม, ภนฺเต, นิสีทนสนฺถตํ อนาทิยิตฺวา ปุราณสนฺถตสฺส สามนฺตา สุคตวิทตฺถึ การาปิตํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป…. ทเทยฺยาติ…เป…. อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๕๖๙. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๗๐. อนาปตฺติ – ปุราณสนฺถตสฺส สามนฺตา สุคตวิทตฺถึ อาทิยิตฺวา กโรติ, อลภนฺโต โถกตรํ อาทิยิตฺวา กโรติ, อลภนฺโต อนาทิยิตฺวา กโรติ, อญฺเญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, วิตานํ วา ภูมตฺถรณํ วา สาณิปาการํ วา ภิสึ วา พิมฺโพหนํ วา กโรติ, อุมฺมตฺตกสฺส อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นิสีทนสนฺถตสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. เอฬกโลมสิกฺขาปทํ

๕๗๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ คจฺฉนฺตสฺส อนฺตรามคฺเค เอฬกโลมานิ อุปฺปชฺชึสุฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ตานิ เอฬกโลมานิ อุตฺตราสงฺเคน ภณฺฑิกํ พนฺธิตฺวา อคมาสิฯ มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา อุปฺปณฺเฑสุํ – “กิตฺตเกน เต, ภนฺเต, กีตานิ? กิตฺตโก อุทโย ภวิสฺสตี”ติ? โส ภิกฺขุ เตหิ มนุสฺเสหิ อุปฺปณฺฑิยมาโน มงฺกุ อโหสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ สาวตฺถึ คนฺตฺวา ตานิ เอฬกโลมานิ ฐิตโกว อาสุมฺภิฯ ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – “กิสฺส ตฺวํ, อาวุโส, อิมานิ เอฬกโลมานิ ฐิตโกว อาสุมฺภสี”ติ? “ตถา หิ ปนาหํ, อาวุโส, อิเมสํ เอฬกโลมานํ การณา มนุสฺเสหิ อุปฺปณฺฑิโต”ติฯ “กีว ทูรโต ปน ตฺวํ, อาวุโส, อิมานิ เอฬกโลมานิ อาหรี”ติ? “อติเรกติโยชนํ, อาวุโส”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ อติเรกติโยชนํ เอฬกโลมานิ อาหริสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, อติเรกติโยชนํ เอฬกโลมานิ อาหรีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อติเรกติโยชนํ เอฬกโลมานิ อาหริสฺสสิ! เนตํ โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๗๒. **“ภิกฺขุโน ปเนว อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนสฺส เอฬกโลมานิ อุปฺปชฺเชยฺยุํฯ อากงฺขมาเนน ภิกฺขุนา ปฏิคฺคเหตพฺพานิฯ ปฏิคฺคเหตฺวา ติโยชนปรมํ สหตฺถา หริตพฺพานิ** [หาเรตพฺพานิ (สี. สฺยา. ก.)], **อสนฺเต หารเกฯ ตโต เจ อุตฺตริ หเรยฺย, อสนฺเตปิ หารเก, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๕๗๓. **ภิกฺขุโน ปเนว อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนสฺสา**ติ ปนฺถํ คจฺฉนฺตสฺสฯ

เอฬกโลมานิ อุปฺปชฺเชยฺยุนฺติ อุปฺปชฺเชยฺยุํ สงฺฆโต วา คณโต วา ญาติโต วา มิตฺตโต วา ปํสุกูลํ วา อตฺตโน วา ธเนนฯ

อากงฺขมาเนนาติ อิจฺฉมาเนน ปฏิคฺคเหตพฺพานิฯ

ปฏิคฺคเหตฺวา ติโยชนปรมํ สหตฺถา หริตพฺพานีติ ติโยชนปรมตา สหตฺถา หริตพฺพานิฯ

อสนฺเต หารเกติ นาญฺโญ โกจิ หารโก โหติ อิตฺถี วา ปุริโส วา คหฏฺโฐ วา ปพฺพชิโต วาฯ

ตโต เจ อุตฺตริ หเรยฺย, อสนฺเตปิ หารเกติ ปฐมํ ปาทํ ติโยชนํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ [นิสฺสคฺคิยานิ โหนฺติ (สฺยา.)]ฯ อนฺโตติโยชเน ฐิโต พหิติโยชนํ ปาเตติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ [นิสฺสคฺคิยานิ โหนฺติ (สฺยา.)]ฯ อญฺญสฺส ยาเน วา ภณฺเฑ วา อชานนฺตสฺส ปกฺขิปิตฺวา ติโยชนํ อติกฺกาเมติ, นิสฺสคฺคิยานิ โหนฺติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพานิ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพานิ…เป.… อิมานิ เม, ภนฺเต, เอฬกโลมานิ ติโยชนํ อติกฺกามิตานิ นิสฺสคฺคิยานิฯ อิมานาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๕๗๔. อติเรกติโยชเน อติเรกสญฺญี อติกฺกาเมติ [ติโยชนํ อติกฺกาเมติ (สฺยา.)], นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อติเรกติโยชเน เวมติโก อติกฺกาเมติ [ติโยชนํ อติกฺกาเมติ (สฺยา.)], นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อติเรกติโยชเน อูนกสญฺญี อติกฺกาเมติ [ติโยชนํ อติกฺกาเมติ (สฺยา.)], นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อูนกติโยชเน อติเรกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกติโยชเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกติโยชเน อูนกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๗๕. อนาปตฺติ ติโยชนํ หรติ, อูนกติโยชนํ หรติ, ติโยชนํ หรติปิ, ปจฺจาหรติปิ, ติโยชนํ วาสาธิปฺปาโย คนฺตฺวา ตโต ปรํ หรติ, อจฺฉินฺนํ ปฏิลภิตฺวา หรติ, นิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา หรติ, อญฺญํ หราเปติ กตภณฺฑํ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

เอฬกโลมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. เอฬกโลมโธวาปนสิกฺขาปทํ

๕๗๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิคฺโรธาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ เอฬกโลมานิ โธวาเปนฺติปิ รชาเปนฺติปิ วิชฏาเปนฺติปิฯ ภิกฺขุนิโย เอฬกโลมานิ โธวนฺติโย รชนฺติโย วิชเฏนฺติโย ริญฺจนฺติ อุทฺเทสํ ปริปุจฺฉํ อธิสีลํ อธิจิตฺตํ อธิปญฺญํฯ อถ โข มหาปชาปติ โคตมี เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิตํ โข มหาปชาปตึ โคตมึ ภควา เอตทโวจ – ‘‘กจฺจิ, โคตมิ, ภิกฺขุนิโย อปฺปมตฺตา อาตาปินิโย ปหิตตฺตา วิหรนฺตี’’ติ? ‘‘กุโต, ภนฺเต, ภิกฺขุนีนํ อปฺปมาโท! อยฺยา ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนีหิ เอฬกโลมานิ โธวาเปนฺติปิ รชาเปนฺติปิ วิชฏาเปนฺติปิฯ ภิกฺขุนิโย เอฬกโลมานิ โธวนฺติโย รชนฺติโย วิชเฏนฺติโย ริญฺจนฺติ อุทฺเทสํ ปริปุจฺฉํ อธิสีลํ อธิจิตฺตํ อธิปญฺญ’’นฺติฯ

อถ โข ภควา มหาปชาปตึ โคตมึ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข มหาปชาปติ โคตมี ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีหิ เอฬกโลมานิ โธวาเปถปิ รชาเปถปิ วิชฏาเปถปี’’ติ ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ ‘‘ญาติกาโย ตุมฺหากํ, ภิกฺขเว, อญฺญาติกาโย’’ติ? ‘‘อญฺญาติกาโย, ภควา’’ติฯ ‘‘อญฺญาตกา, โมฆปุริสา, อญฺญาติกานํ น ชานนฺติ ปติรูปํ วา อปฺปติรูปํ วา ปาสาทิกํ วา อปาสาทิกํฯ ตตฺถ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อญฺญาติกาหิ ภิกฺขุนีหิ เอฬกโลมานิ โธวาเปสฺสถปิ รชาเปสฺสถปิ วิชฏาเปสฺสถปิ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๗๗. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา เอฬกโลมานิ โธวาเปยฺย วา รชาเปยฺย วา วิชฏาเปยฺย วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๕๗๘. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขูติ**…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อญฺญาติกา นาม มาติโต วา ปิติโต วา ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อสมฺพทฺธาฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

โธวาติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โธตานิ นิสฺสคฺคิยานิ โหนฺติฯ รชาติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ รตฺตานิ นิสฺสคฺคิยานิ โหนฺติฯ วิชเฏหีติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ วิชฏิตานิ นิสฺสคฺคิยานิ โหนฺติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพานิ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพานิ…เป.… อิมานิ เม, ภนฺเต, เอฬกโลมานิ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา โธวาปิตานิ นิสฺสคฺคิยานิฯ อิมานาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป.… ททเทยฺยาติ…เป.… ททเทยฺยุนฺติ…เป.… อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๕๗๙. อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี เอฬกโลมานิ โธวาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี เอฬกโลมานิ โธวาเปติ รชาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี เอฬกโลมานิ โธวาเปติ วิชฏาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี เอฬกโลมานิ โธวาเปติ รชาเปติ วิชฏาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี เอฬกโลมานิ รชาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี เอฬกโลมานิ รชาเปติ วิชฏาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี เอฬกโลมานิ รชาเปติ โธวาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี เอฬกโลมานิ รชาเปติ วิชฏาเปติ โธวาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี เอฬกโลมานิ วิชฏาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี เอฬกโลมานิ วิชฏาเปติ โธวาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี เอฬกโลมานิ วิชฏาเปติ รชาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี เอฬกโลมานิ วิชฏาเปติ โธวาเปติ รชาเปติ, นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ

๕๘๐. อญฺญาติกาย เวมติโก…เป.… อญฺญาติกาย ญาติกสญฺญี…เป.… อญฺญสฺส เอฬกโลมานิ โธวาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกโต อุปสมฺปนฺนาย โธวาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย ญาติกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๘๑. อนาปตฺติ ญาติกาย ธาวนฺติยา อญฺญาติกา ทุติยา โหติ, อวุตฺตา โธวติ, อปริภุตฺตํ กตภณฺฑํ โธวาเปติ, สิกฺขมานาย สามเณริยา อุมฺมตฺตกสฺส อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

เอฬกโลมโธวาปนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. รูปิยสิกฺขาปทํ

๕๘๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต อญฺญตรสฺส กุลสฺส กุลูปโก โหติ นิจฺจภตฺติโกฯ ยํ ตสฺมึ กุเล อุปฺปชฺชติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตโต อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส ปฏิวิโส ฐปิยฺยติฯ เตน โข ปน สมเยน สายํ ตสฺมึ กุเล มํสํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ตโต อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส ปฏิวิโส ฐปิโต โหติฯ ตสฺส กุลสฺส ทารโก รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย โรทติ – “มํสํ เม เทถา”ติฯ อถ โข โส ปุริโส ปชาปตึ เอตทโวจ – “อยฺยสฺส ปฏิวิสํ ทารกสฺส เทหิฯ อญฺญํ เจตาเปตฺวา อยฺยสฺส ทสฺสามา”ติฯ

อถ โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรํ อาทาย เยน ตํ กุลํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข โส ปุริโส เยนายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส ปุริโส อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – “หิยฺโย โข, ภนฺเต, สายํ มํสํ อุปฺปนฺนํ อโหสิฯ ตโต อยฺยสฺส ปฏิวิโส ฐปิโตฯ อยํ , ภนฺเต, ทารโก รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย โรทติ – ‘มํสํ เม เทถา’ติฯ อยฺยสฺส ปฏิวิโส ทารกสฺส ทินฺโนฯ กหาปเณน, ภนฺเต, กึ อาหริยฺยตู”ติ? “ปริจฺจตฺโต เม, อาวุโส, กหาปโณ”ติ? “อาม, ภนฺเต, ปริจฺจตฺโต”ติฯ “ตญฺเญว เม, อาวุโส, กหาปณํ เทหี”ติฯ

อถ โข โส ปุริโส อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส กหาปณํ ทตฺวา อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “ตเถว มยํ รูปิยํ ปฏิคฺคณฺหาม เอวเมวิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา รูปิยํ ปฏิคฺคณฺหนฺตี”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส ปุริสสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต รูปิยํ ปฏิคฺคเหสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, รูปิยํ ปฏิคฺคเหสี”ติ [ปฏิคฺคณฺหาสีติ (สฺยา.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, รูปิยํ ปฏิคฺคเหสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๘๓. “โย ปน ภิกฺขุ ชาตรูปรชตํ อุคฺคณฺเหยฺย วา อุคฺคณฺหาเปยฺย วา อุปนิกฺขิตฺตํ วา สาทิเยยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๕๘๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ชาตรูปํ นาม สตฺถุวณฺโณ วุจฺจติ ฯ

รชตํ นาม กหาปโณ โลหมาสโก ทารุมาสโก ชตุมาสโก เย โวหารํ คจฺฉนฺติฯ

อุคฺคณฺเหยฺยาติ สยํ คณฺหาติ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ [นิสฺสคฺคิยํ โหติ (สฺยา.)]ฯ

อุคฺคณฺหาเปยฺยาติ อญฺญํ คาหาเปติ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ [นิสฺสคฺคิยํ โหติ (สฺยา.)]ฯ

อุปนิกฺขิตฺตํ วา สาทิเยยฺยาติ อิทํ อยฺยสฺส โหตูติ อุปนิกฺขิตฺตํ สาทิยติ, นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ สงฺฆมชฺเฌ นิสฺสชฺชิตพฺพํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ – เตน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – "อหํ, ภนฺเต, รูปิยํ ปฏิคฺคเหสิํฯ อิทํ เม นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี"ติฯ นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ สเจ ตตฺถ อาคจฺฉติ อารามิโก วา อุปาสโก วา โส วตฺตพฺโพ – "อาวุโส, อิมํ ชานาหี"ติฯ สเจ โส ภณติ – "อิมินา กิํ อาหริยฺยตู"ติ, น วตฺตพฺโพ – "อิมํ วา อิมํ วา อาหรา"ติฯ กปฺปิยํ อาจิกฺขิตพฺพํ – สปฺปิ วา เตลํ วา มธุ วา ผาณิตํ วาฯ สเจ โส เตน ปริวตฺเตตฺวา กปฺปิยํ อาหรติ รูปิยปฺปฏิคฺคาหกํ ฐเปตฺวา สพฺเพเหว ปริภุญฺชิตพฺพํฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ลเภถ, โส วตฺตพฺโพ – "อาวุโส, อิมํ ฉฑฺเฑหี"ติฯ สเจ โส ฉฑฺเฑติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ฉฑฺเฑติ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ รูปิยฉฑฺฑโก สมฺมนฺนิตพฺโพ – โย น ฉนฺทาคติํ คจฺเฉยฺย, น โทสาคติํ คจฺเฉยฺย, น โมหาคติํ คจฺเฉยฺย, น ภยาคติํ คจฺเฉยฺย, ฉฑฺฑิตาฉฑฺฑิตญฺจ ชาเนยฺยฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพฯ ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๕๘๕. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ รูปิยฉฑฺฑกํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ รูปิยฉฑฺฑกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน รูปิยฉฑฺฑกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ รูปิยฉฑฺฑโกฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี"ติฯ

เตน สมฺมเตน ภิกฺขุนา อนิมิตฺตํ กตฺวา ปาเตตพฺพํฯ สเจ นิมิตฺตํ กตฺวา ปาเตติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๘๖. รูปิเย รูปิยสญฺญี รูปิยํ ปฏิคฺคณฺหาติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ รูปิเย เวมติโก รูปิยํ ปฏิคฺคณฺหาติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ รูปิเย อรูปิยสญฺญี รูปิยํ ปฏิคฺคณฺหาติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อรูปิเย รูปิยสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อรูปิเย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อรูปิเย อรูปิยสญฺญี, อนาปตฺติฯ

อนาปตฺติ อชฺฌาราเม วา อชฺฌาวสเถ วา อุคฺคเหตฺวา วา อุคฺคหาเปตฺวา วา นิกฺขิปติ – ยสฺส ภวิสฺสติ โส หริสฺสตีติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

รูปิยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. รูปิยสํโวหารสิกฺขาปทํ

๕๘๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นานปฺปการกํ รูปิยสํโวหารํ สมาปชฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา นานปฺปการกํ รูปิยสํโวหารํ สมาปชฺชิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน” ติ ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นานปฺปการกํ รูปิยสํโวหารํ สมาปชฺชิสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, นานปฺปการกํ รูปิยสํโวหารํ สมาปชฺชถา”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, นานปฺปการกํ รูปิยสํโวหารํ สมาปชฺชิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๘๘. **“โย ปน ภิกฺขุ นานปฺปการกํ รูปิยสํโวหารํ สมาปชฺเชยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๕๘๙. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

นานปฺปการกํ นาม กตมฺปิ อกตมฺปิ กตากตมฺปิฯ **กตํ** นาม สีสูปคํ คีวูปคํ หตฺถูปคํ ปาทูปคํ กฏูปคํ ฯ **อกตํ** นาม ฆนกตํ วุจฺจติฯ **กตากตํ** นาม ตทุภยํฯ

รูปิยํ นาม สตฺถุวณฺโณ กหาปโณ, โลหมาสโก, ทารุมาสโก, ชตุมาสโก เย โวหารํ คจฺฉนฺติฯ

สมาปชฺเชยฺยาติ กเตน กตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ [นิสฺสคฺคิยํ โหติ (สฺยา.)]ฯ กเตน อกตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ กเตน กตากตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อกเตน กตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อกเตน อกตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อกเตน กตากตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ กตากเตน กตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ กตากเตน อกตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ กตากเตน กตากตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ สงฺฆมชฺเฌ นิสฺสชฺชิตพฺพํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํฯ เตน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “อหํ, ภนฺเต, นานปฺปการกํ รูปิยสํโวหารํ สมาปชฺชึฯ อิทํ เม นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี”ติฯ นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ สเจ ตตฺถ อาคจฺฉติ อารามิโก วา อุปาสโก วา โส วตฺตพฺโพ – “อาวุโส, อิมํ ชานาหี”ติฯ สเจ โส ภณติ – “อิมินา กึ อาหริยฺยตู”ติ, น วตฺตพฺโพ – “อิมํ วา อิมํ วา อาหรา”ติฯ กปฺปิยํ อาจิกฺขิตพฺพํ – สปฺปิ วา เตลํ วา มธุ วา ผาณิตํ วาฯ สเจ โส เตน ปริวตฺเตตฺวา กปฺปิยํ อาหรติ, รูปิยเจตาปกํ ฐเปตฺวา, สพฺเพเหว ปริภุญฺชิตพฺพํ ฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ลเภถ, โส วตฺตพฺโพ – “อาวุโส, อิมํ ฉฑฺเฑหี”ติฯ สเจ โส ฉฑฺเฑติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ฉฑฺเฑติ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ รูปิยฉฑฺฑโก สมฺมนฺนิตพฺโพ – โย น ฉนฺทาคตึ คจฺเฉยฺย, น โทสาคตึ คจฺเฉยฺย, น โมหาคตึ คจฺเฉยฺย, น ภยาคตึ คจฺเฉยฺย, ฉฑฺฑิตาฉฑฺฑิตญฺจ ชาเนยฺยฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพฯ ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๕๙๐. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ รูปิยฉฑฺฑกํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ รูปิยฉฑฺฑกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน รูปิยฉฑฺฑกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ รูปิยฉฑฺฑโกฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

เตน สมฺมเตน ภิกฺขุนา อนิมิตฺตํ กตฺวา ปาเตตพฺพํฯ สเจ นิมิตฺตํ กตฺวา ปาเตติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๙๑. รูปิเย รูปิยสญฺญี รูปิยํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ รูปิเย เวมติโก รูปิยํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ รูปิเย อรูปิยสญฺญี รูปิยํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อรูปิเย รูปิยสญฺญี รูปิยํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ ฯ อรูปิเย เวมติโก รูปิยํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อรูปิเย อรูปิยสญฺญี รูปิยํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อรูปิเย รูปิยสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อรูปิเย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อรูปิเย อรูปิยสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๙๒. อนาปตฺติ อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

รูปิยสํโวหารสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. กยวิกฺกยสิกฺขาปทํ

๕๙๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปฏฺโฐ โหติ จีวรกมฺมํ กาตุํฯ โส ปฏปิโลติกานํ สงฺฆาฏึ กริตฺวา สุรตฺตํ สุปริกมฺมกตํ กตฺวา ปารุปิฯ อถ โข อญฺญตโร ปริพฺพาชโก มหคฺฆํ ปฏํ ปารุปิตฺวา เยนายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – “สุนฺทรา โข ตฺยายํ, อาวุโส, สงฺฆาฏิ; เทหิ เม ปเฏนา”ติฯ “ชานาหิ, อาวุโส”ติฯ “อามาวุโส, ชานามี”ติฯ “หนฺทาวุโส”ติ, อทาสิฯ อถ โข โส ปริพฺพาชโก ตํ สงฺฆาฏึ ปารุปิตฺวา ปริพฺพาชการามํ อคมาสิฯ ปริพฺพาชกา ตํ ปริพฺพาชกํ เอตทโวจุํ – “สุนฺทรา โข ตฺยายํ, อาวุโส, สงฺฆาฏิ; กุโต ตยา ลทฺธา”ติ? “เตน เม, อาวุโส, ปเฏน ปริวตฺติตา”ติฯ “กติหิปิ ตฺยายํ, อาวุโส, สงฺฆาฏิ ภวิสฺสติ, โสเยว เต ปโฏ วโร”ติฯ

อถ โข โส ปริพฺพาชโก – “สจฺจํ โข ปริพฺพาชกา อาหํสุ – ‘กติหิปิ มฺยายํ สงฺฆาฏิ ภวิสฺสติ! โสเยว เม ปโฏ วโร’”ติ เยนายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – “หนฺท เต, อาวุโส, สงฺฆาฏิ [สงฺฆาฏึ (สฺยา. ก.)]; เทหิ เม ปฏ”นฺติฯ “นนุ ตฺวํ, อาวุโส, มยา วุตฺโต – ‘ชานาหิ, อาวุโส’ติ ! นาห ทสฺสามี”ติฯ อถ โข โส ปริพฺพาชโก อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “คิหีปิ นํ

คิหิสฺส วิปฺปฏิสาริสฺส เทนฺติ, กึ ปน ปพฺพชิโต ปพฺพชิตสฺส น ทสฺสตี''ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส ปริพฺพาชกสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปริพฺพาชเกน สทฺธึ กยวิกฺกยํ สมาปชฺชิสฺสตี''ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. ''สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, ปริพฺพาชเกน สทฺธึ กยวิกฺกยํ สมาปชฺชสี''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ปริพฺพาชเกน สทฺธึ กยวิกฺกยํ สมาปชฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๙๔. **''โย ปน ภิกฺขุ นานปฺปการกํ กยวิกฺกยํ สมาปชฺเชยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๕๙๕. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

นานปฺปการกํ นาม จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารา, อนฺตมโส จุณฺณปิณฺโฑปิ ทนฺตกฏฺฐมฺปิ ทสิกสุตฺตมฺปิฯ

กยวิกฺกยํ สมาปชฺเชยฺยาติ อิมินา อิมํ เทหิ, อิมินา อิมํ อาหร, อิมินา อิมํ ปริวตฺเตหิ, อิมินา อิมํ เจตาเปหีติฯ อชฺฌาจรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยโต กยิตญฺจ โหติ วิกฺกยิตญฺจ อตฺตโน ภณฺฑํ ปรหตฺถคตํ ปรภณฺฑํ อตฺตโน หตฺถคตํ, นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. อหํ, ภนฺเต, นานปฺปการกํ กยวิกฺกยํ สมาปชฺชึฯ อิทํ เม นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป…. ทเทยฺยาติ…เป…. ทเทยฺยุนฺติ…เป…. อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๕๙๖. กยวิกฺกเย กยวิกฺกยสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ กยวิกฺกเย เวมติโก , นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ กยวิกฺกเย นกยวิกฺกยสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

นกยวิกฺกเย กยวิกฺกยสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นกยวิกฺกเย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นกยวิกฺกเย นกยวิกฺกยสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๙๗. อนาปตฺติ – อคฺฆํ ปุจฺฉติ, กปฺปิยการกสฺส อาจิกฺขติ, ''อิทํ อมฺหากํ อตฺถิ, อมฺหากญฺจ อิมินา จ อิมินา จ อตฺโถ''ติ ภณติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

กยวิกฺกยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

โกสิยวคฺโค ทุติโยฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

โกสิยา สุทฺธทฺเวภาคา, ฉพฺพสฺสานิ นิสีทนํ;

ทฺเว จ โลมานิ อุคฺคณฺเห, อุโภ นานปฺปการกาติฯ

๓. ปตฺตวคฺโค

๑. ปตฺตสิกฺขาปทํ

๕๙๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู พหู ปตฺเต สนฺนิจยํ กโรนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา พหู ปตฺเต สนฺนิจยํ กริสฺสนฺติ, ปตฺตวาณิชฺชํ วา สมณา สกฺยปุตฺติยา กริสฺสนฺติ อามตฺติกาปณํ วา ปสาเรสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกปตฺตํ ธาเรสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อติเรกปตฺตํ ธาเรถา”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อติเรกปตฺตํ ธาเรสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย …เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๙๙. **“โย ปน ภิกฺขุ อติเรกปตฺตํ ธาเรยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๐๐. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อานนฺทสฺส อติเรกปตฺโต อุปฺปนฺโน โหติฯ อายสฺมา จ อานนฺโท ตํ ปตฺตํ อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ทาตุกาโม โหติฯ อายสฺมา จ สาริปุตฺโต สาเกเต วิหรติฯ อถ โข อายสฺมโต อานนฺทสฺส เอตทโหสิ – “ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ – ‘น อติเรกปตฺโต ธาเรตพฺโพ’ติฯ อยญฺจ เม อติเรกปตฺโต อุปฺปนฺโนฯ อหญฺจิมํ ปตฺตํ อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ทาตุกาโมฯ อายสฺมา จ สาริปุตฺโต สาเกเต วิหรติฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “กีวจิรํ ปนานนฺท, สาริปุตฺโต อาคจฺฉิสฺสตี”ติ? “นวมํ วา, ภควา, ทิวสํ ทสมํ วา”ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว , ทสาหปรมํ อติเรกปตฺตํ ธาเรตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๖๐๑. **“ทสาหปรมํ อติเรกปตฺโต ธาเรตพฺโพฯ ตํ อติกฺกามยโต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๖๐๒. **ทสาหปรม**นฺติ ทสาหปรมตา ธาเรตพฺโพฯ

อติเรกปตฺโต นาม อนธิฏฺฐิโต อวิกปฺปิโตฯ

ปตฺโต นาม ทฺเว ปตฺตา อโยปตฺโต มตฺติกาปตฺโตติฯ

ตโย ปตฺตสฺส วณฺณา อุกฺกฏฺโฐ ปตฺโต มชฺฌิโม ปตฺโต โอมโก ปตฺโตฯ **อุกฺกฏฺโฐ** นาม **ปตฺโต** อฑฺฒาฬฺห โกทนํ คณฺหาติ จตุภาคํ ขาทนํ ตทุปิยํ พฺยญฺชนํฯ **มชฺฌิโม** นาม **ปตฺโต** นาฬิโกทนํ คณฺหาติ จตุภาคํ ขาทนํ ตทุปิยํ พฺยญฺชนํฯ **โอมโก** นาม **ปตฺโต** ปตฺโถทนํ คณฺหาติ จตุภาคํ ขาทนํ ตทุปิยํ พฺยญฺชนํฯ ตโต อุกฺกฏฺโฐ อปตฺโต, โอมโก อปตฺโตฯ

ตํ อติกฺกามยโต นิสฺสคฺคิโย โหตีติ เอกาทเส อรุณุคฺคมเน นิสฺสคฺคิโย โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺโพ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺโพฯ เตน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “อยํ เม, ภนฺเต, ปตฺโต ทสาหาติกฺกนฺโต นิสฺสคฺคิโยฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี”ติฯ นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพา, นิสฺสฏฺฐปตฺโต ทาตพฺโพฯ

๖๐๓. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ปตฺโต อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน นิสฺสคฺคิโย สงฺฆสฺส นิสฺสฏฺโฐฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิมํ ปตฺตํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทเทยฺยา”ติฯ

๖๐๔. เตน ภิกฺขุนา สมฺพหุเล ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺสุ วจนียา – “อยํ เม, ภนฺเต, ปตฺโต ทสาหาติกฺกนฺโต นิสฺสคฺคิโยฯ อิมาหํ อายสฺมนฺตานํ นิสฺสชฺชามี”ติฯ นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพา, นิสฺสฏฺฐปตฺโต ทาตพฺโพฯ

๖๐๕. “สุณนฺตุ เม อายสฺมนฺตาฯ อยํ ปตฺโต อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน นิสฺสคฺคิโย อายสฺมนฺตานํ นิสฺสฏฺโฐฯ ยทายสฺมนฺตานํ ปตฺตกลฺลํ, อายสฺมนฺตา อิมํ ปตฺตํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทเทยฺยุ”นฺติฯ

๖๐๖. เตน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “อยํ เม, อาวุโส, ปตฺโต ทสาหาติกฺกนฺโต นิสฺสคฺคิโยฯ อิมาหํ อายสฺมโต นิสฺสชฺชามี”ติฯ นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ เตน ภิกฺขุนา อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพา, นิสฺสฏฺฐปตฺโต ทาตพฺโพ – “อิมํ ปตฺตํ อายสฺมโต ทมฺมี”ติฯ

๖๐๗. ทสาหาติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ ทสาหาติกฺกนฺเต เวมติโก, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ ทสาหาติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อนธิฏฺฐิเต อธิฏฺฐิตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อวิกปฺปิเต วิกปฺปิตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อวิสฺสชฺชิเต วิสฺสชฺชิตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อนฏฺเฐ นฏฺฐสญฺญี นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อวินฏฺเฐ วินฏฺฐสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ ฯ อภินฺเน ภินฺนสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อวิลุตฺเต วิลุตฺตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

นิสฺสคฺคิยํ ปตฺตํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทสาหานติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทสาหานติกฺกนฺเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทสาหานติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๖๐๘. อนาปตฺติ อนฺโตทสาหํ อธิฏฺเฐติ, วิกปฺเปติ, วิสฺสชฺเชติ, นสฺสติ, วินสฺสติ, ภิชฺชติ, อจฺฉินฺทิตฺวา คณฺหนฺติ, วิสฺสาสํ คณฺหนฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นิสฺสฏฺฐปตฺตํ น เทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, นิสฺสฏฺฐปตฺโต น ทาตพฺโพฯ โย น ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

ปตฺตสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. อูนปญฺจพนฺธนสิกฺขาปทํ

๖๐๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิคฺโรธาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตเรน กุมฺภกาเรน ภิกฺขู ปวาริตา โหนฺติ – "เยสํ อยฺยานํ ปตฺเตน อตฺโถ อหํ ปตฺเตนา"ติฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา พหู ปตฺเต วิญฺญาเปนฺติฯ เยสํ ขุทฺทกา ปตฺตา เต มหนฺเต ปตฺเต วิญฺญาเปนฺติฯ เยสํ มหนฺตา ปตฺตา เต ขุทฺทเก ปตฺเต วิญฺญาเปนฺติฯ อถ โข โส กุมฺภกาโร ภิกฺขูนํ พหู ปตฺเต กโรนฺโต น สกฺโกติ อญฺญํ วิกฺกายิกํ ภณฺฑํ กาตุํ, อตฺตนาปิ น ยาเปติ, ปุตฺตทาราปิสฺส กิลมนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา น มตฺตํ ชานิตฺวา พหู ปตฺเต วิญฺญาเปสฺสนฺติ! อยํ อิเมสํ พหู ปตฺเต กโรนฺโต น สกฺโกติ อญฺญํ วิกฺกายิกํ ภณฺฑํ กาตุํ, อตฺตนาปิ น ยาเปติ, ปุตฺตทาราปิสฺส กิลมนฺตี"ติฯ

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา พหู ปตฺเต วิญฺญาเปสฺสนฺตี"ติ! อถ โข เต ภิกฺขู เต อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา พหู ปตฺเต วิญฺญาเปนฺตีติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา น มตฺตํ ชานิตฺวา พหู ปตฺเต วิญฺญาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "น, ภิกฺขเว, ปตฺโต วิญฺญาเปตพฺโพฯ โย วิญฺญาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

๖๑๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ปตฺโต ภินฺโน โหติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ – "ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ ปตฺตํ วิญฺญาเปตุ"นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺโต น วิญฺญาเปติฯ หตฺเถสุ ปิณฺฑาย จรติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา หตฺเถสุ ปิณฺฑาย จริสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ ติตฺถิยา"ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นฏฺฐปตฺตสฺส วา ภินฺนปตฺตสฺส วา ปตฺตํ วิญฺญาเปตุ"นฺติฯ

๖๑๑. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – "ภควตา อนุญฺญาตํ นฏฺฐปตฺตสฺส วา ภินฺนปตฺตสฺส วา ปตฺตํ วิญฺญาเปตุ"นฺติ อปฺปมตฺตเกนปิ ภินฺเนน อปฺปมตฺตเกนปิ ขณฺเฑน วิลิขิตมตฺเตนปิ พหู ปตฺเต วิญฺญาเปนฺติ ฯ อถ โข โส กุมฺภกาโร ภิกฺขูนํ ตเถว พหู ปตฺเต กโรนฺโต น สกฺโกติ อญฺญํ วิกฺกายิกํ ภณฺฑํ กาตุํ, อตฺตนาปิ

น ยาเปติ, ปุตฺตทาราปิสฺส กิลมนฺติฯ มนุสฺสา ตเถว อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา น มตฺตํ ชานิตฺวา พหู ปตฺเต วิญฺญาเปสฺสนฺติ! อยํ อิเมสํ พหู ปตฺเต กโรนฺโต น สกฺโกติ อญฺญํ วิกฺกายิกํ ภณฺฑํ กาตุํ, อตฺตนาปิ น ยาเปติ, ปุตฺตทาราปิสฺส กิลมนฺตี''ติฯ

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมตฺตเกนปิ ภินฺเนน อปฺปมตฺตเกนปิ ขณฺเฑน วิลิขิตมตฺเตนปิ พหู ปตฺเต วิญฺญาเปสฺสนฺตี''ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ''สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อปฺปมตฺตเกนปิ ภินฺเนน อปฺปมตฺตเกนปิ ขณฺเฑน วิลิขิตมตฺเตนปิ พหู ปตฺเต วิญฺญาเปถา''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อปฺปมตฺตเกนปิ ภินฺเนน อปฺปมตฺตเกนปิ ขณฺเฑน วิลิขิตมตฺเตนปิ พหู ปตฺเต วิญฺญาเปสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๖๑๒. **''โย ปน ภิกฺขุ อูนปญฺจพนฺธเนน ปตฺเตน อญฺญํ นวํ ปตฺตํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ เตน ภิกฺขุนา โส ปตฺโต ภิกฺขุปริสาย นิสฺสชฺชิตพฺโพฯ โย จ ตสฺสา ภิกฺขุปริสาย ปตฺตปริยนฺโต โส ตสฺส ภิกฺขุโน ปทาตพฺโพ – 'อยํ เต, ภิกฺขุ, ปตฺโต ยาว เภทนาย ธาเรตพฺโพ'ติฯ อยํ ตตฺถ สามีจี''**ติฯ

๖๑๓. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อูนปญฺจพนฺธโน นาม ปตฺโต อพนฺธโน วา เอกพนฺธโน วา ทฺวิพนฺธโน วา ติพนฺธโน วา จตุพนฺธโน วาฯ อพนฺธโนกาโส นาม ปตฺโต ยสฺส ทฺวงฺคุลา ราชิ น โหติฯ พนฺธโนกาโส นาม ปตฺโต ยสฺส ทฺวงฺคุลา ราชิ โหติฯ **นโว** นาม ปตฺโต วิญฺญตฺตึ อุปาทาย วุจฺจติฯ

เจตาเปยฺยาติ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิโย โหติฯ สงฺฆมชฺเฌ นิสฺสชฺชิตพฺโพฯ สพฺเพเหว อธิฏฺฐิตปตฺตํ คเหตฺวา สนฺนิปติตพฺพํฯ น ลามโก ปตฺโต อธิฏฺฐาตพฺโพ – ''มหคฺฆํ ปตฺตํ คเหสฺสามี''ติฯ สเจ ลามกํ ปตฺตํ อธิฏฺเฐติ – ''มหคฺฆํ ปตฺตํ คเหสฺสามี''ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺโพฯ เตน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ''อยํ เม, ภนฺเต, ปตฺโต อูนปญฺจพนฺธเนน ปตฺเตน เจตาปิโต นิสฺสคฺคิโยฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี''ติฯ นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปตฺตคฺคาหาปโก สมฺมนฺนิตพฺโพ – โย น ฉนฺทาคตึ คจฺเฉยฺย, น โทสาคตึ คจฺเฉยฺย, น โมหาคตึ คจฺเฉยฺย, น ภยาคตึ คจฺเฉยฺย, คาหิตาคาหิตญฺจ ชาเนยฺย ฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพฯ ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๖๑๔. ''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ ปตฺตคฺคาหาปกํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ ปตฺตคฺคาหาปกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ปตฺตคฺคาหาปกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ปตฺตคฺคาหาปโกฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติ ฯ

๖๑๕. เตน สมฺมเตน ภิกฺขุนา ปตฺโต คาเหตพฺโพฯ เถโร วตฺตพฺโพ – “คณฺหาตุ, ภนฺเต, เถโร ปตฺต”นฺติฯ สเจ เถโร คณฺหาติ, เถรสฺส ปตฺโต ทุติยสฺส คาเหตพฺโพฯ น จ ตสฺส อนุทฺทยตาย น คเหตพฺโพฯ โย น คณฺเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปตฺตกสฺส น คาเหตพฺโพฯ เอเตเนว อุปาเยน ยาว สงฺฆนวกา คาเหตพฺพาฯ โย จ ตสฺสา ภิกฺขุปริสาย ปตฺตปริยนฺโต, โส ตสฺส ภิกฺขุโน ปทาตพฺโพ – “อยํ เต, ภิกฺขุ, ปตฺโต ยาว เภทนาย ธาเรตพฺโพ”ติฯ

เตน ภิกฺขุนา โส ปตฺโต น อเทเส นิกฺขิปิตพฺโพ, น อโภเคน ภุญฺชิตพฺโพ, น วิสฺสชฺเชตพฺโพ – “กถายํ ปตฺโต นสฺเสยฺย วา วินสฺเสยฺย วา ภิชฺเชยฺย วา”ติ? สเจ อเทเส วา นิกฺขิปติ อโภเคน วา ภุญฺชติ วิสฺสชฺเชติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อยํ ตตฺถ สามีจีติ อยํ ตตฺถ อนุธมฺมตาฯ

๖๑๖. อพนฺธเนน ปตฺเตน อพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อพนฺธเนน ปตฺเตน เอกพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อพนฺธเนน ปตฺเตน ทฺวิพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อพนฺธเนน ปตฺเตน ติพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อพนฺธเนน ปตฺเตน จตุพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

เอกพนฺธเนน ปตฺเตน อพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ เอกพนฺธเนน ปตฺเตน เอกพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ เอกพนฺธเนน ปตฺเตน ทฺวิพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ เอกพนฺธเนน ปตฺเตน ติพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ เอกพนฺธเนน ปตฺเตน จตุพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ทฺวิพนฺธเนน ปตฺเตน อพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ ทฺวิพนฺธเนน ปตฺเตน เอกพนฺธนํ ปตฺตํ...เป.... ทฺวิพนฺธนํ ปตฺตํ... ติพนฺธนํ ปตฺตํ... จตุพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ติพนฺธเนน ปตฺเตน อพนฺธนํ ปตฺตํ...เป.... เอกพนฺธนํ ปตฺตํ...เป.... ทฺวิพนฺธนํ ปตฺตํ... ติพนฺธนํ ปตฺตํ... จตุพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

จตุพนฺธเนน ปตฺเตน อพนฺธนํ ปตฺตํ...เป.... เอกพนฺธนํ ปตฺตํ... ทฺวิพนฺธนํ ปตฺตํ... ติพนฺธนํ ปตฺตํ... จตุพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อพนฺธเนน ปตฺเตน อพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อพนฺธเนน ปตฺเตน เอกพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ…เป.… ทฺวิพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ … ติพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ… จตุพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

เอกพนฺธเนน ปตฺเตน อพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ…เป.… เอกพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ… ทฺวิพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ… ติพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ… จตุพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ทฺวิพนฺธเนน ปตฺเตน อพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ…เป.… จตุพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ติพนฺธเนน ปตฺเตน อพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ…เป.… จตุพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

จตุพนฺธเนน ปตฺเตน อพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ…เป.… เอกพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ… ทฺวิพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ… ติพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ… จตุพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อพนฺธโนกาเสน ปตฺเตน อพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อพนฺธโนกาเสน ปตฺเตน เอกพนฺธนํ ปตฺตํ…เป.… ทฺวิพนฺธนํ ปตฺตํ… ติพนฺธนํ ปตฺตํ… จตุพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

จตุพนฺธโนกาเสน ปตฺเตน อพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ จตุพนฺธโนกาเสน ปตฺเตน เอกพนฺธนํ ปตฺตํ…เป.… ทฺวิพนฺธนํ ปตฺตํ… ติพนฺธนํ ปตฺตํ… จตุพนฺธนํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อพนฺธโนกาเสน ปตฺเตน อพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ…เป.… เอกพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ… ทฺวิพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ… ติพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ… จตุพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

จตุพนฺธโนกาเสน ปตฺเตน อพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ…เป.… เอกพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ… ทฺวิพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ… ติพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ… จตุพนฺธโนกาสํ ปตฺตํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

๖๑๗. อนาปตฺติ นฏฺฐปตฺตสฺส, ภินฺนปตฺตสฺส, ญาตกานํ ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อูนปญฺจพนฺธนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. เภสชฺชสิกฺขาปทํ

๖๑๘. [อิทํ วตฺถุ มหาว. ๒๗๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามេฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ราชคเห ปพฺภารํ โสธาเปติ เลณํ กตฺตุกาโมฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เยนายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ ปิลินฺทวจฺฉํ อภิวา

เทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อายสฺมนฺตํ ปิลินฺทวจฺฉํ เอตทโวจ – “กึ, ภนฺเต, เถโร การาเปตี”ติ? “ปพฺภารํ มหาราช, โสธาเปมิ เลณํ กตฺตุกาโม”ติฯ “อตฺโถ, ภนฺเต, อยฺยสฺส อารามิเกนา”ติ? “น โข, มหาราช, ภควตา อารามิโก อนุญฺญาโต”ติฯ “เตน หิ, ภนฺเต, ภควนฺตํ ปฏิปุจฺฉิตฺวา มม อาโรเจยฺยาถา”ติฯ “เอวํ มหาราชา”ติ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อายสฺมตา ปิลินฺทวจฺเฉน ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต อุฏฺฐายาสนา อายสฺมนฺตํ ปิลินฺทวจฺฉํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

๖๑๙. อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ภควโต สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “ราชา, ภนฺเต , มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อารามิกํ ทาตุกาโมฯ กถํ นุ โข, ภนฺเต, มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อารามิก”นฺติฯ ทุติยมฺปิ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เยนายสฺมา ปิลินฺทิวจฺโฉ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ ปิลินฺทวจฺฉํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อายสฺมนฺตํ ปิลินฺทวจฺฉํ เอตทโวจ – “อนุญฺญาโต, ภนฺเต, ภควตา อารามิโก”ติ? “เอวํ, มหาราชา”ติฯ “เตน หิ, ภนฺเต, อยฺยสฺส อารามิกํ ทมฺมี”ติฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อายสฺมโต ปิลินฺทวจฺฉสฺส อารามิกํ ปฏิสฺสุณิตฺวา วิสฺสริตฺวา จิเรน สตึ ปฏิลภิตฺวา อญฺญตรํ สพฺพตฺถกํ มหามตฺตํ อามนฺเตสิ – “โย มยา, ภเณ, อยฺยสฺส อารามิโก ปฏิสฺสุโต, ทินฺโน โส อารามิโก”ติ? “น โข, เทว, อยฺยสฺส อารามิโก ทินฺโน”ติฯ “กีวจิรํ นุ โข, ภเณ, อิโต หิ ตํ โหตี”ติ? อถ โข โส มหามตฺโต รตฺติโย คเณตฺวา [วิคเณตฺวา (ก.)] ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ เอตทโวจ – “ปญฺจ, เทว, รตฺติสตานี”ติฯ “เตน หิ, ภเณ, อยฺยสฺส ปญฺจ อารามิกสตานิ เทหี”ติฯ “เอวํ, เทวา”ติ โข โส มหามตฺโต รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ปฏิสฺสุณิตฺวา อายสฺมโต ปิลินฺทวจฺฉสฺส ปญฺจ อารามิกสตานิ ปาทาสิ [อทาสิ (สฺยา.)], ปาฏิเยกฺโก คาโม นิวิสิฯ อารามิกคาโมเตปิ นํ อาหํสุ, ปิลินฺทคาโมเตปิ นํ อาหํสุฯ

๖๒๐. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ตสฺมึ คามเก กุลูปโก โหติฯ อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรํ อาทาย ปิลินฺทคามกํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ เตน โข ปน สมเยน ตสฺมึ คามเก อุสฺสโว โหติฯ ทารกา อลงฺกตา มาลากิตา กีฬนฺติฯ อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ปิลินฺทคามเก สปทานํ ปิณฺฑาย จรมาโน เยน อญฺญตรสฺส อารามิกสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ เตน โข ปน สมเยน ตสฺสา อารามิกินิยา ธีตา อญฺเญ ทารเก อลงฺกเต มาลากิเต ปสฺสิตฺวา โรทติ – “มาลํ เม เทถ, อลงฺการํ เม เทถา”ติฯ อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ตํ อารามิกินึ เอตทโวจ – “กิสฺสายํ ทาริกา โรทตี”ติ? “อยํ, ภนฺเต, ทาริกา อญฺเญ ทารเก อลงฺกเต มาลากิเต ปสฺสิตฺวา โรทติ – ‘มาลํ เม เทถ, อลงฺการํ เม เทถา’ติฯ กุโต อมฺหากํ ทุคฺคตานํ มาลา กุโต, อลงฺกาโร”ติ? อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ อญฺญตรํ ติณณฺฑุปกํ คเหตฺวา ตํ อารามิกินึ เอตทโวจ – “หนฺทิมํ ติณณฺฑุปกํ ตสฺสา ทาริกาย สีเส ปฏิมุญฺจา”ติฯ อถ โข สา อารามิกินี ตํ ติณณฺฑุปกํ คเหตฺวา ตสฺสา ทาริกาย สีเส ปฏิมุญฺจิฯ สา อโหสิ สุวณฺณมาลา อภิรูปา ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ นตฺถิ ตาทิสา รญฺโญปิ อนฺเตปุเร สุวณฺณมาลาฯ มนุสฺสา รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสาร

สฺส อาโรเจสุํ – “อมุกสฺส, เทว, อารามิกสฺส ฆเร สุวณฺณมาลา อภิรูปา ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ นตฺถิ ตาทิสา เทวสฺสาปิ อนฺเตปุเร สุวณฺณมาลาฯ กุโต ตสฺส ทุคฺคตสฺส! นิสฺสํสยํ โจริกาย อาภตา”ติ!! อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ตํ อารามิกกุลํ พนฺธาเปสิฯ ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรํ อาทาย ปิลินฺทคามกํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ ปิลินฺทคามเก สปทานํ ปิณฺฑาย จรมาโน เยน ตสฺส อารามิกสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปฏิวิสฺสเก ปุจฺฉิ – “กหํ อิมํ อารามิกกุลํ คต”นฺติ? “เอติสฺสา, ภนฺเต, สุวณฺณมาลาย การณา รญฺญา พนฺธาปิต”นฺติฯ

๖๒๑. อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ เยน รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เยนายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ ปิลินฺทวจฺฉํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ เอตทโวจ – “กิสฺส, มหาราช, อารามิกกุลํ พนฺธาปิต”นฺติ? “ตสฺส, ภนฺเต, อารามิกสฺส ฆเร สุวณฺณมาลา อภิรูปา ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ นตฺถิ ตาทิสา อมฺหากมฺปิ อนฺเตปุเร สุวณฺณมาลาฯ กุโต ตสฺส ทุคฺคตสฺส! นิสฺสํสยํ โจริกาย อาภตา”ติ!! อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ปาสาทํ สุวณฺณนฺติ อธิมุจฺจิฯ โส อโหสิ สพฺพโสวณฺณมโยฯ “อิทํ ปน เต, มหาราช, ตาว พหุํ สุวณฺณํ กุโต”ติ? “อญฺญาตํ, ภนฺเต, อยฺยสฺเสเวโส อิทฺธานุภาโว”ติฯ ตํ อารามิกกุลํ มุญฺจาเปสิฯ มนุสฺสา – “อยฺเยน กิร ปิลินฺทวจฺเฉน สราชิกาย ปริสาย อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อิทฺธิปาฏิหาริยํ ทสฺสิต”นฺติ, อตฺตมนา อภิปฺปสนฺนา อายสฺมโต ปิลินฺทวจฺฉสฺส ปญฺจ เภสชฺชานิ อภิหรึสุ, เสยฺยถิทํ – สปฺปิ นวนีตํ เตลํ มธุ ผาณิตํฯ ปกติยาปิ จ อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ลาภี โหติ ปญฺจนฺนํ เภสชฺชานํฯ ลทฺธํ ลทฺธํ ปริสาย วิสฺสชฺเชติฯ ปริสา จสฺส โหติ พาหุลฺลิกาฯ ลทฺธํ ลทฺธํ โกลมฺเพปิ ฆเฏปิ ปูเรตฺวา ปฏิสาเมติ, ปริสฺสาวนานิปิ ถวิกาโยปิ ปูเรตฺวา วาตปาเนสุ ลคฺเคติฯ ตานิ โอลีนวิลีนานิ ติฏฺฐนฺติฯ อุนฺทูเรหิปิ วิหารา โอกิณฺณวิกิณฺณา โหนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “อนฺโตโกฏฺฐาคาริกา อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา, เสยฺยถาปิ ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร”ติ ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขู เอวรูปาย พาหุลฺลาย เจเตสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู เต อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู เอวรูปาย พาหุลฺลาย เจเตนฺตี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา เอวรูปาย พาหุลฺลาย เจเตสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๖๒๒. “ยานิ โข ปน ตานิ คิลานานํ ภิกฺขูนํ ปฏิสายนียานิ เภสชฺชานิ, เสยฺยถิทํ – สปฺปิ นวนีตํ เตลํ มธุ ผาณิตํ, ตานิ ปฏิคฺคเหตฺวา สตฺตาหปรมํ สนฺนิธิการกํ ปริภุญฺชิตพฺพานิฯ ตํ อติกฺกามยโต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๖๒๓. ยานิ โข ปน ตานิ คิลานานํ ภิกฺขูนํ ปฏิสายนียานิ เภสฺสชฺชานีติ สปฺปิ นาม โคสปฺปิ วา อชิกาสปฺปิ วา มหึสสปฺปิ [มหิสสปฺปิ (สี. สฺยา.)] วา เยสํ มํสํ กปฺปติ เตสํ สปฺปิฯ **นวนีตํ** นาม เตสํ เยว นวนีตํ

ฯ **เตลํ** นาม ติลเตลํ สาสปเตลํ มธุกเตลํ เอรณฺฑเตลํ วสาเตลํฯ **มธุ** นาม มกฺขิกามธุฯ **ผาณิตํ** นาม อุจฺฉุมฺหา นิพฺพตฺตํฯ

ตานิ ปฏิคฺคเหตฺวา สตฺตาหปรมํ สนฺนิธิการกํ ปริภุญฺชิตพฺพานีติ สตฺตาหปรมตา ปริภุญฺชิตพฺพานิฯ

ตํ อติกฺกามยโต นิสฺสคฺคิยํ โหตีติ อฏฺฐเม อรุณุคฺคมเน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… อิทํ เม, ภนฺเต, เภสชฺชํ สตฺตาหาติกฺกนฺตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๖๒๔. สตฺตาหาติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ สตฺตาหาติกฺกนฺเต เวมติโก, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ สตฺตาหาติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อนธิฏฺฐิเต อธิฏฺฐิตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อวิสฺสชฺชิเต วิสฺสชฺชิตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อนฏฺเฐ นฏฺฐสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อวินฏฺเฐ วินฏฺฐสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อทฑฺเฒ ทฑฺฒสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อวิลุตฺเต วิลุตฺตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

นิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา น กายิเกน ปริโภเคน ปริภุญฺชิตพฺพํ, น อชฺโฌหริตพฺพํ, ปทีเป วา กาฬวณฺเณ วา อุปเนตพฺพํ, อญฺเญน ภิกฺขุนา กายิเกน ปริโภเคน ปริภุญฺชิตพฺพํ, น อชฺโฌหริตพฺพํฯ

สตฺตาหานติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สตฺตาหานติกฺกนฺเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สตฺตาหานติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๖๒๕. อนาปตฺติ อนฺโตสตฺตาหํ อธิฏฺเฐติ, วิสฺสชฺเชติ, นสฺสติ, วินสฺสติ, ฑยฺหติ, อจฺฉินฺทิตฺวา คณฺหนฺติ, วิสฺสาสํ คณฺหนฺติ, อนุปสมฺปนฺนสฺส จตฺเตน วนฺเตน มุตฺเตน อนเปกฺโข ทตฺวา ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

เภสชฺชสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. วสฺสิกสาฏิกสิกฺขาปทํ

๖๒๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภควตา ภิกฺขูนํ วสฺสิกสาฏิกา อนุญฺญาตา โหติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – “ภควตา วสฺสิกสาฏิกา อนุญฺญาตา”ติ, ปฏิกจฺเจว [ปฏิกจฺเจว (สี.)] วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสนฺติ, ปฏิกจฺเจว กตฺวา นิวาเสนฺติ, ชิณฺณาย วสฺสิกสาฏิกาย นคฺคา กายํ โอวสฺสาเปนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปฏิกจฺเจว วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสิสฺสนฺติ, ปฏิกจฺเจว กตฺวา นิวาเสสฺสนฺติ, ชิณฺณาย วสฺสิกสาฏิกาย นคฺคา กายํ โอวสฺสาเปสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ปฏิกจฺเจว วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสถ? ปฏิกจฺเจว กตฺ

วา นิวาเสถ? ชิณฺณาย วสฺสิกสาฏิกาย นคฺคา กายํ โอวสฺสาเปถา’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห โมฆปุริสา, ปฏิกจฺเจว วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสิสฺสถ, ปฏิกจฺเจว กตฺวา นิวาเสสฺสถ, ชิณฺณาย วสฺสิกสาฏิกาย นคฺคา กายํ โอวสฺสาเปสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๖๒๗. ‘‘มาโส เสโส คิมฺหาน’นฺติ ภิกฺขุนา วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสิตพฺพํ ; ‘อทฺธมาโส เสโส คิมฺหาน’นฺติ กตฺวา นิวาเสตพฺพํ ฯ ‘โอเรน เจ มาโส เสโส คิมฺหาน’นฺติ วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยเสยฺย, ‘โอเรนทฺธมาโส เสโส คิมฺหาน’นฺติ กตฺวา นิวาเสยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

๖๒๘. ‘มาโส เสโส คิมฺหาน’นฺติ ภิกฺขุนา วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสิตพฺพนฺติฯ เย มนุสฺสา ปุพฺเพปิ วสฺสิกสาฏิกจีวรํ เทนฺติ เต อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺสุ วจนียา – ‘‘กาโล วสฺสิกสาฏิกาย, สมโย วสฺสิกสาฏิกาย, อญฺเญปิ มนุสฺสา วสฺสิกสาฏิกจีวรํ เทนฺตี’’ติฯ น วตฺตพฺพา – ‘‘เทถ เม วสฺสิกสาฏิกจีวรํ, อาหรถ เม วสฺสิกสาฏิกจีวรํ, ปริวตฺเตถ เม วสฺสิกสาฏิกจีวรํ, เจตาเปถ เม วสฺสิกสาฏิกจีวร’’นฺติฯ

‘อทฺธมาโส เสโส คิมฺหาน’นฺติ กตฺวา นิวาเสตพฺพนฺติฯ อทฺธมาเส เสเส คิมฺหาเน กตฺวา นิวาเสตพฺพํฯ

‘โอเรน เจ มาโส เสโส คิมฺหาน’นฺติ อติเรกมาเส เสส คิมฺหาเน วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

‘โอเรนทฺธมาโส เสโส คิมฺหาน’นฺติ อติเรกทฺธมาเส เสเส คิมฺหาเน กตฺวา นิวาเสติ, นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. อิทํ เม, ภนฺเต , วสฺสิกสาฏิกจีวรํ อติเรกมาเส เสเส คิมฺหาเน ปริยิฏฺฐํ อติเรกทฺธมาเส เสเส คิมฺหาเน กตฺวา ปริทหิตํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติฯ…เป…. ททเยฺยาติ…เป…. ททเยฺยุนฺติ…เป…. อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๖๒๙. อติเรกมาเส เสเส คิมฺหาเน อติเรกสญฺญี วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อติเรกมาเส เสเส คิมฺหาเน เวมติโก วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อติเรกมาเส เสเส คิมฺหาเน อูนกสญฺญี วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อติเรกทฺธมาเส เสเส คิมฺหาเน อติเรกสญฺญี กตฺวา นิวาเสติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อติเรกทฺธมาเส เสเส คิมฺหาเน เวมติโก กตฺวา นิวาเสติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ ฯ อติเรกทฺธมาเส เสเส คิมฺหาเน อูนกสญฺญี กตฺวา นิวาเสติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

สติยา วสฺสิกสาฏิกาย นคฺโค กายํ โอวสฺสาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกมาเส เสเส คิมฺหาเน อติเรกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกมาเส เสเส คิมฺหาเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกมาเส เสเส คิมฺหาเน อูนกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

อูนกทฺธมาเส เสเส คิมฺหาเน อติเรกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกทฺธมาเส เสเส คิมฺหาเน เวมติโก , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกทฺธมาเส เสเส คิมฺหาเน อูนกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๖๓๐. อนาปตฺติ ‘มาโส เสโส คิมฺหาน’นฺติ วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสติ , ‘อทฺธมาโส เสโส คิมฺหาน’นฺติ กตฺวา นิวาเสติ, ‘อูนกมาโส เสโส คิมฺหาน’นฺติ วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสติ, ‘อูนกทฺธมาโส เสโส คิมฺหาน’นฺติ กตฺวา นิวาเสติ, ปริยิฏฺฐาย วสฺสิกสาฏิกาย วสฺสํ อุกฺกฑฺฒิยฺยติ, นิวตฺถาย วสฺสิกสาฏิกาย วสฺสํ อุกฺกฑฺฒิยฺยติ, โธวิตฺวา นิกฺขิปิตพฺพํ; สมเย นิวาเสตพฺพํ, อจฺฉินฺนจีวรสฺส, นฏฺฐจีวรสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วสฺสิกสาฏิกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. จีวรอจฺฉินฺทนสิกฺขาปทํ

๖๓๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภาตุโน สทฺธิวิหาริกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “เอหาวุโส, ชนปทจาริกํ ปกฺกมิสฺสามา”ติฯ “นาหํ, ภนฺเต, คมิสฺสามิ; ทุพฺพลจีวโรมฺหี”ติฯ “เอหาวุโส, อหํ เต จีวรํ ทสฺสามี”ติ ตสฺส จีวรํ อทาสิฯ อสฺโสสิ โข โส ภิกฺขุ – “ภควา กิร ชนปทจาริกํ ปกฺกมิสฺสตี”ติฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – “น ทานาหํ อายสฺมตา อุปนนฺเทน สกฺยปุตฺเตน สทฺธึ ชนปทจาริกํ ปกฺกมิสฺสามิ, ภควตา สทฺธึ ชนปทจาริกํ ปกฺกมิสฺสามี”ติฯ อถ โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “เอหิ ทานิ, อาวุโส, ชนปทจาริกํ ปกฺกมิสฺสามา”ติฯ “นาหํ, ภนฺเต, ตยา สทฺธึ ชนปทจาริกํ ปกฺกมิสฺสามิ, ภควตา สทฺธึ ชนปทจาริกํ ปกฺกมิสฺสามี”ติฯ “ยมฺปิ ตฺยาหํ, อาวุโส, จีวรํ อทาสึ, มยา สทฺธึ ชนปทจาริกํ ปกฺกมิสฺสตี”ติ, กุปิโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺทิฯ

อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ ทตฺวา กุปิโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺทิสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ ทตฺวา กุปิโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺที”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส , ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ ทตฺวา กุปิโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺทิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๖๓๒. **“โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ ทตฺวา กุปิโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺเทยฺย วา อจฺฉินฺทาเปยฺย วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๖๓๓. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อญฺญสฺส ภิกฺขุสฺสฯ

สามนฺติ สยํ ทตฺวาฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ, วิกปฺปนุปคํ ปจฺฉิมํฯ

กุปิโต อนตฺตมโนติ อนภิรทฺโธ อาหตจิตฺโต ขิลชาโตฯ

อจฺฉินฺเทยฺยาติ สยํ อจฺฉินฺทติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ [นิสฺสคฺคิยํ โหติ (สฺยา.)]ฯ

อจฺฉินฺทาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สกึ อาณตฺโต พหุกมฺปิ อจฺฉินฺทติ, นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… อิทํ เม, ภนฺเต, จีวรํ ภิกฺขุสฺส สามํ ทตฺวา อจฺฉินฺนํ นิสฺสคฺคิยํ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป.… ทเทยฺยาติ …เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๖๓๔. อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี จีวรํ ทตฺวา กุปิโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติโก จีวรํ ทตฺวา กุปิโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี จีวรํ ทตฺวา กุปิโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญํ ปริกฺขารํ ทตฺวา กุปิโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนสฺส จีวรํ วา อญฺญํ วา ปริกฺขารํ ทตฺวา กุปิโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๖๓๕. อนาปตฺติ – โส วา เทติ, ตสฺส วา วิสฺสสนฺโต คณฺหาติ, อุมฺมตฺตกสฺส อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จีวรอจฺฉินฺทนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. สุตฺตวิญฺญตฺติสิกฺขาปทํ

๖๓๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู จีวรการสมเย พหุํ สุตฺตํ วิญฺญาเปสุํฯ กเตปิ จีวเร พหุํ สุตฺตํ อวสิฏฺฐํ โหติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “หนฺท มยํ, อาวุโส, อญฺญมฺปิ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวายेหิ จีวรํ วายาเปมา”ติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อญฺญมฺปิ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปสุํฯ วีเตปิ จีวเร พหุํ สุตฺตํ อวสิฏฺฐํ โหติฯ ทุติยมฺปิ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อญฺญมฺปิ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปสุํฯ วีเตปิ จีวเร พหุํ สุตฺตํ อวสิฏฺฐํ โหติฯ ตติยมฺปิ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อญฺญมฺปิ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปสุํฯ

มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา สามํ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปสฺสนฺตี”ติ!

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สามํ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว , สามํ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปถา”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, สามํ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๖๓๗. **“โย ปน ภิกฺขุ สามํ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๖๓๘. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สามนฺติ สยํ วิญฺญาเปตฺวาฯ

สุตฺตํ นาม ฉ สุตฺตานิ – โขมํ กปฺปาสิกํ โกเสยฺยํ กมฺพลํ สาณํ ภงฺคํฯ

ตนฺตวาเยหีติ เปสการเกหิ วายาเปติ, ปโยเค ปโยเค ทุกฺกฏํ [วายาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ (สฺยา.)]ฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. อิทํ เม, ภนฺเต, จีวรํ สามํ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ วายาปิตํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป…. ทเทยฺยาติ…เป…. ทเทยฺยุนฺติ…เป…. อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๖๓๙. วายาปิเต วายาปิตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ วายาปิเต เวมติโก, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ วายาปิเต อวายาปิตสญฺญี, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อวายาปิเต วายาปิตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อวายาปิเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อวายาปิเต อวายาปิตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๖๔๐. อนาปตฺติ – จีวรํ สิพฺเพตุํ, อาโยเค, กายพนฺธเน, อํสพนฺธเก [อํสวฏฺฏเก (สี.)], ปตฺตตฺถวิกาย, ปริสฺสาวเน, ญาตกานํ, ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สุตฺตวิญฺญตฺติสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. มหาเปสการสิกฺขาปทํ

๖๔๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส ปวาสํ คจฺฉนฺโต ปชาปตึ เอตทโวจ – “สุตฺตํ ธารยิตฺวา อมุกสฺส ตนฺตวายสฺส เทหิ, จีวรํ วายาเปตฺวา นิกฺขิป, อาคโต อยฺยํ อุปนนฺทํ จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามี”ติฯ อสฺโสสิ โข อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ ตสฺส ปุริสสฺส อิมํ วาจํ ภาสมานสฺสฯ อถ โข โส ภิกฺขุ เยนายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – “มหาปุญฺโญสิ ตฺวํ, อาวุโส อุปนนฺท, อมุกสฺมึ โอกาเส อญฺญตโร ปุริโส ปวาสํ คจฺฉนฺโต ปชาปตึ เอตทโวจ – ‘สุตฺตํ ธารยิตฺวา อมุกสฺส ตนฺตวายสฺส เทหิ, จีวรํ วายาเปตฺวา นิกฺขิป, อาคโต อยฺยํ อุปนนฺทํ จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามี’”ติฯ “อตฺถาวุโส, มํ โส อุปฏฺฐาโก”ติฯ โสปิ โข ตนฺตวาโย อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส อุปฏฺฐาโก โหติฯ อถ โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เยน โส ตนฺตวาโย เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ตนฺตวายํ เอตทโวจ – “อิทํ โข, อาวุโส, จีวรํ มํ อุทฺทิสฺส วิยฺยติ; อายตญฺจ กโรหิ วิตฺถตญฺจฯ อปฺปิตญฺจ สุวีตญฺจ สุปฺปวายิตญฺจ สุวิเลขิตญฺจ สุวิตจฺฉิตญฺจ กโรหี”ติฯ “เอเต โข เม, ภนฺเต, สุตฺตํ ธารยิตฺวา อทํสุ; อิมินา สุตฺเตน จีวรํ วินาหี”ติฯ “น, ภนฺเต, สกฺกา อายตํ วา วิตฺถตํ วา อปฺปิตํ วา กาตุํฯ สกฺกา จ โข, ภนฺเต, สุวีตญฺจ สุปฺปวายิตญฺจ สุวิเลขิตญฺจ สุวิตจฺฉิตญฺจ กาตุ”นฺติฯ “อิงฺฆ ตฺวํ, อาวุโส, อายตญฺจ กโรหิ วิตฺถตญฺจ อปฺปิตญฺจฯ น เตน สุตฺเตน ปฏิพทฺธํ ภวิสฺสตี”ติฯ

อถ โข โส ตนฺตวาโย ยถาภตํ สุตฺตํ ตนฺเต อุปเนตฺวา เยน สา อิตฺถี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อิตฺถึ เอตทโวจ – “สุตฺเตน, อยฺเย, อตฺโถ”ติฯ “นนุ ตฺวํ อยฺโย [อยฺย (สฺยา.)] มยา วุตฺโต – ‘อิมินา สุตฺเตน จีวรํ วินาหี’”ติฯ “สจฺจาหํ, อยฺเย, ตยา วุตฺโต – ‘อิมินา สุตฺเตน จีวรํ วินาหี’ติฯ อปิจ, มํ อยฺโย อุปนนฺโท เอวมาห – ‘อิงฺฆ ตฺวํ, อาวุโส, อายตญฺจ กโรหิ วิตฺถตญฺจ อปฺปิตญฺจ, น เตน สุตฺเตน ปฏิพทฺธํ ภวิสฺสตี’”ติฯ อถ โข สา อิตฺถี ยตฺตกํเยว สุตฺตํ ปฐมํ อทาสิ ตตฺตกํ ปจฺฉา อทาสิฯ อสฺโสสิ โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต – “โส กิร ปุริโส ปวาสโต อาคโต”ติฯ อถ โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เยน ตสฺส ปุริสสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข โส ปุริโส เยนายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส ปุริโส ปชาปตึ เอตทโวจ – “วีตํ ตํ จีวร”นฺติ? “อามายฺย, วีตํ ตํ จีวร”นฺติฯ “อาหร, อยฺยํ อุปนนฺทํ จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามี”ติฯ อถ โข สา อิตฺถี ตํ จีวรํ นีหริตฺวา สามิกสฺส ทตฺวา เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข โส ปุริโส อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส จีวรํ ทตฺวา อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “มหิจฺฉา อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา อสนฺตุฏฺฐาฯ นยิเม สุกรา จีวเรน อจฺฉาเทตุํฯ กถญฺหิ นาม อยฺโย อุปนนฺโท มยา ปุพฺเพ อปฺปวาริโต ตนฺตวาเย [คหปติกสฺส ตนฺตวาเย (ก.)] อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชิสฺสตี”ติฯ

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส ปุริสสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา… เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปุพฺเพ อปฺปวาริโต คหปติกสฺส ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชิสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, ปุพฺเพ อปฺปวาริโต คหปติกสฺส ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ “ญาตโก เต, อุปนนฺท, อญฺญาตโก”ติ? “อญฺญาตโก, ภควา”ติฯ “อญฺญาตโก, โมฆปุริส, อญฺญาตกสฺส น ชานาติ ปติรูปํ วา อปฺปติรูปํ วา สนฺตํ วา อสนฺตํ วาฯ ตตฺถ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตกสฺส คหปติกสฺส ตนฺตวา

เย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๖๔๒. “ภิกฺขุํ ปเนว อุทฺทิสฺส อญฺญาตโก คหปติ วา คหปตานี วา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปยฺย, ตตฺร เจ โส ภิกฺขุ ปุพฺเพ อปฺปวาริโต ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺเชยฺย – ‘อิทํ โข, อาวุโส, จีวรํ มํ อุทฺทิสฺส วิยฺยติฯ อายตญฺจ กโรถ วิตฺถตญฺจฯ อปฺปิตญฺจ สุวีตญฺจ สุปฺปวายิตญฺจ สุวิเลขิตญฺจ สุวิตจฺฉิตญฺจ กโรถฯ อปฺเปว นาม มยมฺปิ อายสฺมนฺตานํ กิญฺจิมตฺตํ อนุปทชฺเชยฺยามา’ติฯ เอวญฺจ โส ภิกฺขุ วตฺวา กิญฺจิมตฺตํ อนุปทชฺเชยฺย อนฺตมโส ปิณฺฑปาตมตฺตมฺปิ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๖๔๓. **ภิกฺขุํ ปเนว อุทฺทิสฺสา**ติ ภิกฺขุสฺสตฺถาย ภิกฺขุํ อารมฺมณํ กริตฺวา ภิกฺขุํ อจฺฉาเทตุกาโมฯ

อญฺญาตโก นาม มาติโต วา ปิติโต วา ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อสมฺพทฺโธฯ

คหปติ นาม โย โกจิ อคารํ อชฺฌาวสติฯ

คหปตานี นาม ยา กาจิ อคารํ อชฺฌาวสติฯ

ตนฺตวาเยหีติ เปสกาเรหิฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ วิกปฺปนุปคํ ปจฺฉิมํฯ

วายาเปยฺยาติ วินาเปติฯ

ตตฺร เจ โส ภิกฺขูติ ยํ ภิกฺขุํ อุทฺทิสฺส จีวรํ วิยฺยติ โส ภิกฺขุฯ

ปุพฺเพ อปฺปวาริโตติ ปุพฺเพ อวุตฺโต โหติ – “กีทิเสน เต, ภนฺเต, จีวเรน อตฺโถ, กีทิสํ เต จีวรํ วายาเปมี” ติ?

ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวาติ ฆรํ คนฺตฺวา ยตฺถ กตฺถจิ อุปสงฺกมิตฺวาฯ

จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺเชยฺยาติ – “อิทํ โข, อาวุโส, จีวรํ มํ อุทฺทิสฺส วิยฺยติ, อายตญฺจ กโรถ วิตฺถตญฺจฯ อปฺปิตญฺจ สุวีตญฺจ สุปฺปวายิตญฺจ สุวิเลขิตญฺจ สุวิตจฺฉิตญฺจ กโรถฯ อปฺเปว นาม มยมฺปิ อายสฺมนฺตานํ กิญฺจิมตฺตํ อนุปทชฺเชยฺยามา”ติฯ

เอวญฺจ โส ภิกฺขุ วตฺวา กิญฺจิมตฺตํ อนุปทชฺเชยฺย อนฺตมโส ปิณฺฑปาตมตฺตมฺปีติฯ **ปิณฺฑปาโต** นาม ยาคุปิ ภตฺตมฺปิ ขาทนียมฺปิ จุณฺณปิณฺโฑปิ ทนฺตกฏฺฐมฺปิ ทสิกสุตฺตมฺปิ, อนฺตมโส ธมฺมมฺปิ ภณติฯ

ตสฺส วจเนน อายตํ วา วิตฺถตํ วา อปฺปิตํ วา กโรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… อิทํ เม, ภนฺเต, จีวรํ ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตกสฺส คหปติกสฺส ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปนฺนํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๖๔๔. อญฺญาตเก อญฺญาตกสญฺญี ปุพฺเพ อปฺปวาริโต คหปติกสฺส ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาตเก เวมติโก ปุพฺเพ อปฺปวาริโต คหปติกสฺส ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญาตเก ญาตกสญฺญี ปุพฺเพ อปฺปวาริโต คหปติกสฺส ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ญาตเก อญฺญาตกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาตเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาตเก ญาตกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๖๔๕. อนาปตฺติ – ญาตกานํ, ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, มหคฺฆํ วายาเปตุกามสฺส อปฺปคฺฆํ วายาเปติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

มหาเปสการสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. อจฺเจกจีวรสิกฺขาปทํ

๖๔๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร มหามตฺโต ปวาสํ คจฺฉนฺโต ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – "อาคจฺฉนฺตุ ภทนฺตา วสฺสาวาสิกํ ทสฺสามี"ติฯ ภิกฺขู – 'วสฺสํวุฏฺฐานํ ภควตา วสฺสาวาสิกํ อนุญฺญาต'นฺติ, กุกฺกุจฺจายนฺตา นาคมํสุฯ อถ โข โส มหามตฺโต อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – "กถญฺหิ นาม ภทนฺตา มยา ทูเต ปหิเต นาคจฺฉิสฺสนฺติ! อหญฺหิ เสนาย คจฺฉามิฯ ทุชฺชานํ ชีวิตํ ทุชฺชานํ มรณ"นฺติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส มหามตฺตสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อจฺเจกจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา นิกฺขิปิตุ"นฺติฯ

๖๔๗. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู – "ภควตา อนุญฺญาตํ อจฺเจกจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา นิกฺขิปิตุ"นฺติ , อจฺเจกจีวรานิ ปฏิคฺคเหตฺวา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมนฺติฯ ตานิ จีวรานิ จีวรวํเส ภณฺฑิกาพทฺธานิ ติฏฺฐนฺติฯ อทฺทส โข อายสฺมา อานนฺโท เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺโต ตานิ จีวรานิ จีวรวํเส ภณฺฑิกาพทฺธานิฯ ติฏฺฐนฺเต ทิสฺวา ภิกฺขู เอตทโวจ – "กสฺสิมานิ, อาวุโส, จีวรานิ จีวรวํเส ภณฺฑิกาพทฺธานิ ติฏฺฐนฺตี"ติ? "อมฺหากํ, อาวุโส, อจฺเจกจีวรานี"ติฯ "กีวจิรํ ปนาวุโส, อิมานิ จีวรานิ นิกฺขิตฺตานี"ติ? อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต อานนฺทสฺส ยถานิกฺขิตฺตํ อาโรเจสุํฯ อายสฺมา อานนฺโท อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – "กถญฺหิ นาม ภิกฺขู อจฺเจกจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมสฺสนฺตี"ติ! อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เต ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิ…เป.… – "สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อจฺเจกจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมนฺตี"ติ?

“สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา อจฺเจกจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๖๔๘. **“ทสาหานาคตํ กตฺติกเตมาสิกปุณฺณมํ ภิกฺขุโน ปเนว อจฺเจกจีวรํ อุปฺปชฺเชยฺย, อจฺเจกํ มญฺญมาเนน ภิกฺขุนา ปฏิคฺคเหตพฺพํ, ปฏิคฺคเหตฺวา ยาว จีวรกาลสมยํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ตโต เจ อุตฺตริ นิกฺขิเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๖๔๙. **ทสาหานาคต**นฺติ ทสาหานาคตาย ปวารณายฯ

กตฺติกเตมาสิกปุณฺณมนฺติ ปวารณา กตฺติกา วุจฺจติฯ

อจฺเจกจีวรํ นาม เสนาย วา คนฺตุกาโม โหติ, ปวาสํ วา คนฺตุกาโม โหติ, คิลาโน วา โหติ, คพฺภินี วา โหติ, อสฺสทฺธสฺส วา สทฺธา อุปฺปนฺนา โหติ, อปฺปสนฺนสฺส วา ปสาโท อุปฺปนฺโน โหติ, โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อาคจฺฉนฺตุ ภทนฺตา วสฺสาวาสิกํ ทสฺสามี”ติ, เอตํ อจฺเจกจีวรํ นามฯ

อจฺเจกํ มญฺญมาเนน ภิกฺขุนา ปฏิคฺคเหตพฺพํ ปฏิคฺคเหตฺวา ยาว จีวรกาลสมยํ นิกฺขิปิตพฺพนฺติ สญฺญาณํ กตฺวา นิกฺขิปิตพฺพํ – “อิทํ อจฺเจกจีวร”นฺติฯ

จีวรกาลสมโย นาม อนตฺถเต กถิเน วสฺสานสฺส ปจฺฉิโม มาโส, อตฺถเต กถิเน ปญฺจมาสาฯ

ตโต เจ อุตฺตริ นิกฺขิเปยฺยาติ อนตฺถเต กถิเน วสฺสานสฺส ปจฺฉิมํ ทิวสํ อติกฺกาเมติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ [นิสฺสคฺคิยํ โหติ (สฺยา.)]ฯ อตฺถเต กถิเน กถินุทฺธารทิวสํ อติกฺกาเมติ, นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. อิทํ เม, ภนฺเต, อจฺเจกจีวรํ จีวรกาลสมยํ อติกฺกามิตํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป…. ทเทยฺยาติ…เป…. ทเทยฺยุนฺติ…เป…. อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๖๕๐. อจฺเจกจีวเร อจฺเจกจีวรสญฺญี จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อจฺเจกจีวเร เวมติโก จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อจฺเจกจีวเร อนจฺเจกจีวรสญฺญี จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อนธิฏฺฐิเต อธิฏฺฐิตสญฺญี …เป…. อวิกปฺปิเต วิกปฺปิตสญฺญี… อวิสฺสชฺชิเต วิสฺสชฺชิตสญฺญี… อนฏฺเฐ นฏฺฐสญฺญี… อวินฏฺเฐ วินฏฺฐสญฺญี… อทฑฺเฒ ทฑฺฒสญฺญี… อวิลุตฺเต วิลุตฺตสญฺญี จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

นิสฺสคฺคิยํ จีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนจฺเจกจีวเร อจฺเจกจีวรสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนจฺเจกจีวเร เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนจฺเจกจีวเร อนจฺเจกจีวรสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๖๕๑. อนาปตฺติ – อนฺโตสมเย อธิฏฺเฐติ, วิกปฺเปติ, วิสฺสชฺเชติ, นสฺสติ, วินสฺสติ, ฑยฺหติ, อจฺฉินฺทิตฺวา คณฺหนฺติ, วิสฺสาสํ คณฺหนฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อจฺเจกจีวรสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. สาสงฺกสิกฺขาปทํ

๖๕๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู วุตฺถวสฺสา อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ วิหรนฺติฯ กตฺติกโจรกา ภิกฺขู – “ลทฺธลาภา”ติ ปริปาเตนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ วิหรนฺเตน ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ อนฺตรฆเร นิกฺขิปิตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู – “ภควตา อนุญฺญาตํ อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ วิหรนฺเตน ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ อนฺตรฆเร นิกฺขิปิตุ”นฺติ ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ อนฺตรฆเร นิกฺขิปิตฺวา อติเรกฉารตฺตํ วิปฺปวสนฺติฯ ตานิ จีวรานิ นสฺสนฺติปิ วินสฺสนฺติปิ ฑยฺหนฺติปิ อุนฺทูเรหิปิ ขชฺชนฺติฯ ภิกฺขู ทุจฺโจฬา โหนฺติ ลูขจีวราฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “กิสฺส ตุมฺเห, อาวุโส, ทุจฺโจฬา ลูขจีวรา”ติ? อถ โข เต ภิกฺขู ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขู ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ อนฺตรฆเร นิกฺขิปิตฺวา อติเรกฉารตฺตํ วิปฺปวสิสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู เต อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว , ภิกฺขู ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ อนฺตรฆเร นิกฺขิปิตฺวา อติเรกฉารตฺตํ วิปฺปวสนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ อนฺตรฆเร นิกฺขิปิตฺวา อติเรกฉารตฺตํ วิปฺปวสิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๖๕๓. “**อุปวสฺสํ โข ปน กตฺติกปุณฺณมํ ยานิ โข ปน ตานิ อารญฺญกานิ เสนาสนานิ สาสงฺกสมฺมตานิ สปฺปฏิภยานิ ตถารูเปสุ ภิกฺขุ เสนาสเนสุ วิหรนฺโต อากงฺขมาโน ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ อนฺตรฆเร นิกฺขิเปยฺย, สิยา จ ตสฺส ภิกฺขุโน โกจิเทว ปจฺจโย เตน จีวเรน วิปฺปวาสายฯ ฉารตฺตปรมํ เตน ภิกฺขุนา เตน จีวเรน วิปฺปวสิตพฺพํฯ ตโต เจ อุตฺตริ วิปฺปวเสยฺย, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๖๕๔. **อุปวสฺสํ โข ปนา**ติ วุฏฺฐวสฺสานํฯ

กตฺติกปุณฺณมนฺติ กตฺติกจาตุมาสินี วุจฺจติฯ

[ปาจิ. ๕๗๓] **ยานิ โข ปน ตานิ อารญฺญกานิ เสนาสนานี**ติ **อารญฺญกํ** นาม เสนาสนํ ปญฺจธนุสติกํ ปจฺฉิมํฯ

[ปาจิ. ๕๗๓] **สาสงฺกํ** นาม อาราเม อารามูปจาเร โจรานํ นิวิฏฺโฐกาโส ทิสฺสติ, ภุตฺโตกาโส ทิสฺสติ, ฐิโตกาโส ทิสฺสติ, นิสินฺโนกาโส ทิสฺสติ, นิปนฺโนกาโส ทิสฺสติฯ

[ปาจิ. ๕๗๓] **สปฺปฏิภยํ** นาม อาราเม อารามูปจาเร โจเรหิ มนุสฺสา หตา ทิสฺสนฺติ, วิลุตฺตา ทิสฺสนฺติ, อาโกฏิตา ทิสฺสนฺติ ฯ

[ปาจิ. ๕๗๓] **ตถารูเปสุ ภิกฺขุ เสนาสเนสุ วิหรนฺโต**ติ เอวรูเปสุ ภิกฺขุ เสนาสเนสุ วิหรนฺโตฯ

อากงฺขมาโนติ อิจฺฉมาโนฯ

ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรนฺติ สงฺฆาฏึ วา อุตฺตราสงฺคํ วา อนฺตรวาสกํ วาฯ

อนฺตรฆเร นิกฺขิเปยฺยาติ สมนฺตา โคจรคาเม นิกฺขิเปยฺยฯ

สิยา จ ตสฺส ภิกฺขุโน โกจิเทว ปจฺจโย เตน จีวเรน วิปฺปวาสายาติ สิยา ปจฺจโย สิยา กรณียํฯ

ฉารตฺตปรมํ เตน ภิกฺขุนา เตน จีวเรน วิปฺปวสิตพฺพนฺติ ฉารตฺตปรมตา วิปฺปวสิตพฺพํฯ

อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยาติ ฐเปตฺวา ภิกฺขุสมฺมุตึฯ

ตโต เจ อุตฺตริ วิปฺปวเสยฺยาติ สตฺตเม อรุณุคฺคมเน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํฯ “อิทํ เม, ภนฺเต, จีวรํ อติเรกฉารตฺตํ วิปฺปวุฏฺฐํ, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี”ติ…เป…. ทเทยฺยาติ…เป…. ทเทยฺยุนฺติ…เป…. อายสฺมโต ทมฺมีติฯ

๖๕๕. อติเรกฉารตฺเต อติเรกสญฺญี วิปฺปวสติ, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อติเรกฉารตฺเต เวมติโก วิปฺปวสติ, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อติเรกฉารตฺเต อูนกสญฺญี วิปฺปวสติ, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อปฺปจฺจุทฺธเฏ ปจฺจุทฺธฏสญฺญี…เป…. อวิสฺสชฺชิเต วิสฺสชฺชิตสญฺญี… อนฏฺเฐ นฏฺฐสญฺญี… อวินฏฺเฐ วินฏฺฐสญฺญี… อทฑฺเฒ ทฑฺฒสญฺญี … อวิลุตฺเต วิลุตฺตสญฺญี วิปฺปวสติ, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

นิสฺสคฺคิยํ จีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกฉารตฺเต อติเรกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกฉารตฺเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกฉารตฺเต อูนกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๖๕๖. อนาปตฺติ – ฉารตฺตํ วิปฺปวสติ, อูนกฉารตฺตํ วิปฺปวสติ, ฉารตฺตํ วิปฺปวสิตฺวา ปุน คามสีมํ โอกฺกมิตฺวา วสิตฺวา ปกฺกมติ, อนฺโต ฉารตฺตํ ปจฺจุทฺธรติ, วิสฺสชฺเชติ, นสฺสติ, วินสฺสติ, ฑยฺหติ, อจฺฉินฺทิตฺวา คณฺหนฺติ, วิสฺสาสํ คณฺหนฺติ, ภิกฺขุสมฺมุติยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สาสงฺกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. ปริณตสิกฺขาปทํ

๖๕๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อญฺญตรสฺส ปูคสฺส สงฺฆสฺส สจีวรภตฺตํ ปฏิยตฺตํ โหติ – “โภเชตฺวา จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามา”ติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เยน โส ปูโค เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ปูคํ เอตทโวจุํ – “เทถาวุโส, อมฺหากํ อิมานิ จีวรานี”ติฯ “น มยํ, ภนฺเต, ทสฺสามฯ อมฺหากํ สงฺฆสฺส อนุวสฺสํ สจีวรภิกฺขา ปญฺญตฺตา”ติฯ “พหู, อาวุโส, สงฺฆสฺส ทายกา, พหู สงฺฆสฺส ภตฺตา [ภทฺทา (ก.)]ฯ มยํ ตุมฺเห นิสฺสาย ตุมฺเห สมฺปสฺสนฺตา อิธ วิหรามฯ ตุมฺเห เจ อมฺหากํ น ทสฺสถ, อถ โก จรหิ อมฺหากํ ทสฺสติ? เทถาวุโส, อมฺหากํ อิมานิ จีวรานี”ติฯ อถ โข โส ปูโค ฉพฺพคฺคิเยหิ ภิกฺขูหิ นิปฺปีฬิยมาโน ยถาปฏิยตฺตํ จีวรํ ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ทตฺวา สงฺฆํ ภตฺเตน ปริวิสิฯ เย เต ภิกฺขู ชานนฺติ สงฺฆสฺส สจีวรภตฺตํ ปฏิยตฺตํ, น จ ชานนฺติ ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ทินฺนนฺติ, เต เอวมาหํสุ – “โอโณเชถาวุโส, สงฺฆสฺส จีวร”นฺติฯ “นตฺถิ, ภนฺเตฯ ยถาปฏิยตฺตํ จีวรํ อยฺยา ฉพฺพคฺคิยา อตฺตโน ปริณาเมสุ”นฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ อตฺตโน ปริณาเมสฺสนฺตี”ติ ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ อตฺตโน ปริณาเมถา”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ อตฺตโน ปริณาเมสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๖๕๘. **“โย ปน ภิกฺขุ ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ อตฺตโน ปริณาเมยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๖๕๙. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

[ปาจิ. ๔๙๑] **ชานาติ** นาม สามํ วา ชานาติ อญฺเญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ โส วา อาโรเจติฯ

[ปาจิ. ๔๙๑] **สงฺฆิกํ** นาม สงฺฆสฺส ทินฺนํ โหติ ปริจฺจตฺตํฯ

[ปาจิ. ๔๙๑] **ลาโภ** นาม จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาราฯ อนฺตมโส จุณฺณปิณฺโฑปิ, ทนฺตกฏฺฐมฺปิ, ทสิกสุตฺตมฺปิฯ

[ปาจิ. ๔๙๑] **ปริณตํ** นาม ทสฺสาม กริสฺสามาติ วาจา ภินฺนา โหติฯ

อตฺตโน ปริณาเมติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา ปุคฺคลสฺส วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… อิทํ เม, ภนฺเต, ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ อตฺตโน

ปริณามิตํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ...เป.... ทเทยฺยาติ...เป.... ทเทยฺยุนฺติ...เป.... อายสฺม โต ทมฺมีติฯ

๖๖๐. ปริณเต ปริณตสญฺญี อตฺตโน ปริณาเมติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ปริณเต เวมติโก อตฺตโน ปริณาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริณเต อปริณตสญฺญี อตฺตโน ปริณาเมติ, อนาปตฺติฯ สงฺฆสฺส ปริณตํ อญฺญสงฺฆสฺส วา เจติยสฺส วา ปริณาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เจติยสฺส ปริณตํ อญฺญเจติยสฺส วา สงฺฆสฺส วา ปุคฺคลสฺส วา ปริณาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลสฺส ปริณตํ อญฺญปุคฺคล สฺส วา สงฺฆสฺส วา เจติยสฺส วา ปริณาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปริณเต ปริณตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปริณเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปริณเต อปริณตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๖๖๑. อนาปตฺติ กตฺถ เทมาติ ปุจฺฉิยมาโน ยตฺถ ตุมฺหากํ เทยฺยธมฺโม ปริโภคํ วา ลเภยฺย ปฏิสงฺขารํ วา ลเภยฺย จิรฏฺฐิติโก วา อสฺส ยตฺถ วา ปน ตุมฺหากํ จิตฺตํ ปสีทติ ตตฺถ เทถาติ ภณติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺ สาติฯ

ปริณตสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

ปตฺตวคฺโค ตติโยฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ทฺเว จ ปตฺตานิ เภสชฺชํ, วสฺสิกา ทานปญฺจมํ;
สามํ วายาปนจฺเจโก, สาสงฺกํ สงฺฆิเกน จาติฯ

๖๖๒. อุทฺทิฏฺฐา โข, อายสฺมนฺโต, ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ธมฺมาฯ ตตฺถายสฺมนฺเต ปุจฺฉามิ – ‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’? ปริสุทฺเธตฺถา ยสฺมนฺโต, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

ปาราชิกปาฬิ นิฏฺฐิตาฯ

ฯ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ

วินยปิฏเก

ปาจิตฺติยปาฬิ

๕. ปาจิตฺติยกณฺฑํ

๑. มุสาวาทวคฺโค

๑. มุสาวาทสิกฺขาปทํ

อิเม โข ปนายสฺมนฺโต ทฺเวนวุติ ปาจิตฺติยา

ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเฯ เตน โข ปน สมเยน หตฺถโก สกฺยปุตฺโต วาทกฺขิตฺโต โหติฯ โส ติตฺถิเยหิ สทฺธึ สลฺลปนฺโต อวชานิตฺวา ปฏิชานาติ, ปฏิชานิตฺวา อวชานาติ, อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรติ, สมฺปชานมุสา ภาสติ, สงฺเกตํ กตฺวา วิสํวาเทติฯ ติตฺถิยา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม หตฺถโก สกฺยปุตฺโต อมฺเหหิ สทฺธึ สลฺลปนฺโต อวชานิตฺวา ปฏิชานิสฺสติ, ปฏิชานิตฺวา อวชานิสฺสติ, อญฺเญนญฺญํ ปฏิจริสฺสติ, สมฺปชานมุสา ภาสิสฺสติ, สงฺเกตํ กตฺวา วิสํวาเทสฺสตี”ติ!

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ ติตฺถิยานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู เยน หตฺถโก สกฺยปุตฺโต เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา หตฺถกํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจุํ – “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อาวุโส หตฺถก, ติตฺถิเยหิ สทฺธึ สลฺลปนฺโต อวชานิตฺวา ปฏิชานาสิ, ปฏิชานิตฺวา อวชานาสิ, อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรสิ, สมฺปชานมุสา ภาสสิ, สงฺเกตํ กตฺวา วิสํวาเทสี”ติ? “เอเต โข, อาวุโส, ติตฺถิยา นาม เยน เกนจิ เชตพฺพา; เนว เตสํ ชโย ทาตพฺโพ”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม หตฺถโก สกฺยปุตฺโต ติตฺถิเยหิ สทฺธึ สลฺลปนฺโต อวชานิตฺวา ปฏิชานิสฺสติ, ปฏิชานิตฺวา อวชานิสฺสติ, อญฺเญนญฺญํ ปฏิจริสฺสติ, สมฺปชานมุสา ภาสิสฺสติ, สงฺเกตํ กตฺวา วิสํวาเทสฺสตี”ติ!

อถ โข เต ภิกฺขู หตฺถกํ สกฺยปุตฺตํ อเนกปริยายเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา หตฺถกํ สกฺยปุตฺตํ ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร ตฺวํ, หตฺถก, ติตฺถิเยหิ สทฺธึ สลฺลปนฺโต อวชานิตฺวา ปฏิชานาสิ, ปฏิชานิตฺวา อวชานาสิ, อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรสิ, สมฺปชานมุสา ภาสสิ, สงฺเกตํ กตฺวา วิสํวาเทสี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ติตฺถิเยหิ สทฺธึ สลฺลปนฺโต อวชานิตฺวา ปฏิชานิสฺสสิ, ปฏิชานิตฺวา อวชานิสฺสสิ, อญฺเญนญฺญํ

ปฏิจริสฺสสิ, สมฺปชานมุสา ภาสิสฺสสิ, สงฺเกตํ กตฺวา วิสํวาเทสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสา ทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒. "สมฺปชานมุสาวาเท ปาจิตฺติย"นฺติฯ

๓. สมฺปชานมุสาวาโท นาม วิสํวาทนปุเรกฺขารสฺส วาจา, คิรา, พฺยปฺปโถ, วจีเภโท, วาจสิกา วิญฺญตฺติ, อฏฺฐ อนริยโวหารา – อทิฏฺฐํ ทิฏฺฐํ เมติ, อสฺสุตํ สุตํ เมติ, อมุตํ มุตํ เมติ, อวิญฺญาตํ วิญฺญาตํ เมติ, ทิฏฺฐํ อทิฏฺฐํ เมติ, สุตํ อสฺสุตํ เมติ , มุตํ อมุตํ เมติ, วิญฺญาตํ อวิญฺญาตํ เมติฯ

อทิฏฺฐํ นาม น จกฺขุนา ทิฏฺฐํฯ **อสฺสุตํ** นาม น โสเตน สุตํฯ **อมุตํ** นาม น ฆาเนน ฆายิตํ, น ชิวฺหาย สา ยิตํ, น กาเยน ผุฏฺฐํฯ **อวิญฺญาตํ** นาม น มนสา วิญฺญาตํฯ **ทิฏฺฐํ** นาม จกฺขุนา ทิฏฺฐํฯ **สุตํ** นาม โสเตน สุตํ ฯ **มุตํ** นาม ฆาเนน ฆายิตํ, ชิวฺหาย สายิตํ, กาเยน ผุฏฺฐํฯ **วิญฺญาตํ** นาม มนสา วิญฺญาตํฯ

๔. ตีหากาเรหิ "อทิฏฺฐํ ทิฏฺฐํ เม"ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ "มุสา ภณิสฺส"นฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ "มุสา ภณามี"ติ, ภณิตสฺส โหติ "มุสา มยา ภณิต"นฺติฯ

จตูหากาเรหิ "อทิฏฺฐํ ทิฏฺฐํ เม"ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ "มุสา ภณิสฺส"นฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ "มุสา ภณามี"ติ, ภณิตสฺส โหติ "มุสา มยา ภณิต"นฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึฯ

ปญฺจหากาเรหิ "อทิฏฺฐํ ทิฏฺฐํ เม"ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ "มุสา ภณิสฺส"นฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ "มุสา ภณามี"ติ, ภณิตสฺส โหติ "มุสา มยา ภณิต"นฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิ ธาย ขนฺติํฯ

ฉหากาเรหิ "อทิฏฺฐํ ทิฏฺฐํ เม"ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ "มุสา ภณิสฺส"นฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ "มุสา ภณามี"ติ, ภณิตสฺส โหติ "มุสา มยา ภณิต"นฺติ , วินิธาย ทิฏฺฐึ, วิ นิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจึฯ

สตฺตหากาเรหิ "อทิฏฺฐํ ทิฏฺฐํ เม"ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส" – ปุพฺเพวสฺส โหติ "มุสา ภณิสฺส"นฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ "มุสา ภณามี"ติ, ภณิตสฺส โหติ "มุสา มยา ภณิต"นฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิ ธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

๕. ตีหากาเรหิ "อสฺสุตํ สุตํ เม"ติ…เป…. อมุตํ มุตํ เมติ…เป…. อวิญฺญาตํ วิญฺญาตํ เมติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ "มุสา ภณิสฺส"นฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ "มุสา ภณามี"ติ, ภณิตสฺส โหติ "มุสา มยา ภณิต"นฺติฯ

จตูหาการเรหิ…เป.… ปญฺจหาการเรหิ…เป.… ฉหาการเรหิ…เป.… สตฺตหาการเรหิ “อวิญฺญาตํ วิญฺญาตํ เม”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ “มุสา ภณิสฺส”นฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ “มุสา ภณามี”ติ, ภณิตสฺส โหติ “มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

๖. ตีหาการเรหิ “อทิฏฺฐํ ทิฏฺฐญฺจ เม สุตญฺจา”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป.… ตีหาการเรหิ “อทิฏฺฐํ ทิฏฺฐญฺจ เม มุตญฺจา”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป.… ตีหากาเรหิ “อทิฏฺฐํ ทิฏฺฐญฺจ เม วิญฺญาตญฺจา”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส …เป.… ตีหากาเรหิ อทิฏฺฐํ “ทิฏฺฐญฺจ เม สุตญฺจ มุตญฺจา”ติ…เป.… ตีหาการเรหิ อทิฏฺฐํ “ทิฏฺฐญฺจ เม สุตญฺจ วิญฺญาตญฺจา” ติ…เป.… ตีหาการเรหิ อทิฏฺฐํ “ทิฏฺฐญฺจ เม สุตญฺจ มุตญฺจ วิญฺญาตญฺจา”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป.…ฯ

ตีหาการเรหิ อสฺสุตํ “สุตญฺจ เม มุตญฺจา”ติ…เป.… ตีหาการเรหิ อสฺสุตํ “สุตญฺจ เม วิญฺญาตญฺจา”ติ…เป.… ตีหาการเรหิ อสฺสุตํ “สุตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจา”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป.… ตีหาการเรหิ อสฺสุตํ “สุตญฺจ เม มุตญฺจ วิญฺญาตญฺจา”ติ…เป.… ตีหาการเรหิ อสฺสุตํ “สุตญฺจ เม มุตญฺจ ทิฏฺฐญฺจา”ติ…เป.… ตีหาการเรหิ อสฺสุตํ “สุตญฺจ เม มุตญฺจ วิญฺญาตญฺจ ทิฏฺฐญฺจา”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป.…ฯ

ตีหาการเรหิ อมุตํ “มุตญฺจ เม วิญฺญาตญฺจา”ติ…เป.… ตีหาการเรหิ อมุตํ “มุตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจา”ติ…เป.… ตีหาการเรหิ อมุตํ “มุตญฺจ เม สุตญฺจา”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป.… ตีหาการเรหิ อมุตํ “มุตญฺจ เม วิญฺญาตญฺจ ทิฏฺฐญฺจา”ติ…เป.… ตีหาการเรหิ อมุตํ “มุตญฺจ เม วิญฺญาตญฺจ สุตญฺจา” ติ…เป.… ตีหาการเรหิ อมุตํ “มุตญฺจ เม วิญฺญาตญฺจ ทิฏฺฐญฺจ สุตญฺจา”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป.…ฯ

ตีหาการเรหิ อวิญฺญาตํ “วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจา”ติ…เป.… ตีหาการเรหิ อวิญฺญาตํ “วิญฺญาตญฺจ เม สุตญฺจา”ติ…เป.… ตีหาการเรหิ อวิญฺญาตํ “วิญฺญาตญฺจ เม มุตญฺจา”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป.… ตีหาการเรหิ อวิญฺญาตํ “วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจ สุตญฺจา”ติ…เป.… ตีหาการเรหิ อวิญฺญาตํ “วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจ มุตญฺจา”ติ…เป.… ตีหาการเรหิ อวิญฺญาตํ “วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจ สุตญฺจ มุตญฺจา”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป.…ฯ

๗. ตีหาการเรหิ ทิฏฺฐํ “อทิฏฺฐํ เม”ติ…เป.… สุตํ “อสฺสุตํ เม”ติ…เป.… มุตํ “อมุตํ เม”ติ…เป.… วิญฺญาตํ “อวิญฺญาตํ เม”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป.…ฯ

๘. ตีหาการเรหิ ทิฏฺฐํ “สุตํ เม”ติ…เป.… ตีหาการเรหิ ทิฏฺฐํ “มุตํ เม”ติ…เป.… ตีหาการเรหิ ทิฏฺฐํ “วิญฺญาตํ เม”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป.… ตีหาการเรหิ ทิฏฺฐํ “สุตญฺจ เม มุตญฺจา” ติ…เป.… ตีหาการเรหิ ทิฏฺฐํ “สุตญฺจ เม วิญฺญาตญฺจา”ติ…เป.… ตีหาการเรหิ ทิฏฺฐํ “สุตญฺจ เม มุตญฺจ วิญฺญาตญฺจา”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป.…ฯ

ตีหากาเรหิ สุตํ “มุตํ เม”ติ…เป…. ตีหากาเรหิ สุตํ “วิญฺญาตํ เม”ติ…เป…. ตีหากาเรหิ สุตํ “ทิฏฺฐํ เม” ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป…. ตีหากาเรหิ สุตํ “มุตญฺจ เม วิญฺญาตญฺจา”ติ…เป…. ตีหากาเรหิ สุตํ “มุตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจา”ติ…เป…. ตีหากาเรหิ สุตํ “มุตญฺจ เม วิญฺญาตญฺจ ทิฏฺฐญฺจา”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป….ฯ

ตีหากาเรหิ มุตํ “วิญฺญาตํ เม”ติ…เป…. ตีหากาเรหิ มุตํ “ทิฏฺฐํ เม”ติ…เป…. ตีหากาเรหิ มุตํ “สุตํ เม” ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป…. ตีหากาเรหิ มุตํ “วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจา”ติ…เป…. ตีหากาเรหิ มุตํ “วิญฺญาตญฺจ เม สุตญฺจา”ติ…เป…. ตีหากาเรหิ มุตํ “วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจ สุตญฺจา”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป….ฯ

ตีหากาเรหิ วิญฺญาตํ “ทิฏฺฐํ เม”ติ…เป…. ตีหากาเรหิ วิญฺญาตํ “สุตํ เม”ติ …เป…. ตีหากาเรหิ วิญฺญาตํ “มุตํ เม”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป…. ตีหากาเรหิ วิญฺญาตํ “ทิฏฺฐญฺจ เม สุตญฺจา”ติ…เป…. ตีหากาเรหิ วิญฺญาตํ “ทิฏฺฐญฺจ เม มุตญฺจา”ติ…เป…. ตีหากาเรหิ วิญฺญาตํ “ทิฏฺฐญฺจ เม สุตญฺจ มุตญฺจา”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป….ฯ

๙. ตีหากาเรหิ ทิฏฺเฐ เวมติโก ทิฏฺฐํ โนกปฺเปติ, ทิฏฺฐํ นสฺสรติ , ทิฏฺฐํ ปมุฏฺโฐ โหติ…เป…. สุเต เวมติโก สุตํ โนกปฺเปติ, สุตํ นสฺสรติ, สุตํ ปมุฏฺโฐ โหติ…เป…. มุเต เวมติโก มุตํ โนกปฺเปติ, มุตํ นสฺสรติ, มุตํ ปมุฏฺโฐ โหติ…เป…. วิญฺญาเต เวมติโก วิญฺญาตํ โนกปฺเปติ, วิญฺญาตํ นสฺสรติ, วิญฺญาตํ ปมุฏฺโฐ โหติ… วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจาติ…เป…. วิญฺญาตํ ปมุฏฺโฐ โหติ วิญฺญาตญฺจ เม สุตญฺจาติ…เป…. วิญฺญาตํ ปมุฏฺโฐ โหติ; วิญฺญาตญฺจ เม มุตญฺจาติ…เป…. วิญฺญาตํ ปมุฏฺโฐ โหติ; วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจ สุตญฺจาติ…เป…. วิญฺญาตํ ปมุฏฺโฐ โหติ; วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจ มุตญฺจาติ…เป…. วิญฺญาตํ ปมุฏฺโฐ โหติ; วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจ สุตญฺจ มุตญฺจาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐. จตูหากาเรหิ…เป…. ปญฺจหากาเรหิ…เป…. ฉหากาเรหิ…เป…. สตฺตหากาเรหิ…เป…. วิญฺญาตํ ปมุฏฺโฐ โหติ, วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจ สุตญฺจ มุตญฺจาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ “มุสา ภณิสฺส”นฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ “มุสา ภณามี”ติ, ภณิตสฺส โหติ “มุสา มยา ภณิต”นฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

๑๑. อนาปตฺติ ทวา ภณติ, รวา ภณติ [ทวาย ภณติ, รวาย ภณติ (สฺยา.)]ฯ “**ทวา ภณติ** นาม สหสา ภณติฯ **รวา ภณติ** นาม ‘อญฺญํ ภณิสฺสามี’ติ อญฺญํ ภณติ”ฯ อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

มุสาวาทสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. โอมสวาทสิกฺขาปทํ

๑๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เปสเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ภณฺฑนฺตา [ภณฺเฑนฺตา (อิติปิ)] เปสเล ภิกฺขู โอมสนฺติ – ชาติยาปิ, นาเมนปิ, โคตฺเตนปิ, กมฺเมนปิ, สิปฺเปนปิ, อาพาเธนปิ, ลิงฺเคนปิ, กิเลเสนปิ, อาปตฺติยาปิ; หีเนนปิ อกฺโกเสน ขุํเสนฺติ วมฺเภนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เปสเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ภณฺฑนฺตา เปสเล ภิกฺขู โอมสิสฺสนฺติ – ชาติยาปิ, นาเมนปิ, โคตฺเตนปิ, กมฺเมนปิ, สิปฺเปนปิ, อาพาเธนปิ, ลิงฺเคนปิ, กิเลเสนปิ, อาปตฺติยาปิ; หีเนนปิ อกฺโกเสน ขุํเสสฺสนฺติ วมฺเภสฺสนฺตี”ติ!

อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, เปสเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ภณฺฑนฺตา เปสเล ภิกฺขู โอมสถ – ชาติยาปิ…เป.… หีเนนปิ อกฺโกเสน ขุํเสถ วมฺเภถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, เปสเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ภณฺฑนฺตา เปสเล ภิกฺขู โอมสิสฺสถ – ชาติยาปิ…เป.… หีเนนปิ อกฺโกเสน ขุํเสสฺสถ วมฺเภสฺสถ ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๑๓. “ภูตปุพฺพํ, ภิกฺขเว, ตกฺกสิลายํ [ตกฺกสีลายํ (ก.)] อญฺญตรสฺส พฺราหฺมณสฺส นนฺทิวิสาโล นาม พลีพทฺโท [พลิวทฺโท (สี.), พลิพทฺโท (สฺยา.)] อโหสิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, นนฺทิวิสาโล พลีพทฺโท ตํ พฺราหฺมณํ เอตทโวจ – “คจฺฉ ตฺวํ, พฺราหฺมณ, เสฏฺฐินา สทฺธึ สหสฺเสน อพฺภุตํ กโรหิ – มยฺหํ พลีพทฺโท สกฏสตํ อติพทฺธํ ปวฏฺเฏสฺสตี”ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, โส พฺราหฺมโณ เสฏฺฐินา สทฺธึ สหสฺเสน อพฺภุตํ อกาสิ – มยฺหํ พลีพทฺโท สกฏสตํ อติพทฺธํ ปวฏฺเฏสฺสตีติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, โส พฺราหฺมโณ สกฏสตํ อติพนฺธิตฺวา นนฺทิวิสาลํ พลีพทฺทํ ยุญฺชิตฺวา เอตทโวจ – “คจฺฉ, กูฏ [อญฺฉ กูฏ (สี. สฺยา.)], วหสฺสุ, กูฏา”ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, นนฺทิวิสาโล พลีพทฺโท ตตฺเถว อฏฺฐาสิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, โส พฺราหฺมโณ สหสฺเสน ปราชิโต ปชฺฌายิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, นนฺทิวิสาโล พลีพทฺโท ตํ พฺราหฺมณํ เอตทโวจ – “กิสฺส ตฺวํ, พฺราหฺมณ, ปชฺฌายสี”ติ? ‘ตถา หิ ปนาหํ, โภ, ตยา สหสฺเสน ปราชิโต”ติฯ ‘กิสฺส ปน มํ ตฺวํ, พฺราหฺมณ, อกูฏํ กูฏวาเทน ปาเปสิ? คจฺฉ ตฺวํ, พฺราหฺมณ, เสฏฺฐินา สทฺธึ ทฺวีหิ สหสฺเสหิ อพฺภุตํ กโรหิ – “มยฺหํ พลีพทฺโท สกฏสตํ อติพทฺธํ ปวฏฺเฏสฺสตี”ติฯ “มา จ มํ อกูฏํ กูฏวาเทน ปาเปสี”ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, โส พฺราหฺมโณ เสฏฺฐินา สทฺธึ ทฺวีหิ สหสฺเสหิ อพฺภุตํ อกาสิ – “มยฺหํ พลีพทฺโท สกฏสตํ อติพทฺธํ ปวฏฺเฏสฺสตี”ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, โส พฺราหฺมโณ สกฏสตํ อติพนฺธิตฺวา นนฺทิวิสาลํ พลีพทฺทํ ยุญฺชิตฺวา เอตทโวจ – “อจฺฉ, ภทฺร, วหสฺสุ, ภทฺรา”ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, นนฺทิวิสาโล พลีพทฺโท สกฏสตํ อติพทฺธํ ปวฏฺเฏสิฯ

> [ชา. ๑.๑.๒๘ นนฺทิวิสาลชาตเกปิ, ตตฺถ ปน มนุญฺญสทฺโท ทิสฺสติ] “มนาปเมว ภาเสยฺย, นา, มนาปํ กุทาจนํ;
> มนาปํ ภาสมานสฺส, ครุํ ภารํ อุทพฺพหิ;
> ธนญฺจ นํ อลาเภสิ, เตน จ, ตฺตมโน อหูติฯ

“ตทาปิ เม, ภิกฺขเว, อมนาปา ขุํสนา วมฺภนาฯ กิมงฺคํ ปน เอตรหิ มนาปา ภวิสฺสติ ขุํสนา วมฺภนา? เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.…ฯ “เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๔. “โอมสวาเท ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๑๕. โอมสวาโท นาม ทสหิ อากาเรหิ โอมสติ – ชาติยาปิ, นาเมนปิ, โคตฺเตนปิ, กมฺเมนปิ, สิปฺเปนปิ, อาพาเธนปิ, ลิงฺเคนปิ, กิเลเสนปิ, อาปตฺติยาปิ, อกฺโกเสนปิฯ

ชาติ นาม ทฺเว ชาติโย – หีนา จ ชาติ อุกฺกฏฺฐา จ ชาติฯ **หีนา** นาม ชาติ – จณฺฑาลชาติ, เวนชาติ, เนสาทชาติ, รถการชาติ, ปุกฺกุสชาติฯ เอสา หีนา นาม ชาติฯ **อุกฺกฏฺฐา** นาม ชาติ – ขตฺติยชาติ, พฺราหฺมณชาติฯ เอสา อุกฺกฏฺฐา นาม ชาติฯ

นามํ นาม ทฺเว นามานิ – หีนญฺจ นามํ อุกฺกฏฺฐญฺจ นามํ ฯ **หีนํ** นาม นามํ – อวกณฺณกํ, ชวกณฺณกํ, ธนิฏฺฐกํ, สวิฏฺฐกํ, กุลวฑฺฒกํ, เตสุ เตสุ วา ปน ชนปเทสุ โอญฺญาตํ อวญฺญาตํ หีฬิตํ ปริภูตํ อจิตฺตีกตํ, เอตํ หีนํ นาม นามํฯ **อุกฺกฏฺฐํ** นาม นามํ – พุทฺธปฺปฏิสํยุตฺตํ, ธมฺมปฺปฏิสํยุตฺตํ, สงฺฆปฺปฏิสํยุตฺตํ, เตสุ เตสุ วา ปน ชนปเทสุ อโนญฺญาตํ อนวญฺญาตํ อหีฬิตํ อปริภูตํ จิตฺตีกตํ, เอตํ อุกฺกฏฺฐํ นาม นามํฯ

โคตฺตํ นาม ทฺเว โคตฺตานิ – หีนญฺจ โคตฺตํ อุกฺกฏฺฐญฺจ โคตฺตํฯ **หีนํ** นาม โคตฺตํ – โกสิยโคตฺตํ, ภารทฺวาชโคตฺตํ, เตสุ เตสุ วา ปน ชนปเทสุ โอญฺญาตํ อวญฺญาตํ หีฬิตํ ปริภูตํ อจิตฺตีกตํ, เอตํ หีนํ นาม โคตฺตํฯ **อุกฺกฏฺฐํ** นาม โคตฺตํ – โคตมโคตฺตํ, โมคฺคลฺลานโคตฺตํ, กจฺจานโคตฺตํ, วาสิฏฺฐโคตฺตํ, เตสุ เตสุ วา ปน ชนปเทสุ อโนญฺญาตํ อนวญฺญาตํ อหีฬิตํ อปริภูตํ จิตฺตีกตํ, เอตํ อุกฺกฏฺฐํ นาม โคตฺตํฯ

กมฺมํ นาม ทฺเว กมฺมานิ – หีนญฺจ กมฺมํ อุกฺกฏฺฐญฺจ กมฺมํฯ **หีนํ** นาม กมฺมํ – โกฏฺฐกกมฺมํ, ปุปฺผฉฑฺฑกกมฺมํ, เตสุ เตสุ วา ปน ชนปเทสุ โอญฺญาตํ อวญฺญาตํ หีฬิตํ ปริภูตํ อจิตฺตีกตํ, เอตํ หีนํ นาม กมฺมํฯ **อุกฺกฏฺฐํ** นาม กมฺมํ – กสิ, วณิชฺชา, โครกฺขา, เตสุ เตสุ วา ปน ชนปเทสุ อโนญฺญาตํ อนวญฺญาตํ อหีฬิตํ อปริภูตํ จิตฺตีกตํฯ เอตํ อุกฺกฏฺฐํ นาม กมฺมํฯ

สิปฺปํ นาม ทฺเว สิปฺปานิ – หีนญฺจ สิปฺปํ อุกฺกฏฺฐญฺจ สิปฺปํ ฯ **หีนํ** นาม สิปฺปํ – นฬการสิปฺปํ, กุมฺภการสิปฺปํ, เปสการสิปฺปํ, จมฺมการสิปฺปํ, นหาปิตสิปฺปํ, เตสุ เตสุ วา ปน ชนปเทสุ โอญฺญาตํ อวญฺญาตํ หีฬิตํ ปริภูตํ อจิตฺตีกตํฯ เอตํ หีนํ นาม สิปฺปํฯ **อุกฺกฏฺฐํ** นาม สิปฺปํ – มุทฺทา, คณนา, เลขา, เตสุ เตสุ วา ปน ชนปเทสุ อโนญฺญาตํ อนวญฺญาตํ อหีฬิตํ อปริภูตํ จิตฺตีกตํ, เอตํ อุกฺกฏฺฐํ นาม สิปฺปํฯ

สพฺเพปิ **อาพาธา** หีนา, อปิจ มธุเมโห อาพาโธ อุกฺกฏฺโฐฯ

ลิงฺคํ นาม ทฺเว ลิงฺคานิ – หีนญฺจ ลิงฺคํ อุกฺกฏฺฐญฺจ ลิงฺคํฯ **หีนํ** นาม ลิงฺคํ – อติทีฆํ, อติรสฺสํ, อติกณฺหํ, อจฺโจทาตํ, เอตํ หีนํ นาม ลิงฺคํฯ **อุกฺกฏฺฐํ** นาม ลิงฺคํ – นาติทีฆํ, นาติรสฺสํ, นาติกณฺหํ, นาจฺโจทาตํฯ เอตํ อุกฺกฏฺฐํ นาม ลิงฺคํฯ

สพฺเพปิ **กิเลสา** หีนาฯ

สพฺพาปิ **อาปตฺติโย** หีนาฯ อปิจ, โสตาปตฺติสมาปตฺติ อุกฺกฏฺฐาฯ

อกฺโกโส นาม ทฺเว อกฺโกสา – หีโน จ อกฺโกโส อุกฺกฏฺโฐ จ อกฺโกโสฯ **หีโน** นาม อกฺโกโส – โอฏฺโฐสิ, เมณฺโฑสิ, โคโณสิ, คทฺรโภสิ, ติรจฺฉานคโตสิ, เนรยิโกสิ; นตฺถิ ตุยฺหํ สุคติ, ทุคฺคติ เยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขาติ, ยกาเรน วา ภกาเรน วา, กาฏโกฏจิกาย วา, เอโส หีโน นาม อกฺโกโสฯ **อุกฺกฏฺโฐ** นาม อกฺโกโส – ปณฺฑิโตสิ, พฺยตฺโตสิ , เมธาวีสิ, พหุสฺสุโตสิ, ธมฺมกถิโกสิ, นตฺถิ ตุยฺหํ ทุคฺคติ, สุคติเยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขาติ, เอโส อุกฺกฏฺโฐ นาม อกฺโกโสฯ

๑๖. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, จณฺฑาลํ เวนํ เนสาทํ รถการํ ปุกฺกุสํ – ''จณฺฑาโลสิ, เวโนสิ, เนสาโทสิ, รถกาโรสิ, ปุกฺกุโสสี''ติ ภณติ [วเทตีติ อุทฺเทโสฯ ภณตีติ วิตฺถาโร (วชิรพุทฺธิ)], อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, ขตฺติยํ พฺราหฺมณํ – ''จณฺฑาโลสิ, เวโนสิ, เนสาโทสิ, รถกาโรสิ, ปุกฺกุโสสี''ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน หีนํ วเทติ, จณฺฑาลํ เวนํ เนสาทํ รถการํ ปุกฺกุสํ – ''ขตฺติโยสิ, พฺราหฺมโณสี''ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, ขตฺติยํ พฺราหฺมณํ – ''ขตฺติโยสิ, พฺราหฺมโณสี''ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๗. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, อวกณฺณกํ ชวกณฺณกํ ธนิฏฺฐกํ สวิฏฺฐกํ กุลวฑฺฒกํ – ''อวกณฺณโกสิ, ชวกณฺณโกสิ, ธนิฏฺฐโกสิ, สวิฏฺฐโกสิ, กุลวฑฺฒโกสี''ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, พุทฺธรกฺขิตํ ธมฺมรกฺขิตํ สงฺฆรกฺขิตํ – ''อวกณฺณโกสิ, ชวกณฺณโกสิ, ธนิฏฺฐโกสิ, สวิฏฺฐโกสิ, กุลวฑฺฒโกสี''ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน หีนํ วเทติ, อวกณฺณกํ ชวกณฺณกํ ธนิฏฺฐกํ สวิฏฺฐกํ กุลวฑฺฒกํ – ''พุทฺธรกฺขิโตสิ, ธมฺมรกฺขิโตสิ, สงฺฆรกฺขิโตสี''ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, พุทฺธรกฺขิตํ ธมฺมรกฺขิตํ สงฺฆรกฺขิตํ – ''พุทฺธรกฺขิโตสิ, ธมฺมรกฺขิโตสิ, สงฺฆรกฺขิโตสี''ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๘. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, โกสิยํ ภารทฺวาชํ – “โกสิโยสิ, ภารทฺวาโชสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, โคตมํ โมคฺคลฺลานํ กจฺจานํ วาสิฏฺฐํ – “โกสิโยสิ, ภารทฺวาโชสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน หีนํ วเทติ, โกสิยํ ภารทฺวาชํ – “โคตโมสิ, โมคฺคลฺลาโนสิ, กจฺจาโนสิ, วาสิฏฺโฐสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, โคตมํ โมคฺคลฺลานํ กจฺจานํ วาสิฏฺฐํ – “โคตโมสิ, โมคฺคลฺลาโนสิ, กจฺจาโนสิ, วาสิฏฺโฐสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๙. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, โกฏฺฐกํ ปุปฺผฉฑฺฑกํ – “โกฏฺฐโกสิ, ปุปฺผฉฑฺฑโกสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, กสฺสกํ วาณิชํ โครกฺขํ – “โกฏฺฐโกสิ, ปุปฺผฉฑฺฑโกสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน หีนํ วเทติ, โกฏฺฐกํ ปุปฺผฉฑฺฑกํ – “กสฺสโกสิ, วาณิโชสิ, โครกฺโขสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, กสฺสกํ วาณิชํ โครกฺขํ – “กสฺสโกสิ, วาณิโชสิ, โครกฺโขสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๐. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, นฬการํ กุมฺภการํ เปสการํ จมฺมการํ นหาปิตํ – “นฬกาโรสิ, กุมฺภกาโรสิ, เปสกาโรสิ, จมฺมกาโรสิ, นหาปิโตสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, มุทฺทิกํ คณกํ เลขกํ – “นฬกาโรสิ, กุมฺภกาโรสิ, เปสกาโรสิ, จมฺมกาโรสิ, นหาปิโตสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน หีนํ วเทติ, นฬการํ กุมฺภการํ เปสการํ จมฺมการํ นหาปิตํ – “มุทฺทิโกสิ, คณโกสิ, เลขโกสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, มุทฺทิกํ คณกํ เลขกํ – “มุทฺทิโกสิ, คณโกสิ, เลขโกสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๑. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, กุฏฺฐิกํ คณฺฑิกํ กิลาสิกํ โสสิกํ อปมาริกํ – “กุฏฺฐิโกสิ, คณฺฑิโกสิ, กิลาสิโกสิ, โสสิโกสิ, อปมาริโกสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, มธุเมหิกํ – “กุฏฺฐิโกสิ, คณฺฑิโกสิ, กิลาสิโกสิ, โสสิโกสิ, อปมาริโกสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน หีนํ วเทติ, กุฏฺฐิกํ คณฺฑิกํ กิลาสิกํ โสสิกํ อปมาริกํ – “มธุเมหิโกสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, มธุเมหิกํ – “มธุเมหิโกสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๒. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, อติทีฆํ อติรสฺสํ อติกณฺหํ อจฺโจทาตํ – “อติทีโฆสิ, อติรสฺโสสิ, อติกณฺโหสิ, อจฺโจทาโตสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, นาติทีฆํ นาติรสฺสํ นาติกณฺหํ นาจฺโจทาตํ – “อติทีโฆสิ, อติรสฺโสสิ, อติกณฺโหสิ, อจฺโจทาโตสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน หีนํ วเทติ, อติทีฆํ อติรสฺสํ อติกณฺหํ อจฺโจทาตํ – “นาติทีโฆสิ, นาติรสฺโสสิ, นาติกณฺโหสิ, นาจฺโจทาโตสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, นาติทีฆํ นาติรสฺสํ นาติกณฺหํ นาจฺโจทาตํ – “นาติทีโฆสิ, นาติรสฺโสสิ, นาติกณฺโหสิ, นาจฺโจทาโตสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๓. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, ราคปริยุฏฺฐิตํ โทสปริยุฏฺฐิตํ โมหปริยุฏฺฐิตํ – “ราคปริยุฏฺฐิโตสิ, โทสปริยุฏฺฐิโตสิ, โมหปริยุฏฺฐิโตสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, วีตราคํ วีตโทสํ วีตโมหํ – “ราคปริยุฏฺฐิโตสิ , โทสปริยุฏฺฐิโตสิ, โมหปริยุฏฺฐิโตสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน หีนํ วเทติ, ราคปริยุฏฺฐิตํ โทสปริยุฏฺฐิตํ โมหปริยุฏฺฐิตํ – “วีตราโคสิ, วีตโทโสสิ, วีตโมโหสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, วีตราคํ วีตโทสํ วีตโมหํ – “วีตราโคสิ, วีตโทโสสิ, วีตโมโหสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๔. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺนํ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺนํ ถุลฺลจฺจยํ อชฺฌาปนฺนํ ปาจิตฺติยํ อชฺฌาปนฺนํ ปาฏิเทสนียํ อชฺฌาปนฺนํ ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺนํ ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺนํ – “ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนสิ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโนสิ, ถุลฺลจฺจยํ อชฺฌาปนฺโนสิ, ปาจิตฺติยํ อชฺฌาปนฺโนสิ, ปาฏิเทสนียํ อชฺฌาปนฺโนสิ, ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโนสิ, ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, โสตาปนฺนํ – “ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนสิ…เป…. ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน หีนํ วเทติ, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺนํ…เป…. ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺนํ – “โสตาปนฺโนสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, โสตาปนฺนํ – “โสตาปนฺโนสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๕. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, โอฏฺฐํ เมณฺฑํ โคณํ คทฺรภํ ติรจฺฉานคตํ เนรยิกํ – “โอฏฺโฐสิ, เมณฺโฑสิ, โคโณสิ, คทฺรโภสิ, ติรจฺฉานคโตสิ, เนรยิโกสิ, นตฺถิ ตุยฺหํ สุคติ, ทุคฺคติ เยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, ปณฺฑิตํ พฺยตฺตํ เมธาวิ พหุสฺสุตํ ธมฺมกถิกํ – “โอฏฺโฐสิ, เมณฺโฑสิ, โคโณสิ, คทฺรโภสิ, ติรจฺฉานคโตสิ, เนรยิโกสิ; นตฺถิ ตุยฺหํ สุคติ, ทุคฺคติ เยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน หีนํ วเทติ, โอฏฺฐํ เมณฺฑํ โคณํ คทฺรภํ ติรจฺฉานคตํ เนรยิกํ – “ปณฺฑิโตสิ, พฺยตฺโตสิ, เมธาวีสิ, พหุสฺสุโตสิ, ธมฺมกถิโกสิ, นตฺถิ ตุยฺหํ ทุคฺคติ, สุคติ เยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกฏฺเฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, ปณฺฑิตํ พฺยตฺตํ เมธาวึ พหุสฺสุตํ ธมฺมกถิกํ – “ปณฺฑิโตสิ, พฺยตฺโตสิ, เมธาวีสิ, พหุสฺสุโตสิ, ธมฺมกถิโกสิ, นตฺถิ ตุยฺหํ ทุคฺคติ, สุคติ เยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๖. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, “สนฺติ อิเธกจฺเจ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, “สนฺติ อิเธกจฺเจ ขตฺติยา, พฺราหฺมณา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

๒๗. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, “สนฺติ อิเธกจฺเจ อวกณฺณกา ชวกณฺณกา ธนิฏฺฐกา สวิฏฺฐกา กุลวฑฺฒกา”ติ ภณติ…เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ พุทฺธรกฺขิตา ธมฺมรกฺขิตา สงฺฆรกฺขิตา”ติ ภณติ …เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ โกสิยา ภารทฺวาชา”ติ ภณติ…เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ โคตมา โมคฺคลฺลานา กจฺจานา วาสิฏฺฐา”ติ ภณติ…เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ โกฏฺฐกา ปุปฺผฉฑฺฑกา”ติ ภณติ…เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ กสฺสกา วาณิชา โครกฺขา”ติ ภณติ…เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ นฬการา กุมฺภการา เปสการา จมฺมการา นหาปิตา”ติ ภณติ…เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ มุทฺทิกา คณกา เลขกา”ติ ภณติ…เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ กุฏฺฐิกา คณฺฑิกา กิลาสิกา โสสิกา อปมาริกา”ติ ภณติ…เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ มธุเมหิกา”ติ ภณติ…เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ อติทีฆา อติรสฺสา อติกณฺหา อจฺโจทาตา”ติ ภณติ…เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ นาติทีฆา นาติรสฺสา นาติกณฺหา นาจฺโจทาตา”ติ ภณติ…เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ ราคปริยุฏฺฐิตา โทสปริยุฏฺฐิตา โมหปริยุฏฺฐิตา”ติ ภณติ…เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ วีตราคา วีตโทสา วีตโมหา”ติ ภณติ…เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺนา…เป…. ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺนา”ติ ภณติ…เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ โสตาปนฺนา”ติ ภณติ…เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ โอฏฺฐา เมณฺฑา โคณา คทฺรภา ติรจฺฉานคตา เนรยิกา, นตฺถิ เตสํ สุคติ, ทุคฺคติเยว เตสํ ปาฏิกงฺขา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

๒๘. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, “สนฺติ อิเธกจฺเจ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา, เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถิ เตสํ ทุคฺคติ, สุคติเยว เตสํ ปาฏิกงฺขา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

๒๙. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, “เย นูน จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺส…เป….ฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, “เย นูน ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

๓๐. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, “น มยํ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา”ติ ภณติ…เป….ฯ “น มยํ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถมฺหากํ ทุคฺคติ, สุคติเยว อมฺหากํ ปาฏิกงฺขา”ติ ภณติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

๓๑. อุปสมฺปนฺโน อนุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ,…เป…. หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ…เป…. อุกฺกฏฺเฐน หีนํ วเทติ…เป…. อุกฺกฏฺเฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, ปณฺฑิตํ พฺยตฺตํ เมธาวิํ พหุสฺสุตํ ธมฺมกถิกํ – “ปณฺฑิโตสิ, พฺยตฺโตสิ, เมธาวีสิ, พหุสฺสุโตสิ, ธมฺมกถิโกสิ, นตฺถิ ตุยฺหํ ทุคฺคติ, สุคติเยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อนุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, “สนฺติ อิเธกจฺเจ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา”ติ ภณติ…เป….ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถิ เตสํ ทุคฺคติ, สุคติเยว เตสํ ปาฏิกงฺขา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อนุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, “เย นูน จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา”ติ ภณติ…เป….ฯ “เย นูน ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อนุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วมฺเภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, “น มยํ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา”ติ ภณติ…เป….ฯ “น มยํ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถมฺหากํ ทุคฺคติ, สุคติเยว อมฺหากํ ปาฏิกงฺขา”ติ ภณติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

๓๒. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วมฺเภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา หีเนน หีนํ วเทติ, จณฺฑาลํ เวนํ เนสาทํ รถการํ ปุกฺกุสํ – “จณฺฑาโลสิ, เวโนสิ, เนสาโทสิ, รถกาโรสิ , ปุกฺกุโสสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วมฺเภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, ขตฺติยํ พฺราหฺมณํ – “จณฺฑาโลสิ, เวโนสิ, เนสาโทสิ, รถกาโรสิ, ปุกฺกุโสสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วมฺเภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา อุกฺกฏฺเฐน หีนํ วเทติ, จณฺฑาลํ เวนํ เนสาทํ รถการํ ปุกฺกุสํ – “ขตฺติโยสิ, พฺราหฺมโณสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วมฺเภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา อุกฺกฏฺเฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, ขตฺติยํ พฺราหฺมณํ – “ขตฺติโยสิ, พฺราหฺมโณสี”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วมฺเภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา หีเนน หีนํ วเทติ…เป.… หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ…เป.… อุกฺกฏฺเฐน หีนํ วเทติ…เป.… อุกฺกฏฺเฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, ปณฺฑิตํ พฺยตฺตํ เมธาวึ พหุสฺสุตํ ธมฺมกถิกํ – “ปณฺฑิโตสิ, พฺยตฺโตสิ, เมธาวีสิ, พหุสฺสุโตสิ, ธมฺมกถิโกสิ, นตฺถิ ตุยฺหํ ทุคฺคติ, สุคติ เยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

๓๓. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วมฺเภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา เอวํ วเทติ, “สนฺติ อิเธกจฺเจ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา”ติ ภณติ…เป.…ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถิ เตสํ ทุคฺคติ, สุคติ เยว เตสํ ปาฏิกงฺขา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วมฺเภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา เอวํ วเทติ, “เย นูน จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา”ติ ภณติ…เป.…ฯ “เย นูน ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วมฺเภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา เอวํ วเทติ, “น มยํ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา”ติ ภณติ…เป.…ฯ “น มยํ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถมฺหากํ ทุคฺคติ, สุคติเยว อมฺหากํ ปาฏิกงฺขา”ติ ภณติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

๓๔. อุปสมฺปนฺโน อนุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วมฺเภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา หีเนน หีนํ วเทติ…เป.… หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ…เป.… อุกฺกฏฺเฐน หีนํ วเทติ…เป.… อุกฺกฏฺเฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, ปณฺฑิตํ พฺยตฺตํ เมธาวึ พหุสฺสุตํ ธมฺมกถิกํ – “ปณฺฑิโตสิ , พฺยตฺโตสิ, เมธาวีสิ, พหุสฺสุโตสิ ธมฺมกถิโกสิ, นตฺถิ ตุยฺหํ ทุคฺคติ; สุคติ เยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อนุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วมฺเภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา เอวํ วเทติ, “สนฺติ อิเธกจฺเจ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา”ติ ภณติ…เป.…ฯ “สนฺติ อิเธกจฺเจ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถิ เตสํ ทุคฺคติ, สุคติ เยว เตสํ ปาฏิกงฺขา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อนุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วมฺเภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา เอวํ วเทติ, “เย นูน จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา”ติ ภณติ…เป.…ฯ “เย นูน ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อนุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วมฺเภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา เอวํ วเทติ, “น มยํ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา”ติ ภณติ…เป.…ฯ “น มยํ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถมฺหากํ ทุคฺคติ, สุคติ เยว อมฺหากํ ปาฏิกงฺขา”ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

๓๕. อนาปตฺติ อตฺถปุเรกฺขารสฺส, ธมฺมปุเรกฺขารสฺส, อนุสาสนิปุเรกฺขารสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, ขิตฺตจิตฺตสฺส, เวทนาฏฺฏสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

โอมสวาทสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. เปสุญฺญสิกฺขาปทํ

๓๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ เปสุญฺญํ อุปสํหรนฺติ; อิมสฺส สุตฺวา อมุสฺส อกฺขายนฺติ, อิมสฺส เภทาย; อมุสฺส สุตฺวา อิมสฺส อกฺขายนฺติ, อมุสฺส เภทายฯ เตน อนุปฺปนฺนานิ เจว ภณฺฑนานิ อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนานิ จ ภณฺฑนานิ ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ เปสุญฺญํ อุปสํหริสฺสนฺติ, อิมสฺส สุตฺวา อมุสฺส อกฺขายิสฺสนฺติ, อิมสฺส เภทาย; อมุสฺส สุตฺวา อิมสฺส อกฺขายิสฺสนฺติ, อมุสฺส เภทาย! เตน อนุปฺปนฺนานิ เจว ภณฺฑนานิ อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนานิ จ ภณฺฑนานิ ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺตี’’ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ เปสุญฺญํ อุปสํหรถ, อิมสฺส สุตฺวา อมุสฺส อกฺขายถ, อิมสฺส เภทาย, อมุสฺส สุตฺวา อิมสฺส อกฺขายถ, อมุสฺส เภทาย? เตน อนุปฺปนฺนานิ เจว ภณฺฑนานิ อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนานิ จ ภณฺฑนานิ ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺตี’’ติ? ‘‘สจฺจํ , ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ เปสุญฺญํ อุปสํหริสฺสถ! อิมสฺส สุตฺวา อมุสฺส อกฺขายิสฺสถ, อิมสฺส เภทาย! อมุสฺส สุตฺวา อิมสฺส อกฺขายิสฺสถ, อมุสฺส เภทาย! เตน อนุปฺปนฺนานิ เจว ภณฺฑนานิ อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนานิ จ ภณฺฑนานิ ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺติฯ เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทายฯ ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๗. ‘‘**ภิกฺขุเปสุญฺเญ ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๓๘. **เปสุญฺญํ** นาม ทฺวีหากาเรหิ เปสุญฺญํ โหติ – ปิยกมฺยสฺส วา เภทาธิปฺปายสฺส วาฯ ทสหากาเรหิ เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ชาติโตปิ, นามโตปิ, โคตฺตโตปิ, กมฺมโตปิ, สิปฺปโตปิ, อาพาธโตปิ, ลิงฺคโตปิ, กิเลสโตปิ, อาปตฺติโตปิ, อกฺโกสโตปิฯ

ชาติ นาม ทฺเว ชาติโย – หีนา จ ชาติ อุกฺกฏฺฐา จ ชาติฯ **หีนา** นาม ชาติ – จณฺฑาลชาติ เวนชาติ เนสาทชาติ รถการชาติ ปุกฺกุสชาติ ฯ เอสา หีนา นาม ชาติฯ **อุกฺกฏฺฐา** นาม ชาติ – ขตฺติยชาติ พฺราหฺมณชาติฯ เอสา อุกฺกฏฺฐา นาม ชาติ…เป.…ฯ

อกฺโกโส นาม ทฺเว อกฺโกสา – หีโน จ อกฺโกโส อุกฺกฏฺโฐ จ อกฺโกโสฯ **หีโน** นาม อกฺโกโส – โอฏฺโฐสิ, เมณฺโฑสิ, โคโณสิ, คทฺรโภสิ, ติรจฺฉานคโตสิ, เนรยิโกสิ; นตฺถิ ตุยฺหํ สุคติ; ทุคฺคติ เยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขาติ,

ยกาเรน วา ภกาเรน วา กาฏโกฏจิกาย วาฯ เอโส หีโน นาม อกฺโกโสฯ **อุกฺกฏฺโฐ** นาม อกฺโกโส – ปณฺฑิโต สิ, พฺยตฺโตสิ, เมธาวีสิ, พหุสฺสุโตสิ, ธมฺมกถิโกสิ; นตฺถิ ตุยฺหํ ทุคฺคติ; สุคติ เยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขาติฯ เอโส อุกฺกฏฺโฐ นาม อกฺโกโสฯ

๓๙. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘จณฺฑาโล เวโน เนสาโท รถกาโร ปุกฺกุโส’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘ขตฺติโย พฺราหฺมโณ’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘อวกณฺณโก ชวกณฺณโก ธนิฏฺฐโก สวิฏฺฐโก กุลวฑฺฒโก’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘พุทฺธรกฺขิโต ธมฺมรกฺขิโต สงฺฆรกฺขิโต’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘โกสิโย ภารทฺวาโช’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘โคตโม โมคฺคลฺลาโน กจฺจาโน วาสิฏฺโฐ’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘โกฏฺฐโก ปุปฺผฉฑฺฑโก’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘กสฺสโก วาณิโช โครกฺโข’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘นฬกาโร กุมฺภกาโร เปสกาโร จมฺมกาโร นหาปิโต’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘มุทฺทิโก คณโก เลขโก’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๐. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘กุฏฺฐิโก คณฺฑิโก กิลาสิโก โสสิโก อปมาริโก’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘มธุเมหิโก’ ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘อติทีโฆ อติรสฺโส อติกณฺโห อจฺโจทาโต’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘นาติทีโฆ นาติรสฺโส นาติกณฺโห นาจฺโจทาโต’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘ราคปริยุฏฺฐิโต โทสปริยุฏฺฐิโต โมหปริยุฏฺฐิโต’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘วีตราโค วีตโทโส วีตโมโห’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโน, ถุลฺลจฺจยํ อชฺฌาปนฺโน, ปาจิตฺติยํ อชฺฌาปนฺโน , ปาฏิเทสนียํ อชฺฌาปนฺโน, ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโน, ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโน’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘โสตาปนฺโน’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘โอฏฺโฐ เมณฺโฑ โคโณ คทฺรโภ ติรจฺฉานคโต เนรยิโก, นตฺถิ ตสฺส สุคติ, ทุคฺคติเยว ตสฺส ปาฏิกงฺขา’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘ปณฺฑิโต พฺยตฺโต เมธาวี พหุสฺสุโต ธมฺมกถิโก, นตฺถิ ตสฺส ทุคฺคติ, สุคติ เยว ตสฺส ปาฏิกงฺขา’ติ ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๑. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – “อิตฺถนฺนาโม ‘สนฺติ อิเธกจฺเจ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา, ปุกฺกุสา’ติ ภณติ, น โส อญฺญํ ภณติ, ตญฺเญว ภณตี”ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ‘สนฺติ อิเธกจฺเจ ขตฺติยา พฺราหฺมณา’ติ ภณติ, น โส อญฺญํ ภณติ, ตญฺเญว ภณตี’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺส…เป.…ฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ‘สนฺติ อิเธกจฺเจ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถิ เตสํ ทุคฺคติ, สุคติ เยว เตสํ ปาฏิกงฺขา’ติ ภณติ, น โส อญฺญํ ภณติ, ตญฺเญว ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ‘เย นูน จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา’ติ ภณติ, น โส อญฺญํ ภณติ, ตญฺเญว ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ‘เย นูน ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา’ติ ภณติ, น โส อญฺญํ ภณติ, ตญฺเญว ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ‘น มยํ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา’ติ ภณติ, น โส อญฺญํ ภณติ, ตญฺเญว ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ‘น มยํ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถมฺหากํ ทุคฺคติ, สุคติ เยว อมฺหากํ ปาฏิกงฺขา’ติ ภณติ, น โส อญฺญํ ภณติ, ตญฺเญว ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๒. อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ; อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อนุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อนุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปนฺโน อนุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อนุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๓. อนาปตฺติ นปิยกมฺยสฺส, นเภทาธิปฺปายสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

เปสุญฺญสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. ปทโสธมฺมสิกฺขาปทํ

๔๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุปาสเก ปทโส ธมฺมํ วาเจนฺติฯ อุปาสกา ภิกฺขูสุ อคารวา อปฺปติสฺสา อสภาควุตฺติกา วิหรนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุปาสเก ปทโส ธมฺมํ วาเจสฺสนฺติ! อุปาสกา ภิกฺขูสุ อคารวา อปฺปติสฺสา อสภาควุตฺติกา วิหรนฺตี”ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อุปาสเก ปทโส ธมฺมํ วาเจถ; อุปาสกา ภิกฺขูสุ อคารวา อปฺปติสฺสา อสภาควุตฺติกา วิหรนฺตี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อุปาสเก ปทโส ธมฺมํ วาเจสฺสถ! อุปาสกา ภิกฺขูสุ อคารวา อปฺปติสฺสา อสภาควุตฺติกา วิหรนฺติ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๕. **“โย ปน ภิกฺขุ อนุปสมฺปนฺนํ ปทโส ธมฺมํ วาเจยฺย ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๔๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อนุปสมฺปนฺโน นาม ภิกฺขุญฺจ ภิกฺขุนิญฺจ ฐเปตฺวา อวเสโส อนุปสมฺปนฺโน นามฯ

ปทโส นาม ปทํ, อนุปทํ, อนฺวกฺขรํ, อนุพฺยญฺชนํฯ

ปทํ นาม เอกโต ปฏฺฐเปตฺวา เอกโต โอสาเปนฺติฯ **อนุปทํ** นาม ปาเฏกฺกํ ปฏฺฐเปตฺวา เอกโต โอสาเปนฺติฯ **อนฺวกฺขรํ** นาม “รูปํ อนิจฺจ”นฺติ วุจฺจมาโน, “รุ”นฺติ โอปาเตติฯ **อนุพฺยญฺชนํ** นาม “รูปํ อนิจฺจ”นฺติ วุจฺจมาโน, “เวทนา อนิจฺจา”ติ สทฺทํ นิจฺฉาเรติฯ

ยญฺจ ปทํ, ยญฺจ อนุปทํ, ยญฺจ อนฺวกฺขรํ, ยญฺจ อนุพฺยญฺชนํ – สพฺพเมตํ ปทโส [ปทโส ธมฺโม (อิติปิ)] นามฯ

ธมฺโม นาม พุทฺธภาสิโต, สาวกภาสิโต, อิสิภาสิโต, เทวตาภาสิโต, อตฺถูปสญฺหิโต, ธมฺมูปสญฺหิโตฯ

วาเจยฺยาติ ปเทน วาเจติ, ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อกฺขราย วาเจติ, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๗. อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี ปทโส ธมฺมํ วาเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก ปทโส ธมฺมํ วาเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี ปทโส ธมฺมํ วาเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๘. อนาปตฺติ เอกโต อุทฺทิสาเปนฺโต, เอกโต สชฺฌายํ กโรนฺโต , เยภุยฺเยน ปคุณํ คนฺถํ ภณนฺตํ โอปาเตติ, โอสาเรนฺตํ โอปาเตติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปทโสธมฺมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. สหเสยฺยสิกฺขาปทํ

๔๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา อาฬวิยํ วิหรติ อคฺคาฬเว เจติเยฯ เตน โข ปน สมเยน อุปาสกา อารามํ อาคจฺฉนฺติ ธมฺมสฺสวนายฯ ธมฺเม ภาสิเต เถรา ภิกฺขู ยถาวิหารํ คจฺฉนฺติฯ นวกา ภิกฺขู ตตฺเถว อุปฏฺฐานสาลายํ อุปาสเกหิ สทฺธิํ มุฏฺฐสฺสตี, อสมฺปชานา, นคฺคา, วิกูชมานา, กากจฺฉมานา เสยฺยํ กปฺเปนฺติฯ อุปาสกา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภทนฺตา มุฏฺฐสฺสตี อสมฺปชานา นคฺคา วิกูชมานา กากจฺฉมานา เสยฺยํ กปฺเปสฺสนฺตี''ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ อุปาสกานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขู อนุปสมฺปนฺเนน สหเสยฺยํ กปฺเปสฺสนฺตี''ติ! อถ โข เต ภิกฺขู เต นวเก ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ''สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อนุปสมฺปนฺเนน สหเสยฺยํ กปฺเปนฺตี''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา… เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา อนุปสมฺปนฺเนน สหเสยฺยํ กปฺเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

''โย ปน ภิกฺขุ อนุปสมฺปนฺเนน สหเสยฺยํ กปฺเปยฺย ปาจิตฺติย''นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๐. อถ โข ภควา อาฬวิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน โกสมฺพี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน โกสมฺพี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ พทริการาเมฯ ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ราหุลํ เอตทโวจุํ – ''ภควตา, อาวุโส ราหุล, สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ – 'น อนุปสมฺปนฺเนน สหเสยฺยา กปฺเปตพฺพา'ติฯ เสยฺยํ, อาวุโส ราหุล, ชานาหี''ติฯ อถ โข อายสฺมา ราหุโล เสยฺยํ อลภมาโน วจฺจกุฏิยา เสยฺยํ กปฺเปสิฯ อถ โข ภควา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย เยน วจฺจกุฏิ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อุกฺกาสิฯ อายสฺมาปิ ราหุโล อุกฺกาสิฯ ''โก เอตฺถา''ติ? ''อหํ, ภควา, ราหุโล''ติฯ ''กิสฺส ตฺวํ, ราหุล, อิธ นิสินฺโนสี''ติ? อถ โข อายสฺมา ราหุโล ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อนุปสมฺปนฺเนน ทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ กปฺเปตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๑. ''โย ปน ภิกฺขุ อนุปสมฺปนฺเนน อุตฺตริทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ กปฺเปยฺย, ปาจิตฺติย''นฺติฯ

๕๒. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อนุปสมฺปนฺโน นาม ภิกฺขุํ ฐเปตฺวา อวเสโส อนุปสมฺปนฺโน นามฯ

อุตฺตริทิรตฺตติรตฺตนฺติ อติเรกทิรตฺตติรตฺตํฯ

สหาติ เอกโตฯ

เสยฺยา นาม สพฺพจฺฉนฺนา, สพฺพปริจฺฉนฺนา, เยภุยฺเยนจฺฉนฺนา, เยภุยฺเยน ปริจฺฉนฺนาฯ

เสยฺยํ กปฺเปยฺยาติ จตุตฺเถ ทิวเส อตฺถงฺคเต สูริเย, อนุปสมฺปนฺเน นิปนฺเน, ภิกฺขุ นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ นิปนฺเน, อนุปสมฺปนฺโน นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุฏฺฐหิตฺวา ปุนปฺปุนํ นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๕๓. อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี อุตฺตริทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก อุตฺตริทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี อุตฺตริทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปฑฺฒจฺฉนฺเน อุปฑฺฒปริจฺฉนฺเน, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๔. อนาปตฺติ ทฺเวติสฺโส รตฺติโย วสติ, อูนกทฺเวติสฺโส รตฺติโย วสติ, ทฺเว รตฺติโย วสิตฺวา ตติยาย รตฺติยา ปุรารุณา นิกฺขมิตฺวา ปุน วสติ, สพฺพจฺฉนฺเน, สพฺพอปริจฺฉนฺเน, สพฺพปริจฺฉนฺเน สพฺพอจฺฉนฺเน [วสติ, สพฺพอจฺฉนฺเน สพฺพอปริจฺฉนฺเน, (สี.)], เยภุยฺเยน อจฺฉนฺเน, เยภุยฺเยน อปริจฺฉนฺเน, อนุปสมฺปนฺเน นิปนฺเน ภิกฺขุ นิสีทติ, ภิกฺขุ นิปนฺเน อนุปสมฺปนฺโน นิสีทติ, อุโภ วา นิสีทนฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สหเสยฺยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. ทุติยสหเสยฺยสิกฺขาปทํ

๕๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อนุรุทฺโธ โกสเลสุ ชนปเท [เอตฺถ อมฺพฏฺฐสุตฺตาทิฏีกา โอโลเกตพฺพา] สาวตฺถึ คจฺฉนฺโต สายํ อญฺญตรํ คามํ อุปคจฺฉิฯ เตน โข ปน สมเยน ตสฺมึ คาเม อญฺญตริสฺสา อิตฺถิยา อาวสถาคารํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ อถ โข อายสฺมา อนุรุทฺโธ เยน สา อิตฺถี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อิตฺถึ เอตทโวจ – “สเจ เต, ภคินิ, อครุ, วเสยฺยาม เอกรตฺตํ อาวสถาคาเร”ติฯ “วเสยฺยาถ, ภนฺเต”ติฯ อญฺเญปิ อทฺธิกา เยน สา อิตฺถี เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อิตฺถึ เอตทโวจุํ – “สเจ เต, อยฺเย, อครุ วเสยฺยาม เอกรตฺตํ อาวสถาคาเร”ติ ฯ “เอโส โข อยฺโย สมโณ ปฐมํ อุปคโต; สเจ โส อนุชานาติ, วเสยฺยาถา”ติฯ อถ โข เต อทฺธิกา เยนายสฺมา อนุรุทฺโธ เตนุ

ปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ เอตทโวจุํ – “สเจ เต, ภนฺเต, อครุ, วเสยฺยาม เอกรตฺตํ อาวสถาคาเร”ติฯ “วเสยฺยาถ, อาวุโส”ติฯ อถ โข สา อิตฺถี อายสฺมนฺเต อนุรุทฺเธ สห ทสฺสเนน ปฏิพทฺธจิตฺตา อโหสิฯ อถ โข สา อิตฺถี เยนายสฺมา อนุรุทฺโธ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ เอตทโวจ – “อยฺโย, ภนฺเต, อิเมหิ มนุสฺเสหิ อากิณฺโณ น ผาสุ วิหริสฺสติฯ สาธาหํ, ภนฺเต, อยฺยสฺส มญฺจกํ อพฺภนฺตรํ ปญฺญเปยฺย”นฺติฯ อธิวาเสสิ โข อายสฺมา อนุรุทฺโธ ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข สา อิตฺถี อายสฺมโต อนุรุทฺธสฺส มญฺจกํ อพฺภนฺตรํ ปญฺญเปตฺวา อลงฺกตปฺปฏิยตฺตา คนฺธคนฺธินี เยนายสฺมา อนุรุทฺโธ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ เอตทโวจ – “อยฺโย, ภนฺเต, อภิรูโป ทสฺสนีโย ปาสาทิโก, อหํ จมฺหิ อภิรูปา ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ สาธาหํ, ภนฺเต, อยฺยสฺส ปชาปติ ภเวยฺย”นฺติฯ เอวํ วุตฺเต อายสฺมา อนุรุทฺโธ ตุณฺหี อโหสิฯ ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข สา อิตฺถี อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ เอตทโวจ – “อยฺโย, ภนฺเต, อภิรูโป ทสฺสนีโย ปาสาทิโก, อหญฺจมฺหิ อภิรูปา ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ สาธุ, ภนฺเต, อยฺโย มญฺเญว ปฏิจฺฉตุ [สมฺปฏิจฺฉตุ (สฺยา.)] สพฺพญฺจ สาปเตยฺย”นฺติฯ ตติยมฺปิ โข อายสฺมา อนุรุทฺโธ ตุณฺหี อโหสิฯ อถ โข สา อิตฺถี สาฏกํ นิกฺขิปิตฺวา อายสฺมโต อนุรุทฺธสฺส ปุรโต จงฺกมติปิ ติฏฺฐติปิ นิสีทติปิ เสยฺยมฺปิ กปฺเปติฯ อถ โข อายสฺมา อนุรุทฺโธ อินฺทฺริยานิ โอกฺขิปิตฺวา ตํ อิตฺถึ เนว โอโลเกสิ นปิ อาลปิฯ อถ โข สา อิตฺถี – “อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ! พหู เม มนุสฺสา สเตนปิ สหสฺเสนปิ ปหิณนฺติฯ อยํ ปน สมโณ – มยา สามํ ยาจิยมาโน – น อิจฺฉติ มญฺเญว ปฏิจฺฉิตุํ สพฺพญฺจ สาปเตยฺย”นฺติ สาฏกํ นิวาเสตฺวา อายสฺมโต อนุรุทฺธสฺส ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ เอตทโวจ – “อจฺจโย มํ, ภนฺเต, อจฺจคมา ยถาพาลํ ยถามูฬฺหํ ยถาอกุสลํ ยาหํ เอวมกาสึฯ ตสฺสา เม, ภนฺเต, อยฺโย อจฺจยํ อจฺจยโต ปฏิคฺคณฺหาตุ อายตึ สํวรายา”ติฯ “ตคฺฆ ตฺวํ, ภคินิ, อจฺจโย อจฺจคมา ยถาพาลํ ยถามูฬฺหํ ยถาอกุสลํ ยา ตฺวํ เอวมกาสิฯ ยโต จ โข ตฺวํ, ภคินิ, อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรสิ, ตํ เต มยํ ปฏิคฺคณฺหามฯ วุฑฺฒิ เหสา, ภคินิ, อริยสฺส วินเย โย อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรติ อายติญฺจ สํวรํ อาปชฺชตี”ติฯ

อถ โข สา อิตฺถี ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา, อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ตํ อิตฺถึ อายสฺมา อนุรุทฺโธ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข สา อิตฺถี – อายสฺมตา อนุรุทฺเธน ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา – อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ เอตทโวจ – “อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเต, อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเต! เสยฺยถาปิ, ภนฺเต, นิกฺกุชฺชิตํ วา อุกฺกุชฺเชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย – จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ, เอวเมวํ อยฺเยน อนุรุทฺเธน อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโตฯ เอสาหํ, ภนฺเต, ตํ ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจฯ อุปาสิกํ มํ อยฺโย ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คต”นฺติฯ

อถ โข อายสฺมา อนุรุทฺโธ สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อนุรุทฺโธ มาตุคาเมน สหเสยฺยํ กปฺเปสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อนุรุทฺธ, มาตุคาเมน สหเสยฺยํ กปฺเปสี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติ ฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ,

อนุรุทฺธ, มาตุคาเมน สหเสยฺยํ กปฺเปสฺสสิ! เนตํ, อนุรุทฺธ, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๖. **"โย ปน ภิกฺขุ มาตุคาเมน สหเสยฺยํ กปฺเปยฺย ปาจิตฺติย"**นฺติฯ

๕๗. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

มาตุคาโม นาม มนุสฺสิตฺถี, น ยกฺขี [ยกฺขินี (ก.)], น เปตี, น ติรจฺฉานคตา; อนฺตมโส ตทหุชาตาปิ ทาริกา, ปเคว มหตฺตรีฯ

สหาติ เอกโตฯ

เสยฺยา นาม สพฺพจฺฉนฺนา, สพฺพปริจฺฉนฺนา, เยภุยฺเยนจฺฉนฺนา, เยภุยฺเยน ปริจฺฉนฺนาฯ

เสยฺยํ กปฺเปยฺยาติ อตฺถงฺคเต สูริเย, มาตุคาเม นิปนฺเน ภิกฺขุ นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ นิปนฺเน มาตุคาโม นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุฏฺฐหิตฺวา ปุนปฺปุนํ นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๕๘. มาตุคาเม มาตุคามสญฺญี สหเสยฺยํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม เวมติโก สหเสยฺยํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี สหเสยฺยํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปฑฺฒจฺฉนฺเน อุปฑฺฒปริจฺฉนฺเน, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยกฺขิยา วา เปติยา วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคติตฺถิยา วา สหเสยฺยํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม มาตุคามสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๙. อนาปตฺติ สพฺพจฺฉนฺเน สพฺพอปริจฺฉนฺเน, สพฺพปริจฺฉนฺเน สพฺพอจฺฉนฺเน [อนาปตฺติ สพฺพอจฺฉนฺเน สพฺพอปริจฺฉนฺเน, (สี.)], เยภุยฺเยน อจฺฉนฺเน, เยภุยฺเยน อปริจฺฉนฺเน, มาตุคาเม นิปนฺเน ภิกฺขุ นิสีทติ , ภิกฺขุ นิปนฺเน มาตุคาโม นิสีทติ, อุโภ วา นิสีทนฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยสหเสยฺยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. ธมฺมเทสนาสิกฺขาปทํ

๖๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี สาวตฺถิยํ กุลูปโก โหติ, พหุกานิ กุลานิ อุปสงฺกมติฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน อญฺญตรํ กุลํ เตนุปสงฺกมิฯ เตน โข ปน สมเยน ฆรณี นิเวสนทฺวาเร นิสินฺนา โหติ, ฆรสุณฺหา อาวสถทฺวาเร นิสินฺนา โหติฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี เยน ฆรณี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา

ฆรณิยา อุปกณฺณเก ธมฺมํ เทเสสิฯ อถ โข ฆรสุณฺหาย เอตทโหสิ – “กิ นุ โข โส สมโณ สสฺสุยา ชาโร อุทาหุ โอภาสตี”ติ?

อถ โข อายสฺมา อุทายี ฆรณิยา อุปกณฺณเก ธมฺมํ เทเสตฺวา เยน ฆรสุณฺหา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ฆรสุณฺหาย อุปกณฺณเก ธมฺมํ เทเสสิฯ อถ โข ฆรณิยา เอตทโหสิ – “กึ นุ โข โส สมโณ ฆรสุณฺหาย ชาโร อุทาหุ โอภาสตี”ติ ? อถ โข อายสฺมา อุทายี ฆรสุณฺหาย อุปกณฺณเก ธมฺมํ เทเสตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ฆรณี ฆรสุณฺหํ เอตทโวจ – “เห เช, กึ เต เอโส สมโณ อโวจา”ติ? “ธมฺมํ เม, อยฺเย, เทเสสิ”ฯ “อยฺยาย ปน กึ อโวจา”ติ? “มยฺหมฺปิ ธมฺมํ เทเสสี”ติฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺโย อุทายี มาตุคามสฺส อุปกณฺณเก ธมฺมํ เทเสสฺสติ! นนุ นาม วิสฺสฏฺเฐน วิวเฏน ธมฺโม เทเสตพฺโพ”ติ?

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตาสํ อิตฺถีนํ อุชฺฌายนฺตีนํ ขิยฺยนฺตีนํ วิปาเจนฺตีนํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี มาตุคามสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุทายึ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, มาตุคามสฺส ธมฺมํ เทเสสี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มาตุคามสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสสิฯ เนตํ โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ มาตุคามสฺส ธมฺมํ เทเสยฺย ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๑. เตน โข ปน สมเยน อุปาสิกา ภิกฺขู ปสฺสิตฺวา เอตทโวจุํ – “อิงฺฆายฺยา ธมฺมํ เทเสถา”ติฯ “น, ภคินี, กปฺปติ มาตุคามสฺส ธมฺมํ เทเสตุ”นฺติฯ “อิงฺฆายฺยา ฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสถ, สกฺกา เอตฺตเกนปิ ธมฺโม อญฺญาตุ”นฺติฯ “น, ภคินี, กปฺปติ มาตุคามสฺส ธมฺมํ เทเสตุ”นฺติฯ กุกฺกุจฺจายนฺตา น เทเสสุํฯ อุปาสิกา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา อมฺเหหิ ยาจิยมานา ธมฺมํ น เทเสสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตาสํ อุปาสิกานํ อุชฺฌายนฺตีนํ ขิยฺยนฺตีนํ วิปาเจนฺตีนํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มาตุคามสฺส ฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๒. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – “ภควตา อนุญฺญาตํ มาตุคามสฺส ฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสตุ”นฺติ เต อวิญฺญุํ ปุริสวิคฺคหํ อุปนิสีทาเปตฺวา มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสนฺติฯ เย เต

ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อวิญฺญุํ ปุริสวิคฺคหํ อุปนิสีทาเปตฺวา มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสสฺสนฺตี"ติ!

อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. "สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อวิญฺญุํ ปุริสวิคฺคหํ อุปนิสีทาเปตฺวา มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสถา"ติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อวิญฺญุํ ปุริสวิคฺคหํ อุปนิสีทาเปตฺวา มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๖๓. **"โย ปน ภิกฺขุ มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสยฺย, อญฺญตฺร วิญฺญุนา ปุริสวิคฺคเหน, ปาจิตฺติย**"นฺติฯ

๖๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

มาตุคาโม นาม มนุสฺสิตฺถี; น ยกฺขี น เปตี น ติรจฺฉานคตา; วิญฺญู, ปฏิพลา สุภาสิตทุพฺภาสิตํ ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาชานิตุํฯ

อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหีติ อติเรกฉปฺปญฺจวาจาหิฯ

ธมฺโม นาม พุทฺธภาสิโต, สาวกภาสิโต, อิสิภาสิโต, เทวตาภาสิโต, อตฺถูปสญฺหิโต, ธมฺมูปสญฺหิโตฯ

เทเสยฺยาติ ปเทน เทเสติ, ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อกฺขราย เทเสติ, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญตฺร วิญฺญุนา ปุริสวิคฺคเหนาติ ฐเปตฺวา วิญฺญุํ ปุริสวิคฺคหํฯ วิญฺญู นาม ปุริสวิคฺคโห, ปฏิพโล โหติ สุภาสิตทุพฺภาสิตํ ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาชานิตุํฯ

๖๕. มาตุคาเม มาตุคามสญฺญี อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสติ, อญฺญตฺร วิญฺญุนา ปุริสวิคฺคเหน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม เวมติโก อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสติ, อญฺญตฺร วิญฺญุนา ปุริสวิคฺคเหน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสติ, อญฺญตฺร วิญฺญุนา ปุริสวิคฺคเหน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ยกฺขิยา วา เปติยา วา ปณฺฑกสฺส วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคหิตฺถิยา วา อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสติ, อญฺญตฺร วิญฺญุนา ปุริสวิคฺคเหน, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม มาตุคามสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๖๖. อนาปตฺติ วิญฺญุนา ปุริสวิคฺคเหน, ฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสติ, อูนกฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสติ, อุฏฺฐหิตฺวา ปุน นิสีทิตฺวา เทเสติ, มาตุคาโม อุฏฺฐหิตฺวา ปุน นิสีทติ ตสฺมึ เทเสติ, อญฺญสฺส มาตุคามสฺส เทเสติ, ปญฺหํ ปุจฺฉติ, ปญฺหํ ปุฏฺโฐ กเถติ, อญฺญสฺสตฺถาย ภณนฺตํ มาตุคาโม สุณาติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ธมฺมเทสนาสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. ภูตาโรจนสิกฺขาปทํ

๖๗. [ปารา. ๑๙๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา สนฺทิฏฺฐา สมฺภตฺตา ภิกฺขู วคฺคุมุทาย นทิยา ตีเร วสฺสํ อุปคจฺฉึสุฯ เตน โข ปน สมเยน วชฺชี ทุพฺภิกฺขา โหติ – ทฺวีหิติกา เสตฏฺฐิกา สลากาวุตฺตา, น สุกรา อุญฺเฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘‘เอตรหิ โข วชฺชี ทุพฺภิกฺขา – ทฺวีหิติกา เสตฏฺฐิกา สลากาวุตฺตา, น สุกรา อุญฺเฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ เกน นุ โข มยํ อุปาเยน สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วเสยฺยาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลเมยฺยามา’’ติ? เอกจฺเจ เอวมาหํสุ – ‘‘หนฺท มยํ, อาวุโส, คิหีนํ กมฺมนฺตํ อธิฏฺเฐมฯ เอวํ เต อมฺหากํ ทาตุํ มญฺญิสฺสนฺติฯ เอวํ มยํ สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิสฺสาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิสฺสามา’’ติฯ เอกจฺเจ เอวมาหํสุ – ‘‘อลํ, อาวุโส, กึ คิหีนํ กมฺมนฺตํ อธิฏฺฐิเตน? หนฺท มยํ, อาวุโส, คิหีนํ ทูเตยฺยํ หรามฯ เอวํ เต อมฺหากํ ทาตุํ มญฺญิสฺสนฺติฯ เอวํ มยํ สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิสฺสาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิสฺสามา’’ติฯ เอกจฺเจ เอวมาหํสุ – ‘‘อลํ, อาวุโส; กึ คิหีนํ กมฺมนฺตํ อธิฏฺฐิเตน! กึ คิหีนํ ทูเตยฺยํ หเฏน! หนฺท มยํ, อาวุโส, คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสิสฺสาม – ‘อสุโก ภิกฺขุ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภี, อสุโก ภิกฺขุ ทุติยสฺส ฌานสฺส ลาภี, อสุโก ภิกฺขุ ตติยสฺส ฌานสฺส ลาภี, อสุโก ภิกฺขุ จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี, อสุโก ภิกฺขุ โสตาปนฺโน, อสุโก ภิกฺขุ สกทาคามี, อสุโก ภิกฺขุ อนาคามี, อสุโก ภิกฺขุ อรหา, อสุโก ภิกฺขุ เตวิชฺโช, อสุโก ภิกฺขุ ฉฬภิญฺโญติฯ เอวํ เต อมฺหากํ ทาตุํ มญฺญิสฺสนฺติฯ เอวํ มยํ สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิสฺสาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิสฺสามา’’ติฯ เอโส เยว โข, อาวุโส, เสยฺโย, โย อมฺหากํ คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺโณ ภาสิโต’’ติฯ

อถ โข เต ภิกฺขู คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสึสุ – ‘‘อสุโก ภิกฺขุ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภี…เป.… อสุโก ภิกฺขุ ฉฬภิญฺโญ’’ติฯ อถ โข เต มนุสฺสา – ‘‘ลาภา วต โน, สุลทฺธํ วต โน, เยสํ โน เอวรูปา ภิกฺขู วสฺสํ อุปคตา, น วต โน อิโต ปุพฺเพ เอวรูปา ภิกฺขู วสฺสํ อุปคตา, ยถยิเม ภิกฺขู สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมา’’ติฯ เต น ตาทิสานิ โภชนานิ อตฺตนา ภุญฺชนฺติ, มาตาปิตูนํ เทนฺติ ปุตฺตทารสฺส เทนฺติ ทาสกมฺมกรโปริสสฺส เทนฺติ มิตฺตามจฺจานํ เทนฺติ ญาติสาโลหิตานํ เทนฺติ ยาทิสานิ ภิกฺขูนํ เทนฺติฯ น ตาทิสานิ ขาทนียานิ สายนียานิ ปานานิ อตฺตนา ขาทนฺติ สายนฺติ ปิวนฺติ [อตฺตนา ปิวนฺติ (สฺยา. ก.)] มาตาปิตูนํ เทนฺติ ปุตฺตทารสฺส เทนฺติ ทาสกมฺมกรโปริสสฺส เทนฺติ มิตฺตามจฺจานํ เทนฺติ ญาติสาโลหิตานํ เทนฺติ , ยาทิสานิ ภิกฺขูนํ เทนฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู วณฺณวา อเหสุํ ปีณินฺทฺริยา ปสนฺนมุขวณฺณา วิปฺปสนฺนฉวิวณฺณาฯ

๖๘. อาจิณฺณํ โข ปเนตํ วสฺสํวุฏฺฐานํ ภิกฺขูนํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํฯ อถ โข เต ภิกฺขู วสฺสํวุฏฺฐา เตมาสจฺจเยน เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน เวสาลี เตน ปกฺกมึสุฯ อนุปุพฺเพน เยน เวสาลี มหาวนํ กูฏาคารสาลา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เตน โข ปน สมเยน ทิสาสุ วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขู กิสา โหนฺติ ลูขา ทุพฺพณฺณา อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตา ธมนิสนฺถตคตฺตาฯ วคฺคุมุทาตีริยา ปน ภิกฺขู วณฺณวา โหนฺติ ปีณินฺทฺริยา ปสนฺนมุขวณฺณา วิปฺปสนฺนฉวิวณฺณาฯ อาจิณฺณํ โข ปเนตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ปฏิสมฺโมทิตุํฯ อถ โข ภควา วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู เอตทโวจ – “กจฺจิ, ภิกฺขเว, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิ สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิตฺถ, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิตฺถา”ติ? “ขมนียํ ภควา, ยาปนียํ ภควาฯ สมคฺคา จ มยํ, ภนฺเต, สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิมฺหา, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิมฺหา”ติฯ ชานนฺตาปิ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ, ชานนฺตาปิ น ปุจฺฉนฺติฯ กาลํ วิทิตฺวา ปุจฺฉนฺติ , กาลํ วิทิตฺวา น ปุจฺฉนฺติฯ อตฺถสญฺหิตํ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ, โน อนตฺถสญฺหิตํฯ อนตฺถสญฺหิเต เสตุฆาโต ตถาคตานํฯ ทฺวีหากาเรหิ พุทฺธา ภควนฺโต ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉนฺติ – ธมฺมํ วา เทเสสฺสาม, สาวกานํ วา สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามาติฯ

อถ โข ภควา วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู เอตทโวจ – “ยถา กถํ ปน ตุมฺเห, ภิกฺขเว, สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิตฺถ, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิตฺถา”ติ? อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “กจฺจิ ปน โว, ภิกฺขเว, ภูต”นฺติ? “ภูตํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อุทรสฺส การณา คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสิสฺสถ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๖๙. **“โย ปน ภิกฺขุ อนุปสมฺปนฺนสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อาโรเจยฺย ภูตสฺมึ, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๗๐. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อนุปสมฺปนฺโน นาม ภิกฺขุญฺจ ภิกฺขุนิญฺจ ฐเปตฺวา, อวเสโส อนุปสมฺปนฺโน นามฯ

[ปารา. ๑๙๘] **อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม** นาม ฌานํ, วิโมกฺโข, สมาธิ, สมาปตฺติ, ญาณทสฺสนํ, มคฺคภาวนา, ผลสจฺฉิกิริยา, กิเลสปฺปหานํ, วินีวรณตา จิตฺตสฺส, สุญฺญาคาเร อภิรติฯ

[ปารา. ๑๙๙] **ฌาน**นฺติ ปฐมํ ฌานํ, ทุติยํ ฌานํ, ตติยํ ฌานํ, จตุตฺถํ ฌานํฯ

[ปารา. ๑๙๙] **วิโมกฺโข**ติ สุญฺญโต วิโมกฺโข, อนิมิตฺโต วิโมกฺโข, อปฺปณิหิโต วิโมกฺโขฯ

[ปารา. ๑๙๙] **สมาธี**ติ สุญฺญโต สมาธิ, อนิมิตฺโต สมาธิ, อปฺปณิหิโต สมาธิฯ

[ปารา. ๑๙๙] **สมาปตฺตี**ติ สุญฺญตา สมาปตฺติ, อนิมิตฺตา สมาปตฺติ, อปฺปณิหิตา สมาปตฺติฯ

[ปารา. ๑๙๙] **ญาณทสฺสน**นฺติ ติสฺโส วิชฺชาฯ

[ปารา. ๑๙๙] **มคฺคภาวนา**ติ จตฺตาโร สติปฏฺฐานา, จตฺตาโร สมฺมปฺปธานา, จตฺตาโร อิทฺธิปาทา, ปญฺจินฺทฺริยานิ, ปญฺจ พลานิ, สตฺต โพชฺฌงฺคา, อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโคฯ

[ปารา. ๑๙๙] **ผลสจฺฉิกิริยา**ติ โสตาปตฺติผลสฺส สจฺฉิกิริยา, สกทาคามิผลสฺส สจฺฉิกิริยา, อนาคามิผลสฺส สจฺฉิกิริยา, อรหตฺตสฺส [อรหตฺตผลสฺส (สฺยา.)] สจฺฉิกิริยาฯ

[ปารา. ๑๙๙] **กิเลสปฺปหาน**นฺติ ราคสฺส ปหานํ, โทสสฺส ปหานํ, โมหสฺส ปหานํฯ

[ปารา. ๑๙๙] **วินีวรณตา จิตฺตสฺสา**ติ ราคา จิตฺตํ วินีวรณตา, โทสา จิตฺตํ วินีวรณตา, โมหา จิตฺตํ วินีวรณตาฯ

[ปารา. ๑๙๙] **สุญฺญาคาเร อภิรตี**ติ ปฐเมน ฌาเนน สุญฺญาคาเร อภิรติ, ทุติเยน ฌาเนน สุญฺญาคาเร อภิรติ, ตติเยน ฌาเนน สุญฺญาคาเร อภิรติ, จตุตฺเถน ฌาเนน สุญฺญาคาเร อภิรติฯ

๗๑. **อาโรเจยฺยา**ติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ”นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชามี”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมํ ฌานํ สมาปนฺโน”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภิมฺหี”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมสฺส ฌานสฺส วสิมฺหี”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ทุติยํ ฌานํ… ตติยํ ฌานํ… จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “สุญฺญตํ วิโมกฺขํ… อนิมิตฺตํ วิโมกฺขํ… อปฺปณิหิตํ วิโมกฺขํ… สุญฺญตํ สมาธึ… อนิมิตฺตํ สมาธึ… อปฺปณิหิตํ สมาธึ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; อปฺปณิหิตสฺส สมาธิสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; อปฺปณิหิโต สมาธิ สจฺฉิกโต มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “สุญฺญตํ สมาปตฺตึ… อนิมิตฺตํ สมาปตฺตึ… อปฺปณิหิตํ สมาปตฺตึ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; อปฺปณิหิตาย สมาปตฺติยา ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; อปฺปณิหิตา สมาปตฺติ สจฺฉิกตา มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ติสฺโส วิชฺชา สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ติสฺสนฺนํ วิชฺชานํ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ติสฺโส วิชฺชา สจฺฉิกตา มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน… จตฺตาโร สมฺมปฺปธาเน… จตฺตาโร อิทฺธิปาเท สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; จตุนฺนํ อิทฺธิปาทานํ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; จตฺตาโร อิทฺธิปาทา สจฺฉิกตา มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปญฺจินฺทฺริยานิ… ปญฺจ พลานิ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ , สมาปนฺโน; ปญฺจนฺนํ พลานํ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปญฺจ พลานิ สจฺฉิกตานิ มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “สตฺต โพชฺฌงฺเค สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; สตฺตนฺนํ โพชฺฌงฺคานํ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; สตฺต โพชฺฌงฺคา สจฺฉิกตา มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “อริยํ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; อริยสฺส อฏฺฐงฺคิกสฺส มคฺคสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค สจฺฉิกโต มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “โสตาปตฺติผลํ… สกทาคามิผลํ… อนาคามิผลํ… อรหตฺตํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; อรหตฺตสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; อรหตฺตํ [อรหตฺตผลํ (สฺยา.)] สจฺฉิกตํ มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ราโค เม จตฺโต… โทโส เม จตฺโต… โมโห เม จตฺโต, วนฺโต, มุตฺโต, ปหีโน, ปฏินิสฺสฏฺโฐ, อุกฺเขฏิโต , สมุกฺเขฏิโต”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ราคา เม จิตฺตํ วินีวรณํ… โทสา เม จิตฺต วินีวรณํ… โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณ”นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “สุญฺญาคาเร ปฐมํ ฌานํ… ทุติยํ ฌานํ… ตติยํ ฌานํ… จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๗๒. อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ทุติยสฺส จ ฌานสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ… ปฐมญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส จตุตฺถสฺส จ ฌานสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ… อนิมิตฺตญฺจ วิโมกฺขํ… อปฺปณิหิตญฺจ วิโมกฺขํ… สุญฺญตญฺจ สมาธึ… อนิมิตฺตญฺจ สมาธึ… อปฺปณิหิตญฺจ สมาธึ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อปฺปณิหิตสฺส จ สมาธิสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ อปฺปณิหิโต จ สมาธิ สจฺฉิกโต มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ สมาปตฺตึ… อนิมิตฺตญฺจ สมาปตฺตึ… อปฺปณิหิตญฺจ สมาปตฺตึ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อปฺปณิหิตาย จ สมาปตฺติยา ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ อปฺปณิหิตา จ สมาปตฺติ สจฺฉิกตา มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมญฺจ ฌานํ ติสฺโส จ วิชฺชา สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ติสฺสนฺนญฺจ วิชฺชานํ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ ติสฺโส จ วิชฺชา สจฺฉิกตา มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมญฺจ ฌานํ จตฺตาโร จ สติปฏฺฐาเน…เป.… จตฺตาโร จ สมฺมปฺปธาเน… จตฺตาโร จ อิทฺธิปาเท สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส จตุนฺนญฺจ อิทฺธิปาทานํ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ จตฺตาโร จ อิทฺธิปาทา สจฺฉิกตา มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมญฺจ ฌานํ, ปญฺจ จ อินฺทฺริยานิ… ปญฺจ จ พลานิ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ปญฺจนฺนญฺจ พลานํ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ ปญฺจ จ พลานิ สจฺฉิกตานิ มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมญฺจ ฌานํ สตฺต จ โพชฺฌงฺเค สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส สตฺตนฺนญฺจ โพชฺฌงฺคานํ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ สตฺต จ โพชฺฌงฺคา สจฺฉิกตา มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมญฺจ ฌานํ อริยญฺจ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อริยสฺส จ อฏฺฐงฺคิกสฺส มคฺคสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ อริโย จ อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค สจฺฉิกโต มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมญฺจ ฌานํ โสตาปตฺติผลญฺจ... สกทาคามิผลญฺจ... อนาคามิผลญฺจ... อรหตฺตญฺจ [อรหตฺตผลญฺจ (สฺยา.)] สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อรหตฺตสฺส [อรหตฺตผลสฺส (สฺยา.)] จ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ อรหตฺตญฺจ สจฺฉิกตํ มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน... ราโค จ เม จตฺโต... โทโส จ เม จตฺโต... โมโห จ เม จตฺโต, วนฺโต, มุตฺโต, ปหีโน, ปฏินิสฺสฏฺโฐ, อุกฺเขฏิโต, สมุกฺเขฏิโต”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน... ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ... โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณ”นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๗๓. **อาโรเจยฺยา**ติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ... ทุติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ทุติยสฺส จ ฌานสฺส จตุตฺถสฺส จ ฌานสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ทุติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ทุติยญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ...เป.... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณ”นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ทุติยญฺจ ฌานํ ปฐมญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ทุติยสฺส จ ฌานสฺส ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ทุติยญฺจ ฌานํ ปฐมญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส...เป....ฯ

มูลํ สํขิตฺตํฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, ปฐมญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, ปฐมญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา”ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส...เป....ฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณ”นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส...เป....ฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ อนิมิตฺตญฺจ วิโมกฺขํ อปฺปณิหิตญฺจ วิโมกฺขํ สุญฺญตญฺจ สมาธึ อนิมิตฺตญฺจ สมาธึ อปฺปณิหิตญฺจ สมาธึ สุญฺญตญฺจ สมาปตฺตึ อนิมิตฺตญฺจ สมาปตฺตึ อปฺปณิหิตญฺจ สมาปตฺตึ ติสฺโส จ วิชฺชา จตฺตาโร จ สติปฏฺฐาเน จตฺตาโร จ สมฺมปฺปธาเน จตฺตาโร จ อิทฺธิปาเท ปญฺจ จ อินฺทฺริยานิ ปญฺจ จ พลานิ สตฺต จ โพ

ชฺฌงฺเค อริยญฺจ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ โสตาปตฺติผลญฺจ สกทาคามิผลญฺจ อนาคามิผลญฺจ อรหตฺตญฺจ [อรหตฺตผลญฺจ (สฺยา.)] สมาปชฺชึ…เป…. ราโค จ เม จตฺโต, โทโส จ เม จตฺโต, โมโห จ เม จตฺโต, วนฺโต, มุตฺโต, ปหีโน, ปฏินิสฺสฏฺโฐ, อุกฺเขฏิโต สมุกฺเขฏิโต, ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณ''นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส๚

๗๔. **อาโรเจยฺยา**ติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ''ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ''นฺติ วตฺตุกาโม ''ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชิ''นฺติ ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส, น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส๚

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ''ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ''นฺติ วตฺตุกาโม ''ตติยํ ฌานํ…เป…. จตุตฺถํ ฌานํ, สุญฺญตํ วิโมกฺขํ, อนิมิตฺตํ วิโมกฺขํ, อปฺปณิหิตํ วิโมกฺขํ, สุญฺญตํ สมาธึ, อนิมิตฺตํ สมาธึ, อปฺปณิหิตํ สมาธึ, สุญฺญตํ สมาปตฺตึ, อนิมิตฺตํ สมาปตฺตึ, อปฺปณิหิตํ สมาปตฺตึ, ติสฺโส วิชฺชา, จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน, จตฺตาโร สมฺมปฺปธาเน, จตฺตาโร อิทฺธิปาเท, ปญฺจินฺทฺริยานิ, ปญฺจ พลานิ, สตฺต โพชฺฌงฺเค, อริยํ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ, โสตาปตฺติผลํ, สกทาคามิผลํ, อนาคามิผลํ, อรหตฺตํ [อรหตฺตผลํ (สฺยา.)] สมาปชฺชึ…เป…. ราโค เม จตฺโต, โทโส เม จตฺโต, โมโห เม จตฺโต, วนฺโต, มุตฺโต, ปหีโน; ปฏินิสฺสฏฺโฐ, อุกฺเขฏิโต, สมุกฺเขฏิโต; ราคา เม จิตฺตํ วินีวรณํ, โทสา เม จิตฺตํ วินีวรณํ, โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณ''นฺติ ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส, น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส๚

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ''ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชิ''นฺติ วตฺตุกาโม…เป…. ''โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณ''นฺติ ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส, น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป….๚

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ''ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชิ''นฺติ วตฺตุกาโม – ''ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ''นฺติ ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส, น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป….๚

มูลํ สํขิตฺตํ๚

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ''โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณ''นฺติ วตฺตุกาโม – ''ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ''นฺติ ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส, น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป….๚

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ''โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณ''นฺติ วตฺตุกาโม – ''โทสา เม จิตฺตํ วินีวรณ''นฺติ ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส, น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป….๚

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ''ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ …เป…. โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณ''นฺติ วตฺตุกาโม – ''โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณ''นฺติ ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส, น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส๚

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – "ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ…เป.… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณ"นฺติ วตฺตุกาโม – "ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ"นฺติ ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส, น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.…ฯ

๗๕. **อาโรเจยฺยา**ติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – "โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ, สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน; โส ภิกฺขุ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภี, วสี; เตน ภิกฺขุนา ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกต"นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – "โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ ทุติยํ ฌานํ…เป.… ตติยํ ฌานํ จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ, สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน; โส ภิกฺขุ จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี, วสี; เตน ภิกฺขุนา จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกต"นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – "โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ สุญฺญตํ วิโมกฺขํ…เป.… อนิมิตฺตํ วิโมกฺขํ อปฺปณิหิตํ วิโมกฺขํ สุญฺญตํ สมาธึ อนิมิตฺตํ สมาธึ อปฺปณิหิตํ สมาธึ สมาปชฺชิ, สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน; โส ภิกฺขุ อปฺปณิหิตสฺส สมาธิสฺส ลาภี, วสี; เตน ภิกฺขุนา อปฺปณิหิโต สมาธิ สจฺฉิกโต"ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – "โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ สุญฺญตํ สมาปตฺตึ…เป.… อนิมิตฺตํ สมาปตฺตึ อปฺปณิหิตํ สมาปตฺตึ สมาปชฺชิ, สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน; อปฺปณิหิตาย สมาปตฺติยา ลาภี, วสี; เตน ภิกฺขุนา อปฺปณิหิตา สมาปตฺติ สจฺฉิกตา"ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – "โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ ติสฺโส วิชฺชา …เป.… จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน, จตฺตาโร สมฺมปฺปธาเน, จตฺตาโร อิทฺธิปาเท, ปญฺจินฺทฺริยานิ, ปญฺจ พลานิ, สตฺต โพชฺฌงฺเค, อริยํ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ, โสตาปตฺติผลํ, สกทาคามิผลํ, อนาคามิผลํ, อรหตฺตํ [อรหตฺตผลํ (สฺยา.)] สมาปชฺชิ…เป.… สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน…เป.… ตสฺส ภิกฺขุโน ราโค จตฺโต, โทโส จตฺโต, โมโห จตฺโต, วนฺโต, มุตฺโต, ปหีโน, ปฏินิสฺสฏฺโฐ, อุกฺเขฏิโต, สมุกฺเขฏิโต; ตสฺส ภิกฺขุโน ราคา จิตฺตํ วินีวรณํ, โทสา จิตฺตํ วินีวรณํ, โมหา จิตฺตํ วินีวรณ"นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – "โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร ปฐมํ ฌานํ…เป.… ทุติยํ ฌานํ ตติยํ ฌานํ จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ, สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน; โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี, วสี; เตน ภิกฺขุนา สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกต"นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – "โย เต จีวรํ ปริภุญฺชิ, โย เต ปิณฺฑปาตํ ปริภุญฺชิ, โย เต เสนาสนํ ปริภุญฺชิ, โย เต คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารํ ปริภุญฺชิ โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ, สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน; โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี, วสี; เตน ภิกฺขุนา สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกต"นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๖. **อาโรเจยฺยา**ติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “เยน เต วิหาโร ปริภุตฺโต…เป.… เยน เต จีวรํ ปริภุตฺตํ, เยน เต ปิณฺฑปาโต ปริภุตฺโต, เยน เต เสนาสนํ ปริภุตฺตํ, เยน เต คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาโร ปริภุตฺโต โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ, สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน; โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี, วสี; เตน ภิกฺขุนา สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกต”นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ยํ ตฺวํ อาคมฺม วิหารํ อทาสิ…เป.… จีวรํ อทาสิ, ปิณฺฑปาตํ อทาสิ, เสนาสนํ อทาสิ, คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารํ อทาสิ โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ, สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน; โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี, วสี; เตน ภิกฺขุนา สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกต”นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๗. อนาปตฺติ อุปสมฺปนฺนสฺส, ภูตํ อาโรเจติ, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ภูตาโรจนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. ทุฏฺฐุลฺลาโรจนสิกฺขาปทํ

๗๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ฉพฺพคฺคิเยหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ภณฺฑนกโต โหติฯ โส สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา สงฺฆํ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ ยาจิฯ ตสฺส สงฺโฆ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ อทาสิฯ เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อญฺญตรสฺส ปูคสฺส สงฺฆภตฺตํ โหติฯ โส ปริวสนฺโต ภตฺตคฺเค อาสนปริยนฺเต นิสีทิฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เต อุปาสเก เอตทโวจุํ – “เอโส, อาวุโส, อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ตุมฺหากํ สมฺภาวิโต กุลูปโก; เยเนว หตฺเถน สทฺธาเทยฺยํ ภุญฺชติ เตเนว หตฺเถน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจสิฯ โส สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา สงฺฆํ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ ยาจิฯ ตสฺส สงฺโฆ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ อทาสิ ฯ โส ปริวสนฺโต อาสนปริยนฺเต นิสินฺโน”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจสฺสนฺตี”ติ…เป.… “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจถา”ติ? “สจฺจํ , ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๗๙. **“โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจยฺย, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา** [ภิกฺขุสมฺมติยา (สฺยา.)], **ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๘๐. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อญฺญสฺส ภิกฺขุสฺสฯ

ทุฏฺฐุลฺลา นาม อาปตฺติ – จตฺตาริ จ ปาราชิกานิ, เตรส จ สงฺฆาทิเสสาฯ

อนุปสมฺปนฺโน นาม ภิกฺขุญฺจ ภิกฺขุนิญฺจ ฐเปตฺวา อวเสโส อนุปสมฺปนฺโน นามฯ

อาโรเจยฺยาติ อาโรเจยฺย อิตฺถิยา วา ปุริสสฺส วา คหฏฺฐสฺส วา ปพฺพชิตสฺส วาฯ

อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยาติ ฐเปตฺวา ภิกฺขุสมฺมุตึฯ

อตฺถิ ภิกฺขุสมฺมุติ อาปตฺติปริยนฺตา, น กุลปริยนฺตาฯ อตฺถิ ภิกฺขุสมฺมุติ กุลปริยนฺตา, น อาปตฺติปริยนฺตา, อตฺถิ ภิกฺขุสมฺมุติ อาปตฺติปริยนฺตา จ กุลปริยนฺตา จ, อตฺถิ ภิกฺขุสมฺมุติ เนว อาปตฺติปริยนฺตา น กุลปริยนฺตาฯ

อาปตฺติปริยนฺตา นาม อาปตฺติโย ปริจฺฉินฺนาโย โหนฺติ – "เอตฺตกาหิ อาปตฺตีหิ อาโรเจตพฺโพ"ติฯ

กุลปริยนฺตา นาม กุลานิ ปริจฺฉินฺนานิ โหนฺติ – "เอตฺตเกสุ กุเลสุ อาโรเจตพฺโพ"ติฯ **อาปตฺติปริยนฺตา จ กุลปริยนฺตา จ** นาม อาปตฺติโย จ ปริจฺฉินฺนาโย โหนฺติ, กุลานิ จ ปริจฺฉินฺนานิ โหนฺติ – "เอตฺตกาหิ อาปตฺตีหิ เอตฺตเกสุ กุเลสุ อาโรเจตพฺโพ"ติฯ **เนว อาปตฺติปริยนฺตา น กุลปริยนฺตา** นาม อาปตฺติโย จ อปริจฺฉินฺนาโย โหนฺติ, กุลานิ จ อปริจฺฉินฺนานิ โหนฺติ – "เอตฺตกาหิ อาปตฺตีหิ เอตฺตเกสุ กุเลสุ อาโรเจตพฺโพ"ติฯ

๘๑. อาปตฺติปริยนฺเต ยา อาปตฺติโย ปริจฺฉินฺนาโย โหนฺติ, ตา อาปตฺติโย ฐเปตฺวา อญฺญาหิ อาปตฺตีหิ อาโรเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

กุลปริยนฺเต ยานิ กุลานิ ปริจฺฉินฺนานิ โหนฺติ, ตานิ กุลานิ ฐเปตฺวา อญฺเญสุ กุเลสุ อาโรเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาปตฺติปริยนฺเต จ กุลปริยนฺเต จ ยา อาปตฺติโย ปริจฺฉินฺนาโย โหนฺติ, ตา อาปตฺติโย ฐเปตฺวา ยานิ กุลานิ ปริจฺฉินฺนานิ โหนฺติ, ตานิ กุลานิ ฐเปตฺวา อญฺญาหิ อาปตฺตีหิ อญฺเญสุ กุเลสุ อาโรเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เนว อาปตฺติปริยนฺเต น กุลปริยนฺเต, อนาปตฺติฯ

๘๒. ทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา ทุฏฺฐุลฺลาปตฺติสญฺญี อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจติ, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา เวมติโก อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจติ, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา อทุฏฺฐุลฺลาปตฺติสญฺญี อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจติ, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ วา อทุฏฺฐุลฺลํ วา อชฺฌาจารํ อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา ทุฏฺฐุลฺลาปตฺติสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา อทุฏฺฐุลฺลาปตฺติสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๓. อนาปตฺติ วตฺถุํ อาโรเจติ โน อาปตฺตึ, อาปตฺตึ อาโรเจติ โน วตฺถุํ, ภิกฺขุสมฺมุติยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุฏฺฐุลฺลาโรจนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. ปถวีขณนสิกฺขาปทํ

๘๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา อาฬวิยํ วิหรติ อคฺคาฬเว เจติเยฯ เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา [อาฬวิกา (สฺยา.)] ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺตา ปถวึ ขณนฺติปิ ขณาเปนฺติปิฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ปถวึ ขณิสฺสนฺติปิ ขณาเปสฺสนฺติปิ! เอกินฺทฺริยํ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชีวํ วิเหเฐนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อาฬวกา ภิกฺขู ปถวึ ขณิสฺสนฺติปิ ขณาเปสฺสนฺติปี”ติ…เป.… “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ปถวึ ขณถปิ ขณาเปถปี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ปถวึ ขณิสฺสถปิ ขณาเปสฺสถปิ! ชีวสญฺญิโน หิ, โมฆปุริสา, มนุสฺสา ปถวิยาฯ เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๘๕. **“โย ปน ภิกฺขุ ปถวึ ขเณยฺย วา ขณาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๘๖. **โย ปนาติ** โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขูติ**…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ปถวี นาม ทฺเว ปถวิโย – ชาตา จ ปถวี อชาตา จ ปถวีฯ

ชาตา นาม ปถวี – สุทฺธปํสุ สุทฺธมตฺติกา อปฺปปาสาณา อปฺปสกฺขรา อปฺปกฐลา อปฺปมรุมฺพา อปฺปวาลิกา, เยภุยฺเยนปํสุกา, เยภุยฺเยนมตฺติกาฯ อทฑฺฒาปิ วุจฺจติ ชาตา ปถวีฯ โยปิ ปํสุปุญฺโช วา มตฺติกาปุญฺโช วา อติเรกจาตุมาสํ โอวฏฺโฐ, อยมฺปิ วุจฺจติ ชาตา ปถวีฯ

อชาตา นาม ปถวี – สุทฺธปาสาณา สุทฺธสกฺขรา สุทฺธกฐลา สุทฺธมรุมฺพา สุทฺธวาลิกา อปฺปปํสุกา อปฺปมตฺติกา, เยภุยฺเยนปาสาณา, เยภุยฺเยนสกฺขรา, เยภุยฺเยนกฐลา, เยภุยฺเยนมรุมฺพา, เยภุยฺเยนวาลิกาฯ ทฑฺฒาปิ วุจฺจติ อชาตา ปถวีฯ โยปิ ปํสุปุญฺโช วา มตฺติกาปุญฺโช วา โอมกจาตุมาสํ โอวฏฺโฐ, อยมฺปิ วุจฺจติ อชาตา ปถวีฯ

ขเณยฺยาติ สยํ ขณติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ขณาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สกึ อาณตฺโต พหุกมฺปิ ขณติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๗. ปถวิยา ปถวิสญฺญี ขณติ วา ขณาเปติ วา, ภินฺทติ วา เภทาเปติ วา, ทหติ วา ทหาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปถวิยา เวมติโก ขณติ วา ขณาเปติ วา, ภินฺทติ วา เภทาเปติ วา, ทหติ วา ทหาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปถวิยา อปถวิสญฺญี ขณติ วา ขณาเปติ วา, ภินฺทติ วา เภทาเปติ วา, ทหติ วา ทหาเปติ วา, อนาปตฺติฯ

อปถวิยา ปถวิสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปถวิยา เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปถวิยา อปถวิสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๘๘. อนาปตฺติ – “อิมํ ชาน, อิมํ เทหิ, อิมํ อาหร, อิมินา อตฺโถ, อิมํ กปฺปิยํ กโรหี”ติ ภณติ, อสญฺจิจฺจ, อสติยา, อชานนฺตสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปถวีขณนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

มุสาวาทวคฺโค ปฐโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

มุสา โอมสเปสุญฺญํ, ปทเสยฺยาย เว ทุเว;
อญฺญตฺร วิญฺญุนา ภูตา, ทุฏฺฐุลฺลาปตฺติ ขณนาติฯ

๒. ภูตคามวคฺโค

๑. ภูตคามสิกฺขาปทํ

๘๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา อาฬวิยํ วิหรติ อคฺคาฬเว เจติเยฯ เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺตา รุกฺขํ ฉินฺทนฺติปิ เฉทาเปนฺติปิฯ อญฺญตโรปิ อาฬวโก ภิกฺขุ รุกฺขํ ฉินฺทติฯ ตสฺมึ รุกฺเข อธิวตฺถา เทวตา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “มา, ภนฺเต, อตฺตโน ภวนํ กตฺตุกาโม มยฺหํ ภวนํ ฉินฺที”ติฯ โส ภิกฺขุ อนาทิยนฺโต ฉินฺทิ เยว, ตสฺสา จ เทวตาย ทารกสฺส พาหุํ อาโกเฏสิฯ อถ โข ตสฺสา เทวตาย เอตทโหสิ – “ยํนูนาหํ อิมํ ภิกฺขุํ อิเธว ชีวิตา โวโรเปยฺย”นฺติฯ อถ โข ตสฺสา เทวตาย เอตทโหสิ – “น โข เมตํ ปติรูปํ ยาหํ อิมํ ภิกฺขุํ อิเธว ชีวิตา โวโรเปยฺยํฯ ยนฺนูนาหํ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจยฺย”นฺติฯ อถ โข สา เทวตา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “สาธุ สาธุ เทวเต! สาธุ โข ตฺวํ, เทวเต, ตํ ภิกฺขุํ ชีวิตา น โวโรเปสิฯ สจชฺช ตฺวํ, เทวเต, ตํ ภิกฺขุํ ชีวิตา โวโรเปยฺยาสิ, พหุญฺจ ตฺวํ, เทวเต, อปุญฺญํ ปสเวยฺยาสิฯ คจฺฉ ตฺวํ, เทวเต, อมุกสฺมึ โอกาเส รุกฺโข วิวิตฺโต ตสฺมึ อุปคจฺฉา”ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา รุกฺขํ ฉินฺทิสฺสนฺติปิ เฉทาเปสฺสนฺติปิ เอกินฺทฺริยํ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชีวํ วิเหเฐสฺสนฺตี”ติ!

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อาฬวกา ภิกฺขู รุกฺขํ ฉินฺทิสฺสนฺติปิ เฉทาเปสฺสนฺติปี”ติ… เป.… “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, รุกฺขํ ฉินฺทถาปิ เฉทาเปถาปี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา… เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, รุกฺขํ ฉินฺทิสฺสถาปิ, เฉทาเปสฺสถาปิ! ชีวสญฺญิโน หิ, โมฆปุริสา, มนุสฺสา รุกฺขสฺมึ, เนตํ โมฆปุริสา อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๙๐. **“ภูตคามปาตพฺยตาย ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๑. **ภูตคาโม** นาม ปญฺจ พีชชาตานิ – มูลพีชํ, ขนฺธพีชํ, ผฬุพีชํ, อคฺคพีชํ, พีชพีชเมว [พีชพีชญฺเจว (อิติปิ)] ปญฺจมํฯ

มูลพีชํ นาม – หลิทฺทิ, สิงฺคิเวรํ, วจา, วจตฺตํ, อติวิสา, กฏุกโรหิณี, อุสีรํ, ภทฺทมุตฺตกํ, ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ มูเล ชายนฺติ, มูเล สญฺชายนฺติ, เอตํ มูลพีชํ นามฯ

ขนฺธพีชํ นาม – อสฺสตฺโถ, นิคฺโรโธ, ปิลกฺโข, อุทุมฺพโร, กจฺฉโก, กปิตฺถโน, ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ ขนฺเธ ชายนฺติ, ขนฺเธ สญฺชายนฺติ, เอตํ ขนฺธพีชํ นามฯ

ผฬุพีชํ นาม – อุจฺฉุ, เวฬุ, นโฬ, ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ ปพฺเพ ชายนฺติ, ปพฺเพ สญฺชายนฺติ, เอตํ ผฬุพีชํ นามฯ

อคฺคพีชํ นาม – อชฺชุกํ, ผณิชฺชกํ, หิริเวรํ, ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ อคฺเค ชายนฺติ, อคฺเค สญฺชายนฺติ, เอตํ อคฺคพีชํ นามฯ

พีชพีชํ นาม – ปุพฺพณฺณํ, อปรณฺณํ, ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ พีเช ชายนฺติ, พีเช สญฺชายนฺติ, เอตํ พีช พีชํ นามฯ

๙๒. พีเช พีชสญฺญี ฉินฺทติ วา เฉทาเปติ วา, ภินฺทติ วา เภทาเปติ วา, ปจติ วา ปจาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ พีเช เวมติโก ฉินฺทติ วา เฉทาเปติ วา, ภินฺทติ วา เภทาเปติ วา, ปจติ วา ปจาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ พีเช อพีชสญฺญี ฉินฺทติ วา เฉทาเปติ วา, ภินฺทติ วา เภทาเปติ วา, ปจติ วา ปจาเปติ วา, อนาปตฺติฯ อพีเช พีชสญฺญี อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อพีเช เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อพีเช อพีชสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๙๓. อนาปตฺติ – "อิมํ ชาน, อิมํ เทหิ, อิมํ อาหร, อิมินา อตฺโถ, อิมํ กปฺปิยํ กโรหี"ติ ภณติ, อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ภูตคามสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. อญฺญวาทกสิกฺขาปทํ

๙๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ฉนฺโน อนาจารํ อาจริตฺวา สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรติ – "โก อาปนฺโน, กึ อาปนฺโน, กิสฺมึ อาปนฺโน, กถํ อาปนฺโน, กํ ภณถ, กึ ภณถา"ติ? เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม อายสฺมา ฉนฺโน สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน อญฺเญนญฺญํ ปฏิจริสฺสติ – โก อาปนฺโน, กึ อาปนฺโน, กิสฺมึ อาปนฺโน, กถํ อาปนฺโน, กํ ภณถ, กึ ภณถา"ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ฉนฺน, สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรสิ – โก อาปนฺโน, กึ อาปนฺโน, กิสฺมึ อาปนฺโน, กถํ อาปนฺโน, กํ ภณถ, กึ ภณถาติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน อญฺเญนญฺญํ ปฏิจริสฺสสิ – โก อาปนฺโน, กึ อาปนฺโน, กิสฺมึ อาปนฺโน, กถํ อาปนฺโน, กํ ภณถ, กึ ภณถาติ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน อญฺญวาทกํ โรเปตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว , โรเปตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๙๕. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน อญฺญวาทกํ โรเปยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรติฯ สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน อญฺญวาทกํ โรเปติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน อญฺญวาทกสฺส โรปนา, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"โรปิตํ สงฺเฆน ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน อญฺญวาทกํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี"ติฯ

อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“อญฺญวาทเก ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๙๖. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ฉนฺโน สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน “อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรนฺโต – “อาปตฺตึ อาปชฺชิสฺสามี”ติ ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา ฉนฺโน สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ฉนฺน, สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน วิเหสกํ โรเปตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, โรเปตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๙๗. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน วิเหสกํ โรเปยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสติฯ สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน วิเหสกํ โรเปติฯ ยสฺสายสฺมาโต ขมติ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน วิเหสกสฺส โรปนา, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“โรปิตํ สงฺเฆน ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน วิเหสกํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๙๘. **“อญฺญวาทเก วิเหสเก ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๙. **อญฺญวาทโก** นาม สงฺฆมชฺเฌ วตฺถุสฺมึ วา อาปตฺติยา วา อนุยุญฺชียมาโน ตํ น กเถตุกาโม ตํ น อุคฺฆาเฏตุกาโม อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรติ – “โก อาปนฺโน, กึ อาปนฺโน, กิสฺมึ อาปนฺโน, กถํ อาปนฺโน, กํ ภณถ, กึ ภณถา”ติฯ เอโส อญฺญวาทโก นามฯ

วิเหสโก นาม สงฺฆมชฺเฌ วตฺถุสฺมึ วา อาปตฺติยา วา อนุยุญฺชียมาโน ตํ น กเถตุกาโม ตํ น อุคฺฆาเฏตุกาโม ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสติฯ เอโส วิเหสโก นามฯ

๑๐๐. อาโรปิเต อญฺญวาทเก สงฺฆมชฺเฌ วตฺถุสฺมึ วา อาปตฺติยา วา อนุยุญฺชียมาโน ตํ น กเถตุกาโม ตํ น อุคฺฆาเฏตุกาโม อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรติ – “โก อาปนฺโน, กึ อาปนฺโน, กิสฺมึ อาปนฺโน, กถํ อาปนฺโน, กํ ภณถ, กึ ภณถา”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาโรปิเต วิเหสเก สงฺฆมชฺเฌ วตฺถุสฺมึ วา อาปตฺติยา วา อนุยุญฺชียมาโน ตํ น กเถตุกาโม ตํ น อุคฺฆาเฏตุกาโม ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โรปิเต อญฺญวาทเก สงฺฆมชฺเฌ วตฺถุสฺมึ วา อาปตฺติยา วา อนุยุญฺชียมาโน ตํ น กเถตุกาโม ตํ น อุคฺฆาเฏตุกาโม อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรติ – “โก อาปนฺโน, กึ อาปนฺโน, กิสฺมึ อาปนฺโน, กถํ อาปนฺโน, กํ ภณถ, กึ ภณถา”ติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ โรปิเต วิเหสเก สงฺฆมชฺเฌ วตฺถุสฺมึ วา อาปตฺติยา วา อนุยุญฺชียมาโน ตํ น กเถตุกาโม ตํ น อุคฺฆาเฏตุกาโม ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๑. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี อญฺญวาทเก วิเหสเก, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติโก อญฺญวาทเก วิเหสเก, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี อญฺญวาทเก วิเหสเก, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๒. อนาปตฺติ อชานนฺโต ปุจฺฉติ, คิลาโน วา น กเถติ; “สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ วา กลโห วา วิคฺคโห วา วิวาโท วา ภวิสฺสตี”ติ น กเถติ; “สงฺฆเภโท วา สงฺฆราชิ วา ภวิสฺสตี”ติ น กเถติ; “อธมฺเมน วา วคฺเคน วา นกมฺมารหสฺส วา กมฺมํ กริสฺสตี”ติ น กเถติ; อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อญฺญวาทกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. อุชฺฌาปนกสิกฺขาปทํ

๑๐๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต สงฺฆสฺส เสนาสนญฺจ ปญฺญเปติ ภตฺตานิ จ อุทฺทิสติฯ เตน โข ปน สมเยน เมตฺติยภูมชกา [เมตฺติยภุมฺมชกา (สี. สฺยา.)] ภิกฺขู นวกา เจว โหนฺติ อปฺปปุญฺญา จ ฯ ยานิ สงฺฆสฺส ลามกานิ เสนาสนานิ ตานิ เตสํ ปาปุณนฺติ ลามกานิ จ ภตฺตานิฯ เต อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ภิกฺขู อุชฺฌาเปนฺติ – “ฉนฺทาย ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ฉนฺทาย จ ภตฺตานิ อุทฺทิสตี”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ภิกฺขู อุชฺฌาเปสฺสนฺตี”ติ…เป.… “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ภิกฺขู อุชฺฌาเปถา”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ภิกฺขู อุชฺฌาเปสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“อุชฺฌาปนเก ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๐๔. เตน โข ปน สมเยน เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู – “ภควตา อุชฺฌาปนกํ ปฏิกฺขิตฺต”นฺติ, “เอตฺตาวตา ภิกฺขู โสสฺสนฺตี”ติ [วิเหสิสฺสนฺตีติ (อิติปิ)] ภิกฺขูนํ สามนฺตา อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ขิยฺยนฺติ – “ฉนฺทาย ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ฉนฺทาย จ ภตฺตานิ อุทฺทิสตี”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ขิยฺยิสฺสนฺตี” ติ…เป…. “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ขิยฺยถา”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา… เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ขิยฺยิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๐๕. **“อุชฺฌาปนเก ขิยฺยนเก ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๖. **อุชฺฌาปนกํ** นาม อุปสมฺปนฺนํ สงฺเฆน สมฺมตํ เสนาสนปญฺญาปกํ วา ภตฺตุทฺเทสกํ วา ยาคุภาชกํ วา ผลภาชกํ วา ขชฺชภาชกํ วา อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกํ วา อวณฺณํ กตฺตุกาโม, อยสํ กตฺตุกาโม, มงฺกุกตฺตุกาโม, อุปสมฺปนฺนํ อุชฺฌาเปติ วา ขิยฺยติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี อุชฺฌาปนเก ขิยฺยนเก อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติโก อุชฺฌาปนเก ขิยฺยนเก อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี อุชฺฌาปนเก ขิยฺยนเก อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนํ อุชฺฌาเปติ วา ขิยฺยติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุปสมฺปนฺนํ สงฺเฆน อสมฺมตํ เสนาสนปญฺญาปกํ วา ภตฺตุทฺเทสกํ วา ยาคุภาชกํ วา ผลภาชกํ วา ขชฺชภาชกํ วา อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกํ วา อวณฺณํ กตฺตุกาโม, อยสํ กตฺตุกาโม, มงฺกุกตฺตุกาโม, อุปสมฺปนฺนํ วา อนุปสมฺปนฺนํ วา อุชฺฌาเปติ วา ขิยฺยติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนํ สงฺเฆน สมฺมตํ วา อสมฺมตํ วา เสนาสนปญฺญาปกํ วา ภตฺตุทฺเทสกํ วา ยาคุภาชกํ วา ผลภาชกํ วา ขชฺชภาชกํ วา อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกํ วา อวณฺณํ กตฺตุกาโม, อยสํ กตฺตุกาโม, มงฺกุกตฺตุกาโม, อุปสมฺปนฺนํ วา อนุปสมฺปนฺนํ วา อุชฺฌาเปติ วา ขิยฺยติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๗. อนาปตฺติ ปกติยา ฉนฺทา โทสา โมหา ภยา กโรนฺตํ อุชฺฌาเปติ วา ขิยฺยติ วา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อุชฺฌาปนกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. ปฐมเสนาสนสิกฺขาปทํ

๑๐๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู เหมนฺติเก กาเล อชฺโฌกาเส เสนาสนํ ปญฺญเปตฺวา กายํ โอตาเปนฺตา กาเล อาโรจิเต ตํ ปกฺกมนฺตา เนว อุทฺธรึสุ น อุทฺธราเปสุํ, อนาปุจฺฉา ปกฺกมึสุฯ เสนาสนํ โอวฏฺฐํ โหติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถํ หิ นาม ภิกฺขู อชฺโฌกาเส เสนาสนํ ปญฺญเปตฺวา ตํ ปกฺกมนฺตา เนว อุทฺธริ

สฺสนฺติ น อุทฺธราเปสฺสนฺติ, อนาปุจฺฉา ปกฺกมิสฺสนฺติ, เสนาสนํ โอวฏฺฐ”นฺติ! อถ โข เต ภิกฺขู เต อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อชฺโฌกาเส…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๐๙. “โย ปน ภิกฺขุ สงฺฆิกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา ภิสึ วา โกจฺฉํ วา อชฺโฌกาเส สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คจฺเฉยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๑๐. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อชฺโฌกาเส วสิตฺวา กาลสฺเสว เสนาสนํ อภิหรนฺติฯ อทฺทสา โข ภควา เต ภิกฺขู กาลสฺเสว เสนาสนํ อภิหรนฺเตฯ ทิสฺวาน เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐ มาเส อวสฺสิกสงฺเกเต [วสิตุํ อวสฺสิกสํเกเต (อิติปิ)] มณฺฑเป วา รุกฺขมูเล วา ยตฺถ กากา วา กุลลา วา น อูหทนฺติ ตตฺถ เสนาสนํ นิกฺขิปิตุ”นฺติฯ

๑๑๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สงฺฆิกํ นาม สงฺฆสฺส ทินฺนํ โหติ ปริจฺจตฺตํฯ

มญฺโจ นาม จตฺตาโร มญฺจา – มสารโก, พุนฺทิกาพทฺโธ, กุฬีรปาทโก, อาหจฺจปาทโกฯ

ปีฐํ นาม จตฺตาริ ปีฐานิ – มสารกํ, พุนฺทิกาพทฺธํ, กุฬีรปาทกํ, อาหจฺจปาทกํฯ

ภิสิ นาม ปญฺจ ภิสิโย – อุณฺณภิสิ, โจฬภิสิ, วากภิสิ, ติณภิสิ, ปณฺณภิสิฯ

โกจฺฉํ นาม – วากมยํ วา อุสีรมยํ วา มุญฺชมยํ วา ปพฺพชมยํ [พพฺพชมยํ (สี.)] วา อนฺโต สํเวเฐตฺวา พทฺธํ โหติฯ

สนฺถริตฺวาติ สยํ สนฺถริตฺวาฯ

สนฺถราเปตฺวาติ อญฺญํ สนฺถราเปตฺวาฯ อนุปสมฺปนฺนํ สนฺถราเปติ, ตสฺส ปลิโพโธฯ อุปสมฺปนฺนํ สนฺถราเปติ, สนฺถารกสฺส [สนฺถตสฺส (อิติปิ)] ปลิโพโธฯ

ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺยาติ น สยํ อุทฺธเรยฺยฯ

น อุทฺธราเปยฺยาติ น อญฺญํ อุทฺธราเปยฺยฯ

อนาปุจฺฉํ วา คจฺเฉยฺยาติ ภิกฺขุํ วา สามเณรํ วา อารามิกํ วา อนาปุจฺฉา มชฺฌิมสฺส ปุริสสฺส เลฑฺฑุปาตํ อติกฺกมนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๒. สงฺฆิเก สงฺฆิกสญฺญี อชฺโฌกาเส สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย อนาปุจฺฉํ วา คจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก เวมติโก…เป…. สงฺฆิเก ปุคฺคลิกสญฺญี อชฺโฌกาเส สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

จิมิลิกํ วา อุตฺตรตฺถรณํ วา ภูมตฺถรณํ วา ตฏฺฏิกํ วา จมฺมขณฺฑํ วา ปาทปุญฺฉนึ วา ผลกปีฐํ วา อชฺโฌกาเส สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก สงฺฆิกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก ปุคฺคลิกสญฺญี อญฺญสฺส ปุคฺคลิเก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อตฺตโน ปุคฺคลิเก อนาปตฺติฯ

๑๑๓. อนาปตฺติ อุทฺธริตฺวา คจฺฉติ, อุทฺธราเปตฺวา คจฺฉติ, อาปุจฺฉํ คจฺฉติ, โอตาเปนฺโต คจฺฉติ, เกนจิ ปลิพุทฺธํ โหติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมเสนาสนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. ทุติยเสนาสนสิกฺขาปทํ

๑๑๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู สหายกา โหนฺติฯ เต วสนฺตาปิ เอกโตว วสนฺติ, ปกฺกมนฺตาปิ เอกโตว ปกฺกมนฺติฯ เต อญฺญตรสฺมึ สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา ตํ ปกฺกมนฺตา เนว อุทฺธรึสุ น อุทฺธราเปสุํ, อนาปุจฺฉา ปกฺกมึสุฯ เสนาสนํ อุปจิกาหิ ขายิตํ โหติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา ตํ ปกฺกมนฺตา เนว อุทฺธริสฺสนฺติ น อุทฺธราเปสฺสนฺติ, อนาปุจฺฉา ปกฺกมิสฺสนฺติ, เสนาสนํ อุปจิกาหิ ขายิต”นฺติ! อถ โข เต ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา ตํ ปกฺกมนฺตา เนว อุทฺธรึสุ น อุทฺธราเปสุํ, อนาปุจฺฉา ปกฺกมึสุ, เสนาสนํ อุปจิกาหิ ขายิต”นฺติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา ตํ ปกฺกมนฺตา เนว อุทฺธริสฺสนฺติ น อุทฺธราเปสฺสนฺติ, อนาปุจฺฉา ปกฺกมิสฺสนฺติ, เสนาสนํ อุปจิกาหิ ขายิตํ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน , ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๑๕. “โย ปน ภิกฺขุ สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คจฺเฉยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๑๑๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สงฺฆิโก นาม วิหาโร สงฺฆสฺส ทินฺโน โหติ ปริจฺจตฺโตฯ

เสยฺยํ นาม ภิสิ, จิมิลิกา อุตฺตรตฺถรณํ, ภูมตฺถรณํ, ตฏฺฏิกา, จมฺมขณฺโฑ, นิสีทนํ, ปจฺจตฺถรณํ, ติณสนฺถาโร, ปณฺณสนฺถาโรฯ

สนฺถริตฺวาติ สยํ สนฺถริตฺวาฯ

สนฺถราเปตฺวาติ อญฺญํ สนฺถราเปตฺวาฯ

ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺยาติ น สยํ อุทฺธเรยฺยฯ

น อุทฺธราเปยฺยาติ น อญฺญํ อุทฺธราเปยฺยฯ

อนาปุจฺฉํ วา คจฺเฉยฺยาติ ภิกฺขุํ วา สามเณรํ วา อารามิกํ วา อนาปุจฺฉา ปริกฺขิตฺตสฺส อารามสฺส ปริกฺเขปํ อติกฺกมนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปริกฺขิตฺตสฺส อารามสฺส อุปจารํ อติกฺกมนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก สงฺฆิกสญฺญี เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก เวมติโก เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก ปุคฺคลิกสญฺญี เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๗. วิหารสฺส อุปจาเร วา อุปฏฺฐานสาลายํ วา มณฺฑเป วา รุกฺขมูเล วา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ มญฺจํ วา ปีฐํ วา วิหาเร วา วิหารสฺสูปจาเร วา อุปฏฺฐานสาลายํ วา มณฺฑเป วา รุกฺขมูเล วา สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปุคฺคลิเก สงฺฆิกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก ปุคฺคลิกสญฺญี อญฺญสฺส ปุคฺคลิเก อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อตฺตโน ปุคฺคลิเก อนาปตฺติฯ

๑๑๘. อนาปตฺติ อุทฺธริตฺวา คจฺฉติ, อุทฺธราเปตฺวา คจฺฉติ, อาปุจฺฉํ คจฺฉติ, เกนจิ ปลิพุทฺธํ โหติ, สาเปกฺโข คนฺตฺวา ตตฺถ ฐิโต อาปุจฺฉติ, เกนจิ ปลิพุทฺโธ โหติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยเสนาสนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. อนุปขชฺชสิกฺขาปทํ

๑๑๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วรเสยฺยาโย ปลิพุนฺเธนฺติ, เถรา ภิกฺขู วุฏฺฐาเปนฺติ [เอตฺถ เต อิติ กมฺมปทํ อูนํ วิย ทิสฺสติ]ฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ''เกน นุ โข มยํ อุปาเยน อิเธว วสฺสํ วเสยฺยามา''ติ? อถ โข ฉพฺพคฺคิ

ยา ภิกฺขู เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช เสยฺยํ กปฺเปนฺติ – ยสฺส สมฺพาโธ ภวิสฺสติ โส ปกฺกมิสฺสตีติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช เสยฺยํ กปฺเปสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ …เป.… “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช เสยฺยํ กปฺเปถา”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช เสยฺยํ กปฺเปสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๒๐. “โย ปน ภิกฺขุ สงฺฆิเก วิหาเร ชานํ ปุพฺพุปคตํ ภิกฺขุํ อนุปขชฺช เสยฺยํ กปฺเปยฺย – ยสฺส สมฺพาโธ ภวิสฺสติ โส ปกฺกมิสฺสตี’ติ, เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนญฺญํ, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๑๒๑. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ ๒.๐๒๕๑ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สงฺฆิโก นาม วิหาโร สงฺฆสฺส ทินฺโน โหติ ปริจฺจตฺโตฯ

ชานาติ นาม วุฑฺโฒติ ชานาติ, คิลาโนติ ชานาติ, สงฺเฆน ทินฺโนติ ชานาติฯ

อนุปขชฺชาติ อนุปวิสิตฺวาฯ

เสยฺยํ กปฺเปยฺยาติ มญฺจสฺส วา ปีฐสฺส วา ปวิสนฺตสฺส วา นิกฺขมนฺตสฺส วา อุปจาเร เสยฺยํ สนฺถรติ วา สนฺถราเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนญฺญนฺติ น อญฺโญ โกจิ ปจฺจโย โหติ อนุปขชฺช เสยฺยํ กปฺเปตุํฯ

๑๒๒. สงฺฆิเก สงฺฆิกสญฺญี อนุปขชฺช เสยฺยํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก เวมติโก อนุปขชฺช เสยฺยํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก ปุคฺคลิกสญฺญี อนุปขชฺช เสยฺยํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มญฺจสฺส วา ปีฐสฺส วา ปวิสนฺตสฺส วา นิกฺขมนฺตสฺส วา อุปจารํ ฐเปตฺวา เสยฺยํ สนฺถรติ วา สนฺถราเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ วิหารสฺส อุปจาเร วา อุปฏฺฐานสาลายํ วา มณฺฑเป วา รุกฺขมูเล วา อชฺโฌกาเส วา เสยฺยํ สนฺถรติ วา สนฺถราเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อภินิสีทติ วา อภินิปฺปชฺชติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก สงฺฆิกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก ปุคฺคลิกสญฺญี อญฺญสฺส ปุคฺคลิเก อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อตฺตโน ปุคฺคลิเก อนาปตฺติฯ

๑๒๓. อนาปตฺติ คิลาโน ปวิสติ, สีเตน วา อุณฺเหน วา ปีฬิโต ปวิสติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อนุปขชฺชสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. นิกฺกฑฺฒนสิกฺขาปทํ

๑๒๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู อญฺญตรํ ปจฺจนฺติมํ มหาวิหารํ ปฏิสงฺขโรนฺติ – “อิธ มยํ วสฺสํ วสิสฺสามา”ติ ฯ อทฺทสํสุ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู วิหารํ ปฏิสงฺขโรนฺเตฯ ทิสฺวาน เอวมาหํสุ – “อิเม, อาวุโส, สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู วิหารํ ปฏิสงฺขโรนฺติฯ หนฺท เน วุฏฺฐาเปสฺสามา”ติ! เอกจฺเจ เอวมาหํสุ – “อาคเมถาวุโส, ยาว ปฏิสงฺขโรนฺติ; ปฏิสงฺขเต วุฏฺฐาเปสฺสามา”ติฯ

อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “อุฏฺเฐถาวุโส, อมฺหากํ วิหาโร ปาปุณาตี”ติฯ “นนุ, อาวุโส, ปฏิกจฺเจว [ปฏิคจฺเจว (สี.)] อาจิกฺขิตพฺพํ, มยญฺจญฺญํ ปฏิสงฺขเรยฺยามา”ติฯ “นนุ, อาวุโส, สงฺฆิโก วิหาโร”ติ? “อามาวุโส, สงฺฆิโก วิหาโร”ติฯ “อุฏฺเฐถาวุโส, อมฺหากํ วิหาโร ปาปุณาตี”ติฯ “มหลฺลโก, อาวุโส, วิหาโรฯ ตุมฺเหปิ วสถ, มยมฺปิ วสิสฺสามา”ติฯ “อุฏฺเฐถาวุโส, อมฺหากํ วิหาโร ปาปุณาตี”ติ กุปิตา อนตฺตมนา คีวายํ คเหตฺวา นิกฺกฑฺฒนฺติฯ เต นิกฺกฑฺฒียมานา โรทนฺติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “กิสฺส ตุมฺเห, อาวุโส, โรทถา”ติ? “อิเม, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา อมฺเห สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒนฺตี”ติ ฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขู สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒิสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขู สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒถา”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขู สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒิสฺสถ? เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๒๕. “โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุํ กุปิโต อนตฺตมโน สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺเฒยฺย วา นิกฺกฑฺฒาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๑๒๖. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนฺติ อญฺญํ ภิกฺขุํฯ

กุปิโต อนตฺตมโนติ อนภิรทฺโธ อาหตจิตฺโต ขิลชาโตฯ

สงฺฆิโก นาม วิหาโร สงฺฆสฺส ทินฺโน โหติ ปริจฺจตฺโตฯ

นิกฺกฑฺเฒยฺยาติ คพฺเภ คเหตฺวา ปมุขํ นิกฺกฑฺฒติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปมุเข คเหตฺวา พหิ นิกฺกฑฺฒติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เอเกน ปโยเคน พหุเกปิ ทฺวาเร อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นิกฺกฑฺฒาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส [ทุกฺกฏสฺส (กตฺถจิ)]ฯ สกึ อาณตฺโต พหุเกปิ ทฺวาเร อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๒๗. สงฺฆิเก สงฺฆิกสญฺญี กุปิโต อนตฺตมโน นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก เวมติโก กุปิโต อนตฺตมโน นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก ปุคฺคลิกสญฺญี กุปิโต อนตฺตมโน นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ตสฺส ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ วิหารสฺส อุปจารา วา อุปฏฺฐานสาลาย วา มณฺฑปา วา รุกฺขมูลา วา อชฺโฌกาสา วา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺส ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนํ วิหารา วา วิหารสฺส อุปจารา วา อุปฏฺฐานสาลาย วา มณฺฑปา วา รุกฺขมูลา วา อชฺโฌกาสา วา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺส ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปุคฺคลิเก สงฺฆิกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก ปุคฺคลิกสญฺญี อญฺญสฺส ปุคฺคลิเก อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อตฺตโน ปุคฺคลิเก อนาปตฺติฯ

๑๒๘. อนาปตฺติ อลชฺชึ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺส ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อุมฺมตฺตกํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺส ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ภณฺฑนการกํ กลหการกํ วิวาทการกํ ภสฺสการกํ สงฺเฆ อธิกรณการกํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺส ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อนฺเตวาสิกํ วา สทฺธิวิหาริกํ วา น สมฺมา วตฺตนฺตํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺส ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นิกฺกฑฺฒนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. เวหาสกุฏิสิกฺขาปทํ

๑๒๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ทฺเว ภิกฺขู สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา วิหรนฺติ?ฯ เอโก เหฏฺฐา วิหรติ [วิหรนฺติ, เอโก เหฏฺฐา (?)], เอโก อุปริฯ อุปริโม ภิกฺขุ อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ สหสา อภินิสีทิฯ มญฺจปาโท นิปฺปติตฺวา [ปติตฺวา (สฺยา.)] เหฏฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก อวตฺถาสิฯ โส ภิกฺขุ วิสฺสรมกาสิฯ ภิกฺขู อุปธาวิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – “กิสฺส ตฺวํ, อาวุโส, วิสฺสรมกาสี”ติ? อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ สหสา อภินิสีทิสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ อเนกปริยายเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ สหสา อภินิสีทสี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจ

ปาทกํ มญฺจํ สหสา อภินิสีทิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๓๐. **“โย ปน ภิกฺขุ สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา อภินิสีเทยฺย วา อภินิปชฺเชยฺย วา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๓๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สงฺฆิโก นาม วิหาโร สงฺฆสฺส ทินฺโน โหติ ปริจฺจตฺโตฯ

เวหาสกุฏิ นาม มชฺฌิมสฺส ปุริสสฺส อสีสฆฏฺฏาฯ

อาหจฺจปาทโก นาม **มญฺโจ** องฺเค วิชฺฌิตฺวา ฐิโต โหติฯ **อาหจฺจปาทกํ** นาม **ปีฐํ** องฺเค วิชฺฌิตฺวา ฐิตํ โหติ ฯ

อภินิสีเทยฺยาติ ตสฺมึ อภินิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อภินิปชฺเชยฺยาติ ตสฺมึ อภินิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๓๒. สงฺฆิเก สงฺฆิกสญฺญี อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก เวมติโก…เป.… สงฺฆิเก ปุคฺคลิกสญฺญี อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปุคฺคลิเก สงฺฆิกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก ปุคฺคลิกสญฺญี อญฺญสฺส ปุคฺคลิเก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อตฺตโน ปุคฺคลิเก, อนาปตฺติฯ

๑๓๓. อนาปตฺติ – อเวหาสกุฏิยา สีสฆฏฺฏาย เหฏฺฐา อปริโภคํ โหติ, ปทรสญฺจิตํ โหติ, ปฏาณิ ทินฺนา โหติ, ตสฺมึ ฐิโต คณฺหติ วา ลคฺเคติ วา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

เวหาสกุฏิสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. มหลฺลกวิหารสิกฺขาปทํ

๑๓๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต ฉนฺนสฺส อุปฏฺฐาโก มหามตฺโต อายสฺมโต ฉนฺนสฺส วิหารํ การาเปติฯ อถ โข อายสฺมา ฉนฺโน กตปริโยสิตํ วิหารํ ปุนปฺปุนํ ฉาทาเปติ, ปุนปฺปุนํ เลปาเปติฯ อติภาริโต วิหาโร ปริปติฯ อถ โข อายสฺมา ฉนฺโน ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ สํกฑฺฒนฺโต อญฺญตรสฺส พฺราหฺมณสฺส ยวเขตฺตํ ทูเสสิฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภทนฺตา อมฺหากํ ยวเขตฺตํ ทูเสสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส พฺราหฺมณสฺส อุ

ชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา ฉนฺโน กตปริโยสิตํ วิหารํ ปุนปฺปุนํ ฉาทาเปสฺสติ, ปุนปฺปุนํ เลปาเปสฺสติ, อติภาริโต วิหาโร ปริปตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. “สจฺจํ กิร ตฺวํ, ฉนฺน, กตปริโยสิตํ วิหารํ ปุนปฺปุนํ ฉาทาเปสิ, ปุนปฺปุนํ เลปาเปสิ, อติภาริโต วิหาโร ปริปตี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, กตปริโยสิตํ วิหารํ ปุนปฺปุนํ ฉาทาเปสฺสสิ, ปุนปฺปุนํ เลปาเปสฺสสิ , อติภาริโต วิหาโร ปริปติ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๓๕. “มหลฺลกํ ปน ภิกฺขุนา วิหารํ การยมาเนน ยาวทฺวารโกสา อคฺคฬฏฺฐปนาย อาโลกสนฺธิปริกมฺมาย ทฺวตฺติจฺฉทนสฺส ปริยาย อปฺปหริเต ฐิเตน อธิฏฺฐาตพฺพํฯ ตโต เจ อุตฺตรึ อปฺปหริเตปิ ฐิโต อธิฏฺฐเหยฺย ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๑๓๖. มหลฺลโก นาม วิหาโร สสฺสามิโก วุจฺจติฯ

วิหาโร นาม อุลฺลิตฺโต วา โหติ อวลิตฺโต วา อุลฺลิตฺตาวลิตฺโต วาฯ

การยมาเนนาติ กโรนฺโต วา การาเปนฺโต วาฯ

ยาว ทฺวารโกสาติ ปิฏฺฐสงฺฆาฏสฺส [ปีฐสํฆาฏสฺส (อิติปิ), ปิฏฺฐิสงฺฆาฏสฺส (สฺยา.)] สมนฺตา หตฺถปาสาฯ

อคฺคฬฏฺฐปนายาติ ทฺวารฏฺฐปนายฯ

อาโลกสนฺธิปริกมฺมายาติ วาตปานปริกมฺมาย เสตวณฺณํ กาฬวณฺณํ เครุกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนฺตกํ ปญฺจปฏิกํฯ

ทฺวตฺติจฺฉทนสฺส ปริยายํ อปฺปหริเต ฐิเตน อธิฏฺฐาตพฺพนฺติ – หริตํ นาม ปุพฺพณฺณํ อปรณฺณํฯ สเจ หริเต ฐิโต อธิฏฺฐาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ มคฺเคน ฉาเทนฺตสฺส ทฺเว มคฺเค อธิฏฺฐหิตฺวา ตติยํ มคฺคํ อาณาเปตฺวา ปกฺกมิตพฺพํฯ ปริยาเยน ฉาเทนฺตสฺส ทฺเว ปริยาเย อธิฏฺฐหิตฺวา ตติยํ ปริยายํ อาณาเปตฺวา ปกฺกมิตพฺพํฯ

๑๓๗. ตโต เจ อุตฺตริ อปฺปหริเตปิ ฐิโต อธิฏฺฐเหยฺยาติ อิฏฺฐกาย ๒.๐๒๖๒ ฉาเทนฺตสฺส อิฏฺฐกิฏฺฐกาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สิลาย ฉาเทนฺตสฺส สิลาย สิลาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สุธาย ฉาเทนฺตสฺส ปิณฺเฑ ปิณฺเฑ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ติเณน ฉาเทนฺตสฺส กรเฬ กรเฬ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปณฺเณน ฉาเทนฺตสฺส ปณฺเณ ปณฺเณ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อติเรกทฺวตฺติปริยาเย อติเรกสญฺญี อธิฏฺฐาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อติเรกทฺวตฺติปริยาเย เวมติโก อธิฏฺฐาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อติเรกทฺวตฺติปริยาเย อูนกสญฺญี อธิฏฺฐาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อูนกทฺวตฺติปริยาเย อติเรกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกทฺวตฺติปริยาเย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกทฺวตฺติปริยาเย อูนกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๓๘. อนาปตฺติ ทฺวตฺติปริยาเย, อูนกทฺวตฺติปริยาเย, เลเณ, คุหาย, ติณกุฏิกาย, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, วาสาคารํ ฐเปตฺวา สพฺพตฺถ อนาปตฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

มหลฺลกวิหารสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. สปฺปาณกสิกฺขาปทํ

๑๓๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา อาฬวิยํ วิหรติ อคฺคาฬเว เจติเยฯ เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺตา ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณมฺปิ มตฺติกมฺปิ สิญฺจนฺติปิ สิญฺจาเปนฺติปิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อาฬวกา ภิกฺขู ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณมฺปิ มตฺติกมฺปิ สิญฺจิสฺสนฺติปิ สิญฺจาเปสฺสนฺติปี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อาฬวเก ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณมฺปิ มตฺติกมฺปิ สิญฺจถปิ สิญฺจาเปถปี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณมฺปิ มตฺติกมฺปิ สิญฺจิสฺสถปิ สิญฺจาเปสฺสถปิ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๔๐. **“โย ปน ภิกฺขุ ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณํ วา มตฺติกํ วา สิญฺเจยฺย วา สิญฺจาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย”**นฺติ ฯ

๑๔๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม [ชานํ นาม (สฺยา.)] สามํ วา ชานาติ อญฺเญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติฯ

สิญฺเจยฺยาติ สยํ สิญฺจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สิญฺจาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส [อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส (กตฺถจิ)]ฯ สกิํ อาณตฺโต พหุกมฺปิ สิญฺจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๔๒. สปฺปาณเก สปฺปาณกสญฺญี ติณํ วา มตฺติกํ วา สิญฺจติ วา สิญฺจาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สปฺปาณเก เวมติโก ติณํ วา มตฺติกํ วา สิญฺจติ วา สิญฺจาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สปฺปาณเก อปฺปาณกสญฺญี ติณํ วา มตฺติกํ วา สิญฺจติ วา สิญฺจาเปติ วา, อนาปตฺติฯ อปฺปาณเก สปฺปาณกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปาณเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปาณเก อปฺปาณกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๔๓. อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สปฺปาณกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

ภูตคามวคฺโค ทุติโยฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ภูตํ อญฺญาย อุชฺฌายํ, ปกฺกมนฺเตน เต ทุเว;
ปุพฺเพ นิกฺกฑฺฒนาหจฺจ, ทฺวารํ สปฺปาณเกน จาติฯ

๓. โอวาทวคฺโค

๑. โอวาทสิกฺขาปทํ

๑๔๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตา ลาภิโน โหนฺติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํ ฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘‘เอตรหิ โข, อาวุโส, เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตา ลาภิโน โหนฺติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํฯ หนฺทาวุโส, มยมฺปิ ภิกฺขุนิโย โอวทามา’’ติ ฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – ‘‘อมฺเหปิ, ภคินิโย, อุปสงฺกมถ; มยมฺปิ โอวทิสฺสามา’’ติฯ

อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย เยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิํสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิํสุฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีนํ ปริตฺตญฺเญว ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ทิวสํ ติรจฺฉานกถาย วีตินาเมตฺวา อุยฺโยเชสุํ – ‘‘คจฺฉถ, ภคินิโย’’ติฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิํสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข ตา ภิกฺขุนิโย ภควา เอตทโวจ – ‘‘กจฺจิ, ภิกฺขุนิโย, โอวาโท อิทฺโธ อโหสี’’ติ? ‘‘กุโต, ภนฺเต, โอวาโท อิทฺโธ ภวิสฺสติ! อยฺยา ฉพฺพคฺคิยา ปริตฺตญฺเญว ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ทิวสํ ติรจฺฉานกถาย วีตินาเมตฺวา อุยฺโยเชสุ’’นฺติฯ อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิ ฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกมิํสุฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีนํ ปริตฺตญฺเญว ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ทิวสํ ติรจฺฉานกถาย วีตินาเมตฺวา อุยฺโยเชถา’’ ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุนีนํ ปริตฺตญฺเญว ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ทิวสํ ติรจฺฉานกถาย วีตินาเมตฺวา อุยฺโยเชสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโนวาทกํ สมฺมนฺนิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพฯ ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๔๕. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ ภิกฺขุโนวาทกํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ ภิกฺขุโนวาทกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุโนวาทกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ ภิกฺขุโนวาทกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุโนวาทกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโกฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อถ โข ภควา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๔๖. “โย ปน ภิกฺขุ อสมฺมโต ภิกฺขุนิโย โอวเทยฺย ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๔๗. เตน โข ปน สมเยน เถรา ภิกฺขู สมฺมตา ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตา ตเถว ลาภิโน โหนฺติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เอตรหิ โข, อาวุโส, เถรา ภิกฺขู สมฺมตา ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตา ตเถว ลาภิโน โหนฺติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํฯ หนฺทาวุโส, มยมฺปิ นิสฺสีมํ คนฺตฺวา อญฺญมญฺญํ ภิกฺขุโนวาทกํ สมฺมนฺนิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทามา”ติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นิสฺสีมํ คนฺตฺวา อญฺญมญฺญํ ภิกฺขุโนวาทกํ สมฺมนฺนิตฺวา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – “มยมฺปิ, ภคินิโย, สมฺมตาฯ อมฺเหปิ อุปสงฺกมถฯ มยมฺปิ โอวทิสฺสามา”ติฯ

อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย เยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิํสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิํสุฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีนํ ปริตฺตญฺเญว ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ทิวสํ ติรจฺฉานกถาย วีตินาเมตฺวา อุยฺโยเชสุํ – “คจฺฉถ ภคินิโย”ติฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิํสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข ตา ภิกฺขุนิโย ภควา เอตทโวจ – “กจฺจิ, ภิกฺขุนิโย, โอวาโท อิทฺโธ อโหสี”ติ? “กุโต, ภนฺเต, โอวาโท อิทฺโธ ภวิสฺสติ! อยฺยา ฉพฺพคฺคิยา ปริตฺตญฺเญว ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ทิวสํ ติรจฺฉานกถาย วีตินาเมตฺวา อุยฺโยเชสุ”นฺติฯ

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ…เป.… อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกมิํสุฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีนํ ปริตฺตญฺเญว ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ทิวสํ ติรจฺฉานกถาย วีตินาเมตฺวา อุยฺโยเชถา”ติ? “สจฺจํ,

ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา...เป.... กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุนีนํ ปริตฺตญฺเญว ธมฺมึ กถํ กตฺวา ทิวสํ ติรจฺฉานกถาย วีตินาเมตฺวา อุยฺโยเชสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... วิครหิตฺวา...เป.... ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ ภิกฺขุโนวาทกํ สมฺมนฺนิตุํฯ สีลวา โหติ , ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน อณุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวี, สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ; พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ ตถารูปาสฺส ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธาตา วจสา ปริจิตา มนสา อนุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา; อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส; กลฺยาณวาโจ โหติ กลฺยาณวากฺกรโณ; เยภุยฺเยน ภิกฺขุนีนํ ปิโย โหติ มนาโป; ปฏิพโล โหติ ภิกฺขุนิโย โอวทิตุํ; น โข ปเนตํ [ปน ตํ (?)] ภควนฺตํ อุทฺทิสฺส ปพฺพชิตาย กาสายวตฺถวสนาย ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺนปุพฺโพ โหติ; วีสติวสฺโส วา โหติ อติเรกวีสติวสฺโส วา – อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ ภิกฺขุโนวาทกํ สมฺมนฺนิตุ”นฺติฯ

๑๔๘. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส...เป.... **ภิกฺขู**ติ...เป.... อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อสมฺมโต นาม ญตฺติจตุตฺเถน กมฺเมน อสมฺมโตฯ

ภิกฺขุนิโย นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

โอวเทยฺยาติ อฏฺฐหิ ครุธมฺเมหิ โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อญฺเญน ธมฺเมน โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนํ โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๔๙. เตน สมฺมเตน ภิกฺขุนา ปริเวณํ สมฺมชฺชิตฺวา ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปตฺวา อาสนํ ปญฺญเปตฺวา ทุติยํ คเหตฺวา นิสีทิตพฺพํฯ ภิกฺขุนีหิ ตตฺถ คนฺตฺวา ตํ ภิกฺขุํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิตพฺพํฯ เตน ภิกฺขุนา ปุจฺฉิตพฺพา – “สมคฺคาตฺถ, ภคินิโย”ติ? สเจ “สมคฺคามฺหายฺยา”ติ ภณนฺติ, “วตฺตนฺติ, ภคินิโย, อฏฺฐ ครุธมฺมา”ติ? สเจ “วตฺตนฺตายฺยา”ติ ภณนฺติ, “เอโส, ภคินิโย, โอวาโท”ติ นิยฺยาเทตพฺโพ [นิยฺยาเตตพฺโพ (อิติปิ)]ฯ สเจ “น วตฺตนฺตายฺยา”ติ ภณนฺติ, โอสาเรตพฺพาฯ “วสฺสสตูปสมฺปนฺนาย ภิกฺขุนิยา ตทหุปสมฺปนฺนสฺส ภิกฺขุโน อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺมํ กาตพฺพํ; อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ น ภิกฺขุนิยา อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสิตพฺพํ; อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ อนฺวทฺธมาสํ ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุสงฺฆโต ทฺเว ธมฺมา ปจฺจาสีสิตพฺพา [ปจฺจาสึสิตพฺพา (อิติปิ)] อุโปสถปุจฺฉกญฺจ โอวาทุปสงฺกมนญฺจ, อยมฺปิ ธมฺโม...เป.... วสฺสํ วุฏฺฐาย ภิกฺขุนิยา อุภโตสงฺเฆ ตีหิ ฐาเนหิ ปวาเรตพฺพํ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วา; อยมฺปิ ธมฺโม...เป.... ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺนาย ภิกฺขุนิยา อุภโตสงฺเฆ ปกฺขมานตฺตํ จริตพฺพํ; อยมฺปิ ธมฺโม...เป.... ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปทา ปริเยสิตพฺพา; อยมฺปิ ธมฺโม...เป.... น ภิกฺขุนิยา เกน จิ ปริยาเยน ภิกฺขุ อกฺโกสิตพฺโพ ปริภาสิตพฺโพ; อยมฺปิ ธมฺโม...เป.... อชฺชตคฺเค โอวโฏ ภิกฺขุนีนํ ภิกฺขูสุ วจนป

โถ, อโนวโฎ ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีสุ วจนปโถ; อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโย”ติฯ

สเจ “สมคฺคามฺหายฺยา”ติ ภณนฺตํ อญฺญํ ธมฺมํ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สเจ “วคฺคามฺหายฺยา”ติ ภณนฺตํ อฏฺฐ ครุธมฺเม ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โอวาทํ อนิยฺยาเทตฺวา อญฺญํ ธมฺมํ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๕๐. อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนีสงฺฆํ เวมติโก โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม เวมติโก วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติโก วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ เวมติโก โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อธมฺมกมฺเม เวมติโก วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ เวมติโก โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ เวมติโก โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม เวมติโก สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ…เป.… เวมติโก โอวทติ…เป.… สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ…เป.… เวมติโก โอวทติ…เป.… สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๕๑. ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ เวมติโก โอวทติ…เป.… สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ธมฺมกมฺเม เวมติโก วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ…เป.… เวมติโก โอวทติ…เป.… สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ…เป.… เวมติโก โอวทติ…เป.… สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ…เป…. เวมติโก โอวทติ…เป…. สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ธมฺมกมฺเม เวมติโก สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ…เป…. เวมติโก โอวทติ…เป…. สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ เวมติโก โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อนาปตฺติฯ

๑๕๒. อนาปตฺติ อุทฺเทสํ เทนฺโต, ปริปุจฺฉํ เทนฺโต, “โอสาเรหิ อยฺยา”ติ วุจฺจมาโน, โอสาเรติ, ปญฺหํ ปุจฺฉติ, ปญฺหํ ปุฏฺโฐ กเถติ, อญฺญสฺสตฺถาย ภณนฺตํ ภิกฺขุนิโย สุณนฺติ, สิกฺขมานาย, สามเณริยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

โอวาทสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. อตฺถงฺคตสิกฺขาปทํ

๑๕๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺติ ปริยาเยนฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต จูฬปนฺถกสฺส ปริยาโย โหติ ภิกฺขุนิโย โอวทิตุํฯ ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – “น ทานิ อชฺช โอวาโท อิทฺโธ ภวิสฺสติ, ตญฺเญว ทานิ อุทานํ อยฺโย จูฬปนฺถโก ปุนปฺปุนํ ภณิสฺสตี”ติฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย เยนายสฺมา จูฬปนฺถโก เตนุปสงฺกมิํสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ จูฬปนฺถกํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิํสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข ตา ภิกฺขุนิโย อายสฺมา จูฬปนฺถโก เอตทโวจ – “สมคฺคาตฺถ, ภคินิโย”ติ? “สมคฺคามฺหายฺยา”ติฯ “วตฺตนฺติ, ภคินิโย, อฏฺฐ ครุธมฺมา”ติ? “วตฺตนฺตายฺยา”ติฯ “เอโส, ภคินิโย, โอวาโท”ติ นิยฺยาเทตฺวา อิมํ อุทานํ ปุนปฺปุนํ อภาสิ –

> [อุทา. ๓๗] “อธิเจตโส อปฺปมชฺชโต, มุนิโน โมนปเถสุ สิกฺขโต;
> โสกา น ภวนฺติ ตาทิโน, อุปสนฺตสฺส สทา สตีมโต”ติฯ

ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – “นนุ อโวจุมฺหา – น ทานิ อชฺช โอวาโท อิทฺโธ ภวิสฺสติ, ตญฺเญว ทานิ อุทานํ อยฺโย จูฬปนฺถโก ปุนปฺปุนํ ภณิสฺสตี”ติ! อสฺโสสิ โข อายสฺมา จูฬปนฺถโก ตาสํ ภิกฺขุนีนํ อิมํ กถาสลฺลาปํฯ อถ โข อายสฺมา จูฬปนฺถโก เวหาสํ อพฺภุคฺคนฺตฺวา อากาเส อนฺตลิกฺเข จงฺกมติปิ ติฏฺฐติปิ นิสีทติปิ เสยฺยมฺปิ กปฺเปติ ธูมายติปิ ปชฺชลติปิ อนฺตรธายติปิ, ตญฺเจว [ตญฺเญว (อิติปิ)] อุทานํ ภณติ อญฺญญฺจ พหุํ พุทฺธวจนํฯ ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – “อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ, น วต โน อิโต ปุพฺเพ โอวาโท เอวํ อิทฺโธ ภูตปุพฺโพ ยถา อยฺยสฺส จูฬปนฺถกสฺสา”ติฯ อถ โข อายสฺมา จูฬปนฺถโก ตา ภิกฺขุนิโย ยาว สมนฺธการา โอวทิตฺวา อุยฺโยเชสิ – คจฺฉถ ภคินิโยติฯ

อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย นครทฺวาเร ถกิเต พหินคเร วสิตฺวา กาลสฺเสว นครํ ปวิสนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “อพฺรหฺมจาริณิโย อิมา ภิกฺขุนิโย; อาราเม ภิกฺขูหิ สทฺธึ วสิตฺวา อิทานิ นครํ ปวิสนฺตี”ติ ฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา จูฬปนฺถโก อตฺถงฺคเต สูริเย ภิกฺขุนิโย โอวทิสฺสตี” ติ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, จูฬปนฺถก, อตฺถงฺคเต สูริเย ภิกฺขุนิโย โอวทสี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, จูฬปนฺถก, อตฺถงฺคเต สูริเย ภิกฺขุนิโย โอวทิสฺสสิ! เนตํ, จูฬปนฺถก, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๕๔. **“สมฺมโตปิ เจ ภิกฺขุ อตฺถงฺคเต สูริเย ภิกฺขุนิโย โอวเทยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๕๕. **สมฺมโต** นาม ญตฺติจตุตฺเถน กมฺเมน สมฺมโตฯ

อตฺถงฺคเต สูริเยติ โอคฺคเต สูริเยฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

โอวเทยฺยาติ อฏฺฐหิ วา ครุธมฺเมหิ อญฺเญน วา ธมฺเมน โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๕๖. อตฺถงฺคเต อตฺถงฺคตสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺถงฺคเต เวมติโก โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺถงฺคเต อนตฺถงฺคตสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอกโตอุปสมฺปนฺนาย โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนตฺถงฺคเต อตฺถงฺคตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนตฺถงฺคเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนตฺถงฺคเต อนตฺถงฺคตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๕๗. อนาปตฺติ อุทฺเทสํ เทนฺโต, ปริปุจฺฉํ เทนฺโต, “โอสาเรหิ อยฺยา”ติ วุจฺจมาโน, โอสาเรติ, ปญฺหํ ปุจฺฉติ, ปญฺหํ ปุฏฺโฐ กเถติ, อญฺญสฺสตฺถาย ภณนฺตํ ภิกฺขุนิโย สุณนฺติ, สิกฺขมานาย สามเณริยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อตฺถงฺคตสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. ภิกฺขุนุปสฺสยสิกฺขาปทํ

๑๕๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิคฺโรธาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวทนฺติฯ ภิกฺขุนิโย ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – “เอถายฺเย, โอวาทํ คมิสฺสามา”ติฯ “ยมฺปิ [ยํ หิ (ก.)] มยํ, อยฺเย, คจฺเฉยฺยาม โอวาทสฺส การณา, อยฺยา ฉพฺพคฺคิยา อิเธว อาคนฺตฺวา อมฺเห โอวทนฺตี”ติฯ ภิกฺขุนิโย อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทิสฺสนฺตี”ติ [ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย

โอวาทํ น คจฺฉิสฺสนฺตีติ (สี.)]! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทิสฺสนฺตี”ติ…เป…. “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว , ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทถา”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวเทยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๕๙. เตน โข ปน สมเยน มหาปชาปติ โคตมี คิลานา โหติฯ เถรา ภิกฺขู เยน มหาปชาปติ โคตมี เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา มหาปชาปตึ โคตมึ เอตทโวจุํ – “กจฺจิ เต, โคตมิ, ขมนียํ กจฺจิ ยาปนีย”นฺติ? “น เม, อยฺยา, ขมนียํ น ยาปนียํ”ฯ “อิงฺฆยฺยา, ธมฺมํ เทเสถา”ติฯ “น, ภคินิ, กปฺปติ ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย ธมฺมํ เทเสตุ”นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น เทเสสุํฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน มหาปชาปติ โคตมี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ นิสชฺช โข ภควา มหาปชาปตึ โคตมึ เอตทโวจ – “กจฺจิ เต, โคตมิ, ขมนียํ กจฺจิ ยาปนีย”นฺติ ? “ปุพฺเพ เม, ภนฺเต, เถรา ภิกฺขู อาคนฺตฺวา ธมฺมํ เทเสนฺติฯ เตน เม ผาสุ โหติฯ อิทานิ ปน – “ภควตา ปฏิกฺขิตฺต”นฺติ, กุกฺกุจฺจายนฺตา น เทเสนฺติฯ เตน เม น ผาสุ โหตี”ติฯ อถ โข ภควา มหาปชาปตึ โคตมึ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา คิลานํ ภิกฺขุนึ โอวทิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๖๐. **“โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวเทยฺย, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํ ฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานา โหติ ภิกฺขุนี – อยํ ตตฺถ สมโย”**ติฯ

๑๖๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนุปสฺสโย นาม ยตฺถ ภิกฺขุนิโย เอกรตฺตมฺปิ วสนฺติฯ

อุปสงฺกมิตฺวาติ ตตฺถ คนฺตฺวาฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

โอวเทยฺยาติ อฏฺฐหิ ครุธมฺเมหิ โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญตฺร สมยาติ ฐเปตฺวา สมยํฯ

คิลานา นาม ภิกฺขุนี น สกฺโกติ โอวาทาย วา สํวาสาย วา คนฺตุํฯ

๑๖๒. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญี ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา อญฺญตฺร สมยา โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติโก ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา อญฺญตฺร สมยา โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญี ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา อญฺญตฺร สมยา โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺเญน ธมฺเมน โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนาย โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๖๓. อนาปตฺติ สมเย, อุทฺเทสํ เทนฺโต, ปริปุจฺฉํ เทนฺโต, "โอสาเรหิ อยฺยา"ติ วุจฺจมาโน โอสาเรติ, ปญฺหํ ปุจฺฉติ, ปญฺหํ ปุฏฺโฐ กเถติ, อญฺญสฺสตฺถาย ภณนฺตํ ภิกฺขุนิโย สุณนฺติ, สิกฺขมานาย สามเณริยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ภิกฺขุนุปสฺสยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. อามิสสิกฺขาปทํ

๑๖๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตา ลาภิโน โหนฺติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํ ฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เอวํ วทนฺติ – "น พหุกตา เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทิตุํ; อามิสเหตุ เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตี"ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เอวํ วกฺขนฺติ – 'น พหุกตา เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทิตุํ; อามิสเหตุ เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตี'"ติ…เป…. "สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, เอวํ วเทถ – 'น พหุกตา เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทิตุํ; อามิสเหตุ เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตี'"ติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, เอวํ วกฺขถ – น พหุกตา เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทิตุํ; อามิสเหตุ เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตีติ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๖๕. "โย ปน ภิกฺขุ เอวํ วเทยฺย – 'อามิสเหตุ เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวนฺทตี'ติ, ปาจิตฺติย"นฺติฯ

๑๖๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อามิสเหตูติ จีวรเหตุ ปิณฺฑปาตเหตุ เสนาสนเหตุ คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารเหตุ สกฺการเหตุ ครุการเหตุ มานนเหตุ วนฺทนเหตุ ปูชนเหตุฯ

เอวํ วเทยฺยาติ อุปสมฺปนฺนํ สงฺเฆน สมฺมตํ ภิกฺขุโนวาทกํ อวณฺณํ กตฺตุกาโม อยสํ กตฺตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ – ‘‘จีวรเหตุ ปิณฺฑปาตเหตุ เสนาสนเหตุ คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารเหตุ สกฺการเหตุ ครุการเหตุ มานนเหตุ วนฺทนเหตุ ปูชนเหตุ โอวทตี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๖๗. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี เอวํ วเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติโก เอวํ วเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี เอวํ วเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺนํ สงฺเฆน อสมฺมตํ ภิกฺขุโนวาทกํ อวณฺณํ กตฺตุกาโม อยสํ กตฺตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ – ‘‘จีวรเหตุ...เป.... ปูชนเหตุ โอวทตี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนํ สงฺเฆน สมฺมตํ วา อสมฺมตํ วา ภิกฺขุโนวาทกํ อวณฺณํ กตฺตุกาโม อยสํ กตฺตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ – ‘‘จีวรเหตุ ปิณฺฑปาตเหตุ เสนาสนเหตุ คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารเหตุ สกฺการเหตุ ครุการเหตุ มานนเหตุ วนฺทนเหตุ ปูชนเหตุ โอวทตี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๖๘. อนาปตฺติ ปกติยา จีวรเหตุ ปิณฺฑปาตเหตุ เสนาสนเหตุ คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารเหตุ สกฺการเหตุ ครุการเหตุ มานนเหตุ วนฺทนเหตุ ปูชนเหตุ โอวทนฺตํ ภณติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อามิสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. จีวรทานสิกฺขาปทํ

๑๖๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สาวตฺถิยํ อญฺญตริสฺสา วิสิขาย ปิณฺฑาย จรติฯ อญฺญตราปิ ภิกฺขุนี ตสฺสา วิสิขาย ปิณฺฑาย จรติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – ‘‘คจฺฉ, ภคินิ, อมุกสฺมึ โอกาเส ภิกฺขา ทิยฺยตี’’ติฯ สาปิ โข เอวมาห – ‘‘คจฺฉาหิ, อยฺย, อมุกสฺมึ โอกาเส ภิกฺขา ทิยฺยตี’’ติฯ เต อภิณฺหทสฺสเนน สนฺทิฏฺฐา อเหสุํฯ เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส จีวรํ ภาชียติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี โอวาทํ คนฺตฺวา เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิตํ โข ตํ ภิกฺขุนึ โส ภิกฺขุ เอตทโวจ – ‘‘อยํ เม, ภคินิ, จีวรปฏิวีโส [ปฏิวึโส (สี.), ปฏิวิโส (อิติปิ)]; สาทิยิสฺสสี’’ติ? ‘‘อามายฺย, ทุพฺพลจีวรามฺหี’’ติฯ

อถ โข โส ภิกฺขุ ตสฺสา ภิกฺขุนิยา จีวรํ อทาสิฯ โสปิ โข ภิกฺขุ ทุพฺพลจีวโร โหติฯ ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – ‘‘กโรหิ ทานิ เต, อาวุโส, จีวร’’นฺติ ฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา...เป.... เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา จีวรํ ทสฺสตี’’ติ...เป.... ‘‘สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, ภิกฺขุนิยา จีวรํ อทาสี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ ‘‘ญาติกา เต , ภิกฺขุ, อญฺญาติกา’’ติ? ‘‘อญฺญาติกา, ภควา’’ติ ฯ ‘‘อญฺญาตโก, โมฆปุริส, อญฺญาติกาย น ชานาติ ปติรูปํ วา อปฺปติรูปํ วา สนฺตํ วา อสนฺตํ วาฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ ทสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ ทเทยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๗๐. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา ภิกฺขุนีนํ ปาริวตฺตกํ [ปาริวฏฺฏกํ (อิติปิ)] จีวรํ น เทนฺติฯ ภิกฺขุนิโย อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา อมฺหากํ ปาริวตฺตกํ จีวรํ น ทสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตาสํ ภิกฺขุนีนํ อุชฺฌายนฺตีนํ ขิยฺยนฺตีนํ วิปาเจนฺตีนํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจนฺนํ ปาริวตฺตกํ ทาตุํฯ ภิกฺขุสฺส, ภิกฺขุนิยา, สิกฺขมานาย, สามเณรสฺส, สามเณริยา – อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิเมสํ ปญฺจนฺนํ ปาริวตฺตกํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๗๑. **“โย ปน ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ ทเทยฺย, อญฺญตฺร ปาริวตฺตกา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๗๒. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อญฺญาติกา นาม มาติโต วา ปิติโต วา ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อสมฺพทฺธาฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ วิกปฺปนุปคํ ปจฺฉิมํ [วิกปฺปนุปคปจฺฉิมํ (สี.)]ฯ

อญฺญตฺร ปาริวตฺตกาติ ฐเปตฺวา ปาริวตฺตกํ เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๗๓. อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี จีวรํ เทติ, อญฺญตฺร ปาริวตฺตกา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อญฺญาติกาย เวมติโก จีวรํ เทติ, อญฺญตฺร ปาริวตฺตกา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อญฺญาติกาย ญาติกสญฺญี จีวรํ เทติ, อญฺญตฺร ปาริวตฺตกา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอกโต อุปสมฺปนฺนาย จีวรํ เทติ, อญฺญตฺร ปาริวตฺตกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย ญาติกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๗๔. อนาปตฺติ ญาติกาย, ปาริวตฺตกํ ปริตฺเตน วา วิปุลํ, วิปุเลน วา ปริตฺตํ, ภิกฺขุนี วิสฺสาสํ คณฺหาติ, ตาวกาลิกํ คณฺหาติ, จีวรํ ฐเปตฺวา อญฺญํ ปริกฺขารํ เทติ, สิกฺขมานาย, สามเณริยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จีวรทานสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. จีวรสิพฺพนสิกฺขาปทํ

๑๗๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี ปฏฺโฐ [ปฏฺโฐ (สี. สฺยา.)] โหติ จีวรกมฺมํ กาตุํฯ อญฺญตรา ภิกฺขุนี เยนายสฺมา อุทายี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจ – “สาธุ เม, ภนฺเต, อยฺโย จีวรํ สิพฺพตู”ติฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี ตสฺสา ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิพฺพิตฺวา สุรตฺตํ สุปริกมฺมกตํ กตฺวา มชฺเฌ ปฏิภานจิตฺตํ วุฏฺฐาเปตฺวา สํหริตฺวา นิกฺขิปิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี เยนายสฺมา อุทายี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจ – “กหํ ตํ, ภนฺเต, จีวร”นฺติ? “หนฺท, ภคินิ , อิมํ จีวรํ ยถาสํหฏํ หริตฺวา นิกฺขิปิตฺวา ยทา ภิกฺขุนิสงฺโฆ โอวาทํ อาคจฺฉติ ตทา อิมํ จีวรํ ปารุปิตฺวา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อาคจฺฉา”ติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ตํ จีวรํ ยถาสํหฏํ หริตฺวา นิกฺขิปิตฺวา ยทา ภิกฺขุนิสงฺโฆ โอวาทํ อาคจฺฉติ ตทา ตํ จีวรํ ปารุปิตฺวา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อาคจฺฉติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “ยาว ฉินฺนิกา อิมา ภิกฺขุนิโย ธุตฺติกา อหิริกาโย, ยตฺร หิ นาม จีวเร ปฏิภานจิตฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ!

ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – “กสฺสิทํ กมฺม”นฺติ? “อยฺยสฺส อุทายิสฺสา”ติฯ “เยปิ เต ฉินฺนกา ธุตฺตกา อหิริกา เตสมฺปิ เอวรูปํ น โสเภยฺย, กึ ปน อยฺยสฺส อุทายิสฺสา”ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิพฺพิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิพฺพสี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ “ญาติกา เต, อุทายิ, อญฺญาติกา”ติ? “อญฺญาติกา, ภควา”ติฯ “อญฺญาตโก, โมฆปุริส, อญฺญาติกาย น ชานาติ ปติรูปํ วา อปฺปติรูปํ วา ปาสาทิกํ วา อปาสาทิกํ วาฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิพฺพิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๗๖. **“โย ปน ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิพฺเพยฺย วา สิพฺพาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๗๗. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อญฺญาติกา นาม มาติโต วา ปิติโต วา ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อสมฺพทฺธาฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํฯ

สิพฺเพยฺยาติ สยํ สิพฺพติ อาราปเถ อาราปเถ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สิพฺพาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สกึ อาณตฺโต พหุกมฺปิ สิพฺพติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๗๘. อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี จีวรํ สิพฺพติ วา สิพฺพาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อญฺญาติกาย เวมติโก จีวรํ สิพฺพติ วา สิพฺพาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อญฺญาติกาย ญาติกสญฺญี จีวรํ สิพฺพติ วา สิพฺพาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอกโตอุปสมฺปนฺนาย จีวรํ สิพฺพติ วา สิพฺพาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย ญาติกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๗๙. อนาปตฺติ ญาติกาย, จีวรํ ฐเปตฺวา อญฺญํ ปริกฺขารํ สิพฺพติ วา สิพฺพาเปติ วา, สิกฺขมานาย, สามเณริยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จีวรสิพฺพนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. สํวิธานสิกฺขาปทํ

๑๘๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สทฺธิํ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘ยเถว มยํ สปชาปติกา อาหิณฺฑาม, เอวเมวิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา ภิกฺขุนีหิ สทฺธิํ สํวิธาย อาหิณฺฑนฺตี’’ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สทฺธิํ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิสฺสนฺตี’’ติ…เป…. ‘‘สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีหิ สทฺธิํ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชถา’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุนีหิ สทฺธิํ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถฯ

‘‘โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา สทฺธิํ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺเชยฺย, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๘๑. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ สาเกตา สาวตฺถิํ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย เต ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘มยมฺปิ อยฺเยหิ สทฺธิํ คมิสฺสามา’’ติฯ ‘‘น, ภคินี, กปฺปติ ภิกฺขุนิยา สทฺธิํ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิตุํฯ ตุมฺเห วา ปฐมํ คจฺฉถ มยํ วา คมิสฺสามา’’ติฯ ‘‘อยฺยา, ภนฺเต, อคฺคปุริสาฯ อยฺยาว ปฐมํ คจฺฉนฺตู’’ติฯ อถ โข ตาสํ ภิกฺขุนีนํ ปจฺฉา คจฺฉนฺตีนํ อนฺตรามคฺเค โจรา อจฺฉินฺทิํสุ จ ทูเสสุญฺจฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย สาวตฺถิํ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู

อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สตฺถคมนีเย มคฺเค สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๘๒. “โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺเชยฺย, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโย ฯ สตฺถคมนีโย โหติ มคฺโค สาสงฺกสมฺมโต สปฺปฏิภโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

๑๘๓. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขูติ**…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ

สํวิธายาติ – “คจฺฉาม, ภคินิ, คจฺฉามายฺย; คจฺฉามายฺย, คจฺฉาม, ภคินิ; อชฺช วา หิยฺโย วา ปเร วา คจฺฉามา”ติ สํวิทหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนฺตมโส คามนฺตรมฺปีติ กุกฺกุฏสมฺปาเต คาเม, คามนฺตเร คามนฺตเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคามเก อรญฺเญ, อทฺธโยชเน อทฺธโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญตฺร สมยาติ ฐเปตฺวา สมยํฯ

สตฺถคมนีโย นาม มคฺโค น สกฺกา โหติ วินา สตฺเถน คนฺตุํฯ

สาสงฺกํ นาม ตสฺมึ มคฺเค [ยสฺมึ มคฺเค (?)] โจรานํ นิวิฏฺโฐกาโส ทิสฺสติ, ภุตฺโตกาโส ทิสฺสติ, ฐิโตกาโส ทิสฺสติ, นิสินฺโนกาโส ทิสฺสติ, นิปนฺโนกาโส ทิสฺสติฯ

สปฺปฏิภยํ นาม ตสฺมึ มคฺเค โจเรหิ มนุสฺสา หตา ทิสฺสนฺติ, วิลุตฺตา ทิสฺสนฺติ, อาโกฏิตา ทิสฺสนฺติ, สปฺปฏิภยํ คนฺตฺวา อปฺปฏิภยํ ทสฺเสตฺวา อุยฺโยเชตพฺพา – “คจฺฉถ ภคินิโย”ติฯ

๑๘๔. สํวิทหิเต สํวิทหิตสญฺญี เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อญฺญตฺร สมยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สํวิทหิเต เวมติโก เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อญฺญตฺร สมยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สํวิทหิเต, อสํวิทหิตสญฺญี เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อญฺญตฺร สมยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุ สํวิทหติ ภิกฺขุนี น สํวิทหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสํวิทหิเต สํวิทหิตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสํวิทหิเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสํวิทหิเต อสํวิทหิตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๘๕. อนาปตฺติ สมเย, อสํวิทหิตฺวา คจฺฉติ, ภิกฺขุนี สํวิทหติ , ภิกฺขุ น สํวิทหติ, วิสงฺเกเตน คจฺฉนฺติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สํวิธานสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. นาวาภิรุหนสิกฺขาปทํ

๑๘๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ [เอกนาวํ (สฺยา.)] อภิรุหนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “ยเถว มยํ สปชาปติกา นาวาย [เอกนาวาย (สฺยา.)] กีฬาม, เอวเมวิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย นาวาย กีฬนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุหิสฺสนฺตี”ติ…เป.… “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุหถา”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุหิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ [เอกนาวํ (สฺยา.)] **อภิรุเหยฺย, อุทฺธํคามินึ วา อโธคามินึ วา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๘๗. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ สาเกตา สาวตฺถึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ อนฺตรามคฺเค นที ตริตพฺพา [อุตฺตริตพฺพา (สฺยา.)] โหติฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย เต ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “มยมฺปิ อยฺเยหิ สทฺธึ อุตฺตริสฺสามา”ติฯ “น, ภคินี, กปฺปติ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุหิตุํ; ตุมฺเห วา ปฐมํ อุตฺตรถ มยํ วา อุตฺตริสฺสามา”ติ ฯ “อยฺยา, ภนฺเต, อคฺคปุริสาฯ อยฺยาว ปฐมํ อุตฺตรนฺตู”ติฯ อถ โข ตาสํ ภิกฺขุนีนํ ปจฺฉา อุตฺตรนฺตีนํ โจรา อจฺฉินฺทึสุ จ ทูเสสุญฺจ ฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติริยํ ตรณาย ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุหิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๘๘. **“โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุเหยฺย อุทฺธํคามินึ วา อโธคามินึ วา, อญฺญตฺร ติริยํ ตรณาย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๘๙. **โย ปนาติ** โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขูติ**…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนา ฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ

สํวิธายาติ ‘‘อภิรุหาม, ภคินิ, อภิรุหามาย्य; อภิรุหามาย्य, อภิรุหาม, ภคินิ; อชฺช วา หิยฺโย วา ปเร วา อภิรุหามา’’ติ สํวิทหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ภิกฺขุนิยา อภิรุฬฺเห ภิกฺขุ อภิรุหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุมฺหิ อภิรุฬฺเห ภิกฺขุนี อภิรุหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา อภิรุหนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุทฺธํคามินินฺติ อุชฺชวนิกายฯ

อโธคามินินฺติ โอชวนิกายฯ

อญฺญตฺร ติริยํ ตรณายาติ ฐเปตฺวา ติริยํ ตรณํฯ

กุกฺกุฏสมฺปาเต คาเม, คามนฺตเร คามนฺตเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคามเก อรญฺเญ, อฑฺฒโยชเน อฑฺฒโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๘๐. สํวิทหิเต สํวิทหิตสญฺญี เอกํ นาวํ อภิรุหติ อุทฺธํคามินึ วา อโธคามินึ วา, อญฺญตฺร ติริยํ ตรณาย , อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สํวิทหิเต เวมติโก เอกํ นาวํ อภิรุหติ อุทฺธํคามินึ วา อโธคามินึ วา, อญฺญตฺร ติริยํ ตรณาย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สํวิทหิเต อสํวิทหิตสญฺญี เอกํ นาวํ อภิรุหติ อุทฺธํคามินึ วา อโธคามินึ วา, อญฺญตฺร ติริยํ ตรณาย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุ สํวิทหติ, ภิกฺขุนี น สํวิทหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสํวิทหิเต สํวิทหิตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสํวิทหิเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสํวิทหิเต, อสํวิทหิตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๘๑. อนาปตฺติ ติริยํ ตรณาย, อสํวิทหิตฺวา อภิรุหนฺติ, ภิกฺขุนี สํวิทหติ, ภิกฺขุ น สํวิทหติ, วิสงฺเกเตน อภิรุหนฺติ, อาปทาสุ อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นาวาภิรุหนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. ปริปาจิตสิกฺขาปทํ

๑๘๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญตรสฺส กุลสฺส กุลูปิกา โหติ นิจฺจภตฺติกาฯ เตน จ คหปตินา เถรา ภิกฺขู นิมนฺติตา โหนฺติฯ อถ โข ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน ตํ กุลํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ คหปตึ เอตทโวจ – ‘‘กิมิทํ, คหปติ, ปหูตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยตฺต’’นฺติ? ‘‘เถรา มยา, อยฺเย, นิมนฺติตา’’ติฯ

“เก ปน เต, คหปติ, เถรา”ติ? “อยฺโย สาริปุตฺโต อยฺโย มหาโมคฺคลฺลาโน อยฺโย มหากจฺจาโน อยฺโย มหาโกฏฺฐิโก อยฺโย มหากปฺปิโน อยฺโย มหาจุนฺโท อยฺโย อนุรุทฺโธ อยฺโย เรวโต อยฺโย อุปาลิ อยฺโย อานนฺโท อยฺโย ราหุโล”ติฯ “กึ ปน ตุวํ, คหปติ, มหานาเค ติฏฺฐมาเน เจฏเก นิมนฺเตสี”ติ?

“เก ปน เต, อยฺเย, มหานาคา”ติ? “อยฺโย เทวทตฺโต อยฺโย โกกาลิโก อยฺโย กฏโมทกติสฺสโก [กฏโมรกติสฺสโก (สี.) กตโมรกติสฺสโก (สฺยา.)] อยฺโย ขณฺฑเทวิยา ปุตฺโต อยฺโย สมุทฺททตฺโต”ติฯ อยํ จรหิ ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรา กถา วิปฺปกตา, อถ เต เถรา ภิกฺขู ปวิสึสุฯ “สจฺจํ มหานาคา โข ตยา, คหปติ, นิมนฺติตา”ติฯ “อิทาเนว โข ตุวํ, อยฺเย, เจฏเก อกาสิ; อิทานิ มหานาเค”ติฯ ฆรโต จ นิกฺกฑฺฒิ, นิจฺจภตฺตญฺจ ปจฺฉินฺทิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม เทวทตฺโต ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิสฺสตี”ติ…เป.… “สจฺจํ กิร ตุวํ, เทวทตฺต, ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชสี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุวํ, โมฆปุริส, ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิสฺสสิฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๙๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ราชคหา ปพฺพชิโต ญาติกุลํ อคมาสิฯ มนุสฺสา – “จิรสฺสมฺปิ ภทนฺโต อาคโต”ติ สกฺกจฺจํ ภตฺตํ อกํสุฯ ตสฺส กุลสฺส กุลูปิกา ภิกฺขุนี เต มนุสฺเส เอตทโวจ – “เทถยฺยสฺส, อาวุโส, ภตฺต”นฺติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ – “ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิตุ”นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺโต น ปฏิคฺคเหสิฯ นาสกฺขิ ปิณฺฑาย จริตุํ, ฉินฺนภตฺโต อโหสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปุพฺเพ คิหิสมารมฺเภ ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๙๔. **“โย ปน ภิกฺขุ ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺเชยฺย, อญฺญตฺร ปุพฺเพ คิหิสมารมฺภา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๙๕. **โย ปนาติ** โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขูติ**…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ อญฺเญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ สา วา อาโรเจติฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

ปริปาเจติ นาม ปุพฺเพ อทาตุกามานํ อกตฺตุกามานํ – “อยฺโย ภาณโก, อยฺโย พหุสฺสุโต, อยฺโย สุตฺตนฺติโก, อยฺโย วินยธโร, อยฺโย ธมฺมกถิโก, เทถ อยฺยสฺส, กโรถ อยฺยสฺสา”ติ เอสา ปริปาเจติ นามฯ

ปิณฺฑปาโต นาม ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตรํ โภชนํฯ

อญฺญตฺร ปุพฺเพ คิหิสมารมฺภาติ ฐเปตฺวา คิหิสมารมฺภํฯ

คิหิสมารมฺโภ นาม ญาตกา วา โหนฺติ ปวาริตา วา ปกติปฏิยตฺตํ วาฯ

อญฺญตฺร ปุพฺเพ คิหิสมารมฺภา ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๙๖. ปริปาจิเต ปริปาจิตสญฺญี ภุญฺชติ, อญฺญตฺร ปุพฺเพ คิหิสมารมฺภา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปริปาจิเต เวมติโก ภุญฺชติ, อญฺญตฺร ปุพฺเพ คิหิสมารมฺภา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริปาจิเต อปริปาจิตสญฺญี ภุญฺชติ, อญฺญตฺร ปุพฺเพ คิหิสมารมฺภา, อนาปตฺติฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนาย ปริปาจิตํ ภุญฺชติ, อญฺญตฺร ปุพฺเพ คิหิสมารมฺภา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปริปาจิเต ปริปาจิตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปริปาจิตฺเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปริปาจิเต อปริปาจิตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๙๗. อนาปตฺติ ปุพฺเพ คิหิสมารมฺเภ, สิกฺขมานา ปริปาเจติ, สามเณรี ปริปาเจติ, ปญฺจ โภชนานิ ฐเปตฺวา สพฺพตฺถ อนาปตฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปริปาจิตสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. รโหนิสชฺชสิกฺขาปทํ

๑๙๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อุทายิสฺส ปุราณทุติยิกา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา โหติฯ สา อายสฺมโต อุทายิสฺส สนฺติเก อภิกฺขณํ อาคจฺฉติ, อายสฺมาปิ อุทายี ตสฺสา ภิกฺขุนิยา สนฺติเก อภิกฺขณํ คจฺฉติฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี ตสฺสา ภิกฺขุนิยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี ภิกฺขุนิยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, ภิกฺขุนิยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ภิกฺขุนิยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๙๙. **“โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๒๐๐. **โย ปนาติ** โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขูติ**…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนา ฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ

เอโก เอกายาติ ภิกฺขุ เจว โหติ ภิกฺขุนี จฯ

[ปาจิ. ๒๘๖, ๒๙๑; ปารา. ๔๔๕,๔๕๔] **รโห** นาม จกฺขุสฺส รโห โสตสฺส รโหฯ จกฺขุสฺส รโห นาม น สกฺกา โหติ อกฺขึ วา นิขณียมาเน ภมุกํ วา อุกฺขิปียมาเน สีสํ วา อุกฺขิปียมาเน ปสฺสิตุํฯ โสตสฺส รโห นาม น สกฺกา โหติ ปกติกถา โสตุํฯ

นิสชฺชํ กปฺเปยฺยาติ ภิกฺขุนิยา นิสินฺนาย ภิกฺขุ อุปนิสินฺโน วา โหติ อุปนิปนฺโน วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุ นิสินฺเน ภิกฺขุนี อุปนิสินฺนา วา โหติ อุปนิปนฺนา วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา นิสินฺนา โหนฺติ อุโภ วา นิปนฺนา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๐๑. รโห รโหสญฺญี เอโก เอกาย นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ รโห เวมติโก เอโก เอกาย นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ รโห อรโหสญฺญี เอโก เอกาย นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อรโห รโหสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อรโห เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อรโห อรโหสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๐๒. อนาปตฺติ โย โกจิ วิญฺญู ทุติโย โหติ, ติฏฺฐติ น นิสีทติ, อรโหเปกฺโข, อญฺญวิหิโต นิสีทติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

รโหนิสชฺชสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

โอวาทวคฺโค ตติโยฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อสมฺมตอตฺถงฺคตู , ปสฺสยามิสทาเนน;
สิพฺพติ อทฺธานํ นาวํ ภุญฺเชยฺย, เอโก เอกาย เต ทสาติฯ

๔. โภชนวคฺโค

๑. อาวสถปิณฺฑสิกฺขาปทํ

๒๐๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยา อวิทูเร อญฺญตรสฺส ปูคสฺส อาวสถปิณฺโฑ ปญฺญตฺโต โหติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑาย ปวิสิตฺวา ปิณฺฑํ อลภมานา อาวสถํ อคมํสุฯ มนุสฺสา – "จิรสฺสมฺปิ ภทนฺตา อาคตา"ติ เต สกฺกจฺจํ ปริวิสึสุฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทุติยมฺปิ ทิวสํ…เป.… ตติยมฺปิ ทิวสํ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑาย ปวิสิตฺวา ปิณฺฑํ อลภมานา อาวสถํ คนฺตฺวา ภุญฺชึสุฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – "กึ มยํ กริสฺสาม อารามํ คนฺตฺวา! หิยฺโยปิ อิเธว อาคนฺตพฺพํ ภวิสฺสตี"ติ, ตตฺเถว อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชนฺติฯ ติตฺถิยา อปสกฺกนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชิสฺสนฺติ! นยิเมสญฺเญว อาวสถปิณฺโฑ ปญฺญตฺโต; สพฺเพสญฺเญว อาวสถปิณฺโฑ ปญฺญตฺโต"ติฯ

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชิสฺสนฺตีติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชถาติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

"เอโก อาวสถปิณฺโฑ ภุญฺชิตพฺโพฯ ตโต เจ อุตฺตรึ ภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺติย"นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๐๔. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา สาริปุตฺโต โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ คจฺฉนฺโต เยน อญฺญตโร อาวสโถ เตนุปสงฺกมิฯ มนุสฺสา – "จิรสฺสมฺปิ เถโร อาคโต"ติ สกฺกจฺจํ ปริวิสึสุฯ อถ โข อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ภุตฺตาวิสฺส ขโร อาพาโธ อุปฺปชฺชิ, นาสกฺขิ ตมฺหา อาวสถา ปกฺกมิตุํฯ อถ โข เต มนุสฺสา ทุติยมฺปิ ทิวสํ อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจุํ – "ภุญฺชถ, ภนฺเต"ติฯ อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต – "ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชิตุ"นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺโต น ปฏิคฺคเหสิ; ฉินฺนภตฺโต อโหสิฯ อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๐๕. **"อคิลาเนน ภิกฺขุนา เอโก อาวสถปิณฺโฑ ภุญฺชิตพฺโพฯ ตโต เจ อุตฺตริ ภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺติย"**นฺติฯ

๒๐๖. **อคิลาโน** นาม สกฺโกติ ตมฺหา อาวสถา ปกฺกมิตุํฯ

คิลาโน นาม น สกฺโกติ ตมฺหา อาวสถา ปกฺกมิตุํฯ

อาวสถปิณฺโฑ นาม ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตรํ โภชนํ – สาลาย วา มณฺฑเป วา รุกฺขมูเล วา อชฺโฌกาเส วา อโนทิสฺส ยาวทตฺโถ ปญฺญตฺโต โหติฯ อคิลาเนน ภิกฺขุนา สกึ ภุญฺชิตพฺโพฯ ตโต เจ อุตฺตริ 'ภุญฺชิสฺสามี'ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๐๗. อคิลาโน อคิลานสญฺญี ตตุตฺตริ อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลาโน เวมติโก ตตุตฺตริ อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลาโน คิลานสญฺญี ตตุตฺตรึ อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

คิลาโน อคิลานสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลาโน เวมติโก อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลาโน คิลานสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๐๘. อนาปตฺติ คิลานสฺส, อคิลาโน สกึ ภุญฺชติ, คจฺฉนฺโต, วา อาคจฺฉนฺโต วา ภุญฺชติ, สามิกา นิมนฺเตตฺวา โภเชนฺติ, โอทิสฺส ปญฺญตฺโต โหติ, น ยาวทตฺโถ ปญฺญตฺโต โหติ, ปญฺจ โภชนานิ ฐเปตฺวา สพฺพตฺถ อนาปตฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อาวสถปิณฺฑสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. คณโภชนสิกฺขาปทํ

๒๐๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน เทวทตฺโต ปริหีนลาภสกฺการโร สปริโส กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! กสฺส สมฺปนฺนํ น มนาปํ, กสฺส สาทุํ น รุจฺจตี"ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เยเต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม เทวทตฺโต สปริโส กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสตี"ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, เทวทตฺต, สปริโส กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชสีติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สปริโส กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

"คณโภชเน ปาจิตฺติย"นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๑๐. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา คิลาเน ภิกฺขู ภตฺเตน นิมนฺเตนฺติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติ – "ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา คณโภชน"นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปก

รเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา คณโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“คณโภชเน, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๑๑. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา จีวรทานสมเย สจีวรภตฺตํ ปฏิยาเทตฺวา ภิกฺขู นิมนฺเตนฺติ – “โภเชตฺวา จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามา”ติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติ – “ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา คณโภชน”นฺติฯ จีวรํ ปริตฺตํ อุปฺปชฺชติฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จีวรทานสมเย คณโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“คณโภชเน, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย, จีวรทานสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๑๒. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา จีวรการเก ภิกฺขู ภตฺเตน นิมนฺเตนฺติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติ – “ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา คณโภชน”นฺติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จีวรการสมเย คณโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“คณโภชเน, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย, จีวรทานสมโย, จีวรการสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๑๓. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู มนุสฺเสหิ สทฺธึ อทฺธานํ คจฺฉนฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู เต มนุสฺเส เอตทโวจุํ – “มุหุตฺตํ, อาวุโส, อาคเมถ; ปิณฺฑาย จริสฺสามา”ติฯ เต เอวมาหํสุ – “อิเธว, ภนฺเต, ภุญฺชถา”ติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปฏิคฺคณฺหนฺติ – “ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา คณโภชน”นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อทฺธานคมนสมเย คณโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“คณโภชเน, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย, จีวรทานสมโย, จีวรการสมโย, อทฺธานคมนสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๑๔. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู มนุสฺเสหิ สทฺธึ นาวาย คจฺฉนฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู เต มนุสฺเส เอตทโวจุํ – “มุหุตฺตํ, อาวุโส, ตีรํ อุปเนถ; ปิณฺฑาย จริสฺสามา”ติฯ เต เอวมาหํสุ – “อิเธว, ภนฺเต, ภุญฺชถา”ติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปฏิคฺคณฺหนฺติ – “ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา คณโภชน”นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นาวาภิรุหนสมเย คณโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“คณโภชเน, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย, จีวรทานสมโย, จีวรการสมโย, อทฺธานคมนสมโย, นาวาภิรุหนสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๑๕. เตน ๐ โข ปน สมเยน ทิสาสุ วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขู ราชคหํ อาคจฺฉนฺติ ภควนฺตํ ทสฺสนายฯ มนุสฺสา นานาเวรชฺชเก ภิกฺขู ปสฺสิตฺวา ภตฺเตน นิมนฺเตนฺติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติ – “ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา คณโภชน”นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มหาสมเย คณโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“คณโภชเน , อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย, จีวรทานสมโย, จีวรการสมโย, อทฺธานคมนสมโย, นาวาภิรุหนสมโย, มหาสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๑๖. เตน โข ปน สมเยน รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ญาติสาโลหิโต อาชีวเกสุ ปพฺพชิโต โหติฯ อถ โข โส อาชีวโก เยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ เอตทโวจ – “อิจฺฉามหํ, มหาราช, สพฺพปาสณฺฑิกภตฺตํ กาตุ”นฺติฯ “สเจ ตฺวํ, ภนฺเต, พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปฐมํ โภเชยฺยาสี”ติฯ “เอวํ กเรยฺยามี”ติฯ อถ โข โส อาชีวโก ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “อธิวาเสนฺตุ เม ภิกฺขู สฺวาตนาย ภตฺต”นฺติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติ – “ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา คณโภชน”นฺติฯ อถ โข โส อาชีวโก เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิโต โข โส อาชีวโก ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ภวมฺปิ โคตโม ปพฺพชิโต, อหมฺปิ ปพฺพชิโต; อรหติ ปพฺพชิโต ปพฺพชิตสฺส ปิณฺฑํ ปฏิคฺคเหตุํฯ อธิวาเสตุ เม ภวํ โคตโม สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา”ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข โส อาชีวโก ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สมณภตฺตสมเย คณโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๑๗. คณโภชเน , อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย, จีวรทานสมโย, จีวรการสมโย, อทฺธานคมนสมโย, นาวาภิรุหนสมโย, มหาสมโย, สมณภตฺตสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

๒๑๘. คณโภชนํ นาม ยตฺถ จตฺตาโร ภิกฺขู ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตเรน โภชเนน นิมนฺติตา ภุญฺชนฺติฯ เอตํ คณโภชนํ นามฯ

อญฺญตฺร สมยาติ ฐเปตฺวา สมยํฯ

คิลานสมโย นาม อนฺตมโส ปาทาปิ ผลิตา [ผาลิตา (สฺยา. ก.)] โหนฺติฯ “คิลานสมโย”ติ ภุญฺชิตพฺพํฯ

จีวรทานสมโย นาม อนตฺถเต กถิเน วสฺสานสฺส ปจฺฉิโม มาโส, อตฺถเต กถิเน ปญฺจมาสาฯ “จีวรทาน สมโย”ติ ภุญฺชิตพฺพํฯ

จีวรการสมโย นาม จีวเร กยิรมาเนฯ “จีวรการสมโย”ติ ภุญฺชิตพฺพํฯ

อทฺธานคมนสมโย นาม “อทฺธโยชนํ คจฺฉิสฺสามี”ติ ภุญฺชิตพฺพํ, คจฺฉนฺเตน ภุญฺชิตพฺพํ, คเตน ภุญฺชิต พฺพํฯ

นาวาภิรุหนสมโย นาม “นาวํ อภิรุหิสฺสามี”ติ ภุญฺชิตพฺพํ, อารุฬฺเหน ภุญฺชิตพฺพํ, โอรุฬฺเหน ภุญฺชิตพฺพํ ฯ

มหาสมโย นาม ยตฺถ ทฺเว ตโย ภิกฺขู ปิณฺฑาย จริตฺวา ยาเปนฺติ, จตุตฺเถ อาคเต น ยาเปนฺติฯ “มหาสม โย”ติ ภุญฺชิตพฺพํฯ

สมณภตฺตสมโย นาม โย โกจิ ปริพฺพาชกสมาปนฺโน ภตฺตํ กโรติฯ “สมณภตฺตสมโย”ติ ภุญฺชิตพฺพํฯ

“อญฺญตฺร สมยา ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปา จิตฺติยสฺสฯ

๒๑๙. คณโภชเน คณโภชนสญฺญี, อญฺญตฺร สมยา, ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณโภชเน เวมติโก, อญฺญตฺร สมยา, ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณโภชเน นคณโภชนสญฺญี, อญฺญตฺร สมยา, ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นคณโภชเน คณโภชนสญฺญี , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นคณโภชเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นคณ โภชเน นคณโภชนสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๒๐. อนาปตฺติ สมเย, ทฺเว ตโย เอกโต ภุญฺชนฺติ, ปิณฺฑาย จริตฺวา เอกโต สนฺนิปติตฺวา ภุญฺชนฺติ, นิ จฺจภตฺตํ, สลากภตฺตํ, ปกฺขิกํ, อุโปสถิกํ, ปาฏิปทิกํ, ปญฺจ โภชนานิ ฐเปตฺวา สพฺพตฺถ อนาปตฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

คณโภชนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. ปรมฺปรโภชนสิกฺขาปทํ

๒๒๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ ปณีตานํ ภตฺตานํ ภตฺตปฏิปาฏิ อธิฏฺฐิตา โหติฯ อถ โข อญฺญตรสฺส ทลิทฺทสฺส กมฺมการสฺส [กมฺมกรสฺส (สี.)] เอตทโหสิ – ''น โข อิทํ โอรกํ ภวิสฺสติ ยถยิเม มนุสฺสา สกฺกจฺจํ ภตฺตํ กโรนฺติ; ยํนูนาหมฺปิ ภตฺตํ กเรยฺย''นฺติฯ อถ โข โส ทลิทฺโท กมฺมกาโร เยน กิรปติโก เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ กิรปติกํ เอตทโวจ – ''อิจฺฉามหํ, อยฺยปุตฺต, พุทฺธปฺปมุขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ภตฺตํ กาตุํฯ เทหิ เม เวตน''นฺติฯ โสปิ โข กิรปติโก สทฺโธ โหติ ปสนฺโนฯ อถ โข โส กิรปติโก ตสฺส ทลิทฺทสฺส กมฺมการสฺส อพฺภาติเรกํ [อติเรกํ (สฺยา.)] เวตนํ อทาสิฯ อถ โข โส ทลิทฺโท กมฺมกาโร เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส ทลิทฺโท กมฺมกาโร ภควนฺตํ เอตทโวจ – ''อธิวาเสตุ เม, ภนฺเต, ภควา สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธิํ ภิกฺขุสงฺเฆนา''ติฯ ''มหา โข, อาวุโส, ภิกฺขุสงฺโฆฯ ชานาหี''ติฯ ''โหตุ [โหตุ เม (ก.)] ภนฺเต, มหา ภิกฺขุสงฺโฆฯ พหู เม พทรา ปฏิยตฺตา พทรมิสฺเสน เปยฺยา ปริปูริสฺสนฺตี''ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ

อถ โข โส ทลิทฺโท กมฺมกาโร ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู – ''ทลิทฺเทน กิร กมฺมกาเรน สฺวาตนาย พุทฺธปฺปมุโข ภิกฺขุสงฺโฆ นิมนฺติโต, พทรมิสฺเสน เปยฺยา ปริปูริสฺสนฺตี''ติฯ เต กาลสฺเสว ปิณฺฑาย จริตฺวา ภุญฺชิํสุฯ อสฺโสสุํ โข มนุสฺสา – ''ทลิทฺเทน กิร กมฺมกาเรน พุทฺธปฺปมุโข ภิกฺขุสงฺโฆ นิมนฺติโต''ติฯ เต ทลิทฺทสฺส กมฺมการสฺส ปหูตํ ขาทนียํ โภชนียํ อภิหริํสุฯ อถ โข โส ทลิทฺโท กมฺมกาโร ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ – ''กาโล, ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺต''นฺติฯ

อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน ตสฺส ทลิทฺทสฺส กมฺมการสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ สทฺธิํ ภิกฺขุสงฺเฆนฯ อถ โข โส ทลิทฺโท กมฺมกาโร ภตฺตคฺเค ภิกฺขู ปริวิสติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ''โถกํ, อาวุโส, เทหิฯ โถกํ, อาวุโส, เทหี''ติฯ ''มา โข ตุมฺเห, ภนฺเต, 'อยํ ทลิทฺโท กมฺมกาโร'ติ โถกํ โถกํ ปฏิคฺคณฺหิตฺถฯ ปหูตํ เม ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยตฺตํฯ

ปฏิคฺคณฺหถ, ภนฺเต, ยาวทตฺถ''นฺติฯ ''น โข มยํ, อาวุโส, เอตํการณา โถกํ โถกํ ปฏิคฺคณฺหามฯ อปิจ, มยํ กาลสฺเสว ปิณฺฑาย จริตฺวา ภุญฺชิมฺหา; เตน มยํ โถกํ โถกํ ปฏิคฺคณฺหามา''ติฯ

อถ โข โส ทลิทฺโท กมฺมกาโร อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ''กถญฺหิ นาม ภทนฺตา มยา นิมนฺติตา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺติ! น จาหํ ปฏิพโล ยาวทตฺถํ ทาตุ''นฺติ? อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส ทลิทฺทสฺส กมฺมการสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา...เป.... เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขู อญฺญตฺร นิมนฺติตา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺตี''ติ...เป.... สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อญฺญตฺร นิมนฺติตา อญฺญตฺร ภุญฺชนฺตีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา...เป.... กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุ

ริสา อญฺญตฺร นิมนฺติตา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“ปรมฺปรโภชเน ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๒๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ ปิณฺฑปาตํ อาทาย เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “ภุญฺชาหิ, อาวุโส”ติฯ “อลํ, อาวุโส, อตฺถิ เม ภตฺตปจฺจาสา”ติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน ปิณฺฑปาโต อุสฺสูเร [อุสฺสูเรน (ก.)] อาหรียิตฺถฯ โส ภิกฺขุ น จิตฺตรูปํ ภุญฺชิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา ปรมฺปรโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน , ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“ปรมฺปรโภชเน, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๒๓. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา จีวรทานสมเย สจีวรภตฺตํ ปฏิยาเทตฺวา [ปฏิยาทาเปตฺวา (อิติปิ)] ภิกฺขู นิมนฺเตนฺติ – “โภเชตฺวา จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามา”ติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติ – “ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา ปรมฺปรโภชน”นฺติฯ จีวรํ ปริตฺตํ อุปฺปชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จีวรทานสมเย ปรมฺปรโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“ปรมฺปรโภชเน, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย, จีวรทานสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๒๔. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา จีวรการเก ภิกฺขู ภตฺเตน นิมนฺเตนฺติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติ – “ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา ปรมฺปรโภชน”นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จีวรการสมเย ปรมฺปรโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๒๕. “ปรมฺปรโภชเน, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย, จีวรทานสมโย, จีวรการสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๒๖. อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย อายสฺมตา อานนฺเทน ปจฺฉาสมเณน เยน อญฺญตรํ กุลํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข เต มนุสฺสา ภควโต จ อายสฺมโต จ อานนฺทสฺส โภชนํ อทํสุฯ อายสฺมา อานนฺโท กุกฺกุจฺจายนฺโต น ปฏิคฺคณฺหาติฯ “คณฺหาหิ [ปติคณฺหาหิ (สี.)], อานนฺทา”ติฯ “อลํ, ภควา , อตฺถิ เม ภตฺตปจฺจาสา”ติฯ “เตนหานนฺท, วิกปฺเปตฺวา คณฺหาหี”ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วิกปฺเปตฺวา [ภตฺตปจฺจาสํ วิกปฺเปตฺวา (สฺยา.)] ปรมฺปรโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, วิกปฺเปตพฺพํ – ‘มยฺหํ ภตฺตปจฺจาสํ อิตฺถนฺนามสฺส ทมฺมี’”ติฯ

๒๒๗. **ปรมฺปรโภชนํ** นาม ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตเรน โภชเนน นิมนฺติโต, ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตรํ โภชนํ ภุญฺชติ, เอตํ ปรมฺปรโภชนํ นามฯ

อญฺญตฺร สมยาติ ฐเปตฺวา สมยํฯ

คิลานสมโย นาม น สกฺโกติ เอกาสเน นิสินฺโน ยาวทตฺถํ ภุญฺชิตุํฯ “คิลานสมโย”ติ ภุญฺชิตพฺพํฯ

จีวรทานสมโย นาม อนตฺถเต กถิเน วสฺสานสฺส ปจฺฉิโม มาโส, อตฺถเต กถิเน ปญฺจ มาสาฯ “จีวรทานสมโย”ติ ภุญฺชิตพฺพํฯ

จีวรการสมโย นาม จีวเร กยิรมาเนฯ “จีวรการสมโย”ติ ภุญฺชิตพฺพํฯ

“อญฺญตฺร สมยา ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๒๘. ปรมฺปรโภชเน ปรมฺปรโภชนสญฺญี, อญฺญตฺร สมยา, ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปรมฺปรโภชเน เวมติโก, อญฺญตฺร สมยา, ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปรมฺปรโภชเน นปรมฺปรโภชนสญฺญี, อญฺญตฺร สมยา, ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นปรมฺปรโภชเน ปรมฺปรโภชนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นปรมฺปรโภชเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นปรมฺปรโภชเน นปรมฺปรโภชนสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๒๙. อนาปตฺติ สมเย, วิกปฺเปตฺวา ภุญฺชติ, ทฺเว ตโย นิมนฺตเน เอกโต ภุญฺชติ, นิมนฺตนปฏิปาฏิยา ภุญฺชติ, สกเลน คาเมน นิมนฺติโต ตสฺมึ คาเม ยตฺถ กตฺถจิ ภุญฺชติ , สกเลน ปูเคน นิมนฺติโต ตสฺมึ ปูเค ยตฺถ กตฺถจิ ภุญฺชติ, นิมนฺติยมาโน ภิกฺขํ คเหสฺสามีติ ภณติ, นิจฺจภตฺเต, สลากภตฺเต, ปกฺขิเก, อุโปสถิเก, ปาฏิปทิเก, ปญฺจ โภชนานิ ฐเปตฺวา สพฺพตฺถ อนาปตฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปรมฺปรโภชนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. กาณมาตุสิกฺขาปทํ

๒๓๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน กาณมาตา อุปาสิกา สทฺธา โหติ ปสนฺนาฯ กาณา คามเก อญฺญตรสฺส ปุริสสฺส ทินฺนา โหติฯ อถ โข กาณา มาตุฆรํ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ อถ โข กาณาย สามิโก กาณาย สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “อาคจฺฉตุ กาณา, อิจฺฉามิ กาณาย อาคต”นฺติฯ อถ โข กาณมาตา อุปาสิกา “กิสฺมึ วิย ริตฺตหตฺถํ คนฺตุ”นฺติ ปูวํ [ปูปํ (ฌาวาทิ โมคฺคลฺลาเน)] ปจิฯ ปกฺเก ปูเว อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ กาณมาตาย อุปาสิกาย นิเวสนํ ปาวิสิฯ อถ โข กาณมาตา อุปาสิกา ตสฺส ภิกฺขุโน ปูวํ ทาเปสิฯ โส นิกฺขมิตฺวา อญฺญสฺส อาจิกฺขิฯ ตสฺสปิ ปูวํ ทาเปสิฯ โสปิ นิกฺขมิตฺวา อญฺญสฺส อาจิกฺขิฯ ตสฺสปิ ปูวํ ทาเปสิฯ ยถาปฏิยตฺตํ ปูวํ ปริกฺขยํ อคมาสิฯ ทุติยมฺปิ โข กาณาย สามิโก กาณาย สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “อาคจฺฉตุ กาณา, อิจฺฉามิ กาณาย อาคต”นฺติฯ ทุติยมฺปิ โข กาณมาตา อุปาสิกา “กิสฺมึ วิย ริตฺตหตฺถํ คนฺตุ”นฺติ ปูวํ ปจิฯ ปกฺเก ปูเว อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ กาณมาตาย อุปาสิกาย นิเวสนํ ปาวิสิฯ อถ โข กาณมาตา อุปาสิกา ตสฺส ภิกฺขุโน ปูวํ ทาเปสิฯ โส นิกฺขมิตฺวา อญฺญสฺส อาจิกฺขิฯ ตสฺสปิ ปูวํ ทาเปสิฯ โสปิ นิกฺขมิตฺวา อญฺญสฺส อาจิกฺขิฯ ตสฺสปิ ปูวํ ทาเปสิฯ ยถาปฏิยตฺตํ ปูวํ ปริกฺขยํ อคมาสิฯ ตติยมฺปิ โข กาณาย สามิโก กาณาย สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “อาคจฺฉตุ กาณา, อิจฺฉามิ กาณาย อาคตํฯ สเจ กาณา นาคจฺฉิสฺสติ, อหํ อญฺญํ ปชาปตึ อาเนสฺสามี”ติฯ ตติยมฺปิ โข กาณมาตา อุปาสิกา กิสฺมึ วิย ริตฺตหตฺถํ คนฺตุนฺติ ปูวํ ปจิฯ ปกฺเก ปูเว อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ กาณมาตาย อุปาสิกาย นิเวสนํ ปาวิสิฯ อถ โข กาณมาตา อุปาสิกา ตสฺส ภิกฺขุโน ปูวํ ทาเปสิฯ โส นิกฺขมิตฺวา อญฺญสฺส อาจิกฺขิฯ ตสฺสปิ ปูวํ ทาเปสิฯ โสปิ นิกฺขมิตฺวา อญฺญสฺส อาจิกฺขิฯ ตสฺสปิ ปูวํ ทาเปสิฯ ยถาปฏิยตฺตํ ปูวํ ปริกฺขยํ อคมาสิฯ อถ โข กาณาย สามิโก อญฺญํ ปชาปตึ อาเนสิฯ

อสฺโสสิ โข กาณา – “เตน กิร ปุริเสน อญฺญา ปชาปติ อานีตา”ติฯ สา โรทนฺตี อฏฺฐาสิฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน กาณมาตาย อุปาสิกาย นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข กาณมาตา อุปาสิกา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข กาณมาตรํ อุปาสิกํ ภควา เอตทโวจ – “กิสฺสายํ กาณา โรทตี”ติ? อถ โข กาณมาตา อุปาสิกา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข ภควา กาณมาตรํ อุปาสิกํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

๒๓๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร สตฺโถ ราชคหา ปฏิยาโลกํ คนฺตุกาโม โหติฯ อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ ตํ สตฺถํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ อญฺญตโร อุปาสโก ตสฺส ภิกฺขุโน สตฺตุํ ทาเปสิฯ โส นิกฺขมิตฺวา อญฺญสฺส อาจิกฺขิฯ ตสฺสปิ สตฺตุํ ทาเปสิฯ โส นิกฺขมิตฺวา อญฺญสฺส อาจิกฺขิฯ ตสฺสปิ สตฺตุํ ทาเปสิฯ ยถาปฏิยตฺตํ ปาเถยฺยํ ปริกฺขยํ อคมาสิ ฯ อถ โข โส อุปาสโก เต มนุสฺเส เอตทโวจ – “อชฺชณฺโห, อยฺยา, อาคเมถ, ยถาปฏิยตฺตํ ปาเถยฺยํ อยฺยานํ ทินฺนํฯ ปาเถยฺยํ ปฏิยาเทสฺสามี”ติฯ “นายฺโย [นายฺย (สฺยา.)] สกฺกา อาคเมตุํ, ปยาโต สตฺโถ”ติ อคมํสุฯ อถ โข ตสฺส อุปาสกสฺส ปาเถยฺยํ ปฏิยาเทตฺวา ปจฺฉา คจฺฉนฺตสฺส โจรา อจฺฉินฺทึสุฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา น มตฺตํ ชานิตฺวา ปฏิคฺคเหสฺสนฺติ! อยํ อิเมสํ ทตฺวา ปจฺฉา คจฺฉนฺโต โจเรหิ อจฺฉินฺโน”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺ

ตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย…เป.… วินยานุคฺคหายฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๓๒. "ภิกฺขุํ ปเนว กุลํ อุปคตํ ปูเวหิ วา มนฺเถหิ วา อภิหฏฺฐุํ ปวาเรยฺย, อากงฺขมาเนน ภิกฺขุนา ทฺวตฺติปตฺตปูรา ปฏิคฺคเหตพฺพา ตโต เจ อุตฺตริ ปฏิคฺคณฺเหยฺย ปาจิตฺติยํฯ ทฺวตฺติปตฺตปูเร ปฏิคฺคเหตฺวา ตโต นีหริตฺวา ภิกฺขูหิ สทฺธึ สํวิภชิตพฺพํฯ อยํ ตตฺถ สามีจี"ติฯ

๒๓๓. ภิกฺขุํ ปเนว กุลํ อุปคตนฺติ กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ – ขตฺติยกุลํ, พฺราหฺมณกุลํ, เวสฺสกุลํ, สุทฺทกุลํฯ

อุปคตนฺติ ตตฺถ คตํฯ

ปูวํ นาม ยํกิญฺจิ ปเหณกตฺถาย ปฏิยตฺตํฯ

มนฺถํ นาม ยํกิญฺจิ ปาเถยฺยตฺถาย ปฏิยตฺตํฯ

อภิหฏฺฐุํ ปวาเรยฺยาติ ยาวตกํ อิจฺฉสิ ตาวตกํ คณฺหาหีติฯ

อากงฺขมาเนนาติ อิจฺฉมาเนนฯ

ทฺวตฺติปตฺตปูรา ปฏิคฺคเหตพฺพาติ ทฺเวตโย ปตฺตปูรา ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ

ตโต เจ อุตฺตริ ปฏิคฺคณฺเหยฺยาติ ตตุตฺตริ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทฺวตฺติปตฺตปูเร ปฏิคฺคเหตฺวา ตโต นิกฺขมนฺเตน ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา อาจิกฺขิตพฺพํ – "อมุตฺร มยา ทฺวตฺติปตฺตปูรา ปฏิคฺคหิตา, มา โข ตตฺถ ปฏิคฺคณฺหี"ติฯ สเจ ปสฺสิตฺวา น อาจิกฺขติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สเจ อาจิกฺขิเต ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ตโต นีหริตฺวา ภิกฺขูหิ สทฺธึ สํวิภชิตพฺพนฺติ ปฏิกฺกมนํ นีหริตฺวา สํวิภชิตพฺพํฯ

อยํ ตตฺถ สามีจีติ อยํ ตตฺถ อนุธมฺมตาฯ

๒๓๔. อติเรกทฺวตฺติปตฺตปูเร อติเรกสญฺญี ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อติเรกทฺวตฺติปตฺตปูเร เวมติโก ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อติเรกทฺวตฺติปตฺตปูเร อูนกสญฺญี ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อูนกทฺวตฺติปตฺตปูเร อติเรกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกทฺวตฺติปตฺตปูเร เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกทฺวตฺติปตฺตปูเร อูนกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๓๕. อนาปตฺติ ทฺวตฺติปตฺตปูเร ปฏิคฺคณฺหาติ, อูนกทฺวตฺติปตฺตปูเร ปฏิคฺคณฺหาติ, น ปเหณกตฺถาย น ปาเถยฺยตฺถาย ปฏิยตฺตํ เทนฺติ, ปเหณกตฺถาย วา ปาเถยฺยตฺถาย วา ปฏิยตฺตเสสกํ เทนฺติ, คมเน ปฏิปฺปสฺสทฺเธ เทนฺติ, ญาตกานํ ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

กาณมาตุสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. ปฐมปวารณาสิกฺขาปทํ

๒๓๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร พฺราหฺมโณ ภิกฺขู นิมนฺเตตฺวา โภเชสิฯ ภิกฺขู ภุตฺตาวี ปวาริตา ญาติกุลานิ คนฺตฺวา เอกจฺเจ ภุญฺชึสุ เอกจฺเจ ปิณฺฑปาตํ อาทาย อคมํสุฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ ปฏิวิสฺสเก [ปฏิวิสเก (โยชนา)] เอตทโวจ – “ภิกฺขู มยา อยฺยา สนฺตปฺปิตาฯ เอถ, ตุมฺเหปิ สนฺตปฺเปสฺสามี”ติฯ เต เอวมาหํสุ – “กึ ตฺวํ, อยฺโย [อยฺย (สฺยา.)], อมฺเห สนฺตปฺเปสฺสสิ? เยปิ ตยา นิมนฺติตา เตปิ อมฺหากํ ฆรานิ อาคนฺตฺวา เอกจฺเจ ภุญฺชึสุ เอกจฺเจ ปิณฺฑปาตํ อาทาย อคมํสู”ติ!

อถ โข โส พฺราหฺมโณ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภทนฺตา อมฺหากํ ฆเร ภุญฺชิตฺวา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺติ! น จาหํ ปฏิพโล ยาวทตฺถํ ทาตุ”นฺติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส พฺราหฺมณสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขู ภุตฺตาวี ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภุตฺตาวี ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา ภุตฺตาวี ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺติ ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ ภุตฺตาวี ปวาริโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๓๗. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู คิลานานํ ภิกฺขูนํ ปณีเต ปิณฺฑปาเต นีหรนฺติฯ คิลานา น จิตฺตรูปํ ภุญฺชนฺติฯ ตานิ ภิกฺขู ฉฑฺเฑนฺติฯ อสฺโสสิ โข ภควา อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กาโกรวสทฺทํฯ สุตฺวาน อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – “กึ นุ โข โส, อานนฺท, อุจฺจาสทฺโท มหาสทฺโท กาโกรวสทฺโท”ติ? อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “ภุญฺเชยฺยุํ ปนานนฺท, ภิกฺขู คิลานาติริตฺต”นฺติฯ “น ภุญฺเชยฺยุํ, ภควา”ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ ภิกฺขเว, คิลาน

สฺส จ อคิลานสฺส จ อติริตฺตํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อติริตฺตํ กาตพฺพํ – ''อลเมตํ สพฺพ''นฺติฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๓๘. **''โย ปน ภิกฺขุ ภุตฺตาวี ปวาริโต อนติริตฺตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา, ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๒๓๙. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภุตฺตาวี นาม ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตรํ โภชนํ อนฺตมโส กุสคฺเคนปิ ภุตฺตํ โหติฯ

ปวาริโต นาม อสนํ ปญฺญายติ, โภชนํ ปญฺญายติ, หตฺถปาเส ฐิโต อภิหรติ, ปฏิกฺเขโป ปญฺญายติฯ

อนติริตฺตํ นาม อกปฺปิยกตํ โหติ, อปฺปฏิคฺคหิตกตํ โหติ, อนุจฺจาริตกตํ โหติ , อหตฺถปาเส กตํ โหติ, อภุตฺตาวินา กตํ โหติ, ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อาสนา วุฏฺฐิเตน กตํ โหติ, ''อลเมตํ สพฺพนฺติ อวุตฺตํ โหติ, น คิลานาติริตฺตํ โหติ'' – เอตํ อนติริตฺตํ นามฯ

อติริตฺตํ นาม กปฺปิยกตํ โหติ, ปฏิคฺคหิตกตํ โหติ, อุจฺจาริตกตํ โหติ, หตฺถปาเส กตํ โหติ, ภุตฺตาวินา กตํ โหติ, ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อาสนา อวุฏฺฐิเตน กตํ โหติ, ''อลเมตํ สพฺพ''นฺติ วุตฺตํ โหติ, คิลานาติริตฺตํ โหติ – เอตํ อติริตฺตํ นามฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มจฺโฉ, มํสํฯ

''ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี''ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๔๐. อนติริตฺเต อนติริตฺตสญฺญี ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนติริตฺเต เวมติโก ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนติริตฺเต อติริตฺตสญฺญี ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อติริตฺเต อนติริตฺตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อติริตฺเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อติริตฺเต อติริตฺตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๔๑. อนาปตฺติ อติริตฺตํ การาเปตฺวา ภุญฺชติ, “อติริตฺตํ การาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อญฺญสฺสตฺถาย หรนฺโต คจฺฉติ, คิลานสฺส เสสกํ ภุญฺชติ, ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมปวารณาสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. ทุติยปวารณาสิกฺขาปทํ

๒๔๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ทฺเว ภิกฺขู โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ เอโก ภิกฺขุ อนาจารํ อาจรติฯ ทุติโย ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “มาวุโส, เอวรูปมกาสิ, เนตํ กปฺปตี”ติฯ โส ตสฺมึ อุปนนฺธิฯ อถ โข เต ภิกฺขู สาวตฺถึ อคมํสุฯ เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อญฺญตรสฺส ปูคสฺส สงฺฆภตฺตํ โหติฯ ทุติโย ภิกฺขุ ภุตฺตาวี ปวาริโต โหติฯ อุปนทฺโธ [อุปนนฺโธ (ก.)] ภิกฺขุ ญาติกุลํ คนฺตฺวา ปิณฺฑปาตํ อาทาย เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “ภุญฺชาหิ, อาวุโส”ติฯ “อลํ, อาวุโส, ปริปุณฺโณมฺหี”ติฯ “สุนฺทโร, อาวุโส, ปิณฺฑปาโต, ภุญฺชาหี”ติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ เตน ภิกฺขุนา นิปฺปีฬิยมาโน ตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิฯ อุปนทฺโธ ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “ตฺวมฺปิ [ตฺวํ หิ (สฺยา.)] นาม, อาวุโส, มํ วตฺตพฺพํ มญฺญสิ ยํ ตฺวํ ภุตฺตาวี ปวาริโต อนติริตฺตํ โภชนํ ภุญฺชสี”ติฯ “นนุ, อาวุโส, อาจิกฺขิตพฺพ”นฺติฯ “นนุ, อาวุโส, ปุจฺฉิตพฺพ”นฺติฯ

อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ภุตฺตาวึ ปวาริตํ อนติริตฺเตน โภชเนน อภิหฏฺฐุํ ปวาเรสฺสตี” ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, ภิกฺขุํ ภุตฺตาวึ ปวาริตํ อนติริตฺเตน โภชเนน อภิหฏฺฐุํ ปวาเรสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ภิกฺขุํ ภุตฺตาวึ ปวาริตํ อนติริตฺเตน โภชเนน อภิหฏฺฐุํ ปวาเรสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๔๓. “โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ภุตฺตาวึ ปวาริตํ อนติริตฺเตน ขาทนีเยน วา โภชนีเยน วา อภิหฏฺฐุํ ปวาเรยฺย – ‘หนฺท, ภิกฺขุ, ขาท วา ภุญฺช วา’ติ, ชานํ อาสาทนาเปกฺโข, ภุตฺตสฺมึ, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๒๔๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนฺติ อญฺญํ ภิกฺขุํฯ

ภุตฺตาวี นาม ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตรํ โภชนํ, อนฺตมโส กุสคฺเคนปิ ภุตฺตํ โหติฯ

ปวาริโต นาม อสนํ ปญฺญายติ, โภชนํ ปญฺญายติ, หตฺถปาเส ฐิโต อภิหรติ, ปฏิกฺเขโป ปญฺญายติฯ

อนติริตฺตํ นาม อกปฺปิยกตํ โหติ, อปฺปฏิคฺคหิตกตํ โหติ, อนุจฺจาริตกตํ โหติ, อหตฺถปาเส กตํ โหติ, อภุตฺตาวินา กตํ โหติ, ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อาสนา วุฏฺฐิเตน กตํ โหติ, "อลเมตํ สพฺพ"นฺติ อวุตฺตํ โหติ, น คิลานาติริตฺตํ โหติ – เอตํ อนติริตฺตํ นามฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มจฺโฉ, มํสํฯ

อภิหฏฺฐุํ ปวาเรยฺยาติ ยาวตกํ อิจฺฉสิ ตาวตกํ คณฺหาหีติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อญฺเญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ, โส วา อาโรเจติฯ

อาสาทนาเปกฺโขติ "อิมินา อิมํ โจเทสฺสามิ สาเรสฺสามิ ปฏิโจเทสฺสามิ ปฏิสาเรสฺสามิ มงฺกุ กริสฺสามี"ติ อภิหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺส วจเนน "ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี"ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โภชนปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๔๕. ปวาริเต ปวาริตสญฺญี อนติริตฺเตน ขาทนีเยน วา โภชนีเยน วา อภิหฏฺฐุํ ปวาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปวาริเต เวมติโก อนติริตฺเตน ขาทนีเยน วา โภชนีเยน วา อภิหฏฺฐุํ ปวาเรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปวาริเต อปฺปวาริตสญฺญี อนติริตฺเตน ขาทนีเยน วา โภชนีเยน วา อภิหฏฺฐุํ ปวาเรติ, อนาปตฺติฯ ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย อภิหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺส วจเนน "ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี"ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปวาริเต ปวาริตสญฺญี , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปวาริเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปวาริเต อปฺปวาริตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๔๖. อนาปตฺติ อติริตฺตํ การาเปตฺวา เทติ, "อติริตฺตํ การาเปตฺวา ภุญฺชาหี"ติ เทติ, อญฺญสฺสตฺถาย หรนฺโต คจฺฉาหีติ เทติ, คิลานสฺส เสสกํ เทติ, "ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชา"ติ เทติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยปวารณาสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. วิกาลโภชนสิกฺขาปทํ

๒๔๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ราชคเห คิรคฺคสมชฺโช โหติฯ สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู คิรคฺคสมชฺชํ ทสฺสนาย อคมํสุฯ มนุสฺสา สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู ปสฺสิตฺวา นหาเปตฺวา วิลิมฺเปตฺวา โภเชตฺวา ขาทนียํ อทํสุฯ สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู ขาทนียํ อาทาย อารามํ คนฺตฺวา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู เอตทโวจุํ – "คณฺหถาวุโส, ขาทนียํ ขาทถา"ติฯ "กุโต ตุมฺเหหิ, อาวุโส, ขาทนียํ ลทฺธ"นฺติ? สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "กึ ปน ตุมฺเห, อาวุโส, วิกาเล โภชนํ ภุญฺชถา"ติ? "เอวมาวุโส"ติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู วิ

กาเล โภชนํ ภุญฺชิสฺสนฺตี”ติ! อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู วิกาเล โภชนํ ภุญฺชิสฺสนฺตี” ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, วิกาเล โภชนํ ภุญฺชถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, วิกาเล โภชนํ ภุญฺชิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๔๘. โย ปน ภิกฺขุ วิกาเล ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๒๔๙. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

วิกาโล นาม มชฺฌนฺหิเก วีติวตฺเต ยาว อรุณุคฺคมนาฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มจฺโฉ, มํสํฯ

“ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๕๐. วิกาเล วิกาลสญฺญี ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ วิกาเล เวมติโก ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ วิกาเล กาลสญฺญี ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเล วิกาลสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเล เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเล กาลสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๕๑. อนาปตฺติ ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วิกาลโภชนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. สนฺนิธิการกสิกฺขาปทํ

๒๕๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อานนฺทสฺส อุปชฺฌาโย อายสฺมา เพลฏฺฐสีโส [เพลฏฺฐิสีโส (สี.) เวฬฏฺฐสีโส (สฺยา.)] อรญฺเญ วิหรติฯ โส ปิณฺฑาย จริตฺวา สุกฺขกูรํ อารามํ หริตฺวา สุกฺขาเปตฺวา นิกฺขิปติฯ ยทา อาหาเรน อตฺโถ โหติ, ตทา

อุทเกน เตเมตฺวา เตเมตฺวา ภุญฺชติ, จิเรน คามํ ปิณฺฑาย ปวิสติฯ ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ เพลฏฺฐสีสํ เอตทโวจุํ – “กิสฺส ตฺวํ, อาวุโส, จิเรน คามํ ปิณฺฑาย ปวิสสี”ติ? อถ โข อายสฺมา เพลฏฺฐสีโส ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “กึ ปน ตฺวํ, อาวุโส, สนฺนิธิการกํ โภชนํ ภุญฺชสี”ติ? “เอวมาวุโส”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา เพลฏฺฐสีโส สนฺนิธิการกํ โภชนํ ภุญฺชิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, เพลฏฺฐสีส, สนฺนิธิการกํ โภชนํ ภุญฺชสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, เพลฏฺฐสีส, สนฺนิธิการกํ โภชนํ ภุญฺชิสฺสสิ! เนตํ, เพลฏฺฐสีส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๕๓. **“โย ปน ภิกฺขุ สนฺนิธิการกํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๒๕๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สนฺนิธิการกํ นาม อชฺช ปฏิคฺคหิตํ อปรชฺชุ ขาทิตํ โหติฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มจฺโฉ, มํสํฯ

“ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๕๕. สนฺนิธิการเก สนฺนิธิการกสญฺญี ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สนฺนิธิการเก เวมติโก ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สนฺนิธิการเก อสนฺนิธิการกสญฺญี ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสนฺนิธิการเก สนฺนิธิการกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสนฺนิธิการเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสนฺนิธิการเก อสนฺนิธิการกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๕๖. อนาปตฺติ ยาวกาลิกํ ยาวกาเล นิทหิตฺวา ภุญฺชติ, ยามกาลิกํ ยาเม นิทหิตฺวา ภุญฺชติ, สตฺตาหกาลิกํ สตฺตาหํ นิทหิตฺวา ภุญฺชติ, ยาวชีวิกํ สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สนฺนิธิการกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. ปณีตโภชนสิกฺขาปทํ

๒๕๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! กสฺส สมฺปนฺนํ น มนาปํ, กสฺส สาทุํ น รุจฺจตี”ติ!! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺตี”ติ …เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา …เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“ยานิ โข ปน ตานิ ปณีตโภชนานิ, เสยฺยถิทํ – สปฺปิ นวนีตํ เตลํ มธุ ผาณิตํ มจฺโฉ มํสํ ขีรํ ทธิฯ โย ปน ภิกฺขุ เอวรูปานิ ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๕๘. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู คิลานา โหนฺติฯ คิลานปุจฺฉกา ภิกฺขู คิลาเน ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “กจฺจาวุโส ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย”นฺติ? “ปุพฺเพ มยํ, อาวุโส, ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชาม, เตน โน ผาสุ โหติ; อิทานิ ปน “ภควตา ปฏิกฺขิตฺต”นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น วิญฺญาเปม, เตน โน น ผาสุ โหตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๕๙. “ยานิ โข ปน ตานิ ปณีตโภชนานิ, เสยฺยถิทํ – สปฺปิ นวนีตํ เตลํ มธุ ผาณิตํ มจฺโฉ มํสํ ขีรํ ทธิฯ โย ปน ภิกฺขุ เอวรูปานิ ปณีตโภชนานิ อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๒๖๐. **ยานิ โข ปน ตานิ ปณีตโภชนานีติ สปฺปิ** นาม โคสปฺปิ วา อชิกาสปฺปิ วา มหึสสปฺปิ วา, เยสํ มํสํ กปฺปติ เตสํ สปฺปิฯ

นวนีตํ นาม เตสญฺเญว นวนีตํฯ

เตลํ นาม ติลเตลํ สาสปเตลํ มธุกเตลํ เอรณฺฑเตลํ วสาเตลํฯ

มธุ นาม มกฺขิกามธุ ฯ

ผาณิตํ นาม อุจฺฉุมฺหา นิพฺพตฺตํฯ

มจฺโฉ นาม อุทโก [อุทกจโร (สฺยา. ก.)] วุจฺจติฯ

มํสํ นาม เยสํ มํสํ กปฺปติ, เตสํ มํสํฯ

ขีรํ นาม โคขีรํ วา อชิกาขีรํ วา มหึสขีรํ วา, เยสํ มํสํ กปฺปติ, เตสํ ขีรํฯ

ทธิ นาม เตสญฺเญว ทธิฯ

โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

เอวรูปานิ ปณีตโภชนานีติ ตถารูปานิ ปณีตโภชนานิฯ

อคิลาโน นาม ยสฺส วินา ปณีตโภชนานิ ผาสุ โหติฯ

คิลาโน นาม ยสฺส วินา ปณีตโภชนานิ น ผาสุ โหติฯ

อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปติ, ปโยเค [ปโยเค ปโยเค (ก.)] ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน “ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๖๑. อคิลาโน อคิลานสญฺญี ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลาโน เวมติโก ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลาโน คิลานสญฺญี ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

คิลาโน อคิลานสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลาโน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลาโน คิลานสญฺญี อนาปตฺติฯ

๒๖๒. อนาปตฺติ คิลานสฺส, คิลาโน หุตฺวา วิญฺญาเปตฺวา อคิลาโน ภุญฺชติ, คิลานสฺส เสสกํ ภุญฺชติ, ญาตกานํ ปวาริตานํ อญฺญสฺสตฺถาย อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปณีตโภชนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. ทนฺตโปนสิกฺขาปทํ

๒๖๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สพฺพปํสุกูลิโก สุสาเน วิหรติฯ โส มนุสฺเสหิ ทิยฺยมานํ น อิจฺฉติ ปฏิคฺคเหตุํ, สุสาเนปิ รุกฺขมูเลปิ อุมฺมาเรปิ อยฺยโวสาฏิตกานิ สามํ คเหตฺวา ปริภุญฺชติ [ภุญฺชติ (สฺยา.)]ฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยํ ภิกฺขุ อมฺหากํ อยฺยโวสาฏิตกานิ สามํ คเหตฺวา ปริภุญฺชิสฺสติ! เถโรยํ ภิกฺขุ วฐโร มนุสฺสมํสํ มญฺเญ ขาทตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหริสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหรสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ

ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหริสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหเรยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๖๔. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อุทกทนฺตโปเน [อุทกทนฺตโปเณ (สฺยา. ก.)] กุกฺกุจฺจายนฺติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทกทนฺตโปนํ สามํ คเหตฺวา ปริภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๖๕. “โย ปน ภิกฺขุ อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหเรยฺย, อญฺญตฺร อุทกทนฺตโปนา, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๒๖๖. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อทินฺนํ นาม อปฺปฏิคฺคหิตกํ วุจฺจติฯ

ทินฺนํ นาม กาเยน วา กายปฏิพทฺเธน วา นิสฺสคฺคิเยน วา เทนฺเต หตฺถปาเส ฐิโต กาเยน วา กายปฏิพทฺเธน วา ปฏิคฺคณฺหาติ, เอตํ ทินฺนํ นามฯ

อาหาโร นาม อุทกทนฺตโปนํ ฐเปตฺวา ยํกิญฺจิ อชฺโฌหรณียํ, เอโส อาหาโร นามฯ

อญฺญตฺร อุทกทนฺตโปนาติ ฐเปตฺวา อุทกทนฺตโปนํฯ

“ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ คณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๖๗. อปฺปฏิคฺคหิตเก อปฺปฏิคฺคหิตกสญฺญี อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหาเรติ, อญฺญตฺร อุทกทนฺตโปนา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปฺปฏิคฺคหิตเก เวมติโก อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหาเรติ, อญฺญตฺร อุทกทนฺตโปนา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปฺปฏิคฺคหิตเก ปฏิคฺคหิตกสญฺญี อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหาเรติ, อญฺญตฺร อุทกทนฺตโปนา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปฏิคฺคหิตเก อปฺปฏิคฺคหิตกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปฏิคฺคหิตเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปฏิคฺคหิตเก ปฏิคฺคหิตกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๖๘. อนาปตฺติ อุทกทนฺตโปเน, จตฺตาริ มหาวิกตานิ สติ ปจฺจเย อสติ กปฺปิยการเก สามํ คเหตฺวา ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทนฺตโปนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

โภชนวคฺโค จตุตฺโถฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปิณฺโฑ คณํ ปรํ ปูวํ, ทฺเว จ วุตฺตา ปวารณา;
วิกาเล สนฺนิธี ขีรํ, ทนฺตโปเนน เต ทสาติฯ

๕. อเจลกวคฺโค

๑. อเจลกสิกฺขาปทํ

๒๖๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส ขาทนียํ อุสฺสนฺนํ โหติฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “เตนหานนฺท, วิฆาสาทานํ ปูวํ เทหี”ติฯ “เอวํ ภนฺเต”ติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา วิฆาสาเท ปฏิปาฏิยา นิสีทาเปตฺวา เอเกกํ ปูวํ เทนฺโต อญฺญตริสฺสา ปริพฺพาชิกาย เอกํ มญฺญมาโน ทฺเว ปูเว อทาสิฯ สามนฺตา ปริพฺพาชิกาโย ตํ ปริพฺพาชิกํ เอตทโวจุํ – “ชาโร เต เอโส สมโณ”ติฯ “น เม โส สมโณ ชาโร, เอกํ มญฺญมาโน ทฺเว ปูเว อทาสี”ติฯ ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท เอเกกํ ปูวํ เทนฺโต ตสฺสาเยว ปริพฺพาชิกาย เอกํ มญฺญมาโน ทฺเว ปูเว อทาสิฯ สามนฺตา ปริพฺพาชิกาโย ตํ ปริพฺพาชิกํ เอตทโวจุํ – “ชาโร เต เอโส สมโณ”ติฯ “น เม โส สมโณ ชาโร, เอกํ มญฺญมาโน ทฺเว ปูเว อทาสี”ติฯ “ชาโร น ชาโร”ติ ภณฺฑึสุฯ อญฺญตโรปิ อาชีวโก ปริเวสนํ อคมาสิฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ ปหูเตน สปฺปินา โอทนํ มทฺทิตฺวา ตสฺส อาชีวกสฺส มหนฺตํ ปิณฺฑํ อทาสิฯ อถ โข โส อาชีวโก ตํ ปิณฺฑํ อาทาย อคมาสิฯ อญฺญตโร อาชีวโก ตํ อาชีวกํ เอตทโวจ – “กุโต ตยา, อาวุโส, ปิณฺโฑ ลทฺโธ”ติ? “ตสฺสาวุโส, สมณสฺส โคตมสฺส มุณฺฑคหปติกสฺส ปริเวสนาย ลทฺโธ”ติฯ

อสฺโสสุํ โข อุปาสกา เตสํ อาชีวกานํ อิมํ กถาสลฺลาปํฯ อถ โข เต อุปาสกา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต อุปาสกา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “อิเม, ภนฺเต, ติตฺถิยา อวณฺณกามา พุทฺธสฺส อวณฺณกามา ธมฺมสฺส อวณฺณกามา สงฺฆสฺสฯ สาธุ, ภนฺเต, อยฺยา ติตฺถิยานํ สหตฺถา น ทเทยฺยุ”นฺติฯ อถ โข ภควา เต อุปาสเก ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข เต อุปาสกา ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกมึสุฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย …เป.… สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหายฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๗๐. “โย ปน ภิกฺขุ อเจลกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ทเทยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๒๗๑. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขูติ**…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อเจลโก นาม โย โกจิ ปริพฺพาชกสมาปนฺโน นคฺโคฯ

ปริพฺพาชโก นาม ภิกฺขุญฺจ สามเณรญฺจ ฐเปตฺวา โย โกจิ ปริพฺพาชกสมาปนฺโนฯ

ปริพฺพาชิกา นาม ภิกฺขุนิญฺจ สิกฺขมานญฺจ สามเณริญฺจ ฐเปตฺวา ยา กาจิ ปริพฺพาชิกสมาปนฺนาฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – อุทกทนฺตโปนํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มจฺโฉ, มํสํฯ

ทเทยฺยาติ กาเยน วา กายปฏิพทฺเธน วา นิสฺสคฺคิเยน วา เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๗๒. ติตฺถิเย ติตฺถิยสญฺญี สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ติตฺถิเย เวมติโก สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ติตฺถิเย อติตฺถิยสญฺญี สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุทกทนฺตโปนํ เทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อติตฺถิเย ติตฺถิยสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อติตฺถิเย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อติตฺถิเย อติตฺถิยสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๗๓. อนาปตฺติ ทาเปติ น เทติ, อุปนิกฺขิปิตฺวา เทติ, พาหิราเลปํ เทติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติ ฯ

อเจลกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. อุยฺโยชนสิกฺขาปทํ

๒๗๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภาตุโน สทฺธิวิหาริกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “เอหาวุโส, คามํ ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา”ติฯ ตสฺส อทาเปตฺวา อุยฺโยเชสิ – “คจฺฉาวุโส, น เม ตยา สทฺธึ กถา วา นิสชฺชา วา ผาสุ โหติ, เอกกสฺส เม กถา วา นิสชฺชา วา ผาสุ โหตี”ติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อุปกฏฺเฐ กาเล นาสกฺขิ ปิณฺฑาย จริตุํ, ปฏิกฺกมเนปิ ภตฺตวิสฺสคฺคํ น สมฺภาเวสิ, ฉินฺนภตฺโต อโหสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภิกฺขุํ – ‘เอหาวุโส, คามํ ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา’ติ ตสฺส อทาเปตฺวา อุยฺโยเชสฺสตี”ติ …เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, ภิกฺขุํ – “เอหาวุโส, คามํ ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา”ติ ตสฺส อทาเปตฺวา อุยฺโยเชสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ภิกฺขุํ – “เอหาวุโส, คามํ ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา”ติ

ตสฺส อทาเปตฺวา อุยฺโยเชสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว , อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๗๕. "โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุํ – "เอหาวุโส, คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา'ติ ตสฺส ทาเปตฺวา วา อทาเปตฺวา วา อุยฺโยเชยฺย – 'คจฺฉาวุโส, น เม ตยา สทฺธิํ กถา วา นิสชฺชา วา ผาสุ โหติ, เอกกสฺส เม กถา วา นิสชฺชา วา ผาสุ โหตี'ติ, เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนญฺญํ, ปาจิตฺติย"นฺติฯ

๒๗๖. **โย ปนา**ติ โย, ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนฺติ อญฺญํ ภิกฺขุํฯ

เอหาวุโส, คามํ วา นิคมํ วาติ คาโมปิ นิคโมปิ นครมฺปิ, คาโม เจว นิคโม จฯ

ตสฺส ทาเปตฺวาติ ยาคุํ วา ภตฺตํ วา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ทาเปตฺวาฯ

อทาเปตฺวาติ น กิญฺจิ ทาเปตฺวาฯ

อุยฺโยเชยฺยาติ มาตุคาเมน สทฺธิํ หสิตุกาโม กีฬิตุกาโม รโห นิสีทิตุกาโม อนาจารํ อาจริตุกาโม เอวํ วเทติ – "คจฺฉาวุโส, น เม ตยา สทฺธิํ กถา วา นิสชฺชา วา ผาสุ โหติ, เอกกสฺส เม กถา วา นิสชฺชา วา ผาสุ โหตี"ติ อุยฺโยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วา สวนูปจารํ วา วิชหนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ วิชหิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนญฺญนฺติ น อญฺโญ โกจิ ปจฺจโย โหติ อุยฺโยเชตุํฯ

๒๗๗. อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี อุยฺโยเชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติโก อุยฺโยเชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี อุยฺโยเชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

กลิสาสนํ อาโรเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนํ อุยฺโยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กลิสาสนํ อาโรเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๒๗๘. อนาปตฺติ "อุโภ เอกโต น ยาเปสฺสามา"ติ อุยฺโยเชติ, "มหคฺฆํ ภณฺฑํ ปสฺสิตฺวา โลภธมฺมํ อุปฺปาเทสฺสตี"ติ อุยฺโยเชติ, "มาตุคามํ ปสฺสิตฺวา อนภิรติํ อุปฺปาเทสฺสตี"ติ อุยฺโยเชติ, "คิลานสฺส วา โอหิยฺยกสฺส วา วิหารปาลสฺส วา ยาคุํ วา ภตฺตํ วา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา นีหรา"ติ อุยฺโยเชติ, น อนาจารํ อาจริตุกาโม, สติ กรณีเย อุยฺโยเชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อุยฺโยชนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. สโภชนสิกฺขาปทํ

๒๗๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต สหายกสฺส ฆรํ คนฺตฺวา ตสฺส ปชาปติยา สทฺธึ สยนิฆเร [สยนีฆเร (สฺยา.)] นิสชฺชํ กปฺเปสิฯ อถ โข โส ปุริโส เยนายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส ปุริโส ปชาปตึ เอตทโวจ – "ทเทหายฺยสฺส ภิกฺข"นฺติฯ อถ โข สา อิตฺถี อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส ภิกฺขํ อทาสิฯ อถ โข โส ปุริโส อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – "คจฺฉถ, ภนฺเต, ยโต อยฺยสฺส ภิกฺขา ทินฺนา"ติฯ อถ โข สา อิตฺถี สลฺลกฺเขตฺวา – "ปริยุฏฺฐิโต อยํ ปุริโส"ติ, อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – "นิสีทถ, ภนฺเต, มา อคมิตฺถา"ติฯ ทุติยมฺปิ โข โส ปุริโส...เป.... ตติยมฺปิ โข โส ปุริโส อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – "คจฺฉถ, ภนฺเต, ยโต อยฺยสฺส ภิกฺขา ทินฺนา"ติฯ ตติยมฺปิ โข สา อิตฺถี อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – "นิสีทถ, ภนฺเต, มา อคมิตฺถา"ติฯ

อถ โข โส ปุริโส นิกฺขมิตฺวา ภิกฺขู อุชฺฌาเปสิ – "อยํ, ภนฺเต, อยฺโย อุปนนฺโท มยฺหํ ปชาปติยา สทฺธึ สยนิฆเร นิสินฺโนฯ โส มยา อุยฺโยชียมาโน น อิจฺฉติ คนฺตุํฯ พหุกิจฺจา มยํ พหุกรณียา"ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา...เป.... เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กปฺเปสฺสตี"ติ...เป.... สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กปฺเปสีติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา...เป.... กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กปฺเปสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๘๐. "โย ปน ภิกฺขุ สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กปฺเปยฺย, ปาจิตฺติย"นฺติฯ

๒๘๑. โย ปนาติ โย ยาทิโส...เป.... **ภิกฺขู**ติ...เป.... อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สโภชนํ นาม กุลํ อิตฺถี เจว โหติ ปุริโส จ, อิตฺถี จ ปุริโส จ อุโภ อนิกฺขนฺตา โหนฺติ, อุโภ อวีตราคาฯ

อนุปขชฺชาติ อนุปวิสิตฺวาฯ

นิสชฺชํ กปฺเปยฺยาติ มหลฺลเก ฆเร ปิฏฺฐสงฺฆาฏสฺส [ปิฏฺฐิสงฺฆาฏสฺส (สฺยา.)] หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา นิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ขุทฺทเก ฆเร ปิฏฺฐิวํสํ อติกฺกมิตฺวา นิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๘๒. สยนิฆเร สยนิฆรสญฺญี สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สยนิฆเร เวมติโก สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สยนิฆเร นสยนิฆรสญฺญี สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นสยนิฆเร สยนิฆรสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นสยนิฆเร เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นสยนิฆเร นสยนิฆรสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๘๓. อนาปตฺติ มหลฺลเก ฆเร ปิฏฺฐสงฺฆาฏสฺส หตฺถปาสํ อวิชหิตฺวา นิสีทติ, ขุทฺทเก ฆเร ปิฏฺฐิวํสํ อนติกฺกมิตฺวา นิสีทติ, ภิกฺขุ ทุติโย โหติ, อุโภ นิกฺขนฺตา โหนฺติ, อุโภ วีตราคา, นสยนิฆเร, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สโภชนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. รโหปฏิจฺฉนฺนสิกฺขาปทํ

๒๘๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต สหายกสฺส ฆรํ คนฺตฺวา ตสฺส ปชาปติยา สทฺธิํ รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน นิสชฺชํ กปฺเปสิฯ อถ โข โส ปุริโส อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม อยฺโย อุปนนฺโท มยฺหํ ปชาปติยา สทฺธิํ รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน นิสชฺชํ กปฺเปสฺสตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส ปุริสสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต มาตุคาเมน สทฺธิํ รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน นิสชฺชํ กปฺเปสฺสตีติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, มาตุคาเมน สทฺธิํ รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน นิสชฺชํ กปฺเปสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มาตุคาเมน สทฺธิํ รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน นิสชฺชํ กปฺเปสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๘๕. “โย ปน ภิกฺขุ มาตุคาเมน สทฺธิํ รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน นิสชฺชํ กปฺเปยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๒๘๖. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

มาตุคาโม นาม มนุสฺสิตฺถี, น ยกฺขี น เปตี น ติรจฺฉานคตา, อนฺตมโส ตทหุชาตาปิ ทาริกา, ปเคว มหตฺตรีฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ

[ปาจิ. ๒๐๐,๒๙๑; ปารา. ๔๔๕,๔๕๔] **รโห** นาม จกฺขุสฺส รโห โสตสฺส รโหฯ จกฺขุสฺส รโห นาม น สกฺกา โหติ อกฺขิํ วา นิขณียมาเน ภมุกํ วา อุกฺขิปียมาเน สีสํ วา อุกฺขิปียมาเน ปสฺสิตุํฯ โสตสฺส รโห นาม น สกฺกา โหติ ปกติกถา โสตุํฯ

[ปารา. ๔๔๕] **ปฏิจฺฉนฺนํ** นาม อาสนํ กุฏฺเฏน [กุฑฺเฑน (สี. สฺยา.)] วา กวาเฏน วา กิลญฺเชน วา สาณิปาการเรน วา รุกฺเขน วา ถมฺเภน วา โกตฺถฬิยา [โกฏฺฐฬิยา (สี. สฺยา.) โกตฺถฬิกาย (ก.)] วา, เยน เกนจิ ปฏิจฺฉนฺนํ โหติฯ

นิสชฺชํ กปฺเปยฺยาติ มาตุคาเม นิสินฺเน ภิกฺขุ อุปนิสินฺโน วา โหติ อุปนิปนฺโน วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ นิสินฺเน มาตุคาโม อุปนิสินฺโน วา โหติ อุปนิปนฺโน วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา นิสินฺนา โหนฺติ อุโภ วา นิปนฺนา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๘๗. มาตุคาเม มาตุคามสญฺญี รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม เวมติโก รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ยกฺขิยา วา เปติยา วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตาย วา มนุสฺสวิคฺคหิตฺถิยา วา สทฺธิํ รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม มาตุคามสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๘๘. อนาปตฺติ โย โกจิ วิญฺญู ปุริโส ทุติโย โหติ, ติฏฺฐติ น นิสีทติ, อรโหเปกฺโข, อญฺญวิหิโต นิสีทติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

รโหปฏิจฺฉนฺนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. รโหนิสชฺชสิกฺขาปทํ

๒๘๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต สหายกสฺส ฆรํ คนฺตฺวา ตสฺส ปชาปติยา สทฺธิํ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสิฯ อถ โข โส ปุริโส อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม อยฺโย อุปนนฺโท มยฺหํ ปชาปติยา สทฺธิํ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสฺสตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส ปุริสสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต มาตุคาเมน สทฺธิํ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, มาตุคาเมน สทฺธิํ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มาตุคาเมน สทฺธิํ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปาสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๙๐. **“โย ปน ภิกฺขุ มาตุคาเมน สทฺธิํ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๒๙๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

มาตุคาโม นาม มนุสฺสิตฺถี, น ยกฺขี น เปตี น ติรจฺฉานคตา, วิญฺญู ปฏิพลา สุภาสิตทุพฺภาสิตํ ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาชานิตุํฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ

เอโก เอกายาติ ภิกฺขุ เจว โหติ มาตุคาโม จฯ

[ปาจิ. ๒๐๐,๒๘๖; ปารา. ๔๔๕,๔๕๔] **รโห** นาม จกฺขุสฺส รโห, โสตสฺส รโหฯ **จกฺขุสฺส รโห** นาม น สกฺกา โหติ อกฺขึ วา นิขณียมาเน ภมุกํ วา อุกฺขิปียมาเน สีสํ วา อุกฺขิปียมาเน ปสฺสิตุํฯ **โสตสฺส รโห** นาม น สกฺกา โหติ ปกติกถา โสตุํฯ

นิสชฺชํ กปฺเปยฺยาติ มาตุคาเม นิสินฺเน ภิกฺขุ อุปนิสินฺโน วา โหติ อุปนิปนฺโน วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ นิสินฺเน มาตุคาโม อุปนิสินฺโน วา โหติ อุปนิปนฺโน วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา นิสินฺนา โหนฺติ อุโภ วา นิปนฺนา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๙๒. มาตุคาเม มาตุคามสญฺญี เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม เวมติโก เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ยกฺขิยา วา เปติยา วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคหิตฺถิยา วา [ติรจฺฉานคตาย วา มนุสฺสวิคฺคหิตฺถิยา วา (ก.)] สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม มาตุคามสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๙๓. อนาปตฺติ โย โกจิ วิญฺญู ปุริโส ทุติโย โหติ, ติฏฺฐติ น นิสีทติ, อรโหเปกฺโข อญฺญวิหิโต นิสีทติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

รโหนิสชฺชสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. จาริตฺตสิกฺขาปทํ

๒๙๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส อุปฏฺฐากกุลํ อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ ภตฺเตน นิมนฺเตสิฯ อญฺเญปิ ภิกฺขู ภตฺเตน นิมนฺเตสิฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปุเรภตฺตํ, กุลานิ ปยิรุปาสติฯ อถ โข เต ภิกฺขู เต มนุสฺเส เอตทโวจุํ – "เทถาวุโส ภตฺต"นฺติฯ "อาคเมถ, ภนฺเต, ยาวายฺโย อุปนนฺโท อาคจฺฉตี"ติฯ ทุติยมฺปิ โข เต ภิกฺขู...เป.... ตติยมฺปิ โข เต ภิกฺขู เต มนุสฺเส เอตทโวจุํ – "เทถาวุโส, ภตฺตํ; ปุเร กาโล อติกฺกมตี"ติฯ "ยมฺปิ มยํ, ภนฺเต, ภตฺตํ กริมฺหา อยฺยสฺส อุปนนฺทสฺส การณาฯ อาคเมถ, ภนฺเต, ยาวายฺโย อุปนนฺโท อาคจฺฉตี"ติฯ

อถ โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปุเรภตฺตํ กุลานิ ปยิรุปาสิตฺวา ทิวา อาคจฺฉติฯ ภิกฺขู น จิตฺตรูปํ ภุญฺชึสุฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา...เป.... เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน ปุเรภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชิสฺสตี"ติ...เป.... สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท,

นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน ปุเรภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน ปุเรภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน ปุเรภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺเชยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๙๕. [มหาว. ๒๗๗] เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส อุปฏฺฐากกุลํ สงฺฆสฺสตฺถาย ขาทนียํ ปาเหสิ – “อยฺยสฺส อุปนนฺทสฺส ทสฺเสตฺวา สงฺฆสฺส ทาตพฺพ”นฺติฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺโฐ โหติฯ อถ โข เต มนุสฺสา อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขู ปุจฺฉึสุ – “กหํ, ภนฺเต, อยฺโย อุปนนฺโท”ติ ? “เอสาวุโส, อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺโฐ”ติฯ “อิทํ, ภนฺเต, ขาทนียํ อยฺยสฺส อุปนนฺทสฺส ทสฺเสตฺวา สงฺฆสฺส ทาตพฺพ”นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เตน หิ, ภิกฺขเว, ปฏิคฺคเหตฺวา นิกฺขิปถ ยาว อุปนนฺโท อาคจฺฉตี”ติฯ

อถ โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต – “ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ ปุเรภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชิตุ”นฺติ ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ ปยิรุปาสิตฺวา ทิวา ปฏิกฺกมิ, ขาทนียํ อุสฺสาริยิตฺถฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปจฺฉาภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชิสฺสตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, ปจฺฉาภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ปจฺฉาภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺเชยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๙๖. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู จีวรทานสมเย กุกฺกุจฺจายนฺตา กุลานิ น ปยิรุปาสนฺติฯ จีวรํ ปริตฺตํ อุปฺปชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จีวรทานสมเย กุลานิ ปยิรุปาสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺเชยฺย, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ จีวรทานสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๙๗. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู จีวรกมฺมํ กโรนฺติ, อตฺโถ จ โหติ สูจิยาปิ สุตฺเตนปิ สตฺถเกนปิฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา กุลานิ น ปยิรุปาสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จีวรการสมเย กุลานิ ปยิรุปาสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺเชยฺย , อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํ ฯ ตตฺถายํ สมโยฯ จีวรทานสมโย, จีวรการสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๙๘. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู คิลานา โหนฺติ, อตฺโถ จ โหติ เภสชฺเชหิฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา กุลานิ น ปยิรุปาสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สนฺตํ ภิกฺขุํ อาปุจฺฉา กุลานิ ปยิรุปาสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๙๙. **“โย ปน ภิกฺขุ นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺเชยฺย, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ จีวรทานสมโย, จีวรการสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”**ติฯ

๓๐๐. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

นิมนฺติโต นาม ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตเรน โภชเนน นิมนฺติโตฯ

สภตฺโต นาม เยน นิมนฺติโต เตน สภตฺโตฯ

สนฺตํ นาม ภิกฺขุํ สกฺกา โหติ อาปุจฺฉา ปวิสิตุํฯ

อสนฺตํ นาม ภิกฺขุํ น สกฺกา โหติ อาปุจฺฉา ปวิสิตุํฯ

ปุเรภตฺตํ นาม เยน นิมนฺติโต ตํ อภุตฺตาวีฯ

ปจฺฉาภตฺตํ นาม เยน นิมนฺติโต ตํ อนฺตมโส กุสคฺเคนปิ [อรุณุคฺคมเนปิ (สี.)] ภุตฺตํ โหติฯ

กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ – ขตฺติยกุลํ, พฺราหฺมณกุลํ, เวสฺสกุลํ, สุทฺทกุลํฯ

กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺเชยฺยาติ อญฺญสฺส ฆรูปจารํ โอกฺกมนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปฐมํ ปาทํ อุมฺมารํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญตฺร สมยาติ ฐเปตฺวา สมยํฯ

จีวรทานสมโย นาม อนตฺถเต กถิเน วสฺสานสฺส ปจฺฉิโม มาโส, อตฺถเต กถิเน ปญฺจ มาสาฯ

จีวรการสมโย นาม จีวเร กยิรมาเนฯ

๓๐๑. นิมนฺติเต นิมนฺติตสญฺญี สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชติ, อญฺญตฺร สมยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ นิมนฺติเต เวมติโก สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชติ, อญฺญตฺร สมยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ นิมนฺติเต อนิมนฺติตสญฺญี สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชติ, อญฺญตฺร สมยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนิมนฺติเต นิมนฺติตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนิมนฺติเต เวมติโก , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนิมนฺติเต อนิมนฺติตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๐๒. อนาปตฺติ สมเย, สนฺตํ ภิกฺขุํ อาปุจฺฉา ปวิสติ, อสนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปวิสติ, อญฺญสฺส ฆเรน มคฺโค โหติ, ฆรูปจาเรน มคฺโค โหติ, อนฺตรารามํ คจฺฉติ, ภิกฺขุนุปสฺสยํ คจฺฉติ, ติตฺถิยเสยฺยํ คจฺฉติ, ปฏิกฺกมนํ คจฺฉติ, ภตฺติยฆรํ คจฺฉติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จาริตฺตสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. มหานามสิกฺขาปทํ

๓๐๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิคฺโรธาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน มหานามสฺส สกฺกสฺส เภสชฺชํ อุสฺสนฺนํ โหติฯ อถ โข มหานาโม สกฺโก เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข มหานาโม สกฺโก ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อิจฺฉามหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ จตุมาสํ [จตุมฺมาสํ (สี.) จาตุมาสํ (สฺยา.)] เภสชฺเชน ปวาเรตุ”นฺติฯ “สาธุ สาธุ , มหานาม! เตน หิ ตฺวํ, มหานาม, สงฺฆํ จตุมาสํ เภสชฺเชน ปวาเรหี”ติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จตุมาสํ เภสชฺชปฺปจฺจยปวารณํ สาทิตุนฺติฯ

๓๐๔. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู มหานามํ สกฺกํ ปริตฺตํ เภสชฺชํ วิญฺญาเปนฺติฯ ตเถว มหานามสฺส สกฺกสฺส เภสชฺชํ อุสฺสนฺนํ โหติฯ ทุติยมฺปิ โข มหานาโม สกฺโก เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข มหานาโม สกฺโก ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อิจฺฉามหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ อปรมฺปิ จตุมาสํ เภสชฺเชน ปวาเรตุ”นฺติฯ “สาธุ สาธุ, มหานาม! เตน หิ ตฺวํ, มหานาม, สงฺฆํ อปรมฺปิ จตุมาสํ เภสชฺเชน ปวาเรหี”ติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปุน ปวารณมฺปิ สาทิตุนฺติฯ

๓๐๕. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู มหานามํ สกฺกํ ปริตฺตํเยว เภสชฺชํ วิญฺญาเปนฺติฯ ตเถว มหานามสฺส สกฺกสฺส เภสชฺชํ อุสฺสนฺนํ โหติฯ ตติยมฺปิ โข มหานาโม สกฺโก เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภค

วนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข มหานาโม สกฺโก ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อิจฺฉามหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ ยาวชีวํ เภสชฺเชน ปวาเรตุ”นฺติฯ “สาธุ สาธุ, มหานาม! เตน หิ ตฺวํ, มหานาม, สงฺฆํ ยาวชีวํ เภสชฺเชน ปวาเรหี”ติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นิจฺจปวารณมฺปิ สาทิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทุนฺนิวตฺถา โหนฺติ ทุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนาฯ มหานาโม สกฺโก วตฺตา โหติ – “กิสฺส ตุมฺเห, ภนฺเต, ทุนฺนิวตฺถา ทุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา? นนุ นาม ปพฺพชิเตน สุนิวตฺเถน ภวิตพฺพํ สุปารุเตน อากปฺปสมฺปนฺเนนา”ติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหานาเม สกฺเก อุปนนฺธึสุฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เกน นุ โข มยํ อุปาเยน มหานามํ สกฺกํ มงฺกุ กเรยฺยามา”ติ? อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “มหานาเมน โข, อาวุโส, สกฺเกน สงฺโฆ เภสชฺเชน ปวาริโตฯ หนฺท มยํ, อาวุโส, มหานามํ สกฺกํ สปฺปึ วิญฺญาเปมา”ติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เยน มหานาโม สกฺโก เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา มหานามํ สกฺกํ เอตทโวจุํ – “โทเณน, อาวุโส, สปฺปินา อตฺโถ”ติฯ “อชฺชณฺโห, ภนฺเต, อาคเมถฯ มนุสฺสา วชํ คตา สปฺปึ อาหริตุํฯ กาลํ อาหริสฺสถา”ติ [กาเล หริสฺสถาติ (สฺยา.)]ฯ

ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหานามํ สกฺกํ เอตทโวจุํ – “โทเณน, อาวุโส, สปฺปินา อตฺโถ”ติฯ “อชฺชณฺโห, ภนฺเต, อาคเมถฯ มนุสฺสา วชํ คตา สปฺปึ อาหริตุํฯ กาลํ อาหริสฺสถา”ติฯ “กึ ปนตยา, อาวุโส, อทาตุกาเมน ปวาริเตน, ยํ ตฺวํ ปวาเรตฺวา น เทสี”ติ! อถ โข มหานาโม สกฺโก อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภทนฺตา – ‘อชฺชณฺโห, ภนฺเต, อาคเมถา’ติ วุจฺจมานา นาคเมสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู มหานามสฺส สกฺกสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหานาเมน สกฺเกน – ‘อชฺชณฺโห, ภนฺเต, อาคเมถา’ติ วุจฺจมานา นาคเมสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, มหานาเมน สกฺเกน – “อชฺชณฺโห, ภนฺเต, อาคเมถา”ติ วุจฺจมานา นาคเมถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, มหานาเมน สกฺเกน – “อชฺชณฺโห, ภนฺเต อาคเมถา”ติ วุจฺจมานา นาคเมสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๐๖. **“อคิลาเนน ภิกฺขุนา จตุมาสปฺปจฺจยปวารณา สาทิตพฺพา , อญฺญตฺร ปุนปวารณาย, อญฺญตฺร นิจฺจปวารณาย; ตโต เจ อุตฺตริ สาทิเยยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๓๐๗. **อคิลาเนน ภิกฺขุนา จตุมาสปฺปจฺจยปวารณา สาทิตพฺพา**ติ คิลานปฺปจฺจยปวารณา สาทิตพฺพาฯ

ปุนปวารณาปิ สาทิตพฺพาติ ยทา คิลาโน ภวิสฺสามิ ตทา วิญฺญาเปสฺสามีติฯ

นิจฺจปวารณาปิ สาทิตพฺพาติ ยทา คิลาโน ภวิสฺสามิ ตทา วิญฺญาเปสฺสามีติฯ

ตโต เจ อุตฺตริ สาทิเยยฺยาติ อตฺถิ ปวารณา เภสชฺชปริยนฺตา น รตฺติปริยนฺตา, อตฺถิ ปวารณา รตฺติปริยนฺตา น เภสชฺชปริยนฺตา, อตฺถิ ปวารณา เภสชฺชปริยนฺตา จ รตฺติปริยนฺตา จ, อตฺถิ ปวารณา เนว เภสชฺชปริยนฺตา น รตฺติปริยนฺตาฯ

เภสชฺชปริยนฺตา นาม เภสชฺชานิ ปริคฺคหิตานิ โหนฺติ – “เอตฺตเกหิ เภสชฺเชหิ ปวาเรมี”ติฯ **รตฺติปริยนฺตา** นาม รตฺติโย ปริคฺคหิตาโย โหนฺติ – “เอตฺตกาสุ รตฺตีสุ ปวาเรมี”ติฯ **เภสชฺชปริยนฺตา จ รตฺติปริยนฺตา จ** นาม เภสชฺชานิ จ ปริคฺคหิตานิ โหนฺติ รตฺติโย จ ปริคฺคหิตาโย โหนฺติ – “เอตฺตเกหิ เภสชฺเชหิ เอตฺตกาสุ รตฺตีสุ ปวาเรมี”ติฯ **เนว เภสชฺชปริยนฺตา น รตฺติปริยนฺตา** นาม เภสชฺชานิ จ อปริคฺคหิตานิ โหนฺติ รตฺติโย จ อปริคฺคหิตาโย โหนฺติฯ

๓๐๘. เภสชฺชปริยนฺเต – เยหิ เภสชฺเชหิ ปวาริโต โหติ ตานิ เภสชฺชานิ ฐเปตฺวา อญฺญานิ เภสชฺชานิ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ รตฺติปริยนฺเต – ยาสุ รตฺตีสุ ปวาริโต โหติ, ตา รตฺติโย ฐเปตฺวา อญฺญาสุ รตฺตีสุ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เภสชฺชปริยนฺเต จ รตฺติปริยนฺเต จ – เยหิ เภสชฺเชหิ ปวาริโต โหติ, ตานิ เภสชฺชานิ ฐเปตฺวา ยาสุ รตฺตีสุ ปวาริโต โหติ, ตา รตฺติโย ฐเปตฺวา อญฺญานิ เภสชฺชานิ อญฺญาสุ รตฺตีสุ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เนว เภสชฺชปริยนฺเต น รตฺติปริยนฺเต, อนาปตฺติฯ

๓๐๙. น เภสชฺเชน กรณีเยน [กรณีเย (สี. สฺยา.)] เภสชฺชํ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อญฺเญน เภสชฺเชน กรณีเยน อญฺญํ เภสชฺชํ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ตตฺตุตริ ตตฺตุตริสญฺญี เภสชฺชํ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ตตฺตุตริ เวมติโก เภสชฺชํ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ตตฺตุตริ นตตฺตุตริสญฺญี เภสชฺชํ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นตตฺตุตริ ตตฺตุตริสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นตตฺตุตริ เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นตตฺตุตริ นตตฺตุตริสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๑๐. อนาปตฺติ เยหิ เภสชฺเชหิ ปวาริโต โหติ ตานิ เภสชฺชานิ วิญฺญาเปติ, ยาสุ รตฺตีสุ ปวาริโต โหติ ตาสุ รตฺตีสุ วิญฺญาเปติ , “อิเมหิ ตยา เภสชฺเชหิ ปวาริตามฺห , อมฺหากญฺจ อิมินา จ อิมินา จ เภสชฺเชน อตฺโถ”ติ อาจิกฺขิตฺวา วิญฺญาเปติ, “ยาสุ ตยา รตฺตีสุ ปวาริตามฺห ตาโย จ รตฺติโย วีติวตฺตา อมฺหากญฺจ เภสชฺเชน อตฺโถ”ติ อาจิกฺขิตฺวา วิญฺญาเปติ, ญาตกานํ ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

มหานามสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. อุยฺยุตฺตเสนาสิกฺขาปทํ

๓๑๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ราชา ปเสนทิ โกสโล เสนาย อพฺภุยฺยาโต โหติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย อคมํสุฯ อทฺ

ทสา โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู ทูรโตว อาคจฺฉนฺเตฯ ทิสฺวาน ปกฺโกสาเปตฺวา เอตทโวจ – “กิสฺส ตุมฺเห, ภนฺเต, อาคตตฺถา”ติ? “มหาราชานํ มยํ ทฏฺฐุกามา” [มหาราช มหาราชานํ มยํ ทฏฺฐุกามา (ก.)] ติฯ “กึ, ภนฺเต, มํ ทิฏฺเฐน ยุทฺธาภินนฺทินํ [ยุทฺธาภินนฺทินา (ก.)]; นนุ ภควา ปสฺสิตพฺโพ”ติ? มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย อาคจฺฉิสฺสนฺติ! อมฺหากมฺปิ อลาภา, อมฺหากมฺปิ ทุลฺลทฺธํ, เย มยํ อาชีวสฺส เหตุ ปุตฺตทารสฺส การณา เสนาย อาคจฺฉามา”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คจฺฉถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คจฺเฉยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๑๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน มาตุโล เสนาย คิลาโน โหติ ฯ โส ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “อหญฺหิ เสนาย คิลาโนฯ อาคจฺฉตุ ภทนฺโตฯ อิจฺฉามิ ภทนฺตสฺส อาคต”นฺติฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – “ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ – ‘น อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คนฺตพฺพ’นฺติฯ อยญฺจ เม มาตุโล เสนาย คิลาโนฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตถารูปปฺปจฺจยา เสนาย คนฺตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๑๓. **“โย ปน ภิกฺขุ อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คจฺเฉยฺย, อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๓๑๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขูติ**…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อุยฺยุตฺตา นาม เสนา คามโต นิกฺขมิตฺวา นิวิฏฺฐา วา โหติ ปยาตา วาฯ

เสนา นาม หตฺถี อสฺสา รถา ปตฺตีฯ ทฺวาทสปุริโส หตฺถี, ติปุริโส อสฺโส, จตุปุริโส รโถ, จตฺตาโร ปุริสา สรหตฺถา ปตฺติฯ ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิโต ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยาติ ฐเปตฺวา ตถารูปปฺปจฺจยํฯ

๓๑๕. อุยฺยุตฺเต อุยฺยุตฺตสญฺญี ทสฺสนาย คจฺฉติ, อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุยฺยุตฺเต เวมติโก ทสฺสนาย คจฺฉติ, อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุยฺยุตฺเต อนุยฺยุตฺตสญฺญี ทสฺสนาย คจฺฉติ, อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอกเมกํ ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิโต ปสฺสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุยฺยุตฺเต อุยฺยุตฺตสญฺญี , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุยฺยุตฺเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุยฺยุตฺเต อนุยฺยุตฺตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๑๖. อนาปตฺติ อาราเม ฐิโต ปสฺสติ, ภิกฺขุสฺส ฐิโตกาสํ วา นิสินฺโนกาสํ วา นิปนฺโนกาสํ วา อาคจฺฉติ, ปฏิปถํ คจฺฉนฺโต ปสฺสติ, ตถารูปปฺปจฺจยา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อุยฺยุตฺตเสนาสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. เสนาวาสสิกฺขาปทํ

๓๑๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สติ กรณีเย เสนํ คนฺตฺวา อติเรกติรตฺตํ เสนาย วสนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา เสนาย วสิสฺสนฺติ! อมฺหากมฺปิ อลาภา, อมฺหากมฺปิ ทุลฺลทฺธํ, เย มยํ อาชีวสฺส เหตุ ปุตฺตทารสฺส การณา เสนาย ปฏิวสามา”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกติรตฺตํ เสนาย วสิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อติเรกติรตฺตํ เสนาย วสถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อติเรกติรตฺตํ เสนาย วสิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๑๘. “สิยา จ ตสฺส ภิกฺขุโน โกจิเทว ปจฺจโย เสนํ คมนาย, ทิรตฺตติรตฺตํ เตน ภิกฺขุนา เสนาย วสิตพฺพํฯ ตโต เจ อุตฺตริํ วเสยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๓๑๙. สิยา จ ตสฺส ภิกฺขุโน โกจิเทว ปจฺจโย เสนํ คมนายาติ สิยา ปจฺจโย สิยา กรณียํฯ

ทิรตฺตติรตฺตํ เตน ภิกฺขุนา เสนาย วสิตพฺพนฺติ ทฺเวติสฺโส รตฺติโย วสิตพฺพํฯ

ตโต เจ อุตฺตริ วเสยฺยาติ จตุตฺเถ ทิวเส อตฺถงฺคเต สูริเย เสนาย วสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๒๐. อติเรกติรตฺเต อติเรกสญฺญี เสนาย วสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อติเรกติรตฺเต เวมติโก เสนาย วสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อติเรกติรตฺเต อูนกสญฺญี เสนาย วสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อูนกติรตฺเต อติเรกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกติรตฺเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกติรตฺเต อูนกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๒๑. อนาปตฺติ ทฺเวติสฺโส รตฺติโย วสติ, อูนกทฺเวติสฺโส รตฺติโย วสติ, ทฺเว รตฺติโย วสิตฺวา ตติยาย รตฺติยา ปุรารุณา นิกฺขมิตฺวา ปุน วสติ, คิลาโน วสติ, คิลานสฺส กรณีเยน วสติ, เสนา วา ปฏิเสนาย รุทฺธา โหติ, เกนจิ ปลิพุทฺโธ โหติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

เสนาวาสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. อุยฺโยธิกสิกฺขาปทํ

๓๒๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทิรตฺตติรตฺตํ เสนาย วสมานา อุยฺโยธิกมฺปิ พลคฺคมฺปิ เสนาพฺยูหมฺปิ อนีกทสฺสนมฺปิ คจฺฉนฺติฯ อญฺญตโรปิ ฉพฺพคฺคิโย ภิกฺขุ อุยฺโยธิกํ คนฺตฺวา กณฺเฑน ปฏิวิทฺโธ โหติฯ มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุํ อุปฺปณฺเฑสุํ – "กจฺจิ, ภนฺเต, สุยุทฺธํ อโหสิ, กติ เต ลกฺขานิ ลทฺธานี"ติ? โส ภิกฺขุ เตหิ มนุสฺเสหิ อุปฺปณฺฑียมาโน มงฺกุ อโหสิฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา อุยฺโยธิกํ ทสฺสนาย อาคจฺฉิสฺสนฺติ! อมฺหากมฺปิ อลาภา, อมฺหากมฺปิ ทุลฺลทฺธํ, เย มยํ อาชีวสฺส เหตุ ปุตฺตทารสฺส การณา อุยฺโยธิกํ อาคจฺฉามา"ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ ฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุยฺโยธิกํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺตี"ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อุยฺโยธิกํ ทสฺสนาย คจฺฉถาติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อุยฺโยธิกํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว , อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๒๓. **"ทิรตฺตติรตฺตํ เจ ภิกฺขุ เสนาย วสมาโน อุยฺโยธิกํ วา พลคฺคํ วา เสนาพฺยูหํ วา อนีกทสฺสนํ วา คจฺเฉยฺย, ปาจิตฺติย"**นฺติฯ

๓๒๔. **ทิรตฺตติรตฺตํ เจ ภิกฺขุ เสนาย วสมาโน**ติ ทฺเวติสฺโส รตฺติโย วสมาโนฯ

อุยฺโยธิกํ นาม ยตฺถ สมฺปหาโร ทิสฺสติฯ

พลคฺคํ นาม เอตฺตกา หตฺถี, เอตฺตกา อสฺสา, เอตฺตกา รถา, เอตฺตกา ปตฺตีฯ

เสนาพฺยูหํ นาม อิโต หตฺถี โหนฺตุ, อิโต อสฺสา โหนฺตุ, อิโต รถา โหนฺตุ, อิโต ปตฺติกา โหนฺตุฯ

อนีกํ นาม หตฺถานีกํ, อสฺสานีกํ , รถานีกํ, ปตฺตานีกํฯ ตโย หตฺถี ปจฺฉิมํ หตฺถานีกํ, ตโย อสฺสา ปจฺฉิมํ อสฺสานีกํ, ตโย รถา ปจฺฉิมํ รถานีกํ, จตฺตาโร ปุริสา สรหตฺถา ปตฺตี ปจฺฉิมํ ปตฺตานีกํฯ ทสฺสนาย คจฺฉติ, อา

ปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิโต ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอกเมกํ ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิโต ปสฺสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๓๒๕. อนาปตฺติ อาราเม ฐิโต ปสฺสติ, ภิกฺขุสฺส ฐิโตกาสํ วา นิสินฺโนกาสํ วา นิปนฺโนกาสํ วา อาคนฺตฺวา สมฺปหาโร ทิสฺสติ, ปฏิปถํ คจฺฉนฺโต ปสฺสติ, สติ กรณีเย คนฺตฺวา ปสฺสติ , อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อุยฺโยธิกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

อเจลกวคฺโค ปญฺจโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปูวํ กโถปนนฺทสฺส, ตยํปฏฺฐากเมว จ;
มหานาโม ปเสนทิ, เสนาวิทฺโธ อิเม ทสาติ [อเจลกํ อุยฺโยชญฺจ, สโภชนํ ทุเว รโห; สภตฺตกญฺจ เภสชฺชํ, อุยฺยุตฺตํ เสนุยฺโยธิกํ]ฯ

๖. สุราปานวคฺโค

๑. สุราปานสิกฺขาปทํ

๓๒๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เจติเยสุ จาริกํ จรมาโน เยน ภทฺทวติกา เตน ปายาสิฯ อทฺทสํสุ โข โคปาลกา ปสุปาลกา กสฺสกา ปถาวิโน ภควนฺตํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – ‘‘มา โข, ภนฺเต, ภควา อมฺพติตฺถํ อคมาสิฯ อมฺพติตฺเถ, ภนฺเต, ชฏิลสฺส อสฺสเม นาโค ปฏิวสติ อิทฺธิมา อาสิวิโส [อาสีวิโส (สี. สฺยา.)] โฆรวิโสฯ โส ภควนฺตํ มา วิเหเฐสี’’ติฯ เอวํ วุตฺเต ภควา ตุณฺหี อโหสิฯ ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข โคปาลกา ปสุปาลกา กสฺสกา ปถาวิโน ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – ‘‘มา โข, ภนฺเต, ภควา อมฺพติตฺถํ อคมาสิฯ อมฺพติตฺเถ, ภนฺเต, ชฏิลสฺส อสฺสเม นาโค ปฏิวสติ อิทฺธิมา อาสิวิโส โฆรวิโสฯ โส ภควนฺตํ มา วิเหเฐสี’’ติฯ ตติยมฺปิ โข ภควา ตุณฺหี อโหสิฯ

อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน ภทฺทวติกา ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา ภทฺทวติกายํ วิหรติ ฯ อถ โข อายสฺมา สาคโต เยน อมฺพติตฺถสฺส [อมฺพติตฺถกสฺส (สี.), อมฺพติตฺถํ (สฺยา.)] ชฏิลสฺส อสฺสโม เตนุปสงฺกมิ ; อุปสงฺกมิตฺวา อคฺยาคารํ ปวิสิตฺวา ติณสนฺถารกํ ปญฺญเปตฺวา นิสีทิ ปลฺลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวาฯ อทฺทสา โข โส นาโค อายสฺมนฺตํ สาคตํ ปวิฏฺฐํ ฯ ทิสฺวาน ทุมฺมโน [ทุกฺขี ทุมฺมโน (สี. สฺยา.)] ปธูปายิ [ปธูปาสิ (สฺยา. ก.)]ฯ อายสฺมาปิ สาคโต ปธูปายิ [ปธูปาสิ (สฺยา. ก.)]ฯ อถ โข

โส นาโค มกฺขํ อสหมาโน ปชฺชลิฯ อายสฺมาปิ สาคโต เตโชธาตุํ สมาปชฺชิตฺวา ปชฺชลิฯ อถ โข อายสฺมา สาคโต ตสฺส นาคสฺส เตชสา เตชํ ปริยาทิยิตฺวา เยน ภทฺทวติกา เตนุปสงฺกมิฯ อถ โข ภควา ภทฺทวติกายํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน โกสมฺพี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อสฺโสสุํ โข โกสมฺพิกา อุปาสกา – "อยฺโย กิร สาคโต อมฺพติตฺถิเกน นาเคน สทฺธึ สงฺคาเมสี"ติฯ

อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน โกสมฺพี ตทวสริฯ อถ โข โกสมฺพิกา อุปาสกา ภควโต ปจฺจุคฺคมนํ กริตฺวา เยนายสฺมา สาคโต เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สาคตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข โกสมฺพิกา อุปาสกา อายสฺมนฺตํ สาคตํ เอตทโวจุํ – "กึ, ภนฺเต, อยฺยานํ ทุลฺลภญฺจ มนาปญฺจ, กึ ปฏิยาเทมา"ติ? เอวํ วุตฺเต ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โกสมฺพิเก อุปาสเก เอตทโวจุํ – "อตฺถาวุโส, กาโปติกา นาม ปสนฺนา ภิกฺขูนํ ทุลฺลภา จ มนาปา จ, ตํ ปฏิยาเทถา"ติฯ อถ โข โกสมฺพิกา อุปาสกา ฆเร ฆเร กาโปติกํ ปสนฺนํ ปฏิยาเทตฺวา อายสฺมนฺตํ สาคตํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺฐํ ทิสฺวาน อายสฺมนฺตํ สาคตํ เอตทโวจุํ – "ปิวตุ, ภนฺเต, อยฺโย สาคโต กาโปติกํ ปสนฺนํ, ปิวตุ , ภนฺเต, อยฺโย สาคโต กาโปติกํ ปสนฺนน"ฺติฯ อถ โข อายสฺมา สาคโต ฆเร ฆเร กาโปติกํ ปสนฺนํ ปิวิตฺวา นครมฺหา นิกฺขมนฺโต นครทฺวาเร ปริปติฯ

อถ โข ภควา สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ นครมฺหา นิกฺขมนฺโต อทฺทส อายสฺมนฺตํ สาคตํ นครทฺวาเร ปริปตนฺตํฯ ทิสฺวาน ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "คณฺหถ, ภิกฺขเว, สาคต"นฺติฯ "เอวํ, ภนฺเต"ติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา อายสฺมนฺตํ สาคตํ อารามํ เนตฺวา เยน ภควา เตน สีสํ กตฺวา นิปาเตสุํฯ อถ โข อายสฺมา สาคโต ปริวตฺติตฺวา เยน ภควา เตน ปาเท กริตฺวา เสยฺยํ กปฺเปสิ ฯ อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "นนุ, ภิกฺขเว, ปุพฺเพ สาคโต ตถาคเต สคารโว อโหสิ สปฺปติสฺโส"ติ ? "เอวํ, ภนฺเต"ฯ "อปิ นุ โข, ภิกฺขเว, สาคโต เอตรหิ ตถาคเต สคารโว สปฺปติสฺโส"ติ? "โน เหตํ, ภนฺเต"ฯ "นนุ, ภิกฺขเว, สาคโต อมฺพติตฺถิเกน นาเคน [เตฑฺฑุภเกนาปิ (สี. สฺยา.)] สทฺธึ สงฺคาเมสี"ติ? "เอวํ, ภนฺเต"ฯ "อปิ นุ โข, ภิกฺขเว, สาคโต เอตรหิ ปโหติ นาเคน สทฺธึ สงฺคาเมตุ"นฺติ? "โน เหตํ, ภนฺเต"ฯ "อปิ นุ โข, ภิกฺขเว, ตํ ปาตพฺพํ ยํ ปิวิตฺวา วิสญฺญี อสฺสา"ติ? "โน เหตํ, ภนฺเต"ฯ "อนนุจฺฉวิกํ, ภิกฺขเว, สาคตสฺส อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, สาคโต มชฺชํ ปิวิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๒๗. **"สุราเมรยปาเน ปาจิตฺติย"**นฺติฯ

๓๒๘. **สุรา** นาม ปิฏฺฐสุรา ปูวสุรา โอทนสุรา กิณฺณปกฺขิตฺตา สมฺภารสํยุตฺตาฯ

เมรโย นาม ปุปฺผาสโว ผลาสโว มธฺวาสโว คุฬาสโว สมฺภารสํยุตฺโตฯ

ปิเวยฺยาติ อนฺตมโส กุสคฺเคนปิ ปิวติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มชฺเช มชฺชสญฺญี ปิวติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มชฺเช เวมติโก ปิวติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มชฺเช อมชฺชสญฺญี ปิวติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อมชฺเช มชฺชสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมชฺเช เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมชฺเช อมชฺชสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๒๙. อนาปตฺติ อมชฺชญฺจ โหติ มชฺชวณฺณํ มชฺชคนฺธํ มชฺชรสํ ตํ ปิวติ, สูปสมฺปาเก, มํสสมฺปาเก, เตลสมฺปาเก, อามลกผาณิเต, อมชฺชํ อริฏฺฐํ ปิวติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สุราปานสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. องฺคุลิปโตทกสิกฺขาปทํ

๓๓๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิยํ ภิกฺขุํ องฺคุลิปโตทเกน หาเสสุํฯ โส ภิกฺขุ อุตฺตนฺโต อนสฺสาสโก กาลมกาสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุํ องฺคุลิปโตทเกน หาเสสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุํ องฺคุลิปโตทเกน หาเสถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุํ องฺคุลิปโตทเกน หาเสสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๓๑. **“องฺคุลิปโตทเก ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๓๓๒. **องฺคุลิปโตทโก** นาม [องฺคุลิปโตทโก นาม องฺคุลิยาปิ ตุทนฺติ (สฺยา.)] อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ หสาธิปฺปาโย [หสฺสาธิปฺปาโย (สี. สฺยา.)] กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี องฺคุลิปโตทเกน หาเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติโก องฺคุลิปโตทเกน หาเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี องฺคุลิปโตทเกน หาเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๓๓๓. อนุปสมฺปนฺนํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๓๓๔. อนาปตฺติ น หสาธิปฺปาโย, สติ กรณีเย อามสติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

องฺคุลิปโตทกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. หสธมฺมสิกฺขาปทํ

๓๓๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู อจิรวติยา นทิยา อุทเก กีฬนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน ราชา ปเสนทิ โกสโล มลฺลิกาย เทวิยา สทฺธิํ อุปริปาสาทวรคโต โหติฯ อทฺทสา โข ราชา ปเสนทิ โกสโล สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู อจิรวติยา นทิยา อุทเก กีฬนฺเตฯ ทิสฺวาน มลฺลิกํ เทวิํ เอตทโวจ – “เอเต เต, มลฺลิเก, อรหนฺโต อุทเก กีฬนฺตี”ติฯ “นิสฺสํสยํ โข, มหาราช, ภควตา สิกฺขาปทํ อปญฺญตฺตํฯ เต วา ภิกฺขู อปฺปกตญฺญุโน”ติฯ อถ โข รญฺโญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส เอตทโหสิ – “เกน นุ โข อหํ อุปาเยน ภควโต จ น อาโรเจยฺยํ, ภควา จ ชาเนยฺย อิเม ภิกฺขู อุทเก กีฬิตา”ติ? อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู ปกฺโกสาเปตฺวา มหนฺตํ คุฬปิณฺฑํ อทาสิ – “อิมํ, ภนฺเต, คุฬปิณฺฑํ ภควโต เทถา”ติฯ สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู ตํ คุฬปิณฺฑํ อาทาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิํสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “อิมํ, ภนฺเต, คุฬปิณฺฑํ ราชา ปเสนทิ โกสโล ภควโต เทตี”ติฯ “กหํ ปน ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ราชา อทฺทสา”ติฯ “อจิรวติยา นทิยา, ภควา, อุทเก กีฬนฺเต”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อุทเก กีฬิสฺสถ! เนตํ , โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๓๖. “**อุทเก หสธมฺเม** [หสฺสธมฺเม (สี. สฺยา.)] **ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๓๓๗. **อุทเก หสธมฺโม** นาม อุปริโคปฺผเก อุทเก หสาธิปฺปาโย นิมุชฺชติ วา อุมฺมุชฺชติ วา ปลวติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๓๘. อุทเก หสธมฺเม หสธมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุทเก หสธมฺเม เวมติโก, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุทเก หสธมฺเม อหสธมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เหฏฺฐาโคปฺผเก อุทเก กีฬติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุทเก นาวาย กีฬติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ หตฺเถน วา ปาเทน วา กฏฺเฐน วา กฐลาย วา อุทกํ ปหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ภาชนคตํ อุทกํ วา กญฺชิกํ วา ขีรํ วา ตกฺกํ วา รชนํ วา ปสฺสาวํ วา จิกฺขลฺลํ วา กีฬติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อุทเก อหสธมฺเม หสธมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุทเก อหสธมฺเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุทเก อหสธมฺเม อหสธมฺมสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๓๙. อนาปตฺติ น หสาธิปฺปาโย, สติ กรณีเย อุทกํ โอตริตฺวา นิมุชฺชติ วา อุมฺมุชฺชติ วา ปลวติ วา, ปารํ คจฺฉนฺโต นิมุชฺชติ วา อุมฺมุชฺชติ วา ปลวติ วา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

หสธมฺมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. อนาทริยสิกฺขาปทํ

๓๔๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ฉนฺโน อนาจารํ อาจรติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “มาวุโส ฉนฺน, เอวรูปํ อกาสิฯ เนตํ กปฺปตี”ติฯ โส อนาทริยํ ปฏิจฺจ กโรติเยวฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา ฉนฺโน อนาทริยํ กริสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ฉนฺน, อนาทริยํ กโรสีติ ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อนาทริยํ กริสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๔๑. “**อนาทริเย ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๓๔๒. **อนาทริยํ** นาม ทฺเว อนาทริยานิ – ปุคฺคลานาทริยญฺจ ธมฺมานาทริยญฺจฯ

ปุคฺคลานาทริยํ นาม อุปสมฺปนฺเนน ปญฺญตฺเตน วุจฺจมาโน – “อยํ อุกฺขิตฺตโก วา วมฺภิโต วา ครหิโต วา, อิมสฺส วจนํ อกตํ ภวิสฺสตี”ติ อนาทริยํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ธมฺมานาทริยํ นาม อุปสมฺปนฺเนน ปญฺญตฺเตน วุจฺจมาโน “กถายํ นสฺเสยฺย วา วินสฺเสยฺย วา อนฺตรธาเยยฺย วา”, ตํ วา น สิกฺขิตุกาโม อนาทริยํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๔๓. อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี อนาทริยํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติโก อนาทริยํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี อนาทริยํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อปญฺญตฺเตน วุจฺจมาโน – “อิทํ น สลฺเลขาย น ธุตตฺถาย น ปาสาทิกตาย น อปจยาย น วีริยารมฺภาย สํวตฺตตี”ติ อนาทริยํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเนน ปญฺญตฺเตน วา อปญฺญตฺเตน วา วุจฺจมาโน – “อิทํ น สลฺเลขาย น ธุตตฺถาย น ปาสาทิกตาย น อปจยาย น วีริยารมฺภาย สํวตฺตตี”ติ อนาทริยํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๓๔๔. อนาปตฺติ – “เอวํ อมฺหากํ อาจริยานํ อุคฺคโห ปริปุจฺฉา”ติ ภณติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อนาทริยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. ภึสาปนสิกฺขาปทํ

๓๔๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู ภึสาเปนฺติฯ เต ภึสาปิยมานา โรทนฺติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “กิสฺส ตุมฺเห, อาวุโส, โรทถา”ติ? “อิเม, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อมฺเห ภึสาเปนฺตี”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา… เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุํ ภึสาเปสฺสนฺตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุํ ภึสาเปถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุํ ภึสาเปสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๔๖. **“โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ภึสาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๓๔๗. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนฺติ อญฺญํ ภิกฺขุํฯ

ภึสาเปยฺยาติ อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ ภึสาเปตุกาโม รูปํ วา สทฺทํ วา คนฺธํ วา รสํ วา โผฏฺฐพฺพํ วา อุปสํหรติฯ ภาเยยฺย วา โส น วา ภาเยยฺย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ โจรกนฺตารํ วา วาฬกนฺตารํ วา ปิสาจกนฺตารํ วา อาจิกฺขติฯ ภาเยยฺย วา โส น วา ภาเยยฺย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๔๘. อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี ภึสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติโก ภึสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ‘อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี ภึสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนํ ภึสาเปตุกาโม รูปํ วา สทฺทํ วา คนฺธํ วา รสํ วา โผฏฺฐพฺพํ วา อุปสํหรติฯ ภาเยยฺย วา โส น วา ภาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โจรกนฺตารํ วา วาฬกนฺตารํ วา ปิสาจกนฺตารํ วา อาจิกฺขติฯ ภาเยยฺย วา โส น วา ภาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๓๔๙. อนาปตฺติ น ภึสาเปตุกาโม รูปํ วา สทฺทํ วา คนฺธํ วา รสํ วา โผฏฺฐพฺพํ วา อุปสํหรติ, โจรกนฺตารํ วา วาฬกนฺตารํ วา ปิสาจกนฺตารํ วา อาจิกฺขติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ภึสาปนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. โชติกสิกฺขาปทํ

๓๕๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ภคฺเคสุ วิหรติ สุํสุมารคิเร [สุํสุมารคิเร (สี. สฺยา.) สํสุมารคิเร (ก.)] เภสกฬาวเน มิคทาเยฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู เหมนฺติเก กาเล อญฺญตรํ มหนฺตํ สุสิรกฏฺฐํ โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิพฺเพสุํฯ ตสฺมิญฺจ สุสิเร กณฺหสปฺโป อคฺคินา สนฺตตฺโต นิกฺขมิตฺวา ภิกฺขู ปริปาเตสิฯ ภิกฺขู ตหํ ตหํ อุปธาวึสุฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขู โชตึ สมาทหิตฺวา วิ

สิพฺเพสฺสนฺตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิพฺเพนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว , โมฆปุริสา โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิพฺเพสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ วิสิพฺพนาเปกฺโข โชตึ สมาทเหยฺย วา สมาทหาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๕๑. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู คิลานา โหนฺติฯ คิลานปุจฺฉกา ภิกฺขู คิลาเน ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “กจฺจาวุโส, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย”นฺติ? “ปุพฺเพ มยํ, อาวุโส, โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิพฺเพม; เตน โน ผาสุ โหติฯ อิทานิ ปน ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น วิสิพฺเพม, เตน โน น ผาสุ โหตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา โชตึ สมาทหิตฺวา วา สมาทหาเปตฺวา วา วิสิพฺเพตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ อคิลาโน วิสิพฺพนาเปกฺโข โชตึ สมาทเหยฺย วา สมาทหาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๕๒. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ปทีเปปิ โชติเกปิ ชนฺตาฆเรปิ กุกฺกุจฺจายนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตถารูปปฺปจฺจยา โชตึ สมาทหิตุํ สมาทหาเปตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๕๓. **“โย ปน ภิกฺขุ อคิลาโน วิสิพฺพนาเปกฺโข โชตึ สมาทเหยฺย วา สมาทหาเปยฺย วา, อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๓๕๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขูติ**…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อคิลาโน นาม ยสฺส วินา อคฺคินา ผาสุ โหติฯ

คิลาโน นาม ยสฺส วินา อคฺคินา น ผาสุ โหติฯ

วิสิพฺพนาเปกฺโขติ ตปฺปิตุกาโมฯ

โชติ นาม อคฺคิ วุจฺจติฯ

สมาทเหยฺยาติ สยํ สมาทหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สมาทหาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สกึ อาณตฺโต พหุกมฺปิ สมาทหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญตฺร ตถา รูปปฺปจฺจยาติ ฐเปตฺวา ตถารูปปฺปจฺจยํฯ

๓๕๕. อคิลาโน อคิลานสญฺญี วิสิพฺพนาเปกฺโข โชตึ สมาทหติ วา สมาทหาเปติ วา, อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลาโน เวมติโก วิสิพฺพนาเปกฺโข โชตึ สมาทหติ วา สมาทหาเปติ วา, อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลาโน คิลานสญฺญี วิสิพฺพนาเปกฺโข โชตึ สมาทหติ วา สมาทหาเปติ วา, อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปฏิลาตํ อุกฺขิปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลาโน อคิลานสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลาโน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลาโน คิลานสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๕๖. อนาปตฺติ คิลานสฺส, อญฺเญน กตํ วิสิพฺเพติ, วีตจฺจิตงฺคารํ วิสิพฺเพติ, ปทีเป โชติเก ชนฺตาฆเร ตถารูปปฺปจฺจยา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

โชติกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. นหานสิกฺขาปทํ

๓๕๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ตโปเท นหายนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน [อถ โข (สี. สฺยา.)] ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร "สีสํ นหายิสฺสามี"ติ ตโปทํ คนฺตฺวา – "ยาวายฺยา นหายนฺตี"ติ เอกมนฺตํ ปฏิมาเนสิฯ ภิกฺขู ยาว สมนฺธการา นหายึสุฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร วิกาเล สีสํ นหายิตฺวา, นครทฺวาเร ถกิเต พหินคเร วสิตฺวา, กาลสฺเสว อสมฺภินฺเนน วิเลปเนน เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ ภควา เอตทโวจ – "กิสฺส ตฺวํ, มหาราช, กาลสฺเสว อาคโต อสมฺภินฺเนน วิเลปเนนา"ติ? อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข ภควา ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – "สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ราชานมฺปิ ปสฺสิตฺวา น มตฺตํ ชานิตฺวา นหายนฺตี"ติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา ราชานมฺปิ ปสฺสิตฺวา น มตฺตํ ชานิตฺวา นหายิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

"โย ปน ภิกฺขุ โอเรนทฺธมาสํ นหาเยยฺย, ปาจิตฺติย"นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๕๘. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อุณฺหสมเย ปริฬาหสมเย กุกฺกุจฺจายนฺตา น นหายนฺติ, เสทคเตน คตฺเตน สยนฺติฯ จีวรมฺปิ เสนาสนมฺปิ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุณฺหสมเย ปริฬาหสมเย โอเรนทฺธมาสํ นหายิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ โอเรนทฺธมาสํ นหาเยยฺย, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ ทิยฑฺโฒ มาโส เสโส คิมฺหานนฺติ [คิมฺหานํ (อิติปิ)] **วสฺสานสฺส ปฐโม มาโส อิจฺเจเต อฑฺฒเตยฺยมาสา อุณฺหสมโย ปริฬาหสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”**ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๕๙. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู คิลานา โหนฺติฯ คิลานปุจฺฉกา ภิกฺขู คิลาเน ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “กจฺจาวุโส, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย”นฺติ? “ปุพฺเพ มยํ, อาวุโส, โอเรนทฺธมาสํ นหายาม, เตน โน ผาสุ โหติ; อิทานิ ปน “ภควตา ปฏิกฺขิตฺต”นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น นหายาม, เตน โน น ผาสุ โหตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา โอเรนทฺธมาสํ นหายิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ โอเรนทฺธมาสํ นหาเยยฺย, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ ทิยฑฺโฒ มาโส เสโส คิมฺหานนฺติ [คิมฺหานํ (อิติปิ)] **วสฺสานสฺส ปฐโม มาโส อิจฺเจเต อฑฺฒเตยฺยมาสา อุณฺหสมโย, ปริฬาหสมโย, คิลานสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”**ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๖๐. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู นวกมฺมํ กตฺวา กุกฺกุจฺจายนฺตา น นหายนฺติฯ เต เสทคเตน คตฺเตน สยนฺติฯ จีวรมฺปิ เสนาสนมฺปิ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กมฺมสมเย โอเรนทฺธมาสํ นหายิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ โอเรนทฺธมาสํ นหาเยยฺย, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ ทิยฑฺโฒ มาโส เสโส คิมฺหานนฺติ วสฺสานสฺส ปฐโม มาโส อิจฺเจเต อฑฺฒเตยฺยมาสา อุณฺหสมโย, ปริฬาหสมโย, คิลานสมโย, กมฺมสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๖๑. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อทฺธานํ คนฺตฺวา กุกฺกุจฺจายนฺตา น นหายนฺติฯ เต เสทคเตน คตฺเตน สยนฺติฯ จีวรมฺปิ เสนาสนมฺปิ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อทฺธานคมนสมเย โอเรนทฺธมาสํ นหายิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ โอเรนฑฺฒมาสํ นหาเยยฺย, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ ทิยฑฺโฒ มาโส เสโส คิมฺหานนฺติ วสฺสานสฺส ปฐโม มาโส อิจฺเจเต อฑฺฒเตยฺยมาสา อุณฺหสมโย, ปริฬาหสมโย, คิลานสมโย, กมฺมสมโย, อทฺธานคมนสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๖๒. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู อชฺโฌกาเส จีวรกมฺมํ กโรนฺตา สรเชน วาเตน โอกิณฺณา โหนฺติฯ เทโว จ โถกํ โถกํ ผุสายติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา น นหายนฺติ, กิลินฺเนน คตฺเตน สยนฺติฯ จีวรมฺปิ เสนาสนมฺปิ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วาตวุฏฺฐิสมเย โอเรนฑฺฒมาสํ นหายิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๖๓. **“โย ปน ภิกฺขุ โอเรนฑฺฒมาสํ นหาเยยฺย, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ ทิยฑฺโฒ มาโส เสโส คิมฺหานนฺติ วสฺสานสฺส ปฐโม มาโส อิจฺเจเต อฑฺฒเตยฺยมาสา อุณฺหสมโย, ปริฬาหสมโย, คิลานสมโย, กมฺมสมโย, อทฺธานคมนสมโย, วาตวุฏฺฐิสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”**ติฯ

๓๖๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

โอเรนฑฺฒมาสนฺติ อูนกฑฺฒมาสํฯ

นหาเยยฺยาติ จุณฺเณน วา มตฺติกาย วา นหายติ, ปโยเค ปโยเค ทุกฺกฏํฯ นหานปริโยสาเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญตฺร สมยาติ ฐเปตฺวา สมยํฯ

อุณฺหสมโย นาม ทิยฑฺโฒ มาโส เสโส คิมฺหานํฯ **ปริฬาหสมโย** นาม วสฺสานสฺส ปฐโม มาโส “อิจฺเจเต อฑฺฒเตยฺยมาสา อุณฺหสมโย ปริฬาหสมโย”ติ นหายิตพฺพํฯ

คิลานสมโย นาม ยสฺส วินา นหาเนน น ผาสุ โหติฯ คิลานสมโยติ นหายิตพฺพํฯ

กมฺมสมโย นาม อนฺตมโส ปริเวณมฺปิ สมฺมฏฺฐํ โหติฯ “กมฺมสมโย”ติ นหายิตพฺพํฯ

อทฺธานคมนสมโย นาม “อฑฺฒโยชนํ คจฺฉิสฺสามี”ติ นหายิตพฺพํ, คจฺฉนฺเตน นหายิตพฺพํ, คเตน นหายิตพฺพํฯ

วาตวุฏฺฐิสมโย นาม ภิกฺขู สรเชน วาเตน โอกิณฺณา โหนฺติ, ทฺเว วา ตีณิ วา อุทกผุสิตานิ กาเย ปติตานิ โหนฺติฯ “วาตวุฏฺฐิสมโย”ติ นหายิตพฺพํฯ

๓๖๕. อูนกทฺธมาเส อูนกสญฺญี, อญฺญตฺร สมยา, นหายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อูนกทฺธมาเส เวมติโก, อญฺญตฺร สมยา, นหายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อูนกทฺธมาเส อติเรกสญฺญี, อญฺญตฺร สมยา, นหายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อติเรกทฺธมาเส อูนกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อติเรกทฺธมาเส เวมติโก , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อติเรกทฺธมาเส อติเรกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๖๖. อนาปตฺติ สมเย, อทฺธมาสํ นหายติ, อติเรกทฺธมาสํ นหายติ, ปารํ คจฺฉนฺโต นหายติ, สพฺพปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นหานสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. ทุพฺพณฺณกรณสิกฺขาปทํ

๓๖๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู จ ปริพฺพาชกา จ สาเกตา สาวตฺถึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ อนฺตรามคฺเค โจรา นิกฺขมิตฺวา เต อจฺฉินฺทิํสุฯ สาวตฺถิยา ราชภฏา นิกฺขมิตฺวา เต โจเร สภณฺเฑ คเหตฺวา ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปาเหสุํ – “อาคจฺฉนฺตุ, ภทนฺตา, สกํ สกํ จีวรํ สญฺชานิตฺวา คณฺหนฺตู”ติฯ ภิกฺขู น สญฺชานนฺติฯ เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภทนฺตา อตฺตโน อตฺตโน จีวรํ น สญฺชานิสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขูนํ ตทนุจฺฉวิกํ ตทนุโลมิกํ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย…เป.… สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหายฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๖๘. **“นวํ ปน ภิกฺขุนา จีวรลาเภน ติณฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ อาทาตพฺพํ – นีลํ วา กทฺทมํ วา กาฬสามํ วาฯ อนาทา เจ ภิกฺขุ ติณฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ นวํ จีวรํ ปริภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๓๖๙. **นวํ** นาม อกตกปฺปํ วุจฺจติฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํฯ

ติณฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ อาทาตพฺพนฺติ อนฺตมโส กุสคฺเคนปิ อาทาตพฺพํฯ

นีลํ นาม ทฺเว นีลานิ – กํสนีลํ, ปลาสนีลํฯ

กทฺทโม นาม โอทโก วุจฺจติฯ

กาฬสามํ นาม ยํกิญฺจิ กาฬสามกํ [กาฬกํ (สี. สฺยา.)]ฯ

อนาทา เจ ภิกฺขุ ติณฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณนฺติ อนฺตมโส กุสคฺเคนปิ อนาทิยิตฺวา ติณฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ นวํ จีวรํ ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๗๐. อนาทินฺเน อนาทินฺนสญฺญี ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาทินฺเน เวมติโก ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาทินฺเน อาทินฺนสญฺญี ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาทินฺเน อนาทินฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาทินฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาทินฺเน อาทินฺนสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๗๑. อนาปตฺติอาทิยิตฺวา ปริภุญฺชติ, กปฺโป นฏฺโฐ โหติ, กปฺปกโตกาโส ชิณฺโณ โหติ, กปฺปกเตน อกปฺปกตํ สํสิพฺพิตํ โหติ, อคฺคเฬ อนุวาเต ปริภณฺเฑ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุพฺพณฺณกรณสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. วิกปฺปนสิกฺขาปทํ

๓๗๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภาตุโน สทฺธิวิหาริกสฺส ภิกฺขุโน สามํ จีวรํ วิกปฺเปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ [อปจฺจุทฺธารกํ (สี. สฺยา.)] ปริภุญฺชติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ – “อยํ, อาวุโส, อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต มยฺหํ จีวรํ สามํ วิกปฺเปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ ปริภุญฺชตี”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ วิกปฺเปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ ปริภุญฺชิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ วิกปฺเปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ ปริภุญฺชสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ วิกปฺเปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ ปริภุญฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๗๓. **“โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุนิยา วา สิกฺขมานาย วา สามเณรสฺส วา สามเณริยา วา สามํ จีวรํ วิกปฺเปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ** [อปจฺจุทฺธารกํ (สี. สฺยา.)] **ปริภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๓๗๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อญฺญสฺส ภิกฺขุสฺสฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

สิกฺขมานา นาม ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ

สามเณโร นาม ทสสิกฺขาปทิโกฯ

สามเณรี นาม ทสสิกฺขาปทิกาฯ

สามนฺติ สยํ วิกปฺเปตฺวาฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ วิกปฺปนุปคํ ปจฺฉิมํฯ

วิกปฺปนา นาม ทฺเว วิกปฺปนา – สมฺมุขาวิกปฺปนา จ ปรมฺมุขาวิกปฺปนา จฯ

สมฺมุขาวิกปฺปนา นาม ‘‘อิมํ จีวรํ ตุยฺหํ วิกปฺเปมิ อิตฺถนฺนามสฺส วา’’ติฯ

ปรมฺมุขาวิกปฺปนา นาม ‘‘อิมํ จีวรํ วิกปฺปนตฺถาย ตุยฺหํ ทมฺมี’’ติฯ เตน วตฺตพฺโพ – ‘‘โก เต มิตฺโต วา สนฺทิฏฺโฐ วา’’ติ? ‘‘อิตฺถนฺนาโม จ อิตฺถนฺนาโม จา’’ติฯ เตน วตฺตพฺโพ – ‘‘อหํ เตสํ ทมฺมิ, เตสํ สนฺตกํ ปริภุญฺช วา วิสฺสชฺเชหิ วา ยถาปจฺจยํ วา กโรหี’’ติฯ

อปฺปจฺจุทฺธารณํ นาม ตสฺส วา อทินฺนํ, ตสฺส วา อวิสฺสสนฺโต ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๗๕. อปฺปจฺจุทฺธารเณ อปฺปจฺจุทฺธารณสญฺญี ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปฺปจฺจุทฺธารเณ เวมติโก ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปฺปจฺจุทฺธารเณ อปฺปจฺจุทฺธารณสญฺญี ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธิฏฺเฐติ วา วิสฺสชฺเชติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปจฺจุทฺธารเณ อปฺปจฺจุทฺธารณสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ปจฺจุทฺธารเณ เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปจฺจุทฺธารเณ ปจฺจุทฺธารณสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๗๖. อนาปตฺติ โส วา เทติ, ตสฺส วา วิสฺสสนฺโต ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วิกปฺปนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. จีวรอปนิธานสิกฺขาปทํ

๓๗๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู อสนฺนิหิตปริกฺขารา โหนฺติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ปตฺตมฺปิ จีวรมฺปิ อปนิเธนฺติฯ สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘เทถาวุโส, อมฺหากํ ปตฺตมฺปิ จีวรมฺปี’’ติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู หสนฺติ, เต โรทนฺติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘กิสฺส ตุมฺเห, อาวุโส, โรทถา’’ติ? ‘‘อิเม, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อมฺหากํ ปตฺตมฺปิ จีวรมฺปิ อปนิเธนฺตี’’ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺ

ติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ ปตฺตมฺปิ จีวรมฺปิ อปนิเธสฺสนฺตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ ปตฺตมฺปิ จีวรมฺปิ อปนิเธถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ภิกฺขูนํ ปตฺตมฺปิ จีวรมฺปิ อปนิเธสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๗๘. “โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส ปตฺตํ วา จีวรํ วา นิสีทนํ วา สูจิฆรํ วา กายพนฺธนํ วา อปนิเธยฺย วา อปนิธาเปยฺย วา, อนฺตมโส หสาเปกฺโขปิ, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๓๗๙. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อญฺญสฺส ภิกฺขุสฺสฯ

ปตฺโต นาม ทฺเว ปตฺตา – อโยปตฺโต, มตฺติกาปตฺโตฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ, วิกปฺปนุปคํ ปจฺฉิมํฯ

นิสีทนํ นาม สทสํ วุจฺจติฯ

สูจิฆรํ นาม สสูจิกํ วา อสูจิกํ วาฯ

กายพนฺธนํ นาม ทฺเว กายพนฺธนานิ – ปฏฺฏิกา, สูกรนฺตกํฯ

อปนิเธยฺย วาติ สยํ อปนิเธติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อปนิธาเปยฺย วาติ อญฺญํ อาณาเปสิ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ **อปนิธาเปยฺย วา** ติ อยฺยํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สกิํ อาณตฺโต พหุกมฺปิ อปนิเธติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนฺตมโส หสาเปกฺโขปีติ กีฬาธิปฺปาโยฯ

๓๘๐. อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี ปตฺตํ วา จีวรํ วา นิสีทนํ วา สูจิฆรํ วา กายพนฺธนํ วา อปนิเธติ วา อปนิธาเปติ วา, อนฺตมโส หสาเปกฺโขปิ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติโก…เป…. อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี ปตฺตํ วา จีวรํ วา นิสีทนํ วา สูจิฆรํ วา กายพนฺธนํ วา อปนิเธติ วา อปนิธาเปติ วา, อนฺตมโส หสาเปกฺโขปิ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญํ ปริกฺขารํ อปนิเธติ วา อปนิธาเปติ วา, อนฺตมโส หสาเปกฺโขปิ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนสฺส ปตฺตํ วา จีวรํ วา อญฺญํ วา ปริกฺขารํ อปนิเธติ วา อปนิธาเปติ วา, อนฺตมโส หสาเปกฺโขปิ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๓๘๑. อนาปตฺติ นหสาธิปฺปาโย, ทุนฺนิกฺขิตฺตํ ปฏิสาเมติ, “ธมฺมึ กถํ กตฺวา ทสฺสามี”ติ ปฏิสาเมติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จีวรอปนิธานสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

สุราปานวคฺโค ฉฏฺโฐฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

สุรา องฺคุลิ หาโส จ [โตยญฺจ (อิติปิ)], อนาทริยญฺจ ภึสนํ;
โชตินหานทุพฺพณฺณํ, สามํ อปนิเธน จาติฯ

๗. สปฺปาณกวคฺโค

๑. สญฺจิจฺจสิกฺขาปทํ

๓๘๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี อิสฺสาโส โหติ, กากา จสฺส อมนาปา โหนฺติฯ โส กาเก วิชฺฌิตฺวา วิชฺฌิตฺวา สีสํ ฉินฺทิตฺวา สูเล ปฏิปาฏิยา ฐเปสิฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “เกนิเม, อาวุโส, กากา ชีวิตา โวโรปิตา”ติ? “มยา, อาวุโสฯ อมนาปา เม กากา”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปสีติ? “สจฺจํ , ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๘๓. **“โย ปน ภิกฺขุ สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๓๘๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขูติ**…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สญฺจิจฺจาติ ชานนฺโต สญฺชานนฺโต เจจฺจ อภิวิตริตฺวา วีติกฺกโมฯ

ปาโณ นาม ติรจฺฉานคตปาโณ วุจฺจติฯ

ชีวิตา โวโรเปยฺยาติ ชีวิตินฺทฺริยํ อุปจฺฉินฺทติ อุปโรเธติ สนฺตตึ วิโกเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๘๕. ปาเณ ปาณสญฺญี ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปาเณ เวมติโก ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปาเณ อปฺปาณสญฺญี ชีวิตา โวโรเปติ, อนาปตฺติฯ อปฺปาเณ ปาณสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปาเณ เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปาเณ อปฺปาณสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๘๖. อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, นมรณาธิปฺปายสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สญฺจิจฺจสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. สปฺปาณกสิกฺขาปทํ

๓๘๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชิสฺสถ! เนตํ , โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๘๘. **“โย ปน ภิกฺขุ ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๓๘๙. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อญฺเญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติฯ “สปฺปาณก”นฺติ ชานนฺโต, “ปริโภเคน มริสฺสนฺตี”ติ ชานนฺโต ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๙๐. สปฺปาณเก สปฺปาณกสญฺญี ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สปฺปาณเก เวมติโก ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ สปฺปาณเก อปฺปาณกสญฺญี ปริภุญฺชติ, อนาปตฺติฯ อปฺปาณเก สปฺปาณกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปาณเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปาณเก อปฺปาณกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๙๑. อนาปตฺติ “สปฺปาณก”นฺติ อชานนฺโต, “อปฺปาณก”นฺติ ชานนฺโต, “ปริโภเคน น มริสฺสนฺตี”ติ ชานนฺโต ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สปฺปาณกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. อุกฺโกฏนสิกฺขาปทํ

๓๙๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ยถาธมฺมํ นิหตาธิกรณํ ปุนกมฺมาย อุกฺโกเฏนฺติ – “อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺมํ อนิหตํ ทุนฺนิหตํ ปุน นิหนิตพฺพ”นฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ยถาธมฺมํ นิหตาธิกรณํ ปุนกมฺมาย อุกฺโกเฏสฺสนฺตี”ติ …เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ชานํ ยถาธมฺมํ นิหตาธิกรณํ ปุนกมฺมาย อุกฺโกเฏถา”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุ

ทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ชานํ ยถาธมฺมํ นิหตาธิกรณํ ปุนกมฺมาย อุกฺโกเฏสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๙๓. **“โย ปน ภิกฺขุ ชานํ ยถาธมฺมํ นิหตาธิกรณํ ปุนกมฺมาย อุกฺโกเฏยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๓๙๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อญฺเญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ, โส วา อาโรเจติฯ

ยถาธมฺมํ นาม ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน กตํ, เอตํ ยถาธมฺมํ นามฯ

อธิกรณํ นาม จตฺตาริ อธิกรณานิ – วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํฯ

ปุนกมฺมาย อุกฺโกเฏยฺยาติ “อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุนกาตพฺพํ กมฺมํ อนิหตํ ทุนฺนิหตํ ปุน นิหนิตพฺพํ”ติ อุกฺโกเฏติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๙๕. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี อุกฺโกเฏติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติโก อุกฺโกเฏติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี อุกฺโกเฏติ, อนาปตฺติฯ อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๙๖. อนาปตฺติ “อธมฺเมน วา วคฺเคน วา น กมฺมารหสฺส วา กมฺมํ กต”นฺติ ชานนฺโต อุกฺโกเฏติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อุกฺโกฏนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. ทุฏฺฐุลฺลสิกฺขาปทํ

๓๙๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา ภาตุโน สทฺธิวิหาริกสฺส ภิกฺขุโน อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อาปตฺตึ อาปนฺโนฯ มา กสฺสจิ อาโรเจหี”ติฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา สงฺฆํ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ ยาจิฯ ตสฺส สงฺโฆ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ อทาสิฯ โส ปริวสนฺโต ตํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – “อหํ, อาวุโส, สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา สงฺฆํ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ ยาจึ, ตสฺส เม สงฺโฆ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ อทาสิ, โสหํ ปริวสามิ, เวทิยามหํ [เวทยามหํ (สฺยา.)], อาวุโส, เวทิยตี”ติ มํ อายสฺมา ธาเรตู”ติฯ

“กึ นุ โข, อาวุโส, โย อญฺโญปิ อิมํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ โสปิ เอวํ กโรตี”ติ? “เอวมาวุโส”ติฯ “อยํ, อาวุโส, อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา [อาปชฺชิ (?)] โส เม อาโรเจติ มา กสฺสจิ อาโรเจหี”ติฯ “กึ ปน ตฺวํ, อาวุโส, ปฏิจฺฉาเทสี”ติ? “เอวมาวุโส”ติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทสีติฯ “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๙๘. **“โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๓๙๙. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อญฺญสฺส ภิกฺขุสฺสฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ อญฺเญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ, โส วา อาโรเจติฯ

ทุฏฺฐุลฺลา นาม อาปตฺติ จตฺตาริ จ ปาราชิกานิ เตรส จ สงฺฆาทิเสสาฯ

ปฏิจฺฉาเทยฺยาติ “อิมํ ชานิตฺวา โจเทสฺสนฺติ, สาเรสฺสนฺติ ขุํเสสฺสนฺติ, วมฺเภสฺสนฺติ, มงฺกุํ กริสฺสนฺติ นาโรเจสฺสามี”ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๐๐. ทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา ทุฏฺฐุลฺลาปตฺติสญฺญี ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา เวมติโก ปฏิจฺฉาเทติ , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา อทุฏฺฐุลฺลาปตฺติสญฺญี ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ วา อทุฏฺฐุลฺลํ วา อชฺฌาจารํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา ทุฏฺฐุลฺลาปตฺติสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา อทุฏฺฐุลฺลาปตฺติสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๐๑. อนาปตฺติ – “สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ วา กลโห วา วิคฺคโห วา วิวาโท วา ภวิสฺสตี”ติ นาโรเจติ, “สงฺฆเภโท วา สงฺฆราชิ วา ภวิสฺสตี”ติ นาโรเจติ, “อยํ กกฺขโฬ ผรุโส ชีวิตนฺตรายํ วา พฺรหฺมจริยนฺตรายํ วา กริสฺสตี”ติ นาโรเจติ, อญฺเญ ปติรูเป ภิกฺขู อปสฺสนฺโต นาโรเจติ, นฉาเทตุกาโม นาโรเจติ, “ปญฺญายิสฺสติ สเกน กมฺเมนา”ติ นาโรเจติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุฏฺฐุลฺลสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. อูนวีสติวสฺสสิกฺขาปทํ

๔๐๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ [อิทํ วตฺถุ มหาว. ๙๙] เตน โข ปน สมเยน ราชคเห สตฺตรสวคฺคิยา ทารกา สหายกา โหนฺติฯ อุปาลิทารโก เตสํ ปาโมกฺโข โหติฯ อถ โข อุปาลิสฺส มาตาปิตูนํ เอตทโหสิ – “เกน นุ โข อุปาเยน อุปาลิ อมฺหากํ อจฺจเยน สุขญฺจ ชีเวยฺย น จ กิลเมยฺยา”ติ? อถ โข อุปาลิสฺส มาตาปิตูนํ เอตทโหสิ – “สเจ โข อุปาลิ เลขํ สิกฺเขยฺย, เอวํ โข อุปาลิ อมฺหากํ อจฺจเยน สุขญฺจ ชีเวยฺย, น จ กิลเมยฺยา”ติฯ อถ โข อุปาลิสฺส มาตาปิตูนํ เอตทโหสิ – “สเจ โข อุปาลิ เลขํ สิกฺขิสฺสติ, องฺคุลิโย ทุกฺขา ภวิสฺสนฺติฯ สเจ โข อุปาลิ คณนํ สิกฺเขยฺย, เอวํ โข อุปาลิ อมฺหากํ อจฺจเยน สุขญฺจ ชีเวยฺย น จ กิลเมยฺยา”ติฯ อถ โข อุปาลิสฺส มาตาปิตูนํ เอตทโหสิ – “สเจ โข อุปาลิ คณนํ สิกฺขิสฺสติ, อุรสฺส ทุกฺโข ภวิสฺสติฯ สเจ โข อุปาลิ รูปํ สิกฺเขยฺย, เอวํ โข อุปาลิ อมฺหากํ อจฺจเยน สุขญฺจ ชีเวยฺย น จ กิลเมยฺยา”ติฯ อถ โข อุปาลิสฺส มาตาปิตูนํ เอตทโหสิ – “สเจ โข อุปาลิ รูปํ สิกฺขิสฺสติ, อกฺขีนิ ทุกฺขา ภวิสฺสนฺติฯ อิเม โข สมณา สกฺยปุตฺติยา สุขสีลา สุขสมาจารา สุโภชนานิ ภุญฺชิตฺวา นิวาเตสุ สยเนสุ สยนฺติฯ สเจ โข อุปาลิ สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพเชยฺย, เอวํ โข อุปาลิ อมฺหากํ อจฺจเยน สุขญฺจ ชีเวยฺย, น จ กิลเมยฺยา”ติฯ

อสฺโสสิ โข อุปาลิทารโก มาตาปิตูนํ อิมํ กถาสลฺลาปํฯ อถ โข อุปาลิทารโก เยน เต ทารกา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ทารเก เอตทโวจ – “เอถ มยํ, อยฺยา, สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพชิสฺสามา”ติฯ “สเจ โข ตฺวํ, อยฺย, ปพฺพชิสฺสสิ, เอวํ มยมฺปิ ปพฺพชิสฺสามา”ติฯ อถ โข เต ทารกา เอกเมกสฺส มาตาปิตโร อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – “อนุชานาถ มํ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา”ติฯ อถ โข เตสํ ทารกานํ มาตาปิตโร – “สพฺเพปิ เม ทารกา สมานจฺฉนฺทา กลฺยาณาธิปฺปายา”ติ อนุชานึสุฯ เต ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจึสุฯ เต ภิกฺขู ปพฺพาเชสุํ อุปสมฺปาเทสุํฯ เต รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย โรทนฺติ – “ยาคุํ เทถ , ภตฺตํ เทถ, ขาทนียํ เทถา”ติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “อาคเมถ, อาวุโส, ยาว รตฺติ วิภายติฯ สเจ ยาคุ ภวิสฺสติ, ปิวิสฺสถฯ สเจ ภตฺตํ ภวิสฺสติ, ภุญฺชิสฺสถฯ สเจ ขาทนียํ ภวิสฺสติ, ขาทิสฺสถฯ โน เจ ภวิสฺสติ ยาคุ วา ภตฺตํ วา ขาทนียํ วา, ปิณฺฑาย จริตฺวา ภุญฺชิสฺสถา”ติฯ เอวมฺปิ โข เต ภิกฺขู ภิกฺขูหิ วุจฺจมานา โรทนฺติเยว – “ยาคุํ เทถ, ภตฺตํ เทถ, ขาทนียํ เทถา”ติฯ เสนาสนํ อูหทนฺติปิ อุมฺมิหนฺติปิฯ

อสฺโสสิ โข ภควา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย ทารกสทฺทํฯ สุตฺวาน อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – “กึ นุ โข โส, อานนฺท, ทารกสทฺโท”ติ? อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทนฺตี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทสฺสนฺติ! อูนกวีสติวสฺโส, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อกฺขโม โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ชิฆจฺฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสรีสปสมฺผสฺสานํ ทุรุตฺตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํ อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อนธิวาสกชาติโก โหติฯ วีสติวสฺโสว โข, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล ขโม โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส…เป.… ปาณหรานํ อธิวาสกชาติโก โหติฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๐๓. “โย ปน ภิกฺขุ ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทยฺย, โส จ ปุคฺคโล อนุปสมฺปนฺโน , เต จ ภิกฺขู คารยฺหา, อิทํ ตสฺมิํ ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๔๐๔. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อญฺเญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ, โส วา อาโรเจติฯ

อูนวีสติวสฺโส นาม อปฺปตฺตวีสติวสฺโสฯ

“อุปสมฺปาเทสฺสามี”ติ คณํ วา อาจริยํ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ [สมฺมนติ (ก.)], อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจริยสฺส จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๐๕. อูนวีสติวสฺเส อูนวีสติวสฺสสญฺญี อุปสมฺปาเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อูนวีสติวสฺเส เวมติโก อุปสมฺปาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนวีสติวสฺเส ปริปุณฺณวีสติวสฺสสญฺญี อุปสมฺปาเทติ, อนาปตฺติฯ ปริปุณฺณวีสติวสฺเส อูนวีสติวสฺสสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริปุณฺณวีสติวสฺเส เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริปุณฺณวีสติวสฺเส ปริปุณฺณวีสติวสฺสสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๐๖. อนาปตฺติ อูนวีสติวสฺสํ ปริปุณฺณวีสติวสฺสสญฺญี อุปสมฺปาเทติ, ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ ปริปุณฺณวีสติวสฺสสญฺญี อุปสมฺปาเทติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อูนวีสติวสฺสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. เถยฺยสตฺถสิกฺขาปทํ

๔๐๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร สตฺโถ ราชคหา ปฏิยาโลกํ คนฺตุกาโม โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เต มนุสฺเส เอตทโวจ – “อหมฺปายสฺมนฺเตหิ สทฺธิํ คมิสฺสามี”ติฯ “มยํ โข, ภนฺเต, สุงฺกํ ปริหริสฺสามา”ติฯ “ปชานาถาวุโส”ติฯ อสฺโสสุํ โข กมฺมิยา [กมฺมิกา (สี. สฺยา.)] – “สตฺโถ กิร สุงฺกํ ปริหริสฺสตี”ติฯ เต มคฺเค ปริยุฏฺฐิํสุฯ อถ โข เต กมฺมิกา ตํ สตฺถํ คเหตฺวา อจฺฉินฺทิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – “กิสฺส ตฺวํ, ภนฺเต, ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธิํ คจฺฉสี”ติ? ปลิพุนฺเธตฺวา มุญฺจิํสุฯ อถ โข โส ภิกฺขุ สาวตฺถิํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธิํ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธิํ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธิํ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๐๘. “โย ปน ภิกฺขุ ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺเชยฺย, อนฺตมโส คาม นฺตรมฺปิ, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๔๐๙. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อญฺเญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ, โส วา อาโรเจติฯ

เถยฺยสตฺโถ นาม โจรา กตกมฺมา วา โหนฺติ อกตกมฺมา วา, ราชานํ วา เถยฺยํ คจฺฉนฺติ สุงฺกํ วา ปริหรนฺติฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ

สํวิธายาติ – “คจฺฉามาวุโส, คจฺฉาม ภนฺเต; คจฺฉาม ภนฺเต, คจฺฉามาวุโส, อชฺช วา หิยฺโย วา ปเร วา คจฺฉามา”ติ สํวิทหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนฺตมโส คามนฺตรมฺปีติ กุกฺกุฏสมฺปาเต คาเม คามนฺตเร คามนฺตเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคามเก อร ญฺเญ อทฺธโยชเน อทฺธโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๑๐. เถยฺยสตฺเถ เถยฺยสตฺถสญฺญี สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เถยฺยสตฺเถ เวมติโก สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อาปตฺติ ทุ กฺกฏสฺสฯ เถยฺยสตฺเถ อเถยฺยสตฺถสญฺญี สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อนาปตฺติ ฯ ภิกฺขุ สํวิทหติ, มนุสฺสา น สํวิทหนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อเถยฺยสตฺเถ เถยฺยสตฺถสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺ สฯ อเถยฺยสตฺเถ เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อเถยฺยสตฺเถ อเถยฺยสตฺถสญฺญี อนาปตฺติฯ

๔๑๑. อนาปตฺติ อสํวิทหิตฺวา คจฺฉติ, มนุสฺสา สํวิทหนฺติ ภิกฺขุ น สํวิทหติ, วิสงฺเกเตน คจฺฉติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

เถยฺยสตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. สํวิธานสิกฺขาปทํ

๔๑๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สม เยน อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ คจฺฉนฺโต อญฺญตเรน คามทฺวาเรน อติกฺกมติฯ อญฺญตรา อิตฺถี สามิเกน สห ภณฺฑิตฺวา คามโต นิกฺขมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – “กหํ, ภนฺเต, อยฺโย คมิสฺสตี”ติ? “สาวตฺถึ โข อหํ, ภคินิ, คมิสฺสามี”ติฯ “อหํ อยฺเยน สทฺธึ คมิสฺสามี”ติฯ “เอยฺยาสิ, ภคินี”ติฯ อถ โข ตสฺสา อิตฺถิยา สามิโก คามโต นิกฺขมิตฺวา มนุสฺเส ปุจฺฉิ – “อปายฺโย [อปยฺยา (สี. สฺยา.)] เอวรูปึ อิตฺถึ ปสฺเสยฺยาถา” ติ? “เอสายฺโย, ปพฺพชิเตน สห คจฺฉตี”ติฯ อถ โข โส ปุริโส อนุพนฺธิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ คเหตฺวา อาโกเฏตฺวา มุญฺจิ ฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล ปธูเปนฺโต นิสีทิฯ อถ โข สา อิตฺถี ตํ ปุริสํ เอตทโวจ – “นายฺโย โส

ภิกฺขุ มํ นิปฺปาเตสิ; อปิจ, อหเมว เตน ภิกฺขุนา สทฺธึ คจฺฉามิ; อการโก โส ภิกฺขุ; คจฺฉ, นํ ขมาเปหี''ติฯ อถ โข โส ปุริโส ตํ ภิกฺขุํ ขมาเปสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ มาตุคาเมน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิสฺสตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, มาตุคาเมน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชสีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มาตุคาเมน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ, อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๑๓. **''โย ปน ภิกฺขุ มาตุคาเมน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺเชยฺย, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, ปาจิตฺติย**''นฺติฯ

๔๑๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

มาตุคาโม นาม มนุสฺสิตฺถี, น ยกฺขี น เปตี น ติรจฺฉานคตา วิญฺญู ปฏิพลา สุภาสิตทุพฺภาสิตํ ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาชานิตุํฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ

สํวิธายาติ – ''คจฺฉาม ภคินิ, คจฺฉามายฺย, คจฺฉามายฺย, คจฺฉาม ภคินิ, อชฺช วา หิยฺโย วา ปเร วา คจฺฉามา''ติ สํวิทหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนฺตมโส คามนฺตรมฺปีติ กุกฺกุฏสมฺปาเต คาเม คามนฺตเร คามนฺตเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคามเก อรญฺเญ อทฺธโยชเน อทฺธโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๑๕. มาตุคาเม มาตุคามสญฺญี สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม เวมติโก สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุ สํวิทหติ มาตุคาโม น สํวิทหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยกฺขิยา วา เปติยา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคหิตฺถิยา วา สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม มาตุคามสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๑๖. อนาปตฺติ อสํวิทหิตฺวา คจฺฉติ, มาตุคาโม สํวิทหติ ภิกฺขุ น สํวิทหติ, วิสงฺเกเตน คจฺฉติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สํวิธานสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. อริฏฺฐสิกฺขาปทํ

๔๑๗. [อิทํ วตฺถุ จูฬว. ๖๕; ม. นิ. ๑.๒๓๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อริฏฺฐสฺส นาม ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส [คนฺธพาธิปุพฺพสฺส (สฺยา. ก.)] เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ – “ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา”ติฯ อสฺโสสุํ โข สมฺพหุลา ภิกฺขู – “อริฏฺฐสฺส กิร นาม ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’”ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู เยน อริฏฺโฐ ภิกฺขุ คทฺธพาธิปุพฺโพ เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ เอตทโวจุํ – “สจฺจํ กิร เต, อาวุโส อริฏฺฐ, เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’”ติ? “เอวํพฺยาโข อหํ, อาวุโส, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ – ‘ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’”ติฯ

“มา, อาวุโส อริฏฺฐ, เอวํ อวจฯ มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิฯ น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํ [อพฺภาจิกฺขนํ (อิติปิ)]ฯ น หิ ภควา เอวํ วเทยฺย ฯ อเนกปริยาเยนาวุโส อริฏฺฐ, อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตา ฯ อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายายฯ อปฺปสฺสาทา กามา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโยฯ อฏฺฐิกงฺกลูปมา กามา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโยฯ มํสเปสูปมา กามา วุตฺตา ภควตา...เป.... ติณุกฺกูปมา กามา วุตฺตา ภควตา... องฺคารกาสูปมา กามา วุตฺตา ภควตา... สุปินกูปมา กามา วุตฺตา ภควตา... ยาจิตกูปมา กามา วุตฺตา ภควตา... รุกฺขผลูปมา กามา วุตฺตา ภควตา... อสิสูนูปมา กามา วุตฺตา ภควตา... สตฺติสูลูปมา กามา วุตฺตา ภควตา... สปฺปสิรูปมา กามา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย”ติฯ

เอวมฺปิ โข อริฏฺโฐ ภิกฺขุ คทฺธพาธิปุพฺโพ เตหิ ภิกฺขูหิ วุจฺจมาโน ตเถว ตํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ ถามสา ปรามาสา อภินิวิสฺส โวหรติ – “เอวํพฺยาโข อหํ, อาวุโส, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, – ‘ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’”ติฯ ยโต จ โข เต ภิกฺขู นาสกฺขึสุ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ เอตสฺมา ปาปกา ทิฏฺฐิคตา วิเวเจตุํ, อถ โข เต ภิกฺขู เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร เต, อริฏฺฐ, เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’”ติ ? “เอวํพฺยาโข อหํ, ภนฺเต, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ – ‘ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’”ติฯ

กสฺส นุ โข นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มยา เอวํ ธมฺมํ เทสิตํ อาชานาสิ? นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตาฯ อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายายฯ อปฺปสฺสาทา กามา วุตฺตา มยา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโยฯ อฏฺฐิกงฺกลูปมา กามา วุตฺตา มยา…เป…. มํสเปสูปมา กามา วุตฺตา มยา… ติณุกฺกูปมา กามา วุตฺตา มยา… องฺคารกาสูปมา กามา วุตฺตา มยา… สุปินกูปมา กามา วุตฺตา มยา… ยาจิตกูปมา กามา วุตฺตา มยา… รุกฺขผลูปมา กามา วุตฺตา มยา… อสิสูนูปมา กามา วุตฺตา มยา… สตฺติสูลูปมา กามา วุตฺตา มยา… สปฺปสิรูปมา กามา วุตฺตา มยา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโยฯ อถ จ ปน ตฺวํ, โมฆปุริส, อตฺตนา ทุคฺคหิเตน อมฺเห เจว อพฺภาจิกฺขสิ, อตฺตานญฺจ ขณสิ, พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวสิฯ ตญฺหิ เต, โมฆปุริส, ภวิสฺสติ ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป….ฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๑๘. ‘‘โย ปน ภิกฺขุ เอวํ วเทยฺย – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’ติ โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ เอวมสฺส วจนีโย – ‘มายสฺมา เอวํ อวจ, มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิ, น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํ, น หิ ภควา เอวํ วเทยฺย, อเนกปริยาเยนาวุโส, อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตา, อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายายา’ติฯ เอวญฺจ [เอวญฺจ ปน (ก.)] **โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ วุจฺจมาโน ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย, โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺโพ ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยาวตติยญฺเจ สมนุภาสิยมาโน ตํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ, โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๔๑๙. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

เอวํ วเทยฺยาติ – ‘‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’ติฯ

โส ภิกฺขูติ โย โส เอวํวาที ภิกฺขุฯ

ภิกฺขูหีติ อญฺเญหิ ภิกฺขูหิฯ เย ปสฺสนฺติ เย สุณนฺติ เตหิ วตฺตพฺโพ – ‘‘มายสฺมา เอวํ อวจ, มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิ, น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํ, น หิ ภควา เอวํ วเทยฺย, อเนกปริยาเยนาวุโส อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตาฯ อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายายา’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ , อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ภิกฺขุ **สงฺฆมชฺฌมฺปิ** อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺโพ – ‘‘มายสฺมา เอวํ อวจ, มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิ, น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํ, น หิ ภควา เอวํ วเทยฺย, อเนกปริยาเยนาวุโส อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตาฯ อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายายา’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺโพฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ภิกฺขุ สมนุภาสิตพฺโพฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๔๒๐. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’ติ ฯ โส ตํ ทิฏฺฐึ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สมนุภาเสยฺย – ตสฺสา ทิฏฺฐิยา ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’ติฯ โส ตํ ทิฏฺฐึ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สมนุภาสติ ตสฺสา ทิฏฺฐิยา ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สมนุภาสนา, ตสฺสา ทิฏฺฐิยา ปฏินิสฺสคฺคาย, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’ติ ฯ โส ตํ ทิฏฺฐึ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สมนุภาสติ ตสฺสา ทิฏฺฐิยา ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สมนุภาสนา, ตสฺสา ทิฏฺฐิยา ปฏินิสฺสคฺคาย, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมนุภฏฺโฐ สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ, ตสฺสา ทิฏฺฐิยา ปฏินิสฺสคฺคายฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๒๑. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติโก น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๒๒. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺตสฺส, ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส, อุมฺมตฺตกสฺสาติฯ

อริฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. อุกฺขิตฺตสมฺโภคสิกฺขาปทํ

๔๒๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ตถาวาทินา อริฏฺเฐน ภิกฺขุนา [ภิกฺขุนา คทฺธพาธิปุพฺเพน (?)] อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐึ อปฺปฏินิสฺสฏฺเฐน สทฺธึ สมฺภุญฺชนฺติปิ สํวสนฺติปิ สหาปิ เสยฺยํ กปฺเปนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป….

เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ตถาวาทินา อริฏฺเฐน ภิกฺขุนา [ภิกฺขุนา คทฺธพาธิปุพฺเพน (?)] อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐึ อปฺปฏินิสฺสฏฺเฐน สทฺธึ สมฺภุญฺชิสฺสนฺติปิ สํวสิสฺสนฺติปิ สหาปิ เสยฺยํ กปฺเปสฺสนฺตีติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ชานํ ตถาวาทินา อริฏฺเฐน ภิกฺขุนา [ภิกฺขุนา คทฺธพาธิปุพฺเพน (?)] อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐึ อปฺปฏินิสฺสฏฺเฐน สทฺธึ สมฺภุญฺชถาปิ สํวสถาปิ สหาปิ เสยฺยํ กปฺเปถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ชานํ ตถาวาทินา อริฏฺเฐน ภิกฺขุนา [ภิกฺขุนา คทฺธพาธิปุพฺพเน (?)] อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐึ อปฺปฏินิสฺสฏฺเฐน สทฺธึ สมฺภุญฺชิสฺสถาปิ สํวสิสฺสถาปิ สหาปิ เสยฺยํ กปฺเปสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๒๔. **“โย ปน ภิกฺขุ ชานํ ตถาวาทินา ภิกฺขุนา อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐึ อปฺปฏินิสฺสฏฺเฐน สทฺธึ สมฺภุญฺเชยฺย วา สํวเสยฺย วา สห วา เสยฺยํ กปฺเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๔๒๕. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อญฺเญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ, โส วา อาโรเจติฯ

ตถาวาทินาติ – “ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา”ติ เอวํ วาทินาฯ

อกฏานุธมฺโม นาม อุกฺขิตฺโต อโนสาริโตฯ

ตํ ทิฏฺฐึ อปฺปฏินิสฺสฏฺเฐน สทฺธินฺติ เอตํ ทิฏฺฐึ อปฺปฏินิสฺสฏฺเฐน สทฺธึฯ

สมฺภุญฺเชยฺย วาติ สมฺโภโค นาม ทฺเว สมฺโภคา – อามิสสมฺโภโค จ ธมฺมสมฺโภโค จฯ **อามิสสมฺโภโค** นาม อามิสํ เทติ วา ปฏิคฺคณฺหาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ **ธมฺมสมฺโภโค** นาม อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา, ปเทน อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา, ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อกฺขราย อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สํวเสยฺย วาติ อุกฺขิตฺตเกน สทฺธึ อุโปสถํ วา ปวารณํ วา สงฺฆกมฺมํ วา กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สห วา เสยฺยํ กปฺเปยฺยาติ เอกจฺฉนฺเน อุกฺขิตฺตเก นิปนฺเน ภิกฺขุ นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ นิปนฺเน อุกฺขิตฺตโก นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุฏฺฐหิตฺวา ปุนปฺปุนํ นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๒๖. อุกฺขิตฺตเก อุกฺขิตฺตกสญฺญี สมฺภุญฺชติ วา สํวสติ วา สห วา เสยฺยํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุกฺขิตฺตเก เวมติโก สมฺภุญฺชติ วา สํวสติ วา สห วา เสยฺยํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุกฺขิตฺตเก อนุกฺขิตฺตก

สญฺญี สมฺภุญฺชติ วา สํวสติ วา สห วา เสยฺยํ กปฺเปติ, อนาปตฺติ ฯ อนุกฺขิตฺตเก อุกฺขิตฺตกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุกฺขิตฺตเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุกฺขิตฺตเก อนุกฺขิตฺตกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๒๗. อนาปตฺติ อนุกฺขิตฺโตติ ชานาติ, อุกฺขิตฺโต โอสาริโตติ ชานาติ, อุกฺขิตฺโต ตํ ทิฏฺฐึ ปฏินิสฺสฏฺโฐติ ชานาติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อุกฺขิตฺตสมฺโภคสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. กณฺฏกสิกฺขาปทํ

๔๒๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน กณฺฏกสฺส [กณฺฑกสฺส (สฺยา. ก.)] นาม สมณุทฺเทสสฺส เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ – “ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา”ติ ฯ อสฺโสสุํ โข สมฺพหุลา ภิกฺขู กณฺฏกสฺส นาม กิร สมณุทฺเทสสฺส เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – “ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา”ติ ฯ อถ โข เต ภิกฺขู เยน กณฺฏโก สมณุทฺเทโส เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา กณฺฏกํ สมณุทฺเทสํ เอตทโวจุํ – “สจฺจํ กิร เต, อาวุโส กณฺฏก, เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เย’เม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’”ติ? “เอวํพฺยา โข อหํ, ภนฺเต, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ – ‘ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’”ติฯ

มา , อาวุโส กณฺฏก, เอวํ อวจฯ มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิฯ น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํฯ น หิ ภควา เอวํ วเทยฺยฯ อเนกปริยาเยน, อาวุโส กณฺฏก, อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตาฯ อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายายฯ อปฺปสฺสาทา กามา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย…เป….เอวมฺปิ โข กณฺฏโก สมณุทฺเทโส เตหิ ภิกฺขูหิ วุจฺจมาโน ตเถว ตํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ ถามสา ปรามาสา อภินิวิสฺส โวหรติ – “เอวํพฺยา โข อหํ, ภนฺเต, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ – ‘ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’”ติฯ

ยโต จ โข เต ภิกฺขู นาสกฺขึสุ กณฺฏกํ สมณุทฺเทสํ เอตสฺมา ปาปกา ทิฏฺฐิคตา วิเวเจตุํ, อถ โข เต ภิกฺขู เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา กณฺฏกํ สมณุทฺเทสํ ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร เต, กณฺฏก, เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’”ติ? “เอวํพฺยา โข อหํ, ภนฺเต, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ – ‘ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’”ติฯ

“กสฺส นุ โข นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มยา เอวํ ธมฺมํ เทสิตํ อาชานาสิ? นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา, อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายาย? อปฺปสฺสาทา กามา วุตฺตา มยา

พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโยฯ อฏฺฐิกงฺกลูปมา กามา วุตฺตา มยา…เป…. สปฺปสิรูปมา กามา วุตฺตา มยา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโยฯ อถ จ ปน ตฺวํ, โมฆปุริส, อตฺตนา ทุคฺคหิเตน อมฺเห เจว อพฺภาจิกฺขสิ อตฺตานญฺจ ขณสิ พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวสิฯ ตญฺหิ เต, โมฆปุริส, ภวิสฺสติ ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา''ติฯ วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ กณฺฏกํ สมณุทฺเทสํ นาเสตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นาเสตพฺโพ – อชฺชตคฺเค เต, อาวุโส กณฺฏก, น เจว โส ภควา สตฺถา อปทิสิตพฺโพฯ ยมฺปิ จญฺเญ สมณุทฺเทสา ลภนฺติ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ สาปิ เต นตฺถิฯ จร ปิเร วินสฺสา''ติฯ อถ โข สงฺโฆ กณฺฏกํ สมณุทฺเทสํ นาเสสิฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ตถานาสิตํ กณฺฏกํ สมณุทฺเทสํ อุปลาเปนฺติปิ อุปฏฺฐาเปนฺติปิ สมฺภุญฺชนฺติปิ สหาปิ เสยฺยํ กปฺเปนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ตถานาสิตํ กณฺฏกํ สมณุทฺเทสํ อุปลาเปสฺสนฺติปิ อุปฏฺฐาเปสฺสนฺติปิ สมฺภุญฺชิสฺสนฺติปิ สหาปิ เสยฺยํ กปฺเปสฺสนฺตี''ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ชานํ ตถานาสิตํ กณฺฏกํ สมณุทฺเทสํ อุปลาเปถาปิ อุปฏฺฐาเปถาปิ สมฺภุญฺชถาปิ สหาปิ เสยฺยํ กปฺเปถาติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ชานํ ตถานาสิตํ กณฺฏกํ สมณุทฺเทสํ อุปลาเปสฺสถาปิ อุปฏฺฐาเปสฺสถาปิ สมฺภุญฺชิสฺสถาปิ สหาปิ เสยฺยํ กปฺเปสฺสถ ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๒๙. ''สมณุทฺเทโสปิ เจ เอวํ วเทยฺย – 'ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา'ติ, โส สมณุทฺเทโส ภิกฺขูหิ เอวมสฺส วจนีโย – 'มาวุโส สมณุทฺเทส, เอวํ อวจ, มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิ, น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํ, น หิ ภควา เอวํ วเทยฺยฯ อเนกปริยาเยนาวุโส สมณุทฺเทส, อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตาฯ อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายายา'ติฯ เอวญฺจ [เอวญฺจ ปน (ก.)] โส สมณุทฺเทโส ภิกฺขูหิ วุจฺจมาโน ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย, โส สมณุทฺเทโส ภิกฺขูหิ เอวมสฺส วจนีโย – 'อชฺชตคฺเค เต, อาวุโส สมณุทฺเทส, น เจว โส ภควา สตฺถา อปทิสิตพฺโพฯ ยมฺปิ จญฺเญ สมณุทฺเทสา ลภนฺติ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ สาปิ เต นตฺถิฯ จร ปิเร วินสฺสา'ติฯ โย ปน ภิกฺขุ ชานํ ตถานาสิตํ สมณุทฺเทสํ อุปลาเปยฺย วา อุปฏฺฐาเปยฺย วา สมฺภุญฺเชยฺย วา สห วา เสยฺยํ กปฺเปยฺย, ปาจิตฺติย''นฺติฯ

๔๓๐. สมณุทฺเทโส นาม สามเณโร วุจฺจติฯ

เอวํ วเทยฺยาติ – ''ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา''ติฯ

โส สมณุทฺเทโสติ โย โส เอวํวาที สมณุทฺเทโสฯ

ภิกฺขูหีติ อญฺเญหิ ภิกฺขูหิ, เย ปสฺสนฺติ เย สุณนฺติ เตหิ วตฺตพฺโพ – “มา, อาวุโส สมณุทฺเทส, เอวํ อวจฯ มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิฯ น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํฯ น หิ ภควา เอวํ วเทยฺยฯ อเนกปริยาเยนาวุโส สมณุทฺเทส, อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตาฯ อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายายา”ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺโพ… ตติยมฺปิ วตฺตพฺโพ…เป.… สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ อิจฺเจตํ กุสลํ, โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ โส สมณุทฺเทโส ภิกฺขูหิ เอวมสฺส วจนีโย – “อชฺชตคฺเค เต, อาวุโส สมณุทฺเทส, น เจว โส ภควา สตฺถา อปทิสิตพฺโพฯ ยมฺปิ จญฺเญ สมณุทฺเทสา ลภนฺติ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ สาปิ เต นตฺถิฯ จร ปิเร วินสฺสา”ติฯ

โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อญฺเญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ, โส วา อาโรเจติฯ

ตถานาสิตนฺติ เอวํ นาสิตํฯ

สมณุทฺเทโส นาม สามเณโร วุจฺจติฯ

อุปลาเปยฺย วาติ ตสฺส ปตฺตํ วา จีวรํ วา อุทฺเทสํ วา ปริปุจฺฉํ วา ทสฺสามีติ อุปลาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปฏฺฐาเปยฺย วาติ ตสฺส จุณฺณํ วา มตฺติกํ วา ทนฺตกฏฺฐํ วา มุโขทกํ วา สาทิยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สมฺภุญฺเชยฺย วาติ สมฺโภโค นาม ทฺเว สมฺโภคา – อามิสสมฺโภโค จ ธมฺมสมฺโภโค จฯ **อามิสสมฺโภโค** นาม อามิสํ เทติ วา ปฏิคฺคณฺหาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ **ธมฺมสมฺโภโค** นาม อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา, ปเทน อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา, ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อกฺขราย อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สห วา เสยฺยํ กปฺเปยฺยาติ เอกจฺฉนฺเน นาสิตเก สมณุทฺเทเส นิปนฺเน ภิกฺขุ นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ นิปนฺเน นาสิตโก สมณุทฺเทโส นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุฏฺฐหิตฺวา ปุนปฺปุนํ นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๓๑. นาสิตเก นาสิตกสญฺญี อุปลาเปติ วา อุปฏฺฐาเปติ วา สมฺภุญฺชติ วา สห วา เสยฺยํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ นาสิตเก เวมติโก อุปลาเปติ วา อุปฏฺฐาเปติ วา สมฺภุญฺชติ วา สห วา เสยฺยํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นาสิตเก อนาสิตกสญฺญี อุปลาเปติ วา อุปฏฺฐาเปติ วา สมฺภุญฺชติ วา สห วา เสยฺยํ กปฺเปติ, อนาปตฺติฯ อนาสิตเก นาสิตกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนาสิตเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนาสิตเก อนาสิตกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๓๒. อนาปตฺติ อนาสิตโกติ ชานาติ, ตํ ทิฏฺฐึ ปฏินิสฺสฏฺโฐติ ชานาติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

กณฺฏกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

สปฺปาณกวคฺโค สตฺตโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

สญฺจิจฺจวธสปฺปาณํ, อุกฺโกฏํ ทุฏฺฐุลฺลฉาทนํ;
อูนวีสติ สตฺถญฺจ, สํวิธานํ อริฏฺฐกํ;
อุกฺขิตฺตํ กณฺฏกญฺเจว, ทส สิกฺขาปทา อิเมติฯ

๘. สหธมฺมิกวคฺโค

๑. สหธมฺมิกสิกฺขาปทํ

๔๓๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ฉนฺโน อนาจารํ อาจรติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ''มาวุโส ฉนฺน, เอวรูปํ อกาสิฯ เนตํ กปฺปตี''ติฯ โส เอวํ วเทติ – ''น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉามี''ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อายสฺมา ฉนฺโน ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน เอวํ วกฺขติ – น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉามี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ฉนฺน, ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน เอวํ วเทสิ – ''น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉามี''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน เอวํ วกฺขสิ – ''น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉามี''ติฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๓๔. **''โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน เอวํ วเทยฺย – 'น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉามี'ติ, ปาจิตฺติยํฯ สิกฺขมาเนน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา อญฺญาตพฺพํ ปริปุจฺฉิตพฺพํ ปริปญฺหิตพฺพํฯ อยํ ตตฺถ สามีจี''**ติฯ

๔๓๕. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขูหีติ อญฺเญหิ ภิกฺขูหิฯ

สหธมฺมิกํ นาม ยํ ภควตา ปญฺญตฺตํ สิกฺขาปทํ เอตํ สหธมฺมิกํ นามฯ เตน วุจฺจมาโน เอวํ วเทติ [วเทยฺย (ก.)] – ''น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉามี''ติ [อิมานิ ปทานิ สฺยา. โปตฺถเก น ทิสฺสนฺติ]ฯ ปณฺฑิตํ พฺยตฺตํ [อิมานิ ปทานิ สฺยา. โปตฺถเก น ทิสฺสนฺติ] เมธาวึ พหุสฺสุตํ ธมฺมกถิกํ ปริปุจฺฉามีติ ภณติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๓๖. อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี เอวํ วเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติโก เอวํ วเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี เอวํ วเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อปญฺญตฺเตน วุจฺจมาโน – “อิทํ น สลฺเลขาย น ธุตตฺถาย น ปาสาทิกตาย น อปจยาย น วีริยารมฺภาย สํวตฺตตี”ติ เอวํ วเทติ, “น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปณฺฑิตํ เมธาวึ พหุสฺสุตํ ธมฺมกถิกํ ปริปุจฺฉามี”ติ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺเนน ปญฺญตฺเตน วา อปญฺญตฺเตน วา วุจฺจมาโน – “อิทํ น สลฺเลขาย น ธุตตฺถาย น ปาสาทิกตาย น อปจยาย น วีริยารมฺภาย สํวตฺตตี”ติ เอวํ วเทติ, “น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปณฺฑิตํ เมธาวึ พหุสฺสุตํ ธมฺมกถิกํ ปริปุจฺฉามี”ติ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

สิกฺขมาเนนาติ สิกฺขิตุกาเมนฯ

อญฺญาตพฺพนฺติ ชานิตพฺพํฯ

ปริปุจฺฉิตพฺพนฺติ “อิทํ, ภนฺเต, กถํ; อิมสฺส วา กฺวตฺโถ”ติ?

ปริปญฺหิตพฺพนฺติ จินฺเตตพฺพํ ตุลยิตพฺพํฯ

อยํ ตตฺถ สามีจีติ อยํ ตตฺถ อนุธมฺมตาฯ

๔๓๗. อนาปตฺติ “ชานิสฺสามิ สิกฺขิสฺสามี”ติ ภณติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สหธมฺมิกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. วิเลขนสิกฺขาปทํ

๔๓๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ [อิทํ วตฺถุ จูฬว. ๓๒๐] เตน โข ปน สมเยน ภควา ภิกฺขูนํ อเนกปริยาเยน วินยกถํ กเถติ, วินยสฺส วณฺณํ ภาสติ, วินยปริยตฺติยา วณฺณํ ภาสติ, อาทิสฺส อาทิสฺส อายสฺมโต อุปาลิสฺส วณฺณํ ภาสติฯ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ [ภิกฺขู ภควา (สฺยา. ก.)] – “ภควา โข อเนกปริยาเยน วินยกถํ กเถติ, วินยสฺส วณฺณํ ภาสติ, วินยปริยตฺติยา วณฺณํ ภาสติ, อาทิสฺส อาทิสฺส อายสฺมโต อุปาลิสฺส วณฺณํ ภาสติฯ หนฺท มยํ, อาวุโส, อายสฺมโต อุปาลิสฺส สนฺติเก วินยํ ปริยาปุณามา”ติ, เต จ พหู ภิกฺขู เถรา จ นวา จ มชฺฌิมา จ อายสฺมโต อุปาลิสฺส สนฺติเก วินยํ ปริยาปุณนฺติฯ

อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เอตรหิ โข, อาวุโส, พหู ภิกฺขู เถรา จ นวา จ มชฺฌิมา จ อายสฺมโต อุปาลิสฺส สนฺติเก วินยํ ปริยาปุณนฺติฯ สเจ อิเม วินเย ปกตญฺญุโน ภวิสฺสนฺติ อมฺเห เยนิจฺฉกํ ยทิจฺฉกํ ยาวทิจฺฉกํ อากฑฺฒิสฺสนฺติ ปริกฑฺฒิสฺสนฺติฯ หนฺท มยํ, อาวุโส, วินยํ วิวณฺเณมา”ติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – “กึ ปนิเมหิ ขุทฺทานุขุทฺทเกหิ สิกฺขาปเทหิ อุทฺทิฏฺเฐหิ, ยาวเทว กุกฺกุจฺจาย วิเหสาย วิเลขาย สํวตฺตนฺตี”ติ! เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วินยํ วิวณฺเณสฺสนฺตีติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, วินยํ วิวณฺเณถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, วินยํ วิวณฺเณสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๓๙. “โย ปน ภิกฺขุ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน เอวํ วเทยฺย – ‘กึ ปนิเมหิ ขุทฺทานุขุทฺทเกหิ สิกฺขาปเทหิ อุทฺทิฏฺเฐหิ, ยาวเทว กุกฺกุจฺจาย วิเหสาย วิเลขาย สํวตฺตนฺตี’ติ, สิกฺขาปทวิวณฺณเก ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๔๔๐. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเนติ อุทฺทิสนฺเต วา อุทฺทิสาเปนฺเต วา สชฺฌายํ วา กโรนฺเตฯ

เอวํ วเทยฺยาติ – “กึ ปนิเมหิ ขุทฺทานุขุทฺทเกหิ สิกฺขาปเทหิ อุทฺทิฏฺเฐหิ, ยาวเทว กุกฺกุจฺจาย วิเหสาย วิเลขาย สํวตฺตนฺตีติฯ “เย อิมํ ปริยาปุณนฺติ เตสํ กุกฺกุจฺจํ โหติ, วิเหสา โหติ, วิเลขา โหติ, เย อิมํ น ปริยาปุณนฺติ เตสํ กุกฺกุจฺจํ น โหติ วิเหสา น โหติ วิเลขา น โหติฯ อนุทฺทิฏฺฐํ อิทํ วรํ, อนุคฺคหิตํ อิทํ วรํ, อปริยาปุฏํ อิทํ วรํ, อธาริตํ อิทํ วรํ, วินโย วา อนฺตรธายตุ, อิเม วา ภิกฺขู อปกตญฺญุโน โหนฺตู”ติ อุปสมฺปนฺนสฺส วินยํ วิวณฺเณติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๔๑. อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี วินยํ วิวณฺเณติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติโก วินยํ วิวณฺเณติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี วินยํ วิวณฺเณติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญํ ธมฺมํ วิวณฺเณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนสฺส วินยํ วา อญฺญํ วา ธมฺมํ วิวณฺเณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๔๒. อนาปตฺติ น วิวณฺเณตุกาโม, “อิงฺฆ ตฺวํ สุตฺตนฺเต วา คาถาโย วา อภิธมฺมํ วา ปริยาปุณสฺสุ, ปจฺฉา วินยํ ปริยาปุณิสฺสสี”ติ ภณติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วิเลขนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. โมหนสิกฺขาปทํ

๔๔๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อนาจารํ อาจริตฺวา "อญฺญาณเกน อาปนฺนาติ ชานนฺตู"ติ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน เอวํ วทนฺติ – "อิทาเนว โข มยํ ชานาม, อยมฺปิ กิร ธมฺโม สุตฺตาคโต สุตฺตปริยาปนฺโน อนฺวทฺธมาสํ อุทฺเทสํ อาคจฺฉตี"ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน เอวํ วกฺขนฺติ – อิทาเนว โข มยํ ชานาม , อยมฺปิ กิร ธมฺโม สุตฺตาคโต สุตฺตปริยาปนฺโน อนฺวทฺธมาสํ อุทฺเทสํ อาคจฺฉตี"ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน เอวํ วเทถ – "อิทาเนว โข มยํ ชานาม, อยมฺปิ กิร ธมฺโม สุตฺตาคโต สุตฺตปริยาปนฺโน อนฺวทฺธมาสํ อุทฺเทสํ อาคจฺฉตี"ติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน เอวํ วกฺขถ – "อิทาเนว โข มยํ ชานาม, อยมฺปิ กิร ธมฺโม สุตฺตาคโต สุตฺตปริยาปนฺโน อนฺวทฺธมาสํ อุทฺเทสํ อาคจฺฉตี"ติ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๔๔. **"โย ปน ภิกฺขุ อนฺวทฺธมาสํ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน เอวํ วเทยฺย – 'อิทาเนว โข อหํ ชานามิ, อยมฺปิ กิร ธมฺโม สุตฺตาคโต สุตฺตปริยาปนฺโน อนฺวทฺธมาสํ อุทฺเทสํ อาคจฺฉตี'ติฯ ตญฺเจ ภิกฺขุํ อญฺเญ ภิกฺขู ชาเนยฺยุํ นิสินฺนปุพฺพํ อิมินา ภิกฺขุนา ทฺวตฺติกฺขตฺตุํ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน, โก ปน วาโท ภิยฺโย** [ภิยฺโยติ (สฺยา.)], **น จ ตสฺส ภิกฺขุโน อญฺญาณเกน มุตฺติ อตฺถิ, ยญฺจ ตตฺถ อาปตฺตึ อาปนฺโน ตญฺจ ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพ, อุตฺตริ จสฺส โมโห อาโรเปตพฺโพ – 'ตสฺส เต, อาวุโส, อลาภา, ตสฺส เต ทุลฺลทฺธํ, ยํ ตฺวํ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน น สาธุกํ อฏฺฐึ กตฺวา** [อฏฺฐิกตฺวา (สฺยา. ก.)] **มนสิ กโรสี'ติฯ อิทํ ตสฺมึ โมหนเก ปาจิตฺติย**"นฺติฯ

๔๔๕. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อนฺวทฺธมาสนฺติ อนุโปสถิกํฯ

ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเนติ อุทฺทิสนฺเตฯ

เอวํ วเทยฺยาติ อนาจารํ อาจริตฺวา – "อญฺญาณเกน อาปนฺโนติ ชานนฺตู"ติ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน เอวํ วเทติ – "อิทาเนว โข อหํ ชานามิ, อยมฺปิ กิร ธมฺโม สุตฺตาคโต สุตฺตปริยาปนฺโน อนฺวทฺธมาสํ อุทฺเทสํ อาคจฺฉตี"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ตญฺเจ โมเหตุกามํ ภิกฺขุํ อญฺเญ ภิกฺขู ชาเนยฺยุํ นิสินฺนปุพฺพํ อิมินา ภิกฺขุนา ทฺวตฺติกฺขตฺตุํ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน, โก ปน วาโท ภิยฺโย, น จ ตสฺส ภิกฺขุโน อญฺญาณเกน มุตฺติ อตฺถิ, ยญฺจ ตตฺถ อาปตฺตึ อาปนฺโน, ตญฺจ ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพ, อุตฺตริ จสฺส โมโห อาโรเปตพฺโพฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อาโรเปตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๔๔๖. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน น สาธุกํ อฏฺฐึ กตฺวา มนสิ กโรติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน โมหํ อาโรเปยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน น สาธุกํ อฏฺฐึ กตฺวา มนสิกโรติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน โมหํ อาโรเปติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน โมหสฺส อาโรปนา, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“อาโรปิโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน โมโหฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อนาโรปิเต โมเห โมเหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาโรปิเต โมเห โมเหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๔๗. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติโก, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี โมเหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติโก , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๔๘. อนาปตฺติ น วิตฺถาเรน สุตํ โหติ, อูนกทฺวตฺติกฺขตฺตุํ วิตฺถาเรน สุตํ โหติ, น โมเหตุกามสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

โมหนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. ปหารสิกฺขาปทํ

๔๔๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา สตฺตรสวคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ปหารํ เทนฺติฯ เต โรทนฺติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “กิสฺส ตุมฺเห, อาวุโส, โรทถา”ติ? “อิเม, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา อมฺหากํ ปหารํ เทนฺตี”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขูนํ ปหารํ ทสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขูนํ ปหารํ เทถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขูนํ ปหารํ ทสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๕๐. “โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส กุปิโต อนตฺตมโน ปหารํ ทเทยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๔๕๑. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อญฺญสฺส ภิกฺขุสฺสฯ

กุปิโต อนตฺตมโนติ อนภิรทฺโธ อาหตจิตฺโต ขิลชาโตฯ

ปหารํ ทเทยฺยาติ กาเยน วา กายปฏิพทฺเธน วา นิสฺสคฺคิเยน วา อนฺตมโส อุปฺปลปตฺเตนปิ ปหารํ เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๕๒. อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี กุปิโต อนตฺตมโน ปหารํ เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติโก กุปิโต อนตฺตมโน ปหารํ เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี กุปิโต อนตฺตมโน ปหารํ เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนสฺส กุปิโต อนตฺตมโน ปหารํ เทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๕๓. อนาปตฺติ เกนจิ วิเหฐียมาโน โมกฺขาธิปฺปาโย ปหารํ เทติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปหารสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. ตลสตฺติกสิกฺขาปทํ

๔๕๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา สตฺตรสวคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ตลสตฺติกํ อุคฺคิรนฺติฯ เต ปหารสมุจฺจิตา โรทนฺติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘กิสฺส ตุมฺเห, อาวุโส, โรทถา’’ติ? ‘‘อิเม, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา อมฺหากํ ตลสตฺติกํ อุคฺคิรนฺตี’’ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา สตฺตรสวคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ตลสตฺติกํ อุคฺคิริสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, กุปิตา อนตฺตมนา สตฺตรสวคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ตลสตฺติกํ อุคฺคิรถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, กุปิตา อนตฺตมนา สตฺตรสวคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ตลสตฺติกํ อุคฺคิริสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๕๕. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส กุปิโต อนตฺตมโน ตลสตฺติกํ อุคฺคิเรยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๔๕๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อญฺญสฺส ภิกฺขุสฺสฯ

กุปิโต อนตฺตมโนติ อนภิรทฺโธ อาหตจิตฺโต ขิลชาโตฯ

ตลสตฺติกํ อุคฺคิเรยฺยาติ กายํ วา กายปฏิพทฺธํ วา อนฺตมโส อุปฺปลปตฺตมฺปิ อุจฺจาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๕๗. อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี กุปิโต อนตฺตมโน ตลสตฺติกํ อุคฺคิรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติโก กุปิโต อนตฺตมโน ตลสตฺติกํ อุคฺคิรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี กุปิโต อนตฺตมโน ตลสตฺติกํ อุคฺคิรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนสฺส กุปิโต อนตฺตมโน ตลสตฺติกํ อุคฺคิรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๕๘. อนาปตฺติ เกนจิ วิเหฐียมาโน โมกฺขาธิปฺปาโย ตลสตฺติกํ อุคฺคิรติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตลสตฺติกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. อมูลกสิกฺขาปทํ

๔๕๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุํ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุํ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุํ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสถาติ ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุํ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๖๐. **“โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๔๖๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนฺติ อญฺญํ ภิกฺขุํฯ

อมูลกํ นาม อทิฏฺฐํ อสฺสุตํ อปริสงฺกิตํฯ

สงฺฆาทิเสเสนาติ เตรสนฺนํ อญฺญตเรนฯ

อนุทฺธํเสยฺยาติ โจเทติ วา โจทาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๖๒. อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสติ , อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติโก อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาจารวิปตฺติยา วา ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนํ อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๖๓. อนาปตฺติ ตถาสญฺญี โจเทติ, วา โจทาเปติ วา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อมูลกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. สญฺจิจฺจสิกฺขาปทํ

๔๖๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหนฺติ – "ภควตา, อาวุโส, สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ – 'น อูนวีสติวสฺโส ปุคฺคโล อุปสมฺปาเทตพฺโพ'ติฯ ตุมฺเห จ อูนวีสติวสฺสา อุปสมฺปนฺนาฯ กจฺจิ โน ตุมฺเห อนุปสมฺปนฺนา"ติ? เต โรทนฺติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "กิสฺส ตุมฺเห, อาวุโส, โรทถา"ติ? "อิเม , อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อมฺหากํ สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหนฺตี"ติ ฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหิสฺสนฺตี"ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหถาติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ภิกฺขูนํ สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๖๕. **"โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทเหยฺย** [อุปฺปาเทยฺย (อิตีปิ)] – **'อิติสฺส มุหุตฺตมฺปิ อผาสุ ภวิสฺสตี'ติ เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนญฺญํ, ปาจิตฺติย"**นฺติฯ

๔๖๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อญฺญสฺส ภิกฺขุสฺสฯ

สญฺจิจฺจาติ ชานนฺโต สญฺชานนฺโต เจจฺจ อภิวิตริตฺวา วีติกฺกโมฯ

กุกฺกุจฺจํ อุปทเหยฺยาติ "อูนวีสติวสฺโส มญฺเญ ตฺวํ อุปสมฺปนฺโน, วิกาเล มญฺเญ ตยา ภุตฺตํ, มชฺชํ มญฺเญ ตยา ปีตํ, มาตุคาเมน สทฺธึ รโห มญฺเญ ตยา นิสินฺน"นฺติ กุกฺกุจฺจํ อุปทหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา, อนญฺญนฺติ น อญฺโญ โกจิ ปจฺจโย โหติ กุกฺกุจฺจํ อุปทหิตุํฯ

๔๖๗. อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติโก สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนสฺส สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๖๘. อนาปตฺติ น กุกฺกุจฺจํ อุปทหิตุกาโม "อูนวีสติวสฺโส มญฺเญ ตฺวํ อุปสมฺปนฺโน, วิกาเล มญฺเญ ตยา ภุตฺตํ, มชฺชํ มญฺเญ ตยา ปีตํ, มาตุคาเมน สทฺธึ รโห มญฺเญ ตยา นิสินฺนํ, อิงฺฆ ชานาหิ, มา เต ปจฺฉา กุกฺกุจฺจํ อโหสี"ติ ภณติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สญฺจิจฺจสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. อุปสฺสุติสิกฺขาปทํ

๔๖๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เปสเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ภณฺฑนฺติฯ เปสลา ภิกฺขู เอวํ วทนฺติ – "อลชฺชิโน อิเม, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขูฯ น สกฺกา อิเมหิ สห ภณฺฑิตุ"นฺติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เอวํ วทนฺติ – "กิสฺส ตุมฺเห, อาวุโส, อมฺเห อลชฺชิวาเทน ปาเปถา"ติ? "กหํ ปน ตุมฺเห, อาวุโส, อสฺสุตฺถา"ติ? "มยํ อายสฺมนฺตานํ อุปสฺสุตึ [อุปสฺสุติ (?)] ติฏฺฐมฺหา"ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ [อุปสฺสุติ (?)] ติฏฺฐิสฺสนฺตี"ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ [อุปสฺสุติ (?)] ติฏฺฐถาติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ [อุปสฺสุติ (?)] ติฏฺฐิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๗๐. "โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ ติฏฺเฐยฺย – 'ยํ อิเม ภณิสฺสนฺติ ตํ โสสฺสามี'ติ เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนญฺญํ, ปาจิตฺติย"นฺติฯ

๔๗๑. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขูนนฺติ อญฺเญสํ ภิกฺขูนํฯ

ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานนฺติ อธิกรณชาตานํฯ

อุปสฺสุตึ ติฏฺเฐยฺยาติ "อิเมสํ สุตฺวา โจเทสฺสามิ สาเรสฺสามิ ปฏิโจเทสฺสามิ ปฏิสาเรสฺสามิ มงฺกุ กริสฺสามี"ติ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิโต สุณาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปจฺฉโต คจฺฉนฺโต ตุริโต คจฺฉติ โสสฺสามีติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิโต สุณาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปุรโต คจฺฉนฺโต โอหิยฺยติ โสสฺสามีติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิโต สุณาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุสฺส ฐิโตกาสํ วา นิสินฺโนกาสํ วา นิ

ปนฺโนกาสํ วา อาคนฺตฺวา มนฺเตนฺตํ อุกฺกาสิตพฺพํ , วิชานาเปตพฺพํ, โน เจ อุกฺกาเสยฺย วา วิชานาเปยฺย วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส๚

เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนญฺญนฺติ น อญฺโญ โกจิ ปจฺจโย โหติ อุปสฺสุตึ ติฏฺฐิตุํ๚

๔๗๒. อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี อุปสฺสุตึ ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส๚ อุปสมฺปนฺเน เวมติโก อุปสฺสุตึ ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส๚ อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี อุปสฺสุตึ ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส๚

อนุปสมฺปนฺนสฺส อุปสฺสุตึ ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส๚ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส๚ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส๚ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส๚

๔๗๓. อนาปตฺติ – “อิเมสํ สุตฺวา โอรมิสฺสามิ วิรมิสฺสามิ วูปสมิสฺสามิ [วูปสเมสฺสามิ (สี.)] อตฺตานํ ปริโมเจสฺสามี”ติ คจฺฉติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติ๚

อุปสฺสุติสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํ๚

๙. กมฺมปฏิพาหนสิกฺขาปทํ

๔๗๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม๚ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อนาจารํ อาจริตฺวา เอกเมกสฺส กมฺเม กยิรมาเน ปฏิกฺโกสนฺติ๚ เตน โข ปน สมเยน สงฺโฆ สนฺนิปติโต โหติ เกนจิเทว กรณีเยน๚ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู จีวรกมฺมํ กโรนฺตา เอกสฺส ฉนฺทํ อทํสุ๚ อถ โข สงฺโฆ – “อยํ, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิโย ภิกฺขุ เอกโก อาคโต, หนฺทสฺส มยํ กมฺมํ กโรมา”ติ ตสฺส กมฺมํ อกาสิ๚ อถ โข โส ภิกฺขุ เยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ๚ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – “กึ, อาวุโส, สงฺโฆ อกาสี”ติ? “สงฺโฆ เม, อาวุโส, กมฺมํ อกาสี”ติ๚ “น มยํ, อาวุโส, เอตทตฺถาย ฉนฺทํ อทมฺหา – ‘ตุยฺหํ กมฺมํ กริสฺสตี’ติ๚ สเจ จ มยํ ชาเนยฺยาม ‘ตุยฺหํ กมฺมํ กริสฺสตี’ติ, น มยํ ฉนฺทํ ทเทยฺยามา”ติ๚ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ [ขิยฺยธมฺมํ (อิติปิ)] อาปชฺชิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ [ขิยฺยธมฺมํ (อิติปิ)] อาปชฺชถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติ๚ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ [ขิยฺยธมฺมํ (อิติปิ)] อาปชฺชิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๗๕. **“โย ปน ภิกฺขุ ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺเชยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติ๚

๔๗๖. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขูติ**…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ธมฺมิกํ นาม **กมฺมํ** อปโลกนกมฺมํ ญตฺติกมฺมํ ญตฺติทุติยกมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน กตํ, เอตํ ธมฺมิกํ นาม กมฺมํฯ ฉนฺทํ ทตฺวา ขิยฺยติ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๗๗. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี ฉนฺทํ ทตฺวา ขิยฺยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติโก ฉนฺทํ ทตฺวา ขิยฺยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี ฉนฺทํ ทตฺวา ขิยฺยติ, อนาปตฺติฯ อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๗๘. อนาปตฺติ – “อธมฺเมน วา วคฺเคน วา น กมฺมารหสฺส วา กมฺมํ กต”นฺติ ชานนฺโต ขิยฺยติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

กมฺมปฏิพาหนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. ฉนฺทํอทตฺวาคมนสิกฺขาปทํ

๔๗๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สงฺโฆ สนฺนิปติโต โหติ เกนจิเทว กรณีเยนฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู จีวรกมฺมํ กโรนฺตา เอกสฺส ฉนฺทํ อทํสุฯ อถ โข สงฺโฆ “ยสฺสตฺถาย สนฺนิปติโต ตํ กมฺมํ กริสฺสามี”ติ ญตฺตึ ฐเปสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ – “เอวเมวิเม เอกเมกสฺส กมฺมํ กโรนฺติ, กสฺส ตุมฺเห กมฺมํ กริสฺสถา”ติ ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ สงฺเฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมิสฺสตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, สงฺเฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สงฺเฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมิสฺสสิ ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๘๐. **“โย ปน ภิกฺขุ สงฺเฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกเมยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๔๘๑. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขูติ**…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สงฺเฆ วินิจฺฉยกถา นาม วตฺถุ วา อาโรจิตํ โหติ อวินิจฺฉิตํ, ญตฺติ วา ฐปิตา โหติ, กมฺมวาจา วา วิปฺปกตา โหติฯ

ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกเมยฺยาติ – “กถํ อิทํ กมฺมํ กุปฺปํ อสฺส วคฺคํ อสฺส น กเรยฺยา”ติ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริสาย หตฺถปาสํ วิชหนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ วิชหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๘๒. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติโก ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมติ, อนาปตฺติฯ อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๘๓. อนาปตฺติ – “สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ วา กลโห วา วิคฺคโห วา วิวาโท วา ภวิสฺสตี”ติ คจฺฉติ, “สงฺฆเภโท วา สงฺฆราชิ วา ภวิสฺสตี”ติ คจฺฉติ, “อธมฺเมน วา วคฺเคน วา น กมฺมารหสฺส วา กมฺมํ กริสฺสตี”ติ คจฺฉติ, คิลาโน คจฺฉติ, คิลานสฺส กรณีเยน คจฺฉติ, อุจฺจาเรน วา ปสฺสาเวน วา ปีฬิโต คจฺฉติ, “น กมฺมํ โกเปตุกาโม ปุน ปจฺจาคมิสฺสามี”ติ คจฺฉติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉนฺทํ อทตฺวา คมนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

๑๑. ทุพฺพลสิกฺขาปทํ

๔๘๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต สงฺฆสฺส เสนาสนญฺจ ปญฺญเปติ ภตฺตานิ จ อุทฺทิสติฯ โส จายสฺมา ทุพฺพลจีวโร โหติฯ เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส เอกํ จีวรํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ อถ โข สงฺโฆ ตํ จีวรํ อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส อทาสิ ฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “ยถาสนฺถุตํ ภิกฺขู สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณาเมนฺตี”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สมคฺเคน สงฺเฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, สมคฺเคน สงฺเฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, สมคฺเคน สงฺเฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ, วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๘๕. “โย ปน ภิกฺขุ สมคฺเคน สงฺเฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺเชยฺย ‘ยถาสนฺถุตํ ภิกฺขู สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณาเมนฺตี’ติ, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๔๘๖. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สมคฺโค นาม สงฺโฆ สมานสํวาสโก สมานสีมายํ ฐิโตฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ วิกปฺปนุปคํ ปจฺฉิมํฯ

ทตฺวาติ สยํ ทตฺวาฯ

ยถาสนฺถุตํ นาม ยถามิตฺตตา ยถาสนฺทิฏฺฐตา ยถาสมฺภตฺตตา ยถาสมานุปชฺฌายกตา ยถาสมานาจริยกตา ฯ

สงฺฆิกํ นาม สงฺฆสฺส ทินฺนํ โหติ ปริจฺจตฺตํฯ

ลาโภ นาม จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารา, อนฺตมโส จุณฺณปิณฺโฑปิ, ทนฺตกฏฺฐมฺปิ, ทสิกสุตฺตมฺปิฯ

ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺเชยฺยาติ อุปสมฺปนฺนสฺส สงฺเฆน สมฺมตสฺส เสนาสนปญฺญาปกสฺส วา ภตฺตุทฺเทสกสฺส วา ยาคุภาชกสฺส วา ผลภาชกสฺส วา ขชฺชภาชกสฺส วา อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกสฺส วา จีวรํ ทินฺเน ขิยฺยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๘๗. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี จีวรํ ทินฺเน ขิยฺยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติโก จีวรํ ทินฺเน ขิยฺยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี จีวรํ ทินฺเน ขิยฺยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญํ ปริกฺขารํ ทินฺเน ขิยฺยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุปสมฺปนฺนสฺส สงฺเฆน อสมฺมตสฺส เสนาสนปญฺญาปกสฺส วา ภตฺตุทฺเทสกสฺส วา ยาคุภาชกสฺส วา ผลภาชกสฺส วา ขชฺชภาชกสฺส วา อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกสฺส วา จีวรํ วา อญฺญํ วา ปริกฺขารํ ทินฺเน ขิยฺยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนสฺส สงฺเฆน สมฺมตสฺส วา อสมฺมตสฺส วา เสนาสนปญฺญาปกสฺส วา ภตฺตุทฺเทสกสฺส วา ยาคุภาชกสฺส วา ผลภาชกสฺส วา ขชฺชภาชกสฺส วา อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกสฺส วา จีวรํ วา อญฺญํ วา ปริกฺขารํ ทินฺเน ขิยฺยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๘๘. อนาปตฺติ – ปกติยา ฉนฺทา โทสา โมหา ภยา กโรนฺตํ "กฺวตฺโถ ตสฺส ทินฺเนน ลทฺธาปิ วินิปาเตสฺสติ น สมฺมา อุปเนสฺสตี"ติ ขิยฺยติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุพฺพลสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ เอกาทสมํฯ

๑๒. ปริณามนสิกฺขาปทํ

๔๘๙. [อิทํ วตฺถุ ปารา. ๖๕๗] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อญฺญตรสฺส ปูคสฺส สงฺฆสฺส สจีวรภตฺตํ ปฏิยตฺตํ โหติ – "โภเชตฺวา จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามา"ติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เยน โส ปูโค เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ปูคํ เอตทโวจุํ – "เทถาวุโส, อิมานิ จีวรานิ อิเมสํ ภิกฺขูน"นฺติฯ "น มยํ, ภนฺเต, ทสฺสามฯ อมฺหากํ สงฺฆสฺส อนุวสฺสํ สจีวรภิกฺขา ปญฺญตฺตา"ติฯ "พหู, อาวุโส, สงฺฆสฺส ทายกา, พหู สงฺฆสฺส ภตฺตา [ภทฺทา (ก.)]ฯ อิเม ตุมฺเห นิสฺสาย ตุมฺเห สมฺปสฺสนฺตา อิธ วิหรนฺติฯ ตุมฺเห เจ อิเมสํ น ทสฺสถ, อถ โก จรหิ อิเมสํ ทสฺสติ? เทถาวุโส, อิมานิ จีวรานิ อิเมสํ ภิกฺขูน"นฺติฯ อถ โข โส ปูโค ฉพฺพคฺคิเยหิ ภิกฺขูหิ นิปฺปีฬิยมาโน ยถาปฏิยตฺตํ จีวรํ ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ทตฺวา สงฺฆํ ภตฺเตน ปริวิสิฯ เย เต ภิกฺขู ชานนฺติ สงฺฆสฺส สจีวรภตฺตํ ปฏิยตฺตํ "น จ ชานนฺติ ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ทินฺน"นฺติ เต เอวมาหํสุ – "โอโณเชถาวุโส, สงฺฆสฺส จีวร"นฺติฯ "นตฺถิ, ภนฺเตฯ ยถาปฏิยตฺตํ จี

วรํ อยฺยา ฉพฺพคฺคิยา อยฺยานํ ฉพฺพคฺคิยานํ ปริณาเมสุ''นฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมสฺสนฺตี''ติ… เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมถาติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๙๐. **''โย ปน ภิกฺขุ ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมยฺย, ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๔๙๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อญฺเญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ, โส วา อาโรเจติฯ

สงฺฆิกํ นาม สงฺฆสฺส ทินฺนํ โหติ ปริจฺจตฺตํฯ

ลาโภ นาม จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารา, อนฺตมโส จุณฺณปิณฺโฑปิ, ทนฺตกฏฺฐมฺปิ, ทสิกสุตฺตมฺปิฯ

ปริณตํ นาม ''ทสฺสาม กริสฺสามา''ติ วาจา ภินฺนา โหติ, ตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๙๒. ปริณเต ปริณตสญฺญี ปุคฺคลสฺส ปริณาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปริณเต เวมติโก ปุคฺคลสฺส ปริณาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริณเต อปริณตสญฺญี ปุคฺคลสฺส ปริณาเมติ, อนาปตฺติฯ สงฺฆสฺส ปริณตํ อญฺญสงฺฆสฺส วา เจติยสฺส วา ปริณาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เจติยสฺส ปริณตํ อญฺญเจติยสฺส วา สงฺฆสฺส วา ปุคฺคลสฺส วา ปริณาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลสฺส ปริณตํ อญฺญปุคฺคลสฺส วา สงฺฆสฺส วา เจติยสฺส วา ปริณาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อปริณเต ปริณตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปริณเต เวมติโก , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปริณเต อปริณตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๙๓. อนาปตฺติ – ''กตฺถ เทมา''ติ ปุจฺฉิยมาโน – ''ยตฺถ ตุมฺหากํ เทยฺยธมฺโม ปริโภคํ วา ลเภยฺย ปฏิสงฺขารํ วา ลเภยฺย จิรฏฺฐิติโก วา อสฺส ยตฺถ วา ปน ตุมฺหากํ จิตฺตํ ปสีทติ ตตฺถ เทถา''ติ ภณติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปริณามนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทฺวาทสมํฯ

สหธมฺมิกวคฺโค อฏฺฐโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

สหธมฺม-วิวณฺณญฺจ, โมหาปนํ ปหารกํ;

ตลสตฺติ อมูลญฺจ, สญฺจิจฺจ จ อุปสฺสุติ;
ปฏิพาหนฉนฺทญฺจ, ทพฺพญฺจ ปริณามนนฺติฯ

๙. รตนวคฺโค

๑. อนฺเตปุรสิกฺขาปทํ

๔๙๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ราชา ปเสนทิ โกสโล อุยฺยานปาลํ อาณาเปสิ – “คจฺฉ, ภเณ, อุยฺยานํ โสเธหิฯ อุยฺยานํ คมิสฺสามา”ติฯ “เอวํ, เทวา”ติ โข โส อุยฺยานปาโล รญฺโญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส ปฏิสฺสุตฺวา อุยฺยานํ โสเธนฺโต อทฺทส ภควนฺตํ อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล นิสินฺนํฯ ทิสฺวาน เยน ราชา ปเสนทิ โกสโล เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ ปเสนทึ โกสลํ เอตทโวจ – “สุทฺธํ, เทว, อุยฺยานํฯ อปิจ, ภควา ตตฺถ นิสินฺโน”ติฯ “โหตุ, ภเณ! มยํ ภควนฺตํ ปยิรุปาสิสฺสามา”ติฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล อุยฺยานํ คนฺตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร อุปาสโก ภควนฺตํ ปยิรุปาสนฺโต นิสินฺโน โหติฯ อทฺทสา โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ตํ อุปาสกํ ภควนฺตํ ปยิรุปาสนฺตํ นิสินฺนํฯ ทิสฺวาน ภีโต อฏฺฐาสิฯ อถ โข รญฺโญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส เอตทโหสิ – “นารหตายํ ปุริโส ปาโป โหตุํ , ยถา ภควนฺตํ ปยิรุปาสตี”ติฯ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ อถ โข โส อุปาสโก ภควโต คารเวน ราชานํ ปเสนทึ โกสลํ เนว อภิวาเทสิ น ปจฺจุฏฺฐาสิฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล อนตฺตมโน อโหสิ – “กถญฺหิ นามายํ ปุริโส มยิ อาคเต เนว อภิวาเทสฺสติ น ปจฺจุฏฺเฐสฺสตี”ติ! อถ โข ภควา ราชานํ ปเสนทึ โกสลํ อนตฺตมนํ วิทิตฺวา ราชานํ ปเสนทึ โกสลํ เอตทโวจ – “เอโส โข, มหาราช, อุปาสโก พหุสฺสุโต อาคตาคโม กาเมสุ วีตราโค”ติฯ อถ โข รญฺโญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส เอตทโหสิ – “นารหตายํ อุปาสโก โอรโก โหตุํ, ภควาปิ อิมสฺส วณฺณํ ภาสตี”ติฯ ตํ อุปาสกํ เอตทโวจ – “วเทยฺยาสิ, อุปาสก, เยน อตฺโถ”ติฯ “สุฏฺฐุ, เทวา”ติฯ อถ โข ภควา ราชานํ ปเสนทึ โกสลํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

๔๙๕. เตน โข ปน สมเยน ราชา ปเสนทิ โกสโล อุปริปาสาทวรคโต โหติฯ อทฺทสา โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ตํ อุปาสกํ รถิกาย [รถิยาย (อิติปิ)] ฉตฺตปาณึ คจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน ปกฺโกสาเปตฺวา เอตทโวจ – “ตฺวํ กิร, อุปาสก, พหุสฺสุโต อาคตาคโมฯ สาธุ, อุปาสก, อมฺหากํ อิตฺถาคารํ ธมฺมํ วาเจหี”ติฯ “ยมหํ [ยมฺปาหํ (สี.)], เทว, ชานามิ อยฺยานํ วาหสา, อยฺยาว เทวสฺส อิตฺถาคารํ ธมฺมํ วาเจสฺสนฺตี”ติฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล – “สจฺจํ โข อุปาสโก อาหา”ติ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ภควนฺตํ เอตทโวจ – “สาธุ, ภนฺเต, ภควา เอกํ ภิกฺขุํ อาณาเปตุ โย อมฺหากํ อิตฺถาคารํ ธมฺมํ วาเจสฺสตี”ติฯ อถ โข ภควา ราชานํ ปเสนทึ โกสลํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ…เป.… ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – “เตนหานนฺท, รญฺโญ อิตฺถาคารํ ธมฺมํ วาเจหี”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปฏิสฺสุตฺวา กาเลน กาลํ ปวิ

สิตฺวา รญฺโญ อิตฺถาคารํ ธมฺมํ วาเจติฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน รญฺโญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิฯ

๔๙๖. เตน โข ปน สมเยน ราชา ปเสนทิ โกสโล มลฺลิกาย เทวิยา สทฺธิํ สยนคโต โหติฯ อทฺทสา โข มลฺลิกา เทวี อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน สหสา วุฏฺฐาสิ; ปีตกมฏฺฐํ ทุสฺสํ ปภสฺสิตฺถฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ตโตว ปฏินิวตฺติตฺวา อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิโต รญฺโญ อนฺเตปุรํ ปวิสิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อานนฺท, ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิโต รญฺโญ อนฺเตปุรํ ปวิสสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, อานนฺท, ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิโต รญฺโญ อนฺเตปุรํ ปวิสิสฺสสิ! เนตํ, อานนฺท, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๔๙๗. [อ. นิ. ๑๐.๔๕] “ทสยิเม, ภิกฺขเว, อาทีนวา ราชนฺเตปุรปฺปเวสเนฯ กตเม ทส? อิธ, ภิกฺขเว, ราชา มเหสิยา สทฺธิํ นิสินฺโน โหติ, ตตฺถ ภิกฺขุ ปวิสติฯ มเหสี วา ภิกฺขุํ ทิสฺวา สิตํ ปาตุกโรติฯ ภิกฺขุ วา มเหสิํ ทิสฺวา สิตํ ปาตุกโรติฯ ตตฺถ รญฺโญ เอวํ โหติ – “อทฺธา อิเมสํ กตํ วา กริสฺสนฺติ วา”ติฯ อยํ, ภิกฺขเว, ปฐโม อาทีนโว ราชนฺเตปุรปฺปเวสเนฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, ราชา พหุกิจฺโจ พหุกรณีโยฯ อญฺญตรํ อิตฺถิํ คนฺตฺวา นสฺสรติฯ สา เตน คพฺภํ คณฺหิฯ ตตฺถ รญฺโญ เอวํ โหติ – “น โข อิธ อญฺโญ โกจิ ปวิสติ อญฺญตฺร ปพฺพชิเตนฯ สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺม”นฺติฯ อยํ, ภิกฺขเว, ทุติโย อาทีนโว ราชนฺเตปุรปฺปเวสเนฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, รญฺโญ อนฺเตปุเร อญฺญตรํ รตนํ นสฺสติฯ ตตฺถ รญฺโญ เอวํ โหติ – “น โข อิธ อญฺโญ โกจิ ปวิสติ อญฺญตฺร ปพฺพชิเตนฯ สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺม”นฺติฯ อยํ, ภิกฺขเว, ตติโย อาทีนโว ราชนฺเตปุรปฺปเวสเนฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, รญฺโญ อนฺเตปุเร อพฺภนฺตรา คุยฺหมนฺตา พหิทฺธา สมฺเภทํ คจฺฉนฺติฯ ตตฺถ รญฺโญ เอวํ โหติ – “น โข อิธ อญฺโญ โกจิ ปวิสติ อญฺญตฺร ปพฺพชิเตนฯ สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺม”นฺติฯ อยํ, ภิกฺขเว, จตุตฺโถ อาทีนโว ราชนฺเตปุรปฺปเวสเนฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, รญฺโญ อนฺเตปุเร ปุตฺโต วา ปิตรํ ปตฺเถติ ปิตา วา ปุตฺตํ ปตฺเถติฯ เตสํ เอวํ โหติ – “น โข อิธ อญฺโญ โกจิ ปวิสติ อญฺญตฺร ปพฺพชิเตนฯ สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺม”นฺติฯ อยํ, ภิกฺขเว, ปญฺจโม อาทีนโว ราชนฺเตปุรปฺปเวสเนฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, ราชา นีจฏฺฐานิยํ อุจฺเจ ฐาเน ฐเปติฯ เยสํ ตํ อมนาปํ เตสํ เอวํ โหติ – “ราชา โข ปพฺพชิเตน สํสฏฺโฐฯ สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺม”นฺติฯ อยํ, ภิกฺขเว, ฉฏฺโฐ อาทีนโว, ราชนฺเตปุรปฺปเวสเน ฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, ราชา อุจฺจฏฺฐานิยํ นีเจ ฐาเน ฐเปติฯ เยสํ ตํ อมนาปํ เตสํ เอวํ โหติ – “ราชา โข ปพฺพชิเตน สํสฏฺโฐฯ สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺม”นฺติฯ อยํ , ภิกฺขเว, สตฺตโม อาทีนโว ราชนฺเตปุรปฺปเวสเนฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, ราชา อกาเล เสนํ อุยฺโยเชติฯ เยสํ ตํ อมนาปํ เตสํ เอวํ โหติ – “ราชา โข ปพฺพชิเตน สํสฏฺโฐฯ สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺม”นฺติฯ อยํ, ภิกฺขเว, อฏฺฐโม อาทีนโว ราชนฺเตปุรปฺปเวสเนฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, ราชา กาเล เสนํ อุยฺโยเชตฺวา อนฺตรามคฺคโต นิวตฺตาเปติฯ เยสํ ตํ อมนาปํ เตสํ เอวํ โหติ – “‘ราชา โข ปพฺพชิเตน สํสฏฺโฐฯ สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺม”นฺติฯ อยํ, ภิกฺขเว, นวโม อาทีนโว ราชนฺเตปุรปฺปเวสเนฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, รญฺโญ ราชนฺเตปุรํ หตฺถิสมฺมทฺทํ อสฺสสมฺมทฺทํ รถสมฺมทฺทํ รชฺชนียานิ [รชฺชนียานิ (ก.)] รูปสทฺทคนฺธรสโผฏฺฐพฺพานิ, ยานิ น ปพฺพชิตสฺส สารุปฺปานิฯ อยํ, ภิกฺขเว, ทสโม อาทีนโว ราชนฺเตปุรปฺปเวสเนฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, ทส อาทีนวา ราชนฺเตปุรปฺปเวสเน”ติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๙๘. “โย ปน ภิกฺขุ รญฺโญ ขตฺติยสฺส มุทฺธาวสิตฺตสฺส [มุทฺธาภิสิตฺตสฺส (สฺยา.)] **อนิกฺขนฺตราชเก อนิคฺคตรตนเก ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิโต อินฺทขีลํ อติกฺกาเมยฺย, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๔๙๙. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ขตฺติโย นาม อุภโต สุชาโต โหติ, มาติโต จ ปิติโต จ สํสุทฺธคหณิโก, ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อกฺขิตฺโต อนุปกุฏฺโฐ ชาติวาเทนฯ

มุทฺธาวสิตฺโต นาม ขตฺติยาภิเสเกน อภิสิตฺโต โหติฯ

อนิกฺขนฺตราชเกติ ราชา สยนิฆรา อนิกฺขนฺโต โหติฯ

อนิคฺคตรตนเกติ มเหสี สยนิฆรา อนิกฺขนฺตา โหติ, อุโภ วา อนิกฺขนฺตา โหนฺติฯ

ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิโตติ ปุพฺเพ อนามนฺเตตฺวาฯ

อินฺทขีโล นาม สยนิฆรสฺส อุมฺมาโร วุจฺจติฯ

สยนิฆรํ นาม ยตฺถ กตฺถจิ รญฺโญ สยนํ ปญฺญตฺตํ โหติ, อนฺตมโส สาณิปาการปริกฺขิตฺตมฺปิฯ

อินฺทขีลํ อติกฺกาเมยฺยาติ ปฐมํ ปาทํ อุมฺมารํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๕๐๐. อปฺปฏิสํวิทิเต อปฺปฏิสํวิทิตสญฺญี อินฺทขีลํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปฺปฏิสํวิทิเต เวมติโก อินฺทขีลํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปฺปฏิสํวิทิเต ปฏิสํวิทิตสญฺญี อินฺทขีลํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปฏิสํวิทิเต อปฺปฏิสํวิทิตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปฏิสํวิทิเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปฏิสํวิทิเต ปฏิสํวิทิตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๐๑. อนาปตฺติ ปฏิสํวิทิเต, น ขตฺติโย โหติ, น ขตฺติยาภิเสเกน อภิสิตฺโต โหติ, ราชา สยนิฆรา นิกฺขนฺโต โหติ, มเหสี สยนิฆรา นิกฺขนฺตา โหติ, อุโภ วา นิกฺขนฺตา โหนฺติ, น สยนิฆเร, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อนฺเตปุรสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. รตนสิกฺขาปทํ

๕๐๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อจิรวติยา นทิยา นหายติฯ อญฺญตโรปิ พฺราหฺมโณ ปญฺจสตานํ ถวิกํ ถเล นิกฺขิปิตฺวา อจิรวติยา นทิยา นหายนฺโต วิสฺสริตฺวา อคมาสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ – “ตสฺสายํ พฺราหฺมณสฺส ถวิกา, มา อิธ นสฺสี”ติ อคฺคเหสิฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ สริตฺวา ตุริโต อาธาวิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “อปิ เม, โภ, ถวิกํ ปสฺเสยฺยาสี”ติ? “หนฺท, พฺราหฺมณา”ติ อทาสิฯ อถ โข ตสฺส พฺราหฺมณสฺส เอตทโหสิ – “เกน นุ โข อหํ อุปาเยน อิมสฺส ภิกฺขุโน ปุณฺณปตฺตํ น ทเทยฺย”นฺติ! “น เม, โภ, ปญฺจสตานิ, สหสฺสํ เม”ติ ปลิพุนฺเธตฺวา มุญฺจิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ รตนํ อุคฺคเหสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, รตนํ อุคฺคเหสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, รตนํ อุคฺคเหสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ รตนํ วา รตนสมฺมตํ วา อุคฺคณฺเหยฺย วา อุคฺคณฺหาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๐๓. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยา อุสฺสโว โหติฯ มนุสฺสา อลงฺกตปฺปฏิยตฺตา อุยฺยานํ คจฺฉนฺติฯ วิสาขาปิ มิคารมาตา อลงฺกตปฺปฏิยตฺตา “อุยฺยานํ คมิสฺสามี”ติ คามโต นิกฺขมิตฺวา – “กฺยาหํ กริสฺสามิ อุยฺยานํ คนฺตฺวา, ยํนูนาหํ ภควนฺตํ ปยิรุปาเสยฺย”นฺติ อาภรณํ โอมุญฺจิตฺวา อุตฺตราสงฺเคน ภณฺฑิกํ พนฺธิตฺวา ทาสิยา อทาสิ – “หนฺท, เช, อิมํ ภณฺฑิกํ คณฺหาหี”ติฯ อถ โข วิสาขา มิคารมาตา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข วิสาขํ มิคารมาตรํ ภควา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข วิสาขา มิคารมาตา ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาท

ปีตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข สา ทาสี ตํ ภณฺฑิกํ วิสฺสริตฺวา อคมาสิฯ ภิกฺขู ปสฺสิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "เตน หิ, ภิกฺขเว, อุคฺคเหตฺวา นิกฺขิปถา"ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, รตนํ วา รตนสมฺมตํ วา อชฺฌาราเม อุคฺคเหตฺวา วา อุคฺคหาเปตฺวา วา นิกฺขิปิตุํ – "ยสฺส ภวิสฺสติ โส หริสฺสตี"ติฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

"โย ปน ภิกฺขุ รตนํ วา รตนสมฺมตํ วา, อญฺญตฺร อชฺฌารามา, อุคฺคณฺเหยฺย วา อุคฺคณฺหาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย"นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๐๔. เตน โข ปน สมเยน กาสีสุ ชนปเท อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส กมฺมนฺตคาโม โหติฯ เตน จ คหปตินา อนฺเตวาสี อาณตฺโต โหติ – "สเจ ภทนฺตา อาคจฺฉนฺติ ภตฺตํ กเรยฺยาสี"ติฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู กาสีสุ ชนปเท จาริกํ จรมานา เยน อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส กมฺมนฺตคาโม เตนุปสงฺกมึสุฯ อทฺทสา โข โส ปุริโส เต ภิกฺขู ทูรโตว อาคจฺฉนฺเตฯ ทิสฺวาน เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู อภิวาเทตฺวา เอตทโวจ – "อธิวาเสนฺตุ, ภนฺเต, อยฺยา สฺวาตนาย คหปติโน ภตฺต"นฺติฯ อธิวาเสสุํ โข เต ภิกฺขู ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข โส ปุริโส ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา กาลํ อาโรจาเปตฺวา องฺคุลิมุทฺทิกํ โอมุญฺจิตฺวา เต ภิกฺขู ภตฺเตน ปริวิสิตฺวา – "อยฺยา ภุญฺชิตฺวา คจฺฉนฺตุ, อหมฺปิ กมฺมนฺตํ คมิสฺสามี"ติ องฺคุลิมุทฺทิกํ วิสฺสริตฺวา อคมาสิฯ ภิกฺขู ปสฺสิตฺวา – "สเจ มยํ คมิสฺสาม นสฺสิสฺสตายํ องฺคุลิมุทฺทิกา"ติ ตตฺเถว อจฺฉึสุฯ อถ โข โส ปุริโส กมฺมนฺตา อาคจฺฉนฺโต เต ภิกฺขู ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – "กิสฺส, ภนฺเต, อยฺยา อิเธว อจฺฉนฺตี"ติ? อถ โข เต ภิกฺขู ตสฺส ปุริสสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจตฺวา สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, รตนํ วา รตนสมฺมตํ วา อชฺฌาราเม วา อชฺฌาวสเถ วา อุคฺคเหตฺวา วา อุคฺคหาเปตฺวา วา นิกฺขิปิตุํ – ยสฺส ภวิสฺสติ โส หริสฺสตี"ติฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๐๕. **"โย ปน ภิกฺขุ รตนํ วา รตนสมฺมตํ วา, อญฺญตฺร อชฺฌารามา วา อชฺฌาวสถา วา, อุคฺคณฺเหยฺย วา อุคฺคณฺหาเปยฺย วา, ปาจิตฺติยํฯ รตนํ วา ปน ภิกฺขุนา รตนสมฺมตํ วา อชฺฌาราเม วา อชฺฌาวสเถ วา อุคฺคเหตฺวา วา อุคฺคหาเปตฺวา วา นิกฺขิปิตพฺพํ – 'ยสฺส ภวิสฺสติ โส หริสฺสตี'ติฯ อยํ ตตฺถ สามีจี"**ติฯ

๕๐๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

รตนํ นาม มุตฺตา มณิ เวฬุริโย สงฺโข สิลา ปวาลํ รชตํ ชาตรูปํ โลหิตงฺโก [โลหิตโก (?)] มสารคลฺลํฯ

รตนสมฺมตํ นาม ยํ มนุสฺสานํ อุปโภคปริโภคํ, เอตํ รตนสมฺมตํ นามฯ

อญฺญตฺร อชฺฌารามา วา อชฺฌาวสถา วาติ ฐเปตฺวา อชฺฌารามํ อชฺฌาวสถํฯ

อชฺฌาราโม นาม ปริกฺขิตฺตสฺส อารามสฺส อนฺโต อาราโม, อปริกฺขิตฺตสฺส อุปจาโรฯ

อชฺฌาวสโถ นาม ปริกฺขิตฺตสฺส อาวสถสฺส อนฺโต อาวสโถ, อปริกฺขิตฺตสฺส อุปจาโรฯ

อุคฺคณฺเหยฺยาติ สยํ คณฺหาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุคฺคณฺหาเปยฺยาติ อญฺญํ คาหาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

รตนํ วา ปน ภิกฺขุนา รตนสมฺมตํ วา อชฺฌาราเม วา อชฺฌาวสเถ วา อุคฺคเหตฺวา วา อุคฺคหาเปตฺวา วา นิกฺขิปิตพฺพนฺติ รูเปน วา นิมิตฺเตน วา สญฺญาณํ กตฺวา นิกฺขิปิตฺวา อาจิกฺขิตพฺพํ – “ยสฺส ภณฺฑํ นฏฺฐํ โส อาคจฺฉตู”ติฯ สเจ ตตฺถ อาคจฺฉติ โส วตฺตพฺโพ – “อาวุโส, กีทิสํ เต ภณฺฑ”นฺติ? สเจ รูเปน วา นิมิตฺเตน วา สมฺปาเทติ ทาตพฺพํ, โน เจ สมฺปาเทติ “วิจินาหิ อาวุโส”ติ วตฺตพฺโพฯ ตมฺหา อาวาสา ปกฺกมนฺเตน เย ตตฺถ โหนฺติ ภิกฺขู ปติรูปา, เตสํ หตฺเถ นิกฺขิปิตฺวา ปกฺกมิตพฺพํฯ โน เจ โหนฺติ ภิกฺขู ปติรูปา, เย ตตฺถ โหนฺติ คหปติกา ปติรูปา, เตสํ หตฺเถ นิกฺขิปิตฺวา ปกฺกมิตพฺพํฯ

อยํ ตตฺถ สามีจีติ อยํ ตตฺถ อนุธมฺมตาฯ

๕๐๗. อนาปตฺติ รตนํ วา รตนสมฺมตํ วา อชฺฌาราเม วา อชฺฌาวสเถ วา อุคฺคเหตฺวา วา อุคฺคหาเปตฺวา วา นิกฺขิปติ – “ยสฺส **ภวิสฺสติ โส หริสฺสตี”ติ, รตนสมฺมตํ วิสฺสาสํ คณฺหาติ,** ตาวกาลิกํ คณฺหาติ, ปํสุกูลสญฺญิสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

รตนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. วิกาลคามปฺปวิสนสิกฺขาปทํ

๕๐๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามেฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วิกาเล คามํ ปวิสิตฺวา สภายํ นิสีทิตฺวา อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถนฺติ, เสยฺยถิทํ – [อิมา ติรจฺฉานกถาโย ที. ๑.๑๗; ม. นิ. ๒.๒๒๓; สํ. นิ. ; อ. นิ. ๑๐.๖๙] ราชกถํ โจรกถํ มหามตฺตกถํ เสนากถํ ภยกถํ ยุทฺธกถํ อนฺนกถํ ปานกถํ วตฺถกถํ สยนกถํ มาลากถํ คนฺธกถํ ญาติกถํ ยานกถํ คามกถํ นิคมกถํ นครกถํ ชนปทกถํ อิตฺถิกถํ [อิตฺถิกถํ ปุริสกถํ (ก.) มชฺฌิมปณฺณาสฏฺฐกถา ๑๕๖ ปิฏฺเฐ โอโลเกตพฺพา] สูรกถํ วิสิขากถํ กุมฺภฏฺฐานกถํ ปุพฺพเปตกถํ นานตฺตกถํ โลกกฺขายิกํ สมุทฺทกฺขายิกํ อิติภวาภวกถํ อิติ วาฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา วิกาเล คามํ ปวิสิตฺวา สภายํ นิสีทิตฺวา อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถสฺสนฺติ, เสยฺยถิทํ – ราชกถํ โจรกถํ…เป.… อิติภวาภวกถํ อิติ วา, เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน”ติ!

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วิกาเล คามํ ปวิสิตฺวา สภายํ นิสีทิตฺวา อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถสฺสนฺติ, เสยฺยถิทํ – ราชกถํ โจรกถํ…เป…. อิติภวาภวกถํ อิติ วา’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, วิกาเล คามํ ปวิสิตฺวา สภายํ นิสีทิตฺวา อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถถ, เสยฺยถิทํ – ราชกถํ โจรกถํ…เป…. อิติภวาภวกถํ อิติ วาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, วิกาเล คามํ ปวิสิตฺวา สภายํ นิสีทิตฺวา อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถสฺสถ, เสยฺยถิทํ – ราชกถํ โจรกถํ…เป…. อิติภวาภวกถํ อิติ วา! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘โย ปน ภิกฺขุ วิกาเล คามํ ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๐๙. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ คจฺฉนฺตา สายํ อญฺญตรํ คามํ อุปคจฺฉึสุฯ มนุสฺสา เต ภิกฺขู ปสฺสิตฺวา เอตทโวจุํ – ‘‘ปวิสถ, ภนฺเต’’ติ ฯ อถ โข เต ภิกฺขู – ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ วิกาเล คามํ ปวิสิตุ’’นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปวิสึสุฯ โจรา เต ภิกฺขู อจฺฉินฺทึสุฯ อถ โข เต ภิกฺขู สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘โย ปน ภิกฺขุ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๑๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ คจฺฉนฺโต สายํ อญฺญตรํ คามํ อุปคจฺฉิฯ มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจุํ – ‘‘ปวิสถ, ภนฺเต’’ติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ – ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิสิตุ’’นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺโต น ปาวิสิฯ โจรา ตํ ภิกฺขุํ อจฺฉินฺทึสุฯ อถ โข โส ภิกฺขุ สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สนฺตํ ภิกฺขุํ อาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘โย ปน ภิกฺขุ สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๑๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อหินา ทฏฺโฐ โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ “อคฺคึ อาหริสฺสามี”ติ คามํ คจฺฉติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ – “ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิสิตุ”นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺโต น ปาวิสิ…เป.… ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตถารูเป อจฺจายิเก กรณีเย สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๑๒. **“โย ปน ภิกฺขุ สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิเสยฺย, อญฺญตฺร ตถารูปา อจฺจายิกา กรณียา, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๕๑๓. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สนฺโต นาม ภิกฺขุ สกฺกา โหติ อาปุจฺฉา ปวิสิตุํฯ

อสนฺโต นาม ภิกฺขุ น สกฺกา โหติ อาปุจฺฉา ปวิสิตุํฯ

วิกาโล นาม มชฺฌนฺหิเก วีติวตฺเต ยาว อรุณุคฺคมนาฯ

คามํ ปวิเสยฺยาติ ปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส ปริกฺเขปํ อติกฺกมนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส อุปจารํ โอกฺกมนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญตฺร ตถารูปา อจฺจายิกา กรณียาติ ฐเปตฺวา ตถารูปํ อจฺจายิกํ กรณียํฯ

๕๑๔. วิกาเล วิกาลสญฺญี สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา คามํ ปวิสติ, อญฺญตฺร ตถารูปา อจฺจายิกา กรณียา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ วิกาเล เวมติโก สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา คามํ ปวิสติ, อญฺญตฺร ตถารูปา อจฺจายิกา กรณียา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ วิกาเล กาลสญฺญี สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา คามํ ปวิสติ, อญฺญตฺร ตถารูปา อจฺจายิกา กรณียา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

กาเล วิกาลสญฺญี , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเล เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเล กาลสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๑๕. อนาปตฺติ ตถารูเป อจฺจายิเก กรณีเย, สนฺตํ ภิกฺขุํ อาปุจฺฉา ปวิสติ, อสนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปวิสติ, อนฺตรารามํ คจฺฉติ, ภิกฺขุนุปสฺสยํ คจฺฉติ, ติตฺถิยเสยฺยํ คจฺฉติ, ปฏิกฺกมนํ คจฺฉติ, คาเมน มคฺโค โหติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วิกาลคามปฺปวิสนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. สูจิฆรสิกฺขาปทํ

๕๑๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิคฺโรธาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตเรน ทนฺตกาเรน ภิกฺขู ปวาริตา โหนฺติ – “เยสํ อยฺยานํ สูจิฆเรน อตฺโถ อหํ สูจิฆเรนา”ติฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู พหู สูจิฆเร วิญฺญาเปนฺติฯ เยสํ ขุทฺทกา สูจิฆรา เต มหนฺเต สูจิฆเร วิญฺญาเปนฺติฯ เยสํ มหนฺตา สูจิฆรา เต ขุทฺทเก สูจิฆเร วิญฺญาเปนฺติฯ อถ โข โส ทนฺตกาโร ภิกฺขูนํ พหู สูจิฆเร กโรนฺโต น สกฺโกติ อญฺญํ วิกฺกายิกํ ภณฺฑํ กาตุํ, อตฺตนาปิ น ยาเปติ, ปุตฺตทาราปิสฺส กิลมนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา น มตฺตํ ชานิตฺวา พหู สูจิฆเร วิญฺญาเปสฺสนฺติ! อยํ อิเมสํ พหู สูจิฆเร กโรนฺโต น สกฺโกติ อญฺญํ วิกฺกายิกํ ภณฺฑํ กาตุํ, อตฺตนาปิ น ยาเปติ, ปุตฺตทาราปิสฺส กิลมนฺตี”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา พหู สูจิฆเร วิญฺญาเปสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา พหู สูจิฆเร วิญฺญาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา น มตฺตํ ชานิตฺวา พหู สูจิฆเร วิญฺญาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๑๗. **“โย ปน ภิกฺขุ อฏฺฐิมยํ วา ทนฺตมยํ วา วิสาณมยํ วา สูจิฆรํ การาเปยฺย เภทนกํ, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๕๑๘. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อฏฺฐิ นาม ยํ กิญฺจิ อฏฺฐิฯ

ทนฺโต นาม หตฺถิทนฺโต วุจฺจติฯ

วิสาณํ นาม ยํ กิญฺจิ วิสาณํฯ

การาเปยฺยาติ กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ภินฺทิตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํฯ

๕๑๙. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ [ปริโยสาวาเปติ (ก.)], อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ [ปริโยสาวาเปติ (ก.)], อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺเญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๒๐. อนาปตฺติ คณฺฐิกาย [คณฺฑิกาย (สฺยา.)], อรณิเก, วิเธ [วีเฐ (สี.), วีเถ (สฺยา.)], อญฺชนิยา, อญฺชนิสลากาย, วาสิชเฏ, อุทกปุญฺฉนิยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สูจิฆรสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. มญฺจปีฐสิกฺขาปทํ

๕๒๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต อุจฺเจ มญฺเจ สยติฯ อถ โข ภควา สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺโต เยนายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส วิหาโร เตนุปสงฺกมิฯ อทฺทสา โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภควนฺตํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน ภควนฺตํ เอตทโวจ – ‘‘อาคจฺฉตุ เม, ภนฺเต, ภควา สยนํ ปสฺสตู’’ติฯ อถ โข ภควา ตโตว ปฏินิวตฺติตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อาสยโต, ภิกฺขเว, โมฆปุริโส เวทิตพฺโพ’’ติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๒๒. ‘‘นวํ ปน ภิกฺขุนา มญฺจํ วา ปีฐํ วา การยมาเนน อฏฺฐงฺคุลปาทกํ กาเรตพฺพํ สุคตงฺคุเลน, อญฺญตฺร เหฏฺฐิมาย อฏนิยา; ตํ อติกฺกามยโต เฉทนกํ ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

๕๒๓. นวํ นาม กรณํ อุปาทาย วุจฺจติฯ

มญฺโจ นาม จตฺตาโร มญฺจา – มสารโก, พุนฺทิกาพทฺโธ, กุฬีรปาทโก, อาหจฺจปาทโกฯ

ปีฐํ นาม จตฺตาริ ปีฐานิ – มสารกํ, พุนฺทิกาพทฺธํ, กุฬีรปาทกํ, อาหจฺจปาทกํฯ

การยมาเนนาติ กโรนฺโต วา การาเปนฺโต วาฯ

อฏฺฐงฺคุลปาทกํ กาเรตพฺพํ สุคตงฺคุเลน, อญฺญตฺร เหฏฺฐิมาย อฏนิยาติ ฐเปตฺวา เหฏฺฐิมํ อฏนึ; ตํ อติกฺกาเมตฺวา กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํ, ปฏิลาเภน ฉินฺทิตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํฯ

๕๒๔. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺเญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๒๕. อนาปตฺติ ปมาณิกํ กโรติ, อูนกํ กโรติ, อญฺเญน กตํ ปมาณาติกฺกนฺตํ ปฏิลภิตฺวา ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

มญฺจปีฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. ตูโลนทฺธสิกฺขาปทํ

๕๒๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มญฺจมฺปิ ปีฐมฺปิ ตูโลนทฺธํ การาเปนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา มญฺจมฺปิ ปีฐมฺปิ ตูโลนทฺธํ การาเปสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน"ติ ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เยเต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มญฺจมฺปิ ปีฐมฺปิ ตูโลนทฺธํ การาเปสฺสนฺตี"ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, มญฺจมฺปิ ปีฐมฺปิ ตูโลนทฺธํ การาเปถาติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, มญฺจมฺปิ ปีฐมฺปิ ตูโลนทฺธํ การาเปสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๒๗. **"โย ปน ภิกฺขุ มญฺจํ วา ปีฐํ วา ตูโลนทฺธํ การาเปยฺย, อุทฺทาลนกํ ปาจิตฺติย"**นฺติฯ

๕๒๘. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

มญฺโจ นาม จตฺตาโร มญฺจา – มสารโก, พุนฺทิกาพทฺโธ, กุฬีรปาทโก, อาหจฺจปาทโกฯ

ปีฐํ นาม จตฺตาริ ปีฐานิ – มสารกํ, พุนฺทิกาพทฺธํ, กุฬีรปาทกํ, อาหจฺจปาทกํฯ

ตูลํ นาม ตีณิ ตูลานิ – รุกฺขตูลํ, ลตาตูลํ, โปฏกิตูลํฯ

การาเปยฺยาติ กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน อุทฺทาเลตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํฯ

๕๒๙. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺเญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๓๐. อนาปตฺติ อาโยเค, กายพนฺธเน, อํสพทฺธเก, ปตฺตถวิกาย, ปริสฺสาวเน, พิพฺโพหนํ กโรติ, อญฺเญน กตํ ปฏิลภิตฺวา อุทฺทาเลตฺวา ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตูโลนทฺธสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. นิสีทนสิกฺขาปทํ

๕๓๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภควตา ภิกฺขูนํ นิสีทนํ อนุญฺญาตํ โหติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – "ภควตา นิสีทนํ อนุญฺญาต"นฺติ อปฺปมาณิกานิ นิสีทนานิ ธาเรนฺติฯ มญฺจสฺสปิ ปีฐสฺสปิ ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมาณิกานิ นิสีทนานิ ธาเรสฺสนฺตี" ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อปฺปมาณิกานิ นิสีทนานิ ธาเรถาติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อปฺปมาณิกานิ นิสีทนานิ ธาเรสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

"นิสีทนํ ปน ภิกฺขุนา การยมาเนน ปมาณิกํ กาเรตพฺพํฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส ทฺเว วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ ทิยฑฺฒํฯ ตํ อติกฺกามยโต เฉทนกํ ปาจิตฺติย"นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๓๒. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี มหากาโย โหติฯ โส ภควโต ปุรโต นิสีทนํ ปญฺญเปตฺวา สมนฺตโต สมญฺฉมาโน นิสีทติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจ – "กิสฺส ตฺวํ, อุทายิ, นิสีทนํ สมนฺตโต สมญฺฉสิ; เสยฺยถาปิ ปุราณาสิโกฏฺโฐ"ติ? "ตถา หิ ปน, ภนฺเต, ภควตา ภิกฺขูนํ อติขุทฺทกํ นิสีทนํ อนุญฺญาต"นฺติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นิสีทนสฺส ทสํ วิทตฺถิํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๓๓. "นิสีทนํ ปน ภิกฺขุนา การยมาเนน ปมาณิกํ กาเรตพฺพํฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส ทฺเว วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ ทิยฑฺฒํฯ ทสา วิทตฺถิฯ ตํ อติกฺกามยโต เฉทนกํ ปาจิตฺติย"นฺติฯ

๕๓๔. นิสีทนํ นาม สทสํ วุจฺจติฯ

การยมาเนนาติ กโรนฺโต วา การาเปนฺโต วา ปมาณิกํ กาเรตพฺพํฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส ทฺเว วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ ทิยฑฺฒํฯ ทสา วิทตฺถิฯ ตํ อติกฺกาเมตฺวา กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ฉินฺทิตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํฯ

๕๓๕. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺเญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๓๖. อนาปตฺติ ปมาณิกํ กโรติ, อูนกํ กโรติ, อญฺเญน กตํ ปมาณาติกฺกนฺตํ ปฏิลภิตฺวา ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, วิตานํ วา ภูมตฺถรณํ วา สาณิปาการํ วา ภิสึ วา พิพฺโพหนํ วา กโรติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติ ฯ

นิสีทนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิสิกฺขาปทํ

๕๓๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภควตา ภิกฺขูนํ กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิ อนุญฺญาตา โหติ ฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – “ภควตา กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิ อนุญฺญาตา”ติ อปฺปมาณิกาโย กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิโย ธาเรนฺติ; ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ อากฑฺฒนฺตา อาหิณฺฑนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมาณิกาโย กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิโย ธาเรสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อปฺปมาณิกาโย กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิโย ธาเรถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อปฺปมาณิกาโย กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิโย ธาเรสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๓๘. **“กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทึ ปน ภิกฺขุนา การยมาเนน ปมาณิกา กาเรตพฺพาฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส จตสฺโส วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ ทฺเว วิทตฺถิโยฯ ตํ อติกฺกามยโต เฉทนกํ ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๕๓๙. **กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิ** นาม ยสฺส อโธนาภิ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ กณฺฑุ วา ปีฬกา วา อสฺสาโว วา ถุลฺลกจฺฉุ วา อาพาโธ, ตสฺส ปฏิจฺฉาทนตฺถายฯ

การยมาเนนาติ กโรนฺโต วา การาเปนฺโต วา ฯ ปมาณิกา กาเรตพฺพาฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส จตสฺโส วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ ทฺเว วิทตฺถิโยฯ ตํ อติกฺกาเมตฺวา กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ฉินฺทิตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํฯ

๕๔๐. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺเญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๔๑. อนาปตฺติ ปมาณิกํ กโรติ, อูนกํ กโรติ, อญฺเญน กตํ ปมาณาติกฺกนฺตํ ปฏิลภิตฺวา ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, วิตานํ วา ภูมตฺถรณํ วา สาณิปาการํ วา ภิสึ วา พิพฺโพหนํ วา กโรติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติ ฯ

กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. วสฺสิกสาฏิกาสิกฺขาปทํ

๕๔๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภควตา ภิกฺขูนํ วสฺสิกสาฏิกา อนุญฺญาตา โหติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – “ภควตา วสฺสิกสาฏิกา อนุญฺญาตา”ติ อปฺปมาณิกาโย วสฺสิกสาฏิกาโย ธาเรนฺติฯ ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ อากฑฺฒนฺตา อาหิณฺฑนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมาณิกาโย วสฺสิกสาฏิกาโย ธาเรสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อปฺปมาณิกาโย วสฺสิกสาฏิกาโย ธาเรถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อปฺปมาณิกาโย วสฺสิกสาฏิกาโย ธาเรสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๔๓. **“วสฺสิกสาฏิกํ ปน ภิกฺขุนา การยมาเนน ปมาณิกา กาเรตพฺพาฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส ฉ วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ อฑฺฒเตยฺยาฯ ตํ อติกฺกามยโต เฉทนกํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๕๔๔. **วสฺสิกสาฏิกา** นาม วสฺสานสฺส จตุมาสตฺถายฯ

การยมาเนนาติ กโรนฺโต วา การาเปนฺโต วาฯ ปมาณิกา กาเรตพฺพา ฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส ฉ วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ อฑฺฒเตยฺยาฯ ตํ อติกฺกาเมตฺวา กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ฉินฺทิตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํฯ

๕๔๕. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺเญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๔๖. อนาปตฺติ ปมาณิกํ กโรติ, อูนกํ กโรติ, อญฺเญน กตํ ปมาณาติกฺกนฺตํ ปฏิลภิตฺวา ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, วิตานํ วา ภูมตฺถรณํ วา สาณิปาการํ วา ภิสึ วา พิพฺโพหนํ วา กโรติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติ ฯ

วสฺสิกสาฏิกาสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. นนฺทสิกฺขาปทํ

๕๔๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา นนฺโท ภควโต มาตุจฺฉาปุตฺโต อภิรูโป โหติ ทสฺสนีโย ปาสาทิโก จตุรงฺคุโลมโก ภควตา [ภควโต (ก.)]ฯ โส สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ ธาเรติฯ อทฺทสํสุ โข เถรา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ นนฺทํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน – “ภควา อาคจฺฉตี”ติ อาสนา วุฏฺฐหนฺติฯ เต อุปคเต ชานิตฺวา [อุปคตํ สญฺชานิตฺวา (สฺยา.), อุปคเต สญฺชานิตฺวา (สี.)] อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา นนฺโท สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ ธาเรสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, นนฺท, สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ ธาเรสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, นนฺท, สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ ธาเรสฺสสิ! เนตํ, นนฺท, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๔๘. **“โย ปน ภิกฺขุ สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ การาเปยฺย อติเรกํ วา, เฉทนกํ ปาจิตฺติยํ ฯ ตตฺริทํ สุคตสฺส สุคตจีวรปฺปมาณํ – ทีฆโส นว วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ ฉ วิทตฺถิโยฯ อิทํ สุคตสฺส สุคตจีวรปฺปมาณ”** นฺติฯ

๕๔๙. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สุคตจีวรปฺปมาณํ [สุคตจีวรํ (ก.)] นาม ทีฆโส นว วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ ฉ วิทตฺถิโยฯ

การาเปยฺยาติ กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ฉินฺทิตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํฯ

๕๕๐. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺเญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๕๑. อนาปตฺติ อูนกํ กโรติ, อญฺเญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, วิตานํ วา ภูมตฺถรณํ วา สาณิปาการํ วา ภิสึ วา พิพฺโพหนํ วา กโรติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นนฺทสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

รตนวคฺโค [ราชวคฺโค (สี.)] นวโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

รญฺโญ จ รตนํ สนฺตํ, สูจิ มญฺจญฺจ ตูลิกํ;
นิสีทนญฺจ กณฺฑุญฺจ, วสฺสิกา สุคเตน จาติฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อายสฺมนฺโต, ทฺเวนวุติ ปาจิตฺติยา ธมฺมาฯ ตตฺถายสฺมนฺเต ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุทฺเธตฺถายสฺมนฺโต, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

ขุทฺทกํ สมตฺตํฯ

ปาจิตฺติยกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ

๑. ปฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ

อิเม โข ปนายสฺมนฺโต จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา

ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๕๕๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปฏิกฺกมนกาเล อญฺญตรํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – ''หนฺทายฺย, ภิกฺขํ ปฏิคฺคณฺหา''ติฯ ''สุฏฺฐุ, ภคินี''ติ สพฺเพว อคฺคเหสิฯ สา อุปกฏฺเฐ กาเล นาสกฺขิ ปิณฺฑาย จริตุํ, ฉินฺนภตฺตา อโหสิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ทุติยมฺปิ ทิวสํ…เป.… ตติยมฺปิ ทิวสํ สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปฏิกฺกมนกาเล ตํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – ''หนฺทายฺย, ภิกฺขํ ปฏิคฺคณฺหา''ติฯ ''สุฏฺฐุ, ภคินี''ติ สพฺเพว อคฺคเหสิฯ สา อุปกฏฺเฐ กาเล นาสกฺขิ ปิณฺฑาย จริตุํ, ฉินฺนภตฺตา อโหสิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี จตุตฺเถ ทิวเส รถิกาย ปเวเธนฺตี คจฺฉติฯ เสฏฺฐิ คหปติ รเถน ปฏิปถํ อาคจฺฉนฺโต ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – ''อเปหายฺเย''ติฯ สา โวกฺกมนฺตี ตตฺเถว ปริปติฯ เสฏฺฐิ คหปติ ตํ ภิกฺขุนึ ขมาเปสิ – ''ขมาหายฺเย, มยาสิ ปาติตา''ติฯ ''นาหํ, คหปติ, ตยา ปาติตาฯ อปิจ, อหเมว ทุพฺพลา''ติฯ ''กิสฺส ปน ตฺวํ, อยฺเย, ทุพฺพลา''ติ? อถ โข สา ภิกฺขุนี เสฏฺฐิสฺส คหปติสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เสฏฺฐิ คหปติ ตํ ภิกฺขุนึ ฆรํ เนตฺวา โภเชตฺวา อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ''กถญฺหิ นาม ภทนฺตา ภิกฺขุนิยา หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสฺสนฺติ! กิจฺฉลาโภ มาตุคาโม''ติ!

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส เสฏฺฐิสฺส คหปติสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสฺสตี''ติ …เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, ภิกฺขุนิยา หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสีติ ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ ''ญาติกา เต, ภิกฺขุ, อญฺญาติกา''ติ? ''อญฺญาติกา, ภควา''ติฯ ''อญฺญาตโก, โมฆปุริส, อญฺญาติกาย น ชานาติ ปติรูปํ วา อปฺปติรูปํ วา สนฺตํ วา อสนฺตํ วาฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๕๓. ''โย ปน ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา, ปฏิเทเสตพฺพํ เตน ภิกฺขุนา – 'คารยฺหํ, อาวุโส, ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี'''ติฯ

๕๕๔. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขูติ**…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อญฺญาติกา นาม มาติโต วา ฯ ปิติโต วา ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อสมฺพทฺธาฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

อนฺตรฆรํ นาม รถิกา พฺยูหํ สิงฺฆาฏกํ ฆรํฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มจฺโฉ, มํสํฯ ‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

๕๕๕. อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อญฺญาติกาย เวมติโก อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อญฺญาติกาย ญาติกสญฺญี อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา – ‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย ญาติกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๕๖. อนาปตฺติ ญาติกาย, ทาเปติ น เทติ, อุปนิกฺขิปิตฺวา เทติ อนฺตราราเม, ภิกฺขุนุปสฺสเย, ติตฺถิยเสยฺยาย, ปฏิกฺกมเน , คามโต นีหริตฺวา เทติ, ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ‘‘สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชา’’ติ เทติ, สิกฺขมานาย, สามเณริยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ

๕๕๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู กุเลสุ นิมนฺติตา ภุญฺชนฺติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ โวสาสนฺติโย ฐิตา โหนฺติ – ‘‘อิธ สูปํ เทถ, อิธ โอทนํ เทถา’’ติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ยาวทตฺถํ ภุญฺชนฺติฯ อญฺเญ ภิกฺขู น จิตฺตรูปํ ภุญฺชนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โวสาสนฺติโย น นิวาเรสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย โวสาสนฺติโย น นิวาเรถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา …เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุนิโย โวสาสนฺติโย น นิวาเรสฺสถ ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๕๘. “ภิกฺขู ปเนว กุเลสุ นิมนฺติตา ภุญฺชนฺติ, ตตฺร เจ สา [ตตฺร เจ (สฺยา.)] ภิกฺขุนี โวสาสมานรูปา ฐิตา โหติ – ‘อิธ สูปํ เทถ, อิธ โอทนํ เทถา’ติ, เตหิ ภิกฺขูหิ สา ภิกฺขุนี อปสาเทตพฺพา – ‘อปสกฺก ตาว, ภคินิ, ยาว ภิกฺขู ภุญฺชนฺตี’ติฯ เอกสฺส เจปิ [เอกสฺสปิ เจ (สี. สฺยา.)] ภิกฺขุโน น ปฏิภาเสยฺย ตํ ภิกฺขุนึ อปสาเทตุํ – ‘อปสกฺก ตาว, ภคินิ, ยาว ภิกฺขู ภุญฺชนฺตี’ติ ปฏิเทเสตพฺพํ เตหิ ภิกฺขูหิ – ‘คารยฺหํ, อาวุโส, ธมฺมํ อาปชฺชิมฺหา อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมา’”ติฯ

๕๕๙. ภิกฺขู ปเนว กุเลสุ นิมนฺติตา ภุญฺชนฺตีติ กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ – ขตฺติยกุลํ, พฺราหฺมณกุลํ, เวสฺสกุลํ, สุทฺทกุลํฯ

นิมนฺติตา ภุญฺชนฺตีติ ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตเรน โภชเนน นิมนฺติตา ภุญฺชนฺติฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

โวสาสนฺตี นาม ยถามิตฺตตา ยถาสนฺทิฏฺฐตา ยถาสมฺภตฺตตา ยถาสมานุปชฺฌายกตา ยถาสมานาจริยกตา – “อิธ สูปํ เทถ, อิธ โอทนํ เทถา”ติฯ เอสา โวสาสนฺตี นามฯ

เตหิ ภิกฺขูหีติ ภุญฺชมาเนหิ ภิกฺขูหิฯ

สา ภิกฺขุนีติ ยา สา โวสาสนฺตี ภิกฺขุนีฯ

เตหิ ภิกฺขูหิ สา ภิกฺขุนี อปสาเทตพฺพา – “อปสกฺก ตาว, ภคินิ, ยาว ภิกฺขู ภุญฺชนฺตี”ติฯ เอกสฺส เจปิ [เอกสฺสปิ เจ (สี. สฺยา.)] ภิกฺขุโน อนปสาทิโต [อนปสาทิเต (สี. สฺยา.)] – “ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

๕๖๐. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญี โวสาสนฺติยา น นิวาเรติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส ฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติโก โวสาสนฺติยา น นิวาเรติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญี โวสาสนฺติยา น นิวาเรติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

เอกโตอุปสมฺปนฺนาย โวสาสนฺติยา น นิวาเรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๖๑. อนาปตฺติ อตฺตโน ภตฺตํ ทาเปติ น เทติ, อญฺเญสํ ภตฺตํ เทติ น ทาเปติ, ยํ น ทินฺนํ ตํ ทาเปติ, ยตฺถ น ทินฺนํ ตตฺถ ทาเปติ, สพฺเพสํ สมกํ ทาเปติ, สิกฺขมานา โวสาสติ, สามเณรี โวสาสติ, ปญฺจ โภชนานิ ฐเปตฺวา สพฺพตฺถ, อนาปตฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ

๕๖๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อญฺญตรํ กุลํ อุภโตปสนฺนํ โหติฯ สทฺธาย วฑฺฒติ, โภเคน หายติ, ยํ ตสฺมึ กุเล อุปฺปชฺชติ ปุเรภตฺตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ สพฺพํ ภิกฺขูนํ วิสฺสชฺเชตฺวา อปฺเปกทา อนสิตา อจฺฉนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา น มตฺตํ ชานิตฺวา ปฏิคฺคเหสฺสนฺติ! อิเม อิเมสํ ทตฺวา อปฺเปกทา อนสิตา อจฺฉนฺตี"ติ!! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยํ กุลํ สทฺธาย วฑฺฒติ, โภเคน หายติ เอวรูปสฺส กุลสฺส ญตฺติทุติเยน กมฺเมน เสกฺขสมฺมุตึ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๕๖๓. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามํ กุลํ สทฺธาย วฑฺฒติ, โภเคน หายติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส กุลสฺส เสกฺขสมฺมุตึ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามํ กุลํ สทฺธาย วฑฺฒติ, โภเคน หายติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส กุลสฺส เสกฺขสมฺมุตึ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส กุลสฺส เสกฺขสมฺมุติยา ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส กุลสฺส เสกฺขสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี"ติฯ

เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

"ยานิ โข ปน ตานิ เสกฺขสมฺมตานิ กุลานิ, โย ปน ภิกฺขุ ตถารูเปสุ เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา, ปฏิเทเสตพฺพํ เตน ภิกฺขุนา – 'คารยฺหํ, อาวุโส, ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ ตํ ปฏิเทเสมี'"ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๖๔. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อุสฺสโว โหติฯ มนุสฺสา ภิกฺขู นิมนฺเตตฺวา โภเชนฺติฯ ตมฺปิ โข กุลํ ภิกฺขู นิมนฺเตสิฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติ – "ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิตุํ ภุญฺชิตุ"นฺติฯ เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กึ นุ โข นาม อมฺหากํ ชีวิเตน ยํ อยฺยา อมฺหากํ น ปฏิคฺคณฺหนฺตี"ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นิมนฺติเตน เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิตุํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“ยานิ โข ปน ตานิ เสกฺขสมฺมตานิ กุลานิ, โย ปน ภิกฺขุ ตถารูเปสุ เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ปุพฺเพ อนิมนฺติโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา , ปฏิเทเสตพฺพํ เตน ภิกฺขุนา – ‘คารยฺหํ, อาวุโส, ธมฺมํ อาปชฺชิํ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี’”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๖๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ตสฺส กุลสฺส กุลูปโก โหติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน ตํ กุลํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ เตน โข ปน สมเยน โส ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ อถ โข เต มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – “ภุญฺชถ, ภนฺเต”ติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ – “ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ อนิมนฺติเตน เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิตุํ ภุญฺชิตุ”นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺโต น ปฏิคฺคเหสิ; นาสกฺขิ ปิณฺฑาย จริตุํ; ฉินฺนภตฺโต อโหสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิตุํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๖๖. “ยานิ โข ปน ตานิ เสกฺขสมฺมตานิ กุลานิ, โย ปน ภิกฺขุ ตถารูเปสุ เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ปุพฺเพ อนิมนฺติโต อคิลาโน ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา, ปฏิเทเสตพฺพํ เตน ภิกฺขุนา – ‘คารยฺหํ, อาวุโส, ธมฺมํ อาปชฺชิํ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี’”ติฯ

๕๖๗. ยานิ โข ปน ตานิ เสกฺขสมฺมตานิ กุลานีติ เสกฺขสมฺมตํ นาม กุลํ ยํ กุลํ สทฺธาย วฑฺฒติ, โภเคน หายติฯ เอวรูปสฺส กุลสฺส ญตฺติทุติเยน กมฺเมน เสกฺขสมฺมุติ ทินฺนา โหติฯ

โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ตถารูเปสุ เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสูติ เอวรูเปสุ เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุฯ

อนิมนฺติโต นาม อชฺชตนาย วา สฺวาตนาย วา อนิมนฺติโต, ฆรูปจารํ โอกฺกมนฺเต นิมนฺเตติ, เอโส อนิมนฺติโต นามฯ

นิมนฺติโต นาม อชฺชตนาย วา สฺวาตนาย วา นิมนฺติโต, ฆรูปจารํ อโนกฺกมนฺเต นิมนฺเตติ, เอโส นิมนฺติโต นามฯ

อคิลาโน นาม สกฺโกติ ปิณฺฑาย จริตุํฯ

คิลาโน นาม น สกฺโกติ ปิณฺฑาย จริตุํฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มจฺโฉ, มํสํฯ

อนิมนฺติโต อคิลาโน "ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี"ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

๕๖๘. เสกฺขสมฺมเต เสกฺขสมฺมตสญฺญี อนิมนฺติโต อคิลาโน ขาทนียํ วา โภชนียํว สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ เสกฺขสมฺมเต เวมติโก...เป.... เสกฺขสมฺมเต อเสกฺขสมฺมตสญฺญี อนิมนฺติโต อคิลาโน ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อเสกฺขสมฺมเต เสกฺขสมฺมตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อเสกฺขสมฺมเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อเสกฺขสมฺมเต อเสกฺขสมฺมตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๖๙. อนาปตฺติ นิมนฺติตสฺส, คิลานสฺส, นิมนฺติตสฺส วา คิลานสฺส วา เสสกํ ภุญฺชติ , อญฺเญสํ ภิกฺขา ตตฺถ ปญฺญตฺตา โหติ, ฆรโต นีหริตฺวา เทนฺติ, นิจฺจภตฺเต, สลากภตฺเต, ปกฺขิเก, อุโปสถิเก, ปาฏิปทิเก, ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ – "สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชา"ติ เทติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตติยปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ

๕๗๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิคฺโรธาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สากิยทาสกา อวรุทฺธา โหนฺติฯ สากิยานิโย อิจฺฉนฺติ อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ภตฺตํ กาตุํฯ อสฺโสสุํ โข สากิยทาสกา – "สากิยานิโย กิร อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ภตฺตํ กตฺตุกามา"ติฯ เต มคฺเค ปริยุฏฺฐึสุฯ สากิยานิโย ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ อาทาย อารญฺญกํ เสนาสนํ อคมํสุฯ สากิยทาสกา นิกฺขมิตฺวา สากิยานิโย อจฺฉินฺทึสุ จ ทูเสสุญฺจฯ สากิยา นิกฺขมิตฺวา เต โจเร สภณฺเฑ [สห ภณฺเฑน (ก.)] คเหตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ภทนฺตา อาราเม โจเร ปฏิวสนฺเต นาโรเจสฺสนฺตี"ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู สากิยานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

"ยานิ โข ปน ตานิ อารญฺญกานิ เสนาสนานิ สาสงฺกสมฺมตานิ สปฺปฏิภยานิ, โย ปน ภิกฺขุ ตถารูเปสุ เสนาสเนสุ [เสนาสเนสุ วิหรนฺโต (สี. สฺยา.)] **ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺ**

ถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา, ปฏิเทเสตพฺพํ เตน ภิกฺขุนา – 'คารยฺหํ, อาวุโส, ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ ตํ ปฏิเทเสมี'"ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๗๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ คิลาโน โหติ ฯ มนุสฺสา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อาทาย อารญฺญกํ เสนาสนํ อคมํสุฯ อถ โข เต มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – "ภุญฺชถ, ภนฺเต"ติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ – "ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิตุํ ภุญฺชิตุ"นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺโต น ปฏิคฺคเหสิ, นาสกฺขิ ปิณฺฑาย จริตุํ [ปวิสิตุํ (ก.)], ฉินฺนภตฺโต อโหสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิตุํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๗๒. "ยานิ โข ปน ตานิ อารญฺญกานิ เสนาสนานิ สาสงฺกสมฺมตานิ สปฺปฏิภยานิ, โย ปน ภิกฺขุ ตถารูเปสุ เสนาสเนสุ ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา อคิลาโน ขาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา, ปฏิเทเสตพฺพํ เตน ภิกฺขุนา – 'คารยฺหํ, อาวุโส, ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี'"ติฯ

๕๗๓. ยานิ โข ปน ตานิ อารญฺญกานิ เสนาสนานีติ อารญฺญกํ นาม **เสนาสนํ** ปญฺจธนุสติกํ ปจฺฉิมํฯ

สาสงฺกํ นาม อาราเม อารามูปจาเร โจรานํ นิวิฏฺโฐกาโส ทิสฺสติ, ภุตฺโตกาโส ทิสฺสติ, ฐิโตกาโส ทิสฺสติ, นิสินฺโนกาโส ทิสฺสติ, นิปนฺโนกาโส ทิสฺสติฯ

สปฺปฏิภยํ นาม อาราเม อารามูปจาเร โจเรหิ มนุสฺสา หตา ทิสฺสนฺติ, วิลุตฺตา ทิสฺสนฺติ, อาโกฏิตา ทิสฺสนฺติฯ

โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ตถารูเปสุ เสนาสเนสูติ เอวรูเปสุ เสนาสเนสุฯ

อปฺปฏิสํวิทิตํ นาม ปญฺจนฺนํ ปฏิสํวิทิตํ, เอตํ อปฺปฏิสํวิทิตํ นามฯ อารามํ อารามูปจารํ ฐเปตฺวา ปฏิสํวิทิตํ, เอตํ [เอตมฺปิ (สี.)] อปฺปฏิสํวิทิตํ นามฯ

ปฏิสํวิทิตํ นาม โย โกจิ อิตฺถี วา ปุริโส วา อารามํ อารามูปจารํ อาคนฺตฺวา อาโรเจติ – "อิตฺถนฺนามสฺส, ภนฺเต, ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อาหริสฺสนฺตี"ติฯ สเจ สาสงฺกํ โหติ, สาสงฺกนฺติ อาจิกฺขิตพฺพํ; สเจ สปฺปฏิภยํ โหติ, สปฺปฏิภยนฺติ อาจิกฺขิตพฺพํ; สเจ – "โหตุ, ภนฺเต, อาหริยิสฺสตี"ติ ภณติ, โจรา วตฺตพฺพา – "มนุสฺสา อิ

ธูปจรนฺติ อปสกฺกถา”ติฯ ยาคุยา ปฏิสํวิทิเต ตสฺสา ปริวาโร อาหริยฺยติ, เอตํ ปฏิสํวิทิตํ นามฯ ภตฺเตน ปฏิสํวิทิเต ตสฺส ปริวาโร อาหริยฺยติ, เอตํ ปฏิสํวิทิตํ นาม ฯ ขาทนีเยน ปฏิสํวิทิเต ตสฺส ปริวาโร อาหริยฺยติ, เอตํ ปฏิสํวิทิตํ นามฯ กุเลน ปฏิสํวิทิเต โย ตสฺมึ กุเล มนุสฺโส ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อาหรติ, เอตํ ปฏิสํวิทิตํ นาม ฯ คาเมน ปฏิสํวิทิเต โย ตสฺมึ คาเม มนุสฺโส ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อาหรติ, เอตํ ปฏิสํวิทิตํ นามฯ ปูเคน ปฏิสํวิทิเต โย ตสฺมึ ปูเค มนุสฺโส ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อาหรติ, เอตํ ปฏิสํวิทิตํ นามฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มจฺโฉ, มํสํฯ

อชฺฌาราโม นาม ปริกฺขิตฺตสฺส อารามสฺส อนฺโตอาราโมฯ อปริกฺขิตฺตสฺส อุปจาโรฯ

อคิลาโน นาม สกฺโกติ ปิณฺฑาย จริตุํ [คนฺตุํ (ก.)]ฯ

คิลาโน นาม น สกฺโกติ ปิณฺฑาย จริตุํ [คนฺตุํ (ก.)]ฯ

อปฺปฏิสํวิทิตํ อคิลาโน “ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

๕๗๔. อปฺปฏิสํวิทิเต อปฺปฏิสํวิทิตสญฺญี ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา อคิลาโน ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อปฺปฏิสํวิทิเต เวมติโก ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา อคิลาโน ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อปฺปฏิสํวิทิเต ปฏิสํวิทิตสญฺญี ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา อคิลาโน ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปฏิสํวิทิเต อปฺปฏิสํวิทิตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปฏิสํวิทิเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปฏิสํวิทิเต ปฏิสํวิทิตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๗๕. อนาปตฺติ ปฏิสํวิทิเต, คิลานสฺส, ปฏิสํวิทิเต วา คิลานสฺส วา เสสกํ ภุญฺชติ, พหาราเม ปฏิคฺคเหตฺวา อนฺโตอาราเม ภุญฺชติ, ตตฺถ ชาตกํ มูลํ วา ตจํ วา ปตฺตํ วา ปุปฺผํ วา ผลํ วา ภุญฺชติ, ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จตุตฺถปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อายสฺมนฺโต, จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา ธมฺมาฯ ตตฺถายสฺมนฺเต ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุทฺเธตฺถายสฺมนฺโต, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

ปาฏิเทสนียกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. เสขิยกณฺฑํ

๑. ปริมณฺฑลวคฺโค

อิเม โข ปนายสฺมนฺโต เสขิยา

ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๕๗๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตา นิวาเสนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตา นิวาเสสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตา นิวาเสสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยายेन วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตา นิวาเสถา”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตา นิวาเสสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“ปริมณฺฑลํ นิวาเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

ปริมณฺฑลํ นิวาเสตพฺพํ นาภิมณฺฑลํ ชาณุมณฺฑลํ ปฏิจฺฉาเทนฺเตนฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพนฺโต นิวาเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส,

อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๗๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตา ปารุปนฺติ…เป.…ฯ

“ปริมณฺฑลํ ปารุปิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

ปริมณฺฑลํ ปารุปิตพฺพํ อุโภ กณฺเณ สมํ กตฺวาฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพนฺโต ปารุปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส,

อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๗๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป.…ฯ

“สุปฺปฏิจฺฉนฺโน อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สุปฺปฏิจฺฉนฺเนน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส,

อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๗๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป.…ฯ

“สุปฺปฏิจฺฉนฺโน อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สุปฺปฏิจฺฉนฺเนน อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, วาสูปคตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู หตฺถมฺปิ ปาทมฺปิ กีฬาเปนฺตา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป.…ฯ

“สุสํวุโต อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สุสํวุเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถํ วา ปาทํ วา กีฬาเปนฺโต อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู หตฺถมฺปิ ปาทมฺปิ กีฬาเปนฺตา อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป.…ฯ

"สุสํวุโต อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา"ติฯ

สุสํวุเตน อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถํ วา ปาทํ วา กีฬาเปนฺโต อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตหํ ตหํ โอโลเกนฺตา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป.…ฯ

"โอกฺขิตฺตจกฺขุ อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา"ติฯ

โอกฺขิตฺตจกฺขุนา อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํ ยุคมตฺตํ เปกฺขนฺเตนฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺโต อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส,

อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตหํ ตหํ โอโลเกนฺตา อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป.…ฯ

"โอกฺขิตฺตจกฺขุ อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา"ติฯ

โอกฺขิตฺตจกฺขุนา อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํ ยุคมตฺตํ เปกฺขนฺเตนฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺโต อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส,

อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป….ฯ

“น อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ เอกโต วา อุภโต วา อุกฺขิปิตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส,

อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป….ฯ

“น อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ เอกโต วา อุภโต วา อุกฺขิปิตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, วาสูปคตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

ปริมณฺฑลวคฺโค ปฐโมฯ

๒. อุชฺชคฺฆิกวคฺโค

๕๘๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหาหสิตํ หสนฺตา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป….ฯ

“น อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ มหาหสิตํ หสนฺโต อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, หสนียสฺมึ วตฺถุสฺมึ มิหิตมตฺตํ กโรติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหาหสิตํ หสนฺตา อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป….ฯ

“น อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ มหาหสิตํ หสนฺโต อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, หสนียสฺมึ วตฺถุสฺมึ มิหิตมตฺตํ กโรติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺตา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป….ฯ

“อปฺปสทฺโท อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

อปฺปสทฺเทน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺโต อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺตา อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป….ฯ

"อปฺปสทฺโท อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา"ติฯ

อปฺปสทฺเทน อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺโต อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ กายํ โอลมฺเพนฺตา…เป….ฯ

"น กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา"ติฯ

น กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ กายํ ปคฺคเหตฺวา คนฺตพฺพํ ฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉติ กายํ โอลมฺเพนฺโต, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ, กายํ โอลมฺเพนฺตา…เป….ฯ

"น กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา"ติฯ

น กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ กายํ ปคฺคเหตฺวา นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทติ กายํ โอลมฺเพนฺโต, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, วาสูปคตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ พาหุํ โอลมฺเพนฺตา…เป.…ฯ

"น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา"ติฯ

น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ พาหุํ ปคฺคเหตฺวา คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉติ พาหุํ โอลมฺเพนฺโต, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ พาหุํ โอลมฺเพนฺตา…เป.…ฯ

"น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา"ติฯ

น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ พาหุํ ปคฺคเหตฺวา นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทติ พาหุํ โอลมฺเพนฺโต, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, วาสูปคตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ สีสํ โอลมฺเพนฺตา…เป.…ฯ

"น สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา"ติฯ

น สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ สีสํ ปคฺคเหตฺวา คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉติ สีสํ โอลมฺเพนฺโต, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ สีสํ โอลมฺเพนฺตา…เป….ฯ

“น สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ สีสํ ปคฺคเหตฺวา นิสีทิตพฺพํ ฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทติ สีสํ โอลมฺเพนฺโต, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, วาสูปคตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

อุชฺชคฺฆิกวคฺโค ทุติโยฯ

๓. ขมฺภกตวคฺโค

๕๙๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ขมฺภกตา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป….ฯ

“น ขมฺภกโต อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ เอกโต วา อุภโต วา ขมฺภํ กตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ขมฺภกตา อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป….ฯ

“น ขมฺภกโต อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ เอกโต วา อุภโต วา ขมฺภํ กตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, วาสูปคตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สสีสํ ปารุปิตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป….ฯ

“น โอคุณฺฐิโต อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น โอคุณฺฐิเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สสีสํ ปารุปิตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สสีสํ ปารุปิตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป….ฯ

“น โอคุณฺฐิโต อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น โอคุณฺฐิเตน อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สสีสํ ปารุปิตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, วาสูปคตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป….ฯ

“น อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ...เป.... อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปลฺลตฺถิกาย [ปลฺลตฺติกาย (ก.)] อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ...เป....ฯ

“น ปลฺลตฺถิกาย อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ปลฺลตฺถิกาย อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถปลฺลตฺถิกาย วา ทุสฺสปลฺลตฺถิกาย วา อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, วาสูปคตสฺส, อาปทาสุ,

อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺติ ฉฑฺเฑตุกามา วิย...เป....ฯ

“สกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคเหสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาโต ปฏิคฺคเหตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหาติ ฉฑฺเฑตุกาโม วิย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ...เป.... อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตหํ ตหํ โอโลเกนฺตา ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺติ, อากิรนฺเตปิ อติกฺกนฺเตปิ [อติกฺกมนฺเตปิ (สี.)] น ชานนฺติ...เป....ฯ

“ปตฺตสญฺญี ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคเหสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

ปตฺตสญฺญินา ปิณฺฑปาโต ปฏิคฺคเหตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺโต ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ...เป.... อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺตา สูปญฺเญว พหุํ ปฏิคฺคณฺหนฺติ...เป....ฯ

“สมสูปกํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคเหสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สูโป นาม ทฺเว สูปา – มุคฺคสูโป, มาสสูโปฯ หตฺถหาริโย สมสูปโก ปิณฺฑปาโต ปฏิคฺคเหตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปญฺเญว พหุํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, รสรเส, ญาตกานํ ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ถูปีกตํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺติ...เป....ฯ

“สมติตฺติกํ [สมติตฺถิกํ (ก.)] **ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคเหสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”**ติฯ

สมติตฺติโก [สมติตฺถิกํ (ก.)] ปิณฺฑปาโต ปฏิคฺคเหตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ถูปีกตํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

ขมฺภกตวคฺโค ตติโยฯ

๔. สกฺกจฺจวคฺโค

๖๐๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺติ อภุญฺชิตุกามา วิย...เป....ฯ

“สกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส,

อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตหํ ตหํ โอโลเกนฺตา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺติ, อากิรนฺเตปิ อติกฺกนฺเตปิ น ชานนฺติ…เป.… ฯ

“ปตฺตสญฺญี ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

ปตฺตสญฺญินา ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺโต ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตหํ ตหํ โอมสิตฺวา [โอมทฺทิตฺวา (ก.)] ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺติ…เป.…ฯ

“สปทานํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สปทานํ ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอมสิตฺวา [โอมทฺทิตฺวา (ก.)] ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อญฺเญสํ เทนฺโต โอมสติ, อญฺญสฺส ภาชเน อากิรนฺโต โอมสติ, อุตฺตริภงฺเค, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺตา สูปญฺเญว พหุํ ภุญฺชนฺติ…เป.…ฯ

“สมสูปกํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สูโป นาม ทฺเว สูปา – มุคฺคสูโป, มาสสูโป หตฺถหาริโยฯ สมสูปโก ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปญฺเญว พหุํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, รสรเส , ญาตกานํ ปวาริตานํ, อตฺตโน ธเนน, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๑๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ถูปกโต โอมทฺทิตฺวา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺติ…เป.…ฯ

“น ถูปกโต โอมทฺทิตฺวา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ถูปกโต โอมทฺทิตฺวา ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ถูปกโต โอมทฺทิตฺวา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชติ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ปริตฺตเก เสเส เอกโต สํกฑฺฒิตฺวา โอมทฺทิตฺวา ภุญฺชติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๑๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สูปมฺปิ พฺยญฺชนมฺปิ โอทเนน ปฏิจฺฉาเทนฺติ ภิยฺโยกมฺยตํ อุปาทาย…เป.…ฯ

“น สูปํ วา พฺยญฺชนํ วา โอทเนน ปฏิจฺฉาเทสฺสามิ ภิยฺโยกมฺยตํ อุปาทายาติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น สูปํ วา พฺยญฺชนํ วา โอทเนน ปฏิจฺฉาเทตพฺพํ ภิยฺโยกมฺยตํ อุปาทายฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปํ วา พฺยญฺชนํ วา โอทเนน ปฏิจฺฉาเทติ ภิยฺโยกมฺยตํ อุปาทาย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, สามิกา ปฏิจฺฉาเทตฺวา เทนฺติ, น ภิยฺโยกมฺยตํ อุปาทาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส , อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๑๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ

วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! กสฺส สมฺปนฺนํ น มนาปํ ! กสฺส สาทุํ น รุจฺจตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“น สูปํ วา โอทนํ วา อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๑๓. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู คิลานา โหนฺติฯ คิลานปุจฺฉกา ภิกฺขู คิลาเน ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “กจฺจาวุโส, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย”นฺติ? “ปุพฺเพ มยํ, อาวุโส, สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชาม, เตน โน ผาสุ โหติฯ อิทานิ ปน – “ภควตา ปฏิกฺขิตฺต”นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น วิญฺญาเปม, เตน โน น ผาสุ โหตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“น สูปํ วา โอทนํ วา อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น สูปํ วา โอทนํ วา อคิลาเนน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปํ วา โอทนํ วา อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ญาตกานํ ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๑๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุชฺฌานสญฺญี ปเรสํ ปตฺตํ โอโลเกนฺติ…เป.…ฯ

“น อุชฺฌานสญฺญี ปเรสํ ปตฺตํ โอโลเกสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อุชฺฌานสญฺญินา ปเรสํ ปตฺโต โอโลเกตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺฌานสญฺญี ปเรสํ ปตฺตํ โอโลเกติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, “ทสฺสามี”ติ วา “ทาเปสฺสามี”ติ วา โอโลเกติ, น อุชฺฌาน สญฺญิสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๑๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามেฯ เตน โข ปน สม เยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหนฺตํ กพฬํ กโรนฺติ…เป.…ฯ

“นาติมหนฺตํ กพฬํ กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

นาติมหนฺโต กพโฬ กาตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ มหนฺตํ กพฬํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ขชฺชเก, ผลาผเล, อุตฺตริภงฺเค, อาปทาสุ, อุ มฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๑๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามেฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทีฆํ อาโลปํ กโรนฺติ…เป.…ฯ

“ปริมณฺฑลํ อาโลปํ กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

ปริมณฺฑโล อาโลโป กาตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ทีฆํ อาโลปํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ขชฺชเก, ผลาผเล, อุตฺตริภงฺเค, อาปทาสุ, อุ มฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

สกฺกจฺจวคฺโค จตุตฺโถฯ

๕. กพฬวคฺโค

๖๑๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามেฯ เตน โข ปน สม เยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อนาหเฏ กพเฬ มุขทฺวารํ วิวรนฺติ…เป.…ฯ

“น อนาหเฏ กพเฬ มุขทฺวารํ วิวริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อนาหเฏ กพเฬ มุขทฺวารํ วิวริตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อนาหเฏ กพเฬ มุขทฺวารํ วิวรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๑๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภุญฺชมานา สพฺพํ หตฺถํ มุเข ปกฺขิปนฺติ…เป….ฯ

“น ภุญฺชมาโน สพฺพํ หตฺถํ มุเข ปกฺขิปิสฺสามีติ สิกฺขากรณียา”ติฯ

น ภุญฺชมาเนน สพฺโพ หตฺโถ มุเข ปกฺขิปิตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ภุญฺชมาโน สพฺพํ หตฺถํ มุเข ปกฺขิปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๑๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สกพเฬน มุเขน พฺยาหรนฺติ…เป….ฯ

“น สกพเฬน มุเขน พฺยาหริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น สกพเฬน มุเขน พฺยาหริตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สกพเฬน มุเขน พฺยาหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปิณฺฑุกฺเขปกํ ภุญฺชนฺติ…เป….ฯ

“น ปิณฺฑุกฺเขปกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ปิณฺฑุกฺเขปกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปิณฺฑุกฺเขปกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ขชฺชเก, ผลาผเล, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กพฬาวจฺเฉทกํ ภุญฺชนฺติ…เป….ฯ

“น กพฬาวจฺเฉทกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น กพฬาวจฺเฉทกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ กพฬาวจฺเฉทกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ขชฺชเก ผลาผเล, อุตฺตริภงฺเค, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อวคณฺฑการกํ ภุญฺชนฺติ…เป….ฯ

“น อวคณฺฑการกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อวคณฺฑการกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ เอกโต วา อุภโต วา คณฺฑํ กตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ผลาผเล, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู หตฺถนิทฺธุนกํ ภุญฺชนฺติ…เป….ฯ

“น หตฺถนิทฺธุนกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น หตฺถนิทฺธุนกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถนิทฺธุนกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, กจวรํ ฉฑฺเฑนฺโต หตฺถํ นิทฺธุนาติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สิตฺถาวการกํ ภุญฺชนฺติ…เป.…ฯ

“น สิตฺถาวการกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น สิตฺถาวการกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สิตฺถาวการกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, กจวรํ ฉฑฺเฑนฺโต สิตฺถํ ฉฑฺฑยติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติ ฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชิวฺหานิจฺฉารกํ ภุญฺชนฺติ…เป.…ฯ

“น ชิวฺหานิจฺฉารกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ชิวฺหานิจฺฉารกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ชิวฺหานิจฺฉารกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู จปุจปุการกํ ภุญฺชนฺติ…เป.…ฯ

“น จปุจปุการกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น จปุจปุการกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ จปุจปุการกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

กพฬวคฺโค ปญฺจโมฯ

๖. สุรุสุรุวคฺโค

๖๒๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตเรน พฺราหฺมเณน สงฺฆสฺส ปโยปานํ ปฏิยตฺตํ โหติฯ ภิกฺขู สุรุสุรุการกํ ขีรํ ปิวนฺติฯ อญฺญตโร นฏปุพฺพโก ภิกฺขุ เอวมาห – ''สพฺโพยํ มญฺเญ สงฺโฆ สีตีกโต''ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ สงฺฆํ อารพฺภ ทวํ กริสฺสตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, สงฺฆํ อารพฺภ ทวํ อกาสีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สงฺฆํ อารพฺภ ทวํ กริสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''น, ภิกฺขเว, พุทฺธํ วา ธมฺมํ วา สงฺฆํ วา อารพฺภ ทโว กาตพฺโพฯ โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา''ติฯ อถ โข ภควา ตํ ภิกฺขุํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

''น สุรุสุรุการกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา''ติฯ

น สุรุสุรุการกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สุรุสุรุการกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู หตฺถนิลฺเลหกํ ภุญฺชนฺติ…เป.…ฯ

''น หตฺถนิลฺเลหกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา''ติฯ

น หตฺถนิลฺเลหกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถนิลฺเลหกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปตฺตนิลฺเลหกํ ภุญฺชนฺติ…เป.…ฯ

''น ปตฺตนิลฺเลหกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา''ติฯ

น ปตฺตนิลฺเลหกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปตฺตนิลฺเลหกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ปริตฺตเก เสเส เอกโต สงฺกฑฺฒิตฺวา นิลฺเลหิตฺวา ภุญฺชติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๓๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามาฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โอฏฺฐนิลฺเลหกํ ภุญฺชนฺติ…เป.…ฯ

“น โอฏฺฐนิลฺเลหกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น โอฏฺฐนิลฺเลหกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอฏฺฐนิลฺเลหกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๓๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ภคฺเคสุ วิหรติ สุสุมารคิเร [สุํสุมารคิเร (สี. สฺยา.), สํสุมารคิเร (ก.)] เภสกฬาวเน มิคทาเยฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู โกกนเท [โกกนุเท (ก.)] ปาสาเท สามิเสน หตฺเถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคณฺหนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา สามิเสน หตฺเถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคเหสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขู สามิเสน หตฺเถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคเหสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู สามิเสน หตฺเถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคณฺหนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา สามิเสน หตฺเถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคเหสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“น สามิเสน หตฺเถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคเหสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น สามิเสน หตฺเถน ปานียถาลโก ปฏิคฺคเหตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สามิเสน หตฺเถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, “โธวิสฺสามี”ติ วา “โธวาเปสฺสามี”ติ วา ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๓๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ภคฺเคสุ วิหรติ สุสุมารคิเร เภสกฬาวเน มิคทาเยฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู โกกนเท ปาสาเท สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉฑฺเฑนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉฑฺเฑสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต

อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขู สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉฑฺเฑสฺสนฺตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉฑฺเฑนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉฑฺเฑสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“น สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉฑฺเฑสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉฑฺเฑตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉฑฺเฑติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อุทฺธริตฺวา วา ภินฺทิตฺวา วา ปฏิคฺคเห วา นีหริตฺวา วา ฉฑฺเฑติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๓๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสนฺตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“น ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๓๔. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ฉตฺตปาณิสฺส คิลานสฺส ธมฺมํ เทเสตุํ กุกฺกุจฺจายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ฉตฺตปาณิสฺส คิลานสฺส ธมฺมํ น เทเสสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ฉตฺตปาณิสฺส คิลานสฺส ธมฺมํ เทเสตุํฯ เอวญฺจ ปน , ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“น ฉตฺตปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

ฉตฺตํ นาม ตีณิ ฉตฺตานิ – เสตจฺฉตฺตํ, กิลญฺชจฺฉตฺตํ, ปณฺณจฺฉตฺตํ มณฺฑลพทฺธํ สลากพทฺธํฯ

ธมฺโม นาม พุทฺธภาสิโต สาวกภาสิโต อิสิภาสิโต เทวตาภาสิโต อตฺถูปสญฺหิโต ธมฺมูปสญฺหิโตฯ

เทเสยฺยาติ ปเทน เทเสติ, ปเท ปเท อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อกฺขราย เทเสติ, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น ฉตฺตปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺโม เทเสตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฉตฺตปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๓๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทณฺฑปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป….ฯ

“น ทณฺฑปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

ทณฺโฑ นาม มชฺฌิมสฺส ปุริสสฺส จตุหตฺโถ ทณฺโฑฯ ตโต อุกฺกฏฺโฐ อทณฺโฑ, โอมโก อทณฺโฑฯ

น ทณฺฑปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺโม เทเสตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ทณฺฑปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๓๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺถปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป….ฯ

“น สตฺถปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สตฺถํ นาม เอกโตธารํ อุภโตธารํ ปหรณํฯ

น สตฺถปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺโม เทเสตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สตฺถปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๓๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อาวุธปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป….ฯ

“น อาวุธปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

อาวุธํ นาม จาโป โกทณฺโฑฯ

น อาวุธปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺโม เทเสตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อาวุธปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

สุรุสุรุวคฺโค ฉฏฺโฐฯ

๗. ปาทุกวคฺโค

๖๓๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปาทุการุฬฺหสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป….ฯ

“น ปาทุการุฬฺหสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ปาทุการุฬฺหสฺส อคิลานสฺส ธมฺโม เทเสตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อกฺกนฺตสฺส วา ปฏิมุกฺกสฺส วา โอมุกฺกสฺส วา อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๓๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุปาหนารุฬฺหสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป….ฯ

“น อุปาหนารุฬฺหสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขากรณียา”ติฯ

น อุปาหนารุฬฺหสฺส อคิลานสฺส ธมฺโม เทเสตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อกฺกนฺตสฺส วา ปฏิมุกฺกสฺส วา โอมุกฺกสฺส วา อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ยานคตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป….ฯ

“น ยานคตสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

ยานํ นาม วยฺหํ รโถ สกฏํ สนฺทมานิกา สิวิกา ปาฏงฺกีฯ

น ยานคตสฺส อคิลานสฺส ธมฺโม เทเสตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ยานคตสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สยนคตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป….ฯ

“น สยนคตสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น สยนคตสฺส อคิลานสฺส ธมฺโม เทเสตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อนฺตมโส ฉมายมฺปิ นิปนฺนสฺส สยนคตสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปลฺลตฺถิกาย นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป….ฯ

“น ปลฺลตฺถิกาย นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ปลฺลตฺถิกาย นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺโม เทเสตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถปลฺลตฺถิกาย วา ทุสฺสปลฺลตฺถิกาย วา นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เวฏฺฐิตสีสสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ...เป....ฯ

“น เวฏฺฐิตสีสสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

เวฏฺฐิตสีโส นาม เกสนฺตํ น ทสฺสาเปตฺวา เวฏฺฐิโต โหติฯ

น เวฏฺฐิตสีสสฺส อคิลานสฺส ธมฺโม เทเสตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ เวฏฺฐิตสีสสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, เกสนฺตํ วิวราเปตฺวา เทเสติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โอคุณฺฐิตสีสสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ...เป....ฯ

“น โอคุณฺฐิตสีสสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

โอคุณฺฐิตสีโส นาม สสีสํ ปารุโต วุจฺจติฯ

น โอคุณฺฐิตสีสสฺส อคิลานสฺส ธมฺโม เทเสตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิตสีสสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, สีสํ วิวราเปตฺวา เทเสติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ฉมาย นิสีทิตฺวา อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ...เป....ฯ

“น ฉมายํ นิสีทิตฺวา อาสเน นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ฉมายํ นิสีทิตฺวา [นิสินฺเนน (อฏฺฐกถา)] อาสเน นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺโม เทเสตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฉมายํ นิสีทิตฺวา อาสเน นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสนฺตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๖๔๗. “ภูตปุพฺพํ , ภิกฺขเว, พาราณสิยํ อญฺญตรสฺส ฉปกสฺส [ฉวกสฺส (สฺยา.)] ปชาปติ คพฺภินี อโหสิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, สา ฉปกี ตํ ฉปกํ เอตทโวจ – ‘คพฺภินีมฺหิ, อยฺยปุตฺต! อิจฺฉามิ อมฺพํ ขาทิตุ’นฺติฯ ‘นตฺถิ อมฺพํ [อมฺโพ (สฺยา.)], อกาโล อมฺพสฺสา’ติฯ ‘สเจ น ลภิสฺสามิ มริสฺสามี’ติฯ เตน โข ปน สมเยน, รญฺโญ อมฺโพ ธุวผโล โหติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, โส ฉปโก เยน โส อมฺโพ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อมฺพํ อภิรุหิตฺวา นิลีโน อจฺฉิ ฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ราชา ปุโรหิเตน พฺราหฺมเณน สทฺธิํ เยน โส อมฺโพ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสีทิตฺวา มนฺตํ ปริยาปุณาติ ฯ อถ โข, ภิกฺขเว , ตสฺส ฉปกสฺส เอตทโหสิ – ‘ยาว อธมฺมิโก อยํ ราชา, ยตฺร หิ นาม อุจฺเจ อาสเน นิสีทิตฺวา มนฺตํ ปริยาปุณิสฺสติฯ อยญฺจ พฺราหฺมโณ อธมฺมิโก, ยตฺร หิ นาม นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส มนฺตํ วาเจสฺสติฯ อหญฺจมฺหิ อธมฺมิโก, โยหํ อิตฺถิยา การณา รญฺโญ อมฺพํ อวหรามิฯ สพฺพมิทํ จริมํ กต’นฺติ ตตฺเถว ปริปติฯ

[อิมา คาถาโย ชา. ๑.๔.๓๓-๓๕ ชาตเก อญฺญถา ทิสฺสนฺติ] “อุโภ อตฺถํ น ชานนฺติ, อุโภ ธมฺมํ น ปสฺสเร;
โย จายํ มนฺตํ วาเจติ, โย จาธมฺเมนธียติฯ

“สาลีนํ โอทโน ภุตฺโต, สุจิมํสูปเสจโน;
ตสฺมา ธมฺเม น วตฺตามิ, ธมฺโม อริเยภิ วณฺณิโตฯ

“ธิรตฺถุ ตํ ธนลาภํ, ยสลาภญฺจ พฺราหฺมณ;
ยา วุตฺติ วินิปาเตน, อธมฺมจรเณน วาฯ

“ปริพฺพช มหาพฺรหฺเม, ปจนฺตญฺเญปิ ปาณิโน;
มา ตฺวํ อธมฺโม อาจริโต, อสฺมา กุมฺภมิวาภิทา”ติฯ

“ตทาปิ เม, ภิกฺขเว, อมนาปา นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส มนฺตํ วาเจตุํ, กิมงฺค ปน เอตรหิ น อมนาปา ภวิสฺสติ นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสตุํฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“น นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺโม เทเสตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ฐิตา นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป….ฯ

“น ฐิโต นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ฐิเตน นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺโม เทเสตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฐิโต นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปจฺฉโต คจฺฉนฺตา ปุรโต คจฺฉนฺตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป….ฯ

“น ปจฺฉโต คจฺฉนฺโต ปุรโต คจฺฉนฺตสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ปจฺฉโต คจฺฉนฺเตน ปุรโต คจฺฉนฺตสฺส อคิลานสฺส ธมฺโม เทเสตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปจฺฉโต คจฺฉนฺโต ปุรโต คจฺฉนฺตสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

เอกาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๕๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุปฺปเถน คจฺฉนฺตา ปเถน คจฺฉนฺตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป….ฯ

“น อุปฺปเถน คจฺฉนฺโต ปเถน คจฺฉนฺตสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อุปฺปเถน คจฺฉนฺเตน ปเถน คจฺฉนฺตสฺส อคิลานสฺส ธมฺโม เทเสตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุปฺปเถน คจฺฉนฺโต ปเถน คจฺฉนฺตสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๕๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ฐิตา อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ กโรนฺติ…เป….ฯ

“น ฐิโต อคิลาโน อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ฐิเตน อคิลาเนน อุจฺจาโร วา ปสฺสาโว วา กาตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฐิโต อคิลาโน อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

เตรสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๕๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู หริเต อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กโรนฺติ…เป….ฯ

“น หริเต อคิลาโน อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น หริเต อคิลาเนน อุจฺจาโร วา ปสฺสาโว วา เขโฬ วา กาตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ หริเต อคิลาโน อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อปฺปหริเต กโต หริตํ โอตฺถรติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จุทฺทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๕๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กโรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กริสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กริสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กโรถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กริสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“น อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๕๔. เตน โข ปน สมเยน คิลานา ภิกฺขู อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กาตุํ กุกฺกุจฺจายนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“น อุทเก อคิลาโน อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อุทเก อคิลาเนน อุจฺจาโร วา ปสฺสาโว วา เขโฬ วา กาตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อคิลาโน อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ถเล กโต อุทกํ โอตฺถรติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, ขิตฺตจิตฺตสฺส, เวทนาฏฺฏสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปนฺนรสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

ปาทุกวคฺโค สตฺตโมฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อายสฺมนฺโต, เสขิยา ธมฺมาฯ ตตฺถายสฺมนฺเต ปุจฺฉามิ – “กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา”? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – “กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา”? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – “กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา”? ปริสุทฺเธตฺถายสฺมนฺโต, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

เสขิยา นิฏฺฐิตาฯ

เสขิยกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อธิกรณสมถา

อิเม โข ปนายสฺมนฺโต สตฺต อธิกรณสมถา

ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๖๕๕. อุปฺปนฺนุปฺปนฺนานํ อธิกรณานํ สมถาย วูปสมาย สมฺมุขาวินโย ทาตพฺโพ, สติวินโย ทาตพฺโพ, อมูฬฺหวินโย ทาตพฺโพ, ปฏิญฺญาย กาเรตพฺพํ, เยภุยฺยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโกติฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อายสฺมนฺโต, สตฺต อธิกรณสมถา ธมฺมาฯ ตตฺถายสฺมนฺเต ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุทฺเธตฺถายสฺมนฺโต, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

อธิกรณสมถา นิฏฺฐิตาฯ

อุทฺทิฏฺฐํ โข, อายสฺมนฺโต, นิทานํ; อุทฺทิฏฺฐา จตฺตาโร ปาราชิกา ธมฺมา; อุทฺทิฏฺฐา เตรส สงฺฆาทิเสสา ธมฺมา; อุทฺทิฏฺฐา ทฺเว อนิยตา ธมฺมา; อุทฺทิฏฺฐา ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ธมฺมา; อุทฺทิฏฺฐา ทฺเวนวุติ ปาจิตฺติยา ธมฺมา; อุทฺทิฏฺฐา จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา ธมฺมา; อุทฺทิฏฺฐา เสขิยา ธมฺมา; อุทฺทิฏฺฐา สตฺต อธิกรณสมถา ธมฺมาฯ เอตฺตกํ ตสฺส ภควโต สุตฺตาคตํ สุตฺตปริยาปนฺนํ อนฺวฑฺฒมาสํ อุทฺเทสํ อาคจฺฉติฯ ตตฺถ สพฺเพเหว สมคฺเคหิ สมฺโมทมาเนหิ อวิวทมาเนหิ สิกฺขิตพฺพนฺติฯ

มหาวิภงฺโค นิฏฺฐิโตฯ

มหาวิภงฺโค นิฏฺฐิโตฯ

ฯ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ

ภิกฺขุนีวิภงฺโค

๑. ปาราชิกกณฺฑํ (ภิกฺขุนีวิภงฺโค)

๑. ปฐมปาราชิกํ

๖๕๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สาฬฺโห มิคารนตฺตา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิหารํ กตฺตุกาโม โหติฯ อถ โข สาฬฺโห มิคารนตฺตา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ – ‘‘อิจฺฉามหํ, อยฺเย, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิหารํ กาตุํฯ เทถ เม นวกมฺมิกํ ภิกฺขุนิ’’นฺติฯ เตน โข ปน สมเยน จตสฺโส ภคินิโย ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา โหนฺติ – นนฺทา, นนฺทวตี, สุนฺทรีนนฺทา, ถุลฺลนนฺทาติฯ ตาสุ สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี ตรุณปพฺพชิตา อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกา ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวินี ทกฺขา อนลสา, ตตฺรุปายาย วีมํสาย สมนฺนาคตา, อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุํฯ อถ โข ภิกฺขุนิสงฺโฆ สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ สมฺมนฺนิตฺวา สาฬฺหสฺส มิคารนตฺตุโน นวกมฺมิกํ อทาสิฯ เตน โข ปน สมเยน สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี สาฬฺหสฺส มิคารนตฺตุโน นิเวสนํ อภิกฺขณํ คจฺฉติ – ‘‘วาสึ เทถ, ปรสุํ [ผรสุํ (สฺยา. ก.)] เทถ, กุฐารึ [กุธารึ (ก.)] เทถ, กุทฺทาลํ เทถ, นิขาทนํ เทถา’’ติฯ สาฬฺโหปิ มิคารนตฺตา ภิกฺขุนุปสฺสยํ อภิกฺขณํ คจฺฉติ กตากตํ ชานิตุํฯ เต อภิณฺหทสฺสเนน ปฏิพทฺธจิตฺตา อเหสุํฯ

อถ โข สาฬฺโห มิคารนตฺตา สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ ทูเสตุํ โอกาสํ อลภมาโน เอตเทวตฺถาย ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ภตฺตํ อกาสิฯ อถ โข สาฬฺโห มิคารนตฺตา ภตฺตคฺเค อาสนํ ปญฺญเปนฺโต – ‘‘เอตฺตกา ภิกฺขุนิโย อยฺยาย สุนฺทรีนนฺทาย วุฑฺฒตรา’’ติ เอกมนฺตํ อาสนํ ปญฺญเปสิ ‘‘เอตฺตกา นวกตรา’’ติ – เอกมนฺตํ อาสนํ ปญฺญเปสิฯ ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส นิคูเฬฺห สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อาสนํ ปญฺญเปสิ, ยถา เถรา ภิกฺขุนิโย ชาเนยฺยุํ – ‘‘นวกานํ ภิกฺขุนีนํ สนฺติเก นิสินฺนา’’ติ; นวกาปิ ภิกฺขุนิโย ชาเนยฺยุํ – ‘‘เถรานํ ภิกฺขุนีนํ สนฺติเก นิสินฺนา’’ติฯ อถ โข สาฬฺโห มิคารนตฺตา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส กาลํ อาโรจาเปสิ – ‘‘กาโล, อยฺเย, นิฏฺฐิตํ ภตฺต’’นฺติฯ สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี สลฺลกฺเขตฺวา – ‘‘น พหุกโต สาฬฺโห มิคารนตฺตา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ภตฺตํ อกาสิ; มํ โส ทูเสตุกาโมฯ สจาหํ คมิสฺสามิ วิสฺสโร เม ภวิสฺสตี’’ติ, อนฺเตวาสินึ ภิกฺขุนึ อาณาเปสิ – ‘‘คจฺฉ เม ปิณฺฑปาตํ นีหรฯ โย เจ มํ ปุจฺฉติ, ‘คิลานา’ติ ปฏิเวเทหี’’ติฯ ‘‘เอวํ, อยฺเย’’ติ โข สา ภิกฺขุนี สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปจฺจสฺโสสิฯ

เตน โข ปน สมเยน สาฬฺโห มิคารนตฺตา พหิทฺวารโกฏฺฐเก ฐิโต โหติ สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ ปฏิปุจฺฉนฺโต – ‘‘กหํ, อยฺเย, อยฺยา สุนฺทรีนนฺทา? กหํ, อยฺเย, อยฺยา สุนฺทรีนนฺทา’’ติ? เอวํ วุตฺเต สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อนฺเตวาสินี ภิกฺขุนี สาฬฺหํ มิคารนตฺตารํ เอตทโวจ – ‘‘คิลานาวุโส; ปิณฺฑปาตํ นีหริสฺสามี’’ติฯ อถ โข สาฬฺโห มิคารนตฺตา – ‘‘ยมฺปาหํ อตฺถาย [ยํปาหํ (สฺยา.)] ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ภตฺตํ อกาสึ อยฺยาย สุนฺทรีนนฺทาย การณา’’ติ มนุสฺเส อาณาเปตฺวา – ‘‘ภิกฺขุนิสงฺฆํ ภตฺเตน ปริวิสถา’’ติ วตฺวา เยน ภิกฺขุนุปสฺสโย เตนุปสงฺกมิฯ เตน โข ปน สมเยน สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี พหารามโกฏฺฐเก ฐิตา โหติ สาฬฺหํ มิคารนตฺตารํ ปติมาเนนฺตีฯ อทฺทสา โข สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี สาฬฺหํ มิคารนตฺตารํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน อุปสฺสยํ ปวิสิตฺวา สสีสํ ปารุปิตฺ

วา มญฺจเก นิปชฺชิฯ อถ โข สาฬฺโห มิคารนตฺตา เยน สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – "กึ เต, อยฺเย, อผาสุ, กิสฺส นิปนฺนาสี"ติ? "เอวญฺเหตํ, อาวุโส, โหติ ยา อนิจฺฉนฺตํ อิจฺฉตี"ติฯ "กฺยาหํ ตํ, อยฺเย , น อิจฺฉิสฺสามิ? อปิ จาหํ โอกาสํ น ลภามิ ตํ ทูเสตุ"นฺติฯ อวสฺสุโต อวสฺสุตาย สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี ชราทุพฺพลา จรณคิลานา สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อวิทูเร นิปนฺนา โหติฯ อทฺทสา โข สา ภิกฺขุนี สาฬฺหํ มิคารนตฺตารํ อวสฺสุตํ อวสฺสุตาย สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนฺตํฯ ทิสฺวาน อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – "กถญฺหิ นาม อยฺยา สุนฺทรีนนฺทา อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิสฺสตี"ติ ! อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา สนฺตุฏฺฐา ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม อยฺยา สุนฺทรีนนฺทา อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิสฺสตี"ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา สนฺตุฏฺฐา ลชฺชิโน กุกฺกุจฺจกา สิกฺขากามา เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิสฺสตี"ติ!

อถ โข เต ภิกฺขู สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – "สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยตี"ติ [สาทิยีติ (ก.)]? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – "อนนุจฺฉวิกํ, ภิกฺขเว, สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวายฯ อถ ขฺเวตํ, ภิกฺขเว , อปฺปสนฺนานญฺเจว อปฺปสาทาย ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา"ติฯ อถ โข ภควา สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย ทุปฺโปสตาย มหิจฺฉตาย อสนฺตุฏฺฐิตาย [อสนฺตุฏฺฐตาย (สฺยา.), อสนฺตุฏฺฐิยา (ก.)] สงฺคณิกาย โกสชฺชสฺส อวณฺณํ ภาสิตฺวา, อเนกปริยาเยน สุภรตาย สุโปสตาย อปฺปิจฺฉสฺส สนฺตุฏฺฐสฺส [สนฺตุฏฺฐิยา (ก.)] สลฺเลขสฺส ธุตสฺส ปาสาทิกสฺส อปจยสฺส วีริยารมฺภสฺส วณฺณํ ภาสิตฺวา, ภิกฺขูนํ ตทนุจฺฉวิกํ ตทนุโลมิกํ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนํ ภิกฺขุนีนํ นิคฺคหาย , เปสลานํ ภิกฺขุนีนํ ผาสุวิหาราย, ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา วินยานุคฺคหายฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๖๕๗. "ยา ปน ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ อามสนํ วา ปรามสนํ วา คหณํ วา ฉุปนํ วา ปฏิปีฬนํ วา สาทิเยยฺย, อยมฺปิ ปาราชิกา โหติ อสํวาสา อุพฺภชาณุมณฺฑลิกา" ติฯ

๖๕๘. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา ยถายุตฺตา ยถาชจฺจา ยถานามา ยถาโคตฺตา ยถาสีลา ยถาวิหาริณี ยถาโคจรา เถรา วา นวา วา มชฺฌิมา วา, เอสา วุจฺจติ ยา ปนาติฯ

ภิกฺขุนีติ ภิกฺขิกาติ ภิกฺขุนี; ภิกฺขาจริยํ อชฺฌุปคตาติ ภิกฺขุนี; ภินฺนปฏธราติ ภิกฺขุนี ; สมญฺญาย ภิกฺขุนี; ปฏิญฺญาย ภิกฺขุนี; เอหิ ภิกฺขุนีติ ภิกฺขุนี; ตีหิ สรณคมเนหิ อุปสมฺปนฺนาติ ภิกฺขุนี; ภทฺรา ภิกฺขุนี; สารา ภิกฺขุนี; เสขา ภิกฺขุนี; อเสขา ภิกฺขุนี; สมคฺเคน อุภโตสงฺเฆน ญตฺติจตุตฺเถน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน อุปสมฺปนฺนาติ ภิกฺขุนีฯ ตตฺร ยายํ ภิกฺขุนี สมคฺเคน อุภโตสงฺเฆน ญตฺติจตุตฺเถน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน อุปสมฺปนฺนา, อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อวสฺสุตา นาม สารตฺตา อเปกฺขวตี ปฏิพทฺธจิตฺตาฯ

อวสฺสุโต นาม สารตฺโต อเปกฺขวา ปฏิพทฺธจิตฺโตฯ

ปุริสปุคฺคโล นาม มนุสฺสปุริโส น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต วิญฺญู ปฏิพโล กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิตุํ ฯ

อธกฺขกนฺติ เหฏฺฐกฺขกํฯ

อุพฺภชาณุมณฺฑลนฺติ อุปริชาณุมณฺฑลํฯ

อามสนํ นาม อามฏฺฐมตฺตํฯ

ปรามสนํ นาม อิโตจิโต จ สญฺโจปนํฯ

คหณํ นาม คหิตมตฺตํฯ

ฉุปนํ นาม ผุฏฺฐมตฺตํฯ

ปฏิปีฬนํ วา สาทิเยยฺยาติ องฺคํ คเหตฺวา นิปฺปีฬนํ สาทิยติฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปาราชิกา โหตีติ เสยฺยถาปิ นาม ปุริโส สีสจฺฉินฺโน อภพฺโพ เตน สรีรพนฺธเนน ชีวิตุํ, เอวเมว ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ อามสนํ วา ปรามสนํ วา คหณํ วา ฉุปนํ วา ปฏิปีฬนํ วา สาทิยนฺตี อสฺสมณี โหติ อสกฺยธีตาฯ เตน วุจฺจติ ปาราชิกา โหตีติฯ

อสํวาสาติ สํวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุทฺเทโส สมสิกฺขตา, เอโส สํวาโส นามฯ โส ตาย สทฺธึ นตฺถิ, เตน วุจฺจติ อสํวาสาติฯ

๖๕๙. อุภโตอวสฺสุเต อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๖๖๐. เอกโตอวสฺสุเต อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ , อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๖๖๑. อุภโตอวสฺสุเต ยกฺขสฺส วา เปตสฺส วา ปณฺฑกสฺส วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคหสฺส วา อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๖๖๒. เอกโตอวสฺสุเต อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๖๖๓. อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺติยา, อสาทิยนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, ขิตฺตจิตฺตาย, เวทนาฏฺฏาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมปาราชิกํ สมตฺตํ [ภิกฺขุนิวิภงฺเค สิกฺขาปทคณนา ภิกฺขูหิ ร่อสาธารณวเสน ปกาสิตาติ เวทิตพฺพา]ฯ

๒. ทุติยปาราชิกํ

๖๖๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี สาฬฺเหน มิคารนตฺตุนา คพฺภินี โหติ ฯ ยาว คพฺโภ ตรุโณ อโหสิ ตาว ฉาเทสิฯ ปริปกฺเก คพฺเภ วิพฺภมิตฺวา วิชายิฯ ภิกฺขุนิโย ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ – "สุนฺทรีนนฺทา โข, อยฺเย, อจิรวิพฺภนฺตา วิชาตาฯ กจฺจิ โน สา ภิกฺขุนีเยว สมานา คพฺภินี"ติ? "เอวํ, อยฺเย"ติฯ "กิสฺส ปน ตฺวํ, อยฺเย, ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนึ เนวตฺตนา ปฏิโจเทสิ น คณสฺส อาโรเจสี"ติ? "โย เอติสฺสา อวณฺโณ มยฺเหโส อวณฺโณ, ยา เอติสฺสา อกิตฺติ มยฺเหสา อกิตฺติ, โย เอติสฺสา อยโส มยฺเหโส อยโส, โย เอติสฺสา อลาโภ มยฺเหโส อลาโภฯ กฺยาหํ, อยฺเย, อตฺตโน อวณฺณํ อตฺตโน อกิตฺตึ อตฺตโน อยสํ อตฺตโน อลาภํ ปเรสํ อาโรเจสฺสามี"ติ? ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนึ เนวตฺตนา ปฏิโจเทสฺสติ น คณสฺส อาโรเจสฺสตี"ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิ

โย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู [เย เต ภิกฺขู…เป…. (?)] ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนึ เนวตฺตนา ปฏิโจเทติ [ปฏิโจเทสิ… อาโรเจสีติ (ก.)] น คณสฺส อาโรเจตี”ติ [ปฏิโจเทสิ… อาโรเจสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนึ เนวตฺตนา ปฏิโจเทสฺสติ น คณสฺส อาโรเจสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๖๖๕. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนึ เนวตฺตนา ปฏิโจเทยฺย น คณสฺส อาโรเจยฺย, ยทา จ สา ฐิตา วา อสฺส จุตา วา นาสิตา วา อวสฺสฏา วา, สา ปจฺฉา เอวํ วเทยฺย – ‘ปุพฺเพวาหํ, อยฺเย, อญฺญาสึ เอตํ ภิกฺขุนึ เอวรูปา จ เอวรูปา จ สา ภคินีติ , โน จ โข อตฺตนา ปฏิโจเทสฺสํ น คณสฺส อาโรเจสฺส’นฺติ, อยมฺปิ ปาราชิกา โหติ อสํวาสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา**”ติฯ

๖๖๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อญฺเญ วา ตสฺสา อาโรเจนฺติ, สา วา อาโรเจติฯ

ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนนฺติ อฏฺฐนฺนํ ปาราชิกานํ อญฺญตรํ ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺนํฯ

เนวตฺตนา ปฏิโจเทยฺยาติ น สยํ โจเทยฺยฯ

น คณสฺส อาโรเจยฺยาติ น อญฺญาสํ ภิกฺขุนีนํ อาโรเจยฺยฯ

ยทา จ สา ฐิตา วา อสฺส จุตา วาติ **ฐิตา** นาม สลิงฺเค ฐิตา วุจฺจติฯ **จุตา** นาม กาลงฺกตา วุจฺจติฯ **นาสิตา** นาม สยํ วา วิพฺภนฺตา โหติ อญฺเญหิ วา นาสิตาฯ **อวสฺสฏา** นาม ติตฺถายตนํ สงฺกนฺตา วุจฺจติฯ สา ปจฺฉา เอวํ วเทยฺย – “ปุพฺเพวาหํ, อยฺเย, อญฺญาสึ เอตํ ภิกฺขุนึ เอวรูปา จ เอวรูปา จ สา ภคินี”ติฯ

โน จ โข อตฺตนา ปฏิโจเทสฺสนฺติ สยํ วา น โจเทสฺสํฯ

น คณสฺส อาโรเจสฺสนฺติ น อญฺญาสํ ภิกฺขุนีนํ อาโรเจสฺสํฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปาราชิกา โหตีติ เสยฺยถาปิ นาม ปณฺฑุปลาโส พนฺธนา ปมุตฺโต อภพฺโพ หริตตฺถาย, เอวเมว ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนึ เนวตฺตนา ปฏิโจเทสฺสามิ น คณสฺส อาโรเจสฺสามีติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อสฺสมณี โหติ อสกฺยธีตาฯ เตน วุจฺจติ ปาราชิกา โหตีติฯ

อสํวาสาติ สํวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุทฺเทโส สมสิกฺขตาฯ เอโส สํวาโส นามฯ โส ตาย สทฺธึ นตฺถิฯ เตน วุจฺจติ อสํวาสาติฯ

๖๖๗. อนาปตฺติ "สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ วา กลโห วา วิคฺคโห วา วิวาโท วา ภวิสฺสตี"ติ นาโรเจติ, "สงฺฆเภโท วา สงฺฆราชิ วา ภวิสฺสตี"ติ นาโรเจติ, "อยํ กกฺขฬา ผรุสา ชีวิตนฺตรายํ วา พฺรหฺมจริยนฺตรายํ วา กริสฺสตี"ติ นาโรเจติ, อญฺญา ปติรูปา ภิกฺขุนิโย อปสฺสนฺตี นาโรเจติ, นจฺฉาเทตุกามา นาโรเจติ, ปญฺญายิสฺสติ สเกน กมฺเมนาติ นาโรเจติ, อุมฺมตฺติกาย…เป.… อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยปาราชิกํ สมตฺตํฯ

๓. ตติยปาราชิกํ

๖๖๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อนุวตฺตติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อนุวตฺติสฺสตี"ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อนุวตฺตตีติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อนุวตฺติสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๖๖๙. **"ยา ปน ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุํ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทรํ อปฺปฏิการํ อกตสหายํ ตมนุวตฺเตยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺส วจนียา – 'เอโส โข, อยฺเย, ภิกฺขุ สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺโต ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทโร อปฺปฏิกาโร อกตสหาโย, มายฺเย, เอตํ ภิกฺขุํ อนุวตฺตี'ติฯ เอวญฺจ สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยาวตติยํ เจ สมนุภาสิยมานา ตํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, อยมฺปิ ปาราชิกา โหติ อสํวาสา อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา"**ติฯ

๖๗๐. **ยา ปนาติ** ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนีติ**…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

สมคฺโค นาม สงฺโฆ สมานสํวาสโก สมานสีมายํ ฐิโตฯ

อุกฺขิตฺโต นาม อาปตฺติยา อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วา [อทสฺสเนน วา อปฺปฏิกมฺเมน วา อปฺปฏินิสฺสคฺเคน วา (ก.), อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วา (?)] อุกฺขิตฺโตฯ

ธมฺเมน วินเยนาติ เยน ธมฺเมน เยน วินเยนฯ

สตฺถุสาสเนนาติ ชินสาสเนน พุทฺธสาสเนนฯ

อนาทโร นาม สงฺฆํ วา คณํ วา ปุคฺคลํ วา กมฺมํ วา นาทิยติฯ

อปฺปฏิกาโร นาม อุกฺขิตฺโต อโนสาริโตฯ

อกตสหาโย นาม สมานสํวาสกา ภิกฺขู วุจฺจนฺติ สหายาฯ โส เตหิ สทฺธึ นตฺถิ, เตน วุจฺจติ อกตสหาโยติฯ

ตมนุวตฺเตยฺยาติ ยํทิฏฺฐิโก โส โหติ ยํขนฺติโก ยํรุจิโก, สาปิ ตํทิฏฺฐิกา โหติ ตํขนฺติกา ตํรุจิกาฯ

สา ภิกฺขุนีติ ยา สา อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนีฯ

ภิกฺขุนีหีติ อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิฯ ยา ปสฺสนฺติ ยา สุณนฺติ ตาหิ วตฺตพฺพา – “เอโส โข, อยฺเย, ภิกฺขุ สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺโต ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทโร อปฺปฏิกาโร อกตสหาโยฯ มายฺเย, เอตํ ภิกฺขุํ อนุวตฺตี”ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สงฺฆมชฺฌมฺปิ อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา – “เอโส โข, อยฺเย, ภิกฺขุ สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺโต ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทโร อปฺปฏิกาโร อกตสหาโยฯ มายฺเย, เอตํ ภิกฺขุํ อนุวตฺตี”ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สมนุภาสิตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๖๗๑. “สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุํ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทรํ อปฺปฏิการํ อกตสหายํ ตมนุวตฺตติ, สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุํ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทรํ อปฺปฏิการํ อกตสหายํ ตมนุวตฺตติฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“สมนุภฏฺฐา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจา ปริโยสาเน อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปาราชิกา โหตีติ เสยฺยถาปิ นาม ปุถุสิลา ทฺเวธา ภินฺนา อปฺปฏิสนฺธิกา โหติ, เอวเมว ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี อสฺสมณี โหติ อสกฺยธีตาฯ เตน วุจฺจติ ปาราชิกา โหตีติฯ

อสํวาสาติ สํวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุทฺเทโส สมสิกฺขตาฯ เอโส สํวาโส นามฯ โส ตาย สทฺธึ นตฺถิฯ เตน วุจฺจติ อสํวาสาติฯ

๖๗๒. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติกา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๖๗๓. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺติยา, ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย…เป.… อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยปาราชิกํ สมตฺตํฯ

๔. จตุตฺถปาราชิกํ

๖๗๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถคฺคหณมฺปิ สาทิยนฺติ, สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณมฺปิ สาทิยนฺติ, สนฺติฏฺฐนฺติปิ, สลฺลปนฺติปิ, สงฺเกตมฺปิ คจฺฉนฺติ, ปุริสสฺสปิ อพฺภาคมนํ สาทิยนฺติ, ฉนฺนมฺปิ อนุปวิสนฺติ, กายมฺปิ ตทตฺถาย อุปสํหรนฺติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถายฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถคฺคหณมฺปิ สาทิยิสฺสนฺติ, สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณมฺปิ สาทิยิสฺสนฺติ, สนฺติฏฺฐิสฺสนฺติปิ, สลฺลปิสฺสนฺติปิ, สงฺเกตมฺปิ คจฺฉิสฺสนฺติ, ปุริสสฺสปิ อพฺภาคมนํ สาทิยิสฺสนฺติ, ฉนฺนมฺปิ อนุปวิสิสฺสนฺติ, กายมฺปิ ตทตฺถาย อุปสํหริสฺสนฺติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถายา”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถคฺคหณมฺปิ สาทิยนฺติ, สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณมฺปิ สาทิยนฺติ, สนฺติฏฺฐนฺติปิ, สลฺลปนฺติปิ, สงฺเกตมฺปิ คจฺฉนฺติ, ปุริสสฺสปิ อพฺภาคมนํ สาทิยนฺติ, ฉนฺนมฺปิ อนุปวิสนฺติ, กายมฺปิ ตทตฺถาย อุปสํหรนฺติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถายาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถคฺคหณมฺปิ สาทิยิสฺสนฺติ, สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณมฺปิ สาทิยิสฺสนฺติ, สนฺติฏฺฐิสฺสนฺติปิ, สลฺลปิสฺสนฺติปิ, สงฺเกตมฺปิ คจฺฉิสฺสนฺติ, ปุริสสฺสปิ อพฺภาคมนํ สาทิยิสฺสนฺติ, ฉนฺนมฺปิ อนุปวิสิสฺสนฺติ, กายมฺปิ ตทตฺถาย อุปสํหริสฺสนฺติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๖๗๕. "ยา ปน ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถคฺคหณํ วา สาทิเยยฺย, สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณํ วา สาทิเยยฺย, สนฺติฏฺเฐยฺย วา, สลฺลเปยฺย วา, สงฺเกตํ วา คจฺเฉยฺย , ปุริสสฺส วา อพฺภาคมนํ สาทิเยยฺย, ฉนฺนํ วา อนุปวิเสยฺย, กายํ วา ตทตฺถาย อุปสํหเรยฺย เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย, อยมฺปิ ปาราชิกา โหติ อสํวาสา อฏฺฐวตฺถุกา"ติฯ

๖๗๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา...เป.... **ภิกฺขุนี**ติ...เป.... อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อวสฺสุตา นาม สารตฺตา อเปกฺขวตี ปฏิพทฺธจิตฺตาฯ

อวสฺสุโต นาม สารตฺโต อเปกฺขวา ปฏิพทฺธจิตฺโตฯ

ปุริสปุคฺคโล นาม มนุสฺสปุริโส, น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต วิญฺญู ปฏิพโล กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิตุํฯ

หตฺถคฺคหณํ วา สาทิเยยฺยาติ หตฺโถ นาม กปฺปรํ อุปาทาย ยาว อคฺคนขาฯ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณํ วา สาทิเยยฺยาติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย นิวตฺถํ วา ปารุตํ วา คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

สนฺติฏฺเฐยฺย วาติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย ปุริสสฺส หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

สลฺลเปยฺย วาติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา สลฺลปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

สงฺเกตํ วา คจฺเฉยฺยาติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย ปุริเสน – "อิตฺถนฺนามํ โอกาสํ [อิทํ ปทํ อฏฺฐกถายํ น ทิสฺสติ] อาคจฺฉา"ติ – วุตฺตา คจฺฉติฯ ปเท ปเท อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุริสสฺส หตฺถปาสํ โอกฺกนฺตมตฺเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ปุริสสฺส วา อพฺภาคมนํ สาทิเยยฺยาติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย ปุริสสฺส อพฺภาคมนํ สาทิยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ หตฺถปาสํ โอกฺกนฺตมตฺเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ฉนฺนํ วา อนุปวิเสยฺยาติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย เยน เกนจิ ปฏิจฺฉนฺนํ โอกาสํ ปวิฏฺฐมตฺเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

กายํ วา ตทตฺถาย อุปสํหเรยฺยาติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา กายํ อุปสํหรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปาราชิกา โหตีติ เสยฺยถาปิ นาม ตาโล มตฺถกจฺฉินฺโน อภพฺโพ ปุน วิรุฬฺหิยา เอวเมว ภิกฺขุนี อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรนฺตี อสฺสมณี โหติ อสกฺยธีตาฯ เตน วุจฺจติ ปาราชิกา โหตีติฯ

อสํวาสาติ สํวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุทฺเทโส สมสิกฺขตาฯ เอโส สํวาโส นามฯ โส ตาย สทฺธึ นตฺถิฯ เตน วุจฺจติ อสํวาสาติฯ

๖๗๗. อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺติยา, อสาทิยนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, ขิตฺตจิตฺตาย, เวทนาฏฺฏาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถปาราชิกํ สมตฺตํฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อยฺยาโย, อฏฺฐ ปาราชิกา ธมฺมาฯ เยสํ ภิกฺขุนี อญฺญตรํ วา อญฺญตรํ วา อาปชฺชิตฺวา น ลภติ ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวาสํ, ยถา ปุเร ตถา ปจฺฉา, ปาราชิกา โหติ อสํวาสาฯ ตตฺถายฺยาโย ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุทฺเธตฺถายฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

ภิกฺขุนิวิภงฺเค ปาราชิกกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ (ภิกฺขุนีวิภงฺโค)

๑. ปฐมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

อิเม โข ปนายฺยาโย สตฺตรส สงฺฆาทิเสสา

ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๖๗๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร อุปาสโก ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อุโทสิตํ [อุทฺโทสิตํ (สี. สฺยา.)] ทตฺวา กาลงฺกโต โหติฯ ตสฺส ทฺเว ปุตฺตา โหนฺติ – เอโก อสฺสทฺโธ อปฺปสนฺโน, เอโก สทฺโธ ปสนฺโนฯ เต เปตฺติกํ สาปเตยฺยํ วิภชึสุฯ อถ โข โส อสฺสทฺโธ อปฺปสนฺโน ตํ สทฺธํ ปสนฺนํ เอตทโวจ – "อมฺหากํ อุโทสิโต, ตํ ภาเชมา"ติฯ เอวํ วุตฺเต โส สทฺโธ ปสนฺโน ตํ อสฺสทฺธํ อปฺปสนฺนํ เอตทโวจ – "มายฺโย, เอวํ อวจฯ อมฺหากํ ปิตุนา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ทินฺโน"ติฯ ทุติยมฺปิ โข โส อสฺสทฺโธ อปฺปสนฺโน ตํ สทฺธํ ปสนฺนํ เอตทโวจ – "อมฺหากํ อุโทสิโต, ตํ ภาเชมา"ติฯ อถ โข โส สทฺโธ ปสนฺโน ตํ อสฺสทฺธํ อปฺปสนฺนํ เอตทโวจ – "มายฺโย, เอวํ อวจฯ อมฺหากํ ปิตุนา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ทินฺโน"ติฯ ตติยมฺปิ โข โส อสฺสทฺโธ อปฺปสนฺโน ตํ สทฺธํ ปสนฺนํ เอตทโวจ – "อมฺหากํ อุโทสิโต, ตํ ภาเชมา"ติฯ อถ โข โส สทฺโธ ปสนฺโน – "สเจ มยฺหํ ภวิสฺสติ, อหมฺปิ ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ทสฺสามี"ติ – ตํ อสฺสทฺธํ อปฺปสนฺนํ เอตทโวจ – "ภาเชมา"ติฯ อถ โข โส อุโทสิโต เตหิ ภาชียมาโน ตสฺส อสฺสทฺธสฺส อปฺปสนฺนสฺส ปาปุณาติ [ปาปุณิ (สฺยา.)]ฯ อถ โข โส อสฺสทฺโธ อปฺปสนฺโน ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ – "นิกฺขมถายฺเย, อมฺหากํ อุโทสิโต"ติฯ

เอวํ วุตฺเต ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตํ ปุริสํ เอตทโวจ – "มายฺโย, เอวํ อวจ, ตุมฺหากํ ปิตุนา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ทินฺโน"ติฯ "ทินฺโน น ทินฺโน"ติ โวหาริเก มหามตฺเต ปุจฺฉึสุฯ มหามตฺตา เอวมาหํสุ – "โก, อยฺเย, ชานาติ ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ทินฺโน"ติ? เอวํ วุตฺเต ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เต มหามตฺเต เอตทโวจ – "อปิ นายฺโย [อปิ นฺวยฺยา (สฺยา.), อปิ นายฺโย (ก.)] ตุมฺเหหิ ทิฏฺฐํ วา สุตํ วา สกฺขึ ฐปยิตฺวา ทานํ ทิยฺยมาน"นฺติ ? อถ โข เต มหามตฺตา – "สจฺจํ โข อยฺยา อาหา"ติ ตํ อุโทสิตํ ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อกํสุฯ อถ โข โส ปุริโส ปราชิโต อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – "อสฺสมณิโย อิมา มุณฺฑา พนฺธกินิโยฯ กถญฺหิ นาม อมฺหากํ อุโทสิตํ อจฺฉินฺทาเปสฺสนฺตี"ติ! ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี มหามตฺตานํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ มหามตฺตา ตํ ปุริสํ ทณฺฑาเปสุํฯ อถ โข โส ปุริโส ทณฺฑิโต ภิกฺขุนูปสฺสยสฺส อวิทูเร อาชีวกเสยฺยํ การาเปตฺวา อาชีวเก อุยฺโยเชสิ – "เอตา ภิกฺขุนิโย อจฺจาวทถา"ติฯ

ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี มหามตฺตานํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ มหามตฺตา ตํ ปุริสํ พนฺธาเปสุํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "ปฐมํ ภิกฺขุนิโย อุโทสิตํ อจฺฉินฺทาเปสุํ, ทุติยํ ทณฺฑาเปสุํ, ตติยํ พนฺธาเปสุํฯ อิทานิ ฆาตาเปสฺสนฺตี"ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อุสฺสยวาทิกา วิหริสฺสตี"ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อุ

สฺสยวาทิกา วิหรตีติฯ “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อุสฺสยวาทิกา วิหริสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๖๗๙. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อุสฺสยวาทิกา วิหเรยฺย คหปตินา วา คหปติปุตฺเตน วา ทาเสน วา กมฺมกาเรน** [กมฺมกเรน (สี. สฺยา.)] **วา อนฺตมโส สมณปริพฺพาชเกนาปิ, อยํ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส**”นฺติฯ

๖๘๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อุสฺสยวาทิกา นาม อฑฺฑการิกา วุจฺจติฯ

คหปติ นาม โย โกจิ อคารํ อชฺฌาวสติฯ

คหปติปุตฺโต นาม เย เกจิ ปุตฺตภาตโรฯ

ทาโส นาม อนฺโตชาโต ธนกฺกีโต กรมรานีโต ฯ

กมฺมกาโร นาม ภฏโก อาหตโกฯ

สมณปริพฺพาชโก นาม ภิกฺขุญฺจ ภิกฺขุนิญฺจ สิกฺขมานญฺจ สามเณรญฺจ สามเณริญฺจ ฐเปตฺวา โย โกจิ ปริพฺพาชกสมาปนฺโนฯ

อฑฺฑํ กริสฺสามีติ ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทุติยสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อฑฺฑปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปฐมาปตฺติกนฺติ สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนายฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสสนฺติ สงฺโฆว ตสฺสา อาปตฺติยา มานตฺตํ เทติ มูลาย ปฏิกสฺสติ อพฺเภติ, น สมฺพหุลา น เอกา ภิกฺขุนีฯ เตน วุจฺจติ “สงฺฆาทิเสโส”ติฯ ตสฺเสว อาปตฺตินิกายสฺส นามกมฺมํ อธิวจนํฯ เตนปิ วุจฺจติ “สงฺฆาทิเสโส”ติฯ

๖๘๑. อนาปตฺติ มนุสฺเสหิ อากฑฺฒียมานา คจฺฉติ, อารกฺขํ ยาจติ, อโนทิสฺส อาจิกฺขติ, อุมฺมตฺติกาย…เป…. อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๖๘๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ อญฺญตรสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปชาปติ อติจารินี โหติฯ อถ โข โส ลิจฺฉวิ ตํ อิตฺถึ เอตทโวจ – ‘‘สาธุ วิรมาหิ, อนตฺถํ โข เต กริสฺสามี’’ติฯ เอวมฺปิ สา วุจฺจมานา นาทิยิฯ เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ ลิจฺฉวิคโณ สนฺนิปติโต โหติ เกนจิเทว กรณีเยนฯ อถ โข โส ลิจฺฉวิ เต ลิจฺฉวโย เอตทโวจ – ‘‘เอกํ เม, อยฺโย , อิตฺถึ อนุชานาถา’’ติฯ ‘‘กา นาม สา’’ติ? ‘‘มยฺหํ ปชาปติ อติจรติ, ตํ ฆาเตสฺสามี’’ติฯ ‘‘ชานาหี’’ติฯ อสฺโสสิ โข สา อิตฺถี – ‘‘สามิโก กิร มํ ฆาเตตุกาโม’’ติฯ วรภณฺฑํ อาทาย สาวตฺถึ คนฺตฺวา ติตฺถิเย อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิฯ ติตฺถิยา น อิจฺฉึสุ ปพฺพาเชตุํฯ ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิฯ ภิกฺขุนิโยปิ น อิจฺฉึสุ ปพฺพาเชตุํฯ ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อุปสงฺกมิตฺวา ภณฺฑกํ ทสฺเสตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภณฺฑกํ คเหตฺวา ปพฺพาเชสิฯ

อถ โข โส ลิจฺฉวิ ตํ อิตฺถึ คเวสนฺโต สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตํ ทิสฺวาน เยน ราชา ปเสนทิ โกสโล เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ ปเสนทึ โกสลํ เอตทโวจ – ‘‘ปชาปติ เม, เทว, วรภณฺฑํ อาทาย สาวตฺถึ อนุปฺปตฺตาฯ ตํ เทโว อนุชานาตู’’ติฯ ‘‘เตน หิ, ภเณ, วิจินิตฺวา อาจิกฺขา’’ติฯ ‘‘ทิฏฺฐา, เทว, ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา’’ติฯ ‘‘สเจ, ภเณ, ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา, น สา ลพฺภา กิญฺจิ กาตุํฯ สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม, จรตุ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา’’ติฯ อถ โข โส ลิจฺฉวิ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย โจรึ ปพฺพาเชสฺสนฺตี’’ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส ลิจฺฉวิสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา โจรึ ปพฺพาเชสฺสตี’’ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี โจรึ ปพฺพาเชตีติ [ปพฺพาเชสีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี โจรึ ปพฺพาเชสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๖๘๓. ‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ชานํ โจรึ วชฺฌํ วิทิตํ อนปโลเกตฺวา ราชานํ วา สงฺฆํ วา คณํ วา ปูคํ วา เสณึ วา อญฺญตฺร กปฺปา วุฏฺฐาเปยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส’’นฺติฯ

๖๘๔. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ อญฺเญ วา ตสฺสา อาโรเจนฺติ, สา วา อาโรเจติฯ

โจรี นาม ยา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, เอสา โจรี นาม

ฯ

วชฺฌา นาม ยํ กตฺวา วชฺฌปฺปตฺตา โหติฯ

วิทิตา นาม อญฺเญหิ มนุสฺเสหิ ญาตา โหติ ‘‘วชฺฌา เอสา’’ติฯ

อนปโลเกตฺวาติ อนาปุจฺฉาฯ

ราชา นาม ยตฺถ ราชา อนุสาสติ, ราชา อปโลเกตพฺโพฯ

สงฺโฆ นาม ภิกฺขุนิสงฺโฆ วุจฺจติ, ภิกฺขุนิสงฺโฆ อปโลเกตพฺโพฯ

คโณ นาม ยตฺถ คโณ อนุสาสติ, คโณ อปโลเกตพฺโพฯ

ปูโค นาม ยตฺถ ปูโค อนุสาสติ, ปูโค อปโลเกตพฺโพฯ

เสณิ นาม ยตฺถ เสณิ อนุสาสติ, เสณิ อปโลเกตพฺโพฯ

อญฺญตฺร กปฺปาติ ฐเปตฺวา กปฺปํฯ **กปฺปํ** นาม ทฺเว กปฺปานิ – ติตฺถิเยสุ วา ปพฺพชิตา โหติ อญฺญาสุ วา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตาฯ อญฺญตฺร กปฺปา "วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อยมฺปีติ ปุริมํ อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปฐมาปตฺติกนฺติ สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนายฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสสนฺติ...เป.... เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๖๘๕. โจริยา โจริสญฺญา อญฺญตฺร กปฺปา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ โจริยา เวมติกา อญฺญตฺร กปฺปา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โจริยา อโจริสญฺญา อญฺญตฺร กปฺปา วุฏฺฐาเปติ, อนาปตฺติฯ อโจริยา โจริสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโจริยา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโจริยา อโจริสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๖๘๖. อนาปตฺติ อชานนฺตี วุฏฺฐาเปติ, อปโลเกตฺวา วุฏฺฐาเปติ, กปฺปกตํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๖๘๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภทฺทาย กาปิลานิยา อนฺเตวาสินี ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ ภณฺฑิตฺวา คามกํ [คามเก (สฺยา.)] ญาติกุลํ อคมา

สิฯ ภทฺทา กาปิลานี ตํ ภิกฺขุนึ อปสฺสนฺตี ภิกฺขุนิโย ปุจฺฉิ – “กหํ อิตฺถนฺนามา, น ทิสฺสตี”ติ! “ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ, อยฺเย, ภณฺฑิตฺวา น ทิสฺสตี”ติฯ “อมฺมา, อมุกสฺมึ คามเก เอติสฺสา ญาติกุลํฯ ตตฺถ คนฺตฺวา วิจินถา”ติฯ ภิกฺขุนิโย ตตฺถ คนฺตฺวา ตํ ภิกฺขุนึ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจุํ – “กิสฺส ตฺวํ, อยฺเย , เอกิกา อาคตา, กจฺจิสิ อปฺปธํสิตา”ติ? “อปฺปธํสิตามฺหิ, อยฺเย”ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺฉิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺฉตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว , ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺฉิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

“ยา ปน ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺเฉยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๘๘. เตน โข ปน สมเยน ทฺเว ภิกฺขุนิโย สาเกตา สาวตฺถึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ อนฺตรา มคฺเค นที ตริตพฺพา โหติฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย นาวิเก อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – “สาธุ โน, อาวุโส, ตาเรถา”ติฯ “นายฺเย, สกฺกา อุโภ สกึ ตาเรตุ”นฺติฯ เอโก เอกํ อุตฺตาเรสิฯ อุตฺติณฺโณ อุตฺติณฺณํ ทูเสสิฯ อนุตฺติณฺโณ อนุตฺติณฺณํ ทูเสสิฯ ตา ปจฺฉา สมาคนฺตฺวา ปุจฺฉึสุ – “กจฺจิสิ, อยฺเย, อปฺปธํสิตา”ติ? “ปธํสิตามฺหิ, อยฺเย! ตฺวํ ปน, อยฺเย, อปฺปธํสิตา”ติ? “ปธํสิตามฺหิ, อยฺเย”ติฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี เอกา นทีปารํ คจฺฉิสฺสตี”ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอกา นทีปารํ คจฺฉตี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอกา นทีปารํ คจฺฉิสฺสติ! เนตํ , ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

“ยา ปน ภิกฺขุนี เอกา วา คามนฺตรํ คจฺเฉยฺย, เอกา วา นทีปารํ คจฺเฉยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๘๙. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ คจฺฉนฺตา [คนฺตฺวา (ก.)] สายํ อญฺญตรํ คามํ อุปคจฺฉึสุฯ ตตฺถ อญฺญตรา ภิกฺขุนี อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ อญฺญตโร ปุริโส ตสฺสา ภิกฺขุนิยา สห ทสฺสเนน ปฏิพทฺธจิตฺโต โหติฯ อถ โข โส ปุริโส ตาสํ ภิกฺขุนีนํ เสยฺยํ ปญฺญเปนฺโต ตสฺสา ภิกฺขุนิยา เสยฺยํ เอกมนฺตํ ปญฺญาเปสิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี สลฺลกฺเขตฺวา – “ปริยุฏฺฐิโต อยํ ปุริโส; สเจ รตฺตึ อาคจฺฉิสฺสติ, วิสฺสโร เม ภวิสฺสตี”ติ, ภิกฺขุนิโย อนาปุจฺฉา อญฺญตรํ กุลํ คนฺตฺวา เสยฺยํ กปฺเปสิฯ อถ โข โส ปุริโส รตฺตึ อาคนฺตฺวา ตํ ภิกฺขุนึ คเวสนฺโต ภิกฺขุนิโย ฆฏฺเฏสิฯ ภิกฺขุนิโย ตํ ภิกฺขุนึ อปสฺสนฺติโย เอวมาหํสุ – “นิสฺสํสยํ โข สา ภิกฺขุนี ปุริเสน สทฺธึ นิกฺขนฺตา”ติฯ

อถ โข สา ภิกฺขุนี ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน เยน ตา ภิกฺขุนิโย เตนุปสงฺกมิฯ ภิกฺขุนิโย ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ – “กิสฺส ตฺวํ, อยฺเย, ปุริเสน สทฺธึ นิกฺขนฺตา”ติ? “นาหํ, อยฺเย, ปุริเสน สทฺธึ นิกฺขนฺตา”ติฯ ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี เอกา รตฺตึ วิปฺปวสิสฺสตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอกา รตฺตึ วิปฺปวสีติ [วิปฺปวสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอกา รตฺตึ วิปฺปวสิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

“ยา ปน ภิกฺขุนี เอกา วา คามนฺตรํ คจฺเฉยฺย, เอกา วา นทีปารํ คจฺเฉยฺย, เอกา วา รตฺตึ วิปฺปวเสยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๔๐. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ ตตฺถ อญฺญตรา ภิกฺขุนี วจฺเจน ปีฬิตา เอกิกา โอหียิตฺวา [โอหิยิตฺวา (ก.)] ปจฺฉา อคมาสิฯ มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุนึ ปสฺสิตฺวา ทูเสสุํฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี เยน ตา ภิกฺขุนิโย เตนุปสงฺกมิฯ ภิกฺขุนิโย ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ – “กิสฺส ตฺวํ, อยฺเย, เอกิกา โอหีนา, กจฺจิสิ อปฺปทุฏฺฐา”ติ? “ปทุฏฺฐามฺหิ, อยฺเย”ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี เอกา คณมฺหา โอหียิสฺสตีติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอกา คณมฺหา โอหียตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติ ฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอกา คณมฺหา โอหียิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๖๔๑. “ยา ปน ภิกฺขุนี เอกา วา คามนฺตรํ คจฺเฉยฺย, เอกา วา นทีปารํ คจฺเฉยฺย, เอกา วา รตฺตึ วิปฺปวเสยฺย, เอกา วา คณมฺหา โอหีเยยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

๖๔๒. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

เอกา วา คามนฺตรํ คจฺเฉยฺยาติ ปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส ปริกฺเขปํ ปฐมํ ปาทํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส, ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส อุปจารํ ปฐมํ ปาทํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกา วา นทีปารํ คจฺเฉยฺยาติ นที นาม ติมณฺฑลํ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ยตฺถ กตฺถจิ อุตฺตรนฺติยา ภิกฺขุนิยา อนฺตรวาสโก เตมิยติฯ ปฐมํ ปาทํ อุตฺตรนฺติยา อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ทุติยํ ปาทํ อุตฺตรนฺติยา อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกา วา รตฺตึ วิปฺปวเสยฺยาติ สห อรุณุคฺคมนา ทุติยิกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถปาสํ วิชหนฺติยา อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ วิชหิเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส ฯ

เอกา วา คณมฺหา โอหียยฺยาติ อคามเก อรญฺเญ ทุติยิกาย ภิกฺขุนิยา ทสฺสนูปจารํ วา สวนูปจารํ วา วิชหนฺติยา อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ วิชหิเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส ฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติ ฯ

ปฐมาปตฺติกนฺติ สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนาย ฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติ ฯ

สงฺฆาทิเสโสติ...เป.... เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติ ฯ

๖๙๓. อนาปตฺติ ทุติยิกา ภิกฺขุนี ปกฺกนฺตา วา โหติ วิพฺภนฺตา วา กาลงฺกตา วา ปกฺขสงฺกนฺตา วา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ ฯ

ตติยสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฯ

๔. จตุตฺถสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๖๙๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี ภณฺฑนการิกา โหติ กลหการิกา วิวาทการิกา ภสฺสการิกา สงฺเฆ อธิกรณการิกา ฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตสฺสา กมฺเม กรียมาเน ปฏิกฺโกสติ ฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คามกํ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยน ฯ อถ โข ภิกฺขุนิสงฺโฆ – "ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปกฺกนฺตา"ติ , จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อาปตฺติยา อทสฺสเน [อทสฺสเนน (ก.)] อุกฺขิปิ ฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คามเก ตํ กรณียํ ตีเรตฺวา ปุนเทว สาวตฺถึ ปจฺจาคจฺฉิ ฯ จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อาคจฺฉนฺติยา เนว อาสนํ ปญฺญเปสิ น ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกฐลิกํ อุปนิกฺขิปิ น ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหสิ น ปานีเยน อาปุจฺฉิ ฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – "กิสฺส ตฺวํ, อยฺเย, มยิ อาคจฺฉนฺติยา เนว อาสนํ ปญฺญเปสิ น ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกฐลิกํ อุปนิกฺขิปิ น ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหสิ น ปานีเยน อาปุจฺฉี"ติ? "เอวญฺเหตํ, อยฺเย, โหติ ยถา ตํ อนาถายา"ติ ฯ "กิสฺส ปน ตฺวํ, อยฺเย, อนาถา"ติ? "อิมา มํ, อยฺเย, ภิกฺขุนิโย – "อยํ อนาถา อปฺปญฺญาตา, นตฺถิ อิมิสฺสา กาจิ ปฏิวตฺตา"ติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน [อทสฺสเนน (ก.)] อุกฺขิปึสู"ติ ฯ

ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – "พาลา เอตา อพฺยตฺตา เอตา, เนว ชานนฺติ กมฺมํ วา กมฺมโทสํ วา กมฺมวิปตฺตึ วา กมฺมสมฺปตฺตึ วา ฯ มยํ โข ชานาม กมฺมมฺปิ กมฺมโทสมฺปิ กมฺมวิปตฺติมฺปิ กมฺมสมฺปตฺติมฺปิ ฯ มยํ โข อกตํ วา กมฺมํ กาเรยฺยาม กตํ วา กมฺมํ โกเปยฺยามา"ติ, ลหุํ ลหุํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ สนฺนิปาเตตฺวา จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ โอสาเรสิ ฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา...เป.... ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา

สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรสฺสตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรตีติ [โอสาเรสีติ (ก.)]? “สจฺจํ , ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๖๙๕. “ยา ปน ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

๖๙๖. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

สมคฺโค นาม **สงฺโฆ** สมานสํวาสโก สมานสีมายํ ฐิโตฯ

อุกฺขิตฺตา นาม อาปตฺติยา อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วา [อทสฺสเนน วา อปฺปฏิกมฺเมน วา อปฺปฏินิสฺสคฺเคน วา (ก.), อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วา (?)] อุกฺขิตฺตาฯ

ธมฺเมน วินเยนาติ เยน ธมฺเมน เยน วินเยนฯ

สตฺถุสาสเนนาติ ชินสาสเนน พุทฺธสาสเนนฯ

อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆนฺติ กมฺมการกสงฺฆํ อนาปุจฺฉาฯ

อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทนฺติ คณสฺส ฉนฺทํ อชานิตฺวาฯ

“โอสาเรสฺสามี”ติ คณํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปฐมาปตฺติกนฺติ สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนายฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ…เป…. เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๖๙๗. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา โอสาเรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติกา โอสาเรติ อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา โอสาเรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๖๙๘. อนาปตฺติ กมฺมการกสงฺฆํ อปโลเกตฺวา โอสาเรติ, คณสฺส ฉนฺทํ ชานิตฺวา โอสาเรติ, วตฺเต วตฺตนฺตึ โอสาเรติ, อสนฺเต กมฺมการกสงฺเฆ โอสาเรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๖๙๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ มนุสฺสา ภตฺตคฺเค สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ ปสฺสิตฺวา อวสฺสุตา อวสฺสุตาย สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อคฺคมคฺคานิ โภชนานิ เทนฺติฯ สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี ยาวทตฺถํ ภุญฺชติ; อญฺญา ภิกฺขุนิโย น จิตฺตรูปํ ลภนฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา สุนฺทรีนนฺทา อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิสฺสติ ภุญฺชิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทติ ภุญฺชตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิสฺสติ ภุญฺชิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๐๐. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส”** นฺติฯ

๗๐๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อวสฺสุตา นาม สารตฺตา อเปกฺขวตี ปฏิพทฺธจิตฺตาฯ

อวสฺสุโต นาม สารตฺโต อเปกฺขวา ปฏิพทฺธจิตฺโตฯ

ปุริสปุคฺคโล นาม มนุสฺสปุริโส, น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต, วิญฺญู ปฏิพโล สารชฺชิตุํฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – อุทกทนฺตโปนํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มจฺโฉ, มํสํฯ

“ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปฐมาปตฺติกนฺติ สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนายฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ...เป.... เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

อุทกทนฺตโปนํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกโตอวสฺสุเต “ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๐๒. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อุทกทนฺตโปนํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุภโตอวสฺสุเต ยกฺขสฺส วา เปตสฺส วา ปณฺฑกสฺส วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคหสฺส วา หตฺถโต “ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อุทกทนฺตโปนํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกโตอวสฺสุเต “ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุทกทนฺตโปนํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๐๓. อนาปตฺติ อุภโตอนวสฺสุตา โหนฺติ, “อนวสฺสุโต”ติ ชานนฺตี ปฏิคฺคณฺหาติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๗๐๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ มนุสฺสา ภตฺตคฺเค สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ ปสฺสิตฺวา อวสฺสุตา สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อคฺคมคฺคานิ โภชนานิ เทนฺติฯ สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี กุกฺกุจฺจายนฺตี น ปฏิคฺคณฺหาติฯ อนนฺตริกา ภิกฺขุนี สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “กิสฺส ตฺวํ, อยฺเย, น ปฏิคฺคณฺหาสี”ติ? “อวสฺสุตา, อยฺเย”ติฯ “ตฺวํ ปน, อยฺเย, อวสฺสุตา”ติ? “นาหํ, อยฺเย, อวสฺสุตา”ติฯ “กึ เต, อยฺเย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตาฯ อิงฺฆํ, อยฺเย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา, ภุญฺช วา”ติฯ

ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี เอวํ วกฺขติ – ‘กึ เต, อยฺเย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตาฯ อิงฺฆ, อยฺเย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอวํ วเทติ – “กึ เต, อยฺเย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา! อิงฺฆ, อยฺเย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอวํ วกฺขติ – “กึ เต, อยฺเย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา; อิงฺฆ, อยฺเย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา”ฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๐๕. **“ยา ปน ภิกฺขุนี เอวํ วเทยฺย – ‘กึ เต, อยฺเย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตาฯ อิงฺฆ, อยฺเย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา’ติ, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส”**นฺติฯ

๗๐๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

เอวํ วเทยฺยาติ – “กึ เต, อยฺเย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตาฯ อิงฺฆ, อยฺเย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา”ติ อุยฺโยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺสา วจเนน “ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ โภชนปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปฐมาปตฺติกนฺติ สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนายฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ…เป.… เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

อุทกทนฺตโปนํ “ปฏิคฺคณฺหา”ติ อุยฺโยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺสา วจเนน ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี” ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๐๗. เอกโตอวสฺสุเต ยกฺขสฺส วา เปตสฺส วา ปณฺฑกสฺส วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคหสฺส วา หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา “ขาท วา ภุญฺช วา”ติ อุยฺโยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺสา วจเนน “ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โภชนปริโยสาเน

อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ อุทกทนฺตโปนํ ปฏิคฺคณฺหาติ อุยฺโยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ตสฺสา วจเนน "ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี"ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

๗๐๘. อนาปตฺติ "อนวสฺสุโต"ติ ชานนฺตี อุยฺโยเชติ, "กุปิตา น ปฏิคฺคณฺหาตี"ติ อุยฺโยเชติ, "กุลานุทฺทยตาย น ปฏิคฺคณฺหาตี"ติ อุยฺโยเชติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ ฯ

ฉฏฺฐสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฯ

๗. สตฺตมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๗๐๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ ภณฺฑิตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ – "พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ ฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร, สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี"ติ ฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม อยฺยา จณฺฑกาฬี [จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี (ก.)] กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วกฺขติ – พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ…เป.… สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ ฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร, สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี"ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ – "พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ…เป.… สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ ฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร, สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี"ติ ? "สจฺจํ, ภควา"ติ ฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วกฺขติ – "พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ…เป.… สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ ฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร, สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี"ติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๑๐. "ยา ปน ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทยฺย – 'พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ ฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร! สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี'ติ, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺส วจนียา – 'มาเยฺย, กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ ฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร! สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามีติ, อภิรมาเยฺย, สฺวากฺขาโต ธมฺโม; จร พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา'ติ ฯ เอวญฺจ สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย ฯ ยาวตติยญฺเจ สมนุภาสียมานา ตํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย , อยมฺปิ ภิกฺขุนี ยาวตติยกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส"นฺติ ฯ

๗๑๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

กุปิตา อนตฺตมนาติ อนภิรทฺธา อาหตจิตฺตา ขิลชาตาฯ

เอวํ วเทยฺยาติ – ‘‘พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ…เป.… สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร! สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี’’ติฯ

สา ภิกฺขุนีติ ยา สา เอวํวาทินี ภิกฺขุนีฯ **ภิกฺขุนีหี**ติ อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิฯ

ยา ปสฺสนฺติ ยา สุณนฺติ ตาหิ วตฺตพฺพา – ‘‘มายฺเย, กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – ‘พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ…เป.… สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร! สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี’ติฯ อภิรมายฺเย, สฺวากฺขาโต ธมฺโม; จร พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ อิจฺเจตํ กุสลํ, โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สงฺฆมชฺฌมฺปิ อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา – ‘‘มายฺเย, กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – ‘พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ…เป.… สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ ฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร! สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี’ติฯ อภิรมายฺเย, สฺวากฺขาโต ธมฺโม; จร พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ อิจฺเจตํ กุสลํ, โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สมนุภาสิตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๗๑๒. ‘‘สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ – ‘พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร! สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี’ติฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ – ‘พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ…เป.… สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร! สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี’ติ ฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ สา, ภาเสยฺยฯ

‘‘ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“สมนุภฏฺฐา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย។ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติ។

ญตฺติยา ทุกฺกฏํ។ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา។ กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส។ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺติยา ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติ។

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติ។

ยาวตติยกนฺติ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย อาปชฺชติ, น สห วตฺถุชฺฌาจารา។

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติ។

สงฺฆาทิเสโสติ…เป.… เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติ។

๗๑๓. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส។ ธมฺมกมฺเม เวมติกา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส។ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส។

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ។ อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។

๗๑๔. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺติยา, ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ។

สตฺตมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ។

๘. อฏฺฐมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๗๑๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม។ เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ – “ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โทสคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โมหคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย”ติ។ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา จณฺฑกาฬี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วกฺขติ – ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย…เป.… ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ – “ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย…เป.… ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติ។ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วกฺขติ – “ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย…เป.… ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย”ติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๑๖. “ยา ปน ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทยฺย – ‘ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โทสคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โมหคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย’ติ, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺส วจนียา – ‘มายฺเย, กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย โทสคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย โมหคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโยติฯ อยฺยา โข ฉนฺทาปิ คจฺเฉยฺย, โทสาปิ คจฺเฉยฺย, โมหาปิ คจฺเฉยฺย, ภยาปิ คจฺเฉยฺยา’ติฯ เอวญฺจ สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยาวตติยญฺเจ สมนุภาสียมานา ตํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ยาวตติยกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

๗๑๗. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณติ อธิกรณํ นาม จตฺตาริ อธิกรณานิ – วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํฯ

ปจฺจากตา นาม ปราชิตา วุจฺจติฯ

กุปิตา อนตฺตมนาติ อนภิรทฺธา อาหตจิตฺตา ขิลชาตาฯ

เอวํ วเทยฺยาติ – “ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย…เป.… ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย”ติฯ

สา ภิกฺขุนีติ ยา สา เอวํวาทินี ภิกฺขุนีฯ

ภิกฺขุนีหีติ อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิฯ

ยา ปสฺสนฺติ ยา สุณนฺติ ตาหิ วตฺตพฺพา – “มายฺเย, กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – ‘ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย…เป.… ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย’ติฯ อยฺยา โข ฉนฺทาปิ คจฺเฉยฺย…เป.… ภยาปิ คจฺเฉยฺยา”ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สงฺฆมชฺฌมฺปิ อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา – “มายฺเย, กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – ‘ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย…เป.… ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย’ติฯ อยฺยา โข ฉนฺทาปิ คจฺเฉยฺย…เป.… ภยาปิ คจฺเฉยฺยา”ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สมนุภาสิตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๗๑๘. “สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ – ‘ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย…เป.… ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย’ติฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิ

สฺสชฺชติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ – ‘ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย…เป.… ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย’ติฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“สมนุภฏฺฐา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺติยา ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ยาวตติยกนฺติ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย อาปชฺชติ, น สห วตฺถุชฺฌาจาราฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ…เป.… เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๗๑๙. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติกา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๒๐. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺติยา, ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ ฯ

อฏฺฐมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๗๒๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อนฺเตวาสิกา ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุ

นิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหริสฺสนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา”ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหริสฺสนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๒๒. “ภิกฺขุนิโย ปเนว สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺสุ วจนียา – ‘ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ วิวิจฺจถายฺเยฯ วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี’ติฯ เอวญฺจ ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคณฺเหยฺยุํ, ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยาวตติยญฺเจ สมนุภาสียมานา ตํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺยุํ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺยุํ, อิมาปิ ภิกฺขุนิโย ยาวตติยกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

๗๒๓. ภิกฺขุนิโย ปเนวาติ อุปสมฺปนฺนาโย วุจฺจนฺติฯ

สํสฏฺฐา วิหรนฺตีติ สํสฏฺฐา นาม อนนุโลมิเกน กายิกวาจสิเกน สํสฏฺฐา วิหรนฺติฯ

ปาปาจาราติ ปาปเกน อาจาเรน สมนฺนาคตาฯ

ปาปสทฺทาติ ปาปเกน กิตฺติสทฺเทน อพฺภุคฺคตาฯ

ปาปสิโลกาติ ปาปเกน มิจฺฉาชีเวน ชีวิตํ กปฺเปนฺติฯ

ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกาติ อญฺญมญฺญิสฺสา กมฺเม กรียมาเน ปฏิกฺโกสนฺติฯ

อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาติ อญฺญมญฺญํ วชฺชํ ปฏิจฺฉาเทนฺติฯ

ตา ภิกฺขุนิโยติ ยา ตา สํสฏฺฐา ภิกฺขุนิโยฯ

ภิกฺขุนีหีติ อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิฯ

ยา ปสฺสนฺติ ยา สุณนฺติ ตาหิ วตฺตพฺพา – “ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ วิวิจฺจถายฺเยฯ วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี”ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิ

สฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตา ภิกฺขุนิโย สงฺฆมชฺฌมฺปิ อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา – “ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ วิวิจฺจถายฺเยฯ วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี”ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตา ภิกฺขุนิโย สมนุภาสิตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๗๒๔. “สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามา จ อิตฺถนฺนามา จ ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชนฺติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามญฺจ อิตฺถนฺนามญฺจ ภิกฺขุนิโย สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามา จ อิตฺถนฺนามา จ ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชนฺติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามญฺจ อิตฺถนฺนามญฺจ ภิกฺขุนิโย สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย จ อิตฺถนฺนามาย จ ภิกฺขุนีนํ สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“สมนุภฏฺฐา สงฺเฆน, อิตฺถนฺนามา จ อิตฺถนฺนามา จ ภิกฺขุนิโย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺตีนํ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติฯ ทฺเว ติสฺโส เอกโต สมนุภาสิตพฺพาฯ ตตุตฺตริ น สมนุภาสิตพฺพาฯ

อิมาปิ ภิกฺขุนิโยติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจนฺติฯ

ยาวตติยกนฺติ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย อาปชฺชนฺติ, น สห วตฺถุชฺฌาจาราฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ…เป.… เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๗๒๕. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ธมฺมกมฺเม เวมติกา น ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

๗๒๖. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺตีนํ, ปฏินิสฺสชฺชนฺตีนํ, อุมฺมตฺติกานํ, อาทิกมฺมิกานนฺติ.

นวมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

๑๐. ทสมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๗๒๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนีสงฺเฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วเทติ – ‘‘สํสฏฺฐาว อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถ. มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถ. สนฺติ สงฺเฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา. ตา สงฺโฆ น กิญฺจิ อาห. ตุมฺหญฺเญว [ตุมฺเหเยว (สฺยา.)] สงฺโฆ อุญฺญาย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสิยา [เวภสฺสา (สี. สฺยา.)] ทุพฺพลฺยา เอวมาห – ‘ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา. วิวิจฺจถายฺเย. วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี’’’ติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สงฺเฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วกฺขติ – สํสฏฺฐาว อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถ. มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถ. สนฺติ สงฺเฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย…เป.… วิวิจฺจถายฺเย. วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตีติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สงฺเฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วเทติ – สํสฏฺฐาว อยฺเย ตุมฺเห วิหรถ. มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถ. สนฺติ สงฺเฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา. ตา สงฺโฆ น กิญฺจิ อาห. ตุมฺหญฺเญว สงฺโฆ อุญฺญาย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสิยา ทุพฺพลฺยา เอวมาห – ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา. วิวิจฺจถายฺเย. วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตีติ? ‘‘สจฺจํ ภควา’’ติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สงฺเฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วกฺขติ – สํสฏฺฐาว อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถ. มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถ. สนฺติ สงฺเฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย…เป.… วิวิจฺจถายฺเย. วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตีติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๒๘. ‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี เอวํ วเทยฺย – ‘สํสฏฺฐาว อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถ. มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถ. สนฺติ สงฺเฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา. ตา สงฺโฆ น กิญฺจิ อาห. ตุมฺหญฺเญว สงฺโฆ อุญฺญาย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสิยา ทุพฺพลฺยา เอวมาห – ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา,

อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ วิวิจฺจถายฺเยฯ วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี’ติฯ สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺส วจนียา – ‘มา, อยฺเย, เอวํ อวจ – สํสฏฺฐาว อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถฯ มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถ ฯ สนฺติ สงฺเฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา สงฺโฆ น กิญฺจิ อาหฯ ตุมฺหญฺเญว สงฺโฆ อุญฺญาย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสิยา ทุพฺพลฺยา เอวมาห – ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ วิวิจฺจถายฺเยฯ วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี’ติฯ เอวญฺจ สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยาวตติยญฺเจ สมนุภาสียมานา ตํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ยาวตติยกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

๗๒๙. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

เอวํ วเทยฺยาติ – “สํสฏฺฐาว อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถฯ มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถฯ สนฺติ สงฺเฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา สงฺโฆ น กิญฺจิ อาห”ฯ

ตุมฺหญฺเญว สงฺโฆ อุญฺญายาติ อวญฺญายฯ

ปริภเวนาติ ปาริภพฺยตาฯ

อกฺขนฺติยาติ โกเปนฯ

เวภสฺสิยาติ วิภสฺสีกตา [วิภสฺสิกตาย (สี.)]ฯ

ทุพฺพลฺยาติ อปกฺขตาฯ

เอวมาห – “ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ วิวิจฺจถายฺเยฯ วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี”ติฯ

สา ภิกฺขุนีติ ยา สา เอวํวาทินี ภิกฺขุนีฯ

ภิกฺขุนีหีติ อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิฯ

ยา ปสฺสนฺติ ยา สุณนฺติ ตาหิ วตฺตพฺพา – “มายฺเย, เอวํ อวจ – ‘สํสฏฺฐาว อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถฯ มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถฯ สนฺติ สงฺเฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย…เป.… วิวิจฺจถายฺเยฯ วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี”ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สงฺฆมชฺฌมฺปิ อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา – “มายฺเย,

เอวํ อวจ – ‘สํสฏฺฐาว อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถฯ มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถฯ สนฺติ สงฺเฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย…เป…. วิวิจฺจถายฺเยฯ วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี’”ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สมนุภาสิตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๗๓๐. “สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี สงฺเฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วเทติ – ‘สํสฏฺฐาว อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถฯ มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถฯ สนฺติ สงฺเฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา สงฺโฆ น กิญฺจิ อาหฯ ตุมฺหญฺเญว สงฺโฆ อุญฺญาย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสิยา ทุพฺพลฺยา เอวมาห – ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา ฯ วิวิจฺจถายฺเยฯ วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี’ติฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี สงฺเฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วเทติ – ‘สํสฏฺฐาว อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถฯ มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถฯ สนฺติ สงฺเฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา สงฺโฆ น กิญฺจิ อาหฯ ตุมฺหญฺเญว สงฺโฆ อุญฺญาย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสิยา ทุพฺพลฺยา เอวมาห – ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ วิวิจฺจถายฺเยฯ วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี’ติฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป….ฯ

“สมนุภฏฺฐา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺติยา ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ยาวตติยกนฺติ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย อาปชฺชติ, น สหวตฺถุชฺฌาจาราฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ สงฺโฆว ตสฺสา อาปตฺติยา มานตฺตํ เทติ, มูลาย ปฏิกสฺสติ, อพฺเภติ, น สมฺพหุลา น เอกา ภิกฺขุนีฯ เตน วุจฺจติ "สงฺฆาทิเสโส"ติฯ ตสฺเสว อาปตฺตินิกายสฺส นามกมฺมํ อธิวจนํ, เตนปิ วุจฺจติ "สงฺฆาทิเสโส"ติฯ

๗๓๑. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส ฯ ธมฺมกมฺเม เวมติกา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๓๒. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺติยา, ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อยฺยาโย, สตฺตรส สงฺฆาทิเสสา ธมฺมา – นว ปฐมาปตฺติกา, อฏฺฐ ยาวตติยกาฯ เยสํ ภิกฺขุนี อญฺญตรํ วา อญฺญตรํ วา อาปชฺชติ, ตาย ภิกฺขุนิยา อุภโตสงฺเฆ ปกฺขมานตฺตํ จริตพฺพํฯ จิณฺณมานตฺตา ภิกฺขุนี ยตฺถ สิยา วีสติคโณ ภิกฺขุนิสงฺโฆ ตตฺถ (สา ภิกฺขุนี) [( ) (กตฺถปิ นตฺถิ)] อพฺเภตพฺพาฯ เอกายปิ เจ อูโน วีสติคโณ ภิกฺขุนิสงฺโฆ ตํ ภิกฺขุนึ อพฺเภยฺยฯ สา จ ภิกฺขุนี อนพฺภิตา, ตา จ ภิกฺขุนิโย คารยฺหา, อยํ ตตฺถ สามีจิฯ

ตตฺถายฺยาโย ปุจฺฉามิ – "กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา"? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – "กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา"? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – "กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา"? ปริสุทฺเธตฺถายฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

สตฺตรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ภิกฺขุนิวิภงฺเค สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ (ภิกฺขุนีวิภงฺโค)

๑. ปตฺตวคฺโค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

อิเม โข ปนายฺยาโย ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา

ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๗๓๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย พหู ปตฺเต สนฺนิจยํ กโรนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย พหู ปตฺเต สนฺนิจยํ กริสฺสนฺติ, ปตฺตวาณิชฺชํ วา ภิกฺขุนิโย กริสฺสนฺติ, อามตฺติกาปณํ วา ปสาเรสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปตฺตสนฺนิจยํ กริสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปตฺตสนฺนิจยํ กโรนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปตฺตสนฺนิจยํ กริสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๓๔. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ปตฺตสนฺนิจยํ กเรยฺย , นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๗๓๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปตฺโต นาม ทฺเว ปตฺตา – อโยปตฺโต, มตฺติกาปตฺโตฯ ตโย ปตฺตสฺส วณฺณา – อุกฺกฏฺโฐ ปตฺโต, มชฺฌิโม ปตฺโต, โอมโก ปตฺโตฯ **อุกฺกฏฺโฐ นาม ปตฺโต** อฑฺฒาฬฺหโกทนํ คณฺหาติ จตุภาคํ ขาทนํ ตทุปิยํ พฺยญฺชนํฯ **มชฺฌิโม นาม ปตฺโต** นาฬิโกทนํ คณฺหาติ จตุภาคํ ขาทนํ ตทุปิยํ พฺยญฺชนํฯ **โอมโก นาม ปตฺโต** ปตฺโถทนํ คณฺหาติ จตุภาคํ ขาทนํ ตทุปิยํ พฺยญฺชนํฯ ตโต อุกฺกฏฺโฐ อปตฺโต โอมโก อปตฺโตฯ

สนฺนิจยํ กเรยฺยาติ อนธิฏฺฐิโต อวิกปฺปิโตฯ

นิสฺสคฺคิโย โหตีติ สห อรุณุคฺคมนา นิสฺสคฺคิโย โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺโพ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺโพฯ ตาย ภิกฺขุนิยา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “อยํ เม, อยฺเย, ปตฺโต รตฺตาติกฺกนฺโต นิสฺสคฺคิโย, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี”ติฯ นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ นิสฺสฏฺฐปตฺโต ทาตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ ปตฺโต อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา นิสฺสคฺคิโย สงฺฆสฺส นิสฺสฏฺโฐฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิมํ ปตฺตํ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา ทเทยฺยา”ติฯ

ตาย ภิกฺขุนิยา สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺสุ วจนียา – “อยํ เม, อยฺยาโย, ปตฺโต รตฺตาติกฺกนฺโต นิสฺสคฺคิโย, อิมาหํ อยฺยานํ นิสฺสชฺชามี”ติฯ นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ นิสฺสฏฺฐปตฺโต ทาตพฺโพ –

“สุณนฺตุ เม อยฺยาโยฯ อยํ ปตฺโต อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา นิสฺสคฺคิโย อยฺยานํ นิสฺสฏฺโฐฯ ยทิ อยฺยานํ ปตฺตกลฺลํ, อยฺยาโย อิมํ ปตฺตํ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา ทเทยฺยุ”นฺติฯ

ตาย ภิกฺขุนิยา เอกํ ภิกฺขุนิํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนียา – “อยํ เม, อยฺเย, ปตฺโต รตฺตาติกฺกนฺโต นิสฺสคฺคิโยฯ อิมาหํ อยฺยาย นิสฺสชฺชามี”ติฯ นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ ตาย ภิกฺขุนิยา อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ นิสฺสฏฺฐปตฺโต ทาตพฺโพ – “อิมํ ปตฺตํ อยฺยาย ทมฺมี”ติฯ

๗๓๖. รตฺตาติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ รตฺตาติกฺกนฺเต เวมติกา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ รตฺตาติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อนธิฏฺฐิเต อธิฏฺฐิตสญฺญา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อวิกปฺปิเต วิกปฺปิตสญฺญา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อวิสฺสชฺชิเต วิสฺสชฺชิตสญฺญา , นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อนฏฺเฐ นฏฺฐสญฺญา… อวินฏฺเฐ วินฏฺฐสญฺญา… อภินฺเน ภินฺนสญฺญา… อวิลุตฺเต วิลุตฺตสญฺญา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

นิสฺสคฺคิยํ ปตฺตํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ รตฺตานติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ รตฺตานติกฺกนฺเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ รตฺตานติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญา อนาปตฺติฯ

๗๓๗. อนาปตฺติ อนฺโตอรุเณ อธิฏฺเฐติ, วิกปฺเปติ, วิสฺสชฺเชติ, นสฺสติ, วินสฺสติ, ภิชฺชติ, อจฺฉินฺทิตฺวา คณฺหนฺติ, วิสฺสาสํ คณฺหนฺติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย นิสฺสฏฺฐปตฺตํ น เทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, นิสฺสฏฺฐปตฺโต น ทาตพฺโพฯ ยา น ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๗๓๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คามกาวาเส วสฺสํวุฏฺฐา [วสฺสํวุตฺถา (สี. สฺยา.)] สาวตฺถึ อคมํสุ วตฺตสมฺปนฺนา อิริยาปถสมฺปนฺนา ทุจฺโจฬา ลูขจีวราฯ อุปาสกา ตา ภิกฺขุนิโย ปสฺสิตฺวา – “อิมา ภิกฺขุนิโย วตฺตสมฺปนฺนา อิริยาปถสมฺปนฺนา ทุจฺโจฬา ลูขจีวรา, อิมา ภิกฺขุนิโย อจฺฉินฺนา ภวิสฺสนฺตี”ติ ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อกาลจีวรํ อทํสุฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – “อมฺหากํ กถินํ อตฺถตํ กาลจีวร”นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปสิฯ อุปาสกา ตา ภิกฺขุนิโย ปสฺสิตฺวา เอตทโวจุํ – “อปยฺยาหิ จีวรํ ลทฺธ”นฺติ? “น มยํ, อาวุโส, จีวรํ ลภามฯ อยฺยา ถุลฺลนนฺทา – ‘อมฺหากํ กถินํ อตฺถตํ กาลจีวร’นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปสี”ติฯ อุปาสกา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อกาลจีวรํ ‘กาลจีวร’นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปสฺสตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ อุปาสกานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อกาลจีวรํ ‘กาลจีวร’นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปสฺสตี”ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ …เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว , ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อกาลจีวรํ “กาลจีวร”นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปตีติ [ภาชาเปสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อกาลจีวรํ “กาลจีวร”นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๓๙. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อกาลจีวรํ ‘กาลจีวร’นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๗๔๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อกาลจีวรํ นาม อนตฺถเต กถิเน เอกาทสมาเส อุปฺปนฺนํ, อตฺถเต กถิเน สตฺตมาเส อุปฺปนฺนํ, กาเลปิ อาทิสฺส ทินฺนํ, เอตํ อกาลจีวรํ นามฯ

อกาลจีวรํ “กาลจีวร”นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน , ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… อิทํ เม, อยฺเย, อกาลจีวรํ “กาลจีวร’นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี”ติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๔๑. อกาลจีวเร อกาลจีวรสญฺญา “กาลจีวร”นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อกาลจีวเร เวมติกา “กาลจีวร”นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อกาลจีวเร กาลจีวรสญฺญา “กาลจีวร”นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปติ , อนาปตฺติฯ กาลจีวเร อกาลจีวรสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาลจีวเร เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาลจีวเร กาลจีวรสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๗๔๒. อนาปตฺติ อกาลจีวรํ กาลจีวรสญฺญา ภาชาเปติ, กาลจีวรํ กาลจีวรสญฺญา ภาชาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๗๔๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญตราย ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา ปริภุญฺชิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ตํ จีวรํ สงฺฆริตฺวา [สํหริตฺวา (ก.)] นิกฺขิปิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “ยํ เต, อยฺเย, มยา สทฺธึ จีวรํ ปริวตฺติตํ, กหํ ตํ จีวร”นฺติ? อถ โข สา ภิกฺขุนี ตํ จีวรํ นีหริตฺวา ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ทสฺเสสิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “หนฺทายฺเย, ตุยฺหํ จีวรํ, อาหร เม’ตํ จีวรํ, ยํ ตุยฺหํ ตุยฺหเมเวตํ, ยํ มยฺหํ มยฺหเมเวตํ, อาหร เม’ตํ, สกํ ปจฺจาหรา”ติ อจฺฉินฺทิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทิสฺสตี”ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทตีติ [อจฺฉินฺทีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๔๔. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา สา ปจฺฉา เอวํ วเทยฺย – ‘หนฺทายฺเย, ตุยฺหํ จีวรํ อาหร, เมตํ จีวรํ, ยํ ตุยฺหํ ตุยฺหเมเวตํ, ยํ มยฺหํ มยฺหเมเวตํ, อาหร เมตํ, สกํ ปจฺจาหรา’ติ อจฺฉินฺเทยฺย วา อจฺฉินฺทาเปยฺย วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๗๔๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุนิยา สทฺธินฺติ อญฺญาย ภิกฺขุนิยา สทฺธึฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ วิกปฺปนุปคํ ปจฺฉิมํฯ

ปริวตฺเตตฺวาติ ปริตฺเตน วา วิปุลํ, วิปุเลน วา ปริตฺตํฯ

อจฺฉินฺเทยฺยาติ สยํ อจฺฉินฺทติ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อจฺฉินฺทาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สกึ อาณตฺตา พหุกมฺปิ อจฺฉินฺทติ, นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… “อิทํ เม อยฺเย จีวรํ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺนํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี”ติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๔๖. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญํ ปริกฺขารํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย สทฺธึ จีวรํ วา อญฺญํ วา ปริกฺขารํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๔๗. อนาปตฺติ สา วา เทติ, ตสฺสา วา วิสฺสสนฺตี คณฺหาติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๗๔๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คิลานา โหติฯ อถ โข อญฺญตโร อุปาสโก เยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “กึ เต, อยฺเย, อผาสุ, กึ อาหรียตู”ติ? “สปฺปินา เม, อาวุโส, อตฺโถ”ติฯ อถ โข โส อุปาสโก อญฺญตรสฺส อาปณิกสฺส ฆรา กหาปณสฺส สปฺปึ อาหริตฺวา ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อทาสิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เอวมาห – “น เม, อาวุโส, สปฺปินา อตฺโถ; เตเลน เม อตฺโถ”ติฯ อถ โข โส อุปาสโก เยน โส อาปณิโก เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อาปณิกํ เอตทโวจ – “น กิรายฺโย อยฺยาย สปฺปินา อตฺโถ, เตเลน อตฺโถฯ หนฺท เต สปฺปึ, เตลํ เม เทหี”ติฯ “สเจ มยํ อยฺโย วิกฺกีตํ ภณฺฑํ ปุน อาทิยิสฺสาม [อาหริสฺสาม (ก.)], กทา อมฺหากํ ภณฺฑํ วิกฺกายิสฺสติ [วิกฺกียิสฺสติ (?)]; สปฺปิสฺส กเยน สปฺปิ หฏํ, เตลสฺส กยํ อาหร, เตลํ หริสฺสสี”ติฯ อถ โข โส อุปาสโก อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปสฺสตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส อุปาสกสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ…เป.… อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปตีติ [วิญฺญาเปสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา …เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๔๙. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๗๕๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวาติ ยํ กิญฺจิ วิญฺญาเปตฺวาฯ

อญฺญํ วิญฺญาเปยฺยาติ ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. “อิทํ เม อยฺเย อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป…. ทเทยฺยาติ…เป…. ทเทยฺยุนฺติ…เป…. อยฺยาย ทมฺมี”ติฯ

๗๕๑. อญฺเญ อญฺญสญฺญา อญฺญํ วิญฺญาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺเญ เวมติกา อญฺญํ วิญฺญาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺเญ อนญฺญสญฺญา อญฺญํ วิญฺญาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อนญฺเญ อญฺญสญฺญา อนญฺญํ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺเญ เวมติกา อนญฺญํ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺเญ อนญฺญสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๗๕๒. อนาปตฺติ ตญฺเญว [ตญฺเจว (สฺยา.)] วิญฺญาเปติ, อญฺญญฺจ วิญฺญาเปติ, อานิสํสํ ทสฺเสตฺวา วิญฺญาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๗๕๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คิลานา โหติฯ อถ โข อญฺญตโร อุปาสโก เยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “กจฺจิ, อยฺเย, ขมนียํ กจฺจิ ยาปนีย”นฺติ? “น เม, อาวุโส, ขมนียํ, น ยาปนีย”นฺติฯ “อมุกสฺส, อยฺเย, อาปณิกสฺส ฆเร กหาปณํ นิกฺขิปิสฺสามิ, ตโต ยํ อิจฺเฉยฺยาสิ ตํ อาหราเปยฺยาสี”ติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญตรํ สิกฺขมานํ อาณาเปสิ – “คจฺฉ, สิกฺขมาเน, อมุกสฺส อาปณิกสฺส ฆรา กหาปณสฺส เตลํ อาหรา”ติฯ อถ โข สา สิกฺขมานา ตสฺส อาปณิกสฺส ฆรา กหาปณสฺส เตลํ อาหริตฺวา ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อทาสิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เอวมาห – “น เม, สิกฺขมาเน, เตเลน อตฺโถ, สปฺปินา เม อตฺโถ”ติฯ อถ โข สา สิกฺขมานา เยน โส อาปณิโก เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อาปณิกํ เอตทโวจ – “น กิร, อาวุโส, อยฺยาย เตเลน อตฺโถ, สปฺปินา อตฺโถ, หนฺท เต เตลํ, สปฺปึ เม เทหี”ติฯ “สเจ มยํ, อยฺเย, วิกฺกีตํ ภณฺฑํ ปุน อาทิยิสฺสาม, กทา อมฺหากํ ภณฺฑํ วิกฺกายิสฺสติ! เตลสฺส กเยน เตลํ หฏํ, สปฺปิสฺส กยํ อาหร, สปฺปึ หริสฺสสี”ติฯ อถ โข สา สิกฺขมานา โรทนฺตี อฏฺฐาสิฯ ภิกฺขุนิโย ตํ สิกฺขมานํ เอตทโวจุํ – “กิสฺส ตฺวํ, สิกฺขมาเน, โรทสี”ติ? อถ โข สา สิกฺขมานา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปสฺสตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปตีติ [เจตาเปสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๕๔. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๗๕๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อญฺญํ เจตาเปตฺวาติ ยํ กิญฺจิ เจตาเปตฺวาฯ

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. "อิทํ เม, อยฺเย, อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี"ติ…เป…. ทเทยฺยาติ…เป…. ทเทยฺยุนฺติ…เป…. อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๕๖. อญฺเญ อญฺญสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺเญ เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺเญ อนญฺญสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อนญฺเญ อญฺญสญฺญา อนญฺญํ เจตาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺเญ เวมติกา อนญฺญํ เจตาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺเญ อนญฺญสญฺญา อนาปตฺติฯ

๗๕๗. อนาปตฺติ ตญฺเญว [ตญฺเจว (สฺยา.)] เจตาเปติ, อญฺญญฺจ เจตาเปติ, อานิสํสํ ทสฺเสตฺวา เจตาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๗๕๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อุปาสกา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส จีวรตฺถาย ฉนฺทกํ สงฺฆริตฺวา อญฺญตรสฺส ปาวาริกสฺส ฆเร ปริกฺขารํ นิกฺขิปิตฺวา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – "อมุกสฺส, อยฺเย, ปาวาริกสฺส ฆเร จีวรตฺถาย ปริกฺขาโร นิกฺขิตฺโต, ตโต จีวรํ อาหราเปตฺวา ภาเชถา"ติฯ ภิกฺขุนิโย เตน ปริกฺขาเรน เภสชฺชํ เจตาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ อุปาสกา ชานิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี"ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ อุปาสกานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา …เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี"ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตีติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๕๙. **"ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย"**นฺติฯ

๗๖๐. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกนาติ อญฺญสฺสตฺถาย ทินฺเนนฯ

สงฺฆิเกนาติ สงฺฆสฺส, น คณสฺส, น เอกภิกฺขุนิยาฯ

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ ยํอตฺถาย ทินฺนํ, ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… “อิทํ เม, อยฺเย, อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี”ติฯ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๖๑. อญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ ฯ นิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา ยถาทาเน อุปเนตพฺพํฯ

อนญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๗๖๒. อนาปตฺติ เสสกํ อุปเนติ, สามิเก อปโลเกตฺวา อุปเนติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๗๖๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อุปาสกา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส จีวรตฺถาย ฉนฺทกํ สงฺฆริตฺวา อญฺญตรสฺส ปาวาริกสฺส ฆเร ปริกฺขารํ นิกฺขิปิตฺวา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – “อมุกสฺส, อยฺเย, ปาวาริกสฺส ฆเร จีวรตฺถาย ปริกฺขาโร นิกฺขิตฺโต, ตโต จีวรํ อาหราเปตฺวา ภาเชถา”ติฯ ภิกฺขุนิโย เตน จ ปริกฺขาเรน สยมฺปิ ยาจิตฺวา เภสชฺชํ เจตาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ อุปาสกา ชานิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๖๔. “ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๗๖๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกนาติ อญฺญสฺสตฺถาย ทินฺเนนฯ

สงฺฆิเกนาติ สงฺฆสฺส, น คณสฺส, น เอกภิกฺขุนิยาฯ

สญฺญาจิเกนาติ สยํ ยาจิตฺวาฯ

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ ยํอตฺถาย ทินฺนํ ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. “อิทํ เม, อยฺเย, อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี”ติ…เป…. ททេយฺยาติ…เป…. ทเทยฺยุนฺติ…เป…. อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๖๖. อญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ , นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ นิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา ยถาทาเน อุปเนตพฺพํฯ

อนญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๗๖๗. อนาปตฺติ เสสกํ อุปเนติ, สามิเก อปโลเกตฺวา อุปเนติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปทํ

๗๖๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปูคสฺส ปริเวณวาสิกา ภิกฺขุนิโย ยาคุยา กิลมนฺติฯ อถ โข โส ปูโค ภิกฺขุนีนํ ยาคุอตฺถาย ฉนฺทกํ สงฺฆริตฺวา อญฺญตรสฺส อาปณิกสฺส ฆเร ปริกฺขารํ นิกฺขิปิตฺวา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ – “อมุกสฺส, อยฺเย, อาปณิกสฺส ฆเร ยาคุอตฺถาย ปริกฺขาโร นิกฺขิตฺโต, ตโต ตณฺฑุลํ อาหราเปตฺวา ยาคุํ ปจาเปตฺวา ปริภุญฺชถา”ติฯ ภิกฺขุนิโย เตน ปริกฺขาเรน เภสชฺชํ เจตาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ โส ปูโค ชานิตฺวา อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติ ฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๖๙. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๗๗๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกนาติ อญฺญสฺสตฺถาย ทินฺเนนฯ

มหาชนิเกนาติ คณสฺส, น สงฺฆสฺส, น เอกภิกฺขุนิยาฯ

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ ยํอตฺถาย ทินฺนํ ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… “อิทํ เม, อยฺเย, อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี”ติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๗๑. อญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ นิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา ยถาทาเน อุปเนตพฺพํฯ

อนญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๗๗๒. อนาปตฺติ เสสกํ อุปเนติ, สามิเก อปโลเกตฺวา อุปเนติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๗๗๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปูคสฺส ปริเวณวาสิกา ภิกฺขุนิโย ยาคุยา กิลมนฺติฯ อถ โข โส ปูโค ภิกฺขุนีนํ ยาคุอตฺถาย ฉนฺทกํ สงฺฆริตฺวา อญฺญตรสฺส อาปณิกสฺส ฆเร ปริกฺขารํ นิกฺขิปิตฺวา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ – “อมุกสฺส, อยฺเย, อาปณิกสฺส ฆเร ยาคุอตฺถาย ปริกฺขาโร นิกฺขิตฺโตฯ ตโต ตณฺฑุเล อาหราเปตฺวา ยาคุํ ปจาเปตฺวา ปริภุญฺชถา”ติฯ ภิกฺขุนิโย เตน จ ปริกฺขาเรน สยมฺปิ ยาจิตฺวา เภสชฺชํ เจตาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ โส ปูโค ชานิตฺวา อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน

สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๗๔. “ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๗๗๕. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกนาติ อญฺญสฺสตฺถาย ทินฺเนนฯ

มหาชนิเกนาติ คณสฺส, น สงฺฆสฺส, น เอกภิกฺขุนิยาฯ

สญฺญาจิเกนาติ สยํ ยาจิตฺวาฯ

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ ยํอตฺถาย ทินฺนํ ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. “อิทํ เม, อยฺเย, อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี”ติ…เป…. ทเทยฺยาติ…เป…. ทเทยฺยุนฺติ…เป…. อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๗๖. อญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ นิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา ยถาทาเน อุปเนตพฺพํฯ

อนญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา อนาปตฺติฯ

๗๗๗. อนาปตฺติ เสสกํ อุปเนติ, สามิเก อปโลเกตฺวา อุปเนติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๗๗๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมึ กถํ กาตุํฯ พหู มนุสฺสา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ ปยิรุปาสนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปริเวณํ อุนฺทฺริยติ [อุทฺรียติ (สฺยา.)]ฯ มนุสฺสา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ – “กิสฺสิทํ เต, อยฺเย, ปริเวณํ อุนฺทฺริยตี”ติ? “นตฺถาวุโส, ทายกา, นตฺถิ การ

กา’’ติฯ อถ โข เต มนุสฺสา ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปริเวณตฺถาย ฉนฺทกํ สงฺฆริตฺวา ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปริกฺขารํ อทํสุฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เตน จ ปริกฺขาเรน สยมฺปิ ยาจิตฺวา เภสชฺชํ เจตาเปตฺวา ปริภุญฺชิฯ มนุสฺสา ชานิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๗๙. ‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

๗๘๐. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… ภิกฺขุนีติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกนาติ อญฺญสฺสตฺถาย ทินฺเนนฯ

ปุคฺคลิเกนาติ เอกาย ภิกฺขุนิยา, น สงฺฆสฺส, น คณสฺสฯ

สญฺญาจิเกนาติ สยํ ยาจิตฺวาฯ

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ ยํอตฺถาย ทินฺนํ ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… ‘‘อิทํ เม, อยฺเย, อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี’’ติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๘๑. อญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ นิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา ยถาทาเน อุปเนตพฺพํฯ

อนญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๗๘๒. อนาปตฺติ เสสกํ อุปเนติ, สามิเก อปโลเกตฺวา อุปเนติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๑. เอกาทสมสิกฺขาปทํ

๗๘๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมึ กถํ กาตุํฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล สีตกาเล มหคฺฆํ กมฺพลํ ปารุปิตฺวา เยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ราชานํ ปเสนทึ โกสลํ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “วเทยฺยาสิ, อยฺเย, เยน อตฺโถ”ติ? “สเจ เม ตฺวํ, มหาราช, ทาตุกาโมสิ, อิมํ กมฺพลํ เทหี”ติฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา กมฺพลํ ทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “มหิจฺฉา อิมา ภิกฺขุนิโย อสนฺตุฏฺฐาฯ กถญฺหิ นาม ราชานํ กมฺพลํ วิญฺญาเปสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ราชานํ กมฺพลํ วิญฺญาเปสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ราชานํ กมฺพลํ วิญฺญาเปตีติ [วิญฺญาเปสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ราชานํ กมฺพลํ วิญฺญาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๘๔. **“ครุปาวุรณํ [ปาปุรณํ (สี. สฺยา.)] ปน ภิกฺขุนิยา เจตาเปนฺติยา จตุกฺกํสปรมํ เจตาเปตพฺพํฯ ตโต เจ อุตฺตริ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๗๘๕. **ครุปาวุรณํ** นาม ยํ กิญฺจิ สีตกาเล ปาวุรณํฯ

เจตาเปนฺติยาติ วิญฺญาเปนฺติยาฯ

จตุกฺกํสปรมํ เจตาเปตพฺพนฺติ โสฬสกหาปณคฺฆนกํ เจตาเปตพฺพํฯ

ตโต เจ อุตฺตริ เจตาเปยฺยาติ ตตุตฺตริ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… “อิทํ เม, อยฺเย, ครุปาวุรณํ อติเรกจตุกฺกํสปรมํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี”ติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๘๖. อติเรกจตุกฺกํเส อติเรกสญฺญา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อติเรกจตุกฺกํเส เวมติกา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ ฯ อติเรกจตุกฺกํเส อูนกสญฺญา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อูนกจตุกฺกํเส อติเรกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกจตุกฺกํเส เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกจตุกฺกํเส อูนกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๗๘๗. อนาปตฺติ จตุกฺกํสปรมํ เจตาเปติ, อูนกจตุกฺกํสปรมํ เจตาเปติ, ญาตกานํ, ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, มหคฺฆํ เจตาเปตุกามสฺส อปฺปคฺฆํ เจตาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

เอกาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๒. ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ

๗๘๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามेฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมิํ กถํ กาตุํฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล อุณฺหกาเล มหคฺฆํ โขมํ ปารุปิตฺวา เยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ราชานํ ปเสนทิํ โกสลํ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ เอตทโวจ – “วเทยฺยาสิ, อยฺเย, เยน อตฺโถ”ติ ฯ “สเจ เม ตฺวํ, มหาราช, ทาตุกาโมสิ, อิมํ โขมํ เทหี”ติฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา โขมํ ทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “มหิจฺฉา อิมา ภิกฺขุนิโย อสนฺตุฏฺฐาฯ กถญฺหิ นาม ราชานํ โขมํ วิญฺญาเปสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ราชานํ โขมํ วิญฺญาเปสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ราชานํ โขมํ วิญฺญาเปตีติ [วิญฺญาเปสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควาติ”ฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ราชานํ โขมํ วิญฺญาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๘๙. **“ลหุปาวุรณํ ปน ภิกฺขุนิยา เจตาเปนฺติยา อฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ เจตาเปตพฺพํฯ ตโต เจ อุตฺตริ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๗๙๐. **ลหุปาวุรณํ** นาม ยํ กิญฺจิ อุณฺหกาเล ปาวุรณํฯ

เจตาเปนฺติยาติ วิญฺญาเปนฺติยาฯ

อฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ เจตาเปตพฺพนฺติ ทสกหาปณคฺฆนกํ เจตาเปตพฺพํฯ

ตโต เจ อุตฺตริ เจตาเปยฺยาติ ตตุตฺตริ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… อิทํ เม, อยฺเย, ลหุปาวุรณํ อติเรกจตุกฺกํสปรมํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๘๑. อติเรกจตุกฺกํเส อติเรกสญฺญา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อติเรกจตุกฺกํเส เวมติกา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อติเรกจตุกฺกํเส อูนกสญฺญา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อูนกจตุกฺกํเส อติเรกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกจตุกฺกํเส เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกจตุกฺกํเส อูนกสญฺญา , อนาปตฺติฯ

๗๘๒. อนาปตฺติ จตุกฺกํสปรมํ เจตาเปติ, อูนกจตุกฺกํสปรมํ เจตาเปติ, ญาตกานํ, ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, มหคฺฆํ เจตาเปตุกามสฺส อปฺปคฺฆํ เจตาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อยฺยาโย, ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ธมฺมาฯ ตตฺถายฺยาโย ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุทฺเธตฺถายฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

ภิกฺขุนิวิภงฺเค นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. ปาจิตฺติยกณฺฑํ (ภิกฺขุนีวิภงฺโค)

๑. ลสุณวคฺโค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

อิเม โข ปนายฺยาโย ฉสฏฺฐิสตา ปาจิตฺติยา

ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๗๙๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามेฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตเรน อุปาสเกน ภิกฺขุนิสงฺโฆ ลสุเณน ปวาริโต โหติ – “ยาสํ อยฺยานํ ลสุเณน อตฺโถ, อหํ ลสุเณนา”ติฯ เขตฺตปาโล จ อาณตฺโต โหติ – “สเจ ภิกฺขุนิโย อาคจฺฉนฺติ, เอกเมกาย ภิกฺขุนิยา ทฺเวตโย ภณฺฑิเก เทหี”ติฯ เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อุสฺสโว โหติฯ ยถาภตํ ลสุณํ ปริกฺขยํ อคมาสิฯ ภิกฺขุนิโย ตํ อุปาสกํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – “ลสุเณน, อาวุโส, อตฺโถ”ติฯ “นตฺถายฺเยฯ ยถาภตํ ลสุณํ ปริกฺขีณํฯ เขตฺตํ คจฺฉถา”ติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เขตฺตํ คนฺตฺวา น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ ลสุณํ หราเปสิฯ เขตฺตปาโล อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ ลสุณํ หราเปสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส เขตฺตปาลสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ ลสุณํ หราเปสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ ลสุณํ หราเปตีติ [หราเปสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ ลสุณํ หราเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

“ภูตปุพฺพํ, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญตรสฺส พฺราหฺมณสฺส ปชาปติ อโหสิฯ ติสฺโส จ ธีตโร – นนฺทา, นนฺทวตี, สุนฺทรีนนฺทาฯ อถ โข, ภิกฺขเว, โส พฺราหฺมโณ กาลงฺกตฺวา อญฺญตรํ หํสโยนิํ อุปปชฺชิฯ ตสฺส สพฺพโสวณฺณมยา ปตฺตา อเหสุํฯ โส ตาสํ เอเกกํ ปตฺตํ เทติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี “อยํ หํโส อมฺหากํ เอเกกํ ปตฺตํ เทตี”ติ ตํ หํสราชํ คเหตฺวา นิปฺปตฺตํ อกาสิฯ ตสฺส ปุน ชายมานา ปตฺตา เสตา สมฺปชฺชิํสุฯ ตทาปิ, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อติโลเภน สุวณฺณา ปริหีนาฯ อิทานิ ลสุณา ปริหายิสฺสตี”ติฯ

> [ชา. ๑.๑.๑๓๖ สุวณฺณหํสชาตเกปิ] “ยํ ลทฺธํ เตน ตุฏฺฐพฺพํ, อติโลโภ หิ ปาปโก;
> หํสราชํ คเหตฺวาน, สุวณฺณา ปริหายถา”ติฯ

อถ โข ภควา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๙๔. “ยา ปน ภิกฺขุนี ลสุณํ ขาเทยฺย ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๗๙๕. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ลสุณํ นาม มาคธกํ วุจฺจติฯ

“ขาทิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหา”ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๗๙๖. ลสุเณ ลสุณสญฺญา ขาทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ลสุเณ เวมติกา ขาทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ลสุเณ อลสุณสญฺญา ขาทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อลสุเณ ลสุณสญฺญา ขาทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อลสุเณ เวมติกา ขาทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อลสุเณ อลสุณสญฺญา ขาทติ, อนาปตฺติฯ

๗๙๗. อนาปตฺติ ปลณฺฑุเก, ภญฺชนเก, หรีตเก, จาปลสุเณ, สูปสมฺปาเก, มํสสมฺปาเก, เตลสมฺปาเก, สาฬเว, อุตฺตริภงฺเค, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๗๙๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปตฺวา อจิรวติยา นทิยา เวสิยาหิ สทฺธึ นคฺคา เอกติตฺเถ นหายนฺติฯ เวสิยา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย ตาสํ เวสิยานํ อุชฺฌายนฺตีนํ ขิยฺยนฺตีนํ วิปาเจนฺตีนํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๙๙. **“ยา ปน ภิกฺขุนี สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปยฺย, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๘๐๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

สมฺพาโธ นาม อุโภ อุปกจฺฉกา, มุตฺตกรณํฯ

สํหราเปยฺยาติ เอกมฺปิ โลมํ สํหราเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ พหุเกปิ โลเม สํหราเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๐๑. อนาปตฺติ อาพาธปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๘๐๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ทฺเว ภิกฺขุนิโย อนภิรติยา ปีฬิตา โอวรกํ ปวิสิตฺวา ตลฆาตกํ กโรนฺติฯ ภิกฺขุนิโย เตน สทฺเทน อุปธาวิตฺวา ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – ''กิสฺส ตุมฺเห, อยฺเย, ปุริเสน สทฺธึ สมฺปทุสฺสถา''ติ? ''น มยํ, อยฺเย, ปุริเสน สทฺธึ สมฺปทุสฺสามา''ติฯ ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา...เป.... ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ตลฆาตกํ กริสฺสนฺตี''ติ...เป.... สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ตลฆาตกํ กโรนฺตีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา...เป.... กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ตลฆาตกํ กริสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๐๓. **''ตลฆาตเก ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๘๐๔. **ตลฆาตกํ** นาม สมฺผสฺสํ สาทิยนฺตี อนฺตมโส อุปฺปลปตฺเตนปิ มุตฺตกรเณ ปหารํ เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๐๕. อนาปตฺติ อาพาธปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๘๐๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ปุราณราโชโรธา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา [อญฺญตโร ปุราณราโชโรโธ ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิโต (สฺยา.)] โหติฯ อญฺญตรา ภิกฺขุนี อนภิรติยา ปีฬิตา เยน สา ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – ''ราชา โข, อยฺเย, ตุมฺเห จิราจิรํ คจฺฉติฯ กถํ ตุมฺเห ธาเรถา''ติ? ''ชตุมฏฺฐเกน, อยฺเย''ติฯ ''กึ เอตํ, อยฺเย, ชตุมฏฺฐก''นฺติ? อถ โข สา ภิกฺขุนี ตสฺสา ภิกฺขุนิยา ชตุมฏฺฐกํ อาจิกฺขิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ชตุมฏฺฐกํ อาทิยิตฺวา โธวิตุํ วิสฺสริตฺวา เอกมนฺตํ ฉฑฺเฑสิฯ ภิกฺขุนิโย มกฺขิกาหิ สมฺปริกิณฺณํ ปสฺสิตฺวา เอวมาหํสุ – ''กสฺสิทํ กมฺม''นฺติ? สา เอวมาห – ''มยฺหิทํ กมฺม''นฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา...เป.... ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ชตุมฏฺฐกํ อาทิยิสฺสตี''ติ...เป.... สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ชตุมฏฺฐกํ อาทิยตีติ [อาทิยีติ (ก.)]? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา...เป.... กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ชตุมฏฺฐกํ อาทิยิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๐๗. “**ชตุมฏฺฐเก** [ชตุมฏฺฏเก (สี.)] **ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๘๐๘. **ชตุมฏฺฐกํ** นาม ชตุมยํ กฏฺฐมยํ ปิฏฺฐมยํ มตฺติกามยํฯ

อาทิเยยฺยาติ สมฺผสฺสํ สาทิยนฺตี อนฺตมโส อุปฺปลปตฺตมฺปิ มุตฺตกรณํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๐๙. อนาปตฺติ อาพาธปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๘๑๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิคฺโรธาราเมฯ อถ โข มหาปชาปติ โคตมี เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา อโธวาเต อฏฺฐาสิ – “ทุคฺคนฺโธ, ภควา, มาตุคาโม”ติฯ อถ โข ภควา – “อาทิยนฺตุ โข ภิกฺขุนิโย อุทกสุทฺธิก”นฺติ, มหาปชาปตึ โคตมึ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข มหาปชาปติ โคตมี ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีนํ อุทกสุทฺธิก”นฺติฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี – “ภควตา อุทกสุทฺธิกา อนุญฺญาตา”ติ อติคมฺภีรํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยนฺตี มุตฺตกรเณ วณํ อกาสิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี อติคมฺภีรํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยิสฺสตีติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี อติคมฺภีรํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยตี”ติ [อาทิยีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี อติคมฺภีรํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๑๑. “**อุทกสุทฺธิกํ ปน ภิกฺขุนิยา อาทิยมานาย ทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ อาทาตพฺพํฯ ตํ อติกฺกาเมนฺติยา ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๘๑๒. **อุทกสุทฺธิกํ** นาม มุตฺตกรณสฺส โธวนา วุจฺจติฯ

อาทิยมานายาติ โธวนฺติยาฯ

ทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ อาทาตพฺพนฺติ ทฺวีสุ องฺคุเลสุ ทฺเว ปพฺพปรมา อาทาตพฺพาฯ

ตํ อติกฺกาเมนฺติยาติ สมฺผสฺสํ สาทิยนฺตี อนฺตมโส เกสคฺคมตฺตมฺปิ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๑๓. อติเรกทฺวงฺคุลปพฺเพ อติเรกสญฺญา อาทิยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อติเรกทฺวงฺคุลปพฺเพ เวมติกา อาทิยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อติเรกทฺวงฺคุลปพฺเพ อูนกสญฺญา อาทิยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อูนกทฺวงฺคุลปพฺเพ อติเรกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกทฺวงฺคุลปพฺเพ เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกทฺวงฺคุลปพฺเพ อูนกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๘๑๔. อนาปตฺติ ทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ อาทิยติ, อูนกทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ อาทิยติ, อาพาธปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๘๑๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อาโรหนฺโต นาม มหามตฺโต ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต โหติฯ ตสฺส ปุราณทุติยิกา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา โหติฯ เตน โข ปน สมเยน โส ภิกฺขุ ตสฺสา ภิกฺขุนิยา สนฺติเก ภตฺตวิสฺสคฺคํ กโรติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ตสฺส ภิกฺขุโน ภุญฺชนฺตสฺส ปานีเยน จ วิธูปเนน จ อุปติฏฺฐิตฺวา อจฺจาวทติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุนึ อปสาเทติ – ''มา, ภคินิ, เอวรูปํ อกาสิฯ เนตํ กปฺปตี''ติฯ ''ปุพฺเพ มํ ตฺวํ เอวญฺจ เอวญฺจ กโรสิ, อิทานิ เอตฺตกํ น สหสี''ติ – ปานียถาลกํ มตฺถเก อาสุมฺภิตฺวา วิธูปเนน ปหารํ อทาสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ปหารํ ทสฺสตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ปหารํ อทาสีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ปหารํ ทสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๑๖. **''ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ภุญฺชนฺตสฺส ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺเฐยฺย, ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๘๑๗. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อุปสมฺปนฺนสฺสฯ

ภุญฺชนฺตสฺสาติ ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตรํ โภชนํ ภุญฺชนฺตสฺสฯ

ปานียํ นาม ยํ กิญฺจิ ปานียํฯ

วิธูปนํ นาม ยา กาจิ พีชนีฯ

อุปติฏฺเฐยฺยาติ หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๑๘. อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญา ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติกา ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญา ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ขาทนียํ ขาทนฺตสฺส อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนสฺส อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๑๙. อนาปตฺติ เทติ, ทาเปติ, อนุปสมฺปนฺนํ อาณาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๘๒๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย สสฺสกาเล อามกธญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา นครํ อติหรนฺติ ทฺวารฏฺฐาเน – “เทถายฺเย, ภาค”นฺติฯ ปลิพุนฺเธตฺวา มุญฺจึสุฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย อุปสฺสยํ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อามกธญฺญํ วิญฺญาเปสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อามกธญฺญํ วิญฺญาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อามกธญฺญํ วิญฺญาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๒๑. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อามกธญฺญํ วิญฺญตฺวา วา วิญฺญาเปตฺวา วา ภชฺชิตฺวา วา ภชฺชาเปตฺวา วา โกฏฺเฏตฺวา วา โกฏฺฏาเปตฺวา วา ปจิตฺวา วา ปจาเปตฺวา วา ภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๘๒๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อามกธญฺญํ นาม สาลิ วีหิ ยโว โคธุโม กงฺคุ วรโก กุทฺรูสโกฯ

วิญฺญตฺวาติ สยํ วิญฺญตฺวาฯ **วิญฺญาเปตฺวา**ติ อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวาฯ

ภชฺชิตฺวาติ สยํ ภชฺชิตฺวาฯ **ภชฺชาเปตฺวา**ติ อญฺญํ ภชฺชาเปตฺวาฯ

โกฏฺเฏตฺวาติ สยํ โกฏฺเฏตฺวาฯ **โกฏฺฏาเปตฺวา**ติ อญฺญํ โกฏฺฏาเปตฺวาฯ

ปจิตฺวาติ สยํ ปจิตฺวาฯ **ปจาเปตฺวา**ติ อญฺญํ ปจาเปตฺวาฯ

“ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๒๓. อนาปตฺติ อาพาธปจฺจยา, อปรณฺณํ วิญฺญาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปทํ

๘๒๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร พฺราหฺมโณ นิพฺพิฏฺฐราชภโฏ "ตญฺเญว ภฏฺฐปถํ ยาจิสฺสามี"ติ สีสํ นหายิตฺวา ภิกฺขุนุปสฺสยํ นิสฺสาย ราชกุลํ คจฺฉติฯ อญฺญตรา ภิกฺขุนี กฏาเห วจฺจํ กตฺวา ติโรกุฏฺเฏ ฉฑฺเฑนฺตี ตสฺส พฺราหฺมณสฺส มตฺถเก อาสุมฺภิฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – "อสฺสมณิโย อิมา มุณฺฑา พนฺธกินิโยฯ กถญฺหิ นาม คูถกฏาหํ มตฺถเก อาสุมฺภิสฺสนฺติ! อิมาสํ อุปสฺสยํ ฌาเปสฺสามี"ติ! อุมฺมุกํ คเหตฺวา อุปสฺสยํ ปวิสติฯ อญฺญตโร อุปาสโก อุปสฺสยา นิกฺขมนฺโต อทฺทส ตํ พฺราหฺมณํ อุมฺมุกํ คเหตฺวา อุปสฺสยํ ปวิสนฺตํฯ ทิสฺวาน ตํ พฺราหฺมณํ เอตทโวจ – "กิสฺส ตฺวํ, โภ, อุมฺมุกํ คเหตฺวา อุปสฺสยํ ปวิสสี"ติ? "อิมา มํ, โภ, มุณฺฑา พนฺธกินิโย คูถกฏาหํ มตฺถเก อาสุมฺภิํสุฯ อิมาสํ อุปสฺสยํ ฌาเปสฺสามี"ติฯ "คจฺฉ, โภ พฺราหฺมณ, มงฺคลํ เอตํฯ สหสฺสํ ลจฺฉสิ ตญฺจ ภฏฺฐปถ"นฺติฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ สีสํ นหายิตฺวา ราชกุลํ คนฺตฺวา สหสฺสํ อลตฺถ ตญฺจ ภฏฺฐปถํฯ อถ โข โส อุปาสโก อุปสฺสยํ ปวิสิตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจตฺวา ปริภาสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อุจฺจารํ ติโรกุฏฺเฏ ฉฑฺเฑสฺสนฺตี"ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อุจฺจารํ ติโรกุฏฺเฏ ฉฑฺเฑนฺตีติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อุจฺจารํ ติโรกุฏฺเฏ ฉฑฺเฑสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว , ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๒๕. "ยา ปน ภิกฺขุนี อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา ติโรกุฏฺเฏ วา ติโรปาการे วา ฉฑฺเฑยฺย วา ฉฑฺฑาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย"นฺติฯ

๘๒๖. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อุจฺจาโร นาม คูโถ วุจฺจติฯ **ปสฺสาโว** นาม มุตฺตํ วุจฺจติฯ

สงฺการํ นาม กจวรํ วุจฺจติฯ

วิฆาสํ นาม จลกานิ วา อฏฺฐิกานิ วา อุจฺฉิฏฺโฐทกํ วาฯ

กุฏฺโฏ นาม ตโย กุฏฺฏา – อิฏฺฐกากุฏฺโฏ, สิลากุฏฺโฏ, ทารุกุฏฺโฏฯ

ปาการो นาม ตโย ปาการา – อิฏฺฐกาปาการो, สิลาปาการो, ทารุปาการोฯ

ติโรกุฏฺเฏติ กุฏฺฏสฺส ปรโตฯ **ติโรปาการे**ติ ปาการสฺส ปรโตฯ

ฉฑฺเฑยฺยาติ สยํ ฉฑฺเฑติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ฉฑฺฑาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สกึ อาณตฺตา พหุกมฺปิ ฉฑฺเฑติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๒๗. อนาปตฺติ โอโลเกตฺวา ฉฑฺเฑติ, อวฬญฺเช ฉฑฺเฑติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๘๒๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส พฺราหฺมณสฺส ภิกฺขุนูปสฺสยํ นิสฺสาย ยวเขตฺตํ โหติฯ ภิกฺขุนิโย อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ สงฺการมฺปิ วิฆาสมฺปิ เขตฺเต ฉฑฺเฑนฺติฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อมฺหากํ ยวเขตฺตํ ทูเสสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส พฺราหฺมณสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ สงฺการมฺปิ วิฆาสมฺปิ หริเต ฉฑฺเฑสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ สงฺการมฺปิ วิฆาสมฺปิ หริเต ฉฑฺเฑนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ สงฺการมฺปิ วิฆาสมฺปิ หริเต ฉฑฺเฑสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๒๙. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา หริเต ฉฑฺเฑยฺย วา ฉฑฺฑาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๘๓๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อุจฺจาโร นาม คูโถ วุจฺจติฯ **ปสฺสาโว** นาม มุตฺตํ วุจฺจติฯ

สงฺการํ นาม กจวรํ วุจฺจติฯ

วิฆาสํ นาม จลกานิ วา อฏฺฐิกานิ วา อุจฺฉิฏฺโฐทกํ วาฯ

หริตํ นาม ปุพฺพณฺณํ อปรณฺณํ ยํ มนุสฺสานํ อุปโภคปริโภคํ โรปิมํ ฯ

ฉฑฺเฑยฺยาติ สยํ ฉฑฺเฑติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ฉฑฺฑาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สกึ อาณตฺตา พหุกมฺปิ ฉฑฺเฑติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๓๑. หริเต หริตสญฺญา ฉฑฺเฑติ วา ฉฑฺฑาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ หริเต เวมติกา ฉฑฺเฑติ วา ฉฑฺฑาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ หริเต อหริตสญฺญา ฉฑฺเฑติ วา ฉฑฺฑาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อหริเต หริตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อหริเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อหริเต อหริตสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๘๓๒. อนาปตฺติ โอโลเกตฺวา ฉฑฺเฑติ, เขตฺตมริยาเท [ฉฑฺฑิตเขตฺเต (?) อฏฺฐกถา โอโลเกตพฺพา] ฉฑฺเฑติ สามิเก อาปุจฺฉิตฺวา อปโลเกตฺวา ฉฑฺเฑติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๘๓๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ราชคเห คิรคฺคสมชฺโช โหติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คิรคฺคสมชฺชํ ทสฺสนาย อคมํสุฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺตี"ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย คจฺฉนฺตีติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๓๔. **"ยา ปน ภิกฺขุนี นจฺจํ วา คีตํ วา วาทิตํ วา ทสฺสนาย คจฺเฉยฺย, ปาจิตฺติย"**นฺติฯ

๘๓๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

นจฺจํ นาม ยํ กิญฺจิ นจฺจํฯ **คีตํ** นาม ยํ กิญฺจิ คีตํฯ **วาทิตํ** นาม ยํ กิญฺจิ วาทิตํฯ

๘๓๖. ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิตา ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เอกเมกํ ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิตา ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๓๗. อนาปตฺติ อาราเม ฐิตา ปสฺสติ วา สุณาติ วา, ภิกฺขุนิยา ฐิโตกาสํ วา นิสินฺโนกาสํ วา นิปนฺโนกาสํ วา อาคนฺตฺวา นจฺจนฺติ วา คายนฺติ วา วาเทนฺติ วา, ปฏิปถํ คจฺฉนฺตี ปสฺสติ วา สุณาติ วา, สติ กรณีเยคนฺตฺวา ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

ลสุณวคฺโค ปฐโมฯ

๒. อนฺธการวคฺโค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

๘๓๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภทฺทาย กาปิลานิยา อนฺเตวาสินิยา ภิกฺขุนิยา ญาตโก ปุริโส คามกา สาวตฺถึ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี เตน ปุริเสน สทฺธึ รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว , ภิกฺขุนี รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๓๙. **“ยา ปน ภิกฺขุนี รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐยฺย วา สลฺลเปยฺย วา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๘๔๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

รตฺตนฺธกาเรติ โอคฺคเต สูริเยฯ อปฺปทีเปติ อนาโลเกฯ

ปุริโส นาม มนุสฺสปุริโส น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต วิญฺญู ปฏิพโล สนฺติฏฺฐิตุํ สลฺลปิตุํฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ **เอเกเนกา**ติ ปุริโส เจว โหติ ภิกฺขุนี จฯ

สนฺติฏฺเฐยฺย วาติ ปุริสสฺส หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สลฺลเปยฺย วาติ ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา สลฺลปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยกฺเขน วา เปเตน วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคเหน วา สทฺธึ สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๔๑. อนาปตฺติ โย โกจิ วิญฺญู ทุติโย [ยา กาจิ วิญฺญู ทุติยา (สฺยา.)] โหติ, อรโหเปกฺขา, อญฺญวิหิตา สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๘๔๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภทฺทาย กาปิลานิยา อนฺเตวาสินิยา ภิกฺขุนิยา ญาตโก ปุริโส คามกา สาวตฺถึ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี – “ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ รตฺตนฺธการे อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกนกา สนฺติฏฺฐิตุํ สลฺลปิตุ”นฺติ เตเนว ปุริเสน สทฺธึ ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส **เอเกนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา** อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๔๓. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกนกา สนฺติฏฺเฐยฺย วา สลฺลเปยฺย วา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๘๔๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปฏิจฺฉนฺโน นาม โอกาโส กุฏฺเฏน วา กวาเฏน วา กิลญฺเชน วา สาณิปาการेน วา รุกฺเขน วา **ถมฺเภน วา โกตฺถฬิยา** วา เยน เกนจิ ปฏิจฺฉนฺโน โหติฯ

ปุริโส นาม มนุสฺสปุริโส น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต วิญฺญู ปฏิพโล สนฺติฏฺฐิตุํ สลฺลปิตุํฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ **เอเกนกา**ติ ปุริโส เจว โหติ ภิกฺขุนี จฯ

สนฺติฏฺเฐยฺย วาติ ปุริสสฺส หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สลฺลเปยฺย วาติ ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา สลฺลปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยกฺเขน วา เปเตน วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคเหน วา สทฺธึ สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๔๕. อนาปตฺติ โย โกจิ วิญฺญู ทุติโย โหติ, อรโหเปกฺขา, อญฺญวิหิตา สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๘๔๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภทฺทาย กาปิลานิยา อนฺเตวาสินิยา ภิกฺขุนิยา ญาตโก ปุริโส คามกา สาวตฺถึ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี – "ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิตุํ สลฺลปิตุ"นฺติ เตเนว ปุริเสน สทฺธึ อชฺโฌกาเส เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี อชฺโฌกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปี"ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี อชฺโฌกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปีติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี อชฺโฌกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๔๗. **"ยา ปน ภิกฺขุนี อชฺโฌกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐยฺย วา สลฺลเปยฺย วา, ปาจิตฺติย"**นฺติฯ

๘๔๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อชฺโฌกาโส นาม อปฺปฏิจฺฉนฺโน โหติ กุฏฺเฏน วา กวาเฏน วา กิลญฺเชน วา สาณิปาการेน วา รุกฺเขน วา ถมฺเภน วา โกตฺถฬิยา วา, เยน เกนจิ อปฺปฏิจฺฉนฺโน โหติฯ

ปุริโส นาม มนุสฺสปุริโส, น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต, วิญฺญู ปฏิพโล สนฺติฏฺฐิตุํ สลฺลปิตุํฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ **เอเกเนกา**ติ ปุริโส เจว โหติ ภิกฺขุนี จฯ

สนฺติฏฺเฐยฺย วาติ ปุริสสฺส หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สลฺลเปยฺย วาติ ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา สลฺลปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยกฺเขน วา เปเตน วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคเหน วา สทฺธึ สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๔๙. อนาปตฺติ โย โกจิ วิญฺญู ทุติโย โหติ, อรโหเปกฺขา, อญฺญวิหิตา สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๘๕๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี รถิกายปิ พฺยูเหปิ สิงฺฆาฏเกปิ ปุริเสน สทฺธิํ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปิ นิกณฺณิกมฺปิ ชปฺเปติ ทุติยิกมฺปิ ภิกฺขุนิํ อุยฺโยเชติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา รถิกายปิ พฺยูเหปิ สิงฺฆาฏเกปิ ปุริเสน สทฺธิํ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปิ นิกณฺณิกมฺปิ ชปฺปิสฺสติ ทุติยิกมฺปิ ภิกฺขุนิํ อุยฺโยเชสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี รถิกายปิ พฺยูเหปิ สิงฺฆาฏเกปิ ปุริเสน สทฺธิํ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปิ นิกณฺณิกมฺปิ ชปฺเปติ ทุติยิกมฺปิ ภิกฺขุนิํ อุยฺโยเชตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี รถิกายปิ พฺยูเหปิ สิงฺฆาฏเกปิ ปุริเสน สทฺธิํ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปิ นิกณฺณิกมฺปิ ชปฺปิสฺสติ ทุติยิกมฺปิ ภิกฺขุนิํ อุยฺโยเชสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๕๑. **“ยา ปน ภิกฺขุนี รถิกาย วา พฺยูเห วา สิงฺฆาฏเก วา ปุริเสน สทฺธิํ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐยฺย วา สลฺลเปยฺย วา นิกณฺณิกํ วา ชปฺเปยฺย ทุติยิกํ วา ภิกฺขุนิํ อุยฺโยเชยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๘๕๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

รถิกา นาม รจฺฉา วุจฺจติฯ **พฺยูหํ** นาม เยเนว ปวิสนฺติ เตเนว นิกฺขมนฺติฯ **สิงฺฆาฏโก** นาม จจฺจรํ วุจฺจติฯ

ปุริโส นาม มนุสฺสปุริโส น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต วิญฺญู ปฏิพโล สนฺติฏฺฐิตุํ สลฺลปิตุํฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ **เอเกเนกา**ติ ปุริโส เจว โหติ ภิกฺขุนี จฯ

สนฺติฏฺเฐยฺย วาติ ปุริสสฺส หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สลฺลเปยฺย วาติ ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา สลฺลปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นิกณฺณิกํ วา ชปฺเปยฺยาติ ปุริสสฺส อุปกณฺณเก อาโรเจติ , อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทุติยิกํ วา ภิกฺขุนิํ อุยฺโยเชยฺยาติ อนาจารํ อาจริตุกามา ทุติยิกมฺปิ ภิกฺขุนิํ อุยฺโยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วา สวนูปจารํ วา วิชหนฺติยา อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ วิชหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ยกฺเขน วา เปเตน วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคเหน วา สทฺธึ สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

๘๕๓. อนาปตฺติ โย โกจิ วิญฺญู ทุติโย โหติ, อรโหเปกฺขา, อญฺญวิหิตา สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, น อนาจารํ อาจริตุกามา, สติ กรณีเย ทุติยิกํ ภิกฺขุนึ อุยฺโยเชติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ ฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๘๕๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี อญฺญตรสฺส กุลสฺส กุลูปิกา โหติ นิจฺจภตฺติกา ฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน ตํ กุลํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกามิ ฯ ตสฺส กุลสฺส ทาสี ฆรํ สมฺมชฺชนฺตี ตํ อาสนํ ภาชนนฺตริกาย ปกฺขิปิ ฯ มนุสฺสา ตํ อาสนํ อปสฺสนฺตา ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ – “กหํ ตํ, อยฺเย, อาสน”นฺติ? “นาหํ ตํ, อาวุโส, อาสนํ ปสฺสามี”ติ ฯ “เทถายฺเย, ตํ อาสน”นฺติ ปริภาสิตฺวา นิจฺจภตฺตํ ปจฺฉินฺทึสุ ฯ อถ โข เต มนุสฺสา ฆรํ โสเธนฺตา ตํ อาสนํ ภาชนนฺตริกาย ปสฺสิตฺวา ตํ ภิกฺขุนึ ขมาเปตฺวา นิจฺจภตฺตํ ปฏฺฐเปสุํ ฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ ฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกมิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกมตีติ [ปกฺกมีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติ ฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว ภิกฺขุนี ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกมิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๕๕. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกเมยฺย, ปาจิตฺติย**”นฺติ ฯ

๘๕๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ ฯ

ปุเรภตฺตํ นาม อรุณุคฺคมนํ อุปาทาย ยาว มชฺฌนฺหิกา ฯ

กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ – ขตฺติยกุลํ, พฺราหฺมณกุลํ, เวสฺสกุลํ, สุทฺทกุลํ ฯ **อุปสงฺกมิตฺวา**ติ ตตฺถ คนฺตฺวา ฯ

อาสนํ นาม ปลฺลงฺกสฺส โอกาโส วุจฺจติ ฯ **นิสีทิตฺวา**ติ ตสฺมึ นิสีทิตฺวา ฯ

สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกเมยฺยาติ โย ตสฺมึ กุเล มนุสฺโส วิญฺญู ตํ อนาปุจฺฉา อโนวสฺสกํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อชฺโฌกาเส อุปจารํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

๘๕๗. อนาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต เวมติกา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปลฺลงฺกสฺส อโนกาเส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๘๕๘. อนาปตฺติ อาปุจฺฉา คจฺฉติ, อสํหาริเม, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๘๕๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทติปิ อภินิปชฺชติปิฯ มนุสฺสา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ หิริยมานา อาสเน เนว อภินิสีทนฺติ น อภินิปชฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทิสฺสติปิ อภินิปชฺชิสฺสติปี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทิสฺสติปิ อภินิปชฺชิสฺสติปี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทติปิ อภินิปชฺชติปีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว , ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทิสฺสติปิ อภินิปชฺชิสฺสติปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๖๐. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีเทยฺย วา อภินิปชฺเชยฺย วา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๘๖๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปจฺฉาภตฺตํ นาม มชฺฌนฺหิเก วีติวตฺเต ยาว อตฺถงฺคเต สูริเยฯ

กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ – ขตฺติยกุลํ, พฺราหฺมณกุลํ, เวสฺสกุลํ, สุทฺทกุลํฯ **อุปสงฺกมิตฺวา**ติ ตตฺถ คนฺตฺวาฯ

สามิเก อนาปุจฺฉาติ โย ตสฺมึ กุเล มนุสฺโส สามิโก ทาตุํ, ตํ อนาปุจฺฉาฯ

อาสนํ นาม ปลฺลงฺกสฺส โอกาโส วุจฺจติฯ

อภินิสีเทยฺยาติ ตสฺมึ อภินิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อภินิปชฺเชยฺยาติ ตสฺมึ อภินิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๖๒. อนาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา อาสเน อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต เวมติกา อาสเน อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา อาสเน อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปลฺลงฺกสฺส อโนกาเส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อาปุจฺฉิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๘๖๓. อนาปตฺติ อาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, ธุวปญฺญตฺเต, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๘๖๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ คจฺฉนฺติโย สายํ อญฺญตรํ คามํ อุปคนฺตฺวา อญฺญตรํ พฺราหฺมณกุลํ อุปสงฺกมิตฺวา โอกาสํ ยาจึสุฯ อถ โข สา พฺราหฺมณี ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจ – “อาคเมถ, อยฺเย, ยาว พฺราหฺมโณ อาคจฺฉตี”ติฯ ภิกฺขุนิโย – “ยาว พฺราหฺมโณ อาคจฺฉตี”ติ เสยฺยํ สนฺถริตฺวา เอกจฺจา นิสีทึสุ เอกจฺจา นิปชฺชึสุฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ รตฺตึ อาคนฺตฺวา ตํ พฺราหฺมณึ เอตทโวจ – “กา อิมา”ติ? “ภิกฺขุนิโย, อยฺยา”ติฯ “นิกฺกฑฺฒถ อิมา มุณฺฑา พนฺธกินิโย”ติ, ฆรโต นิกฺกฑฺฒาเปสิฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อภินิสีทิสฺสนฺติปิ อภินิปชฺชิสฺสนฺติปี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อภินิสีทนฺติปิ อภินิปชฺชนฺตีปีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อภินิสีทิสฺสนฺติปิ อภินิปชฺชิสฺสนฺติปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๖๕. “ยา ปน ภิกฺขุนี วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีเทยฺย วา อภินิปชฺเชยฺย วา, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๘๖๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

วิกาโล นาม อตฺถงฺคเต สูริเย ยาว อรุณุคฺคมนาฯ

กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ – ขตฺติยกุลํ, พฺราหฺมณกุลํ, เวสฺสกุลํ สุทฺทกุลํฯ **อุปสงฺกมิตฺวาติ** ตตฺถ คนฺตฺวาฯ

สามิเก อนาปุจฺฉาติ โย ตสฺมึ กุเล มนุสฺโส สามิโก ทาตุํ, ตํ อนาปุจฺฉาฯ

เสยฺยํ นาม อนฺตมโส ปณฺณสนฺถาโรปิฯ **สนฺถริตฺวาติ** สยํ สนฺถริตฺวาฯ **สนฺถราเปตฺวาติ** อญฺญํ สนฺถรา เปตฺวาฯ **อภินิสีเทยฺยาติ** ตสฺมึ อภินิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ **อภินิปชฺเชยฺยาติ** ตสฺมึ อภินิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๖๗. อนาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต เวมติกา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทติ วา อภินิ ปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิ สีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๘๖๘. อนาปตฺติ อาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปทํ

๘๖๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สม เยน ภทฺทาย กาปิลานิยา อนฺเตวาสินี ภิกฺขุนี ภทฺทํ กาปิลานึ สกฺกจฺจํ อุปฏฺฐฺเฐติฯ ภทฺทา กาปิลานี ภิกฺขุนิโย เอ ตทโวจ – “อยํ มํ, อยฺเย, ภิกฺขุนี สกฺกจํ อุปฏฺฐฺเฐติ, อิมิสฺสาหํ จีวรํ ทสฺสามี”ติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทู ปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปสิ – “อหํ กิรายฺเย, อยฺยํ น สกฺกจฺจํ อุปฏฺฐฺเฐมิ, น กิร เม อยฺยา จีวรํ ทสฺสตี”ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทูปธาริ เตน ปรํ อุชฺฌาเปสฺสตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปตีติ [อุชฺฌาเป สีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทูปธาริ เตน ปรํ อุชฺฌาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๗๐. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๘๗๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ทุคฺคหิเตนาติ อญฺญถา คหิเตน [อุคฺคหิเตน (ก.)]ฯ

ทูปธาริเตนาติ อญฺญถา อุปธาริเตนฯ

ปรนฺติ อุปสมฺปนฺนํ อุชฺฌาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๗๒. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา อุชฺฌาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา อุชฺฌาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา อุชฺฌาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนํ อุชฺฌาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๗๓. อนาปตฺติ อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๘๗๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อตฺตโน ภณฺฑกํ อปสฺสนฺติโย จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ – “อปายฺเย, อมฺหากํ, ภณฺฑกํ ปสฺเสยฺยาสี”ติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “อหเมว นูน โจรี, อหเมว นูน อลชฺชินี, ยา อยฺยาโย อตฺตโน ภณฺฑกํ อปสฺสนฺติโย ตา มํ เอวมาหํสุ – ‘อปายฺเย, อมฺหากํ ภณฺฑกํ ปสฺเสยฺยาสี’ติ? สจาหํ, อยฺเย, ตุมฺหากํ ภณฺฑกํ คณฺหามิ, อสฺสมณี โหมิ, พฺรหฺมจริยา จวามิ, นิรยํ อุปปชฺชามิ; ยา ปน มํ อภูเตน เอวมาหสาปิ อสฺสมณี โหตุ, พฺรหฺมจริยา จวตุ, นิรยํ อุปปชฺชตู”ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา จณฺฑกาฬี อตฺตานมฺปิ ปรมฺปิ นิรเยนปิ พฺรหฺมจริเยนปิ อภิสปิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อตฺตานมฺปิ ปรมฺปิ นิรเยนปิ พฺรหฺมจริเยนปิ อภิสปตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อตฺตานมฺปิ ปรมฺปิ นิรเยนปิ พฺรหฺมจริเยนปิ อภิสปิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๗๕. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อตฺตานํ วา ปรํ วา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสเปยฺย, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๘๗๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อตฺตานนฺติ ปจฺจตฺตํฯ **ปรนฺ**ติ อุปสมฺปนฺนํฯ นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๗๗. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ติรจฺฉานโยนิยา วา เปตฺติวิสเยน วา มนุสฺสโทภคฺเคน วา อภิสปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนํ อภิสปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๗๘. อนาปตฺติ อตฺถปุเรกฺขาราย, ธมฺมปุเรกฺขาราย, อนุสาสนิปุเรกฺขาราย, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๘๗๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ ภณฺฑิตฺวา อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา จณฺฑกาฬี อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๘๐. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรเทยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๘๘๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อตฺตานนฺติ ปจฺจตฺตํฯ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ วธติ น โรทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โรทติ น วธติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๘๒. อนาปตฺติ ญาติพฺยสเนน วา โภคพฺยสเนน วา โรคพฺยสเนน วา ผุฏฺฐา โรทติ น วธติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

อนฺธการวคฺโค ทุติโยฯ

๓. นคฺควคฺโค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

๘๘๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา [มหาว. ๓๕๐] ภิกฺขุนิโย อจิรวติยา นทิยา เวสิยาหิ สทฺธึ นคฺคา เอกติตฺเถ นหายนฺติฯ เวสิยาตา ภิกฺขุนิโย อุปฺปณฺเฑสุํ – “กึ นุ โข นาม ตุมฺหากํ, อยฺเย, ทหรานํ [ทหรานํ ทหรานํ (สี.)] พฺรหฺมจริยํ จิณฺเณน, นนุ นาม กามา ปริภุญฺชิตพฺพา ! ยทา ชิณฺณา ภวิสฺสถ ตทา พฺรหฺมจริยํ จริสฺสถฯ เอวํ ตุมฺหากํ อุโภ อตฺถา ปริคฺคหิตา ภวิสฺสนฺตี”ติฯ ภิกฺขุนิโย เวสิยาหิ อุปฺปณฺฑิยมานา มงฺกู อเหสุํฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย อุปสฺสยํ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย…เป.… วินยานุคฺคหายฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๘๔. **“ยา ปน ภิกฺขุนี นคฺคา นหาเยยฺย, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๘๘๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

นคฺคา นหาเยยฺยาติ อนิวตฺถา วา อปารุตา วา นหายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ นหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๘๖. อนาปตฺติ อจฺฉินฺนจีวริกาย วา นฏฺฐจีวริกาย วา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๘๘๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภควตา ภิกฺขุนีนํ [มหาว. ๓๕๑] อุทกสาฏิกา อนุญฺญาตา โหติ ฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย – “ภควตา อุทกสาฏิกา อนุญฺญาตา”ติ อปฺปมาณิกาโย อุทกสาฏิกาโย ธาเรสุํ [ธาเรนฺติ (ปาจิ. ๕๓๑-๕๔๕)]ฯ ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ อากฑฺฒนฺตา อาหิณฺฑนฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อปฺปมาณิกาโย อุทกสาฏิกาโย ธาเรสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อปฺปมาณิกาโย อุทกสาฏิกาโย ธาเรนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อปฺปมาณิกาโย อุทกสาฏิกาโย ธาเรสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๘๘. “อุทกสาฏิกํ ปน ภิกฺขุนิยา การยมานาย ปมาณิกา กาเรตพฺพาฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส จตสฺโส วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ ทฺเว วิทตฺถิโยฯ ตํ อติกฺกาเมนฺติยา เฉทนกํ ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๘๘๙. อุทกสาฏิกา นาม ยาย นิวตฺถา [นิวตฺถาย (สฺยา.)] นหายติฯ

การยมานายาติ กโรนฺติยา วา การาเปนฺติยา วาฯ

ปมาณิกา กาเรตพฺพาฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส จตสฺโส วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ ทฺเว วิทตฺถิโยฯ ตํ อติกฺกาเมตฺวา กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ฉินฺทิตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํฯ

๘๙๐. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อญฺเญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๙๑. อนาปตฺติ ปมาณิกํ กโรติ, อูนกํ กโรติ, อญฺเญน กตํ ปมาณาติกฺกนฺตํ ปฏิลภิตฺวา ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, วิตานํ วา ภูมตฺถรณํ วา สาณิปาการํ วา ภิสึ วา พิพฺโพหนํ วา กโรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๘๙๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตริสฺสา ภิกฺขุนิยา มหคฺเฆ จีวรทุสฺเส จีวรํ ทุกฺกฏํ โหติ ทุสฺสิพฺพิตํฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “สุนฺทรํ โข อิทํ เต, อยฺเย, จีวรทุสฺสํ; จีวรญฺจ โข ทุกฺกฏํ ทุสฺสิพฺพิต”นฺติฯ “วิสิพฺเพมิ, อยฺเย, สิพฺพิสฺสสี”ติ? “อามายฺเย, สิพฺพิสฺสามี”ติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ตํ จีวรํ วิสิพฺเพตฺวา ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อทาสิ ฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – “สิพฺพิสฺสามิ สิพฺพิสฺสามี”ติ เนว สิพฺพติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺพาเปตฺวา เนว สิพฺพิสฺสติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺพาเปตฺวา เนว สิพฺพติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺพาเปตฺวา เนว สิพฺพิสฺสติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๔๓. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺเพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺเพยฺย น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺย, อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๘๔๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุนิยาติ อญฺญาย ภิกฺขุนิยาฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํฯ

วิสิพฺเพตฺวาติ สยํ วิสิพฺเพตฺวาฯ **วิสิพฺพาเปตฺวา**ติ อญฺญํ วิสิพฺพาเปตฺวาฯ

สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินีติ อสติ อนฺตราเยฯ

เนว สิพฺเพยฺยาติ น สยํ สิพฺเพยฺยฯ **น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยา**ติ น อญฺญํ อาณาเปยฺยฯ

อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหาติ ฐเปตฺวา จตูหปญฺจาหํฯ “เนว สิพฺพิสฺสามิ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี” ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๔๕. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรํ วิสิพฺเพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺพติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา จีวรํ วิสิพฺเพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺพติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรํ วิสิพฺเพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺพติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญํ ปริกฺขารํ วิสิพฺเพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺพติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุปสมฺปนฺนาย จีวรํ วา อญฺญํ วา ปริกฺขารํ วิสิพฺเพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺพติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๔๖. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, กโรนฺตี จตูหปญฺจาหํ อติกฺกาเมติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๘๙๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมนฺติฯ ตานิ จีวรานิ จิรํ นิกฺขิตฺตานิ กณฺณกิตานิ โหนฺติฯ ตานิ ภิกฺขุนิโย โอตาเปนฺติฯ ภิกฺขุนิโย ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – ''กสฺสิมานิ , อยฺเย, จีวรานิ กณฺณกิตานี''ติ? อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมิสฺสนฺตี''ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมนฺตีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๙๘. **''ยา ปน ภิกฺขุนี ปญฺจาหิกํ สงฺฆาฏิจารํ** [สงฺฆาฏิวารํ (สฺยา.)] **อติกฺกาเมยฺย, ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๘๙๙. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปญฺจาหิกํ สงฺฆาฏิจารํ อติกฺกาเมยฺยาติ ปญฺจมํ ทิวสํ ปญฺจ จีวรานิ เนว นิวาเสติ น ปารุปติ น โอตาเปติ, ปญฺจมํ ทิวสํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๐๐. ปญฺจาหาติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปญฺจาหาติกฺกนฺเต เวมติกา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปญฺจาหาติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญา , อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปญฺจาหานติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปญฺจาหานติกฺกนฺเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปญฺจาหานติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๙๐๑. อนาปตฺติ ปญฺจมํ ทิวสํ ปญฺจ จีวรานิ นิวาเสติ วา ปารุปติ วา โอตาเปติ วา, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๙๐๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี ปิณฺฑาย จริตฺวา อลฺลจีวรํ ปตฺถริตฺวา วิหารํ ปาวิสิฯ อญฺญตรา ภิกฺขุนี ตํ จีวรํ ปารุปิตฺวา คามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ สา นิกฺขมิตฺวา ภิกฺขุนิโย ปุจฺฉิ – ''อปายฺเย, มยฺหํ จีวรํ ปสฺเสยฺยาถา''ติ? ภิกฺขุนิโย ตสฺสา ภิกฺขุนิยา เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี มยฺหํ จีวรํ อนาปุจฺฉา ปารุปิสฺสตี''ติ! อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ อนาปุจฺฉา ปารุปิสฺสตี''ติ…เป….

สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ อนาปุจฺฉา ปารุปตีติ [ปารุปีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ อนาปุจฺฉา ปารุปิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๐๓. **“ยา ปน ภิกฺขุนี จีวรสงฺกมนียํ ธาเรยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๐๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

จีวรสงฺกมนียํ นาม อุปสมฺปนฺนาย ปญฺจนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ ตสฺสา วา อทินฺนํ ตํ วา อนาปุจฺฉา นิวาเสติ วา ปารุปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๐๕. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรสงฺกมนียํ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา จีวรสงฺกมนียํ ธาเรติ , อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรสงฺกมนียํ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อนุปสมฺปนฺนาย จีวรสงฺกมนียํ ธาเรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๙๐๖. อนาปตฺติ สา วา เทติ, ตํ วา อาปุจฺฉา นิวาเสติ วา ปารุปติ วา, อจฺฉินฺนจีวริกาย, นฏฺฐจีวริกาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๙๐๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อุปฏฺฐากกุลํ ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส, อยฺเย, จีวรํ ทสฺสามา”ติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – “ตุมฺเห พหุกิจฺจา พหุกรณียา”ติ อนฺตรายํ อกาสิฯ เตน โข ปน สมเยน ตสฺส กุลสฺส ฆรํ ฑยฺหติฯ เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อมฺหากํ เทยฺยธมฺมํ อนฺตรายํ กริสฺสติ! อุภเยนามฺห ปริพาหิรา [ปริหีนา (สี.)], โภเคหิ จ ปุญฺเญน จา”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ ฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ กริสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ อกาสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ กริสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๔๐๘. “ยา ปน ภิกฺขุนี คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ กเรยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๔๐๙. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา...เป.... **ภิกฺขุนี**ติ...เป.... อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

คโณ นาม ภิกฺขุนิสงฺโฆ วุจฺจติฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ วิกปฺปนุปคํ ปจฺฉิมํฯ

อนฺตรายํ กเรยฺยาติ “กถํ อิเม จีวรํ น [อิมํ จีวรํ (ก.)] ทเทยฺยุ”นฺติ อนฺตรายํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อญฺญํ ปริกฺขารํ อนฺตรายํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สมฺพหุลานํ ภิกฺขุนีนํ วา เอกภิกฺขุนิยา วา อนุปสมฺปนฺนาย วา จีวรํ วา อญฺญํ วา ปริกฺขารํ อนฺตรายํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๑๐. อนาปตฺติ อานิสํสํ ทสฺเสตฺวา นิวาเรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๔๑๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อกาลจีวรํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ อถ โข ภิกฺขุนิสงฺโฆ ตํ จีวรํ ภาเชตุกาโม สนฺนิปติฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อนฺเตวาสินิโย ภิกฺขุนิโย ปกฺกนฺตา โหนฺติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจ – “อยฺเย, ภิกฺขุนิโย ปกฺกนฺตา, น ตาว จีวรํ ภาชียิสฺสตี”ติฯ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหิฯ ภิกฺขุนิโย น ตาว จีวรํ ภาชียิสฺสตีติ ปกฺกมึสุ [วิปกฺกมึสุ (สฺยา.)]ฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อนฺเตวาสินีสุ ภิกฺขุนีสุ อาคตาสุ ตํ จีวรํ ภาชาเปสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา...เป.... ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหิสฺสตี”ติ...เป.... สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหตีติ [ปฏิพาหีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา...เป.... กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๔๑๒. “ยา ปน ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาเหยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๔๑๓. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา...เป.... **ภิกฺขุนี**ติ...เป.... อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ธมฺมิโกนาม จีวรวิภงฺโค สมคฺโค ภิกฺขุนิสงฺโฆ สนฺนิปติตฺวา ภาเชติฯ

ปฏิพาเหยฺยาติ กถํ อิมํ จีวรํ น ภาเชยฺยาติ [จีวรํ ภาเชยฺยาติ (ก.)] ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๑๔. ธมฺมิเก ธมฺมิกสญฺญา ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมิเก เวมติกา ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ธมฺมิเก อธมฺมิกสญฺญา ปฏิพาหติ, อนาปตฺติฯ อธมฺมิเก ธมฺมิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมิเก อธมฺมิกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๙๑๕. อนาปตฺติ อานิสํสํ ทสฺเสตฺวา ปฏิพาหติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปทํ

๙๑๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี นฏานมฺปิ นฏกานมฺปิ ลงฺฆกานมฺปิ โสกชฺฌายิกานมฺปิ [โสกสายิกานมฺปิ (สี.)] กุมฺภถูณิกานมฺปิ [กุมฺภถุณิกานมฺปิ (ก.)] สมณจีวรํ เทติ – “มยฺหํ ปริสติ [ปริสตึ (สี.)] วณฺณํ ภาสถา”ติฯ นฏาปิ นฏกาปิ ลงฺฆกาปิ โสกชฺฌายิกาปิ กุมฺภถูณิกาปิ ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปริสติ วณฺณํ ภาสนฺติ – “อยฺยา ถุลฺลนนฺทา พหุสฺสุตา ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมึ กถํ กาตุํ; เทถ อยฺยาย, กโรถ อยฺยายา”ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา, ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อคาริกสฺส สมณจีวรํ ทสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อคาริกสฺส สมณจีวรํ เทตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อคาริกสฺส สมณจีวรํ ทสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๑๗. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สมณจีวรํ ทเทยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๑๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อคาริโก นาม โย โกจิ อคารํ อชฺฌาวสติฯ

ปริพฺพาชโก นาม ภิกฺขุญฺจ สามเณรญฺจ ฐเปตฺวา โย โกจิ ปริพฺพาชกสมาปนฺโนฯ

ปริพฺพาชิกา นาม ภิกฺขุนิญฺจ สิกฺขมานญฺจ สามเณริญฺจ ฐเปตฺวา ยา กาจิ ปริพฺพาชิกสมาปนฺนาฯ

สมณจีวรํ นาม กปฺปกตํ วุจฺจติฯ เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๑๙. อนาปตฺติ มาตาปิตูนํ เทติ, ตาวกาลิกํ เทติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๕๒๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อุปฏฺฐากกุลํ ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “สเจ มยํ, อยฺเย, สกฺโกม, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส จีวรํ ทสฺสามา”ติฯ เตน โข ปน สมเยน วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขุนิโย จีวรํ ภาเชตุกามา สนฺนิปติํสุฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจ – “อาคเมถ, อยฺเย, อตฺถิ ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส จีวรปจฺจาสา”ติฯ ภิกฺขุนิโย ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ – “คจฺฉายฺเย, ตํ จีวรํ ชานาหี”ติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เยน ตํ กุลํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต มนุสฺเส เอตทโวจ – “เทถาวุโส, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส จีวร”นฺติฯ “น มยํ, อยฺเย, สกฺโกม ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส จีวรํ ทาตุ”นฺติ ฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมตีติ [อติกฺกาเมสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมสฺสติ ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๕๒๑. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๕๒๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ทุพฺพลจีวรปจฺจาสา นาม “สเจ มยํ สกฺโกม, ทสฺสาม กริสฺสามา”ติ วาจา ภินฺนา โหติฯ

จีวรกาลสมโย นาม อนตฺถเต กถิเน วสฺสานสฺส ปจฺฉิโม มาโส, อตฺถเต กถิเน ปญฺจ มาสาฯ

จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมยฺยาติ อนตฺถเต กถิเน วสฺสานสฺส ปจฺฉิมํ ทิวสํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺถเต กถิเน กถินุทฺธารทิวสํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๕๒๓. ทุพฺพลจีวเร ทุพฺพลจีวรสญฺญา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ทุพฺพลจีวเร เวมติกา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทุพฺพลจีวเร อทุพฺพลจีวรสญฺญา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมติ, อนาปตฺติฯ

อทุพฺพลจีวเร ทุพฺพลจีวรสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อทุพฺพลจีวเร เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อทุพฺพลจีวเร อทุพฺพลจีวรสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๕๒๔. อนาปตฺติ อานิสํสํ ทสฺเสตฺวา นิวาเรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๔๒๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตเรน อุปาสเกน สงฺฆํ อุทฺทิสฺส วิหาโร การาปิโต โหติฯ โส ตสฺส วิหารสฺส มเห อุภโตสงฺฆสฺส อกาลจีวรํ ทาตุกาโม โหติฯ เตน โข ปน สมเยน อุภโตสงฺฆสฺส กถินํ อตฺถตํ โหติฯ อถ โข โส อุปาสโก สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา กถินุทฺธารํ ยาจิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กถินํ อุทฺธริตุํฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว กถินํ อุทฺธริตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๔๒๖. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ กถินํ อุทฺธเรยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ กถินํ อุทฺธรติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ กถินสฺส อุทฺธาโร, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“อุพฺภตํ สงฺเฆน กถินํ, ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๔๒๗. อถ โข โส อุปาสโก ภิกฺขุนิสงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา กถินุทฺธารํ ยาจิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – “จีวรํ อมฺหากํ ภวิสฺสตี”ติ กถินุทฺธารํ ปฏิพาหิฯ อถ โข โส อุปาสโก อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อมฺหากํ กถินุทฺธารํ น ทสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส อุปาสกสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ ปฏิพาหิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ ปฏิพาหตีติ [ปฏิพาหีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ ปฏิพาหิสฺสติ ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๔๒๘. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ ปฏิพาเหยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๔๒๙. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ธมฺมิโก นาม กถินุทฺธาโร สมคฺโค ภิกฺขุนิสงฺโฆ สนฺนิปติตฺวา อุทฺธรติฯ

ปฏิพาเหยฺยาติ “กถํ อิทํ กถินํ น อุทฺธเรยฺยา”ติ [กถินํ อุทฺธเรยฺยาติ (ก.)] ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๓๐. ธมฺมิเก ธมฺมิกสญฺญา ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมิเก เวมติกา ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ธมฺมิเก อธมฺมิกสญฺญา ปฏิพาหติ, อนาปตฺติฯ อธมฺมิเก ธมฺมิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมิเก อธมฺมิกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๔๓๑. อนาปตฺติ อนิสํสํ ทสฺเสตฺวา ปฏิพาหติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ ฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

นคฺควคฺโค ตติโยฯ

๔. ตุวฏฺฏวคฺโค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

๙๓๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ทฺเว เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ทฺเว เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ทฺเว เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ทฺเว เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ทฺเว เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๓๓. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนิโย ทฺเว เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏยฺยุํ, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๙๓๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนิโย**ติ อุปสมฺปนฺนาโย วุจฺจนฺติฯ

ทฺเว เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏยฺยุนฺติ เอกาย นิปนฺนาย อปรา นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุฏฺฐหิตฺวา ปุนปฺปุนํ นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๓๕. อนาปตฺติ เอกาย นิปนฺนาย อปรา นิสีทติ, อุโภ วา นิสีทนฺติ, อุมฺมตฺติกานํ, อาทิกมฺมิกานนฺติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๙๓๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ทฺเว เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวฏฺเฏนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ทฺเว เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวฏฺเฏสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ทฺเว เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวฏฺเฏสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ทฺเว เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวฏฺเฏนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ , ภควา’’ติฯ

วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ทฺเว เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวฏฺเฏสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๓๗. **“ยา ปน ภิกฺขุนิโย ทฺเว เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวฏฺเฏยฺยุํ, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๓๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนิโย**ติ อุปสมฺปนฺนาโย วุจฺจนฺติฯ

ทฺเว เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวฏฺเฏยฺยุนฺติ ตญฺเญว อตฺถริตฺวา ตญฺเญว ปารุปนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๓๙. เอกตฺถรณปาวุรเณ เอกตฺถรณปาวุรณสญฺญา ตุวฏฺเฏนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เอกตฺถรณปาวุรเณ เวมติกา ตุวฏฺเฏนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เอกตฺถรณปาวุรเณ นานตฺถรณปาวุรณสญฺญา ตุวฏฺเฏนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอกตฺถรเณ นานาปาวุรเณ [นานาปาวุรณสญฺญา (ก.)], อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นานตฺถรเณ เอกปาวุรเณ [เอกปาวุรณสญฺญา (ก.)], อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นานตฺถรณปาวุรเณ เอกตฺถรณปาวุรณสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นานตฺถรณปาวุรเณ เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นานตฺถรณปาวุรเณ นานตฺถรณปาวุรณสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๙๔๐. อนาปตฺติ ววตฺถานํ ทสฺเสตฺวา นิปชฺชนฺติ, อุมฺมตฺติกานํ, อาทิกมฺมิกานนฺติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๙๔๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมิํ กถํ กาตุํฯ ภทฺทาปิ กาปิลานี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมิํ กถํ กาตุํ อุฬารสมฺภาวิตาฯ มนุสฺสา – “อยฺยา ภทฺทา กาปิลานี พหุสฺสุตา ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมิํ กถํ กาตุํ อุฬารสมฺภาวิตา”ติ ภทฺทํ กาปิลานิํ ปฐมํ ปยิรุปาสิตฺวา, ปจฺฉา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ ปยิรุปาสนฺติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อิสฺสาปกตา – “อิมา กิร อปฺปิจฺฉา สนฺตุฏฺฐา ปวิวิตฺตา อสํสฏฺฐา ยา อิมา สญฺญตฺติพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหรนฺตี”ติ ภทฺทาย กาปิลานิยา ปุรโต จงฺกมติปิ ติฏฺฐติปิ นิสีทติปิ เสยฺยมฺปิ กปฺเปติ อุทฺทิสติปิ อุทฺทิสาเปติปิ สชฺฌายมฺปิ กโรติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อยฺยาย ภทฺทาย กาปิลานิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กริสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภทฺทาย กาปิลานิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กโรตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภทฺทาย กาปิลานิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กริสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๔๒. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กเรยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๔๓. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุนิยาติ อญฺญาย ภิกฺขุนิยาฯ

สญฺจิจฺจาติ ชานนฺตี สญฺชานนฺตี เจจฺจ อภิวิตริตฺวา วีติกฺกโมฯ

อผาสุํ กเรยฺยาติ – “อิมินา อิมิสฺสา อผาสุ ภวิสฺสตี”ติ อนาปุจฺฉา ปุรโต จงฺกมติ วา ติฏฺฐติ วา นิสีทติ วา เสยฺยํ วา กปฺเปติ อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา สชฺฌายํ วา กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๔๔. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนาย สญฺจิจฺจ อผาสุํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๙๔๕. อนาปตฺติ น อผาสุํ กตฺตุกามา อาปุจฺฉา ปุรโต จงฺกมติ วา ติฏฺฐติ วา นิสีทติ วา เสยฺยํ วา กปฺเปติ อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา สชฺฌายํ วา กโรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๙๔๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเฐติ น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเฐสฺสติ น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเฐติ น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเฐสฺสติ น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๔๗. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเฐยฺย น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๔๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ทุกฺขิตา นาม คิลานา วุจฺจติฯ

สหชีวินี นาม สทฺธิวิหารินี วุจฺจติฯ

เนว อุปฏฺเฐยฺยาติ น สยํ อุปฏฺเฐยฺยฯ

น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยาติ น อญฺญํ อาณาเปยฺย ฯ

“เนว อุปฏฺเฐสฺสามิ, น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี”ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนุเตวาสินึ วา อนุปสมฺปนฺนํ วา เนว อุปฏฺเฐติ, น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๙๔๙. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๙๕๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามেฯ เตน โข ปน สมเยน ภทฺทา กาปิลานี สาเกเต วสฺสํ อุปคตา โหติฯ สา เกนจิเทว กรณีเยน อุพฺพาฬฺหา ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “สเจ เม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อุปสฺสยํ ทเทยฺย อาคจฺเฉยฺยามหํ สาวตฺถิ”นฺติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เอวมาห – “อาคจฺฉตุ, ทสฺสามี”ติฯ อถ โข ภทฺทา กาปิลานี สาเกตา สาวตฺถึ อคมาสิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภทฺทาย กาปิลานิยา อุปสฺสยํ อทาสิฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมึ กถํ กาตุํฯ ภทฺทาปิ กาปิลานี พหุสฺสุตา [พหุสฺสุตาเยว (ก.)] โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมึ กถํ กาตุํ อุฬารสมฺภาวิตาฯ มนุสฺสา – “อยฺยา ภทฺทา กาปิลานี พหุสฺสุตา ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมึ กถํ กาตุํ อุฬารสมฺภาวิตา”ติ ภทฺทํ กาปิลานึ ปฐมํ ปยิรุปาสิตฺวา ปจฺฉา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ ปยิรุปาสนฺติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อิสฺสาปกตา – “อิมา กิร อปฺปิจฺฉา สนฺตุฏฺฐา ปวิวิตฺตา อสํสฏฺฐา ยา อิมา สญฺญตฺติพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหรนฺตี”ติ กุปิตา อนตฺตมนา ภทฺทํ กาปิลานึ อุปสฺสยา นิกฺกฑฺฒิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อยฺยาย ภทฺทาย กาปิลานิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภทฺทาย กาปิลานิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒตีติ [นิกฺกฑฺฒีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภทฺทาย กาปิลานิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๕๑. “ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺเฒยฺย วา นิกฺกฑฺฒาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๙๕๒. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุนิยาติ อญฺญาย ภิกฺขุนิยาฯ **อุปสฺสโย** นาม กวาฏพทฺโธ วุจฺจติฯ **ทตฺวา**ติ สยํ ทตฺวาฯ **กุปิตา อนตฺตมนา**ติ อนภิรทฺธา อาหตจิตฺตา ขิลชาตาฯ

นิกฺกฑฺเฒยฺยาติ คพฺเภ คเหตฺวา ปมุขํ นิกฺกฑฺฒติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปมุเข คเหตฺวา พหิ นิกฺกฑฺฒติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เอเกน ปโยเคน พหุเกปิ ทฺวาเร อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นิกฺกฑฺฒาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส [เอตฺถ "อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติ สพฺพตฺถ ทิสฺสติ, ภิกฺขุวิภงฺเค ปน อิทิเสสุ อาณตฺติสหคตสิกฺขาปเทสุ "อญฺญํ อาณาเปติ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสา"ติ อาคตตฺตา ตมนุวตฺติตฺวา วิโสธิตมิทํ]ฯ สกึ อาณตฺตา พหุเกปิ ทฺวาเร อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๕๓. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อกวาฏพทฺธา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนํ กวาฏพทฺธา วา อกวาฏพทฺธา วา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๙๕๔. อนาปตฺติ อลชฺชินึ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อุมฺมตฺติกํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ภณฺฑนการิกํ กลหการิกํ วิวาทการิกํ ภสฺสการิกํ สงฺเฆ อธิกรณการิกํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อนฺเตวาสินึ วา สทฺธิวิหารินึ วา น สมฺมา วตฺตนฺตึ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๙๕๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วิหรติ คหปตินาปิ คหปติปุตฺเตนปิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุ

ชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา จณฺฑกาฬี สํสฏฺฐา วิหริสฺสติ คหปตินาปิ คหปติปุตฺเตน ปี”ติ...เป.... สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วิหรติ คหปตินาปิ คหปติปุตฺเตนปีติ ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา...เป.... กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว , จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วิหริสฺสติ คหปติ นาปิ คหปติปุตฺเตนปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๕๖. “ยา ปน ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วิหเรยฺย คหปตินา วา คหปติปุตฺเตน วา สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺส วจนียา – ‘มายฺเย, สํสฏฺฐา วิหริ คหปตินาปิ คหปติปุตฺเตนปิฯ วิวิจฺจายฺเย; วิเวกญฺเญว ภคินิยา สงฺโฆ วณฺเณตี’ติฯ เอวญฺจ [เอวญฺจ ปน (ก.)] **สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยาวตติยญฺเจ สมนุภาสียมานา ตํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๕๗. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา...เป.... **ภิกฺขุนี**ติ...เป.... อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

สํสฏฺฐา นาม อนนุโลมิเกน กายิกวาจสิเกน สํสฏฺฐาฯ

คหปติ นาม โย โกจิ อคารํ อชฺฌาวสติฯ

คหปติปุตฺโต นาม เย เกจิ [โย โกจิ (ก.)] ปุตฺตภาตโรฯ

สา ภิกฺขุนีติ ยา สา สํสฏฺฐา ภิกฺขุนีฯ

ภิกฺขุนีหีติ อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิฯ ยา ปสฺสนฺติ ยา สุณนฺติ ตาหิ วตฺตพฺพา – “มายฺเย, สํสฏฺฐา วิหริ คหปติ นาปิ คหปติปุตฺเตนปิฯ วิวิจฺจายฺเย; วิเวกญฺเญว ภคินิยา สงฺโฆ วณฺเณตี”ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สงฺฆมชฺฌมฺปิ อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา – “มายฺเย , สํสฏฺฐา วิหริ คหปตินาปิ คหปติปุตฺเตนปิฯ วิวิจฺจายฺเย; วิเวกญฺเญวภคินิยา สงฺโฆ วณฺเณตี”ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สมนุภาสิตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๙๕๘. “สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วิหรติ คหปตินาปิ คหปติปุตฺเตนปิฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วิหรติ คหปตินาปิ คหปติปุตฺเตนปิฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสา อยฺยาย

ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“สมนุภฏฺฐา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๕๙. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติกา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๙๖๐. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺติยา, ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๙๖๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อนฺโตรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺติฯ ธุตฺตา ทูเสนฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อนฺโตรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จริสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อนฺโตรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อนฺโตรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จริสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๖๒. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อนฺโตรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จเรยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๖๓. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อนฺโตรฏฺเฐติ ยสฺส วิชิเต วิหรติ, ตสฺส รฏฺเฐฯ

สาสงฺกํ นาม ตสฺมึ มคฺเค โจรานํ นิวิฏฺโฐกาโส ทิสฺสติ, ภุตฺโตกาโส ทิสฺสติ, ฐิโตกาโส ทิสฺสติ, นิสินฺโนกาโส ทิสฺสติ, นิปนฺโนกาโส ทิสฺสติฯ

สปฺปฏิภยํ นาม ตสฺมึ มคฺเค โจเรหิ มนุสฺสา หตา ทิสฺสนฺติ, วิลุตฺตา ทิสฺสนฺติ, อาโกฏิตา ทิสฺสนฺติฯ

อสตฺถิกา นาม วินา สตฺเถนฯ

จาริกํ จเรยฺยาติ กุกฺกุฏสมฺปาเต คาเม คามนฺตเร คามนฺตเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคามเก อรญฺเญ อทฺธโยชเน อทฺธโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๖๔. อนาปตฺติ สตฺเถน สห คจฺฉติ, เขเม อปฺปฏิภเย คจฺฉติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปทํ

๙๖๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ติโรรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺติฯ ธุตฺตา ทูเสนฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ติโรรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จริสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ติโรรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ติโรรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จริสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๖๖. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ติโรรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จเรยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๖๗. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ติโรรฏฺเฐติ ยสฺส วิชิเต วิหรติ, ตํ ฐเปตฺวา อญฺญสฺส รฏฺเฐฯ

สาสงฺกํ นาม ตสฺมึ มคฺเค โจรานํ นิวิฏฺโฐกาโส ทิสฺสติ, ภุตฺโตกาโส ทิสฺสติ, ฐิโตกาโส ทิสฺสติ, นิสินฺโนกาโส ทิสฺสติ, นิปนฺโนกาโส ทิสฺสติฯ

สปฺปฏิภยํ นาม ตสฺมึ มคฺเค โจเรหิ มนุสฺสา หตา ทิสฺสนฺติ, วิลุตฺตา ทิสฺสนฺติ, อาโกฏิตา ทิสฺสนฺติฯ

อสตฺถิกา นาม วินา สตฺเถนฯ

จาริกํ จเรยฺยาติ กุกฺกุฏสมฺปาเต คาเม คามนฺตเร คามนฺตเร, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคามเก อรญฺเญ อทฺธโยชเน อทฺธโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๖๘. อนาปตฺติ สตฺเถน สห คจฺฉติ, เขเม อปฺปฏิภเย คจฺฉติ , อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๙๖๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จริสฺสนฺติ หริตานิ ติณานิ จ สมฺมทฺทนฺตา, เอกินฺทฺริยํ ชีวํ วิเหเฐนฺตา, พหู ขุทฺทเก ปาเณ สงฺฆาตํ อาปาเทนฺตา”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จริสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จรนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จริสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๗๐. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จเรยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๗๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อนฺโตวสฺสนฺติ ปุริมํ วา เตมาสํ ปจฺฉิมํ วา เตมาสํ อวสิตฺวาฯ

จาริกํ จเรยฺยาติ กุกฺกุฏสมฺปาเต คาเม คามนฺตเร คามนฺตเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคามเก อรญฺเญ อทฺธโยชเน อทฺธโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๗๒. อนาปตฺติ สตฺตาหกรณีเยน คจฺฉติ, เกนจิ อุพฺพาฬฺหา คจฺฉติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๙๗๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ตตฺเถว ราชคเห วสฺสํ วสนฺติ, ตตฺถ เหมนฺตํ, ตตฺถ คิมฺหํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “อาหุนฺทริกา ภิกฺขุนีนํ ทิสา อนฺธการา, น อิมาสํ ทิสา ปกฺขายนฺตี”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย…เป.… สทฺธมฺมฏฺฐิติยา วินยานุคฺคหายฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๗๔. “ยา ปน ภิกฺขุนี วสฺสํวุฏฺฐา จาริกํ น ปกฺกเมยฺย อนฺตมโส ฉปฺปญฺจโยชนานิปิ, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๙๗๕. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

วสฺสํวุฏฺฐา นาม ปุริมํ วา เตมาสํ ปจฺฉิมํ วา เตมาสํ วุฏฺฐาฯ

“จาริกํ น ปกฺกมิสฺสามิ อนฺตมโส ฉปฺปญฺจโยชนานิปี”ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๗๖. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา ทุติยิกํ ภิกฺขุนึ น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

ตุวฏฺฏวคฺโค จตุตฺโถฯ

๕. จิตฺตาคารวคฺโค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

๙๗๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน รญฺโญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส อุยฺยาเน จิตฺตาคาเร ปฏิภานจิตฺตํ กตํ โหติฯ พหู มนุสฺสา จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย คจฺฉนฺติฯ ฉพฺพคฺคิยาปิ ภิกฺขุนิโย จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย อคมํสุฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย คจฺฉนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๗๘. “ยา ปน ภิกฺขุนี ราชาคารํ วา จิตฺตาคารํ วา อารามํ วา อุยฺยานํ วา โปกฺขรณึ วา ทสฺสนาย คจฺเฉยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๙๗๙. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ราชาคารํ นาม ยตฺถ กตฺถจิ รญฺโญ กีฬิตุํ รมิตุํ กตํ โหติฯ

จิตฺตาคารํ นาม ยตฺถ กตฺถจิ มนุสฺสานํ กีฬิตุํ รมิตุํ กตํ โหติฯ

อาราโม นาม ยตฺถ กตฺถจิ มนุสฺสานํ กีฬิตุํ รมิตุํ กโต โหติฯ

อุยฺยานํ นาม ยตฺถ กตฺถจิ มนุสฺสานํ กีฬิตุํ รมิตุํ กตํ โหติฯ

โปกฺขรณี นาม ยตฺถ กตฺถจิ มนุสฺสานํ กีฬิตุํ รมิตุํ กตา โหติฯ

๘๘๐. ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิตา ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เอกเมกํ ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิตา ปสฺสติ, อาปตฺติ ปจิตฺติยสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๘๑. อนาปตฺติ อาราเม ฐิตา ปสฺสติ, คจฺฉนฺตี วา อาคจฺฉนฺตี วา ปสฺสติ, สติ กรณีเย คนฺตฺวา ปสฺสติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๘๘๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิมฺปิ ปลฺลงฺกมฺปิ ปริภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิมฺปิ ปลฺลงฺกมฺปิ ปริภุญฺชิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ ฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิมฺปิ ปลฺลงฺกมฺปิ ปริภุญฺชิสฺสนฺตี"ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิมฺปิ ปลฺลงฺกมฺปิ ปริภุญฺชนฺตีติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิมฺปิ ปลฺลงฺกมฺปิ ปริภุญฺชิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๘๓. **"ยา ปน ภิกฺขุนี อาสนฺทึ วา ปลฺลงฺกํ วา ปริภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺติย"**นฺติฯ

๘๘๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อาสนฺที นาม อติกฺกนฺตปฺปมาณา วุจฺจติฯ

ปลฺลงฺโก นาม อาหริเมหิ ["อสํหาริเมหิ" อิติ กงฺขาวิตรณิยา สเมติ] วาเฬหิ กโต โหติฯ

ปริภุญฺเชยฺยาติ ตสฺมึ อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๘๕. อนาปตฺติ อาสนฺทิยา ปาเท ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, ปลฺลงฺกสฺส วาเฬ ภินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๘๘๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สุตฺตํ กนฺตนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย สุตฺตํ กนฺติสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา …เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สุตฺตํ กนฺติสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สุตฺตํ กนฺตนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สุตฺตํ กนฺติสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๘๗. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี สุตฺตํ กนฺเตยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๘๘๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

สุตฺตํ นาม ฉ สุตฺตานิ – โขมํ, กปฺปาสิกํ, โกเสยฺยํ, กมฺพลํ, สาณํ, ภงฺคํฯ

กนฺเตยฺยาติ สยํ กนฺตติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ อุชฺชวุชฺชเว อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๘๙. อนาปตฺติ กนฺติตสุตฺตํ กนฺตติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๘๙๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย คิหิเวยฺยาวจฺจํ กโรนฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย คิหิเวยฺยาวจฺจํ กริสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย คิหิเวยฺยาวจฺจํ กโรนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย คิหิเวยฺยาวจฺจํ กริสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๙๑. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี คิหิเวยฺยาวจฺจํ กเรยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๘๙๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

คิหิเวยฺยาวจฺจํ นาม อคาริกสฺส ยาคุํ วา ภตฺตํ วา ขาทนียํ วา ปจติ, สาฏกํ วา เวฐนํ วา โธวติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๙๓. อนาปตฺติ ยาคุปาเน, สงฺฆภตฺเต, เจติยปูชาย, อตฺตโน เวยฺยาวจฺจกรสฺส ยาคุํ วา ภตฺตํ วา ขาทนียํ วา ปจติ, สาฏกํ วา เวฐนํ วา โธวติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๙๙๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ – “เอหายฺเย, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี”ติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ‘สาธู’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา เนว วูปสเมติ น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนิยา – ‘เอหายฺเย’, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี’ติ วุจฺจมานา – ‘สาธู’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา, เนว วูปสเมสฺสติ น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา – “เอหายฺเย, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี”ติ วุจฺจมานา – “สาธู”ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา, เนว วูปสเมติ น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา – “เอหายฺเย, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี”ติ วุจฺจมานา – “สาธู”ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา, เนว วูปสเมสฺสติ น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๙๕. “ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา – ‘เอหายฺเย, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี’ติ วุจฺจมานา – ‘สาธู’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว วูปสเมยฺย น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๙๙๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุนิยาติ อญฺญาย ภิกฺขุนิยาฯ

อธิกรณํ นาม จตฺตาริ อธิกรณานิ – วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํฯ

เอหายฺเย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหีติ เอหายฺเย อิมํ อธิกรณํ วินิจฺเฉหิฯ

สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินีติ อสติ อนฺตราเยฯ

เนว วูปสเมยฺยาติ น สยํ วูปสเมยฺยฯ

น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยาติ น อญฺญํ อาณาเปยฺยฯ “เนว วูปสเมสฺสามิ น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี”ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๙๗. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา อธิกรณํ เนว วูปสเมติ น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา อธิกรณํ เนว วูปสเมติ, น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา อธิกรณํ เนว วูปสเมติ, น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนาย อธิกรณํ เนว วูปสเมติ, น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๙๙๘. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๙๙๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี นฏานมฺปิ นฏกานมฺปิ ลงฺฆกานมฺปิ โสกชฺฌายิกานมฺปิ กุมฺภถูณิกานมฺปิ สหตฺถา ขาทนียํ โภชนียํ เทติ – “มยฺหํ ปริสติ วณฺณํ ภาสถา”ติฯ นฏาปิ นฏกาปิ ลงฺฆกาปิ โสกชฺฌายิกาปิ กุมฺภถูณิกาปิ ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปริสติ วณฺณํ ภาสนฺติ – “อยฺยา ถุลฺลนนฺทา พหุสฺสุตา ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมิํ กถํ กาตุํ; เทถ อยฺยาย, กโรถ อยฺยายา”ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อคาริกสฺส สหตฺถา ขาทนียํ โภชนียํ ทสฺสตีติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อคาริกสฺส สหตฺถา ขาทนียํ โภชนียํ เทตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อคาริกสฺส สหตฺถา ขาทนียํ โภชนียํ ทสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๐๐. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ทเทยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๐๑. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อคาริโก นาม โย โกจิ อคารํ อชฺฌาวสติฯ

ปริพฺพาชโก นาม ภิกฺขุญฺจ สามเณรญฺจ ฐเปตฺวา โย โกจิ ปริพฺพาชกสมาปนฺโนฯ

ปริพฺพาชิกา นาม ภิกฺขุนิญฺจ สิกฺขมานญฺจ สามเณริญฺจ ฐเปตฺวา ยา กาจิ ปริพฺพาชิกสมาปนฺนาฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – อุทกทนฺตโปนํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มจฺโฉ, มํสํฯ

ทเทยฺยาติ กาเยน วา กายปฏิพทฺเธน วา นิสฺสคฺคิเยน วา เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุทกทนฺตโปนํ เทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๐๒. อนาปตฺติ ทาเปติ น เทติ, อุปนิกฺขิปิตฺวา เทติ, พาหิราเลปํ เทติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๑๐๐๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชติฯ อญฺญา อุตุนิโย ภิกฺขุนิโย น ลภนฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๐๔. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๐๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อาวสถจีวรํ นาม “อุตุนิโย ภิกฺขุนิโย ปริภุญฺชนฺตู”ติ ทินฺนํ โหติฯ

อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺเชยฺยาติ ทฺวิติสฺโส รตฺติโย ปริภุญฺชิตฺวา จตุตฺถทิวเส โธวิตฺวา ภิกฺขุนิยา วา สิกฺขมานาย วา สามเณริยา วา อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชติ , อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๐๖. อนิสฺสชฺชิเต อนิสฺสชฺชิตสญฺญา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนิสฺสชฺชิเต เวมติกา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนิสฺสชฺชิเต นิสฺสชฺชิตสญฺญา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นิสฺสชฺชิเต อนิสฺสชฺชิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสชฺชิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสชฺชิเต นิสฺสชฺชิตสญฺญา อนาปตฺติฯ

๑๐๐๗. อนาปตฺติ นิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชติ, ปุน ปริยาเยน ปริภุญฺชติ, อญฺญา อุตุนิโย ภิกฺขุนิโย น โหนฺติ, อจฺฉินฺนจีวริกาย, นฏฺฐจีวริกาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปทํ

๑๐๐๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกามิฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อาวสโถ ฑยฺหติฯ ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – ''หนฺทายฺเย, ภณฺฑกํ นีหรามา''ติฯ เอกจฺจา เอวมาหํสุ – ''น มยํ, อยฺเย, นีหริสฺสามฯ ยํ กิญฺจิ นฏฺฐํ สพฺพํ อมฺเห อภิยุญฺชิสฺสตี''ติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปุนเทว ตํ อาวสถํ ปจฺจาคนฺตฺวา ภิกฺขุนิโย ปุจฺฉิ – ''อปายฺเย, ภณฺฑกํ นีหริตฺถา''ติ? ''น มยํ, อยฺเย, นีหริมฺหา''ติ ฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อาวสเถ ฑยฺหมาเน ภณฺฑกํ น นีหริสฺสนฺตี''ติ! ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกมิสฺสตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกมีติ [ปกฺกมีติ (ก.)]? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกมิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๐๙. **''ยา ปน ภิกฺขุนี อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกเมยฺย, ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๑๐๑๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อาวสโถ นาม กวาฏพทฺโธ วุจฺจติฯ

อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกเมยฺยาติ ภิกฺขุนิยา วา สิกฺขมานาย วา สามเณริยา วา อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริกฺขิตฺตสฺส อาวสถสฺส ปริกฺเขปํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปริกฺขิตฺตสฺส อาวสถสฺส อุปจารํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๑๑. อนิสฺสชฺชิเต อนิสฺสชฺชิตสญฺญา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนิสฺสชฺชิเต เวมติกา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนิสฺสชฺชิเต นิสฺสชฺชิตสญฺญา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อกวาฏพทฺธํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสชฺชิเต อนิสฺสชฺชิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสชฺชิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสชฺชิเต นิสฺสชฺชิตสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๐๑๒. อนาปตฺติ นิสฺสชฺชิตฺวา ปกฺกมติ, สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๑๐๑๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๑๔. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุเณยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๑๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ติรจฺฉานวิชฺชา [ติรจฺฉานวิชฺชํ (ก.)] นาม ยํ กิญฺจิ พาหิรกํ อนตฺถสํหิตํฯ

ปริยาปุเณยฺยาติ ปเทน ปริยาปุณาติ, ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อกฺขราย ปริยาปุณาติ, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๑๖. อนาปตฺติ เลขํ ปริยาปุณาติ, ธารณํ ปริยาปุณาติ, คุตฺตตฺถาย ปริตฺตํ ปริยาปุณาติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๑๐๑๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๑๘. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๑๙. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ติรจฺฉานวิชฺชา [ติรจฺฉานวิชฺชํ (ก.)] นาม ยํ กิญฺจิ พาหิรกํ อนตฺถสํหิตํฯ

วาเจยฺยาติ ปเทน วาเจติ, ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อกฺขราย วาเจติ, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๒๐. อนาปตฺติ เลขํ วาเจติ, ธารณํ วาเจติ, คุตฺตตฺถาย ปริตฺตํ วาเจติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

จิตฺตาคารวคฺโค ปญฺจโมฯ

๖. อารามวคฺโค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

๑๐๒๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู คามกาวาเส เอกจีวรา จีวรกมฺมํ กโรนฺติฯ ภิกฺขุนิโย อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิตฺวา เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมึสุฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

“ยา ปน ภิกฺขุนี อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๐๒๒. เตน โข ปน สมเยน เต ภิกฺขู ตมฺหา อาวาสา ปกฺกมึสุฯ ภิกฺขุนิโย – “อยฺยา ปกฺกนฺตา”ติ, อารามํ นาคมํสุฯ อถ โข เต ภิกฺขู ปุนเทว ตํ อาวาสํ ปจฺจาคจฺฉึสุฯ ภิกฺขุนิโย – “อยฺยา อาคตา”ติ, อาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิตฺวา เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข ตา ภิกฺขุนิโย เต ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “กิสฺส ตุมฺเห, ภคินิโย, อารามํ เนว สมฺมชฺชิตฺถ น ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาปิตฺถาติ? ภควตา, อยฺยา, สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ [ปญฺญตฺตํ โหติ (ก.)] โหติ – “น อนาปุจฺฉา อาราโม ปวิสิตพฺโพ”ติฯ เตน มยํ น อาคมิมฺหา”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สนฺตํ ภิกฺขุํ อาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

“ยา ปน ภิกฺขุนี สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๐๒๓. เตน โข ปน สมเยน เต ภิกฺขู ตมฺหา อาวาสา ปกฺกมิตฺวา ปุนเทว ตํ อาวาสํ ปจฺจาคจฺฉึสุฯ ภิกฺขุนิโย – “อยฺยา ปกฺกนฺตา”ติ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสึสุฯ ตาสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – “ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ – ‘น สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา อาราโม ปวิสิตพฺโพ’ติฯ มยญฺจมฺหา สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิมฺหาฯ กจฺจิ นุ โข มยํ ปาจิตฺติยํ อาปตฺตึ อาปนฺนา”ติ…เป.… ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๒๔. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ชานํ สภิกฺขุกํ อารามํ อนาปุจฺฉา ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๒๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อญฺเญ วา ตสฺสา อาโรเจนฺติ, เต วา อาโรเจนฺติฯ

สภิกฺขุโก นาม อาราโม ยตฺถ ภิกฺขู รุกฺขมูเลปิ วสนฺติฯ

อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิเสยฺยาติ ภิกฺขุํ วา สามเณรํ วา อารามิกํ วา อนาปุจฺฉา ปริกฺขิตฺตสฺส อารามสฺส ปริกฺเขปํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปริกฺขิตฺตสฺส อารามสฺส อุปจารํ โอกฺกมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๒๖. สภิกฺขุเก สภิกฺขุกสญฺญา สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สภิกฺขุเก เวมติกา สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สภิกฺขุเก อภิกฺขุกสญฺญา สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสติ, อนาปตฺติฯ

อภิกฺขุเก สภิกฺขุกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อภิกฺขุเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อภิกฺขุเก อภิกฺขุกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๐๒๗. อนาปตฺติ สนฺตํ ภิกฺขุํ อาปุจฺฉา ปวิสติ, อสนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปวิสติ, สีสานุโลกิกา คจฺฉติ, ยตฺถ ภิกฺขุนิโย สนฺนิปติตา โหนฺติ ตตฺถ คจฺฉติ, อาราเมน มคฺโค โหติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๑๐๒๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อุปาลิสฺส อุปชฺฌาโย อายสฺมา กปฺปิตโก สุสาเน วิหรติฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขุนีนํ มหตฺตรา [มหนฺตตรา (สี.)] ภิกฺขุนี กาลงฺกตา โหติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ตํ ภิกฺขุนึ นีหริตฺวา อายสฺมโต กปฺปิตกสฺส วิหารสฺส อวิทูเร ฌาเปตฺวา ถูปํ กตฺวา คนฺตฺวา ตสฺมึ ถูเป โรทนฺติฯ อถ โข อายสฺมา กปฺปิตโก เตน สทฺเทน อุพฺพาฬฺโห ตํ ถูปํ ภินฺทิตฺวา ปกิเรสิฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย – “อิมินา กปฺปิตเกน อมฺหากํ อยฺยาย ถูโป ภินฺโน, หนฺท นํ ฆาเตมา”ติ, มนฺเตสุํ ฯ อญฺญตรา ภิกฺขุนี อายสฺมโต อุปาลิสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อายสฺมา อุปาลิ อายสฺมโต กปฺปิตกสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข อายสฺมา กปฺปิตโก วิหารา นิกฺขมิตฺวา นิลีโน อจฺฉิฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย เยนายสฺมโต กปฺปิตกสฺส วิหาโร เตนุปสงฺกมึสุ ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมโต กปฺปิตกสฺส วิหารํ ปาสาเณหิ จ เลฑฺฑูหิ จ โอตฺถราเปตฺวา, “มโต กปฺปิตโก”ติ ปกฺกมึสุฯ

อถ โข อายสฺมา กปฺปิตโก ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เวสาลึ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ อทฺทสํสุ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อายสฺมนฺตํ กปฺปิตกํ ปิณฺฑาย จรนฺตํฯ ทิสฺวาน เอวมาหํสุ – “อยํ กปฺปิตโก ชีวติ, โก นุ โข อมฺหากํ มนฺตํ สํหรี”ติ? อสฺโสสุํ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย – “อยฺเยน กิร อุปาลินา อมฺหากํ มนฺโต สํหโฏ”ติฯ ตา อายสฺมนฺตํ อุปาลึ อกฺโกสึสุ – “กถญฺหิ นาม อยํ กาสาวโฏ มลมชฺชโน นิหีนชจฺโจ อมฺหากํ มนฺตํ สํหริสฺสตี”ติ! ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อยฺยํ อุปาลึ อกฺโกสิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุปาลึ อกฺโกสนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุปาลึ อกฺโกสิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว , ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๒๙. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุํ อกฺโกเสยฺย วา ปริภาเสยฺย วา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๓๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุนฺติ อุปสมฺปนฺนํฯ **อกฺโกเสยฺย วา**ติ ทสหิ วา อกฺโกสวตฺถูหิ อกฺโกสติ เอเตสํ วา อญฺญตเรน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปริภาเสยฺย วาติ ภยํ อุปทํเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๓๑. อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญา อกฺโกสติ วา ปริภาสติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติกา อกฺโกสติ วา ปริภาสติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญา อกฺโกสติ วา ปริภาสติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนํ อกฺโกสติ วา ปริภาสติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๓๒. อนาปตฺติ อตฺถปุเรกฺขาราย, ธมฺมปุเรกฺขาราย, อนุสาสนิปุเรกฺขาราย, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๑๐๓๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี ภณฺฑนการิกา โหติ กลหการิกา วิวาทการิกา ภสฺสการิกา สงฺเฆ อธิกรณการิกาฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตสฺสา กมฺเม กรียมาเน ปฏิกฺโกสติฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คามกํ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ อถ โข ภิกฺขุนิสงฺโฆ – “ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปกฺกนฺตา”ติ จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คามเก ตํ กรณียํ ตีเรตฺวา ปุนเทว สาวตฺถึ ปจฺจาคจฺฉิฯ จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อาคจฺฉนฺติยา เนว อาสนํ ปญฺญเปสิ น ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกฐลิกํ อุปนิกฺขิปิ; น ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหสิ น ปานีเยน อาปุจฺฉิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “กิสฺส ตฺวํ, อยฺเย, มยิ อาคจฺฉนฺติยา เนว อาสนํ ปญฺญเปสิ น ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกฐลิกํ อุปนิกฺขิปิ; น ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหสิ น ปานีเยน อาปุจฺฉี”ติ? “เอวญฺเหตํ, อยฺเย, โหติ ยถา ตํ อนาถายา”ติฯ “กิสฺส ปน ตฺวํ, อยฺเย, อนาถา”ติ? “อิมา มํ, อยฺเย, ภิกฺขุนิโย – “อยํ อนาถา อปฺปญฺญาตา, นตฺถิ อิมิสฺสา กาจิ ปติวตฺตา”ติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปึสู”ติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – “พาลา เอตา อพฺยตฺตา เอตา เนตา ชานนฺติ กมฺมํ วา กมฺมโทสํ วา กมฺมวิปตฺตึ วา กมฺมสมฺปตฺตึ วา”ติ, จณฺฑีกตา คณํ ปริภาสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา จณฺฑีกตา คณํ ปริภาสิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี จณฺฑีกตา คณํ ปริภาสตีติ [ปริภาสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา …เป.…กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี จณฺฑีกตา คณํ ปริภาสิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๓๔. **“ยา ปน ภิกฺขุนี จณฺฑีกตา คณํ ปริภาเสยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๓๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

จณฺฑีกตา นาม โกธนา วุจฺจติฯ

คโณ นาม ภิกฺขุนิสงฺโฆ วุจฺจติฯ

ปริภาเสยฺยาติ “พาลา เอตา อพฺยตฺตา เอตา เนตา ชานนฺติ กมฺมํ วา กมฺมโทสํ วา กมฺมวิปตฺตึ วา กมฺมสมฺปตฺตึ วา”ติ ปริภาสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วา เอกํ ภิกฺขุนึ วา อนุปสมฺปนฺนํ วา ปริภาสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๓๖. อนาปตฺติ อตฺถปฺปเรกฺขาราย, ธมฺมปฺปเรกฺขาราย, อนุสาสนิปฺปเรกฺขาราย, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๑๐๓๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร พฺราหฺมโณ ภิกฺขุนิโย นิมนฺเตตฺวา โภเชสิ ฯ ภิกฺขุนิโย ภุตฺตาวี [ภุตฺตาวินี (ก.)] ปวาริตา ญาติกุลานิ คนฺตฺวา เอกจฺจา ภุญฺชึสุ เอกจฺจา ปิณฺฑปาตํ อาทาย อคมํสุฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ ปฏิวิสฺสเก เอตทโวจ – "ภิกฺขุนิโย มยา อยฺยา สนฺตปฺปิตา, เอถ ตุมฺเหปิ สนฺตปฺเปสฺสามี"ติฯ เต เอวมาหํสุ – "กึ ตฺวํ, อยฺโย, อมฺเห สนฺตปฺเปสฺสสิ! ยาปิ ตยา นิมนฺติตา ตาปิ อมฺหากํ ฆรานิ อาคนฺตฺวา เอกจฺจา ภุญฺชึสุ เอกจฺจา ปิณฺฑปาตํ อาทาย อคมํสู"ติฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อมฺหากํ ฆเร ภุญฺชิตฺวา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺติ, น จาหํ ปฏิพโล ยาวทตฺถํ ทาตุ"นฺติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส พฺราหฺมณสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ภุตฺตาวี [ภุตฺตาวินี (ก.)] ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺตี"ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ภุตฺตาวี ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชนฺตีติ ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ภุตฺตาวี ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๓๘. **"ยา ปน ภิกฺขุนี นิมนฺติตา วา ปวาริตา วา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา, ปาจิตฺติย"**นฺติฯ

๑๐๓๙. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

นิมนฺติตา นาม ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตเรน โภชเนน นิมนฺติตาฯ

ปวาริตา นาม อสนํ ปญฺญายติ, โภชนํ ปญฺญายติ, หตฺถปาเส ฐิตา อภิหรติ, ปฏิกฺเขโป ปญฺญายติฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – ยาคุํ ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มจฺโฉ, มํสํฯ

"ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี"ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๔๐. นิมนฺติเต นิมนฺติตสญฺญา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ นิมนฺติเต เวมติกา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ นิมนฺติเต อนิมนฺติตสญฺญา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.…ฯ

๑๐๔๑. อนาปตฺติ นิมนฺติตา อปฺปวาริตา, ยาคุํ ปิวติ, สามิเก อปโลเกตฺวา ภุญฺชติ, ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๑๐๔๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี สาวตฺถิยํ อญฺญตริสฺสา วิสิขาย ปิณฺฑาย จรมานา เยน อญฺญตรํ กุลํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข เต มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุนึ โภเชตฺวา เอตทโวจุํ – “อญฺญาปิ, อยฺเย, ภิกฺขุนิโย อาคจฺฉนฺตู”ติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี, “กถญฺหิ นาม [กถํ อญฺญา (สฺยา.)] ภิกฺขุนิโย นาคจฺเฉยฺยุ”นฺติ, ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ – “อมุกสฺมึ, อยฺเย, โอกาเส วาฬา สุนขา จณฺโฑ พลิพทฺโท จิกฺขลฺโล โอกาโสฯ มา โข ตตฺถ อคมิตฺถา”ติฯ อญฺญตราปิ ภิกฺขุนี ตสฺสา วิสิขาย ปิณฺฑาย จรมานา เยน ตํ กุลํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข เต มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุนึ โภเชตฺวา เอตทโวจุํ – “กิสฺส, อยฺเย, ภิกฺขุนิโย น อาคจฺฉนฺตี”ติ? อถ โข สา ภิกฺขุนี เตสํ มนุสฺสานํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี กุลํ มจฺฉรายิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี กุลํ มจฺฉรายตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี กุลํ มจฺฉรายิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๔๓. **“ยา ปน ภิกฺขุนี กุลมจฺฉรินี อสฺส, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๔๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ – ขตฺติยกุลํ, พฺราหฺมณกุลํ, เวสฺสกุลํ, สุทฺทกุลํฯ

มจฺฉรินี อสฺสาติ “กถํ ภิกฺขุนิโย นาคจฺเฉยฺยุ”นฺติ ภิกฺขุนีนํ สนฺติเก กุลสฺส อวณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ กุลสฺส วา สนฺติเก ภิกฺขุนีนํ อวณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๔๕. อนาปตฺติ กุลํ น มจฺฉรายนฺตี สนฺตํเยว อาทีนวํ อาจิกฺขติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๑๐๔๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คามกาวาเส วสฺสํวุฏฺฐา สาวตฺถึ อคมํสุฯ ภิกฺขุนิโย ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – ‘‘กตฺถายฺยาโย วสฺสํวุฏฺฐา? กจฺจิ โอวาโท อิทฺโธ อโหสี’’ติ? ‘‘นตฺถยฺเย, ตตฺถ ภิกฺขู; กุโต โอวาโท อิทฺโธ ภวิสฺสตี’’ติ! ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว , ภิกฺขุนิโย อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๔๗. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วเสยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๐๔๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อภิกฺขุโก นาม อาวาโส น สกฺกา โหติ โอวาทาย วา สํวาสาย วา คนฺตุํฯ ‘‘วสฺสํ วสิสฺสามี’’ติ เสนาสนํ ปญฺญเปติ ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐเปติ ปริเวณํ สมฺมชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สห อรุณุคฺคมนา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๔๙. อนาปตฺติ วสฺสูปคตา ภิกฺขู ปกฺกนฺตา วา โหนฺติ วิพฺภนฺตา วา กาลงฺกตา วา ปกฺขสงฺกนฺตา วา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๑๐๕๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คามกาวาเส วสฺสํวุฏฺฐา สาวตฺถึ อคมํสุฯ ภิกฺขุนิโย ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – ‘‘กตฺถายฺยาโย วสฺสํวุฏฺฐา; กตฺถ [กจฺจิ (สฺยา.)] ภิกฺขุสงฺโฆ ปวาริโต’’ติ ? ‘‘น มยํ, อยฺเย, ภิกฺขุสงฺฆํ ปวาเรมา’’ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขุสงฺฆํ น ปวาเรสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขุสงฺฆํ น ปวาเรนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขุสงฺฆํ น ปวาเรสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๕๑. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี วสฺสํวุฏฺฐา อุภโตสงฺเฆ ตีหิ ฐาเนหิ น ปวาเรยฺย ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วา, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๐๕๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

วสฺสํวุฏฺฐา นาม ปุริมํ วา เตมาสํ ปจฺฉิมํ วา เตมาสํ วุฏฺฐาฯ อุภโตสงฺเฆ ตีหิ ฐาเนหิ น ปวาเรสฺสามิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วา”ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๕๓. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปทํ

๑๐๕๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิคฺโรธาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวทนฺติฯ ภิกฺขุนิโย ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – “เอถายฺเย โอวาทํ คมิสฺสามา”ติฯ “ยมฺปิ มยํ, อยฺเย, คจฺเฉยฺยาม โอวาทสฺส การณา, อยฺยา ฉพฺพคฺคิยา อิเธว อาคนฺตฺวา อมฺเห โอวทนฺตี”ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวาทํ น คจฺฉิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวาทํ น คจฺฉนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวาทํ น คจฺฉิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๕๕. **“ยา ปน ภิกฺขุนี โอวาทาย วา สํวาสาย วา น คจฺเฉยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๕๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

โอวาโท นาม อฏฺฐ ครุธมฺมาฯ

สํวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุทฺเทโส สมสิกฺขตาฯ โอวาทาย วา สํวาสาย วา น คจฺฉิสฺสามีติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๕๗. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา ทุติยิกํ ภิกฺขุนึ น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๑๐๕๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉนฺติ โอวาทมฺปิ น ยาจนฺติฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉิสฺสนฺติ โอวาทมฺปิ น ยาจิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย “อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉนฺติ โอวาทมฺปิ น ยาจนฺตี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉิสฺสนฺติ โอวาทมฺปิ น ยาจิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๕๙. **“อนฺวทฺธมาสํ ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุสงฺฆโต ทฺเว ธมฺมา ปจฺจาสีสิตพฺพา – อุโปสถปุจฺฉกญฺจ โอวาทูปสงฺกมนญฺจฯ ตํ อติกฺกาเมนฺติยา ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๖๐. **อนฺวทฺธมาส**นฺติ อนุโปสถิกํฯ **อุโปสโถ** นาม ทฺเว อุโปสถา – จาตุทฺทสิโก จ ปนฺนรสิโก จฯ

โอวาโท นาม อฏฺฐ ครุธมฺมาฯ “อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉิสฺสามิ โอวาทมฺปิ น ยาจิสฺสามี”ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๖๑. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา ทุติยิกํ ภิกฺขุนึ น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๑๐๖๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา เภทาเปสิฯ อถ โข โส ปุริโส ตํ ภิกฺขุนึ ทูเสตุํ อุปกฺกมิฯ สา วิสฺสรมกาสิฯ ภิกฺขุนิโย อุปธาวิตฺวา ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ – “กิสฺส ตฺวํ, อยฺเย, วิสฺสรมกาสี”ติ? อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ ปุริเสน สทฺธึ เอเกนกา เภทาเปสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ ปุริเสน สทฺธึ เอเกนกา เภทาเปตีติ [เภทาเปสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ ปุริเสน สทฺธึ เอเกนกา เภทาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๖๓. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ วา รุธิตํ วา อนปโลเกตฺวา สงฺฆํ วา คณํ วา ปุริเสน สทฺธึ เอเกนกา เภทาเปยฺย วา ผาลาเปยฺย วา โธวาเปยฺย วา อาลิมฺปาเปยฺย วา พนฺธาเปยฺย วา โมจาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๖๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา...เป.... **ภิกฺขุนี**ติ...เป.... อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปสาขํ นาม อโธนาภิ อุพฺภชาณุมณฺฑลํฯ **ชาตน**ฺติ ตตฺถ ชาตํฯ **คณฺโฑ** นาม โย โกจิ คณฺโฑฯ **รุธิตํ** นาม ยํ กิญฺจิ วณํฯ **อนปโลเกตฺวา**ติ อนาปุจฺฉาฯ **สงฺโฆ** นาม ภิกฺขุนิสงฺโฆ วุจฺจติฯ **คโณ** นาม สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วุจฺจนฺติฯ **ปุริโส** นาม มนุสฺสปุริโส, น ยกฺโข, น เปโต, น ติรจฺฉานคโต, วิญฺญู ปฏิพโล ทูเสตุํฯ **สทฺธิน**ฺติ เอกโตฯ **เอเกเนกา**ติ ปุริโส เจว โหติ ภิกฺขุนี จฯ

๑๐๖๕. “ภินฺทา”ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ภินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ “ผาเลหี”ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผาลิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ “โธวา”ติ อาณาเปติ , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โธวิเต [โธเต (สฺยา.)] อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ “อาลิมฺปา”ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ลิตฺเต [อาลิตฺเต (สฺยา.)] อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ “พนฺธาหี”ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ พทฺเธ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ “โมเจหี”ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ มุตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๖๖. อนาปตฺติ อปโลเกตฺวา เภทาเปติ วา ผาลาเปติ วา โธวาเปติ วา อาลิมฺปาเปติ วา พนฺธาเปติ วา โมจาเปติ วา, ยา กาจิ วิญฺญู ทุติยิกา [ยา กาจิ วิญฺญู ทุติยา (สฺยา.), โย โกจิ วิญฺญู ทุติโย (ก.)] โหติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

อารามวคฺโค ฉฏฺโฐฯ

๗. คพฺภินีวคฺโค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

๑๐๖๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย คพฺภินึ วุฏฺฐาเปนฺติฯ สา ปิณฺฑาย จรติฯ มนุสฺสา เอวมาหํสุ – “เทถายฺยาย ภิกฺขํ , ครุภารา [ครุคพฺภา (สฺยา.)] อยฺยา”ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย คพฺภินึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา...เป.... ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย คพฺภินึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ...เป.... สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย คพฺภินึ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา...เป.... กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย คพฺภินึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๖๘. **“ยา ปน ภิกฺขุนี คพฺภินึ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๖๙. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา...เป.... **ภิกฺขุนี**ติ...เป.... อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

คพฺภินี นาม อาปนฺนสตฺตา วุจฺจติฯ **วุฏฺฐาเปยฺยาติ** อุปสมฺปาเทยฺยฯ

“วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๗๐. คพฺภินิยา คพฺภินิสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คพฺภินิยา เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คพฺภินิยา อคพฺภินิสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อนาปตฺติฯ อคพฺภินิยา คพฺภินิสญฺญา , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อคพฺภินิยา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อคพฺภินิยา อคพฺภินิสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๐๗๑. อนาปตฺติ คพฺภินึ อคพฺภินิสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อคพฺภินึ อคพฺภินิสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๑๐๗๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปนฺติฯ สา ปิณฺฑาย จรติฯ มนุสฺสา เอวมาหํสุ – “เทถายฺยาย ภิกฺขํ, สทุติยิกา อยฺยา”ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๗๓. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๗๔. **ยา ปนาติ** ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนีติ**…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปายนฺตี นาม มาตา วา โหติ [โหตุ (ก.)] ธาติ [ธาตี (สี. สฺยา.)] วาฯ

วุฏฺฐาเปยฺยาติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

“วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๗๕. ปายนฺติยา ปายนฺติสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปายนฺติยา เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปายนฺติยา อปายนฺติสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อนาปตฺติฯ อปายนฺติยา ปายนฺติสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปายนฺติยา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปายนฺติยา อปายนฺติสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๐๗๖. อนาปตฺติ ปายนฺตึ อปายนฺติสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อปายนฺตึ อปายนฺติสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๑๐๗๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺติฯ ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺตี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ , ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สิกฺขมานาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ ตาย สิกฺขมานาย สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – อหํ, อยฺเย, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย สิกฺขมานาฯ สงฺฆํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ยาจามี”ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๐๗๘. “สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย สิกฺขมานา สงฺฆํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย สิกฺขมานาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย สิกฺขมานา สงฺฆํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย สิกฺขมานาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ เทติฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย สิกฺขมานาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามาย สิกฺขมานาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๑๐๗๙. สา สิกฺขมานา “เอวํ วเทหี”ติ วตฺตพฺพา – “ปาณาติปาตา เวรมณึ ทฺเว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามิฯ อทินฺนาทานา เวรมณึ ทฺเว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามิฯ อพฺรหฺมจริยา เวรมณึ ทฺเว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามิฯ มุสาวาทา เวรมณึ ทฺเว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามิฯ สุราเมรยมชฺชปฺปมาทฏฺฐานา เวรมณึ ทฺเว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามิฯ วิกาลโภชนา เวรมณึ ทฺเว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามี”ติฯ

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๘๐. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๘๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ทฺเว วสฺสานีติ ทฺเว สํวจฺฉรานิฯ **อสิกฺขิตสิกฺขา** นาม สิกฺขา วา น ทินฺนา โหติ, ทินฺนา วา สิกฺขา กุปิตาฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

“วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๘๒. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๘๓. อนาปตฺติ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๑๐๘๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติฯ ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – “เอถ, สิกฺขมานา, อิมํ ชานาถ, อิมํ เทถ, อิมํ อาหรถ, อิมินา อตฺโถ, อิมํ กปฺปิยํ กโรถา”ติฯ ตา เอวมาหํสุ – “น มยํ, อยฺเย, สิกฺขมานาฯ ภิกฺขุนิโย มย”นฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ

ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย วุฏฺฐานสมฺมุติํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ ตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “อหํ , อยฺเย, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สิกฺขมานา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุติํ ยาจามี”ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๐๘๕. “สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สิกฺขมานา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุติํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย วุฏฺฐานสมฺมุติํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม , อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สิกฺขมานา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุติํ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย วุฏฺฐานสมฺมุติํ เทติฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย วุฏฺฐานสมฺมุติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย วุฏฺฐานสมฺมุติ; ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๘๖. “ยา ปน ภิกฺขุนี ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๑๐๘๗. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ทฺเว วสฺสานีติ ทฺเว สํวจฺฉรานิฯ **สิกฺขิตสิกฺขา** นาม ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ **อสมฺมตา** นาม ญตฺติทุติเยน กมฺเมน วุฏฺฐานสมฺมุติ น ทินฺนา โหติฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

“วุฎฺฐาเปสฺสามี”ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๘๘. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฎฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติกา วุฎฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฎฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๘๙. อนาปตฺติ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน สมฺมตํ วุฎฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๑๐๙๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฎฺฐาเปนฺติฯ ตา อกฺขมา โหนฺติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ชิฆจฺฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสรีสปสมฺผสฺสานํ ทุรุตฺตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํฯ อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฎุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อนธิวาสกชาติกา โหนฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฎฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฎฺฐาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฎฺฐาเปสฺสนฺติ! อูนทฺวาทสวสฺสา [อูนทฺวาทสวสฺสาหิ (ก.)], ภิกฺขเว, คิหิคตา อกฺขมา โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ชิฆจฺฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสรีสปสมฺผสฺสานํ ทุรุตฺตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํฯ อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฎุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อนธิวาสกชาติกา โหติฯ ทฺวาทสวสฺสาว [ทฺวาทสวสฺสา จ (สฺยา. ก.)] โข, ภิกฺขเว, คิหิคตา ขมา โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ชิฆจฺฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสรีสปสมฺผสฺสานํ ทุรุตฺตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํฯ อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฎุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อธิวาสกชาติกา โหติฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๙๑. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฎฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๑๐๙๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อูนทฺวาทสวสฺสา นาม อปฺปตฺตทฺวาทสวสฺสาฯ **คิหิคตา** นาม ปุริสนฺตรคตา วุจฺจติฯ **วุฏฺฐาเปยฺยาติ** อุปสมฺปาเทยฺยฯ

“วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๙๓. อูนทฺวาทสวสฺสาย อูนทฺวาทสวสฺสสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อูนทฺวาทสวสฺสาย เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนทฺวาทสวสฺสาย ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อนาปตฺติฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย อูนทฺวาทสวสฺสสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ปริปุณฺณสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๐๙๔. อนาปตฺติ อูนทฺวาทสวสฺสํ ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๑๐๙๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺติฯ ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ ตาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – อหํ, อยฺเย, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา สงฺฆํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ยาจามี”ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๐๙๖. “สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา สงฺฆํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา สงฺฆํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ เทติฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

สา ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา เอวํ วเทหีติ วตฺตพฺพา – “ปาณาติปาตา เวรมณึ ทฺเว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามิ…เป.… วิกาลโภชนา เวรมณึ ทฺเว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามี”ติฯ

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๙๗. “ยา ปน ภิกฺขุนี ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๑๐๙๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา นาม ปตฺตทฺวาทสวสฺสาฯ **คิหิคตา** นาม ปุริสนฺตรคตา วุจฺจติฯ **ทฺเว วสฺสานี**ติ ทฺเว สํวจฺฉรานิฯ **อสิกฺขิตสิกฺขา** นาม สิกฺขา วา น ทินฺนา โหติ, ทินฺนา วา สิกฺขา กุปิตาฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

“วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๙๙. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๐๐. อนาปตฺติ ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๑๑๐๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติฯ ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – “เอถ สิกฺขมานา, อิมํ ชานาถ, อิมํ เทถ, อิมํ อาหรถ, อิมินา อตฺโถ, อิมํ กปฺปิยํ กโรถา”ติฯ ตา เอวมาหํสุ – “น มยํ, อยฺเย, สิกฺขมานา, ภิกฺขุนิโย มย”นฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุติํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ ตาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – อหํ, อยฺเย, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา, สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุติํ ยาจามี”ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพฯ

๑๑๐๒. “สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุติํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุติํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุติํ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุติํ เทติฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๐๓. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๐๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา นาม ปตฺตทฺวาทสวสฺสาฯ **คิหิคตา** นาม ปุริสนฺตรคตา วุจฺจติฯ **ทฺเว วสฺสานี**ติ ทฺเว สํวจฺฉรานิฯ **สิกฺขิตสิกฺขา** นาม ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ **อสมฺมตา** นาม ญตฺติทุติเยน กมฺเมน วุฏฺฐานสมฺมุติ น ทินฺนา โหติฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

“วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๐๕. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๐๖. อนาปตฺติ ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน สมฺมตํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปทํ

๑๑๐๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา ทฺเว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหาติ น อนุคฺคณฺหาเปติฯ ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา; น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา ทฺเว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหิสฺสติ น อนุคฺคณฺหาเปสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา ทฺเว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหาติ น อนุคฺคณฺหาเปตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา ทฺเว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหิสฺสติ น อนุคฺคณฺหาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๐๘. **“ยา ปน ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา ทฺเว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺเหยฺย น อนุคฺคณฺหาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๐๙. **ยา ปนาติ** ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนีติ**…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

สหชีวินี นาม สทฺธิวิหารินี วุจฺจติฯ **วุฏฺฐาเปตฺวาติ** อุปสมฺปาเทตฺวาฯ **ทฺเว วสฺสานีติ** ทฺเว สํวจฺฉรานิฯ

เนว อนุคฺคณฺเหยฺยาติ น สยํ อนุคฺคณฺเหยฺย อุทฺเทเสน ปริปุจฺฉาย โอวาเทน อนุสาสนิยาฯ

น อนุคฺคณฺหาเปยฺยาติ น อญฺญํ อาณาเปยฺย “ทฺเว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหิสฺสามิ น อนุคฺคณฺหาเปสฺสามี” ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๑๐. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๑๑๑๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ ทฺเว วสฺสานิ นานุพนฺธนฺติฯ ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา; น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ ทฺเว วสฺสานิ นานุพนฺธิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ ทฺเว วสฺสานิ นานุพนฺธนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ ทฺเว วสฺสานิ นานุพนฺธิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๑๒. **“ยา ปน ภิกฺขุนี วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ ทฺเว วสฺสานิ นานุพนฺเธยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๑๓. **ยา ปนาติ** ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนีติ**…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

วุฏฺฐาปิตนฺติ อุปสมฺปาทิตํฯ **ปวตฺตินี** นาม อุปชฺฌายา วุจฺจติฯ **ทฺเว วสฺสานีติ** ทฺเว สํวจฺฉรานิฯ **นานุพนฺเธยฺยาติ** น สยํ อุปฏฺฐเหยฺยฯ ทฺเว วสฺสานิ นานุพนฺธิสฺสามีติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๑๔. อนาปตฺติ อุปชฺฌายา พาลา วา โหติ อลชฺชินี วา, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๑๑๑๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสติ น วูปกาสาเปติฯ สามิโก อคฺคเหสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสสฺสติ น วูปกาสาเปสฺสติ, สามิโก อคฺคเหสิ ! สจายํ ภิกฺขุนี ปกฺกนฺตา อสฺส, น จ สามิโก คณฺเหยฺยา”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสติ น วูปกาสาเปติ […สิ (ก.)], สามิโก อคฺคเหสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสสฺสติ น วูปกาสาเปสฺสติ, สามิโก อคฺคเหสิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๑๖. “**ยา ปน ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสยฺย น วูปกาสาเปยฺย อนฺตมโส ฉปฺปญฺจโยชนานิปิ, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๑๑๑๗. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

สหชีวินี นาม สทฺธิวิหารินี วุจฺจติฯ **วุฏฺฐาเปตฺวา**ติ อุปสมฺปาเทตฺวาฯ **เนว วูปกาเสยฺยา**ติ น สยํ วูปกาเสยฺยฯ **น วูปกาสาเปยฺยา**ติ น อญฺญํ อาณาเปยฺยฯ “เนว วูปกาเสสฺสามิ น วูปกาสาเปสฺสามิ อนฺตมโส ฉปฺปญฺจโยชนานิปี”ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๑๘. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา ทุติยิกํ ภิกฺขุนึ น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

คพฺภินิวคฺโค สตฺตโมฯ

๘. กุมารีภูตวคฺโค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

๑๑๑๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อูนวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ วุฏฺฐาเปนฺติฯ ตา อกฺขมา โหนฺติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ชิฆจฺฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสรีสปสมฺผสฺสานํ ทุรุตฺตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํฯ อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อนธิวาสกชาติกา โหนฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย

อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อูนวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อูนวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อูนวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! อูนวีสติวสฺสา, ภิกฺขเว, กุมาริภูตา อกฺขมา โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส…เป…. ปาณหรานํ อนธิวาสกชาติกา โหติฯ วีสติวสฺสาว โข, ภิกฺขเว, กุมาริภูตา ขมา โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส…เป…. ปาณหรานํ อธิวาสกชาติกา โหติฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๒๐. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อูนวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๒๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อูนวีสติวสฺสา นาม อปฺปตฺตวีสติวสฺสาฯ **กุมาริภูตา** นาม สามเณรี วุจฺจติฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

“วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ คณํ วา อาจรินิํ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๒๒. อูนวีสติวสฺสาย อูนวีสติวสฺสสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อูนวีสติวสฺสาย เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนวีสติวสฺสาย ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อนาปตฺติฯ ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย อูนวีสติวสฺสสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย ปริปุณฺณสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๑๒๓. อนาปตฺติ อูนวีสติวสฺสํ ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๑๑๒๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺติฯ ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา; น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย

ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐารสวสฺสาย กุมาริภูตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ทาตพฺพาฯ ตาย อฏฺฐารสวสฺสาย กุมาริภูตาย สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – อหํ, อยฺเย , อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อฏฺฐารสวสฺสา กุมาริภูตา สงฺฆํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ยาจามี”ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๑๒๕. “สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อฏฺฐารสวสฺสา กุมาริภูตา สงฺฆํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย อฏฺฐารสวสฺสาย กุมาริภูตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อฏฺฐารสวสฺสา กุมาริภูตา สงฺฆํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย อฏฺฐารสวสฺสาย กุมาริภูตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ เทติฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย อฏฺฐารสวสฺสาย กุมาริภูตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามาย อฏฺฐารสวสฺสาย กุมาริภูตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

สา อฏฺฐารสวสฺสา กุมาริภูตา เอวํ วเทหีติ วตฺตพฺพา – “ปาณาติปาตา เวรมณึ ทฺเว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามิ…เป…. วิกาลโภชนา เวรมณึ ทฺเว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามี”ติฯ

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๒๖. “ยา ปน ภิกฺขุนี ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๑๑๒๗. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปริปุณฺณวีสติวสฺสา นาม ปตฺตวีสติวสฺสาฯ **กุมาริภูตา** นาม สามเณรี วุจฺจติฯ **ทฺเว วสฺสานี**ติ ทฺเว สํวจฺฉรานิฯ **อสิกฺขิตสิกฺขา** นาม สิกฺขา วา น ทินฺนา โหติ, ทินฺนา วา สิกฺขา กุปิตาฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

“วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ ฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา ฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

๑๑๒๘. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ ธมฺมกมฺเม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

๑๑๒๙. อนาปตฺติ ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ ฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๑๑๓๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติ ฯ ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – “เอถ สิกฺขมานา, อิมํ ชานาถ, อิมํ เทถ, อิมํ อาหรถ, อิมินา อตฺโถ, อิมํ กปฺปิยํ กโรถา”ติ ฯ ตา เอวมาหํสุ – “น มยํ, อยฺเย, สิกฺขมานา; ภิกฺขุนิโย มย”นฺติ ฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติ ฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว , อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมาริภูตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุตึ ทาตุํ ฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพา ฯ ตาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมาริภูตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – อหํ, อยฺเย, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสา กุมาริภูตา ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุตึ ยาจามี”ติ ฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพา ฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพา ฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๑๓๑. “สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆ ฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสา กุมาริภูตา ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุตึ ยาจติ ฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ สงฺโฆ อิตฺถนฺนา

มาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมาริภูตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุตึ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสา กุมาริภูตา ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุตึ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมาริภูตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุตึ เทติฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมาริภูตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมาริภูตาย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๓๒. “ยา ปน ภิกฺขุนี ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๑๑๓๓. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปริปุณฺณวีสติวสฺสา นาม ปตฺตวีสติวสฺสาฯ **กุมาริภูตา** นาม สามเณรี วุจฺจติฯ **ทฺเว วสฺสานี**ติ ทฺเว สํวจฺฉรานิฯ **สิกฺขิตสิกฺขา** นาม ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา ฯ **อสมฺมตา** นาม ญตฺติทุติเยน กมฺเมน วุฏฺฐานสมฺมุติ น ทินฺนา โหติฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

“วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๓๔. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๓๕. อนาปตฺติ ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน สมฺมตํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๑๑๓๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปนฺติฯ ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ สทฺธิวิหาริณิโยปิ พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา; น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๓๗. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๓๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อูนทฺวาทสวสฺสา นาม อปฺปตฺตทฺวาทสวสฺสาฯ

วุฏฺฐาเปยฺยาติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

“วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๓๙. อนาปตฺติ ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๑๑๔๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปนฺติฯ ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา; น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ สทฺธิวิหาริณิโยปิ พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา; น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิ

ครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ ตาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – อหํ, อยฺเย, อิตฺถนฺนามา ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา ภิกฺขุนี สงฺฆํ วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ ยาจามี”ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ สา ภิกฺขุนี สงฺเฆน ปริจฺฉินฺทิตพฺพา – “พฺยตฺตายํ ภิกฺขุนี ลชฺชินี”ติฯ สเจ พาลา จ โหติ อลชฺชินี จ, น ทาตพฺพาฯ สเจ พาลา โหติ ลชฺชินี, น ทาตพฺพาฯ สเจ พฺยตฺตา โหติ อลชฺชินี, น ทาตพฺพาฯ สเจ พฺยตฺตา จ โหติ ลชฺชินี จ, ทาตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๑๔๑. “สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา ภิกฺขุนี สงฺฆํ วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา ภิกฺขุนี สงฺฆํ วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ เทติฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา วุฏฺฐาปนสมฺมุติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา วุฏฺฐาปนสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๔๒. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติ ฯ

๑๑๔๓. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา นาม ปตฺตทฺวาทสวสฺสาฯ

อสมฺมตา นาม ญตฺติทุติเยน กมฺเมน วุฏฺฐาปนสมฺมุติ น ทินฺนา โหติฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

“วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๔๔. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๔๕. อนาปตฺติ ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน สมฺมตา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๑๑๔๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิสงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ ยาจติฯ อถ โข ภิกฺขุนิสงฺโฆ จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ ปริจฺฉินฺทิตฺวา – "อลํ ตาว เต, อยฺเย, วุฏฺฐาปิเตนา"ติ, วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ น อทาสิฯ จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี 'สาธู'ติ ปฏิสฺสุณิฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิสงฺโฆ อญฺญาสํ ภิกฺขุนีนํ วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ เทติฯ จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – "อหเมว นูน พาลา, อหเมว นูน อลชฺชินี; ยํ สงฺโฆ อญฺญาสํ ภิกฺขุนีนํ วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ เทติ, มยฺหเมว น เทตี"ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม อยฺยา จณฺฑกาฬี – 'อลํ ตาว เต, อยฺเย, วุฏฺฐาปิเตนา'ติ วุจฺจมานา 'สาธู'ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชิสฺสตี"ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, 'จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อลํ ตาว เต อยฺเย วุฏฺฐาปิเตนา' ติ วุจฺจมานา "สาธู"ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชตีติ [อาปชฺชีติ (ก.)]? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี – "อลํ ตาว เต, อยฺเย, วุฏฺฐาปิเตนา"ติ วุจฺจมานา 'สาธู'ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๔๗. **"ยา ปน ภิกฺขุนี – 'อลํ ตาว เต, อยฺเย, วุฏฺฐาปิเตนา'ติ วุจฺจมานา 'สาธู'ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺเชยฺย, ปาจิตฺติย**"นฺติฯ

๑๑๔๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อลํ ตาว เต อยฺเย วุฏฺฐาปิเตนาติ อลํ ตาว เต, อยฺเย, อุปสมฺปาทิเตนฯ 'สาธู'ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๔๙. อนาปตฺติ ปกติยา ฉนฺทา โทสา โมหา ภยา กโรนฺตํ ขิยฺยติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๑๑๕๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา สิกฺขมานา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ อุปสงฺกมิตฺวา อุปสมฺปทํ ยาจิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตํ สิกฺขมานํ – “สเจ เม ตฺวํ, อยฺเย, จีวรํ ทสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ วตฺวา, เนว วุฏฺฐาเปติ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติฯ อถ โข สา สิกฺขมานา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา สิกฺขมานํ – ‘สเจ เม ตฺวํ, อยฺเย, จีวรํ ทสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’ติ วตฺวา, เนว วุฏฺฐาเปสฺสติ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ – “สเจ เม ตฺวํ, อยฺเย , จีวรํ ทสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ วตฺวา, เนว วุฏฺฐาเปติ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ – “สเจ เม ตฺวํ, อยฺเย, จีวรํ ทสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ วตฺวา, เนว วุฏฺฐาเปสฺสติ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๕๑. **“ยา ปน ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ – ‘สเจ เม ตฺวํ, อยฺเย, จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’ติ วตฺวา, สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว วุฏฺฐาเปยฺย น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺย, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๑๑๕๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

สิกฺขมานา นาม ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ

สเจ เม ตฺวํ อยฺเย จีวรํ ทสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามีติ เอวาหํ ตํ อุปสมฺปาเทสฺสามิฯ

สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินีติ อสติ อนฺตราเยฯ

เนว วุฏฺฐาเปยฺยาติ น สยํ วุฏฺฐาเปยฺยฯ

น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยาติ น อญฺญํ อาณาเปยฺยฯ “เนว วุฏฺฐาเปสฺสามิ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี”ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๕๓. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปทํ

๑๑๕๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา สิกฺขมานา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ อุปสงฺกมิตฺวา อุปสมฺปทํ ยาจิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตํ สิกฺขมานํ

“สเจ มํ ตฺวํ, อยฺเย, ทฺเว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ วตฺวา, เนว วุฏฺฐาเปติ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติฯ อถ โข สา สิกฺขมานา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา สิกฺขมานํ – สเจ มํ ตฺวํ, อยฺเย, ทฺเว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามีติ วตฺวา, เนว วุฏฺฐาเปสฺสติ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ – “สเจ มํ ตฺวํ อยฺเย ทฺเว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ วตฺวา, เนว วุฏฺฐาเปติ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ – “สเจ มํ ตฺวํ, อยฺเย, ทฺเว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ วตฺวา, เนว วุฏฺฐาเปสฺสติ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๕๕. “ยา ปน ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ – ‘สเจ มํ ตฺวํ อยฺเย ทฺเว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’ติ วตฺวา, สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว วุฏฺฐาเปยฺย น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๑๑๕๖. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

สิกฺขมานา นาม ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ

สเจ มํ ตฺวํ อยฺเย ทฺเว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสีติ ทฺเว สํวจฺฉรานิ อุปฏฺฐหิสฺสสิฯ

เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามีติ เอวาหํ ตํ อุปสมฺปาเทสฺสามิฯ

สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินีติ อสติ อนฺตราเยฯ

เนว วุฏฺฐาเปยฺยาติ น สยํ วุฏฺฐาเปยฺยฯ

น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยาติ น อญฺญํ อาณาเปยฺยฯ “เนว วุฏฺฐาเปสฺสามิ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี”ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๕๗. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๑๑๕๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑึ โสกาวาสํ [โสกวสฺสํ (สี.) โสกาวสฺสํ (สฺยา.)] จณฺฑ

กาพึ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑึ โสกาวาสํ [โสกวสฺสํ (สี.) โสกาวสฺสํ (สฺยา.)] จณฺฑึ กาพึ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑึ โสกาวาสํ [โสกวสฺสํ (สี.) โสกาวสฺสํ (สฺยา.)] จณฺฑึกาพึ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปตีติ [วุฏฺฐาเปสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑึ โสกาวาสํ จณฺฑึกาพึ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๕๙. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑึ โสกาวาสํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติ ฯ

๑๑๖๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปุริโส นาม ปตฺตวีสติวสฺโสฯ **กุมารโก** นาม อปฺปตฺตวีสติวสฺโสฯ **สํสฏฺฐา** นาม อนนุโลมิเกน กายิกวาจสิเกน สํสฏฺฐาฯ **จณฺฑี** นาม โกธนา วุจฺจติฯ

โสกาวาสา นาม ปเรสํ ทุกฺขํ อุปฺปาเทติ, โสกํ อาวิสติฯ **สิกฺขมานา** นาม ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

“วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๖๑. อนาปตฺติ อชานนฺตี วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๑๑๖๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี มาตาปิตูหิปิ สามิเกนปิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปติฯ มาตาปิตโรปิ สามิโกปิ อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อมฺเหหิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย มาตาปิตูนมฺปิ สามิกสฺสปิ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา มาตาปิตูหิปิ สามิเกนปิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี, มาตาปิตูหิปิ สามิเกนปิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม,

ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี มาตาปิตูหิปิ สามิเกนปิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๖๓. **“ยา ปน ภิกฺขุนี มาตาปิตูหิ วา สามิเกน วา อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๖๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

มาตาปิตโร นาม ชนกา วุจฺจนฺติฯ **สามิโก** นาม เยน ปริคฺคหิตา โหติฯ **อนนุญฺญาตา**ติ อนาปุจฺฉาฯ **สิกฺขมานา** นาม ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

วุฏฺฐาเปสฺสามีติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๖๕. อนาปตฺติ อชานนฺตี วุฏฺฐาเปติ, อปโลเกตฺวา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๑. เอกาทสมสิกฺขาปทํ

๑๑๖๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – “สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ เถเร ภิกฺขู สนฺนิปาเตตฺวา ปหูตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปสฺสิตฺวา – “น ตาวาหํ, อยฺยา, สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ เถเร ภิกฺขู อุยฺโยเชตฺวา เทวทตฺตํ โกกาลิกํ กฏโมทกติสฺสกํ ขณฺฑเทวิยา ปุตฺตํ สมุทฺททตฺตํ สนฺนิปาเตตฺวา สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ปาริวาสิกฉนฺททาเนน สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปาริวาสิกฉนฺททาเนน สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปตีติ [วุฏฺฐาเปสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปาริวาสิกฉนฺททาเนน สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๖๗. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ปาริวาสิกฉนฺททาเนน สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๖๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปาริวาสิกฉนฺททาเนนาติ วุฏฺฐิตาย ปริสายฯ **สิกฺขมานา** นาม ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

"วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ ฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา ฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

๑๑๖๙. อนาปตฺติ อวุฏฺฐิตาย ปริสาย วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ ฯ

เอกาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฯ

๑๒. ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ

๑๑๗๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปนฺติ, อุปสฺสโย น สมฺมติ ฯ มนุสฺสา [มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา (สี.)] อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ, อุปสฺสโย น สมฺมตี"ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ ฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? "สจฺจํ, ภควา"ติ ฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๗๑. **"ยา ปน ภิกฺขุนี อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย"**นฺติ ฯ

๑๑๗๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ ฯ

อนุวสฺสนฺติ อนุสํวจฺฉรํ ฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺย ฯ

"วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ ฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา ฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

๑๑๗๓. อนาปตฺติ เอกนฺตริกํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ ฯ

ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฯ

๑๓. เตรสมสิกฺขาปทํ

๑๑๗๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ ทฺเว วุฏฺฐาเปนฺติ ฯ อุปสฺสโย ตเถว น สมฺมติ ฯ มนุสฺสา [มนุสฺสา วิหารจาริกํ อา

หิญฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา (สี.)] ตเถว อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ ทฺเว วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! อุปสฺสโย ตเถว น สมฺมตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ ทฺเว วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ ทฺเว วุฏฺฐาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ ทฺเว วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๗๕. **“ยา ปน ภิกฺขุนี เอกํ วสฺสํ ทฺเว วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๗๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

เอกํ วสฺสนฺติ เอกํ สํวจฺฉรํฯ **ทฺเว วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ ทฺเว อุปสมฺปาเทยฺยฯ

“ทฺเว วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๗๗. อนาปตฺติ เอกนฺตริกํ เอกํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

เตรสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

กุมาริภูตวคฺโค อฏฺฐโมฯ

๙. ฉตฺตุปาหนวคฺโค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

๑๑๗๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

“ยา ปน ภิกฺขุนี ฉตฺตุปาหนํ ธาเรยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๑๗๙. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี คิลานา โหติฯ ตสฺสา วินา ฉตฺตุปาหนํ น ผาสุ โหติ…เป.… ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานาย ภิกฺขุนิยา ฉตฺตุปาหนํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๘๐. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อคิลานา ฉตฺตุปาหนํ ธาเรยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๘๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อคิลานา นาม ยสฺสา วินา ฉตฺตุปาหนํ ผาสุ โหติฯ

คิลานา นาม ยสฺสา วินา ฉตฺตุปาหนํ น ผาสุ โหติฯ

ฉตฺตํ นาม ตีณิ ฉตฺตานิ – เสตจฺฉตฺตํ, กิลญฺชจฺฉตฺตํ, ปณฺณจฺฉตฺตํ มณฺฑลพทฺธํ สลากพทฺธํฯ **ธาเรยฺยา**ติ สกิมฺปิ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๘๒. อคิลานา อคิลานสญฺญา ฉตฺตุปาหนํ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลานา เวมติกา ฉตฺตุปาหนํ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลานา คิลานสญฺญา ฉตฺตุปาหนํ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ฉตฺตํ ธาเรติ น อุปาหนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุปาหนํ ธาเรติ น ฉตฺตํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ คิลานา อคิลานสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา คิลานสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๑๘๓. อนาปตฺติ คิลานาย, อาราเม อารามูปจาเร ธาเรติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๑๑๘๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป. … ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

“ยา ปน ภิกฺขุนี ยาเนน ยาเยยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๑๘๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี คิลานา โหติ, น สกฺโกติ ปทสา คนฺตุํ…เป.… ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานาย ภิกฺขุนิยา ยานํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๘๖. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อคิลานา ยาเนน ยาเยยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๘๗. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อคิลานา นาม สกฺโกติ ปทสา คนฺตุํฯ

คิลานา นาม น สกฺโกติ ปทสา คนฺตุํฯ

ยานํ นาม วยฺหํ รโถ สกฏํ สนฺทมานิกา สิวิกา ปาฏงฺกีฯ

ยาเยยฺยาติ สกิมฺปิ ยาเนน ยายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๘๘. อคิลานา อคิลานสญฺญา ยาเนน ยายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลานา เวมติกา ยาเนน ยายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อคิลานา คิลานสญฺญา ยาเนน ยายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

คิลานา อคิลานสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา คิลานสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๑๘๙. อนาปตฺติ คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๑๑๙๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี อญฺญตริสฺสา อิตฺถิยา กุลูปิกา โหติฯ อถ โข สา อิตฺถี ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “หนฺทายฺเย, อิมํ สงฺฆาณึ อมุกาย นาม อิตฺถิยา เทหี”ติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี – “สจาหํ ปตฺเตน อาทาย คจฺฉามิ วิสฺสโร เม ภวิสฺสตี”ติ ปฏิมุญฺจิตฺวา อคมาสิฯ ตสฺสา รถิกาย สุตฺตเก ฉินฺเน วิปฺปกิริยึสุฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย สงฺฆาณึ ธาเรสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป. … ตา อุ

ชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี สงฺฆาณึ ธาเรสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี สงฺฆาณึ ธาเรตี”ติ [ธาเรสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี สงฺฆาณึ ธาเรสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๙๑. **“ยา ปน ภิกฺขุนี สงฺฆาณึ ธาเรยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๙๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

สงฺฆาณิ นาม ยา กาจิ กฏูปกาฯ

ธาเรยฺยาติ สกิมฺปิ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๙๓. อนาปตฺติ อาพาธปฺปจฺจยา, กฏิสุตฺตกํ ธาเรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๑๑๙๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการํ ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการํ ธาเรสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการํ ธาเรสฺสนฺตี”ติ …เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการํ ธาเรนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการํ ธาเรสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๙๕. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อิตฺถาลงฺการํ ธาเรยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๙๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อิตฺถาลงฺกาโร นาม สีสูปโค คีวูปโค หตฺถูปโค ปาทูปโค กฏูปโคฯ **ธาเรยฺยา**ติ สกิมฺปิ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๙๗. อนาปตฺติ อาพาธปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๑๑๙๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นหายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นหายิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นหายิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นหายนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นหายิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๙๙. “ยา ปน ภิกฺขุนี คนฺธวณฺณเกน นหาเยยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๑๒๐๐. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

คนฺโธ นาม โย โกจิ คนฺโธฯ **วณฺณกํ** นาม ยํ กิญฺจิ วณฺณกํฯ **นหาเยยฺยา**ติ นหายติฯ ปโยเค ทุกฺกฏํ, นหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๒๐๑. อนาปตฺติ อาพาธปฺปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๑๒๐๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นหายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นหายิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นหายิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นหายนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นหายิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๐๓. “ยา ปน ภิกฺขุนี วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นหาเยยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๑๒๐๔. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

วาสิตกํ นาม ยํ กิญฺจิ คนฺธวาสิตกํฯ **ปิญฺญากํ** นาม ติลปิฏฺฐํ วุจฺจติฯ **นหาเยยฺยาติ** นหายติฯ ปโยเค ทุกฺกฏํ, นหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๒๐๕. อนาปตฺติ อาพาธปฺปจฺจยา, ปกติปิญฺญาเกน นหายติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๑๒๐๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติปิ ปริมทฺทาเปนฺติปิฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปิ ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปิ เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปิ ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติปิ ปริมทฺทาเปนฺติปีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปิ ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๐๗. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปยฺย วา ปริมทฺทาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๑๒๐๘. **ยา ปนาติ** ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนีติ**…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุนิยาติ อญฺญาย ภิกฺขุนิยาฯ **อุมฺมทฺทาเปยฺย วาติ** อุมฺมทฺทาเปติ [อุพฺพฏฺฏาเปติ (สี.)], อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ **ปริมทฺทาเปยฺย วาติ** สมฺพาหาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๒๐๙. อนาปตฺติ คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘-๙-๑๐. อฏฺฐม-นวม-ทสมสิกฺขาปทํ

๑๒๑๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย สิกฺขมานาย อุมฺมทฺทาเปนฺติปิ ปริมทฺทาเปนฺติปิ…เป.… สามเณริยา อุมฺมทฺทาเปนฺติปิ ปริมทฺทาเปนฺติปิ…เป.… คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติปิ ปริมทฺทาเปนฺติปิฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปิ ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปิ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺ

ตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปิ ปริมทฺทาเปสฺสนฺตีปีติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติปิ ปริมทฺทาเปนฺตีปีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปิ ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๑๑. “**ยา ปน ภิกฺขุนี (สิกฺขมานาย…เป…. สามเณริยา…เป….) คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปยฺย วา ปริมทฺทาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๑๒๑๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

สิกฺขมานา นาม ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ

สามเณรี นาม ทสสิกฺขาปทิกาฯ

คิหินี นาม อคารินี วุจฺจติฯ

อุมฺมทฺทาเปยฺย วาติ อุมฺมทฺทาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปริมทฺทาเปยฺย วาติ สมฺพาหาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๒๑๓. อนาปตฺติ คิลานาย [อาพาธปฺปจฺจยา (ก.)], อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมํ นวมํ ทสมสิกฺขาปทานิ นิฏฺฐิตานิฯ

๑๑. เอกาทสมสิกฺขาปทํ

๑๒๑๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทนฺติฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทิสฺสนฺตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๑๕. “**ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีเทยฺย, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๑๒๑๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุสฺส ปุรโตติ อุปสมฺปนฺนสฺส ปุรโตฯ **อนาปุจฺฉา**ติ อนปโลเกตฺวาฯ **อาสเน นิสีเทยฺยา**ติ อนฺตมโส ฉมายปิ นิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๒๑๗. อนาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา อาสเน นิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต เวมติกา อาสเน นิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อนาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา อาสเน นิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๒๑๘. อนาปตฺติ อาปุจฺฉา อาสเน นิสีทติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

เอกาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๒. ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ

๑๒๑๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ ปญฺหํ ปุจฺฉนฺติฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ ปญฺหํ ปุจฺฉิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ ปญฺหํ ปุจฺฉนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ ปญฺหํ ปุจฺฉิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๒๐. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ ปญฺหํ ปุจฺเฉยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๒๒๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อโนกาสกตนฺติ อนาปุจฺฉาฯ **ภิกฺขุ**นฺติ อุปสมฺปนฺนํฯ **ปญฺหํ ปุจฺเฉยฺยา**ติ สุตฺตนฺเต โอกาสํ การาเปตฺวา วินยํ วา อภิธมฺมํ วา ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ วินเย โอกาสํ การาเปตฺวา สุตฺตนฺตํ วา อภิธมฺมํ วา ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อภิธมฺเม โอกาสํ การาเปตฺวา สุตฺตนฺตํ วา วินยํ วา ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๒๒๒. อนาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา ปญฺหํ ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต เวมติกา ปญฺหํ ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา ปญฺหํ ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๒๒๓. อนาปตฺติ โอกาสํ การาเปตฺวา ปุจฺฉติ, อโนทิสฺส โอกาสํ การาเปตฺวา ยตฺถ กตฺถจิ ปุจฺฉติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๓. เตรสมสิกฺขาปทํ

๑๒๒๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี อสงฺกจฺจิกา [อสงฺกจฺฉิกา (สฺยา.)] คามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ ตสฺสา รถิกาย วาตมณฺฑลิกา สงฺฆาฏิโย อุกฺขิปึสุฯ มนุสฺสา อุกฺกุฏฺฐึ อกํสุ – “สุนฺทรา อยฺยาย ถนุทรา”ติฯ สา ภิกฺขุนี เตหิ มนุสฺเสหิ อุปฺปณฺฑิยมานา มงฺกุ อโหสิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี อุปสฺสยํ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี อสงฺกจฺจิกา คามํ ปวิสิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี อสงฺกจฺจิกา คามํ ปาวิสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี อสงฺกจฺจิกา คามํ ปวิสิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๒๕. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อสงฺกจฺจิกา** [อสงฺกจฺฉิกา (สฺยา.)] **คามํ ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๒๒๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อสงฺกจฺจิกาติ วินา สงฺกจฺจิกํฯ

สงฺกจฺจิกํ นาม อธกฺขกํ อุพฺภนาภิ, ตสฺส ปฏิจฺฉาทนตฺถายฯ

คามํ ปวิเสยฺยาติ ปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส ปริกฺเขปํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส อุปจารํ โอกฺกมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๒๒๗. อนาปตฺติ อจฺฉินฺนจีวริกาย, นฏฺฐจีวริกาย, คิลานาย, อสฺสติยา, อชานนฺติยา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

เตรสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

ฉตฺตุปาหนวคฺโค นวโมฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อยฺยาโย, ฉสฏฺฐิสตา ปาจิตฺติยา ธมฺมาฯ ตตฺถายฺยาโย ปุจฺฉามิ – “กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา”? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – “กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา”? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – “กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา”? ปริสุทฺเธตฺถายฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

ขุทฺทกํ สมตฺตํฯ

ภิกฺขุนิวิภงฺเค ปาจิตฺติยกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ (ภิกฺขุนีวิภงฺโค)

๑. ปฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ

อิเม โข ปนายฺยาโย อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา

ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๑๒๒๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! กสฺส สมฺปนฺนํ น มนาปํ, กสฺส สาทุํ น รุจฺจตี’’ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา, ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺเชยฺย, ปฏิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกฺขุนิยา – ‘คารยฺหํ, อยฺเย, ธมฺมํ อาปชฺชิํ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี’’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๒๒๙. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย คิลานา โหนฺติฯ คิลานปุจฺฉิกา ภิกฺขุนิโย คิลานา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – ‘‘กจฺจิ, อยฺเย, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย’’นฺติ? ‘‘ปุพฺเพ มยํ, อยฺเย, สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชาม, เตน โน ผาสุ โหติ; อิทานิ ปน ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น วิญฺญาเปม, เตน โน น ผาสุ โหตี’’ติ…เป.… ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานาย ภิกฺขุนิยา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิตุํ ฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๓๐. ‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อคิลานา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺเชยฺย, ปฏิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกฺขุนิยา – ‘คารยฺหํ, อยฺเย, ธมฺมํ อาปชฺชิํ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ ตํ ปฏิเทเสมี’’’ติฯ

๑๒๓๑. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อคิลานา นาม ยสฺสา วินา สปฺปินา ผาสุ โหติฯ

คิลานา นาม ยสฺสา วินา สปฺปินา น ผาสุ โหติฯ

สปฺปิ นาม โคสปฺปิ วา อชิกาสปฺปิ วา มหึสสปฺปิ วาฯ เยสํ มํสํ กปฺปติ เตสํ สปฺปิฯ

อคิลานา อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน “ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

๑๒๓๒. อคิลานา อคิลานสญฺญา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อคิลานา เวมติกา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อคิลานา คิลานสญฺญา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

คิลานา อคิลานสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา คิลานสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๒๓๓. อนาปตฺติ คิลานาย, คิลานา หุตฺวา วิญฺญาเปตฺวา อคิลานา ภุญฺชติ, คิลานาย เสสกํ ภุญฺชติ, ญาตกานํ ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยาทิปาฏิเทสนียสิกฺขาปทานิ

๑๒๓๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย เตลํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… มธุํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… ผาณิตํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… มจฺฉํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… มํสํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… ขีรํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! กสฺส สมฺปนฺนํ น มนาปํ, กสฺส สาทุํ น รุจฺจตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

“ยา ปน ภิกฺขุนี ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺเชยฺย, ปฏิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกฺขุนิยา – ‘คารยฺหํ, อยฺเย, ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี’”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๒๓๕. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย คิลานา โหนฺติฯ คิลานปุจฺฉิกา ภิกฺขุนิโย คิลานา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – “กจฺจิ, อยฺเย, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย”นฺติ? “ปุพฺเพ มยํ, อยฺเย, ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิมฺหา, เตน โน ผาสุ

โหติ, อิทานิ ปน ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น วิญฺญาเปม, เตน โน น ผาสุ โหตี’’ติ…เป.… ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานาย ภิกฺขุนิยา ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๓๖. ‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อคิลานา (เตลํ…เป.… มธุํ…เป.… ผาณิตํ…เป.… มจฺฉํ…เป.… มํสํ…เป.… ขีรํ…เป.…) ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺเชยฺย , ปฏิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกฺขุนิยา – ‘คารยฺหํ, อยฺเย, ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี’’’ติฯ

๑๒๓๗. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อคิลานา นาม ยสฺสา วินา ทธินา ผาสุ โหติฯ

คิลานา นาม ยสฺสา วินา ทธินา น ผาสุ โหติฯ

เตลํ นาม ติลเตลํ สาสปเตลํ มธุกเตลํ เอรณฺฑเตลํ วสาเตลํฯ

มธุ นาม มกฺขิกามธุฯ **ผาณิตํ** นาม อุจฺฉุมฺหา นิพฺพตฺตํฯ **มจฺโฉ** นาม โอทโก วุจฺจติฯ **มํสํ** นาม เยสํ มํสํ กปฺปติ เตสํ มํสํฯ **ขีรํ** นาม โคขีรํ วา อชิกาขีรํ วา มหึสขีรํ วา เยสํ มํสํ กปฺปติ เตสํ ขีรํฯ **ทธิ** นาม เตสญฺเญว ทธิฯ

อคิลานา อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

๑๒๓๘. อคิลานา อคิลานสญฺญา ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส ฯ อคิลานา เวมติกา ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อคิลานา คิลานสญฺญา ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

คิลานา อคิลานสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา คิลานสญฺญา อนาปตฺติฯ

๑๒๓๙. อนาปตฺติ คิลานาย, คิลานา หุตฺวา วิญฺญาเปตฺวา อคิลานา ภุญฺชติ, คิลานาย เสสกํ ภุญฺชติ, ญาตกานํ ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อยฺยาโย, อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา ธมฺมาฯ ตตฺถายฺยาโย ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุทฺเธตฺถายฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

ภิกฺขุนิวิภงฺเค ปาฏิเทสนียกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. เสขิยกณฺฑํ (ภิกฺขุนีวิภงฺโค)

๑. ปริมณฺฑลวคฺโค

อิเม โข ปนายฺยาโย เสขิยา

ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๑๒๔๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตี นิวาเสนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตี นิวาเสสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตี นิวาเสสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตี นิวาเสนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตี นิวาเสสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

“ปริมณฺฑลํ นิวาเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

ปริมณฺฑลํ นิวาเสตพฺพํ นาภิมณฺฑลํ ชาณุมณฺฑลํ ปฏิจฺฉาเทนฺติยาฯ ยา อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพนฺตี นิวาเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺติยา, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ…เป.… (สํขิตฺตํ)ฯ

๗. ปาทุกวคฺโค

๑๒๔๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กโรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กริสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา, ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กริสฺสนฺตี”ติ! อถ โข ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู [เย เต ภิกฺขู…เป.… (?)] ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา…เป.… ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กโรนฺตี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม,

ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กริสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

“น อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติ ฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

เตน โข ปน สมเยน คิลานา ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กาตุํ กุกฺกุจฺจายนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานาย ภิกฺขุนิยา อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กาตุํ ฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

“น อุทเก อคิลานา อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อุทเก อคิลานาย อุจฺจาโร วา ปสฺสาโว วา เขโฬ วา กาตพฺโพฯ ยา อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อคิลานา อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺติยา, คิลานาย, ถเล กโต อุทกํ โอตฺถรติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, ขิตฺตจิตฺตาย, เวทนาฏฺฏาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปนฺนรสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

ปาทุกวคฺโค สตฺตโมฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อยฺยาโย, เสขิยา ธมฺมาฯ ตตฺถายฺยาโย ปุจฺฉามิ – “กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา”? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – “กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา”? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – “กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา”? ปริสุทฺเธตฺถายฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

เสขิยกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. อธิกรณสมถา (ภิกฺขุนีวิภงฺโค)

อิเม โข ปนายฺยาโย สตฺต อธิกรณสมถา

ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๑๒๔๒. อุปฺปนฺนุปฺปนฺนานํ อธิกรณานํ สมถาย วูปสมาย สมฺมุขาวินโย ทาตพฺโพ, สติวินโย ทาตพฺโพ, อมูฬฺหวินโย ทาตพฺโพ, ปฏิญฺญาย กาเรตพฺพํ, เยภุยฺยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโกติฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อยฺยาโย, สตฺต อธิกรณสมถา ธมฺมาฯ ตตฺถายฺยาโย ปุจฺฉามิ – ''กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา''? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ''กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา''? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ''กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา''? ปริสุทฺเธตฺถายฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

อธิกรณสมถา นิฏฺฐิตาฯ

อุทฺทิฏฺฐํ โข, อยฺยาโย, นิทานํฯ อุทฺทิฏฺฐา อฏฺฐ ปาราชิกา ธมฺมาฯ อุทฺทิฏฺฐา สตฺตรส สงฺฆาทิเสสา ธมฺมาฯ อุทฺทิฏฺฐา ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ธมฺมาฯ อุทฺทิฏฺฐา ฉสฏฺฐิสตา ปาจิตฺติยา ธมฺมาฯ อุทฺทิฏฺฐา อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา ธมฺมาฯ อุทฺทิฏฺฐา เสขิยา ธมฺมาฯ อุทฺทิฏฺฐา สตฺต อธิกรณสมถา ธมฺมาฯ เอตฺตกํ ตสฺส ภควโต สุตฺตาคตํ สุตฺตปริยาปนฺนํ อนฺวทฺธมาสํ อุทฺเทสํ อาคจฺฉติฯ ตตฺถ สพฺพาเหว สมคฺคาหิ สมฺโมทมานาหิ อวิวทมานาหิ สิกฺขิตพฺพนฺติฯ

ภิกฺขุนิวิภงฺโค นิฏฺฐิโตฯ

ปาจิตฺติยปาฬิ นิฏฺฐิตาฯ

ฯ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ

วินยปิฏเก

มหาวคฺคปาฬิ

๑. มหาขนฺธโก

๑. โพธิกถา

๑. [อุทา. ๑ อาทโย] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา อุรุเวลายํ วิหรติ นชฺชา เนรญฺชราย ตีเร โพธิรุกฺขมูเล ปฐมาภิสมฺพุทฺโธฯ อถ โข ภควา โพธิรุกฺขมูเล สตฺตาหํ เอกปลฺลงฺเกน นิสีทิ วิมุตฺติสุขปฏิสํเวที [วิมุตฺติสุขํ ปฏิสํเวที (ก.)]ฯ อถ โข ภควา รตฺติยา ปฐมํ ยามํ ปฏิจฺจสมุปฺปาทํ อนุโลมปฏิโลมํ มนสากาสิ – "อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา, สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ, วิญฺญาณปจฺจยา นามรูปํ, นามรูปปจฺจยา สฬายตนํ, สฬายตนปจฺจยา ผสฺโส, ผสฺสปจฺจยา เวทนา, เวทนาปจฺจยา ตณฺหา, ตณฺหาปจฺจยา อุปาทานํ, อุปาทานปจฺจยา ภโว, ภวปจฺจยา ชาติ, ชาติปจฺจยา ชรามรณํ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา สมฺภวนฺติ – เอวเมตสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส สมุทโย โหติฯ "อวิชฺชายตฺเวว อเสสวิราคนิโรธา สงฺขารนิโรโธ, สงฺขารนิโรธา วิญฺญาณนิโรโธ, วิญฺญาณนิโรธา นามรูปนิโรโธ, นามรูปนิโรธา สฬายตนนิโรโธ, สฬายตนนิโรธา ผสฺสนิโรโธ, ผสฺสนิโรธา เวทนานิโรโธ, เวทนานิโรธา ตณฺหานิโรโธ, ตณฺหานิโรธา อุปาทานนิโรโธ , อุปาทานนิโรธา ภวนิโรโธ, ภวนิโรธา ชาตินิโรโธ, ชาตินิโรธา ชรามรณํ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา นิรุชฺฌนฺติ – เอวเมตสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส นิโรโธ โหตี"ติฯ

อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ –

"ยทา หเว ปาตุภวนฺติ ธมฺมา;
อาตาปิโน ฌายโต พฺราหฺมณสฺส;
อถสฺส กงฺขา วปยนฺติ สพฺพา;
ยโต ปชานาติ สเหตุธมฺม"นฺติฯ

๒. [อุทา. ๒] อถ โข ภควา รตฺติยา มชฺฌิมํ ยามํ ปฏิจฺจสมุปฺปาทํ อนุโลมปฏิโลมํ มนสากาสิ – "อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา, สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ, วิญฺญาณปจฺจยา นามรูปํ…เป.… เอวเมตสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส สมุทโย โหติ…เป.… นิโรโธ โหตี"ติฯ

อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ –

“ยทา หเว ปาตุภวนฺติ ธมฺมา;
อาตาปิโน ฌายโต พฺราหฺมณสฺส;
อถสฺส กงฺขา วปยนฺติ สพฺพา;
ยโต ขยํ ปจฺจยานํ อเวที”ติฯ

๓. [อุทา. ๓] อถ โข ภควา รตฺติยา ปจฺฉิมํ ยามํ ปฏิจฺจสมุปฺปาทํ อนุโลมปฏิโลมํ มนสากาสิ – “อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา, สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ, วิญฺญาณปจฺจยา นามรูปํ…เป.… เอวเมตสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส สมุทโย โหติ…เป.… นิโรโธ โหตี”ติฯ

อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ –

“ยทา หเว ปาตุภวนฺติ ธมฺมา;
อาตาปิโน ฌายโต พฺราหฺมณสฺส;
วิธูปยํ ติฏฺฐติ มารเสนํ;
สูริโยว [สุริโยว (สี. สฺยา. กํ.)] โอภาสยมนฺตลิกฺข”นฺติฯ

โพธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒. อชปาลกถา

๔. [อุทา. ๔] อถ โข ภควา สตฺตาหสฺส อจฺจเยน ตมฺหา สมาธิมฺหา วุฏฺฐหิตฺวา โพธิรุกฺขมูลา เยน อชปาลนิคฺโรโธ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อชปาลนิคฺโรธมูเล สตฺตาหํ เอกปลฺลงฺเกน นิสีทิ วิมุตฺติสุขปฏิสํเวทีฯ อถ โข อญฺญตโร หุํหุงฺกชาติโก พฺราหฺมโณ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิฯ อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิํ สมฺโมทิฯ สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิโต โข โส พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “กิตฺตาวตา นุ โข, โภ โคตม, พฺราหฺมโณ โหติ, กตเม จ ปน พฺราหฺมณกรณา [พฺราหฺมณการกา (ก.) พฺราหฺมณกรณา (?)] ธมฺมา”ติ? อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ –

[เนตฺติ. ๑๐๓] โย พฺราหฺมโณ พาหิตปาปธมฺโม;
นิหุํหุงฺโก นิกฺกสาโว ยตตฺโต;
เวทนฺตคู วุสิตพฺรหฺมจริโย;
ธมฺเมน โส พฺรหฺมวาทํ วเทยฺย;
ยสฺสุสฺสทา นตฺถิ กุหิญฺจิ โลเก”ติฯ

อชปาลกถา นิฏฺฐิตาฯ

๓. มุจลินฺทกถา

๕. [อุทา. ๑๑] อถ โข ภควา สตฺตาหสฺส อจฺจเยน ตมฺหา สมาธิมฺหา วุฏฺฐหิตฺวา อชปาลนิคฺโรธมูลา เยน มุจลินฺโท เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา มุจลินฺทมูเล สตฺตาหํ เอกปลฺลงฺเกน นิสีทิ วิมุตฺติสุขปฏิสํเวที๚ เตน โข ปน สมเยน มหา อกาลเมโฆ อุทปาทิ, สตฺตาหวทฺทลิกา สีตวาตทุทฺทินี๚ อถ โข มุจลินฺโท นาคราชา สกภวนา นิกฺขมิตฺวา ภควโต กายํ สตฺตกฺขตฺตุํ โภเคหิ ปริกฺขิปิตฺวา อุปริมุทฺธนิ มหนฺตํ ผณํ กริตฺวา อฏฺฐาสิ – “มา ภควนฺตํ สีตํ, มา ภควนฺตํ อุณฺหํ, มา ภควนฺตํ ฑํสมกสวาตาตปสรีสปสมฺผสฺโส”ติ [...สิรึสป... (สี. สฺยา. กํ.)]๚ อถ โข มุจลินฺโท นาคราชา สตฺตาหสฺส อจฺจเยน วิทฺธํ วิคตวลาหกํ เทวํ วิทิตฺวา ภควโต กายา โภเค วินิเวเฐตฺวา สกวณฺณํ ปฏิสํหริตฺวา มาณวกวณฺณํ อภินิมฺมินิตฺวา ภควโต ปุรโต อฏฺฐาสิ ปญฺชลิโก ภควนฺตํ นมสฺสมาโน๚ อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ –

> [กถา. ๓๓๘ กถาวตฺถุปาฬิยมฺปิ]“สุโข วิเวโก ตุฏฺฐสฺส, สุตธมฺมสฺส ปสฺสโต;
> อพฺยาปชฺชํ สุขํ โลเก, ปาณภูเตสุ สํยโม๚

> [กถา. ๓๓๘ กถาวตฺถุปาฬิยมฺปิ]“สุขา วิราคตา โลเก, กามานํ สมติกฺกโม;
> อสฺมิมานสฺส โย วินโย, เอตํ เว ปรมํ สุข”นฺติ๚

มุจลินฺทกถา นิฏฺฐิตา๚

๔. ราชายตนกถา

๖. อถ โข ภควา สตฺตาหสฺส อจฺจเยน ตมฺหา สมาธิมฺหา วุฏฺฐหิตฺวา มุจลินฺทมูลา เยน ราชายตนํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ราชายตนมูเล สตฺตาหํ เอกปลฺลงฺเกน นิสีทิ วิมุตฺติสุขปฏิสํเวที๚ เตน โข ปน สมเยน ตปุสฺส [ตปสฺสุ (สี.)] ภลฺลิกา วาณิชา อุกฺกลา ตํ เทสํ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติ๚ อถ โข ตปุสฺสภลฺลิกานํ วาณิชานํ ญาติสาโลหิตา เทวตา ตปุสฺสภลฺลิเก วาณิเช เอตทโวจ – “อยํ, มาริสา, ภควา ราชายตนมูเล วิหรติ ปฐมาภิสมฺพุทฺโธ; คจฺฉถ ตํ ภควนฺตํ มนฺเถน จ มธุปิณฺฑิกาย จ ปติมาเนถ; ตํ โว ภวิสฺสติ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขายา”ติ๚ อถ โข ตปุสฺสภลฺลิกา วาณิชา มนฺถญฺจ มธุปิณฺฑิกญฺจ อาทาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ๚ เอกมนฺตํ ฐิตา โข ตปุสฺสภลฺลิกา วาณิชา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “ปฏิคฺคณฺหาตุ โน, ภนฺเต, ภควา มนฺถญฺจ มธุปิณฺฑิกญฺจ, ยํ อมฺหากํ อสฺส ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขายา”ติ๚ อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “น โข ตถาคตา หตฺเถสุ ปฏิคฺคณฺหนฺติ๚ กิมฺหิ นุ โข อหํ ปฏิคฺคณฺเหยฺยํ มนฺถญฺจ มธุปิณฺฑิกญฺจา”ติ? อถ โข จตฺตาโร มหาราชาโน ภควโต เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย จตุทฺทิสา จตฺตาโร เสลมเย ปตฺเต ภควโต อุปนาเมสุํ – “อิธ, ภนฺเต, ภควา ปฏิคฺคณฺหาตุ มนฺถญฺจ มธุปิณฺฑิกญฺจา”ติ๚ ปฏิคฺคเหสิ ภควา ปจฺจคฺเฆ เสลมเย ปตฺเต มนฺถญฺจ มธุปิณฺฑิกญฺจ, ปฏิคฺคเหตฺวา ปริภุญฺชิ๚ อถ โข ตปุสฺสภลฺลิกา วาณิชา ภควนฺตํ โอนีตปตฺตปาณึ วิทิตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ (โอนีตปตฺตปาณึ วิทิตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ) [( ) สี. สฺยา. โปตฺถเกสุ นตฺถิ] เอตทโวจุํ – “เอเต มยํ, ภนฺเต, ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉาม ธมฺมญฺจ, อุปาสเก โน ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปเต สรณํ คเต”ติ๚ เต จ โลเก ปฐมํ อุปาสกา อเหสุํ เทฺววาจิกา๚

ราชายตนกถา นิฏฺฐิตาฯ

๕. พฺรหฺมยาจนกถา

๗. [อยํ พฺรหฺมยาจนกถา ที. นิ. ๒.๖๔ อาทโย; ม. นิ. ๑.๒๘๑ อาทโย; ม. นิ. ๒.๓๓๖ อาทโย; สํ. นิ. ๑. ๑๗๒ อาทโย] อถ โข ภควา สตฺตาหสฺส อจฺจเยน ตมฺหา สมาธิมฺหา วุฏฺฐหิตฺวา ราชายตนมูลา เยน อชปาลนิคฺโรโธ เตนุปสงฺกมิฯ ตตฺร สุทํ ภควา อชปาลนิคฺโรธมูเล วิหรติฯ อถ โข ภควโต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – “อธิคโต โข มฺยายํ ธมฺโม คมฺภีโร ทุทฺทโส ทุรนุโพโธ สนฺโต ปณีโต อตกฺกาวจโร นิปุโณ ปณฺฑิตเวทนีโยฯ อาลยรามา โข ปนายํ ปชา อาลยรตา อาลยสมฺมุทิตาฯ อาลยรามาย โข ปน ปชาย อาลยรตาย อาลยสมฺมุทิตาย ทุทฺทสํ อิทํ ฐานํ ยทิทํ อิทปฺปจฺจยตาปฏิจฺจสมุปฺปาโท; อิทมฺปิ โข ฐานํ สุทุทฺทสํ ยทิทํ สพฺพสงฺขารสมโถ สพฺพูปธิปฏินิสฺสคฺโค ตณฺหากฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานํฯ อหญฺเจว โข ปน ธมฺมํ เทเสยฺยํ, ปเร จ เม น อาชาเนยฺยุํ, โส มมสฺส กิลมโถ, สา มมสฺส วิเหสา”ติฯ อปิสฺสุ ภควนฺตํ อิมา อนจฺฉริยา คาถาโย ปฏิภํสุ ปุพฺเพ อสฺสุตปุพฺพา –

“กิจฺเฉน เม อธิคตํ, หลํ ทานิ ปกาสิตุํ;
ราคโทสปเรเตหิ, นายํ ธมฺโม สุสมฺพุโธฯ

“ปฏิโสตคามึ นิปุณํ, คมฺภีรํ ทุทฺทสํ อณุํ;
ราครตฺตา น ทกฺขนฺติ, ตโมขนฺเธน อาวุฏา [อาวฏา (สี.)]”ติฯ

อิติห ภควโต ปฏิสญฺจิกฺขโต อปฺโปสฺสุกฺกตาย จิตฺตํ นมติ, โน ธมฺมเทสนายฯ

๘. อถ โข พฺรหฺมุโน สหมฺปติสฺส ภควโต เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย เอตทโหสิ – “นสฺสติ วต โภ โลโก, วินสฺสติ วต โภ โลโก, ยตฺร หิ นาม ตถาคตสฺส อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส อปฺโปสฺสุกฺกตาย จิตฺตํ นมติ [นมิสฺสติ (?)], โน ธมฺมเทสนายา”ติฯ อถ โข พฺรหฺมา สหมฺปติ – เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมิญฺเชยฺย เอวเมว – พฺรหฺมโลเก อนฺตรหิโต ภควโต ปุรโต ปาตุรโหสิฯ อถ โข พฺรหฺมา สหมฺปติ เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ทกฺขิณชาณุมณฺฑลํ ปถวิยํ นิหนฺตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลึ ปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “เทเสตุ, ภนฺเต, ภควา ธมฺมํ, เทเสตุ สุคโต ธมฺมํฯ สนฺติ สตฺตา อปฺปรชกฺขชาติกา, อสฺสวนตา ธมฺมสฺส ปริหายนฺติ , ภวิสฺสนฺติ ธมฺมสฺส อญฺญาตาโร”ติฯ อิทมโวจ พฺรหฺมา สหมฺปติ, อิทํ วตฺวาน อถาปรํ เอตทโวจ –

“ปาตุรโหสิ มคเธสุ ปุพฺเพ;
ธมฺโม อสุทฺโธ สมเลหิ จินฺติโต;
อปาปุเรตํ [อวาปุเรตํ (สี.)] อมตสฺส ทฺวารํ;
สุณนฺตุ ธมฺมํ วิมเลนานุพุทฺธํฯ

“เสเล ยถา ปพฺพตมุทฺธนิฏฺฐิโต;
ยถาปิ ปสฺเส ชนตํ สมนฺตโต;
ตถูปมํ ธมฺมมยํ สุเมธ;
ปาสาทมารุยฺห สมนฺตจกฺขุ;
โสกาวติณฺณํ ชนตมเปตโสโก;
อเวกฺขสฺสุ ชาติชราภิภูตํฯ

“อุฏฺเฐหิ วีร วิชิตสงฺคาม;
สตฺถวาห อณณ [อนณ (ก.)] วิจร โลเก;
เทสสฺสุ [เทเสตุ (ก.)] ภควา ธมฺมํ;
อญฺญาตาโร ภวิสฺสนฺตี”ติฯ

[[ ] สี. สฺยา. โปตฺถเกสุ นตฺถิ, มูลปณฺณาสเกสุ ปาสราสิสุตฺเต พฺรหฺมยาจนา สกึ เยว อาคตา] [เอวํ วุตฺเต ภควา พฺรหฺมานํ สหมฺปตึ เอตทโวจ – “มยฺหมฺปิ โข, พฺรหฺเม, เอตทโหสิ – ‘อธิคโต โข มฺยายํ ธมฺโม คมฺภีโร ทุทฺทโส ทุรนุโพโธ สนฺโต ปณีโต อตกฺกาวจโร นิปุโณ ปณฺฑิตเวทนีโยฯ อาลยรามา โข ปนายํ ปชา อาลยรตา อาลยสมฺมุทิตาฯ อาลยรามาย โข ปน ปชาย อาลยรตาย อาลยสมฺมุทิตาย ทุทฺทสํ อิทํ ฐานํ ยทิทํ อิทปฺปจฺจยตาปฏิจฺจสมุปฺปาโท; อิทมฺปิ โข ฐานํ สุทุทฺทสํ ยทิทํ สพฺพสงฺขารสมโถ สพฺพูปธิปฏินิสฺสคฺโค ตณฺหากฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานํฯ อหญฺเจว โข ปน ธมฺมํ เทเสยฺยํ, ปเร จ เม น อาชาเนยฺยุํ, โส มมสฺส กิลมโถ, สา มมสฺส วิเหสา’ติฯ อปิสฺสุ มํ, พฺรหฺเม, อิมา อนจฺฉริยา คาถาโย ปฏิภํสุ ปุพฺเพ อสฺสุตปุพฺพา –

‘กิจฺเฉน เม อธิคตํ, หลํ ทานิ ปกาสิตุํ;
ราคโทสปเรเตหิ, นายํ ธมฺโม สุสมฺพุโธฯ

‘ปฏิโสตคามึ นิปุณํ, คมฺภีรํ ทุทฺทสํ อณุํ;
ราครตฺตา น ทกฺขนฺติ, ตโมขนฺเธน อาวุฏา’ติฯ

อิติห เม, พฺรหฺเม, ปฏิสญฺจิกฺขโต อปฺโปสฺสุกฺกตาย จิตฺตํ นมติ โน ธมฺมเทสนายา”ติฯ

ทุติยมฺปิ โข พฺรหฺมา สหมฺปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “เทเสตุ, ภนฺเต, ภควา ธมฺมํ, เทเสตุ สุคโต ธมฺมํ; สนฺติ สตฺตา อปฺปรชกฺขชาติกา, อสฺสวนตา ธมฺมสฺส ปริหายนฺติ, ภวิสฺสนฺติ ธมฺมสฺส อญฺญาตาโร”ติฯ อิทมโวจ พฺรหฺมา สหมฺปติ, อิทํ วตฺวาน อถาปรํ เอตทโวจ –

“ปาตุรโหสิ มคเธสุ ปุพฺเพ;
ธมฺโม อสุทฺโธ สมเลหิ จินฺติโต;
อปาปุเรตํ อมตสฺส ทฺวารํ;
สุณนฺตุ ธมฺมํ วิมเลนานุพุทฺธํฯ

“เสเล ยถา ปพฺพตมุทฺธนิฏฺฐิโต;
ยถาปิ ปสฺเส ชนตํ สมนฺตโต;
ตถูปมํ ธมฺมมยํ สุเมธ;
ปาสาทมารุยฺห สมนฺตจกฺขุ;
โสกาวติณฺณํ ชนตมเปตโสโก;
อเวกฺขสฺสุ ชาติชราภิภูตํฯ

“อุฏฺเฐหิ วีร วิชิตสงฺคาม;
สตฺถวาห อณณ วิจร โลเก;
เทสสฺสุ ภควา ธมฺมํ;
อญฺญาตาโร ภวิสฺสนฺตี”ติฯ

ทุติยมฺปิ โข ภควา พฺรหฺมานํ สหมฺปตึ เอตทโวจ – “มยฺหมฺปิ โข, พฺรหฺเม, เอตทโหสิ – ‘อธิคโต โข มฺยายํ ธมฺโม คมฺภีโร ทุทฺทโส ทุรนุโพโธ สนฺโต ปณีโต อตกฺกาวจโร นิปุโณ ปณฺฑิตเวทนีโยฯ อาลยรามา โข ปนายํ ปชา อาลยรตา อาลยสมฺมุทิตาฯ อาลยรามาย โข ปน ปชาย อาลยรตาย อาลยสมฺมุทิตาย ทุทฺทสํ อิทํ ฐานํ ยทิทํ อิทปฺปจฺจยตาปฏิจฺจสมุปฺปาโท; อิทมฺปิ โข ฐานํ สุทุทฺทสํ ยทิทํ สพฺพสงฺขารสมโถ สพฺพูปธิปฏินิสฺสคฺโค ตณฺหากฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานํฯ อหญฺเจว โข ปน ธมฺมํ เทเสยฺยํ, ปเร จ เม น อาชาเนยฺยุํ, โส มมสฺส กิลมโถ, สา มมสฺส วิเหสา’ติฯ อปิสฺสุ มํ, พฺรหฺเม, อิมา อนจฺฉริยา คาถาโย ปฏิภํสุ ปุพฺเพ อสฺสุตปุพฺพา –

‘กิจฺเฉน เม อธิคตํ, หลํ ทานิ ปกาสิตุํ;
ราคโทสปเรเตหิ, นายํ ธมฺโม สุสมฺพุโธฯ

‘ปฏิโสตคามึ นิปุณํ, คมฺภีรํ ทุทฺทสํ อณุํ;
ราครตฺตา น ทกฺขนฺติ, ตโมขนฺเธน อาวุฏา’ติฯ

อิติห เม, พฺรหฺเม, ปฏิสญฺจิกฺขโต อปฺโปสฺสุกฺกตาย จิตฺตํ นมติ, โน ธมฺมเทสนายา”ติฯ

ตติยมฺปิ โข พฺรหฺมา สหมฺปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “เทเสตุ, ภนฺเต, ภควา ธมฺมํ, เทเสตุ สุคโต ธมฺมํฯ สนฺติ สตฺตา อปฺปรชกฺขชาติกา, อสฺสวนตา ธมฺมสฺส ปริหายนฺติ, ภวิสฺสนฺติ ธมฺมสฺส อญฺญาตาโร”ติฯ อิทมโวจ พฺรหฺมา สหมฺปติ, อิทํ วตฺวาน อถาปรํ เอตทโวจ –

“ปาตุรโหสิ มคเธสุ ปุพฺเพ;
ธมฺโม อสุทฺโธ สมเลหิ จินฺติโต;
อปาปุเรตํ อมตสฺส ทฺวารํ;
สุณนฺตุ ธมฺมํ วิมเลนานุพุทฺธํฯ

“เสเล ยถา ปพฺพตมุทฺธนิฏฺฐิโต;
ยถาปิ ปสฺเส ชนตํ สมนฺตโต;
ตถูปมํ ธมฺมมยํ สุเมธ;
ปาสาทมารุยฺห สมนฺตจกฺขุ;
โสกาวติณฺณํ ชนตมเปตโสโก;
อเวกฺขสฺสุ ชาติชราภิภูตํฯ

“อุฏฺเฐหิ วีร วิชิตสงฺคาม;
สตฺถวาห อณณ วิจร โลเก;
เทสสฺสุ ภควา ธมฺมํ;
อญฺญาตาโร ภวิสฺสนฺตี”ติฯ

๙. อถ โข ภควา พฺรหฺมุโน จ อชฺเฌสนํ วิทิตฺวา สตฺเตสุ จ การุญฺญตํ ปฏิจฺจ พุทฺธจกฺขุนา โลกํ โวโลเกสิฯ อทฺทสา โข ภควา พุทฺธจกฺขุนา โลกํ โวโลเกนฺโต สตฺเต อปฺปรชกฺเข มหารชกฺเข ติกฺขินฺทฺริเย มุทินฺทฺริเย สฺวาการे ทฺวาการे สุวิญฺญาปเย ทุวิญฺญาปเย, อปฺเปกจฺเจ ปรโลกวชฺชภยทสฺสาวิเน [ทสฺสาวิโน (สี. สฺยา. กํ.)] วิหรนฺเต, อปฺเปกจฺเจ น ปรโลกวชฺชภยทสฺสาวิเน วิหรนฺเตฯ เสยฺยถาปิ นาม อุปฺปลินิยํ วา ปทุมินิยํ วา ปุณฺฑรีกินิยํ วา อปฺเปกจฺจานิ อุปฺปลานิ วา ปทุมานิ วา ปุณฺฑรีกานิ วา อุทเก ชาตานิ อุทเก สํวฑฺฒานิ อุทกานุคฺคตานิ อนฺโต นิมุคฺคโปสีนิ , อปฺเปกจฺจานิ อุปฺปลานิ วา ปทุมานิ วา ปุณฺฑรีกานิ วา อุทเก ชาตานิ อุทเก สํวฑฺฒานิ สโมทกํ ฐิตานิ, อปฺเปกจฺจานิ อุปฺปลานิ วา ปทุมานิ วา ปุณฺฑรีกานิ วา อุทเก ชาตานิ อุทเก สํวฑฺฒานิ อุทกํ อจฺจุคฺคมฺม ฐิตานิ [ติฏฺฐนฺติ (สี. สฺยา.)] อนุปลิตฺตานิ อุทเกน, เอวเมวํ ภควา พุทฺธจกฺขุนา โลกํ โวโลเกนฺโต อทฺทส สตฺเต อปฺปรชกฺเข มหารชกฺเข ติกฺขินฺทฺริเย มุทินฺทฺริเย สฺวาการे ทฺวาการे สุวิญฺญาปเย ทุวิญฺญาปเย, อปฺเปกจฺเจ ปรโลกวชฺชภยทสฺสาวิเน วิหรนฺเต, อปฺเปกจฺเจ น ปรโลกวชฺชภยทสฺสาวิเน วิหรนฺเต; ทิสฺวาน พฺรหฺมานํ สหมฺปตึ คาถาย ปจฺจภาสิ –

“อปารุตา เตสํ อมตสฺส ทฺวารา;
เย โสตวนฺโต ปมุญฺจนฺตุ สทฺธํ;
วิหึสสญฺญี ปคุณํ น ภาสึ;
ธมฺมํ ปณีตํ มนุเชสุ พฺรหฺเม”ติฯ

อถ โข พฺรหฺมา สหมฺปติ “กตาวกาโส โขมฺหิ ภควตา ธมฺมเทสนายา”ติ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายิฯ

พฺรหฺมยาจนกถา นิฏฺฐิตาฯ

๖. ปญฺจวคฺคิยกถา

๑๐. [ม. นิ. ๑.๒๘๔ อาทโย; ม. นิ. ๒.๓๓๙ อาทโย] อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “กสฺส นุ โข อหํ ปฐมํ ธมฺมํ เทเสยฺยํ? โก อิมํ ธมฺมํ ขิปฺปเมว อาชานิสฺสตี”ติ? อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “อยํ โข อาฬาโร กาลาโม ปณฺฑิโต พฺยตฺโต เมธาวี ทีฆรตฺตํ อปฺปรชกฺขชาติโก; ยํนูนาหํ อาฬารสฺส กาลามสฺส ปฐมํ ธมฺมํ เทเสยฺยํ, โส อิมํ ธมฺมํ ขิปฺปเมว อาชานิสฺสตี”ติฯ อถ โข อนฺตรหิตา เทวตา ภควโต อาโรเจสิ – “สตฺตาหกาลงฺกโต, ภนฺเต, อาฬาโร กาลาโม”ติฯ ภควโตปิ โข ญาณํ อุทปาทิ – “สตฺตาหกาลงฺกโต อาฬาโร กาลาโม”ติฯ อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “มหาชานิโย โข อาฬาโร กาลาโม; สเจ หิ โส อิมํ ธมฺมํ สุเณยฺย, ขิปฺปเมว อาชาเนยฺยา”ติฯ อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “กสฺส นุ โข อหํ ปฐมํ ธมฺมํ เทเสยฺยํ? โก อิมํ ธมฺมํ ขิปฺปเมว อาชานิสฺสตี”ติ? อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “อยํ โข อุทโก [อุทฺทโก (สี. สฺยา.)] รามปุตฺโต ปณฺฑิโต พฺยตฺโต เมธาวี ทีฆรตฺตํ อปฺปรชกฺขชาติโก; ยํนูนาหํ อุทกสฺส รามปุตฺตสฺส ปฐมํ ธมฺมํ เทเสยฺยํ, โส อิมํ ธมฺมํ ขิปฺปเมว อาชานิสฺสตี”ติฯ อถ โข อนฺตรหิตา เทวตา ภควโต อาโรเจสิ – “อภิโทสกาลงฺกโต, ภนฺเต, อุทโก รามปุตฺโต”ติฯ ภควโตปิ โข ญาณํ อุทปาทิ – “อภิโทสกาลงฺกโต อุทโก รามปุตฺโต”ติฯ อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “มหาชานิโย โข อุทโก รามปุตฺโต; สเจ หิ โส อิมํ ธมฺมํ สุเณยฺย, ขิปฺปเมว อาชาเนยฺยา”ติ

อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “กสฺส นุ โข อหํ ปฐมํ ธมฺมํ เทเสยฺยํ? โก อิมํ ธมฺมํ ขิปฺปเมว อาชานิสฺสตี”ติ? อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “พหุการา โข เม ปญฺจวคฺคิยา ภิกฺขู, เย มํ ปธานปหิตตฺตํ อุปฏฺฐหึสุ; ยํนูนาหํ ปญฺจวคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ปฐมํ ธมฺมํ เทเสยฺย”นฺติฯ อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “กหํ นุ โข เอตรหิ ปญฺจวคฺคิยา ภิกฺขู วิหรนฺตี”ติ? อทฺทสา โข ภควา ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน ปญฺจวคฺคิเย ภิกฺขู พาราณสิยํ วิหรนฺเต อิสิปตเน มิคทาเยฯ อถ โข ภควา อุรุเวลายํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน พาราณสี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ

๑๑. อทฺทสา โข อุปโก อาชีวโก ภควนฺตํ อนฺตรา จ คยํ อนฺตรา จ โพธึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนํ, ทิสฺวาน ภควนฺตํ เอตทโวจ – “วิปฺปสนฺนานิ โข เต, อาวุโส, อินฺทฺริยานิ, ปริสุทฺโธ ฉวิวณฺโณ ปริโยทาโตฯ กํสิ ตฺวํ, อาวุโส, อุทฺทิสฺส ปพฺพชิโต? โก วา เต สตฺถา? กสฺส วา ตฺวํ ธมฺมํ โรเจสี”ติ? เอวํ วุตฺเต ภควา อุปกํ อาชีวกํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ –

[ธ. ป. ๓๕๓; กถา. ๔๐๕] “สพฺพาภิภู สพฺพวิทูหมสฺมิ,
สพฺเพสุ ธมฺเมสุ อนูปลิตฺโต;
สพฺพญฺชโห ตณฺหากฺขเย วิมุตฺโต,
สยํ อภิญฺญาย กมุทฺทิเสยฺยํฯ

[มิ. ป. ๔.๕.๑๑ มิลินฺทปญฺเหปิ; กถา. ๔๐๕] “น เม อาจริโย อตฺถิ, สทิโส เม น วิชฺชติ;
สเทวกสฺมึ โลกสฺมึ, นตฺถิ เม ปฏิปุคฺคโลฯ

[กถา. ๔๐๕ กถาวตฺถุปาฬิยมฺปิ] “อหญฺหิ อรหา โลเก, อหํ สตฺถา อนุตฺตโร;
เอโกมฺหิ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, สีติภูโตสฺมิ นิพฺพุโตฯ

[กถา. ๔๐๕ กถาวตฺถุปาฬิยมฺปิ]“ธมฺมจกฺกํ ปวตฺเตตุํ, คจฺฉามิ กาสินํ ปุรํ;
อนฺธีภูตสฺมิํ โลกสฺมิํ, อาหญฺฉํ [อาหญฺญิํ (ก.)] อมตทุนฺทุภิ”นฺติฯ

ยถา โข ตฺวํ, อาวุโส, ปฏิชานาสิ, อรหสิ อนนฺตชิโนติฯ

[กถา. ๔๐๕ กถาวตฺถุปาฬิยมฺปิ] “มาทิสา เว ชินา โหนฺติ, เย ปตฺตา อาสวกฺขยํ;
ชิตา เม ปาปกา ธมฺมา, ตสฺมาหมุปก [ตสฺมาหมุปกา (สี.)] ชิโน”ติฯ

เอวํ วุตฺเต อุปโก อาชีวโก หุเปยฺยปาวุโสติ [หุเวยฺยปาวุโส (สี.) หุเวยฺยาวุโส (สฺยา.)] วตฺวา สีสํ โอก มฺเปตฺวา อุมฺมคฺคํ คเหตฺวา ปกฺกามิฯ

๑๒. อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน พาราณสี อิสิปตนํ มิคทาโย, เยน ปญฺจวคฺคิยา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิฯ อทฺทสํสุ โข ปญฺจวคฺคิยา ภิกฺขู ภควนฺตํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ; ทิสฺวาน อญฺญมญฺญํ กติกํ [อิทํ ปทํ เกสุจิ นตฺถิ] สณฺฐเปสุํ – “อยํ, อาวุโส, สมโณ โคตโม อาคจฺฉติ, พาหุลฺลิโก ปธานวิพฺภนฺโต อาวตฺโต พาหุลฺลายฯ โส เนว อภิวาเทตพฺโพ, น ปจฺจุฏฺฐาตพฺโพ, นาสฺส ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ; อปิ จ โข อาสนํ ฐเปตพฺพํ, สเจ โส อากงฺขิสฺสติ นิสีทิสฺสตี”ติฯ ยถา ยถา โข ภควา ปญฺจวคฺคิเย ภิกฺขู อุปสงฺกมติ, ตถา ตถา [ตถา ตถา เต (สี. สฺยา.)] ปญฺจวคฺคิยา ภิกฺขู นาสกฺขิํสุ สกาย กติกาย สณฺฐาตุํ ฯ อสณฺฐหนฺตา ภควนฺตํ ปจฺจุคฺคนฺตฺวา เอโก ภควโต ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหสิ, เอโก อาสนํ ปญฺญเปสิ, เอโก ปาโททกํ, เอโก ปาทปีฐํ, เอโก ปาทกฐลิกํ อุปนิกฺขิปิฯ นิสีทิ ภควา ปญฺญตฺเต อาสเน; นิสชฺช โข ภควา ปาเท ปกฺขาเลสิฯ อปิสฺสุ [อปิ จ โข (ปาสราสิสุตฺต)] ภควนฺตํ นาเมน จ อาวุโสวาเทน จ สมุทาจรนฺติฯ เอวํ วุตฺเต ภควา ปญฺจวคฺคิเย ภิกฺขู เอตทโวจ – “มา, ภิกฺขเว, ตถาคตํ นาเมน จ อาวุโสวาเทน จ สมุทาจรถ [สมุทาจริตฺถ (สี. สฺยา.)]ฯ อรหํ, ภิกฺขเว, ตถาคโต สมฺมาสมฺพุทฺโธ, โอทหถ, ภิกฺขเว, โสตํ, อมตมธิคตํ, อหมนุสาสามิ, อหํ ธมฺมํ เทเสมิฯ ยถานุสิฏฺฐํ ตถา ปฏิปชฺชมานา [ยถานุสิฏฺฐํ ปฏิปชฺชมานา (สฺยา.)] นจิรสฺเสว – ยสฺสตฺถาย กุลปุตฺตา สมฺมเทว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ ตทนุตฺตรํ – พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสถา”ติฯ เอวํ วุตฺเต ปญฺจวคฺคิยา ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “ตายปิ โข ตฺวํ, อาวุโส โคตม, อิริยาย [จริยาย (สฺยา.)], ตาย ปฏิปทาย, ตาย ทุกฺกรการิกาย เนวชฺฌคา อุตฺตริ มนุสฺสธมฺมา [อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ (สฺยา. ก.)] อลมริยญาณทสฺสนวิเสสํ, กิํ ปน ตฺวํ เอตรหิ, พาหุลฺลิโก ปธานวิพฺภนฺโต อาวตฺโต พาหุลฺลาย, อธิคมิสฺสสิ อุตฺตริ มนุสฺสธมฺมา อลมริยญาณทสฺสนวิเสส”นฺติ? เอวํ วุตฺเต ภควา ปญฺจวคฺคิเย ภิกฺขู เอตทโวจ – “น, ภิกฺขเว, ตถาคโต พาหุลฺลิโก, น ปธานวิพฺภนฺโต, น อาวตฺโต พาหุลฺลาย; อรหํ, ภิกฺขเว, ตถาคโต สมฺมาสมฺพุทฺโธฯ โอทหถ, ภิกฺขเว, โสตํ, อมตมธิคตํ, อหมนุสาสามิ , อหํ ธมฺมํ เทเสมิฯ ยถานุสิฏฺฐํ ตถา ปฏิปชฺชมานา นจิรสฺเสว – ยสฺสตฺถาย กุลปุตฺตา สมฺมเทว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ ตทนุตฺตรํ – พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐวธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสถา”ติฯ ทุติยมฺปิ โข ปญฺจวคฺคิยา ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ…เป.…ฯ ทุติยมฺปิ โข ภควา ปญฺจวคฺคิเย ภิกฺขู เอตทโวจ…เป.…ฯ ตติยมฺปิ โข ปญฺจวคฺคิยา ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “ตายปิ โข ตฺวํ, อาวุโส โคตม, อิริยาย, ตาย ปฏิปทาย, ตาย ทุกฺกรการิกาย เนวชฺฌคา อุตฺตริ มนุสฺสธมฺมา อลมริยญาณทสฺสนวิเสสํ, กิํ ปน ตฺวํ เอตรหิ, พาหุลฺลิโก ปธานวิพฺภนฺโต อาวตฺโต พาหุลฺ

ลาย, อธิคมิสฺสสิ อุตฺตริ มนุสฺสธมฺมา อลมริยญาณทสฺสนวิเสส”นฺติ? เอวํ วุตฺเต ภควา ปญฺจวคฺคิเย ภิกฺขู เอตทโวจ – “อภิชานาถ เม โน ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อิโต ปุพฺเพ เอวรูปํ ปภาวิตเมต”นฺติ [ภาสิตเมตนฺติ (สี. สฺยา. ก.) ฏีกาโย โอโลเกตพฺพา]? “โนเหตํ, ภนฺเต”ฯ อรหํ, ภิกฺขเว, ตถาคโต สมฺมาสมฺพุทฺโธ, โอทหถ, ภิกฺขเว, โสตํ, อมตมธิคตํ, อหมนุสาสามิ, อหํ ธมฺมํ เทเสมิฯ ยถานุสิฏฺฐํ ตถา ปฏิปชฺชมานา นจิรสฺเสว – ยสฺสตฺถาย กุลปุตฺตา สมฺมเทว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ ตทนุตฺตรํพฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐวธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสถาติฯ อสกฺขิ โข ภควา ปญฺจวคฺคิเย ภิกฺขู สญฺญาเปตุํฯ อถ โข ปญฺจวคฺคิยา ภิกฺขู ภควนฺตํ สุสฺสูสึสุ, โสตํ โอทหึสุ, อญฺญา จิตฺตํ อุปฏฺฐาเปสุํฯ

๑๓. อถ โข ภควา ปญฺจวคฺคิเย ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

“[สํ. นิ. ๕.๑๐๘๑ อาทโย] ทฺเวเม, ภิกฺขเว , อนฺตา ปพฺพชิเตน น เสวิตพฺพาฯ กตเม ทฺเว [อิทํ ปททฺวยํ สี. สฺยา. โปตฺถเกสุ นตฺถิ]? โย จายํ กาเมสุ กามสุขลฺลิกานุโยโค หีโน คมฺโม โปถุชฺชนิโก อนริโย อนตฺถสํหิโต, โย จายํ อตฺตกิลมถานุโยโค ทุกฺโข อนริโย อนตฺถสํหิโตฯ เอเต โข, ภิกฺขเว, อุโภ อนฺเต อนุปคมฺม, มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา, จกฺขุกรณี ญาณกรณี อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติฯ กตมา จ สา, ภิกฺขเว, มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา, จกฺขุกรณี ญาณกรณี อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ? อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค, เสยฺยถิทํ – สมฺมาทิฏฺฐิ, สมฺมาสงฺกปฺโป, สมฺมาวาจา, สมฺมากมฺมนฺโต, สมฺมาอาชีโว, สมฺมาวายาโม, สมฺมาสติ, สมฺมาสมาธิฯ อยํ โข สา, ภิกฺขเว, มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา, จกฺขุกรณี ญาณกรณี อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติฯ

๑๔. “อิทํ โข ปน, ภิกฺขเว, ทุกฺขํ อริยสจฺจํฯ ชาติปิ ทุกฺขา, ชราปิ ทุกฺขา, พฺยาธิปิ ทุกฺโข, มรณมฺปิ ทุกฺขํ, อปฺปิเยหิ สมฺปโยโค ทุกฺโข, ปิเยหิ วิปฺปโยโค ทุกฺโข, ยมฺปิจฺฉํ น ลภติ ตมฺปิ ทุกฺขํฯ สํขิตฺเตน, ปญฺจุปาทานกฺขนฺธา [ปญฺจุปาทานขนฺธาปิ (ก)] ทุกฺขาฯ “อิทํ โข ปน, ภิกฺขเว, ทุกฺขสมุทยํ [เอตฺถ “อิทํ ทุกฺขํ อริยสจฺจนฺติ อาทีสุ ทุกฺขสมุทโย ทุกฺขนิโรโธติ วตฺตพฺเพ ทุกฺขสมุทยํ ทุกฺขนิโรธนฺติ ลิงฺควิปลฺลาโส ตโต”ติ ปฏิสมฺภิทามคฺคฏฺฐกถายํ วุตฺตํฯ วิสุทฺธิมคฺคฏีกายํ ปน อุปฺปาโท ภยนฺติปาฐวณฺณนายํ “สติปิ ทฺวินฺนํ ปทานํ สมานาธิกรณภาเว ลิงฺคเภโท คหิโต, ยถา ทุกฺขสมุทโย อริยสจฺจ”นฺติ วุตฺตํฯ เตสุ ทุกฺขสมุทโย อริยสจฺจ”นฺติ สกลิงฺคิกปาโฐ “ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา อริยสจฺจ”นฺติ ปาฬิยา สเมติฯ] อริยสจฺจํ – ยายํ ตณฺหา โปโนพฺภวิกา [โปโนภวิกา (ก.)] นนฺทีราคสหคตา [นนฺทิราคสหคตา (สี. สฺยา.)] ตตฺรตตฺราภินนฺทินี, เสยฺยถิทํ – กามตณฺหา, ภวตณฺหา, วิภวตณฺหาฯ

“อิทํ โข ปน, ภิกฺขเว, ทุกฺขนิโรธํ อริยสจฺจํ – โย ตสฺสา เยว ตณฺหาย อเสสวิราคนิโรโธ, จาโค, ปฏินิสฺสคฺโค, มุตฺติ, อนาลโยฯ “อิทํ โข ปน, ภิกฺขเว, ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา อริยสจฺจํ – อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค, เสยฺยถิทํ – สมฺมาทิฏฺฐิ, สมฺมาสงฺกปฺโป, สมฺมาวาจา, สมฺมากมฺมนฺโต, สมฺมาอาชีโว, สมฺมาวายาโม, สมฺมาสติ, สมฺมาสมาธิฯ

๑๕. “อิทํ ทุกฺขํ อริยสจฺจนฺติ เม, ภิกฺขเว, ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ, ญาณํ อุทปาทิ, ปญฺญา อุทปาทิ, วิชฺชา อุทปาทิ , อาโลโก อุทปาทิฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ปริญฺเญยฺยนฺติ เม, ภิกฺขเว, ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ, ญาณํ อุทปาทิ, ปญฺญา อุทปาทิ, วิชฺชา อุทปาทิ, อาโลโก อุทปาทิ ฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ปริญฺญาตนฺติ เม, ภิกฺขเว, ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ, ญาณํ อุทปาทิ, ปญฺญา อุทปาทิ, วิชฺชา อุทปาทิ, อาโลโก อุทปาทิฯ

“อิทํ ทุกฺขสมุทยํ อริยสจฺจนฺติ เม, ภิกฺขเว, ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ, ญาณํ อุทปาทิ, ปญฺญา อุทปาทิ, วิชฺชา อุทปาทิ, อาโลโก อุทปาทิฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขสมุทยํ อริยสจฺจํ ปหาตพฺพนฺติ เม, ภิกฺขเว, ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ, ญาณํ อุทปาทิ, ปญฺญา อุทปาทิ, วิชฺชา อุทปาทิ, อาโลโก อุทปาทิฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขสมุทยํ อริยสจฺจํ ปหีนนฺติ เม, ภิกฺขเว, ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ, ญาณํ อุทปาทิ, ปญฺญา อุทปาทิ, วิชฺชา อุทปาทิ, อาโลโก อุทปาทิฯ

“อิทํ ทุกฺขนิโรธํ อริยสจฺจนฺติ เม, ภิกฺขเว, ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ, ญาณํ อุทปาทิ, ปญฺญา อุทปาทิ, วิชฺชา อุทปาทิ, อาโลโก อุทปาทิฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขนิโรธํ อริยสจฺจํ สจฺฉิกาตพฺพนฺติ เม, ภิกฺขเว, ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ, ญาณํ อุทปาทิ, ปญฺญา อุทปาทิ, วิชฺชา อุทปาทิ, อาโลโก อุทปาทิฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขนิโรธํ อริยสจฺจํ สจฺฉิกตนฺติ เม, ภิกฺขเว, ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ, ญาณํ อุทปาทิ, ปญฺญา อุทปาทิ, วิชฺชา อุทปาทิ, อาโลโก อุทปาทิฯ

“อิทํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา อริยสจฺจนฺติ เม, ภิกฺขเว, ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ, ญาณํ อุทปาทิ, ปญฺญา อุทปาทิ, วิชฺชา อุทปาทิ, อาโลโก อุทปาทิฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา อริยสจฺจํ ภาเวตพฺพนฺติ เม, ภิกฺขเว, ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ, ญาณํ อุทปาทิ, ปญฺญา อุทปาทิ, วิชฺชา อุทปาทิ, อาโลโก อุทปาทิฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา อริยสจฺจํ ภาวิตนฺติ เม, ภิกฺขเว, ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ, ญาณํ อุทปาทิ, ปญฺญา อุทปาทิ, วิชฺชา อุทปาทิ, อาโลโก อุทปาทิฯ

๑๖. “ยาวกีวญฺจ เม, ภิกฺขเว, อิเมสุ จตูสุ อริยสจฺเจสุ เอวํ ติปริวฏฺฏํ ทฺวาทสาการํ ยถาภูตํ ญาณทสฺสนํ น สุวิสุทฺธํ อโหสิ, เนว ตาวาหํ, ภิกฺขเว, สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธึ อภิสมฺพุทฺโธติ ปจฺจญฺญาสึฯ ยโต จ โข เม, ภิกฺขเว, อิเมสุ จตูสุ อริยสจฺเจสุ เอวํ ติปริวฏฺฏํ ทฺวาทสาการํ ยถาภูตํ ญาณทสฺสนํ สุวิสุทฺธํ อโหสิ, อถาหํ, ภิกฺขเว, สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธึ อภิสมฺพุทฺโธติ [อภิสมฺพุทฺโธ (สี. สฺยา.)] ปจฺจญฺญาสึฯ ญาณญฺจ ปน เม ทสฺสนํ อุทปาทิ – อกุปฺปา เม วิมุตฺติ, อยมนฺติมา ชาติ, นตฺถิ ทานิ ปุนพฺภโว”ติฯ อิทมโวจ ภควา อตฺตมนา ปญฺจวคฺคิยา ภิกฺขู ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทุนฺติ [อิทมโวจ…เป.… อภินนฺทุนฺติวากฺยํ สี. สฺยา. โปตฺถเกสุ นตฺถิ]ฯ

อิมสฺมิญฺจ ปน เวยฺยากรณสฺมึ ภญฺญมาเน อายสฺมโต โกณฺฑญฺญสฺส วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ – “ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺม”นฺติฯ

๑๗. ปวตฺติเต จ ปน ภควตา ธมฺมจกฺเก, ภุมฺมา เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสุํ – “เอตํ ภควตา พาราณสิยํ อิสิปตเน มิคทาเย อนุตฺตรํ ธมฺมจกฺกํ ปวตฺติตํ, อปฺปฏิวตฺติยํ สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พฺรหฺมุนา วา เกนจิ วา โลกสฺมิ”นฺติฯ ภุมฺมานํ เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา จาตุมหาราชิกา เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสุํ...เป.... จาตุมหาราชิกานํ เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา ตาวตึสา เทวา...เป.... ยามา เทวา...เป.... ตุสิตา เทวา...เป.... นิมฺมานรตี เทวา...เป.... ปรนิมฺมิตวสวตฺตี เทวา...เป.... พฺรหฺมกายิกา เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสุํ – “เอตํ ภควตา พาราณสิยํ อิสิปตเน มิคทาเย อนุตฺตรํ ธมฺมจกฺกํ ปวตฺติตํ อปฺปฏิวตฺติยํ สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พฺรหฺมุนา วา เกนจิ วา โลกสฺมิ”นฺติฯ อิติห, เตน ขเณน, เตน ลเยน [เตน ลเยนาติ ปททฺวยํ สี. สฺยา. โปตฺถเกสุ นตฺถิ] เตน มุหุตฺเตน ยาว พฺรหฺมโลกา สทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉิฯ อยญฺจ ทสสหสฺสิโลกธาตุ สํกมฺปิ สมฺปกมฺปิ สมฺปเวธิ ; อปฺปมาโณ จ อุฬาโร โอภาโส โลเก ปาตุรโหสิ, อติกฺกมฺม เทวานํ เทวานุภาวํฯ อถ โข ภควา อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ – “อญฺญาสิ วต, โภ โกณฺฑญฺโญ, อญฺญาสิ วต โภ โกณฺฑญฺโญ”ติฯ อิติหิทํ อายสฺมโต โกณฺฑญฺญสฺส ‘อญฺญาสิโกณฺฑญฺโญ’ ตฺเวว นามํ อโหสิฯ

๑๘. อถ โข อายสฺมา อญฺญาสิโกณฺฑญฺโญ ทิฏฺฐธมฺโม ปตฺตธมฺโม วิทิตธมฺโม ปริโยคาฬฺหธมฺโม ติณฺณวิจิกิจฺโฉ วิคตกถํกโถ เวสารชฺชปฺปตฺโต อปรปฺปจฺจโย สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ลเภยฺยาหํ, ภนฺเต, ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ลเภยฺยํ อุปสมฺปท”นฺติฯ “เอหิ ภิกฺขู”ติ ภควา อโวจ – “สฺวากฺขาโต ธมฺโม, จร พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา”ติฯ สาว ตสฺส อายสฺมโต อุปสมฺปทา อโหสิฯ

๑๙. อถ โข ภควา ตทวเสเส ภิกฺขู ธมฺมิยา กถาย โอวทิ อนุสาสิฯ อถ โข อายสฺมโต จ วปฺปสฺส อายสฺมโต จ ภทฺทิยสฺส ภควตา ธมฺมิยา กถาย โอวทิยมานานํ อนุสาสิยมานานํ วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ – ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺมนฺติฯ

เต ทิฏฺฐธมฺมา ปตฺตธมฺมา วิทิตธมฺมา ปริโยคาฬฺหธมฺมา ติณฺณวิจิกิจฺฉา วิคตกถํกถา เวสารชฺชปฺปตฺตา อปรปฺปจฺจยา สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “ลเภยฺยาม มยํ, ภนฺเต, ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ลเภยฺยาม อุปสมฺปท”นฺติฯ “เอถ ภิกฺขโว”ติ ภควา อโวจ – “สฺวากฺขาโต ธมฺโม, จรถ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา”ติฯ สาว เตสํ อายสฺมนฺตานํ อุปสมฺปทา อโหสิฯ

อถ โข ภควา ตทวเสเส ภิกฺขู นีหารภตฺโต ธมฺมิยา กถาย โอวทิ อนุสาสิฯ ยํ ตโย ภิกฺขู ปิณฺฑาย จริตฺวา อาหรนฺติ, เตน ฉพฺพคฺโค ยาเปติฯ อถ โข อายสฺมโต จ มหานามสฺส อายสฺมโต จ อสฺสชิสฺส ภควตา ธมฺมิยา กถาย โอวทิยมานานํ อนุสาสิยมานานํ วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ – ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺมนฺติ ฯ เต ทิฏฺฐธมฺมา ปตฺตธมฺมา วิทิตธมฺมา ปริโยคาฬฺหธมฺมา ติณฺณวิจิกิจฺฉา วิคตกถํกถา เวสารชฺชปฺปตฺตา อปรปฺปจฺจยา สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “ลเภยฺยาม มยํ, ภนฺเต, ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ลเภยฺยาม อุปสมฺปท”นฺติฯ “เอถ ภิกฺขโว”ติ ภควา อโวจ – “สฺวากฺขาโต ธมฺโม, จรถ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา”ติฯ สาว เตสํ อายสฺมนฺตานํ อุปสมฺปทา อโหสิฯ

๒๐. อถ โข ภควา ปญฺจวคฺคิเย ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

[สํ. นิ. ๓.๕๙ อาทโย] “รูปํ, ภิกฺขเว, อนตฺตาฯ รูปญฺจ หิทํ, ภิกฺขเว, อตฺตา อภวิสฺส, นยิทํ รูปํ อาพาธาย สํวตฺเตยฺย, ลพฺเภถ จ รูเป – ‘เอวํ เม รูปํ โหตุ, เอวํ เม รูปํ มา อโหสี’ติฯ ยสฺมา จ โข, ภิกฺขเว, รูปํ อนตฺตา, ตสฺมา รูปํ อาพาธาย สํวตฺตติ, น จ ลพฺภติ รูเป – ‘เอวํ เม รูปํ โหตุ, เอวํ เม รูปํ มา อโหสี’ติฯ เวทนา, อนตฺตาฯ เวทนา จ หิทํ, ภิกฺขเว, อตฺตา อภวิสฺส, นยิทํ เวทนา อาพาธาย สํวตฺเตยฺย, ลพฺเภถ จ เวทนาย – ‘เอวํ เม เวทนา โหตุ, เอวํ เม เวทนา มา อโหสี’ติฯ ยสฺมา จ โข, ภิกฺขเว, เวทนา อนตฺตา, ตสฺมา เวทนา อาพาธาย สํวตฺตติ, น จ ลพฺภติ เวทนาย – ‘เอวํ เม เวทนา โหตุ, เอวํ เม เวทนา มา อโหสี’ติฯ สญฺญา, อนตฺตาฯ สญฺญา จ หิทํ, ภิกฺขเว, อตฺตา อภวิสฺส, นยิทํ สญฺญา อาพาธาย สํวตฺเตยฺย, ลพฺเภถ จ สญฺญาย – ‘เอวํ เม สญฺญา โหตุ, เอวํ เม สญฺญา มา อโหสี’ติฯ ยสฺมา จ โข, ภิกฺขเว, สญฺญา อนตฺตา, ตสฺมา สญฺญา อาพาธาย สํวตฺตติ, น จ ลพฺภติ สญฺญาย – ‘เอวํ เม สญฺญา โหตุ, เอวํ เม สญฺญา มา อโหสี’ติฯ สงฺขารา, อนตฺตาฯ สงฺขารา จ หิทํ, ภิกฺขเว, อตฺตา อภวิสฺสํสุ, นยิทํ [นยิเม (ก.)] สงฺขารา อาพาธาย สํวตฺเตยฺยุํ, ลพฺเภถ จ สงฺขาเรสุ – ‘เอวํ เม สงฺขารา โหนฺตุ, เอวํ เม สงฺขารา มา อเหสุ’นฺติฯ ยสฺมา จ โข, ภิกฺขเว, สงฺขารา อนตฺตา, ตสฺมา สงฺขารา อาพาธาย สํวตฺตนฺติ, น จ ลพฺภติ สงฺขาเรสุ – ‘เอวํ เม สงฺขารา โหนฺตุ, เอวํ เม สงฺขารา มา อเหสุ’นฺติฯ วิญฺญาณํ, อนตฺตาฯ วิญฺญาณญฺจ หิทํ , ภิกฺขเว, อตฺตา อภวิสฺส, นยิทํ วิญฺญาณํ อาพาธาย สํวตฺเตยฺย , ลพฺเภถ จ วิญฺญาเณ – ‘เอวํ เม วิญฺญาณํ โหตุ, เอวํ เม วิญฺญาณํ มา อโหสี’ติฯ ยสฺมา จ โข, ภิกฺขเว, วิญฺญาณํ อนตฺตา, ตสฺมา วิญฺญาณํ อาพาธาย สํวตฺตติ, น จ ลพฺภติ วิญฺญาเณ – ‘เอวํ เม วิญฺญาณํ โหตุ, เอวํ เม วิญฺญาณํ มา อโหสี’ติฯ

๒๑. “ตํ กึ มญฺญถ, ภิกฺขเว, รูปํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ? อนิจฺจํ, ภนฺเต ฯ ยํ ปนานิจฺจํ ทุกฺขํ วา ตํ สุขํ วาติ? ทุกฺขํ, ภนฺเตฯ ยํ ปนานิจฺจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมฺมํ, กลฺลํ นุ ตํ สมนุปสฺสิตุํ – เอตํ มม, เอโสหมสฺมิ, เอโส เม อตฺตาติ? โน เหตํ, ภนฺเตฯ เวทนา นิจฺจา วา อนิจฺจา วาติ? อนิจฺจา, ภนฺเตฯ ยํ ปนานิจฺจํ ทุกฺขํ วา ตํ สุขํ วาติ? ทุกฺขํ, ภนฺเตฯ ยํ ปนานิจฺจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมฺมํ, กลฺลํ นุ ตํ สมนุปสฺสิตุํ – เอตํ มม, เอโสหมสฺมิ, เอโส เม อตฺตาติ? โน เหตํ, ภนฺเตฯ สญฺญา นิจฺจา วา อนิจฺจา วาติ? อนิจฺจา, ภนฺเตฯ ยํ ปนานิจฺจํ ทุกฺขํ วา ตํ สุขํ วาติ? ทุกฺขํ, ภนฺเตฯ ยํ ปนานิจฺจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมฺมํ, กลฺลํ นุ ตํ สมนุปสฺสิตุํ – เอตํ มม, เอโสหมสฺมิ, เอโส เม อตฺตาติ? โน เหตํ, ภนฺเตฯ สงฺขารา นิจฺจา วา อนิจฺจา วาติ? อนิจฺจา, ภนฺเตฯ ยํ ปนานิจฺจํ, ทุกฺขํ วา ตํ สุขํ วาติ? ทุกฺขํ, ภนฺเต ฯ ยํ ปนานิจฺจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมฺมํ, กลฺลํ นุ ตํ สมนุปสฺสิตุํ – เอตํ มม, เอโสหมสฺมิ, เอโส เม อตฺตาติ? โน เหตํ, ภนฺเตฯ วิญฺญาณํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ? อนิจฺจํ, ภนฺเตฯ ยํ ปนานิจฺจํ, ทุกฺขํ วา ตํ สุขํ วาติ? ทุกฺขํ, ภนฺเตฯ ยํ ปนานิจฺจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมฺมํ, กลฺลํ นุ ตํ สมนุปสฺสิตุํ – เอตํ มม, เอโสหมสฺมิ, เอโส เม อตฺตาติ? โน เหตํ, ภนฺเตฯ

๒๒. “ตสฺมาติห , ภิกฺขเว, ยํ กิญฺจิ รูปํ อตีตานาคตปจฺจุปฺปนฺนํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา โอฬาริกํ วา สุขุมํ วา หีนํ วา ปณีตํ วา ยํ ทูเร [ยํ ทูเร วา (สฺยา.)] สนฺติเก วา, สพฺพํ รูปํ – เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ – เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทฏฺฐพฺพํฯ ยา กาจิ เวทนา อตีตานาคตปจฺจุปฺปนฺนา อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา โอฬาริกา วา สุขุมา วา หีนา วา ปณีตา วา ยา ทูเร สนฺติเก วา, สพฺพา เวทนา – เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ – เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทฏฺฐพฺพํฯ ยา กาจิ สญฺญา อตีตานาคตปจฺจุปฺปนฺนา อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา โอฬาริกา วา สุขุมา วา หีนา วา ปณีตา วา ยา ทูเร สนฺติเก วา, สพฺพา

สญฺญา – เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ – เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทฏฺฐพฺพํฯ เย เกจิ สงฺขารา อตีตานาคตปจฺจุปฺปนฺนา อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา โอฬาริกา วา สุขุมา วา หีนา วา ปณีตา วา เย ทูเร สนฺติเก วา, สพฺเพ สงฺขารา – เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ – เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทฏฺฐพฺพํฯ ยํ กิญฺจิ วิญฺญาณํ อตีตานาคตปจฺจุปฺปนฺนํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา โอฬาริกํ วา สุขุมํ วา หีนํ วา ปณีตํ วา ยํ ทูเร สนฺติเก วา, สพฺพํ วิญฺญาณํ – เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ – เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทฏฺฐพฺพํฯ

๒๓. “เอวํ ปสฺสํ, ภิกฺขเว, สุตวา อริยสาวโก รูปสฺมิมฺปิ นิพฺพินฺทติ, เวทนายปิ นิพฺพินฺทติ, สญฺญายปิ นิพฺพินฺทติ, สงฺขาเรสุปิ นิพฺพินฺทติ, วิญฺญาณสฺมิมฺปิ นิพฺพินฺทติ; นิพฺพินฺทํ วิรชฺชติ; วิราคา วิมุจฺจติ; วิมุตฺตสฺมิํ วิมุตฺตมิติ ญาณํ โหติ, ‘ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายา’ติ ปชานาตี”ติฯ

๒๔. อิทมโวจ ภควาฯ อตฺตมนา ปญฺจวคฺคิยา ภิกฺขู ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทุนฺติ [อภินนฺทุํ (สฺยา.)]ฯ อิมสฺมิญฺจ ปน เวยฺยากรณสฺมิํ ภญฺญมาเน ปญฺจวคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิํสุฯ เตน โข ปน สมเยน ฉ โลเก อรหนฺโต โหนฺติฯ

ปญฺจวคฺคิยกถา นิฏฺฐิตาฯ

ปฐมภาณวาโรฯ

๗. ปพฺพชฺชากถา

๒๕. เตน โข ปน สมเยน พาราณสิยํ ยโส นาม กุลปุตฺโต เสฏฺฐิปุตฺโต สุขุมาโล โหติฯ ตสฺส ตโย ปาสาทา โหนฺติ – เอโก เหมนฺติโก, เอโก คิมฺหิโก, เอโก วสฺสิโกฯ โส วสฺสิเก ปาสาเท จตฺตาโร มาเส [วสฺสิเก ปาสาเท วสฺสิเก จตฺตาโร มาเส (สี.)] นิปฺปุริเสหิ ตูริเยหิ ปริจารยมาโน น เหฏฺฐาปาสาทํ โอโรหติฯ อถ โข ยสสฺส กุลปุตฺตสฺส ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิตสฺส สมงฺคีภูตสฺส ปริจารยมานสฺส ปฏิกจฺเจว [ปฏิคจฺเจว (สี.)] นิทฺทา โอกฺกมิ, ปริชนสฺสปิ นิทฺทา โอกฺกมิ, สพฺพรตฺติโย จ เตลปทีโป ฌายติฯ อถ โข ยโส กุลปุตฺโต ปฏิกจฺเจว ปพุชฺฌิตฺวา อทฺทส สกํ ปริชนํ สุปนฺตํ – อญฺญิสฺสา กจฺเฉ วีณํ, อญฺญิสฺสา กณฺเฐ มุทิงฺคํ, อญฺญิสฺสา กจฺเฉ อาฬมฺพรํ, อญฺญํ วิเกสิกํ, อญฺญํ วิกฺเขฬิกํ, อญฺญา วิปฺปลปนฺติโย, หตฺถปฺปตฺตํ สุสานํ มญฺเญฯ ทิสฺวานสฺส อาทีนโว ปาตุรโหสิ, นิพฺพิทาย จิตฺตํ สณฺฐาสิฯ อถ โข ยโส กุลปุตฺโต อุทานํ อุทาเนสิ – “อุปทฺทุตํ วต โภ, อุปสฺสฏฺฐํ วต โภ”ติฯ

อถ โข ยโส กุลปุตฺโต สุวณฺณปาทุกาโย อาโรหิตฺวา เยน นิเวสนทฺวารํ เตนุปสงฺกมิฯ อมนุสฺสา ทฺวารํ วิวริํสุ – มา ยสสฺส กุลปุตฺตสฺส โกจิ อนฺตรายมกาสิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายาติ ฯ อถ โข ยโส กุลปุตฺโต เยน นครทฺวารํ เตนุปสงฺกมิฯ อมนุสฺสา ทฺวารํ วิวริํสุ – มา ยสสฺส กุลปุตฺตสฺส โกจิ อนฺตรายมกาสิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายาติฯ อถ โข ยโส กุลปุตฺโต เยน อิสิปตนํ มิคทาโย เตนุปสงฺกมิฯ

๒๖. เตน โข ปน สมเยน ภควา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย อชฺโฌกาเส จงฺกมติฯ อทฺทสา โข ภควา ยสํ กุลปุตฺตํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ, ทิสฺวาน จงฺกมา โอโรหิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข ยโส กุลปุตฺโต ภควโต อวิทูเร อุทานํ อุทาเนสิ – “อุปทฺทุตํ วต โภ, อุปสฺสฏฺฐํ วต โภ”ติฯ อถ โข ภควา ยสํ กุลปุตฺตํ เอตทโวจ – “อิทํ โข, ยส, อนุปทฺทุตํ, อิทํ อนุปสฺสฏฺฐํฯ เอหิ ยส, นิสีท, ธมฺมํ เต เทเสสฺสามี”ติฯ อถ โข ยโส กุลปุตฺโต – อิทํ กิร อนุปทฺทุตํ , อิทํ อนุปสฺสฏฺฐนฺติ หฏฺโฐ อุทคฺโค สุวณฺณปาทุกาหิ โอโรหิตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนสฺส โข ยสสฺส กุลปุตฺตสฺส ภควา อนุปุพฺพิํ กถํ กเถสิ, เสยฺยถิทํ – ทานกถํ สีลกถํ สคฺคกถํ, กามานํ อาทีนวํ โอการํ สํกิเลสํ, เนกฺขมฺเม อานิสํสํ ปกาเสสิฯ ยทา ภควา อญฺญาสิ ยสํ กุลปุตฺตํ กลฺลจิตฺตํ, มุทุจิตฺตํ, วินีวรณจิตฺตํ, อุทคฺคจิตฺตํ, ปสนฺนจิตฺตํ, อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกํสิกา ธมฺมเทสนา ตํ ปกาเสสิ – ทุกฺขํ, สมุทยํ, นิโรธํ, มคฺคํฯ เสยฺยถาปิ นาม สุทฺธํ วตฺถํ อปคตกาฬกํ สมฺมเทว รชนํ ปฏิคฺคณฺเหยฺย, เอวเมว ยสสฺส กุลปุตฺตสฺส ตสฺมิํเยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ – ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺมนฺติฯ

๒๗. อถ โข ยสสฺส กุลปุตฺตสฺส มาตา ปาสาทํ อภิรุหิตฺวา ยสํ กุลปุตฺตํ อปสฺสนฺตี เยน เสฏฺฐิ คหปติ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เสฏฺฐิํ คหปติํ เอตทโวจ – “ปุตฺโต เต, คหปติ, ยโส น ทิสฺสตี”ติฯ อถ โข เสฏฺฐิ คหปติ จตุทฺทิสา อสฺสทูเต อุยฺโยเชตฺวา สามํเยว เยน อิสิปตนํ มิคทาโย เตนุปสงฺกมิฯ อทฺทสา โข เสฏฺฐิ คหปติ สุวณฺณปาทุกานํ นิกฺเขปํ, ทิสฺวาน ตํเยว อนุคมาสิ [อนุคมา (สี. สฺยา.)]ฯ อทฺทสา โข ภควา เสฏฺฐิํ คหปติํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ, ทิสฺวาน ภควโต เอตทโหสิ – “ยํนูนาหํ ตถารูปํ อิทฺธาภิสงฺขารํ อภิสงฺขเรยฺยํ ยถา เสฏฺฐิ คหปติ อิธ นิสินฺโน อิธ นิสินฺนํ ยสํ กุลปุตฺตํ น ปสฺเสยฺยา”ติฯ อถ โข ภควา ตถารูปํ อิทฺธาภิสงฺขารํ อภิสงฺขเรสิฯ อถ โข เสฏฺฐิ คหปติ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อปิ, ภนฺเต, ภควา ยสํ กุลปุตฺตํ ปสฺเสยฺยา”ติ? เตน หิ, คหปติ, นิสีท, อปฺเปว นาม อิธ นิสินฺโน อิธ นิสินฺนํ ยสํ กุลปุตฺตํ ปสฺเสยฺยาสีติฯ อถ โข เสฏฺฐิ คหปติ – อิเธว กิราหํ นิสินฺโน อิธ นิสินฺนํ ยสํ กุลปุตฺตํ ปสฺสิสฺสามีติ หฏฺโฐ อุทคฺโค ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนสฺส โข เสฏฺฐิสฺส คหปติสฺส ภควา อนุปุพฺพิํ กถํ กเถสิ, เสยฺยถิทํ – ทานกถํ สีลกถํ สคฺคกถํ, กามานํ อาทีนวํ โอการํ สํกิเลสํ, เนกฺขมฺเม อานิสํสํ ปกาเสสิฯ ยทา ภควา อญฺญาสิ เสฏฺฐิํ คหปติํ กลฺลจิตฺตํ, มุทุจิตฺตํ, วินีวรณจิตฺตํ, อุทคฺคจิตฺตํ, ปสนฺนจิตฺตํ, อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกํสิกา ธมฺมเทสนา, ตํ ปกาเสสิ – ทุกฺขํ, สมุทยํ, นิโรธํ, มคฺคํฯ เสยฺยถาปิ นาม สุทฺธํ วตฺถํ อปคตกาฬกํ สมฺมเทว รชนํ ปฏิคฺคณฺเหยฺย เอวเมว เสฏฺฐิสฺส คหปติสฺส ตสฺมิํเยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ – ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺมนฺติฯ อถ โข เสฏฺฐิ คหปติ ทิฏฺฐธมฺโม ปตฺตธมฺโม วิทิตธมฺโม ปริโยคาฬฺหธมฺโม ติณฺณวิจิกิจฺโฉ วิคตกถํกโถ เวสารชฺชปฺปตฺโต อปรปฺปจฺจโย สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเต, อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเต, เสยฺยถาปิ, ภนฺเต, นิกฺกุชฺชิตํ [นิกุชฺชิตํ (ก.)] วา อุกฺกุชฺเชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย – จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ – เอวเมวํ ภควตา อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโตฯ เอสาหํ, ภนฺเต, ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมญฺจ, ภิกฺขุสงฺฆญฺจฯ อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คต”นฺติ ฯ โสว โลเก ปฐมํ อุปาสโก อโหสิ เตวาจิโก ฯ

๒๘. อถ โข ยสสฺส กุลปุตฺตสฺส ปิตุโน ธมฺเม เทสิยมาเน ยถาทิฏฺฐํ ยถาวิทิตํ ภูมึ ปจฺจเวกฺขนฺตสฺส อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุจฺจิฯ อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “ยสสฺส โข กุลปุตฺตสฺส ปิตุโน ธมฺเม เทสิยมาเน ยถาทิฏฺฐํ ยถาวิทิตํ ภูมึ ปจฺจเวกฺขนฺตสฺส อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุตฺตํฯ อภพฺโพ โข ยโส กุลปุตฺโต หีนายาวตฺติตฺวา กาเม ปริภุญฺชิตุํ, เสยฺยถาปิ ปุพฺเพ อคาริกภูโต; ยํนูนาหํ ตํ อิทฺธาภิสงฺขารํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺย”นฺติฯ อถ โข ภควา ตํ อิทฺธาภิสงฺขารํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภสิฯ อทฺทสา โข เสฏฺฐิ คหปติ ยสํ กุลปุตฺตํ นิสินฺนํ, ทิสฺวาน ยสํ กุลปุตฺตํ เอตทโวจ – “มาตา เต ตาต, ยส, ปริเทว [ปริเทวี (ก.)] โสกสมาปนฺนา, เทหิ มาตุยา ชีวิต”นฺติฯ อถ โข ยโส กุลปุตฺโต ภควนฺตํ อุลฺโลเกสิฯ อถ โข ภควา เสฏฺฐึ คหปตึ เอตทโวจ – “ตํ กึ มญฺญสิ, คหปติ, ยสฺส เสกฺเขน ญาเณน เสกฺเขน ทสฺสเนน ธมฺโม ทิฏฺโฐ วิทิโต เสยฺยถาปิ ตยา? ตสฺส ยถาทิฏฺฐํ ยถาวิทิตํ ภูมึ ปจฺจเวกฺขนฺตสฺส อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุตฺตํฯ ภพฺโพ นุ โข โส, คหปติ, หีนายาวตฺติตฺวา กาเม ปริภุญฺชิตุํ เสยฺยถาปิ ปุพฺเพ อคาริกภูโต”ติ? “โน เหตํ, ภนฺเต”ฯ “ยสสฺส โข, คหปติ, กุลปุตฺตสฺส เสกฺเขน ญาเณน เสกฺเขน ทสฺสเนน ธมฺโม ทิฏฺโฐ วิทิโต เสยฺยถาปิ ตยาฯ ตสฺส ยถาทิฏฺฐํ ยถาวิทิตํ ภูมึ ปจฺจเวกฺขนฺตสฺส อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุตฺตํฯ อภพฺโพ โข, คหปติ, ยโส กุลปุตฺโต หีนายาวตฺติตฺวา กาเม ปริภุญฺชิตุํ เสยฺยถาปิ ปุพฺเพ อคาริกภูโต”ติฯ “ลาภา, ภนฺเต, ยสสฺส กุลปุตฺตสฺส, สุลทฺธํ, ภนฺเต, ยสสฺส กุลปุตฺตสฺส, ยถา ยสสฺส กุลปุตฺตสฺส อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุตฺตํฯ อธิวาเสตุ เม, ภนฺเต, ภควา อชฺชตนาย ภตฺตํ ยเสน กุลปุตฺเตน ปจฺฉาสมเณนา”ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข เสฏฺฐิ คหปติ ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ยโส กุลปุตฺโต อจิรปกฺกนฺเต เสฏฺฐิมฺหิ คหปติมฺหิ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ลเภยฺยาหํ, ภนฺเต, ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ลเภยฺยํ อุปสมฺปท”นฺติฯ “เอหิ ภิกฺขู”ติ ภควา อโวจ – “สฺวากฺขาโต ธมฺโม, จร พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา”ติฯ สาว ตสฺส อายสฺมโต อุปสมฺปทา อโหสิฯ เตน โข ปน สมเยน สตฺต โลเก อรหนฺโต โหนฺติฯ

ยสสฺส ปพฺพชฺชา นิฏฺฐิตาฯ

๒๙. อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย อายสฺมตา ยเสน ปจฺฉาสมเณน เยน เสฏฺฐิสฺส คหปติสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข อายสฺมโต ยสสฺส มาตา จ ปุราณทุติยิกา จ เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ ตาสํ ภควา อนุปุพฺพึ กถํ กเถสิ, เสยฺยถิทํ – ทานกถํ สีลกถํ สคฺคกถํ, กามานํ อาทีนวํ โอการํ สํกิเลสํ, เนกฺขมฺเม อานิสํสํ ปกาเสสิฯ ยทา ตา ภควา อญฺญาสิ กลฺลจิตฺตา, มุทุจิตฺตา, วินีวรณจิตฺตา, อุทคฺคจิตฺตา, ปสนฺนจิตฺตา, อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกํสิกา ธมฺมเทสนา ตํ ปกาเสสิ – ทุกฺขํ, สมุทยํ, นิโรธํ, มคฺคํ ฯ เสยฺยถาปิ นาม สุทฺธํ วตฺถํ อปคตกาฬกํ สมฺมเทว รชนํ ปฏิคฺคณฺเหยฺย, เอวเมว ตาสํ ตสฺมึเยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ – ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺมนฺติฯ ตา ทิฏฺฐธมฺมา ปตฺตธมฺมา วิทิตธมฺมา ปริโยคาฬฺหธมฺมา ติณฺณวิจิกิจฺฉา วิคตกถํกถา เวสารชฺชปฺปตฺตา อปรปฺปจฺจยา สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเต, อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเต…เป.… เอตา มยํ, ภนฺเต, ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉาม, ธมฺมญฺจ, ภิกฺขุสงฺฆญฺจฯ อุปาสิกาโย โน ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตา สรณํ คตา”ติฯ ตา จ โลเก ปฐมํ อุปาสิกา อเหสุํ เตวาจิกาฯ

อถ โข อายสฺมโต ยสสฺส มาตา จ ปิตา จ ปุราณทุติยิกา จ ภควนฺตญฺจ อายสฺมนฺตญฺจ ยสํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา, ภควนฺตํ ภุตฺตาวิํ โอนีตปตฺตปาณิํ, เอกมนฺตํ นิสีทิํสุฯ อถ โข ภควา อายสฺมโต ยสสฺส มาตรญฺจ ปิตรญฺจ ปุราณทุติยิกญฺจ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

๓๐. อสฺโสสุํ โข อายสฺมโต ยสสฺส จตฺตาโร คิหิสหายกา พาราณสิยํ เสฏฺฐานุเสฏฺฐีนํ กุลานํ ปุตฺตา – วิมโล, สุพาหุ , ปุณฺณชิ, ควมฺปติ – ยโส กิร กุลปุตฺโต เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโตติฯ สุตฺวาน เนสํ เอตทโหสิ – "น หิ นูน โส โอรโก ธมฺมวินโย, น สา โอรกา ปพฺพชฺชา, ยตฺถ ยโส กุลปุตฺโต เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต"ติฯ เต [เต จตฺตาโร ชนา (ก.)] เยนายสฺมา ยโส เตนุปสงฺกมิํสุ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ ยสํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุฯ อถ โข อายสฺมา ยโส เต จตฺตาโร คิหิสหายเก อาทาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา ยโส ภควนฺตํ เอตทโวจ – "อิเม เม, ภนฺเต, จตฺตาโร คิหิสหายกา พาราณสิยํ เสฏฺฐานุเสฏฺฐีนํ กุลานํ ปุตฺตา – วิมโล, สุพาหุ, ปุณฺณชิ, ควมฺปติฯ อิเม [อิเม จตฺตาโร (ก.)] ภควา โอวทตุ อนุสาสตู"ติ ฯ เตสํ ภควา อนุปุพฺพิํ กถํ กเถสิ, เสยฺยถิทํ – ทานกถํ สีลกถํ สคฺคกถํ กามานํ อาทีนวํ โอการํ สํกิเลสํ เนกฺขมฺเม อานิสํสํ ปกาเสสิ, ยทา เต ภควา อญฺญาสิ กลฺลจิตฺเต มุทุจิตฺเต วินีวรณจิตฺเต อุทคฺคจิตฺเต ปสนฺนจิตฺเต, อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกํสิกา ธมฺมเทสนา, ตํ ปกาเสสิ ทุกฺขํ สมุทยํ นิโรธํ มคฺคํ, เสยฺยถาปิ นาม สุทฺธํ วตฺถํ อปคตกาฬกํ สมฺมเทว รชนํ ปฏิคฺคณฺเหยฺย, เอวเมว เตสํ ตสฺมิํเยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ "ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺม"นฺติฯ เต ทิฏฺฐธมฺมา ปตฺตธมฺมา วิทิตธมฺมา ปริโยคาฬฺหธมฺมา ติณฺณวิจิกิจฺฉา วิคตกถํกถา เวสารชฺชปฺปตฺตา อปรปฺปจฺจยา สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – "ลเภยฺยาม มยํ, ภนฺเต, ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ลเภยฺยาม อุปสมฺปท"นฺติฯ "เอถ ภิกฺขโว"ติ ภควา อโวจ – "สฺวากฺขาโต ธมฺโม, จรถ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา"ติฯ สาว เตสํ อายสฺมนฺตานํ อุปสมฺปทา อโหสิฯ อถ โข ภควา เต ภิกฺขู ธมฺมิยา กถาย โอวทิ อนุสาสิฯ เตสํ ภควตา ธมฺมิยา กถาย โอวทิยมานานํ อนุสาสิยมานานํ อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิํสุฯ เตน โข ปน สมเยน เอกาทส โลเก อรหนฺโต โหนฺติฯ

จตุคิหิสหายกปพฺพชฺชา นิฏฺฐิตาฯ

๓๑. อสฺโสสุํ โข อายสฺมโต ยสสฺส ปญฺญาสมตฺตา คิหิสหายกา ชานปทา ปุพฺพานุปุพฺพกานํ กุลานํ ปุตฺตา – ยโส กิร กุลปุตฺโต เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโตติฯ สุตฺวาน เนสํ เอตทโหสิ – "น หิ นูน โส โอรโก ธมฺมวินโย, น สา โอรกา ปพฺพชฺชา, ยตฺถ ยโส กุลปุตฺโต เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต"ติฯ เต เยนายสฺมา ยโส เตนุปสงฺกมิํสุ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ ยสํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุฯ อถ โข อายสฺมา ยโส เต ปญฺญาสมตฺเต คิหิสหายเก อาทาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา ยโส ภควนฺตํ เอตทโวจ – "อิเม เม, ภนฺเต, ปญฺญาสมตฺตา คิหิสหายกา ชานปทา ปุพฺพานุปุพฺพกานํ กุลานํ ปุตฺตาฯ อิเม ภควา โอวทตุ อนุสาสตู"ติฯ เตสํ ภควา อนุปุพฺพิํ กถํ กเถสิ, เส

ยยถิทํ – ทานกถํ สีลกถํ สคฺคกถํ กามานํ อาทีนวํ โอการํ สํกิเลสํ เนกฺขมฺเม อานิสํสํ ปกาเสสิฯ ยทา เต ภควา อญฺญาสิ กลฺลจิตฺเต มุทุจิตฺเต วินีวรณจิตฺเต อุทคฺคจิตฺเต ปสนฺนจิตฺเต, อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกํสิกา ธมฺมเทสนา, ตํ ปกาเสสิ ทุกฺขํ สมุทยํ นิโรธํ มคฺคํ, เสยฺยถาปิ นาม สุทฺธํ วตฺถํ อปคตกาฬกํ สมฺมเทว รชนํ ปฏิคฺคณฺเหยฺย, เอวเมว เตสํ ตสฺมิํเยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺมนฺติฯ เต ทิฏฺฐธมฺมา ปตฺตธมฺมา วิทิตธมฺมา ปริโยคาฬฺหธมฺมา ติณฺณวิจิกิจฺฉา วิคตกถํกถา เวสารชฺชปฺปตฺตา อปรปฺปจฺจยา สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “ลเภยฺยาม มยํ, ภนฺเต, ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ลเภยฺยาม อุปสมฺปท”นฺติฯ “เอถ ภิกฺขโว”ติ ภควา อโวจ – “สฺวากฺขาโต ธมฺโม, จรถ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา”ติฯ สาว เตสํ อายสฺมนฺตานํ อุปสมฺปทา อโหสิฯ อถ โข ภควา เต ภิกฺขู ธมฺมิยา กถาย โอวทิ อนุสาสิฯ เตสํ ภควตา ธมฺมิยา กถาย โอวทิยมานานํ อนุสาสิยมานานํ อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิํสุฯ เตน โข ปน สมเยน เอกสฏฺฐิ โลเก อรหนฺโต โหนฺติฯ

ปญฺญาสคิหิสหายกปพฺพชฺชา นิฏฺฐิตาฯ

นิฏฺฐิตา จ ปพฺพชฺชากถาฯ

๘. มารกถา

๓๒. อถ โข ภควา เต ภิกฺขู อามนฺเตสิ [สํ. นิ. ๑.๑๔๑ มารสํยุตฺเตปิ] – “มุตฺตาหํ, ภิกฺขเว, สพฺพปาเสหิ, เย ทิพฺพา เย จ มานุสาฯ ตุมฺเหปิ, ภิกฺขเว , มุตฺตา สพฺพปาเสหิ, เย ทิพฺพา เย จ มานุสาฯ จรถ, ภิกฺขเว, จาริกํ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํฯ มา เอเกน ทฺเว อคมิตฺถฯ เทเสถ, ภิกฺขเว, ธมฺมํ อาทิกลฺยาณํ มชฺเฌกลฺยาณํ ปริโยสานกลฺยาณํ สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ ปกาเสถฯ สนฺติ สตฺตา อปฺปรชกฺขชาติกา , อสฺสวนตา ธมฺมสฺส ปริหายนฺติ, ภวิสฺสนฺติ ธมฺมสฺส อญฺญาตาโรฯ อหมฺปิ, ภิกฺขเว, เยน อุรุเวลา เสนานิคโม เตนุปสงฺกมิสฺสามิ ธมฺมเทสนายา”ติฯ

๓๓. อถ โข มาโร ปาปิมา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ –

“พทฺโธสิ สพฺพปาเสหิ, เย ทิพฺพา เย จ มานุสา;
มหาพนฺธนพทฺโธสิ, น เม สมณ โมกฺขสี”ติฯ

“มุตฺตาหํ [มุตฺโตหํ (สี. สฺยา.)] สพฺพปาเสหิ, เย ทิพฺพา เย จ มานุสา;
มหาพนฺธนมุตฺโตมฺหิ, นิหโต ตฺวมสิ อนฺตกาติฯ

[สํ. นิ. ๑.๑๕๑ มารสํยุตฺเตปิ] “อนฺตลิกฺขจโร ปาโส, ยฺวายํ จรติ มานโส;
เตน ตํ พาธยิสฺสามิ, น เม สมณ โมกฺขสีติฯ

[สํ. นิ. ๑.๑๑๕๑ มารสํยุตฺเตปิ] “รูปา สทฺทา รสา คนฺธา, โผฏฺฐพฺพา จ มโนรมา;
เอตฺถ เม วิคโต ฉนฺโท, นิหโต ตฺวมสิ อนฺตกา”ติฯ

อถ โข มาโร ปาปิมา – ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมโน

ตตฺเถวนฺตรธายีติฯ

มารกถา นิฏฺฐิตาฯ

๙. ปพฺพชฺชูปสมฺปทากถา

๓๔. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู นานาทิสา นานาชนปทา ปพฺพชฺชาเปกฺเข จ อุปสมฺปทาเปกฺเข จ อาเนนฺติ – ภควา เน ปพฺพาเชสฺสติ อุปสมฺปาเทสฺสตีติฯ ตตฺถ ภิกฺขู เจว กิลมนฺติ ปพฺพชฺชาเปกฺขา จ อุปสมฺปทาเปกฺขา จฯ อถ โข ภควโต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – "เอตรหิ โข ภิกฺขู นานาทิสา นานาชนปทา ปพฺพชฺชาเปกฺเข จ อุปสมฺปทาเปกฺเข จ อาเนนฺติ – ภควา เน ปพฺพาเชสฺสติ อุปสมฺปาเทสฺสตีติฯ ตตฺถ ภิกฺขู เจว กิลมนฺติ ปพฺพชฺชาเปกฺขา จ อุปสมฺปทาเปกฺขา จฯ ยํนูนาหํ ภิกฺขูนํ อนุชาเนยฺยํ – ตุมฺเหว ทานิ, ภิกฺขเว, ตาสุ ตาสุ ทิสาสุ เตสุ เตสุ ชนปเทสุ ปพฺพาเชถ อุปสมฺปาเทถา"ติฯ อถ โข ภควา สายนฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อิธ มยฺหํ, ภิกฺขเว, รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – 'เอตรหิ โข ภิกฺขู นานาทิสา นานาชนปทา ปพฺพชฺชาเปกฺเข จ อุปสมฺปทาเปกฺเข จ อาเนนฺติ ภควา เน ปพฺพาเชสฺสติ อุปสมฺปาเทสฺสตีติ, ตตฺถ ภิกฺขู เจว กิลมนฺติ ปพฺพชฺชาเปกฺขา จ อุปสมฺปทาเปกฺขา จ, ยํนูนาหํ ภิกฺขูนํ อนุชาเนยฺยํ ตุมฺเหว ทานิ, ภิกฺขเว, ตาสุ ตาสุ ทิสาสุ เตสุ เตสุ ชนปเทสุ ปพฺพาเชถ อุปสมฺปาเทถา'"ติ, อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตุมฺเหว ทานิ ตาสุ ตาสุ ทิสาสุ เตสุ เตสุ ชนปเทสุ ปพฺพาเชถ อุปสมฺปาเทถฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปพฺพาเชตพฺโพ อุปสมฺปาเทตพฺโพ –

ปฐมํ เกสมสฺสุํ โอหราเปตฺวา [โอหาเรตฺวา (ก.)], กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาทาเปตฺวา, เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ การาเปตฺวา, ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทาเปตฺวา, อุกฺกุฏิกํ นิสีทาเปตฺวา, อญฺชลึ ปคฺคณฺหาเปตฺวา, เอวํ วเทหีติ วตฺตพฺโพ – พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ, สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ; ทุติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ทุติยมฺปิ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ, ทุติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ; ตติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ตติยมฺปิ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ, ตติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามี"ติฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิเมหิ ตีหิ สรณคมเนหิ ปพฺพชฺชํ อุปสมฺปท"นฺติฯ

ตีหิ สรณคมเนหิ อุปสมฺปทากถา นิฏฺฐิตาฯ

๑๐. ทุติยมารกถา

๓๕. อถ โข ภควา วสฺสํวุฏฺโฐ [วสฺสํวุตฺโถ (สี.)] ภิกฺขู อามนฺเตสิ [สํ. นิ. ๑.๑๕๕] – "มยฺหํ โข, ภิกฺขเว, โยนิโส มนสิการา โยนิโส สมฺมปฺปธานา อนุตฺตรา วิมุตฺติ อนุปฺปตฺตา, อนุตฺตรา วิมุตฺติ สจฺฉิกตา ฯ ตุมฺเหปิ, ภิกฺขเว, โยนิโส มนสิการา โยนิโส สมฺมปฺปธานา อนุตฺตรํ วิมุตฺตึ อนุปาปุณาถ, อนุตฺตรํ วิมุตฺตึ สจฺฉิกโรถา"ติฯ อถ โข มาโร ปาปิมา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ –

“พทฺโธสิ มารปาเสหิ, เย ทิพฺพา เย จ มานุสา;
มหาพนฺธนพทฺโธสิ [มารพนฺธนพทฺโธสิ (สี. สฺยา.)], น เม สมณ โมกฺขสี”ติฯ

“มุตฺตาหํ มารปาเสหิ, เย ทิพฺพา เย จ มานุสา;
มหาพนฺธนมุตฺโตมฺหิ [มารพนฺธนมุตฺโตมฺหิ (สี. สฺยา.)], นิหโต ตฺวมสิ อนฺตกา”ติฯ

อถ โข มาโร ปาปิมา – ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมโน

ตตฺเถวนฺตรธายิฯ

ทุติยมารกถา นิฏฺฐิตาฯ

๑๑. ภทฺทวคฺคิยวตฺถุ

๓๖. อถ โข ภควา พาราณสิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน อุรุเวลา เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา มคฺคา โอกฺกมฺม เยน อญฺญตโร วนสณฺโฑ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ตํ วนสณฺฑํ อชฺโฌคาเหตฺวา อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล นิสีทิฯ เตน โข ปน สมเยน ตึสมตฺตา ภทฺทวคฺคิยา สหายกา สปชาปติกา ตสฺมึ วนสณฺเฑ ปริจาเรนฺติ ฯ เอกสฺส ปชาปติ นาโหสิ; ตสฺส อตฺถาย เวสี อานีตา อโหสิฯ อถ โข สา เวสี เตสุ ปมตฺเตสุ ปริจาเรนฺเตสุ ภณฺฑํ อาทาย ปลายิตฺถฯ อถ โข เต สหายกา สหายกสฺส เวยฺยาวจฺจํ กโรนฺตา, ตํ อิตฺถึ คเวสนฺตา, ตํ วนสณฺฑํ อาหิณฺฑนฺตา อทฺทสํสุ ภควนฺตํ อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล นิสินฺนํฯ ทิสฺวาน เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “อปิ, ภนฺเต, ภควา เอกํ อิตฺถึ ปสฺเสยฺยา”ติ? “กึ ปน โว, กุมารา, อิตฺถิยา”ติ? “อิธ มยํ, ภนฺเต, ตึสมตฺตา ภทฺทวคฺคิยา สหายกา สปชาปติกา อิมสฺมึ วนสณฺเฑ ปริจาริมฺหาฯ เอกสฺส ปชาปติ นาโหสิ; ตสฺส อตฺถาย เวสี อานีตา อโหสิฯ อถ โข สา, ภนฺเต , เวสี อมฺเหสุ ปมตฺเตสุ ปริจาเรนฺเตสุ ภณฺฑํ อาทาย ปลายิตฺถฯ เต มยํ, ภนฺเต, สหายกา สหายกสฺส เวยฺยาวจฺจํ กโรนฺตา, ตํ อิตฺถึ คเวสนฺตา, อิมํ วนสณฺฑํ อาหิณฺฑามา”ติฯ “ตํ กึ มญฺญถ โว, กุมารา, กตมํ นุ โข ตุมฺหากํ วรํ – ยํ วา ตุมฺเห อิตฺถึ คเวเสยฺยาถ, ยํ วา อตฺตานํ คเวเสยฺยาถา”ติ? “เอตเทว, ภนฺเต, อมฺหากํ วรํ ยํ มยํ อตฺตานํ คเวเสยฺยามา”ติฯ “เตน หิ โว, กุมารา, นิสีทถ, ธมฺมํ โว เทเสสฺสามี”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข เต ภทฺทวคฺคิยา สหายกา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เตสํ ภควา อนุปุพฺพึ กถํ กเถสิ, เสยฺยถิทํ – ทานกถํ สีลกถํ สคฺคกถํ กามานํ อาทีนวํ โอการํ สํกิเลสํ เนกฺขมฺเม อานิสํสํ ปกาเสสิ, ยทา เต ภควา อญฺญาสิ กลฺลจิตฺเต มุทุจิตฺเต วินีวรณจิตฺเต อุทคฺคจิตฺเต ปสนฺนจิตฺเต, อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกํสิกา ธมฺมเทสนา, ตํ ปกาเสสิ ทุกฺขํ สมุทยํ นิโรธํ มคฺคํ, เสยฺยถาปิ นาม สุทฺธํ วตฺถํ อปคตกาฬกํ สมฺมเทว รชนํ ปฏิคฺคณฺเหยฺย, เอวเมว เตสํ ตสฺมึเยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ “ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺม”นฺติฯ เต ทิฏฺฐธมฺมา ปตฺตธมฺมา วิทิตธมฺมา ปริโยคาฬฺหธมฺมา ติณฺณวิจิกิจฺฉา วิคตกถํกถา เวสารชฺชปฺปตฺตา อปรปฺปจฺจยา สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “ลเภยฺยาม มยํ, ภนฺเต, ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ลเภยฺยาม อุปสมฺปท”นฺติฯ “เอถ ภิกฺขโว”ติ ภควา อโวจ – “สฺวากฺขาโต ธมฺโม, จรถ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา”ติฯ สาว เตสํ อายสฺมนฺตานํ อุปสมฺปทา อโหสิฯ

ภทฺทวคฺคิยสหายกานํ วตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

ทุติยภาณวาโรฯ

๑๒. อุรุเวลปาฏิหาริยกถา

๓๗. อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน อุรุเวลา ตทวสริฯ เตน โข ปน สมเยน อุรุเวลายํ ตโย ชฏิลา ปฏิวสนฺติ – อุรุเวลกสฺสโป, นทีกสฺสโป, คยากสฺสโปติฯ เตสุ อุรุเวลกสฺสโป ชฏิโล ปญฺจนฺนํ ชฏิลสตานํ นายโก โหติ, วินายโก อคฺโค ปมุโข ปาโมกฺโขฯ นทีกสฺสโป ชฏิโล ติณฺณํ ชฏิลสตานํ นายโก โหติ, วินายโก อคฺโค ปมุโข ปาโมกฺโขฯ คยากสฺสโป ชฏิโล ทฺวินฺนํ ชฏิลสตานํ นายโก โหติ, วินายโก อคฺโค ปมุโข ปาโมกฺโขฯ อถ โข ภควา เยน อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส อสฺสโม เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อุรุเวลกสฺสปํ ชฏิลํ เอตทโวจ – "สเจ เต, กสฺสป , อครุ, วเสยฺยาม เอกรตฺตํ อคฺยาคาเร"ติ? "น โข เม, มหาสมณ, ครุ, จณฺเฑตฺถ นาคราชา อิทฺธิมา อาสิวิโส โฆรวิโส, โส ตํ มา วิเหเฐสี"ติฯ ทุติยมฺปิ โข ภควา อุรุเวลกสฺสปํ ชฏิลํ เอตทโวจ – "สเจ เต, กสฺสป, อครุ, วเสยฺยาม เอกรตฺตํ อคฺยาคาเร"ติ? "น โข เม, มหาสมณ, ครุ, จณฺเฑตฺถ นาคราชา อิทฺธิมา อาสิวิโส โฆรวิโส, โส ตํ มา วิเหเฐสี"ติฯ ตติยมฺปิ โข ภควา อุรุเวลกสฺสปํ ชฏิลํ เอตทโวจ – "สเจ เต, กสฺสป, อครุ, วเสยฺยาม เอกรตฺตํ อคฺยาคาเร"ติ? "น โข เม, มหาสมณ, ครุ, จณฺเฑตฺถ นาคราชา อิทฺธิมา อาสิวิโส โฆรวิโส, โส ตํ มา วิเหเฐสี"ติฯ "อปฺเปว มํ น วิเหเฐยฺย, อิงฺฆ ตฺวํ, กสฺสป, อนุชานาหิ อคฺยาคาร"นฺติฯ "วิหร, มหาสมณ, ยถาสุข"นฺติฯ อถ โข ภควา อคฺยาคารํ ปวิสิตฺวา ติณสนฺถารกํ ปญฺญเปตฺวา นิสีทิ ปลฺลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวาฯ

๓๘. อทฺทสา โข โส นาโค ภควนฺตํ ปวิฏฺฐํ, ทิสฺวาน ทุมฺมโน [ทุกฺขี ทุมฺมโน (สี. สฺยา.)] ปธูปายิ [ปขูปาสิ (ก.)]ฯ อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – "ยํนูนาหํ อิมสฺส นาคสฺส อนุปหจฺจ ฉวิญฺจ จมฺมญฺจ มํสญฺจ นฺหารุญฺจ อฏฺฐิญฺจ อฏฺฐิมิญฺชญฺจ เตชสา เตชํ ปริยาทิเยยฺย"นฺติฯ อถ โข ภควา ตถารูปํ อิทฺธาภิสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา ปธูปายิฯ อถ โข โส นาโค มกฺขํ อสหมาโน ปชฺชลิฯ ภควาปิ เตโชธาตุํ สมาปชฺชิตฺวา ปชฺชลิฯ อุภินฺนํ สโชติภูตานํ อคฺยาคารํ อาทิตฺตํ วิย โหติ สมฺปชฺชลิตํ สโชติภูตํฯ อถ โข เต ชฏิลา อคฺยาคารํ ปริวาเรตฺวา เอวมาหํสุ – "อภิรูโป วต โภ มหาสมโณ นาเคน วิเหฐียตี"ติฯ อถ โข ภควา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ตสฺส นาคสฺส อนุปหจฺจ ฉวิญฺจ จมฺมญฺจ มํสญฺจ นฺหารุญฺจ อฏฺฐิญฺจ อฏฺฐิมิญฺชญฺจ เตชสา เตชํ ปริยาทิยิตฺวา ปตฺเต ปกฺขิปิตฺวา อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส ทสฺเสสิ – "อยํ เต, กสฺสป, นาโค ปริยาทินฺโน [ปริยาทิณฺโณ (ก.)] อสฺส เตชสา เตโช"ติฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส เอตทโหสิ – "มหิทฺธิโก โข มหาสมโณ มหานุภาโว, ยตฺร หิ นาม จณฺฑสฺส นาคราชสฺส อิทฺธิมโต อาสิวิสสฺส โฆรวิสสฺส เตชสา เตชํ ปริยาทิยิสฺสติ, นตฺเวว จ โข อรหา ยถา อห"นฺติฯ

๓๙.

เนรญฺชรายํ ภควา, อุรุเวลกสฺสปํ ชฏิลํ อโวจ;

"สเจ เต กสฺสป อครุ, วิหเรมุ อชฺชณฺโห อคฺคิสาลมฺหี"ติ [อคฺคิสรณมฺหีติ (สี. สฺยา.)]ฯ

“น โข เม มหาสมณ ครุ;
ผาสุกาโมว ตํ นิวาเรมิ;
จณฺเฑตฺถ นาคราชา;
อิทฺธิมา อาสิวิโส โฆรวิโส;
โส ตํ มา วิเหเฐสี”ติฯ

“อปฺเปว มํ น วิเหเฐยฺย;
อิงฺฆ ตฺวํ กสฺสป อนุชานาหิ อคฺยาคาร”นฺติ;
ทินฺนนฺติ นํ วิทิตฺวา;
อภีโต [อสมฺภีโต (สี.)] ปาวิสิ ภยมตีโตฯ

ทิสฺวา อิสึ ปวิฏฺฐํ, อหินาโค ทุมฺมโน ปธูปายิ;
สุมนมนโส อธิมโน [อวิมโน (กตฺถจิ), นวิมโน (สฺยา.)], มนุสฺสนาโคปิ ตตฺถ ปธูปายิฯ

มกฺขญฺจ อสหมาโน, อหินาโค ปาวโกว ปชฺชลิ;
เตโชธาตุสุ กุสโล, มนุสฺสนาโคปิ ตตฺถ ปชฺชลิฯ

อุภินฺนํ สโชติภูตานํ;
อคฺยาคารํ อาทิตฺตํ โหติ สมฺปชฺชลิตํ สโชติภูตํ;
อุทิจฺฉเร ชฏิลา;
“อภิรูโป วต โภ มหาสมโณ;
นาเคน วิเหฐียตี”ติ ภณนฺติฯ

อถ ตสฺสา รตฺติยา [อถ รตฺติยา (สี. สฺยา.)] อจฺจเยน;
หตา นาคสฺส อจฺจิโย โหนฺติ [อหินาคสฺส อจฺจิโย น โหนฺติ (สี. สฺยา.)];
อิทฺธิมโต ปน ฐิตา [อิทฺธิมโต ปนุฏฺฐิตา (สี.)];
อเนกวณฺณา อจฺจิโย โหนฺติฯ

นีลา อถ โลหิติกา;
มญฺชิฏฺฐา ปีตกา ผลิกวณฺณาโย;
องฺคีรสสฺส กาเย;
อเนกวณฺณา อจฺจิโย โหนฺติฯ

ปตฺตมฺหิ โอทหิตฺวา;
อหินาคํ พฺราหฺมณสฺส ทสฺเสสิ;
“อยํ เต กสฺสป นาโค;

ปริยาทินฺโน อสฺส เตชสา เตโช”ติฯ

อถ โข อุรุเวลกสฺสโป ชฏิโล ภควโต อิมินา อิทฺธิปาฏิหาริเยน อภิปฺปสนฺโน ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อิเธว, มหาสมณ, วิหร, อหํ เต [เต อุปฏฺฐามิ (อิติปิ)] ธุวภตฺเตนา”ติฯ

ปฐมํ ปาฏิหาริยํฯ

๔๐. อถ โข ภควา อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส อสฺสมสฺส อวิทูเร อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ วิหาสิฯ อถ โข จตฺตาโร มหาราชาโน อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ วนสณฺฑํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา จตุทฺทิสา อฏฺฐํสุ เสยฺยถาปิ มหนฺตา อคฺคิกฺขนฺธาฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสโป ชฏิโล ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “กาโล, มหาสมณ, นิฏฺฐิตํ ภตฺตํฯ เก นุ โข เต, มหาสมณ, อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ วนสณฺฑํ โอภาเสตฺวา เยน ตฺวํ เตนุปสงฺกมึสุ , อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อภิวาเทตฺวา จตุทฺทิสา อฏฺฐํสุ “เสยฺยถาปิ มหนฺตา อคฺคิกฺขนฺธา”ติฯ “เอเต โข, กสฺสป, จตฺตาโร มหาราชาโน เยนาหํ เตนุปสงฺกมึสุ ธมฺมสฺสวนายา”ติฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส เอตทโหสิ – “มหิทฺธิโก โข มหาสมโณ มหานุภาโว, ยตฺร หิ นาม จตฺตาโรปิ มหาราชาโน อุปสงฺกมิสฺสนฺติ ธมฺมสฺสวนาย, น ตฺเวว จ โข อรหา ยถา อห”นฺติฯ อถ โข ภควา อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส ภตฺตํ ภุญฺชิตฺวา ตสฺมึเยว วนสณฺเฑ วิหาสิฯ

ทุติยํ ปาฏิหาริยํฯ

๔๑. อถ โข สกฺโก เทวานมินฺโท อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ วนสณฺฑํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ , อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ เสยฺยถาปิ มหาอคฺคิกฺขนฺโธ, ปุริมาหิ วณฺณนิภาหิ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสโป ชฏิโล ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “กาโล, มหาสมณ, นิฏฺฐิตํ ภตฺตํฯ โก นุ โข โส, มหาสมณ, อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ วนสณฺฑํ โอภาเสตฺวา เยน ตฺวํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ เสยฺยถาปิ มหาอคฺคิกฺขนฺโธ, ปุริมาหิ วณฺณนิภาหิ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จา”ติ? “เอโส โข, กสฺสป, สกฺโก เทวานมินฺโท เยนาหํ เตนุปสงฺกมิ ธมฺมสฺสวนายา”ติฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส เอตทโหสิ – “มหิทฺธิโก โข มหาสมโณ มหานุภาโว, ยตฺร หิ นาม สกฺโกปิ เทวานมินฺโท อุปสงฺกมิสฺสติ ธมฺมสฺสวนาย, น ตฺเวว จ โข อรหา ยถา อห”นฺติฯ อถ โข ภควา อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส ภตฺตํ ภุญฺชิตฺวา ตสฺมึเยว วนสณฺเฑ วิหาสิฯ

ตติยํ ปาฏิหาริยํฯ

๔๒. อถ โข พฺรหฺมา สหมฺปติ อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ วนสณฺฑํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ เสยฺยถาปิ มหาอคฺคิกฺขนฺโธ, ปุริมาหิ วณฺณนิภาหิ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสโป ชฏิโล ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน เยน

ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “กาโล, มหาสมณ, นิฏฺฐิตํ ภตฺตํฯ โก นุ โข โส, มหาสมณ, อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ วนสณฺฑํ โอภาเสตฺวา เยน ตฺวํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ เสยฺยถาปิ มหาอคฺคิกฺขนฺโธ, ปุริมาหิ วณฺณนิภาหิ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จา”ติ? “เอโส โข, กสฺสป, พฺรหฺมา สหมฺปติ เยนาหํ เตนุปสงฺกมิ ธมฺมสฺสวนายา”ติฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส เอตทโหสิ – “มหิทฺธิโก โข มหาสมโณ มหานุภาโว, ยตฺร หิ นาม พฺรหฺมาปิ สหมฺปติ อุปสงฺกมิสฺสติ ธมฺมสฺสวนาย, น ตฺเวว จ โข อรหา ยถา อห”นฺติฯ อถ โข ภควา อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส ภตฺตํ ภุญฺชิตฺวา ตสฺมิํเยว วนสณฺเฑ วิหาสิฯ

จตุตฺถํ ปาฏิหาริยํฯ

๔๓. เตน โข ปน สมเยน อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส มหายญฺโญ ปจฺจุปฏฺฐิโต โหติ, เกวลกปฺปา จ องฺคมคธา ปหูตํ ขาทนียํ โภชนียํ อาทาย อภิกฺกมิตุกามา โหนฺติ ฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส เอตทโหสิ – “เอตรหิ โข เม มหายญฺโญ ปจฺจุปฏฺฐิโต, เกวลกปฺปา จ องฺคมคธา ปหูตํ ขาทนียํ โภชนียํ อาทาย อภิกฺกมิสฺสนฺติฯ สเจ มหาสมโณ มหาชนกาเย อิทฺธิปาฏิหาริยํ กริสฺสติ , มหาสมณสฺส ลาภสกฺกาโร อภิวฑฺฒิสฺสติ, มม ลาภสกฺกาโร ปริหายิสฺสติฯ อโห นูน มหาสมโณ สฺวาตนาย นาคจฺเฉยฺยา”ติฯ อถ โข ภควา อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย อุตฺตรกุรุํ คนฺตฺวา ตโต ปิณฺฑปาตํ อาหริตฺวา อโนตตฺตทเห ปริภุญฺชิตฺวา ตตฺเถว ทิวาวิหารํ อกาสิฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสโป ชฏิโล ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “กาโล, มหาสมณ, นิฏฺฐิตํ ภตฺตํฯ กิํ นุ โข, มหาสมณ, หิยฺโย นาคมาสิ? อปิ จ มยํ ตํ สราม – กิํ นุ โข มหาสมโณ นาคจฺฉตีติ? ขาทนียสฺส จ โภชนียสฺส จ เต ปฏิวีโส [ปฏิวิํโส (สี.), ปฏิวิโส (สฺยา.)] ฐปิโต”ติฯ นนุ เต, กสฺสป, เอตทโหสิ – “‘เอตรหิ โข เม มหายญฺโญ ปจฺจุปฏฺฐิโต, เกวลกปฺปา จ องฺคมคธา ปหูตํ ขาทนียํ โภชนียํ อาทาย อภิกฺกมิสฺสนฺติ, สเจ มหาสมโณ มหาชนกาเย อิทฺธิปาฏิหาริยํ กริสฺสติ, มหาสมณสฺส ลาภสกฺกาโร อภิวฑฺฒิสฺสติ, มม ลาภสกฺกาโร ปริหายิสฺสติ, อโห นูน มหาสมโณ สฺวาตนาย นาคจฺเฉยฺยา’ติฯ โส โข อหํ, กสฺสป, ตว เจตสา เจโตปริวิตกฺกํ อญฺญาย อุตฺตรกุรุํ คนฺตฺวา ตโต ปิณฺฑปาตํ อาหริตฺวา อโนตตฺตทเห ปริภุญฺชิตฺวา ตตฺเถว ทิวาวิหารํ อกาสิ”นฺติฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส เอตทโหสิ – “มหิทฺธิโก โข มหาสมโณ มหานุภาโว, ยตฺร หิ นาม เจตสาปิ จิตฺตํ ปชานิสฺสติ , น ตฺเวว จ โข อรหา ยถา อห”นฺติฯ อถ โข ภควา อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส ภตฺตํ ภุญฺชิตฺวา ตสฺมิํเยว วนสณฺเฑ วิหาสิฯ

ปญฺจมํ ปาฏิหาริยํฯ

๔๔. เตน โข ปน สมเยน ภควโต ปํสุกูลํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “กตฺถ นุ โข อหํ ปํสุกูลํ โธเวยฺย”นฺติ? อถ โข สกฺโก เทวานมินฺโท ภควโต เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย ปาณินา โปกฺขรณิํ ขณิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อิธ, ภนฺเต, ภควา ปํสุกูลํ โธวตู”ติฯ อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “กิมฺหิ นุ โข อหํ ปํสุกูลํ ปริมทฺเทยฺย”นฺติ? อถ โข สกฺโก เทวานมินฺโท ภควโต เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย มหติํ สิลํ อุปนิกฺขิปิ – อิธ, ภนฺเต, ภควา ปํสุกูลํ ปริมทฺทตูติฯ อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “กิมฺหิ นุ โข อหํ [อหํ ปํสุ

กูลํ (ก.)] อาลมฺพิตฺวา อุตฺตเรยฺย”นฺติ? อถ โข กกุเธ อธิวตฺถา เทวตา ภควโต เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย สาขํ โอนาเมสิ – อิธ, ภนฺเต, ภควา อาลมฺพิตฺวา อุตฺตรตูติฯ อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “กิมฺหิ นุ โข อหํ ปํสุกูลํ วิสฺสชฺเชยฺย”นฺติ? อถ โข สกฺโก เทวานมินฺโท ภควโต เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย มหตึ สิลํ อุปนิกฺขิปิ – อิธ, ภนฺเต, ภควา ปํสุกูลํ วิสฺสชฺเชตูติฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสโป ชฏิโล ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “กาโล , มหาสมณ, นิฏฺฐิตํ ภตฺตํฯ กึ นุ โข, มหาสมณ, นายํ ปุพฺเพ อิธ โปกฺขรณี, สายํ อิธ โปกฺขรณีฯ นยิมา สิลา ปุพฺเพ อุปนิกฺขิตฺตาฯ เกนิมา สิลา อุปนิกฺขิตฺตา? นยิมสฺส กกุธสฺส ปุพฺเพ สาขา โอนตา, สายํ สาขา โอนตา”ติฯ อิธ เม, กสฺสป, ปํสุกูลํ อุปฺปนฺนํ อโหสิฯ ตสฺส มยฺหํ, กสฺสป, เอตทโหสิ – “กตฺถ นุ โข อหํ ปํสุกูลํ โธเวยฺย”นฺติ? อถ โข, กสฺสป, สกฺโก เทวานมินฺโท มม เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย ปาณินา โปกฺขรณึ ขณิตฺวา มํ เอตทโวจ – “อิธ, ภนฺเต, ภควา ปํสุกูลํ โธวตู”ติฯ สายํ กสฺสป อมนุสฺเสน ปาณินา ขณิตา โปกฺขรณีฯ ตสฺส มยฺหํ, กสฺสป, เอตทโหสิ – “กิมฺหิ นุ โข อหํ ปํสุกูลํ ปริมทฺเทยฺย”นฺติ? อถ โข, กสฺสป, สกฺโก เทวานมินฺโท มม เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย มหตึ สิลํ อุปนิกฺขิปิ – “อิธ, ภนฺเต, ภควา ปํสุกูลํ ปริมทฺทตู”ติฯ สายํ กสฺสป อมนุสฺเสน อุปนิกฺขิตฺตา สิลาฯ ตสฺส มยฺหํ, กสฺสป, เอตทโหสิ – “กิมฺหิ นุ โข อหํ อาลมฺพิตฺวา อุตฺตเรยฺย”นฺติ? อถ โข, กสฺสป, กกุเธ อธิวตฺถา เทวตา ชมม เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย สาขํ โอนาเมสิ – “อิธ, ภนฺเต, ภควา อาลมฺพิตฺวา อุตฺตรตู”ติฯ สฺวายํ อาหรหตฺโถ กกุโธฯ ตสฺส มยฺหํ, กสฺสป, เอตทโหสิ – “กิมฺหิ นุ โข อหํ ปํสุกูลํ วิสฺสชฺเชยฺย”นฺติ? อถ โข, กสฺสป, สกฺโก เทวานมินฺโท มม เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย มหตึ สิลํ อุปนิกฺขิปิ – “อิธ, ภนฺเต, ภควา ปํสุกูลํ วิสฺสชฺเชตู”ติ ฯ สายํ กสฺสป อมนุสฺเสน อุปนิกฺขิตฺตา สิลาติฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส เอตทโหสิ – “มหิทฺธิโก โข มหาสมโณ มหานุภาโว, ยตฺร หิ นาม สกฺโกปิ เทวานมินฺโท เวยฺยาวจฺจํ กริสฺสติ, น ตฺเวว จ โข อรหา ยถา อห”นฺติฯ อถ โข ภควา อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส ภตฺตํ ภุญฺชิตฺวา ตสฺมึเยว วนสณฺเฑ วิหาสิฯ

อถ โข อุรุเวลกสฺสโป ชฏิโล ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต กาลํ อาโรเจสิ – “กาโล, มหาสมณ, นิฏฺฐิตํ ภตฺต”นฺติฯ “คจฺฉ ตฺวํ, กสฺสป, อายามห”นฺติ อุรุเวลกสฺสปํ ชฏิลํ อุยฺโยเชตฺวา ยาย ชมฺพุยา ‘ชมฺพุทีโป’ ปญฺญายติ, ตโต ผลํ คเหตฺวา ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อคฺยาคาเร นิสีทิ ฯ อทฺทสา โข อุรุเวลกสฺสโป ชฏิโล ภควนฺตํ อคฺยาคาเร นิสินฺนํ, ทิสฺวาน ภควนฺตํ เอตทโวจ – “กตเมน ตฺวํ, มหาสมณ, มคฺเคน อาคโต? อหํ ตยา ปฐมตรํ ปกฺกนฺโต, โส ตฺวํ ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อคฺยาคาเร นิสินฺโน”ติฯ “อิธาหํ, กสฺสป, ตํ อุยฺโยเชตฺวา ยาย ชมฺพุยา ‘ชมฺพุทีโป’ ปญฺญายติ, ตโต ผลํ คเหตฺวา ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อคฺยาคาเร นิสินฺโนฯ อิทํ โข, กสฺสป, ชมฺพุผลํ วณฺณสมฺปนฺนํ คนฺธสมฺปนฺนํ รสสมฺปนฺนํฯ สเจ อากงฺขสิ ปริภุญฺชา”ติฯ “อลํ, มหาสมณ, ตฺวํเยว ตํ อรหสิ , ตฺวํเยว ตํ [ตฺวํเยเวตํ อาหรสิ, ตฺวํเยเวตํ (สี. สฺยา.)] ปริภุญฺชาหี”ติฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส เอตทโหสิ – “มหิทฺธิโก โข มหาสมโณ มหานุภาโว, ยตฺร หิ นาม มํ ปฐมตรํ อุยฺโยเชตฺวา ยาย ชมฺพุยา ‘ชมฺพุทีโป’ ปญฺญายติ, ตโต ผลํ คเหตฺวา ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อคฺยาคาเร นิสีทิสฺสติ, น ตฺเวว จ โข อรหา ยถา อห”นฺติฯ อถ โข ภควา อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส ภตฺตํ ภุญฺชิตฺวา ตสฺมึเยว วนสณฺเฑ วิหาสิฯ

๔๕. อถ โข อุรุเวลกสฺสโป ชฏิโล ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต กาลํ อาโรเจสิ – “กาโล, มหาสมณ, นิฏฺฐิตํ ภตฺต”นฺติฯ คจฺฉ ตฺวํ, กสฺสป, อายามหนฺติ อุรุเวลกสฺสปํ ชฏิลํ

อุยฺโยเชตฺวา ยาย ชมฺพุยา ‘ชมฺพุทีโป’ ปญฺญายติ, ตสฺสา อวิทูเร อมฺโพ…เป…. ตสฺสา อวิทูเร อามลกี… เป…. ตสฺสา อวิทูเร หรีตกี…เป…. ตาวตึสํ คนฺตฺวา ปาริจฺฉตฺตกปุปฺผํ คเหตฺวา ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อคฺยาคาเร นิสีทิฯ อทฺทสา โข อุรุเวลกสฺสโป ชฏิโล ภควนฺตํ อคฺยาคาเร นิสินฺนํ, ทิสฺวาน ภควนฺตํ เอตทโวจ – “กตเมน ตฺวํ, มหาสมณ, มคฺเคน อาคโต? อหํ ตยา ปฐมตรํ ปกฺกนฺโต, โส ตฺวํ ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อคฺยาคาเร นิสินฺโน” ติฯ “อิธาหํ , กสฺสป, ตํ อุยฺโยเชตฺวา ตาวตึสํ คนฺตฺวา ปาริจฺฉตฺตกปุปฺผํ คเหตฺวา ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อคฺยาคาเร นิสินฺโนฯ อิทํ โข, กสฺสป, ปาริจฺฉตฺตกปุปฺผํ วณฺณสมฺปนฺนํ คนฺธสมฺปนฺนํ [สุคนฺธิกํ (ก.)]ฯ (สเจ อากงฺขสิ คณฺหา”ติฯ “อลํ, มหาสมณ, ตฺวํเยว ตํ อรหสิ, ตฺวํเยว ตํ คณฺหา”ติ) [( ) สี. สฺยา. โปตฺถเกสุ นตฺถิ]ฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส เอตทโหสิ – “มหิทฺธิโก โข มหาสมโณ มหานุภาโว, ยตฺร หิ นาม มํ ปฐมตรํ อุยฺโยเชตฺวา ตาวตึสํ คนฺตฺวา ปาริจฺฉตฺตกปุปฺผํ คเหตฺวา ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อคฺยาคาเร นิสีทิสฺสติ, น ตฺเวว จ โข อรหา ยถา อห”นฺติฯ

๔๖. เตน โข ปน สมเยน เต ชฏิลา อคฺคึ ปริจริตุกามา น สกฺโกนฺติ กฏฺฐานิ ผาเลตุํ ฯ อถ โข เตสํ ชฏิลานํ เอตทโหสิ – “นิสฺสํสยํ โข มหาสมณสฺส อิทฺธานุภาโว, ยถา มยํ น สกฺโกม กฏฺฐานิ ผาเลตุ”นฺติฯ อถ โข ภควา อุรุเวลกสฺสปํ ชฏิลํ เอตทโวจ – “ผาลิยนฺตุ, กสฺสป, กฏฺฐานี”ติฯ “ผาลิยนฺตุ, มหาสมณา”ติฯ สกิเทว ปญฺจ กฏฺฐสตานิ ผาลิยึสุฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส เอตทโหสิ – “มหิทฺธิโก โข มหาสมโณ มหานุภาโว, ยตฺร หิ นาม กฏฺฐานิปิ ผาลิยิสฺสนฺติ, น ตฺเวว จ โข อรหา ยถา อห”นฺติฯ

๔๗. เตน โข ปน สมเยน เต ชฏิลา อคฺคึ ปริจริตุกามา น สกฺโกนฺติ อคฺคึ อุชฺชเลตุํ [ชาเลตุํ (สี.), อุชฺชลิตุํ (ก.)]ฯ อถ โข เตสํ ชฏิลานํ เอตทโหสิ – “นิสฺสํสยํ โข มหาสมณสฺส อิทฺธานุภาโว, ยถา มยํ น สกฺโกม อคฺคึ อุชฺชเลตุ”นฺติฯ อถ โข ภควา อุรุเวลกสฺสปํ ชฏิลํ เอตทโวจ – “อุชฺชลิยนฺตุ, กสฺสป, อคฺคี”ติฯ “อุชฺชลิยนฺตุ, มหาสมณา”ติฯ สกิเทว ปญฺจ อคฺคิสตานิ อุชฺชลิยึสุฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส เอตทโหสิ – “มหิทฺธิโก โข มหาสมโณ มหานุภาโว, ยตฺร หิ นาม อคฺคีปิ อุชฺชลิยิสฺสนฺติ, น ตฺเวว จ โข อรหา ยถา อห”นฺติฯ

๔๘. เตน โข ปน สมเยน เต ชฏิลา อคฺคึ ปริจริตฺวา น สกฺโกนฺติ อคฺคึ วิชฺฌาเปตุํฯ อถ โข เตสํ ชฏิลานํ เอตทโหสิ – “นิสฺสํสยํ โข มหาสมณสฺส อิทฺธานุภาโว, ยถา มยํ น สกฺโกม อคฺคึ วิชฺฌาเปตุ”นฺติฯ อถ โข ภควา อุรุเวลกสฺสปํ ชฏิลํ เอตทโวจ – “วิชฺฌายนฺตุ, กสฺสป, อคฺคี”ติฯ “วิชฺฌายนฺตุ, มหาสมณา”ติฯ สกิเทว ปญฺจ อคฺคิสตานิ วิชฺฌายึสุฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส เอตทโหสิ – “มหิทฺธิโก โข มหาสมโณ มหานุภาโว, ยตฺร หิ นาม อคฺคีปิ วิชฺฌายิสฺสนฺติ, น ตฺเวว จ โข อรหา ยถา อห”นฺติฯ

๔๙. เตน โข ปน สมเยน เต ชฏิลา สีตาสุ เหมนฺติกาสุ รตฺตีสุ อนฺตรฏฺฐกาสุ หิมปาตสมเย นชฺชา เนรญฺชราย อุมฺมุชฺชนฺติปิ, นิมุชฺชนฺติปิ, อุมฺมุชฺชนนิมุชฺชนมฺปิ กโรนฺติฯ อถ โข ภควา ปญฺจมตฺตานิ มนฺทามุขิสตานิ อภินิมฺมินิ, ยตฺถ เต ชฏิลา อุตฺตริตฺวา วิสิพฺเพสุํ ฯ อถ โข เตสํ ชฏิลานํ เอตทโหสิ – “นิสฺสํสยํ โข มหาสมณสฺส อิทฺธานุภาโว, ยถยิมา มนฺทามุขิโย นิมฺมิตา”ติฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส เอตทโหสิ – “มหิ

ทฺธิโก โข มหาสมโณ มหานุภาโว, ยตฺร หิ นาม ตาว พหู มนุทามุขิโยปิ อภินิมฺมินิสฺสติ, น ตฺเวว จ โข อรหา ยถา อห”นฺติฯ

๕๐. เตน โข ปน สมเยน มหา อกาลเมโฆ ปาวสฺสิ, มหา อุทกวาหโก สญฺชายิฯ ยสฺมึ ปเทเส ภควา วิหรติ, โส ปเทโส อุทเกน น โอตฺถโฏ [อุทเกน โอตฺถโฏ (สี. สฺยา.)] โหติฯ อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “ยํนูนาหํ สมนฺตา อุทกํ อุสฺสาเรตฺวา มชฺเฌ เรณุหตาย ภูมิยา จงฺกเมยฺย”นฺติฯ อถ โข ภควา สมนฺตา อุทกํ อุสฺสาเรตฺวา มชฺเฌ เรณุหตาย ภูมิยา จงฺกมิฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสโป ชฏิโล – มาเหว โข มหาสมโณ อุทเกน วูฬฺโห อโหสีติ นาวาย สมฺพหุเลหิ ชฏิเลหิ สทฺธึ ยสฺมึ ปเทเส ภควา วิหรติ ตํ ปเทสํ อคมาสิฯ อทฺทสา โข อุรุเวลกสฺสโป ชฏิโล ภควนฺตํ สมนฺตา อุทกํ อุสฺสาเรตฺวา มชฺเฌ เรณุหตาย ภูมิยา จงฺกมนฺตํ, ทิสฺวาน ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อิทํ นุ ตฺวํ, มหาสมณา”ติ? “อยมหมสฺมิ [อาม อหมสฺมิ (สฺยา.)], กสฺสปา”ติ ภควา เวหาสํ อพฺภุคฺคนฺตฺวา นาวาย ปจฺจุฏฺฐาสิฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสปสฺส ชฏิลสฺส เอตทโหสิ – “มหิทฺธิโก โข มหาสมโณ มหานุภาโว, ยตฺร หิ นาม อุทกมฺปิ น ปวาหิสฺสติ [นปฺปสหิสฺสติ (สี.)], น ตฺเวว จ โข อรหา ยถา อห”นฺติฯ

๕๑. อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – “จิรมฺปิ โข อิมสฺส โมฆปุริสสฺส เอวํ ภวิสฺสติ – ‘มหิทฺธิโก โข มหาสมโณ มหานุภาโว, น ตฺเวว จ โข อรหา ยถา อห’นฺติ; ยํนูนาหํ อิมํ ชฏิลํ สํเวเชยฺย”นฺติฯ อถ โข ภควา อุรุเวลกสฺสปํ ชฏิลํ เอตทโวจ – “เนว จ โข ตฺวํ, กสฺสป, อรหา, นาปิ อรหตฺตมคฺคสมาปนฺโนฯ สาปิ เต ปฏิปทา นตฺถิ, ยาย ตฺวํ อรหา วา อสฺสสิ, อรหตฺตมคฺคํ วา สมาปนฺโน”ติฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสโป ชฏิโล ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ลเภยฺยาหํ, ภนฺเต, ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ลเภยฺยํ อุปสมฺปท”นฺติฯ ตฺวํ โขสิ, กสฺสป, ปญฺจนฺนํ ชฏิลสตานํ นายโก วินายโก อคฺโค ปมุโข ปาโมกฺโขฯ เตปิ ตาว อปโลเกหิ, ยถา เต มญฺญิสฺสนฺติ ตถา เต กริสฺสนฺตีติฯ อถ โข อุรุเวลกสฺสโป ชฏิโล เยน เต ชฏิลา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เต ชฏิเล เอตทโวจ – “อิจฺฉามหํ , โภ, มหาสมเณ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ, ยถา ภวนฺโต มญฺญนฺติ ตถา กโรนฺตู”ติฯ “จิรปฏิกา มยํ, โภ, มหาสมเณ อภิปฺปสนฺนา, สเจ ภวํ, มหาสมเณ พฺรหฺมจริยํ จริสฺสติ, สพฺเพว มยํ มหาสมเณ พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามา”ติฯ อถ โข เต ชฏิลา เกสมิสฺสํ ชฏามิสฺสํ ขาริกาชมิสฺสํ อคฺคิหุตมิสฺสํ อุทเก ปวาเหตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “ลเภยฺยาม มยํ, ภนฺเต, ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ลเภยฺยาม อุปสมฺปท”นฺติฯ “เอถ ภิกฺขโว”ติ ภควา อโวจ – “สฺวากฺขาโต ธมฺโม, จรถ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา”ติฯ สาว เตสํ อายสฺมนฺตานํ อุปสมฺปทา อโหสิฯ

๕๒. อทฺทสา โข นทีกสฺสโป ชฏิโล เกสมิสฺสํ ชฏามิสฺสํ ขาริกาชมิสฺสํ อคฺคิหุตมิสฺสํ อุทเก วุยฺหมาเน, ทิสฺวานสฺส เอตทโหสิ – “มาเหว เม ภาตุโน อุปสคฺโค อโหสี”ติฯ ชฏิเล ปาเหสิ – คจฺฉถ เม ภาตรํ ชานาถาติฯ สามญฺจ ตีหิ ชฏิลสเตหิ สทฺธึ เยนายสฺมา อุรุเวลกสฺสโป เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุรุเวลกสฺสปํ เอตทโวจ – “อิทํ นุ โข, กสฺสป, เสยฺโย”ติ? “อามาวุโส, อิทํ เสยฺโย”ติฯ อถ โข เต ชฏิลา เกสมิสฺสํ ชฏามิสฺสํ ขาริกาชมิสฺสํ อคฺคิหุตมิสฺสํ อุทเก ปวาเหตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “ลเภยฺยาม มยํ, ภนฺเต, ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ลเภยฺยาม อุป

สมฺปท”นฺติฯ “เอถ ภิกฺขโว”ติ ภควา อโวจ – “สฺวากฺขาโต ธมฺโม, จรถ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยา ยา”ติฯ สาว เตสํ อายสฺมนฺตานํ อุปสมฺปทา อโหสิฯ

๕๓. อทฺทสา โข คยากสฺสโป ชฏิโล เกสมิสฺสํ ชฏามิสฺสํ ขาริกาชมิสฺสํ อคฺคิหุตมิสฺสํ อุทเก วุยฺหมาเน, ทิสฺวานสฺส เอตทโหสิ – “มาเหว เม ภาตูนํ อุปสคฺโค อโหสี”ติฯ ชฏิเล ปาเหสิ – คจฺฉถ เม ภาตโร ชานาถาติฯ สามญฺจ ทฺวีหิ ชฏิลสเตหิ สทฺธึ เยนายสฺมา อุรุเวลกสฺสโป เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุรุเวลกสฺสปํ เอตทโวจ – “อิทํ นุ โข, กสฺสป, เสยฺโย”ติ? “อามาวุโส, อิทํ เสยฺโย”ติฯ อถ โข เต ชฏิลา เกสมิสฺสํ ชฏามิสฺสํ ขาริกาชมิสฺสํ อคฺคิหุตมิสฺสํ อุทเก ปวาเหตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “ลเภยฺยาม มยํ, ภนฺเต, ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ลเภยฺยาม อุปสมฺปท”นฺติฯ “เอถ ภิกฺขโว”ติ ภควา อโวจ – “สฺวากฺขาโต ธมฺโม, จรถ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา”ติฯ สาว เตสํ อายสฺมนฺตานํ อุปสมฺปทา อโหสิฯ

> ภควโต อธิฏฺฐาเนน ปญฺจ กฏฺฐสตานิ น ผาลิยึสุ, ผาลิยึสุ; อคฺคี น อุชฺชลิยึสุ, อุชฺชลิยึสุ; น วิชฺฌายึสุ, วิชฺฌายึสุ; ปญฺจมนฺทามุขิสตานิ อภินิมฺมินิฯ เอเตน นเยน อฑฺฒุฑฺฒปาฏิหาริยสหสฺสานิ โหนฺติฯ

๕๔. อถ โข ภควา อุรุเวลายํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน คยาสีสํ เตน ปกฺกามิ มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ ภิกฺขุสหสฺเสน สพฺเพเหว ปุราณชฏิเลหิฯ ตตฺร สุทํ ภควา คยายํ วิหรติ คยาสีเส สทฺธึ ภิกฺขุสหสฺเสนฯ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

[สํ. นิ. ๔.๒๙] “สพฺพํ , ภิกฺขเว, อาทิตฺตํฯ กิญฺจ, ภิกฺขเว, สพฺพํ อาทิตฺตํ? จกฺขุ อาทิตฺตํ, รูปา อาทิตฺตา, จกฺขุวิญฺญาณํ อาทิตฺตํ, จกฺขุสมฺผสฺโส อาทิตฺโต, ยมิทํ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ อาทิตฺตํฯ เกน อาทิตฺตํ? ราคคฺคินา โทสคฺคินา โมหคฺคินา อาทิตฺตํ, ชาติยา ชราย มรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ อาทิตฺตนฺติ วทามิฯ โสตํ อาทิตฺตํ, สทฺทา อาทิตฺตา, โสตวิญฺญาณํ อาทิตฺตํ, โสตสมฺผสฺโส อาทิตฺโต, ยมิทํ โสตสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ อาทิตฺตํฯ เกน อาทิตฺตํ? ราคคฺคินา โทสคฺคินา โมหคฺคินา อาทิตฺตํ, ชาติยา ชราย มรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ อาทิตฺตนฺติ วทามิฯ ฆานํ อาทิตฺตํ, คนฺธา อาทิตฺตา, ฆานวิญฺญาณํ อาทิตฺตํ, ฆานสมฺผสฺโส อาทิตฺโต, ยมิทํ ฆานสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ อาทิตฺตํฯ เกน อาทิตฺตํ? ราคคฺคินา โทสคฺคินา โมหคฺคินา อาทิตฺตํ, ชาติยา ชราย มรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ อาทิตฺตนฺติ วทามิฯ ชิวฺหา อาทิตฺตา, รสา อาทิตฺตา, ชิวฺหาวิญฺญาณํ อาทิตฺตํ ชิวฺหาสมฺผสฺโส อาทิตฺโต, ยมิทํ ชิวฺหาสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ อาทิตฺตํฯ เกน อาทิตฺตํ? ราคคฺคินา โทสคฺคินา โมหคฺคินา อาทิตฺตํ, ชาติยา ชราย มรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ อาทิตฺตนฺติ วทามิฯ กาโย อาทิตฺโต, โผฏฺฐพฺพา อาทิตฺตา, กายวิญฺญาณํ อาทิตฺตํ กายสมฺผสฺโส อาทิตฺโต, ยมิทํ กายสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ อาทิตฺตํฯ เกน อาทิตฺตํ? ราคคฺคินา โทสคฺคินา โมหคฺคินา อาทิตฺตํ, ชาติยา ชราย มรเณน

โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ อาทิตฺตนฺติ วทามิฯ มโน อาทิตฺโต, ธมฺมา อาทิตฺตา, มโนวิญฺญาณํ อาทิตฺตํ มโนสมฺผสฺโส อาทิตฺโต, ยมิทํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ อาทิตฺตํฯ เกน อาทิตฺตํ? ราคคฺคินา โทสคฺคินา โมหคฺคินา อาทิตฺตํ, ชาติยา ชราย มรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ อาทิตฺตนฺติ วทามิฯ

“เอวํ ปสฺสํ, ภิกฺขเว, สุตวา อริยสาวโก จกฺขุสฺมิมฺปิ นิพฺพินฺทติ, รูเปสุปิ นิพฺพินฺทติ, จกฺขุวิญฺญาเณปิ นิพฺพินฺทติ, จกฺขุสมฺผสฺเสปิ นิพฺพินฺทติ, ยมิทํ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตสฺมิมฺปิ นิพฺพินฺทติฯ โสตสฺมิมฺปิ นิพฺพินฺทติ, สทฺเทสุปิ นิพฺพินฺทติ…เป…. ฆานสฺมิมฺปิ นิพฺพินฺทติ , คนฺเธสุปิ นิพฺพินฺทติ…เป…. ชิวฺหายปิ นิพฺพินฺทติ, รเสสุปิ นิพฺพินฺทติ…เป…. กายสฺมิมฺปิ นิพฺพินฺทติ, โผฏฺฐพฺเพสุปิ นิพฺพินฺทติ…เป…. มนสฺมิมฺปิ นิพฺพินฺทติ, ธมฺเมสุปิ นิพฺพินฺทติ, มโนวิญฺญาเณปิ นิพฺพินฺทติ, มโนสมฺผสฺเสปิ นิพฺพินฺทติ, ยมิทํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตสฺมิมฺปิ นิพฺพินฺทติ, นิพฺพินฺทํ วิรชฺชติ, วิราคา วิมุจฺจติ, วิมุตฺตสฺมึ วิมุตฺตมิติ ญาณํ โหติฯ ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาตี”ติฯ

อิมสฺมิญฺจ ปน เวยฺยากรณสฺมึ ภญฺญมาเน ตสฺส ภิกฺขุสหสฺสสฺส อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจึสุฯ

อาทิตฺตปริยายสุตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

อุรุเวลปาฏิหาริยํ ตติยภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๑๓. พิมฺพิสารสมาคมกถา

๕๕. อถ โข ภควา คยาสีเส ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน ราชคหํ เตน จาริกํ ปกฺกามิ, มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ ภิกฺขุสหสฺเสน สพฺเพเหว ปุราณชฏิเลหิฯ อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน ราชคหํ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา ราชคเห วิหรติ ลฏฺฐิวเน [ลฏฺฐิวนุยฺยาเน (สฺยา.)] สุปฺปติฏฺเฐ เจติเยฯ อสฺโสสิ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร – สมโณ ขลุ โภ โคตโม สกฺยปุตฺโต สกฺยกุลา ปพฺพชิโต ราชคหํ อนุปฺปตฺโต ราชคเห วิหรติ ลฏฺฐิวเน สุปฺปติฏฺเฐ เจติเยฯ ตํ โข ปน ภควนฺตํ [ภวนฺตํ (ก.)] โคตมํ เอวํ กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต – อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควา [ภควาติ (ก.)]ฯ โส อิมํ โลกํ สเทวกํ สมารกํ สพฺรหฺมกํ สสฺสมณพฺราหฺมณึ ปชํ สเทวมนุสฺสํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทติฯ โส ธมฺมํ เทเสติ อาทิกลฺยาณํ มชฺเฌกลฺยาณํ ปริโยสานกลฺยาณํ สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ ปกาเสติฯ สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทสฺสนํ โหตีติฯ

อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ทฺวาทสนหุเตหิ [ทฺวาทสนิยุเตหิ (โยชนา)] มาคธิเกหิ พฺราหฺมณคหปติเกหิ ปริวุโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เตปิ โข ทฺวาทสนหุตา มาคธิกา พฺราหฺมณคหปติกา อปฺเปกจฺเจ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ, อปฺเปกจฺเจ

ภควตา สทฺธึ สมฺโมทึสุ, สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ, อปฺเปกจฺเจ เยน ภควา เตน ญฺชลึ ปณาเมตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ, อปฺเปกจฺเจ ภควโต สนฺติเก นามโคตฺตํ สาเวตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ, อปฺเปกจฺเจ ตุณฺหีภูตา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ อถ โข เตสํ ทฺวาทสนหุตานํ [ทฺวาทสนิยุตานํ (โยชนา)] มาคธิกานํ พฺราหฺมณคหปติกานํ เอตทโหสิ – “กึ นุ โข มหาสมโณ อุรุเวลกสฺสเป พฺรหฺมจริยํ จรติ, อุทาหุ อุรุเวลกสฺสโป มหาสมเณ พฺรหฺมจริยํ จรตี”ติ? อถ โข ภควา เตสํ ทฺวาทสนหุตานํ มาคธิกานํ พฺราหฺมณคหปติกานํ เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย อายสฺมนฺตํ อุรุเวลกสฺสปํ คาถาย อชฺฌภาสิ –

“กิเมว ทิสฺวา อุรุเวลวาสิ, ปหาสิ อคฺคึ กิสโกวทาโน;
ปุจฺฉามิ ตํ กสฺสป, เอตมตฺถํ กถํ ปหีนํ ตว อคฺคิหุตฺตนฺติฯ

“รูเป จ สทฺเท จ อโถ รเส จ;
กามิตฺถิโย จาภิวทนฺติ ยญฺญา;
เอตํ มลนฺติ อุปธีสุ ญตฺวา;
ตสฺมา น ยิฏฺเฐ น หุเต อรญฺชินฺติฯ

“เอตฺเถว เต มโน น รมิตฺถ (กสฺสปาติ ภควา);
รูเปสุ สทฺเทสุ อโถ รเสสุ;
อถ โก จรหิ เทวมนุสฺสโลเก;
รโต มโน กสฺสป, พฺรูหิ เมตนฺติฯ

“ทิสฺวา ปทํ สนฺตมนูปธีกํ;
อกิญฺจนํ กามภเว อสตฺตํ;
อนญฺญถาภาวิมนญฺญเนยฺยํ;
ตสฺมา น ยิฏฺเฐ น หุเต อรญฺชิ”นฺติฯ

๕๖. อถ โข อายสฺมา อุรุเวลกสฺสโป อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “สตฺถา เม, ภนฺเต, ภควา, สาวโกหมสฺมิ; สตฺถา เม, ภนฺเต, ภควา, สาวโกหมสฺมี”ติฯ อถ โข เตสํ ทฺวาทสนหุตานํ มาคธิกานํ พฺราหฺมณคหปติกานํ เอตทโหสิ – “อุรุเวลกสฺสโป มหาสมเณ พฺรหฺมจริยํ จรตี”ติฯ อถ โข ภควา เตสํ ทฺวาทสนหุตานํ มาคธิกานํ พฺราหฺมณคหปติกานํ เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย อนุปุพฺพึ กถํ กเถสิ, เสยฺยถิทํ – ทานกถํ สีลกถํ สคฺคกถํ กามานํ อาทีนวํ โอการํ สํกิเลสํ เนกฺขมฺเม อานิสํสํ ปกาเสสิฯ ยทา เต ภควา อญฺญาสิ กลฺลจิตฺเต มุทุจิตฺเต วินีวรณจิตฺเต อุทคฺคจิตฺเต ปสนฺนจิตฺเต, อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกํสิกา ธมฺมเทสนา, ตํ ปกาเสสิ – ทุกฺขํ, สมุทยํ, นิโรธํ, มคฺคํฯ เสยฺยถาปิ นาม สุทฺธํ วตฺถํ อปคตกาฬกํ สมฺมเทว รชนํ ปฏิคฺคณฺเหยฺย, เอวเมว เอกาทสนหุตานํ มาคธิกานํ พฺราหฺมณคหปติกานํ พิมฺพิสารปฺปมุขานํ ตสฺมึ เยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ – ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺมนฺติฯ เอกนหุตํ อุปาสกตฺตํ ปฏิเวเทสิฯ

๕๗. อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ทิฏฺฐธมฺโม ปตฺตธมฺโม วิทิตธมฺโม ปริโยคาฬฺหธมฺโม ติณฺณวิจิกิจฺโฉ วิคตกถํกโถ เวสารชฺชปฺปตฺโต อปรปฺปจฺจโย สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจ – "ปุพฺเพ เม, ภนฺเต, กุมารสฺส สโต ปญฺจ อสฺสาสกา อเหสุํ, เต เม เอตรหิ สมิทฺธาฯ ปุพฺเพ เม, ภนฺเต, กุมารสฺส สโต เอตทโหสิ – 'อโห วต มํ รชฺเช อภิสิญฺเจยฺยุ'นฺติ, อยํ โข เม, ภนฺเต, ปฐโม อสฺสาสโก อโหสิ, โส เม เอตรหิ สมิทฺโธฯ 'ตสฺส จ เม วิชิตํ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ โอกฺกเมยฺยา'ติ, อยํ โข เม, ภนฺเต, ทุติโย อสฺสาสโก อโหสิ, โส เม เอตรหิ สมิทฺโธฯ 'ตญฺจาหํ ภควนฺตํ ปยิรุปาเสยฺย'นฺติ, อยํ โข เม, ภนฺเต, ตติโย อสฺสาสโก อโหสิ, โส เม เอตรหิ สมิทฺโธฯ 'โส จ เม ภควา ธมฺมํ เทเสยฺยา'ติ, อยํ โข เม, ภนฺเต, จตุตฺโถ อสฺสาสโก อโหสิ, โส เม เอตรหิ สมิทฺโธฯ 'ตสฺส จาหํ ภควโต ธมฺมํ อาชาเนยฺย'นฺติ, อยํ โข เม, ภนฺเต, ปญฺจโม อสฺสาสโก อโหสิ, โส เม เอตรหิ สมิทฺโธฯ ปุพฺเพ เม, ภนฺเต, กุมารสฺส สโต อิเม ปญฺจ อสฺสาสกา อเหสุํ, เต เม เอตรหิ สมิทฺธาฯ อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเต, อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเต, เสยฺยถาปิ, ภนฺเต, นิกฺกุชฺชิตํ วา อุกฺกุชฺเชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ – เอวเมวํ ภควตา อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโตฯ เอสาหํ, ภนฺเต, ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมญฺจ, ภิกฺขุสงฺฆญฺจฯ อุปาสกํ มํ [มํ ภนฺเต (ก.)], ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คตํ, อธิวาเสตุ จ เม, ภนฺเต, ภควา , สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา"ติ ฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ – "กาโล, ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺต"นฺติฯ

๕๘. อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย ราชคหํ ปาวิสิ มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ ภิกฺขุสหสฺเสน สพฺเพเหว ปุราณชฏิเลหิฯ เตน โข ปน สมเยน สกฺโก เทวานมินฺโท มาณวกวณฺณํ อภินิมฺมินิตฺวา พุทฺธปฺปมุขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ปุรโต ปุรโต คจฺฉติ อิมา คาถาโย คายมาโน –

"ทนฺโต ทนฺเตหิ สห ปุราณชฏิเลหิ, วิปฺปมุตฺโต วิปฺปมุตฺเตหิ;
สิงฺคีนิกฺขสวณฺโณ, ราชคหํ ปาวิสิ ภควาฯ

"มุตฺโต มุตฺเตหิ สห ปุราณชฏิเลหิ, วิปฺปมุตฺโต วิปฺปมุตฺเตหิ;
สิงฺคีนิกฺขสวณฺโณ, ราชคหํ ปาวิสิ ภควาฯ

"ติณฺโณ ติณฺเณหิ สห ปุราณชฏิเลหิ;
วิปฺปมุตฺโต วิปฺปมุตฺเตหิ;
สิงฺคีนิกฺขสุวณฺโณ;
ราชคหํ ปาวิสิ ภควาฯ

"สนฺโต สนฺเตหิ สห ปุราณชฏิเลหิ;
วิปฺปมุตฺโต วิปฺปมุตฺเตหิ;

สิงฺคีนิกฺขสวณฺโณ;
ราชคหํ ปาวิสิ ภควาฯ

“ทสวาโส ทสพโล, ทสธมฺมวิทู ทสภิ จุเปโต;
โส ทสสตปริวาโร [ปริวารโก (ก.)] ราชคหํ, ปาวิสิ ภควา”ติฯ

มนุสฺสา สกฺกํ เทวานมินฺทํ ปสฺสิตฺวา เอวมาหํสุ – “อภิรูโป วตายํ มาณวโก, ทสฺสนีโย วตายํ มาณวโก, ปาสาทิโก วตายํ มาณวโกฯ กสฺส นุ โข อยํ มาณวโก”ติ? เอวํ วุตฺเต สกฺโก เทวานมินฺโท เต มนุสฺเส คาถาย อชฺฌภาสิ –

“โย ธีโร สพฺพธิ ทนฺโต, สุทฺโธ อปฺปฏิปุคฺคโล;
อรหํ สุคโต โลเก, ตสฺสาหํ ปริจารโก”ติฯ

๕๘. อถ โข ภควา เยน รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนสฺส โข รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส เอตทโหสิ [จูฬว. ๓๐๗] – “กตฺถ นุ โข ภควา วิหเรยฺย? ยํ อสฺส คามโต เนว อวิทูเร น อจฺจาสนฺเน, คมนาคมนสมฺปนฺนํ, อตฺถิกานํ อตฺถิกานํ มนุสฺสานํ อภิกฺกมนียํ, ทิวา อปฺปากิณฺณํ [อปฺปกิณฺณํ (สี. สฺยา.), อพฺโภกิณฺณํ (ก.)], รตฺตึ อปฺปสทฺทํ อปฺปนิคฺโฆสํ วิชนวาตํ, มนุสฺสราหสฺเสยฺยกํ, ปฏิสลฺลานสารุปฺป”นฺติฯ อถ โข รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส เอตทโหสิ – “อิทํ โข อมฺหากํ เวฬุวนํ อุยฺยานํ คามโต เนว อวิทูเร น อจฺจาสนฺเน คมนาคมนสมฺปนฺนํ อตฺถิกานํ อตฺถิกานํ มนุสฺสานํ อภิกฺกมนียํ ทิวา อปฺปากิณฺณํ รตฺตึ อปฺปสทฺทํ อปฺปนิคฺโฆสํ วิชนวาตํ มนุสฺสราหสฺเสยฺยกํ ปฏิสลฺลานสารุปฺปํฯ ยํนูนาหํ เวฬุวนํ อุยฺยานํ พุทฺธปฺปมุขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ทเทยฺย”นฺติฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร โสวณฺณมยํ ภิงฺการํ คเหตฺวา ภควโต โอโณเชสิ – “เอตาหํ, ภนฺเต, เวฬุวนํ อุยฺยานํ พุทฺธปฺปมุขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ทมฺมี”ติฯ ปฏิคฺคเหสิ ภควา อารามํฯ อถ โข ภควา ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาราม”นฺติฯ

พิมฺพิสารสมาคมกถา นิฏฺฐิตาฯ

๑๔. สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานปพฺพชฺชากถา

๖๐. เตน โข ปน สมเยน สญฺจโย [สญฺชโย (สี. สฺยา.)] ปริพฺพาชโก ราชคเห ปฏิวสติ มหติยา ปริพฺพาชกปริสาย สทฺธึ อฑฺฒเตยฺเยหิ ปริพฺพาชกสเตหิฯ เตน โข ปน สมเยน สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา สญฺจเย ปริพฺพาชเก พฺรหฺมจริยํ จรนฺติฯ เตหิ กติกา กตา โหติ – โย ปฐมํ อมตํ อธิคจฺฉติ, โส อิตรสฺส อาโรเจตูติฯ อถ โข

อายสฺมา อสฺสชิ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย ราชคหํ ปิณฺฑาย ปาวิสิ ปาสาทิเกน อภิกฺกนฺเตน ปฏิกฺกนฺเตน อาโลกิเตน วิโลกิเตน สมิญฺชิเตน ปสาริเตน, โอกฺขิตฺตจกฺขุ อิริยาปถสมฺปนฺโนฯ อทฺทสา โข สาริปุตฺโต ปริพฺพาชโก อายสฺมนฺตํ อสฺสชึ ราชคเห ปิณฺฑาย จรนฺตํ ปาสาทิเกน อภิกฺกนฺเตน ปฏิกฺกนฺเตน อาโลกิเตน วิโลกิเตน สมิญฺชิเตน ปสาริเตน โอกฺขิตฺตจกฺขุํ อิริยาปถสมฺปนฺนํฯ ทิสฺวานสฺส เอตทโหสิ – "เย วต โลเก อรหนฺโต วา อรหตฺตมคฺคํ วา สมาปนฺนา, อยํ เตสํ ภิกฺขุ อญฺญตโรฯ ยํนูนาหํ อิมํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา ปุจฺเฉยฺยํ – 'กํสิ ตฺวํ, อาวุโส, อุทฺทิสฺส ปพฺพชิโต, โก วา เต สตฺถา, กสฺส วา ตฺวํ ธมฺมํ โรเจสี'"ติ? อถ โข สาริปุตฺตสฺส ปริพฺพาชกสฺส เอตทโหสิ – "อกาโล โข อิมํ ภิกฺขุํ ปุจฺฉิตุํ, อนฺตรฆรํ ปวิฏฺโฐ ปิณฺฑาย จรติฯ ยํนูนาหํ อิมํ ภิกฺขุํ ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อนุพนฺเธยฺยํ, อตฺถิเกหิ อุปญฺญาตํ มคฺค"นฺติฯ อถ โข อายสฺมา อสฺสชิ ราชคเห ปิณฺฑาย จริตฺวา ปิณฺฑปาตํ อาทาย ปฏิกฺกมิฯ อถ โข สาริปุตฺโตปิ ปริพฺพาชโก เยนายสฺมา อสฺสชิ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา อสฺสชินา สทฺธึ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิโต โข สาริปุตฺโต ปริพฺพาชโก อายสฺมนฺตํ อสฺสชึ เอตทโวจ – "วิปฺปสนฺนานิ โข เต, อาวุโส, อินฺทฺริยานิ, ปริสุทฺโธ ฉวิวณฺโณ ปริโยทาโตฯ กํสิ ตฺวํ, อาวุโส, อุทฺทิสฺส ปพฺพชิโต, โก วา เต สตฺถา, กสฺส วา ตฺวํ ธมฺมํ โรเจสี"ติ? "อตฺถาวุโส, มหาสมโณ สกฺยปุตฺโต สกฺยกุลา ปพฺพชิโต, ตาหํ ภควนฺตํ อุทฺทิสฺส ปพฺพชิโต, โส จ เม ภควา สตฺถา, ตสฺส จาหํ ภควโต ธมฺมํ โรเจมี"ติฯ "กึวาที ปนายสฺมโต สตฺถา, กิมกฺขายี"ติ? "อหํ โข, อาวุโส, นโว อจิรปพฺพชิโต, อธุนาคโต อิมํ ธมฺมวินยํ, น ตาหํ สกฺโกมิ วิตฺถาเรน ธมฺมํ เทเสตุํ, อปิ จ เต สํขิตฺเตน อตฺถํ วกฺขามี"ติฯ อถ โข สาริปุตฺโต ปริพฺพาชโก อายสฺมนฺตํ อสฺสชึ เอตทโวจ – "โหตุ, อาวุโส –

> "อปฺปํ วา พหุํ วา ภาสสฺสุ, อตฺถํเยว เม พฺรูหิ;
> อตฺเถเนว เม อตฺโถ, กึ กาหสิ พฺยญฺชนํ พหุ"นฺติฯ

อถ โข อายสฺมา อสฺสชิ สาริปุตฺตสฺส ปริพฺพาชกสฺส อิมํ ธมฺมปริยายํ อภาสิ –

> [อป. ๑.๑.๒๘๖ เถราปทาเนปิ] "เย ธมฺมา เหตุปฺปภวา, เตสํ เหตุํ ตถาคโต อาห;
> เตสญฺจ โย นิโรโธ, เอวํวาที มหาสมโณ"ติฯ

อถ โข สาริปุตฺตสฺส ปริพฺพาชกสฺส อิมํ ธมฺมปริยายํ สุตฺวา วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ – "ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺม"นฺติฯ

> [อป. ๑.๑.๒๘๙ เถราปทาเนปิ] เอเสว ธมฺโม ยทิ ตาวเทว, ปจฺจพฺยตฺถ ปทมโสกํ;
> อทิฏฺฐํ อพฺภตีตํ, พหุเกหิ กปฺปนหุเตหีติฯ

๖๑. อถ โข สาริปุตฺโต ปริพฺพาชโก เยน โมคฺคลฺลาโน ปริพฺพาชโก เตนุปสงฺกมิฯ อทฺทสา โข โมคฺคลฺลาโน ปริพฺพาชโก สาริปุตฺตํ ปริพฺพาชกํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ, ทิสฺวาน สาริปุตฺตํ ปริพฺพาชกํ เอตทโวจ – "วิปฺปสนฺนานิ โข เต, อาวุโส, อินฺทฺริยานิ, ปริสุทฺโธ ฉวิวณฺโณ ปริโยทาโตฯ กจฺจิ นุ ตฺวํ, อาวุโส, อมตํ อธิคโต"ติ? "อามาวุโส, อมตํ อธิคโต"ติฯ "ยถากถํ ปน ตฺวํ, อาวุโส, อมตํ อธิคโต"ติ? "อิธาหํ, อาวุโส, อทฺทสํ

อสฺสชึ ภิกฺขุํ ราชคเห ปิณฺฑาย จรนฺตํ ปาสาทิเกน อภิกฺกนฺเตน ปฏิกฺกนฺเตน อาโลกิเตน วิโลกิเตน สมิญฺชิเตน ปสาริเตน โอกฺขิตฺตจกฺขุํ อิริยาปถสมฺปนฺนํฯ ทิสฺวาน เม เอตทโหสิ – 'เย วต โลเก อรหนฺโต วา อรหตฺตมคฺคํ วา สมาปนฺนา, อยํ เตสํ ภิกฺขุ อญฺญตโรฯ ยํนูนาหํ อิมํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา ปุจฺเฉยฺยํ – กํสิ ตฺวํ, อาวุโส อุทฺทิสฺส ปพฺพชิโต, โก วา เต สตฺถา, กสฺส วา ตฺวํ ธมฺมํ โรเจสี'"ติฯ ตสฺส มยฺหํ, อาวุโส, เอตทโหสิ – "อกาโล โข อิมํ ภิกฺขุํ ปุจฺฉิตุํ อนฺตรฆรํ ปวิฏฺโฐ ปิณฺฑาย จรติ, ยํนูนาหํ อิมํ ภิกฺขุํ ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อนุพนฺเธยฺยํ อตฺถิเกหิ อุปญฺญาตํ มคฺค"นฺติฯ อถ โข, อาวุโส, อสฺสชิ ภิกฺขุ ราชคเห ปิณฺฑาย จริตฺวา ปิณฺฑปาตํ อาทาย ปฏิกฺกมิฯ อถ ขฺวาหํ, อาวุโส, เยน อสฺสชิ ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมึ, อุปสงฺกมิตฺวา อสฺสชินา ภิกฺขุนา สทฺธึ สมฺโมทึ, สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสึฯ เอกมนฺตํ ฐิโต โข อหํ, อาวุโส, อสฺสชึ ภิกฺขุํ เอตทโวจํ – "วิปฺปสนฺนานิ โข เต, อาวุโส, อินฺทฺริยานิ, ปริสุทฺโธ ฉวิวณฺโณ ปริโยทาโตฯ 'กํสิ ตฺวํ, อาวุโส, อุทฺทิสฺส ปพฺพชิโต, โก วา เต สตฺถา, กสฺส วา ตฺวํ ธมฺมํ โรเจสี'"ติ? 'อตฺถาวุโส, มหาสมโณ สกฺยปุตฺโต สกฺยกุลา ปพฺพชิโต, ตาหํ ภควนฺตํ อุทฺทิสฺส ปพฺพชิโต, โส จ เม ภควา สตฺถา, ตสฺส จาหํ ภควโต ธมฺมํ โรเจมี'ติฯ 'กึวาที ปนายสฺมโต สตฺถา กิมกฺขายี'ติ ฯ 'อหํ โข, อาวุโส, นโว อจิรปพฺพชิโต อธุนาคโต อิมํ ธมฺมวินยํ, น ตาหํ สกฺโกมิ วิตฺถาเรน ธมฺมํ เทเสตุํ, อปิ จ เต สํขิตฺเตน อตฺถํ วกฺขามี'"ติ ฯ อถ ขฺวาหํ, อาวุโส, อสฺสชึ ภิกฺขุํ เอตทโวจํ – "โหตุ, อาวุโส,

> อปฺปํ วา พหุํ วา ภาสสฺสุ, อตฺถํเยว เม พฺรูหิ;
> อตฺเถเนว เม อตฺโถ, กึ กาหสิ พฺยญฺชนํ พหุ"นฺติฯ

อถ โข, อาวุโส, อสฺสชิ ภิกฺขุ อิมํ ธมฺมปริยายํ อภาสิ –

> "เย ธมฺมา เหตุปฺปภวา, เตสํ เหตุํ ตถาคโต อาห;
> เตสญฺจ โย นิโรโธ, เอวํวาที มหาสมโณ"ติฯ

อถ โข โมคฺคลฺลานสฺส ปริพฺพาชกสฺส อิมํ ธมฺมปริยายํ สุตฺวา วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ – ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺมนฺติฯ

> เอเสว ธมฺโม ยทิ ตาวเทว, ปจฺจพฺยตฺถ ปทมโสกํ;
> อทิฏฺฐํ อพฺภตีตํ, พหุเกหิ กปฺปนหุเตหีติฯ

๖๒. อถ โข โมคฺคลฺลาโน ปริพฺพาชโก สาริปุตฺตํ ปริพฺพาชกํ เอตทโวจ "คจฺฉาม มยํ, อาวุโส, ภควโต สนฺติเก, โส โน ภควา สตฺถา"ติฯ "อิมานิ โข, อาวุโส, อฑฺฒเตยฺยานิ ปริพฺพาชกสตานิ อมฺเห นิสฺสาย อมฺเห สมฺปสฺสนฺตา อิธ วิหรนฺติ, เตปิ ตาว อปโลเกม [อปโลกาม (ก)]ฯ ยถา เต มญฺญิสฺสนฺติ, ตถา เต กริสฺสนฺตี"ติฯ อถ โข สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา เยน เต ปริพฺพาชกา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา เต ปริพฺพาชเก เอตทโวจุํ – "คจฺฉาม มยํ, อาวุโส, ภควโต สนฺติเก, โส โน ภควา สตฺถา"ติฯ "มยํ อายสฺมนฺเต นิสฺสาย อายสฺมนฺเต สมฺปสฺสนฺตา อิธ วิหราม, สเจ อายสฺมนฺตา มหาสมเณ พฺรหฺมจริยํ จริสฺสนฺติ, สพฺเพว มยํ มหาสมเณ พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามา"ติฯ อถ โข สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา เยน สญฺจโย ปริพฺพาชโก เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา

สญฺจยํ ปริพฺพาชกํ เอตทโวจุํ – “คจฺฉาม มยํ, อาวุโส, ภควโต สนฺติเก, โส โน ภควา สตฺถา”ติฯ “อลํ, อาวุโส, มา อคมิตฺถ, สพฺเพว ตโย อิมํ คณํ ปริหริสฺสามา”ติฯ ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา สญฺจยํ ปริพฺพาชกํ เอตทโวจุํ – “คจฺฉาม มยํ, อาวุโส, ภควโต สนฺติเก, โส โน ภควา สตฺถา”ติฯ “อลํ, อาวุโส, มา อคมิตฺถ, สพฺเพว ตโย อิมํ คณํ ปริหริสฺสามา”ติฯ อถ โข สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา ตานิ อฑฺฒเตยฺยานิ ปริพฺพาชกสตานิ อาทาย เยน เวฬุวนํ เตนุปสงฺกมึสุฯ สญฺจยสฺส ปน ปริพฺพาชกสฺส ตตฺเถว อุณฺหํ โลหิตํ มุขโต อุคฺคญฺฉิฯ

อทฺทสา โข ภควา [ภควาเต (ก)] สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเน ทูรโตว อาคจฺฉนฺเต, ทิสฺวาน ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เอเต, ภิกฺขเว, ทฺเว สหายกา อาคจฺฉนฺติ, โกลิโต อุปติสฺโส จฯ เอตํ เม สาวกยุคํ ภวิสฺสติ อคฺคํ ภทฺทยุค”นฺติฯ

คมฺภีเร ญาณวิสเย, อนุตฺตเร อุปธิสงฺขเย;
วิมุตฺเต อปฺปตฺเต เวฬุวนํ, อถ เน สตฺถา พฺยากาสิฯ

เอเต ทฺเว สหายกา, อาคจฺฉนฺติ โกลิโต อุปติสฺโส จ;
เอตํ เม สาวกยุคํ, ภวิสฺสติ อคฺคํ ภทฺทยุคนฺติฯ

อถ โข สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ , อุปสงฺกมิตฺวา

ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “ลเภยฺยาม มยํ, ภนฺเต, ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ลเภยฺยาม อุปสมฺปท”นฺติฯ “เอถ ภิกฺขโว”ติ ภควา อโวจ – “สฺวากฺขาโต ธมฺโม, จรถ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา”ติฯ สาว เตสํ อายสฺมนฺตานํ อุปสมฺปทา อโหสิฯ

อภิญฺญาตานํ ปพฺพชฺชา

๖๓. เตน โข ปน สมเยน อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา มาคธิกา กุลปุตฺตา ภควติ พฺรหฺมจริยํ จรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – อปุตฺตกตาย ปฏิปนฺโน สมโณ โคตโม, เวธพฺยาย ปฏิปนฺโน สมโณ โคตโม, กุลุปจฺเฉทาย ปฏิปนฺโน สมโณ โคตโม, อิทานิ อเนน ชฏิลสหสฺสํ ปพฺพาชิตํ, อิมานิ จ อฑฺฒเตยฺยานิ ปริพฺพาชกสตานิ สญฺจยานิ [สญฺเชยฺยานิ (สี.), สญฺชยานิ (สฺยา.)] ปพฺพาชิตานิฯ อิเม จ อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา มาคธิกา กุลปุตฺตา สมเณ โคตเม พฺรหฺมจริยํ จรนฺตีติฯ อปิสฺสุ ภิกฺขู ทิสฺวา อิมาย คาถาย โจเทนฺติ –

“อาคโต โข มหาสมโณ, มาคธานํ คิริพฺพชํ;
สพฺเพ สญฺจเย เนตฺวาน [สญฺเชยฺยเก เนตฺวา (สี.)], กํสฺสุ ทานิ นยิสฺสตี”ติฯ

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… น, ภิกฺขเว, โส สทฺโท จิรํ ภวิสฺสติ, สตฺตาหเมว ภวิสฺสติ, สตฺตาหสฺส อจฺจเยน อนฺตรธายิสฺสติฯ เตน หิ, ภิกฺขเว, เย ตุมฺเห อิมาย คาถาย โจเทนฺติ –

“อาคโต โข มหาสมโณ, มาคธานํ คิริพฺพชํ;
สพฺเพ สญฺจเย เนตฺวาน, กํสุ ทานิ นยิสฺสตี”ติฯ

เต ตุมฺเห อิมาย คาถาย ปฏิโจเทถ –

“นยนฺติ เว มหาวีรา, สทฺธมฺเมน ตถาคตา;
ธมฺเมน นยมานานํ [นียมานานํ (ก.)], กา อุสูยา [อุสฺสุยา (ก.)] วิชานต”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา ภิกฺขู ทิสฺวา อิมาย คาถาย โจเทนฺติ –

“อาคโต โข มหาสมโณ, มาคธานํ คิริพฺพชํ;
สพฺเพ สญฺจเย เนตฺวาน, กํสุ ทานิ นยิสฺสตี”ติฯ

ภิกฺขู เต มนุสฺเส อิมาย คาถาย ปฏิโจเทนฺติ –

“นยนฺติ เว มหาวีรา, สทฺธมฺเมน ตถาคตา;
ธมฺเมน นยมานานํ, กา อุสูยา วิชานต”นฺติฯ

มนุสฺสา ธมฺเมน กิร สมณา สกฺยปุตฺติยา เนนฺติ โน อธมฺเมนาติ สตฺตาหเมว โส สทฺโท อโหสิ, สตฺตาหสฺส อจฺจเยน อนฺตรธายิฯ

สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานปพฺพชฺชากถา นิฏฺฐิตาฯ

จตุตฺถภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๑๕. อุปชฺฌายวตฺตกถา

๖๔. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อนุปชฺฌายกา อนาจริยกา [อิทํ ปทํ สี. สฺยา. โปตฺถเกสุ นตฺถิ] อโนวทิยมานา อนนุสาสิยมานา ทุนฺนิวตฺถา ทุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา ปิณฺฑาย จรนฺติ; มนุสฺสานํ [เต มนุสฺสานํ (ก.)] ภุญฺชมานานํ อุปริ โภชเนปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมนฺติ, อุปริ ขาทนีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมนฺติ, อุปริ สายนีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมนฺติ, อุปริ ปานีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมนฺติ; สามํ สูปมฺปิ โอทนมฺปิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ; ภตฺตคฺเคปิ อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา วิหรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ทุนฺนิวตฺถา ทุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา ปิณฺฑาย จริสฺสนฺติ; มนุสฺสานํ ภุญฺชมานานํ, อุปริ โภชเนปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนฺติ, อุปริ ขาทนีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนฺติ, อุปริ สายนีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนฺติ, อุปริ ปานีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนฺติ; สามํ สูปมฺปิ โอทนมฺปิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ; ภตฺตคฺเคปิ อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา วิหริสฺสนฺติ เสยฺยถาปิ พฺราหฺมณา พฺราหฺมณโภชเน”ติฯ

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา สนฺตุฏฺฐา ลชฺชิโน กุกฺกุจฺจกา สิกฺขากามา, เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขู ทุนฺนิวตฺถา ทุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา ปิณฺฑาย จริสฺสนฺติ; มนุสฺสานํ ภุญฺชมานานํ, อุปริโภชเนปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนฺติ, อุปริขาทนีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนฺติ, อุปริสายนีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนฺติ, อุปริปานีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนฺติ; สามํ สูปมฺปิ โอทนมฺปิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ; ภตฺตคฺเคปิ อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา วิหริสฺสนฺตี”ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู…เป.… ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ทุนฺนิวตฺถา ทุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา ปิณฺฑาย จรนฺติ, มนุสฺสานํ ภุญฺชมานานํ อุปริ โภชเนปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมนฺติ, อุปริขาทนีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมนฺติ, อุปริสายนีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมนฺติ, อุปริปานีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมนฺติ, สามํ สูปมฺปิ โอทนมฺปิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ, ภตฺตคฺเคปิ อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา วิหรนฺตี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, ภิกฺขเว, เตสํ โมฆปุริสานํ อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา ทุนฺนิวตฺถา ทุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา ปิณฺฑาย จริสฺสนฺติ, มนุสฺสานํ ภุญฺชมานานํ อุปริโภชเนปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนฺติ, อุปริขาทนีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนฺติ, อุปริสายนีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนฺติ, อุปริปานีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนฺติ, สามํ สูปมฺปิ โอทนมฺปิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ, ภตฺตคฺเคปิ อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา วิหริสฺสนฺติฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย, ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวายฯ อถ ขฺเวตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานญฺเจว อปฺปสาทาย, ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา”ติฯ อถ โข ภควา เต ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย ทุปฺโปสตาย มหิจฺฉตาย อสนฺตุฏฺฐิตาย [อสนฺตุฏฺฐิยา (สี.), อสนฺตุฏฺฐตาย (สฺยา)] สงฺคณิกาย โกสชฺชสฺส อวณฺณํ ภาสิตฺวา อเนกปริยาเยน สุภรตาย สุโปสตาย อปฺปิจฺฉสฺส สนฺตุฏฺฐสฺส สลฺเลขสฺส ธุตสฺส ปาสาทิกสฺส อปจยสฺส วีริยารมฺภสฺส [วิริยารมฺภสฺส (สี. สฺยา.)] วณฺณํ ภาสิตฺวา ภิกฺขูนํ ตทนุจฺฉวิกํ ตทนุโลมิกํ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๖๕. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุปชฺฌายํฯ อุปชฺฌาโย, ภิกฺขเว, สทฺธิวิหาริกมฺหิ ปุตฺตจิตฺตํ อุปฏฺฐเปสฺสติ , สทฺธิวิหาริโก อุปชฺฌายมฺหิ ปิตุจิตฺตํ อุปฏฺฐเปสฺสติฯ เอวํ เต อญฺญมญฺญํ สคารวา สปฺปติสฺสา สภาควุตฺติโน วิหรนฺตา อิมสฺมิํ ธมฺมวินเย วุฑฺฒิํ วิรุฬฺหิํ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสนฺติฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อุปชฺฌาโย คเหตพฺโพ – เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อุปชฺฌาโย เม, ภนฺเต, โหหิ; อุปชฺฌาโย เม, ภนฺเต, โหหิ; อุปชฺฌาโย เม, ภนฺเต, โหหี’ติฯ สาหูติ วา ลหูติ วา โอปายิกนฺติ วา ปติรูปนฺติ วา ปาสาทิเกน สมฺปาเทหีติ วา กาเยน วิญฺญาเปติ, วาจาย วิญฺญาเปติ, กาเยน วาจาย [น วาจาย (ก.)] วิญฺญาเปติ, คหิโต โหติ อุปชฺฌาโย; น กาเยน วิญฺญาเปติ, น วาจาย วิญฺญาเปติ , น กาเยน วาจาย วิญฺญาเปติ, น คหิโต โหติ อุปชฺฌาโยฯ

๖๖. [จูฬว. ๓๗๖ อาทโย]“สทฺธิวิหาริเกน, ภิกฺขเว, อุปชฺฌายมฺหิ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

“กาลสฺเสว วุฏฺฐาย อุปาหนา โอมุญฺจิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ทนฺตกฏฺฐํ ทาตพฺพํ, มุโขทกํ ทาตพฺพํ, อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํฯ สเจ ยาคุ โหติ, ภาชนํ โธวิตฺวา ยาคุ อุปนาเมตพฺพาฯ ยาคุํ ปีตสฺส อุทกํ ทตฺวา ภาชนํ ปฏิคฺคเหตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน โธวิตฺวา ปฏิสาเมตพฺพํฯ อุปชฺฌายมฺหิ วุฏฺฐิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํฯ สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพฯ

“สเจ อุปชฺฌาโย คามํ ปวิสิตุกาโม โหติ, นิวาสนํ ทาตพฺพํ, ปฏินิวาสนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, กายพนฺธนํ ทาตพฺพํ, สคุณํ กตฺวา สงฺฆาฏิโย ทาตพฺพา, โธวิตฺวา ปตฺโต โสทโก [สอุทโก (ก.)] ทาตพฺโพฯ สเจ อุปชฺฌาโย ปจฺฉาสมณํ อากงฺขติ, ติมณฺฑลํ ปฏิจฺฉาเทนฺเตน ปริมณฺฑลํ นิวาเสตฺวา กายพนฺธนํ พนฺธิตฺวา สคุณํ กตฺวา สงฺฆาฏิโย ปารุปิตฺวา คณฺฐิกํ ปฏิมุญฺจิตฺวา โธวิตฺวา ปตฺตํ คเหตฺวา อุปชฺฌายสฺส ปจฺฉาสมเณน โหตพฺพํฯ นาติทูเร คนฺตพฺพํ, นาจฺจาสนฺเน คนฺตพฺพํ, ปตฺตปริยาปนฺนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํฯ น อุปชฺฌายสฺส ภณมานสฺส อนฺตรนฺตรา กถา โอปาเตตพฺพาฯ อุปชฺฌาโย อาปตฺติสามนฺตา ภณมาโน นิวาเรตพฺโพฯ

“นิวตฺตนฺเตน ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, ปฏินิวาสนํ ทาตพฺพํ, นิวาสนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํฯ สเจ จีวรํ สินฺนํ โหติ, มุหุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตพฺพํ, น จ อุณฺเห จีวรํ นิทหิตพฺพํ; จีวรํ สงฺฆริตพฺพํ, จีวรํ สงฺฆรนฺเตน จตุรงฺคุลํ กณฺณํ อุสฺสาเรตฺวา จีวรํ สงฺฆริตพฺพํ – มา มชฺเฌ ภงฺโค อโหสีติฯ โอโภเค กายพนฺธนํ กาตพฺพํฯ

“สเจ ปิณฺฑปาโต โหติ, อุปชฺฌาโย จ ภุญฺชิตุกาโม โหติ, อุทกํ ทตฺวา ปิณฺฑปาโต อุปนาเมตพฺโพฯ อุปชฺฌาโย ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพ ฯ ภุตฺตาวิสฺส อุทกํ ทตฺวา ปตฺตํ ปฏิคฺคเหตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน โธวิตฺวา โวทกํ กตฺวา มุหุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตพฺโพ, น จ อุณฺเห ปตฺโต นิทหิตพฺโพฯ ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน เหฏฺฐามญฺจํ วา เหฏฺฐาปีฐํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ น จ อนนฺตรหิตาย ภูมิยา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน จีวรวํสํ วา จีวรรชฺชุํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ อุปชฺฌายมฺหิ วุฏฺฐิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ ปฏิสาเมตพฺพํฯ สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพฯ

“สเจ อุปชฺฌาโย นหายิตุกาโม โหติ, นหานํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ สเจ สีเตน อตฺโถ โหติ, สีตํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ สเจ อุณฺเหน อตฺโถ โหติ, อุณฺหํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ

“สเจ อุปชฺฌาโย ชนฺตาฆรํ ปวิสิตุกาโม โหติ, จุณฺณํ สนฺเนตพฺพํ, มตฺติกา เตเมตพฺพา, ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย อุปชฺฌายสฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต คนฺตฺวา ชนฺตาฆรปีฐํ ทตฺวา จีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ, จุณฺณํ ทาตพฺพํ, มตฺติกา ทาตพฺพาฯ สเจ อุสฺสหติ, ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ ชนฺตาฆรํ ปวิสนฺเตน มตฺติกาย มุขํ มกฺเขตฺวา ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ น เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช นิสีทิตพฺพํฯ น นวา ภิกฺขู อาสเนน ปฏิพาหิตพฺพาฯ ชนฺตาฆเร อุปชฺฌายสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ ชนฺตาฆรา นิกฺขมนฺเตน ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรา นิกฺขมิตพฺพํฯ

“อุทเกปิ อุปชฺฌายสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ นหาเตน ปฐมตรํ อุตฺตริตฺวา อตฺตโน คตฺตํ โวทกํ กตฺวา นิวาเสตฺวา อุปชฺฌายสฺส คตฺตโต อุทกํ ปมชฺชิตพฺพํ, นิวาสนํ ทาตพฺพํ, สงฺฆาฏิ ทาตพฺพา, ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ, อุปชฺฌาโย ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพฯ สเจ อุทฺทิสาเปตุกาโม โหติ, อุทฺทิสิตพฺโพฯ สเจ ปริปุจฺฉิตุกาโม โหติ, ปริปุจฺฉิตพฺโพฯ

“ยสฺมึ วิหาเร อุปชฺฌาโย วิหรติ, สเจ โส วิหาโร อุกฺลาโป โหติ, สเจ อุสฺสหติ, โสเธตพฺโพฯ วิหารํ โสเธนฺเตน ปฐมํ ปตฺตจีวรํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ นิสีทนปจฺจตฺถรณํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ภิสิพิพฺโพหนํ [ภิสิพิมฺโพหนํ (สี. สฺยา.)] นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ มญฺโจ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพฯ ปีฐํ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน , อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ มญฺจปฏิปาทกา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพาฯ เขฬมลฺลโก นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพฯ อปสฺเสนผลกํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ภูมตฺถรณํ ยถาปญฺญตฺตํ สลฺลกฺเขตฺวา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ สเจ วิหาเร สนฺตานกํ โหติ, อุลฺโลกา ปฐมํ โอหาเรตพฺพํ, อาโลกสนฺธิกณฺณภาคา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ เครุกปริกมฺมกตา ภิตฺติ กณฺณกิตา โหติ, โจฬกํ เตเมตฺวา ปีเฬตฺวา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ กาฬวณฺณกตา ภูมิ กณฺณกิตา โหติ, โจฬกํ เตเมตฺวา ปีเฬตฺวา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ อกตา โหติ ภูมิ, อุทเกน ปริปฺโผสิตฺวา สมฺมชฺชิตพฺพา – มา วิหาโร รเชน อุหญฺญีติฯ สงฺการํ วิจินิตฺวา เอกมนฺตํ ฉฑฺเฑตพฺพํฯ

“ภูมตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ มญฺจปฏิปาทกา โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺพาฯ มญฺโจ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺโพฯ ปีฐํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ ภิสิพิพฺโพหนํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ นิสีทนปจฺจตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ เขฬมลฺลโก โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺโพฯ อปสฺเสนผลกํ โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺพํฯ ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน เหฏฺฐามญฺจํ วา เหฏฺฐาปีฐํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ น จ อนนฺตรหิตาย ภูมิยา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน จีวรวํสํ วา จีวรรชฺชุํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ

“สเจ ปุรตฺถิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปุรตฺถิมา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ ปจฺฉิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปจฺฉิมา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ อุตฺตรา สรชา วาตา วายนฺติ, อุตฺตรา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ ทกฺขิณา สรชา วาตา วายนฺติ, ทกฺขิณา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ สีตกาโล โหติ, ทิวา วาตปานา วิวริตพฺพา, รตฺตึ ถเกตพฺพาฯ สเจ อุณฺหกาโล โหติ, ทิวา วาตปานา ถเกตพฺพา, รตฺตึ วิวริตพฺพาฯ

“สเจ ปริเวณํ อุกฺลาปํ โหติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชิตพฺพํฯ สเจ โกฏฺฐโก อุกฺลาโป โหติ, โกฏฺฐโก สมฺมชฺชิตพฺโพฯ สเจ อุปฏฺฐานสาลา อุกฺลาปา โหติ, อุปฏฺฐานสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ อคฺคิสาลา อุกฺลาปา โหติ, อคฺคิสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ วจฺจกุฏิ อุกฺลาปา โหติ, วจฺจกุฏิ สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ ปานียํ น โหติ, ปานียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ สเจ ปริโภชนียํ น โหติ, ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ สเจ อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ น โหติ, อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํฯ

“สเจ อุปชฺฌายสฺส อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติ, สทฺธิวิหาริเกน วูปกาเสตพฺโพ, วูปกาสาเปตพฺโพ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อุปชฺฌายสฺส กุกฺกุจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติ, สทฺธิวิหาริเกน วิโนเทตพฺพํ, วิโนทาเปตพฺพํ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อุปชฺฌายสฺส ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ, สทฺธิวิหาริเกน วิเวเจตพฺพํ, วิเวจาเปตพฺพํ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพา ฯ สเจ อุปชฺฌาโย ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน โหติ ปริวาสารโห, สทฺธิวิหาริเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อุปชฺฌายสฺส ปริวาสํ ทเทยฺยาติฯ สเจ อุปชฺฌาโย มูลาย ปฏิกสฺสนารโห โหติ, สทฺธิวิหาริเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อุปชฺฌายํ มูลาย ปฏิกสฺเสยฺยาติฯ สเจ อุปชฺฌาโย มานตฺตารโห โหติ, สทฺธิวิหาริเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อุปชฺฌายสฺส มานตฺตํ ทเทยฺยาติฯ สเจ อุปชฺฌาโย อพฺภานารโห โหติ, สทฺธิวิหาริเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อุปชฺฌายํ อพฺเภยฺยาติฯ สเจ สงฺโฆ อุปชฺฌายสฺส กมฺมํ กตฺตุกาโม โหติ ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ [นิยสํ (ก.)] วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา, สทฺธิวิหาริเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อุปชฺฌายสฺส กมฺมํ น กเรยฺย ลหุกาย วา ปริณาเมยฺยาติฯ กตํ วา ปนสฺส โหติ สงฺเฆน กมฺมํ ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา, สทฺธิวิหาริเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อุปชฺฌาโย สมฺมา วตฺเตยฺย, โลมํ ปาเตยฺย, เนตฺถารํ วตฺเตยฺย, สงฺโฆ ตํ กมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยาติฯ

“สเจ อุปชฺฌายสฺส จีวรํ โธวิตพฺพํ โหติ, สทฺธิวิหาริเกน โธวิตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อุปชฺฌายสฺส จีวรํ โธวิเยถาติฯ สเจ อุปชฺฌายสฺส จีวรํ กาตพฺพํ โหติ, สทฺธิวิหาริเกน กาตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อุปชฺฌายสฺส จีวรํ กริเยถาติฯ สเจ อุปชฺฌายสฺส รชนํ ปจิตพฺพํ โหติ, สทฺธิวิหาริเกน ปจิตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อุปชฺฌายสฺส รชนํ ปจิเยถาติฯ สเจ อุปชฺฌายสฺส จีวรํ รชิตพฺพํ [รเชตพฺพํ (สี. สฺยา.)] โหติ, สทฺธิวิหาริเกน รชิตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อุปชฺฌายสฺส จีวรํ รชิเยถาติฯ จีวรํ รชนฺเตน [รเชนฺเตน (สี. สฺยา.)] สาธุกํ สมฺปริวตฺตกํ สมฺปริวตฺตกํ รชิตพฺพํ, น จ อจฺฉินฺเน เถเว ปกฺกมิตพฺพํฯ

“น อุปชฺฌายํ อนาปุจฺฉา เอกจฺจสฺส ปตฺโต ทาตพฺโพ, น เอกจฺจสฺส ปตฺโต ปฏิคฺคเหตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส จีวรํ ทาตพฺพํ, น เอกจฺจสฺส จีวรํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ; น เอกจฺจสฺส ปริกฺขาโร ทาตพฺโพ, น เอกจฺจสฺส ปริกฺขาโร ปฏิคฺคเหตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส เกสา เฉเทตพฺพา [เฉตฺตพฺพา (สี.), เฉทิตพฺพา (ก.)], น เอกจฺเจน เกสา เฉทาเปตพฺพา; น เอกจฺจสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํ, น เอกจฺเจน ปริกมฺมํ การาเปตพฺพํ; น เอกจฺจสฺส เวยฺยาวจฺโจ [เวยฺยาวจฺจํ (กตฺถจิ)] กาตพฺโพ , น เอกจฺเจน เวยฺยาวจฺโจ การาเปตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส ปจฺฉาสมเณน โหตพฺพํ, น เอกจฺโจ ปจฺฉาสมโณ อาทาตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส ปิณฺฑปาโต นีหริตพฺโพ, น เอกจฺเจน ปิณฺฑปาโต นีหรา

เปตพฺโพ; น อุปชฺฌายํ อนาปุจฺฉา คาโม ปวิสิตพฺโพ; น สุสานํ คนฺตพฺพํ; น ทิสา ปกฺกมิตพฺพาฯ สเจ อุปชฺฌาโย คิลาโน โหติ, ยาวชีวํ อุปฏฺฐาตพฺโพ; วุฏฺฐานมสฺส อาคเมตพฺพ''นฺติฯ

อุปชฺฌายวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๖. สทฺธิวิหาริกวตฺตกถา

๖๗. [จูฬว. ๓๗๘ อาทโย] ''อุปชฺฌาเยน, ภิกฺขเว, สทฺธิวิหาริกมฺหิ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมา วตฺตนา –

''อุปชฺฌาเยน, ภิกฺขเว, สทฺธิวิหาริโก สงฺคเหตพฺโพ อนุคฺคเหตพฺโพ อุทฺเทเสน ปริปุจฺฉาย โอวาเทน อนุสาสนิยาฯ สเจ อุปชฺฌายสฺส ปตฺโต โหติ, สทฺธิวิหาริกสฺส ปตฺโต น โหติ, อุปชฺฌาเยน สทฺธิวิหาริกสฺส ปตฺโต ทาตพฺโพ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สทฺธิวิหาริกสฺส ปตฺโต อุปฺปชฺชิเยถาติฯ สเจ อุปชฺฌายสฺส จีวรํ โหติ, สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ น โหติ, อุปชฺฌาเยน สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ ทาตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ อุปฺปชฺชิเยถาติฯ สเจ อุปชฺฌายสฺส ปริกฺขาโร โหติ, สทฺธิวิหาริกสฺส ปริกฺขาโร น โหติ, อุปชฺฌาเยน สทฺธิวิหาริกสฺส ปริกฺขาโร ทาตพฺโพ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สทฺธิวิหาริกสฺส ปริกฺขาโร อุปฺปชฺชิเยถาติฯ

''สเจ สทฺธิวิหาริโก คิลาโน โหติ, กาลสฺเสว อุฏฺฐาย ทนฺตกฏฺฐํ ทาตพฺพํ, มุโขทกํ ทาตพฺพํ, อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํฯ สเจ ยาคุ โหติ, ภาชนํ โธวิตฺวา ยาคุ อุปนาเมตพฺพาฯ ยาคุํ ปีตสฺส อุทกํ ทตฺวา ภาชนํ ปฏิคฺคเหตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน โธวิตฺวา ปฏิสาเมตพฺพํฯ สทฺธิวิหาริกมฺหิ วุฏฺฐิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํฯ สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพฯ

''สเจ สทฺธิวิหาริโก คามํ ปวิสิตุกาโม โหติ, นิวาสนํ ทาตพฺพํ, ปฏินิวาสนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, กายพนฺธนํ ทาตพฺพํ, สคุณํ กตฺวา สงฺฆาฏิโย ทาตพฺพา, โธวิตฺวา ปตฺโต โสทโก ทาตพฺโพฯ เอตฺตาวตา นิวตฺติสฺสตีติ อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, ปฏินิวาสนํ ทาตพฺพํ, นิวาสนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ ฯ สเจ จีวรํ สินฺนํ โหติ, มุหุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตพฺพํ, น จ อุณฺเห จีวรํ นิทหิตพฺพํ; จีวรํ สงฺฆริตพฺพํ, จีวรํ สงฺฆรนฺเตน จตุรงฺคุลํ กณฺณํ อุสฺสาเรตฺวา จีวรํ สงฺฆริตพฺพํ – มา มชฺเฌ ภงฺโค อโหสีติฯ โอโภเค กายพนฺธนํ กาตพฺพํฯ

''สเจ ปิณฺฑปาโต โหติ, สทฺธิวิหาริโก จ ภุญฺชิตุกาโม โหติ, อุทกํ ทตฺวา ปิณฺฑปาโต อุปนาเมตพฺโพฯ สทฺธิวิหาริโก ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพฯ ภุตฺตาวิสฺส อุทกํ ทตฺวา ปตฺตํ ปฏิคฺคเหตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน โธวิตฺวา โวทกํ กตฺวา มุหุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตพฺโพ, น จ อุณฺเห ปตฺโต นิทหิตพฺโพฯ ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน เหฏฺฐามญฺจํ วา เหฏฺฐาปีฐํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ น จ อนนฺตรหิตาย ภูมิยา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน จีวรวํสํ วา จีวรรชฺชุํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา

จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ สทฺธิวิหาริกมฺหิ วุฏฺฐิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ ปฏิสาเมตพฺพํฯ สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพฯ

“สเจ สทฺธิวิหาริโก นหายิตุกาโม โหติ, นหานํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ สเจ สีเตน อตฺโถ โหติ, สีตํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ สเจ อุณฺเหน อตฺโถ โหติ, อุณฺหํ ปฏิยาเทตพฺพํ ฯ

“สเจ สทฺธิวิหาริโก ชนฺตาฆรํ ปวิสิตุกาโม โหติ, จุณฺณํ สนฺเนตพฺพํ, มตฺติกา เตเมตพฺพา, ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย คนฺตฺวา ชนฺตาฆรปีฐํ ทตฺวา จีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ, จุณฺณํ ทาตพฺพํ, มตฺติกา ทาตพฺพาฯ สเจ อุสฺสหติ, ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ ชนฺตาฆรํ ปวิสนฺเตน มตฺติกาย มุขํ มกฺเขตฺวา ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ น เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช นิสีทิตพฺพํฯ น นวา ภิกฺขู อาสเนน ปฏิพาหิตพฺพาฯ ชนฺตาฆเร สทฺธิวิหาริกสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ ชนฺตาฆรา นิกฺขมนฺเตน ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรา นิกฺขมิตพฺพํฯ

“อุทเกปิ สทฺธิวิหาริกสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ นหาเตน ปฐมตรํ อุตฺตริตฺวา อตฺตโน คตฺตํ โวทกํ กตฺวา นิวาเสตฺวา สทฺธิวิหาริกสฺส คตฺตโต อุทกํ ปมชฺชิตพฺพํ, นิวาสนํ ทาตพฺพํ, สงฺฆาฏิ ทาตพฺพาฯ ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํฯ สทฺธิวิหาริโก ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพฯ

“ยสฺมึ วิหาเร สทฺธิวิหาริโก วิหรติ, สเจ โส วิหาโร อุกฺลาโป โหติ, สเจ อุสฺสหติ, โสเธตพฺโพฯ วิหารํ โสเธนฺเตน ปฐมํ ปตฺตจีวรํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; นิสีทนปจฺจตฺถรณํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; ภิสิพิพฺโพหนํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; มญฺโจ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพ; ปีฐํ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; มญฺจปฏิปาทกา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพา; เขฬมลฺลโก นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพ; อปสฺเสนผลกํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; ภูมตฺถรณํ ยถาปญฺญตฺตํ สลฺลกฺเขตฺวา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ สเจ วิหาเร สนฺตานกํ โหติ, อุลฺโลกา ปฐมํ โอหาเรตพฺพํ, อาโลกสนฺธิกณฺณภาคา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ เครุกปริกมฺมกตา ภิตฺติ กณฺณกิตา โหติ, โจฬกํ เตเมตฺวา ปีเฬตฺวา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ กาฬวณฺณกตา ภูมิ กณฺณกิตา โหติ, โจฬกํ เตเมตฺวา ปีเฬตฺวา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ อกตา โหติ ภูมิ, อุทเกน ปริปฺโผสิตฺวา สมฺมชฺชิตพฺพา – มา วิหาโร รเชน อุหญฺญีติฯ สงฺการํ วิจินิตฺวา เอกมนฺตํ ฉฑฺเฑตพฺพํฯ

“ภูมตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ มญฺจปฏิปาทกา โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺพาฯ มญฺโจ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺโพฯ ปีฐํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ ภิสิพิพฺโพหนํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถา

ปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ นิสีทนปจฺจตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ เขฬมลฺลโก โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺโพฯ อปสฺเสนผลกํ โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺพํฯ ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน เหฏฺฐามญฺจํ วา เหฏฺฐาปีฐํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ น จ อนนฺตรหิตาย ภูมิยา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน จีวรวํสํ วา จีวรรชฺชุํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ

“สเจ ปุรตฺถิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปุรตฺถิมา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ ปจฺฉิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปจฺฉิมา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ อุตฺตรา สรชา วาตา วายนฺติ, อุตฺตรา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ ทกฺขิณา สรชา วาตา วายนฺติ, ทกฺขิณา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ สีตกาโล โหติ, ทิวา วาตปานา วิวริตพฺพา, รตฺตึ ถเกตพฺพาฯ สเจ อุณฺหกาโล โหติ, ทิวา วาตปานา ถเกตพฺพา, รตฺตึ วิวริตพฺพาฯ

“สเจ ปริเวณํ อุกฺลาปํ โหติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชิตพฺพํฯ สเจ โกฏฺฐโก อุกฺลาโป โหติ, โกฏฺฐโก สมฺมชฺชิตพฺโพฯ สเจ อุปฏฺฐานสาลา อุกฺลาปา โหติ, อุปฏฺฐานสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ อคฺคิสาลา อุกฺลาปา โหติ, อคฺคิสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ วจฺจกุฏิ อุกฺลาปา โหติ, วจฺจกุฏิ สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ ปานียํ น โหติ, ปานียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ สเจ ปริโภชนียํ น โหติ, ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ สเจ อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ น โหติ, อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํฯ

“สเจ สทฺธิวิหาริกสฺส อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติ, อุปชฺฌาเยน วูปกาเสตพฺโพ, วูปกาสาเปตพฺโพ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ สทฺธิวิหาริกสฺส กุกฺกุจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อุปชฺฌาเยน วิโนเทตพฺพํ, วิโนทาเปตพฺพํ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพา ฯ สเจ สทฺธิวิหาริกสฺส ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อุปชฺฌาเยน วิเวเจตพฺพํ, วิเวจาเปตพฺพํ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ สทฺธิวิหาริโก ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน โหติ ปริวาสารโห, อุปชฺฌาเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ สทฺธิวิหาริกสฺส ปริวาสํ ทเทยฺยาติฯ สเจ สทฺธิวิหาริโก มูลายปฏิกสฺสนารโห โหติ, อุปชฺฌาเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ สทฺธิวิหาริกํ มูลาย ปฏิกสฺเสยฺยาติฯ สเจ สทฺธิวิหาริโก มานตฺตารโห โหติ, อุปชฺฌาเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ สทฺธิวิหาริกสฺส มานตฺตํ ทเทยฺยาติฯ สเจ สทฺธิวิหาริโก อพฺภานารโห โหติ, อุปชฺฌาเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ สทฺธิวิหาริกํ อพฺเภยฺยาติฯ สเจ สงฺโฆ สทฺธิวิหาริกสฺส กมฺมํ กตฺตุกาโม โหติ, ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา, อุปชฺฌาเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ สทฺธิวิหาริกสฺส กมฺมํ น กเรยฺย, ลหุกาย วา ปริณาเมยฺยาติฯ กตํ วา ปนสฺส โหติ สงฺเฆน กมฺมํ, ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา, อุปชฺฌาเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สทฺธิวิหาริโก สมฺมา วตฺเตยฺย, โลมํ ปาเตยฺย, เนตฺถารํ วตฺเตยฺย, สงฺโฆ ตํ กมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยาติฯ

“สเจ สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ โธวิตพฺพํ โหติ, อุปชฺฌาเยน อาจิกฺขิตพฺพํ เอวํ โธเวยฺยาสีติ , อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ โธวิเยถาติฯ สเจ สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ กาตพฺพํ โหติ, อุปชฺฌาเยน อาจิกฺขิตพฺพํ เอวํ กเรยฺยาสีติ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ กริเยถาติฯ สเจ สทฺธิวิ

หาริกสฺส รชนํ ปจิตพฺพํ โหติ, อุปชฺฌาเยน อาจิกฺขิตพฺพํ เอวํ ปเจยฺยาสีติ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สทฺธิวิหาริกสฺส รชนํ ปจิเยถาติฯ สเจ สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ รชิตพฺพํ โหติ, อุปชฺฌาเยน อาจิกฺขิตพฺพํ, เอวํ รเชยฺยาสีติ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ รชิเยถาติฯ จีวรํ รชนฺเตน สาธุกํ สมฺปริวตฺตกํ สมฺปริวตฺตกํ รชิตพฺพํฯ น จ อจฺฉินฺเน เถเว ปกฺกมิตพฺพํฯ สเจ สทฺธิวิหาริโก คิลาโน โหติ, ยาวชีวํ อุปฏฺฐาตพฺโพ, วุฏฺฐานมสฺส อาคเมตพฺพ''นฺติฯ

สทฺธิวิหาริกวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๗. ปณามิตกถา

๖๘. เตน โข ปน สมเยน สทฺธิวิหาริกา อุปชฺฌาเยสุ น สมฺมา วตฺตนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม สทฺธิวิหาริกา อุปชฺฌาเยสุ น สมฺมา วตฺติสฺสนฺตี''ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, สทฺธิวิหาริกา อุปชฺฌาเยสุ น สมฺมา วตฺตนฺตีติ? สจฺจํ ภควาติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, สทฺธิวิหาริกา อุปชฺฌาเยสุ น สมฺมา วตฺติสฺสนฺตีติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''น, ภิกฺขเว, สทฺธิวิหาริเกน อุปชฺฌายมฺหิ น สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ โย น สมฺมา วตฺเตยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา''ติ ฯ เนว สมฺมา วตฺตนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อสมฺมาวตฺตนฺตํ ปณาเมตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปณาเมตพฺโพ – ''ปณาเมมิ ต''นฺติ วา, ''มายิธ ปฏิกฺกมี''ติ วา, ''นีหร เต ปตฺตจีวร''นฺติ วา, ''นาหํ ตยา อุปฏฺฐาตพฺโพ''ติ วา, กาเยน วิญฺญาเปติ, วาจาย วิญฺญาเปติ, กาเยน วาจาย วิญฺญาเปติ, ปณามิโต โหติ สทฺธิวิหาริโก; น กาเยน วิญฺญาเปติ, น วาจาย วิญฺญาเปติ, น กาเยน วาจาย วิญฺญาเปติ, น ปณามิโต โหติ สทฺธิวิหาริโกติฯ

เตน โข ปน สมเยน สทฺธิวิหาริกา ปณามิตา น ขมาเปนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ขมาเปตุนฺติฯ เนว ขมาเปนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ น, ภิกฺขเว, ปณามิเตน น ขมาเปตพฺโพฯ โย น ขมาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน อุปชฺฌายา ขมาปิยมานา น ขมนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ขมิตุนฺติฯ เนว ขมนฺติฯ สทฺธิวิหาริกา ปกฺกมนฺติปิ วิพฺภมนฺติปิ ติตฺถิเยสุปิ สงฺกมนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ขมาปิยมาเนน น ขมิตพฺพํฯ โย น ขเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน อุปชฺฌายา สมฺมาวตฺตนฺตํ ปณาเมนฺติ, อสมฺมาวตฺตนฺตํ น ปณาเมนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สมฺมาวตฺตนฺโต ปณาเมตพฺโพฯ โย ปณาเมยฺย , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ น จ, ภิกฺขเว, อสมฺมาวตฺตนฺโต น ปณาเมตพฺโพฯ โย น ปณาเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

''ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคโต สทฺธิวิหาริโก ปณาเมตพฺโพฯ อุปชฺฌายมฺหิ นาธิมตฺตํ เปมํ โหติ, นาธิมตฺโต ปสาโท โหติ, นาธิมตฺตา หิรี โหติ, นาธิมตฺโต คารโว โหติ, นาธิมตฺตา ภาวนา โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สทฺธิวิหาริโก ปณาเมตพฺโพฯ

“ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคโต สทฺธิวิหาริโก น ปณาเมตพฺโพฯ อุปชฺฌายมฺหิ อธิมตฺตํ เปมํ โหติ, อธิมตฺโต ปสาโท โหติ, อธิมตฺตา หิรี โหติ, อธิมตฺโต คารโว โหติ, อธิมตฺตา ภาวนา โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สทฺธิวิหาริโก น ปณาเมตพฺโพฯ

“ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคโต สทฺธิวิหาริโก อลํ ปณาเมตุํฯ อุปชฺฌายมฺหิ นาธิมตฺตํ เปมํ โหติ, นาธิมตฺโต ปสาโท โหติ, นาธิมตฺตา หิรี โหติ, นาธิมตฺตา คารโว โหติ, นาธิมตฺตา ภาวนา โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สทฺธิวิหาริโก อลํ ปณาเมตุํฯ

“ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคโต สทฺธิวิหาริโก นาลํ ปณาเมตุํฯ อุปชฺฌายมฺหิ อธิมตฺตํ เปมํ โหติ, อธิมตฺโต ปสาโท โหติ, อธิมตฺตา หิรี โหติ, อธิมตฺโต คารโว โหติ, อธิมตฺตา ภาวนา โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สทฺธิวิหาริโก นาลํ ปณาเมตุํฯ

“ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ สทฺธิวิหาริกํ อปฺปณาเมนฺโต อุปชฺฌาโย สาติสาโร โหติ, ปณาเมนฺโต อนติสาโร โหติฯ อุปชฺฌายมฺหิ นาธิมตฺตํ เปมํ โหติ, นาธิมตฺโต ปสาโท โหติ, นาธิมตฺตา หิรี โหติ, นาธิมตฺโต คารโว โหติ, นาธิมตฺตา ภาวนา โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ สทฺธิวิหาริกํ อปฺปณาเมนฺโต อุปชฺฌาโย สาติสาโร โหติ, ปณาเมนฺโต อนติสาโร โหติฯ

“ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ สทฺธิวิหาริกํ ปณาเมนฺโต อุปชฺฌาโย สาติสาโร โหติ, อปฺปณาเมนฺโต อนติสาโร โหติฯ อุปชฺฌายมฺหิ อธิมตฺตํ เปมํ โหติ, อธิมตฺโต ปสาโท โหติ, อธิมตฺตา หิรี โหติ, อธิมตฺโต คารโว โหติ, อธิมตฺตา ภาวนา โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ สทฺธิวิหาริกํ ปณาเมนฺโต อุปชฺฌาโย สาติสาโร โหติ, อปฺปณาเมนฺโต อนติสาโร โหตี”ติฯ

๖๙. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร พฺราหฺมโณ ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิฯ ตํ ภิกฺขู น อิจฺฉึสุ ปพฺพาเชตุํฯ โส ภิกฺขูสุ ปพฺพชฺชํ อลภมาโน กิโส อโหสิ ลูโข ทุพฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโตฯ อทฺทสา โข ภควา ตํ พฺราหฺมณํ กิสํ ลูขํ ทุพฺพณฺณํ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตํ ธมนิสนฺถตคตฺตํ, ทิสฺวาน ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “กึ นุ โข โส, ภิกฺขเว, พฺราหฺมโณ กิโส ลูโข ทุพฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโต”ติ? เอโส, ภนฺเต, พฺราหฺมโณ ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิฯ ตํ ภิกฺขู น อิจฺฉึสุ ปพฺพาเชตุํฯ โส ภิกฺขูสุ ปพฺพชฺชํ อลภมาโน กิโส ลูโข ทุพฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโตติฯ อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “โก นุ โข, ภิกฺขเว, ตสฺส พฺราหฺมณสฺส อธิการํ สรสี”ติ? เอวํ วุตฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อหํ โข, ภนฺเต, ตสฺส พฺราหฺมณสฺส อธิการํ สรามี”ติฯ “กึ ปน ตฺวํ, สาริปุตฺต, ตสฺส พฺราหฺมณสฺส อธิการํ สรสี”ติ? “อิธ เม, ภนฺเต, โส พฺราหฺมโณ ราชคเห ปิณฺฑาย จรนฺตสฺส กฏจฺฉุภิกฺขํ ทาเปสิฯ อิมํ โข อหํ, ภนฺเต, ตสฺส พฺราหฺมณสฺส อธิการํ สรามี”ติฯ “สาธุ สาธุ, สาริปุตฺต, กตญฺญุโน หิ, สาริปุตฺต, สปฺปุริสา กตเวทิโนฯ เตน หิ ตฺวํ, สาริปุตฺต, ตํ พฺราหฺมณํ ปพฺพาเชหิ อุปสมฺปาเทหี”ติ ฯ “กถาหํ, ภนฺเต , ตํ พฺราหฺมณํ ปพฺพาเชมิ อุปสมฺปาเทมี”ติ? อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ยา สา, ภิกฺขเว, มยา ตีหิ สรณคมเนหิ อุปสมฺปทา อนุญฺญาตา, ตํ อชฺชตคฺเค ปฏิกฺขิปามิฯ

อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ญตฺติจตุตฺเถน กมฺเมน อุปสมฺปาเทตุํ [อุปสมฺปทํ (สี. สฺยา.)]ฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๗๐. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต อุปสมฺปทาเปกฺโขฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทยฺย อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยนฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต อุปสมฺปทาเปกฺโขฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทติ อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยนฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส อุปสมฺปทา อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยน, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต อุปสมฺปทาเปกฺโขฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทติ อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยนฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส อุปสมฺปทา อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยน, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺย ฯ

"ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต อุปสมฺปทาเปกฺโขฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทติ อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยนฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส อุปสมฺปทา อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยน, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"อุปสมฺปนฺโน สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยนฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี"ติฯ

๗๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อุปสมฺปนฺนสมนนฺตรา อนาจารํ อาจรติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "มาวุโส, เอวรูปํ อกาสิ, เนตํ กปฺปตี"ติฯ โส เอวมาห – "เนวาหํ อายสฺมนฺเต ยาจึ อุปสมฺปาเทถ มนฺติฯ กิสฺส มํ ตุมฺเห อยาจิตา อุปสมฺปาทิตฺถา"ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ น, ภิกฺขเว, อยาจิเตน อุปสมฺปาเทตพฺโพ ฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยาจิเตน อุปสมฺปาเทตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ยาจิตพฺโพฯ เตน อุปสมฺปทาเปกฺเขน สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – "สงฺฆํ, ภนฺเต, อุปสมฺปทํ ยาจามิ, อุลฺลุมฺปตุ มํ, ภนฺเต, สงฺโฆ อนุกมฺปํ อุปาทายา"ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๗๒. "สุณาตุ เม, ภนฺเต , สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต อุปสมฺปทาเปกฺโขฯ อิตฺถนฺนาโม สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยนฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทยฺย อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยนฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต อุปสมฺปทาเปกฺโขฯ อิตฺถนฺนาโม สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยนฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทติ อิตฺถนฺนาเมน อุป

ชฺฌาเยนฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส อุปสมฺปทา อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยน, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“อุปสมฺปนฺโน สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยนฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๗๓. เตน โข ปน สมเยน ราชคเห ปณีตานํ ภตฺตานํ ภตฺตปฏิปาฏิ อฏฺฐิตา [อธิฏฺฐิตา (ก.)] โหติฯ อถ โข อญฺญตรสฺส พฺราหฺมณสฺส เอตทโหสิ – “อิเม โข สมณา สกฺยปุตฺติยา สุขสีลา สุขสมาจารา, สุโภชนานิ ภุญฺชิตฺวา นิวาเตสุ สยเนสุ สยนฺติฯ ยํนูนาหํ สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพเชยฺย”นฺติฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิฯ ตํ ภิกฺขู ปพฺพาเชสุํ อุปสมฺปาเทสุํฯ ตสฺมึ ปพฺพชิเต ภตฺตปฏิปาฏิ ขียิตฺถฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “เอหิ ทานิ, อาวุโส, ปิณฺฑาย จริสฺสามา”ติฯ โส เอวมาห – “นาหํ, อาวุโส, เอตํการณา ปพฺพชิโต ปิณฺฑาย จริสฺสามีติฯ สเจ เม ทสฺสถ ภุญฺชิสฺสามิ , โน เจ เม ทสฺสถ วิพฺภมิสฺสามี”ติฯ “กึ ปน ตฺวํ, อาวุโส, อุทรสฺส การณา ปพฺพชิโต”ติ ? “เอวมาวุโส”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย อุทรสฺส การณา ปพฺพชิสฺสตีติฯ เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, อุทรสฺส การณา ปพฺพชิโตติ? สจฺจํ ภควาติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… “กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย อุทรสฺส การณา ปพฺพชิสฺสสิฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวาย”…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุปสมฺปาเทนฺเตน จตฺตาโร นิสฺสเย อาจิกฺขิตุํ – ปิณฺฑิยาโลปโภชนํ นิสฺสาย ปพฺพชฺชา, ตตฺถ เต ยาวชีวํ อุสฺสาโห กรณีโย; อติเรกลาโภ – สงฺฆภตฺตํ, อุทฺเทสภตฺตํ, นิมนฺตนํ, สลากภตฺตํ, ปกฺขิกํ, อุโปสถิกํ, ปาฏิปทิกํฯ ปํสุกูลจีวรํ นิสฺสาย ปพฺพชฺชา, ตตฺถ เต ยาวชีวํ อุสฺสาโห กรณีโย; อติเรกลาโภ – โขมํ, กปฺปาสิกํ, โกเสยฺยํ, กมฺพลํ, สาณํ, ภงฺคํฯ รุกฺขมูลเสนาสนํ นิสฺสาย ปพฺพชฺชา, ตตฺถ เต ยาวชีวํ อุสฺสาโห กรณีโย; อติเรกลาโภ – วิหาโร , อฑฺฒโยโค, ปาสาโท, หมฺมิยํ, คุหาฯ ปูติมุตฺตเภสชฺชํ นิสฺสาย ปพฺพชฺชา, ตตฺถ เต ยาวชีวํ อุสฺสาโห กรณีโย; อติเรกลาโภ – สปฺปิ, นวนีตํ, เตลํ, มธุ, ผาณิต”นฺติฯ

ปณามิตกถา นิฏฺฐิตาฯ

อุปชฺฌายวตฺตภาณวาโร นิฏฺฐิโต ปญฺจโมฯ

ปญฺจมภาณวาโร

๑๘. อาจริยวตฺตกถา

๗๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร มาณวโก ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิฯ ตสฺส ภิกฺขู ปฏิกจฺเจว นิสฺสเย อาจิกฺขึสุฯ โส เอวมาห – “สเจ เม, ภนฺเต, ปพฺพชิเต นิสฺสเย อาจิกฺเขยฺยาถ, อภิรเมยฺยามหํ [อภิรเมยฺยญฺจาหํ (สี.), อภิรเมยฺยํ สฺวาหํ (ก.)]ฯ น ทานาหํ, ภนฺเต, ปพฺพชิสฺสามิ; เชคุจฺฉา เม นิสฺสยา ปฏิกูลา”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ปฏิกจฺเจว นิสฺสยา อาจิกฺขิตพฺพาฯ โย อาจิกฺเขยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุปสมฺปนฺนสมนนฺตรา นิสฺสเย อาจิกฺขิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ทฺวคฺเคนปิ ติวคฺเคนปิ คเณน อุปสมฺปาเทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อูนทสวคฺเคน คเณน อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทสวคฺเคน วา อติเรกทสวคฺเคน วา คเณน อุปสมฺปาเทตุนฺติ ฯ

๗๕. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู เอกวสฺสาปิ ทุวสฺสาปิ สทฺธิวิหาริกํ อุปสมฺปาเทนฺติฯ อายสฺมาปิ อุปเสโน วงฺคนฺตปุตฺโต เอกวสฺโส สทฺธิวิหาริกํ อุปสมฺปาเทสิฯ โส วสฺสํวุฏฺโฐ ทุวสฺโส เอกวสฺสํ สทฺธิวิหาริกํ อาทาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ อาจิณฺณํ โข ปเนตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ปฏิสมฺโมทิตุํฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อุปเสนํ วงฺคนฺตปุตฺตํ เอตทโวจ – “กจฺจิ, ภิกฺขุ, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิ ตฺวํ อปฺปกิลมเถน อทฺธานํ อาคโต”ติ? “ขมนียํ, ภควา, ยาปนียํ, ภควาฯ อปฺปกิลมเถน มยํ, ภนฺเต, อทฺธานํ อาคตา”ติฯ ชานนฺตาปิ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ, ชานนฺตาปิ น ปุจฺฉนฺติ, กาลํ วิทิตฺวา ปุจฺฉนฺติ, กาลํ วิทิตฺวา น ปุจฺฉนฺติ; อตฺถสํหิตํ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ; โน อนตฺถสํหิตํฯ อนตฺถสํหิเต เสตุฆาโต ตถาคตานํฯ ทฺวีหิ อากาเรหิ พุทฺธา ภควนฺโต ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉนฺติ – ธมฺมํ วา เทเสสฺสาม, สาวกานํ วา สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามาติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อุปเสนํ วงฺคนฺตปุตฺตํ เอตทโวจ – “กติวสฺโสสิ ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “ทุวสฺโสหํ, ภควา”ติฯ “อยํ ปน ภิกฺขุ กติวสฺโส”ติ? “เอกวสฺโส, ภควา”ติฯ “กึ ตายํ ภิกฺขุ โหตี”ติ? “สทฺธิวิหาริโก เม, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อญฺเญหิ โอวทิโย อนุสาสิโย อญฺญํ โอวทิตุํ อนุสาสิตุํ มญฺญิสฺสสิฯ อติลหุํ โข ตฺวํ, โมฆปุริส, พาหุลฺลาย อาวตฺโต, ยทิทํ คณพนฺธิกํฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวาย”…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, อูนทสวสฺเสน อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทสวสฺเสน วา อติเรกทสวสฺเสน วา อุปสมฺปาเทตุ”นฺติฯ

๗๖. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู – ทสวสฺสมฺหา ทสวสฺสมฺหาติ – พาลา อพฺยตฺตา อุปสมฺปาเทนฺติฯ ทิสฺสนฺติ อุปชฺฌายา พาลา, สทฺธิวิหาริกา ปณฺฑิตาฯ ทิสฺสนฺติ อุปชฺฌายา อพฺยตฺตา, สทฺธิวิหาริกา พฺยตฺตาฯ ทิสฺสนฺติ อุปชฺฌายา อปฺปสฺสุตา, สทฺธิวิหาริกา พหุสฺสุตาฯ ทิสฺสนฺติ อุปชฺฌายา ทุปฺปญฺญา, สทฺธิวิหาริกา ปญฺญวนฺโตฯ อญฺญตโรปิ อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อุปชฺฌาเยน สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน อุปชฺฌายสฺส วาทํ อาโรเปตฺวา ตํเยว ติตฺถายตนํ สงฺกมิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม ภิกฺขู – ทสวสฺสมฺหา ทสวสฺสมฺหาติ – พาลา อพฺยตฺตา อุปสมฺปาเทสฺสนฺติฯ ทิสฺสนฺติ อุปชฺฌายา พาลา สทฺธิวิหาริกา ปณฺฑิตา, ทิสฺสนฺติ อุปชฺฌายา อพฺยตฺตา สทฺธิวิหาริกา พฺยตฺตา, ทิสฺสนฺติ อุปชฺฌายา อปฺปสฺสุตา สทฺธิวิหาริกา พหุสฺสุตา, ทิสฺสนฺติ อุปชฺฌายา ทุปฺปญฺญา, สทฺธิวิหาริกา ปญฺญวนฺโตติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภคว

โต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู – ทสวสฺสมฺหา ทสวสฺสมฺหาติ – พาลา อพฺยตฺตา อุปสมฺปาเทนฺติฯ ทิสฺสนฺติ อุปชฺฌายา พาลา, สทฺธิวิหาริกา ปณฺฑิตา, ทิสฺสนฺติ อุปชฺฌายา อพฺยตฺตา สทฺธิวิหาริกา พฺยตฺตา, ทิสฺสนฺติ อุปชฺฌายา อปฺปสฺสุตา, สทฺธิวิหาริกา พหุสฺสุตา, ทิสฺสนฺติ อุปชฺฌายา ทุปฺปญฺญา, สทฺธิวิหาริกา ปญฺญวนฺโต”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา – ทสวสฺสมฺหา ทสวสฺสมฺหาติ – พาลา อพฺยตฺตา อุปสมฺปาเทสฺสนฺติฯ ทิสฺสนฺติ อุปชฺฌายา พาลา, สทฺธิวิหาริกา ปณฺฑิตา, ทิสฺสนฺติ อุปชฺฌายา อพฺยตฺตา สทฺธิวิหาริกา พฺยตฺตา, ทิสฺสนฺติ อุปชฺฌายา อปฺปสฺสุตา, สทฺธิวิหาริกา พหุสฺสุตา, ทิสฺสนฺติ อุปชฺฌายา ทุปฺปญฺญา, สทฺธิวิหาริกา ปญฺญวนฺโตฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, พาเลน อพฺยตฺเตน อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน ทสวสฺเสน วา อติเรกทสวสฺเสน วา อุปสมฺปาเทตุ”นฺติฯ

๗๗. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อุปชฺฌาเยสุ ปกฺกนฺเตสุปิ วิพฺภนฺเตสุปิ กาลงฺกเตสุปิ ปกฺขสงฺกนฺเตสุปิ อนาจริยกา อโนวทิยมานา อนนุสาสิยมานา ทุนฺนิวตฺถา ทุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา ปิณฺฑาย จรนฺติ, มนุสฺสานํ ภุญฺชมานานํ อุปริ โภชเนปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมนฺติ, อุปริขาทนีเยปิ – อุปริสายนีเยปิ – อุปริปานีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมนฺติ; สามํ สูปมฺปิ โอทนมฺปิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ; ภตฺตคฺเคปิ อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา วิหรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ทุนฺนิวตฺถา ทุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา ปิณฺฑาย จริสฺสนฺติ; มนุสฺสานํ ภุญฺชมานานํ อุปริ โภชเนปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนฺติ, อุปริขาทนีเยปิ – อุปริสายนีเยปิ – อุปริปานีเยปิ อุตฺติฏฺฐปตฺตํ อุปนาเมสฺสนฺติ; สามํ สูปมฺปิ โอทนมฺปิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ; ภตฺตคฺเคปิ อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา วิหริสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ พฺราหฺมณา พฺราหฺมณโภชเน”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ …เป.… อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว…เป.… สจฺจํ, ภควาติ…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

“อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาจริยํฯ อาจริโย, ภิกฺขเว, อนฺเตวาสิกมฺหิ ปุตฺตจิตฺตํ อุปฏฺฐาเปสฺสติ, อนฺเตวาสิโก อาจริยมฺหิ ปิตุจิตฺตํ อุปฏฺฐาเปสฺสติฯ เอวํ เต อญฺญมญฺญํ สคารวา สปฺปติสฺสา สภาควุตฺติโน วิหรนฺตา อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุทฺธึ วิรุฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสนฺติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทสวสฺสํ นิสฺสาย วตฺถุํ, ทสวสฺเสน นิสฺสยํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อาจริโย คเหตพฺโพฯ เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อาจริโย เม, ภนฺเต, โหหิ, อายสฺมโต นิสฺสาย วจฺฉามิ; อาจริโย เม, ภนฺเต, โหหิ, อายสฺมโต นิสฺสาย วจฺฉามิ; อาจริโย เม, ภนฺเต, โหหิ, อายสฺมโต นิสฺสาย วจฺฉามี’ติฯ ‘สาหูติ’ วา ‘ลหูติ’ วา ‘โอปายิก’นฺติ วา ‘ปติรูป’นฺติ วา ‘ปาสาทิเกน สมฺปาเทหี’ติ วา กาเยน วิญฺญาเปติ, วาจาย วิญฺญาเปติ, กาเยน วาจาย วิญฺญาเปติ, คหิโต โหติ อาจริโย; น กาเยน วิญฺญาเปติ, น วาจาย วิญฺญาเปติ, น กาเยน วาจาย วิญฺญาเปติ, น คหิโต โหติ อาจริโยฯ

๗๘. [จูฬว. ๓๘๐ อาทโย] “อนฺเตวาสิเกน , ภิกฺขเว, อาจริยมฺหิ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

“กาลสฺเสว อุฏฺฐาย อุปาหนํ โอมุญฺจิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ทนฺตกฏฺฐํ ทาตพฺพํ, มุโขทกํ ทาตพฺพํ, อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํฯ สเจ ยาคุ โหติ, ภาชนํ โธวิตฺวา ยาคุ อุปนาเมตพฺพาฯ ยาคุํ ปีตสฺส อุทกํ ทตฺวา ภาชนํ ปฏิคฺคเหตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน โธวิตฺวา ปฏิสาเมตพฺพํฯ อาจริยมฺหิ วุฏฺฐิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํฯ สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพฯ

“สเจ อาจริโย คามํ ปวิสิตุกาโม โหติ, นิวาสนํ ทาตพฺพํ, ปฏินิวาสนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, กายพนฺธนํ ทาตพฺพํ, สคุณํ กตฺวา สงฺฆาฏิโย ทาตพฺพา, โธวิตฺวา ปตฺโต โสทโก ทาตพฺโพฯ สเจ อาจริโย ปจฺฉาสมณํ อากงฺขติ, ติมณฺฑลํ ปฏิจฺฉาเทนฺเตน ปริมณฺฑลํ นิวาเสตฺวา กายพนฺธนํ พนฺธิตฺวา สคุณํ กตฺวา สงฺฆาฏิโย ปารุปิตฺวา คณฺฐิกํ ปฏิมุญฺจิตฺวา โธวิตฺวา ปตฺตํ คเหตฺวา อาจริยสฺส ปจฺฉาสมเณน โหตพฺพํฯ นาติทูเร คนฺตพฺพํ, นาจฺจาสนฺเน คนฺตพฺพํ, ปตฺตปริยาปนฺนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํฯ น อาจริยสฺส ภณมานสฺส อนฺตรนฺตรา กถา โอปาเตตพฺพาฯ อาจริโย อาปตฺติสามนฺตา ภณมาโน นิวาเรตพฺโพฯ

“นิวตฺตนฺเตน ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, ปฏินิวาสนํ ทาตพฺพํ, นิวาสนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํฯ สเจ จีวรํ สินฺนํ โหติ, มุหุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตพฺพํ, น จ อุณฺเห จีวรํ นิทหิตพฺพํฯ จีวรํ สงฺฆริตพฺพํฯ จีวรํ สงฺฆรนฺเตน จตุรงฺคุลํ กณฺณํ อุสฺสาเรตฺวา จีวรํ สงฺฆริตพฺพํ – มา มชฺเฌ ภงฺโค อโหสีติฯ โอโภเค กายพนฺธนํ กาตพฺพํฯ

“สเจ ปิณฺฑปาโต โหติ , อาจริโย จ ภุญฺชิตุกาโม โหติ, อุทกํ ทตฺวา ปิณฺฑปาโต อุปนาเมตพฺโพฯ อาจริโย ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพฯ ภุตฺตาวิสฺส อุทกํ ทตฺวา ปตฺตํ ปฏิคฺคเหตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน โธวิตฺวา โวทกํ กตฺวา มุหุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตพฺโพ, น จ อุณฺเห ปตฺโต นิทหิตพฺโพฯ ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน เหฏฺฐามญฺจํ วา เหฏฺฐาปีฐํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ น จ อนนฺตรหิตาย ภูมิยา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน จีวรวํสํ วา จีวรรชฺชุํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ อาจริยมฺหิ วุฏฺฐิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ ปฏิสาเมตพฺพํฯ สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพฯ

“สเจ อาจริโย นหายิตุกาโม โหติ, นหานํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ สเจ สีเตน อตฺโถ โหติ, สีตํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ สเจ อุณฺเหน อตฺโถ โหติ, อุณฺหํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ

“สเจ อาจริโย ชนฺตาฆรํ ปวิสิตุกาโม โหติ, จุณฺณํ สนฺเนตพฺพํ, มตฺติกา เตเมตพฺพา, ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย อาจริยสฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต คนฺตฺวา ชนฺตาฆรปีฐํ ทตฺวา จีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ, จุณฺณํ ทาตพฺพํ, มตฺติกา ทาตพฺพาฯ สเจ อุสฺสหติ, ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ ชนฺตาฆรํ ปวิสนฺเตน มตฺติกาย มุขํ มกฺเขตฺวา ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ น เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช นิสีทิตพฺพํฯ น นวา ภิกฺขู อาสเนน ปฏิพาหิตพฺพาฯ ชนฺตาฆเร อาจริยสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ ชนฺตาฆรา นิกฺขมนฺเตน ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรา นิกฺขมิตพฺพํฯ

“อุทเกปิ อาจริยสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ นหาเตน ปฐมตรํ อุตฺตริตฺวา อตฺตโน คตฺตํ โวทกํ กตฺวา นิวาเสตฺวา อาจริยสฺส คตฺตโต อุทกํ ปมชฺชิตพฺพํ, นิวาสนํ ทาตพฺพํ, สงฺฆาฏิ ทาตพฺพา, ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํฯ อาจริโย ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพฯ สเจ อุทฺทิสาเปตุกาโม โหติ, อุทฺทิสาเปตพฺโพฯ สเจ ปริปุจฺฉิตุกาโม โหติ, ปริปุจฺฉิตพฺโพฯ

“ยสฺมึ วิหาเร อาจริโย วิหรติ, สเจ โส วิหาโร อุกฺลาโป โหติ, สเจ อุสฺสหติ, โสเธตพฺโพฯ วิหารํ โสเธนฺเตน ปฐมํ ปตฺตจีวรํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; นิสีทนปจฺจตฺถรณํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; ภิสิพิพฺโพหนํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; มญฺโจ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพ; ปีฐํ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; มญฺจปฏิปาทกา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพา; เขฬมลฺลโก นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพ ; อปสฺเสนผลกํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; ภูมตฺถรณํ ยถาปญฺญตฺตํ สลฺลกฺเขตฺวา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ สเจ วิหาเร สนฺตานกํ โหติ, อุลฺโลกา ปฐมํ โอหาเรตพฺพํ, อาโลกสนฺธิกณฺณภาคา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ เครุกปริกมฺมกตา ภิตฺติ กณฺณกิตา โหติ, โจฬกํ เตเมตฺวา ปีเฬตฺวา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ กาฬวณฺณกตา ภูมิ กณฺณกิตา โหติ, โจฬกํ เตเมตฺวา ปีเฬตฺวา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ อกตา โหติ ภูมิ, อุทเกน ปริปฺโผสิตฺวา สมฺมชฺชิตพฺพา – มา วิหาโร รเชน อุหญฺญีติฯ สงฺการํ วิจินิตฺวา เอกมนฺตํ ฉฑฺเฑตพฺพํฯ

“ภูมตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ มญฺจปฏิปาทกา โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺพาฯ มญฺโจ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺโพฯ ปีฐํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ ภิสิพิพฺโพหนํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ นิสีทนปจฺจตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ เขฬมลฺลโก โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺโพ ฯ อปสฺเสนผลกํ โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺพํฯ ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน เหฏฺฐามญฺจํ วา เหฏฺฐาปีฐํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ น จ อนนฺตรหิตาย ภูมิยา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน จีวรวํสํ วา จีวรรชฺชุํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ

“สเจ ปุรตฺถิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปุรตฺถิมา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ ปจฺฉิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปจฺฉิมา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ อุตฺตรา สรชา วาตา วายนฺติ, อุตฺตรา วาตปานา ถเกตพฺพา ฯ สเจ ทกฺขิณา สรชา วาตา วายนฺติ, ทกฺขิณา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ สีตกาโล โหติ, ทิวา วาตปานา วิวริตพฺพา, รตฺตึ ถเกตพฺพาฯ สเจ อุณฺหกาโล โหติ, ทิวา วาตปานา ถเกตพฺพา, รตฺตึ วิวริตพฺพาฯ

“สเจ ปริเวณํ อุกฺลาปํ โหติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชิตพฺพํฯ สเจ โกฏฺฐโก อุกฺลาโป โหติ, โกฏฺฐโก สมฺมชฺชิตพฺโพฯ สเจ อุปฏฺฐานสาลา อุกฺลาปา โหติ, อุปฏฺฐานสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ อคฺคิสาลา อุกฺลาปา โหติ, อคฺคิสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ วจฺจกุฏิ อุกฺลาปา โหติ, วจฺจกุฏิ สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ ปานียํ น โหติ, ปานียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ สเจ ปริโภชนียํ น โหติ, ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํ ฯ สเจ อาจมนกุมฺภิยํ อุทกํ น โหติ, อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํฯ

“สเจ อาจริยสฺส อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติ, อนฺเตวาสิเกน วูปกาเสตพฺโพ, วูปกาสาเปตพฺโพ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อาจริยสฺส กุกฺกุจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อนฺเตวาสิเกน วิโนเทตพฺพํ, วิโนทาเปตพฺพํ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อาจริยสฺส ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อนฺเตวาสิเกน วิเวเจตพฺพํ, วิเวจาเปตพฺพํ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อาจริโย ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน โหติ ปริวาสารโห, อนฺเตวาสิเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อาจริยสฺส ปริวาสํ ทเทยฺยาติฯ สเจ อาจริโย มูลาย ปฏิกสฺสนารโห โหติ, อนฺเตวาสิเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อาจริยํ มูลาย ปฏิกสฺเสยฺยาติฯ สเจ อาจริโย มานตฺตารโห โหติ, อนฺเตวาสิเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อาจริยสฺส มานตฺตํ ทเทยฺยาติฯ สเจ อาจริโย อพฺภานารโห โหติ, อนฺเตวาสิเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อาจริยํ อพฺเภยฺยาติ ฯ สเจ สงฺโฆ อาจริยสฺส กมฺมํ กตฺตุกาโม โหติ, ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา, อนฺเตวาสิเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อาจริยสฺส กมฺมํ น กเรยฺย, ลหุกาย วา ปริณาเมยฺยาติฯ กตํ วา ปนสฺส โหติ สงฺเฆน กมฺมํ, ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา, อนฺเตวาสิเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อาจริโย สมฺมา วตฺเตยฺย, โลมํ ปาเตยฺย, เนตฺถารํ วตฺเตยฺย, สงฺโฆ ตํ กมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยาติฯ

“สเจ อาจริยสฺส จีวรํ โธวิตพฺพํ โหติ, อนฺเตวาสิเกน โธวิตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อาจริยสฺส จีวรํ โธวิเยถาติฯ สเจ อาจริยสฺส จีวรํ กาตพฺพํ โหติ, อนฺเตวาสิเกน กาตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อาจริยสฺส จีวรํ กริเยถาติฯ สเจ อาจริยสฺส รชนํ ปจิตพฺพํ โหติ, อนฺเตวาสิเกน ปจิตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อาจริยสฺส รชนํ ปจิเยถาติฯ สเจ อาจริยสฺส จีวรํ รชิตพฺพํ โหติ, อนฺเตวาสิเกน รชิตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อาจริยสฺส จีวรํ รชิเยถาติฯ จีวรํ รชนฺเตน สาธุกํ สมฺปริวตฺตกํ สมฺปริวตฺตกํ รชิตพฺพํ, น จ อจฺฉินฺเน เถเว ปกฺกมิตพฺพํฯ

“น อาจริยํ อนาปุจฺฉา เอกจฺจสฺส ปตฺโต ทาตพฺโพ, น เอกจฺจสฺส ปตฺโต ปฏิคฺคเหตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส จีวรํ ทาตพฺพํ; น เอกจฺจสฺส จีวรํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ; น เอกจฺจสฺส ปริกฺขาโร ทาตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส ปริกฺขาโร ปฏิคฺคเหตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส เกสา เฉเทตพฺพา; น เอกจฺเจน เกสา เฉทาเปตพฺพา; น เอกจฺจสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํ; น เอกจฺเจน ปริกมฺมํ การาเปตพฺพํ; น เอกจฺจสฺส เวยฺยาวจฺโจ กาตพฺโพ; น เอกจฺเจน เวยฺยาวจฺโจ การาเปตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส ปจฺฉาสมเณน โหตพฺพํ; น เอกจฺโจ ปจฺฉาสมโณ อาทาตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส ปิณฺฑปาโต นีหริตพฺโพ; น เอกจฺเจน ปิณฺฑปาโต นีหราเปตพฺโพฯ น อาจริยํ อนาปุจฺฉา คาโม ปวิสิตพฺโพ, น สุสานํ คนฺตพฺพํ, น ทิสา ปกฺกมิตพฺพาฯ สเจ อาจริโย คิลาโน โหติ, ยาวชีวํ อุปฏฺฐาตพฺโพ, วุฏฺฐานมสฺส อาคเมตพฺพ”นฺติฯ

อาจริยวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๙. อนฺเตวาสิกวตฺตกถา

๗๙. [จูฬว. ๓๘๑-๓๘๒] “อาจริเยน , ภิกฺขเว, อนฺเตวาสิกมฺหิ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

“อาจริเยน , ภิกฺขเว, อนฺเตวาสิโก สงฺคเหตพฺโพ อนุคฺคเหตพฺโพ อุทฺเทเสน ปริปุจฺฉาย โอวาเทน อนุสาสนิยาฯ สเจ อาจริยสฺส ปตฺโต โหติ, อนฺเตวาสิกสฺส ปตฺโต น โหติ, อาจริเยน อนฺเตวาสิกสฺส ปตฺโต ทาตพฺโพ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อนฺเตวาสิกสฺส ปตฺโต อุปฺปชฺชิเยถาติฯ สเจ อาจริยสฺส จีวรํ โหติ, อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ น โหติ, อาจริเยน อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ ทาตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ อุปฺปชฺชิเยถาติฯ สเจ อาจริยสฺส ปริกฺขาโร โหติ, อนฺเตวาสิกสฺส ปริกฺขาโร น โหติ, อาจริเยน อนฺเตวาสิกสฺส ปริกฺขาโร ทาตพฺโพ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อนฺเตวาสิกสฺส ปริกฺขาโร อุปฺปชฺชิเยถาติฯ

“สเจ อนฺเตวาสิโก คิลาโน โหติ, กาลสฺเสว อุฏฺฐาย ทนฺตกฏฺฐํ ทาตพฺพํ, มุโขทกํ ทาตพฺพํ, อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํฯ สเจ ยาคุ โหติ, ภาชนํ โธวิตฺวา ยาคุ อุปนาเมตพฺพาฯ ยาคุํ ปีตสฺส อุทกํ ทตฺวา ภาชนํ ปฏิคฺคเหตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน โธวิตฺวา ปฏิสาเมตพฺพํฯ อนฺเตวาสิกมฺหิ วุฏฺฐิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํฯ สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพฯ

“สเจ อนฺเตวาสิโก คามํ ปวิสิตุกาโม โหติ, นิวาสนํ ทาตพฺพํ, ปฏินิวาสนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, กายพนฺธนํ ทาตพฺพํ, สคุณํ กตฺวา สงฺฆาฏิโย ทาตพฺพา, โธวิตฺวา ปตฺโต โสทโก ทาตพฺโพฯ

“เอตฺตาวตา นิวตฺติสฺสตีติ อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, ปฏินิวาสนํ ทาตพฺพํ, นิวาสนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํฯ สเจ จีวรํ สินฺนํ โหติ, มุหุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตพฺพํ, น จ อุณฺเห จีวรํ นิทหิตพฺพํฯ จีวรํ สงฺฆริตพฺพํฯ จีวรํ สงฺฆรนฺเตน จตุรงฺคุลํ กณฺณํ อุสฺสาเรตฺวา จีวรํ สงฺฆริตพฺพํ – มา มชฺเฌ ภงฺโค อโหสีติฯ โอโภเค กายพนฺธนํ กาตพฺพํฯ

“สเจ ปิณฺฑปาโต โหติ, อนฺเตวาสิโก จ ภุญฺชิตุกาโม โหติ, อุทกํ ทตฺวา ปิณฺฑปาโต อุปนาเมตพฺโพฯ อนฺเตวาสิโก ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพฯ ภุตฺตาวิสฺส อุทกํ ทตฺวา ปตฺตํ ปฏิคฺคเหตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน โธวิตฺวา โวทกํ กตฺวา มุหุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตพฺโพ, น จ อุณฺเห ปตฺโต นิทหิตพฺโพฯ ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน เหฏฺฐามญฺจํ วา เหฏฺฐาปีฐํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ น จ อนนฺตรหิตาย ภูมิยา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน จีวรวํสํ วา จีวรรชฺชุํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ อนฺเตวาสิกมฺหิ วุฏฺฐิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ ปฏิสาเมตพฺพํฯ สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพฯ

"สเจ อนฺเตวาสิโก นหายิตุกาโม โหติ, นหานํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ สเจ สีเตน อตฺโถ โหติ, สีตํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ สเจ อุณฺเหน อตฺโถ โหติ, อุณฺหํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ

"สเจ อนฺเตวาสิโก ชนฺตาฆรํ ปวิสิตุกาโม โหติ, จุณฺณํ สนฺเนตพฺพํ, มตฺติกา เตเมตพฺพา, ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย คนฺตฺวา ชนฺตาฆรปีฐํ ทตฺวา จีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ, จุณฺณํ ทาตพฺพํ, มตฺติกา ทาตพฺพาฯ สเจ อุสฺสหติ, ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ ชนฺตาฆรํ ปวิสนฺเตน มตฺติกาย มุขํ มกฺเขตฺวา ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ น จ เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช นิสีทิตพฺพํ, น นวา ภิกฺขู อาสเนน ปฏิพาหิตพฺพาฯ ชนฺตาฆเร อนฺเตวาสิกสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ ชนฺตาฆรา นิกฺขมนฺเตน ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรา นิกฺขมิตพฺพํฯ

"อุทเกปิ อนฺเตวาสิกสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ นหาเตน ปฐมตรํ อุตฺตริตฺวา อตฺตโน คตฺตํ โวทกํ กตฺวา นิวาเสตฺวา อนฺเตวาสิกสฺส คตฺตโต อุทกํ ปมชฺชิตพฺพํ, นิวาสนํ ทาตพฺพํ, สงฺฆาฏิ ทาตพฺพา, ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํฯ อนฺเตวาสิโก ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพฯ

"ยสฺมึ วิหาเร อนฺเตวาสิโก วิหรติ, สเจ โส วิหาโร อุกฺลาโป โหติ, สเจ อุสฺสหติ, โสเธตพฺโพฯ วิหารํ โสเธนฺเตน ปฐมํ ปตฺตจีวรํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; นิสีทนปจฺจตฺถรณํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; ภิสิพิพฺโพหนํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ ; มญฺโจ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพ; ปีฐํ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; มญฺจปฏิปาทกา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพา; เขฬมลฺลโก นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพ; อปสฺเสนผลกํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; ภูมตฺถรณํ ยถาปญฺญตฺตํ สลฺลกฺเขตฺวา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ สเจ วิหาเร สนฺตานกํ โหติ, อุลฺโลกา ปฐมํ โอตาเรตพฺพํ, อาโลกสนฺธิกณฺณภาคา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ เครุกปริกมฺมกตา ภิตฺติ กณฺณกิตา โหติ, โจฬกํ เตเมตฺวา ปีเฬตฺวา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ กาฬวณฺณกตา ภูมิ กณฺณกิตา โหติ, โจฬกํ เตเมตฺวา ปีเฬตฺวา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ อกตา โหติ ภูมิ, อุทเกน ปริปฺโผสิตฺวา สมฺมชฺชิตพฺพา – มา วิหาโร รเชน อุหญฺญีติฯ สงฺการํ วิจินิตฺวา เอกมนฺตํ ฉฑฺเฑตพฺพํฯ

"ภูมตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ มญฺจปฏิปาทกา โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺพาฯ มญฺโจ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺโพฯ ปีฐํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ ภิสิพิพฺโพหนํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ นิสีทนปจฺจตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ เขฬมลฺลโก โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺโพฯ อปสฺเสนผลกํ โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺพํฯ ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน

ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน เหฏฺฐามญฺจํ วา เหฏฺฐาปีฐํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ น จ อนนฺตรหิตาย ภูมิยา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน จีวรวํสํ วา จีวรรชฺชุํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ

“สเจ ปุรตฺถิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปุรตฺถิมา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ ปจฺฉิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปจฺฉิมา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ อุตฺตรา สรชา วาตา วายนฺติ, อุตฺตรา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ ทกฺขิณา สรชา วาตา วายนฺติ, ทกฺขิณา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ สีตกาโล โหติ, ทิวา วาตปานา วิวริตพฺพา, รตฺตึ ถเกตพฺพาฯ สเจ อุณฺหกาโล โหติ, ทิวา วาตปานา ถเกตพฺพา, รตฺตึ วิวริตพฺพาฯ

“สเจ ปริเวณํ อุกฺลาปํ โหติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชิตพฺพํฯ สเจ โกฏฺฐโก อุกฺลาโป โหติ, โกฏฺฐโก สมฺมชฺชิตพฺโพฯ สเจ อุปฏฺฐานสาลา อุกฺลาปา โหติ, อุปฏฺฐานสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ อคฺคิสาลา อุกฺลาปา โหติ, อคฺคิสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ วจฺจกุฏิ อุกฺลาปา โหติ, วจฺจกุฏิ สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ ปานียํ น โหติ, ปานียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ สเจ ปริโภชนียํ น โหติ, ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ สเจ อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ น โหติ, อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํฯ

“สเจ อนฺเตวาสิกสฺส อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติ, อาจริเยน วูปกาเสตพฺโพ, วูปกาสาเปตพฺโพ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อนฺเตวาสิกสฺส กุกฺกุจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อาจริเยน วิโนเทตพฺพํ, วิโนทาเปตพฺพํ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อนฺเตวาสิกสฺส ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อาจริเยน วิเวเจตพฺพํ, วิเวจาเปตพฺพํ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อนฺเตวาสิโก ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน โหติ ปริวาสารโห, อาจริเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ, อนฺเตวาสิกสฺส ปริวาสํ ทเทยฺยาติฯ สเจ อนฺเตวาสิโก มูลาย ปฏิกสฺสนารโห โหติ, อาจริเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อนฺเตวาสิกํ มูลาย ปฏิกสฺเสยฺยาติฯ สเจ อนฺเตวาสิโก มานตฺตารโห โหติ, อาจริเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อนฺเตวาสิกสฺส มานตฺตํ ทเทยฺยาติฯ สเจ อนฺเตวาสิโก อพฺภานารโห โหติ, อาจริเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อนฺเตวาสิกํ อพฺเภยฺยาติฯ สเจ สงฺโฆ อนฺเตวาสิกสฺส กมฺมํ กตฺตุกาโม โหติ, ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา, อาจริเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อนฺเตวาสิกสฺส กมฺมํ น กเรยฺย, ลหุกาย วา ปริณาเมยฺยาติฯ กตํ วา ปนสฺส โหติ สงฺเฆน กมฺมํ, ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา, อาจริเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อนฺเตวาสิโก สมฺมา วตฺเตยฺย, โลมํ ปาเตยฺย, เนตฺถารํ วตฺเตยฺย, สงฺโฆ ตํ กมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยาติฯ

“สเจ อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ โธวิตพฺพํ โหติ, อาจริเยน อาจิกฺขิตพฺพํ – ‘เอวํ โธเวยฺยาสี’ติ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ โธวิเยถาติฯ สเจ อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ กาตพฺพํ โหติ, อาจริเยน อาจิกฺขิตพฺพํ – ‘เอวํ กเรยฺยาสี’ติ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ กริเยถาติฯ สเจ อนฺเตวาสิกสฺส รชนํ ปจิตพฺพํ โหติ, อาจริเยน อาจิกฺขิตพฺพํ – ‘เอวํ ปเจยฺยาสี’ติ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อนฺเตวาสิกสฺส รชนํ ปจิเยถาติฯ สเจ อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ รชิตพฺพํ โหติ, อาจริเยน อาจิกฺขิตพฺพํ – ‘เอวํ รเชยฺยาสี’ติ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ รชิเยถาติฯ จีวรํ รชนฺเตน สาธุกํ สมฺปริวตฺตกํ สมฺ

ปริวตฺตกํ รชิตพฺพํ, น จ อจฺฉินฺเน เถเว ปกฺกมิตพฺพํฯ สเจ อนฺเตวาสิโก คิลาโน โหติ, ยาวชีวํ อุปฏฺฐาตพฺโพ, วุฏฺฐานมสฺส อาคเมตพฺพ”นฺติฯ

อนฺเตวาสิกวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

ฉฏฺฐภาณวาโรฯ

๒๐. ปณามนา ขมาปนา

๘๐. เตน โข ปน สมเยน อนฺเตวาสิกา อาจริเยสุ น สมฺมา วตฺตนฺติ…เป.… ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… น, ภิกฺขเว, อนฺเตวาสิเกน อาจริยมฺหิ น สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ โย น สมฺมา วตฺเตยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ เนว สมฺมา วตฺตนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อสมฺมาวตฺตนฺตํ ปณาเมตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปณาเมตพฺโพ – ปณาเมมิ ตนฺติ วา, มายิธ ปฏิกฺกมีติ วา, นีหร เต ปตฺตจีวรนฺติ วา, นาหํ ตยา อุปฏฺฐาตพฺโพติ วาฯ กาเยน วิญฺญาเปติ, วาจาย วิญฺญาเปติ, กาเยน วาจาย วิญฺญาเปติ, ปณามิโต โหติ อนฺเตวาสิโก; น กาเยน วิญฺญาเปติ, น วาจาย วิญฺญาเปติ, น กาเยน วาจาย วิญฺญาเปติ, น ปณามิโต โหติ อนฺเตวาสิโกติฯ

เตน โข ปน สมเยน อนฺเตวาสิกา ปณามิตา น ขมาเปนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ขมาเปตุนฺติฯ เนว ขมาเปนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ปณามิเตน น ขมาเปตพฺโพฯ โย น ขมาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาจริยา ขมาปิยมานา น ขมนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ขมิตุนฺติฯ เนว ขมนฺติฯ อนฺเตวาสิกา ปกฺกมนฺติปิ วิพฺภมนฺติปิ ติตฺถิเยสุปิ สงฺกมนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ขมาปิยมาเนน น ขมิตพฺพํฯ โย น ขเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาจริยา สมฺมาวตฺตนฺตํ ปณาเมนฺติ, อสมฺมาวตฺตนฺตํ น ปณาเมนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สมฺมาวตฺตนฺโต ปณาเมตพฺโพฯ โย ปณาเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, อสมฺมาวตฺตนฺโต น ปณาเมตพฺโพฯ โย น ปณาเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๑. “ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคโต อนฺเตวาสิโก ปณาเมตพฺโพฯ อาจริยมฺหิ นาธิมตฺตํ เปมํ โหติ, นาธิมตฺโต ปสาโท โหติ, นาธิมตฺตา หิรี โหติ, นาธิมตฺโต คารโว โหติ, นาธิมตฺตา ภาวนา โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต อนฺเตวาสิโก ปณาเมตพฺโพฯ

“ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคโต อนฺเตวาสิโก น ปณาเมตพฺโพฯ อาจริยมฺหิ อธิมตฺตํ เปมํ โหติ, อธิมตฺโต ปสาโท โหติ, อธิมตฺตา หิรี โหติ, อธิมตฺโต คารโว โหติ, อธิมตฺตา ภาวนา โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต อนฺเตวาสิโก น ปณาเมตพฺโพฯ

“ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคโต อนฺเตวาสิโก อลํ ปณาเมตุํฯ อาจริยมฺหิ นาธิมตฺตํ เปมํ โหติ, นาธิมตฺโต ปสาโท โหติ, นาธิมตฺตา หิรี โหติ, นาธิมตฺโต คารโว โหติ, นาธิมตฺตา ภาวนา โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต อนฺเตวาสิโก อลํ ปณาเมตุํฯ

“ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคโต อนฺเตวาสิโก นาลํ ปณาเมตุํฯ อาจริยมฺหิ อธิมตฺตํ เปมํ โหติ, อธิมตฺโต ปสาโท โหติ, อธิมตฺตา หิรี โหติ, อธิมตฺโต คารโว โหติ, อธิมตฺตา ภาวนา โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต อนฺเตวาสิโก นาลํ ปณาเมตุํฯ

“ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ อนฺเตวาสิกํ อปฺปณาเมนฺโต อาจริโย สาติสาโร โหติ, ปณาเมนฺโต อนติสาโร โหติฯ อาจริยมฺหิ นาธิมตฺตํ เปมํ โหติ, นาธิมตฺโต ปสาโท โหติ, นาธิมตฺตา หิรี โหติ, นาธิมตฺโต คารโว โหติ, นาธิมตฺตา ภาวนา โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ อนฺเตวาสิกํ อปฺปณาเมนฺโต อาจริโย สาติสาโร โหติ, ปณาเมนฺโต อนติสาโร โหติฯ

“ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ อนฺเตวาสิกํ ปณาเมนฺโต อาจริโย สาติสาโร โหติ, อปฺปณาเมนฺโต อนติสาโร โหติฯ อาจริยมฺหิ อธิมตฺตํ เปมํ โหติ, อธิมตฺโต ปสาโท โหติ, อธิมตฺตา หิรี โหติ, อธิมตฺโต คารโว โหติ, อธิมตฺตา ภาวนา โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ อนฺเตวาสิกํ ปณาเมนฺโต อาจริโย สาติสาโร โหติ, อปฺปณาเมนฺโต อนติสาโร โหตี”ติฯ

ปณามนา ขมาปนา นิฏฺฐิตาฯ

๒๑. พาลอพฺยตฺตวตฺถุ

๘๒. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู, ทสวสฺสมฺหา ทสวสฺสมฺหาติ, พาลา อพฺยตฺตา นิสฺสยํ เทนฺติฯ ทิสฺสนฺติ อาจริยา พาลา, อนฺเตวาสิกา ปณฺฑิตา ฯ ทิสฺสนฺติ อาจริยา อพฺยตฺตา, อนฺเตวาสิกา พฺยตฺตาฯ ทิสฺสนฺติ อาจริยา อปฺปสฺสุตา, อนฺเตวาสิกา พหุสฺสุตาฯ ทิสฺสนฺติ อาจริยา ทุปฺปญฺญา, อนฺเตวาสิกา ปญฺญวนฺโตฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขู, ทสวสฺสมฺหา ทสวสฺสมฺหาติ, พาลา อพฺยตฺตา นิสฺสยํ ทสฺสนฺติฯ ทิสฺสนฺติ อาจริยา พาลา อนฺเตวาสิกา ปณฺฑิตา, ทิสฺสนฺติ อาจริยา อพฺยตฺตา อนฺเตวาสิกา พฺยตฺตา, ทิสฺสนฺติ อาจริยา อปฺปสฺสุตา อนฺเตวาสิกา พหุสฺสุตา, ทิสฺสนฺติ อาจริยา ทุปฺปญฺญา อนฺเตวาสิกา ปญฺญวนฺโต”ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู, ทสวสฺสมฺหา ทสวสฺสมฺหาติ, พาลา อพฺยตฺตา นิสฺสยํ เทนฺติ…เป.… สจฺจํ, ภควาติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, พาเลน อพฺยตฺเตน นิสฺสโย ทาตพฺโพฯ โย ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน ทสวสฺเสน วา อติเรกทสวสฺเสน วา นิสฺสยํ ทาตุ”นฺติฯ

พาลอพฺยตฺตวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๒๒. นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๘๓. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อาจริยุปชฺฌาเยสุ ปกฺกนฺเตสุปิ วิพฺภนฺเตสุปิ กาลงฺกเตสุปิ ปกฺขสงฺกนฺเตสุปิ นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิโย น ชานนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

“ปญฺจิมา, ภิกฺขเว, นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิโย อุปชฺฌายมฺหา – อุปชฺฌาโย ปกฺกนฺโต วา โหติ, วิพฺภนฺโต วา, กาลงฺกโต วา, ปกฺขสงฺกนฺโต วา, อาณตฺติเยว ปญฺจมีฯ อิมา โข, ภิกฺขเว, ปญฺจ นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิโย อุปชฺฌายมฺหาฯ

“ฉยิมา, ภิกฺขเว, นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิโย อาจริยมฺหา – อาจริโย ปกฺกนฺโต วา โหติ, วิพฺภนฺโต วา, กาลงฺกโต วา, ปกฺขสงฺกนฺโต วา, อาณตฺติเยว ปญฺจมี, อุปชฺฌาเยน วา สโมธานคโต โหติฯ อิมา โข, ภิกฺขเว, ฉ นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิโย อาจริยมฺหา”ฯ

นิสฺสปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๓. อุปสมฺปาเทตพฺพปญฺจกํ

๘๔. “ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ น อเสกฺเขน [น อเสเขน (ก.)] สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสกฺเขน ปญฺญากฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสกฺเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสกฺเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสกฺเขน ปญฺญากฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสกฺเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสกฺเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ อตฺตนา น อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น ปรํ อเสกฺเข สีลกฺขนฺเธ สมาทเปตา; อตฺตนา น อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น ปรํ อเสกฺเข สมาธิกฺขนฺเธ สมาทเปตา; อตฺตนา น อเสกฺเขน ปญฺญากฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น ปรํ อเสกฺเข ปญฺญากฺขนฺเธ สมาทเปตา; อตฺตนา น อเสกฺเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น ปรํ อเสกฺเข วิมุตฺติกฺขนฺเธ สมาทเปตา; อตฺตนา น อเสกฺเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น ปรํ อเสกฺเข วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธ สมาทเปตา –

อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ อตฺตนา อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสกฺเข สีลกฺขนฺเธ สมาทเปตา; อตฺตนา อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสกฺเข สมาธิกฺขนฺเธ สมาทเปตา; อตฺตนา อเสกฺเขน ปญฺญากฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสกฺเข ปญฺญากฺขนฺเธ สมาทเปตา; อตฺตนา อเสกฺเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสกฺเข วิมุตฺติกฺขนฺเธ สมาทเปตา; อตฺตนา อเสกฺเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสกฺเข วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธ สมาทเปตา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ อสฺสทฺโธ โหติ, อหิริโก โหติ, อโนตฺตปฺปี โหติ, กุสีโต โหติ, มุฏฺฐสฺสติ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ , สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ สทฺโธ โหติ, หิริมา โหติ, โอตฺตปฺปี โหติ, อารทฺธวีริโย โหติ, อุปฏฺฐิตสฺสติ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ, อปฺปสฺสุโต โหติ, ทุปฺปญฺโญ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ , นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ น อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, น อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, น อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ, พหุสฺสุโต โหติ, ปญฺญวา โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ น ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหารึ วา คิลานํ อุปฏฺฐาตุํ วา อุปฏฺฐาเปตุํ วา, อนภิรตํ [อนภิรตึ (สฺยา.), อุปฺปนฺนํ อนภิรตึ (ก.)] วูปกาเสตุํ วา วูปกาสาเปตุํ วา, อุปฺปนฺนํ กุกฺกุจฺจํ ธมฺมโต วิโนเทตุํ [วิโนเทตุํ วา วิโนทาเปตุํ วา (สพฺพตฺถ, วิมติวิโนทนี ฏีกา โอโลเกตพฺพา)] อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺ

ติยา วุฏฺฐานํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺส โย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุป ฏฺฐาเปตพฺโพฯ ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริํ วา คิลานํ อุปฏฺฐาตุํ วา อุปฏฺฐาเปตุํ วา, อนภิรตํ วูปกา เสตุํ วา วูปกาสาเปตุํ วา, อุปฺปนฺนํ กุกฺกุจฺจํ ธมฺมโต วิโนเทตุํ อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติยา วุฏฺฐานํ ชานาติ – อิเ มหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุป ฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ น ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริํ วา อภิสมาจาริกาย สิกฺขาย สิกฺขาเปตุํ, อาทิพฺรหฺมจริยกาย สิกฺขาย วิเนตุํ, อภิธมฺเม วิเนตุํ, อภิวินเย วิเนตุํ, อุปฺปนฺนํ ทิฏฺฐิคตํ ธมฺมโต วิเวเจตุํ – อิเมหิ โข , ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุป ฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุป ฏฺฐาเปตพฺโพฯ ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริํ วา อภิสมาจาริกาย สิกฺขาย สิกฺขาเปตุํ, อาทิพฺรหฺมจริย กาย สิกฺขาย วิเนตุํ, อภิธมฺเม วิเนตุํ, อภิวินเย วิเนตุํ, อุปฺปนฺนํ ทิฏฺฐิคตํ ธมฺมโต วิเวเจตุํ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ อาปตฺตึ น ชานาติ, อนาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน น สฺวาคตานิ โหนฺติ น สุวิภตฺตานิ น สุปฺปวตฺตีนิ น สุ วินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเท ตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุป ฏฺฐาเปตพฺโพฯ อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชน โส – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ อาปตฺตึ น ชานาติ, อนาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อูนทสวสฺโส โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ”ติฯ

อุปสมฺปาเทตพฺพปญฺจกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๔. อุปสมฺปาเทตพฺพฉกฺกํ

๘๕. “ฉหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ ฯ น อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสกฺเขน ปญฺญากฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสกฺเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสกฺเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อูนทสวสฺโส โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“ฉหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสกฺเขน ปญฺญากฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสกฺเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสกฺเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ อตฺตนา น อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น ปรํ อเสกฺเข สีลกฺขนฺเธ สมาทเปตา; อตฺตนา น อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น ปรํ อเสกฺเข สมาธิกฺขนฺเธ สมาทเปตา; อตฺตนา น อเสกฺเขน ปญฺญากฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น ปรํ อเสกฺเข ปญฺญากฺขนฺเธ สมาทเปตา; อตฺตนา น อเสกฺเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น ปรํ อเสกฺเข วิมุตฺติกฺขนฺเธ สมาทเปตา; อตฺตนา น อเสกฺเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น ปรํ อเสกฺเข วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธ สมาทเปตา; อูนทสวสฺโส โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“ฉหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ อตฺตนา อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสกฺเข สีลกฺขนฺเธ สมาทเปตา อตฺตนา อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสกฺเข สมาธิกฺขนฺเธ สมาทเปตาฯ อตฺตนา อเสกฺเขน ปญฺญากฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสกฺเข ปญฺญากฺขนฺเธ สมาทเปตาฯ อตฺตนา อเสกฺเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสกฺเข วิมุตฺติกฺขนฺเธ สมาทเปตาฯ อตฺตนา อเสกฺเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสกฺเข วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธ สมาทเปตา; ทสวสฺโส วา โหติ อติเรก

ทสวสฺโส วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ อสฺสทฺโธ โหติ, อหิริโก โหติ, อโนตฺตปฺปี โหติ, กุสีโต โหติ, มุฏฺฐสฺสติ โหติ, อูนทสวสฺโส โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“ฉหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ , นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ สทฺโธ โหติ, หิริมา โหติ, โอตฺตปฺปี โหติ, อารทฺธวีริโย โหติ, อุปฏฺฐิตสฺสติ โหติ, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ, อปฺปสฺสุโต โหติ, ทุปฺปญฺโญ โหติ, อูนทสวสฺโส โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“ฉหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ น อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, น อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, น อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ, พหุสฺสุโต โหติ, ปญฺญวา โหติ, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ น ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริํ วา คิลานํ อุปฏฺฐาตุํ วา อุปฏฺฐาเปตุํ วา, อนภิรตํ วูปกาเสตุํ วา วูปกาสาเปตุํ วา, อุปฺปนฺนํ กุกฺกุจฺจํ ธมฺมโต วิโนเทตุํ, อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติยา วุฏฺฐานํ น ชานาติ, อูนทสวสฺโส โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“ฉหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริํ วา คิลานํ อุปฏฺฐาตุํ วา อุปฏฺฐาเปตุํ วา, อนภิรตํ วูปกาเสตุํ วา วูปกาสาเปตุํ วา, อุปฺปนฺนํ กุกฺกุจฺจํ ธมฺมโต วิโนเทตุํ, อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติยา วุฏฺฐานํ ชานาติ, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ น ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริํ วา อภิสมาจาริกาย สิกฺขาย สิกฺขาเปตุํ, อาทิพฺรหฺมจริยกาย สิกฺขาย วิเนตุํ, อภิธมฺเม วิเนตุํ , อภิวินเย วิเนตุํ, อุปฺปนฺนํ ทิฏฺฐิคตํ ธมฺมโต วิเวเจตุํ, อูนทสวสฺโส โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“ฉหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริํ วา อภิสมาจาริกาย สิกฺขาย สิกฺขาเปตุํ อาทิพฺรหฺมจริยกาย สิกฺขาย วิเนตุํ, อภิธมฺเม วิเนตุํ, อภิวินเย วิเนตุํ, อุปฺปนฺนํ ทิฏฺฐิคตํ ธมฺมโต วิเวเจตุํ, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ อาปตฺตึ น ชานาติ, อนาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน น สฺวาคตานิ โหนฺติ น สุวิภตฺตานิ น สุปฺปวตฺตีนิ น สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, อูนทสวสฺโส โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“ฉหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ , สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ อาปตฺตึ ชานาติ , อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ”ติฯ

อุปสมฺปาเทตพฺพฉกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๕. อญฺญติตฺถิยปุพฺพกถา

๘๖. เตน โข ปน สมเยน โย โส อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ [โย โส ปสุรปริพฺพาชโก อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ (ก.)] ปชฺฌาเยน สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน อุปชฺฌายสฺส วาทํ อาโรเปตฺวา ตํเยว ติตฺถายตนํ สงฺกมิฯ โส ปุน ปจฺจาคนฺตฺวา ภิกฺขู อุปสมฺปทํ ยาจิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ โย โส, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อุปชฺฌาเยน สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน อุปชฺฌายสฺส วาทํ อาโรเปตฺวา ตํเยว ติตฺถายตนํ สงฺกนฺโต, โส อาคโต น อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ โย โส, ภิกฺขเว, อญฺโญปิ อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อากงฺขติ ปพฺพชฺชํ, อากงฺขติ อุปสมฺปทํ, ตสฺส จตฺตาโร มาเส ปริวาโส ทาตพฺโพฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺโพ – ปฐมํ เกสมสฺสุํ โอหาราเปตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาทาเปตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ การาเปตฺวา ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทาเปตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทาเปตฺวา อญฺชลึ ปคฺคณฺหาเปตฺวา เอวํ วเทหีติ วตฺตพฺโพ – “พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ,

สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ; ทุติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ทุติยมฺปิ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ, ทุติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ; ตติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ตติยมฺปิ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ, ตติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามี''ติฯ

เตน, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺเพน สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ''อหํ, ภนฺเต, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อากงฺขามิ อุปสมฺปทํฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ จตฺตาโร มาเส ปริวาสํ ยาจามี''ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อากงฺขติ อุปสมฺปทํฯ โส สงฺฆํ จตฺตาโร มาเส ปริวาสํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส อญฺญติตฺถิยปุพฺพสฺส จตฺตาโร มาเส ปริวาสํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อากงฺขติ อุปสมฺปทํฯ โส สงฺฆํ จตฺตาโร มาเส ปริวาสํ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส อญฺญติตฺถิยปุพฺพสฺส จตฺตาโร มาเส ปริวาสํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส อญฺญติตฺถิยปุพฺพสฺส จตฺตาโร มาเส ปริวาสสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

''ทินฺโน สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส อญฺญติตฺถิยปุพฺพสฺส จตฺตาโร มาเส ปริวาโสฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี''ติฯ

๘๗. ''เอวํ โข, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อาราธโก โหติ, เอวํ อนาราธโกฯ กถญฺจ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อนาราธโก โหติ? อิธ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อติกาเลน คามํ ปวิสติ, อติทิวา ปฏิกฺกมติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อนาราธโก โหติฯ

''ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ เวสิยาโคจโร วา โหติ, วิธวาโคจโร วา โหติ, ถุลฺลกุมาริกาโคจโร วา โหติ, ปณฺฑกโคจโร วา โหติ, ภิกฺขุนิโคจโร วา โหติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อนาราธโก โหติฯ

''ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ ยานิ ตานิ สพฺรหฺมจารีนํ อุจฺจาวจานิ กรณียานิ, ตตฺถ น ทกฺโข โหติ, น อนลโส, น ตตฺรุปายาย วีมํสาย สมนฺนาคโต, น อลํ กาตุํ, น อลํ สํวิธาตุํฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อนาราธโก โหติฯ

''ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ น ติพฺพจฺฉนฺโท โหติ อุทฺเทเส, ปริปุจฺฉาย, อธิสีเล, อธิจิตฺเต, อธิปญฺญายฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อนาราธโก โหติฯ

''ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ ยสฺส ติตฺถายตนา สงฺกนฺโต โหติ, ตสฺส สตฺถุโน ตสฺส ทิฏฺฐิยา ตสฺส ขนฺติยา ตสฺส รุจิยา ตสฺส อาทายสฺส อวณฺเณ ภญฺญมาเน กุปิโต โหติ อนตฺตมโน อนภิรทฺโธ, พุทฺธสฺส

วา ธมฺมสฺส วา สงฺฆสฺส วา อวณฺเณ ภญฺญมาเน อตฺตมโน โหติ อุทคฺโค อภิรทฺโธฯ ยสฺส วา ปน ติตฺถายตนา สงฺกนฺโต โหติ, ตสฺส สตฺถุโน ตสฺส ทิฏฺฐิยา ตสฺส ขนฺติยา ตสฺส รุจิยา ตสฺส อาทายสฺส วณฺเณ ภญฺญมาเน อตฺตมโน โหติ อุทคฺโค อภิรทฺโธ, พุทฺธสฺส วา ธมฺมสฺส วา สงฺฆสฺส วา วณฺเณ ภญฺญมาเน กุปิโต โหติ อนตฺตมโน อนภิรทฺโธฯ อิทํ, ภิกฺขเว, สงฺฆาตนิกํ อญฺญติตฺถิยปุพฺพสฺส อนาราธนียสฺมึฯ เอวมฺปิ โข, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อนาราธโก โหติฯ เอวํ อนาราธโก โข, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อาคโต น อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ

“กถญฺจ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อาราธโก โหติ? อิธ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ นาติกาเลน คามํ ปวิสติ นาติทิวา ปฏิกฺกมติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อาราธโก โหติฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ น เวสิยาโคจโร โหติ, น วิธวาโคจโร โหติ, น ถุลฺลกุมาริกาโคจโร โหติ, น ปณฺฑกโคจโร โหติ, น ภิกฺขุนิโคจโร โหติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อาราธโก โหติฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ ยานิ ตานิ สพฺรหฺมจารีนํ อุจฺจาวจานิ กรณียานิ, ตตฺถ ทกฺโข โหติ, อนลโส, ตตฺรุปายาย วีมํสาย สมนฺนาคโต, อลํ กาตุํ, อลํ สํวิธาตุํฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อาราธโก โหติฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว , อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ ติพฺพจฺฉนฺโท โหติ อุทฺเทเส, ปริปุจฺฉาย, อธิสีเล, อธิจิตฺเต, อธิปญฺญายฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อาราธโก โหติฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ ยสฺส ติตฺถายตนา สงฺกนฺโต โหติ, ตสฺส สตฺถุโน ตสฺส ทิฏฺฐิยา ตสฺส ขนฺติยา ตสฺส รุจิยา ตสฺส อาทายสฺส อวณฺเณ ภญฺญมาเน อตฺตมโน โหติ อุทคฺโค อภิรทฺโธ, พุทฺธสฺส วา ธมฺมสฺส วา สงฺฆสฺส วา อวณฺเณ ภญฺญมาเน กุปิโต โหติ อนตฺตมโน อนภิรทฺโธฯ ยสฺส วา ปน ติตฺถายตนา สงฺกนฺโต โหติ, ตสฺส สตฺถุโน ตสฺส ทิฏฺฐิยา ตสฺส ขนฺติยา ตสฺส รุจิยา ตสฺส อาทายสฺส วณฺเณ ภญฺญมาเน กุปิโต โหติ อนตฺตมโน อนภิรทฺโธ, พุทฺธสฺส วา ธมฺมสฺส วา สงฺฆสฺส วา วณฺเณ ภญฺญมาเน อตฺตมโน โหติ อุทคฺโค อภิรทฺโธฯ อิทํ, ภิกฺขเว, สงฺฆาตนิกํ อญฺญติตฺถิยปุพฺพสฺส อาราธนียสฺมึฯ เอวมฺปิ โข, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อาราธโก โหติฯ เอวํ อาราธโก โข, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อาคโต อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ

“สเจ, ภิกฺขเว, อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ นคฺโค อาคจฺฉติ, อุปชฺฌายมูลกํ จีวรํ ปริเยสิตพฺพํฯ สเจ อจฺฉินฺนเกโส อาคจฺฉติ, สงฺโฆ อปโลเกตพฺโพ ภณฺฑุกมฺมายฯ เย เต, ภิกฺขเว, อคฺคิกา ชฏิลกา, เต อาคตา อุปสมฺปาเทตพฺพา, น เตสํ ปริวาโส ทาตพฺโพฯ ตํ กิสฺส เหตุ? กมฺมวาทิโน เอเต, ภิกฺขเว, กิริยวาทิโนฯ สเจ, ภิกฺขเว, ชาติยา สากิโย อญฺญติตฺถิยปุพฺโพ อาคจฺฉติ , โส อาคโต อุปสมฺปาเทตพฺโพ, น ตสฺส ปริวาโส ทาตพฺโพฯ อิมาหํ, ภิกฺขเว, ญาตีนํ อาเวณิกํ ปริหารํ ทมฺมี”ติฯ

อญฺญติตฺถิยปุพฺพกถา นิฏฺฐิตาฯ

สตฺตมภาณวาโรฯ

๒๖. ปญฺจาพาธวตฺถุ

๘๘. เตน โข ปน สมเยน มคเธสุ ปญฺจ อาพาธา อุสฺสนฺนา โหนฺติ – กุฏฺฐํ, คณฺโฑ, กิลาโส, โสโส, อปมาโรฯ มนุสฺสา ปญฺจหิ อาพาเธหิ ผุฏฺฐา ชีวกํ โกมารภจฺจํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – “สาธุ โน, อาจริย, ติกิจฺฉาหี”ติฯ “อหํ ขฺวยฺโย, พหุกิจฺโจ พหุกรณีโย; ราชา จ เม มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อุปฏฺฐาตพฺโพ อิตฺถาคารญฺจ พุทฺธปฺปมุโข จ ภิกฺขุสงฺโฆ; นาหํ สกฺโกมิ ติกิจฺฉิตุ”นฺติฯ “สพฺพํ สาปเตยฺยญฺจ เต, อาจริย, โหตุ; มยญฺจ เต ทาสา; สาธุ, โน, อาจริย, ติกิจฺฉาหี”ติฯ “อหํ ขฺวยฺโย, พหุกิจฺโจ พหุกรณีโย ราชา จ เม มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อุปฏฺฐาตพฺโพ อิตฺถาคารญฺจ พุทฺธปฺปมุโข จ ภิกฺขุสงฺโฆ; นาหํ สกฺโกมิ ติกิจฺฉิตุ”นฺติฯ อถ โข เตสํ มนุสฺสานํ เอตทโหสิ – “อิเม โข สมณา สกฺยปุตฺติยา สุขสีลา สุขสมาจารา, สุโภชนานิ ภุญฺชิตฺวา นิวาเตสุ สยเนสุ สยนฺติฯ ยํนูน มยํ สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพเชยฺยามฯ ตตฺถ ภิกฺขู เจว อุปฏฺฐหิสฺสนฺติ, ชีวโก จ โกมารภจฺโจ ติกิจฺฉิสฺสตี”ติ ฯ อถ โข เต มนุสฺสา ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิํสุฯ เต ภิกฺขู ปพฺพาเชสุํ, อุปสมฺปาเทสุํฯ เต ภิกฺขู เจว อุปฏฺฐหิํสุ ชีวโก จ โกมารภจฺโจ ติกิจฺฉิฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู พหู คิลาเน ภิกฺขู อุปฏฺฐหนฺตา ยาจนพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหรนฺติ – คิลานภตฺตํ เทถ, คิลานุปฏฺฐากภตฺตํ เทถ, คิลานเภสชฺชํ เทถาติฯ ชีวโกปิ โกมารภจฺโจ พหู คิลาเน ภิกฺขู ติกิจฺฉนฺโต อญฺญตรํ ราชกิจฺจํ ปริหาเปสิฯ

๘๙. อญฺญตโรปิ ปุริโส ปญฺจหิ อาพาเธหิ ผุฏฺโฐ ชีวกํ โกมารภจฺจํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ – “สาธุ มํ, อาจริย, ติกิจฺฉาหี”ติฯ “อหํ ขฺวยฺโย, พหุกิจฺโจ, พหุกรณีโย, ราชา จ เม มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อุปฏฺฐาตพฺโพ อิตฺถาคารญฺจ พุทฺธปฺปมุโข จ ภิกฺขุสงฺโฆ; นาหํ สกฺโกมิ ติกิจฺฉิตุ”นฺติฯ “สพฺพํ สาปเตยฺยญฺจ เต, อาจริย, โหตุ, อหญฺจ เต ทาโส; สาธุ มํ, อาจริย, ติกิจฺฉาหี”ติฯ “อหํ ขฺวยฺโย, พหุกิจฺโจ พหุกรณีโย, ราชา จ เม มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อุปฏฺฐาตพฺโพ อิตฺถาคารญฺจ พุทฺธปฺปมุโข จ ภิกฺขุสงฺโฆ, นาหํ สกฺโกมิ ติกิจฺฉิตุ”นฺติ ฯ อถ โข ตสฺส ปุริสสฺส เอตทโหสิ – “อิเม โข สมณา สกฺยปุตฺติยา สุขสีลา สุขสมาจารา, สุโภชนานิ ภุญฺชิตฺวา นิวาเตสุ สยเนสุ สยนฺติฯ ยํนูนาหํ สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพเชยฺยํฯ ตตฺถ ภิกฺขู เจว อุปฏฺฐหิสฺสนฺติ, ชีวโก จ โกมารภจฺโจ ติกิจฺฉิสฺสติฯ โสมฺหิ [โสหํ (พหูสุ, วิมติวิโนทนีฏีกา โอโลเกตพฺพา)] อโรโค วิพฺภมิสฺสามี”ติ ฯ อถ โข โส ปุริโส ภิกฺขุ อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิฯ ตํ ภิกฺขู ปพฺพาเชสุํ, อุปสมฺปาเทสุํฯ ตํ ภิกฺขู เจว อุปฏฺฐหิํสุ, ชีวโก จ โกมารภจฺโจ ติกิจฺฉิฯ โส อโรโค วิพฺภมิฯ อทฺทสา โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ตํ ปุริสํ วิพฺภนฺตํ, ทิสฺวาน ตํ ปุริสํ เอตทโวจ – “นนุ ตฺวํ, อยฺโย, ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต อโหสี”ติ? “เอวํ, อาจริยา”ติฯ “กิสฺส ปน ตฺวํ, อยฺโย, เอวรูปมกาสี”ติ? อถ โข โส ปุริโส ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ชีวโก โกมารภจฺโจ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภทนฺตา [ภทฺทนฺตา (ก.)] ปญฺจหิ อาพาเธหิ ผุฏฺฐํ ปพฺพาเชสฺสนฺตี”ติฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “สาธุ, ภนฺเต, อยฺยา ปญฺจหิ อาพาเธหิ ผุฏฺฐํ น ปพฺพาเชยฺยุ”นฺติฯ อถ โข ภควา ชีวกํ โกมารภจฺจํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเ

ณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, ปญฺจหิ อาพาเธหิ ผุฏฺโฐ ปพฺพาเชตพฺโพฯ โย ปพฺพาเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

ปญฺจาพาธวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๒๗. ราชภฏวตฺถุ

๙๐. เตน โข ปน สมเยน รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ปจฺจนฺโต กุปิโต โหติฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เสนานายเก มหามตฺเต อาณาเปสิ – “คจฺฉถ, ภเณ, ปจฺจนฺตํ อุจฺจินถา”ติฯ “เอวํ, เทวา”ติ โข เสนานายกา มหามตฺตา รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ปจฺจสฺโสสุํฯ อถ โข อภิญฺญาตานํ อภิญฺญาตานํ โยธานํ เอตทโหสิ – “มยํ โข ยุทฺธาภินนฺทิโน คจฺฉนฺตา ปาปญฺจ กโรม, พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวามฯ เกน นุ โข มยํ อุปาเยน ปาปา จ วิรเมยฺยาม กลฺยาณญฺจ กเรยฺยามา”ติ? อถ โข เตสํ โยธานํ เอตทโหสิ – “อิเม โข สมณา สกฺยปุตฺติยา ธมฺมจาริโน สมจาริโน พฺรหฺมจาริโน สจฺจวาทิโน สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมาฯ สเจ โข มยํ สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพเชยฺยาม, เอวํ มยํ ปาปา จ วิรเมยฺยาม กลฺยาณญฺจ กเรยฺยามา”ติฯ อถ โข เต โยธา ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจึสุฯ เต ภิกฺขู ปพฺพาเชสุํ, อุปสมฺปาเทสุํฯ เสนานายกา มหามตฺตา ราชภเฏ ปุจฺฉึสุ – “กึ นุ โข, ภเณ, อิตฺถนฺนาโม จ อิตฺถนฺนาโม จ โยธา น ทิสฺสนฺตี”ติ? “อิตฺถนฺนาโม จ อิตฺถนฺนาโม จ, สามิ, โยธา ภิกฺขูสุ ปพฺพชิตา”ติฯ เสนานายกา มหามตฺตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ราชภฏํ ปพฺพาเชสฺสนฺตี”ติฯ เสนานายกา มหามตฺตา รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร โวหาริเก มหามตฺเต ปุจฺฉิ – “โย, ภเณ, ราชภฏํ ปพฺพาเชติ, กึ โส ปสวตี”ติ? “อุปชฺฌายสฺส, เทว, สีสํ เฉตพฺพํ, อนุสฺสาวกสฺส [อนุสาวกสฺส (ก.)] ชิวฺหา อุทฺธริตพฺพา, คณสฺส อุปฑฺฒผาสุกา ภญฺชิตพฺพา”ติฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ภควนฺตํ เอตทโวจ – “สนฺติ, ภนฺเต, ราชาโน อสฺสทฺธา อปฺปสนฺนาฯ เต อปฺปมตฺตเกนปิ ภิกฺขู วิเหเฐยฺยุํฯ สาธุ, ภนฺเต, อยฺยา ราชภฏํ น ปพฺพาเชยฺยุ”นฺติฯ อถ โข ภควา ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, ราชภโฏ ปพฺพาเชตพฺโพฯ โย ปพฺพาเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

ราชภฏวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๒๘. องฺคุลิมาลโจรวตฺถุ

๙๑. เตน โข ปน สมเยน โจโร องฺคุลิมาโล ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต โหติฯ มนุสฺสา ปสฺสิตฺวา อุพฺพิชฺชนฺติปิ, อุตฺตสนฺติปิ, ปลายนฺติปิ , อญฺเญนปิ คจฺฉนฺติ, อญฺเญนปิ มุขํ กโรนฺติ, ทฺวารมฺปิ ถเกนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ธชพนฺธํ โจรํ ปพฺพาเชสฺสนฺตี”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู

เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป….
น, ภิกฺขเว, ธชพนฺโธ โจโร ปพฺพาเชตพฺโพฯ โย ปพฺพาเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

องฺคุลิมาลโจรวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๒๙. การเภทกโจรวตฺถุ

๙๒. เตน โข ปน สมเยน รญฺญา มาคเธน เสนิเยน พิมฺพิสาเรน อนุญฺญาตํ โหติ – “เย สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพชนฺติ, น เต ลพฺภา กิญฺจิ กาตุํ; สฺวากฺขาโต ธมฺโม, จรนฺตุ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา”ติฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส โจริกํ กตฺวา การาย พทฺโธ โหติฯ โส การํ ภินฺทิตฺวา ปลายิตฺวา ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต โหติฯ มนุสฺสา ปสฺสิตฺวา เอวมาหํสุ – “อยํ โส การเภทโก โจโรฯ หนฺท, นํ เนมา”ติฯ เอกจฺเจ เอวมาหํสุ – “มายฺโย, เอวํ อวจุตฺถฯ อนุญฺญาตํ รญฺญา มาคเธน เสนิเยน พิมฺพิสาเรน – “เย สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพชนฺติ, น เต ลพฺภา กิญฺจิ กาตุํ; สฺวากฺขาโต ธมฺโม, จรนฺตุ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา”ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “อภยูวรา อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา, นยิเม ลพฺภา กิญฺจิ กาตุํฯ กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา การเภทกํ โจรํ ปพฺพาเชสฺสนฺตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, การเภทโก โจโร ปพฺพาเชตพฺโพฯ โย ปพฺพาเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

การเภทกโจรวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๓๐. ลิขิตกโจรวตฺถุ

๙๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส โจริกํ กตฺวา ปลายิตฺวา ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต โหติฯ โส จ รญฺโญ อนฺเตปุเร ลิขิโต โหติ – ยตฺถ ปสฺสติ, ตตฺถ หนฺตพฺโพติฯ มนุสฺสา ปสฺสิตฺวา เอวมาหํสุ – “อยํ โส ลิขิตโก โจโรฯ หนฺท, นํ หนามา”ติฯ เอกจฺเจ เอวมาหํสุ – “มายฺโย, เอวํ อวจุตฺถฯ อนุญฺญาตํ รญฺญา มาคเธน เสนิเยน พิมฺพิสาเรน “เย สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพชนฺติ, น เต ลพฺภา กิญฺจิ กาตุํ, สฺวากฺขาโต ธมฺโม, จรนฺตุ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา”ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “อภยูวรา อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา, นยิเม ลพฺภา กิญฺจิ กาตุํฯ กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ลิขิตกํ โจรํ ปพฺพาเชสฺสนฺตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ลิขิตโก โจโร ปพฺพาเชตพฺโพฯ โย ปพฺพาเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

ลิขิตกโจรวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๓๑. กสาหตวตฺถุ

๙๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส กสาหโต กตทณฺฑกมฺโม ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต โหติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา กสาหตํ กตทณฺฑกมฺมํ ปพฺพาเชสฺสนฺตี”ติ

ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น , ภิกฺขเว, กสาหโต กตทณฺฑกมฺโม ปพฺพาเชตพฺโพฯ โย ปพฺพาเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

กสาหตวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๓๒. ลกฺขณาหตวตฺถุ

๙๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส ลกฺขณาหโต กตทณฺฑกมฺโม ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต โหติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ลกฺขณาหตํ กตทณฺฑกมฺมํ ปพฺพาเชสฺสนฺตี’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ลกฺขณาหโต กตทณฺฑกมฺโม ปพฺพาเชตพฺโพฯ โย ปพฺพาเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

ลกฺขณาหตวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๓๓. อิณายิกวตฺถุ

๙๖. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส อิณายิโก ปลายิตฺวา ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต โหติฯ ธนิยา ปสฺสิตฺวา เอวมาหํสุ – ‘‘อยํ โส อมฺหากํ อิณายิโกฯ หนฺท, นํ เนมา’’ติฯ เอกจฺเจ เอวมาหํสุ – ‘‘มายฺโย, เอวํ อวจุตฺถฯ อนุญฺญาตํ รญฺญา มาคเธน เสนิเยน พิมฺพิสาเรน – ‘เย สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพชนฺติ, น เต ลพฺภา กิญฺจิ กาตุํ; สฺวากฺขาโต ธมฺโม, จรนฺตุ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา’’’ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘อภยูวรา อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยาฯ นยิเม ลพฺภา กิญฺจิ กาตุํฯ กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา อิณายิกํ ปพฺพาเชสฺสนฺตี’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ น, ภิกฺขเว, อิณายิโก ปพฺพาเชตพฺโพฯ โย ปพฺพาเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

อิณายิกวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๓๔. ทาสวตฺถุ

๙๗. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ทาโส ปลายิตฺวา ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต โหติฯ อยฺยกา [อยฺยิกา (ก.), อยิรกา (สี.)] ปสฺสิตฺวา เอวมาหํสุ – ‘‘อยํ โส อมฺหากํ ทาโสฯ หนฺท, นํ เนมา’’ติฯ เอกจฺเจ เอวมาหํสุ – ‘‘มายฺโย, เอวํ อวจุตฺถ, อนุญฺญาตํ รญฺญา มาคเธน เสนิเยน พิมฺพิสาเรน ‘เย สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพชนฺติ, น เต ลพฺภา กิญฺจิ กาตุํ, สฺวากฺขาโต ธมฺโม, จรนฺตุ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา’’’ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘อภยูวรา อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา, นยิเม ลพฺภา กิญฺจิ กาตุํฯ กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ทาสํ ปพฺพาเชสฺสนฺตี’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ทาโส ปพฺพาเชตพฺโพฯ โย ปพฺพาเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

ทาสวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๓๕. กมฺมารภณฺฑุวตฺถุ

๙๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร กมฺมารภณฺฑุ มาตาปิตูหิ สทฺธึ ภณฺฑิตฺวา อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต โหติฯ อถ โข ตสฺส กมฺมารภณฺฑุสฺส มาตาปิตโร ตํ กมฺมารภณฺฑุํ วิจินนฺตา อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขู ปุจฺฉึสุ – "อปิ, ภนฺเต, เอวรูปํ ทารกํ ปสฺเสยฺยาถา"ติ? ภิกฺขู อชานํเยว อาหํสุ – "น ชานามา"ติ, อปสฺสํเยว อาหํสุ – "น ปสฺสามา"ติฯ อถ โข ตสฺส กมฺมารภณฺฑุสฺส มาตาปิตโร ตํ กมฺมารภณฺฑุํ วิจินนฺตา ภิกฺขูสุ ปพฺพชิตํ ทิสฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "อลชฺชิโน อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา, ทุสฺสีลา มุสาวาทิโนฯ ชานํเยว อาหํสุ – 'น ชานามา'ติ, ปสฺสํเยว อาหํสุ – 'น ปสฺสามา'ติฯ อยํ ทารโก ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต"ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส กมฺมารภณฺฑุสฺส มาตาปิตูนํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สงฺฆํ อปโลเกตุํ ภณฺฑุกมฺมายาติฯ

กมฺมารภณฺฑุวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๓๖. อุปาลิทารกวตฺถุ

๙๙. [อิทํ วตฺถุ ปาจิ. ๔๐๒ อาทโย] เตน โข ปน สมเยน ราชคเห สตฺตรสวคฺคิยา ทารกา สหายกา โหนฺติฯ อุปาลิทารโก เตสํ ปาโมกฺโข โหติฯ อถ โข อุปาลิสฺส มาตาปิตูนํ เอตทโหสิ – "เกน นุ โข อุปาเยน อุปาลิ อมฺหากํ อจฺจเยน สุขญฺจ ชีเวยฺย, น จ กิลเมยฺยา"ติ? อถ โข อุปาลิสฺส มาตาปิตูนํ เอตทโหสิ – "สเจ โข อุปาลิ เลขํ สิกฺเขยฺย, เอวํ โข อุปาลิ อมฺหากํ อจฺจเยน สุขญฺจ ชีเวยฺย, น จ กิลเมยฺยา"ติฯ อถ โข อุปาลิสฺส มาตาปิตูนํ เอตทโหสิ – "สเจ โข อุปาลิ เลขํ สิกฺขิสฺสติ, องฺคุลิโย ทุกฺขา ภวิสฺสนฺติฯ สเจ โข อุปาลิ คณนํ สิกฺเขยฺย, เอวํ โข อุปาลิ อมฺหากํ อจฺจเยน สุขญฺจ ชีเวยฺย, น จ กิลเมยฺยา"ติฯ อถ โข อุปาลิสฺส มาตาปิตูนํ เอตทโหสิ – "สเจ โข อุปาลิ คณนํ สิกฺขิสฺสติ, อุรสฺส ทุกฺโข ภวิสฺสติฯ สเจ โข อุปาลิ รูปํ สิกฺเขยฺย, เอวํ โข อุปาลิ อมฺหากํ อจฺจเยน สุขญฺจ ชีเวยฺย, น จ กิลเมยฺยา"ติฯ อถ โข อุปาลิสฺส มาตาปิตูนํ เอตทโหสิ – "สเจ โข อุปาลิ รูปํ สิกฺขิสฺสติ, อกฺขีนิ ทุกฺขา ภวิสฺสนฺติฯ อิเม โข สมณา สกฺยปุตฺติยา สุขสีลา สุขสมาจารา, สุโภชนานิ ภุญฺชิตฺวา นิวาเตสุ สยเนสุ สยนฺติ ฯ สเจ โข อุปาลิ สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพเชยฺย, เอวํ โข อุปาลิ อมฺหากํ อจฺจเยน สุขญฺจ ชีเวยฺย, น จ กิลเมยฺยา"ติฯ

อสฺโสสิ โข อุปาลิทารโก มาตาปิตูนํ อิมํ กถาสลฺลาปํฯ อถ โข อุปาลิทารโก เยน เต ทารกา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เต ทารเก เอตทโวจ – "เอถ มยํ, อยฺยา, สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพชิสฺสามา"ติฯ "สเจ โข ตฺวํ, อยฺย, ปพฺพชิสฺสสิ, เอวํ มยมฺปิ ปพฺพชิสฺสามา"ติฯ อถ โข เต ทารกา เอกเมกสฺส มาตาปิตโร อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – "อนุชานาถ มํ อคารสฺมา อนาคาริยํ ปพฺพชฺชายา"ติฯ อถ โข เตสํ ทารกานํ มาตาปิตโร – "สพฺเพปิเม ทารกา สมานจฺฉนฺทา กลฺยาณาธิปฺปายา"ติ – อนุชานึสุฯ เต ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจึสุฯ เต ภิกฺขู ปพฺพาเชสุํ อุปสมฺปาเทสุํ ฯ เต รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย โรทนฺติ – "ยาคุํ เทถ, ภตฺตํ เทถ, ขาทนียํ เทถา"ติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "อาคเมถ, อาวุโส, ยาว รตฺติ วิภายติฯ สเจ ยาคุ ภวิสฺสติ ปิวิสฺสถ, สเจ ภตฺตํ ภวิสฺสติ ภุญฺชิสฺสถ, สเจ ขาทนียํ ภวิสฺสติ ขาทิสฺสถ; โน เจ ภวิสฺสติ ยาคุ วา ภตฺตํ วา ขาทนียํ วา, ปิณฺฑาย จริตฺวา ภุญฺ

ชิสฺสถา”ติฯ เอวมฺปิ โข เต ภิกฺขู ภิกฺขูหิ วุจฺจมานา โรทนฺติเยว “ยาคุํ เทถ, ภตฺตํ เทถ, ขาทนียํ เทถา”ติ; เสนาสนํ อุหทนฺติปิ อุมฺมิหนฺติปิฯ

อสฺโสสิ โข ภควา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย ทารกสทฺทํฯ สุตฺวาน อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – “กึ นุ โข โส, อานนฺท, ทารกสทฺโท”ติ? อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิ…เป.… “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทนฺตี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… “กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทสฺสนฺติฯ อูนวีสติวสฺโส, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อกฺขโม โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ชิฆจฺฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสรีสปสมฺผสฺสานํ ทุรุตฺตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํ อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อนธิวาสกชาติโก โหติฯ วีสติวสฺโสว โข, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล ขโม โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ชิฆจฺฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสรีสปสมฺผสฺสานํ ทุรุตฺตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํ, อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อธิวาสกชาติโก โหติฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย, ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, ชานํ อูนวีสติวสฺโส ปุคฺคโล อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพ”ติฯ

อุปาลิทารกวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๓๗. อหิวาตกโรควตฺถุ

๑๐๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรํ กุลํ อหิวาตกโรเคน กาลงฺกตํ โหติฯ ตสฺส ปิตาปุตฺตกา เสสา โหนฺติฯ เต ภิกฺขูสุ ปพฺพชิตฺวา เอกโตว ปิณฺฑาย จรนฺติฯ อถ โข โส ทารโก ปิตุโน ภิกฺขาย ทินฺนาย อุปธาวิตฺวา เอตทโวจ – “มยฺหมฺปิ, ตาต, เทหิ; มยฺหมฺปิ , ตาต, เทหี”ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “อพฺรหฺมจาริโน อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยาฯ อยมฺปิ ทารโก ภิกฺขุนิยา ชาโต”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อูนปนฺนรสวสฺโส ทารโก ปพฺพาเชตพฺโพฯ โย ปพฺพาเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อานนฺทสฺส อุปฏฺฐากกุลํ สทฺธํ ปสนฺนํ อหิวาตกโรเคน กาลงฺกตํ โหติ, ทฺเว จ ทารกา เสสา โหนฺติฯ เต โปราณเกน อาจิณฺณกปฺเปน ภิกฺขู ปสฺสิตฺวา อุปธาวนฺติฯ ภิกฺขู อปสาเทนฺติฯ เต ภิกฺขูหิ อปสาทิยมานา โรทนฺติฯ อถ โข อายสฺมโต อานนฺทสฺส เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘น อูนปนฺนรสวสฺโส ทารโก ปพฺพาเชตพฺโพ’ติฯ อิเม จ ทารกา อูนปนฺนรสวสฺสาฯ เกน นุ โข อุปาเยน อิเม ทารกา น วินสฺเสยฺยุ”นฺติ? อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อุสฺสหนฺติ ปน เต, อานนฺท, ทารกา กาเก อุฑฺฑาเปตุนฺติ? อุสฺสหนฺติ, ภควาติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อูนปนฺนรสวสฺสํ ทารกํ กากุฑฺเฑปกํ ปพฺพาเชตุ”นฺติฯ

อหิวาตกโรควตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๓๘. กณฺฏกวตฺถุ

๑๐๑. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส ทฺเว สามเณรา โหนฺติ – กณฺฏโก จ มหโก จฯ เต อญฺญมญฺญํ ทูเสสุํฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สามเณรา เอวรูปํ อนาจารํ อาจริสฺสนฺตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, เอเกน ทฺเว สามเณรา อุปฏฺฐาเปตพฺพาฯ โย อุปฏฺฐาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

กณฺฏกวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๓๙. อาหุนฺทริกวตฺถุ

๑๐๒. เตน โข ปน สมเยน ภควา ตตฺเถว ราชคเห วสฺสํ วสิ, ตตฺถ เหมนฺตํ, ตตฺถ คิมฺหํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “อาหุนฺทริกา สมณานํ สกฺยปุตฺติยานํ ทิสา อนฺธการา, น อิเมสํ ทิสา ปกฺขายนฺตี”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – “คจฺฉานนฺท, อวาปุรณํ [อปาปุรณํ (ก.)] อาทาย อนุปริเวณิยํ ภิกฺขูนํ อาโรเจหิ – ‘อิจฺฉตาวุโส ภควา ทกฺขิณาคิรึ จาริกํ ปกฺกมิตุํฯ ยสฺสายสฺมโต อตฺโถ, โส อาคจฺฉตู”ติฯ เอวํ, ภนฺเต, ติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา อวาปุรณํ อาทาย อนุปริเวณิยํ ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – ‘อิจฺฉตาวุโส ภควา ทกฺขิณาคิรึ จาริกํ ปกฺกมิตุํฯ ยสฺสายสฺมโต อตฺโถ, โส อาคจฺฉตู’”ติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “ภควตา, อาวุโส อานนฺท, ปญฺญตฺตํ ทสวสฺสานิ นิสฺสาย วตฺถุํ, ทสวสฺเสน นิสฺสยํ ทาตุํฯ ตตฺถ จ โน คนฺตพฺพํ ภวิสฺสติ, นิสฺสโย จ คเหตพฺโพ ภวิสฺสติ, อิตฺตโร จ วาโส ภวิสฺสติ, ปุน จ ปจฺจาคนฺตพฺพํ ภวิสฺสติ, ปุน จ นิสฺสโย คเหตพฺโพ ภวิสฺสติฯ สเจ อมฺหากํ อาจริยุปชฺฌายา คมิสฺสนฺติ, มยมฺปิ คมิสฺสาม; โน เจ อมฺหากํ อาจริยุปชฺฌายา คมิสฺสนฺติ, มยมฺปิ น คมิสฺสามฯ ลหุจิตฺตกตา โน, อาวุโส อานนฺท, ปญฺญายิสฺสตี”ติฯ อถ โข ภควา โอคเณน ภิกฺขุสงฺเฆน ทกฺขิณาคิรึ จาริกํ ปกฺกามิฯ

อาหุนฺทริกวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๔๐. นิสฺสยมุจฺจนกกถา

๑๐๓. อถ โข ภควา ทกฺขิณาคิริสฺมึ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา ปุนเทว ราชคหํ ปจฺจาคจฺฉิฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – “กึ นุ โข, อานนฺท, ตถาคโต โอคเณน ภิกฺขุสงฺเฆน ทกฺขิณาคิรึ จาริกํ ปกฺกนฺโต”ติ? อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน ปญฺจวสฺสานิ นิสฺสาย วตฺถุํ, อพฺยตฺเตน ยาวชีวํฯ

“ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ น อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ น อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธน, น อเสกฺเขน ปญฺญากฺขนฺเธน น อเสกฺเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน น

อเสกฺเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

“ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธนฯ อเสกฺเขน ปญฺญากฺขนฺเธน… อเสกฺเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน… อเสกฺเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ อสฺสทฺโธ โหติ, อหิริโก โหติ, อโนตฺตปฺปี โหติ, กุสีโต โหติ, มุฏฺฐสฺสติ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

“ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ สทฺโธ โหติ , หิริมา โหติ, โอตฺตปฺปี โหติ, อารทฺธวีริโย โหติ, อุปฏฺฐิตสฺสติ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ, อปฺปสฺสุโต โหติ, ทุปฺปญฺโญ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

“ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ น อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, น อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, น อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ, พหุสฺสุโต โหติ, ปญฺญวา โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ อาปตฺตึ น ชานาติ, อนาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน น สฺวาคตานิ โหนฺติ น สุวิภตฺตานิ น สุปฺปวตฺตีนิ น สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

“ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ อาปตฺตึ น ชานาติ, อนาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺโส โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

“ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรก ปญฺจวสฺโส วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

นิสฺสยมุจฺจนกกถา นิฏฺฐิตาฯ

ปญฺจกทสวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๑๐๔. “ฉหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ น อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธน, น อเสกฺเขน ปญฺญากฺขนฺเธน, น อเสกฺเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน, น อเสกฺเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อูนปญฺจวสฺโส โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

“ฉหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธน, อเสกฺเขน ปญฺญากฺขนฺเธน, อเสกฺเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน, อเสกฺเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺโส วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ อสฺสทฺโธ โหติ, อหิริโก โหติ, อโนตฺตปฺปี โหติ, กุสีโต โหติ, มุฏฺฐสฺสติ โหติ, อูนปญฺจวสฺโส โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

“ฉหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ สทฺโธ โหติ, หิริมา โหติ, โอตฺตปฺปี โหติ, อารทฺธวีริโย โหติ, อุปฏฺฐิตสฺสติ โหติ, ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺโส วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ, อปฺปสฺสุโต โหติ, ทุปฺปญฺโญ โหติ, อูนปญฺจวสฺโส โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

“ฉหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ น อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, น อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, น อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ, พหุสฺสุโต โหติ, ปญฺญวา โหติ,

ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺโส วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ อาปตฺตึ น ชานาติ, อนาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน น สฺวาคตานิ โหนฺติ น สุวิภตฺตานิ น สุปฺปวตฺตีนิ น สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, อูนปญฺจวสฺโส โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

“ฉหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺโส วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพ”นฺติฯ

อภยูวรภาณวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐโมฯ

อฏฺฐมภาณวาโรฯ

๔๑. ราหุลวตฺถุ

๑๐๕. อถ โข ภควา ราชคเห ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน กปิลวตฺถุ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน กปิลวตฺถุ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมิํ นิคฺโรธาราเมฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน สุทฺโธทนสฺส สกฺกสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข ราหุลมาตา เทวี ราหุลํ กุมารํ เอตทโวจ – “เอโส เต, ราหุล, ปิตาฯ คจฺฉสฺสุ [คจฺฉสฺส (สฺยา.)], ทายชฺชํ ยาจาหี”ติฯ อถ โข ราหุโล กุมาโร เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปุรโต, อฏฺฐาสิ – “สุขา เต, สมณ, ฉายา”ติฯ อถ โข ภควา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ อถ โข ราหุโล กุมาโร ภควนฺตํ ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อนุพนฺธิ – “ทายชฺชํ เม, สมณ, เทหิ; ทายชฺชํ เม, สมณ, เทหี”ติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ อามนฺเตสิ – “เตน หิ ตฺวํ, สาริปุตฺต, ราหุลํ กุมารํ ปพฺพาเชหี”ติฯ “กถาหํ, ภนฺเต, ราหุลํ กุมารํ ปพฺพาเชมี”ติ? อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตีหิ สรณคมเนหิ สามเณรปพฺพชฺชํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปพฺพาเชตพฺโพ – ปฐมํ เกสมสฺสุํ โอหาราเปตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาทาเปตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ การาเปตฺวา ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทาเปตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทาเปตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคณฺหาเปตฺวา เอวํ วเทหีติ วตฺตพฺโพ – พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ, สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ; ทุติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ทุติยมฺปิ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ, ทุติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ; ตติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ตติยมฺปิ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ, ตติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามีติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิเมหิ ตีหิ สรณคมเนหิ สามเณรปพฺพชฺช”นฺติฯ อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ราหุลํ กุมารํ ปพฺพาเชสิฯ

อถ โข สุทฺโธทโน สกฺโก เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข สุทฺโธทโน สกฺโก ภควนฺตํ เอตทโวจ – “เอกาหํ, ภนฺเต, ภควนฺตํ วรํ ยาจามี”ติฯ “อติกฺกนฺตวรา โข, โคตม, ตถาคตา”ติฯ “ยญฺจ, ภนฺเต, กปฺปติ, ยญฺจ อนวชฺช”นฺติฯ “วเทหิ, โคตมา”ติฯ “ภควติ เม, ภนฺเต, ปพฺพชิเต อนปฺปกํ ทุกฺขํ อโหสิ, ตถา นนฺเท, อธิมตฺตํ ราหุเลฯ ปุตฺตเปมํ , ภนฺเต, ฉวึ ฉินฺทติ, ฉวึ เฉตฺวา จมฺมํ ฉินฺทติ, จมฺมํ เฉตฺวา มํสํ ฉินฺทติ, มํสํ เฉตฺวา นฺหารุํ ฉินฺทติ, นฺหารุํ เฉตฺวา อฏฺฐึ ฉินฺทติ, อฏฺฐึ เฉตฺวา อฏฺฐิมิญฺชํ อาหจฺจ ติฏฺฐติฯ สาธุ, ภนฺเต, อยฺยา อนนุญฺญาตํ มาตาปิตูหิ ปุตฺตํ น ปพฺพาเชยฺยุ”นฺติฯ อถ โข ภควา สุทฺโธทนํ สกฺกํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข สุทฺโธทโน สกฺโก ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, อนนุญฺญาโต มาตาปิตูหิ ปุตฺโต ปพฺพาเชตพฺโพฯ โย ปพฺพาเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

อถ โข ภควา กปิลวตฺถุสฺมึ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน สาวตฺถิ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน สาวตฺถิ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส อุปฏฺฐากกุลํ อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส สนฺติเก ทารกํ ปาเหสิ – “อิมํ ทารกํ เถโร ปพฺพาเชตู”ติฯ อถ โข อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘น เอเกน ทฺเว สามเณรา อุปฏฺฐาเปตพฺพา’ติฯ อยญฺจ เม ราหุโล สามเณโรฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน เอเกน ทฺเว สามเณเร อุปฏฺฐาเปตุํ, ยาวตเก วา ปน อุสฺสหติ โอวทิตุํ อนุสาสิตุํ ตาวตเก อุปฏฺฐาเปตุนฺติฯ

ราหุลวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๔๒. สิกฺขาปทกถา

๑๐๖. อถ โข สามเณรานํ เอตทโหสิ – “กติ นุ โข อมฺหากํ สิกฺขาปทานิ, กตฺถ จ อมฺเหหิ สิกฺขิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สามเณรานํ ทส สิกฺขาปทานิ, เตสุ จ สามเณเรหิ สิกฺขิตุํ – ปาณาติปาตา เวรมณี [เวรมณิ, เวรมณึ (ก.)], อทินฺนาทานา เวรมณี, อพฺรหฺมจริยา เวรมณี, มุสาวาทา เวรมณี, สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณี, วิกาลโภชนา เวรมณี, นจฺจคีตวาทิตวิสูกทสฺสนา เวรมณี, มาลาคนฺธวิเลปนธารณมณฺฑนวิภูสนฏฺฐานา เวรมณี , อุจฺจาสยนมหาสยนา เวรมณี, ชาตรูปรชตปฏิคฺคหณา เวรมณีฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สามเณรานํ อิมานิ ทส สิกฺขาปทานิ, อิเมสุ จ สามเณเรหิ สิกฺขิตุนฺติฯ

สิกฺขาปทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๔๓. ทณฺฑกมฺมวตฺถุ

๑๐๗. เตน โข ปน สมเยน สามเณรา ภิกฺขูสุ อคารวา อปฺปติสฺสา อสภาควุตฺติกา วิหรนฺติฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สามเณรา ภิกฺขูสุ อคารวา อปฺปติสฺสา อสภาควุตฺติกา วิหริสฺสนฺ

ตี’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส สามเณรสฺส ทณฺฑกมฺมํ กาตุํฯ ภิกฺขูนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขูนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขูนํ อวาสาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขู อกฺโกสติ ปริภาสติ, ภิกฺขู ภิกฺขูหิ เภเทติ – อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิเมหิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส สามเณรสฺส ทณฺฑกมฺมํ กาตุนฺติฯ

อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘‘กึ นุ โข ทณฺฑกมฺมํ กาตพฺพ’’นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาวรณํ กาตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู สามเณรานํ สพฺพํ สงฺฆารามํ อาวรณํ กโรนฺติฯ สามเณรา อารามํ ปวิสิตุํ อลภมานา ปกฺกมนฺติปิ , วิพฺภมนฺติปิ, ติตฺถิเยสุปิ สงฺกมนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สพฺโพ สงฺฆาราโม อาวรณํ กาตพฺโพฯ โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยตฺถ วา วสติ, ยตฺถ วา ปฏิกฺกมติ, ตตฺถ อาวรณํ กาตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู สามเณรานํ มุขทฺวาริกํ อาหารํ อาวรณํ กโรนฺติฯ มนุสฺสา ยาคุปานมฺปิ สงฺฆภตฺตมฺปิ กโรนฺตา สามเณเร เอวํ วเทนฺติ – ‘‘เอถ, ภนฺเต, ยาคุํ ปิวถ; เอถ, ภนฺเต, ภตฺตํ ภุญฺชถา’’ติฯ สามเณรา เอวํ วเทนฺติ – ‘‘นาวุโส, ลพฺภาฯ ภิกฺขูหิ อาวรณํ กต’’นฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภทนฺตา สามเณรานํ มุขทฺวาริกํ อาหารํ อาวรณํ กริสฺสนฺตี’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, มุขทฺวาริโก อาหาโร อาวรณํ กาตพฺโพฯ โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

ทณฺฑกมฺมวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๔๔. อนาปุจฺฉาวรณวตฺถุ

๑๐๘. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุปชฺฌาเย อนาปุจฺฉา สามเณรานํ อาวรณํ กโรนฺติฯ อุปชฺฌายา คเวสนฺติ – กถํ [กหํ (ก.)] นุ โข อมฺหากํ สามเณรา น ทิสฺสนฺตีติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ฉพฺพคฺคิเยหิ, อาวุโส, ภิกฺขูหิ อาวรณํ กต’’นฺติฯ อุปชฺฌายา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อมฺเห อนาปุจฺฉา อมฺหากํ สามเณรานํ อาวรณํ กริสฺสนฺตี’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อุปชฺฌาเย อนาปุจฺฉา อาวรณํ กาตพฺพํฯ โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

อนาปุจฺฉาวรณวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๔๕. อปลาฬนวตฺถุ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เถรานํ ภิกฺขูนํ สามเณเร อปลาเฬนฺติฯ เถรา สามํ ทนฺตกฏฺฐมฺปิ มุโขทกมฺปิ คณฺหนฺตา กิลมนฺติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อญฺญสฺส ปริสา อปลาเฬตพฺพาฯ โย อปลาเฬยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา ติฯ

อปลาฬนวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๔๖. กณฺฏกสามเณรวตฺถุ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส กณฺฏโก นาม สามเณโร กณฺฏกึ นาม ภิกฺขุนึ ทูเสสิฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สามเณโร เอวรูปํ อนาจารํ อาจริสฺสตี’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ สามเณรํ นาเสตุํฯ ปาณาติปาตี โหติ, อทินฺนาทายี โหติ, อพฺรหฺมจารี โหติ, มุสาวาที โหติ, มชฺชปายี โหติ, พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ, ภิกฺขุนิทูสโก โหติ – อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิเมหิ ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ สามเณรํ นาเสตุนฺติฯ

๔๗. ปณฺฑกวตฺถุ

๑๐๙. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปณฺฑโก ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต โหติฯ โส ทหเร ทหเร ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทติ – ‘‘เอถ, มํ อายสฺมนฺโต ทูเสถา’’ติฯ ภิกฺขู อปสาเทนฺติ – ‘‘นสฺส, ปณฺฑก, วินสฺส, ปณฺฑก, โก ตยา อตฺโถ’’ติฯ โส ภิกฺขูหิ อปสาทิโต มหนฺเต มหนฺเต โมฬิคลฺเล สามเณเร อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทติ – ‘‘เอถ, มํ อาวุโส ทูเสถา’’ติฯ สามเณรา อปสาเทนฺติ – ‘‘นสฺส, ปณฺฑก, วินสฺส, ปณฺฑก, โก ตยา อตฺโถ’’ติฯ โส สามเณเรหิ อปสาทิโต หตฺถิภณฺเฑ อสฺสภณฺเฑ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทติ – ‘‘เอถ, มํ, อาวุโส , ทูเสถา’’ติฯ หตฺถิภณฺฑา อสฺสภณฺฑา ทูเสสุํฯ เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘ปณฺฑกา อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยาฯ เยปิ อิเมสํ น ปณฺฑกา, เตปิ อิเม ปณฺฑเก ทูเสนฺติฯ เอวํ อิเม สพฺเพว อพฺรหฺมจาริโน’’ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ หตฺถิภณฺฑานํ อสฺสภณฺฑานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ปณฺฑโก, ภิกฺขเว, อนุปสมฺปนฺโน น อุปสมฺปาเทตพฺโพ, อุปสมฺปนฺโน นาเสตพฺโพติฯ

๔๘. เถยฺยสํวาสกวตฺถุ

๑๑๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุราณกุลปุตฺโต ขีณโกลญฺโญ สุขุมาโล โหติฯ อถ โข ตสฺส ปุราณกุลปุตฺตสฺส ขีณโกลญฺญสฺส เอตทโหสิ – ‘‘อหํ โข สุขุมาโล, น ปฏิพโล อนธิคตํ วา โภคํ อธิคนฺตุํ, อธิคตํ วา โภคํ ผาตึ กาตุํฯ เกน นุ โข อหํ อุปาเยน สุขญฺจ ชีเวยฺยํ, น จ กิลเมยฺย’’นฺติ? อถ โข ตสฺส ปุราณกุลปุตฺตสฺส ขีณโกลญฺญสฺส เอตทโหสิ – ‘‘อิเม โข สมณา สกฺยปุตฺติยา สุขสีลา สุขสมาจารา, สุโภชนานิ ภุญฺชิตฺวา นิวาเตสุ สยเนสุ สยนฺติฯ ยํนูนาหํ สามํ ปตฺตจีวรํ ปฏิยาเทตฺวา เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูหิ สทฺธึ สํวเสยฺย’’นฺติฯ อถ โข โส ปุราณกุลปุตฺโต ขีณโกลญฺโญ สามํ ปตฺตจีวรํ ปฏิยาเทตฺวา เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขู อภิวาเทติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘กติวสฺโสสิ ตฺวํ, อาวุโส’’ติ? กึ เอตํ, อาวุโส, กติวสฺโส นามาติ? โก ปน เต, อาวุโส, อุปชฺฌาโยติ? กึ เอตํ , อาวุโส, อุปชฺฌาโย นามาติ? ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุปาลึ เอตทโวจุํ – ‘‘อิงฺฆาวุโส อุปาลิ, อิมํ ปพฺพชิตํ อนุยุญฺชาหี’’ติฯ อถ โข โส ปุราณกุลปุตฺโต ขีณโกลญฺโญ อายสฺมตา อุปาลินา อนุยุญฺชิยมาโน เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อายสฺมา อุปาลิ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เถยฺยสํวาสโก, ภิกฺขเว, อนุ

ปสมฺปนฺโน น อุปสมฺปาเทตพฺโพ, อุปสมฺปนฺโน นาเสตพฺโพติฯ ติตฺถิยปกฺกนฺตโก, ภิกฺขเว, อนุปสมฺปนฺโน น อุปสมฺปาเทตพฺโพ, อุปสมฺปนฺโน นาเสตพฺโพติฯ

๔๙. ติรจฺฉานคตวตฺถุ

๑๑๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร นาโค นาคโยนิยา อฏฺฎียติ หรายติ ชิคุจฺฉติฯ อถ โข ตสฺส นาคสฺส เอตทโหสิ – "เกน นุ โข อหํ อุปาเยน นาคโยนิยา จ ปริมุจฺเจยฺยํ ขิปฺปญฺจ มนุสฺสตฺตํ ปฏิลเภยฺย"นฺติฯ อถ โข ตสฺส นาคสฺส เอตทโหสิ – "อิเม โข สมณา สกฺยปุตฺติยา ธมฺมจาริโน สมจาริโน พฺรหฺมจาริโน สจฺจวาทิโน สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมาฯ สเจ โข อหํ สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพเชยฺยํ, เอวาหํ นาคโยนิยา จ ปริมุจฺเจยฺยํ, ขิปฺปญฺจ มนุสฺสตฺตํ ปฏิลเภยฺย"นฺติฯ อถ โข โส นาโค มาณวกวณฺเณน ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิฯ ตํ ภิกฺขู ปพฺพาเชสุํ, อุปสมฺปาเทสุํฯ เตน โข ปน สมเยน โส นาโค อญฺญตเรน ภิกฺขุนา สทฺธึ ปจฺจนฺติเม วิหาเร ปฏิวสติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย อชฺโฌกาเส จงฺกมติฯ อถ โข โส นาโค ตสฺส ภิกฺขุโน นิกฺขนฺเต วิสฺสฏฺโฐ นิทฺทํ โอกฺกมิฯ สพฺโพ วิหาโร อหินา ปุณฺโณ, วาตปาเนหิ โภคา นิกฺขนฺตา โหนฺติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ วิหารํ ปวิสิสฺสามีติ กวาฏํ ปณาเมนฺโต อทฺทส สพฺพํ วิหารํ อหินา ปุณฺณํ, วาตปาเนหิ โภเค นิกฺขนฺเต, ทิสฺวาน ภีโต วิสฺสรมกาสิฯ ภิกฺขู อุปธาวิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – "กิสฺส ตฺวํ, อาวุโส, วิสฺสรมกาสี"ติ? "อยํ, อาวุโส, สพฺโพ วิหาโร อหินา ปุณฺโณ, วาตปาเนหิ โภคา นิกฺขนฺตา"ติฯ อถ โข โส นาโค เตน สทฺเทน ปฏิพุชฺฌิตฺวา สเก อาสเน นิสีทิฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "โกสิ ตฺวํ, อาวุโส"ติ? "อหํ, ภนฺเต, นาโค"ติฯ "กิสฺส ปน ตฺวํ, อาวุโส, เอวรูปํ อกาสี"ติ? อถ โข โส นาโค ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ตํ นาคํ เอตทโวจ – "ตุมฺเห โขตฺถ นาคา อวิรุฬฺหิธมฺมา อิมสฺมึ ธมฺมวินเยฯ คจฺฉ ตฺวํ, นาค, ตตฺเถว จาตุทฺทเส ปนฺนรเส อฏฺฐมิยา จ ปกฺขสฺส อุโปสถํ อุปวส, เอวํ ตฺวํ นาคโยนิยา จ ปริมุจฺจิสฺสสิ, ขิปฺปญฺจ มนุสฺสตฺตํ ปฏิลภิสฺสสี"ติฯ อถ โข โส นาโค อวิรุฬฺหิธมฺโม กิราหํ อิมสฺมึ ธมฺมวินเยติ ทุกฺขี ทุมฺมโน อสฺสูนิ ปวตฺตยมาโน วิสฺสรํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "ทฺเวเม, ภิกฺขเว, ปจฺจยา นาคสฺส สภาวปาตุกมฺมายฯ ยทา จ สชาติยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, ยทา จ วิสฺสฏฺโฐ นิทฺทํ โอกฺกมติ – อิเม โข, ภิกฺขเว, ทฺเว ปจฺจยา นาคสฺส สภาวปาตุกมฺมาย ฯ ติรจฺฉานคโต, ภิกฺขเว, อนุปสมฺปนฺโน น อุปสมฺปาเทตพฺโพ, อุปสมฺปนฺโน นาเสตพฺโพ"ติฯ

๕๐. มาตุฆาตกวตฺถุ

๑๑๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร มาณวโก มาตรํ ชีวิตา โวโรเปสิฯ โส เตน ปาปเกน กมฺเมน อฏฺฏียติ หรายติ ชิคุจฺฉติ ฯ อถ โข ตสฺส มาณวกสฺส เอตทโหสิ – "เกน นุ โข อหํ อุปาเยน อิมสฺส ปาปกสฺส กมฺมสฺส นิกฺขนฺตึ กเรยฺย"นฺติ? อถ โข ตสฺส มาณวกสฺส เอตทโหสิ – "อิเม โข สมณา สกฺยปุตฺติยา ธมฺมจาริโน สมจาริโน พฺรหฺมจาริโน สจฺจวาทิโน สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมาฯ สเจ โข อหํ สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพเชยฺยํ, เอวาหํ อิมสฺส ปาปกสฺส กมฺมสฺส นิกฺขนฺตึ กเรยฺย"นฺติฯ อถ โข โส มาณวโก ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิฯ ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุปาลึ เอตทโวจุํ – "ปุพฺเพปิ โข, อาวุโส อุปาลิ, นาโค มาณวกวณฺเณน ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโตฯ อิงฺฆาวุโส อุปาลิ, อิมํ มาณวกํ อนุยุญฺชาหี"ติฯ อถ โข โส มาณวโก อายสฺมตา อุปาลินา อนุ

ยุญฺชียมาโน เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อายสฺมา อุปาลิ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… มาตุฆาตโก, ภิกฺขเว, อนุปสมฺปนฺโน น อุปสมฺปาเทตพฺโพ, อุปสมฺปนฺโน นาเสตพฺโพติฯ

๕๑. ปิตุฆาตกวตฺถุ

๑๑๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร มาณวโก ปิตรํ ชีวิตา โวโรเปสิฯ โส เตน ปาปเกน กมฺเมน อฏฺฏียติ หรายติ ชิคุจฺฉติฯ อถ โข ตสฺส มาณวกสฺส เอตทโหสิ "เกน นุ โข อหํ อุปาเยน อิมสฺส ปาปกสฺส กมฺมสฺส นิกฺขนฺตึ กเรยฺย"นฺติฯ อถ โข ตสฺส มาณวกสฺส เอตทโหสิ "อิเม โข สมณา สกฺยปุตฺติยา ธมฺมจาริโน สมจาริโน พฺรหฺมจาริโน สจฺจวาทิโน สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมา, สเจ โข อหํ สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพเชยฺยํ, เอวาหํ อิมสฺส ปาปกสฺส กมฺมสฺส นิกฺขนฺตึ กเรยฺย"นฺติฯ อถ โข โส มาณวโก ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิฯ ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุปาลึ เอตทโวจุํ – "ปุพฺเพปิ โข, อาวุโส อุปาลิ, นาโค มาณวกวณฺเณน ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต, อิงฺฆาวุโส, อุปาลิ, อิมํ มาณวกํ อนุยุญฺชาหี"ติฯ อถ โข โส มาณวโก อายสฺมตา อุปาลินา อนุยุญฺชียมาโน เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อายสฺมา อุปาลิ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ปิตุฆาตโก, ภิกฺขเว, อนุปสมฺปนฺโน น อุปสมฺปาเทตพฺโพ, อุปสมฺปนฺโน นาเสตพฺโพติฯ

๕๒. อรหนฺตฆาตกวตฺถุ

๑๑๔. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู สาเกตา สาวตฺถึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ อนฺตรามคฺเค โจรา นิกฺขมิตฺวา เอกจฺเจ ภิกฺขู อจฺฉินฺทึสุ, เอกจฺเจ ภิกฺขู หนึสุฯ สาวตฺถิยา ราชภฏา นิกฺขมิตฺวา เอกจฺเจ โจเร อคฺคเหสุํ, เอกจฺเจ โจรา ปลายึสุฯ เย เต ปลายึสุ เต ภิกฺขูสุ ปพฺพชึสุ, เย เต คหิตา เต วธาย โอนิยฺยนฺติ ฯ อทฺทสํสุ โข เต ปลายิตฺวา ปพฺพชิตา เต โจเร วธาย โอนิยฺยมาเน, ทิสฺวาน เอวมาหํสุ – "สาธุ โข มยํ ปลายิมฺหา, สจา จ [สเจ จ, สจฺชุ (อฏฺฐกถายํ ปาฐนฺตรา)] มยํ คยฺเหยฺยาม [คณฺเหยฺยาม (ก.)], มยมฺปิ เอวเมว หญฺเญยฺยามา"ติ ฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "กึ ปน ตุมฺเห, อาวุโส, อกตฺถา"ติ? อถ โข เต ปพฺพชิตา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อรหนฺโต เอเต, ภิกฺขเว, ภิกฺขูฯ อรหนฺตฆาตโก, ภิกฺขเว, อนุปสมฺปนฺโน น อุปสมฺปาเทตพฺโพ, อุปสมฺปนฺโน นาเสตพฺโพติฯ

๕๓. ภิกฺขุนีทูสกวตฺถุ

๑๑๕. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย สาเกตา สาวตฺถึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ อนฺตรามคฺเค โจรา นิกฺขมิตฺวา เอกจฺจา ภิกฺขุนิโย อจฺฉินฺทึสุ, เอกจฺจา ภิกฺขุนิโย ทูเสสุํฯ สาวตฺถิยา ราชภฏา นิกฺขมิตฺวา เอกจฺเจ โจเร อคฺคเหสุํ, เอกจฺเจ โจรา ปลายึสุฯ เย เต ปลายึสุ, เต ภิกฺขูสุ ปพฺพชึสุฯ เย เต คหิตา, เต วธาย โอนิยฺยนฺติฯ อทฺทสํสุ โข เต ปลายิตฺวา ปพฺพชิตา เต โจเร วธาย โอนิยฺยมาเน, ทิสฺวาน เอวมาหํสุ "สาธุ โข มยํ ปลายิมฺหา, สจา จ มยํ คยฺเหยฺยาม, มยมฺปิ เอวเมว หญฺเญยฺยามา"ติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ "กึ ปน ตุมฺเห, อาวุโส, อกตฺถา"ติฯ อถ โข เต ปพฺพชิตา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขุนิทูสโก, ภิกฺขเว , อนุปสมฺปนฺโน น อุปสมฺปาเทตพฺโพ, อุปสมฺปนฺโน นาเสตพฺโพติฯ สงฺฆเภทโก, ภิกฺขเว,

อนุปสมฺปนฺโน น อุปสมฺปาเทตพฺโพ, อุปสมฺปนฺโน นาเสตพฺโพติฯ โลหิตุปฺปาทโก, ภิกฺขเว, อนุปสมฺปนฺโน น อุปสมฺปาเทตพฺโพ, อุปสมฺปนฺโน นาเสตพฺโพติฯ

๕๔. อุภโตพฺยญฺชนกวตฺถุ

๑๑๖. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร อุภโตพฺยญฺชนโก ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต โหติฯ โส กโรติปิ การาเปติปิ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อุภโตพฺยญฺชนโก, ภิกฺขเว, อนุปสมฺปนฺโน น อุปสมฺปาเทตพฺโพ, อุปสมฺปนฺโน นาเสตพฺโพติฯ

๕๕. อนุปชฺฌายกาทิวตฺถูนิ

๑๑๗. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อนุปชฺฌายกํ อุปสมฺปาเทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อนุปชฺฌายโก อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู สงฺเฆน อุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สงฺเฆน อุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู คเณน อุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, คเณน อุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ปณฺฑกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทนฺติ…เป…. เถยฺยสํวาสกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทนฺติ…เป…. ติตฺถิยปกฺกนฺตกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทนฺติ …เป…. ติรจฺฉานคตุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทนฺติ…เป…. มาตุฆาตกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทนฺติ…เป…. ปิตุฆาตกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทนฺติ…เป…. อรหนฺตฆาตกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทนฺติ…เป…. ภิกฺขุนิทูสกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทนฺติ…เป…. สงฺฆเภทกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทนฺติ…เป…. โลหิตุปฺปาทกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทนฺติ…เป…. อุภโตพฺยญฺชนกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทนฺติ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ปณฺฑกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทตพฺโพ…เป…. น, ภิกฺขเว, เถยฺยสํวาสกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทตพฺโพ…เป…. น, ภิกฺขเว, ติตฺถิยปกฺกนฺตกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทตพฺโพ…เป…. น, ภิกฺขเว, ติรจฺฉานคตุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทตพฺโพ…เป…. น, ภิกฺขเว, มาตุฆาตกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทตพฺโพ …เป…. น, ภิกฺขเว, ปิตุฆาตกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทตพฺโพ…เป…. น, ภิกฺขเว, อรหนฺตฆาตกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทตพฺโพ…เป…. น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิทูสกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทตพฺโพ …เป…. น, ภิกฺขเว, สงฺฆเภทกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทตพฺโพ…เป…. น, ภิกฺขเว, โลหิตุปฺปาทกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทตพฺโพ…เป…. น, ภิกฺขเว, อุภโตพฺยญฺชนกุปชฺฌาเยน อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

๕๖. อปตฺตกาทิวตฺถุ

๑๑๘. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อปตฺตกํ อุปสมฺปาเทนฺติฯ หตฺเถสุ ปิณฺฑาย จรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ ติตฺถิยาติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อปตฺตโก อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อจีวรกํ อุปสมฺปาเทนฺติ ฯ นคฺคา ปิณฺฑาย จรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ ติตฺถิยาติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อจีวรโก อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อปตฺตจีวรกํ อุปสมฺปาเทนฺติฯ นคฺคา หตฺเถสุ ปิณฺฑาย จรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ ติตฺถิยาติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อปตฺตจีวรโก อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ยาจิตเกน ปตฺเตน อุปสมฺปาเทนฺติฯ อุปสมฺปนฺเน ปตฺตํ ปฏิหรนฺติฯ หตฺเถสุ ปิณฺฑาย จรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ ติตฺถิยาติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ยาจิตเกน ปตฺเตน อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ยาจิตเกน จีวเรน อุปสมฺปาเทนฺติฯ อุปสมฺปนฺเน จีวรํ ปฏิหรนฺติฯ นคฺคา ปิณฺฑาย จรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ ติตฺถิยาติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ยาจิตเกน จีวเรน อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ยาจิตเกน ปตฺตจีวเรน อุปสมฺปาเทนฺติฯ อุปสมฺปนฺเน ปตฺตจีวรํ ปฏิหรนฺติฯ นคฺคา หตฺเถสุ ปิณฺฑาย จรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ ติตฺถิยาติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ยาจิตเกน ปตฺตจีวเรน อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

นอุปสมฺปาเทตพฺเพกวีสติวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๕๗. นปพฺพาเชตพฺพทฺวตฺติํสวาโร

๑๑๙. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู หตฺถจฺฉินฺนํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. ปาทจฺฉินฺนํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. หตฺถปาทจฺฉินฺนํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. กณฺณจฺฉินฺนํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. นาสจฺฉินฺนํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. กณฺณนาสจฺฉินฺนํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. องฺคุลิจฺฉินฺนํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. อฬจฺฉินฺนํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. กณฺฑรจฺฉินฺนํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. ผณหตฺถกํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. ขุชฺชํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. วามนํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. คลคณฺฑึ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. ลกฺขณาหตํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. กสาหตํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. ลิขิตกํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. สีปทึ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. ปาปโรคึ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. ปริสทูสกํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. กาณํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. กุณึ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. ขญฺชํ ปพฺพาเชนฺติ…เป…. ปกฺขหตํ

ปพฺพาเชนฺติ…เป.… ฉินฺนิริยาปถํ ปพฺพาเชนฺติ…เป.… ชราทุพฺพลํ ปพฺพาเชนฺติ…เป.… อนฺธํ ปพฺพาเชนฺติ…เป.… มูคํ ปพฺพาเชนฺติ…เป.… พธิรํ ปพฺพาเชนฺติ…เป.… อนฺธมูคํ ปพฺพาเชนฺติ…เป.… อนฺธพธิรํ ปพฺพาเชนฺติ…เป.… มูคพธิรํ ปพฺพาเชนฺติ…เป.… อนฺธมูคพธิรํ ปพฺพาเชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… น, ภิกฺขเว, หตฺถจฺฉินฺโน ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, ปาทจฺฉินฺโน ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, หตฺถปาทจฺฉินฺโน ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, กณฺณจฺฉินฺโน ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, นาสจฺฉินฺโน ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, กณฺณนาสจฺฉินฺโน ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, องฺคุลิจฺฉินฺโน ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, อฬจฺฉินฺโน ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, กณฺฑรจฺฉินฺโน ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, ผณหตฺถโก ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, ขุชฺโช ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, วามโน ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, คลคณฺฑี ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, ลกฺขณาหโต ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, กสาหโต ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, ลิขิตโก ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, สีปที ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, ปาปโรคี ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, ปริสทูสโก ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, กาโณ ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น , ภิกฺขเว, กุณี ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, ขญฺโช ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, ปกฺขหโต ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, ฉินฺนิริยาปโถ ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, ชราทุพฺพโล ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, อนฺโธ ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, มูโค ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, พธิโร ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, อนฺธมูโค ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, อนฺธพธิโร ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, มูคพธิโร ปพฺพาเชตพฺโพ…เป.… น, ภิกฺขเว, อนฺธมูคพธิโร ปพฺพาเชตพฺโพฯ โย ปพฺพาเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

นปพฺพาเชตพฺพทฺวตฺตึสวาโร นิฏฺฐิโตฯ

ทายชฺชภาณวาโร นิฏฺฐิโต นวโมฯ

๕๘. อลชฺชีนิสฺสยวตฺถูนิ

๑๒๐. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อลชฺชีนํ นิสฺสยํ เทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อลชฺชีนํ นิสฺสโย ทาตพฺโพฯ โย ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อลชฺชีนํ นิสฺสาย วสนฺติฯ เตปิ นจิรสฺเสว อลชฺชิโน โหนฺติ ปาปกาภิกฺขูฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อลชฺชีนํ นิสฺสาย วตฺถพฺพํฯ โย วเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘‘ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘น อลชฺชีนํ นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น อลชฺชีนํ นิสฺสาย วตฺถพฺพ’นฺติฯ กถํ นุ โข มยํ ชาเนยฺยาม ลชฺชึ วา อลชฺชึ วา’’ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จตูหปญฺจาหํ อาคเมตุํ ยาว ภิกฺขุสภาคตํ ชานามีติฯ

๕๙. คมิกาทินิสฺสยวตฺถูนิ

๑๒๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ ชนปเท อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺโน โหติฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพ’นฺติฯ อหญฺจมฺหิ นิสฺสยกรณีโย อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺโน, กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺเนน ภิกฺขุนา นิสฺสยํ อลภมาเนน อนิสฺสิเตน วตฺถุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ทฺเว ภิกฺขู โกสเลสุ ชนปเท อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ เต อญฺญตรํ อาวาสํ อุปคจฺฉึสุฯ ตตฺถ เอโก ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ อถ โข ตสฺส คิลานสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพ’นฺติฯ อหญฺจมฺหิ นิสฺสยกรณีโย คิลาโน, กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา นิสฺสยํ อลภมาเนน อนิสฺสิเตน วตฺถุนฺติฯ

อถ โข ตสฺส คิลานุปฏฺฐากสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพ’นฺติฯ อหญฺจมฺหิ นิสฺสยกรณีโย, อยญฺจ ภิกฺขุ คิลาโน, กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานุปฏฺฐาเกน ภิกฺขุนา นิสฺสยํ อลภมาเนน ยาจิยมาเนน อนิสฺสิเตน วตฺถุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อรญฺเญ วิหรติฯ ตสฺส จ ตสฺมึ เสนาสเน ผาสุ โหติฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘น อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพ’นฺติฯ อหญฺจมฺหิ นิสฺสยกรณีโย อรญฺเญ วิหรามิ, มยฺหญฺจ อิมสฺมึ เสนาสเน ผาสุ โหติ, กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อารญฺญิเกน ภิกฺขุนา ผาสุวิหารํ สลฺลกฺเขนฺเตน นิสฺสยํ อลภมาเนน อนิสฺสิเตน วตฺถุํ – ยทา ปติรูโป นิสฺสยทายโก อาคจฺฉิสฺสติ, ตทา ตสฺส นิสฺสาย วสิสฺสามีติฯ

๖๐. โคตฺเตน อนุสฺสาวนานุชานนา

๑๒๒. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต มหากสฺสปสฺส อุปสมฺปทาเปกฺโข โหติฯ อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป อายสฺมโต อานนฺทสฺส สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – อาคจฺฉตุ อานนฺโท อิมํ อนุสฺสาเวสฺสตูติ [อนุสฺสาเวสฺสตีติ (สฺยา.)]ฯ อายสฺมา อานนฺโท เอวมาห – “นาหํ อุสฺสหามิ เถรสฺส นามํ คเหตุํ, ครุ เม เถโร”ติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โคตฺเตนปิ อนุสฺสาเวตุนฺติฯ

๖๑. ทฺเวอุปสมฺปทาเปกฺขาทิวตฺถุ

๑๒๓. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต มหากสฺสปสฺส ทฺเว อุปสมฺปทาเปกฺขา โหนฺติฯ เต วิวทนฺติ – อหํ ปฐมํ อุปสมฺปชฺชิสฺสามิ, อหํ ปฐมํ อุปสมฺปชฺชิสฺสามีติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทฺเว เอกานุสฺสาวเน กาตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลานํ เถรานํ อุปสมฺปทาเปกฺขา โหนฺติฯ เต วิวทนฺติ – อหํ ปฐมํ อุปสมฺปชฺชิสฺสามิ, อหํ ปฐมํ อุปสมฺปชฺชิสฺสามีติฯ เถรา เอวมาหํสุ – “หนฺท, มยํ, อาวุโส, สพฺเพว เอกานุสฺสาวเน กโร

มา’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทฺเว ตโย เอกานุสฺสาวเน กาตุํ, ตญฺจ โข เอเกน อุปชฺฌาเยน, น ตฺเวว นานุปชฺฌาเยนาติฯ

๖๒. คพฺภวีสูปสมฺปทานุชานนา

๑๒๔. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา กุมารกสฺสโป คพฺภวีโส อุปสมฺปนฺโน อโหสิฯ อถ โข อายสฺมโต กุมารกสฺสปสฺส เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘น อูนวีสติวสฺโส ปุคฺคโล อุปสมฺปาเทตพฺโพ’ติฯ อหญฺจมฺหิ คพฺภวีโส อุปสมฺปนฺโนฯ อุปสมฺปนฺโน นุ โขมฺหิ, นนุ โข อุปสมฺปนฺโน’’ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ยํ, ภิกฺขเว, มาตุกุจฺฉิสฺมึ ปฐมํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ, ปฐมํ วิญฺญาณํ ปาตุภูตํ , ตทุปาทาย สาวสฺส ชาติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คพฺภวีสํ อุปสมฺปาเทตุนฺติฯ

๖๓. อุปสมฺปทาวิธิ

๑๒๕. เตน โข ปน สมเยน อุปสมฺปนฺนา ทิสฺสนฺติ กุฏฺฐิกาปิ คณฺฑิกาปิ กิลาสิกาปิ โสสิกาปิ อปมาริกาปิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุปสมฺปาเทนฺเตน เตรส [ตสฺส (ก.)] อนฺตรายิเก ธมฺเม ปุจฺฉิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปุจฺฉิตพฺโพ – “สนฺติ เต เอวรูปา อาพาธา – กุฏฺฐํ, คณฺโฑ, กิลาโส, โสโส, อปมาโร? มนุสฺโสสิ ? ปุริโสสิ? ภุชิสฺโสสิ? อณโณสิ? นสิ ราชภโฏ? อนุญฺญาโตสิ มาตาปิตูหิ? ปริปุณฺณวีสติวสฺโสสิ? ปริปุณฺณํ เต ปตฺตจีวรํ? กึนาโมสิ? โกนาโม เต อุปชฺฌาโย’’ติ?

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อนนุสิฏฺเฐ อุปสมฺปทาเปกฺเข อนฺตรายิเก ธมฺเม ปุจฺฉนฺติฯ อุปสมฺปทาเปกฺขา วิตฺถายนฺติ, มงฺกู โหนฺติ, น สกฺโกนฺติ วิสฺสชฺเชตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปฐมํ อนุสาสิตฺวา ปจฺฉา อนฺตรายิเก ธมฺเม ปุจฺฉิตุนฺติฯ

ตตฺเถว สงฺฆมชฺเฌ อนุสาสนฺติฯ อุปสมฺปทาเปกฺขา ตเถว วิตฺถายนฺติ, มงฺกู โหนฺติ, น สกฺโกนฺติ วิสฺสชฺเชตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอกมนฺตํ อนุสาสิตฺวา สงฺฆมชฺเฌ อนฺตรายิเก ธมฺเม ปุจฺฉิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อนุสาสิตพฺโพ –

๑๒๖. ปฐมํ อุปชฺฌํ คาหาเปตพฺโพฯ อุปชฺฌํ คาหาเปตฺวา ปตฺตจีวรํ อาจิกฺขิตพฺพํ – อยํ เต ปตฺโต, อยํ สงฺฆาฏิ, อยํ อุตฺตราสงฺโค, อยํ อนฺตรวาสโกฯ คจฺฉ, อมุมฺหิ โอกาเส ติฏฺฐาหีติฯ

พาลา อพฺยตฺตา อนุสาสนฺติฯ ทุรนุสิฏฺฐา อุปสมฺปทาเปกฺขา วิตฺถายนฺติ, มงฺกู โหนฺติ, น สกฺโกนฺติ วิสฺสชฺเชตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, พาเลน อพฺยตฺเตน อนุสาสิตพฺโพฯ โย อนุสาเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน อนุสาสิตุนฺติฯ

อสมฺมตา อนุสาสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อสมฺมเตน อนุสาสิตพฺโพฯ โย อนุสาเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ , ภิกฺขเว, สมฺมเตน อนุสาสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺ

โพ [สมฺมนิตพฺโพ (ก.)] – อตฺตนา วา [อตฺตนาว (สฺยา.)] อตฺตานํ สมฺมนฺนิตพฺพํ, ปเรน วา ปโร สมฺมนฺนิตพฺโพฯ

กถญฺจ อตฺตนาว อตฺตานํ สมฺมนฺนิตพฺพํ? พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ – “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต อุปสมฺปทาเปกฺโขฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ อิตฺถนฺนามํ อนุสาเสยฺย”นฺติฯ เอวํ อตฺตนาว อตฺตานํ สมฺมนฺนิตพฺพํฯ

กถญฺจ ปน ปเรน ปโร สมฺมนฺนิตพฺโพ? พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ – “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต อุปสมฺปทาเปกฺโขฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามํ อนุสาเสยฺยา”ติ ฯ เอวํ ปเรน ปโร สมฺมนฺนิตพฺโพฯ

เตน สมฺมเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปทาเปกฺโข อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “สุณสิ, อิตฺถนฺนาม, อยํ เต สจฺจกาโล ภูตกาโลฯ ยํ ชาตํ ตํ สงฺฆมชฺเฌ ปุจฺฉนฺเต สนฺตํ อตฺถีติ วตฺตพฺพํ, อสนฺตํ นตฺถี”ติ วตฺตพฺพํฯ มา โข วิตฺถายิ, มา โข มงฺกุ อโหสิฯ เอวํ ตํ ปุจฺฉิสฺสนฺติ – “สนฺติ เต เอวรูปา อาพาธา – กุฏฺฐํ, คณฺโฑ, กิลาโส, โสโส, อปมาโร? มนุสฺโสสิ? ปุริโสสิ? ภุชิสฺโสสิ? อณโณสิ? นสิ ราชภโฏ? อนุญฺญาโตสิ มาตาปิตูหิ? ปริปุณฺณวีสติวสฺโสสิ? ปริปุณฺณํ เต ปตฺตจีวรํ? กึนาโมสิ? โกนาโม เต อุปชฺฌาโย”ติ?

เอกโต อาคจฺฉนฺติฯ น, ภิกฺขเว, เอกโต อาคนฺตพฺพํฯ อนุสาสเกน ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ – “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต อุปสมฺปทาเปกฺโข ฯ อนุสิฏฺโฐ โส มยาฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อิตฺถนฺนาโม อาคจฺเฉยฺยา”ติฯ อาคจฺฉาหีติ วตฺตพฺโพฯ

เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กาซาเปตฺวา ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทาเปตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทาเปตฺวา อญฺชลึ ปคฺคณฺหาเปตฺวา อุปสมฺปทํ ยาจาเปตพฺโพ – “สงฺฆํ, ภนฺเต, อุปสมฺปทํ ยาจามิฯ อุลฺลุมฺปตุ มํ, ภนฺเต, สงฺโฆ อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ทุติยมฺปิ, ภนฺเต, สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจามิฯ อุลฺลุมฺปตุ มํ, ภนฺเต, สงฺโฆ อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ตติยมฺปิ, ภนฺเต, สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจามิฯ อุลฺลุมฺปตุ มํ , ภนฺเต, สงฺโฆ อนุกมฺปํ อุปาทายา”ติฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต อุปสมฺปทาเปกฺโขฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ อิตฺถนฺนามํ อนฺตรายิเก ธมฺเม ปุจฺเฉยฺย”นฺติ? สุณสิ, อิตฺถนฺนาม, อยํ เต สจฺจกาโล ภูตกาโลฯ ยํ ชาตํ ตํ ปุจฺฉามิฯ สนฺตํ อตฺถีติ วตฺตพฺพํ, อสนฺตํ นตฺถีติ วตฺตพฺพํฯ สนฺติ เต เอวรูปา อาพาธา – กุฏฺฐํ คณฺโฑ กิเลโส โสโส อปมาโร, มนุสฺโสสิ, ปุริโสสิ, ภุชิสฺโสสิ, อณโณสิ, นสิ ราชภโฏ, อนุญฺญาโตสิ มาตาปิตูหิ, ปริปุณฺณวีสติวสฺโสสิ, ปริปุณฺณํ เต ปตฺตจีวรํ, กึนาโมสิ, โกนาโม เต อุปชฺฌาโยติ? พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๒๗. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต อุปสมฺปทาเปกฺโข, ปริสุทฺโธ อนฺตรายิเกหิ ธมฺเมหิ, ปริปุณฺณสฺส ปตฺตจีวรํฯ อิตฺถนฺนาโม สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนาเมน อุป

ชฺญาเยนฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทยฺย อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยนฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต อุปสมฺปทาเปกฺโข, ปริสุทฺโธ อนฺตรายิเกหิ ธมฺเมหิ, ปริปุณฺณสฺส ปตฺตจีวรํฯ อิตฺถนฺนาโม สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยนฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทติ อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยน ฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส อุปสมฺปทา อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยน, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต อุปสมฺปทาเปกฺโข, ปริสุทฺโธ อนฺตรายิเกหิ ธมฺเมหิ, ปริปุณฺณสฺส ปตฺตจีวรํฯ อิตฺถนฺนาโม สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยนฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทติ อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยนฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส อุปสมฺปทา อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยน, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต อุปสมฺปทาเปกฺโข, ปริสุทฺโธ อนฺตรายิเกหิ ธมฺเมหิ, ปริปุณฺณสฺส ปตฺตจีวรํฯ อิตฺถนฺนาโม สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยนฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทติ อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยนฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส อุปสมฺปทา อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยน, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“อุปสมฺปนฺโน สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนาเมน อุปชฺฌาเยนฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อุปสมฺปทากมฺมํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔. จตฺตาโร นิสฺสยา

๑๒๘. ตาวเทว ฉายา เมตพฺพา, อุตุปฺปมาณํ อาจิกฺขิตพฺพํ, ทิวสภาโค อาจิกฺขิตพฺโพ, สงฺคีติ อาจิกฺขิตพฺพา , จตฺตาโร นิสฺสยา อาจิกฺขิตพฺพา [อาจิกฺขิตพฺพา, จตฺตาริ อกรณียานิ อาจิกฺขิตพฺพานิฯ (ก.)] –

“ปิณฺฑิยาโลปโภชนํ นิสฺสาย ปพฺพชฺชาฯ ตตฺถ เต ยาวชีวํ อุสฺสาโห กรณีโยฯ อติเรกลาโภ – สงฺฆภตฺตํ, อุทฺเทสภตฺตํ, นิมนฺตนํ, สลากภตฺตํ, ปกฺขิกํ, อุโปสถิกํ, ปาฏิปทิกํฯ

“ปํสุกูลจีวรํ นิสฺสาย ปพฺพชฺชาฯ ตตฺถ เต ยาวชีวํ อุสฺสาโห กรณีโยฯ อติเรกลาโภ – โขมํ, กปฺปาสิกํ, โกเสยฺยํ, กมฺพลํ, สาณํ, ภงฺคํฯ

“รุกฺขมูลเสนาสนํ นิสฺสาย ปพฺพชฺชาฯ ตตฺถ เต ยาวชีวํ อุสฺสาโห กรณีโยฯ อติเรกลาโภ – วิหาโร, อฑฺฒโยโค, ปาสาโท, หมฺมิยํ, คุหาฯ

“ปูติมุตฺตเภสชฺชํ นิสฺสาย ปพฺพชฺชาฯ ตตฺถ เต ยาวชีวํ อุสฺสาโห กรณีโยฯ อติเรกลาโภ – สปฺปิ, นวนีตํ, เตลํ, มธุ, ผาณิต”นฺติฯ

จตฺตาโร นิสฺสยา นิฏฺฐิตาฯ

๖๕. จตฺตาริ อกรณียานิ

๑๒๙. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อุปสมฺปาเทตฺวา เอกกํ โอหาย ปกฺกมึสุฯ โส ปจฺฉา เอกโกว อาคจฺฉนฺโต อนฺตรามคฺเค ปุราณทุติยิกาย สมาคญฺฉิฯ สา เอวมาห – “กึทานิ ปพฺพชิโตสี”ติ? “อาม, ปพฺพชิโตมฺหี”ติฯ “ทุลฺลโภ โข ปพฺพชิตานํ เมถุโน ธมฺโม; เอหิ, เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวา”ติฯ โส ตสฺสา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิตฺวา จิเรน อคมาสิฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “กิสฺส ตฺวํ, อาวุโส, เอวํ จิรํ อกาสี”ติ? อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุปสมฺปาเทตฺวา ทุติยํ ทาตุํ, จตฺตาริ จ อกรณียานิ อาจิกฺขิตุํ –

“อุปสมฺปนฺเนน ภิกฺขุนา เมถุโน ธมฺโม น ปฏิเสวิตพฺโพ, อนฺตมโส ติรจฺฉานคตายปิฯ โย ภิกฺขุ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโยฯ เสยฺยถาปิ นาม ปุริโส สีสจฺฉินฺโน อภพฺโพ เตน สรีรพนฺธเนน ชีวิตุํ, เอวเมว ภิกฺขุ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิตฺวา อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโยฯ ตํ เต ยาวชีวํ อกรณียํฯ

“อุปสมฺปนฺเนน ภิกฺขุนา อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ น อาทาตพฺพํ, อนฺตมโส ติณสลากํ อุปาทายฯ โย ภิกฺขุ ปาทํ วา ปาทารหํ วา อติเรกปาทํ วา อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโยฯ เสยฺยถาปิ นาม ปณฺฑุปลาโส พนฺธนา ปมุตฺโต อภพฺโพ หริตตฺถาย, เอวเมว ภิกฺขุ ปาทํ วา ปาทารหํ วา อติเรกปาทํ วา อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยิตฺวา อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโยฯ ตํ เต ยาวชีวํ อกรณียํฯ

“อุปสมฺปนฺเนน ภิกฺขุนา สญฺจิจฺจ ปาโณ ชีวิตา น โวโรเปตพฺโพ, อนฺตมโส กุนฺถกิปิลฺลิกํ อุปาทายฯ โย ภิกฺขุ สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรเปติ, อนฺตมโส คพฺภปาตนํ อุปาทาย, อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโยฯ เสยฺยถาปิ นาม ปุถุสิลา ทฺวิธา ภินฺนา อปฺปฏิสนฺธิกา โหติ, เอวเมว ภิกฺขุ สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรเปตฺวา อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโย ฯ ตํ เต ยาวชีวํ อกรณียํฯ

“อุปสมฺปนฺเนน ภิกฺขุนา อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม น อุลฺลปิตพฺโพ, อนฺตมโส ‘สุญฺญาคาเร อภิรมามี’ติฯ โย ภิกฺขุ ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ ฌานํ วา วิโมกฺขํ วา สมาธึ วา สมาปตฺตึ วา มคฺคํ วา ผลํ วา, อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโยฯ เสยฺยถาปิ นาม ตาโล มตฺถกจฺฉินฺโน อภพฺโพ ปุน วิรุฬฺหิยา, เอวเมว ภิกฺขุ ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปิตฺวา อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโยฯ ตํ เต ยาวชีวํ อกรณีย”นฺติฯ

จตฺตาริ อกรณียานิ นิฏฺฐิตานิฯ

๖๖. อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตกวตฺถูนิ

๑๓๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตโก วิพฺภมิฯ โส ปุน ปจฺจาคนฺตฺวา ภิกฺขู อุปสมฺปทํ ยาจิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตโก วิพฺภมติฯ โส ปุน ปจฺจาคนฺตฺวา ภิกฺขู อุปสมฺปทํ ยาจติฯ โส เอวมสฺส วจนีโย – ''ปสฺสิสฺสสิ ตํ อาปตฺติ''นฺติ? สจาหํ ปสฺสิสฺสามีติ, ปพฺพาเชตพฺโพฯ สจาหํ น ปสฺสิสฺสามีติ, น ปพฺพาเชตพฺโพฯ ปพฺพาเชตฺวา วตฺตพฺโพ – ''ปสฺสิสฺสสิ ตํ อาปตฺติ''นฺติ? สจาหํ ปสฺสิสฺสามีติ, อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ สจาหํ น ปสฺสิสฺสามีติ, น อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ อุปสมฺปาเทตฺวา วตฺตพฺโพ – ''ปสฺสิสฺสสิ ตํ อาปตฺติ''นฺติ? สจาหํ ปสฺสิสฺสามีติ , โอสาเรตพฺโพฯ สจาหํ น ปสฺสิสฺสามีติ, น โอสาเรตพฺโพฯ โอสาเรตฺวา วตฺตพฺโพ – ''ปสฺสสิ [ปสฺสาหิ (สี.)] ตํ อาปตฺติ''นฺติ? สเจ ปสฺสติ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ปสฺสติ, ลพฺภมานาย สามคฺคิยา ปุน อุกฺขิปิตพฺโพฯ อลพฺภมานาย สามคฺคิยา อนาปตฺติ สมฺโภเค สํวาเสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตโก วิพฺภมติฯ โส ปุน ปจฺจาคนฺตฺวา ภิกฺขู อุปสมฺปทํ ยาจติฯ โส เอวมสฺส วจนีโย – ''ปฏิกริสฺสสิ ตํ อาปตฺติ''นฺติ? สจาหํ ปฏิกริสฺสามีติ, ปพฺพาเชตพฺโพ ฯ สจาหํ น ปฏิกริสฺสามีติ, น ปพฺพาเชตพฺโพฯ ปพฺพาเชตฺวา วตฺตพฺโพ – ''ปฏิกริสฺสสิ ตํ อาปตฺติ''นฺติ? สจาหํ ปฏิกริสฺสามีติ, อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ สจาหํ น ปฏิกริสฺสามีติ, น อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ อุปสมฺปาเทตฺวา วตฺตพฺโพ – ''ปฏิกริสฺสสิ ตํ อาปตฺติ''นฺติ? สจาหํ ปฏิกริสฺสามีติ, โอสาเรตพฺโพฯ สจาหํ น ปฏิกริสฺสามีติ, น โอสาเรตพฺโพฯ โอสาเรตฺวา วตฺตพฺโพ – ''ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺติ''นฺติฯ สเจ ปฏิกโรติ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ปฏิกโรติ ลพฺภมานาย สามคฺคิยา ปุน อุกฺขิปิตพฺโพฯ อลพฺภมานาย สามคฺคิยา อนาปตฺติ สมฺโภเค สํวาเสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตโก วิพฺภมติฯ โส ปุน ปจฺจาคนฺตฺวา ภิกฺขู อุปสมฺปทํ ยาจติฯ โส เอวมสฺส วจนีโย – ''ปฏินิสฺสชฺชิสฺสสิ ตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ''นฺติ? สจาหํ ปฏินิสฺสชฺชิสฺสามีติ, ปพฺพาเชตพฺโพฯ สจาหํ น ปฏินิสฺสชฺชิสฺสามีติ, น ปพฺพาเชตพฺโพฯ ปพฺพาเชตฺวา วตฺตพฺโพ – ''ปฏินิสฺสชฺชิสฺสสิ ตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ''นฺติ? สจาหํ ปฏินิสฺสชฺชิสฺสามีติ, อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ สจาหํ น ปฏินิสฺสชฺชิสฺสามีติ, น อุปสมฺปาเทตพฺโพฯ อุปสมฺปาเทตฺวา วตฺตพฺโพ – ''ปฏินิสฺสชฺชิสฺสสิ ตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ''นฺติ? สจาหํ ปฏินิสฺสชฺชิสฺสามีติ, โอสาเรตพฺโพฯ สจาหํ น ปฏินิสฺสชฺชิสฺสามีติ, น โอสาเรตพฺโพฯ โอสาเรตฺวา วตฺตพฺโพ – ''ปฏินิสฺสชฺเชหิ ตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ''นฺติฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, ลพฺภมานาย สามคฺคิยา ปุน อุกฺขิปิตพฺโพฯ อลพฺภมานาย สามคฺคิยา อนาปตฺติ สมฺโภเค สํวาเสติฯ

มหาขนฺธโก ปฐโมฯ

๖๗. ตสฺสุทฺทานํ

๑๓๑.

วินยมฺหิ มหตฺเถสุ, เปสลานํ สุขาวเห;
นิคฺคหานญฺจ ปาปิจฺเฉ, ลชฺชีนํ ปคฺคเหสุ จฯ

สาสนาธารเณ เจว, สพฺพญฺญุชินโคจเร;
อนญฺญวิสเย เขเม, สุปญฺญตฺเต อสํสเยฯ

ขนฺธเก วินเย เจว, ปริวาเร จ มาติเก;
ยถาตฺถการี กุสโล, ปฏิปชฺชติ โยนิโสฯ

โย ควํ น วิชานาติ, น โส รกฺขติ โคคณํ;
เอวํ สีลํ อชานนฺโต, กึ โส รกฺเขยฺย สํวรํฯ

ปมุฏฺฐมฺหิ จ สุตฺตนฺเต, อภิธมฺเม จ ตาวเท;
วินเย อวินฏฺฐมฺหิ, ปุน ติฏฺฐติ สาสนํฯ

ตสฺมา สงฺคาหณาเหตุํ [สงฺคาหนาเหตุํ (ก.)], อุทฺทานํ อนุปุพฺพโส;
ปวกฺขามิ ยถาญายํ, สุณาถ มม ภาสโตฯ

วตฺถุ นิทานํ อาปตฺติ, นยา เปยฺยาลเมว จ;
ทุกฺกรํ ตํ อเสเสตุํ, นยโต ตํ วิชานถาติฯ

โพธิ ราชายตนญฺจ, อชปาโล สหมฺปติ;
พฺรหฺมา อาฬาโร อุทโก, ภิกฺขุ จ อุปโก อิสิฯ

โกณฺฑญฺโญ วปฺโป ภทฺทิโย, มหานาโม จ อสฺสชิ;
ยโส จตฺตาโร ปญฺญาส, สพฺเพ เปเสสิ โส ทิสาฯ

วตฺถุ มาเรหิ ตึสา จ, อุรุเวลํ ตโย ชฏี;
อคฺยาคารํ มหาราชา, สกฺโก พฺรหฺมา จ เกวลาฯ

ปํสุกูลํ โปกฺขรณี, สิลา จ กกุโธ สิลา;
ชมฺพุ อมฺโพ จ อามโล, ปาริปุปฺผญฺจ อาหริฯ

ผาลิยนฺตุ อุชฺชลนฺตุ, วิชฺฌายนฺตุ จ กสฺสป;
นิมุชฺชนฺติ มุขี เมโฆ, คยา ลฏฺฐิ จ มาคโธฯ

อุปติสฺโส โกลิโต จ, อภิญฺญาตา จ ปพฺพชุํ;
ทุนฺนิวตฺถา ปณามนา, กิโส ลูโข จ พฺราหฺมโณฯ

อนาจารํ อาจรติ, อุทรํ มาณโว คโณ;
วสฺสํ พาเลหิ ปกฺกนฺโต, ทส วสฺสานิ นิสฺสโยฯ

น วตฺตนฺติ ปณาเมตุํ, พาลา ปสฺสทฺธิ ปญฺจ ฉ;
โย โส อญฺโญ จ นคฺโค จ, อจฺฉินฺนชฏิลสากิโยฯ

มคเธสุ ปญฺจาพาธา, เอโก ราชา [ภโฏ โจโร (สฺยา.)] จ องฺคุลิ;
มาคโธ จ อนุญฺญาสิ, การา ลิขิ กสาหโตฯ

ลกฺขณา อิณา ทาโส จ, ภณฺฑุโก อุปาลิ อหิ;
สทฺธํ กุลํ กณฺฏโก จ, อาหุนฺทริกเมว จฯ

วตฺถุมฺหิ ทารโก สิกฺขา, วิหรนฺติ จ กึ นุ โข;
สพฺพํ มุขํ อุปชฺฌาเย, อปลาฬน กณฺฏโกฯ

ปณฺฑโก เถยฺยปกฺกนฺโต, อหิ จ มาตรี ปิตา;
อรหนฺตภิกฺขุนีเภทา, รุหิเรน จ พฺยญฺชนํฯ

อนุปชฺฌายสงฺเฆน, คณปณฺฑกปตฺตโก;
อจีวรํ ตทุภยํ, ยาจิเตนปิ เย ตโยฯ

หตฺถา ปาทา หตฺถปาทา, กณฺณา นาสา ตทูภยํ;
องฺคุลิอฬกณฺฑรํ, ผณํ ขุชฺชญฺจ วามนํฯ

คลคณฺฑี ลกฺขณา เจว, กสา ลิขิตสีปที;
ปาปปริสทูสี จ, กาณํ กุณิ ตเถว จฯ

ขญฺชํ ปกฺขหตญฺเจว, สจฺฉินฺนอิริยาปถํ;
ชรานฺธมูคพธิรํ, อนฺธมูคญฺจ ยํ ตหึฯ

อนฺธพธิรํ ยํ วุตฺตํ, มูคพธิรเมว จ;
อนฺธมูคพธิรญฺจ, อลชฺชีนญฺจ นิสฺสยํฯ

วตฺถพฺพญฺจ ตถาทฺธานํ, ยาจมาเนน ลกฺขณา [เปกฺขนา (สพฺพตฺถ)];
อาคจฺฉตุ วิวทนฺติ, เอกุปชฺฌาเยน กสฺสโปฯ

ทิสฺสนฺติ อุปสมฺปนฺนา, อาพาเธหิ จ ปีฬิตา;
อนนุสิฏฺฐา วิตฺเถนฺติ, ตตฺเถว อนุสาสนาฯ

สงฺเฆปิ จ อโถ พาลา, อสมฺมตา จ เอกโต;
อุลฺลุมฺปตุปสมฺปทา, นิสฺสโย เอกโก ตโยติฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถูนิ เอกสตญฺจ ทฺวาสตฺตติฯ

มหาขนฺธโก นิฏฺฐิโตฯ

๒. อุโปสถกฺขนฺธโก

๖๘. สนฺนิปาตานุชานนา

๑๓๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเตฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา จาตุทฺทเส ปนฺนรเส อฏฺฐมิยา จ ปกฺขสฺส สนฺนิปติตฺวา ธมฺมํ ภาสนฺติฯ เต มนุสฺสา อุปสงฺกมนฺติ ธมฺมสฺสวนายฯ เต ลภนฺติ อญฺญติตฺถิเยสุ ปริพฺพาชเกสุ เปมํ, ลภนฺติ ปสาทํ, ลภนฺติ อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา ปกฺขํฯ อถ โข รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – ‘‘เอตรหิ โข อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา จาตุทฺทเส ปนฺนรเส อฏฺฐมิยา จ ปกฺขสฺส สนฺนิปติตฺวา ธมฺมํ ภาสนฺติฯ เต มนุสฺสา อุปสงฺกมนฺติ ธมฺมสฺสวนายฯ เต ลภนฺติ อญฺญติตฺถิเยสุ ปริพฺพาชเกสุ เปมํ, ลภนฺติ ปสาทํ, ลภนฺติ อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา ปกฺขํฯ ยํนูน อยฺยาปิ จาตุทฺทเส ปนฺนรเส อฏฺฐมิยา จ ปกฺขสฺส สนฺนิปเตยฺยุ’’นฺติฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ภควนฺตํ เอตทโวจ – ‘‘อิธ มยฺหํ, ภนฺเต, รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ ‘เอตรหิ โข อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา จาตุทฺทเส ปนฺนรเส อฏฺฐมิยา จ ปกฺขสฺส สนฺนิปติตฺวา ธมฺมํ ภาสนฺติฯ เต มนุสฺสา อุปสงฺกมนฺติ ธมฺมสฺสวนายฯ เต ลภนฺติ อญฺญติตฺถิเยสุ ปริพฺพาชเกสุ เปมํ, ลภนฺติ ปสาทํ, ลภนฺติ อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา ปกฺขํฯ ยํนูน อยฺยาปิ จาตุทฺทเส ปนฺนรเส อฏฺฐมิยา จ ปกฺขสฺส สนฺนิปเตยฺยุ’นฺติฯ สาธุ, ภนฺเต, อยฺยาปิ จาตุทฺทเส ปนฺนรเส อฏฺฐมิยา จ ปกฺขสฺส สนฺนิปเตยฺยุ’’นฺติฯ อถ โข ภควา ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จาตุทฺทเส ปนฺนรเส อฏฺฐมิยา จ ปกฺขสฺส สนฺนิปติตุ’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู – ภควตา อนุญฺญาตา จาตุทฺทเส ปนฺนรเส อฏฺฐมิยา จ ปกฺขสฺส สนฺนิปติตุนฺติ – จาตุทฺทเส ปนฺนรเส อฏฺฐมิยา จ ปกฺขสฺส สนฺนิปติตฺวา ตุณฺหี นิสีทนฺติฯ เต มนุสฺสา อุปสงฺกมนฺติ ธมฺมสฺสวนายฯ เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา จาตุทฺทเส ปนฺนรเส อฏฺฐมิยา จ ปกฺขสฺส สนฺนิปติตฺวา ตุณฺหี นิสีทิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ มูคสูกราฯ นนุ นาม สนฺนิปติเตหิ ธมฺโม ภาสิตพฺโพ’’ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จาตุทฺทเส ปนฺนรเส อฏฺฐมิยา จ ปกฺขสฺส สนฺนิปติตฺวา ธมฺมํ ภาสิตุ’’นฺติฯ

๖๙. ปาติโมกฺขุทฺเทสานุชานนา

๑๓๓. อถ โข ภควโต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – ‘‘ยํนูนาหํ ยานิ มยา ภิกฺขูนํ ปญฺญตฺตานิ สิกฺขาปทานิ, ตานิ เนสํ ปาติโมกฺขุทฺเทสํ อนุชาเนยฺยํฯ โส เนสํ ภวิสฺสติ อุโปสถกมฺม’’

นฺติฯ อถ โข ภควา สายนฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – อิธ มยฺหํ, ภิกฺขเว, รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ ‘ยํนูนาหํ ยานิ มยา ภิกฺขูนํ ปญฺญตฺตานิ สิกฺขาปทานิ, ตานิ เนสํ ปาติโมกฺขุทฺเทสํ อนุชาเนยฺยํฯ โส เนสํ ภวิสฺสติ อุโปสถกมฺม’นฺติ ฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อุทฺทิสิตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๓๔. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุโปสถํ กเรยฺย, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิเสยฺย ฯ กึ สงฺฆสฺส ปุพฺพกิจฺจํ? ปาริสุทฺธึ อายสฺมนฺโต อาโรเจถ ฯ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิสฺสามิฯ ตํ สพฺเพว สนฺตา สาธุกํ สุโณม มนสิ กโรมฯ ยสฺส สิยา อาปตฺติ , โส อาวิกเรยฺยฯ อสนฺติยา อาปตฺติยา ตุณฺหี ภวิตพฺพํฯ ตุณฺหี ภาเวน โข ปนายสฺมนฺเต ปริสุทฺธาติ เวทิสฺสามิฯ ยถา โข ปน ปจฺเจกปุฏฺฐสฺส เวยฺยากรณํ โหติ, เอวเมวํ [เอวเมว (ก)] เอวรูปาย ปริสาย ยาวตติยํ อนุสฺสาวิตํ โหติฯ โย ปน ภิกฺขุ ยาวตติยํ อนุสฺสาวิยมาเน สรมาโน สนฺตึ อาปตฺตึ นาวิกเรยฺย, สมฺปชานมุสาวาทสฺส โหติฯ สมฺปชานมุสาวาโท โข ปนายสฺมนฺโต อนฺตรายิโก ธมฺโม วุตฺโต ภควตาฯ ตสฺมา, สรมาเนน ภิกฺขุนา อาปนฺเนน วิสุทฺธาเปกฺเขน สนฺตี อาปตฺติ อาวิกาตพฺพา; อาวิกตา หิสฺส ผาสุ โหตี”ติฯ

๑๓๕. **ปาติโมกฺขนฺ**ติ อาทิเมตํ มุขเมตํ ปมุขเมตํ กุสลานํ ธมฺมานํฯ เตน วุจฺจติ ปาติโมกฺขนฺติฯ **อายสฺมนฺโต**ติ ปิยวจนเมตํ ครุวจนเมตํ สคารวสปฺปติสฺสาธิวจนเมตํ อายสฺมนฺโตติฯ **อุทฺทิสิสฺสามี**ติ อาจิกฺขิสฺสามิ เทเสสฺสามิ ปญฺญเปสฺสามิ ปฏฺฐเปสฺสามิ วิวริสฺสามิ วิภชิสฺสามิ อุตฺตานึ กริสฺสามิ [อุตฺตานี กริสฺสามิ (สี. สฺยา.)] ปกาเสสฺสามิฯ **ตนฺ**ติ ปาติโมกฺขํ วุจฺจติฯ **สพฺเพว สนฺตา**ติ ยาวติกา ตสฺสา ปริสาย เถรา จ นวา จ มชฺฌิมา จ, เอเต วุจฺจนฺติ สพฺเพว สนฺตาติฯ **สาธุกํ สุโณมา**ติ อฏฺฐึ กตฺวา มนสิ กตฺวา สพฺพเจตสา [สพฺพํ เจตสา (สฺยา. ก.)] สมนฺนาหรามฯ **มนสิ กโรมา**ติ เอกคฺคจิตฺตา อวิกฺขิตฺตจิตฺตา อวิสาหฏจิตฺตา นิสาเมมฯ **ยสฺส สิยา อาปตฺตี**ติ เถรสฺส วา นวสฺส วา มชฺฌิมสฺส วา, ปญฺจนฺนํ วา อาปตฺติกฺขนฺธานํ อญฺญตรา อาปตฺติ, สตฺตนฺนํ วา อาปตฺติกฺขนฺธานํ อญฺญตรา อาปตฺติฯ **โส อาวิกเรยฺยา**ติ โส เทเสยฺย, โส วิวเรยฺย, โส อุตฺตานึ กเรยฺย, โส ปกาเสยฺย สงฺฆมชฺเฌ วา คณมชฺเฌ วา เอกปุคฺคเล วาฯ **อสนฺตี** นาม **อาปตฺติ** อนชฺฌาปนฺนา วา โหติ, อาปชฺชิตฺวา วา วุฏฺฐิตาฯ **ตุณฺหี ภวิตพฺพนฺ**ติ อธิวาเสตพฺพํ น พฺยาหริตพฺพํฯ **ปริสุทฺธาติ เวทิสฺสามี**ติ ชานิสฺสามิ ธาเรสฺสามิฯ **ยถา โข ปน ปจฺเจกปุฏฺฐสฺส เวยฺยากรณํ โหตี**ติ ยถา เอเกน เอโก ปุฏฺโฐ พฺยากเรยฺย, เอวเมว ตสฺสา ปริสาย ชานิตพฺพํ มํ ปุจฺฉตีติฯ **เอวรูปา** นาม **ปริสา** ภิกฺขุปริสา วุจฺจติฯ **ยาวตติยํ อนุสฺสาวิตํ โหตี**ติ สกิมฺปิ อนุสฺสาวิตํ โหติ, ทุติยมฺปิ อนุสฺสาวิตํ โหติ, ตติยมฺปิ อนุสฺสาวิตํ โหติฯ **สรมาโน**ติ ชานมาโน สญฺชานมาโนฯ **สนฺตี** นาม **อาปตฺติ** อชฺฌาปนฺนา วา โหติ, อาปชฺชิตฺวา วา อวุฏฺฐิตาฯ **นาวิกเรยฺยา**ติ น เทเสยฺย, น วิวเรยฺย, น อุตฺตานึ กเรยฺย, น ปกาเสยฺย สงฺฆมชฺเฌ วา คณมชฺเฌ วา เอกปุคฺคเล วาฯ **สมฺปชานมุสาวาทสฺส โหตี**ติฯ สมฺปชานมุสาวาเท กึ โหติ? ทุกฺกฏํ โหติฯ **อนฺตรายิโก ธมฺโม วุตฺโต ภควตา**ติฯ กิสฺส อนฺตรายิโก? ปฐมสฺส ฌานสฺส อธิคมาย อนฺตรายิโก, ทุติยสฺส ฌานสฺส อธิคมาย อนฺตรายิโก, ตติยสฺส ฌานสฺส อธิคมาย อนฺตรายิโก, จตุตฺถสฺส ฌานสฺส อธิคมาย อนฺตรายิโก, ฌานานํ วิโมกฺขานํ สมาธีนํ สมาปตฺตีนํ เนกฺขมฺมานํ นิสฺสรณานํ ปวิเวกานํ กุสลานํ ธมฺมานํ อธิคมาย อนฺตรายิโกฯ **ตสฺมา**ติ ตงฺการณาฯ **สรมาเนนา**ติ ชานมาเนน สญฺชานมา

เนนฯ **วิสุทฺธาเปกฺเขนา**ติ วุฏฺฐาตุกาเมน วิสุชฺฌิตุกาเมนฯ **สนฺตี** นาม **อาปตฺติ** อชฺฌาปนฺนา วา โหติ, อาปชฺชิตฺวา วา อวุฏฺฐิตาฯ **อาวิกาตพฺพาติ** อาวิกาตพฺพา สงฺฆมชฺเฌ วา คณมชฺเฌ วา เอกปุคฺคเล วาฯ **อาวิกตา หิสฺส ผาสุ โหตีติ**ฯ กิสฺส ผาสุ โหติ? ปฐมสฺส ฌานสฺส อธิคมาย ผาสุ โหติ, ทุติยสฺส ฌานสฺส อธิคมาย ผาสุ โหติ, ตติยสฺส ฌานสฺส อธิคมาย ผาสุ โหติ, จตุตฺถสฺส ฌานสฺส อธิคมาย ผาสุ โหติ, ฌานานํ วิโมกฺขานํ สมาธีนํ สมาปตฺตีนํ เนกฺขมฺมานํ นิสฺสรณานํ ปวิเวกานํ กุสลานํ ธมฺมานํ อธิคมาย ผาสุ โหตีติฯ

๑๓๖. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู – ภควตา ปาติโมกฺขุทฺเทโส อนุญฺญาโตติ – เทวสิกํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, เทวสิกํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ โย อุทฺทิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุโปสเถ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู – ภควตา อุโปสเถ ปาติโมกฺขุทฺเทโส อนุญฺญาโตติ – ปกฺขสฺส ติกฺขตฺตุํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติ, จาตุทฺทเส ปนฺนรเส อฏฺฐมิยา จ ปกฺขสฺสฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ปกฺขสฺส ติกฺขตฺตุํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ โย อุทฺทิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สกึ ปกฺขสฺส จาตุทฺทเส วา ปนฺนรเส วา ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ยถาปริสาย ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติ สกาย สกาย ปริสายฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ยถาปริสาย ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํ สกาย สกาย ปริสายฯ โย อุทฺทิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สมคฺคานํ อุโปสถกมฺมนฺติฯ

อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – "ภควตา ปญฺญตฺตํ 'สมคฺคานํ อุโปสถกมฺม'นฺติฯ กิตฺตาวตา นุ โข สามคฺคี โหติ, ยาวตา เอกาวาโส, อุทาหุ สพฺพา ปถวี"ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอตฺตาวตา สามคฺคี ยาวตา เอกาวาโสติฯ

๗๐. มหากปฺปินวตฺถุ

๑๓๗. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา มหากปฺปิโน ราชคเห วิหรติ มทฺทกุจฺฉิมฺหิ มิคทาเยฯ อถ โข อายสฺมโต มหากปฺปินสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – "คจฺเฉยฺยํ วาหํ อุโปสถํ น วา คจฺเฉยฺยํ, คจฺเฉยฺยํ วาหํ สงฺฆกมฺมํ น วา คจฺเฉยฺยํ, อถ ขฺวาหํ วิสุทฺโธ ปรมาย วิสุทฺธิยา"ติ? อถ โข ภควา อายสฺมโต มหากปฺปินสฺส เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย – เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมิญฺเชยฺย, เอวเมว – คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต อนฺตรหิโต มทฺทกุจฺฉิมฺหิ มิคทาเย อายสฺมโต มหากปฺปินสฺส สมฺมุเข ปาตุรโหสิฯ นิสีทิ ภควา ปญฺญตฺเต อาสเนฯ อายสฺมาปิ โข มหากปฺปิโน ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ มหากปฺปินํ ภควา เอตทโวจ – "นนุ เต, กปฺปิน, รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – คจฺเฉยฺยํ วาหํ อุโปสถํ น วา คจฺเฉยฺยํ, คจฺเฉยฺยํ วาหํ สงฺฆกมฺมํ น วา คจฺเฉยฺยํ, อถ ขฺวาหํ วิสุทฺโธ ปรมาย วิสุทฺธิยา"ติ? "เอวํ, ภนฺเต"ฯ "ตุมฺเห เจ พฺราหฺมณา อุโปสถํ น สกฺกริสฺสถ น ครุกริสฺสถ [น ครุํ กริสฺสถ (ก.)] น มาเนสฺสถ น ปูเชสฺสถ, อถ โก จรหิ อุโปสถํ สกฺกริสฺสติ ครุกริสฺสติ มาเนสฺสติ ปูเชสฺสติ? คจฺฉ ตฺวํ, พฺราหฺมณ, อุโปสถํ, มา โน อคมาสิฯ คจฺฉ ตฺวํ

สงฺฆกมฺมํ, มา โน อคมาสี”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข อายสฺมา มหากปฺปิโน ภควโต ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ มหากปฺปินํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา – เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมิญฺเชยฺย, เอวเมว – มทฺทกุจฺฉิมฺหิ มิคทาเย อายสฺมโต มหากปฺปินสฺส สมฺมุเข อนฺตรหิโต คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต ปาตุรโหสิฯ

๗๑. สีมานุชานนา

๑๓๘. อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘เอตฺตาวตา สามคฺคี ยาวตา เอกาวาโส’ติ, กิตฺตาวตา นุ โข เอกาวาโส โหตี”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สีมํ สมฺมนฺนิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺพา – ปฐมํ นิมิตฺตา กิตฺเตตพฺพา – ปพฺพตนิมิตฺตํ, ปาสาณนิมิตฺตํ, วนนิมิตฺตํ, รุกฺขนิมิตฺตํ, มคฺคนิมิตฺตํ, วมฺมิกนิมิตฺตํ, นทีนิมิตฺตํ, อุทกนิมิตฺตํฯ นิมิตฺเต กิตฺเตตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๓๙. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆ ฯ ยาวตา สมนฺตา นิมิตฺตา กิตฺติตาฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ เอเตหิ นิมิตฺเตหิ สีมํ สมฺมนฺเนยฺย สมานสํวาสํ เอกุโปสถํ [เอกูโปสถํ (ก.)]ฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยาวตา สมนฺตา นิมิตฺตา กิตฺติตาฯ สงฺโฆ เอเตหิ นิมิตฺเตหิ สีมํ สมฺมนฺนติ สมานสํวาสํ เอกุโปสถํฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ เอเตหิ นิมิตฺเตหิ สีมาย สมฺมุติ [สมฺมติ (สฺยา.)] สมานสํวาสาย เอกุโปสถาย, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ สมฺมตา สีมา สงฺเฆน เอเตหิ นิมิตฺเตหิ สมานสํวาสา เอกุโปสถาฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๑๔๐. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – ภควตา สีมาสมฺมุติ อนุญฺญาตาติ – อติมหติโย สีมาโย สมฺมนฺนนฺติ, จตุโยชนิกาปิ ปญฺจโยชนิกาปิ ฉโยชนิกาปิฯ ภิกฺขู อุโปสถํ อาคจฺฉนฺตา อุทฺทิสฺสมาเนปิ ปาติโมกฺเข อาคจฺฉนฺติ, อุทฺทิฏฺฐมตฺเตปิ อาคจฺฉนฺติ, อนฺตราปิ ปริวสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อติมหตี สีมา สมฺมนฺนิตพฺพา, จตุโยชนิกา วา ปญฺจโยชนิกา วา ฉโยชนิกา วาฯ โย สมฺมนฺเนยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติโยชนปรมํ สีมํ สมฺมนฺนิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นทีปารสีมํ [นทีปารํ สีมํ (สี. สฺยา.)] สมฺมนฺนนฺติฯ อุโปสถํ อาคจฺฉนฺตา ภิกฺขูปิ วุยฺหนฺติ, ปตฺตาปิ วุยฺหนฺติ , จีวรานิปิ วุยฺหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, นทีปารสีมา สมฺมนฺนิตพฺพาฯ โย สมฺมนฺเนยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยตฺถสฺส ธุวนาวา วา ธุวเสตุ วา, เอวรูปํ นทีปารสีมํ สมฺมนฺนิตุนฺติฯ

๗๒. อุโปสถาคารกถา

๑๔๑. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อนุปริเวณิยํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติ อสงฺเกเตนฯ อาคนฺตุกา ภิกฺขู น ชานนฺติ – “กตฺถ วา อชฺชุโปสโถ กรียิสฺสตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อนุปริเวณิยํ ปาติโม

กฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํ อสงฺเกเตนฯ โย อุทฺทิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุโปสถาคารํ สมฺมนฺนิตฺวา อุโปสถํ กาตุํ, ยํ สงฺโฆ อากงฺขติ วิหารํ วา อฑฺฒโยคํ วา ปาสาทํ วา หมฺมิยํ วา คุหํ วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ วิหารํ อุโปสถาคารํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ วิหารํ อุโปสถาคารํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส วิหารสฺส อุโปสถาคารสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม วิหาโร อุโปสถาคารํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ทฺเว อุโปสถาคารานิ สมฺมตานิ โหนฺติฯ ภิกฺขู อุภยตฺถ สนฺนิปตนฺติ – “อิธ อุโปสโถ กรียิสฺสติ, อิธ อุโปสโถ กรียิสฺสตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ น, ภิกฺขเว, เอกสฺมึ อาวาเส ทฺเว อุโปสถาคารานิ สมฺมนฺนิตพฺพานิฯ โย สมฺมนฺเนยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอกํ สมูหนิตฺวา [สมุหนิตฺวา (ก.)] เอกตฺถ อุโปสถํ กาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมูหนฺตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุโปสถาคารํ สมูหเนยฺย [สมุหเนยฺย (ก.)]ฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุโปสถาคารํ สมูหนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส อุโปสถาคารสฺส สมุคฺฆาโต, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ สมูหตํ สงฺเฆน อิตฺถนฺนามํ อุโปสถาคารํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๗๓. อุโปสถปฺปมุขานุชานนา

๑๔๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส อติขุทฺทกํ อุโปสถาคารํ สมฺมตํ โหติ, ตทหุโปสเถ มหาภิกฺขุสงฺโฆ สนฺนิปติโต โหติฯ ภิกฺขู อสมฺมตาย ภูมิยา นิสินฺนา ปาติโมกฺขํ อสฺโสสุํฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘อุโปสถาคารํ สมฺมนฺนิตฺวา อุโปสโถ กาตพฺโพ’ติ, มยญฺจมฺหา อสมฺมตาย ภูมิยา นิสินฺโน ปาติโมกฺขํ อสฺสุมฺหา, กโต นุ โข อมฺหากํ อุโปสโถ, อกโต นุ โข”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ สมฺมตาย วา, ภิกฺขเว, ภูมิยา นิสินฺนา อสมฺมตาย วา ยโต ปาติโมกฺขํ สุณาติ, กโตวสฺส อุโปสโถฯ เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ยาว มหนฺตํ อุโปสถปฺปมุขํ [อุโปสถมุขํ (สฺยา.)] อากงฺขติ, ตาว มหนฺตํ อุโปสถปฺปมุขํ สมฺมนฺนตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺพํฯ ปฐมํ นิมิตฺตา กิตฺเตตพฺพาฯ นิมิตฺเต กิตฺเตตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยาวตา สมนฺตา นิมิตฺตา กิตฺติตาฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ เอเตหิ นิมิตฺเตหิ อุโปสถปฺปมุขํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยาวตา สมนฺตา นิมิตฺตา กิตฺติตาฯ สงฺโฆ เอเตหิ นิมิตฺเตหิ อุโปสถปฺปมุขํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ เอเตหิ นิมิตฺเตหิ อุโปสถปฺปมุขสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ สมฺมตํ สงฺเฆน เอเตหิ นิมิตฺเตหิ อุโปสถปฺปมุขํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ นวกา ภิกฺขู ปฐมตรํ สนฺนิปติตฺวา – “น ตาว เถรา อาคจฺฉนฺตี”ติ – ปกฺกมึสุฯ อุโปสโถ วิกาเล อโหสิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ เถเรหิ ภิกฺขูหิ ปฐมตรํ สนฺนิปติตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ราชคเห สมฺพหุลา อาวาสา สมานสีมา โหนฺติฯ ตตฺถ ภิกฺขู วิวทนฺติ – “อมฺหากํ อาวาเส อุโปสโถ กรียตุ, อมฺหากํ อาวาเส อุโปสโถ กรียตู”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อิธ ปน, ภิกฺขเว, สมฺพหุลา อาวาสา สมานสีมา โหนฺติฯ ตตฺถ ภิกฺขู วิวทนฺติ – “อมฺหากํ อาวาเส อุโปสโถ กรียตุ, อมฺหากํ อาวาเส อุโปสโถ กรียตู”ติฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ สพฺเพเหว เอกชฺฌํ สนฺนิปติตฺวา อุโปสโถ กาตพฺโพฯ ยตฺถ วา ปน เถโร ภิกฺขุ วิหรติ, ตตฺถ สนฺนิปติตฺวา อุโปสโถ กาตพฺโพ, น ตฺเวว วคฺเคน สงฺเฆน อุโปสโถ กาตพฺโพฯ โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

๗๔. อวิปฺปวาสสีมานุชานนา

๑๔๓. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา มหากสฺสโป อนฺธกวินฺทา ราชคหํ อุโปสถํ อาคจฺฉนฺโต อนฺตรามคฺเค นทึ ตรนฺโต มนํ วูฬฺโห อโหสิ, จีวรานิสฺส [เตน จีวรานิสฺส (ก.)] อลฺลานิฯ ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ มหากสฺสปํ เอตทโวจุํ – “กิสฺส เต, อาวุโส, จีวรานิ อลฺลานี”ติ? “อิธาหํ, อาวุโส, อนฺธกวินฺทา ราชคหํ อุโปสถํ อาคจฺฉนฺโต อนฺตรามคฺเค นทึ ตรนฺโต มนมฺหิ วูฬฺโหฯ เตน เม จีวรานิ อลฺลานี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ยา สา, ภิกฺขเว, สงฺเฆน สีมา สมฺมตา สมานสํวาสา เอกูโปสถา, สงฺโฆ ตํ สีมํ ติจีวเรน อวิปฺปวาสํ สมฺมนฺนตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยา สา สงฺเฆน สีมา สมฺมตา สมานสํวาสา เอกูโปสถา, ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ สงฺโฆ ตํ สีมํ ติจีวเรน อวิปฺปวาสํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยา สา สงฺเฆน สีมา สมฺมตา สมานสํวาสา เอกูโปสถา, สงฺโฆ ตํ สีมํ ติจีวเรน อวิปฺปวาสํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ เอติสฺสา สีมาย ติจีวเรน อวิปฺปวาสาย [อวิปฺปวาสสฺส (สฺยา.)] สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ สมฺมตา สา สีมา สงฺเฆน ติจีวเรน อวิปฺปวาสา [อวิปฺปวาโส (สฺยา.)]ฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ภควตา ติจีวเรน อวิปฺปวาสสมฺมุติ อนุญฺญาตาติ อนฺตรฆเร จีวรานิ นิกฺขิปนฺติ ฯ ตานิ จีวรานิ นสฺสนฺติปิ ฑยฺหนฺติปิ อุนฺทูเรหิปิ ขชฺชนฺติฯ ภิกฺขู ทุจฺโจฬา โหนฺติ ลูขจีวราฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "กิสฺส ตุมฺเห, อาวุโส, ทุจฺโจฬา ลูขจีวรา"ติ? "อิธ มยํ, อาวุโส, ภควตา ติจีวเรน อวิปฺปวาสสมฺมุติ อนุญฺญาตาติ อนฺตรฆเร จีวรานิ นิกฺขิปิมฺหา ฯ ตานิ จีวรานิ นฏฺฐานิปิ ทฑฺฒานิปิ, อุนฺทูเรหิปิ ขายิตานิ, เตน มยํ ทุจฺโจฬา ลูขจีวรา"ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ยา สา, ภิกฺขเว, สงฺเฆน สีมา สมฺมตา สมานสํวาสา เอกูโปสถา, สงฺโฆ ตํ สีมํ ติจีวเรน อวิปฺปวาสํ สมฺมนฺนตุ, ฐเปตฺวา คามญฺจ คามูปจารญฺจฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๔๔. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยา สา สงฺเฆน สีมา สมฺมตา สมานสํวาสา เอกูโปสถา ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ตํ สีมํ ติจีวเรน อวิปฺปวาสํ สมฺมนฺเนยฺย, ฐเปตฺวา คามญฺจ คามูปจารญฺจฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยา สา สงฺเฆน สีมา สมฺมตา สมานสํวาสา เอกูโปสถา, สงฺโฆ ตํ สีมํ ติจีวเรน อวิปฺปวาสํ สมฺมนฺนติ, ฐเปตฺวา คามญฺจ คามูปจารญฺจฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ เอติสฺสา สีมาย ติจีวเรน อวิปฺปวาสาย [อวิปฺปวาสสฺส (สฺยา.)] สมฺมุติ, ฐเปตฺวา คามญฺจ คามูปจารญฺจ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ สมฺมตา สา สีมา สงฺเฆน ติจีวเรน อวิปฺปวาสา [อวิปฺปวาโส (สฺยา.)], ฐเปตฺวา คามญฺจ คามูปจารญฺจฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี"ติฯ

๗๕. สีมาสมูหนน

"สีมํ, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนนฺเตน ปฐมํ สมานสํวาสสีมา [สมานสํวาสา สีมา (สฺยา.)] สมฺมนฺนิตพฺพา , ปจฺฉา ติจีวเรน อวิปฺปวาโส สมฺมนฺนิตพฺโพฯ สีมํ, ภิกฺขเว, สมูหนนฺเตน ปฐมํ ติจีวเรน อวิปฺปวาโส สมูหนฺตพฺโพ, ปจฺฉา สมานสํวาสสีมา สมูหนฺตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ติจีวเรน อวิปฺปวาโส สมูหนฺตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๔๕. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ โย โส สงฺเฆน ติจีวเรน อวิปฺปวาโส สมฺมโต, ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ตํ ติจีวเรน อวิปฺปวาสํ สมูหเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ โย โส สงฺเฆน ติจีวเรน อวิปฺปวาโส สมฺมโต, สงฺโฆ ตํ ติจีวเรน อวิปฺปวาสํ สมูหนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ เอตสฺส ติจีวเรน อวิปฺปวาสสฺส สมุคฺฆาโต, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ สมูหโต โส สงฺเฆน ติจีวเรน อวิปฺปวาโสฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี"ติฯ

เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สีมา [สมานสํวาสา สีมา (สฺยา.)]ฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๔๖. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยา สา สงฺเฆน สีมา สมฺมตา สมานสํวาสา เอกูโปสถา , ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ตํ สีมํ สมูหเนยฺย สมานสํวาสํ เอกูโปสถํฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยา สา สงฺเฆน สีมา สมฺมตา สมานสํวาสา เอกุโปสถา, สงฺโฆ ตํ สีมํ สมูหนติ สมานสํวาสํ เอกุโปสถํฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ เอติสฺสา สีมาย สมานสํวาสาย เอกุโปสถาย สมุคฺฆาโต, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ สมูหตา สา สีมา สงฺเฆน สมานสํวาสา เอกุโปสถาฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๗๖. คามสีมาทิ

๑๔๗. อสมฺมตาย , ภิกฺขเว, สีมาย อฐฺฐปิตาย, ยํ คามํ วา นิคมํ วา อุปนิสฺสาย วิหรติ, ยา ตสฺส วา คามสฺส คามสีมา, นิคมสฺส วา นิคมสีมา, อยํ ตตฺถ สมานสํวาสา เอกุโปสถาฯ อคามเก เจ, ภิกฺขเว, อรญฺเญ สมนฺตา สตฺตพฺภนฺตรา, อยํ ตตฺถ สมานสํวาสา เอกุโปสถาฯ สพฺพา, ภิกฺขเว, นที อสีมา; สพฺโพ สมุทฺโท อสีโม; สพฺโพ ชาตสฺสโร อสีโมฯ นทิยา วา, ภิกฺขเว, สมุทฺเท วา ชาตสฺสเร วา ยํ มชฺฌิมสฺส ปุริสสฺส สมนฺตา อุทกุกฺเขปา, อยํ ตตฺถ สมานสํวาสา เอกุโปสถาติฯ

๑๔๘. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สีมาย สีมํ สมฺภินฺทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เยสํ, ภิกฺขเว, สีมา ปฐมํ สมฺมตา เตสํ ตํ กมฺมํ ธมฺมิกํ อกุปฺปํ ฐานารหํฯ เยสํ, ภิกฺขเว, สีมา ปจฺฉา สมฺมตา เตสํ ตํ กมฺมํ อธมฺมิกํ กุปฺปํ อฏฺฐานารหํฯ น, ภิกฺขเว, สีมาย สีมา สมฺภินฺทิตพฺพาฯ โย สมฺภินฺเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สีมาย สีมํ อชฺโฌตฺถรนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เยสํ, ภิกฺขเว, สีมา ปฐมํ สมฺมตา เตสํ ตํ กมฺมํ ธมฺมิกํ อกุปฺปํ ฐานารหํฯ เยสํ, ภิกฺขเว, สีมา ปจฺฉา สมฺมตา เตสํ ตํ กมฺมํ อธมฺมิกํ กุปฺปํ อฏฺฐานารหํฯ น, ภิกฺขเว, สีมาย สีมา อชฺโฌตฺถริตพฺพาฯ โย อชฺโฌตฺถเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สีมํ สมฺมนฺนนฺเตน สีมนฺตริกํ ฐเปตฺวา สีมํ สมฺมนฺนิตุนฺติฯ

๗๗. อุโปสถเภทาทิ

๑๔๙. อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กติ นุ โข อุโปสถา”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ทฺเวเม, ภิกฺขเว, อุโปสถา – จาตุทฺทสิโก จ ปนฺนรสิโก จฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, ทฺเว อุโปสถาติฯ

อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กติ นุ โข อุโปสถกมฺมานี”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ จตฺตาริมานิ, ภิกฺขเว, อุโปสถกมฺมานิ – อธมฺเมน วคฺคํ อุโปสถกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคํ อุโปสถกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคํ อุโปสถกมฺมํ, ธมฺเมน สมคฺคํ อุโปสถกมฺมนฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยทิทํ อธมฺเมน วคฺคํ อุโปสถกมฺมํ, น, ภิกฺขเว, เอวรูปํ อุโปสถกมฺมํ, กาตพฺพํฯ น จ มยา เอวรูปํ อุโปสถกมฺมํ อนุญฺญาตํฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยทิทํ อธมฺเมน สมคฺคํ อุโปสถกมฺมํ, น, ภิกฺขเว, เอวรูปํ อุโปสถกมฺมํ กาตพฺพํฯ น จ มยา เอวรูปํ อุโปสถกมฺมํ อนุญฺญาตํฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยทิทํ ธมฺเมน วคฺคํ อุโปสถกมฺมํ, น, ภิกฺขเว, เอวรูปํ อุโปสถกมฺมํ กาตพฺพํฯ น จ มยา เอวรูปํ อุโปสถกมฺมํ อนุญฺญาตํฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยทิทํ ธมฺเมน สมคฺคํ อุโปสถกมฺมํ, เอวรูปํ, ภิกฺขเว, อุโปสถกมฺมํ กาตพฺพํ,

เอวรูปญฺจ มยา อุโปสถกมฺมํ อนุญฺญาตํฯ ตสฺมาติห, ภิกฺขเว, เอวรูปํ อุโปสถกมฺมํ กริสฺสาม ยทิทํ ธมฺเมน สมคฺคนฺติ – เอวญฺหิ โว, ภิกฺขเว, สิกฺขิตพฺพนฺติฯ

๗๘. สํขิตฺเตน ปาติโมกฺขุทฺเทสาทิ

๑๕๐. อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘‘กติ นุ โข ปาติโมกฺขุทฺเทสา’’ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ปญฺจิเม, ภิกฺขเว, ปาติโมกฺขุทฺเทสา – นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํฯ อยํ ปฐโม ปาติโมกฺขุทฺเทโสฯ นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํฯ อยํ ทุติโย ปาติโมกฺขุทฺเทโสฯ นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา เตรส สงฺฆาทิเสเส อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํฯ อยํ ตติโย ปาติโมกฺขุทฺเทโสฯ นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา เตรส สงฺฆาทิเสเส อุทฺทิสิตฺวา ทฺเว อนิยเต อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํฯ อยํ จตุตฺโถ ปาติโมกฺขุทฺเทโสฯ วิตฺถาเรเนว ปญฺจโมฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, ปญฺจ ปาติโมกฺขุทฺเทสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู – ภควตา สํขิตฺเตน ปาติโมกฺขุทฺเทโส อนุญฺญาโตติ – สพฺพกาลํ สํขิตฺเตน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สํขิตฺเตน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ โย อุทฺทิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน โกสเลสุ ชนปเท อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สวรภยํ [สํจรภยํ (สฺยา.)] อโหสิฯ ภิกฺขู นาสกฺขึสุ วิตฺถาเรน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สติ อนฺตราเย สํขิตฺเตน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อสติปิ อนฺตราเย สํขิตฺเตน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อสติ อนฺตราเย สํขิตฺเตน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ โย อุทฺทิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สติ อนฺตราเย สํขิตฺเตน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตุํฯ ตตฺริเม อนฺตรายา – ราชนฺตราโย, โจรนฺตราโย, อคฺยนฺตราโย, อุทกนฺตราโย, มนุสฺสนฺตราโย, อมนุสฺสนฺตราโย , วาฬนฺตราโย, สรีสปนฺตราโย, ชีวิตนฺตราโย, พฺรหฺมจริยนฺตราโยติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอวรูเปสุ อนฺตราเยสุ สํขิตฺเตน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตุํ, อสติ อนฺตราเย วิตฺถาเรนาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สงฺฆมชฺเฌ อนชฺฌิฏฺฐา ธมฺมํ ภาสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สงฺฆมชฺเฌ อนชฺฌิฏฺเฐน ธมฺโม ภาสิตพฺโพฯ โย ภาเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เถเรน ภิกฺขุนา สามํ วา ธมฺมํ ภาสิตุํ ปรํ วา อชฺเฌสิตุนฺติฯ

๗๙. วินยปุจฺฉนกถา

๑๕๑. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สงฺฆมชฺเฌ อสมฺมตา วินยํ ปุจฺฉนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สงฺฆมชฺเฌ อสมฺมเตน วินโย ปุจฺฉิตพฺโพฯ โย ปุจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ,

ภิกฺขเว, สงฺฆมชฺเฌ สมฺมเตน วินยํ ปุจฺฉิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพ – อตฺตนา วา [อตฺตนาว (สฺยา.)] อตฺตานํ สมฺมนฺนิตพฺพํ, ปเรน วา ปโร สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กถญฺจ อตฺตนาว อตฺตานํ สมฺมนฺนิตพฺพํ? พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ อิตฺถนฺนามํ วินยํ ปุจฺเฉยฺย”นฺติฯ เอวํ อตฺตนาว อตฺตานํ สมฺมนฺนิตพฺพํฯ

กถญฺจ ปเรน ปโร สมฺมนฺนิตพฺโพ? พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามํ วินยํ ปุจฺเฉยฺยา”ติฯ เอวํ ปเรน ปโร สมฺมนฺนิตพฺโพติฯ

เตน โข ปน สมเยน เปสลา ภิกฺขู สงฺฆมชฺเฌ สมฺมตา วินยํ ปุจฺฉนฺติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ลภนฺติ อาฆาตํ, ลภนฺติ อปฺปจฺจยํ, วเธน ตชฺเชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สงฺฆมชฺเฌ สมฺมเตนปิ ปริสํ โอโลเกตฺวา ปุคฺคลํ ตุลยิตฺวา วินยํ ปุจฺฉิตุนฺติฯ

๘๐. วินยวิสฺสชฺชนกถา

๑๕๒. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สงฺฆมชฺเฌ อสมฺมตา วินยํ วิสฺสชฺเชนฺติ [วิสฺสชฺชนฺติ (ก.)] ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สงฺฆมชฺเฌ อสมฺมเตน วินโย วิสฺสชฺเชตพฺโพฯ โย วิสฺสชฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สงฺฆมชฺเฌ สมฺมเตน วินยํ วิสฺสชฺเชตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺพํฯ อตฺตนา วา [อตฺตนาว (สฺยา.)] อตฺตานํ สมฺมนฺนิตพฺพํ, ปเรน วา ปโร สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กถญฺจ อตฺตนาว อตฺตานํ สมฺมนฺนิตพฺพํ? พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ อิตฺถนฺนาเมน วินยํ ปุฏฺโฐ วิสฺสชฺเชยฺย”นฺติฯ เอวํ อตฺตนาว อตฺตานํ สมฺมนฺนิตพฺพํฯ

กถญฺจ ปเรน ปโร สมฺมนฺนิตพฺโพ? พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนาเมน วินยํ ปุฏฺโฐ วิสฺสชฺเชยฺยา”ติฯ เอวํ ปเรน ปโร สมฺมนฺนิตพฺโพติฯ

เตน โข ปน สมเยน เปสลา ภิกฺขู สงฺฆมชฺเฌ สมฺมตา วินยํ วิสฺสชฺเชนฺติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ลภนฺติ อาฆาตํ, ลภนฺติ อปฺปจฺจยํ, วเธน ตชฺเชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สงฺฆมชฺเฌ สมฺมเตนปิ ปริสํ โอโลเกตฺวา ปุคฺคลํ ตุลยิตฺวา วินยํ วิสฺสชฺเชตุนฺติฯ

๘๑. โจทนากถา

๑๕๓. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ อาปตฺติยา โจเทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อโนกาสกโต ภิกฺขุ อาปตฺติยา โจเทตพฺโพฯ โย โจเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอกาสํ การาเปตฺวา อาปตฺติยา โจเทตุํ – กโรตุ อายสฺมา โอกาสํ, อหํ ตํ วตฺตุกาโมติฯ

เตน โข ปน สมเยน เปสลา ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู โอกาสํ การาเปตฺวา อาปตฺติยา โจเทนฺติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ลภนฺติ อาฆาตํ, ลภนฺติ อปฺปจฺจยํ, วเธน ตชฺเชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กตེปิ โอกาเส ปุคฺคลํ ตุลยิตฺวา อาปตฺติยา โจเทตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – ปุรมฺหากํ เปสลา ภิกฺขู โอกาสํ การาเปนฺตีติ – ปฏิกจฺเจว สุทฺธานํ ภิกฺขูนํ อนาปตฺติกานํ อวตฺถุสฺมึ อการเณ โอกาสํ การาเปนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สุทฺธานํ ภิกฺขูนํ อนาปตฺติกานํ อวตฺถุสฺมึ อการเณ โอกาโส การาเปตพฺโพฯ โย การาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปุคฺคลํ ตุลยิตฺวา โอกาสํ กาตุ [การาเปตุํ (สฺยา.)] นฺติฯ

๘๒. อธมฺมกมฺมปฏิกฺโกสนาทิ

๑๕๔. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สงฺฆมชฺเฌ อธมฺมกมฺมํ กโรนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํ กาตพฺพํฯ โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ กโรนฺติเยว อธมฺมกมฺมํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺเม กยิรมาเน ปฏิกฺโกสิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน เปสลา ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเยหิ ภิกฺขูหิ อธมฺมกมฺเม กยิรมาเน ปฏิกฺโกสนฺติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ลภนฺติ อาฆาตํ, ลภนฺติ อปฺปจฺจยํ, วเธน ตชฺเชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทิฏฺฐิมฺปิ อาวิกาตุนฺติฯ เตสํเยว สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิกโรนฺติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ลภนฺติ อาฆาตํ, ลภนฺติ อปฺปจฺจยํ, วเธน ตชฺเชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จตูหิ ปญฺจหิ ปฏิกฺโกสิตุํ, ทฺวีหิ ตีหิ ทิฏฺฐึ อาวิกาตุํ, เอเกน อธิฏฺฐาตุํ – 'น เมตํ ขมตี'ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สงฺฆมชฺเฌ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสมานา สญฺจิจฺจ น สาเวนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ปาติโมกฺขุทฺเทสเกน สญฺจิจฺจ น สาเวตพฺพํฯ โย น สาเวยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี สงฺฆสฺส ปาติโมกฺขุทฺเทสโก โหติ กากสฺสรโกฯ อถ โข อายสฺมโต อุทายิสฺส เอตทโหสิ – "ภควตา ปญฺญตฺตํ 'ปาติโมกฺขุทฺเทสเกน สาเวตพฺพ'นฺติ, อหญฺจมฺหิ กากสฺสรโก, กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ"นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปาติโมกฺขุทฺเทสเกน วายมิตุํ – 'กถํ สาเวยฺย'นฺติฯ วายมนฺตสฺส อนาปตฺตีติฯ

เตน โข ปน สมเยน เทวทตฺโต สคหฏฺฐาย ปริสาย ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สคหฏฺฐาย ปริสาย ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ โย อุทฺทิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สงฺฆมชฺเฌ อนชฺฌิฏฺฐา ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สงฺฆมชฺเฌ อนชฺฌิฏฺเฐน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ โย อุทฺทิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เถราธิกํ [เถราเธยฺยํ (อฏฺฐกถายํ ปาฐนฺตรํ)] ปาติโมกฺขนฺติฯ

อญฺญติตฺถิยภาณวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโม [เอกาทสโม (ก.)]ฯ

๘๓. ปาติโมกฺขุทฺเทสกอชฺเฌสนาทิ

๑๕๕. อถ โข ภควา ราชคเห ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน โจทนาวตฺถุ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน โจทนาวตฺถุ ตทวสริฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส สมฺพหุลา ภิกฺขู วิหรนฺติ ฯ ตตฺถ เถโร ภิกฺขุ พาโล โหติ อพฺยตฺโตฯ โส น ชานาติ อุโปสถํ วา อุโปสถกมฺมํ วา, ปาติโมกฺขํ วา ปาติโมกฺขุทฺเทสํ วาฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘เถราธิกํ ปาติโมกฺข’นฺติ, อยญฺจ อมฺหากํ เถโร พาโล อพฺยตฺโต, น ชานาติ อุโปสถํ วา อุโปสถกมฺมํ วา, ปาติโมกฺขํ วา ปาติโมกฺขุทฺเทสํ วาฯ กถํ นุ โข อมฺเหหิ ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โย ตตฺถ ภิกฺขุ พฺยตฺโต ปฏิพโล ตสฺสาเธยฺยํ ปาติโมกฺขนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา ภิกฺขู วิหรนฺติ พาลา อพฺยตฺตาฯ เต น ชานนฺติ อุโปสถํ วา อุโปสถกมฺมํ วา, ปาติโมกฺขํ วา ปาติโมกฺขุทฺเทสํ วาฯ เต เถรํ อชฺเฌสึสุ – “อุทฺทิสตุ, ภนฺเต, เถโร ปาติโมกฺข”นฺติฯ โส เอวมาห – “น เม, อาวุโส, วตฺตตี”ติฯ ทุติยํ เถรํ อชฺเฌสึสุ – “อุทฺทิสตุ, ภนฺเต, เถโร ปาติโมกฺข”นฺติฯ โสปิ เอวมาห – “น เม, อาวุโส, วตฺตตี”ติฯ ตติยํ เถรํ อชฺเฌสึสุ – “อุทฺทิสตุ , ภนฺเต, เถโร ปาติโมกฺข”นฺติฯ โสปิ เอวมาห – “น เม, อาวุโส, วตฺตตี”ติฯ เอเตเนว อุปาเยน ยาว สงฺฆนวกํ อชฺเฌสึสุ – “อุทฺทิสตุ อายสฺมา ปาติโมกฺข”นฺติฯ โสปิ เอวมาห – “น เม, ภนฺเต, วตฺตตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา ภิกฺขู วิหรนฺติ พาลา อพฺยตฺตาฯ เต น ชานนฺติ อุโปสถํ วา อุโปสถกมฺมํ วา, ปาติโมกฺขํ วา ปาติโมกฺขุทฺเทสํ วาฯ เต เถรํ อชฺเฌสนฺติ – “อุทฺทิสตุ, ภนฺเต, เถโร ปาติโมกฺข”นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – “น เม, อาวุโส, วตฺตตี”ติฯ ทุติยํ เถรํ อชฺเฌสนฺติ – “อุทฺทิสตุ, ภนฺเต, เถโร ปาติโมกฺข”นฺติฯ โสปิ เอวํ วเทติ – “น เม, อาวุโส, วตฺตตี”ติฯ ตติยํ เถรํ อชฺเฌสนฺติ – “อุทฺทิสตุ, ภนฺเต, เถโร ปาติโมกฺข”นฺติฯ โสปิ เอวํ วเทติ – “น เม, อาวุโส, วตฺตตี”ติฯ เอเตเนว อุปาเยน ยาว สงฺฆนวกํ อชฺเฌสนฺติ – “อุทฺทิสตุ อายสฺมา ปาติโมกฺข”นฺติฯ โสปิ เอวํ วเทติ – “น เม, ภนฺเต, วตฺตตี”ติฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ เอโก ภิกฺขุ สามนฺตา อาวาสา สชฺชุกํ ปาเหตพฺโพ – คจฺฉาวุโส, สํขิตฺเตน วา วิตฺถาเรน วา ปาติโมกฺขํ ปริยาปุณิตฺวาน อาคจฺฉาหีติฯ

อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เกน นุ โข ปาเหตพฺโพ”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เถเรน ภิกฺขุนา นวํ ภิกฺขุํ อาณาเปตุนฺติฯ เถเรน อาณตฺตา นวา ภิกฺขู น คจฺฉนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, เถเรน อาณตฺเตน อคิลาเนน น คนฺตพฺพํฯ โย น คจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

๘๔. ปกฺขคณนาทิอุคฺคหณานุชานนา

๑๕๖. อถ โข ภควา โจทนาวตฺถุสฺมึ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา ปุนเทว ราชคหํ ปจฺจาคญฺฉิฯ

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา ภิกฺขู ปิณฺฑาย จรนฺเต ปุจฺฉนฺติ – “กติมี, ภนฺเต, ปกฺขสฺสา”ติ? ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “น โข มยํ, อาวุโส, ชานามา”ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “ปกฺขคณนมตฺตมฺปิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา น ชานนฺติ, กึ ปนิเม อญฺญํ กิญฺจิ กลฺยาณํ ชานิสฺสนฺตี”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปกฺขคณนํ อุคฺคเหตุนฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เกน นุ โข ปกฺขคณนา อุคฺคเหตพฺพา”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สพฺเพเหว ปกฺขคณนํ อุคฺคเหตุนฺติฯ

๑๕๗. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา ภิกฺขู ปิณฺฑาย จรนฺเต ปุจฺฉนฺติ – “กีวติกา, ภนฺเต, ภิกฺขู”ติ? ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “น โข มยํ, อาวุโส, ชานามา”ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “อญฺญมญฺญมฺปิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา น ชานนฺติ, กึ ปนิเม อญฺญํ กิญฺจิ กลฺยาณํ ชานิสฺสนฺตี”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู คเณตุนฺติฯ

อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กทา นุ โข ภิกฺขู คเณตพฺพา”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตทหุ โปสเถ นามคฺเคน [นามมตฺเตน (สฺยา.), คณมคฺเคน (ก.)] คเณตุํ, สลากํ วา คาเหตุนฺติฯ

๑๕๘. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อชานนฺตา อชฺชุโปสโถติ ทูรํ คามํ ปิณฺฑาย จรนฺติฯ เต อุทฺทิสฺสมาเนปิ ปาติโมกฺเข อาคจฺฉนฺติ, อุทฺทิฏฺฐมตฺเตปิ อาคจฺฉนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาโรเจตุํ ‘อชฺชุโปสโถ’ติฯ

อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เกน นุ โข อาโรเจตพฺโพ”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เถเรน ภิกฺขุนา กาลวโต อาโรเจตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร เถโร กาลวโต นสฺสรติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภตฺตกาเลปิ อาโรเจตุนฺติฯ

ภตฺตกาเลปิ นสฺสรติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยํ กาลํ สรติ, ตํ กาลํ อาโรเจตุนฺติฯ

๘๕. ปุพฺพกรณานุชานนา

๑๕๙. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส อุโปสถาคารํ อุกฺลาปํ โหติฯ อาคนฺตุกา ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อาวาสิกา ภิกฺขู อุโปสถาคารํ น สมฺมชฺชิสฺสนฺตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุโปสถาคารํ สมฺมชฺชิตุนฺติฯ

อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เกน นุ โข อุโปสถาคารํ สมฺมชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เถเรน ภิกฺขุนา นวํ ภิกฺขุํ อาณาเปตุนฺติฯ

เถเรน อาณตฺตา นวา ภิกฺขู น สมฺมชฺชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, เถเรน อาณตฺเตน อคิลาเนน น สมฺมชฺชิตพฺพํฯ โย น สมฺมชฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

๑๖๐. เตน โข ปน สมเยน อุโปสถาคาเร อาสนํ อปญฺญตฺตํ โหติฯ ภิกฺขู ฉมายํ นิสีทนฺติ, คตฺตานิปิ จีวรานิปิ ปํสุกิตานิ โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุโปสถาคาเร อาสนํ ปญฺญเปตุนฺติฯ

อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เกน นุ โข อุโปสถาคาเร อาสนํ ปญฺญเปตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เถเรน ภิกฺขุนา นวํ ภิกฺขุํ อาณาเปตุนฺติฯ

เถเรน อาณตฺตา นวา ภิกฺขู น ปญฺญเปนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, เถเรน อาณตฺเตน อคิลาเนน น ปญฺญเปตพฺพํฯ โย น ปญฺญเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

๑๖๑. เตน โข ปน สมเยน อุโปสถาคาเร ปทีโป น โหติฯ ภิกฺขู อนฺธกาเร กายมฺปิ จีวรมฺปิ อกฺกมนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุโปสถาคาเร ปทีปํ กาตุนฺติฯ

อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เกน นุ โข อุโปสถาคาเร ปทีโป กาตพฺโพ”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เถเรน ภิกฺขุนา นวํ ภิกฺขุํ อาณาเปตุนฺติฯ

เถเรน อาณตฺตา นวา ภิกฺขู น ปทีเปนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, เถเรน อาณตฺเตน อคิลาเนน น ปทีเปตพฺโพฯ โย น ปทีเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

๑๖๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส อาวาสิกา ภิกฺขู เนว ปานียํ อุปฏฺฐาเปนฺติ, น ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปนฺติฯ อาคนฺตุกา ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อาวาสิกา ภิกฺขู เนว ปานียํ อุปฏฺฐาเปสฺสนฺติ, น ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว , ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปตุนฺติฯ

อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เกน นุ โข ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพ”นฺติ ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เถเรน ภิกฺขุนา นวํ ภิกฺขุํ อาณาเปตุนฺติฯ

เถเรน อาณตฺตา นวา ภิกฺขู น อุปฏฺฐาเปนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, เถเรน อาณตฺเตน อคิลาเนน น อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ โย น อุปฏฺฐาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

๘๖. ทิสํคมิกาทิวตฺถุ

๑๖๓. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู พาลา อพฺยตฺตา ทิสํคมิกา อาจริยุปชฺฌาเย น อาปุจฺฉึสุ [น อาปุจฺฉึสุ (ก.)]ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, สมฺพหุลา ภิกฺขู พาลา อพฺยตฺตา ทิสํคมิกา อาจริยุปชฺฌาเย น อาปุจฺฉนฺติ [น อาปุจฺฉนฺติ (ก.)]ฯ เต [เตหิ (ก.)], ภิกฺขเว, อาจริยุปชฺฌาเยหิ ปุจฺฉิตพฺพา – “กหํ คมิสฺสถ, เกน สทฺธึ คมิสฺสถา”ติ? เต เจ, ภิกฺขเว, พาลา อพฺยตฺตา อญฺเญ พาเล อพฺยตฺเต อปทิเสยฺยุํ, น, ภิกฺขเว, อาจริยุปชฺฌาเยหิ อนุชานิตพฺพาฯ อนุชาเนยฺยุํ เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต จ, ภิกฺขเว, พาลา อพฺยตฺตา อนนุญฺญาตา อาจริยุปชฺฌาเยหิ คจฺเฉยฺยุํ เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส สมฺพหุลา ภิกฺขู วิหรนฺติ พาลา อพฺยตฺตาฯ เต น ชานนฺติ อุโปสถํ วา อุโปสถกมฺมํ วา, ปาติโมกฺขํ วา ปาติโมกฺขุทฺเทสํ วาฯ ตตฺถ อญฺโญ ภิกฺขุ อาคจฺฉติ พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต พฺยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ โส ภิกฺขุ สงฺคเหตพฺโพ อนุคฺคเหตพฺโพ อุปลาเปตพฺโพ อุปฏฺฐาเปตพฺโพ จุณฺเณน มตฺติกาย ทนฺตกฏฺเฐน มุโขทเกนฯ โน เจ สงฺคณฺเหยฺยุํ อนุคฺคณฺเหยฺยุํ อุปลาเปยฺยุํ อุปฏฺฐาเปยฺยุํ จุณฺเณน มตฺติกาย ทนฺตกฏฺเฐน มุโขทเกน, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา ภิกฺขู วิหรนฺติ พาลา อพฺยตฺตาฯ เต น ชานนฺติ อุโปสถํ วา อุโปสถกมฺมํ วา, ปาติโมกฺขํ วา ปาติโมกฺขุทฺเทสํ วาฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ เอโก ภิกฺขุ สามนฺตา อาวาสา สชฺชุกํ ปาเหตพฺโพ – “คจฺฉาวุโส, สํขิตฺเตน วา วิตฺถาเรน วา ปาติโมกฺขํ ปริยาปุณิตฺวา อาคจฺฉา”ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ สพฺเพเหว ยตฺถ ชานนฺติ อุโปสถํ วา อุโปสถกมฺมํ วา ปาติโมกฺขํ วา ปาติโมกฺขุทฺเทสํ วา, โส อาวาโส คนฺตพฺโพ ฯ โน เจ คจฺเฉยฺยุํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส สมฺพหุลา ภิกฺขู วสฺสํ วสนฺติ พาลา อพฺยตฺตาฯ เต น ชานนฺติ อุโปสถํ วา อุโปสถกมฺมํ วา ปาติโมกฺขํ วา ปาติโมกฺขุทฺเทสํ วาฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ เอโก ภิกฺขุ สามนฺตา อาวาสา สชฺชุกํ ปาเหตพฺโพ – “คจฺฉาวุโส, สํขิตฺเตน วา วิตฺถาเรน วา ปาติโมกฺขํ ปริยาปุณิตฺวา อาคจฺฉา”ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, เอโก ภิกฺขุ สตฺตาหกาลิกํ ปาเหตพฺโพ – “คจฺฉาวุโส, สํขิตฺเตน วา วิตฺถาเรน วา ปาติโมกฺขํ ปริยาปุณิตฺวา อาคจฺฉา”ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, น, ภิกฺขเว, เตหิ ภิกฺขูหิ ตสฺมึ อาวาเส วสฺสํ วสิตพฺพํฯ วเสยฺยุํ เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

๘๗. ปาริสุทฺธิทานกถา

๑๖๔. อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “สนฺนิปตถ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุโปสถํ กริสฺสตี”ติฯ เอวํ วุตฺเต อญฺญตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อตฺถิ, ภนฺเต, ภิกฺขุ คิลาโน, โส อนาคโต”ติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา ปาริสุทฺธึ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพา – เตน คิลาเนน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “ปาริสุทฺธึ ทมฺมิ, ปาริสุ

ทฺธึ เม หร, ปาริสุทฺธึ เม อาโรเจหี’’ติฯ กาเยน วิญฺญาเปติ, วาจาย วิญฺญาเปติ, กาเยน วาจาย วิญฺญาเปติ, ทินฺนา โหติ ปาริสุทฺธิฯ น กาเยน วิญฺญาเปติ, น วาจาย วิญฺญาเปติ, น กาเยน วาจาย วิญฺญาเปติ, น ทินฺนา โหติ ปาริสุทฺธิฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, โส, ภิกฺขเว, คิลาโน ภิกฺขุ มญฺเจน วา ปีเฐน วา สงฺฆมชฺเฌ อาเนตฺวา อุโปสโถ กาตพฺโพฯ สเจ, ภิกฺขเว, คิลานุปฏฺฐากานํ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘สเจ โข มยํ คิลานํ ฐานา จาเวสฺสาม, อาพาโธ วา อภิวฑฺฒิสฺสติ กาลํกิริยา วา ภวิสฺสตี’’ติ, น, ภิกฺขเว, คิลาโน ภิกฺขุ ฐานา จาเวตพฺโพฯ สงฺเฆน ตตฺถ คนฺตฺวา อุโปสโถ กาตพฺโพฯ น ตฺเวว วคฺเคน สงฺเฆน อุโปสโถ กาตพฺโพฯ กเรยฺย เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปาริสุทฺธิหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺนาย ปาริสุทฺธิยา ตตฺเถว ปกฺกมติ, อญฺญสฺส ทาตพฺพา ปาริสุทฺธิฯ ปาริสุทฺธิหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺนาย ปาริสุทฺธิยา ตตฺเถว วิพฺภมติ,…เป.… กาลํ กโรติ – สามเณโร ปฏิชานาติ – สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตโก ปฏิชานาติ – อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนโก ปฏิชานาติ – อุมฺมตฺตโก ปฏิชานาติ – ขิตฺตจิตฺโต ปฏิชานาติ – เวทนาฏฺโฏ ปฏิชานาติ – อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ – อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ – ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ – ปณฺฑโก ปฏิชานาติ – เถยฺยสํวาสโก ปฏิชานาติ – ติตฺถิยปกฺกนฺตโก ปฏิชานาติ – ติรจฺฉานคโต ปฏิชานาติ – มาตุฆาตโก ปฏิชานาติ – ปิตุฆาตโก ปฏิชานาติ – อรหนฺตฆาตโก ปฏิชานาติ – ภิกฺขุนิทูสโก ปฏิชานาติ – สงฺฆเภทโก ปฏิชานาติ – โลหิตุปฺปาทโก ปฏิชานาติ – อุภโตพฺยญฺชนโก ปฏิชานาติ, อญฺญสฺส ทาตพฺพา ปาริสุทฺธิฯ

ปาริสุทฺธิหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺนาย ปาริสุทฺธิยา อนฺตรามคฺเค ปกฺกมติ, อนาหฏา โหติ ปาริสุทฺธิฯ ปาริสุทฺธิหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺนาย ปาริสุทฺธิยา อนฺตรามคฺเค วิพฺภมติ,…เป.… อุภโตพฺยญฺชนโก ปฏิชานาติ, อนาหฏา โหติ ปาริสุทฺธิฯ

ปาริสุทฺธิหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺนาย ปาริสุทฺธิยา สงฺฆปฺปตฺโต ปกฺกมติ, อาหฏา โหติ ปาริสุทฺธิฯ ปาริสุทฺธิหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺนาย ปาริสุทฺธิยา สงฺฆปฺปตฺโต วิพฺภมติ,…เป.… อุภโตพฺยญฺชนโก ปฏิชานาติ, อาหฏา โหติ ปาริสุทฺธิฯ

ปาริสุทฺธิหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺนาย ปาริสุทฺธิยา สงฺฆปฺปตฺโต สุตฺโต น อาโรเจติ, ปมตฺโต น อาโรเจติ, สมาปนฺโน น อาโรเจติ, อาหฏา โหติ ปาริสุทฺธิฯ ปาริสุทฺธิหารกสฺส อนาปตฺติฯ

ปาริสุทฺธิหารโก เจ, ภิกฺขเว , ทินฺนาย ปาริสุทฺธิยา สงฺฆปฺปตฺโต สญฺจิจฺจ น อาโรเจติ, อาหฏา โหติ ปาริสุทฺธิฯ ปาริสุทฺธิหารกสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

๘๘. ฉนฺททานกถา

๑๖๕. อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘สนฺนิปตถ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ กมฺมํ กริสฺสตี’’ติ ฯ เอวํ วุตฺเต อญฺญตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ – ‘‘อตฺถิ, ภนฺเต, ภิกฺขุ คิลาโน, โส อนาคโต’’ติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน

ภิกฺขุนา ฉนฺทํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺโพฯ เตน คิลาเนน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – "ฉนฺทํ ทมฺมิ, ฉนฺทํ เม หร, ฉนฺทํ เม อาโรเจหี"ติฯ กาเยน วิญฺญาเปติ, วาจาย วิญฺญาเปติ, กาเยน วาจาย วิญฺญาเปติ, ทินฺโน โหติ ฉนฺโทฯ น กาเยน วิญฺญาเปติ, น วาจาย วิญฺญาเปติ, น กาเยน วาจาย วิญฺญาเปติ, น ทินฺโน โหติ ฉนฺโทฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, โส, ภิกฺขเว , คิลาโน ภิกฺขุ มญฺเจน วา ปีเฐน วา สงฺฆมชฺเฌ อาเนตฺวา กมฺมํ กาตพฺพํฯ สเจ, ภิกฺขเว, คิลานุปฏฺฐากานํ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – "สเจ โข มยํ คิลานํ ฐานา จาเวสฺสาม, อาพาโธ วา อภิวฑฺฒิสฺสติ กาลํกิริยา วา ภวิสฺสตี"ติ, น, ภิกฺขเว, คิลาโน ภิกฺขุ ฐานา จาเวตพฺโพฯ สงฺเฆน ตตฺถ คนฺตฺวา กมฺมํ กาตพฺพํฯ น ตฺเวว วคฺเคน สงฺเฆน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กเรยฺย เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ฉนฺทหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺเน ฉนฺเท ตตฺเถว ปกฺกมติ, อญฺญสฺส ทาตพฺโพ ฉนฺโทฯ ฉนฺทหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺเน ฉนฺเท ตตฺเถว วิพฺภมติ…เป…. กาลํกโรติ – สามเณโร ปฏิชานาติ – สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตโก ปฏิชานาติ – อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนโก ปฏิชานาติ – อุมฺมตฺตโก ปฏิชานาติ – ขิตฺตจิตฺโต ปฏิชานาติ – เวทนาฏฺโฏ ปฏิชานาติ – อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ – อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ – ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ – ปณฺฑโก ปฏิชานาติ – เถยฺยสํวาสโก ปฏิชานาติ – ติตฺถิยปกฺกนฺตโก ปฏิชานาติ – ติรจฺฉานคโต ปฏิชานาติ – มาตุฆาตโก ปฏิชานาติ – ปิตุฆาตโก ปฏิชานาติ – อรหนฺตฆาตโก ปฏิชานาติ – ภิกฺขุนิทูสโก ปฏิชานาติ – สงฺฆเภทโก ปฏิชานาติ – โลหิตุปฺปาทโก ปฏิชานาติ – อุภโตพฺยญฺชนโก ปฏิชานาติ, อญฺญสฺส ทาตพฺโพ ฉนฺโทฯ

ฉนฺทหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺเน ฉนฺเท อนฺตรามคฺเค ปกฺกมติ, อนาหโฏ โหติ ฉนฺโทฯ ฉนฺทหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺเน ฉนฺเท อนฺตรามคฺเค วิพฺภมติ…เป…. อุภโตพฺยญฺชนโก ปฏิชานาติ, อนาหโฏ โหติ ฉนฺโทฯ

ฉนฺทหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺเน ฉนฺเท สงฺฆปฺปตฺโต ปกฺกมติ, อาหโฏ โหติ ฉนฺโทฯ ฉนฺทหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺเน ฉนฺเท สงฺฆปฺปตฺโต วิพฺภมติ…เป…. อุภโตพฺยญฺชนโก ปฏิชานาติ, อาหโฏ โหติ ฉนฺโทฯ

ฉนฺทหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺเน ฉนฺเท สงฺฆปฺปตฺโต สุตฺโต น อาโรเจติ, ปมตฺโต น อาโรเจติ, สมาปนฺโน น อาโรเจติ, อาหโฏ โหติ ฉนฺโทฯ ฉนฺทหารกสฺส อนาปตฺติฯ

ฉนฺทหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺเน ฉนฺเท สงฺฆปฺปตฺโต สญฺจิจฺจ น อาโรเจติ, อาหโฏ โหติ ฉนฺโทฯ ฉนฺทหารกสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ ปาริสุทฺธิํ เทนฺเตน ฉนฺทมฺปิ ทาตุํ, สนฺติ สงฺฆสฺส กรณียนฺติฯ

๘๙. ญาตกาทิคฺคหณกถา

๑๖๖. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรํ ภิกฺขุํ ตทหุโปสเถ ญาตกา คณฺหิํสุฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุํ ตทหุโปสเถ ญาตกา คณฺหนฺติฯ เต ญาตกา ภิกฺขูหิ เอวมสฺสุ วจนียา – “อิงฺฆ, ตุมฺเห อายสฺมนฺโต อิมํ ภิกฺขุํ มุหุตฺตํ มุญฺจถ, ยาวายํ ภิกฺขุ อุโปสถํ กโรตี”ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, เต ญาตกา ภิกฺขูหิ เอวมสฺสุ วจนียา – “อิงฺฆ, ตุมฺเห อายสฺมนฺโต มุหุตฺตํ เอกมนฺตํ โหถ, ยาวายํ ภิกฺขุ ปาริสุทฺธึ เทตี”ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, เต ญาตกา ภิกฺขูหิ เอวมสฺสุ วจนียา – “อิงฺฆ, ตุมฺเห อายสฺมนฺโต อิมํ ภิกฺขุํ มุหุตฺตํ นิสฺสีมํ เนถ, ยาว สงฺโฆ อุโปสถํ กโรตี”ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํ ฯ โน เจ ลเภถ, น ตฺเวว วคฺเคน สงฺเฆน อุโปสโถ กาตพฺโพฯ กเรยฺย เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุํ ตทหุโปสเถ ราชาโน คณฺหนฺติ,...เป.... โจรา คณฺหนฺติ – ธุตฺตา คณฺหนฺติ – ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา คณฺหนฺติ, เต ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขูหิ เอวมสฺสุ วจนียา – “อิงฺฆ, ตุมฺเห อายสฺมนฺโต อิมํ ภิกฺขุํ มุหุตฺตํ มุญฺจถ, ยาวายํ ภิกฺขุ อุโปสถํ กโรตี”ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, เต ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขูหิ เอวมสฺสุ วจนียา – “อิงฺฆ, ตุมฺเห อายสฺมนฺโต มุหุตฺตํ เอกมนฺตํ โหถ, ยาวายํ ภิกฺขุ ปาริสุทฺธึ เทตี”ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, เต ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขูหิ เอวมสฺสุ วจนียา – “อิงฺฆ, ตุมฺเห อายสฺมนฺโต อิมํ ภิกฺขุํ มุหุตฺตํ นิสฺสีมํ เนถ, ยาว สงฺโฆ อุโปสถํ กโรตี”ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, น ตฺเวว วคฺเคน สงฺเฆน อุโปสโถ กาตพฺโพฯ กเรยฺย เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

๙๐. อุมฺมตฺตกสมฺมุติ

๑๖๗. อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “สนฺนิปตถ, ภิกฺขเว, อตฺถิ สงฺฆสฺส กรณีย”นฺติฯ เอวํ วุตฺเต อญฺญตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อตฺถิ, ภนฺเต, คคฺโค นาม ภิกฺขุ อุมฺมตฺตโก, โส อนาคโต”ติฯ

“ทฺเวเม, ภิกฺขเว, อุมฺมตฺตกา – อตฺถิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อุมฺมตฺตโก สรติปิ อุโปสถํ นปิ สรติ, สรติปิ สงฺฆกมฺมํ นปิ สรติ, อตฺถิ เนว สรติ; อาคจฺฉติปิ อุโปสถํ นปิ อาคจฺฉติ, อาคจฺฉติปิ สงฺฆกมฺมํ นปิ อาคจฺฉติ, อตฺถิ เนว อาคจฺฉติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยฺวายํ อุมฺมตฺตโก สรติปิ อุโปสถํ นปิ สรติ, สรติปิ สงฺฆกมฺมํ นปิ สรติ, อาคจฺฉติปิ อุโปสถํ นปิ อาคจฺฉติ, อาคจฺฉติปิ สงฺฆกมฺมํ นปิ อาคจฺฉติ, อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอวรูปสฺส อุมฺมตฺตกสฺส อุมฺมตฺตกสมฺมุตึ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ คคฺโค ภิกฺขุ อุมฺมตฺตโก – สรติปิ อุโปสถํ นปิ สรติ, สรติปิ สงฺฆกมฺมํ นปิ สรติ, อาคจฺฉติปิ อุโปสถํ นปิ อาคจฺฉติ, อาคจฺฉติปิ สงฺฆกมฺมํ นปิ อาคจฺฉติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ คคฺคสฺส ภิกฺขุโน อุมฺมตฺตกสฺส อุมฺมตฺตกสมฺมุตึ ทเทยฺยฯ สเรยฺย วา คคฺโค ภิกฺขุ อุโปสถํ น วา สเรยฺย, สเรยฺย วา สงฺฆกมฺมํ น วา สเรยฺย, อาคจฺเฉยฺย วา อุโปสถํ น วา อาคจฺเฉยฺย, อาคจฺเฉยฺย วา สงฺฆกมฺมํ น วา อาคจฺเฉยฺย, สงฺโฆ สห วา คคฺเคน วินา วา คคฺเคน อุโปสถํ กเรยฺย, สงฺฆกมฺมํ กเรยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ คคฺโค ภิกฺขุ อุมฺมตฺตโก – สรติปิ อุโปสถํ นปิ สรติ, สรติปิ สงฺฆกมฺมํ นปิ สรติ, อาคจฺฉติปิ อุโปสถํ นปิ อาคจฺฉติ, อาคจฺฉติปิ สงฺฆกมฺมํ นปิ อาคจฺฉติฯ สงฺโฆ คคฺคสฺส ภิกฺขุโน อุมฺมตฺตกสฺส อุมฺมตฺตกสมฺมุตึ เทติฯ สเรยฺย วา คคฺโค ภิกฺขุ อุโปสถํ น วา สเรยฺย, สเรยฺย วา สงฺฆกมฺมํ น วา สเรยฺยํ,

อาคจฺเฉยฺย วา อุโปสถํ น วา อาคจฺเฉยฺย, อาคจฺเฉยฺย วา สงฺฆกมฺมํ น วา อาคจฺเฉยฺย, สงฺโฆ สห วา คจฺเฉน, วินา วา คจฺเฉน อุโปสถํ กริสฺสติ, สงฺฆกมฺมํ กริสฺสติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ คคฺคสฺส ภิกฺขุโน อุมฺมตฺตกสฺส อุมฺมตฺตกสมฺมุติยา ทานํ – สเรยฺย วา คคฺโค ภิกฺขุ อุโปสถํ น วา สเรยฺย, สเรยฺย วา สงฺฆกมฺมํ น วา สเรยฺย, อาคจฺเฉยฺย วา อุโปสถํ น วา อาคจฺเฉยฺย, อาคจฺเฉยฺย วา สงฺฆกมฺมํ น วา อาคจฺเฉยฺย, สงฺโฆ สห วา คจฺเฉน, วินา วา คจฺเฉน อุโปสถํ กริสฺสติ, สงฺฆกมฺมํ กริสฺสติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทินฺนา สงฺเฆน คคฺคสฺส ภิกฺขุโน อุมฺมตฺตกสฺส อุมฺมตฺตกสมฺมุติฯ สเรยฺย วา คคฺโค ภิกฺขุ อุโปสถํ น วา สเรยฺย, สเรยฺย วา สงฺฆกมฺมํ น วา สเรยฺย, อาคจฺเฉยฺย วา อุโปสถํ น วา อาคจฺเฉยฺย, อาคจฺเฉยฺย วา สงฺฆกมฺมํ น วา อาคจฺเฉยฺย, สงฺโฆ สห วา คจฺเฉน วินา วา คจฺเฉน อุโปสถํ กริสฺสติ, สงฺฆกมฺมํ กริสฺสติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๘๑. สงฺฆุโปสถาทิปฺปเภทํ

๑๖๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ จตฺตาโร ภิกฺขู วิหรนฺติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘อุโปสโถ กาตพฺโพ’ติ, มยญฺจมฺหา จตฺตาโร ชนา, กถํ นุ โข อมฺเหหิ อุโปสโถ กาตพฺโพ”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จตุนฺนํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ ตโย ภิกฺขู วิหรนฺติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ภควตา อนุญฺญาตํ จตุนฺนํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตุํ, มยญฺจมฺหา ตโย ชนา, กถํ นุ โข อมฺเหหิ อุโปสโถ กาตพฺโพ”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ปาริสุทฺธิอุโปสถํ กาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, กาตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน เต ภิกฺขู ญาเปตพฺพา –

“สุณนฺตุ เม อายสฺมนฺตาฯ อชฺชุโปสโถ ปนฺนรโสฯ ยทายสฺมนฺตานํ ปตฺตกลฺลํ, มยํ อญฺญมญฺญํ ปาริสุทฺธิอุโปสถํ กเรยฺยามา”ติฯ

เถเรน ภิกฺขุนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เต ภิกฺขู เอวมสฺสุ วจนียา – “ปริสุทฺโธ อหํ, อาวุโส; ปริสุทฺโธติ มํ ธาเรถฯ ปริสุทฺโธ อหํ, อาวุโส; ปริสุทฺโธติ มํ ธาเรถฯ ปริสุทฺโธ อหํ, อาวุโส; ปริสุทฺโธติ มํ ธาเรถา”ติฯ

นวเกน ภิกฺขุนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เต ภิกฺขู เอวมสฺสุ วจนียา – “ปริสุทฺโธ อหํ, ภนฺเต; ปริสุทฺโธติ มํ ธาเรถฯ ปริสุทฺโธ อหํ, ภนฺเต; ปริสุทฺโธติ มํ ธาเรถฯ ปริสุทฺโธ อหํ, ภนฺเต; ปริสุทฺโธติ มํ ธาเรถา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ ทฺเว ภิกฺขู วิหรนฺติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ภควตา อนุญฺญาตํ จตุนฺนํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตุํ, ติณฺณนฺนํ ปาริสุทฺธิอุโปสถํ กาตุํฯ มยญฺจมฺหา ทฺเว ชนาฯ กถํ นุ โข อมฺเหหิ อุโปสโถ กาตพฺโพ”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทฺวินฺนํ ปาริสุ

ทฺธิอุโปสถํ กาตุํ ฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, กาตพฺโพฯ เถเรน ภิกฺขุนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา นโว ภิกฺขุ เอวมสฺส วจนีโย – “ปริสุทฺโธ อหํ, อาวุโส; ปริสุทฺโธติ มํ ธาเรหิฯ ปริสุทฺโธ อหํ, อาวุโส; ปริสุทฺโธติ มํ ธาเรหิฯ ปริสุทฺโธ อหํ, อาวุโส; ปริสุทฺโธติ มํ ธาเรหี”ติฯ

นวเกน ภิกฺขุนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เถโร ภิกฺขุ เอวมสฺส วจนีโย – “ปริสุทฺโธ อหํ, ภนฺเต; ปริสุทฺโธติ มํ ธาเรถฯ ปริสุทฺโธ อหํ, ภนฺเต; ปริสุทฺโธติ มํ ธาเรถฯ ปริสุทฺโธ อหํ, ภนฺเต; ปริสุทฺโธติ มํ ธาเรถา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมิํ อาวาเส ตทหุโปสเถ เอโก ภิกฺขุ วิหรติฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – “ภควตา อนุญฺญาตํ จตุนฺนํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตุํ, ติณฺณนฺนํ ปาริสุทฺธิอุโปสถํ กาตุํ, ทฺวินฺนํ ปาริสุทฺธิอุโปสถํ กาตุํฯ อหญฺจมฺหิ เอกโกฯ กถํ นุ โข มยา อุโปสโถ กาตพฺโพ”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมิํ อาวาเส ตทหุโปสเถ เอโก ภิกฺขุ วิหรติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา ยตฺถ ภิกฺขู ปฏิกฺกมนฺติ อุปฏฺฐานสาลาย วา, มณฺฑเป วา, รุกฺขมูเล วา, โส เทโส สมฺมชฺชิตฺวา ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปตฺวา อาสนํ ปญฺญเปตฺวา ปทีปํ กตฺวา นิสีทิตพฺพํฯ สเจ อญฺเญ ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ, เตหิ สทฺธิํ อุโปสโถ กาตพฺโพฯ โน เจ อาคจฺฉนฺติ, อชฺช เม อุโปสโถติ อธิฏฺฐาตพฺโพฯ โน เจ อธิฏฺฐเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ตตฺร, ภิกฺขเว, ยตฺถ จตฺตาโร ภิกฺขู วิหรนฺติ, น เอกสฺส ปาริสุทฺธิํ อาหริตฺวา ตีหิ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ อุทฺทิเสยฺยุํ เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยตฺถ ตโย ภิกฺขู วิหรนฺติ, น เอกสฺส ปาริสุทฺธิํ อาหริตฺวา ทฺวีหิ ปาริสุทฺธิอุโปสโถ กาตพฺโพฯ กเรยฺยุํ เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยตฺถ ทฺเว ภิกฺขู วิหรนฺติ, น เอกสฺส ปาริสุทฺธิํ อาหริตฺวา เอเกน อธิฏฺฐาตพฺโพฯ อธิฏฺฐเหยฺย เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

๙๒. อาปตฺติปฏิกมฺมวิธิ

๑๖๙. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ตทหุโปสเถ อาปตฺติํ อาปนฺโน โหติฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘น สาปตฺติเกน อุโปสโถ กาตพฺโพ’ติฯ อหญฺจมฺหิ อาปตฺติํ อาปนฺโนฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตทหุโปสเถ อาปตฺติํ อาปนฺโน โหติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “อหํ, อาวุโส, อิตฺถนฺนามํ อาปตฺติํ อาปนฺโน, ตํ ปฏิเทเสมี”ติฯ เตน วตฺตพฺโพ – “ปสฺสสี”ติฯ “อาม ปสฺสามี”ติฯ “อายติํ สํวเรยฺยาสี”ติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตทหุโปสเถ อาปตฺติยา เวมติโก โหติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “อหํ, อาวุโส, อิตฺถนฺนามาย อาปตฺติยา เวมติโก; ยทา นิพฺเพมติโก ภวิสฺสามิ, ตทา ตํ อาปตฺติํ ปฏิกริสฺสามี”ติ วตฺวา อุโปสโถ กาตพฺโพ, ปาติโมกฺขํ โสตพฺพํ, น ตฺเวว ตปฺปจฺจยา อุโปสถสฺส อนฺตราโย กาตพฺโพติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สภาคํ อาปตฺตึ เทเสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สภาคา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ โย เทเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สภาคํ อาปตฺตึ ปฏิคฺคณฺหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สภาคา อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ โย ปฏิคฺคณฺเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

๙๓. อาปตฺติอาวิกรณวิธิ

๑๗๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน อาปตฺตึ สรติฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘น สาปตฺติเกน อุโปสโถ กาตพฺโพ’ติฯ อหญฺจมฺหิ อาปตฺตึ อาปนฺโนฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน อาปตฺตึ สรติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สามนฺโต ภิกฺขุ เอวมสฺส วจนีโย – “อหํ, อาวุโส, อิตฺถนฺนามํ อาปตฺตึ อาปนฺโนฯ อิโต วุฏฺฐหิตฺวา ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริสฺสามี”ติ วตฺวา อุโปสโถ กาตพฺโพ, ปาติโมกฺขํ โสตพฺพํ, น ตฺเวว ตปฺปจฺจยา อุโปสถสฺส อนฺตราโย กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน อาปตฺติยา เวมติโก โหติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สามนฺโต ภิกฺขุ เอวมสฺส วจนีโย – “อหํ, อาวุโส, อิตฺถนฺนามาย อาปตฺติยา เวมติโกฯ ยทา นิพฺเพมติโก ภวิสฺสามิ, ตทา ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริสฺสามี”ติ วตฺวา อุโปสโถ กาตพฺโพ, ปาติโมกฺขํ โสตพฺพํ; น ตฺเวว ตปฺปจฺจยา อุโปสถสฺส อนฺตราโย กาตพฺโพติฯ

๙๔. สภาคาปตฺติปฏิกมฺมวิธิ

๑๗๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สพฺโพ สงฺโฆ สภาคํ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘น สภาคา อาปตฺติ เทเสตพฺพา, น สภาคา อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพา’ติ ฯ อยญฺจ สพฺโพ สงฺโฆ สภาคํ อาปตฺตึ อาปนฺโนฯ กถํ นุ โข อมฺเหหิ ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สพฺโพ สงฺโฆ สภาคํ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ เอโก ภิกฺขุ สามนฺตา อาวาสา สชฺชุกํ ปาเหตพฺโพ – คจฺฉาวุโส, ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริตฺวา อาคจฺฉ; มยํ เต สนฺติเก อาปตฺตึ ปฏิกริสฺสามาติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ สพฺโพ สงฺโฆ สภาคํ อาปตฺตึ อาปนฺโนฯ ยทา อญฺญํ ภิกฺขุํ สุทฺธํ อนาปตฺติกํ ปสฺสิสฺสติ, ตทา ตสฺส สนฺติเก ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริสฺสตี”ติ วตฺวา อุโปสโถ กาตพฺโพ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํ, น ตฺเวว ตปฺปจฺจยา อุโปสถสฺส อนฺตราโย กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สพฺโพ สงฺโฆ สภาคาย อาปตฺติยา เวมติโก โหติฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ สพฺโพ สงฺโฆ สภาคาย อาปตฺติยา เวมติโกฯ ยทา นิพฺเพมติโก ภวิสฺสติ, ตทา ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริสฺสตี”ติ วตฺวา อุโปสโถ กาตพฺโพ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํ; น ตฺเวว ตปฺปจฺจยา อุโปสถสฺส อนฺตราโย กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส วสฺสูปคโต สงฺโฆ สภาคํ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ เอโก ภิกฺขุ สามนฺตา อาวาสา สชฺชุกํ ปาเหตพฺโพ – คจฺฉาวุโส, ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริตฺวา อาคจฺฉ; มยํ เต สนฺติเก ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริสฺสามาติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, เอโก ภิกฺขุ สตฺตาหกาลิกํ ปาเหตพฺโพ – คจฺฉาวุโส, ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริตฺวา อาคจฺฉ; มยํ เต สนฺติเก ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริสฺสามาติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส สพฺโพ สงฺโฆ สภาคํ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ โส น ชานาติ ตสฺสา อาปตฺติยา นามโคตฺตํฯ ตตฺถ อญฺโญ ภิกฺขุ อาคจฺฉติ พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต พฺยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ ตเมนํ อญฺญตโร ภิกฺขุ เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “โย นุ โข, อาวุโส, เอวญฺเจวญฺจ กโรติ, กึ นาม โส อาปตฺตึ อาปชฺชตี”ติ? โส เอวมาห – “โย โข, อาวุโส, เอวญฺเจวญฺจ กโรติ, อิมํ นาม โส อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ อิมํ นาม ตฺวํ, อาวุโส, อาปตฺตึ อาปนฺโน; ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺติ”นฺติฯ โส เอวมาห – “น โข อหํ, อาวุโส, เอโกว อิมํ อาปตฺตึ อาปนฺโน; อยํ สพฺโพ สงฺโฆ อิมํ อาปตฺตึ อาปนฺโน”ติฯ โส เอวมาห – “กึ เต, อาวุโส, กริสฺสติ ปโร อาปนฺโน วา อนาปนฺโน วาฯ อิงฺฆ, ตฺวํ, อาวุโส, สกาย อาปตฺติยา วุฏฺฐาหี”ติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ตสฺส ภิกฺขุโน วจเนน ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริตฺวา เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – “โย กิร, อาวุโส, เอวญฺเจวญฺจ กโรติ, อิมํ นาม โส อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ อิมํ นาม ตุมฺเห, อาวุโส, อาปตฺตึ อาปนฺนา; ปฏิกโรถ ตํ อาปตฺติ”นฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู น อิจฺฉึสุ ตสฺส ภิกฺขุโน วจเนน ตํ อาปตฺตึ ปฏิกาตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส สพฺโพ สงฺโฆ สภาคํ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ โส น ชานาติ ตสฺสา อาปตฺติยา นามโคตฺตํฯ ตตฺถ อญฺโญ ภิกฺขุ อาคจฺฉติ พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต พฺยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ ตเมนํ อญฺญตโร ภิกฺขุ เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอวํ วเทติ – “โย นุ โข, อาวุโส, เอวญฺเจวญฺจ กโรติ, กึ นาม โส อาปตฺตึ อาปชฺชตี”ติ? โส เอวํ วเทติ – “โย โข, อาวุโส, เอวญฺเจวญฺจ กโรติ, อิมํ นาม โส อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ อิมํ นาม ตฺวํ, อาวุโส, อาปตฺตึ อาปนฺโน; ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺติ”นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – “น โข อหํ, อาวุโส, เอโกว อิมํ อาปตฺตึ อาปนฺโนฯ อยํ สพฺโพ สงฺโฆ อิมํ อาปตฺตึ อาปนฺโน”ติฯ โส เอวํ วเทติ – “กึ เต, อาวุโส, กริสฺสติ ปโร อาปนฺโน วา อนาปนฺโน วาฯ อิงฺฆ, ตฺวํ, อาวุโส, สกาย อาปตฺติยา วุฏฺฐาหี”ติฯ โส เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตสฺส ภิกฺขุโน วจเนน ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริตฺวา เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู เอวํ วเทติ – “โย กิร, อาวุโส, เอวญฺเจวญฺจ กโรติ อิมํ นาม โส อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อิมํ นาม ตุมฺเห อาวุโส อาปตฺตึ อาปนฺนา, ปฏิกโรถ ตํ อาปตฺติ”

นฺติฯ เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ตสฺส ภิกฺขุโน วจเนน ตํ อาปตฺตึ ปฏิกเรยฺยุํ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ปฏิกเรยฺยุํ, น เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู เตน ภิกฺขุนา อกามา วจนียาติฯ

โจทนาวตฺถุภาณวาโร นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

๘๕. อนาปตฺติปนฺนรสกํ

๑๗๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตึสุ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต น ชานึสุ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติ ฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ อกํสุ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสึสุฯ เตหิ อุทฺทิสฺสมาเน ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉึสุ พหุตราฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิสฺสมาเน ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิสฺสมาเน ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, อวเสสํ โสตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตาติ, เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิสฺสมาเน ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, อวเสสํ โสตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตาติ, เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตาติ, เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตาติ, เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตาติ, เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, อวุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วา ฯ เต น ชานนฺติ อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตาติ, เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, อวุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตาติ, เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคาสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, อวุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตาติ, เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตาติ, เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตาติ, เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตาติ, เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตาติ, เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตาติ, เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อนาปตฺติฯ

อนาปตฺติปนฺนรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๘๖. วคฺคาวคฺคสญฺญีปนฺนรสกํ

๑๗๓. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา วคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ , ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิสฺสมาเน ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตาติ, เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สม

คฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิสฺสมาเน ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมา ฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, อวเสสํ โสตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตาติ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา วคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิสฺสมาเน ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, อวเสสํ โสตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา วคฺคสญฺญิโน อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข…เป…. อวุฏฺฐิตาย ปริสาย…เป…. เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย…เป…. สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตรา…เป…. สมสมา…เป…. โถกตราฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

วคฺคาวคฺคสญฺญิปนฺนรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๙๗. เวมติกปนฺนรสกํ

๑๗๔. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต, กปฺปติ นุ โข อมฺหากํ อุโปสโถ กาตุํ น นุ โข กปฺปตีติ, เวมติกา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิสฺสมาเน ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติ, เต “กปฺปติ นุ โข อมฺหากํ อุโปสโถ กาตุํ, น นุ โข กปฺปตี”ติ, เวมติกา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิสฺสมาเน ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, อวเสสํ โสตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตาติ, เต กปฺปติ นุ โข อมฺหากํ อุโปสโถ กาตุํ, น นุ โข กปฺปตีติ, เวมติกา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิสฺสมาเน ปาติโมกฺเข อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, อวเสสํ โสตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต, "กปฺปติ นุ โข อมฺหากํ อุโปสโถ กาตุํ น นุ โข กปฺปตี"ติ, เวมติกา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข,...เป.... อวุฏฺฐิตาย ปริสาย...เป.... เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย...เป.... สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตรา...เป.... สมสมา...เป.... โถกตราฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

เวมติกปนฺนรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๙๘. กุกฺกุจฺจปกตปนฺนรสกํ

๑๗๕. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "กปฺปเตว อมฺหากํ อุโปสโถ กาตุํ นามฺหากํ น กปฺปตี"ติ, กุกฺกุจฺจปกตา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิสฺสมาเน ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "กปฺปเตว อมฺหากํ อุโปสโถ กาตุํ นามฺหากํ น กปฺปตี"ติ, กุกฺกุจฺจปกตา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิสฺสมาเน ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, อวเสสํ โสตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "กปฺปเตว อมฺหากํ อุโปสโถ กาตุํ, นามฺหากํ น กปฺปตี"ติ, กุกฺกุจฺจปกตา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิสฺสมาเน ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, อวเสสํ โสตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว , อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "กปฺปเตว อมฺหากํ อุโปสโถ กาตุํ นามฺหากํ น กปฺปตี"ติ, กุกฺกุจฺจปกตา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข,...เป.... อวุฏฺฐิตาย ปริสาย...เป.... เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย...เป.... สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตรา...เป.... สมสมา ...เป.... โถกตราฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

กุกฺกุจฺจปกตปนฺนรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๙๙. เภทปุเรกฺขารปนฺนรสกํ

๑๗๖. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิสฺสมาเน ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ , ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิสฺสมาเน ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, อวเสสํ โสตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิสฺสมาเน ปาติโมกฺเข, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, อวเสสํ โสตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติ ฯ เต "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติ เต "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข อถญฺเญ อา

วาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, อวุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, อวุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, อวุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ โปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, เอกจฺจาย

วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ เตหิ อุทฺทิฏฺฐมตฺเต ปาติโมกฺเข, สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ อุทฺทิฏฺฐํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, เตสํ สนฺติเก ปาริสุทฺธิ อาโรเจตพฺพาฯ อุทฺเทสกานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

เภทปุเรกฺขารปนฺนรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ปญฺจวีสติกา นิฏฺฐิตาฯ

๑๐๐. สีโมกฺกนฺติกเปยฺยาลํ

๑๗๗. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ จตฺตาโร วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ "อญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนฺโตสีมํ โอกฺกมนฺตี"ติ ...เป.... เต น ชานนฺติ "อญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนฺโตสีมํ โอกฺกนฺตา"ติ...เป.... เต น ปสฺสนฺติ อญฺเญ อาวาสิเก ภิกฺขู อนฺโตสีมํ โอกฺกมนฺเต ...เป.... เต น ปสฺสนฺติ อญฺเญ อาวาสิเก ภิกฺขู อนฺโตสีมํ โอกฺกนฺเต...เป.... เต น สุณนฺติ "อญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนฺโตสีมํ โอกฺกมนฺตี"ติ...เป.... เต น สุณนฺติ "อญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนฺโตสีมํ โอกฺกนฺตา"ติ...เป....ฯ

> อาวาสิเกน อาวาสิกา เอกสตปญฺจสตฺตติ ติกนยโต, อาวาสิเกน อาคนฺตุกา, อาคนฺตุเกน อาวาสิกา, อาคนฺตุเกน อาคนฺตุกา เปยฺยาลมุเขน สตฺต ติกสตานิ โหนฺติฯ

๑๗๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ จาตุทฺทโส โหติ, อาคนฺตุกานํ ปนฺนรโสฯ สเจ อาวาสิกา พหุตรา โหนฺติ, อาคนฺตุเกหิ อาวาสิกานํ อนุวตฺติตพฺพํฯ สเจ สมสมา โหนฺติ, อาคนฺตุเกหิ อาวาสิกานํ อนุวตฺติตพฺพํฯ สเจ อาคนฺตุกา พหุตรา โหนฺติ, อาวาสิเกหิ อาคนฺตุกานํ อนุวตฺติตพฺพํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ ปนฺนรโส โหติ, อาคนฺตุกานํ จาตุทฺทโสฯ สเจ อาวาสิกา พหุตรา โหนฺติ, อาคนฺตุเกหิ อาวาสิกานํ อนุวตฺติตพฺพํฯ สเจ สมสมา โหนฺติ, อาคนฺตุเกหิ อาวาสิกานํ อนุวตฺติตพฺพํฯ สเจ อาคนฺตุกา พหุตรา โหนฺติ, อาวาสิเกหิ อาคนฺตุกานํ อนุวตฺติตพฺพํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ ปาฏิปโท โหติ, อาคนฺตุกานํ ปนฺนรโสฯ สเจ อาวาสิกา พหุตรา โหนฺติ, อาวาสิเกหิ อาคนฺตุกานํ นากามา ทาตพฺพา สามคฺคีฯ อาคนฺตุเกหิ นิสฺสีมํ คนฺตฺวา อุโปสโถ กาตพฺโพฯ สเจ สมสมา โหนฺติ, อาวาสิเกหิ อาคนฺตุกานํ นากามา ทาตพฺพา สามคฺคีฯ อาคนฺตุเกหิ นิสฺสีมํ คนฺตฺวา อุโปสโถ กาตพฺโพฯ สเจ อาคนฺตุกา พหุตรา โหนฺติ, อาวาสิเกหิ อาคนฺตุกานํ สามคฺคี วา ทาตพฺพา นิสฺสีมํ วา คนฺตพฺพํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ ปนฺนรโส โหติ, อาคนฺตุกานํ

ปาฏิปโทฯ สเจ อาวาสิกา พหุตรา โหนฺติ, อาคนฺตุเกหิ อาวาสิกานํ สามคฺคี วา ทาตพฺพา นิสฺสีมํ วา คนฺตพฺพํฯ สเจ สมสมา โหนฺติ, อาคนฺตุเกหิ อาวาสิกานํ สามคฺคี วา ทาตพฺพา นิสฺสีมํ วา คนฺตพฺพํฯ สเจ อาคนฺตุกา พหุตรา โหนฺติ, อาคนฺตุเกหิ อาวาสิกานํ นากามา ทาตพฺพา สามคฺคีฯ อาวาสิเกหิ นิสฺสีมํ คนฺตฺวา อุโปสโถ กาตพฺโพฯ

สีโมกฺกนฺติกเปยฺยาลํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐๑. ลิงฺคาทิทสฺสนํ

๑๗๙. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาคนฺตุกา ภิกฺขู ปสฺสนฺติ อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ อาวาสิกาการํ, อาวาสิกลิงฺคํ, อาวาสิกนิมิตฺตํ, อาวาสิกุทฺเทสํ, สุปญฺญตฺตํ มญฺจปีฐํ, ภิสิพิพฺโพหนํ, ปานียํ ปริโภชนียํ สูปฏฺฐิตํ, ปริเวณํ สุสมฺมฏฺฐํ; ปสฺสิตฺวา เวมติกา โหนฺติ – “อตฺถิ นุ โข อาวาสิกา ภิกฺขู นตฺถิ นุ โข”ติฯ เต เวมติกา น วิจินนฺติ; อวิจินิตฺวา อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ; วิจินิตฺวา น ปสฺสนฺติ; อปสฺสิตฺวา อุโปสถํ กโรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ; วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ; ปสฺสิตฺวา เอกโต อุโปสถํ กโรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ; วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ; ปสฺสิตฺวา ปาเฏกฺกํ อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ; วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ; ปสฺสิตฺวา – “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ”ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาคนฺตุกา ภิกฺขู สุณนฺติ อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ อาวาสิกาการํ, อาวาสิกลิงฺคํ, อาวาสิกนิมิตฺตํ, อาวาสิกุทฺเทสํ, จงฺกมนฺตานํ ปทสทฺทํ, สชฺฌายสทฺทํ, อุกฺกาสิตสทฺทํ, ขิปิตสทฺทํ; สุตฺวา เวมติกา โหนฺติ

– "อตฺถิ นุ โข อาวาสิกา ภิกฺขู นตฺถิ นุ โข"ติฯ เต เวมติกา น วิจินนฺติ; อวิจินิตฺวา อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ; วิจินิตฺวา น ปสฺสนฺติ; อปสฺสิตฺวา อุโปสถํ กโรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ; วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ; ปสฺสิตฺวา เอกโต อุโปสถํ กโรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ; วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ; ปสฺสิตฺวา ปาเฏกฺกํ อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ; วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ; ปสฺสิตฺวา – "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกา ภิกฺขู ปสฺสนฺติ อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ อาคนฺตุกาการํ, อาคนฺตุกลิงฺคํ, อาคนฺตุกนิมิตฺตํ, อาคนฺตุกุทฺเทสํ, อญฺญาตกํ ปตฺตํ, อญฺญาตกํ จีวรํ, อญฺญาตกํ นิสีทนํ, ปาทานํ โธตํ, อุทกนิสฺเสกํ; ปสฺสิตฺวา เวมติกา โหนฺติ – "อตฺถิ นุ โข อาคนฺตุกา ภิกฺขู นตฺถิ นุ โข"ติฯ เต เวมติกา น วิจินนฺติ; อวิจินิตฺวา อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ; วิจินิตฺวา น ปสฺสนฺติ; อปสฺสิตฺวา อุโปสถํ กโรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ; วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ; ปสฺสิตฺวา เอกโต อุโปสถํ กโรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ; วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ; ปสฺสิตฺวา ปาเฏกฺกํ อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ; วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ; ปสฺสิตฺวา – "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกา ภิกฺขู สุณนฺติ อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ อาคนฺตุกาการํ, อาคนฺตุกลิงฺคํ, อาคนฺตุกนิมิตฺตํ, อาคนฺตุกุทฺเทสํ, อาคจฺฉนฺตานํ ปทสทฺทํ, อุปาหนปปฺโผฏนสทฺทํ, อุกฺกาสิตสทฺทํ, ขิปิตสทฺทํ; สุตฺวา เวมติกา โหนฺติ – "อตฺถิ นุ โข อาคนฺตุกา ภิกฺขู นตฺถิ นุ โข"ติฯ เต เวมติกา น วิจินนฺติ; อวิจินิตฺวา อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ; วิจินิตฺวา น ปสฺสนฺติ; อปสฺสิตฺวา อุโปสถํ กโรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ; วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ; ปสฺสิตฺวา เอกโต อุโปสถํ กโรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ; วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ; ปสฺสิตฺวา ปาเฏกฺกํ อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ; วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ; ปสฺสิตฺวา – "นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต , โก เตหิ อตฺโถ"ติ – เภทปุเรกฺขารา อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ

ลิงฺคาทิทสฺสนํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐๒. นานาสํวาสกาทีหิ อุโปสถกรณํ

๑๘๐. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาคนฺตุกา ภิกฺขู ปสฺสนฺติ อาวาสิเก ภิกฺขู นานาสํวาสเกฯ เต สมานสํวาสกทิฏฺฐึ ปฏิลภนฺติ; สมานสํวาสกทิฏฺฐึ ปฏิลภิตฺวา น ปุจฺฉนฺติ; อปุจฺฉิตฺวา เอกโต อุโปสถํ กโรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต ปุจฺฉนฺติ; ปุจฺฉิตฺวา นาภิวิตรนฺติ; อนภิวิตริตฺวา เอกโต อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต ปุจฺฉนฺติ; ปุจฺฉิตฺวา นาภิวิตรนฺติ; อนภิวิตริตฺวา ปาเฏกฺกํ อุโปสถํ กโรนฺติฯ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาคนฺตุกา ภิกฺขู ปสฺสนฺติ อาวาสิเก ภิกฺขู สมานสํวาสเกฯ เต นานาสํวาสกทิฏฺฐึ ปฏิลภนฺติ; นานาสํวาสกทิฏฺฐึ ปฏิลภิตฺวา น ปุจฺฉนฺติ; อปุจฺฉิตฺวา เอกโต อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺ

สฯ เต ปุจฺฉนฺติ; ปุจฺฉิตฺวา อภิวิตรนฺติ; อภิวิตริตฺวา ปาเฏกฺกํ อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต ปุจฺฉนฺติ; ปุจฺฉิตฺวา อภิวิตรนฺติ; อภิวิตริตฺวา เอกโต อุโปสถํ กโรนฺติฯ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกา ภิกฺขู ปสฺสนฺติ อาคนฺตุเก ภิกฺขู นานาสํวาสเกฯ เต สมานสํวาสกทิฏฺฐึ ปฏิลภนฺติ; สมานสํวาสกทิฏฺฐึ ปฏิลภิตฺวา น ปุจฺฉนฺติ; อปุจฺฉิตฺวา เอกโต อุโปสถํ กโรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต ปุจฺฉนฺติ; ปุจฺฉิตฺวา นาภิวิตรนฺติ; อนภิวิตริตฺวา เอกโต อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต ปุจฺฉนฺติ; ปุจฺฉิตฺวา นาภิวิตรนฺติ ; อนภิวิตริตฺวา ปาเฏกฺกํ อุโปสถํ กโรนฺติฯ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกา ภิกฺขู ปสฺสนฺติ อาคนฺตุเก ภิกฺขู สมานสํวาสเกฯ เต นานาสํวาสกทิฏฺฐึ ปฏิลภนฺติ; นานาสํวาสกทิฏฺฐึ ปฏิลภิตฺวา น ปุจฺฉนฺติ; อปุจฺฉิตฺวา เอกโต อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต ปุจฺฉนฺติ; ปุจฺฉิตฺวา อภิวิตรนฺติ; อภิวิตริตฺวา ปาเฏกฺกํ อุโปสถํ กโรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต ปุจฺฉนฺติ; ปุจฺฉิตฺวา อภิวิตรนฺติ; อภิวิตริตฺวา เอกโต อุโปสถํ กโรนฺติฯ อนาปตฺติฯ

นานาสํวาสกาทีหิ อุโปสถกรณํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐๓. นคนฺตพฺพวาโร

๑๘๑. น, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว , ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

น , ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

น, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว , ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

น, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ

สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

น, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

น, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

นคนฺตพฺพวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๑๐๔. คนฺตพฺพวาโร

๑๘๒. คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา – “สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุ”นฺติฯ คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา – “สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุ”นฺติฯ

คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา – “สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุ”นฺติฯ

คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, ตทหุโปสเถ สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา – “สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุ”นฺติฯ

คนฺตพฺพวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๑๐๕. วชฺชนียปุคฺคลสนฺทสฺสนา

๑๘๓. น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา นิสินฺนปริสาย ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ โย อุทฺทิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น สิกฺขมานาย…เป…. น สามเณรสฺส …เป…. น สามเณริยา…เป…. น สิกฺขาปจฺจกฺขาตกสฺส…เป…. น อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนกสฺส นิสินฺนปริสาย ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ โย อุทฺทิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

น อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตกสฺส นิสินฺนปริสาย ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ โย อุทฺทิเสยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพฯ น อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตกสฺส นิสินฺนปริสาย…เป…. น ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตกสฺส นิสินฺนปริสาย ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ โย อุทฺทิเสยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพฯ

น ปณฺฑกสฺส นิสินฺนปริสาย ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ โย อุทฺทิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น เถยฺยสํวาสกสฺส…เป…. น ติตฺถิยปกฺกนฺตกสฺส…เป…. น ติรจฺฉานคตสฺส…เป…. น มาตุฆาตกสฺส…เป…. น ปิตุฆาตกสฺส…เป…. น อรหนฺตฆาตกสฺส…เป…. น ภิกฺขุนิทูสกสฺส…เป…. น สงฺฆเภทกสฺส…เป…. น โลหิตุปฺปาทกสฺส…เป…. น อุภโตพฺยญฺชนกสฺส นิสินฺนปริสาย ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ โย อุทฺทิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิกปาริสุทฺธิทาเนน อุโปสโถ กาตพฺโพ, อญฺญตฺร อวุฏฺฐิตาย ปริสายฯ น จ, ภิกฺขเว, อนุโปสเถ อุโปสโถ กาตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺฆสามคฺคิยาติฯ

วชฺชนียปุคฺคลสนฺทสฺสนา นิฏฺฐิตาฯ

ตติยภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

อุโปสถกฺขนฺธโก ทุติโยฯ

๑๐๖. ตสฺสุทฺทานํ

ติตฺถิยา พิมฺพิสาโร จ, สนฺนิปติตุํ ตุณฺหิกา;
ธมฺมํ รโห ปาติโมกฺขํ, เทวสิกํ ตทา สกิํฯ

ยถาปริสา สมคฺคํ, สามคฺคี มทฺทกุจฺฉิ จ;
สีมา มหตี นทิยา, อนุ ทฺเว ขุทฺทกานิ จฯ

นวา ราชคเห เจว, สีมา อวิปฺปวาสนา;
สมฺมนฺเน [สมฺมเน (ก.)] ปฐมํ สีมํ, ปจฺฉา สีมํ สมูหเนฯ

อสมฺมตา คามสีมา, นทิยา สมุทฺเท สเร;
อุทกุกฺเขโป ภินฺทนฺติ, ตเถวชฺโฌตฺถรนฺติ จฯ

กติ กมฺมานิ อุทฺเทโส, สวรา อสตีปิ จ;
ธมฺมํ วินยํ ตชฺเชนฺติ, ปุน วินยตชฺชนาฯ

โจทนา กเต โอกาเส, อธมฺมปฺปฏิกฺโกสนา;
จตุปญฺจปรา อาวิ, สญฺจิจฺจ เจปิ วายเมฯ

สคหฏฺฐา อนชฺฌิฏฺฐา, โจทนมฺหิ น ชานติ;
สมฺพหุลา น ชานนฺติ, สชฺชุกํ น จ คจฺฉเรฯ

กติมี กีวติกา ทูเร, อาโรเจตุญฺจ นสฺสริ;
อุกฺลาปํ อาสนํ ทีโป, ทิสา อญฺโญ พหุสฺสุโตฯ

สชฺชุกํ [สชฺชุวสฺสรุโปสโถ (ก.)] วสฺสุโปสโถ, สุทฺธิกมฺมญฺจ ญาตกา;
คคฺโค จตฺตโย ทฺเวโก, อาปตฺติสภาคา สริฯ

สพฺโพ สงฺโฆ เวมติโก, น ชานนฺติ พหุสฺสุโต;
พหู สมสมา โถกา, ปริสา อวุฏฺฐิตาย จฯ

เอกจฺจา วุฏฺฐิตา สพฺพา, ชานนฺติ จ เวมติกา;
กปฺปเตวาติ กุกฺกุจฺจา, ชานํ ปสฺสํ สุณนฺติ จฯ

อาวาสิเกน อาคนฺตุ, จาตุปนฺนรโส ปุน;
ปาฏิปโท ปนฺนรโส, ลิงฺคสํวาสกา อุโภฯ

ปาริวาสานุโปสโถ , อญฺญตฺร สงฺฆสามคฺคิยา;
เอเต วิภตฺตา อุทฺทานา, วตฺถุวิภูตการณาติฯ

อิมสฺมึ ขนฺธเก วตฺถูนิ ฉอสีติฯ

อุโปสถกฺขนฺธโก นิฏฺฐิโตฯ

๓. วสฺสูปนายิกกฺขนฺธโก

๑๐๗. วสฺสูปนายิกานุชานนา

๑๘๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ภควตา ภิกฺขูนํ วสฺสาวาโส อปญฺญตฺโต โหติฯ เตอิธ ภิกฺขู เหมนฺตมฺปิ คิมฺหมฺปิ วสฺสมฺปิ จาริกํ จรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา เหมนฺตมฺปิ คิมฺหมฺปิ วสฺสมฺปิ จาริกํ จริสฺสนฺติ, หริตานิ ติณานิ สมฺมทฺทนฺตา, เอกินฺทฺริยํ ชีวํ วิเหเฐนฺตา, พหู ขุทฺทเก ปาเณ สงฺฆาตํ อาปาเทนฺตาฯ อิเม หิ นาม อญฺญติตฺถิยา ทุรกฺขาตธมฺมา วสฺสาวาสํ อลฺลียิสฺสนฺติ สงฺกสายิสฺสนฺติฯ อิเม หิ นาม สกุนฺตกา รุกฺขคฺเคสุ กุลาวกานิ กริตฺวา วสฺสาวาสํ อลฺลียิสฺสนฺติ สงฺกสายิสฺสนฺติ [สงฺกาสยิสฺสนฺติ (สี. สฺยา.)]ฯ อิเม ปน สมณา สกฺยปุตฺติยา เหมนฺตมฺปิ คิมฺหมฺปิ วสฺสมฺปิ จาริกํ จรนฺติ, หริตานิ ติณานิ สมฺมทฺทนฺตา, เอกินฺทฺริยํ ชีวํ วิเหเฐนฺตา, พหู ขุทฺทเก ปาเณ สงฺฆาตํ อาปาเทนฺตา”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วสฺสํ อุปคนฺตุ”นฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กทา นุ โข วสฺสํ อุปคนฺตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วสฺสาเน วสฺสํ อุปคนฺตุนฺติฯ

อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กติ นุ โข วสฺสูปนายิกา”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ

อาโรเจสุํฯ ทฺเวมา, ภิกฺขเว, วสฺสูปนายิกา – ปุริมิกา, ปจฺฉิมิกาฯ อปรชฺชุคตาย อาสาฬฺหิยา ปุริมิกา อุปคนฺตพฺพา, มาสคตาย อาสาฬฺหิยา ปจฺฉิมิกา อุปคนฺตพฺพา – อิมา โข, ภิกฺขเว, ทฺเว วสฺสูปนายิกาติฯ

วสฺสูปนายิกานุชานนา นิฏฺฐิตาฯ

๑๐๘. วสฺสาเน จาริกาปฏิกฺเขปาทิ

๑๘๕. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วสฺสํ อุปคนฺตฺวา อนฺตราวสฺสํ จาริกํ จรนฺติฯ มนุสฺสา ตเถว อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา เหมนฺตมฺปิ คิมฺหมฺปิ วสฺสมฺปิ จาริกํ จริสฺสนฺติ, หริตานิ ติณานิ สมฺมทฺทนฺตา, เอกินฺทฺริยํ ชีวํ วิเหเฐนฺตา, พหู ขุทฺทเก ปาเณ สงฺฆาตํ อาปาเทนฺตาฯ อิเม หิ นาม อญฺญติตฺถิยา ทุรกฺขาตธมฺมา วสฺสาวาสํ อลฺลียิสฺสนฺติ สงฺกสายิสฺสนฺติฯ อิเม หิ นาม สกุนฺตกา รุกฺขคฺเคสุ กุลาวกานิ กริตฺวา วสฺสาวาสํ อลฺลียิสฺสนฺติ สงฺกสายิสฺสนฺติฯ อิเม ปน สมณา สกฺยปุตฺติยา เหมนฺตมฺปิ คิมฺหมฺปิ วสฺสมฺปิ จาริกํ จรนฺติ, หริตานิ ติณานิ สมฺมทฺทนฺตา, เอกินฺทฺริยํ ชีวํ วิเหเฐนฺตา, พหู ขุทฺทเก ปาเณ สงฺฆาตํ อาปาเทนฺตา”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วสฺสํ อุปคนฺตฺวา อนฺตราวสฺสํ จาริกํ จริสฺสนฺตี”ติ? อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, วสฺสํ อุปคนฺตฺวา ปุริมํ วา เตมาสํ ปจฺฉิมํ วา เตมาสํ อวสิตฺวา จาริกา ปกฺกมิตพฺพาฯ โย ปกฺกเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๑๘๖. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู น อิจฺฉนฺติ วสฺสํ อุปคนฺตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, วสฺสํ น อุปคนฺตพฺพํฯ โย น อุปคจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตทหุ วสฺสูปนายิกาย วสฺสํ อนุปคนฺตุกามา สญฺจิจฺจ อาวาสํ อติกฺกมนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุ วสฺสูปนายิกาย วสฺสํ อนุปคนฺตุกาเมน สญฺจิจฺจ อาวาโส อติกฺกมิตพฺโพฯ โย อติกฺกเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร วสฺสํ อุกฺกฑฺฒิตุกาโม

ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – ยทิ ปนายฺยา อาคเม ชุณฺเห วสฺสํ อุปคจฺเฉยฺยุนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ราชูนํ อนุวตฺติตุนฺติฯ

วสฺสาเน จาริกาปฏิกฺเขปาทิ นิฏฺฐิตาฯ

๑๐๙. สตฺตาหกรณียานุชานนา

๑๘๗. อถ โข ภควา ราชคเห ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน สาวตฺถิ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน สาวตฺถิ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน โกสเลสุ ชนปเท อุเทเนน อุปาสเกน สงฺฆํ อุทฺทิสฺส วิหาโร การาปิโต โหติฯ โส ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “อาคจฺฉนฺตุ ภทนฺตา, อิจฺฉามิ ทานญฺจ ทาตุํ, ธมฺมญฺจ โสตุํ, ภิกฺขู จ ปสฺสิตุ”นฺติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “ภควตา, อาวุโส, ปญฺญตฺตํ ‘น วสฺสํ อุปคนฺตฺวา ปุริมํ วา เตมาสํ ปจฺฉิมํ วา เตมาสํ อวสิตฺวา จาริกา ปกฺกมิตพฺพา’ติฯ อาคเมตุ อุเทโน อุปาสโก, ยาว ภิกฺขู วสฺสํ วสนฺติฯ วสฺสํวุฏฺฐา อาคมิสฺสนฺติฯ สเจ ปนสฺส อจฺจายิกํ กรณียํ, ตตฺเถว อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ สนฺติเก วิหารํ ปติฏฺฐาเปตู”ติฯ อุเทโน อุปาสโก อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภทนฺตา มยา ปหิเต น อาคจฺฉิสฺสนฺติฯ อหญฺหิ ทายโก การโก สงฺฆุปฏฺฐาโก”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู อุเทนสฺส อุปาสกสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สตฺตนฺนํ สตฺตาหกรณีเยน ปหิเต คนฺตุํ, น ตฺเวว อปฺปหิเตฯ ภิกฺขุสฺส, ภิกฺขุนิยา, สิกฺขมานาย, สามเณรสฺส, สามเณริยา, อุปาสกสฺส, อุปาสิกาย – อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิเมสํ สตฺตนฺนํ สตฺตาหกรณีเยน ปหิเต คนฺตุํ, น ตฺเวว อปฺปหิเตฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพ”ฯ

๑๘๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อุปาสเกน สงฺฆํ อุทฺทิสฺส วิหาโร การาปิโต โหติฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อาคจฺฉนฺตุ ภทนฺตา, อิจฺฉามิ ทานญฺจ ทาตุํ, ธมฺมญฺจ โสตุํ, ภิกฺขู จ ปสฺสิตุ”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, ปหิเต, น ตฺเวว อปฺปหิเตฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อุปาสเกน สงฺฆํ อุทฺทิสฺส อฑฺฒโยโค การาปิโต โหติ…เป.… ปาสาโท การาปิโต โหติ… หมฺมิยํ การาปิตํ โหติ… คุหา การาปิตา โหติ… ปริเวณํ การาปิตํ โหติ… โกฏฺฐโก การาปิโต โหติ…

อุปฏฺฐานสาลา การาปิตา โหติ… อคฺคิสาลา การาปิตา โหติ… กปฺปิยกุฏิ การาปิตา โหติ… วจฺจกุฏิ การาปิตา โหติ… จงฺกโม การาปิโต โหติ … จงฺกมนสาลา การาปิตา โหติ… อุทปาโน การาปิโต โหติ … อุทปานสาลา การาปิตา โหติ… ชนฺตาฆรํ การาปิตํ โหติ… ชนฺตาฆรสาลา การาปิตา โหติ… โปกฺขรณี การาปิตา โหติ… มณฺฑโป การาปิโต โหติ… อาราโม การาปิโต โหติ… อารามวตฺถุ การาปิตํ โหติฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อาคจฺฉนฺตุ ภทนฺตา, อิจฺฉามิ ทานญฺจ ทาตุํ, ธมฺมญฺจ โสตุํ, ภิกฺขู จ ปสฺสิตุ”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, ปหิเต, น ตฺเวว อปฺปหิเตฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อุปาสเกน สมฺพหุเล ภิกฺขู อุทฺทิสฺส…เป.… เอกํ ภิกฺขุํ อุทฺทิสฺส วิหาโร การาปิโต โหติ… อฑฺฒโยโค การาปิโต โหติ… ปาสาโท การาปิโต โหติ … หมฺมิยํ การาปิตํ โหติ… คุหา การาปิตา โหติ… ปริเวณํ การาปิตํ โหติ… โกฏฺฐโก การาปิโต โหติ… อุปฏฺฐานสาลา การาปิตา โหติ… อคฺคิสาลา การาปิตา โหติ… กปฺปิยกุฏิ การาปิตา โหติ… วจฺจกุฏิ การาปิตา โหติ… จงฺกโม การาปิโต โหติ… จงฺกมนสาลา การาปิตา โหติ… อุทปาโน การาปิโต โหติ… อุทปานสาลา การาปิตา โหติ… ชนฺตาฆรํ การาปิตํ โหติ… ชนฺตาฆรสาลา การาปิตา โหติ… โปกฺขรณี การาปิตา โหติ… มณฺฑโป การาปิโต โหติ… อาราโม การาปิโต โหติ… อารามวตฺถุ การาปิตํ โหติฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อาคจฺฉนฺตุ ภทนฺตา, อิจฺฉามิ ทานญฺจ ทาตุํ, ธมฺมญฺจ โสตุํ, ภิกฺขู จ ปสฺสิตุ”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, ปหิเต, น ตฺเวว อปฺปหิเตฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อุปาสเกน ภิกฺขุนิสงฺฆํ อุทฺทิสฺส…เป.… สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อุทฺทิสฺส…เป.… เอกํ ภิกฺขุนึ อุทฺทิสฺส…เป.… สมฺพหุลา สิกฺขมานาโย อุทฺทิสฺส…เป.… เอกํ สิกฺขมานํ อุทฺทิสฺส…เป.… สมฺพหุเล สามเณเร อุทฺทิสฺส…เป.… เอกํ สามเณรํ อุทฺทิสฺส…เป.… สมฺพหุลา สามเณริโย อุทฺทิสฺส…เป.… เอกํ สามเณรึ อุทฺทิสฺส วิหาโร การาปิโต โหติ…เป.… อฑฺฒโยโค การาปิโต โหติ… ปาสาโท การาปิโต โหติ… หมฺมิยํ การาปิตํ โหติ… คุหา การาปิตา โหติ… ปริเวณํ การาปิตํ โหติ… โกฏฺฐโก การาปิโต โหติ… อุปฏฺฐานสาลา การาปิตา โหติ… อคฺคิสาลา การาปิตา โหติ … กปฺปิยกุฏิ การาปิตา โหติ… จงฺกโม การาปิโต โหติ… จงฺกมนสาลา การาปิตา โหติ… อุทปาโน การาปิโต โหติ… อุทปานสาลา การาปิตา โหติ… โปกฺขรณี การาปิตา โหติ… มณฺฑโป การาปิโต โหติ… อาราโม การาปิโต โหติ… อารามวตฺถุ การาปิตํ โหติฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อาคจฺฉนฺตุ ภทนฺตา, อิจฺฉามิ ทานญฺจ ทาตุํ , ธมฺมญฺจ โสตุํ, ภิกฺขู จ ปสฺสิตุ”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, ปหิเต, น ตฺเวว อปฺปหิเตฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

๑๘๙. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อุปาสเกน อตฺตโน อตฺถาย นิเวสนํ การาปิตํ โหติ…เป.… สยนิฆรํ การาปิตํ โหติ… อุโทสิโต การาปิโต โหติ… อฏฺโฏ การาปิโต โหติ… มาโฬ การาปิโต โหติ… อาปโณ การาปิโต โหติ… อาปณสาลา การาปิตา โหติ… ปาสาโท การาปิโต โหติ… หมฺมิยํ การาปิตํ โหติ… คุหา การาปิตา โหติ… ปริเวณํ การาปิตํ โหติ… โกฏฺฐโก การาปิโต โหติ… อุปฏฺฐานสาลา การาปิตา โหติ… อคฺคิสาลา การาปิตา โหติ… รสวตี การาปิตา โหติ… จงฺกโม การาปิโต โหติ… จงฺกมนสาลา การาปิตา โหติ… อุทปาโน การาปิโต โหติ… อุทปานสาลา การาปิตา โหติ… โปกฺขรณี การาปิตา โหติ… มณฺฑโป การาปิโต โหติ…

ติ… อาราโม การาปิโต โหติ … อารามวตฺถุ การาปิตํ โหติ… ปุตฺตสฺส วา วาเรยฺยํ โหติ… ธีตุยา วา วาเรยฺยํ โหติ… คิลาโน วา โหติ… อภิญฺญาตํ วา สุตฺตนฺตํ ภณติฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – 'อาคจฺฉนฺตุ ภทนฺตา, อิมํ สุตฺตนฺตํ ปริยาปุณิสฺสนฺติ, ปุรายํ สุตฺตนฺโต น ปลุชฺชตี'ติฯ อญฺญตรํ วา ปนสฺส กิจฺจํ โหติ – กรณียํ วา, โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – "อาคจฺฉนฺตุ ภทนฺตา, อิจฺฉามิ ทานญฺจ ทาตุํ, ธมฺมญฺจ โสตุํ, ภิกฺขู จ ปสฺสิตุ"นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, ปหิเต, น ตฺเวว อปฺปหิเตฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

๑๘๐. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อุปาสิกาย สงฺฆํ อุทฺทิสฺส วิหาโร การาปิโต โหติฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – "อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ ทานญฺจ ทาตุํ, ธมฺมญฺจ โสตุํ, ภิกฺขู จ ปสฺสิตุ"นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, ปหิเต, น ตฺเวว อปฺปหิเตฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อุปาสิกาย สงฺฆํ อุทฺทิสฺส อฑฺฒโยโค การาปิโต โหติ…เป.… ปาสาโท การาปิโต โหติ… หมฺมิยํ การาปิตํ โหติ… คุหา การาปิตา โหติ… ปริเวณํ การาปิตํ โหติ… โกฏฺฐโก การาปิโต โหติ… อุปฏฺฐานสาลา การาปิตา โหติ… อคฺคิสาลา การาปิตา โหติ… กปฺปิยกุฏิ การาปิตา โหติ… วจฺจกุฏิ การาปิตา โหติ… จงฺกโม การาปิโต โหติ… จงฺกมนสาลา การาปิตา โหติ… อุทปาโน การาปิโต โหติ… อุทปานสาลา การาปิตา โหติ… ชนฺตาฆรํ การาปิตํ โหติ… ชนฺตาฆรสาลา การาปิตา โหติ… โปกฺขรณี การาปิตา โหติ… มณฺฑโป การาปิโต โหติ… อาราโม การาปิโต โหติ… อารามวตฺถุ การาปิตํ โหติฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – "อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ ทานญฺจ ทาตุํ, ธมฺมญฺจ โสตุํ, ภิกฺขู จ ปสฺสิตุ"นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, ปหิเต, น ตฺเวว อปฺปหิเตฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อุปาสิกาย สมฺพหุเล ภิกฺขู อุทฺทิสฺส…เป.… เอกํ ภิกฺขุํ อุทฺทิสฺส…เป.… ภิกฺขุนิสงฺฆํ อุทฺทิสฺส…เป.… สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อุทฺทิสฺส…เป.… เอกํ ภิกฺขุนึ อุทฺทิสฺส…เป.… สมฺพหุลา สิกฺขมานาโย อุทฺทิสฺส…เป.… เอกํ สิกฺขมานํ อุทฺทิสฺส…เป.… สมฺพหุเล สามเณเร อุทฺทิสฺส…เป.… เอกํ สามเณรํ อุทฺทิสฺส…เป.… สมฺพหุลา สามเณริโย อุทฺทิสฺส…เป.… เอกํ สามเณรึ อุทฺทิสฺส…เป.…ฯ

๑๘๑. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อุปาสิกาย อตฺตโน อตฺถาย นิเวสนํ การาปิตํ โหติ…เป.… สยนิฆรํ การาปิตํ โหติ… อุโทสิโต การาปิโต โหติ… อฏฺโฏ การาปิโต โหติ… มาโฬ การาปิโต โหติ… อาปโณ การาปิโต โหติ… อาปณสาลา การาปิตา โหติ… ปาสาโท การาปิโต โหติ… หมฺมิยํ การาปิตํ โหติ… คุหา การาปิตา โหติ… ปริเวณํ การาปิตํ โหติ… โกฏฺฐโก การาปิโต โหติ… อุปฏฺฐานสาลา การาปิตา โหติ… อคฺคิสาลา การาปิตา โหติ… รสวตี การาปิตา โหติ… จงฺกโม การาปิโต โหติ… จงฺกมนสาลา การาปิตา โหติ… อุทปาโน การาปิโต โหติ … อุทปานสาลา การาปิตา โหติ… โปกฺขรณี การาปิตา โหติ… มณฺฑโป การาปิโต โหติ… อาราโม การาปิโต โหติ… อารามวตฺถุ การาปิตํ โหติ… ปุตฺตสฺส วา วาเรยฺยํ โหติ… ธีตุยา วา วาเรยฺยํ โหติ… คิลานา วา โหติ… อภิญฺญาตํ วา สุตฺตนฺตํ ภณติฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – "อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิมํ สุตฺตนฺตํ ปริยาปุณิสฺสนฺติ, ปุรายํ สุตฺตนฺโต ปลุชฺชตี"ติฯ อญฺญตรํ วา ปนสฺสา กิจฺจํ โหติ กรณียํ วา,

สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – "อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ ทานญฺจ ทาตุํ, ธมฺมญฺจ โสตุํ, ภิกฺขู จ ปสฺสิตุ"นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, ปหิเต, น ตฺเวว อปฺปหิเตฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

๑๘๒. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุทฺทิสฺส…เป.… ภิกฺขุนิยา สงฺฆํ อุทฺทิสฺส… สิกฺขมานาย สงฺฆํ อุทฺทิสฺส… สามเณเรน สงฺฆํ อุทฺทิสฺส… สามเณริยา สงฺฆํ อุทฺทิสฺส … สมฺพหุเล ภิกฺขู อุทฺทิสฺส… เอกํ ภิกฺขุํ อุทฺทิสฺส… ภิกฺขุนิสงฺฆํ อุทฺทิสฺส… สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อุทฺทิสฺส… เอกํ ภิกฺขุนึ อุทฺทิสฺส… สมฺพหุลา สิกฺขมานาโย อุทฺทิสฺส… เอกํ สิกฺขมานํ อุทฺทิสฺส… สมฺพหุเล สามเณเร อุทฺทิสฺส… เอกํ สามเณรํ อุทฺทิสฺส… สมฺพหุลา สามเณริโย อุทฺทิสฺส… เอกํ สามเณรึ อุทฺทิสฺส… อตฺตโน อตฺถาย วิหาโร การาปิโต โหติ…เป.… อฑฺฒโยโค การาปิโต โหติ… ปาสาโท การาปิโต โหติ… หมฺมิยํ การาปิตํ โหติ… คุหา การาปิตา โหติ… ปริเวณํ การาปิตํ โหติ … โกฏฺฐโก การาปิโต โหติ… อุปฏฺฐานสาลา การาปิตา โหติ… อคฺคิสาลา การาปิตา โหติ… กปฺปิยกุฏิ การาปิตา โหติ… จงฺกโม การาปิโต โหติ… จงฺกมนสาลา การาปิตา โหติ… อุทปาโน การาปิโต โหติ… อุทปานสาลา การาปิตา โหติ… โปกฺขรณี การาปิตา โหติ… มณฺฑโป การาปิโต โหติ… อาราโม การาปิโต โหติ… อารามวตฺถุ การาปิตํ โหติฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย… "อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ ทานญฺจ ทาตุํ, ธมฺมญฺจ โสตุํ, ภิกฺขู จ ปสฺสิตุ"นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, ปหิเต, น ตฺเวว อปฺปหิเตฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพติฯ

สตฺตาหกรณียานุชานตา นิฏฺฐิตาฯ

๑๑๐. ปญฺจนฺนํ อปฺปหิเตปิ อนุชานนา

๑๘๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ โส ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – "อหญฺหิ คิลาโน, อาคจฺฉนฺตุ ภิกฺขู, อิจฺฉามิ ภิกฺขูนํ อาคต"นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจนฺนํ สตฺตาหกรณีเยน อปฺปหิเตปิ คนฺตุํ, ปเคว ปหิเตฯ ภิกฺขุสฺส, ภิกฺขุนิยา, สิกฺขมานาย, สามเณรสฺส, สามเณริยา – อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิเมสํ ปญฺจนฺนํ สตฺตาหกรณีเยน อปฺปหิเตปิ คนฺตุํ, ปเคว ปหิเตฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – "อหญฺหิ คิลาโน, อาคจฺฉนฺตุ ภิกฺขู, อิจฺฉามิ ภิกฺขูนํ อาคต"นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – "คิลานภตฺตํ วา ปริเยสิสฺสามิ, คิลานุปฏฺฐากภตฺตํ วา ปริเยสิสฺสามิ, คิลานเภสชฺชํ วา ปริเยสิสฺสามิ, ปุจฺฉิสฺสามิ วา, อุปฏฺฐหิสฺสามิ วา"ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – "อนภิรติ เม อุปฺปนฺนา, อาคจฺฉนฺตุ ภิกฺขู, อิจฺฉามิ ภิกฺขูนํ อาคต"นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – "อนภิรตํ วูปกาเสสฺสามิ วา, วูปกาสาเปสฺสามิ วา, ธมฺมกถํ วาสฺส กริสฺสามี"ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส กุกฺกุจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “กุกฺกุจฺจํ เม อุปฺปนฺนํ, อาคจฺฉนฺตุ ภิกฺขู, อิจฺฉามิ ภิกฺขูนํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “กุกฺกุจฺจํ วิโนเทสฺสามิ วา, วิโนทาเปสฺสามิ วา, ธมฺมกถํ วาสฺส กริสฺสามี”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “ทิฏฺฐิคตํ เม อุปฺปนฺนํ, อาคจฺฉนฺตุ ภิกฺขู, อิจฺฉามิ ภิกฺขูนํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “ทิฏฺฐิคตํ วิเวเจสฺสามิ วา, วิเวจาเปสฺสามิ วา, ธมฺมกถํ วาสฺส กริสฺสามี”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน โหติ ปริวาสารโหฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน ปริวาสารโห, อาคจฺฉนฺตุ ภิกฺขู, อิจฺฉามิ ภิกฺขูนํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “ปริวาสทานํ อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามิ วา, อนุสฺสาเวสฺสามิ วา, คณปูรโก วา ภวิสฺสามี”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสนารโห โหติฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ มูลาย ปฏิกสฺสนารโห, อาคจฺฉนฺตุ ภิกฺขู, อิจฺฉามิ ภิกฺขูนํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “มูลาย ปฏิกสฺสนํ อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามิ วา, อนุสฺสาเวสฺสามิ วา, คณปูรโก วา ภวิสฺสามี”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ มานตฺตารโห โหติฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ มานตฺตารโห, อาคจฺฉนฺตุ ภิกฺขู, อิจฺฉามิ ภิกฺขูนํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “มานตฺตทานํ อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามิ วา, อนุสฺสาเวสฺสามิ วา, คณปูรโก วา ภวิสฺสามี”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อพฺภานารโห โหติฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ อพฺภานารโห, อาคจฺฉนฺตุ ภิกฺขู, อิจฺฉามิ ภิกฺขูนํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “อพฺภานํ อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามิ วา, อนุสฺสาเวสฺสามิ วา, คณปูรโก วา ภวิสฺสามี”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กตฺตุกาโม โหติ ตชฺชนียํ วา, นิยสฺสํ วา, ปพฺพาชนียํ วา, ปฏิสารณียํ วา, อุกฺเขปนียํ วาฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “สงฺโฆ เม กมฺมํ กตฺตุกาโม, อาคจฺฉนฺตุ ภิกฺขู, อิจฺฉามิ ภิกฺขูนํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “กินฺติ นุ โข สงฺโฆ กมฺมํ น กเรยฺย, ลหุกาย วา ปริณาเมยฺยา”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

กตํ วา ปนสฺส โหติ สงฺเฆน กมฺมํ ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วาฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย "สงฺโฆ เม กมฺมํ อกาสิ, อาคจฺฉนฺตุ ภิกฺขู, อิจฺฉามิ ภิกฺขูนํ อาคต"นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – "กินฺติ นุ โข สมฺมา วตฺเตยฺย, โลมํ ปาเตยฺย, เนตฺถารํ วตฺเตยฺย, สงฺโฆ ตํ กมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยา"ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

๑๙๔. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี คิลานา โหติฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – "อหญฺหิ คิลานา, อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ อยฺยานํ อาคต"นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – "คิลานภตฺตํ วา ปริเยสิสฺสามิ, คิลานุปฏฺฐากภตฺตํ วา ปริเยสิสฺสามิ, คิลานเภสชฺชํ วา ปริเยสิสฺสามิ, ปุจฺฉิสฺสามิ วา, อุปฏฺฐหิสฺสามิ วา"ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – "อนภิรติ เม อุปฺปนฺนา, อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ อยฺยานํ อาคต"นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – "อนภิรตํ วูปกาเสสฺสามิ วา, วูปกาสาเปสฺสามิ วา, ธมฺมกถํ วาสฺสา กริสฺสามี"ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา กุกฺกุจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – "กุกฺกุจฺจํ เม อุปฺปนฺนํ, อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ อยฺยานํ อาคต"นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – "กุกฺกุจฺจํ วิโนเทสฺสามิ วา, วิโนทาเปสฺสามิ วา, ธมฺมกถํ วาสฺสา กริสฺสามี"ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – "ทิฏฺฐิคตํ เม อุปฺปนฺนํ, อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ อยฺยานํ อาคต"นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – "ทิฏฺฐิคตํ วิเวเจสฺสามิ วา, วิเวจาเปสฺสามิ วา, ธมฺมกถํ วาสฺสา กริสฺสามี"ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺนา โหติ มานตฺตารหาฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – "อหญฺหิ ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺนา มานตฺตารหา , อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ อยฺยานํ อาคต"นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – "มานตฺตทานํ อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี"ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี มูลาย ปฏิกสฺสนารหา โหติฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – "อหญฺหิ มูลาย ปฏิกสฺสนารหา, อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ อยฺยานํ อาคต"นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – "มูลาย ปฏิกสฺสนํ อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี"ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี อพฺภานารหา โหติฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ อพฺภานารหา, อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ อยฺยานํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ , ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “อพฺภานํ อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา สงฺโฆ กมฺมํ กตฺตุกาโม โหติ – ตชฺชนียํ วา, นิยสฺสํ วา, ปพฺพาชนียํ วา, ปฏิสารณียํ วา, อุกฺเขปนียํ วาฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “สงฺโฆ เม กมฺมํ กตฺตุกาโม, อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ อยฺยานํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “กินฺติ นุ โข สงฺโฆ กมฺมํ น กเรยฺย, ลหุกาย วา ปริณาเมยฺยา”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

กตํ วา ปนสฺสา โหติ สงฺเฆน กมฺมํ – ตชฺชนียํ วา , นิยสฺสํ วา, ปพฺพาชนียํ วา, ปฏิสารณียํ วา, อุกฺเขปนียํ วาฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “สงฺโฆ เม กมฺมํ อกาสิ, อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ อยฺยานํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “กินฺติ นุ โข สมฺมา วตฺเตยฺย, โลมํ ปาเตยฺย, เนตฺถารํ วตฺเตยฺย, สงฺโฆ ตํ กมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยา”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

๑๙๕. อิธ ปน, ภิกฺขเว, สิกฺขมานา คิลานา โหติฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ คิลานา, อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ อยฺยานํ อาคต”นฺติ – คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “คิลานภตฺตํ วา ปริเยสิสฺสามิ, คิลานุปฏฺฐากภตฺตํ วา ปริเยสิสฺสามิ, คิลานเภสชฺชํ วา ปริเยสิสฺสามิ, ปุจฺฉิสฺสามิ วา, อุปฏฺฐหิสฺสามิ วา”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, สิกฺขมานาย อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติ…เป.… สิกฺขมานาย กุกฺกุจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติ… สิกฺขมานาย ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ… สิกฺขมานาย สิกฺขา กุปิตา โหติฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “สิกฺขา เม กุปิตา, อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ อยฺยานํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “สิกฺขาสมาทานํ อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, สิกฺขมานา อุปสมฺปชฺชิตุกามา โหติฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ อุปสมฺปชฺชิตุกามา, อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา , อิจฺฉามิ อยฺยานํ อาคต”นฺติ คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – อุปสมฺปทํ อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามิ วา, อนุสฺสาเวสฺสามิ วา, คณปูรโก วา ภวิสฺสามีติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

๑๙๖. อิธ ปน, ภิกฺขเว, สามเณโร คิลาโน โหติฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ คิลาโน, อาคจฺฉนฺตุ ภิกฺขู , อิจฺฉามิ ภิกฺขูนํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “คิลานภตฺตํ วา ปริเยสิสฺสามิ, คิลานุปฏฺฐากภตฺตํ วา ปริเยสิสฺสามิ, คิลานเภสชฺชํ วา ปริเยสิสฺสามิ, ปุจฺฉิสฺสามิ วา, อุปฏฺฐหิสฺสามิ วา”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, สามเณรสฺส อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติ…เป.… สามเณรสฺส กุกฺกุจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติ… สามเณรสฺส ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ… สามเณโร วสฺสํ ปุจฺฉิตุกาโม โหติฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณ

ยฺย – “อหญฺหิ วสฺสํ ปุจฺฉิตุกาโม, อาคจฺฉนฺตุ ภิกฺขู, อิจฺฉามิ ภิกฺขูนํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “ปุจฺฉิสฺสามิ วา, อาจิกฺขิสฺสามิ วา”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, สามเณโร อุปสมฺปชฺชิตุกาโม โหติฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ อุปสมฺปชฺชิตุกาโม, อาคจฺฉนฺตุ ภิกฺขู, อิจฺฉามิ ภิกฺขูนํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “อุปสมฺปทํ อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามิ วา, อนุสฺสาเวสฺสามิ วา, คณปูรโก วา ภวิสฺสามี”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

๑๙๗. อิธ ปน, ภิกฺขเว, สามเณรี คิลานา โหติฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ คิลานา, อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ อยฺยานํ อาคต”นฺติ , คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “คิลานภตฺตํ วา ปริเยสิสฺสามิ, คิลานุปฏฺฐากภตฺตํ วา ปริเยสิสฺสามิ, คิลานเภสชฺชํ วา ปริเยสิสฺสามิ, ปุจฺฉิสฺสามิ วา, อุปฏฺฐหิสฺสามิ วา”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, สามเณริยา อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติ…เป.… สามเณริยา กุกฺกุจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติ… สามเณริยา ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ… สามเณรี วสฺสํ ปุจฺฉิตุกามา โหติฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ วสฺสํ ปุจฺฉิตุกามา, อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ อยฺยานํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “ปุจฺฉิสฺสามิ วา, อาจิกฺขิสฺสามิ วา”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, สามเณรี สิกฺขํ สมาทิยิตุกามา โหติฯ สา เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ สิกฺขํ สมาทิยิตุกามา, อาคจฺฉนฺตุ อยฺยา, อิจฺฉามิ อยฺยานํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “สิกฺขาสมาทานํ อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพติฯ

ปญฺจนฺนํ อปฺปหิเตปิ อนุชานนา นิฏฺฐิตาฯ

๑๑๑. สตฺตนฺนํ อปฺปหิเตปิ อนุชานนา

๑๙๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน มาตา คิลานา โหติฯ สา ปุตฺตสฺส สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “อหญฺหิ คิลานา, อาคจฺฉตุ เม ปุตฺโต, อิจฺฉามิ ปุตฺตสฺส อาคต”นฺติฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ สตฺตนฺนํ สตฺตาหกรณีเยน ปหิเต คนฺตุํ, น ตฺเวว อปฺปหิเต; ปญฺจนฺนํ สตฺตาหกรณีเยน อปฺปหิเตปิ คนฺตุํ, ปเคว ปหิเตติฯ อยญฺจ เม มาตา คิลานา, สา จ อนุปาสิกา, กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สตฺตนฺนํ สตฺตาหกรณีเยน อปฺปหิเตปิ คนฺตุํ, ปเคว ปหิเตฯ ภิกฺขุสฺส, ภิกฺขุนิยา, สิกฺขมานาย, สามเณรสฺส, สามเณริยา, มาตุยา จ ปิตุสฺส จ – อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิเมสํ สตฺตนฺนํ สตฺตาหกรณีเยน อปฺปหิเตปิ คนฺตุํ, ปเคว ปหิเตฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส มาตา คิลานา โหติฯ สา เจ ปุตฺตสฺส สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ คิลานา, อาคจฺฉตุ เม ปุตฺโต, อิจฺฉามิ ปุตฺตสฺส อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิ

เต – “คิลานภตฺตํ วา ปริเยสิสฺสามิ, คิลานุปฏฺฐากภตฺตํ วา ปริเยสิสฺสามิ, คิลานเภสชฺชํ วา ปริเยสิสฺสามิ, ปุจฺฉิสฺสามิ วา, อุปฏฺฐหิสฺสามิ วา”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส ปิตา คิลาโน โหติฯ โส เจ ปุตฺตสฺส สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ คิลาโน, อาคจฺฉตุ เม ปุตฺโต, อิจฺฉามิ ปุตฺตสฺส อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, อปฺปหิเตปิ, ปเคว ปหิเต – “คิลานภตฺตํ วา ปริเยสิสฺสามิ, คิลานุปฏฺฐากภตฺตํ วา ปริเยสิสฺสามิ, คิลานเภสชฺชํ วา ปริเยสิสฺสามิ, ปุจฺฉิสฺสามิ วา, อุปฏฺฐหิสฺสามิ วา”ติฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

สตฺตนฺนํ อปฺปหิเตปิ อนุชานนา นิฏฺฐิตาฯ

๑๑๒. ปหิเตเยว อนุชานนา

๑๙๙ . อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส ภาตา คิลาโน โหติฯ โส เจ ภาตุโน สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ คิลาโน, อาคจฺฉตุ เม ภาตา, อิจฺฉามิ ภาตุโน อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว , สตฺตาหกรณีเยน, ปหิเต, น ตฺเวว อปฺปหิเตฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส ภคินี คิลานา โหติฯ สา เจ ภาตุโน สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ คิลานา, อาคจฺฉตุ เม ภาตา, อิจฺฉามิ ภาตุโน อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, ปหิเต, น ตฺเวว อปฺปหิเตฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส ญาตโก คิลาโน โหติฯ โส เจ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ คิลาโน, อาคจฺฉตุ ภทนฺโต, อิจฺฉามิ ภทนฺตสฺส อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, ปหิเต, น ตฺเวว อปฺปหิเตฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุคติโก คิลาโน โหติฯ โส เจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปหิเณยฺย – “อหญฺหิ คิลาโน, อาคจฺฉนฺตุ ภทนฺตา, อิจฺฉามิ ภทนฺตานํ อาคต”นฺติ, คนฺตพฺพํ, ภิกฺขเว, สตฺตาหกรณีเยน, ปหิเต, น ตฺเวว อปฺปหิเตฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส วิหาโร อุนฺทฺริยติฯ อญฺญตเรน อุปาสเกน อรญฺเญ ภณฺฑํ เฉทาปิตํ โหติฯ โส ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “สเจ ภทนฺตา ตํ ภณฺฑํ อาวหาเปยฺยุํ, ทชฺชาหํ ตํ ภณฺฑ”นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สงฺฆกรณีเยน คนฺตุํฯ สตฺตาหํ สนฺนิวตฺโต กาตพฺโพติฯ

ปหิเตเยว อนุชานนา นิฏฺฐิตาฯ

วสฺสาวาสภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๑๑๓. อนฺตราเย อนาปตฺติวสฺสจฺเฉทวาโร

๒๐๐. เตน โข ปน สมเยน โกสเลสุ ชนปเท อญฺญตรสฺมึ อาวาเส วสฺสูปคตา ภิกฺขู วาเฬหิ อุพฺพาฬฺหา โหนฺติฯ คณฺหึสุปิ ปริปาตึสุปิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคตา ภิกฺขู วาเฬหิ อุพฺพาฬฺหา โหนฺติฯ คณฺหนฺติปิ ปริปาเตนฺติปิฯ เอเสว อนฺตรา โยติ ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคตา ภิกฺขู สรีสเปหิ อุพฺพาฬฺหา โหนฺติฯ ฑํสนฺติปิ ปริปาเตนฺติปิฯ เอเสว อนฺตรา โยติ ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺส ฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคตา ภิกฺขู โจเรหิ อุพฺพาฬฺหา โหนฺติฯ วิลุมฺปนฺติปิ อาโกเฏนฺติปิฯ เอเสว อนฺตรา โยติ ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคตา ภิกฺขู ปิสาเจหิ อุพฺพาฬฺหา โหนฺติฯ อาวิสนฺติปิ หนนฺติปิ [โอชมฺปิ หรนฺติ (สี.), หรนฺติปิ (สฺยา.)]ฯ เอเสว อนฺตราโยติ ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคตานํ ภิกฺขูนํ คาโม อคฺคินา ทฑฺโฒ โหติฯ ภิกฺขู ปิณฺฑเกน กิลมนฺติฯ เอเสว อนฺตราโยติ ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคตานํ ภิกฺขูนํ เสนาสนํ อคฺคินา ทฑฺฒํ โหติฯ ภิกฺขู เสนาสเนน กิลมนฺติฯ เอเสว อนฺตราโยติ ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคตานํ ภิกฺขูนํ คาโม อุทเกน วูฬฺโห โหติฯ ภิกฺขู ปิณฺฑเกน กิลมนฺติฯ เอเสว อนฺตราโยติ ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคตานํ ภิกฺขูนํ เสนาสนํ อุทเกน วูฬฺหํ โหติฯ ภิกฺขู เสนาสเนน กิลมนฺติฯ เอเสว อนฺตราโยติ ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสาติฯ

๒๐๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส วสฺสูปคตานํ ภิกฺขูนํ คาโม โจเรหิ วุฏฺฐาสิฯ ภควโต เ อตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เยน คาโม เตน คนฺตุนฺติฯ

คาโม ทฺเวธา ภิชฺชิตฺถฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เยน พหุตรา เตน คนฺตุนฺติฯ

พหุตรา อสฺสทฺธา โหนฺติ อปฺปสนฺนาฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เยน สทฺธา ปสนฺนา เตน คนฺตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน โกสเลสุ ชนปเท อญฺญตรสฺมึ อาวาเส วสฺสูปคตา ภิกฺขู น ลภึสุ ลูขสฺส วา ปณีตสฺส วา โภชนสฺส ยาวทตฺถํ ปาริปูรึฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคตา ภิกฺขู น ลภนฺติ ลูขสฺส วา ปณีตสฺส วา โภชนสฺส ยาวทตฺถํ ปาริปูรึฯ เอเสว อนฺตราโยติ ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคตา ภิกฺขู ลภนฺติ ลูขสฺส วา ปณีตสฺส วา โภชนสฺส ยาวทตฺถํ ปาริปูรึ, น ลภนฺติ สปฺปายานิ โภชนานิฯ เอเสว อนฺตราโยติ ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคตา ภิกฺขู ลภนฺติ ลูขสฺส วา ปณีตสฺส วา โภชนสฺส ยาวทตฺถํ ปาริปูรึ, ลภนฺติ สปฺปายานิ โภชนานิ , น ลภนฺติ สปฺปายานิ เภสชฺชานิฯ เอเสว อนฺตราโยติ ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคตา ภิกฺขู ลภนฺติ ลูขสฺส วา ปณีตสฺส วา โภชนสฺส ยาวทตฺถํ ปาริปูรึ, ลภนฺติ สปฺปายานิ โภชนานิ, ลภนฺติ สปฺปายานิ เภสชฺชานิ, น ลภนฺติ ปติรูปํ อุปฏฺฐากํฯ เอเสว อนฺตราโยติ ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคตํ ภิกฺขุํ อิตฺถี นิมนฺเตติ – "เอหิ, ภนฺเต, หิรญฺญํ วา เต เทมิ, สุวณฺณํ วา เต เทมิ, เขตฺตํ วา เต เทมิ, วตฺถุํ วา เต เทมิ, คาวุํ วา เต เทมิ, คาวึ วา เต เทมิ, ทาสํ วา เต เทมิ, ทาสึ วา เต เทมิ, ธีตรํ วา เต เทมิ ภริยตฺถาย, อหํ วา เต ภริยา โหมิ, อญฺญํ วา เต ภริยํ อาเนมี"ติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขุโน เอวํ โหติ, 'ลหุปริวตฺตํ โข จิตฺตํ วุตฺตํ ภควตา, สิยาปิ เม พฺรหฺมจริยสฺส อนฺตราโย'ติ, ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคตํ ภิกฺขุํ เวสี นิมนฺเตติ…เป.… ถุลฺลกุมารี นิมนฺเตติ… ปณฺฑโก นิมนฺเตติ… ญาตกา นิมนฺเตนฺติ… ราชาโน นิมนฺเตนฺติ… โจรา นิมนฺเตนฺติ… ธุตฺตา นิมนฺเตนฺติ – "เอหิ, ภนฺเต, หิรญฺญํ วา เต เทม, สุวณฺณํ วา เต เทม, เขตฺตํ วา เต เทม, วตฺถุํ วา เต เทม , คาวุํ วา เต เทม, คาวึ วา เต เทม, ทาสํ วา เต เทม, ทาสึ วา เต เทม, ธีตรํ วา เต เทม ภริยตฺถาย, อญฺญํ วา เต ภริยํ อาเนมา"ติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขุโน เอวํ โหติ, 'ลหุปริวตฺตํ โข จิตฺตํ วุตฺตํ ภควตา, สิยาปิ เม พฺรหฺมจริยสฺส อนฺตราโย'ติ, ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคโต ภิกฺขุ อสฺสามิกํ นิธึ ปสฺสติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขุโน เอวํ โหติ, 'ลหุปริวตฺตํ โข จิตฺตํ วุตฺตํ ภควตา, สิยาปิ เม พฺรหฺมจริยสฺส อนฺตราโย'ติ, ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อนฺตราเย อนาปตฺติวสฺสจฺเฉทวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๑๑๔. สงฺฆเภเท อนาปตฺติวสฺสจฺเฉทวาโร

๒๐๒. อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคโต ภิกฺขุ ปสฺสติ สมฺพหุเล ภิกฺขู สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺเตฯ ตตฺร เจ ภิกฺขุโน เอวํ โหติ, 'ครุโก โข สงฺฆเภโท วุตฺโต ภควตา; มา มยิ สมฺมุขีภูเต สงฺโฆ ภิชฺชี'ติ, ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคโต ภิกฺขุ สุณาติ – “อสุกสฺมึ กิร อาวาเส สมฺพหุลา ภิกฺขู สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตี”ติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขุโน เอวํ โหติ, ‘ครุโก โข สงฺฆเภโท วุตฺโต ภควตา; มา มยิ สมฺมุขีภูเต สงฺโฆ ภิชฺชี’ติ, ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคโต ภิกฺขุ สุณาติ – “อสุกสฺมึ กิร อาวาเส สมฺพหุลา ภิกฺขู สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตี”ติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขุโน เอวํ โหติ – “เต โข เม ภิกฺขู มิตฺตาฯ ตฺยาหํ วกฺขามิ ‘ครุโก โข, อาวุโส, สงฺฆเภโท วุตฺโต ภควตา; มายสฺมนฺตานํ สงฺฆเภโท รุจฺจิตฺถา’ติฯ กริสฺสนฺติ เม วจนํ, สุสฺสูสิสฺสนฺติ, โสตํ โอทหิสฺสนฺตี”ติ, ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคโต ภิกฺขุ สุณาติ – “อสุกสฺมึ กิร อาวาเส สมฺพหุลา ภิกฺขู สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตี”ติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขุโน เอวํ โหติ – “เต โข เม ภิกฺขู น มิตฺตา; อปิ จ เย เตสํ มิตฺตา, เต เม มิตฺตาฯ ตฺยาหํ วกฺขามิฯ เต วุตฺตา เต วกฺขนฺติ ‘ครุโก โข, อาวุโส, สงฺฆเภโท วุตฺโต ภควตา; มายสฺมนฺตานํ สงฺฆเภโท รุจฺจิตฺถา’ติฯ กริสฺสนฺติ เตสํ วจนํ, สุสฺสูสิสฺสนฺติ, โสตํ โอทหิสฺสนฺตี”ติ, ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคโต ภิกฺขุ สุณาติ – “อสุกสฺมึ กิร อาวาเส สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สงฺโฆ ภินฺโน”ติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขุโน เอวํ โหติ – “เต โข เม ภิกฺขู มิตฺตาฯ ตฺยาหํ วกฺขามิ ‘ครุโก โข, อาวุโส, สงฺฆเภโท วุตฺโต ภควตา; มายสฺมนฺตานํ สงฺฆเภโท รุจฺจิตฺถา’ติฯ กริสฺสนฺติ เม วจนํ, สุสฺสูสิสฺสนฺติ, โสตํ โอทหิสฺสนฺตี”ติ, ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคโต ภิกฺขุ สุณาติ – “อสุกสฺมึ กิร อาวาเส สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สงฺโฆ ภินฺโน”ติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขุโน เอวํ โหติ – “เต โข เม ภิกฺขู น มิตฺตา; อปิ จ, เย เตสํ มิตฺตา เต เม มิตฺตาฯ ตฺยาหํ วกฺขามิฯ เต วุตฺตา เต วกฺขนฺติ ‘ครุโก โข, อาวุโส, สงฺฆเภโท วุตฺโต ภควตา; มายสฺมนฺตานํ สงฺฆเภโท รุจฺจิตฺถา’ติฯ กริสฺสนฺติ เตสํ วจนํ, สุสฺสูสิสฺสนฺติ , โสตํ โอทหิสฺสนฺตี”ติ, ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคโต ภิกฺขุ สุณาติ – “อมุกสฺมึ กิร อาวาเส สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตี”ติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขุโน เอวํ โหติ – “ตา โข เม ภิกฺขุนิโย มิตฺตาฯ ตาหํ วกฺขามิ ‘ครุโก โข, ภคินิโย, สงฺฆเภโท วุตฺโต ภควตา; มา ภคินีนํ สงฺฆเภโท รุจฺจิตฺถา’ติฯ กริสฺสนฺติ เม วจนํ, สุสฺสูสิสฺสนฺติ, โสตํ โอทหิสฺสนฺตี”ติ, ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคโต ภิกฺขุ สุณาติ – “อมุกสฺมึ กิร อาวาเส สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตี”ติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขุโน เอวํ โหติ – “ตา โข เม ภิกฺขุนิโย น มิตฺตาฯ อปิ จ, ยา ตาสํ มิตฺตา, ตา เม มิตฺตาฯ ตาหํ วกฺขามิฯ ตา วุตฺตา ตา วกฺขนฺติ ‘ครุโก โข, ภคินิโย, สงฺฆเภโท วุตฺโต ภควตาฯ มา ภคินีนํ สงฺฆเภโท รุจฺจิตฺถา’ติฯ กริสฺสนฺติ ตาสํ วจนํ, สุสฺสูสิสฺสนฺติ, โสตํ โอทหิสฺสนฺตี”ติ, ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสาติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคโต ภิกฺขุ สุณาติ – “อมุกสฺมึ กิร อาวาเส สมฺพหุลาหิ ภิกฺขุนีหิ สงฺโฆ ภินฺโน”ติ ฯ ตตฺร เจ ภิกฺขุโน เอวํ โหติ – “ตา โข เม ภิกฺขุนิโย มิตฺตาฯ ตาหํ วกฺขามิ ‘ครุโก โข, ภคินิโย, สงฺฆเภโท วุตฺโต ภควตาฯ มา ภคินีนํ สงฺฆเภโท รุจฺจิตฺถา’ติฯ กริสฺสนฺติ เม วจนํ, สุสฺสูสิสฺสนฺติ, โสตํ โอทหิสฺสนฺตี”ติ, ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสูปคโต ภิกฺขุ สุณาติ – “อมุกสฺมึ กิร อาวาเส สมฺพหุลาหิ ภิกฺขุนีหิ สงฺโฆ ภินฺโน”ติ ฯ ตตฺร เจ ภิกฺขุโน เอวํ โหติ – “ตา โข เม ภิกฺขุนิโย น มิตฺตาฯ อปิ จ, ยา ตาสํ มิตฺตา ตา เม มิตฺตาฯ ตาหํ วกฺขามิฯ ตา วุตฺตา ตา วกฺขนฺติ ‘ครุโก โข, ภคินิโย [อยฺยาโย (สี.)], สงฺฆเภโท วุตฺโต ภควตา; มา ภคินีนํ [อยฺยานํ (สี.)] สงฺฆเภโท รุจฺจิตฺถา’ติฯ กริสฺสนฺติ ตาสํ วจนํ, สุสฺสูสิสฺสนฺติ, โสตํ โอทหิสฺสนฺตี”ติ, ปกฺกมิตพฺพํฯ อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺสาติฯ

สงฺฆเภเท อนาปตฺติวสฺสจฺเฉทวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๑๑๕. วชาทีสุ วสฺสูปคมนํ

๒๐๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ วเช วสฺสํ อุปคนฺตุกาโม โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วเช วสฺสํ อุปคนฺตุนฺติฯ วโช วุฏฺฐาสิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เยน วโช เตน คนฺตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อุปกฏฺฐาย วสฺสูปนายิกาย สตฺเถน คนฺตุกาโม โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สตฺเถ วสฺสํ อุปคนฺตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อุปกฏฺฐาย วสฺสูปนายิกาย นาวาย คนฺตุกาโม โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นาวาย วสฺสํ อุปคนฺตุนฺติฯ

วชาทีสุ วสฺสูปคมนํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๑๖. วสฺสํ อนุปคนฺตพฺพฏฺฐานานิ

๒๐๔. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู รุกฺขสุสิเร วสฺสํ อุปคจฺฉนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “เสยฺยถาปิ ปิสาจิลฺลิกา”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, รุกฺขสุสิเร วสฺสํ อุปคนฺตพฺพํฯ โย อุปคจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู รุกฺขวิฏภิยา วสฺสํ อุปคจฺฉนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “เสยฺยถาปิ มิคลุทฺทกา”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, รุกฺขวิฏภิยา วสฺสํ อุปคนฺตพฺพํฯ โย อุปคจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อชฺโฌกาเส วสฺสํ อุปคจฺฉนฺติฯ เทเว วสฺสนฺเต รุกฺขมูลมฺปิ นิพฺพโกสมฺปิ อุปธาวนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อชฺโฌกาเส วสฺสํ อุปคนฺตพฺพํฯ โย อุปคจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อเสนาสนิกา วสฺสํ อุปคจฺฉนฺติฯ สีเตนปิ กิลมนฺติ, อุณฺเหนปิ กิลมนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อเสนาสนิเกน วสฺสํ อุปคนฺตพฺพํฯ โย อุปคจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ฉวกุฏิกาย วสฺสํ อุปคจฺฉนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "เสยฺยถาปิ ฉวฑาหกา"ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ฉวกุฏิกาย วสฺสํ อุปคนฺตพฺพํฯ โย อุปคจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ฉตฺเต วสฺสํ อุปคจฺฉนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "เสยฺยถาปิ โคปาลกา"ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ฉตฺเต วสฺสํ อุปคนฺตพฺพํฯ โย อุปคจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู จาฏิยา วสฺสํ อุปคจฺฉนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "เสยฺยถาปิ ติตฺถิยา"ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, จาฏิยา วสฺสํ อุปคนฺตพฺพํฯ โย อุปคจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

วสฺสํ อนุปคนฺตพฺพฏฺฐานานิ นิฏฺฐิตาฯ

๑๑๗. อธมฺมิกกติกา

๒๐๕. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยา สงฺเฆน เอวรูปา กติกา กตา โหติ – อนฺตราวสฺสํ น ปพฺพาเชตพฺพนฺติฯ วิสาขาย มิคารมาตุยา นตฺตา ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "สงฺเฆน โข, อาวุโส, เอวรูปา กติกา กตา 'อนฺตราวสฺสํ น ปพฺพาเชตพฺพ'นฺติฯ อาคเมหิ, อาวุโส, ยาว ภิกฺขู วสฺสํ วสนฺติฯ วสฺสํวุฏฺฐา ปพฺพาเชสฺสนฺตี"ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู วสฺสํวุฏฺฐา วิสาขาย มิคารมาตุยา นตฺตารํ เอตทโวจุํ – "เอหิ, ทานิ, อาวุโส, ปพฺพชาหี"ติฯ โส เอวมาห – "สจาหํ, ภนฺเต, ปพฺพชิโต อสฺสํ, อภิรเมยฺยามหํ [อภิรเมยฺยํ จาหํ (สี.)]ฯ น ทานาหํ, ภนฺเต, ปพฺพชิสฺสามี"ติฯ วิสาขา มิคารมาตา อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – "กถญฺหิ นาม อยฺยา เอวรูปํ กติกํ กริสฺสนฺติ 'น อนฺตราวสฺสํ ปพฺพาเชตพฺพ'นฺติฯ กํ กาลํ ธมฺโม น จริตพฺโพ"ติ? อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู วิสาขาย มิคารมาตุยา อุชฺฌายนฺติยา ขิยฺยนฺติยา วิปาเจนฺติยาฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, เอวรูปา กติกา กาตพฺพา – 'น อนฺตราวสฺสํ ปพฺพาเชตพฺพ'นฺติฯ โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

อธมฺมิกกติกา นิฏฺฐิตาฯ

๑๑๘. ปฏิสฺสวทุกฺกฏาปตฺติ

๒๐๖. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมตา อุปนนฺเทน สกฺยปุตฺเตน รญฺโญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปุริมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺโต อทฺทส อนฺตรามคฺเค ทฺเว อาวาเส พหุจีวรเกฯ ตสฺส เอตทโหสิ – “ยํนูนาหํ อิเมสุ ทฺวีสุ อาวาเสสุ วสฺสํ วเสยฺยํฯ เอวํ เม พหุํ จีวรํ [พหุจีวรํ (ก.)] อุปฺปชฺชิสฺสตี”ติฯ โส เตสุ ทฺวีสุ อาวาเสสุ วสฺสํ วสิฯ ราชา ปเสนทิ โกสโล อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม อยฺโย อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต อมฺหากํ วสฺสาวาสํ ปฏิสฺสุณิตฺวา วิสํวาเทสฺสติฯ นนุ ภควตา อเนกปริยาเยน มุสาวาโท ครหิโต, มุสาวาทา เวรมณี ปสตฺถา”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู รญฺโญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต รญฺโญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส วสฺสาวาสํ ปฏิสฺสุณิตฺวา วิสํวาเทสฺสติฯ นนุ ภควตา อเนกปริยาเยน มุสาวาโท ครหิโต, มุสาวาทา เวรมณี ปสตฺถา”ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, รญฺโญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส วสฺสาวาสํ ปฏิสฺสุณิตฺวา วิสํวาเทสี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, รญฺโญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส วสฺสาวาสํ ปฏิสฺสุณิตฺวา วิสํวาเทสฺสสิฯ นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน มุสาวาโท ครหิโต, มุสาวาทา เวรมณี ปสตฺถาฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๒๐๗. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปุริมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺโต ปสฺสติ อนฺตรามคฺเค ทฺเว อาวาเส พหุจีวรเกฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “ยํนูนาหํ อิเมสุ ทฺวีสุ อาวาเสสุ วสฺสํ วเสยฺยํฯ เอวํ เม พหุํ จีวรํ อุปฺปชฺชิสฺสตี”ติฯ โส เตสุ ทฺวีสุ อาวาเสสุ วสฺสํ วสติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมิกา จ น ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปุริมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺโต พหิทฺธา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท [ปาฏิปเทน (ก.)] วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส ตทเหว อกรณีโย ปกฺกมติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมิกา จ น ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปุริมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺโต พหิทฺธา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส ตทเหว สกรณีโย ปกฺกมติฯ ตสฺส , ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมิกา จ น ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปุริมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺโต พหิทฺธา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ

โส ทฺวีหตีหํ วสิตฺวา อกรณีโย ปกฺกมติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมิกา จ น ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปุริมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺโต พหิทฺธา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส ทฺวีหตีหํ วสิตฺวา สกรณีโย ปกฺกมติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมิกา จ น ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปุริมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺโต พหิทฺธา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส ทฺวีหตีหํ วสิตฺวา สตฺตาหกรณีเยน ปกฺกมติฯ โส ตํ สตฺตาหํ พหิทฺธา วีตินาเมติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมิกา จ น ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปุริมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺโต พหิทฺธา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส ทฺวีหตีหํ วสิตฺวา สตฺตาหกรณีเยน ปกฺกมติ ฯ โส ตํ สตฺตาหํ อนฺโต สนฺนิวตฺตํ กโรติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมิกา จ ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว , ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปุริมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺโต พหิทฺธา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ , ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส สตฺตาหํ อนาคตาย ปวารณาย สกรณีโย ปกฺกมติฯ อาคจฺเฉยฺย วา โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตํ อาวาสํ น วา อาคจฺเฉยฺย, ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมิกา จ ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปุริมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คนฺตฺวา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส ตทเหว อกรณีโย ปกฺกมติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมิกา จ น ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปุริมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คนฺตฺวา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส ตทเหว สกรณีโย ปกฺกมติ…เป.… โส ทฺวีหตีหํ วสิตฺวา อกรณีโย ปกฺกมติ…เป.… โส ทฺวีหตีหํ วสิตฺวา สกรณีโย ปกฺกมติ…เป.… โส ทฺวีหตีหํ วสิตฺวา สตฺตาหกรณีเยน ปกฺกมติฯ โส ตํ สตฺตาหํ พหิทฺธา วีตินาเมติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมิกา จ น ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.… โส ทฺวีหตีหํ วสิตฺวา สตฺตาหกรณีเยน ปกฺกมติฯ โส ตํ สตฺตาหํ อนฺโต สนฺนิวตฺตํ กโรติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมิกา จ ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อนาปตฺติ…เป.… โส สตฺตาหํ อนาคตาย ปวารณาย สกรณีโย ปกฺกมติฯ อาคจฺเฉยฺย วา โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตํ อาวาสํ น วา อาคจฺเฉยฺย, ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมิกา จ ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อนาปตฺติฯ

๒๐๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปจฺฉิมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺโต พหิทฺธา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส ตทเหว อกรณีโย ปกฺกมติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปจฺฉิมิกา จ น ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปจฺฉิมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺโต พหิทฺธา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส ตทเหว สกรณีโย ปกฺกมติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปจฺฉิมิกา จ น ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปจฺฉิมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺโต พหิทฺธา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส ทฺวีหตีหํ วสิตฺวา อกรณีโย ปกฺกมติ ฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปจฺฉิมิกา จ น ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปจฺฉิมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺโต พหิทฺธา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส ทฺวีหตีหํ วสิตฺวา สกรณีโย ปกฺกมติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปจฺฉิมิกา จ น ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปจฺฉิมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺโต พหิทฺธา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส ทฺวีหตีหํ วสิตฺวา สตฺตาหกรณีเยน ปกฺกมติฯ โส ตํ สตฺตาหํ พหิทฺธา วีตินาเมติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปจฺฉิมิกา จ น ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปจฺฉิมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺโต พหิทฺธา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส ทฺวีหตีหํ วสิตฺวา สตฺตาหกรณีเยน ปกฺกมติฯ โส ตํ สตฺตาหํ อนฺโต สนฺนิวตฺตํ กโรติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปจฺฉิมิกา จ ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปจฺฉิมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺโต พหิทฺธา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส สตฺตาหํ อนาคตาย โกมุทิยา จาตุมาสินิยา สกรณีโย ปกฺกมติฯ อาคจฺเฉยฺย วา โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตํ อาวาสํ น วา อาคจฺเฉยฺย, ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปจฺฉิมิกา จ ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปจฺฉิมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คนฺตฺวา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส ตทเหว อกรณีโย ปกฺกมติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปจฺฉิมิกา จ น ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปจฺฉิมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คนฺตฺวา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส ตทเหว สกรณีโย ปกฺกมติ…เป.… โส ทฺวีหตีหํ วสิตฺวา อกรณีโย ปกฺกมติ …เป.… โส ทฺวีหตีหํ วสิตฺวา สกรณีโย ปกฺกมติ…เป.… โส ทฺวีหตีหํ วสิตฺวา สตฺตาหกรณีเยน ปกฺกมติฯ โส ตํ สตฺตาหํ พหิทฺธา วีตินาเมติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปจฺฉิมิกา จ น ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.… โส ทฺวีหตีหํ วสิตฺวา สตฺตาหกรณีเยน ปกฺกมติฯ โส ตํ สตฺตาหํ อนฺโต สนฺนิวตฺตํ กโรติฯ ตสฺส ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปจฺฉิมิกา จ ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา วสฺสาวาโส ปฏิสฺสุโต โหติ ปจฺฉิมิกายฯ โส ตํ อาวาสํ คนฺตฺวา อุโปสถํ กโรติ, ปาฏิปเท วิหารํ อุเปติ, เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติฯ โส สตฺตาหํ อนาคตาย โกมุทิยา จาตุมาสินิยา สกรณีโย ปกฺกมติฯ อาคจฺเฉยฺย วา โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตํ อาวาสํ น วา อาคจฺเฉยฺย, ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปจฺฉิมิกา จ ปญฺญายติ, ปฏิสฺสเว จ อนาปตฺตีติฯ

ปฏิสฺสวทุกฺกฏาปตฺติ นิฏฺฐิตาฯ

วสฺสูปนายิกกฺขนฺธโก ตติโยฯ

๑๑๙. ตสฺสุทฺทานํ

อุปคนฺตุํ กทา เจว, กติ อนฺตราวสฺส จ;
น อิจฺฉนฺติ จ สญฺจิจฺจ, อุกฺกฑฺฒิตุํ อุปาสโกฯ

คิลาโน มาตา จ ปิตา, ภาตา จ อถ ญาตโก;
ภิกฺขุคติโก วิหาโร, วาฬา จาปิ สรีสปาฯ

โจโร เจว ปิสาจา จ, ทฑฺฒา ตทุภเยน จ;
วูฬฺโหทเกน วุฏฺฐาสิ, พหุตรา จ ทายกาฯ

ลูขปฺปณีตสปฺปาย, เภสชฺชุปฏฺฐเกน จ;
อิตฺถี เวสี กุมารี จ, ปณฺฑโก ญาตเกน จฯ

ราชา โจรา ธุตฺตา นิธิ, เภทอฏฺฐวิเธน [เภทา อฏฺฐวิเธน (สี. สฺยา.)] จ;
วชสตฺถา จ นาวา จ, สุสิเร วิฏภิยา จฯ

อชฺโฌกาเส วสฺสาวาโส, อเสนาสนิเกน จ;
ฉวกุฏิกา ฉตฺเต จ, จาฏิยา จ อุเปนฺติ เตฯ

กติกา ปฏิสฺสุณิตฺวา, พหิทฺธา จ อุโปสถา;
ปุริมิกา ปจฺฉิมิกา, ยถาญาเยน โยชเยฯ

อกรณี ปกฺกมติ, สกรณี ตเถว จ;
ทฺวีหตีหา จ ปุน จ [ทฺวีหตีหํ วสิตฺวาน (สี.)], สตฺตาหกรณีเยน จฯ

สตฺตาหนาคตา เจว, อาคจฺเฉยฺย น เอยฺย วา;
วตฺถุทฺทาเน อนฺตริกา, ตนฺติมคฺคํ นิสามเยติฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถูนิ ทฺเวปณฺณาสฯ

วสฺสูปนายิกกฺขนฺธโก นิฏฺฐิโตฯ

๔. ปวารณากฺขนฺธโก

๑๒๐. อผาสุกวิหาโร

๒๐๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา สนฺทิฏฺฐา สมฺภตฺตา ภิกฺขู โกสเลสุ ชนปเท อญฺญตรสฺมึ อาวาเส วสฺสํ อุปคจฺฉึสุฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – "เกน นุ โข มยํ อุปาเยน สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วเสยฺยาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลเมยฺยามา"ติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – "สเจ โข มยํ อญฺญมญฺญํ เนว อาลเปยฺยาม น สลฺลเปยฺยาม – โย ปฐมํ คามโต ปิณฺฑาย ปฏิกฺกเมยฺย โส อาสนํ ปญฺญเปยฺย, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิเปยฺย, อวกฺการปาตึ โธวิตฺวา อุปฏฺฐาเปยฺย, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปยฺย; โย ปจฺฉา คามโต ปิณฺฑาย ปฏิกฺกเมยฺย, สจสฺส ภุตฺตาวเสโส, สเจ อากงฺเขยฺย ภุญฺเชยฺย, โน เจ อากงฺเขยฺย อปฺปหริเต วา ฉฑฺเฑยฺย, อปฺปาณเก วา อุทเก โอปิลาเปยฺย; โส อาสนํ อุทฺธเรยฺย, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ ปฏิสาเมยฺย, อวกฺการปาตึ โธวิตฺวา ปฏิสาเมยฺย, ปานียํ ปริโภชนียํ ปฏิสาเมยฺย, ภตฺตคฺคํ สมฺมชฺเชยฺย; โย ปสฺเสยฺย ปานียฆฏํ วา ปริโภชนียฆฏํ วา วจฺจฆฏํ วา ริตฺตํ ตุจฺฉํ โส อุปฏฺฐาเปยฺย; สจสฺส โหติ อวิสยฺหํ, หตฺถวิกาเรน ทุติยํ อามนฺเตตฺวา หตฺถวิลงฺฆเกน อุปฏฺฐาเปยฺย; น ตฺเวว ตปฺปจฺจยา วาจํ ภินฺเทยฺย – เอวํ โข มยํ สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วเสยฺยาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลเมยฺยามา"ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู อญฺญมญฺญํ เนว อาลปึสุ, น สลฺลปึสุฯ โย ปฐมํ คามโต ปิณฺฑาย ปฏิกฺกมติ, โส อาสนํ ปญฺญเปติ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปติ, อวกฺการปาตึ โธวิตฺวา อุปฏฺฐาเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ ฯ โย ปจฺฉา คามโต ปิณฺฑาย ปฏิกฺกมติ, สเจ โหติ ภุตฺตาวเสโส, สเจ อากงฺขติ ภุญฺชติ, โน เจ อากงฺขติ อปฺปหริเต วา ฉฑฺเฑติ, อปฺปาณเก วา อุทเก โอปิลาเปติ; โส อาสนํ อุทฺธรติ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ ปฏิสาเมติ, อวกฺการปาตึ โธวิตฺวา ปฏิสาเมติ, ปานียํ ปริโภชนียํ ปฏิสาเมติ, ภตฺตคฺคํ สมฺมชฺชติฯ โย ปสฺสติ ปานียฆฏํ วา ปริโภชนียฆฏํ วา วจฺจฆฏํ วา ริตฺตํ ตุจฺฉํ โส อุปฏฺฐาเปติฯ สจสฺส โหติ อวิสยฺหํ, หตฺถวิกาเรน ทุติยํ อามนฺเตตฺวา หตฺถวิลงฺฆเกน อุปฏฺฐาเปติ, น ตฺเวว ตปฺปจฺจยา วาจํ ภินฺทติฯ

อาจิณฺณํ โข ปเนตํ วสฺสํวุฏฺฐานํ ภิกฺขูนํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํฯ อถ โข เต ภิกฺขู วสฺสํวุฏฺฐา เตมาสจฺจเยน เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน สาวตฺถิ เตน ปกฺกมึสุฯ อนุปุพฺเพน เยน สาวตฺถิ เชตวนํ อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราโม เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ อาจิณฺณํ โข ปเนตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ปฏิสมฺโมทิตุํฯ อถ โข ภควา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – "กจฺจิ, ภิกฺขเว, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิ สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิตฺถ, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิตฺถา"ติ? "ขมนียํ ภควา, ยาปนียํ ภควาฯ สมคฺคา จ มยํ, ภนฺเต, สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิมฺหา, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิมฺหา"ติฯ ชานนฺตาปิ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ, ชานนฺตาปิ น ปุจฺฉนฺติฯ กาลํ วิทิตฺวา ปุจฺฉนฺติ, กาลํ วิทิตฺวา น ปุจฺฉนฺติฯ อตฺถสํหิตํ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ, โน อนตฺถสํหิตํฯ อนตฺถสํหิเต เสตุฆาโต ตถาคตานํฯ ทฺวีหากาเรหิ พุทฺธา ภควนฺโต ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉนฺติ – ธมฺมํ วา เทเสสฺสาม, สาวกานํ วา สิกฺขา

ปทํ ปญฺญเปสฺสามาติฯ อถ โข ภควา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – “ยถากถํ ปน ตุมฺเห, ภิกฺขเว, สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิตฺถ, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิตฺถา”ติฯ

อิธ มยํ, ภนฺเต, สมฺพหุลา สนฺทิฏฺฐา สมฺภตฺตา ภิกฺขู โกสเลสุ ชนปเท อญฺญตรสฺมึ อาวาเส วสฺสํ อุปคจฺฉิมฺหาฯ เตสํ โน, ภนฺเต, อมฺหากํ เอตทโหสิ – “เกน นุ โข มยํ อุปาเยน สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วเสยฺยาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลเมยฺยามา”ติฯ เตสํ โน, ภนฺเต, อมฺหากํ เอตทโหสิ – “สเจ โข มยํ อญฺญมญฺญํ เนว อาลเปยฺยาม น สลฺลเปยฺยาม – โย ปฐมํ คามโต ปิณฺฑาย ปฏิกฺกเมยฺย โส อาสนํ ปญฺญเปยฺย, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิเปยฺย, อวกฺการปาตึ โธวิตฺวา อุปฏฺฐาเปยฺย, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปยฺย; โย ปจฺฉา คามโต ปิณฺฑาย ปฏิกฺกเมยฺย, สจสฺส ภุตฺตาวเสโส , สเจ อากงฺเขยฺย ภุญฺเชยฺย, โน เจ อากงฺเขยฺย อปฺปหริเต วา ฉฑฺเฑยฺย, อปฺปาณเก วา อุทเก โอปิลาเปยฺย; โส อาสนํ อุทฺธเรยฺย, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ ปฏิสาเมยฺย , อวกฺการปาตึ โธวิตฺวา ปฏิสาเมยฺย, ปานียํ ปริโภชนียํ ปฏิสาเมยฺย, ภตฺตคฺคํ สมฺมชฺเชยฺย; โย ปสฺเสยฺย ปานียฆฏํ วา ปริโภชนียฆฏํ วา วจฺจฆฏํ วา ริตฺตํ ตุจฺฉํ โส อุปฏฺฐาเปยฺย; สจสฺส โหติ อวิสยฺหํ, หตฺถวิกาเรน ทุติยํ อามนฺเตตฺวา หตฺถวิลงฺฆเกน อุปฏฺฐาเปยฺย; น ตฺเวว ตปฺปจฺจยา วาจํ ภินฺเทยฺย – เอวํ โข มยํ สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วเสยฺยาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลเมยฺยามา”ติฯ อถ โข มยํ, ภนฺเต, อญฺญมญฺญํ เนว อาลปิมฺหา น สลฺลวิมฺหาฯ โย ปฐมํ คามโต ปิณฺฑาย ปฏิกฺกมติ โส อาสนํ ปญฺญเปติ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปติ, อวกฺการปาตึ โธวิตฺวา อุปฏฺฐาเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติฯ โย ปจฺฉา คามโต ปิณฺฑาย ปฏิกฺกมติ, สเจ โหติ ภุตฺตาวเสโส, สเจ อากงฺขติ ภุญฺชติ, โน เจ อากงฺขติ อปฺปหริเต วา ฉฑฺเฑติ, อปฺปาณเก วา อุทเก โอปิลาเปติ, โส อาสนํ อุทฺธรติ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ ปฏิสาเมติ, อวกฺการปาตึ โธวิตฺวา ปฏิสาเมติ, ปานียํ ปริโภชนียํ ปฏิสาเมติ, ภตฺตคฺคํ สมฺมชฺชติฯ โย ปสฺสติ ปานียฆฏํ วา ปริโภชนียฆฏํ วา วจฺจฆฏํ วา ริตฺตํ ตุจฺฉํ โส อุปฏฺฐาเปติฯ สจสฺส โหติ อวิสยฺหํ, หตฺถวิกาเรน ทุติยํ อามนฺเตตฺวา หตฺถวิลงฺฆเกน อุปฏฺฐาเปติ, น ตฺเวว ตปฺปจฺจยา วาจํ ภินฺทติฯ เอวํ โข มยํ, ภนฺเต, สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิมฺหา, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิมฺหาติฯ

อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อผาสุญฺเญว [อผาสุกญฺเญว (สี.)] กิรเม [กิริเม (ก.)], ภิกฺขเว, โมฆปุริสา วุฏฺฐา [วุตฺถา (ก.)] สมานา ผาสุมฺหา [ผาสุกมฺหา (สี.)] วุฏฺฐาติ ปฏิชานนฺติฯ ปสุสํวาสญฺเญว กิรเม, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา วุฏฺฐา สมานา ผาสุมฺหา วุฏฺฐาติ ปฏิชานนฺติฯ เอฬกสํวาสญฺเญว กิรเม, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา วุฏฺฐา สมานา ผาสุมฺหา วุฏฺฐาติ ปฏิชานนฺติฯ สปตฺตสํวาสญฺเญว กิรเม, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา วุฏฺฐา สมานา ผาสุมฺหา วุฏฺฐาติ ปฏิชานนฺติฯ กถญฺหิ นามิเม, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา มูคพฺพตํ ติตฺถิยสมาทานํ สมาทิยิสฺส”นฺติฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – น, ภิกฺขเว, มูคพฺพตํ ติตฺถิยสมาทานํ สมาทิยิตพฺพํฯ โย สมาทิเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วสฺสํวุฏฺฐานํ ภิกฺขูนํ ตีหิ ฐาเนหิ ปวาเรตุํ – ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ สา โว ภวิสฺสติ อญฺญมญฺญานุโลมตา อาปตฺติวุฏฺฐานตา วินยปุเรกฺขารตาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปวาเรตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๒๑๐. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อชฺช ปวารณาฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ปวาเรยฺยา”ติฯ

เถเรน ภิกฺขุนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “สงฺฆํ, อาวุโส, ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทนฺตุ มํ อายสฺมนฺโต อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามิฯ ทุติยมฺปิ, อาวุโส, สงฺฆํ ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทนฺตุ มํ อายสฺมนฺโต อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามิฯ ตติยมฺปิ, อาวุโส, สงฺฆํ ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทนฺตุ มํ อายสฺมนฺโต อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามี”ติฯ

นวเกน ภิกฺขุนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “สงฺฆํ, ภนฺเต, ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทนฺตุ มํ อายสฺมนฺโต อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามิฯ ทุติยมฺปิ, ภนฺเต, สงฺฆํ…เป…. ตติยมฺปิ, ภนฺเต, สงฺฆํ ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทนฺตุ มํ อายสฺมนฺโต อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามี”ติฯ

๒๑๑. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เถเรสุ ภิกฺขูสุ อุกฺกุฏิกํ นิสินฺเนสุ ปวารยมาเนสุ อาสเนสุ อจฺฉนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เถเรสุ ภิกฺขูสุ อุกฺกุฏิกํ นิสินฺเนสุ ปวารยมาเนสุ อาสเนสุ อจฺฉิสฺสนฺตี”ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เถเรสุ ภิกฺขูสุ อุกฺกุฏิกํ นิสินฺเนสุ ปวารยมาเนสุ อาสเนสุ อจฺฉนฺตี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. “กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา เถเรสุ ภิกฺขูสุ อุกฺกุฏิกํ นิสินฺเนสุ ปวารยมาเนสุ อาสเนสุ อจฺฉิสฺส”นฺติฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย, ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวาย…เป…. วิครหิตฺวา ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, เถเรสุ ภิกฺขูสุ อุกฺกุฏิกํ นิสินฺเนสุ ปวารยมาเนสุ อาสเนสุ อจฺฉิตพฺพํฯ โย อจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สพฺเพเหว อุกฺกุฏิกํ นิสินฺเนหิ ปวาเรตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร เถโร ชราทุพฺพโล ยาว สพฺเพ ปวาเรนฺตีติ [ยาว สพฺเพ ปวาเรนฺติ (สฺยา.)] อุกฺกุฏิกํ นิสินฺโน อาคมยมาโน มุจฺฉิโต ปปติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตทมนฺตรา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตุํ ยาว ปวาเรติ, ปวาเรตฺวา อาสเน นิสีทิตุนฺติฯ

อผาสุกวิหาโร นิฏฺฐิโตฯ

๑๒๑. ปวารณาเภทา

๒๑๒. อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กติ นุ โข ปวารณา”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ทฺเวมา, ภิกฺขเว, ปวารณา – จาตุทฺทสิกา จ ปนฺนรสิกา จฯ อิมา โข, ภิกฺขเว, ทฺเว ปวารณาติฯ

อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กติ นุ โข ปวารณกมฺมานี”ติ? [ปวารณากมฺมานีติ (สฺยา.)] ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ จตฺตาริมานิ, ภิกฺขเว, ปวารณกมฺมานิ – อธมฺเมน วคฺคํ ปวารณกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคํ ปวารณกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคํ ปวารณกมฺมํ, ธมฺเมน สมคฺคํ ปวารณกมฺมํฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยทิทํ อธมฺเมน วคฺคํ ปวารณกมฺมํ, น, ภิกฺขเว, เอวรูปํ ปวารณกมฺมํ กาตพฺพํ; น จ มยา เอวรูปํ ปวารณกมฺมํ อนุญฺญาตํฯ ตตฺร, ภิกฺขเว,

ยทิทํ อธมฺเมน สมคฺคํ ปวารณกมฺมํ, น, ภิกฺขเว, เอวรูปํ ปวารณกมฺมํ กาตพฺพํ; น จ มยา เอวรูปํ ปวารณกมฺมํ อนุญฺญาตํฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยทิทํ ธมฺเมน วคฺคํ ปวารณกมฺมํ, น, ภิกฺขเว, เอวรูปํ ปวารณกมฺมํ กาตพฺพํ; น จ มยา เอวรูปํ ปวารณกมฺมํ อนุญฺญาตํฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยทิทํ ธมฺเมน สมคฺคํ ปวารณกมฺมํ, เอวรูปํ, ภิกฺขเว, ปวารณกมฺมํ กาตพฺพํ; เอวรูปญฺจ มยา ปวารณกมฺมํ อนุญฺญาตํฯ ตสฺมาติห, ภิกฺขเว, เอวรูปํ ปวารณกมฺมํ กริสฺสาม ยทิทํ ธมฺเมน สมคฺคนฺติ, เอวญฺหิ โว, ภิกฺขเว, สิกฺขิตพฺพนฺติฯ

ปวารณาเภทา นิฏฺฐิตาฯ

๑๒๒. ปวารณาทานานุชานนา

๒๑๓. อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "สนฺนิปตถ, ภิกฺขเวฯ สงฺโฆ ปวาเรสฺสตี"ติฯ เอวํ วุตฺเต อญฺญตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ – "อตฺถิ, ภนฺเต, ภิกฺขุ คิลาโน , โส อนาคโต"ติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา ปวารณํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพา – เตน คิลาเนน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – "ปวารณํ ทมฺมิ, ปวารณํ เม หร, ปวารณํ เม อาโรเจหิ, มมตฺถาย ปวาเรหี"ติ กาเยน วิญฺญาเปติ, วาจาย วิญฺญาเปติ, กาเยน วาจาย วิญฺญาเปติ, ทินฺนา โหติ ปวารณา; น กาเยน วิญฺญาเปติ, น วาจาย วิญฺญาเปติ, น กาเยน วาจาย วิญฺญาเปติ, น ทินฺนา โหติ ปวารณาฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, โส, ภิกฺขเว, คิลาโน ภิกฺขุ มญฺเจน วา ปีเฐน วา สงฺฆมชฺเฌ อาเนตฺวา ปวาเรตพฺพํฯ สเจ, ภิกฺขเว, คิลานุปฏฺฐากานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – "สเจ โข มยํ คิลานํ ฐานา จาเวสฺสาม, อาพาโธ วา อภิวฑฺฒิสฺสติ, กาลํกิริยา วา ภวิสฺสตี"ติ น, ภิกฺขเว, คิลาโน ภิกฺขุ ฐานา จาเวตพฺโพฯ สงฺเฆน ตตฺถ คนฺตฺวา ปวาเรตพฺพํ; น ตฺเวว วคฺเคน สงฺเฆน ปวาเรตพฺพํฯ ปวาเรยฺย เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปวารณหารโก [ปวารณาหารโก (สฺยา.)] เจ, ภิกฺขเว, ทินฺนาย ปวารณาย ตตฺเถว ปกฺกมติ, อญฺญสฺส ทาตพฺพา ปวารณาฯ ปวารณหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺนาย ปวารณาย ตตฺเถว วิพฺภมติ...เป.... กาลํกโรติ... สามเณโร ปฏิชานาติ... สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตโก ปฏิชานาติ... อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนโก ปฏิชานาติ... อุมฺมตฺตโก ปฏิชานาติ... ขิตฺตจิตฺโต ปฏิชานาติ... เวทนาฏฺโฏ ปฏิชานาติ... อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ... อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ... ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ... ปณฺฑโก ปฏิชานาติ... เถยฺยสํวาสโก ปฏิชานาติ... ติตฺถิยปกฺกนฺตโก ปฏิชานาติ... ติรจฺฉานคโต ปฏิชานาติ... มาตุฆาตโก ปฏิชานาติ... ปิตุฆาตโก ปฏิชานาติ... อรหนฺตฆาตโก ปฏิชานาติ... ภิกฺขุนิทูสโก ปฏิชานาติ... สงฺฆเภทโก ปฏิชานาติ ... โลหิตุปฺปาทโก ปฏิชานาติ... อุภโตพฺยญฺชนโก ปฏิชานาติ, อญฺญสฺส ทาตพฺพา ปวารณาฯ

ปวารณหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺนาย ปวารณาย อนฺตรามคฺเค ปกฺกมติ, อนาหฏา โหติ ปวารณาฯ ปวารณหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺนาย ปวารณาย อนฺตรามคฺเค วิพฺภมติ...เป.... กาลํกโรติ... สามเณโร ปฏิชานาติ... สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตโก ปฏิชานาติ... อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนโก ปฏิชานาติ... อุมฺมตฺตโก ปฏิชานาติ...

ขิตฺตจิตฺโต ปฏิชานาติ... เวทนาฏฺโฏ ปฏิชานาติ... อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ... อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ... ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ... ปณฺฑโก ปฏิชานาติ... เถยฺยสํวาสโก ปฏิชานาติ... ติตฺถิยปกฺกนฺตโก ปฏิชานาติ... ติรจฺฉานคโต ปฏิชานาติ... มาตุฆาตโก ปฏิชานาติ... ปิตุฆาตโก ปฏิชานาติ... อรหนฺตฆาตโก ปฏิชานาติ... ภิกฺขุนิทูสโก ปฏิชานาติ... สงฺฆเภทโก ปฏิชานาติ... โลหิตุปฺปาทโก ปฏิชานาติ... อุภโตพฺยญฺชนโก ปฏิชานาติ, อนาหฏา โหติ ปวารณาฯ

ปวารณหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺนาย ปวารณาย สงฺฆปฺปตฺโต ปกฺกมติ, อาหฏา โหติ ปวารณาฯ ปวารณหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺนาย ปวารณาย สงฺฆปฺปตฺโต วิพฺภมติ...เป.... กาลํกโรติ... สามเณโร ปฏิชานาติ... สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตโก ปฏิชานาติ... อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนโก ปฏิชานาติ... อุมฺมตฺตโก ปฏิชานาติ... ขิตฺตจิตฺโต ปฏิชานาติ... เวทนาฏฺโฏ ปฏิชานาติ... อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ... อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ... ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ... ปณฺฑโก ปฏิชานาติ... เถยฺยสํวาสโก ปฏิชานาติ... ติตฺถิยปกฺกนฺตโก ปฏิชานาติ... ติรจฺฉานคโต ปฏิชานาติ... มาตุฆาตโก ปฏิชานาติ... ปิตุฆาตโก ปฏิชานาติ... อรหนฺตฆาตโก ปฏิชานาติ... ภิกฺขุนิทูสโก ปฏิชานาติ... สงฺฆเภทโก ปฏิชานาติ... โลหิตุปฺปาทโก ปฏิชานาติ... อุภโตพฺยญฺชนโก ปฏิชานาติ, อาหฏา โหติ ปวารณาฯ

ปวารณหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺนาย ปวารณาย สงฺฆปฺปตฺโต สุตฺโต นาโรเจติ, อาหฏา โหติ ปวารณาฯ ปวารณหารกสฺส อนาปตฺติ ฯ ปวารณหารโก เจ, ภิกฺขเว, ทินฺนาย ปวารณาย สงฺฆปฺปตฺโต ปมตฺโต นาโรเจติ...เป.... สมาปนฺโน นาโรเจติ, อาหฏา โหติ ปวารณาฯ ปวารณหารกสฺส อนาปตฺติฯ

ปวารณหารโก เจ, ภิกฺขเว , ทินฺนาย ปวารณาย สงฺฆปฺปตฺโต สญฺจิจฺจ นาโรเจติ, อาหฏา โหติ ปวารณาฯ ปวารณหารกสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย ปวารณํ เทนฺเตน ฉนฺทมฺปิ ทาตุํ, สนฺติ สงฺฆสฺส กรณียนฺติฯ

ปวารณาทานานุชานนา นิฏฺฐิตาฯ

๑๒๓. ญาตกาทิคฺคหณกถา

๒๑๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรํ ภิกฺขุํ ตทหุ ปวารณาย ญาตกา คณฺหิํสุฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุํ ตทหุ ปวารณาย ญาตกา คณฺหนฺติฯ เต ญาตกา ภิกฺขูหิ เอวมสฺสุ วจนียา – “อิงฺฆ, ตุมฺเห อายสฺมนฺโต อิมํ ภิกฺขุํ มุหุตฺตํ มุญฺจถ, ยาวายํ ภิกฺขุ ปวาเรตี”ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, เต ญาตกา ภิกฺขูหิ เอวมสฺสุ วจนียา – “อิงฺฆ, ตุมฺเห อายสฺมนฺโต มุหุตฺตํ เอกมนฺตํ โหถ, ยาวายํ ภิกฺขุ ปวารณํ เทตี”ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, เต ญาตกา ภิกฺขูหิ เอวมสฺสุ วจนียา – “อิงฺฆ, ตุมฺเห อายสฺมนฺโต อิมํ ภิกฺขุํ มุหุตฺตํ นิสฺสีมํ เนถ, ยาว สงฺโฆ ปวาเรตี”ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, น ตฺเวว วคฺเคน สงฺเฆน ปวาเรตพฺพํฯ ปวาเรยฺย เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุํ ตทหุ ปวารณาย ราชาโน คณฺหนฺติ…เป.… โจรา คณฺหนฺติ … ธุตฺตา คณฺหนฺติ… ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา คณฺหนฺติฯ เต ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขูหิ เอวมสฺสุ วจนียา – “อิงฺฆ, ตุมฺเห อายสฺมนฺโต อิมํ ภิกฺขุํ มุหุตฺตํ มุญฺจถ, ยาวายํ ภิกฺขุ ปวาเรตี”ติ ฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, เต ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขูหิ เอวมสฺสุ วจนียา – “อิงฺฆ, ตุมฺเห อายสฺมนฺโต มุหุตฺตํ เอกมนฺตํ โหถ, ยาวายํ ภิกฺขุ ปวารณํ เทตี”ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, เต ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขูหิ เอวมสฺสุ วจนียา – “อิงฺฆ, ตุมฺเห อายสฺมนฺโต อิมํ ภิกฺขุํ มุหุตฺตํ นิสฺสีมํ เนถ, ยาว สงฺโฆ ปวาเรตี”ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, น ตฺเวว วคฺเคน สงฺเฆน ปวาเรตพฺพํฯ ปวาเรยฺย เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

ญาตกาทิคฺคหณกถา นิฏฺฐิตาฯ

๑๒๔. สงฺฆปวารณาทิปฺปเภทา

๒๑๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย ปญฺจ ภิกฺขู วิหรนฺติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘สงฺเฆน ปวาเรตพฺพ’นฺติฯ มยญฺจมฺหา ปญฺจ ชนาฯ กถํ นุ โข อมฺเหหิ ปวาเรตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจนฺนํ สงฺเฆ ปวาเรตุนฺติฯ

๒๑๖. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย จตฺตาโร ภิกฺขู วิหรนฺติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ภควตา อนุญฺญาตํ ปญฺจนฺนํ สงฺเฆ ปวาเรตุนฺติฯ มยญฺจมฺหา จตฺตาโร ชนาฯ กถํ นุ โข อมฺเหหิ ปวาเรตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จตุนฺนํ อญฺญมญฺญํ ปวาเรตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปวาเรตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน เต ภิกฺขู ญาเปตพฺพา –

“สุณนฺตุ เม อายสฺมนฺโตฯ อชฺช ปวารณาฯ ยทายสฺมนฺตานํ ปตฺตกลฺลํ, มยํ อญฺญมญฺญํ ปวาเรยฺยามา”ติฯ

เถเรน ภิกฺขุนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เต ภิกฺขู เอวมสฺสุ วจนียา – “อหํ, อาวุโส, อายสฺมนฺเต ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทนฺตุ มํ อายสฺมนฺโต อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามิฯ ทุติยมฺปิ…เป.… ตติยมฺปิ อหํ, อาวุโส, อายสฺมนฺเต ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทนฺตุ มํ อายสฺมนฺโต อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามี”ติฯ

นวเกน ภิกฺขุนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เต ภิกฺขู เอวมสฺสุ วจนียา – “อหํ, ภนฺเต, อายสฺมนฺเต ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทนฺตุ มํ อายสฺมนฺโต อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามิฯ ทุติยมฺปิ…เป.… ตติยมฺปิ อหํ, ภนฺเต, อายสฺมนฺเต ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทนฺตุ มํ อายสฺมนฺโต อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามี”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย ตโย ภิกฺขู วิหรนฺติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ภควตา อนุญฺญาตํ ปญฺจนฺนํ สงฺเฆ ปวาเรตุํ, จตุนฺนํ อญฺญมญฺญํ ปวาเรตุํฯ มยญฺจมฺหา ตโย ชนาฯ

กถํ นุ โข อมฺเหหิ ปวาเรตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ อญฺญมญฺญํ ปวาเรตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปวาเรตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน เต ภิกฺขู ญาเปตพฺพา –

“สุณนฺตุ เม อายสฺมนฺตาฯ อชฺช ปวารณาฯ ยทายสฺมนฺตานํ ปตฺตกลฺลํ, มยํ อญฺญมญฺญํ ปวาเรยฺยามา”ติฯ

เถเรน ภิกฺขุนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เต ภิกฺขู เอวมสฺสุ วจนียา – “อหํ, อาวุโส, อายสฺมนฺเต ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทนฺตุ มํ อายสฺมนฺตา อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามิฯ ทุติยมฺปิ…เป…. ตติยมฺปิ อหํ, อาวุโส, อายสฺมนฺเต ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทนฺตุ มํ อายสฺมนฺตา อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามี”ติฯ

นวเกน ภิกฺขุนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เต ภิกฺขู เอวมสฺสุ วจนียา – “อหํ, ภนฺเต, อายสฺมนฺเต ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทนฺตุ มํ อายสฺมนฺตา อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามิฯ ทุติยมฺปิ…เป…. ตติยมฺปิ อหํ, ภนฺเต, อายสฺมนฺเต ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทนฺตุ มํ อายสฺมนฺตา อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามี”ติ ฯ

๒๑๗. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย ทฺเว ภิกฺขู วิหรนฺติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ภควตา อนุญฺญาตํ ปญฺจนฺนํ สงฺเฆ ปวาเรตุํ, จตุนฺนํ อญฺญมญฺญํ ปวาเรตุํ, ติณฺณํ อญฺญมญฺญํ ปวาเรตุํฯ มยญฺจมฺหา ทฺเว ชนาฯ กถํ นุ โข อมฺเหหิ ปวาเรตพฺพ”นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทฺวินฺนํ อญฺญมญฺญํ ปวาเรตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปวาเรตพฺพํฯ เถเรน ภิกฺขุนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา นโว ภิกฺขุ เอวมสฺส วจนีโย – “อหํ, อาวุโส, อายสฺมนฺตํ ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทตุ มํ อายสฺมา อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามิฯ ทุติยมฺปิ…เป…. ตติยมฺปิ อหํ, อาวุโส, อายสฺมนฺตํ ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทตุ มํ อายสฺมา อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามี”ติฯ

นวเกน ภิกฺขุนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เถโร ภิกฺขุ เอวมสฺส วจนีโย – “อหํ, ภนฺเต, อายสฺมนฺตํ ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทตุ มํ อายสฺมา อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามิฯ ทุติยมฺปิ…เป…. ตติยมฺปิ อหํ, ภนฺเต, อายสฺมนฺตํ ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทตุ มํ อายสฺมา อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามี”ติฯ

๒๑๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย เอโก ภิกฺขุ วิหรติฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – “ภควตา อนุญฺญาตํ ปญฺจนฺนํ สงฺเฆ ปวาเรตุํ, จตุนฺนํ อญฺญมญฺญํ ปวาเรตุํ, ติณฺณํ อญฺญมญฺญํ ปวาเรตุํ, ทฺวินฺนํ อญฺญมญฺญํ ปวาเรตุํฯ อหญฺจมฺหิ เอกโกฯ กถํ นุ โข มยา ปวาเรตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย เอโก ภิกฺขุ วิหรติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา ยตฺถ ภิกฺขู ปฏิกฺกมนฺติ อุปฏฺฐานสาลาย วา มณฺฑเป วา รุกฺขมูเล วา, โส เทโส สมฺมชฺชิตฺวา ปานียํ ปริโภชนียํ อุป

ฏฺฐาเปตฺวา อาสนํ ปญฺญเปตฺวา ปทีปํ กตฺวา นิสีทิตพฺพํฯ สเจ อญฺเญ ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ, เตหิ สทฺธึ ปวาเรตพฺพํ; โน เจ อาคจฺฉนฺติ, 'อชฺช เม ปวารณา'ติ อธิฏฺฐาตพฺพํฯ โน เจ อธิฏฺเฐยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ตตฺร , ภิกฺขเว, ยตฺถ ปญฺจ ภิกฺขู วิหรนฺติ, น เอกสฺส ปวารณํ อาหริตฺวา

จตูหิ สงฺเฆ ปวาเรตพฺพํฯ ปวาเรยฺยุํ เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยตฺถ จตฺตาโร ภิกฺขู วิหรนฺติ, น เอกสฺส ปวารณํ อาหริตฺวา ตีหิ อญฺญมญฺญํ ปวาเรตพฺพํฯ ปวาเรยฺยุํ เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยตฺถ ตโย ภิกฺขู วิหรนฺติ, น เอกสฺส ปวารณํ อาหริตฺวา ทฺวีหิ อญฺญมญฺญํ ปวาเรตพฺพํฯ ปวาเรยฺยุํ เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยตฺถ ทฺเว ภิกฺขู วิหรนฺติ, น เอกสฺส ปวารณํ อาหริตฺวา เอเกน อธิฏฺฐาตพฺพํฯ อธิฏฺเฐยฺย เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

สงฺฆปวารณาทิปฺปเภทา นิฏฺฐิตาฯ

๑๒๕. อาปตฺติปฏิกมฺมวิธิ

๒๑๙. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ตทหุ ปวารณาย อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – "ภควตา ปญฺญตฺตํ 'น สาปตฺติเกน ปวาเรตพฺพ'นฺติฯ อหญฺจมฺหิ อาปตฺตึ อาปนฺโนฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ"นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ [อาโรเจสิ (ก.)]ฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตทหุ ปวารณาย อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – "อหํ, อาวุโส, อิตฺถนฺนามํ อาปตฺตึ อาปนฺโน, ตํ ปฏิเทเสมี"ติฯ เตน วตฺตพฺโพ – "ปสฺสสี"ติฯ อาม ปสฺสามีติฯ อายตึ สํวเรยฺยาสีติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตทหุ ปวารณาย อาปตฺติยา เวมติโก โหติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – "อหํ, อาวุโส, อิตฺถนฺนามาย อาปตฺติยา เวมติโก; ยทา นิพฺเพมติโก ภวิสฺสามิ ตทา ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริสฺสามี"ติ วตฺวา ปวาเรตพฺพํ; น ตฺเวว ตปฺปจฺจยา ปวารณาย อนฺตราโย กาตพฺโพติฯ

อาปตฺติปฏิกมฺมวิธิ นิฏฺฐิตาฯ

๑๒๖. อาปตฺติอาวิกรณวิธิ

๒๒๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปวารยมาโน อาปตฺตึ สรติฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – "ภควตา ปญฺญตฺตํ 'น สาปตฺติเกน ปวาเรตพฺพ'นฺติฯ อหญฺจมฺหิ อาปตฺตึ อาปนฺโนฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ"นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปวารยมาโน อาปตฺตึ สรติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สามนฺโต ภิกฺขุ เอวมสฺส วจนีโย – "อหํ, อาวุโส, อิตฺถนฺนามํ อาปตฺตึ อาปนฺโนฯ อิโต วุฏฺฐหิตฺวา ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริสฺสามี"ติ วตฺวา ปวาเรตพฺพํ; น ตฺเวว ตปฺปจฺจยา ปวารณาย อนฺตราโย กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปวารยมาโน อาปตฺติยา เวมติโก โหติฯ เตน, ภิกฺขเว,

ภิกฺขุนา สามนฺโต ภิกฺขุ เอวมสฺส วจนีโย – "อหํ, อาวุโส, อิตฺถนฺนามาย อาปตฺติยา เวมติโก; ยทา นิพฺเพมติโก ภวิสฺสามิ ตทา ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริสฺสามี"ติ วตฺวา ปวาเรตพฺพํ; น ตฺเวว ตปฺปจฺจยา ปวารณาย อนฺตราโย กาตพฺโพติฯ

อาปตฺติ อาวิกรณวิธิ นิฏฺฐิตาฯ

๑๒๗. สภาคาปตฺติปฏิกมฺมวิธิ

๒๒๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สพฺโพ สงฺโฆ สภาคํ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – "ภควตา ปญฺญตฺตํ 'น สภาคา อาปตฺติ เทเสตพฺพา, น สภาคา อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพา'ติฯ อยญฺจ สพฺโพ สงฺโฆ สภาคํ อาปตฺตึ อาปนฺโนฯ กถํ นุ โข อมฺเหหิ ปฏิปชฺชิตพฺพ"นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สพฺโพ สงฺโฆ สภาคํ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ เอโก ภิกฺขุ สามนฺตา อาวาสา สชฺชุกํ ปาเหตพฺโพ – คจฺฉาวุโส, ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริตฺวา อาคจฺฉ, มยํ เต สนฺติเก ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริสฺสามาติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ สพฺโพ สงฺโฆ สภาคํ อาปตฺตึ อาปนฺโนฯ ยทา อญฺญํ ภิกฺขุํ สุทฺธํ อนาปตฺติกํ ปสฺสิสฺสติ ตทา ตสฺส สนฺติเก ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริสฺสตี"ติ วตฺวา ปวาเรตพฺพํ; น ตฺเวว ตปฺปจฺจยา ปวารณาย อนฺตราโย กาตพฺโพฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สพฺโพ สงฺโฆ สภาคาย อาปตฺติยา เวมติโก โหติฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ สพฺโพ สงฺโฆ สภาคาย อาปตฺติยา เวมติโกฯ ยทา นิพฺเพมติโก ภวิสฺสติ ตทา ตํ อาปตฺตึ ปฏิกริสฺสตี"ติ วตฺวา, ปวาเรตพฺพํ, น ตฺเวว ตปฺปจฺจยา ปวารณาย อนฺตราโย กาตพฺโพติฯ

สภาคาปตฺติปฏิกมฺมวิธิ นิฏฺฐิตาฯ

ปฐมภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๑๒๘. อนาปตฺติปนฺนรสกํ

๒๒๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตึสุ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานึสุ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน ปวาเรสุํฯ เตหิ ปวาริยมาเน อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉึสุ พหุตราฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, อวเสเสหิ ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, อวเสเสหิ ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน, อวุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน, อวุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน, อวุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต, เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต, เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต, เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต, สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต, สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา สมคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต, สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อนาปตฺติฯ

อนาปตฺติปนฺนรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๒๙. วคฺคาวคฺคสญฺญีปนฺนรสกํ

๒๒๓. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา วคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา วคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, อวเสเสหิ ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา วคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, อวเสเสหิ ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต ธมฺมสญฺญิโน วินยสญฺญิโน วคฺคา วคฺคสญฺญิโน ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต,...เป.... อวุฏฺฐิตาย ปริสาย...เป.... เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย...เป.... สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตรา...เป.... สมสมา...เป.... โถกตราฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

วคฺคาวคฺคสญฺญีปนฺนรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๓๐. เวมติกปนฺนรสกํ

๒๒๔. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "กปฺปติ นุ โข อมฺหากํ ปวาเรตุํ, น นุ โข กปฺปตี"ติ เวมติกา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "กปฺปติ นุ โข อมฺหากํ ปวาเรตุํ, น นุ โข กปฺปตี"ติ เวมติกา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, อวเสเสหิ ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "กปฺปติ นุ โข อมฺหากํ ปวาเรตุํ, น นุ โข กปฺปตี"ติ เวมติกา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, อวเสเสหิ ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "กปฺปติ นุ โข อมฺหากํ ปวาเรตุํ, น นุ โข กปฺปตี"ติ เวมติกา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต…เป.… อวุฏฺฐิตาย ปริสาย…เป.… เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย…เป.… สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตรา…เป.… สมสมา…เป.… โถกตราฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

เวมติกปนฺนรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๓๑. กุกฺกุจฺจปกตปนฺนรสกํ

๒๒๕. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "กปฺปเตว อมฺหากํ ปวาเรตุํ, นามฺหากํ น กปฺปตี"ติ กุกฺกุจฺจปกตา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ "อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา"ติฯ เต "กปฺปเตว อมฺหากํ ปวาเรตุํ, นามฺหากํ น กปฺปตี"ติ กุกฺกุจฺจปกตา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, อวเสเสหิ ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “กปฺปเตว อมฺหากํ ปวาเรตุํ, นามฺหากํ น กปฺปตี”ติ กุกฺกุจฺจปกตา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, อวเสเสหิ [อวเสเสหิ เตสํ สนฺติเก (ก.)] ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “กปฺปเตว อมฺหากํ ปวาเรตุํ, นามฺหากํ น กปฺปตี”ติ กุกฺกุจฺจปกตา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต,…เป.… อวุฏฺฐิตาย ปริสาย…เป.… เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย…เป.… สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตรา…เป.… สมสมา…เป.… โถกตราฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

กุกฺกุจฺจปกตปนฺนรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๓๒. เภทปุเรกฺขารปนฺนรสกํ

๒๒๖. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ”ติ เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตรา ฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ”ติ เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, อวเสเสหิ ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต , โก เตหิ อตฺโถ”ติ – เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริยมาเน อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, อวเสเสหิ ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ”ติ – เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตรา, เตหิ ภิกฺขเว ภิกฺขูหิ ปุน ปวาเรตพฺพํ, ปวาริตานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ”ติ เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ”ติ เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ”ติ เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต, อวุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ”ติ เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต, อวุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ”ติ เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต, อวุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ”ติ เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต, เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ”ติ เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต, เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ”ติ เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต, เอกจฺจาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ”ติ เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต, สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ พหุตราฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปุน ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ”ติ เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต, สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ สมสมาฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา

ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต ชานนฺติ “อตฺถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนาคตา”ติฯ เต “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ”ติ เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ เตหิ ปวาริตมตฺเต, สพฺพาย วุฏฺฐิตาย ปริสาย, อถญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อาคจฺฉนฺติ โถกตราฯ ปวาริตา สุปฺปวาริตา, เตสํ สนฺติเก ปวาเรตพฺพํฯ ปวาริตานํ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

เภทปุเรกฺขารปนฺนรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ปญฺจวีสติกา นิฏฺฐิตาฯ

๑๓๗. สีโมกฺกนฺติกเปยฺยาลํ

๒๒๗. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สมฺพหุลา อาวาสิกา ภิกฺขู สนฺนิปตนฺติ, ปญฺจ วา อติเรกา วาฯ เต น ชานนฺติ “อญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนฺโตสีมํ โอกฺกมนฺตี”ติ…เป.… เต น ชานนฺติ “อญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนฺโตสีมํ โอกฺกนฺตา”ติ…เป.… เต น ปสฺสนฺติ อญฺเญ อาวาสิเก ภิกฺขู อนฺโตสีมํ โอกฺกมนฺเต…เป.… เต น ปสฺสนฺติ อญฺเญ อาวาสิเก ภิกฺขู อนฺโตสีมํ โอกฺกนฺเต…เป.… เต น สุณนฺติ “อญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนฺโตสีมํ โอกฺกมนฺตี”ติ…เป.… เต น สุณนฺติ “อญฺเญ อาวาสิกา ภิกฺขู อนฺโตสีมํ โอกฺกนฺตา”ติ…เป.…ฯ

อาวาสิเกน อาวาสิกา เอกสตปญฺจสตฺตติ ติกนยโต, อาวาสิเกน อาคนฺตุกา, อาคนฺตุเกน อาวาสิกา, อาคนฺตุเกน อาคนฺตุกา, เปยฺยาลมุเขน สตฺต ติกสตานิ โหนฺติฯ

สีโมกฺกนฺติกเปยฺยาลํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๓๔. ทิวสนานตฺตํ

๒๒๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ จาตุทฺทโส โหติ, อาคนฺตุกานํ ปนฺนรโสฯ สเจ อาวาสิกา พหุตรา โหนฺติ, อาคนฺตุเกหิ อาวาสิกานํ อนุวตฺติตพฺพํฯ สเจ สมสมา โหนฺติ, อาคนฺตุเกหิ อาวาสิกานํ อนุวตฺติตพฺพํฯ สเจ อาคนฺตุกา พหุตรา โหนฺติ, อาวาสิเกหิ อาคนฺตุกานํ อนุวตฺติตพฺพํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ ปนฺนรโส โหติ, อาคนฺตุกานํ จาตุทฺทโสฯ สเจ อาวาสิกา พหุตรา โหนฺติ, อาคนฺตุเกหิ อาวาสิกานํ อนุวตฺติตพฺพํฯ สเจ สมสมา โหนฺติ, อาคนฺตุเกหิ อาวาสิกานํ อนุวตฺติตพฺพํฯ สเจ อาคนฺตุกา พหุตรา โหนฺติ, อาวาสิเกหิ อาคนฺตุกานํ อนุวตฺติตพฺพํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ ปาฏิปโท โหติ, อาคนฺตุกานํ ปนฺนรโสฯ สเจ อาวาสิกา พหุตรา โหนฺติ, อาวาสิเกหิ อาคนฺตุกานํ นากามา ทาตพฺพา สามคฺคี; อาคนฺตุเกหิ นิสฺสีมํ คนฺตฺวา ปวาเรตพฺพํฯ สเจ สมสมา โหนฺติ, อาวาสิเกหิ อาคนฺตุกานํ นากามา ทาตพฺพา สามคฺคี; อาคนฺตุเกหิ นิสฺสีมํ คนฺตฺวา ปวาเรตพฺพํ ฯ สเจ อาคนฺตุกา พหุตรา โหนฺติ, อาวาสิเกหิ อาคนฺตุกานํ สามคฺคี วา ทาตพฺพา, นิสฺสีมํ วา คนฺตพฺพํ ฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ ปนฺนรโส โหติ, อาคนฺตุกานํ ปาฏิปโทฯ สเจ อาวาสิกา พหุตรา โหนฺติ, อาคนฺตุเกหิ อาวาสิกานํ สามคฺคี วา ทาตพฺพา, นิสฺสีมํ วา คนฺตพฺพํฯ สเจ สมสมา โหนฺติ, อาคนฺตุเกหิ อาวาสิกานํ สามคฺคี วา ทาตพฺพา, นิสฺสีมํ วา คนฺตพฺพํฯ สเจ อาคนฺตุกา พหุตรา โหนฺติ, อาคนฺตุเกหิ อาวาสิกานํ นากามา ทาตพฺพา สามคฺคี; อาวาสิเกหิ นิสฺสีมํ คนฺตฺวา ปวาเรตพฺพํฯ

ทิวสนานตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๓๕. ลิงฺคาทิทสฺสนํ

๒๒๙. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาคนฺตุกา ภิกฺขู ปสฺสนฺติ อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ อาวาสิกาการํ, อาวาสิกลิงฺคํ, อาวาสิกนิมิตฺตํ, อาวาสิกุทฺเทสํ, สุปฺปญฺญตฺตํ มญฺจปีฐํ ภิสิพิพฺโพหนํ, ปานียํ ปริโภชนียํ สุปฏฺฐิตํ, ปริเวณํ สุสมฺมฏฺฐํ; ปสฺสิตฺวา เวมติกา โหนฺติ – ''อตฺถิ นุ โข อาวาสิกา ภิกฺขู, นตฺถิ นุ โข''ติฯ เต เวมติกา น วิจินนฺติ, อวิจินิตฺวา ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.… เต เวมติกา วิจินนฺติ, วิจินิตฺวา น ปสฺสนฺติ, อปสฺสิตฺวา ปวาเรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ, วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ, ปสฺสิตฺวา เอกโต ปวาเรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ, วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ, ปสฺสิตฺวา ปาเฏกฺกํ ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ, วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ, ปสฺสิตฺวา – ''นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ''ติ – เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาคนฺตุกา ภิกฺขู สุณนฺติ อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ อาวาสิกาการํ, อาวาสิกลิงฺคํ, อาวาสิกนิมิตฺตํ, อาวาสิกุทฺเทสํ, จงฺกมนฺตานํ ปทสทฺทํ, สชฺฌายสทฺทํ, อุกฺกาสิตสทฺทํ, ขิปิตสทฺทํ; สุตฺวา เวมติกา โหนฺติ – “อตฺถิ นุ โข อาวาสิกา ภิกฺขู, นตฺถิ นุ โข”ติฯ เต เวมติกา น วิจินนฺติ, อวิจินิตฺวา ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ, วิจินิตฺวา น ปสฺสนฺติ, อปสฺสิตฺวา ปวาเรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ, วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ, ปสฺสิตฺวา เอกโต ปวาเรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ, วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ, ปสฺสิตฺวา ปาเฏกฺกํ ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ, วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ, ปสฺสิตฺวา “นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถ”ติ เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกา ภิกฺขู ปสฺสนฺติ อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ อาคนฺตุกาการํ, อาคนฺตุกลิงฺคํ, อาคนฺตุกนิมิตฺตํ, อาคนฺตุกุทฺเทสํ, อญฺญาตกํ ปตฺตํ, อญฺญาตกํ จีวรํ, อญฺญาตกํ นิสีทนํ, ปาทานํ โธตํ, อุทกนิสฺเสกํ; ปสฺสิตฺวา เวมติกา โหนฺติ – “อตฺถิ นุ โข อาคนฺตุกา ภิกฺขู, นตฺถิ นุ โข”ติฯ เต เวมติกา น วิจินนฺติ, อวิจินิตฺวา ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ, วิจินิตฺวา น ปสฺสนฺติ, อปสฺสิตฺวา ปวาเรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ, วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ, ปสฺสิตฺวา เอกโต ปวาเรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ, วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ, ปสฺสิตฺวา ปาเฏกฺกํ ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ, วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ, ปสฺสิตฺวา – นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถติ – เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกา ภิกฺขู สุณนฺติ อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ อาคนฺตุกาการํ,

อาคนฺตุกลิงฺคํ, อาคนฺตุกนิมิตฺตํ, อาคนฺตุกุทฺเทสํ, อาคจฺฉนฺตานํ ปทสทฺทํ, อุปาหนปปฺโผฏนสทฺทํ, อุกฺกาสิตสทฺทํ, ขิปิตสทฺทํ; สุตฺวา เวมติกา โหนฺติ – “อตฺถิ นุ โข อาคนฺตุกา ภิกฺขู, นตฺถิ นุ โข”ติฯ เต เวมติกา น วิจินนฺติ, อวิจินิตฺวา ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ, วิจินิตฺวา น ปสฺสนฺติ, อปสฺสิตฺวา ปวาเรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ, วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ, ปสฺสิตฺวา เอกโต ปวาเรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ, วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ, ปสฺสิตฺวา ปาเฏกฺกํ ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต เวมติกา วิจินนฺติ, วิจินิตฺวา ปสฺสนฺติ, ปสฺสิตฺวา – นสฺสนฺเตเต, วินสฺสนฺเตเต, โก เตหิ อตฺโถติ – เภทปุเรกฺขารา ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ลิงฺคาทิทสฺสนํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๓๖. นานาสํวาสกาทีหิ ปวารณา

๒๓๐. อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาคนฺตุกา ภิกฺขู ปสฺสนฺติ อาวาสิเก ภิกฺขู นานาสํวาสเกฯ เต สมานสํวาสกทิฏฺฐึ ปฏิลภนฺติ, สมานสํวาสกทิฏฺฐึ ปฏิลภิตฺวา น ปุจฺฉนฺติ, อปุจฺฉิตฺวา เอกโต ปวาเรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต ปุจฺฉนฺติ, ปุจฺฉิตฺวา นาภิวิตรนฺติ, อนภิวิตริตฺวา เอกโต ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต ปุจฺฉนฺติ, ปุจฺฉิตฺวา นาภิวิตรนฺติ, อนภิวิตริตฺวา ปาเฏกฺกํ ปวาเรนฺติฯ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาคนฺตุกา ภิกฺขู ปสฺสนฺติ อาวาสิเก ภิกฺขู สมานสํวาสเกฯ เต นานาสํวาสกทิฏฺฐึ ปฏิลภนฺติ, นานาสํวาสกทิฏฺฐึ ปฏิลภิตฺวา น ปุจฺฉนฺติ, อปุจฺฉิตฺวา เอกโต ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต ปุจฺฉนฺติ, ปุจฺฉิตฺวา อภิวิตรนฺติ, อภิวิตริตฺวา ปาเฏกฺกํ ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต ปุจฺฉนฺติ, ปุจฺฉิตฺวา อภิวิตรนฺติ, อภิวิตริตฺวา เอกโต ปวาเรนฺติฯ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกา ภิกฺขู ปสฺสนฺติ อาคนฺตุเก ภิกฺขู นานาสํวาสเกฯ เต สมานสํวาสกทิฏฺฐึ ปฏิลภนฺติ, สมานสํวาสกทิฏฺฐึ ปฏิลภิตฺวา น ปุจฺฉนฺติ, อปุจฺฉิตฺวา เอกโต ปวาเรนฺติฯ อนาปตฺติฯ เต ปุจฺฉนฺติ, ปุจฺฉิตฺวา นาภิวิตรนฺติ, อนภิวิตริตฺวา เอกโต ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต ปุจฺฉนฺติ, ปุจฺฉิตฺวา นาภิวิ ตรนฺติ, อนภิวิตริตฺวา ปาเฏกฺกํ ปวาเรนฺติฯ อนาปตฺติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกา ภิกฺขู ปสฺสนฺติ อาคนฺตุเก ภิกฺขู สมานสํวาสเกฯ เต นานาสํวาสกทิฏฺฐึ ปฏิลภนฺติ, นานาสํวาสกทิฏฺฐึ ปฏิลภิตฺวา น ปุจฺฉนฺติ, อปุจฺฉิตฺวา เอกโต ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต ปุจฺฉนฺติ, ปุจฺฉิตฺวา อภิวิตรนฺติ, อภิวิตริตฺวา ปาเฏกฺกํ ปวาเรนฺติฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เต ปุจฺฉนฺติ, ปุจฺฉิตฺวา อภิวิตรนฺติ, อภิวิตริตฺวา เอกโต ปวาเรนฺติฯ อนาปตฺติฯ

นานาสํวาสกาทีหิ ปวารณา นิฏฺฐิตาฯ

๑๓๗. น คนฺตพฺพวาโร

๒๓๑. น, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

น , ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

น, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อ นาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายา ฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

น, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวา สกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อนาวา

โส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

น, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

น , ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา

วา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

น คนฺตพฺพวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๑๓๘. คนฺตพฺพวาโร

๒๓๒. คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส , ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา "สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุ"นฺติฯ คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา "สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุ"นฺติฯ

คนฺตพฺโพ , ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา "สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุ"นฺติฯ

คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก

อาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา "สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุ"นฺติฯ

คนฺตพฺพวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๑๓๙. วชฺชนียปุคฺคลสนฺทสฺสนา

๒๓๓. น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา นิสินฺนปริสาย ปวาเรตพฺพํฯ โย ปวาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น, ภิกฺขเว, สิกฺขมานาย…เป.… น สามเณรสฺส…เป.… น สามเณริยา…เป.… น สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตกสฺส…เป.… น อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนกสฺส นิสินฺนปริสาย ปวาเรตพฺพํฯ โย ปวาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

น อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตกสฺส นิสินฺนปริสาย ปวาเรตพฺพํฯ โย ปวาเรยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพฯ น อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตกสฺส…เป.… น ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตกสฺส นิสินฺนปริสาย ปวาเรตพฺพํฯ โย ปวาเรยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพฯ

น ปณฺฑกสฺส นิสินฺนปริสาย ปวาเรตพฺพํฯ โย ปวาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น เถยฺยสํวาสกสฺส…เป.… น ติตฺถิยปกฺกนฺตกสฺส…เป.… น ติรจฺฉานคตสฺส…เป.… น มาตุฆาตกสฺส…เป.… น ปิตุฆาตกสฺส…เป.… น อรหนฺตฆาตกสฺส…เป.… น ภิกฺขุนิทูสกสฺส …เป.… น สงฺฆเภทกสฺส…เป.… น โลหิตุปฺปาทกสฺส …เป.… น อุภโตพฺยญฺชนกสฺส นิสินฺนปริสาย ปวาเรตพฺพํฯ โย ปวาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิกปวารณาทาเนน ปวาเรตพฺพํ, อญฺญตฺร อวุฏฺฐิตาย ปริสายฯ น จ, ภิกฺขเว, อปฺปวารณาย ปวาเรตพฺพํ, อญฺญตฺร สงฺฆสามคฺคิยาติฯ

วชฺชนียปุคฺคลสนฺทสฺสนา นิฏฺฐิตาฯ

ทุติยภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๑๔๐. ทฺเววาจิกาทิปวารณา

๒๓๔. เตน โข ปน สมเยน โกสเลสุ ชนปเท อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย สวรภยํ อโหสิฯ ภิกฺขู นาสกฺขึสุ เตวาจิกํ ปวาเรตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทฺเววาจิกํ ปวาเรตุนฺติฯ

พาฬฺหตรํ สวรภยํ อโหสิฯ ภิกฺขู นาสกฺขึสุ ทฺเววาจิกํ ปวาเรตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอกวาจิกํ ปวาเรตุนฺติฯ

พาฬฺหตรํ สวรภยํ อโหสิฯ ภิกฺขู นาสกฺขึสุ เอกวาจิกํ ปวาเรตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สมานวสฺสิกํ ปวาเรตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย มนุสฺเสหิ ทานํ เทนฺเตหิ เยภุยฺเยน รตฺติ เขปิตา โหติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “มนุสฺเสหิ ทานํ เทนฺเตหิ เยภุยฺเยน รตฺติ เขปิตาฯ สเจ สงฺโฆ เตวาจิกํ ปวาเรสฺสติ, อปฺปวาริโตว สงฺโฆ ภวิสฺสติ, อถายํ รตฺติ วิภายิสฺสติฯ กถํ นุ โข อมฺเหหิ ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย มนุสฺเสหิ ทานํ เทนฺ

เตหิ เยภุยฺเยน รตฺติ เขปิตา โหติฯ ตตฺร เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “มนุสฺเสหิ ทานํ เทนฺเตหิ เยภุยฺเยน รตฺติ เขปิตาฯ สเจ สงฺโฆ เตวาจิกํ ปวาเรสฺสติ, อปฺปวาริโตว สงฺโฆ ภวิสฺสติ, อถายํ รตฺติ วิภายิสฺสตี”ติ, พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ มนุสฺเสหิ ทานํ เทนฺเตหิ เยภุยฺเยน รตฺติ เขปิตาฯ สเจ สงฺโฆ เตวาจิกํ ปวาเรสฺสติ, อปฺปวาริโตว สงฺโฆ ภวิสฺสติ, อถายํ รตฺติ วิภายิสฺสติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ทฺเววาจิกํ, เอกวาจิกํ, สมานวสฺสิกํ ปวาเรยฺยา”ติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย ภิกฺขูหิ ธมฺมํ ภณนฺเตหิ…เป.… สุตฺตนฺติเกหิ สุตฺตนฺตํ สงฺคายนฺเตหิ… วินยธเรหิ วินยํ วินิจฺฉินนฺเตหิ… ธมฺมกถิเกหิ ธมฺมํ สากจฺฉนฺเตหิ… ภิกฺขูหิ กลหํ กโรนฺเตหิ เยภุยฺเยน รตฺติ เขปิตา โหติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “ภิกฺขูหิ กลหํ กโรนฺเตหิ เยภุยฺเยน รตฺติ เขปิตาฯ สเจ สงฺโฆ เตวาจิกํ ปวาเรสฺสติ, อปฺปวาริโตว สงฺโฆ ภวิสฺสติ, อถายํ รตฺติ วิภายิสฺสตี”ติ, พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ภิกฺขูหิ กลหํ กโรนฺเตหิ เยภุยฺเยน รตฺติ เขปิตาฯ สเจ สงฺโฆ เตวาจิกํ ปวาเรสฺสติ, อปฺปวาริโตว สงฺโฆ ภวิสฺสติ, อถายํ รตฺติ วิภายิสฺสติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ทฺเววาจิกํ, เอกวาจิกํ, สมานวสฺสิกํ ปวาเรยฺยา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน โกสเลสุ ชนปเท อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย มหาภิกฺขุสงฺโฆ สนฺนิปติโต โหติ , ปริตฺตญฺจ อโนวสฺสิกํ [อโนวสฺสกํ (ก.)] โหติ, มหา จ เมโฆ อุคฺคโต โหติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “อยํ โข มหาภิกฺขุสงฺโฆ สนฺนิปติโต, ปริตฺตญฺจ อโนวสฺสิกํ, มหา จ เมโฆ อุคฺคโตฯ สเจ สงฺโฆ เตวาจิกํ ปวาเรสฺสติ, อปฺปวาริโตว สงฺโฆ ภวิสฺสติ, อถายํ เมโฆ ปวสฺสิสฺสติฯ กถํ นุ โข อมฺเหหิ ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย มหาภิกฺขุสงฺโฆ สนฺนิปติโต โหติ, ปริตฺตญฺจ อโนวสฺสิกํ โหติ, มหา จ เมโฆ อุคฺคโต โหติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข มหาภิกฺขุสงฺโฆ สนฺนิปติโต, ปริตฺตญฺจ อโนวสฺสิกํ, มหา จ เมโฆ อุคฺคโตฯ สเจ สงฺโฆ เตวาจิกํ ปวาเรสฺสติ, อปฺปวาริโตว สงฺโฆ ภวิสฺสติ, อถายํ เมโฆ ปวสฺสิสฺสตี”ติฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ มหาภิกฺขุสงฺโฆ สนฺนิปติโต, ปริตฺตญฺจ อโนวสฺสิกํ, มหา จ เมโฆ อุคฺคโตฯ สเจ สงฺโฆ เตวาจิกํ ปวาเรสฺสติ, อปฺปวาริโตว สงฺโฆ ภวิสฺสติ, อถายํ เมโฆ ปวสฺสิสฺสติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ทฺเววาจิกํ, เอกวาจิกํ, สมานวสฺสิกํ ปวาเรยฺยา”ติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุ ปวารณาย ราชนฺตราโย โหติ…เป.… โจรนฺตราโย โหติ… อคฺยนฺตราโย โหติ… อุทกนฺตราโย โหติ… มนุสฺสนฺตราโย โหติ… อมนุสฺสนฺตราโย โหติ… วาฬนฺตราโย โหติ… สรีสปนฺตราโย โหติ… ชีวิตนฺตราโย โหติ… พฺรหฺมจริยนฺตราโย โหติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, พฺรหฺมจริยนฺตราโย ฯ สเจ สงฺโฆ เตวาจิกํ ปวาเรสฺสติ, อปฺปวาริโตว สงฺโฆ ภวิสฺสติ, อถายํ พฺรหฺมจริยนฺตราโย ภวิสฺสตี”ติ, พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ พฺรหฺมจริยนฺตราโยฯ สเจ สงฺโฆ เตวาจิกํ ปวาเรสฺสติ, อปฺปวาริโตว สงฺโฆ ภวิสฺสติ, อถายํ พฺรหฺมจริยนฺตราโย ภวิสฺสติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ทฺเววาจิกํ, เอกวาจิกํ, สมานวสฺสิกํ ปวาเรยฺยา”ติฯ

ทฺเววาจิกาทิปวารณา นิฏฺฐิตาฯ

๑๔๑. ปวารณาฐปนํ

๒๓๕. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สาปตฺติกา ปวาเรนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สาปตฺติเกน ปวาเรตพฺพํฯ โย ปวาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โย สาปตฺติโก ปวาเรติ, ตสฺส โอกาสํ การาเปตฺวา อาปตฺติยา โจเทตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โอกาสํ การาปิยมานา น อิจฺฉนฺติ โอกาสํ กาตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอกาสํ อกโรนฺตสฺส ปวารณํ ฐเปตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ฐเปตพฺพาฯ ตทหุ ปวารณาย จาตุทฺทเส วา ปนฺนรเส วา ตสฺมึ ปุคฺคเล สมฺมุขีภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาหริตพฺพํ – “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม ปุคฺคโล สาปตฺติโก ฯ ตสฺส ปวารณํ ฐเปมิฯ น ตสฺมึ สมฺมุขีภูเต ปวาเรตพฺพ”นฺติฯ ฐปิตา โหติ ปวารณาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – ปุรมฺหากํ เปสลา ภิกฺขู ปวารณํ ฐเปนฺตีติ – ปฏิกจฺเจว สุทฺธานํ ภิกฺขูนํ อนาปตฺติกานํ อวตฺถุสฺมึ อการเณ ปวารณํ ฐเปนฺติ, ปวาริตานมฺปิ ปวารณํ ฐเปนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สุทฺธานํ ภิกฺขูนํ อนาปตฺติกานํ อวตฺถุสฺมึ อการเณ ปวารณา ฐเปตพฺพาฯ โย ฐเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น, ภิกฺขเว, ปวาริตานมฺปิ ปวารณา ฐเปตพฺพาฯ โย ฐเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๒๓๖. เอวํ โข, ภิกฺขเว, ฐปิตา โหติ ปวารณา, เอวํ อฏฺฐปิตาฯ กถญฺจ, ภิกฺขเว, อฏฺฐปิตา โหติ ปวารณา? เตวาจิกาย เจ, ภิกฺขเว, ปวารณาย ภาสิตาย ลปิตาย ปริโยสิตาย ปวารณํ ฐเปติ, อฏฺฐปิตา โหติ ปวารณาฯ ทฺเววาจิกาย เจ, ภิกฺขเว,… เอกวาจิกาย เจ, ภิกฺขเว,… สมานวสฺสิกาย เจ, ภิกฺขเว, ปวารณาย ภาสิตาย ลปิตาย ปริโยสิตาย ปวารณํ ฐเปติ , อฏฺฐปิตา โหติ ปวารณาฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐปิตา โหติ ปวารณาฯ

กถญฺจ, ภิกฺขเว, ฐปิตา โหติ ปวารณา? เตวาจิกาย, เจ, ภิกฺขเว, ปวารณาย ภาสิตาย ลปิตาย อปริโยสิตาย ปวารณํ ฐเปติ, ฐปิตา โหติ ปวารณาฯ ทฺเววาจิกาย เจ, ภิกฺขเว,… เอกวาจิกาย เจ, ภิกฺขเว,… สมานวสฺสิกาย เจ, ภิกฺขเว, ปวารณาย ภาสิตาย ลปิตาย อปริโยสิตาย ปวารณํ ฐเปติ, ฐปิตา โหติ ปวารณาฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, ฐปิตา โหติ ปวารณาฯ

๒๓๗. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส ปวารณํ ฐเปติฯ ตํ เจ ภิกฺขุํ อญฺเญ ภิกฺขู ชานนฺติ, “อยํ โข อายสฺมา อปริสุทฺธกายสมาจาโร, อปริสุทฺธวจีสมาจาโร, อปริสุทฺธาชีโว, พาโล, อพฺยตฺโต, น

ปฏิพโล อนุยุญฺชียมาโน อนุโยคํ ทาตุ''นฺติ, 'อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาท'นฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน ปวาเรตพฺพํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส ปวารณํ ฐเปติฯ ตํ เจ ภิกฺขุํ อญฺเญ ภิกฺขู ชานนฺติ, ''อยํ โข อายสฺมา ปริสุทฺธกายสมาจาโร, อปริสุทฺธวจีสมาจาโร, อปริสุทฺธาชีโว, พาโล, อพฺยตฺโต, น ปฏิพโล อนุยุญฺชียมาโน อนุโยคํ ทาตุ''นฺติ, 'อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาท'นฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน ปวาเรตพฺพํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส ปวารณํ ฐเปติฯ ตํ เจ ภิกฺขุํ อญฺเญ ภิกฺขู ชานนฺติ, ''อยํ โข อายสฺมา ปริสุทฺธกายสมาจาโร, ปริสุทฺธวจีสมาจาโร, อปริสุทฺธาชีโว, พาโล, อพฺยตฺโต, น ปฏิพโล อนุยุญฺชียมาโน อนุโยคํ ทาตุ''นฺติ, 'อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาท'นฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน ปวาเรตพฺพํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส ปวารณํ ฐเปติฯ ตํ เจ ภิกฺขุํ อญฺเญ ภิกฺขู ชานนฺติ, ''อยํ โข อายสฺมา ปริสุทฺธกายสมาจาโร , ปริสุทฺธวจีสมาจาโร, ปริสุทฺธาชีโว, พาโล, อพฺยตฺโต , น ปฏิพโล อนุยุญฺชียมาโน อนุโยคํ ทาตุ''นฺติ, 'อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาท'นฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน ปวาเรตพฺพํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ตทหุ ปวารณาย ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส ปวารณํ ฐเปติฯ ตํ เจ ภิกฺขุํ อญฺเญ ภิกฺขู ชานนฺติ, ''อยํ โข อายสฺมา ปริสุทฺธกายสมาจาโร, ปริสุทฺธวจีสมาจาโร, ปริสุทฺธาชีโว, ปณฺฑิโต, พฺยตฺโต, ปฏิพโล อนุยุญฺชียมาโน อนุโยคํ ทาตุ''นฺติ, โส เอวมสฺส วจนีโย, ''ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน ปวารณํ ฐเปสิ, กิมฺหิ นํ ฐเปสิ, สีลวิปตฺติยา วา ฐเปสิ, อาจารวิปตฺติยา วา ฐเปสิ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา ฐเปสี''ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ''สีลวิปตฺติยา วา ฐเปมิ, อาจารวิปตฺติยา วา ฐเปมิ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา ฐเปมี''ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ''ชานาสิ ปนายสฺมา สีลวิปตฺตึ, ชานาสิ อาจารวิปตฺตึ, ชานาสิ ทิฏฺฐิวิปตฺติ''นฺติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ''ชานามิ โข อหํ, อาวุโส, สีลวิปตฺตึ, ชานามิ อาจารวิปตฺตึ, ชานามิ ทิฏฺฐิวิปตฺติ''นฺติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ''กตมา ปนาวุโส, สีลวิปตฺติ, กตมา อาจารวิปตฺติ, กตมา ทิฏฺฐิวิปตฺตี''ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ''จตฺตาริ ปาราชิกานิ, เตรส สงฺฆาทิเสสา, อยํ สีลวิปตฺติ; ถุลฺลจฺจยํ, ปาจิตฺติยํ, ปาฏิเทสนียํ, ทุกฺกฏํ, ทุพฺภาสิตํ, อยํ อาจารวิปตฺติ; มิจฺฉาทิฏฺฐิ, อนฺตคฺคาหิกาทิฏฺฐิ, อยํ ทิฏฺฐิวิปตฺตี''ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ''ยํ โข ตฺวํ , อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน ปวารณํ ฐเปสิ, ทิฏฺเฐน วา ฐเปสิ, สุเตน วา ฐเปสิ, ปริสงฺกาย วา ฐเปสี''ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ''ทิฏฺเฐน วา ฐเปมิ, สุเตน วา ฐเปมิ, ปริสงฺกาย วา ฐเปมี''ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ''ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน ทิฏฺเฐน ปวารณํ ฐเปสิ, กึ เต ทิฏฺฐํ, กินฺติ เต ทิฏฺฐํ, กทา เต ทิฏฺฐํ, กตฺถ เต ทิฏฺฐํ, ปาราชิกํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ, ถุลฺลจฺจยํ... ปาจิตฺติยํ... ปาฏิเทสนียํ... ทุกฺกฏํ... ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ, กตฺถ จ ตฺวํ อโหสิ, กตฺถ จายํ ภิกฺขุ อโหสิ, กิญฺจ ตฺวํ กโรสิ, กิญฺจายํ ภิกฺขุ กโรตี''ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ''น โข อหํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน ทิฏฺเฐน ปวารณํ ฐเปมิ, อปิจ สุเตน ปวารณํ ฐเปมี''ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ''ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน สุเตน ปวารณํ ฐเปสิ, กึ เต สุตํ, กินฺติ เต สุตํ, กทา

เต สุตํ, กตฺถ เต สุตํ, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ถุลฺลจฺจยํ… ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ภิกฺขุสฺส สุตํ, ภิกฺขุนิยา สุตํ, สิกฺขมานาย สุตํ, สามเณรสฺส สุตํ, สามเณริยา สุตํ, อุปาสกสฺส สุตํ, อุปาสิกาย สุตํ, ราชูนํ สุตํ, ราชมหามตฺตานํ สุตํ, ติตฺถิยานํ สุตํ, ติตฺถิยสาวกานํ สุต”นฺติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – “น โข อหํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน สุเตน ปวารณํ ฐเปมิ , อปิจ ปริสงฺกาย ปวารณํ ฐเปมี”ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – “ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน ปริสงฺกาย ปวารณํ ฐเปสิ, กึ ปริสงฺกสิ, กินฺติ ปริสงฺกสิ, กทา ปริสงฺกสิ, กตฺถ ปริสงฺกสิ, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ถุลฺลจฺจยํ… ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ภิกฺขุสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ภิกฺขุนิยา สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สิกฺขมานาย สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สามเณรสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สามเณริยา สุตฺวา ปริสงฺกสิ, อุปาสกสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, อุปาสิกาย สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ราชูนํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ราชมหามตฺตานํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ติตฺถิยานํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ติตฺถิยสาวกานํ สุตฺวา ปริสงฺกสี”ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – “น โข อหํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน ปริสงฺกาย ปวารณํ ฐเปมิ, อปิ จ อหมฺปิ น ชานามิ เกน ปนาหํ อิมสฺส ภิกฺขุโน ปวารณํ ฐเปมี”ติฯ โส เจ, ภิกฺขเว, โจทโก ภิกฺขุ อนุโยเคน วิญฺญูนํ สพฺรหฺมจารีนํ จิตฺตํ น อาราเธติ, อนนุวาโท จุทิโต ภิกฺขูติ อลํ วจนายฯ โส เจ, ภิกฺขเว, โจทโก ภิกฺขุ อนุโยเคน วิญฺญูนํ สพฺรหฺมจารีนํ จิตฺตํ อาราเธติ, สานุวาโท จุทิโต ภิกฺขูติ อลํ วจนายฯ โส เจ, ภิกฺขเว, โจทโก ภิกฺขุ อมูลเกน ปาราชิเกน อนุทฺธํสิตํ ปฏิชานาติ, สงฺฆาทิเสสํ อาโรเปตฺวา สงฺเฆน ปวาเรตพฺพํฯ โส เจ, ภิกฺขเว, โจทโก ภิกฺขุ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํสิตํ ปฏิชานาติ, ยถาธมฺมํ การาเปตฺวา สงฺเฆน ปวาเรตพฺพํฯ โส เจ, ภิกฺขเว, โจทโก, ภิกฺขุ อมูลเกน ถุลฺลจฺจเยน… ปาจิตฺติเยน… ปาฏิเทสนีเยน… ทุกฺกเฏน… ทุพฺภาสิเตน อนุทฺธํสิตํ ปฏิชานาติ, ยถาธมฺมํ การาเปตฺวา สงฺเฆน ปวาเรตพฺพํฯ โส เจ, ภิกฺขเว, จุทิโต ภิกฺขุ ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนติ ปฏิชานาติ, นาเสตฺวา สงฺเฆน ปวาเรตพฺพํฯ โส เจ, ภิกฺขเว, จุทิโต ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโนติ ปฏิชานาติ, สงฺฆาทิเสสํ อาโรเปตฺวา สงฺเฆน ปวาเรตพฺพํฯ โส เจ, ภิกฺขเว, จุทิโต ภิกฺขุ ถุลฺลจฺจยํ… ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนติ ปฏิชานาติ, ยถาธมฺมํ การาเปตฺวา สงฺเฆน ปวาเรตพฺพํฯ

ปวารณาฐปนํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๔๒. ถุลฺลจฺจยวตฺถุกาทิ

๒๓๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตทหุ ปวารณาย ถุลฺลจฺจยํ อชฺฌาปนฺโน โหติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู ถุลฺลจฺจยทิฏฺฐิโน โหนฺติ, เอกจฺเจ ภิกฺขู สงฺฆาทิเสสทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ เย เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ถุลฺลจฺจยทิฏฺฐิโน, เตหิ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เอกมนฺตํ อปเนตฺวา ยถาธมฺมํ การาเปตฺวา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “ยํ โข โส, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปนฺโน, สาสฺส ยถาธมฺมํ ปฏิกตาฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ปวาเรยฺยา”ติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตทหุ ปวารณาย ถุลฺลจฺจยํ อชฺฌาปนฺโน โหติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู ถุลฺลจฺจยทิฏฺฐิโน โหนฺติ, เอกจฺเจ ภิกฺขู ปาจิตฺติยทิฏฺฐิโน โหนฺติ…เป.… เอกจฺเจ ภิกฺขู ถุลฺลจฺจยทิฏฺฐิโน โหนฺติ, เอกจฺเจ ภิกฺขู

ปาฏิเทสนียทิฏฺฐิโน โหนฺติ… เอกจฺเจ ภิกฺขู ถุลฺลจฺจยทิฏฺฐิโน โหนฺติ, เอกจฺเจ ภิกฺขู ทุกฺกฏทิฏฺฐิโน โหนฺติ… เอกจฺเจ ภิกฺขู ถุลฺลจฺจยทิฏฺฐิโน โหนฺติ, เอกจฺเจ ภิกฺขู ทุพฺภาสิตทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ เย เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ถุลฺลจฺจยทิฏฺฐิโน, เตหิ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เอกมนฺตํ อปเนตฺวา ยถาธมฺมํ การาเปตฺวา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – "ยํ โข โส, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปนฺโน, สาสฺส ยถาธมฺมํ ปฏิกตาฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ปวาเรยฺยา"ติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตทหุ ปวารณาย ปาจิตฺติยํ อชฺฌาปนฺโน โหติ…เป.… ปาฏิเทสนียํ อชฺฌาปนฺโน โหติ… ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโน โหติ… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโน โหติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู ทุพฺภาสิตทิฏฺฐิโน โหนฺติ, เอกจฺเจ ภิกฺขู สงฺฆาทิเสสทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ เย เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ทุพฺภาสิตทิฏฺฐิโน, เตหิ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เอกมนฺตํ อปเนตฺวา ยถาธมฺมํ การาเปตฺวา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – "ยํ โข โส, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปนฺโน, สาสฺส ยถาธมฺมํ ปฏิกตาฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ปวาเรยฺยา"ติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตทหุ ปวารณาย ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโน โหติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู ทุพฺภาสิตทิฏฺฐิโน โหนฺติ, เอกจฺเจ ภิกฺขู ถุลฺลจฺจยทิฏฺฐิโน โหนฺติ…เป.… เอกจฺเจ ภิกฺขู ทุพฺภาสิตทิฏฺฐิโน โหนฺติ, เอกจฺเจ ภิกฺขู ปาจิตฺติยทิฏฺฐิโน โหนฺติ… เอกจฺเจ ภิกฺขู ทุพฺภาสิตทิฏฺฐิโน โหนฺติ, เอกจฺเจ ภิกฺขู ปาฏิเทสนียทิฏฺฐิโน โหนฺติ… เอกจฺเจ ภิกฺขู ทุพฺภาสิตทิฏฺฐิโน โหนฺติ, เอกจฺเจ ภิกฺขู ทุกฺกฏทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ เย เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ทุพฺภาสิตทิฏฺฐิโน, เตหิ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เอกมนฺตํ อปเนตฺวา ยถาธมฺมํ การาเปตฺวา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – "ยํ โข โส, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปนฺโน, สาสฺส ยถาธมฺมํ ปฏิกตาฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ปวาเรยฺยา"ติฯ

ถุลฺลจฺจยวตฺถุกาทิ นิฏฺฐิตาฯ

๑๔๓. วตฺถุฐปนาทิ

๒๓๙. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตทหุ ปวารณาย สงฺฆมชฺเฌ อุทาหเรยฺย – "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ วตฺถุ ปญฺญายติ, น ปุคฺคโลฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, วตฺถุํ ฐเปตฺวา สงฺโฆ ปวาเรยฺยา"ติฯ โส เอวมสฺส วจนีโย – "ภควตา โข, อาวุโส, วิสุทฺธานํ ปวารณา ปญฺญตฺตาฯ สเจ วตฺถุ ปญฺญายติ, น ปุคฺคโล, อิทาเนว นํ วเทหี"ติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตทหุ ปวารณาย สงฺฆมชฺเฌ อุทาหเรยฺย – "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ปุคฺคโล ปญฺญายติ, น วตฺถุฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, ปุคฺคลํ ฐเปตฺวา สงฺโฆ ปวาเรยฺยา"ติฯ โส เอวมสฺส วจนีโย – "ภควตา โข, อาวุโส, สมคฺคานํ ปวารณา ปญฺญตฺตาฯ สเจ ปุคฺคโล ปญฺญายติ, น วตฺถุ, อิทาเนว นํ วเทหี"ติฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตทหุ ปวารณาย สงฺฆมชฺเฌ อุทาหเรยฺย – "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ วตฺถุ จ ปุคฺคโล จ ปญฺญายติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, วตฺถุญฺจ ปุคฺคลญฺจ ฐเปตฺวา สงฺโฆ ปวาเรยฺยา"ติฯ โส เอว

มสฺส วจนีโย – “ภควตา โข, อาวุโส, วิสุทฺธานญฺจ สมคฺคานญฺจ ปวารณา ปญฺญตฺตาฯ สเจ วตฺถุ จ ปุคฺคโล จ ปญฺญายติ, อิทาเนว นํ วเทหี”ติฯ

ปุพฺเพ เจ, ภิกฺขเว, ปวารณาย วตฺถุ ปญฺญายติ, ปจฺฉา ปุคฺคโล, กลฺลํ วจนายฯ ปุพฺเพ เจ, ภิกฺขเว, ปวารณาย ปุคฺคโล ปญฺญายติ, ปจฺฉา วตฺถุ, กลฺลํ วจนายฯ ปุพฺเพ เจ, ภิกฺขเว, ปวารณาย วตฺถุ จ ปุคฺคโล จ ปญฺญายติ, ตํ เจ กตาย ปวารณาย อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยนฺติฯ

วตฺถุฐปนาทิ นิฏฺฐิตาฯ

๑๔๔. ภณฺฑนการกวตฺถุ

๒๔๐. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา สนฺทิฏฺฐา สมฺภตฺตา ภิกฺขู โกสเลสุ ชนปเท อญฺญตรสฺมึ อาวาเส วสฺสํ อุปคจฺฉึสุฯ เตสํ สามนฺตา อญฺเญ ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา วสฺสํ อุปคจฺฉึสุ – มยํ เตสํ ภิกฺขูนํ วสฺสํวุฏฺฐานํ ปวารณาย ปวารณํ ฐเปสฺสามาติฯ อสฺโสสุํ โข เต ภิกฺขู – “อมฺหากํ กิร สามนฺตา อญฺเญ ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา วสฺสํ อุปคตา – มยํ เตสํ ภิกฺขูนํ วสฺสํวุฏฺฐานํ ปวารณาย ปวารณํ ฐเปสฺสามา”ติฯ กถํ นุ โข อมฺเหหิ ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, สมฺพหุลา สนฺทิฏฺฐา สมฺภตฺตา ภิกฺขู อญฺญตรสฺมึ อาวาเส วสฺสํ อุปคจฺฉนฺติฯ เตสํ สามนฺตา อญฺเญ ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา วสฺสํ อุปคจฺฉนฺติ – มยํ เตสํ ภิกฺขูนํ วสฺสํวุฏฺฐานํ ปวารณาย ปวารณํ ฐเปสฺสามาติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เตหิ ภิกฺขูหิ ทฺเว ตโย อุโปสเถ จาตุทฺทสิเก กาตุํ – กถํ มยํ เตหิ ภิกฺขูหิ ปฐมตรํ ปวาเรยฺยามาติฯ เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา ตํ อาวาสํ อาคจฺฉนฺติ, เตหิ, ภิกฺขเว, อาวาสิเกหิ ภิกฺขูหิ ลหุํ ลหุํ สนฺนิปติตฺวา ปวาเรตพฺพํ, ปวาเรตฺวา วตฺตพฺพา – “ปวาริตา โข มยํ, อาวุโส; ยถา ยสฺมนฺตา มญฺญนฺติ ตถา กโรนฺตู”ติฯ เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา อสํวิหิตา ตํ อาวาสํ อาคจฺฉนฺติ, เตหิ, ภิกฺขเว, อาวาสิเกหิ ภิกฺขูหิ อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, ปานีเยน ปริปุจฺฉิตพฺพา; เตสํ วิกฺขิตฺวา [วิกฺขิปาเปตฺวา (ปฏิวิโสธกานํ มติ), อาจิกฺขิตฺวา (ก.)] นิสฺสีมํ คนฺตฺวา ปวาเรตพฺพํ, ปวาเรตฺวา วตฺตพฺพา – “ปวาริตา โข มยํ, อาวุโส; ยถายสฺมนฺตา มญฺญนฺติ ตถา กโรนฺตู”ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, อาวาสิเกน ภิกฺขุนา พฺยตฺเตน ปฏิพเลน อาวาสิกา ภิกฺขู ญาเปตพฺพา –

“สุณนฺตุ เม, อายสฺมนฺโต [อายสฺมนฺตา (ก.)], อาวาสิกาฯ ยทายสฺมนฺตานํ ปตฺตกลฺลํ, อิทานิ อุโปสถํ กเรยฺยาม, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิเสยฺยาม , อาคเม กาเฬ ปวาเรยฺยามา”ติฯ เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา เต ภิกฺขู เอวํ วเทยฺยุํ – “สาธาวุโส, อิทาเนว โน ปวาเรถา”ติ, เต เอวมสฺสุ วจนียา – “อนิสฺสรา โข ตุมฺเห, อาวุโส, อมฺหากํ ปวารณาย; น ตาว มยํ ปวาเรยฺยามา”ติ

ฯ เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา ตํ กาฬํ อนุวเสยฺยุํ, อาวาสิเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา พฺยตฺเตน ปฏิพเลน อาวาสิกา ภิกฺขู ญาเปตพฺพา –

"สุณนฺตุ เม, อายสฺมนฺโต, อาวาสิกาฯ ยทายสฺมนฺตานํ ปตฺตกลฺลํ, อิทานิ อุโปสถํ กเรยฺยาม, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิเสยฺยาม, อาคเม ชุณฺเห ปวาเรยฺยามา"ติฯ เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา เต ภิกฺขู เอวํ วเทยฺยุํ – "สาธาวุโส, อิทาเนว โน ปวาเรยฺยาถา"ติ, เต เอวมสฺสุ วจนียา – "อนิสฺสรา โข ตุมฺเห, อาวุโส, อมฺหากํ ปวารณาย, น ตาว มยํ ปวาเรยฺยามา"ติฯ เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา ตมฺปิ ชุณฺหํ อนุวเสยฺยุํ, เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ สพฺเพเหว อาคเม ชุณฺเห โกมุทิยา จาตุมาสินิยา อกามา ปวาเรตพฺพํฯ

เตหิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปวาริยมาเน คิลาโน อคิลานสฺส ปวารณํ ฐเปติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – "อายสฺมา โข คิลาโนฯ คิลาโน จ อนนุโยคกฺขโม วุตฺโต ภควตาฯ อาคเมหิ, อาวุโส, ยาว อโรโค โหสิฯ อโรโค อากงฺขมาโน โจเทสฺสสี"ติฯ เอวญฺเจ วุจฺจมาโน โจเทติ, อนาทริเย ปาจิตฺติยํฯ เตหิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปวาริยมาเน อคิลาโน คิลานสฺส ปวารณํ ฐเปติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – "อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ คิลาโนฯ คิลาโน จ อนนุโยคกฺขโม วุตฺโต ภควตาฯ อาคเมหิ, อาวุโส, ยาวายํ ภิกฺขุ อโรโค โหติฯ อโรคํ อากงฺขมาโน โจเทสฺสสี"ติฯ เอวญฺเจ วุจฺจมาโน โจเทติ, อนาทริเย ปาจิตฺติยํฯ เตหิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปวาริยมาเน คิลาโน คิลานสฺส ปวารณํ ฐเปติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – "อายสฺมนฺตา โข คิลานาฯ คิลาโน จ อนนุโยคกฺขโม วุตฺโต ภควตาฯ อาคเมหิ, อาวุโส, ยาว อโรคา โหถฯ อโรโค อโรคํ อากงฺขมาโน โจเทสฺสสี"ติ [ยาว อโรโค โหติ, อโรคํ อากงฺขมาโน โจเทสฺสสีติ (ก.)]ฯ เอวญฺเจ วุจฺจมาโน โจเทติ, อนาทริเย ปาจิตฺติยํฯ เตหิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปวาริยมาเน อคิลาโน อคิลานสฺส ปวารณํ ฐเปติ, อุโภ สงฺเฆน สมนุยุญฺชิตฺวา สมนุคาหิตฺวา [สมนุภาสิตฺวา (สี.)] ยถาธมฺมํ การาเปตฺวา สงฺเฆน ปวาเรตพฺพนฺติฯ

ภณฺฑนการกวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๑๔๕. ปวารณาสงฺคโห

๒๔๑. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา สนฺทิฏฺฐา สมฺภตฺตา ภิกฺขู โกสเลสุ ชนปเท อญฺญตรสฺมึ อาวาเส วสฺสํ อุปคจฺฉึสุฯ เตสํ สมคฺคานํ สมฺโมทมานานํ อวิวทมานานํ วิหรตํ อญฺญตโร ผาสุวิหาโร อธิคโต โหติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – "อมฺหากํ โข สมคฺคานํ สมฺโมทมานานํ อวิวทมานานํ วิหรตํ อญฺญตโร ผาสุวิหาโร อธิคโตฯ สเจ มยํ อิทานิ ปวาเรสฺสาม , สิยาปิ ภิกฺขู ปวาเรตฺวา จาริกํ ปกฺกเมยฺยุํฯ เอวํ มยํ อิมมฺหา ผาสุวิหารา ปริพาหิรา ภวิสฺสามฯ กถํ นุ โข อมฺเหหิ ปฏิปชฺชิตพฺพ"นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, สมฺพหุลา สนฺทิฏฺฐา สมฺภตฺตา ภิกฺขู อญฺญตรสฺมึ อาวาเส วสฺสํ อุปคจฺฉนฺติฯ เตสํ สมคฺคานํ สมฺโมทมานานํ อวิวทมานานํ วิหรตํ อญฺญตโร ผาสุวิหาโร อธิคโต โหติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – "อมฺหากํ โข สมคฺคานํ สมฺโมทมานานํ อวิวทมานานํ วิหรตํ อญฺญตโร ผาสุวิหาโร อธิคโตฯ สเจ มยํ อิทานิ ปวาเรสฺสาม, สิยาปิ ภิกฺขู ปวาเรตฺวา จาริกํ ปกฺกเมยฺยุํฯ เอวํ มยํ อิมมฺหา ผาสุวิหารา ปริพาหิรา ภวิสฺสามา"ติ,

อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เตหิ ภิกฺขูหิ ปวารณาสงฺคหํ กาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, กาตพฺโพฯ สพฺเพเหว เอกชฺฌํ สนฺนิปติตพฺพํ – สนฺนิปติตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อมฺหากํ สมคฺคานํ สมฺโมทมานานํ อวิวทมานานํ วิหรตํ อญฺญตโร ผาสุวิหาโร อธิคโตฯ สเจ มยํ อิทานิ ปวาเรสฺสาม, สิยาปิ ภิกฺขู ปวาเรตฺวา จาริกํ ปกฺกเมยฺยุํฯ เอวํ มยํ อิมมฺหา ผาสุวิหารา ปริพาหิรา ภวิสฺสามฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ปวารณาสงฺคหํ กเรยฺย, อิทานิ อุโปสถํ กเรยฺย, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิเสยฺย, อาคเม ชุณฺเห โกมุทิยา จาตุมาสินิยา ปวาเรยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อมฺหากํ สมคฺคานํ สมฺโมทมานานํ อวิวทมานานํ วิหรตํ อญฺญตโร ผาสุวิหาโร อธิคโตฯ สเจ มยํ อิทานิ ปวาเรสฺสาม, สิยาปิ ภิกฺขู ปวาเรตฺวา จาริกํ ปกฺกเมยฺยุํฯ เอวํ มยํ อิมมฺหา ผาสุวิหารา ปริพาหิรา ภวิสฺสามฯ สงฺโฆ ปวารณาสงฺคหํ กโรติ, อิทานิ อุโปสถํ กริสฺสติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิสฺสติ, อาคเม ชุณฺเห โกมุทิยา จาตุมาสินิยา ปวาเรสฺสติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ปวารณาสงฺคหสฺส กรณํ, อิทานิ อุโปสถํ กริสฺสติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิสฺสติ, อาคเม ชุณฺเห โกมุทิยา จาตุมาสินิยา ปวาเรสฺสติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“กโต สงฺเฆน ปวารณาสงฺคโห, อิทานิ อุโปสถํ กริสฺสติ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิสฺสติ, อาคเม ชุณฺเห โกมุทิยา จาตุมาสินิยา ปวาเรสฺสติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

เตหิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ กเต ปวารณาสงฺคเห อญฺญตโร ภิกฺขุ เอวํ วเทยฺย – “อิจฺฉามหํ, อาวุโส, ชนปทจาริกํ ปกฺกมิตุํ; อตฺถิ เม ชนปเท กรณีย”นฺติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – “สาธาวุโส, ปวาเรตฺวา คจฺฉาหี”ติฯ โส เจ , ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปวารยมาโน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ปวารณํ ฐเปติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – “อนิสฺสโร โข เม ตฺวํ, อาวุโส, ปวารณาย, น ตาวาหํ ปวาเรสฺสามี”ติฯ ตสฺส เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปวารยมานสฺส อญฺญตโร ภิกฺขุ ตสฺส ภิกฺขุโน ปวารณํ ฐเปติ, อุโภ สงฺเฆน สมนุยุญฺชิตฺวา สมนุคาหิตฺวา ยถาธมฺมํ การาเปตพฺพาฯ โส เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ชนปเท ตํ กรณียํ ตีเรตฺวา ปุนเทว อนฺโต โกมุทิยา จาตุมาสินิยา ตํ อาวาสํ อาคจฺฉติ, เตหิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปวาริยมาเน อญฺญตโร ภิกฺขุ ตสฺส ภิกฺขุโน ปวารณํ ฐเปติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – “อนิสฺสโร โข เม ตฺวํ, อาวุโส, ปวารณาย; ปวาริโต อห”นฺติฯ เตหิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ปวาริยมาเน โส ภิกฺขุ อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ปวารณํ ฐเปติ, อุโภ สงฺเฆน สมนุยุญฺชิตฺวา สมนุคาหิตฺวา ยถาธมฺมํ การาเปตฺวา สงฺเฆน ปวาเรตพฺพนฺติฯ

ปวารณาสงฺคโห นิฏฺฐิโตฯ

ปวารณากฺขนฺธโก จตุตฺโถฯ

๑๔๖. ตสฺสุทฺทานํ

วสฺสํวุฏฺฐา โกสเลสุ, อคมุํ สตฺถุ ทสฺสนํ;

อผาสุํ ปสุสํวาสํ, อญฺญมญฺญานุโลมตาฯ

ปวาเรนฺตา ปณามญฺจ [ปวาเรนฺตาสเน ทฺเว จ (สี. สฺยา.)], กมฺมํ คิลานญาตกา;
ราชา โจรา จ ธุตฺตา จ, ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ตถาฯ

ปญฺจ จตุตโย ทฺเวโก, อาปนฺโน เวมตี สริ;
สพฺโพ สงฺโฆ เวมติโก, พหู สมา จ โถกิกาฯ

อาวาสิกา จาตุทฺทส, ลิงฺคสํวาสกา อุโภ;
คนฺตพฺพํ น นิสินฺนาย, ฉนฺททาเน ปวารณา [ฉนฺททานปวารณา (ก.)]ฯ

สวเรหิ เขปิตา เมโฆ, อนฺตรา จ ปวารณา;
น อิจฺฉนฺติ ปุรมฺหากํ, อฏฺฐปิตา จ ภิกฺขุโนฯ

กิมฺหิ วาติ กตมญฺจ, ทิฏฺเฐน สุตสงฺกาย;
โจทโก จุทิตโก จ, ถุลฺลจฺจยํ วตฺถุ ภณฺฑนํ;
ปวารณาสงฺคโห จ, อนิสฺสโร ปวารเยติฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถูนิ ฉจตฺตารีสาติฯ

ปวารณากฺขนฺธโก นิฏฺฐิโตฯ

๕. จมฺมกฺขนฺธโก

๑๔๗. โสณโกฬิวิสวตฺถุ

๒๔๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเตฯ เตน โข ปน สมเยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อสีติยา คามสหสฺเสสุ อิสฺสริยาธิปจฺจํ รชฺชํ กาเรติฯ เตน โข ปน สมเยน จมฺปายํ โสโณ นาม โกฬิวิโส [โกฬิวีโส (สี.)] เสฏฺฐิปุตฺโต สุขุมาโล โหติฯ ตสฺส ปาทตเลสุ โลมานิ ชาตานิ โหนฺติฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ตานิ อสีติ คามิกสหสฺสานิ สนฺนิปาตาเปตฺวา เกนจิเทว กรณีเยน โสณสฺส โกฬิวิสสฺส สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – อาคจฺฉตุ โสโณ, อิจฺฉามิ โสณสฺส อาคตนฺติฯ อถ โข โสณสฺส โกฬิวิสสฺส มาตาปิตโร โสณํ โกฬิวิสํ เอตทโวจุํ – “ราชา เต, ตาต โสณ, ปาเท ทกฺขิตุกาโมฯ มา โข ตฺวํ, ตาต โสณ, เยน ราชา เตน ปาเท อภิปฺปสาเรยฺยาสิฯ รญฺโญ ปุรโต ปลฺลงฺเกน นิสีทฯ นิสินฺนสฺส เต ราชา ปาเท ทกฺขิสฺสตี”ติฯ อถ โข โสณํ โกฬิวิสํ สิวิกาย อาเนสุํฯ อถ โข โสโณ โกฬิวิโส เยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ อภิวาเทตฺวา รญฺโญ ปุรโต ปลฺลงฺเกน นิสีทิฯ อทฺทสา โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร โสณสฺส โกฬิวิสสฺส ปาทตเลสุ โลมานิ ชาตานิฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ตานิ อสีติ คามิกสหสฺสานิ ทิฏฺฐธมฺมิเก อตฺเถ อนุสาสิตฺวา อุยฺโยเชสิ – “ตุมฺเห ขฺวตฺถ, ภเณ, มยา ทิฏฺฐธมฺมิเก อตฺเถ อนุสาสิตา; คจฺฉถ, ตํ ภควนฺตํ ปยิรุปาสถ; โส โน ภควา สมฺปรายิเก อตฺเถ อนุสาสิสฺสตี”ติฯ

อถ โข ตานิ อสีติ คามิกสหสฺสานิ เยน คิชฺฌกูโฏ ปพฺพโต เตนุปสงฺกมึสุฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา สาคโต ภควโต อุปฏฺฐาโก โหติฯ อถ โข ตานิ อสีติ คามิกสหสฺสานิ เยนายสฺมา สาคโต เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สาคตํ เอตทโวจุํ – “อิมานิ, ภนฺเต, อสีติ คามิกสหสฺสานิ อิธูปสงฺกนฺตานิ ภควนฺตํ ทสฺสนาย; สาธุ มยํ, ภนฺเต, ลเภยฺยาม ภควนฺตํ ทสฺสนายา”ติฯ “เตน หิ ตุมฺเห อายสฺมนฺโต มุหุตฺตํ อิเธว ตาว โหถ, ยาวาหํ ภควนฺตํ ปฏิเวเทมี”ติฯ อถ โข อายสฺมา สาคโต เตสํ อสีติยา คามิกสหสฺสานํ ปุรโต เปกฺขมานานํ ปาฏิกาย นิมฺมุชฺชิตฺวา ภควโต ปุรโต อุมฺมุชฺชิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อิมานิ, ภนฺเต, อสีติ คามิกสหสฺสานิ อิธูปสงฺกนฺตานิ ภควนฺตํ ทสฺสนาย; ยสฺส ทานิ, ภนฺเต, ภควา กาลํ มญฺญตี”ติฯ “เตน หิ ตฺวํ, สาคต, วิหารปจฺฉายายํ อาสนํ ปญฺญเปหี”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข อายสฺมา สาคโต ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา ปีฐํ คเหตฺวา ภควโต ปุรโต นิมฺมุชฺชิตฺวา เตสํ อสีติยา คามิกสหสฺสานํ ปุรโต เปกฺขมานานํ ปาฏิกาย อุมฺมุชฺชิตฺวา วิหารปจฺฉายายํ อาสนํ ปญฺญเปติฯ อถ โข ภควา วิหารา นิกฺขมิตฺวา วิหารปจฺฉายายํ ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข ตานิ อสีติ คามิกสหสฺสานิ เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ อถ โข ตานิ อสีติ คามิกสหสฺสานิ อายสฺมนฺตํเยว สาคตํ สมนฺนาหรนฺติ, โน ตถา ภควนฺตํฯ อถ โข ภควา เตสํ อสีติยา คามิกสหสฺสานํ เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย อายสฺมนฺตํ สาคตํ อามนฺเตสิ – “เตน หิ ตฺวํ, สาคต, ภิยฺโยโสมตฺตาย อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อิทฺธิปาฏิหาริยํ ทสฺเสหี”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข อายสฺมา สาคโต ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา เวหาสํ อพฺภุคฺคนฺตฺวา อากาเส อนฺตลิกฺเข จงฺกมติปิ, ติฏฺฐติปิ, นิสีทติปิ, เสยฺยมฺปิ กปฺเปติ, ธูมายติปิ [ธูปายติปิ (สี.), ปธูปายติปิ (สฺยา.)] ปชฺชลติปิ, อนฺตรธายติปิฯ อถ โข อายสฺมา สาคโต อากาเส อนฺต

ลิกฺเข อเนกวิหิตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อิทฺธิปาฏิหาริยํ ทสฺเสตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “สตฺถา เม, ภนฺเต, ภควา; สาวโกหมสฺมิฯ สตฺถา เม, ภนฺเต, ภควา; สาวโกหมสฺมี”ติฯ อถ โข ตานิ อสีติ คามิกสหสฺสานิ “อจฺฉริยํ วต โภ! อพฺภุตํ วต โภ! สาวโกปิ นาม เอวํ มหิทฺธิโก ภวิสฺสติ, เอวํ มหานุภาโว, อโห นูน สตฺถา”ติ ภควนฺตํเยว สมนฺนาหรนฺติ, โน ตถา อายสฺมนฺตํ สาคตํฯ

อถ โข ภควา เตสํ อสีติยา คามิกสหสฺสานํ เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย อนุปุพฺพึ กถํ กเถสิ, เสยฺยถิทํ – ทานกถํ สีลกถํ สคฺคกถํ , กามานํ อาทีนวํ โอการํ สํกิเลสํ, เนกฺขมฺเม อานิสํสํ ปกาเสสิฯ ยทา เต ภควา อญฺญาสิ กลฺลจิตฺเต, มุทุจิตฺเต, วินีวรณจิตฺเต, อุทคฺคจิตฺเต, ปสนฺนจิตฺเต, อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกํสิกา ธมฺมเทสนา, ตํ ปกาเสสิ – ทุกฺขํ, สมุทยํ, นิโรธํ, มคฺคํฯ เสยฺยถาปิ นาม สุทฺธํ วตฺถํ อปคตกาฬกํ สมฺมเทว รชนํ ปฏิคฺคณฺเหยฺย, เอวเมวํ เตสํ อสีติยา คามิกสหสฺสานํ ตสฺมึเยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ – “ยํกิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺม”นฺติฯ เต ทิฏฺฐธมฺมา ปตฺตธมฺมา วิทิตธมฺมา ปริโยคาฬฺหธมฺมา ติณฺณวิจิกิจฺฉา วิคตกถํกถา เวสารชฺชปฺปตฺตา อปรปฺปจฺจยา สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเต, อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเตฯ เสยฺยถาปิ, ภนฺเต, นิกฺกุชฺชิตํ วา อุกฺกุชฺเชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย – “จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตี”ติ, เอวเมวํ ภควตา อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโตฯ เอเต มยํ, ภนฺเต, ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามฯ ธมฺมญฺจ, ภิกฺขุสงฺฆญฺจฯ อุปาสเก โน ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปเต สรณํ คเต”ติฯ

โสณสฺส ปพฺพชฺชา

๒๔๓. อถ โข โสณสฺส โกฬิวิสสฺส เอตทโหสิ “ยถา ยถา โข อหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สุกรํ อคารํ อชฺฌาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริสุทฺธํ สงฺขลิขิตํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ; ยํนูนาหํ เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพเชยฺย”นฺติฯ อถ โข ตานิ อสีติ คามิกสหสฺสานิ ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกมิํสุฯ อถ โข โสโณ โกฬิวิโส อจิรปกฺกนฺเตสุ เตสุ อสีติยา คามิกสหสฺเสสุ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โสโณ โกฬิวิโส ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ยถา ยถาหํ, ภนฺเต, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สุกรํ อคารํ อชฺฌาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริสุทฺธํ สงฺขลิขิตํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํฯ อิจฺฉามหํ, ภนฺเต, เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํฯ ปพฺพาเชตุ มํ, ภนฺเต, ภควา”ติฯ อลตฺถ โข โสโณ โกฬิวิโส ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, อลตฺถ อุปสมฺปทํฯ อจิรูปสมฺปนฺโน จ ปนายสฺมา โสโณ สีตวเน วิหรติฯ ตสฺส อจฺจารทฺธวีริยสฺส จงฺกมโต ปาทา ภิชฺชิํสุฯ จงฺกโม โลหิเตน ผุโฏ โหติ, เสยฺยถาปิ ควาฆาตนํฯ [อิโต ปรํ ยาว อิมสฺส วตฺถุสฺส อวสานํ ตาว ปาโฐ อ. นิ. ๖.๕๕ อาทโย] อถ โข อายสฺมโต โสณสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – “เย โข เกจิ ภควโต สาวกา อารทฺธวีริยา วิหรนฺติ, อหํ เตสํ อญฺญตโรฯ อถ จ ปน เม นานุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุจฺจติฯ สํวิชฺชนฺติ โข ปน เม กุเล โภคา; สกฺกา โภเค จ ภุญฺชิตุํ, ปุญฺญานิ จ กาตุํฯ ยํนูนาหํ หีนายาวตฺติตฺวา โภเค จ ภุญฺเชยฺยํ, ปุญฺญานิ จ กเรยฺย”นฺติฯ อถ โข ภควา อายสฺมโต โสณสฺส เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย – เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมิญฺเชยฺย เอวเมว –

คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต อนฺตรหิโต สีตวเน ปาตุรโหสิฯ อถ โข ภควา สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺโต เยนายสฺมโต โสณสฺส จงฺกโม เตนุปสงฺกมิฯ อทฺทสา โข ภควา อายสฺมโต โสณสฺส จงฺกมํ โลหิเตน ผุฏฺฐํ, ทิสฺวาน ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "กสฺส นฺวายํ, ภิกฺขเว, จงฺกโม โลหิเตน ผุโฏ, เสยฺยถาปิ ควาฆาตน"นฺติ? "อายสฺมโต, ภนฺเต, โสณสฺส อจฺจารทฺธวีริยสฺส จงฺกมโต ปาทา ภิชฺชึสุฯ ตสฺสายํ จงฺกโม โลหิเตน ผุโฏ, เสยฺยถาปิ ควาฆาตน"นฺติฯ

อถ โข ภควา เยนายสฺมโต โสณสฺส วิหาโร เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อายสฺมาปิ โข โสโณ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ โสณํ ภควา เอตทโวจ – "นนุ เต, โสณ, รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – 'เย โข เกจิ ภควโต สาวกา อารทฺธวีริยา วิหรนฺติ, อหํ เตสํ อญฺญตโรฯ อถ จ ปน เม นานุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุจฺจติฯ สํวิชฺชนฺติ โข ปน เม กุเล โภคา; สกฺกา โภเค จ ภุญฺชิตุํ, ปุญฺญานิ จ กาตุํฯ ยํนูนาหํ หีนายาวตฺติตฺวา โภเค จ ภุญฺเชยฺยํ, ปุญฺญานิ จ กเรยฺย'"นฺติ? "เอวํ, ภนฺเต"ติ ฯ "ตํ กึ มญฺญสิ, โสณ, กุสโล ตฺวํ ปุพฺเพ อคาริกภูโต วีณาย ตนฺติสฺสเร"ติ? "เอวํ, ภนฺเต"ติฯ "ตํ กึ มญฺญสิ, โสณ, ยทา เต วีณาย ตนฺติโย อจฺจายตา โหนฺติ, อปิ นุ เต วีณา ตสฺมึ สมเย สรวตี วา โหติ, กมฺมญฺญา วา"ติ? "โน เหตํ, ภนฺเต"ติฯ "ตํ กึ มญฺญสิ, โสณ, ยทา เต วีณาย ตนฺติโย อติสิถิลา โหนฺติ, อปิ นุ เต วีณา ตสฺมึ สมเย สรวตี วา โหติ, กมฺมญฺญา วา"ติ? "โน เหตํ, ภนฺเต"ติฯ "ตํ กึ มญฺญสิ, โสณ, ยทา เต วีณาย ตนฺติโย เนว อจฺจายตา โหนฺติ นาติสิถิลา, สเม คุเณ ปติฏฺฐิตา, อปิ นุ เต วีณา ตสฺมึ สมเย สรวตี วา โหติ, กมฺมญฺญา วา"ติ? "เอวํ, ภนฺเต"ติฯ "เอวเมว โข, โสณ, อจฺจารทฺธวีริยํ อุทฺธจฺจาย สํวตฺตติ , อติลีนวีริยํ โกสชฺชาย สํวตฺตติฯ ตสฺมาติห ตฺวํ, โสณ, วีริยสมตํ อธิฏฺฐห, อินฺทฺริยานญฺจ สมตํ ปฏิวิชฺฌ, ตตฺถ จ นิมิตฺตํ คณฺหาหี"ติฯ "เอวํ, ภนฺเต"ติ โข อายสฺมา โสโณ ภควโต ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ โสณํ อิมินา โอวาเทน โอวทิตฺวา – เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมิญฺเชยฺย เอวเมว – สีตวเน อายสฺมโต โสณสฺส สมฺมุเข อนฺตรหิโต คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต ปาตุรโหสิฯ อถ โข อายสฺมา โสโณ อปเรน สมเยน วีริยสมตํ อธิฏฺฐาสิ, อินฺทฺริยานญฺจ สมตํ ปฏิวิชฺฌิ, ตตฺถ จ นิมิตฺตํ อคฺคเหสิฯ อถ โข อายสฺมา โสโณ, เอโก วูปกฏฺโฐ อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต, น จิรสฺเสว – ยสฺสตฺถาย กุลปุตฺตา สมฺมเทว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ – ตทนุตฺตรํ พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิฯ 'ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายา'ติ อภิญฺญาสิฯ อญฺญตโร จ ปนายสฺมา โสโณ อรหตํ อโหสิฯ

๒๔๔. อถ โข อายสฺมโต โสณสฺส อรหตฺตปฺปตฺตสฺส เอตทโหสิ – "ยํนูนาหํ ภควโต สนฺติเก อญฺญํ พฺยากเรยฺย"นฺติฯ อถ โข อายสฺมา โสโณ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา โสโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ – โย โส, ภนฺเต, ภิกฺขุ อรหํ ขีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอหิตภาโร อนุปฺปตฺตสทตฺโถ ปริกฺขีณภวสญฺโญชโน สมฺมทญฺญา วิมุตฺโต, โส ฉฏฺฐานานิ อธิมุตฺโต โหติ – เนกฺขมฺมาธิมุตฺโต โหติ, ปวิเวกาธิมุตฺโต โหติ, อพฺยาปชฺชาธิมุตฺโต โหติ, อุปาทานกฺขยาธิมุตฺโต โหติ, ตณฺหกฺขยาธิมุตฺโต โหติ , อสมฺโมหาธิมุตฺโต โหติฯ

“สิยา โข ปน, ภนฺเต, อิเธกจฺจสฺส อายสฺมโต เอวมสฺส – ‘เกวลํ สทฺธามตฺตกํ นูน อยมายสฺมา นิสฺสาย เนกฺขมฺมาธิมุตฺโต’ติ, น โข ปเนตํ, ภนฺเต, เอวํ ทฏฺฐพฺพํฯ ขีณาสโว, ภนฺเต, ภิกฺขุ, วุสิตวา, กตกรณีโย, กรณียมตฺตานํ อสมนุปสฺสนฺโต กตสฺส วา ปฏิจยํ ขยา ราคสฺส วีตราคตฺตา เนกฺขมฺมาธิมุตฺโต โหติ, ขยา โทสสฺส วีตโทสตฺตา เนกฺขมฺมาธิมุตฺโต โหติ, ขยา โมหสฺส วีตโมหตฺตา เนกฺขมฺมาธิมุตฺโต โหติฯ

“สิยา โข ปน, ภนฺเต, อิเธกจฺจสฺส อายสฺมโต เอวมสฺส – ‘ลาภสกฺการสิโลกํ นูน อยมายสฺมา นิกามยมาโน ปวิเวกาธิมุตฺโต’ติฯ น โข ปเนตํ, ภนฺเต, เอวํ ทฏฺฐพฺพํฯ ขีณาสโว, ภนฺเต, ภิกฺขุ, วุสิตวา, กตกรณีโย, กรณียมตฺตานํ [กรณียํ อตฺตโน (องฺคุตฺตรปาฬิยํ)] อสมนุปสฺสนฺโต กตสฺส วา ปฏิจยํ, ขยา ราคสฺส วีตราคตฺตา ปวิเวกาธิมุตฺโต โหติ, ขยา โทสสฺส วีตโทสตฺตา ปวิเวกาธิมุตฺโต โหติ, ขยา โมหสฺส วีตโมหตฺตา ปวิเวกาธิมุตฺโต โหติฯ

“สิยา โข ปน, ภนฺเต, อิเธกจฺจสฺส อายสฺมโต เอวมสฺส – ‘สีลพฺพตปรามาสํ นูน อยมายสฺมา สารโต ปจฺจาคจฺฉนฺโต อพฺยาปชฺชาธิมุตฺโต’ติฯ น โข ปเนตํ, ภนฺเต, เอวํ ทฏฺฐพฺพํฯ ขีณาสโว, ภนฺเต, ภิกฺขุ, วุสิตวา, กตกรณีโย, กรณียมตฺตานํ อสมนุปสฺสนฺโต กตสฺส วา ปฏิจยํ, ขยา ราคสฺส วีตราคตฺตา อพฺยาปชฺชาธิมุตฺโต โหติ, ขยา โทสสฺส วีตโทสตฺตา อพฺยาปชฺชาธิมุตฺโต โหติ, ขยา โมหสฺส วีตโมหตฺตา อพฺยาปชฺชาธิมุตฺโต โหติฯ

“ขยา ราคสฺส วีตราคตฺตา อุปาทานกฺขยาธิมุตฺโต โหติ, ขยา โทสสฺส วีตโทสตฺตา อุปาทานกฺขยาธิมุตฺโต โหติ, ขยา โมหสฺส วีตโมหตฺตา อุปาทานกฺขยาธิมุตฺโต โหติฯ

“ขยา ราคสฺส วีตราคตฺตา ตณฺหกฺขยาธิมุตฺโต โหติ, ขยา โทสสฺส วีตโทสตฺตา ตณฺหกฺขยาธิมุตฺโต โหติ, ขยา โมหสฺส วีตโมหตฺตา ตณฺหกฺขยาธิมุตฺโต โหติฯ

“ขยา ราคสฺส วีตราคตฺตา อสมฺโมหาธิมุตฺโต โหติ, ขยา โทสสฺส วีตโทสตฺตา อสมฺโมหาธิมุตฺโต โหติ, ขยา โมหสฺส วีตโมหตฺตา อสมฺโมหาธิมุตฺโต โหติฯ

“เอวํ สมฺมา วิมุตฺตจิตฺตสฺส, ภนฺเต, ภิกฺขุโน ภุสา เจปิ จกฺขุวิญฺเญยฺยา รูปา จกฺขุสฺส อาปาถํ อาคจฺฉนฺติ, เนวสฺส จิตฺตํ ปริยาทิยนฺติฯ อมิสฺสีกตเมวสฺส จิตฺตํ โหติ, ฐิตํ, อาเนญฺชปฺปตฺตํ, วยญฺจสฺสานุปสฺสติฯ ภุสา เจปิ โสตวิญฺเญยฺยา สทฺทา…เป.… ฆานวิญฺเญยฺยา คนฺธา… ชิวฺหาวิญฺเญยฺยา รสา… กายวิญฺเญยฺยา โผฏฺฐพฺพา… มโนวิญฺเญยฺยา ธมฺมา มนสฺส อาปาถํ อาคจฺฉนฺติ, เนวสฺส จิตฺตํ ปริยาทิยนฺติ; อมิสฺสีกตเมวสฺส จิตฺตํ โหติ, ฐิตํ, อาเนญฺชปฺปตฺตํ, วยญฺจสฺสานุปสฺสติฯ เสยฺยถาปิ, ภนฺเต, เสโล ปพฺพโต อจฺฉิทฺโท อสุสิโร เอกคฺฆโน, ปุรตฺถิมาย เจปิ ทิสาย อาคจฺเฉยฺย ภุสา วาตวุฏฺฐิ, เนว นํ สงฺกมฺเปยฺย น สมฺปกมฺเปยฺย น สมฺปเวเธยฺย; ปจฺฉิมาย เจปิ ทิสาย อาคจฺเฉยฺย ภุสา วาตวุฏฺฐิ…เป.… อุตฺตราย เจปิ ทิสาย…เป.… ทกฺขิณาย เจปิ ทิสาย อาคจฺเฉยฺย ภุสา วาตวุฏฺฐิ, เนว นํ สงฺกมฺเปยฺย น สมฺปกมฺเปยฺย น สมฺปเวเธยฺย, เอวเมว โข, ภนฺเต, เอวํ สมฺมา วิมุตฺตจิตฺตสฺส ภิกฺขุโน ภุสา เจปิ จกฺขุวิญฺเญยฺยา รูปา จกฺขุสฺส อาปาถํ อาคจฺฉนฺติ, เนวสฺส จิตฺตํ ปริยาทิยนฺติ; อมิสฺสีกตเมวสฺส จิตฺตํ โหติ, ฐิตํ, อาเนญฺชปฺปตฺตํ, วยญฺจสฺสานุปสฺสติฯ ภุสา เจปิ โสตวิญฺเญยฺยา สทฺทา…เป.… ฆานวิญฺเญยฺยา คนฺธา… ชิวฺหาวิญฺเญยฺยา รสา… กายวิญฺเญยฺยา โผฏฺฐพฺพา… มโนวิญฺเญยฺยา ธมฺมา มนสฺส อาปาถํ

อาคจฺฉนฺติ, เนวสฺส จิตฺตํ ปริยาทิยนฺติ; อมิสฺสีกตเมวสฺส จิตฺตํ โหติ, ฐิตํ, อาเนญฺชปฺปตฺตํ, วยญฺจสฺสานุปสฺสตี''ติฯ

เนกฺขมฺมํ อธิมุตฺตสฺส, ปวิเวกญฺจ เจตโส;
อพฺยาปชฺชาธิมุตฺตสฺส, อุปาทานกฺขยสฺส จฯ

ตณฺหกฺขยาธิมุตฺตสฺส , อสมฺโมหญฺจ เจตโส;
ทิสฺวา อายตนุปฺปาทํ, สมฺมา จิตฺตํ วิมุจฺจติฯ

ตสฺส สมฺมาวิมุตฺตสฺส, สนฺตจิตฺตสฺส ภิกฺขุโน;
กตสฺส ปฏิจโย นตฺถิ, กรณียํ น วิชฺชติฯ

เสโล ยถา เอกฆโน, วาเตน น สมีรติ;
เอวํ รูปา รสา สทฺทา, คนฺธา ผสฺสา จ เกวลาฯ

อิฏฺฐา ธมฺมา อนิฏฺฐา จ, น ปเวเธนฺติ ตาทิโน;
ฐิตํ จิตฺตํ วิปฺปมุตฺตํ, วยญฺจสฺสานุปสฺสตีติฯ

โสณโกฬิวิสวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๑๔๘. ทิคุณาทิอุปาหนปฏิกฺเขโป

๒๔๕. อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''เอวํ โข, ภิกฺขเว, กุลปุตฺตา อญฺญํ พฺยากโรนฺติ, อตฺโถ จ วุตฺโต, อตฺตา จ อนุปนีโตฯ อถ จ, ปนิเธกจฺเจ โมฆปุริสา หสมานกํ, มญฺเญ, อญฺญํ พฺยากโรนฺติ, เต ปจฺฉา วิฆาตํ อาปชฺชนฺตี''ติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ โสณํ อามนฺเตสิ – ''ตฺวํ โขสิ, โสณ, สุขุมาโลฯ อนุชานามิ เต, โสณ, เอกปลาสิกํ อุปาหน''นฺติฯ ''อหํ โข, ภนฺเต, อสีติสกฏวาเห หิรญฺญํ โอหาย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต, สตฺตหตฺถิกญฺจ อนีกํฯ อถาหํ ภนฺเต เอกปลาสิกํ เจ อุปาหนํ ปริหริสฺสามิ, ตสฺส เม ภวิสฺสนฺติ วตฺตาโร 'โสโณ โกฬิวิโส อสีติสกฏวาเห หิรญฺญํ โอหาย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต, สตฺตหตฺถิกญฺจ อนีกํฯ โส ทานายํ เอกปลาสิกาสุ อุปาหนาสุ สตฺโต'ติฯ สเจ ภควา ภิกฺขุสงฺฆสฺส อนุชานิสฺสติ อหมฺปิ ปริภุญฺชิสฺสามิ; โน เจ ภควา ภิกฺขุสงฺฆสฺส อนุชานิสฺสติ, อหมฺปิ น ปริภุญฺชิสฺสามี''ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอกปลาสิกํ อุปาหนํฯ น, ภิกฺขเว, ทิคุณา อุปาหนา ธาเรตพฺพาฯ น ติคุณา อุปาหนา ธาเรตพฺพาฯ น คุณงฺคุณูปาหนา [คณงฺคณูปาหนา (พหูสุ)] ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา''ติฯ

ทิคุณาทิอุปาหนปฏิกฺเขโป นิฏฺฐิโตฯ

๑๔๙. สพฺพนีลิกาทิปฏิกฺเขโป

๒๔๖. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สพฺพนีลิกา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ...เป.... สพฺพปีติกา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ... สพฺพโลหิติกา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ... สพฺพมญฺชิฏฺฐิกา [สพฺพมญฺเชฏฺฐิกา (ก.)] อุปาหนาโย ธาเรนฺติ ... สพฺพกณฺหา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ... สพฺพมหารงฺครตฺตา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ... สพฺพมหานามรตฺตา อุปาหนาโย ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ, “เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สพฺพนีลิกา อุปาหนา ธาเรตพฺพา...เป.... น สพฺพปีติกา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น สพฺพโลหิติกา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น สพฺพมญฺชิฏฺฐิกา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น สพฺพกณฺหา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น สพฺพมหารงฺครตฺตา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น สพฺพมหานามรตฺตา อุปาหนา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นีลกวทฺธิกา [วฏฺฏิกา (สี.)] อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, ปีตกวทฺธิกา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, โลหิตกวทฺธิกา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, มญฺชิฏฺฐิกวทฺธิกา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, กณฺหวทฺธิกา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, มหารงฺครตฺตวทฺธิกา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, มหานามรตฺตวทฺธิกา อุปาหนาโย ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ, “เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, นีลกวทฺธิกา อุปาหนา ธาเรตพฺพา...เป.... น ปีตกวทฺธิกา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น โลหิตกวทฺธิกา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น มญฺชิฏฺฐิกวทฺธิกา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น กณฺหวทฺธิกา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น มหารงฺครตฺตวทฺธิกา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น มหานามรตฺตวทฺธิกา อุปาหนา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ขลฺลกพทฺธา [...พนฺธา (ก.)] อุปาหนาโย ธาเรนฺติ...เป.... ปุฏพทฺธา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, ปาลิคุณฺฐิมา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, ตูลปุณฺณิกา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ , ติตฺติรปตฺติกา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, เมณฺฑวิสาณวทฺธิกา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, อชวิสาณวทฺธิกา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, วิจฺฉิกาฬิกา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, โมรปิญฺฉ [โมรปิญฺช (สี. สฺยา.)] ปริสิพฺพิตา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, จิตฺรา อุปาหนาโย ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ, “เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว , ขลฺลกพทฺธา อุปาหนา ธาเรตพฺพา...เป.... น ปุฏพทฺธา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น ปาลิคุณฺฐิมา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น ตูลปุณฺณิกา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น ติตฺติรปตฺติกา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น เมณฺฑวิสาณวทฺธิกา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น อชวิสาณวทฺธิกา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น วิจฺฉิกาฬิกา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น โมรปิญฺฉปริสิพฺพิตา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น จิตฺรา อุปาหนา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สีหจมฺมปริกฺขฏา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ...เป.... พฺยคฺฆจมฺมปริกฺขฏา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, ทีปิจมฺมปริกฺขฏา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, อชินจมฺมปริกฺขฏา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, อุทฺทจมฺมปริกฺขฏา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, มชฺชารจมฺมปริกฺขฏา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, กาฬกจมฺมปริกฺขฏา อุปาหนาโย ธาเรนฺติ, ลุวกจมฺมปริกฺขฏา [อุลูกจมฺมปริกฺขฏา (โยชนา)] อุปาหนาโย ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ, “เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สีหจมฺมปริกฺขฏา อุปาหนา ธาเรตพฺพา...เป.... น พฺยคฺฆจมฺมปริกฺขฏา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น ทีปิจมฺมปริ

กฺขฏฺา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น อชินจมฺมปริกฺขฏา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น อุทฺทจมฺมปริกฺขฏา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น มชฺชารจมฺมปริกฺขฏา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น กาฬกจมฺมปริกฺขฏา อุปาหนา ธาเรตพฺพา, น ลุวกจมฺมปริกฺขฏา อุปาหนา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

สพฺพนีลิกาทิปฏิกฺเขโป นิฏฺฐิโตฯ

๑๕๐. โอมุกฺกคุณงฺคุณูปาหนานุชานนา

๒๔๗. อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย ราชคหํ ปิณฺฑาย ปาวิสิ, อญฺญตเรน ภิกฺขุนา ปจฺฉาสมเณนฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ขญฺชมาโน ภควนฺตํ ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อนุพนฺธิฯ อทฺทสา โข อญฺญตโร อุปาสโก คุณงฺคุณูปาหนา อาโรหิตฺวา ภควนฺตํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ; ทิสฺวา อุปาหนา อาโรหิตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ อภิวาเทตฺวา เอตทโวจ – “กิสฺส, ภนฺเต, อยฺโย ขญฺชตี”ติ ? “ปาทา เม, อาวุโส, ผลิตา”ติ [ผาลิตาติ (ก.)]ฯ “หนฺท, ภนฺเต, อุปาหนาโย”ติฯ “อลํ , อาวุโส, ปฏิกฺขิตฺตา ภควตา คุณงฺคุณูปาหนา”ติฯ “คณฺหาเหตา, ภิกฺขุ, อุปาหนาโย”ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอมุกฺกํ คุณงฺคุณูปาหนํฯ น, ภิกฺขเว, นวา คุณงฺคุณูปาหนา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

โอมุกฺกคุณงฺคุณูปาหนานุชานนา นิฏฺฐิตาฯ

๑๕๑. อชฺฌาราเม อุปาหนปฏิกฺเขโป

๒๔๘. เตน โข ปน สมเยน ภควา อชฺโฌกาเส อนุปาหโน จงฺกมติฯ สตฺถา อนุปาหโน จงฺกมตีติ, เถราปิ ภิกฺขู อนุปาหนา จงฺกมนฺติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู, สตฺถริ อนุปาหเน จงฺกมมาเน, เถเรสุปิ ภิกฺขูสุ อนุปาหเนสุ จงฺกมมาเนสุ, สอุปาหนา จงฺกมนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู, สตฺถริ อนุปาหเน จงฺกมมาเน, เถเรสุปิ ภิกฺขูสุ อนุปาหเนสุ จงฺกมมาเนสุ, สอุปาหนา จงฺกมิสฺสนฺตี”ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู, สตฺถริ อนุปาหเน จงฺกมมาเน, เถเรสุปิ ภิกฺขูสุ อนุปาหเนสุ จงฺกมมาเนสุ, สอุปาหนา จงฺกมนฺตี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. “กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา, สตฺถริ อนุปาหเน จงฺกมมาเน, เถเรสุปิ ภิกฺขูสุ อนุปาหเนสุ จงฺกมมาเนสุ, สอุปาหนา จงฺกมิสฺสนฺติฯ อิเม หิ นาม, ภิกฺขเว , คิหี โอทาตวตฺถวสนกา อภิชีวนิกสฺส สิปฺปสฺส การณา อาจริเยสุ สคารวา สปฺปติสฺสา สภาควุตฺติกา วิหริสฺสนฺติฯ อิธ โข ตํ, ภิกฺขเว, โสเภถ, ยํ ตุมฺเห เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตา สมานา อาจริเยสุ อาจริยมตฺเตสุ อุปชฺฌาเยสุ อุปชฺฌายมตฺเตสุ อคารวา อปฺปติสฺสา อสภาควุตฺติกา [สคารวา สคฺคติสฺสา สภาควุตฺติกา (ก.)] วิหเรยฺยาถฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, อาจริเยสุ อาจริยมตฺเตสุ อุปชฺฌาเยสุ อุปชฺฌายมตฺเตสุ อนุปาหเนสุ จงฺกมมาเนสุ สอุปาหเนน จงฺกมิ

ตพฺพํฯ โย จงฺกเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ น จ, ภิกฺขเว, อชฺฌาราเม อุปาหนา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๒๔๙. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ปาทขิลาพาโธ โหติฯ ตํ ภิกฺขู ปริคฺคเหตฺวา อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ นิกฺขาเมนฺติฯ อทฺทสา โข ภควา เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺโต เต ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ ปริคฺคเหตฺวา อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ นิกฺขาเมนฺเต, ทิสฺวาน เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – “กึ อิมสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน อาพาโธ”ติ? “อิมสฺส, ภนฺเต, อายสฺมโต ปาทขิลาพาโธ; อิมํ มยํ ปริคฺคเหตฺวา อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ นิกฺขาเมมา”ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยสฺส ปาทา วา ทุกฺขา, ปาทา วา ผลิตา, ปาทขิโล วา อาพาโธ [ปาทขิลาพาโธ วา (สฺยา.)] อุปาหนํ ธาเรตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อโธเตหิ ปาเทหิ มญฺจมฺปิ ปีฐมฺปิ อภิรุหนฺติ; จีวรมฺปิ เสนาสนมฺปิ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ‘อิทานิ มญฺจํ วา ปีฐํ วา อภิรุหิสฺสามี”ติ อุปาหนํ ธาเรตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู รตฺติยา อุโปสถคฺคมฺปิ สนฺนิสชฺชมฺปิ คจฺฉนฺตา อนฺธกาเร ขาณุมฺปิ กณฺฏกมฺปิ อกฺกมนฺติ; ปาทา ทุกฺขา โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อชฺฌาราเม อุปาหนํ ธาเรตุํ, อุกฺกํ, ปทีปํ, กตฺตรทณฺฑนฺติฯ

อชฺฌาราเม อุปาหนปฏิกฺเขโป นิฏฺฐิโตฯ

๑๕๒. กฏฺฐปาทุกาทิปฏิกฺเขโป

๒๕๐. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย กฏฺฐปาทุกาโย อภิรุหิตฺวา อชฺโฌกาเส จงฺกมนฺติ, อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา ขฏขฏสทฺทา, อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถนฺตา, เสยฺยถิทํ [อิมา ติรจฺฉานกถาโย ปาจิ. ๕๐๘; ที. นิ. ๑.๑๗; ม. นิ. ๒.๒๒๓; สํ. นิ. ๕.๑๐๘๐; อ. นิ. ๑๐.๖๙ อาทโย] – ราชกถํ, โจรกถํ, มหามตฺตกถํ, เสนากถํ, ภยกถํ, ยุทฺธกถํ, อนฺนกถํ, ปานกถํ, วตฺถกถํ, สยนกถํ, มาลากถํ, คนฺธกถํ, ญาติกถํ, ยานกถํ, คามกถํ, นิคมกถํ, นครกถํ, ชนปทกถํ, อิตฺถิกถํ [อิตฺถิกถํ ปุริสกถํ (ก.)], สูรกถํ, วิสิขากถํ, กุมฺภฏฺฐานกถํ , ปุพฺพเปตกถํ, นานตฺตกถํ, โลกกฺขายิกํ, สมุทฺทกฺขายิกํ, อิติภวาภวกถํ อิติ วา; กีฏกมฺปิ อกฺกมิตฺวา มาเรนฺติ, ภิกฺขูปิ สมาธิมฺหา จาเวนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา...เป.... เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย กฏฺฐปาทุกาโย อภิรุหิตฺวา อชฺโฌกาเส จงฺกมิสฺสนฺติ, อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา ขฏขฏสทฺทา อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถนฺตา, เสยฺยถิทํ – ราชกถํ, โจรกถํ...เป.... อิติภวาภวกถํ อิติ วา, กีฏกมฺปิ อกฺกมิตฺวา มาเรสฺสนฺติ, ภิกฺขูปิ สมาธิมฺหา จาเวสฺสนฺตี”ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ...เป.... “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย กฏฺฐปาทุกาโย อภิรุหิตฺวา อชฺโฌกาเส จงฺกมนฺติ, อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา ขฏขฏสทฺทา, อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถนฺตา, เสยฺยถิทํ, – ราชกถํ, โจรกถํ...เป.... อิติภวาภวกถํ อิติ วา, กีฏกมฺปิ อกฺก

มิตฺวา มาเรนฺติ, ภิกฺขูปิ สมาธิมฺหา จาเวนฺตี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติ…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, กฏฺฐปาทุกา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

อถ โข ภควา ราชคเห ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน พาราณสี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน พาราณสี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา พาราณสิยํ วิหรติ อิสิปตเน มิคทาเยฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – ภควตา กฏฺฐปาทุกา ปฏิกฺขิตฺตาติ – ตาลตรุเณ เฉทาเปตฺวา ตาลปตฺตปาทุกาโย ธาเรนฺติ; ตานิ ตาลตรุณานิ ฉินฺนานิ มิลายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ตาลตรุเณ เฉทาเปตฺวา ตาลปตฺตปาทุกาโย ธาเรสฺสนฺติ; ตานิ ตาลตรุณานิ ฉินฺนานิ มิลายนฺติ; เอกินฺทฺริยํ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชีวํ วิเหเฐนฺตี”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตาลตรุเณ เฉทาเปตฺวา ตาลปตฺตปาทุกาโย ธาเรนฺติ; ตานิ ตาลตรุณานิ ฉินฺนานิ มิลายนฺตี”ติ? สจฺจํ ภควาติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา ตาลตรุเณ เฉทาเปตฺวา ตาลปตฺตปาทุกาโย ธาเรสฺสนฺติ; ตานิ ตาลตรุณานิ ฉินฺนานิ มิลายนฺติฯ ชีวสญฺญิโน หิ, ภิกฺขเว, มนุสฺสา รุกฺขสฺมิํฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, ตาลปตฺตปาทุกา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ‘ภควตา ตาลปตฺตปาทุกา ปฏิกฺขิตฺตา’ติ เวฬุตรุเณ เฉทาเปตฺวา เวฬุปตฺตปาทุกาโย ธาเรนฺติฯ ตานิ เวฬุตรุณานิ ฉินฺนานิ มิลายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา เวฬุตรุเณ เฉทาเปตฺวา เวฬุปตฺตปาทุกาโย ธาเรสฺสนฺติฯ ตานิ เวฬุตรุณานิ ฉินฺนานิ มิลายนฺติฯ เอกินฺทฺริยํ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชีวํ วิเหเฐนฺตี”ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ชีวสญฺญิโน หิ, ภิกฺขเว, มนุสฺสา รุกฺขสฺมิํ…เป.… น, ภิกฺขเว, เวฬุปตฺตปาทุกา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ ฯ

๒๕๑. อถ โข ภควา พาราณสิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน ภทฺทิยํ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน ภทฺทิยํ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา ภทฺทิเย วิหรติ ชาติยา วเนฯ เตน โข ปน สมเยน ภทฺทิยา ภิกฺขู อเนกวิหิตํ ปาทุกมณฺฑนานุโยคมนุยุตฺตา วิหรนฺติ, ติณปาทุกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, มุญฺชปาทุกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, ปพฺพชปาทุกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, หินฺตาลปาทุกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, กมลปาทุกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, กมฺพลปาทุกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, ริญฺจนฺติ อุทฺเทสํ ปริปุจฺฉํ อธิสีลํ อธิจิตฺตํ อธิปญฺญํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภทฺทิยา ภิกฺขู อเนกวิหิตํ ปาทุกมณฺฑนานุโยคมนุยุตฺตา วิหริสฺสนฺติ, ติณปาทุกํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, มุญฺชปาทุกํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, ปพฺพชปาทุกํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, หินฺตาลปาทุกํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, กมลปาทุกํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, กมฺพลปาทุกํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, ริญฺจิสฺสนฺติ อุทฺเทสํ ปริปุจฺฉํ อธิสีลํ อธิจิตฺตํ อธิปญฺญ”นฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภทฺทิยา ภิกฺขู อเนกวิหิตํ ปาทุกมณฺฑนานุโยคมนุยุตฺตา วิหรนฺติ, ติณปาทุกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ…เป.…

ริญฺจนฺติ อุทฺเทสํ ปริปุจฺฉํ อธิสีลํ อธิจิตฺตํ อธิปญฺญ’’นฺติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. ‘‘กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา อเนกวิหิตํ ปาทุกมณฺฑนานุโยคมนุยุตฺตา วิหริสฺสนฺติ, ติณปาทุกํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ…เป…. ริญฺจิสฺสนฺติ อุทฺเทสํ ปริปุจฺฉํ อธิสีลํ อธิจิตฺตํ อธิปญฺญํฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘น, ภิกฺขเว, ติณปาทุกา ธาเรตพฺพา, น มุญฺชปาทุกา ธาเรตพฺพา, น ปพฺพชปาทุกา ธาเรตพฺพา, น หินฺตาลปาทุกา ธาเรตพฺพา, น กมลปาทุกา ธาเรตพฺพา , น กมฺพลปาทุกา ธาเรตพฺพา, น โสวณฺณมยา ปาทุกา ธาเรตพฺพา, น รูปิยมยา ปาทุกา ธาเรตพฺพา, น มณิมยา ปาทุกา ธาเรตพฺพา, น เวฬุริยมยา ปาทุกา ธาเรตพฺพา, น ผลิกมยา ปาทุกา ธาเรตพฺพา, น กํสมยา ปาทุกา ธาเรตพฺพา, น กาจมยา ปาทุกา ธาเรตพฺพา, น ติปุมยา ปาทุกา ธาเรตพฺพา, น สีสมยา ปาทุกา ธาเรตพฺพา, น ตมฺพโลหมยา ปาทุกา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, กาจิ สงฺกมนิยา ปาทุกา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติสฺโส ปาทุกา ธุวฏฺฐานิยา อสงฺกมนิยาโย – วจฺจปาทุกํ, ปสฺสาวปาทุกํ, อาจมนปาทุก’’นฺติฯ

๒๕๒. อถ โข ภควา ภทฺทิเย ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน สาวตฺถิ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน สาวตฺถิ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อจิรวติยา นทิยา คาวีนํ ตรนฺตีนํ วิสาเณสุปิ คณฺหนฺติ, กณฺเณสุปิ คณฺหนฺติ, คีวายปิ คณฺหนฺติ, เฉปฺปาปิ คณฺหนฺติ, ปิฏฺฐิมฺปิ อภิรุหนฺติ, รตฺตจิตฺตาปิ องฺคชาตํ ฉุปนฺติ, วจฺฉตริมฺปิ โอคาเหตฺวา มาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา คาวีนํ ตรนฺตีนํ วิสาเณสุปิ คเหสฺสนฺติ…เป…. เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน’’ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว,…เป…. สจฺจํ ภควาติ…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘น, ภิกฺขเว, คาวีนํ วิสาเณสุ คเหตพฺพํ, น กณฺเณสุ คเหตพฺพํ, น คีวาย คเหตพฺพํ, น เฉปฺปาย คเหตพฺพํ, น ปิฏฺฐิ อภิรุหิตพฺพา ฯ โย อภิรุเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, รตฺตจิตฺเตน องฺคชาตํ ฉุปิตพฺพํฯ โย ฉุเปยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ น วจฺฉตรี มาเรตพฺพาฯ โย มาเรยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพ’’ติฯ

กฏฺฐปาทุกาทิปฏิกฺเขโป นิฏฺฐิโตฯ

๑๕๓. ยานาทิปฏิกฺเขโป

๒๕๓. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ยาเนน ยายนฺติ, อิตฺถิยุตฺเตนปิ ปุริสนฺตเรน, ปุริสยุตฺเตนปิ อิตฺถนฺตเรนฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘เสยฺยถาปิ คงฺคามหิยายา’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ยาเนน ยายิตพฺพํ ฯ โย ยาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถิํ คจฺฉนฺโต ภควนฺตํ ทสฺสนาย อนฺตรามคฺเค คิลาโน โหติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ มคฺคา โอกฺกมฺม อญฺญตรสฺมิํ รุกฺขมูเล นิสีทิฯ มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา เอตทโวจุํ – ‘‘กหํ, ภนฺเต, อยฺโย คมิสฺสตี’’ติ? ‘‘สาวตฺถิํ โข อหํ, อาวุโส, คมิสฺสามิ ภควนฺตํ ทสฺสนายา’’ติฯ ‘‘เอหิ, ภนฺเต, คมิสฺสามา’’ติฯ ‘‘นาหํ, อาวุโส, สกฺโกมิ, คิลาโนมฺหี’’ติฯ ‘‘เอหิ, ภนฺเต, ยานํ อภิรุหา’’ติฯ ‘‘อลํ, อาวุโส, ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา ยาน’’นฺติ กุกฺกุจฺจา

ยนฺโต ยานํ นาภิรุหิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานสฺส ยานนฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “อิตฺถิยุตฺตํ นุ โข ปุริสยุตฺตํ นุ โข”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ , ภิกฺขเว, ปุริสยุตฺตํ หตฺถวฏฺฏกนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ยานุคฺฆาเตน พาฬฺหตรํ อผาสุ อโหสิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สิวิกํ ปาฏงฺกินฺติฯ

ยานาทิปฏิกฺเขโป นิฏฺฐิโตฯ

๑๕๔. อุจฺจาสยนมหาสยนปฏิกฺเขโป

๒๕๔. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาสยนมหาสยนานิ ธาเรนฺติ, เสยฺยถิทํ – อาสนฺทิํ, ปลฺลงฺกํ, โคนกํ, จิตฺตกํ, ปฏิกํ, ปฏลิกํ, ตูลิกํ, วิกติกํ, อุทฺธโลมิํ [อุนฺทโลมิํ (ก.), อุทฺทโลมิํ (ก.)], เอกนฺตโลมิํ, กฏฺฏิสฺสํ, โกเสยฺยํ , กุตฺตกํ, หตฺถตฺถรํ, อสฺสตฺถรํ, รถตฺถรํ, อชินปเวณิํ, กทลิมิคปวรปจฺจตฺถรณํ, สอุตฺตรจฺฉทํ, อุภโตโลหิตกูปธานนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อุจฺจาสยนมหาสยนานิ ธาเรตพฺพานิ, เสยฺยถิทํ – อาสนฺทิ, ปลฺลงฺโก, โคนโก, จิตฺตโก, ปฏิกา, ปฏลิกา, ตูลิกา, วิกติกา, อุทฺธโลมิ, เอกนฺตโลมิ, กฏฺฏิสฺสํ, โกเสยฺยํ, กุตฺตกํ, หตฺถตฺถรํ, อสฺสตฺถรํ, รถตฺถรํ, อชินปเวณิ, กทลิมิคปวรปจฺจตฺถรณํ, สอุตฺตรจฺฉทํ, อุภโตโลหิตกูปธานํฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

อุจฺจาสยนมหาสยนปฏิกฺเขโป นิฏฺฐิโตฯ

๑๕๕. สพฺพจมฺมปฏิกฺเขโป

๒๕๕. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – ภควตา อุจฺจาสยนมหาสยนานิ ปฏิกฺขิตฺตานีติ – มหาจมฺมานิ ธาเรนฺติ, สีหจมฺมํ พฺยคฺฆจมฺมํ ทีปิจมฺมํฯ ตานิ มญฺจปฺปมาเณนปิ ฉินฺนานิ โหนฺติ, ปีฐปฺปมาเณนปิ ฉินฺนานิ โหนฺติ, อนฺโตปิ มญฺเจ ปญฺญตฺตานิ โหนฺติ, พหิปิ มญฺเจ ปญฺญตฺตานิ โหนฺติ, อนฺโตปิ ปีเฐ ปญฺญตฺตานิ โหนฺติ, พหิปิ ปีเฐ ปญฺญตฺตานิ โหนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, มหาจมฺมานิ ธาเรตพฺพานิ, สีหจมฺมํ พฺยคฺฆจมฺมํ ทีปิจมฺมํฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – ภควตา มหาจมฺมานิ ปฏิกฺขิตฺตานีติ – โคจมฺมานิ ธาเรนฺติฯ ตานิ มญฺจปฺปมาเณนปิ ฉินฺนานิ โหนฺติ, ปีฐปฺปมาเณนปิ ฉินฺนานิ โหนฺติ, อนฺโตปิ มญฺเจ ปญฺญตฺตานิ โหนฺติ, พหิปิ มญฺเจ ปญฺญตฺตานิ โหนฺติ, อนฺโตปิ ปีเฐ ปญฺญตฺตานิ โหนฺติ, พหิปิ ปีเฐ ปญฺญตฺตานิ โหนฺติฯ อญฺญตโรปิ ปาปภิกฺขุ อญฺญตรสฺส ปาปุปาสกสฺส กุลูปโก โหติฯ อถ โข โส ปาปภิกฺขุ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน ตสฺส ปาปุปาสกสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ

โข โส ปาปุปาสโก เยน โส ปาปภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ปาปภิกฺขุํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เตน โข ปน สมเยน ตสฺส ปาปุปาสกสฺส วจฺฉโก โหติ ตรุณโก อภิรูโป ทสฺสนีโย ปาสาทิโก จิตฺโร, เสยฺยถาปิ ทีปิจฺฉาโปฯ อถ โข โส ปาปภิกฺขุ ตํ วจฺฉกํ สกฺกจฺจํ อุปนิชฺฌายติฯ อถ โข โส ปาปุปาสโก ตํ ปาปภิกฺขุํ เอตทโวจ – "กิสฺส, ภนฺเต, อยฺโย อิมํ วจฺฉกํ สกฺกจฺจํ อุปนิชฺฌายตี"ติ? "อตฺโถ เม, อาวุโส, อิมสฺส วจฺฉกสฺส จมฺเมนา"ติฯ อถ โข โส ปาปุปาสโก ตํ วจฺฉกํ วธิตฺวา จมฺมํ วิธุนิตฺวา ตสฺส ปาปภิกฺขุโน ปาทาสิฯ อถ โข โส ปาปภิกฺขุ ตํ จมฺมํ สงฺฆาฏิยา ปฏิจฺฉาเทตฺวา อคมาสิฯ อถ โข สา คาวี วจฺฉคิทฺธินี ตํ ปาปภิกฺขุํ ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อนุพนฺธิฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "กิสฺส ตฺยายํ, อาวุโส, คาวี ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อนุพนฺธี"ติ? "อหมฺปิ โข, อาวุโส, น ชานามิ เกน [เกนจิ (ก.)] มฺยายํ คาวี ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อนุพนฺธี"ติฯ เตน โข ปน สมเยน ตสฺส ปาปภิกฺขุโน สงฺฆาฏิ โลหิเตน มกฺขิตา โหติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "อยํ ปน เต, อาวุโส, สงฺฆาฏิ กึ กตา"ติ? อถ โข โส ปาปภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ "กึ ปน ตฺวํ, อาวุโส, ปาณาติปาเต สมาทเปสี"ติ? "เอวมาวุโส"ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ ปาณาติปาเต สมาทเปสฺสติ, นนุ ภควตา อเนกปริยาเยน ปาณาติปาโต ครหิโต, ปาณาติปาตา เวรมณี ปสตฺถา"ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ตํ ปาปภิกฺขุํ ปฏิปุจฺฉิ – "สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, ปาณาติปาเต สมาทเปสี"ติ? สจฺจํ ภควาติ…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ปาณาติปาเต สมาทเปสฺสสิ, นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน ปาณาติปาโต ครหิโต, ปาณาติปาตา เวรมณี ปสตฺถาฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "น, ภิกฺขเว, ปาณาติปาเต สมาทเปตพฺพํฯ โย สมาทเปยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพฯ น, ภิกฺขเว, โคจมฺมํ ธาเรตพฺพํฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, กิญฺจิ จมฺมํ ธาเรตพฺพํฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

สพฺพจมฺมปฏิกฺเขโป นิฏฺฐิโตฯ

๑๕๖. คิหิวิกตานุญฺญาตาทิ

๒๕๖. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสานํ มญฺจมฺปิ ปีฐมฺปิ จมฺโมนทฺธานิ โหนฺติ, จมฺมวินทฺธานิฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาภินิสีทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิหิวิกตํ อภินิสีทิตุํ, น ตฺเวว อภินิปชฺชิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน วิหารา จมฺมวทฺเธหิ โอคุมฺผิยนฺติ [โอคุมฺภิยนฺติ (ก.)]ฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาภินิสีทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, พนฺธนมตฺตํ อภินิสีทิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สอุปาหนา คามํ ปวิสนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน"ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ น, ภิกฺขเว, สอุปาหเนน คาโม ปวิสิตพฺโพฯ โย ปวิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติ, น สกฺโกติ วินา อุปาหเนน คามํ ปวิสิตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา สอุปาหเนน คามํ ปวิสิตุนฺติฯ

คิหิวิกตานุญฺญาตาทิ นิฏฺฐิตาฯ

๑๕๗. โสณกุฏิกณฺณวตฺถุ

๒๕๗. [อุทา. ๔๖ โสกสุตฺเตน สํสนฺทิตฺวา ปสฺสิตพฺพํ] เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา มหากจฺจาโน อวนฺตีสุ วิหรติ กุรรฆเร [กุรฺรฆเร (ก.)] ปปตเก [ปปาเต (สี. สฺยา.) ปวตฺเต (อุทา. ๔๖)] ปพฺพเตฯ เตน โข ปน สมเยน โสโณ อุปาสโก กุฏิกณฺโณ อายสฺมโต มหากจฺจานสฺส อุปฏฺฐาโก โหติฯ อถ โข โสโณ อุปาสโก กุฏิกณฺโณ เยนายสฺมา มหากจฺจาโน เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ มหากจฺจานํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โสโณ อุปาสโก กุฏิกณฺโณ อายสฺมนฺตํ มหากจฺจานํ เอตทโวจ – ‘‘ยถา ยถาหํ, ภนฺเต, อยฺเยน มหากจฺจาเนน ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สุกรํ อคารํ อชฺฌาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริสุทฺธํ สงฺขลิขิตํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํฯ อิจฺฉามหํ, ภนฺเต, เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํ ฯ ปพฺพาเชตุ มํ, ภนฺเต, อยฺโย มหากจฺจาโน’’ติฯ ( ) [(เอวํ วุตฺเต อายสฺมา มหากจฺจายโน โสณํ อุปาสกํ กุฏิกณฺณํ เอตทโวจ) (สฺยา. อุทา. ๔๖)] ‘‘ทุกฺกรํ โข, โสณ, ยาวชีวํ เอกเสยฺยํ เอกภตฺตํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํฯ อิงฺฆ, ตฺวํ, โสณ , ตตฺเถว อคาริกภูโต พุทฺธานํ สาสนํ อนุยุญฺช, กาลยุตฺตํ เอกเสยฺยํ เอกภตฺตํ พฺรหฺมจริย’’นฺติฯ อถ โข โสณสฺส อุปาสกสฺส กุฏิกณฺณสฺส โย อโหสิ ปพฺพชฺชาภิสงฺขาโร โส ปฏิปฺปสฺสมฺภิฯ ทุติยมฺปิ โข โสโณ อุปาสโก กุฏิกณฺโณ ...เป.... ตติยมฺปิ โข โสโณ อุปาสโก กุฏิกณฺโณ เยนายสฺมา มหากจฺจาโน เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ มหากจฺจานํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โสโณ อุปาสโก กุฏิกณฺโณ อายสฺมนฺตํ มหากจฺจานํ เอตทโวจ – ‘‘ยถา ยถาหํ, ภนฺเต, อยฺเยน มหากจฺจาเนน ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สุกรํ อคารํ อชฺฌาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริสุทฺธํ สงฺขลิขิตํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํฯ อิจฺฉามหํ, ภนฺเต, เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํฯ ปพฺพาเชตุ มํ, ภนฺเต, อยฺโย มหากจฺจาโน’’ติฯ อถ โข อายสฺมา มหากจฺจาโน โสณํ อุปาสกํ กุฏิกณฺณํ ปพฺพาเชสิฯ เตน โข ปน สมเยน อวนฺติทกฺขิณาปโถ อปฺปภิกฺขุโก โหติฯ อถ โข อายสฺมา มหากจฺจาโน ติณฺณํ วสฺสานํ อจฺจเยน กิจฺเฉน กสิเรน ตโต ตโต ทสวคฺคํ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนฺตํ โสณํ อุปสมฺปาเทสิฯ

โสณกุฏิกณฺณวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๑๕๘. มหากจฺจานสฺส ปญฺจวรปริทสฺสนา

อถ โข อายสฺมโต โสณสฺส วสฺสํวุฏฺฐสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – ‘‘สุโตเยว โข เม โส ภควา เอทิโส จ เอทิโส จาติ, น จ มยา สมฺมุขา ทิฏฺโฐ, คจฺเฉยฺยาหํ ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ, สเจ มํ อุปชฺฌาโย อนุชาเนยฺยา’’ติฯ อถ โข อายสฺมา โสโณ สายนฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต เยนายสฺมา มหากจฺจาโน เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ มหากจฺจานํ อภิวาเทตฺวา เอกม

นฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา โสโณ อายสฺมนฺตํ มหากจฺจานํ เอตทโวจ – “อิธ มยฺหํ, ภนฺเต, รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – ‘สุโต เยว โข เม โส ภควา เอทิโส จ เอทิโส จาติ, น จ มยา สมฺมุขา ทิฏฺโฐ, คจฺเฉยฺยาหํ ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ, สเจ มํ อุปชฺฌาโย อนุชาเนยฺยา’ติ; คจฺเฉยฺยาหํ, ภนฺเต, ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ, สเจ มํ อุปชฺฌาโย อนุชานาตี”ติฯ “สาธุ สาธุ, โสณฯ คจฺฉ ตฺวํ, โสณ, ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํฯ ทกฺขิสฺสสิ ตฺวํ, โสณ, ตํ ภควนฺตํ ปาสาทิกํ ปสาทนียํ สนฺตินฺทฺริยํ สนฺตมานสํ อุตฺตมทมถสมถํ อมนุปฺปตฺตํ ทนฺตํ คุตฺตํ ยตินฺทฺริยํ นาคํ ฯ เตน หิ ตฺวํ, โสณ, มม วจเนน ภควโต ปาเท สิรสา วนฺท – ‘อุปชฺฌาโย เม, ภนฺเต, อายสฺมา มหากจฺจาโน ภควโต ปาเท สิรสา วนฺทตี’”ติฯ เอวญฺจ วเทหิ – “อวนฺติทกฺขิณาปโถ, ภนฺเต, อปฺปภิกฺขุโก, ติณฺณํ เม วสฺสานํ อจฺจเยน กิจฺเฉน กสิเรน ตโต ตโต ทสวคฺคํ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อุปสมฺปทํ อลตฺถํ; อปฺเปว นาม ภควา อวนฺติทกฺขิณาปเถ อปฺปตเรน คเณน อุปสมฺปทํ อนุชาเนยฺยฯ อวนฺติทกฺขิณาปเถ, ภนฺเต, กณฺหุตฺตรา ภูมิ ขรา โคกณฺฏกหตา; อปฺเปว นาม ภควา อวนฺติทกฺขิณาปเถ คุณงฺคุณูปาหนํ อนุชาเนยฺยฯ อวนฺติทกฺขิณาปเถ, ภนฺเต, นหานครุกา มนุสฺสา อุทกสุทฺธิกา; อปฺเปว นาม ภควา อวนฺติทกฺขิณาปเถ ธุวนหานํ อนุชาเนยฺยฯ อวนฺติทกฺขิณาปเถ, ภนฺเต, จมฺมานิ อตฺถรณานิ, เอฬกจมฺมํ อชจมฺมํ มิคจมฺมํฯ เสยฺยถาปิ, ภนฺเต, มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ เอรคู โมรคู มชฺชารู [มชฺฌารู (ก.)] ชนฺตู, เอวเมว โข, ภนฺเต, อวนฺติทกฺขิณาปเถ จมฺมานิ อตฺถรณานิ, เอฬกจมฺมํ อชจมฺมํ มิคจมฺมํ; อปฺเปว นาม ภควา อวนฺติทกฺขิณาปเถ จมฺมานิ อตฺถรณานิ อนุชาเนยฺย, เอฬกจมฺมํ อชจมฺมํ มิคจมฺมํฯ เอตรหิ, ภนฺเต, มนุสฺสา นิสฺสีมคตานํ ภิกฺขูนํ จีวรํ เทนฺติ – ‘อิมํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส เทมา’”ติฯ เต อาคนฺตฺวา อาโรเจนฺติ – ‘อิตฺถนฺนาเมหิ เต, อาวุโส, มนุสฺเสหิ จีวรํ ทินฺน’นฺติ เต กุกฺกุจฺจายนฺตา น สาทิยนฺติ – ‘มา โน นิสฺสคฺคิยํ อโหสี’ติ; อปฺเปว นาม ภควา จีวเร ปริยายํ อาจิกฺเขยฺยา”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข อายสฺมา โสโณ อายสฺมโต มหากจฺจานสฺส ปฏิสฺสุตฺวา อุฏฺฐายาสนา อายสฺมนฺตํ มหากจฺจานํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน สาวตฺถิ เตน ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน เยน สาวตฺถิ เชตวนํ อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราโม เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – “อิมสฺส, อานนฺท, อาคนฺตุกสฺส ภิกฺขุโน เสนาสนํ ปญฺญาเปหี”ติฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท – “ยสฺส โข มํ ภควา อาณาเปติ, ‘อิมสฺส, อานนฺท, อาคนฺตุกสฺส ภิกฺขุโน เสนาสนํ ปญฺญาเปหี’ติ, อิจฺฉติ ภควา เตน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกวิหาเร วตฺถุํ, อิจฺฉติ ภควา อายสฺมตา โสเณน สทฺธึ เอกวิหาเร วตฺถุ”นฺติ – ยสฺมึ วิหาเร ภควา วิหรติ ตสฺมึ วิหาเร อายสฺมโต โสณสฺส เสนาสนํ ปญฺญาเปสิฯ

๒๕๘. อถ โข ภควา พหุเทว รตฺตึ อชฺโฌกาเส วีตินาเมตฺวา วิหารํ ปาวิสิฯ อายสฺมาปิ โข โสโณ พหุเทว รตฺตึ อชฺโฌกาเส วีตินาเมตฺวา วิหารํ ปาวิสิฯ อถ โข ภควา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย อายสฺมนฺตํ โสณํ อชฺเฌสิ – “ปฏิภาตุ ตํ, ภิกฺขุ, ธมฺโม ภาสิตุ”นฺติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข อายสฺมา โสโณ ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา สพฺพาเนว อฏฺฐกวคฺคิกานิ สเรน อภาสิฯ อถ โข ภควา อายสฺมโต โสณสฺส สรภญฺญปริโยสาเน อพฺภานุโมทิ – “สาธุ, สาธุ, ภิกฺขุฯ สุคฺคหิตานิ โข เต, ภิกฺขุ, อฏฺฐกวคฺคิกานิ , สุมนสิกตานิ สูปธาริตานิฯ กลฺยาณิยาปิ วาจาย สมนฺนาคโต, วิสฺสฏฺฐาย, อเนลคลาย [อเนฬคลาย (ก.)], อตฺถสฺส วิญฺญาปนิยาฯ กติวสฺโสสิ ตฺวํ, ภิกฺขู”ติ? “เอกวสฺโสหํ, ภควา”ติฯ “กิสฺส ปน ตฺวํ, ภิกฺขุ, เอวํ จิรํ อกาสี”ติ? “จิรํ ทิฏฺโฐ เม, ภนฺเต, กาเมสุ อา

ทีนโว, อปิ จ สมฺพาธา ฆราวาสา พหุกิจฺจา พหุกรณียา”ติฯ อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ –

[อุทา. ๔๖ อุทาเนปิ] “ทิสฺวา อาทีนวํ โลเก, ญตฺวา ธมฺมํ นิรูปธึ;
อริโย น รมตี ปาเป, ปาเป น รมตี สุจี”ติฯ

อถ โข อายสฺมา โสโณ – ปฏิสมฺโมทติ โข มํ ภควา, อยํ ขฺวสฺส กาโล ยํ เม อุปชฺฌาโย ปริทสฺสีติ – อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อุปชฺฌาโย เม, ภนฺเต, อายสฺมา มหากจฺจาโน ภควโต ปาเท สิรสา วนฺทติ, เอวญฺจ วเทติ อวนฺติทกฺขิณาปโถ, ภนฺเต, อปฺปภิกฺขุโกฯ ติณฺณํ เม วสฺสานํ อจฺจเยน กิจฺเฉน กสิเรน ตโต ตโต ทสวคฺคํ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อุปสมฺปทํ อลตฺถํ, อปฺเปว นาม ภควา อวนฺติทกฺขิณาปเถ อปฺปตเรน คเณน อุปสมฺปทํ อนุชาเนยฺยฯ อวนฺติทกฺขิณาปเถ, ภนฺเต, กณฺหุตฺตรา ภูมิ ขรา โคกณฺฏกหตา; อปฺเปว นาม ภควา อวนฺติทกฺขิณาปเถ คุณงฺคุณูปาหนํ อนุชาเนยฺยฯ อวนฺติทกฺขิณาปเถ, ภนฺเต, นหานครุกา มนุสฺสา อุทกสุทฺธิกา, อปฺเปว นาม ภควา อวนฺติทกฺขิณาปเถ ธุวนหานํ อนุชาเนยฺยฯ อวนฺติทกฺขิณาปเถ, ภนฺเต, จมฺมานิ อตฺถรณานิ, เอฬกจมฺมํ อชจมฺมํ มิคจมฺมํฯ เสยฺยถาปิ, ภนฺเต, มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ เอรคู โมรคู มชฺชารู ชนฺตู , เอวเมว โข, ภนฺเต, อวนฺติทกฺขิณาปเถ จมฺมานิ อตฺถรณานิ, เอฬกจมฺมํ อชจมฺมํ มิคจมฺมํ; อปฺเปว นาม ภควา อวนฺติทกฺขิณาปเถ จมฺมานิ อตฺถรณานิ อนุชาเนยฺย, เอฬกจมฺมํ อชจมฺมํ มิคจมฺมํฯ เอตรหิ, ภนฺเต, มนุสฺสา นิสฺสีมคตานํ ภิกฺขูนํ จีวรํ เทนฺติ – ‘อิมํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส เทมา’ติฯ เต อาคนฺตฺวา อาโรเจนฺติ – ‘อิตฺถนฺนาเมหิ เต, อาวุโส, มนุสฺเสหิ จีวรํ ทินฺน’นฺติฯ เต กุกฺกุจฺจายนฺตา น สาทิยนฺติ – ‘มา โน นิสฺสคฺคิยํ อโหสี’ติ; อปฺเปว นาม ภควา จีวเร ปริยายํ อาจิกฺเขยฺยา”ติฯ

๒๕๙. อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อวนฺติทกฺขิณาปโถ, ภิกฺขเว, อปฺปภิกฺขุโกฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สพฺพปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ วินยธรปญฺจเมน คเณน อุปสมฺปทํฯ ตตฺริเม ปจฺจนฺติมา ชนปทา – ปุรตฺถิมาย ทิสาย คชงฺคลํ [กชงฺคลํ (สี. สฺยา.)] นาม นิคโม, ตสฺส ปเรน มหาสาลา, ตโต ปรา ปจฺจนฺติมา ชนปทา, โอรโต มชฺเฌ; ปุรตฺถิมทกฺขิณาย ทิสาย สลฺลวตี [สลลวตี (สี.)] นาม นที, ตโต ปรา ปจฺจนฺติมา ชนปทา, โอรโต มชฺเฌ; ทกฺขิณาย ทิสาย เสตกณฺณิกํ นาม นิคโม, ตโต ปรา ปจฺจนฺติมา ชนปทา, โอรโต มชฺเฌ; ปจฺฉิมาย ทิสาย ถูณํ นาม พฺราหฺมณคาโม, ตโต ปรา ปจฺจนฺติมา ชนปทา, โอรโต มชฺเฌ; อุตฺตราย ทิสาย อุสีรทฺธโช นาม ปพฺพโต, ตโต ปรา ปจฺจนฺติมา ชนปทา, โอรโต มชฺเฌ ฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอวรูเปสุ ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ วินยธรปญฺจเมน คเณน อุปสมฺปทํฯ อวนฺติทกฺขิณาปเถ, ภิกฺขเว, กณฺหุตฺตรา ภูมิ ขรา โคกณฺฏกหตาฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สพฺพปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ คุณงฺคุณูปาหนํฯ อวนฺติทกฺขิณาปเถ, ภิกฺขเว, นหานครุกา มนุสฺสา อุทกสุทฺธิกาฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สพฺพปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ ธุวนหานํฯ อวนฺติทกฺขิณาปเถ, ภิกฺขเว, จมฺมานิ อตฺถรณานิ, เอฬกจมฺมํ อชจมฺมํ มิคจมฺมํฯ เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ เอรคู โมรคู มชฺชารู ชนฺตู, เอวเมว โข, ภิกฺขเว, อวนฺติทกฺขิณาปเถ จมฺมานิ อตฺถรณานิ, เอฬกจมฺมํ อชจมฺมํ มิคจมฺมํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สพฺพปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ จมฺมานิ อตฺถรณานิ, เอฬกจมฺมํ อชจมฺมํ มิคจมฺมํฯ อิธ ปน, ภิกฺขเว, มนุสฺสา นิสฺสีมคตานํ ภิกฺขูนํ จีวรํ

เทนฺติ – ‘อิมํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส เทมา’ติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สาทิตุํ, น ตาว ตํ คณนูปคํ ยาว น หตฺถํ คจฺฉตี’’ติฯ

มหากจฺจานสฺส ปญฺจวรปริทสฺสนา นิฏฺฐิตาฯ

จมฺมกฺขนฺธโก ปญฺจโมฯ

๑๕๙. ตสฺสุทฺทานํ

ราชา จ มาคโธ โสโณ, อสีติสหสฺสิสฺสโร;
สาคโต คิชฺฌกูฏสฺมึ, พหุํ ทสฺเสติ อุตฺตรึฯ

ปพฺพชฺชารทฺธภิชฺชึสุ , วีณํ เอกปลาสิกํ;
นีลา ปีตา โลหิติกา, มญฺชิฏฺฐา กณฺหเมว จฯ

มหารงฺคมหานามา, วทฺธิกา จ ปฏิกฺขิปิ;
ขลฺลกา ปุฏปาลิ จ, ตูลติตฺติรเมณฺฑชาฯ

วิจฺฉิกา โมรจิตฺรา จ, สีหพฺยคฺฆา จ ทีปิกา;
อชินุทฺทา มชฺชารี จ, กาฬลูวกปริกฺขฏาฯ

ผลิตุปาหนา ขิลา, โธตขาณุขฏขฏา;
ตาลเวฬุติณํ เจว, มุญฺชปพฺพชหินฺตาลาฯ

กมลกมฺพลโสวณฺณา , รูปิกา มณิเวฬุริยา;
ผลิกา กํสกาจา จ, ติปุสีสญฺจ ตมฺพกาฯ

คาวี ยานํ คิลาโน จ, ปุริสายุตฺตสิวิกา;
สยนานิ มหาจมฺมา, โคจมฺเมหิ จ ปาปโกฯ

คิหีนํ จมฺมวทฺเธหิ, ปวิสนฺติ คิลายโน;
มหากจฺจายโน โสโณ, สเรน อฏฺฐกวคฺคิกํฯ

อุปสมฺปทํ ปญฺจหิ, คุณงฺคุณา ธุวสินา;
จมฺมตฺถรณานุญฺญาสิ, น ตาว คณนูปคํ;
อทาสิ เม วเร ปญฺจ, โสณตฺเถรสฺส นายโกติฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถูนิ เตสฏฺฐิฯ

จมฺมกฺขนฺธโก นิฏฺฐิโตฯ

๖. เภสชฺชกฺขนฺธโก

๑๖๐. ปญฺจเภสชฺชกถา

๒๖๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขูนํ สารทิเกน อาพาเธน ผุฏฺฐานํ ยาคุปิ ปีตา อุคฺคจฺฉติ, ภตฺตมฺปิ ภุตฺตํ อุคฺคจฺฉติฯ เต เตน กิสา โหนฺติ, ลูขา, ทุพฺพณฺณา, อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตา, ธมนิสนฺถตคตฺตาฯ อทฺทสา โข ภควา เต ภิกฺขู กิเส ลูเข ทุพฺพณฺเณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาเต ธมนิสนฺถตคตฺเต, ทิสฺวาน อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – "กึ นุ โข, อานนฺท, เอตรหิ ภิกฺขู กิสา, ลูขา, ทุพฺพณฺณา, อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตา, ธมนิสนฺถตคตฺตา"ติ? "เอตรหิ, ภนฺเต, ภิกฺขูนํ สารทิเกน อาพาเธน ผุฏฺฐานํ ยาคุปิ ปีตา อุคฺคจฺฉติ, ภตฺตมฺปิ ภุตฺตํ อุคฺคจฺฉติฯ เต เตน กิสา โหนฺติ, ลูขา, ทุพฺพณฺณา, อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตา, ธมนิสนฺถตคตฺตา"ติฯ อถ โข ภควโต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – "เอตรหิ โข ภิกฺขูนํ สารทิเกน อาพาเธน ผุฏฺฐานํ ยาคุปิ ปีตา อุคฺคจฺฉติ, ภตฺตมฺปิ ภุตฺตํ อุคฺคจฺฉติฯ เต เตน กิสา โหนฺติ, ลูขา, ทุพฺพณฺณา, อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตา, ธมนิสนฺถตคตฺตาฯ กึ นุ โข อหํ ภิกฺขูนํ เภสชฺชํ อนุชาเนยฺยํ, ยํ เภสชฺชญฺเจว อสฺส เภสชฺชสมฺมตญฺจ โลกสฺส, อาหารตฺถญฺจ ผเรยฺย, น จ โอฬาริโก อาหาโร ปญฺญาเยยฺยา"ติ? อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – "อิมานิ โข ปญฺจ เภสชฺชานิ, เสยฺยถิทํ – สปฺปิ, นวนีตํ, เตลํ, มธุ, ผาณิตํ; เภสชฺชานิ เจว เภสชฺชสมฺมตานิ จ โลกสฺส, อาหารตฺถญฺจ ผรนฺติ, น จ โอฬาริโก อาหาโร ปญฺญายติฯ ยํนูนาหํ ภิกฺขูนํ อิมานิ ปญฺจ เภสชฺชานิ อนุชาเนยฺยํ, กาเล ปฏิคฺคเหตฺวา กาเล ปริภุญฺชิตุ"นฺติฯ อถ โข ภควา สายนฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อิธ มยฺหํ, ภิกฺขเว, รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – 'เอตรหิ โข ภิกฺขูนํ สารทิเกน อาพาเธน ผุฏฺฐานํ ยาคุปิ ปีตา อุคฺคจฺฉติ, ภตฺตมฺปิ ภุตฺตํ อุคฺคจฺฉติฯ เต เตน กิสา โหนฺติ, ลูขา, ทุพฺพณฺณา, อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตา, ธมนิสนฺถตคตฺตาฯ กึ นุ โข อหํ ภิกฺขูนํ เภสชฺชํ อนุชาเนยฺยํ, ยํ เภสชฺชญฺเจว อสฺส เภสชฺชสมฺมตญฺจ โลกสฺส, อาหารตฺถญฺจ ผเรยฺย, น จ โอฬาริโก อาหาโร ปญฺญาเยยฺยา'ติฯ ตสฺส มยฺหํ, ภิกฺขเว, เอตทโหสิ 'อิมานิ โข ปญฺจ เภสชฺชานิ , เสยฺยถิทํ – สปฺปิ, นวนีตํ, เตลํ, มธุ, ผาณิตํ; เภสชฺชานิ เจว เภสชฺชสมฺมตานิ จ โลกสฺส, อาหารตฺถญฺจ ผรนฺติ, น จ โอฬาริโก อาหาโร ปญฺญายติฯ ยํนูนาหํ ภิกฺขูนํ อิมานิ ปญฺจ เภสชฺชานิ อนุชาเนยฺยํ, กาเล ปฏิคฺคเหตฺวา กาเล ปริภุญฺชิตุ'นฺติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตานิ ปญฺจ เภสชฺชานิ กาเล ปฏิคฺคเหตฺวา กาเล ปริภุญฺชิตุ"นฺติฯ

๒๖๑. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ตานิ ปญฺจ เภสชฺชานิ กาเล ปฏิคฺคเหตฺวา กาเล ปริภุญฺชนฺติฯ เตสํ ยานิปิ ตานิ ปากติกานิ ลูขานิ โภชนานิ ตานิปิ นจฺฉาเทนฺติ, ปเคว เสเนสิตานิ [เสเนสิกานิ (สี. สฺยา.), เสเนหิกานิ (โยชนา)]ฯ เต เตน เจว สารทิเกน อาพาเธน ผุฏฺฐา, อิมินา จ ภตฺตาจฺฉาทเกน [ภตฺตาจฺฉนฺนเกน (ก.)], ตทุภเยน ภิยฺโยโสมตฺตาย กิสา โหนฺติ, ลูขา, ทุพฺพณฺณา, อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตา, ธมนิสนฺถตคตฺตาฯ อทฺทสา โข ภควา เต ภิกฺขู ภิยฺโยโสมตฺตาย กิเส ลูเข ทุพฺพณฺเณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาเต ธมนิสนฺถตคตฺเต, ทิสฺวาน อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – "กึ นุ โข, อานนฺท, เอตรหิ ภิกฺขู ภิยฺโยโสมตฺตาย กิสา, ลูขา, ทุพฺพณฺณา, อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตา, ธมนิสนฺถตคตฺตา"ติ? "เอตรหิ, ภนฺเต, ภิกฺขู ตานิ จ ปญฺจ เภสชฺชานิ กาเล

ปฏิคฺคเหตฺวา กาเล ปริภุญฺชนฺติฯ เตสํ ยานิปิ ตานิ ปากติกานิ ลูขานิ โภชนานิ ตานิปิ นจฺฉาเทนฺติ, ปเคว เสเนสิกานิฯ เต เตน เจว สารทิเกน อาพาเธน ผุฏฺฐา, อิมินา จ ภตฺตาจฺฉาทเกน, ตทุภเยน ภิยฺโยโสมตฺตาย กิสา, ลูขา, ทุพฺพณฺณา, อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตา, ธมนิสนฺถตคตฺตา''ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตานิ ปญฺจ เภสชฺชานิ ปฏิคฺคเหตฺวา กาเลปิ วิกาเลปิ ปริภุญฺชิตุ''นฺติฯ

๒๖๒. เตน โข ปน สมเยน คิลานานํ ภิกฺขูนํ วเสหิ เภสชฺเชหิ อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วสานิ เภสชฺชานิ – อจฺฉวสํ, มจฺฉวสํ, สุสุกาวสํ , สูกรวสํ, คทฺรภวสํ – กาเล ปฏิคฺคหิตํ กาเล นิปฺปกฺกํ [นิปกฺกํ (ก.)] กาเล สํสฏฺฐํ เตลปริโภเคน ปริภุญฺชิตุํฯ วิกาเล เจ, ภิกฺขเว, ปฏิคฺคหิตํ วิกาเล นิปฺปกฺกํ วิกาเล สํสฏฺฐํ, ตํ เจ ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ติณฺณํ ทุกฺกฏานํฯ กาเล เจ, ภิกฺขเว, ปฏิคฺคหิตํ วิกาเล นิปฺปกฺกํ วิกาเล สํสฏฺฐํ, ตํ เจ ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ กาเล เจ, ภิกฺขเว, ปฏิคฺคหิตํ กาเล นิปฺปกฺกํ วิกาเล สํสฏฺฐํ, ตํ เจ ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเล เจ, ภิกฺขเว, ปฏิคฺคหิตํ กาเล นิปฺปกฺกํ กาเล สํสฏฺฐํ, ตํ เจ ปริภุญฺเชยฺย, อนาปตฺตีติฯ

ปญฺจเภสชฺชกถา นิฏฺฐิตาฯ

๑๖๑. มูลาทิเภสชฺชกถา

๒๖๓. เตน โข ปน สมเยน คิลานานํ ภิกฺขูนํ มูเลหิ เภสชฺเชหิ อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ , ภิกฺขเว, มูลานิ เภสชฺชานิ – หลิทฺทึ, สิงฺคิเวรํ, วจํ, วจตฺถํ [วจตฺถํ (สี. สฺยา.)], อติวิสํ, กฏุกโรหิณึ, อุสีรํ, ภทฺทมุตฺตกํ, ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ มูลานิ เภสชฺชานิ, เนว ขาทนีเย ขาทนียตฺถํ ผรนฺติ, น โภชนีเย โภชนียตฺถํ ผรนฺติ, ตานิ – ปฏิคฺคเหตฺวา ยาวชีวํ ปริหริตุํ; สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชิตุํฯ อสติ ปจฺจเย ปริภุญฺชนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน คิลานานํ ภิกฺขูนํ มูเลหิ เภสชฺเชหิ ปิฏฺเฐหิ อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นิสทํ นิสทโปตกนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน คิลานานํ ภิกฺขูนํ กสาเวหิ เภสชฺเชหิ อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กสาวานิ [กสาวเภสชฺชานิ (ก.)] เภสชฺชานิ – นิมฺพกสาวํ, กุฏชกสาวํ, ปโฏลกสาวํ, ผคฺควกสาวํ, นตฺตมาลกสาวํ, ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ กสาวานิ เภสชฺชานิ เนว ขาทนีเย ขาทนียตฺถํ ผรนฺติ, น โภชนีเย โภชนียตฺถํ ผรนฺติ, ตานิ – ปฏิคฺคเหตฺวา ยาวชีวํ ปริหริตุํ; สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชิตุํฯ อสติ ปจฺจเย ปริภุญฺชนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน คิลานานํ ภิกฺขูนํ ปณฺเณหิ เภสชฺเชหิ อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว , ปณฺณานิ เภสชฺชานิ – นิมฺพปณฺณํ, กุฏชปณฺณํ, ปโฏลปณฺณํ, สุลสิปณฺณํ, กปฺปาสปณฺณํ,

ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ ปณฺณานิ เภสชฺชานิ, เนว ขาทนีเย ขาทนียตฺถํ ผรนฺติ, น โภชนีเย โภชนียตฺถํ ผรนฺติ…เป….ฯ

เตน โข ปน สมเยน คิลานานํ ภิกฺขูนํ ผเลหิ เภสชฺเชหิ อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ผลานิ เภสชฺชานิ – พิลงฺคํ, ปิปฺปลึ, มริจํ, หรีตกํ, วิภีตกํ, อามลกํ, โคฏฺฐผลํ [โคฐผลํ (สฺยา.), โกฏฺฐผลํ (ก.)], ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ ผลานิ เภสชฺชานิ, เนว ขาทนีเย ขาทนียตฺถํ ผรนฺติ, น โภชนีเย โภชนียตฺถํ ผรนฺติ…เป….ฯ

เตน โข ปน สมเยน คิลานานํ ภิกฺขูนํ ชตูหิ เภสชฺเชหิ อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ชตูนิ เภสชฺชานิ – หิงฺคุํ, หิงฺคุชตุํ, หิงฺคุสิปาฏิกํ, ตกํ, ตกปตฺตึ, ตกปณฺณึ , สชฺชุลสํ, ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ ชตูนิ เภสชฺชานิ, เนว ขาทนีเย ขาทนียตฺถํ ผรนฺติ…เป….ฯ

เตน โข ปน สมเยน คิลานานํ ภิกฺขูนํ โลเณหิ เภสชฺเชหิ อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โลณานิ เภสชฺชานิ – สามุทฺทํ, กาฬโลณํ, สินฺธวํ, อุพฺภิทํ [อุพฺภิรํ (ก.)], พิลํ [พิฬาลํ (สี.)], ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ โลณานิ เภสชฺชานิ, เนว ขาทนีเย ขาทนียตฺถํ ผรนฺติ, น โภชนีเย โภชนียตฺถํ ผรนฺติ, ตานิ – ปฏิคฺคเหตฺวา ยาวชีวํ ปริหริตุํ; สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชิตุํฯ อสติ ปจฺจเย ปริภุญฺชนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

๒๖๔. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อานนฺทสฺส อุปชฺฌายสฺส อายสฺมโต เพลฏฺฐสีสสฺส ถุลฺลกจฺฉาพาโธ โหติฯ ตสฺส ลสิกาย จีวรานิ กาเย ลคฺคนฺติ, ตานิ ภิกฺขู อุทเกน เตเมตฺวา เตเมตฺวา อปกฑฺฒนฺติฯ อทฺทสา โข ภควา เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺโต เต ภิกฺขู ตานิ จีวรานิ อุทเกน เตเมตฺวา เตเมตฺวา อปกฑฺฒนฺเต, ทิสฺวาน เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – “กึ อิมสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน อาพาโธ”ติ? “อิมสฺส, ภนฺเต, อายสฺมโต ถุลฺลกจฺฉาพาโธ, ลสิกาย จีวรานิ กาเย ลคฺคนฺติ, ตานิ มยํ อุทเกน เตเมตฺวา เตเมตฺวา อปกฑฺฒามา”ติ ฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยสฺส กณฺฑุ วา, ปิฬกา วา, อสฺสาโว วา, ถุลฺลกจฺฉุ วา อาพาโธ, กาโย วา ทุคฺคนฺโธ, จุณฺณานิ เภสชฺชานิ; อคิลานสฺส ฉกณํ มตฺติกํ รชนนิปฺปกฺกํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทุกฺขลํ มุสล”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน คิลานานํ ภิกฺขูนํ จุณฺเณหิ เภสชฺเชหิ จาลิเตหิ อตฺโถ โหติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จุณฺณจาลินินฺติฯ สณฺเหหิ อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทุสฺสจาลินินฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อมนุสฺสิกาพาโธ โหติฯ ตํ อาจริยุปชฺฌายา อุปฏฺฐหนฺตา นาสกฺขึสุ อโรคํ กาตุํฯ โส สูกรสูนํ คนฺตฺวา อามกมํสํ ขาทิ, อามกโลหิตํ ปิวิ ฯ ตสฺส โส อมนุสฺสิกาพาโธ ปฏิปฺปสฺสมฺภิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อมนุสฺสิกาพาเธ อามกมํสํ อามกโลหิตนฺติ ฯ

๒๖๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน จกฺขุโรคาพาโธ โหติฯ ตํ ภิกฺขู ปริคฺคเหตฺวา อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ นิกฺขาเมนฺติฯ อทฺทสา โข ภควา เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺโต เต ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ ปริคฺคเหตฺวา อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ นิกฺขาเมนฺเต, ทิสฺวาน เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – “กึ อิมสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน อาพาโธ”ติ? “อิมสฺส, ภนฺเต, อายสฺมโต จกฺขุโรคาพาโธฯ อิมํ มยํ ปริคฺคเหตฺวา อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ นิกฺขาเมมา”ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อญฺชนํ – กาฬญฺชนํ, รสญฺชนํ, โสตญฺชนํ, เครุกํ, กปลฺล”นฺติฯ อญฺชนูปปิสเนหิ อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จนฺทนํ, ตครํ, กาฬานุสาริยํ, ตาลีสํ, ภทฺทมุตฺตกนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ปิฏฺฐานิ อญฺชนานิ จรุเกสุปิ [ถาลเกสุปิ (สี. สฺยา.)] สราวเกสุปิ นิกฺขิปนฺติ; ติณจุณฺเณหิปิ ปํสุเกหิปิ โอกิริยนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อญฺชนินฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาวจา อญฺชนิโย ธาเรนฺติ – โสวณฺณมยํ, รูปิยมยํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อุจฺจาวจา อญฺชนี ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐิมยํ, ทนฺตมยํ, วิสาณมยํ, นฬมยํ, เวฬุมยํ, กฏฺฐมยํ, ชตุมยํ, ผลมยํ, โลหมยํ, สงฺขนาภิมยนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺชนิโย อปารุตา โหนฺติ, ติณจุณฺเณหิปิ ปํสุเกหิปิ โอกิริยนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อปิธานนฺติฯ อปิธานํ นิปตติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สุตฺตเกน พนฺธิตฺวา อญฺชนิยา พนฺธิตุนฺติฯ อญฺชนี ผลติ [นิปตติ (ก.)]ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สุตฺตเกน สิพฺเพตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู องฺคุลิยา อญฺชนฺติ, อกฺขีนิ ทุกฺขานิ โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อญฺชนิสลากนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาวจา อญฺชนิสลากาโย ธาเรนฺติ – โสวณฺณมยํ รูปิยมยํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ, “เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อุจฺจาวจา อญฺชนิสลากา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐิมยํ…เป…. สงฺขนาภิมยนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺชนิสลากา ภูมิยํ ปติตา ผรุสา โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สลากฐานิยนฺติ [สลาโกธานิยนฺติ (สี. สฺยา.)]ฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อญฺชนิมฺปิ อญฺชนิสลากมฺปิ หตฺเถน ปริหรนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อญฺชนิตฺถวิกนฺติฯ อํสพทฺธโก น โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อํสพทฺธกํ พนฺธนสุตฺตกนฺติฯ

๒๖๖. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต ปิลินฺทวจฺฉสฺส สีสาภิตาโป โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มุทฺธนิ เตลกนฺติฯ นกฺขมนิโย โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นตฺถุกมฺมนฺติฯ นตฺถุ คลติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นตฺถุกรณินฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาวจา นตฺถุกรณิโย ธาเรนฺติ – โสวณฺณมยํ รูปิยมยํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ, “เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อุจฺจาวจา นตฺถุกรณี ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐิมยํ…เป.… สงฺขนาภิมยนฺติฯ นตฺถุํ วิสมํ อาสิญฺจนฺติ [นตฺถุ วิสมํ อาสิญฺจิยติ (สี. สฺยา.)]ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว , ยมกนตฺถุกรณินฺติฯ นกฺขมนิโย โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ธูมํ ปาตุนฺติฯ ตญฺเญว วฏฺฏึ อาลิมฺเปตฺวา ปิวนฺติ , กณฺโฐ ทหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ธูมเนตฺตนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาวจานิ ธูมเนตฺตานิ ธาเรนฺติ – โสวณฺณมยํ รูปิยมยํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อุจฺจาวจานิ ธูมเนตฺตานิ ธาเรตพฺพานิฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐิมยํ…เป.… สงฺขนาภิมยนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ธูมเนตฺตานิ อปารุตานิ โหนฺติ, ปาณกา ปวิสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อปิธานนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ธูมเนตฺตานิ หตฺเถน ปริหรนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ธูมเนตฺตถวิกนฺติฯ เอกโต ฆํสิยนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยมกถวิกนฺติฯ อํสพทฺธโก น โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อํสพทฺธกํ พนฺธนสุตฺตกนฺติฯ

๒๖๗. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต ปิลินฺทวจฺฉสฺส วาตาพาโธ โหติฯ เวชฺชา เอวมาหํสุ – “เตลํ ปจิตพฺพ”นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เตลปากนฺติฯ ตสฺมึ โข ปน เตลปาเก มชฺชํ ปกฺขิปิตพฺพํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เตลปาเก มชฺชํ ปกฺขิปิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติปกฺขิตฺตมชฺชานิ [อติขิตฺตมชฺชานิ (ก.)] เตลานิ ปจนฺติ, ตานิ ปิวิตฺวา มชฺชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อติปกฺขิตฺตมชฺชํ เตลํ ปาตพฺพํฯ โย ปิเวยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยสฺมึ เตลปาเก มชฺชสฺส น วณฺโณ น คนฺโธ น รโส ปญฺญายติ, เอวรูปํ มชฺชปกฺขิตฺตํ เตลํ ปาตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขูนํ พหุํ อติปกฺขิตฺตมชฺชํ เตลํ ปกฺกํ โหติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กถํ นุ โข อติปกฺขิตฺตมชฺเช เตเล ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อพฺภญฺชนํ อธิฏฺฐาตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต ปิลินฺทวจฺฉสฺส พหุตรํ เตลํ ปกฺกํ โหติ, เตลภาชนํ น วิชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตีณิ ตุมฺพานิ – โลหตุมฺพํ, กฏฺฐตุมฺพํ, ผลตุมฺพนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต ปิลินฺทวจฺฉสฺส องฺควาโต โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เสทกมฺมนฺติฯ นกฺขมนิโย โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สมฺภารเสทนฺติฯ นกฺขมนิโย โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มหาเสทนฺติฯ นกฺขมนิโย โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภงฺโคทกนฺติฯ นกฺขมนิโย โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทกโกฏฺฐกนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต ปิลินฺทวจฺฉสฺส ปพฺพวาโต โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โลหิตํ โมเจตุนฺติฯ นกฺขมนิโย โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โลหิตํ โมเจตฺวา วิสาเณน คาเหตุนฺติ [คเหตุนฺติ (สี. สฺยา.)]ฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต ปิลินฺทวจฺฉสฺส ปาทา ผลิตา [ผาลิตา (ก.)] โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปาทพฺภญฺชนนฺติฯ นกฺขมนิโย โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปชฺชํ อภิสงฺขริตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน คณฺฑาพาโธ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สตฺถกมฺมนฺติฯ กสาโวทเกน อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กสาโวทกนฺติฯ ติลกกฺเกน อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติลกกฺกนฺติฯ กพฬิกาย อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กพฬิกนฺติฯ วณพนฺธนโจเฬน อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วณพนฺธนโจฬนฺติฯ วโณ กณฺฑุวติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สาสปกุฏฺเฏน [สาสปกุฑฺเฑน (สี. สฺยา.)] ผุสิตุนฺติฯ วโณ กิลิชฺชิตฺถฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ , ภิกฺขเว, ธูมํ กาตุนฺติฯ วฑฺฒมํสํ วุฏฺฐาติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โลณสกฺขริกาย ฉินฺทิตุนฺติฯ วโณ น รุหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วณเตลนฺติฯ เตลํ คลติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ , ภิกฺขเว, วิกาสิกํ สพฺพํ วณปฏิกมฺมนฺติฯ

๒๖๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อหินา ทฏฺโฐ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จตฺตาริ มหาวิกฏานิ ทาตุํ – คูถํ, มุตฺตํ, ฉาริกํ, มตฺติกนฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – "อปฺปฏิคฺคหิตานิ นุ โข อุทาหุ ปฏิคฺคเหตพฺพานี"ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สติ กปฺปิยการเก ปฏิคฺคหาเปตุํ, อสติ กปฺปิยการเก สามํ คเหตฺวา ปริภุญฺชิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตเรน ภิกฺขุนา วิสํ ปีตํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ ภิกฺขเว คูถํ ปาเยตุนฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – "อปฺปฏิคฺคหิตํ นุ โข อุทาหุ ปฏิคฺคเหตพฺโพ"ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยํ กโรนฺโต ปฏิคฺคณฺหาติ, สฺเวว ปฏิคฺคโห กโต, น ปุน [กโต ปน (?)] ปฏิคฺคเหตพฺโพติฯ

๒๖๙. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ฆรทินฺนกาพาโธ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สีตาโลฬึ ปาเยตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทุฏฺฐคหณิโก โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อามิสขารํ ปาเยตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ปณฺฑุโรคาพาโธ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มุตฺตหรีตกํ ปาเยตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ฉวิโทสาพาโธ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คนฺธาเลปํ กาตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อภิสนฺนกาโย โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วิเรจนํ ปาตุนฺติฯ อจฺฉกญฺชิยา อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อจฺฉกญฺชินฺติฯ อกฏยูเสน อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อกฏยูสนฺติฯ กฏากเฏน อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กฏากฏนฺติฯ ปฏิจฺฉาทนีเยน อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปฏิจฺฉาทนียนฺติฯ

มูลาทิเภสชฺชกถา นิฏฺฐิตาฯ

๑๖๒. ปิลินฺทวจฺฉวตฺถุ

๒๗๐. [อิทํ วตฺถุ ปารา. ๖๑๘ อาทโย] เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ราชคเห ปพฺภารํ โสธาเปติ เลณํ กตฺตุกาโมฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เยนายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ ปิลินฺทวจฺฉํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อายสฺมนฺตํ ปิลินฺทวจฺฉํ เอตทโวจ – “กึ, ภนฺเต, เถโร การาเปตี”ติ? “ปพฺภารํ, มหาราช, โสธาเปมิ, เลณํ กตฺตุกาโม”ติฯ “อตฺโถ, ภนฺเต, อยฺยสฺส อารามิเกนา”ติ? “น โข, มหาราช, ภควตา อารามิโก อนุญฺญาโต”ติฯ “เตน หิ, ภนฺเต, ภควนฺตํ ปฏิปุจฺฉิตฺวา มม อาโรเจยฺยาถา”ติฯ ‘เอวํ, มหาราชา’ติ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ, สมาทเปสิ, สมุตฺเตเชสิ, สมฺปหํเสสิฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อายสฺมตา ปิลินฺทวจฺเฉน ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต อุฏฺฐายาสนา อายสฺมนฺตํ ปิลินฺทวจฺฉํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ภควโต สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “ราชา, ภนฺเต, มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อารามิกํ ทาตุกาโมฯ กถํ นุ โข, ภนฺเต, มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อารามิก”นฺติฯ ทุติยมฺปิ โข ราชา มาคโธ เสนิโย

พิมฺพิสาโร เยนายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ ปิลินฺทวจฺฉํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อายสฺมนฺตํ ปิลินฺทวจฺฉํ เอตทโวจ – "อนุญฺญาโต, ภนฺเต, ภควตา อารามิโก"ติ? "เอวํ, มหาราชา"ติฯ "เตน หิ, ภนฺเต, อยฺยสฺส อารามิกํ ทมฺมี"ติฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อายสฺมโต ปิลินฺทวจฺฉสฺส อารามิกํ ปฏิสฺสุตฺวา, วิสฺสริตฺวา, จิเรน สตึ ปฏิลภิตฺวา, อญฺญตรํ สพฺพตฺถกํ มหามตฺตํ อามนฺเตสิ – "โย มยา, ภเณ, อยฺยสฺส อารามิโก ปฏิสฺสุโต, ทินฺโน โส อารามิโก"ติ? "น โข, เทว, อยฺยสฺส อารามิโก ทินฺโน"ติฯ "กีว จิรํ นุ โข, ภเณ, อิโต [อิโต รตฺติ (สฺยา.)] หิ ตํ โหตี"ติ? อถ โข โส มหามตฺโต รตฺติโย คเณตฺวา [วิคเณตฺวา (สี.)] ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ เอตทโวจ – "ปญฺจ, เทว, รตฺติสตานี"ติฯ เตน หิ, ภเณ, อยฺยสฺส ปญฺจ อารามิกสตานิ เทหีติฯ "เอวํ, เทวา"ติ โข โส มหามตฺโต รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ปฏิสฺสุตฺวา อายสฺมโต ปิลินฺทวจฺฉสฺส ปญฺจ อารามิกสตานิ ปาทาสิ, ปาฏิเยกฺโก คาโม นิวิสิฯ 'อารามิกคามโก'ติปิ นํ อาหํสุ , 'ปิลินฺทคามโก'ติปิ นํ อาหํสุฯ

๒๗๑. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ตสฺมึ คามเก กุลูปโก โหติฯ อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย ปิลินฺทคามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ เตน โข ปน สมเยน ตสฺมึ คามเก อุสฺสโว โหติฯ ทารกา อลงฺกตา มาลากิตา กีฬนฺติฯ อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ปิลินฺทคามเก สปทานํ ปิณฺฑาย จรมาโน เยน อญฺญตรสฺส อารามิกสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ เตน โข ปน สมเยน ตสฺสา อารามิกินิยา ธีตา อญฺเญ ทารเก อลงฺกเต มาลากิเต ปสฺสิตฺวา โรทติ – 'มาลํ เม เทถ, อลงฺการํ เม เทถา'ติฯ อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ตํ อารามิกินึ เอตทโวจ – "กิสฺสายํ ทาริกา โรทตี"ติ? "อยํ, ภนฺเต, ทาริกา อญฺเญ ทารเก อลงฺกเต มาลากิเต ปสฺสิตฺวา โรทติ – 'มาลํ เม เทถ, อลงฺการํ เม เทถา'ติฯ กุโต อมฺหากํ ทุคฺคตานํ มาลา, กุโต อลงฺกาโร"ติ? อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ อญฺญตรํ ติณณฺฑุปกํ คเหตฺวา ตํ อารามิกินึ เอตทโวจ – "หนฺทิมํ ติณณฺฑุปกํ ตสฺสา ทาริกาย สีเส ปฏิมุญฺจา"ติฯ อถ โข สา อารามิกินี ตํ ติณณฺฑุปกํ คเหตฺวา ตสฺสา ทาริกาย สีเส ปฏิมุญฺจิฯ สา อโหสิ สุวณฺณมาลา อภิรูปา, ทสฺสนียา, ปาสาทิกา; นตฺถิ ตาทิสา รญฺโญปิ อนฺเตปุเร สุวณฺณมาลาฯ มนุสฺสา รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส อาโรเจสุํ – "อมุกสฺส, เทว, อารามิกสฺส ฆเร สุวณฺณมาลา อภิรูปา, ทสฺสนียา, ปาสาทิกา; นตฺถิ ตาทิสา เทวสฺสปิ อนฺเตปุเร สุวณฺณมาลา; กุโต ตสฺส ทุคฺคตสฺส? นิสฺสํสยํ โจริกาย อาภตา"ติฯ

อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ตํ อารามิกกุลํ พนฺธาเปสิฯ ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย ปิลินฺทคามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ ปิลินฺทคามเก สปทานํ ปิณฺฑาย จรมาโน เยน ตสฺส อารามิกสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปฏิวิสฺสเก ปุจฺฉิ – "กหํ อิมํ อารามิกกุลํ คต"นฺติ? "เอติสฺสา, ภนฺเต, สุวณฺณมาลาย การณา รญฺญา พนฺธาปิต"นฺติฯ อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ เยน รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เยนายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ ปิลินฺทวจฺฉํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ เอตทโวจ – "กิสฺส, มหาราช, อารามิกกุลํ พนฺธาปิต"นฺติ? "ตสฺส, ภนฺเต, อารามิกสฺส ฆเร สุวณฺณมาลา อภิรูปา, ทสฺสนียา, ปาสาทิกา; นตฺถิ ตาทิสา อมฺหากมฺปิ อนฺเตปุเร สุวณฺณมาลา; กุโต ตสฺส ทุคฺคตสฺส? นิสฺสํสยํ

โจริกาย อาภตา’’ติฯ อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ปาสาทํ สุวณฺณนฺติ อธิมุจฺจิ; โส อโหสิ สพฺพโสวณฺณมโยฯ “อิทํ ปน เต, มหาราช, ตาว พหุํ สุวณฺณํ กุโต’’ติ? ‘อญฺญาตํ, ภนฺเต, อยฺยสฺเสเวโส อิทฺธานุภาโว’ติ ตํ อารามิกกุลํ มุญฺจาเปสิฯ

มนุสฺสา “อยฺเยน กิร ปิลินฺทวจฺเฉน สราชิกาย ปริสาย อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อิทฺธิปาฏิหาริยํ ทสฺสิต’’นฺติ อตฺตมนา อภิปฺปสนฺนา อายสฺมโต ปิลินฺทวจฺฉสฺส ปญฺจ เภสชฺชานิ อภิหรึสุ, เสยฺยถิทํ – สปฺปึ, นวนีตํ, เตลํ, มธุํ [สปฺปิ นวนีตํ เตลํ มธุ (ก.)], ผาณิตํฯ ปกติยาปิ จ อายสฺมา ปิลินฺทวจฺโฉ ลาภี โหติ ปญฺจนฺนํ เภสชฺชานํ; ลทฺธํ ลทฺธํ ปริสาย วิสฺสชฺเชติฯ ปริสา จสฺส โหติ พาหุลฺลิกา; ลทฺธํ ลทฺธํ โกลมฺเพปิ [โกฬุมฺเพปิ (ก.)], ฆเฏปิ, ปูเรตฺวา ปฏิสาเมติ; ปริสฺสาวนานิปิ, ถวิกาโยปิ, ปูเรตฺวา วาตปาเนสุ ลคฺเคติฯ ตานิ โอลีนวิลีนานิ ติฏฺฐนฺติฯ อุนฺทูเรหิปิ วิหารา โอกิณฺณวิกิณฺณา โหนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “อนฺโตโกฏฺฐาคาริกา อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา , เสยฺยถาปิ ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร’’ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา, เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขู เอวรูปาย พาหุลฺลาย เจเตสฺสนฺตี’’ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู เต อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู เอวรูปาย พาหุลฺลาย เจเตนฺตี’’ติ? “สจฺจํ ภควาติ…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “ยานิ โข ปน ตานิ คิลานานํ ภิกฺขูนํ ปฏิสายนียานิ เภสชฺชานิ, เสยฺยถิทํ – สปฺปิ, นวนีตํ, เตลํ, มธุ, ผาณิตํ, ตานิ ปฏิคฺคเหตฺวา สตฺตาหปรมํ สนฺนิธิการกํ ปริภุญฺชิตพฺพานิฯ ตํ อติกฺกามยโต ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพ’’ติฯ

ปิลินฺทวจฺฉวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

เภสชฺชานุญฺญาตภาณวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโมฯ

๑๖๓. คุฬาทิอนุชานนา

๒๗๒. อถ โข ภควา สาวตฺถิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน ราชคหํ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อทฺทสา โข อายสฺมา กงฺขาเรวโต อนฺตรามคฺเค คุฬกรณํ, โอกฺกมิตฺวา คุเฬ ปิฏฺฐมฺปิ ฉาริกมฺปิ ปกฺขิปนฺเต, ทิสฺวาน “อกปฺปิโย คุโฬ สามิโส, น กปฺปติ คุโฬ วิกาเล ปริภุญฺชิตุ’’นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺโต สปริโส คุฬํ น ปริภุญฺชติฯ เยปิสฺส โสตพฺพํ มญฺญนฺติ, เตปิ คุฬํ น ปริภุญฺชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ กิมตฺถาย [กิมตฺถิยา (ก.)], ภิกฺขเว, คุเฬ ปิฏฺฐมฺปิ ฉาริกมฺปิ ปกฺขิปนฺตีติ? ถทฺธตฺถาย [พนฺธนตฺถาย (สี. สฺยา.)] ภควาติฯ สเจ, ภิกฺขเว, ถทฺธตฺถาย คุเฬ ปิฏฺฐมฺปิ ฉาริกมฺปิ ปกฺขิปนฺติ, โส จ คุโฬตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยถาสุขํ คุฬํ ปริภุญฺชิตุนฺติฯ

อทฺทสา โข อายสฺมา กงฺขาเรวโต อนฺตรามคฺเค วจฺเจ มุคฺคํ ชาตํ, ปสฺสิตฺวา “อกปฺปิยา มุคฺคา; ปกฺกาปิ มุคฺคา ชายนฺตี’’ติ กุกฺกุจฺจายนฺโต สปริโส มุคฺคํ น ปริภุญฺชติฯ เยปิสฺส โสตพฺพํ มญฺญนฺติ, เตปิ มุคฺคํ น ปริภุญฺชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ สเจ [สเจปิ (?)], ภิกฺขเว, ปกฺกาปิ มุคฺคา ชายนฺติ , อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยถาสุขํ มุคฺคํ ปริภุญฺชิตุนฺติฯ

๒๗๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อุทรวาตาพาโธ โหติฯ โส โลณโสวีรกํ อปายิฯ ตสฺส โส อุทรวาตาพาโธ ปฏิปฺปสฺสมฺภิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานสฺส โลณโสวีรกํ; อคิลานสฺส อุทกสมฺภินฺนํ ปานปริโภเคน ปริภุญฺชิตุนฺติฯ

คุฬาทิอนุชานนา นิฏฺฐิตาฯ

๑๖๔. อนฺโตวุฏฺฐาทิปฏิกฺเขปกถา

๒๗๔. อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน ราชคหํ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ภควโต อุทรวาตาพาโธ โหติฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท – ‘ปุพฺเพปิ ภควโต อุทรวาตาพาโธ เตกฏุลยาคุยา ผาสุ โหตี’ติ – สามํ ติลมฺปิ, ตณฺฑุลมฺปิ, มุคฺคมฺปิ วิญฺญาเปตฺวา, อนฺโต วาเสตฺวา, อนฺโต สามํ ปจิตฺวา ภควโต อุปนาเมสิ – “ปิวตุ ภควา เตกฏุลยาคุ”นฺติฯ ชานนฺตาปิ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ, ชานนฺตาปิ น ปุจฺฉนฺติ; กาลํ วิทิตฺวา ปุจฺฉนฺติ, กาลํ วิทิตฺวา น ปุจฺฉนฺติ; อตฺถสํหิตํ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ, โน อนตฺถสํหิตํฯ อนตฺถสํหิเต เสตุฆาโต ตถาคตานํฯ ทฺวีหิ อากาเรหิ พุทฺธา ภควนฺโต ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉนฺติ – ธมฺมํ วา เทเสสฺสาม, สาวกานํ วา สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามาติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – “กุตายํ, อานนฺท , ยาคู”ติ? อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ‘อนนุจฺฉวิกํ, อานนฺท, อนนุโลมิกํ, อปฺปติรูปํ, อสฺสามณกํ, อกปฺปิยํ, อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, อานนฺท, เอวรูปาย พาหุลฺลาย เจเตสฺสสิฯ ยทปิ, อานนฺท, อนฺโต วุฏฺฐํ [วุตฺถํ (สี. สฺยา. ก.)] ตทปิ อกปฺปิยํ; ยทปิ อนฺโต ปกฺกํ ตทปิ อกปฺปิยํ; ยทปิ สามํ ปกฺกํ, ตทปิ อกปฺปิยํฯ เนตํ, อานนฺท, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, อนฺโต วุฏฺฐํ, อนฺโต ปกฺกํ, สามํ ปกฺกํ ปริภุญฺชิตพฺพํฯ โย ปริภุญฺเชย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนฺโต เจ, ภิกฺขเว, วุฏฺฐํ, อนฺโต ปกฺกํ, สามํ ปกฺกํ ตญฺเจ ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ติณฺณํ ทุกฺกฏานํฯ อนฺโต เจ, ภิกฺขเว, วุฏฺฐํ, อนฺโต ปกฺกํ, อญฺเญหิ ปกฺกํ, ตญฺเจ ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ อนฺโต เจ, ภิกฺขเว, วุฏฺฐํ, พหิ ปกฺกํ, สามํ ปกฺกํ, ตญฺเจ ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ พหิ เจ, ภิกฺขเว, วุฏฺฐํ, อนฺโต ปกฺกํ, สามํ ปกฺกํ, ตญฺเจ ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทฺวินฺนํ ทุกฺกฏานํฯ อนฺโต เจ, ภิกฺขเว, วุฏฺฐํ, พหิ ปกฺกํ, อญฺเญหิ ปกฺกํ, ตญฺเจ ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ พหิ เจ, ภิกฺขเว, วุฏฺฐํ, อนฺโต ปกฺกํ, อญฺเญหิ ปกฺกํ, ตญฺเจ ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ พหิ เจ, ภิกฺขเว, วุฏฺฐํ, พหิ ปกฺกํ, สามํ ปกฺกํ, ตญฺเจ ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ พหิ เจ, ภิกฺขเว, วุฏฺฐํ, พหิ ปกฺกํ , อญฺเญหิ ปกฺกํ, ตญฺเจ ปริภุญฺเชยฺย, อนาปตฺตี’”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู “ภควตา สามํปาโก ปฏิกฺขิตฺโต”ติ ปุน ปาเก กุกฺกุจฺจายนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปุน ปากํ ปจิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ราชคหํ ทุพฺภิกฺขํ โหติฯ มนุสฺสา โลณมฺปิ, เตลมฺปิ, ตณฺฑุลมฺปิ, ขาทนียมฺปิ อารามํ อาหรนฺติฯ ตานิ ภิกฺขู พหิ วาเสนฺติ; อุกฺกปิณฺฑกาปิ ขาทนฺติ, โจราปิ หรนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อนฺโต วาเสตุนฺติฯ อนฺโต วาเสตฺวา พหิ ปาเจนฺติฯ ทมกา ปริวาเรนฺติฯ ภิกฺขู อวิสฺสฏฺฐา

ปริภุญฺชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อนฺโต ปจิตุนฺติฯ ทุพฺภิกฺเข กปฺปิยการกา พหุตรํ หรนฺติ, อปฺปตรํ ภิกฺขูนํ เทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สามํ ปจิตุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อนฺโต วุฏฺฐํ, อนฺโต ปกฺกํ, สามํ ปกฺกนฺติฯ

อนฺโตวุฏฺฐาทิปฏิกฺเขปกถา นิฏฺฐิตาฯ

๑๖๕. อุคฺคหิตปฏิคฺคหณา

๒๗๕. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู กาสีสุ วสฺสํวุฏฺฐา ราชคหํ คจฺฉนฺตา ภควนฺตํ ทสฺสนาย อนฺตรามคฺเค น ลภึสุ ลูขสฺส วา ปณีตสฺส วา โภชนสฺส ยาวทตฺถํ ปาริปูรึ; พหุญฺจ ผลขาทนียํ อโหสิ; กปฺปิยการโก จ น อโหสิฯ อถ โข เต ภิกฺขู กิลนฺตรูปา เยน ราชคหํ เวฬุวนํ กลนฺทกนิวาโป, เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ อาจิณฺณํ โข ปเนตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ปฏิสมฺโมทิตุํฯ อถ โข ภควา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – ''กจฺจิ , ภิกฺขเว, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิตฺถ อปฺปกิลมเถน อทฺธานํ อาคตา; กุโต จ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อาคจฺฉถา''ติ? ''ขมนียํ ภควา, ยาปนียํ ภควาฯ อิธ มยํ, ภนฺเต, กาสีสุ วสฺสํวุฏฺฐา ราชคหํ อาคจฺฉนฺตา ภควนฺตํ ทสฺสนาย อนฺตรามคฺเค น ลภิมฺหา ลูขสฺส วา ปณีตสฺส วา โภชนสฺส ยาวทตฺถํ ปาริปูรึ; พหุญฺจ ผลขาทนียํ อโหสิ; กปฺปิยการโก จ น อโหสิ; เตน มยํ กิลนฺตรูปา อทฺธานํ อาคตา''ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยตฺถ ผลขาทนียํ ปสฺสติ, กปฺปิยการโก จ น โหติ, สามํ คเหตฺวา, หริตฺวา, กปฺปิยการเก ปสฺสิตฺวา, ภูมิยํ นิกฺขิปิตฺวา, ปฏิคฺคหาเปตฺวา ปริภุญฺชิตุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุคฺคหิตํ ปฏิคฺคหิตุ''นฺติฯ

๒๗๖. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส พฺราหฺมณสฺส นวา จ ติลา นวญฺจ มธุ อุปฺปนฺนา โหนฺติฯ อถ โข ตสฺส พฺราหฺมณสฺส เอตทโหสิ – ''ยํนูนาหํ นเว จ ติเล นวญฺจ มธุํ พุทฺธปฺปมุขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ทเทยฺย''นฺติฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ ปฏิสมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิโต โข โส พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ – ''อธิวาเสตุ เม ภวํ โคตโม สฺวาตนาย ภตฺตํ, สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา''ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวน ฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ – ''กาโล, โภ โคตม, นิฏฺฐิตํ ภตฺต''นฺติฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน ตสฺส พฺราหฺมณสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ, สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ตํ พฺราหฺมณํ ภควา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา, สมาทเปตฺวา, สมุตฺเตเชตฺวา, สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

อถ โข ตสฺส พฺราหฺมณสฺส อจิรปกฺกนฺตสฺส ภควโต เอตทโหสิ – ''เยสํ โข มยา อตฺถาย พุทฺธปฺปมุโข ภิกฺขุสงฺโฆ นิมนฺติโต, 'นเว จ ติเล นวญฺจ มธุํ ทสฺสามี'ติ , เต มยา ปมุฏฺฐา ทาตุํฯ ยํนูนาหํ นเว จ ติเล นวญฺจ มธุํ โกลมฺเพหิ จ ฆเฏหิ จ อารามํ หราเปยฺย''นฺติฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ นเว จ ติเล นวญฺจ มธุํ โกลมฺเพหิ จ

ฆเฏหิ จ อารามํ หราเปตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิโต โข โส พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “เยสํ โข มยา, โภ โคตม, อตฺถาย พุทฺธปฺปมุโข ภิกฺขุสงฺโฆ นิมนฺติโต, ‘นเว จ ติเล นวญฺจ มธุํ ทสฺสามี’ติ, เต มยา ปมุฏฺฐา ทาตุํฯ ปฏิคฺคณฺหาตุ เม ภวํ โคตโม นเว จ ติเล นวญฺจ มธุ”นฺติฯ เตน หิ, พฺราหฺมณ, ภิกฺขูนํ เทหีติ ฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ทุพฺภิกฺเข อปฺปมตฺตเกปิ ปวาเรนฺติ, ปฏิสงฺขาปิ ปฏิกฺขิปนฺติ, สพฺโพ จ สงฺโฆ ปวาริโต โหติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปฏิคฺคณฺหนฺติฯ ปฏิคฺคณฺหถ, ภิกฺขเว, ปริภุญฺชถฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตโต นีหฏํ ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อนติริตฺตํ ปริภุญฺชิตุนฺติฯ

อุคฺคหิตปฏิคฺคหณา นิฏฺฐิตาฯ

๑๖๖. ปฏิคฺคหิตาทิอนุชานนา

๒๗๗. [ปาจิ. ๒๙๕] เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส อุปฏฺฐากกุลํ สงฺฆสฺสตฺถาย ขาทนียํ ปาเหสิ – อยฺยสฺส อุปนนฺทสฺส ทสฺเสตฺวา สงฺฆสฺส ทาตพฺพนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺโฐ โหติ ฯ อถ โข เต มนุสฺสา อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขู ปุจฺฉึสุ – “กหํ, ภนฺเต, อยฺโย อุปนนฺโท”ติ? “เอสาวุโส, อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺโฐ”ติฯ “อิทํ, ภนฺเต, ขาทนียํ อยฺยสฺส อุปนนฺทสฺส ทสฺเสตฺวา สงฺฆสฺส ทาตพฺพ”นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เตน หิ, ภิกฺขเว, ปฏิคฺคเหตฺวา นิกฺขิปถ ยาว อุปนนฺโท อาคจฺฉตีติฯ อถ โข อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปุเรภตฺตํ กุลานิ ปยิรุปาสิตฺวา ทิวา อาคจฺฉติฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ทุพฺภิกฺเข อปฺปมตฺตเกปิ ปวาเรนฺติ, ปฏิสงฺขาปิ ปฏิกฺขิปนฺติ, สพฺโพ จ สงฺโฆ ปวาริโต โหติ, ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปฏิคฺคณฺหนฺติฯ ปฏิคฺคณฺหถ, ภิกฺขเว, ปริภุญฺชถฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปุเรภตฺตํ ปฏิคฺคหิตํ ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อนติริตฺตํ ปริภุญฺชิตุนฺติฯ

๒๗๘. อถ โข ภควา ราชคเห ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน สาวตฺถิ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน สาวตฺถิ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส กายฑาหาพาโธ โหติฯ อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน เยนายสฺมา สาริปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจ – “ปุพฺเพ เต, อาวุโส สาริปุตฺต, กายฑาหาพาโธ เกน ผาสุ โหตี”ติ? “ภิเสหิ จ เม, อาวุโส , มุฬาลิกาหิ จา”ติฯ อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมิญฺเชยฺย, เอวเมว เชตวเน อนฺตรหิโต มนฺทากินิยา โปกฺขรณิยา ตีเร ปาตุรโหสิฯ อทฺทสา โข อญฺญตโร นาโค อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ, ทิสฺวาน อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ เอตทโวจ – “เอตุ โข, ภนฺเต, อยฺโย มหาโมคฺคลฺลาโนฯ สฺวาคตํ, ภนฺเต, อยฺยสฺส มหาโมคฺคลฺลานสฺสฯ เกน, ภนฺเต, อยฺยสฺส อตฺโถ; กึ ทมฺมี”ติ? “ภิเสหิ จ เม, อาวุโส, อตฺโถ, มุฬาลิกาหิ จา”ติฯ อถ โข โส นาโค อญฺญตรํ นาคํ อาณาเปสิ – “เตน หิ, ภเณ, อยฺยสฺส ภิเส จ มุฬาลิกาโย จ ยาวทตฺถํ เทหี”ติฯ อถ โข โส นาโค มนฺทากินึ โปกฺขรณึ โอคาเหตฺวา, โสณฺฑาย ภิสญฺจ มุฬาลิกญฺจ อพฺพาหิตฺวา, สุวิกฺขาลิตํ วิกฺขาเลตฺวา, ภณฺฑิกํ พนฺธิตฺวา เยนายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน เตนุปสงฺกมิฯ อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน – เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมิญฺเชยฺย, เอวเมว – มนฺทากินิยา โปกฺขรณิยา ตีเร อนฺตรหิโต เชตวเน ปาตุรโหสิฯ โสปิ โข นาโค

มนฺทากินิยา โปกฺขรณิยา ตีเร อนฺตรหิโต เชตวเน ปาตุรโหสิฯ อถ โข โส นาโค อายสฺมโต มหาโมคฺคลฺลานสฺส ภิเส จ มุฬาลิกาโย จ ปฏิคฺคหาเปตฺวา เชตวเน อนฺตรหิโต มนฺทากินิยา โปกฺขรณิยา ตีเร ปาตุรโหสิฯ อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ภิเส จ มุฬาลิกาโย จ อุปนาเมสิฯ อถ โข อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ภิเส จ มุฬาลิกาโย จ ภุตฺตสฺส กายฑาหาพาโธ ปฏิปฺปสฺสมฺภิฯ พหู ภิสา จ มุฬาลิกาโย จ อวสิฏฺฐา โหนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ทุพฺภิกฺเข อปฺปมตฺตเกปิ ปวาเรนฺติ, ปฏิสงฺขาปิ ปฏิกฺขิปนฺติ, สพฺโพ จ สงฺโฆ ปวาริโต โหติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปฏิคฺคณฺหนฺติฯ ปฏิคฺคณฺหถ, ภิกฺขเว, ปริภุญฺชถฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วนฏฺฐํ โปกฺขรฏฺฐํ ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อนติริตฺตํ ปริภุญฺชิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ พหุํ ผลขาทนียํ อุปฺปนฺนํ โหติ, กปฺปิยการโก จ น โหติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา ผลํ น ปริภุญฺชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อพีชํ นิพฺพตฺตพีชํ [นิพฺพฏฺฏพีชํ (สี.), นิพฺพฏฺพีชํ (สฺยา.), นิปฺปฏฺฏพีชํ (ก.)] อกตกปฺปํ ผลํ ปริภุญฺชิตุนฺติฯ

ปฏิคฺคหิตาทิ อนุชานนา นิฏฺฐิตาฯ

๑๖๗. สตฺถกมฺมปฏิกฺเขปกถา

๒๗๙. อถ โข ภควา สาวตฺถิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน ราชคหํ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน ราชคหํ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ภคนฺทลาพาโธ โหติฯ อากาสโคตฺโต เวชฺโช สตฺถกมฺมํ กโรติฯ อถ โข ภควา เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺโต เยน ตสฺส ภิกฺขุโน วิหาโร เตนุปสงฺกมิฯ อทฺทสา โข อากาสโคตฺโต เวชฺโช ภควนฺตํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ, ทิสฺวาน ภควนฺตํ เอตทโวจ – "อาคจฺฉตุ ภวํ โคตโม, อิมสฺส ภิกฺขุโน วจฺจมคฺคํ ปสฺสตุ, เสยฺยถาปิ โคธามุข"นฺติ ฯ อถ โข ภควา – "โส มํ ขฺวายํ โมฆปุริโส อุปฺปณฺเฑตี"ติ – ตโต ปฏินิวตฺติตฺวา, เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา, ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – "อตฺถิ กิร, ภิกฺขเว, อมุกสฺมึ วิหาเร ภิกฺขุ คิลาโน"ติ? "อตฺถิ ภควา"ติฯ "กึ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน อาพาโธ"ติ? "ตสฺส, ภนฺเต, อายสฺมโต ภคนฺทลาพาโธ, อากาสโคตฺโต เวชฺโช สตฺถกมฺมํ กโรตี"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – "อนนุจฺฉวิกํ, ภิกฺขเว, ตสฺส โมฆปุริสสฺส, อนนุโลมิกํ, อปฺปติรูปํ, อสฺสามณกํ, อกปฺปิยํ, อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม โส, ภิกฺขเว, โมฆปุริโส สมฺพาเธ สตฺถกมฺมํ การาเปสฺสติฯ สมฺพาเธ, ภิกฺขเว, สุขุมา ฉวิ, ทุโรปโย วโณ , ทุปฺปริหารํ สตฺถํฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "น, ภิกฺขเว, สมฺพาเธ สตฺถกมฺมํ การาเปตพฺพํฯ โย การาเปยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – ภควตา สตฺถกมฺมํ ปฏิกฺขิตฺตนฺติ – วตฺถิกมฺมํ การาเปนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา, เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วตฺถิกมฺมํ การาเปสฺสนฺตี"ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วตฺถิกมฺมํ การาเปนฺตี"ติ? "สจฺจํ ภควา"ติ…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "น, ภิกฺขเว, สมฺพาธสฺส สามนฺตา ทฺวงฺคุลา สตฺถกมฺมํ วา วตฺถิกมฺมํ วา การาเปตพฺพํฯ โย การาเปยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา"ติฯ

สตฺตกมฺมปฏิกฺเขปกถา นิฏฺฐิตาฯ

๑๖๘. มนุสฺสมํสปฏิกฺเขปกถา

๒๘๐. อถ โข ภควา ราชคเห ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน พาราณสี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน พาราณสี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา พาราณสิยํ วิหรติ อิสิปตเน มิคทาเยฯ เตน โข ปน สมเยน พาราณสิยํ สุปฺปิโย จ อุปาสโก สุปฺปิยา จ อุปาสิกา อุภโตปสนฺนา โหนฺติ, ทายกา, การกา, สงฺฆุปฏฺฐากาฯ อถ โข สุปฺปิยา อุปาสิกา อารามํ คนฺตฺวา วิหาเรน วิหารํ ปริเวเณน ปริเวณํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขู ปุจฺฉติ – "โก, ภนฺเต, คิลาโน, กสฺส กึ อาหริยตู"ติ? เตน โข ปน สมเยน อญฺญตเรน ภิกฺขุนา วิเรจนํ ปีตํ โหติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ สุปฺปิยํ อุปาสิกํ เอตทโวจ – "มยา โข, ภคินิ, วิเรจนํ ปีตํฯ อตฺโถ เม ปฏิจฺฉาทนีเยนา"ติฯ "สุฏฺฐุ, อยฺย, อาหริยิสฺสตี"ติ ฆรํ คนฺตฺวา อนฺเตวาสึ อาณาเปสิ – "คจฺฉ, ภเณ, ปวตฺตมํสํ ชานาหี"ติฯ เอวํ, อยฺเยติ โข โส ปุริโส สุปฺปิยาย อุปาสิกาย ปฏิสฺสุณิตฺวา เกวลกปฺปํ พาราณสึ อาหิณฺฑนฺโต น อทฺทส ปวตฺตมํสํฯ อถ โข โส ปุริโส เยน สุปฺปิยา อุปาสิกา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา สุปฺปิยํ อุปาสิกํ เอตทโวจ – "นตฺถยฺเย ปวตฺตมํสํฯ มาฆาโต อชฺชา"ติฯ อถ โข สุปฺปิยาย อุปาสิกาย เอตทโหสิ – "ตสฺส โข คิลานสฺส ภิกฺขุโน ปฏิจฺฉาทนียํ อลภนฺตสฺส อาพาโธ วา อภิวฑฺฒิสฺสติ, กาลงฺกิริยา วา ภวิสฺสติฯ น โข เมตํ ปติรูปํ ยาหํ ปฏิสฺสุณิตฺวา น หราเปยฺย"นฺติฯ โปตฺถนิกํ คเหตฺวา อูรุมํสํ อุกฺกนฺติตฺวา ทาสิยา อทาสิ – "หนฺท, เช, อิมํ มํสํ สมฺปาเทตฺวา อมุกสฺมึ วิหาเร ภิกฺขุ คิลาโน, ตสฺส ทชฺชาหิฯ โย จ มํ ปุจฺฉติ, 'คิลานา'ติ ปฏิเวเทหี"ติฯ อุตฺตราสงฺเคน อูรุํ เวเฐตฺวา โอวรกํ ปวิสิตฺวา มญฺจเก นิปชฺชิฯ อถ โข สุปฺปิโย อุปาสโก ฆรํ คนฺตฺวา ทาสึ ปุจฺฉิ – "กหํ สุปฺปิยา"ติ? "เอสายฺย โอวรเก นิปนฺนา"ติฯ อถ โข สุปฺปิโย อุปาสโก เยน สุปฺปิยา อุปาสิกา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา สุปฺปิยํ อุปาสิกํ เอตทโวจ – "กิสฺส นิปนฺนาสี"ติ? "คิลานามฺหี"ติฯ "กึ เต อาพาโธ"ติ? อถ โข สุปฺปิยา อุปาสิกา สุปฺปิยสฺส อุปาสกสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข สุปฺปิโย อุปาสโก – อจฺฉริยํ วต โภ! อพฺภุตํ วต โภ! ยาว สทฺธายํ สุปฺปิยา ปสนฺนา, ยตฺร หิ นาม อตฺตโนปิ มํสานิ ปริจฺจตฺตานิ! กิมฺปิมาย [กึ ปนิมาย (สี. สฺยา.)] อญฺญํ กิญฺจิ อเทยฺยํ ภวิสฺสตีติ – หฏฺโฐ อุทคฺโค เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข สุปฺปิโย อุปาสโก ภควนฺตํ เอตทโวจ – "อธิวาเสตุ เม, ภนฺเต, ภควา สฺวาตนาย ภตฺตํ, สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา"ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข สุปฺปิโย อุปาสโก ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข สุปฺปิโย อุปาสโก ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ – "กาโล, ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺต"นฺติฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน สุปฺปิยสฺส อุปาสกสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ, สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆน ฯ อถ โข สุปฺปิโย อุปาสโก เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิตํ โข สุปฺปิยํ อุปาสกํ ภควา เอตทโวจ – "กหํ สุปฺปิยา"ติ? "คิลานา ภควา"ติฯ "เตน หิ อาคจฺฉตู"ติฯ "น ภควา อุสฺสหตี"ติฯ "เตน หิ ปริคฺคเหตฺวาปิ อาเนถา"ติฯ อถ โข สุปฺปิโย อุปาสโก สุปฺปิยํ อุปาสิกํ ปริคฺคเหตฺวา อาเนสิฯ ตสฺสา, สห ทสฺสเนน ภควโต, ตาว มหาวโณ รุฬฺโห อโหสิ, สุจฺฉวิโลมชาโตฯ อถ โข สุปฺปิโย จ อุปาสโก สุปฺปิยา จ อุปาสิกา – "อจฺฉริยํ วต โภ! อพฺภุตํ วต โภ! ตถาคตสฺส มหิทฺธิกตา มหานุภาวตา, ยตฺร หิ นาม สห ทสฺสเนน ภควโต

ตาว มหาวโณ รุฬโห ภวิสฺสติ, สุจฺฉวิโลมชาโต”ติ – หฏฺฐา อุทคฺคา พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนี เยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ อถ โข ภควา สุปฺปิยญฺจ อุปาสกํ สุปฺปิยญฺจ อุปาสิกํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู

ปฏิปุจฺฉิ – “โก, ภิกฺขเว, สุปฺปิยํ อุปาสิกํ มํสํ วิญฺญาเปสี”ติ? เอวํ วุตฺเต โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อหํ โข, ภนฺเต, สุปฺปิยํ อุปาสิกํ มํสํ วิญฺญาเปสิ”นฺติฯ “อาหริยิตฺถ ภิกฺขู”ติ? “อาหริยิตฺถ ภควา”ติฯ “ปริภุญฺชิ ตฺวํ ภิกฺขู”ติ? “ปริภุญฺชามหํ ภควา”ติฯ “ปฏิเวกฺขิ ตฺวํ ภิกฺขู”ติ? “นาหํ ภควา ปฏิเวกฺขิ”นฺติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อปฺปฏิเวกฺขิตฺวา มํสํ ปริภุญฺชิสฺสสิฯ มนุสฺสมํสํ โข ตยา, โมฆปุ ริส, ปริภุตฺตํฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “สนฺติ, ภิกฺขเว, มนุสฺสา สทฺธา ปสนฺนา, เตหิ อตฺตโนปิ มํสานิ ปริจฺจตฺตานิฯ น, ภิกฺขเว, มนุสฺสมํสํ ปริภุญฺ ชิตพฺพํฯ โย ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, อปฺปฏิเวกฺขิตฺวา มํสํ ปริภุญฺชิตพฺพํฯ โย ปริ ภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

มนุสฺสมํสปฏิกฺเขปกถา นิฏฺฐิตาฯ

๑๖๙. หตฺถิมํสาทิปฏิกฺเขปกถา

๒๘๑. เตน โข ปน สมเยน รญฺโญ หตฺถี มรนฺติ ฯ มนุสฺสา ทุพฺภิกฺเข หตฺถิมํสํ ปริภุญฺชนฺติ , ภิกฺขูนํ ปิณฺฑาย จรนฺตานํ หตฺถิมํสํ เทนฺติฯ ภิกฺขู หตฺถิมํสํ ปริภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา หตฺถิมํสํ ปริภุญฺชิสฺสนฺติฯ ราชงฺคํ หตฺถี, สเจ ราชา ชาเนยฺย, น เนสํ อตฺตม โน อสฺสา”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, หตฺถิมํสํ ปริภุญฺชิตพฺพํฯ โย ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุ กฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน รญฺโญ อสฺสา มรนฺติฯ มนุสฺสา ทุพฺภิกฺเข อสฺสมํสํ ปริภุญฺชนฺติ, ภิกฺขูนํ ปิณฺฑาย จรนฺตานํ อสฺสมํสํ เทนฺติฯ ภิกฺขู อสฺสมํสํ ปริภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา อสฺสมํสํ ปริภุญฺชิสฺสนฺติฯ ราชงฺคํ อสฺสา, สเจ ราชา ชาเนยฺย, น เนสํ อตฺตมโน อสฺ สา”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อสฺสมํสํ ปริภุญฺชิตพฺพํฯ โย ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺ สาติฯ

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา ทุพฺภิกฺเข สุนขมํสํ ปริภุญฺชนฺติ, ภิกฺขูนํ ปิณฺฑาย จรนฺตานํ สุนขมํสํ เทนฺติ ฯ ภิกฺขู สุนขมํสํ ปริภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา สุ นขมํสํ ปริภุญฺชิสฺสนฺติ, เชคุจฺโฉ สุนโข ปฏิกูโล”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สุนขมํสํ ปริ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา ทุพฺภิกฺเข อหิมํสํ ปริภุญฺชนฺติ, ภิกฺขูนํ ปิณฺฑาย จรนฺตานํ อหิมํสํ เทนฺติฯ ภิกฺขู อหิมํสํ ปริภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา อหิมํสํ ปริภุญฺชิสฺสนฺติ, เชคุจฺโฉ อหิ ปฏิกูโล”ติฯ สุปสฺโสปิ [สุผสฺโส (สี.)] นาคราชา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิโต โข สุปสฺโส นาคราชา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “สนฺติ, ภนฺเต, นาคา อสฺสทฺธา อปฺปสนฺนาฯ เต อปฺปมตฺตเกหิปิ ภิกฺขู วิเหเฐยฺยุํฯ สาธุ, ภนฺเต, อยฺยา อหิมํสํ น ปริภุญฺเชยฺยุ”นฺติฯ อถ โข ภควา สุปสฺสํ นาคราชานํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ…เป.… ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, อหิมํสํ ปริภุญฺชิตพฺพํฯ โย ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ลุทฺทกา สีหํ หนฺตฺวา สีหมํสํ [มํสํ (ก.)] ปริภุญฺชนฺติ, ภิกฺขูนํ ปิณฺฑาย จรนฺตานํ สีหมํสํ เทนฺติฯ ภิกฺขู สีหมํสํ ปริภุญฺชิตฺวา อรญฺเญ วิหรนฺติฯ สีหา สีหมํสคนฺเธน ภิกฺขู ปริปาเตนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สีหมํสํ ปริภุญฺชิตพฺพํฯ โย ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ลุทฺทกา พฺยคฺฆํ หนฺตฺวา…เป.… ทีปึ หนฺตฺวา…เป.… อจฺฉํ หนฺตฺวา…เป.… ตรจฺฉํ หนฺตฺวา ตรจฺฉมํสํ ปริภุญฺชนฺติ, ภิกฺขูนํ ปิณฺฑาย จรนฺตานํ ตรจฺฉมํสํ เทนฺติฯ ภิกฺขู ตรจฺฉมํสํ ปริภุญฺชิตฺวา อรญฺเญ วิหรนฺติฯ ตรจฺฉา ตรจฺฉมํสคนฺเธน ภิกฺขู ปริปาเตนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ตรจฺฉมํสํ ปริภุญฺชิตพฺพํฯ โย ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

หตฺถิมํสาทิปฏิกฺเขปกถา นิฏฺฐิตาฯ

สุปฺปิยภาณวาโร นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

๑๗๐. ยาคุมธุโคฬกานุชานนา

๒๘๒. อถ โข ภควา พาราณสิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน อนฺธกวินฺทํ เตน จาริกํ ปกฺกามิ, มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ, อฑฺฒเตฬเสหิ ภิกฺขุสเตหิฯ เตน โข ปน สมเยน ชานปทา มนุสฺสา พหุํ โลณมฺปิ, เตลมฺปิ, ตณฺฑุลมฺปิ, ขาทนียมฺปิ สกเฏสุ อาโรเปตฺวา พุทฺธปฺปมุขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อนุพนฺธา โหนฺติ – ยทา ปฏิปาฏึ ลภิสฺสาม ตทา ภตฺตํ กริสฺสามาติ, ปญฺจมตฺตานิ จ วิฆาสาทสตานิฯ อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน อนฺธกวินฺทํ ตทวสริฯ อถ โข อญฺญตรสฺส พฺราหฺมณสฺส ปฏิปาฏึ อลภนฺตสฺส เอตทโหสิ – “อตีตานิ [อธิกานิ (สี. สฺยา.)] โข เม ทฺเว มาสานิ พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ อนุพนฺธนฺตสฺส ‘ยทา ปฏิปาฏึ ลภิสฺสามิ ตทา ภตฺตํ กริสฺสามี’ติ, น จ เม ปฏิปาฏิ ลพฺภติ, อหญฺจมฺหิ เอกตฺตโก [เอกโต (สี. สฺยา.)], พหุ จ เม ฆราวาสตฺโถ หายติฯ ยํนูนาหํ ภตฺตคฺคํ โอโลเกยฺยํ; ยํ ภตฺตคฺเค นาสฺส, ตํ ปฏิยาเทยฺย”นฺติฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ ภตฺตคฺคํ โอโลเกนฺโต ทฺเว นาทฺทส – ยาคุญฺจ มธุโคฬกญฺจ ฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ – “อิธ เม, โภ อานนฺท, ปฏิปาฏึ อลภนฺตสฺส เอตทโหสิ ‘อตีตานิ โข เม ทฺเว มาสานิ พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ อนุพนฺธนฺตสฺส, ยทา ปฏิปาฏึ ลภิสฺสามิ ตทา ภตฺตํ กริสฺสามีติฯ น จ เม ปฏิปาฏิ ลพฺภติ , อหญฺจมฺหิ เอกตฺตโก, พหุ จ เม ฆราวาสตฺโถ หาย

ติฯ ยํนูนาหํ ภตฺตคฺคํ โอโลเกยฺยํ; ยํ ภตฺตคฺเค นาสฺส, ตํ ปฏิยาเทยฺย'นฺติฯ โส โข อหํ, โภ อานนฺท, ภตฺตคฺคํ โอโลเกนฺโต ทฺเว นาทฺทสํ – ยาคุญฺจ มธุโคฬกญฺจฯ สจาหํ, โภ อานนฺท, ปฏิยาเทยฺยํ ยาคุญฺจ มธุโคฬกญฺจ, ปฏิคฺคณฺเหยฺย เม ภวํ โคตโม"ติ? "เตน หิ, พฺราหฺมณ, ภควนฺตํ ปฏิปุจฺฉิสฺสามี"ติฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เตน หานนฺท, ปฏิยาเทตูติฯ เตน หิ, พฺราหฺมณ, ปฏิยาเทหีติฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปหูตํ ยาคุญฺจ มธุโคฬกญฺจ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต อุปนาเมสิ – ปฏิคฺคณฺหาตุ เม ภวํ โคตโม ยาคุญฺจ มธุโคฬกญฺจาติฯ เตน หิ, พฺราหฺมณ, ภิกฺขูนํ เทหีติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปฏิคฺคณฺหนฺติฯ ปฏิคฺคณฺหถ, ภิกฺขเว, ปริภุญฺชถาติฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปหูตาย ยาคุยา จ มธุโคฬเกน จ สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ โธตหตฺถํ โอนีตปตฺตปาณึ เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ตํ พฺราหฺมณํ ภควา เอตทโวจ –

"ทสยิเม, พฺราหฺมณ, อานิสํสา ยาคุยาฯ กตเม ทส? ยาคุํ เทนฺโต อายุํ เทติ, วณฺณํ เทติ, สุขํ เทติ, พลํ เทติ, ปฏิภานํ เทติ, ยาคุ ปีตา ขุทฺทํ [ขุทํ (สี. สฺยา.)] ปฏิหนติ, ปิปาสํ วิเนติ, วาตํ อนุโลเมติ, วตฺถึ โสเธติ, อามาวเสสํ ปาเจติ – อิเม โข, พฺราหฺมณ, ทสานิสํสา ยาคุยา"ติ [ปจฺฉิมา ปญฺจ อานิสํสา อ. นิ. ๕.๒๐๗]ฯ

[อ. นิ. ๔.๕๘-๕๙ โถกํ วิสทิสํ] โย สญฺญตานํ ปรทตฺตโภชินํ;
กาเลน สกฺกจฺจ ททาติ ยาคุํ;
ทสสฺส ฐานานิ อนุปฺปเวจฺฉติ;
อายุญฺจ วณฺณญฺจ สุขํ พลญฺจฯ

ปฏิภานมสฺส อุปชายเต ตโต;
ขุทฺทํ ปิปาสญฺจ พฺยปเนติ วาตํ;
โสเธติ วตฺถึ ปริณาเมติ ภุตฺตํ;
เภสชฺชเมตํ สุคเตน วณฺณิตํฯ

ตสฺมา หิ ยาคุํ อลเมว ทาตุํ;
นิจฺจํ มนุสฺเสน สุขตฺถิเกน;
ทิพฺพานิ วา ปตฺถยตา สุขานิ;
มนุสฺสโสภคฺยตมิจฺฉตา วาติฯ

อถ โข ภควา ตํ พฺราหฺมณํ อิมาหิ คาถาหิ อนุโมทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยาคุญฺจ มธุโคฬกญฺจา"ติฯ

ยาคุมธุโคฬกานุชานนา นิฏฺฐิตาฯ

๑๗๑. ตรุณปสนฺนมหามตฺตวตฺถุ

๒๘๓. อสฺโสสุํ โข มนุสฺสา ภควตา กิร ยาคุ อนุญฺญาตา มธุโคฬกญฺจาติฯ เต กาลสฺเสว, โภชฺชยาคุํ ปฏิยาเทนฺติ มธุโคฬกญฺจฯ ภิกฺขู กาลสฺเสว โภชฺชยาคุยา ธาตา มธุโคฬเกน จ ภตฺตคฺเค น จิตฺตรูปํ ปริภุญฺชนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตเรน ตรุณปสนฺเนน มหามตฺเตน สฺวาตนาย พุทฺธปฺปมุโข ภิกฺขุสงฺโฆ นิมนฺติโต โหติฯ อถ โข ตสฺส ตรุณปสนฺนสฺส มหามตฺตสฺส เอตทโหสิ – "ยํนูนาหํ อฑฺฒเตลสนฺนํ ภิกฺขุสตานํ อฑฺฒเตลสานิ มํสปาติสตานิ ปฏิยาเทยฺยํ, เอกเมกสฺส ภิกฺขุโน เอกเมกํ มํสปาตึ อุปนาเมยฺย"นฺติฯ อถ โข โส ตรุณปสนฺโน มหามตฺโต ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา อฑฺฒเตลสานิ จ มํสปาติสตานิ, ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ – "กาโล, ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺต"นฺติฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน ตสฺส ตรุณปสนฺนสฺส มหามตฺตสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ, สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนฯ อถ โข โส ตรุณปสนฺโน มหามตฺโต ภตฺตคฺเค ภิกฺขู ปริวิสติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "โถกํ, อาวุโส, เทหิ; โถกํ, อาวุโส, เทหี"ติฯ "มา โข ตุมฺเห, ภนฺเต, – 'อยํ ตรุณปสนฺโน มหามตฺโต'ติ – โถกํ โถกํ ปฏิคฺคณฺหถฯ พหุํ เม ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยตฺตํ, อฑฺฒเตลสานิ จ มํสปาติสตานิฯ เอกเมกสฺส ภิกฺขุโน เอกเมกํ มํสปาตึ อุปนาเมสฺสามีติฯ ปฏิคฺคณฺหถ, ภนฺเต, ยาวทตฺถ"นฺติฯ "น โข มยํ, อาวุโส, เอตํการณา โถกํ โถกํ ปฏิคฺคณฺหาม, อปิ จ มยํ กาลสฺเสว โภชฺชยาคุยา ธาตา มธุโคฬเกน จฯ เตน มยํ โถกํ โถกํ ปฏิคฺคณฺหามา"ติฯ อถ โข โส ตรุณปสนฺโน มหามตฺโต อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – "กถญฺหิ นาม ภทนฺตา มยา นิมนฺติตา อญฺญสฺส โภชฺชยาคุํ ปริภุญฺชิสฺสนฺติ, น จาหํ ปฏิพโล ยาวทตฺถํ ทาตุ"นฺติ กุปิโต อนตฺตมโน อาสาทนาเปกฺโข ภิกฺขูนํ ปตฺเต ปูเรนฺโต อคมาสิ – ภุญฺชถ วา หรถ วาติฯ อถ โข โส ตรุณปสนฺโน มหามตฺโต พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ตํ ตรุณปสนฺนํ มหามตฺตํ ภควา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

อถ โข ตสฺส ตรุณปสนฺนสฺส มหามตฺตสฺส อจิรปกฺกนฺตสฺส ภควโต อหุเทว กุกฺกุจฺจํ, อหุ วิปฺปฏิสาโร – "อลาภา วต เม, น วต เม ลาภา; ทุลฺลทฺธํ วต เม, น วต เม สุลทฺธํ; โยหํ กุปิโต อนตฺตมโน อาสาทนาเปกฺโข ภิกฺขูนํ ปตฺเต ปูเรนฺโต อคมาสึ – 'ภุญฺชถ วา หรถ วา'ติฯ กึ นุ โข มยา พหุํ ปสุตํ ปุญฺญํ วา อปุญฺญํ วา"ติ? อถ โข โส ตรุณปสนฺโน มหามตฺโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส ตรุณปสนฺโน มหามตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – "อิธ มยฺหํ, ภนฺเต, อจิรปกฺกนฺตสฺส ภควโต อหุเทว กุกฺกุจฺจํ, อหุ วิปฺปฏิสาโร 'อลาภา วต เม, น วต เม ลาภา; ทุลฺลทฺธํ วต เม, น วต เม สุลทฺธํ; โยหํ กุปิโต อนตฺตมโน อาสาทนาเปกฺโข ภิกฺขูนํ ปตฺเต ปูเรนฺโต อคมาสึ – ภุญฺชถ วา หรถ วาติฯ กึ นุ โข มยา พหุํ ปสุตํ, ปุญฺญํ วา อปุญฺญํ วา'ติฯ กึ นุ โข มยา, ภนฺเต, พหุํ ปสุตํ, ปุญฺญํ วา อปุญฺญํ วา"ติ? "ยทคฺเคน ตยา, อาวุโส, สฺวาตนาย พุทฺธปฺปมุโข ภิกฺขุสงฺโฆ นิมนฺติโต ตทคฺเคน เต พหุํ ปุญฺญํ ปสุตํฯ ยทคฺเคน เต เอกเมเกน ภิกฺขุนา เอกเมกํ สิตฺถํ ปฏิคฺคหิตํ ตทคฺเคน เต พหุํ ปุญฺญํ ปสุตํ, สคฺคา เต อารทฺธา"ติฯ อถ โข โส ตรุณปสนฺโน มหามตฺโต – "ลาภา กิร เม, สุลทฺธํ กิร เม, พหุํ กิร มยา ปุญฺญํ ปสุตํ, สคฺคา กิร เม อารทฺธา"ติ – หฏฺโฐ อุทคฺโค อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – "สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อญฺญตฺร นิมนฺติตา อญฺญสฺส โภชฺชยาคุํ ปริภุญฺชนฺตี"ติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต,

ภิกฺขเว, โมฆปุริสา อญฺญตฺร นิมนฺติตา อญฺญสฺส โภชฺชยาคุํ ปริภุญฺชิสฺสนฺติฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, อญฺญตฺร นิมนฺติเตน อญฺญสฺส โภชฺชยาคุ ปริภุญฺชิตพฺพาฯ โย ปริภุญฺเชยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพ”ติฯ

ตรุณปสนฺนมหามตฺตวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๑๗๒. เพลฏฺฐกจฺจานวตฺถุ

๒๘๔. อถ โข ภควา อนฺธกวินฺเท ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน ราชคหํ เตน จาริกํ ปกฺกามิ, มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ, อฑฺฒเตลเสหิ ภิกฺขุสเตหิฯ เตน โข ปน สมเยน เพลฏฺโฐ กจฺจาโน ราชคหา อนฺธกวินฺทํ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺโน โหติ, ปญฺจมตฺเตหิ สกฏสเตหิ, สพฺเพเหว คุฬกุมฺภปูเรหิฯ อทฺทสา โข ภควา เพลฏฺฐํ กจฺจานํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ, ทิสฺวาน มคฺคา โอกฺกมฺม อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล นิสีทิฯ อถ โข เพลฏฺโฐ กจฺจาโน เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิโต โข เพลฏฺโฐ กจฺจาโน ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อิจฺฉามหํ, ภนฺเต, เอกเมกสฺส ภิกฺขุโน เอกเมกํ คุฬกุมฺภํ ทาตุ”นฺติฯ “เตน หิ ตฺวํ, กจฺจาน, เอกํเยว คุฬกุมฺภํ อาหรา”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข เพลฏฺโฐ กจฺจาโน ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา เอกํเยว คุฬกุมฺภํ อาทาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อาภโต [อาหโฏ (สี. สฺยา. ก.)], ภนฺเต, คุฬกุมฺโภ; กถาหํ, ภนฺเต, ปฏิปชฺชามี”ติ? “เตน หิ ตฺวํ, กจฺจาน, ภิกฺขูนํ คุฬํ เทหี”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข เพลฏฺโฐ กจฺจาโน ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา ภิกฺขูนํ คุฬํ ทตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ทินฺโน, ภนฺเต, ภิกฺขูนํ คุโฬ, พหุ จายํ คุโฬ อวสิฏฺโฐฯ กถาหํ, ภนฺเต, ปฏิปชฺชามี”ติ? “เตน หิ ตฺวํ, กจฺจาน, ภิกฺขูนํ คุฬํ ยาวทตฺถํ เทหี”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข เพลฏฺโฐ กจฺจาโน ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา ภิกฺขูนํ คุฬํ ยาวทตฺถํ ทตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ทินฺโน, ภนฺเต, ภิกฺขูนํ คุโฬ ยาวทตฺโถ, พหุ จายํ คุโฬ อวสิฏฺโฐฯ กถาหํ, ภนฺเต, ปฏิปชฺชามี”ติ? “เตน หิ ตฺวํ, กจฺจาน, ภิกฺขู คุเฬหิ สนฺตปฺเปหี”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข เพลฏฺโฐ กจฺจาโน ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา ภิกฺขู คุเฬหิ สนฺตปฺเปสิฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู ปตฺเตปิ ปูเรสุํ ปริสฺสาวนานิปิ ถวิกาโยปิ ปูเรสุํฯ อถ โข เพลฏฺโฐ กจฺจาโน ภิกฺขู คุเฬหิ สนฺตปฺเปตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “สนฺตปฺปิตา, ภนฺเต, ภิกฺขู คุเฬหิ, พหุ จายํ คุโฬ อวสิฏฺโฐฯ กถาหํ, ภนฺเต, ปฏิปชฺชามี”ติ? “เตน หิ ตฺวํ, กจฺจาน, วิฆาสาทานํ คุฬํ เทหี”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข เพลฏฺโฐ กจฺจาโน ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา วิฆาสาทานํ คุฬํ ทตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ทินฺโน, ภนฺเต , วิฆาสาทานํ คุโฬ, พหุ จายํ คุโฬ อวสิฏฺโฐฯ กถาหํ, ภนฺเต, ปฏิปชฺชามี”ติ? “เตน หิ ตฺวํ, กจฺจาน, วิฆาสาทานํ คุฬํ ยาวทตฺถํ เทหี”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข เพลฏฺโฐ กจฺจาโน ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา วิฆาสาทานํ คุฬํ ยาวทตฺถํ ทตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ทินฺโน, ภนฺเต, วิฆาสาทานํ คุโฬ ยาวทตฺโถ, พหุ จายํ คุโฬ อวสิฏฺโฐฯ กถาหํ, ภนฺเต, ปฏิปชฺชามี”ติ? “เตน หิ ตฺวํ, กจฺจาน, วิฆาสาเท คุเฬหิ สนฺตปฺเปหี”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข เพลฏฺโฐ กจฺจาโน ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา วิฆาสาเท คุเฬหิ สนฺตปฺเปสิฯ เอกจฺเจ วิฆาสาทา โกลมฺเพปิ ฆเฏปิ ปูเรสุํ, ปิฏกานิปิ อุจฺฉงฺเคปิ ปูเรสุํฯ อถ โข เพลฏฺโฐ กจฺจาโน วิฆาสาเท คุเฬหิ สนฺตปฺเปตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “สนฺตปฺปิตา, ภนฺเต, วิฆาสาทา คุเฬหิ, พหุ จายํ คุโฬ อวสิฏฺโฐฯ กถาหํ, ภนฺเต, ปฏิปชฺชามี”ติ? “นาหํ ตํ, กจฺจาน, ปสฺสามิ สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย ยสฺส โส คุโฬ ปริภุตฺโต สมฺมา ปริณามํ คจฺเฉยฺย, อญฺญตฺร ตถาคตสฺส วา ตถาคตสาวกสฺส วาฯ เตน หิ ตฺวํ, กจฺจาน, ตํ คุฬํ อปฺปหริเต วา ฉฑฺเฑหิ, อปฺ

ปาณเก วา อุทเก โอปิลาเปหี''ติฯ "เอวํ, ภนฺเต''ติ โข เพลฏฺโฐ กจฺจาโน ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา ตํ คุฬํ อปฺปาณเก อุทเก โอปิลาเปติฯ อถ โข โส คุโฬ อุทเก ปกฺขิตฺโต จิจฺจิฏายติ จิฏิจิฏายติ ปธูปายติ [สนฺธูปายติ (สี. สฺยา.)] สมฺปธูปายติฯ เสยฺยถาปิ นาม ผาโล ทิวสํสนฺตตฺโต อุทเก ปกฺขิตฺโต จิจฺจิฏายติ จิฏิจิฏายติ ปธูปายติ สมฺปธูปายติ, เอวเมว โส คุโฬ อุทเก ปกฺขิตฺโต จิจฺจิฏายติ จิฏิจิฏายติ ปธูปายติ สมฺปธูปายติฯ

อถ โข เพลฏฺโฐ กจฺจาโน สํวิคฺโค โลมหฏฺฐชาโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนสฺส โข เพลฏฺฐสฺส กจฺจานสฺส ภควา อนุปุพฺพิํ กถํ กเถสิ, เสยฺยถิทํ – "ทานกถํ สีลกถํ สคฺคกถํ, กามานํ อาทีนวํ โอการํ สํกิเลสํ, เนกฺขมฺเม อานิสํสํ ปกาเสสิฯ ยทา ภควา อญฺญาสิ เพลฏฺฐํ กจฺจานํ กลฺลจิตฺตํ, มุทุจิตฺตํ, วินีวรณจิตฺตํ, อุทคฺคจิตฺตํ, ปสนฺนจิตฺตํ, อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกํสิกา ธมฺมเทสนา, ตํ ปกาเสสิ…เป.… เอวเมว เพลฏฺฐสฺส กจฺจานสฺส ตสฺมิํเยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ – ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺมนฺติฯ อถ โข เพลฏฺโฐ กจฺจาโน ทิฏฺฐธมฺโม ปตฺตธมฺโม วิทิตธมฺโม ปริโยคาฬฺหธมฺโม ติณฺณวิจิกิจฺโฉ วิคตกถํกโถ เวสารชฺชปฺปตฺโต อปรปฺปจฺจโย สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจ – "อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเตฯ อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเตฯ เสยฺยถาปิ, ภนฺเต, นิกฺกุชฺชิตํ วา อุกฺกุชฺเชยฺย…เป.… เอวเมวํ โข ภควตา อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโตฯ เอสาหํ, ภนฺเต, ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมญฺจ, ภิกฺขุสงฺฆญฺจฯ อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณคต''นฺติฯ

อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน ราชคหํ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ราชคเห คุโฬ อุสฺสนฺโน โหติฯ ภิกฺขู – คิลานสฺเสว ภควตา คุโฬ อนุญฺญาโต, โน อคิลานสฺสาติ – กุกฺกุจฺจายนฺตา คุฬํ น ภุญฺชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานสฺส คุฬํ, อคิลานสฺส คุโฬทกนฺติฯ

เพลฏฺฐกจฺจานวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๑๗๓. ปาฏลิคามวตฺถุ

๒๘๕. [อิโต ปรํ มหาว. ๒๘๖-๒๘๗ 'ติณฺณา เมธาวิโน ชนา'ติ ปาโฐ ที. นิ. ๒.๑๔๘; อุทา. ๗๖ อาทโย] อถ โข ภควา ราชคเห ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน ปาฏลิคาโม เตน จาริกํ ปกฺกามิ, มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธิํ, อฑฺฒเตลเสหิ ภิกฺขุสเตหิฯ อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน ปาฏลิคาโม ตทวสริฯ อสฺโสสุํ โข ปาฏลิคามิกา อุปาสกา – "ภควา กิร ปาฏลิคามํ อนุปฺปตฺโต''ติฯ อถ โข ปาฏลิคามิกา อุปาสกา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิํสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิํสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺเน โข ปาฏลิคามิเก อุปาสเก ภควา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ, สมาทเปสิ, สมุตฺเตเชสิ, สมฺปหํเสสิฯ อถ โข ปาฏลิคามิกา อุปาสกา ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – "อธิวาเสตุ โน, ภนฺเต, ภควา อาวสถาคารํ สทฺธิํ ภิกฺขุสงฺเฆนา''ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข ปาฏลิคามิกา อุปาสกา ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา เยน อาวสถาคารํ เตนุปสงฺกมิํสุ, อุปสงฺกมิตฺวา สพฺพสนฺถริํ อาวสถาคารํ สนฺถริตฺวา, อาสนานิ ปญฺญเปตฺวา, อุทกมณิกํ ปติ

ฏฺฐาเปตฺวา, เตลปทีปํ อาโรเปตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข ปาฏลิคามิกา อุปาสกา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “สพฺพสนฺถริสนฺถตํ, ภนฺเต, อาวสถาคารํฯ อาสนานิ ปญฺญตฺตานิฯ อุทกมณิโก ปติฏฺฐาปิโตฯ เตลปทีโป อาโรปิโตฯ ยสฺสทานิ, ภนฺเต, ภควา กาลํ มญฺญตี”ติฯ

อถ โข ภควา นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆน เยน อาวสถาคารํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปาเท ปกฺขาเลตฺวา อาวสถาคารํ ปวิสิตฺวา มชฺฌิมํ ถมฺภํ นิสฺสาย ปุรตฺถาภิมุโข นิสีทิฯ ภิกฺขุสงฺโฆปิ โข ปาเท ปกฺขาเลตฺวา อาวสถาคารํ ปวิสิตฺวา ปจฺฉิมํ ภิตฺตึ นิสฺสาย ปุรตฺถาภิมุโข นิสีทิ, ภควนฺตํเยว ปุรกฺขตฺวาฯ ปาฏลิคามิกาปิ โข อุปาสกา ปาเท ปกฺขาเลตฺวา อาวสถาคารํ ปวิสิตฺวา ปุรตฺถิมํ ภิตฺตึ นิสฺสาย ปจฺฉิมาภิมุขา นิสีทึสุ, ภควนฺตํเยว ปุรกฺขตฺวาฯ อถ โข ภควา ปาฏลิคามิเก อุปาสเก อามนฺเตสิ –

[ที. นิ. ๓.๓๑๖; อ. นิ. ๕.๒๑๓ อาทโย], คหปตโย, อาทีนวา ทุสฺสีลสฺส สีลวิปตฺติยาฯ กตเม ปญฺจ? อิธ, คหปตโย, ทุสฺสีโล สีลวิปนฺโน ปมาทาธิกรณํ มหตึ โภคชานึ นิคจฺฉติฯ อยํ ปฐโม อาทีนโว ทุสฺสีลสฺส สีลวิปตฺติยาฯ ปุน จปรํ, คหปตโย, ทุสฺสีลสฺส สีลวิปนฺนสฺส ปาปโก กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติฯ อยํ ทุติโย อาทีนโว ทุสฺสีลสฺส สีลวิปตฺติยาฯ ปุน จปรํ, คหปตโย, ทุสฺสีโล สีลวิปนฺโน ยญฺญเทว ปริสํ อุปสงฺกมติ, ยทิ ขตฺติยปริสํ, ยทิ พฺราหฺมณปริสํ, ยทิ คหปติปริสํ, ยทิ สมณปริสํ, อวิสารโท อุปสงฺกมติ มงฺกุภูโตฯ อยํ ตติโย อาทีนโว ทุสฺสีลสฺส สีลวิปตฺติยาฯ ปุน จปรํ, คหปตโย, ทุสฺสีโล สีลวิปนฺโน สมฺมูฬฺโห กาลํกโรติฯ อยํ จตุตฺโถ อาทีนโว ทุสฺสีลสฺส สีลวิปตฺติยาฯ ปุน จปรํ, คหปตโย, ทุสฺสีโล สีลวิปนฺโน กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติฯ อยํ ปญฺจโม อาทีนโว ทุสฺสีลสฺส สีลวิปตฺติยาฯ อิเม โข, คหปตโย, ปญฺจ อาทีนวา ทุสฺสีลสฺส สีลวิปตฺติยาฯ

[ที. นิ. ๓.๓๑๖; อ. นิ. ๕.๒๑๓ อาทโย] “ปญฺจิเม, คหปตโย, อานิสํสา สีลวโต สีลสมฺปทายฯ กตเม ปญฺจ? อิธ, คหปตโย, สีลวา สีลสมฺปนฺโน อปฺปมาทาธิกรณํ มหนฺตํ โภคกฺขนฺธํ อธิคจฺฉติฯ อยํ ปฐโม อานิสํโส สีลวโต สีลสมฺปทาย ฯ ปุน จปรํ, คหปตโย, สีลวโต สีลสมฺปนฺนสฺส กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติฯ อยํ ทุติโย อานิสํโส สีลวโต สีลสมฺปทายฯ ปุน จปรํ, คหปตโย, สีลวา สีลสมฺปนฺโน ยญฺญเทว ปริสํ อุปสงฺกมติ, ยทิ ขตฺติยปริสํ, ยทิ พฺราหฺมณปริสํ, ยทิ คหปติปริสํ, ยทิ สมณปริสํ, วิสารโท อุปสงฺกมติ อมงฺกุภูโตฯ อยํ ตติโย อานิสํโส สีลวโต สีลสมฺปทายฯ ปุน จปรํ, คหปตโย, สีลวา สีลสมฺปนฺโน อสมฺมูฬฺโห กาลํกโรติฯ อยํ จตุตฺโถ อานิสํโส สีลวโต สีลสมฺปทายฯ ปุน จปรํ, คหปตโย, สีลวา สีลสมฺปนฺโน กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติฯ อยํ ปญฺจโม อานิสํโส สีลวโต สีลสมฺปทายฯ อิเม โข, คหปตโย, ปญฺจ อานิสํสา สีลวโต สีลสมฺปทายาติฯ

อถ โข ภควา ปาฏลิคามิเก อุปาสเก พหุเทว รตฺตึ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุยฺโยเชสิ – “อภิกฺกนฺตา โข, คหปตโย, รตฺติฯ ยสฺสทานิ ตุมฺเห กาลํ มญฺญถา”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ, โข ปาฏลิคามิกา อุปาสกา ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกมึสุฯ อถ โข ภควา อจิรปกฺกนฺเตสุ ปาฏลิคามิเกสุ อุปาสเกสุ สุญฺญาคารํ ปาวิสิฯ

ปาฏลิคามวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๑๗๔. สุนิธวสฺสการวตฺถุ

๒๘๖. เตน โข ปน สมเยน สุนิธวสฺสการา มคธมหามตฺตา ปาฏลิคาเม นครํ มาเปนฺติ วชฺชีนํ ปฏิพาหาย ฯ อทฺทสา โข ภควา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สมฺพหุลา เทวตาโย ปาฏลิคาเม วตฺถูนิ ปริคฺคณฺหนฺติโยฯ ยสฺมึ ปเทเส มเหสกฺขา เทวตา วตฺถูนิ ปริคฺคณฺหนฺติ, มเหสกฺขานํ ตตฺถ ราชูนํ ราชมหามตฺตานํ จิตฺตานิ นมนฺติ นิเวสนานิ มาเปตุํฯ ยสฺมึ ปเทเส มชฺฌิมา เทวตา วตฺถูนิ ปริคฺคณฺหนฺติ, มชฺฌิมานํ ตตฺถ ราชูนํ ราชมหามตฺตานํ จิตฺตานิ นมนฺติ นิเวสนานิ มาเปตุํฯ ยสฺมึ ปเทเส นีจา เทวตา วตฺถูนิ ปริคฺคณฺหนฺติ, นีจานํ ตตฺถ ราชูนํ ราชมหามตฺตานํ จิตฺตานิ นมนฺติ นิเวสนานิ มาเปตุํฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – ‘‘เก นุ โข เต, อานนฺท, ปาฏลิคาเม นครํ มาเปนฺตี’’ติ? ‘‘สุนิธวสฺสการา , ภนฺเต, มคธมหามตฺตา ปาฏลิคาเม นครํ มาเปนฺติ วชฺชีนํ ปฏิพาหายา’’ติฯ เสยฺยถาปิ, อานนฺท, เทเวหิ ตาวตึเสหิ สทฺธึ มนฺเตตฺวา, เอวเมว โข, อานนฺท, สุนิธวสฺสการา มคธมหามตฺตา ปาฏลิคาเม นครํ มาเปนฺติ วชฺชีนํ ปฏิพาหายฯ อิธาหํ, อานนฺท, รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย อทฺทสํ ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สมฺพหุลา เทวตาโย ปาฏลิคาเม วตฺถูนิ ปริคฺคณฺหนฺติโยฯ ยสฺมึ ปเทเส มเหสกฺขา เทวตา วตฺถูนิ ปริคฺคณฺหนฺติ, มเหสกฺขานํ ตตฺถ ราชูนํ ราชมหามตฺตานํ จิตฺตานิ นมนฺติ นิเวสนานิ มาเปตุํฯ ยสฺมึ ปเทเส มชฺฌิมา เทวตา วตฺถูนิ ปริคฺคณฺหนฺติ, มชฺฌิมานํ ตตฺถ ราชูนํ ราชมหามตฺตานํ จิตฺตานิ นมนฺติ นิเวสนานิ มาเปตุํฯ ยสฺมึ ปเทเส นีจา เทวตา วตฺถูนิ ปริคฺคณฺหนฺติ, นีจานํ ตตฺถ ราชูนํ ราชมหามตฺตานํ จิตฺตานิ นมนฺติ นิเวสนานิ มาเปตุํฯ ยาวตา, อานนฺท, อริยํ อายตนํ, ยาวตา วณิปฺปโถ, อิทํ อคฺคนครํ ภวิสฺสติ ปาฏลิปุตฺตํ ปุฏเภทนํฯ ปาฏลิปุตฺตสฺส โข, อานนฺท, ตโย อนฺตรายา ภวิสฺสนฺติ – อคฺคิโต วา อุทกโต วา อพฺภนฺตรโต วา มิถุเภทาติฯ

อถ โข สุนิธวสฺสการา มคธมหามตฺตา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทึสุ, สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข สุนิธวสฺสการา มคธมหามตฺตา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – ‘‘อธิวาเสตุ โน ภวํ โคตโม อชฺชตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา’’ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข สุนิธวสฺสการา มคธมหามตฺตา ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา ปกฺกมึสุฯ อถ โข สุนิธวสฺสการา มคธมหามตฺตา ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสุํ – ‘‘กาโล, โภ โคตม, นิฏฺฐิตํ ภตฺต’’นฺติฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน สุนิธวสฺสการานํ มคธมหามตฺตานํ ปริเวสนา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆน ฯ อถ โข สุนิธวสฺสการา มคธมหามตฺตา พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺเน โข สุนิธวสฺสการา มคธมหามตฺเต ภควา อิมาหิ คาถาหิ อนุโมทิ –

‘‘ยสฺมึ ปเทเส กปฺเปติ, วาสํ ปณฺฑิตชาติโย;
สีลวนฺเตตฺถ โภเชตฺวา, สญฺญเต พฺรหฺมจารโย [พฺรหฺมจาริโน (สฺยา.)]ฯ

“ยา ตตฺถ เทวตา อาสุํ, ตาสํ ทกฺขิณมาทิเส;
ตา ปูชิตา ปูชยนฺติ, มานิตา มานยนฺติ นํฯ

“ตโต นํ อนุกมฺปนฺติ, มาตา ปุตฺตํว โอรสํ;
เทวตานุกมฺปิโต โปโส, สทา ภทฺรานิ ปสฺสตี”ติฯ

อถ โข ภควา สุนิธวสฺสการे มคธมหามตฺเต อิมาหิ คาถาหิ อนุโมทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ เตน โข ปน สมเยน สุนิธวสฺสการา มคธมหามตฺตา ภควนฺตํ ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อนุพนฺธา โหนฺติ, “เยนชฺช สมโณ โคตโม ทฺวาเรน นิกฺขมิสฺสติ, ตํ โคตมทฺวารํ นาม ภวิสฺสติ ; เยน ติตฺเถน คงฺคํ นทึ อุตฺตริสฺสติ, ตํ โคตมติตฺถํ นาม ภวิสฺสตี”ติฯ อถ โข ภควา เยน ทฺวาเรน นิกฺขมิ, ตํ โคตมทฺวารํ นาม อโหสิฯ อถ โข ภควา เยน คงฺคา นที เตนุปสงฺกมิฯ เตน โข ปน สมเยน คงฺคา นที ปูรา โหติ สมติตฺติกา กากเปยฺยาฯ มนุสฺสา อญฺเญ นาวํ ปริเยสนฺติ , อญฺเญ อุฬุมฺปํ ปริเยสนฺติ, อญฺเญ กุลฺลํ พนฺธนฺติ โอรา ปารํ คนฺตุกามาฯ อทฺทสา โข ภควา เต มนุสฺเส อญฺเญ นาวํ ปริเยสนฺเต, อญฺเญ อุฬุมฺปํ ปริเยสนฺเต, อญฺเญ กุลฺลํ พนฺธนฺเต โอรา ปารํ คนฺตุกาเม, ทิสฺวาน เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมิญฺเชยฺย, เอวเมว โข คงฺคาย นทิยา โอริมตีเร อนฺตรหิโต ปาริมตีเร ปจฺจุฏฺฐาสิ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนฯ อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ –

“เย ตรนฺติ อณฺณวํ สรํ;
เสตุํ กตฺวาน วิสชฺช ปลฺลลานิ;
กุลฺลญฺหิ ชโน พนฺธติ;
ติณฺณา เมธาวิโน ชนา”ติฯ

สุนิธวสฺสการวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๑๗๕. โกฏิคาเม สจฺจกถา

๒๘๗. อถ โข ภควา เยน โกฏิคาโม เตนุปสงฺกมิฯ ตตฺร สุทํ ภควา โกฏิคาเม วิหรติฯ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – [ที. นิ. ๒.๑๕๕] “จตุนฺนํ, ภิกฺขเว, อริยสจฺจานํ อนนุโพธา อปฺปฏิเวธา เอวมิทํ ทีฆมทฺธานํ สนฺธาวิตํ สํสริตํ มมญฺเจว ตุมฺหากญฺจฯ กตเมสํ จตุนฺนํ? ทุกฺขสฺส, ภิกฺขเว, อริยสจฺจสฺส อนนุโพธา อปฺปฏิเวธา เอวมิทํ ทีฆมทฺธานํ สนฺธาวิตํ สํสริตํ มมญฺเจว ตุมฺหากญฺจฯ ทุกฺขสมุทยสฺส อริยสจฺจสฺส…เป.… ทุกฺขนิโรธสฺส อริยสจฺจสฺส…เป.… ทุกฺขนิโรธคามินิยา ปฏิปทาย อริยสจฺจสฺส อนนุโพธา อปฺปฏิเวธา เอวมิทํ ทีฆมทฺธานํ สนฺธาวิตํ สํสริตํ มมญฺเจว ตุมฺหากญฺจฯ ตยิทํ, ภิกฺขเว, ทุกฺขํ อริยสจฺจํ อนุพุทฺธํ ปฏิวิทฺธํ, ทุกฺขสมุทยํ [ทุกฺขสมุทโย (สฺยา.)] อริยสจฺจํ อนุพุทฺธํ ปฏิวิทฺธํ, ทุกฺขนิโรธํ [ทุกฺขนิโรโธ (สฺยา.)] อริยสจฺจํ อนุพุทฺธํ ปฏิวิทฺธํ, ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา อริยสจฺจํ อนุพุทฺธํ ปฏิวิทฺธํ, อุจฺฉินฺนา ภวตณฺหา, ขีณา ภวเนตฺติ, นตฺถิทานิ ปุนพฺภโว”ติฯ

จตุนฺนํ อริยสจฺจานํ, ยถาภูตํ อทสฺสนา;
สํสิตํ ทีฆมทฺธานํ, ตาสุ ตาสฺเวว ชาติสุฯ

ตานิ เอตานิ ทิฏฺฐานิ, ภวเนตฺติ สมูหตา;
อุจฺฉินฺนํ มูลํ ทุกฺขสฺส, นตฺถิทานิ ปุนพฺภโวติฯ

โกฏิคาเม สจฺจกถา นิฏฺฐิตาฯ

๑๗๖. อมฺพปาลีวตฺถุ

๒๘๘. [ที. นิ. ๒.๑๖๑ อาทโย] อสฺโสสิ โข อมฺพปาลี คณิกา – ภควา กิร โกฏิคามํ อนุปฺปตฺโตติฯ อถ โข อมฺพปาลี คณิกา ภทฺรานิ ภทฺรานิ ยานานิ โยชาเปตฺวา ภทฺรํ ภทฺรํ ยานํ อภิรุหิตฺวา ภทฺเรหิ ภทฺเรหิ ยาเนหิ เวสาลิยา นิยฺยาสิ ภควนฺตํ ทสฺสนายฯ ยาวติกา ยานสฺส ภูมิ, ยาเนน คนฺตฺวา, ยานา ปจฺโจโรหิตฺวา, ปตฺติกาว เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อมฺพปาลึ คณิกํ ภควา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข อมฺพปาลี คณิกา ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา ภควนฺตํ เอตทโวจ – "อธิวาเสตุ เม, ภนฺเต, ภควา สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา"ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข อมฺพปาลี คณิกา ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

อมฺพปาลีวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๑๗๗. ลิจฺฉวีวตฺถุ

๒๘๙. [ที. นิ. ๒.๑๖๑ อาทโย] อสฺโสสุํ โข เวสาลิกา ลิจฺฉวี – ภควา กิร โกฏิคามํ อนุปฺปตฺโตติฯ อถ โข เวสาลิกา ลิจฺฉวี ภทฺรานิ ภทฺรานิ ยานานิ โยชาเปตฺวา ภทฺรํ ภทฺรํ ยานํ อภิรุหิตฺวา ภทฺเรหิ ภทฺเรหิ ยาเนหิ เวสาลิยา นิยฺยาสุํ ภควนฺตํ ทสฺสนายฯ อปฺเปกจฺเจ ลิจฺฉวี นีลา โหนฺติ นีลวณฺณา นีลวตฺถา นีลาลงฺการา, อปฺเปกจฺเจ ลิจฺฉวี ปีตา โหนฺติ ปีตวณฺณา ปีตวตฺถา ปีตาลงฺการา, อปฺเปกจฺเจ ลิจฺฉวี โลหิตา โหนฺติ โลหิตวณฺณา โลหิตวตฺถา โลหิตาลงฺการา, อปฺเปกจฺเจ ลิจฺฉวี โอทาตา โหนฺติ โอทาตวณฺณา โอทาตวตฺถา โอทาตาลงฺการาฯ อถ โข อมฺพปาลี คณิกา ทหรานํ ทหรานํ ลิจฺฉวีนํ อีสาย อีสํ ยุเคน ยุคํ จกฺเกน จกฺกํ อกฺเขน อกฺขํ ปฏิวฏฺเฏสิ [ปฏิวตฺเตสิ (ก.)]ฯ อถ โข เต ลิจฺฉวี อมฺพปาลึ คณิกํ เอตทโวจุํ – "กิสฺส, เช อมฺพปาลิ, ทหรานํ ทหรานํ [อมฺหากํ ทหรานํ ทหรานํ (สี. สฺยา.)] ลิจฺฉวีนํ อีสาย อีสํ ยุเคน ยุคํ จกฺเกน จกฺกํ อกฺเขน อกฺขํ ปฏิวฏฺเฏสี"ติ? "ตถา หิ ปน มยา, อยฺยปุตฺตา, สฺวาตนาย พุทฺธปฺปมุโข ภิกฺขุสงฺโฆ นิมนฺติโต"ติฯ "เทหิ, เช อมฺพปาลิ, อมฺหากํ เอตํ ภตฺตํ สตสหสฺเสนา"ติฯ "สเจปิ เม, อยฺยปุตฺตา, เวสาลึ สาหารํ ทชฺเชยฺยาถ, เนว ทชฺชาหํ ตํ ภตฺต"นฺติฯ อถ โข เต ลิจฺฉวี องฺคุลึ โผเฏสุํ – "ชิตมฺหา วต, โภ, อมฺพกาย, ปราชิตมฺห วต, โภ, อมฺพกายา"ติฯ อถ โข เต ลิจฺฉวี เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุฯ อทฺทสา โข ภควา เต ลิจฺฉวี ทูรโตว อาคจฺฉนฺเต, ทิสฺวาน ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "เยหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ เทวา ตาวตึสา อทิฏฺฐปุพฺพา, โอโลเกถ, ภิกฺขเว, ลิจฺฉวีปริสํ; อปโลเกถ,

ภิกฺขเว, ลิจฺฉวีปริสํ; อุปสํหรถ, ภิกฺขเว, ลิจฺฉวีปริสํ ตาวตึสปริสา''นฺติฯ อถ โข เต ลิจฺฉวี ยาวติกา ยานสฺส ภูมิ, ยาเนน คนฺตฺวา ยานา ปจฺโจโรหิตฺวา ปตฺติกาว เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺเน โข เต ลิจฺฉวี ภควา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข เต ลิจฺฉวี, ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – ''อธิวาเสตุ โน, ภนฺเต, ภควา สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา''ติฯ ''อธิวุฏฺโฐมฺหิ, ลิจฺฉวี, สฺวาตนาย อมฺพปาลิยา คณิกาย ภตฺต''นฺติฯ อถ โข เต ลิจฺฉวี องฺคุลึ โผเฏสุํ – ''ชิตมฺห วต, โภ, อมฺพกาย, ปราชิตมฺห วต , โภ, อมฺพกายา''ติฯ อถ โข เต ลิจฺฉวี ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกมึสุฯ

อถ โข ภควา โกฏิคาเม ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา [มหาปรินิพฺพานสุตฺเต อนุสนฺธิ อญฺญถา อาคโต] เยน นาติกา [นาทิกา (สี. สฺยา.)] เตนุปสงฺกมิฯ ตตฺร สุทํ ภควา นาติเก วิหรติ คิญฺชกาวสเถฯ อถ โข อมฺพปาลี คณิกา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน สเก อาราเม ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ – ''กาโล, ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺต''นฺติฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน อมฺพปาลิยา คณิกาย ปริเวสนา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆน ฯ อถ โข อมฺพปาลี คณิกา พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข อมฺพปาลี คณิกา ภควนฺตํ เอตทโวจ – ''อิมาหํ, ภนฺเต, อมฺพวนํ พุทฺธปฺปมุขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ทมฺมี''ติฯ ปฏิคฺคเหสิ ภควา อารามํฯ อถ โข ภควา อมฺพปาลึ คณิกํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา เยน มหาวนํ เตนุปสงฺกมิฯ ตตฺร สุทํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ

ลิจฺฉวีวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

ลิจฺฉวิภาณวาโร นิฏฺฐิโต ตติโยฯ

๑๗๘. สีหเสนาปติวตฺถุ

๒๙๐. [อ. นิ. ๘.๑๒ อาทโย] เตน โข ปน สมเยน อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี สนฺธาคาเร [สนฺถาคาเร (สี. สฺยา.)] สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา อเนกปริยาเยน พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, ธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, สงฺฆสฺส วณฺณํ ภาสนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน สีโห เสนาปติ นิคณฺฐสาวโก ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติฯ อถ โข สีหสฺส เสนาปติสฺส เอตทโหสิ – ''นิสฺสํสยํ โข โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภวิสฺสติ, ตถา หิเม อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี สนฺถาคาเร สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา อเนกปริยาเยน พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, ธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, สงฺฆสฺส วณฺณํ ภาสนฺติฯ ยํนูนาหํ ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกเมยฺยํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธ''นฺติฯ อถ โข สีโห เสนาปติ เยน นิคณฺโฐ นาฏปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา นิคณฺฐํ นาฏปุตฺตํ เอตทโวจ – ''อิจฺฉามหํ, ภนฺเต, สมณํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุ''นฺติฯ ''กึ ปน ตฺวํ, สีห, กิริยวาโท สมาโน อกิริยวาทํ สมณํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิสฺสสิ? สมโณ หิ, สีห, โคตโม อกิริยวาโท อกิริยาย ธมฺมํ เท

สติ, เตน จ สาวเก วินเตี''ติฯ อถ โข สีหสฺส เสนาปติสฺส โย อโหสิ คมิกาภิสงฺขาโร ภควนฺตํ ทสฺสนาย, โส ปฏิปฺปสฺสมฺภิฯ ทุติยมฺปิ โข อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี สนฺธาคาเร สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา อเนกปริยาเยน พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, ธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, สงฺฆสฺส วณฺณํ ภาสนฺติฯ ทุติยมฺปิ โข สีหสฺส เสนาปติสฺส เอตทโหสิ – ''นิสฺสํสยํ โข โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภวิสฺสติ, ตถา หิเม อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี สนฺธาคาเร สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา อเนกปริยาเยน พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, ธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, สงฺฆสฺส วณฺณํ ภาสนฺติฯ ยํนูนาหํ ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกเมยฺยํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธ''นฺติฯ ทุติยมฺปิ โข สีโห เสนาปติ เยน นิคณฺโฐ นาฏปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา นิคณฺฐํ นาฏปุตฺตํ เอตทโวจ – ''อิจฺฉามหํ, ภนฺเต, สมณํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุ''นฺติฯ ''กึ ปน ตฺวํ, สีห, กิริยวาโท สมาโน อกิริยวาทํ สมณํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิสฺสสิ? สมโณ หิ, สีห, โคตโม อกิริยวาโท อกิริยาย ธมฺมํ เทเสติ , เตน จ สาวเก วินเตี''ติฯ ทุติยมฺปิ โข สีหสฺส เสนาปติสฺส โย อโหสิ คมิกาภิสงฺขาโร ภควนฺตํ ทสฺสนาย, โส ปฏิปฺปสฺสมฺภิฯ ตติยมฺปิ โข อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี สนฺธาคาเร สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา อเนกปริยาเยน พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, ธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, สงฺฆสฺส วณฺณํ ภาสนฺติฯ ตติยมฺปิ โข สีหสฺส เสนาปติสฺส เอตทโหสิ – ''นิสฺสํสยํ โข โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภวิสฺสติ, ตถา หิเม อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี สนฺธาคาเร สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา อเนกปริยาเยน พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, ธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, สงฺฆสฺส วณฺณํ ภาสนฺติฯ กิญฺหิ เม กริสฺสนฺติ นิคณฺฐา อปโลกิตา วา อนปโลกิตา วา? ยํนูนาหํ อนปโลเกตฺวาว นิคณฺเฐ ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกเมยฺยํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธ''นฺติฯ

อถ โข สีโห เสนาปติ ปญฺจหิ รถสเตหิ ทิวา ทิวสฺส เวสาลิยา นิยฺยาสิ ภควนฺตํ ทสฺสนายฯ ยาวติกา ยานสฺส ภูมิ, ยาเนน คนฺตฺวา ยานา ปจฺโจโรหิตฺวา ปตฺติโกว เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข สีโห เสนาปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ – ''สุตํ เม ตํ, ภนฺเต, 'อกิริยวาโท สมโณ โคตโม อกิริยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วินเตี'ติฯ เย เต, ภนฺเต, เอวมาหํสุ 'อกิริยวาโท สมโณ โคตโม, อกิริยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วินเตี'ติฯ กจฺจิ เต, ภนฺเต, ภควโต วุตฺตวาทิโน, น จ ภควนฺตํ อภูเตน อพฺภาจิกฺขนฺติ, ธมฺมสฺส จานุธมฺมํ พฺยากโรนฺติ, น จ โกจิ สหธมฺมิโก วาทานุวาโท คารยฺหํ ฐานํ อาคจฺฉติ? อนพฺภกฺขาตุกามา หิ มยํ, ภนฺเต, ภควนฺต''นฺติฯ

๒๙๑. ''อตฺถิ, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – อกิริยวาโท สมโณ โคตโม, อกิริยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วินเตีติฯ อตฺถิ, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – กิริยวาโท สมโณ โคตโม กิริยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วินเตีติฯ อตฺถิ, สีห, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – อุจฺเฉทวาโท สมโณ โคตโม อุจฺเฉทาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วินเตีติฯ อตฺถิ, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – เชคุจฺฉี สมโณ โคตโม, เชคุจฺฉิตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วินเตีติฯ อตฺถิ, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – เวนยิโก สมโณ โคตโม, วินยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วินเตีติฯ อตฺถิ, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ตปสฺสี สมโณ โคตโม, ตปสฺสิตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วินเตีติฯ อตฺถิ, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – อปคพฺโภ สมโณ โคตโม, อปคพฺภตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วินเตีติฯ อตฺถิ,

สีห , ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – อสฺสตฺโถ สมโณ โคตโม, อสฺสาสาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติฯ

๒๘๒. “กตโม จ, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – อกิริยวาโท สมโณ โคตโม, อกิริยาย ธมฺมํ เทเสติ , เตน จ สาวเก วิเนตีติ? อหญฺหิ, สีห, อกิริยํ วทามิ กายทุจฺจริตสฺส วจีทุจฺจริตสฺส มโนทุจฺจริตสฺส; อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ อกิริยํ วทามิฯ อยํ โข, สีห, ปริยาโย , เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – อกิริยวาโท สมโณ โคตโม, อกิริยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติฯ

“กตโม จ, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – กิริยวาโท สมโณ โคตโม, กิริยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ? อหญฺหิ, สีห, กิริยํ วทามิ กายสุจริตสฺส วจีสุจริตสฺส มโนสุจริตสฺส, อเนกวิหิตานํ กุสลานํ ธมฺมานํ กิริยํ วทามิฯ อยํ โข, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – กิริยวาโท สมโณ โคตโม, กิริยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติฯ

“กตโม จ, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – อุจฺเฉทวาโท สมโณ โคตโม, อุจฺเฉทาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ? อหญฺหิ, สีห, อุจฺเฉทํ วทามิ ราคสฺส โทสสฺส โมหสฺส; อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ อุจฺเฉทํ วทามิฯ อยํ โข , สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – อุจฺเฉทวาโท สมโณ โคตโม อุจฺเฉทาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติฯ

“กตโม จ, สีห, ปริยาโย เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – เชคุจฺฉี สมโณ โคตโม, เชคุจฺฉิตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ? อหญฺหิ, สีห, ชิคุจฺฉามิ กายทุจฺจริเตน วจีทุจฺจริเตน มโนทุจฺจริเตน; อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สมาปตฺติยา ชิคุจฺฉามิฯ อยํ โข, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – เชคุจฺฉี สมโณ โคตโม, เชคุจฺฉิตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติฯ

“กตโม จ, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – เวนยิโก สมโณ โคตโม, วินยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ? อหญฺหิ, สีห, วินยาย ธมฺมํ เทเสมิ ราคสฺส โทสสฺส โมหสฺส; อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ วินยาย ธมฺมํ เทเสมิฯ อยํ โข, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – เวนยิโก สมโณ โคตโม, วินยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติฯ

“กตโม จ, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – ตปสฺสี สมโณ โคตโม, ตปสฺสิตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ? ตปนียาหํ, สีห, ปาปเก อกุสเล ธมฺเม วทามิ – กายทุจฺจริตํ วจีทุจฺจริตํ มโนทุจฺจริตํฯ ยสฺส โข, สีห, ตปนียา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวงฺกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมา, ตมหํ ตปสฺสีติ วทามิฯ ตถาคตสฺส โข, สีห, ตปนียา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมาฯ อยํ โข, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย “ตปสฺสี สมโณ โคตโม ตปสฺสิตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตี”ติฯ

“กตโม จ, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – อปคพฺโภ สมโณ โคตโม อปคพฺภตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ? ยสฺส โข, สีห, อายตึ คพฺภเสยฺยา ปุนพฺภวาภินิพฺพตฺติ ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมา, ตมหํ อปคพฺโภติ วทามิฯ ตถาคตสฺส โข, สีห, อายตึ คพฺภเสยฺยา ปุนพฺภวาภินิพฺพตฺติ ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมาฯ อยํ โข, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – อปคพฺโภ สมโณ โคตโม, อปคพฺภตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติฯ

“กตโม จ, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – อสฺสตฺโถ สมโณ โคตโม อสฺสาสาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ? อหญฺหิ, สีห, อสฺสตฺโถ ปรเมน อสฺสาเสน, อสฺสาสาย ธมฺมํ เทเสมิ, เตน จ สาวเก วิเนมิฯ อยํ โข, สีห, ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย – อสฺสตฺโถ สมโณ โคตโม อสฺสาสาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตี”ติฯ

๒๙๓. เอวํ วุตฺเต สีโห เสนาปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเต…เป.… อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คต”นฺติฯ “อนุวิจฺจการํ [อนุวิชฺชการํ (ก.)] โข, สีห, กโรหิ; อนุวิจฺจกาโร ตุมฺหาทิสานํ ญาตมนุสฺสานํ สาธุ โหตี”ติฯ “อิมินาปาหํ, ภนฺเต, ภควโต ภิยฺโยโสมตฺตาย อตฺตมโน อภิรทฺโธ, ยํ มํ ภควา เอวมาห – ‘อนุวิจฺจการํ โข, สีห, กโรหิ; อนุวิจฺจกาโร ตุมฺหาทิสานํ ญาตมนุสฺสานํ สาธุ โหตี’ติฯ มมญฺหิ, ภนฺเต, อญฺญติตฺถิยา สาวกํ ลภิตฺวา เกวลกปฺปํ เวสาลึ ปฏากํ ปริหเรยฺยุํ – ‘สีโห โข อมฺหากํ เสนาปติ สาวกตฺตํ อุปคโต’ติฯ อถ จ ปน มํ ภควา เอวมาห – ‘อนุวิจฺจการํ โข, สีห, กโรหิ; อนุวิจฺจกาโร ตุมฺหาทิสานํ ญาตมนุสฺสานํ สาธุ โหตี’ติฯ เอสาหํ, ภนฺเต, ทุติยมฺปิ ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจฯ อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คต”นฺติฯ “ทีฆรตฺตํ โข เต, สีห, นิคณฺฐานํ โอปานภูตํ กุลํ, เยน เนสํ อุปคตานํ ปิณฺฑกํ ทาตพฺพํ มญฺเญยฺยาสี”ติฯ “อิมินาปาหํ, ภนฺเต, ภควโต ภิยฺโยโสมตฺตาย อตฺตมโน อภิรทฺโธ, ยํ มํ ภควา เอวมาห – ‘ทีฆรตฺตํ โข เต, สีห, นิคณฺฐานํ โอปานภูตํ กุลํ, เยน เนสํ อุปคตานํ ปิณฺฑกํ ทาตพฺพํ มญฺเญยฺยาสี’ติฯ สุตํ เม ตํ, ภนฺเต, สมโณ โคตโม เอวมาห – ‘มยฺหเมว ทานํ ทาตพฺพํ, น อญฺเญสํ ทานํ ทาตพฺพํ; มยฺหเมว สาวกานํ ทานํ ทาตพฺพํ, น อญฺเญสํ สาวกานํ ทานํ ทาตพฺพํ ; มยฺหเมว ทินฺนํ มหปฺผลํ, น อญฺเญสํ ทินฺนํ มหปฺผลํ; มยฺหเมว สาวกานํ ทินฺนํ มหปฺผลํ, น อญฺเญสํ สาวกานํ ทินฺนํ มหปฺผล’นฺติฯ อถ จ ปน มํ ภควา นิคณฺเฐสุปิ ทาเน สมาทเปติฯ อปิ จ, ภนฺเต, มยเมตฺถ กาลํ ชานิสฺสามฯ เอสาหํ, ภนฺเต, ตติยมฺปิ ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจฯ อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คต”นฺติฯ

อถ โข ภควา สีหสฺส เสนาปติสฺส อนุปุพฺพึ กถํ กเถสิ, เสยฺยถิทํ – ทานกถํ…เป.… อปรปฺปจฺจโย สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อธิวาเสตุ เม, ภนฺเต, ภควา สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา”ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข สีโห เสนาปติ ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

๒๙๔. อถ โข สีโห เสนาปติ อญฺญตรํ ปุริสํ อาณาเปสิ – “คจฺฉ, ภเณ, ปวตฺตมํสํ ชานาหี”ติฯ อถ โข สีโห เสนาปติ ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ – “กา

โล, ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺต”นฺติฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน สีหสฺส เสนาปติสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา นิคณฺฐา เวสาลิยํ รถิกาย รถิกํ สิงฺฆาฏเกน สิงฺฆาฏกํ พาหา ปคฺคยฺห กนฺทนฺติ – “อชฺช สีเหน เสนาปตินา ถูลํ ปสุํ วธิตฺวา สมณสฺส โคตมสฺส ภตฺตํ กตํ, ตํ สมโณ โคตโม ชานํ อุทฺทิสฺสกตํ มํสํ ปริภุญฺชติ ปฏิจฺจกมฺม”นฺติฯ อถ โข อญฺญตโร ปุริโส เยน สีโห เสนาปติ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา สีหสฺส เสนาปติสฺส อุปกณฺณเก อาโรเจสิ “ยคฺเฆ, ภนฺเต, ชาเนยฺยาสิ, เอเต สมฺพหุลา นิคณฺฐา เวสาลิยํ รถิกาย รถิกํ สิงฺฆาฏเกน สิงฺฆาฏกํ พาหา ปคฺคยฺห กนฺทนฺติ – ‘อชฺช สีเหน เสนาปตินา ถูลํ ปสุํ วธิตฺวา สมณสฺส โคตมสฺส ภตฺตํ กตํ, ตํ สมโณ โคตโม ชานํ อุทฺทิสฺสกตํ มํสํ ปริภุญฺชติ ปฏิจฺจกมฺม’”นฺติฯ “อลํ อยฺโย, ทีฆรตฺตมฺปิ เต อายสฺมนฺตา อวณฺณกามา พุทฺธสฺส, อวณฺณกามา ธมฺมสฺส, อวณฺณกามา สงฺฆสฺส; น จ ปน เต อายสฺมนฺตา ชิริทนฺติ ตํ ภควนฺตํ อสตา ตุจฺฉา มุสา อภูเตน อพฺภาจิกฺขนฺตา; น จ มยํ ชีวิตเหตุปิ สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปยฺยามา”ติฯ อถ โข สีโห เสนาปติ พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข สีหํ เสนาปตึ ภควา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, ชา นํ อุทฺทิสฺสกตํ มํสํ ปริภุญฺชิตพฺพํฯ โย ปริภุญฺเชยฺย อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติโกฏิปริสุทฺธํ มจฺฉมํสํ – อทิฏฺฐํ อสฺสุตํ อปริสงฺกิต”นฺติฯ

สีหเสนาปติวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๑๗๙. กปฺปิยภูมิอนุชานนา

๒๙๕. เตน โข ปน สมเยน เวสาลี สุภิกฺขา โหติ สุสสฺสา สุลภปិណฺฑา, สुกรา อุญฺเฉน ปคฺคเหน ยาเปतुํฯ อถ โข ภควโต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – “ยานิ ตานิ มยา ภิกฺขูนํ อนุญฺญาตานิ ทุพฺภิกฺเข ทุสฺสสฺเส ทุลฺลภปิณฺเฑ อนฺโต วุฏฺฐํ อนฺโต ปกฺกํ สามํ ปกฺกํ อุคฺคหิตปฏิคฺคหิตกํ ตโต นีหฏํ ปุเรภตฺตํ ปฏิคฺคหิตํ วนฏฺฐํ โปกฺขรฏฺฐํ, อชฺชาปิ นุ โข ตานิ ภิกฺขู ปริภุญฺชนฺตี”ติฯ อถ โข ภควา สายนฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – “ยานิ ตานิ, อานนฺท, มยา ภิกฺขูนํ อนุญฺญาตานิ ทุพฺภิกฺเข ทุสฺสสฺเส ทุลฺลภปิณฺเฑ อนฺโต วุฏฺฐํ อนฺโต ปกฺกํ สามํ ปกฺกํ อุคฺคหิตปฏิคฺคหิตกํ ตโต นีหฏํ ปุเรภตฺตํ ปฏิคฺคหิตํ วนฏฺฐํ โปกฺขรฏฺฐํ, อชฺชาปิ นุ โข ตานิ ภิกฺขู ปริภุญฺชนฺตี”ติ? “ปริภุญฺชนฺติ ภควา”ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “ยานิ ตานิ, ภิกฺขเว, มยา ภิกฺขูนํ อนุญฺญาตานิ ทุพฺภิกฺเข ทุสฺสสฺเส ทุลฺลภปิณฺเฑ อนฺโต วุฏฺฐํ อนฺโต ปกฺกํ สามํ ปกฺกํ อุคฺคหิตปฏิคฺคหิตกํ ตโต นีหฏํ ปุเรภตฺตํ ปฏิคฺคหิตํ วนฏฺฐํ โปกฺขรฏฺฐํ, ตานาหํ อชฺชตคฺเค ปฏิกฺขิปามิฯ น, ภิกฺขเว, อนฺโต วุฏฺฐํ อนฺโต ปกฺกํ สามํ ปกฺกํ อุคฺคหิตปฏิคฺคหิตกํ ปริภุญฺชิตพฺพํฯ โย ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, ตโต นีหฏํ ปุเรภตฺตํ ปฏิคฺคหิตํ วนฏฺฐํ โปกฺขรฏฺฐํ ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อนติริตฺตํ ปริภุญฺชิตพฺพํฯ โย ปริภุญฺเชยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพ”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ชานปทา มนุสฺสา พหุํ โลณมฺปิ, เตลมฺปิ, ตณฺฑุลมฺปิ, ขาทนียมฺปิ สกเฏสุ อาโรเปตฺวา พหารามโกฏฺฐเก สกฏปริวฏฺฏํ กริตฺวา อจฺฉนฺติ – ยทา ปฏิปาฏึ ลภิสฺสาม, ตทา ภตฺตํ กริสฺสามาติฯ มหา จ เมโฆ อุคฺคโต โหติฯ อถ โข เต มนุสฺสา เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจุํ – “อิธ, ภนฺเต อานนฺท, พหุํ โลณมฺปิ, เตลมฺปิ, ตณฺฑุลมฺปิ, ขาทนียมฺปิ สกเฏสุ อาโรปิตา ติฏฺฐนฺติ, มหา จ เมโฆ อุคฺคโต ; กถํ นุ โข, ภนฺเต อานนฺท, ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “เตน หานนฺท, สงฺโฆ ปจฺจนฺติมํ วิหารํ กปฺปิยภูมึ สมฺมนฺนิตฺวา ตตฺถ วาเสตุ, ยํ สงฺโฆ อากงฺขติ วิหารํ วา อฑฺฒโยคํ วา ปาสาทํ วา หมฺมิยํ วา คุหํ วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ วิหารํ กปฺปิยภูมึ สมฺมนฺเนยฺย, เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ วิหารํ กปฺปิยภูมึ สมฺมนฺนติ ฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส วิหารสฺส กปฺปิยภูมิยา สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม วิหาโร กปฺปิยภูมิฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา ตตฺเถว สมฺมุติยา [สมฺมติกาย (สฺยา.)] กปฺปิยภูมิยา ยาคุโย ปจนฺติ, ภตฺตานิ ปจนฺติ, สูปานิ สมฺปาเทนฺติ, มํสานิ โกฏฺเฏนฺติ, กฏฺฐานิ ผาเลนฺติฯ อสฺโสสิ โข ภควา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กาโกรวสทฺทํ, สุตฺวาน อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – “กึ นุ โข โส, อานนฺท, อุจฺจาสทฺโท มหาสทฺโท กาโกรวสทฺโท”ติ? “เอตรหิ, ภนฺเต, มนุสฺสา ตตฺเถว สมฺมุติยา กปฺปิยภูมิยา ยาคุโย ปจนฺติ, ภตฺตานิ ปจนฺติ, สูปานิ สมฺปาเทนฺติ, มํสานิ โกฏฺเฏนฺติ, กฏฺฐานิ ผาเลนฺติฯ โส เอโส, ภควา, อุจฺจาสทฺโท มหาสทฺโท กาโกรวสทฺโท”ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, สมฺมุติ [สมฺมติกา (สฺยา.)] กปฺปิยภูมิ ปริภุญฺชิตพฺพาฯ โย ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติสฺโส กปฺปิยภูมิโย – อุสฺสาวนนฺติกํ โคนิสาทิกํ คหปติ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ยโสโช คิลาโน โหติฯ ตสฺสตฺถาย เภสชฺชานิ อาหริยนฺติฯ ตานิ ภิกฺขู พหิ วาเสนฺติฯ อุกฺกปิณฺฑิกาปิ ขาทนฺติ, โจราปิ หรนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ , ภิกฺขเว, สมฺมุตึ กปฺปิยภูมึ ปริภุญฺชิตุํ ฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จตสฺโส กปฺปิยภูมิโย – อุสฺสาวนนฺติกํ โคนิสาทิกํ คหปตึ สมฺมุตินฺติฯ

กปฺปิยภูมิอนุชานนา นิฏฺฐิตาฯ

สีหภาณวาโร นิฏฺฐิโต จตุตฺโถฯ

๑๘๐. เมณฺฑกคหปติวตฺถุ

๒๘๖. เตน โข ปน สมเยน ภทฺทิยนคเร เมณฺฑโก คหปติ ปฏิวสติฯ ตสฺส เอวรูโป อิทฺธานุภาโว โหติ – สีสํ นหายิตฺวา ธญฺญาคารํ สมฺมชฺชาเปตฺวา พหิทฺวาเร นิสีทติ, อนฺตลิกฺขา ธญฺญสฺส ธารา โอปติตฺวา ธญฺญาคารํ ปูเรติฯ ภริยาย เอวรูโป อิทฺธานุภาโว โหติ – เอกํเยว อาฬฺหกถาลิกํ อุปนิสีทิตฺวา เอกญฺจ สูปภิญฺชนกํ [สูปภิญฺชรกํ (สี.)] ทาสกมฺมกรโปริสํ ภตฺเตน ปริวิสติ, น ตาว ตํ ขิยฺยติ [ขียติ (สี. สฺยา.)] ยาว สา น วุฏฺฐาติฯ ปุตฺตสฺส เอวรูโป อิทฺธานุภาโว โหติ – เอกํเยว สหสฺสถวิกํ คเหตฺวา ทาสกมฺมกรโปริสสฺส ฉมาสิกํ เวตนํ เทติ, น ตาว ตํ ขิยฺยติ ยาวสฺส หตฺถคตาฯ สุณิสาย เอวรูโป อิทฺธานุภาโว โหติ – เอกํเยว จตุโทณิกํ ปิฏกํ อุปนิสีทิตฺวา ทาสกมฺมกรโปริสสฺส ฉมาสิกํ ภตฺตํ เทติ, น ตาว ตํ ขิยฺยติ ยาว สา น วุฏฺฐาติฯ ทาสสฺส เอวรูโป อิทฺธานุภาโว โหติ – เอเกน นงฺคเลน กสนฺตสฺส สตฺต สีตาโย คจฺฉนฺติฯ

อสฺโสสิ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร – “อมฺหากํ กิร วิชิเต ภทฺทิยนคเร เมณฺฑโก คหปติ ปฏิวสติฯ ตสฺส เอวรูโป อิทฺธานุภาโว – สีสํ นหายิตฺวา ธญฺญาคารํ สมฺมชฺชาเปตฺวา พหิทฺวาเร นิสีทติ, อนฺตลิกฺขา ธญฺญสฺส ธารา โอปติตฺวา ธญฺญาคารํ ปูเรติฯ ภริยาย เอวรูโป อิทฺธานุภาโว – เอกํเยว อาฬฺหกถาลิกํ อุปนิสีทิตฺวา เอกญฺจ สูปภิญฺชนกํ ทาสกมฺมกรโปริสํ ภตฺเตน ปริวิสติ, น ตาว ตํ ขิยฺยติ ยาว สา น วุฏฺฐาติฯ ปุตฺตสฺส เอวรูโป อิทฺธานุภาโว – เอกํเยว สหสฺสถวิกํ คเหตฺวา ทาสกมฺมกรโปริสสฺส ฉมาสิกํ เวตนํ เทติ, น ตาว ตํ ขิยฺยติ ยาวสฺส หตฺถคตาฯ สุณิสาย เอวรูโป อิทฺธานุภาโว – เอกํเยว จตุโทณิกํ ปิฏกํ อุปนิสีทิตฺวา ทาสกมฺมกรโปริสสฺส ฉมาสิกํ ภตฺตํ เทติ, น ตาว ตํ ขิยฺยติ ยาว สา น วุฏฺฐาติฯ ทาสสฺส เอวรูโป อิทฺธานุภาโว – เอเกน นงฺคเลน กสนฺตสฺส สตฺต สีตาโย คจฺฉนฺตี”ติฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อญฺญตรํ สพฺพตฺถกํ มหามตฺตํ อามนฺเตสิ – “อมฺหากํ กิร, ภเณ, วิชิเต ภทฺทิยนคเร เมณฺฑโก คหปติ ปฏิวสติฯ ตสฺส เอวรูโป อิทฺธานุภาโว – สีสํ นหายิตฺวา ธญฺญาคารํ สมฺมชฺชาเปตฺวา พหิทฺวาเร นิสีทติ, อนฺตลิกฺขา ธญฺญสฺส ธารา โอปติตฺวา ธญฺญาคารํ ปูเรติฯ ภริยาย…เป.… ปุตฺตสฺส… สุณิสาย… ทาสสฺส เอวรูโป อิทฺธานุภาโว, เอเกน นงฺคเลน กสนฺตสฺส สตฺต สีตาโย คจฺฉนฺตีติฯ คจฺฉ, ภเณ, ชานาหิฯ ยถา มยา สามํ ทิฏฺโฐ, เอวํ ตว ทิฏฺโฐ ภวิสฺสตี”ติฯ

๒๘๗. เอวํ , เทวาติ โข โส มหามตฺโต รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ปฏิสฺสุณิตฺวา จตุรงฺคินิยา เสนาย เยน ภทฺทิยํ เตน ปายาสิฯ อนุปุพฺเพน เยน ภทฺทิยํ เยน เมณฺฑโก คหปติ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เมณฺฑกํ คหปตึ เอตทโวจ – “อหญฺหิ, คหปติ, รญฺญา อาณตฺโต ‘อมฺหากํ กิร, ภเณ, วิชิเต ภทฺทิยนคเร เมณฺฑโก คหปติ ปฏิวสติ, ตสฺส เอวรูโป อิทฺธานุภาโว, สีสํ นหายิตฺวา…เป.… ภริยาย… ปุตฺตสฺส… สุณิสาย… ทาสสฺส เอวรูโป อิทฺธานุภาโว, เอเกน นงฺคเลน กสนฺตสฺส สตฺต สีตาโย คจฺฉนฺตี’ติ, คจฺฉ, ภเณ, ชานาหิฯ ยถา มยา สามํ ทิฏฺโฐ, เอวํ ตว ทิฏฺโฐ ภวิสฺสตี’ติฯ ปสฺสาม เต, คหปติ, อิทฺธานุภาว”นฺติฯ อถ โข เมณฺฑโก คหปติ สีสํ นหายิตฺวา ธญฺญาคารํ สมฺมชฺชาเปตฺวา พหิทฺวาเร นิสีทิ, อนฺตลิกฺขา ธญฺญสฺส ธารา โอปติตฺวา ธญฺญาคารํ ปูเรสิฯ “ทิฏฺโฐ เต, คหปติ, อิทฺธานุภาโวฯ ภริยาย เต อิทฺธานุภาวํ ปสฺสิสฺสามา”ติฯ อถ โข เมณฺฑโก คหปติ ภริยํ อาณาเปสิ – “เตน หิ จตุรงฺคินึ เสนํ ภตฺเตน ปริวิสา”ติฯ อถ โข เมณฺฑกสฺส คหปติสฺส ภริยา เอกํเยว อาฬฺหกถาลิกํ อุปนิสีทิตฺวา เอกญฺจ สูปภิญฺชนกํ จตุรงฺคินึ เสนํ ภตฺเตน ปริวิสิ, น ตาว ตํ ขิยฺยติ, ยาว สา น วุฏฺฐาติฯ “ทิฏฺโฐ เต, คหปติ, ภริยายปิ อิทฺธานุภาโวฯ ปุตฺตสฺส เต อิทฺธานุภาวํ ปสฺสิสฺสามา”ติฯ อถ โข เม

ณฺฑโก คหปติ ปุตฺตํ อาณาเปสิ – “เตน หิ จตุรงฺคินิยา เสนาย ฉมาสิกํ เวตนํ เทหี”ติ ฯ อถ โข เมณฺฑกสฺส คหปติสฺส ปุตฺโต เอกํเยว สหสฺสถวิกํ คเหตฺวา จตุรงฺคินิยา เสนาย ฉมาสิกํ เวตนํ อทาสิ, น ตาว ตํ ขิยฺยติ, ยาว สฺส หตฺถคตาฯ “ทิฏฺโฐ เต, คหปติ, ปุตฺตสฺสปิ อิทฺธานุภาโวฯ สุณิสาย เต อิทฺธานุภาวํ ปสฺสิสฺสามา”ติฯ อถ โข เมณฺฑโก คหปติ สุณิสํ อาณาเปสิ – “เตน หิ จตุรงฺคินิยา เสนาย ฉมาสิกํ ภตฺตํ เทหี”ติฯ อถ โข เมณฺฑกสฺส คหปติสฺส สุณิสา เอกํเยว จตุโทณิกํ ปิฏกํ อุปนิสีทิตฺวา จตุรงฺคินิยา เสนาย ฉมาสิกํ ภตฺตํ อทาสิ, น ตาว ตํ ขิยฺยติ ยาว สา น วุฏฺฐาติฯ “ทิฏฺโฐ เต, คหปติ, สุณิสายปิ อิทฺธานุภาโวฯ ทาสสฺส เต อิทฺธานุภาวํ ปสฺสิสฺสามา”ติฯ “มยฺหํ โข, สามิ, ทาสสฺส อิทฺธานุภาโว เขตฺเต ปสฺสิตพฺโพ”ติฯ “อลํ, คหปติ, ทิฏฺโฐ เต ทาสสฺสปิ อิทฺธานุภาโว”ติฯ อถ โข โส มหามตฺโต จตุรงฺคินิยา เสนาย ปุนเทว ราชคหํ ปจฺจาคญฺฉิฯ เยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ

๒๙๘. อถ โข ภควา เวสาลิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน ภทฺทิยํ เตน จาริกํ ปกฺกามิ มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ อฑฺฒเตลเสหิ ภิกฺขุสเตหิฯ อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน ภทฺทิยํ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา ภทฺทิเย วิหรติ ชาติยา วเนฯ อสฺโสสิ โข เมณฺฑโก คหปติ – “สมโณ ขลุ โภ โคตโม สกฺยปุตฺโต สกฺยกุลา ปพฺพชิโต ภทฺทิยํ อนุปฺปตฺโต ภทฺทิเย วิหรติ ชาติยา วเนฯ ตํ โข ปน ภควนฺตํ โคตมํ เอวํ กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต – ‘อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควา’ [ภควาติ (ก.)]ฯ โส อิมํ โลกํ สเทวกํ สมารกํ สพฺรหฺมกํ สสฺสมณพฺราหฺมณึ ปชํ สเทวมนุสฺสํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทติฯ โส ธมฺมํ เทเสติ อาทิกลฺยาณํ มชฺเฌกลฺยาณํ ปริโยสานกลฺยาณํ สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ ปกาเสติฯ สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทสฺสนํ โหตี”ติฯ อถ โข เมณฺฑโก คหปติ ภทฺรานิ ภทฺรานิ ยานานิ โยชาเปตฺวา ภทฺรํ ภทฺรํ ยานํ อภิรุหิตฺวา ภทฺเรหิ ภทฺเรหิ ยาเนหิ ภทฺทิยา นิยฺยาสิ ภควนฺตํ ทสฺสนายฯ อทฺทสํสุ โข สมฺพหุลา ติตฺถิยา เมณฺฑกํ คหปตึ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ, ทิสฺวาน เมณฺฑกํ คหปตึ เอตทโวจุํ – “กหํ ตฺวํ, คหปติ, คจฺฉสี”ติ? “คจฺฉามหํ, ภนฺเต, ภควนฺตํ [อิทํ ปทํ สี. สฺยา. โปตฺถเกสุ นตฺถิ] สมณํ โคตมํ ทสฺสนายา”ติฯ “กึ ปน ตฺวํ, คหปติ, กิริยวาโท สมาโน อกิริยวาทํ สมณํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิสฺสสิ? สมโณ หิ, คหปติ, โคตโม อกิริยวาโท อกิริยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตี”ติฯ อถ โข เมณฺฑกสฺส คหปติสฺส เอตทโหสิ – “นิสฺสํสยํ, โข โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภวิสฺสติ, ยถยิเม ติตฺถิยา อุสูยนฺตี”ติฯ ยาวติกา ยานสฺส ภูมิ, ยาเนน คนฺตฺวา ยานา ปจฺโจโรหิตฺวา ปตฺติโกว เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนสฺส โข เมณฺฑกสฺส คหปติสฺส ภควา อนุปุพฺพึ กถํ กเถสิ, เสยฺยถิทํ – ทานกถํ…เป.… อปรปฺปจฺจโย สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเต…เป.… อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คตํ ฯ อธิวาเสตุ จ เม, ภนฺเต, ภควา สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา”ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข เมณฺฑโก คหปติ ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

อถ โข เมณฺฑโก คหปติ ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ – “กาโล, ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺต”นฺติฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน

เมณฺฑกสฺส คหปติสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนฯ อถ โข เมณฺฑกสฺส คหปติสฺส ภริยา จ ปุตฺโต จ สุณิสา จ ทาโส จ เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ , อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เตสํ ภควา อนุปุพฺพึ กถํ กเถสิ, เสยฺยถิทํ – ทานกถํ...เป.... อปรปฺปจฺจยา สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเต...เป.... เอเต มยํ, ภนฺเต, ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉาม ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจฯ อุปาสเก โน ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปเต สรณํ คเต”ติฯ อถ โข เมณฺฑโก คหปติ พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข เมณฺฑโก คหปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ยาว, ภนฺเต, ภควา ภทฺทิเย วิหรติ ตาว อหํ พุทฺธปฺปมุขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ธุวภตฺเตนา”ติฯ อถ โข ภควา เมณฺฑกํ คหปตึ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

เมณฺฑกคหปติวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๑๘๑. ปญฺจโครสาทิอนุชานนา

๒๙๙. อถ โข ภควา ภทฺทิเย ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เมณฺฑกํ คหปตึ อนาปุจฺฉา เยน องฺคุตฺตราโป เตน จาริกํ ปกฺกามิ มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ อฑฺฒเตลเสหิ ภิกฺขุสเตหิฯ อสฺโสสิ โข เมณฺฑโก คหปติ – “ภควา กิร เยน องฺคุตฺตราโป เตน จาริกํ ปกฺกนฺโต มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ อฑฺฒเตลเสหิ ภิกฺขุสเตหี”ติฯ อถ โข เมณฺฑโก คหปติ ทาเส จ กมฺมกเร จ อาณาเปสิ – “เตน หิ, ภเณ, พหุํ โลณมฺปิ, เตลมฺปิ, ตณฺฑุลมฺปิ, ขาทนียมฺปิ สกเฏสุ อาโรเปตฺวา อาคจฺฉถ, อฑฺฒเตลสานิ จ โคปาลกสตานิ อฑฺฒเตลสานิ จ เธนุสตานิ อาทาย อาคจฺฉนฺตุ, ยตฺถ ภควนฺตํ ปสฺสิสฺสาม ตตฺถ ตรุเณน [ธารุณฺเหน (สี. สฺยา.)] ขีเรน โภเชสฺสามา”ติฯ อถ โข เมณฺฑโก คหปติ ภควนฺตํ อนฺตรามคฺเค กนฺตาเร สมฺภาเวสิฯ อถ โข เมณฺฑโก คหปติ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิโต โข เมณฺฑโก คหปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อธิวาเสตุ เม, ภนฺเต, ภควา สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา”ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข เมณฺฑโก คหปติ ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

อถ โข เมณฺฑโก คหปติ ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ – “กาโล, ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺต”นฺติฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน เมณฺฑกสฺส คหปติสฺส ปริเวสนา เตนุปสงฺกมิ ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนฯ อถ โข เมณฺฑโก คหปติ อฑฺฒเตลสานิ โคปาลกสตานิ อาณาเปสิ – “เตนหิ, ภเณ, เอกเมกํ เธนุํ คเหตฺวา เอกเมกสฺส ภิกฺขุโน อุปติฏฺฐถ ตรุเณน ขีเรน โภเชสฺสามา”ติฯ อถ โข เมณฺฑโก คหปติ พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปสิ สมฺปวาเรสิ, ตรุเณน จ ขีเรนฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา ขีรํ น ปฏิคฺคณฺหนฺติฯ ปฏิคฺคณฺหถ, ภิกฺขเว, ปริภุญฺชถาติฯ อถ โข เมณฺฑโก คหปติ พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ตรุเณน จ ขีเรน ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข เมณฺฑโก คหปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “สนฺติ, ภนฺเต, มคฺคา กนฺตารา, อปฺโปทกา อปฺปภกฺขา, น สุกรา อปาเถยฺเยน คนฺตุํฯ สาธุ, ภนฺเต, ภควา ภิกฺขูนํ ปาเถยฺยํ อนุชานาตู”ติฯ อถ

โข ภควา เมณฺฑกํ คหปตึ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจ โครเส – ขีรํ, ทธึ, ตกฺกํ, นวนีตํ, สปฺปึฯ สนฺติ, ภิกฺขเว, มคฺคา กนฺตารา อปฺโปทกา อปฺปภกฺขา, น สุกรา อปาเถยฺเยน คนฺตุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปาเถยฺยํ ปริเยสิตุํ ตณฺฑุโล ตณฺฑุลตฺถิเกน, มุคฺโค มุคฺคตฺถิเกน, มาโส มาสตฺถิเกน, โลณํ โลณตฺถิเกน , คุโฬ คุฬตฺถิเกน, เตลํ เตลตฺถิเกน, สปฺปิ สปฺปิตฺถิเกนฯ สนฺติ, ภิกฺขเว, มนุสฺสา, สทฺธา ปสนฺนา, เต กปฺปิยการกานํ หตฺเถ หิรญฺญํ อุปนิกฺขิปนฺติ – ‘อิมินา อยฺยสฺส ยํ กปฺปิยํ ตํ เทถา’ติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยํ ตโต กปฺปิยํ ตํ สาทิตุํ; น ตฺเววาหํ, ภิกฺขเว, เกนจิ ปริยาเยน ชาตรูปรชตํ สาทิตพฺพํ ปริเยสิตพฺพนฺติ วทามี”ติฯ

ปญฺจโครสาทิอนุชานนา นิฏฺฐิตาฯ

๑๘๒. เกณิยชฏิลวตฺถุ

๓๐๐. [ม. นิ. ๒.๓๙๖ อาทโย; สุ. นิ. เสลสุตฺตมฺปิ ปสฺสิตพฺพํ] อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน อาปณํ ตทวสริฯ อสฺโสสิ โข เกณิโย ชฏิโล – “สมโณ ขลุ โภ โคตโม สกฺยปุตฺโต สกฺยกุลา ปพฺพชิโต อาปณํ อนุปฺปตฺโต, ตํ โข ปน ภวนฺตํ โคตมํ เอวํ กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต…เป.… สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทสฺสนํ โหตี”ติฯ อถ โข เกณิยสฺส ชฏิลสฺส เอตทโหสิ – “กึ นุ โข อหํ สมณสฺส โคตมสฺส หราเปยฺย”นฺติฯ อถ โข เกณิยสฺส ชฏิลสฺส เอตทโหสิ – “เยปิ โข เต พฺราหฺมณานํ [อยํ ปาโฐ ที. นิ. ๑.๒๘๕, ๕๒๖, ๕๓๖; ม. นิ. ๒.๔๒๗; อ. นิ. ๕.๑๙๑-๑๙๒ อาทโย] ปุพฺพกา อิสโย มนฺตานํ กตฺตาโร มนฺตานํ ปวตฺตาโร, เยสมิทํ เอตรหิ พฺราหฺมณา โปราณํ มนฺตปทํ คีตํ ปวุตฺตํ สมิหิตํ, ตทนุคายนฺติ ตทนุภาสนฺติ, ภาสิตมนุภาสนฺติ, วาจิตมนุวาเจนฺติ, เสยฺยถิทํ – อฏฺฐโก วามโก วามเทโว เวสฺสามิตฺโต ยมตคฺคิ [ยมทคฺคิ (ก.)] องฺคีรโส ภารทฺวาโช วาเสฏฺโฐ กสฺสโป ภคุ [อยํ ปาโฐ ที. นิ. ๑.๒๘๕, ๕๒๖, ๕๓๖; ม. นิ. ๒.๔๒๗; อ. นิ. ๕.๑๙๑-๑๙๒ อาทโย], รตฺตูปรตา วิรตา วิกาลโภชนา, เต เอวรูปานิ ปานานิ สาทิยึสุฯ สมโณปิ โคตโม รตฺตูปรโต วิรโต วิกาลโภชนา, อรหติ สมโณปิ โคตโม เอวรูปานิ ปานานิ สาทิยิตุ”นฺติ ปหูตํ ปานํ ปฏิยาทาเปตฺวา กาเชหิ คาหาเปตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิโต โข เกณิโย ชฏิโล ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ปฏิคฺคณฺหาตุ เม ภวํ โคตโม ปาน”นฺติฯ เตน หิ, เกณิย, ภิกฺขูนํ เทหีติฯ อถ โข เกณิโย ชฏิโล ภิกฺขูนํ เทติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปฏิคฺคณฺหนฺติฯ ปฏิคฺคณฺหถ, ภิกฺขเว, ปริภุญฺชถาติฯ อถ โข เกณิโย ชฏิโล พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปหูเตหิ ปาเนหิ สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ โธตหตฺถํ โอนีตปตฺตปาณึ เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข เกณิยํ ชฏิลํ ภควา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข เกณิโย ชฏิโล ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อธิวาเสตุ เม ภวํ โคตโม สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา”ติฯ มหา โข, เกณิย, ภิกฺขุสงฺโฆ อฑฺฒเตลสานิ ภิกฺขุสตานิ, ตฺวญฺจ พฺราหฺมเณสุ อภิปฺปสนฺโนติฯ ทุติยมฺปิ โข เกณิโย ชฏิโล ภควนฺตํ เอตทโวจ – “กิญฺจาปิ โข, โภ โคตม, มหา ภิกฺขุสงฺโฆ อฑฺฒเตลสานิ ภิกฺขุสตานิ, อหญฺจ พฺราหฺมเณสุ อภิปฺปสนฺโน, อธิวาเสตุ เม ภวํ โคตโม สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา”ติฯ มหา โข, เกณิย, ภิกฺขุสงฺโฆ อฑฺฒเตลสานิ

ภิกฺขุสตานิ, ตฺวญฺจ พฺราหฺมเณสุ อภิปฺปสนฺโนติ ฯ ตติยมฺปิ โข เกณิโย ชฏิโล ภควนฺตํ เอตทโวจ – “กิญฺจาปิ โข, โภ โคตม, มหา ภิกฺขุสงฺโฆ อฑฺฒเตลสานิ ภิกฺขุสตานิ, อหญฺจ พฺราหฺมเณสุ อภิปฺปสนฺโน, อธิวาเสตุ ภวํ โคตโม สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา”ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข เกณิโย ชฏิโล ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐ ปานานิ – อมฺพปานํ ชมฺพุปานํ โจจปานํ โมจปานํ มธูกปานํ [มธุปานํ (สี. สฺยา.)] มุทฺทิกปานํ สาลูกปานํ ผารุสกปานํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สพฺพํ ผลรสํ ฐเปตฺวา ธญฺญผลรสํ ฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สพฺพํ ปตฺตรสํ ฐเปตฺวา ฑากรสํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สพฺพํ ปุปฺผรสํ ฐเปตฺวา มธูกปุปฺผรสํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุจฺฉุรส”นฺติฯ

อถ โข เกณิโย ชฏิโล ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน สเก อสฺสเม ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ – “กาโล, โภ โคตม, นิฏฺฐิตํ ภตฺต”นฺติฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน เกณิยสฺส ชฏิลสฺส อสฺสโม เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนฯ อถ โข เกณิโย ชฏิโล พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข เกณิยํ ชฏิลํ ภควา อิมาหิ คาถาหิ อนุโมทิ –

“อคฺคิหุตฺตมุขา ยญฺญา, สาวิตฺตี ฉนฺทโส มุขํ;
ราชา มุขํ มนุสฺสานํ, นทีนํ สาคโร มุขํฯ

“นกฺขตฺตานํ มุขํ จนฺโท, อาทิจฺโจ ตปตํ มุขํ;
ปุญฺญํ อากงฺขมานานํ สงฺโฆ, เว ยชตํ มุข”นฺติฯ

อถ โข ภควา เกณิยํ ชฏิลํ อิมาหิ คาถาหิ อนุโมทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

เกณิยชฏิลวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๑๘๓. โรชมลฺลวตฺถุ

๓๐๑. อถ โข ภควา อาปเณ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน กุสินารา เตน จาริกํ ปกฺกามิ มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ อฑฺฒเตลเสหิ ภิกฺขุสเตหิฯ อสฺโสสุํ โข โกสินารกา มลฺลา – “ภควา กิร กุสินารํ อาคจฺฉติ มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ อฑฺฒเตลเสหิ ภิกฺขุสเตหี”ติฯ เต สงฺครํ [สงฺกรํ (ก.)] อกํสุ – “โย ภควโต ปจฺจุคฺคมนํ น กริสฺสติ, ปญฺจสตานิสฺส ทณฺโฑ”ติฯ เตน โข ปน สมเยน โรโช มลฺโล อายสฺมโต อานนฺทสฺส สหาโย โหติฯ อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน กุสินารา ตทวสริฯ อถ โข โกสินารกา มลฺลา ภควโต ปจฺจุคฺคมนํ อกํสุฯ อถ โข โรโช มลฺโล ภควโต ปจฺจุคฺคมนํ กริตฺวา เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิตํ โข โรชํ มลฺลํ อายสฺมา อานนฺโท เอตทโวจ – “อุฬารํ โข เต อิทํ, อาวุโส โรช, ยํ ตฺวํ ภควโต ปจฺจุคฺคมนํ อกาสี”ติฯ “นาหํ, ภนฺเต อานนฺท, พหุก

โต พุทฺเธ วา ธมฺเม วา สงฺเฆ วา; อปิ จ ญาตีหิ สงฺคโร กโต – ‘โย ภควโต ปจฺจุคฺคมนํ น กริสฺสติ, ปญฺจสตานิสฺส ทณฺโฑ’’’ติ; โส โข อหํ, ภนฺเต อานนฺท, ญาตีนํ ทณฺฑภยา เอวาหํ ภควโต ปจฺจุคฺคมนํ อกาสินฺติฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท อนตฺตมโน อโหสิ’ กถญฺหิ นาม โรโช มลฺโล เอวํ วกฺขตี’ติ? อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อยํ, ภนฺเต, โรโช มลฺโล อภิญฺญาโต ญาตมนุสฺโสฯ มหตฺถิโก โข ปน เอวรูปานํ ญาตมนุสฺสานํ อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปสาโทฯ สาธุ, ภนฺเต, ภควา ตถา กโรตุ, ยถา โรโช มลฺโล อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปสีเทยฺยา’’ติฯ “น โข ตํ, อานนฺท, ทุกฺกรํ ตถาคเตน, ยถา โรโช มลฺโล อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปสีเทยฺยา’’ติฯ

อถ โข ภควา โรชํ มลฺลํ เมตฺเตน จิตฺเตน ผริตฺวา อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปาวิสิฯ อถ โข โรโช มลฺโล ภควโต เมตฺเตน จิตฺเตน ผุฏฺโฐ, เสยฺยถาปิ นาม คาวึ ตรุณวจฺโฉ, เอวเมว, วิหาเรน วิหารํ ปริเวเณน ปริเวณํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขู ปุจฺฉติ – “กหํ นุ โข, ภนฺเต, เอตรหิ โส ภควา วิหรติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, ทสฺสนกามา หิ มยํ ตํ ภควนฺตํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธ’’นฺติฯ “เอสาวุโส โรช, วิหาโร สํวุตทฺวาโร, เตน อปฺปสทฺโท อุปสงฺกมิตฺวา อตรมาโน อาฬินฺทํ ปวิสิตฺวา อุกฺกาสิตฺวา อคฺคฬํ อาโกเฏหิ, วิวริสฺสติ เต ภควา ทฺวาร’’นฺติฯ อถ โข โรโช มลฺโล เยน โส วิหาโร สํวุตทฺวาโร, เตน อปฺปสทฺโท อุปสงฺกมิตฺวา อตรมาโน อาฬินฺทํ ปวิสิตฺวา อุกฺกาสิตฺวา อคฺคฬํ อาโกเฏสิฯ วิวริ ภควา ทฺวารํฯ อถ โข โรโช มลฺโล วิหารํ ปวิสิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนสฺส โข โรชสฺส มลฺลสฺส ภควา อนุปุพฺพึ กถํ กเถสิ, เสยฺยถิทํ – ทานกถํ… เป.… อปรปฺปจฺจโย สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจ – “สาธุ, ภนฺเต, อยฺยา มมญฺเญว ปฏิคฺคณฺเหยฺยุํ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารํ, โน อญฺเญส’’นฺติฯ “เยสํ โข, โรช, เสกฺเขน ญาเณน เสกฺเขน ทสฺสเนน ธมฺโม ทิฏฺโฐ เสยฺยถาปิ ตยา, เตสมฺปิ เอวํ โหติ – ‘อโห นูน อยฺยา อมฺหากญฺเญว ปฏิคฺคณฺเหยฺยุํ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารํ, โน อญฺเญส’นฺติฯ เตน หิ, โรช, ตว เจว ปฏิคฺคหิสฺสนฺติ อญฺเญสญฺจา’’ติฯ

๓๐๒. เตน โข ปน สมเยน กุสินารายํ ปณีตานํ ภตฺตานํ ภตฺตปฏิปาฏิ อฏฺฐิตา โหติฯ อถ โข โรชสฺส มลฺลสฺส ปฏิปาฏึ อลภนฺตสฺส เอตทโหสิ – “ยํนูนาหํ ภตฺตคฺคํ โอโลเกยฺยํ, ยํ ภตฺตคฺเค นาสฺส, ตํ ปฏิยาเทยฺย’’นฺติฯ อถ โข โรโช มลฺโล ภตฺตคฺคํ โอโลเกนฺโต ทฺเว นาทฺทส – ฑากญฺจ ปิฏฺฐขาทนียญฺจฯ อถ โข โรโช มลฺโล เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ – “อิธ เม, ภนฺเต อานนฺท, ปฏิปาฏึ อลภนฺตสฺส เอตทโหสิ – ‘ยํนูนาหํ ภตฺตคฺคํ โอโลเกยฺยํ, ยํ ภตฺตคฺเค นาสฺส, ตํ ปฏิยาเทยฺย’นฺติฯ โส โข อหํ, ภนฺเต อานนฺท, ภตฺตคฺคํ โอโลเกนฺโต ทฺเว นาทฺทสํ – ฑากญฺจ ปิฏฺฐขาทนียญฺจฯ สจาหํ, ภนฺเต อานนฺท, ปฏิยาเทยฺยํ ฑากญฺจ ปิฏฺฐขาทนียญฺจ, ปฏิคฺคณฺเหยฺย เม ภควา’’ติ? “เตน หิ, โรช, ภควนฺตํ ปฏิปุจฺฉิสฺสามี’’ติฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “เตน หานนฺท, ปฏิยาเทตู’’ติฯ “เตน หิ, โรช, ปฏิยาเทหี’’ติฯ อถ โข โรโช มลฺโล ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปหูตํ ฑากญฺจ ปิฏฺฐขาทนียญฺจ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต อุปนาเมสิ “ปฏิคฺคณฺหาตุ เม, ภนฺเต, ภควา ฑากญฺจ ปิฏฺฐขาทนียญฺจา’’ติฯ “เตน หิ, โรช, ภิกฺขูนํ เทหี’’ติฯ อถ โข โรโช มลฺโล ภิกฺขูนํ เทติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปฏิคฺคณฺหนฺติ ฯ “ปฏิคฺคณฺหถ, ภิกฺขเว, ปริภุญฺชถา’’ติฯ อถ โข โรโช มลฺโล พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปหูเตหิ ฑาเกหิ จ ปิฏฺฐขาทนีเยหิ จ สหตฺถา

สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ โธตหตฺถํ โอนีตปตฺตปาณึ เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข โรชํ มลฺลํ ภควา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สพฺพญฺจ ฑากํ สพฺพญฺจ ปิฏฺฐขาทนีย"นฺติฯ

โรชมลฺลวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๑๘๔. วุฑฺฒปพฺพชิตวตฺถุ

๓๐๓. อถ โข ภควา กุสินารายํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน อาตุมา เตน จาริกํ ปกฺกามิ มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ อฑฺฒเตลเสหิ ภิกฺขุสเตหิฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร วุฑฺฒปพฺพชิโต อาตุมายํ ปฏิวสติ นหาปิตปุพฺโพฯ ตสฺส ทฺเว ทารกา โหนฺติ, มญฺชุกา ปฏิภาเนยฺยกา, ทกฺขา ปริโยทาตสิปฺปา สเก อาจริยเก นหาปิตกมฺเมฯ อสฺโสสิ โข โส วุฑฺฒปพฺพชิโต – "ภควา กิร อาตุมํ อาคจฺฉติ มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ อฑฺฒเตลเสหิ ภิกฺขุสเตหี"ติฯ อถ โข โส วุฑฺฒปพฺพชิโต เต ทารเก เอตทโวจ – "ภควา กิร, ตาตา, อาตุมํ อาคจฺฉติ มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ อฑฺฒเตลเสหิ ภิกฺขุสเตหิฯ คจฺฉถ ตุมฺเห, ตาตา, ขุรภณฺฑํ อาทาย นาฬิยาวาปเกน อนุฆรกํ อนุฆรกํ อาหิณฺฑถ, โลณมฺปิ, เตลมฺปิ, ตณฺฑุลมฺปิ, ขาทนียมฺปิ สํหรถ, ภควโต อาคตสฺส ยาคุปานํ กริสฺสามา"ติฯ "เอวํ, ตาตา"ติ โข เต ทารกา ตสฺส วุฑฺฒปพฺพชิตสฺส ปฏิสฺสุณิตฺวา ขุรภณฺฑํ อาทาย นาฬิยาวาปเกน อนุฆรกํ อนุฆรกํ อาหิณฺฑนฺติ, โลณมฺปิ, เตลมฺปิ, ตณฺฑุลมฺปิ, ขาทนียมฺปิ สํหรนฺตาฯ มนุสฺสา เต ทารเก มญฺชุเก ปฏิภาเนยฺยเก ปสฺสิตฺวา เยปิ น การาเปตุกามา เตปิ การาเปนฺติ, การาเปตฺวาปิ พหุํ เทนฺติฯ อถ โข เต ทารกา พหุํ โลณมฺปิ, เตลมฺปิ, ตณฺฑุลมฺปิ, ขาทนียมฺปิ สํหรึสุฯ

อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน อาตุมา ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา อาตุมายํ วิหรติ ภุสาคาเรฯ อถ โข โส วุฑฺฒปพฺพชิโต ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปหูตํ ยาคุํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต อุปนาเมสิ – "ปฏิคฺคณฺหาตุ เม, ภนฺเต, ภควา ยาคุ"นฺติฯ ชานนฺตาปิ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ…เป…. สาวกานํ วา สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามาติฯ อถ โข ภควา ตํ วุฑฺฒปพฺพชิตํ เอตทโวจ – "กุตายํ, ภิกฺขุ ยาคู"ติ? อถ โข โส วุฑฺฒปพฺพชิโต ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา, "อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ปพฺพชิโต อกปฺปิเย สมาทเปสฺสสิ [สมาทเปสิ (ก.)]ฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ 'น, ภิกฺขเว, ปพฺพชิเตน อกปฺปิเย สมาทเปตพฺพํ, โย สมาทเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, นหาปิตปุพฺเพน ขุรภณฺฑํ ปริหริตพฺพํฯ โย ปริหเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา'"ติฯ

อถ โข ภควา อาตุมายํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน สาวตฺถิ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน สาวตฺถิ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ พหุํ ผลขาทนียํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – "กึ นุ โข ภควตา ผลขาทนียํ อนุญฺญาตํ, กึ อนนุญฺญาต"นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สพฺพํ ผลขาทนีย"นฺติฯ

๓๐๔. เตน โข ปน สมเยน สงฺฆิกานิ พีชานิ ปุคฺคลิกาย ภูมิยา โรปิยนฺติ, ปุคฺคลิกานิ พีชานิ สงฺฆิกาย ภูมิยา โรปิยนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ สงฺฆิกานิ, ภิกฺขเว, พีชานิ ปุคฺคลิกาย ภูมิยา โรปิตานิ ภาคํ ทตฺวา ปริภุญฺชิตพฺพานิฯ ปุคฺคลิกานิ พีชานิ สงฺฆิกาย ภูมิยา โรปิตานิ ภาคํ ทตฺวา ปริภุญฺชิตพฺพานีติฯ

วุฑฺฒปพฺพชิตวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๑๘๕. จตุมหาปเทสกถา

๓๐๕. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขูนํ กิสฺมิญฺจิ กิสฺมิญฺจิ ฐาเน กุกฺกุจฺจํ อุปฺปชฺชติ – “กึ นุ โข ภควตา อนุญฺญาตํ, กึ อนนุญฺญาต”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “ยํ, ภิกฺขเว, มยา ‘อิทํ น กปฺปตี’ติ อปฺปฏิกฺขิตฺตํ ตญฺเจ อกปฺปิยํ อนุโลเมติ, กปฺปิยํ ปฏิพาหติ, ตํ โว น กปฺปติฯ ยํ, ภิกฺขเว, มยา ‘อิทํ น กปฺปตี’ติ อปฺปฏิกฺขิตฺตํ ตญฺเจ กปฺปิยํ อนุโลเมติ, อกปฺปิยํ ปฏิพาหติ, ตํ โว กปฺปติฯ ยํ, ภิกฺขเว, มยา ‘อิทํ กปฺปตี’ติ อนนุญฺญาตํ ตญฺเจ อกปฺปิยํ อนุโลเมติ, กปฺปิยํ ปฏิพาหติ, ตํ โว น กปฺปติฯ ยํ, ภิกฺขเว, มยา ‘อิทํ กปฺปตี’ติ อนนุญฺญาตํ, ตญฺเจ กปฺปิยํ อนุโลเมติ, อกปฺปิยํ ปฏิพาหติ, ตํ โว กปฺปตี”ติฯ

อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กปฺปติ นุ โข ยาวกาลิเกน ยามกาลิกํ, น นุ โข กปฺปติ? กปฺปติ นุ โข ยาวกาลิเกน สตฺตาหกาลิกํ, น นุ โข กปฺปติ? กปฺปติ นุ โข ยาวกาลิเกน ยาวชีวิกํ, น นุ โข กปฺปติ? กปฺปติ นุ โข ยามกาลิเกน สตฺตาหกาลิกํ, น นุ โข กปฺปติ? กปฺปติ นุ โข ยามกาลิเกน ยาวชีวิกํ, น นุ โข กปฺปติ? กปฺปติ นุ โข สตฺตาหกาลิเกน ยาวชีวิกํ, น นุ โข กปฺปตี”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “ยาวกาลิเกน, ภิกฺขเว, ยามกาลิกํ, ตทหุ ปฏิคฺคหิตํ กาเล กปฺปติ, วิกาเล น กปฺปติฯ ยาวกาลิเกน, ภิกฺขเว, สตฺตาหกาลิกํ, ตทหุ ปฏิคฺคหิตํ กาเล กปฺปติ, วิกาเล น กปฺปติฯ ยาวกาลิเกน, ภิกฺขเว, ยาวชีวิกํ, ตทหุ ปฏิคฺคหิตํ กาเล กปฺปติ, วิกาเล น กปฺปติฯ ยามกาลิเกน, ภิกฺขเว, สตฺตาหกาลิกํ, ตทหุ ปฏิคฺคหิตํ ยาเม กปฺปติ, ยามาติกฺกนฺเต น กปฺปติฯ ยามกาลิเกน, ภิกฺขเว, ยาวชีวิกํ, ตทหุ ปฏิคฺคหิตํ ยาเม กปฺปติ, ยามาติกฺกนฺเต น กปฺปติฯ สตฺตาหกาลิเกน, ภิกฺขเว, ยาวชีวิกํ ปฏิคฺคหิตํ, สตฺตาหํ กปฺปติ, สตฺตาหาติกฺกนฺเต น กปฺปตี”ติฯ

จตุมหาปเทสกถา นิฏฺฐิตาฯ

เภสชฺชกฺขนฺธโก ฉฏฺโฐฯ

๑๘๖. ตสฺสุทฺทานํ

สารทิเก วิกาเลปิ, วสํ มูเล ปิฏฺเฐหิ จ;
กสาเวหิ ปณฺณํ ผลํ, ชตุ โลณํ ฉกณญฺจฯ

จุณฺณํ จาลินิ มํสญฺจ, อญฺชนํ อุปปิสนี [อุปปึ สนี (สี.), อุปปึ สนํ (สฺยา.)];
อญฺชนี อุจฺจาปารุตา, สลากา สลากฐานิํ [สลาโกธนี (สี. สฺยา.)]ฯ

ถวิกํสพทฺธกํ สุตฺตํ, มุทฺธนิเตลนตฺถุ จ;
นตฺถุกรณี ธูมญฺจ, เนตฺตญฺจาปิธนตฺถวิฯ

เตลปาเกสุ มชฺชญฺจ, อติกฺขิตฺตํ อพฺภญฺชนํ;
ตุมฺพํ เสทํ สมฺภารญฺจ, มหา ภงฺโคทกํ ตถาฯ

ทกโกฏฺฐํ โลหิตญฺจ, วิสาณํ ปาทพฺภญฺชนํ;
ปชฺชํ สตฺถํ กสาวญฺจ, ติลกกฺกํ กพฬิกํฯ

โจฬํ สาสปกุฏฺฏญฺจ, ธูม สกฺขริกาย จ;
วณเตลํ วิกาสิกํ, วิกฏญฺจ ปฏิคฺคหํฯ

คูถํ กโรนฺโต โลฬิญฺจ, ขารํ มุตฺตหรีตกํ;
คนฺธา วิเรจนญฺเจว, อจฺฉากฏํ กฏากฏํฯ

ปฏิจฺฉาทนิ ปพฺภารา, อาราม สตฺตาเหน จ;
คุฬํ มุคฺคํ โสวีรญฺจ, สามํปากา ปุนาปเจฯ

ปุนานุญฺญาสิ ทุพฺภิกฺเข, ผลญฺจ ติลขาทนี;
ปุเรภตฺตํ กายฑาโห, นิพฺพตฺตญฺจ ภคนฺทลํฯ

วตฺถิกมฺมญฺจ สุปฺปิญฺจ, มนุสฺสมํสเมว จ;
หตฺถิอสฺสา สุนโข จ, อหิ สีหญฺจ ทีปิกํ [หตฺถิอสฺสสุนขาหิ, สีหพฺยคฺฆญฺจ ทีปิกํ (สี.)]ฯ

อจฺฉตรจฺฉมํสญฺจ, ปฏิปาฏิ จ ยาคุ จ;
ตรุณํ อญฺญตฺร คุฬํ, สุนิธาวสถาคารํฯ

คงฺคา โกฏิสจฺจกถา, อมฺพปาลี จ ลิจฺฉวี;
อุทฺทิสฺส กตํ สุภิกฺขํ, ปุนเทว ปฏิกฺขิปิฯ

เมโฆ ยโส เมณฺฑโก, จ โครสํ ปาเถยฺยเกน จ;
เกณิ อมฺโพ ชมฺพุ โจจ, โมจมธุมุทฺทิกสาลุกํฯ

ผารุสกา ฑากปิฏฺฐํ, อาตุมายํ นหาปิโต;
สาวตฺถิยํ ผลํ พีชํ, กิสฺมึ ฐาเน จ กาลิเกติฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถู เอกสตํ ฉวตฺถุฯ

เภสชฺชกฺขนฺธโก นิฏฺฐิโตฯ

๗. กถินกฺขนฺธโก

๑๘๗. กถินานุชานนา

๓๐๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ตึสมตฺตา ปาเวยฺยกา [ปาเฐยฺยกา (สี. สฺยา.)] ภิกฺขู, สพฺเพ อารญฺญิกา สพฺเพ ปิณฺฑปาติกา สพฺเพ ปํสุกูลิกา สพฺเพ เตจีวริกา สาวตฺถึ อาคจฺฉนฺตา ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปกฏฺฐาย วสฺสูปนายิกาย นาสกฺขึสุ สาวตฺถิยํ วสฺสูปนายิกํ สมฺภาเวตุํ; อนฺตรามคฺเค สาเกเต วสฺสํ อุปคจฺฉึสุฯ เต อุกฺกณฺฐิตรูปา วสฺสํ วสึสุ – อาสนฺเนว โน ภควา วิหรติ อิโต ฉสุ โยชเนสุ, น จ มยํ ลภาม ภควนฺตํ ทสฺสนายาติฯ อถ โข เต ภิกฺขู วสฺสํวุฏฺฐา, เตมาสจฺจเยน กตาย ปวารณาย, เทเว วสฺสนฺเต, อุทกสงฺคเห อุทกจิกฺขลฺเล โอกปุณฺเณหิ จีวเรหิ กิลนฺตรูปา เยน สาวตฺถิ เชตวนํ อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราโม, เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ อาจิณฺณํ โข ปเนตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ปฏิสมฺโมทิตุํฯ อถ โข ภควา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – "กจฺจิ, ภิกฺขเว, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิ สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิตฺถ, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิตฺถา"ติ? "ขมนียํ, ภควา; ยาปนียํ, ภควา; สมคฺคา จ มยํ, ภนฺเต, สมฺโมทมานา อวิวทมานา วสฺสํ วสิมฺหา, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิมฺหา ฯ อิธ มยํ, ภนฺเต, ตึสมตฺตา ปาเวยฺยกา ภิกฺขู สาวตฺถึ อาคจฺฉนฺตา ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปกฏฺฐาย วสฺสูปนายิกาย นาสกฺขิมฺหา สาวตฺถิยํ วสฺสูปนายิกํ สมฺภาเวตุํ, อนฺตรามคฺเค สาเกเต วสฺสํ อุปคจฺฉิมฺหาฯ เต มยํ, ภนฺเต, อุกฺกณฺฐิตรูปา วสฺสํ วสิมฺหา – 'อาสนฺเนว โน ภควา วิหรติ อิโต ฉสุ โยชเนสุ, น จ มยํ ลภาม ภควนฺตํ ทสฺสนายา'ติฯ อถ โข มยํ, ภนฺเต, วสฺสํวุฏฺฐา, เตมาสจฺจเยน กตาย ปวารณาย, เทเว วสฺสนฺเต, อุทกสงฺคเห อุทกจิกฺขลฺเล โอกปุณฺเณหิ จีวเรหิ กิลนฺตรูปา อทฺธานํ อาคตาติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วสฺสํวุฏฺฐานํ ภิกฺขูนํ กถินํ [กฐินํ (สี. สฺยา.)] อตฺถริตุํฯ อตฺถตกถินานํ โว, ภิกฺขเว, ปญฺจ กปฺปิสฺสนฺติ – อนามนฺตจาโร, อสมาทานจาโร, คณโภชนํ, ยาวทตฺถจีวรํ, โย จ ตตฺถ จีวรุปฺปาโท โส เนสํ ภวิสฺสตีติฯ อตฺถตกถินานํ โว, ภิกฺขเว, อิมานิ ปญฺจ กปฺปิสฺสนฺติฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, กถินํ อตฺถริตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๓๐๗. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ สงฺฆสฺส กถินทุสฺสํ อุปฺปนฺนํฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิมํ กถินทุสฺสํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทเทยฺย กถินํ อตฺถริตุํฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ สงฺฆสฺส กถินทุสฺสํ อุปฺปนฺนํฯ สงฺโฆ อิมํ กถินทุสฺสํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน เทติ กถินํ อตฺถริตุํฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิมสฺส กถินทุสฺสสฺส อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทานํ กถินํ อตฺถริตุํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"ทินฺนํ อิทํ สงฺเฆน กถินทุสฺสํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน กถินํ อตฺถริตุํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี"ติฯ

๓๐๘. “เอวํ โข, ภิกฺขเว, อตฺถตํ โหติ กถินํ, เอวํ อนตฺถตํฯ กถญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อนตฺถตํ โหติ กถินํ? น อุลฺลิขิตมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น โธวนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น จีวรวิจารณมตฺเตน [น คณฺฐุสกรณมตฺเตน (ก.)] อตฺถตํ โหติ กถินํ, น เฉทนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น พนฺธนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น โอวฏฺฏิยกรณมตฺเตน [น โอวฏฺเฏยฺยกรณมตฺเตน (สี. สฺยา.), น โอวเทยฺยกรณมตฺเตน (ก.)] อตฺถตํ โหติ กถินํ, น กณฺฑุสกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น ทฬฺหีกมฺมกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อนุวาตกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น ปริภณฺฑกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น โอวทฺเธยฺยกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น กมฺพลมทฺทนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น นิมิตฺตกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น ปริกถากเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น กุกฺกุกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น สนฺนิธิกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น นิสฺสคฺคิเยน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อกปฺปกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ , น อญฺญตฺร สงฺฆาฏิยา อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อญฺญตฺร อุตฺตราสงฺเคน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อญฺญตฺร อนฺตรวาสเกน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อญฺญตฺร ปญฺจเกน วา อติเรกปญฺจเกน วา ตทเหว สญฺฉินฺเนน สมณฺฑลีกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อญฺญตฺร ปุคฺคลสฺส อตฺถารา อตฺถตํ โหติ กถินํ; สมฺมา เจว อตฺถตํ โหติ กถินํ, ตญฺเจ นิสฺสีมฏฺโฐ อนุโมทติ, เอวมฺปิ อนตฺถตํ โหติ กถินํฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, อนตฺถตํ โหติ กถินํฯ

๓๐๙. “กถญฺจ, ภิกฺขเว, อตฺถตํ โหติ กถินํ? อหเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อหตกปฺเปน อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปิโลติกาย อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปํสุกูเลน อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปาปณิเกน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อนิมิตฺตกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อปริกถากเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อกุกฺกุกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อสนฺนิธิกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อนิสฺสคฺคิเยน อตฺถตํ โหติ กถินํ, กปฺปกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, สงฺฆาฏิยา อตฺถตํ โหติ กถินํ, อุตฺตราสงฺเคน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อนฺตรวาสเกน อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปญฺจเกน วา อติเรกปญฺจเกน วา ตทเหว สญฺฉินฺเนน สมณฺฑลีกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปุคฺคลสฺส อตฺถารา อตฺถตํ โหติ กถินํ; สมฺมา เจ อตฺถตํ โหติ กถินํ, ตญฺเจ สีมฏฺโฐ อนุโมทติ, เอวมฺปิ อตฺถตํ โหติ กถินํ ฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, อตฺถตํ โหติ กถินํฯ

๓๑๐. “กถญฺจ, ภิกฺขเว, อุพฺภตํ โหติ กถินํ? อฏฺฐิมา, ภิกฺขเว, มาติกา กถินสฺส อุพฺภาราย – ปกฺกมนนฺติกา, นิฏฺฐานนฺติกา, สนฺนิฏฺฐานนฺติกา, นาสนนฺติกา, สวนนฺติกา, อาสาวจฺเฉทิกา, สีมาติกฺกนฺติกา, สหุพฺภารา”ติ [สอุพฺภาราติ (ก.)]ฯ

กถินานุชานนา นิฏฺฐิตาฯ

๑๘๘. อาทายสตฺตกํ

๓๑๑. ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน กตจีวรํ อาทาย ปกฺกมติ – “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน ปกฺกมนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ – “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร สุณาติ “อุพฺภตํ กิร ตสฺมึ อาวาเส กถิน”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สวนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ – “ปจฺเจสฺส”นฺติ ฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร – “ปจฺเจสฺสํ ปจฺเจสฺส”นฺติ – พหิทฺธา กถินุทฺธารํ วีตินาเมติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สีมาติกฺกนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ – “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร – “ปจฺเจสฺสํ ปจฺเจสฺส”นฺติ – สมฺภุณาติ กถินุทฺธารํฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สห ภิกฺขูหิ กถินุทฺธาโรฯ

อาทายสตฺตกํ นิฏฺฐิตํ [...ทุติยํ นิฏฺฐิตํ (ก.)]ฯ

๑๘๙. สมาทายสตฺตกํ

๓๑๒. ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน กตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน ปกฺกมนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ สมาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ สมาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ สมาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ – “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร สุณาติ – “อุพฺภตํ กิร ตสฺมึ อาวาเส กถิน”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สวนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ – “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร – “ปจฺเจสฺสํ ปจฺเจสฺส”นฺติ – พหิทฺธา กถินุทฺธารํ วีตินาเมติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สีมาติกฺกนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ – “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร – “ปจฺเจสฺสํ ปจฺเจสฺส”นฺติ – สมฺภุณาติ กถินุทฺธารํฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สห ภิกฺขูหิ กถินุทฺธาโรฯ

สมาทายสตฺตกํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๙๐. อาทายฉกฺกํ

๓๑๓. ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ อาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ อาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ อาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺสํ ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ อาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร สุณาติ – “อุพฺภตํ กิร ตสฺมิํ อาวาเส กถิน”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สวนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ อาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร “ปจฺเจสฺสํ ปจฺเจสฺส”นฺติ พหิทฺธา กถินุทฺธารํ วีตินาเมติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สีมาติกฺกนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ อาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร “ปจฺเจสฺสํ ปจฺเจสฺส”นฺติ สมฺภุณาติ กถินุทฺธารํฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สห ภิกฺขูหิ กถินุทฺธาโรฯ

อาทายฉกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๙๑. สมาทายฉกฺกํ

๓๑๔. ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร สุณาติ – “อุพฺภตํ กิร ตสฺมึ อาวาเส กถิน”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สวนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร “ปจฺเจสฺสํ ปจฺเจสฺส”นฺติ พหิทฺธา กถินุทฺธารํ วีตินาเมติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สีมาติกฺกนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร “ปจฺเจสฺสํ ปจฺเจสฺส”นฺติ สมฺภุณาติ กถินุทฺธารํฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สห ภิกฺขูหิ กถินุทฺธาโรฯ

สมาทายฉกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๙๒. อาทายปนฺนรสกํ

๓๑๕. ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ –

“อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ติกํฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺส”นฺติ ฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ติกํฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ อนธิฏฺฐิเตน; เนวสฺส โหติ “ปจฺเจสฺส”นฺติ, น ปนสฺส โหติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ อนธิฏฺฐิเตน; เนวสฺส โหติ “ปจฺเจสฺส”นฺติ, น ปนสฺส โหติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ อนธิฏฺฐิเตน; เนวสฺส โหติ “ปจฺเจสฺส”นฺติ, น ปนสฺส โหติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติ ฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ติกํฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร สุณาติ – “อุพฺภตํ กิร ตสฺมึ อาวาเส กถิน”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สวนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร “ปจฺเจสฺสํ ปจฺเจสฺส”นฺติ – พหิทฺธา กถินุทฺธารํ วีตินาเมติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สีมาติกฺกนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ ‘‘ปจฺเจสฺส’’นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร – ‘‘ปจฺเจสฺสํ ปจฺเจสฺส’’นฺติ สมฺภุณาติ กถินุทฺธารํฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สห ภิกฺขูหิ กถินุทฺธาโรฯ

ฉกฺกํฯ

อาทายปนฺนรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๙๓. สมาทายปนฺนรสกาทิ

๓๑๖. ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ…เป….ฯ

(อาทายวารสทิสํ เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํฯ)

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ อาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – ‘‘อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส’’นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโร…เป….ฯ

(สมาทายวารสทิสํ เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํฯ)

สมาทายปนฺนรสกาทิ นิฏฺฐิตาฯ

๑๙๔. วิปฺปกตสมาทายปนฺนรสกํ

๓๑๗. ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – ‘‘อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส’’นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – ‘‘เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส’’นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – ‘‘อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส’’นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ติกํฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ ‘‘น ปจฺเจสฺส’’นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – ‘‘อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺส’’นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ติกํฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ อนธิฏฺฐิเตน; เนวสฺส โหติ – “ปจฺเจสฺส”นฺติ, น ปนสฺส โหติ – “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ อนธิฏฺฐิเตน; เนวสฺส โหติ – “ปจฺเจสฺส”นฺติ, น ปนสฺส โหติ – “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ อนธิฏฺฐิเตน; เนวสฺส โหติ – “ปจฺเจสฺส”นฺติ, น ปนสฺส โหติ – “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ติกํฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติ ฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร สุณาติ – “อุพฺภตํ กิร ตสฺมึ อาวาเส กถิน”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สวนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร – “ปจฺเจสฺสํ ปจฺเจสฺส”นฺติ พหิทฺธา กถินุทฺธารํ วีตินาเมติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สีมาติกฺกนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร “ปจฺเจสฺสํ ปจฺเจสฺส”นฺติ สมฺภุณาติ กถินุทฺธารํฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สห ภิกฺขูหิ กถินุทฺธาโรฯ

ฉกฺกํฯ

วิปฺปกตสมาทายปนฺนรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

อาทายภาณวาโรฯ

๑๙๕. อนาสาโทฬสกํ

๓๑๘. ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวราสํ ปยิรุปาสิสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ ตสฺส สา จีวราสา อุปจฺฉิชฺชติ ฯ ตสฺส ภิกฺขุโน อาสาวจฺเฉทิโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวราสํ ปยิรุปาสิสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติ ฯ ตสฺส สา จีวราสา อุปจฺฉิชฺชติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน อาสาวจฺเฉทิโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ อนธิฏฺฐิเตน; เนวสฺส โหติ – “ปจฺเจสฺสนฺติ, น ปนสฺส โหติ – “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ อนธิฏฺฐิเตน; เนวสฺส โหติ – “ปจฺเจสฺส”นฺติ, น ปนสฺส โหติ – “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ อนธิฏฺฐิเตน; เนวสฺส โหติ – “ปจฺเจสฺส”นฺติ, น ปนสฺส โหติ – “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ อนธิฏฺฐิเตน; เนวสฺส โหติ – “ปจฺเจสฺส”นฺติ, น ปนสฺส โหติ – “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวราสํ ปยิรุปาสิสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ ตสฺส สา จีวราสา อุปจฺฉิชฺชติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน อาสาวจฺเฉทิโก กถินุทฺธาโรฯ

อนาสาโทฬสกํ [อนาสาทฺวาทสกํ (สี.)] นิฏฺฐิตํฯ

๑๙๖. อาสาโทฬสกํ

๓๑๙. ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อาสาย ลภติ, อนาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อาสาย ลภติ, อนาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อาสาย ลภติ, อนาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวราสํ ปยิรุปาสิสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ ตสฺส สา จีวราสา อุปจฺฉิชฺชติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน อาสาวจฺเฉทิโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต สุณาติ – “อุพฺภตํ กิร ตสฺมิํ อาวาเส กถิน”นฺติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “ยโต ตสฺมิํ อาวาเส อุพฺภตํ กถินํ, อิเธวิมํ จีวราสํ ปยิรุปาสิสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อาสาย ลภติ , อนาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต สุณาติ – “อุพฺภตํ กิร ตสฺมิํ อาวาเส กถิน”นฺติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “ยโต ตสฺมิํ อาวาเส อุพฺภตํ กถินํ, อิเธวิมํ จีวราสํ ปยิรุปาสิสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อาสาย ลภติ, อนาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต สุณาติ – “อุพฺภตํ กิร ตสฺมิํ อาวาเส กถิน”นฺติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “ยโต ตสฺมิํ อาวาเส อุพฺภตํ กถินํ, อิเธวิมํ จีวราสํ ปยิรุปาสิสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อาสาย ลภติ, อนาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต สุณาติ – “อุพฺภตํ กิร ตสฺมิํ อาวาเส กถิน”นฺติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “ยโต ตสฺมิํ อาวาเส อุพฺภตํ กถินํ, อิเธวิมํ จีวราสํ ปยิรุปาสิสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ ตสฺส สา จีวราสา อุปจฺฉิชฺชติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน อาสาวจฺเฉทิโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อาสาย ลภติ, อนาสาย น ลภติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร สุณาติ – “อุพฺภตํ กิร ตสฺมิํ อาวาเส กถิน”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สวนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวราสํ ปยิรุปาสิสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ ตสฺส สา จีวราสา อุปจฺฉิชฺชติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน อาสาวจฺเฉทิโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อาสาย ลภติ, อนาสาย น ลภติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร “ปจฺเจสฺสํ ปจฺเจสฺส”นฺติ – พหิทฺธา กถินุทฺธารํ วีตินาเมติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สีมาติกฺกนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน จีวราสาย ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อาสาย ลภติ, อนาสาย น ลภติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร “ปจฺเจสฺสํ ปจฺเจสฺส”นฺติ – สมฺภุณาติ กถินุทฺธารํฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สห ภิกฺขูหิ กถินุทฺธาโรฯ

อาสาโทฬสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๔๗. กรณียโทฬสกํ

๓๒๐. ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน เกนจิเทว กรณีเยน ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส จีวราสา อุปฺปชฺชติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน เกนจิเทว กรณีเยน ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส จีวราสา อุปฺปชฺชติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน เกนจิเทว กรณีเยน ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส จีวราสา อุปฺปชฺชติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน เกนจิเทว กรณีเยน ปกฺกมติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส จีวราสา อุปฺปชฺชติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวราสํ ปยิรุปาสิสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ ตสฺส สา จีวราสา อุปจฺฉิชฺชติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน อาสาวจฺเฉทิโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน เกนจิเทว กรณีเยน ปกฺกมติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส จีวราสา อุปฺปชฺชติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกฐิโน เกนจิเทว กรณีเยน ปกฺกมติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส จีวราสา อุปฺปชฺชติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กฐินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกฐิโน เกนจิเทว กรณีเยน ปกฺกมติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส จีวราสา อุปฺปชฺชติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กฐินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกฐิโน เกนจิเทว กรณีเยน ปกฺกมติ “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส จีวราสา อุปฺปชฺชติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวราสํ ปยิรุปาสิสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ ตสฺส สา จีวราสา อุปจฺฉิชฺชติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน อาสาวจฺเฉทิโก กฐินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกฐิโน เกนจิเทว กรณีเยน ปกฺกมติ อนธิฏฺฐิเตน; เนวสฺส โหติ – “ปจฺเจสฺส”นฺติ, น ปนสฺส โหติ – “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส จีวราสา อุปฺปชฺชติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กฐินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกฐิโน เกนจิเทว กรณีเยน ปกฺกมติ อนธิฏฺฐิเตน; เนวสฺส โหติ – “ปจฺเจสฺส”นฺติ, น ปนสฺส โหติ – “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส จีวราสา อุปฺปชฺชติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กฐินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกฐิโน เกนจิเทว กรณีเยน ปกฺกมติ อนธิฏฺฐิเตน; เนวสฺส โหติ – “ปจฺเจสฺส”นฺติ, น ปนสฺส โหติ – “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส จีวราสา อุปฺปชฺชติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ อนาสาย ลภติ, อาสาย น ลภติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กฐินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกฐิโน เกนจิเทว กรณีเยน ปกฺกมติ อนธิฏฺฐิเตน; เนวสฺส โหติ – “ปจฺเจสฺส”นฺติ, น ปนสฺส โหติ – “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส จีวราสา อุปฺปชฺชติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวราสํ ปยิรุปาสิสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวราสํ ปยิรุปาสติฯ ตสฺส สา จีวราสา อุปจฺฉิชฺชติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน อาสาวจฺเฉทิโก กฐินุทฺธาโรฯ

กรณียโทฬสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๙๘. อปวิลายนนวกํ

๓๒๑. ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน ทิสํคมิโก ปกฺกมติ จีวรปฏิวีสํ อปวิลายมาโน [อปวินยมาโน (สี.), อปจินยมาโน (ก.)]ฯ ตเมนํ ทิสงฺคตํ ภิกฺขู ปุจฺฉนฺติ – “กหํ ตฺวํ, อาวุโส, วสฺสํวุฏฺโฐ, กตฺถ จ เต จีวรปฏิวีโส”ติ? โส เอวํ วเทติ – “อมุกสฺมึ อาวาเส วสฺสํวุฏฺโฐมฺหิฯ ตตฺถ จ เม จีวรปฏิวีโส”ติฯ เต เอวํ วทนฺติ – “คจฺฉาวุโส, ตํ จีวรํ อาหร, มยํ เต อิธ จีวรํ กริสฺสามา”ติฯ โส ตํ อาวาสํ คนฺตฺวา ภิกฺขู ปุจฺฉติ – “กหํ เม, อาวุโส, จีวรปฏิวีโส”ติ? เต เอวํ วทนฺติ – “อยํ เต, อาวุโส, จีวรปฏิวีโส; กหํ คมิสฺสสี”ติ? โส เอวํ วเทติ – “อมุกํ นาม [อมุกญฺจ (ก.)] อาวาสํ คมิสฺสามิ, ตตฺถ เม ภิกฺขู จีวรํ กริสฺสนฺตี”ติฯ เต เอวํ วทนฺติ – “อลํ, อาวุโส, มา อคมาสิฯ มยํ เต อิธ จีวรํ กริสฺสามา”ติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน ทิสํคมิโก ปกฺกมติ…เป.… “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน ทิสํคมิโก ปกฺกมติ…เป.… “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

๓๒๒. ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน ทิสํคมิโก ปกฺกมติ จีวรปฏิวีสํ อปวิลายมาโนฯ ตเมนํ ทิสํคตํ ภิกฺขู ปุจฺฉนฺติ – “กหํ ตฺวํ, อาวุโส, วสฺสํวุฏฺโฐ , กตฺถ จ เต จีวรปฏิวีโส”ติ? โส เอวํ วเทติ – “อมุกสฺมึ อาวาเส วสฺสํวุฏฺโฐมฺหิ, ตตฺถ จ เม จีวรปฏิวีโส”ติฯ เต เอวํ วทนฺติ – “คจฺฉาวุโส, ตํ จีวรํ อาหร, มยํ เต อิธ จีวรํ กริสฺสามา”ติฯ โส ตํ อาวาสํ คนฺตฺวา ภิกฺขู ปุจฺฉติ – “กหํ เม, อาวุโส, จีวรปฏิวีโส”ติ? เต เอวํ วทนฺติ – “อยํ เต, อาวุโส, จีวรปฏิวีโส”ติฯ โส ตํ จีวรํ อาทาย ตํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตเมนํ อนฺตรามคฺเค ภิกฺขู ปุจฺฉนฺติ – “อาวุโส, กหํ คมิสฺสสี”ติ? โส เอวํ วเทติ – “อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ, ตตฺถ เม ภิกฺขู จีวรํ กริสฺสนฺตี”ติฯ เต เอวํ วทนฺติ – “อลํ, อาวุโส, มา อคมาสิ, มยํ เต อิธ จีวรํ กริสฺสามา”ติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน ทิสํคมิโก ปกฺกมติ จีวรปฏิวีสํ อปวิลายมาโนฯ ตเมนํ ทิสํคตํ ภิกฺขู ปุจฺฉนฺติ – “กหํ ตฺวํ, อาวุโส, วสฺสํวุฏฺโฐ, กตฺถ จ เต จีวรปฏิวีโส”ติ? โส เอวํ วเทติ – “อมุกสฺมึ อาวาเส วสฺสํวุฏฺโฐมฺหิ, ตตฺถ จ เม จีวรปฏิวีโส”ติฯ เต เอวํ วทนฺติ – “คจฺฉาวุโส, ตํ จีวรํ อาหร, มยํ เต อิธ จีวรํ กริสฺสามา”ติฯ โส ตํ อาวาสํ คนฺตฺวา ภิกฺขู ปุจฺฉติ – “กหํ เม, อาวุโส, จีวรปฏิวีโส”ติ? เต เอวํ วทนฺติ – “อยํ เต, อาวุโส, จีวรปฏิวีโส”ติฯ โส ตํ จีวรํ อาทาย ตํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตเมนํ อนฺตรามคฺเค ภิกฺขู ปุจฺฉนฺติ – “อาวุโส, กหํ คมิสฺสสี”ติ? โส เอวํ วเทติ – “อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ, ตตฺถ เม ภิกฺขู จีวรํ กริสฺสนฺตี”ติฯ เต เอวํ วทนฺติ – “อลํ, อาวุโส, มา อคมาสิ, มยํ เต อิธ จีวรํ กริสฺสามา”ติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน ทิสํคมิโก ปกฺกมติ…เป.… “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติ ฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

๓๒๓. ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน ทิสํคมิโก ปกฺกมติ จีวรปฏิวีสํ อปวิลายมาโนฯ ตเมนํ ทิสํคตํ ภิกฺขู ปุจฺฉนฺติ – “กหํ ตฺวํ, อาวุโส, วสฺสํวุฏฺโฐ, กตฺถ จ เต จีวรปฏิวีโส”ติ? โส เอวํ วเทติ – “อมุกสฺมึ อาวาเส วสฺสํวุฏฺโฐมฺหิ, ตตฺถ จ เม จีวรปฏิวีโส”ติฯ เต เอวํ วทนฺติ – “คจฺฉาวุโส, ตํ จีวรํ อาหร, มยํ เต อิธ จีวรํ กริสฺสามา”ติฯ โส ตํ อาวาสํ คนฺตฺวา ภิกฺขู ปุจฺฉติ – “กหํ เม, อาวุโส, จีวรปฏิวีโส”ติ? เต เอวํ วทนฺติ – “อยํ เต, อาวุโส, จีวรปฏิวีโส”ติฯ โส ตํ จีวรํ อาทาย ตํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตสฺส ตํ อาวาสํ คตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน ทิสํคมิโก ปกฺกมติ…เป.… “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน ทิสํคมิโก ปกฺกมติ…เป.… “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

อปวิลายนนวกํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๙๙. ผาสุวิหารปญฺจกํ

๓๒๔. ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน ผาสุวิหาริโก จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ – “อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ; ตตฺถ เม ผาสุ ภวิสฺสติ วสิสฺสามิ, โน เจ เม ผาสุ ภวิสฺสติ, อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ; ตตฺถ เม ผาสุ ภวิสฺสติ วสิสฺสามิ , โน เจ เม ผาสุ ภวิสฺสติ, อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ; ตตฺถ เม ผาสุ ภวิสฺสติ วสิสฺสามิ, โน เจ เม ผาสุ ภวิสฺสติ, ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน ผาสุวิหาริโก จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ – “อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ; ตตฺถ เม ผาสุ ภวิสฺสติ วสิสฺสามิ, โน เจ เม ผาสุ ภวิสฺสติ, อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ; ตตฺถ เม ผาสุ ภวิสฺสติ วสิสฺสามิ, โน เจ เม ผาสุ ภวิสฺสติ, อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ; ตตฺถ เม ผาสุ ภวิสฺสติ วสิสฺสามิ, โน เจ เม ผาสุ ภวิสฺสติ, ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “เนวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน ผาสุวิหาริโก จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ – “อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ; ตตฺถ เม ผาสุ ภวิสฺสติ วสิสฺสามิ, โน เจ เม ผาสุ ภวิสฺสติ, อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ; ตตฺถ เม ผาสุ ภวิสฺสติ วสิสฺสามิ, โน เจ เม ผาสุ ภวิสฺสติ, อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ; ตตฺถ เม ผาสุ ภวิสฺสติ วสิสฺสามิ, โน เจ เม ผาสุ ภวิสฺสติ, ปจฺเจสฺส”นฺติฯ ตสฺส พหิสีมคตสฺส เอวํ โหติ – “อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ, น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส ตํ จีวรํ กาเรติฯ ตสฺส ตํ จีวรํ กยิรมานํ นสฺสติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน ผาสุวิหาริโก จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ – “อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ; ตตฺถ เม ผาสุ ภวิสฺสติ วสิสฺสามิ, โน เจ เม ผาสุ ภวิสฺสติ, อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ; ตตฺถ เม ผาสุ ภวิสฺสติ วสิสฺสามิ, โน เจ เม ผาสุ ภวิสฺสติ, อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ; ตตฺถ เม ผาสุ ภวิสฺสติ วสิสฺสามิ, โน เจ เม ผาสุ ภวิสฺสติ, ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร – “ปจฺเจสฺสํ ปจฺเจสฺส”นฺติ พหิทฺธา กถินุทฺธารํ วีตินาเมติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สีมาติกฺกนฺติโก กถินุทฺธาโรฯ

ภิกฺขุ อตฺถตกถิโน ผาสุวิหาริโก จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ – “อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ; ตตฺถ เม ผาสุ ภวิสฺสติ วสิสฺสามิ, โน เจ เม ผาสุ ภวิสฺสติ, อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ; ตตฺถ เม ผาสุ ภวิสฺสติ วสิสฺสามิ, โน เจ เม ผาสุ ภวิสฺสติ, อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ; ตตฺถ เม ผาสุ ภวิสฺสติ วสิสฺสามิ, โน เจ เม ผาสุ ภวิสฺสติ, ปจฺเจสฺส”นฺติฯ โส พหิสีมคโต ตํ จีวรํ กาเรติฯ โส กตจีวโร “ปจฺเจสฺสํ ปจฺเจสฺส”นฺติ สมฺภุณาติ กถินุทฺธารํฯ ตสฺส ภิกฺขุโน สห ภิกฺขูหิ กถินุทฺธาโรฯ

ผาสุวิหารปญฺจกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๐๐. ปลิโพธาปลิโพธกถา

๓๒๕. ทฺเวเม , ภิกฺขเว, กถินสฺส ปลิโพธา, ทฺเว อปลิโพธาฯ กตเม จ, ภิกฺขเว, ทฺเว กถินสฺส ปลิโพธา? อาวาสปลิโพโธ จ จีวรปลิโพโธ จฯ กถญฺจ, ภิกฺขเว, อาวาสปลิโพโธ โหติ? อิธ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ วสติ วา ตสฺมึ อาวาเส, สาเปกฺโข วา ปกฺกมติ “ปจฺเจสฺส”นฺติฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, อาวาสปลิโพโธ โหติฯ กถญฺจ, ภิกฺขเว, จีวรปลิโพโธ โหติ? อิธ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน จีวรํ อกตํ วา โหติ วิปฺปกตํ วา, จีวราสา วา อนุปจฺฉินฺนาฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, จีวรปลิโพโธ โหติฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, ทฺเว กถินสฺส ปลิโพธาฯ

กตเม จ, ภิกฺขเว, ทฺเว กถินสฺส อปลิโพธา? อาวาสอปลิโพโธ จ จีวรอปลิโพโธ จฯ กถญฺจ, ภิกฺขเว, อาวาสอปลิโพโธ โหติ? อิธ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปกฺกมติ ตมฺหา อาวาสา จตฺเตน วนฺเตน มุตฺเตน อนเปกฺโข [อนเปกฺเขน (ก.)] “น ปจฺเจสฺส”นฺติฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, อาวาสอปลิโพโธ โหติฯ กถญฺจ, ภิกฺขเว, จีวรอปลิโพโธ โหติ? อิธ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน จีวรํ กตํ วา โหติ, นฏฺฐํ วา วินฏฺฐํ วา ทฑฺฒํ วา, จีวราสา วา อุปจฺฉินฺนาฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, จีวรอปลิโพโธ โหติฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, ทฺเว กถินสฺส อปลิโพธาติฯ

ปลิโพธาปลิโพธกถา นิฏฺฐิตาฯ

กถินกฺขนฺธโก นิฏฺฐิโต สตฺตโมฯ

๒๐๑. ตสฺสุทฺทานํ

ตึส ปาเวยฺยกา ภิกฺขู, สาเกตุกฺกณฺฐิตา วสุํ;
วสฺสํวุฏฺโฐกปุณฺเณหิ, อคมุํ ชินทสฺสนํฯ

อิทํ วตฺถุ กถินสฺส, กปฺปิสฺสนฺติ จ ปญฺจกา;
อนามนฺตา อสมาจารา, ตเถว คณโภชนํฯ

ยาวทตฺถญฺจ อุปฺปาโท, อตฺถตานํ ภวิสฺสติ;
ญตฺติ เอวตฺถตญฺเจว, เอวญฺเจว อนตฺถตํฯ

อุลฺลิขิ โธวนา เจว, วิจารณญฺจ เฉทนํ;
พนฺธโน วฏฺฏิ กณฺฑุส, ทฬฺหีกมฺมานุวาติกาฯ

ปริภณฺฑํ โอวทฺเธยฺยํ, มทฺทนา นิมิตฺตํ กถา;
กุกฺกุ สนฺนิธิ นิสฺสคฺคิ, น กปฺปญฺญตฺร เต ตโยฯ

อญฺญตฺร ปญฺจาติเรเก, สญฺฉินฺเนน สมณฺฑลี;
นาญฺญตฺร ปุคฺคลา สมฺมา, นิสฺสีมฏฺโฐนุโมทติฯ

กถินานตฺถตํ โหติ, เอวํ พุทฺเธน เทสิตํ;
อหตากปฺปปิโลติ, ปํสุ ปาปณิกาย จฯ

อนิมิตฺตาปริกถา, อกุกฺกุ จ อสนฺนิธิ;
อนิสฺสคฺคิ กปฺปกเต, ตถา ติจีวเรน จฯ

ปญฺจเก วาติเรเก วา, ฉินฺเน สมณฺฑลีกเต;
ปุคฺคลสฺสตฺถารา สมฺมา, สีมฏฺโฐ อนุโมทติฯ

เอวํ กถินตฺถรณํ, อุพฺภารสฺสฏฺฐมาติกา;
ปกฺกมนนฺติ นิฏฺฐานํ, สนฺนิฏฺฐานญฺจ นาสนํฯ

สวนํ อาสาวจฺเฉทิ, สีมา สหุพฺภารฏฺฐมี;
กตจีวรมาทาย, ‘‘น ปจฺเจสฺส’’นฺติ คจฺฉติฯ

ตสฺส ตํ กถินุทฺธารา,เอ โหติ ปกฺกมนนฺติโก;
อาทาย จีวรํ ยาติ, นิสฺสีเม อิทํ จินฺตยิฯ

‘‘กาเรสฺสํ น ปจฺเจสฺส’’นฺติ, นิฏฺฐาเน กถินุทฺธาโร;
อาทาย นิสฺสีมํ เนว, ‘‘น ปจฺเจสฺส’’นฺติ มานโสฯ

ตสฺส ตํ กถินุทฺธาโร, สนฺนิฏฺฐานนฺติโก ภเว;
อาทาย จีวรํ ยาติ, นิสฺสีเม อิทํ จินฺตยิฯ

“กาเรสฺสํ น ปจฺเจสฺส”นฺติ, กยิรํ ตสฺส นสฺสติ;
ตสฺส ตํ กถินุทฺธาโร, ภวติ นาสนนฺติโกฯ

อาทาย ยาติ “ปจฺเจสฺสํ”, พหิ กาเรติ จีวรํ;
กตจีวโร สุณาติ, อุพฺภตํ กถินํ ตหึฯ

ตสฺส ตํ กถินุทฺธาโร, ภวติ สวนนฺติโก;
อาทาย ยาติ “ปจฺเจสฺสํ”, พหิ กาเรติ จีวรํฯ

กตจีวโร พหิทฺธา, นาเมติ กถินุทฺธารํ;
ตสฺส ตํ กถินุทฺธาโร, สีมาติกฺกนฺติโก ภเวฯ

อาทาย ยาติ “ปจฺเจสฺสํ”, พหิ กาเรติ จีวรํ;
กตจีวโร ปจฺเจสฺสํ, สมฺโภติ กถินุทฺธารํฯ

ตสฺส ตํ กถินุทฺธาโร, สห ภิกฺขูหิ ชายติ;
อาทาย จ สมาทาย, สตฺต-สตฺตวิธา คติฯ

ปกฺกมนนฺติกา นตฺถิ, ฉกฺเก วิปฺปกเต [ฉฏฺเฐ วิปฺปกตา (สี.), ฉจฺจา วิปฺปกถา (ก.)] คติ;
อาทาย นิสฺสีมคตํ, กาเรสฺสํ อิติ ชายติฯ

นิฏฺฐานํ สนฺนิฏฺฐานญฺจ, นาสนญฺจ อิเม ตโย;
อาทาย “น ปจฺเจสฺส”นฺติ, พหิสีเม กโรมิติฯ

นิฏฺฐานํ สนฺนิฏฺฐานมฺปิ, นาสนมฺปิ อิทํ ตโย;
อนธิฏฺฐิเตน เนวสฺส, เหฏฺฐา ตีณิ นยาวิธิฯ

อาทาย ยาติ ปจฺเจสฺสํ, พหิสีเม กโรมิติ;
“น ปจฺเจสฺส”นฺติ กาเรติ, นิฏฺฐาเน กถินุทฺธาโรฯ

สนฺนิฏฺฐานํ นาสนญฺจ, สวนสีมาติกฺกมา;
สห ภิกฺขูหิ ชาเยถ, เอวํ ปนฺนรสํ คติฯ

สมาทาย วิปฺปกตา, สมาทาย ปุนา ตถา;
อิเม เต จตุโร วารา, สพฺเพ ปนฺนรสวิธิฯ

อนาสาย จ อาสาย, กรณีโย จ เต ตโย;
นยโต ตํ วิชาเนยฺย, ตโย ทฺวาทส ทฺวาทสฯ

อปวิลานา นเวตฺถ [อปวิลายมาเนว (สฺยา.), อปวินา นว เจตฺถ (สี.)], ผาสุ ปญฺจวิธา ตหึ;
ปลิโพธาปลิโพธา, อุทฺทานํ นยโต กตนฺติฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถู โทฬสกเปยฺยาลมุขานิ เอกสตํ อฏฺฐารสฯ

กถินกฺขนฺธโก นิฏฺฐิโตฯ

๘. จีวรกฺขนฺธโก

๒๐๒. ชีวกวตฺถุ

๓๒๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน เวสาลี อิทฺธา เจว โหติ ผิตา [ผีตา (พหูสุ)] จ พหุชนา จ อากิณฺณมนุสฺสา จ สุภิกฺขา จ; สตฺต จ ปาสาทสหสฺสานิ สตฺต จ ปาสาทสตานิ สตฺต จ ปาสาทา; สตฺต จ กูฏาคารสหสฺสานิ สตฺต จ กูฏาคารสตานิ สตฺต จ กูฏาคารานิ; สตฺต จ อารามสหสฺสานิ สตฺต จ อารามสตานิ สตฺต จ อารามา; สตฺต จ โปกฺขรณีสหสฺสานิ สตฺต จ โปกฺขรณีสตานิ สตฺต จ โปกฺขรณิโย; อมฺพปาลี จ คณิกา อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกา ปรมาย วณฺณโปกฺขรตาย สมนฺนาคตา, ปทกฺขิณา [ปทกฺขา (สฺยา.)] นจฺเจ จ คีเต จ วาทิเต จ, อภิสฏา อตฺถิกานํ อตฺถิกานํ มนุสฺสานํ ปญฺญาสาย จ รตฺตึ คจฺฉติ; ตาย จ เวสาลี ภิยฺโยโสมตฺตาย อุปโสภติฯ อถ โข ราชคหโก เนคโม เวสาลึ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ อทฺทสา โข ราชคหโก เนคโม เวสาลึ อิทฺธญฺเจว ผิตญฺจ พหุชนญฺจ อากิณฺณมนุสฺสญฺจ สุภิกฺขญฺจ; สตฺต จ ปาสาทสหสฺสานิ สตฺต จ ปาสาทสตานิ สตฺต จ ปาสาเท; สตฺต จ กูฏาคารสหสฺสานิ สตฺต จ กูฏาคารสตานิ สตฺต จ กูฏาคารานิ; สตฺต จ อารามสหสฺสานิ สตฺต จ อารามสตานิ สตฺต จ อาราเม; สตฺต จ โปกฺขรณีสหสฺสานิ สตฺต จ โปกฺขรณีสตานิ สตฺต จ โปกฺขรณิโย ; อมฺพปาลิญฺจ คณิกํ อภิรูปํ ทสฺสนียํ ปาสาทิกํ ปรมาย วณฺณโปกฺขรตาย สมนฺนาคตํ, ปทกฺขิณํ [ปทกฺขํ (สฺยา.)] นจฺเจ จ คีเต จ วาทิเต จ, อภิสฏํ อตฺถิกานํ อตฺถิกานํ มนุสฺสานํ ปญฺญาสาย จ รตฺตึ คจฺฉนฺตึ, ตาย จ เวสาลึ ภิยฺโยโสมตฺตาย อุปโสภนฺตึ ฯ

๓๒๗. อถ โข ราชคหโก เนคโม เวสาลิยํ ตํ กรณียํ ตีเรตฺวา ปุนเทว ราชคหํ ปจฺจาคญฺฉิฯ เยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ เอตทโวจ – "เวสาลี, เทว, อิทฺธา เจว ผิตา จ พหุชนา จ อากิณฺณมนุสฺสา จ สุภิกฺขา จ; สตฺต จ ปาสาทสหสฺสานิ...เป.... ตาย จ เวสาลี ภิยฺโยโสมตฺตาย อุปโสภติฯ สาธุ, เทว, มยมฺปิ คณิกํ วุฏฺฐาเปสฺสามา"ติ [วุฏฺฐาเปยฺยาม (ก.)]ฯ "เตน หิ, ภเณ, ตาทิสึ กุมารึ ชานาถ ยํ ตุมฺเห คณิกํ วุฏฺฐาเปยฺยาถา"ติฯ เตน โข ปน สมเยน ราชคเห สาลวตี นาม กุมารี อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกา ปรมาย วณฺณโปกฺขรตาย สมนฺนาคตาฯ อถ โข ราชคหโก เนคโม สาลวตึ กุมารึ คณิกํ วุฏฺฐาเปสิฯ อถ โข สาลวตี คณิกา นจิรสฺเสว ปทกฺขิณา อโหสิ นจฺเจ จ คีเต จ วาทิเต จ, อภิสฏา อตฺถิกานํ อตฺถิกานํ มนุสฺสานํ ปฏิสเตน จ รตฺตึ คจฺฉติฯ อถ โข สาลวตี คณิกา นจิรสฺเสว คพฺภินี อโหสิฯ อถ โข สาลวติยา คณิกาย เอตทโหสิ – "อิตฺถี โข คพฺภินี ปุริสานํ อมนาปาฯ สเจ มํ โกจิ ชานิสฺสติ สาลวตี คณิกา คพฺภินีติ, สพฺโพ เม สกฺกาโร ภญฺชิสฺสติ [ปริหายิสฺสติ (สี. สฺยา.)]ฯ ยํนูนาหํ คิลานํ ปฏิเวเทยฺย"นฺติฯ อถ โข สาลวตี คณิกา โทวาริกํ อาณาเปสิ – "มา, ภเณ โทวาริก, โกจิ ปุริโส ปาวิสิฯ โย จ มํ ปุจฺฉติ, 'คิลานา'ติ ปฏิเวเทหี"ติฯ "เอวํ, อยฺเย"ติ โข โส โทวาริโก สาลวติยา คณิกาย ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข สาลวตี คณิกา ตสฺส คพฺภสฺส ปริปากมนฺวาย ปุตฺตํ วิชายิฯ อถ โข สาลวตี คณิกา ทาสึ อาณาเปสิ – "หนฺท, เช, อิมํ ทารกํ กตฺตรสุปฺเป ปกฺขิปิตฺวา นีหริตฺวา สงฺการกูเฏ ฉฑฺเฑหี"ติฯ "เอวํ, อยฺเย"ติ โข สา ทาสี สาลวติยา คณิกาย ปฏิสฺสุตฺวา ตํ ทารกํ กตฺตรสุปฺเป ปกฺขิปิตฺวา นีหริตฺวา สงฺการกูเฏ ฉฑฺเฑสิฯ

๓๒๘. เตน โข ปน สมเยน อภโย นาม ราชกุมาโร กาลสฺเสว ราชุปฏฺฐานํ คจฺฉนฺโต อทฺทส ตํ ทารกํ กาเกหิ สมฺปริกิณฺณํ , ทิสฺวาน มนุสฺเส ปุจฺฉิ – “กึ เอตํ, ภเณ, กาเกหิ สมฺปริกิณฺณ”นฺติ? “ทารโก, เทวา”ติฯ “ชีวติ, ภเณ”ติ? “ชีวติ, เทวา”ติฯ “เตน หิ, ภเณ, ตํ ทารกํ อมฺหากํ อนฺเตปุรํ เนตฺวา ธาตีนํ เทถ โปเสตุ”นฺติฯ “เอวํ, เทวา”ติ โข เต มนุสฺสา อภยสฺส ราชกุมารสฺส ปฏิสฺสุตฺวา ตํ ทารกํ อภยสฺส ราชกุมารสฺส อนฺเตปุรํ เนตฺวา ธาตีนํ อทํสุ – “โปเสถา”ติฯ ตสฺส ชีวตีติ ‘ชีวโก’ติ นามํ อกํสุฯ กุมาเรน โปสาปิโตติ ‘โกมารภจฺโจ’ติ นามํ อกํสุฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ นจิรสฺเสว วิญฺญุตํ ปาปุณิฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ เยน อภโย ราชกุมาโร เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อภยํ ราชกุมารํ เอตทโวจ – “กา เม, เทว, มาตา, โก ปิตา”ติ? “อหมฺปิ โข เต, ภเณ ชีวก, มาตรํ น ชานามิ; อปิ จาหํ เต ปิตา; มยาสิ [มยาปิ (ก.)] โปสาปิโต”ติฯ อถ โข ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส เอตทโหสิ – “อิมานิ โข ราชกุลานิ น สุกรานิ อสิปฺเปน อุปชีวิตุํฯ ยํนูนาหํ สิปฺปํ สิกฺเขยฺย”นฺติฯ

๓๒๙. เตน โข ปน สมเยน ตกฺกสิลายํ [ตกฺกสีลายํ (ก.)] ทิสาปาโมกฺโข เวชฺโช ปฏิวสติฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ อภยํ ราชกุมารํ อนาปุจฺฉา เยน ตกฺกสิลา เตน ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน เยน ตกฺกสิลา, เยน เวชฺโช เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ เวชฺชํ เอตทโวจ – “อิจฺฉามหํ, อาจริย, สิปฺปํ สิกฺขิตุ”นฺติฯ “เตน หิ, ภเณ ชีวก, สิกฺขสฺสู”ติฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ พหุญฺจ คณฺหาติ ลหุญฺจ คณฺหาติ สุฏฺฐุ จ อุปธาเรติ, คหิตญฺจสฺส น สมฺมุสฺสติ [น ปมุสฺสติ (สี. สฺยา.)]ฯ อถ โข ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส สตฺตนฺนํ วสฺสานํ อจฺจเยน เอตทโหสิ – “อหํ, โข พหุญฺจ คณฺหามิ ลหุญฺจ คณฺหามิ สุฏฺฐุ จ อุปธาเรมิ, คหิตญฺจ เม น สมฺมุสฺสติ, สตฺต จ เม วสฺสานิ อธียนฺตสฺส, นยิมสฺส สิปฺปสฺส อนฺโต ปญฺญายติฯ กทา อิมสฺส สิปฺปสฺส อนฺโต ปญฺญายิสฺสตี”ติฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ เยน โส เวชฺโช เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ตํ เวชฺชํ เอตทโวจ – “อหํ โข, อาจริย, พหุญฺจ คณฺหามิ ลหุญฺจ คณฺหามิ สุฏฺฐุ จ อุปธาเรมิ, คหิตญฺจ เม น สมฺมุสฺสติ, สตฺต จ เม วสฺสานิ อธียนฺตสฺส, นยิมสฺส สิปฺปสฺส อนฺโต ปญฺญายติฯ กทา อิมสฺส สิปฺปสฺส อนฺโต ปญฺญายิสฺสตี”ติ? “เตน หิ, ภเณ ชีวก, ขณิตฺตึ อาทาย ตกฺกสิลาย สมนฺตา โยชนํ อาหิณฺฑิตฺวา ยํ กิญฺจิ อเภสชฺชํ ปสฺเสยฺยาสิ ตํ อาหรา”ติฯ “เอวํ, อาจริยา”ติ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ตสฺส เวชฺชสฺส ปฏิสฺสุตฺวา ขณิตฺตึ อาทาย ตกฺกสิลาย สมนฺตา โยชนํ อาหิณฺฑนฺโต น กิญฺจิ อเภสชฺชํ อทฺทสฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ เยน โส เวชฺโช เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ตํ เวชฺชํ เอตทโวจ – “อาหิณฺฑนฺโตมฺหิ, อาจริย, ตกฺกสิลาย สมนฺตา โยชนํ, น กิญฺจิ [อาหิณฺฑนฺโต น กิญฺจิ (ก.)] อเภสชฺชํ อทฺทส”นฺติฯ “สุสิกฺขิโตสิ , ภเณ ชีวกฯ อลํ เต เอตฺตกํ ชีวิกายา”ติ ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส ปริตฺตํ ปาเถยฺยํ ปาทาสิฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ตํ ปริตฺตํ ปาเถยฺยํ อาทาย เยน ราชคหํ เตน ปกฺกามิฯ อถ โข ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส ตํ ปริตฺตํ ปาเถยฺยํ อนฺตรามคฺเค สาเกเต ปริกฺขยํ อคมาสิฯ อถ โข ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส เอตทโหสิ – “อิเม โข มคฺคา กนฺตารา อปฺโปทกา อปฺปภกฺขา, น สุกรา อปาเถยฺเยน คนฺตุํฯ ยํนูนาหํ ปาเถยฺยํ ปริเยเสยฺย”นฺติฯ

ชีวกวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๒๐๓. เสฏฺฐิภริยาวตฺถุ

๓๓๐. เตน โข ปน สมเยน สาเกเต เสฏฺฐิภริยาย สตฺตวสฺสิโก สีสาพาโธ โหติฯ พหู มหนฺตา มหนฺตา ทิสาปาโมกฺขา เวชฺชา อาคนฺตฺวา นาสกฺขึสุ อโรคํ กาตุํฯ พหุํ หิรญฺญํ อาทาย อคมํสุฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ สาเกตํ ปวิสิตฺวา มนุสฺเส ปุจฺฉิ – "โก, ภเณ, คิลาโน, กํ ติกิจฺฉามี"ติ? "เอติสฺสา, อาจริย, เสฏฺฐิภริยาย สตฺตวสฺสิโก สีสาพาโธ; คจฺฉ, อาจริย, เสฏฺฐิภริยํ ติกิจฺฉาหี"ติฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ เยน เสฏฺฐิสฺส คหปติสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา โทวาริกํ อาณาเปสิ – "คจฺฉ, ภเณ โทวาริก, เสฏฺฐิภริยาย ปาวท – 'เวชฺโช, อยฺเย, อาคโต, โส ตํ ทฏฺฐุกาโม'"ติฯ "เอวํ, อาจริยา"ติ โข โส โทวาริโก ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส ปฏิสฺสุตฺวา เยน เสฏฺฐิภริยา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เสฏฺฐิภริยํ เอตทโวจ – "เวชฺโช , อยฺเย, อาคโต; โส ตํ ทฏฺฐุกาโม"ติฯ "กีทิโส, ภเณ โทวาริก, เวชฺโช"ติ? "ทหรโก, อยฺเย"ติฯ "อลํ, ภเณ โทวาริก, กึ เม ทหรโก เวชฺโช กริสฺสติ? พหู มหนฺตา มหนฺตา ทิสาปาโมกฺขา เวชฺชา อาคนฺตฺวา นาสกฺขึสุ อโรคํ กาตุํฯ พหุํ หิรญฺญํ อาทาย อคมํสู"ติฯ อถ โข โส โทวาริโก เยน ชีวโก โกมารภจฺโจ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ชีวกํ โกมารภจฺจํ เอตทโวจ – "เสฏฺฐิภริยา, อาจริย, เอวมาห – 'อลํ, ภเณ โทวาริก, กึ เม ทหรโก เวชฺโช กริสฺสติ? พหู มหนฺตา มหนฺตา ทิสาปาโมกฺขา เวชฺชา อาคนฺตฺวา นาสกฺขึสุ อโรคํ กาตุํฯ พหุํ หิรญฺญํ อาทาย อคมํสู'"ติฯ "คจฺฉ, ภเณ โทวาริก, เสฏฺฐิภริยาย ปาวท – 'เวชฺโช, อยฺเย, เอวมาห – มา กิร, อยฺเย, ปุเร กิญฺจิ อทาสิฯ ยทา อโรคา อโหสิ ตทา ยํ อิจฺเฉยฺยาสิ ตํ ทชฺเชยฺยาสี'"ติฯ "เอวํ, อาจริยา"ติ โข โส โทวาริโก ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส ปฏิสฺสุตฺวา เยน เสฏฺฐิภริยา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เสฏฺฐิภริยํ เอตทโวจ – "เวชฺโช, อยฺเย, เอวมาห – 'มา กิร, อยฺเย, ปุเร กิญฺจิ อทาสิฯ ยทา อโรคา อโหสิ ตทา ยํ อิจฺเฉยฺยาสิ ตํ ทชฺเชยฺยาสี'"ติฯ "เตน หิ, ภเณ โทวาริก, เวชฺโช อาคจฺฉตู"ติฯ "เอวํ, อยฺเย"ติ โข โส โทวาริโก เสฏฺฐิภริยาย ปฏิสฺสุตฺวา เยน ชีวโก โกมารภจฺโจ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ชีวกํ โกมารภจฺจํ เอตทโวจ – "เสฏฺฐิภริยา ตํ, อาจริย, ปกฺโกสตี"ติ ฯ

อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ เยน เสฏฺฐิภริยา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เสฏฺฐิภริยาย วิการํ สลฺลกฺเขตฺวา เสฏฺฐิภริยํ เอตทโวจ – "ปสเตน, อยฺเย, สปฺปินา อตฺโถ"ติ ฯ อถ โข เสฏฺฐิภริยา ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส ปสตํ สปฺปึ ทาเปสิฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ตํ ปสตํ สปฺปึ นานาเภสชฺเชหิ นิปฺปจิตฺวา เสฏฺฐิภริยํ มญฺจเก อุตฺตานํ นิปาเตตฺวา [นิปชฺชาเปตฺวา (สี. สฺยา.)] นตฺถุโต อทาสิฯ อถ โข ตํ สปฺปึ นตฺถุโต ทินฺนํ มุขโต อุคฺคญฺฉิฯ อถ โข เสฏฺฐิภริยา ปฏิคฺคเห นิฏฺฐุภิตฺวา ทาสึ อาณาเปสิ – "หนฺท, เช, อิมํ สปฺปึ ปิจุนา คณฺหาหี"ติฯ อถ โข ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส เอตทโหสิ – "อจฺฉริยํ [อจฺฉริยํ วต โภ (สฺยา.)] ยาว ลูขายํ ฆรณี, ยตฺร หิ นาม อิมํ ฉฑฺฑนียธมฺมํ สปฺปึ ปิจุนา คาหาเปสฺสติฯ พหุกานิ จ เม มหคฺฆานิ [มหคฺฆานิ มหคฺฆานิ (สี. สฺยา.)] เภสชฺชานิ อุปคตานิฯ กิมฺปิ มายํ กิญฺจิ [กญฺจิ (สฺยา.)] เทยฺยธมฺมํ ทสฺสตี"ติฯ อถ โข เสฏฺฐิภริยา ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส วิการํ สลฺลกฺเขตฺวา ชีวกํ โกมารภจฺจํ เอตทโวจ – "กิสฺส ตฺวํ, อาจริย, วิมโนสี"ติ? อิธ เม เอตทโหสิ – "อจฺฉริยํ ยาว ลูขายํ ธรณี, ยตฺร หิ นาม อิมํ ฉฑฺฑนียธมฺมํ สปฺปึ ปิจุนา คาหาเปสฺสติฯ พหุกานิ จ เม มหคฺฆานิ สชฺชานิ อุปคตานิฯ กิมฺปิ มายํ กิญฺจิ เทยฺยธมฺมํ ทสฺสตี"ติฯ "มยํ โข, อาจริย, อาคาริกา นาม อุปชานาเมตสฺส สํยมสฺสฯ วรเมตํ สปฺปิ ทาสานํ วา กมฺมกรานํ วา ปาทพฺภญฺชนํ วา ปทีปกรเณ วา อาสิตฺตํฯ มา โข ตฺวํ, อาจริย, วิมโน อโหสิฯ น เต เทยฺยธมฺโม หายิสฺสตี"ติฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ เสฏฺฐิภริยาย สตฺตวสฺสิกํ สีสาพาธํ เอเกเนว นตฺถุกมฺเมน อปกฑฺฒิฯ อถ โข เสฏฺฐิภริยา อโรคา สมานา ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส จตฺตาริ สหสฺสานิ ปาทาสิฯ ปุตฺโต – มาตา เม อโรคา ฐิตาติ จตฺตาริ สหสฺสานิ ปาทาสิฯ สุณิสา – สสฺสุ เม อ

โรคา ฐิตาติ จตฺตาริ สหสฺสานิ ปาทาสิฯ เสฏฺฐิ คหปติ – ภริยา เม อโรคา ฐิตาติ จตฺตาริ สหสฺสานิ ปาทาสิ ทาสญฺจ ทาสิญฺจ อสฺสรถญฺจฯ

อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ตานิ โสฬสสหสฺสานิ อาทาย ทาสญฺจ ทาสิญฺจ อสฺสรถญฺจ เยน ราชคหํ เตน ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน เยน ราชคหํ เยน อภโย ราชกุมาโร เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อภยํ ราชกุมารํ เอตทโวจ – “อิทํ เม, เทว, ปฐมกมฺมํ โสฬสสหสฺสานิ ทาโส จ ทาสี จ อสฺสรโถ จฯ ปฏิคฺคณฺหาตุ เม เทโว โปสาวนิก”นฺติฯ “อลํ, ภเณ ชีวก; ตุยฺหเมว โหตุฯ อมฺหากญฺเญว อนฺเตปุเร นิเวสนํ มาเปหี”ติฯ “เอวํ, เทวา”ติ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ อภยสฺส ราชกุมารสฺส ปฏิสฺสุตฺวา อภยสฺส ราชกุมารสฺส อนฺเตปุเร นิเวสนํ มาเปสิฯ

เสฏฺฐิภริยาวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๒๐๔. พิมฺพิสารราชวตฺถุ

๓๓๑. เตน โข ปน สมเยน รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ภคนฺทลาพาโธ โหติฯ สาฏกา โลหิเตน มกฺขิยนฺติฯ เทวิโย ทิสฺวา อุปฺปณฺเฑนฺติ – “อุตุนี ทานิ เทโว, ปุปฺผํ เทวสฺส อุปฺปนฺนํ, น จิรํ [นจิรสฺเสว (สฺยา.)] เทโว วิชายิสฺสตี”ติฯ เตน ราชา มงฺกุ โหติ ฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อภยํ ราชกุมารํ เอตทโวจ – “มยฺหํ โข, ภเณ อภย, ตาทิโส อาพาโธ, สาฏกา โลหิเตน มกฺขิยนฺติ, เทวิโย มํ ทิสฺวา อุปฺปณฺเฑนฺติ – ‘อุตุนี ทานิ เทโว, ปุปฺผํ เทวสฺส อุปฺปนฺนํ, น จิรํ เทโว วิชายิสฺสตี’ติฯ อิงฺฆ, ภเณ อภย, ตาทิสํ เวชฺชํ ชานาหิ โย มํ ติกิจฺเฉยฺยา”ติฯ “อยํ, เทว, อมฺหากํ ชีวโก เวชฺโช ตรุโณ ภทฺรโกฯ โส เทวํ ติกิจฺฉิสฺสตี”ติฯ “เตน หิ, ภเณ อภย, ชีวกํ เวชฺชํ อาณาเปหิ; โส มํ ติกิจฺฉิสฺสตี”ติฯ อถ โข อภโย ราชกุมาโร ชีวกํ โกมารภจฺจํ อาณาเปสิ – “คจฺฉ, ภเณ ชีวก, ราชานํ ติกิจฺฉาหี”ติฯ “เอวํ, เทวา”ติ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ อภยสฺส ราชกุมารสฺส ปฏิสฺสุตฺวา นเขน เภสชฺชํ อาทาย เยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ เอตทโวจ – “อาพาธํ เต, เทว, ปสฺสามา”ติ [ปสฺสามีติ (สฺยา.)]ฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ภคนฺทลาพาธํ เอกเนว อาเลเปน อปกฑฺฒิฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อโรโค สมาโน ปญฺจ อิตฺถิสตานิ สพฺพาลงฺการํ ภูสาเปตฺวา โอมุญฺจาเปตฺวา ปุญฺชํ การาเปตฺวา ชีวกํ โกมารภจฺจํ เอตทโวจ – “เอตํ, ภเณ ชีวก, ปญฺจนฺนํ อิตฺถิสตานํ สพฺพาลงฺการํ ตุยฺหํ โหตู”ติฯ “อลํ, เทว, อธิการํ เม เทโว สรตู”ติฯ “เตน หิ, ภเณ ชีวก, มํ อุปฏฺฐห, อิตฺถาคารญฺจ, พุทฺธปฺปมุขญฺจ ภิกฺขุสงฺฆ”นฺติฯ “เอวํ, เทวา”ติ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ปจฺจสฺโสสิฯ

พิมฺพิสารราชวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๒๐๕. ราชคหเสฏฺฐิวตฺถุ

๓๓๒. เตน โข ปน สมเยน ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส สตฺตวสฺสิโก สีสาพาโธ โหติฯ พหู มหนฺตา มหนฺตา ทิสาปาโมกฺขา เวชฺชา อาคนฺตฺวา นาสกฺขึสุ อโรคํ กาตุํฯ พหุํ หิรญฺญํ อาทาย อคมํสุฯ อปิ จ, เวชฺเชหิ ปจฺจกฺขาโต โหติฯ เอกจฺเจ เวชฺชา เอวมาหํสุ – “ปญฺจมํ ทิวสํ เสฏฺฐิ คหปติ กาลํ กริสฺสตี”ติฯ เอกจฺเจ เวชฺชา เอวมาหํ

สุ – ‘‘สตฺตมํ ทิวสํ เสฏฺฐิ คหปติ กาลํ กริสฺสตี’’ติฯ อถ โข ราชคหกสฺส เนคมสฺส เอตทโหสิ – ‘‘อยํ โข เสฏฺฐิ คหปติ พหูปกาโร รญฺโญ เจว เนคมสฺส จฯ อปิ จ, เวชฺเชหิ ปจฺจกฺขาโตฯ เอกจฺเจ เวชฺชา เอวมาหํสุ – ‘ปญฺจมํ ทิวสํ เสฏฺฐิ คหปติ กาลํ กริสฺสตี’ติฯ เอกจฺเจ เวชฺชา เอวมาหํสุ – ‘สตฺตมํ ทิวสํ เสฏฺฐิ คหปติ กาลํ กริสฺสตี’ติฯ อยญฺจ รญฺโญ ชีวโก เวชฺโช ตรุโณ ภทฺรโกฯ ยํนูน มยํ ราชานํ ชีวกํ เวชฺชํ ยาเจยฺยาม เสฏฺฐิํ คหปติํ ติกิจฺฉิตุ’’นฺติฯ อถ โข ราชคหโก เนคโม เยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ เอตทโวจ – ‘‘อยํ, เทว, เสฏฺฐิ คหปติ พหูปกาโร เทวสฺส เจว เนคมสฺส จ; อปิ จ, เวชฺเชหิ ปจฺจกฺขาโตฯ เอกจฺเจ เวชฺชา เอวมาหํสุ – ปญฺจมํ ทิวสํ เสฏฺฐิ คหปติ กาลํ กริสฺสตีติฯ เอกจฺเจ เวชฺชา เอวมาหํสุ – สตฺตมํ ทิวสํ เสฏฺฐิ คหปติ กาลํ กริสฺสตีติฯ สาธุ เทโว ชีวกํ เวชฺชํ อาณาเปตุ เสฏฺฐิํ คหปติํ ติกิจฺฉิตุ’’นฺติ ฯ

อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ชีวกํ โกมารภจฺจํ อาณาเปสิ – ‘‘คจฺฉ, ภเณ ชีวก, เสฏฺฐิํ คหปติํ ติกิจฺฉาหี’’ติฯ ‘‘เอวํ, เทวา’’ติ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ปฏิสฺสุตฺวา เยน เสฏฺฐิ คหปติ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เสฏฺฐิสฺส คหปติสฺส วิการํ สลฺลกฺเขตฺวา เสฏฺฐิํ คหปติํ เอตทโวจ – ‘‘สเจ ตฺวํ, คหปติ, อโรโค ภเวยฺยาสิ [สจาหํ ตํ คหปติ อโรคาเปยฺยํ (สี.), สจาหํ ตํ คหปติ อโรคํ กเรยฺยํ (สฺยา.)] กิํ เม อสฺส เทยฺยธมฺโม’’ติ? ‘‘สพฺพํ สาปเตยฺยญฺจ เต, อาจริย, โหตุ, อหญฺจ เต ทาโส’’ติฯ ‘‘สกฺขิสฺสสิ ปน ตฺวํ, คหปติ, เอเกน ปสฺเสน สตฺตมาเส นิปชฺชิตุ’’นฺติ? ‘‘สกฺโกมหํ, อาจริย, เอเกน ปสฺเสน สตฺตมาเส นิปชฺชิตุ’’นฺติฯ ‘‘สกฺขิสฺสสิ ปน ตฺวํ, คหปติ, ทุติเยน ปสฺเสน สตฺตมาเส นิปชฺชิตุ’’นฺติ? ‘‘สกฺโกมหํ, อาจริย, ทุติเยน ปสฺเสน สตฺตมาเส นิปชฺชิตุ’’นฺติ ฯ ‘‘สกฺขิสฺสสิ ปน ตฺวํ, คหปติ, อุตฺตาโน สตฺตมาเส นิปชฺชิตุ’’นฺติ? ‘‘สกฺโกมหํ, อาจริย, อุตฺตาโน สตฺตมาเส นิปชฺชิตุ’’นฺติฯ

อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ เสฏฺฐิํ คหปติํ มญฺจเก นิปาเตตฺวา [นิปชฺชาเปตฺวา (สี. สฺยา.)] มญฺจเก [มญฺจเกน (สี.)] สมฺพนฺธิตฺวา สีสจฺฉวิํ อุปฺปาเฏตฺวา [ผาเลตฺวา (สี.)] สิพฺพินิํ วินาเมตฺวา ทฺเว ปาณเก นีหริตฺวา มหาชนสฺส ทสฺเสสิ – ‘‘ปสฺสถยฺเย [ปสฺเสสฺยาถ (สี.), ปสฺสถ (สฺยา.), ปสฺสถยฺโย (ก.)], อิเม ทฺเว ปาณเก, เอกํ ขุทฺทกํ เอกํ มหลฺลกํฯ เย เต อาจริยา เอวมาหํสุ – ปญฺจมํ ทิวสํ เสฏฺฐิ คหปติ กาลํ กริสฺสตีติ – เตหายํ มหลฺลโก ปาณโก ทิฏฺโฐฯ ปญฺจมํ ทิวสํ เสฏฺฐิสฺส คหปติสฺส มตฺถลุงฺคํ ปริยาทิยิสฺสติฯ มตฺถลุงฺคสฺส ปริยาทานา เสฏฺฐิ คหปติ กาลํ กริสฺสติฯ สุทิฏฺโฐ เตหิ อาจริเยหิฯ เย เต อาจริยา เอวมาหํสุ – สตฺตมํ ทิวสํ เสฏฺฐิ คหปติ กาลํ กริสฺสตีติ – เตหายํ ขุทฺทโก ปาณโก ทิฏฺโฐฯ สตฺตมํ ทิวสํ เสฏฺฐิสฺส คหปติสฺส มตฺถลุงฺคํ ปริยาทิยิสฺสติฯ มตฺถลุงฺคสฺส ปริยาทานา เสฏฺฐิ คหปติ กาลํ กริสฺสติฯ สุทิฏฺโฐ เตหิ อาจริเยหี’’ติฯ สิพฺพินิํ สมฺปฏิปาเฏตฺวา สีสจฺฉวิํ สิพฺพิตฺวา อาเลปํ อทาสิฯ อถ โข เสฏฺฐิ คหปติ สตฺตาหสฺส อจฺจเยน ชีวกํ โกมารภจฺจํ เอตทโวจ – ‘‘นาหํ, อาจริย, สกฺโกมิ เอเกน ปสฺเสน สตฺตมาเส นิปชฺชิตุ’’นฺติฯ ‘‘นนุ เม ตฺวํ, คหปติ, ปฏิสฺสุณิ – สกฺโกมหํ, อาจริย, เอเกน ปสฺเสน สตฺตมาเส นิปชฺชิตุ’’นฺติ? ‘‘สจฺจาหํ, อาจริย, ปฏิสฺสุณิํ, อปาหํ มริสฺสามิ, นาหํ สกฺโกมิ เอเกน ปสฺเสน สตฺตมาเส นิปชฺชิตุ’’นฺติฯ ‘‘เตน หิ ตฺวํ, คหปติ, ทุติเยน ปสฺเสน สตฺตมาเส นิปชฺชาหี’’ติฯ อถ โข เสฏฺฐิ คหปติ สตฺตาหสฺส อจฺจเยน ชีวกํ โกมารภจฺจํ เอตทโวจ – ‘‘นาหํ, อาจริย, สกฺโกมิ ทุติเยน ปสฺเสน สตฺตมาเส นิปชฺชิตุ’’นฺติฯ ‘‘นนุ เม ตฺวํ, คหปติ, ปฏิสฺสุณิ – สกฺโกมหํ, อาจริย, ทุติเยน ปสฺเสน สตฺตมาเส นิปชฺชิตุ’’นฺติ? ‘‘สจฺจาหํ, อาจริย, ปฏิสฺสุณิํ, อปาหํ มริสฺสามิ, นาหํ, อาจริย, สกฺโกมิ ทุติเยน ปสฺเสน สตฺตมาเส นิปชฺชิตุ’’นฺติฯ ‘‘เตน หิ ตฺวํ, คหปติ, อุตฺตาโน สตฺตมาเส นิปชฺชาหี’’ติฯ อถ โข เสฏฺฐิ คหปติ สตฺตาหสฺส อจฺจ

เยน ชีวกํ โกมารภจฺจํ เอตทโวจ – “นาหํ, อาจริย, สกฺโกมิ อุตฺตาโน สตฺตมาเส นิปชฺชิตุ”นฺติฯ “นนุ เม ตฺวํ, คหปติ, ปฏิสฺสุณิ – สกฺโกมหํ, อาจริย, อุตฺตาโน สตฺตมาเส นิปชฺชิตุ”นฺติ? “สจฺจาหํ, อาจริย, ปฏิสฺสุณึ, อป าหํ มริสฺสามิ, นาหํ สกฺโกมิ อุตฺตาโน สตฺตมาเส นิปชฺชิตุ”นฺติฯ “อหํ เจ ตํ, คหปติ, น วเทยฺยํ, เอตฺตกมฺปิ ตฺวํ น นิปชฺเชยฺยาสิ, อปิ จ ปฏิกฺกจฺเจว มยา ญาโต – ตีหิ สตฺตาเหหิ เสฏฺฐิ คหปติ อโรโค ภวิสฺสตีติฯ อุฏฺเฐหิ , คห ปติ, อโรโคสิฯ ชานาสิ กึ เม เทยฺยธมฺโม”ติ? “สพฺพํ สาปเตยฺยญฺจ เต, อาจริย, โหตุ, อหญฺจ เต ทาโส”ติฯ “อลํ, คหปติ, มา เม ตฺวํ สพฺพํ สาปเตยฺยํ อทาสิ, มา จ เม ทาโสฯ รญฺโญ สตสหสฺสํ เทหิ, มยฺหํ สตสหสฺส” นฺติฯ อถ โข เสฏฺฐิ คหปติ อโรโค สมาโน รญฺโญ สตสหสฺสํ อทาสิ, ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส สตสหสฺสํฯ

ราชคหเสฏฺฐิวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๒๐๖. เสฏฺฐิปุตฺตวตฺถุ

๓๓๓. เตน โข ปน สมเยน พาราณเสยฺยกสฺส เสฏฺฐิปุตฺตสฺส โมกฺขจิกาย กีฬนฺตสฺส อนฺตคณฺฐาพาโธ โหติ, เยน ยาคุปิ ปีตา น สมฺมา ปริณามํ คจฺฉติ, ภตฺตมฺปิ ภุตฺตํ น สมฺมา ปริณามํ คจฺฉติ, อุจฺจาโรปิ ปสฺสา โวปิ น ปคุโณฯ โส เตน กิโส โหติ ลูโข ทุพฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโตฯ อถ โข พาราณเสยฺยกสฺส เสฏฺฐิสฺส เอตทโหสิ – “มยฺหํ โข ปุตฺตสฺส ตาทิโส อาพาโธ, เยน ยาคุปิ ปีตา น สมฺมา ปริ ณามํ คจฺฉติ, ภตฺตมฺปิ ภุตฺตํ น สมฺมา ปริณามํ คจฺฉติ, อุจฺจาโรปิ ปสฺสาโวปิ น ปคุโณฯ โส เตน กิโส ลูโข ทุ พฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโตฯ ยํนูนาหํ ราชคหํ คนฺตฺวา ราชานํ ชีวกํ เวชฺชํ ยาเจยฺยํ ปุ ตฺตํ เม ติกิจฺฉิตุ”นฺติฯ อถ โข พาราณเสยฺยโก เสฏฺฐิ ราชคหํ คนฺตฺวา เยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เตนุ ปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ เอตทโวจ – “มยฺหํ โข, เทว, ปุตฺตสฺส ตาทิโส อาพาโธ, เยน ยาคุปิ ปีตา น สมฺมา ปริณามํ คจฺฉติ, ภตฺตมฺปิ ภุตฺตํ น สมฺมา ปริณามํ คจฺฉติ, อุจฺจาโรปิ ปสฺสาโวปิ น ป คุโณฯ โส เตน กิโส ลูโข ทุพฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโตฯ สาธุ เทโว ชีวกํ เวชฺชํ อาณาเปตุ ปุตฺตํ เม ติกิจฺฉิตุ”นฺติฯ

อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ชีวกํ โกมารภจฺจํ อาณาเปสิ – “คจฺฉ, ภเณ ชีวก, พาราณสึ คนฺตฺวา พาราณเสยฺยกํ เสฏฺฐิปุตฺตํ ติกิจฺฉาหี”ติฯ “เอวํ, เทวา”ติ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ รญฺโญ มาคธสฺส เสนิ ยสฺส พิมฺพิสารสฺส ปฏิสฺสุตฺวา พาราณสึ คนฺตฺวา เยน พาราณเสยฺยโก เสฏฺฐิปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา พาราณเสยฺยกสฺส เสฏฺฐิปุตฺตสฺส วิการํ สลฺลกฺเขตฺวา ชนํ อุสฺสาเรตฺวา ติโรกรณิยํ ปริกฺขิปิตฺวา ถมฺเภ อุ พฺพนฺธิตฺวา [อุปนิพนฺธิตฺวา (สี. สฺยา.)] ภริยํ ปุรโต ฐเปตฺวา อุทรจฺฉวึ อุปฺปาเฏตฺวา อนฺตคณฺฐึ นีหริตฺวา ภริ ยาย ทสฺเสสิ – “ปสฺส เต สามิกสฺส อาพาธํ, อิมินา ยาคุปิ ปีตา น สมฺมา ปริณามํ คจฺฉติ, ภตฺตมฺปิ ภุตฺตํ น สมฺ มา ปริณามํ คจฺฉติ, อุจฺจาโรปิ ปสฺสาโวปิ น ปคุโณ; อิมินายํ กิโส ลูโข ทุพฺพณฺโณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคตฺโต”ติฯ อนฺตคณฺฐึ วินิเวเฐตฺวา อนฺตานิ ปฏิปเวเสตฺวา อุทรจฺฉวึ สิพฺพิตฺวา อาเลปํ อทาสิฯ อถ โข พาราณเสยฺยโก เสฏฺฐิปุตฺโต นจิรสฺเสว อโรโค อโหสิฯ อถ โข พาราณเสยฺยโก เสฏฺฐิ ‘ปุตฺโต เม อโรโค ฐิ โต’ติ [อโรคาปิโตติ (สี.)] ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส โสฬสสหสฺสานิ ปาทาสิฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ตา นิ โสฬสสหสฺสานิ อาทาย ปุนเทว ราชคหํ ปจฺจาคญฺฉิ ฯ

เสฏฺฐิปุตฺตวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๒๐๗. ปชฺโชตราชวตฺถุ

๓๓๔. เตน โข ปน สมเยน รญฺโญ [อุชฺเชนิยํ รญฺโญ (สฺยา.)] ปชฺโชตสฺส ปณฺฑุโรคาพาโธ โหติฯ พหู มหนฺตา มหนฺตา ทิสาปาโมกฺขา เวชฺชา อาคนฺตฺวา นาสกฺขึสุ อโรคํ กาตุํฯ พหุํ หิรญฺญํ อาทาย อคมํสุฯ อถ โข ราชา ปชฺโชโต รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “มยฺหํ โข ตาทิโส อาพาโธ, สาธุ เทโว ชีวกํ เวชฺชํ อาณาเปตุ, โส มํ ติกิจฺฉิสฺสตี”ติฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ชีวกํ โกมารภจฺจํ อาณาเปสิ – “คจฺฉ, ภเณ ชีวก; อุชฺเชนึ คนฺตฺวา ราชานํ ปชฺโชตํ ติกิจฺฉาหี”ติฯ “เอวํ, เทวา”ติ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ปฏิสฺสุตฺวา อุชฺเชนึ คนฺตฺวา เยน ราชา ปชฺโชโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา รญฺโญ ปชฺโชตสฺส วิการํ สลฺลกฺเขตฺวา ราชานํ ปชฺโชตํ เอตทโวจ – “สปฺปึ เทหิ [อิทํ ปททฺวยํ สี. สฺยา. โปตฺถเกสุ นตฺถิ], สปฺปึ เทว, นิปฺปจิสฺสามิฯ ตํ เทโว ปิวิสฺสตี”ติฯ “อลํ, ภเณ ชีวก, ยํ เต สกฺกา วินา สปฺปินา อโรคํ กาตุํ ตํ กโรหิฯ เชคุจฺฉํ เม สปฺปิ, ปฏิกูล”นฺติฯ อถ โข ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส เอตทโหสิ – “อิมสฺส โข รญฺโญ ตาทิโส อาพาโธ , น สกฺกา วินา สปฺปินา อโรคํ กาตุํฯ ยํนูนาหํ สปฺปึ นิปฺปเจยฺยํ กสาววณฺณํ กสาวคนฺธํ กสาวรส”นฺติฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ นานาเภสชฺเชหิ สปฺปึ นิปฺปจิ กสาววณฺณํ กสาวคนฺธํ กสาวรสํฯ อถ โข ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส เอตทโหสิ – “อิมสฺส โข รญฺโญ สปฺปิ ปีตํ ปริณาเมนฺตํ อุทฺเทกํ ทสฺสติฯ จณฺโฑยํ ราชา ฆาตาเปยฺยาปิ มํฯ ยํนูนาหํ ปฏิกจฺเจว อาปุจฺเฉยฺย”นฺติฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ เยน ราชา ปชฺโชโต เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ ปชฺโชตํ เอตทโวจ – “มยํ โข, เทว, เวชฺชา นาม ตาทิเสน มุหุตฺเตน มูลานิ อุทฺธราม เภสชฺชานิ สํหรามฯ สาธุ เทโว วาหนาคาเรสุ จ ทฺวาเรสุ จ อาณาเปตุ – เยน วาหเนน ชีวโก อิจฺฉติ เตน วาหเนน คจฺฉตุ, เยน ทฺวาเรน อิจฺฉติ เตน ทฺวาเรน คจฺฉตุ, ยํ กาลํ อิจฺฉติ ตํ กาลํ คจฺฉตุ, ยํ กาลํ อิจฺฉติ ตํ กาลํ ปวิสตู”ติฯ อถ โข ราชา ปชฺโชโต วาหนาคาเรสุ จ ทฺวาเรสุ จ อาณาเปสิ – “เยน วาหเนน ชีวโก อิจฺฉติ เตน วาหเนน คจฺฉตุ, เยน ทฺวาเรน อิจฺฉติ เตน ทฺวาเรน คจฺฉตุ, ยํ กาลํ อิจฺฉติ ตํ กาลํ คจฺฉตุ, ยํ กาลํ อิจฺฉติ ตํ กาลํ ปวิสตู”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน รญฺโญ ปชฺโชตสฺส ภทฺทวติกา นาม หตฺถินิกา ปญฺญาสโยชนิกา โหติฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ รญฺโญ ปชฺโชตสฺส สปฺปึ [ตํ สปฺปึ (สฺยา.)] อุปนาเมสิ – “กสาวํ เทโว ปิวตู”ติฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ราชานํ ปชฺโชตํ สปฺปึ ปาเยตฺวา หตฺถิสาลํ คนฺตฺวา ภทฺทวติกาย หตฺถินิกาย นครมฺหา นิปฺปติ ฯ

อถ โข รญฺโญ ปชฺโชตสฺส ตํ สปฺปิ ปีตํ ปริณาเมนฺตํ อุทฺเทกํ อทาสิฯ อถ โข ราชา ปชฺโชโต มนุสฺเส เอตทโวจ – “ทุฏฺเฐน, ภเณ, ชีวเกน สปฺปึ ปายิโตมฺหิฯ เตน หิ, ภเณ, ชีวกํ เวชฺชํ วิจินถา”ติฯ “ภทฺทวติกาย, เทว, หตฺถินิกาย นครมฺหา นิปฺปติโต”ติฯ เตน โข ปน สมเยน รญฺโญ ปชฺโชตสฺส กาโก นาม ทาโส สฏฺฐิโยชนิโก โหติ, อมนุสฺเสน ปฏิจฺจ ชาโตฯ อถ โข ราชา ปชฺโชโต กากํ ทาสํ อาณาเปสิ – “คจฺฉ, ภเณ กาก, ชีวกํ เวชฺชํ นิวตฺเตหิ – ราชา ตํ, อาจริย, นิวตฺตาเปตีติฯ เอเต โข, ภเณ กาก, เวชฺชา นาม พหุมายาฯ มา จสฺส กิญฺจิ ปฏิคฺคเหสี”ติฯ

อถ โข กาโก ทาโส ชีวกํ โกมารภจฺจํ อนฺตรามคฺเค โกสมฺพิยํ สมฺภาเวสิ

ปาตราสํ กโรนฺตํฯ อถ โข กาโก ทาโส ชีวกํ โกมารภจฺจํ เอตทโวจ – “ราชา ตํ, อาจริย, นิวตฺตาเปตี”ติฯ “อาคเมหิ, ภเณ กาก, ยาว ภุญฺชาม [ภุญฺชามิ (สี. สฺยา.)]ฯ หนฺท, ภเณ กาก, ภุญฺชสฺสู”ติฯ “อลํ, อาจริย, รญฺญามฺหิ อาณตฺโต – เอเต โข, ภเณ กาก, เวชฺชา นาม พหุมายา, มา จสฺส กิญฺจิ ปฏิคฺคเหสี”ติฯ เตน โข ปน สมเยน ชีวโก โกมารภจฺโจ นเขน เภสชฺชํ โอลุมฺเปตฺวา อามลกญฺจ ขาทติ ปานียญฺจ ปิวติฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ กากํ ทาสํ เอตทโวจ – “หนฺท, ภเณ กาก, อามลกญฺจ ขาท ปานียญฺจ ปิวสฺสู”ติฯ อถ โข กาโก ทาโส – อยํ โข เวชฺโช อามลกญฺจ ขาทติ ปานียญฺจ ปิวติ, น อรหติ กิญฺจิ ปาปกํ โหตุนฺติ – อุปฑฺฒามลกญฺจ ขาทิ ปานียญฺจ อปายิฯ ตสฺส ตํ อุปฑฺฒามลกํ ขาทิตํ ตตฺเถว นิจฺฉาเรสิฯ อถ โข กาโก ทาโส ชีวกํ โกมารภจฺจํ เอตทโวจ – “อตฺถิ เม, อาจริย, ชีวิต”นฺติ? “มา, ภเณ กาก, ภายิ, ตฺวํ เจว อโรโค ภวิสฺสสิ ราชา จฯ จณฺโฑ โส ราชา ฆาตาเปยฺยาปิ มํ, เตนาหํ น นิวตฺตามี”ติ ภทฺทวติกํ หตฺถินิกํ กากสฺส นิยฺยาเทตฺวา เยน ราชคหํ เตน ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน เยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “สุฏฺฐุ, ภเณ ชีวก, อกาสิ ยมฺปิ น นิวตฺโต, จณฺโฑ โส ราชา ฆาตาเปยฺยาปิ ต”นฺติฯ อถ โข ราชา ปชฺโชโต อโรโค สมาโน ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “อาคจฺฉตุ ชีวโก, วรํ ทสฺสามี”ติฯ “อลํ, อยฺโย [เทว (สฺยา.)], อธิการํ เม เทโว สรตู”ติฯ

ปชฺโชตราชวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๒๐๘. สิเวยฺยกทุสฺสยุคกถา

๓๓๕. เตน โข ปน สมเยน รญฺโญ ปชฺโชตสฺส สิเวยฺยกํ ทุสฺสยุคํ อุปฺปนฺนํ โหติ – พหูนํ [พหุนฺนํ (สี. สฺยา.)] ทุสฺสานํ พหูนํ ทุสฺสยุคานํ พหูนํ ทุสฺสยุคสตานํ พหูนํ ทุสฺสยุคสหสฺสานํ พหูนํ ทุสฺสยุคสตสหสฺสานํ อคฺคญฺจ เสฏฺฐญฺจ โมกฺขญฺจ อุตฺตมญฺจ ปวรญฺจฯ อถ โข ราชา ปชฺโชโต ตํ สิเวยฺยกํ ทุสฺสยุคํ ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส ปาเหสิฯ อถ โข ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส เอตทโหสิ – “อิทํ โข เม สิเวยฺยกํ ทุสฺสยุคํ รญฺญา ปชฺโชเตน ปหิตํ – พหูนํ ทุสฺสานํ พหูนํ ทุสฺสยุคานํ พหูนํ ทุสฺสยุคสตานํ พหูนํ ทุสฺสยุคสหสฺสานํ พหูนํ ทุสฺสยุคสตสหสฺสานํ อคฺคญฺจ เสฏฺฐญฺจ โมกฺขญฺจ อุตฺตมญฺจ ปวรญฺจฯ นยิทํ อญฺโญ โกจิ ปจฺจารหติ อญฺญตฺร เตน ภควตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน, รญฺญา วา มาคเธน เสนิเยน พิมฺพิสาเรนา”ติฯ

สิเวยฺยกทุสฺสยุคกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๐๙. สมตฺตึสวิเรจนกถา

๓๓๖. เตน โข ปน สมเยน ภควโต กาโย โทสาภิสนฺโน โหติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – “โทสาภิสนฺโน โข, อานนฺท, ตถาคตสฺส กาโยฯ อิจฺฉติ ตถาคโต วิเรจนํ ปาตุ”นฺติฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เยน ชีวโก โกมารภจฺโจ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ชีวกํ โกมารภจฺจํ เอตทโวจ – “โทสาภิสนฺโน โข, อาวุโส ชีวก, ตถาคตสฺส กาโยฯ อิจฺฉติ ตถาคโต วิเรจนํ ปาตุ”นฺติฯ “เตน หิ, ภนฺเต อานนฺท, ภควโต

กายํ กติปาหํ สิเนหถา”ติฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต กายํ กติปาหํ สิเนเหตฺวา เยน ชีวโก โกมารภจฺโจ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ชีวกํ โกมารภจฺจํ เอตทโวจ – “สินิทฺโธ โข, อาวุโส ชีวก, ตถาคตสฺส กาโยฯ ยสฺส ทานิ กาลํ มญฺญสี”ติฯ อถ โข ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส เอตทโหสิ – “น โข เมตํ ปติรูปํ โยหํ ภควโต โอฬาริกํ วิเรจนํ ทเทยฺย”นฺติฯ ตีณิ อุปฺปลหตฺถานิ นานาเภสชฺเชหิ ปริภาเวตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เอกํ อุปฺปลหตฺถํ ภควโต อุปนาเมสิ – “อิมํ, ภนฺเต, ภควา ปฐมํ อุปฺปลหตฺถํ อุปสิงฺฆตุฯ อิทํ ภควนฺตํ ทสกฺขตฺตุํ วิเรเจสฺสตี”ติฯ ทุติยํ อุปฺปลหตฺถํ ภควโต อุปนาเมสิ – “อิมํ, ภนฺเต, ภควา ทุติยํ อุปฺปลหตฺถํ อุปสิงฺฆตุฯ อิทํ ภควนฺตํ ทสกฺขตฺตุํ วิเรเจสฺสตี”ติฯ ตติยํ อุปฺปลหตฺถํ ภควโต อุปนาเมสิ – “อิมํ, ภนฺเต , ภควา ตติยํ อุปฺปลหตฺถํ อุปสิงฺฆตุฯ อิทํ ภควนฺตํ ทสกฺขตฺตุํ วิเรเจสฺสตี”ติ ฯ เอวํ ภควโต สมตฺตึสาย วิเรจนํ ภวิสฺสตีติฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ภควโต สมตฺตึสาย วิเรจนํ ทตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส พหิ ทฺวารโกฏฺฐกา นิกฺขนฺตสฺส เอตทโหสิ – “มยา โข ภควโต สมตฺตึสาย วิเรจนํ ทินฺนํฯ โทสาภิสนฺโน ตถาคตสฺส กาโย ฯ น ภควนฺตํ สมตฺตึสกฺขตฺตุํ วิเรเจสฺสติ, เอกูนตฺตึสกฺขตฺตุํ ภควนฺตํ วิเรเจสฺสติฯ อปิ จ, ภควา วิริตฺโต นหายิสฺสติฯ นหาตํ ภควนฺตํ สกึ วิเรเจสฺสติฯ เอวํ ภควโต สมตฺตึสาย วิเรจนํ ภวิสฺสตี”ติฯ

อถ โข ภควา ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – “อิธานนฺท, ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส พหิ ทฺวารโกฏฺฐกา นิกฺขนฺตสฺส เอตทโหสิ – ‘มยา โข ภควโต สมตฺตึสาย วิเรจนํ ทินฺนํฯ โทสาภิสนฺโน ตถาคตสฺส กาโยฯ น ภควนฺตํ สมตึสกฺขตฺตุํ วิเรเจสฺสติ, เอกูนตึสกฺขตฺตุํ ภควนฺตํ วิเรเจสฺสติฯ อปิ จ, ภควา วิริตฺโต นหายิสฺสติฯ นหาตํ ภควนฺตํ สกึ วิเรเจสฺสติฯ เอวํ ภควโต สมตฺตึสาย วิเรจนํ ภวิสฺสตี’ติฯ เตน หานนฺท, อุณฺโหทกํ ปฏิยาเทหี”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา อุณฺโหทกํ ปฏิยาเทสิฯ

อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ ฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “วิริตฺโต, ภนฺเต, ภควา”ติ? “วิริตฺโตมฺหิ, ชีวกา”ติฯ อิธ มยฺหํ, ภนฺเต, พหิ ทฺวารโกฏฺฐกา นิกฺขนฺตสฺส เอตทโหสิ – “มยา โข ภควโต สมตฺตึสาย วิเรจนํ ทินฺนํฯ โทสาภิสนฺโน ตถาคตสฺส กาโยฯ น ภควนฺตํ สมตฺตึสกฺขตฺตุํ วิเรเจสฺสติ, เอกูนตฺตึสกฺขตฺตุํ ภควนฺตํ วิเรเจสฺสติฯ อปิ จ, ภควา วิริตฺโต นหายิสฺสติฯ นหาตํ ภควนฺตํ สกึ วิเรเจสฺสติฯ เอวํ ภควโต สมตฺตึสาย วิเรจนํ ภวิสฺสตี”ติฯ นหายตุ, ภนฺเต, ภควา, นหายตุ สุคโตติฯ อถ โข ภควา อุณฺโหทกํ นหายิฯ นหาตํ ภควนฺตํ สกึ วิเรเจสิฯ เอวํ ภควโต สมตฺตึสาย วิเรจนํ อโหสิฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ยาว, ภนฺเต, ภควโต กาโย ปกตตฺโต โหติ, อลํ [อหํ ตาว ยูสปิณฺฑปาเตนาติ (สี.), อลํ ยูสปิณฺฑเกนาติ (สฺยา.)] ยูสปิณฺฑปาเตนา”ติฯ

สมตฺตึสวิเรจนกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๑๐. วรยาจนากถา

๓๓๗. อถ โข ภควโต กาโย นจิรสฺเสว ปกตตฺโต อโหสิฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ตํ สิเวยฺยกํ ทุสฺสยุคํ อาทาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ , อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “เอกาหํ, ภนฺเต, ภควนฺตํ วรํ ยาจามี”ติฯ “อติกฺกนฺตวรา โข, ชีวก, ตถาคตา”ติฯ “ยญฺจ, ภนฺเต, กปฺปติ ยญฺจ อนวชฺช”นฺติฯ “วเทหิ, ชีวกา”ติฯ “ภควา, ภนฺเต, ปํสุกูลิโก, ภิกฺขุสงฺโฆ จฯ อิทํ เม, ภนฺเต, สิเวยฺยกํ ทุสฺสยุคํ รญฺญา ปชฺโชเตน ปหิตํ – พหูนํ ทุสฺสานํ พหูนํ ทุสฺสยุคานํ พหูนํ ทุสฺสยุคสตานํ พหูนํ ทุสฺสยุคสหสฺสานํ พหูนํ ทุสฺสยุคสตสหสฺสานํ อคฺคญฺจ เสฏฺฐญฺจ โมกฺขญฺจ อุตฺตมญฺจ ปวรญฺจฯ ปฏิคฺคณฺหาตุ เม, ภนฺเต, ภควา สิเวยฺยกํ ทุสฺสยุคํ; ภิกฺขุสงฺฆสฺส จ คหปติจีวรํ อนุชานาตู”ติฯ ปฏิคฺคเหสิ ภควา สิเวยฺยกํ ทุสฺสยุคํฯ อถ โข ภควา ชีวกํ โกมารภจฺจํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คหปติจีวรํฯ โย อิจฺฉติ, ปํสุกูลิโก โหตุฯ โย อิจฺฉติ, คหปติจีวรํ สาทิยตุฯ อิตรีตเรนปาหํ [ปหํ (สี.), จาหํ (สฺยา.)], ภิกฺขเว, สนฺตุฏฺฐึ วณฺเณมี”ติฯ

อสฺโสสุํ โข ราชคเห มนุสฺสา – “ภควตา กิร ภิกฺขูนํ คหปติจีวรํ อนุญฺญาต”นฺติฯ เต จ มนุสฺสา หฏฺฐา อเหสุํ อุทคฺคา “อิทานิ โข มยํ ทานานิ ทสฺสาม ปุญฺญานิ กริสฺสาม, ยโต ภควตา ภิกฺขูนํ คหปติจีวรํ อนุญฺญาต”นฺติฯ เอกาเหเนว ราชคเห พหูนิ จีวรสหสฺสานิ อุปฺปชฺชึสุฯ

อสฺโสสุํ โข ชานปทา มนุสฺสา – “ภควตา กิร ภิกฺขูนํ คหปติจีวรํ อนุญฺญาต”นฺติฯ เต จ มนุสฺสา หฏฺฐา อเหสุํ อุทคฺคา – “อิทานิ โข มยํ ทานานิ ทสฺสาม ปุญฺญานิ กริสฺสาม, ยโต ภควตา ภิกฺขูนํ คหปติจีวรํ อนุญฺญาต”นฺติฯ ชนปเทปิ เอกาเหเนว พหูนิ จีวรสหสฺสานิ อุปฺปชฺชึสุฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส ปาวาโร อุปฺปนฺโน โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปาวารนฺติฯ

โกเสยฺยปาวาโร อุปฺปนฺโน โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โกเสยฺยปาวารนฺติฯ

โกชวํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โกชวนฺติฯ

วรยาจนากถา นิฏฺฐิตาฯ

ปฐมภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๒๑๑. กมฺพลานุชานนาทิกถา

๓๓๘. เตน โข ปน สมเยน กาสิราชา ชีวกสฺส โกมารภจฺจสฺส อฑฺฒกาสิกํ กมฺพลํ ปาเหสิ อุปฑฺฒกาสินํ ขมมานํฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ตํ อฑฺฒกาสิกํ กมฺพลํ อาทาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อยํ เม,

ภนฺเต, อฑฺฒกาสิโก กมฺพโล กาสิรญฺญา ปหิโต อุปฑฺฒกาสินํ ขมมาโนฯ ปฏิคฺคณฺหาตุ เม, ภนฺเต, ภควา กมฺพลํ, ยํ มมสฺส ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขายา''ติฯ ปฏิคฺคเหสิ ภควา กมฺพลํฯ อถ โข ภควา ชีวกํ โกมารภจฺจํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ...เป.... ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กมฺพล''นฺติฯ

๓๓๙. เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส อุจฺจาวจานิ จีวรานิ อุปฺปนฺนานิ โหนฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ''กึ นุ โข ภควตา จีวรํ อนุญฺญาตํ , กึ อนนุญฺญาต''นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ฉ จีวรานิ – โขมํ กปฺปาสิกํ โกเสยฺยํ กมฺพลํ สาณํ ภงฺคนฺติฯ

๓๔๐. เตน โข ปน สมเยน เย เต ภิกฺขู คหปติจีวรํ สาทิยนฺติ เต กุกฺกุจฺจายนฺตา ปํสุกูลํ น สาทิยนฺติ – เอกํเยว ภควตา จีวรํ อนุญฺญาตํ, น ทฺเวติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คหปติจีวรํ สาทิยนฺเตน ปํสุกูลมฺปิ สาทิยิตุํ; ตทุภเยนปาหํ, ภิกฺขเว, สนฺตุฏฺฐึ วณฺเณมีติฯ

กมฺพลานุชานนาทิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๑๒. ปํสุกูลปริเยสนกถา

๓๔๑. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู โกสเลสุ ชนปเท อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู สุสานํ โอกฺกมึสุ ปํสุกูลาย, เอกจฺเจ ภิกฺขู นาคเมสุํฯ เย เต ภิกฺขู สุสานํ โอกฺกมึสุ ปํสุกูลาย เต ปํสุกูลานิ ลภึสุฯ เย เต ภิกฺขู นาคเมสุํ เต เอวมาหํสุ – ''อมฺหากมฺปิ, อาวุโส, ภาคํ เทถา''ติฯ เต เอวมาหํสุ – ''น มยํ, อาวุโส, ตุมฺหากํ ภาคํ ทสฺสามฯ กิสฺส ตุมฺเห นาคมิตฺถา''ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นาคเมนฺตานํ นากามา ภาคํ ทาตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู โกสเลสุ ชนปเท อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู สุสานํ โอกฺกมึสุ ปํสุกูลาย, เอกจฺเจ ภิกฺขู อาคเมสุํฯ เย เต ภิกฺขู สุสานํ โอกฺกมึสุ ปํสุกูลาย เต ปํสุกูลานิ ลภึสุฯ เย เต ภิกฺขู อาคเมสุํ เต เอวมาหํสุ – ''อมฺหากมฺปิ, อาวุโส, ภาคํ เทถา''ติฯ เต เอวมาหํสุ – ''น มยํ, อาวุโส, ตุมฺหากํ ภาคํ ทสฺสามฯ กิสฺส ตุมฺเห น โอกฺกมิตฺถา''ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาคเมนฺตานํ อกามา ภาคํ ทาตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู โกสเลสุ ชนปเท อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู ปฐมํ สุสานํ โอกฺกมึสุ ปํสุกูลาย, เอกจฺเจ ภิกฺขู ปจฺฉา โอกฺกมึสุฯ เย เต ภิกฺขู ปฐมํ สุสานํ โอกฺกมึสุ ปํสุกูลาย เต ปํสุกูลานิ ลภึสุฯ เย เต ภิกฺขู ปจฺฉา โอกฺกมึสุ เต น ลภึสุฯ เต เอวมาหํสุ – ''อมฺหากมฺปิ, อาวุโส , ภาคํ เทถา''ติฯ เต เอวมาหํสุ – ''น มยํ, อาวุโส, ตุมฺหากํ ภาคํ ทสฺสามฯ กิสฺส ตุมฺเห ปจฺฉา โอกฺกมิตฺถา''ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปจฺฉา โอกฺกนฺตานํ นากามา ภาคํ ทาตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู โกสเลสุ ชนปเท อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ เต สทิสา สุสานํ โอกฺกมึสุ ปํสุกูลายฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู ปํสุกูลานิ ลภึสุ, เอกจฺเจ ภิกฺขู น ลภึสุ ฯ เย เต ภิกฺขู น ลภึสุ, เต เอวมาหํสุ – “อมฺหากมฺปิ, อาวุโส, ภาคํ เทถา”ติฯ เต เอวมาหํสุ – “น มยํ, อาวุโส, ตุมฺหากํ ภาคํ ทสฺสามฯ กิสฺส ตุมฺเห น ลภิตฺถา”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สทิสานํ โอกฺกนฺตานํ อกามา ภาคํ ทาตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู โกสเลสุ ชนปเท อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ เต กติกํ กตฺวา สุสานํ โอกฺกมึสุ ปํสุกูลายฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู ปํสุกูลานิ ลภึสุ, เอกจฺเจ ภิกฺขู น ลภึสุฯ เย เต ภิกฺขู น ลภึสุ เต เอวมาหํสุ – “อมฺหากมฺปิ, อาวุโส, ภาคํ เทถา”ติฯ เต เอวมาหํสุ – “น มยํ, อาวุโส, ตุมฺหากํ ภาคํ ทสฺสามฯ กิสฺส ตุมฺเห น ลภิตฺถา”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กติกํ กตฺวา โอกฺกนฺตานํ อกามา ภาคํ ทาตุนฺติฯ

ปํสุกูลปริเยสนกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๑๓. จีวรปฏิคฺคาหกสมฺมุติกถา

๓๔๒. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา จีวรํ อาทาย อารามํ อาคจฺฉนฺติฯ เต ปฏิคฺคาหกํ อลภมานา ปฏิหรนฺติฯ จีวรํ ปริตฺตํ อุปฺปชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ จีวรปฏิคฺคาหกํ สมฺมนฺนิตุํ – โย น ฉนฺทาคตึ คจฺเฉยฺย, น โทสาคตึ คจฺเฉยฺย, น โมหาคตึ คจฺเฉยฺย, น ภยาคตึ คจฺเฉยฺย, คหิตาคหิตญฺจ ชาเนยฺยฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ; ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ จีวรปฏิคฺคาหกํ สมฺมนฺเนยฺย ฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ จีวรปฏิคฺคาหกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน จีวรปฏิคฺคาหกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ จีวรปฏิคฺคาหโกฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน จีวรปฏิคฺคาหกา ภิกฺขู จีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา ตตฺเถว อุชฺฌิตฺวา ปกฺกมนฺติฯ จีวรํ นสฺสติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว , ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ จีวรนิทหกํ สมฺมนฺนิตุํ – โย น ฉนฺทาคตึ คจฺเฉยฺย, น โทสาคตึ คจฺเฉยฺย, น โมหาคตึ คจฺเฉยฺย, น ภยาคตึ คจฺเฉยฺย, นิหิตานิหิตญฺจ ชาเนยฺยฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ; ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ จีวรนิทหกํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ จีวรนิทหกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน จีวรนิทหกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ จีวรนิทหโกฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

จีวรปฏิคฺคาหกสมฺมุติกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๑๔. ภณฺฑาคารสมฺมุติอาทิกถา

๓๔๓. เตน โข ปน สมเยน จีวรนิทหโก ภิกฺขุ มณฺฑเปปิ รุกฺขมูเลปิ นิพฺพโกเสปิ จีวรํ นิทหติ, อุนฺทูเรหิปิ อุปจิกาหิปิ ขชฺชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภณฺฑาคารํ สมฺมนฺนิตุํ, ยํ สงฺโฆ อากงฺขติ วิหารํ วา อฑฺฒโยคํ วา ปาสาทํ วา หมฺมิยํ วา คุหํ วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ วิหารํ ภณฺฑาคารํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ วิหารํ ภณฺฑาคารํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส วิหารสฺส ภณฺฑาคารสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม วิหาโร ภณฺฑาคารํฯ ขมติ สงฺฆสฺส , ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส ภณฺฑาคาเร จีวรํ อคุตฺตํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ ภณฺฑาคาริกํ สมฺมนฺนิตุํ – โย น ฉนฺทาคตึ คจฺเฉยฺย, น โทสาคตึ คจฺเฉยฺย, น โมหาคตึ คจฺเฉยฺย, น ภยาคตึ คจฺเฉยฺย, คุตฺตาคุตฺตญฺจ ชาเนยฺยฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ; ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ ภณฺฑาคาริกํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ ภณฺฑาคาริกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ภณฺฑาคาริกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ภณฺฑาคาริโกฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภณฺฑาคาริกํ วุฏฺฐาเปนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, ภณฺฑาคาริโก วุฏฺฐาเปตพฺโพฯ โย วุฏฺฐาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส ภณฺฑาคาเร จีวรํ อุสฺสนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว , สมฺมุขีภูเตน สงฺเฆน ภาเชตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺโฆ จีวรํ ภาเชนฺโต โกลาหลํ อกาสิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ จีวรภาชกํ สมฺมนฺนิตุํ – โย น ฉนฺทาคตึ คจฺเฉยฺย, น โทสาคตึ คจฺเฉยฺย, น โมหาคตึ คจฺเฉยฺย, น ภยาคตึ คจฺเฉยฺย, ภาชิตาภาชิตญฺจ ชาเนยฺยฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ; ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ จีวรภาชกํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ จีวรภาชกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน จีวรภาชกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ จีวรภาชโกฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อถ โข จีวรภาชกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กถํ นุ โข จีวรํ ภาเชตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปฐมํ อุจฺจินิตฺวา ตุลยิตฺวา วณฺณาวณฺณํ กตฺวา ภิกฺขู คเณตฺวา วคฺคํ พนฺธิตฺวา จีวรปฏิวีสํ ฐเปตุนฺติฯ

อถ โข จีวรภาชกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กถํ นุ โข สามเณรานํ จีวรปฏิวีโส ทาตพฺโพ”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สามเณรานํ อุปฑฺฒปฏิวีสํ ทาตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สเกน ภาเคน อุตฺตริตุกาโม โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุตฺตรนฺตสฺส สกํ ภาคํ ทาตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อติเรกภาเคน อุตฺตริตุกาโม โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อนุกฺเขเป ทินฺเน อติเรกภาคํ ทาตุนฺติฯ

อถ โข จีวรภาชกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กถํ นุ โข จีวรปฏิวีโส ทาตพฺโพ, อาคตปฏิปาฏิยา [อาคตาคตปฏิปาฏิยา (ก.)] นุ โข อุทาหุ ยถาวุฑฺฒ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วิกลเก โตเสตฺวา กุสปาตํ กาตุนฺติฯ

ภณฺฑาคารสมฺมุติอาทิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๑๕. จีวรรชนกถา

๓๔๔. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ฉกเณนปิ ปณฺฑุมตฺติกายปิ จีวรํ รชนฺติฯ จีวรํ ทุพฺพณฺณํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ , ภิกฺขเว, ฉ รชนานิ – มูลรชนํ, ขนฺธรชนํ, ตจรชนํ, ปตฺตรชนํ, ปุปฺผรชนํ, ผลรชนนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู สีตุทกาย [สีตุนฺทิกาย (สี.), สีตูทกาย (สฺยา.)] จีวรํ รชนฺติฯ จีวรํ ทุคฺคนฺธํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, รชนํ ปจิตุํ จุลฺลํ รชนกุมฺภินฺติฯ รชนํ อุตฺตริยติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุตฺตราฬุมฺปํ [อุตฺตราฬุปํ (โยชนา), อุตฺตราฬุปํ (สฺยา.)] พนฺธิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู น ชานนฺติ รชนํ ปกฺกํ วา อปกฺกํ วาฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทเก วา นขปิฏฺฐิกาย วา เถวกํ ทาตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู รชนํ โอโรเปนฺตา กุมฺภึ อาวิญฺฉนฺติ [อาวิญฺชนฺติ (สี.), อาวฏฺฏนฺติ (สฺยา.)]ฯ กุมฺภี ภิชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, รชนุฬุงฺกํ [รชนาฬุงฺกํ (โยชนา)] ทณฺฑกถาลกนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขูนํ รชนภาชนํ น สํวิชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, รชนโกลมฺพํ รชนฆฏนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ปาติยาปิ ปตฺเตปิ จีวรํ โอมทฺทนฺติฯ จีวรํ ปริภิชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, รชนโทณิกนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ฉมาย จีวรํ ปตฺถรนฺติฯ จีวรํ ปํสุกิตํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติณสนฺถารกนฺติฯ

ติณสนฺถารโก อุปจิกาหิ ขชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จีวรวํสํ จีวรรชฺชุนฺติฯ

มชฺเฌน ลคฺเคนฺติฯ รชนํ อุภโต คลติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กณฺเณ พนฺธิตุนฺติฯ

กณฺโณ ชีรติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กณฺณสุตฺตกนฺติฯ

รชนํ เอกโต คลติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สมฺปริวตฺตกํ สมฺปริวตฺตกํ รเชตุํ, น จ อจฺฉินฺเน เถเว ปกฺกมิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน จีวรํ ปตฺถินฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทเก โอสาเรตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน จีวรํ ผรุสํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ , ภิกฺขเว, ปาณินา อาโกเฏตุนฺติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อจฺฉินฺนกานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ ทนฺตกาสาวานิฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ นาม [เสยฺยถาปิ (?)] คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, อจฺฉินฺนกานิ จีวรานิ ธาเรตพฺพานิฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

จีวรรชนกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๑๖. ฉินฺนกจีวรานุชานนา

๓๔๕. อถ โข ภควา ราชคเห ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน ทกฺขิณาคิริ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อทฺทสา โข ภควา มคธเขตฺตํ อจฺฉิพทฺธํ [อจฺจิพทฺธํ (สี. สฺยา.), อจฺฉิพนฺธํ (ก.)] ปาฬิพทฺธํ มริยาทพทฺธํ สิงฺฆาฏกพทฺธํ, ทิสฺวาน อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – "ปสฺสสิ โน ตฺวํ, อานนฺท, มคธเขตฺตํ อจฺฉิพทฺธํ ปาฬิพทฺธํ มริยาทพทฺธํ สิงฺฆาฏกพทฺธ"นฺติ? "เอวํ, ภนฺเต"ติฯ "อุสฺสหสิ ตฺวํ, อานนฺท, ภิกฺขูนํ เอวรูปานิ จีวรานิ สํวิทหิตุ"นฺติ? "อุสฺสหามิ, ภควา"ติฯ อถ โข ภควา ทกฺขิณาคิริสฺมึ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา ปุนเทว ราชคหํ ปจฺจาคญฺฉิฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท สมฺพหุลานํ ภิกฺขูนํ จีวรานิ สํวิทหิตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – "ปสฺสตุ เม [ปสฺสถ ตุมฺเห (ก.)], ภนฺเต, ภควา จีวรานิ สํวิทหิตานี"ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "ปณฺฑิโต, ภิกฺขเว, อานนฺโท; มหาปญฺโญ, ภิกฺขเว, อานนฺโท; ยตฺร หิ นาม มยา สํขิตฺเตน ภาสิตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานิสฺสติ, กุสิมฺปิ นาม กริสฺสติ, อฑฺฒกุสิมฺปิ นาม กริสฺสติ, มณฺฑลมฺปิ นาม กริสฺสติ , อฑฺฒมณฺฑลมฺปิ นาม กริสฺสติ, วิวฏฺฏมฺปิ นาม กริสฺสติ, อนุวิวฏฺฏมฺปิ นาม กริสฺสติ, คีเวยฺยกมฺปิ นาม กริสฺสติ, ชงฺเฆยฺยกมฺปิ นาม กริสฺสติ, พาหนฺตมฺปิ นาม กริสฺสติ, ฉินฺนกํ ภวิสฺสติ, สตฺถลูขํ สมณสารุปฺปํ ปจฺจตฺถิกานญฺจ อนภิจฺฉิตํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ฉินฺนกํ สงฺฆาฏึ ฉินฺนกํ อุตฺตราสงฺคํ ฉินฺนกํ อนฺตรวาสก"นฺติฯ

ฉินฺนกจีวรานุชานนา นิฏฺฐิตาฯ

๒๑๗. ติจีวรานุชานนา

๓๔๖. อถ โข ภควา ราชคเห ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน เวสาลี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อทฺทส โข ภควา อนฺตรา จ ราชคหํ อนฺตรา จ เวสาลึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺโน สมฺพหุเล ภิกฺขู จีวเรหิ อุพฺภณฺฑิเต [อุพฺภณฺฑีกเต (สฺยา.)] สีเสปิ จีวรภิสึ กริตฺวา ขนฺเธปิ จีวรภิสึ กริตฺวา กฏิยาปิ จีวรภิสึ กริตฺวา อาคจฺฉนฺเต, ทิสฺวาน ภควโต เอตทโหสิ – "อติลหุํ โข อิเม โมฆปุริสา จีวเร พาหุลฺลาย อาวตฺตา ฯ ยํนูนาหํ ภิกฺขูนํ จีวเร สีมํ พนฺเธยฺยํ, มริ

ยาทํ ฐเปยฺย’’นฺติฯ อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน เวสาลี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ โคตมเก เจติเยฯ เตน โข ปน สมเยน ภควา สีตาสุ เหมนฺติกาสุ รตฺตีสุ อนฺตรฏฺฐกาสุ หิมปาตสมเย รตฺตึ อชฺโฌกาเส เอกจีวโร นิสีทิฯ น ภควนฺตํ สีตํ อโหสิฯ นิกฺขนฺเต ปฐเม ยาเม สีตํ ภควนฺตํ อโหสิฯ ทุติยํ ภควา จีวรํ ปารุปิฯ น ภควนฺตํ สีตํ อโหสิฯ นิกฺขนฺเต มชฺฌิเม ยาเม สีตํ ภควนฺตํ อโหสิฯ ตติยํ ภควา จีวรํ ปารุปิฯ น ภควนฺตํ สีตํ อโหสิฯ นิกฺขนฺเต ปจฺฉิเม ยาเม อุทฺธสฺเต อรุเณ นนฺทิมุขิยา รตฺติยา สีตํ ภควนฺตํ อโหสิฯ จตุตฺถํ ภควา จีวรํ ปารุปิฯ น ภควนฺตํ สีตํ อโหสิฯ อถ โข ภควโต เอตทโหสิ – ‘‘เยปิ โข เต กุลปุตฺตา อิมสฺมึ ธมฺมวินเย สีตาลุกา สีตภีรุกา เตปิ สกฺโกนฺติ ติจีวเรน ยาเปตุํฯ ยํนูนาหํ ภิกฺขูนํ จีวเร สีมํ พนฺเธยฺยํ, มริยาทํ ฐเปยฺยํ, ติจีวรํ อนุชาเนยฺย’’นฺติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อิธาหํ, ภิกฺขเว, อนฺตรา จ ราชคหํ อนฺตรา จ เวสาลึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺโน อทฺทสํ สมฺพหุเล ภิกฺขู จีวเรหิ อุพฺภณฺฑิเต สีเสปิ จีวรภิสึ กริตฺวา ขนฺเธปิ จีวรภิสึ กริตฺวา กฏิยาปิ จีวรภิสึ กริตฺวา อาคจฺฉนฺเต, ทิสฺวาน เม เอตทโหสิ – ‘อติลหุํ โข อิเม โมฆปุริสา จีวเร พาหุลฺลาย อาวตฺตาฯ ยํนูนาหํ ภิกฺขูนํ จีวเร สีมํ พนฺเธยฺยํ, มริยาทํ ฐเปยฺย’นฺติฯ อิธาหํ, ภิกฺขเว, สีตาสุ เหมนฺติกาสุ รตฺตีสุ อนฺตรฏฺฐกาสุ หิมปาตสมเย รตฺตึ อชฺโฌกาเส เอกจีวโร นิสีทึฯ น มํ สีตํ อโหสิฯ นิกฺขนฺเต ปฐเม ยาเม สีตํ มํ อโหสิฯ ทุติยาหํ จีวรํ ปารุปึฯ น มํ สีตํ อโหสิฯ นิกฺขนฺเต มชฺฌิเม ยาเม สีตํ มํ อโหสิฯ ตติยาหํ จีวรํ ปารุปึฯ น มํ สีตํ อโหสิฯ นิกฺขนฺเต ปจฺฉิเม ยาเม อุทฺธสฺเต อรุเณ นนฺทิมุขิยา รตฺติยา สีตํ มํ อโหสิฯ จตุตฺถาหํ จีวรํ ปารุปึฯ น มํ สีตํ อโหสิฯ ตสฺส มยฺหํ, ภิกฺขเว, เอตทโหสิ – ‘เยปิ โข เต กุลปุตฺตา อิมสฺมึ ธมฺมวินเย สีตาลุกา สีตภีรุกา เตปิ สกฺโกนฺติ ติจีวเรน ยาเปตุํฯ ยํนูนาหํ ภิกฺขูนํ จีวเร สีมํ พนฺเธยฺยํ, มริยาทํ ฐเปยฺยํ , ติจีวรํ อนุชาเนยฺย’นฺติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติจีวรํ – ทิคุณํ สงฺฆาฏึ, เอกจฺจิยํ อุตฺตราสงฺคํ, เอกจฺจิยํ อนฺตรวาสก’’นฺติฯ

ติจีวรานุชานนา นิฏฺฐิตาฯ

๒๑๘. อติเรกจีวรกถา

๓๔๗. [ปารา. ๔๖๑] เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภควตา ติจีวรํ อนุญฺญาตนฺติ อญฺเญเนว ติจีวเรน คามํ ปวิสนฺติ, อญฺเญน ติจีวเรน อาราเม อจฺฉนฺติ, อญฺเญน ติจีวเรน นหานํ โอตรนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกจีวรํ ธาเรสฺสนฺตี’’ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘น, ภิกฺขเว, อติเรกจีวรํ ธาเรตพฺพํฯ โย ธาเรยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพ’’ติฯ

[ปารา. ๔๖๑] เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อานนฺทสฺส อติเรกจีวรํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ อายสฺมา จ อานนฺโท ตํ จีวรํ อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ทาตุกาโม โหติฯ อายสฺมา จ สาริปุตฺโต สาเกเต วิหรติฯ อถ โข อายสฺมโต อานนฺทสฺส เอตทโหสิ – ‘‘ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ ‘น อติเรกจีวรํ ธาเรตพฺพ’นฺติฯ อิทญฺจ เม อติเรกจีวรํ อุปฺปนฺนํ ฯ อหญฺจิมํ จีวรํ อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ทาตุกาโมฯ อายสฺมา จ สาริปุตฺโต สาเกเต วิหรติฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ’’นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ‘‘กีวจิรํ ปนานนฺท, สาริปุตฺโต อาคจฺฉิสฺ

สตี''ติ? ''นวมํ วา, ภควา, ทิวสํ, ทสมํ วา''ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทสาหปรมํ อติเรกจีวรํ ธาเรตุ''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขูนํ อติเรกจีวรํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ''กถํ นุ โข อมฺเหหิ อติเรกจีวเร ปฏิปชฺชิตพฺพ''นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อติเรกจีวรํ วิกปฺเปตุนฺติฯ

๓๔๘. อถ โข ภควา เวสาลิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน พาราณสี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน พาราณสี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา พาราณสิยํ วิหรติ อิสิปตเน มิคทาเยฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรวาสโก ฉิทฺโท โหติฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – ''ภควตา ติจีวรํ อนุญฺญาตํ – ทิคุณา สงฺฆาฏิ, เอกจฺจิโย อุตฺตราสงฺโค , เอกจฺจิโย อนฺตรวาสโกฯ อยญฺจ เม อนฺตรวาสโก ฉิทฺโทฯ ยํนูนาหํ อคฺคฬํ อจฺฉุเปยฺยํ, สมนฺตโต ทุปฏฺฏํ ภวิสฺสติ, มชฺเฌ เอกจฺจิย''นฺติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อคฺคฬํ อจฺฉุเปสิฯ อทฺทสา โข ภควา เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺโต ตํ ภิกฺขุํ อคฺคฬํ อจฺฉุเปนฺตํ [อจฺฉุปนฺตํ (ก.)], ทิสฺวาน เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ''กึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, กโรสี''ติ? ''อคฺคฬํ, ภควา, อจฺฉุเปมี''ติฯ ''สาธุ สาธุ, ภิกฺขุ; สาธุ โข ตฺวํ, ภิกฺขุ, อคฺคฬํ อจฺฉุเปสี''ติ ฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อหตานํ ทุสฺสานํ อหตกปฺปานํ ทิคุณํ สงฺฆาฏึ, เอกจฺจิยํ อุตฺตราสงฺคํ, เอกจฺจิยํ อนฺตรวาสกํ; อุตุทฺธฏานํ ทุสฺสานํ จตุคฺคุณํ สงฺฆาฏึ, ทิคุณํ อุตฺตราสงฺคํ, ทิคุณํ อนฺตรวาสกํ; ปํสุกูเล ยาวทตฺถํ; ปาปณิเก อุสฺสาโห กรณีโยฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อคฺคฬํ ตุนฺนํ โอวฏฺฏิกํ กณฺฑุสกํ ทฬฺหีกมฺม''นฺติฯ

อติเรกจีวรกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๑๙. วิสาขาวตฺถุ

๓๔๙. อถ โข ภควา พาราณสิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน สาวตฺถิ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน สาวตฺถิ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ อถ โข วิสาขา มิคารมาตา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข วิสาขํ มิคารมาตรํ ภควา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข วิสาขา มิคารมาตา, ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา, ภควนฺตํ เอตทโวจ – ''อธิวาเสตุ เม, ภนฺเต, ภควา สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา''ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข วิสาขา มิคารมาตา ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

เตน โข ปน สมเยน ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน จาตุทฺทีปิโก มหาเมโฆ ปาวสฺสิฯ อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''ยถา, ภิกฺขเว, เชตวเน วสฺสติ เอวํ จตูสุ ทีเปสุ วสฺสติฯ โอวสฺสาเปถ, ภิกฺขเว, กายํฯ อยํ ปจฺฉิโม จาตุทฺทีปิโก มหาเมโฆ''ติฯ ''เอวํ, ภนฺเต''ติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา นิกฺขิตฺตจีวรา กายํ โอวสฺสาเปนฺติฯ อถ โข วิสาขา มิคารมาตา ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ทาสึ อาณาเปสิ – ''คจฺฉ, เชฯ อารามํ

คนฺตฺวา กาลํ อาโรเจหิ – กาโล, ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺต''นฺติฯ ''เอวํ, อยฺเย''ติ โข สา ทาสี วิสาขาย มิคารมาตุยา ปฏิสฺสุณิตฺวา อารามํ คนฺตฺวา อทฺทส ภิกฺขู นิกฺขิตฺตจีวเร กายํ โอวสฺสาเปนฺเต, ทิสฺวาน 'นตฺถิ อาราเม ภิกฺขู, อาชีวกา กายํ โอวสฺสาเปนฺตี'ติ เยน วิสาขา มิคารมาตา เตนุปสงฺกมิ ; อุปสงฺกมิตฺวา วิสาขํ มิคารมาตรํ เอตทโวจ – ''นตฺถยฺเย, อาราเม ภิกฺขู, อาชีวกา กายํ โอวสฺสาเปนฺตี''ติฯ อถ โข วิสาขาย มิคารมาตุยา ปณฺฑิตาย วิยตฺตาย เมธาวินิยา เอตทโหสิ – ''นิสฺสํสยํ โข อยฺยา นิกฺขิตฺตจีวรา กายํ โอวสฺสาเปนฺติฯ สายํ พาลา มญฺญิตฺถ – นตฺถิ อาราเม ภิกฺขู, อาชีวกา กายํ โอวสฺสาเปนฺตี''ติ, ปุน ทาสึ อาณาเปสิ – ''คจฺฉ, เชฯ อารามํ คนฺตฺวา กาลํ อาโรเจหิ – กาโล, ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺต''นฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู คตฺตานิ สีตึ กริตฺวา [สีตีกริตฺวา (สฺยา.)] กลฺลกายา จีวรานิ คเหตฺวา ยถาวิหารํ ปวิสึสุฯ อถ โข สา ทาสี อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขู อปสฺสนฺตี 'นตฺถิ อาราเม ภิกฺขู, สุญฺโญ อาราโม'ติ เยน วิสาขา มิคารมาตา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา วิสาขํ มิคารมาตรํ เอตทโวจ – ''นตฺถยฺเย, อาราเม ภิกฺขู, สุญฺโญ อาราโม''ติฯ อถ โข วิสาขาย มิคารมาตุยา ปณฺฑิตาย วิยตฺตาย เมธาวินิยา เอตทโหสิ – ''นิสฺสํสยํ โข อยฺยา คตฺตานิ สีตึ กริตฺวา กลฺลกายา จีวรานิ คเหตฺวา ยถาวิหารํ ปวิฏฺฐาฯ สายํ พาลา มญฺญิตฺถ – นตฺถิ อาราเม ภิกฺขู, สุญฺโญ อาราโม''ติ, ปุน ทาสึ อาณาเปสิ – ''คจฺฉ, เชฯ อารามํ คนฺตฺวา กาลํ อาโรเจหิ – กาโล, ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺต''นฺติฯ

๓๕๐. อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''สนฺทหถ [สนฺนหถ (สี. สฺยา.)], ภิกฺขเว, ปตฺตจีวรํ; กาโล ภตฺตสฺสา''ติฯ ''เอวํ, ภนฺเต''ติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย – เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมิญฺเชยฺย, เอวเมว – เชตวเน อนฺตรหิโต วิสาขาย มิคารมาตุยา โกฏฺฐเก ปาตุรโหสิฯ นิสีทิ ภควา ปญฺญตฺเต อาสเน สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนฯ อถ โข วิสาขา มิคารมาตา – ''อจฺฉริยํ วต โภ! อพฺภุตํ วต โภ! ตถาคตสฺส มหิทฺธิกตา มหานุภาวตา, ยตฺร หิ นาม ชณฺณุกมตฺเตสุปิ โอเฆสุ ปวตฺตมาเนสุ, กฏิมตฺเตสุปิ โอเฆสุ ปวตฺตมาเนสุ, น หิ นาม เอกภิกฺขุสฺสปิ [ปวตฺตมาเนสุ น เอกภิกฺขุสฺสปิ (?)] ปาทา วา จีวรานิ วา อลฺลานิ ภวิสฺสนฺตี''ติ – หฏฺฐา อุทคฺคา พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข วิสาขา มิคารมาตา ภควนฺตํ เอตทโวจ – ''อฏฺฐาหํ, ภนฺเต, ภควนฺตํ วรานิ ยาจามี''ติฯ ''อติกฺกนฺตวรา โข, วิสาเข, ตถาคตา''ติฯ ''ยานิ จ, ภนฺเต, กปฺปิยานิ ยานิ จ อนวชฺชานี''ติฯ ''วเทหิ, วิสาเข''ติฯ ''อิจฺฉามหํ, ภนฺเต, สงฺฆสฺส ยาวชีวํ วสฺสิกสาฏิกํ ทาตุํ, อาคนฺตุกภตฺตํ ทาตุํ, คมิกภตฺตํ ทาตุํ, คิลานภตฺตํ ทาตุํ, คิลานุปฏฺฐากภตฺตํ ทาตุํ, คิลานเภสชฺชํ ทาตุํ, ธุวยาคุํ ทาตุํ, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อุทกสาฏิกํ ทาตุ''นฺติฯ ''กึ ปน ตฺวํ, วิสาเข, อตฺถวสํ สมฺปสฺสมานา ตถาคตํ อฏฺฐ วรานิ ยาจสี''ติ?

''อิธาหํ, ภนฺเต, ทาสึ อาณาเปสึ – 'คจฺฉ, เชฯ อารามํ คนฺตฺวา กาลํ อาโรเจหิ – กาโล, ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺต'''นฺติฯ อถ โข สา, ภนฺเต, ทาสี อารามํ คนฺตฺวา อทฺทส ภิกฺขู นิกฺขิตฺตจีวเร กายํ โอวสฺสาเปนฺเต, ทิสฺวาน ''นตฺถิ อาราเม ภิกฺขู, อาชีวกา กายํ โอวสฺสาเปนฺตี''ติ เยนาหํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ เอตทโวจ – ''นตฺถยฺเย, อาราเม ภิกฺขู, อาชีวกา กายํ โอวสฺสาเปนฺตี''ติฯ อสุจิ, ภนฺเต, นคฺคิยํ เชคุจฺฉํ ปฏิกูลํฯ อิมาหํ, ภนฺเต, อตฺถวสํ สมฺปสฺสมานา อิจฺฉามิ สงฺฆสฺส ยาวชีวํ วสฺสิกสาฏิกํ ทาตุํฯ

“ปุน จปรํ, ภนฺเต, อาคนฺตุโก ภิกฺขุ น วีถิกุสโล น โคจรกุสโล กิลนฺโต ปิณฺฑาย จรติฯ โส เม อาคนฺตุกภตฺตํ ภุญฺชิตฺวา วีถิกุสโล โคจรกุสโล อกิลนฺโต ปิณฺฑาย จริสฺสติฯ อิมาหํ, ภนฺเต, อตฺถวสํ สมฺปสฺสมานา อิจฺฉามิ สงฺฆสฺส ยาวชีวํ อาคนฺตุกภตฺตํ ทาตุํฯ

“ปุน จปรํ, ภนฺเต, คมิโก ภิกฺขุ อตฺตโน ภตฺตํ ปริเยสมาโน สตฺถา วา วิหายิสฺสติ, ยตฺถ วา วาสํ คนฺตุกาโม ภวิสฺสติ ตตฺถ วิกาเล อุปคจฺฉิสฺสติ, กิลนฺโต อทฺธานํ คมิสฺสติฯ โส เม คมิกภตฺตํ ภุญฺชิตฺวา สตฺถา น วิหายิสฺสติ, ยตฺถ วาสํ คนฺตุกาโม ภวิสฺสติ ตตฺถ กาเล อุปคจฺฉิสฺสติ, อกิลนฺโต อทฺธานํ คมิสฺสติฯ อิมาหํ, ภนฺเต, อตฺถวสํ สมฺปสฺสมานา อิจฺฉามิ สงฺฆสฺส ยาวชีวํ คมิกภตฺตํ ทาตุํฯ

“ปุน จปรํ, ภนฺเต, คิลานสฺส ภิกฺขุโน สปฺปายานิ โภชนานิ อลภนฺตสฺส อาพาโธ วา อภิวฑฺฒิสฺสติ, กาลํกิริยา วา ภวิสฺสติฯ ตสฺส เม คิลานภตฺตํ ภุตฺตสฺส อาพาโธ น อภิวฑฺฒิสฺสติ, กาลํกิริยา น ภวิสฺสติฯ อิมาหํ, ภนฺเต, อตฺถวสํ สมฺปสฺสมานา อิจฺฉามิ สงฺฆสฺส ยาวชีวํ คิลานภตฺตํ ทาตุํ ฯ “ปุน จปรํ, ภนฺเต, คิลานุปฏฺฐาโก ภิกฺขุ อตฺตโน ภตฺตํ ปริเยสมาโน คิลานสฺส อุสฺสูเร ภตฺตํ นีหริสฺสติ, ภตฺตจฺเฉทํ กริสฺสติฯ โส เม คิลานุปฏฺฐากภตฺตํ ภุญฺชิตฺวา คิลานสฺส กาเลน ภตฺตํ นีหริสฺสติ, ภตฺตจฺเฉทํ น กริสฺสติฯ อิมาหํ, ภนฺเต, อตฺถวสํ สมฺปสฺสมานา อิจฺฉามิ สงฺฆสฺส ยาวชีวํ คิลานุปฏฺฐากภตฺตํ ทาตุํฯ

“ปุน จปรํ, ภนฺเต, คิลานสฺส ภิกฺขุโน สปฺปายานิ เภสชฺชานิ อลภนฺตสฺส อาพาโธ วา อภิวฑฺฒิสฺสติ, กาลํกิริยา วา ภวิสฺสติฯ ตสฺส เม คิลานเภสชฺชํ ปริภุตฺตสฺส อาพาโธ น อภิวฑฺฒิสฺสติ, กาลํกิริยา น ภวิสฺสติฯ อิมาหํ, ภนฺเต, อตฺถวสํ สมฺปสฺสมานา อิจฺฉามิ สงฺฆสฺส ยาวชีวํ คิลานเภสชฺชํ ทาตุํฯ

“ปุน จปรํ, ภนฺเต, ภควตา อนฺธกวินฺเท ทสานิสํเส สมฺปสฺสมาเนน ยาคุ อนุญฺญาตาฯ ตฺยาหํ, ภนฺเต, อานิสํเส สมฺปสฺสมานา อิจฺฉามิ สงฺฆสฺส ยาวชีวํ ธุวยาคุํ ทาตุํฯ

“อิธ, ภนฺเต, ภิกฺขุนิโย อจิรวติยา นทิยา เวสิยาหิ สทฺธึ นคฺคา เอกติตฺเถ นหายนฺติฯ ตา, ภนฺเต, เวสิยา ภิกฺขุนิโย อุปฺปณฺเฑสุํ – ‘กึ นุ โข นาม ตุมฺหากํ, อยฺเย, ทหรานํ [ทหรานํ ทหรานํ (สี.)] พฺรหฺมจริยํ จิณฺเณน, นนุ นาม กามา ปริภุญฺชิตพฺพา; ยทา ชิณฺณา ภวิสฺสถ ตทา พฺรหฺมจริยํ จริสฺสถฯ เอวํ ตุมฺหากํ อุโภ อตฺถา ปริคฺคหิตา ภวิสฺสนฺตี’ติฯ ตา, ภนฺเต, ภิกฺขุนิโย เวสิยาหิ อุปฺปณฺฑิยมานา มงฺกู อเหสุํฯ อสุจิ, ภนฺเต, มาตุคามสฺส นคฺคิยํ เชคุจฺฉํ ปฏิกูลํฯ อิมาหํ, ภนฺเต, อตฺถวสํ สมฺปสฺสมานา อิจฺฉามิ ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ยาวชีวํ อุทกสาฏิกํ ทาตุ”นฺติฯ

๓๕๑. “กึ ปน ตฺวํ, วิสาเข, อานิสํสํ สมฺปสฺสมานา ตถาคตํ อฏฺฐ วรานิ ยาจสี”ติ? “อิธ, ภนฺเต, ทิสาสุ วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขู สาวตฺถึ อาคจฺฉิสฺสนฺติ ภควนฺตํ ทสฺสนายฯ เต ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา ปุจฺฉิสฺสนฺติ – ‘อิตฺถนฺนาโม, ภนฺเต, ภิกฺขุ กาลงฺกโต, ตสฺส กา คติ โก อภิสมฺปราโย’ติ? ตํ ภควา พฺยากริสฺสติ โสตาปตฺติผเล วา สกทาคามิผเล วา อนาคามิผเล วา อรหตฺเต วาฯ ตฺยาหํ อุปสงฺกมิตฺวา ปุจฺฉิสฺสามิ – ‘อาคตปุพฺพา นุ โข, ภนฺเต, เตน อยฺเยน สาวตฺถี’ติ? สเจ เม วกฺขนฺติ – ‘อาคตปุพฺพา เตน ภิกฺขุนา สาวตฺถี’ติ นิฏฺฐเมตฺถ คจฺฉิสฺสามิ – นิสฺสํสยํ เม ปริภุตฺตํ เตน อยฺเยน วสฺสิกสาฏิกา วา อาคนฺตุกภตฺตํ วา คมิกภตฺตํ วา คิลานภตฺตํ วา คิลานุ

ปฏฺฐากภตฺตํ วา คิลานเภสชฺชํ วา ธุวยาคุ วาติฯ ตสฺสา เม ตทนุสฺสรนฺติยา ปามุชฺชํ ชายิสฺสติ, ปมุทิตาย ปีติ ชายิสฺสติ, ปีติมนาย กาโย ปสฺสมฺภิสฺสติ, ปสฺสทฺธกายา สุขํ เวทิยิสฺสามิ, สุขินิยา จิตฺตํ สมาธิยิสฺสติฯ สา เม ภวิสฺสติ อินฺทฺริยภาวนา พลภาวนา โพชฺฌงฺคภาวนาฯ อิมาหํ, ภนฺเต, อานิสํสํ สมฺปสฺสมานา ตถาคตํ อฏฺฐ วรานิ ยาจามี''ติฯ ''สาธุ สาธุ, วิสาเข; สาธุ โข ตฺวํ, วิสาเข, อิมํ อานิสํสํ สมฺปสฺสมานา ตถาคตํ อฏฺฐ วรานิ ยาจสิฯ อนุชานามิ เต, วิสาเข, อฏฺฐ วรานี''ติฯ อถ โข ภควา วิสาขํ มิคารมาตรํ อิมาหิ คาถาหิ อนุโมทิ –

''ยา อนฺนปานํ ททติปฺปโมทิตา;
สีลูปปนฺนา สุคตสฺส สาวิกา;
ททาติ ทานํ อภิภุยฺย มจฺฉรํ;
โสวคฺคิกํ โสกนุทํ สุขาวหํฯ

''ทิพฺพํ สา ลภเต อายุํ [ทิพฺพํ พลํ สา ลภเต จ อายุํ (สี. สฺยา.)];
อาคมฺม มคฺคํ วิรชํ อนงฺคณํ;
สา ปุญฺญกามา สุขินี อนามยา;
สคฺคมฺหิ กายมฺหิ จิรํ ปโมทตี''ติฯ

๓๕๒. อถ โข ภควา วิสาขํ มิคารมาตรํ อิมาหิ คาถาหิ อนุโมทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วสฺสิกสาฏิกํ, อาคนฺตุกภตฺตํ, คมิกภตฺตํ, คิลานภตฺตํ, คิลานุปฏฺฐากภตฺตํ, คิลานเภสชฺชํ, ธุวยาคุํ, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อุทกสาฏิก''นฺติฯ

วิสาขาวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

วิสาขาภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๒๒๐. นิสีทนาทิอนุชานนา

๓๕๓. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ปณีตานิ โภชนานิ ภุญฺชิตฺวา มุฏฺฐสฺสตี อสมฺปชานา นิทฺทํ โอกฺกมนฺติฯ เตสํ มุฏฺฐสฺสตีนํ อสมฺปชานานํ นิทฺทํ โอกฺกมนฺตานํ สุปินนฺเตน อสุจิ มุจฺจติ, เสนาสนํ อสุจินา มกฺขิยติฯ อถ โข ภควา อายสฺมตา อานนฺเทน ปจฺฉาสมเณน เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺโต อทฺทส เสนาสนํ อสุจินา มกฺขิตํ, ทิสฺวาน อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – ''กิํ เอตํ, อานนฺท, เสนาสนํ มกฺขิต''นฺติ? ''เอตรหิ, ภนฺเต, ภิกฺขู ปณีตานิ โภชนานิ ภุญฺชิตฺวา มุฏฺฐสฺสตี อสมฺปชานา นิทฺทํ โอกฺกมนฺติฯ เตสํ มุฏฺฐสฺสตีนํ อสมฺปชานานํ นิทฺทํ โอกฺกมนฺตานํ สุปินนฺเตน อสุจิ มุจฺจติ; ตยิทํ, ภควา, เสนาสนํ อสุจินา มกฺขิต''นฺติฯ ''เอวเมตํ, อานนฺท, เอวเมตํ, อานนฺทฯ มุจฺจติ หิ, อานนฺท, มุฏฺฐสฺสตีนํ อสมฺปชานานํ นิทฺทํ โอกฺกมนฺตานํ สุปินนฺเตน อสุจิฯ เยเต, อานนฺท, ภิกฺขู อุปฏฺฐิตสฺสตี สมฺปชานา นิทฺทํ โอกฺกมนฺติ, เตสํ อสุจิ น มุจฺจติฯ เยปิ เต, อานนฺท, ปุถุชฺชนา กาเมสุ วีตราคา, เตสมฺปิ อสุจิ น มุจฺจติฯ อฏฺฐานเมตํ, อานนฺท, อนวกาโส ยํ อรหโต อสุจิ มุจฺเจยฺยา''ติฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อิธาหํ, ภิกฺขเว, อานนฺเทน ปจฺฉาสมเณน เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺโต อทฺทสํ เสนาสนํ อสุจินา มกฺขิตํ, ทิสฺวาน อานนฺทํ อามนฺเตสึ ‘กึ เอตํ, อานนฺท, เสนาสนํ มกฺขิต’นฺติ? ‘เอตรหิ, ภนฺเต, ภิกฺขู ปณีตานิ โภชนานิ ภุญฺชิตฺวา มุฏฺฐสฺสตี อสมฺปชานา นิทฺทํ โอกฺกมนฺติฯ เตสํ มุฏฺฐสฺสตีนํ อสมฺปชานานํ นิทฺทํ โอกฺกมนฺตานํ สุปินนฺเตน อสุจิ มุจฺจติ; ตยิทํ, ภควา, เสนาสนํ อสุจินา มกฺขิต’นฺติฯ ‘เอวเมตํ, อานนฺท, เอวเมตํ, อานนฺท, มุจฺจติ หิ, อานนฺท, มุฏฺฐสฺสตีนํ อสมฺปชานานํ นิทฺทํ โอกฺกมนฺตานํ สุปินนฺเตน อสุจิฯ เย เต, อานนฺท, ภิกฺขู อุปฏฺฐิตสฺสตี สมฺปชานา นิทฺทํ โอกฺกมนฺติ, เตสํ อสุจิ น มุจฺจติฯ เยปิ เต, อานนฺท, ปุถุชฺชนา กาเมสุ วีตราคา เตสมฺปิ อสุจิ น มุจฺจติฯ อฏฺฐานเมตํ, อานนฺท, อนวกาโส ยํ อรหโต อสุจิ มุจฺเจยฺยา’”ติฯ

“ปญฺจิเม, ภิกฺขเว, อาทีนวา มุฏฺฐสฺสติสฺส อสมฺปชานสฺส นิทฺทํ โอกฺกมโต – ทุกฺขํ สุปติ, ทุกฺขํ ปฏิพุชฺฌติ, ปาปกํ สุปินํ ปสฺสติ, เทวตา น รกฺขนฺติ, อสุจิ มุจฺจติฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, ปญฺจ อาทีนวา มุฏฺฐสฺสติสฺส อสมฺปชานสฺส นิทฺทํ โอกฺกมโตฯ

“ปญฺจิเม , ภิกฺขเว, อานิสํสา อุปฏฺฐิตสฺสติสฺส สมฺปชานสฺส นิทฺทํ โอกฺกมโต – สุขํ สุปติ, สุขํ ปฏิพุชฺฌติ, น ปาปกํ สุปินํ ปสฺสติ, เทวตา รกฺขนฺติ, อสุจิ น มุจฺจติฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, ปญฺจ อานิสํสา อุปฏฺฐิตสฺสติสฺส สมฺปชานสฺส นิทฺทํ โอกฺกมโตฯ

“อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กายคุตฺติยา จีวรคุตฺติยา เสนาสนคุตฺติยา นิสีทน”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อติขุทฺทกํ นิสีทนํ น สพฺพํ เสนาสนํ สํโคเปติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยาวมหนฺตํ ปจฺจตฺถรณํ อากงฺขติ ตาวมหนฺตํ ปจฺจตฺถรณํ กาตุนฺติฯ

๓๕๔. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อานนฺทสฺส อุปชฺฌายสฺส อายสฺมโต เพลฏฺฐสีสสฺส ถุลฺลกจฺฉาพาโธ โหติฯ ตสฺส ลสิกาย จีวรานิ กาเย ลคฺคนฺติฯ ตานิ ภิกฺขู อุทเกน เตเมตฺวา เตเมตฺวา อปกฑฺฒนฺติฯ อทฺทสา โข ภควา เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺโต เต ภิกฺขู ตานิ จีวรานิ อุทเกน เตเมตฺวา เตเมตฺวา อปกฑฺฒนฺเต, ทิสฺวาน เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ, อุปงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – “กึ อิมสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน อาพาโธ”ติ? “อิมสฺส, ภนฺเต, อายสฺมโต ถุลฺลกจฺฉาพาโธฯ ลสิกาย จีวรานิ กาเย ลคฺคนฺติฯ ตานิ มยํ อุทเกน เตเมตฺวา เตเมตฺวา อปกฑฺฒามา”ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยสฺส กณฺฑุ วา ปิฬกา วา อสฺสาโว วา ถุลฺลกจฺฉุ วา อาพาโธ กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิ”นฺติฯ

๓๕๕. อถ โข วิสาขา มิคารมาตา มุขปุญฺฉนโจฬํ [มุขปุญฺชนโจฬํ (ก.)] อาทาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข วิสาขา มิคารมาตา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ปฏิคฺคณฺหาตุ เม, ภนฺเต, ภควา มุขปุญฺฉนโจฬํ, ยํ มมสฺส ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขายา”ติฯ ปฏิคฺคเหสิ ภควา มุขปุญฺฉนโจฬํฯ อถ โข ภควา วิสาขํ มิคารมาตรํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข วิสาขา มิคารมาตา ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิ

ตา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มุขปุญฺฉนโจฬก”นฺติ [มุขปุญฺฉนโจลนฺติ (สฺยา.)]ฯ

๓๕๖. เตน โข ปน สมเยน โรโช มลฺโล อายสฺมโต อานนฺทสฺส สหาโย โหติฯ โรชสฺส มลฺลสฺส โขมปิโลติกา อายสฺมโต อานนฺทสฺส หตฺเถ นิกฺขิตฺตา โหติฯ อายสฺมโต จ อานนฺทสฺส โขมปิโลติกาย อตฺโถ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส วิสฺสาสํ คเหตุํ – สนฺทิฏฺโฐ จ โหติ, สมฺภตฺโต จ, อาลปิโต จ, ชีวติ จ, ชานาติ จ, คหิเต เม อตฺตมโน ภวิสฺสตีติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิเมหิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส วิสฺสาสํ คเหตุนฺติฯ

๓๕๗. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขูนํ ปริปุณฺณํ โหติ ติจีวรํฯ อตฺโถ จ โหติ ปริสฺสาวเนหิปิ ถวิกาหิปิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริกฺขารโจฬกนฺติฯ

นิสีทนาทิอนุชานนา นิฏฺฐิตาฯ

๒๒๑. ปจฺฉิมวิกปฺปนุปคจีวราทิกถา

๓๕๘. อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ยานิ ตานิ ภควตา อนุญฺญาตานิ ติจีวรนฺติ วา วสฺสิกสาฏิกาติ วา นิสีทนนฺติ วา ปจฺจตฺถรณนฺติ วา กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทีติ วา มุขปุญฺฉนโจฬนฺติ วา ปริกฺขารโจฬนฺติ วา, สพฺพานิ ตานิ อธิฏฺฐาตพฺพานิ นุ โข, อุทาหุ, วิกปฺเปตพฺพานี”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติจีวรํ อธิฏฺฐาตุํ น วิกปฺเปตุํ; วสฺสิกสาฏิกํ วสฺสานํ จาตุมาสํ อธิฏฺฐาตุํ, ตโต ปรํ วิกปฺเปตุํ; นิสีทนํ อธิฏฺฐาตุํ น วิกปฺเปตุํ; ปจฺจตฺถรณํ อธิฏฺฐาตุํ น วิกปฺเปตุํ; กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทึ ยาวอาพาธา อธิฏฺฐาตุํ ตโต ปรํ วิกปฺเปตุํ; มุขปุญฺฉนโจฬํ อธิฏฺฐาตุํ น วิกปฺเปตุํ; ปริกฺขารโจฬํ อธิฏฺฐาตุํ น วิกปฺเปตุนฺติฯ

อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กิตฺตกํ ปจฺฉิมํ นุ โข จีวรํ วิกปฺเปตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อายาเมน อฏฺฐงฺคุลํ สุคตงฺคุเลน จตุรงฺคุลวิตฺถตํ ปจฺฉิมํ จีวรํ วิกปฺเปตุนฺติฯ

๓๕๙. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต มหากสฺสปสฺส ปํสุกูลกโต ครุโก โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สุตฺตลูขํ กาตุนฺติฯ วิกณฺโณ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วิกณฺณํ อุทฺธริตุนฺติฯ สุตฺตา โอกิริยนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อนุวาตํ ปริภณฺฑํ อาโรเปตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆาฏิยา ปตฺตา ลุชฺชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐปทกํ กาตุนฺติฯ

๓๖๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ติจีวเร กยิรมาเน สพฺพํ ฉินฺนกํ นปฺปโหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทฺเว ฉินฺนกานิ เอกํ อจฺฉินฺนกนฺติฯ

ทฺเว ฉินฺนกานิ เอกํ อจฺฉินฺนกํ นปฺปโหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทฺเว อจฺฉินฺนกานิ เอกํ ฉินฺนกนฺติฯ

ทฺเว อจฺฉินฺนกานิ เอกํ ฉินฺนกํ นปฺปโหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อนฺวาธิกมฺปิ อาโรเปตุํ, น จ, ภิกฺขเว, สพฺพํ อจฺฉินฺนกํ ธาเรตพฺพํฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

๓๖๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน พหุํ จีวรํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ โส จ ตํ จีวรํ มาตาปิตูนํ ทาตุกาโม โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ มาตาปิตโรติ [มาตาปิตูนํ โข (สี.)] โข, ภิกฺขเว, ททมาเน [วทมาโน (ก.), วทมาเน (?)] กึ วเทยฺยาม? อนุชานามิ , ภิกฺขเว, มาตาปิตูนํ ทาตุํฯ น จ, ภิกฺขเว, สทฺธาเทยฺยํ วินิปาเตตพฺพํฯ โย วินิปาเตยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

๓๖๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อนฺธวเน จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน คามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ โจรา ตํ จีวรํ อวหรึสุฯ โส ภิกฺขุ ทุจฺโจโฬ โหติ ลูขจีวโรฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “กิสฺส ตฺวํ, อาวุโส, ทุจฺโจโฬ ลูขจีวโรสี”ติ? “อิธาหํ [โส อหํ (กตฺถจิ)], อาวุโส, อนฺธวเน จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน คามํ ปิณฺฑาย ปาวิสึฯ โจรา ตํ จีวรํ อวหรึสุฯ เตนาหํ ทุจฺโจโฬ ลูขจีวโร”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, สนฺตรุตฺตเรน คาโม ปวิสิตพฺโพฯ โย ปวิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อานนฺโท อสฺสติยา สนฺตรุตฺตเรน คามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจุํ – “นนุ , อาวุโส อานนฺท, ภควตา ปญฺญตฺตํ – ‘น สนฺตรุตฺตเรน คาโม ปวิสิตพฺโพ’ติ? กิสฺส ตฺวํ, อาวุโส อานนฺท, สนฺตรุตฺตเรน คามํ ปวิฏฺโฐ”ติ? “สจฺจํ, อาวุโส, ภควตา ปญฺญตฺตํ – ‘น สนฺตรุตฺตเรน คาโม ปวิสิตพฺโพ’ติฯ อปิ จาหํ อสฺสติยา ปวิฏฺโฐ”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

ปญฺจิเม, ภิกฺขเว, ปจฺจยา สงฺฆาฏิยา นิกฺเขปาย – คิลาโน วา โหติ, วสฺสิกสงฺเกตํ วา โหติ, นทีปารํ คนฺตุํ วา โหติ, อคฺคฬคุตฺติวิหาโร วา โหติ, อตฺถตกถินํ วา โหติฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, ปญฺจ ปจฺจยา สงฺฆาฏิยา นิกฺเขปายฯ

ปญฺจิเม, ภิกฺขเว, ปจฺจยา อุตฺตราสงฺคสฺส นิกฺเขปาย…เป.… อนฺตรวาสกสฺส นิกฺเขปาย – คิลาโน วา โหติ, วสฺสิกสงฺเกตํ วา โหติ, นทีปารํ คนฺตุํ วา โหติ, อคฺคฬคุตฺติวิหาโร วา โหติ, อตฺถตกถินํ วา โหติฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, ปญฺจ ปจฺจยา อุตฺตราสงฺคสฺส อนฺตรวาสกสฺส นิกฺเขปายฯ

ปญฺจิเม, ภิกฺขเว, ปจฺจยา วสฺสิกสาฏิกาย นิกฺเขปาย – คิลาโน วา โหติ, นิสฺสีมํ คนฺตุํ วา โหติ, นทีปารํ คนฺตุํ วา โหติ, อคฺคฬคุตฺติวิหาโร วา โหติ, วสฺสิกสาฏิกา อกตา วา โหติ วิปฺปกตา วาฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, ปญฺจ ปจฺจยา วสฺสิกสาฏิกาย นิกฺเขปายาติฯ

ปจฺฉิมวิกปฺปนุปคจีวราทิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๒๒. สงฺฆิกจีวรุปฺปาทกถา

๓๖๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ เอโก วสฺสํ วสิฯ ตตฺถ มนุสฺสา สงฺฆสฺส เทมาติ จีวรานิ อทํสุฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘จตุวคฺโค ปจฺฉิโม สงฺโฆ’ติฯ อหญฺจมฺหิ เอกโกฯ อิเม จ มนุสฺสา สงฺฆสฺส เทมาติ จีวรานิ อทํสุฯ ยํนูนาหํ อิมานิ สงฺฆิกานิ จีวรานิ สาวตฺถึ หเรยฺย”นฺติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ตานิ จีวรานิ อาทาย สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “ตุยฺเหว, ภิกฺขุ, ตานิ จีวรานิ ยาว กถินสฺส อุพฺภารายา”ติฯ อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เอโก วสฺสํ วสติฯ ตตฺถ มนุสฺสา สงฺฆสฺส เทมาติ จีวรานิ เทนฺติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตสฺเสว ตานิ จีวรานิ ยาว กถินสฺส อุพฺภารายาติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อุตุกาลํ เอโก วสิฯ ตตฺถ มนุสฺสา สงฺฆสฺส เทมาติ จีวรานิ อทํสุฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘จตุวคฺโค ปจฺฉิโม สงฺโฆ’ติฯ อหญฺจมฺหิ เอกโกฯ อิเม จ มนุสฺสา สงฺฆสฺส เทมาติ จีวรานิ อทํสุฯ ยํนูนาหํ อิมานิ สงฺฆิกานิ จีวรานิ สาวตฺถึ หเรยฺย”นฺติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ตานิ จีวรานิ อาทาย สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว , สมฺมุขีภูเตน สงฺเฆน ภาเชตุํฯ อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อุตุกาลํ เอโก วสติฯ ตตฺถ มนุสฺสา สงฺฆสฺส เทมาติ จีวรานิ เทนฺติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เตน ภิกฺขุนา ตานิ จีวรานิ อธิฏฺฐาตุํ – “มยฺหิมานิ จีวรานี”ติฯ ตสฺส เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ตํ จีวรํ อนธิฏฺฐิเต อญฺโญ ภิกฺขุ อาคจฺฉติ, สมโก ทาตพฺโพ ภาโคฯ เตหิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ตํ จีวรํ ภาชิยมาเน, อปาติเต กุเส, อญฺโญ ภิกฺขุ อาคจฺฉติ, สมโก ทาตพฺโพ ภาโคฯ เตหิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ตํ จีวรํ ภาชิยมาเน, ปาติเต กุเส, อญฺโญ ภิกฺขุ อาคจฺฉติ, นากามา ทาตพฺโพ ภาโคติฯ

เตน โข ปน สมเยน ทฺเว ภาติกา เถรา, อายสฺมา จ อิสิทาโส อายสฺมา จ อิสิภโฏ, สาวตฺถิยํ วสฺสํวุฏฺฐา อญฺญตรํ คามกาวาสํ อคมํสุฯ มนุสฺสา จิรสฺสาปิ เถรา อาคตาติ สจีวรานิ ภตฺตานิ อทํสุฯ อาวาสิกา ภิกฺขู เถเร ปุจฺฉึสุ – “อิมานิ, ภนฺเต, สงฺฆิกานิ จีวรานิ เถเร อาคมฺม อุปฺปนฺนานิ, สาทิยิสฺสนฺติ เถรา ภาค”นฺติฯ เถรา เอวมาหํสุ – “ยถา โข มยํ, อาวุโส, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานาม, ตุมฺหากํเยว ตานิ จีวรานิ ยาว กถินสฺส อุพฺภารายา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ตโย ภิกฺขู ราชคเห วสฺสํ วสนฺติฯ ตตฺถ มนุสฺสา สงฺฆสฺส

เทมาติ จีวรานิ เทนฺติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ภควตา ปญฺญตฺตํ ‘จตุวคฺโค ปจฺฉิโม สงฺโฆ’ติฯ มยญฺจมฺหา ตโย ชนาฯ อิเม จ มนุสฺสา สงฺฆสฺส เทมาติ จีวรานิ เทนฺติฯ กถํ นุ โข อมฺเหหิ ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา เถรา, อายสฺมา จ นิลวาสี อายสฺมา จ สาณวาสี อายสฺมา จ โคตโก อายสฺมา จ ภคุ อายสฺมา จ ผฬิกสนฺตาโน, ปาฏลิปุตฺเต วิหรนฺติ กุกฺกุฏาราเมฯ อถ โข เต ภิกฺขู ปาฏลิปุตฺตํ คนฺตฺวา เถเร ปุจฺฉึสุฯ เถรา เอวมาหํสุ – “ยถา โข มยํ อาวุโส ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานาม, ตุมฺหากํเยว ตานิ จีวรานิ ยาว กถินสฺส อุพฺภารายา”ติฯ

สงฺฆิกจีวรุปฺปาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๒๓. อุปนนฺทสกฺยปุตฺตวตฺถุ

๓๖๔. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต สาวตฺถิยํ วสฺสํวุฏฺโฐ อญฺญตรํ คามกาวาสํ อคมาสิฯ ตตฺถ จ ภิกฺขู จีวรํ ภาเชตุกามา สนฺนิปตึสุฯ เต เอวมาหํสุ – “อิมานิ โข, อาวุโส, สงฺฆิกานิ จีวรานิ ภาชิยิสฺสนฺติ, สาทิยิสฺสสิ ภาค”นฺติ? “อามาวุโส, สาทิยิสฺสามี”ติฯ ตโต จีวรภาคํ คเหตฺวา อญฺญํ อาวาสํ อคมาสิฯ ตตฺถปิ ภิกฺขู จีวรํ ภาเชตุกามา สนฺนิปตึสุฯ เตปิ เอวมาหํสุ – “อิมานิ โข, อาวุโส, สงฺฆิกานิ จีวรานิ ภาชิยิสฺสนฺติ, สาทิยิสฺสสิ ภาค”นฺติ? “อามาวุโส, สาทิยิสฺสามี”ติฯ ตโตปิ จีวรภาคํ คเหตฺวา อญฺญํ อาวาสํ อคมาสิฯ ตตฺถปิ ภิกฺขู จีวรํ ภาเชตุกามา สนฺนิปตึสุฯ เตปิ เอวมาหํสุ – “อิมานิ โข, อาวุโส, สงฺฆิกานิ จีวรานิ ภาชิยิสฺสนฺติ, สาทิยิสฺสสิ ภาค”นฺติ? “อามาวุโส, สาทิยิสฺสามี”ติฯ ตโตปิ จีวรภาคํ คเหตฺวา มหนฺตํ จีวรภณฺฑิกํ อาทาย ปุนเทว สาวตฺถึ ปจฺจาคญฺฉิฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “มหาปุญฺโญสิ ตฺวํ , อาวุโส อุปนนฺท, พหุํ เต จีวรํ อุปฺปนฺน”นฺติฯ “กุโต เม , อาวุโส, ปุญฺญํ? อิธาหํ, อาวุโส, สาวตฺถิยํ วสฺสํวุฏฺโฐ อญฺญตรํ คามกาวาสํ อคมาสึฯ ตตฺถ ภิกฺขู จีวรํ ภาเชตุกามา สนฺนิปตึสุฯ เต มํ เอวมาหํสุ – ‘อิมานิ โข, อาวุโส, สงฺฆิกานิ จีวรานิ ภาชิยิสฺสนฺติ, สาทิยิสฺสสิ ภาค’นฺติ? ‘อามาวุโส, สาทิยิสฺสามี’ติฯ ตโต จีวรภาคํ คเหตฺวา อญฺญํ อาวาสํ อคมาสึฯ ตตฺถปิ ภิกฺขู จีวรํ ภาเชตุกามา สนฺนิปตึสุฯ เตปิ มํ เอวมาหํสุ – ‘อิมานิ โข, อาวุโส, สงฺฆิกานิ จีวรานิ ภาชิยิสฺสนฺติ, สาทิยิสฺสสิ ภาค’”นฺติ? ‘อามาวุโส, สาทิยิสฺสามี’ติฯ ตโตปิ จีวรภาคํ คเหตฺวา อญฺญํ อาวาสํ อคมาสึฯ ตตฺถปิ ภิกฺขู จีวรํ ภาเชตุกามา สนฺนิปตึสุฯ เตปิ มํ เอวมาหํสุ – ‘อิมานิ โข, อาวุโส, สงฺฆิกานิ จีวรานิ ภาชิยิสฺสนฺติ, สาทิยิสฺสสิ ภาค’นฺติ? ‘อามาวุโส, สาทิยิสฺสามี’ติฯ ตโตปิ จีวรภาคํ อคฺคเหสึฯ เอวํ เม พหุํ จีวรํ อุปฺปนฺน”นฺติฯ “กึ ปน ตฺวํ, อาวุโส อุปนนฺท, อญฺญตฺร วสฺสํวุฏฺโฐ อญฺญตฺร จีวรภาคํ สาทิยี”ติ? “เอวมาวุโส”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต อญฺญตฺร วสฺสํวุฏฺโฐ อญฺญตฺร จีวรภาคํ สาทิยิสฺสตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, อญฺญตฺร วสฺสํวุฏฺโฐ อญฺญตฺร จีวรภาคํ สาทิยี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อญฺญตฺร วสฺสํวุฏฺโฐ อญฺญตฺร จีวรภาคํ สาทิยิสฺสสิฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, อญฺญตฺร วสฺสํวุฏฺเฐน อญฺญตฺร จีวรภาโค สาทิตพฺโพฯ โย สาทิเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เอโก ทฺวีสุ อาวาเสสุ วสฺสํ วสิ – “เอวํ เม พหุํ จีวรํ อุปฺปชฺชิสฺสตี”ติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กถํ นุ โข อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส จีวรปฏิวีโส ทาตพฺโพ”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เทถ, ภิกฺขเว, โมฆปุริสสฺส เอกาธิปฺปายํฯ อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เอโก ทฺวีสุ อาวาเสสุ วสฺสํ วสติ – “เอวํ เม พหุํ จีวรํ อุปฺปชฺชิสฺสตี”ติฯ สเจ อมุตฺร อุปฑฺฒํ อมุตฺร อุปฑฺฒํ วสติ, อมุตฺร อุปฑฺโฒ อมุตฺร อุปฑฺโฒ จีวรปฏิวีโส ทาตพฺโพฯ ยตฺถ วา ปน พหุตรํ วสติ, ตโต จีวรปฏิวีโส ทาตพฺโพติฯ

อุปนนฺทสกฺยปุตฺตวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๒๒๔. คิลานวตฺถุกถา

๓๖๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน กุจฺฉิวิการาพาโธ โหติฯ โส สเก มุตฺตกรีเส ปลิปนฺโน เสติฯ อถ โข ภควา อายสฺมตา อานนฺเทน ปจฺฉาสมเณน เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺโต เยน ตสฺส ภิกฺขุโน วิหาโร เตนุปสงฺกมิฯ อทฺทสา โข ภควา ตํ ภิกฺขุํ สเก มุตฺตกรีเส ปลิปนฺนํ สยมานํ, ทิสฺวาน เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – "กึ เต, ภิกฺขุ, อาพาโธ"ติ? "กุจฺฉิวิกาโร เม, ภควา"ติฯ "อตฺถิ ปน เต, ภิกฺขุ, อุปฏฺฐาโก"ติ? "นตฺถิ, ภควา"ติ ฯ "กิสฺส ตํ ภิกฺขู น อุปฏฺเฐนฺตี"ติ? "อหํ โข, ภนฺเต, ภิกฺขูนํ อการโก; เตน มํ ภิกฺขู น อุปฏฺเฐนฺตี"ติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – "คจฺฉานนฺท, อุทกํ อาหร, อิมํ ภิกฺขุํ นหาเปสฺสามา"ติฯ "เอวํ, ภนฺเต"ติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา อุทกํ อาหริฯ ภควา อุทกํ อาสิญฺจิฯ อายสฺมา อานนฺโท ปริโธวิฯ ภควา สีสโต อคฺคเหสิฯ อายสฺมา อานนฺโท ปาทโต อุจฺจาเรตฺวา มญฺจเก นิปาเตสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – "อตฺถิ, ภิกฺขเว, อมุกสฺมึ วิหาเร ภิกฺขุ คิลาโน"ติ? "อตฺถิ, ภควา"ติฯ "กึ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน อาพาโธ"ติ? "ตสฺส, ภนฺเต, อายสฺมโต กุจฺฉิวิการาพาโธ"ติฯ "อตฺถิ ปน, ภิกฺขเว, ตสฺส ภิกฺขุโน อุปฏฺฐาโก"ติ? "นตฺถิ, ภควา"ติ ฯ "กิสฺส ตํ ภิกฺขู น อุปฏฺเฐนฺตี"ติ? "เอโส, ภนฺเต, ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ อการโก; เตน ตํ ภิกฺขู น อุปฏฺเฐนฺตี" ติฯ "นตฺถิ โว, ภิกฺขเว, มาตา, นตฺถิ ปิตา, เย โว อุปฏฺฐเหยฺยุํฯ ตุมฺเห เจ, ภิกฺขเว, อญฺญมญฺญํ น อุปฏฺฐหิสฺสถ, อถ โก จรหิ อุปฏฺฐหิสฺสติ? โย, ภิกฺขเว, มํ อุปฏฺฐเหยฺย โส คิลานํ อุปฏฺฐเหยฺยฯ สเจ อุปชฺฌาโย โหติ, อุปชฺฌาเยน ยาวชีวํ อุปฏฺฐาตพฺโพ; วุฏฺฐานมสฺส อาคเมตพฺพํฯ สเจ อาจริโย โหติ, อาจริเยน ยาวชีวํ อุปฏฺฐาตพฺโพ; วุฏฺฐานมสฺส อาคเมตพฺพํฯ สเจ สทฺธิวิหาริโก โหติ , สทฺธิวิหาริเกน ยาวชีวํ อุปฏฺฐาตพฺโพ; วุฏฺฐานมสฺส อาคเมตพฺพํฯ สเจ อนฺเตวาสิโก โหติ, อนฺเตวาสิเกน ยาวชีวํ อุปฏฺฐาตพฺโพ; วุฏฺฐานมสฺส อาคเมตพฺพํฯ สเจ สมานุปชฺฌายโก โหติ, สมานุปชฺฌายเกน ยาวชีวํ อุปฏฺฐาตพฺโพ ; วุฏฺฐานมสฺส อาคเมตพฺพํฯ สเจ สมานาจริยโก โหติ, สมานาจริยเกน ยาวชีวํ อุปฏฺฐาตพฺโพ; วุฏฺฐานมสฺส อาคเมตพฺพํฯ สเจ น โหติ อุปชฺฌาโย วา อาจริโย วา สทฺธิวิหาริโก วา อนฺเตวาสิโก วา สมานุปชฺฌายโก วา สมานาจริยโก วา สงฺเฆน อุปฏฺฐาตพฺโพฯ โน เจ อุปฏฺฐเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส"ฯ

๓๖๖. ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคโต คิลาโน ทูปฏฺโฐ โหติ – อสปฺปายการี โหติ, สปฺปาเย มตฺตํ น ชานาติ, เภสชฺชํ น ปฏิเสวิตา โหติ, อตฺถกามสฺส คิลานุปฏฺฐากสฺส ยถาภูตํ อาพาธํ นาวิกตฺตา โหติ 'อภิกฺกมนฺตํ วา อภิกฺกมตีติ, ปฏิกฺกมนฺตํ วา ปฏิกฺกมตีติ, ฐิตํ วา ฐิโต'ติ, อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อนธิวาสกชาติโก โหติฯ อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต คิลาโน ทูปฏฺโฐ โหติฯ

ปญฺจหิ, ภิกฺขเว , องฺเคหิ สมนฺนาคโต คิลาโน สูปฏฺโฐ โหติ – สปฺปายการี โหติ, สปฺปาเย มตฺตํ ชานาติ, เภสชฺชํ ปฏิเสวิตา โหติ, อตฺถกามสฺส คิลานุปฏฺฐากสฺส ยถาภูตํ อาพาธํ อาวิกตฺตา โหติ 'อภิกฺกมนฺตํ วา อภิกฺกมตีติ, ปฏิกฺกมนฺตํ วา ปฏิกฺกมตีติ, ฐิตํ วา ฐิโต'ติ, อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อธิวาสกชาติโก โหติฯ อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต คิลาโน สูปฏฺโฐ โหติฯ

ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคโต คิลานุปฏฺฐาโก นาลํ คิลานํ อุปฏฺฐาตุํ – น ปฏิพโล โหติ เภสชฺชํ สํวิธาตุํ, สปฺปายาสปฺปายํ น ชานาติ, อสปฺปายํ อุปนาเมติ สปฺปายํ อปนาเมติ, อามิสนฺตโร คิลานํ อุปฏฺฐาติ โน เมตฺตจิตฺโต, เชคุจฺฉี โหติ อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา วนฺตํ วา นีหาตุํ, น ปฏิพโล โหติ คิลานํ กาเลน กาลํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตุํ สมาทเปตุํ สมุตฺเตเชตุํ สมฺปหํเสตุํฯ อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต คิลานุปฏฺฐาโก นาลํ คิลานํ อุปฏฺฐาตุํฯ

ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคโต คิลานุปฏฺฐาโก อลํ คิลานํ อุปฏฺฐาตุํ – ปฏิพโล โหติ เภสชฺชํ สํวิธาตุํ, สปฺปายาสปฺปายํ ชานาติ, อสปฺปายํ อปนาเมติ สปฺปายํ อุปนาเมติ, เมตฺตจิตฺโต คิลานํ อุปฏฺฐาติ โน อามิสนฺตโร, อเชคุจฺฉี โหติ อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา วนฺตํ วา นีหาตุํ, ปฏิพโล โหติ คิลานํ กาเลน กาลํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตุํ สมาทเปตุํ สมุตฺเตเชตุํ สมฺปหํเสตุํฯ อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต คิลานุปฏฺฐาโก อลํ คิลานํ อุปฏฺฐาตุนฺติฯ

คิลานวตฺถุกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๒๕. มตสนฺตกกถา

๓๖๗. เตน โข ปน สมเยน ทฺเว ภิกฺขู โกสเลสุ ชนปเท อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ เต อญฺญตรํ อาวาสํ อุปคจฺฉึสุฯ ตตฺถ อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ภควตา โข, อาวุโส, คิลานุปฏฺฐานํ วณฺณิตํฯ หนฺท, มยํ, อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุํ อุปฏฺฐเหมา”ติฯ เต ตํ อุปฏฺฐหึสุฯ โส เตหิ อุปฏฺฐหิยมาโน กาลมกาสิฯ อถ โข เต ภิกฺขู ตสฺส ภิกฺขุโน ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “ภิกฺขุสฺส, ภิกฺขเว, กาลงฺกเต สงฺโฆ สามี ปตฺตจีวเร, อปิจ คิลานุปฏฺฐากา พหูปการาฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สงฺเฆน ติจีวรญฺจ ปตฺตญฺจ คิลานุปฏฺฐากานํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพํฯ เตน คิลานุปฏฺฐาเกน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อิตฺถนฺนาโม, ภนฺเต, ภิกฺขุ กาลงฺกโตฯ อิทํ ตสฺส ติจีวรญฺจ ปตฺโต จา’”ติฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ กาลงฺกโตฯ อิทํ ตสฺส ติจีวรญฺจ ปตฺโต จฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิมํ ติจีวรญฺจ ปตฺตญฺจ คิลานุปฏฺฐากานํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ กาลงฺกโตฯ อิทํ ตสฺส ติจีวรญฺจ ปตฺโต จฯ สงฺโฆ อิมํ ติจีวรญฺจ ปตฺตญฺจ คิลานุปฏฺฐากานํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิมสฺส ติจีวรสฺส จ ปตฺตสฺส จ คิลานุปฏฺฐากานํ ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทินฺนํ อิทํ สงฺเฆน ติจีวรญฺจ ปตฺโต จ คิลานุปฏฺฐากานํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติ ฯ

๓๖๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร สามเณโร กาลงฺกโต โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ สามเณรสฺส, ภิกฺขเว, กาลงฺกเต สงฺโฆ สามี ปตฺตจีวเร, อปิ จ คิลานุปฏฺฐากา พหูปการาฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สงฺเฆน จีวรญฺจ ปตฺตญฺจ คิลานุปฏฺฐากานํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพํฯ เตน คิลานุปฏฺฐาเกน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – "อิตฺถนฺนาโม, ภนฺเต, สามเณโร กาลงฺกโต, อิทํ ตสฺส จีวรญฺจ ปตฺโต จา"ติฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม สามเณโร กาลงฺกโตฯ อิทํ ตสฺส จีวรญฺจ ปตฺโต จฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิมํ จีวรญฺจ ปตฺตญฺจ คิลานุปฏฺฐากานํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม สามเณโร กาลงฺกโตฯ อิทํ ตสฺส จีวรญฺจ ปตฺโต จฯ สงฺโฆ อิมํ จีวรญฺจ ปตฺตญฺจ คิลานุปฏฺฐากานํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิมสฺส จีวรสฺส จ ปตฺตสฺส จ คิลานุปฏฺฐากานํ ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"ทินฺนํ อิทํ สงฺเฆน จีวรญฺจ ปตฺโต จ คิลานุปฏฺฐากานํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี"ติฯ

๓๖๙. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ จ สามเณโร จ คิลานํ อุปฏฺฐหึสุฯ โส เตหิ อุปฏฺฐหิยมาโน กาลมกาสิฯ อถ โข ตสฺส คิลานุปฏฺฐากสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – "กถํ นุ โข คิลานุปฏฺฐากสฺส สามเณรสฺส จีวรปฏิวีโส ทาตพฺโพ"ติ ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานุปฏฺฐากสฺส สามเณรสฺส สมกํ ปฏิวีสํ ทาตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ พหุภณฺโฑ พหุปริกฺขาโร กาลงฺกโต โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขุสฺส, ภิกฺขเว, กาลงฺกเต สงฺโฆ สามี ปตฺตจีวเร, อปิ จ คิลานุปฏฺฐากา พหูปการาฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สงฺเฆน ติจีวรญฺจ ปตฺตญฺจ คิลานุปฏฺฐากานํ ทาตุํฯ ยํ ตตฺถ ลหุภณฺฑํ ลหุปริกฺขารํ ตํ สมฺมุขีภูเตน สงฺเฆน ภาเชตุํฯ ยํ ตตฺถ ครุภณฺฑํ ครุปริกฺขารํ ตํ อาคตานาคตสฺส จาตุทฺทิสสฺส สงฺฆสฺส อวิสฺสชฺชิกํ อเวภงฺคิกนฺติฯ

มตสนฺตกกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๒๖. นคฺคิยปฏิกฺเขปกถา

๓๗๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ นคฺโค หุตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – "ภควา, ภนฺเต, อเนกปริยาเยน อปฺปิจฺฉสฺส สนฺตุฏฺฐสฺส สลฺเลขสฺส ธุตสฺส ปาสาทิกสฺส อปจยสฺส วีริยารมฺภสฺส วณฺณวาทีฯ อิทํ, ภนฺเต, นคฺคิยํ อเนกปริยาเยน อปฺปิจฺฉตาย สนฺตุฏฺฐิตาย สลฺเลขาย ธุตตาย [ธุตตฺตาย (ก.)] ปาสาทิกตาย อปจยาย วีริยารมฺภาย สํวตฺตติฯ สาธุ, ภนฺเต, ภควา ภิกฺขูนํ นคฺคิยํ อนุชานาตู"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – "อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํ

ฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, นคฺคิยํ ติตฺถิยสมาทานํ สมาทิยิสฺสสิฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป….” วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, นคฺคิยํ ติตฺถิยสมาทานํ สมาทิยิตพฺพํ ฯ โย สมาทิเยยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

นคฺคิยปฏิกฺเขปกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๒๗. กุสจีราทิปฏิกฺเขปกถา

๓๗๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ กุสจีรํ นิวาเสตฺวา…เป…. วากจีรํ นิวาเสตฺวา…เป…. ผลกจีรํ นิวาเสตฺวา…เป…. เกสกมฺพลํ นิวาเสตฺวา…เป…. วาฬกมฺพลํ นิวาเสตฺวา…เป…. อุลูกปกฺขํ นิวาเสตฺวา…เป…. อชินกฺขิปํ นิวาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ภควา, ภนฺเต, อเนกปริยาเยน อปฺปิจฺฉสฺส สนฺตุฏฺฐสฺส สลฺเลขสฺส ธุตสฺส ปาสาทิกสฺส อปจยสฺส วีริยารมฺภสฺส วณฺณวาทีฯ อิทํ, ภนฺเต, อชินกฺขิปํ อเนกปริยาเยน อปฺปิจฺฉตาย สนฺตุฏฺฐิตาย สลฺเลขาย ธุตตาย ปาสาทิกตาย อปจยาย วีริยารมฺภาย สํวตฺตติฯ สาธุ, ภนฺเต , ภควา ภิกฺขูนํ อชินกฺขิปํ อนุชานาตู”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อชินกฺขิปํ ติตฺถิยธชํ ธาเรสฺสสิฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, อชินกฺขิปํ ติตฺถิยธชํ ธาเรตพฺพํฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อกฺกนาฬํ นิวาเสตฺวา…เป…. โปตฺถกํ นิวาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ภควา, ภนฺเต, อเนกปริยาเยน อปฺปิจฺฉสฺส สนฺตุฏฺฐสฺส สลฺเลขสฺส ธุตสฺส ปาสาทิกสฺส อปจยสฺส วีริยารมฺภสฺส, วณฺณวาทีฯ อยํ, ภนฺเต, โปตฺถโก อเนกปริยาเยน อปฺปิจฺฉตาย สนฺตุฏฺฐิตาย สลฺเลขาย ธุตตาย ปาสาทิกตาย อปจยาย วีริยารมฺภาย สํวตฺตติฯ สาธุ, ภนฺเต, ภควา ภิกฺขูนํ โปตฺถกํ อนุชานาตู”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, โปตฺถกํ นิวาเสสฺสสิฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, โปตฺถโก นิวาเสตพฺโพฯ โย นิวาเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

กุสจีราทิปฏิกฺเขปกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๒๘. สพฺพนีลกาทิปฏิกฺเขปกถา

๓๗๒. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สพฺพนีลกานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ…เป…. สพฺพปีตกานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ…เป…. สพฺพโลหิตกานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ…เป…. สพฺพมญฺชิฏฺฐกานิ [สพฺพมญฺเชฏฺฐกานิ (สี. สฺยา.)] จีวรานิ ธาเรนฺติ…เป…. สพฺพกณฺหานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ …เป…. สพฺพมหารงฺครตฺตานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ…เป…. สพฺพมหานามรตฺตานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ…เป…. อจฺฉินฺนทสานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ…เป…. ทีฆทสานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ…เป…. ปุปฺผทสานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ…เป…. ผณทสานิ [ผลทสานิ (ก.)] จีวรานิ

ธาเรนฺติ…เป…. กญฺจุกํ ธาเรนฺติ…เป…. ติรีฏกํ ธาเรนฺติ…เป…. เวฐนํ ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา เวฐนํ ธาเรสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ น, ภิกฺขเว, สพฺพนีลกานิ จีวรานิ ธาเรตพฺพานิ, น สพฺพปีตกานิ จีวรานิ ธาเรตพฺพานิ, น สพฺพโลหิตกานิ จีวรานิ ธาเรตพฺพานิ, น สพฺพมญฺชิฏฺฐกานิ จีวรานิ ธาเรตพฺพานิ, น สพฺพกณฺหานิ จีวรานิ ธาเรตพฺพานิ, น สพฺพมหารงฺครตฺตานิ จีวรานิ ธาเรตพฺพานิ, น สพฺพมหานามรตฺตานิ จีวรานิ ธาเรตพฺพานิ, น อจฺฉินฺนทสานิ จีวรานิ ธาเรตพฺพานิ, น ทีฆทสานิ จีวรานิ ธาเรตพฺพานิ, น ปุปฺผทสานิ จีวรานิ ธาเรตพฺพานิ, น ผณทสานิ จีวรานิ ธาเรตพฺพานิ, น กญฺจุกํ ธาเรตพฺพํ, น ติรีฏกํ ธาเรตพฺพํ, น เวฐนํ ธาเรตพฺพํฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

สพฺพนีลกาทิปฏิกฺเขปกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๒๙. วสฺสํวุฏฺฐานํ อนุปฺปนฺนจีวรกถา

๓๗๓. เตน โข ปน สมเยน วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขู อนุปฺปนฺเน จีวเร ปกฺกมนฺติปิ, วิพฺภมนฺติปิ, กาลมฺปิ กโรนฺติ, สามเณราปิ ปฏิชานนฺติ, สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตกาปิ ปฏิชานนฺติ, อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนกาปิ ปฏิชานนฺติ, อุมฺมตฺตกาปิ ปฏิชานนฺติ, ขิตฺตจิตฺตาปิ ปฏิชานนฺติ, เวทนาฏฺฏาปิ ปฏิชานนฺติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตกาปิ ปฏิชานนฺติ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตกาปิ ปฏิชานนฺติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตกาปิ ปฏิชานนฺติ, ปณฺฑกาปิ ปฏิชานนฺติ, เถยฺยสํวาสกาปิ ปฏิชานนฺติ, ติตฺถิยปกฺกนฺตกาปิ ปฏิชานนฺติ, ติรจฺฉานคตาปิ ปฏิชานนฺติ, มาตุฆาตกาปิ ปฏิชานนฺติ, ปิตุฆาตกาปิ ปฏิชานนฺติ, อรหนฺตฆาตกาปิ ปฏิชานนฺติ, ภิกฺขุนิทูสกาปิ ปฏิชานนฺติ, สงฺฆเภทกาปิ ปฏิชานนฺติ, โลหิตุปฺปาทกาปิ ปฏิชานนฺติ, อุภโตพฺยญฺชนกาปิ ปฏิชานนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

๓๗๔. อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสํวุฏฺโฐ ภิกฺขุ อนุปฺปนฺเน จีวเร ปกฺกมติ, สนฺเต ปติรูเป คาหเก ทาตพฺพํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสํวุฏฺโฐ ภิกฺขุ อนุปฺปนฺเน จีวเร วิพฺภมติ, กาลํ กโรติ, สามเณโร ปฏิชานาติ, สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตโก ปฏิชานาติ , อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนโก ปฏิชานาติ, สงฺโฆ สามีฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสํวุฏฺโฐ ภิกฺขุ อนุปฺปนฺเน จีวเร อุมฺมตฺตโก ปฏิชานาติ, ขิตฺตจิตฺโต ปฏิชานาติ, เวทนาฏฺโฏ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ, สนฺเต ปติรูเป คาหเก ทาตพฺพํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสํวุฏฺโฐ ภิกฺขุ อนุปฺปนฺเน จีวเร ปณฺฑโก ปฏิชานาติ, เถยฺยสํวาสโก ปฏิชานาติ, ติตฺถิยปกฺกนฺตโก ปฏิชานาติ, ติรจฺฉานคโต ปฏิชานาติ, มาตุฆาตโก ปฏิชานาติ, ปิตุฆาตโก ปฏิชานาติ, อรหนฺตฆาตโก ปฏิชานาติ, ภิกฺขุนิทูสโก ปฏิชานาติ, สงฺฆเภทโก ปฏิชานาติ, โลหิตุปฺปาทโก ปฏิชานาติ, อุภโตพฺยญฺชนโก ปฏิชานาติ, สงฺโฆ สามีฯ

๓๗๕. อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสํวุฏฺโฐ ภิกฺขุ อุปฺปนฺเน จีวเร อภาชิเต ปกฺกมติ, สนฺเต ปติรูเป คาหเก ทาตพฺพํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสํวุฏฺโฐ ภิกฺขุ อุปฺปนฺเน จีวเร อภาชิเต วิพฺภมติ, กาลํ กโรติ, สามเณโร ปฏิชานาติ, สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตโก ปฏิชานาติ, อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนโก ปฏิชานาติ, สงฺโฆ สามีฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสํวุฏฺโฐ ภิกฺขุ อุปฺปนฺเน จีวเร อภาชิเต อุมฺมตฺตโก ปฏิชานาติฯ ขิตฺตจิตฺโต ปฏิชานาติ, เวทนาฏฺโฏ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ, สนฺเต ปติรูเป คาหเก ทาตพฺพํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสํวุฏฺโฐ ภิกฺขุ อุปฺปนฺเน จีวเร อภาชิเต ปณฺฑโก ปฏิชานาติ, เถยฺยสํวาสโก ปฏิชานาติ, ติตฺถิยปกฺกนฺตโก ปฏิชานาติ, ติรจฺฉานคโต ปฏิชานาติ, มาตุฆาตโก ปฏิชานาติ, ปิตุฆาตโก ปฏิชานาติ, อรหนฺตฆาตโก ปฏิชานาติ, ภิกฺขุนิทูสโก ปฏิชานาติ, สงฺฆเภทโก ปฏิชานาติ, โลหิตุปฺปาทโก ปฏิชานาติ, อุภโตพฺยญฺชนโก ปฏิชานาติ, สงฺโฆ สามีฯ

วสฺสํ วุฏฺฐานํ อนุปฺปนฺนจีวรกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๓๐. สงฺเฆ ภินฺเน จีวรุปฺปาทกถา

๓๗๖. อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสํวุฏฺฐานํ ภิกฺขูนํ อนุปฺปนฺเน จีวเร สงฺโฆ ภิชฺชติฯ ตตฺถ มนุสฺสา เอกสฺมิํ ปกฺเข อุทกํ เทนฺติ, เอกสฺมิํ ปกฺเข จีวรํ เทนฺติ – สงฺฆสฺส เทมาติฯ สงฺฆสฺเสเวตํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสํวุฏฺฐานํ ภิกฺขูนํ อนุปฺปนฺเน จีวเร สงฺโฆ ภิชฺชติฯ ตตฺถ มนุสฺสา เอกสฺมิํ ปกฺเข อุทกํ เทนฺติ, ตสฺมิํเยว ปกฺเข จีวรํ เทนฺติ – สงฺฆสฺส เทมาติฯ สงฺฆสฺเสเวตํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสํวุฏฺฐานํ ภิกฺขูนํ อนุปฺปนฺเน จีวเร สงฺโฆ ภิชฺชติฯ ตตฺถ มนุสฺสา เอกสฺมิํ ปกฺเข อุทกํ เทนฺติ, เอกสฺมิํ ปกฺเข จีวรํ เทนฺติ – ปกฺขสฺส เทมาติฯ ปกฺขสฺเสเวตํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสํวุฏฺฐานํ ภิกฺขูนํ อนุปฺปนฺเน จีวเร สงฺโฆ ภิชฺชติฯ ตตฺถ มนุสฺสา เอกสฺมิํ ปกฺเข อุทกํ เทนฺติ, ตสฺมิํเยว ปกฺเข จีวรํ เทนฺติ – ปกฺขสฺส เทมาติฯ ปกฺขสฺเสเวตํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, วสฺสํวุฏฺฐานํ ภิกฺขูนํ อุปฺปนฺเน จีวเร อภาชิเต สงฺโฆ ภิชฺชติฯ สพฺเพสํ สมกํ ภาเชตพฺพนฺติฯ

สงฺเฆ ภินฺเน จีวรุปฺปาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๓๑. ทุคฺคหิตสุคฺคหิตาทิกถา

๓๗๗. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา เรวโต อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน หตฺเถ อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส จีวรํ ปาเหสิ – “อิมํ จีวรํ เถรสฺส เทหี”ติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อนฺตรามคฺเค อายสฺมโต เรวตสฺส วิสฺสาสา ตํ จีวรํ อคฺคเหสิฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต อายสฺมตา สาริปุตฺเตน สมาคนฺตฺวา ปุจฺฉิ – “อหํ, ภนฺเต, เถรสฺส จีวรํ ปาเหสึฯ สมฺปตฺตํ ตํ จีวร”นฺติ? “นาหํ ตํ, อาวุโส, จีวรํ ปสฺสามี”ติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “อหํ, อาวุโส , อายสฺมโต หตฺเถ เถรสฺส จีวรํ ปาเหสึฯ กหํ ตํ จีวร”นฺติ? “อหํ, ภนฺเต, อายสฺมโต วิสฺสาสา ตํ จีวรํ อคฺคเหสิ”นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

๓๗๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส หตฺเถ จีวรํ ปหิณติ – “อิมํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส เทหี”ติฯ โส อนฺตรามคฺเค โย ปหิณติ ตสฺส วิสฺสาสา คณฺหาติฯ สุคฺคหิตํฯ ยสฺส ปหิยฺยติ ตสฺส วิสฺสาสา คณฺหาติฯ ทุคฺคหิตํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส หตฺเถ จีวรํ ปหิณติ – “อิมํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส เทหี”ติฯ โส อนฺตรามคฺเค ยสฺส ปหิยฺยติ ตสฺส วิสฺสาสา คณฺหาติฯ ทุคฺคหิตํฯ โย ปหิณติ ตสฺส วิสฺสาสา คณฺหาติฯ สุคฺคหิตํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส หตฺเถ จีวรํ ปหิณติ – “อิมํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส เทหี”ติฯ โส อนฺตรามคฺเค สุณาติ – โย ปหิณติ โส กาลงฺกโตติฯ ตสฺส มตกจีวรํ อธิฏฺฐาติฯ สฺวาธิฏฺฐิตํฯ ยสฺส ปหิยฺยติ ตสฺส วิสฺสาสา คณฺหาติฯ ทุคฺคหิตํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส หตฺเถ จีวรํ ปหิณติ – “อิมํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส เทหี”ติฯ โส อนฺตรามคฺเค สุณาติ – ยสฺส ปหิยฺยติ โส กาลงฺกโตติฯ ตสฺส มตกจีวรํ อธิฏฺฐาติฯ ทฺวาธิฏฺฐิตํฯ โย ปหิณติ ตสฺส วิสฺสาสา คณฺหาติฯ สุคฺคหิตํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส หตฺเถ จีวรํ ปหิณติ – “อิมํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส เทหี”ติฯ โส อนฺตรามคฺเค สุณาติ – อุโภ กาลงฺกตาติฯ โย ปหิณติ ตสฺส มตกจีวรํ อธิฏฺฐาติฯ สฺวาธิฏฺฐิตํฯ ยสฺส ปหิยฺยติ ตสฺส มตกจีวรํ อธิฏฺฐาติฯ ทฺวาธิฏฺฐิตํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส หตฺเถ จีวรํ ปหิณติ – “อิมํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส ทมฺมี”ติฯ โส อนฺตรามคฺเค โย ปหิณติ ตสฺส วิสฺสาสา คณฺหาติฯ ทุคฺคหิตํฯ ยสฺส ปหิยฺยติ ตสฺส วิสฺสาสา คณฺหาติฯ สุคฺคหิตํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส หตฺเถ จีวรํ ปหิณติ – “อิมํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส ทมฺมี”ติฯ โส อนฺตรามคฺเค ยสฺส ปหิยฺยติ ตสฺส วิสฺสาสา คณฺหาติฯ สุคฺคหิตํฯ โย ปหิณติ ตสฺส วิสฺสาสา คณฺหาติฯ ทุคฺคหิตํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส หตฺเถ จีวรํ ปหิณติ – “อิมํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส ทมฺมี”ติฯ โส อนฺตรามคฺเค สุณาติ – “โย ปหิณติ โส กาลงฺกโต”ติฯ ตสฺส มตกจีวรํ อธิฏฺฐาติฯ ทฺวาธิฏฺฐิตํฯ ยสฺส ปหิยฺยติ ตสฺส วิสฺสาสา คณฺหาติฯ สุคฺคหิตํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส หตฺเถ จีวรํ ปหิณติ – ‘‘อิมํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส ทมฺมี’’ติฯ โส อนฺตรา มคฺเค สุณาติ – ‘‘ยสฺส ปหิยฺยติ โส กาลงฺกโต’’ติฯ ตสฺส มตกจีวรํ อธิฏฺฐาติฯ สฺวาธิฏฺฐิตํฯ โย ปหิณติ ตสฺส วิสฺสาสา คณฺหาติฯ ทุคฺคหิตํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส หตฺเถ จีวรํ ปหิณติ – ‘‘อิมํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส ทมฺมี’’ติฯ โส อนฺตรา มคฺเค สุณาติ ‘‘อุโภ กาลงฺกตา’’ติฯ โย ปหิณติ ตสฺส มตกจีวรํ อธิฏฺฐาติฯ ทฺวาธิฏฺฐิตํฯ ยสฺส ปหิยฺยติ ตสฺส มตกจีวรํ อธิฏฺฐาติฯ สฺวาธิฏฺฐิตํฯ

ทุคฺคหิตสุคฺคหิตาทิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๓๒. อฏฺฐจีวรมาติกา

๓๗๙. อฏฺฐิมา , ภิกฺขเว, มาติกา จีวรสฺส อุปฺปาทาย – สีมาย เทติ , กติกาย เทติ, ภิกฺขาปญฺญตฺติยา เทติ, สงฺฆสฺส เทติ, อุภโตสงฺฆสฺส เทติ, วสฺสํวุฏฺฐสงฺฆสฺส เทติ, อาทิสฺส เทติ, ปุคฺคลสฺส เทติฯ

สีมาย เทติ – ยาวติกา ภิกฺขู อนฺโตสีมคตา เตหิ ภาเชตพฺพํฯ กติกาย เทติ – สมฺพหุลา อาวาสา สมานลาภา โหนฺติ เอกสฺมึ อาวาเส ทินฺเน สพฺพตฺถ ทินฺนํ โหติฯ ภิกฺขาปญฺญตฺติยา เทติ, ยตฺถ สงฺฆสฺส ธุวการา กริยฺยนฺติ, ตตฺถ เทติฯ สงฺฆสฺส เทติ, สมฺมุขีภูเตน สงฺเฆน ภาเชตพฺพํฯ อุภโตสงฺฆสฺส เทติ, พหุกาปิ ภิกฺขู โหนฺติ, เอกา ภิกฺขุนี โหติ, อุปฑฺฒํ ทาตพฺพํ, พหุกาปิ ภิกฺขุนิโย โหนฺติ, เอโก ภิกฺขุ โหติ, อุปฑฺฒํ ทาตพฺพํฯ วสฺสํวุฏฺฐสงฺฆสฺส เทติ, ยาวติกา ภิกฺขู ตสฺมึ อาวาเส วสฺสํวุฏฺฐา, เตหิ ภาเชตพฺพํฯ อาทิสฺส เทติ, ยาคุยา วา ภตฺเต วา ขาทนีเย วา จีวเร วา เสนาสเน วา เภสชฺเช วา ฯ ปุคฺคลสฺส เทติ, ‘‘อิมํ จีวรํ อิตฺถนฺนามสฺส ทมฺมี’’ติฯ

อฏฺฐจีวรมาติกา นิฏฺฐิตาฯ

จีวรกฺขนฺธโก อฏฺฐโมฯ

๒๓๓. ตสฺสุทฺทานํ

ราชคหโก เนคโม, ทิสฺวา เวสาลิยํ คณึ;
ปุน ราชคหํ คนฺตฺวา, รญฺโญ ตํ ปฏิเวทยิฯ

ปุตฺโต สาลวติกาย, อภยสฺส หิ อตฺรโช;
ชีวตีติ กุมาเรน, สงฺขาโต ชีวโก อิติฯ

โส หิ ตกฺกสีลํ คนฺตฺวา, อุคฺคเหตฺวา มหาภิโส;
สตฺตวสฺสิกอาพาธํ, นตฺถุกมฺเมน นาสยิฯ

รญฺโญ ภคนฺทลาพาธํ, อาเลเปน อปากฑฺฒิ;
มมญฺจ อิตฺถาคารญฺจ, พุทฺธสงฺฆํ จุปฏฺฐหิฯ

ราชคหโก จ เสฏฺฐิ, อนฺตคณฺฐิ ติกิจฺฉิตํ;
ปชฺโชตสฺส มหาโรคํ, ฆตปาเนน นาสยิฯ

อธิการญฺจ สิเวยฺยํ, อภิสนฺนํ สิเนหติ;
ตีหิ อุปฺปลหตฺเถหิ, สมตฺตึสวิเรจนํฯ

ปกตตฺตํ วรํ ยาจิ, สิเวยฺยญฺจ ปฏิคฺคหิ;
จีวรญฺจ คิหิทานํ, อนุญฺญาสิ ตถาคโตฯ

ราชคเห ชนปเท พหุํ, อุปฺปชฺชิ จีวรํ;
ปาวาโร โกสิยญฺเจว, โกชโว อฑฺฒกาสิกํฯ

อุจฺจาวจา จ สนฺตุฏฺฐิ, นาคเมสาคเมสุํ จ;
ปฐมํ ปจฺฉา สทิสา, กติกา จ ปฏิหรุํฯ

ภณฺฑาคารํ อคุตฺตญฺจ, วุฏฺฐาเปนฺติ ตเถว จ;
อุสฺสนฺนํ โกลาหลญฺจ, กถํ ภาเช กถํ ทเทฯ

สกาติเรกภาเคน, ปฏิวีโส กถํ ทเท;
ฉกเณน สีตุทกา [สีตุนฺที จ (สี.), สีตุณฺหิ จ (กตฺถจิ)], อุตฺตริตุ น ชานเรฯ

อาโรเปนฺตา ภาชนญฺจ, ปาติยา จ ฉมาย จ;
อุปจิกามชฺเฌ ชีรนฺติ, เอกโต ปตฺถินฺเนน จฯ

ผรุสาจฺฉินฺนจฺฉิพนฺธา , อทฺทสาสิ อุพฺภณฺฑิเต;
วีมํสิตฺวา สกฺยมุนิ, อนุญฺญาสิ ติจีวรํฯ

อญฺเญน อติเรเกน, อุปฺปชฺชิ ฉิทฺทเมว จ;
จาตุทฺทีโป วรํ ยาจิ, ทาตุํ วสฺสิกสาฏิกํฯ

อาคนฺตุคมิคิลานํ, อุปฏฺฐากญฺจ เภสชฺชํ;
ธุวํ อุทกสาฏิญฺจ, ปณีตํ อติขุทฺทกํฯ

ถุลฺลกจฺฉุมุขํ โขมํ, ปริปุณฺณํ อธิฏฺฐานํ;
ปจฺฉิมํ กโต ครุโก, วิกณฺโณ สุตฺตโมกิริฯ

ลุชฺชนฺติ นปฺปโหนฺติ, จ อนฺวาธิกํ พหูนิ จ;
อนฺธวเน อสฺสติยา, เอโก วสฺสํ อุตฺมฺหิ จฯ

ทฺเว ภาตุกา ราชคเห, อุปนนฺโท ปุน ทฺวิสุ;
กุจฺฉิวิกาโร คิลาโน, อุโภ เจว คิลานกา [คิลายนา (ก.)]ฯ

นคฺคา กุสา วากจีรํ, ผลโก เกสกมฺพลํ;
วาฬอุลูกปกฺขญฺจ, อชินํ อกฺกนาฬกํฯ

โปตฺถกํ นีลปีตญฺจ, โลหิตํ มญฺชิฏฺเฐน จ;
กณฺหา มหารงฺคนาม, อจฺฉินฺนทสิกา ตถาฯ

ทีฆปุปฺผผณทสา , กญฺจุติรีฏเวฐนํ;
อนุปฺปนฺเน ปกฺกมติ, สงฺโฆ ภิชฺชติ ตาวเทฯ

ปกฺเข ททนฺติ สงฺฆสฺส, อายสฺมา เรวโต ปหิ;
วิสฺสาสคาหาธิฏฺฐาติ, อฏฺฐ จีวรมาติกาติฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถู ฉนฺนวุติฯ

จีวรกฺขนฺธโก นิฏฺฐิโตฯ

๕. จมฺเปยฺยกฺขนฺธโก

๒๓๔. กสฺสปโคตฺตภิกฺขุวตฺถุ

๓๘๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา จมฺปายํ วิหรติ คคฺคราย โปกฺขรณิยา ตีเรฯ เตน โข ปน สมเยน กาสีสุ ชนปเท วาสภคาโม นาม โหติฯ ตตฺถ กสฺสปโคตฺโต นาม ภิกฺขุ อาวาสิโก โหติ ตนฺติพทฺโธ อุสฺสุกฺกํ อาปนฺโน – กินฺติ อนาคตา จ เปสลา ภิกฺขู อาคจฺเฉยฺยุํ, อาคตา จ เปสลา ภิกฺขู ผาสุ วิหเรยฺยุํ, อยญฺจ อาวาโส วุทฺธึ วิรุฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺเชยฺยาติฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู กาสีสุ จาริกํ จรมานา เยน วาสภคาโม ตทวสรุํฯ อทฺทสา โข กสฺสปโคตฺโต ภิกฺขุ เต ภิกฺขู ทูรโตว อาคจฺฉนฺเต, ทิสฺวาน อาสนํ ปญฺญเปสิ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหสิ, ปานีเยน อาปุจฺฉิ, นหาเน อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, อุสฺสุกฺกมฺปิ อกาสิ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ อถ โข เตสํ อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ภทฺทโก โข อยํ, อาวุโส, อาวาสิโก ภิกฺขุ นหาเน อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อุสฺสุกฺกมฺปิ กโรติ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ หนฺท, มยํ, อาวุโส, อิเธว วาสภคาเม นิวาสํ กปฺเปมา”ติฯ อถ โข เต อาคนฺตุกา ภิกฺขู ตตฺเถว วาสภคาเม นิวาสํ กปฺเปสุํฯ

อถ โข กสฺสปโคตฺตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – “โย โข อิเมสํ อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ อาคนฺตุกกิลมโถ โส ปฏิปฺปสฺสทฺโธฯ เยปิเม โคจเร อปฺปกตญฺญุโน เตทานิเม โคจเร ปกตญฺญุโนฯ ทุกฺกรํ โข ปน ปรกุเลสุ ยาวชีวํ อุสฺสุกฺกํ กาตุํ, วิญฺญตฺติ จ มนุสฺสานํ อมนาปาฯ ยํนูนาหํ น อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยํ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมิ”นฺติฯ โส น อุสฺสุกฺกํ อกาสิ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ อถ โข เตสํ อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ปุพฺเพ ขฺวายํ, อาวุโส, อาวาสิโก ภิกฺขุ นหาเน อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, อุสฺสุกฺกมฺปิ อกาสิ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ โสทานายํ น อุสฺสุกฺกํ กโรติ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ ทุฏฺโฐทานายํ, อาวุโส, อาวาสิโก ภิกฺขุฯ หนฺท, มยํ, อาวุโส, อาวาสิกํ [อิมํ อาวาสิกํ (สฺยา.)] ภิกฺขุํ อุกฺขิปามา”ติฯ อถ โข เต อาคนฺตุกา ภิกฺขู สนฺนิปติตฺวา กสฺสปโคตฺตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – “ปุพฺเพ โข ตฺวํ, อาวุโส, นหาเน อุสฺสุกฺกํ กโรสิ, อุสฺสุกฺกมฺปิ กโรสิ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ โสทานิ ตฺวํ น อุสฺสุกฺกํ กโรสิ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโนฯ ปสฺสเสตํ อาปตฺติ”นฺติ? “นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปสฺเสยฺย”นฺติฯ อถ โข เต อาคนฺตุกา ภิกฺขู กสฺสปโคตฺตํ ภิกฺขุํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปึสุฯ

อถ โข กสฺสปโคตฺตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – “อหํ โข เอตํ น ชานามิ ‘อาปตฺติ วา เอสา อนาปตฺติ วา, อาปนฺโน จมฺหิ [วมฺหิ (?)] อนาปนฺโน วา, อุกฺขิตฺโต จมฺหิ อนุกฺขิตฺโต วา, ธมฺมิเกน วา อธมฺมิเกน วา, กุปฺเปน วา อกุปฺเปน วา, ฐานารเหน วา อฏฺฐานารเหน วา’ฯ ยํนูนาหํ จมฺปํ คนฺตฺวา ภควนฺตํ เอตมตฺถํ ปุจฺเฉยฺย”นฺติฯ อถ โข กสฺสปโคตฺโต ภิกฺขุ เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน จมฺปา เตน ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน เยน จมฺปา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ อาจิณฺณํ โข ปเนตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ปฏิสมฺโมทิตุํฯ อถ โข ภควา กสฺสปโคตฺตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “กจฺจิ, ภิกฺขุ, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิ อปฺปกิลมเถน อทฺธานํ อาคโต, กุโต จ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาคจฺฉสี”ติ? “ขมนียํ, ภควา; ยาปนียํ, ภควา; อปฺปกิลมเถน จาหํ, ภนฺเต, อทฺธานํ อาคโตฯ อตฺถิ, ภนฺเต, กาสีสุ ชนปเท วาสภคาโม นามฯ ตตฺถาหํ, ภควา, อาวาสิโก ตนฺติพทฺโธ อุสฺสุกฺกํ อาปนฺโน – ‘กินฺติ อนาคตา จ เปสลา ภิกฺขู อาคจฺเฉยฺยุํ,

อาคตา จ เปสลา ภิกฺขู ผาสุ วิหเรยฺยุํ, อยญฺจ อาวาโส วุฑฺฒึ วิรุฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺเชยฺยา’ติฯ อถ โข, ภนฺเต, สมฺพหุลา ภิกฺขู กาสีสุ จาริกํ จรมานา เยน วาสภคาโม ตทวสรุํฯ อทฺทสํ โข อหํ, ภนฺเต, เต ภิกฺขู ทูรโตว อาคจฺฉนฺเต, ทิสฺวาน อาสนํ ปญฺญเปสึ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปึ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหสึ, ปานีเยน อปุจฺฉึ, นหาเน อุสฺสุกฺกํ อกาสึ, อุสฺสุกฺกมฺปิ อกาสึ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึ ฯ อถ โข เตสํ, ภนฺเต, อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘ภทฺทโก โข อยํ อาวุโส อาวาสิโก ภิกฺขุ นหาเน อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อุสฺสุกฺกมฺปิ กโรติ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ หนฺท, มยํ, อาวุโส, อิเธว วาสภคาเม นิวาสํ กปฺเปมา’ติฯ อถ โข เต, ภนฺเต, อาคนฺตุกา ภิกฺขู ตตฺเถว วาสภคาเม นิวาสํ กปฺเปสุํฯ ตสฺส มยฺหํ, ภนฺเต, เอตทโหสิ – ‘โย โข อิเมสํ อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ อาคนฺตุกกิลมโถ โส ปฏิปฺปสฺสทฺโธฯ เยปิเม โคจเร อปฺปกตญฺญุโน เตทานิเม โคจเร ปกตญฺญุโนฯ ทุกฺกรํ โข ปน ปรกุเลสุ ยาวชีวํ อุสฺสุกฺกํ กาตุํ, วิญฺญตฺติ จ มนุสฺสานํ อมนาปาฯ ยํนูนาหํ น อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยํ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมิ’นฺติฯ โส โข อหํ, ภนฺเต, น อุสฺสุกฺกํ อกาสึ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึ ฯ อถ โข เตสํ, ภนฺเต, อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘ปุพฺเพ ขฺวายํ, อาวุโส, อาวาสิโก ภิกฺขุ นหาเน อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อุสฺสุกฺกมฺปิ กโรติ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ โสทานายํ น อุสฺสุกฺกํ กโรติ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ ทุฏฺโฐทานายํ, อาวุโส, อาวาสิโก ภิกฺขุฯ หนฺท, มยํ, อาวุโส, อาวาสิกํ ภิกฺขุํ อุกฺขิปามา’ติฯ อถ โข เต, ภนฺเต, อาคนฺตุกา ภิกฺขู สนฺนิปติตฺวา มํ เอตทโวจุํ – ‘ปุพฺเพ โข ตฺวํ, อาวุโส, นหาเน อุสฺสุกฺกํ กโรสิ, อุสฺสุกฺกมฺปิ กโรสิ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ โสทานิ ตฺวํ น อุสฺสุกฺกํ กโรสิ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโนฯ ปสฺสเสตํ อาปตฺติ’นฺติ ? ‘นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ ยมหํ ปสฺเสยฺย’นฺติฯ อถ โข เต, ภนฺเต, อาคนฺตุกา ภิกฺขู มํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปึสุฯ ตสฺส มยฺหํ, ภนฺเต, เอตทโหสิ – ‘อหํ โข เอตํ น ชานามิ ‘อาปตฺติ วา เอสา อนาปตฺติ วา, อาปนฺโน จมฺหิ อนาปนฺโน วา, อุกฺขิตฺโต จมฺหิ อนุกฺขิตฺโต วา, ธมฺมิเกน วา อธมฺมิเกน วา, กุปฺเปน วา อกุปฺเปน วา, ฐานารเหน วา อฏฺฐานารเหน วา’ฯ ยํนูนาหํ จมฺปํ คนฺตฺวา ภควนฺตํ เอตมตฺถํ ปุจฺเฉยฺย’นฺติฯ ตโต อหํ, ภควา, อาคจฺฉามี”ติฯ “อนาปตฺติ เอสา, ภิกฺขุ, เนสา อาปตฺติฯ อนาปนฺโนสิ, นสิ อาปนฺโนฯ อนุกฺขิตฺโตสิ, นสิ อุกฺขิตฺโตฯ อธมฺมิเกนาสิ กมฺเมน อุกฺขิตฺโต กุปฺเปน อฏฺฐานารเหนฯ คจฺฉ ตฺวํ, ภิกฺขุ, ตตฺเถว วาสภคาเม นิวาสํ กปฺเปหี”ติฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข กสฺสปโคตฺโต ภิกฺขุ ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา เยน วาสภคาโม เตน ปกฺกามิฯ

๓๘๑. อถ โข เตสํ อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ อหุเทว กุกฺกุจฺจํ, อหุ วิปฺปฏิสาโร – “อลาภา วต โน, น วต โน ลาภา, ทุลฺลทฺธํ วต โน, น วต โน สุลทฺธํ, เย มยํ สุทฺธํ ภิกฺขุํ อนาปตฺติกํ อวตฺถุสฺมึ อการเณ อุกฺขิปิมฺหาฯ หนฺท, มยํ, อาวุโส, จมฺปํ คนฺตฺวา ภควโต สนฺติเก อจฺจยํ อจฺจยโต เทเสมา”ติฯ อถ โข เต อาคนฺตุกา ภิกฺขู เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน จมฺปา เตน ปกฺกมึสุฯ อนุปุพฺเพน เยน จมฺปา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ อาจิณฺณํ โข ปเนตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ปฏิสมฺโมทิตุํฯ อถ โข ภควา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – “กจฺจิ, ภิกฺขเว, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิตฺถ อปฺปกิลมเถน อทฺธานํ อาคตา, กุโต จ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อาคจฺฉถา”ติ ? “ขมนียํ, ภควา; ยาปนียํ, ภควา; อปฺปกิลมเถน จ มยํ, ภนฺเต, อทฺธานํ อาคตาฯ อตฺถิ, ภนฺเต, กาสีสุ ชนปเท วาสภคาโม นามฯ ตโต มยํ, ภควา, อาคจฺฉามา”ติฯ “ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อาวาสิกํ ภิกฺขุํ อุกฺขิปิตฺถา”ติ? “เอวํ, ภนฺเต”ติฯ “กิสฺมึ, ภิกฺขเว, วตฺถุสฺมึ การเณ”ติ? “อวตฺถุสฺมึ, ภควา, อการเณ”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริสา, อนนุโลมิกํ อปฺปติ

รูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, สุทฺธํ ภิกฺขุํ อนาปตฺติกํ อวตฺถุสฺมึ อการเณ อุกฺขิปิสฺสถฯ เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.…” วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, สุทฺโธ ภิกฺขุ อนาปตฺติโก อวตฺถุสฺมึ อการเณ อุกฺขิปิตพฺโพฯ โย อุกฺขิเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

อถ โข เต ภิกฺขู อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “อจฺจโย โน, ภนฺเต, อจฺจคมา ยถาพาเล ยถามูฬฺเห ยถาอกุสเล, เย มยํ สุทฺธํ ภิกฺขุํ อนาปตฺติกํ อวตฺถุสฺมึ อการเณ อุกฺขิปิมฺหาฯ เตสํ โน, ภนฺเต, ภควา อจฺจยํ อจฺจยโต ปฏิคฺคณฺหาตุ อายตึ สํวรายา”ติฯ “ตคฺฆ, ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อจฺจโย อจฺจคมา ยถาพาเล ยถามูฬฺเห ยถาอกุสเล, เย ตุมฺเห สุทฺธํ ภิกฺขุํ อนาปตฺติกํ อวตฺถุสฺมึ อการเณ อุกฺขิปิตฺถฯ ยโต จ โข ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรถ, ตํ โว มยํ ปฏิคฺคณฺหามฯ วุฑฺฒิเหสา , ภิกฺขเว, อริยสฺส วินเย โย อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรติ, อายตึ [อายตึ จ (สี.)] สํวรํ อาปชฺชตี”ติฯ

กสฺสปโคตฺตภิกฺขุวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๒๓๕. อธมฺเมน วคฺคาทิกมฺมกถา

๓๘๒. เตน โข ปน สมเยน จมฺปายํ ภิกฺขู เอวรูปานิ กมฺมานิ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ กโรนฺติ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ กโรนฺติ; ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ กโรนฺติ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ กโรนฺติ; ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ กโรนฺติ; เอโกปิ เอกํ อุกฺขิปติ, เอโกปิ ทฺเว อุกฺขิปติ, เอโกปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปติ, เอโกปิ สงฺฆํ อุกฺขิปติ; ทฺเวปิ เอกํ อุกฺขิปนฺติ, ทฺเวปิ ทฺเว อุกฺขิปนฺติ, ทฺเวปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปนฺติ, ทฺเวปิ สงฺฆํ อุกฺขิปนฺติ ; สมฺพหุลาปิ เอกํ อุกฺขิปนฺติ; สมฺพหุลาปิ ทฺเว อุกฺขิปนฺติ, สมฺพหุลาปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปนฺติ, สมฺพหุลาปิ สงฺฆํ อุกฺขิปนฺติ; สงฺโฆปิ สงฺฆํ อุกฺขิปติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม จมฺปายํ ภิกฺขู เอวรูปานิ กมฺมานิ กริสฺสนฺติ – อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ, เอโกปิ เอกํ อุกฺขิปิสฺสติ, เอโกปิ ทฺเว อุกฺขิปิสฺสติ, เอโกปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปิสฺสติ, เอโกปิ สงฺฆํ อุกฺขิปิสฺสติ, ทฺเวปิ เอกํ อุกฺขิปิสฺสนฺติ, ทฺเวปิ ทฺเว อุกฺขิปิสฺสนฺติ, ทฺเวปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปิสฺสนฺติ, ทฺเวปิ สงฺฆํ อุกฺขิปิสฺสนฺติ, สมฺพหุลาปิ เอกํ อุกฺขิปิสฺสนฺติ, สมฺพหุลาปิ ทฺเว อุกฺขิปิสฺสนฺติ, สมฺพหุลาปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปิสฺสนฺติ, สมฺพหุลาปิ สงฺฆํ อุกฺขิปิสฺสนฺติ, สงฺโฆปิ สงฺฆํ อุกฺขิปิสฺสตี”ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, จมฺปายํ ภิกฺขู เอวรูปานิ กมฺมานิ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ กโรนฺติ…เป.… สงฺโฆปิ สงฺฆํ อุกฺขิปตี”ติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, ภิกฺขเว, เตสํ โมฆปุริสานํ อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา เอวรูปานิ กมฺมานิ กริสฺสนฺติ – อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ…เป.… สงฺโฆปิ สงฺฆํ อุกฺขิปิสฺสติฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๓๘๓. “อธมฺเมน เจ, ภิกฺขเว, วคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ, อธมฺเมน [อธมฺเมน เจ ภิกฺขเว (สฺยา.)] สมคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; เอโกปิ เอกํ อุกฺขิปติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, เอโกปิ ทฺเว อุกฺขิปติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, เอโกปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, เอโกปิ สงฺฆํ อุกฺขิปติ อกมฺมํ น จ กรณียํ; ทฺเวปิ เอกํ อุกฺขิปนฺติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, ทฺเวปิ ทฺเว อุกฺขิปนฺติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, ทฺเวปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปนฺติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, ทฺเวปิ สงฺฆํ อุกฺขิปนฺติ อกมฺมํ น จ กรณียํ; สมฺพหุลาปิ เอกํ อุกฺขิปนฺติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, สมฺพหุลาปิ ทฺเว อุกฺขิปนฺติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, สมฺพหุลาปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปนฺติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, สมฺพหุลาปิ สงฺฆํ อุกฺขิปนฺติ อกมฺมํ น จ กรณียํ; สงฺโฆปิ สงฺฆํ อุกฺขิปติ อกมฺมํ น จ กรณียํฯ

๓๘๔. “จตฺตาริมานิ , ภิกฺขเว, กมฺมานิ – อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน สมคฺคกมฺมํฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยทิทํ อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อิทํ, ภิกฺขเว, กมฺมํ อธมฺมตฺตา วคฺคตฺตา กุปฺปํ อฏฺฐานารหํ; น, ภิกฺขเว, เอวรูปํ กมฺมํ กาตพฺพํ, น จ มยา เอวรูปํ กมฺมํ อนุญฺญาตํฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยทิทํ อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, อิทํ, ภิกฺขเว, กมฺมํ อธมฺมตฺตา กุปฺปํ อฏฺฐานารหํ; น, ภิกฺขเว, เอวรูปํ กมฺมํ กาตพฺพํ, น จ มยา เอวรูปํ กมฺมํ อนุญฺญาตํฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยทิทํ ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อิทํ, ภิกฺขเว, กมฺมํ วคฺคตฺตา กุปฺปํ อฏฺฐานารหํ; น, ภิกฺขเว, เอวรูปํ กมฺมํ กาตพฺพํ, น จ มยา เอวรูปํ กมฺมํ อนุญฺญาตํฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยทิทํ ธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, อิทํ, ภิกฺขเว, กมฺมํ ธมฺมตฺตา สมคฺคตฺตา อกุปฺปํ ฐานารหํ; เอวรูปํ, ภิกฺขเว, กมฺมํ กาตพฺพํ, เอวรูปญฺจ มยา กมฺมํ อนุญฺญาตํฯ ตสฺมาติห, ภิกฺขเว, เอวรูปํ กมฺมํ กริสฺสาม ยทิทํ ธมฺเมน สมคฺคนฺติ – เอวญฺหิ โว, ภิกฺขเว, สิกฺขิตพฺพ”นฺติฯ

อธมฺเมน วคฺคาทิกมฺมกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๓๖. ญตฺติวิปนฺนกมฺมาทิกถา

๓๘๕. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เอวรูปานิ กมฺมานิ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ กโรนฺติ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ กโรนฺติ; ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ กโรนฺติ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ กโรนฺติ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ กโรนฺติ; ญตฺติวิปนฺนมฺปิ กมฺมํ กโรนฺติ อนุสฺสาวนสมฺปนฺนํ, อนุสฺสาวนวิปนฺนมฺปิ กมฺมํ กโรนฺติ ญตฺติสมฺปนฺนํ, ญตฺติวิปนฺนมฺปิ อนุสฺสาวนวิปนฺนมฺปิ กมฺมํ กโรนฺติ; อญฺญตฺราปิ ธมฺมา กมฺมํ กโรนฺติ, อญฺญตฺราปิ วินยา กมฺมํ กโรนฺติ, อญฺญตฺราปิ สตฺถุสาสนา กมฺมํ กโรนฺติ; ปฏิกุฏฺฐกตมฺปิ กมฺมํ กโรนฺติ อธมฺมิกํ กุปฺปํ อฏฺฐานารหํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เอวรูปานิ กมฺมานิ กริสฺสนฺติ – อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ; ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ; ญตฺติวิปนฺนมฺปิ กมฺมํ กริสฺสนฺติ อนุสฺสาวนสมฺปนฺนํ, อนุสฺสาวนวิปนฺนมฺปิ กมฺมํ กริสฺสนฺติ ญตฺติสมฺปนฺนํ, ญตฺติวิปนฺนมฺปิ อนุสฺสาวนวิปนฺนมฺปิ กมฺมํ กริสฺสนฺติ; อญฺญตฺราปิ ธมฺมา กมฺมํ กริสฺสนฺติ, อญฺญตฺราปิ วินยา กมฺมํ กริสฺสนฺติ, อญฺญตฺราปิ สตฺถุสาสนา กมฺมํ กริสฺสนฺติ; ปฏิกุฏฺฐกตมฺปิ กมฺมํ กริสฺสนฺติ อธมฺมิกํ กุปฺปํ อฏฺฐานารห”นฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เอวรูปานิ

กมฺมานิ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ กโรนฺติ…เป…. ปฏิกุฏฺฐกตมฺปิ กมฺมํ กโรนฺติ อธมฺมิกํ กุปฺปํ อฏฺฐาน ารห''นฺติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๓๘๖. ''อธมฺเมน เจ, ภิกฺขเว, วคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ ; อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ญตฺติวิปนฺนญฺเจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ อนุสฺสาวนสมฺปนฺนํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; อนุสฺสาวนวิปนฺนญฺเจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ ญตฺติสมฺปนฺนํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; ญตฺติวิปนฺนญฺเจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ อนุสฺสาวนวิปนฺนํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; อญฺญตฺราปิ ธมฺมา กมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; อญฺญตฺราปิ วินยา กมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; อญฺญตฺราปิ สตฺถุสาสนา กมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; ปฏิกุฏฺฐกตญฺเจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ อธมฺมิกํ กุปฺปํ อฏฺฐานารหํ อกมฺมํ น จ กรณียํฯ

๓๘๗. ฉยิมานิ, ภิกฺขเว, กมฺมานิ – อธมฺมกมฺมํ, วคฺคกมฺมํ, สมคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน สมคฺคกมฺมํฯ

กตมญฺจ , ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํ? ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม เอกาย ญตฺติยา กมฺมํ กโรติ, น จ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ทฺวีหิ ญตฺตีหิ กมฺมํ กโรติ, น จ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม เอกาย กมฺมวาจาย กมฺมํ กโรติ, น จ ญตฺตึ ฐเปติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ กมฺมํ กโรติ, น จ ญตฺตึ ฐเปติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม เอกาย ญตฺติยา กมฺมํ กโรติ, น จ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ – อธมฺมกมฺมํ ฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ทฺวีหิ ญตฺตีหิ กมฺมํ กโรติ, น จ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ตีหิ ญตฺตีหิ กมฺมํ กโรติ, น จ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม จตูหิ ญตฺตีหิ กมฺมํ กโรติ, น จ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม เอกาย กมฺมวาจาย กมฺมํ กโรติ, น จ ญตฺตึ ฐเปติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ กมฺมํ กโรติ, น จ ญตฺตึ ฐเปติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ตีหิ กมฺมวาจาหิ กมฺมํ กโรติ, น จ ญตฺตึ ฐเปติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม จตูหิ กมฺมวาจาหิ กมฺมํ กโรติ, น จ ญตฺตึ ฐเปติ – อธมฺมกมฺมํฯ อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํฯ

กตมญฺจ, ภิกฺขเว, วคฺคกมฺมํ? ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ – วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ – วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ – วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ – วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ – วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา

โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ – วคฺคกมฺมํฯ อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, วคฺคกมฺมํฯ

กตมญฺจ, ภิกฺขเว, สมคฺคกมฺมํ? ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา, เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา น ปฏิกฺโกสนฺติ – สมคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา, เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา น ปฏิกฺโกสนฺติ – สมคฺคกมฺมํฯ อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, สมคฺคกมฺมํฯ

กตมญฺจ, ภิกฺขเว, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ? ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ปฐมํ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ปฐมํ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว , กมฺเม ปฐมํ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ปฐมํ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ปฐมํ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ปฐมํ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ , สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํฯ อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํฯ

กตมญฺจ, ภิกฺขเว, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ? ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ปฐมํ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา, เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา น ปฏิกฺโกสนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ปฐมํ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา น ปฏิกฺโกสนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํฯ อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํฯ

กตมญฺจ, ภิกฺขเว, ธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ? ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ปฐมํ ญตฺตึ ฐเปติ, ปจฺฉา เอกาย กมฺมวาจาย กมฺมํ กโรติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา น ปฏิกฺโกสนฺติ – ธมฺเมน สมคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุตฺเถ เจ, ภิกฺขเว, กมฺเม ปฐมํ ญตฺตึ ฐเปติ, ปจฺฉา ตีหิ กมฺมวาจาหิ กมฺมํ กโรติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา, เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา น ปฏิกฺโกสนฺติ, ธมฺเมน สมคฺคกมฺมํฯ อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, ธมฺเมน สมคฺคกมฺมํฯ

ญตฺติวิปนฺนกมฺมาทิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๓๗. จตุวคฺคกรณาทิกถา

๓๘๘. ปญฺจ สงฺฆา – จตุวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆ ปญฺจวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆ, ทสวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆ, วีสติวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆ, อติเรกวีสติวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยฺวายํ จตุวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆ, ฐเปตฺวา ตีณิ กมฺมานิ – อุปสมฺปทํ ปวารณํ อพฺภานํ, ธมฺเมน สมคฺโค สพฺพกมฺเมสุ กมฺมปฺปตฺโตฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยฺวายํ ปญฺจวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆ, ฐเปตฺวา ทฺเว กมฺมานิ – มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ อุปสมฺปทํ อพฺภานํ, ธมฺเมน สมคฺโค สพฺพกมฺเมสุ กมฺมปฺปตฺโตฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยฺวายํ ทสวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆ, ฐเปตฺวา เอกํ กมฺมํ – อพฺภานํ, ธมฺเมน สมคฺโค สพฺพกมฺเมสุ กมฺมปฺปตฺโตฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยฺวายํ วีสติวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆ ธมฺเมน สมคฺโค สพฺพกมฺเมสุ กมฺมปฺปตฺโตฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยฺวายํ อติเรกวีสติวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆ ธมฺเมน สมคฺโค สพฺพกมฺเมสุ กมฺมปฺปตฺโตฯ

๓๘๙. จตุวคฺคกรณญฺเจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ ภิกฺขุนิจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ จตุวคฺคกรณญฺเจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ สิกฺขมานจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํ…เป.…ฯ สามเณรจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ สามเณริจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตกจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนกจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตกจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตกจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตกจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ปณฺฑกจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ เถยฺยสํวาสกจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ติตฺถิยปกฺกนฺตกจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ติรจฺฉานคตจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ มาตุฆาตกจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ปิตุฆาตกจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ อรหนฺตฆาตกจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ภิกฺขุนิทูสกจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ สงฺฆเภทกจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ โลหิตุปฺปาทกจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ อุภโตพฺยญฺชนกจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ นานาสํวาสกจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ นานาสีมาย ฐิตจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ อิทฺธิยา เวหาเส ฐิตจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ, ตํจตุตฺโถ กมฺมํ กเรยฺย … อกมฺมํ น จ กรณียํฯ

จตุวรณํฯ

๓๙๐. ปญฺจวคฺคกรณญฺเจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ ภิกฺขุนิปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ปญฺจวคฺคกรณญฺเจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ สิกฺขมานปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย…เป.…ฯ สามเณรปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… สามเณริปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย … สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… ปณฺฑกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… เถยฺยสํวาสกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… ติตฺถิยปกฺกนฺตกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… ติรจฺฉานคตปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… มาตุฆาตกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… ปิตุฆาตกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… อรหนฺตฆาตกปญฺจโม

กมฺมํ กเรยฺย… ภิกฺขุนิทูสกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… สงฺฆเภทกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… โลหิตุปฺปาทกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… อุภโตพฺยญฺชนกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… นานาสํวาสกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… นานาสีมาย ฐิตปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… อิทฺธิยา เวหาเส ฐิตปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ, ตํปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ

ปญฺจวคฺคกรณํฯ

๓๙๑. ทสวคฺคกรณญฺเจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ ภิกฺขุนิทสโม กมฺมํ กเรยฺย, อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ทสวคฺคกรณญฺเจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ สิกฺขมานทสโม กมฺมํ กเรยฺย, อกมฺมํ น จ กรณียํ…เป.… ฯ ทสวคฺคกรณญฺเจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ, ตํทสโม กมฺมํ กเรยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ

ทสวคฺคกรณํฯ

๓๙๒. วีสติวคฺคกรณญฺเจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ ภิกฺขุนิวีโส กมฺมํ กเรยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ วีสติวคฺคกรณญฺเจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ สิกฺขมานวีโส กมฺมํ กเรยฺย …เป.… สามเณรวีโส กมฺมํ กเรยฺย… สามเณริวีโส กมฺมํ กเรยฺย… สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… ปณฺฑกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… เถยฺยสํวาสกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… ติตฺถิยปกฺกนฺตกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… ติรจฺฉานคตวีโส กมฺมํ กเรยฺย… มาตุฆาตกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… ปิตุฆาตกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… อรหนฺตฆาตกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… ภิกฺขุนิทูสกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… สงฺฆเภทกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… โลหิตุปฺปาทกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… อุภโตพฺยญฺชนกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… นานาสํวาสกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… นานาสีมาย ฐิตวีโส กมฺมํ กเรยฺย… อิทฺธิยา เวหาเส ฐิตวีโส กมฺมํ กเรยฺย… ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ, ตํวีโส กมฺมํ กเรยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ

วีสติวคฺคกรณํฯ

จตุวคฺคกรณาทิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๓๘. ปาริวาสิกาทิกถา

๓๙๓. ปาริวาสิกจตุตฺโถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกสฺเสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อพฺเภยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ มูลาย ปฏิกสฺสนารหจตุตฺโถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกสฺเสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อพฺเภยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ มานตฺตารหจตุตฺโถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกสฺเสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อพฺเภยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ มานตฺตจาริกจตุตฺโถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกสฺเสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อพฺเภยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ อพฺภานารหจตุตฺโถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกสฺเสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อพฺเภยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ

๓๙๔. เอกจฺจสฺส, ภิกฺขเว, สงฺฆมชฺเฌ ปฏิกฺโกสนา รุหติ, เอกจฺจสฺส น รุหติฯ กสฺส จ, ภิกฺขเว, สงฺฆมชฺเฌ ปฏิกฺโกสนา น รุหติ? ภิกฺขุนิยา, ภิกฺขเว, สงฺฆมชฺเฌ ปฏิกฺโกสนา น รุหติฯ สิกฺขมานาย, ภิกฺขเว...เป.... สามเณรสฺส, ภิกฺขเว... สามเณริยา, ภิกฺขเว... สิกฺขาปจฺจกฺขาตกสฺส ภิกฺขเว... อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนกสฺส, ภิกฺขเว ... อุมฺมตฺตกสฺส, ภิกฺขเว... ขิตฺตจิตฺตสฺส, ภิกฺขเว... เวทนาฏฺฏสฺส, ภิกฺขเว... อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตกสฺส, ภิกฺขเว... อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตกสฺส, ภิกฺขเว... ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตกสฺส, ภิกฺขเว... ปณฺฑกสฺส, ภิกฺขเว... เถยฺยสํวาสกสฺส, ภิกฺขเว... ติตฺถิยปกฺกนฺตกสฺส, ภิกฺขเว ... ติรจฺฉานคตสฺส ภิกฺขเว... มาตุฆาตกสฺส, ภิกฺขเว... ปิตุฆาตกสฺส, ภิกฺขเว... อรหนฺตฆาตกสฺส, ภิกฺขเว... ภิกฺขุนิทูสกสฺส, ภิกฺขเว... สงฺฆเภทกสฺส, ภิกฺขเว... โลหิตุปฺปาทกสฺส, ภิกฺขเว... อุภโตพฺยญฺชนกสฺส, ภิกฺขเว... นานาสํวาสกสฺส, ภิกฺขเว... นานาสีมาย ฐิตสฺส, ภิกฺขเว... อิทฺธิยา เวหาเส ฐิตสฺส, ภิกฺขเว, ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ, ตสฺส จ [ตสฺส (สฺยา.)], ภิกฺขเว, สงฺฆมชฺเฌ ปฏิกฺโกสนา น รุหติฯ อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, สงฺฆมชฺเฌ ปฏิกฺโกสนา น รุหติฯ

กสฺส จ, ภิกฺขเว, สงฺฆมชฺเฌ ปฏิกฺโกสนา รุหติ? ภิกฺขุสฺส, ภิกฺขเว, ปกตตฺตสฺส

สมานสํวาสกสฺส สมานสีมาย ฐิตสฺส อนฺตมโส อานนฺตริกสฺสาปิ [อนนฺตริกสฺสาปิ (สฺยา.)] ภิกฺขุโน วิญฺญาเปนฺตสฺส สงฺฆมชฺเฌ ปฏิกฺโกสนา รุหติฯ อิมสฺส โข, ภิกฺขเว, สงฺฆมชฺเฌ ปฏิกฺโกสนา รุหติฯ

ปาริวาสิกาทิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๓๙. ทฺเวนิสฺสารณาทิกถา

๓๙๕. ทฺเวมา, ภิกฺขเว, นิสฺสารณาฯ อตฺถิ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปตฺโต นิสฺสารณํฯ ตญฺเจ สงฺโฆ นิสฺสาเรติ, เอกจฺโจ สุนิสฺสาริโต, เอกจฺโจ ทุนฺนิสฺสาริโตฯ กตโม จ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปตฺโต นิสฺสารณํ, ตญฺเจ สงฺโฆ นิสฺสาเรติ – ทุนฺนิสฺสาริโต? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สุทฺโธ โหติ อนาปตฺติโกฯ ตญฺเจ สงฺโฆ นิสฺสาเรติ – ทุนฺนิสฺสาริโตฯ อยํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปตฺโต นิสฺสารณํ, ตญฺเจ สงฺโฆ นิสฺสาเรติ – ทุนฺนิสฺสาริโต ฯ

กตโม จ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปตฺโต นิสฺสารณํ, ตญฺเจ สงฺโฆ นิสฺสาเรติ – สุนิสฺสาริโต? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ, ตญฺเจ สงฺโฆ นิสฺสาเรติ – สุนิสฺสาริโตฯ อยํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปตฺโต นิสฺสารณํ, ตญฺเจ สงฺโฆ นิสฺสาเรติ – สุนิสฺสาริโตฯ

๓๙๖. ทฺเวมา , ภิกฺขเว, โอสารณาฯ อตฺถิ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปตฺโต โอสารณํ ตญฺเจ สงฺโฆ โอสาเรติ, เอกจฺโจ โสสาริโต, เอกจฺโจ โทสาริโตฯ กตโม จ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปตฺโต โอสารณํ, ตญฺเจ สงฺโฆ โอสาเรติ – โทสาริโต? ปณฺฑโก, ภิกฺขเว, อปฺปตฺโต โอสารณํ, ตญฺเจ สงฺโฆ โอสาเรติ – โทสาริโตฯ เถยฺยสํวาสโก, ภิกฺขเว, อปฺปตฺโต โอสารณํ, ตญฺเจ สงฺโฆ โอสาเรติ – โทสาริโตฯ ติตฺถิยปกฺกนฺตโก, ภิกฺขเว...เป....

ติรจฺฉานคโต, ภิกฺขเว... มาตุฆาตโก, ภิกฺขเว... ปิตุฆาตโก, ภิกฺขเว... อรหนฺตฆาตโก, ภิกฺขเว... ภิกฺขุนิทูสโก, ภิกฺขเว... สงฺฆเภทโก, ภิกฺขเว... โลหิตุปฺปาทโก, ภิกฺขเว... อุภโตพฺยญฺชนโก, ภิกฺขเว, อปฺปตฺโต, โอสารณํ, ตญฺเจ สงฺโฆ โอสาเรติ – โทสาริโตฯ อยํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปตฺโต โอสารณํ, ตญฺเจ สงฺโฆ โอสาเรติ – โทสาริโตฯ อิเม วุจฺจนฺติ, ภิกฺขเว, ปุคฺคลา อปฺปตฺตา โอสารณํ, เต เจ สงฺโฆ โอสาเรติ – โทสาริตาฯ

กตโม จ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปตฺโต โอสารณํ, ตญฺเจ สงฺโฆ โอสาเรติ – โสสาริโต? หตฺถจฺฉินฺโน, ภิกฺขเว, อปฺปตฺโต โอสารณํ, ตญฺเจ สงฺโฆ โอสาเรติ, โสสาริโตฯ ปาทจฺฉินฺโน, ภิกฺขเว...เป.... หตฺถปาทจฺฉินฺโน, ภิกฺขเว... กณฺณจฺฉินฺโน , ภิกฺขเว... นาสจฺฉินฺโน, ภิกฺขเว... กณฺณนาสจฺฉินฺโน, ภิกฺขเว... องฺคุลิจฺฉินฺโน, ภิกฺขเว... อฬจฺฉินฺโน, ภิกฺขเว... กณฺฑรจฺฉินฺโน, ภิกฺขเว... ผณหตฺถโก, ภิกฺขเว... ขุชฺโช, ภิกฺขเว... วามโน, ภิกฺขเว... คลคณฺฑี, ภิกฺขเว... ลกฺขณาหโต, ภิกฺขเว... กสาหโต, ภิกฺขเว... ลิขิตโก, ภิกฺขเว... สีปทิโก, ภิกฺขเว... ปาปโรคี, ภิกฺขเว... ปริสทูสโก, ภิกฺขเว... กาโณ, ภิกฺขเว... กุณี, ภิกฺขเว... ขญฺโช, ภิกฺขเว... ปกฺขหโต, ภิกฺขเว... ฉินฺนิริยาปโถ, ภิกฺขเว... ชราทุพฺพโล, ภิกฺขเว... อนฺโธ, ภิกฺขเว... มูโค, ภิกฺขเว... พธิโร, ภิกฺขเว... อนฺธมูโค, ภิกฺขเว... อนฺธพธิโร, ภิกฺขเว... มูคพธิโร, ภิกฺขเว... อนฺธมูคพธิโร, ภิกฺขเว, อปฺปตฺโต โอสารณํ, ตญฺเจ สงฺโฆ โอสาเรติ – โสสาริโตฯ อยํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปตฺโต โอสารณํ, ตญฺเจ สงฺโฆ โอสาเรติ – โสสาริโตฯ อิเม วุจฺจนฺติ, ภิกฺขเว, ปุคฺคลา อปฺปตฺตา โอสารณํ, เต เจ สงฺโฆ โอสาเรติ – โสสาริตาฯ

ทฺเวนิสฺสารณาทิกถา นิฏฺฐิตาฯ

วาสภคามภาณวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโมฯ

๒๔๐. อธมฺมกมฺมาทิกถา

๓๘๗. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส น โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – “อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปสฺสเสตํ อาปตฺติ”นฺติ? โส เอวํ วเทติ – “นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปสฺเสยฺย”นฺติฯ ตํ สงฺโฆ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส น โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – “อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺติ”นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – “นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมยํ ปฏิกเรยฺย”นฺติฯ ตํ สงฺโฆ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส น โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสชฺเชตาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – “ปาปิกา เต, อาวุโส, ทิฏฺฐิ, ปฏินิสฺสชฺเชตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ”นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – “นตฺถิ เม, อาวุโส, ปาปิกา ทิฏฺฐิ, ยมหํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย”นฺติฯ ตํ สงฺโฆ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส น โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, น โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – “อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปสฺสเสตํ อาปตฺติ? ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺติ”นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – “นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปสฺเสยฺยํฯ นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปฏิกเรยฺย”นฺติฯ ตํ สงฺโฆ อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส น โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, น โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสชฺเชตาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – “อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปสฺสเสตํ อาปตฺตึ? ปาปิกา เต ทิฏฺฐิ, ปฏินิสฺสชฺเชตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ”นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – “นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปสฺเสยฺยํ; นตฺถิ เม, อาวุโส, ปาปิกา ทิฏฺฐิ, ยมหํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย”นฺติฯ ตํ สงฺโฆ อทสฺสเน วา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วา อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส น โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา, น โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสชฺเชตาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – “อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺตึ; ปาปิกา เต ทิฏฺฐิ, ปฏินิสฺสชฺเชตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ”นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – “นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปฏิกเรยฺยํฯ นตฺถิ เม, อาวุโส, ปาปิกา ทิฏฺฐิ, ยมหํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย”นฺติฯ ตํ สงฺโฆ อปฺปฏิกมฺเม วา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วา อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส น โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, น โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา, น โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสชฺเชตาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – “อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปสฺสเสตํ อาปตฺตึ? ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺตึ; ปาปิกา เต ทิฏฺฐิ, ปฏินิสฺสชฺเชตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ”นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – “นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปสฺเสยฺยํฯ นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปฏิกเรยฺยํฯ นตฺถิ เม, อาวุโส, ปาปิกา ทิฏฺฐิ, ยมหํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย”นฺติฯ ตํ สงฺโฆ อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วา อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

๓๙๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพาฯ ตเมนํ โจเทติฯ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – “อาปตฺตึ ตฺวํ , อาวุโส, อาปนฺโน, ปสฺสเสตํ อาปตฺติ”นฺติ? โส เอวํ วเทติ – “อามาวุโส, ปสฺสามี”ติฯ ตํ สงฺโฆ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – “อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺติ”นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – “อามาวุโส, ปฏิกริสฺสามี”ติฯ ตํ สงฺโฆ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสชฺเชตาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – “ปาปิกา เต, อาวุโส, ทิฏฺฐิ; ปฏินิสฺสชฺเชตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ”นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – “อามาวุโส , ปฏินิสฺสชฺชิสฺสามี”ติฯ ตํ สงฺโฆ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา…เป…. โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสชฺเชตา…เป…. โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา, โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสชฺเชตา…เป…. โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา, โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสชฺเชตาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – "อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปสฺสเสตํ อาปตฺตึ? ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺตึ; ปาปิกา เต ทิฏฺฐิ, ปฏินิสฺสชฺเชตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ"นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – "อามาวุโส, ปสฺสามิ, อาม ปฏิกริสฺสามิ, อาม ปฏินิสฺสชฺชิสฺสามี"ติ ฯ ตํ สงฺโฆ อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วา อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

๓๙๙. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – "อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปสฺสเสตํ อาปตฺติ"นฺติ? โส เอวํ วเทติ – "นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปสฺเสยฺย"นฺติฯ ตํ สงฺโฆ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปติ – ธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – "อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺติ"นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – "นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปฏิกเรยฺย"นฺติฯ ตํ สงฺโฆ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิปติ – ธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสชฺเชตาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – "ปาปิกา เต, อาวุโส, ทิฏฺฐิ, ปฏินิสฺสชฺเชตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ"นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – "นตฺถิ เม, อาวุโส, ปาปิกา ทิฏฺฐิ, ยมหํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย"นฺติฯ ตํ สงฺโฆ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิปติ – ธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา…เป….

โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสชฺเชตา…เป…. โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา, โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสชฺเชตา …เป…. โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา, โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสชฺเชตาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – "อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปสฺสเสตํ อาปตฺตึ? ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺตึฯ ปาปิกา เต ทิฏฺฐิ, ปฏินิสฺสชฺเชตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ"นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – "นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปสฺเสยฺยํฯ นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ ยมหํ ปฏิกเรยฺยํฯ นตฺถิ เม, อาวุโส, ปาปิกา ทิฏฺฐิ, ยมหํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย"นฺติฯ ตํ สงฺโฆ อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วา อุกฺขิปติ – ธมฺมกมฺมนฺติฯ

อธมฺมกมฺมาทิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๔๑. อุปาลิปุจฺฉากถา

๔๐๐. อถ โข อายสฺมา อุปาลิ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “โย นุ โข, ภนฺเต, สมคฺโค สงฺโฆ สมฺมุขากรณียํ กมฺมํ อสมฺมุขา กโรติ, ธมฺมกมฺมํ นุ โข ตํ, ภนฺเต, วินยกมฺม”นฺติ? “อธมฺมกมฺมํ ตํ, อุปาลิ, อวินยกมฺม”นฺติฯ “โย นุ โข, ภนฺเต, สมคฺโค สงฺโฆ ปฏิปุจฺฉาการณียํ กมฺมํ อปฺปฏิปุจฺฉา กโรติ…เป…. ปฏิญฺญายกรณียํ กมฺมํ อปฏิญฺญาย กโรติ… สติวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ… ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ… ตชฺชนียกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ … นิยสฺสกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ… ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ… อุกฺเขปนียกมฺมารหสฺส ปริวาสํ เทติ… ปริวาสารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ… มูลายปฏิกสฺสนารหสฺส มานตฺตํ เทติ… มานตฺตารหํ อพฺเภติ… อพฺภานารหํ อุปสมฺปาเทติ, ธมฺมกมฺมํ นุ โข ตํ, ภนฺเต, วินยกมฺม”นฺติ? “อธมฺมกมฺมํ ตํ, อุปาลิ, อวินยกมฺมํ”ฯ

“โย โข, อุปาลิ, สมคฺโค สงฺโฆ สมฺมุขากรณียํ กมฺมํ อสมฺมุขา กโรติ, เอวํ โข, อุปาลิ, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํ, เอวญฺจ ปน สงฺโฆ สาติสาโร โหติฯ โย โข, อุปาลิ, สมคฺโค สงฺโฆ ปฏิปุจฺฉาการณียํ กมฺมํ อปฺปฏิปุจฺฉา กโรติ…เป…. ปฏิญฺญายกรณียํ กมฺมํ อปฏิญฺญาย กโรติ… สติวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ… ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ… ตชฺชนียกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ… นิยสฺสกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ… ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ… อุกฺเขปนียกมฺมารหสฺส ปริวาสํ เทติ… ปริวาสารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ… มูลายปฏิกสฺสนารหสฺส มานตฺตํ เทติ… มานตฺตารหํ อพฺเภติ… อพฺภานารหํ อุปสมฺปาเทติ, เอวํ โข, อุปาลิ, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สงฺโฆ สาติสาโร โหตี”ติฯ

๔๐๑. “โย นุ โข, ภนฺเต, สมคฺโค สงฺโฆ สมฺมุขากรณียํ กมฺมํ สมฺมุขา กโรติ, ธมฺมกมฺมํ นุ โข ตํ, ภนฺเต, วินยกมฺม”นฺติ? “ธมฺมกมฺมํ ตํ, อุปาลิ, วินยกมฺม”นฺติฯ “โย นุ โข, ภนฺเต, สมคฺโค สงฺโฆ ปฏิปุจฺฉาการณียํ กมฺมํ ปฏิปุจฺฉา กโรติ…เป…. ปฏิญฺญายกรณียํ กมฺมํ ปฏิญฺญาย กโรติ… สติวินยารหสฺส สติวินยํ เทติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ… ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ… ตชฺชนียกมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ… นิยสฺสกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ… ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ… ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… อุกฺเขปนียกมฺมารหสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ… ปริวาสารหสฺส ปริวาสํ เทติ มูลายปฏิกสฺสนารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ… มานตฺตารหสฺส มานตฺตํ เทติ… อพฺภานารหํ อพฺเภติ… อุปสมฺปทารหํ อุปสมฺปาเทติ, ธมฺมกมฺมํ นุ โข ตํ, ภนฺเต, วินยกมฺม”นฺติ? “ธมฺมกมฺมํ ตํ, อุปาลิ, วินยกมฺมํฯ

“โย โข, อุปาลิ, สมคฺโค สงฺโฆ สมฺมุขากรณียํ กมฺมํ สมฺมุขา กโรติ, เอวํ โข, อุปาลิ, ธมฺมกมฺมํ โหติ วินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สงฺโฆ อนติสาโร โหติฯ โย โข, อุปาลิ, สมคฺโค สงฺโฆ ปฏิปุจฺฉาการณียํ กมฺมํ ปฏิปุจฺฉา กโรติ… ปฏิญฺญายกรณียํ กมฺมํ ปฏิญฺญาย กโรติ… สติวินยารหสฺส สติวินยํ เทติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ… ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ… ตชฺชนียกมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ… นิยสฺสกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ… ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ …

ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… อุกฺเขปนียกมฺมารหสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ… ปริวาสารหสฺส ปริวาสํ เทติ… มูลายปฏิกสฺสนารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ… มานตฺตารหสฺส มานตฺตํ เทติ… อพฺภานารหํ อพฺเภติ… อุปสมฺปทารหํ อุปสมฺปาเทติ, เอวํ โข, อุปาลิ, ธมฺมกมฺมํ โหติ วินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สงฺโฆ อนติสาโร โหตี''ติฯ

๔๐๒. ''โย นุ โข, ภนฺเต, สมคฺโค สงฺโฆ สติวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ, อมูฬฺหวินยารหสฺส สติวินยํ เทติ, ธมฺมกมฺมํ นุ โข ตํ, ภนฺเต, วินยกมฺม''นฺติ? ''อธมฺมกมฺมํ ตํ, อุปาลิ, อวินยกมฺม''นฺติฯ ''โย นุ โข, ภนฺเต, สมคฺโค สงฺโฆ อมูฬฺหวินยารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ, ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ…เป.… ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ, ตชฺชนียกมฺมารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ… ตชฺชนียกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ, นิยสฺสกมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ… นิยสฺสกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ, ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ… ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ, ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ… ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ, อุกฺเขปนียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… อุกฺเขปนียกมฺมารหสฺส ปริวาสํ เทติ, ปริวาสารหสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ… ปริวาสารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ, มูลายปฏิกสฺสนารหสฺส ปริวาสํ เทติ… มูลายปฏิกสฺสนารหสฺส มานตฺตํ เทติ, มานตฺตารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ… มานตฺตารหํ อพฺเภติ, อพฺภานารหสฺส มานตฺตํ เทติ… อพฺภานารหํ อุปสมฺปาเทติ, อุปสมฺปทารหํ อพฺเภติ, ธมฺมกมฺมํ นุ โข ตํ, ภนฺเต, วินยกมฺม''นฺติ? ''อธมฺมกมฺมํ ตํ, อุปาลิ, อวินยกมฺม''นฺติฯ

''โย โข, อุปาลิ, สมคฺโค สงฺโฆ สติวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ, อมูฬฺหวินยารหสฺส สติวินยํ เทติ, เอวํ โข, อุปาลิ, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สงฺโฆ สาติสาโร โหติฯ โย โข, อุปาลิ, สมคฺโค สงฺโฆ อมูฬฺหวินยารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ, ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ…เป.… ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ, ตชฺชนียกมฺมารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ… ตชฺชนียกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ , นิยสฺสกมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ… นิยสฺสกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ, ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ… ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ, ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ… ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ, อุกฺเขปนียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… อุกฺเขปนียกมฺมารหสฺส ปริวาสํ เทติ, ปริวาสารหสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ… ปริวาสารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ, มูลายปฏิกสฺสนารหสฺส ปริวาสํ เทติ… มูลายปฏิกสฺสนารหสฺส มานตฺตํ เทติ, มานตฺตารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ – มานตฺตารหํ อพฺเภติ, อพฺภานารหสฺส มานตฺตํ เทติ… อพฺภานารหํ อุปสมฺปาเทติ, อุปสมฺปทารหํ อพฺเภติ, เอวํ โข, อุปาลิ, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สงฺโฆ สาติสาโร โหตี''ติฯ

๔๐๓. ''โย นุ โข, ภนฺเต, สมคฺโค สงฺโฆ สติวินยารหสฺส สติวินยํ เทติ, อมูฬฺหวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ, ธมฺมกมฺมํ นุ โข ตํ, ภนฺเต, วินยกมฺม''นฺติ? ''ธมฺมกมฺมํ ตํ, อุปาลิ, วินยกมฺม''นฺติฯ ''โย นุ โข, ภนฺเต, สมคฺโค สงฺโฆ อมูฬฺหวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ…เป.… ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ…เป.… ตชฺชนียกมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ…เป.… นิยสฺสกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโร

ติ…เป…. ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ…เป…. ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ…เป…. อุกฺเขปนียกมฺมารหสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ…เป…. ปริวาสารหสฺส ปริวาสํ เทติ…เป…. มูลายปฏิกสฺสนารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ…เป…. มานตฺตารหสฺส มานตฺตํ เทติ…เป…. อพฺภานารหํ อพฺเภติ, อุปสมฺปทารหํ อุปสมฺปาเทติ, ธมฺมกมฺมํ นุ โข ตํ, ภนฺเต, วินยกมฺม''นฺติ? ''ธมฺมกมฺมํ ตํ, อุปาลิ, วินยกมฺมํ''ฯ

''โย โข, อุปาลิ, สมคฺโค สงฺโฆ สติวินยารหสฺส สติวินยํ เทติ, อมูฬฺหวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ, เอวํ โข, อุปาลิ, ธมฺมกมฺมํ โหติ วินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สงฺโฆ อนติสาโร โหติ ฯ โย โข, อุปาลิ, สมคฺโค สงฺโฆ อมูฬฺหวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ …เป…. ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ…เป…. ตชฺชนียกมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ…เป…. นิยสฺสกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ…เป…. ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ…เป…. ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ…เป…. อุกฺเขปนียกมฺมารหสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ…เป…. ปริวาสารหสฺส ปริวาสํ เทติ…เป…. มูลาย ปฏิกสฺสนารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ…เป…. มานตฺตารหสฺส มานตฺตํ เทติ…เป…. อพฺภานารหํ อพฺเภติ, อุปสมฺปทารหํ อุปสมฺปาเทติ, เอวํ โข, อุปาลิ, ธมฺมกมฺมํ โหติ วินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สงฺโฆ อนติสาโร โหตี''ติฯ

๔๐๔. อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – โย โข, ภิกฺขเว, สมคฺโค สงฺโฆ สติวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ, เอวํ โข, ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สงฺโฆ สาติสาโร โหติฯ โย โข, ภิกฺขเว, สมคฺโค สงฺโฆ สติวินยารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ…เป…. สติวินยารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ… สติวินยารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ… สติวินยารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ… สติวินยารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… สติวินยารหสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ … สติวินยารหสฺส ปริวาสํ เทติ… สติวินยารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ… สติวินยารหสฺส มานตฺตํ เทติ… สติวินยารหํ อพฺเภติ… สติวินยารหํ อุปสมฺปาเทติ, เอวํ โข , ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สงฺโฆ สาติสาโร โหติฯ

๔๐๕. โย โข, ภิกฺขเว, สมคฺโค สงฺโฆ อมูฬฺหวินยารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ, เอวํ โข, ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สงฺโฆ สาติสาโร โหติฯ โย โข, ภิกฺขเว, สมคฺโค สงฺโฆ อมูฬฺหวินยารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ…เป…. อมูฬฺหวินยารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส ปริวาสํ เทติ… อมูฬฺหวินยารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส มานตฺตํ เทติ… อมูฬฺหวินยารหํ อพฺเภติ… อมูฬฺหวินยารหํ อุปสมฺปาเทติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส สติวินยํ เทติ, เอวํ โข, ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สงฺโฆ สาติสาโร โหติฯ

๔๐๖. โย โข, ภิกฺขเว, สมคฺโค สงฺโฆ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ…เป…. ตชฺชนียกมฺมารหสฺส… นิยสฺสกมฺมารหสฺส… ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส… ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส… อุกฺเขปนียกมฺมารหสฺส… ปริวาสารหํ… มูลายปฏิกสฺสนารหสฺส… มานตฺตารหํ… อพฺภานารหํ… อุปสมฺปทารหสฺส สติวินยํ เทติ, เอวํ โข, ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สงฺโฆ สาติสาโร โหติฯ โย โข, ภิกฺขเว, สมคฺโค สงฺโฆ อุปสมฺปทารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ…เป…. อุปสมฺปทารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ…

อุปสมฺปทารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ... อุปสมฺปทารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ... อุปสมฺปทารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ... อุปสมฺปทารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ... อุปสมฺปทารหสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ... อุปสมฺปทารหสฺส ปริวาสํ เทติ... อุปสมฺปทารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ... อุปสมฺปทารหสฺส มานตฺตํ เทติ... อุปสมฺปทารหํ อพฺเภติ, เอวํ โข, ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สงฺโฆ สาติสาโร โหตีติฯ

อุปาลิปุจฺฉากถา นิฏฺฐิตาฯ

อุปาลิปุจฺฉาภาณวาโร นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

๒๔๒. ตชฺชนียกมฺมกถา

๔๐๗. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติ ฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต อธมฺเมน สมคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺมปติรูปเกน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ

๔๐๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต อธมฺเมน สมคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺมปติรูปเกน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อา

วาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺมปติรูปเกน สมคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ

๔๐๙. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺมปติรูปเกน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺมปติรูปเกน สมคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคาฯ

๔๑๐. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺมปติรูปเกน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺมปติรูปเกน สมคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต อธมฺเมน สมคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺเมน วคฺคาฯ

๔๑๑. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺมปติรูปเกน สมคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ

– “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต อธมฺเมน สมคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ

ตชฺชนียกมฺมกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๔๓. นิยสฺสกมฺมกถา

๔๑๒. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ ฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ พาโล อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ นิยสฺสกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน นิยสฺสกมฺมกโต อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ นิยสฺสกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคา…เป.… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

ยถา เหฏฺฐา, ตถา จกฺกํ กาตพฺพํฯ

นิยสฺสกมฺมกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๔๔. ปพฺพาชนียกมฺมกถา

๔๑๓. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ กุลทูสโก โหติ ปาปสมาจาโรฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ กุลทูสโก ปาปสมาจาโรฯ หนฺทสฺส มยํ ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกโต อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคา…เป.… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํ ฯ

ปพฺพาชนียกมฺมกตา นิฏฺฐิตาฯ

๒๔๕. ปฏิสารณียกมฺมกถา

๔๑๔. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ คิหี อกฺโกสติ ปริภาสติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ คิหี อกฺโกสติ ปริภาสติฯ หนฺทสฺส มยํ ปฏิสารณียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ปฏิสารณียกมฺมกโต อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ปฏิสารณียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคา…เป.… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

ปฏิสารณียกมฺมกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๔๖. อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมกถา

๔๑๕. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุํฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุํฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมกโต อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคา…เป.… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๔๗. อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมกถา

๔๑๖. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปฏิกาตุํฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปฏิกาตุํฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรมา”ติ ฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมกโต อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคา…เป.… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๔๘. อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมกถา

๔๑๗. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ น อิจฺฉติ ปาปิกํ ทิฏฺฐึ ปฏินิสฺสชฺชิตุํฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ น อิจฺฉติ ปาปิกํ ทิฏฺฐึ ปฏินิสฺสชฺชิตุํฯ หนฺทสฺส มยํ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรมา''ติฯ เต ตสฺส ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมกโต อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรมา''ติฯ เต ตสฺส ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคา…เป.… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๔๙. ตชฺชนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๑๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธมฺเมน สมคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺมปติรูปเกน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ

๔๑๙. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส

มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธมฺเมน สมคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺมปติรูปเกน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺมปติรูปเกน สมคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ

๔๒๐. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติ ฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺมปติรูปเกน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺมปติรูปเกน สมคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคา ฯ

๔๒๑. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺมปติรูปเกน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส

ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺมปติรูปเกน สมคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธมฺเมน สมคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺเมน วคฺคาฯ

๔๒๒. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺมปติรูปเกน สมคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธมฺเมน สมคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ

ตชฺชนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๐. นิยสฺสกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๒๓. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน นิยสฺสกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน นิยสฺสกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน นิยสฺสกมฺมํ

ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา’’ติฯ เต ตสฺส นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคา…เป.… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

นิยสฺสกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๑. ปพฺพาชนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๒๔. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ , เนตฺถารํ วตฺตติ, ปพฺพาชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปพฺพาชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา’’ติฯ เต ตสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา’’ติฯ เต ตสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคา…เป.… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

ปพฺพาชนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๒. ปฏิสารณียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๒๕. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ปฏิสารณียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปฏิสารณียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ปฏิสารณียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปฏิสารณียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา’’ติฯ เต ตสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา’’ติฯ เต ตสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคา…เป.… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

ปฏิสารณียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๓. อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๒๖. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา’’ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา’’ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคา…เป.… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๔. อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๒๗. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา’’ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ – อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา’’ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคา…เป.… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๕. อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๒๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา’’ติฯ เต ตสฺส ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ – อธมฺเมน วคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา’’ติฯ เต ตสฺส ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ... อธมฺเมน สมคฺคา...เป.... ธมฺเมน วคฺคา... ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา... ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา...เป....ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๖. ตชฺชนียกมฺมวิวาทกถา

๔๒๙. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก...เป.... สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติ ฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – ‘‘อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อธมฺเมน วคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

๔๓๐. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ...เป.... สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก...เป.... สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – ‘‘อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อธมฺเมน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

๔๓๑. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ...เป.... สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก...เป.... สงฺเฆ อธิกรณการโก หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺเมน วคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – ‘‘อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺ

เมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม''นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ''ธมฺเมน วคฺคกมฺม''นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ''อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม''นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

๔๓๒. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – ''อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม''นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ''ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม''นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ''อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม''นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

๔๓๓. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – ''อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม''นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ''ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม''นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ''อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม''นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

ตชฺชนียกมฺมวิวาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๗. นิยสฺสกมฺมวิวาทกถา

๔๓๔. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ พาโล อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิฯ หนฺทสฺส มยํ นิยสฺสกมฺมํ กโรมา''ติฯ เต ตสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคา…เป.… อธมฺเมน สมคฺคา… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – ''อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ , ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม''นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ''ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม''นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ''อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม''นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเม ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

นิยสฺสกมฺมวิวาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๘. ปพฺพาชนียกมฺมวิวาทกถา

๔๓๕. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ กุลทูสโก โหติ ปาปสมาจาโรฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ กุลทูสโก ปาปสมาจาโรฯ หนฺทสฺส มยํ ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคา…เป.… อธมฺเมน สมคฺคา… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – “อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม”นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม”นฺติ เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม”นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเม ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

ปพฺพาชนียกมฺมวิวาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๙. ปฏิสารณียกมฺมวิวาทกถา

๔๓๖. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ คิหี อกฺโกสติ ปริภาสติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ คิหี อกฺโกสติ ปริภาสติฯ หนฺทสฺส มยํ ปฏิสารณียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคา…เป.… อธมฺเมน สมคฺคา… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – “อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม”นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม”นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม”นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเม ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

ปฏิสารณียกมฺมวิวาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๐. อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมวิวาทกถา

๔๓๗. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุํฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุํฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคา…เป.… อธมฺเมน สมคฺคา… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – “อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม”นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม”นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม”นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเม ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมวิวาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๑. อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมวิวาทกถา

๔๓๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปฏิกาตุํฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปฏิกาตุํฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคา… เป.… อธมฺเมน สมคฺคา… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – ‘‘อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ; เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเม ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมวิวาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๒. อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมวิวาทกถา

๔๓๙. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ น อิจฺฉติ ปาปิกํ ทิฏฺฐึ ปฏินิสฺสชฺชิตุํฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ น อิจฺฉติ ปาปิกํ ทิฏฺฐึ ปฏินิสฺสชฺชิตุํฯ หนฺทสฺส มยํ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคา… เป.… อธมฺเมน สมคฺคา… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – ‘‘อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเม ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมวิวาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๓. ตชฺชนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๔๐. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – ‘‘อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อธมฺเมน วคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

๔๔๑. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – "อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา"ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – "อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม"นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "อธมฺเมน สมคฺคกมฺม"นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม"นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

๔๔๒. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – "อยํ โข, อาวุโส , ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา"ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺเมน วคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – "อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม"นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "ธมฺเมน วคฺคกมฺม"นฺติ เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม"นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

๔๔๓. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – "อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา"ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – "อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม"นฺติฯ ตตฺร , ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺม"นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม"นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

๔๔๔. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – "อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา"ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – "อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม"นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม"นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – "อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม"นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

ตชฺชนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๔. นิยสฺสกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๔๕. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน นิยสฺสกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน นิยสฺสกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ , นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคา…เป.… อธมฺเมน สมคฺคา… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – “อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม”นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว , เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม”นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม”นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเมปิ [อิเม (สี. สฺยา. เอวมุปริปิ)] ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

นิยสฺสกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๕. ปพฺพาชนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๔๖. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปพฺพาชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปพฺพาชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคา…เป.… อธมฺเมน สมคฺคา… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – “อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม”นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม”นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม”นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเมปิ ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

ปพฺพาชนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๖. ปฏิสารณียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๔๗. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ปฏิสารณียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปฏิสารณียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ปฏิสารณียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปฏิสารณียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน

วคฺคา…เป.… อธมฺเมน สมคฺคา… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – “อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ , ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม”นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม”นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม”นฺติฯ อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเมปิ ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

ปฏิสารณียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๗. อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๔๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคา…เป.… อธมฺเมน สมคฺคา… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – “อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม” นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม”นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม”นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเมปิ ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๘. อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๔๙. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – “อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา”ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคา…เป.… อธมฺเมน สมคฺคา… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – “อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม” นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม”นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม”นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเมปิ ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๙. อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๕๐. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภมา’’ติฯ เต ตสฺส ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภนฺติ – อธมฺเมน วคฺคา… เป.… อธมฺเมน สมคฺคา… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สงฺโฆ วิวทติ – ‘‘อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเมปิ ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

จมฺเปยฺยกฺขนฺธโก นวโมฯ

๒๗๐. ตสฺสุทฺทานํ

จมฺปายํ ภควา อาสิ, วตฺถุ วาสภคามเก;
อาคนฺตุกานมุสฺสุกฺกํ, อกาสิ อิจฺฉิตพฺพเก [อิจฺฉิตพฺพโก (ก.)]ฯ

ปกตญฺญุโนติ ญตฺวา, อุสฺสุกฺกํ น กรี ตทา;
อุกฺขิตฺโต น กโรตีติ, สาคมา ชินสนฺติเกฯ

อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, สมคฺคํ อธมฺเมน จ;
ธมฺเมน วคฺคกมฺมญฺจ, ปติรูปเกน วคฺคิกํฯ

ปติรูปเกน สมคฺคํ, เอโก อุกฺขิปเตกกํ;
เอโก จ ทฺเว สมฺพหุเล, สงฺฆํ อุกฺขิปเตกโกฯ

ทุเวปิ สมฺพหุลาปิ, สงฺโฆ สงฺฆญฺจ อุกฺขิปิ;
สพฺพญฺญุปวโร สุตฺวา, อธมฺมนฺติ ปฏิกฺขิปิฯ

ญตฺติวิปนฺนํ ยํ กมฺมํ, สมฺปนฺนํ อนุสาวนํ;
อนุสฺสาวนวิปนฺนํ, สมฺปนฺนํ ญตฺติยา จ ยํฯ

อุภเยน วิปนฺนญฺจ, อญฺญตฺร ธมฺมเมว จ;
วินยา สตฺถุ ปฏิกุฏฺฐํ, กุปฺปํ อฏฺฐานารหิกํฯ

อธมฺมวคฺคํ สมคฺคํ, ธมฺม ปติรูปานิ เย ทุเว;
ธมฺเมเนว จ สามคฺคึ, อนุญฺญาสิ ตถาคโตฯ

จตุวคฺโค ปญฺจวคฺโค, ทสวคฺโค จ วีสติ;
ปโรวีสติวคฺโค จ [อติเรกวีสติวคฺโค (สฺยา.)], สงฺโฆ ปญฺจวิโธ ตถาฯ

ฐเปตฺวา อุปสมฺปทํ, ยญฺจ กมฺมํ ปวารณํ;
อพฺภานกมฺเมน สห, จตุวคฺเคหิ กมฺมิโกฯ

ทุเว กมฺเม ฐเปตฺวาน, มชฺฌเทสูปสมฺปทํ;
อพฺภานํ ปญฺจวคฺคิโก, สพฺพกมฺเมสุ กมฺมิโกฯ

อพฺภาเนกํ ฐเปตฺวาน, เย ภิกฺขู ทสวคฺคิกา;
สพฺพกมฺมกโร สงฺโฆ, วีโส สพฺพตฺถ กมฺมิโกฯ

ภิกฺขุนี สิกฺขมานา, จ สามเณโร สามเณรี;
ปจฺจกฺขาตนฺติมวตฺถู, อุกฺขิตฺตาปตฺติทสฺสเนฯ

อปฺปฏิกมฺเม ทิฏฺฐิยา, ปณฺฑโก เถยฺยสํวาสกํ;
ติตฺถิยา ติรจฺฉานคตํ, มาตุ ปิตุ จ ฆาตกํฯ

อรหํ ภิกฺขุนีทูสิ, เภทกํ โลหิตุปฺปาทํ;
พฺยญฺชนํ นานาสํวาสํ, นานาสีมาย อิทฺธิยาฯ

ยสฺส สงฺโฆ กเร กมฺมํ, โหนฺเตเต จตุวีสติ;
สมฺพุทฺเธน ปฏิกฺขิตฺตา, น เหเต คณปูรกาฯ

ปาริวาสิกจตุตฺโถ, ปริวาสํ ทเทยฺย วา;
มูลา มานตฺตมพฺเภยฺย, อกมฺมํ น จ กรณํฯ

มูลา อรหมานตฺตา, อพฺภานารหเมว จ;
น กมฺมการกา ปญฺจ, สมฺพุทฺเธน ปกาสิตาฯ

ภิกฺขุนี สิกฺขมานา จ, สามเณโร สามเณริกา;
ปจฺจกฺขนฺติมอฺมฺมตฺตา, ขิตฺตาเวทนทสฺสเนฯ

อปฺปฏิกมฺเม ทิฏฺฐิยา, ปณฺฑกาปิ จ พฺยญฺชนา [อิโต ปรํ สฺยามมูเล ทิยฑฺฒคาถาหิ อภพฺพปุคฺคลา สมตฺตํ ทสฺสิตา];
นานาสํวาสกา สีมา, เวหาสํ ยสฺส กมฺม จฯ

อฏฺฐารสนฺนเมเตสํ, ปฏิกฺโกสํ น รุหติ;
ภิกฺขุสฺส ปกตตฺตสฺส, รุหติ ปฏิกฺโกสนาฯ

สุทฺธสฺส ทุนฺนิสาริโต, พาโล หิ สุนิสฺสาริโต;
ปณฺฑโก เถยฺยสํวาโส, ปกฺกนฺโต ติรจฺฉานคโตฯ

มาตุ ปิตุ อรหนฺต, ทูสโก สงฺฆเภทโก;
โลหิตุปฺปาทโก เจว, อุภโตพฺยญฺชโน จ โยฯ

เอกาทสนฺนํ เอเตสํ, โอสารณํ น ยุชฺชติ;
หตฺถปาทํ ตทุภยํ, กณฺณนาสํ ตทูภยํฯ

องฺคุลิ อฬกณฺฑรํ, ผณํ ขุชฺโช จ วามโน;
คณฺฑี ลกฺขณกสา, จ ลิขิตโก จ สีปทีฯ

ปาปา ปริสกาโณ จ, กุณี ขญฺโช หโตปิ จ;
อิริยาปถทุพฺพโล, อนฺโธ มูโค จ พธิโรฯ

อนฺธมูคนฺธพธิโร มูคพธิรเมว จ;
อนฺธมูคพธิโร จ, ทฺวตฺตึเสเต อนูนกาฯ

เตสํ โอสารณํ โหติ, สมฺพุทฺเธน ปกาสิตํ;
ทฏฺฐพฺพา ปฏิกาตพฺพา, นิสฺสชฺเชตา น วิชฺชติฯ

ตสฺส อุกฺเขปนา กมฺมา, สตฺต โหนฺติ อธมฺมิกา;
อาปนฺนํ อนุวตฺตนฺตํ, สตฺต เตปิ อธมฺมิกาฯ

อาปนฺนํ นานุวตฺตนฺตํ, สตฺต กมฺมา สุธมฺมิกา;
สมฺมุขา ปฏิปุจฺฉา จ, ปฏิญฺญาย จ การณาฯ

สติ อมูฬฺหปาปิกา, ตชฺชนีนิยสฺเสน จ;

ปพฺพาชนีย ปฏิสาโร, อุกฺเขปปริวาส จฯ

มูลา มานตฺตอพฺภานา, ตเถว อุปสมฺปทา;
อญฺญํ กเรยฺย อญฺญสฺส, โสฬเสเต อธมฺมิกาฯ

ตํ ตํ กเรยฺย ตํ ตสฺส, โสฬเสเต สุธมฺมิกา;
ปจฺจาโรเปยฺย อญฺญญฺญํ, โสฬเสเต อธมฺมิกาฯ

ทฺเว ทฺเว ตมฺมูลกํ ตสฺส [ทฺเว ทฺเว มูลา กตา กสฺส (สฺยา.), โทโทตมูลกนฺตสฺส (ก.)], เตปิ โสฬส ธมฺมิกา;
เอเกกมูลกํ จกฺกํ, “อธมฺม”นฺติ ชิโนพฺรวิฯ

อกาสิ ตชฺชนียํ กมฺมํ, สงฺโฆ ภณฺฑนการโก;
อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉิ โสฯ

ตตฺถาธมฺเมน สมคฺคา, ตสฺส ตชฺชนียํ กรุํ;
อญฺญตฺถ วคฺคาธมฺเมน, ตสฺส ตชฺชนียํ กรุํฯ

ปติรูเปน วคฺคาปิ, สมคฺคาปิ ตถา กรุํ;
อธมฺเมน สมคฺคา จ, ธมฺเมน วคฺคเมว จฯ

ปติรูปเกน วคฺคา จ, สมคฺคา จ อิเม ปทา;
เอเกกมูลกํ กตฺวา, จกฺกํ พนฺเธ วิจกฺขโณฯ

พาลา พฺยตฺตสฺส นิยสฺสํ, ปพฺพาเช กุลทูสกํ;
ปฏิสารณียํ กมฺมํ, กเร อกฺโกสกสฺส จฯ

อทสฺสนาปฺปฏิกมฺเม , โย จ ทิฏฺฐึ น นิสฺสชฺเช;
เตสํ อุกฺเขปนียกมฺมํ, สตฺถวาเหน ภาสิตํฯ

อุปริ นยกมฺมานํ [อุปวินยกมฺมานํ (สฺยา.), อุกฺเขปนียกมฺมานํ (ก.)] ปญฺโญ ตชฺชนียํ นเย;
เตสํเยว อนุโลมํ, สมฺมา วตฺตติ ยาจิเต [ยาจติ (สฺยา.), ยาจิโต (สี.)]ฯ

ปสฺสทฺธิ เตสํ กมฺมานํ, เหฏฺฐา กมฺมนเยน จ;
ตสฺมึ ตสฺมึ ตุ กมฺเมสุ, ตตฺรฏฺโฐ จ วิวทติฯ

อกตํ ทุกฺกฏญฺเจว, ปุนกาตพฺพกนฺติ จ;
กมฺเม ปสฺสทฺธิยา จาปิ, เต ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

วิปตฺติพฺยาธิเต ทิสฺวา, กมฺมปฺปตฺเต มหามุนิ;
ปฏิปฺปสฺสทฺธิมกฺขาสิ, สลฺลกตฺโตว โอสธนฺติฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถูนิ ฉตฺตึสาติฯ

จมฺเปยฺยกฺขนฺธโก นิฏฺฐิโตฯ

๑๐. โกสมฺพกกฺขนฺธโก

๒๗๑. โกสมฺพกวิวาทกถา

๔๕๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ โส ตสฺสา อาปตฺติยา อาปตฺติทิฏฺฐิ [อาปตฺติทิฏฺฐี (สี.)] โหติ; อญฺเญ ภิกฺขู ตสฺสา อาปตฺติยา อนาปตฺติทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ โส อปเรน สมเยน ตสฺสา อาปตฺติยา อนา ปตฺติทิฏฺฐิ โหติ; อญฺเญ ภิกฺขู ตสฺสา อาปตฺติยา อาปตฺติทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – "อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปสฺสเสตํ อาปตฺติ"นฺติ? "นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ ยมหํ ปสฺเสยฺย"นฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู สามคฺคึ ลภิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปึสุฯ โส จ ภิกฺขุ พหุสฺสุโต โหติ อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต พฺยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ อถ โข โส ภิกฺขุ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ – "อนาปตฺติ เอสา, อาวุโส, เนสา อาปตฺติฯ อนาปนฺโนมฺหิ, นมฺหิ อาปนฺโนฯ อนุกฺขิตฺโตมฺหิ, นมฺหิ อุกฺขิตฺโตฯ อธมฺมิเกนมฺหิ กมฺเมน อุกฺขิตฺโต กุปฺเปน อฏฺฐานารเหนฯ โหถ เม อายสฺมนฺโต ธมฺมโต วินยโต ปกฺขา"ติฯ อลภิ โข โส ภิกฺขุ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต ภิกฺขู ปกฺเขฯ ชานปทานมฺปิ สนฺทิฏฺฐานํ สมฺภตฺตานํ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – อนาปตฺติ เอสา, อาวุโส, เนสา อาปตฺติฯ อนาปนฺโนมฺหิ, นมฺหิ อาปนฺโนฯ อนุกฺขิตฺโตมฺหิ, นมฺหิ อุกฺขิตฺโตฯ อธมฺมิเกนมฺหิ กมฺเมน อุกฺขิตฺโต กุปฺเปน อฏฺฐานารเหนฯ โหนฺตุ เม อายสฺมนฺโต ธมฺมโต วินยโต ปกฺขา"ติฯ อลภิ โข โส ภิกฺขุ ชานปเทปิ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต ภิกฺขู ปกฺเขฯ อถ โข เต อุกฺขิตฺตานุวตฺตกา ภิกฺขู เยน อุกฺเขปกา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา อุกฺเขปเก ภิกฺขู เอตทโวจุํ – "อนาปตฺติ เอสา, อาวุโส, เนสา อาปตฺติฯ อนาปนฺโน เอโส ภิกฺขุ, เนโส ภิกฺขุ อาปนฺโนฯ อนุกฺขิตฺโต เอโส ภิกฺขุ, เนโส ภิกฺขุ อุกฺขิตฺโต ฯ อธมฺมิเกน กมฺเมน อุกฺขิตฺโต กุปฺเปน อฏฺฐานารเหนา"ติฯ เอวํ วุตฺเต อุกฺเขปกา ภิกฺขู อุกฺขิตฺตานุวตฺตเก ภิกฺขู เอตทโวจุํ – "อาปตฺติ เอสา อาวุโส, เนสา อนาปตฺติฯ อาปนฺโน เอโส ภิกฺขุ, เนโส ภิกฺขุ อนาปนฺโนฯ อุกฺขิตฺโต เอโส ภิกฺขุ, เนโส ภิกฺขุ อนุกฺขิตฺโตฯ ธมฺมิเกน กมฺเมน อุกฺขิตฺโต อกุปฺเปน ฐานารเหนฯ มา โข ตุมฺเห อายสฺมนฺโต เอตํ อุกฺขิตฺตกํ ภิกฺขุํ อนุวตฺติตฺถ อนุปริวาเรถา"ติฯ เอวมฺปิ โข เต อุกฺขิตฺตานุวตฺตกา ภิกฺขู อุกฺเขปเกหิ ภิกฺขูหิ วุจฺจมานา ตเถว ตํ อุกฺขิตฺตกํ ภิกฺขุํ อนุวตฺตึสุ อนุปริวาเรสุํฯ

๔๕๒. อถ โข อญฺญตโร ภิกฺขุ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ – "อิธ, ภนฺเต, อญฺญตโร ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปนฺโน อโหสิฯ โส ตสฺสา อาปตฺติยา อาปตฺติทิฏฺฐิ อโหสิ, อญฺเญ ภิกฺขู ตสฺสา อาปตฺติยา อนาปตฺติทิฏฺฐิโน อเหสุํฯ โส อปเรน สมเยน ตสฺสา อาปตฺติยา อนาปตฺติทิฏฺฐิ อโหสิ, อญฺเญ ภิกฺขู ตสฺสา อาปตฺติยา อาปตฺติทิฏฺฐิโน อเหสุํฯ อถ โข เต, ภนฺเต, ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – 'อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปสฺสเสตํ อาปตฺติ'นฺติ? "นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ ยมหํ ปสฺเสยฺย"นฺติฯ อถ โข เต, ภนฺเต, ภิกฺขู สามคฺคึ ลภิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปึสุฯ โส จ, ภนฺเต, ภิกฺขุ พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต พฺยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ อถ โข โส, ภนฺเต, ภิกฺขุ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ – 'อนาปตฺติ เอสา, อาวุโส; เนสา อาปตฺติฯ อนาปนฺโนมฺหิ, นมฺหิ อาปนฺโนฯ อนุกฺขิตฺโตมฺหิ, นมฺหิ

อุกฺขิตฺโตฯ อธมฺมิเกนมฺหิ กมฺเมน อุกฺขิตฺโต กุปฺเปน อฏฺฐานารเหนฯ โหถ เม อายสฺมนฺโต ธมฺมโต วินยโต ปกฺขา'ติฯ อลภิ โข โส, ภนฺเต, ภิกฺขุ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต ภิกฺขู ปกฺเขฯ ชานปทานมฺปิ สนฺทิฏฺฐานํ สมฺภตฺตานํ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – 'อนาปตฺติ เอสา, อาวุโส; เนสา อาปตฺติฯ อนาปนฺโนมฺหิ, นมฺหิ อาปนฺโนฯ อนุกฺขิตฺโตมฺหิ, นมฺหิ อุกฺขิตฺโตฯ อธมฺมิเกนมฺหิ กมฺเมน อุกฺขิตฺโต กุปฺเปน อฏฺฐานารเหนฯ โหนฺตุ เม อายสฺมนฺโต ธมฺมโต วินยโต ปกฺขา'ติฯ อลภิ โข โส, ภนฺเต, ภิกฺขุ ชานปเทปิ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต ภิกฺขู ปกฺเขฯ อถ โข เต, ภนฺเต, อุกฺขิตฺตานุวตฺตกา ภิกฺขู เยน อุกฺเขปกา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา อุกฺเขปเก ภิกฺขู เอตทโวจุํ – 'อนาปตฺติ เอสา, อาวุโส; เนสา อาปตฺติฯ อนาปนฺโน เอโส ภิกฺขุ, เนโส ภิกฺขุ อาปนฺโนฯ อนุกฺขิตฺโต เอโส ภิกฺขุ, เนโส ภิกฺขุ อุกฺขิตฺโตฯ อธมฺมิเกน กมฺเมน อุกฺขิตฺโต กุปฺเปน อฏฺฐานารเหนา'ติฯ เอวํ วุตฺเต เต, ภนฺเต, อุกฺเขปกา ภิกฺขู อุกฺขิตฺตานุวตฺตเก ภิกฺขู เอตทโวจุํ – 'อาปตฺติ เอสา, อาวุโส; เนสา อนาปตฺติฯ อาปนฺโน เอโส ภิกฺขุ, เนโส ภิกฺขุ อนาปนฺโนฯ อุกฺขิตฺโต เอโส ภิกฺขุ, เนโส ภิกฺขุ อนุกฺขิตฺโตฯ ธมฺมิเกน กมฺเมน อุกฺขิตฺโต อกุปฺเปน ฐานารเหนฯ มา โข ตุมฺเห อายสฺมนฺโต เอตํ อุกฺขิตฺตกํ ภิกฺขุํ อนุวตฺติตฺถ อนุปริวาเรถา'ติฯ เอวมฺปิ โข เต, ภนฺเต, อุกฺขิตฺตานุวตฺตกา ภิกฺขู อุกฺเขปเกหิ ภิกฺขูหิ วุจฺจมานา ตเถว ตํ อุกฺขิตฺตกํ ภิกฺขุํ อนุวตฺตนฺติ อนุปริวาเรนฺตี''ติฯ

๔๕๓. อถ โข ภควา 'ภินฺโน ภิกฺขุสงฺโฆ, ภินฺโน ภิกฺขุสงฺโฆ'ติ – อุฏฺฐายาสนา เยน อุกฺเขปกา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ, นิสชฺช โข ภควา อุกฺเขปเก ภิกฺขู เอตทโวจ – ''มา โข ตุมฺเห, ภิกฺขเว, 'ปฏิภาติ โน, ปฏิภาติ โน'ติ ยสฺมึ วา ตสฺมึ วา ภิกฺขุํ อุกฺขิปิตพฺพํ มญฺญิตฺถ''ฯ

''อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ โส ตสฺสา อาปตฺติยา อนาปตฺติทิฏฺฐิ โหติ, อญฺเญ ภิกฺขู ตสฺสา อาปตฺติยา อาปตฺติทิฏฺฐิโน โหนฺติ ฯ เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ เอวํ ชานนฺติ – 'อยํ โข อายสฺมา พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต พฺยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ สเจ มยํ อิมํ ภิกฺขุํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปิสฺสาม, น มยํ อิมินา ภิกฺขุนา สทฺธึ อุโปสถํ กริสฺสาม, วินา อิมินา ภิกฺขุนา อุโปสถํ กริสฺสาม, ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณ'นฺติ, เภทครุเกหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ น โส ภิกฺขุ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปิตพฺโพฯ

''อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ โส ตสฺสา อาปตฺติยา อนาปตฺติทิฏฺฐิ โหติ, อญฺเญ ภิกฺขู ตสฺสา อาปตฺติยา อาปตฺติทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ เอวํ ชานนฺติ – 'อยํ โข อายสฺมา พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต พฺยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ สเจ มยํ อิมํ ภิกฺขุํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปิสฺสาม, น มยํ อิมินา ภิกฺขุนา สทฺธึ ปวาเรสฺสาม, วินา อิมินา ภิกฺขุนา ปวาเรสฺสามฯ น มยํ อิมินา ภิกฺขุนา สทฺธึ สงฺฆกมฺมํ กริสฺสาม, วินา อิมินา ภิกฺขุนา สงฺฆกมฺมํ กริสฺสามฯ น มยํ อิมินา ภิกฺขุนา สทฺธึ อาสเน นิสีทิสฺสาม, วินา อิมินา ภิกฺขุนา อาสเน นิสีทิสฺสามฯ น มยํ อิมินา ภิกฺขุนา สทฺธึ ยาคุปาเน นิสีทิสฺสาม, วินา อิมินา ภิกฺขุนา ยาคุปาเน นิสีทิสฺสาม ฯ น มยํ อิมินา ภิกฺขุนา สทฺธึ ภตฺตคฺเค นิสีทิสฺสาม, วินา อิมินา ภิกฺขุนา ภตฺตคฺเค นิสีทิสฺสามฯ น มยํ อิมินา ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกจฺฉนฺเน วสิสฺสาม, วินา อิมินา ภิกฺขุนา เอกจฺฉนฺเน วสิสฺสามฯ น มยํ อิมินา ภิกฺขุนา สทฺธึ ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ อญฺชลิ

กมฺมํ สามีจิกมฺมํ กริสฺสาม, วินา อิมินา ภิกฺขุนา ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺมํ กริสฺสามฯ ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณ’นฺติ, เภทครุเกหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ น โส ภิกฺขุ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปิตพฺโพ”ติฯ

๔๕๔. อถ โข ภควา อุกฺเขปกานํ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ ภาสิตฺวา อุฏฺฐายาสนา เยน อุกฺขิตฺตานุวตฺตกา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ, นิสชฺช โข ภควา อุกฺขิตฺตานุวตฺตเก ภิกฺขู เอตทโวจ – “มา โข ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา ‘นามฺห อาปนฺนา, นามฺห อาปนฺนา’ติ อาปตฺตึ น ปฏิกาตพฺพํ มญฺญิตฺถ”ฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ โส ตสฺสา อาปตฺติยา อนาปตฺติทิฏฺฐิ โหติ, อญฺเญ ภิกฺขู ตสฺสา อาปตฺติยา อาปตฺติทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ โส เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เต ภิกฺขู เอวํ ชานาติ – ‘อิเม โข อายสฺมนฺโต [อายสฺมนฺตา (ก.)] พหุสฺสุตา อาคตาคมา ธมฺมธรา วินยธรา มาติกาธรา ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวิโน ลชฺชิโน กุกฺกุจฺจกา สิกฺขากามา, นาลํ มมํ วา การณา อญฺเญสํ วา การณา ฉนฺทา โทสา โมหา ภยา อคตึ คนฺตุํฯ สเจ มํ อิเม ภิกฺขู อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปิสฺสนฺติ , น มยา สทฺธึ อุโปสถํ กริสฺสนฺติ, วินา มยา อุโปสถํ กริสฺสนฺติ, ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณ’นฺติ, เภทครุเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา ปเรสมฺปิ สทฺธาย สา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ โส ตสฺสา อาปตฺติยา อนาปตฺติทิฏฺฐิ โหติ, อญฺเญ ภิกฺขู ตสฺสา อาปตฺติยา อาปตฺติทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ โส เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เต ภิกฺขู เอวํ ชานาติ – ‘อิเม โข อายสฺมนฺโต พหุสฺสุตา อาคตาคมา ธมฺมธรา วินยธรา มาติกาธรา ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวิโน ลชฺชิโน กุกฺกุจฺจกา สิกฺขากามา, นาลํ มมํ วา การณา อญฺเญสํ วา การณา ฉนฺทา โทสา โมหา ภยา อคตึ คนฺตุํฯ สเจ มํ อิเม ภิกฺขู อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปิสฺสนฺติ, น มยา สทฺธึ ปวาเรสฺสนฺติ , วินา มยา ปวาเรสฺสนฺติฯ น มยา สทฺธึ สงฺฆกมฺมํ กริสฺสนฺติ, วินา มยา สงฺฆกมฺมํ กริสฺสนฺติฯ น มยา สทฺธึ อาสเน นิสีทิสฺสนฺติ, วินา มยา อาสเน นิสีทิสฺสนฺติฯ น มยา สทฺธึ ยาคุปาเน นิสีทิสฺสนฺติ, วินา มยา ยาคุปาเน นิสีทิสฺสนฺติฯ น มยา สทฺธึ ภตฺตคฺเค นิสีทิสฺสนฺติ วินา มยา ภตฺตคฺเค นิสีทิสฺสนฺติฯ น มยา สทฺธึ เอกจฺฉนฺเน วสิสฺสนฺติ, วินา มยา เอกจฺฉนฺเน วสิสฺสนฺติฯ น มยา สทฺธึ ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺมํ กริสฺสนฺติ, วินา มยา ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺมํ กริสฺสนฺติ, ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณ’นฺติ , เภทครุเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา ปเรสมฺปิ สทฺธาย สา อาปตฺติ เทเสตพฺพา”ติฯ อถ โข ภควา อุกฺขิตฺตานุวตฺตกานํ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ ภาสิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

๔๕๕. เตน โข ปน สมเยน อุกฺขิตฺตานุวตฺตกา ภิกฺขู ตตฺเถว อนฺโตสีมาย อุโปสถํ กโรนฺติ, สงฺฆกมฺมํ กโรนฺติฯ อุกฺเขปกา ปน ภิกฺขู นิสฺสีมํ คนฺตฺวา อุโปสถํ กโรนฺติ, สงฺฆกมฺมํ กโรนฺติฯ อถ โข อญฺญตโร อุกฺเขปโก ภิกฺขุ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “เต, ภนฺเต, อุกฺขิตฺตานุวตฺตกา ภิกฺขู ตตฺเถว อนฺโตสีมาย อุโปสถํ กโรนฺติ, สงฺฆกมฺมํ กโรนฺติฯ มยํ ปน อุกฺเขปกา ภิกฺขู นิสฺสีมํ คนฺตฺวา อุโปสถํ กโรม, สงฺฆกมฺมํ กโรมา”ติฯ “เต เจ,

ภิกฺขุ, อุกฺขิตฺตานุวตฺตกา ภิกฺขู ตตฺเถว อนฺโตสีมาย อุโปสถํ กริสฺสนฺติ, สงฺฆกมฺมํ กริสฺสนฺติ, ยถา มยา ญตฺติ จ อนุสฺสาวนา จ ปญฺญตฺตา, เตสํ ตานิ กมฺมานิ ธมฺมิกานิ กมฺมานิ ภวิสฺส"นฺติ อกุปฺปานิ ฐานารหานิฯ ตุมฺเห เจ, ภิกฺขุ, อุกฺเขปกา ภิกฺขู ตตฺเถว อนฺโตสีมาย อุโปสถํ กริสฺสถ, สงฺฆกมฺมํ กริสฺสถ, ยถา มยา ญตฺติ จ อนุสฺสาวนา จ ปญฺญตฺตา, ตุมฺหากมฺปิ ตานิ กมฺมานิ ธมฺมิกานิ กมฺมานิ ภวิสฺสนฺติ อกุปฺปานิ ฐานารหานิฯ ตํ กิสฺส เหตุ? นานาสํวาสกา เอเต [เต (สฺยา.)] ภิกฺขู [ภิกฺขุ (สี. สฺยา.)] ตุมฺเหหิ, ตุมฺเห จ เตหิ นานาสํวาสกาฯ

"ทฺเวมา, ภิกฺขุ, นานาสํวาสกภูมิโย – อตฺตนา วา อตฺตานํ นานาสํวาสกํ กโรติ, สมคฺโค วา นํ สงฺโฆ อุกฺขิปติ อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วาฯ อิมา โข, ภิกฺขุ, ทฺเว นานาสํวาสกภูมิโยฯ ทฺเวมา, ภิกฺขุ, สมานสํวาสกภูมิโย – อตฺตนา วา อตฺตานํ สมานสํวาสํ กโรติ, สมคฺโค วา นํ สงฺโฆ อุกฺขิตฺตํ โอสาเรติ อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วาฯ อิมา โข, ภิกฺขุ, ทฺเว สมานสํวาสกภูมิโย"ติฯ

๔๕๖. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ภตฺตคฺเค อนฺตรฆเร ภณฺฑนชาตา กลหชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ อนนุโลมิกํ กายกมฺมํ วจีกมฺมํ อุปทํเสนฺติ, หตฺถปรามาสํ กโรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ภตฺตคฺเค อนฺตรฆเร ภณฺฑนชาตา กลหชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ อนนุโลมิกํ กายกมฺมํ วจีกมฺมํ อุปทํเสสฺสนฺติ, หตฺถปรามาสํ กริสฺสนฺตี"ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ภิกฺขู ภตฺตคฺเค อนฺตรฆเร ภณฺฑนชาตา กลหชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ อนนุโลมิกํ กายกมฺมํ วจีกมฺมํ อุปทํเสสฺสนฺติ , หตฺถปรามาสํ กริสฺสนฺตี"ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… "สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภตฺตคฺเค อนฺตรฆเร ภณฺฑนชาตา…เป.… หตฺถปรามาสํ กโรนฺตี"ติ? "สจฺจํ, ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "ภินฺเน, ภิกฺขเว, สงฺเฆ อธมฺมิยายมาเน [อธมฺมิยมาเน (สี. สฺยา. กตฺถจิ) อธมฺมียมาเน (ก.)] อสมฺโมทิกาย วตฺตมานาย [-"อสมฺโมทิกาวตฺตมานาย" อิติ อฏฺฐกถายํ สํวณฺเณตพฺพปาโฐ] 'เอตฺตาวตา น อญฺญมญฺญํ อนนุโลมิกํ กายกมฺมํ วจีกมฺมํ อุปทํเสสฺสาม, หตฺถปรามาสํ กริสฺสามา'ติ อาสเน นิสีทิตพฺพํฯ ภินฺเน, ภิกฺขเว, สงฺเฆ ธมฺมิยายมาเน สมฺโมทิกาย วตฺตมานาย อาสนนฺตริกาย นิสีทิตพฺพ"นฺติฯ

๔๕๗. [ม. นิ. ๓.๒๓๖ โกสมฺพิยสุตฺต] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู สงฺฆมชฺเฌ ภณฺฑนชาตา กลหชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ มุขสตฺตีหิ วิตุทนฺตา วิหรนฺติฯ เต น สกฺโกนฺติ ตํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ อถ โข อญฺญตโร ภิกฺขุ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิโต โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ – "อิธ, ภนฺเต, ภิกฺขู สงฺฆมชฺเฌ ภณฺฑนชาตา กลหชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ มุขสตฺตีหิ วิตุทนฺตา วิหรนฺติฯ เต น สกฺโกนฺติ ตํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ สาธุ, ภนฺเต, ภควา เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมตุ อนุกมฺปํ อุปาทายา"ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข ภควา เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ, นิสชฺช โข ภควา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – "อลํ, ภิกฺขเว, มา ภณฺฑนํ มา กลหํ มา วิคฺคหํ มา วิวาท"นฺติฯ เอวํ วุตฺเต อญฺญตโร อธมฺมวาที ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ – "อาคเมตุ, ภนฺเต, ภควา ธมฺมสฺสามี; อปฺโปสฺสุกฺโก, ภนฺเต, ภควา ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารมนุยุตฺโต วิหรตุฯ มยเมเตน ภณฺฑเนน กลเหน วิคฺคเหน วิวาเทน ปญฺญายิสฺสามา"ติฯ ทุติยมฺปิ โข ภควา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – "อลํ, ภิกฺขเว, มา ภณฺฑนํ มา

กลหํ มา วิคฺคหํ มา วิวาท”นฺติฯ ทุติยมฺปิ โข โส อธมฺมวาที ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อาคเมตุ , ภนฺเต, ภควา ธมฺมสฺสามี; อปฺโปสฺสุกฺโก, ภนฺเต , ภควา ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารมนุยุตฺโต วิหรตุฯ มยเมเตน ภณฺฑเนน กลเหน วิคฺคเหน วิวาเทน ปญฺญายิสฺสามา”ติฯ

โกสมฺพกวิวาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๗๒. ทีฆาวุวตฺถุ

๔๕๘. อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “ภูตปุพฺพํ, ภิกฺขเว, พาราณสิยํ [วชิรพุทฺธิฏีกา โอโลเกตพฺพา] พฺรหฺมทตฺโต นาม กาสิราชา อโหสิ อฑฺโฒ มหทฺธโน มหาโภโค มหพฺพโล มหาวาหโน มหาวิชิโต ปริปุณฺณโกสโกฏฺฐาคาโรฯ ทีฆีติ นาม โกสลราชา อโหสิ ทลิทฺโท อปฺปธโน อปฺปโภโค อปฺปพโล อปฺปวาหโน อปฺปวิชิโต อปริปุณฺณโกสโกฏฺฐาคาโรฯ อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา ทีฆีตึ โกสลราชานํ อพฺภุยฺยาสิฯ อสฺโสสิ โข, ภิกฺขเว, ทีฆีติ โกสลราชา – “พฺรหฺมทตฺโต กิร กาสิราชา จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา มมํ อพฺภุยฺยาโต”ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ เอตทโหสิ – “พฺรหฺมทตฺโต โข กาสิราชา อฑฺโฒ มหทฺธโน มหาโภโค มหพฺพโล มหาวาหโน มหาวิชิโต ปริปุณฺณโกสโกฏฺฐาคาโร, อหํ ปนมฺหิ ทลิทฺโท อปฺปธโน อปฺปโภโค อปฺปพโล อปฺปวาหโน อปฺปวิชิโต อปริปุณฺณโกสโกฏฺฐาคาโร, นาหํ ปฏิพโล พฺรหฺมทตฺเตน กาสิรญฺญา เอกสงฺฆาตมฺปิ สหิตุํฯ ยํนูนาหํ ปฏิกจฺเจว นครมฺหา นิปฺปเตยฺย”นฺติฯ

อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆีติ โกสลราชา มเหสึ อาทาย ปฏิกจฺเจว นครมฺหา นิปฺปติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ พลญฺจ วาหนญฺจ ชนปทญฺจ โกสญฺจ โกฏฺฐาคารญฺจ อภิวิชิย อชฺฌาวสติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆีติ โกสลราชา สปชาปติโก เยน วาราณสี เตน ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน เยน พาราณสี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ, ภิกฺขเว, ทีฆีติ โกสลราชา สปชาปติโก พาราณสิยํ อญฺญตรสฺมึ ปจฺจนฺติเม โอกาเส กุมฺภการนิเวสเน อญฺญาตกเวเสน ปริพฺพาชกจฺฉนฺเนน ปฏิวสติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ มเหสี นจิรสฺเสว คพฺภินี อโหสิฯ ตสฺสา เอวรูโป โทหโฬ อุปฺปนฺโน โหติ – “อิจฺฉติ สูริยสฺส อุคฺคมนกาเล จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนทฺธํ วมฺมิกํ สุภูเม ฐิตํ ปสฺสิตุํ , ขคฺคานญฺจ โธวนํ ปาตุํ”ฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ มเหสี ทีฆีตึ โกสลราชานํ เอตทโวจ – “คพฺภินีมฺหิ, เทวฯ ตสฺสา เม เอวรูโป โทหโฬ อุปฺปนฺโน – อิจฺฉามิ สูริยสฺส อุคฺคมนกาเล จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนทฺธํ วมฺมิกํ [วมฺมิตํ (สี.)] สุภูเม ฐิตํ ปสฺสิตุํ, ขคฺคานญฺจ โธวนํ ปาตุ”นฺติฯ “กุโต, เทวิ, อมฺหากํ ทุคฺคตานํ จตุรงฺคินี เสนา สนฺนทฺธา วมฺมิกา สุภูเม ฐิตา, ขคฺคานญฺจ โธวนํ ปาตุ”นฺติ [ขคฺคานญฺจ โธวนนฺติ (สี. สฺยา.)] “สจาหํ, เทว, น ลภิสฺสามิ, มริสฺสามี”ติฯ

๔๕๙. เตน โข ปน สมเยน, พฺรหฺมทตฺตสฺส กาสิรญฺโญ ปุโรหิโต พฺราหฺมโณ ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ สหาโย โหติ ฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆีติ โกสลราชา เยน พฺรหฺมทตฺตสฺส กาสิรญฺโญ ปุโรหิโต พฺราหฺมโณ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา พฺรหฺมทตฺตสฺส กาสิรญฺโญ ปุโรหิตํ พฺราหฺมณํ เอตทโวจ – “สขี เต, สมฺม, คพฺภินีฯ ตสฺสา เอวรูโป โทหโฬ อุปฺปนฺโน – อิจฺฉติ สูริยสฺส อุคฺคมนกาเล จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนทฺธํ วมฺมิกํ สุภูเม ฐิตํ

ปสฺสิตุํ, ขคฺคานญฺจ โธวนํ ปาตุ’’นฺติฯ “เตน หิ, เทว, มยมฺปิ เทวึ ปสฺสามา’’ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ มเหสี เยน พฺรหฺมทตฺตสฺส กาสิรญฺโญ ปุโรหิโต พฺราหฺมโณ เตนุปสงฺกมิฯ อทฺทสา โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺตสฺส กาสิรญฺโญ ปุโรหิโต พฺราหฺมโณ ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ มเหสึ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตึ, ทิสฺวาน อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ มเหสี เตนญฺชลึ ปณาเมตฺวา ติกฺขตฺตุํ อุทานํ อุทาเนสิ – “โกสลราชา วต โภ กุจฺฉิคโต, โกสลราชา วต โภ กุจฺฉิคโต’’ติฯ อตฺตมนา [อวิมนา (สี. สฺยา. กตฺถจิ)], เทวิ, โหหิฯ ลจฺฉสิ สูริยสฺส อุคฺคมนกาเล จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนทฺธํ วมฺมิกํ สุภูเม ฐิตํ ปสฺสิตุํ, ขคฺคานญฺจ โธวนํ ปาตุนฺติฯ

อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺตสฺส กาสิรญฺโญ ปุโรหิโต พฺราหฺมโณ เยน พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา พฺรหฺมทตฺตํ กาสิราชานํ เอตทโวจ – “ตถา, เทว, นิมิตฺตานิ ทิสฺสนฺติ, สฺเว สูริยุคฺคมนกาเล จตุรงฺคินี เสนา สนฺนทฺธา วมฺมิกา สุภูเม ติฏฺฐตุ, ขคฺคา จ โธวิยนฺตู’’ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา มนุสฺเส อาณาเปสิ – “ยถา, ภเณ, ปุโรหิโต พฺราหฺมโณ อาห ตถา กโรถา’’ติฯ อลภิ โข, ภิกฺขเว, ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ มเหสี สูริยสฺส อุคฺคมนกาเล จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนทฺธํ วมฺมิกํ สุภูเม ฐิตํ ปสฺสิตุํ, ขคฺคานญฺจ โธวนํ ปาตุํฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ มเหสี ตสฺส คพฺภสฺส ปริปากมนฺวาย ปุตฺตํ วิชายิฯ ตสฺส ทีฆาวูติ นามํ อกํสุฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุ กุมาโร นจิรสฺเสว วิญฺญุตํ ปาปุณิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ เอตทโหสิ – “อยํ โข พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา พหุโน อมฺหากํ อนตฺถสฺส การโก, อิมินา อมฺหากํ พลญฺจ วาหนญฺจ ชนปโท จ โกโส จ โกฏฺฐาคารญฺจ อจฺฉินฺนํ, สจายํ อมฺเห ชานิสฺสติ, สพฺเพว ตโย ฆาตาเปสฺสติ, ยํนูนาหํ ทีฆาวุํ กุมารํ พหินคเร วาเสยฺย’’นฺติฯ อถ โข ภิกฺขเว ทีฆีติ โกสลราชา ทีฆาวุํ กุมารํ พหินคเร วาเสสิฯ อถ โข ภิกฺขเว ทีฆาวุ กุมาโร พหินคเร ปฏิวสนฺโต นจิรสฺเสว สพฺพสิปฺปานิ สิกฺขิฯ

๔๖๐. เตน โข ปน สมเยน ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ กปฺปโก พฺรหฺมทตฺเต กาสิรญฺเญ ปฏิวสติฯ อทฺทสา โข, ภิกฺขเว, ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ กปฺปโก ทีฆีตึ โกสลราชานํ สปชาปติกํ พาราณสิยํ อญฺญตรสฺมึ ปจฺจนฺติเม โอกาเส กุมฺภการนิเวสเน อญฺญาตกเวเสน ปริพฺพาชกจฺฉนฺเนน ปฏิวสนฺตํ, ทิสฺวาน เยน พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา พฺรหฺมทตฺตํ กาสิราชานํ เอตทโวจ – “ทีฆีติ, เทว, โกสลราชา สปชาปติโก พาราณสิยํ อญฺญตรสฺมึ ปจฺจนฺติเม โอกาเส กุมฺภการนิเวสเน อญฺญาตกเวเสน ปริพฺพาชกจฺฉนฺเนน ปฏิวสตี’’ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา มนุสฺเส อาณาเปสิ – “เตน หิ, ภเณ, ทีฆีตึ โกสลราชานํ สปชาปติกํ อาเนถา’’ติฯ “เอวํ, เทวา’’ติ โข, ภิกฺขเว, เต มนุสฺสา พฺรหฺมทตฺตสฺส กาสิรญฺโญ ปฏิสฺสุตฺวา ทีฆีตึ โกสลราชานํ สปชาปติกํ อาเนสุํฯ อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา มนุสฺเส อาณาเปสิ – “เตน หิ, ภเณ, ทีฆีตึ โกสลราชานํ สปชาปติกํ ทฬฺหาย รชฺชุยา ปจฺฉาพาหํ คาฬฺหพนฺธนํ พนฺธิตฺวา ขุรมุณฺฑํ กริตฺวา ขรสฺสเรน ปณเวน รถิกาย รถิกํ สิงฺฆาฏเกน สิงฺฆาฏกํ ปริเนตฺวา ทกฺขิเณน ทฺวาเรน นิกฺขาเมตฺวา ทกฺขิณโต นครสฺส จตุธา ฉินฺทิตฺวา จตุทฺทิสา พิลานิ นิกฺขิปถา’’ติฯ “เอวํ, เทวา’’ติ โข, ภิกฺขเว, เต มนุสฺสา พฺรหฺมทตฺตสฺส กาสิรญฺโญ ปฏิสฺสุตฺวา ทีฆีตึ โกสลราชานํ สปชาปติกํ ทฬฺหาย รชฺชุยา ปจฺฉาพาหํ คาฬฺหพนฺธนํ พนฺธิตฺวา ขุรมุณฺฑํ กริตฺวา ขรสฺสเรน ปณเวน รถิกาย รถิกํ สิงฺฆาฏเกน สิงฺฆาฏกํ ปริเนนฺติฯ

อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุสฺส กุมารสฺส เอตทโหสิ – “จิรํทิฏฺฐา โข เม มาตาปิตโรฯ ยํนูนาหํ มาตาปิตโร ปสฺเสยฺย”นฺติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุ กุมาโร พาราณสึ ปวิสิตฺวา อทฺทส มาตาปิตโร ทฬฺหาย รชฺชุยา ปจฺฉาพาหํ คาฬฺหพนฺธนํ พนฺธิตฺวา ขุรมุณฺฑํ กริตฺวา ขรสฺสเรน ปณเวน รถิกาย รถิกํ สิงฺฆาฏเกน สิงฺฆาฏกํ ปริเนนฺเต, ทิสฺวาน เยน มาตาปิตโร เตนุปสงฺกมิฯ อทฺทสา โข, ภิกฺขเว, ทีฆีติ โกสลราชา ทีฆาวุํ กุมารํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ; ทิสฺวาน ทีฆาวุํ กุมารํ เอตทโวจ – “มา โข ตฺวํ, ตาต ทีฆาวุ, ทีฆํ ปสฺส, มา รสฺสํฯ น หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวเรน เวรา สมฺมนฺติ; อเวเรน หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวรา สมฺมนฺตี”ติฯ เอวํ วุตฺเต, ภิกฺขเว, เต มนุสฺสา ทีฆีตึ โกสลราชานํ เอตทโวจุํ – “อุมฺมตฺตโก อยํ ทีฆีติ โกสลราชา วิปฺปลปติฯ โก อิมสฺส ทีฆาวุ? กํ อยํ เอวมาห – ‘มา โข ตฺวํ, ตาต ทีฆาวุ, ทีฆํ ปสฺส, มา รสฺสํฯ น หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวเรน เวรา สมฺมนฺติ; อเวเรน หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวรา สมฺมนฺตี”ติฯ “นาหํ, ภเณ, อุมฺมตฺตโก วิปฺปลปามิ, อปิ จ โย วิญฺญู โส วิภาเวสฺสตี”ติฯ ทุติยมฺปิ โข, ภิกฺขเว…เป…. ตติยมฺปิ โข, ภิกฺขเว, ทีฆีติ โกสลราชา ทีฆาวุํ กุมารํ เอตทโวจ – “มา โข ตฺวํ, ตาต ทีฆาวุ, ทีฆํ ปสฺส, มา รสฺสํฯ น หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวเรน เวรา สมฺมนฺติ; อเวเรน หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวรา สมฺมนฺตี”ติฯ ตติยมฺปิ โข, ภิกฺขเว, เต มนุสฺสา ทีฆีตึ โกสลราชานํ เอตทโวจุํ – “อุมฺมตฺตโก อยํ ทีฆีติ โกสลราชา วิปฺปลปติฯ โก อิมสฺส ทีฆาวุ ? กํ อยํ เอวมาห – มา โข ตฺวํ, ตาต ทีฆาวุ, ทีฆํ ปสฺส, มา รสฺสํฯ น หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวเรน เวรา สมฺมนฺติ; อเวเรน หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวรา สมฺมนฺตี”ติฯ “นาหํ, ภเณ, อุมฺมตฺตโก วิปฺปลปามิ, อปิ จ โย วิญฺญู โส วิภาเวสฺสตี”ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, เต มนุสฺสา ทีฆีตึ โกสลราชานํ สปชาปติกํ รถิกาย รถิกํ สิงฺฆาฏเกน สิงฺฆาฏกํ ปริเนตฺวา ทกฺขิเณน ทฺวาเรน นิกฺขาเมตฺวา ทกฺขิณโต นครสฺส จตุธา ฉินฺทิตฺวา จตุทฺทิสา พิลานิ นิกฺขิปิตฺวา คุมฺพํ ฐเปตฺวา ปกฺกมึสุฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุ กุมาโร พาราณสึ ปวิสิตฺวา สุรํ นีหริตฺวา คุมฺพิเย ปาเยสิฯ ยทา เต มตฺตา อเหสุํ ปติตา, อถ กฏฺฐานิ สํกฑฺฒิตฺวา จิตกํ กริตฺวา มาตาปิตูนํ สรีรํ จิตกํ อาโรเปตฺวา อคฺคึ ทตฺวา ปญฺชลิโก ติกฺขตฺตุํ จิตกํ ปทกฺขิณํ อกาสิฯ

๔๖๑. เตน โข ปน สมเยน พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา อุปริปาสาทวรคโต โหติฯ อทฺทสา โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา ทีฆาวุํ กุมารํ ปญฺชลิกํ ติกฺขตฺตุํ จิตกํ ปทกฺขิณํ กโรนฺตํ, ทิสฺวานสฺส เอตทโหสิ – “นิสฺสํสยํ โข โส มนุสฺโส ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ ญาติ วา สาโลหิโต วา, อโห เม อนตฺถโต, น หิ นาม เม โกจิ อาโรเจสฺสตี”ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุ กุมาโร อรญฺญํ คนฺตฺวา ยาวทตฺถํ กนฺทิตฺวา โรทิตฺวา ขปฺปํ [พปฺปํ (สี. สฺยา.)] ปุญฺฉิตฺวา พาราณสึ ปวิสิตฺวา อนฺเตปุรสฺส สามนฺตา หตฺถิสาลํ คนฺตฺวา หตฺถาจริยํ เอตทโวจ – “อิจฺฉามหํ, อาจริย, สิปฺปํ สิกฺขิตุ”นฺติฯ “เตน หิ, ภเณ มาณวก, สิกฺขสฺสู”ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุ กุมาโร รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย หตฺถิสาลายํ มญฺชุนา สเรน คายิ, วีณญฺจ วาเทสิฯ อสฺโสสิ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย หตฺถิสาลายํ มญฺชุนา สเรน คีตํ วีณญฺจ วาทิตํ, สุตฺวาน มนุสฺเส ปุจฺฉิ – “โก, ภเณ, รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย หตฺถิสาลายํ มญฺชุนา สเรน คายิ, วีณญฺจ วาเทสี”ติ? “อมุกสฺส, เทว, หตฺถาจริยสฺส อนฺเตวาสี มาณวโก รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย หตฺถิสาลายํ มญฺชุนา สเรน คายิ, วีณญฺจ วาเทสี”ติฯ “เตน หิ, ภเณ, ตํ มาณวกํ อาเนถา”ติฯ “เอวํ, เทวา”ติ โข, ภิกฺขเว, เต มนุสฺสา พฺรหฺมทตฺตสฺส กาสิรญฺโญ ปฏิสฺสุตฺวา ทีฆาวุํ กุมารํ อาเนสุํฯ “ตฺวํ ภเณ มาณวก, รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย หตฺถิสาลายํ มญฺชุนา สเรน คายิ, วีณญฺจ วาเทสี”ติ? “เอวํ, เทวา”ติฯ “เตน หิ ตฺวํ, ภเณ มาณวก, คายสฺสุ, วีณญฺจ วาเทหี”ติฯ “เอวํ, เทวา”ติ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุ กุมาโร พฺรหฺมทตฺตสฺส กาสิรญฺโญ ปฏิสฺสุตฺวา อาราธาเปกฺ

โข มญฺชุนา สเรน คายิ , วีณญฺจ วาเทสิฯ “ตฺวํ, ภเณ มาณวก, มํ อุปฏฺฐหา”ติฯ “เอวํ, เทวา”ติ โข, ภิกฺขเว, ที ฆาวุ กุมาโร พฺรหฺมทตฺตสฺส กาสิรญฺโญ ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุ กุมาโร พฺรหฺมทตฺตสฺส กาสิ รญฺโญ ปุพฺพุฏฺฐายี อโหสิ ปจฺฉานิปาตี กิงฺการปฏิสฺสาวี มนาปจารี ปิยวาทีฯ อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา ทีฆาวุํ กุมารํ นจิรสฺเสว อพฺภนฺตริเม วิสฺสาสิกฏฺฐาเน ฐเปสิฯ

๔๖๒. อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา ทีฆาวุํ กุมารํ เอตทโวจ – “เตน หิ, ภเณ มาณวก, รถํ โย เชหิ, มิควํ คมิสฺสามา”ติฯ “เอวํ, เทวา”ติ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุ กุมาโร พฺรหฺมทตฺตสฺส กาสิรญฺโญ ปฏิสฺสุตฺวา รถํ โยเชตฺวา พฺรหฺมทตฺตํ กาสิราชานํ เอตทโวจ – “ยุตฺโต โข เต, เทว, รโถ, ยสฺส ทานิ กาลํ มญฺญสี”ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา รถํ อภิรุหิฯ ทีฆาวุ กุมาโร รถํ เปเสสิฯ ตถา ตถา รถํ เปเสสิ ยถา ยถา อญฺเญเนว เสนา อคมาสิ อญฺเญเนว รโถฯ อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา ทูรํ คนฺตฺวา ทีฆาวุํ กุมารํ เอตทโวจ – “เตน หิ, ภเณ มาณวก, รถํ มุญฺจสฺสุ, กิลนฺโตมฺหิ, นิปชฺชิสฺสามี”ติฯ “เอวํ, เทวา”ติ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุ กุมาโร พฺรหฺมทตฺตสฺส กาสิรญฺโญ ปฏิสฺสุตฺวา รถํ มุญฺจิตฺวา ปถวิยํ ปลฺลงฺเกน นิสีทิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา ทีฆาวุสฺส กุมารสฺส อุจฺฉงฺเค สีสํ กตฺวา เสยฺยํ กปฺเปสิฯ ตสฺส กิลนฺตสฺส มุหุตฺตเกเนว นิทฺทา โอกฺกมิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุสฺส กุมารสฺส เอตทโหสิ – “อยํ โข พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา พหุโน อมฺหากํ อนตฺถสฺส การโกฯ อิมินา อมฺหากํ พลญฺจ วาหนญฺจ ชนปโท จ โกโส จ โกฏฺฐาคารญฺจ อจฺฉินฺนํฯ อิ มินา จ เม มาตาปิตโร หตาฯ อยํ ขฺวสฺส กาโล โยหํ เวรํ อปฺเปยฺย”นฺติ โกสิยา ขคฺคํ นิพฺพาหิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุสฺส กุมารสฺส เอตทโหสิ – “ปิตา โข มํ มรณกาเล อวจ ‘มา โข ตฺวํ, ตาต ทีฆาวุ, ทีฆํ ปสฺส, มา รสฺสํฯ น หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวเรน เวรา สมฺมนฺติ; อเวเรน หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวรา สมฺมนฺตี’ติฯ น โข เมตํ ปติรูปํ , ยฺวาหํ ปิตุวจนํ อติกฺกเมยฺย”นฺติ โกสิยา ขคฺคํ ปเวเสสิฯ ทุติยมฺปิ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุสฺส กุมารสฺส เอตทโหสิ – “อยํ โข พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา พหุโน อมฺหากํ อนตฺถสฺส การโก, อิมิโน อมฺหากํ พลญฺจ วาหนญฺจ ชนปโท จ โกโส จ โกฏฺฐาคารญฺจ อจฺฉินฺนํ, อิมินา จ เม มาตาปิตโร หตา, อยํ ขฺวสฺส กาโล โยหํ เวรํ อปฺเปยฺย”นฺติ โกสิ ยา ขคฺคํ นิพฺพาหิฯ ทุติยมฺปิ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุสฺส กุมารสฺส เอตทโหสิ – “ปิตา โข มํ มรณกาเล อวจ ‘มา โข ตฺวํ ตาต ทีฆาวุ, ทีฆํ ปสฺส, มา รสฺสํ, น หิ ตาต ทีฆาวุ เวเรน เวรา สมฺมนฺติ; อเวเรน หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวรา สมฺมนฺตี’ติฯ น โข เมตํ ปติรูปํ, ยฺวาหํ ปิตุวจนํ อติกฺกเมยฺย”นฺติฯ ปุนเทว โกสิยา ขคฺคํ ปเวเสสิฯ ตติยมฺปิ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุสฺส กุมารสฺส เอตทโหสิ – “อยํ โข พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา พหุโน อมฺหากํ อนตฺถสฺส การโกฯ อิมินา อมฺหากํ พลญฺจ วาหนญฺจ ชนปโท จ โกโส จ โกฏฺฐาคารญฺจ อจฺฉินฺนํฯ อิมินา จ เม มาตาปิตโร หตาฯ อยํ ขฺวสฺส กาโล โยหํ เวรํ อปฺเปยฺย”นฺติ โกสิยา ขคฺคํ นิพฺพาหิฯ ตติยมฺปิ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุสฺส กุมารสฺส เอ ตทโหสิ – “ปิตา โข มํ มรณกาเล อวจ ‘มา โข ตฺวํ, ตาต ทีฆาวุ, ทีฆํ ปสฺส, มา รสฺสํฯ น หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวเ รน เวรา สมฺมนฺติ; อเวเรน หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวรา สมฺมนฺตี’ติฯ น โข เมตํ ปติรูปํ, ยฺวาหํ ปิตุวจนํ อติกฺกเมยฺย”’ นฺติ ปุนเทว โกสิยา ขคฺคํ ปเวเสสิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา ภีโต อุพฺพิคฺโค อุสฺสงฺกี อุตฺรสฺโต สหสา วุฏฺฐาสิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุ กุมาโร พฺรหฺมทตฺตํ กาสิราชานํ เอตทโวจ – “กิสฺส ตฺวํ , เทว, ภีโต อุ พฺพิคฺโค อุสฺสงฺกี อุตฺรสฺโต สหสา วุฏฺฐาสี”ติ? อิธ มํ, ภเณ มาณวก, ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ ปุตฺโต ทีฆาวุ กุมา โร สุปินนฺเตน ขคฺเคน ปริปาเตสิฯ เตนาหํ ภีโต อุพฺพิคฺโค อุสฺสงฺกี อุตฺรสฺโต สหสา วุฏฺฐาสินฺติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุ กุมาโร วาเมน หตฺเถน พฺรหฺมทตฺตสฺส กาสิรญฺโญ สีสํ ปรามสิตฺวา ทกฺขิเณน หตฺเถน ขคฺคํ

นิพฺพาเหตฺวา พฺรหฺมทตฺตํ กาสิราชานํ เอตทโวจ – “อหํ โข โส, เทว, ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ ปุตฺโต ทีฆาวุ กุมาโรฯ พหุโน ตฺวํ อมฺหากํ อนตฺถสฺส การโกฯ ตยา อมฺหากํ พลญฺจ วาหนญฺจ ชนปโท จ โกโส จ โกฏฺฐาคารญฺจ อจฺฉินฺนํฯ ตยา จ เม มาตาปิตโร หตาฯ อยํ ขฺวสฺส กาโล ยฺวาหํ เวรํ อปฺเปยฺย”นฺติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา ทีฆาวุสฺส กุมารสฺส ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ทีฆาวุํ กุมารํ เอตทโวจ – “ชีวิตํ เม, ตาต ทีฆาวุ, เทหิฯ ชีวิตํ เม, ตาต ทีฆาวุ, เทหี”ติฯ “กฺยาหํ อุสฺสหามิ เทวสฺส ชีวิตํ ทาตุํ ? เทโว โข เม ชีวิตํ ทเทยฺยา”ติฯ “เตน หิ, ตาต ทีฆาวุ, ตฺวญฺเจว เม ชีวิตํ เทหิ, อหญฺจ เต ชีวิตํ ทมฺมี”ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต จ กาสิราชา ทีฆาวุ จ กุมาโร อญฺญมญฺญสฺส ชีวิตํ อทํสุ, ปาณิญฺจ อคฺคเหสุํ, สปถญฺจ อกํสุ อทฺทูภาย [อทฺรูภาย, อทุพฺภาย (ก.)]ฯ

อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา ทีฆาวุํ กุมารํ เอตทโวจ – “เตน หิ, ตาต ทีฆาวุ, รถํ โยเชหิ , คมิสฺสามา”ติฯ “เอวํ, เทวา”ติ โข, ภิกฺขเว, ทีฆาวุ กุมาโร พฺรหฺมทตฺตสฺส กาสิรญฺโญ ปฏิสฺสุตฺวา รถํ โยเชตฺวา พฺรหฺมทตฺตํ กาสิราชานํ เอตทโวจ – “ยุตฺโต โข เต, เทว, รโถ, ยสฺส ทานิ กาลํ มญฺญสี”ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา รถํ อภิรุหิฯ ทีฆาวุ กุมาโร รถํ เปเสสิฯ ตถา ตถา รถํ เปเสสิ ยถา ยถา นจิรสฺเสว เสนาย สมาคญฺฉิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา พาราณสิํ ปวิสิตฺวา อมจฺเจ ปาริสชฺเช สนฺนิปาตาเปตฺวา เอตทโวจ – “สเจ, ภเณ, ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ ปุตฺตํ ทีฆาวุํ กุมารํ ปสฺเสยฺยาถ, กินฺติ นํ กเรยฺยาถา”ติ? เอกจฺเจ เอวมาหํสุ – “มยํ, เทว, หตฺเถ ฉินฺเทยฺยามฯ มยํ, เทว, ปาเท ฉินฺเทยฺยามฯ มยํ, เทว, หตฺถปาเท ฉินฺเทยฺยามฯ มยํ, เทว, กณฺเณ ฉินฺเทยฺยามฯ มยํ, เทว, นาสํ ฉินฺเทยฺยามฯ มยํ, เทว, กณฺณนาสํ ฉินฺเทยฺยามฯ มยํ, เทว, สีสํ ฉินฺเทยฺยามา”ติฯ “อยํ โข, ภเณ, ทีฆีติสฺส โกสลรญฺโญ ปุตฺโต ทีฆาวุ กุมาโรฯ นายํ ลพฺภา กิญฺจิ กาตุํฯ อิมินา จ เม ชีวิตํ ทินฺนํ, มยา จ อิมสฺส ชีวิตํ ทินฺน”นฺติฯ

๔๖๓. อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา ทีฆาวุํ กุมารํ เอตทโวจ – “ยํ โข เต, ตาต ทีฆาวุ, ปิตา มรณกาเล อวจ ‘มา โข ตฺวํ, ตาต ทีฆาวุ, ทีฆํ ปสฺส, มา รสฺสํฯ น หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวเรน เวรา สมฺมนฺติ; อเวเรน หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวรา สมฺมนฺตี’ติ, กิํ เต ปิตา สนฺธาย อวจา”ติ? “ยํ โข เม , เทว, ปิตา มรณกาเล อวจ ‘มา ทีฆ’นฺติ มา จิรํ เวรํ อกาสีติฯ อิมํ โข เม, เทว, ปิตา มรณกาเล อวจ มา ทีฆนฺติฯ ยํ โข เม, เทว, ปิตา มรณกาเล อวจ ‘มา รสฺส’นฺติ มา ขิปฺปํ มิตฺเตหิ ภิชฺชิตฺถา”ติฯ อิมํ โข เม, เทว, ปิตา มรณกาเล อวจ มา รสฺสนฺติฯ ยํ โข เม, เทว, ปิตา มรณกาเล อวจ “น หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวเรน เวรา สมฺมนฺติ, อเวเรน หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวรา สมฺมนฺตี”ติ เทเวน เม มาตาปิตโร หตาติฯ สจาหํ เทวํ ชีวิตา โวโรเปยฺยํ, เย เทวสฺส อตฺถกามา เต มํ ชีวิตา โวโรเปยฺยุํ, เย เม อตฺถกามา เต เต ชีวิตา โวโรเปยฺยุํ – เอวํ ตํ เวรํ เวเรน น วูปสเมยฺยฯ อิทานิ จ ปน เม เทเวน ชีวิตํ ทินฺนํ, มยา จ เทวสฺส ชีวิตํ ทินฺนํฯ เอวํ ตํ เวรํ อเวเรน วูปสนฺตํฯ อิมํ โข เม, เทว, ปิตา มรณกาเล อวจ – น หิ, ตาต ทีฆาวุ, เวเรน เวรา สมฺมนฺติ; อเวเรน หิ , ตาต ทีฆาวุ, เวรา สมฺมนฺตี”ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, พฺรหฺมทตฺโต กาสิราชา – “อจฺฉริยํ วต โภ! อพฺภุตํ วต โภ! ยาว ปณฺฑิโต อยํ ทีฆาวุ กุมาโร, ยตฺร หิ นาม ปิตุโน สํขิตฺเตน ภาสิตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานิสฺสตี”ติ เปตฺติกํ พลญฺจ วาหนญฺจ ชนปทญฺจ โกสญฺจ โกฏฺฐาคารญฺจ ปฏิปาเทสิ, ธีตรญฺจ อทาสิฯ เตสญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ราชูนํ อาทินฺนทณฺฑานํ อาทินฺนสตฺถานํ เอวรูปํ ขนฺติโสรจฺจํ ภวิสฺสติฯ อิธ โข ปน ตํ, ภิกฺขเว , โสเภถ ยํ ตุมฺเห เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตา สมานา ขมา จ ภเวยฺยาถ โสรตา จาติ? ตติยมฺปิ โข ภควา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – “อลํ, ภิกฺขเว, มา ภณฺฑนํ มา กลหํ มา วิคฺคหํ มา วิวาท”

นฺติฯ ตติยมฺปิ โข โส อธมฺมวาที ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อาคเมตุ, ภนฺเต, ภควา ธมฺมสฺสามี; อปฺโปสฺสุกฺโก, ภนฺเต, ภควา ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารมนุยุตฺโต วิหรตุฯ มยเมเตน ภณฺฑเนน กลเหน วิคฺคเหน วิวาเทน ปญฺญายิสฺสามา”ติฯ อถ โข ภควา – ปริยาทินฺนรูปา โข อิเม โมฆปุริสา, นยิเม สุกรา สญฺญาเปตุนฺติ – อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

ทีฆาวุภาณวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโมฯ

๔๖๔. [ม. นิ. ๓.๒๓๖] อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย โกสมฺพึ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ โกสมฺพิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สงฺฆมชฺเฌ ฐิตโกว อิมา คาถาโย อภาสิ –

[ม. นิ. ๓.๒๓๗] “ปุถุสทฺโท สมชโน, น พาโล โกจิ มญฺญถ;
สงฺฆสฺมึ ภิชฺชมานสฺมึ, นาญฺญํ ภิยฺโย อมญฺญรุํฯ

[ม. นิ. ๓.๒๓๗] “ปริมุฏฺฐา ปณฺฑิตาภาสา, วาจาโคจรภาณิโน;
ยาวิจฺฉนฺติ มุขายามํ, เยน นีตา น ตํ วิทูฯ

[ม. นิ. ๓.๒๓๗] “อกฺโกจฺฉิ มํ อวธิ มํ, อชินิ มํ อหาสิ เม;
เย จ ตํ อุปนยฺหนฺติ, เวรํ เตสํ น สมฺมติฯ

[ม. นิ. ๓.๒๓๗] “อกฺโกจฺฉิ มํ อวธิ มํ, อชินิ มํ อหาสิ เม;
เย จ ตํ นุปนยฺหนฺติ, เวรํ เตสูปสมฺมติฯ

[ม. นิ. ๓.๒๓๗] “น หิ เวเรน เวรานิ, สมฺมนฺตีธ กุทาจนํ;
อเวเรน จ สมฺมนฺติ, เอสธมฺโม สนนฺตโนฯ

[ม. นิ. ๓.๒๓๗] “ปเร จ น วิชานนฺติ, มยเมตฺถ ยมามเส;
เย จ ตตฺถ วิชานนฺติ, ตโต สมฺมนฺติ เมธคาฯ

[ม. นิ. ๓.๒๓๗] “อฏฺฐิจฺฉินฺนา ปาณหรา, ควาสฺสธนหาริโน;
รฏฺฐํ วิลุมฺปมานานํ, เตสมฺปิ โหติ สงฺคติฯ

“กสฺมา ตุมฺหาก โน สิยา;
[ม. นิ. ๓.๒๓๗] “สเจ ลเภถ นิปกํ สหายํ;
สทฺธึจรํ สาธุวิหาริ ธีรํ;
อภิภุยฺย สพฺพานิ ปริสฺสยานิ;
จเรยฺย เตนตฺตมโน สตีมาฯ

[ม. นิ. ๓.๒๓๗] “โน เจ ลเภถ นิปกํ สหายํ;
สทฺธึ จรํ สาธุวิหาริ ธีรํ;
ราชาว รฏฺฐํ วิชิตํ ปหาย;
เอโก จเร มาตงฺครญฺเญว นาโคฯ

[ม. นิ. ๓.๒๓๗] “เอกสฺส จริตํ เสยฺโย;
นตฺถิ พาเล สหายตา;
เอโก จเร น จ ปาปานิ กยิรา;
อปฺโปสฺสุกฺโก มาตงฺครญฺเญว นาโค”ติฯ

ทีฆาวุวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๒๗๓. พาลกโลณกคมนกถา

๔๖๕. อถ โข ภควา สงฺฆมชฺเฌ ฐิตโกว อิมา คาถาโย ภาสิตฺวา เยน พาลกโลณกคาโม [พาลกโลณการคาโม (สี. สฺยา.)] เตนุปสงฺกมิฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ภคุ พาลกโลณกคาเม วิหรติฯ อทฺทสา โข อายสฺมา ภคุ ภควนฺตํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ, ทิสฺวาน อาสนํ ปญฺญเปสิ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหสิฯ นิสีทิ ภควา ปญฺญตฺเต อาสเน, นิสชฺช โข ภควา ปาเท ปกฺขาเลสิฯ อายสฺมาปิ โข ภคุ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ ภคุํ ภควา เอตทโวจ – “กจฺจิ, ภิกฺขุ, ขมนียํ; กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิ ปิณฺฑเกน น กิลมสี”ติ? “ขมนียํ, ภควา, ยาปนียํ, ภควา; น จาหํ, ภนฺเต, ปิณฺฑเกน กิลมามี”ติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ ภคุํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา เยน ปาจีนวํสทาโย เตนุปสงฺกมิฯ

พาลกโลณกคมนกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๗๔. ปาจีนวํสทายคมนกถา

๔๖๖. [ม. นิ. ๑.๓๒๕ อาทโย ปสฺสิตพฺพํ] เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา จ อนุรุทฺโธ อายสฺมา จ นนฺทิโย อายสฺมา จ กิมิโล [กิมฺพิโล (สี. สฺยา.)] ปาจีนวํสทาเย วิหรนฺติฯ อทฺทสา โข ทายปาโล ภควนฺตํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ, ทิสฺวาน ภควนฺตํ เอตทโวจ – “มา, สมณ, เอตํ ทายํ ปาวิสิฯ สนฺเตตฺถ ตโย กุลปุตฺตา อตฺตกามรูปา วิหรนฺติฯ มา เตสํ อผาสุมกาสี”ติฯ อสฺโสสิ โข อายสฺมา อนุรุทฺโธ ทายปาลสฺส ภควตา สทฺธึ มนฺตยมานสฺส, สุตฺวาน ทายปาลํ เอตทโวจ – “มาวุโส, ทายปาล, ภควนฺตํ วาเรสิ ฯ สตฺถา โน ภควา อนุปฺปตฺโต”ติฯ อถ โข อายสฺมา อนุรุทฺโธ เยนายสฺมา จ นนฺทิโย อายสฺมา จ กิมิโล เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตญฺจ นนฺทิยํ อายสฺมนฺตญฺจ กิมิลํ เอตทโวจ – “อภิกฺกมถายสฺมนฺโต อภิกฺกมถายสฺมนฺโต, สตฺถา โน ภควา อนุปฺปตฺโต”ติฯ อถ โข อายสฺมา จ อนุรุทฺโธ อายสฺมา จ นนฺทิโย อายสฺมา จ กิมิโล ภควนฺตํ ปจฺจุคฺคนฺตฺวา เอโก ภควโต ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหสิ, เอโก อาสนํ ปญฺญเปสิ, เอโก ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิฯ นิสีทิ

ภควา ปญฺญตฺเต อาสเน , นิสชฺช โข ภควา ปาเท ปกฺขาเลสิฯ เตปิ โข อายสฺมนฺโต ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิํสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ ภควา เอตทโวจ – “กจฺจิ โว, อนุรุทฺธา, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ; กจฺจิ ปิณฺฑเกน น กิลมถา”ติ? “ขมนียํ ภควา, ยาปนียํ ภควา; น จ มยํ, ภนฺเต, ปิณฺฑเกน กิลมามา”ติฯ

“กจฺจิ ปน โว อนุรุทฺธา สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ขีโรทกีภูตา อญฺญมญฺญํ ปิยจกฺขูหิ สมฺปสฺสนฺตา วิหรถา”ติ? “ตคฺฆ มยํ, ภนฺเต, สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ขีโรทกีภูตา อญฺญมญฺญํ ปิยจกฺขูหิ สมฺปสฺสนฺตา วิหรามา”ติฯ “ยถา กถํ ปน ตุมฺเห, อนุรุทฺธา, สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ขีโรทกีภูตา อญฺญมญฺญํ ปิยจกฺขูหิ สมฺปสฺสนฺตา วิหรถา”ติ? “อิธ มยฺหํ, ภนฺเต, เอวํ โหติ – ‘ลาภา วต เม, สุลทฺธํ วต เม, โยหํ เอวรูเปหิ สพฺรหฺมจารีหิ สทฺธิํ วิหรามี’”ติฯ ตสฺส มยฺหํ, ภนฺเต, อิเมสุ อายสฺมนฺเตสุ เมตฺตํ กายกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ อาวิ เจว รโห จ; เมตฺตํ วจีกมฺมํ… เมตฺตํ มโนกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ อาวิ เจว รโห จฯ ตสฺส มยฺหํ, ภนฺเต, เอวํ โหติ – “‘ยํนูนาหํ สกํ จิตฺตํ นิกฺขิปิตฺวา อิเมสํเยว อายสฺมนฺตานํ จิตฺตสฺส วเสน วตฺเตยฺย’นฺติฯ โส โข อหํ, ภนฺเต, สกํ จิตฺตํ นิกฺขิปิตฺวา อิเมสํเยว อายสฺมนฺตานํ จิตฺตสฺส วเสน วตฺตามิฯ นานา หิ โข โน, ภนฺเต, กายา, เอกญฺจ ปน มญฺเญ จิตฺต”นฺติฯ

อายสฺมาปิ โข นนฺทิโย…เป…. อายสฺมาปิ โข กิมิโล ภควนฺตํ เอตทโวจ – “มยฺหมฺปิ โข, ภนฺเต, เอวํ โหติ – ‘ลาภา วต เม, สุลทฺธํ วต เม, โยหํ เอวรูเปหิ สพฺรหฺมจารีหิ สทฺธิํ วิหรามี’ติฯ ตสฺส มยฺหํ, ภนฺเต, อิเมสุ อายสฺมนฺเตสุ เมตฺตํ กายกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ อาวิ เจว รโห จ; เมตฺตํ วจีกมฺมํ เมตฺตํ มโนกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ อาวิ เจว รโห จฯ ตสฺส มยฺหํ, ภนฺเต, เอวํ โหติ ‘ยํนูนาหํ สกํ จิตฺตํ นิกฺขิปิตฺวา อิเมสํเยว อายสฺมนฺตานํ จิตฺตสฺส วเสน วตฺเตยฺย’นฺติฯ โส โข อหํ, ภนฺเต, สกํ จิตฺตํ นิกฺขิปิตฺวา อิเมสํเยว อายสฺมนฺตานํ จิตฺตสฺส วเสน วตฺตามิฯ นานา หิ โข โน, ภนฺเต, กายา, เอกญฺจ ปน มญฺเญ จิตฺตนฺติฯ เอวํ โข มยํ, ภนฺเต, สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ขีโรทกีภูตา อญฺญมญฺญํ ปิยจกฺขูหิ สมฺปสฺสนฺตา วิหรามา”ติฯ

“กจฺจิ ปน โว, อนุรุทฺธา, อปฺปมตฺตา อาตาปิโน ปหิตตฺตา วิหรถา”ติ? “ตคฺฆ มยํ, ภนฺเต, อปฺปมตฺตา อาตาปิโน ปหิตตฺตา วิหรามา”ติฯ “ยถา กถํ ปน ตุมฺเห, อนุรุทฺธา, อปฺปมตฺตา อาตาปิโน ปหิตตฺตา วิหรถา”ติ? “อิธ, ภนฺเต, อมฺหากํ โย ปฐมํ คามโต ปิณฺฑาย ปฏิกฺกมติ โส อาสนํ ปญฺญเปติ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปติ, อวกฺการปาติํ โธวิตฺวา อุปฏฺฐาเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติฯ โย ปจฺฉา คามโต ปิณฺฑาย ปฏิกฺกมติ, สเจ โหติ ภุตฺตาวเสโส, สเจ อากงฺขติ ภุญฺชติ, โน เจ อากงฺขติ อปฺปหริเต วา ฉฑฺเฑติฯ อปฺปาณเก วา อุทเก โอปิลาเปติฯ โส อาสนํ อุทฺธรติ , ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ ปฏิสาเมติ, อวกฺการปาติํ โธวิตฺวา ปฏิสาเมติ, ปานียํ ปริโภชนียํ ปฏิสาเมติ, ภตฺตคฺคํ สมฺมชฺชติฯ โย ปสฺสติ ปานียฆฏํ วา ปริโภชนียฆฏํ วา วจฺจฆฏํ วา ริตฺตํ ตุจฺฉํ โส อุปฏฺฐาเปติฯ สจสฺส โหติ อวิสยฺหํ, หตฺถวิกาเรน ทุติยํ อามนฺเตตฺวา หตฺถวิลงฺฆเกน อุปฏฺฐาเปม, น ตฺเวว มยํ, ภนฺเต, ตปฺปจฺจยา วาจํ ภินฺทามฯ ปญฺจาหิกํ โข ปน มยํ, ภนฺเต, สพฺพรตฺติํ ธมฺมิยา กถาย สนฺนิสีทามฯ เอวํ โข มยํ, ภนฺเต, อปฺปมตฺตา อาตาปิโน ปหิตตฺตา วิหรามา”ติฯ

ปาจินวํสทายคมนกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๗๕. ปาลิเลยฺยกคมนกถา

๔๖๗. [อุทา. ๓๕ อาทโย โถกํ วิสทิสํ] อถ โข ภควา อายสฺมนฺตญฺจ อนุรุทฺธํ อายสฺมนฺตญฺจ นนฺทิยํ อายสฺมนฺตญฺจ กิมิลํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา เยน ปาลิเลยฺยกํ [ปาริเลยฺยกํ (สี. สฺยา.)] เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน ปาลิเลยฺยกํ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา ปาลิเลยฺยเก วิหรติ รกฺขิตวนสณฺเฑ ภทฺทสาลมูเลฯ อถ โข ภควโต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – “อหํ โข ปุพฺเพ อากิณฺโณ น ผาสุ วิหาสึ เตหิ โกสมฺพเกหิ [โกสพฺภิเกหิ (สฺยา.)] ภิกฺขูหิ ภณฺฑนการเกหิ กลหการเกหิ วิวาทการเกหิ ภสฺสการเกหิ สงฺเฆ อธิกรณการเกหิฯ โสมฺหิ เอตรหิ เอโก อทุติโย สุขํ ผาสุ วิหรามิ อญฺญตฺเรว เตหิ โกสมฺพเกหิ ภิกฺขูหิ ภณฺฑนการเกหิ กลหการเกหิ วิวาทการเกหิ ภสฺสการเกหิ สงฺเฆ อธิกรณการเกหี”ติฯ

อญฺญตโรปิ โข หตฺถินาโค อากิณฺโณ วิหรติ หตฺถีหิ หตฺถินีหิ หตฺถิกลภเกหิ หตฺถิจฺฉาเปหิ, ฉินฺนคฺคานิ เจว ติณานิ ขาทติ, โอภคฺโคภคฺคญฺจสฺส สาขาภงฺคํ ขาทนฺติ, อาวิลานิ จ ปานียานิ ปิวติ, โอคาหา จสฺส โอติณฺณสฺส หตฺถินิโย กายํ อุปนิฆํสนฺติโย คจฺฉนฺติฯ อถ โข ตสฺส หตฺถินาคสฺส เอตทโหสิ – “อหํ โข อากิณฺโณ วิหรามิ หตฺถีหิ หตฺถินีหิ หตฺถิกลภเกหิ หตฺถิจฺฉาเปหิ, ฉินฺนคฺคานิ เจว ติณานิ ขาทามิ, โอภคฺโคภคฺคญฺจ เม สาขาภงฺคํ ขาทนฺติ, อาวิลานิ จ ปานียานิ ปิวามิ, โอคาหา จ เม โอติณฺณสฺส หตฺถินิโย กายํ อุปนิฆํสนฺติโย คจฺฉนฺติฯ ยํนูนาหํ เอโกว คณสฺมา วูปกฏฺโฐ วิหเรยฺย”นฺติฯ อถ โข โส หตฺถินาโค ยูถา อปกฺกมฺม เยน ปาลิเลยฺยกํ รกฺขิตวนสณฺโฑ ภทฺทสาลมูลํ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา โสณฺฑาย ภควโต ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปติ, อปฺปหริตญฺจ กโรติฯ อถ โข ตสฺส หตฺถินาคสฺส เอตทโหสิ – “อหํ โข ปุพฺเพ อากิณฺโณ น ผาสุ วิหาสึ หตฺถีหิ หตฺถินีหิ หตฺถิกลภเกหิ หตฺถิจฺฉาเปหิ, ฉินฺนคฺคานิ เจว ติณานิ ขาทึ, โอภคฺโคภคฺคญฺจ เม สาขาภงฺคํ ขาทึสุ, อาวิลานิ จ ปานียานิ อปายึ, โอคาหา จ เม โอติณฺณสฺส [โอคาหญฺจสฺส โอติณฺณสฺส (สฺยา.), โอคาหา จสฺส อุตฺติณฺณสฺส (สี.)] หตฺถินิโย กายํ อุปนิฆํสนฺติโย อคมํสุฯ โสมฺหิ เอตรหิ เอโก อทุติโย สุขํ ผาสุ วิหรามิ อญฺญตฺเรว หตฺถีหิ หตฺถินีหิ หตฺถิกลภเกหิ หตฺถิจฺฉาเปหี”ติฯ

อถ โข ภควา อตฺตโน จ ปวิเวกํ วิทิตฺวา ตสฺส จ หตฺถินาคสฺส เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ –

> [อุทา. ๓๕] “เอตํ [เอวํ (ก.)] นาคสฺส นาเคน, อีสาทนฺตสฺส หตฺถิโน;
> สเมติ จิตฺตํ จิตฺเตน, ยเทโก รมตี วเน”ติฯ

อถ โข ภควา ปาลิเลยฺยเก ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน สาวตฺถิ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน สาวตฺถิ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ อถ โข โกสมฺพกา อุปาสกา – “อิเม โข อยฺยา โกสมฺพกา ภิกฺขู พหุโน อมฺหากํ อนตฺถสฺส การกา ฯ อิเมหิ อุพฺพาฬฺโห ภควา ปกฺกนฺโตฯ หนฺท มยํ อยฺเย โกสมฺพเก ภิกฺขู เนว อภิวาเทยฺยาม, น ปจฺจุฏฺเฐยฺยาม, น อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺมํ กเรยฺยาม, น สกฺกเรยฺยาม, น ครุํ กเรยฺยาม, น มาเนยฺยาม, น ภเชยฺยาม, น ปูเชยฺยาม, อุปคตานมฺปิ

ปิณฺฑกํ น ทชฺเชยฺยาม – เอวํ อิเม อมฺเหหิ อสกฺกริยมานา อครุกริยมานา อมานิยมานา อภชิยมานา อปูชิยมา นา อสกฺการปกตา ปกฺกมิสฺสนฺติ วา วิพฺภมิสฺสนฺติ วา ภควนฺตํ วา ปสาเทสฺสนฺตี''ติฯ อถ โข โกสมฺพกา อุปา สกา โกสมฺพเก ภิกฺขู เนว อภิวาเทสุํ, น ปจฺจุฏฺเฐสุํ, น อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺมํ อกํสุ, น สกฺกรึสุ, น ครุํ กรึสุ, น มาเนสุํ, น ภเชสุํ น ปูเชสุํ, อุปคตานมฺปิ ปิณฺฑกํ น อทํสุฯ อถ โข โกสมฺพกา ภิกฺขู โกสมฺพเกหิ อุปาสเกหิ อสกฺกริยมานา อครุกริยมานา อมานิยมานา อภชิยมานา อปูชิยมานา อสกฺการปกตา เอวมาหํสุ – ''หนฺท มยํ, อาวุโส, สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภควโต สนฺติเก อิมํ อธิกรณํ วูปสเมยฺยามา''ติฯ

ปาลิเลยฺยกคมนกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๗๖. อฏฺฐารสวตฺถุกถา

๔๖๘. อถ โข โกสมฺพกา ภิกฺขู เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน สาวตฺถิ เตนุปสงฺกมึสุฯ อสฺโสสิ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต – ''เต กิร โกสมฺพกา ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการ กา สงฺเฆ อธิกรณการกา สาวตฺถึ อาคจฺฉนฺตี''ติฯ อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺก มิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – ''เต กิร, ภนฺเต, โกสมฺพกา ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา สาวตฺถึ อาคจฺฉนฺติฯ กถาหํ, ภนฺเต, เตสุ ภิกฺขูสุ ปฏิปชฺชามี''ติ? ''เตน หิ ตฺวํ, สาริปุตฺต, ยถา ธมฺโม ตถา ติฏฺฐา หี''ติฯ ''กถาหํ, ภนฺเต, ชาเนยฺยํ ธมฺมํ วา อธมฺมํ วา''ติ?

อฏฺฐารสหิ โข, สาริปุตฺต, วตฺถูหิ อธมฺมวาที ชานิตพฺโพฯ อิธ, สาริปุตฺต, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ; อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ; อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ต ถาคเตนาติ ทีเปติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ; อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ; อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาค เตนาติ ทีเปติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ; อนาปตฺตึ อาปตฺตีติ ทีเปติ, อาปตฺตึ อนา ปตฺตีติ ทีเปติ; ลหุกํ อาปตฺตึ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ, ครุกํ อาปตฺตึ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ; สาวเสสํ อาปตฺตึ อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อนวเสสํ อาปตฺตึ สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ; ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตี ติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ – อิเมหิ โข, สาริปุตฺต, อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ อธมฺมวาที ชานิตพฺโพฯ

อฏฺฐารสหิ จ โข, สาริปุตฺต, วตฺถูหิ ธมฺมวาที ชานิตพฺโพฯ อิธ, สาริปุตฺต, ภิกฺขุ อธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ; อวินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินยํ วินโยติ ทีเปติ; อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ต ถาคเตนาติ ทีเปติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ; อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ต ถาคเตนาติ ทีเปติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ; อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเต นาติ ทีเปติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ ; อนาปตฺตึ อนาปตฺตีติ ทีเปติ, อาปตฺตึ อาปตฺตี ติ ทีเปติ; ลหุกํ อาปตฺตึ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ, ครุกํ อาปตฺตึ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ; สาวเสสํ อาปตฺตึ สาวเส

สา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อนวเสสํ อาปตฺตึ อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ; ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ – อิเมหิ โข, สาริปุตฺต, อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ ธมฺมวาที ชานิตพฺโพติฯ

๔๖๙. อสฺโสสิ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน…เป.… อสฺโสสิ โข อายสฺมา มหากสฺสโป… อสฺโสสิ โข อายสฺมา มหากจฺจาโน… อสฺโสสิ โข อายสฺมา มหาโกฏฺฐิโก … อสฺโสสิ โข อายสฺมา มหากปฺปิโน… อสฺโสสิ โข อายสฺมา มหาจุนฺโท… อสฺโสสิ โข อายสฺมา อนุรุทฺโธ… อสฺโสสิ โข อายสฺมา เรวโต … อสฺโสสิ โข อายสฺมา อุปาลิ… อสฺโสสิ โข อายสฺมา อานนฺโท… อสฺโสสิ โข อายสฺมา ราหุโล – “เต กิร โกสมฺพกา ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา สาวตฺถึ อาคจฺฉนฺตี”ติฯ อถ โข อายสฺมา ราหุโล เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา ราหุโล ภควนฺตํ เอตทโวจ – “เต กิร, ภนฺเต, โกสมฺพกา ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา สาวตฺถึ อาคจฺฉนฺติฯ กถาหํ, ภนฺเต, เตสุ ภิกฺขูสุ ปฏิปชฺชามี”ติ? “เตน หิ ตฺวํ, ราหุล, ยถา ธมฺโม ตถา ติฏฺฐาหี”ติฯ “กถาหํ, ภนฺเต, ชาเนยฺยํ ธมฺมํ วา อธมฺมํ วา”ติ?

อฏฺฐารสหิ โข, ราหุล, วตฺถูหิ อธมฺมวาที ชานิตพฺโพฯ อิธ, ราหุล, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ; อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ; อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ; อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ; อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ; อนาปตฺตึ อาปตฺตีติ ทีเปติ, อาปตฺตึ อนาปตฺตีติ ทีเปติ; ลหุกํ อาปตฺตึ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ, ครุกํ อาปตฺตึ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ; สาวเสสํ อาปตฺตึ อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อนวเสสํ อาปตฺตึ สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ; ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ – อิเมหิ โข, ราหุล, อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ อธมฺมวาที ชานิตพฺโพฯ

อฏฺฐารสหิ จ โข, ราหุล, วตฺถูหิ ธมฺมวาที ชานิตพฺโพฯ อิธ, ราหุล, ภิกฺขุ อธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ; อวินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินยํ วินโยติ ทีเปติ; อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ; อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ; อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ; อนาปตฺตึ อนาปตฺตีติ ทีเปติ, อาปตฺตึ อาปตฺตีติ ทีเปติ; ลหุกํ อาปตฺตึ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ, ครุกํ อาปตฺตึ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ; สาวเสสํ อาปตฺตึ สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อนวเสสํ อาปตฺตึ อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ; ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ – อิเมหิ โข, ราหุล, อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ ธมฺมวาที ชานิตพฺโพติฯ

๔๗๐. อสฺโสสิ โข มหาปชาปติ [มหาปชาปตี (สี. สฺยา.)] โคตมี – “เต กิร โกสมฺพกา ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา สาวตฺถึ อาคจฺฉนฺตี”ติฯ อถ โข มหาปชาปติ โคตมี เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข

มหาปชาปติ โคตมี ภควนฺตํ เอตทโวจ – “เต กิร, ภนฺเต, โกสมฺพกา ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา สาวตฺถึ อาคจฺฉนฺติฯ กถาหํ, ภนฺเต, เตสุ ภิกฺขูสุ ปฏิปชฺชามี”ติ? “เตน หิ ตฺวํ, โคตมิ, อุภยตฺถ ธมฺมํ สุณฯ อุภยตฺถ ธมฺมํ สุตฺวา เย ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโน เตสํ ทิฏฺฐิญฺจ ขนฺติญฺจ รุจิญฺจ อาทายญฺจ โรเจหิฯ ยญฺจ กิญฺจิ ภิกฺขุนิสงฺเฆน ภิกฺขุสงฺฆโต ปจฺจาสีสิตพฺพํ สพฺพํ ตํ ธมฺมวาทิโตว ปจฺจาสีสิตพฺพ”นฺติฯ

๔๗๑. อสฺโสสิ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ – “เต กิร โกสมฺพกา ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา สาวตฺถึ อาคจฺฉนฺตี”ติฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “เต กิร, ภนฺเต, โกสมฺพกา ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา สาวตฺถึ อาคจฺฉนฺติฯ กถาหํ, ภนฺเต, เตสุ ภิกฺขูสุ ปฏิปชฺชามี”ติ? “เตน หิ ตฺวํ, คหปติ, อุภยตฺถ ทานํ เทหิฯ อุภยตฺถ ทานํ ทตฺวา อุภยตฺถ ธมฺมํ สุณฯ อุภยตฺถ ธมฺมํ สุตฺวา เย ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโน เตสํ ทิฏฺฐิญฺจ ขนฺติญฺจ รุจิญฺจ อาทายญฺจ โรเจหี”ติฯ

๔๗๒. อสฺโสสิ โข วิสาขา มิคารมาตา – “เต กิร โกสมฺพกา ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา สาวตฺถึ อาคจฺฉนฺตี”ติ ฯ อถ โข วิสาขา มิคารมาตา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข วิสาขา มิคารมาตา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “เต กิร, ภนฺเต, โกสมฺพกา ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา สาวตฺถึ อาคจฺฉนฺติฯ กถาหํ, ภนฺเต, เตสุ ภิกฺขูสุ ปฏิปชฺชามี”ติ? “เตน หิ ตฺวํ, วิสาเข, อุภยตฺถ ทานํ เทหิฯ อุภยตฺถ ทานํ ทตฺวา อุภยตฺถ ธมฺมํ สุณฯ อุภยตฺถ ธมฺมํ สุตฺวา เย ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโน เตสํ ทิฏฺฐิญฺจ ขนฺติญฺจ รุจิญฺจ อาทายญฺจ โรเจหี”ติฯ

๔๗๓. อถ โข โกสมฺพกา ภิกฺขู อนุปุพฺเพน เยน สาวตฺถิ ตทวสรุํฯ อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – “เต กิร, ภนฺเต, โกสมฺพกา ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา สาวตฺถึ อนุปฺปตฺตาฯ กถํ นุ โข, ภนฺเต, เตสุ ภิกฺขูสุ เสนาสเน [เสนาสเนสุ (ก.), เสนาสนํ (สฺยา.)] ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? “เตน หิ, สาริปุตฺต, วิวิตฺตํ เสนาสนํ ทาตพฺพ”นฺติฯ “สเจ ปน, ภนฺเต, วิวิตฺตํ น โหติ, กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? “เตน หิ, สาริปุตฺต, วิวิตฺตํ กตฺวาปิ ทาตพฺพํ, น ตฺเววาหํ, สาริปุตฺต, เกนจิ ปริยาเยน วุฑฺฒตรสฺส ภิกฺขุโน เสนาสนํ ปฏิพาหิตพฺพนฺติ วทามิฯ โย ปฏิพาเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

“อามิเส ปน, ภนฺเต, กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? “อามิสํ โข, สาริปุตฺต, สพฺเพสํ สมกํ ภาเชตพฺพ”นฺติฯ

อฏฺฐารสวตฺถุกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๗๗. โอสารณานุชานนา

๔๗๔. อถ โข ตสฺส อุกฺขิตฺตกสฺส ภิกฺขุโน ธมฺมญฺจ วินยญฺจ ปจฺจเวกฺขนฺตสฺส เอตทโหสิ – “อาปตฺติ เอสา, เนสา อนาปตฺติฯ อาปนฺโนมฺหิ, นมฺหิ อนาปนฺโนฯ อุกฺขิตฺโตมฺหิ, นมฺหิ อนุกฺขิตฺโตฯ ธมฺมิเกนมฺหิ กมฺเมน อุกฺขิตฺโต อกุปฺเปน ฐานารเหนา”ติฯ อถ โข โส อุกฺขิตฺตโก ภิกฺขุ เยน อุกฺขิตฺตานุวตฺตกา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อุกฺขิตฺตานุวตฺตเก ภิกฺขู เอตทโวจ – “อาปตฺติ เอสา, อาวุโส; เนสา อนาปตฺติฯ อาปนฺโนมฺหิ, นมฺหิ อนาปนฺโนฯ อุกฺขิตฺโตมฺหิ, นมฺหิ อนุกฺขิตฺโตฯ ธมฺมิเกนมฺหิ กมฺเมน อุกฺขิตฺโต อกุปฺเปน ฐานารเหนฯ เอถ มํ อายสฺมนฺโต โอสาเรถา”ติฯ อถ โข เต อุกฺขิตฺตานุวตฺตกา ภิกฺขู ตํ อุกฺขิตฺตกํ ภิกฺขุํ อาทาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “อยํ, ภนฺเต, อุกฺขิตฺตโก ภิกฺขุ เอวมาห – ‘อาปตฺติ เอสา , อาวุโส; เนสา อนาปตฺติฯ อาปนฺโนมฺหิ, นมฺหิ อนาปนฺโนฯ อุกฺขิตฺโตมฺหิ, นมฺหิ อนุกฺขิตฺโตฯ ธมฺมิเกนมฺหิ กมฺเมน อุกฺขิตฺโต อกุปฺเปน ฐานารเหนฯ เอถ มํ อายสฺมนฺโต โอสาเรถา’ติฯ กถํ นุ โข, ภนฺเต, ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? “อาปตฺติ เอสา, ภิกฺขเว; เนสา อนาปตฺติฯ อาปนฺโน เอโส ภิกฺขุ, เนโส ภิกฺขุ อนาปนฺโนฯ อุกฺขิตฺโต เอโส ภิกฺขุ, เนโส ภิกฺขุ อนุกฺขิตฺโต ฯ ธมฺมิเกน กมฺเมน อุกฺขิตฺโต อกุปฺเปน ฐานารเหนฯ ยโต จ โข โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปนฺโน จ อุกฺขิตฺโต จ ปสฺสติ จ, เตน หิ, ภิกฺขเว, ตํ ภิกฺขุํ โอสาเรถา”ติฯ

โอสารณานุชานนา นิฏฺฐิตาฯ

๒๗๘. สงฺฆสามคฺคีกถา

๔๗๕. อถ โข เต อุกฺขิตฺตานุวตฺตกา ภิกฺขู ตํ อุกฺขิตฺตกํ ภิกฺขุํ โอสาเรตฺวา เยน อุกฺเขปกา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา อุกฺเขปเก ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “ยสฺมึ, อาวุโส, วตฺถุสฺมึ อโหสิ สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณํ , โส เอโส ภิกฺขุ อาปนฺโน จ อุกฺขิตฺโต จ ปสฺสิ [ปสฺสี (อิติปิ)] จ โอสาริโต จฯ หนฺท มยํ, อาวุโส, ตสฺส วตฺถุสฺส วูปสมาย สงฺฆสามคฺคึ กโรมา”ติฯ

อถ โข เต อุกฺเขปกา ภิกฺขู เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “เต, ภนฺเต, อุกฺขิตฺตานุวตฺตกา ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘ยสฺมึ, อาวุโส, วตฺถุสฺมึ อโหสิ สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณํ, โส เอโส ภิกฺขุ อาปนฺโน จ อุกฺขิตฺโต จ ปสฺสิ จ โอสาริโต จฯ หนฺท มยํ, อาวุโส, ตสฺส วตฺถุสฺส วูปสมาย สงฺฆสามคฺคึ กโรมา’ติฯ กถํ นุ โข, ภนฺเต, ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ยโต จ โข โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปนฺโน จ อุกฺขิตฺโต จ ปสฺสิ จ โอสาริโต จ, เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ตสฺส วตฺถุสฺส วูปสมาย สงฺฆสามคฺคึ กโรตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, กาตพฺพาฯ สพฺเพเหว เอกชฺฌํ สนฺนิปติตพฺพํ คิลาเนหิ จ อคิลาเนหิ จฯ น เกหิจิ ฉนฺโท ทาตพฺโพฯ สนฺนิปติตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยสฺมึ วตฺถุสฺมึ อโหสิ สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณํ, โส เอโส ภิกฺขุ อาปนฺโน จ อุกฺขิตฺโต จ ปสฺสิ จ โอสาริโต จฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ตสฺส วตฺถุสฺส วูปสมาย สงฺฆสามคฺคึ กเรยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยสฺมึ วตฺถุสฺมึ อโหสิ สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณํ, โส เอโส ภิกฺขุ อาปนฺโน จ อุกฺขิตฺโต จ ปสฺสิ จ โอสาริโต จฯ สงฺโฆ ตสฺส วตฺถุสฺส วูปสมาย สงฺฆสามคฺคึ กโรติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ตสฺส วตฺถุสฺส วูปสมาย สงฺฆสามคฺคิยา กรณํ, โส ตุณฺหสฺส, ยสฺส นกฺขมติ โส ภาเสยฺยฯ

“กตา สงฺเฆน ตสฺส วตฺถุสฺส วูปสมาย สงฺฆสามคฺคีฯ นิหโต สงฺฆเภโท, นิหตา สงฺฆราชิ, นิหตํ สงฺฆววตฺถานํ, นิหตํ สงฺฆนานากรณํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ตาวเทว อุโปสโถ กาตพฺโพ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพนฺติฯ

สงฺฆสามคฺคีกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๗๘. อุปาลิสงฺฆสามคฺคีปุจฺฉา

๔๗๖. อถ โข อายสฺมา อุปาลิ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ยสฺมึ, ภนฺเต, วตฺถุสฺมึ โหติ สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณํ, สงฺโฆ ตํ วตฺถุํ อวินิจฺฉินิตฺวา อมูลา มูลํ คนฺตฺวา สงฺฆสามคฺคึ กโรติ, ธมฺมิกา นุ โข สา, ภนฺเต, สงฺฆสามคฺคี”ติ? “ยสฺมึ , อุปาลิ, วตฺถุสฺมึ โหติ สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณํ, สงฺโฆ ตํ วตฺถุํ อวินิจฺฉินิตฺวา อมูลา มูลํ คนฺตฺวา สงฺฆสามคฺคึ กโรติ, อธมฺมิกา สา, อุปาลิ, สงฺฆสามคฺคี”ติฯ

“ยสฺมึ ปน, ภนฺเต, วตฺถุสฺมึ โหติ สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณํ, สงฺโฆ ตํ วตฺถุํ วินิจฺฉินิตฺวา มูลา มูลํ คนฺตฺวา สงฺฆสามคฺคึ กโรติ, ธมฺมิกา นุ โข สา, ภนฺเต, สงฺฆสามคฺคี”ติ? “ยสฺมึ, อุปาลิ, วตฺถุสฺมึ โหติ สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณํ, สงฺโฆ ตํ วตฺถุํ วินิจฺฉินิตฺวา มูลา มูลํ คนฺตฺวา สงฺฆสามคฺคึ กโรติ, ธมฺมิกา สา, อุปาลิ, สงฺฆสามคฺคี”ติฯ

“กติ นุ โข, ภนฺเต, สงฺฆสามคฺคิโย”ติ? “ทฺเวมา, อุปาลิ, สงฺฆสามคฺคิโย – อตฺถุปาลิ, สงฺฆสามคฺคี อตฺถาเปตา พฺยญฺชนุเปตา; อตฺถุปาลิ, สงฺฆสามคฺคี อตฺถุเปตา จ พฺยญฺชนุเปตา จฯ กตมา จ, อุปาลิ, สงฺฆสามคฺคี อตฺถาเปตา พฺยญฺชนุเปตา? ยสฺมึ, อุปาลิ, วตฺถุสฺมึ โหติ สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณํ, สงฺโฆ ตํ วตฺถุํ อวินิจฺฉินิตฺวา อมูลา มูลํ คนฺตฺวา สงฺฆสามคฺคึ กโรติ, อยํ วุจฺจติ, อุปาลิ, สงฺฆสามคฺคี อตฺถาเปตา พฺยญฺชนุเปตาฯ กตมา จ, อุปาลิ, สงฺฆสามคฺคี อตฺถุเปตา จ พฺยญฺชนุเปตา จ? ยสฺมึ, อุปาลิ, วตฺถุสฺมึ โหติ สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณํ, สงฺโฆ ตํ วตฺถุํ วินิจฺฉินิตฺวา มูลา มูลํ คนฺตฺวา สงฺฆสามคฺคึ กโรติ, อยํ วุจฺจติ, อุปาลิ, สงฺฆสามคฺคี อตฺถุเปตา จ พฺยญฺชนุเปตา จฯ อิมา โข, อุปาลิ, ทฺเว สงฺฆสามคฺคิโย”ติฯ

๔๓๗. อถ โข อายสฺมา อุปาลิ อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลึ ปณาเมตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ –

“สงฺฆสฺส กิจฺเจสุ จ มนฺตนาสุ จ;
อตฺเถสุ ชาเตสุ วินิจฺฉเยสุ จ;
กถํปกาโรธ นโร มหตฺถิโก;
ภิกฺขุ กถํ โหติธ ปคฺคหารโหติฯ

“อนานุวชฺโช ปฐเมน สีลโต;
อเวกฺขิตาจาโร สุสํวุตินฺทฺริโย;
ปจฺจตฺถิกา นูปวทนฺติ ธมฺมโต;
น หิสฺส ตํ โหติ วเทยฺยุ เยน นํฯ

“โส ตาทิโส สีลวิสุทฺธิยา ฐิโต;
วิสารโท โหติ วิสยฺห ภาสติ;
นจฺฉมฺภติ ปริสคโต น เวธติ;
อตฺถํ น หาเปติ อนุยฺยุตํ ภณํฯ

“ตเถว ปญฺหํ ปริสาสุ ปุจฺฉิโต;
น เจว ปชฺฌายติ น มงฺกุ โหติ;
โส กาลาคตํ พฺยากรณารหํ วโจ;
รญฺเชติ วิญฺญูปริสํ วิจกฺขโณฯ

“สคารโว วุฑฺฒตเรสุ ภิกฺขุสุ;
อาเจรกมฺหิ จ สเก วิสารโท;
อลํ ปเมตุํ ปคุโณ กเถตเว;
ปจฺจตฺถิกานญฺจ วิรทฺธิโกวิโทฯ

“ปจฺจตฺถิกา เยน วชนฺติ นิคฺคหํ;
มหาชโน สญฺญปนญฺจ คจฺฉติ;
สกญฺจ อาทายมยํ น ริญฺจติ;
วิยากรํ [โส พฺยากรํ (สี.), เวยฺยากรํ (สฺยา.)] ปญฺหมนูปฆาติกํฯ

“ทูเตยฺยกมฺเมสุ อลํ สมุคฺคโห;
สงฺฆสฺส กิจฺเจสุ จ อาหุ นํ ยถา;
กรํ วโจ ภิกฺขุคเณน เปสิโต;

อหํ กโรมีติ น เตน มญฺญติฯ

“อาปชฺชติ ยาวตเกสุ วตฺถุสุ;
อาปตฺติยา โหติ ยถา จ วุฏฺฐิติ;
เอเต วิภงฺคา อุภยสฺส สฺวาคตา;
อาปตฺติ วุฏฺฐานปทสฺส โกวิโทฯ

“นิสฺสารณํ คจฺฉติ ยานิ จาจรํ;
นิสฺสาริโต โหติ ยถา จ วตฺตนา [วตฺถุนา (สี. สฺยา.)];
โอสารณํ ตํวุสิตสฺส ชนฺตุโน;
เอตมฺปิ ชานาติ วิภงฺคโกวิโทฯ

“สคารโว วุฑฺฒตเรสุ ภิกฺขุสุ;
นเวสุ เถเรสุ จ มชฺฌิเมสุ จ;
มหาชนสฺสตฺถจโรธ ปณฺฑิโต;
โส ตาทิโส ภิกฺขุ อิธ ปคฺคหารโห”ติฯ

อุปาลิสงฺฆสามคฺคีปุจฺฉา นิฏฺฐิตาฯ

โกสมฺพกกฺขนฺธโก ทสโมฯ

๒๘๐. ตสฺสุทฺทานํ

โกสมฺพิยํ ชินวโร, วิวาทาปตฺติทสฺสเน;
นุกฺขิเปยฺย ยสฺมึ ตสฺมึ, สทฺธายาปตฺติ เทสเยฯ

อนฺโตสีมายํ ตตฺเถว, พาลกญฺเจว วํสทา;
ปาลิเลยฺยา จ สาวตฺถิ, สาริปุตฺโต จ โกลิโตฯ

มหากสฺสปกจฺจานา, โกฏฺฐิโก กปฺปิเนน จ;
มหาจุนฺโท จ อนุรุทฺโธ, เรวโต อุปาลิ จุโภฯ

อานนฺโท ราหุโล เจว, โคตมีนาถปิณฺฑิโก;
เสนาสนํ วิวิตฺตญฺจ, อามิสํ สมกมฺปิ จฯ

น เกหิ ฉนฺโท ทาตพฺโพ, อุปาลิปริปุจฺฉิโต;
อนานุวชฺโช สีเลน, สามคฺคี ชินสาสเนติฯ

โกสมฺพกกฺขนฺธโก นิฏฺฐิโตฯ

มหาวคฺคปาฬิ นิฏฺฐิตาฯ

ฯ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ

วินยปิฏเก

จูฬวคฺคปาฬิ

๑. กมฺมกฺขนฺธกํ

๑. ตชฺชนียกมฺมํ

๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเฯ เตน โข ปน สมเยน ปณฺฑุกโลหิตกา ภิกฺขู อตฺตนา ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา, เยปิ จญฺเญ ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา เต อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – “มา โข ตุมฺเห, อายสฺมนฺโต, เอโส อเชสิฯ พลวาพลวํ ปฏิมนฺเตถฯ ตุมฺเห เตน ปณฺฑิตตรา จ พฺยตฺตตรา จ พหุสฺสุตตรา จ อลมตฺตตรา จ [อลมตฺถตรา จ (สฺยา. ก.)]ฯ มา จสฺส ภายิตฺถฯ มยมฺปิ ตุมฺหากํ ปกฺขา ภวิสฺสามา”ติฯ เตน อนุปฺปนฺนานิ เจว ภณฺฑนานิ อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนานิ จ ภณฺฑนานิ ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ปณฺฑุกโลหิตกา ภิกฺขู อตฺตนา ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา, เยปิ จญฺเญ ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา เต อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วกฺขนฺติ – ‘มา โข ตุมฺเห, อายสฺมนฺโต, เอโส อเชสิฯ พลวาพลวํ ปฏิมนฺเตถฯ ตุมฺเห เตน ปณฺฑิตตรา จ พฺยตฺตตรา จ พหุสฺสุตตรา จ อลมตฺตตรา จฯ มา จสฺส ภายิตฺถฯ มยมฺปิ ตุมฺหากํ ปกฺขา ภวิสฺสามา’ติฯ เตน อนุปฺปนฺนานิ เจว ภณฺฑนานิ อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนานิ จ ภณฺฑนานิ ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺตี”ติฯ

๒. อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ปณฺฑุกโลหิตกา ภิกฺขู อตฺตนา ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา, เยปิ จญฺเญ ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา เต อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – ‘มา โข ตุมฺเห, อายสฺมนฺโต, เอโส อเชสิฯ พลวาพลวํ ปฏิมนฺเตถฯ ตุมฺเห เตน ปณฺฑิตตรา จ พฺยตฺตตรา จ พหุสฺสุตตรา จ อลมตฺตตรา จฯ มา จสฺส ภายิตฺถฯ มยมฺปิ ตุมฺหากํ ปกฺขา ภวิสฺสามา’ติฯ เตน อนุปฺปนฺนานิ เจว ภณฺฑนานิ อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนานิ จ ภณฺฑนานิ ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺตี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, ภิกฺขเว, เตสํ โมฆปุริสานํ อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา อตฺตนา ภณฺฑนการกา…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการกา, เยปิ จญฺเญ ภิกฺขู ภณฺฑนการกา…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการกา เต อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วกฺขนฺติ – ‘มา โข ตุมฺเห, อายสฺมนฺโต, เอโส อเชสิฯ พลวาพลวํ

ปฏิมนฺเตถฯ ตุมฺเห เตน ปณฺฑิตตรา จ พฺยตฺตตรา จ พหุสฺสุตตรา จ อลมตฺตตรา จฯ มา จสฺส ภายิตฺถฯ มยมฺปิ ตุมฺหากํ ปกฺขา ภวิสฺสามา’ติ? เตน อนุปฺปนฺนานิ เจว ภณฺฑนานิ อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนานิ จ ภณฺฑนานิ ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺติฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวายฯ อถ ขฺวตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานญฺเจว อปฺปสาทาย ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา”ติฯ

อถ โข ภควา เต [ปณฺฑุกโลหิตเก (สฺยา.)] ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย ทุปฺโปสตาย มหิจฺฉตาย อสนฺตุฏฺฐิตาย [อสนฺตุฏฺฐตาย (สฺยา.), อสนฺตุฏฺฐิยา (สี.)] สงฺคณิกาย โกสชฺชสฺส อวณฺณํ ภาสิตฺวา อเนกปริยาเยน สุภรตาย สุโปสตาย อปฺปิจฺฉสฺส สนฺตุฏฺฐสฺส สลฺเลขสฺส ธุตสฺส ปาสาทิกสฺส อปจยสฺส วีริยารมฺภสฺส [วีริยารมฺภสฺส (สี.), วีริยารพฺภสฺส (ก.)] วณฺณํ ภาสิตฺวา ภิกฺขูนํ ตทนุจฺฉวิกํ ตทนุโลมิกํ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, กาตพฺพํฯ ปฐมํ ปณฺฑุกโลหิตกา ภิกฺขู โจเทตพฺพา, โจเทตฺวา สาเรตพฺพา, สาเรตฺวา อาปตฺตึ [อาปตฺติ (สี. สฺยา.)] อาโรเปตพฺพา, อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๓. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิเม ปณฺฑุกโลหิตกา ภิกฺขู อตฺตนา ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา, เยปิ จญฺเญ ภิกฺขู ภณฺฑนการกา กลหการกา วิวาทการกา ภสฺสการกา สงฺเฆ อธิกรณการกา เต อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – ‘มา โข ตุมฺเห, อายสฺมนฺโต, เอโส อเชสิฯ พลวาพลวํ ปฏิมนฺเตถฯ ตุมฺเห เตน ปณฺฑิตตรา จ พฺยตฺตตรา จ พหุสฺสุตตรา จ อลมตฺตตรา จฯ มา จสฺส ภายิตฺถฯ มยมฺปิ ตุมฺหากํ ปกฺขา ภวิสฺสามา’ติฯ เตน อนุปฺปนฺนานิ เจว ภณฺฑนานิ อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนานิ จ ภณฺฑนานิ ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิเม ปณฺฑุกโลหิตกา ภิกฺขู อตฺตนา ภณฺฑนการกา…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการกา, เยปิ จญฺเญ ภิกฺขู ภณฺฑนการกา…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการกา เต อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – ‘มา โข ตุมฺเห, อายสฺมนฺโต, เอโส อเชสิฯ พลวาพลวํ ปฏิมนฺเตถฯ ตุมฺเห เตน ปณฺฑิตตรา จ พฺยตฺตตรา จ พหุสฺสุตตรา จ อลมตฺตตรา จฯ มา จสฺส ภายิตฺถฯ มยมฺปิ ตุมฺหากํ ปกฺขา ภวิสฺสามา’ติฯ เตน อนุปฺปนฺนานิ เจว ภณฺฑนานิ อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนานิ จ ภณฺฑนานิ ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺติฯ สงฺโฆ ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส กรณํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิเม ปณฺฑุกโลหิตกา ภิกฺขู อตฺตนา ภณฺฑนการกา…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการกา, เยปิ จญฺเญ ภิกฺขู ภณฺฑนการกา…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการกา เต อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – ‘มา โข ตุมฺเห , อายสฺมนฺโต, เอโส อเชสิฯ พลวาพลวํ ปฏิมนฺเตถฯ ตุมฺเห เตน ปณฺฑิตตรา จ พฺยตฺตตรา จ พหุสฺสุตตรา จ อลมตฺตตรา จฯ มา จสฺส ภายิตฺถฯ มยมฺปิ ตุมฺหากํ ปกฺขา ภวิสฺสามา’ติฯ เตน อนุปฺปนฺนานิ เจว ภณฺฑนานิ อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนานิ จ ภณฺฑนานิ ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺติฯ

สงฺโฆ ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส กรณํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆ ฯ อิเม ปณฺฑุกโลหิตกา ภิกฺขู อตฺตนา ภณฺฑนการกา...เป.... สงฺเฆ อธิกรณการกา, เยปิ จญฺเญ ภิกฺขู ภณฺฑนการกา...เป.... สงฺเฆ อธิกรณการกา เต อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – ‘มา โข ตุมฺเห, อายสฺมนฺโต, เอโส อเชสิฯ พลวาพลวํ ปฏิมนฺเตถฯ ตุมฺเห เตน ปณฺฑิตตรา จ พฺยตฺตตรา จ พหุสฺสุตตรา จ อลมตฺตตรา จฯ มา จสฺส ภายิตฺถฯ มยมฺปิ ตุมฺหากํ ปกฺขา ภวิสฺสามา’ติฯ เตน อนุปฺปนฺนานิ เจว ภณฺฑนานิ อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนานิ จ ภณฺฑนานิ ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺติฯ สงฺโฆ ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส กรณํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“กตํ สงฺเฆน ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียกมฺมํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติ ฯ

อธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ

๔. “ตีหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ [อธมฺมกมฺมญฺเจว (สฺยา.)] โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อสมฺมุขา กตํ โหติ, อปฺปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, อปฺปฏิญฺญาย กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อนาปตฺติยา กตํ โหติ, อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, เทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อโจเทตฺวา กตํ โหติ, อสาเรตฺวา กตํ โหติ, อาปตฺตึ อนาโรเปตฺวา กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อสมฺมุขา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อปฺปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อปฺปฏิญฺญาย กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อนาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ เทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อโจเทตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อสาเรตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อาปตฺตึ อนาโรเปตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว , ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

อธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ

๕. “ตีหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ สมฺมุขา กตํ โหติ, ปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, ปฏิญฺญาย กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจ ฯ อาปตฺติยา กตํ โหติ, เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ , อเทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจ ฯ โจเทตฺวา กตํ โหติ, สาเรตฺวา กตํ โหติ, อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจ ฯ สมฺมุขา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจ ฯ ปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจ ฯ ปฏิญฺญาย กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจ ฯ อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจ ฯ เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจ ฯ อเทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจ ฯ โจเทตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจ ฯ สาเรตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจ ฯ อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตชฺชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

ธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

อากงฺขมานฉกฺกํ

๖. [ปริ. ๓๒๓] “ตีหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ตชฺชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโก; พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน , อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ตชฺชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ตชฺชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ตชฺชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ตชฺชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ตชฺชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“ติณฺณํ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ตชฺชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโก; เอโก พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; เอโก คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ตชฺชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ , ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ตชฺชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, เอโก อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, เอโก อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ตชฺชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ตชฺชนียกมฺมํ กเรยฺย ฯ เอโก พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ตชฺชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

อากงฺขมานฉกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

อฏฺฐารสวตฺตํ

๗. “ตชฺชนียกมฺมกเตน , ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา – น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติ [สมฺมติ (สฺยา.)] สาทิตพฺพา, สมฺมเตนปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทิตพฺพาฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ กตํ โหติ สา อาปตฺติ น อาปชฺชิตพฺพา, อญฺญา วา ตาทิสิกา, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรา; กมฺมํ น ครหิตพฺพํ, กมฺมิกา น ครหิตพฺพาฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสโถ ฐเปตพฺโพ, น ปวารณา ฐเปตพฺพา, น สวจนียํ กาตพฺพํ, น อนุวาโท ปฏฺฐเปตพฺโพ, น โอกาโส กาเรตพฺโพ, น โจเทตพฺโพ, น สาเรตพฺโพ, น ภิกฺขูหิ [น ภิกฺขู ภิกฺขูหิ (สฺยา.)] สมฺปโยเชตพฺพ”นฺติฯ

ตชฺชนียกมฺเม อฏฺฐารสวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพอฏฺฐารสกํ

๘. อถ โข สงฺโฆ ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียกมฺมํ อกาสิ ฯ เต สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกตา สมฺมา วตฺตนฺติ, โลมํ ปาเตนฺติ , เนตฺถารํ วตฺตนฺติ, ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – “มยํ, อาวุโส, สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกตา สมฺมา วตฺตาม, โลมํ ปาเตม, เนตฺถารํ วตฺตาม, กถํ นุ โข อมฺเหหิ ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.…ฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตุฯ

ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ตชฺชนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ อุปสมฺปาเทติ, นิสฺสยํ เทติ, สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย โอวทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ตชฺชนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

[ปริ. ๔๒๐] “อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ตชฺชนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ; กมฺมํ ครหติ, กมฺมิเก ครหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ตชฺชนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อฏฺฐหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ตชฺชนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสถํ ฐเปติ, ปวารณํ ฐเปติ, สวจนียํ กโรติ, อนุวาทํ ปฏฺฐเปติ, โอกาสํ กาเรติ, โจเทติ, สาเรติ, ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ [ภิกฺขู ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ (สฺยา.)] – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ตชฺชนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพอฏฺฐารสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพอฏฺฐารสกํ

๙. “ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ น อุปสมฺปาเทติ, น นิสฺสยํ เทติ, น สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ น อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ; กมฺมํ น ครหติ, กมฺมิเก น ครหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อฏฺฐหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสถํ ฐเปติ, น ปวารณํ ฐเปติ, น สวจนียํ กโรติ, น อนุวาทํ ปฏฺฐเปติ, น โอกาสํ กาเรติ, น โจเทติ, น สาเรติ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน , ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพอฏฺฐารสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. “เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ เตหิ, ภิกฺขเว, ปณฺฑุกโลหิตเกหิ ภิกฺขูหิ สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘มยํ, ภนฺเต, สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกตา สมฺมา วตฺตาม, โลมํ ปาเตม, เนตฺถารํ วตฺตาม, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจามา’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิเม ปณฺฑุกโลหิตกา ภิกฺขู สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกตา สมฺมา วตฺตนฺติ, โลมํ ปาเตนฺติ, เนตฺถารํ วตฺตนฺติ , ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจนฺติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิเม ปณฺฑุกโลหิตกา ภิกฺขู สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกตา สมฺมา วตฺตนฺติ, โลมํ ปาเตนฺติ, เนตฺถารํ วตฺตนฺติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจนฺติฯ สงฺโฆ ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม , ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิเม ปณฺฑุกโลหิตกา ภิกฺขู สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกตา สมฺมา วตฺตนฺติ, โลมํ ปาเตนฺติ, เนตฺถารํ วตฺตนฺติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจนฺติฯ สงฺโฆ

ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิเม ปณฺฑุกโลหิตกา ภิกฺขู สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกตา สมฺมา วตฺตนฺติ, โลมํ ปาเตนฺติ, เนตฺถารํ วตฺตนฺติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจนฺติฯ สงฺโฆ ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ปฏิปฺปสฺสทฺธํ สงฺเฆน ปณฺฑุกโลหิตกานํ ภิกฺขูนํ ตชฺชนียกมฺมํฯ ขมติ สงฺฆสฺส,

ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ตชฺชนียกมฺมํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. นิยสฺสกมฺมํ

๑๑. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา เสยฺยสโก พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ; อปิสฺสุ ภิกฺขู ปกตา [ปกตตฺตา (สี. สฺยา.)] ปริวาสํ เทนฺตา มูลาย ปฏิกสฺสนฺตา มานตฺตํ เทนฺตา อพฺเภนฺตาฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา เสยฺยสโก พาโล ภวิสฺสติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; คิหิสํสฏฺโฐ วิหริสฺสติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ ; อปิสฺสุ ภิกฺขู ปกตา ปริวาสํ เทนฺตา มูลาย ปฏิกสฺสนฺตา มานตฺตํ เทนฺตา อพฺเภนฺตา”ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, เสยฺยสโก ภิกฺขุ พาโล อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ; อปิสฺสุ ภิกฺขู ปกตา ปริวาสํ เทนฺตา มูลาย ปฏิกสฺสนฺตา มานตฺตํ เทนฺตา อพฺเภนฺตา”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, ภิกฺขเว, ตสฺส โมฆปุริสสฺส อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม โส, ภิกฺขเว, โมฆปุริโส พาโล ภวิสฺสติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; คิหิสํสฏฺโฐ วิหริสฺสติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ; อปิสฺสุ ภิกฺขู ปกตา ปริวาสํ เทนฺตา มูลาย ปฏิกสฺสนฺตา มานตฺตํ เทนฺตา อพฺเภนฺตาฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ [นิยสกมฺมํ (ก.)] กโรตุ – นิสฺสาย เต วตฺถพฺพนฺติฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, กาตพฺพํฯ ปฐมํ เสยฺยสโก ภิกฺขุ โจเทตพฺโพ, โจเทตฺวา สาเรตพฺโพ, สาเรตฺวา อาปตฺตึ อาโรเปตพฺโพ [อาปตฺติ อาโรเปตพฺพา (สี. สฺยา.)], อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๒. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ เสยฺยสโก ภิกฺขุ พาโล อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ; อปิสฺสุ ภิกฺขู ปกตา ปริวาสํ เทนฺตา มูลาย ปฏิกสฺสนฺตา มานตฺตํ เทนฺตา อพฺเภนฺตาฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ กเรยฺย – นิสฺสาย เต วตฺถพฺพนฺติฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ เสยฺยสโก ภิกฺขุ พาโล อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ; อปิสฺสุ ภิกฺขู ปกตา ปริวาสํ เทนฺตา มูลาย ปฏิกสฺสนฺตา มานตฺตํ เทนฺตา อพฺเภนฺตาฯ สงฺโฆ เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ กโรติ – นิสฺสาย เต วตฺถพฺพนฺติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส กรณํ – นิสฺสาย เต วตฺถพฺพนฺติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ เสยฺยสโก ภิกฺขุ พาโล อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ; อปิสฺสุ ภิกฺขู ปกตา ปริวาสํ เทนฺตา มูลาย ปฏิกสฺสนฺตา มานตฺตํ เทนฺตา อพฺเภนฺตาฯ สงฺโฆ เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ กโรติ – นิสฺสาย เต วตฺถพฺพนฺติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส กรณํ – นิสฺสาย เต วตฺถพฺพนฺติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“กตํ สงฺเฆน เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ – นิสฺสาย เต วตฺถพฺพนฺติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ

๑๓. “ตีหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ นิยสฺสกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อสมฺมุขา กตํ โหติ, อปฺปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, อปฺปฏิญฺญาย กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ นิยสฺสกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ นิยสฺสกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อนาปตฺติยา กตํ โหติ, อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, เทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ นิยสฺสกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ นิยสฺสกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อโจเทตฺวา กตํ โหติ, อสาเรตฺวา กตํ โหติ, อาปตฺตึ อนาโรเปตฺวา กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ นิยสฺสกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว…เป.… อสมฺมุขา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป.…ฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว…เป…. อปฺปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป….ฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว…เป…. อปฺปฏิญฺญาย กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป….ฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว…เป…. อนาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป…. ฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว…เป…. อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป….ฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว…เป…. เทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป….ฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว…เป…. อโจเทตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป….ฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว…เป…. อสาเรตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป…. ฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ นิยสฺสกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อาปตฺตึ อนาโรเปตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ นิยสฺสกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

อธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ

๑๔. “ตีหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ นิยสฺสกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ สมฺมุขา กตํ โหติ, ปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, ปฏิญฺญาย กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ นิยสฺสกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ นิยสฺสกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ อาปตฺติยา กตํ โหติ, เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, อเทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ นิยสฺสกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ นิยสฺสกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ โจเทตฺวา กตํ โหติ, สาเรตฺวา กตํ โหติ, อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ นิยสฺสกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว…เป…. สมฺมุขา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป….ฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว…เป…. ปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป….ฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว…เป…. ปฏิญฺญาย กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป….ฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว…เป…. อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป…. ฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว…เป…. เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป….ฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว…เป…. อเทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป….ฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว…เป…. โจเทตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป….ฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว…เป…. สาเรตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป…. ฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ นิยสฺสกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ นิยสฺสกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

ธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

อากงฺขมานฉกฺกํ

๑๕. [ปริ. ๓๒๓] “ตีหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, นิยสฺสกมฺมํ กเรยฺยฯ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโก; พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, นิยสฺสกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, นิยสฺสกมฺมํ กเรยฺยฯ อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, นิยสฺสกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, นิยสฺสกมฺมํ กเรยฺยฯ พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, นิยสฺสกมฺมํ กเรยฺยฯ

“ติณฺณํ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, นิยสฺสกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโก; เอโก พาโล โหติ, อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; เอโก คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, นิยสฺสกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, นิยสฺสกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, เอโก อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, เอโก อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, นิยสฺสกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, นิยสฺสกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, นิยสฺสกมฺมํ กเรยฺยฯ

อากงฺขมานฉกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

อฏฺฐารสวตฺตํ

๑๖. “นิยสฺสกมฺมกเตน , ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา – น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติ สาทิตพฺพา, สมฺมเตนปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทิตพฺพาฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน นิยสฺสกมฺมํ กตํ โหติ สา อาปตฺติ น อาปชฺชิตพฺพา, อญฺญา วา ตาทิสิกา, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรา; กมฺมํ น ครหิตพฺพํ, กมฺมิกา น ครหิตพฺพาฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสโถ ฐเปตพฺโพ, น ปวารณา ฐเปตพฺพา, น สวจนียํ กาตพฺพํ, น อนุวาโท ปฏฺฐเปตพฺโพ, น โอกาโส การาเปตพฺโพ, น โจเทตพฺโพ, น สาเรตพฺโพ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพ”นฺติฯ

นิยสฺสกมฺเม อฏฺฐารสวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๗. อถ โข สงฺโฆ เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ อกาสิ – นิสฺสาย เต วตฺถพฺพนฺติฯ โส สงฺเฆน นิยสฺสกมฺมกโต กลฺยาณมิตฺเต เสวมาโน ภชมาโน ปยิรุปาสมาโน อุทฺทิสาเปนฺโต ปริปุจฺฉนฺโต พหุสฺสุโต โหติ, อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต วิยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทติ – "อหํ, อาวุโส, สงฺเฆน นิยสฺสกมฺมกโต สมฺมา วตฺตามิ, โลมํ ปาเตมิ, เนตฺถารํ วตฺตามิฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ"นฺติ? ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.…ฯ "เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตุฯ

นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพอฏฺฐารสกํ

๑๘. "ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ อุปสมฺปาเทติ, นิสฺสยํ เทติ, สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย โอวทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

[ปริ. ๔๒๐] "อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน นิยสฺสกมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ; กมฺมํ ครหติ, กมฺมิเก ครหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

"อฏฺฐหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสถํ ฐเปติ, ปวารณํ ฐเปติ, สวจนียํ กโรติ, อนุวาทํ ปฏฺฐเปติ , โอกาสํ กาเรติ, โจเทติ, สาเรติ, ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพอฏฺฐารสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพอฏฺฐารสกํ

๑๙. "ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํ ฯ น อุปสมฺปาเทติ, น นิสฺสยํ เทติ, น สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

"อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน นิยสฺสกมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ น อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ; กมฺมํ น ครหติ, กมฺมิเก น ครหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อฏฺฐหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสถํ ฐเปติ, น ปวารณํ ฐเปติ, น สวจนียํ กโรติ, น อนุวาทํ ปฏฺฐเปติ, น โอกาสํ กาเรติ, น โจเทติ, น สาเรติ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพอฏฺฐารสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๐. “เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ เตน, ภิกฺขเว, เสยฺยสเกน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, สงฺเฆน นิยสฺสกมฺมกโต สมฺมา วตฺตามิ, โลมํ ปาเตมิ, เนตฺถารํ วตฺตามิ, นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพา ฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ เสยฺยสโก ภิกฺขุ สงฺเฆน นิยสฺสกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ เสยฺยสโก ภิกฺขุ สงฺเฆน นิยสฺสกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจติฯ สงฺโฆ เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ เสยฺยสโก ภิกฺขุ สงฺเฆน นิยสฺสกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจติฯ สงฺโฆ เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ เสยฺยสโก ภิกฺขุ สงฺเฆน นิยสฺสกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจติฯ สงฺโฆ เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ปฏิปฺปสฺสทฺธํ สงฺเฆน เสยฺยสกสฺส ภิกฺขุโน นิยสฺสกมฺมํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

นิยสฺสกมฺมํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. ปพฺพาชนียกมฺมํ

๒๑. [อิทํ วตฺถุ ปารา. ๔๓๑ อาทโย] เตน โข ปน สมเยน อสฺสชิปุนพฺพสุกา นาม [นาม ภิกฺขู (ก.)] กีฏาคิริสฺมึ อาวาสิกา โหนฺติ อลชฺชิโน ปาปภิกฺขูฯ เต [จูฬว. ๒๙๒ อาทโย] เอวรูปํ อนาจารํ อาจรนฺติ – มาลาวจฺฉํ โรเปนฺติปิ โรปาเปนฺติปิ, สิญฺจนฺติปิ สิญฺจาเปนฺติปิ, โอจินนฺติปิ โอจินาเปนฺติปิ, คนฺเถนฺติปิ คนฺถาเปนฺติปิ , เอกโตวณฺฏิกมาลํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, อุภโตวณฺฏิกมาลํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, มญฺชริกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, วิธูติกํ [วิธุติกํ (สฺยา.)] กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, วฏํสกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, อาเวฬํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, อุรจฺฉทํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิฯ เต กุลิตฺถีนํ กุลธีตานํ กุลกุมารีนํ กุลสุณฺหานํ กุลทาสีนํ เอกโตวณฺฏิกมาลํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, อุภโตวณฺฏิกมาลํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, มญฺชริกํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, วิธูติกํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, วฏํสกํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, อาเวฬํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, อุรจฺฉทํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิฯ เต กุลิตฺถีหิ กุลธีตาหิ กุลกุมารีหิ กุลสุณฺหาหิ กุลทาสีหิ สทฺธึ เอกภาชเนปิ ภุญฺชนฺติ, เอกถาลเกปิ ปิวนฺติ, เอกาสเนปิ นิสีทนฺติ, เอกมญฺเจปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, เอกตฺถรณาปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, เอกปาวุรณาปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, เอกตฺถรณปาวุรณาปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, วิกาเลปิ ภุญฺชนฺติ, มชฺชมฺปิ ปิวนฺติ, มาลาคนฺธวิเลปนมฺปิ ธาเรนฺติ, นจฺจนฺติปิ, คายนฺติปิ, วาเทนฺติปิ, ลาเสนฺติปิ; นจฺจนฺติยาปิ นจฺจนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ คายนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ วาเทนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ ลาเสนฺติ; คายนฺติยาปิ นจฺจนฺติ, คายนฺติยาปิ คายนฺติ, คายนฺติยาปิ วาเทนฺติ, คายนฺติยาปิ ลาเสนฺติ; วาเทนฺติยาปิ นจฺจนฺติ, วาเทนฺติยาปิ คายนฺติ, วาเทนฺติยาปิ วาเทนฺติ, วาเทนฺติยาปิ ลาเสนฺติ; ลาเสนฺติยาปิ นจฺจนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ คายนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ วาเทนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ ลาเสนฺติ; อฏฺฐปเทปิ กีฬนฺติ, ทสปเทปิ กีฬนฺติ, อากาเสปิ กีฬนฺติ, ปริหารปเถปิ กีฬนฺติ, สนฺติกายปิ กีฬนฺติ, ขลิกายปิ กีฬนฺติ, ฆฏิกายปิ กีฬนฺติ, สลากหตฺเถนปิ กีฬนฺติ, อกฺเขนปิ กีฬนฺติ, ปงฺคจีเรนปิ กีฬนฺติ, วงฺกเกนปิ กีฬนฺติ, โมกฺขจิกายปิ กีฬนฺติ, จิงฺคุลเกนปิ กีฬนฺติ, ปตฺตาฬฺหเกนปิ กีฬนฺติ, รถเกนปิ กีฬนฺติ, ธนุเกนปิ กีฬนฺติ, อกฺขริกายปิ กีฬนฺติ, มเนสิกายปิ กีฬนฺติ, ยถาวชฺเชนปิ กีฬนฺติ; หตฺถิสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ, อสฺสสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ, รถสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ, ธนุสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ, ถรุสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ; หตฺถิสฺสปิ ปุรโต ธาวนฺติ, อสฺสสฺสปิ ปุรโต ธาวนฺติ, รถสฺสปิ ปุรโต [ปุรโต ธาวนฺติ (สฺยา.)] ธาวนฺติปิ อาธาวนฺติปิ; อุสฺเสเฬนฺติปิ, อปฺโผเฏนฺติปิ , นิพฺพุชฺฌนฺติปิ, มุฏฺฐีหิปิ ยุชฺฌนฺติ; รงฺคมชฺเฌปิ สงฺฆาฏึ ปตฺถริตฺวา นจฺจกึ [นจฺจนฺตึ (สี. สฺยา.)] เอวํ วทนฺติ – “อิธ, ภคินิ, นจฺจสฺสู”ติ; นลาฏิกมฺปิ เทนฺติ; วิวิธมฺปิ อนาจารํ อาจรนฺติฯ

๒๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ กาสีสุ วสฺสํวุฏฺโฐ [วสฺสํวุตฺโถ (สี. สฺยา.)] สาวตฺถึ คจฺฉนฺโต ภควนฺตํ ทสฺสนาย เยน กีฏาคิริ ตทวสริฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย กีฏาคิรึ ปิณฺฑาย ปาวิสิ ปาสาทิเกน อภิกฺกนฺเตน ปฏิกฺกนฺเตน อาโลกิเตน วิโลกิเตน สมิญฺชิเตน [สมฺมิญฺชิเตน (สี. สฺยา. กํ.)] ปสาริเตน, โอกฺขิตฺตจกฺขุ อิริยาปถสมฺปนฺโนฯ มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอวมาหํสุ – “กฺวายํ อพลพโล วิย มนฺทมนฺโท วิย ภากุฏิกภากุฏิโก วิย? โก อิมสฺส อุปคตสฺส ปิณฺฑกมฺปิ ทสฺสติ? อมฺหากํ ปน อยฺยา อสฺสชิปุนพฺพสุกา สณฺหา สขิลา สุขสมฺภาสา มิหิตปุพฺพงฺคมา เอหิสฺวาคตวาทิโน อพฺภากุฏิกา อุตฺตานมุขา ปุพฺพภาสิโนฯ เตสํ โข นาม ปิณฺโฑ ทาตพฺโพ”ติฯ

อทฺทสา โข อญฺญตโร อุปาสโก ตํ ภิกฺขุํ กีฏาคิริสฺมึ ปิณฺฑาย จรนฺตํ; ทิสฺวาน เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ อภิวาเทตฺวา เอตทโวจ – "อปิ, ภนฺเต, ปิณฺโฑ ลพฺภตี"ติ? "น โข, อาวุโส, ปิณฺโฑ ลพฺภตี"ติฯ "เอหิ, ภนฺเต, ฆรํ คมิสฺสามา"ติฯ อถ โข โส อุปาสโก ตํ ภิกฺขุํ ฆรํ เนตฺวา โภเชตฺวา เอตทโวจ – "กหํ, ภนฺเต, อยฺโย คมิสฺสตี"ติ? "สาวตฺถึ โข อหํ, อาวุโส, คมิสฺสามิ ภควนฺตํ ทสฺสนายา"ติฯ "เตน หิ, ภนฺเต, มม วจเนน ภควโต ปาเท สิรสา วนฺท, เอวญฺจ วเทหิ – 'ทุฏฺโฐ, ภนฺเต, กีฏาคิริสฺมึ อาวาโสฯ อสฺสชิปุนพฺพสุกา นาม กีฏาคิริสฺมึ อาวาสิกา อลชฺชิโน ปาปภิกฺขูฯ เต เอวรูปํ อนาจารํ อาจรนฺติ – มาลาวจฺฉํ โรเปนฺติปิ โรปาเปนฺติปิ, สิญฺจนฺติปิ สิญฺจาเปนฺติปิ, โอจินนฺติปิ, โอจินาเปนฺติปิ, คนฺเถนฺติปิ คนฺถาเปนฺติปิ, เอกโตวณฺฏิกมาลํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, อุภโตวณฺฏิกมาลํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, มญฺชริกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, วิธูติกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, วฏํสกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, อาเวฬํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, อุรจฺฉทํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิฯ เต กุลิตฺถีนํ กุลธีตานํ กุลกุมารีนํ กุลสุณฺหานํ กุลทาสีนํ เอกโตวณฺฏิกมาลํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, อุภโตวณฺฏิกมาลํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, มญฺชริกํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, วิธูติกํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, วฏํสกํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, อาเวฬํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, อุรจฺฉทํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิฯ เต กุลิตฺถีหิ กุลธีตาหิ กุลกุมารีหิ กุลสุณฺหาหิ กุลทาสีหิ สทฺธึ เอกภาชเนปิ ภุญฺชนฺติ, เอกถาลเกปิ ปิวนฺติ, เอกาสเนปิ นิสีทนฺติ, เอกมญฺเจปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, เอกตฺถรณาปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, เอกปาวุรณาปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, เอกตฺถรณปาวุรณาปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, วิกาเลปิ ภุญฺชนฺติ, มชฺชมฺปิ ปิวนฺติ, มาลาคนฺธวิเลปนมฺปิ ธาเรนฺติ, นจฺจนฺติปิ, คายนฺติปิ, วาเทนฺติปิ, ลาเสนฺติปิ; นจฺจนฺติยาปิ นจฺจนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ คายนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ วาเทนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ ลาเสนฺติ…เป.… (จกฺกํ กาตพฺพํ)ฯ ลาเสนฺติยาปิ นจฺจนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ คายนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ วาเทนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ ลาเสนฺติ; อฏฺฐปเทปิ กีฬนฺติ, ทสปเทปิ กีฬนฺติ, อากาเสปิ กีฬนฺติ, ปริหารปเถปิ กีฬนฺติ, สนฺติกายปิ กีฬนฺติ, ขลิกายปิ กีฬนฺติ, ฆฏิกายปิ กีฬนฺติ, สลากหตฺเถนปิ กีฬนฺติ, อกฺเขนปิ กีฬนฺติ, ปงฺคจีเรนปิ กีฬนฺติ, วงฺกเกนปิ กีฬนฺติ, โมกฺขจิกายปิ กีฬนฺติ, จิงฺคุลเกนปิ กีฬนฺติ, ปตฺตาฬฺหเกนปิ กีฬนฺติ, รถเกนปิ กีฬนฺติ, ธนุเกนปิ กีฬนฺติ, อกฺขริกายปิ กีฬนฺติ, มเนสิกายปิ กีฬนฺติ, ยถาวชฺเชนปิ กีฬนฺติ; หตฺถิสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ, อสฺสสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ, รถสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ, ธนุสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ, ถรุสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ; หตฺถิสฺสปิ ปุรโต ธาวนฺติ, อสฺสสฺสปิ ปุรโต ธาวนฺติ, รถสฺสปิ ปุรโต ธาวนฺติปิ อาธาวนฺติปิ; อุสฺเสเฬนฺติปิ, อปฺโปเฐนฺติปิ, นิพฺพุชฺฌนฺติปิ, มุฏฺฐีหิปิ ยุชฺฌนฺติ; รงฺคมชฺเฌปิ สงฺฆาฏึ ปตฺถริตฺวา นจฺจกึ เอวํ วทนฺติ – 'อิธ, ภคินิ, นจฺจสฺสู'ติ; นลาฏิกมฺปิ เทนฺติ; วิวิธมฺปิ อนาจารํ อาจรนฺติฯ เยปิ เต, ภนฺเต, มนุสฺสา ปุพฺเพ สทฺธา อเหสุํ ปสนฺนา เตปิ เอตรหิ อสฺสทฺธา อปฺปสนฺนาฯ ยานิปิ ตานิ สงฺฆสฺส ปุพฺเพ ทานปถานิ ตานิปิ เอตรหิ อุปจฺฉินฺนานิฯ ริญฺจนฺติ เปสลา ภิกฺขู , นิวสนฺติ ปาปภิกฺขูฯ สาธุ, ภนฺเต, ภควา กีฏาคิรึ ภิกฺขู ปหิเณยฺย, ยถายํ กีฏาคิริสฺมึ อาวาโส สณฺฐเหยฺยา"ติฯ

"เอวมาวุโส"ติ โข โส ภิกฺขุ ตสฺส อุปาสกสฺส ปฏิสฺสุณิตฺวา อุฏฺฐายาสนา เยน สาวตฺถิ เตน ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน เยน สาวตฺถิ เชตวนํ อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราโม เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ อาจิณฺณํ โข ปเนตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ปฏิสมฺโมทิตุํฯ อถ โข ภควา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – "กจฺจิ, ภิกฺขุ, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิสิ อปฺปกิลมเถน อทฺธานํ อาคโต, กุโต จ ตฺวํ ภิกฺขุ อาคจฺฉสี"ติ? "ขมนียํ, ภควา, ยาปนียํ ภควา; อปฺปกิลมเถน จ อหํ, ภนฺเต, อทฺธานํ อาคโตฯ อิธาหํ, ภนฺเต, กาสีสุ วสฺสํวุฏฺโฐ สาวตฺถึ อาคจฺฉนฺโต ภควนฺตํ ทสฺสนาย เยน กีฏาคิริ ตทวสรึฯ อถ ขฺวาหํ,

ภนฺเต, ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย กีฏาคิรึ ปิณฺฑาย ปาวิสึฯ อทฺทสา โข มํ, ภนฺเต, อญฺญตโร อุปาสโก กีฏาคิริสฺมึ ปิณฺฑาย จรนฺตํ ; ทิสฺวาน เยนาหํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอตทโวจ – 'อปิ, ภนฺเต, ปิณฺโฑ ลพฺภตี'ติฯ 'น โข, อาวุโส, ปิณฺโฑ ลพฺภตี'ติฯ 'เอหิ, ภนฺเต, ฆรํ คมิสฺสามา'ติฯ อถ โข, ภนฺเต, โส อุปาสโก มํ ฆรํ เนตฺวา โภเชตฺวา เอตทโวจ – 'กหํ, ภนฺเต, อยฺโย คมิสฺสตี'ติ? 'สาวตฺถึ โข อหํ, อาวุโส, คมิสฺสามิ ภควนฺตํ ทสฺสนายา'ติ ฯ 'เตน หิ, ภนฺเต, มม วจเนน ภควโต ปาเท สิรสา วนฺท, เอวญฺจ วเทหิ – ทุฏฺโฐ, ภนฺเต, กีฏาคิริสฺมึ อาวาโสฯ อสฺสชิปุนพฺพสุกา นาม กีฏาคิริสฺมึ อาวาสิกา อลชฺชิโน ปาปภิกฺขู ฯ เต เอวรูปํ อนาจารํ อาจรนฺติ – มาลาวจฺฉํ โรเปนฺติปิ โรปาเปนฺติปิ…เป.… วิวิธมฺปิ อนาจารํ อาจรนฺติฯ เยปิ เต, ภนฺเต, มนุสฺสา ปุพฺเพ สทฺธา อเหสุํ ปสนฺนา เตปิ เอตรหิ อสฺสทฺธา อปฺปสนฺนาฯ ยานิปิ ตานิ สงฺฆสฺส ปุพฺเพ ทานปถานิ ตานิปิ เอตรหิ อุปจฺฉินฺนานิฯ ริญฺจนฺติ เปสลา ภิกฺขู, นิวสนฺติ ปาปภิกฺขูฯ สาธุ, ภนฺเต, ภควา กีฏาคิรึ ภิกฺขู ปหิเณยฺย, ยถายํ กีฏาคิริสฺมึ อาวาโส สณฺฐเหยฺยา'ติฯ ตโต อหํ ภควา อาคจฺฉามี''ติ ฯ

๒๓. อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – ''สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, อสฺสชิปุนพฺพสุกา นาม กีฏาคิริสฺมึ อาวาสิกา อลชฺชิโน ปาปภิกฺขู? เต เอวรูปํ อนาจารํ อาจรนฺติ – มาลาวจฺฉํ โรเปนฺติปิ…เป.… วิวิธมฺปิ อนาจารํ อาจรนฺติ? เยปิ เต มนุสฺสา ปุพฺเพ สทฺธา อเหสุํ ปสนฺนา เตปิ เอตรหิ อสฺสทฺธา อปฺปสนฺนา? ยานิปิ ตานิ สงฺฆสฺส ปุพฺเพ ทานปถานิ ตานิปิ เอตรหิ อุปจฺฉินฺนานิ? ริญฺจนฺติ เปสลา ภิกฺขู นิวสนฺติ ปาปภิกฺขู''ติ? ''สจฺจํ ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ''อนนุจฺฉวิกํ…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว , โมฆปุริสา เอวรูปํ อนาจารํ อาจริสฺสนฺติ – มาลาวจฺฉํ โรเปสฺสนฺติปิ โรปาเปสฺสนฺติปิ, สิญฺจิสฺสนฺติปิ สิญฺจาเปสฺสนฺติปิ, โอจินิสฺสนฺติปิ โอจินาเปสฺสนฺติปิ, คนฺเถสฺสนฺติปิ คนฺถาเปสฺสนฺติปิ, เอกโตวณฺฏิกมาลํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, อุภโตวณฺฏิกมาลํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, มญฺชริกํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, วิธูติกํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, วฏํสกํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, อาเวฬํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิ, อุรจฺฉทํ กริสฺสนฺติปิ การาเปสฺสนฺติปิฯ เต กุลิตฺถีนํ กุลธีตานํ กุลกุมารีนํ กุลสุณฺหานํ กุลทาสีนํ เอกโตวณฺฏิกมาลํ หริสฺสนฺติปิ หราเปสฺสนฺติปิ, อุภโตวณฺฏิกมาลํ หริสฺสนฺติปิ หราเปสฺสนฺติปิ, มญฺชริกํ หริสฺสนฺติปิ หราเปสฺสนฺติปิ, วิธูติกํ หริสฺสนฺติปิ หราเปสฺสนฺติปิ, วฏํสกํ หริสฺสนฺติปิ หราเปสฺสนฺติปิ, อาเวฬํ หริสฺสนฺติปิ หราเปสฺสนฺติปิ, อุรจฺฉทํ หริสฺสนฺติปิ หราเปสฺสนฺติปิฯ เต กุลิตฺถีหิ กุลธีตาหิ กุลกุมารีหิ กุลสุณฺหาหิ กุลทาสีหิ สทฺธึ เอกภาชเนปิ ภุญฺชิสฺสนฺติ, เอกถาลเกปิ ปิวิสฺสนฺติ, เอกาสเนปิ นิสีทิสฺสนฺติ, เอกมญฺเจปิ ตุวฏฺฏิสฺสนฺติ, เอกตฺถรณาปิ ตุวฏฺฏิสฺสนฺติ, เอกปาวุรณาปิ ตุวฏฺฏิสฺสนฺติ, เอกตฺถรณปาวุรณาปิ ตุวฏฺฏิสฺสนฺติ, วิกาเลปิ ภุญฺชิสฺสนฺติ, มชฺชมฺปิ ปิวิสฺสนฺติ, มาลาคนฺธวิเลปนมฺปิ ธาเรสฺสนฺติ, นจฺจิสฺสนฺติปิ, คายิสฺสนฺติปิ, วาเทสฺสนฺติปิ, ลาเสสฺสนฺติปิ; นจฺจนฺติยาปิ นจฺจิสฺสนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ คายิสฺสนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ วาเทสฺสนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ ลาเสสฺสนฺติ; คายนฺติยาปิ นจฺจิสฺสนฺติ , คายนฺติยาปิ คายิสฺสนฺติ, คายนฺติยาปิ วาเทสฺสนฺติ, คายนฺติยาปิ ลาเสสฺสนฺติ; วาเทนฺติยาปิ นจฺจิสฺสนฺติ, วาเทนฺติยาปิ คายิสฺสนฺติ, วาเทนฺติยาปิ วาเทสฺสนฺติ, วาเทนฺติยาปิ ลาเสสฺสนฺติ; ลาเสนฺติยาปิ นจฺจิสฺสนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ คายิสฺสนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ วาเทสฺสนฺติ; ลาเสนฺติยาปิ ลาเสสฺสนฺติ; อฏฺฐปเทปิ กีฬิสฺสนฺติ, ทสปเทปิ กีฬิสฺสนฺติ, อากาเสปิ กีฬิสฺสนฺติ, ปริหารปเถปิ กีฬิสฺสนฺติ, สนฺติกายปิ กีฬิสฺสนฺติ, ขลิกายปิ กีฬิสฺสนฺติ, ฆฏิกายปิ กีฬิสฺสนฺติ, สลากหตฺเถนปิ กีฬิสฺสนฺ

ติ, อกฺเขนปิ กีฬิสฺสนฺติ, ปงฺคจีเรนปิ กีฬิสฺสนฺติ, วงฺกเกนปิ กีฬิสฺสนฺติ โมกฺขจิกายปิ กีฬิสฺสนฺติ, จิงฺคุลเกนปิ กีฬิสฺสนฺติ, ปตฺตาฬฺหเกนปิ กีฬิสฺสนฺติ, รถเกนปิ กีฬิสฺสนฺติ, ธนุเกนปิ กีฬิสฺสนฺติ, อกฺขริกายปิ กีฬิสฺสนฺติ, มเนสิกายปิ กีฬิสฺสนฺติ, ยถาวชฺเชนปิ กีฬิสฺสนฺติ; หตฺถิสฺมิมฺปิ สิกฺขิสฺสนฺติ, อสฺสสฺมิมฺปิ สิกฺขิสฺสนฺติ, รถสฺมิมฺปิ สิกฺขิสฺสนฺติ, ธนุสฺมิมฺปิ สิกฺขิสฺสนฺติ, ถรุสฺมิมฺปิ สิกฺขิสฺสนฺติ; หตฺถิสฺสปิ ปุรโต ธาวิสฺสนฺติ , อสฺสสฺสปิ ปุรโต ธาวิสฺสนฺติ, รถสฺสปิ ปุรโต [ปุรโต ธาวิสฺสนฺติ (สฺยา.)] ธาวิสฺสนฺติปิ อาธาวิสฺสนฺติปิ; อุสฺเสเฬสฺสนฺติปิ, อปฺโผเฏสฺสนฺติปิ, นิพฺพุชฺฌิสฺสนฺติปิ, มุฏฺฐีหิปิ ยุชฺฌิสฺสนฺติ; รงฺคมชฺเฌปิ สงฺฆาฏึ ปตฺถริตฺวา นจฺจกึ เอวํ วกฺขนฺติ [วทิสฺสนฺติ (ก.)] – 'อิธ, ภคินิ, นจฺจสฺสู'ติ; นลาฏิกมฺปิ ทสฺสนฺติ; วิวิธมฺปิ อนาจารํ อาจริสฺสนฺติฯ เนตํ , ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมิํ กถํ กตฺวา สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเน อามนฺเตสิ – "คจฺฉถ ตุมฺเห, สาริปุตฺตา, กีฏาคิริํ คนฺตฺวา อสฺสชิปุนพฺพสุกานํ ภิกฺขูนํ กีฏาคิริสฺมา ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรถ, ตุมฺหากํ เอเต สทฺธิวิหาริโน"ติฯ

"กถํ มยํ, ภนฺเต, อสฺสชิปุนพฺพสุกานํ ภิกฺขูนํ กีฏาคิริสฺมา ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรม, จณฺฑา เต ภิกฺขู ผรุสา"ติ? "เตน หิ ตุมฺเห, สาริปุตฺตา, พหุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธิํ คจฺฉถา"ติฯ "เอวํ, ภนฺเต"ติ โข สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา ภควโต ปจฺจสฺโสสุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, กาตพฺพํ – ปฐมํ อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู โจเทตพฺพา, โจเทตฺวา สาเรตพฺพา, สาเรตฺวา อาปตฺติํ อาโรเปตพฺพา, อาปตฺติํ อาโรเปตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๒๔. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิเม อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู กุลทูสกา ปาปสมาจาราฯ อิเมสํ ปาปกา สมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ กุลานิ จ อิเมหิ ทุฏฺฐานิ ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อสฺสชิปุนพฺพสุกานํ ภิกฺขูนํ กีฏาคิริสฺมา ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺย – น อสฺสชิปุนพฺพสุเกหิ ภิกฺขูหิ กีฏาคิริสฺมิํ วตฺถพฺพนฺติฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิเม อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู กุลทูสกา ปาปสมาจาราฯ อิเมสํ ปาปกา สมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ กุลานิ จ อิเมหิ ทุฏฺฐานิ ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ สงฺโฆ อสฺสชิปุนพฺพสุกานํ ภิกฺขูนํ กีฏาคิริสฺมา ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ – น อสฺสชิปุนพฺพสุเกหิ ภิกฺขูหิ กีฏาคิริสฺมิํ วตฺถพฺพนฺติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อสฺสชิปุนพฺพสุกานํ ภิกฺขูนํ กีฏาคิริสฺมา ปพฺพาชนียสฺส กมฺมสฺส กรณํ – น อสฺสชิปุนพฺพสุเกหิ ภิกฺขูหิ กีฏาคิริสฺมิํ วตฺถพฺพนฺติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิฯ สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิเม อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู กุลทูสกา ปาปสมาจาราฯ อิเมสํ ปาปกา สมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ กุลานิ จ อิเมหิ ทุฏฺฐานิ ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ สงฺโฆ อสฺสชิปุนพฺพสุกานํ ภิกฺขูนํ กีฏาคิริสฺมา ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ – น อสฺสชิปุนพฺพสุเกหิ ภิกฺขูหิ กีฏาคิริสฺมิํ วตฺถพฺพนฺติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อสฺสชิปุนพฺพสุกานํ ภิกฺขูนํ กีฏาคิริสฺมา ปพฺพาชนียสฺส กมฺมสฺส กรณํ – น อสฺสชิปุนพฺพสุเกหิ ภิกฺขูหิ กีฏาคิริสฺมิํ วตฺถพฺพนฺติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“กตํ สงฺเฆน อสฺสชิปุนพฺพสุกานํ ภิกฺขูนํ กีฏาคิริสฺมา ปพฺพาชนียกมฺมํ – น อสฺสชิปุนพฺพสุเกหิ ภิกฺขูหิ กีฏาคิริสฺมึ วตฺถพฺพนฺติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

อธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ

๒๕. “ตีหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ ปพฺพาชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อสมฺมุขา กตํ โหติ, อปฺปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, อปฺปฏิญฺญาย กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ปพฺพาชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ปพฺพาชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อนาปตฺติยา กตํ โหติ, อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, เทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ…เป…. อโจเทตฺวา กตํ โหติ, อสาเรตฺวา กตํ โหติ, อาปตฺตึ อนาโรเปตฺวา กตํ โหติ…เป…. อสมฺมุขา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อปฺปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อปฺปฏิญฺญาย กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อนาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป…. เทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อโจเทตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ …เป…. อสาเรตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อาปตฺตึ อนาโรเปตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ปพฺพาชนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

อธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ

๒๖. “ตีหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ ปพฺพาชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ สมฺมุขา กตํ โหติ, ปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, ปฏิญฺญาย กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ปพฺพาชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ปพฺพาชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ อาปตฺติยา กตํ โหติ เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ อเทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ…เป…. โจเทตฺวา กตํ โหติ, สาเรตฺวา กตํ โหติ, อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา กตํ โหติ…เป…. สมฺมุขา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. ปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. ปฏิญฺญาย กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อเทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. โจเทตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. สาเรตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…

เป.... อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ปพฺพาชนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

ธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

อากงฺขมานจุทฺทสกํ

๒๗. [ปริ. ๓๒๓] "ตีหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโก; พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

"อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

"อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

"อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ กายิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

"อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ กายิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

"อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ กายิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

"อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ กายิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน มิจฺฉาชี

เวน สมนฺนาคโต โหติ – อิเมหิ, โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“ติณฺณํ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ , อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโก; เอโก พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; เอโก คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, เอโก อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, เอโก อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ , ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก กายิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, เอโก วาจสิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, เอโก กายิกวาจสิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก กายิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, เอโก วาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, เอโก กายิกวาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก กายิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, เอโก วาจสิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, เอโก กายิกวาจสิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก กายิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, เอโก วาจสิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, เอโก กายิกวาจสิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

อากงฺขมานจุทฺทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

อฏฺฐารสวตฺตํ

๒๘. “ปพฺพาชนียกมฺมกเตน , ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา – น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติ สาทิตพฺพา, สมฺมเตนปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทิตพฺพาฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมํ กตํ โหติ สา อาปตฺติ น อาปชฺชิตพฺพา, อญฺญา วา ตาทิสิกา , ตโต วา ปาปิฏฺฐตรา; กมฺมํ น ครหิตพฺพํ, กมฺมิกา น ครหิตพฺพาฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสโถ ฐเปตพฺโพ, น ปวารณา ฐเปตพฺพา, น สวจนียํ กาตพฺพํ, น อนุวาโท ปฏฺฐเปตพฺโพ, น โอกาโส กาเรตพฺโพ, น โจเทตพฺโพ, น สาเรตพฺโพ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพ”นฺติฯ

ปพฺพาชนียกมฺเม อฏฺฐารสวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๙. อถ โข สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานปฺปมุโข ภิกฺขุสงฺโฆ กีฏาคิรึ คนฺตฺวา อสฺสชิปุนพฺพสุกานํ ภิกฺขูนํ กีฏาคิริสฺมา ปพฺพาชนียกมฺมํ อกาสิ – น อสฺสชิปุนพฺพสุเกหิ ภิกฺขูหิ กีฏาคิริสฺมึ วตฺถพฺพนฺติฯ เต สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกตา น สมฺมา วตฺตนฺติ, น โลมํ ปาเตนฺติ, น เนตฺถารํ วตฺตนฺติ; น ภิกฺขู ขมาเปนฺติ, อกฺโกสนฺติ, ปริภาสนฺติ; ฉนฺทคามิตา โทสคามิตา โมหคามิตา ภยคามิตา ปาเปนฺติ; ปกฺกมนฺติปิ, วิพฺภมนฺติปิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกตา น สมฺมา วตฺติสฺสนฺติ, น โลมํ ปาเตสฺสนฺติ, น เนตฺถารํ วตฺติสฺสนฺติ; น ภิกฺขู ขมาเปสฺสนฺติ, อกฺโกสิสฺสนฺติ, ปริภาสิสฺสนฺติ; ฉนฺทคามิตา โทสคามิตา โมหคามิตา ภยคามิตา ปาเปสฺสนฺติ; ปกฺกมิสฺสนฺติปิ, วิพฺภมิสฺสนฺติปี”ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกตา น สมฺมา วตฺตนฺติ, น โลมํ ปาเตนฺติ, น เนตฺถารํ วตฺตนฺติ; น ภิกฺขู ขมาเปนฺติ, อกฺโกสนฺติ, ปริภาสนฺติ; ฉนฺทคามิตา โทสคามิตา โมหคามิตา ภยคามิตา ปาเปนฺติ; ปกฺกมนฺติปิ, วิพฺภมนฺติปี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ …เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกตา น สมฺมา วตฺติสฺสนฺติ, น โลมํ ปาเตสฺสนฺติ, น เนตฺถารํ วตฺติสฺสนฺติ; น ภิกฺขู ขมาเปสฺสนฺติ, อกฺโกสิสฺสนฺติ, ปริภาสิสฺสนฺติ; ฉนฺทคามิตา โทสคามิตา โมหคามิตา ภยคามิตา ปาเปสฺสนฺติ; ปกฺกมิสฺสนฺติปิ, วิพฺภมิสฺสนฺติปิฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตุฯ

นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพอฏฺฐารสกํ

๓๐. “ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ อุปสมฺปาเทติ, นิสฺสยํ เทติ, สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย โอวทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

[ปริ. ๔๒๐] “อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อญฺญํ วา

ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ; กมฺมํ ครหติ, กมฺมิเก ครหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อฏฺฐหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสถํ ฐเปติ, ปวารณํ ฐเปติ, สวจนียํ กโรติ, อนุวาทํ ปฏฺฐเปติ, โอกาสํ กาเรติ, โจเทติ, สาเรติ, ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

ปพฺพาชนียกมฺเม นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพอฏฺฐารสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพอฏฺฐารสกํ

๓๑. “ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ น อุปสมฺปาเทติ, น นิสฺสยํ เทติ, น สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ , น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ น อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ; กมฺมํ น ครหติ, กมฺมิเก น ครหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อฏฺฐหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสถํ ฐเปติ, น ปวารณํ ฐเปติ, น สวจนียํ กโรติ, น อนุวาทํ ปฏฺฐเปติ, น โอกาสํ กาเรติ, น โจเทติ, น สาเรติ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

ปพฺพาชนียกมฺเม ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพอฏฺฐารสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๓๒. “เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ เตน, ภิกฺขเว, ปพฺพาชนียกมฺมกเตน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตามิ, โลมํ ปาเตมิ, เนตฺถารํ วตฺตามิ, ปพฺพาชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปพฺพาชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปพฺพาชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิฯ สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆ ฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปพฺพาชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ปฏิปฺปสฺสทฺธํ สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ปพฺพาชนียกมฺมํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา

ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ปพฺพาชนียกมฺมํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. ปฏิสารณียกมฺมํ

๓๓. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา สุธมฺโม มจฺฉิกาสณฺเฑ จิตฺตสฺส คหปติโน อาวาสิโก โหติ, นวกมฺมิโก ธุวภตฺติโกฯ ยทา จิตฺโต คหปติ สงฺฆํ วา คณํ วา ปุคฺคลํ วา นิมนฺเตตุกาโม โหติ ตทา น อายสฺมนฺตํ สุธมฺมํ อนปโลเกตฺวา สงฺฆํ วา คณํ วา ปุคฺคลํ วา นิมนฺเตติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา เถรา ภิกฺขู, อายสฺมา จ สาริปุตฺโต, อายสฺมา จ มหาโมคฺคลฺลาโน, อายสฺมา จ มหากจฺจาโน, อายสฺมา จ มหาโกฏฺฐิโก , อายสฺมา จ มหากปฺปิโน, อายสฺมา จ มหาจุนฺโท, อายสฺมา จ อนุรุทฺโธ, อายสฺมา จ เรวโต, อายสฺมา จ อุปาลิ, อายสฺมา จ อานนฺโท, อายสฺมา จ ราหุโล, กาสีสุ จาริกํ จรมานา เยน มจฺฉิกาสณฺโฑ ตทวสรุํฯ

อสฺโสสิ โข จิตฺโต คหปติ เถรา กิร ภิกฺขู มจฺฉิกาสณฺฑํ อนุปฺปตฺตาติฯ อถ โข จิตฺโต คหปติ เยน เถรา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ , อุปสงฺกมิตฺวา เถเร ภิกฺขู อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข จิตฺตํ คหปตึ อายสฺมา สาริปุตฺโต ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ

อถ โข จิตฺโต คหปติ อายสฺมตา สาริปุตฺเตน ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต เถเร ภิกฺขู เอตทโวจ – “อธิวาเสนฺตุ เม, ภนฺเต, เถรา สฺวาตนาย อาคนฺตุกภตฺต”นฺติฯ อธิวาเสสุํ โข เถรา ภิกฺขู [อธิวาเสสุํ โข เต เถรา ภิกฺขู (สฺยา.)] ตุณฺหีภาเวนฯ

อถ โข จิตฺโต คหปติ เถรานํ ภิกฺขูนํ อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา เถเร ภิกฺขู อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา เยนายสฺมา สุธมฺโม เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สุธมฺมํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกม

นฺตํ ฐิโต โข จิตฺโต คหปติ อายสฺมนฺตํ สุธมฺมํ เอตทโวจ – “อธิวาเสตุ เม, ภนฺเต, อยฺโย สุธมฺโม สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ เถเรหี”ติฯ อถ โข อายสฺมา สุธมฺโม ‘ปุพฺเพ ขฺวายํ จิตฺโต คหปติ ยทา สงฺฆํ วา คณํ วา ปุคฺคลํ วา นิมนฺเตตุกาโม น มํ อนปโลเกตฺวา สงฺฆํ วา คณํ วา ปุคฺคลํ วา นิมนฺเตติ; โสทานิ มํ อนปโลเกตฺวา เถเร ภิกฺขู นิมนฺเตสิ; ทุฏฺโฐทานายํ จิตฺโต คหปติ อนเปกฺโข วิรตฺตรูโป มยี’ติ จิตฺตํ คหปตึ เอตทโวจ – “อลํ, คหปติ, นาธิวาเสมี”ติฯ ทุติยมฺปิ โข…เป…. ตติยมฺปิ โข จิตฺโต คหปติ อายสฺมนฺตํ สุธมฺมํ เอตทโวจ – “อธิวาเสตุ เม, ภนฺเต, อยฺโย สุธมฺโม สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ เถเรหี”ติฯ “อลํ, คหปติ, นาธิวาเสมี”ติฯ อถ โข จิตฺโต คหปติ ‘กึ เม กริสฺสติ อยฺโย สุธมฺโม อธิวาเสนฺโต วา อนธิวาเสนฺโต วา’ติ อายสฺมนฺตํ สุธมฺมํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

๓๔. อถ โข จิตฺโต คหปติ ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน เถรานํ ภิกฺขูนํ ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปสิฯ อถ โข อายสฺมา สุธมฺโม ‘ยํนูนาหํ จิตฺตสฺส คหปติโน เถรานํ ภิกฺขูนํ ปฏิยตฺตํ ปสฺเสยฺย’นฺติ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน จิตฺตสฺส คหปติโน นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข จิตฺโต คหปติ เยนายสฺมา สุธมฺโม เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สุธมฺมํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข จิตฺตํ คหปตึ อายสฺมา สุธมฺโม เอตทโวจ – “ปหูตํ โข เต อิทํ, คหปติ, ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยตฺตํ; เอกา จ โข อิธ นตฺถิ ยทิทํ ติลสงฺคุฬิกา”ติฯ “พหุมฺหิ วต, ภนฺเต, รตเน พุทฺธวจเน [ภนฺเต พุทฺธวจเน (สฺยา.)] วิชฺชมาเน อยฺเยน สุธมฺเมน ยเทว กิญฺจิ ภาสิตํ ยทิทํ ติลสงฺคุฬิกาติฯ ภูตปุพฺพํ, ภนฺเต, ทกฺขิณาปถกา วาณิชา ปุรตฺถิมํ ชนปทํ อคมํสุ วาณิชฺชายฯ เต ตโต กุกฺกุฏึ อาเนสุํฯ อถ โข สา, ภนฺเต, กุกฺกุฏี กาเกน สทฺธึ สํวาสํ กปฺเปสิฯ สา โปตกํ ชเนสิฯ ยทา โข โส, ภนฺเต, กุกฺกุฏโปตโก กากวสฺสํ วสฺสิตุกาโม โหติ, กากกุกฺกุฏีติ วสฺสติ; ยทา กุกฺกุฏิวสฺสํ วสฺสิตุกาโม โหติ, กุกฺกุฏิกากาติ วสฺสติฯ เอวเมว โข, ภนฺเต, พหุมฺหิ รตเน พุทฺธวจเน วิชฺชมาเน อยฺเยน สุธมฺเมน ยเทว กิญฺจิ ภาสิตํ ยทิทํ ติลสํคุฬิกา”ติฯ “อกฺโกสสิ มํ ตฺวํ, คหปติ, ปริภาสสิ มํ ตฺวํ, คหปติฯ เอโส เต, คหปติ, อาวาโส, ปกฺกมิสฺสามี”ติฯ “นาหํ, ภนฺเต, อยฺยํ สุธมฺมํ อกฺโกสามิ, ปริภาสามิ [น ปริภาสามิ (สี. สฺยา.)]ฯ วสตุ, ภนฺเต, อยฺโย สุธมฺโม มจฺฉิกาสณฺเฑฯ รมณียํ อมฺพาฏกวนํฯ อหํ อยฺยสฺส สุธมฺมสฺส อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามิ, จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาราน”นฺติฯ ทุติยมฺปิ โข…เป…. ตติยมฺปิ โข อายสฺมา สุธมฺโม จิตฺตํ คหปตึ เอตทโวจ – “อกฺโกสสิ มํ ตฺวํ, คหปติ, ปริภาสสิ มํ ตฺวํ, คหปติฯ เอโส เต, คหปติ, อาวาโส, ปกฺกมิสฺสามี”ติฯ “กหํ, ภนฺเต, อยฺโย สุธมฺโม คมิสฺสตี”ติ? “สาวตฺถึ โข อหํ, คหปติ, คมิสฺสามิ ภควนฺตํ ทสฺสนายา”ติฯ “เตน หิ, ภนฺเต, ยญฺจ อตฺตนา ภณิตํ, ยญฺจ มยา ภณิตํ ตํ สพฺพํ ภควโต อาโรเจหิฯ อนจฺฉริยํ โข ปเนตํ, ภนฺเต, ยํ อยฺโย สุธมฺโม ปุนเทว มจฺฉิกาสณฺฑํ ปจฺจาคจฺเฉยฺยา”ติฯ

๓๕. อถ โข อายสฺมา สุธมฺโม เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน สาวตฺถิ เตน ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน เยน สาวตฺถิ เชตวนํ อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราโม เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา สุธมฺโม ยญฺจ อตฺตนา ภณิตํ ยญฺจ จิตฺเตน คหปตินา ภณิตํ ตํ สพฺพํ ภควโต อาโรเจสิฯ

วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, จิตฺตํ คหปตึ สทฺธํ ปสนฺนํ ทายกํ การกํ สงฺฆุปฏฺฐากํ หีเนน ขุํเสสฺสสิ, หีเนน วมฺเภสฺสสิ? เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ กโรตุ – จิตฺโต เต คหปติ ขมาเปตพฺโพติฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, กาตพฺพํ – ปฐมํ สุธมฺโม ภิกฺขุ โจเทตพฺโพ, โจเทตฺวา สาเรตพฺโพ, สาเรตฺวา อาปตฺตึ อาโรเปตพฺโพ, อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๓๖. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ สุธมฺโม ภิกฺขุ จิตฺตํ คหปตึ สทฺธํ ปสนฺนํ ทายกํ การกํ สงฺฆุปฏฺฐากํ หีเนน ขุํเสติ, หีเนน วมฺเภติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ กเรยฺย – จิตฺโต เต คหปติ ขมาเปตพฺโพติฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ สุธมฺโม ภิกฺขุ จิตฺตํ คหปตึ สทฺธํ ปสนฺนํ ทายกํ การกํ สงฺฆุปฏฺฐากํ หีเนน ขุํเสติ, หีเนน วมฺเภติฯ สงฺโฆ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ – จิตฺโต เต คหปติ ขมาเปตพฺโพติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียสฺส กมฺมสฺส กรณํ – จิตฺโต เต คหปติ ขมาเปตพฺโพติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ สุธมฺโม ภิกฺขุ จิตฺตํ คหปตึ สทฺธํ ปสนฺนํ ทายกํ การกํ สงฺฆุปฏฺฐากํ หีเนน ขุํเสติ, หีเนน วมฺเภติฯ สงฺโฆ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ – จิตฺโต เต คหปติ ขมาเปตพฺโพติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียสฺส กมฺมสฺส กรณํ – จิตฺโต เต คหปติ ขมาเปตพฺโพติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“กตํ สงฺเฆน สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ – จิตฺโต เต คหปติ ขมาเปตพฺโพติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ

๓๗. “ตีหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ ปฏิสารณียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อสมฺมุขา กตํ โหติ, อปฺปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, อปฺปฏิญฺญาย กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ปฏิสารณียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ปฏิสารณียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อนาปตฺติยา กตํ โหติ, อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, เทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ…เป.… อโจเทตฺวา กตํ โหติ, อสาเรตฺวา กตํ โหติ, อาปตฺตึ อนาโรเปตฺวา กตํ โหติ…เป.… อสมฺมุขา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อปฺปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อปฺปฏิญฺญาย กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อนาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โห

ติ…เป…. เทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อโจเทตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อสาเรตฺวา กตํ โหติ , อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อาปตฺตึ อนาโรเปตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ปฏิสารณียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

ปฏิสารณียกมฺเม อธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ

๓๘. “ตีหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ ปฏิสารณียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ สมฺมุขา กตํ โหติ, ปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, ปฏิญฺญาย กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ปฏิสารณียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ปฏิสารณียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ อาปตฺติยา กตํ โหติ, เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, อเทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ…เป…. โจเทตฺวา กตํ โหติ, สาเรตฺวา กตํ โหติ, อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา กตํ โหติ…เป…. สมฺมุขา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. ปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. ปฏิญฺญาย กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อเทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. โจเทตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. สาเรตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ปฏิสารณียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

ปฏิสารณียกมฺเม ธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

อากงฺขมานจตุกฺกํ

๓๙. “ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปฏิสารณียกมฺมํ กเรยฺยฯ คิหีนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, คิหีนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, คิหีนํ อนาวาสาย [อวาสาย (สี.)] ปริสกฺกติ, คิหี อกฺโกสติ ปริภาสติ, คิหี คิหีหิ เภเทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปฏิสารณียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปฏิสารณียกมฺมํ กเรยฺยฯ คิหีนํ พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ , คิหีนํ ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, คิหีนํ สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ, คิหี หีเนน ขุํเสติ

หีเนน วมฺเภติ, คิหีนํ ธมฺมิกํ ปฏิสฺสวํ น สจฺจาเปติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปฏิสารณียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“ปญฺจนฺนํ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปฏิสารณียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก คิหีนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, เอโก คิหีนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, เอโก คิหีนํ อนาวาสาย ปริสกฺกติ, เอโก คิหี อกฺโกสติ ปริภาสติ, เอโก คิหี คิหีหิ เภเทติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจนฺนํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปฏิสารณียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจนฺนํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปฏิสารณียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก คิหีนํ พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก คิหีนํ ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก คิหีนํ สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก คิหี หีเนน ขุํเสติ หีเนน วมฺเภติ, เอโก คิหีนํ ธมฺมิกํ ปฏิสฺสวํ น สจฺจาเปติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจนฺนํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปฏิสารณียกมฺมํ กเรยฺยฯ

อากงฺขมานจตุกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

อฏฺฐารสวตฺตํ

๔๐. “ปฏิสารณียกมฺมกเตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา – น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติ สาทิตพฺพา, สมฺมเตนปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทิตพฺพาฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน ปฏิสารณียกมฺมํ กตํ โหติ สา อาปตฺติ น อาปชฺชิตพฺพา, อญฺญา วา ตาทิสิกา , ตโต วา ปาปิฏฺฐตรา; กมฺมํ น ครหิตพฺพํ, กมฺมิกา น ครหิตพฺพาฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสโถ ฐเปตพฺโพ, น ปวารณา ฐเปตพฺพา, น สวจนียํ กาตพฺพํ, น อนุวาโท ปฏฺฐเปตพฺโพ, น โอกาโส กาเรตพฺโพ , น โจเทตพฺโพ, น สาเรตพฺโพ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพ”นฺติฯ

ปฏิสารณียกมฺเม อฏฺฐารสวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๔๑. อถ โข สงฺโฆ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ อกาสิ – “จิตฺโต เต คหปติ ขมาเปตพฺโพ”ติฯ โส สงฺเฆน ปฏิสารณียกมฺมกโต มจฺฉิกาสณฺฑํ คนฺตฺวา มงฺกุภูโต นาสกฺขิ จิตฺตํ คหปตึ ขมาเปตุํฯ ปุนเทว สาวตฺถึ ปจฺจาคญฺฉิฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “ขมาปิโต ตยา, อาวุโส สุธมฺม, จิตฺโต คหปตี”ติ? “อิธาหํ, อาวุโส, มจฺฉิกาสณฺฑํ คนฺตฺวา มงฺกุภูโต นาสกฺขึ จิตฺตํ คหปตึ ขมาเปตุ”นฺติฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป….ฯ “เตนหิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน อนุทูตํ เทตุ – จิตฺตํ คหปตึ ขมาเปตุํฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ทาตพฺโพ – ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ, ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน อนุทูตํ ทเทยฺย จิตฺตํ คหปตึ ขมาเปตุํฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน อนุทูตํ เทติ จิตฺตํ คหปติํ ขมาเปตุํฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน อนุทูตสฺส ทานํ จิตฺตํ คหปติํ ขมาเปตุํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทินฺโน สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน อนุทูโต จิตฺตํ คหปติํ ขมาเปตุํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๔๒. “เตน, ภิกฺขเว, สุธมฺเมน ภิกฺขุนา อนุทูเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ มจฺฉิกาสณฺฑํ คนฺตฺวา จิตฺโต คหปติ ขมาเปตพฺโพ – ‘ขม, คหปติ, ปสาเทมิ ต’นฺติฯ เอวญฺเจ วุจฺจมาโน ขมติ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ขมติ, อนุทูเตน ภิกฺขุนา วตฺตพฺโพ – ‘ขม, คหปติ, อิมสฺส ภิกฺขุโน, ปสาเทติ ต’นฺติฯ เอวญฺเจ วุจฺจมาโน ขมติ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ขมติ, อนุทูเตน ภิกฺขุนา วตฺตพฺโพ – ‘ขม, คหปติ, อิมสฺส ภิกฺขุโน, อหํ ตํ ปสาเทมี’ติฯ เอวญฺเจ วุจฺจมาโน ขมติ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ขมติ, อนุทูเตน ภิกฺขุนา วตฺตพฺโพ – ‘ขม, คหปติ, อิมสฺส ภิกฺขุโน, สงฺฆสฺส วจเนนา’ติฯ เอวญฺเจ วุจฺจมาโน ขมติ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ขมติ, อนุทูเตน ภิกฺขุนา สุธมฺโม ภิกฺขุ [สุธมฺมํ ภิกฺขุํ… สา อาปตฺติ เทสาเปตพฺพาติ (สี. สฺยา.)] จิตฺตสฺส คหปติโน ทสฺสนูปจารํ อวิชหาเปตฺวา สวนูปจารํ อวิชหาเปตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ การาเปตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทาเปตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคณฺหาเปตฺวา ตํ อาปตฺติํ เทสาเปตพฺโพ”ติ [สุธมฺมํ ภิกฺขุํ… สา อาปตฺติ เทสาเปตพฺพาติ (สี. สฺยา.)]ฯ

อถ โข อายสฺมา สุธมฺโม อนุทูเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ มจฺฉิกาสณฺฑํ คนฺตฺวา จิตฺตํ คหปติํ ขมาเปสิฯ โส สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทติ – “อหํ, อาวุโส, สงฺเฆน ปฏิสารณียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตามิ, โลมํ ปาเตมิ, เนตฺถารํ วตฺตามิฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตุฯ

นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพอฏฺฐารสกํ

๔๓. “ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ อุปสมฺปาเทติ, นิสฺสยํ เทติ, สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติํ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย โอวทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

[ปริ. ๔๒๐] “อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน ปฏิสารณียกมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺติํ อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ; กมฺมํ ครหติ, กมฺมิเก ครหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อฏฺฐหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสถํ ฐเปติ, ปวารณํ ฐเปติ, สวจนียํ กโรติ, อนุวาทํ ปฏฺฐเปติ, โอกาสํ กาเรติ, โจเทติ , สาเรติ,

ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํ”ฯ

ปฏิสารณียกมฺเม นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพอฏฺฐารสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพอฏฺฐารสกํ

๔๔. “ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ น อุปสมฺปาเทติ, น นิสฺสยํ เทติ, น สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน ปฏิสารณียกมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ น อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ; กมฺมํ น ครหติ, กมฺมิเก น ครหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อฏฺฐหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสถํ ฐเปติ, น ปวารณํ ฐเปติ, น สวจนียํ กโรติ, น อนุวาทํ ปฏฺฐเปติ, น โอกาสํ กาเรติ, น โจเทติ, น สาเรติ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

ปฏิสารณียกมฺเม ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพอฏฺฐารสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๔๕. “เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ เตน [เตน หิ (สฺยา. ก.)], ภิกฺขเว, สุธมฺเมน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, สงฺเฆน ปฏิสารณียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตามิ, โลมํ ปาเตมิ, เนตฺถารํ วตฺตามิ, ปฏิสารณียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจามี’ติ ฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ สุธมฺโม ภิกฺขุ สงฺเฆน ปฏิสารณียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปฏิสารณียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ สุธมฺโม ภิกฺขุ สงฺเฆน ปฏิสารณียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปฏิสารณียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ สงฺโฆ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ สุธมฺโม ภิกฺขุ สงฺเฆน ปฏิสารณียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปฏิสารณียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ สงฺโฆ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ปฏิปฺปสฺสทฺธํ สงฺเฆน สุธมฺมสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสารณียกมฺมํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ปฏิสารณียกมฺมํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ

๔๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ฉนฺโน อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา ฉนฺโน อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉิสฺสติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุ”นฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉนฺโน ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุ”นฺติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ…เป…. กถญฺหิ นาม โส, ภิกฺขเว, โมฆปุริโส อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉิสฺสติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุํ? เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรตุ – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, กาตพฺพํ – ปฐมํ ฉนฺโน ภิกฺขุ โจเทตพฺโพ, โจเทตฺวา สาเรตพฺโพ, สาเรตฺวา อาปตฺตึ อาโรเปตพฺโพ, อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๔๗. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุํฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺย – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุํฯ สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส กรณํ – อสมฺโภคํ สงฺเฆน, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุํฯ สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนี

ยกมฺมํ กโรติ – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส กรณํ – อสมฺโภคํ สงฺเฆน, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“กตํ สงฺเฆน ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

“อาวาสปรมฺปรญฺจ, ภิกฺขเว, สํสถ – ‘ฉนฺโน ภิกฺขุ สงฺเฆน อาปตฺติยา [ฉนฺโน ภิกฺขุ อาปตฺติยา (สี. ก.)] อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมกโต – อสมฺโภคํ สงฺเฆนา’ติฯ

อธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ

๔๘. “ตีหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อสมฺมุขา กตํ โหติ, อปฺปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, อปฺปฏิญฺญาย กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อนาปตฺติยา กตํ โหติ, อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, เทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ…เป.… อโจเทตฺวา กตํ โหติ, อสาเรตฺวา กตํ โหติ, อาปตฺตึ อนาโรเปตฺวา กตํ โหติ…เป.… อสมฺมุขา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อปฺปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อปฺปฏิญฺญาย กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อนาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… เทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อโจเทตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อสาเรตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อาปตฺตึ อนาโรเปตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺเม อธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ

๔๙. “ตีหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ สมฺมุขา กตํ โหติ, ปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, ปฏิญฺญาย กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ…เป….ฯ อาปตฺติยา กตํ โหติ, เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, อเทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ…เป…. โจเทตฺวา กตํ โหติ, สาเรตฺวา กตํ โหติ, อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา กตํ โหติ…เป…. สมฺมุขา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. ปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. ปฏิญฺญาย กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อเทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. โจเทตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. สาเรตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺเม ธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

อากงฺขมานฉกฺกํ

๕๐. [ปริ. ๓๒๓] “ตีหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโก ; พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“ติณฺณํ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโก; เอโก พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; เอโก คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ , เอโก อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, เอโก อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺเม

อากงฺขมานฉกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

เตจตฺตาลีสวตฺตํ

๕๑. “อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมกเตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํ ฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา – น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติ สาทิตพฺพา, สมฺมเตนปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทิตพฺพาฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กตํ โหติ สา อาปตฺติ น อาปชฺชิตพฺพา, อญฺญา วา ตาทิสิกา, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรา; กมฺมํ น ครหิตพฺพํ, กมฺมิกา น ครหิตพฺพา ฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหาโร, เสยฺยาภิหาโร, ปาโททกํ, ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฺปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํ สาทิตพฺพํฯ น ปกตตฺโต ภิกฺขุ สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสตพฺโพ, น อาจารวิปตฺติยา อนุทฺธํเสตพฺโพ, น ทิฏฺฐิวิปตฺติยา อนุทฺธํเสตพฺโพ, น อาชีววิปตฺติยา อนุทฺธํเสตพฺโพ, น ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ เภเทตพฺโพ [น ภิกฺขู ภิกฺขูหิ เภเทตพฺพา (สฺยา.)], น คิหิทฺธโช ธาเรตพฺโพ, น ติตฺถิยทฺธโช ธาเรตพฺโพ, น ติตฺถิยา เสวิตพฺพา; ภิกฺขู เสวิตพฺพา, ภิกฺขุสิกฺขาย สิกฺขิตพฺพํ [ภิกฺขุสิกฺขา สิกฺขิตพฺพา (สฺยา.)]ฯ น ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํ, ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา อาสนา วุฏฺฐาตพฺพํ, น ปกตตฺโต ภิกฺขุ อาสาเทตพฺโพ อนฺโต วา พหิ วาฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสโถ ฐเปตพฺโพ, น ปวารณา ฐเปตพฺพา, น สวจนียํ กาตพฺพํ, น อนุวาโท ปฏฺฐเปตพฺโพ, น โอกาโส กาเรตพฺโพ, น โจเทตพฺโพ, น สาเรตพฺโพ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพ”นฺติฯ

อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺเม

เตจตฺตาลีสวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๒. อถ โข สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ อกาสิ – อสมฺโภคํ สงฺเฆน ฯ โส สงฺเฆน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมกโต ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ อคมาสิฯ ตตฺถ ภิกฺขู เนว อภิวาเทสุํ, น ปจฺจุฏฺเฐสุํ, น อญฺชลิกมฺมํ น สามีจิกมฺมํ อกํสุ, น สกฺกรึสุ, น ครุ กรึสุ [น ครุกรึสุ (ก.)], น

มาเนสุํ, น ปูเชสุํฯ โส ภิกฺขูหิ อสกฺกริยมาโน อครุกริยมาโน อมานิยมาโน อปูชิยมาโน อสกฺการปกโต ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ อคมาสิฯ ตตฺถปิ ภิกฺขู เนว อภิวาเทสุํ, น ปจฺจุฏฺเฐสุํ, น อญฺชลิกมฺมํ น สามีจิกมฺมํ อกํสุ, น สกฺกรึสุ, น ครุํ กรึสุ, น มาเนสุํ, น ปูเชสุํฯ โส ภิกฺขูหิ อสกฺกริยมาโน อครุกริยมาโน อมานิยมาโน อปูชิยมาโน อสกฺการปกโต ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ อคมาสิฯ ตตฺถปิ ภิกฺขู เนว อภิวาเทสุํ, น ปจฺจุฏฺเฐสุํ, น อญฺชลิกมฺมํ น สามีจิกมฺมํ อกํสุ, น สกฺกรึสุ, น ครุํ กรึสุ, น มาเนสุํ, น ปูเชสุํฯ โส ภิกฺขูหิ อสกฺกริยมาโน อครุกริยมาโน อมานิยมาโน อปูชิยมาโน อสกฺการปกโต ปุนเทว โกสมฺพึ ปจฺจาคญฺฉิฯ โส สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทติ – "อหํ, อาวุโส, สงฺเฆน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตามิ, โลมํ ปาเตมิ, เนตฺถารํ วตฺตามิฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ" นฺติ? ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ...เป....ฯ "เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตุฯ

นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพ-เตจตฺตาลีสกํ

๕๓. "ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ อุปสมฺปาเทติ, นิสฺสยํ เทติ, สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย โอวทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

[ปริ. ๔๒๐] "อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ; กมฺมํ ครหติ, กมฺมิเก ครหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

"อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ สาทิยติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

"อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฺปฏิคฺคหณํ , นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํ สาทิยติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว , ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

"อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, อาจารวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา

อนุทฺธํเสติ, อาชีววิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, ภิกฺขุํ [ภิกฺขู (สี. สฺยา.)] ภิกฺขูหิ เภเทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ คิหิทฺธชํ ธาเรติ, ติตฺถิยทฺธชํ ธาเรติ, ติตฺถิเย เสวติ; ภิกฺขู น เสวติ, ภิกฺขุสิกฺขาย น สิกฺขติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วสติ, เอกจฺฉนฺเน อนาวาเส วสติ, เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วา อนาวาเส วา วสติ; ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา อาสนา น วุฏฺฐาติ; ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ อาสาเทติ อนฺโต วา พหิ วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อฏฺฐหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสถํ ฐเปติ, ปวารณํ ฐเปติ, สวจนียํ กโรติ, อนุวาทํ ปฏฺฐเปติ, โอกาสํ กาเรติ, โจเทติ, สาเรติ, ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺเม

นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพ-เตจตฺตาลีสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพ-เตจตฺตาลีสกํ

๕๔. “ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ น อุปสมฺปาเทติ, น นิสฺสยํ เทติ, น สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ น อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ; กมฺมํ น ครหติ, กมฺมิเก น ครหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ

สาทิยติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวร ปฺปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํ สาทิยติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ น ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, น อาจารวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, น ทิฏฺฐิวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, น อาชีววิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, น ภิกฺขุํ ภิกฺขูหิ เภเทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ น คิหิทฺธชํ ธาเรติ, น ติตฺถิยทฺธชํ ธาเรติ, น ติตฺถิเย เสวติ, ภิกฺขู เสวติ, ภิกฺขุสิกฺขาย สิกฺขติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ น ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วสติ, น เอกจฺฉนฺเน อนาวาเส วสติ, น เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วา อนาวาเส วา วสติ, ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา อาสนา วุฏฺฐาติ, น ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ อาสาเทติ อนฺโต วา พหิ วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อฏฺฐหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสถํ ฐเปติ, น ปวารณํ ฐเปติ, น สวจนียํ กโรติ, น อนุวาทํ ปฏฺฐเปติ, น โอกาสํ กาเรติ, น โจเทติ, น สาเรติ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺเม

ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพเตจตฺตาลีสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๕. “เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ เตน, ภิกฺขเว, ฉนฺเนน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, สงฺเฆน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตามิ, โลมํ ปาเตมิ, เนตฺถารํ

วตฺตามิ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ สงฺเฆน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติ ฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ สงฺเฆน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ สงฺเฆน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ปฏิปฺปสฺสทฺธํ สงฺเฆน ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺเขปนียกมฺมํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ

๕๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ฉนฺโน อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปฏิกาตุํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา ฉนฺโน อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉิสฺสติ อาปตฺตึ ปฏิกาตุ”นฺติ? อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉนฺโน ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปฏิกาตุ”นฺติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ…เป.… กถญฺหิ นาม โส, ภิกฺขเว, โมฆปุริโส อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉิสฺสติ อาปตฺตึ ปฏิกาตุํฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเต

สิ – เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรตุ – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, กาตพฺพํ – ปฐมํ ฉนฺโน ภิกฺขุ โจเทตพฺโพ, โจเทตฺวา สาเรตพฺโพ, สาเรตฺวา อาปตฺตึ อาโรเปตพฺโพ, อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปฏิกาตุํฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺย – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปฏิกาตุํฯ สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส กรณํ – อสมฺโภคํ สงฺเฆน, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปฏิกาตุํฯ สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส กรณํ – อสมฺโภคํ สงฺเฆน, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“กตํ สงฺเฆน ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

“อาวาสปรมฺปรญฺจ , ภิกฺขเว, สํสถ – ‘ฉนฺโน ภิกฺขุ, สงฺเฆน อาปตฺติยา [ฉนฺโน ภิกฺขุ อาปตฺติยา (สี. ก.)] อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมกโต – อสมฺโภคํ สงฺเฆนา’ติฯ

อธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ

๕๗. “ตีหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อสมฺมุขา กตํ โหติ, อปฺปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, อปฺปฏิญฺญาย กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อนาปตฺติยา กตํ โหติ, อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, เทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ…เป.… อโจเทตฺวา กตํ โหติ, อสาเรตฺวา กตํ โหติ, อาปตฺตึ อนาโรเปตฺวา กตํ โหติ…เป.… อสมฺมุขา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อปฺปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อปฺปฏิญฺญาย กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อนาปตฺติยา

กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป…. เทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อโจเทตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อสาเรตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อาปตฺตึ อนาโรเปตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺเม

อธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ

๕๘. “ตีหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ สมฺมุขา กตํ โหติ, ปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, ปฏิญฺญาย กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุ
วูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ อาปตฺติยา กตํ โหติ, เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, อเทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ…เป…. โจเทตฺวา กตํ โหติ, สาเรตฺวา กตํ โหติ, อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา กตํ โหติ…เป…. สมฺมุขา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. ปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โห ติ…เป…. ปฏิญฺญาย กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อเทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. โจเทตฺวา กตํ โห ติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. สาเรตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป…. อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺเม

ธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

อากงฺขมานฉกฺกํ

๕๙. [ปริ. ๓๒๓] “ตีหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิก

รณการโก; พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺย ฯ อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“ติณฺณํ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโก; เอโก พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; เอโก คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, เอโก อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, เอโก อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺเม

อากงฺขมานฉกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

เตจตฺตาลีสวตฺตํ

๖๐. “อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมกเตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา – น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติ สาทิตพฺพา, สมฺมเตนปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทิตพฺพาฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนี

ยกมฺมํ กตํ โหติ สา อาปตฺติ น อาปชฺชิตพฺพา, อญฺญา วา ตาทิสิกา, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรา; กมฺมํ น ครหิตพฺพํ, กมฺมิกา น ครหิตพฺพาฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหาโร, เสยฺยาภิหาโร, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฺปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํ สาทิตพฺพํฯ น ปกตตฺโต ภิกฺขุ สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสตพฺโพ , น อาจารวิปตฺติยา อนุทฺธํเสตพฺโพ, น ทิฏฺฐิวิปตฺติยา อนุทฺธํเสตพฺโพ, น อาชีววิปตฺติยา อนุทฺธํเสตพฺโพ, น ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ เภเทตพฺโพฯ น คิหิทฺธโช ธาเรตพฺโพ, น ติตฺถิยทฺธโช ธาเรตพฺโพ, น ติตฺถิยา เสวิตพฺพา; ภิกฺขู เสวิตพฺพา, ภิกฺขุสิกฺขาย สิกฺขิตพฺพํฯ น ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํ, ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา อาสนา วุฏฺฐาตพฺพํ, น ปกตตฺโต ภิกฺขุ อาสาเทตพฺโพ อนฺโต วา พหิ วาฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสโถ ฐเปตพฺโพ, น ปวารณา ฐเปตพฺพา, น สวจนียํ กาตพฺพํ, น อนุวาโท ปฏฺฐเปตพฺโพ, น โอกาโส กาเรตพฺโพ, น โจเทตพฺโพ, น สาเรตพฺโพ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพ''นฺติฯ

อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺเม

เตจตฺตาลีสวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๑. อถ โข สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ อกาสิ – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ โส สงฺเฆน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมกโต ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ อคมาสิฯ ตตฺถ ภิกฺขู เนว อภิวาเทสุํ, น ปจฺจุฏฺเฐสุํ, น อญฺชลิกมฺมํ น สามีจิกมฺมํ อกํสุ, น สกฺกรึสุ, น ครุํ กรึสุ, น มาเนสุํ, น ปูเชสุํฯ โส ภิกฺขูหิ อสกฺกริยมาโน อครุกริยมาโน อมานิยมาโน อปูชิยมาโน อสกฺการปกโต ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ อคมาสิฯ ตตฺถปิ ภิกฺขู เนว อภิวาเทสุํ, น ปจฺจุฏฺเฐสุํ, น อญฺชลิกมฺมํ น สามีจิกมฺมํ อกํสุ, น สกฺกรึสุ, น ครุํ กรึสุ, น มาเนสุํ, น ปูเชสุํฯ โส ภิกฺขูหิ อสกฺกริยมาโน อครุกริยมาโน อมานิยมาโน อปูชิยมาโน อสกฺการปกโต ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ อคมาสิฯ ตตฺถปิ ภิกฺขู เนว อภิวาเทสุํ, น ปจฺจุฏฺเฐสุํ, น อญฺชลิกมฺมํ น สามีจิกมฺมํ อกํสุ, น สกฺกรึสุ, น ครุํ กรึสุ, น มาเนสุํ, น ปูเชสุํฯ โส ภิกฺขูหิ อสกฺกริยมาโน อครุกริยมาโน อมานิยมาโน อปูชิยมาโน อสกฺการปกโต ปุนเทว โกสมฺพึ ปจฺจาคญฺฉิฯ โส สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทติ – ''อหํ, อาวุโส, สงฺเฆน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตามิ, โลมํ ปาเตมิ, เนตฺถารํ วตฺตามิฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ''นฺติ? ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.…ฯ ''เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตุฯ

นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพเตจตฺตาลีสกํ

๖๒. ''ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ อุปสมฺปาเทติ, นิสฺสยํ เทติ, สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย โอวทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

[ปริ. ๔๒๐] “อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ; กมฺมํ ครหติ, กมฺมิเก ครหติ…เป…. ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ สาทิยติ…เป…. ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฺปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํ สาทิยติ…เป…. ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, อาจารวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, อาชีววิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, ภิกฺขุํ ภิกฺขูหิ เภเทติ…เป…. คิหิทฺธชํ ธาเรติ, ติตฺถิยทฺธชํ ธาเรติ, ติตฺถิเย เสวติ, ภิกฺขู น เสวติ, ภิกฺขุสิกฺขาย น สิกฺขติ…เป…. ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วสติ, เอกจฺฉนฺเน อนาวาเส วสติ, เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วา อนาวาเส วา วสติ, ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา อาสนา น วุฏฺฐาติ, ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ อาสาเทติ อนฺโต วา พหิ วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม , อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อฏฺฐหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสถํ ฐเปติ, ปวารณํ ฐเปติ, สวจนียํ กโรติ, อนุวาทํ ปฏฺฐเปติ, โอกาสํ กาเรติ, โจเทติ, สาเรติ, ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺเม

นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพเตจตฺตาลีสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพเตจตฺตาลีสกํ

๖๓. “ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ น อุปสมฺปาเทติ, น นิสฺสยํ เทติ, น สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ น อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ ; กมฺมํ น ครหติ, กมฺมิเก น ครหติ…เป…. น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ สาทิยติ…เป…. น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฺปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํ สาทิยติ…เป…. น ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, น อาจารวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, น ทิฏฺฐิวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, น อาชีววิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, น ภิกฺขุํ ภิกฺขูหิ เภเทติ…เป…. น คิหิทฺธชํ ธาเรติ, น ติตฺถิยทฺธชํ ธาเรติ, น ติตฺถิเย เสวติ, ภิกฺขู เสวติ, ภิกฺขุสิกฺขาย สิกฺขติ…เป…. น ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วสติ, น

เอกจฺฉนฺเน อนาวาเส วสติ, น เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วา อนาวาเส วา วสติ, ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา อาสนา วุฏฺฐาติ, น ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ อาสาเทติ อนฺโต วา พหิ วา – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อฏฺฐหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสถํ ฐเปติ, น ปวารณํ ฐเปติ, น สวจนียํ กโรติ, น อนุวาทํ ปฏฺฐเปติ, น โอกาสํ กาเรติ, น โจเทติ, น สาเรติ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺเม

ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพเตจตฺตาลีสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔. “เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ เตน ภิกฺขเว, ฉนฺเนน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, สงฺเฆน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตามิ, โลมํ ปาเตมิ, เนตฺถารํ วตฺตามิ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ สงฺเฆน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน , อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ สงฺเฆน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจติฯ สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ สงฺเฆน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจติฯ สงฺโฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ปฏิปฺปสฺสทฺธํ สงฺเฆน ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺเขปนียกมฺมํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ

๖๕. [อิทํ วตฺถุ ปาจิ. ๔๑๗; ม. นิ. ๒๓๔ อาทโย] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อริฏฺฐสฺส นาม ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส [คนฺธพาธิปุพฺพสฺส (ก.)] เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ – “ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา”ติฯ อสฺโสสุํ โข สมฺพหุลา ภิกฺขู อริฏฺฐสฺส นาม กิร ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – “ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา”ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู เยน อริฏฺโฐ ภิกฺขุ คทฺธพาธิปุพฺโพ เตนุปสงฺกมึสุฯ อุปสงฺกมิตฺวา อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ เอตทโวจุํ – “สจฺจํ กิร เต, อาวุโส อริฏฺฐ, เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา”ติ? “เอวํพฺยา โข อหํ, อาวุโส, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา”ติฯ

“มาวุโส อริฏฺฐ, เอวํ อวจฯ มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิฯ น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํ [อพฺภาจิกฺขนํ (ก.)]ฯ น หิ ภควา เอวํ วเทยฺยฯ อเนกปริยาเยนาวุโส อริฏฺฐ, อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตาฯ อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายายฯ อปฺปสฺสาทา กามา วุตฺตา ภควตา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา [พหูปายาสา (สี. สฺยา.)], อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโยฯ อฏฺฐิกงฺกลูปมา กามา วุตฺตา ภควตา, พหุทุกฺขา พหูปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโยฯ มํสเปสูปมา กามา วุตฺตา ภควตา...เป.... ติณุกฺกูปมา กามา วุตฺตา ภควตา...เป.... องฺคารกาสูปมา กามา วุตฺตา ภควตา... สุปินกูปมา กามา วุตฺตา ภควตา... ยาจิตกูปมา กามา วุตฺตา ภควตา... รุกฺขผลูปมา กามา วุตฺตา ภควตา... อสิสูนูปมา กามา วุตฺตา ภควตา... สตฺติสูลูปมา กามา วุตฺตา ภควตา... สปฺปสิรูปมา กามา วุตฺตา ภควตา, พหุทุกฺขา พหูปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย”ติฯ

เอวมฺปิ โข อริฏฺโฐ ภิกฺขุ คทฺธพาธิปุพฺโพ เตหิ ภิกฺขูหิ วุจฺจมาโน ตเถว ตํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ ถามสา ปรามาสา อภินิวิสฺส โวหรติ – “เอวํพฺยา โข อหํ, อาวุโส, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา”ติฯ ยโต จ โข เต ภิกฺขู นาสกฺขึสุ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ เอตสฺมา ปาปกา ทิฏฺฐิคตา วิเวเจตุํ, อถ โข เต ภิกฺขู เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร เต, อริฏฺฐ, เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา”ติ? “เอวํพฺยา โข

อหํ, ภนฺเต, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา”ติฯ

“กสฺส นุ โข นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มยา เอวํ ธมฺมํ เทสิตํ อาชานาสิ? นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา? อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายายฯ อปฺปสฺสาทา กามา วุตฺตา มยา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโยฯ อฏฺฐิกงฺกลูปมา กามา วุตฺตา มยา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโยฯ มํสเปสูปมา กามา วุตฺตา มยา…เป.… ติณุกฺกูปมา กามา วุตฺตา มยา… องฺคารกาสูปมา กามา วุตฺตา มยา… สุปินกูปมา กามา วุตฺตา มยา…เป.… ยาจิตกูปมา กามา วุตฺตา มยา… รุกฺขผลูปมา กามา วุตฺตา มยา… อสิสูนูปมา กามา วุตฺตา มยา… สตฺติสูลูปมา กามา วุตฺตา มยา… สปฺปสิรูปมา กามา วุตฺตา มยา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโยฯ อถ จ ปน ตฺวํ, โมฆปุริส, อตฺตนา ทุคฺคหิเตน [ทุคฺคหิเตน ทิฏฺฐิคเตน (สฺยา.)] อมฺเห เจว อพฺภาจิกฺขสิ, อตฺตานญฺจ ขณสิ , พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวสิฯ ตญฺหิ เต, โมฆปุริส, ภวิสฺสติ ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อริฏฺฐสฺส ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรตุ – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว กาตพฺพํ – ปฐมํ อริฏฺโฐ ภิกฺขุ โจเทตพฺโพ, โจเทตฺวา สาเรตพฺโพ, สาเรตฺวา อาปตฺติํ อาโรเปตพฺโพ, อาปตฺติํ อาโรเปตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๖๖. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อริฏฺฐสฺส ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายาติฯ โส ตํ ทิฏฺฐิํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อริฏฺฐสฺส ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺย – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อริฏฺฐสฺส ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายาติฯ โส ตํ ทิฏฺฐิํ น ปฏินิสฺสชฺชติ ฯ สงฺโฆ อริฏฺฐสฺส ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อริฏฺฐสฺส ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส กรณํ – อสมฺโภคํ สงฺเฆน, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อริฏฺฐสฺส ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายาติฯ โส ตํ ทิฏฺฐิํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สงฺโฆ อริฏฺฐสฺส ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อริฏฺฐสฺส ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส กรณํ – อสมฺโภคํ สงฺเฆน, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“กตํ สงฺเฆน อริฏฺฐสฺส ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

“อาวาสปรมฺปรญฺจ, ภิกฺขเว, สํสถ – ‘อริฏฺโฐ ภิกฺขุ คทฺธพาธิปุพฺโพ, สงฺเฆน ปาปิกาย [คทฺธพาธิปุพฺโพ ปาปิกาย (สี. ก.)] ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค , อุกฺเขปนียกมฺมกโต – อสมฺโภคํ สงฺเฆนา’”ติฯ

อธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ

๖๗. “ตีหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อสมฺมุขา กตํ โหติ, อปฺปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, อปฺปฏิญฺญาย กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อนาปตฺติยา กตํ โหติ, อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, เทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ…เป.… อโจเทตฺวา กตํ โหติ, อสาเรตฺวา กตํ โหติ, อาปตฺตึ อนาโรเปตฺวา กตํ โหติ…เป.… อสมฺมุขา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อปฺปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อปฺปฏิญฺญาย กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อนาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… เทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อโจเทตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อสาเรตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อาปตฺตึ อนาโรเปตฺวา กตํ โหติ, อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว , ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺเม

อธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ

๖๘. “ตีหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ สมฺมุขา กตํ โหติ, ปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, ปฏิญฺญาย กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สฺวูปสนฺตญฺจฯ อาปตฺติยา กตํ โหติ, เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, อเทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ…เป.… โจเทตฺวา กตํ โหติ, สาเรตฺวา กตํ โหติ, อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา กตํ โหติ…เป.… สมฺมุขา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป.… ปฏิปุจฺฉา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป.… ปฏิญฺญาย กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป.… เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อเทสิตาย อาปตฺติยา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป.… โจเทตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป.… สาเรตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ…เป.… อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา กตํ โหติ, ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สฺวูปสนฺตญฺจฯ

ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺเม

ธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

อากงฺขมานฉกฺกํ

๖๙. [ปริ. ๓๒๓] “ตีหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโก; พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน ; คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรหิปิ , ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“ติณฺณํ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโก; เอโก พาโล โหติ

อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; เอโก คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺกมาโน สงฺโฆ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, เอโก อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, เอโก อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว , ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

“อปเรสมฺปิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ เอโก พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ, อากงฺขมาโน สงฺโฆ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺยฯ

ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเค อุกฺเขปนียกมฺเม

อากงฺขมานฉกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

เตจตฺตาลีสวตฺตํ

๗๐. “ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมกเตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา – น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติ สาทิตพฺพา, สมฺมเตนปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทิตพฺพาฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กตํ โหติ สา อาปตฺติ น อาปชฺชิตพฺพา, อญฺญา วา ตาทิสิกา, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรา; กมฺมํ น ครหิตพฺพํ, กมฺมิกา น ครหิตพฺพา…เป.… น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสโถ ฐเปตพฺโพ, น ปวารณา ฐเปตพฺพา, น สวจนียํ กาตพฺพํ, น อนุวาโท ปฏฺฐเปตพฺโพ, น โอกาโส กาเรตพฺโพ, น โจเทตพฺโพ, น สาเรตพฺโพ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพ”นฺติฯ

ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺเม

เตจตฺตาลีสวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๗๑. อถ โข สงฺโฆ อริฏฺฐสฺส ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ อกาสิ – อสมฺโภคํ สงฺเฆนฯ โส สงฺเฆน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมกโต วิพฺภมิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อริฏฺโฐ ภิกฺขุ คทฺธพาธิปุพฺโพ สงฺเฆน , ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมกโต วิพฺภมิสฺสตี”ติ? อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, อริฏฺโฐ ภิกฺขุ คทฺธพาธิปุพฺโพ สงฺเฆน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมกโต วิพฺภมตี”ติ [วิพฺภมีติ (สี. ก.)]? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ…เป…. กถญฺหิ นาม โส, ภิกฺขเว, โมฆปุริโส สงฺเฆน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมกโต วิพฺภมิสฺสติ? เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตุฯ

นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพเตจตฺตาลีสกํ

๗๒. “ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ อุปสมฺปาเทติ, นิสฺสยํ เทติ, สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย โอวทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

[ปริ. ๔๒๐] “อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ; กมฺมํ ครหติ, กมฺมิเก ครหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํ…เป…. ฯ

“อฏฺฐหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสถํ ฐเปติ, ปวารณํ ฐเปติ, สวจนียํ กโรติ, อนุวาทํ ปฏฺฐเปติ, โอกาสํ กาเรติ, โจเทติ, สาเรติ , ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺเม

นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพเตจตฺตาลีสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพเตจตฺตาลีสกํ

๗๓. “ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ น อุปสมฺปาเทติ, น นิสฺสยํ เทติ, น สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ น อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ , ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ; กมฺมํ น ครหติ, กมฺมิเก น ครหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํ…เป.…ฯ

“อฏฺฐหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสถํ ฐเปติ, น ปวารณํ ฐเปติ, น สวจนียํ กโรติ, น อนุวาทํ ปฏฺฐเปติ, น โอกาสํ กาเรติ, น โจเทติ, น สาเรติ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํ”ฯ

ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺเม

ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพเตจตฺตาลีสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๗๔. “เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ เตน, ภิกฺขเว, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมกเตน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, สงฺเฆน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตามิ, โลมํ ปาเตมิ, เนตฺถารํ วตฺตามิ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สงฺเฆน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สงฺเฆน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค , อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สงฺเฆน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส

ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ปฏิปฺปสฺสทฺธํ สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺเขปนียกมฺมํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

กมฺมกฺขนฺธโก ปฐโมฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถู สตฺตฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปณฺฑุโลหิตกา ภิกฺขู, สยํ ภณฺฑนการกา;
ตาทิเส อุปสงฺกมฺม, อุสฺสหึสุ จ ภณฺฑเนฯ

อนุปฺปนฺนาปิ ชายนฺติ [อนุปฺปนฺนานิ ชายนฺติ (สี. สฺยา.)], อุปฺปนฺนานิปิ วฑฺฒเร [อุปฺปนฺนานิ ปวฑฺฒเร (สี.), อุปฺปนฺนาปิ ปวฑฺฒนฺติ (ก.)];
อปฺปิจฺฉา เปสลา ภิกฺขู, อุชฺฌายนฺติ ปทสฺสโต [ปริสโต (สฺยา.), ปรสฺสโต (สี.)]ฯ

สทฺธมฺมฏฺฐิติโก พุทฺโธ, สยมฺภู อคฺคปุคฺคโล;
อาณาเปสิ ตชฺชนียกมฺมํ สาวตฺถิยํ ชิโนฯ

อสมฺมุขาปฺปฏิปุจฺฉาปฺปฏิญฺญาย กตญฺจ ยํ;
อนาปตฺติ อเทสเน, เทสิตาย กตญฺจ ยํฯ

อโจเทตฺวา อสาเรตฺวา, อนาโรเปตฺวา จ ยํ กตํ;
อสมฺมุขา อธมฺเมน, วคฺเคน จาปิ [วคฺเคนาปิ จ (สี. สฺยา.)] ยํ กตํฯ

อปฺปฏิปุจฺฉา อธมฺเมน, ปุน วคฺเคน [วคฺเคนาปิ จ (สี. สฺยา.)] ยํ กตํ;
อปฺปฏิญฺญาย อธมฺเมน, วคฺเคน จาปิ [วคฺเคนาปิ จ (สี. สฺยา.)] ยํ กตํฯ

อนาปตฺติ [อนาปตฺติยา (สี. สฺยา.)] อธมฺเมน, วคฺเคน
จาปิ [วคฺเคนาปิ จ (สี. สฺยา.)] ยํ กตํฯ

อเทสนาคามินิยา, อธมฺมวคฺคเมว จฯ

เทสิตาย อธมฺเมน, วคฺเคนาปิ ตเถว จ;
อโจเทตฺวา อธมฺเมน, วคฺเคนาปิ ตเถว จฯ

อสาเรตฺวา อธมฺเมน, วคฺเคนาปิ ตเถว จ;
อนาโรเปตฺวา อธมฺเมน, วคฺเคนาปิ ตเถว จฯ

กณฺหวารนเยเนว, สุกฺกวารํ วิชานิยา;
สงฺโฆ อากงฺขมาโน จ ยสฺส ตชฺชนิยํ กเรฯ

ภณฺฑนํ พาโล สํสฏฺโฐ, อธิสีเล อชฺฌาจาเร;
อติทิฏฺฐิวิปนฺนสฺส, สงฺโฆ ตชฺชนิยํ กเรฯ

พุทฺธธมฺมสฺส สงฺฆสฺส, อวณฺณํ โย จ ภาสติ;
ติณฺณนฺนมฺปิ จ ภิกฺขูนํ, สงฺโฆ ตชฺชนิยํ กเรฯ

ภณฺฑนํ การโก เอโก, พาโล สํสคฺคนิสฺสิโต;
อธิสีเล อชฺฌาจาเร, ตเถว อติทิฏฺฐิยาฯ

พุทฺธธมฺมสฺส สงฺฆสฺส, อวณฺณํ โย จ ภาสติ;
ตชฺชนียกมฺมกโต, เอวํ สมฺมานุวตฺตนาฯ

อุปสมฺปทนิสฺสยา, สามเณรํ อุปฏฺฐนา;
โอวาทสมฺมเตนาปิ, น กเร ตชฺชนีกโตฯ

นาปชฺเช ตญฺจ อาปตฺตึ, ตาทิสญฺจ ตโต ปรํ;
กมฺมญฺจ กมฺมิเก จาปิ, น ครเห ตถาวิโธฯ

อุโปสถํ ปวารณํ, ปกตตฺตสฺส นฏฺฐเป;
สวจนึ [น สวจนิยํ (สี. สฺยา.)] อนุวาโท, โอกาโส โจทเนน จฯ

สารณํ สมฺปโยคญฺจ, น กเรยฺย ตถาวิโธ;
อุปสมฺปทนิสฺสยา, สามเณรํ อุปฏฺฐนาฯ

โอวาทสมฺมเตนาปิ, ปญฺจหงฺเคหิ [ปญฺจองฺโค (ก.)] น สมฺมติ;
ตญฺจาปชฺชติ อาปตฺตึ, ตาทิสญฺจ ตโต ปรํฯ

กมฺมญฺจ กมฺมิเก จาปิ, ครหนฺโต น สมฺมติ;
อุโปสถํ ปวารณํ, สวจนียา จ โนวาโทฯ

โอกาโส โจทนญฺเจว, สารณา สมฺปโยชนา;
อิเมหฏฺฐงฺเคหิ โย ยุตฺโต, ตชฺชนานุปสมฺมติฯ

กณฺหวารนเยเนว, สุกฺกวารํ วิชานิยา;
พาโล อาปตฺติพหุโล, สํสฏฺโฐปิ จ เสยฺยโสฯ

นิยสฺสกมฺมํ สมฺพุทฺโธ, อาณาเปสิ มหามุนิ;
กีฏาคิริสฺมิํ ทฺเว ภิกฺขู, อสฺสชิปุนพฺพสุกาฯ

อนาจารญฺจ วิวิธํ, อาจรึสุ อสญฺญตา;
ปพฺพาชนียํ สมฺพุทฺโธ, กมฺมํ สาวตฺถิยํ ชิโน;
มจฺฉิกาสณฺเฑ สุธมฺโม, จิตฺตสฺสาวาสิโก อหุฯ

ชาติวาเทน ขุํเสติ, สุธมฺโม จิตฺตุปาสกํ;
ปฏิสารณียกมฺมํ, อาณาเปสิ ตถาคโตฯ

โกสมฺพิยํ ฉนฺนํ ภิกฺขุํ, นิจฺฉนฺตาปตฺติํ ปสฺสิตุํ;
อทสฺสเน อุกฺขิปิตุํ, อาณาเปสิ ชินุตฺตโมฯ

ฉนฺโน ตํเยว อาปตฺติํ, ปฏิกาตุํ น อิจฺฉติ;
อุกฺเขปนาปฺปฏิกมฺเม, อาณาเปสิ วินายโกฯ

ปาปทิฏฺฐิ อริฏฺฐสฺส, อาสิ อญฺญาณนิสฺสิตา;
ทิฏฺฐิยาปฺปฏินิสฺสคฺเค [ทิฏฺฐิอปฺปฏินิสฺสคฺเค (ก.)], อุกฺเขปํ ชินภาสิตํฯ

นิยสฺสกมฺมํ ปพฺพชฺชํ [ปพฺพาชํ (ก.)], ตเถว ปฏิสารณี;
อทสฺสนาปฺปฏิกมฺเม , อนิสฺสคฺเค จ ทิฏฺฐิยาฯ

ทวานาจารูปฆาติ, มิจฺฉาอาชีวเมว จ;
ปพฺพาชนียกมฺมมฺหิ, อติเรกปทา อิเมฯ

อลาภาวณฺณา ทฺเว ปญฺจ, ทฺเว ปญฺจกาติ นามกา [ทฺเว ปญฺจโกติ นามโก (ก.)];
ปฏิสารณียกมฺมมฺหิ, อติเรกปทา อิเมฯ

ตชฺชนียํ นิยสฺสญฺจ, ทฺเว กมฺมาปิ สาทิสา [กมฺเมสุ สทิสํ (ก.)];
ปพฺพชฺชา [ปพฺพาชา (ก.)] ปฏิสารี จ, อตฺถิ ปทาติริตฺตตาฯ

ตโย อุกฺเขปนา กมฺมา, สทิสา เต วิภตฺติโต;

ตชฺชนียนเยนาปิ, เสสกมฺมํ วิชานิยาติฯ

กมฺมกฺขนฺธกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ปาริวาสิกกฺขนฺธกํ

๑. ปาริวาสิกวตฺตํ

๗๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ปาริวาสิกา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ปาริวาสิกา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺม”นฺติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ปาริวาสิกา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺม”นฺติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ปาริวาสิกา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สาทิตพฺพํ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ , สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหาโร, เสยฺยาภิหาโร, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ โย สาทิเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

“อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิกานํ ภิกฺขูนํ มิถุ ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ

“อนุชานามิ , ภิกฺขเว, ปาริวาสิกานํ ภิกฺขูนํ ปญฺจ ยถาวุฑฺฒํ – อุโปสถํ, ปวารณํ, วสฺสิกสาฏิกํ, โอโณชนํ, ภตฺตํฯ เตน หิ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิกานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ปญฺญเปสฺสามิ ยถา ปาริวาสิเกหิ ภิกฺขูหิ วตฺติตพฺพํ ฯ

๗๖. “ปาริวาสิเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติ สาทิตพฺพา, สมฺมเตนปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทิตพฺพาฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน ปริวาโส ทินฺโน โหติ สา อาปตฺติ น อาปชฺชิตพฺพา, อญฺญา วา ตาทิสิกา, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรา; กมฺมํ น ครหิตพฺพํ, กมฺมิกา น ครหิตพฺพาฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสโถ ฐเปตพฺโพ, น ปวารณา ฐเปตพฺพา, น สวจนียํ กาตพฺพํ, น อนุวาโท ปฏฺฐเปตพฺโพ, น โอกาโส กาเรตพฺโพ, น โจเทตพฺโพ, น สาเรตพฺโพ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพํฯ

“น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน ปุรโต คนฺตพฺพํ, น ปุรโต นิสีทิตพฺพํฯ โย โหติ สงฺฆสฺส อาสนปริยนฺโต เสยฺยาปริยนฺโต วิหารปริยนฺโต โส ตสฺส ปทาตพฺโพฯ เตน จ โส สาทิตพฺโพฯ

“น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา ปุเรสมเณน วา ปจฺฉาสมเณน วา กุลานิ อุปสงฺกมิตพฺพานิ, น อารญฺญิกงฺคํ สมาทาตพฺพํ [สมาทิตพฺพํ (ก.)], น ปิณฺฑปาติกงฺคํ สมาทาตพฺพํ, น จ ตปฺปจฺจยา ปิณฺฑปาโต นีหราเปตพฺโพ – มา มํ ชานึสูติฯ

“ปาริวาสิเกน , ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา อาคนฺตุเกน อาโรเจตพฺพํ, อาคนฺตุกสฺส อาโรเจตพฺพํ, อุโปสเถ อาโรเจตพฺพํ, ปวารณาย อาโรเจตพฺพํฯ สเจ คิลาโน โหติ, ทูเตนปิ อาโรเจตพฺพํฯ

“น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น , ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตราย ฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวา

สา สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน , อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

๘๐. “คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อนาวาโส, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“คนฺตพฺโพ , ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“คนฺตพฺโพ , ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อนาวาโส, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อนาวาโส, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

๘๑. “น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํฯ ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา อาสนา วุฏฺฐาตพฺพํฯ ปกตตฺโต ภิกฺขุ อาสเนน นิมนฺเตตพฺโพฯ น ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ, น นีเจ อาสเน นิสินฺเน อุจฺเจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสินฺเน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น นีเจ จงฺกเม จงฺกมนฺเต อุจฺเจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมนฺเต [จงฺกมนฺตํ (อฏฺฐกถายํ สํวณฺเณตพฺพปาโฐ)] จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

๘๒. “น , ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา ปาริวาสิเกน วุฑฺฒตเรน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป.… มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป.… มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป.… มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป.… อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํ; น เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ , น นีเจ อาสเน นิสินฺเน อุจฺเจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสินฺเน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น นีเจ จงฺกเม จงฺกมนฺเต อุจฺเจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมนฺเต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

[มหาว. ๓๙๓] “ปาริวาสิกจตุตฺโถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกสฺเสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อพฺเภยฺย, อกมฺมํ [อกมฺมํ ตํ (สฺยา.)], น จ กรณีย”นฺติฯ

จตุนฺนวุติปาริวาสิกวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๘๓. อถ โข อายสฺมา อุปาลิ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิฯ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “กติ นุ โข, ภนฺเต, ปาริวาสิกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติจฺเฉทา”ติ? “ตโย โข, อุปาลิ, ปาริวาสิกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติจฺเฉทา ฯ สหวาโส, วิปฺปวาโส, อนาโรจนา – อิเม โข, อุปาลิ, ตโย ปาริวาสิกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติจฺเฉทา”ติฯ

๘๔. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ มหาภิกฺขุสงฺโฆ สนฺนิปติโต โหติฯ น สกฺโกนฺติ ปาริวาสิกา ภิกฺขู ปริวาสํ โสเธตุํ ฯ ภควโต [เต ภิกฺขู ภควโต (สฺยา., เอวมุปริปิ)] เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ นิกฺขิปิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิกฺขิปิตพฺโพฯ เตน ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘ปริวาสํ นิกฺขิปามี’ติฯ นิกฺขิตฺโต โหติ ปริวาโสฯ ‘วตฺตํ นิกฺขิปามี’ติฯ นิกฺขิตฺโต โหติ ปริวาโสฯ

๘๕. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยา ภิกฺขู ตหํ ตหํ ปกฺกมิํสุฯ สกฺโกนฺติ ปาริวาสิกา ภิกฺขู ปริวาสํ โสเธตุํ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ สมาทิยิตุํ [สมาทาตุํ (สฺยา. กํ.)]ฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมาทิยิตพฺโพ [สมาทิตพฺโพ (สี. สฺยา. กํ.)]ฯ เตน ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘ปริวาสํ สมาทิยามี’ติฯ สมาทินฺโน โหติ ปริวาโสฯ ‘วตฺตํ สมาทิยามี’ติฯ สมาทินฺโน โหติ ปริวาโส”ฯ

ปาริวาสิกวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. มูลายปฏิกสฺสนารหวตฺตํ

๘๖. เตน โข ปน สมเยน มูลายปฏิกสฺสนารหา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม มูลายปฏิกสฺสนารหา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺม”นฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารหา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺม”นฺติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารหา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํ! เนตํ ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สาทิตพฺพํ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหาโร, เสยฺยาภิหาโร, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ โย สาทิเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารหานํ ภิกฺขูนํ มิถุ ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารหานํ ภิกฺขูนํ ปญฺจ ยถาวุฑฺฒํ – อุโปสถํ , ปวารณํ, วสฺสิกสาฏิกํ, โอโณชนํ, ภตฺตํฯ เตน หิ, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารหานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ปญฺญาเปสฺสามิ ยถา มูลายปฏิกสฺสนารเหหิ ภิกฺขูหิ วตฺติตพฺพํฯ

๘๗. “มูลายปฏิกสฺสนารเหน , ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติ สาทิตพฺพา, สมฺมเตนปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทิตพฺพาฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน มูลาย ปฏิกสฺสนาโห ก โต โหติ สา อาปตฺติ น อาปชฺชิตพฺพา, อญฺญา วา ตาทิสิกา, ต โต วา ปาปิฏฺฐตรา; กมฺมํ น ครหิตพฺพํ, กมฺมิกา น ครหิตพฺพาฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสโถ ฐเปตพฺโพ, น ปวารณา ฐเปตพฺพา, น สวจนียํ กาตพฺพํ, น อนุวาโท ปฏฺฐเปตพฺโพ, น โอกาโส กาเรตพฺโพ, น โจเทตพฺโพ, น สาเรตพฺโพ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพํฯ

“น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน ปุรโต คนฺตพฺพํ, น ปุรโต นิสีทิตพฺพํฯ โย โหติ สงฺฆสฺส อาสนปริยนฺโต เสยฺยาปริยนฺโต วิหารปริยนฺโต โส ตสฺส ปทาตพฺโพฯ เตน จ โส สาทิตพฺโพฯ

“น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา ปุเรสมเณน วา ปจฺฉาสมเณน วา กุลานิ อุปสงฺกมิตพฺพานิ, น อารญฺญิกงฺคํ สมาทาตพฺพํ, น ปิณฺฑปาติกงฺคํ สมาทาตพฺพํ, น จ ตปฺปจฺจยา ปิณฺฑปาโต นีหราเปตพฺโพ – มา มํ ชานึสูติฯ

“น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น , ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน , อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“คนฺตพฺโพ , ภิกฺขเว , มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“คนฺตพฺโพ , ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํ; ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา อาสนา วุฏฺฐาตพฺพํ, ปกตตฺโต ภิกฺขุ อาสเนน นิมนฺเตตพฺโพ; น ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ; น นีเจ อาสเน นิสินฺเน อุจฺเจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น ฉมายํ นิสินฺเน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น นีเจ จงฺกเม จงฺกมนฺเต อุจฺเจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมนฺเต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

“น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สทฺธึ…เป…. มูลายปฏิกสฺสนารเหน วุฑฺฒตเรน ภิกฺขุนา สทฺธึ…เป…. มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สทฺธึ…เป…. มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สทฺธึ…เป…. อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํ; น เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ; น นีเจ อาสเน นิสินฺเน อุจฺเจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสินฺเน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น นีเจ จงฺกเม จงฺกมนฺเต อุจฺเจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมนฺเต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

[มหาว. ๓๙๓] “มูลายปฏิกสฺสนารหจตุตฺโถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกสฺเสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อพฺเภยฺย, อกมฺมํ, น จ กรณีย”นฺติฯ

มูลายปฏิกสฺสนารหวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. มานตฺตารหวตฺตํ

๘๘. เตน โข ปน สมเยน มานตฺตารหา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา …เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม มานตฺตารหา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺม”นฺติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, มานตฺตารหา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป…. นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺม”นฺติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, มานตฺตารหา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ…เป…. นหาเน ปิฏฺฐิ

ปริกมฺมํ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สาทิตพฺพํ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ โย สาทิเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มานตฺตารหานํ ภิกฺขูนํ มิถุ ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มานตฺตารหานํ ภิกฺขูนํ ปญฺจ ยถาวุฑฺฒํ – อุโปสถํ, ปวารณํ, วสฺสิกสาฏิกํ, โอโณชนํ, ภตฺตํฯ เตน หิ, ภิกฺขเว, มานตฺตารหานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ปญฺญาเปสฺสามิ ยถา มานตฺตารเหหิ ภิกฺขูหิ วตฺติตพฺพํฯ

๘๙. “มานตฺตารเหน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

น อุปสมฺปาเทตพฺพํ…เป.… (ยถา มูลาย ปฏิกสฺสนา, ตถา วิตฺถาเรตพฺพํฯ) น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพํฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน ปุรโต คนฺตพฺพํ, น ปุรโต นิสีทิตพฺพํฯ โย โหติ สงฺฆสฺส อาสนปริยนฺโต เสยฺยาปริยนฺโต วิหารปริยนฺโต โส ตสฺส ปทาตพฺโพฯ เตน จ โส สาทิตพฺโพฯ

“น , ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา ปุเรสมเณน วา ปจฺฉาสมเณน วา กุลานิ อุปสงฺกมิตพฺพานิ, น อารญฺญิกงฺคํ สมาทาตพฺพํ, น ปิณฺฑปาติกงฺคํ สมาทาตพฺพํ, น จ ตปฺปจฺจยา ปิณฺฑปาโต นีหราเปตพฺโพ – มา มํ ชานึสูติฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มนตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ…เป.… อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ…เป.… อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ…เป.… อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ…เป.… อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ…เป.… สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ…เป.… สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ…เป.… สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ …เป.… สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ…เป.… สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ…เป.… สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํฯ ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา อาสนา วุฏฺฐาตพฺพํฯ ปกตตฺโต ภิกฺขุ อาสเนน นิมนฺเตตพฺโพฯ น ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ, น นีเจ อาสเน นิสินฺเน อุจฺเจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสินฺเน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น นีเจ จงฺกเม จงฺกมนฺเต อุจฺเจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมนฺเต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

“น , ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สทฺธึ…เป.… มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สทฺธึ…เป.… มานตฺตารเหน วุฑฺฒตเรน ภิกฺขุนา สทฺธึ…เป.… มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สทฺธึ…เป.… อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํ; น เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ, น นีเจ อาสเน นิสินฺเน อุจฺเจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสินฺเน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น นีเจ จงฺกเม จงฺกมนฺเต อุจฺเจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมนฺเต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

[มหาว. ๓๙๓] “มานตฺตารหจตุตฺโถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกสฺเสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อพฺเภยฺย, อกมฺมํ, น จ กรณีย”นฺติฯ

มานตฺตารหวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. มานตฺตจาริกวตฺตํ

๙๐. เตน โข ปน สมเยน มานตฺตจาริกา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม มานตฺตจาริกา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺม”นฺติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริกา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺม”นฺติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริกา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

“น , ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สาทิตพฺพํ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหาโร, เสยฺยาภิหาโร, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ โย สาทิเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริกานํ ภิกฺขูนํ มิถุ ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริกานํ ภิกฺขูนํ ปญฺจ ยถาวุฑฺฒํ – อุโปสถํ, ปวารณํ, วสฺสิกสาฏิกํ, โอโณชนํ, ภตฺตํฯ เตน หิ, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริกานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ปญฺญเปสฺสามิ ยถา มานตฺตจาริเกหิ ภิกฺขูหิ วตฺติตพฺพํฯ

๙๑. “มานตฺตจาริเกน , ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติ สาทิตพฺพา, สมฺมเตนปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทิตพฺพาฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน มานตฺตํ ทินฺนํ โหติ สา อาปตฺติ น อาปชฺชิตพฺพา, อญฺญา วา ตาทิสิกา, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรา; กมฺมํ น ครหิตพฺพํ, กมฺมิกา น ครหิตพฺพาฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสโถ ฐเปตพฺโพ, น ปวารณา ฐเปตพฺพา, น สวจนียํ กาตพฺพํ, น อนุวาโท ปฏฺฐเปตพฺโพ, น โอกาโส กาเรตพฺโพ, น โจเทตพฺโพ, น สาเรตพฺโพ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพํฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน ปุรโต คนฺตพฺพํ, น ปุรโต นิสีทิตพฺพํฯ โย โหติ สงฺฆสฺส อาสนปริยนฺโต เสยฺยาปริยนฺโต วิหารปริยนฺโต โส ตสฺส ปทาตพฺโพฯ เตน จ โส สาทิตพฺโพฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา ปุเรสมเณน วา ปจฺฉาสมเณน วา กุลานิ อุปสงฺกมิตพฺพานิ, น อารญฺญิกงฺคํ สมาทาตพฺพํ, น ปิณฺฑปาติกงฺคํ สมาทาตพฺพํ, น จ ตปฺปจฺจยา ปิณฺฑปาโต นีหราเปตพฺโพ – มา มํ ชานึสูติฯ

“มานตฺตจาริเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา อาคนฺตุเกน อาโรเจตพฺพํ, อาคนฺตุกสฺส อาโรเจตพฺพํ, อุโปสเถ อาโรเจตพฺพํ, ปวารณาย อาโรเจตพฺพํ , เทวสิกํ อาโรเจตพฺพํฯ สเจ คิลาโน โหติ, ทูเตนปิ อาโรเจตพฺพํฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น , ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น ภิกฺขเว , มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ , ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สงฺเฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“คนฺตพฺโพ , ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“คนฺตพฺโพ, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“น , ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํฯ ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา อาสนา วุฏฺฐาตพฺพํฯ ปกตตฺโต ภิกฺขุ อาสเนน นิมนฺเตตพฺโพฯ น ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ, น นีเจ อาสเน นิสินฺเน อุจฺเจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสินฺเน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น นีเจ จงฺกเม จงฺกมนฺเต อุจฺเจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมนฺเต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป…. มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป…. มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป…. มานตฺตจาริเกน วุฑฺฒตเรน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป…. อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํ; น เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ, น นีเจ อาสเน นิสินฺเน อุจฺเจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสินฺเน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ , น นีเจ จงฺกเม จงฺกมนฺเต อุจฺเจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมนฺเต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

[มหาว. ๓๙๓] “มานตฺตจาริกจตุตฺโถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกสฺเสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อพฺเภยฺย, อกมฺมํ, น จ กรณีย”นฺติฯ

๙๒. อถ โข อายสฺมา อุปาลิ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “กติ นุ โข, ภนฺเต, มานตฺตจาริกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติจฺเฉทา”ติ? “จตฺตาโร โข , อุปาลิ, มานตฺตจาริกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติจฺเฉทาฯ สหวาโส, วิปฺปวาโส, อนาโรจนา, อูเน คเณ จรณํ [จรณนฺติ (ก.)] – อิเม โข, อุปาลิ, จตฺตาโร มานตฺตจาริกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติจฺเฉทา”ติฯ

๙๓. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ มหาภิกฺขุสงฺโฆ สนฺนิปติโต โหติฯ น สกฺโกนฺติ มานตฺตจาริกา ภิกฺขู มานตฺตํ โสเธตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มานตฺตํ นิกฺขิปิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิกฺขิปิตพฺพํฯ เตน มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสี

ทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘มานตฺตํ นิกฺขิปามี’ติฯ นิกฺขิตฺตํ โหติ มานตฺตํฯ ‘วตฺตํ นิกฺขิปามี’ติฯ นิกฺขิตฺตํ โหติ มานตฺต’’นฺติฯ

๙๔. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยา ภิกฺขู ตหํ ตหํ ปกฺกมึสุ ฯ สกฺโกนฺติ มานตฺตจาริกา ภิกฺขู มานตฺตํ โสเธตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มานตฺตํ สมาทิยิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมาทิยิตพฺพํฯ เตน มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา, เอวมสฺส วจนีโย – ‘มานตฺตํ สมาทิยามี’ติฯ สมาทินฺนํ โหติ มานตฺตํฯ ‘วตฺตํ สมาทิยามี’ติฯ สมาทินฺนํ โหติ มานตฺต’’นฺติฯ

มานตฺตจาริกวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. อพฺภานารหวตฺตํ

๙๕. เตน โข ปน สมเยน อพฺภานารหา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อพฺภานารหา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺม’’นฺติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, อพฺภานารหา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมนฺติ? ‘‘สจฺจํ ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ‘‘อนนุจฺฉวิกํ…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, อพฺภานารหา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํ ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘น, ภิกฺขเว, อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา สาทิตพฺพํ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ ปจฺจุปฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ โย สาทิเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อพฺภานารหานํ ภิกฺขูนํ มิถุ ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อพฺภานารหานํ ภิกฺขูนํ ปญฺจ ยถาวุฑฺฒํ – อุโปสถํ, ปวารณํ, วสฺสิกสาฏิกํ, โอโณชนํ, ภตฺตํฯ เตน หิ, ภิกฺขเว, อพฺภานารหานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ปญฺญาเปสฺสามิ ยถา อพฺภานารเหหิ ภิกฺขูหิ วตฺติตพฺพํฯ

๙๖. ‘‘อพฺภานารเหน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

น อุปสมฺปาเทตพฺพํ…เป.… (ยถา เหฏฺฐา, ตถา วิตฺถาเรตพฺพํ,) น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพํฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน ปุรโต คนฺตพฺพํ, น ปุรโต นิสีทิตพฺพํฯ โย โหติ สงฺฆสฺส อาสนปริยนฺโต เสยฺยาปริยนฺโต วิหารปริยนฺโต โส ตสฺส ปทาตพฺโพฯ เตน จ โส สาทิตพฺโพฯ

“น , ภิกฺขเว, อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา ปุเรสมเณน วา ปจฺฉาสมเณน วา กุลานิ อุปสงฺกมิตพฺพานิ; น อารญฺญิกงฺคํ สมาทาตพฺพํ; น ปิณฺฑปาติกงฺคํ สมาทาตพฺพํ; น จ ตปฺปจฺจยา ปิณฺฑปาโต นีหราเปตพฺโพ – มา มํ ชานึสูติฯ

“น, ภิกฺขเว, อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

“น, ภิกฺขเว, อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายา…เป….ฯ (ยถา เหฏฺฐา, ตถา วิตฺถาเรตพฺพาฯ)

“คนฺตพฺโพ , ภิกฺขเว, อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา…เป…. อนาวาสา…เป…. อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สกฺโกมิ อชฺเชว คนฺตุนฺติฯ

“น, ภิกฺขเว, อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํ; ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา อาสนา วุฏฺฐาตพฺพํ, ปกตตฺโต ภิกฺขุ อาสเนน นิมนฺเตตพฺโพ; น ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ, น นีเจ อาสเน นิสินฺเน อุจฺเจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสินฺเน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น นีเจ จงฺกเม จงฺกมนฺเต อุจฺเจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมนฺเต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

“น, ภิกฺขเว, อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป…. มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป…. มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป…. มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป…. อพฺภานารเหน วุฑฺฒตเรน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉนฺเน อนาวาเส วตฺถพฺพํ; น เอกจฺฉนฺเน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํ; น เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ, น นีเจ อาสเน นิสินฺเน อุจฺเจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสินฺเน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ , น นีเจ จงฺกเม จงฺกมนฺเต อุจฺเจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมนฺเต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

[มหาว. ๓๙๓] “อพฺภานารหจตุตฺโถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกสฺเสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อพฺเภยฺย, อกมฺมํ, น จ กรณีย”นฺติฯ

อพฺภานารหวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

ปาริวาสิกกฺขนฺธโก ทุติโยฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถู ปญฺจฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปาริวาสิกา สาเทนฺติ, ปกตตฺตาน ภิกฺขุนํ;
อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิญฺจ สามีจิยํฯ

อาสนํ เสยฺยาภิหารํ, ปาโท ปีฐํ กถลิกํ;
ปตฺตํ นหาเน ปริกมฺมํ, อุชฺฌายนฺติ จ เปสลาฯ

ทุกฺกฏํ สาทิยนฺตสฺส, มิถุ ปญฺจ ยถาวุฑฺฒํ [ปุนาปเร (ก.)];
อุโปสถํ ปวารณํ, วสฺสิโกโณชโภชนํฯ

สมฺมา จ วตฺตนา ตตฺถ, ปกตตฺตสฺส คจฺฉนฺตํ;
โย จ โหติ ปริยนฺโต, ปุเร ปจฺฉา ตเถว จ [น ปุเร ปจฺฉาสมเณน (สี. สฺยา.)]ฯ

อารญฺญปิณฺฑนีหาโร, อาคนฺตุเก อุโปสเถ;
ปวารณาย ทูเตน, คนฺตพฺโพ จ สภิกฺขุโกฯ

เอกจฺฉนฺเน จ วุฏฺฐานํ, ตเถว จ นิมนฺตเย;
อาสเน นีเจ จงฺกเม, ฉมายํ จงฺกเมน จฯ

วุฑฺฒตเรน อกมฺมํ, รตฺติจฺเฉทา จ โสธนา;
นิกฺขิปนํ สมาทานํ, วตฺตํว ปาริวาสิเก [รตฺติ วา ปาริวาสิเก (ก.), ญาตพฺพํ ปาริวาสิกา (สี. สฺยา.)]ฯ

มูลาย มานตฺตารหา, ตถา มานตฺตจาริกา;
อพฺภานารเห นโย จาปิ, สมฺเภทํ นยโต [สมฺเภทนยโต (สฺยา.)] ปุนฯ

ปาริวาสิเกสุ ตโย, จตุ มานตฺตจาริเก;
น สเมนฺติ รตฺติจฺเฉเทสุ [รตฺติจฺเฉเท (อิติปิ), รตฺติจฺเฉทา (สฺยา.)], มานตฺเตสุ จ เทวสิ;
ทฺเว กมฺมา สทิสา เสสา, ตโย กมฺมา สมาสมาติ [สมา มตาติ (สี.)]ฯ

ปาริวาสิกกฺขนฺธกํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. สมุจฺจยกฺขนฺธกํ

๑. สุกฺกวิสฺสฏฺฐิ

๙๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี เอกํ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต [เต ภิกฺขู ภควโต (สฺยา.)] เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพํ –

อปฺปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ

๙๘. “เตน, ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจามิฯ อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ ทุติยมฺปิ, โสหํ [ทุติยมฺปิ (สี. ก.)] ภนฺเต, สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจามิฯ อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ ตติยมฺปิ โสหํ [ตติยมฺปิ (สี. ก.)], ภนฺเต, สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจามี’ติฯ “พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๙๙. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส ; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย

ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทินฺนํ สงฺเฆน อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติ ฯ

อปฺปฏิจฺฉนฺนอพฺภานํ

๑๐๐. โส จิณฺณมานตฺโต ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โสหํ จิณฺณมานตฺโตฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อพฺเภตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อพฺเภตพฺโพ –

เตน, ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – “อหํ ภนฺเต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํ, โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โสหํ, ภนฺเต, จิณฺณมานตฺโต สงฺฆํ อพฺภานํ ยาจามิฯ

“อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โสหํ จิณฺณมานตฺโต ทุติยมฺปิ, ภนฺเต, สงฺฆํ อพฺภานํ ยาจามิฯ

“อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โสหํ จิณฺณมานตฺโต ตติยมฺปิ, ภนฺเต, สงฺฆํ อพฺภานํ ยาจามีติฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๐๑. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โส จิณฺณมานตฺโต สงฺฆํ อพฺภานํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อพฺเภยฺย ฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํ ฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โส จิณฺณมานตฺโต สงฺฆํ อพฺภานํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อพฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อพฺภานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โส จิณฺณมานตฺโต สงฺฆํ อพฺภานํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อพฺเภติ ฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อพฺภานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โส จิณฺณมานตฺโต สงฺฆํ อพฺภานํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อพฺเภติ ฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อพฺภานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“อพฺภิโต สงฺเฆน อุทายี ภิกฺขุฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนปริวาสํ

๑๐๒. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี เอกํ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺโพ –

“เตน, ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจต

นิกํ สุกฺกวิสฏฺฐึ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ ยาจามี'ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ "พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๐๓. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฏฺฐึ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฏฺฐึ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ เทติ ฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ...เป.... ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ...เป.... ฯ

"ทินฺโน สงฺเฆน อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาโสฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี"ติฯ

เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ

๑๐๔. โส ปริวุตฺถปริวาโส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – "อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฏฺฐึ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวุตฺถปริวาโสฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ"นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพํ –

"เตน, ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา...เป.... เอวมสฺส วจนีโย – 'อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฏฺฐึ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ, ภนฺเต, ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจามี'ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพํ [ยาจิตพฺโพ (สี. เอวมุปริปิ)]ฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพํ [ยาจิตพฺโพ (สี. เอวมุปริปิ)]ฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๐๕. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ อทาสิฯ โส ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ อทาสิฯ โส ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ฯ

“ทินฺนํ สงฺเฆน อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนอพฺภานํ

๑๐๖. โส จิณฺณมานตฺโต ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โสหํ จิณฺณมานตฺโตฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อพฺเภตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อพฺเภตพฺโพ –

“เตน ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา…เป.… เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา

สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โสหํ, ภนฺเต, จิณฺณมานตฺโต สงฺฆํ อพฺภานํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพํฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๐๗. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ อทาสิฯ โส ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โส จิณฺณมานตฺโต สงฺฆํ อพฺภานํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อพฺเภยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย เอกาหปริวาสํ อทาสิฯ โส ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โส จิณฺณมานตฺโต สงฺฆํ อพฺภานํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อพฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อพฺภานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“อพฺภิโต สงฺเฆน อุทายี ภิกฺขุฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนปริวาโส

๑๐๘. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี เอกํ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ทฺวีหปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… ตีหปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… จตูหปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺโพ –

“เตน, ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๐๙. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“ทินฺโน สงฺเฆน อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาโสฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ปาริวาสิกมูลายปฏิกสฺสนา

๑๑๐. โส ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพ –

“เตน, ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา…เป.… เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ ฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อา

ปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสนํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพา [ยาจิตพฺโพ (สี. เอวมุปริปิ)] ฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพา [ยาจิตพฺโพ (สี. เอวมุปริปิ)]ฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๑๑. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ อทาสิฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺเสยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต , สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ อทาสิฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนา, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ฯ

“ปฏิกสฺสิโต สงฺเฆน อุทายี ภิกฺขุ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนา [มูลาย (สฺยา.)]ฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

มานตฺตารหมูลายปฏิกสฺสนา

๑๑๒. โส ปริวุตฺถปริวาโส มานตฺตารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจึฯ ตํ มํ สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โสหํ ปริวุตฺถปริวาโส มานตฺตารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ กถํ นุ

โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพ –

“เตน, ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา…เป.… เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โสหํ ปริวุตฺถปริวาโส มานตฺตารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๑๓. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โส ปริวุตฺถปริวาโส มานตฺตารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺเสยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โส ปริวุตฺถปริวาโส มานตฺตารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติ ฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนา, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“ปฏิกสฺสิโต สงฺเฆน อุทายี ภิกฺขุ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนาฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ติกาปตฺติมานตฺตํ

๑๑๔. โส ปริวุตฺถปริวาโส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โสหํ ปริวุตฺถปริวาโสฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพํ –

“เตน, ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา…เป.… เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ อทาสิ…เป.… โสหํ, ภนฺเต, ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพํฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๑๕. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โส ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โส ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“ทินฺนํ สงฺเฆน อุทายิสฺส ภิกฺขุโน ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

มานตฺตจาริกมูลายปฏิกสฺสนา

๑๑๖. โส มานตฺตํ จรนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โสหํ มานตฺตํ จรนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิตฺวา ฉารตฺตํ มานตฺตํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพ – เตน, ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา…เป.… เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต , เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โสหํ มานตฺตํ จรนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ “พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๑๗. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ…เป.… มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติ ฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย

ปฏิกสฺเสยฺยฯ เอสา ญตฺติ…เป.… ปฏิกสฺสิโต สงฺเฆน อุทายี ภิกฺขุ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนาฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

“เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ฉารตฺตํ มานตฺตํ ทาตพฺพํ – เตน, ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา…เป.… เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โสหํ มานตฺตํ จรนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจึฯ ตํ มํ สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพํฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ…เป.… ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติ…เป.… ทินฺนํ สงฺเฆน อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อพฺภานารหมูลายปฏิกสฺสนา

๑๑๘. โส จิณฺณมานตฺโต อพฺภานารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โสหํ จิณฺณมานตฺโต อพฺภานารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิตฺวา ฉารตฺตํ มานตฺตํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพ…เป.…ฯ

“เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ฉารตฺตํ มานตฺตํ ทาตพฺพํ…เป.…ฯ

“ทินฺนํ สงฺเฆน อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

มูลายปฏิกสฺสิตอพฺภานํ

๑๑๙. โส จิณฺณมานตฺโต ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โสหํ จิณฺณมานตฺโตฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อพฺเภตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อพฺเภตพฺโพ –

“เตน, ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา…เป…. เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจึฯ ตํ มํ สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โสหํ ปริวุตฺถปริวาโส มานตฺตารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจึฯ ตํ มํ สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โสหํ ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โสหํ มานตฺตํ จรนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจึฯ ตํ มํ สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โสหํ จิณฺณมานตฺโต อพฺภานารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจึฯ ตํ มํ สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โสหํ, ภนฺเต, จิณฺณมานตฺโต สงฺฆํ อพฺภานํ ยาจามี’”ติ ฯ

“ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพํฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๒๐. “สุณาตุ เม , ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปญฺจาหปริวาสํ อทาสิฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โส ปริวุตฺถปริวาโส มานตฺตารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โส ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจิฯ สงฺโฆ

อุทายิสฺส ภิกฺขุโน ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โส มานตฺตํ จรนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โส จิณฺณมานตฺโต อพฺภานารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา อปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โส จิณฺณมานตฺโต สงฺฆํ อพฺภานํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อพฺเภยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โส จิณฺณมานตฺโต สงฺฆํ อพฺภานํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อพฺเภติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อพฺภานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“อพฺภิโต สงฺเฆน อุทายี ภิกฺขุฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนปริวาโส

๑๒๑. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี เอกํ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺโพ –

“เตน, ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา…เป.… เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๒๒. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริ

วาสํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“ทินฺโน สงฺเฆน อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาโสฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ปกฺขปาริวาสิกมูลายปฏิกสฺสนา

๑๒๓. โส ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิตฺวา ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพ –

“เตน, ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา…เป.… เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๒๔. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ ยาจิ ฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย

ปกฺขปริวาสํ อทาสิฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺเสยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ อทาสิฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนา, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“ปฏิกสฺสิโต สงฺเฆน อุทายี ภิกฺขุ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนาฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

สโมธานปริวาโส

๑๒๕. “เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพ – เตน, ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา…เป.… เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจึฯ ตํ มํ สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ ยาจามี’”ติฯ

“ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๒๖. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย

ปกฺขปริวาสํ อทาสิฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ อทาสิฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ ฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“ทินฺโน สงฺเฆน อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโสฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

มานตฺตารหมูลายปฏิกสฺสนาทิ

๑๒๗. โส ปริวุตฺถปริวาโส มานตฺตารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โสหํ ปริวุตฺถปริวาโส มานตฺตารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิตฺวา ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพ…เป.…ฯ

“เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพ…เป.… เทติ…เป.…ฯ

“ทินฺโน สงฺเฆน อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโสฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ติกาปตฺติมานตฺตํ

๑๒๘. โส ปริวุตฺถปริวาโส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โสหํ ปริวุตฺถปริวาโสฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ , ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพํ –

“เตน, ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา…เป.… เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โสหํ, ภนฺเต, ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพํฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๒๙. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โส ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โส ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจติฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“ทินฺนํ สงฺเฆน อุทายิสฺส ภิกฺขุโน ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

มานตฺตจาริกมูลายปฏิกสฺสนาทิ

๑๓๐. โส มานตฺตํ จรนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป.… โสหํ มานตฺตํ จรนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิตฺวา ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ ทตฺวา ฉารตฺตํ มานตฺตํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพ…เป.…ฯ

“เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพ…เป….ฯ

“เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ฉารตฺตํ มานตฺตํ ทาตพฺพํ…เป…. เทติ…เป…. ฯ

“ทินฺนํ สงฺเฆน อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อพฺภานารหมูลายปฏิกสฺสนาทิ

๑๓๑. โส จิณฺณมานตฺโต อพฺภานารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป…. โสหํ จิณฺณมานตฺโต อพฺภานารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิตฺวา ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ ทตฺวา ฉารตฺตํ มานตฺตํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพ…เป….ฯ

“เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพ…เป….ฯ

“เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ฉารตฺตํ มานตฺตํ ทาตพฺพํ…เป…. เทติ…เป….ฯ

“ทินฺนํ สงฺเฆน อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนอพฺภานํ

๑๓๒. โส จิณฺณมานตฺโต ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํ…เป…. โสหํ จิณฺณมานตฺโตฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อพฺเภตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อพฺเภตพฺโพ –

“เตน, ภิกฺขเว, อุทายินา ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา, เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา, วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา, อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา, อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา, เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจึฯ ตํ มํ สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา

ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวุตฺถปริวาโส มานตฺตารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจึฯ ตํ มํ สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โสหํ มานตฺตํ จรนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจึฯ ตํ มํ สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โสหํ จิณฺณมานตฺโต อพฺภานารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชึ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจึฯ ตํ มํ สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิฯ โสหํ, ภนฺเต, จิณฺณมานตฺโต สงฺฆํ อพฺภานํ ยาจามี'"ติฯ

"ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพํฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๓๓. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ ยาจิฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปกฺขปริวาสํ อทาสิฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มู

ลายปฏิกสฺสนํ ยาจิ ฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิ ฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ ยาจิ ฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ อทาสิ ฯ โส ปริวุตฺถปริวาโส มานตฺตารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ ฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจิ ฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิ ฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ ยาจิ ฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ อทาสิ ฯ โส ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจิ ฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน ติสฺสนฺนํ อาปตฺตีนํ ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิ ฯ โส มานตฺตํ จรนฺโต อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ ฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจิ ฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิ ฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ ยาจิ ฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ อทาสิ ฯ โส ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ [โส สํฆํ (ก.)] อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจิ ฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิ ฯ โส จิณฺณมานตฺโต อพฺภานารโห อนฺตรา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนํ ฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจิ ฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย มูลาย ปฏิกสฺสิ ฯ โส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ ยาจิ ฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาสํ อทาสิ ฯ โส ปริวุตฺถปริวาโส สงฺฆํ อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ ยาจิ ฯ สงฺโฆ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรา เอกิสฺสา อาปตฺติยา สญฺเจตนิกาย สุกฺกวิสฺสฏฺฐิยา ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาย ฉารตฺตํ มานตฺตํ อทาสิ ฯ โส จิณฺณมานตฺโต สงฺฆํ อพฺภานํ ยาจติ ฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อพฺเภยฺย ฯ เอสา ญตฺติ ฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆ ฯ อยํ อุทายี ภิกฺขุ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ ปกฺขปฺปฏิจฺฉนฺนํ...เป.... โส จิณฺณมานตฺโต สงฺฆํ อพฺภานํ ยาจติ ฯ สงฺโฆ อุทายึ ภิกฺขุํ อพฺเภติ ฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุทายิสฺส ภิกฺขุโน อพฺภานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺย ฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ...เป.... ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ...เป....ฯ

“อพฺภิโต สงฺเฆน อุทายี ภิกฺขุฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

สุกฺกวิสฺสฏฺฐิ สมตฺตาฯ

๒. ปริวาโส

อคฺฆสโมธานปริวาโส

๑๓๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปนฺโน โหติ – เอกา อาปตฺติ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนา, เอกา อาปตฺติ ทฺวีหปฺปฏิจฺฉนฺนา, เอกา อาปตฺติ ตีหปฺปฏิจฺฉนฺนา, เอกา อาปตฺติ จตูหปฺปฏิจฺฉนฺนา, เอกา อาปตฺติ ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนา, เอกา อาปตฺติ ฉาหปฺปฏิจฺฉนฺนา, เอกา อาปตฺติ สตฺตาหปฺปฏิจฺฉนฺนา, เอกา อาปตฺติ อฏฺฐาหปฺปฏิจฺฉนฺนา, เอกา อาปตฺติ นวาหปฺปฏิจฺฉนฺนา, เอกา อาปตฺติ ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนาฯ โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ – เอกา อาปตฺติ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนา…เป.… เอกา อาปตฺติ ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนาฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ตสฺส ภิกฺขุโน ตาสํ อาปตฺตีนํ ยา อาปตฺติ ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนา ตสฺสา อคฺเฆน สโมธานปริวาสํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺโพ –

“เตน , ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา…เป.… เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ – เอกา อาปตฺติ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนา…เป.… เอกา อาปตฺติ ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนาฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ ยา อาปตฺติ ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนา ตสฺสา อคฺเฆน สโมธานปริวาสํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๓๕. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิ – เอกา อาปตฺติ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนา…เป.… เอกา อาปตฺติ ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนาฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ ยา อาปตฺติ ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนา ตสฺสา อคฺเฆน สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ตาสํ อาปตฺตีนํ ยา อาปตฺติ ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนา ตสฺสา อคฺเฆน สโมธานปริวาสํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิ – เอกา อาปตฺติ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนา…เป.… เอกา อาปตฺติ ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนาฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ ยา อาปตฺติ ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนา ตสฺสา อคฺเฆน สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ตาสํ อาปตฺตีนํ ยา อาปตฺติ ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนา ตสฺสา อคฺเฆน สโมธานปริวาสํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ตาสํ อาปตฺตีนํ ยา อาปตฺติ ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนา; ตสฺสา อคฺเฆน สโมธานปริวาสสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“ทินฺโน สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ตาสํ อาปตฺตีนํ ยา อาปตฺติ ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนา ตสฺสา อคฺเฆน สโมธานปริวาโสฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

สพฺพจิรปฺปฏิจฺฉนฺนอคฺฆสโมธานํ

๑๓๖. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปนฺโน โหติ – เอกา อาปตฺติ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนา , ทฺเว อาปตฺติโย ทฺวีหปฺปฏิจฺฉนฺนาโย [ทฺวีหปฺปฏิจฺฉนฺนา (ก. เอวํ ยาวทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนา)], ติสฺโส อาปตฺติโย ตีหปฺปฏิจฺฉนฺนาโย, จตสฺโส อาปตฺติโย จตูหปฺปฏิจฺฉนฺนาโย, ปญฺจ อาปตฺติโย ปญฺจาหปฺปฏิจฺฉนฺนาโย, ฉ อาปตฺติโย ฉาหปฺปฏิจฺฉนฺนาโย, สตฺต อาปตฺติโย สตฺตาหปฺปฏิจฺฉนฺนาโย, อฏฺฐ อาปตฺติโย อฏฺฐาหปฺปฏิจฺฉนฺนาโย, นว อาปตฺติโย นวาหปฺปฏิจฺฉนฺนาโย, ทส อาปตฺติโย ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – “อหํ, อาวุโส, สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ, เอกา อาปตฺติ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนา...เป.... ทส อาปตฺติโย ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนาโย ฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ตสฺส ภิกฺขุโน ตาสํ อาปตฺตีนํ ยา อาปตฺติโย สพฺพจิรปฺปฏิจฺฉนฺนาโย ตาสํ อคฺเฆน สโมธานปริวาสํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺโพ –

“เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา...เป.... เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ, เอกา อาปตฺติ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนา...เป.... ทส อาปตฺติโย ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ ยา อาปตฺติโย สพฺพจิรปฺปฏิจฺฉนฺนาโย ตาสํ อคฺเฆน สโมธานปริวาสํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ “พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๓๗. สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิ, เอกา อาปตฺติ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนา...เป.... ทส อาปตฺติโย ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ ยา อาปตฺติโย สพฺพจิรปฺปฏิจฺฉนฺนาโย ตาสํ อคฺเฆน สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ตาสํ อาปตฺตีนํ ยา อาปตฺติโย สพฺพจิรปฺปฏิจฺฉนฺนาโย ตาสํ อคฺเฆน สโมธานปริวาสํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิ – เอกา อาปตฺติ เอกาหปฺปฏิจฺฉนฺนา...เป.... ทส อาปตฺติโย ทสาหปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ ยา อาปตฺติโย สพฺพจิรปฺปฏิจฺฉนฺนาโย ตาสํ อคฺเฆน สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ตาสํ อาปตฺตีนํ ยา อาปตฺติโย สพฺพจิรปฺปฏิจฺฉนฺนาโย ตาสํ อคฺเฆน สโมธานปริวาสํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ตาสํ อาปตฺตีนํ ยา อาปตฺติโย สพฺพจิรปฺปฏิจฺฉนฺนาโย ตาสํ อคฺเฆน สโมธานปริวาสสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ...เป.... ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ...เป....ฯ

"ทินฺโน สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ตาสํ อาปตฺตีนํ ยา อาปตฺติโย สพฺพจิรปฺปฏิจฺฉนฺนาโย ตาสํ อคฺเฆน สโมธานปริวาโสฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี"ติฯ

ทฺเวมาสปริวาโส

๑๓๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปนฺโน โหติ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เอตทโหสิ – "อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺย"นฺติฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจิฯ ตสฺส สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิ – อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เม เอตทโหสิ – "อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺยนฺติฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส เม ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺย"นฺติฯ

โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – "อหํ, อาวุโส, ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เม เอตทโหสิ – 'อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺย'นฺติฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส เม ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิ – อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เม เอตทโหสิ – 'อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺย'นฺติฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส เม ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิ – ยํนูนาหํ สงฺฆํ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺยนฺติฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ"นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ตสฺส ภิกฺขุโน อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺโพ –

"เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา, เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา, วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา, อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา, อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา, เอวมสฺส วจนีโย – 'อหํ, ภนฺเต, ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เม เอตทโหสิ – อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย ฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺย'นฺติฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส เม ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิ – อหํ โข ทฺเว

สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เม เอตทโหสิ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส เม ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิ – ยํนูนาหํ สงฺฆํ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺยนฺติฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจามีติฯ

“ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ “พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๓๙. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เอตทโหสิ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจิฯ ตสฺส สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิ – อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เม เอตทโหสิ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส เม ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺยนฺติฯ โส สงฺฆํ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เอตทโหสิ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจิฯ ตสฺส สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิ – อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เม เอตทโหสิ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส เม ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺยนฺติฯ โส สงฺฆํ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป….ฯ

“ทินฺโน สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาโสฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา ตทุปาทาย ทฺเว มาสา ปริวสิตพฺพาฯ

ทฺเว มาสา ปริวสิตพฺพวิธิ

๑๔๐. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เอวํ โหติ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติ ฯ โส สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ เทติฯ ตสฺส ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เม เอตทโหสิ – อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติฯ โสหํ สงฺฆํ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ เอกิสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส เม ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺยนฺติฯ โส สงฺฆํ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ เทติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา ตทุปาทาย ทฺเว มาสา ปริวสิตพฺพาฯ

๑๔๑. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย ; เอกํ อาปตฺตึ ชานาติ, เอกํ อาปตฺตึ น ชานาติฯ โส สงฺฆํ ยํ อาปตฺตึ ชานาติ ตสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อิตรมฺปิ อาปตฺตึ ชานาติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกํ อาปตฺตึ ชานึ, เอกํ อาปตฺตึ น ชานึฯ โสหํ สงฺฆํ ยํ อาปตฺตึ ชานึ ตสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ตสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อิตรมฺปิ อาปตฺตึ ชานามิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติฯ โส สงฺฆํ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ เทติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา ตทุปาทาย ทฺเว มาสา ปริวสิตพฺพาฯ

๑๔๒. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกํ อาปตฺตึ สรติ, เอกํ อาปตฺตึ นสฺสรติฯ โส สงฺฆํ ยํ อาปตฺตึ สรติ ตสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต

อิตรมฺปิ อาปตฺตึ สรติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกํ อาปตฺตึ สรึ, เอกํ อาปตฺตึ นสฺสรึฯ โสหํ สงฺฆํ ยํ อาปตฺตึ สรึ, ตสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ตสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อิตรมฺปิ อาปตฺตึ สรามิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺย'นฺติฯ โส สงฺฆํ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ เทติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา ตทุปาทาย ทฺเว มาสา ปริวสิตพฺพาฯ

๑๔๓. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกาย อาปตฺติยา นิพฺเพมติโก, เอกาย อาปตฺติยา เวมติโกฯ โส สงฺฆํ ยาย อาปตฺติยา นิพฺเพมติโก ตสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา นิพฺเพมติโก โหติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกาย อาปตฺติยา นิพฺเพมติโก, เอกาย อาปตฺติยา เวมติโกฯ โสหํ สงฺฆํ ยาย อาปตฺติยา นิพฺเพมติโก ตสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ตสฺสา อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา นิพฺเพมติโกฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาเจยฺย'นฺติฯ โส สงฺฆํ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ อิตริสฺสาปิ อาปตฺติยา ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาย ทฺเวมาสปริวาสํ เทติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา ตทุปาทาย ทฺเว มาสา ปริวสิตพฺพาฯ

๑๔๔. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกา อาปตฺติ ชานปฺปฏิจฺฉนฺนา, เอกา อาปตฺติ อชานปฺปฏิจฺฉนฺนาฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ เทติฯ ตสฺส ปริวสนฺตสฺส อญฺโญ ภิกฺขุ อาคจฺฉติ พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต วิยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ โส เอวํ วเทติ – ‘กึ อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปนฺโน? กิสฺสายํ ภิกฺขุ ปริวสตี' ติ? เต เอวํ วเทนฺติ – ‘อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกา อาปตฺติ ชานปฺปฏิจฺฉนฺนา, เอกา อาปตฺติ อชานปฺปฏิจฺฉนฺนาฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตาโย อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปนฺโน, ตาสายํ ภิกฺขุ ปริวสตี'ติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘ยายํ, อาวุโส , อาปตฺติ ชานปฺปฏิจฺฉนฺนา, ธมฺมิกํ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสทานํ; ธมฺมตฺตา รุหติฯ ยา จ ขฺวายํ, อาวุโส, อาปตฺติ อชานปฺปฏิจฺฉนฺนา, อธมฺมิกํ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสทานํ; อธมฺมตฺตา น รุหติฯ เอกิสฺสา, อาวุโส, อาปตฺติยา ภิกฺขุ มานตฺตารโห'”ติฯ

๑๔๕. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกา อาปตฺติ สรมานปฺปฏิจฺฉนฺนา, เอกา อาปตฺติ อสฺสรมานปฺปฏิจฺฉนฺนาฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาส

ปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ เทติฯ ตสฺส ปริวสนฺตสฺส อญฺโญ ภิกฺขุ อาคจฺฉติ พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต วิยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ โส เอวํ วเทติ – 'กิ อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปนฺโน? กิสฺสายํ ภิกฺขุ ปริวสตี'ติ? เต เอวํ วเทนฺติ – 'อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกา อาปตฺติ สรมานปฺปฏิจฺฉนฺนา, เอกา อาปตฺติ อสฺสรมานปฺปฏิจฺฉนฺนาฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจิฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตาโย อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปนฺโน; ตาสายํ ภิกฺขุ ปริวสตี'ติฯ โส เอวํ วเทติ – 'ยายํ, อาวุโส , อาปตฺติ สรมานปฺปฏิจฺฉนฺนา ธมฺมิกํ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสทานํ; ธมฺมตฺตา รุหติฯ ยา จ ขฺวายํ, อาวุโส, อาปตฺติ อสฺสรมานปฺปฏิจฺฉนฺนา, อธมฺมิกํ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสทานํ; อธมฺมตฺตา น รุหติฯ เอกิสฺสา, อาวุโส, อาปตฺติยา ภิกฺขุ มานตฺตารโห'''ติฯ

๑๔๖. "อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกา อาปตฺติ นิพฺเพมติกปฺปฏิจฺฉนฺนา, เอกา อาปตฺติ เวมติกปฺปฏิจฺฉนฺนาฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ เทติฯ ตสฺส ปริวสนฺตสฺส อญฺโญ ภิกฺขุ อาคจฺฉติ พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต วิยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ โส เอวํ วเทติ – 'กึ อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปนฺโน? กิสฺสายํ ภิกฺขุ ปริวสตี'ติ? เต เอวํ วเทนฺติ – 'อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกา อาปตฺติ นิพฺเพมติกปฺปฏิจฺฉนฺนา, เอกา อาปตฺติ เวมติกปฺปฏิจฺฉนฺนาฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจิฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตาโย อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปนฺโน; ตาสายํ ภิกฺขุ ปริวสตี'ติฯ โส เอวํ วเทติ – 'ยายํ , อาวุโส, อาปตฺติ นิพฺเพมติกปฺปฏิจฺฉนฺนา, ธมฺมิกํ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสทานํ; ธมฺมตฺตา รุหติฯ ยา จ ขฺวายํ, อาวุโส, อาปตฺติ เวมติกปฺปฏิจฺฉนฺนา อธมฺมิกํ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสทานํ; อธมฺมตฺตา น รุหติฯ เอกิสฺสา, อาวุโส, อาปตฺติยา ภิกฺขุ มานตฺตารโห''ติฯ

๑๔๗. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตฺตโร ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปนฺโน โหติ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เอตทโหสิ – "อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาเจยฺย"นฺติฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาจิฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิ – "อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เม เอตทโหสิ – 'อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาเจยฺย'นฺติฯ โสหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส เม ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวิ

นุนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ [อิตรมฺปิ มาสปริวาสํ (สฺยา. ก. เอวมุปริปิ)] ยาเจยฺย''นฺติฯ

โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – ''อหํ โข, อาวุโส, ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย ฯ ตสฺส เม เอตทโหสิ – 'อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาเจยฺย'นฺติฯ โสหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส เม ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิ – อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เม เอตทโหสิ – 'อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาเจยฺย'นฺติฯ โสหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส เม ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ ยาเจยฺย'นฺติฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ''นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ตสฺส ภิกฺขุโน ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺโพ –

''เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา...เป.... เอวมสฺส วจนีโย – อหํ, ภนฺเต, ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย ฯ ตสฺส เม เอตทโหสิ – 'อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาเจยฺย'นฺติฯ โสหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส เม ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิ – อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เม เอตทโหสิ – 'อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาเจยฺย'นฺติฯ โสหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส เม ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ ยาเจยฺยนฺติฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ ยาจามีติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๔๘. ''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เอตทโหสิ – 'อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาเจยฺย'นฺติฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาจิฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิ – อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เม เอตทโหสิ – 'อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาส

ปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติฯ โสหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส เม ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ ยาเจยฺยนฺติฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เอตทโหสิ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาจิฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิ – อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เม เอตทโหสิ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติฯ โสหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส เม ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสสฺส [อิตรมฺปิ มาสปริวาสสฺส (ก.), อิตรสฺสปิ มาสปริวาสสฺส (สฺยา.)] ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“ทินฺโน สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาโส [อิตรมฺปิ มาสปริวาโส (ก.), อิตโรปิ มาสปริวาโส (สฺยา.)]ฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

“เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา ปุริมํ อุปาทาย ทฺเว มาสา ปริวสิตพฺพาฯ

๑๔๕. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ตสฺส เอวํ โหติ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ เทติฯ ตสฺส ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิ – อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนา

โยฯ ตสฺส เม เอตทโหสิ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ ยํนูน าหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติฯ โสหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ เอกมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตสฺส เม ปริวสนฺตสฺส ลชฺชีธมฺโม โอกฺกมิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ เทติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา ปุริมํ อุปาทาย ทฺเว มาสา ปริวสิตพฺพาฯ

๑๕๐. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกํ มาสํ ชานาติ, เอกํ มาสํ น ชานาติฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ยํ มาสํ ชานาติ ตํ มาสํ ปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ยํ มาสํ ชานาติ ตํ มาสํ ปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อิตรมฺปิ มาสํ ชานาติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกํ มาสํ ชานึ, เอกํ มาสํ น ชานึฯ โสหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ยํ มาสํ ชานึ ตํ มาสํ ปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ยํ มาสํ ชานึ ตํ มาสํ ปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อิตรมฺปิ มาสํ ชานามิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ ยาจติ ฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ เทติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา ปุริมํ อุปาทาย ทฺเว มาสา ปริวสิตพฺพาฯ

๑๕๑. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกํ มาสํ สรติ, เอกํ มาสํ นสฺสรติฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ยํ มาสํ สรติ ตํ มาสํ ปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ยํ มาสํ สรติ ตํ มาสํ ปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อิตรมฺปิ มาสํ สรติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกํ มาสํ สรึ, เอกํ มาสํ นสฺสรึฯ โสหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ยํ มาสํ สรึ ตํ มาสํ ปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ยํ มาสํ สรึ ตํ มาสํ ปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อิตรมฺปิ มาสํ สรามิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ ยาเจยฺย’นฺติฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ เทติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา ปุริมํ อุปาทาย ทฺเว มาสา ปริวสิตพฺพาฯ

๑๕๒. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกํ มาสํ นิพฺเพมติโก, เอกํ มาสํ เวมติโกฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ยํ มาสํ นิพฺเพมติโก ตํ มาสํ ปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ยํ มาสํ นิพฺเพมติโก ตํ มาสํ ปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อิตรมฺปิ มาสํ นิพฺเพมติโก โหติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – ‘อหํ โข ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอกํ มาสํ นิพฺเพมติโก, เอกํ มาสํ เวมติโก ฯ โสหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อา

ปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ยํ มาสํ นิพฺเพมติโก ตํ มาสํ ปริวาสํ ยาจึ ฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉานฺนานํ ยํ มาสํ นิพฺเพมติโก ตํ มาสํ ปริวาสํ อทาสิ ฯ โสหํ ปริวสนฺโต อิตรมฺปิ มาสํ นิพฺเพมติโก ฯ ยนฺนูนาหํ สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ ยาเจยฺย'นฺติ ฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ ยาจติ ฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ อิตรมฺปิ มาสํ ปริวาสํ เทติ ฯ เตน, ภิกฺขเว , ภิกฺขุนา ปุริมํ อุปาทาย ทฺเว มาสา ปริวสิตพฺพา ฯ

๑๕๓. "อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอโก มาโส ชานปฺปฏิจฺฉนฺโน, เอโก มาโส อชานปฺปฏิจฺฉนฺโน ฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติ ฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ เทติ ฯ ตสฺส ปริวสนฺตสฺส อญฺโญ ภิกฺขุ อาคจฺฉติ พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต วิยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโม ฯ โส เอวํ วเทติ – 'กึ อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปนฺโน? กิสฺสายํ ภิกฺขุ ปริวสตี' ติ? เต เอวํ วเทนฺติ – 'อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย ฯ เอโก มาโส ชานปฺปฏิจฺฉนฺโน, เอโก มาโส อชานปฺปฏิจฺฉนฺโน ฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจิ ฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิ ฯ ตาโย อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปนฺโน ตาสายํ ภิกฺขุ ปริวสตี'ติ ฯ โส เอวํ วเทติ – 'ยฺวายํ, อาวุโส, มาโส ชานปฺปฏิจฺฉนฺโน ธมฺมิกํ ตสฺส มาสสฺส ปริวาสทานํ; ธมฺมตฺตา รูหติ ฯ โย จ ขฺวายํ, อาวุโส, มาโส อชานปฺปฏิจฺฉนฺโน อธมฺมิกํ ตสฺส มาสสฺส ปริวาสทานํ; อธมฺมตฺตา น รูหติ ฯ เอกสฺส, อาวุโส , มาสสฺส ภิกฺขุ มานตฺตารโห'ติ ฯ

๑๕๔. "อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอโก มาโส สรมานปฺปฏิจฺฉนฺโน, เอโก มาโส อสฺสรมานปฺปฏิจฺฉนฺโน ฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติ ฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ เทติ ฯ ตสฺส ปริวสนฺตสฺส อญฺโญ ภิกฺขุ อาคจฺฉติ พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต วิยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโม ฯ โส เอวํ วเทติ – 'กึ อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปนฺโน? กิสฺสายํ ภิกฺขุ ปริวสตี'ติ? เต เอวํ วเทนฺติ – 'อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอโก มาโส สรมานปฺปฏิจฺฉนฺโน, เอโก มาโส อสฺสรมานปฺปฏิจฺฉนฺโน ฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจิ ฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิ ฯ ตาโย อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปนฺโน ตาสายํ ภิกฺขุ ปริวสตี'ติ ฯ โส เอวํ วเทติ – 'ยฺวายํ, อาวุโส, มาโส สรมานปฺปฏิจฺฉนฺโน ธมฺมิกํ ตสฺส มาสสฺส ปริวาสทานํ; ธมฺมตฺตา รูหติ ฯ โย จ ขฺวายํ, อาวุโส, มาโส อสฺสรมานปฺปฏิจฺฉนฺโน อธมฺมิกํ ตสฺส มาสสฺส ปริวาสทานํ; อธมฺมตฺตา น รูหติ ฯ เอกสฺส, อาวุโส, มาสสฺส ภิกฺขุ มานตฺตารโห'ติ ฯ

๑๕๕. "อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอโก มาโส นิพฺเพมติกปฺปฏิจฺฉนฺโน, เอโก มาโส เวมติกปฺปฏิจฺฉนฺโน ฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาส

ปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ เทติฯ ตสฺส ปริวสนฺตสฺส อญฺโญ ภิกฺขุ อาคจฺฉติ พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต วิยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ โส เอวํ วเทติ – 'กึ อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปนฺโน? กิสฺสายํ ภิกฺขุ ปริวสตี'ติ? เต เอวํ วเทนฺติ – 'อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนาโย; เอโก มาโส นิพฺเพมติกปฺปฏิจฺฉนฺโน, เอโก มาโส เวมติกปฺปฏิจฺฉนฺโนฯ โส สงฺฆํ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ ยาจิฯ ตสฺส สงฺโฆ ทฺวินฺนํ อาปตฺตีนํ ทฺเวมาสปฺปฏิจฺฉนฺนานํ ทฺเวมาสปริวาสํ อทาสิฯ ตาโย อยํ, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปนฺโน ตาสายํ ภิกฺขุ ปริวสตี'ติ ฯ โส เอวํ วเทติ – 'ยฺวายํ, อาวุโส, มาโส นิพฺเพมติกปฺปฏิจฺฉนฺโน ธมฺมิกํ ตสฺส มาสสฺส ปริวาสทานํ; ธมฺมตฺตา รุหติฯ โย จ ขฺวายํ, อาวุโส, มาโส เวมติกปฺปฏิจฺฉนฺโน อธมฺมิกํ ตสฺส มาสสฺส ปริวาสทานํ; อธมฺมตฺตา น รุหติฯ เอกสฺส, อาวุโส, มาสสฺส ภิกฺขุ มานตฺตารโห''ติฯ

สุทฺธนฺตปริวาโส

๑๕๖. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปนฺโน โหติฯ โส อาปตฺติปริยนฺตํ น ชานาติ; รตฺติปริยนฺตํ น ชานาติ; อาปตฺติปริยนฺตํ นสฺสรติ, รตฺติปริยนฺตํ นสฺสรติ; อาปตฺติปริยนฺเต เวมติโก, รตฺติปริยนฺเต เวมติโกฯ โส ภิกฺขูนํ อาโรเจสิ – "อหํ, อาวุโส, สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ; อาปตฺติปริยนฺตํ น ชานามิ, รตฺติปริยนฺตํ น ชานามิ; อาปตฺติปริยนฺตํ นสฺสรามิ, รตฺติปริยนฺตํ นสฺสรามิ; อาปตฺติปริยนฺเต เวมติโก, รตฺติปริยนฺเต เวมติโกฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ''นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ตสฺส ภิกฺขุโน ตาสํ อาปตฺตีนํ สุทฺธนฺตปริวาสํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺโพ –

"เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา…เป.… เอวมสฺส วจนีโย – 'อหํ, ภนฺเต, สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึฯ อาปตฺติปริยนฺตํ น ชานามิ, รตฺติปริยนฺตํ น ชานามิ; อาปตฺติปริยนฺตํ นสฺสรามิ, รตฺติปริยนฺตํ นสฺสรามิ; อาปตฺติปริยนฺเต เวมติโก, รตฺติปริยนฺเต เวมติโกฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สุทฺธนฺตปริวาสํ ยาจามี'ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๕๗. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิฯ อาปตฺติปริยนฺตํ น ชานาติ, รตฺติปริยนฺตํ น ชานาติ; อาปตฺติปริยนฺตํ นสฺสรติ, รตฺติปริยนฺตํ นสฺสรติ; อาปตฺติปริยนฺเต เวมติโก, รตฺติปริยนฺเต เวมติโกฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สุทฺธนฺตปริวาสํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ตาสํ อาปตฺตีนํ สุทฺธนฺตปริวาสํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิฯ อาปตฺติปริยนฺตํ น ชานาติ, รตฺติปริยนฺตํ น ชานาติ; อาปตฺติปริยนฺตํ นสฺสรติ , รตฺติปริยนฺตํ นสฺสรติ; อาปตฺติปริยนฺเต เวมติโก, รตฺติปริยนฺเต เวมติโกฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สุทฺธนฺตปริวาสํ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส

ภิกฺขุโน ตาสํ อาปตฺตีนํ สุทฺธนฺตปริวาสํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ตาสํ อาปตฺตีนํ สุทฺธนฺตปริวาสสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“ทินฺโน สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ตาสํ อาปตฺตีนํ สุทฺธนฺตปริวาโสฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๑๕๘. “เอวํ โข, ภิกฺขเว, สุทฺธนฺตปริวาโส ทาตพฺโพ; เอวํ ปริวาโส ทาตพฺโพฯ กถญฺจ, ภิกฺขเว, สุทฺธนฺตปริวาโส ทาตพฺโพ? อาปตฺติปริยนฺตํ น ชานาติ, รตฺติปริยนฺตํ น ชานาติ; อาปตฺติปริยนฺตํ นสฺสรติ, รตฺติปริยนฺตํ นสฺสรติ; อาปตฺติปริยนฺเต เวมติโก, รตฺติปริยนฺเต เวมติโก – สุทฺธนฺตปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อาปตฺติปริยนฺตํ ชานาติ, รตฺติปริยนฺตํ น ชานาติ; อาปตฺติปริยนฺตํ สรติ, รตฺติปริยนฺตํ นสฺสรติ; อาปตฺติปริยนฺเต นิพฺเพมติโก, รตฺติปริยนฺเต เวมติโก – สุทฺธนฺตปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อาปตฺติปริยนฺตํ เอกจฺจํ ชานาติ, เอกจฺจํ น ชานาติ, รตฺติปริยนฺตํ น ชานาติ; อาปตฺติปริยนฺตํ เอกจฺจํ สรติ, เอกจฺจํ นสฺสรติ, รตฺติปริยนฺตํ นสฺสรติ; อาปตฺติปริยนฺเต เอกจฺเจ เวมติโก, เอกจฺเจ นิพฺเพมติโก, รตฺติปริยนฺเต เวมติโก – สุทฺธนฺตปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อาปตฺติปริยนฺตํ น ชานาติ, รตฺติปริยนฺตํ เอกจฺจํ ชานาติ, เอกจฺจํ น ชานาติ; อาปตฺติปริยนฺตํ นสฺสรติ, รตฺติปริยนฺตํ เอกจฺจํ สรติ, เอกจฺจํ นสฺสรติ; อาปตฺติปริยนฺเต เวมติโก, รตฺติปริยนฺเต เอกจฺเจ เวมติโก, เอกจฺเจ นิพฺเพมติโก – สุทฺธนฺตปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อาปตฺติปริยนฺตํ ชานาติ, รตฺติปริยนฺตํ เอกจฺจํ ชานาติ, เอกจฺจํ น ชานาติ; อาปตฺติปริยนฺตํ สรติ, รตฺติปริยนฺตํ เอกจฺจํ สรติ, เอกจฺจํ นสฺสรติ; อาปตฺติปริยนฺเต นิพฺเพมติโก, รตฺติปริยนฺเต เอกจฺเจ เวมติโก, เอกจฺเจ นิพฺเพมติโก – สุทฺธนฺตปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อาปตฺติปริยนฺตํ เอกจฺจํ ชานาติ, เอกจฺจํ น ชานาติ; รตฺติปริยนฺตํ เอกจฺจํ ชานาติ, เอกจฺจํ น ชานาติ; อาปตฺติปริยนฺตํ เอกจฺจํ สรติ, เอกจฺจํ นสฺสรติ ; รตฺติปริยนฺตํ เอกจฺจํ สรติ, เอกจฺจํ นสฺสรติ; อาปตฺติปริยนฺเต เอกจฺเจ เวมติโก, เอกจฺเจ นิพฺเพมติโก; รตฺติปริยนฺเต เอกจฺเจ เวมติโก, เอกจฺเจ นิพฺเพมติโก – สุทฺธนฺตปริวาโส ทาตพฺโพฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, สุทฺธนฺตปริวาโส ทาตพฺโพฯ

๑๕๙. “กถญฺจ, ภิกฺขเว, ปริวาโส ทาตพฺโพ? อาปตฺติปริยนฺตํ ชานาติ, รตฺติปริยนฺตํ ชานาติ; อาปตฺติปริยนฺตํ สรติ, รตฺติปริยนฺตํ สรติ; อาปตฺติปริยนฺเต นิพฺเพมติโก, รตฺติปริยนฺเต นิพฺเพมติโก – ปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อาปตฺติปริยนฺตํ น ชานาติ, รตฺติปริยนฺตํ ชานาติ; อาปตฺติปริยนฺตํ นสฺสรติ, รตฺติปริยนฺตํ สรติ, อาปตฺติปริยนฺเต เวมติโก, รตฺติปริยนฺเต นิพฺเพมติโก – ปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อาปตฺติปริยนฺตํ เอกจฺจํ ชานาติ, เอกจฺจํ น ชานาติ, รตฺติปริยนฺตํ ชานาติ; อาปตฺติปริยนฺตํ เอกจฺจํ สรติ, เอกจฺจํ นสฺสรติ, รตฺติปริยนฺตํ สรติ; อาปตฺติปริยนฺเต เอกจฺเจ เวมติโก, เอกจฺเจ นิพฺเพมติโก, รตฺติปริยนฺเต นิพฺเพมติโก – ปริวาโส ทาตพฺโพฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, ปริวาโส ทาตพฺโพฯ

ปริวาโส นิฏฺฐิโตฯ

๓. จตุตาลีสกํ

๑๖๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปริวสนฺโต วิพฺภมิฯ โส ปุน ปจฺจาคนฺตฺวา ภิกฺขู อุปสมฺปทํ ยาจิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต วิพฺภมติฯ วิพฺภนฺตกสฺส, ภิกฺขเว, ปริวาโส น รุหติฯ โส เจ ปุน อุปสมฺปชฺชติ, ตสฺส ตเทว ปุริมํ ปริวาสทานํฯ โย ปริวาโส ทินฺโน สุทินฺโน, โย ปริวุตฺโถ สุปริวุตฺโถ, อวเสโส ปริวสิตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต สามเณโร โหติฯ สามเณรสฺส, ภิกฺขเว, ปริวาโส น รุหติฯ โส เจ ปุน อุปสมฺปชฺชติ, ตสฺส ตเทว ปุริมํ ปริวาสทานํฯ โย ปริวาโส ทินฺโน สุทินฺโน, โย ปริวุตฺโถ สุปริวุตฺโถ, อวเสโส ปริวสิตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อุมฺมตฺตโก โหติฯ อุมฺมตฺตกสฺส, ภิกฺขเว, ปริวาโส น รุหติฯ โส เจ ปุน อนุมฺมตฺตโก โหติ, ตสฺส ตเทว ปุริมํ ปริวาสทานํฯ โย ปริวาโส ทินฺโน สุทินฺโน, โย ปริวุตฺโถ สุปริวุตฺโถ, อวเสโส ปริวสิตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต ขิตฺตจิตฺโต โหติฯ ขิตฺตจิตฺตสฺส, ภิกฺขเว, ปริวาโส น รุหติฯ โส เจ ปุน อขิตฺตจิตฺโต โหติ, ตสฺส ตเทว ปุริมํ ปริวาสทานํฯ โย ปริวาโส ทินฺโน สุทินฺโน, โย ปุริวุตฺโถ สุปริวุตฺโถ, อวเสโส ปริวสิตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต เวทนาฏฺโฏ โหติฯ เวทนาฏฺฏสฺส , ภิกฺขเว, ปริวาโส น รุหติฯ โส เจ ปุน อเวทนาฏฺโฏ โหติ, ตสฺส ตเทว ปุริมํ ปริวาสทานํฯ โย ปริวาโส ทินฺโน สุทินฺโน, โย ปริวุตฺโถ สุปริวุตฺโถ, อวเสโส ปริวสิตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต, อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺขิปิยฺยติ [อุกฺขิปียติ (สฺยา.), อุกฺขิปียติ (ก.)]ฯ อุกฺขิตฺตกสฺส, ภิกฺขเว, ปริวาโส น รุหติฯ โส เจ ปุน โอสาริยฺยติ [โอสาริยติ (สฺยา.), โอสารียติ (ก.)], ตสฺส ตเทว ปุริมํ ปริวาสทานํฯ โย ปริวาโส ทินฺโน สุทินฺโน, โย ปริวุตฺโถ สุปริวุตฺโถ, อวเสโส ปริวสิตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺขิปิยฺยติฯ อุกฺขิตฺตกสฺส, ภิกฺขเว, ปริวาโส น รุหติฯ โส เจ ปุน โอสาริยฺยติ, ตสฺส ตเทว ปุริมํ ปริวาสทานํฯ โย ปริวาโส ทินฺโน สุทินฺโน, โย ปริวุตฺโถ สุปริวุตฺโถ, อวเสโส ปริวสิตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา, อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺขิปิยฺยติฯ อุกฺขิตฺตกสฺส, ภิกฺขเว, ปริวาโส น รุหติฯ โส เจ ปุน โอสาริยฺยติ, ตสฺส ตเทว ปุริมํ ปริวาสทานํฯ โย ปริวาโส ทินฺโน สุทินฺโน, โย ปริวุตฺโถ สุปริวุตฺโถ, อวเสโส ปริวสิตพฺโพฯ

๑๖๑. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ มูลายปฏิกสฺสนารโห วิพฺภมติฯ วิพฺภนฺตกสฺส, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนา น รุหติฯ โส เจ ปุน อุปสมฺปชฺชติ, ตสฺส ตเทว ปุริมํ ปริวาสทานํฯ โย ปริวาโส ทินฺโน สุทินฺโน, โย ปริวุตฺโถ สุปริวุตฺโถฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ มูลายปฏิกสฺสนารโห สามเณโร โหติ…เป.… อุมฺมตฺตโก โหติ…เป.… ขิตฺตจิตฺโต โหติ…เป.… เวทนาฏฺโฏ โหติ…เป.… อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปิยฺยติ…เป.… อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิปิยฺยติ…เป.… ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา, อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺขิปิยฺยติฯ อุกฺขิตฺตกสฺส, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนา น รุหติฯ โส เจ ปุน โอสาริยฺยติ, ตสฺส ตเทว ปุริมํ ปริวาสทานํฯ โย ปริวาโส ทินฺโน สุทินฺโน, โย ปริวุตฺโถ สุปริวุตฺโถฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ

๑๖๒. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ มานตฺตารโห วิพฺภมติฯ วิพฺภนฺตกสฺส, ภิกฺขเว, มานตฺตทานํ น รุหติฯ โส เจ ปุน อุปสมฺปชฺชติ, ตสฺส ตเทว ปุริมํ ปริวาสทานํฯ โย ปริวาโส ทินฺโน สุทินฺโน, โย ปริวุตฺโถ สุปริวุตฺโถฯ ตสฺส ภิกฺขุโน มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ มานตฺตารโห สามเณโร โหติ…เป.… อุมฺมตฺตโก โหติ…เป.… ขิตฺตจิตฺโต โหติ…เป.… เวทนาฏฺโฏ โหติ…เป.… อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺขิปิยฺยติ…เป.… อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺขิปิยฺยติ…เป.… ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา, อปฺปฏินิสฺสคฺเค , อุกฺขิปิยฺยติฯ อุกฺขิตฺตกสฺส, ภิกฺขเว, มานตฺตทานํ น รุหติฯ โส เจ ปุน โอสาริยฺยติ, ตสฺส ตเทว ปุริมํ ปริวาสทานํฯ โย ปริวาโส ทินฺโน สุทินฺโน, โย ปริวุตฺโถ สุปริวุตฺโถฯ ตสฺส ภิกฺขุโน มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

๑๖๓. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ มานตฺตํ จรนฺโต วิพฺภมติฯ วิพฺภนฺตกสฺส, ภิกฺขเว , มานตฺตจริยา น รุหติฯ โส เจ ปุน อุปสมฺปชฺชติ ตสฺส ตเทว ปุริมํ ปริวาสทานํฯ โย ปริวาโส ทินฺโน สุทินฺโน, โย ปริวุตฺโถ สุปริวุตฺโถ; ยํ มานตฺตํ ทินฺนํ สุทินฺนํ, ยํ มานตฺตํ จิณฺณํ สุจิณฺณํ, อวเสสํ จริตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ มานตฺตํ จรนฺโต สามเณโร โหติ…เป.… อุมฺมตฺตโก โหติ…เป.… ขิตฺตจิตฺโต โหติ…เป.… เวทนาฏฺโฏ โหติ…เป.… อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺขิปิยฺยติ…เป.… อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺขิปิยฺยติ…เป.… ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา, อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺขิปิยฺยติฯ อุกฺขิตฺตกสฺส, ภิกฺขเว, มานตฺตจริยา น รุห

ติฯ โส เจ ปุน โอสาริยฺยติ, ตสฺส ตเทว ปุริมํ ปริวาสทานํฯ โย ปริวาโส ทินฺโน สุทินฺโน, โย ปุริวุตฺโถ สุปริวุตฺโถ; ยํ มานตฺตํ ทินฺนํ สุทินฺนํ, ยํ มานตฺตํ จิณฺณํ สุจิณฺณํ, อวเสสํ จริตพฺพํฯ

๑๖๔. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อพฺภานารโห วิพฺภมติฯ วิพฺภนฺตกสฺส, ภิกฺขเว, อพฺภานํ น รุหติฯ โส เจ ปุน อุปสมฺปชฺชติ , ตสฺส ตเทว ปุริมํ ปริวาสทานํฯ โย ปริวาโส ทินฺโน สุทินฺโน, โย ปริวุตฺโถ สุปริวุตฺโถ; ยํ มานตฺตํ ทินฺนํ สุทินฺนํ, ยํ มานตฺตํ จิณฺณํ สุจิณฺณํฯ โส ภิกฺขุ อพฺเภตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อพฺภานารโห สามเณโร โหติ…เป.… อุมฺมตฺตโก โหติ…เป.…

ขิตฺตจิตฺโต โหติ…เป.… เวทนาฏฺโฏ โหติ…เป.… อาปตฺติยา อทสฺสเน, อุกฺขิปิยฺยติ…เป.… อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม, อุกฺขิปิยฺยติ…เป.… ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา, อปฺปฏินิสฺสคฺเค, อุกฺขิปิยฺยติฯ อุกฺขิตฺตกสฺส, ภิกฺขเว, อพฺภานํ น รุหติฯ โส เจ ปุน โอสาริยฺยติ, ตสฺส ตเทว ปุริมํ ปริวาสทานํฯ โย ปริวาโส ทินฺโน สุทินฺโน, โย ปริวุตฺโถ สุปริวุตฺโถ; ยํ มานตฺตํ ทินฺนํ สุทินฺนํ, ยํ มานตฺตํ จิณฺณํ สุจิณฺณํฯ โส ภิกฺขุ อพฺเภตพฺโพฯ

จตฺตาลีสกํ สมตฺตํฯ

๔. ฉตฺตึสกํ

๑๖๕. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณา [ปริมาณาโย (สี. สฺยา.)] อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ อปริมาณา [อปริมาณาโย (สี. สฺยา.)] อปฺปฏิจฺฉนฺนาโย…เป.… อปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโย…เป.… อปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิ…เป.… ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโย…เป.… ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโย…เป.… ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ มานตฺตารโห…เป…. มานตฺตํ จรนฺโต…เป…. (ยถาปริวาสํ ตถา วิตฺถาเรตพฺพํ) อพฺภานารโห อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณา อปฺปฏิจฺฉนฺนาโย…เป…. ปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโย…เป…. ปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิ…เป…. อปริมาณา อปฺปฏิจฺฉนฺนาโย…เป…. อปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโย…เป…. อปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิ…เป…. ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโย…เป…. ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโย…เป…. ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

ฉตฺตึสกํ สมตฺตํฯ

๕. มานตฺตสตกํ

๑๖๖. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิตฺวา อปฺปฏิจฺฉาเทตฺวา วิพฺภมติฯ โส ปุน [โส เจ ปุน (ก.)] อุปสมฺปนฺโน ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิตฺวา อปฺปฏิจฺฉาเทตฺวา วิพฺภมติฯ โส ปุน อุปสมฺปนฺโน ตา อาปตฺติโย ฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปจฺฉิมสฺมึ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิตฺวา ปฏิจฺฉาเทตฺวา วิพฺภมติฯ โส ปุน อุปสมฺปนฺโน ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมึ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิตฺวา ปฏิจฺฉาเทตฺวา วิพฺภมติฯ โส ปุน อุปสมฺปนฺโน ตา อาปตฺติโย ฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมิญฺจ ปจฺฉิมสฺมิญฺจ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

๑๖๗. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ตสฺส โหนฺติ อาปตฺติโย ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นจฺฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมึ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ตสฺส โหนฺติ อาปตฺติโย ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย

ปจฺฉา นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมิญฺจ ปจฺฉิมสฺมิญฺจ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ตสฺส โหนฺติ อาปตฺติโย ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นจฺฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมิญฺจ ปจฺฉิมสฺมิญฺจ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ตสฺส โหนฺติ อาปตฺติโย ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมิญฺจ ปจฺฉิมสฺมิญฺจ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

๑๖๘. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจา อาปตฺติโย ชานาติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย น ชานาติฯ ยา อาปตฺติโย ชานาติ ตา อาปตฺติโย ฉาเทติฯ ยา อาปตฺติโย น ชานาติ ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ ชานิตฺวา ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ชานิตฺวา นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ อชานิตฺวา นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ชานิตฺวา นจฺฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมึ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจา อาปตฺติโย ชานาติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย น ชานาติฯ ยา อาปตฺติโย ชานาติ ตา อาปตฺติโย ฉาเทติฯ ยา อาปตฺติโย น ชานาติ ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ ชานิตฺวา ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ชานิตฺวา นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ อชานิตฺวา นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ชานิตฺวา ฉาเทติฯ ตสฺส , ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมิญฺจ ปจฺฉิมสฺมิญฺจ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจา อาปตฺติโย ชานาติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย น ชานาติฯ ยา อาปตฺติโย ชานาติ ตา อาปตฺติโย ฉาเทติฯ ยา อาปตฺติโย น ชานาติ ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ ชานิตฺวา ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ชานิตฺวา ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ อชานิตฺวา นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ชานิตฺวา นจฺฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมิญฺจ ปจฺฉิมสฺมิญฺจ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจา อาปตฺติโย ชานาติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย น ชานาติฯ ยา อาปตฺติโย ชานาติ ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย น ชานาติ ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ ชานิตฺวา ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ชานิตฺวา ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ อชานิตฺวา นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ชานิตฺวา ฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมิญฺจ ปจฺฉิมสฺมิญฺจ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

๑๖๙. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจา อาปตฺติโย สรติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย นสฺสรติฯ ยา อาปตฺติโย สรติ ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย นสฺสรติ ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ สริตฺวา ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา สริตฺวา นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ อสฺสริตฺวา นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา สริตฺวา นจฺฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมึ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ฯ เอกจฺจา อาปตฺติโย สรติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย นสฺสรติฯ ยา อาปตฺติโย สรติ ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย นสฺสรติ ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ สริตฺวา ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา สริตฺวา นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ อสฺสริตฺวา นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา สริตฺวา ฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมิญฺจ ปจฺฉิมสฺมิญฺจ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจา อาปตฺติโย สรติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย นสฺสรติฯ ยา อาปตฺติโย สรติ ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย นสฺสรติ ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ สริตฺวา ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา สริตฺวา ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ อสฺสริตฺวา นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา สริตฺวา นจฺฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมิญฺจ ปจฺฉิมสฺมิญฺจ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจา อาปตฺติโย สรติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย นสฺสรติฯ ยา อาปตฺติโย สรติ ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย นสฺสรติ ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ สริตฺวา ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา สริตฺวา ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ อสฺสริตฺวา นจฺสาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา สริตฺวา ฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมิญฺจ ปจฺฉิมสฺมิญฺจ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

๑๗๐. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก, เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโกฯ ยาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโก ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมึ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก, เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโกฯ ยาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโก ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก

ฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมิญฺจ ปจฺฉิมสฺมิญฺจ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเนน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก, เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโกฯ ยาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโก ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมิญฺจ ปจฺฉิมสฺมิญฺจ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเนน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก, เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโกฯ ยาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโก ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมิญฺจ ปจฺฉิมสฺมิญฺจ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเนน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

๑๗๑. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิตฺวา อปฺปฏิจฺฉาเทตฺวา สามเณโร โหติ…เป.… อุมฺมตฺตโก โหติ…เป.… ขิตฺตจิตฺโต โหติ…เป.… (ยถา เหฏฺฐา ตถา วิตฺถาเรตพฺพํ) เวทนาฏฺโฏ โหติ…เป.… ตสฺส โหนฺติ อาปตฺติโย ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิ…เป.… เอกจฺจา อาปตฺติโย ชานาติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย น ชานาติ…เป.… เอกจฺจา อาปตฺติโย สรติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย นสฺสรติ…เป.… เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก, เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโกฯ ยาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโก ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส เวทนาฏฺโฏ โหติฯ โส ปุน อเวทนาฏฺโฏ หุตฺวา ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติ…เป.… ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติ…เป.… ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติ…เป.… ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติฯ ตสฺส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน ปุริมสฺมิญฺจ ปจฺฉิมสฺมิญฺจ อาปตฺติกฺขนฺเธ ยถาปฏิจฺฉนฺเนน ปริวาสํ ทตฺวา มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

มานตฺตสตํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. สมูลายสโมธานปริวาสจตุสฺสตํ

๑๗๒. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิตฺวา อปฺปฏิจฺฉาเทตฺวา วิพฺภมติฯ โส ปุน อุปสมฺปนฺโน ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพ ฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิตฺวา อปฺปฏิจฺฉาเทตฺวา วิพฺภมติฯ โส ปุน อุปสมฺปนฺโน ตา อาปตฺติโย ฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิตฺวา ปฏิจฺฉาเทตฺวา วิพฺภมติฯ โส ปุน อุปสมฺปนฺโน ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิตฺวา ปฏิจฺฉาเทตฺวา วิพฺภมติฯ โส ปุน อุปสมฺปนฺโน ตา อาปตฺติโย ฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

๑๗๓. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ตสฺส โหนฺติ อาปตฺติโย ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นจฺฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ตสฺส โหนฺติ อาปตฺติโย ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ตสฺส โหนฺติ อาปตฺติโย ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นจฺฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ตสฺส โหนฺติ อาปตฺติโย ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

๑๗๔. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจา อาปตฺติโย ชานาติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย น ชานาติฯ ยา อาปตฺติโย ชานาติ ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย น ชานาติ ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ ชานิตฺวา ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ชานิตฺวา นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ อชานิตฺวา นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ชานิตฺวา นจฺฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจา อาปตฺติโย ชานาติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย น ชานาติฯ ยา อาปตฺติโย ชานาติ ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย น ชานาติ ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ ชานิตฺวา ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ชานิตฺวา นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ อชานิตฺวา นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ชานิตฺวา ฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจา อาปตฺติโย ชานาติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย น ชานาติฯ ยา อาปตฺติโย ชานาติ ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย น ชานาติ ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ ชานิตฺวา ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ชานิตฺวา ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ อชานิตฺวา นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ชานิตฺวา นจฺฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจา อาปตฺติโย ชานาติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย น ชานาติฯ ยา อาปตฺติโย ชานาติ ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ, ยา อาปตฺติโย น ชานาติ ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ ชานิตฺวา ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ชานิตฺวา ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ อชานิตฺวา นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา ชานิตฺวา ฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

๑๗๕. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจา อาปตฺติโย สรติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย นสฺสรติฯ ยา อาปตฺติโย สรติ ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย นสฺสรติ ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ สริตฺวา ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา สริตฺวา นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ อสฺสริตฺวา นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา สริตฺวา นจฺฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจา อาปตฺติโย สรติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย นสฺสรติฯ ยา อาปตฺติโย สรติ ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย นสฺสรติ ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ สริตฺวา ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา สริตฺวา นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ อสฺสริตฺวา นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา สริตฺวา ฉาเทติ ฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพ ฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจา อาปตฺติโย สรติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย นสฺสรติฯ ยา อาปตฺติโย สรติ ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย นสฺสรติ ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ สริตฺวา ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา สริตฺวา ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ อสฺสริตฺวา นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา สริตฺวา นจฺฉาเทติ ฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจา อาปตฺติโย สรติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย นสฺสรติฯ ยา อาปตฺติโย สรติ ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย นสฺสรติ ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ สริตฺวา ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา สริตฺวา ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ อสฺสริตฺวา นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา สริตฺวา ฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

๑๗๖. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก, เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโกฯ ยาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโก ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก, เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโกฯ ยาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโก ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพ ฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก, เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโกฯ ยาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโก ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก, เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโกฯ ยาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโก ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส วิพฺภมิตฺวา [โส ภิกฺขุ วิพฺภมิตฺวา (ก.)] ปุน อุปสมฺปนฺโน ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพ ฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

๑๗๗. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิตฺวา อปฺปฏิจฺฉาเทตฺวา สามเณโร โหติ…เป…. อุมฺมตฺตโก โหติ…เป…. ขิตฺตจิตฺโต โหติ…เป…. เวทนาฏฺโฏ โหติ…เป…. ตสฺส โหนฺติ อาปตฺติโย ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิ (ยถา เหฏฺฐา วิตฺถาริตํ ตถา วิตฺถาเรตพฺพํ)…เป…. เอกจฺจา อาปตฺติโย ชานาติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย น ชานาติ…เป…. เอกจฺจา อาปตฺติโย สรติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย นสฺสรติ…เป…. เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก, เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโกฯ ยาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโก ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส เวทนาฏฺโฏ โหติฯ โส ปุน อเวทนาฏฺโฏ หุตฺวา ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติ…เป…. ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติ ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติ…เป…. ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติ ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติ…เป…. ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

๑๗๘. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ มานตฺตารโห…เป…. มานตฺตํ จรนฺโต…เป…. อพฺภานารโห อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิตฺวา อปฺปฏิจฺฉาเทตฺวา วิพฺภมติ…เป…. (มานตฺตารโห จ มานตฺตจารี จ อพฺภานารโห จ ยถา ปริวาโส วิตฺถาริโต ตถา วิตฺถาเรตพฺโพ)ฯ

๑๗๙. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อพฺภานารโห อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิตฺวา อปฺปฏิจฺฉาเทตฺวา สามเณโร โหติ…เป…. อุมฺมตฺตโก โหติ…เป…. ขิตฺตจิตฺโต โหติ…เป…. เวทนาฏฺโฏ

โหติ…เป.… ตสฺส โหนฺติ อาปตฺติโย ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิ …เป.… เอกจฺจา อาปตฺติโย ชานาติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย น ชานาติ…เป.… เอกจฺจา อาปตฺติโย สรติ, เอกจฺจา อาปตฺติโย นสฺสรติ…เป.… เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก, เอกจฺจาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโกฯ ยาสุ อาปตฺตีสุ นิพฺเพมติโก ตา อาปตฺติโย ฉาเทติ; ยาสุ อาปตฺตีสุ เวมติโก ตา อาปตฺติโย นจฺฉาเทติฯ โส เวทนาฏฺโฏ โหติฯ โส ปุน อเวทนาฏฺโฏ หุตฺวา ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติ…เป.… ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติ…เป.… ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก นจฺฉาเทติ…เป.… ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ นิพฺเพมติโก ฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติ; ยา อาปตฺติโย ปุพฺเพ เวมติโก นจฺฉาเทสิ ตา อาปตฺติโย ปจฺฉา นิพฺเพมติโก ฉาเทติฯ โส ภิกฺขุ มูลาย ปฏิกสฺสิตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺนานญฺจสฺส อาปตฺตีนํ ปุริมาย อาปตฺติยา สโมธานปริวาโส ทาตพฺโพฯ

สมูลายสโมธานปริวาสจตุสฺสตํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. ปริมาณาทิวารอฏฺฐกํ

๑๘๐. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชิตฺวา ปริมาณา อปฺปฏิจฺฉาเทตฺวา…เป.… อปริมาณา อปฺปฏิจฺฉาเทตฺวา…เป.… เอกนามา อปฺปฏิจฺฉาเทตฺวา…เป.… นานานามา อปฺปฏิจฺฉาเทตฺวา…เป.… สภาคา อปฺปฏิจฺฉาเทตฺวา…เป.… วิสภาคา อปฺปฏิจฺฉาเทตฺวา…เป.… ววตฺถิตา อปฺปฏิจฺฉาเทตฺวา…เป.… สมฺภินฺนา อปฺปฏิจฺฉาเทตฺวา วิพฺภมติ…เป.… (ยถา เหฏฺฐา ตถา วิตฺถาเรตพฺพํ)ฯ

ปริมาณาทิวารอฏฺฐกํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. ทฺเวภิกฺขุวารเอกาทสกํ

๑๘๑. “ทฺเว ภิกฺขู สงฺฆาทิเสสํ อาปนฺนา โหนฺติฯ เต สงฺฆาทิเสเส สงฺฆาทิเสสทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ เอโก ฉาเทติ, เอโก นจฺฉาเทติฯ โย ฉาเทติ โส ทุกฺกฏํ เทสาเปตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺเน [ยถาปฏิจฺฉนฺนานํ (สี.)] จสฺส ปริวาสํ ทตฺวา อุภินฺนมฺปิ มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“ทฺเว ภิกฺขู สงฺฆาทิเสสํ อาปนฺนา โหนฺติฯ เต สงฺฆาทิเสเส เวมติกา โหนฺติฯ เอโก ฉาเทติ, เอโก นจฺฉาเทติฯ โย ฉาเทติ โส ทุกฺกฏํ เทสาเปตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺเน จสฺส ปริวาสํ ทตฺวา อุภินฺนมฺปิ มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“ทฺเว ภิกฺขู สงฺฆาทิเสสํ อาปนฺนา โหนฺติฯ เต สงฺฆาทิเสเส มิสฺสกทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ เอโก ฉาเทติ, เอโก นจฺฉาเทติฯ โย ฉาเทติ โส ทุกฺกฏํ เทสาเปตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺเน จสฺส ปริวาสํ ทตฺวา อุภินฺนมฺปิ มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“ทฺเว ภิกฺขู มิสฺสกํ อาปนฺนา โหนฺติฯ เต มิสฺสเก สงฺฆาทิเสสทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ เอโก ฉาเทติ, เอโก นจฺฉาเทติฯ โย ฉาเทติ โส ทุกฺกฏํ เทสาเปตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺเน จสฺส ปริวาสํ ทตฺวา อุภินฺนมฺปิ มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“ทฺเว ภิกฺขู มิสฺสกํ อาปนฺนา โหนฺติฯ เต มิสฺสเก มิสฺสกทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ เอโก ฉาเทติ, เอโก นจฺฉาเทติฯ โย ฉาเทติ โส ทุกฺกฏํ เทสาเปตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺเน จสฺส ปริวาสํ ทตฺวา อุภินฺนมฺปิ มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“ทฺเว ภิกฺขู สุทฺธกํ อาปนฺนา โหนฺติฯ เต สุทฺธเก สงฺฆาทิเสสทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ เอโก ฉาเทติ, เอโก นจฺฉาเทติฯ โย ฉาเทติ โส ทุกฺกฏํ เทสาเปตพฺโพฯ อุโภปิ ยถาธมฺมํ การาเปตพฺพาฯ

“ทฺเว ภิกฺขู สุทฺธกํ อาปนฺนา โหนฺติฯ เต สุทฺธเก สุทฺธกทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ เอโก ฉาเทติ, เอโก นจฺฉาเทติฯ โย ฉาเทติ โส ทุกฺกฏํ เทสาเปตพฺโพฯ อุโภปิ ยถาธมฺมํ การาเปตพฺพาฯ

“ทฺเว ภิกฺขู สงฺฆาทิเสสํ อาปนฺนา โหนฺติฯ เต สงฺฆาทิเสเส สงฺฆาทิเสสทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ เอกสฺส โหติ อาโรเจสฺสามีติ, เอกสฺส โหติ น อาโรเจสฺสามีติฯ โส ปฐมมฺปิ ยามํ ฉาเทติ, ทุติยมฺปิ ยามํ ฉาเทติ, ตติยมฺปิ ยามํ ฉาเทติ – อุฏฺฐิเต อรุเณ ฉนฺนา โหติ อาปตฺติฯ โย ฉาเทติ โส ทุกฺกฏํ เทสาเปตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺเน จสฺส ปริวาสํ ทตฺวา อุภินฺนมฺปิ มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“ทฺเว ภิกฺขู สงฺฆาทิเสสํ อาปนฺนา โหนฺติฯ เต สงฺฆาทิเสเส สงฺฆาทิเสสทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ เต คจฺฉนฺติ อาโรเจสฺสามาติฯ เอกสฺส อนฺตรามคฺเค มกฺขธมฺโม อุปฺปชฺชติ น อาโรเจสฺสามีติฯ โส ปฐมมฺปิ ยามํ ฉาเทติ, ทุติยมฺปิ ยามํ ฉาเทติ, ตติยมฺปิ ยามํ ฉาเทติ – อุฏฺฐิเต อรุเณ ฉนฺนา โหติ อาปตฺติฯ โย ฉาเทติ โส ทุกฺกฏํ เทสาเปตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺเน จสฺส ปริวาสํ ทตฺวา อุภินฺนมฺปิ มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“ทฺเว ภิกฺขู สงฺฆาทิเสสํ อาปนฺนา โหนฺติฯ เต สงฺฆาทิเสเส สงฺฆาทิเสสทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ เต อุมฺมตฺตกา โหนฺติฯ เต ปจฺฉา อนุมฺมตฺตกา หุตฺวา เอโก ฉาเทติ, เอโก นจฺฉาเทติฯ โย ฉาเทติ โส ทุกฺกฏํ เทสาเปตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺเน จสฺส ปริวาสํ ทตฺวา อุภินฺนมฺปิ มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

“ทฺเว ภิกฺขู สงฺฆาทิเสสํ อาปนฺนา โหนฺติฯ เต ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน เอวํ วทนฺติ – ‘อิทาเนว โข มยํ ชานาม – อยมฺปิ กิร ธมฺโม สุตฺตาคโต สุตฺตปริยาปนฺโน อนฺวทฺธมาสํ อุทฺเทสํ อาคจฺฉตี’ติฯ เต สงฺฆาทิเสเส สงฺฆาทิเสสทิฏฺฐิโน โหนฺติฯ เอโก ฉาเทติ, เอโก นจฺฉาเทติฯ โย ฉาเทติ โส ทุกฺกฏํ เทสาเปตพฺโพฯ ยถาปฏิจฺฉนฺเน จสฺส ปริวาสํ ทตฺวา อุภินฺนมฺปิ มานตฺตํ ทาตพฺพํฯ

ทฺเวภิกฺขุวารเอกาทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. มูลายอวิสุทฺธินวกํ

๑๘๒. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ, เอกนามมฺปิ นานานามมฺปิ, สภาคมฺปิ วิสภาคมฺปิ, ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณาโย อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ; อธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, อธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อวิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ, เอกนามมฺปิ นานานามมฺปิ, สภาคมฺปิ วิสภาคมฺปิ, ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณาโย ปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ; อธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, อธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อวิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ, เอกนามมฺปิ นานานามมฺปิ, สภาคมฺปิ วิสภาคมฺปิ, ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณาโย ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ, อธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, อธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อวิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ, เอกนามมฺปิ นานานามมฺปิ, สภาคมฺปิ วิสภาคมฺปิ, ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ อปริมาณาโย อปฺปฏิจฺฉนฺนาโย…เป.… อปริมาณาโย ปฏิจฺฉนฺนาโย…เป.… อปริมาณาโย ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิ …เป.… ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโย ฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติ ฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ; อธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, อธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อวิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ, เอกนามมฺปิ นานานามมฺปิ, สภาคมฺปิ วิสภาคมฺปิ, ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ; อธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, อธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อวิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ, เอกนามมฺปิ นานานามมฺปิ, สภาคมฺปิ วิสภาคมฺปิ, ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน; ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ; อธมฺเมน มานตฺตํ เทติ; อธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อวิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ

มูลายอวิสุทฺธินวกํ [สมูลาวิสุทฺธินวกํ (ก.)] นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทุติยนวกํ **[อิทํ นวกํ โปราณโปตฺถเกสุ อวิสุทฺธิวเสเนว อาคตํ, วุจฺจมานตติยนวเกน จ สํสฏฺฐํฯ ตํ ปฏิวิโสธเกหิ อสํสฏฺฐํ กตฺวา วิสุํ ปติฏฺฐาปิตํฯ สีหฬสฺยามโปตฺถเกสุ ปน ตํ วิสุทฺธิวเสเนว อาคตํฯ ตํ ปเนวํ เวทิตพฺพํ –§๑๐- มูลายวิสุทฺธินวก (สี. สฺยา.)§๑๘๓. อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมฺพหุลา สํฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ…เป…. ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สํฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติ, ตสฺส ตสฺส สํโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติ, โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สํฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณาโย อปฺปฏิจฺฉนฺนาโย…เป…. ปริมาณาโย ปฏิจฺฉนฺนาโย…เป…. ปริมาณาโย ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส สํฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติ, ตํ สํโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ, ธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, ธมฺเมน อพฺเภติฯ โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ (๑-๓)§อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมฺพหุลา สํฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ…เป…. ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สํฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติ, ตสฺส สํโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติ, โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สํฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ อปริมาณาโย อปฺปฏิจฺฉนฺนาโย…เป…. อปริมาณาโย ปฏิจฺฉนฺนาโย…เป…. อปริมาณาโย ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส สํฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติ, ตํ สํโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ, ธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, ธมฺเมน อพฺเภติฯ โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีติฯ (๔-๖)§อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมฺพหุลา สํฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชตี ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ…เป…. ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สํฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติ, ตสฺส สํโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติ,**

โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สํฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโย...เป.... ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโย...เป.... ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส สํฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติ, ตํ สํโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ, ธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, ธมฺเมน อพฺเภติฯ โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ (๗-๙)§มูลาย วิสุทฺธินวกํ นิฏฺฐิตํฯ]

๑๘๓. "อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ...เป.... ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณา อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสติ อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน, อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ; ธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, ธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อวิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ (๑)

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ...เป.... ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน , อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ; ธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, ธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อวิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ (๒)

"อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ...เป.... ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน, อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ; ธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, ธมฺเมน อพฺเภติฯ โส ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อวิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ (๓)

"อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ, เอกนามมฺปิ นานานามมฺปิ, สภาคมฺปิ วิสภาคมฺปิ, ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติ ฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ อปริมาณา อปฺปฏิจฺฉนฺนาโย...เป.... อปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโย...เป.... อปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิ...เป.... ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน, อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ; ธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, ธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อวิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ (๔-๗)

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ…เป.… ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน, อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ, ธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, ธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อวิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ (๘)

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ…เป.… ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน, อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ; ธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, ธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อวิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ (๙)

ทุติยนวกํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๑. ตติยนวกํ

๑๘๔. “อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ…เป.… ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณาโย อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน, อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ ฯ โส ปริวสามีติ มญฺญมาโน อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณาโย อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส ตสฺมึ ภูมิยํ ฐิโต ปุริมาอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรติ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – ‘อหํ โข สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ…เป.… ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โสหํ สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ปริมาณาโย อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจึฯ ตํ มํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสิ อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน, อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสามีติ มญฺญมาโน อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ปริมาณาโย อปฺปฏิจฺฉนฺนาโย ฯ โสหํ ตสฺมึ ภูมิยํ ฐิโต ปุริมาอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรามิ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรามิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ปุริมาอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาเจยฺยํ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ; ธมฺเมน มานตฺตํ, ธมฺเมน อพฺภาน’นฺติฯ โส สงฺฆํ ปุริมาอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺ

เมน สโมธานปริวาสํ; ธมฺเมน มานตฺตํ, ธมฺเมน อพฺภาเนฯ ตํ สงฺโฆ ปุริมาอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, มูลาย ปฏิกสฺสติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ; ธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, ธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ วิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิ [อยํ ปฐมวาโร สี สฺยา. โปตฺถเกสุ ปริปุณฺโณ ทิสฺสติ]ฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ…เป…. ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติ ฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ, อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน, อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสามีติ มญฺญมาโน อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส ตสฺมึ ภูมิยํ ฐิโต ปุริมาอาปตฺตีนํ [ปุริมานํ อาปตฺตีนํ (ก.)] อนฺตราอาปตฺติโย สรติ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – ‘อหํ โข สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ…เป…. ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โสหํ สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจึฯ ตํ มํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสิ, อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน, อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสามีติ มญฺญมาโน อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โสหํ ตสฺมึ ภูมิยํ ฐิโต ปุริมาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรามิ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรามิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ปุริมาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, อปรา อาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, มูลายปฏิกสฺสนํ ยาเจยฺยํ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ, ธมฺเมน มานตฺตํ, ธมฺเมน อพฺภาน’นฺติฯ โส สงฺฆํ ปุริมาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ, ธมฺเมน มานตฺตํ, ธมฺเมน อพฺภานํฯ ตํ สงฺโฆ ปุริมาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, มูลาย ปฏิกสฺสติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ, ธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, ธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ วิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ…เป…. ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน, อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสามีติ มญฺญมาโน อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส ตสฺมึ ภูมิยํ ฐิโต ปุริมาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรติ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – ‘อหํ โข สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ…เป…. ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โสหํ สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺ

ตีนํ สโมธานปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจึฯ ตํ มํ สงฺโฆ อนฺตรา อาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสิ อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน, อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสามีติ มญฺญมาโน อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ปริมาณา ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โสหํ ตสฺมึ ภูมิยํ ฐิโต ปุริมาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรามิ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอา ปตฺติโย สรามิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ปุริมาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, มูลา ยปฏิกสฺสนํ ยาเจยฺยํ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ, ธมฺเมน มานตฺตํ, ธมฺ เมน อพฺภาน'นฺติฯ โส สงฺฆํ ปุริมาปตฺตีนํ อนฺตรา อาปตฺตีนญฺจ, อปรา อาปตฺตีนํ อนฺตรา อาปตฺตีนญฺจ, มูลา ยปฏิกสฺสนํ ยาจติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ, ธมฺเมน มานตฺตํ, ธมฺเมน อพฺภานํฯ ตํ สงฺโฆ ปุริมาปตฺตีนํ อนฺตรา อาปตฺตีนญฺจ, อปรา อาปตฺตีนํ อนฺตรา อาปตฺตีนญฺจ, มูลาย ปฏิกสฺ สติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ, ธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, ธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ วิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ

"อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ…เป…. วตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ อปริมาณาโย อปฺปฏิจฺฉนฺนาโย…เป…. อปริมาณาโย ปฏิจฺฉนฺนาโย…เป…. อปริมาณาโย ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺ นาโยปิ…เป…. ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลา ยปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสิ อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน, อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสามีติ มญฺญมาโน…เป…. ตํ สงฺโฆ ปุริมา อาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺ ตีนญฺจ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, มูลาย ปฏิกสฺสติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺ เมน สโมธานปริวาสํ เทติ, ธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, ธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ วิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺ ตีหิ [อิเมปิ จตฺตาโร วารา สี. สฺยา. โปตฺถเกสุ ปริปุณฺณา ทิสฺสนฺติ]ฯ

"อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ…เป…. วตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณา โยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอา ปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน, อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริว สามีติ มญฺญมาโน อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โส ตสฺมึ ภูมิยํ ฐิโต ปุริมา อาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรติ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติ โย สรติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – 'อหํ โข สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ… เป…. วตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โสหํ สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺ ตีนํ สโมธานปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ปริมาณา โยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจึฯ ตํ มํ สงฺโฆ อนฺตรา

อาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสิ อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน, อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสามีติ มญฺญมาโน อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโยฯ โสหํ ตสฺมึ ภูมิยํ ฐิโต ปุริมา อาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรามิ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรามิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ปุริมา อาปตฺตีนํ อนฺตรา ปตฺตีนญฺจ, อปราอาปตฺตีน อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, มูลายปฏิกสฺสนํ ยาเจยฺยํ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ, ธมฺเมน มานตฺตํ, ธมฺเมน อพฺภาน'นฺติฯ โส สงฺฆํ ปุริมา อาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ, ธมฺเมน มานตฺตํ, ธมฺเมน อพฺภานํฯ ตํ สงฺโฆ ปุริมา อาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, มูลาย ปฏิกสฺสติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ, ธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, ธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ วิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิฯ

"อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ…เป.… ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โส สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจติฯ ตสฺส สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจติฯ ตํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสติ อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน, อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติฯ โส ปริวสามีติ มญฺญมาโน อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชติ ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โส ตสฺมึ ภูมิยํ ฐิโต ปุริมา อาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรติ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรติฯ ตสฺส เอวํ โหติ – 'อหํ โข สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ปริมาณมฺปิ อปริมาณมฺปิ…เป.… ววตฺถิตมฺปิ สมฺภินฺนมฺปิฯ โสหํ สงฺฆํ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ ยาจึฯ ตสฺส เม สงฺโฆ ตาสํ อาปตฺตีนํ สโมธานปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสนฺโต อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โสหํ สงฺฆํ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลายปฏิกสฺสนํ ยาจึฯ ตํ มํ สงฺโฆ อนฺตราอาปตฺตีนํ มูลาย ปฏิกสฺสิ อธมฺมิเกน กมฺเมน กุปฺเปน อฏฺฐานารเหน, อธมฺเมน สโมธานปริวาสํ อทาสิฯ โสหํ ปริวสามีติ มญฺญมาโน อนฺตรา สมฺพหุลา สงฺฆาทิเสสา อาปตฺติโย อาปชฺชึ ปริมาณาโยปิ อปริมาณาโยปิ ปฏิจฺฉนฺนาโยปิ อปฺปฏิจฺฉนฺนาโยปิฯ โสหํ ตสฺมึ ภูมิยํ ฐิโต ปุริมา อาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรามิ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺติโย สรามิฯ ยํนูนาหํ สงฺฆํ ปุริมาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, มูลายปฏิกสฺสนํ ยาเจยฺยํ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ, ธมฺเมน มานตฺตํ, ธมฺเมน อพฺภาน'นฺติฯ โส สงฺฆํ ปุริมา อาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, อปราอาปตฺตีนํ อนฺตราอาปตฺตีนญฺจ, มูลาย ปฏิกสฺสนํ ยาจติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ, ธมฺเมน มานตฺตํ, ธมฺเมน อพฺภานํฯ ตํ สงฺโฆ ปุริมา อาปตฺตีนํ อนฺตรา อาปตฺตีนญฺจ, อปรา อาปตฺตีนํ อนฺตรา อาปตฺตีนญฺจ, มูลาย ปฏิกสฺสติ ธมฺมิเกน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน, ธมฺเมน สโมธานปริวาสํ เทติ, ธมฺเมน มานตฺตํ เทติ, ธมฺเมน อพฺเภติฯ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ วิสุทฺโธ ตาหิ อาปตฺตีหิ"ฯ

ตติยนวกํ นิฏฺฐิตํฯ

สมุจฺจยกฺขนฺธโก ตติโยฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อปฺปฏิจฺฉนฺนา เอกาห-ทฺวีห-ตีห-จตูห จ;
ปญฺจาหปกฺขทสนฺนํ, อาปตฺติมาห มหามุนิฯ

สุทฺธนฺโต จ วิพฺภมนฺโต, ปริมาณมุขํ ทฺเว ภิกฺขู;
ตตฺถ สญฺญิโน ทฺเว ยถา, เวมติกา ตเถว จฯ

มิสฺสกทิฏฺฐิโน ทฺเว จ, อสุทฺธเกกทิฏฺฐิโน;
ทฺเว เจว สุทฺธทิฏฺฐิโนฯ

ตเถว จ เอโก ฉาเทติ, อถ มกฺขมเตน จ;
อุมฺมตฺตกเทสนญฺจ, มูลา อฏฺฐารส [ปนฺนรส (ก.)] วิสุทฺธโตฯ

อาจริยานํ วิภชฺชปทานํ [วิภชฺชวาทีนํ (สี.)], ตมฺพปณฺณิทีปปสาทกานํ;
มหาวิหารวาสีนํ, วาจนา สทฺธมฺมฏฺฐิติยาติฯ

สมุจฺจยกฺขนฺธกํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. สมถกฺขนฺธกํ

๑. สมฺมุขาวินโย

๑๘๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อสมฺมุขีภูตานํ ภิกฺขูนํ กมฺมานิ กโรนฺติ – ตชฺชนียมฺปิ, นิยสฺสมฺปิ, ปพฺพาชนียมฺปิ, ปฏิสารณียมฺปิ, อุกฺเขปนียมฺปิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อสมฺมุขีภูตานํ ภิกฺขูนํ กมฺมานิ กริสฺสนฺติ – ตชฺชนียมฺปิ, นิยสฺสมฺปิ, ปพฺพาชนียมฺปิ, ปฏิสารณียมฺปิ, อุกฺเขปนียมฺปี"ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… "สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อสมฺมุขีภูตานํ ภิกฺขูนํ กมฺมานิ กโรนฺติ – ตชฺชนียมฺปิ, นิยสฺสมฺปิ, ปพฺพาชนียมฺปิ, ปฏิสารณียมฺปิ, อุกฺเขปนียมฺปี"ติ? "สจฺจํ ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – "อนนุจฺฉวิกํ, ภิกฺขเว, เตสํ โมฆปุริสานํ อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา อสมฺมุขีภูตานํ ภิกฺขูนํ กมฺมานิ กริสฺสนฺติ – ตชฺชนียมฺปิ, นิยสฺสมฺปิ, ปพฺพาชนียมฺปิ, ปฏิสารณียมฺปิ, อุกฺเขปนียมฺปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – น, ภิกฺขเว, อสมฺมุขีภูตานํ ภิกฺขูนํ กมฺมํ กาตพฺพํ – ตชฺชนียํ วา, นิยสฺสํ วา, ปพฺพาชนียํ วา, ปฏิสารณียํ วา, อุกฺเขปนียํ วาฯ โย กเรยฺย , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๘๖. "อธมฺมวาที ปุคฺคโล อธมฺมวาที สมฺพหุลา อธมฺมวาที สงฺโฆฯ ธมฺมวาที ปุคฺคโล ธมฺมวาที สมฺพหุลา ธมฺมวาที สงฺโฆฯ

กณฺหปกฺขนวกํ

๑๘๗. "อธมฺมวาที ปุคฺคโล ธมฺมวาทิํ ปุคฺคลํ สญฺญาเปติ นิชฺฌาเปติ เปกฺเขติ อนุเปกฺเขติ ทสฺเสติ อนุทสฺเสติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหาหิ, อิมํ โรเจหีติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, อธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินยปติรูปเกนฯ

"อธมฺมวาที ปุคฺคโล ธมฺมวาที สมฺพหุเล สญฺญาเปติ นิชฺฌาเปติ เปกฺเขติ อนุเปกฺเขติ ทสฺเสติ อนุทสฺเสติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย , อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถาติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, อธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินยปติรูปเกนฯ

"อธมฺมวาที ปุคฺคโล ธมฺมวาทิํ สงฺฆํ สญฺญาเปติ นิชฺฌาเปติ เปกฺเขติ อนุเปกฺเขติ ทสฺเสติ อนุทสฺเสติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหาหิ, อิมํ โรเจหีติ [อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถาติ (ก.)]ฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, อธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินยปติรูปเกนฯ

“อธมฺมวาที สมฺพหุลา ธมฺมวาทึ ปุคฺคลํ สญฺญาเปนฺติ นิชฺฌาเปนฺติ เปกฺเขนฺติ อนุเปกฺเขนฺติ ทสฺเสนฺติ อนุทสฺเสนฺติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหาหิ, อิมํ โรเจหีติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, อธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินยปติรูปเกนฯ

“อธมฺมวาที สมฺพหุลา ธมฺมวาที สมฺพหุเล สญฺญาเปนฺติ นิชฺฌาเปนฺติ เปกฺเขนฺติ อนุเปกฺเขนฺติ ทสฺเสนฺติ อนุทสฺเสนฺติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถาติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, อธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินยปติรูปเกนฯ

“อธมฺมวาที สมฺพหุลา ธมฺมวาทึ สงฺฆํ สญฺญาเปนฺติ นิชฺฌาเปนฺติ เปกฺเขนฺติ อนุเปกฺเขนฺติ ทสฺเสนฺติ อนุทสฺเสนฺติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหาหิ, อิมํ โรเจหีติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, อธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินยปติรูปเกนฯ

“อธมฺมวาที สงฺโฆ ธมฺมวาทึ ปุคฺคลํ สญฺญาเปติ นิชฺฌาเปติ เปกฺเขติ อนุเปกฺเขติ ทสฺเสติ อนุทสฺเสติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหาหิ, อิมํ โรเจหีติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, อธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินยปติรูปเกนฯ

“อธมฺมวาที สงฺโฆ ธมฺมวาที สมฺพหุเล สญฺญาเปติ นิชฺฌาเปติ เปกฺเขติ อนุเปกฺเขติ ทสฺเสติ อนุทสฺเสติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถาติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, อธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินยปติรูปเกนฯ

“อธมฺมวาที สงฺโฆ ธมฺมวาทึ สงฺฆํ สญฺญาเปติ นิชฺฌาเปติ เปกฺเขติ อนุเปกฺเขติ ทสฺเสติ อนุทสฺเสติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหาหิ, อิมํ โรเจหีติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, อธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินยปติรูปเกนฯ

กณฺหปกฺขนวกํ นิฏฺฐิตํฯ

สุกฺกปกฺขนวกํ

๑๘๘. “ธมฺมวาที ปุคฺคโล อธมฺมวาทึ ปุคฺคลํ สญฺญาเปติ นิชฺฌาเปติ เปกฺเขติ อนุเปกฺเขติ ทสฺเสติ อนุทสฺเสติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหาหิ, อิมํ โรเจหีติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินเยนฯ

“ธมฺมวาที ปุคฺคโล อธมฺมวาที สมฺพหุเล สญฺญาเปติ นิชฺฌาเปติ เปกฺเขติ อนุเปกฺเขติ ทสฺเสติ อนุทสฺเสติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถาติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินเยนฯ

“ธมฺมวาที ปุคฺคโล อธมฺมวาทึ สงฺฆํ สญฺญาเปติ นิชฺฌาเปติ เปกฺเขติ อนุเปกฺเขติ ทสฺเสติ อนุทสฺเสติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหาหิ, อิมํ โรเจหีติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินเยนฯ

“ธมฺมวาที สมฺพหุลา อธมฺมวาทึ ปุคฺคลํ สญฺญาเปนฺติ นิชฺฌาเปนฺติ เปกฺเขนฺติ อนุเปกฺเขนฺติ ทสฺเสนฺติ อนุทสฺเสนฺติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหาหิ , อิมํ โรเจหีติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินเยนฯ

“ธมฺมวาที สมฺพหุลา อธมฺมวาที สมฺพหุเล สญฺญาเปนฺติ นิชฺฌาเปนฺติ เปกฺเขนฺติ อนุเปกฺเขนฺติ ทสฺเสนฺติ อนุทสฺเสนฺติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถาติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินเยนฯ

“ธมฺมวาที สมฺพหุลา อธมฺมวาทึ สงฺฆํ สญฺญาเปนฺติ นิชฺฌาเปนฺติ เปกฺเขนฺติ อนุเปกฺเขนฺติ ทสฺเสนฺติ อนุทสฺเสนฺติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ , อิมํ คณฺหาหิ, อิมํ โรเจหีติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินเยนฯ

“ธมฺมวาที สงฺโฆ อธมฺมวาทึ ปุคฺคลํ สญฺญาเปติ นิชฺฌาเปติ เปกฺเขติ อนุเปกฺเขติ ทสฺเสติ อนุทสฺเสติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหาหิ, อิมํ โรเจหีติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินเยนฯ

“ธมฺมวาที สงฺโฆ อธมฺมวาที สมฺพหุเล สญฺญาเปติ นิชฺฌาเปติ เปกฺเขติ อนุเปกฺเขติ ทสฺเสติ อนุทสฺเสติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถาติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินเยนฯ

“ธมฺมวาที สงฺโฆ อธมฺมวาทึ สงฺฆํ สญฺญาเปติ นิชฺฌาเปติ เปกฺเขติ อนุเปกฺเขติ ทสฺเสติ อนุทสฺเสติ – อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหาหิ, อิมํ โรเจหีติฯ เอวญฺเจตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ธมฺเมน วูปสมฺมติ สมฺมุขาวินเยนา”ติฯ

สุกฺกปกฺขนวกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. สติวินโย

๑๘๙. [อิทํ วตฺถุ ปารา. ๓๘๐ อาทโย] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมตา ทพฺเพน มลฺลปุตฺเตน ชาติยา สตฺตวสฺเสน อรหตฺตํ สจฺฉิกตํ โหติ ฯ ยํ กิญฺจิ สาวเกน ปตฺตพฺพํ สพฺพํ เตน อนุปฺปตฺตํ โหติฯ นตฺถิ จสฺส กิญฺจิ อุตฺตริ [อุตฺตรึ (สี.)] กรณียํ, กตสฺส วา ปติจโยฯ อถ โข อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ

– “มยา โข ชาติยา สตฺตวสฺเสน อรหตฺตํ สจฺฉิกตํฯ ยํ กิญฺจิ สาวเกน ปตฺตพฺพํ สพฺพํ มยา อนุปฺปตฺตํฯ นตฺถิ จ เม กิญฺจิ อุตฺตริกรณียํ, กตสฺส วา ปติจโยฯ กึ นุ โข อหํ สงฺฆสฺส เวยฺยาวจฺจํ กเรยฺย”นฺติ?

อถ โข อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส เอตทโหสิ – “ยํนูนาหํ สงฺฆสฺส เสนาสนญฺจ ปญฺญเปยฺยํ ภตฺตานิ จ อุทฺทิเสยฺย”นฺติฯ อถ โข อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต สายนฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อิธ มยฺหํ, ภนฺเต, รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – ‘มยา โข ชาติยา สตฺตวสฺเสน อรหตฺตํ สจฺฉิกตํฯ ยํ กิญฺจิ สาวเกน ปตฺตพฺพํ, สพฺพํ มยา อนุปฺปตฺตํฯ นตฺถิ จ เม กิญฺจิ อุตฺตริกรณียํ, กตสฺส วา ปติจโยฯ กึ นุ โข อหํ สงฺฆสฺส เวยฺยาวจฺจํ กเรยฺย’นฺติ ? ตสฺส มยฺหํ, ภนฺเต, เอตทโหสิ – ‘ยํนูนาหํ สงฺฆสฺส เสนาสนญฺจ ปญฺญเปยฺยํ ภตฺตานิ จ อุทฺทิเสยฺย’นฺติฯ อิจฺฉามหํ, ภนฺเต, สงฺฆสฺส เสนาสนญฺจ ปญฺญาเปตุํ ภตฺตานิ จ อุทฺทิสิตุ”นฺติฯ “สาธุ สาธุ, ทพฺพฯ เตน หิ ตฺวํ, ทพฺพ, สงฺฆสฺส เสนาสนญฺจ ปญฺญเปหิ ภตฺตานิ จ อุทฺทิสาหี”ติ [อุทฺทิสาติ (ปารา. ๓๘๐)]ฯ “เอวํ, ภนฺเต”ติ โข อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต ภควโต ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ เสนาสนปญฺญาปกญฺจ ภตฺตุทฺเทสกญฺจ สมฺมนฺนตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต ยาจิตพฺโพ [ทพฺโพ ยาจิตพฺโพ (สฺยา. ก.)]ฯ ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๙๐. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ เสนาสนปญฺญาปกญฺจ ภตฺตุทฺเทสกญฺจ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ เสนาสนปญฺญาปกญฺจ ภตฺตุทฺเทสกญฺจ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส เสนาสนปญฺญาปกสฺส จ ภตฺตุทฺเทสกสฺส จ สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เสนาสนปญฺญาปโก จ ภตฺตุทฺเทสโก จฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติ ฯ

๑๙๑. สมฺมโต จ ปนายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต สภาคานํ ภิกฺขูนํ เอกชฺฌํ เสนาสนํ ปญฺญเปติฯ เย เต ภิกฺขู สุตฺตนฺติกา เตสํ เอกชฺฌํ เสนาสนํ ปญฺญเปติ – เต อญฺญมญฺญํ สุตฺตนฺตํ สงฺคายิสฺสนฺตีติฯ เย เต ภิกฺขู วินยธรา เตสํ เอกชฺฌํ เสนาสนํ ปญฺญเปติ – เต อญฺญมญฺญํ วินยํ วินิจฺฉินิสฺสนฺตีติฯ เย เต ภิกฺขู ธมฺมกถิกา เตสํ เอกชฺฌํ เสนาสนํ ปญฺญเปติ – เต อญฺญมญฺญํ ธมฺมํ สากจฺฉิสฺสนฺตีติฯ เย เต ภิกฺขู ฌายิโน เตสํ เอกชฺฌํ เสนาสนํ ปญฺญเปติ – เต อญฺญมญฺญํ น พฺยาพาธิสฺสนฺตีติ ฯ เย เต ภิกฺขู ติรจฺฉานกถิกา กายทฬฺหิพหุลา [กายทฑฺฒิพหุลา (สี.)] วิหรนฺติ เตสมฺปิ เอกชฺฌํ เสนาสนํ ปญฺญเปติ – อิมายปิเม อายสฺมนฺโต รติยา อจฺฉิสฺสนฺตีติฯ เยปิ เต ภิกฺขู วิกาเล อาคจฺฉนฺติ เตสมฺปิ เตโชธาตุํ สมาปชฺชิตฺวา เตเนว อาโลเกน เสนาสนํ ปญฺญเปติ; อปิสุ ภิกฺขู สญฺจิจฺจ วิกาเล อาคจฺฉนฺติ – มยํ อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส อิทฺธิปาฏิหาริยํ ปสฺสิสฺสามาติฯ

เต อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – “อมฺหากํ, อาวุโส ทพฺพ, เสนาสนํ ปญฺญเปหี”ติฯ เต อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เอวํ วเทติ – “กตฺถ อายสฺมนฺตา อิจฺฉนฺติ กตฺถ ปญฺญเปมี”ติ? เต สญฺจิจฺจ ทูเร อปทิสนฺติ – “อมฺหากํ, อาวุโส ทพฺพ, คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, โจรปปาเต เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, อิสิคิลิปสฺเส กาฬสิลายํ เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, เวภารปสฺเส สตฺตปณฺณิคุหายํ เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, สีตวเน สปฺปโสณฺฑิกปพฺภาเร เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, โคตมกกนฺทรายํ [โคมฏกนฺทรายํ (สฺยา. กํ.)] เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, ตินฺทุกกนฺทรายํ เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, ตโปทกนฺทรายํ [กโปตกนฺทรายํ (ก.)] เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, ตโปทาราเม เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, ชีวกมฺพวเน เสนาสนํ ปญฺญเปหิฯ อมฺหากํ, อาวุโส, มทฺทกุจฺฉิมฺหิ มิคทาเย เสนาสนํ ปญฺญเปหี”ติฯ

เตสํ อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เตโชธาตุํ สมาปชฺชิตฺวา องฺคุลิยา ชลมานาย ปุรโต ปุรโต คจฺฉติฯ เตปิ เตเนว อาโลเกน อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต คจฺฉนฺติฯ เตสํ อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เอวํ เสนาสนํ ปญฺญเปติ – อยํ มญฺโจ, อิทํ ปีฐํ , อยํ ภิสิ, อิทํ พิพฺโพหนํ [พิมฺโพหนํ (สี. สฺยา. กํ.)], อิทํ วจฺจฏฺฐานํ, อิทํ ปสฺสาวฏฺฐานํ, อิทํ ปานียํ, อิทํ ปริโภชนียํ, อยํ กตฺตรทณฺโฑ, อิทํ สงฺฆสฺส กติกสณฺฐานํ, อิมํ กาลํ ปวิสิตพฺพํ , อิมํ กาลํ นิกฺขมิตพฺพนฺติฯ เตสํ อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เอวํ เสนาสนํ ปญฺญเปตฺวา ปุนเทว เวฬุวนํ ปจฺจาคจฺฉติฯ

๑๙๒. เตน โข ปน สมเยน เมตฺติยภูมชกา [เมตฺติยภุมฺมชกา (สี. สฺยา. กํ.)] ภิกฺขู นวกา เจว โหนฺติ อปฺปปุญฺญา จฯ ยานิ สงฺฆสฺส ลามกานิ เสนาสนานิ ตานิ เตสํ ปาปุณนฺติ ลามกานิ จ ภตฺตานิฯ เตน โข ปน สมเยน ราชคเห มนุสฺสา อิจฺฉนฺติ เถรานํ ภิกฺขูนํ อภิสงฺขาริกํ ปิณฺฑปาตํ ทาตุํ – สปฺปิมฺปิ, เตลมฺปิ, อุตฺตริภงฺคมฺปิฯ เมตฺติยภูมชกานํ ปน ภิกฺขูนํ ปากติกํ เทนฺติ – ยถารนฺธํ [ยถารทฺธํ (สฺยา.)] กณาชกํ พิลงฺคทุติยํฯ เต ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฺปฏิกฺกนฺตา เถเร ภิกฺขู ปุจฺฉนฺติ – “ตุมฺหากํ, อาวุโส, ภตฺตคฺเค กึ อโหสิ, ตุมฺหากํ กึ อโหสี”ติ [กึ นาโหสิ (สฺยา. กํ.)]? เอกจฺเจ เถรา เอวํ วทนฺติ – “อมฺหากํ, อาวุโส, สปฺปิ อโหสิ, เตลํ อโหสิ, อุตฺตริภงฺคํ อโหสี”ติฯ เมตฺติยภูมชกา ปน ภิกฺขู เอวํ วทนฺติ – “อมฺหากํ, อาวุโส, น กิญฺจิ อโหสิ – ปากติกํ ยถารนฺธํ กณาชกํ พิลงฺคทุติย”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน กลฺยาณภตฺติโก คหปติ สงฺฆสฺส จตุกฺกภตฺตํ เทติ นิจฺจภตฺตํฯ โส ภตฺตคฺเค สปุตฺตทาโร อุปติฏฺฐิตฺวา ปริวิสติ – อญฺเญ โอทเนน ปุจฺฉนฺติ, อญฺเญ สูเปน ปุจฺฉนฺติ, อญฺเญ เตเลน ปุจฺฉนฺติ, อญฺเญ อุตฺตริภงฺเคน ปุจฺฉนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน กลฺยาณภตฺติกสฺส คหปติโน ภตฺตํ สฺวาตนาย เมตฺติยภูมชกานํ ภิกฺขูนํ อุทฺทิฏฺฐํ โหติฯ อถ โข กลฺยาณภตฺติโก คหปติ อารามํ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ โส เยนายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข กลฺยาณภตฺติกํ คหปตึ อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข กลฺยาณภตฺติโก คหปติ อายสฺมตา ทพฺเพน มลฺลปุตฺเตน ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ เอตทโวจ – “กสฺส, ภนฺเต, อมฺหากํ ฆเร สฺวาตนาย ภตฺตํ อุทฺทิฏฺฐ”นฺติ? “เมตฺติยภูมชกานํ โข, คหปติ, ภิกฺขูนํ ตุมฺหากํ ฆเร สฺวาตนาย ภตฺตํ อุ

ทุทิฏฺฐ''นฺติฯ อถ โข กลฺยาณภตฺติโก คหปติ อนตฺตมโน อโหสิฯ กถญฺหิ นาม ปาปภิกฺขู อมฺหากํ ฆเร ภุญฺชิสฺสนฺตีติ ฆรํ คนฺตฺวา ทาสึ อาณาเปสิ – ''เย, เช, สฺเว ภตฺติกา อาคจฺฉนฺติ เต โกฏฺฐเก อาสนํ ปญฺญเปตฺวา กณาชเกน พิลงฺคทุติเยน ปริวิสา''ติฯ ''เอวํ อยฺยา''ติ โข สา ทาสี กลฺยาณภตฺติกสฺส คหปติโน ปจฺจสฺโสสิฯ

อถ โข เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู – หิยฺโย โข, อาวุโส, อมฺหากํ กลฺยาณภตฺติกสฺส คหปติโน ภตฺตํ อุทฺทิฏฺฐํ; สฺเว อมฺเห กลฺยาณภตฺติโก คหปติ สปุตฺตทาโร อุปติฏฺฐิตฺวา ปริวิสิสฺสติ; อญฺเญ โอทเนน ปุจฺฉิสฺสนฺติ, อญฺเญ สูเปน ปุจฺฉิสฺสนฺติ, อญฺเญ เตเลน ปุจฺฉิสฺสนฺติ, อญฺเญ อุตฺตริภงฺเคน ปุจฺฉิสฺสนฺตีติฯ เต เตเนว โสมนสฺเสน น จิตฺตรูปํ รตฺติยา สุปึสุฯ อถ โข เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน กลฺยาณภตฺติกสฺส คหปติโน นิเวสนํ เตนุปสงฺกมึสุฯ อทฺทสา โข สา ทาสี เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู ทูรโตว อาคจฺฉนฺเต; ทิสฺวาน โกฏฺฐเก อาสนํ ปญฺญาเปตฺวา เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู เอตทโวจ – ''นิสีทถ, ภนฺเต''ติฯ อถ โข เมตฺติยภูมชกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ''นิสฺสํสยํ โข น ตาว ภตฺตํ สิทฺธํ ภวิสฺสติ ยถา มยํ โกฏฺฐเก นิสีทาปียามา''ติ [นิสีทาเปยฺยามาติ (ก.)]ฯ อถ โข สา ทาสี กณาชเกน [กาณาชเกน (สฺยา. กํ.)] พิลงฺคทุติเยน อุปคญฺฉิ – ภุญฺชถ, ภนฺเตติฯ ''มยํ โข, ภคินิ, นิจฺจภตฺติกา''ติฯ ''ชานามิ อยฺยา นิจฺจภตฺติกาติฯ อปิ จาหํ หิยฺโยว คหปตินา อาณตฺตา – 'เย, เช, สฺเว ภตฺติกา อาคจฺฉนฺติ, เต โกฏฺฐเก อาสนํ ปญฺญาเปตฺวา กณาชเกน พิลงฺคทุติเยน ปริวิสา'ติฯ ภุญฺชถ, ภนฺเต''ติฯ อถ โข เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู – หิยฺโย โข, อาวุโส, กลฺยาณภตฺติโก คหปติ อารามํ อคมาสิ ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส สนฺติเกฯ นิสฺสํสยํ โข มยํ ทพฺเพน มลฺลปุตฺเตน คหปติโน อนฺตเร ปริภินฺนาติ [สนฺติเก ปริภินฺนาติ (สฺยา. กํ.)]ฯ เต เตเนว โทมนสฺเสน น จิตฺตรูปํ ภุญฺชึสุฯ อถ โข เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฺปฏิกฺกนฺตา อารามํ คนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิสาเมตฺวา พหาราม โกฏฺฐเก สงฺฆาฏิปลฺลตฺถิกาย นิสีทึสุ ตุณฺหีภูตา มงฺกุภูตา ปตฺตกฺขนฺธา อโธมุขา ปชฺฌายนฺตา อปฺปฏิภานาฯ

อถ โข เมตฺติยา ภิกฺขุนี เยน เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู เอตทโวจ – ''วนฺทามิ อยฺยา''ติฯ เอวํ วุตฺเต เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู นาลปึสุฯ ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข เมตฺติยา ภิกฺขุนี เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู เอตทโวจ – ''วนฺทามิ อยฺยา''ติฯ ตติยมฺปิ โข เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู นาลปึสุฯ ''กฺยาหํ อยฺยานํ อปรชฺฌามิ? กิสฺส มํ อยฺยา นาลปนฺตี''ติ? ''ตถา หิ ปน ตฺวํ, ภคินิ, อมฺเห ทพฺเพน มลฺลปุตฺเตน วิเหฐิยมาเน อชฺฌุเปกฺขสี''ติ? ''กฺยาหํ, อยฺยา, กโรมี''ติ? ''สเจ โข ตฺวํ, ภคินิ, อิจฺเฉยฺยาสิ, อชฺเชว ภควา อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ นาสาเปยฺยา''ติฯ ''กฺยาหํ, อยฺยา, กโรมิ? กึ มยา สกฺกา กาตุ''นฺติ? ''เอหิ ตฺวํ, ภคินิ, เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอวํ วเทหิ – 'อิทํ , ภนฺเต, นจฺฉนฺนํ นปฺปติรูปํ, ยายํ, ภนฺเต, ทิสา อภยา อนีติกา อนุปทฺทวา สายํ ทิสา สภยา สอีติกา สอุปทฺทวา; ยโต นิวาตํ ตโต สวาตํ [ตโต ปวาตํ (สี. สฺยา. กํ.)]; อุทกํ มญฺเญ อาทิตฺตํ; อยฺเยนมฺหิ ทพฺเพน มลฺลปุตฺเตน ทูสิตา'''ติฯ ''เอวํ อยฺยา''ติ โข เมตฺติยา ภิกฺขุนี เมตฺติยภูมชกานํ ภิกฺขูนํ ปฏิสฺสุตฺวา [ปฏิสฺสุณิตฺวา (สฺยา. กํ.)] เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข เมตฺติยา [สา เมตฺติยา (สฺยา. ก.)] ภิกฺขุนี ภควนฺตํ เอตทโวจ – ''อิทํ, ภนฺเต, นจฺฉนฺนํ นปฺปติรูปํ, ยายํ, ภนฺเต, ทิสา อภยา อนีติกา อนุปทฺทวา สายํ ทิสา สภยา สอีติกา สอุปทฺทวา; ยโต นิวาตํ ตโต สวาตํ; อุทกํ มญฺเญ อาทิตฺตํ; อยฺเยนมฺหิ ทพฺเพน มลฺลปุตฺเตน ทูสิตา''ติฯ

๑๙๓. อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ปฏิปุจฺฉิ – "สรสิ ตฺวํ, ทพฺพ, เอวรูปํ กตฺตา ยถายํ ภิกฺขุนี อาหา"ติ? "ยถา มํ, ภนฺเต, ภควา ชานาตี"ติฯ ทุติยมฺปิ โข ภควา อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ เอตทโวจ – "สรสิ ตฺวํ, ทพฺพ, เอวรูปํ กตฺตา ยถายํ ภิกฺขุนี อาหา"ติ? "ยถา มํ, ภนฺเต, ภควา ชานาตี"ติฯ ตติยมฺปิ โข ภควา อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ เอตทโวจ – "สรสิ ตฺวํ, ทพฺพ, เอวรูปํ กตฺตา ยถายํ ภิกฺขุนี อาหา"ติ? "ยถา มํ, ภนฺเต, ภควา ชานาตี"ติฯ "น โข, ทพฺพ, ทพฺพา เอวํ นิพฺเพเฐนฺติฯ สเจ ตยา กตํ กตนฺติ วเทหิฯ สเจ อกตํ อกตนฺติ วเทหี"ติฯ "ยโตหํ, ภนฺเต, ชาโต นาภิชานามิ สุปินนฺเตนปิ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิตา, ปเคว ชาครो"ติฯ อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "เตน หิ, ภิกฺขเว, เมตฺติยํ ภิกฺขุนึ นาเสถฯ อิเม จ ภิกฺขู อนุยุญฺชถา"ติฯ อิทํ วตฺวา ภควา อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปาวิสิฯ

อถ โข เต ภิกฺขู เมตฺติยํ ภิกฺขุนึ นาเสสุํฯ อถ โข เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู เต ภิกฺขู เอตทโวจุํ – "มาวุโส, เมตฺติยํ ภิกฺขุนึ นาเสถ, น สา กิญฺจิ อปรชฺฌติ; อมฺเหหิ สา อุสฺสาหิตา กุปิเตหิ อนตฺตมเนหิ จาวนาธิปฺปาเยหี"ติฯ "กึ ปน ตุมฺเห, อาวุโส, อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสถา"ติ? "เอวมาวุโส"ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสสฺสนฺตี"ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ …เป.… "สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสนฺตี"ติ? "สจฺจํ ภควา"ติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

"เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส สติเวปุลฺลปฺปตฺตสฺส สติวินยํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺโพ – "เตน, ภิกฺขเว, ทพฺเพน มลฺลปุตฺเตน สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา, เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา, วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา, อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา, อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา, เอวมสฺส วจนีโย – 'อิเม มํ, ภนฺเต, เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสนฺติฯ โสหํ, ภนฺเต, สติเวปุลฺลปฺปตฺโต สงฺฆํ สติวินยํ ยาจามี'ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺโพ – 'อิเม มํ, ภนฺเต เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสนฺติฯ โสหํ [โสหํ ภนฺเต (ก.)] สติเวปุลฺลปฺปตฺโต ตติยมฺปิ, ภนฺเต, สงฺฆํ สติวินยํ ยาจามี'ติฯ "พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๙๔. สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิเม เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสนฺติฯ อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต สติเวปุลฺลปฺปตฺโต สงฺฆํ สติวินยํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส สติเวปุลฺลปฺปตฺตสฺส สติวินยํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิเม เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสนฺติฯ อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต สติเวปุลฺลปฺปตฺโต สงฺฆํ สติวินยํ ยาจติฯ สงฺโฆ อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส สติเวปุลฺลปฺปตฺตสฺส สติวินยํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส สติเวปุลฺลปฺปตฺตสฺส สติวินยสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิเม เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสนฺติฯ อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต สติเวปุลฺลปฺปตฺโต สงฺฆํ สติวินยํ ยาจติฯ สงฺโฆ อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส สติเวปุลฺลปฺปตฺตสฺส สติวินยํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส สติเวปุลฺลปฺปตฺตสฺส สติวินยสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทินฺโน สงฺเฆน อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส สติเวปุลฺลปฺปตฺตสฺส สติวินโยฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๑๙๕. “ปญฺจิมานิ, ภิกฺขเว, ธมฺมิกานิ สติวินยสฺส ทานานิฯ สุทฺโธ โหติ ภิกฺขุ อนาปตฺติโก, อนุวทนฺติ จ นํ, ยาจติ จ, ตสฺส สงฺโฆ สติวินยํ เทติ ธมฺเมน สมคฺเคน – อิมานิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจ ธมฺมิกานิ สติวินยสฺส ทานานี”ติฯ

๓. อมูฬฺหวินโย

๑๙๖. เตน โข ปน สมเยน คคฺโค ภิกฺขุ อุมฺมตฺตโก โหติ, จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ โหติ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ ภิกฺขู คคฺคํ ภิกฺขุํ อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน อชฺฌาจิณฺเณน อาปตฺติยา โจเทนฺติ – “สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา”ติ? โส เอวํ วเทติ – “อหํ โข, อาวุโส , อุมฺมตฺตโก อโหสึ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน เม อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ นาหํ ตํ สรามิฯ มูฬฺเหน เม เอตํ กต”นฺติฯ เอวมฺปิ นํ วุจฺจมานา โจเทนฺเตว – “สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา”ติ? เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา..เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขู คคฺคํ ภิกฺขุํ อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน อชฺฌาจิณฺเณน อาปตฺติยา โจเทสฺสนฺติ – “สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติ! โส เอวํ วเทติ – ‘อหํ โข, อาวุโส, อุมฺมตฺตโก อโหสึ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน เม อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ นาหํ ตํ สรามิฯ มูฬฺเหน เม เอตํ กต’นฺติฯ เอวมฺปิ นํ วุจฺจมานา โจเทนฺเตว – “สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา”ติ? อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว…เป…. สจฺจํ ภควา”ติ…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

“เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ คคฺคสฺส ภิกฺขุโน อมูฬฺหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺโพ – “เตน, ภิกฺขเว, คคฺเคน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา, เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา, วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา, อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา, อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา, เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, อุมฺมตฺตโก อโหสึ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน เม อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ มํ ภิกฺขู อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน อชฺฌาจิณฺเณน อาปตฺติยา โจเทนฺติ – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติ? ตฺยาหํ เอวํ วทามิ – ‘อหํ โข, อาวุโส, อุมฺมตฺตโก อโหสึ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน เม อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ นาหํ ตํ สรามิฯ มูฬฺเหน เม เอตํ กต’นฺติฯ เอวมฺปิ มํ

วุจฺจมานา โจเทนฺเตว – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติ? โสหํ , ภนฺเต, อมูฬฺโห สงฺฆํ อมูฬฺหวินยํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺโพ – ‘อหํ, ภนฺเต, อุมฺมตฺตโก อโหสึ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน เม อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ มํ ภิกฺขู อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน อชฺฌาจิณฺเณน อาปตฺติยา โจเทนฺติ – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติ? ตฺยาหํ เอวํ วทามิ – ‘อหํ โข, อาวุโส, อุมฺมตฺตโก อโหสึ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน เม อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ นาหํ ตํ สรามิ มูฬฺเหน เม เอตํ กต’นฺติฯ เอวมฺปิ มํ วุจฺจมานา โจเทนฺเตว – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติ? โสหํ อมูฬฺโห [โสหํ ภนฺเต อมูฬฺโห (ก.)] ตติยมฺปิ, ภนฺเต, สงฺฆํ อมูฬฺหวินยํ ยาจามี’ติฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๑๙๗. ‘‘สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ คคฺโค ภิกฺขุ อุมฺมตฺตโก อโหสิ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ ภิกฺขู คคฺคํ ภิกฺขุํ อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน อชฺฌาจิณฺเณน อาปตฺติยา โจเทนฺติ – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติ? โส เอวํ วเทติ – ‘อหํ โข, อาวุโส, อุมฺมตฺตโก อโหสึ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน เม อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ นาหํ ตํ สรามิ, มูฬฺเหน เม เอตํ กต’นฺติฯ เอวมฺปิ นํ วุจฺจมานา โจเทนฺเตว – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติ? โส อมูฬฺโห สงฺฆํ อมูฬฺหวินยํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ คคฺคสฺส ภิกฺขุโน อมูฬฺหสฺส อมูฬฺหวินยํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ คคฺโค ภิกฺขุ อุมฺมตฺตโก อโหสิ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ ภิกฺขู คคฺคํ ภิกฺขุํ อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน อชฺฌาจิณฺเณน อาปตฺติยา โจเทนฺติ – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติ? โส เอวํ วเทติ – ‘อหํ โข, อาวุโส, อุมฺมตฺตโก อโหสึ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน เม อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ นาหํ ตํ สรามิ มูฬฺเหน เม เอตํ กต’นฺติฯ เอวมฺปิ นํ วุจฺจมานา โจเทนฺเตว – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติ? โส อมูฬฺโห สงฺฆํ อมูฬฺหวินยํ ยาจติฯ สงฺโฆ คคฺคสฺส ภิกฺขุโน อมูฬฺหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ คคฺคสฺส ภิกฺขุโน อมูฬฺหสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

‘‘ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

‘‘ทินฺโน สงฺเฆน คคฺคสฺส ภิกฺขุโน อมูฬฺหสฺส อมูฬฺหวินโยฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี , เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

๑๙๘. ‘‘ตีณิมานิ, ภิกฺขเว, อธมฺมิกานิ อมูฬฺหวินยสฺส ทานานิ, ตีณิ ธมฺมิกานิฯ กตมานิ ตีณิ อธมฺมิกานิ อมูฬฺหวินยสฺส ทานานิ?

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา, สมฺพหุลา วา, เอกปุคฺคโล วา – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติ? โส สรมาโนว เอวํ วเทติ – ‘น โข อหํ, อาวุโส, สรามิ เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติฯ ตสฺส สงฺโฆ อมูฬฺหวินยํ เทติฯ อธมฺมิกํ อมูฬฺหวินยสฺส ทานํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา, สมฺพหุลา วา, เอกปุคฺคโล วา – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติ? โส สรมาโนว เอวํ วเทติ – ‘สรามิ โข อหํ, อาวุโส, ยถาสุปินนฺเตนา’ติฯ ตสฺส สงฺโฆ อมูฬฺหวินยํ เทติฯ อธมฺมิกํ อมูฬฺหวินยสฺส ทานํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา, สมฺพหุลา วา, เอกปุคฺคโล วา – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติ? โส อนุมฺมตฺตโก อุมฺมตฺตกาลยํ กโรติ – ‘อหมฺปิ โข เอวํ กโรมิฯ ตุมฺเหปิ เอวํ กโรถฯ มยฺหมฺปิ เอตํ กปฺปติฯ ตุมฺหากมฺเปตํ กปฺปตี’ติฯ ตสฺส สงฺโฆ อมูฬฺหวินยํ เทติฯ อธมฺมิกํ อมูฬฺหวินยสฺส ทานํฯ อิมานิ ตีณิ อธมฺมิกานิ อมูฬฺหวินยสฺส ทานานิฯ

๑๙๙. “กตมานิ ตีณิ ธมฺมิกานิ อมูฬฺหวินยสฺส ทานานิ?

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อุมฺมตฺตโก โหติ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ โหติ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา, สมฺพหุลา วา, เอกปุคฺคโล วา – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติ? โส อสฺสรมาโนว เอวํ วเทติ – ‘น โข อหํ, อาวุโส, สรามิ เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติฯ ตสฺส สงฺโฆ อมูฬฺหวินยํ เทติฯ ธมฺมิกํ อมูฬฺหวินยสฺส ทานํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อุมฺมตฺตโก โหติ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ โหติ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา, สมฺพหุลา วา, เอกปุคฺคโล วา – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติ ? โส อสฺสรมาโนว เอวํ วเทติ – ‘สรามิ โข อหํ, อาวุโส, ยถา สุปินนฺเตนา’ติฯ ตสฺส สงฺโฆ อมูฬฺหวินยํ เทติฯ ธมฺมิกํ อมูฬฺหวินยสฺส ทานํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อุมฺมตฺตโก โหติ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ โหติ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา, สมฺพหุลา วา, เอกปุคฺคโล วา – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติ? โส อุมฺมตฺตโก อุมฺมตฺตกาลยํ กโรติ – ‘อหมฺปิ เอวํ กโรมิฯ ตุมฺเหปิ เอวํ กโรถฯ มยฺหมฺปิ เอตํ กปฺปติฯ ตุมฺหากมฺเปตํ กปฺปตี’ติฯ ตสฺส สงฺโฆ อมูฬฺหวินยํ เทติฯ ธมฺมิกํ อมูฬฺหวินยสฺส ทานํฯ “อิมานิ ตีณิ ธมฺมิกานิ อมูฬฺหวินยสฺส ทานานี”ติฯ

๔. ปฏิญฺญาตกรณํ

๒๐๐. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปฏิญฺญาย ภิกฺขูนํ กมฺมานิ กโรนฺติ – ตชฺชนียมฺปิ, นิยสฺสมฺปิ, ปพฺพาชนียมฺปิ, ปฏิสารณียมฺปิ, อุกฺเขปนียมฺปิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปฏิญฺญาย ภิกฺขูนํ กมฺมานิ กริสฺสนฺติ – ตชฺชนียมฺปิ, นิ

ยสฺสมฺปิ, ปพฺพาชนียมฺปิ, ปฏิสารณียมฺปิ, อุกฺเขปนียมฺปี''ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. ''สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว…เป…. ''สจฺจํ ภควา''ติ…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''น, ภิกฺขเว, อปฺปฏิญฺญาย ภิกฺขูนํ กมฺมํ กาตพฺพํ – ตชฺชนียํ วา, นิยสฺสํ วา, ปพฺพาชนียํ วา, ปฏิสารณียํ วา, อุกฺเขปนียํ วาฯ โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๒๐๑. ''เอวํ โข, ภิกฺขเว, อธมฺมิกํ โหติ ปฏิญฺญาตกรณํ, เอวํ ธมฺมิกํฯ กถญฺจ, ภิกฺขเว, อธมฺมิกํ โหติ ปฏิญฺญาตกรณํ?

''ภิกฺขุ ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน โหติฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา, สมฺพหุลา วา, เอกปุคฺคโล วา – 'ปาราชิกํ อายสฺมา อชฺฌาปนฺโน'ติ? โส เอวํ วเทติ – 'น โข อหํ, อาวุโส, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน , สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโน'ติฯ ตํ สงฺโฆ สงฺฆาทิเสเสน กาเรติฯ อธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํฯ

''ภิกฺขุ ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน โหติฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา, สมฺพหุลา วา, เอกปุคฺคโล วา – 'ปาราชิกํ อายสฺมา อชฺฌาปนฺโน'ติ? โส เอวํ วเทติ – 'น โข อหํ, อาวุโส, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน, ถุลฺลจฺจยํ…เป…. ปาจิตฺติยํ…เป…. ปาฏิเทสนียํ…เป…. ทุกฺกฏํ…เป…. ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโน'ติฯ ตํ สงฺโฆ ทุพฺภาสิเตน กาเรติฯ อธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํฯ

''ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ…เป…. ถุลฺลจฺจยํ…เป…. ปาจิตฺติยํ…เป…. ปาฏิเทสนียํ…เป…. ทุกฺกฏํ…เป…. ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโน โหติฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา, สมฺพหุลา วา, เอกปุคฺคโล วา – 'ทุพฺภาสิตํ อายสฺมา อชฺฌาปนฺโน'ติ ? โส เอวํ วเทติ – 'น โข อหํ, อาวุโส, ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโน, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน'ติฯ ตํ สงฺโฆ ปาราชิเกน กาเรติฯ อธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํฯ

''ภิกฺขุ ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโน โหติฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา, สมฺพหุลา วา, เอกปุคฺคโล วา – 'ทุพฺภาสิตํ อายสฺมา อชฺฌาปนฺโน'ติ? โส เอวํ วเทติ – 'น โข อหํ, อาวุโส, ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโน, สงฺฆาทิเสสํ…เป…. ถุลฺลจฺจยํ…เป…. ปาจิตฺติยํ…เป…. ปาฏิเทสนียํ…เป…. ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโน'ติฯ ตํ สงฺโฆ ทุกฺกเฏน กาเรติฯ อธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํฯ ''เอวํ โข, ภิกฺขเว, อธมฺมิกํ โหติ ปฏิญฺญาตกรณํฯ

''กถญฺจ , ภิกฺขเว, ธมฺมิกํ โหติ ปฏิญฺญาตกรณํ? ภิกฺขุ ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน โหติฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา, สมฺพหุลา วา, เอกปุคฺคโล วา – 'ปาราชิกํ อายสฺมา อชฺฌาปนฺโน'ติ? โส เอวํ วเทติ – 'อาม, อาวุโส, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน'ติฯ ตํ สงฺโฆ ปาราชิเกน กาเรติฯ ธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํฯ

''ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ…เป…. ถุลฺลจฺจยํ…เป…. ปาจิตฺติยํ…เป…. ปาฏิเทสนียํ…เป…. ทุกฺกฏํ…เป…. ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโน โหติฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา, สมฺพหุลา วา, เอกปุคฺคโล วา – 'ทุพฺภาสิตํ อายสฺมา อชฺฌาปนฺโน'ติ? โส เอวํ วเทติ – 'อาม, อาวุโส, ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโน'ติฯ ตํ สงฺโฆ ทุพฺภาสิเตน กาเรติฯ ธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, ธมฺมิกํ โหติ ปฏิญฺญาตกรณ''นฺติฯ

๕. เยภุยฺยสิกา

๒๐๒. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู สงฺฆมชฺเฌ ภณฺฑนชาตา กลหชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ มุขสตฺตีหิ วิตุทนฺตา วิหรนฺติ, น สกฺโกนฺติ ตํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอวรูปํ อธิกรณํ เยภุยฺยสิกาย วูปสเมตุํฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สลากคฺคาหาปโก สมฺมนฺนิตพฺโพ – โย น ฉนฺทาคตึ คจฺเฉยฺย, น โทสาคตึ คจฺเฉยฺย, น โมหาคตึ คจฺเฉยฺย, น ภยาคตึ คจฺเฉยฺย, คหิตาคหิตญฺจ ชาเนยฺยฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ, ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๒๐๓. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สลากคฺคาหาปกํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สลากคฺคาหาปกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สลากคฺคาหาปกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สลากคฺคาหาปโกฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๒๐๔. “ทสยิเม , ภิกฺขเว, อธมฺมิกา สลากคฺคาหา, ทส ธมฺมิกา [ทส ธมฺมิกา สลากคฺคาหา (ก.)]ฯ กตเม ทส อธมฺมิกา สลากคฺคาหา? โอรมตฺตกญฺจ อธิกรณํ โหติ, น จ คติคตํ โหติ, น จ สริตสาริตํ โหติ, ชานาติ อธมฺมวาที พหุตราติ, อปฺเปว นาม อธมฺมวาที พหุตรา อสฺสูติ, ชานาติ สงฺโฆ ภิชฺชิสฺสตีติ, อปฺเปว นาม สงฺโฆ ภิชฺเชยฺยาติ, อธมฺเมน คณฺหนฺติ, วคฺคา คณฺหนฺติ, น จ ยถาทิฏฺฐิยา คณฺหนฺติ – อิเม ทส อธมฺมิกา สลากคฺคาหาฯ

“กตเม ทส ธมฺมิกา สลากคฺคาหา? น จ โอรมตฺตกํ อธิกรณํ โหติ, คติคตญฺจ โหติ, สริตสาริตญฺจ โหติ, ชานาติ ธมฺมวาที พหุตราติ, อปฺเปว นาม ธมฺมวาที พหุตรา อสฺสูติ, ชานาติ สงฺโฆ น ภิชฺชิสฺสตีติ, อปฺเปว นาม สงฺโฆ น ภิชฺเชยฺยาติ, ธมฺเมน คณฺหนฺติ, สมคฺคา คณฺหนฺติ, ยถาทิฏฺฐิยา จ คณฺหนฺติ – อิเม ทส ธมฺมิกา สลากคฺคาหา”ติฯ

๖. ตสฺสปาปิยสิกา

๒๐๕. เตน โข ปน สมเยน อุปวาโฬ ภิกฺขุ สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชิยมาโน อวชานิตฺวา ปฏิชานาติ, ปฏิชานิตฺวา อวชานาติ, อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรติ, สมฺปชานมุสา ภาสติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อุปวาโฬ ภิกฺขุ สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชิยมาโน อวชานิตฺวา ปฏิชานิสฺสติ, ปฏิชานิตฺวา อวชานิสฺสติ, อญฺเญนญฺญํ ปฏิจริสฺสติ, สมฺปชานมุสา ภาสิสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว…เป.… “สจฺจํ ภควา”ติ…เป.… วิครหิตฺวา…

เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ อุปวาฬสฺส ภิกฺขุโน ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, กาตพฺพํฯ ปฐมํ อุปวาโฬ ภิกฺขุ โจเทตพฺโพ, โจเทตฺวา สาเรตพฺโพ, สาเรตฺวา อาปตฺตึ อาโรเปตพฺโพ, อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๒๐๖. "สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุปวาโฬ ภิกฺขุ สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชิยมาโน อวชานิตฺวา ปฏิชานาติ, ปฏิชานิตฺวา อวชานาติ, อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรติ, สมฺปชานมุสา 'ภาสติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อุปวาฬสฺส ภิกฺขุโน ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กเรยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อุปวาโฬ ภิกฺขุ สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชิยมาโน อวชานิตฺวา ปฏิชานาติ, ปฏิชานิตฺวา อวชานาติ, อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรติ, สมฺปชานมุสา ภาสติฯ สงฺโฆ อุปวาฬสฺส ภิกฺขุโน ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อุปวาฬสฺส ภิกฺขุโน ตสฺสปาปิยสิกากมฺมสฺส กรณํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

"กตํ สงฺเฆน อุปวาฬสฺส ภิกฺขุโน ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี" ติฯ

๒๐๗. "ปญฺจิมานิ , ภิกฺขเว, ธมฺมิกานิ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมสฺส กรณานิฯ อสุจิ จ โหติ, อลชฺชี จ, สานุวาโท จ, ตสฺส สงฺโฆ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ ธมฺเมน, สมคฺเคน – อิมานิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจ ธมฺมิกานิ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมสฺส กรณานิฯ

อธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ

๒๐๘. "ตีหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ อสมฺมุขา กตํ โหติ, อปฺปฏิปุจฺฉากตํ โหติ, อปฺปฏิญฺญาย กตํ โหติ…เป.… อธมฺเมน กตํ โหติ, วคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ อธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, อวินยกมฺมญฺจ, ทุวูปสนฺตญฺจฯ

ธมฺมกมฺมทฺวาทสกํ

๒๐๙. "ตีหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ สมฺมุขา กตํ โหติ, ปฏิปุจฺฉากตํ โหติ, ปฏิญฺญาย กตํ โหติ…เป.… ธมฺเมน กตํ โหติ, สมคฺเคน กตํ โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ ธมฺมกมฺมญฺจ โหติ, วินยกมฺมญฺจ, สุวูปสนฺตญฺจฯ

อากงฺขมานฉกฺกํ

๒๑๐. “ตีหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กเรยฺย ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโก; พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กเรยฺย

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กเรยฺย อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว…เป.…

“อปเรหิปิ, ภิกฺขเว…เป.… พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กเรยฺย

“ติณฺณํ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ อากงฺขมาโน สงฺโฆ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กเรยฺย เอโก ภณฺฑนการโก โหติ…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการโก; เอโก พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน; เอโก คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ อากงฺขมาโน สงฺโฆ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กเรยฺย

“อปเรสมฺปิ, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ อากงฺขมาโน สงฺโฆ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กเรยฺย เอโก อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, เอโก อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, เอโก อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว…เป.…

“อปเรสมฺปิ , ภิกฺขเว…เป.… เอโก พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, เอโก สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ – อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, ติณฺณํ ภิกฺขูนํ อากงฺขมาโน สงฺโฆ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กเรยฺย

อฏฺฐารสวตฺตํ

๒๑๑. “ตสฺสปาปิยสิกากมฺมกเตน , ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติ สาทิตพฺพา, สมฺมเตนปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทิตพฺพา…เป.… น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพ”นฺติ อถ โข สงฺโฆ อุปวาฬสฺส ภิกฺขุโน ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ อกาสิ

๗. ติณวตฺถารกํ

๒๑๒. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ โหติ ภาสิตปริกฺกนฺตํ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “อมฺหากํ โข ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํ สเจ มยํ อิมาหิ อาปตฺตีหิ

อญฺญมญฺญํ กาเรสฺสาม, สิยาปิ ตํ อธิกรณํ กกฺขฬตฺตาย วาฬตฺตาย [กกฺขฬตาย วาฬตาย (สฺยา. กํ.)] เภทาย สํวตฺเตยฺยฯ กถํ นุ โข อมฺเหหิ ปฏิปชฺชิตพฺพ''นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

''อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ โหติ ภาสิตปริกฺกนฺตํ ฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ [ตตฺร เจ ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ (สฺยา.)] เอวํ โหติ – 'อมฺหากํ โข ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํ; สเจ มยํ อิมาหิ อาปตฺตีหิ อญฺญมญฺญํ กาเรสฺสาม, สิยาปิ ตํ อธิกรณํ กกฺขฬตฺตาย วาฬตฺตาย เภทาย สํวตฺเตยฺยา'ติ, อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอวรูปํ อธิกรณํ ติณวตฺถารเกน วูปสเมตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, วูปสเมตพฺพํฯ สพฺเพเหว เอกชฺฌํ สนฺนิปติตพฺพํ, สนฺนิปติตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อมฺหากํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ สเจ มยํ อิมาหิ อาปตฺตีหิ อญฺญมญฺญํ กาเรสฺสาม, สิยาปิ ตํ อธิกรณํ กกฺขฬตฺตาย วาฬตฺตาย เภทาย สํวตฺเตยฺยฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิมํ อธิกรณํ ติณวตฺถารเกน วูปสเมยฺย, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺต''นฺติฯ ''เอกโตปกฺขิกานํ ภิกฺขูนํ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สโก ปกฺโข ญาเปตพฺโพ –

''สุณนฺตุ เม อายสฺมนฺตาฯ อมฺหากํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ สเจ มยํ อิมาหิ อาปตฺตีหิ อญฺญมญฺญํ กาเรสฺสาม, สิยาปิ ตํ อธิกรณํ กกฺขฬตฺตาย วาฬตฺตาย เภทาย สํวตฺเตยฺยฯ ยทายสฺมนฺตานํ ปตฺตกลฺลํ, อหํ ยา เจว อายสฺมนฺตานํ อาปตฺติ, ยา จ อตฺตโน อาปตฺติ, อายสฺมนฺตานญฺเจว อตฺถาย, อตฺตโน จ อตฺถาย, สงฺฆมชฺเฌ ติณวตฺถารเกน เทเสยฺยํ, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺต''นฺติฯ

''อถาปเรสํ เอกโตปกฺขิกานํ ภิกฺขูนํ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สโก ปกฺโข ญาเปตพฺโพ –

''สุณนฺตุ เม อายสฺมนฺตาฯ อมฺหากํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ สเจ มยํ อิมาหิ อาปตฺตีหิ อญฺญมญฺญํ กาเรสฺสาม, สิยาปิ ตํ อธิกรณํ กกฺขฬตฺตาย วาฬตฺตาย เภทาย สํวตฺเตยฺยฯ ยทายสฺมนฺตานํ ปตฺตกลฺลํ, อหํ ยา เจว อายสฺมนฺตานํ อาปตฺติ, ยา จ อตฺตโน อาปตฺติ, อายสฺมนฺตานญฺเจว อตฺถาย, อตฺตโน จ อตฺถาย, สงฺฆมชฺเฌ ติณวตฺถารเกน เทเสยฺยํ, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺต''นฺติฯ

๒๑๓. ''อถาปเรสํ เอกโตปกฺขิกานํ ภิกฺขูนํ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อมฺหากํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ สเจ มยํ อิมาหิ อาปตฺตีหิ อญฺญมญฺญํ กาเรสฺสาม, สิยาปิ ตํ อธิกรณํ กกฺขฬตฺตาย วาฬตฺตาย เภทาย สํวตฺเตยฺยฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ ยา เจว อิเมสํ อายสฺมนฺตานํ อาปตฺติ, ยา จ

อตฺตโน อาปตฺติ, อิเมสญฺเจว อายสฺมนฺตานํ อตฺถาย, อตฺตโน จ อตฺถาย, สงฺฆมชฺเฌ ติณวตฺถารเกน เทเสยฺยํ, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺตํฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อมฺหากํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ สเจ มยํ อิมาหิ อาปตฺตีหิ อญฺญมญฺญํ กาเรสฺสาม, สิยาปิ ตํ อธิกรณํ กกฺขฬตฺตาย วาฬตฺตาย เภทาย สํวตฺเตยฺยฯ อหํ ยา เจว อิเมสํ อายสฺมนฺตานํ อาปตฺติ, ยา จ อตฺตโน อาปตฺติ, อิเมสญฺเจว อายสฺมนฺตานํ อตฺถาย, อตฺตโน จ อตฺถาย, สงฺฆมชฺเฌ ติณวตฺถารเกน เทเสมิ, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺตํฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อมฺหากํ อิมาสํ อาปตฺตีนํ สงฺฆมชฺเฌ ติณวตฺถารเกน เทสนา, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺตํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“เทสิตา อมฺหากํ อิมา อาปตฺติโย สงฺฆมชฺเฌ ติณวตฺถารเกน, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺตํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๒๑๔. “อถาปเรสํ เอกโตปกฺขิกานํ ภิกฺขูนํ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อมฺหากํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ สเจ มยํ อิมาหิ อาปตฺตีหิ อญฺญมญฺญํ กาเรสฺสาม, สิยาปิ ตํ อธิกรณํ กกฺขฬตฺตาย วาฬตฺตาย เภทาย สํวตฺเตยฺยฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ ยา เจว อิเมสํ อายสฺมนฺตานํ อาปตฺติ, ยา จ อตฺตโน อาปตฺติ, อิเมสญฺเจว อายสฺมนฺตานํ อตฺถาย, อตฺตโน จ อตฺถาย, สงฺฆมชฺเฌ ติณวตฺถารเกน เทเสยฺยํ, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺตํฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อมฺหากํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ สเจ มยํ อิมาหิ อาปตฺตีหิ อญฺญมญฺญํ กาเรสฺสาม, สิยาปิ ตํ อธิกรณํ กกฺขฬตฺตาย วาฬตฺตาย เภทาย สํวตฺเตยฺยฯ อหํ ยา เจว อิเมสํ อายสฺมนฺตานํ อาปตฺติ, ยา จ อตฺตโน อาปตฺติ, อิเมสญฺเจว อายสฺมนฺตานํ อตฺถาย, อตฺตโน จ อตฺถาย, สงฺฆมชฺเฌ ติณวตฺถารเกน เทเสมิ, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺตํฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อมฺหากํ อิมาสํ อาปตฺตีนํ สงฺฆมชฺเฌ ติณวตฺถารเกน เทสนา, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺตํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“เทสิตา อมฺหากํ อิมา อาปตฺติโย สงฺฆมชฺเฌ ติณวตฺถารเกน, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺตํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

“เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, เต ภิกฺขู ตาหิ อาปตฺตีหิ วุฏฺฐิตา โหนฺติ, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺตํ, ฐเปตฺวา ทิฏฺฐาวิกมฺมํ , ฐเปตฺวา เย น ตตฺถ โหนฺตี”ติฯ

๘. อธิกรณํ

๒๑๕. เตน โข ปน สมเยน (ภิกฺขูปิ ภิกฺขูหิ วิวทนฺติ,) [( ) นตฺถิ (สี. สฺยา. กํ.)] ภิกฺขูปิ ภิกฺขุนีหิ วิวทนฺติ, ภิกฺขุนิโยปิ ภิกฺขูหิ วิวทนฺติ, ฉนฺโนปิ ภิกฺขุ ภิกฺขุนีนํ อนุปขชฺช ภิกฺขูหิ สทฺธึ วิวทติ, ภิกฺขุนีนํ ปกฺขํ คาเหติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉนฺโน ภิกฺขุ ภิกฺขุนีนํ อนุปขชฺช ภิกฺขูหิ สทฺธึ วิวทิสฺสติ, ภิกฺขุนีนํ ปกฺขํ คาเหสฺสตีติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว…เป.… สจฺจํ ภควา”ติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

[ปริ. ๒๗๕] “จตฺตาริมานิ, ภิกฺขเว, อธิกรณานิ – วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํ [กิจฺจาธิกรณญฺจ (ก.)]ฯ

“ตตฺถ กตมํ วิวาทาธิกรณํ [ปริ. ๓๑๔]? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขู [ภิกฺขู ภิกฺขุํ (ก.)] วิวทนฺติ – ธมฺโมติ วา อธมฺโมติ วา, วินโยติ วา อวินโยติ วา, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ วา อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ วา, อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ วา อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ วา, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ วา อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ วา, อาปตฺตีติ วา อนาปตฺตีติ วา , ลหุกา อาปตฺตีติ วา ครุกา อาปตฺตีติ วา, สาวเสสา อาปตฺตีติ วา อนวเสสา อาปตฺตีติ วา, ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา? ยํ ตตฺถ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท นานาวาโท อญฺญถาวาโท วิปจฺจตาย โวหาโร เมธคํ – อิทํ วุจฺจติ วิวาทาธิกรณํฯ

“ตตฺถ กตมํ อนุวาทาธิกรณํ? [ปริ. ๓๑๕] อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภิกฺขุํ อนุวทนฺติ สีลวิปตฺติยา วา อาจารวิปตฺติยา วา ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา อาชีววิปตฺติยา วาฯ โย ตตฺถ อนุวาโท อนุวทนา อนุลฺลปนา อนุภณนา อนุสมฺปวงฺกตา อพฺภุสฺสหนตา อนุพลปฺปทานํ – อิทํ วุจฺจติ อนุวาทาธิกรณํฯ

“ตตฺถ กตมํ อาปตฺตาธิกรณํ? ปญฺจปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ, สตฺตปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ – อิทํ วุจฺจติ อาปตฺตาธิกรณํ ฯ

“ตตฺถ กตมํ กิจฺจาธิกรณํ? [ปริ. ๓๑๗] ยา สงฺฆสฺส กิจฺจยตา, กรณียตา, อปโลกนกมฺมํ, ญตฺติกมฺมํ, ญตฺติทุติยกมฺมํ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ – อิทํ วุจฺจติ กิจฺจาธิกรณํฯ

๒๑๖. “วิวาทาธิกรณสฺส กึ มูลํ? ฉ วิวาทมูลานิ วิวาทาธิกรณสฺส มูลํฯ ตีณิปิ อกุสลมูลานิ วิวาทาธิกรณสฺส มูลํ, ตีณิปิ กุสลมูลานิ วิวาทาธิกรณสฺส มูลํฯ [ปริ. ๒๗๒; อ. นิ. ๒.๓๕-๓๖; ม. นิ. ๓.๔๔] กตมานิ ฉ วิวาทมูลานิ วิวาทาธิกรณสฺส มูลํ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ โกธโน โหติ อุปนาหีฯ โย โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ โกธโน โหติ อุปนาหี, โส สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส , สงฺเฆปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สิกฺขายปิ น ปริปูรการี โหติฯ โย โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ…เป.… สงฺเฆปิ…เป.… สิกฺขายปิ น ปริปูรการี, โส สงฺเฆ วิวาทํ ชเนติฯ โย โหติ วิวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, วิวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา สมนุปสฺเสยฺยาถ, ตตฺร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ตสฺเสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถฯ เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, วิวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา น สมนุปสฺเสยฺยาถ,

ตตฺร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ตสฺเสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสวาย ปฏิปชฺเชยฺยาถฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานํ โหติฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติฯ

[ปริ.๒๗๒] “ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ มกฺขี โหติ ปฬาสี…เป.… อิสฺสุกี โหติ มจฺฉรี , สโฐ โหติ มายาวี, ปาปิจฺโฉ โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐี, สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคีฯ โย โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคี, โส สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สงฺเฆปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สิกฺขายปิ น ปริปูรการี โหติฯ โย โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ…เป.… สงฺเฆปิ…เป.… สิกฺขายปิ น ปริปูรการี, โส สงฺเฆ วิวาทํ ชเนติฯ โย โหติ วิวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, วิวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา สมนุปสฺเสยฺยาถ, ตตฺร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ตสฺเสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถฯ เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, วิวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา น สมนุปสฺเสยฺยาถ, ตตฺร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ตสฺเสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสวาย ปฏิปชฺเชยฺยาถฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานํ โหติฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติฯ อิมานิ ฉ วิวาทมูลานิ วิวาทาธิกรณสฺส มูลํฯ

“กตมานิ ตีณิ อกุสลมูลานิ วิวาทาธิกรณสฺส มูลํ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ลุทฺธจิตฺตา วิวทนฺติ, ทุฏฺฐจิตฺตา วิวทนฺติ, มูฬฺหจิตฺตา วิวทนฺติ – ธมฺโมติ วา อธมฺโมติ วา, วินโยติ วา อวินโยติ วา, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ วา อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ วา, อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ วา อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ วา, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ วา อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ วา, อาปตฺตีติ วา อนาปตฺตีติ วา, ลหุกา อาปตฺตีติ วา ครุกา อาปตฺตีติ วา, สาวเสสา อาปตฺตีติ วา อนวเสสา อาปตฺตีติ วา, ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วาฯ อิมานิ ตีณิ อกุสลมูลานิ วิวาทาธิกรณสฺส มูลํฯ

“กตมานิ ตีณิ กุสลมูลานิ วิวาทาธิกรณสฺส มูลํ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อลุทฺธจิตฺตา วิวทนฺติ, อทุฏฺฐจิตฺตา วิวทนฺติ, อมูฬฺหจิตฺตา วิวทนฺติ – ธมฺโมติ วา อธมฺโมติ วา…เป.… ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วาฯ อิมานิ ตีณิ กุสลมูลานิ วิวาทาธิกรณสฺส มูลํฯ

๒๑๗. [ปริ. ๒๗๒] “อนุวาทาธิกรณสฺส กึ มูลํ? ฉ อนุวาทมูลานิ อนุวาทาธิกรณสฺส มูลํฯ ตีณิปิ อกุสลมูลานิ อนุวาทาธิกรณสฺส มูลํ, ตีณิปิ กุสลมูลานิ อนุวาทาธิกรณสฺส มูลํ, กาโยปิ อนุวาทาธิกรณสฺส มูลํ, วาจาปิ อนุวาทาธิกรณสฺส มูลํฯ “กตมานิ ฉ อนุวาทมูลานิ อนุวาทาธิกรณสฺส มูลํ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ โกธโน โหติ อุปนาหีฯ โย โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ โกธโน โหติ อุปนาหี, โส สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สงฺเฆปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สิกฺขายปิ น ปริปูรการี โหติฯ โย โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ…เป.… สงฺเฆปิ…เป.… สิกฺขายปิ น ปริปูรการี, โส สงฺเฆ อนุวาทํ ชเนติฯ โย โหติ อนุวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อนุวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา สมนุปสฺเสยฺยาถ, ตตฺร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ตสฺเสว ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถฯ เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อนุ

วาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา น สมนุปสฺเสยฺยาถ, ตตฺร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ตสฺเสว ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสวาย ปฏิปชฺเชยฺยาถฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส ปหานํ โหติฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ มกฺขี โหติ ปฬาสี…เป.… อิสฺสุกี โหติ มจฺฉรี, สโฐ โหติ มายาวี, ปาปิจฺโฉ โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐี, สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคีฯ โย โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคี, โส สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สงฺเฆปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สิกฺขายปิ น ปริปูรการี โหติฯ โย โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส , ธมฺเมปิ…เป.… สงฺเฆปิ…เป.… สิกฺขายปิ น ปริปูรการี, โส สงฺเฆ อนุวาทํ ชเนติฯ โย โหติ อนุวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อนุวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา สมนุปสฺเสยฺยาถ, ตตฺร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ตสฺเสว ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถฯ เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อนุวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา น สมนุปสฺเสยฺยาถ, ตตฺร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ตสฺเสว ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส อายตฺตึ อนวสฺสวาย ปฏิปชฺเชยฺยาถฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส ปหานํ โหติฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติฯ อิมานิ ฉ อนุวาทมูลานิ อนุวาทาธิกรณสฺส มูลํฯ

“กตมานิ ตีณิ อกุสลมูลานิ อนุวาทาธิกรณสฺส มูลํ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภิกฺขุํ ลุทฺธจิตฺตา อนุวทนฺติ, ทุฏฺฐจิตฺตา อนุวทนฺติ, มูฬฺหจิตฺตา อนุวทนฺติ – สีลวิปตฺติยา วา, อาจารวิปตฺติยา วา, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา, อาชีววิปตฺติยา วาฯ อิมานิ ตีณิ อกุสลมูลานิ อนุวาทาธิกรณสฺส มูลํฯ

“กตมานิ ตีณิ กุสลมูลานิ อนุวาทาธิกรณสฺส มูลํ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภิกฺขุํ อลุทฺธจิตฺตา อนุวทนฺติ, อทุฏฺฐจิตฺตา อนุวทนฺติ, อมูฬฺหจิตฺตา อนุวทนฺติ – สีลวิปตฺติยา วา, อาจรวิปตฺติยา วา, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา, อาชีววิปตฺติยา วาฯ อิมานิ ตีณิ กุสลมูลานิ อนุวาทาธิกรณสฺส มูลํฯ

“กตโม กาโย [กตโม จ กาโย (สฺยา. กํ.)] อนุวาทาธิกรณสฺส มูลํ? อิเธกจฺโจ ทุพฺพณฺโณ โหติ, ทุทฺทสฺสิโก, โอโกฏิมโก, พหฺวาพาโธ, กาโณ วา, กุณี วา, ขญฺโช วา, ปกฺขหโต วา, เยน นํ อนุวทนฺติฯ อยํ กาโย อนุวาทาธิกรณสฺส มูลํฯ

“กตมา วาจา อนุวาทาธิกรณสฺส มูลํ? อิเธกจฺโจ ทุพฺพโจ โหติ, มมฺมโน, เอฬคลวาโจ, ยาย นํ อนุวทนฺติฯ อยํ วาจา อนุวาทาธิกรณสฺส มูลํฯ

๒๑๘. “อาปตฺตาธิกรณสฺส กึ มูลํ? ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานา อาปตฺตาธิกรณสฺส มูลํฯ อตฺถาปตฺติ กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต, น จิตฺตโตฯ อตฺถาปตฺติ วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต, น จิตฺตโตฯ อตฺถาปตฺติ กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโตฯ อตฺถาปตฺติ กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ อตฺถาปตฺติ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโตฯ อตฺถาปตฺติ กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ อิเม ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานา อาปตฺตาธิกรณสฺส มูลํฯ

๒๑๙. “กิจฺจาธิกรณสฺส กึ มูลํ? กิจฺจาธิกรณสฺส เอกํ มูลํ – สงฺโฆฯ

๒๒๐. “วิวาทาธิกรณํ กุสลํ, อกุสลํ, อพฺยากตํฯ วิวาทาธิกรณํ สิยา กุสลํ, สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํฯ ตตฺถ กตมํ วิวาทาธิกรณํ กุสลํ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขู กุสลจิตฺตา วิวทนฺติ – ธมฺโมติ วา อธมฺโมติ วา…เป…. ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วาฯ ยํ ตตฺถ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท นานาวาโท อญฺญถาวาโท วิปจฺจตาย โวหาโร เมธคํ – อิทํ วุจฺจติ วิวาทาธิกรณํ กุสลํฯ

“ตตฺถ กตมํ วิวาทาธิกรณํ อกุสลํ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อกุสลจิตฺตา วิวทนฺติ – ธมฺโมติ วา อธมฺโมติ วา…เป…. ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วาฯ ยํ ตตฺถ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท นานาวาโท อญฺญถาวาโท วิปจฺจตาย โวหาโร เมธคํ – อิทํ วุจฺจติ วิวาทาธิกรณํ อกุสลํฯ

“ตตฺถ กตมํ วิวาทาธิกรณํ อพฺยากตํ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อพฺยากตจิตฺตา วิวทนฺติ – ธมฺโมติ วา อธมฺโมติ วา…เป…. ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วาฯ ยํ ตตฺถ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท นานาวาโท อญฺญถาวาโท วิปจฺจตาย โวหาโร เมธคํ – อิทํ วุจฺจติ วิวาทาธิกรณํ อพฺยากตํฯ

๒๒๑. “อนุวาทาธิกรณํ กุสลํ, อกุสลํ, อพฺยากตํฯ อนุวาทาธิกรณํ สิยา กุสลํ, สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํฯ ตตฺถ กตมํ อนุวาทาธิกรณํ กุสลํ? อิธ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภิกฺขุํ กุสลจิตฺตา อนุวทนฺติ – สีลวิปตฺติยา วา, อาจารวิปตฺติยา วา, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา, อาชีววิปตฺติยา วาฯ โย ตตฺถ อนุวาโท อนุวทนา อนุลฺลปนา อนุภณนา อนุสมฺปวงฺกตา อพฺภุสฺสหนตา อนุพลปฺปทานํ – อิทํ วุจฺจติ อนุวาทาธิกรณํ กุสลํฯ

“ตตฺถ กตมํ อนุวาทาธิกรณํ อกุสลํ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภิกฺขุํ อกุสลจิตฺตา อนุวทนฺติ – สีลวิปตฺติยา วา, อาจารวิปตฺติยา วา, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา, อาชีววิปตฺติยา วาฯ โย ตตฺถ อนุวาโท อนุวทนา อนุลฺลปนา อนุภณนา อนุสมฺปวงฺกตา อพฺภุสฺสหนตา อนุพลปฺปทานํ – อิทํ วุจฺจติ อนุวาทาธิกรณํ อกุสลํฯ

“ตตฺถ กตมํ อนุวาทาธิกรณํ อพฺยากตํ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภิกฺขุํ อพฺยากตจิตฺตา อนุวทนฺติ – สีลวิปตฺติยา วา, อาจารวิปตฺติยา วา, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา, อาชีววิปตฺติยา วาฯ โย ตตฺถ อนุวาโท อนุวทนา อนุลฺลปนา อนุภณนา อนุสมฺปวงฺกตา อพฺภุสฺสหนตา อนุพลปฺปทานํ – อิทํ วุจฺจติ อนุวาทาธิกรณํ อพฺยากตํฯ

๒๒๒. “อาปตฺตาธิกรณํ กุสลํ [อิทํ ปทํ เกสุจิ นตฺถิ], อกุสลํ, อพฺยากตํ? อาปตฺตาธิกรณํ สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํ; นตฺถิ อาปตฺตาธิกรณํ กุสลํฯ ตตฺถ กตมํ อาปตฺตาธิกรณํ อกุสลํ? ยํ ชานนฺโต สญฺชานนฺโต เจจฺจ อภิวิตริตฺวา วีติกฺกโม – อิทํ วุจฺจติ อาปตฺตาธิกรณํ อกุสลํฯ

“ตตฺถ กตมํ อาปตฺตาธิกรณํ อพฺยากตํ? ยํ อชานนฺโต อสญฺชานนฺโต อเจจฺจ อนภิวิตริตฺวา วีติกฺกโม – อิทํ วุจฺจติ อาปตฺตาธิกรณํ อพฺยากตํฯ

๒๒๓. “กิจฺจาธิกรณํ กุสลํ, อกุสลํ, อพฺยากตํ? กิจฺจาธิกรณํ สิยา กุสลํ, สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํฯ ตตฺถ กตมํ กิจฺจาธิกรณํ กุสลํ? ยํ สงฺโฆ กุสลจิตฺโต กมฺมํ กโรติ – อปโลกนกมฺมํ, ญตฺติกมฺมํ, ญตฺติทุติยกมฺมํ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ – อิทํ วุจฺจติ กิจฺจาธิกรณํ กุสลํฯ

“ตตฺถ กตมํ กิจฺจาธิกรณํ อกุสลํ? ยํ สงฺโฆ อกุสลจิตฺโต กมฺมํ กโรติ – อปโลกนกมฺมํ, ญตฺติกมฺมํ, ญตฺติทุติยกมฺมํ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ – อิทํ วุจฺจติ กิจฺจาธิกรณํ อกุสลํฯ

“ตตฺถ กตมํ กิจฺจาธิกรณํ อพฺยากตํ? ยํ สงฺโฆ อพฺยากตจิตฺโต กมฺมํ กโรติ – อปโลกนกมฺมํ, ญตฺติกมฺมํ, ญตฺติทุติยกมฺมํ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ – อิทํ วุจฺจติ กิจฺจาธิกรณํ อพฺยากตํฯ

๒๒๔. [ปริ. ๓๕๕] “วิวาโท วิวาทาธิกรณํ, วิวาโท โน อธิกรณํ, อธิกรณํ โน วิวาโท, อธิกรณญฺเจว วิวาโท จฯ สิยา วิวาโท วิวาทาธิกรณํ, สิยา วิวาโท โน อธิกรณํ, สิยา อธิกรณํ โน วิวาโท, สิยา อธิกรณญฺเจว วิวาโท จฯ

“ตตฺถ กตโม วิวาโท วิวาทาธิกรณํ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขู วิวทนฺติ – ธมฺโมติ วา อธมฺโมติ วา…เป.… ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วาฯ ยํ ตตฺถ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท นานาวาโท อญฺญถาวาโท วิปจฺจตาย โวหาโร เมธคํ – อยํ วิวาโท วิวาทาธิกรณํฯ

“ตตฺถ กตโม วิวาโท โน อธิกรณํ? มาตาปิ ปุตฺเตน วิวทติ, ปุตฺโตปิ มาตรา วิวทติ, ปิตาปิ ปุตฺเตน วิวทติ, ปุตฺโตปิ ปิตรา วิวทติ, ภาตาปิ ภาตรา วิวทติ, ภาตาปิ ภคินิยา วิวทติ, ภคินีปิ ภาตรา วิวทติ, สหาโยปิ สหาเยน วิวทติ – อยํ วิวาโท โน อธิกรณํฯ

“ตตฺถ กตมํ อธิกรณํ โน วิวาโท? อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํ – อิทํ อธิกรณํ โน วิวาโทฯ

“ตตฺถ กตมํ อธิกรณญฺเจว วิวาโท จ? วิวาทาธิกรณํ อธิกรณญฺเจว วิวาโท จฯ

๒๒๕. [ปริ. ๓๕๖] “อนุวาโท อนุวาทาธิกรณํ, อนุวาโท โน อธิกรณํ, อธิกรณํ โน อนุวาโท, อธิกรณญฺเจว อนุวาโท จฯ สิยา อนุวาโท อนุวาทาธิกรณํ, สิยา อนุวาโท โน อธิกรณํ, สิยา อธิกรณํ โน อนุวาโท, สิยา อธิกรณญฺเจว อนุวาโท จฯ

“ตตฺถ กตโม อนุวาโท อนุวาทาธิกรณํ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภิกฺขุํ อนุวทนฺติ – สีลวิปตฺติยา วา, อาจารวิปตฺติยา วา , ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา, อาชีววิปตฺติยา วาฯ โย ตตฺถ อนุวาโท อนุวทนา อนุลฺลปนา อนุภณนา อนุสมฺปวงฺกตา อพฺภุสฺสหนตา อนุพลปฺปทานํ – อยํ อนุวาโท อนุวาทาธิกรณํฯ

“ตตฺถ กตโม อนุวาโท โน อธิกรณํ? มาตาปิ ปุตฺตํ อนุวทติ, ปุตฺโตปิ มาตรํ อนุวทติ, ปิตาปิ ปุตฺตํ อนุวทติ, ปุตฺโตปิ ปิตรํ อนุวทติ, ภาตาปิ ภาตรํ อนุวทติ, ภาตาปิ ภคินึ อนุวทติ, ภคินีปิ ภาตรํ อนุวทติ, สหาโยปิ สหายํ อนุวทติ – อยํ อนุวาโท โน อธิกรณํฯ

“ตตฺถ กตมํ อธิกรณํ โน อนุวาโท? อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํ, วิวาทาธิกรณํ – อิทํ อธิกรณํ โน อนุวาโทฯ

“ตตฺถ กตมํ อธิกรณญฺเจว อนุวาโท จ? อนุวาทาธิกรณํ อธิกรณญฺเจว อนุวาโท จฯ

๒๒๖. [ปริ. ๓๕๗] “อาปตฺติ อาปตฺตาธิกรณํ, อาปตฺติ โน อธิกรณํ, อธิกรณํ โน อาปตฺติ, อธิกรณญฺเจว อาปตฺติ จฯ สิยา อาปตฺติ อาปตฺตาธิกรณํ, สิยา อาปตฺติ โน อธิกรณํ, สิยา อธิกรณํ โน อาปตฺติ, สิยา อธิกรณญฺเจว อาปตฺติ จฯ “ตตฺถ กตมํ อาปตฺติ อาปตฺตาธิกรณํ? ปญฺจปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ, สตฺตปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ – อยํ อาปตฺติ อาปตฺตาธิกรณํฯ

“ตตฺถ กตมํ อาปตฺติ โน อธิกรณํ? โสตาปตฺติ สมาปตฺติ – อยํ อาปตฺติ โน อธิกรณํ ฯ

“ตตฺถ กตมํ อธิกรณํ โน อาปตฺติ? กิจฺจาธิกรณํ, วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ – อิทํ อธิกรณํ โน อาปตฺติฯ

“ตตฺถ กตมํ อธิกรณญฺเจว อาปตฺติ จ? อาปตฺตาธิกรณํ อธิกรณญฺเจว อาปตฺติ จฯ

๒๒๗. [ปริ. ๓๕๘] “กิจฺจํ กิจฺจาธิกรณํ, กิจฺจํ โน อธิกรณํ, อธิกรณํ โน กิจฺจํ, อธิกรณญฺเจว กิจฺจญฺจฯ สิยา กิจฺจํ กิจฺจาธิกรณํ, สิยา กิจฺจํ โน อธิกรณํ, สิยา อธิกรณํ โน กิจฺจํ, สิยา อธิกรณญฺเจว กิจฺจญฺจฯ

“ตตฺถ กตมํ กิจฺจํ กิจฺจาธิกรณํ? ยา สงฺฆสฺส กิจฺจยตา, กรณียตา, อปโลกนกมฺมํ, ญตฺติกมฺมํ, ญตฺติทุติยกมฺมํ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ – อิทํ กิจฺจํ กิจฺจาธิกรณํฯ

“ตตฺถ กตมํ กิจฺจํ โน อธิกรณํ? อาจริยกิจฺจํ, อุปชฺฌายกิจฺจํ, สมานุปชฺฌายกิจฺจํ, สมานาจริยกิจฺจํ – อิทํ กิจฺจํ โน อธิกรณํฯ

“ตตฺถ กตมํ อธิกรณํ โน กิจฺจํ? วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ – อิทํ อธิกรณํ โน กิจฺจํฯ

“ตตฺถ กตมํ อธิกรณญฺเจว กิจฺจญฺจ? กิจฺจาธิกรณํ อธิกรณญฺเจว กิจฺจญฺจฯ

๙. อธิกรณวูปสมนสมโถ

สมฺมุขาวินโย

๒๒๘. [ปริ. ๒๙๒-๒๙๓, ๓๐๗ อาทโย] “วิวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? วิวาทาธิกรณํ ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ, เยภุยฺยสิกาย จฯ สิยา วิวาทาธิกรณํ เอกํ สมถํ อนาคมฺม เยภุยฺยสิกํ, เอเกน สมเถน สเมยฺย – สมฺมุขาวินเยนาติ? สิยาติสฺส วจนียํฯ ยถา กถํ วิย? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขู วิวทนฺติ – ธมฺโมติ วา อธมฺโมติ วา, วินโยติ วา อวินโยติ วา, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ วา อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ วา, อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ วา อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ วา, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ วา อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ วา, อาปตฺตีติ วา อนาปตฺตีติ วา, ลหุกา อาปตฺตีติ วา ครุกา อาปตฺตีติ วา, สาวเสสา อาปตฺตีติ วา อนวเสสา อาปตฺตีติ วา, ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วาฯ

“เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู สกฺโกนฺติ ตํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ, อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ วูปสนฺตํฯ เกน วูปสนฺตํ? สมฺมุขาวินเยนฯ กิญฺจ ตตฺถ สมฺมุขาวินยสฺมึ? สงฺฆสมฺมุขตา, ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตาฯ กา จ ตตฺถ สงฺฆสมฺมุขตา? ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา น ปฏิกฺโกสนฺติ – อยํ ตตฺถ สงฺฆสมฺมุขตาฯ กา จ ตตฺถ ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา ? เยน ธมฺเมน เยน วินเยน เยน สตฺถุสาสเนน ตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ – อยํ ตตฺถ ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตาฯ กา จ ตตฺถ ปุคฺคลสมฺมุขตา? โย จ วิวทติ, เยน จ วิวทติ, อุโภ อตฺถปจฺจตฺถิกา สมฺมุขีภูตา โหนฺติ – อยํ ตตฺถ ปุคฺคลสมฺมุขตาฯ เอวํ วูปสนฺตํ เจ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ การโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํ; ฉนฺททายโก ขียติ, ขียนกํ ปาจิตฺติยํฯ

๒๒๙. “เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู น สกฺโกนฺติ ตํ อธิกรณํ ตสฺมึ อาวาเส วูปสเมตุํ, เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ, ยสฺมึ อาวาเส สมฺพหุลา [พหุตรา (สี. สฺยา.)] ภิกฺขู, โส อาวาโส คนฺตพฺโพฯ เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ตํ อาวาสํ คจฺฉนฺตา อนฺตรามคฺเค สกฺโกนฺติ ตํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ, อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ วูปสนฺตํฯ เกน วูปสนฺตํ? สมฺมุขาวินเยน ฯ กิญฺจ ตตฺถ สมฺมุขาวินยสฺมึ? สงฺฆสมฺมุขตา, ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตาฯ กา จ ตตฺถ สงฺฆสมฺมุขตา? ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา น ปฏิกฺโกสนฺติ – อยํ ตตฺถ สงฺฆสมฺมุขตาฯ กา จ ตตฺถ ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา? เยน ธมฺเมน เยน วินเยน เยน สตฺถุสาสเนน ตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ – อยํ ตตฺถ ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตาฯ กา จ ตตฺถ ปุคฺคลสมฺมุขตา? โย จ วิวทติ, เยน จ วิวทติ, อุโภ อตฺถปจฺจตฺถิกา สมฺมุขีภูตา โหนฺติ – อยํ ตตฺถ ปุคฺคลสมฺมุขตาฯ เอวํ วูปสนฺตํ เจ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ การโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํ; ฉนฺททายโก ขียติ, ขียนกํ ปาจิตฺติยํฯ

๒๓๐. “เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ตํ อาวาสํ อาคจฺฉนฺตา อนฺตรามคฺเค น สกฺโกนฺติ ตํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ, เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ, ตํ อาวาสํ คนฺตฺวา อาวาสิกา ภิกฺขู เอวมสฺสุ วจนียา – ‘อิทํ โข, อาวุโส, อธิกรณํ เอวํ ชาตํ, เอวํ สมุปฺปนฺนํ; สาธายสฺมนฺตา อิมํ อธิกรณํ วูปสเมนฺตุ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน, ยถยิทํ อธิกรณํ สุวูปสนฺตํ อสฺสา’ติฯ

“สเจ , ภิกฺขเว, อาวาสิกา ภิกฺขู วุฑฺฒตรา โหนฺติ, อาคนฺตุกา ภิกฺขู นวกตรา, เตหิ, ภิกฺขเว, อาวาสิเกหิ ภิกฺขูหิ อาคนฺตุกา ภิกฺขู เอวมสฺสุ วจนียา – ‘อิงฺฆ ตุมฺเห, อายสฺมนฺโต, มุหุตฺตํ เอกมนฺตํ โหถ, ยาว มยํ มนฺเต

มา’ติฯ สเจ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกา ภิกฺขู นวกตรา โหนฺติ, อาคนฺตุกา ภิกฺขู วุฑฺฒตรา, เตหิ, ภิกฺขเว, อาวาสิเกหิ ภิกฺขูหิ อาคนฺตุกา ภิกฺขู เอวมสฺสุ วจนียา – ‘เตน หิ ตุมฺเห, อายสฺมนฺโต, มุหุตฺตํ อิเธว ตาว โหถ, ยาว มยํ มนฺเตมา’ติฯ

“สเจ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ มนฺตยมานานํ เอวํ โหติ – ‘น มยํ สกฺโกม อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนนา’ติ, น ตํ อธิกรณํ อาวาสิเกหิ ภิกฺขูหิ สมฺปฏิจฺฉิตพฺพํฯ สเจ ปน, ภิกฺขเว, อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ มนฺตยมานานํ เอวํ โหติ – ‘สกฺโกม มยํ อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนนา’ติ, เตหิ, ภิกฺขเว, อาวาสิเกหิ ภิกฺขูหิ อาคนฺตุกา ภิกฺขู เอวมสฺสุ วจนียา – ‘สเจ ตุมฺเห, อายสฺมนฺโต, อมฺหากํ อิมํ อธิกรณํ ยถาชาตํ ยถาสมุปฺปนฺนํ อาโรเจสฺสถ, ยถา จ มยํ อิมํ อธิกรณํ วูปสเมสฺสาม ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน ตถา สุวูปสนฺตํ ภวิสฺสติฯ เอวํ มยํ อิมํ อธิกรณํ สมฺปฏิจฺฉิสฺสามฯ โน เจ ตุมฺเห, อายสฺมนฺโต, อมฺหากํ อิมํ อธิกรณํ ยถาชาตํ ยถาสมุปฺปนฺนํ อาโรเจสฺสถ, ยถา จ มยํ อิมํ อธิกรณํ วูปสเมสฺสาม ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน ตถา น สุวูปสนฺตํ ภวิสฺสติ, น มยํ อิมํ อธิกรณํ สมฺปฏิจฺฉิสฺสามา’ติฯ เอวํ สุปริคฺคหิตํ โข, ภิกฺขเว, กตฺวา อาวาสิเกหิ ภิกฺขูหิ ตํ อธิกรณํ สมฺปฏิจฺฉิตพฺพํฯ

“เตหิ, ภิกฺขเว, อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ อาวาสิกา ภิกฺขู เอวมสฺสุ วจนียา – ‘ยถาชาตํ ยถาสมุปฺปนฺนํ มยํ อิมํ อธิกรณํ อายสฺมนฺตานํ อาโรเจสฺสามฯ สเจ อายสฺมนฺตา สกฺโกนฺติ เอตฺตเกน วา เอตฺตเกน วา อนฺตเรน อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน ตถา สุวูปสนฺตํ ภวิสฺสติฯ เอวํ มยํ อิมํ อธิกรณํ อายสฺมนฺตานํ นิยฺยาเทสฺสามฯ โน เจ อายสฺมนฺตา สกฺโกนฺติ เอตฺตเกน วา เอตฺตเกน วา อนฺตเรน อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน ตถา น สุวูปสนฺตํ ภวิสฺสติ, น มยํ อิมํ อธิกรณํ อายสฺมนฺตานํ นิยฺยาเทสฺสาม ฯ มยเมว อิมสฺส อธิกรณสฺส สามิโน ภวิสฺสามา’ติฯ เอวํ สุปริคฺคหิตํ โข, ภิกฺขเว, กตฺวา อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ ตํ อธิกรณํ อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ นิยฺยาเทตพฺพํฯ

“เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู สกฺโกนฺติ ตํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ, อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ วูปสนฺตํฯ เกน วูปสนฺตํ? สมฺมุขาวินเยนฯ กิญฺจ ตตฺถ สมฺมุขาวินยสฺมึ? สงฺฆสมฺมุขตา, ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตา…เป…. เอวํ วูปสนฺตํ เจ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ การโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํ; ฉนฺททายโก ขียติ, ขียนกํ ปาจิตฺติยํฯ

อุพฺพาหิกายวูปสมนํ

๒๓๑. “เตหิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ตสฺมึ อธิกรเณ วินิจฺฉิยมาเน อนนฺตานิ [อนคฺคานิ (สี.)] เจว ภสฺสานิ ชายนฺติ, น เจกสฺส [น เจตสฺส (ก.)] ภาสิตสฺส อตฺโถ วิญฺญายติ, อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอวรูปํ อธิกรณํ อุพฺพาหิกาย วูปสเมตุํฯ “ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ – สีลวา โหติ, ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน อณุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวี, สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ; พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปสฺส ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ, ธาตา [ธตา (สี. สฺยา.)] วจ

สา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา; อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส ; วินเย โข ปน ฐิโต [เฉโก (ก.)] โหติ อสํหีโร; ปฏิพโล โหติ อุโภ อตฺถปจฺจตฺถิเก อสฺสาเสตุํ สญฺญาเปตุํ นิชฺฌาเปตุํ เปกฺเขตุํ ปสาเทตุํ; อธิกรณสมุปฺปาทวูปสมนกุสโล โหติ; อธิกรณํ ชานาติ; อธิกรณสมุทยํ ชานาติ; อธิกรณนิโรธํ ชานาติ; อธิกรณนิโรธคามินิปฏิปทํ ชานาติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิเมหิ ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ, ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๒๓๒. ''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อมฺหากํ อิมสฺมึ อธิกรเณ วินิจฺฉิยมาเน อนนฺตานิ เจว ภสฺสานิ ชายนฺติ, น เจกสฺส ภาสิตสฺส อตฺโถ วิญฺญายติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามญฺจ อิตฺถนฺนามญฺจ ภิกฺขุํ สมฺมนฺเนยฺย อุพฺพาหิกาย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ เอสา ญตฺติฯ

''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อมฺหากํ อิมสฺมึ อธิกรเณ วินิจฺฉิยมาเน อนนฺตานิ เจว ภสฺสานิ ชายนฺติ, น เจกสฺส ภาสิตสฺส อตฺโถ วิญฺญายติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามญฺจ อิตฺถนฺนามญฺจ ภิกฺขุํ สมฺมนฺนติ อุพฺพาหิกาย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส จ อิตฺถนฺนามสฺส จ ภิกฺขุโน สมฺมุติ อุพฺพาหิกาย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

''สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม จ อิตฺถนฺนาโม จ ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี''ติฯ

''เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู สกฺโกนฺติ ตํ อธิกรณํ อุพฺพาหิกาย วูปสเมตุํ, อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ วูปสนฺตํฯ เกน วูปสนฺตํ? สมฺมุขาวินเยนฯ กิญฺจ ตตฺถ สมฺมุขาวินยสฺมึ? ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตา…เป.… เอวํ วูปสนฺตํ เจ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ การโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํฯ

๒๓๓. ''เตหิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ตสฺมึ อธิกรเณ วินิจฺฉิยมาเน ตตฺราสฺส ภิกฺขุ ธมฺมกถิโก, ตสฺส เนว สุตฺตํ อาคตํ โหติ, โน สุตฺตวิภงฺโค, โส อตฺถํ อสลฺลกฺเขนฺโต พฺยญฺชนจฺฉายาย อตฺถํ ปฏิพาหติ, พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน เต ภิกฺขู ญาเปตพฺพา –

''สุณนฺตุ เม อายสฺมนฺตาฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ธมฺมกถิโกฯ อิมสฺส เนว สุตฺตํ อาคตํ โหติ, โน สุตฺตวิภงฺโคฯ โส อตฺถํ อสลฺลกฺเขนฺโต พฺยญฺชนจฺฉายาย อตฺถํ ปฏิพาหติฯ ยทายสฺมนฺตานํ ปตฺตกลฺลํ , อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ วุฏฺฐาเปตฺวา อวเสสา อิมํ อธิกรณํ วูปสเมยฺยามาติฯ

''เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ วุฏฺฐาเปตฺวา สกฺโกนฺติ ตํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ, อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ วูปสนฺตํฯ เกน วูปสนฺตํ? สมฺมุขาวินเยนฯ กิญฺจ ตตฺถ สมฺมุขาวินยสฺมึ? ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตา…เป.… เอวํ วูปสนฺตํ เจ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ การโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํฯ

“เตหิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ตสฺมึ อธิกรเณ วินิจฺฉิยมาเน ตตฺราสฺส ภิกฺขุ ธมฺมกถิโก, ตสฺส สุตฺตญฺหิ โข อาคตํ โหติ, โน สุตฺตวิภงฺโค, โส อตฺถํ อสลฺลกฺเขนฺโต พฺยญฺชนจฺฉายาย อตฺถํ ปฏิพาหติ, พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน เต ภิกฺขู ญาเปตพฺพา –

“สุณนฺตุ เม อายสฺมนฺตาฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ธมฺมกถิโกฯ อิมสฺส สุตฺตญฺหิ โข อาคตํ โหติ, โน สุตฺตวิภงฺโคฯ โส อตฺถํ อสลฺลกฺเขนฺโต พฺยญฺชนจฺฉายาย อตฺถํ ปฏิพาหติฯ ยทายสฺมนฺตานํ ปตฺตกลฺลํ, อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ วุฏฺฐาเปตฺวา อวเสสา อิมํ อธิกรณํ วูปสเมยฺยามาติฯ

“เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ วุฏฺฐาเปตฺวา สกฺโกนฺติ ตํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ, อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ วูปสนฺตํฯ เกน วูปสนฺตํ? สมฺมุขาวินเยนฯ กิญฺจ ตตฺถ สมฺมุขาวินยสฺมึ? ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตา…เป.… เอวํ วูปสนฺตํ เจ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ การโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํฯ

เยภุยฺยสิกาวินโย

๒๓๔. “เต เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขู น สกฺโกนฺติ ตํ อธิกรณํ อุพฺพาหิกาย วูปสเมตุํ, เตหิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ตํ อธิกรณํ สงฺฆสฺส นิยฺยาเทตพฺพํ – ‘น มยํ [น จ มยํ (ก.)], ภนฺเต, สกฺโกม อิมํ อธิกรณํ อุพฺพาหิกาย วูปสเมตุํ, สงฺโฆว อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตู’ติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอวรูปํ อธิกรณํ เยภุยฺยสิกาย วูปสเมตุํฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สลากคฺคาหาปโก สมฺมนฺนิตพฺโพ – โย น ฉนฺทาคตึ คจฺเฉยฺย, น โทสาคตึ คจฺเฉยฺย, น โมหาคตึ คจฺเฉยฺย, น ภยาคตึ คจฺเฉยฺย, คหิตาคหิตญฺจ ชาเนยฺย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ, ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สลากคฺคาหาปกํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สลากคฺคาหาปกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สลากคฺคาหาปกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สลากคฺคาหาปโกฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี” ติฯ

“เตน สลากคฺคาหาปเกน ภิกฺขุนา สลากา คาเหตพฺพาฯ ยถา พหุตรา ภิกฺขู ธมฺมวาทิโน วทนฺติ ตถา ตํ อธิกรณํ วูปสเมตพฺพํฯ อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ วูปสนฺตํฯ เกน วูปสนฺตํ? สมฺมุขาวินเยน จ, เยภุยฺยสิกาย จฯ กิญฺจ ตตฺถ สมฺมุขาวินยสฺมึ? สงฺฆสมฺมุขตา, ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตาฯ กา จ ตตฺถ สงฺฆสมฺมุขตา? ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา น ปฏิกฺโกสนฺติ – อยํ ตตฺถ สงฺฆสมฺมุขตาฯ กา จ ตตฺถ ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา? เยน ธมฺเมน เยน วินเยน เยน สตฺถุสาสเนน ตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ – อยํ ตตฺถ ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา ฯ กา จ ตตฺถ ปุคฺคลสมฺ

มุขตา? โย จ วิวทติ, เยน จ วิวทติ, อุโภ อตฺถปจฺจตฺถิกา สมฺมุขีภูตา โหนฺติ – อยํ ตตฺถ ปุคฺคลสมฺมุขตาฯ กา จ ตตฺถ เยภุยฺยสิกาย? ยา เยภุยฺยสิกากมฺมสฺส กิริยา กรณํ อุปคมนํ อชฺฌุปคมนํ อธิวาสนา อปฺปฏิกฺโกสนา – อยํ ตตฺถ เยภุยฺยสิกายฯ เอวํ วูปสนฺตํ เจ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ การโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํ; ฉนฺททายโก ขียติ, ขียนกํ ปาจิตฺติย''นฺติฯ

ติวิธสลากคฺคาโห

๒๓๕. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยา เอวํ ชาตํ เอวํ สมุปฺปนฺนํ อธิกรณํ โหติฯ อถ โข เต ภิกฺขู – อสนฺตุฏฺฐา สาวตฺถิยา สงฺฆสฺส อธิกรณวูปสมเนน – อสฺโสสุํ โข อมุกสฺมึ กิร อาวาเส สมฺพหุลา เถรา วิหรนฺติ พหุสฺสุตา อาคตาคมา ธมฺมธรา วินยธรา มาติกาธรา ปณฺฑิตา วิยตฺตา เมธาวิโน ลชฺชิโน กุกฺกุจฺจกา สิกฺขากามาฯ เต เจ เถรา อิมํ อธิกรณํ วูปสเมยฺยุํ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน, เอวมิทํ อธิกรณํ สุวูปสนฺตํ อสฺสาติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ตํ อาวาสํ คนฺตฺวา เต เถเร เอตทโวจุํ – ''อิทํ, ภนฺเต, อธิกรณํ เอวํ ชาตํ, เอวํ สมุปฺปนฺนํฯ สาธุ, ภนฺเต, เถรา อิมํ อธิกรณํ วูปสเมนฺตุ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน, ยถยิทํ อธิกรณํ สุวูปสนฺตํ อสฺสา''ติฯ อถ โข เต เถรา – ยถา สาวตฺถิยา สงฺเฆน อธิกรณํ วูปสมิตํ ตถา สุวูปสนฺตนฺติ [ยถา สุวูปสนฺตํ (สี. สฺยา.)] – ตถา ตํ อธิกรณํ วูปสเมสุํ ฯ

อถ โข เต ภิกฺขู – อสนฺตุฏฺฐา สาวตฺถิยา สงฺฆสฺส อธิกรณวูปสมเนน, อสนฺตุฏฺฐา สมฺพหุลานํ เถรานํ อธิกรณวูปสมเนน – อสฺโสสุํ โข อมุกสฺมึ กิร อาวาเส ตโย เถรา วิหรนฺติ...เป.... ทฺเว เถรา วิหรนฺติ...เป.... เอโก เถโร วิหรติ พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต วิยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ โส เจ เถโร อิมํ อธิกรณํ วูปสเมยฺย ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน, เอวมิทํ อธิกรณํ สุวูปสนฺตํ อสฺสาติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ตํ อาวาสํ คนฺตฺวา ตํ เถรํ เอตทโวจุํ – ''อิทํ, ภนฺเต, อธิกรณํ เอวํ ชาตํ, เอวํ สมุปฺปนฺนํฯ สาธุ, ภนฺเต, เถโร อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน, ยถยิทํ อธิกรณํ สุวูปสนฺตํ อสฺสา''ติฯ อถ โข โส เถโร – ยถา สาวตฺถิยา สงฺเฆน อธิกรณํ วูปสมิตํ, ยถา สมฺพหุเลหิ เถเรหิ อธิกรณํ วูปสมิตํ, ยถา ตีหิ เถเรหิ อธิกรณํ วูปสมิตํ, ยถา ทฺวีหิ เถเรหิ อธิกรณํ วูปสมิตํ, ตถา สุวูปสนฺตนฺติ – ตถา ตํ อธิกรณํ วูปสเมสิฯ

อถ โข เต ภิกฺขู อสนฺตุฏฺฐา สาวตฺถิยา สงฺฆสฺส อธิกรณวูปสมเนน, อสนฺตุฏฺฐา สมฺพหุลานํ เถรานํ อธิกรณวูปสมเนน, อสนฺตุฏฺฐา ติณฺณํ เถรานํ อธิกรณวูปสมเนน, อสนฺตุฏฺฐา ทฺวินฺนํ เถรานํ อธิกรณวูปสมเนน, อสนฺตุฏฺฐา เอกสฺส เถรสฺส อธิกรณวูปสมเนน, เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ...เป.... ''นิหตเมตํ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ สนฺตํ วูปสนฺตํ สุวูปสนฺตํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เตสํ ภิกฺขูนํ สญฺญตฺติยา ตโย สลากคฺคาเห – คูฬฺหกํ, สกณฺณชปฺปกํ, วิวฏกํฯ

''กถญฺจ , ภิกฺขเว, คูฬฺหโก สลากคฺคาโห โหติ? เตน สลากคฺคาหาปเกน ภิกฺขุนา สลากาโย วณฺณาวณฺณาโย กตฺวา เอกเมโก ภิกฺขุ อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – 'อยํ เอวํวาทิสฺส สลากา, อยํ เอวํวาทิสฺส สลากาฯ ยํ อิจฺฉสิ ตํ คณฺหาหี'ติฯ คหิเต วตฺตพฺโพ – 'มา จ กสฺสจิ ทสฺเสหี'ติฯ สเจ ชานาติ – อธมฺมวาที พหุตราติ,

ทุกฺกโหติ, ปจฺจุกฺกฏฺฐิตพฺพํฯ สเจ ชานาติ – ธมฺมวาที พหุตราติ, สุคฺคโหติ, สาเวตพฺพํฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, คูฬฺหโก สลากคฺคาโห โหติฯ

“กถญฺจ, ภิกฺขเว, สกณฺณชปฺปโก สลากคฺคาโห โหติ? เตน สลากคฺคาหาปเกน ภิกฺขุนา เอกเมกสฺส ภิกฺขุโน อุปกณฺณเก อาโรเจตพฺพํ – ‘อยํ เอวํวาทิสฺส สลากา, อยํ เอวํวาทิสฺส สลากาฯ ยํ อิจฺฉสิ ตํ คณฺหาหี’ติฯ คหิเต วตฺตพฺโพ – ‘มา จ กสฺสจิ อาโรเจหี’ติฯ สเจ ชานาติ – อธมฺมวาที พหุตราติ, ทุกฺคโหติ, ปจฺจุกฺกฏฺฐิตพฺพํฯ สเจ ชานาติ – ธมฺมวาที พหุตราติ, สุคฺคโหติ, สาเวตพฺพํฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, สกณฺณชปฺปโก สลากคฺคาโห โหติฯ

“กถญฺจ, ภิกฺขเว, วิวฏโก สลากคฺคาโห โหติ? สเจ ชานาติ – ธมฺมวาที พหุตราติ, วิสฺสฏฺเฐเนว วิวเฏน คาเหตพฺโพฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, วิวฏโก สลากคฺคาโห โหติฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, ตโย สลากคฺคาหา”ติฯ

สติวินโย

๒๓๖. [ปริ. ๒๔๒-๒๔๓, ๓๐๗ อาทโย] “อนุวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? อนุวาทาธิกรณํ จตูหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ, สติวินเยน จ, อมูฬฺหวินเยน จ, ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ สิยา อนุวาทาธิกรณํ ทฺเว สมเถ อนาคมฺม – อมูฬฺหวินยญฺจ, ตสฺสปาปิยสิกญฺจ; ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺเมยฺย – สมฺมุขาวินเยน จ, สติวินเยน จาติ? สิยาติสฺส วจนียํฯ ยถา กถํ วิย? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภิกฺขุํ อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสนฺติฯ ตสฺส โข, ภิกฺขเว [ตสฺส โข ตํ ภิกฺขเว (สฺยา. ก.)], ภิกฺขุโน สติเวปุลฺลปฺปตฺตสฺส สติวินโย ทาตพฺโพฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺโพ –

“เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา…เป.… เอวมสฺส วจนีโย – ‘มํ, ภนฺเต, ภิกฺขู อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสนฺติฯ โสหํ, ภนฺเต , สติเวปุลฺลปฺปตฺโต สงฺฆํ สติวินยํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ภิกฺขู อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสนฺติฯ โส สติเวปุลฺลปฺปตฺโต สงฺฆํ สติวินยํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สติเวปุลฺลปฺปตฺตสฺส สติวินยํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ภิกฺขู อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสนฺติฯ โส สติเวปุลฺลปฺปตฺโต สงฺฆํ สติวินยํ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สติเวปุลฺลปฺปตฺตสฺส สติวินยํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สติเวปุลฺลปฺปตฺตสฺส สติวินยสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“ทินฺโน สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สติเวปุลฺลปฺปตฺตสฺส สติวินโยฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

“อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ วูปสนฺตํฯ เกน วูปสนฺตํ? สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จฯ กิญฺจ ตตฺถ สมฺมุขาวินยสฺมึ? สงฺฆสมฺมุขตา, ธมฺมสมฺมุขตา , วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตา…เป.… กา จ ตตฺถ ปุคฺคลสมฺมุขตา? โย จ อนุวทติ, ยญฺจ อนุวทติ, อุโภ สมฺมุขีภูตา โหนฺติ – อยํ ตตฺถ ปุคฺคลสมฺมุขตาฯ กิญฺจ ตตฺถ สติวินยสฺมึ? ยา สติวินยสฺส กมฺมสฺส กิริยา กรณํ อุปคมนํ อชฺฌุปคมนํ อธิวาสนา อปฺปฏิกฺโกสนา – อิทํ ตตฺถ สติวินยสฺมึฯ เอวํ วูปสนฺตํ เจ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ การโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํ; ฉนฺททายโก ขียติ, ขียนกํ ปาจิตฺติยํฯ

อมูฬฺหวินโย

๒๓๗. “สิยา อนุวาทาธิกรณํ ทฺเว สมเถ อนาคมฺม – สติวินยญฺจ, ตสฺสปาปิยสิกญฺจ; ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺเมยฺย – สมฺมุขาวินเยน จ, อมูฬฺหวินเยน จาติ? สิยาติสฺส วจนียํฯ ยถา กถํ วิย? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อุมฺมตฺตโก โหติ จิตฺตวิปริยาสกโต ฯ เตน อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ โหติ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ ตํ ภิกฺขู อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน อชฺฌาจิณฺเณน อาปตฺติยา โจเทนฺติ – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘อหํ โข, อาวุโส, อุมฺมตฺตโก อโหสึ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน เม อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ นาหํ ตํ สรามิฯ มูฬฺเหน เม เอตํ กต’นฺติฯ เอวมฺปิ นํ วุจฺจมานา โจเทนฺเตว – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติฯ “ตสฺส โข, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโน อมูฬฺหสฺส อมูฬฺหวินโย ทาตพฺโพฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺโพ –

“เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา…เป.… เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, อุมฺมตฺตโก อโหสึ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน เม อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ มํ ภิกฺขู อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน อชฺฌาจิณฺเณน อาปตฺติยา โจเทนฺติ – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติฯ ตฺยาหํ เอวํ วทามิ – ‘อหํ โข, อาวุโส, อุมฺมตฺตโก อโหสึ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน เม อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ นาหํ ตํ สรามิ ฯ มูฬฺเหน เม เอตํ กต’นฺติ ฯ เอวมฺปิ มํ วุจฺจมานา โจเทนฺเตว – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติฯ ‘โสหํ, ภนฺเต, อมูฬฺโห สงฺฆํ อมูฬฺหวินยํ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ อุมฺมตฺตโก อโหสิ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ ตํ ภิกฺขู อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน อชฺฌาจิณฺเณน อาปตฺติยา โจเทนฺติ – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘อหํ โข, อาวุโส, อุมฺมตฺตโก อโหสึ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน เม อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ นาหํ ตํ สรามิฯ มูฬฺเหน เม เอตํ กต’นฺติฯ เอวมฺปิ นํ วุจฺจมานา โจเทนฺเตว –

‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติฯ โส อมูฬฺโห สงฺฆํ อมูฬฺหวินยํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน อมูฬฺหสฺส อมูฬฺหวินยํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ อุมฺมตฺตโก อโหสิ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ ตํ ภิกฺขู อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน อชฺฌาจิณฺเณน อาปตฺติยา โจเทนฺติ – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติ ฯ โส เอวํ วเทติ – ‘อหํ โข, อาวุโส, อุมฺมตฺตโก อโหสึ จิตฺตวิปริยาสกโตฯ เตน เม อุมฺมตฺตเกน จิตฺตวิปริยาสกเตน พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ นาหํ ตํ สรามิฯ มูฬฺเหน เม เอตํ กต’นฺติฯ เอวมฺปิ นํ วุจฺจมานา โจเทนฺเตว – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติฯ โส อมูฬฺโห สงฺฆํ อมูฬฺหวินยํ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน อมูฬฺหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน อมูฬฺหสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

“ทินฺโน สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน อมูฬฺหสฺส อมูฬฺหวินโยฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

“อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ วูปสนฺตํฯ เกน วูปสนฺตํ? สมฺมุขาวินเยน จ, อมูฬฺหวินเยน จฯ กิญฺจ ตตฺถ สมฺมุขาวินยสฺมึ? สงฺฆสมฺมุขตา, ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตา…เป.… กิญฺจ ตตฺถ อมูฬฺหวินยสฺมึ ? ยา อมูฬฺหวินยสฺส กมฺมสฺส กิริยา กรณํ อุปคมนํ อชฺฌุปคมนํ อธิวาสนา อปฺปฏิกฺโกสนา – อิทํ ตตฺถ อมูฬฺหวินยสฺมึฯ เอวํ วูปสนฺตํ เจ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ การโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํ; ฉนฺททายโก ขียติ, ขียนกํ ปาจิตฺติยํฯ

ตสฺสปาปิยสิกาวินโย

๒๓๘. “สิยา อนุวาทาธิกรณํ ทฺเว สมเถ อนาคมฺม – สติวินยญฺจ, อมูฬฺหวินยญฺจ ; ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺเมยฺย – สมฺมุขาวินเยน จ, ตสฺสปาปิยสิกาย จาติ? สิยาติสฺส วจนียํฯ ยถา กถํ วิย? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภิกฺขุํ สงฺฆมชฺเฌ ครุกาย อาปตฺติยา โจเทติ – ‘สรตายสฺมา เอวรูปึ ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา, ปาราชิกํ วา ปาราชิกสามนฺตํ วา’ติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘น โข อหํ, อาวุโส, สรามิ เอวรูปึ ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา, ปาราชิกํ วา ปาราชิกสามนฺตํ วา’ติฯ ตเมนํ โส นิพฺเพเฐนฺตํ อติเวเฐติ – ‘อิงฺฆายสฺมา สาธุกเมว ชานาหิ, ยทิ สรสิ เอวรูปึ ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา, ปาราชิกํ วา ปาราชิกสามนฺตํ วา’ติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘น โข อหํ, อาวุโส, สรามิ เอวรูปึ ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา, ปาราชิกํ วา ปาราชิกสามนฺตํ วาฯ สรามิ จ โข อหํ, อาวุโส, เอวรูปึ อปฺปมตฺตกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา’ติฯ ตเมนํ โส นิพฺเพเฐนฺตํ อติเวเฐติ – ‘อิงฺฆายสฺมา สาธุกเมว ชานาหิ, ยทิ สรสิ เอวรูปึ ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา, ปาราชิกํ วา ปาราชิกสามนฺตํ วา’ติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘อิมญฺหิ นามาหํ, อาวุโส, อปฺปมตฺตกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา อปุฏฺโฐ ปฏิชานิสฺสามิฯ กึ ปนาหํ เอวรูปึ ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา, ปาราชิกํ วา ปาราชิกสามนฺตํ วา, ปุฏฺโฐ น ปฏิชานิสฺสามี’ติ? โส เอวํ วเทติ – ‘อิมญฺหิ นาม ตฺวํ, อาวุโส, อปฺปมตฺตกํ

อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา อปฺปฏิโฐ น ปฏิชานิสฺสสิฯ กึ ปน ตฺวํ เอวรูปึ ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา, ปาราชิกํ วา ปาราชิกสามนฺตํ วา, อปฺปฏิโฐ ปฏิชานิสฺสสิ? อิงฺฆายสฺมา สาธุกเมว ชานาหิ, ยทิ สรสิ เอวรูปึ ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา, ปาราชิกํ วา ปาราชิกสามนฺตํ วา'ติฯ โส เอวํ วเทสิ – 'สรามิ โข อหํ, อาวุโส, เอวรูปึ ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา, ปาราชิกํ วา ปาราชิกสามนฺตํ วาฯ ทวา เม เอตํ วุตฺตํ, รวา เม เอตํ วุตฺตํ – นาหํ ตํ สรามิ เอวรูปึ ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชิตา, ปาราชิกํ วา ปาราชิกสามนฺตํ วา'ติฯ ตสฺส โข, ภิกฺขเว [ตสฺส โข ตํ ภิกฺขเว (ก.) ตสฺส ขฺวตํ ภิกฺขเว (สฺยา.)], ภิกฺขุโน ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กาตพฺพํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, กาตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

"สุณาตุ เม, ภนฺเต สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สงฺฆมชฺเฌ ครุกาย อาปตฺติยา อนุยุญฺชิยมาโน อวชานิตฺวา ปฏิชานาติ, ปฏิชานิตฺวา อวชานาติ, อญฺเญนาญฺญํ ปฏิจรติ, สมฺปชานมุสา ภาสติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กเรยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สงฺฆมชฺเฌ ครุกาย อาปตฺติยา อนุยุญฺชิยมาโน อวชานิตฺวา ปฏิชานาติ, ปฏิชานิตฺวา อวชานาติ, อญฺเญนาญฺญํ ปฏิจรติ, สมฺปชานมุสา ภาสติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ตสฺสปาปิยสิกากมฺมสฺส กรณํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

"ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ...เป.... ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ...เป....ฯ

"กตํ สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี"ติฯ

"อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ วูปสนฺตํฯ เกน วูปสนฺตํ? สมฺมุขาวินเยน จ, ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ กิญฺจ ตตฺถ สมฺมุขาวินยสฺมึ? สงฺฆสมฺมุขตา, ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา...เป.... กา จ ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกาย? ยา ตสฺสปาปิยสิกากมฺมสฺส กิริยา กรณํ อุปคมนํ อชฺฌุปคมนํ อธิวาสนา อปฺปฏิกฺโกสนา – อยํ ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกายฯ เอวํ วูปสนฺตํ เจ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ การโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํ; ฉนฺททายโก ขียติ, ขียนกํ ปาจิตฺติยํฯ

ปฏิญฺญาตกรณํ

๒๓๙. [ปริ. ๒๙๕, ๓๐๖, ๓๐๘ อาทโย] "อาปตฺตาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? อาปตฺตาธิกรณํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ, ปฏิญฺญาตกรเณน จ, ติณวตฺถารเกน จฯ สิยา อาปตฺตาธิกรณํ เอกํ สมถํ อนาคมฺม – ติณวตฺถารกํ, ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺเมยฺย – สมฺมุขาวินเยน จ, ปฏิญฺญาตกรเณน จาติ? สิยาติสฺส วจนียํ ฯ ยถา กถํ วิย? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ลหุกํ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติฯ เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – 'อหํ, อาวุโส,

อิตฺถนฺนามํ อาปตฺตึ อาปนฺโน; ตํ ปฏิเทเสมี’ติฯ เตน วตฺตพฺโพ – ‘ปสฺสสี’ติ? ‘อาม ปสฺสามี’ติฯ ‘อายตึ สํวเรยฺยาสี’ติฯ

“อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ วูปสนฺตํฯ เกน วูปสนฺตํ? สมฺมุขาวินเยน จ, ปฏิญฺญาตกรเณน จฯ กิญฺจ ตตฺถ สมฺมุขาวินยสฺมึ? ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตา…เป.… กา จ ตตฺถ ปุคฺคลสมฺมุขตา? โย จ เทเสติ, ยสฺส จ เทเสติ, อุโภ สมฺมุขีภูตา โหนฺติ – อยํ ตตฺถ ปุคฺคลสมฺมุขตาฯ กิญฺจ ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณสฺมึ? ยา ปฏิญฺญาตกรณสฺส กมฺมสฺส กิริยา กรณํ อุปคมนํ อชฺฌุปคมนํ อธิวาสนา อปฺปฏิกฺโกสนา – อิทํ ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณสฺมึฯ เอวํ วูปสนฺตํ เจ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ ปฏิคฺคาหโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺพหุเล ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺสุ วจนียา – ‘อหํ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ อาปตฺตึ อาปนฺโน; ตํ ปฏิเทเสมี’ติฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน เต ภิกฺขู ญาเปตพฺพา –

“สุณนฺตุ เม อายสฺมนฺตาฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ อาปตฺตึ สรติ, วิวรติ, อุตฺตานึ กโรติ เทเสติฯ ยทายสฺมนฺตานํ ปตฺตกลฺลํ, อหํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน อาปตฺตึ ปฏิคฺคณฺเหยฺยนฺติฯ เตน วตฺตพฺโพ – ‘ปสฺสสี’ติ? ‘อาม ปสฺสามี’ติฯ ‘อายตึ สํวเรยฺยาสี’ติฯ

“อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ วูปสนฺตํฯ เกน วูปสนฺตํ? สมฺมุขาวินเยน จ, ปฏิญฺญาตกรเณน จฯ กิญฺจ ตตฺถ สมฺมุขาวินยสฺมึ? ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตา…เป.… กา จ ตตฺถ ปุคฺคลสมฺมุขตา? โย จ เทเสติ, ยสฺส จ เทเสติ, อุโภ สมฺมุขีภูตา โหนฺติ – อยํ ตตฺถ ปุคฺคลสมฺมุขตาฯ กิญฺจ ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณสฺมึ? ยา ปฏิญฺญาตกรณสฺส กมฺมสฺส กิริยา กรณํ อุปคมนํ อชฺฌุปคมนํ อธิวาสนา อปฺปฏิกฺโกสนา – อิทํ ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณสฺมึฯ เอวํ วูปสนฺตํ เจ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ ปฏิคฺคาหโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, เตน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, อิตฺถนฺนามํ อาปตฺตึ อาปนฺโน; ตํ ปฏิเทเสมี’ติฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ อาปตฺตึ สรติ, วิวรติ, อุตฺตานึ กโรติ, เทเสติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน อาปตฺตึ ปฏิคฺคณฺเหยฺยนฺติฯ เตน วตฺตพฺโพ – ‘ปสฺสสี’ติ? ‘อาม ปสฺสามี’ติฯ ‘อายตึ สํวเรยฺยาสี’ติฯ

“อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ วูปสนฺตํฯ เกน วูปสนฺตํ? สมฺมุขาวินเยน จ, ปฏิญฺญาตกรเณน จ ฯ กิญฺจ ตตฺถ สมฺมุขาวินยสฺมึ? สงฺฆสมฺมุขตา, ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตา…เป.… เอวํ วูปสนฺตํ เจ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ ปฏิคฺคาหโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํ; ฉนฺททายโก ขียติ, ขียนกํ ปาจิตฺติยํฯ

ติณวตฺถารกํ

๒๔๐. "สิยา อาปตฺตาธิกรณํ เอกํ สมถํ อนาคมฺม – ปฏิญฺญาตกรณํ, ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺเมยฺย – สมฺมุขาวินเยน จ, ติณวตฺถารเกน จาติ? สิยาติสฺส วจนียํฯ ยถา กถํ วิย? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ โหติ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – 'อมฺหากํ โข ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ สเจ มยํ อิมาหิ อาปตฺตีหิ อญฺญมญฺญํ กาเรสฺสาม, สิยาปิ ตํ อธิกรณํ กกฺขฬตาย วาฬตฺตาย เภทาย สํวตฺเตยฺยา'ติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอวรูปํ อธิกรณํ ติณวตฺถารเกน วูปสเมตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, วูปสเมตพฺพํฯ สพฺเพเหว เอกชฺฌํ สนฺนิปติตพฺพํ, สนฺนิปติตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อมฺหากํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ สเจ มยํ อิมาหิ อาปตฺตีหิ อญฺญมญฺญํ กาเรสฺสาม, สิยาปิ ตํ อธิกรณํ กกฺขฬตฺตาย วาฬตฺตาย เภทาย สํวตฺเตยฺย ฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิมํ อธิกรณํ ติณวตฺถารเกน วูปสเมยฺย, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺตนฺติฯ "เอกโตปกฺขิกานํ ภิกฺขูนํ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สโก ปกฺโข ญาเปตพฺโพ –

"สุณนฺตุ เม อายสฺมนฺตาฯ อมฺหากํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ สเจ มยํ อิมาหิ อาปตฺตีหิ อญฺญมญฺญํ กาเรสฺสาม, สิยาปิ ตํ อธิกรณํ กกฺขฬตฺตาย วาฬตฺตาย เภทาย สํวตฺเตยฺยฯ ยทายสฺมนฺตานํ ปตฺตกลฺลํ, อหํ ยา เจว อายสฺมนฺตานํ อาปตฺติ, ยา จ อตฺตโน อาปตฺติ, อายสฺมนฺตานญฺเจว อตฺถาย, อตฺตโน จ อตฺถาย, สงฺฆมชฺเฌ ติณวตฺถารเกน เทเสยฺยํ, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺตนฺติฯ

๒๔๑. "อถาปเรสํ เอกโตปกฺขิกานํ ภิกฺขูนํ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สโก ปกฺโข ญาเปตพฺโพ –

"สุณนฺตุ เม อายสฺมนฺตาฯ อมฺหากํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ สเจ มยํ อิมาหิ อาปตฺตีหิ อญฺญมญฺญํ กาเรสฺสาม, สิยาปิ ตํ อธิกรณํ กกฺขฬตฺตาย วาฬตฺตาย เภทาย สํวตฺเตยฺยฯ ยทายสฺมนฺตานํ ปตฺตกลฺลํ, อหํ ยา เจว อายสฺมนฺตานํ อาปตฺติ, ยา จ อตฺตโน อาปตฺติ, อายสฺมนฺตานญฺเจว อตฺถาย, อตฺตโน จ อตฺถาย, สงฺฆมชฺเฌ ติณวตฺถารเกน เทเสยฺยํ, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺตนฺติฯ

๒๔๒. "อถาปเรสํ เอกโตปกฺขิกานํ ภิกฺขูนํ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อมฺหากํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ สเจ มยํ อิมาหิ อาปตฺตีหิ อญฺญมญฺญํ กาเรสฺสาม, สิยาปิ ตํ อธิกรณํ กกฺขฬตฺตาย วาฬตฺตาย เภทาย สํวตฺเตยฺยฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ ยา เจว อิเมสํ อายสฺมนฺตานํ อาปตฺติ, ยา จ อตฺตโน อาปตฺติ, อิเมสญฺเจว อายสฺมนฺตานํ อตฺถาย, อตฺตโน จ อตฺถาย, สงฺฆมชฺเฌ ติณวตฺถารเกน เทเสยฺยํ, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺตํฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อมฺหากํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ วิหรตํ พหุํ อสฺสามณกํ อชฺฌาจิณฺณํ ภาสิตปริกฺกนฺตํฯ สเจ มยํ อิมาหิ อาปตฺตีหิ อญฺญมญฺญํ กาเรสฺสาม, สิยาปิ ตํ อธิกรณํ กกฺขฬตฺตาย วาฬตฺตาย เภทาย สํวตฺเตยฺยฯ อหํ ยา เจว อิเมสํ อายสฺมนฺตานํ อาปตฺติ, ยา จ อตฺตโน อาปตฺติ, อิเมสญฺเจว อายสฺมนฺตานํ อตฺถาย, อตฺตโน จ อตฺถาย, สงฺฆมชฺเฌ ติณวตฺถารเกน เทเสมิ, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺตํฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อมฺหากํ อิมาสํ อาปตฺตีนํ สงฺฆมชฺเฌ ติณวตฺถารเกน เทสนา, ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺตํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“เทสิตา อมฺหากํ อิมา อาปตฺติโย สงฺฆมชฺเฌ ติณวตฺถารเกน , ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชํ, ฐเปตฺวา คิหิปฺปฏิสํยุตฺตํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

“อถาปเรสํ…เป…. เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

“อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ วูปสนฺตํฯ เกน วูปสนฺตํ? สมฺมุขาวินเยน จ, ติณวตฺถารเกน จฯ กิญฺจ ตตฺถ สมฺมุขาวินยสฺมึ? สงฺฆสมฺมุขตา, ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตาฯ

“กา จ ตตฺถ สงฺฆสมฺมุขตา? ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา, เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา น ปฏิกฺโกสนฺติ – อยํ ตตฺถ สงฺฆสมฺมุขตาฯ

“กา จ ตตฺถ ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา? เยน ธมฺเมน เยน วินเยน เยน สตฺถุสาสเนน ตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ – อยํ ตตฺถ ธมฺมสมฺมุขตา , วินยสมฺมุขตาฯ

“กา จ ตตฺถ ปุคฺคลสมฺมุขตา? โย จ เทเสติ, ยสฺส จ เทเสติ, อุโภ สมฺมุขีภูตา โหนฺติ – อยํ ตตฺถ ปุคฺคลสมฺมุขตาฯ

“กิญฺจ ตตฺถ ติณวตฺถารกสฺมึ? ยา ติณวตฺถารกสฺส กมฺมสฺส กิริยา กรณํ อุปคมนํ อชฺฌุปคมนํ อธิวาสนา อปฺปฏิกฺโกสนา – อิทํ ตตฺถ ติณวตฺถารกสฺมึฯ เอวํ วูปสนฺตํ เจ, ภิกฺขเว, อธิกรณํ ปฏิคฺคาหโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํ; ฉนฺททายโก ขียติ, ขียนกํ ปาจิตฺติยํฯ

[ปริ. ๒๙๕, ๓๐๗, ๓๐๘] “กิจฺจาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? กิจฺจาธิกรณํ เอเกน สมเถน สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยนา”ติฯ

สมถกฺขนฺธกํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. ขุทฺทกวตฺถุกฺขนฺธกํ

ขุทฺทกวตฺถูนิ

๒๔๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นหายมานา รุกฺเข กายํ อุคฺฆํเสนฺติ, อูรุมฺปิ พาหุมฺปิ อุรมฺปิ ปิฏฺฐิมฺปิฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา นหายมานา รุกฺเข กายํ อุคฺฆํเสสฺสนฺติ, อูรุมฺปิ พาหุมฺปิ อุรมฺปิ ปิฏฺฐิมฺปิ, เสยฺยถาปิ มลฺลมุฏฺฐิกา คามโมทฺทวา”ติ [คามโปทฺทวา (สี.), คามปูตวา (สฺยา.)]! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นหายมานา รุกฺเข กายํ อุคฺฆํเสนฺติ, อูรุมฺปิ พาหุมฺปิ อุรมฺปิ ปิฏฺฐิมฺปี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, ภิกฺขเว , เตสํ โมฆปุริสานํ อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา นหายมานา รุกฺเข กายํ อุคฺฆํเสสฺสนฺติ, อูรุมฺปิ พาหุมฺปิ อุรมฺปิ ปิฏฺฐิมฺปิ? เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, นหายมาเนน ภิกฺขุนา รุกฺเข กาโย อุคฺฆํเสตพฺโพฯ โย อุคฺฆํเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นหายมานา ถมฺเภ กายํ อุคฺฆํเสนฺติ, อูรุมฺปิ พาหุมฺปิ อุรมฺปิ ปิฏฺฐิมฺปิฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา นหายมานา ถมฺเภ กายํ อุคฺฆํเสสฺสนฺติ, อูรุมฺปิ พาหุมฺปิ อุรมฺปิ ปิฏฺฐิมฺปิ, เสยฺยถาปิ มลฺลมุฏฺฐิกา คามโมทฺทวา”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ ภควา”ติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, นหายมาเนน ภิกฺขุนา ถมฺเภ กาโย อุคฺฆํเสตพฺโพฯ โย อุคฺฆํเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นหายมานา กุฏฺเฏ [กุฑฺเฑ (สี. สฺยา.)] กายํ อุคฺฆํเสนฺติ, อูรุมฺปิ พาหุมฺปิ อุรมฺปิ ปิฏฺฐิมฺปิฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา นหายมานา กุฏฺเฏ กายํ อุคฺฆํเสสฺสนฺติ, อูรุมฺปิ พาหุมฺปิ อุรมฺปิ ปิฏฺฐิมฺปิ, เสยฺยถาปิ มลฺลมุฏฺฐิกา คามโมทฺทวา”ติ…เป.… “น, ภิกฺขเว, นหายมาเนน ภิกฺขุนา กุฏฺเฏ กาโย อุคฺฆํเสตพฺโพฯ โย อุคฺฆํเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อฏฺฏาเน [อฏฺฐาเน (สี. สฺยา.)] นหายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ…เป.… เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติ ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ ภควา”ติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, อฏฺฏาเน นหายิตพฺพํฯ โย นหาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู คนฺธพฺพหตฺถเกน นหายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ…เป.… เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “น, ภิกฺขเว, คนฺธพฺพหตฺถเกน นหายิตพฺพํฯ โย นหาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุรุวินฺทกสุตฺติยา นหายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ…เป.… เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, กุรุวินฺทกสุตฺติยา นหายิตพฺพํฯ โย นหาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วิคฺคยฺห ปริกมฺมํ การาเปนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ…เป.… เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, วิคฺคยฺห ปริกมฺมํ การาเปตพฺพํฯ โย การาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มลฺลเกน นหายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ…เป.… เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, มลฺลเกน นหายิตพฺพํฯ โย นหาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๒๔๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน กจฺฉุโรคาพาโธ โหติฯ น ตสฺส วินา มลฺลเกน ผาสุ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานสฺส อกตมลฺลก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ชราทุพฺพโล นหายมาโน น สกฺโกติ อตฺตโน กายํ อุคฺฆํเสตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุกฺกาสิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ปิฏฺฐิปริกมฺมํ กาตุํ กุกฺกุจฺจายนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปุถุปาณิก”นฺติฯ

๒๔๕. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วลฺลิกํ ธาเรนฺติ…เป.… ปามงฺคํ ธาเรนฺติ…เป.… กณฺฐสุตฺตกํ ธาเรนฺติ…เป.… กฏิสุตฺตกํ ธาเรนฺติ…เป.… โอวฏฺฏิกํ ธาเรนฺติ…เป.… กายุรํ ธาเรนฺติ…เป.… หตฺถาภรณํ ธาเรนฺติ…เป.… องฺคุลิมุทฺทิกํ ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ…เป.… เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วลฺลิกํ ธาเรนฺติ…เป.… ปามงฺคํ ธาเรนฺติ, กณฺฐสุตฺตกํ ธาเรนฺติ, กฏิสุตฺตกํ ธาเรนฺติ, โอวฏฺฏิกํ ธาเรนฺติ, กายุรํ ธาเรนฺติ, หตฺถาภรณํ ธาเรนฺติ, องฺคุลิมุทฺทิกํ ธาเรนฺตี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, วลฺลิกา ธาเรตพฺพา…เป.… น ปามงฺโค ธาเรตพฺโพ… น กณฺฐสุตฺตกํ ธาเรตพฺพํ… น กฏิสุตฺตกํ ธาเรตพฺพํ… น โอวฏฺฏิกํ ธาเรตพฺพํ… น กายุรํ ธาเรตพฺพํ… น หตฺถาภรณํ ธาเรตพฺพํ… น องฺคุลิมุทฺทิกา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๒๔๖. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทีเฆ เกเส ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ทีฆา เกสา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทุมาสิกํ วา ทุวงฺคุลํ วา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โกจฺเฉน เกเส โอสณฺเฐนฺติ [โอสณฺเหนฺติ (สี. สฺยา.)] ...เป.... ผณเกน เกเส โอสณฺเฐนฺติ, หตฺถผณเกน เกเส โอสณฺเฐนฺติ, สิตฺถเตลเกน เกเส โอสณฺเฐนฺติ, อุทกเตลเกน เกเส โอสณฺเฐนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, โกจฺเฉน เกสา โอสณฺเฐตพฺพา...เป.... น สิตฺถเตลเกน เกสา โอสณฺเฐตพฺพา... น อุทกเตลเกน เกสา โอสณฺเฐตพฺพาฯ โย โอสณฺเฐยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๒๔๗. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อาทาเสปิ อุทกปตฺเตปิ มุขนิมิตฺตํ โอโลเกนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, อาทาเส วา อุทกปตฺเต วา มุขนิมิตฺตํ โอโลเกตพฺพํฯ โย โอโลเกยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน มุเข วโณ โหติฯ โส ภิกฺขู ปุจฺฉิ – “กีทิโส เม, อาวุโส, วโณ”ติ? ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “เอทิโส เต, อาวุโส วโณ”ติฯ โส น สทฺทหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาพาธปฺปจฺจยา อาทาเส วา อุทกปตฺเต วา มุขนิมิตฺตํ โอโลเกตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มุขํ อาลิมฺปนฺติ...เป.... มุขํ อุมฺมทฺเทนฺติ, มุขํ จุณฺเณนฺติ, มโนสิลิกาย มุขํ ลญฺเฉนฺติ, องฺคราคํ กโรนฺติ, มุขราคํ กโรนฺติ, องฺคราคมุขราคํ กโรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, มุขํ อาลิมฺปิตพฺพํ...เป.... น มุขํ อุมฺมทฺทิตพฺพํ, น มุขํ จุณฺเณตพฺพํ, น มโนสิลิกาย มุขํ ลญฺเฉตพฺพํ, น องฺคราโค กาตพฺโพ, น มุขราโค กาตพฺโพ , น องฺคราคมุขราโค กาตพฺโพฯ โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน จกฺขุโรคาพาโธ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาพาธปฺปจฺจยา มุขํ อาลิมฺปิตุ”นฺติฯ

๒๔๘. เตน โข ปน สมเยน ราชคเห คิรคฺคสมชฺโช [สมชฺชา (อภิธานคนฺเถสุ)] โหติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู คิรคฺคสมชฺชํ ทสฺสนาย อคมํสุฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน”ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, นจฺจํ วา คีตํ วา วาทิตํ วา ทสฺสนาย คนฺตพฺพํฯ โย คจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๒๔๙. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อายตเกน คีตสฺสเรน ธมฺมํ คายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “ยเถว [ยถา จ (ก.)] มยํ คายาม, เอวเมวิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา อายตเกน คีตสฺสเรน ธมฺมํ คายนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา...เป.... เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อายตเกน คีตสฺสเรน

ธมฺมํ คายิสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว…เป…. “สจฺจํ ภควา” ติ…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “ปญฺจิเม, ภิกฺขเว, อาทีนวา อายตเกน คีตสฺสเรน ธมฺมํ คายนฺตสฺสฯ อตฺตนาปิ ตสฺมึ สเร สารชฺชติ, ปเรปิ ตสฺมึ สเร สารชฺชนฺติ, คหปติกาปิ อุชฺฌายนฺติ, สรกุตฺติมฺปิ นิกามยมานสฺส สมาธิสฺส ภงฺโค โหติ, ปจฺฉิมา ชนตา ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชติ – อิเม โข, ภิกฺขเว, ปญฺจ อาทีนวา อายตเกน คีตสฺสเรน ธมฺมํ คายนฺตสฺสฯ น, ภิกฺขเว, อายตเกน คีตสฺสเรน ธมฺโม คายิตพฺโพฯ โย คาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู สรภญฺเญ กุกฺกุจฺจายนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สรภญฺญ”นฺติฯ

“เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู พาหิรโลมึ [พาหิยโลมึ (ก.)] อุณฺณึ ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, พาหิยโลมิ อุณฺณิ ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๒๕๐. เตน โข ปน สมเยน รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส อาราเม อมฺพา ผลิโน โหนฺติฯ รญฺญา มาคเธน เสนิเยน พิมฺพิสาเรน อนุญฺญาตํ โหติ – “ยถาสุขํ อยฺยา อมฺพํ ปริภุญฺชนฺตู”ติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตรุณญฺเญว อมฺพํ ปาตาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ รญฺโญ จ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส อมฺเพน อตฺโถ โหติฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร มนุสฺเส อาณาเปสิ – “คจฺฉถ, ภเณ, อารามํ คนฺตฺวา อมฺพํ อาหรถา”ติ ฯ “เอวํ เทวา”ติ โข เต มนุสฺสา รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ปฏิสฺสุตฺวา อารามํ คนฺตฺวา อารามปาลํ เอตทโวจุํ – “เทวสฺส, ภเณ, อมฺเพน อตฺโถ, อมฺพํ เทถา”ติฯ “นตฺถายฺยา อมฺพํฯ ตรุณญฺเญว อมฺพํ ปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปริภุญฺชึสู”ติฯ อถ โข เต มนุสฺสา รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “สุปริภุตฺตํ, ภเณ, อยฺเยหิ อมฺพํ, อปิ จ ภควตา มตฺตา วณฺณิตา”ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา น มตฺตํ ชานิตฺวา รญฺโญ อมฺพํ ปริภุญฺชิสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, อมฺพํ ปริภุญฺชิตพฺพํฯ โย ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปูคสฺส สงฺฆภตฺตํ โหติฯ สูเป อมฺพเปสิกาโย ปกฺขิตฺตา โหนฺติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นปฺปฏิคฺคณฺหนฺติฯ “ปฏิคฺคณฺหถ, ภิกฺขเว, ปริภุญฺชถฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อมฺพเปสิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปูคสฺส สงฺฆภตฺตํ โหติฯ เต น ปริยาปุณึสุ อมฺพเปสิกํ กาตุํ, ภตฺตคฺเค สกเลเหว อมฺเพหิ เทนฺติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นปฺปฏิคฺคณฺหนฺติฯ “ปฏิคฺคณฺหถ , ภิกฺขเว, ปริภุญฺชถฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหิ สมณกปฺเปหิ ผลํ ปริภุญฺชิตุํ – อคฺคิปริจิตํ , สตฺถปริจิตํ, นขปริจิตํ, อพีชํ, นิพฺพตฺตพีชญฺเญว [นิพฺพฏฺฏพีชํ (สี. สฺยา.)] ปญฺจมํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิเมหิ ปญฺจหิ สมณกปฺเปหิ ผลํ ปริภุญฺชิตุ”นฺติฯ

๒๕๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อหินา ทฏฺโฐ กาลงฺกโต โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น หิ นูน โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อิมานิ จตฺตาริ อหิราชกุลานิ เมตฺเตน จิตฺเตน ผริฯ สเจ หิ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อิมานิ จตฺตาริ อหิราชกุลานิ เมตฺเตน จิตฺเตน ผเรยฺย, น หิ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อหินา ทฏฺโฐ กาลงฺกเรยฺยฯ กตมานิ จตฺตาริ อหิราชกุลานิ? วิรูปกฺขํ อหิราชกุลํ, เอราปถํ อหิราชกุลํ, ฉพฺยาปุตฺตํ อหิราชกุลํ, กณฺหาโคตมํ อหิราชกุลํ ฯ น หิ นูน โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อิมานิ จตฺตาริ อหิราชกุลานิ เมตฺเตน จิตฺเตน ผริฯ สเจ หิ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อิมานิ จตฺตาริ อหิราชกุลานิ เมตฺเตน จิตฺเตน ผเรยฺย, น หิ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อหินา ทฏฺโฐ กาลงฺกเรยฺยฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิมานิ จตฺตาริ อหิราชกุลานิ เมตฺเตน จิตฺเตน ผริตุํ, อตฺตคุตฺติยา อตฺตรกฺขาย อตฺตปริตฺตํ กาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, กาตพฺพํ –

[ชา. ๑.๒.๑๐๕-๑๐๖; อ. นิ. ๔.๖๗ อิทํ วตฺถุ อาคตํ] “วิรูปกฺเขหิ เม เมตฺตํ, เมตฺตํ เอราปเถหิ เม;
ฉพฺยาปุตฺเตหิ เม เมตฺตํ, เมตฺตํ กณฺหาโคตมเกหิ จฯ

“อปาทเกหิ เม เมตฺตํ, เมตฺตํ ทฺวิปาทเกหิ เม;
จตุปฺปเทหิ เม เมตฺตํ, เมตฺตํ พหุปฺปเทหิ เมฯ

“มา มํ อปาทโก หึสิ, มา มํ หึสิ ทฺวิปาทโก;
มา มํ จตุปฺปโท หึสิ, มา มํ หึสิ พหุปฺปโทฯ

“สพฺเพ สตฺตา สพฺเพ ปาณา, สพฺเพ ภูตา จ เกวลา;
สพฺเพ ภทฺรานิ ปสฺสนฺตุ, มา กิญฺจิ ปาปมาคมาฯ

“อปฺปมาโณ พุทฺโธ, อปฺปมาโณ ธมฺโม,
อปฺปมาโณ สงฺโฆ, ปมาณวนฺตานิ สรีสปานิ [สิรึสปานิ (สี. สฺยา.)]ฯ

“อหิ วิจฺฉิกา สตปที, อุณฺณนาภิ สรพู มูสิกา;
กตา เม รกฺขา กตํ เม ปริตฺตํ, ปฏิกฺกมนฺตุ ภูตานิฯ

“โสหํ นโม ภควโต, นโม สตฺตนฺนํ สมฺมาสมฺพุทฺธาน”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อนภิรติยา ปีฬิโต อตฺตโน องฺคชาตํ ฉินฺทิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อญฺญมฺหิ โส, ภิกฺขเว, โมฆปุริโส เฉตพฺพมฺหิ, อญฺญํ ฉินฺทิฯ น, ภิกฺขเว, อตฺตโน องฺคชาตํ เฉตพฺพํฯ โย ฉินฺเทยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

๒๕๒. เตน โข ปน สมเยน ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส มหคฺฆสฺส จนฺทนสฺส [จนฺทนสารสฺส (สี. สฺยา.)] จนฺทนคณฺฐิ อุปฺปนฺนา โหติฯ อถ โข ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส เอตทโหสิ – “ยํนูนาหํ อิมาย จนฺทนคณฺฐิยา ปตฺตํ เลขาเปยฺยํฯ เลขญฺจ เม ปริโภคํ ภวิสฺสติ, ปตฺตญฺจ ทานํ ทสฺสามี”ติฯ อถ โข ราชคหโก เสฏฺฐิ ตาย จนฺทนคณฺฐิยา ปตฺตํ เลขาเปตฺวา สิกฺกาย อุฑฺฑิตฺวา [วาหิตฺวา (สี.)] เวฬคฺเค อาลคฺเคตฺวา เวฬุปรมฺปราย

พนฺธิตฺวา [วาหิตฺวา (สฺยา.)] เอวมาห – “โย สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา อรหา เจว อิทฺธิมา จ ทินฺนํเยว ปตฺตํ โอหรตู”ติฯ อถ โข ปูรโณ กสฺสโป เยน ราชคหโก เสฏฺฐิ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ราชคหกํ เสฏฺฐึ เอตทโวจ – “อหญฺหิ, คหปติ, อรหา เจว อิทฺธิมา จ, เทหิ เม ปตฺต”นฺติฯ “สเจ, ภนฺเต, อายสฺมา อรหา เจว อิทฺธิมา จ ทินฺนํเยว ปตฺตํ โอหรตู”ติฯ อถ โข มกฺขลิ โคสาโล… อชิโต เกสกมฺพโล… ปกุโธ กจฺจายโน… สญฺจโย เพลฏฺฐปุตฺโต [สญฺชโย เพลฏฺฐิปุตฺโต (สี.)] … นิคณฺโฐ นาฏปุตฺโต [นาถปุตฺโต (สี.)] เยน ราชคหโก เสฏฺฐิ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ราชคหกํ เสฏฺฐึ เอตทโวจ – “อหญฺหิ, คหปติ, อรหา เจว อิทฺธิมา จ, เทหิ เม ปตฺต”นฺติฯ “สเจ, ภนฺเต, อายสฺมา อรหา เจว อิทฺธิมา จ, ทินฺนํเยว ปตฺตํ โอหรตู”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา จ มหาโมคฺคลฺลาโน อายสฺมา จ ปิณฺโฑลภารทฺวาโช ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย ราชคหํ ปิณฺฑาย ปวิสึสุฯ อถ โข อายสฺมา ปิณฺโฑลภารทฺวาโช อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ เอตทโวจ – “อายสฺมา โข มหาโมคฺคลฺลาโน อรหา เจว อิทฺธิมา จฯ คจฺฉาวุโส, โมคฺคลฺลาน, เอตํ ปตฺตํ โอหรฯ ตุยฺเหโส ปตฺโต”ติฯ “อายสฺมา โข ภารทฺวาโช อรหา เจว อิทฺธิมา จฯ คจฺฉาวุโส, ภารทฺวาช, เอตํ ปตฺตํ โอหรฯ ตุยฺเหโส ปตฺโต”ติฯ อถ โข อายสฺมา ปิณฺโฑลภารทฺวาโช เวหาสํ อพฺภุคฺคนฺตฺวา ตํ ปตฺตํ คเหตฺวา ติกฺขตฺตุํ ราชคหํ อนุปริยายิฯ

เตน โข ปน สมเยน ราชคหโก เสฏฺฐิ สปุตฺตทาโร สเก นิเวสเน ฐิโต โหติ ปญฺชลิโก นมสฺสมาโน – อิเธว, ภนฺเต, อยฺโย ภารทฺวาโช อมฺหากํ นิเวสเน ปติฏฺฐาตูติฯ อถ โข อายสฺมา ปิณฺโฑลภารทฺวาโช ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส นิเวสเน ปติฏฺฐาสิฯ อถ โข ราชคหโก เสฏฺฐิ อายสฺมโต ปิณฺโฑลภารทฺวาชสฺส หตฺถโต ปตฺตํ คเหตฺวา มหคฺฆสฺส ขาทนียสฺส ปูเรตฺวา อายสฺมโต ปิณฺโฑลภารทฺวาชสฺส อทาสิฯ อถ โข อายสฺมา ปิณฺโฑลภารทฺวาโช ตํ ปตฺตํ คเหตฺวา อารามํ อคมาสิฯ อสฺโสสุํ โข มนุสฺสา – อยฺเยน กิร ปิณฺโฑลภารทฺวาเชน ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส ปตฺโต โอหาริโตติฯ เต จ มนุสฺสา อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา อายสฺมนฺตํ ปิณฺโฑลภารทฺวาชํ ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อนุพนฺธึสุฯ

อสฺโสสิ โข ภควา อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ; สุตฺวาน อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – “กึ นุ โข โส, อานนฺท, อุจฺจาสทฺโท มหาสทฺโท”ติ? “อายสฺมตา, ภนฺเต, ปิณฺโฑลภารทฺวาเชน ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส ปตฺโต โอหาริโตฯ อสฺโสสุํ โข, ภนฺเต, มนุสฺสา – อยฺเยน กิร ปิณฺโฑลภารทฺวาเชน ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส ปตฺโต โอหาริโตติฯ เต จ, ภนฺเต, มนุสฺสา อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา อายสฺมนฺตํ ปิณฺโฑลภารทฺวาชํ ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อนุพนฺธาฯ โส เอโส, ภนฺเต, ภควา อุจฺจาสทฺโท มหาสทฺโท”ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนฺตํ ปิณฺโฑลภารทฺวาชํ ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร ตยา, ภารทฺวาช, ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส ปตฺโต โอหาริโต”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, ภารทฺวาช, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, ภารทฺวาช, ฉวสฺส ทารุปตฺตสฺส การณา คิหีนํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อิทฺธิปาฏิหาริยํ ทสฺเสสฺสสิ! เสยฺยถาปิ, ภารทฺวาช, มาตุคาโม ฉวสฺส มาสกรูปสฺส การณา โกปีนํ ทสฺเสติ, เอวเมว โข ตยา, ภารทฺวาช, ฉวสฺส ทารุปตฺตสฺส การณา คิหีนํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อิทฺธิปาฏิหาริยํ ทสฺสิตํฯ เนตํ, ภารทฺวาช, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, คิหีนํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อิทฺธิปาฏิหาริยํ ทสฺเสตพฺพํฯ โย ทสฺเสยฺย, อาปตฺติ ทุ

กฺกฏสฺส ฯ ภินฺทเถตํ, ภิกฺขเว, ทารุปตฺตํ สกลิกํ สกลิกํ กตฺวา , ภิกฺขูนํ อญฺชนุปปิสนํ เทถ ฯ น จ, ภิกฺขเว, ทารุปตฺโต ธาเรตพฺโพ ฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาวเจ ปตฺเต ธาเรนฺติ โสวณฺณมยํ รูปิยมยํ ฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “น, ภิกฺขเว, โสวณฺณมโย ปตฺโต ธาเรตพฺโพ…เป…. น รูปิยมโย ปตฺโต ธาเรตพฺโพ… น มณิมโย ปตฺโต ธาเรตพฺโพ… น เวฬุริยมโย ปตฺโต ธาเรตพฺโพ… น ผลิกมโย ปตฺโต ธาเรตพฺโพ… น กํสมโย ปตฺโต ธาเรตพฺโพ… น กาจมโย ปตฺโต ธาเรตพฺโพ… น ติปุมโย ปตฺโต ธาเรตพฺโพ… น สีสมโย ปตฺโต ธาเรตพฺโพ… น ตมฺพโลหมโย ปตฺโต ธาเรตพฺโพ ฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทฺเว ปตฺเต – อโยปตฺตํ, มตฺติกาปตฺต”นฺติ ฯ

๒๕๓. เตน โข ปน สมเยน ปตฺตมูลํ ฆํสิยติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปตฺตมณฺฑล”นฺติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาวจานิ ปตฺตมณฺฑลานิ ธาเรนฺติ โสวณฺณมยํ รูปิยมยํ ฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “น, ภิกฺขเว, อุจฺจาวจานิ ปตฺตมณฺฑลานิ ธาเรตพฺพานิ ฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทฺเว ปตฺตมณฺฑลานิ – ติปุมยํ, สีสมย”นฺติ ฯ พหลานิ มณฺฑลานิ น อจฺฉุปิยนฺติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ลิขิตุ”นฺติ ฯ วลี [จลี (ก.)] โหนฺติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มกรทนฺตกํ ฉินฺทิตุ”นฺติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู จิตฺรานิ ปตฺตมณฺฑลานิ ธาเรนฺติ รูปกากิณฺณานิ ภิตฺติกมฺมกตานิ ฯ ตานิ รถิกายปิ ทสฺเสนฺตา อาหิณฺฑนฺติ ฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “น, ภิกฺขเว, จิตฺรานิ ปตฺตมณฺฑลานิ ธาเรตพฺพานิ รูปกากิณฺณานิ ภิตฺติกมฺมกตานิ ฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปกติมณฺฑล”นฺติ ฯ

๒๕๔. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู โสทกํ ปตฺตํ ปฏิสาเมนฺติ ฯ ปตฺโต ทุสฺสติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “น, ภิกฺขเว, โสทโก ปตฺโต ปฏิสาเมตพฺโพ ฯ โย ปฏิสาเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอตาเปตฺวา ปตฺตํ ปฏิสาเมตุ”นฺติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู โสทกํ [สอุทกํ (ก.)] ปตฺตํ โอตาเปนฺติ ฯ ปตฺโต ทุคฺคนฺโธ โหติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “น, ภิกฺขเว, โสทโก ปตฺโต โอตาเปตพฺโพ ฯ โย โอตาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โวทกํ กตฺวา โอตาเปตฺวา ปตฺตํ ปฏิสาเมตุ”นฺติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อุณฺเห ปตฺตํ นิทหนฺติ ฯ ปตฺตสฺส วณฺโณ ทุสฺสติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “น, ภิกฺขเว, อุณฺเห ปตฺโต นิทหิตพฺโพ ฯ โย นิทเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มุหุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตฺวา ปตฺตํ ปฏิสาเมตุ”นฺติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ปตฺตา อชฺโฌกาเส อนาธารา นิกฺขิตฺตา โหนฺติฯ วาตมณฺฑลิกาย อาวฏฺเฏตฺวา ปตฺตา ภิชฺชึสุ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปตฺตาธารก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู มิฑฺฒนฺเต ปตฺตํ นิกฺขิปนฺติฯ ปริปติตฺวา [ปริวฏฺฏิตฺวา (สฺยา.)] ปตฺโต ภิชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, มิฑฺฒนฺเต ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ โย นิกฺขิเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ปริภณฺฑนฺเต ปตฺตํ นิกฺขิปนฺติฯ ปริปติตฺวา ปตฺโต ภิชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ปริภณฺฑนฺเต ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ โย นิกฺขิเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ฉมาย ปตฺตํ นิกฺกุชฺชนฺติฯ โอฏฺโฐ ฆํสิยติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติณสนฺถารก”นฺติฯ ติณสนฺถารโก อุปจิกาหิ ขชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โจฬก”นฺติฯ โจฬกํ อุปจิกาหิ ขชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปตฺตมาฬก”นฺติฯ ปตฺตมาฬโก ปริปติตฺวา ปตฺโต ภิชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปตฺตกุณฺโฑลิก”นฺติฯ ปตฺตกุณฺโฑลิกาย ปตฺโต ฆํสิยติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปตฺตถวิก”นฺติ ฯ อํสพทฺธโก น โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อํสพทฺธกํ พนฺธนสุตฺตก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ภิตฺติขิเลปิ นาคทนฺตเกปิ ปตฺตํ ลคฺเคนฺติฯ ปริปติตฺวา ปตฺโต ภิชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ปตฺโต ลคฺเคตพฺโพฯ โย ลคฺเคยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู มญฺเจ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺติ, สติสมฺโมสา นิสีทนฺตา โอตฺถริตฺวา ปตฺตํ ภินฺเทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, มญฺเจ ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ โย นิกฺขิเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ปีเฐ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺติ, สติสมฺโมสา นิสีทนฺตา โอตฺถริตฺวา ปตฺตํ ภินฺเทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ปีเฐ ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ โย นิกฺขิเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู องฺเก ปตฺตํ นิกฺขิปนฺติ, สติสมฺโมสา อุฏฺฐหนฺติฯ ปริปติตฺวา ปตฺโต ภิชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, องฺเก ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ โย นิกฺขิเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ฉตฺเต ปตฺตํ นิกฺขิปนฺติฯ วาตมณฺฑลิกาย ฉตฺตํ อุกฺขิปิยติ ปริปติตฺวา ปตฺโต ภิชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ฉตฺเต ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ โย นิกฺขิเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๒๕๕. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ปตฺตหตฺถา กวาฏํ ปณาเมนฺติฯ กวาโฏ อาวฏฺฏิตฺวา ปตฺโต ภิชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, ปตฺตหตฺเถน กวาฏํ ปณาเมตพฺพํ [กวาโฏ ปณาเมตพฺโพ (ก.)]ฯ โย ปณาเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ตุมฺพกฏาเห ปิณฺฑาย จรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ ติตฺถิยาติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, ตุมฺพกฏาเห ปิณฺฑาย จริตพฺพํฯ โย จเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ฆฏิกฏาเห [ฆฏิกฏาเหน (สฺยา.)] ปิณฺฑาย จรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ ติตฺถิยาติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, ฆฏิกฏาเห ปิณฺฑาย จริตพฺพํฯ โย จเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สพฺพปํสุกูลิโก โหติฯ โส ฉวสีสสฺส ปตฺตํ ธาเรติฯ อญฺญตรา อิตฺถี ปสฺสิตฺวา ภีตา วิสฺสรมกาสิ – "อภุํ เม ปิสาโจ วตาย"นฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ฉวสีสสฺส ปตฺตํ ธาเรสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ ปิสาจิลฺลิกา"ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, ฉวสีสสฺส ปตฺโต ธาเรตพฺโพฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, สพฺพปํสุกูลิเกน ภวิตพฺพํฯ โย ภเวยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู จลกานิปิ อฏฺฐิกานิปิ อุจฺฉิฏฺโฐทกมฺปิ ปตฺเตน นีหรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "ยสฺมึ เยวิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา ภุญฺชนฺติ โสว เนสํ ปฏิคฺคโห"ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น ภิกฺขเว, จลกานิ วา อฏฺฐิกานิ วา อุจฺฉิฏฺโฐทกํ วา ปตฺเตน นีหริตพฺพํฯ โย นีหเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปฏิคฺคห"นฺติฯ

๒๕๖. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู หตฺเถน วิปฺผาเลตฺวา จีวรํ สิพฺเพนฺติฯ จีวรํ วิโลมิกํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สตฺถกํ นมตก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส ทณฺฑสตฺถกํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทณฺฑสตฺถก"นฺติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาวเจ สตฺถกทณฺเฑ ธาเรนฺติ โสวณฺณมยํ รูปิยมยํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, อุจฺจาวจา สตฺถกทณฺฑา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐิมยํ ทนฺตมยํ วิสาณมยํ นฬมยํ เวฬุมยํ กฏฺฐมยํ ชตุมยํ ผลมยํ โลหมยํ สงฺขนาภิมย"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู กุกฺกุฏปตฺเตนปิ เวฬุเปสิกายปิ จีวรํ สิพฺเพนฺติฯ จีวรํ ทุสฺสิพฺพิตํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สูจิ"นฺติฯ สูจิโย กณฺณกิตาโย โหนฺติ…เป.… "อนุชานามิ,

ภิกฺขเว , สูจินาฬิก”นฺติฯ สูจินาฬิกายปิ กณฺณกิตาโย โหนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กิณฺเณน ปูเรตุ” นฺติฯ กิณฺเณปิ กณฺณกิตาโย โหนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สตฺตุยา ปูเรตุ”นฺติฯ สตฺตุยาปิ กณฺณกิตาโย โหนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สริตก”นฺติฯ สริตเกปิ กณฺณกิตาโย โหนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มธุสิตฺถเกน สาเรตุ”นฺติฯ สริตกํ ปริภิชฺชติฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สริตกสิปาฏิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ตตฺถ ตตฺถ ขิลํ นิกฺขณิตฺวา สมฺพนฺธิตฺวา จีวรํ สิพฺเพนฺติฯ จีวรํ วิกณฺณํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กถินํ กถินรชฺชุํ [กฐินํ กฐินรชฺชุํ (สี. สฺยา.)] ตตฺถ ตตฺถ โอพนฺธิตฺวา จีวรํ สิพฺเพตุ”นฺติฯ วิสเม กถินํ ปตฺถรนฺติฯ กถินํ ปริภิชฺชติ…เป…. “น, ภิกฺขเว, วิสเม กถินํ ปตฺถริตพฺพํฯ โย ปตฺถเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

ฉมาย กถินํ ปตฺถรนฺติฯ กถินํ ปํสุกิตํ โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติณสนฺถารก”นฺติฯ กถินสฺส อนฺโต ชีรติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อนุวาตํ ปริภณฺฑํ อาโรเปตุ”นฺติฯ กถินํ นปฺปโหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทณฺฑกถินํ พิทลกํ สลากํ วินนฺธนรชฺชุํ วินนฺธนสุตฺตํ วินนฺธิตฺวา จีวรํ สิพฺเพตุ”นฺติฯ สุตฺตนฺตริกาโย วิสมา โหนฺติ…เป…. “อนุชานามิ , ภิกฺขเว, กฬิมฺภก”นฺติฯ สุตฺตา วงฺกา โหนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โมฆสุตฺตก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อโธเตหิ ปาเทหิ กถินํ อกฺกมนฺติฯ กถินํ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, อโธเตหิ ปาเทหิ กถินํ อกฺกมิตพฺพํฯ โย อกฺกเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อลฺเลหิ ปาเทหิ กถินํ อกฺกมนฺติฯ กถินํ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น , ภิกฺขเว, อลฺเลหิ ปาเทหิ กถินํ อกฺกมิตพฺพํฯ โย อกฺกเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู สอุปาหนา กถินํ อกฺกมนฺติฯ กถินํ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, สอุปาหเนน กถินํ อกฺกมิตพฺพํฯ โย อกฺกเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู จีวรํ สิพฺพนฺตา องฺคุลิยา ปฏิคฺคณฺหนฺติฯ องฺคุลิโย ทุกฺขา โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปฏิคฺคห”นฺติฯ

๒๕๗. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาวเจ ปฏิคฺคเห ธาเรนฺติ โสวณฺณมยํ รูปิยมยํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, อุจฺจาวจา ปฏิคฺคหา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐิมยํ…เป…. สงฺขนาภิมย”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สูจิโยปิ สตฺถกาปิ ปฏิคฺคหาปิ นสฺสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาเวสนวิตฺถก”นฺติฯ อาเวสนวิตฺถเก สมากุลา โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ,

ภิกฺขเว, ปฏิคฺคหถวิก''นฺติฯ อํสพทฺธโก น โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อํสพทฺธกํ พนฺธนสุตฺตก''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อพฺโภกาเส จีวรํ สิพฺพนฺตา สีเตนปิ อุณฺเหนปิ กิลมนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กถินสาลํ กถินมณฺฑป''นฺติฯ กถินสาลา นีจวตฺถุกา โหติ, อุทเกน โอตฺถริยฺยติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว อุจฺจวตฺถุกํ กาตุ''นฺติฯ จโย ปริปตติ...เป.... ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จินิตุํ ตโย จเย – อิฏฺฐกาจยํ, สิลาจยํ, ทารุจย''นฺติฯ อาโรหนฺตา วิหญฺญนฺติ...เป.... ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตโย โสปาเน – อิฏฺฐกาโสปานํ, สิลาโสปานํ, ทารุโสปาน''นฺติฯ อาโรหนฺตา ปริปตนฺติ...เป.... ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาลมฺพนพาห''นฺติฯ กถินสาลาย ติณจุณฺณํ ปริปตติ...เป.... ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอคุมฺเผตฺวา [โอคุมฺเพตฺวา (สี. สฺยา.)] อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาตุํ – เสตวณฺณํ กาฬวณฺณํ เครุกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนฺตกํ ปญฺจปฏิกํ จีวรวํสํ จีวรรชฺชุก''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู จีวรํ สิพฺเพตฺวา ตตฺเถว กถินํ อุชฺฌิตฺวา ปกฺกมนฺติ, อุนฺทูเรหิปิ อุปจิกาหิปิ ขชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กถินํ สงฺฆริตุ''นฺติฯ กถินํ ปริภิชฺชติ...เป.... ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โคฆํสิกาย กถินํ สงฺฆริตุ''นฺติฯ กถินํ วินิเวฐิยติ...เป.... ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, พนฺธนรชฺชุ''นฺติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู กุฏฺเฏปิ ถมฺเภปิ กถินํ อุสฺสาเปตฺวา ปกฺกมนฺติฯ ปริปติตฺวา กถินํ ภิชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิตฺติขิเล วา นาคทนฺเต วา ลคฺเคตุ''นฺติฯ

๒๕๘. อถ โข ภควา ราชคเห ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน เวสาลี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู สูจิกมฺปิ สตฺถกมฺปิ เภสชฺชมฺปิ ปตฺเตน อาทาย คจฺฉนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เภสชฺชตฺถวิก''นฺติฯ อํสพทฺธโก น โหติ...เป.... ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อํสพทฺธกํ พนฺธนสุตฺตก''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อุปาหนาโย กายพนฺธเนน พนฺธิตฺวา คามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ อญฺญตโร อุปาสโก ตํ ภิกฺขุํ อภิวาเทนฺโต อุปาหนาโย สีเสน ฆฏฺเฏติฯ โส ภิกฺขุ มงฺกุ อโหสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุปาหนตฺถวิก''นฺติฯ อํสพทฺธโก น โหติ...เป.... ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อํสพทฺธกํ พนฺธนสุตฺตก''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อนฺตรามคฺเค อุทกํ อกปฺปิยํ โหติฯ ปริสฺสาวนํ น โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ , ภิกฺขเว, ปริสฺสาวน''นฺติฯ โจฬกํ นปฺปโหติ...เป.... ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กฏจฺฉุปริสฺสาวน''นฺติฯ โจฬกํ นปฺปโหติ...เป.... ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ธมฺมกรณ''นฺติ [ธมฺมกรณํ (สี. สฺยา.), ธมกรณํ (ก.)]ฯ

๒๕๙. เตน โข ปน สมเยน ทฺเว ภิกฺขู โกสเลสุ ชนปเท อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ เอโก ภิกฺขุ อนาจารํ อาจรติฯ ทุติโย ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ''มา, อาวุโส, เอวรูปํ อกาสิฯ เนตํ กปฺปตี''ติฯ โส ตสฺมึ อุปนนฺธิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ปิปาสาย ปีฬิโต อุปนทฺธํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ''เทหิ เม, อาวุโส, ปริสฺสาวนํ, ปานียํ ปิ

วิสุสามี”ติฯ อุปนนฺโธ ภิกฺขุ น อทาสิฯ โส ภิกฺขุ ปีปาสาย ปีฬิโต กาลมกาสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “กึ ปน ตฺวํ, อาวุโส, ปริสฺสาวนํ ยาจิยมาโน น อทาสี”ติ? “เอวมาวุโส”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ ปริสฺสาวนํ ยาจิยมาโน น ทสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ตํ ภิกฺขุํ ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, ปริสฺสาวนํ ยาจิยมาโน น อทาสี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – “อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ปริสฺสาวนํ ยาจิยมาโน น ทสฺสสิฯ เนตํ, โมฆปุริส , อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น ภิกฺขเว, อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺเนน ภิกฺขุนา ปริสฺสาวนํ ยาจิยมาเนน น ทาตพฺพํฯ โย น ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, อปริสฺสาวนเกน อทฺธาโน ปฏิปชฺชิตพฺโพฯ โย ปฏิปชฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สเจ น โหติ ปริสฺสาวนํ วา ธมฺมกรโณ วา, สงฺฆาฏิกณฺโณปิ อธิฏฺฐาตพฺโพ – อิมินา ปริสฺสาเวตฺวา ปีวิสฺสามี”ติฯ อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน เวสาลี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ ฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺติฯ ปริสฺสาวนํ น สมฺมติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทณฺฑปริสฺสาวน”นฺติฯ ทณฺฑปริสฺสาวนํ น สมฺมติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอตฺถรก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู มกเสหิ อุพฺพาฬฺหา โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มกสกุฏิก”นฺติฯ

๒๖๐. เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ ปณีตานํ ภตฺตานํ ภตฺตปฏิปาฏิ อฏฺฐิตา โหติฯ ภิกฺขู ปณีตานิ โภชนานิ ภุญฺชิตฺวา อภิสนฺนกายา โหนฺติ พหฺวาพาธา [พวฺหาพาธา (สี.)]ฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ เวสาลึ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ อทฺทสา โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ภิกฺขู อภิสนฺนกาเย พหฺวาพาเธฯ ทิสฺวาน เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “เอตรหิ, ภนฺเต, ภิกฺขู อภิสนฺนกายา พหฺวาพาธาฯ สาธุ, ภนฺเต, ภควา ภิกฺขูนํ จงฺกมญฺจ ชนฺตาฆรญฺจ อนุชานาตุฯ เอวํ ภิกฺขู อปฺปาพาธา ภวิสฺสนฺตี”ติฯ อถ โข ภควา ชีวกํ โกมารภจฺจํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข ชีวโก โกมารภจฺโจ ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จงฺกมญฺจ ชนฺตาฆรญฺจา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู วิสเม จงฺกเม จงฺกมนฺติฯ ปาทา ทุกฺขา โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สมํ กาตุ”นฺติฯ จงฺกโม นีจวตฺถุโก โหติฯ อุทเกน โอตฺถริยฺยติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุจฺจวตฺถุกํ กาตุ”นฺติฯ จโย ปริปตติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จินิตุํ ตโย จเย – อิฏฺฐกาจยํ, สิลาจยํ, ทารุจย”นฺติฯ อาโรหนฺตา วิหญฺญนฺติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตโย โสปาเน – อิฏฺฐกาโสปานํ, สิลาโสปานํ, ทารุโสปาน”นฺติฯ อาโรหนฺตา ปริปตนฺติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาลมฺพนพาห”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู จงฺกเม จงฺกมนฺตา ปริปตนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จงฺกมนเวทิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อชฺโฌกาเส จงฺกมนฺตา สีเตนปิ อุณฺเหนปิ กิลมนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จงฺกมนสาล”นฺติฯ จงฺกมนสาลายํ ติณจุณฺณํ ปริปตติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอคุมฺเพตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาตุํ – เสตวณฺณํ กาฬวณฺณํ เครุกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนฺตกํ ปญฺจปฏิกํ จีวรวํสํ จีวรรชฺชุ”นฺติฯ ชนฺตาฆรํ นีจวตฺถุกํ โหติ, อุทเกน โอตฺถริยฺยติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุจฺจวตฺถุกํ กาตุ”นฺติฯ จโย ปริปตติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จินิตุํ ตโย จเย – อิฏฺฐกาจยํ, สิลาจยํ, ทารุจย”นฺติฯ อาโรหนฺตา วิหญฺญนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตโย โสปาเน – อิฏฺฐกาโสปานํ, สิลาโสปานํ, ทารุโสปาน”นฺติฯ อาโรหนฺตา ปริปตนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาลมฺพนพาห”นฺติ ฯ ชนฺตาฆรสฺส กวาฏํ น โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กวาฏํ ปิฏฺฐสงฺฆาฏํ [ปีฐสํฆาฏํ (ก.)] อุทุกฺขลิกํ อุตฺตรปาสกํ อคฺคฬวฏฺฏิกํ กปิสีสกํ สูจิกํ ฆฏิกํ ตาฬจฺฉิทฺทํ อาวิญฺฉนฉิทฺทํ อาวิญฺฉนรชฺชุ”นฺติ ฯ ชนฺตาฆรสฺส กุฏฺฏปาโท ชีรติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มณฺฑลิกํ กาตุ”นฺติฯ ชนฺตาฆรสฺส ธูมเนตฺตํ น โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ธูมเนตฺต”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ขุทฺทเก ชนฺตาฆเร มชฺเฌ อคฺคิฏฺฐานํ กโรนฺติฯ อุปจาโร น โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ขุทฺทเก ชนฺตาฆเร เอกมนฺตํ อคฺคิฏฺฐานํ กาตุํ, มหลฺลเก มชฺเฌ”ติฯ ชนฺตาฆเร อคฺคิ มุขํ ฑหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มุขมตฺติก”นฺติฯ หตฺเถ มตฺติกํ เตเมนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มตฺติกาโทณิก”นฺติฯ มตฺติกา ทุคฺคนฺธา โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วาเสตุ”นฺติ ฯ ชนฺตาฆเร อคฺคิ กายํ ฑหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทกํ อติหริตุ”นฺติฯ ปาติยาปิ ปตฺเตนปิ อุทกํ อติหรนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทกฏฺฐานํ, อุทกสราวก”นฺติฯ ชนฺตาฆรํ ติณจฺฉทนํ น เสเทติ [ติณจฺฉาทเนน ฉาเทติ (ก.)] …เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอคุมฺเพตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาตุ”นฺติฯ ชนฺตาฆรํ จิกฺขลฺลํ โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สนฺถริตุํ ตโย สนฺถเร – อิฏฺฐกาสนฺถรํ, สิลาสนฺถรํ , ทารุสนฺถร”นฺติฯ จิกฺขลฺลํเยว โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โธวิตุ”นฺติฯ อุทกํ สนฺติฏฺฐติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทกนิทฺธมน”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ชนฺตาฆเร ฉมาย นิสีทนฺติ, คตฺตานิ กณฺฑูวนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ชนฺตาฆรปีฐ”นฺติฯ เตน โข ปน สมเยน ชนฺตาฆรํ อปริกฺขิตฺตํ โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริกฺขิปิตุํ ตโย ปาการเ – อิฏฺฐกาปาการํ, สิลาปาการํ, ทารุปาการ”นฺติฯ โกฏฺฐโก น โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โกฏฺฐก”นฺติฯ โกฏฺฐโก นีจวตฺถุโก โหติ, อุทเกน โอตฺถริยฺยติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุจฺจวตฺถุกํ กาตุ”นฺติฯ จโย ปริปตติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จินิตุํ ตโย จเย – อิฏฺฐกาจยํ, สิลาจยํ, ทารุจย”นฺติฯ อาโรหนฺตา วิหญฺญนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตโย โสปาเน – อิฏฺฐกาโสปานํ, สิลาโสปานํ, ทารุโสปาน”นฺติฯ อาโรหนฺตา ปริปตนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาลมฺพนพาห”นฺติฯ โกฏฺฐกสฺส กวาฏํ น โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กวาฏํ ปิฏฺฐสงฺฆาฏํ อุทุกฺขลิกํ อุตฺตรปาสกํ อคฺคฬวฏฺฏิํ กปิสีสกํ สูจิกํ ฆฏิกํ ตาฬจฺฉิทฺทํ อาวิญฺฉนฉิทฺทํ อาวิญฺฉนรชฺชุ”นฺติฯ โกฏฺฐเก ติณจุณฺณํ ปริปต

ติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอคุมฺเผตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาตุํ – เสตวณฺณํ กาฬวณฺณํ เครุกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนฺตกํ ปญฺจปฏิกนฺติฯ ปริเวณํ จิกฺขลฺลํ โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มรุมฺพํ อุปกิริตุ”นฺติฯ น ปริยาปุณนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปทรสิลํ นิกฺขิปิตุ”นฺติฯ อุทกํ สนฺติฏฺฐติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทกนิทฺธมน”นฺติฯ

๒๖๑. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู นคฺคา นคฺคํ อภิวาเทนฺติ…เป…. นคฺคา นคฺคํ อภิวาทาเปนฺติ, นคฺคา นคฺคสฺส ปริกมฺมํ กโรนฺติ, นคฺคา นคฺคสฺส ปริกมฺมํ การาเปนฺติ, นคฺคา นคฺคสฺส เทนฺติ, นคฺคา ปฏิคฺคณฺหนฺติ, นคฺคา ขาทนฺติ, นคฺคา ภุญฺชนฺติ, นคฺคา สายนฺติ, นคฺคา ปิวนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, นคฺเคน [อิทํ ปทํ กตฺถจิ นตฺถิ] นคฺโค อภิวาเทตพฺโพ…เป…. น นคฺเคน อภิวาเทตพฺพํ… น นคฺเคน [อิทํ ปทํ กตฺถจิ นตฺถิ] นคฺโค อภิวาทาเปตพฺโพ… น นคฺเคน อภิวาทาเปตพฺพํ… น นคฺเคน นคฺคสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํ… น นคฺเคน นคฺคสฺส ปริกมฺมํ การาเปตพฺพํ… น นคฺเคน นคฺคสฺส ทาตพฺพํ… น นคฺเคน ปฏิคฺคเหตพฺพํ… น นคฺเคน ขาทิตพฺพํ… น นคฺเคน ภุญฺชิตพฺพํ… น นคฺเคน สายิตพฺพํ… น นคฺเคน ปาตพฺพํฯ โย ปิเวยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ชนฺตาฆเร ฉมาย จีวรํ นิกฺขิปนฺติฯ จีวรํ ปํสุกิตํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จีวรวํสํ จีวรรชฺชุ”นฺติฯ เทเว วสฺสนฺเต จีวรํ โอวสฺสติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว , ชนฺตาฆรสาล”นฺติฯ ชนฺตาฆรสาลา นีจวตฺถุกา โหติ, อุทเกน โอตฺถริยฺยติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุจฺจวตฺถุกํ กาตุ”นฺติฯ จโย ปริปตติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จินิตุํ…เป…. อาโรหนฺตา วิหญฺญนฺติ…เป…. อาโรหนฺตา ปริปตนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาลมฺพนพาห”นฺติฯ ชนฺตาฆรสาลาย ติณจุณฺณํ ปริปตติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอคุมฺเผตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาตุํ…เป…. จีวรวํสํ จีวรรชฺชุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ชนฺตาฆเรปิ อุทเกปิ ปริกมฺมํ กาตุํ กุกฺกุจฺจายนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติสฺโส ปฏิจฺฉาทิโย – ชนฺตาฆรปฏิจฺฉาทึ, อุทกปฏิจฺฉาทึ, วตฺถปฏิจฺฉาทิ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ชนฺตาฆเร อุทกํ น โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ , ภิกฺขเว, อุทปาน”นฺติฯ อุทปานสฺส กูลํ ลุชฺชติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จินิตุํ ตโย จเย – อิฏฺฐกาจยํ, สิลาจยํ, ทารุจย”นฺติฯ อุทปาโน นีจวตฺถุโก โหติ, อุทเกน โอตฺถริยฺยติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุจฺจวตฺถุกํ กาตุ”นฺติฯ จโย ปริปตติ…เป…. อาโรหนฺตา วิหญฺญนฺติ…เป…. อาโรหนฺตา ปริปตนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาลมฺพนพาห”นฺติฯ

๒๖๒. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู วลฺลิกายปิ กายพนฺธเนนปิ อุทกํ วาเหนฺติ [วาหนฺติ (ก.)]ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทกวาหนรชฺชุ”นฺติฯ หตฺถา ทุกฺขา โหนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตุลํ กรกฏกํ จกฺกวฏฺฏก”นฺติฯ ภาชนา พหู ภิชฺชนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตโย วารเก – โลหวารกํ, ทารุวารกํ, จมฺมกฺขณฺฑ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อชฺโฌกาเส อุทกํ วาเหนฺตา สีเตนปิ อุณฺเหนปิ กิลมนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทปานสาล"นฺติฯ อุทปานสาลาย ติณจุณฺณํ ปริปตติ…เป…. "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอคุมฺเผตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาตุํ – เสตวณฺณํ กาฬวณฺณํ เครุกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนฺตกํ ปญฺจปฏิกํ จีวรวํสํ จีวรรชฺชุ"นฺติฯ อุทปาโน อปารุโต โหติ, ติณจุณฺเณหิปิ ปํสุเกหิปิ โอกิริยฺยติ…เป…. "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อปิธาน"นฺติฯ อุทกภาชนํ น สํวิชฺชติ…เป…. "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทกโทณึ อุทกกฏาห"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อาราเม ตหํ ตหํ นหายนฺติฯ อาราโม จิกฺขลฺโล โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จนฺทนิก"นฺติฯ จนฺทนิกา ปากฏา โหติฯ ภิกฺขู หิริยนฺติ นหายิตุํ…เป…. "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริกฺขิปิตุํ ตโย ปาการে – อิฏฺฐกาปาการํ, สิลาปาการํ, ทารุปาการ"นฺติฯ จนฺทนิกา จิกฺขลฺลา โหติ…เป…. "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สนฺถริตุํ ตโย สนฺถเร – อิฏฺฐกาสนฺถรํ, สิลาสนฺถรํ, ทารุสนฺถร"นฺติฯ อุทกํ สนฺติฏฺฐติ…เป…. "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทกนิทฺธมน"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขูนํ คตฺตานิ สีติคตานิ โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทกปุญฺฉนึ โจฬเกนปิ ปจฺจุทฺธริตุ"นฺติฯ

๒๖๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร อุปาสโก สงฺฆสฺส อตฺถาย โปกฺขรณึ กาเรตุกาโม โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โปกฺขรณิ"นฺติฯ โปกฺขรณิยา กูลํ ลุชฺชติ…เป…. "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จินิตุํ ตโย จเย – อิฏฺฐกาจยํ, สิลาจยํ, ทารุจย"นฺติฯ อาโรหนฺตา วิหญฺญนฺติ…เป…. "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตโย โสปาเน – อิฏฺฐกาโสปานํ, สิลาโสปานํ, ทารุโสปาน"นฺติฯ อาโรหนฺตา ปริปตนฺติ…เป…. "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาลมฺพนพาห"นฺติฯ โปกฺขรณิยา อุทกํ ปุราณํ โหติ…เป…. "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทกมาติกํ อุทกนิทฺธมน"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส อตฺถาย นิลฺเลขํ ชนฺตาฆรํ กตฺตุกาโม โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นิลฺเลขํ ชนฺตาฆร"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู จาตุมาสํ นิสีทเนน วิปฺปวสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. "น, ภิกฺขเว, จาตุมาสํ นิสีทเนน วิปฺปวสิตพฺพํฯ โย วิปฺปวเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

๒๖๔. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปุปฺผาภิกิณฺเณสุ สยเนสุ สยนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, ปุปฺผาภิกิณฺเณสุ สยเนสุ สยิตพฺพํฯ โย สเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา คนฺธมฺปิ มาลมฺปิ อาทาย อารามํ อาคจฺฉนฺติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปฏิคฺคณฺหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คนฺธํ คเหตฺวา กวาเฏ ปญฺจงฺคุลิกํ ทาตุํ, ปุปฺผํ คเหตฺวา วิหาเร เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตุ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส นมตกํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นมตก”นฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “นมตกํ อธิฏฺฐาตพฺพํ นุ โข อุทาหุ วิกปฺเปตพฺพ”นฺติ...เป.... “น, ภิกฺขเว, นมตกํ อธิฏฺฐาตพฺพํ, น วิกปฺเปตพฺพ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อาสิตฺตกูปธาเน ภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ...เป.... “น, ภิกฺขเว, อาสิตฺตกูปธาเน ภุญฺชิตพฺพํ ฯ โย ภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ โส ภุญฺชมาโน น สกฺโกติ หตฺเถน ปตฺตํ สนฺธาเรตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มโฬริก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เอกภาชเนปิ ภุญฺชนฺติ...เป.... เอกถาลเกปิ ปิวนฺติ, เอกมญฺเจปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, เอกตฺถรณาปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, เอกปาวุรณาปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, เอกตฺถรณปาวุรณาปิ ตุวฏฺเฏนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, เอกภาชเน ภุญฺชิตพฺพํ...เป.... น เอกถาลเก ปาตพฺพํ... น เอกมญฺเจ ตุวฏฺฏิตพฺพํ... น เอกตฺถรณา [น เอกตฺถรเณ] ตุวฏฺฏิตพฺพํ... น เอกปาวุรณา [น เอกปาวุรเณ] ตุวฏฺฏิตพฺพํ... น เอกตฺถรณปาวุรณา [น เอกตฺถรณปาวุรเณ (สฺยา.)] ตุวฏฺฏิตพฺพํฯ โย ตุวฏฺเฏยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๒๖๕. เตน โข ปน สมเยน วฑฺโฒ ลิจฺฉวี เมตฺติยภูมชกานํ ภิกฺขูนํ สหาโย โหติฯ อถ โข วฑฺโฒ ลิจฺฉวี เยน เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู เอตทโวจ – “วนฺทามิ อยฺยา”ติฯ เอวํ วุตฺเต เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู นาลปึสุฯ ทุติยมฺปิ โข วฑฺโฒ ลิจฺฉวี เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู เอตทโวจ – “วนฺทามิ อยฺยา”ติฯ ทุติยมฺปิ โข เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู นาลปึสุฯ ตติยมฺปิ โข วฑฺโฒ ลิจฺฉวี เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู เอตทโวจ – “วนฺทามิ อยฺยา”ติฯ ตติยมฺปิ โข เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู นาลปึสุฯ “กฺยาหํ อยฺยานํ อปรชฺฌามิ, กิสฺส มํ อยฺยา นาลปนฺตี”ติ? “ตถา หิ ปน ตฺวํ, อาวุโส วฑฺฒ, อมฺเห ทพฺเพน มลฺลปุตฺเตน วิเหฐิยมาเน อชฺฌุเปกฺขสี”ติฯ “กฺยาหํ อยฺยา กโรมี”ติ? “สเจ โข ตฺวํ, อาวุโส วฑฺฒ, อิจฺเฉยฺยาสิ, อชฺเชว ภควา อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ นาสาเปยฺยา”ติฯ “กฺยาหํ อยฺยา กโรมิ, กึ มยา สกฺกา กาตุ”นฺติ? “เอหิ ตฺวํ, อาวุโส วฑฺฒ, เยน ภควา เตนุปสงฺกม, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอวํ วเทหิ – ‘อิทํ, ภนฺเต, นจฺฉนฺนํ นปฺปติรูปํฯ ยายํ, ภนฺเต, ทิสา อภยา อนีติกา อนุปทฺทวา สายํ ทิสา สภยา สอีติกา สอุปทฺทวา; ยโต นิวาตํ ตโต สวาตํ ; อุทกํ มญฺญे อาทิตฺตํ; อยฺเยน เม ทพฺเพน มลฺลปุตฺเตน ปชาปติ ทูสิตา’”ติฯ “เอวํ อยฺยา”ติ โข วฑฺโฒ ลิจฺฉวี เมตฺติยภูมชกานํ ภิกฺขูนํ ปฏิสฺสุตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข วฑฺโฒ ลิจฺฉวี ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อิทํ, ภนฺเต, นจฺฉนฺนํ นปฺปติรูปํฯ ยายํ, ภนฺเต, ทิสา อภยา อนีติกา อนุปทฺทวา สายํ ทิสา สภยา สอีติกา สอุปทฺทวา; ยโต นิวาตํ ตโต สวาตํ; อุทกํ มญฺญे อาทิตฺตํ; อยฺเยน เม ทพฺเพน มลฺลปุตฺเตน ปชาปติ ทูสิตา”ติฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ปฏิปุจฺฉิ – “สรสิ ตฺวํ, ทพฺพ, เอวรูปํ กตฺตา ยถายํ วฑฺโฒ อาหา”ติ? “ยถา มํ, ภนฺเต, ภควา ชานาตี”ติฯ ทุติยมฺปิ โข ภควา…เป…. ตติยมฺปิ โข ภควา อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ เอตทโวจ – “สรสิ ตฺวํ, ทพฺพ, เอวรูปํ กตฺตา ยถายํ วฑฺโฒ อาหา”ติ? “ยถา มํ, ภนฺเต, ภควา ชานาตี”ติฯ “น โข, ทพฺพ, ทพฺพา เอวํ นิพฺเพเฐนฺติฯ สเจ ตยา กตํ, กตนฺติ วเทหิ; สเจ อกตํ, อกตนฺติ วเทหี”ติฯ “ยโต อหํ, ภนฺเต, ชาโต นาภิชานามิ สุปินนฺเตนปิ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิตา, ปเคว ชาคโร”ติฯ อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺตํ นิกฺกุชฺชตุ, อสมฺโภคํ สงฺเฆน กโรตุฯ

“อฏฺฐหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส อุปาสกสฺส ปตฺโต นิกฺกุชฺชิตพฺโพ – ภิกฺขูนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขูนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขูนํ อวาสาย [อนาวาสาย (สฺยา.)] ปริสกฺกติ, ภิกฺขู อกฺโกสติ ปริภาสติ, ภิกฺขู ภิกฺขูหิ เภเทติ, พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส อุปาสกสฺส ปตฺตํ นิกฺกุชฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิกฺกุชฺชิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๒๖๖. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ วฑฺโฒ ลิจฺฉวี อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺตํ นิกฺกุชฺเชยฺย, อสมฺโภคํ สงฺเฆน กเรยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ วฑฺโฒ ลิจฺฉวี อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติฯ สงฺโฆ วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺตํ นิกฺกุชฺชติ, อสมฺโภคํ สงฺเฆน กโรติ ฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺตสฺส นิกฺกุชฺชนา, อสมฺโภคํ สงฺเฆน กรณํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“นิกฺกุชฺชิโต สงฺเฆน วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺโต, อสมฺโภโค สงฺเฆนฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา วฑฺฒํ ลิจฺฉวึ เอตทโวจ – “สงฺเฆน เต, อาวุโส วฑฺฒ, ปตฺโต นิกฺกุชฺชิโตฯ อสมฺโภโคสิ สงฺเฆนา”ติฯ อถ โข วฑฺโฒ ลิจฺฉวี – สงฺเฆน กิร เม ปตฺโต นิกฺกุชฺชิโต, อสมฺโภโคมฺหิ กิร สงฺเฆนาติ – ตตฺเถว มุจฺฉิโต ปปโตฯ อถ โข วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส มิตฺตามจฺจา ญาติสาโลหิตา วฑฺฒํ ลิจฺฉวึ เอตทโวจุํ – “อลํ, อาวุโส วฑฺฒ, มา โสจิ, มา ปริเทวิฯ มยํ ภควนฺตํ ปสาเทสฺสาม ภิกฺขุสงฺฆญฺจา”ติฯ

อถ โข วฑฺโฒ ลิจฺฉวี สปุตฺตทาโร สมิตฺตามจฺโจ สญาติสาโลหิโต อลฺลวตฺโถ อลฺลเกโส เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อจฺจโย มํ, ภนฺเต, อจฺจคมา ยถาพาลํ ยถามูฬฺหํ ยถาอกุสลํ, โยหํ อยฺยํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสสึฯ ตสฺส เม, ภนฺเต, ภควา อจฺจยํ อจฺจยโต ปฏิคฺคณฺหาตุ อายตึ สํวรายา”ติฯ “ตคฺฆ ตฺวํ, อาวุโส วฑฺฒ, อจฺจโย อจฺจคมา ยถาพาลํ ยถามูฬฺหํ ยถาอกุสลํ, ยํ ตฺวํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา อนุทฺธํเสสิฯ ยโต จ โข ตฺวํ, อาวุโส วฑฺฒ,

อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรสิ, ตํ เต มยํ ปฏิคฺคณฺหามฯ วุฑฺฒิเหสา, อาวุโส วฑฺฒ, อริยสฺส วินเย โย อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรติ, อายตึ สํวรํ อาปชฺชตี''ติฯ อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺตํ อุกฺกุชฺชตุ, สมฺโภคํ สงฺเฆน กโรตุฯ

''อฏฺฐหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส อุปาสกสฺส ปตฺโต อุกฺกุชฺชิตพฺโพ – น ภิกฺขูนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, น ภิกฺขูนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, น ภิกฺขูนํ อวาสาย ปริสกฺกติ, น ภิกฺขู อกฺโกสติ ปริภาสติ, น ภิกฺขู ภิกฺขูหิ เภเทติ, น พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, น ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, น สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติฯ อนุชานามิ , ภิกฺขเว, อิเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส อุปาสกสฺส ปตฺตํ อุกฺกุชฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อุกฺกุชฺชิตพฺโพฯ เตน, ภิกฺขเว, วฑฺเฒน ลิจฺฉวินา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – 'สงฺเฆน เม, ภนฺเต, ปตฺโต นิกฺกุชฺชิโต, อสมฺโภโคมฺหิ สงฺเฆนฯ โสหํ, ภนฺเต, สมฺมา วตฺตามิ, โลมํ ปาเตมิ, เนตฺถารํ วตฺตามิ, สงฺฆํ ปตฺตุกฺกุชฺชนํ ยาจามี'ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺโพฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๒๖๗. ''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺเฆน วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺโต นิกฺกุชฺชิโต, อสมฺโภโค สงฺเฆนฯ โส สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, สงฺฆํ ปตฺตุกฺกุชฺชนํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺตํ อุกฺกุชฺเชยฺย, สมฺโภคํ สงฺเฆน กเรยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺเฆน วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺโต นิกฺกุชฺชิโต, อสมฺโภโค สงฺเฆนฯ โส สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ , สงฺฆํ ปตฺตุกฺกุชฺชนํ ยาจติฯ สงฺโฆ วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺตํ อุกฺกุชฺชติ, สมฺโภคํ สงฺเฆน กโรติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺตสฺส อุกฺกุชฺชนา, สมฺโภคํ สงฺเฆน กรณํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

''อุกฺกุชฺชิโต สงฺเฆน วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺโต, สมฺโภโค สงฺเฆนฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี''ติฯ

๒๖๘. อถ โข ภควา เวสาลิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน ภคฺคา เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน ภคฺคา ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา ภคฺเคสุ วิหรติ สุสุมารคิเร [สุํสุมารคิเร (สี. สฺยา.), สํสุมารคิเร (ก.)] เภสกฬาวเน มิคทาเยฯ เตน โข ปน สมเยน โพธิสฺส ราชกุมารสฺส โกกนโท [โกกนุโท (ก.)] นาม ปาสาโท อจิรการิโต โหติ, อนชฺฌาวุฏฺโฐ สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา เกนจิ วา มนุสฺสภูเตนฯ อถ โข โพธิ ราชกุมาโร สญฺชิกาปุตฺตํ มาณวํ อามนฺเตสิ – ''เอหิ ตฺวํ, สมฺม สญฺจิกาปุตฺต, เยน ภควา เตนุปสงฺกม, อุปสงฺกมิตฺวา มม วจเนน ภควโต ปาเท สิรสา วนฺท; อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ ลหุฏฺฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจฺฉ – 'โพธิ, ภนฺเต, ราชกุมาโร ภควโต ปาเท สิรสา วนฺทติ, อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ ลหุฏฺฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจฺฉตี'ติฯ เอวญฺจ วเทหิ – 'อธิวาเสตุ กิร, ภนฺเต , ภควา โพธิสฺส ราชกุมารสฺส สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา'''ติฯ ''เอวํ โภ''ติ โข สญฺจิกาปุตฺโต มาณโว โพธิสฺส ราชกุมารสฺส ปฏิสฺสุตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข สญฺจิ

กาปุตฺโต มาณโว ภควนฺตํ เอตทโวจ – “โพธิ โข ราชกุมาโร โภโต โคตมสฺส ปาเท สิรสา วนฺทติ, อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ ลหุฏฺฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจฺฉติฯ เอวญฺจ วเทติ – ‘อธิวาเสตุ กิร ภวํ โคตโม โพธิสฺส ราชกุมารสฺส สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา’”ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข สญฺจิกาปุตฺโต มาณโว ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา เยน โพธิ ราชกุมาโร เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา โพธึ ราชกุมารํ เอตทโวจ – “อโวจุมฺห โข มยํ โภโต วจเนน ตํ ภวนฺตํ โคตมํ – ‘โพธิ โข ราชกุมาโร โภโต โคตมสฺส ปาเท สิรสา วนฺทติ, อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ ลหุฏฺฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจฺฉติฯ เอวญฺจ วเทติ – อธิวาเสตุ กิร ภวํ โคตโม โพธิสฺส ราชกุมารสฺส สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา’ติฯ อธิวุตฺถญฺจ ปน สมเณน โคตเมนา”ติฯ

อถ โข โพธิ ราชกุมาโร ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา, โกกนทญฺจ ปาสาทํ โอทาเตหิ ทุสฺเสหิ สนฺถราเปตฺวา ยาว ปจฺฉิมโสปานกเฬวรา, สญฺจิกาปุตฺตํ มาณวํ อามนฺเตสิ – “เอหิ ตฺวํ, สมฺม สญฺจิกาปุตฺต, เยน ภควา เตนุปสงฺกม, อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต กาลํ อาโรเจหิ – ‘กาโล, ภนฺเต นิฏฺฐิตํ ภตฺต’”นฺติฯ “เอวํ โภ”ติ โข สญฺจิกาปุตฺโต มาณโว โพธิสฺส ราชกุมารสฺส ปฏิสฺสุตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต กาลํ อาโรเจสิ – “กาโล, โภ โคตม, นิฏฺฐิตํ ภตฺต”นฺติฯ

อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน โพธิสฺส ราชกุมารสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิฯ เตน โข ปน สมเยน โพธิ ราชกุมาโร พหิทฺวารโกฏฺฐเก ฐิโต โหติ, ภควนฺตํ อาคมยมาโนฯ อทฺทสา โข โพธิ ราชกุมาโร ภควนฺตํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน ตโต ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปุเรกฺขตฺวา เยน โกกนโท ปาสาโท เตนุปสงฺกมิฯ อถ โข ภควา ปจฺฉิมโสปานกเฬวรํ นิสฺสาย อฏฺฐาสิฯ อถ โข โพธิ ราชกุมาโร ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อกฺกมตุ, ภนฺเต, ภควา ทุสฺสานิ, อกฺกมตุ สุคโต ทุสฺสานิ, ยํ มม อสฺส ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขายา”ติฯ เอวํ วุตฺเต ภควา ตุณฺหี อโหสิฯ ทุติยมฺปิ โข…เป…. ตติยมฺปิ โข โพธิ ราชกุมาโร ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อกฺกมตุ, ภนฺเต, ภควา ทุสฺสานิ, อกฺกมตุ สุคโต ทุสฺสานิ, ยํ มม อสฺส ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขายา”ติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อปโลเกสิฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท โพธึ ราชกุมารํ เอตทโวจ – “สํหรนฺตุ, ราชกุมาร, ทุสฺสานิฯ น ภควา เจลปฏิกํ [เจลปตฺติกํ (สี.)] อกฺกมิสฺสติ ปจฺฉิมํ ชนตํ ตถาคโต อนุกมฺปตี”ติฯ

อถ โข โพธิ ราชกุมาโร ทุสฺสานิ สํหราเปตฺวา อุปริโกกนเท ปาสาเท อาสนํ ปญฺญเปสิฯ อถ โข ภควา โกกนทํ ปาสาทํ อภิรุหิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนฯ อถ โข โพธิ ราชกุมาโร พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา, ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ, เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข โพธึ ราชกุมารํ ภควา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, เจลปฏิกา อกฺกมิตพฺพาฯ โย อกฺกเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี อปคตคพฺภา ภิกฺขู นิมนฺเตตฺวา ทุสฺสํ ปญฺญเปตฺวา เอตทโวจ – “อกฺกมถ, ภนฺเต , ทุสฺส”นฺติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา น อกฺกมนฺติฯ “อกฺกมถ, ภนฺเต, ทุสฺสํ มงฺคลตฺถายา”ติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา น อกฺกมึสุฯ อถ โข สา อิตฺถี อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา มงฺคลตฺถาย ยาจิย

มานา เจลปฺปฏิกํ น อกฺกมิสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺสา อิตฺถิยา อุชฺฌายนฺติยา ขิยฺยนฺติยา วิปาเจนฺติยาฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “คิหี, ภิกฺขเว, มงฺคลิกาฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิหีนํ มงฺคลตฺถาย ยาจิยมาเนน เจลปฺปฏิกํ อกฺกมิตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู โธตปาทกํ อกฺกมิตุํ กุกฺกุจฺจายนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โธตปาทกํ อกฺกมิตุ”นฺติฯ

ทุติยภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๒๖๔. อถ โข ภควา ภคฺเคสุ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน สาวตฺถิ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน สาวตฺถิ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ อถ โข วิสาขา มิคารมาตา ฆฏกญฺจ กตกญฺจ สมฺมชฺชนิญฺจ อาทาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข วิสาขา มิคารมาตา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ปฏิคฺคณฺหาตุ เม, ภนฺเต, ภควา ฆฏกญฺจ กตกญฺจ สมฺมชฺชนิญฺจ, ยํ มม อสฺส ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขายา”ติฯ ปฏิคฺคเหสิ ภควา ฆฏกญฺจ สมฺมชฺชนิญฺจฯ น ภควา กตกํ ปฏิคฺคเหสิฯ อถ โข ภควา วิสาขํ มิคารมาตรํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข วิสาขา มิคารมาตา ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ฆฏกญฺจ สมฺมชฺชนิญฺจฯ น, ภิกฺขเว, กตกํ ปริภุญฺชิตพฺพํฯ โย ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติสฺโส ปาทฆํสนิโย – สกฺขรํ, กถลํ, สมุทฺทเผณก”นฺติฯ

อถ โข วิสาขา มิคารมาตา วิธูปนญฺจ ตาลวณฺฏญฺจ [ตาลวณฺฑญฺจ (ก.)] อาทาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข วิสาขา มิคารมาตา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ปฏิคฺคณฺหาตุ เม, ภนฺเต, ภควา วิธูปนญฺจ ตาลวณฺฏญฺจ, ยํ มม อสฺส ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขายา”ติฯ ปฏิคฺคเหสิ ภควา วิธูปนญฺจ ตาลวณฺฏญฺจฯ

อถ โข ภควา วิสาขํ มิคารมาตรํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิ…เป.… ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วิธูปนญฺจ ตาลวณฺฏญฺจา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส มกสพีชนี อุปฺปนฺนา โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มกสพีชนิ”นฺติฯ จามรีพีชนี อุปฺปนฺนา โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, จามรีพีชนี ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติสฺโส พีชนิโย – วากมยํ, อุสีรมยํ, โมรปิญฺฉมย”นฺติฯ

๒๗๐. เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส ฉตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ฉตฺต”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ฉตฺตปฺปคฺคหิตา [ฉตฺตํ ปคฺคเหตฺวา (ก.)] อาหิณฺฑนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร อุปาสโก สมฺพหุเลหิ อาชีวกสาวเกหิ สทฺธึ อุยฺยานํ อคมาสิฯ อทฺทสาสุํ โข เต อาชีวกสาวกา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู ทูรโตว ฉตฺตปฺปคฺคหิเต อาคจฺฉนฺเตฯ ทิสฺวาน ตํ อุปาสกํ เอตทโวจุํ – “เอเต โข, อยฺยา [อยฺโย (ก.)], ตุมฺหากํ ภทนฺตา ฉตฺตปฺปคฺคหิตา อาคจฺฉนฺติ, เสยฺยถาปิ คณกมหามตฺตา”ติฯ “นายฺยา เอเต ภิกฺขู, ปริพฺพาชกา”ติฯ ‘ภิกฺขู น ภิกฺขู’ติ อพฺภุตํ อกํสุฯ อถ โข โส อุปาสโก อุปคเต สญฺชานิตฺวา อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภทนฺตา ฉตฺตปฺปคฺคหิตา อาหิณฺฑิสฺสนฺตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส อุปาสกสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว…เป.… “สจฺจํ ภควา”ติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, ฉตฺตํ ธาเรตพฺพํฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน วินา ฉตฺตํ น ผาสุ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานสฺส ฉตฺตํ ธาเรตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู – คิลานสฺเสว ภควตา ฉตฺตํ อนุญฺญาตํ โน อคิลานสฺสาติ – อาราเม อารามูปจาเร ฉตฺตํ ธาเรตุํ กุกฺกุจฺจายนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อคิลาเนนปิ อาราเม อารามูปจาเร ฉตฺตํ ธาเรตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สิกฺกาย ปตฺตํ อุฑฺฑิตฺวา ทณฺเฑ อาลคฺคิตฺวา วิกาเล อญฺญตเรน คามทฺวาเรน อติกฺกมติฯ มนุสฺสา – ‘เอสยฺโย โจโร คจฺฉติ, อสิสฺส วิชฺโชตลตี’ติ อนุปติตฺวา คเหตฺวา สญฺชานิตฺวา มุญฺจึสุฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “กึ ปน ตฺวํ, อาวุโส, ทณฺฑสิกฺกํ ธาเรสี”ติ? “เอวมาวุโส”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ ทณฺฑสิกฺกํ ธาเรสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ ภควา”ติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, ทณฺฑสิกฺกา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติ, น สกฺโกติ วินา ทณฺเฑน อาหิณฺฑิตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานสฺส ภิกฺขุโน ทณฺฑสมฺมุตึ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ เตน คิลาเนน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, คิลาโน; น สกฺโกมิ วินา ทณฺเฑน อาหิณฺฑิตุํฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ ทณฺฑสมฺมุตึ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ คิลาโน, น สกฺโกติ วินา ทณฺเฑน อาหิณฺฑิตุํฯ โส สงฺฆํ ทณฺฑสมฺมุตึ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทณฺฑสมฺมุตึ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ คิลาโน, น สกฺโกติ วินา ทณฺเฑน อาหิณฺฑิตุํฯ โส สงฺฆํ ทณฺฑสมฺมุตึ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทณฺฑสมฺมุตึ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทณฺฑสมฺมุติยา ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทณฺฑสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติ ฯ

๒๗๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติ, น สกฺโกติ วินา สิกฺกาย ปตฺตํ ปริหริตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานสฺส ภิกฺขุโน สิกฺกาสมฺมุตึ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ เตน คิลาเนน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, คิลาโน; น สกฺโกมิ วินา สิกฺกาย ปตฺตํ ปริหริตุํฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ สิกฺกาสมฺมุตึ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ คิลาโน, น สกฺโกติ วินา สิกฺกาย ปตฺตํ ปริหริตุํฯ โส สงฺฆํ สิกฺกาสมฺมุตึ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สิกฺกาสมฺมุตึ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ คิลาโน, น สกฺโกติ วินา สิกฺกาย ปตฺตํ ปริหริตุํฯ โส สงฺฆํ สิกฺกาสมฺมุตึ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สิกฺกาสมฺมุตึ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สิกฺกาสมฺมุติยา ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สิกฺกาสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติ ฯ

๒๗๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติ, น สกฺโกติ วินา ทณฺเฑน อาหิณฺฑิตุํ, น สกฺโกติ วินา สิกฺกาย ปตฺตํ ปริหริตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานสฺส ภิกฺขุโน ทณฺฑสิกฺกาสมฺมุตึ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพา ฯ เตน คิลาเนน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อหํ, ภนฺเต, คิลาโน; น สกฺโกมิ วินา ทณฺเฑน อาหิณฺฑิตุํ; น สกฺโกมิ วินา สิกฺกาย ปตฺตํ ปริหริตุํฯ โสหํ, ภนฺเต, สงฺฆํ ทณฺฑสิกฺกาสมฺมุตึ ยาจามี’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ คิลาโน, น สกฺโกติ วินา ทณฺเฑน อาหิณฺฑิตุํ, น สกฺโกติ วินา สิกฺกาย ปตฺตํ ปริหริตุํฯ โส สงฺฆํ ทณฺฑสิกฺกาสมฺมุตึ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทณฺฑสิกฺกาสมฺมุตึ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ คิลาโน น สกฺโกติ วินา ทณฺเฑน อาหิณฺฑิตุํ, น สกฺโกติ วินา สิกฺกาย ปตฺตํ ปริหริตุํฯ โส สงฺฆํ ทณฺฑสิกฺกาสมฺมุตึ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทณฺฑสิกฺกาสมฺมุตึ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทณฺฑสิกฺกาสมฺมุติยา ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทณฺฑสิกฺกาสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๒๗๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ โรมนฺถโก [โรมฏฺฐโก (ก.)] โหติฯ โส โรมนฺถิตฺวา โรมนฺถิตฺวา อชฺโฌหรติฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “วิกาลายํ [กถํ หิ นาม วิกาลายํ(ก.)] ภิกฺขุ โภชนํ ภุญฺชตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “เอโส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อจิรํ โคโยนิยา จุโตฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โรมนฺถกสฺส โรมนฺถนํฯ น จ, ภิกฺขเว, พหิมุขทฺวารํ นีหริตฺวา อชฺโฌหริตพฺพํฯ โย อชฺโฌหเรยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพ”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปูคสฺส สงฺฆภตฺตํ โหติฯ ภตฺตคฺเค พหุสิตฺถานิ ปกิริยึสุ [วิปฺปกิรียึสุ (สี.), ปริกิรึสุ (สฺยา.)]ฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา โอทเน ทิยฺยมาเน น สกฺกจฺจํ ปฏิคฺคเหสฺสนฺติ, เอกเมกํ สิตฺถํ กมฺมสเตน นิฏฺฐายตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยํ ทิยฺยมานํ ปตติ, ตํ สามํ คเหตฺวา ปริภุญฺชิตุํฯ ปริจฺจตฺตํ ตํ, ภิกฺขเว, ทายเกหี”ติฯ

๒๗๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทีเฆหิ นเขหิ ปิณฺฑาย จรติฯ อญฺญตรา อิตฺถี ปสฺสิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “เอหิ, ภนฺเต, เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวา”ติฯ “อลํ, ภคินิ, เนตํ กปฺปตี”ติฯ “สเจ โข ตฺวํ, ภนฺเต, นปฺปฏิเสวิสฺสสิ, อิทานาหํ อตฺตโน นเขหิ คตฺตานิ วิลิขิตฺวา กุปฺปํ กริสฺสามิ – อยํ มํ ภิกฺขุ วิปฺปกโรตี”ติฯ “ปชานาหิ ตฺวํ, ภคินี”ติฯ อถ โข สา อิตฺถี อตฺตโน นเขหิ คตฺตานิ วิลิขิตฺวา กุปฺปํ อกาสิ – อยํ มํ ภิกฺขุ วิปฺปกโรตีติฯ มนุสฺสา อุปธาวิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ อคฺคเหสุํฯ อทฺทสาสุํ โข เต มนุสฺสา ตสฺสา อิตฺถิยา นเข ฉวิมฺปิ โลหิตมฺปิฯ ทิสฺวาน – อิมิสฺสาเยว อิตฺถิยา อิทํ กมฺมํ, อการโก ภิกฺขูติ – ตํ ภิกฺขุํ มุญฺจึสุฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “กึ ปน ตฺวํ, อาวุโส, ทีเฆ นเข ธาเรสี”ติ? “เอวมาวุโส”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ ทีเฆ นเข ธาเรสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ทีฆา นขา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู นเขนปิ นขํ ฉินฺทนฺติ, มุเขนปิ นขํ ฉินฺทนฺติ, กุฏฺเฏปิ ฆํสนฺติฯ องฺคุลิโย ทุกฺขา โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นขจฺเฉทน"นฺติฯ สโลหิตํ นขํ ฉินฺทนฺติฯ องฺคุลิโย ทุกฺขา โหนฺติ…เป.… "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มํสปฺปมาเณน นขํ ฉินฺทิตุ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วีสติมฏฺฐํ [วีสติมฏฺฐํ (สี.)] การาเปนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น , ภิกฺขเว, วีสติมฏฺฐํ การาเปตพฺพํฯ โย การาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มลมตฺตํ อปกฑฺฒิตุ"นฺติฯ

๒๗๕. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขูนํ เกสา ทีฆา โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อุสฺสหนฺติ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อญฺญมญฺญํ เกเส โอโรเปตุ"นฺติ? "อุสฺสหนฺติ ภควา"ติ ฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา…เป.… ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ขุรํ ขุรสิลํ ขุรสิปาฏิกํ นมตกํ สพฺพํ ขุรภณฺฑ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มสฺสุํ กปฺปาเปนฺติ…เป.… มสฺสุํ วฑฺฒาเปนฺติ… โคโลมิกํ การาเปนฺติ… จตุรสฺสกํ การาเปนฺติ… ปริมุขํ การาเปนฺติ… อฑฺฒทุกํ [อฑฺฒุรกํ (สี.), อฑฺฒรุกํ (สฺยา.)] การาเปนฺติ… ทาฐิกํ ฐเปนฺติ… สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว , มสฺสุ กปฺปาเปตพฺพํ…เป.… น มสฺสุ วฑฺฒาเปตพฺพํ… น โคโลมิกํ การาเปตพฺพํ… น จตุรสฺสกํ การาเปตพฺพํ… น ปริมุขํ การาเปตพฺพํ… น อฑฺฒทุกํ การาเปตพฺพํ… น ทาฐิกา ฐเปตพฺพา… น สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปตพฺพํฯ โย สํหราเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน สมฺพาเธ วโณ โหติฯ เภสชฺชํ น สนฺติฏฺฐติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาพาธปฺปจฺจยา สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปตุ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กตฺตริกาย เกเส เฉทาเปนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, กตฺตริกาย เกสา เฉทาเปตพฺพาฯ โย เฉทาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน สีเส วโณ โหติ, น สกฺโกติ ขุเรน เกเส โอโรเปตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาพาธปฺปจฺจยา กตฺตริกาย เกเส เฉทาเปตุ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ทีฆานิ นาสิกาโลมานิ ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ ปิสาจิลฺลิกาติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, ทีฆํ นาสิกาโลมํ ธาเรตพฺพํฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู สกฺขริกายปิ มธุสิตฺถเกนปิ นาสิกาโลมํ คาหาเปนฺติฯ นาสิกา ทุกฺขา โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สณฺฑาส”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปลิตํ คาหาเปนฺติ ฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ปลิตํ คาหาเปตพฺพํฯ โย คาหาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๒๗๖. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน กณฺณคูถเกหิ กณฺณา ถกิตา โหนฺติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กณฺณมลหรณิ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาวจา กณฺณมลหรณิโย ธาเรนฺติ โสวณฺณมยํ รูปิยมยํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, อุจฺจาวจา กณฺณมลหรณิโย ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐิมยํ ทนฺตมยํ วิสาณมยํ นฬมยํ เวฬุมยํ กฏฺฐมยํ ชตุมยํ ผลมยํ โลหมยํ สงฺขนาภิมย”นฺติฯ

๒๗๗. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู พหุํ โลหภณฺฑํ กํสภณฺฑํ สนฺนิจยํ กโรนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา พหุํ โลหภณฺฑํ กํสภณฺฑํ สนฺนิจยํ กริสฺสนฺติ , เสยฺยถาปิ กํสปตฺถริกา”ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, พหุํ โลหภณฺฑํ กํสภณฺฑํ สนฺนิจโย กาตพฺโพฯ โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อญฺชนิมฺปิ อญฺชนิสลากมฺปิ กณฺณมลหรณิมฺปิ พนฺธนมตฺตมฺปิ กุกฺกุจฺจายนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อญฺชนึ อญฺชนิสลากํ กณฺณมลหรณึ พนฺธนมตฺต”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สงฺฆาฏิปลฺลตฺถิกาย นิสีทนฺติฯ สงฺฆาฏิยา ปตฺตา ลุชฺชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, สงฺฆาฏิปลฺลตฺถิกาย นิสีทิตพฺพํฯ โย นิสีเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตสฺส วินา อาโยเคน [อาโยคา (สี. สฺยา.)] น ผาสุ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาโยค”นฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กถํ นุ โข อาโยโค กาตพฺโพ”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตนฺตกํ เวมํ กวฏํ [เวมกํ วฏฺฏํ (สี.), เวมกํ วฏํ (สฺยา.)] สลากํ สพฺพํ ตนฺตภณฺฑก”นฺติฯ

๒๗๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อกายพนฺธโน คามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ ตสฺส รถิกาย อนฺตรวาสโก ปภสฺสิตฺถฯ มนุสฺสา อุกฺกุฏฺฐิมกํสุ ฯ โส ภิกฺขุ มงฺกุ อโหสิ ฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, อกายพนฺธเนน คาโม ปวิสิตพฺโพฯ โย ปวิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กายพนฺธน”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาวจานิ กายพนฺธนานิ ธาเรนฺติ – กลาพุกํ, เทฑฺฒุภกํ, มุรชํ, มทฺทวีณํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, อุจฺจาวจานิ กายพนฺธนานิ ธาเรตพฺพานิ – กลาพุกํ, เทฑฺฒุภกํ, มุรชํ, มทฺทวีณํฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทฺเว กายพนฺธนานิ – ปฏฺฏิกํ, สูกรนฺตก"นฺติฯ กายพนฺธนสฺส ทสา ชีรนฺติ...เป.... "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มุรชํ มทฺทวีณ"นฺติฯ กายพนฺธนสฺส อนฺโต ชีรติ...เป.... "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โสภณํ คุณก"นฺติฯ กายพนฺธนสฺส ปวนนฺโต ชีรติ...เป.... "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วิธ"นฺติ [วีถนฺติ (สี. สฺยา.)]ฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาวเจ วิเธ ธาเรนฺติ โสวณฺณมยํ รูปิยมยํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, อุจฺจาวจา วิธา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐิมยํ...เป.... สงฺขนาภิมยํ สุตฺตมย"นฺติฯ

๒๗๙. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อานนฺโท ลหุกา สงฺฆาฏิโย ปารุปิตฺวา คามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ วาตมณฺฑลิกาย สงฺฆาฏิโย อุกฺขิปียิํสุฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คณฺฐิกํ ปาสก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาวจา คณฺฐิกาโย ธาเรนฺติ โสวณฺณมยํ รูปิยมยํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, อุจฺจาวจา คณฺฐิกา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐิมยํ ทนฺตมยํ วิสาณมยํ นฬมยํ เวฬุมยํ กฏฺฐมยํ ชตุมยํ ผลมยํ โลหมยํ สงฺขนาภิมยํ สุตฺตมย"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู คณฺฐิกมฺปิ ปาสกมฺปิ จีวเร อปฺเปนฺติฯ จีวรํ ชีรติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คณฺฐิกผลกํ ปาสกผลก"นฺติฯ คณฺฐิกผลกมฺปิ ปาสกผลกมฺปิ อนฺเต อปฺเปนฺติฯ โกฏฺโฏ [โกโณ (สี. สฺยา.)] วิวริยติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คณฺฐิกผลกํ อนฺเต อปฺเปตุํ; ปาสกผลกํ สตฺตงฺคุลํ วา อฏฺฐงฺคุลํ วา โอคาเหตฺวา อปฺเปตุ"นฺติฯ

๒๘๐. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู คิหินิวตฺถํ นิวาเสนฺติ – หตฺถิโสณฺฑกํ, มจฺฉวาฬกํ, จตุกณฺณกํ, ตาลวณฺฏกํ, สตวลิกํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, คิหินิวตฺถํ นิวาเสตพฺพํ – หตฺถิโสณฺฑกํ, มจฺฉวาฬกํ, จตุกณฺณกํ, ตาลวณฺฏกํ, สตวลิกํฯ โย นิวาเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู คิหิปารุตํ ปารุปนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, คิหิปารุตํ ปารุปิตพฺพํฯ โย ปารุเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สํเวลฺลิยํ นิวาเสนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ รญฺโญ มุณฺฑวฏฺฏีติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, สํเวลฺลิยํ นิวาเสตพฺพํฯ โย นิวาเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๒๘๑. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุภโตกาชํ หรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ รญฺโญ มุณฺฑวฏฺฏีติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, อุภโตกาชํ หริตพฺพํฯ โย หเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอกโตกาชํ อนฺตรากาชํ สีสภารํ ขนฺธภารํ กฏิภารํ โอลมฺพก”นฺติฯ

๒๘๒. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ทนฺตกฏฺฐํ น ขาทนฺติฯ มุขํ ทุคฺคนฺธํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

“ปญฺจิเม , ภิกฺขเว, อาทีนวา ทนฺตกฏฺฐสฺส อขาทเนฯ อจกฺขุสฺสํ, มุขํ ทุคฺคนฺธํ โหติ, รสหรณิโย น วิสุชฺฌนฺติ, ปิตฺตํ เสมฺหํ ภตฺตํ ปริโยนนฺธติ, ภตฺตมสฺส นจฺฉาเทติ – อิเม โข, ภิกฺขเว, ปญฺจ อาทีนวา ทนฺตกฏฺฐสฺส อขาทเนฯ

“ปญฺจิเม, ภิกฺขเว, อานิสํสา ทนฺตกฏฺฐสฺส ขาทเนฯ จกฺขุสฺสํ, มุขํ น ทุคฺคนฺธํ โหติ, รสหรณิโย วิสุชฺฌนฺติ, ปิตฺตํ เสมฺหํ ภตฺตํ น ปริโยนนฺธติ, ภตฺตมสฺส ฉาเทติ – อิเม โข, ภิกฺขเว, ปญฺจ อานิสํสา ทนฺตกฏฺฐสฺส ขาทเนฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทนฺตกฏฺฐ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทีฆานิ ทนฺตกฏฺฐานิ ขาทนฺติ, เตเหว สามเณรํ อาโกเฏนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น , ภิกฺขเว, ทีฆํ ทนฺตกฏฺฐํ ขาทิตพฺพํฯ โย ขาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐงฺคุลปรมํ ทนฺตกฏฺฐํ, น จ เตน สามเณโร อาโกเฏตพฺโพฯ โย อาโกเฏยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อติมฏาหกํ ทนฺตกฏฺฐํ ขาทนฺตสฺส กณฺเฐ วิลคฺคํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, อติมฏาหกํ ทนฺตกฏฺฐํ ขาทิตพฺพํฯ โย ขาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จตุรงฺคุลปจฺฉิมํ [จตุรงฺคุลํ ปจฺฉิมํ (ก.)] ทนฺตกฏฺฐ”นฺติฯ

๒๘๓. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทายํ อาลิมฺเปนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ ทวฑาหกาติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ทาโย อาลิมฺปิตพฺโพฯ โย อาลิมฺเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน วิหารา ติณคหนา โหนฺติ, ทวฑาเห ฑยฺหมาเน วิหารา ฑยฺหนฺติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺติ ปฏคฺคึ ทาตุํ, ปริตฺตํ กาตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทวฑาเห ฑยฺหมาเน ปฏคฺคึ ทาตุํ, ปริตฺตํ กาตุ”นฺติฯ

๒๘๔. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู รุกฺขํ อภิรุหนฺติ, รุกฺขา รุกฺขํ สงฺกมนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ มกฺกฏาติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, รุกฺโข อภิรุหิตพฺโพฯ โย อภิรุเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ คจฺฉนฺตสฺส อนฺตรามคฺเค หตฺถี ปริยุฏฺฐาติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ รุกฺขมูลํ อุปธาวิตฺวา กุกฺกุจฺจายนฺโต รุกฺขํ น อภิรุหิฯ โส หตฺถี อญฺเญน อคมาสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สติ กรณีเย โปริสํ รุกฺขํ อภิรุหิตุํ อาปทาสุ ยาวทตฺถ"นฺติฯ

๒๘๕. เตน โข ปน สมเยน ยเมฬุเตกุฏา นาม [ยเมฬุเตกุลา นาม (สี.), เมฏฺฐโกกุฏฺฐา นาม (สฺยา.)] ภิกฺขู ทฺเว ภาติกา โหนฺติ พฺราหฺมณชาติกา กลฺยาณวาจา กลฺยาณวากฺกรณาฯ เต เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – "เอตรหิ, ภนฺเต, ภิกฺขู นานานามา นานาโคตฺตา นานาชจฺจา นานากุลา ปพฺพชิตาฯ เต สกาย นิรุตฺติยา พุทฺธวจนํ ทูเสนฺติฯ หนฺท มยํ, ภนฺเต, พุทฺธวจนํ ฉนฺทโส อาโรเปมา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… "กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, เอวํ วกฺขถ – 'หนฺท มยํ, ภนฺเต, พุทฺธวจนํ ฉนฺทโส อาโรเปมา'ติฯ เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "น, ภิกฺขเว, พุทฺธวจนํ ฉนฺทโส อาโรเปตพฺพํฯ โย อาโรเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สกาย นิรุตฺติยา พุทฺธวจนํ ปริยาปุณิตุ"นฺติฯ

๒๘๖. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โลกายตํ ปริยาปุณนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อปิ นุ โข, ภิกฺขเว, โลกายเต สารทสฺสาวี อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุทฺธึ วิรุฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺเชยฺยา"ติ? "โนเหตํ ภนฺเต"ฯ "อิมสฺมึ วา ปน ธมฺมวินเย สารทสฺสาวี โลกายตํ ปริยาปุเณยฺยา"ติ? "โนเหตํ ภนฺเต"ฯ "น, ภิกฺขเว, โลกายตํ ปริยาปุณิตพฺพํฯ โย ปริยาปุเณยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โลกายตํ วาเจนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, โลกายตํ วาเจตพฺพํฯ โย วาเจยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

๒๘๗. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, ติรจฺฉานวิชฺชา ปริยาปุณิตพฺพาฯ โย ปริยาปุเณยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ติรจฺฉานวิชฺชา วาเจตพฺพาฯ โย วาเจยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๒๘๘. เตน โข ปน สมเยน ภควา มหติยา ปริสาย ปริวุโต ธมฺมํ เทเสนฺโต ขิปิฯ ภิกฺขู – ‘ชีวตุ, ภนฺเต, ภควา; ชีวตุ สุคโต’ติ – อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ อกํสุฯ เตน สทฺเทน ธมฺมกถา อนฺตรา อโหสิฯ อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อปิ นุ โข, ภิกฺขเว, ขิปิเต ‘ชีวา’ติ วุตฺโต [วุตฺเต (ก.)] ตปฺปจฺจยา ชีเวยฺย วา มเรยฺย วา”ติ? “โนเหตํ ภนฺเต”ฯ “น, ภิกฺขเว, ขิปิเต ‘ชีวา’ติ วตฺตพฺโพฯ โย วเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา ภิกฺขูนํ ขิปิเต ‘ชีวถ ภนฺเต’ติ วทนฺติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาลปนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ‘ชีวถ ภนฺเต’ติ วุจฺจมานา นาลปิสฺสนฺตี”ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “คิหี, ภิกฺขเว, มงฺคลิกาฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิหีนํ ‘ชีวถ ภนฺเต’ติ วุจฺจมาเนน ‘จิรํ ชีวา’ติ วตฺตุ”นฺติฯ

๒๘๙. เตน โข ปน สมเยน ภควา มหติยา ปริสาย ปริวุโต ธมฺมํ เทเสนฺโต นิสินฺโน โหติฯ อญฺญตเรน ภิกฺขุนา ลสุณํ ขายิตํ โหติฯ โส – มา ภิกฺขู พฺยาพาธิํสูติ – เอกมนฺตํ นิสีทิฯ อทฺทสา โข ภควา ตํ ภิกฺขุํ เอกมนฺตํ นิสินฺนํฯ ทิสฺวาน ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “กิํ นุ โข โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เอกมนฺตํ นิสินฺโน”ติ ? “เอเตน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา ลสุณํ ขายิตํฯ โส – มา ภิกฺขู พฺยาพาธิํสูติ – เอกมนฺตํ นิสินฺโน”ติฯ “อปิ นุ โข, ภิกฺขเว [ภิกฺขเว ภิกฺขุนา (สฺยา.)], ตํ ขาทิตพฺพํ, ยํ ขาทิตฺวา เอวรูปาย ธมฺมกถาย ปริพาหิโย อสฺสา”ติ? “โนเหตํ ภนฺเต”ฯ “น, ภิกฺขเว, ลสุณํ ขาทิตพฺพํฯ โย ขาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส อุทรวาตาพาโธ โหติฯ อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน เยนายสฺมา สาริปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจ – “ปุพฺเพ เต, อาวุโส สาริปุตฺต, อุทรวาตาพาโธ เกน ผาสุ โหตี”ติ? “ลสุเณน เม, อาวุโส”ติ [อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ เอตทโวจ “ปุพฺเพ โข เม อาวุโส โมคฺคลฺลาน อุทรวาตาพาโธ ลสุเณน ผาสุ โหตี”ติ (ก.)]ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาพาธปฺปจฺจยา ลสุณํ ขาทิตุ”นฺติฯ

๒๙๐. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อาราเม ตหํ ตหํ ปสฺสาวํ กโรนฺติฯ อาราโม ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอกมนฺตํ ปสฺสาวํ กาตุ”นฺติ ฯ อาราโม ทุคฺคนฺโธ โหติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปสฺสาวกุมฺภิ”นฺติฯ ทุกฺขํ นิสินฺนา ปสฺสาวํ กโรนฺติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปสฺสาวปาทุก”นฺติฯ ปสฺสาวปาทุกา ปากฏา โหนฺติฯ ภิกฺขู หิริยนฺติ ปสฺสาวํ กาตุํ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริกฺขิปิตุํ ตโย ปาการ – อิฏฺฐกาปาการํ, สิลาปาการํ, ทารุปาการ”นฺติฯ ปสฺสาวกุมฺภี อปารุตา ทุคฺคนฺธา โหติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อปิธาน”นฺติฯ

๒๙๑. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อาราเม ตหํ ตหํ วจฺจํ กโรนฺติฯ อาราโม ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ , ภิกฺขเว, เอกมนฺตํ วจฺจํ กาตุ”นฺติฯ อาราโม ทุคฺคนฺโธ โหติ…เป.… “อนุชานามิ,

ภิกฺขเว, วจฺจกูป”นฺติฯ วจฺจกูปสฺส กูลํ ลุชฺชติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จินิตุํ ตโย จเย – อิฏฺฐกาจยํ, สิลาจยํ, ทารุจย”นฺติฯ วจฺจกูโป นีจวตฺถุโก โหติ, อุทเกน โอตฺถริยฺยติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุจฺจวตฺถุกํ กาตุ”นฺติฯ จโย ปริปตติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จินิตุํ ตโย จเย – อิฏฺฐกาจยํ, สิลาจยํ, ทารุจย”นฺติฯ อาโรหนฺตา วิหญฺญนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตโย โสปาเน – อิฏฺฐกาโสปานํ, สิลาโสปานํ, ทารุโสปาน”นฺติฯ อาโรหนฺตา ปริปตนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาลมฺพนพาห”นฺติฯ อนฺเต นิสินฺนา วจฺจํ กโรนฺตา ปริปตนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สนฺถริตฺวา มชฺเฌ ฉิทฺทํ กตฺวา วจฺจํ กาตุ”นฺติ ฯ ทุกฺขํ นิสินฺนา วจฺจํ กโรนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วจฺจปาทุก”นฺติฯ พหิทฺธา ปสฺสาวํ กโรนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปสฺสาวโทณิก”นฺติฯ อวเลขนกฏฺฐํ น โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อวเลขนกฏฺฐ”นฺติฯ อวเลขนปิฐโร น โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อวเลขนปิฐร”นฺติฯ วจฺจกูโป อปารุโต ทุคฺคนฺโธ โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อปิธาน”นฺติฯ อชฺโฌกาเส วจฺจํ กโรนฺตา สีเตนปิ อุณฺเหนปิ กิลมนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วจฺจกุฏฺฐิ”นฺติฯ วจฺจกุฏิยา กวาฏํ น โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กวาฏํ ปิฏฺฐสงฺฆาฏํ อุทุกฺขลิกํ อุตฺตรปาสกํ อคฺคฬวฏฺฏึ กปิสีสกํ สูจิกํ ฆฏิกํ ตาฬจฺฉิทฺทํ อาวิญฺฉนจฺฉิทฺทํ อาวิญฺฉนรชฺชุ”นฺติฯ วจฺจกุฏิยา ติณจุณฺณํ ปริปตติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอคุมฺเผตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาตุํ – เสตวณฺณํ กาฬวณฺณํ เครุกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนฺตกํ ปญฺจปฏิกํ จีวรวํสํ จีวรรชฺชุ”นฺติฯ

๒๙๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ชราทุพฺพโล วจฺจํ กตฺวา วุฏฺฐหนฺโต ปริปตติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอลมฺพก”นฺติฯ วจฺจกุฏิ อปริกฺขิตฺตา โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริกฺขิปิตุํ ตโย ปาการา – อิฏฺฐกาปาการํ, สิลาปาการํ, ทารุปาการ”นฺติฯ โกฏฺฐโก น โหติ…เป…. (“อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โกฏฺฐก”นฺติฯ โกฏฺฐกสฺส กวาฏํ น โหติ) [(อนุชานามิ ภิกฺขเว โกฏฺฐกนฺติฯ โกฏฺฐโก นีจวตฺถุโก โหติ…เป…. อนุชานามิ ภิกฺขเว อุจฺจวตฺถุกํ กาตุนฺติฯ จโย ปริปตติ…เป…. อนุชานามิ ภิกฺขเว จินิตุํ ตโย จเย อิฏฺฐกาจยํ สิลาจยํ ทารุจยนฺติฯ อาโรหนฺตา วิหญฺญนฺติ…เป…. อนุชานามิ ภิกฺขเว ตโย โสปาเน อิฏฺฐกาโสปานํ สิลาโสปานํ ทารุโสปานนฺติฯ อาโรหนฺตา ปริปตนฺติ…เป…. อนุชานามิ ภิกฺขเว อาลมฺพนพาหนฺติฯ โกฏฺฐกสฺส กวาฏํ น โหติฯ) (สฺยา. กํ.)] …เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กวาฏํ ปิฏฺฐสงฺฆาฏํ อุทุกฺขลิกํ อุตฺตรปาสกํ อคฺคฬวฏฺฏึ กปิสีสกํ สูจิกํ ฆฏิกํ ตาฬจฺฉิทฺทํ อาวิญฺฉนจฺฉิทฺทํ อาวิญฺฉนรชฺชุ”นฺติฯ โกฏฺฐเก ติณจุณฺณํ ปริปตติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอคุมฺเผตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาตุํ – เสตวณฺณํ กาฬวณฺณํ เครุกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนฺตกํ ปญฺจปฏิก”นฺติฯ ปริเวณํ จิกฺขลฺลํ โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มรุมฺพํ ปกิริตุ”นฺติฯ น ปริยาปุณนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปทรสิลํ [ปฏฺฏสิลํ (ก.)] นิกฺขิปิตุ”นฺติฯ อุทกํ สนฺติฏฺฐติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทกนิทฺธมน”นฺติฯ อาจมนกุมฺภี น โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาจมนกุมฺภิ”นฺติฯ อาจมนสราวโก น โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาจมนสราวก”นฺติฯ ทุกฺขํ นิสินฺนา อาจเมนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาจมนปาทุก”นฺติฯ อาจมนปาทุกา ปากฏา โหนฺติ, ภิกฺขู หิริยนฺติ อาจเมตุํ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริกฺขิปิตุํ ตโย ปาการา – อิฏฺฐกาปาการํ, สิลาปาการํ, ทารุปาการ”นฺติฯ อาจมนกุมฺภี อปารุตา โหติ, ติณจุณฺเณหิปิ ปํสุเกหิปิ โอกิริยฺยติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อปิธาน”นฺติฯ

๒๙๓. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เอวรูปํ อนาจารํ อาจรนฺติ – มาลาวจฺฉํ โรเปนฺติปิ โรปาเปนฺติปิ, สิญฺจนฺติปิ สิญฺจาเปนฺติปิ, โอจินนฺติปิ โอจินาเปนฺติปิ, คนฺเถนฺติปิ คนฺถาเปนฺติปิ, เอกโตวณฺฏิกมาลํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, อุภโตวณฺฏิกมาลํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, มญฺชริกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, วิธูติกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, วฏํสกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, อาเวฬํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, อุรจฺฉทํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิฯ เต กุลิตฺถีนํ กุลธีตานํ กุลกุมารีนํ กุลสุณฺหานํ กุลทาสีนํ เอกโตวณฺฏิกมาลํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, อุภโตวณฺฏิกมาลํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, มญฺชริกํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, วิธูติกํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, วฏํสกํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, อาเวฬํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิ, อุรจฺฉทํ หรนฺติปิ หราเปนฺติปิฯ เต กุลิตฺถีหิ กุลธีตาหิ กุลกุมารีหิ กุลสุณฺหาหิ กุลทาสีหิ สทฺธิํ เอกภาชเนปิ ภุญฺชนฺติ, เอกถาลเกปิ ปิวนฺติ, เอกาสเนปิ นิสีทนฺติ, เอกมญฺเจปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, เอกตฺถรณาปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, เอกปาวุรณาปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, เอกตฺถรณปาวุรณาปิ ตุวฏฺเฏนฺติ, วิกาเลปิ ภุญฺชนฺติ, มชฺชมฺปิ ปิวนฺติ, มาลาคนฺธวิเลปนมฺปิ ธาเรนฺติ, นจฺจนฺติปิ, คายนฺติปิ, วาเทนฺติปิ, ลาเสนฺติปิ; นจฺจนฺติยาปิ นจฺจนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ คายนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ วาเทนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ ลาเสนฺติ…เป.… ลาเสนฺติยาปิ นจฺจนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ คายนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ วาเทนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ ลาเสนฺติ; อฏฺฐปเทปิ กีฬนฺติ, ทสปเทปิ กีฬนฺติ, อากาเสปิ กีฬนฺติ, ปริหารปเถปิ กีฬนฺติ, สนฺติกายปิ กีฬนฺติ, ขลิกายปิ กีฬนฺติ, ฆฏิกายปิ กีฬนฺติ, สลากหตฺเถนปิ กีฬนฺติ, อกฺเขนปิ กีฬนฺติ, ปงฺคจีเรนปิ กีฬนฺติ, วงฺกเกนปิ กีฬนฺติ, โมกฺขจิกายปิ กีฬนฺติ, จิงฺคุลเกนปิ กีฬนฺติ, ปตฺตาฬฺหเกนปิ กีฬนฺติ, รถเกนปิ กีฬนฺติ, ธนุเกนปิ กีฬนฺติ , อกฺขริกายปิ กีฬนฺติ, มเนสิกายปิ กีฬนฺติ, ยถาวชฺเชนปิ กีฬนฺติ; หตฺถิสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ, อสฺสสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ, รถสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ, ธนุสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ; ถรุสฺมิมฺปิ สิกฺขนฺติ; หตฺถิสฺสปิ ปุรโต ธาวนฺติ, อสฺสสฺสปิ ปุรโต ธาวนฺติ, รถสฺสปิ ปุรโต ธาวนฺติปิ อาธาวนฺติปิ; อุสฺเสเฬนฺติปิ, อปฺโผเฏนฺติปิ, นิพฺพุชฺฌนฺติปิ, มุฏฺฐีหิปิ ยุชฺฌนฺติ; รงฺคมชฺเฌปิ สงฺฆาฏิํ ปตฺถริตฺวา นจฺจกิํ เอวํ วทนฺติ – "อิธ, ภคินิ, นจฺจสฺสู"ติ; นลาฏิกมฺปิ เทนฺติ; วิวิธมฺปิ อนาจารํ อาจรนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… "น, ภิกฺขเว, วิวิธํ อนาจารํ อาจริตพฺพํฯ โย อาจเรยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพ"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมนฺเต อุรุเวลกสฺสเป ปพฺพชิเต สงฺฆสฺส พหุํ โลหภณฺฑํ ทารุภณฺฑํ มตฺติกาภณฺฑํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – "กิํ นุ โข ภควตา โลหภณฺฑํ อนุญฺญาตํ, กิํ อนนุญฺญาตํ; กิํ ทารุภณฺฑํ อนุญฺญาตํ, กิํ อนนุญฺญาตํ; กิํ มตฺติกาภณฺฑํ อนุญฺญาตํ, กิํ อนนุญฺญาต"นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ฐเปตฺวา ปหรณิํ สพฺพํ โลหภณฺฑํ, ฐเปตฺวา อาสนฺทิํ ปลฺลงฺกํ ทารุปตฺตํ ทารุปาทุกํ สพฺพํ ทารุภณฺฑํ, ฐเปตฺวา กตกญฺจ กุมฺภการิกญฺจ สพฺพํ มตฺติกาภณฺฑ"นฺติฯ

ขุทฺทกวตฺถุกฺขนฺธโก ปญฺจโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

รุกฺเข ถมฺเภ จ กุฏฺเฏ จ, อฏฺฏาเน คนฺธสุตฺติยา;
วิคยฺห มลฺลโก กจฺฉุ, ชรา จ ปุถุปาณิกาฯ

วลฺลิกาปิ จ ปามงฺโค, กณฺฐสุตฺตํ น ธารเย;
กฏิ โอวฏฺฏิ กายุรํ, หตฺถาภรณมุทฺทิกาฯ

ทีเฆ โกจฺเฉ ผเณ หตฺเถ, สิตฺถา อุทกเตลเก;
อาทาสุทปตฺตวณา, อาเลโปมฺมทฺทจุณฺณนาฯ

ลญฺเฉนฺติ องฺคราคญฺจ, มุขราคํ ตทูภยํ;
จกฺขุโรคํ คิรคฺคญฺจ, อายตํ สรพาหิรํฯ

อมฺพเปสิสกเลหิ, อหิจฺฉินฺทิ จ จนฺทนํ;
อุจฺจาวจา ปตฺตมูลา, สุวณฺโณ พหลา วลีฯ

จิตฺรา ทุสฺสติ ทุคฺคนฺโธ, อุณฺเห ภิชฺชึสุ มิฑฺฒิยา;
ปริภณฺฑํ ติณํ โจฬํ, มาลํ กุณฺโฑลิกาย จฯ

ถวิกา อํสพทฺธญฺจ, ตถา พนฺธนสุตฺตกา;
ขิเล มญฺเจ จ ปีเฐ จ, องฺเก ฉตฺเต ปณามนาฯ

ตุมฺพฆฏิฉวสีสํ, จลกานิ ปฏิคฺคโห;
วิปฺผาลิทณฺฑโสวณฺณํ, ปตฺเต เปสิ จ นาฬิกาฯ

กิณฺณสตฺตุ สริตญฺจ, มธุสิตฺถํ สิปาฏิกํ;
วิกณฺณํ พนฺธิวิสมํ, ฉมาชิรปโหติ จฯ

กฬิมฺภํ โมฆสุตฺตญฺจ, อโธตลฺลํ อุปาหนา;
องฺคุเล ปฏิคฺคหญฺจ, วิตฺถกํ ถวิกพทฺธกาฯ

อชฺโฌกาเส นีจวตฺถุ, จโย จาปิ วิหญฺญเร;
ปริปติ ติณจุณฺณํ, อุลฺลิตฺตอวลิตฺตกํฯ

เสตํ กาฬกวณฺณญฺจ, ปริกมฺมญฺจ เครุกํ;
มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ, มกรทนฺตกปาฏิกํฯ

จีวรวํสํ รชฺชุญฺจ, อนุญฺญาสิ วินายโก;
อุชฺฌิตฺวา ปกฺกมนฺติ จ, กถินํ ปริภิชฺชติฯ

วินิเวฐิยติ กุฏฺเฏปิ, ปตฺเตนาทาย คจฺฉเร;
ถวิกา พนฺธสุตฺตญฺจ, พนฺธิตฺวา จ อุปาหนาฯ

อุปาหนตฺถวิกญฺจ, อํสพทฺธญฺจ สุตฺตกํ;
อุทกากปฺปิยํ มคฺเค, ปริสฺสาวนโจฬกํฯ

ธมฺมกรณํ ทฺเว ภิกฺขู, เวสาลึ อคมา มุนิ;
ทณฺฑํ โอตฺถรกํ ตตฺถ, อนุญฺญาสิ ปริสฺสาวนํฯ

มกเสหิ ปณีเตน, พหฺวาพาธา จ ชีวโก;
จงฺกมนชนฺตาฆรํ , วิสเม นีจวตฺถุโกฯ

ตโย จเย วิหญฺญนฺติ, โสปานาลมฺพเวทิกํ;
อชฺโฌกาเส ติณจุณฺณํ, อุลฺลิตฺตอวลิตฺตกํฯ

เสตกํ กาฬวณฺณญฺจ, ปริกมฺมญฺจ เครุกํ;
มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ, มกรทนฺตกปาฏิกํฯ

วํสํ จีวรรชฺชุญฺจ, อุจฺจญฺจ วตฺถุกํ กเร;
จโย โสปานพาหญฺจ, กวาฏํ ปิฏฺฐสงฺฆาฏํฯ

อุทุกฺขลุตฺตรปาสกํ, วฏฺฏิญฺจ กปิสีสกํ;
สูจิฆฏิตาฬจฺฉิทฺทํ, อาวิญฺฉนญฺจ รชฺชุกํฯ

มณฺฑลํ ธูมเนตฺตญฺจ, มชฺเฌ จ มุขมตฺติกา;
โทณิ ทุคฺคนฺธา ทหติ, อุทกฏฺฐานํ สราวกํฯ

น เสเทติ จ จิกฺขลฺลํ, โธวิ นิทฺธมนํ กเร;
ปีฐญฺจ โกฏฺฐเก กมฺมํ, มรุมฺพา สิลา นิทฺธมนํฯ

นคฺคา ฉมาย วสฺสนฺเต, ปฏิจฺฉาที ตโย ตหึ;
อุทปานํ ลุชฺชติ นีจํ, วลฺลิยา กายพนฺธเนฯ

ตุลํ กฏกฏํ จกฺกํ, พหู ภิชฺชนฺติ ภาชนา;
โลหทารุจมฺมขณฺฑํ, สาลาติณาปิธานิ จฯ

โทณิจนฺทนิ ปาการํ, จิกฺขลฺลํ นิทฺธมเนน จ;
สีติคตํ โปกฺขรณึ, ปุราณญฺจ นิลฺเลขณํฯ

จาตุมาสํ สยนฺติ จ, นมตกญฺจ [คนฺธปุปฺผํ (สฺยา.)] นธิฏฺฐเห;
อาสิตฺตกํ มโฬริกํ, ภุญฺชนฺเตกํ ตุวฏฺเฏยฺยุํฯ

วฑฺโฒ โพธิ น อกฺกมิ, ฆฏํ กตกสมฺมชฺชนิ;
สกฺขรํ กถลญฺเจว, เผณกํ ปาทฆํสนีฯ

วิธูปนํ ตาลวณฺฏํ, มกสญฺจาปิ จามรึ;
ฉตฺตํ วินา จ อาราเม, ตโย สิกฺกาย สมฺมุติฯ

โรมสิตฺถา นขา ทีฆา, ฉินฺทนฺตงฺคุลิกา ทุกฺขา;
สโลหิตํ ปมาณญฺจ, วีสติ ทีฆเกสตาฯ

ขุรํ สิลํ สิปาฏิกํ, นมตกํ ขุรภณฺฑกํ;
มสฺสุํ กปฺเปนฺติ วฑฺเฒนฺติ, โคโลมิจตุรสฺสกํฯ

ปริมุขํ อฑฺฒทุกญฺจ, ทาฐิสมฺพาธสํหเร;
อาพาธา กตฺตริวโณ, ทีฆํ สกฺขริกาย จฯ

ปลิตํ ถกิตํ อุจฺจา, โลหภณฺฑญฺชนี สห;
ปลฺลตฺถิกญฺจ อาโยโค, วฏฺฏํ สลากพนฺธนํฯ

กลาพุกํ เทฑฺฑุภกํ, มุรชํ มทฺทวีณกํ;
ปฏฺฏิกา สูกรนฺตญฺจ, ทสา มุรชเวณิกา;
อนฺโต โสภํ คุณกญฺจ, ปวนนฺโตปิ ชีรติฯ

คณฺฐิกา อุจฺจาวจญฺจ, ผลกนฺเตปิ โอคาเห;
คิหิวตฺถํ หตฺถิโสณฺฑํ, มจฺฉกํ จตุกณฺณกํฯ

ตาลวณฺฏํ สตวลิ, คิหิปารุตปารุปํ;
สํเวลฺลิ อุภโตกาชํ, ทนฺตกฏฺฐํ อาโกฏเนฯ

กณฺเฐ วิลคฺคํ ทายญฺจ, ปฏคฺคิ รุกฺขหตฺถินา;
ยเมเฬ โลกายตกํ, ปริยาปุณึสุ วาจยุํฯ

ติรจฺฉานกถา วิชฺชา, ขิปิ มงฺคลํ ขาทิ จ;
วาตาพาโธ ทุสฺสติ จ, ทุคฺคนฺโธ ทุกฺขปาทุกาฯ

หิริยนฺติ ปารุทุคฺคนฺโธ, ตหํ ตหํ กโรนฺติ จ;
ทุคฺคนฺโธ กูปํ ลุชฺชนฺติ, อุจฺจวตฺถุ จเยน จฯ

โสปานาลมฺพนพาหา อนฺเต, ทุกฺขญฺจ ปาทุกา;

พหิทฺธา โทณิ กฏฺฐญฺจ, ปีฐโร จ อปารุโตฯ

วจฺจกุฏึ กวาฏญฺจ, ปีฏฺฐสงฺฆาฏเมว จ;
อุทุกฺขลุตฺตรปาโส, วฏฺฏิญฺจ กปีสีสกํฯ

สูจิฆฏิตาฬจฺฉิทฺทํ, อาวิญฺฉนจฺฉิทฺทเมว จ;
รชฺชุ อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ, เสตวณฺณญฺจ กาฬกํฯ

มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ, มกรํ ปญฺจปฏิกํ;
จีวรวํสํ รชฺชุญฺจ, ชราทุพฺพลปาการํฯ

โกฏฺฐเก จาปิ ตเถว, มรุมฺพํ ปทรสิลา;
สนฺติฏฺฐติ นิทฺธมนํ, กุมฺภิญฺจาปิ สราวกํฯ

ทุกฺขํ หิริ อปิธานํ, อนาจารญฺจ อาจรุํ;
โลหภณฺฑํ อนุญฺญาสิ, ฐปยิตฺวา ปหรณึฯ

ฐปยิตฺวา สนฺทิปลฺลงฺกํ, ทารุปตฺตญฺจ ปาทุกํ;
สพฺพํ ทารุมยํ ภณฺฑํ, อนุญฺญาสิ มหามุนิฯ

กตกํ กุมฺภการญฺจ, ฐปยิตฺวา ตถาคโต;
สพฺพมฺปิ มตฺติกาภณฺฑํ, อนุญฺญาสิ อนุกมฺปโกฯ

ยสฺส วตฺถุสฺส นิทฺเทโส, ปุริเมน ยทิ สมํ;
ตมฺปิ สํขิตฺตํ อุทฺทาเน, นยโต ตํ วิชานิยาฯ

เอวํ ทสสตา วตฺถู, วินเย ขุทฺทกวตฺถุเก;
สทฺธมฺมฏฺฐิติโก เจว, เปสลานญฺจนุคฺคโหฯ

สุสิกฺขิโต วินยธโร, หิตจิตฺโต สุเปสโล;
ปทีปกรโณ ธีโร, ปูชารโห พหุสฺสุโตติฯ

ขุทฺทกวตฺถุกฺขนฺธกํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. เสนาสนกฺขนฺธกํ

๑. ปฐมภาณวาโร

วิหารานุชานนํ

๒๙๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ภควตา ภิกฺขูนํ เสนาสนํ อปญฺญตฺตํ โหติฯ เต จ ภิกฺขู ตหํ ตหํ วิหรนฺติ – อรญฺเญ, รุกฺขมูเล, ปพฺพเต, กนฺทราយํ, คิริคุหายํ, สุสาเน, วนปตฺเถ, อชฺโฌกาเส, ปลาลปุญฺเชฯ เต กาลสฺเสว ตโต ตโต อุปนิกฺขมนฺติ – อรญฺญา รุกฺขมูลา ปพฺพตา กนฺทรา คิริคุหา สุสานา วนปตฺถา อชฺโฌกาสา ปลาลปุญฺชา, ปาสาทิเกน อภิกฺกนฺเตน ปฏิกฺกนฺเตน, อาโลกิเตน วิโลกิเตน, สมิญฺชิเตน ปสาริเตน, โอกฺขิตฺตจกฺขู, อิริยาปถสมฺปนฺนาฯ เตน โข ปน สมเยน ราชคหโก เสฏฺฐี [เสฏฺฐิ (ก.)] กาลสฺเสว อุยฺยานํ อคมาสิฯ อทฺทสา โข ราชคหโก เสฏฺฐี เต ภิกฺขู กาลสฺเสว ตโต ตโต อุปนิกฺขมนฺเต – อรญฺญา รุกฺขมูลา ปพฺพตา กนฺทรา คิริคุหา สุสานา วนปตฺถา อชฺโฌกาสา ปลาลปุญฺชา, ปาสาทิเกน อภิกฺกนฺเตน ปฏิกฺกนฺเตน, อาโลกิเตน วิโลกิเตน, สมิญฺชิเตน ปสาริเตน, โอกฺขิตฺตจกฺขู, อิริยาปถสมฺปนฺเนฯ ทิสฺวานสฺส จิตฺตํ ปสีทิฯ อถ โข ราชคหโก เสฏฺฐี เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – "สจาหํ, ภนฺเต, วิหาเร การาเปยฺยํ, วเสยฺยาถ เม วิหาเรสู"ติ? "น โข, คหปติ, ภควตา วิหารา อนุญฺญาตา"ติฯ "เตน หิ, ภนฺเต, ภควนฺตํ ปฏิปุจฺฉิตฺวา มม อาโรเจยฺยาถา"ติฯ "เอวํ คหปตี"ติ โข เต ภิกฺขู ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส ปฏิสฺสุตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – "ราชคหโก, ภนฺเต, เสฏฺฐี วิหาเร การาเปตุกาโมฯ กถํ นุ โข, ภนฺเต, อมฺเหหิ [ภนฺเต (สี. ก.)] ปฏิปชฺชิตพฺพ"นฺติ? อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจ เลณานิ [ปญฺจ เสนาสนานิ (สฺยา.)] – วิหารํ, อฑฺฒโยคํ, ปาสาทํ, หมฺมิยํ, คุห"นฺติฯ

อถ โข เต ภิกฺขู เยน ราชคหโก เสฏฺฐี เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ราชคหกํ เสฏฺฐึ เอตทโวจุํ – "อนุญฺญาตา โข, คหปติ, ภควตา วิหารา; ยสฺสทานิ กาลํ มญฺญสี"ติฯ อถ โข ราชคหโก เสฏฺฐี เอกาเหเนว สฏฺฐิวิหาเร ปติฏฺฐาเปสิฯ อถ โข ราชคหโก เสฏฺฐี เต สฏฺฐิวิหาเร ปริโยสาเปตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชคหโก เสฏฺฐี ภควนฺตํ เอตทโวจ – "อธิวาเสตุ เม, ภนฺเต, ภควา สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา"ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข ราชคหโก เสฏฺฐี ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

อถ โข ราชคหโก เสฏฺฐี ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ – "กาโล, ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺต"นฺติฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนฯ อถ โข ราชคหโก เสฏฺฐี พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา, ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ, เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชคหโก เสฏฺฐี ภควนฺตํ เอตท

โวจ – “เอเต เม, ภนฺเต, สฏฺฐิวิหารา ปุญฺญตฺถิเกน สคฺคตฺถิเกน การาปิตาฯ กถาหํ, ภนฺเต, เตสุ วิหาเรสุ ปฏิปชฺชามี”ติ? “เตน หิ ตฺวํ, คหปติ, เต สฏฺฐิวิหาเร อาคตานาคตสฺส จาตุทฺทิสสฺส สงฺฆสฺส ปติฏฺฐาเปหี”ติฯ “เอวํ ภนฺเต”ติ โข ราชคหโก เสฏฺฐี ภควโต ปฏิสฺสุตฺวา เต สฏฺฐิวิหาเร อาคตานาคตสฺส จาตุทฺทิสสฺส สงฺฆสฺส ปติฏฺฐาเปสิฯ

๒๙๕. อถ โข ภควา ราชคหกํ เสฏฺฐึ อิมาหิ คาถาหิ อนุโมทิ –

“สีตํ อุณฺหํ ปฏิหนฺติ [ปฏิหนติ (ก.)], ตโต วาฬมิคานิ จ;
สรีสเป จ มกเส, สิสิเร จาปิ วุฏฺฐิโยฯ

“ตโต วาตาตโป โฆเร, สญฺชาโต [วาตาตเป โฆเร, สญฺชาเต (ก. สทฺทนีติ)] ปฏิหญฺญติ;
เลณตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ, ฌายิตุญฺจ วิปสฺสิตุํฯ

“วิหารทานํ สงฺฆสฺส, อคฺคํ พุทฺเธน [พุทฺเธหิ (สฺยา.)] วณฺณิตํ;
ตสฺมา หิ ปณฺฑิโต, โปโส สมฺปสฺสํ อตฺถมตฺตโนฯ

“วิหาเร การเย รมฺเม, วาสเยตฺถ พหุสฺสุเต;
เตสํ อนฺนญฺจ ปานญฺจ, วตฺถเสนาสนานิ จ;
ทเทยฺย อุชุภูเตสุ, วิปฺปสนฺเนน เจตสาฯ

“เต ตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ, สพฺพทุกฺขาปนูทนํ;
ยํ โส ธมฺมํ อิธญฺญาย, ปรินิพฺพาติ อนาสโว”ติฯ

อถ โข ภควา ราชคหกํ เสฏฺฐึ อิมาหิ คาถาหิ อนุโมทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

๒๙๖. อสฺโสสุํ โข มนุสฺสา – “ภควตา กิร วิหารา อนุญฺญาตา”ติ สกฺกจฺจํ [เต สกฺกจฺจํ (สฺยา. กํ.)] วิหาเร การาเปนฺติฯ เต วิหารา อกวาฏกา โหนฺติ; อหีปิ วิจฺฉิกาปิ สตปทิโยปิ ปวิสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กวาฏ”นฺติฯ ภิตฺติฉิทฺทํ กริตฺวา วลฺลิยาปิ รชฺชุยาปิ กวาฏํ พนฺธนฺติฯ อุนฺทูเรหิปิ อุปจิกาหิปิ ขชฺชนฺติฯ ขยิตพนฺธนานิ กวาฏานิ ปตนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปิฏฺฐสงฺฆาฏํ อุทุกฺขลิกํ อุตฺตรปาสก”นฺติ ฯ กวาฏา น ผุสียนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาวิญฺฉนจฺฉิทฺทํ อาวิญฺฉนรชฺชุ”นฺติฯ กวาฏา น ถกิยนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อคฺคฬวฏฺฏึ กปิสีสกํ สูจิกํ ฆฏิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู น สกฺโกนฺติ กวาฏํ อปาปุริตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตาฬจฺฉิทฺทํฯ ตีณิ ตาฬานิ – โลหตาฬํ, กฏฺฐตาฬํ, วิสาณตาฬ”นฺติฯ เยหิ [เยปิ (สี. สฺยา.)] เต อุคฺฆาเฏตฺวา ปวิสนฺติ [วิสาณตาฬํ, เยหิ เต อุคฺฆาเฏตฺวา ปวิสนฺตีติ (ก.)], วิหารา อคุตฺตา โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยนฺตกํ สูจิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน วิหารา ติณจุณฺณหนา โหนฺติ; สีตกาเล สีตา, อุณฺหกาเล อุณฺหาฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอคุมฺเผตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาตุ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน วิหารา อวาตปานกา โหนฺติ อจกฺขุสฺสา ทุคฺคนฺธาฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตีณิ วาตปานานิ – เวทิกาวาตปานํ, ชาลวาตปานํ, สลากวาตปาน"นฺติฯ วาตปานนฺตริกาย กาฬกาปิ วคฺคุลิโยปิ ปวิสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วาตปานจกฺกลิก"นฺติฯ จกฺกลิกนฺตริกายปิ กาฬกาปิ วคฺคุลิโยปิ ปวิสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วาตปานกวาฏกํ วาตปานภิสิก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ฉมายํ สยนฺติฯ คตฺตานิปิ จีวรานิปิ ปํสุกิตานิ โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติณสนฺถารก"นฺติฯ ติณสนฺถารโก อุนฺทูเรหิปิ อุปจิกาหิปิ ขชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มิฑฺฒิ"นฺติ [มีฒนฺติ (สี.), มิฒินฺติ (สฺยา.)]ฯ มิฑฺฒิยา คตฺตานิ ทุกฺขา โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, พิทลมญฺจก"นฺติฯ

มญฺจปีฐาทิอนุชานนํ

๒๙๗. เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส โสสานิโก มสารโก มญฺโจ อุปฺปนฺโน โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มสารกํ มญฺจ"นฺติฯ มสารกํ ปีฐํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มสารกํ ปีฐ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส โสสานิโก พุนฺทิกาพทฺโธ มญฺโจ อุปฺปนฺโน โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, พุนฺทิกาพทฺธํ มญฺจ"นฺติฯ พุนฺทิกาพทฺธํ ปีฐํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, พุนฺทิกาพทฺธํ ปีฐ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส โสสานิโก กุฬีรปาทโก มญฺโจ อุปฺปนฺโน โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว , กุฬีรปาทกํ มญฺจ"นฺติฯ กุฬีรปาทกํ ปีฐํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว , กุฬีรปาทกํ ปีฐ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส โสสานิโก อาหจฺจปาทโก มญฺโจ อุปฺปนฺโน โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ โอราเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาหจฺจปาทกํ มญฺจ"นฺติฯ อาหจฺจปาทกํ ปีฐํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาหจฺจปาทกํ ปีฐ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส อาสนฺทิโก อุปฺปนฺโน โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาสนฺทิก"นฺติฯ อุจฺจโก อาสนฺทิโก อุปฺปนฺโน โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุจฺจกมฺปิ อาสนฺทิก"นฺติฯ สตฺตงฺโค อุปฺปนฺโน โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สตฺตงฺค"นฺติฯ อุจฺจโก สตฺตงฺโค อุปฺปนฺโน โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว,

อุจฺจกมฺปิ สตฺตงฺค"นฺติฯ ภทฺทปีฐํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภทฺทปีฐ"นฺติฯ ปีฐิกา อุปฺปนฺนา โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปีฐิก"นฺติฯ เอฬกปาทกํ ปีฐํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอฬกปาทกํ ปีฐ"นฺติฯ อามลกวฏฺฏิกํ [อามลกวณฺฏิกํ (สฺยา.)] ปีฐํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อามลกวฏฺฏิกํ ปีฐ"นฺติฯ ผลกํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ผลก"นฺติฯ โกจฺฉํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โกจฺฉ"นฺติฯ ปลาลปีฐํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปลาลปีฐ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺเจ มญฺเจ สยนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, อุจฺเจ มญฺเจ สยิตพฺพํฯ โย สเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ นีเจ มญฺเจ สยนฺโต อหินา ทฏฺโฐ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มญฺจปฏิปาทก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺเจ มญฺจปฏิปาทเก ธาเรนฺติ, สห มญฺจปฏิปาทเกหิ ปเวเธนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, อุจฺจา มญฺจปฏิปาทกา ธาเรตพฺพาฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐงฺคุลปรมํ มญฺจปฏิปาทก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส สุตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สุตฺตํ มญฺจํ เวเฐตุ"นฺติ [เวตุนฺติ (สี.)]ฯ องฺคานิ พหุสุตฺตํ ปริยาทิยนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, องฺเค วิชฺฌิตฺวา อฏฺฐปทกํ เวเฐตุ"นฺติฯ โจฬกํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จิมิลิกํ กาตุ"นฺติฯ ตูลิกา อุปฺปนฺนา โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วิชเฏตฺวา พิพฺโพหนํ [พิมฺโพหนํ (สี. สฺยา. พิมฺพ + โอหนํ)] กาตุํฯ ตีณิ ตูลานิ – รุกฺขตูลํ, ลตาตูลํ, โปฏกิตูล"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อฑฺฒกายิกานิ [อฑฺฒกายิกานิ (ก.)] พิพฺโพหนานิ ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, อฑฺฒกายิกานิ พิพฺโพหนานิ ธาเรตพฺพานิฯ โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สีสปฺปมาณํ พิพฺโพหนํ กาตุ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ราชคเห คิรคฺคสมชฺโช โหติฯ มนุสฺสา มหามตฺตานํ อตฺถาย ภิสิโย ปฏิยาเทนฺติ – อุณฺณภิสึ, โจฬภิสึ, วากภิสึ, ติณภิสึ, ปณฺณภิสึฯ เต วีติวตฺเต สมชฺเช ฉวึ อุปฺปาเฏตฺวา หรนฺติฯ อทฺทสาสุํ โข ภิกฺขู สมชฺชฏฺฐาเน พหุํ อุณฺณมฺปิ โจฬกมฺปิ วากมฺปิ ติณมฺปิ ปณฺณมฺปิ ฉฑฺฑิตํฯ ทิสฺวาน ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจ ภิสิโย – อุณฺณภิสึ, โจฬภิสึ, วากภิสึ, ติณภิสึ, ปณฺณภิสิ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส เสนาสนปริกฺขาริกํ ทุสฺสํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิสึ โอนนฺธิตุ”นฺติ [โอนทฺธิตุํ (สฺยา.)]ฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู มญฺจภิสึ ปีเฐ สนฺถรนฺติ, ปีฐภิสึ มญฺเจ สนฺถรนฺติฯ ภิสิโย ปริภิชฺชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอนทฺธมญฺจํ [โอนทฺธมญฺจํ (ก.) เอวมุปริปิ] โอนทฺธปีฐ”นฺติฯ อุลฺโลกํ อกริตฺวา สนฺถรนฺติ, เหฏฺฐโต นิปตนฺติ [นิปฏนฺติ (ก.), นิปฺผฏนฺติ (สี.), นิปฺปาเฏนฺติ (สฺยา.)] …เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุลฺโลกํ กริตฺวา สนฺถริตฺวา ภิสึ โอนนฺธิตุ”นฺติฯ ฉวึ อุปฺปาเฏตฺวา หรนฺติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โผสิตุ”นฺติฯ หรนฺติเยว…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภตฺติกมฺม”นฺติฯ หรนฺติเยว…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, หตฺถภตฺติกมฺม”นฺติฯ หรนฺติเยว…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, หตฺถภตฺติ”นฺติฯ

เสตวณฺณาทิอนุชานนํ

๒๙๘. เตน โข ปน สมเยน ติตฺถิยานํ เสยฺยาโย เสตวณฺณา โหนฺติ, กาฬวณฺณกตา ภูมิ, เครุกปริกมฺมกตา ภิตฺติฯ พหู มนุสฺสา เสยฺยาเปกฺขกา คจฺฉนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วิหาเร เสตวณฺณํ กาฬวณฺณํ เครุกปริกมฺม”นฺติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน ผรุสาย ภิตฺติยา เสตวณฺโณ น นิปตติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ถุสปิณฺฑํ ทตฺวา ปาณิกาย ปฏิพาเหตฺวา เสตวณฺณํ นิปาเตตุ”นฺติฯ เสตวณฺโณ อนิพนฺธนีโย โหติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สณฺหมตฺติกํ ทตฺวา ปาณิกาย ปฏิพาเหตฺวา เสตวณฺณํ นิปาเตตุ”นฺติฯ เสตวณฺโณ อนิพนฺธนีโย โหติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิกฺกาสํ ปิฏฺฐมทฺท”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ผรุสาย ภิตฺติยา เครุกา น นิปตติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ถุสปิณฺฑํ ทตฺวา ปาณิกาย ปฏิพาเหตฺวา เครุกํ นิปาเตตุ”นฺติฯ เครุกา อนิพนฺธนียา โหติ …เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กุณฺฑกมตฺติกํ ทตฺวา ปาณิกาย ปฏิพาเหตฺวา เครุกํ นิปาเตตุ”นฺติฯ เครุกา อนิพนฺธนียา โหติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สาสปกุฏฺฏํ สิตฺถเตลก”นฺติฯ อจฺจุสฺสนฺนํ โหติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โจฬเกน ปจฺจุทฺธริตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ผรุสาย ภูมิยา กาฬวณฺโณ น นิปตติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ถุสปิณฺฑํ ทตฺวา ปาณิกาย ปฏิพาเหตฺวา กาฬวณฺณํ นิปาเตตุ”นฺติฯ กาฬวณฺโณ อนิพนฺธนีโย โหติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คณฺฑุมตฺติกํ ทตฺวา ปาณิกาย ปฏิพาเหตฺวา กาฬวณฺณํ นิปาเตตุ”นฺติฯ กาฬวณฺโณ อนิพนฺธนีโย โหติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิกฺกาสํ กสาว”นฺติฯ

ปฏิภานจิตฺตปฏิกฺเขปํ

๒๙๙. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วิหาเร ปฏิภานจิตฺตํ การาเปนฺติ – อิตฺถิรูปกํ ปุริสรูปกํฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโนติฯ

ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ปฏิภานจิตฺตํ การาเปตพฺพํ – อิตฺถิรูปกํ ปุริสรูปกํฯ โย การาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนฺตกํ ปญฺจปฏิก”นฺติฯ

อิฏฺฐกาจยาทิอนุชานนํ

๓๐๐. เตน โข ปน สมเยน วิหารา นีจวตฺถุกา โหนฺติ, อุทเกน โอตฺถริยฺยนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุจฺจวตฺถุกํ กาตุ”นฺติฯ จโย ปริปตติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จินิตุํ ตโย จเย – อิฏฺฐกาจยํ, สิลาจยํ, ทารุจย”นฺติฯ อาโรหนฺตา วิหญฺญนฺติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตโย โสปาเน – อิฏฺฐกาโสปานํ, สิลาโสปานํ, ทารุโสปาน”นฺติฯ อาโรหนฺตา ปริปตนฺติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาลมฺพนพาห”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน วิหารา อาฬกมนฺทา โหนฺติ ฯ ภิกฺขู หิริยนฺติ นิปชฺชิตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติโรกรณิ”นฺติฯ ติโรกรณึ อุกฺขิปิตฺวา โอโลเกนฺติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว , อฑฺฒกุฏฺฏก”นฺติฯ อฑฺฒกุฏฺฏกา อุปริโต โอโลเกนฺติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตโย คพฺเภ – สิวิกาคพฺภํ, นาฬิกาคพฺภํ, หมฺมิยคพฺภ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ขุทฺทเก วิหาเร มชฺเฌ คพฺภํ กโรนฺติฯ อุปจาโร น โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ขุทฺทเก วิหาเร เอกมนฺตํ คพฺภํ กาตุํ, มหลฺลเก มชฺเฌ”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน วิหารสฺส กุฏฺฏปาโท ชีรติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ , ภิกฺขเว, กุลงฺกปาทก”นฺติ [กุฬุงฺกปาทกนฺติ (สี.)]ฯ วิหารสฺส กุฏฺโฏ โอวสฺสติ…เป.…“อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริตฺตาณกิฏิกํ อุทฺทสุธ”นฺติ [อุทฺธาสุธนฺติ (สฺยา.)]ฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ติณจุณฺณนา อหิ ขนฺเธ ปตติฯ โส ภีโต วิสฺสรมกาสิฯ ภิกฺขู อุปธาวิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – “กิสฺส ตฺวํ, อาวุโส, วิสฺสรมกาสี”ติ? อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วิตาน”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู มญฺจปาเทปิ ปีฐปาเทปิ ถวิกาโย ลคฺเคนฺติฯ อุนฺทูเรหิปิ อุปจิกาหิปิ ขชฺชนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิตฺติขิลํ นาคทนฺตก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู มญฺเจปิ ปีเฐปิ จีวรํ นิกฺขิปนฺติฯ จีวรํ ปริภิชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วิหาเร จีวรวํสํ จีวรรชฺชุ”นฺติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน วิหารา อนาฬินฺทกา โหนฺติ อปฺปฏิสฺสรณาฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาฬินฺทํ ปฆนํ ปกุฏฺฏํ [ปกุฑฺฑํ (สี.)] โอสารก”นฺติฯ อาฬินฺทา ปากฏา โหนฺติฯ ภิกฺขู หิริยนฺติ นิปชฺชิตุํ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สํสรณกิฏิกํ อุคฺฆาฏนกิฏิก”นฺติฯ

อุปฏฺฐานสาลาอนุชานนํ

๓๐๑. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อชฺโฌกาเส ภตฺตวิสฺสคฺคํ กโรนฺตา สีเตนปิ อุณฺเหนปิ กิลมนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุปฏฺฐานสาล”นฺติฯ อุปฏฺฐานสาลา นีจวตฺถุกา โหติ , อุทเกน โอตฺถริยฺยติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุจฺจวตฺถุกํ กาตุ”นฺติฯ จโย ปริปตติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จินิตุํ ตโย จเย – อิฏฺฐกาจยํ, สิลาจยํ, ทารุจย”นฺติฯ อาโรหนฺตา วิหญฺญนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตโย โสปาเน – อิฏฺฐกาโสปานํ, สิลาโสปานํ, ทารุโสปาน”นฺติฯ อาโรหนฺตา ปริปตนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาลมฺพนพาห”นฺติฯ อุปฏฺฐานสาลาย ติณจุณฺณํ ปริปตติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอคุมฺเผตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาตุํ – เสตวณฺณํ กาฬวณฺณํ เครุกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนฺตกํ ปญฺจปฏฺฐิกํ จีวรวํสํ จีวรรชฺชุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อชฺโฌกาเส ฉมาย จีวรํ ปตฺถรนฺติฯ จีวรํ ปํสุกิตํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อชฺโฌกาเส จีวรวํสํ จีวรรชฺชุ”นฺติฯ ปานียํ โอตปฺปติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปานียสาลํ ปานียมณฺฑป”นฺติฯ ปานียสาลา นีจวตฺถุกา โหติ, อุทเกน โอตฺถริยฺยติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุจฺจวตฺถุกํ กาตุ”นฺติฯ จโย ปริปตติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จินิตุํ ตโย จเย – อิฏฺฐกาจยํ, สิลาจยํ, ทารุจย”นฺติฯ อาโรหนฺตา วิหญฺญนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตโย โสปาเน – อิฏฺฐกาโสปานํ, สิลาโสปานํ, ทารุโสปาน”นฺติฯ อาโรหนฺตา ปริปตนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาลมฺพนพาห”นฺติฯ ปานียสาลาย ติณจุณฺณํ ปริปตติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอคุมฺเผตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาตุํ – เสตวณฺณํ กาฬวณฺณํ เครุกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนฺตกํ ปญฺจปฏฺฐิกํ จีวรวํสํ จีวรรชฺชุ”นฺติฯ ปานียภาชนํ น สํวิชฺชติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปานียสงฺขํ ปานียสราวก”นฺติฯ

ปาการาทิอนุชานนํ

๓๐๒. เตน โข ปน สมเยน วิหารา อปริกฺขิตฺตา โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริกฺขิปิตุํ ตโย ปากาเร – อิฏฺฐกาปาการํ, สิลาปาการํ, ทารุปาการ”นฺติฯ โกฏฺฐโก น โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โกฏฺฐก”นฺติฯ โกฏฺฐโก นีจวตฺถุโก โหติ, อุทเกน โอตฺถริยฺยติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุจฺจวตฺถุกํ กาตุ”นฺติฯ โกฏฺฐกสฺส กวาฏํ น โหติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กวาฏํ ปิฏฺฐสงฺฆาฏํ อุทุกฺขลิกํ อุตฺตรปาสกํ อคฺคฬวฏฺฏึ กปิสีสกํ สูจิกํ ฆฏิกํ ตาฬจฺฉิทฺทํ อาวิญฺฉนจฺฉิทฺทํ อาวิญฺฉนรชฺชุ”นฺติฯ โกฏฺฐเก ติณจุณฺณํ ปริปตติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอคุมฺเผตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาตุํ – เสตวณฺณํ กาฬวณฺณํ เครุกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนฺตกํ ปญฺจปฏฺฐิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ปริเวณํ จิกฺขลฺลํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มรุมฺพํ อุปกิริตุ”นฺติฯ น ปริยาปุณนฺติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว , ปทรสิลํ นิกฺขิปิตุ”นฺติฯ อุทกํ สนฺติฏฺฐติ…เป…. “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทกนิทฺธมน”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ปริเวเณ ตหํ ตหํ อคฺคิฏฺฐานํ กโรนฺติฯ ปริเวณํ อุกฺลาปํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอกมนฺตํ อคฺคิสาลํ กาตุ”นฺติ ฯ อคฺคิสาลา นีจวตฺถุกา โหติ, อุทเกน โอตฺถริยฺยติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุจฺจวตฺถุกํ กาตุ”นฺติฯ จโย ปริปตติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จินิตุํ ตโย จเย – อิฏฺฐกาจยํ, สิลาจยํ, ทารุจย”นฺติฯ อาโรหนฺตา วิหญฺญนฺติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตโย โสปาเน – อิฏฺฐกาโสปานํ, สิลาโสปานํ, ทารุโสปาน”นฺติฯ อาโรหนฺตา ปริปตนฺติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาลมฺพนพาห”นฺติฯ อคฺคิสาลาย กวาฏํ น โหติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กวาฏํ ปิฏฺฐสงฺฆาฏํ อุทุกฺขลิกํ อุตฺตรปาสกํ อคฺคฬวฏฺฏึ กปิสีสกํ สูจิกํ ฆฏิกํ ตาฬจฺฉิทฺทํ อาวิญฺฉนจฺฉิทฺทํ อาวิญฺฉนรชฺชุ”นฺติฯ อคฺคิสาลาย ติณจุณฺณํ ปริปตติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอคุมฺเผตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาตุํ – เสตวณฺณํ กาฬวณฺณํ เครุกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนฺตกํ ปญฺจปฏิกํ จีวรวํสํ จีวรรชฺชุ”นฺติฯ

อารามปริกฺเขปอนุชานนํ

๓๐๓. เตน โข ปน สมเยน อาราโม อปริกฺขิตฺโต โหติฯ อชกาปิ ปสุกาปิ อุปโรเป วิเหเฐนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริกฺขิปิตุํ ตโย วาเฏ – เวฬุวาฏํ, กณฺฑกวาฏํ [วเฏ เวฬุวฏํ กณฺฑกวฏํ (สฺยา.)], ปริข”นฺติฯ โกฏฺฐโก น โหติฯ ตเถว อชกาปิ ปสุกาปิ อุปโรเป วิเหเฐนฺติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โกฏฺฐกํ อเปสึ ยมกกวาฏํ โตรณํ ปลิฆ”นฺติฯ โกฏฺฐเก ติณจุณฺณํ ปริปตติ…เป.… “อนุชานามิ , ภิกฺขเว, โอคุมฺเผตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาตุํ – เสตวณฺณํ กาฬวณฺณํ เครุกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนฺตกํ ปญฺจปฏิก”นฺติฯ อาราโม จิกฺขลฺโล โหติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มรุมฺพํ อุปกิริตุ”นฺติฯ น ปริยาปุณนฺติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปทรสิลํ นิกฺขิปิตุ”นฺติฯ อุทกํ สนฺติฏฺฐติ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทกนิทฺธมน”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร สงฺฆสฺส อตฺถาย สุธามตฺติกาเลปนํ ปาสาทํ กาเรตุกาโม โหติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กึ นุ โข ภควตา ฉทนํ อนุญฺญาตํ, กึ อนนุญฺญาต”นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจ ฉทนานิ – อิฏฺฐกาฉทนํ, สิลาฉทนํ, สุธาฉทนํ, ติณจฺฉทนํ, ปณฺณจฺฉทน”นฺติฯ

ปฐมภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๒. ทุติยภาณวาโร

อนาถปิณฺฑิกวตฺถุ

๓๐๔. เตน โข ปน สมเยน อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส ภคินิปติโก โหติฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ราชคหํ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ เตน โข ปน สมเยน ราชคหเกน เสฏฺฐินา สฺวาตนาย พุทฺธปฺปมุโข สงฺโฆ นิมนฺติโต โหติฯ อถ โข ราชคหโก เสฏฺฐี ทาเส จ กมฺมกาเร [กมฺมกเร (สี. สฺยา.)] จ อาณาเปสิ – “เตน หิ, ภเณ, กาลสฺเสว อุฏฺฐาย ยาคุโย ปจถ, ภตฺตานิ ปจถ, สูปานิ สมฺปาเทถ, อุตฺตริ

ภงฺคานิ สมฺปาเทถา’’ติฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส เอตทโหสิ – ‘‘ปุพฺเพ ขฺวายํ คหปติ มยิ อาคเต สพฺพกิจฺจานิ นิกฺขิปิตฺวา มมญฺเญว สทฺธึ ปฏิสมฺโมทติฯ โสทานายํ วิกฺขิตฺตรูโป ทาเส จ กมฺมกาเร จ อาณาเปสิ – ‘เตน หิ, ภเณ, กาลสฺเสว อุฏฺฐาย ยาคุโย ปจถ, ภตฺตานิ ปจถ, สูปานิ สมฺปาเทถ, อุตฺตริภงฺคานิ สมฺปาเทถา’ติฯ กึ นุ โข อิมสฺส คหปติสฺส อาวาโห วา ภวิสฺสติ, วิวาโห วา ภวิสฺสติ, มหายญฺโญ วา ปจฺจุปฏฺฐิโต , ราชา วา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร นิมนฺติโต สฺวาตนาย สทฺธึ พลกาเยนา’’ติ?

อถ โข ราชคหโก เสฏฺฐี ทาเส จ กมฺมกาเร จ อาณาเปตฺวา เยน อนาถปิณฺฑิโก คหปติ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อนาถปิณฺฑิเกน คหปตินา สทฺธึ ปฏิสมฺโมทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ราชคหกํ เสฏฺฐึ อนาถปิณฺฑิโก คหปติ เอตทโวจ – ‘‘ปุพฺเพ โข ตฺวํ, คหปติ, มยิ อาคเต สพฺพกิจฺจานิ นิกฺขิปิตฺวา มมญฺเญว สทฺธึ ปฏิสมฺโมทสิฯ โสทานิ ตฺวํ วิกฺขิตฺตรูโป ทาเส จ กมฺมกาเร จ อาณาเปสิ – ‘เตน หิ, ภเณ, กาลสฺเสว อุฏฺฐาย ยาคุโย ปจถ, ภตฺตานิ ปจถ, สูปานิ สมฺปาเทถ, อุตฺตริภงฺคานิ สมฺปาเทถา’ติฯ กึ นุ โข เต, คหปติ, อาวาโห วา ภวิสฺสติ, วิวาโห วา ภวิสฺสติ, มหายญฺโญ วา ปจฺจุปฏฺฐิโต, ราชา วา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร นิมนฺติโต สฺวาตนาย สทฺธึ พลกาเยนา’’ติ? ‘‘น เม, คหปติ, อาวาโห วา ภวิสฺสติ, นาปิ วิวาโห วา ภวิสฺสติ, นาปิ ราชา วา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร นิมนฺติโต สฺวาตนาย สทฺธึ พลกาเยน; อปิ จ เม มหายญฺโญ ปจฺจุปฏฺฐิโต; สฺวาตนาย พุทฺธปฺปมุโข สงฺโฆ นิมนฺติโต’’ติฯ ‘‘พุทฺโธติ ตฺวํ, คหปติ, วเทสี’’ติ? ‘‘พุทฺโธ ตฺยาหํ, คหปติ, วทามี’’ติฯ ‘‘พุทฺโธติ ตฺวํ, คหปติ, วเทสี’’ติ? ‘‘พุทฺโธ ตฺยาหํ, คหปติ, วทามี’’ติฯ ‘‘พุทฺโธติ ตฺวํ, คหปติ, วเทสี’’ติ? ‘‘พุทฺโธ ตฺยาหํ, คหปติ, วทามี’’ติฯ ‘‘โฆโสปิ โข เอโส, คหปติ, ทุลฺลโภ โลกสฺมึ ยทิทํ – พุทฺโธ พุทฺโธติฯ สกฺกา นุ โข, คหปติ, อิมํ กาลํ ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธ’’นฺติ? ‘‘อกาโล โข, คหปติ, อิมํ กาลํ ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํฯ สฺเวทานิ ตฺวํ กาเลน ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิสฺสสิ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธ’’นฺติฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ – สฺเวทานาหํ กาเลน ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิสฺสามิ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธนฺติ – พุทฺธคตาย สติยา นิปชฺชิตฺวา รตฺติยา สุทํ ติกฺขตฺตุํ วุฏฺฐาสิ ปภาตํ มญฺญมาโนฯ

๓๐๕. [สํ. นิ. ๑.๒๔๒] อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ เยน สิวกทฺวารํ [สีวทฺวารํ (สี.), สีตวนทฺวารํ (สฺยา.)] เตนุปสงฺกมิฯ อมนุสฺสา ทฺวารํ วิวรึสุฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส นครมฺหา นิกฺขนฺตสฺส อาโลโก อนฺตรธายิ, อนฺธกาโร ปาตุรโหสิ, ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํโส อุทปาทิ; ตโตว ปุน นิวตฺติตุกาโม อโหสิฯ อถ โข สิวโก [สีวโก (สี. สฺยา.)] ยกฺโข อนฺตรหิโต สทฺทมนุสฺสาเวสิ –

‘‘สตํ หตฺถี สตํ อสฺสา, สตํ อสฺสตรีรถา;
สตํ กญฺญาสหสฺสานิ, อามุกฺกมณิกุณฺฑลา;
เอกสฺส ปทวีติหารสฺส, กลํ นาคฺฆนฺติ โสฬสึ [โสฬสินฺติ (สี. ก.)]ฯ

‘‘อภิกฺกม คหปติ อภิกฺกม คหปติ;
อภิกฺกนฺตํ เต เสยฺโย โน ปฏิกฺกนฺต’’นฺติฯ

อถ โข อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส อนฺธกาโร อนฺตรธายิ, อาโลโก ปาตุรโหสิฯ ยํ อโหสิ ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํโส โส ปฏิปฺปสฺสมฺภิฯ ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข…เป.… อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส อาโลโก อนฺตรธายิ, อนฺธกาโร ปาตุรโหสิ, ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํโส อุทปาทิ, ตโตว ปุน นิวตฺติตุกาโม อโหสิฯ ตติยมฺปิ โข สิวโก ยกฺโข อนฺตรหิโต สทฺทมนุสฺสาเวสิ –

"สตํ หตฺถี สตํ อสฺสา, สตํ อสฺสตรีรถา;
สตํ กญฺญาสหสฺสานิ, อามุกฺกมณิกุณฺฑลา;
เอกสฺส ปทวีติหารสฺส, กลํ นาคฺฆนฺติ โสฬสิํฯ

"อภิกฺกม คหปติ อภิกฺกม คหปติ,
อภิกฺกนฺตํ เต เสยฺโย โน ปฏิกฺกนฺต"นฺติฯ

ตติยมฺปิ โข อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส อนฺธกาโร อนฺตรธายิ , อาโลโก ปาตุรโหสิ, ยํ อโหสิ ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํโส, โส ปฏิปฺปสฺสมฺภิฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ เยน สีตวนํ เตนุปสงฺกมิฯ เตน โข ปน สมเยน ภควา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย อชฺโฌกาเส จงฺกมติฯ อทฺทสา โข ภควา อนาถปิณฺฑิกํ คหปติํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน จงฺกมา โอโรหิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ นิสชฺช โข ภควา อนาถปิณฺฑิกํ คหปติํ เอตทโวจ – "เอหิ สุทตฺตา"ติฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ – นาเมน มํ ภควา อาลปตีติ – หฏฺโฐ อุทคฺโค เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – "กจฺจิ, ภนฺเต, ภควา สุขํ สยิตฺถา"ติ?

[สํ. นิ. ๑.๒๔๒] "สพฺพทา เว สุขํ เสติ, พฺราหฺมโณ ปรินิพฺพุโต;
โย น ลิมฺปติ กาเมสุ, สีติภูโต นิรูปธิฯ

"สพฺพา อาสตฺติโย เฉตฺวา, วิเนยฺย หทเย ทรํ;
อุปสนฺโต สุขํ เสติ, สนฺติํ ปปฺปุยฺย เจตสา"ติ [เจตโสติ (สี. สฺยา.)]ฯ

อถ โข ภควา อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส อนุปุพฺพิํ กถํ [อานุปุพฺพิกถํ (สี.)] กเถสิ, เสยฺยถิทํ – ทานกถํ สีลกถํ สคฺคกถํ, กามานํ อาทีนวํ โอการํ สํกิเลสํ, เนกฺขมฺเม อานิสํสํ ปกาเสสิฯ ยทา ภควา อญฺญาสิ อนาถปิณฺฑิกํ คหปติํ กลฺลจิตฺตํ มุทุจิตฺตํ วินีวรณจิตฺตํ อุทคฺคจิตฺตํ ปสนฺนจิตฺตํ, อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกํสิกา ธมฺมเทสนา ตํ ปกาเสสิ – ทุกฺขํ, สมุทยํ, นิโรธํ, มคฺคํฯ เสยฺยถาปิ นาม สุทฺธํ วตฺถํ อปคตกาฬกํ สมฺมเทว รชนํ ปฏิคฺคณฺเหยฺย, เอวเมว อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส ตสฺมิํเยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ – ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺมนฺติฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ทิฏฺฐธมฺโม ปตฺตธมฺโม วิทิตธมฺโม ปริโยคาฬฺหธมฺโม ติณฺณวิจิกิจฺโฉ วิคตกถํกโถ เวสารชฺชปฺปตฺโต อปรปฺปจฺจโย สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจ – "อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต, อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต! เสยฺยถาปิ, ภนฺเต, นิกฺกุชฺชิตํ วา อุกฺกุชฺเชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย – จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ – เอวเมวํ ภควตา อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโตฯ เอสาหํ, ภนฺเต, ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมญฺจ, ภิกฺขุสงฺฆญฺจฯ อุ

ปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คตํฯ อธิวาเสตุ จ เม, ภนฺเต, ภควา สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา”ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ

อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อสฺโสสิ โข ราชคหโก เสฏฺฐี – “อนาถปิณฺฑิเกน กิร คหปตินา สฺวาตนาย พุทฺธปฺปมุโข สงฺโฆ นิมนฺติโต”ติฯ

๓๐๖. อถ โข ราชคหโก เสฏฺฐี อนาถปิณฺฑิกํ คหปตึ เอตทโวจ – “ตยา กิร, คหปติ, สฺวาตนาย พุทฺธปฺปมุโข สงฺโฆ นิมนฺติโตฯ ตฺวญฺจาสิ อาคนฺตุโกฯ เทมิ เต, คหปติ, เวยฺยายิกํ เยน ตฺวํ พุทฺธปฺปมุขสฺส สงฺฆสฺส ภตฺตํ กเรยฺยาสี”ติฯ “อลํ, คหปติ อตฺถิ เม เวยฺยายิกํ เยนาหํ พุทฺธปฺปมุขสฺส สงฺฆสฺส ภตฺตํ กริสฺสามี”ติฯ

อสฺโสสิ โข ราชคหโก เนคโม – “อนาถปิณฺฑิเกน กิร คหปตินา สฺวาตนาย พุทฺธปฺปมุโข สงฺโฆ นิมนฺติโต”ติฯ อถ โข ราชคหโก เนคโม อนาถปิณฺฑิกํ คหปตึ เอตทโวจ – “ตยา กิร, คหปติ, สฺวาตนาย พุทฺธปฺปมุโข สงฺโฆ นิมนฺติโตฯ ตฺวญฺจาสิ อาคนฺตุโกฯ เทมิ เต, คหปติ, เวยฺยายิกํ เยน ตฺวํ พุทฺธปฺปมุขสฺส สงฺฆสฺส ภตฺตํ กเรยฺยาสี”ติฯ “อลํ อยฺย; อตฺถิ เม เวยฺยายิกํ เยนาหํ พุทฺธปฺปมุขสฺส สงฺฆสฺส ภตฺตํ กริสฺสามี”ติฯ

อสฺโสสิ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร – “อนาถปิณฺฑิเกน กิร คหปตินา สฺวาตนาย พุทฺธปฺปมุโข สงฺโฆ นิมนฺติโต”ติฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อนาถปิณฺฑิกํ คหปตึ เอตทโวจ – “ตยา กิร, คหปติ, สฺวาตนาย พุทฺธปฺปมุโข สงฺโฆ นิมนฺติโตฯ ตฺวญฺจาสิ อาคนฺตุโกฯ เทมิ เต, คหปติ, เวยฺยายิกํ เยน ตฺวํ พุทฺธปฺปมุขสฺส สงฺฆสฺส ภตฺตํ กเรยฺยาสี”ติฯ “อลํ เทว; อตฺถิ เม เวยฺยายิกํ เยนาหํ พุทฺธปฺปมุขสฺส สงฺฆสฺส ภตฺตํ กริสฺสามี”ติฯ

อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส นิเวสเน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ – “กาโล, ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺต”นฺติฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา, ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ, เอกมนฺตํ นิสีทิ ฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อธิวาเสตุ เม, ภนฺเต, ภควา สาวตฺถิยํ วสฺสาวาสํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา”ติฯ “สุญฺญาคาเร โข, คหปติ, ตถาคตา อภิรมนฺตี”ติฯ “อญฺญาตํ ภควา, อญฺญาตํ สุคตา”ติฯ อถ โข ภควา อนาถปิณฺฑิกํ คหปตึ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

๓๐๗. เตน โข ปน สมเยน อนาถปิณฺฑิโก คหปติ พหุมิตฺโต โหติ พหุสหาโย อาเทยฺยวาโจฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ราชคเห ตํ กรณียํ ตีเรตฺวา เยน สาวตฺถิ เตน ปกฺกามิฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ อนฺตรามคฺเค มนุสฺเส อาณาเปสิ – “อาราเม , อยฺยา, กโรถ, วิหาเร ปติฏฺฐาเปถ, ทานานิ ปฏฺฐเปถฯ พุทฺโธ

โลเก อุปฺปนฺโนฯ โส จ มยา ภควา นิมนฺติโต อิมินา มคฺเคน อาคจฺฉิสฺสตี”ติฯ อถ โข เต มนุสฺสา อนาถปิณฺฑิเกน คหปตินา อุยฺโยชิตา อาราเม อกํสุ, วิหาเร ปติฏฺฐาเปสุํ, ทานานิ ปฏฺฐเปสุํฯ

อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ สาวตฺถึ คนฺตฺวา สมนฺตา สาวตฺถึ อนุวิโลเกสิ – “กตฺถ นุ โข ภควา วิหเรยฺย? ยํ อสฺส คามโต เนว อติทูเร น อจฺจาสนฺเน, คมนาคมนสมฺปนฺนํ, อตฺถิกานํ อตฺถิกานํ มนุสฺสานํ อภิกฺกมนียํ, ทิวา อปฺปากิณฺณํ, รตฺตึ อปฺปสทฺทํ, อปฺปนิคฺโฆสํ, วิชนวาตํ, มนุสฺสราหสฺเสยฺยกํ, ปฏิสลฺลานสารุปฺป”นฺติฯ

อทฺทสา โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ เชตสฺส กุมารสฺส [ราชกุมารสฺส (สี. สฺยา. กํ.)] อุยฺยานํ – คามโต เนว อติทูเร น อจฺจาสนฺเน, คมนาคมนสมฺปนฺนํ, อตฺถิกานํ อตฺถิกานํ มนุสฺสานํ อภิกฺกมนียํ, ทิวา อปฺปากิณฺณํ, รตฺตึ อปฺปสทฺทํ, อปฺปนิคฺโฆสํ, วิชนวาตํ, มนุสฺสราหสฺเสยฺยกํ, ปฏิสลฺลานสารุปฺปํฯ ทิสฺวาน เยน เชโต กุมาโร เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เชตํ กุมารํ เอตทโวจ – “เทหิ เม, อยฺยปุตฺต, อุยฺยานํ อารามํ กาตุ”นฺติ [เกตุํ (วชีรพุทฺธิฏีกายํ)]ฯ “อเทยฺโย, คหปติ, อาราโม อปิ โกฏิสนฺถเรนา”ติฯ “คหิโต, อยฺยปุตฺต, อาราโม”ติฯ “น, คหปติ, คหิโต อาราโม”ติฯ คหิโต น คหิโตติ โวหาริเก มหามตฺเต ปุจฺฉึสุฯ มหามตฺตา เอวมาหํสุ – “ยโต ตยา , อยฺยปุตฺต, อคฺโฆ กโต, คหิโต อาราโม”ติฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ สกเฏหิ หิรญฺญํ นิพฺพาหาเปตฺวา เชตวนํ โกฏิสนฺถรํ สนฺถราเปสิฯ สกึ นีหฏํ หิรญฺญํ โถกสฺส โอกาสสฺส โกฏฺฐกสามนฺตา นปฺปโหติฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ มนุสฺเส อาณาเปสิ – “คจฺฉถ, ภเณ, หิรญฺญํ อาหรถ; อิมํ โอกาสํ สนฺถริสฺสามา”ติฯ

อถ โข เชตสฺส กุมารสฺส เอตทโหสิ – “น โข อิทํ โอรกํ ภวิสฺสติ, ยถายํ คหปติ ตาว พหุํ หิรญฺญํ ปริจฺจชตี”ติฯ อนาถปิณฺฑิกํ คหปตึ เอตทโวจ – “อลํ, คหปติ; มา ตํ โอกาสํ สนฺถราเปสิฯ เทหิ เม เอตํ โอกาสํฯ มเมตํ ทานํ ภวิสฺสตี”ติฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ – อยํ โข เชโต กุมาโร อภิญฺญาโต ญาตมนุสฺโส; มหตฺถิโก โข ปน เอวรูปานํ ญาตมนุสฺสานํ อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปสาโทติ – ตํ โอกาสํ เชตสฺส กุมารสฺส ปาทาสิ [อทาสิ (สฺยา.)]ฯ อถ โข เชโต กุมาโร ตสฺมึ โอกาเส โกฏฺฐกํ มาเปสิฯ

อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ เชตวเน วิหาเร การาเปสิ, ปริเวณานิ การาเปสิ, โกฏฺฐเก การาเปสิ, อุปฏฺฐานสาลาโย การาเปสิ, อคฺคิสาลาโย การาเปสิ, กปฺปิยกุฏิโย การาเปสิ, วจฺจกุฏิโย การาเปสิ, จงฺกเม การาเปสิ, จงฺกมนสาลาโย การาเปสิ, อุทปาเน การาเปสิ, อุทปานสาลาโย การาเปสิ, ชนฺตาฆเร การาเปสิ, ชนฺตาฆรสาลาโย การาเปสิ, โปกฺขรณิโย การาเปสิ, มณฺฑเป การาเปสิฯ

นวกมฺมทานํ

๓๐๘. อถ โข ภควา ราชคเห ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน เวสาลี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน เวสาลี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา สกฺกจฺจํ นวกมฺมํ กโรนฺติฯ เยปิ ภิกฺขู นวกมฺมํ อธิฏฺฐหนฺติ เตปิ สกฺกจฺจํ อุปฏฺฐหนฺติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน ฯ อถ โข อญฺญตรสฺส ทลิทฺทสฺส ตุนฺนวายสฺส เอตทโหสิ – “น โข

อิทํ โอรกํ ภวิสฺสติ, ยถยิเม มนุสฺสา สกฺกจฺจํ นวกมฺมํ กโรนฺติ; ยํนูนาหมฺปิ นวกมฺมํ กเรยฺย''นฺติฯ อถ โข โส ทลิทฺโท ตุนฺนวาโย สามํ จิกฺขลฺลํ มทฺทิตฺวา อิฏฺฐกาโย จินิตฺวา กุฏฺฏํ อุฏฺฐาเปสิฯ เตน อกุสลเกน จิตา วงฺกา ภิตฺติ ปริปติฯ ทุติยมฺปิ โข…เป…. ตติยมฺปิ โข โส ทลิทฺโท ตุนฺนวาโย สามํ จิกฺขลฺลํ มทฺทิตฺวา อิฏฺฐกาโย จินิตฺวา กุฏฺฏํ อุฏฺฐาเปสิฯ เตน อกุสลเกน จิตา วงฺกา ภิตฺติ ปริปติฯ อถ โข โส ทลิทฺโท ตุนฺนวาโย อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ''เย อิเมสํ สมณานํ สกฺยปุตฺติยานํ เทนฺติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารํ, เต อิเม โอวทนฺติ อนุสาสนฺติ, เตสญฺจ นวกมฺมํ อธิฏฺเฐนฺติฯ อหํ ปนมฺหิ ทลิทฺโทฯ น มํ โกจิ โอวทติ วา อนุสาสติ วา นวกมฺมํ วา อธิฏฺเฐตี''ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส ทลิทฺทสฺส ตุนฺนวายสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นวกมฺมํ ทาตุํฯ นวกมฺมิโก, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อุสฺสุกฺกํ อาปชฺชิสฺสติ – 'กินฺติ นุ โข วิหาโร ขิปฺปํ ปริโยสานํ คจฺเฉยฺยา'ติ; ขณฺฑํ ผุลฺลํ ปฏิสงฺขริสฺสติฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพํฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ, ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๓๐๙. ''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส คหปติโน วิหารํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน นวกมฺมํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส คหปติโน วิหารํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน นวกมฺมํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส คหปติโน วิหารํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน นวกมฺมสฺส ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

''ทินฺโน สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส คหปติโน วิหาโร อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน นวกมฺมํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี''ติฯ

อคฺคาสนาทิอนุชานนํ

๓๑๐. อถ โข ภควา เวสาลิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน สาวตฺถิ เตน จาริกํ ปกฺกามิ ฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ อนฺเตวาสิกา ภิกฺขู พุทฺธปฺปมุขสฺส สงฺฆสฺส ปุรโต ปุรโต คนฺตฺวา วิหาเร ปริคฺคณฺหนฺติ, เสยฺยาโย ปริคฺคณฺหนฺติ – อิทํ อมฺหากํ อุปชฺฌายานํ ภวิสฺสติ, อิทํ อมฺหากํ อาจริยานํ ภวิสฺสติ, อิทํ อมฺหากํ ภวิสฺสตี''ติฯ

อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต พุทฺธปฺปมุขสฺส สงฺฆสฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต คนฺตฺวา วิหาเรสุ ปริคฺคหิเตสุ, เสยฺยาสุ ปริคฺคหิตาสุ, เสยฺยํ อลภมาโน อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล นิสีทิฯ อถ โข ภควา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย อุกฺกาสิฯ อายสฺมาปิ สาริปุตฺโต อุกฺกาสิฯ ''โก เอตฺถา''ติ? ''อหํ, ภควา, สาริปุตฺโต''ติฯ ''กิสฺส ตฺวํ, สาริปุตฺต, อิธ นิสินฺโน''ติ? อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – ''สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ อนฺเตวาสิกา ภิกฺขู พุทฺธปฺปมุขสฺส สงฺฆสฺส ปุรโต ปุรโต คนฺตฺวา วิหาเร ปริคฺคณฺหนฺติ, เสยฺยาโย ปริคฺคณฺหนฺติ – อิทํ อมฺหากํ อุปชฺฌายานํ ภวิสฺสติ, อิทํ อมฺหากํ อาจริยานํ ภวิสฺสติ, อิทํ อมฺหากํ ภวิสฺสตี''ติ? ''สจฺจํ ภควา''ติฯ

วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… “กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา พุทฺธปฺปมุขสฺส สงฺฆสฺส ปุรโต ปุรโต คนฺตฺวา วิหาเร ปริคฺคเหสฺสนฺติ, เสยฺยาโย ปริคฺคเหสฺสนฺติ – อิทํ อมฺหากํ อุปชฺฌายานํ ภวิสฺสติ, อิทํ อมฺหากํ อาจริยานํ ภวิสฺสติ, อิทํ อมฺหากํ ภวิสฺสตีติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “โก, ภิกฺขเว, อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑ”นฺติ?

เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “โย, ภควา, ขตฺติยกุลา ปพฺพชิโต โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑ”นฺติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “โย, ภควา, พฺราหฺมณกุลา ปพฺพชิโต โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑ”นฺติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “โย, ภควา, คหปติกุลา ปพฺพชิโต โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑ”นฺติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “โย, ภควา, สุตฺตนฺติโก โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑ”นฺติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “โย, ภควา, วินยธโร โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑ”นฺติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “โย, ภควา, ธมฺมกถิโก โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑ”นฺติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “โย, ภควา, ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภี โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑ”นฺติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “โย, ภควา, ทุติยสฺส ฌานสฺส ลาภี โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑ”นฺติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “โย, ภควา, ตติยสฺส ฌานสฺส ลาภี โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑ”นฺติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “โย, ภควา, จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑ”นฺติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “โย, ภควา, โสตาปนฺโน โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑ”นฺติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “โย, ภควา, สกทาคามี…เป.… โย, ภควา, อนาคามี…เป.… โย, ภควา , อรหา โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑ”นฺติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “โย, ภควา, เตวิชฺโช โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑ”นฺติฯ เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “โย, ภควา, ฉฬภิญฺโญ โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑ”นฺติฯ

๓๑๑. อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “ภูตปุพฺพํ, ภิกฺขเว, หิมวนฺตปเทเส [หิมวนฺตปสฺเส (สี. สฺยา.)] มหานิคฺโรโธ อโหสิฯ ตํ ตโย สหายา อุปนิสฺสาย วิหรึสุ – ติตฺติโร จ, มกฺกโฏ จ, หตฺถินาโค จฯ เต อญฺญมญฺญํ อคารวา อปฺปติสฺสา อสภาควุตฺติกา วิหรนฺติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, เตสํ สหายานํ เอตทโหสิ – ‘อโห นูน มยํ ชาเนยฺยาม ยํ อมฺหากํ ชาติยา มหนฺตตรํ ตํ มยํ สกฺกเรยฺยาม ครุํ กเรยฺยาม มาเนยฺยาม ปูเชยฺยาม, ตสฺส จ มยํ โอวาเท ติฏฺเฐยฺยามา’ติฯ

“อถ โข, ภิกฺขเว, ติตฺติโร จ มกฺกโฏ จ หตฺถินาคํ ปุจฺฉึสุ – ‘ตฺวํ, สมฺม, กึ โปราณํ สรสี’ติ? ‘ยทาหํ, สมฺมา, โปโต โหมิ, อิมํ นิคฺโรธํ อนฺตรา สตฺถีนํ [อนฺตราสตฺถิกํ (สี.)] กริตฺวา อติกฺกมามิ, อคฺคงฺกุรกํ เม อุทรํ ฉุปติฯ อิมาหํ, สมฺมา, โปราณํ สรามี’ติฯ

“อถ โข, ภิกฺขเว, ติตฺติโร จ หตฺถินาโค จ มกฺกฏํ ปุจฺฉึสุ – ‘ตฺวํ, สมฺม, กึ โปราณํ สรสี’ติ? ‘ยทาหํ, สมฺมา, ฉาโป โหมิ, ฉมายํ นิสีทิตฺวา อิมสฺส นิคฺโรธสฺส อคฺคงฺกุรกํ ขาทามิฯ อิมาหํ, สมฺมา, โปราณํ สรามี’ติฯ

“อถ โข, ภิกฺขเว, มกฺกโฏ จ หตฺถินาโค จ ติตฺติรํ ปุจฺฉึสุ – ‘ตฺวํ, สมฺม, กึ โปราณํ สรสี’ติ? ‘อมุกสฺมึ, สมฺมา, โอกาเส มหานิคฺโรโธ อโหสิฯ ตโต อหํ ผลํ ภกฺขิตฺวา อิมสฺมึ โอกาเส วจฺจํ อกาสึ; ตสฺสายํ นิคฺโรโธ ชาโตฯ ตทาหํ, สมฺมา, ชาติยา มหนฺตตโร’ติ ฯ

“อถ โข, ภิกฺขเว, มกฺกโฏ จ หตฺถินาโค จ ติตฺติรํ เอตทโวจุํ – ‘ตฺวํ, สมฺม, อมฺหากํ ชาติยา มหนฺตตโรฯ ตํ มยํ สกฺกริสฺสาม ครุํ กริสฺสาม มาเนสฺสาม ปูเชสฺสาม, ตุยฺหญฺจ มยํ โอวาเท ปติฏฺฐิสฺสามา’ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ติตฺติโร มกฺกฏญฺจ หตฺถินาคญฺจ ปญฺจสุ สีเลสุ สมาทเปสิ, อตฺตนา จ ปญฺจสุ สีเลสุ สมาทาย วตฺตติฯ เต อญฺญมญฺญํ สคารวา สปฺปติสฺสา สภาควุตฺติกา วิหริตฺวา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชึสุฯ เอวํ โข ตํ, ภิกฺขเว, ติตฺติริยํ นาม พฺรหฺมจริยํ อโหสิฯ

[ชา. ๑.๑.๓๗] “เย วุฑฺฒมปจายนฺติ, นรา ธมฺมสฺส โกวิทา;
ทิฏฺเฐ ธมฺเม จ ปาสํสา, สมฺปราเย จ สุคฺคตี”ติฯ

“เต หิ นาม, ภิกฺขเว, ติรจฺฉานคตา ปาณา อญฺญมญฺญํ สคารวา สปฺปติสฺสา สภาควุตฺติกา วิหริสฺสนฺติฯ อิธ โข ตํ, ภิกฺขเว, โสเภถ ยํ ตุมฺเห เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตา สมานา อญฺญมญฺญํ อคารวา อปฺปติสฺสา อสภาควุตฺติกา วิหเรยฺยาถ? เนตํ, ภิกฺขเว , อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อคฺคาสนํ, อคฺโคทกํ, อคฺคปิณฺฑํฯ น จ, ภิกฺขเว, สงฺฆิกํ ยถาวุฑฺฒํ ปฏิพาหิตพฺพํฯ โย ปฏิพาเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

อวนฺทิยาทิปุคฺคลา

๓๑๒. “ทสยิเม , ภิกฺขเว, อวนฺทิยา – ปุเร อุปสมฺปนฺเนน ปจฺฉา อุปสมฺปนฺโน อวนฺทิโย, อนุปสมฺปนฺโน อวนฺทิโย, นานาสํวาสโก วุฑฺฒตโร อธมฺมวาที อวนฺทิโย, มาตุคาโม อวนฺทิโย, ปณฺฑโก อวนฺทิโย, ปาริวาสิโก อวนฺทิโย, มูลายปฏิกสฺสนารโห อวนฺทิโย, มานตฺตารโห อวนฺทิโย, มานตฺตจาริโก อวนฺทิโย, อพฺภานารโห อวนฺทิโยฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, ทส อวนฺทิยาฯ

“ตโยเม, ภิกฺขเว, วนฺทิยา – ปจฺฉา อุปสมฺปนฺเนน ปุเร อุปสมฺปนฺโน วนฺทิโย, นานาสํวาสโก วุฑฺฒตโร ธมฺมวาที วนฺทิโย, สเทวเก ภิกฺขเว โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วนฺทิโยฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, ตโย วนฺทิยา”ติฯ

อาสนปฺปฏิพาหนปฏิกฺเขปํ

๓๑๓. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา สงฺฆํ อุทฺทิสฺส มณฺฑเป ปฏิยาเทนฺติ, สนฺถเร ปฏิยาเทนฺติ, โอกาเส ปฏิยาเทนฺติฯ ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ อนฺเตวาสิกา ภิกฺขู – ‘สงฺฆิกญฺเญว ภควตา ยถาวุฑฺฒํ อนุญฺญาตํ , โน อุทฺทิสฺสกต’นฺติ พุทฺธปฺปมุขสฺส สงฺฆสฺส ปุรโต ปุรโต คนฺตฺวา มณฺฑเปปิ ปริคฺคณฺหนฺติ, สนฺถเรปิ ปริคฺคณฺหนฺ

ติ, โอกาเสปิ ปริคฺคณฺหนฺติ – อิทํ อมฺหากํ อุปชฺฌายานํ ภวิสฺสติ, อิทํ อมฺหากํ อาจริยานํ ภวิสฺสติ, อิทํ อมฺหากํ ภวิสฺสตีติฯ อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต พุทฺธปฺปมุขสฺส สงฺฆสฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต คนฺตฺวา มณฺฑเปสุ ปริคฺคหิเตสุ, สนฺถเรสุ ปริคฺคหิเตสุ, โอกาเสสุ ปริคฺคหิเตสุ, โอกาสํ อลภมาโน อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล นิสีทิฯ อถ โข ภควา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย อุกฺกาสิฯ อายสฺมาปิ สาริปุตฺโต อุกฺกาสิฯ "โก เอตฺถา"ติ? "อหํ, ภควา, สาริปุตฺโต"ติฯ "กิสฺส ตฺวํ, สาริปุตฺต, อิธ นิสินฺโน"ติ? อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – "สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ อนฺเตวาสิกา ภิกฺขู – 'สงฺฆิกญฺเญว ภควตา ยถาวุฑฺฒํ อนุญฺญาตํ, โน อุทฺทิสฺสกต'นฺติ พุทฺธปฺปมุขสฺส สงฺฆสฺส ปุรโต ปุรโต คนฺตฺวา มณฺฑเป ปริคฺคณฺหนฺติ, สนฺถเร ปริคฺคณฺหนฺติ, โอกาเส ปริคฺคณฺหนฺติ – อิทํ อมฺหากํ อุปชฺฌายานํ ภวิสฺสติ, อิทํ อมฺหากํ อาจริยานํ ภวิสฺสติ, อิทํ อมฺหากํ ภวิสฺสตี"ติ? "สจฺจํ ภควา"ติ…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "น, ภิกฺขเว, อุทฺทิสฺสกตมฺปิ ยถาวุฑฺฒํ ปฏิพาเหตพฺพํฯ โย ปฏิพาเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

คิหิวิกตอนุชานนํ

๓๑๔. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา ภตฺตคฺเค อนฺตรฆเร อุจฺจาสยนมหาสยนานิ ปญฺญเปนฺติ, เสยฺยถิทํ – อาสนฺทึ, ปลฺลงฺกํ, โคนกํ, จิตฺตกํ, ปฏิกํ, ปฏลิกํ, ตูลิกํ, วิกติกํ, อุทฺทโลมึ, เอกนฺตโลมึ, กฏฺฏิสฺสํ, โกเสยฺยํ [โกเสยฺยํ กมฺพลํ (สี. สฺยา.)], กุตฺตกํ, หตฺถตฺถรํ, อสฺสตฺถรํ, รถตฺถรํ, อชินปเวณึ, กทลิมิคปวรปจฺจตฺถรณํ, สอุตฺตรจฺฉทํ, อุภโตโลหิตกูปธานํฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาภินิสีทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ฐเปตฺวา ตีณิ – อาสนฺทึ, ปลฺลงฺกํ, ตูลิกํ – คิหิวิกตํ [คิหิวิกฏํ (สี. ก.), อวเสสํ คิหิวิกฏํ (สฺยา.)] อภินิสีทิตุํ, นตฺเวว อภินิปชฺชิตุ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา ภตฺตคฺเค อนฺตรฆเร ตูโลนทฺธํ มญฺจมฺปิ ปีฐมฺปิ ปญฺญเปนฺติ ฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาภินิสีทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิหิวิกตํ อภินิสีทิตุํ, นตฺเวว อภินิปชฺชิตุ"นฺติฯ

เชตวนวิหารานุโมทนา

๓๑๕. อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน สาวตฺถิ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ – "อธิวาเสตุ เม, ภนฺเต, ภควา สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนา"ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ – "กาโล, ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺต"นฺติฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ สทฺธึ ภิกฺขุสงฺเฆนฯ

อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา, ภควนฺตํ ภุตฺตาวิํ โอนีตปตฺตปาณิํ, เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ – "กถาหํ, ภนฺเต, เชตวเน ปฏิปชฺชามี"ติ? "เตน หิ ตฺวํ, คหปติ, เชตวนํ อาคตานาคตสฺส จาตุทฺทิสสฺส สงฺฆสฺส ปติฏฺฐเปหี"ติฯ "เอวํ ภนฺเต"ติ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ภควโต ปฏิสฺสุตฺวา เชตวนํ อาคตานาคตสฺส จาตุทฺทิสสฺส สงฺฆสฺส ปติฏฺฐาเปสิฯ

อถ โข ภควา อนาถปิณฺฑิกํ คหปติํ อิมาหิ คาถาหิ อนุโมทิ –

"สีตํ อุณฺหํ ปฏิหนฺติ, ตโต วาฬมิคานิ จ;
สรีสเป จ มกเส, สิสิเร จาปิ วุฏฺฐิโยฯ

"ตโต วาตาตโป โฆโร, สญฺชาโต ปฏิหญฺญติ;
เลณตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ, ฌายิตุญฺจ วิปสฺสิตุํฯ

"วิหารทานํ สงฺฆสฺส, อคฺคํ พุทฺเธน วณฺณิตํ;
ตสฺมา หิ ปณฺฑิโต โปโส, สมฺปสฺสํ อตฺถมตฺตโนฯ

"วิหาเร การเย รมฺเม, วาสเยตฺถ พหุสฺสุเต;
เตสํ อนฺนญฺจ ปานญฺจ, วตฺถเสนาสนานิ จ;
ททเยฺย อุชุภูเตสุ, วิปฺปสนฺเนน เจตสาฯ

"เต ตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ, สพฺพทุกฺขาปนูทนํ;
ยํ โส ธมฺมํ อิธญฺญาย, ปรินิพฺพาติ อนาสโว"ติฯ

อถ โข ภควา อนาถปิณฺฑิกํ คหปติํ อิมาหิ คาถาหิ อนุโมทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

อาสนปฺปฏิพาหนาทิ

๓๑๖. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส อาชีวกสาวกสฺส มหามตฺตสฺส สงฺฆภตฺตํ โหติฯ อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปจฺฉา อาคนฺตฺวา วิปฺปกตโภชนํ อานนฺตริกํ ภิกฺขุํ วุฏฺฐาเปสิฯ ภตฺตคฺคํ โกลาหลํ อโหสิฯ อถ โข โส มหามตฺโต อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – "กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ปจฺฉา อาคนฺตฺวา วิปฺปกตโภชนํ อานนฺตริกํ ภิกฺขุํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! ภตฺตคฺคํ โกลาหลํ อโหสิฯ นนุ นาม ลพฺภา อญฺญตฺราปิ นิสินฺเนน ยาวทตฺถํ ภุญฺชิตุ"นฺติ? อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส มหามตฺตสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – "กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปจฺฉา อาคนฺตฺวา วิปฺปกตโภชนํ อานนฺตริกํ ภิกฺขุํ วุฏฺฐาเปสฺสติ! ภตฺตคฺคํ โกลาหลํ อโหสี"ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, ปจฺฉา อาคนฺตฺวา วิปฺปกตโภชนํ อานนฺตริกํ ภิกฺขุํ วุฏฺฐาเปสิ, ภตฺตคฺคํ โกลาหลํ อโหสี"ติ? "สจฺจํ ภควา"ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… "กถญฺหิ นาม ตฺวํ,

โมฆปุริส, ปจฺฉา อาคนฺตฺวา วิปฺปกตโภชนํ อานนฺตริกํ ภิกฺขุํ วุฏฺฐาเปสฺสสิ? ภตฺตคฺเค โกลาหลํ อโหสิฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... วิครหิตฺวา...เป.... ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, วิปฺปกตโภชโน [โภชโน อานนฺตริโก (สฺยา.)] ภิกฺขุ วุฏฺฐาเปตพฺโพฯ โย วุฏฺฐาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สเจ วุฏฺฐาเปติ, ปวาริโต จ โหติ, ‘คจฺฉ อุทกํ อาหรา’ติ วตฺตพฺโพฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, สาธุกํ สิตฺถานิ คิลิตฺวา วุฑฺฒตรสฺส ภิกฺขุโน อาสนํ ทาตพฺพํฯ น ตฺเววาหํ, ภิกฺขเว, เกนจิ ปริยาเยน วุฑฺฒตรสฺส ภิกฺขุโน อาสนํ ปฏิพาหิตพฺพนฺติ วทามิฯ โย ปฏิพาเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ”ฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู คิลาเน ภิกฺขู วุฏฺฐาเปนฺติฯ คิลานา เอวํ วเทนฺติ – “น มยํ, อาวุโส, สกฺโกม วุฏฺฐาตุํ, คิลานามฺหา”ติฯ “มยํ อายสฺมนฺเต วุฏฺฐาเปสฺสามา”ติ ปริคฺคเหตฺวา วุฏฺฐาเปตฺวา ฐิตเก มุญฺจนฺติฯ คิลานา มุจฺฉิตา ปปตนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “น, ภิกฺขเว, คิลาโน วุฏฺฐาเปตพฺโพฯ โย วุฏฺฐาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ‘คิลานา มยมฺหา อวุฏฺฐาปนียา’ติ วรเสยฺยาโย ปลิพุทฺเธนฺติ [ปลิพุนฺธนฺติ (ก.)]ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานสฺส ปติรูปํ เสยฺยํ ทาตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เลสกปฺเปน เสนาสนํ ปฏิพาหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, เลสกปฺเปน เสนาสนํ ปฏิพาหิตพฺพํฯ โย ปฏิพาเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

[ปาจิ. ๑๒๒] เตน โข ปน สมเยน สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู อญฺญตรํ ปจฺจนฺติมํ มหาวิหารํ ปฏิสงฺขโรนฺติ – ‘อิธ มยํ วสฺสํ วสิสฺสามา’ติฯ อทฺทสํสุ [อทฺทสาสุํ (ก.)] โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู วิหารํ [อญฺญตรํ วิหารํ (ก.)] ปฏิสงฺขโรนฺเตฯ ทิสฺวาน เอวมาหํสุ – “อิเม, อาวุโส, สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู วิหารํ ปฏิสงฺขโรนฺติฯ หนฺท เน วุฏฺฐาเปสฺสามา”ติฯ เอกจฺเจ เอวมาหํสุ – “อาคเมถาวุโส, ยาว ปฏิสงฺขโรนฺติ, ปฏิสงฺขเต วุฏฺฐาเปสฺสามา”ติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “อุฏฺเฐถาวุโส, อมฺหากํ วิหาโร ปาปุณาตี”ติฯ “นนุ, อาวุโส, ปฏิกจฺเจว อาจิกฺขิตพฺพํ? มยญฺจญฺญํ ปฏิสงฺขเรยฺยามา”ติฯ “นนุ, อาวุโส, สงฺฆิโก วิหาโร”ติ? “อามาวุโส, สงฺฆิโก วิหาโร”ติฯ “อุฏฺเฐถาวุโส, อมฺหากํ วิหาโร ปาปุณาตี”ติฯ “มหลฺลโก, อาวุโส, วิหาโร; ตุมฺเหปิ วสถ, มยมฺปิ วสิสฺสามา”ติฯ “อุฏฺเฐถาวุโส, อมฺหากํ วิหาโร ปาปุณาตี”ติ กุปิตา อนตฺตมนา คีวายํ คเหตฺวา นิกฺกฑฺฒนฺติฯ เต นิกฺกฑฺฒิยมานา โรทนฺติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – “กิสฺส ตุมฺเห, อาวุโส, โรทถา”ติ? “อิเม, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา อมฺเห สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒนฺตี”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา...เป.... เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขู สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒิสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ...เป.... “สจฺจํ กิร, ตุมฺเห ภิกฺขเว, กุปิตา อนตฺตมนา สงฺฆิกา วิหารา ภิกฺขู นิกฺกฑฺฒถา”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติ...เป.... วิครหิตฺวา...เป.... ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, กุปิเตน อนตฺตมเนน ภิกฺขุ สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒิตพฺโพฯ โย นิกฺกฑฺเฒยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เสนาสนํ คาเหตุ”นฺติ ฯ

เสนาสนคฺคาหาปกสมฺมุติ

๓๑๗. อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – 'เกน นุ โข เสนาสนํ คาเหตพฺพ''นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ … เป.… ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ เสนาสนคฺคาหาปกํ สมฺมนฺนิตุํ – โย น ฉนฺทาคตึ คจฺเฉยฺย, น โทสาคตึ คจฺเฉยฺย, น โมหาคตึ คจฺเฉยฺย, น ภยาคตึ คจฺเฉยฺย, คหิตาคหิตญฺจ ชาเนยฺยฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพ –

''ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ, ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ เสนาสนคฺคาหาปกํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ เสนาสนคฺคาหาปกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน เสนาสนคฺคาหาปกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

''สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ เสนาสนคฺคาหาปโกฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี''ติ ฯ

๓๑๘. อถ โข เสนาสนคฺคาหาปกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ''กถํ นุ โข เสนาสนํ คาเหตพฺพ''นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปฐมํ ภิกฺขู คเณตุํ , ภิกฺขู คเณตฺวา เสยฺยา คเณตุํ, เสยฺยา คเณตฺวา เสยฺยคฺเคน คาเหตุ''นฺติฯ เสยฺยคฺเคน คาเหนฺตา เสยฺยา อุสฺสาริยึสุ…เป.… ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วิหารคฺเคน คาเหตุ''นฺติฯ วิหารคฺเคน คาเหนฺตา วิหารา อุสฺสาริยึสุ…เป.… ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริเวณคฺเคน คาเหตุ''นฺติฯ ปริเวณคฺเคน คาเหนฺตา ปริเวณา อุสฺสาริยึสุ…เป.… ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อนุภาคมฺปิ ทาตุํฯ คหิเต อนุภาเค อญฺโญ ภิกฺขุ อาคจฺฉติ, น อกามา ทาตพฺโพ''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู นิสฺสีเม ฐิตสฺส เสนาสนํ คาเหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''น, ภิกฺขเว, นิสฺสีเม ฐิตสฺส เสนาสนํ คาเหตพฺพํฯ โย คาเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู เสนาสนํ คเหตฺวา สพฺพกาลํ ปฏิพาหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''น, ภิกฺขเว, เสนาสนํ คเหตฺวา สพฺพกาลํ ปฏิพาเหตพฺพํฯ โย ปฏิพาเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วสฺสานํ เตมาสํ ปฏิพาหิตุํ, อุตุกาลํ ปน น ปฏิพาหิตุ''นฺติฯ

อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ''กติ นุ โข เสนาสนคฺคาหา''ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''ตโย เม, ภิกฺขเว, เสนาสนคฺคาหา – ปุริมโก, ปจฺฉิมโก, อนฺตรามุตฺตโกฯ อปรชฺชุคตาย อาสาฬฺหิยา ปุริมโก คาเหตพฺโพฯ มาสคตาย อาสาฬฺหิยา ปจฺฉิมโก คาเหตพฺโพฯ อปรชฺชุคตาย ปวารณาย อายตึ วสฺสาวาสตฺถาย อนฺตรามุตฺตโก คาเหตพฺโพฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, ตโย เสนาสนคฺคาหา''ติฯ

ทุติยภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๓. ตติยภาณวาโร

๓๑๙. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต สาวตฺถิยํ เสนาสนํ คเหตฺวา อญฺญตรํ คามกาวาสํ อคมาสิฯ ตตฺถปิ เสนาสนํ อคฺคเหสิฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “อยํ, อาวุโส, อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภณฺฑนการโก กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ สจายํ อิธ วสฺสํ วสิสฺสติ, สพฺเพว มยํ น ผาสุ ภวิสฺสามฯ หนฺท นํ ปุจฺฉามา”ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจุํ – “นนุ ตยา, อาวุโส อุปนนฺท, สาวตฺถิยํ เสนาสนํ คหิต”นฺติ? “เอวมาวุโส”ติฯ “กึ ปน ตฺวํ, อาวุโส อุปนนฺท, เอโก ทฺเว ปฏิพาหสี”ติ? “อิธทานาหํ อาวุโส, มุญฺจามิ; ตตฺถ คณฺหามี”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต เอโก ทฺเว ปฏิพาเหสฺสตี”ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, เอโก ทฺเว ปฏิพาหสี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… “กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, เอโก ทฺเว ปฏิพาหิสฺสสิ? ตตฺถ ตยา, โมฆปุริส, คหิตํ อิธ มุตฺตํ, อิธ ตยา คหิตํ ตตฺร มุตฺตํฯ เอวํ โข ตฺวํ, โมฆปุริส, อุภยตฺถ ปริพาหิโรฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, เอเกน ทฺเว ปฏิพาเหตพฺพาฯ โย ปฏิพาเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๓๒๐. [ปาจิ. ๔๓๘] เตน โข ปน สมเยน ภควา ภิกฺขูนํ อเนกปริยาเยน วินยกถํ กเถติ, วินยสฺส วณฺณํ ภาสติ, วินยปริยตฺติยา วณฺณํ ภาสติ, อาทิสฺส อาทิสฺส อายสฺมโต อุปาลิสฺส วณฺณํ ภาสติฯ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ภควา โข อเนกปริยาเยน วินยกถํ กเถติ, วินยสฺส วณฺณํ ภาสติ, วินยปริยตฺติยา วณฺณํ ภาสติ, อาทิสฺส อาทิสฺส อายสฺมโต อุปาลิสฺส วณฺณํ ภาสติฯ หนฺท มยํ, อาวุโส, อายสฺมโต อุปาลิสฺส สนฺติเก วินยํ ปริยาปุณามา”ติฯ เตธ [เต จ (สฺยา. ก.)] พหู ภิกฺขู เถรา จ นวา จ มชฺฌิมา จ อายสฺมโต อุปาลิสฺส สนฺติเก วินยํ ปริยาปุณนฺติฯ อายสฺมา อุปาลิ ฐิตโกว อุทฺทิสติ เถรานํ ภิกฺขูนํ คารเวนฯ เถราปิ ภิกฺขู ฐิตกาว อุทฺทิสาเปนฺติ ธมฺมคารเวนฯ ตตฺถ เถรา เจว ภิกฺขู กิลมนฺติ, อายสฺมา จ อุปาลิ กิลมติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นวเกน ภิกฺขุนา อุทฺทิสนฺเตน สมเก วา อาสเน นิสีทิตุํ, อุจฺจตเร วา ธมฺมคารเวน; เถเรน ภิกฺขุนา อุทฺทิสาเปนฺเตน สมเก วา อาสเน นิสีทิตุํ, นีจตเร วา ธมฺมคารเวนา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน พหู ภิกฺขู อายสฺมโต อุปาลิสฺส สนฺติเก ฐิตกา อุทฺเทสํ ปฏิมาเนนฺตา กิลมนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สมานาสนิเกหิ สห นิสีทิตุ”นฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กิตฺตาวตา นุ โข สมานาสนิโก โหตี”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติวสฺสนฺตเรน สห นิสีทิตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู สมานาสนิกา มญฺเจ [เอกมญฺเจ (สฺยา.)] นิสีทิตฺวา มญฺจํ ภินฺทึสุ, ปีเฐ [เอกปีเฐ (สฺยา.)] นิสีทิตฺวา ปีฐํ ภินฺทึสุฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติ

วคฺคสฺส มญฺจํ, ติวคฺคสฺส ปีฐ''นฺติฯ ติวคฺโคปิ มญฺเจ นิสีทิตฺวา มญฺจํ ภินฺทิ, ปีเฐ นิสีทิตฺวา ปีฐํ ภินฺทิ…เป…. ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทุวคฺคสฺส มญฺจํ, ทุวคฺคสฺส ปีฐ''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อสมานาสนิเกหิ สห ทีฆาสเน นิสีทิตุํ กุกฺกุจฺจายนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ฐเปตฺวา ปณฺฑกํ, มาตุคามํ, อุภโตพฺยญฺชนกํ, อสมานาสนิเกหิ สห ทีฆาสเน นิสีทิตุ''นฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ''กิตฺตกํ ปจฺฉิมํ นุ โข ทีฆาสนํ โหตี''ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยํ ติณฺณํ ปโหติ, เอตฺตกํ ปจฺฉิมํ ทีฆาสน''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน วิสาขา มิคารมาตา สงฺฆสฺส อตฺถาย สาฬินฺทํ ปาสาทํ การาเปตุกามา โหติ หตฺถินขกํฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ''กึ นุ โข ภควตา ปาสาทปริโภโค อนุญฺญาโต กึ อนนุญฺญาโต''ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สพฺพํ ปาสาทปริโภค''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน รญฺโญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส อยฺยิกา กาลงฺกตา โหติฯ ตสฺส กาลงฺกิริยาย สงฺฆสฺส พหุํ อกปฺปิยภณฺฑํ อุปฺปนฺนํ โหติ, เสยฺยถิทํ – อาสนฺทิ, ปลฺลงฺโก, โคนโก , จิตฺตโก, ปฏิกา, ปฏลิกา, ตูลิกา, วิกติกา, อุทฺทโลมี, เอกนฺตโลมี, กฏฺฐิสฺสํ, โกเสยฺยํ, กุตฺตกํ, หตฺถตฺถรํ, อสฺสตฺถรํ, รถตฺถรํ, อชินปฺปเวณิ, กทลิมิคปฺปวรปจฺจตฺถรณํ, สอุตฺตรจฺฉทํ, อุภโตโลหิตกูปธานํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาสนฺทิยา ปาเท ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชิตุํ, ปลฺลงฺกสฺส วาเฬ ภินฺทิตฺวา ปริภุญฺชิตุํ, ตูลิกํ วิชเฏตฺวา พิพฺโพหนํ กาตุํ, อวเสสํ ภูมตฺถรณํ [สุมฺมตฺถรณํ (สี. สฺยา.)] กาตุ''นฺติฯ

อวิสฺสชฺชิยวตฺถุ

๓๒๑. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยา อวิทูเร อญฺญตรสฺมึ คามกาวาเส อาวาสิกา ภิกฺขู อุปทฺทุตา โหนฺติ อาคนฺตุกคมิกานํ ภิกฺขูนํ เสนาสนํ ปญฺญเปนฺตาฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ''เอตรหิ โข มยํ, อาวุโส, อุปทฺทุตา อาคนฺตุกคมิกานํ ภิกฺขูนํ เสนาสนํ ปญฺญเปนฺตาฯ หนฺท มยํ, อาวุโส, สพฺพํ สงฺฆิกํ เสนาสนํ เอกสฺส เทมฯ ตสฺส สนฺตกํ ปริภุญฺชิสฺสามา''ติฯ เต สพฺพํ สงฺฆิกํ เสนาสนํ เอกสฺส อทํสุฯ อาคนฺตุกา ภิกฺขู เต ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ''อมฺหากํ, อาวุโส, เสนาสนํ ปญฺญาเปถา''ติฯ ''นตฺถาวุโส, สงฺฆิกํ เสนาสนํ; สพฺพํ อมฺเหหิ เอกสฺส ทินฺน''นฺติฯ ''กึ ปน ตุมฺเห, อาวุโส, สงฺฆิกํ เสนาสนํ วิสฺสชฺเชถา''ติ? ''เอวมาวุโส''ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขู สงฺฆิกํ เสนาสนํ วิสฺสชฺเชสฺสนฺตี''ติ [วิสฺสชฺชิสฺสนฺตีติ (ก.)]! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. ''สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู สงฺฆิกํ เสนาสนํ วิสฺสชฺเชนฺตี''ติ? ''สจฺจํ ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. ''กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา สงฺฆิกํ เสนาสนํ วิสฺสชฺเชสฺสนฺติ? เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

''ปญฺจิมานิ, ภิกฺขเว, อวิสฺสชฺชิยานิ, น วิสฺสชฺเชตพฺพานิ [น วิสฺสชฺชิตพฺพานิ (ก.)], สงฺเฆน วา คเณน วา ปุคฺคเลน วาฯ วิสฺสชฺชิตานิปิ อวิสฺสชฺชิตานิ โหนฺติฯ โย วิสฺสชฺเชยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ กตมานิ ปญฺจ?

อาราโม, อารามวตฺถุ – อิทํ ปฐมํ อวิสฺสชฺชิยํ, น วิสฺสชฺเชตพฺพํ, สงฺเฆน วา คเณน วา ปุคฺคเลน วาฯ วิสฺสชฺชิตมฺปิ อวิสฺสชฺชิตํ โหติฯ โย วิสฺสชฺเชยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

“วิหาโร, วิหารวตฺถุ – อิทํ ทุติยํ อวิสฺสชฺชิยํ, น วิสฺสชฺเชตพฺพํ, สงฺเฆน วา คเณน วา ปุคฺคเลน วาฯ วิสฺสชฺชิตมฺปิ อวิสฺสชฺชิตํ โหติฯ โย วิสฺสชฺเชยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

“มญฺโจ, ปีฐํ, ภิสิ, พิมฺโพหนํ – อิทํ ตติยํ อวิสฺสชฺชิยํ, น วิสฺสชฺเชตพฺพํ, สงฺเฆน วา คเณน วา ปุคฺคเลน วาฯ วิสฺสชฺชิตมฺปิ อวิสฺสชฺชิตํ โหติฯ โย วิสฺสชฺเชยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

“โลหกุมฺภี , โลหภาณกํ, โลหวารโก, โลหกฏาหํ, วาสิ, ปรสุ [ผรสุ (สี. สฺยา. ก.)], กุฐารี [กุธารี (ก.)], กุทาโล, นิขาทนํ – อิทํ จตุตฺถํ อวิสฺสชฺชิยํ, น วิสฺสชฺเชตพฺพํ, สงฺเฆน วา คเณน วา ปุคฺคเลน วาฯ วิสฺสชฺชิตมฺปิ อวิสฺสชฺชิตํ โหติฯ โย วิสฺสชฺเชยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

“วลฺลิ, เวฬุ, มุญฺชํ, ปพฺพชํ [พพฺพชํ (สี.)], ติณํ, มตฺติกา, ทารุภณฺฑํ, มตฺติกาภณฺฑํ – อิทํ ปญฺจมํ อวิสฺสชฺชิยํ, น วิสฺสชฺเชตพฺพํ, สงฺเฆน วา คเณน วา ปุคฺคเลน วาฯ วิสฺสชฺชิตมฺปิ อวิสฺสชฺชิตํ โหติฯ โย วิสฺสชฺเชยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อิมานิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจ อวิสฺสชฺชิยานิ, น วิสฺสชฺเชตพฺพานิ, สงฺเฆน วา คเณน วา ปุคฺคเลน วาฯ วิสฺสชฺชิตานิปิ อวิสฺสชฺชิตานิ โหนฺติฯ โย วิสฺสชฺเชยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

อเวภงฺคิยวตฺถุ

๓๒๒. อถ โข ภควา สาวตฺถิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน กีฏาคิริ เตน จาริกํ ปกฺกามิ มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเนหิ จฯ อสฺโสสุํ โข อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู – “ภควา กิร กีฏาคิรึ อาคจฺฉติ มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเนหิ จ”ฯ “หนฺท มยํ, อาวุโส, สพฺพํ สงฺฆิกํ เสนาสนํ ภาเชมฯ ปาปิจฺฉา สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา, ปาปิกานํ อิจฺฉานํ วสํ คตา; น มยํ เตสํ เสนาสนํ ปญฺญเปสฺสามา”ติ, เต สพฺพํ สงฺฆิกํ เสนาสนํ ภาเชสุํฯ อถ โข ภควา อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน กีฏาคิริ ตทวสริฯ อถ โข ภควา สมฺพหุเล ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “คจฺฉถ ตุมฺเห, ภิกฺขเว; อสฺสชิปุนพฺพสุเก ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทถ – ‘ภควา, อาวุโส, อาคจฺฉติ มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเนหิ จฯ ภควโต จ, อาวุโส, เสนาสนํ ปญฺญเปถ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส จ, สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานานญฺจา’”ติฯ “เอวํ ภนฺเต”ติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปฏิสฺสุตฺวา เยน อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา อสฺสชิปุนพฺพสุเก ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “ภควา, อาวุโส, อาคจฺฉติ มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเนหิ จ ฯ ภควโต จ, อาวุโส, เสนาสนํ ปญฺญเปถ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส จ, สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานานญฺจา”ติฯ “นตฺถาวุโส, สงฺฆิกํ เสนาสนํฯ สพฺพํ อมฺเหหิ ภาชิตํฯ สฺวาคตํ, อาวุโส, ภควโตฯ ยสฺมึ วิหาเร ภควา อิจฺฉิสฺสติ ตสฺมึ วิหาเร วสิสฺสติฯ ปาปิจฺฉา สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา, ปาปิกานํ อิจฺฉานํ วสํ คตาฯ น มยํ เตสํ เสนาสนํ ปญฺญเปสฺสามา”ติฯ “กึ ปน ตุมฺเห, อาวุโส, สงฺฆิกํ เสนาสนํ ภาชิตฺถา”ติ? “เอวมาวุโส”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู สงฺฆิกํ เสนาสนํ ภาเชสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร,

ภิกฺขเว…เป…. “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. “กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา สงฺฆิกํ เสนาสนํ ภาเชสฺสนฺติ? เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

“ปญฺจิมานิ, ภิกฺขเว, อเวภงฺคิยานิ [อเวภงฺคิกานิ (ก.)], น วิภชิตพฺพานิ, สงฺเฆน วา คเณน วา ปุคฺคเลน วาฯ วิภตฺตานิปิ อวิภตฺตานิ โหนฺติฯ โย วิภเชยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ กตมานิ ปญฺจ? อาราโม, อารามวตฺถุ – อิทํ ปฐมํ อเวภงฺคิยํ, น วิภชิตพฺพํ, สงฺเฆน วา คเณน วา ปุคฺคเลน วาฯ วิภตฺตมฺปิ อวิภตฺตํ โหติฯ โย วิภเชยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

“วิหาโร, วิหารวตฺถุ – อิทํ ทุติยํ อเวภงฺคิยํ, น วิภชิตพฺพํ, สงฺเฆน วา คเณน วา ปุคฺคเลน วาฯ วิภตฺตมฺปิ อวิภตฺตํ โหติฯ โย วิภเชยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

“มญฺโจ, ปีฐํ, ภิสิ, พิมฺโพหนํ – อิทํ ตติยํ อเวภงฺคิยํ, น วิภชิตพฺพํ, สงฺเฆน วา คเณน วา ปุคฺคเลน วาฯ วิภตฺตมฺปิ อวิภตฺตํ โหติฯ โย วิภเชยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

“โลหกุมฺภี, โลหภาณกํ, โลหวารโก, โลหกฏาหํ, วาสี, ปรสุ, กุฐารี, กุทาโล, นิขาทนํ – อิทํ จตุตฺถํ อเวภงฺคิยํ, น วิภชิตพฺพํ, สงฺเฆน วา คเณน วา ปุคฺคเลน วาฯ วิภตฺตมฺปิ อวิภตฺตํ โหติฯ โย วิภเชยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

“วลฺลิ, เวฬุ, มุญฺชํ, ปพฺพชํ, ติณํ, มตฺติกา, ทารุภณฺฑํ, มตฺติกาภณฺฑํ – อิทํ ปญฺจมํ อเวภงฺคิยํ, น วิภชิตพฺพํ, สงฺเฆน วา คเณน วา ปุคฺคเลน วาฯ วิภตฺตมฺปิ อวิภตฺตํ โหติฯ โย วิภเชยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อิมานิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจ อเวภงฺคิยานิ, น วิภชิตพฺพานิ, สงฺเฆน วา คเณน วา ปุคฺคเลน วาฯ วิภตฺตานิปิ อวิภตฺตานิ โหนฺติฯ โย วิภเชยฺย, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา”ติฯ

นวกมฺมทานกถา

๓๒๓. อถ โข ภควา กีฏาคิริสฺมึ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน อาฬวี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน อาฬวี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา อาฬวิยํ วิหรติ อคฺคาฬเว เจติเยฯ เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา [อาฬวิกา (สฺยา. ก.)] ภิกฺขู เอวรูปานิ นวกมฺมานิ เทนฺติ – ปิณฺฑนิกฺเขปนมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ; กุฏฺฏเลปนมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ; ทฺวารฏฺฐปนมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ; อคฺคฬวฏฺฏิกรณมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ; อาโลกสนฺธิกรณมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ; เสตวณฺณกรณมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ; กาฬวณฺณกรณมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ; เครุกปริกมฺมกรณมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ; ฉาทนมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ; พนฺธนมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ; ภณฺฑิกาฏฺฐปนมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ; ขณฺฑผุลฺลปฏิสงฺขรณมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ; ปริภณฺฑกรณมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ; วีสติวสฺสิกมฺปิ นวกมฺมํ เทนฺติ; ตึสวสฺสิกมฺปิ นวกมฺมํ เทนฺติ; ยาวชีวิกมฺปิ นวกมฺมํ เทนฺติ; ธูมกาลิกมฺปิ ปริโยสิตํ วิหารํ นวกมฺมํ เทนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อาฬวกา ภิกฺขู เอวรูปานิ นวกมฺมานิ ทสฺสนฺติ – ปิณฺฑนิกฺเขป

นมตฺเตนปิ นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ; กุฏฺฏเลปนมตฺเตนปิ… ทฺวารฏฺฐปนมตฺเตนปิ … อคฺคฬวฏฺฏิกรณมตฺเตนปิ… อาโลกสนฺธิกรณมตฺเตนปิ… เสตวณฺณกรณมตฺเตนปิ… กาฬวณฺณกรณมตฺเตนปิ… เครุกปริกมฺมกรณมตฺเตนปิ… ฉาทนมตฺเตนปิ… พนฺธนมตฺเตนปิ… ภณฺฑิกาฐปนมตฺเตนปิ… ขณฺฑผุลฺลปฏิสงฺขรณมตฺเตนปิ… ปริภณฺฑกรณมตฺเตนปิ… วีสติวสฺสิกมฺปิ… ตึสวสฺสิกมฺปิ… ยาวชีวิกมฺปิ… ธูมกาลิกมฺปิ ปริโยสิตํ วิหารํ นวกมฺมํ ทสฺสนฺตี”ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว…เป.… “สจฺจํ ภควา”ติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, ปิณฺฑนิกฺเขปนมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํ; น กุฏฺฏเลปนมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ น ทฺวารฏฺฐปนมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ น อคฺคฬวฏฺฏิกรณมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ น อาโลกสนฺธิกรณมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ น เสตวณฺณกรณมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ น กาฬวณฺณกรณมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ น เครุกปริกมฺมกรณมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ น ฉาทนมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ น พนฺธนมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ น ภณฺฑิกาฐปนมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ น ขณฺฑผุลฺลปฏิสงฺขรณมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ น ปริภณฺฑกรณมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ น วีสติวสฺสิกํ นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ น ตึสวสฺสิกํ นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ น ยาวชีวิกํ นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ น ธูมกาลิกมฺปิ ปริโยสิตํ วิหารํ นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ โย ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อกตํ วา วิปฺปกตํ วา นวกมฺมํ ทาตุํ, ขุทฺทเก วิหาเร กมฺมํ โอโลเกตฺวา ฉปฺปญฺจวสฺสิกํ นวกมฺมํ ทาตุํ, อฑฺฒโยเค กมฺมํ โอโลเกตฺวา สตฺตฏฺฐวสฺสิกํ นวกมฺมํ ทาตุํ, มหลฺลเก วิหาเร ปาสาเท วา กมฺมํ โอโลเกตฺวา ทสทฺวาทสวสฺสิกํ นวกมฺมํ ทาตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู สพฺเพ วิหาเร นวกมฺมํ เทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, สพฺเพ วิหาเร นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ โย ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู เอกสฺส ทฺเว เทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, เอกสฺส ทฺเว ทาตพฺพาฯ โย ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู นวกมฺมํ คเหตฺวา อญฺญํ วาเสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, นวกมฺมํ คเหตฺวา อญฺโญ วาเสตพฺโพฯ โย วาเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู นวกมฺมํ คเหตฺวา สงฺฆิกํ ปฏิพาเหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, นวกมฺมํ คเหตฺวา สงฺฆิกํ ปฏิพาหิตพฺพํฯ โย ปฏิพาเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอกํ วรเสยฺยํ คเหตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู นิสฺสีเม ฐิตสฺส นวกมฺมํ เทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, นิสฺสีเม ฐิตสฺส นวกมฺมํ ทาตพฺพํฯ โย ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู นวกมฺมํ คเหตฺวา สพฺพกาลํ ปฏิพาหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, นวกมฺมํ คเหตฺวา สพฺพกาลํ ปฏิพาหิตพฺพํฯ โย ปฏิพาเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วสฺสานํ เตมาสํ ปฏิพาหิตุํ, อุตุกาลํ ปน น ปฏิพาหิตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู นวกมฺมํ คเหตฺวา ปกฺกมนฺติปิ, วิพฺภมนฺติปิ, กาลมฺปิ กโรนฺติ; สามเณราปิ ปฏิชานนฺติ; สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตกาปิ ปฏิชานนฺติ; อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนกาปิ ปฏิชานนฺติ; อุมฺมตฺตกาปิ ปฏิชานนฺติ; ขิตฺตจิตฺตาปิ ปฏิชานนฺติ; เวทนาฏฺฏาปิ ปฏิชานนฺติ; อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตกาปิ ปฏิชานนฺติ; อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตกาปิ ปฏิชานนฺติ; ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตกาปิ ปฏิชานนฺติ; ปณฺฑกาปิ ปฏิชานนฺติ; เถยฺยสํวาสกาปิ ปฏิชานนฺติ; ติตฺถิยปกฺกนฺตกาปิ

ปฏิชานนฺติ; ติรจฺฉานคตาปิ ปฏิชานนฺติ; มาตุฆาตกาปิ ปฏิชานนฺติ; ปิตุฆาตกาปิ ปฏิชานนฺติ ; อรหนฺตฆาตกาปิ ปฏิชานนฺติ; ภิกฺขุนิทูสกาปิ ปฏิชานนฺติ; สงฺฆเภทกาปิ ปฏิชานนฺติ; โลหิตุปฺปาทกาปิ ปฏิชานนฺติ; อุภโตพฺยญฺชนกาปิ ปฏิชานนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ นวกมฺมํ คเหตฺวา ปกฺกมติ – มา สงฺฆสฺส หายีติ อญฺญสฺส ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ นวกมฺมํ คเหตฺวา วิพฺภมติ…เป.… กาลงฺกโรติ, สามเณโร ปฏิชานาติ, สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตโก ปฏิชานาติ, อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนโก ปฏิชานาติ, อุมฺมตฺตโก ปฏิชานาติ, ขิตฺตจิตฺโต ปฏิชานาติ, เวทนาฏฺโฏ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ, ปณฺฑโก ปฏิชานาติ, เถยฺยสํวาสโก ปฏิชานาติ, ติตฺถิยปกฺกนฺตโก ปฏิชานาติ, ติรจฺฉานคโต ปฏิชานาติ, มาตุฆาตโก ปฏิชานาติ, ปิตุฆาตโก ปฏิชานาติ, อรหนฺตฆาตโก ปฏิชานาติ, ภิกฺขุนีทูสโก ปฏิชานาติ, สงฺฆเภทโก ปฏิชานาติ, โลหิตุปฺปาทโก ปฏิชานาติ, อุภโตพฺยญฺชนโก ปฏิชานาติ – มา สงฺฆสฺส หายีติ อญฺญสฺส ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ นวกมฺมํ คเหตฺวา วิปฺปกเต ปกฺกมติ – มา สงฺฆสฺส หายีติ อญฺญสฺส ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ นวกมฺมํ คเหตฺวา วิปฺปกเต วิพฺภมติ…เป.… อุภโตพฺยญฺชนโก ปฏิชานาติ – มา สงฺฆสฺส หายีติ อญฺญสฺส ทาตพฺพํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ นวกมฺมํ คเหตฺวา ปริโยสิเต ปกฺกมติ – ตสฺเสวตํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ นวกมฺมํ คเหตฺวา ปริโยสิเต วิพฺภมติ…เป.… กาลงฺกโรติ, สามเณโร ปฏิชานาติ, สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตโก ปฏิชานาติ, อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนโก ปฏิชานาติ – สงฺโฆ สามีฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ นวกมฺมํ คเหตฺวา ปริโยสิเต อุมฺมตฺตโก ปฏิชานาติ, ขิตฺตจิตฺโต ปฏิชานาติ, เวทนาฏฺโฏ ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตฺตโก ปฏิชานาติ – ตสฺเสวตํฯ

“อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ นวกมฺมํ คเหตฺวา ปริโยสิเต ปณฺฑโก ปฏิชานาติ, เถยฺยสํวาสโก ปฏิชานาติ, ติตฺถิยปกฺกนฺตโก ปฏิชานาติ, ติรจฺฉานคโต ปฏิชานาติ, มาตุฆาตโก ปฏิชานาติ, ปิตุฆาตโก ปฏิชานาติ, อร

หนฺตฺฆาตโก ปฏิชานาติ, ภิกฺขุนีทูสโก ปฏิชานาติ, สงฺฆเภทโก ปฏิชานาติ, โลหิตุปฺปาทโก ปฏิชานาติ, อุภโตพฺยญฺชนโก ปฏิชานาติ – สงฺโฆ สามี''ติฯ

อญฺญตฺรปริโภคปฏิกฺเขปาทิ

๓๒๔. [ปารา. ๑๕๗] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อญฺญตรสฺส อุปาสกสฺส วิหารปริโภคํ เสนาสนํ อญฺญตฺร ปริภุญฺชนฺติฯ อถ โข โส อุปาสโก อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ''กถญฺหิ นาม ภทนฺตา อญฺญตฺร ปริโภคํ อญฺญตฺร ปริภุญฺชิสฺสนฺตี''ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''น, ภิกฺขเว, อญฺญตฺร ปริโภโค อญฺญตฺร ปริภุญฺชิตพฺโพฯ โย ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา''ติฯ

[ปารา. ๑๕๗] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อุโปสถคฺคมฺปิ สนฺนิสชฺชมฺปิ หริตุํ กุกฺกุจฺจายนฺตา ฉมาย นิสีทนฺติฯ คตฺตานิปิ จีวรานิปิ ปํสุกิตานิ โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตาวกาลิกํ หริตุ''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส มหาวิหาโร อุนฺทฺริยติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา เสนาสนํ นาติหรนฺติ [นาภิหรนฺติ (ก.)]ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คุตฺตตฺถาย หริตุ''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส เสนาสนปริกฺขาริโก มหคฺโฆ กมฺพโล อุปฺปนฺโน โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ผาติกมฺมตฺถาย ปริวตฺเตตุ''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส เสนาสนปริกฺขาริกํ มหคฺฆํ ทุสฺสํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ผาติกมฺมตฺถาย ปริวตฺเตตุ''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส อจฺฉจมฺมํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปาทปุญฺฉนึ กาตุ''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส จกฺกลิกํ อุปฺปนฺนํ โหติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปาทปุญฺฉนึ กาตุ''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส โจฬกํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปาทปุญฺฉนึ กาตุ''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อโธเตหิ ปาเทหิ เสนาสนํ อกฺกมนฺติฯ เสนาสนํ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''น, ภิกฺขเว, อโธเตหิ ปาเทหิ เสนาสนํ อกฺกมิตพฺพํฯ โย อกฺกเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อลฺเลหิ ปาเทหิ เสนาสนํ อกฺกมนฺติฯ เสนาสนํ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ ''น, ภิกฺขเว, อลฺเลหิ ปาเทหิ เสนาสนํ อกฺกมิตพฺพํฯ โย อกฺกเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู สอุปาหนา เสนาสนํ อกฺกมนฺติฯ เสนาสนํ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, สอุปาหเนน เสนาสนํ อกฺกมิตพฺพํฯ โย อกฺกเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ปริกมฺมกตาย ภูมิยา นิฏฺฐุภนฺติฯ วณฺโณ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น , ภิกฺขเว, ปริกมฺมกตาย ภูมิยา นิฏฺฐุภิตพฺพํฯ โย นิฏฺฐุเภยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เขฬมลฺลก"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน มญฺจปาทาปิ ปีฐปาทาปิ ปริกมฺมกตํ ภูมึ วิลิขนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โจฬเกน ปลิเวเฐตฺุ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ปริกมฺมกตํ ภิตฺตึ อปสฺเสนฺติฯ วณฺโณ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, ปริกมฺมกตา ภิตฺติ อปสฺเสตพฺพาฯ โย อปสฺเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อปสฺเสนผลก"นฺติฯ อปสฺเสนผลกํ เหฏฺฐโต ภูมึ วิลิขติ, อุปริโต ภิตฺติญฺจฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เหฏฺฐโต จ อุปริโต จ โจฬเกน ปลิเวเฐตฺุ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู โธตปาทกา นิปชฺชิตุํ กุกฺกุจฺจายนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปจฺจตฺถริตฺวา นิปชฺชิตุ"นฺติฯ

สงฺฆภตฺตาทิอนุชานนํ

๓๒๕. อถ โข ภควา อาฬวิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน ราชคหํ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน ราชคหํ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ราชคหํ ทุพฺภิกฺขํ โหติฯ มนุสฺสา น สกฺโกนฺติ สงฺฆภตฺตํ กาตุํ; อิจฺฉนฺติ อุทฺเทสภตฺตํ นิมนฺตนํ สลากภตฺตํ ปกฺขิกํ อุโปสถิกํ ปาฏิปทิกํ กาตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สงฺฆภตฺตํ อุทฺเทสภตฺตํ นิมนฺตนํ สลากภตฺตํ ปกฺขิกํ อุโปสถิกํ ปาฏิปทิก"นฺติฯ

ภตฺตุทฺเทสกสมฺมุติ

๓๒๖. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อตฺตโน วรภตฺตานิ คเหตฺวา ลามกานิ ภตฺตานิ ภิกฺขูนํ เทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ ภตฺตุทฺเทสกํ สมฺมนฺนิตุํ – โย น ฉนฺทาคตึ คจฺเฉยฺย, น โทสาคตึ คจฺเฉยฺย, น โมหาคตึ คจฺเฉยฺย, น ภยาคตึ คจฺเฉยฺย, อุทฺทิฏฺฐานุทฺทิฏฺฐญฺจ ชาเนยฺยฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ, ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ ภตฺตุทฺเทสกํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ ภตฺตุทฺเทสกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ภตฺตุทฺเทสกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ภตฺตุทฺเทสโกฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อถ โข ภตฺตุทฺเทสกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กถํ นุ โข ภตฺตํ อุทฺทิสิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สลากาย วา ปฏฺฏิกาย วา [ปฏิกาย วา (สฺยา.)] อุปนิพนฺธิตฺวา โอปุญฺชิตฺวา ภตฺตํ อุทฺทิสิตุ”นฺติฯ

เสนาสนปญฺญาปกาทิสมฺมุติ

๓๒๗. เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส เสนาสนปญฺญาปโก น โหติ…เป.… ภณฺฑาคาริโก น โหติ…เป.… จีวรปฺปฏิคฺคาหโก น โหติ…เป.… จีวรภาชโก น โหติ…เป.… ยาคุภาชโก น โหติ…เป.… ผลภาชโก น โหติ…เป.… ขชฺชกภาชโก น โหติฯ ขชฺชกํ อภาชิยมานํ นสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ ขชฺชกภาชกํ สมฺมนฺนิตุํ – โย น ฉนฺทาคตึ คจฺเฉยฺย, น โทสาคตึ คจฺเฉยฺย, น โมหาคตึ คจฺเฉยฺย, น ภยาคตึ คจฺเฉยฺย , ภาชิตาภาชิตญฺจ ชาเนยฺยฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ, ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ ขชฺชกภาชกํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ ขชฺชกภาชกํ สมฺมนฺนติ ฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ขชฺชกภาชกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ขชฺชกภาชโกฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกสมฺมุติ

๓๒๘. เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส ภณฺฑาคาเร อปฺปมตฺตโก ปริกฺขาโร อุปฺปนฺโน [อุสฺสนฺโน (สฺยา.)] โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกํ สมฺมนฺนิตุํ – โย น ฉนฺทาคตึ คจฺเฉยฺย, น โทสาคตึ คจฺเฉยฺย, น โมหาคตึ คจฺเฉยฺย, น ภยาคตึ คจฺเฉยฺย, วิสฺสชฺชิตาวิสฺสชฺชิตญฺจ ชาเนยฺยฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ, ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชโกฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี , เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

เตน อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชเกน ภิกฺขุนา เอกา [เอเกกา (สี.)] สูจิ ทาตพฺพา, สตฺถกํ ทาตพฺพํ, อุปาหนา ทาตพฺพา, กายพนฺธนํ ทาตพฺพํ, อํสพนฺธโก ทาตพฺโพ, ปริสฺสาวนํ ทาตพฺพํ, ธมฺมกรโณ ทาตพฺโพ, กุสิ ทาตพฺพา, อฑฺฒกุสิ ทาตพฺพา, มณฺฑลํ ทาตพฺพํ, อฑฺฒมณฺฑลํ ทาตพฺพํ, อนุวาโต ทาตพฺโพ, ปริภณฺฑํ ทาตพฺพํฯ สเจ โหติ สงฺฆสฺส สปฺปิ วา เตลํ วา มธุ วา ผาณิตํ วา, สกึ ปฏิสายิตุํ ทาตพฺพํฯ สเจ ปุนปิ อตฺโถ โหติ, ปุนปิ ทาตพฺพํฯ

สาฏิยคฺคาหาปกาทิสมฺมุติ

๓๒๙. เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส สาฏิยคฺคาหาปโก น โหติ…เป.… ปตฺตคฺคาหาปโก น โหติ…เป.… อารามิกเปสโก น โหติ…เป.… สามเณรเปสโก น โหติฯ สามเณรา อเปสิยมานา กมฺมํ น กโรนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ สามเณรเปสกํ สมฺมนฺนิตุํ – โย น ฉนฺทาคตึ คจฺเฉยฺย, น โทสาคตึ คจฺเฉยฺย, น โมหาคตึ คจฺเฉยฺย, น ภยาคตึ คจฺเฉยฺย, เปสิตาเปสิตญฺจ ชาเนยฺยฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ, ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สามเณรเปสกํ สมฺมนฺเนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สามเณรเปสกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สามเณรเปสกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมโต สงฺเฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สามเณรเปสโกฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ตติยภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

เสนาสนกฺขนฺธโก ฉฏฺโฐฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

วิหารํ พุทฺธเสฏฺเฐน, อปญฺญตฺตํ ตทา อหุ;

ตหํ ตหํ นิกฺขมนฺติ, วาสา เต ชินสาวกาฯ

เสฏฺฐี คหปติ ทิสฺวา, ภิกฺขูนํ อิทมพฺรวิ;
การาเปยฺยํ วเสยฺยาถ, ปฏิปุจฺฉึสุ นายกํฯ

วิหารํ อฑฺฒโยคญฺจ, ปาสาทํ หมฺมิยํ คุหํ;
ปญฺจเลณํ อนุญฺญาสิ, วิหาเร เสฏฺฐิ การยิฯ

ชโน วิหารํ กาเรติ, อกวาฏํ อสํวุตํ;
กวาฏํ ปิฏฺฐสงฺฆาฏํ, อุทุกฺขลญฺจ อุตฺตริฯ

อาวิญฺฉนจฺฉิทฺทํ รชฺชุํ, วฏฺฏิญฺจ กปิสีสกํ;
สูจิฆฏิตาฬจฺฉิทฺทํ , โลหกฏฺฐวิสาณกํฯ

ยนฺตกํ สูจิกญฺเจว, ฉทนํ อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ;
เวทิชาลสลากญฺจ, จกฺกลิ สนฺถเรน จฯ

มิฑฺฒิ พิทลมญฺจญฺจ, โสสานิกมสารโก;
พุนฺทิกุฬิรปาทญฺจ, อาหจฺจาสนฺทิ อุจฺจเกฯ

สตฺตงฺโค จ ภทฺทปีฐํ, ปีฐเกฬกปาทกํ;
อามลาผลกา โกจฺฉา, ปลาลปีฐเมว จฯ

อุจฺจาหิปฏิปาทกา, อฏฺฐงฺคุลิ จ ปาทกา;
สุตฺตํ อฏฺฐปทํ โจฬํ, ตูลิกํ อฑฺฒกายิกํฯ

คิรคฺโค ภิสิโย จาปิ, ทุสฺสํ เสนาสนมฺปิ จ;
โอนทฺธํ เหฏฺฐา ปตติ, อุปฺปาเฏตฺวา หรนฺติ จฯ

ภตฺติญฺจ หตฺถภตฺติญฺจ, อนุญฺญาสิ ตถาคโต;
ติตฺถิยา วิหาเร จาปิ, ถุสํ สณฺหญฺจ มตฺติกาฯ

อิกฺกาสํ ปาณิกํ กุณฺฑํ, สาสปํ สิตฺถเตลกํ;
อุสฺสนฺเน ปจฺจุทฺธริตุํ, ผรุสํ คณฺฑุมตฺติกํฯ

อิกฺกาสํ ปฏิภานญฺจ, นีจา จโย จ อารุหํ;
ปริปตนฺติ อาฬกา, อฑฺฒกุฏฺฏํ ตโย ปุนฯ

ขุทฺทเก กุฏฺฏปาโท จ, โอวสฺสติ สรํ ขิลํ;
จีวรวํสํ รชฺชุญฺจ, อาพินฺทํ กิฏิเกน จฯ

อาลมฺพนํ ติณจุณฺณํ, เหฏฺฐามคฺเค นยํ กเร;
อชฺโฌกาเส โอตปฺปติ, สาลํ เหฏฺฐา จ ภาชนํฯ

วิหาโร โกฏฺฐโก เจว, ปริเวณคฺคิสาลกํ;
อาราเม จ ปุน โกฏฺเฐ, เหฏฺฐญฺเญว นยํ กเรฯ

สุธํ อนาถปิณฺฑิ จ, สทฺโธ สีตวนํ อคา;
ทิฏฺฐธมฺโม นิมนฺเตสิ, สห สงฺเฆน นายกํฯ

อาณาเปสนฺตรามคฺเค, อารามํ การยี คโณ;
เวสาลิยํ นวกมฺมํ, ปุรโต จ ปริคฺคหิฯ

โก อรหติ ภตฺตคฺเค, ติตฺติรญฺจ อวนฺทิยา;
ปริคฺคหิตนฺตรฆรา, ตูโล สาวตฺถิ โอสริฯ

ปติฏฺฐาเปสิ อารามํ, ภตฺตคฺเค จ โกลาหลํ;
คิลานา วรเสยฺยา จ, เลสา สตฺตรสา ตหึฯ

เกน นุ โข กถํ นุ โข, วิหารคฺเคน ภาชยิ;
ปริเวณํ อนุภาคญฺจ, อกามา ภาคํ โน ทเทฯ

นิสฺสีมํ สพฺพกาลญฺจ, คาหา เสนาสเน ตโย;
อุปนนฺโท จ วณฺเณสิ, ฐิตกา สมกาสนาฯ

สมานาสนิกา ภินฺทึสุ, ติวคฺคา จ ทุวคฺคิกํ;
อสมานาสนิกา ทีฆํ, สาพินฺทํ ปริภุญฺชิตุํฯ

อยฺยิกา จ อวิทูเร, ภาชิตญฺจ กีฏาคิเร;
อาฬวี ปิณฺฑกกุฏฺเฏหิ, ทฺวารอคฺคฬวฏฺฏิกาฯ

อาโลกเสตกาฬญฺจ , เครุฉาทนพนฺธนา;
ภณฺฑิขณฺฑปริภณฺฑํ, วีส ตึสา จ กาลิกาฯ

โอสิเต อกตํ วิปฺปํ, ขุทฺเท ฉปฺปญฺจวสฺสิกํ;
อฑฺฒโยเค จ สตฺตฏฺฐ, มหลฺเล ทส ทฺวาทสฯ

สพฺพํ วิหารํ เอกสฺส, อญฺญํ วาเสนฺติ สงฺฆิกํ;
นิสฺสีมํ สพฺพกาลญฺจ, ปกฺกมิ วิพฺภมนฺติ จฯ

กาลญฺจ สามเณรญฺจ, สิกฺขาปจฺจกฺขอนฺติมํ;
อุมฺมตฺตขิตฺตจิตฺตา จ, เวทนาปตฺติทสฺสนาฯ

อปฺปฏิกมฺมทิฏฺฐิยา, ปณฺฑกา เถยฺยติตฺถิยา;
ติรจฺฉานมาตุปิตุ, อรหนฺตา จ ทูสกาฯ

เภทกา โลหิตุปฺปาทา, อุภโต จาปิ พฺยญฺชนกา;
มา สงฺฆสฺส ปริหายิ, กมฺมํ อญฺญสฺส ทาตเวฯ

วิปฺปกเต จ อญฺญสฺส, กเต ตสฺเสว ปกฺกเม;
วิพฺภมติ กาลงฺกโต, สามเณโร จ ชายติฯ

ปจฺจกฺขาโต จ สิกฺขาย, อนฺติมชฺฌาปนฺนโก ยทิ;
สงฺโฆว สามิโก โหติ, อุมฺมตฺตขิตฺตเวทนาฯ

อทสฺสนาปฺปฏิกมฺเม, ทิฏฺฐิ ตสฺเสว โหติ ตํ;
ปณฺฑโก เถยฺยติตฺถี จ, ติรจฺฉานมาตุเปตฺติกํฯ

ฆาตโก ทูสโก จาปิ, เภทโลหิตพฺยญฺชนา;
ปฏิชานาติ ยทิ โส, สงฺโฆว โหติ สามิโกฯ

หรนฺตญฺญตฺร กุกฺกุจฺจํ, อุนฺทฺริยติ จ กมฺพลํ;
ทุสฺสญฺจ จมฺมจกฺกลี, โจฬกํ อกฺกมนฺติ จฯ

อลฺลา อุปาหนานิฏฺฐุ, ลิขนฺติ อปสฺเสนฺติ จ;
อปสฺเสนํ ลิขเตว, โธตปจฺจตฺถเรน จฯ

ราชคเห น สกฺโกนฺติ, ลามกํ ภตฺตุทฺเทสกํ;
กถํ นุ โข ปญฺญาปกํ, ภณฺฑาคาริกสมฺมุติฯ

ปฏิคฺคาหภาชโก จาปิ, ยาคุ จ ผลภาชโก;
ขชฺชกภาชโก เจว, อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺเชฯ

สาฏิยคฺคาหาปโก เจว, ตเถว ปตฺตคฺคาหโก;
อารามิกสามเณร, เปสกสฺส จ สมฺมุติฯ

สพฺพาภิภู โลกวิทู, หิตจิตฺโต วินายโก;
เลณตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ, ฌายิตุญฺจ วิปสฺสิตุนฺติฯ

เสนาสนกฺขนฺธกํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สงฺฆเภทกกฺขนฺธกํ

๑. ปฐมภาณวาโร

ฉสกฺยปพฺพชฺชากถา

๓๓๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา อนุปิยายํ วิหรติ, อนุปิยํ นาม มลฺลานํ นิคโมฯ เตน โข ปน สมเยน อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา สกฺยกุมารา ภควนฺตํ ปพฺพชิตํ อนุปพฺพชนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน มหานาโม จ สกฺโก อนุรุทฺโธ จ สกฺโก ทฺเวภาติกา โหนฺติฯ อนุรุทฺโธ สกฺโก สุขุมาโล โหติฯ ตสฺส ตโย ปาสาทา โหนฺติ – เอโก เหมนฺติโก, เอโก คิมฺหิโก, เอโก วสฺสิโกฯ โส วสฺสิเก ปาสาเท จตฺตาโร มาเส [วสฺสิเก ปาสาเท วสฺสิเก จตฺตาโร มาเส (สี.)] นิปฺปุริเสหิ ตูริเยหิ ปริจารยมาโน [ปริจาริยมาโน (ก.)] น เหฏฺฐาปาสาทํ โอโรหติฯ อถ โข มหานามสฺส สกฺกสฺส เอตทโหสิ – “เอตรหิ โข อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา สกฺยกุมารา ภควนฺตํ ปพฺพชิตํ อนุปพฺพชนฺติฯ อมฺหากญฺจ ปน กุลา นตฺถิ โกจิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโตฯ ยํนูนาหํ วา ปพฺพเชยฺยํ, อนุรุทฺโธ วา”ติฯ อถ โข มหานาโม สกฺโก เยน อนุรุทฺโธ สกฺโก เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อนุรุทฺธํ สกฺกํ เอตทโวจ – “เอตรหิ, ตาต อนุรุทฺธ, อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา สกฺยกุมารา ภควนฺตํ ปพฺพชิตํ อนุปพฺพชนฺติฯ อมฺหากญฺจ ปน กุลา นตฺถิ โกจิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโตฯ เตน หิ ตฺวํ วา ปพฺพช, อหํ วา ปพฺพชิสฺสามี”ติฯ “อหํ โข สุขุมาโล, นาหํ สกฺโกมิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํฯ ตฺวํ ปพฺพชาหี”ติฯ “เอหิ โข เต, ตาต อนุรุทฺธ, ฆราวาสตฺถํ อนุสาสิสฺสามิฯ ปฐมํ เขตฺตํ กสาเปตพฺพํฯ กสาเปตฺวา วปาเปตพฺพํฯ วปาเปตฺวา อุทกํ อภิเนตพฺพํฯ อุทกํ อภิเนตฺวา อุทกํ นินฺเนตพฺพํฯ อุทกํ นินฺเนตฺวา นิทฺธาเปตพฺพํฯ นิทฺธาเปตฺวา [นิฑฺฑเหตพฺพํ, นิฑฺฑเหตฺวา (สี.)] ลวาเปตพฺพํฯ ลวาเปตฺวา อุพฺพาหาเปตพฺพํฯ อุพฺพาหาเปตฺวา ปุญฺชํ การาเปตพฺพํฯ ปุญฺชํ การาเปตฺวา มทฺทาเปตพฺพํฯ มทฺทาเปตฺวา ปลาลานิ อุทฺธราเปตพฺพานิฯ ปลาลานิ อุทฺธราเปตฺวา ภุสิกา อุทฺธราเปตพฺพาฯ ภุสิกํ อุทฺธราเปตฺวา โอปุนาเปตพฺพํ [โอผุนาเปตพฺพํ (สฺยา. ก.), โอผุณาเปตพฺพํ (โยชนา)]ฯ โอปุนาเปตฺวา อติหราเปตพฺพํฯ อติหราเปตฺวา อายติมฺปิ วสฺสํ เอวเมว กาตพฺพํ, อายติมฺปิ วสฺสํ เอวเมว กาตพฺพ”นฺติฯ “น กมฺมา ขียนฺติ? น กมฺมานํ อนฺโต ปญฺญายติ? กทา กมฺมา ขียิสฺสนฺติ? กทา กมฺมานํ อนฺโต ปญฺญายิสฺสติ? กทา มยํ อปฺโปสฺสุกฺกา ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิตา สมงฺคีภูตา ปริจาเรสฺสามา”ติ? “น หิ, ตาต อนุรุทฺธ, กมฺมา ขียนฺติฯ น กมฺมานํ อนฺโต ปญฺญายติฯ อขีเณว กมฺเม ปิตโร จ ปิตามหา จ กาลงฺกตา”ติฯ “เตน หิ ตฺวญฺเญว ฆราวาสตฺเถน อุปชานาหิฯ อหํ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสามี”ติฯ

อถ โข อนุรุทฺโธ สกฺโก เยน มาตา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา มาตรํ เอตทโวจ – “อิจฺฉามหํ, อมฺม, อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํฯ อนุชานาหิ มํ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา”ติฯ เอวํ วุตฺเต อนุรุทฺธสฺส สกฺกสฺส มาตา อนุรุทฺธํ สกฺกํ เอตทโวจ – “ตุมฺเห โข เม, ตาต อนุรุทฺธ, ทฺเว ปุตฺตา ปิยา มนาปา อปฺปฏิกูลาฯ มรเณนปิ โว อกามกา วินา ภวิสฺสามิฯ กึ ปนาหํ ตุมฺเห ชีวนฺเต อนุชานิสฺสามิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา”ติ? ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข อนุรุทฺโธ สกฺโก มาตรํ เอตทโวจ – “อิจฺฉามหํ, อมฺม, อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํฯ อนุชานาหิ มํ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา”ติ [อิมสฺส อนนฺตรํ เกสุจิ โปตฺถเกสุ เอวมฺปิ ปาโฐ ทิสฺสติ –- “เอวํ วุตฺเต อนุรุทฺธสฺส สกฺกสฺส มาตา เอวมาห ‘สเจ ตาต อนุรุทฺธ ภทฺทิโย สกฺยราชา

สกฺยานํ รชฺชํ กาเรติ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชติ, เอวํ ตฺวมฺปิ ปพฺพชาหี’”ติ]ฯ เตน โข ปน สมเยน ภทฺทิโย สกฺยราชา สกฺยานํ รชฺชํ กาเรติฯ โส จ อนุรุทฺธสฺส สกฺกสฺส สหาโย โหติฯ อถ โข อนุรุทฺธสฺส สกฺกสฺส มาตา – ‘อยํ โข ภทฺทิโย สกฺยราชา สกฺยานํ รชฺชํ กาเรติ; อนุรุทฺธสฺส สกฺกสฺส สหาโย; โส น อุสฺสหติ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุ’นฺติ – อนุรุทฺธํ สกฺกํ เอตทโวจ – “สเจ, ตาต อนุรุทฺธ, ภทฺทิโย สกฺยราชา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชติ, เอวํ ตฺวมฺปิ ปพฺพชาหี”ติฯ อถ โข อนุรุทฺโธ สกฺโก เยน ภทฺทิโย สกฺยราชา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภทฺทิยํ สกฺยราชานํ เอตทโวจ – “มม โข, สมฺม, ปพฺพชฺชา ตว ปฏิพทฺธา”ติฯ “สเจ เต, สมฺม, ปพฺพชฺชา มม ปฏิพทฺธา วา อปฺปฏิพทฺธา วา สา โหตุ, อหํ ตยา; ยถา สุขํ ปพฺพชาหี”ติฯ “เอหิ, สมฺม, อุโภ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสามา”ติฯ “นาหํ, สมฺม, สกฺโกมิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุนฺติ ฯ ยํ เต สกฺกา อญฺญํ มยา กาตุํ, กฺยาหํ [ตฺยาหํ (สี. สฺยา.)] กริสฺสามิฯ ตฺวํ ปพฺพชาหี”ติฯ “มาตา โข มํ, สมฺม, เอวมาห – ‘สเจ, ตาต อนุรุทฺธ, ภทฺทิโย สกฺยราชา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชติ, เอวํ ตฺวมฺปิ ปพฺพชาหี’”ติฯ “ภาสิตา โข ปน เต, สมฺม, เอสา วาจาฯ สเจ เต, สมฺม, ปพฺพชฺชา มม ปฏิพทฺธา วา, อปฺปฏิพทฺธา วา สา โหตุ, อหํ ตยา; ยถา สุขํ ปพฺพชาหี”ติฯ “เอหิ, สมฺม, อุโภ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสามา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา สจฺจวาทิโน โหนฺติ, สจฺจปฏิญฺญาฯ อถ โข ภทฺทิโย สกฺยราชา อนุรุทฺธํ สกฺกํ เอตทโวจ – “อาคเมหิ, สมฺม, สตฺตวสฺสานิฯ สตฺตนฺนํ วสฺสานํ อจฺจเยน อุโภ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสามา”ติฯ “อติจิรํ, สมฺม, สตฺตวสฺสานิฯ นาหํ สกฺโกมิ สตฺตวสฺสานิ อาคเมตุ”นฺติฯ “อาคเมหิ, สมฺม, ฉวสฺสานิ…เป.… ปญฺจวสฺสานิ… จตฺตาริ วสฺสานิ… ตีณิ วสฺสานิ… ทฺเว วสฺสานิ… เอกํ วสฺสํฯ เอกสฺส วสฺสสฺส อจฺจเยน อุโภ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสามา”ติฯ “อติจิรํ, สมฺม, เอกวสฺสํฯ นาหํ สกฺโกมิ เอกํ วสฺสํ อาคเมตุ”นฺติฯ “อาคเมหิ, สมฺม, สตฺตมาเสฯ สตฺตนฺนํ มาสานํ อจฺจเยน อุโภปิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสามา”ติฯ “อติจิรํ, สมฺม, สตฺตมาสาฯ นาหํ สกฺโกมิ สตฺตมาเส อาคเมตุ”นฺติฯ “อาคเมหิ, สมฺม, ฉ มาเส…เป.… ปญฺจ มาเส… จตฺตาโร มาเส… ตโย มาเส… ทฺเว มาเส… เอกํ มาสํ… อฑฺฒมาสํฯ อฑฺฒมาสสฺส อจฺจเยน อุโภปิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสามา”ติฯ “อติจิรํ, สมฺม, อฑฺฒมาโสฯ นาหํ สกฺโกมิ อฑฺฒมาสํ อาคเมตุ”นฺติฯ “อาคเมหิ, สมฺม, สตฺตาหํ ยาวาหํ ปุตฺเต จ ภาตโร จ รชฺชํ นิยฺยาเทมี”ติฯ “น จิรํ, สมฺม, สตฺตาโห, อาคเมสฺสามี”ติฯ

๓๓๑. อถ โข ภทฺทิโย จ สกฺยราชา อนุรุทฺโธ จ อานนฺโท จ ภคุ จ กิมิโล จ เทวทตฺโต จ, อุปาลิกปฺปเกน สตฺตมา, ยถา ปุเร จตุรงฺคินิยา เสนาย อุยฺยานภูมึ นิยฺยนฺติ, เอวเมว จตุรงฺคินิยา เสนาย นิยฺยึสุฯ เต ทูรํ คนฺตฺวา เสนํ นิวตฺตาเปตฺวา ปรวิสยํ โอกฺกมิตฺวา อาภรณํ โอมุญฺจิตฺวา อุตฺตราสงฺเคน ภณฺฑิกํ พนฺธิตฺวา อุปาลึ กปฺปกํ เอตทโวจุํ – “หนฺท, ภเณ อุปาลิ, นิวตฺตสฺสุ; อลํ เต เอตฺตกํ ชีวิกายา”ติฯ อถ โข อุปาลิสฺส กปฺปกสฺส นิวตฺตนฺตสฺส เอตทโหสิ – “จณฺฑา โข สากิยา; อิมินา กุมารา นิปฺปาติตาติ ฆาตาเปยฺยุมฺปิ มํฯ อิเม หิ นาม สกฺยกุมารา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสนฺติฯ กิมงฺค [กิมงฺค (สี.)] ปนาห”นฺติฯ ภณฺฑิกํ มุญฺจิตฺวา ตํ ภณฺฑํ รุกฺเข อาลคฺเคตฺวา ‘โย ปสฺสติ, ทินฺนํเยว หรตู’ติ วตฺวา เยน เต สกฺยกุมารา เตนุปสงฺกมิฯ อทฺทสาสุํ โข เต สกฺยกุมารา อุปาลึ กปฺปกํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน อุปาลึ กปฺปกํ เอตทโวจุํ – “กิสฺส, ภเณ อุปาลิ, นิวตฺเตสี”ติ? “อิธ เม, อยฺยปุตฺตา, นิวตฺตนฺตสฺส เอตทโหสิ – ‘จณฺฑา โข สากิยา; อิมินา กุมารา นิปฺปาติตาติ ฆาตาเปยฺยุมฺปิ มํฯ อิเม หิ นาม สกฺยกุมารา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสนฺติฯ กิมงฺค ปนาห’นฺติฯ โส โข อหํ,

อยฺยปุตฺตา, ภณฺฑิกํ มุญฺจิตฺวา ตํ ภณฺฑํ รุกฺเข อาลคฺเคตฺวา ‘โย ปสฺสติ, ทินฺนญฺเญว หรตู’ติ วตฺวา ตโตมฺหิ ปฏินิวตฺโต”ติฯ “สุฏฺฐุ, ภเณ อุปาลิ, อกาสิ ยมฺปิ น นิวตฺโต [ยํ นิวตฺโต (สี.), ยํ ปน นิวตฺโต (สฺยา.)]ฯ จณฺฑา โข สากิยา; อิมินา กุมารา นิปฺปาติตาติ ฆาเตเปยฺยุมฺปิ ต”นฺติฯ

อถ โข สกฺยกุมารา อุปาลึ กปฺปกํ อาทาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต สกฺยกุมารา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “มยํ, ภนฺเต, สากิยา นาม มานสฺสิโนฯ อยํ , ภนฺเต, อุปาลิ กปฺปโก อมฺหากํ ทีฆรตฺตํ ปริจารโกฯ อิมํ ภควา ปฐมํ ปพฺพาเชตุฯ อิมสฺส มยํ อภิวาทนปจฺจุฏฺฐานอญฺชลิกมฺมสามีจิกมฺมํ กริสฺสามฯ เอวํ อมฺหากํ สากิยานํ สากิยมาโน นิมฺมานายิสฺสตี”ติ [นิมฺมาทยิสฺสตีติ (สี.), นิมฺมานิยิสฺสตีติ (สฺยา.)]ฯ

อถ โข ภควา อุปาลึ กปฺปกํ ปฐมํ ปพฺพาเชสิ, ปจฺฉา เต สกฺยกุมาเรฯ อถ โข อายสฺมา ภทฺทิโย เตเนว อนฺตรวสฺเสน ติสฺโส วิชฺชา สจฺฉากาสิฯ อายสฺมา อนุรุทฺโธ ทิพฺพจกฺขุํ อุปฺปาเทสิฯ อายสฺมา อานนฺโท โสตาปตฺติผลํ สจฺฉากาสิฯ เทวทตฺโต โปถุชฺชนิกํ อิทฺธึ อภินิปฺผาเทสิฯ

๓๓๒. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ภทฺทิโย อรญฺญคโตปิ รุกฺขมูลคโตปิ สุญฺญาคารคโตปิ อภิกฺขณํ อุทานํ อุทาเนสิ – “อโห สุขํ, อโห สุข”นฺติฯ อถ โข สมฺพหุลา ภิกฺขู เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “อายสฺมา, ภนฺเต, ภทฺทิโย อรญฺญคโตปิ รุกฺขมูลคโตปิ สุญฺญาคารคโตปิ อภิกฺขณํ อุทานํ อุทาเนสิ – ‘อโห สุขํ, อโห สุข’นฺติฯ นิสฺสํสยํ โข, ภนฺเต, อายสฺมา ภทฺทิโย อนภิรโตว พฺรหฺมจริยํ จรติฯ ตเยว วา ปุริมํ รชฺชสุขํ สมนุสฺสรนฺโต อรญฺญคโตปิ รุกฺขมูลคโตปิ สุญฺญาคารคโตปิ อภิกฺขณํ อุทานํ อุทาเนสิ – ‘อโห สุขํ, อโห สุข’”นฺติฯ

อถ โข ภควา อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อามนฺเตสิ – “เอหิ ตฺวํ, ภิกฺขุ, มม วจเนน ภทฺทิยํ ภิกฺขุํ อามนฺเตหิ – ‘สตฺถา ตํ, อาวุโส ภทฺทิย, อามนฺเตตี’”ติ ฯ “เอวํ ภนฺเต”ติ โข โส ภิกฺขุ ภควโต ปฏิสฺสุตฺวา เยนายสฺมา ภทฺทิโย เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ ภทฺทิยํ เอตทโวจ – “สตฺถา ตํ, อาวุโส ภทฺทิย, อามนฺเตตี”ติฯ “เอวมาวุโส”ติ โข อายสฺมา ภทฺทิโย ตสฺส ภิกฺขุโน ปฏิสฺสุตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ ภทฺทิยํ ภควา เอตทโวจ – “สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภทฺทิย, อรญฺญคโตปิ รุกฺขมูลคโตปิ สุญฺญาคารคโตปิ อภิกฺขณํ อุทานํ อุทาเนสิ – ‘อโห สุขํ, อโห สุข’”นฺติ? “เอวํ ภนฺเต”ติฯ “กึ ปน ตฺวํ, ภทฺทิย, อตฺถวสํ สมฺปสฺสมาโน อรญฺญคโตปิ รุกฺขมูลคโตปิ สุญฺญาคารคโตปิ อภิกฺขณํ อุทานํ อุทาเนสิ – ‘อโห สุขํ อโห สุข’”นฺติ? “ปุพฺเพ เม, ภนฺเต, รญฺโญ สโตปิ อนฺโตปิ อนฺเตปุเร รกฺขา สุสํวิหิตา โหติ, พหิปิ อนฺเตปุเร รกฺขา สุสํวิหิตา โหติ, อนฺโตปิ นคเร รกฺขา สุสํวิหิตา โหติ, พหิปิ นคเร รกฺขา สุสํวิหิตา โหติ, อนฺโตปิ ชนปเท รกฺขา สุสํวิหิตา โหติ, พหิปิ ชนปเท รกฺขา สุสํวิหิตา โหติฯ โส โข อหํ, ภนฺเต, เอวํ รกฺขิโตปิ โคปิโตปิ สนฺโต ภีโต อุพฺพิคฺโค อุสฺสงฺกี อุตฺรสฺโต วิหรามิฯ เอตรหิ โข ปน อหํ เอโก, ภนฺเต, อรญฺญคโตปิ รุกฺขมูลคโตปิ สุญฺญาคารคโตปิ อภีโต อนุพฺพิคฺโค อนุสฺสงฺกี อนุตฺรสฺโต อปฺโปสฺสุกฺโก ปนฺนโลโม ปรทตฺตวุตฺโต มิคภูเตน เจตสา วิหรามีติฯ อิมํ โข อหํ, ภนฺเต, อตฺถวสํ สมฺปสฺสมาโน อรญฺญค

โตปิ รุกฺขมูลคโตปิ สุญฺญาคารคโตปิ อภิกฺขณํ อุทานํ อุทาเนมิ – ‘อโห สุขํ, อโห สุข’’’นฺติฯ อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ –

[อุทา. ๒๐] ‘‘ยสฺสนฺตรโต น สนฺติ โกปา, อิติ ภวาภวตญฺจ วีติวตฺโต;
ตํ วิคตภยํ สุขิํ อโสกํ, เทวา นานุภวนฺติ ทสฺสนายา’’ติฯ

เทวทตฺตวตฺถุ

๓๓๓. อถ โข ภควา อนุปิยายํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน โกสมฺพี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน โกสมฺพี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเมฯ อถ โข เทวทตฺตสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – ‘‘กํ นุ โข อหํ ปสาเทยฺยํ, ยสฺมิํ เม ปสนฺเน พหุลาภสกฺกาโร อุปฺปชฺเชยฺยา’’ติ? อถ โข เทวทตฺตสฺส เอตทโหสิ – ‘‘อยํ โข อชาตสตฺตุ กุมาโร ตรุโณ เจว อายติํ ภทฺโท จฯ ยํนูนาหํ อชาตสตฺตุํ กุมารํ ปสาเทยฺยํฯ ตสฺมิํ เม ปสนฺเน พหุลาภสกฺกาโร อุปฺปชฺชิสฺสตี’’ติฯ

อถ โข เทวทตฺโต เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน ราชคหํ เตน ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน เยน ราชคหํ ตทวสริฯ อถ โข เทวทตฺโต สกวณฺณํ ปฏิสํหริตฺวา กุมารกวณฺณํ อภินิมฺมินิตฺวา อหิเมขลิกาย อชาตสตฺตุสฺส กุมารสฺส อุจฺฉงฺเค [อุจฺจงฺเก (สฺยา.)] ปาตุรโหสิฯ อถ โข อชาตสตฺตุ กุมาโร ภีโต อโหสิ, อุพฺพิคฺโค อุสฺสงฺกี อุตฺรสฺโตฯ อถ โข เทวทตฺโต อชาตสตฺตุํ กุมารํ เอตทโวจ – ‘‘ภายสิ มํ ตฺวํ กุมารา’’ติ? ‘‘อาม, ภายามิฯ โกสิ ตฺว’’นฺติ? ‘‘อหํ เทวทตฺโต’’ติฯ ‘‘สเจ โข ตฺวํ, ภนฺเต, อยฺโย เทวทตฺโต, อิงฺฆ สเกเนว วณฺเณน ปาตุภวสฺสู’’ติฯ อถ โข เทวทตฺโต กุมารกวณฺณํ ปฏิสํหริตฺวา สงฺฆาฏิปตฺตจีวรธโร อชาตสตฺตุสฺส กุมารสฺส ปุรโต อฏฺฐาสิฯ อถ โข อชาตสตฺตุ กุมาโร เทวทตฺตสฺส อิมินา อิทฺธิปาฏิหาริเยน อภิปฺปสนฺโน ปญฺจหิ รถสเตหิ สายํ ปาตํ อุปฏฺฐานํ คจฺฉติ, ปญฺจ จ ถาลิปากสตานิ ภตฺตาภิหาโร อภิหรียติฯ อถ โข เทวทตฺตสฺส ลาภสกฺการสิโลเกน อภิภูตสฺส ปริยาทินฺนจิตฺตสฺส เอวรูปํ อิจฺฉาคตํ อุปฺปชฺชิ – ‘‘อหํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปริหริสฺสามี’’ติ ฯ สห จิตฺตุปฺปาทาว เทวทตฺโต ตสฺสา อิทฺธิยา ปริหายิฯ

[อ. นิ. ๕.๑๐๐] เตน โข ปน สมเยน กกุโธ นาม โกฬิยปุตฺโต, อายสฺมโต มหาโมคฺคลฺลานสฺส อุปฏฺฐาโก, อธุนา กาลงฺกโต อญฺญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปนฺโนฯ ตสฺส เอวรูโป อตฺตภาวปฺปฏิลาโภ โหติ – เสยฺยถาปิ นาม ทฺเว วา ตีณิ วา มาคธกานิ [มาคธิกานิ (สฺยา.)] คามกฺเขตฺตานิฯ โส เตน อตฺตภาวปฺปฏิลาเภน เนว อตฺตานํ น ปรํ พฺยาพาเธติฯ อถ โข กกุโธ เทวปุตฺโต เยนายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิโต โข กกุโธ เทวปุตฺโต อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ เอตทโวจ – ‘‘เทวทตฺตสฺส, ภนฺเต, ลาภสกฺการสิโลเกน อภิภูตสฺส ปริยาทินฺนจิตฺตสฺส [ปริยาทิณฺณจิตฺตสฺส (ก.)] เอวรูปํ อิจฺฉาคตํ อุปฺปชฺชิ – ‘อหํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปริหริสฺสามี’ติฯ สห จิตฺตุปฺปาทาว ภนฺเต, เทวทตฺโต ตสฺสา อิทฺธิยา ปริหีโน’’ติฯ อิทมโวจ กกุโธ เทวปุตฺโตฯ อิทํ วตฺวา อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถว อนฺตรธายิฯ

อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ , อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ ฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ภควนฺตํ เอตทโวจ – "กกุโธ นาม, ภนฺเต, โกฬิยปุตฺโต มม อุปฏฺฐาโก อธุนา กาลงฺกโต อญฺญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปนฺโนฯ ตสฺส เอวรูโป อตฺตภาวปฺปฏิลาโภ – เสยฺยถาปิ นาม ทฺเว วา ตีณิ วา มาคธกานิ คามกฺเขตฺตานิฯ โส เตน อตฺตภาวปฺปฏิลาเภน เนว อตฺตานํ น ปรํ พฺยาพาเธติฯ อถ โข, ภนฺเต, กกุโธ เทวปุตฺโต เยนาหํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิโต โข, ภนฺเต, กกุโธ เทวปุตฺโต มํ เอตทโวจ – 'เทวทตฺตสฺส, ภนฺเต, ลาภสกฺการสิโลเกน อภิภูตสฺส ปริยาทินฺนจิตฺตสฺส เอวรูปํ อิจฺฉาคตํ อุปฺปชฺชิ – อหํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปริหริสฺสามีติฯ สห จิตฺตุปฺปาทาว ภนฺเต, เทวทตฺโต ตสฺสา อิทฺธิยา ปริหีโน'ติฯ อิทมโวจ, ภนฺเต, กกุโธ เทวปุตฺโตฯ อิทํ วตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถว อนฺตรธายี"ติฯ

"กึ ปน เต, โมคฺคลฺลาน, กกุโธ เทวปุตฺโต เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิโต? ยํ กิญฺจิ กกุโธ เทวปุตฺโต ภาสติ สพฺพํ ตํ ตเถว โหติ, โน อญฺญถา"ติ? "เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิโต จ เม, ภนฺเต, กกุโธ เทวปุตฺโตฯ ยํ กิญฺจิ กกุโธ เทวปุตฺโต ภาสติ สพฺพํ ตํ ตเถว โหติ, โน อญฺญถา"ติฯ "รกฺขสฺเสตํ, โมคฺคลฺลาน, วาจํฯ รกฺขสฺเสตํ, โมคฺคลฺลาน, วาจํฯ อิทานิ โส โมฆปุริโส อตฺตนาว อตฺตานํ ปาตุกริสฺสติฯ

ปญฺจสตฺถุกถา

๑๓๔. [อ. นิ. ๕.๑๐๐] "ปญฺจิเม , โมคฺคลฺลาน, สตฺถาโร สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึฯ กตเม ปญฺจ? "อิธ, โมคฺคลฺลาน, เอกจฺโจ สตฺถา อปริสุทฺธสีโล สมาโน 'ปริสุทฺธสีโลมฺหี'ติ ปฏิชานาติ 'ปริสุทฺธํ เม สีลํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐ'นฺติฯ ตเมนํ สาวกา เอวํ ชานนฺติ – 'อยํ โข ภวํ สตฺถา อปริสุทฺธสีโล สมาโน 'ปริสุทฺธสีโลมฺหี'ติ ปฏิชานาติ 'ปริสุทฺธํ เม สีลํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐ'นฺติ จฯ มยญฺเจว โข ปน คิหีนํ อาโรเจยฺยาม, นาสฺสสฺส มนาปํฯ ยํ โข ปนสฺส อมนาปํ, กถํ นํ มยํ เตน สมุทาจเรยฺยาม? สมฺมนฺนติ โข ปน จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน – ยํ ตุโม กริสฺสติ, ตุโมว เตน ปญฺญายิสฺสตี'ติฯ เอวรูปํ โข, โมคฺคลฺลาน, สตฺถารํ สาวกา สีลโต รกฺขนฺติ; เอวรูโป จ ปน สตฺถา สาวเกหิ สีลโต รกฺขํ ปจฺจาสีสติ [ปจฺจาสึสติ (สี. สฺยา.)] ฯ

"ปุน จปรํ, โมคฺคลฺลาน, อิเธกจฺโจ สตฺถา อปริสุทฺธาชีโว สมาโน 'ปริสุทฺธาชีโวมฺหี'ติ ปฏิชานาติ 'ปริสุทฺโธ เม อาชีโว ปริโยทาโต อสํกิลิฏฺโฐ'ติ จฯ ตเมนํ สาวกา เอวํ ชานนฺติ – 'อยํ โข ภวํ สตฺถา อปริสุทฺธาชีโว สมาโน 'ปริสุทฺธาชีโวมฺหี'ติ ปฏิชานาติ 'ปริสุทฺโธ เม อาชีโว ปริโยทาโต อสํกิลิฏฺโฐ'ติ จฯ มยญฺเจว โข ปน คิหีนํ อาโรเจยฺยาม, นาสฺสสฺส มนาปํฯ ยํ โข ปนสฺส อมนาปํ, กถํ น มยํ เตน สมุทาจเรยฺยาม? สมฺมนฺนติ โข ปน จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน – ยํ ตุโม กริสฺสติ, ตุโมว เตน ปญฺญายิสฺสตี'ติฯ เอวรูปํ โข, โมคฺคลฺลาน, สตฺถารํ สาวกา อาชีวโต รกฺขนฺติ; เอวรูโป จ ปน สตฺถา สาวเกหิ อาชีวโต รกฺขํ ปจฺจาสีสติฯ

“ปุน จปรํ, โมคฺคลฺลาน, อิเธกจฺโจ สตฺถา อปริสุทฺธธมฺมเทสโน สมาโน ‘ปริสุทฺธธมฺมเทสโนมฺหี’ติ ปฏิชานาติ ‘ปริสุทฺธา เม ธมฺมเทสนา ปริโยทาตา อสํกิลิฏฺฐา’ติ จ ฯ ตเมนํ สาวกา เอวํ ชานนฺติ – ‘อยํ โข ภวํ สตฺถา อปริสุทฺธธมฺมเทสโน สมาโน ‘ปริสุทฺธธมฺมเทสโนมฺหี’ติ ปฏิชานาติ ‘ปริสุทฺธา เม ธมฺมเทสนา ปริโยทาตา อสํกิลิฏฺฐา’ติ จฯ มยญฺเจว โข ปน คิหีนํ อาโรเจยฺยาม, นาสฺสสฺส มนาปํฯ ยํ โข ปนสฺส อมนาปํ, กถํ นํ มยํ เตน สมุทาจเรยฺยาม? สมฺมนฺนติ โข ปน จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน – ยํ ตุโม กริสฺสติ, ตุโมว เตน ปญฺญายิสฺสตี’ติฯ เอวรูปํ โข, โมคฺคลฺลาน, สตฺถารํ สาวกา ธมฺมเทสนโต รกฺขนฺติ; เอวรูโป จ ปน สตฺถา สาวเกหิ ธมฺมเทสนโต รกฺขํ ปจฺจาสีสติฯ

“ปุน จปรํ, โมคฺคลฺลาน, อิเธกจฺโจ สตฺถา อปริสุทฺธเวยฺยากรโณ สมาโน ‘ปริสุทฺธเวยฺยากรโณมฺหี’ติ ปฏิชานาติ ‘ปริสุทฺธํ เม เวยฺยากรณํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐ’นฺติ จฯ ตเมนํ สาวกา เอวํ ชานนฺติ – ‘อยํ โข ภวํ สตฺถา อปริสุทฺธเวยฺยากรโณ สมาโน ‘ปริสุทฺธเวยฺยากรโณมฺหี’ติ ปฏิชานาติ ‘ปริสุทฺธํ เม เวยฺยากรณํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐ’นฺติ จฯ มยญฺเจว โข ปน คิหีนํ อาโรเจยฺยาม, นาสฺสสฺส มนาปํฯ ยํ โข ปนสฺส อมนาปํ, กถํ นํ มยํ เตน สมุทาจเรยฺยาม? สมฺมนฺนติ โข ปน จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน – ยํ ตุโม กริสฺสติ, ตุโมว เตน ปญฺญายิสฺสตี’ติฯ เอวรูปํ โข, โมคฺคลฺลาน, สตฺถารํ สาวกา เวยฺยากรณโต รกฺขนฺติ; เอวรูโป จ ปน สตฺถา สาวเกหิ เวยฺยากรณโต รกฺขํ ปจฺจาสีสติฯ

“ปุน จปรํ, โมคฺคลฺลาน, อิเธกจฺโจ สตฺถา อปริสุทฺธญาณทสฺสโน สมาโน ‘ปริสุทฺธญาณทสฺสโนมฺหี’ติ ปฏิชานาติ ‘ปริสุทฺธํ เม ญาณทสฺสนํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐ’นฺติ จฯ ตเมนํ สาวกา เอวํ ชานนฺติ – ‘อยํ โข ภวํ สตฺถา อปริสุทฺธญาณทสฺสโน สมาโน ‘ปริสุทฺธญาณทสฺสโนมฺหี’ติ ปฏิชานาติ ‘ปริสุทฺธํ เม ญาณทสฺสนํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐ’นฺติ จฯ มยญฺเจว โข ปน คิหีนํ อาโรเจยฺยาม, นาสฺสสฺส มนาปํฯ ยํ โข ปนสฺส อมนาปํ, กถํ นํ มยํ เตน สมุทาจเรยฺยาม? สมฺมนฺนติ โข ปน จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน – ยํ ตุโม กริสฺสติ, ตุโมว เตน ปญฺญายิสฺสตี’ติฯ เอวรูปํ โข, โมคฺคลฺลาน, สตฺถารํ สาวกา ญาณทสฺสนโต รกฺขนฺติ; เอวรูโป จ ปน สตฺถา สาวเกหิ ญาณทสฺสนโต รกฺขํ ปจฺจาสีสตีติฯ อิเม โข, โมคฺคลฺลาน, ปญฺจ สตฺถาโร สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมิํฯ

“อหํ โข ปน, โมคฺคลฺลาน, ปริสุทฺธสีโล สมาโน ‘ปริสุทฺธสีโลมฺหี’ติ ปฏิชานามิ ‘ปริสุทฺธํ เม สีลํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐ’นฺติ จฯ น จ มํ สาวกา สีลโต รกฺขนฺติ; น จาหํ สาวเกหิ สีลโต รกฺขํ ปจฺจาสีสามิฯ ปริสุทฺธาชีโว สมาโน…เป.… ปริสุทฺธธมฺมเทสโน สมาโน…เป.… ปริสุทฺธเวยฺยากรโณ สมาโน…เป.… ปริสุทฺธญาณทสฺสโน สมาโน ‘ปริสุทฺธญาณทสฺสโนมฺหี’ติ ปฏิชานามิ ‘ปริสุทฺธํ เม ญาณทสฺสนํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐ’นฺติ จฯ น จ มํ สาวกา ญาณทสฺสนโต รกฺขนฺติ; น จาหํ สาวเกหิ ญาณทสฺสนโต รกฺขํ ปจฺจาสีสามี”ติฯ

๑๓๕. อถ โข ภควา โกสมฺพิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน ราชคหํ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน ราชคหํ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ อถ โข สมฺพหุลา ภิกฺขู เยน ภควา เตนุปสงฺกมิํสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิํสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “เทวทตฺตสฺส, ภนฺเต, อชาตสตฺตุ กุมาโร ปญฺจหิ รถสเตหิ สายํ ปาตํ อุปฏฺฐานํ

คจฺฉติ; ปญฺจ จ ถาลิปากสตานิ ภตฺตาภิหาโร อภิหรียตี”ติฯ “มา, ภิกฺขเว, เทวทตฺตสฺส ลาภสกฺการสิโลกํ ปิหยิตฺถฯ ยาวกีวญฺจ, ภิกฺขเว , เทวทตฺตสฺส อชาตสตฺตุ กุมาโร ปญฺจหิ รถสเตหิ สายํ ปาตํ อุปฏฺฐานํ คมิสฺสติ , ปญฺจ จ ถาลิปากสตานิ ภตฺตาภิหาโร อภิหรียิสฺสติ, หานิเยว, ภิกฺขเว, เทวทตฺตสฺส ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน วุฑฺฒิฯ

“เสยฺยถาปิ , ภิกฺขเว, จณฺฑสฺส กุกฺกุรสฺส นาสาย ปิตฺตํ ภินฺเทยฺยุํ, เอวญฺหิ โส, ภิกฺขเว, กุกฺกุโร ภิยฺโยโสมตฺตาย จณฺฑตโร อสฺส, เอวเมว โข, ภิกฺขเว, ยาวกีวญฺจ เทวทตฺตสฺส อชาตสตฺตุ กุมาโร ปญฺจหิ รถสเตหิ สายํ ปาตํ อุปฏฺฐานํ คมิสฺสติ, ปญฺจ จ ถาลิปากสตานิ ภตฺตาภิหาโร อภิหรียิสฺสติ, หานิเยว, ภิกฺขเว, เทวทตฺตสฺส ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน วุฑฺฒิฯ

[สํ. นิ. ๒.๑๘๔; อ. นิ. ๔.๖๘] “อตฺตวธาย, ภิกฺขเว, เทวทตฺตสฺส ลาภสกฺการสิโลโก อุทปาทิ, ปราภวาย เทวทตฺตสฺส ลาภสกฺการสิโลโก อุทปาทิฯ

“เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, กทลี อตฺตวธาย ผลํ เทติ, ปราภวาย ผลํ เทติ, เอวเมว โข, ภิกฺขเว, อตฺตวธาย เทวทตฺตสฺส ลาภสกฺการสิโลโก อุทปาทิ, ปราภวาย เทวทตฺตสฺส ลาภสกฺการสิโลโก อุทปาทิฯ

“เสยฺยถาปิ , ภิกฺขเว, เวฬุ อตฺตวธาย ผลํ เทติ, ปราภวาย ผลํ เทติ, เอวเมว โข, ภิกฺขเว, อตฺตวธาย เทวทตฺตสฺส ลาภสกฺการสิโลโก อุทปาทิ, ปราภวาย เทวทตฺตสฺส ลาภสกฺการสิโลโก อุทปาทิฯ

“เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, นโฬ อตฺตวธาย ผลํ เทติ, ปราภวาย ผลํ เทติ, เอวเมว โข, ภิกฺขเว, อตฺตวธาย เทวทตฺตสฺส ลาภสกฺการสิโลโก อุทปาทิ, ปราภวาย เทวทตฺตสฺส ลาภสกฺการสิโลโก อุทปาทิ ฯ

“เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, อสฺสตรี อตฺตวธาย คพฺภํ คณฺหาติ, ปราภวาย คพฺภํ คณฺหาติ, เอวเมว โข, ภิกฺขเว, อตฺตวธาย เทวทตฺตสฺส ลาภสกฺการสิโลโก อุทปาทิ, ปราภวาย เทวทตฺตสฺส ลาภสกฺการสิโลโก อุทปาที”ติฯ

[สํ. นิ. ๑.๑๘๓, ๑.๒.๑๘๔, เนตฺติ. ๙๐] “ผลํ เว กทลึ หนฺติ, ผลํ เวฬุํ ผลํ นฬํ;
สกฺกาโร กาปุริสํ หนฺติ, คพฺโภ อสฺสตรึ ยถา”ติฯ

ปฐมภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๒. ทุติยภาณวาโร

ปกาสนียกมฺมํ

๓๓๖. เตน โข ปน สมเยน ภควา มหติยา ปริสาย ปริวุโต ธมฺมํ เทเสนฺโต นิสินฺโน โหติ สราชิกาย ปริสายฯ อถ โข เทวทตฺโต อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลึ ปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ชิณฺโณ ทานิ, ภนฺเต, ภควา วุฑฺโฒ มหลฺลโก อทฺธคโต วโยอนุปฺปตฺโตฯ อปฺโปสฺสุกฺโก ทานิ,

ภนฺเต, ภควา ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารํ อนุยุตฺโต วิหรตุ, มมํ ภิกฺขุสงฺฆํ นิสฺสชฺชตุฯ อหํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปริหริสฺสามี’’ติฯ “อลํ, เทวทตฺต, มา เต รุจฺจิ ภิกฺขุสงฺฆํ ปริหริตุ’’นฺติฯ ทุติยมฺปิ โข เทวทตฺโต…เป.… ตติยมฺปิ โข เทวทตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ชิณฺโณ ทานิ, ภนฺเต, ภควา วุฑฺโฒ มหลฺลโก อทฺธคโต วโยอนุปฺปตฺโตฯ อปฺโปสฺสุกฺโก ทานิ, ภนฺเต, ภควา ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารํ อนุยุตฺโต วิหรตุ, มมํ ภิกฺขุสงฺฆํ นิสฺสชฺชตุฯ อหํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปริหริสฺสามี’’ติฯ “สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานานมฺปิ โข อหํ, เทวทตฺต, ภิกฺขุสงฺฆํ น นิสฺสชฺเชยฺยํ , กึ ปน ตุยฺหํ ฉวสฺส เขฬาสกสฺสา’’ติ! อถ โข เทวทตฺโต – สราชิกาย มํ ภควา ปริสาย เขฬาสกวาเทน อปสาเทติ, สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเนว อุกฺกํสตีติ – กุปิโต อนตฺตมโน ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อยญฺจรหิ เทวทตฺตสฺส ภควติ ปฐโม อาฆาโต อโหสิฯ

อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ เทวทตฺตสฺส ราชคเห ปกาสนียํ กมฺมํ กโรตุ – ‘ปุพฺเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกติฯ ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาย, น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺโฆ วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโตว เตน ทฏฺฐพฺโพ’ติฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, กาตพฺพํฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๓๓๗. “สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ สงฺโฆ เทวทตฺตสฺส ราชคเห ปกาสนียํ กมฺมํ กเรยฺย – “ปุพฺเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกติฯ ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาย, น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺโฆ วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโตว เตน ทฏฺฐพฺโพ’ติฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ เทวทตฺตสฺส ราชคเห ปกาสนียํ กมฺมํ กโรติ – ‘ปุพฺเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกติฯ ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาย, น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺโฆ วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโตว เตน ทฏฺฐพฺโพ’ติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ เทวทตฺตสฺส ราชคเห ปกาสนียํ กมฺมสฺส กรณํ – ‘ปุพฺเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกติ, ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาย, น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺโฆ วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโตว เตน ทฏฺฐพฺโพ’ติ – โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“กตํ สงฺเฆน เทวทตฺตสฺส ราชคเห ปกาสนียํ กมฺมํ – ‘ปุพฺเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกติฯ ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาย, น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺโฆ วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโตว เตน ทฏฺฐพฺโพ’ติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

๓๓๘. อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ อามนฺเตสิ – “เตน หิ ตฺวํ, สาริปุตฺต, เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาเสหี’’ติฯ “ปุพฺเพ มยา, ภนฺเต, เทวทตฺตสฺส ราชคเห วณฺโณ ภาสิโต – ‘มหิทฺธิโก โคธิปุตฺโต, มหานุภาโว โคธิปุตฺโต’ติฯ กถาหํ, ภนฺเต, เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาเสมี’’ติ? “นนุ ตยา, สาริปุตฺต, ภูโตเยว เทวทตฺตสฺส ราชคเห วณฺโณ ภาสิโต – ‘มหิทฺธิโก โคธิปุตฺโต, มหานุภาโว โคธิปุตฺโต’’’ ติ? “เอวํ ภนฺเต’’ติฯ “เอวเมว โข ตฺวํ, สาริปุตฺต, ภูตํเยว เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาเสหี’’ติฯ “เอวํ ภนฺเต’’ติ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภควโต ปจฺจสฺโสสิ ฯ

อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘เตน หิ, ภิกฺขเว, สงฺโฆ สาริปุตฺตํ สมฺมนฺนตุ เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาเสตุํ – ‘ปุพฺเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกติฯ ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาย, น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺโฆ วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโตว เตน ทฏฺฐพฺโพ’ติฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปฐมํ สาริปุตฺโต ยาจิตพฺโพฯ ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

‘‘สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ สมฺมนฺเนยฺย เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาเสตุํ – ‘ปุพฺเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกติฯ ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาย, น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺโฆ วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโตว เตน ทฏฺฐพฺโพ’ติฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ สมฺมนฺนติ เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาเสตุํ – ‘ปุพฺเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกติ, ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาย, น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺโฆ วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโตว เตน ทฏฺฐพฺโพ’ติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ, อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส สมฺมุติ เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาเสตุํ – ‘ปุพฺเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกติ, ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาย, น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺโฆ วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโตว เตน ทฏฺฐพฺโพ’ติ – โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

‘‘สมฺมโต สงฺเฆน อายสฺมา สาริปุตฺโต เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาเสตุํ – ‘ปุพฺเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกติฯ ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาย, น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺโฆ วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโตว เตน ทฏฺฐพฺโพ’ติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

สมฺมโต จ อายสฺมา สาริปุตฺโต สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ราชคหํ ปวิสิตฺวา เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาเสสิ – ‘‘ปุพฺเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกติฯ ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาย, น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺโฆ วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโตว เตน ทฏฺฐพฺโพ’’ติฯ ตตฺถ เย เต มนุสฺสา อสฺสทฺธา อปฺปสนฺนา ทุพฺพุทฺธิโน, เต เอวมาหํสุ – ‘‘อุสูยกา อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา เทวทตฺตสฺส ลาภสกฺการํ อุสูยนฺตี’’ติฯ เย ปน เต มนุสฺสา สทฺธา ปสนฺนา ปณฺฑิตา พฺยตฺตา พุทฺธิมนฺโต, เต เอวมาหํสุ – ‘‘น โข อิทํ โอรกํ ภวิสฺสติ ยถา ภควา เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาสาเปตี’’ติฯ

อชาตสตฺตุกุมารวตฺถุ

๓๓๙. อถ โข เทวทตฺโต เยน อชาตสตฺตุ กุมาโร เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อชาตสตฺตุํ กุมารํ เอตทโวจ – ‘‘ปุพฺเพ โข, กุมาร, มนุสฺสา ทีฆายุกา, เอตรหิ อปฺปายุกาฯ ฐานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ ยํ ตฺวํ กุมาโรว สมาโน กาลํ กเรยฺยาสิฯ เตน หิ ตฺวํ, กุมาร, ปิตรํ หนฺตฺวา ราชา โหหิฯ อหํ ภควนฺตํ หนฺตฺวา พุทฺโธ ภวิสฺสามี’’ติฯ

อถ โข อชาตสตฺตุ กุมาโร – อยฺโย โข เทวทตฺโต มหิทฺธิโก มหานุภาโว, ชาเนยฺยาสิ อยฺโย เทวทตฺโตติ – อูรุยา โปตฺถนิกํ พนฺธิตฺวา ทิวา ทิวสฺส [ทิวา ทิวสสฺส (ก.)] ภีโต อุพฺพิคฺโค อุสฺสงฺกี อุตฺรสฺโต สหสา อนฺเตปุรํ ปาวิสิฯ อทฺทสาสุํ โข อนฺเตปุเร อุปจารกา มหามตฺตา อชาตสตฺตุํ กุมารํ ทิวา ทิวสฺส ภีตํ อุพฺพิคฺคํ อุสฺสงฺกึ

อุตฺรสฺตํ สหสา อนฺเตปุรํ ปวิสนฺตํ; ทิสฺวาน อคฺคเหสุํฯ เต วิจินนฺตา อูรุยา โปตฺถนิกํ พทฺธํ [พนฺธํ (ก.)] ทิสฺวาน อชาตสตฺตุํ กุมารํ เอตทโวจุํ – “กึ ตฺวํ, กุมาร, กตฺตุกาโมสี”ติ? “ปิตรมฺหิ หนฺตุกาโม”ติฯ “เกนาสิ อุสฺสาหิโต”ติ? “อยฺเยน เทวทตฺเตนา”ติฯ เอกจฺเจ มหามตฺตา เอวํ มตึ อกํสุ – “กุมาโร จ หนฺตพฺโพ, เทวทตฺโต จ, สพฺเพ จ ภิกฺขู หนฺตพฺพา”ติฯ เอกจฺเจ มหามตฺตา เอวํ มตึ อกํสุ – “น ภิกฺขู หนฺตพฺพาฯ น ภิกฺขู กิญฺจิ อปรชฺฌนฺติฯ กุมาโร จ หนฺตพฺโพ, เทวทตฺโต จา”ติฯ เอกจฺเจ มหามตฺตา เอวํ มตึ อกํสุ – “น กุมาโร จ หนฺตพฺโพ, น เทวทตฺโตฯ น ภิกฺขู หนฺตพฺพาฯ รญฺโญ อาโรเจตพฺพํฯ ยถา ราชา วกฺขติ ตถา กริสฺสามา”ติฯ

อถ โข เต มหามตฺตา อชาตสตฺตุํ กุมารํ อาทาย เยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เตนุปสงฺกมึสุ , อุปสงฺกมิตฺวา รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “กถํ, ภเณ, มหามตฺเตหิ มติ กตา”ติ? “เอกจฺเจ, เทว, มหามตฺตา เอวํ มตึ อกํสุ – ‘กุมาโร จ หนฺตพฺโพ, เทวทตฺโต จ, สพฺเพ จ ภิกฺขู หนฺตพฺพา’ติฯ เอกจฺเจ มหามตฺตา เอวํ มตึ อกํสุ – ‘น ภิกฺขู หนฺตพฺพาฯ น ภิกฺขู กิญฺจิ อปรชฺฌนฺติฯ กุมาโร จ หนฺตพฺโพ, เทวทตฺโต จา’ติฯ เอกจฺเจ มหามตฺตา เอวํ มตึ อกํสุ – ‘น กุมาโร จ หนฺตพฺโพ, น เทวทตฺโตฯ น ภิกฺขู หนฺตพฺพาฯ รญฺโญ อาโรเจตพฺพํฯ ยถา ราชา วกฺขติ ตถา กริสฺสามา’”ติฯ “กึ, ภเณ, กริสฺสติ พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺโฆ วา? นนุ ภควตา ปฏิกจฺเจว เทวทตฺโต ราชคเห ปกาสาปิโต – ‘ปุพฺเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกติฯ ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาย, น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺโฆ วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโตว เตน ทฏฺฐพฺโพ’”ติ? ตตฺถ เย เต มหามตฺตา เอวํ มตึ อกํสุ – ‘กุมาโร จ หนฺตพฺโพ เทวทตฺโต จ; สพฺเพ จ ภิกฺขู หนฺตพฺพา’ติ; เต อฏฺฐาเน อกาสิฯ เย เต มหามตฺตา เอวํ มตึ อกํสุ – ‘น ภิกฺขู หนฺตพฺพา; น ภิกฺขู กิญฺจิ อปรชฺฌนฺติ; กุมาโร จ หนฺตพฺโพ เทวทตฺโต จา’ติ; เต นีเจ ฐาเน ฐเปสิฯ เย เต มหามตฺตา เอวํ มตึ อกํสุ – ‘น กุมาโร จ หนฺตพฺโพ, น เทวทตฺโต; น ภิกฺขู หนฺตพฺพา; รญฺโญ อาโรเจตพฺพํ; ยถา ราชา วกฺขติ ตถา กริสฺสามา’ติ; เต อุจฺเจ ฐาเน ฐเปสิฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อชาตสตฺตุํ กุมารํ เอตทโวจ – “กิสฺส มํ ตฺวํ, กุมาร, หนฺตุกาโมสี”ติ? “รชฺเชนามฺหิ, เทว, อตฺถิโก”ติฯ “สเจ โข ตฺวํ, กุมาร, รชฺเชน อตฺถิโก, เอตํ เต รชฺช” นฺติ อชาตสตฺตุสฺส กุมารสฺส รชฺชํ นิยฺยาเทสิฯ

อภิมารเปสนํ

๓๔๐. อถ โข เทวทตฺโต เยน อชาตสตฺตุ กุมาโร เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อชาตสตฺตุํ กุมารํ เอตทโวจ – “ปุริเส, มหาราช, อาณาเปหิ, เย สมณํ โคตมํ ชีวิตา โวโรเปสฺสนฺตี”ติฯ อถ โข อชาตสตฺตุ กุมาโร มนุสฺเส อาณาเปสิ – “ยถา, ภเณ, อยฺโย เทวทตฺโต อาห ตถา กโรถา”ติฯ อถ โข เทวทตฺโต เอกํ ปุริสํ อาณาเปสิ – “คจฺฉาวุโส, อมุกสฺมึ โอกาเส สมโณ โคตโม วิหรติฯ ตํ ชีวิตา โวโรเปตฺวา อิมินา มคฺเคน อาคจฺฉา”ติฯ ตสฺมึ มคฺเค ทฺเว ปุริเส ฐเปสิ – “โย อิมินา มคฺเคน เอโก ปุริโส อาคจฺฉติ, ตํ ชีวิตา โวโรเปตฺวา อิมินา มคฺเคน อาคจฺฉถา”ติฯ ตสฺมึ มคฺเค จตฺตาโร ปุริเส ฐเปสิ – “เย อิมินา มคฺเคน ทฺเว ปุริสา อาคจฺฉนฺติ, เต ชีวิตา โวโรเปตฺวา อิมินา มคฺเคน อาคจฺฉถา”ติฯ ตสฺมึ มคฺเค อฏฺฐ ปุริเส ฐเปสิ – “เย อิมินา มคฺเคน จตฺตาโร ปุริสา อาคจฺฉนฺติ, เต ชีวิตา โวโรเปตฺวา อิมินา มคฺเคน อาคจฺฉถา”ติฯ ตสฺมึ มคฺเค โสฬส ปุริเส ฐเปสิ – “เย อิมินา มคฺเคน อฏฺฐ ปุริสา อาคจฺฉนฺติ, เต ชีวิตา โวโรเปตฺวา อาคจฺฉถา”ติฯ

อถ โข โส เอโก ปุริโส อสิจมฺมํ คเหตฺวา ธนุกลาปํ สนฺนยฺหิตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต อวิทูเร ภีโต อุพฺพิคฺโค อุสฺสงฺกี อุตฺรสฺโต ปตฺถทฺเธน กาเยน อฏฺฐาสิฯ อทฺทสา โข ภควา ตํ ปุริสํ ภีตํ อุพฺพิคฺคํ อุสฺสงฺกึ อุตฺรสฺตํ ปตฺถทฺเธน กาเยน ฐิตํฯ ทิสฺวาน ตํ ปุริสํ เอตทโวจ – “เอหาวุโส, มา ภายี”ติฯ อถ โข โส ปุริโส อสิจมฺมํ เอกมนฺตํ กริตฺวา ธนุกลาปํ นิกฺขิปิตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อจฺจโย มํ, ภนฺเต, อจฺจคมา ยถาพาลํ ยถามูฬฺหํ ยถาอกุสลํ, โยหํ ทุฏฺฐจิตฺโต วธกจิตฺโต อิธูปสงฺกนฺโตฯ ตสฺส เม, ภนฺเต, ภควา อจฺจยํ อจฺจยโต ปฏิคฺคณฺหาตุ อายตึ สํวรายา”ติฯ “ตคฺฆ ตฺวํ, อาวุโส, อจฺจโย อจฺจคมา ยถาพาลํ ยถามูฬฺหํ ยถาอกุสลํ, ยํ ตฺวํ ทุฏฺฐจิตฺโต วธกจิตฺโต อิธูปสงฺกนฺโตฯ ยโต จ โข ตฺวํ, อาวุโส , อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรสิ, ตํ เต มยํ ปฏิคฺคณฺหามฯ วุฑฺฒิเหสา, อาวุโส, อริยสฺส วินเย – โย อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรติ, อายตึ สํวรํ อาปชฺชตี”ติฯ

อถ โข ภควา ตสฺส ปุริสสฺส อนุปุพฺพึ กถํ กเถสิ, เสยฺยถิทํ – ทานกถํ สีลกถํ สคฺคกถํ, กามานํ อาทีนวํ โอการํ สํกิเลสํ, เนกฺขมฺเม อานิสํสํ ปกาเสสิฯ ยทา ตํ ภควา อญฺญาสิ กลฺลจิตฺตํ, มุทุจิตฺตํ, วินีวรณจิตฺตํ, อุทคฺคจิตฺตํ, ปสนฺนจิตฺตํ, อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกํสิกา ธมฺมเทสนา ตํ ปกาเสสิ – ทุกฺขํ, สมุทยํ, นิโรธํ, มคฺคํฯ เสยฺยถาปิ นาม สุทฺธํ วตฺถํ อปคตกาฬกํ สมฺมเทว รชนํ ปฏิคฺคเหยฺย, เอวเมว ตสฺส ปุริสสฺส ตสฺมึเยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ – ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺมนฺติฯ อถ โข โส ปุริโส ทิฏฺฐธมฺโม ปตฺตธมฺโม วิทิตธมฺโม ปริโยคาฬฺหธมฺโม ติณฺณวิจิกิจฺโฉ วิคตกถํกโถ เวสารชฺชปฺปตฺโต อปรปฺปจฺจโย สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเต, อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเตฯ เสยฺยถาปิ, ภนฺเต, นิกฺกุชฺชิตํ วา อุกฺกุชฺเชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย – จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ – เอวเมวํ ภควตา อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโตฯ เอสาหํ, ภนฺเต, ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมญฺจ, ภิกฺขุสงฺฆญฺจฯ อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คต”นฺติฯ อถ โข ภควา ตํ ปุริสํ เอตทโวจ – “มา โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมินา มคฺเคน คจฺฉ, อิมินา มคฺเคน คจฺฉาหี”ติ อญฺเญน มคฺเคน อุยฺโยเชสิฯ

อถ โข เต ทฺเว ปุริสา – กึ นุ โข โส เอโก ปุริโส จิเรน อาคจฺฉตีติ – ปฏิปถํ คจฺฉนฺตา อทฺทสํสุ ภควนฺตํ อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล นิสินฺนํฯ ทิสฺวาน เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เตสํ ภควา อนุปุพฺพึ กถํ กเถสิ…เป.… อปรปฺปจฺจยา สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเต…เป.… อุปาสเก โน ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คเต”ติฯ อถ โข ภควา เต ปุริเส เอตทโวจ – “มา โข ตุมฺเห, อาวุโส, อิมินา มคฺเคน คจฺฉิตฺถ, อิมินา มคฺเคน คจฺฉถา”ติ อญฺเญน มคฺเคน อุยฺโยเชสิฯ

อถ โข เต จตฺตาโร ปุริสา…เป.… อถ โข เต อฏฺฐ ปุริสา…เป.… อถ โข เต โสฬส ปุริสา – กึ นุ โข เต อฏฺฐ ปุริสา จิเรน อาคจฺฉนฺตีติ – ปฏิปถํ คจฺฉนฺตา อทฺทสาสุํ ภควนฺตํ อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล นิสินฺนํฯ ทิสฺวาน เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เตสํ ภควา อนุปุพฺพึ กถํ กเถสิ, เสยฺยถิทํ – ทานกถํ…เป.… อปรปฺปจฺจยา สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “อภิกฺกนฺตํ, ภนฺเต…เป.… อุปาสเก โน ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คเต”ติฯ อถ โข ภควา เต ปุริเส เอตทโวจ – “มา โข ตุมฺเห, อาวุโส, อิมินา มคฺเคน คจฺฉิตฺถ, อิมินา มคฺเคน คจฺฉถา”ติ อญฺเญน มคฺเคน อุยฺโยเชสิฯ

อถ โข โส เอโก ปุริโส เยน เทวทตฺโต เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เทวทตฺตํ เอตทโวจ – “นาหํ, ภนฺเต, สกฺโกมิ ตํ ภควนฺตํ ชีวิตา โวโรเปตุํ; มหิทฺธิโก โส ภควา, มหานุภาโว”ติฯ “อลํ, อาวุโส; มา ตฺวํ สมณํ โคตมํ ชีวิตา โวโรเปสิฯ อหเมว สมณํ โคตมํ ชีวิตา โวโรเปสฺสามี”ติฯ

โลหิตุปฺปาทกกมฺมํ

๓๔๑. เตน โข ปน สมเยน ภควา คิชฺฌกูฏสฺส ปพฺพตสฺส ฉายายํ จงฺกมติฯ อถ โข เทวทตฺโต คิชฺฌกูฏํ ปพฺพตํ อารุหิตฺวา มหตึ สิลํ ปวิชฺฌิ – อิมาย สมณํ โคตมํ ชีวิตา โวโรเปสฺสามีติฯ ทฺเว ปพฺพตกูฏา สมาคนฺตฺวา ตํ สิลํ สมฺปฏิจฺฉึสุฯ ตโต ปปติกา อุปฺปติตฺวา ภควโต ปาเท รุหิรํ อุปฺปาเทสิฯ อถ โข ภควา อุทฺธํ อุลฺโลเกตฺวา เทวทตฺตํ เอตทโวจ – “พหุํ ตยา, โมฆปุริส, อปุญฺญํ ปสุตํ, ยํ ตฺวํ ทุฏฺฐจิตฺโต วธกจิตฺโต ตถาคตสฺส รุหิรํ อุปฺปาเทสี”ติฯ อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อิทํ, ภิกฺขเว, เทวทตฺเตน ปฐมํ อานนฺตริยํ กมฺมํ อุปจิตํ, ยํ ทุฏฺฐจิตฺเตน วธกจิตฺเตน ตถาคตสฺส รุหิรํ อุปฺปาทิต”นฺติฯ

อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู – “เทวทตฺเตน กิร ภควโต วโธ ปยุตฺโต”ติฯ เต จ ภิกฺขู ภควโต วิหารสฺส ปริโต ปริโต จงฺกมนฺติ อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา สชฺฌายํ กโรนฺตา, ภควโต รกฺขาวรณคุตฺติยาฯ อสฺโสสิ โข ภควา อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ สชฺฌายสทฺทํฯ สุตฺวาน อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – “กึ นุ โข โส, อานนฺท, อุจฺจาสทฺโท มหาสทฺโท สชฺฌายสทฺโท”ติ? “อสฺโสสุํ โข, ภนฺเต, ภิกฺขู – ‘เทวทตฺเตน กิร ภควโต วโธ ปยุตฺโต’ติฯ เต จ [เตธ (สี.)], ภนฺเต, ภิกฺขู ภควโต วิหารสฺส ปริโต ปริโต จงฺกมนฺติ อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา สชฺฌายํ กโรนฺตา, ภควโต รกฺขาวรณคุตฺติยาฯ โส เอโส, ภควา, อุจฺจาสทฺโท มหาสทฺโท สชฺฌายสทฺโท”ติฯ “เตน หานนฺท, มม วจเนน เต ภิกฺขู อามนฺเตหิ – สตฺถา อายสฺมนฺเต อามนฺเตตี”ติฯ “เอวํ ภนฺเต”ติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปฏิสฺสุตฺวา เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – “สตฺถา อายสฺมนฺเต อามนฺเตตี”ติฯ “เอวมาวุโส”ติ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต อานนฺทสฺส ปฏิสฺสุตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺเน โข เต ภิกฺขู ภควา เอตทโวจ –

“อฏฺฐานเมตํ , ภิกฺขเว, อนวกาโส, ยํ ปรูปกฺกเมน ตถาคตํ ชีวิตา โวโรเปยฺยฯ อนุปกฺกเมน, ภิกฺขเว, ตถาคตา ปรินิพฺพายนฺติฯ

[จูฬว. ๓๓๔; อ. นิ. ๕.๑๐๐] “ปญฺจิเม, ภิกฺขเว, สตฺถาโร สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึฯ กตเม ปญฺจ? “อิธ, ภิกฺขเว, เอกจฺโจ สตฺถา อปริสุทฺธสีโล สมาโน ‘ปริสุทฺธสีโลมฺหี’ติ ปฏิชานาติ ‘ปริสุทฺธํ เม สีลํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐ’นฺติ จฯ ตเมนํ สาวกา เอวํ ชานนฺติ – ‘อยํ โข ภวํ สตฺถา อปริสุทฺธสีโล สมาโน ‘ปริสุทฺธสีโลมฺหี’ติ ปฏิชานาติ ‘ปริสุทฺธํ เม สีลํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐ’นฺติ จฯ มยญฺเจว โข ปน คิหีนํ อาโรเจยฺยาม, นาสฺสสฺส มนาปํฯ ยํ โข ปนสฺส อมนาปํ, กถํ นํ มยํ เตน สมุทาจเรยฺยาม? สมฺมนฺนติ โข ปน จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน – ยํ ตุโม กริสฺสติ, ตุโมว เตน ปญฺญายิสฺสตี’ติ ฯ เอวรูปํ โข, ภิกฺขเว, สตฺถารํ สาวกา สีลโต รกฺขนฺติ; เอวรูโป จ ปน สตฺถา สาวเกหิ สีลโต รกฺขํ ปจฺจาสีสติฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, อิเธกจฺโจ สตฺถา อปริสุทฺธอาชีโว สมาโน…เป…. อปริสุทฺธธมฺมเทสโน สมาโน…เป…. อปริสุทฺธเวยฺยากรโณ สมาโน…เป…. อปริสุทฺธญาณทสฺสโน สมาโน ‘ปริสุทฺธญาณทสฺสโนมฺหี’ติ ปฏิชานาติ ‘ปริสุทฺธํ เม ญาณทสฺสนํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐ’นฺติ จฯ ตเมนํ สาวกา เอวํ ชานนฺติ – ‘อยํ โข ภวํ สตฺถา อปริสุทฺธญาณทสฺสโน สมาโน ‘ปริสุทฺธญาณทสฺสโนมฺหี’ติ ปฏิชานาติ ‘ปริสุทฺธํ เม ญาณทสฺสนํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐ’นฺติ จฯ มยญฺเจว โข ปน คิหีนํ อาโรเจยฺยาม, นาสฺสสฺส มนาปํฯ ยํ โข ปนสฺส อมนาปํ, กถํ น มยํ เตน สมุทาจเรยฺยาม? สมฺมนฺนติ โข ปน จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน – ยํ ตุโม กริสฺสติ, ตุโมว เตน ปญฺญายิสฺสตี’ติฯ เอวรูปํ โข, ภิกฺขเว, สตฺถารํ สาวกา ญาณทสฺสนโต รกฺขนฺติ; เอวรูโป จ ปน สตฺถา สาวเกหิ ญาณทสฺสนโต รกฺขํ ปจฺจาสีสติฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, ปญฺจ สตฺถาโร สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมิํฯ “อหํ โข ปน, ภิกฺขเว, ปริสุทฺธสีโล สมาโน ‘ปริสุทฺธสีโลมฺหี’ติ ปฏิชานามิ ‘ปริสุทฺธํ เม สีลํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐ’นฺติ จฯ น จ มํ สาวกา สีลโต รกฺขนฺติ; น จาหํ สาวเกหิ สีลโต รกฺขํ ปจฺจาสีสามิฯ อหํ โข ปน ภิกฺขเว ปริสุทฺธาชีโว สมาโน…เป…. ปริสุทฺธธมฺมเทสโน สมาโน…เป…. ปริสุทฺธเวยฺยากรโณ สมาโน…เป…. ปริสุทฺธญาณทสฺสโน สมาโน “ปริสุทฺธญาณทสฺสโนมฺหี”ติ ปฏิชานามิ “ปริสุทฺธํ เม ญาณทสฺสนํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐ”นฺติ จ, น จ มํ สาวกา ญาณทสฺสนโต รกฺขนฺติ, น จาหํ สาวเกหิ ญาณทสฺสนโต รกฺขํ ปจฺจาสีสามิฯ “อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส, ยํ ปรูปกฺกเมน ตถาคตํ ชีวิตา โวโรเปยฺยฯ อนุปกฺกเมน, ภิกฺขเว, ตถาคตา ปรินิพฺพายนฺติฯ คจฺฉถ ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ยถาวิหารํฯ อรกฺขิยา, ภิกฺขเว, ตถาคตา”ติฯ

นาฬาคิริเปสนํ

๓๔๒. เตน โข ปน สมเยน ราชคเห นาฬาคิริ นาม หตฺถี จณฺโฑ โหติ, มนุสฺสฆาตโกฯ อถ โข เทวทตฺโต ราชคหํ ปวิสิตฺวา หตฺถิสาลํ คนฺตฺวา หตฺถิภณฺเฑ เอตทโวจ – “มยํ โข, ภเณ, ราชญาตกา นาม ปฏิพลา นีจฏฺฐานิยํ อุจฺจฏฺฐาเน ฐเปตุํ, ภตฺตมฺปิ เวตนมฺปิ วฑฺฒาเปตุํฯ เตน หิ, ภเณ, ยทา สมโณ โคตโม อิมํ รจฺฉํ ปฏิปนฺโน โหติ, ตทา อิมํ นาฬาคิริํ หตฺถิํ มุญฺเจตฺวา อิมํ รจฺฉํ ปฏิปาเทถา”ติฯ “เอวํ ภนฺเต”ติ โข เต หตฺถิภณฺฑา เทวทตฺตสฺส ปจฺจสฺโสสุํฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธิํ ราชคหํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ อถ โข ภควา ตํ รจฺฉํ ปฏิปชฺชิฯ อทฺทสาสุํ โข เต หตฺถิภณฺฑา ภควนฺตํ ตํ รจฺฉํ ปฏิปนฺนํฯ ทิสฺวาน นาฬาคิริํ หตฺถิํ มุญฺจิตฺวา ตํ รจฺฉํ ปฏิปาเทสุํฯ อทฺทสา โข นาฬาคิริ หตฺถี ภควนฺตํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน โสณฺฑํ อุสฺสาเปตฺวา ปหฏฺฐกณฺณวาโล เยน ภควา เตน อภิธาวิฯ อทฺทสาสุํ โข เต ภิกฺขู นาฬาคิริํ หตฺถิํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “อยํ, ภนฺเต, นาฬาคิริ หตฺถี จณฺโฑ มนุสฺสฆาตโก อิมํ รจฺฉํ ปฏิปนฺโนฯ ปฏิกฺกมตุ, ภนฺเต, ภควา; ปฏิกฺกมตุ สุคโต”ติฯ “อาคจฺฉถ, ภิกฺขเว, มา ภายิตฺถฯ อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส, ยํ ปรูปกฺกเมน ตถาคตํ ชีวิตา โวโรเปยฺยฯ อนุปกฺกเมน, ภิกฺขเว, ตถาคตา ปรินิพฺพายนฺตี”ติฯ ทุติยมฺปิ โข เต ภิกฺขู…เป…. ตติยมฺปิ โข เต ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – “อยํ, ภนฺเต, นาฬาคิริ หตฺถี จณฺโฑ มนุสฺสฆาตโก อิมํ รจฺฉํ ปฏิปนฺโนฯ ปฏิกฺกมตุ, ภนฺเต, ภควา; ปฏิกฺกมตุ สุคโต”ติฯ “อาคจฺฉถ, ภิกฺขเว, มา ภายิตฺถฯ อฏฺฐานเมตํ , ภิกฺขเว, อนวกาโส, ยํ ปรูปกฺกเมน ตถาคตํ ชีวิตา โวโรเปยฺยฯ อนุปกฺกเมน, ภิกฺขเว, ตถาคตา ปรินิพฺพายนฺตี”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา ปาสาเทสุปิ หมฺมิเยสุปิ ฉทเนสุปิ อารุฬฺหา อจฺฉนฺติฯ ตตฺถ เย เต มนุสฺสา อสฺสทฺธา อปฺปสนฺนา ทุพฺพุทฺธิโน, เต เอวมาหํสุ – “อภิรูโป วต, โภ [อภิรูโป วต โภ โคตโม (สฺยา. กํ.)], มหาสมโณ นาเคน วิเหฐียิสฺสตี”ติฯ เย ปน เต มนุสฺสา สทฺธา ปสนฺนา ปณฺฑิตา พฺยตฺตา พุทฺธิมนฺโต, เต เอว มาหํสุ – “นจิรสฺสํ วต, โภ, นาโค นาเคน สงฺคาเมสฺสตี”ติฯ อถ โข ภควา นาฬาคิรึ หตฺถึ เมตฺเตน จิตฺเตน ผริ ฯ อถ โข นาฬาคิริ หตฺถี ภควโต [ภควตา (สี.)] เมตฺเตน จิตฺเตน ผุฏฺโฐ [ผุโฏฺฐ (ก.)] โสณฺฑํ โอโรเปตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปุรโต อฏฺฐาสิฯ อถ โข ภควา ทกฺขิเณน หตฺเถน นาฬาคิริสฺส หตฺถิสฺส กุมฺภํ ปรามสนฺโต นาฬาคิรึ หตฺถึ อิมาหิ คาถาหิ อชฺฌภาสิ –

“มา กุญฺชร นาคมาสโท, ทุกฺขญฺหิ กุญฺชร นาคมาสโท;
น หิ นาคหตสฺส กุญฺชร สุคติ, โหติ อิโต ปรํ ยโตฯ

“มา จ มโท มา จ ปมาโท, น หิ ปมตฺตา สุคตึ วชนฺติ เต;
ตฺวญฺเญว ตถา กริสฺสสิ, เยน ตฺวํ สุคตึ คมิสฺสสี”ติฯ

อถ โข นาฬาคิริ หตฺถี โสณฺฑาย ภควโต ปาทปํสูนิ คเหตฺวา อุปริมุทฺธนิ อากิริตฺวา ปฏิกุฏิโยว [ปฏิกุฏิโต ปฏิสกฺกิ (สี. สฺยา.)] โอสกฺกิ, ยาว ภควนฺตํ อทฺทกฺขิฯ อถ โข นาฬาคิริ หตฺถี หตฺถิสาลํ คนฺตฺวา สเก ฐาเน อฏฺฐาสิฯ ตถา ทนฺโต จ ปน นาฬาคิริ หตฺถี อโหสิฯ เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา อิมํ คาถํ คายนฺติ –

[ม. นิ. ๒.๓๕๒; เถรคา. ๘๗๘] “ทณฺเฑเนเก ทมยนฺติ, องฺกุเสหิ กสาหิ จ;
อทณฺเฑน อสตฺเถน, นาโค ทนฺโต มเหสินา”ติฯ

มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “ยาว ปาโป อยํ เทวทตฺโต, อลกฺขิโก, ยตฺร หิ นาม สมณสฺส โคตมสฺส เอวํมหิทฺธิกสฺส เอวํ มหานุภาวสฺส วธาย ปรกฺกมิสฺสตี”ติฯ เทวทตฺตสฺส ลาภสกฺกาโร ปริหายิฯ ภควโต จ ลาภสกฺกาโร อภิวฑฺฒิฯ

ปญฺจวตฺถุยาจนกถา

๓๔๓. [ปาจิ. ๒๐๙] เตน โข ปน สมเยน เทวทตฺโต ปริหีนลาภสกฺกาโร สปริโส กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! กสฺส สมฺปนฺนํ น มนาปํ, กสฺส สาทุํ น รุจฺจตี”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม เทวทตฺโต สปริโส กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสตี”ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, เทวทตฺต, สปริโส กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชสี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ กุเลสุ ติกโภชนํ ปญฺญเปสฺสามิ ตโย อตฺถวเส ปฏิจฺจ – ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย ; เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย,

มา ปาปิจฺฉา ปกฺขํ นิสฺสาย สงฺฆํ ภินฺเทยฺยุนฺติ; กุลานุทฺทยาย [กุลานุทยตาย (สี. สฺยา.)] จฯ คณโภชเน ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพ”ติฯ

[ปารา. ๔๐๙] อถ โข เทวทตฺโต เยน โกกาลิโก กฏโมทกติสฺสโก [กฏโมรกติสฺสโก (สี. สฺยา.)] ขณฺฑเทวิยา ปุตฺโต สมุทฺททตฺโต เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา โกกาลิกํ กฏโมทกติสฺสกํ ขณฺฑเทวิยา ปุตฺตํ สมุทฺททตฺตํ เอตทโวจ – “เอถ, มยํ, อาวุโส, สมณสฺส โคตมสฺส สงฺฆเภทํ กริสฺสาม จกฺกเภท”นฺติฯ เอวํ วุตฺเต โกกาลิโก เทวทตฺตํ เอตทโวจ – “สมโณ โข, อาวุโส, โคตโม มหิทฺธิโก มหานุภาโวฯ กถํ มยํ สมณสฺส โคตมสฺส สงฺฆเภทํ กริสฺสาม จกฺกเภท”นฺติ? “เอถ, มยํ, อาวุโส, สมณํ โคตมํ อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺจ วตฺถูนิ ยาจิสฺสาม – ‘ภควา, ภนฺเต, อเนกปริยายเน อปฺปิจฺฉสฺส สนฺตุฏฺฐสฺส สลฺเลขสฺส ธุตสฺส ปาสาทิกสฺส อปจยสฺส วีริยารมฺภสฺส วณฺณวาทีฯ อิมานิ, ภนฺเต, ปญฺจ วตฺถูนิ อเนกปริยายเน อปฺปิจฺฉตาย สนฺตุฏฺฐิยา สลฺเลขาย ธุตตาย ปาสาทิกตาย อปจยาย วีริยารมฺภาย สํวตฺตนฺติฯ สาธุ, ภนฺเต, ภิกฺขู ยาวชีวํ อารญฺญิกา อสฺสุ; โย คามนฺตํ โอสเรยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยฯ ยาวชีวํ ปิณฺฑปาติกา อสฺสุ; โย นิมนฺตนํ สาทิเยยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยฯ ยาวชีวํ ปํสุกูลิกา อสฺสุ; โย คหปติจีวรํ สาทิเยยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยฯ ยาวชีวํ รุกฺขมูลิกา อสฺสุ; โย ฉนฺนํ อุปคจฺเฉยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยฯ ยาวชีวํ มจฺฉมํสํ น ขาเทยฺยุํ; โย มจฺฉมํสํ ขาเทยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยา’ติฯ อิมานิ ปญฺจ วตฺถูนิ สมโณ โคตโม นานุชานิสฺสติฯ เต มยํ อิเมหิ ปญฺจหิ วตฺถูหิ ชนํ สญฺญาเปสฺสามา”ติฯ “สกฺกา โข, อาวุโส, อิเมหิ ปญฺจหิ วตฺถูหิ สมณสฺส โคตมสฺส สงฺฆเภโท กาตุํ จกฺกเภโทฯ ลูขปฺปสนฺนา หิ, อาวุโส, มนุสฺสา”ติฯ

อถ โข เทวทตฺโต สปริโส เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข เทวทตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ภควา, ภนฺเต, อเนกปริยายเน อปฺปิจฺฉสฺส สนฺตุฏฺฐสฺส สลฺเลขสฺส ธุตสฺส ปาสาทิกสฺส อปจยสฺส วีริยารมฺภสฺส วณฺณวาทีฯ อิมานิ, ภนฺเต, ปญฺจ วตฺถูนิ อเนกปริยายเน อปฺปิจฺฉตาย สนฺตุฏฺฐิยา สลฺเลขาย ธุตตาย ปาสาทิกตาย อปจยาย วีริยารมฺภาย สํวตฺตนฺติฯ สาธุ, ภนฺเต, ภิกฺขู ยาวชีวํ อารญฺญิกา อสฺสุ; โย คามนฺตํ โอสเรยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยฯ ยาวชีวํ ปิณฺฑปาติกา อสฺสุ; โย นิมนฺตนํ สาทิเยยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยฯ ยาวชีวํ ปํสุกูลิกา อสฺสุ; โย คหปติจีวรํ สาทิเยยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยฯ ยาวชีวํ รุกฺขมูลิกา อสฺสุ; โย ฉนฺนํ อุปคจฺเฉยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยฯ ยาวชีวํ มจฺฉมํสํ น ขาเทยฺยุํ; โย มจฺฉมํสํ ขาเทยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยา”ติฯ “อลํ, เทวทตฺตฯ โย อิจฺฉติ, อารญฺญิโก โหตุ; โย อิจฺฉติ, คามนฺเต วิหรตุฯ โย อิจฺฉติ, ปิณฺฑปาติโก โหตุ; โย อิจฺฉติ, นิมนฺตนํ สาทิยตุฯ โย อิจฺฉติ, ปํสุกูลิโก โหตุ; โย อิจฺฉติ, คหปติจีวรํ สาทิยตุฯ อฏฺฐมาเส โข มยา, เทวทตฺต, รุกฺขมูลเสนาสนํ อนุญฺญาตํ; ติโกฏิปริสุทฺธํ มจฺฉมํสํ – อทิฏฺฐํ, อสฺสุตํ, อปริสงฺกิต”นฺติฯ อถ โข เทวทตฺโต – น ภควา อิมานิ ปญฺจ วตฺถูนิ อนุชานาตีติ – หฏฺโฐ อุทคฺโค สปริโส อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

อถ โข เทวทตฺโต สปริโส ราชคหํ ปวิสิตฺวา ปญฺจหิ วตฺถูหิ ชนํ สญฺญาเปสิ – “มยํ, อาวุโส, สมณํ โคตมํ อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺจ วตฺถูนิ ยาจิมฺหา – ‘ภควา, ภนฺเต, อเนกปริยายเน อปฺปิจฺฉสฺส…เป.… วีริยารมฺภสฺส วณฺณวาทีฯ อิมานิ, ภนฺเต, ปญฺจ วตฺถูนิ อเนกปริยายเน อปฺปิจฺฉตาย…เป.… วีริยารมฺภาย สํวตฺตนฺติฯ สาธุ, ภนฺเต, ภิกฺขู ยาวชีวํ อารญฺญิกา อสฺสุ; โย คามนฺตํ โอสเรยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺย…เป.… ยาวชีวํ มจฺฉมํสํ น ขาเท

ยฺยุํ; โย มจฺฉมํสํ ขาเทยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยา’ติฯ อิมานิ ปญฺจ วตฺถูนิ สมโณ โคตโม นานุชานาติฯ เต มยํ อิเมหิ ปญฺจหิ วตฺถูหิ สมาทาย วตฺตามา”ติฯ

ตตฺถ เย เต มนุสฺสา อสฺสทฺธา อปฺปสนฺนา ทุพฺพุทฺธิโน, เต เอวมาหํสุ – “อิเม โข สมณา สกฺยปุตฺติยา ธุตา สลฺเลขวุตฺติโนฯ สมโณ ปน โคตโม พาหุลฺลิโก พาหุลฺลาย เจเตตี”ติฯ เย ปน เต มนุสฺสา สทฺธา ปสนฺนา ปณฺฑิตา พฺยตฺตา พุทฺธิมนฺโต, เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม เทวทตฺโต ภควโต สงฺฆเภทาย ปรกฺกมิสฺสติ จกฺกเภทายา”ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม เทวทตฺโต สงฺฆเภทาย ปรกฺกมิสฺสติ จกฺกเภทายา”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, เทวทตฺต, สงฺฆเภทาย ปรกฺกมสิ จกฺกเภทายา”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ “อลํ, เทวทตฺตฯ มา เต รุจฺจิ สงฺฆเภโทฯ ครุโก โข, เทวทตฺต, สงฺฆเภโทฯ โย โข, เทวทตฺต, สมคฺคํ สงฺฆํ ภินฺทติ, กปฺปฏฺฐิกํ [กปฺปฏฺฐิติกํ (สฺยา.)] กิพฺพิสํ ปสวติ, กปฺปํ นิรยมฺหิ ปจฺจติฯ โย จ โข, เทวทตฺต, ภินฺนํ สงฺฆํ สมคฺคํ กโรติ, พฺรหฺมํ ปุญฺญํ ปสวติ, กปฺปํ สคฺคมฺหิ โมทติฯ อลํ, เทวทตฺตฯ มา เต รุจฺจิ สงฺฆเภโทฯ ครุโก โข, เทวทตฺต, สงฺฆเภโท”ติฯ

[อุทา. ๔๘] อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย ราชคหํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ อทฺทสา โข เทวทตฺโต อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ราชคเห ปิณฺฑาย จรนฺตํฯ ทิสฺวาน เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ – “อชฺชตคฺเคทานาหํ , อาวุโส อานนฺท, อญฺญตฺเรว ภควตา, อญฺญตฺเรว ภิกฺขุสงฺฆา, อุโปสถํ กริสฺสามิ สงฺฆกมฺมํ กริสฺสามี”ติฯ

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ราชคเห ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฺปฏิกฺกนฺโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อิธาหํ, ภนฺเต, ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย ราชคหํ ปิณฺฑาย ปาวิสึฯ อทฺทสา โข มํ, ภนฺเต, เทวทตฺโต ราชคเห ปิณฺฑาย จรนฺตํฯ ทิสฺวาน เยนาหํ เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา มํ เอตทโวจ – ‘อชฺชตคฺเคทานาหํ, อาวุโส อานนฺท, อญฺญตฺเรว ภควตา, อญฺญตฺเรว ภิกฺขุสงฺฆา, อุโปสถํ กริสฺสามิ สงฺฆกมฺมํ กริสฺสามี’ติฯ อชฺชตคฺเค, ภนฺเต, เทวทตฺโต สงฺฆํ ภินฺทิสฺสตี”ติฯ อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ –

[อุทา. ๔๘] “สุกรํ สาธุนา สาธุํ, สาธุํ ปาเปน ทุกฺกรํ;
ปาปํ ปาเปน สุกรํ, ปาปมริเยหิ ทุกฺกร”นฺติฯ

ทุติยภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๓. ตติยภาณวาโร

สงฺฆเภทกถา

๓๔๔. อถ โข เทวทตฺโต ตทหุโปสเถ อุฏฺฐายาสนา สลากํ คาเหสิ – “มยํ, อาวุโส, สมณํ โคตมํ อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺจ วตฺถูนิ ยาจิมฺหา – ‘ภควา, ภนฺเต, อเนกปริยาเยน อปฺปิจฺฉสฺส…เป…. วีริยารมฺภสฺส วณฺณวาที฿ อิมานิ, ภนฺเต, ปญฺจ วตฺถูนิ อเนกปริยาเยน อปฺปิจฺฉตาย…เป…. วีริยารมฺภาย สํวตฺตนฺติฯ สาธุ, ภนฺเต, ภิกฺขู ยาวชีวํ อารญฺญิกา อสฺสุ; โย คามนฺตํ โอสเรยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺย…เป…. ยาวชีวํ มจฺฉมํสํ น ขาเทยฺยุํ; โย มจฺฉมํสํ ขาเทยฺย, วชฺชํ นํ ผุเสยฺยา’ติฯ อิมานิ ปญฺจ วตฺถูนิ สมโณ โคตโม นานุชานาติฯ เต มยํ อิเมหิ ปญฺจหิ วตฺถูหิ สมาทาย วตฺตามฯ ยสฺสายสฺมโต อิมานิ ปญฺจ วตฺถูนิ ขมนฺติ, โส สลากํ คณฺหาตู”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ปญฺจมตฺตานิ ภิกฺขุสตานิ นวกา เจว โหนฺติ อปฺปกตญฺญุโน จฯ เต – ‘อยํ ธมฺโม , อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสน’นฺติ – สลากํ คณฺหึสุฯ อถ โข เทวทตฺโต สงฺฆํ ภินฺทิตฺวา ปญฺจมตฺตานิ ภิกฺขุสตานิ อาทาย เยน คยาสีสํ เตน ปกฺกามิฯ อถ โข สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – “เทวทตฺโต, ภนฺเต, สงฺฆํ ภินฺทิตฺวา ปญฺจมตฺตานิ ภิกฺขุสตานิ อาทาย เยน คยาสีสํ เตน ปกฺกนฺโต”ติฯ “น หิ นาม ตุมฺหากํ, สาริปุตฺตา, เตสุ นวเกสุ ภิกฺขูสุ การุญฺญมฺปิ ภวิสฺสติ? คจฺฉถ ตุมฺเห, สาริปุตฺตา, ปุรา เต ภิกฺขู อนยพฺยสนํ อาปชฺชนฺตี”ติฯ “เอวํ ภนฺเต”ติ โข สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา ภควโต ปฏิสฺสุตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา เยน คยาสีสํ เตนุปสงฺกมึสุฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ภควโต อวิทูเร โรทมาโน ฐิโต โหติฯ อถ โข ภควา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – “กิสฺส ตฺวํ, ภิกฺขุ, โรทสี”ติ? “เยปิ เต, ภนฺเต, ภควโต อคฺคสาวกา สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา เตปิ เทวทตฺตสฺส สนฺติเก คจฺฉนฺติ เทวทตฺตสฺส ธมฺมํ โรเจนฺตา”ติฯ “อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขุ, อนวกาโส, ยํ สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา เทวทตฺตสฺส ธมฺมํ โรเจยฺยุํ, อปิ จ เต คตา ภิกฺขูนํ สญฺญตฺติยา”ติ [ภิกฺขุสญฺญตฺติยาติ (สี. สฺยา.), ภิกฺขู สญฺญตฺติยา (ก.)]ฯ

๓๔๕. เตน โข ปน สมเยน เทวทตฺโต มหติยา ปริสาย ปริวุตฺโต ธมฺมํ เทเสนฺโต นิสินฺโน โหติฯ อทฺทสา โข เทวทตฺโต สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเน ทูรโตว อาคจฺฉนฺเตฯ ทิสฺวาน ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “ปสฺสถ, ภิกฺขเว, ยาว สฺวากฺขาโต มยา ธมฺโม, เยปิ เต สมณสฺส โคตมสฺส อคฺคสาวกา สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา เตปิ มม สนฺติเก อาคจฺฉนฺติฯ มม ธมฺมํ โรเจนฺตา”ติฯ เอวํ วุตฺเต โกกาลิโก เทวทตฺตํ เอตทโวจ – “มา, อาวุโส เทวทตฺต, สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเน วิสฺสสิ ฯ ปาปิจฺฉา สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา , ปาปิกานํ อิจฺฉานํ วสํ คตา”ติฯ “อลํ, อาวุโส ฯ สฺวาคตํ เตสํ ยโต เม ธมฺมํ โรเจนฺตี”ติฯ

อถ โข เทวทตฺโต อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ อุปฑฺฒาสเนน นิมนฺเตสิ – “เอหาวุโส สาริปุตฺต, อิธ นิสีทาหี”ติฯ “อลํ อาวุโส”ติ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต อญฺญตรํ อาสนํ คเหตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ อายสฺมาปิ โข มหาโมคฺคลฺลาโน อญฺญตรํ อาสนํ คเหตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ อถ โข เทวทตฺโต พหุเทว รตฺตึ ภิกฺขู ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ อชฺเฌสิ – “วิคตถินมิทฺโธ โข, อาวุโส สาริปุตฺต, ภิกฺขุสงฺโฆฯ ปฏิภาตุ ตํ, อาวุโส สาริปุตฺต, ภิกฺขูนํ ธมฺมี กถา, ปิฏฺฐิ เม อาคิลายติ, ตมหํ อายมิสฺสามี”ติฯ “เอวมาวุโส”ติ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต เทวทตฺตสฺส ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข เทวทตฺโต จตุคฺ

คุณํ สงฺฆาฏึ ปญฺญาเปตฺวา ทกฺขิเณน ปสฺเสน เสยฺยํ กปฺเปสิฯ ตสฺส กิลมนฺตสฺส มุฏฺฐสฺสติสฺส อสมฺปชานสฺส มุหุตฺตเกเนว นิทฺทา โอกฺกมิฯ

อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต อาเทสนาปาฏิหาริยานุสาสนิยา ภิกฺขู ธมฺมิยา กถาย โอวทิ อนุสาสิฯ อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน อิทฺธิปาฏิหาริยานุสาสนิยา ภิกฺขู ธมฺมิยา กถาย โอวทิ อนุสาสิฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ อายสฺมตา สาริปุตฺเตน อาเทสนาปาฏิหาริยานุสาสนิยา อายสฺมตา จ มหาโมคฺคลฺลาเนน อิทฺธิปาฏิหาริยานุสาสนิยา โอวทิยมานานํ อนุสาสิยมานานํ วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ – ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺมนฺติฯ

อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "คจฺฉาม มยํ, อาวุโส, ภควโต สนฺติเกฯ โย ตสฺส ภควโต ธมฺมํ โรเจสิ โส อาคจฺฉตู"ติฯ อถ โข สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา ตานิ ปญฺจภิกฺขุสตานิ อาทาย เยน เวฬุวนํ เตนุปสงฺกมึสุฯ อถ โข โกกาลิโก เทวทตฺตํ อุฏฺฐาเปสิ – "อุฏฺเฐหิ, อาวุโส เทวทตฺต, นีตา เต ภิกฺขู สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเนหิฯ นนุ ตฺวํ, อาวุโส เทวทตฺต, มยา วุตฺโต – 'มา, อาวุโส เทวทตฺต, สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเน วิสฺสาสิฯ ปาปิจฺฉา สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา, ปาปิกานํ อิจฺฉานํ วสํ คตา'"ติ? อถ โข เทวทตฺตสฺส ตตฺเถว อุณฺหํ โลหิตํ มุขโต อุคฺคญฺฉิฯ

อถ โข สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – "สาธุ, ภนฺเต , เภทกานุวตฺตกา ภิกฺขู ปุน อุปสมฺปชฺเชยฺยุ"นฺติฯ "อลํ, สาริปุตฺตฯ มา เต รุจฺจิ เภทกานุวตฺตกานํ ภิกฺขูนํ ปุน อุปสมฺปทาฯ เตน หิ ตฺวํ, สาริปุตฺต, เภทกานุวตฺตเก ภิกฺขู ถุลฺลจฺจยํ เทสาเปหิฯ กถํ ปน เต, สาริปุตฺต, เทวทตฺโต ปฏิปชฺชี"ติ? "ยเถว, ภนฺเต, ภควา พหุเทว รตฺตึ ภิกฺขู ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา มํ อชฺเฌสติ – 'วิคตถินมิทฺโธ โข , สาริปุตฺต, ภิกฺขุสงฺโฆ; ปฏิภาตุ ตํ, สาริปุตฺต, ภิกฺขูนํ ธมฺมี กถา, ปิฏฺฐิ เม อาคิลายติ, ตมหํ อายมิสฺสามี'ติ, เอวเมว โข, ภนฺเต, เทวทตฺโต ปฏิปชฺชี"ติฯ

๓๔๖. อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – "ภูตปุพฺพํ, ภิกฺขเว, อรญฺญายตเน มหาสรสีฯ ตํ นาคา อุปนิสฺสาย วิหรึสุฯ เต ตํ สรสึ โอคาเหตฺวา, โสณฺฑาย ภิสมุฬาลํ อพฺพุหิตฺวา, สุวิกฺขาลิตํ วิกฺขาเลตฺวา, อกทฺทมํ สงฺขาทิตฺวา, อชฺโฌหรนฺติฯ เตสํ ตํ วณฺณาย เจว โหติ, พลาย จฯ น จ ตโตนิทานํ มรณํ วา นิคจฺฉนฺติ, มรณมตฺตํ วา ทุกฺขํฯ เตสํเยว โข ปน, ภิกฺขเว, มหานาคานํ อนุสิกฺขมานา ตรุณา ภิงฺกจฺฉาปาฯ เต ตํ สรสึ โอคาเหตฺวา, โสณฺฑาย ภิสมุฬาลํ อพฺพุหิตฺวา, น สุวิกฺขาลิตํ วิกฺขาเลตฺวา, สกทฺทมํ สงฺขาทิตฺวา, อชฺโฌหรนฺติฯ เตสํ ตํ เนว วณฺณาย โหติ, น พลายฯ ตโตนิทานญฺจ มรณํ วา นิคจฺฉนฺติ, มรณมตฺตํ วา ทุกฺขํฯ เอวเมว โข, ภิกฺขเว, เทวทตฺโต มมานุกรุพฺพํ [มมานุกุพฺพํ (สี. สฺยา.)] กปโณ มริสฺสตีติฯ

"มหาวราหสฺส มหึ วิกุรุพฺพโต [วิกุพฺพโต (สี. สฺยา.)], ภิสํ ฆสานสฺส [ฆสมานสฺส (ก.)] นทีสุ ชคฺคโต;
ภิงฺโกว ปงฺกํ อภิภกฺขยิตฺวา, มมานุกรุพฺพํ กปโณ มริสฺสตี"ติฯ

๓๔๗. [อ. นิ. ๘.๑๖] “อฏฺฐหิ, ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ทูเตยฺยํ คนฺตุมรหติฯ กตเมหิ อฏฺฐหิ? อิธ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ โสตา จ โหติ, สาเวตา จ, อุคฺคเหตา จ, ธาเรตา จ, วิญฺญาตา จ, วิญฺญาเปตา จ, กุสโล จ สหิตาสหิตสฺส, โน จ กลหการโก – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ทูเตยฺยํ คนฺตุมรหติฯ

[อ. นิ. ๘.๑๖] “อฏฺฐหิ , ภิกฺขเว, องฺเคหิ สมนฺนาคโต สาริปุตฺโต ทูเตยฺยํ คนฺตุมรหติฯ กตเมหิ อฏฺฐหิ? อิธ, ภิกฺขเว, สาริปุตฺโต โสตา จ โหติ, สาเวตา จ, อุคฺคเหตา จ, ธาเรตา จ, วิญฺญาตา จ, วิญฺญาเปตา จ, กุสโล จ สหิตาสหิตสฺส, โน จ กลหการโก – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สาริปุตฺโต ทูเตยฺยํ คนฺตุมรหตีติฯ

[อ. นิ. ๘.๑๖] “โย เว น พฺยถติ [พฺยาธติ (สี. สฺยา.)] ปตฺวา, ปริสํ อุคฺควาทินึ;
น จ หาเปติ วจนํ, น จ ฉาเทติ สาสนํฯ

“อสนฺทิทฺโธ จ อกฺขาติ [อกฺขาตา (ก.)], ปุจฺฉิโต จ น กุปฺปติ;
ส เว ตาทิสโก ภิกฺขุ, ทูเตยฺยํ คนฺตุมรหตี”ติฯ

๓๔๘. [อ. นิ. ๘.๗] “อฏฺฐหิ, ภิกฺขเว, อสทฺธมฺเมหิ อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ อฏฺฐหิ ? ลาเภน, ภิกฺขเว, อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ; อลาเภน, ภิกฺขเว…เป.… ยเสน, ภิกฺขเว…เป.… อยเสน, ภิกฺขเว…เป.… สกฺกาเรน, ภิกฺขเว…เป.… อสกฺกาเรน, ภิกฺขเว…เป.… ปาปิจฺฉตาย, ภิกฺขเว…เป.… ปาปมิตฺตตาย ภิกฺขเว, อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, อฏฺฐหิ อสทฺธมฺเมหิ อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ

๓๔๙. “สาธุ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อุปฺปนฺนํ ลาภํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหเรยฺย, อุปฺปนฺนํ อลาภํ…เป.… อุปฺปนฺนํ ยสํ… อุปฺปนฺนํ อยสํ… อุปฺปนฺนํ สกฺการํ… อุปฺปนฺนํ อสกฺการํ… อุปฺปนฺนํ ปาปิจฺฉตํ… อุปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหเรยฺยฯ กถญฺจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อตฺถวสํ ปฏิจฺจ อุปฺปนฺนํ ลาภํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหเรยฺย, อุปฺปนฺนํ อลาภํ…เป.… อุปฺปนฺนํ ยสํ… อุปฺปนฺนํ อยสํ… อุปฺปนฺนํ สกฺการํ… อุปฺปนฺนํ อสกฺการํ… อุปฺปนฺนํ ปาปิจฺฉตํ… อุปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหเรยฺย? ยํ หิสฺส, ภิกฺขเว, อุปฺปนฺนํ ลาภํ อนภิภุยฺย วิหรโต อุปฺปชฺเชยฺยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, อุปฺปนฺนํ ลาภํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหรโต เอวํสเต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหนฺติฯ ยํ หิสฺส, ภิกฺขเว, อุปฺปนฺนํ อลาภํ…เป.… อุปฺปนฺนํ ยสํ… อุปฺปนฺนํ อยสํ… อุปฺปนฺนํ สกฺการํ… อุปฺปนฺนํ อสกฺการํ… อุปฺปนฺนํ ปาปิจฺฉตํ… อุปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อนภิภุยฺย วิหรโต อุปฺปชฺเชยฺยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, อุปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหรโต เอวํสเต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหนฺติฯ อิทํ โข, ภิกฺขเว, อตฺถวสํ ปฏิจฺจ อุปฺปนฺนํ ลาภํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหเรยฺย, อุปฺปนฺนํ อลาภํ…เป.… อุปฺปนฺนํ ยสํ… อุปฺปนฺนํ อยสํ… อุปฺปนฺนํ สกฺการํ… อุปฺปนฺนํ อสกฺการํ… อุปฺปนฺนํ ปาปิจฺฉตํ… อุปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหเรยฺยฯ ตสฺมาติห, ภิกฺขเว, อุปฺปนฺนํ ลาภํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหริสฺสาม, อุปฺปนฺนํ อลาภํ…เป.… อุ

ปฺปนฺนํ ยสํ… อุปฺปนฺนํ อยสํ… อุปฺปนฺนํ สกฺการํ… อุปฺปนฺนํ อสกฺการํ… อุปฺปนฺนํ ปาปิจฺฉตํ… อุปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหริสฺสามาติ; เอวญฺหิ โว, ภิกฺขเว, สิกฺขิตพฺพนฺติฯ

๓๕๐. “ตีหิ, ภิกฺขเว, อสทฺธมฺเมหิ อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ตีหิ? ปาปิจฺฉตา, ปาปมิตฺตตา, โอรมตฺตเกน วิเสสาธิคเมน อนฺตรา โวสานํ อาปาทิ – อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ตีหิ อสทฺธมฺเมหิ อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉติฯ

“มา ชาตุ โกจิ โลกสฺมิํ, ปาปิจฺโฉ อุทปชฺชถ;
ตทมินาปิ ชานาถ, ปาปิจฺฉานํ ยถาคติฯ

“ปณฺฑิโตติ สมญฺญาโต, ภาวิตตฺโตติ สมฺมโต;
ชลํว ยสสา อฏฺฐา, เทวทตฺโตติ เม สุตํฯ

“โส ปมาทํ อนุจิณฺโณ, อาสชฺช นํ ตถาคตํ;
อวีจินิรยํ ปตฺโต, จตุทฺวารํ ภยานกํฯ

“อทุฏฺฐสฺส หิ โย ทุพฺเภ, ปาปกมฺมํ อกุพฺพโต;
ตเมว ปาปํ ผุสติ, ทุฏฺฐจิตฺตํ อนาทรํฯ

“สมุทฺทํ วิสกุมฺเภน, โย มญฺเญยฺย ปทูสิตุํ [ปทุสฺสิตุํ (ก.)];
น โส เตน ปทูเสยฺย, เภสฺมา หิ อุทธี มหาฯ

“เอวเมว ตถาคตํ, โย วาเทนุปหิํสติ;
สมคฺคตํ [สมฺมาคตํ (สี.), สมคตํ (สฺยา.)] สนฺตจิตฺตํ, วาโท ตมฺหิ น รูหติฯ

“ตาทิสํ มิตฺตํ กุรุพฺเพถ [กุพฺเพถ (สี. สฺยา.)], ตญฺจ เสเวถ ปณฺฑิโต;
ยสฺส มคฺคานุโค ภิกฺขุ, ขยํ ทุกฺขสฺส ปาปุเณ”ติฯ

อุปาลิปญฺหา

๓๕๑. อถ โข อายสฺมา อุปาลิ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “สงฺฆราชิ สงฺฆราชีติ, ภนฺเต, วุจฺจติฯ กิตฺตาวตา นุ โข, ภนฺเต, สงฺฆราชิ โหติ, โน จ สงฺฆเภโท? กิตฺตาวตา จ ปน สงฺฆราชิ เจว โหติ สงฺฆเภโท จา”ติ?

“เอกโต , อุปาลิ, เอโก โหติ, เอกโต ทฺเว, จตุตฺโถ อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ – ‘อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถา’ติฯ เอวมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆราชิ โหติ, โน จ สงฺฆเภโทฯ เอกโต, อุ

ปาลิ, ทฺเว โหนฺติ, เอกโต ทฺเว, ปญฺจโม อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ – ‘อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถา’ติฯ เอวมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆราชิ โหติ, โน จ สงฺฆเภโทฯ เอกโต, อุปาลิ, ทฺเว โหนฺติ, เอกโต ตโย, ฉฏฺโฐ อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ – ‘อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถา’ติฯ เอวมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆราชิ โหติ, โน จ สงฺฆเภโท ฯ เอกโต, อุปาลิ, ตโย โหนฺติ, เอกโต ตโย, สตฺตโม อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ – ‘อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถา’ติฯ เอวมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆราชิ โหติ, โน จ สงฺฆเภโทฯ เอกโต, อุปาลิ, ตโย โหนฺติ, เอกโต จตฺตาโร, อฏฺฐโม อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ – ‘อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถา’ติฯ เอวมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆราชิ โหติ, โน จ สงฺฆเภโทฯ เอกโต, อุปาลิ, จตฺตาโร โหนฺติ, เอกโต จตฺตาโร, นวโม อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ – ‘อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถา’ติ ฯ เอวํ โข, อุปาลิ, สงฺฆราชิ เจว โหติ สงฺฆเภโท จฯ นวนฺนํ วา, อุปาลิ, อติเรกนวนฺนํ วา สงฺฆราชิ เจว โหติ สงฺฆเภโท จฯ น โข, อุปาลิ, ภิกฺขุนี สงฺฆํ ภินฺทติ, อปิ จ เภทาย ปรกฺกมติ, น สิกฺขมานา สงฺฆํ ภินฺทติ...เป.... น สามเณโร สงฺฆํ ภินฺทติ, น สามเณรี สงฺฆํ ภินฺทติ, น อุปาสโก สงฺฆํ ภินฺทติ, น อุปาสิกา สงฺฆํ ภินฺทติ, อปิ จ เภทาย ปรกฺกมติ ฯ ภิกฺขุ โข, อุปาลิ, ปกตตฺโต, สมานสํวาสโก, สมานสีมายํ ฐิโต, สงฺฆํ ภินฺทตี”ติฯ

๓๕๒. [อ. นิ. ๑๐.๓๗] “สงฺฆเภโท สงฺฆเภโทติ, ภนฺเต, วุจฺจติฯ กิตฺตาวตา นุ โข, ภนฺเต, สงฺโฆ ภินฺโน โหตี”ติ?

“อิธุปาลิ, ภิกฺขู อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปนฺติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปนฺติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปนฺติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปนฺติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อนาปตฺตึ อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ, อาปตฺตึ อนาปตฺตีติ ทีเปนฺติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ, ครุกํ อาปตฺตึ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ, สาวเสสํ อาปตฺตึ อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ, อนวเสสํ อาปตฺตึ สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ, ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติฯ เต อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ อปกสฺสนฺติ, อวปกสฺสนฺติ, อาเวนึ [อาเวณิ (สี.), อาเวณิกํ (สฺยา.)] อุโปสถํ กโรนฺติ, อาเวนึ ปวารณํ กโรนฺติ, อาเวนึ สงฺฆกมฺมํ กโรนฺติฯ เอตฺตาวตา โข, อุปาลิ, สงฺโฆ ภินฺโน โหตี”ติฯ

๓๕๓. [อ. นิ. ๑๐.๓๗] “สงฺฆสามคฺคี สงฺฆสามคฺคีติ, ภนฺเต, วุจฺจติฯ กิตฺตาวตา นุ โข, ภนฺเต, สงฺโฆ สมคฺโค โหตี”ติ? “อิธุปาลิ, ภิกฺขู อธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปนฺติ, ธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปนฺติ, อวินยํ อวินโยติ ทีเปนฺติ, วินยํ วินโยติ ทีเปนฺติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อนาปตฺตึ อนาปตฺตีติ ทีเปนฺติ, อาปตฺตึ อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ, ครุกํ อาปตฺตึ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ, สาวเสสํ อาปตฺตึ สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ,

อนวเสสํ อาปตฺตึ อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ , ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติฯ เต อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ น อปกสฺสนฺติ, น อวปกสฺสนฺติ, น อาเวนิํ อุโปสถํ กโรนฺติ, น อาเวนิํ ปวารณํ กโรนฺติ, น อาเวนิํ สงฺฆกมฺมํ กโรนฺติฯ เอตฺตาวตา โข, อุปาลิ, สงฺโฆ สมคฺโค โหตี”ติฯ

๓๕๔. “สมคฺคํ ปน, ภนฺเต, สงฺฆํ ภินฺทิตฺวา กิํ โส ปสวตี”ติ? “สมคฺคํ โข, อุปาลิ, สงฺฆํ ภินฺทิตฺวา กปฺปฏฺฐิกํ กิพฺพิสํ ปสวติ, กปฺปํ นิรยมฺหิ ปจฺจตี”ติฯ

[อิติวุ. ๑๘; อ. นิ. ๑๐.๓๙] “อาปายิโก เนรยิโก, กปฺปฏฺโฐ สงฺฆเภทโก;
วคฺครโต อธมฺมฏฺโฐ, โยคกฺเขมา ปธํสติ;
สงฺฆํ สมคฺคํ ภินฺทิตฺวา, กปฺปํ นิรยมฺหิ ปจฺจตี”ติฯ

“ภินฺนํ ปน, ภนฺเต, สงฺฆํ สมคฺคํ กตฺวา กิํ โส ปสวตี”ติ? “ภินฺนํ โข, อุปาลิ, สงฺฆํ สมคฺคํ กตฺวา พฺรหฺมํ ปุญฺญํ ปสวติ, กปฺปํ สคฺคมฺหิ โมทตี”ติฯ

[อิตฺติวุ. ๑๘; อ. นิ. ๑๐.๔๐] “สุขา สงฺฆสฺส สามคฺคี, สมคฺคานญฺจ อนุคฺคโห;
สมคฺครโต ธมฺมฏฺโฐ, โยคกฺเขมา น ธํสติ;
สงฺฆํ สมคฺคํ กตฺวาน, กปฺปํ สคฺคมฺหิ โมทตี”ติฯ

๓๕๕. [ปริ. ๔๕๙] “สิยา นุ โข, ภนฺเต, สงฺฆเภทโก อาปายิโก, เนรยิโก, กปฺปฏฺโฐ, อเตกิจฺโฉ”ติ? “สิยา, อุปาลิ, สงฺฆเภทโก อาปายิโก, เนรยิโก, กปฺปฏฺโฐ, อเตกิจฺโฉ”ติฯ

[ปริ. ๔๕๙] “สิยา [สิยา นุ โข (สฺยา. กํ.)] ปน, ภนฺเต, สงฺฆเภทโก น อาปายิโก, น เนรยิโก, น กปฺปฏฺโฐ, น อเตกิจฺโฉ”ติ? “สิยา, อุปาลิ, สงฺฆเภทโก น อาปายิโก, น เนรยิโก, น กปฺปฏฺโฐ, น อเตกิจฺโฉ”ติฯ

“กตโม ปน, ภนฺเต, สงฺฆเภทโก อาปายิโก, เนรยิโก, กปฺปฏฺโฐ, อเตกิจฺโฉ”ติ? “อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติฯ ตสฺมิํ อธมฺมทิฏฺฐิ, เภเท อธมฺมทิฏฺฐิ, วินิธาย ทิฏฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํ, วินิธาย ภาวํ, อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ – ‘อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถา’ติฯ อยมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆเภทโก อาปายิโก, เนรยิโก, กปฺปฏฺโฐ, อเตกิจฺโฉฯ

“ปุน จปรํ, อุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติฯ ตสฺมิํ อธมฺมทิฏฺฐิ, เภเท ธมฺมทิฏฺฐิ, วินิธาย ทิฏฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํ, วินิธาย ภาวํ, อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ – ‘อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถา’ติฯ อยมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆเภทโก อาปายิโก, เนรยิโก, กปฺปฏฺโฐ, อเตกิจฺโฉฯ

“ปุน จปรํ, อุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติฯ ตสฺมึ อธมฺมทิฏฺฐิ, เภเท เวมติโก, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํ, อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ – ‘อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถา’ติฯ อยมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆเภทโก อาปายิโก, เนรยิโก, กปฺปฏฺโฐ, อเตกิจฺโฉฯ

“ปุน จปรํ, อุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติฯ ตสฺมึ ธมฺมทิฏฺฐิ, เภเท อธมฺมทิฏฺฐิ...เป.... (ตสฺมึ ธมฺมทิฏฺฐิ เภเท ธมฺมทิฏฺฐิ) [( ) สฺยามโปตฺถเก นตฺถิ, วิมติวิโนทนีฏีกาย สเมติ]ฯ ตสฺมึ ธมฺมทิฏฺฐิ เภเท เวมติโกฯ ตสฺมึ เวมติโก เภเท อธมฺมทิฏฺฐิฯ ตสฺมึ เวมติโก เภเท ธมฺมทิฏฺฐิฯ ตสฺมึ เวมติโก เภเท เวมติโก วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํ, อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ – ‘อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถา’ติฯ อยมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆเภทโก อาปายิโก, เนรยิโก, กปฺปฏฺโฐ, อเตกิจฺโฉ ฯ

“ปุน จปรํ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ...เป.... อวินยํ วินโยติ ทีเปติ... วินยํ อวินโยติ ทีเปติ... อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ... ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ... อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ... อาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ... อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ... ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ... อนาปตฺตึ อาปตฺตีติ ทีเปติ... อาปตฺตึ อนาปตฺตีติ ทีเปติ... ลหุกํ อาปตฺตึ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ... ครุกํ อาปตฺตึ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ... สาวเสสํ อาปตฺตึ อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ... อนวเสสํ อาปตฺตึ สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ... ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ... อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ... ตสฺมึ อธมฺมทิฏฺฐิ, เภเท อธมฺมทิฏฺฐิ...เป.... ตสฺมึ อธมฺมทิฏฺฐิ, เภเท ธมฺมทิฏฺฐิ ... ตสฺมึ อธมฺมทิฏฺฐิ, เภเท เวมติโก... ตสฺมึ ธมฺมทิฏฺฐิ, เภเท อธมฺมทิฏฺฐิ... (ตสฺมึ ธมฺมทิฏฺฐิ, เภเท ธมฺมทิฏฺฐิ) [( ) สฺยามโปตฺถเก นตฺถิ] ... ตสฺมึ ธมฺมทิฏฺฐิ, เภเท เวมติโก... ตสฺมึ เวมติโก, เภเท อธมฺมทิฏฺฐิ... ตสฺมึ เวมติโก, เภเท ธมฺมทิฏฺฐิ... ตสฺมึ เวมติโก, เภเท เวมติโก, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํ, อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ – ‘อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถา’ติฯ อยมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆเภทโก อาปายิโก, เนรยิโก, กปฺปฏฺโฐ, อเตกิจฺโฉ”ติฯ

“กตโม ปน, ภนฺเต, สงฺฆเภทโก น อาปายิโก, น เนรยิโก, น กปฺปฏฺโฐ , น อเตกิจฺโฉ”ติ? “อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติฯ ตสฺมึ ธมฺมทิฏฺฐิ, เภเท ธมฺมทิฏฺฐิ , อวินิธาย ทิฏฺฐึ, อวินิธาย ขนฺตึ, อวินิธาย รุจึ, อวินิธาย ภาวํ, อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ – ‘อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถา’ติฯ อยมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆเภทโก น อาปายิโก, น เนรยิโก, น กปฺปฏฺโฐ, น อเตกิจฺโฉฯ

“ปุน จปรํ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ...เป.... ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติฯ ตสฺมึ ธมฺมทิฏฺฐิ, เภเท ธมฺมทิฏฺฐิ, อวินิธาย ทิฏฺฐึ, อวินิธาย ขนฺตึ, อวินิธาย รุจึ, อวินิธาย ภาวํ, อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ – ‘อยํ ธมฺโม, อยํ วินโย, อิทํ สตฺถุสาสนํ, อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถา’ติฯ อยมฺปิ โข , อุปาลิ, สงฺฆเภทโก น อาปายิโก, น เนรยิโก, น กปฺปฏฺโฐ, น อเตกิจฺโฉ”ติฯ

ตติยภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

สงฺฆเภทกกฺขนฺธโก สตฺตโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อนุปิเย อภิญฺญาตา, สุขุมาโล น อิจฺฉติ;
กสา วปา อภิ นินฺเน, นิทฺธา ลาเว จ อุพฺพเหฯ

ปุญฺชมฺทฺทปลาลญฺจ, ภุส โอผุณนีหเร;
อายติมฺปิ น ขียนฺติ, ปิตโร จ ปิตามหาฯ

ภทฺทิโย อนุรุทฺโธ จ, อานนฺโท ภคุ กิมิโล;
สกฺยมาโน จ โกสมฺพิํ, ปริหายิ กกุเธน จฯ

ปกาเสสิ ปิตุโน จ, ปุริเส สิลํ นาฬาคิริํ;
ติกปญฺจครุโก โข, ภินฺทิ ถุลฺลจฺจเยน จ;
ตโย อฏฺฐ ปุน ตีณิ, ราชิ เภทา สิยา นุ โขติฯ

สงฺฆเภทกกฺขนฺธกํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. วตฺตกฺขนฺธกํ

๑. อาคนฺตุกวตฺตกถา

๓๕๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อาคนฺตุกา ภิกฺขู สอุปาหนาปิ อารามํ ปวิสนฺติ, ฉตฺตปคฺคหิตาปิ อารามํ ปวิสนฺติ, โอคุณฺฐิตาปิ อารามํ ปวิสนฺติ, สีเสปิ จีวรํ กริตฺวา อารามํ ปวิสนฺติ, ปานีเยนปิ ปาเท โธวนฺติ, วุฑฺฒตเรปิ อาวาสิเก ภิกฺขู น อภิวาเทนฺติ, นปิ เสนาสนํ ปุจฺฉนฺติฯ อญฺญตโรปิ อาคนฺตุโก ภิกฺขุ อนชฺฌาวุฏฺฐํ วิหารํ ฆฏิกํ อุคฺฆาเฏตฺวา กวาฏํ ปณาเมตฺวา สหสา ปาวิสิฯ ตสฺส อุปริปิฏฺฐิโต [อุปริปิฏฺฐโต (?)] อหิ ขนฺเธ ปปติฯ โส ภีโต วิสฺสรมกาสิฯ ภิกฺขู อุปธาวิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – ''กิสฺส ตฺวํ, อาวุโส, วิสฺสรมกาสี''ติ? อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา...เป.... เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อาคนฺตุกา ภิกฺขู สอุปาหนาปิ อารามํ ปวิสิสฺสนฺติ, ฉตฺตปคฺคหิตาปิ อารามํ ปวิสิสฺสนฺติ, โอคุณฺฐิตาปิ อารามํ ปวิสิสฺสนฺติ, สีเสปิ จีวรํ กริตฺวา อารามํ ปวิสิสฺสนฺติ, ปานีเยนปิ ปาเท โธวิสฺสนฺติ, วุฑฺฒตเรปิ อาวาสิเก ภิกฺขู น อภิวาเทสฺสนฺติ, นปิ เสนาสนํ ปุจฺฉิสฺสนฺตี''ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ...เป.... ''สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ''อาคนฺตุกา ภิกฺขู สอุปาหนาปิ อารามํ ปวิสนฺติ, ฉตฺตปคฺคหิตาปิ อารามํ ปวิสนฺติ, โอคุณฺฐิตาปิ อารามํ ปวิสนฺติ, สีเสปิ จีวรํ กริตฺวา อารามํ ปวิสนฺติ, ปานีเยนิปิ ปาเท โธวนฺติ, วุฑฺฒตเรปิ อาวาสิเก ภิกฺขู น อภิวาเทนฺติ, นปิ เสนาสนํ ปุจฺฉนฺตี''ติฯ สจฺจํ ภควาติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา...เป.... กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว อาคนฺตุกา ภิกฺขู สอุปาหนาปิ อารามํ ปวิสิสฺสนฺติ, ฉตฺตปคฺคหิตาปิ อารามํ ปวิสิสฺสนฺติ, โอคุณฺฐิตาปิ อารามํ ปวิสิสฺสนฺติ, สีเสปิ จีวรํ กริตฺวา อารามํ ปวิสิสฺสนฺติ, ปานีเยนปิ ปาเท โธวิสฺสนฺติ, วุฑฺฒตเรปิ อาวาสิเก ภิกฺขู น อภิวาเทสฺสนฺติ, นปิ เสนาสนํ ปุจฺฉิสฺสนฺติ, เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... วิครหิตฺวา...เป.... ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๓๕๗. ''เตน หิ, ภิกฺขเว, อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ปญฺญเปสฺสามิ ยถา อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ อาคนฺตุเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา 'อิทานิ อารามํ ปวิสิสฺสามี'ติ อุปาหนา โอมุญฺจิตฺวา นีจํ กตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา คเหตฺวา ฉตฺตํ อปนาเมตฺวา สีสํ วิวริตฺวา สีเส จีวรํ [วิวริตฺวา จีวรํ (ก.)] ขนฺเธ กตฺวา สาธุกํ อตรมาเนน อาราโม ปวิสิตพฺโพฯ อารามํ ปวิสนฺเตน สลฺลกฺเขตพฺพํ – 'กตฺถ อาวาสิกา ภิกฺขู ปฏิกฺกมนฺตี'ติ? ยตฺถ อาวาสิกา ภิกฺขู ปฏิกฺกมนฺติ – อุปฏฺฐานสาลาย วา มณฺฑเป วา รุกฺขมูเล วา – ตตฺถ คนฺตฺวา เอกมนฺตํ ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพ; เอกมนฺตํ จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํ; ปติรูปํ อาสนํ คเหตฺวา นิสีทิตพฺพํ; ปานียํ ปุจฺฉิตพฺพํ, ปริโภชนียํ ปุจฺฉิตพฺพํ – 'กตมํ ปานียํ, กตมํ ปริโภชนีย'นฺติ? สเจ ปานีเยน อตฺโถ โหติ, ปานียํ คเหตฺวา ปาตพฺพํฯ สเจ ปริโภชนีเยน อตฺโถ โหติ, ปริโภชนียํ คเหตฺวา ปาทา โธวิตพฺพาฯ ปาเท โธวนฺเตน เอเกน หตฺเถน อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํ, เอเกน หตฺเถน ปาทา โธวิตพฺพาฯ เตเนว อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํ [เยน หตฺเถน อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํ (สฺยา.)] น เตเนว หตฺเถน ปาทา โธวิตพฺพาฯ อุปาหนปุญฺฉนโจฬกํ ปุจฺฉิตฺวา อุปาหนา ปุญฺฉิตพฺพาฯ อุปาหนา ปุญฺฉนฺเตน ปฐมํ สุกฺเขน โจฬเกน ปุญฺฉิตพฺพา, ปจฺฉา อลฺเลนฯ อุปาหนาปุญฺฉนโจฬกํ โธวิตฺวา [ปีเฬตฺวา (สฺยา.)] เอกมนฺตํ วิสฺสชฺเชตพฺพํฯ

“สเจ อาวาสิโก ภิกฺขุ วุฑฺโฒ โหติ, อภิวาเทตพฺโพฯ สเจ นวโก โหติ, อภิวาทาเปตพฺโพฯ เสนาสนํ ปุจฺฉิตพฺพํ – ‘กตมํ เม เสนาสนํ ปาปุณาตี’ติ? อชฺฌาวุฏฺฐํ วา อนชฺฌาวุฏฺฐํ วา ปุจฺฉิตพฺพํ, โคจโร ปุจฺฉิตพฺโพ, อโคจโร ปุจฺฉิตพฺโพ, เสกฺขสมฺมตานิ [เสขสมฺมตานิ (ก.)] กุลานิ ปุจฺฉิตพฺพานิ , วจฺจฏฺฐานํ ปุจฺฉิตพฺพํ, ปสฺสาวฏฺฐานํ ปุจฺฉิตพฺพํ, ปานียํ ปุจฺฉิตพฺพํ, ปริโภชนียํ ปุจฺฉิตพฺพํ, กตฺตรทณฺโฑ ปุจฺฉิตพฺโพ, สงฺฆสฺส กติกสณฺฐานํ ปุจฺฉิตพฺพํ – ‘กํ กาลํ ปวิสิตพฺพํ, กํ กาลํ นิกฺขมิตพฺพ’นฺติ? สเจ วิหาโร อนชฺฌาวุฏฺโฐ โหติ, กวาฏํ อาโกเฏตฺวา มุหุตฺตํ อาคเมตฺวา ฆฏิกํ อุคฺฆาเฏตฺวา กวาฏํ ปณาเมตฺวา พหิ ฐิเตน นิลฺโลเกตพฺโพฯ

“สเจ วิหาโร อุกฺลาโป โหติ, มญฺเจ วา มญฺโจ อาโรปิโต โหติ, ปีเฐ วา ปีฐํ อาโรปิตํ โหติ, เสนาสนํ อุปริ ปุญฺชีกตํ [ปุญฺชกิตํ (ก.)] โหติ, สเจ อุสฺสหติ, โสเธตพฺโพฯ [มหาว. ๖๖-๖๗ (โถกํ วิสทิสํ)] วิหารํ โสเธนฺเตน ปฐมํ ภูมตฺถรณํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; มญฺจปฏิปาทกา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพา; ภิสิพิพฺโพหนํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; นิสีทนปจฺจตฺถรณํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; มญฺโจ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพ; ปีฐํ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; เขฬมลฺลโก นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพ; อปสฺเสนผลกํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ สเจ วิหาเร สนฺตานกํ โหติ, อุลฺโลกา ปฐมํ โอหาเรตพฺพํ, อาโลกสนฺธิกณฺณภาคา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ เครุกปริกมฺมกตา ภิตฺติ กณฺณกิตา โหติ, โจฬกํ เตเมตฺวา ปีเฬตฺวา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ กาฬวณฺณกตา ภูมิ กณฺณกิตา โหติ, โจฬกํ เตเมตฺวา ปีเฬตฺวา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ อกตา โหติ ภูมิ, อุทเกน ปริปฺโผสิตฺวา สมฺมชฺชิตพฺพา – มา วิหาโร รเชน อุหญฺญีติ [อูหญฺญีติ (สี. สฺยา.)]ฯ สงฺการํ วิจินิตฺวา เอกมนฺตํ ฉฑฺเฑตพฺพํฯ

“ภูมตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน [ยถาปญฺญตฺตํ (สี. สฺยา.), ยถาภาคํ (ก.)] ปญฺญเปตพฺพํฯ มญฺจปฏิปาทกา โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน [ยถาภาคํ (สฺยา. ก.)] ฐเปตพฺพาฯ มญฺโจ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, อติหริตฺวา ยถาฐาเน [ยถาภาคํ (สฺยา. ก.)] ปญฺญเปตพฺโพฯ ปีฐํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, อติหริตฺวา ยถาฐาเน [ยถาภาคํ (สฺยา. ก.)] ปญฺญเปตพฺพํฯ ภิสิพิพฺโพหนํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาภาคํ ปญฺญเปตพฺพํฯ นิสีทนปจฺจตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาภาคํ ปญฺญเปตพฺพํฯ เขฬมลฺลโก โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาภาคํ ฐเปตพฺโพฯ อปสฺเสนผลกํ โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาภาคํ ฐเปตพฺพํฯ ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน เหฏฺฐามญฺจํ วา เหฏฺฐาปีฐํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ น จ อนนฺตรหิตาย ภูมิยา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน จีวรวํสํ วา จีวรรชฺชุํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ

“สเจ ปุรตฺถิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปุรตฺถิมา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ ปจฺฉิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปจฺฉิมา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ อุตฺตรา สรชา วาตา วายนฺติ, อุตฺตรา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ ทกฺขิณา

สรชา วาตา วายนฺติ, ทกฺขิณา วาตปานา ถเกตพฺพา ฯ สเจ สีตกาโล โหติ, ทิวา วาตปานา วิวริตพฺพา, รตฺตึ ถเกตพฺพาฯ สเจ อุณฺหกาโล โหติ, ทิวา วาตปานา ถเกตพฺพา, รตฺตึ วิวริตพฺพาฯ

“สเจ ปริเวณํ อุกฺลาปํ โหติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชิตพฺพํฯ สเจ โกฏฺฐโก อุกฺลาโป โหติ, โกฏฺฐโก สมฺมชฺชิตพฺโพฯ สเจ อุปฏฺฐานสาลา อุกฺลาปา โหติ, อุปฏฺฐานสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ อคฺคิสาลา อุกฺลาปา โหติ, อคฺคิสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ วจฺจกุฏิ อุกฺลาปา โหติ, วจฺจกุฏิ สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ ปานียํ น โหติ, ปานียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ สเจ ปริโภชนียํ น โหติ, ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ สเจ อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ น โหติ, อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํฯ อิทํ โข, ภิกฺขเว, อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ยถา อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สมฺมา วตฺติตพฺพ”นฺติฯ

๒. อาวาสิกวตฺตกถา

๓๕๘. เตน โข ปน สมเยน อาวาสิกา ภิกฺขู อาคนฺตุเก ภิกฺขู ทิสฺวา เนว อาสนํ ปญฺญเปนฺติ, น ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปนฺติ, น ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคณฺหนฺติ, น ปานีเยน ปุจฺฉนฺติ [น ปานีเยน ปุจฺฉนฺติ, น ปริโภชนีเยน ปุจฺฉนฺติ (สฺยา. กํ.)], น วุฑฺฒตเรปิ อาคนฺตุเก ภิกฺขู อภิวาเทนฺติ, น เสนาสนํ ปญฺญเปนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อาวาสิกา ภิกฺขู อาคนฺตุเก ภิกฺขู ทิสฺวา เนว อาสนํ ปญฺญเปสฺสนฺติ, น ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิสฺสนฺติ, น ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคหิสฺสนฺติ, น ปานีเยน ปุจฺฉิสฺสนฺติ, วุฑฺฒตเรปิ อาคนฺตุเก ภิกฺขู น อภิวาเทสฺสนฺติ, น เสนาสนํ ปญฺญเปสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว…เป.… สจฺจํ ภควาติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๓๕๙. “เตน หิ, ภิกฺขเว, อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ปญฺญเปสฺสามิ ยถา อาวาสิเกหิ ภิกฺขูหิ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ อาวาสิเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา อาคนฺตุกํ ภิกฺขุํ วุฑฺฒตรํ ทิสฺวา อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ , ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพ [ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพ, ปริโภชนีเยน ปุจฺฉิตพฺโพ (สฺยา.)]ฯ สเจ อุสฺสหติ, อุปาหนา ปุญฺฉิตพฺพาฯ อุปาหนา ปุญฺฉนฺเตน ปฐมํ สุกฺเขน โจฬเกน ปุญฺฉิตพฺพา, ปจฺฉา อลฺเลนฯ อุปาหนาปุญฺฉนโจฬกํ โธวิตฺวา [โธวิตฺวา ปีเฬตฺวา (สฺยา.)] เอกมนฺตํ วิสฺสชฺเชตพฺพํฯ

“อาคนฺตุโก ภิกฺขุ วุฑฺฒตโร อภิวาเทตพฺโพฯ เสนาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ – ‘เอตํ เต เสนาสนํ ปาปุณาตี’ติฯ อชฺฌาวุฏฺฐํ วา อนชฺฌาวุฏฺฐํ วา อาจิกฺขิตพฺพํฯ โคจโร อาจิกฺขิตพฺโพฯ อโคจโร อาจิกฺขิตพฺโพฯ เสกฺขสมฺมตานิ กุลานิ อาจิกฺขิตพฺพานิฯ วจฺจฏฺฐานํ อาจิกฺขิตพฺพํฯ ปสฺสาวฏฺฐานํ อาจิกฺขิตพฺพํฯ ปานียํ อาจิกฺขิตพฺพํฯ ปริโภชนียํ อาจิกฺขิตพฺพํฯ กตฺตรทณฺโฑ อาจิกฺขิตพฺโพฯ สงฺฆสฺส กติกสณฺฐานํ อาจิกฺขิตพฺพํ – ‘อิมํ กาลํ ปวิสิตพฺพํ, อิมํ กาลํ นิกฺขมิตพฺพ’นฺติ ฯ

“สเจ นวโก โหติ, นิสินฺนเกเนว อาจิกฺขิตพฺพํ – ‘อตฺร ปตฺตํ นิกฺขิปาหิ, อตฺร จีวรํ นิกฺขิปาหิ, อิทํ อาสนํ นิสีทาหี’ติฯ ปานียํ อาจิกฺขิตพฺพํฯ ปริโภชนียํ อาจิกฺขิตพฺพํฯ อุปาหนาปุญฺฉนโจฬกํ อาจิกฺขิตพฺพํฯ อาคนฺตุโก

ภิกฺขุ นวโก อภิวาทาเปตพฺโพฯ เสนาสนํ อาจิกฺขิตพฺพํ – ‘เอตํ เต เสนาสนํ ปาปุณาตี’ติฯ อชฺฌาวุฏฺฐํ วา อนชฺฌาวุฏฺฐํ วา อาจิกฺขิตพฺพํฯ โคจโร อาจิกฺขิตพฺโพฯ อโคจโร อาจิกฺขิตพฺโพฯ เสกฺขสมฺมตานิ กุลานิ อาจิกฺขิตพฺพานิฯ วจฺจฏฺฐานํ อาจิกฺขิตพฺพํฯ ปสฺสาวฏฺฐานํ อาจิกฺขิตพฺพํฯ ปานียํ อาจิกฺขิตพฺพํฯ ปริโภชนียํ อาจิกฺขิตพฺพํฯ กตฺตรทณฺโฑ อาจิกฺขิตพฺโพฯ สงฺฆสฺส กติกสณฺฐานํ อาจิกฺขิตพฺพํ – ‘อิมํ กาลํ ปวิสิตพฺพํ, อิมํ กาลํ นิกฺขมิตพฺพ’นฺติฯ อิทํ โข, ภิกฺขเว , อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ยถา อาวาสิเกหิ ภิกฺขูหิ สมฺมา วตฺติตพฺพ’’นฺติฯ

๓. คมิกวตฺตกถา

๓๖๐. เตน โข ปน สมเยน คมิกา ภิกฺขู ทารุภณฺฑํ มตฺติกาภณฺฑํ อปฺปฏิสาเมตฺวา ทฺวารวาตปานํ วิวริตฺวา เสนาสนํ อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺติฯ ทารุภณฺฑํ มตฺติกาภณฺฑํ นสฺสติฯ เสนาสนํ อคุตฺตํ โหติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม คมิกา ภิกฺขู ทารุภณฺฑํ มตฺติกาภณฺฑํ อปฺปฏิสาเมตฺวา ทฺวารวาตปานํ วิวริตฺวา เสนาสนํ อนาปุจฺฉา ปกฺกมิสฺสนฺติ! ทารุภณฺฑํ มตฺติกาภณฺฑํ นสฺสติฯ เสนาสนํ อคุตฺตํ โหตี’’ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว…เป.… สจฺจํ ภควาติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๓๖๑. “เตน หิ, ภิกฺขเว, คมิกานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ปญฺญเปสฺสามิ ยถา คมิเกหิ ภิกฺขูหิ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ คมิเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา ทารุภณฺฑํ มตฺติกาภณฺฑํ ปฏิสาเมตฺวา ทฺวารวาตปานํ ถเกตฺวา เสนาสนํ อาปุจฺฉา ปกฺกมิตพฺพํ [อาปุจฺฉิตพฺพํ (สฺยา.)]ฯ สเจ ภิกฺขุ น โหติ, สามเณโร อาปุจฺฉิตพฺโพฯ สเจ สามเณโร น โหติ, อารามิโก อาปุจฺฉิตพฺโพฯ สเจ อารามิโก น โหติ, อุปาสโก อาปุจฺฉิตพฺโพฯ สเจ น โหติ ภิกฺขุ วา สามเณโร วา อารามิโก วา อุปาสโก วา, จตูสุ ปาสาเณสุ มญฺจํ ปญฺญเปตฺวา มญฺเจ มญฺจํ อาโรเปตฺวา ปีเฐ ปีฐํ อาโรเปตฺวา เสนาสนํ อุปริ ปุญฺชํ กริตฺวา ทารุภณฺฑํ มตฺติกาภณฺฑํ ปฏิสาเมตฺวา ทฺวารวาตปานํ ถเกตฺวา ปกฺกมิตพฺพํฯ สเจ วิหาโร โอวสฺสติ, สเจ อุสฺสหติ, ฉาเทตพฺโพ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – ‘กินฺติ นุ โข วิหาโร ฉาทิเยถา’ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, โย เทโส อโนวสฺสโก โหติ, ตตฺถ จตูสุ ปาสาเณสุ มญฺจํ ปญฺญเปตฺวา มญฺเจ มญฺจํ อาโรเปตฺวา ปีเฐ ปีฐํ อาโรเปตฺวา เสนาสนํ อุปริ ปุญฺชํ กริตฺวา ทารุภณฺฑํ มตฺติกาภณฺฑํ ปฏิสาเมตฺวา ทฺวารวาตปานํ ถเกตฺวา ปกฺกมิตพฺพํฯ สเจ สพฺโพ วิหาโร โอวสฺสติ, สเจ อุสฺสหติ, เสนาสนํ คามํ อติหริตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – ‘กินฺติ นุ โข เสนาสนํ คามํ อติหริเยถา’ติฯ เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, อชฺโฌกาเส จตูสุ ปาสาเณสุ มญฺจํ ปญฺญเปตฺวา มญฺเจ มญฺจํ อาโรเปตฺวา ปีเฐ ปีฐํ อาโรเปตฺวา เสนาสนํ อุปริ ปุญฺชํ กริตฺวา ทารุภณฺฑํ มตฺติกาภณฺฑํ ปฏิสาเมตฺวา ติเณน วา ปณฺเณน วา ปฏิจฺฉาเทตฺวา ปกฺกมิตพฺพํ – อปฺเปว นาม องฺคานิปิ เสเสยฺยุนฺติฯ อิทํ โข, ภิกฺขเว, คมิกานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ยถา คมิเกหิ ภิกฺขูหิ สมฺมา วตฺติตพฺพ’’นฺติฯ

๔. อนุโมทนวตฺตกถา

๓๖๒. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ภตฺตคฺเค น อนุโมทนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ภตฺตคฺเค น อนุโมทิสฺสนฺตี’’ติ! อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺ

ตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภตฺตคฺเค อนุโมทิตุ”นฺติฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เกน นุ โข ภตฺตคฺเค อนุโมทิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เถเรน ภิกฺขุนา ภตฺตคฺเค อนุโมทิตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปูคสฺส สงฺฆภตฺตํ โหติ ฯ อายสฺมา สาริปุตฺโต สงฺฆตฺเถโร โหติฯ ภิกฺขู – ‘ภควตา อนุญฺญาตํ เถเรน ภิกฺขุนา ภตฺตคฺเค อนุโมทิตุ’นฺติ – อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอกกํ โอหาย ปกฺกมึสุฯ อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต เต มนุสฺเส ปฏิสมฺโมทิตฺวา ปจฺฉา เอกโก อคมาสิฯ อทฺทสา โข ภควา อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ ทูรโตว เอกกํ อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจ – “กจฺจิ, สาริปุตฺต, ภตฺตํ อิทฺธํ อโหสี”ติ? “อิทฺธํ โข, ภนฺเต, ภตฺตํ อโหสิ; อปิจ มํ ภิกฺขู เอกกํ โอหาย ปกฺกนฺตา”ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภตฺตคฺเค จตูหิ ปญฺจหิ เถรานุเถเรหิ ภิกฺขูหิ อาคเมตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร เถโร ภตฺตคฺเค วจฺจิโต อาคเมสิฯ โส วจฺจํ สนฺธาเรตุํ อสกฺโกนฺโต มุจฺฉิโต ปปติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สติ กรณีเย อานนฺตริกํ ภิกฺขุํ อาปุจฺฉิตฺวา คนฺตุ” นฺติฯ

๕. ภตฺตคฺควตฺตกถา

๓๖๓. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทุนฺนิวตฺถา ทุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา ภตฺตคฺคํ คจฺฉนฺติ, โวกฺกมฺมปิ เถรานํ ภิกฺขูนํ ปุรโต ปุรโต คจฺฉนฺติ, เถเรปิ ภิกฺขู อนุปขชฺช นิสีทนฺติ , นเวปิ ภิกฺขู อาสเนน ปฏิพาหนฺติ, สงฺฆาฏิมฺปิ โอตฺถริตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทุนฺนิวตฺถา ทุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา ภตฺตคฺคํ คจฺฉิสฺสนฺติ, โวกฺกมฺมปิ เถรานํ ภิกฺขูนํ ปุรโต ปุรโต คจฺฉิสฺสนฺติ, เถเรปิ ภิกฺขู อนุปขชฺช นิสีทิสฺสนฺติ, นเวปิ ภิกฺขู อาสเนนปิ ปฏิพาหิสฺสนฺติ, สงฺฆาฏิมฺปิ โอตฺถริตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทุนฺนิวตฺถา ทุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา ภตฺตคฺคํ คจฺฉนฺติ, โวกฺกมฺมปิ เถรานํ ภิกฺขูนํ ปุรโต ปุรโต คจฺฉนฺติ, เถเรปิ ภิกฺขู อนุปขชฺช นิสีทนฺติ, นเวปิ ภิกฺขู อาสเนน ปฏิพาหนฺติ, สงฺฆาฏิมฺปิ โอตฺถริตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทนฺตี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๓๖๔. “เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ ภตฺตคฺควตฺตํ ปญฺญเปสฺสามิ ยถา ภิกฺขูหิ ภตฺตคฺเค สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ สเจ อาราเม กาโล อาโรจิโต โหติ, ติมณฺฑลํ ปฏิจฺฉาเทนฺเตน ปริมณฺฑลํ นิวาเสตฺวา กายพนฺธนํ พนฺธิตฺวา สคุณํ กตฺวา สงฺฆาฏิโย ปารุปิตฺวา คณฺฐิกํ ปฏิมุญฺจิตฺวา โธวิตฺวา ปตฺตํ คเหตฺวา สาธุกํ อตรมาเนน คาโม ปวิสิตพฺโพฯ

“น โวกฺกมฺม เถรานํ ภิกฺขูนํ ปุรโต ปุรโต คนฺตพฺพํฯ สุปฺปฏิจฺฉนฺเนน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ สุสํวุเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โอกฺขิตฺตจกฺขุนา อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ อปฺปสทฺเทน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพ ํฯ น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น โอคุณฺฐิเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ

“สุปฺปฏิจฺฉนฺเนน อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ สุสํวุเตน อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โอกฺขิตฺตจกฺขุนา อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ น อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํ น อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํ, อปฺปสทฺเทน อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพฯ น กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ น สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ น ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ น โอคุณฺฐิเตน อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํ ฯ น ปลฺลตฺถิกาย อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ น เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช นิสีทิตพฺพํฯ น นวา ภิกฺขู อาสเนน ปฏิพาหิตพฺพาฯ น สงฺฆาฏึ โอตฺถริตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ

“อุทเก ทิยฺยมาเน อุโภหิ หตฺเถหิ ปตฺตํ ปฏิคฺคเหตฺวา อุทกํ ปฏิคฺคเหตพฺพํฯ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน ปตฺโต โธวิตพฺโพฯ สเจ อุทกปฺปฏิคฺคาหโก โหติ, นีจํ กตฺวา อุทกปฺปฏิคฺคเห อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํ – มา อุทกปฺปฏิคฺคาหโก อุทเกน โอสิญฺจิ [โอสิญฺจิยฺยี (ก.)], มา สามนฺตา ภิกฺขู อุทเกน โอสิญฺจึสุ [โอสิญฺจิยฺยึสุ (ก.)], มา สงฺฆาฏิ อุทเกน โอสิญฺจีติฯ สเจ อุทกปฺปฏิคฺคาหโก น โหติ, นีจํ กตฺวา ฉมาย อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํ – มา สามนฺตา ภิกฺขู อุทเกน โอสิญฺจึสุ, มา สงฺฆาฏิ อุทเกน โอสิญฺจีติฯ

“โอทเน ทิยฺยมาเน อุโภหิ หตฺเถหิ ปตฺตํ ปฏิคฺคเหตฺวา โอทโน ปฏิคฺคเหตพฺโพ, สูปสฺส โอกาโส กาตพฺโพฯ สเจ โหติ สปฺปิ วา เตลํ วา อุตฺตริภงฺคํ วา, เถเรน วตฺตพฺโพ – ‘สพฺเพสํ สมกํ สมฺปาเทหี’ติฯ สกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาโต ปฏิคฺคเหตพฺโพฯ ปตฺตสญฺญินา ปิณฺฑปาโต ปฏิคฺคเหตพฺโพฯ สมสูปโก ปิณฺฑปาโต ปฏิคฺคเหตพฺโพฯ สมติตฺติโก ปิณฺฑปาโต ปฏิคฺคเหตพฺโพฯ

“น ตาว เถเรน ภุญฺชิตพฺพํ ยาว น สพฺเพสํ โอทโน สมฺปตฺโต โหติฯ สกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตพฺโพฯ ปตฺตสญฺญินา ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตพฺโพฯ สปทานํ ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตพฺโพฯ สมสูปโก ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตพฺโพ ฯ น ถูปกโต โอมทฺทิตฺวา ปิณฺฑิปาโต ภุญฺชิตพฺโพฯ น สูปํ วา พฺยญฺชนํ วา โอทเนน ปฏิจฺฉาเทตพฺพํ ภิยฺโยกมฺยตํ อุปาทายฯ น สูปํ วา โอทนํ วา อคิลาเนน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิตพฺพํฯ น อุชฺฌานสญฺญินา ปเรสํ ปตฺโต โอโลเกตพฺโพฯ นาติมหนฺโต กพโฬ กาตพฺโพฯ ปริมณฺฑโล อาโลโป กาตพฺโพฯ น อนาหเฏ กพเฬ มุขทฺวารํ วิวริตพฺพํฯ น ภุญฺชมาเนน สพฺโพ หตฺโถ มุเข ปกฺขิปิตพฺโพฯ น สกพเฬน มุเขน พฺยาหริตพฺพํฯ น ปิณฺฑุกฺเขปกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ น กพฬาวจฺเฉทกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ น อวคณฺฑการกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ น หตฺถนิทฺธุนกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ น สิตฺถาวการกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ น ชิวฺหานิจฺฉารกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ น จปุจปุการกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ น สุรุสุรุการกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ น หตฺถนิลฺเลหกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ น ปตฺตนิลฺเลหกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ น โอฏฺฐนิลฺเลหกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ

“น สามิเสน หตฺเถน ปานียถาลโก ปฏิคฺคเหตพฺโพฯ น ตาว เถเรน อุทกํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ ยาว น สพฺเพว ภุตฺตาวิโน โหนฺติฯ อุทเก ทิยฺยมาเน อุโภหิ หตฺเถหิ ปตฺตํ ปฏิคฺคเหตฺวา อุทกํ ปฏิคฺคเหตพฺพํฯ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน ปตฺโต โธวิตพฺโพฯ สเจ อุทกปฺปฏิคฺคาหโก โหติ, นีจํ กตฺวา อุทกปฺปฏิคฺคเห อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํ – มา อุทกปฺปฏิคฺคาหโก อุทเกน โอสิญฺจิ, มา สามนฺตา ภิกฺขู อุทเกน โอสิญฺจิํสุ, มา สงฺฆาฏิ อุทเกน โอสิญฺจีติฯ สเจ อุทกปฺปฏิคฺคาหโก น โหติ, นีจํ กตฺวา ฉมาย อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํ – มา สามนฺตา ภิกฺขู อุทเกน โอสิญฺจิํสุ, มา สงฺฆาฏิ อุทเกน โอสิญฺจีติฯ น สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉฑฺเฑตพฺพํฯ

“นิวตฺตนฺเตน นวเกหิ ภิกฺขูหิ ปฐมตรํ นิวตฺติตพฺพํฯ ปจฺฉา เถเรหิ สุปฺปฏิจฺฉนฺเนน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ สุสํวุเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โอกฺขิตฺตจกฺขุนา อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ อปฺปสทฺเทน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํ ฯ น สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น โอคุณฺฐิเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ อิทํ โข, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ ภตฺตคฺควตฺตํ ยถา ภิกฺขูหิ ภตฺตคฺเค สมฺมา วตฺติตพฺพ”นฺติฯ

ปฐมภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๖. ปิณฺฑจาริกวตฺตกถา

๓๖๕. เตน โข ปน สมเยน ปิณฺฑจาริกา ภิกฺขู ทุนฺนิวตฺถา ทุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา ปิณฺฑาย จรนฺติ, อสลฺลกฺเขตฺวาปิ นิเวสนํ ปวิสนฺติ, อสลฺลกฺเขตฺวาปิ นิกฺขมนฺติ, อติสหสาปิ ปวิสนฺติ, อติสหสาปิ นิกฺขมนฺติ, อติทูเรปิ ติฏฺฐนฺติ, อจฺจาสนฺเนปิ ติฏฺฐนฺติ, อติจิรมฺปิ ติฏฺฐนฺติ, อติลหุมฺปิ นิวตฺตนฺติฯ อญฺญตโรปิ ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ อสลฺลกฺเขตฺวา นิเวสนํ ปาวิสิฯ โส จ ทฺวารํ มญฺญมาโน อญฺญตรํ โอวรกํ ปาวิสิฯ ตสฺมิมฺปิ โอวรเก อิตฺถี นคฺคา อุตฺตานา นิปนฺนา โหติฯ อทฺทสา โข โส ภิกฺขุ ตํ อิตฺถิํ นคฺคํ อุตฺตานํ นิปนฺนํฯ ทิสฺวาน – “นยิทํ ทฺวารํ, โอวรกํ อิท”นฺติ ตมฺหา โอวรกา นิกฺขมิฯ อทฺทสา โข ตสฺสา อิตฺถิยา สามิโก ตํ อิตฺถิํ นคฺคํ อุตฺตานํ นิปนฺนํฯ ทิสฺวาน – “อิมินา เม ภิกฺขุนา ปชาปตี ทูสิตา”ติ ตํ ภิกฺขุํ คเหตฺวา อาโกเฏสิฯ อถ โข สา อิตฺถี เตน สทฺเทน ปฏิพุชฺฌิตฺวา ตํ ปุริสํ เอตทโวจ – “กิสฺส ตฺวํ, อยฺย, อิมํ ภิกฺขุํ อาโกเฏสี”ติ? “อิมินาสิ ตฺวํ ภิกฺขุนา ทูสิตา”ติ? “นาหํ, อยฺย, อิมินา ภิกฺขุนา ทูสิตา; อการโก โส ภิกฺขู”ติ ตํ ภิกฺขุํ มุญฺจาเปสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ปิณฺฑจาริกา ภิกฺขู ทุนฺนิวตฺถา ทุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา ปิณฺฑาย จริสฺสนฺติ, อสลฺลกฺเขตฺวาปิ นิเวสนํ ปวิสิสฺสนฺติ, อสลฺลกฺเขตฺวาปิ นิกฺขมิสฺสนฺติ, อติสหสาปิ ปวิสิสฺสนฺติ, อติสหสาปิ นิกฺขมิสฺสนฺติ, อติทูเรปิ ติฏฺฐิสฺสนฺติ, อจฺจาสนฺเนปิ ติฏฺฐิสฺสนฺติ, อติจิรมฺปิ ติฏฺฐิสฺสนฺติ, อติลหุมฺปิ นิวตฺติสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว…เป.… สจฺจํ ภควาติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๓๖๖. “เตน หิ, ภิกฺขเว, ปิณฺฑจาริกานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ปญฺญาเปสฺสามิ ยถา ปิณฺฑจาริเกหิ ภิกฺขูหิ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ปิณฺฑจาริเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา – ‘อิทานิ คามํ ปวิสิสฺสามี’ติ ติมณฺฑลํ ปฏิจฺฉาเทนฺเตน ปริมณฺฑลํ นิวาเสตฺวา กายพนฺธนํ พนฺธิตฺวา สคุณํ กตฺวา สงฺฆาฏิโย ปารุปิตฺวา คณฺฐิกํ ปฏิมุญฺจิตฺวา โธวิตฺวา ปตฺตํ คเหตฺวา สาธุกํ อตรมาเนน คาโม ปวิสิตพฺโพฯ

“สุปฺปฏิจฺฉนฺเนน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํ ฯ สุสํวุเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โอกฺขิตฺตจกฺขุนา อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ อปฺปสทฺเทน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น โอคุณฺฐิเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ

“นิเวสนํ ปวิสนฺเตน สลฺลกฺเขตพฺพํ – ‘อิมินา ปวิสิสฺสามิ, อิมินา นิกฺขมิสฺสามี’ติฯ นาติสหสา ปวิสิตพฺพํ ฯ นาติสหสา นิกฺขมิตพฺพํฯ นาติทูเร ฐาตพฺพํฯ นาจฺจาสนฺเน ฐาตพฺพํฯ นาติจิรํ ฐาตพฺพํฯ นาติลหุํ นิวตฺติตพฺพํ ฯ ฐิตเกน สลฺลกฺเขตพฺพํ – ‘ภิกฺขํ ทาตุกามา วา อทาตุกามา วา’ติฯ สเจ กมฺมํ วา นิกฺขิปติ, อาสนา วา วุฏฺฐาติ, กฏจฺฉุํ วา ปรามสติ, ภาชนํ วา ปรามสติ, ฐเปติ [ฐาเปติ (ก.)] วา – ทาตุกามสฺสาติ [ทาตุกามิยาติ (สฺยา.), ทาตุกามา วิยาติ (สี.)] ฐาตพฺพํฯ ภิกฺขาย ทิยฺยมานาย วาเมน หตฺเถน สงฺฆาฏึ อุจฺจาเรตฺวา ทกฺขิเณน หตฺเถน ปตฺตํ ปณาเมตฺวา อุโภหิ หตฺเถหิ ปตฺตํ ปฏิคฺคเหตฺวา ภิกฺขา ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ น จ ภิกฺขาทายิกาย มุขํ อุลฺโลเกตพฺพํ [โอโลเกตพฺพํ (สฺยา.)]ฯ สลฺลกฺเขตพฺพํ – ‘สูปํ ทาตุกามา วา อทาตุกามา วา’ติฯ สเจ กฏจฺฉุํ วา ปรามสติ, ภาชนํ วา ปรามสติ, ฐเปติ วา – ทาตุกามสฺสาติ ฐาตพฺพํฯ ภิกฺขาย ทินฺนาย สงฺฆาฏิยา ปตฺตํ ปฏิจฺฉาเทตฺวา สาธุกํ อตรมาเนน นิวตฺติตพฺพํฯ

“สุปฺปฏิจฺฉนฺเนน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ สุสํวุเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โอกฺขิตฺตจกฺขุนา อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ อปฺปสทฺเทน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น โอคุณฺฐิเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย ปฐมํ คามโต ปิณฺฑาย ปฏิกฺกมติ, เตน อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ, อวกฺการปาตึ โธวิตฺวา อุปฏฺฐาเปตพฺพา, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ โย ปจฺฉา คามโต ปิณฺฑาย ปฏิกฺกมติ, สเจ โหติ ภุตฺตาวเสโส, สเจ อากงฺขติ, ภุญฺชิตพฺพํ ฯ โน เจ อากงฺขติ, อปฺปหริเต วา ฉฑฺเฑตพฺพํ, อปฺปาณเก วา อุทเก โอปิลาเปตพฺพํฯ เตน อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ ปฏิสาเมตพฺพํ, อวกฺการปาติ โธวิตฺวา ปฏิสาเมตพฺพา, ปานียํ ปริโภชนียํ ปฏิสาเมตพฺพํ , ภตฺตคฺคํ สมฺมชฺชิตพฺพํฯ โย ปสฺสติ ปานียฆฏํ วา ปริโภชนียฆฏํ วา วจฺจฆฏํ วา ริตฺตํ ตุจฺฉํ เตน อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ สจสฺส โหติ อวิสยฺหํ, หตฺถวิกาเรน ทุติยํ อามนฺเตตฺวา หตฺถวิลงฺฆเกน อุปฏฺฐาเปตพฺพํ, น จ ตปฺปจฺจยา วาจา ภินฺทิตพฺพาฯ อิทํ โข, ภิกฺขเว, ปิณฺฑจาริกานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ยถา ปิณฺฑจาริเกหิ ภิกฺขูหิ สมฺมา วตฺติตพฺพ”นฺติฯ

๗. อารญฺญิกวตฺตกถา

๓๖๗. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู อรญฺเญ วิหรนฺติฯ เต เนว ปานียํ อุปฏฺฐาเปนฺติ, น ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปนฺติ , น อคฺคึ อุปฏฺฐาเปนฺติ, น อรณิสหิตํ อุปฏฺฐาเปนฺติ, น นกฺขตฺตปทานิ ชานนฺติ, น ทิสาภาคํ ชานนฺติฯ โจรา ตตฺถ คนฺตฺวา เต ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “อตฺถิ, ภนฺเต, ปานีย”นฺติ? “นตฺถาวุโส”ติฯ “อตฺถิ, ภนฺเต, ปริโภชนีย”นฺติ? “นตฺถาวุโส”ติฯ “อตฺถิ, ภนฺเต, อคฺคี”ติ? “นตฺถาวุโส”ติฯ “อตฺถิ, ภนฺเต, อรณิสหิต”นฺติ? “นตฺถาวุโส”ติฯ ( ) [(อตฺถิ ภนฺเต นกฺขตฺตปทานีติ, น ชานาม อาวุโสติ, อตฺถิ ภนฺเต ทิสาภาคนฺติ, น ชานาม อาวุโสติฯ) สี. วิมติฏีกาย ปน สเมติ] “เกนชฺช, ภนฺเต, ยุตฺต”นฺติ? “น โข มยํ, อาวุโส, ชานามา”ติฯ “กตมายํ, ภนฺเต, ทิสา”ติ? “น โข มยํ, อาวุโส, ชานามา”ติฯ อถ โข เต โจรา – ‘เนวิเมสํ ปานียํ อตฺถิ, น ปริโภชนียํ อตฺถิ, น อคฺคิ อตฺถิ, น อรณิสหิตํ อตฺถิ, น นกฺขตฺตปทานิ ชานนฺติ, น ทิสาภาคํ ชานนฺติ; โจรา อิเม, นยิเม ภิกฺขู’ติ – อาโกเฏตฺวา ปกฺกมึสุฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๓๖๘. “เตน หิ, ภิกฺขเว, อารญฺญิกานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ปญฺญเปสฺสามิ ยถา อารญฺญิเกหิ ภิกฺขูหิ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ อารญฺญิเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา กาลสฺเสว อุฏฺฐาย ปตฺตํ ถวิกาย ปกฺขิปิตฺวา อํเส อาลคฺเคตฺวา จีวรํ ขนฺเธ กริตฺวา อุปาหนา อาโรหิตฺวา ทารุภณฺฑํ มตฺติกาภณฺฑํ ปฏิสาเมตฺวา ทฺวารวาตปานํ ถเกตฺวา เสนาสนา โอตริตพฺพํ – อิทานิ คามํ ปวิสิสฺสามีติฯ อุปาหนา โอมุญฺจิตฺวา นีจํ กตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา ถวิกาย ปกฺขิปิตฺวา อํเส อาลคฺเคตฺวา ติมณฺฑลํ ปฏิจฺฉาเทนฺเตน ปริมณฺฑลํ นิวาเสตฺวา กายพนฺธนํ พนฺธิตฺวา สคุณํ กตฺวา สงฺฆาฏิโย ปารุปิตฺวา คณฺฐิกํ ปฏิมุญฺจิตฺวา โธวิตฺวา ปตฺตํ คเหตฺวา สาธุกํ อตรมาเนน คาโม ปวิสิตพฺโพฯ สุปฺปฏิจฺฉนฺเนน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํ…เป.… น ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น โอคุณฺฐิเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ น อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ

“นิเวสนํ ปวิสนฺเตน สลฺลกฺเขตพฺพํ – ‘อิมินา ปวิสิสฺสามิ, อิมินา นิกฺขมิสฺสามี’ติฯ นาติสหสา ปวิสิตพฺพํฯ นาติสหสา นิกฺขมิตพฺพํฯ นาติทูเร ฐาตพฺพํฯ นาจฺจาสนฺเน ฐาตพฺพํฯ นาติจิรํ ฐาตพฺพํฯ นาติลหุํ นิวตฺติตพฺพํฯ ฐิตเกน สลฺลกฺเขตพฺพํ – ‘ภิกฺขํ ทาตุกามา วา อทาตุกามา วา’ติฯ สเจ กมฺมํ วา นิกฺขิปติ, อาสนา วา วุฏฺฐาติ, กฏจฺฉุํ วา ปรามสติ, ภาชนํ วา ปรามสติ, ฐเปติ วา – ทาตุกามสฺสาติ ฐาตพฺพํฯ ภิกฺขาย ทิยฺยมานาย วาเมน หตฺเถน สงฺฆาฏึ อุจฺจาเรตฺวา ทกฺขิเณน หตฺเถน ปตฺตํ ปณาเมตฺวา อุโภหิ หตฺเถหิ ปตฺตํ ปฏิคฺคเหตฺวา ภิกฺขา ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ น จ ภิกฺขาทายิกาย มุขํ อุลฺโลเกตพฺพํฯ สลฺลกฺเขตพฺพํ – ‘สูปํ ทาตุกามา วา อทาตุกามา วา’ติฯ สเจ กฏจฺฉุํ วา ปรามสติ, ภาชนํ วา ปรามสติ, ฐเปติ วา – ทาตุกามสฺสาติ ฐาตพฺพํฯ ภิกฺขาย ทินฺนาย สงฺฆาฏิยา ปตฺตํ ปฏิจฺฉาเทตฺวา สาธุกํ อตรมาเนน นิวตฺติตพฺพํฯ

“สุปฺปฏิจฺฉนฺเนน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํ…เป.… น อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ คามโต นิกฺขมิตฺวา ปตฺตํ ถวิกาย ปกฺขิปิตฺวา อํเส อาลคฺเคตฺวา จีวรํ สงฺฆริตฺวา สีเส กริตฺวา อุปาหนา อาโรหิตฺวา คนฺตพฺพํฯ

“อารญฺญิเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา ปานียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํ, ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํ, อคฺคิ อุปฏฺฐาเปตพฺโพ, อรณิสหิตํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํ, กตฺตรทณฺโฑ อุปฏฺฐาเปตพฺโพ, นกฺขตฺตปทานิ อุคฺคเหตพฺพานิ – สกลานิ วา

เอกเทสานิ วา, ทิสากุสเลน ภวิตพฺพํฯ อิทํ โข, ภิกฺขเว, อารญฺญิกานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ยถา อารญฺญิเกหิ ภิกฺขูหิ สมฺมา วตฺติตพฺพ''นฺติฯ

๘. เสนาสนวตฺตกถา

๓๖๙. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู อชฺโฌกาเส จีวรกมฺมํ กโรนฺติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปฏิวาเต องฺคเณ [ปงฺคเณ (สี. สฺยา.)] เสนาสนํ ปปฺโผเฏสุํฯ ภิกฺขู รเชน โอกิริํสุฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปฏิวาเต องฺคเณ เสนาสนํ ปปฺโผเฏสฺสนฺติ! ภิกฺขู รเชน โอกิริํสู''ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ''สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปฏิวาเต องฺคเณ เสนาสนํ ปปฺโผเฏนฺติ, ภิกฺขู รเชน โอกิริํสู''ติ? ''สจฺจํ ภควา''ติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๓๗๐. ''เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ เสนาสนวตฺตํ ปญฺญเปสฺสามิ ยถา ภิกฺขูหิ เสนาสเน สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ยสฺมิํ วิหาเร วิหรติ, สเจ โส วิหาโร อุกฺลาโป โหติ, สเจ อุสฺสหติ, โสเธตพฺโพฯ [มหาว. ๖๖, ๖๗; จูฬว. ๓๕๗] วิหารํ โสเธนฺเตน ปฐมํ ปตฺตจีวรํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; นิสีทนปจฺจตฺถรณํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; ภิสิพิพฺโพหนํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; มญฺโจ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพ; ปีฐํ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; มญฺจปฏิปาทกา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพา; เขฬมลฺลโก นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพ; อปสฺเสนผลกํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; ภุมฺมตฺถรณํ ยถาปญฺญตฺตํ สลฺลกฺเขตฺวา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ สเจ วิหาเร สนฺตานกํ โหติ, อุลฺโลกา ปฐมํ โอหาเรตพฺพํ, อาโลกสนฺธิกณฺณภาคา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ เครุกปริกมฺมกตา ภิตฺติ กณฺณกิตา โหติ, โจฬกํ เตเมตฺวา ปีเฬตฺวา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ กาฬวณฺณกตา ภูมิ กณฺณกิตา โหติ, โจฬกํ เตเมตฺวา ปีเฬตฺวา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ อกตา โหติ ภูมิ, อุทเกน ปริปฺโผสิตฺวา ปริโผสิตฺวา สมฺมชฺชิตพฺพา – มา วิหาโร รเชน อุหญฺญีติฯ สงฺการํ วิจินิตฺวา เอกมนฺตํ ฉฑฺเฑตพฺพํฯ

''น ภิกฺขุสามนฺตา เสนาสนํ ปปฺโผเฏตพฺพํฯ น วิหารสามนฺตา เสนาสนํ ปปฺโผเฏตพฺพํฯ น ปานียสามนฺตา เสนาสนํ ปปฺโผเฏตพฺพํฯ น ปริโภชนียสามนฺตา เสนาสนํ ปปฺโผเฏตพฺพํฯ น ปฏิวาเต องฺคเณ เสนาสนํ ปปฺโผเฏตพฺพํฯ อโธวาเต เสนาสนํ ปปฺโผเฏตพฺพํฯ

''ภุมฺมตฺถรณํ เอกมนฺตํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ มญฺจปฏิปาทกา เอกมนฺตํ โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺพาฯ มญฺโจ เอกมนฺตํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺโพฯ ปีฐํ เอกมนฺตํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ ภิสิพิพฺโพหนํ เอกมนฺตํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ นิสีทนปจฺจตฺถรณํ เอกมนฺตํ โอตาเปตฺวา

โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ เขฬมลฺลโก เอกมนฺตํ โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺโพฯ อปสฺเสนผลกํ เอกมนฺตํ โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺพํฯ ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน เหฏฺฐามญฺจํ วา เหฏฺฐาปีฐํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ น จ อนนฺตรหิตาย ภูมิยา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน จีวรวํสํ วา จีวรรชฺชุ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ

“สเจ ปุรตฺถิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปุรตฺถิมา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ ปจฺฉิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปจฺฉิมา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ อุตฺตรา สรชา วาตา วายนฺติ อุตฺตรา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ ทกฺขิณา สรชา วาตา วายนฺติ, ทกฺขิณา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ สีตกาโล โหติ, ทิวา วาตปานา วิวริตพฺพา, รตฺตึ ถเกตพฺพาฯ สเจ อุณฺหกาโล โหติ, ทิวา วาตปานา ถเกตพฺพา, รตฺตึ วิวริตพฺพาฯ

“สเจ ปริเวณํ อุกฺลาปํ โหติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชิตพฺพํฯ สเจ โกฏฺฐโก อุกฺลาโป โหติ, โกฏฺฐโก สมฺมชฺชิตพฺโพฯ สเจ อุปฏฺฐานสาลา อุกฺลาปา โหติ, อุปฏฺฐานสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ อคฺคิสาลา อุกฺลาปา โหติ, อคฺคิสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ วจฺจกุฏิ อุกฺลาปา โหติ, วจฺจกุฏิ สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ ปานียํ น โหติ, ปานียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ สเจ ปริโภชนียํ น โหติ, ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ สเจ อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ น โหติ, อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํฯ

“สเจ วุฑฺฒเฒน สทฺธิํ เอกวิหาเร วิหรติ, น วุฑฺฒํ อนาปุจฺฉา อุทฺเทโส ทาตพฺโพ, น ปริปุจฺฉา ทาตพฺพา, น สชฺฌาโย กาตพฺโพ, น ธมฺโม ภาสิตพฺโพ, น ปทีโป กาตพฺโพ, น ปทีโป วิชฺฌาเปตพฺโพ, น วาตปานา วิวริตพฺพา, น วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ วุฑฺเฒน สทฺธิํ เอกจงฺกเม จงฺกมติ, เยน วุฑฺโฒ เตน ปริวตฺติตพฺพํ, น จ วุฑฺโฒ สงฺฆาฏิกณฺเณน ฆฏฺเฏตพฺโพฯ อิทํ โข, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ เสนาสนวตฺตํ ยถา ภิกฺขูหิ เสนาสเน สมฺมา วตฺติตพฺพ”นฺติฯ

๘. ชนฺตาฆรวตฺตกถา

๓๗๑. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชนฺตาฆเร เถเรหิ ภิกฺขูหิ นิวาริยมานา อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปหูตํ กฏฺฐํ อาโรเปตฺวา อคฺคิํ ทตฺวา ทฺวารํ ถเกตฺวา ทฺวาเร นิสีทนฺติฯ ภิกฺขู [เถรา จ ภิกฺขู (สฺยา. กํ.)] อุณฺหาภิตตฺตา ทฺวารํ อลภมานา มุจฺฉิตา ปปตนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชนฺตาฆเร เถเรหิ ภิกฺขูหิ นิวาริยมานา อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปหูตํ กฏฺฐํ อาโรเปตฺวา อคฺคิํ ทตฺวา ทฺวารํ ถเกตฺวา ทฺวาเร นิสีทิสฺสนฺติ! ภิกฺขู อุณฺหาภิตตฺตา ทฺวารํ อลภมานา มุจฺฉิตา ปปตนฺตี”ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชนฺตาฆเร เถเรหิ ภิกฺขูหิ นิวาริยมานา อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปหูตํ กฏฺฐํ อาโรเปตฺวา อคฺคิํ ทตฺวา ทฺวารํ ถเกตฺวา ทฺวาเร นิสีทนฺติ; ภิกฺขู อุณฺหาภิตตฺตา ทฺวารํ อลภมานา มุจฺฉิตา ปปตนฺตี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น , ภิกฺขเว, ชนฺตาฆเร เถเรน ภิกฺขุนา นิวาริยมาเนน อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปหูตํ

กฏฺฐํ อาโรเปตฺวา อคฺคิ ทาตพฺโพฯ โย ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น, ภิกฺขเว, ทฺวารํ ถเกตฺวา ทฺวาเร นิสีทิตพฺพํฯ โย นิสีเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๓๗๒. “เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ ชนฺตาฆรวตฺตํ ปญฺญเปสฺสามิ ยถา ภิกฺขูหิ ชนฺตาฆเร สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ โย ปฐมํ ชนฺตาฆรํ คจฺฉติ, สเจ ฉาริกา อุสฺสนฺนา โหติ, ฉาริกา ฉฑฺเฑตพฺพาฯ สเจ ชนฺตาฆรํ อุกฺลาปํ โหติ, ชนฺตาฆรํ สมฺมชฺชิตพฺพํฯ สเจ ปริภณฺฑํ อุกฺลาปํ โหติ, ปริภณฺฑํ สมฺมชฺชิตพฺพํฯ สเจ ปริเวณํ อุกฺลาปํ โหติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชิตพฺพํฯ สเจ โกฏฺฐโก อุกฺลาโป โหติ, โกฏฺฐโก สมฺมชฺชิตพฺโพ ฯ สเจ ชนฺตาฆรสาลา อุกฺลาปา โหติ, ชนฺตาฆรสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ

“จุณฺณํ สนฺเนตพฺพํ, มตฺติกา เตเมตพฺพา, อุทกโทณิกาย อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํฯ ชนฺตาฆรํ ปวิสนฺเตน มตฺติกาย มุขํ มกฺเขตฺวา ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ น เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช นิสีทิตพฺพํฯ น นวา ภิกฺขู อาสเนน ปฏิพาหิตพฺพาฯ สเจ อุสฺสหติ, ชนฺตาฆเร เถรานํ ภิกฺขูนํ ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ ชนฺตาฆรา นิกฺขมนฺเตน ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรา นิกฺขมิตพฺพํฯ สเจ อุสฺสหติ, อุทเกปิ เถรานํ ภิกฺขูนํ ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ น เถรานํ ภิกฺขูนํ ปุรโตปิ นหายิตพฺพํ, น อุปริโตปิ นหายิตพฺพํฯ นหาเตน อุตฺตรนฺเตน โอตรนฺตานํ มคฺโค ทาตพฺโพฯ โย ปจฺฉา ชนฺตาฆรา นิกฺขมติ, สเจ ชนฺตาฆรํ จิกฺขลฺลํ โหติ, โธวิตพฺพํฯ มตฺติกาโทณิกํ โธวิตฺวา ชนฺตาฆรปีฐํ ปฏิสาเมตฺวา อคฺคึ วิชฺฌาเปตฺวา ทฺวารํ ถเกตฺวา ปกฺกมิตพฺพํฯ อิทํ โข, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ ชนฺตาฆรวตฺตํ ยถา ภิกฺขูหิ ชนฺตาฆเร สมฺมา วตฺติตพฺพ”นฺติฯ

๑๐. วจฺจกุฏิวตฺตกถา

๓๗๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ พฺราหฺมณชาติโก วจฺจํ กตฺวา น อิจฺฉติ อาจเมตุํ – โก อิมํ วสลํ ทุคฺคนฺธํ อามสิสฺสตีติ [อาจมิสฺสตีติ (ก.)]ฯ ตสฺส วจฺจมคฺเค กิมิ สณฺฐาติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “กึ ปน ตฺวํ, อาวุโส, วจฺจํ กตฺวา น อาจเมสี”ติ? “เอวมาวุโส”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ วจฺจํ กตฺวา น อาจเมสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, วจฺจํ กตฺวา น อาจเมสี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, วจฺจํ กตฺวา สติ อุทเก นาจเมตพฺพํฯ โย นาจเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู วจฺจกุฏิยา ยถาวุฑฺฒํ วจฺจํ กโรนฺติฯ นวกา ภิกฺขู ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา วจฺจิตา อาคเมนฺติฯ เต วจฺจํ สนฺธาเรนฺตา มุจฺฉิตา ปปตนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร ภิกฺขเว…เป.… สจฺจํ ภควาติ…เป.… “น, ภิกฺขเว, วจฺจกุฏิยา ยถาวุฑฺฒํ วจฺโจ กาตพฺโพฯ โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาคตปฏิปาฏิยา วจฺจํ กาตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติสหสาปิ วจฺจกุฏึ ปวิสนฺติ, อุพฺภชิตฺวาปิ [อุพฺภุชฺชิตฺวาปิ (สี.), อุพฺภุชิตฺวา (สฺยา.)] ปวิสนฺติ, นิตฺถุนนฺตาปิ วจฺจํ กโรนฺติ , ทนฺตกฏฺฐํ ขาทนฺตาปิ วจฺจํ กโรนฺติ, พหิทฺธาปิ วจฺจโทณิกาย วจฺจํ กโรนฺติ, พหิทฺธาปิ ปสฺสาวโทณิกาย ปสฺสาวํ กโรนฺติ, ปสฺสาวโทณิกายปิ เขฬํ กโรนฺติ, ผรุ

เสนปิ กฎฺเฐน อวเลขนฺติ, อวเลขนกฏฺฐมฺปิ วจฺจกูปมฺหิ ปาเตนฺติ, อติสหสาปิ นิกฺขมนฺติ, อุพฺภชิตฺวาปิ นิกฺขมนฺติ, จปุจปุการกมฺปิ อาจเมนฺติ, อาจมนสราวเกปิ อุทกํ เสเสนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติสหสาปิ วจฺจกุฏึ ปวิสิสฺสนฺติ, อุพฺภชิตฺวาปิ ปวิสิสฺสนฺติ, นิตฺถุนนฺตาปิ วจฺจํ กริสฺสนฺติ, ทนฺตกฏฺฐํ ขาทนฺตาปิ วจฺจํ กริสฺสนฺติ, พหิทฺธาปิ วจฺจโทณิกาย วจฺจํ กริสฺสนฺติ, พหิทฺธาปิ ปสฺสาวโทณิกาย ปสฺสาวํ กริสฺสนฺติ, ปสฺสาวโทณิกายปิ เขฬํ กริสฺสนฺติ, ผรุเสนปิ กฏฺเฐน อวเลขิสฺสนฺติ, อวเลขนกฏฺฐมฺปิ วจฺจกูปมฺหิ ปาเตสฺสนฺติ, อติสหสาปิ นิกฺขมิสฺสนฺติ, อุพฺภชิตฺวาปิ นิกฺขมิสฺสนฺติ, จปุจปุการกมฺปิ อาจเมสฺสนฺติ, อาจมนสราวเกปิ อุทกํ เสเสสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว…เป.… สจฺจํ ภควาติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๓๗๔. “เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ วจฺจกุฏิวตฺตํ ปญฺญเปสฺสามิ ยถา ภิกฺขูหิ วจฺจกุฏิยา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ โย วจฺจกุฏึ คจฺฉติ เตน พหิ ฐิเตน [พหิ ฐิเตน (สี. ก.)] อุกฺกาสิตพฺพํฯ อนฺโต นิสินฺเนนปิ อุกฺกาสิตพฺพํฯ จีวรวํเส วา จีวรรชฺชุยา วา จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สาธุกํ อตรมาเนน วจฺจกุฏิ ปวิสิตพฺพาฯ นาติสหสา ปวิสิตพฺพาฯ น อุพฺภชิตฺวา ปวิสิตพฺพาฯ วจฺจปาทุกาย ฐิเตน อุพฺภชิตพฺพํฯ น นิตฺถุนนฺเตน วจฺโจ กาตพฺโพฯ น ทนฺตกฏฺฐํ ขาทนฺเตน วจฺโจ กาตพฺโพฯ น พหิทฺธา วจฺจโทณิกาย วจฺโจ กาตพฺโพฯ น พหิทฺธา ปสฺสาวโทณิกาย ปสฺสาโว กาตพฺโพฯ น ปสฺสาวโทณิกาย เขโฬ กาตพฺโพฯ น ผรุเสน กฏฺเฐน อวเลขิตพฺพํฯ น อวเลขนกฏฺฐํ วจฺจกูปมฺหิ ปาเตตพฺพํฯ วจฺจปาทุกาย ฐิเตน ปฏิจฺฉาเทตพฺพํฯ นาติสหสา นิกฺขมิตพฺพํฯ น อุพฺภชิตฺวา นิกฺขมิตพฺพํฯ อาจมนปาทุกาย ฐิเตน อุพฺภชิตพฺพํฯ น จปุจปุการกํ อาจเมตพฺพํฯ น อาจมนสราวเก อุทกํ เสเสตพฺพํฯ อาจมนปาทุกาย ฐิเตน ปฏิจฺฉาเทตพฺพํฯ

“สเจ วจฺจกุฏิ อุหตา [อูหตา (สี. สฺยา.)] โหติ, โธวิตพฺพาฯ สเจ อวเลขนปิธโร ปูโร โหติ, อวเลขนกฏฺฐํ ฉฑฺเฑตพฺพํฯ สเจ วจฺจกุฏิ อุกฺลาปา โหติ, วจฺจกุฏิ สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ ปริภณฺฑํ อุกฺลาปํ โหติ, ปริภณฺฑํ สมฺมชฺชิตพฺพํฯ สเจ ปริเวณํ อุกฺลาปํ โหติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชิตพฺพํ ฯ สเจ โกฏฺฐโก อุกฺลาโป โหติ, โกฏฺฐโก สมฺมชฺชิตพฺโพฯ สเจ อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ น โหติ, อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํ ฯ อิทํ โข, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ วจฺจกุฏิวตฺตํ ยถา ภิกฺขูหิ วจฺจกุฏิยา สมฺมา วตฺติตพฺพ”นฺติฯ

๑๑. อุปชฺฌายวตฺตกถา

๓๗๕. เตน โข ปน สมเยน สทฺธิวิหาริกา อุปชฺฌาเยสุ น สมฺมา วตฺตนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สทฺธิวิหาริกา อุปชฺฌาเยสุ น สมฺมา วตฺติสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, สทฺธิวิหาริกา อุปชฺฌาเยสุ น สมฺมา วตฺตนฺตี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… “กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, สทฺธิวิหาริกา อุปชฺฌาเยสุ น สมฺมา วตฺติสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๓๗๖. “เตน หิ, ภิกฺขเว, สทฺธิวิหาริกานํ อุปชฺฌาเยสุ วตฺตํ ปญฺญเปสฺสามิ ยถา สทฺธิวิหาริเกหิ อุปชฺฌาเยสุ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ [มหาว. ๖๖] สทฺธิวิหาริเกน, ภิกฺขเว, อุปชฺฌายมฺหิ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

“กาลสฺเสว อุฏฺฐาย อุปาหนา โอมุญฺจิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ทนฺตกฏฺฐํ ทาตพฺพํ, มุโขทกํ ทาตพฺพํ, อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํฯ สเจ ยาคุ โหติ, ภาชนํ โธวิตฺวา ยาคุ อุปนาเมตพฺพาฯ ยาคุํ ปีตสฺส อุทกํ ทตฺวา ภาชนํ ปฏิคฺคเหตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน โธวิตฺวา ปฏิสาเมตพฺพํฯ อุปชฺฌายมฺหิ วุฏฺฐิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํฯ สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ , โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพฯ

“สเจ อุปชฺฌาโย คามํ ปวิสิตุกาโม โหติ, นิวาสนํ ทาตพฺพํ, ปฏินิวาสนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, กายพนฺธนํ ทาตพฺพํ, สคุณํ กตฺวา สงฺฆาฏิโย ทาตพฺพา, โธวิตฺวา ปตฺโต โสทโก [สอุทโก (ก.)] ทาตพฺโพฯ สเจ อุปชฺฌาโย ปจฺฉาสมณํ อากงฺขติ, ติมณฺฑลํ ปฏิจฺฉาเทนฺเตน ปริมณฺฑลํ นิวาเสตฺวา กายพนฺธนํ พนฺธิตฺวา สคุณํ กตฺวา สงฺฆาฏิโย ปารุปิตฺวา คณฺฐิกํ ปฏิมุญฺจิตฺวา โธวิตฺวา ปตฺตํ คเหตฺวา อุปชฺฌายสฺส ปจฺฉาสมเณน โหตพฺพํฯ นาติทูเร คนฺตพฺพํ, นาจฺจาสนฺเน คนฺตพฺพํ , ปตฺตปริยาปนฺนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํฯ น อุปชฺฌายสฺส ภณมานสฺส อนฺตรนฺตรา กถา โอปาเตตพฺพาฯ อุปชฺฌาโย อาปตฺติสามนฺตา ภณมาโน นิวาเรตพฺโพฯ

“นิวตฺตนฺเตน ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, ปฏินิวาสนํ ทาตพฺพํ, นิวาสนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํฯ สเจ จีวรํ สินฺนํ โหติ, มุหุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตพฺพํ, น จ อุณฺเห จีวรํ นิทหิตพฺพํฯ จีวรํ สงฺฆริตพฺพํฯ จีวรํ สงฺฆรนฺเตน จตุรงฺคุลํ กณฺณํ อุสฺสาเรตฺวา จีวรํ สงฺฆริตพฺพํ – มา มชฺเฌ ภงฺโค อโหสีติฯ โอโภเค กายพนฺธนํ กาตพฺพํฯ

“สเจ ปิณฺฑปาโต โหติ, อุปชฺฌาโย จ ภุญฺชิตุกาโม โหติ, อุทกํ ทตฺวา ปิณฺฑปาโต อุปนาเมตพฺโพฯ อุปชฺฌาโย ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพฯ ภุตฺตาวิสฺส อุทกํ ทตฺวา ปตฺตํ ปฏิคฺคเหตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน โธวิตฺวา โวทกํ กตฺวา มุหุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตพฺโพฯ น จ อุณฺเห ปตฺโต นิทหิตพฺโพฯ ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน เหฏฺฐามญฺจํ วา เหฏฺฐาปีฐํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ น จ อนนฺตรหิตาย ภูมิยา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน จีวรวํสํ วา จีวรรชฺชุํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ อุปชฺฌายมฺหิ วุฏฺฐิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ ปฏิสาเมตพฺพํฯ สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพฯ

“สเจ อุปชฺฌาโย นหายิตุกาโม โหติ, นหานํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ สเจ สีเตน อตฺโถ โหติ, สีตํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ สเจ อุณฺเหน อตฺโถ โหติ, อุณฺหํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ

“สเจ อุปชฺฌาโย ชนฺตาฆรํ ปวิสิตุกาโม โหติ, จุณฺณํ สนฺเนตพฺพํ, มตฺติกา เตเมตพฺพา, ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย อุปชฺฌายสฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต คนฺตฺวา ชนฺตาฆรปีฐํ ทตฺวา จีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ, จุณฺณํ ทาตพฺพํ, มตฺติกา ทาตพฺพาฯ สเจ อุสฺสหติ, ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ ชนฺตาฆรํ ปวิสนฺเตน มตฺติกาย มุขํ มกฺ

เขตฺวา ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ น เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช นิสีทิตพฺพํฯ น นวา ภิกฺขู อาสเนน ปฏิพาหิตพฺพาฯ ชนฺตาฆเร อุปชฺฌายสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ ชนฺตาฆรา นิกฺขมนฺเตน ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรา นิกฺขมิตพฺพํฯ

“อุทเกปิ อุปชฺฌายสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ นหาเตน ปฐมตรํ อุตฺตริตฺวา อตฺตโน คตฺตํ โวทกํ กตฺวา นิวาเสตฺวา อุปชฺฌายสฺส คตฺตโต อุทกํ ปมชฺชิตพฺพํ, นิวาสนํ ทาตพฺพํ, สงฺฆาฏิ ทาตพฺพา, ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํฯ อุปชฺฌาโย ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพฯ สเจ อุทฺทิสาเปตุกาโม โหติ, อุทฺทิสิตพฺโพฯ สเจ ปริปุจฺฉิตุกาโม โหติ, ปริปุจฺฉิตพฺโพฯ

“ยสฺมึ วิหาเร อุปชฺฌาโย วิหรติ, สเจ โส วิหาโร อุกฺลาโป โหติ, สเจ อุสฺสหติ, โสเธตพฺโพฯ วิหารํ โสเธนฺเตน ปฐมํ ปตฺตจีวรํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; นิสีทนปจฺจตฺถรณํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; ภิสิพิพฺโพหนํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; มญฺโจ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน , อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพ; ปีฐํ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; มญฺจปฏิปาทกา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพา; เขฬมลฺลโก นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพ; อปสฺเสนผลกํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; ภูมตฺถรณํ ยถาปญฺญตฺตํ สลฺลกฺเขตฺวา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ สเจ วิหาเร สนฺตานกํ โหติ, อุลฺโลกา ปฐมํ โอหาเรตพฺพํ, อาโลกสนฺธิกณฺณภาคา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ เครุกปริกมฺมกตา ภิตฺติ กณฺณกิตา โหติ, โจฬกํ เตเมตฺวา ปีเฬตฺวา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ กาฬวณฺณกตา ภูมิ กณฺณกิตา โหติ, โจฬกํ เตเมตฺวา ปีเฬตฺวา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ อกตา โหติ ภูมิ, อุทเกน ปริปฺโผสิตฺวา ปริโผสิตฺวา สมฺมชฺชิตพฺพา – มา วิหาโร รเชน อุหญฺญีติฯ สงฺการํ วิจินิตฺวา เอกมนฺตํ ฉฑฺเฑตพฺพํฯ

“ภูมตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ มญฺจปฏิปาทกา โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺพาฯ มญฺโจ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺโพฯ ปีฐํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ ภิสิพิพฺโพหนํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ นิสีทนปจฺจตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ เขฬมลฺลโก โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺโพฯ อปสฺเสนผลกํ โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺพํฯ ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน เหฏฺฐามญฺจํ วา เหฏฺฐาปีฐํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ น จ อนนฺตรหิตาย ภูมิยา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน จีวรวํสํ วา จีวรรชฺชุํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ

“สเจ ปุรตฺถิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปุรตฺถิมา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ ปจฺฉิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปจฺฉิมา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ อุตฺตรา สรชา วาตา วายนฺติ, อุตฺตรา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ ทกฺขิ

ณา สรชา วาตา วายนฺติ, ทกฺขิณา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ สีตกาโล โหติ, ทิวา วาตปานา วิวริตพฺพา, รตฺตึ ถเกตพฺพาฯ สเจ อุณฺหกาโล โหติ, ทิวา วาตปานา ถเกตพฺพา, รตฺตึ วิวริตพฺพาฯ

“สเจ ปริเวณํ อุกฺลาปํ โหติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชิตพฺพํฯ สเจ โกฏฺฐโก อุกฺลาโป โหติ, โกฏฺฐโก สมฺมชฺชิตพฺโพฯ สเจ อุปฏฺฐานสาลา อุกฺลาปา โหติ, อุปฏฺฐานสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ อคฺคิสาลา อุกฺลาปา โหติ, อคฺคิสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ วจฺจกุฏิ อุกฺลาปา โหติ, วจฺจกุฏิ สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ ปานียํ น โหติ, ปานียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ สเจ ปริโภชนียํ น โหติ, ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ สเจ อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ น โหติ, อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํฯ

“สเจ อุปชฺฌายสฺส อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติ, สทฺธิวิหาริเกน วูปกาเสตพฺโพ, วูปกาสาเปตพฺโพ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อุปชฺฌายสฺส กุกฺกุจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติ, สทฺธิวิหาริเกน วิโนเทตพฺพํ, วิโนทาเปตพฺพํ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อุปชฺฌายสฺส ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ, สทฺธิวิหาริเกน วิเวเจตพฺพํ, วิเวจาเปตพฺพํ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อุปชฺฌาโย ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน โหติ ปริวาสารโห, สทฺธิวิหาริเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อุปชฺฌายสฺส ปริวาสํ ทเทยฺยาติฯ สเจ อุปชฺฌาโย มูลายปฏิกสฺสนารโห โหติ, สทฺธิวิหาริเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อุปชฺฌายํ มูลาย ปฏิกสฺเสยฺยาติฯ สเจ อุปชฺฌาโย มานตฺตารโห โหติ, สทฺธิวิหาริเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อุปชฺฌายสฺส มานตฺตํ ทเทยฺยาติฯ สเจ อุปชฺฌาโย อพฺภานารโห โหติ, สทฺธิวิหาริเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อุปชฺฌายํ อพฺเภยฺยาติฯ สเจ สงฺโฆ อุปชฺฌายสฺส กมฺมํ กตฺตุกาโม โหติ, ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา, สทฺธิวิหาริเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อุปชฺฌายสฺส กมฺมํ น กเรยฺย, ลหุกาย วา ปริณาเมยฺยาติฯ กตํ วา ปนสฺส โหติ สงฺเฆน กมฺมํ, ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา, สทฺธิวิหาริเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อุปชฺฌาโย สมฺมา วตฺเตยฺย, โลมํ ปาเตยฺย, เนตฺถารํ วตฺเตยฺย, สงฺโฆ ตํ กมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยาติฯ

“สเจ อุปชฺฌายสฺส จีวรํ โธวิตพฺพํ โหติ , สทฺธิวิหาริเกน โธวิตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อุปชฺฌายสฺส จีวรํ โธวิเยถาติฯ สเจ อุปชฺฌายสฺส จีวรํ กาตพฺพํ โหติ, สทฺธิวิหาริเกน กาตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อุปชฺฌายสฺส จีวรํ กริเยถาติฯ สเจ อุปชฺฌายสฺส รชนา ปจิตพฺพา โหติ, สทฺธิวิหาริเกน ปจิตพฺพา, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อุปชฺฌายสฺส รชนํ ปจิเยถาติฯ สเจ อุปชฺฌายสฺส จีวรํ รชิตพฺพํ [รเชตพฺพํ (สฺยา.)] โหติ, สทฺธิวิหาริเกน รชิตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อุปชฺฌายสฺส จีวรํ รชิเยถาติฯ จีวรํ รชนฺเตน [รเชนฺเตน (สฺยา.)] สาธุกํ สมฺปริวตฺตกํ สมฺปริวตฺตกํ รชิตพฺพํ, น จ อจฺฉินฺเน เถเว ปกฺกมิตพฺพํฯ

“น อุปชฺฌายํ อนาปุจฺฉา เอกจฺจสฺส ปตฺโต ทาตพฺโพ, น เอกจฺจสฺส ปตฺโต ปฏิคฺคเหตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส จีวรํ ทาตพฺพํ, น เอกจฺจสฺส จีวรํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ; น เอกจฺจสฺส ปริกฺขาโร ทาตพฺโพ, น เอกจฺจสฺส ปริกฺขาโร ปฏิคฺคเหตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส เกสา เฉเทตพฺพา [เฉตฺตพฺพา (สี.), เฉทิตพฺพา (ก.)], น เอกจฺเจน เกสา เฉทาเปตพฺพา; น เอกจฺจสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํ, น เอกจฺเจน ปริกมฺมํ การาเปตพฺพํ; น เอกจฺจสฺส เวยฺยาวจฺโจ [เวยฺ

ยาวจฺจํ (ก.)] กาตพฺโพ, น เอกจฺเจน เวยฺยาวจฺโจ การาเปตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส ปจฺฉาสมเณน โหตพฺพํ, น เอกจฺโจ ปจฺฉาสมโณ อาทาตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส ปิณฺฑปาโต นีหริตพฺโพ, น เอกจฺเจน ปิณฺฑปาโต นีหราเปตพฺโพ; น อุปชฺฌายํ อนาปุจฺฉา คาโม ปวิสิตพฺโพ; น สุสานํ คนฺตพฺพํ; น ทิสา ปกฺกมิตพฺพาฯ สเจ อุปชฺฌาโย คิลาโน โหติ, ยาวชีวํ อุปฏฺฐาตพฺโพ , วุฏฺฐานมสฺส อาคเมตพฺพํฯ อิทํ โข, ภิกฺขเว, สทฺธิวิหาริกานํ อุปชฺฌาเยสุ วตฺตํ ยถา สทฺธิวิหาริเกหิ อุปชฺฌาเยสุ สมฺมา วตฺติตพฺพ”นฺติฯ

๑๒. สทฺธิวิหาริกวตฺตกถา

๓๗๗. เตน โข ปน สมเยน อุปชฺฌายา สทฺธิวิหาริเกสุ น สมฺมา วตฺตนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อุปชฺฌายา สทฺธิวิหาริเกสุ น สมฺมา วตฺติสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, อุปชฺฌายา สทฺธิวิหาริเกสุ น สมฺมา วตฺตนฺตี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติ…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๓๗๘. “เตน หิ, ภิกฺขเว, อุปชฺฌายานํ สทฺธิวิหาริเกสุ วตฺตํ ปญฺญเปสฺสามิ ยถา อุปชฺฌาเยหิ สทฺธิวิหาริเกสุ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ [มหาว. ๖๗] อุปชฺฌาเยน, ภิกฺขเว, สทฺธิวิหาริกมฺหิ สมฺมา วตฺติตพฺพํ ฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

“อุปชฺฌาเยน, ภิกฺขเว, สทฺธิวิหาริโก สงฺคเหตพฺโพ อนุคฺคเหตพฺโพ อุทฺเทเสน ปริปุจฺฉาย โอวาเทน อนุสาสนิยาฯ สเจ อุปชฺฌายสฺส ปตฺโต โหติ, สทฺธิวิหาริกสฺส ปตฺโต น โหติ, อุปชฺฌาเยน สทฺธิวิหาริกสฺส ปตฺโต ทาตพฺโพ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สทฺธิวิหาริกสฺส ปตฺโต อุปฺปชฺชิเยถาติฯ สเจ อุปชฺฌายสฺส จีวรํ โหติ, สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ น โหติ, อุปชฺฌาเยน สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ ทาตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ อุปฺปชฺชิเยถาติฯ สเจ อุปชฺฌายสฺส ปริกฺขาโร โหติ, สทฺธิวิหาริกสฺส ปริกฺขาโร น โหติ, อุปชฺฌาเยน สทฺธิวิหาริกสฺส ปริกฺขาโร ทาตพฺโพ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สทฺธิวิหาริกสฺส ปริกฺขาโร อุปฺปชฺชิเยถาติฯ

“สเจ สทฺธิวิหาริโก คิลาโน โหติ, กาลสฺเสว อุฏฺฐาย ทนฺตกฏฺฐํ ทาตพฺพํ, มุโขทกํ ทาตพฺพํ, อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํฯ สเจ ยาคุ โหติ, ภาชนํ โธวิตฺวา ยาคุ อุปนาเมตพฺพาฯ ยาคุํ ปีตสฺส อุทกํ ทตฺวา ภาชนํ ปฏิคฺคเหตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน โธวิตฺวา ปฏิสาเมตพฺพํฯ สทฺธิวิหาริกมฺหิ วุฏฺฐิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํฯ สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพฯ

“สเจ สทฺธิวิหาริโก คามํ ปวิสิตุกาโม โหติ, นิวาสนํ ทาตพฺพํ, ปฏินิวาสนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ , กายพนฺธนํ ทาตพฺพํ, สคุณํ กตฺวา สงฺฆาฏิโย ทาตพฺพา , โธวิตฺวา ปตฺโต โสทโก ทาตพฺโพฯ

“เอตฺตาวตา นิวตฺติสฺสตีติ อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, ปฏินิวาสนํ ทาตพฺพํ, นิวาสนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํฯ สเจ จีวรํ สินฺนํ โหติ, มุ

หุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตพฺพํ, น จ อุณฺเห จีวรํ นิทหิตพฺพํฯ จีวรํ สงฺฆริตพฺพํฯ จีวรํ สงฺฆรนฺเตน จตุรงฺคุลํ กณฺณํ อุสฺสาเรตฺวา จีวรํ สงฺฆริตพฺพํ – มา มชฺเฌ ภงฺโค อโหสีติฯ โอโภเค กายพนฺธนํ กาตพฺพํฯ

“สเจ ปิณฺฑปาโต โหติ, สทฺธิวิหาริโก จ ภุญฺชิตุกาโม โหติ, อุทกํ ทตฺวา ปิณฺฑปาโต อุปนาเมตพฺโพฯ สทฺธิวิหาริโก ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพฯ ภุตฺตาวิสฺส อุทกํ ทตฺวา ปตฺตํ ปฏิคฺคเหตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน โธวิตฺวา โวทกํ กตฺวา มุหุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตพฺโพ, น จ อุณฺเห ปตฺโต นิทหิตพฺโพฯ ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน เหฏฺฐามญฺจํ วา เหฏฺฐาปีฐํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ น จ อนนฺตรหิตาย ภูมิยา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน จีวรวํสํ วา จีวรรชฺชุํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ สทฺธิวิหาริกมฺหิ วุฏฺฐิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ ปฏิสาเมตพฺพํฯ สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพ ฯ

“สเจ สทฺธิวิหาริโก นหายิตุกาโม โหติ, นหานํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ สเจ สีเตน อตฺโถ โหติ, สีตํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ สเจ อุณฺเหน อตฺโถ โหติ, อุณฺหํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ

“สเจ สทฺธิวิหาริโก ชนฺตาฆรํ ปวิสิตุกาโม โหติ, จุณฺณํ สนฺเนตพฺพํ, มตฺติกา เตเมตพฺพา, ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย [อาทาย สทฺธิวิหาริกสฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต (ก.)] คนฺตฺวา ชนฺตาฆรปีฐํ ทตฺวา จีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ, จุณฺณํ ทาตพฺพํ, มตฺติกา ทาตพฺพาฯ สเจ อุสฺสหติ ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ ชนฺตาฆรํ ปวิสนฺเตน มตฺติกาย มุขํ มกฺเขตฺวา ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ น เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช นิสีทิตพฺพํ, น นวา ภิกฺขู อาสเนน ปฏิพาหิตพฺพาฯ ชนฺตาฆเร สทฺธิวิหาริกสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ ชนฺตาฆรา นิกฺขมนฺเตน ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรา นิกฺขมิตพฺพํฯ

“อุทเกปิ สทฺธิวิหาริกสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ นหาเตน ปฐมตรํ อุตฺตริตฺวา อตฺตโน คตฺตํ โวทกํ กตฺวา นิวาเสตฺวา สทฺธิวิหาริกสฺส คตฺตโต อุทกํ ปมชฺชิตพฺพํ, นิวาสนํ ทาตพฺพํ, สงฺฆาฏิ ทาตพฺพา, ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํฯ สทฺธิวิหาริโก ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพฯ

“ยสฺมึ วิหาเร สทฺธิวิหาริโก วิหรติ, สเจ โส วิหาโร อุกฺลาโป โหติ, สเจ อุสฺสหติ, โสเธตพฺโพฯ วิหารํ โสเธนฺเตน ปฐมํ ปตฺตจีวรํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ...เป.... สเจ อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ น โหติ, อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํฯ

“สเจ สทฺธิวิหาริกสฺส อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติ, อุปชฺฌาเยน วูปกาเสตพฺโพ, วูปกาสาเปตพฺโพ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ สทฺธิวิหาริกสฺส กุกฺกุจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อุปชฺฌาเยน วิโนเทตพฺพํ, วิโนทาเปตพฺพํ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ สทฺธิวิหาริกสฺส ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อุปชฺฌาเยน วิเวเจตพฺพํ, วิเวจาเปตพฺพํ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ สทฺธิวิหาริโก ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน โหติ ปริวาสารโห, อุปชฺฌาเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ สทฺธิวิหาริกสฺส ปริวาสํ ทเทยฺยาติฯ สเจ สทฺธิวิหาริโก มูลาย

ปฏิกสฺสนารโห โหติ, อุปชฺฌาเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ สทฺธิวิหาริกํ มูลาย ปฏิกสฺเสยฺยาติฯ สเจ สทฺธิวิหาริโก มานตฺตารโห โหติ, อุปชฺฌาเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ สทฺธิวิหาริกสฺส มานตฺตํ ทเทยฺยาติฯ สเจ สทฺธิวิหาริโก อพฺภานารโห โหติ, อุปชฺฌาเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ สทฺธิวิหาริกํ อพฺเภยฺยาติฯ สเจ สงฺโฆ สทฺธิวิหาริกสฺส กมฺมํ กตฺตุกาโม โหติ, ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา, อุปชฺฌาเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ สทฺธิวิหาริกสฺส กมฺมํ น กเรยฺย, ลหุกาย วา ปริณาเมยฺยาติฯ กตํ วา ปนสฺส โหติ สงฺเฆน กมฺมํ, ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา, อุกฺเขปนียํ วา, อุปชฺฌาเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สทฺธิวิหาริโก สมฺมา วตฺเตยฺย โลมํ ปาเตยฺย, เนตฺถารํ วตฺเตยฺย, สงฺโฆ ตํ กมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยาติฯ

“สเจ สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ โธวิตพฺพํ โหติ, อุปชฺฌาเยน อาจิกฺขิตพฺพํ – เอวํ โธเวยฺยาสีติ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ โธวิเยถาติฯ สเจ สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ กาตพฺพํ โหติ, อุปชฺฌาเยน อาจิกฺขิตพฺพํ – เอวํ กเรยฺยาสีติ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ กริเยถาติฯ สเจ สทฺธิวิหาริกสฺส รชนํ ปจิตพฺพํ โหติ, อุปชฺฌาเยน อาจิกฺขิตพฺพํ – เอวํ ปเจยฺยาสีติ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สทฺธิวิหาริกสฺส รชนํ ปจิเยถาติฯ สเจ สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ รชิตพฺพํ โหติ, อุปชฺฌาเยน อาจิกฺขิตพฺพํ – เอวํ รเชยฺยาสีติ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ รชิเยถาติฯ จีวรํ รชนฺเตน สาธุกํ สมฺปริวตฺตกํ สมฺปริวตฺตกํ รชิตพฺพํ, น จ อจฺฉินฺเน เถเว ปกฺกมิตพฺพํฯ สเจ สทฺธิวิหาริโก คิลาโน โหติ, ยาวชีวํ อุปฏฺฐาตพฺโพ, วุฏฺฐานมสฺส อาคเมตพฺพํฯ อิทํ โข, ภิกฺขเว , อุปชฺฌายานํ สทฺธิวิหาริเกสุ วตฺตํ ยถา อุปชฺฌาเยหิ สทฺธิวิหาริเกสุ สมฺมา วตฺติตพฺพ”นฺติฯ

ทุติยภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๑๓. อาจริยวตฺตกถา

๓๗๙. เตน โข ปน สมเยน อนฺเตวาสิกา อาจริเยสุ น สมฺมา วตฺตนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อนฺเตวาสิกา อาจริเยสุ น สมฺมา วตฺติสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, อนฺเตวาสิกา อาจริเยสุ น สมฺมา วตฺตนฺตี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติ…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๓๘๐. “เตน หิ, ภิกฺขเว, อนฺเตวาสิกานํ อาจริเยสุ วตฺตํ ปญฺญเปสฺสามิ ยถา อนฺเตวาสิเกหิ อาจริเยสุ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ [มหาว. ๗๘] อนฺเตวาสิเกน, ภิกฺขเว, อาจริยมฺหิ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

“กาลสฺเสว อุฏฺฐาย อุปาหนา โอมุญฺจิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ทนฺตกฏฺฐํ ทาตพฺพํ, มุโขทกํ ทาตพฺพํ, อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํฯ สเจ ยาคุ โหติ, ภาชนํ โธวิตฺวา ยาคุ อุปนาเมตพฺพาฯ ยาคุํ ปีตสฺส อุทกํ ทตฺวา ภาชนํ ปฏิคฺคเหตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน โธวิตฺวา ปฏิสาเมตพฺพํฯ อาจริยมฺหิ วุฏฺฐิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํฯ สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพฯ

“สเจ อาจริโย คามํ ปวิสิตุกาโม โหติ, นิวาสนํ ทาตพฺพํ, ปฏินิวาสนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, กายพนฺธนํ ทาตพฺพํ, สคุณํ กตฺวา สงฺฆาฏิโย ทาตพฺพา, โธวิตฺวา ปตฺโต โสทโก ทาตพฺโพฯ สเจ อาจริโย ปจฺฉาสมณํ อากงฺขติ, ติมณฺฑลํ ปฏิจฺฉาเทนฺเตน ปริมณฺฑลํ นิวาเสตฺวา กายพนฺธนํ พนฺธิตฺวา สคุณํ กตฺวา สงฺฆาฏิโย ปารุปิตฺวา คณฺฐิกํ ปฏิมุญฺจิตฺวา โธวิตฺวา ปตฺตํ คเหตฺวา อาจริยสฺส ปจฺฉาสมเณน โหตพฺพํฯ นาติทูเร คนฺตพฺพํ, นาจฺจาสนฺเน คนฺตพฺพํ, ปตฺตปริยาปนฺนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํฯ น อาจริยสฺส ภณมานสฺส อนฺตรนฺตรา กถา โอปาเตตพฺพาฯ อาจริโย อาปตฺติสามนฺตา ภณมาโน นิวาเรตพฺโพฯ

“นิวตฺตนฺเตน ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, ปฏินิวาสนํ ทาตพฺพํ, นิวาสนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํฯ สเจ จีวรํ สินฺนํ โหติ, มุหุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตพฺพํ, น จ อุณฺเห จีวรํ นิทหิตพฺพํฯ จีวรํ สงฺฆริตพฺพํฯ จีวรํ สงฺฆรนฺเตน จตุรงฺคุลํ กณฺณํ อุสฺสาเรตฺวา จีวรํ สงฺฆริตพฺพํ – มา มชฺเฌ ภงฺโค อโหสีติฯ โอโภเค กายพนฺธนํ กาตพฺพํฯ

“สเจ ปิณฺฑปาโต โหติ, อาจริโย จ ภุญฺชิตุกาโม โหติ, อุทกํ ทตฺวา ปิณฺฑปาโต อุปนาเมตพฺโพฯ อาจริโย ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพ ฯ ภุตฺตาวิสฺส อุทกํ ทตฺวา ปตฺตํ ปฏิคฺคเหตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน โธวิตฺวา โวทกํ กตฺวา มุหุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตพฺโพ, น จ อุณฺเห ปตฺโต นิทหิตพฺโพฯ ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน เหฏฺฐามญฺจํ วา เหฏฺฐาปีฐํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ น จ อนนฺตรหิตาย ภูมิยา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน จีวรวํสํ วา จีวรรชฺชุํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ อาจริยมฺหิ วุฏฺฐิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ ปฏิสาเมตพฺพํฯ สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพฯ

“สเจ อาจริโย นหายิตุกาโม โหติ, นหานํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ สเจ สีเตน อตฺโถ โหติ, สีตํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ สเจ อุณฺเหน อตฺโถ โหติ, อุณฺหํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ

“สเจ อาจริโย ชนฺตาฆรํ ปวิสิตุกาโม โหติ, จุณฺณํ สนฺเนตพฺพํ, มตฺติกา เตเมตพฺพา, ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย อาจริยสฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต คนฺตฺวา ชนฺตาฆรปีฐํ ทตฺวา จีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ, จุณฺณํ ทาตพฺพํ, มตฺติกา ทาตพฺพาฯ สเจ อุสฺสหติ, ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ ชนฺตาฆรํ ปวิสนฺเตน มตฺติกาย มุขํ มกฺเขตฺวา ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ น เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช นิสีทิตพฺพํฯ น นวา ภิกฺขู อาสเนน ปฏิพาหิตพฺพาฯ ชนฺตาฆเร อาจริยสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ ชนฺตาฆรา นิกฺขมนฺเตน ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรา นิกฺขมิตพฺพํฯ

“อุทเกปิ อาจริยสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ นหาเตน ปฐมตรํ อุตฺตริตฺวา อตฺตโน คตฺตํ โวทกํ กตฺวา นิวาเสตฺวา อาจริยสฺส คตฺตโต อุทกํ ปมชฺชิตพฺพํ, นิวาสนํ ทาตพฺพํ, สงฺฆาฏิ ทาตพฺพา, ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํฯ อาจริโย ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพฯ สเจ อุทฺทิสาเปตุกาโม โหติ, อุทฺทิสิตพฺโพฯ สเจ ปริปุจฺฉิตุกาโม โหติ, ปริปุจฺฉิตพฺโพฯ

“ยสฺมึ วิหาเร อาจริโย วิหรติ, สเจ โส วิหาโร อุกฺลาโป โหติ, สเจ อุสฺสหติ, โสเธตพฺโพฯ วิหารํ โสเธนฺเตน ปฐมํ ปตฺตจีวรํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; นิสีทนปจฺจตฺถรณํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; ภิสิพิพฺโพหนํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; มญฺโจ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพ; ปีฐํ นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; มญฺจปฏิปาทกา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพา; เขฬมลฺลโก นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺโพ; อปสฺเสนผลกํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ; ภูมตฺถรณํ ยถาปญฺญตฺตํ สลฺลกฺเขตฺวา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ สเจ วิหาเร สนฺตานกํ โหติ, อุลฺโลกา ปฐมํ โอหาเรตพฺพํ, อาโลกสนฺธิกณฺณภาคา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ เครุกปริกมฺมกตา ภิตฺติ กณฺณกิตา โหติ, โจฬกํ เตเมตฺวา ปีเฬตฺวา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ กาฬวณฺณกตา ภูมิ กณฺณกิตา โหติ, โจฬกํ เตเมตฺวา ปีเฬตฺวา ปมชฺชิตพฺพาฯ สเจ อกตา โหติ ภูมิ, อุทเกน ปริปฺโผสิตฺวา ปริโผสิตฺวา สมฺมชฺชิตพฺพา – มา วิหาโร รเชน อุหญฺญีติฯ สงฺการํ วิจินิตฺวา เอกมนฺตํ ฉฑฺเฑตพฺพํฯ

“ภูมตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ มญฺจปฏิปาทกา โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺพาฯ มญฺโจ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺโพฯ ปีฐํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน, อสงฺฆฏฺเฏนฺเตน กวาฏปิฏฺฐํ, อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ ภิสิพิพฺโพหนํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ นิสีทนปจฺจตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเธตฺวา ปปฺโผเฏตฺวา อติหริตฺวา ยถาปญฺญตฺตํ ปญฺญเปตพฺพํฯ เขฬมลฺลโก โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺโพฯ อปสฺเสนผลกํ โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาฐาเน ฐเปตพฺพํฯ ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน เหฏฺฐามญฺจํ วา เหฏฺฐาปีฐํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ น จ อนนฺตรหิตาย ภูมิยา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพฯ จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน จีวรวํสํ วา จีวรรชฺชุํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ

“สเจ ปุรตฺถิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปุรตฺถิมา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ ปจฺฉิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปจฺฉิมา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ อุตฺตรา สรชา วาตา วายนฺติ, อุตฺตรา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ ทกฺขิณา สรชา วาตา วายนฺติ, ทกฺขิณา วาตปานา ถเกตพฺพาฯ สเจ สีตกาโล โหติ, ทิวา วาตปานา วิวริตพฺพา, รตฺตึ ถเกตพฺพาฯ สเจ อุณฺหกาโล โหติ, ทิวา วาตปานา ถเกตพฺพา, รตฺตึ วิวริตพฺพาฯ

“สเจ ปริเวณํ อุกฺลาปํ โหติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชิตพฺพํฯ สเจ โกฏฺฐโก อุกฺลาโป โหติ, โกฏฺฐโก สมฺมชฺชิตพฺโพฯ สเจ อุปฏฺฐานสาลา อุกฺลาปา โหติ, อุปฏฺฐานสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ อคฺคิสาลา อุกฺลาปา โหติ, อคฺคิสาลา สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ วจฺจกุฏิ อุกฺลาปา โหติ, วจฺจกุฏิ สมฺมชฺชิตพฺพาฯ สเจ ปานียํ น โหติ, ปานียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ สเจ ปริโภชนียํ น โหติ, ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํฯ สเจ อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ น โหติ, อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํฯ

“สเจ อาจริยสฺส อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติ, อนฺเตวาสิเกน วูปกาเสตพฺพา, วูปกาสาเปตพฺพา, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อาจริยสฺส กุกฺกุจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อนฺเตวาสิเกน วิโนเทตพฺพํ, วิโนทาเปตพฺพํ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อาจริยสฺส ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ , อนฺเตวาสิเกน วิเวเจตพฺพํ, วิเวจาเปตพฺพํ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อาจริโย ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ปริวาสารโห, อนฺเตวาสิเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อาจริยสฺส ปริวาสํ ทเทยฺยาติฯ สเจ อาจริโย มูลายปฏิกสฺสนารโห โหติ, อนฺเตวาสิเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อาจริยํ มูลาย ปฏิกสฺเสยฺยาติฯ สเจ อาจริโย มานตฺตารโห โหติ, อนฺเตวาสิเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อาจริยสฺส มานตฺตํ ทเทยฺยาติฯ สเจ อาจริโย อพฺภานารโห โหติ, อนฺเตวาสิเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อาจริยํ อพฺเภยฺยาติฯ สเจ สงฺโฆ อาจริยสฺส กมฺมํ กตฺตุกาโม โหติ, ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา, อนฺเตวาสิเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อาจริยสฺส กมฺมํ น กเรยฺย, ลหุกาย วา ปริณาเมยฺยาติฯ กตํ วา ปนสฺส โหติ สงฺเฆน กมฺมํ, ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา, อนฺเตวาสิเกน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อาจริโย สมฺมา วตฺเตยฺย, โลมํ ปาเตยฺย, เนตฺถารํ วตฺเตยฺย, สงฺโฆ ตํ กมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยาติฯ

“สเจ อาจริยสฺส จีวรํ โธวิตพฺพํ โหติ, อนฺเตวาสิเกน โธวิตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อาจริยสฺส จีวรํ โธวิเยถาติฯ สเจ อาจริยสฺส จีวรํ กาตพฺพํ โหติ, อนฺเตวาสิเกน กาตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อาจริยสฺส จีวรํ กริเยถาติฯ สเจ อาจริยสฺส รชนํ ปจิตพฺพํ โหติ, อนฺเตวาสิเกน ปจิตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อาจริยสฺส รชนํ ปจิเยถาติฯ สเจ อาจริยสฺส จีวรํ รชิตพฺพํ โหติ, อนฺเตวาสิเกน รชิตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อาจริยสฺส จีวรํ รชิเยถาติฯ จีวรํ รชนฺเตน สาธุกํ สมฺปริวตฺตกํ สมฺปริวตฺตกํ รชิตพฺพํ, น จ อจฺฉินฺเน เถเว ปกฺกมิตพฺพํฯ

“น อาจริยํ อนาปุจฺฉา เอกจฺจสฺส ปตฺโต ทาตพฺโพ, น เอกจฺจสฺส ปตฺโต ปฏิคฺคเหตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส จีวรํ ทาตพฺพํ, น เอกจฺจสฺส จีวรํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ; น เอกจฺจสฺส ปริกฺขาโร ทาตพฺโพ, น เอกจฺจสฺส ปริกฺขาโร ปฏิคฺคเหตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส เกสา เฉทิตพฺพา, น เอกจฺเจน เกสา เฉทาเปตพฺพา; น เอกจฺจสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํ, น เอกจฺเจน ปริกมฺมํ การาเปตพฺพํ; น เอกจฺจสฺส เวยฺยาวจฺโจ กาตพฺโพ, น เอกจฺเจน เวยฺยาวจฺโจ การาเปตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส ปจฺฉาสมเณน โหตพฺพํ, น เอกจฺโจ ปจฺฉาสมโณ อาทาตพฺโพ; น เอกจฺจสฺส ปิณฺฑปาโต นีหริตพฺโพ, น เอกจฺเจน ปิณฺฑปาโต นีหราเปตพฺโพ; น อาจริยํ อนาปุจฺฉา คาโม ปวิสิตพฺโพ; น สุสานํ คนฺตพฺพํ; น ทิสา ปกฺกมิตพฺพาฯ สเจ อาจริโย คิลาโน โหติ, ยาวชีวํ อุปฏฺฐาตพฺโพ , วุฏฺฐานมสฺส อาคเมตพฺพํฯ อิทํ โข, ภิกฺขเว, อนฺเตวาสิกานํ อาจริเยสุ วตฺตํ ยถา อนฺเตวาสิเกหิ อาจริเยสุ สมฺมา วตฺติตพฺพ”นฺติฯ

๑๔. อนฺเตวาสิกวตฺตกถา

๓๘๑. เตน โข ปน สมเยน อาจริยา อนฺเตวาสิเกสุ น สมฺมา วตฺตนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อาจริยา อนฺเตวาสิเกสุ น สมฺมา วตฺติสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา

ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, อาจริยา อนฺเตวาสิเกสุ น สมฺมา วตฺตนฺตี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติ…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๓๘๒. “เตน หิ, ภิกฺขเว, อาจริยานํ อนฺเตวาสิเกสุ วตฺตํ ปญฺญเปสฺสามิ ยถา อาจริเยหิ อนฺเตวาสิเกสุ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ [มหาว. ๗๙] อาจริเยน, ภิกฺขเว, อนฺเตวาสิกมฺหิ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

“อาจริเยน, ภิกฺขเว, อนฺเตวาสิโก สงฺคเหตพฺโพ อนุคฺคเหตพฺโพ อุทฺเทเสน ปริปุจฺฉาย โอวาเทน อนุสาสนิยาฯ สเจ อาจริยสฺส ปตฺโต โหติ, อนฺเตวาสิกสฺส ปตฺโต น โหติ, อาจริเยน อนฺเตวาสิกสฺส ปตฺโต ทาตพฺโพ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อนฺเตวาสิกสฺส ปตฺโต อุปฺปชฺชิเยถาติฯ สเจ อาจริยสฺส จีวรํ โหติ, อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ น โหติ, อาจริเยน อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ ทาตพฺพํ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ อุปฺปชฺชิเยถาติฯ สเจ อาจริยสฺส ปริกฺขาโร โหติ, อนฺเตวาสิกสฺส ปริกฺขาโร น โหติ, อาจริเยน อนฺเตวาสิกสฺส ปริกฺขาโร ทาตพฺโพ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อนฺเตวาสิกสฺส ปริกฺขาโร อุปฺปชฺชิเยถาติฯ

“สเจ อนฺเตวาสิโก คิลาโน โหติ, กาลสฺเสว อุฏฺฐาย ทนฺตกฏฺฐํ ทาตพฺพํ, มุโขทกํ ทาตพฺพํ, อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํฯ สเจ ยาคุ โหติ , ภาชนํ โธวิตฺวา ยาคุ อุปนาเมตพฺพาฯ ยาคุํ ปีตสฺส อุทกํ ทตฺวา ภาชนํ ปฏิคฺคเหตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน โธวิตฺวา ปฏิสาเมตพฺพํ ฯ อนฺเตวาสิกมฺหิ วุฏฺฐิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ ฯ สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพฯ

“สเจ อนฺเตวาสิโก คามํ ปวิสิตุกาโม โหติ, นิวาสนํ ทาตพฺพํ, ปฏินิวาสนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, กายพนฺธนํ ทาตพฺพํ, สคุณํ กตฺวา สงฺฆาฏิโย ทาตพฺพา, โธวิตฺวา ปตฺโต โสทโก ทาตพฺโพฯ

“เอตฺตาวตา นิวตฺติสฺสตีติ อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, ปฏินิวาสนํ ทาตพฺพํ, นิวาสนํ ปฏิคฺคเหตพฺพํฯ สเจ จีวรํ สินฺนํ โหติ, มุหุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตพฺพํ, น จ อุณฺเห จีวรํ นิทหิตพฺพํฯ จีวรํ สงฺฆริตพฺพํฯ จีวรํ สงฺฆรนฺเตน จตุรงฺคุลํ กณฺณํ อุสฺสาเรตฺวา จีวรํ สงฺฆริตพฺพํ – มา มชฺเฌ ภงฺโค อโหสีติฯ โอโภเค กายพนฺธนํ กาตพฺพํฯ

“สเจ ปิณฺฑปาโต โหติ, อนฺเตวาสิโก จ ภุญฺชิตุกาโม โหติ, อุทกํ ทตฺวา ปิณฺฑปาโต อุปนาเมตพฺโพฯ อนฺเตวาสิโก ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพฯ ภุตฺตาวิสฺส อุทกํ ทตฺวา ปตฺตํ ปฏิคฺคเหตฺวา นีจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺปฏิฆํสนฺเตน โธวิตฺวา โวทกํ กตฺวา มุหุตฺตํ อุณฺเห โอตาเปตพฺโพ, น จ อุณฺเห ปตฺโต นิทหิตพฺโพฯ ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน…เป…. จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน…เป…. ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํฯ อนฺเตวาสิกมฺหิ อุฏฺฐิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ ปฏิสาเมตพฺพํฯ สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพฯ

“สเจ อนฺเตวาสิโก นหายิตุกาโม โหติ, นหานํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ สเจ สีเตน อตฺโถ โหติ, สีตํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ สเจ อุณฺเหน อตฺโถ โหติ, อุณฺหํ ปฏิยาเทตพฺพํฯ

“สเจ อนฺเตวาสิโก ชนฺตาฆรํ ปวิสิตุกาโม โหติ, จุณฺณํ สนฺเนตพฺพํ, มตฺติกา เตเมตพฺพา, ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย [อาทาย อนฺเตวาสิกสฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต (ก.)] คนฺตฺวา ชนฺตาฆรปีฐํ ทตฺวา จีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ, จุณฺณํ ทาตพฺพํ, มตฺติกา ทาตพฺพาฯ สเจ อุสฺสหติ ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ ชนฺตาฆรํ ปวิสนฺเตน มตฺติกาย มุขํ มกฺเขตฺวา ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรํ ปวิสิตพฺพํฯ น เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช นิสีทิตพฺพํฯ น นวา ภิกฺขู อาสเนน ปฏิพาหิตพฺพา ฯ ชนฺตาฆเร อนฺเตวาสิกสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ ชนฺตาฆรา นิกฺขมนฺเตน ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปุรโต จ ปจฺฉโต จ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆรา นิกฺขมิตพฺพํฯ

“อุทเกปิ อนฺเตวาสิกสฺส ปริกมฺมํ กาตพฺพํฯ นหาเตน ปฐมตรํ อุตฺตริตฺวา อตฺตโน คตฺตํ โวทกํ กตฺวา นิวาเสตฺวา อนฺเตวาสิกสฺส คตฺตโต อุทกํ ปมชฺชิตพฺพํ, นิวาสนํ ทาตพฺพํ, สงฺฆาฏิ ทาตพฺพา, ชนฺตาฆรปีฐํ อาทาย ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ, อนฺเตวาสิโก ปานีเยน ปุจฺฉิตพฺโพฯ

“ยสฺมึ วิหาเร อนฺเตวาสิโก วิหรติ, สเจ โส วิหาโร อุกฺลาโป โหติ, สเจ อุสฺสหติ, โสเธตพฺโพฯ วิหารํ โสเธนฺเตน ปฐมํ ปตฺตจีวรํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ…เป.… อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ น โหติ, อาจมนกุมฺภิยา อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํฯ

“สเจ อนฺเตวาสิกสฺส อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติ, อาจริเยน วูปกาเสตพฺโพ, วูปกาสาเปตพฺโพ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อนฺเตวาสิกสฺส กุกฺกุจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อาจริเยน วิโนเทตพฺพํ, วิโนทาเปตพฺพํ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อนฺเตวาสิกสฺส ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อาจริเยน วิเวเจตพฺพํ, วิเวจาเปตพฺพํ, ธมฺมกถา วาสฺส กาตพฺพาฯ สเจ อนฺเตวาสิโก ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ปริวาสารโห, อาจริเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อนฺเตวาสิกสฺส ปริวาสํ ทเทยฺยาติฯ สเจ อนฺเตวาสิโก มูลายปฏิกสฺสนารโห โหติ, อาจริเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อนฺเตวาสิกํ มูลาย ปฏิกสฺเสยฺยาติฯ สเจ อนฺเตวาสิโก มานตฺตารโห โหติ, อาจริเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อนฺเตวาสิกสฺส มานตฺตํ ทเทยฺยาติฯ สเจ อนฺเตวาสิโก อพฺภานารโห โหติ, อาจริเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อนฺเตวาสิกํ อพฺเภยฺยาติฯ สเจ สงฺโฆ อนฺเตวาสิกสฺส กมฺมํ กตฺตุกาโม โหติ, ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา, อาจริเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข สงฺโฆ อนฺเตวาสิกสฺส กมฺมํ น กเรยฺย , ลหุกาย วา ปริณาเมยฺยาติฯ กตํ วา ปนสฺส โหติ, สงฺเฆน กมฺมํ, ตชฺชนียํ วา นิยสฺสํ วา ปพฺพาชนียํ วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา, อาจริเยน อุสฺสุกฺกํ กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อนฺเตวาสิโก สมฺมา วตฺเตยฺย, โลมํ ปาเตยฺย, เนตฺถารํ วตฺเตยฺย, สงฺโฆ ตํ กมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยาติฯ

“สเจ อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ โธวิตพฺพํ โหติ, อาจริเยน อาจิกฺขิตพฺพํ – เอวํ โธเวยฺยาสีติ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ โธวิเยถาติฯ สเจ อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ กาตพฺพํ โหติ, อาจริเยน อาจิกฺขิตพฺพํ – เอวํ กเรยฺยาสีติ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ กริเยถาติฯ สเจ อนฺเตวาสิกสฺส รชนํ ปจิตพฺพํ โหติ, อาจริเยน อาจิกฺขิตพฺพํ – เอวํ ปเจยฺยาสีติ, อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อนฺเตวาสิกสฺส รชนํ ปจิเยถาติฯ สเจ อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ รชิตพฺพํ โหติ, อาจริเยน อาจิกฺขิตพฺพํ – เอวํ รเชยฺยาสีติ,

อุสฺสุกฺกํ วา กาตพฺพํ – กินฺติ นุ โข อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ รชิเยถาติฯ จีวรํ รชนฺเตน สาธุกํ สมฺปริวตฺตกํ สมฺปริวตฺตกํ รชิตพฺพํฯ น จ อจฺฉินฺเน เถเว ปกฺกมิตพฺพํฯ สเจ อนฺเตวาสิโก คิลาโน โหติ, ยาวชีวํ อุปฏฺฐาตพฺโพ, วุฏฺฐานมสฺส อาคเมตพฺพํฯ อิทํ โข, ภิกฺขเว, อาจริยานํ อนฺเตวาสิเกสุ วตฺตํ ยถา อาจริเยหิ อนฺเตวาสิเกสุ สมฺมา วตฺติตพฺพ''นฺติฯ

วตฺตกฺขนฺธโก อฏฺฐโมฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถู เอกูนวีสติ, วตฺตา จุทฺทสฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

สอุปาหนา ฉตฺตา จ, โอคุณฺฐิ สีสํ ปานียํ;
นาภิวาเท น ปุจฺฉนฺติ, อหิ อุชฺฌนฺติ เปสลาฯ

โอมุญฺจิ ฉตฺตํ ขนฺเธ จ, อตรญฺจ ปฏิกฺกมํ;
ปตฺตจีวรํ นิกฺขิปา, ปติรูปญฺจ ปุจฺฉิตาฯ

อาสิญฺเจยฺย โธวิเตน, สุกฺเขนลฺเลนุปาหนา;
วุฑฺโฒ นวโก ปุจฺเฉยฺย, อชฺฌาวุฏฺฐญฺจ โคจราฯ

เสกฺขา วจฺจา ปานี ปริ, กตฺตรํ กติกํ ตโต;
กาลํ มุหุตฺตํ อุกฺลาโป, ภูมตฺถรณํ นีหเรฯ

ปฏิปาโท ภิสิพิพฺโพ, มญฺจปีฐญฺจ มลฺลกํ;
อปสฺเสนุลฺโลกกณฺณา, เครุกา กาฬ อกตาฯ

สงฺการญฺจ ภูมตฺถรณํ, ปฏิปาทกํ มญฺจปีฐํ;
ภิสิ นิสีทนมฺปิ, มลฺลกํ อปสฺเสน จฯ

ปตฺตจีวรํ ภูมิ จ, ปารนฺตํ โอรโต โภคํ;
ปุรตฺถิมา ปจฺฉิมา จ, อุตฺตรา อถ ทกฺขิณาฯ

สีตุณฺเห จ ทิวารตฺตึ, ปริเวณญฺจ โกฏฺฐโก;
อุปฏฺฐานคฺคิ สาลา จ, วตฺตํ วจฺจกุฏีสุ จฯ

ปานี ปริโภชนิยา, กุมฺภิ อาจมเนสุ จ;
อโนปเมน ปญฺญตฺตํ, วตฺตํ อาคนฺตุเกหิเม [เว (ก. เอวมฺปริปิ)]ฯ

เนวาสนํ น อุทกํ, น ปจฺจุ น จ ปานิยํ;
นาภิวาเท นปญฺญเป, อุชฺฌายนฺติ จ เปสลาฯ

วุฑฺฒาสนญฺจ อุทกํ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวา จ ปานิยํ;
อุปาหเน เอกมนฺตํ, อภิวาเท จ ปญฺญเปฯ

วุตฺถํ โคจรเสกฺโข จ, ฐานํ ปานิยโภชนํ;
กตฺตรํ กติกํ กาลํ, นวกสฺส นิสินฺนเกฯ

อภิวาทเย อาจิกฺเข, ยถา เหฏฺฐา ตถา นเย;
นิทฺทิฏฺฐํ สตฺถวาเหน วตฺตํ อาวาสิเกหิเมฯ

คมิกา ทารุมตฺติ จ, วิวริตฺวา น ปุจฺฉิย;
นสฺสนฺติ จ อคุตฺตญฺจ, อุชฺฌายนฺติ จ เปสลาฯ

ปฏิสาเมตฺวา ถเกตฺวา, อาปุจฺฉิตฺวาว ปกฺกเม;
ภิกฺขุ วา สามเณโร วา, อารามิโก อุปาสโกฯ

ปาสาณเกสุ จ ปุญฺชํ, ปฏิสาเม ถเกยฺย จ;
สเจ อุสฺสหติ อุสฺสุกฺกํ, อโนวสฺเส ตเถว จฯ

สพฺโพ โอวสฺสติ คามํ, อชฺโฌกาเส ตเถว จ;
อปฺเปวงฺคานิ เสเสยฺยุํ, วตฺตํ คมิกภิกฺขุนาฯ

นานุโมทนฺติ เถเรน, โอหาย จตุปญฺจหิ;
วจฺจิโต มุจฺฉิโต อาสิ, วตฺตานุโมทเนสุเมฯ

ฉพฺพคฺคิยา ทุนฺนิวตฺถา, อโถปิ จ ทุปฺปารุตา;
อนากปฺปา จ โวกฺกมฺม, เถเร อนุปขชฺชเนฯ

นเว ภิกฺขู จ สงฺฆาฏิ, อุชฺฌายนฺติ จ เปสลา;
ติมณฺฑลํ นิวาเสตฺวา, กายสคุณคณฺฐิกาฯ

น โวกฺกมฺม ปฏิจฺฉนฺนํ, สุสํวุโตกฺขิตฺตจกฺขุ;
อุกฺขิตฺโตชฺชคฺฆิกาสทฺโท, ตโย เจว ปจาลนาฯ

ขมฺโภคุณฺฐิอุกฺกุฏิกา, ปฏิจฺฉนฺนํ สุสํวุโต;
โอกฺขิตฺตุกฺขิตฺตอุชฺชคฺฆิ, อปฺปสทฺโท ตโย จลาฯ

ขมฺโภคุณฺฐิปลฺลตฺถิ จ, อนุปขชฺช นาสเน;
โอตฺถริตฺวาน อุทเก, นีจํ กตฺวาน สิญฺจิยาฯ

ปฏิ สามนฺตา สงฺฆาฏิ, โอทเน จ ปฏิคฺคเห;
สูปํ อุตฺตริภงฺเคน, สพฺเพสํ สมติตฺถิ จฯ

สกฺกจฺจํ ปตฺตสญฺญี จ, สปทานญฺจ สูปกํ;
น ถูปโต ปฏิจฺฉาเท, วิญฺญตฺตุชฺฌานสญฺญินาฯ

มหนฺตมณฺฑลทฺวารํ, สพฺพหตฺโถ น พฺยาหเร;
อุกฺเขโป เฉทนาคณฺฑ, ธุนํ สิตฺถาวการกํฯ

ชิวฺหานิจฺฉารกญฺเจว, จปุจปุ สุรุสุรุ;
หตฺถปตฺโตฏฺฐนิลฺเลหํ, สามิเสน ปฏิคฺคเหฯ

ยาว น สพฺเพ อุทเก, นีจํ กตฺวาน สิญฺจิยํ;
ปฏิ สามนฺตา สงฺฆาฏิ, นีจํ กตฺวา ฉมาย จฯ

สสิตฺถกํ นิวตฺตนฺเต, สุปฺปฏิจฺฉนฺนมุกฺกุฏิ;
ธมฺมราเชน ปญฺญตฺตํ, อิทํ ภตฺตคฺควตฺตนํฯ

ทุนฺนิวตฺถา อนากปฺปา, อสลฺเลกฺเขตฺวา จ สหสา;
ทูเร อจฺจ จิรํ ลหุํ, ตเถว ปิณฺฑจาริโกฯ

ปฏิจฺฉนฺโนว คจฺเฉยฺย, สุํสวุโตกฺขิตฺตจกฺขุ;
อุกฺขิตฺโตชฺชคฺฆิกาสทฺโท, ตโย เจว ปจาลนาฯ

ขมฺโภคุณฺฐิอุกฺกุฏิกา, สลฺลกฺเขตฺวา จ สหสา;
ทูเร อจฺจ จิรํ ลหุํ, อาสนกํ กฏจฺฉุกาฯ

ภาชนํ วา ฐเปติ จ, อุจฺจาเรตฺวา ปณาเมตฺวา;
ปฏิคฺคเห น อุลฺโลเก, สูเปสุปิ ตเถว ตํฯ

ภิกฺขุ สงฺฆาฏิยา ฉาเท, ปฏิจฺฉนฺเนว คจฺฉิยํ;
สํวุโตกฺขิตฺตจกฺขุ จ, อุกฺขิตฺโตชฺชคฺฆิกาย จ;
อปฺปสทฺโท ตโย จาลา, ขมฺโภคุณฺฐิกอุกฺกุฏิฯ

ปฐมาสนวกฺการ , ปานิยํ ปริโภชนี;

ปจฺฉากงฺขติ ภุญฺเชยฺย, โอปีลาเปยฺย อุทฺธเรฯ

ปฏิสาเมยฺย สมฺมชฺเช, ริตฺตํ ตุจฺฉํ อุปฏฺฐเป;
หตฺถวิกาเร ภินฺเทยฺย, วตฺติทํ ปิณฺฑจาริเกฯ

ปานี ปริ อคฺคิรณิ, นกฺขตฺตทิสโจรา จ;
สพฺพํ นตฺถีติ โกฏฺเฏตฺวา, ปตฺตํเส จีวรํ ตโตฯ

อิทานิ อํเส ลคฺเคตฺวา, ติมณฺฑลํ ปริมณฺฑลํ;
ยถา ปิณฺฑจาริวตฺตํ, นเย อารญฺญเกสุปิฯ

ปตฺตํเส จีวรํ สีเส, อาโรหิตฺวา จ ปานิยํ;
ปริโภชนิยํ อคฺคิ, อรณี จาปิ กตฺตรํฯ

นกฺขตฺตํ สปฺปเทสํ วา, ทิสาปิ กุสโล ภเว;
สตฺตุตฺตเมน ปญฺญตฺตํ, วตฺตํ อารญฺญเกสุเมฯ

อชฺโฌกาเส โอกิริํสุ, อุชฺฌายนฺติ จ เปสลา;
สเจ วิหาโร อุกฺลาโป, ปฐมํ ปตฺตจีวรํฯ

ภิสิพิพฺโพหนํ มญฺจํ, ปีฐญฺจ เขฬมลฺลกํ;
อปสฺเสนุลฺโลกกณฺณา, เครุกา กาฬ อกตาฯ

สงฺการํ ภิกฺขุสามนฺตา, เสนาวิหารปานิยํ;
ปริโภชนสามนฺตา, ปฏิวาเต จ องฺคเณฯ

อโธวาเต อตฺถรณํ, ปฏิปาทกมญฺโจ จ;
ปีฐํ ภิสิ นิสีทนํ, มลฺลกํ อปสฺเสน จฯ

ปตฺตจีวรํ ภูมิ จ, ปารนฺตํ โอรโต โภคํ;
ปุรตฺถิมา จ ปจฺฉิมา, อุตฺตรา อถ ทกฺขิณาฯ

สีตุณฺเห จ ทิวา รตฺติํ, ปริเวณญฺจ โกฏฺฐโก;
อุปฏฺฐานคฺคิสาลา จ, วจฺจกุฏิ จ ปานิยํฯ

อาจมนกุมฺภิ วุฑฺเฒ จ, อุทฺเทสปุจฺฉนา สชฺฌา;
ธมฺโม ปทีปํ วิชฺฌาเป, น วิวเร นปิ ถเกฯ

เยน วุฑฺโฒ ปริวตฺติ, กณฺเณนปิ น ฆฏฺฏเย;
ปญฺญเปสิ มหาวีโร, วตฺตํ เสนาสเนสุ ตํฯ

นิวาริยมานา ทฺวารํ, มุจฺฉิตุชฺฌนฺติ เปสลา;
ฉาริกํ ฉฑฺฑเย ชนฺตา, ปริภณฺฑํ ตเถว จฯ

ปริเวณํ โกฏฺฐโก สาลา, จุณฺณมตฺติกโทณิกา;
มุขํ ปุรโต น เถเร, น นเว อุสฺสหติ สเจฯ

ปุรโต อุปริมคฺโค, จิกฺขลฺลํ มตฺติ ปีฐกํ;
วิชฺฌาเปตฺวา ถเกตฺวา จ, วตฺตํ ชนฺตาฆเรสุเมฯ

นาจเมติ ยถาวุฑฺฒํ, ปฏิปาฏิ จ สหสา;
อุพฺภชิ นิตฺถุโน กฏฺฐํ, วจฺจํ ปสฺสาว เขฬกํฯ

ผรุสา กูป สหสา, อุพฺภชิ จปุ เสเสน;
พหิ อนฺโต จ อุกฺกาเส, รชฺชุ อตรมานญฺจฯ

สหสา อุพฺภชิ ฐิเต, นิตฺถุเน กฏฺฐ วจฺจญฺจ;
ปสฺสาว เขฬ ผรุสา, กูปญฺจ วจฺจปาทุเกฯ

นาติสหสา อุพฺภชิ, ปาทุกาย จปุจปุ;
น เสสเย ปฏิจฺฉาเท, อุหตปีธเรน จฯ

วจฺจกุฏิ ปริภณฺฑํ, ปริเวณญฺจ โกฏฺฐโก;
อาจมเน จ อุทกํ, วตฺตํ วจฺจกุฏิสุเมฯ

อุปาหนา ทนฺตกฏฺฐํ, มุโขทกญฺจ อาสนํ;
ยาคุ อุทกํ โธวิตฺวา, อุทฺธารุกฺลาป คาม จฯ

นิวาสนา กายพนฺธา, สคุณํ ปตฺตโสทกํ;
ปจฺฉา ติมณฺฑโล เจว, ปริมณฺฑล พนฺธนํฯ

สคุณํ โธวิตฺวา ปจฺฉา, นาติทูเร ปฏิคฺคเห;
ภณมานสฺส อาปตฺติ, ปฐมาคนฺตฺวาน อาสนํฯ

อุทกํ ปีฐกถลิ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวา นิวาสนํ;
โอตาเป นิทหิ ภงฺโค, โอโภเค ภุญฺชิตุ นเมฯ

ปานียํ อุทกํ นีจํ, มุหุตฺตํ น จ นิทเห;
ปตฺตจีวรํ ภูมิ จ, ปารนฺตํ โอรโต โภคํฯ

อุทฺธเร ปฏิสาเม จ, อุกฺลาโป จ นหายิตุํ;
สีตํ อุณฺหํ ชนฺตาฆรํ, จุณฺณํ มตฺติก ปิฏฺฐิโตฯ

ปีฐญฺจ จีวรํ จุณฺณํ, มตฺติกุสฺสหติ มุขํ;
ปุรโต เถเร นเว จ, ปริกมฺมญฺจ นิกฺขเมฯ

ปุรโต อุทเก นฺหาเต, นิวาเสตฺวา อุปชฺฌายํ;
นิวาสนญฺจ สงฺฆาฏิ, ปีฐกํ อาสเนน จฯ

ปาโท ปีฐํ กถลิญฺจ, ปานียุทฺเทสปุจฺฉนา;
อุกฺลาปํ สุโสเธยฺย, ปฐมํ ปตฺตจีวรํฯ

นิสีทนปจฺจตฺถรณํ, ภิสิ พิพฺโพหนานิ จ;
มญฺโจ ปีฐํ ปฏิปาทํ, มลฺลกํ อปสฺเสน จฯ

ภูมา สนฺตาน อาโลก, เครุกา กาฬ อกตา;
ภูมตฺถรปฏิปาทา, มญฺโจ ปีฐํ พิพฺโพหนํฯ

นิสีทตฺถรณํ เขฬ, อปสฺเส ปตฺตจีวรํ;
ปุรตฺถิมา ปจฺฉิมา จ, อุตฺตรา อถ ทกฺขิณาฯ

สีตุณฺหญฺจ ทิวา รตฺตึ, ปริเวณญฺจ โกฏฺฐโก;
อุปฏฺฐานคฺคิสาลา จ, วจฺจปานิยโภชนีฯ

อาจมํ อนภิรติ, กุกฺกุจฺจํ ทิฏฺฐิ จ ครุ;
มูลมานตฺตอพฺภานํ, ตชฺชนียํ นิยสฺสกํฯ

ปพฺพาช ปฏิสารณี, อุกฺเขปญฺจ กตํ ยทิ;
โธเว กาตพฺพํ รชญฺจ, รเช สมฺปริวตฺตกํฯ

ปตฺตญฺจ จีวรญฺจาปิ, ปริกฺขารญฺจ เฉทนํ;
ปริกมฺมํ เวยฺยาวจฺจํ, ปจฺฉา ปิณฺฑํ ปวิสนํฯ

น สุสานํ ทิสา เจว, ยาวชีวํ อุปฏฺฐเห;
สทฺธิวิหาริเกเนตํ, วตฺตุปชฺฌายเกสุเมฯ

โอวาทสาสนุทฺเทสา, ปุจฺฉา ปตฺตญฺจ จีวรํ;
ปริกฺขาโร คิลาโน จ, น ปจฺฉาสมโณ ภเวฯ

อุปชฺฌาเยสุ เย วตฺตา, เอวํ อาจริเยสุปิ;
สทฺธิวิหาริเก วตฺตา, ตเถว อนฺเตวาสิเกฯ

อาคนฺตุเกสุ เย วตฺตา, ปุน อาวาสิเกสุ จ;
คมิกานุโมทนิกา, ภตฺตคฺเค ปิณฺฑจาริเกฯ

อารญฺญเกสุ ยํ วตฺตํ, ยญฺจ เสนาสเนสุปิ;
ชนฺตาฆเร วจฺจกุฏี, อุปชฺฌา สทฺธิวิหาริเกฯ

อาจริเยสุ ยํ วตฺตํ, ตเถว อนฺเตวาสิเก;
เอกูนวีสติ วตฺถู, วตฺตา จุทฺทส ขนฺธเกฯ

วตฺตํ อปริปูเรนฺโต, น สีลํ ปริปูรติ;
อสุทฺธสีโล ทุปฺปญฺโญ, จิตฺเตกคฺคํ น วินฺทติฯ

วิกฺขิตฺตจิตฺโตเนกคฺโค, สมฺมา ธมฺมํ น ปสฺสติ;
อปสฺสมาโน สทฺธมฺมํ, ทุกฺขา น ปริมุจฺจติฯ

ยํ วตฺตํ ปริปูเรนฺโต, สีลมฺปิ ปริปูรติ;
วิสุทฺธสีโล สปฺปญฺโญ, จิตฺเตกคฺคมฺปิ วินฺทติฯ

อวิกฺขิตฺตจิตฺโต เอกคฺโค, สมฺมา ธมฺมํ วิปสฺสติ;
สมฺปสฺสมาโน สทฺธมฺมํ, ทุกฺขา โส ปริมุจฺจติฯ

ตสฺมา หิ วตฺตํ ปูเรยฺย, ชินปุตฺโต วิจกฺขโณ;
โอวาทํ พุทฺธเสฏฺฐสฺส, ตโต นิพฺพานเมหิตีติฯ

วตฺตกฺขนฺธกํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. ปาติโมกฺขฏฺฐปนกฺขนฺธกํ

๑. ปาติโมกฺขุทฺเทสยาจนา

๓๘๓. [อุทา. ๔๕; อ. นิ. ๘.๒๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ ปุพฺพาราเม มิคารมาตุ ปาสาเทฯ เตน โข ปน สมเยน ภควา ตทหุโปสเถ ภิกฺขุสงฺฆปริวุโต นิสินฺโน โหติฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา นิกฺขนฺเต ปฐเม ยาเม อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลึ ปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อภิกฺกนฺตา, ภนฺเต, รตฺติ, นิกฺขนฺโต ปฐโม ยาโม, จิรนิสินฺโน ภิกฺขุสงฺโฆฯ อุทฺทิสตุ, ภนฺเต, ภควา ภิกฺขูนํ ปาติโมกฺข”นฺติฯ เอวํ วุตฺเต ภควา ตุณฺหี อโหสิฯ ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา นิกฺขนฺเต มชฺฌิเม ยาเม อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลึ ปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อภิกฺกนฺตา, ภนฺเต, รตฺติ, นิกฺขนฺโต มชฺฌิโม ยาโม, จิรนิสินฺโน ภิกฺขุสงฺโฆฯ อุทฺทิสตุ, ภนฺเต, ภควา ภิกฺขูนํ ปาติโมกฺข”นฺติฯ ทุติยมฺปิ โข ภควา ตุณฺหี อโหสิฯ ตติยมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา นิกฺขนฺเต ปจฺฉิเม ยาเม อุทฺธสฺเต อรุเณ นนฺทิมุขิยา รตฺติยา อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลึ ปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อภิกฺกนฺตา , ภนฺเต, รตฺติ, นิกฺขนฺโต ปจฺฉิโม ยาโม, อุทฺธสฺตํ อรุณํ นนฺทิมุขิ รตฺติ, จิรนิสินฺโน ภิกฺขุสงฺโฆฯ อุทฺทิสตุ, ภนฺเต, ภควา ภิกฺขูนํ ปาติโมกฺข”นฺติฯ “อปริสุทฺธา, อานนฺท, ปริสา”ติฯ

อถ โข อายสฺมโต มหาโมคฺคลฺลานสฺส เอตทโหสิ – “กํ นุ โข ภควา ปุคฺคลํ สนฺธาย เอวมาห – ‘อปริสุทฺธา, อานนฺท, ปริสา’”ติ? อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน สพฺพาวนฺตํ ภิกฺขุสงฺฆํ เจตสา เจโต ปริจฺจ มนสากาสิฯ อทฺทสา โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ตํ ปุคฺคลํ ทุสฺสีลํ ปาปธมฺมํ อสุจิสงฺกสฺสรสมาจารํ ปฏิจฺฉนฺนกมฺมนฺตํ อสฺสมณํ สมณปฏิญฺญํ อพฺรหฺมจารึ พฺรหฺมจาริปฏิญฺญํ อนฺโตปูตึ อวสฺสุตํ กสมฺพุชาตํ [กสมฺพุกชาตํ (ก.)] มชฺเฌ ภิกฺขุสงฺฆสฺส นิสินฺนํฯ ทิสฺวาน เยน โส ปุคฺคโล เตนุปสงฺกมิ , อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ปุคฺคลํ เอตทโวจ – “อุฏฺเฐหิ, อาวุโส, ทิฏฺโฐสิ ภควตา; นตฺถิ เต ภิกฺขูหิ สทฺธึ สํวาโส”ติฯ เอวํ วุตฺเต โส ปุคฺคโล ตุณฺหี อโหสิฯ ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ตํ ปุคฺคลํ เอตทโวจ – “อุฏฺเฐหิ, อาวุโส, ทิฏฺโฐสิ ภควตา; นตฺถิ เต ภิกฺขูหิ สทฺธึ สํวาโส”ติฯ ทุติยมฺปิ โข โส ปุคฺคโล ตุณฺหี อโหสิฯ ตติยมฺปิ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ตํ ปุคฺคลํ เอตทโวจ – “อุฏฺเฐหิ, อาวุโส, ทิฏฺโฐสิ ภควตา; นตฺถิ เต ภิกฺขูหิ สทฺธึ สํวาโส”ติฯ ตติยมฺปิ โข โส ปุคฺคโล ตุณฺหี อโหสิฯ อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ตํ ปุคฺคลํ พาหายํ คเหตฺวา พหิทฺวารโกฏฺฐกา นิกฺขาเมตฺวา สูจิฆฏิกํ ทตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – “นิกฺขามิโต โส, ภนฺเต, ปุคฺคโล มยา; สุทฺธา ปริสา; อุทฺทิสตุ, ภนฺเต, ภควา ภิกฺขูนํ ปาติโมกฺข”นฺติฯ

“อจฺฉริยํ, โมคฺคลฺลาน, อพฺภุตํ, โมคฺคลฺลาน, ยาว พาหาคหณาปิ นาม โส โมฆปุริโส อาคเมสฺสตี”ติ! อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๒. มหาสมุทฺเทอฏฺฐจฺฉริยํ

๓๘๔. [อุทา. ๔๕; อ. นิ. ๘.๑๙] “อฏฺฐิเม, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺเท อจฺฉริยา อพฺภุตา ธมฺมา, เย ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติฯ กตเม อฏฺฐ?

“มหาสมุทฺโท, ภิกฺขเว, อนุปุพฺพนินฺโน อนุปุพฺพโปโณ อนุปุพฺพปพฺภาโร น อายตเกเนว ปปาโตฯ ยมฺปิ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท อนุปุพฺพนินฺโน อนุปุพฺพโปโณ อนุปุพฺพปพฺภาโร น อายตเกเนว ปปาโต – อยํ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺเท ปฐโม อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท ฐิตธมฺโม เวลํ นาติวตฺตติฯ ยมฺปิ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท ฐิตธมฺโม เวลํ นาติวตฺตติ – อยํ [อยมฺปิ (สฺยา.)], ภิกฺขเว, มหาสมุทฺเท ทุติโย อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท น มเตน กุณเปน สํวสติ ฯ ยํ โหติ มหาสมุทฺเท มตํ กุณปํ, ตํ ขิปฺปญฺเญว ตีรํ วาเหติ, ถลํ อุสฺสาเรติฯ ยมฺปิ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท น มเตน กุณเปน สํวสติ, ยํ โหติ มหาสมุทฺเท มตํ กุณปํ, ตํ ขิปฺปญฺเญว ตีรํ วาเหติ, ถลํ อุสฺสาเรติ – อยํ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺเท ตติโย อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, ยา กาจิ มหานทิโย, เสยฺยถิทํ – คงฺคา, ยมุนา, อจิรวตี, สรภู, มหี, ตา มหาสมุทฺทํ ปตฺตา ชหนฺติ ปุริมานิ นามโคตฺตานิ, มหาสมุทฺโท ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉนฺติฯ ยมฺปิ, ภิกฺขเว, ยากาจิ มหานทิโย, เสยฺยถิทํ – คงฺคา, ยมุนา, อจิรวตี, สรภู, มหี, ตา มหาสมุทฺทํ ปตฺตา ชหนฺติ ปุริมานิ นามโคตฺตานิ, มหาสมุทฺโท ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉนฺติ – อยํ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺเท จตุตฺโถ อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, ยา จ [ยากาจิ (สฺยา.)] โลเก สวนฺติโย มหาสมุทฺทํ อปฺเปนฺติ, ยา จ อนฺตลิกฺขา ธารา ปปตนฺติ, น เตน มหาสมุทฺทสฺส อูนตฺตํ วา ปูรตฺตํ วา ปญฺญายติฯ ยมฺปิ, ภิกฺขเว, ยา จ โลเก สวนฺติโย มหาสมุทฺทํ อปฺเปนฺติ, ยา จ อนฺตลิกฺขา ธารา ปปตนฺติ, น เตน มหาสมุทฺทสฺส อูนตฺตํ วา ปูรตฺตํ วา ปญฺญายติ – อยํ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺเท ปญฺจโม อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท เอกรโส โลณรโสฯ ยมฺปิ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท เอกรโส โลณรโส – อยํ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺเท ฉฏฺโฐ อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท พหุรตโน [พหูตรตโน (ก.)] อเนกรตโนฯ ตตฺริมานิ รตนานิ, เสยฺยถิทํ – มุตฺตา, มณิ, เวฬุริโย, สงฺโข, สิลา, ปวาฬํ, รชตํ, ชาตรูปํ, โลหิตโก, มสารคลฺลํฯ ยมฺปิ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท พหุรตโน อเนกรตโน, ตตฺริมานิ รตนานิ, เสยฺยถิทํ – มุตฺตา, มณิ, เวฬุริโย, สงฺโข, สิลา, ปวาฬํ, รชตํ, ชาตรูปํ, โลหิตโก , มสารคลฺลํ – อยํ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺเท สตฺตโม อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท มหตํ ภูตานํ อาวาโสฯ ตตฺริเม ภูตา – ติมิ, ติมิงฺคโล, ติมิติมิงฺคโล [ติมิรปิงฺคโล (สี.), ติมิติมิงฺคโล มหาติมิงฺคโล (สฺยา. กํ.)], อสุรา, นาคา, คนฺธพฺพาฯ สนฺติ มหาสมุทฺเท โยชนสติกาปิ อตฺตภาวา, ทฺวิโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา, ติโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา, จตุโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา, ปญฺจโยชนสติกาปิ อตฺตภาวาฯ ยมฺปิ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท มหตํ ภูตานํ อาวาโส, ตตฺริเม ภูตา – ติมิ, ติมิงฺคโล, ติมิติมิงฺคโล, อสุรา, นาคา, คนฺธพฺพา; สนฺติ มหาสมุทฺเท, โยชนสติกาปิ อตฺตภาวา…เป.… ปญฺจโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา – อยํ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺเท อฏฺฐโม อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺเท อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตา ธมฺมา, เย ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรม”นฺติฯ

๓. อิมสฺมิํธมฺมวินเยอฏฺฐจฺฉริยํ

๓๘๕. “เอวเมว โข, ภิกฺขเว, อิมสฺมิํ ธมฺมวินเย อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตา ธมฺมา, เย ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมิํ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติฯ กตเม อฏฺฐ?

“เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท อนุปุพฺพนินฺโน อนุปุพฺพโปโณ อนุปุพฺพปพฺภาโร น อายตเกเนว ปปาโต; เอวเมว โข, ภิกฺขเว, อิมสฺมิํ ธมฺมวินเย อนุปุพฺพสิกฺขา อนุปุพฺพกิริยา อนุปุพฺพปฏิปทา น อายตเกเนว อญฺญาปฏิเวโธฯ ยมฺปิ, ภิกฺขเว, อิมสฺมิํ ธมฺมวินเย อนุปุพฺพสิกฺขา อนุปุพฺพกิริยา อนุปุพฺพปฏิปทา น อายตเกเนว อญฺญาปฏิเวโธ – อยํ, ภิกฺขเว, อิมสฺมิํ ธมฺมวินเย ปฐโม อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมิํ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติฯ

“เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท ฐิตธมฺโม เวลํ นาติวตฺตติ ; เอวเมว โข, ภิกฺขเว, ยํ มยา สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, ตํ มม สาวกา ชีวิตเหตุปิ นาติกฺกมนฺติฯ ยมฺปิ, ภิกฺขเว, มยา มม สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, ตํ มม สาวกา ชีวิตเหตุปิ นาติกฺกมนฺติ – อยํ, ภิกฺขเว, อิมสฺมิํ ธมฺมวินเย ทุติโย อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมิํ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติฯ

“เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท น มเตน กุณเปน สํวสติ, ยํ โหติ มหาสมุทฺเท มตํ กุณปํ ตํ ขิปฺปเมว ตีรํ วาเหติ, ถลํ อุสฺสาเรติ; เอวเมว โข, ภิกฺขเว, โย โส ปุคฺคโล ทุสฺสีโล ปาปธมฺโม อสุจิสงฺกสฺสรสมาจาโร ปฏิจฺฉนฺนกมฺมนฺโต อสฺสมโณ สมณปฏิญฺโญ อพฺรหฺมจารี พฺรหฺมจาริปฏิญฺโญ อนฺโตปูติ อวสฺสุโต กสมฺพุชาโต, น เตน สงฺโฆ สํวสติ, ขิปฺปเมว นํ สนฺนิปติตฺวา อุกฺขิปติ, กิญฺจาปิ โข โส โหติ มชฺเฌ ภิกฺขุสงฺฆสฺส นิสินฺโนฯ อถ โข โส อารกาว สงฺฆมฺหา, สงฺโฆ จ เตนฯ ยมฺปิ, ภิกฺขเว, โย โส ปุคฺคโล ทุสฺสีโล ปาปธมฺโม อสุจิสงฺกสฺสรสมาจาโร ปฏิจฺฉนฺนกมฺมนฺโต อสฺสมโณ สมณปฏิญฺโญ อพฺรหฺมจารี พฺรหฺมจาริปฏิญฺโญ อนฺโตปูติ อวสฺสุโต กสมฺพุชาโต, น เตน สงฺโฆ สํวสติ, ขิปฺปเมว นํ สนฺนิปติตฺวา อุกฺขิปติ, กิญฺจาปิ โข โส โหติ มชฺเฌ ภิกฺขุสงฺฆสฺส นิสินฺโน, อถ โข โส อารกาว สงฺฆมฺหา, สงฺโฆ จ เตน – อยํ , ภิกฺขเว, อิมสฺมิํ ธมฺมวินเย ตติโย อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมิํ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติฯ

“เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, ยา กาจิ มหานทิโย, เสยฺยถิทํ – คงฺคา, ยมุนา, อจิรวตี, สรภู, มหี, ตา มหาสมุทฺทํ ปตฺตา ชหนฺติ ปุริมานิ นามโคตฺตานิ, มหาสมุทฺโท ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉนฺติ; เอวเมว โข, ภิกฺขเว, จตฺตาโรเม วณฺณา – ขตฺติยา, พฺราหฺมณา, เวสฺสา, สุทฺทาฯ เต ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา [ปพฺพชิตา (สี.)] ชหนฺติ ปุริมานิ นามโคตฺตานิ, สมณา สกฺยปุตฺติยา ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉนฺติฯ ยมฺปิ, ภิกฺขเว, จตฺตาโรเม วณฺณา ขตฺติยา พฺราหฺมณา เวสฺสา สุทฺทา, เต ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา ชหนฺติ ปุริมานิ นามโคตฺตานิ, สมณา สกฺยปุตฺติยา ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉนฺติ – อยํ, ภิกฺขเว, อิมสฺมึ ธมฺมวินเย จตุตฺโถ อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติฯ

“เสยฺยถาปิ , ภิกฺขเว, ยา จ โลเก สวนฺติโย มหาสมุทฺทํ อปฺเปนฺติ, ยา จ อนฺตลิกฺขา ธารา ปปตนฺติ, น เตน มหาสมุทฺทสฺส อูนตฺตํ วา ปูรตฺตํ วา ปญฺญายติ; เอวเมว โข, ภิกฺขเว, พหู เจปิ ภิกฺขู อนุปาทิเสสาย นิพฺพานธาตุยา ปรินิพฺพายนฺติ, น เตน นิพฺพานธาตุยา อูนตฺตํ วา ปูรตฺตํ วา ปญฺญายติฯ ยมฺปิ, ภิกฺขเว, พหู เจปิ ภิกฺขู อนุปาทิเสสาย นิพฺพานธาตุยา ปรินิพฺพายนฺติ , น เตน นิพฺพานธาตุยา อูนตฺตํ วา ปูรตฺตํ วา ปญฺญายติ – อยํ, ภิกฺขเว, อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปญฺจโม อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติฯ

“เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท เอกรโส โลณรโส, เอวเมว โข, ภิกฺขเว, อยํ ธมฺมวินโย เอกรโส วิมุตฺติรโสฯ ยมฺปิ, ภิกฺขเว, อยํ ธมฺมวินโย เอกรโส วิมุตฺติรโส – อยํ, ภิกฺขเว, อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ฉฏฺโฐ อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติฯ

“เสยฺยถาปิ , ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท พหุรตโน อเนกรตโน, ตตฺริมานิ รตนานิ, เสยฺยถิทํ – มุตฺตา, มณิ, เวฬุริโย, สงฺโข, สิลา, ปวาฬํ, รชตํ, ชาตรูปํ, โลหิตโก, มสารคลฺลํ; เอวเมว โข, ภิกฺขเว, อยํ ธมฺมวินโย พหุรตโน อเนกรตโนฯ ตตฺริมานิ รตนานิ, เสยฺยถิทํ – จตฺตาโร สติปฏฺฐานา, จตฺตาโร สมฺมปฺปธานา, จตฺตาโร อิทฺธิปาทา, ปญฺจินฺทฺริยานิ, ปญฺจ พลานิ, สตฺต โพชฺฌงฺคา, อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโคฯ ยมฺปิ, ภิกฺขเว, อยํ ธมฺมวินโย พหุรตโน อเนกรตโน, ตตฺริมานิ รตนานิ, เสยฺยถิทํ – จตฺตาโร สติปฏฺฐานา…เป.… อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค – อยํ, ภิกฺขเว, อิมสฺมึ ธมฺมวินเย สตฺตโม อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติฯ

“เสยฺยถาปิ , ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท มหตํ ภูตานํ อาวาโส, ตตฺริเม ภูตา – ติมิ, ติมิงฺคโล, ติมิติมิงฺคโล, อสุรา, นาคา, คนฺธพฺพา, สนฺติ มหาสมุทฺเท โยชนสติกาปิ อตฺตภาวา, ทฺวิโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา, ติโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา, จตุโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา, ปญฺจโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา; เอวเมว โข, ภิกฺขเว, อยํ ธมฺมวินโย มหตํ ภูตานํ อาวาโสฯ ตตฺริเม ภูตา – โสตาปนฺโน, โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน; สกทาคามี, สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน; อนาคามี, อนาคามิผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน; อรหา, อรหตฺตผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโนฯ ยมฺปิ, ภิกฺขเว, อยํ ธมฺมวินโย มหตํ ภูตานํ อาวาโส, ตตฺริเม ภูตา – โสตาปนฺโน, โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน…เป.… อรหา, อรหตฺตผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน – อยํ, ภิกฺขเว, อิมสฺมึ ธมฺมวินเย

อฏฺฐโม อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติฯ “อิเม โข, ภิกฺขเว, อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตา ธมฺมา, เย ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อภิรมนฺตี”ติฯ

อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ –

[อุทา. ๔๕] “ฉนฺนมติวสฺสติ [สุฉนฺนมติวสฺสติ (ก.)], วิวฏํ นาติวสฺสติ;
ตสฺมา ฉนฺนํ วิวเรถ, เอวํ ตํ นาติวสฺสตี”ติฯ

๔. ปาติโมกฺขสวนารโห

๓๘๖. อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “นทานาหํ, ภิกฺขเว, อิโต ปรํ อุโปสถํ กริสฺสามิ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิสฺสามิฯ ตุมฺเหวทานิ, ภิกฺขเว, อิโต ปรํ อุโปสถํ กเรยฺยาถ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิเสยฺยาถฯ อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ ตถาคโต อปริสุทฺธาย ปริสาย อุโปสถํ กเรยฺย, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิเสยฺยฯ น จ, ภิกฺขเว [น จ ภิกฺขเว ภิกฺขุนา (สฺยา. กํ.)], สาปตฺติเกน ปาติโมกฺขํ โสตพฺพํฯ โย สุเณยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โย สาปตฺติโก ปาติโมกฺขํ สุณาติ, ตสฺส ปาติโมกฺขํ ฐเปตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ฐเปตพฺพํฯ ตทหุโปสเถ จาตุทฺทเส วา ปนฺนรเส วา ตสฺมึ ปุคฺคเล สมฺมุขีภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาหริตพฺพํ –

‘สุณาตุ เม ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม ปุคฺคโล สาปตฺติโก, ตสฺส ปาติโมกฺขํ ฐเปมิ, น ตสฺมึ สมฺมุขีภูเต ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพ’นฺติ ฐปิตํ โหติ ปาติโมกฺข”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ‘นามฺเห โกจิ ชานาตี’ติ สาปตฺติกาว ปาติโมกฺขํ สุณนฺติฯ เถรา ภิกฺขู ปรจิตฺตวิทุโน ภิกฺขูนํ อาโรเจนฺติ – “อิตฺถนฺนาโม จ อิตฺถนฺนาโม จ, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ‘นามฺเห โกจิ ชานาตี’ติ สาปตฺติกาว ปาติโมกฺขํ สุณนฺตี”ติฯ อสฺโสสุํ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – “เถรา กิร ภิกฺขู ปรจิตฺตวิทุโน อมฺเห ภิกฺขูนํ อาโรเจนฺติ – อิตฺถนฺนาโม จ อิตฺถนฺนาโม จ, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ‘นามฺเห โกจิ ชานาตี’ติ สาปตฺติกาว ปาติโมกฺขํ สุณนฺตี”ติฯ

เต – ปุรมฺหากํ เปสลา ภิกฺขู ปาติโมกฺขํ ฐเปนฺตีติ – ปฏิกจฺเจว สุทฺธานํ ภิกฺขูนํ อนาปตฺติกานํ อวตฺถุสฺมึ อการเณ ปาติโมกฺขํ ฐเปนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สุทฺธานํ ภิกฺขูนํ อนาปตฺติกานํ อวตฺถุสฺมึ อการเณ ปาติโมกฺขํ ฐเปสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สุทฺธานํ ภิกฺขูนํ อนาปตฺติกานํ อวตฺถุสฺมึ อการเณ ปาติโมกฺขํ ฐเปนฺตี”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติ…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, สุทฺธานํ ภิกฺขูนํ อนาปตฺติกานํ อวตฺถุสฺมึ อการเณ ปาติโมกฺขํ ฐเปตพฺพํฯ โย ฐเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส”ฯ

๕. ธมฺมิกาธมฺมิกปาติโมกฺขฏฺฐปนํ

๓๘๗. “เอกํ , ภิกฺขเว, อธมฺมิกํ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํ, เอกํ ธมฺมิกํ; ปาติโมกฺขฏฺฐปนํ [เอกํ ธมฺมิกํ (สี. สฺยา.)], ทฺเว อธมฺมิกานิ; ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ, ทฺเว ธมฺมิกานิ; ตีณิ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ, ตีณิ ธมฺมิกานิ, จตฺตาริ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ, จตฺตาริ ธมฺมิกานิ; ปญฺจ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ, ปญฺจ ธมฺมิกานิ; ฉ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ, ฉ ธมฺมิกานิ; สตฺต อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ, สตฺต ธมฺมิกานิ; อฏฺฐ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ, อฏฺฐ ธมฺมิกานิ; นว อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ , นว ธมฺมิกานิ; ทส อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ, ทส ธมฺมิกานิฯ

“กตมํ เอกํ อธมฺมิกํ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํ? อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ – อิทํ เอกํ อธมฺมิกํ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํฯ กตมํ เอกํ ธมฺมิกํ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํ? สมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ – อิทํ เอกํ ธมฺมิกํ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํฯ

“กตมานิ ทฺเว อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ, อมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ – อิมานิ ทฺเว อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ กตมานิ ทฺเว ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? สมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ, สมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ – อิมานิ ทฺเว ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ

“กตมานิ ตีณิ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ, อมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ, อมูลิกาย ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ – อิมานิ ตีณิ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ กตมานิ ตีณิ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? สมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ, สมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ, สมูลิกาย ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ – อิมานิ ตีณิ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ

“กตมานิ จตฺตาริ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ, อมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ, อมูลิกาย ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ, อมูลิกาย อาชีววิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ – อิมานิ จตฺตาริ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ กตมานิ จตฺตาริ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? สมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ, สมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ, สมูลิกาย ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ, สมูลิกาย อาชีววิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ – อิมานิ จตฺตาริ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ

“กตมานิ ปญฺจ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? อมูลเกน ปาราชิเกน ปาติโมกฺขํ ฐเปติ, อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน…เป.… อมูลเกน ปาจิตฺติเยน… อมูลเกน ปาฏิเทสนีเยน… อมูลเกน ทุกฺกเฏน ปาติโมกฺขํ ฐเปติ – อิมานิ ปญฺจ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ กตมานิ ปญฺจ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? สมูลเกน ปาราชิเกน ปาติโมกฺขํ ฐเปติ, สมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน…เป.… ปาจิตฺติเยน… ปาฏิเทสนีเยน… ทุกฺกเฏน ปาติโมกฺขํ ฐเปติ – อิมานิ ปญฺจ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ

“กตมานิ ฉ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ อกตาย, อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ กตาย; อมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ อกตาย, อมูลิกาย อาจารวิ

ปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ กตาย; อมูลิกาย ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ อกตาย, อมูลิกาย ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ กตาย – อิมานิ ฉ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ กตมานิ ฉ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? สมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ อกตาย, สมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ กตาย; สมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา…เป.… ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ อกตาย…เป.… กตาย – อิมานิ ฉ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ

“กตมานิ สตฺต อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? อมูลเกน ปาราชิเกน ปาติโมกฺขํ ฐเปติ, อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน…เป.… ถุลฺลจฺจเยน ปาจิตฺติเยน ปาฏิเทสนีเยน ทุกฺกเฏน ทุพฺภาสิเตน ปาติโมกฺขํ ฐเปติ – อิมานิ สตฺต อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ กตมานิ สตฺต ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? สมูลเกน ปาราชิเกน ปาติโมกฺขํ ฐเปติ, สมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน…เป.… ถุลฺลจฺจเยน ปาจิตฺติเยน ปาฏิเทสนีเยน ทุกฺกเฏน ทุพฺภาสิเตน ปาติโมกฺขํ ฐเปติ – อิมานิ สตฺต ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ

“กตมานิ อฏฺฐ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ อกตาย, อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ กตาย; อมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา …เป.… ทิฏฺฐิวิปตฺติยา…เป.… อาชีววิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ อกตาย…เป.… กตาย – อิมานิ อฏฺฐ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ กตมานิ อฏฺฐ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? สมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ อกตาย, สมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ กตาย; สมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา…เป.… ทิฏฺฐิวิปตฺติยา…เป.… อาชีววิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ อกตาย…เป.… กตายฯ อิมานิ อฏฺฐ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ

“กตมานิ นว อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ อกตาย, อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ กตาย, อมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ กตากตาย; อมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา…เป.… ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ อกตาย…เป.… กตาย…เป.… กตากตาย อิมานิ นว อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ กตมานิ นว ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? สมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ อกตาย, สมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ กตาย, สมูลิกาย สีลวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ กตากตาย; สมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา…เป.… ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ ฐเปติ อกตาย…เป.… กตาย – กตากตาย…เป.… อิมานิ นว ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ

“กตมานิ ทส อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? น ปาราชิโก ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติ, น ปาราชิกกถา วิปฺปกตา โหติ; น สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตโก ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติ, น สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตกถา วิปฺปกตา โหติ; ธมฺมิกํ สามคฺคึ อุเปติ, น ธมฺมิกํ สามคฺคึ ปจฺจาทิยติ, น ธมฺมิกาย สามคฺคิยา ปจฺจาทานกถา วิปฺปกตา โหติ; น สีลวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต โหติ, น อาจารวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต โหติ, น ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต โหติ – อิมานิ ทส อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ กตมานิ ทส ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ? ปาราชิโก ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติ, ปาราชิกกถา วิปฺปกตา โหติ; สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตโก ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติ, สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตกถา วิปฺปกตา โหติ; ธมฺมิกํ สามคฺคึ น อุเปติ, ธมฺมิกํ สามคฺคึ ปจฺจาทิยติ, ธมฺมิ

กาย สามคฺคิยา ปจฺจาทานกถา วิปฺปกตา โหติ; สีลวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต โหติ, อาจารวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต โหติ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต โหติ – อิมานิ ทส ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ

๖. ธมฺมิกปาติโมกฺขฏฺฐปนํ

๓๘๘. ''กถํ ปาราชิโก ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติ? อิธ, ภิกฺขเว, เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงฺเคหิ เยหิ นิมิตฺเตหิ ปาราชิกสฺส ธมฺมสฺส อชฺฌาปตฺติ โหติ, เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺเคหิ เตหิ นิมิตฺเตหิ ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺตํฯ น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺตํ, อปิ จ อญฺโญ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – 'อิตฺถนฺนาโม, อาวุโส, ภิกฺขุ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน'ติฯ น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺตํ, นาปิ [นาปิ จ (ก.)] อญฺโญ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – 'อิตฺถนฺนาโม, อาวุโส, ภิกฺขุ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน'ติ, อปิจ โสว ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – 'อหํ, อาวุโส, ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน'ติฯ อากงฺขมาโน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เตน ทิฏฺเฐน เตน สุเตน ตาย ปริสงฺกาย ตทหุโปสเถ จาตุทฺทเส วา ปนฺนรเส วา ตสฺมึ ปุคฺคเล สมฺมุขีภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาหเรยฺย –

''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม ปุคฺคโล ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน, ตสฺส ปาติโมกฺขํ ฐเปมิ, น ตสฺมึ สมฺมุขีภูเต ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพนฺติ – ธมฺมิกํ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํฯ

๓๘๙. ''ภิกฺขุสฺส ปาติโมกฺเข ฐปิเต ปริสา วุฏฺฐาติ, ทสนฺนํ อนฺตรายานํ อญฺญตเรน [อญฺญตเรน อนฺตราเยน (สฺยา. กํ.)] – ราชนฺตราเยน วา, โจรนฺตราเยน วา, อคฺยนฺตราเยน วา, อุทกนฺตราเยน วา, มนุสฺสนฺตราเยน วา, อมนุสฺสนฺตราเยน วา, วาฬนฺตราเยน วา, สรีสปนฺตราเยน วา, ชีวิตนฺตราเยน วา, พฺรหฺมจริยนฺตราเยน วาฯ อากงฺขมาโน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตสฺมึ วา อาวาเส, อญฺญสฺมึ วา อาวาเส, ตสฺมึ ปุคฺคเล สมฺมุขีภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาหเรยฺย –

''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามสฺส ปุคฺคลสฺส ปาราชิกกถา วิปฺปกตา, ตํ วตฺถุ อวินิจฺฉิตํฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ตํ วตฺถุํ วินิจฺฉิเนยฺยาติฯ

''เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, ตทหุโปสเถ จาตุทฺทเส วา ปนฺนรเส วา ตสฺมึ ปุคฺคเล สมฺมุขีภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาหริตพฺพํ –

''สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามสฺส ปุคฺคลสฺส ปาราชิกกถา วิปฺปกตา, ตํ วตฺถุ อวินิจฺฉิตํฯ ตสฺส ปาติโมกฺขํ ฐเปมิ, น ตสฺมึ สมฺมุขีภูเต ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพนฺติ – ธมฺมิกํ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํฯ

๓๙๐. ''กถํ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตโก ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงฺเคหิ เยหิ นิมิตฺเตหิ สิกฺขา ปจฺจกฺขาตา โหติ, เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺเคหิ เตหิ นิมิตฺเตหิ ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ สิกฺขํ ปจฺจกฺขนฺตํฯ น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ สิกฺขํ ปจฺจกฺขนฺตํ, อปิจ อญฺโญ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – 'อิตฺถนฺนาเมน, อาวุโส, ภิกฺขุนา สิกฺขา ปจฺจกฺขาตา'ติฯ น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ สิกฺขํ ปจฺจกฺขนฺตํ, นาปิ

อญฺโญ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – 'อิตฺถนฺนาเมน, อาวุโส, ภิกฺขุนา สิกฺขา ปจฺจกฺขาตา'ติ, อปิจ โสว ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – 'มยา, อาวุโส, สิกฺขา ปจฺจกฺขาตา'ติฯ อากงฺขมาโน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เตน ทิฏฺเฐน เตน สุเตน ตาย ปริสงฺกาย ตทหุ โปสเถ จาตุทฺทเส วา ปนฺนรเส วา ตสฺมึ ปุคฺคเล สมฺมุขีภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาหเรยฺย –

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาเมน ปุคฺคเลน สิกฺขา ปจฺจกฺขาตา, ตสฺส ปาติโมกฺขํ ฐเปมิ, น ตสฺมึ สมฺมุขีภูเต ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพนฺติ – ธมฺมิกํ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํฯ

๓๙๑. "ภิกฺขุสฺส ปาติโมกฺเข ฐปิเต ปริสา วุฏฺฐาติ, ทสนฺนํ อนฺตรายานํ อญฺญตเรน – ราชนฺตราเยน วา …เป.… พฺรหฺมจริยนฺตราเยน วา, อากงฺขมาโน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตสฺมึ วา อาวาเส, อญฺญสฺมึ วา อาวาเส, ตสฺมึ ปุคฺคเล สมฺมุขีภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาหเรยฺย –

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามสฺส ปุคฺคลสฺส สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตกถา [สิกฺขาปจฺจกฺขาตกถา (สี.)] วิปฺปกตา, ตํ วตฺถุ อวินิจฺฉิตํฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ตํ วตฺถุํ วินิจฺฉิเนยฺยาติฯ

"เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, ตทหุ โปสเถ จาตุทฺทเส วา ปนฺนรเส วา ตสฺมึ ปุคฺคเล สมฺมุขีภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาหริตพฺพํ –

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามสฺส ปุคฺคลสฺส สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตกถา วิปฺปกตา, ตํ วตฺถุ อวินิจฺฉิตํฯ ตสฺส ปาติโมกฺขํ ฐเปมิ, น ตสฺมึ สมฺมุขีภูเต ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพนฺติ – ธมฺมิกํ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํฯ

๓๙๒. "กถํ ธมฺมิกํ สามคฺคึ น อุเปติ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงฺเคหิ เยหิ นิมิตฺเตหิ ธมฺมิกาย สามคฺคิยานุปคมนํ โหติ, เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺเคหิ เตหิ นิมิตฺเตหิ ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ธมฺมิกํ สามคฺคึ น อุเปนฺตํฯ น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ธมฺมิกํ สามคฺคึ น อุเปนฺตํ, อปิ จ อญฺโญ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – 'อิตฺถนฺนาโม, อาวุโส, ภิกฺขุ ธมฺมิกํ สามคฺคึ น อุเปตี'ติฯ น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ธมฺมิกํ สามคฺคึ น อุเปนฺตํ, นาปิ อญฺโญ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – 'อิตฺถนฺนาโม, อาวุโส, ภิกฺขุ ธมฺมิกํ สามคฺคึ น อุเปตี'ติ, อปิ จ โสว ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – 'อหํ, อาวุโส, ธมฺมิกํ สามคฺคึ น อุเปมี'ติฯ อากงฺขมาโน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เตน ทิฏฺเฐน เตน สุเตน ตาย ปริสงฺกาย ตทหุ โปสเถ จาตุทฺทเส วา ปนฺนรเส วา ตสฺมึ ปุคฺคเล สมฺมุขีภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาหเรยฺย –

"สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม ปุคฺคโล ธมฺมิกํ สามคฺคึ น อุเปติ , ตสฺส ปาติโมกฺขํ ฐเปมิ, น ตสฺมึ สมฺมุขีภูเต ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพนฺติ – ธมฺมิกํ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํฯ

๓๙๓. "กถํ ธมฺมิกํ สามคฺคึ ปจฺจาทิยติ? อิธ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงฺเคหิ เยหิ นิมิตฺเตหิ ธมฺมิกาย สามคฺคิยา ปจฺจาทานํ โหติ, เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺเคหิ เตหิ นิมิตฺเตหิ ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ธมฺมิกํ สามคฺคึ ปจฺจาทิยนฺตํ น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ธมฺมิกํ สามคฺคึ ปจฺจาทิยนฺตํ, อปิ จ อญฺโญ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – 'อิตฺถนฺนาโม, อาวุโส, ภิกฺขุ ธมฺมิกํ สามคฺคึ ปจฺจาทิยตี'ติฯ น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ธมฺมิกํ สามคฺคึ ปจฺ

จาทิยนฺตํ, นาปิ อญฺโญ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – ‘อิตฺถนฺนาโม, อาวุโส, ภิกฺขุ ธมฺมิกํ สามคฺคึ ปจฺจาทิยตี’ติ, อปิ จ โสว ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – ‘อหํ, อาวุโส, ธมฺมิกํ สามคฺคึ ปจฺจาทิยามี’ติ ฯ อากงฺขมาโน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เตน ทิฏฺเฐน เตน สุเตน ตาย ปริสงฺกาย ตทหุ โปสเถ จาตุทฺทเส วา ปนฺนรเส วา ตสฺมึ ปุคฺคเล สมฺมุขีภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาหเรยฺย –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม ปุคฺคโล ธมฺมิกํ สามคฺคึ ปจฺจาทิยติ, ตสฺส ปาติโมกฺขํ ฐเปมิ, น ตสฺมึ สมฺมุขีภูเต ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพนฺติ – ธมฺมิกํ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํฯ

๓๙๔. “ภิกฺขุสฺส ปาติโมกฺเข ฐปิเต ปริสา วุฏฺฐาติ, ทสนฺนํ อนฺตรายานํ อญฺญตเรน – ราชนฺตราเยน วา…เป…. พฺรหฺมจริยนฺตราเยน วาฯ อากงฺขมาโน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ตสฺมึ วา อาวาเส, อญฺญสฺมึ วา อาวาเส, ตสฺมึ ปุคฺคเล สมฺมุขีภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาหเรยฺย –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามสฺส ปุคฺคลสฺส ธมฺมิกาย สามคฺคิยา ปจฺจาทานกถา วิปฺปกตา, ตํ วตฺถุ อวินิจฺฉิตํฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ตํ วตฺถุํ วินิจฺฉิเนยฺยาติฯ

“เอวญฺเจตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํฯ โน เจ ลเภถ, ตทหุ โปสเถ จาตุทฺทเส วา ปนฺนรเส วา ตสฺมึ ปุคฺคเล สมฺมุขีภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาหริตพฺพํ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามสฺส ปุคฺคลสฺส ธมฺมิกาย สามคฺคิยา ปจฺจาทานกถา วิปฺปกตา, ตํ วตฺถุ อวินิจฺฉิตํฯ ตสฺส ปาติโมกฺขํ ฐเปมิ, น ตสฺมึ สมฺมุขีภูเต ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพนฺติ – ธมฺมิกํ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํฯ

๓๙๕. “กถํ สีลวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต โหติ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงฺเคหิ เยหิ นิมิตฺเตหิ สีลวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต โหติ, เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺเคหิ เตหิ นิมิตฺเตหิ ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ สีลวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิตํฯ น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ สีลวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิตํ, อปิ จ อญฺโญ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – ‘อิตฺถนฺนาโม, อาวุโส, ภิกฺขุ สีลวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต’ติฯ น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ สีลวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิตํ, นาปิ อญฺโญ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – ‘อิตฺถนฺนาโม, อาวุโส, ภิกฺขุ สีลวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต’ติ, อปิ จ โสว ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – ‘อหํ, อาวุโส, สีลวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโตมฺหี’ติฯ อากงฺขมาโน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เตน ทิฏฺเฐน เตน สุเตน ตาย ปริสงฺกาย ตทหุ โปสเถ จาตุทฺทเส วา ปนฺนรเส วา ตสฺมึ ปุคฺคเล สมฺมุขีภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาหเรยฺย –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม ปุคฺคโล สีลวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต, [ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต โหติ (สฺยา. กํ.)] ตสฺส ปาติโมกฺขํ ฐเปมิ, น ตสฺมึ สมฺมุขีภูเต ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพนฺติ – ธมฺมิกํ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํฯ

๓๙๖. “กถํ อาจารวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต โหติ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงฺเคหิ เยหิ นิมิตฺเตหิ อาจารวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต โหติ เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺเคหิ เตหิ นิมิตฺเตหิ ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ อาจารวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิตํฯ น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ อาจารวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิตํ, อปิ จ อญฺโญ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – ‘อิตฺถนฺนาโม, อาวุโส, ภิกฺขุ อาจารวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต’ติฯ น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ อาจารวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิตํ, นาปิ อญฺโญ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – ‘อิตฺถนฺนาโม, อาวุโส, ภิกฺขุ อาจารวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต’ติ, อปิ จ โสว ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – ‘อหํ, อาวุโส, อาจารวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโตมฺหี’ติฯ อากงฺขมาโน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เตน ทิฏฺเฐน เตน สุเตน ตาย ปริสงฺกาย ตทหุ โปสเถ จาตุทฺทเส วา ปนฺนรเส วา ตสฺมึ ปุคฺคเล สมฺมุขีภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาหเรยฺย –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม ปุคฺคโล อาจารวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต, ตสฺส ปาติโมกฺขํ ฐเปมิ, น ตสฺมึ สมฺมุขีภูเต ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพนฺติ – ธมฺมิกํ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํฯ

๓๙๗. “กถํ ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต โหติ? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงฺเคหิ เยหิ นิมิตฺเตหิ ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต โหติ, เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺเคหิ เตหิ นิมิตฺเตหิ ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิตํฯ น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิตํ, อปิ จ อญฺโญ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – ‘อิตฺถนฺนาโม, อาวุโส, ภิกฺขุ ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต’ติฯ น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิตํ, นาปิ อญฺโญ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – ‘อิตฺถนฺนาโม, อาวุโส, ภิกฺขุ ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต’ติ, อปิ จ โสว ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ – ‘อหํ, อาวุโส, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโตมฺหี’ติฯ อากงฺขมาโน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เตน ทิฏฺเฐน เตน สุเตน ตาย ปริสงฺกาย ตทหุ โปสเถ จาตุทฺทเส วา ปนฺนรเส วา ตสฺมึ ปุคฺคเล สมฺมุขีภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาหเรยฺย –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนาโม ปุคฺคโล ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิโต, ตสฺส ปาติโมกฺขํ ฐเปมิ, น ตสฺมึ สมฺมุขีภูเต ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพนฺติ – ธมฺมิกํ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํฯ

“อิมานิ ทส ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานี”ติฯ

ปฐมภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๗. อตฺตาทานองฺคํ

๓๙๘. อถ โข อายสฺมา อุปาลิ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อตฺตาทานํ อาทาตุกาเมน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา กตมงฺคสมนฺนาคตํ [กตงฺคสมนฺนาคตํ (ก.)] อตฺตาทานํ อาทาตพฺพ”นฺติ?

[ปริ. ๔๔๐] “อตฺตาทานํ อาทาตุกาเมน, อุปาลิ, ภิกฺขุนา ปญฺจงฺคสมนฺนาคตํ อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ อตฺตาทานํ อาทาตุกาเมน, อุปาลิ, ภิกฺขุนา เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘ยํ โข อหํ อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุกาโม, กา

โล นุ โข อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุํ อุทาหุ โน’ติ? สเจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อกาโล อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุํ, โน กาโล’ติ, น ตํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ

“สเจ ปนุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘กาโล อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุํ, โน อกาโล’ติ, เตนุปาลิ, ภิกฺขุนา อุตฺตริ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘ยํ โข อหํ อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุกาโม, ภูตํ นุ โข อิทํ อตฺตาทานํ อุทาหุ โน’ติ? สเจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อภูตํ อิทํ อตฺตาทานํ, โน ภูต’นฺติ, น ตํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ

“สเจ ปนุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘ภูตํ อิทํ อตฺตาทานํ, โน อภูต’นฺติ, เตนุปาลิ, ภิกฺขุนา อุตฺตริ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘ยํ โข อหํ อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุกาโม, อตฺถสญฺหิตํ นุ โข อิทํ อตฺตาทานํ อุทาหุ โน’ติ? สเจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อนตฺถสญฺหิตํ อิทํ อตฺตาทานํ, โน อตฺถสญฺหิต’นฺติ, น ตํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ

“สเจ ปนุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อตฺถสญฺหิตํ อิทํ อตฺตาทานํ, โน อนตฺถสญฺหิต’นฺติ, เตนุปาลิ, ภิกฺขุนา อุตฺตริ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘อิมํ โข อหํ อตฺตาทานํ อาทิยมาโน ลภิสฺสามิ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต ภิกฺขู ธมฺมโต วินยโต ปกฺเข อุทาหุ โน’ติ? สเจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อิมํ โข อหํ อตฺตาทานํ อาทิยมาโน น ลภิสฺสามิ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต ภิกฺขู ธมฺมโต วินยโต ปกฺเข’ติ, น ตํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ

“สเจ ปนุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อิมํ โข อหํ อตฺตาทานํ อาทิยมาโน ลภิสฺสามิ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต ภิกฺขู ธมฺมโต วินยโต ปกฺเข’ติ, เตนุปาลิ, ภิกฺขุนา อุตฺตริ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘อิมํ โข เม อตฺตาทานํ อาทิยโต ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณํ อุทาหุ โน’ติ? สเจ อุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อิมํ โข เม อตฺตาทานํ อาทิยโต ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณ’นฺติ, น ตํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ สเจ ปนุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อิมํ โข เม อตฺตาทานํ อาทิยโต น ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณ’นฺติ, อาทาตพฺพํ ตํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํฯ เอวํ ปญฺจงฺคสมนฺนาคตํ โข, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทินฺนํ, ปจฺฉาปิ อวิปฺปฏิสารกรํ ภวิสฺสตี’ติฯ

๘. โจทเกนปจฺจเวกฺขิตพฺพธมฺมา

๓๙๙. [ปริ. ๔๓๖ (อ. นิ. ๑๐.๔๔ โถกํ วิสทิสํ)] “โจทเกน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน กติ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ”ติ? “โจทเกน, อุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปโร โจเทตพฺโพฯ

“โจทเกน, อุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘ปริสุทฺธกายสมาจาโร นุ โขมฺหิ, ปริสุทฺเธนมฺหิ กายสมาจาเรน สมนฺนาคโต – อจฺฉิทฺเทน อปฺปฏิมํเสน? สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม อุทาหุ โน’ติ? โน เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺเธน กายสมาจาเรน สมนฺนาคโต – อจฺฉิทฺเทน อปฺปฏิมํเสน, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร – ‘อิงฺฆ ตาว อายสฺมา กายิกํ สิกฺขสฺสู’ติฯ อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโรฯ

“ปุน จปรํ, อุปาลิ, โจทเกน ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘ปริสุทฺธวจีสมาจาโร นุ โขมฺหิ, ปริสุทฺเธนมฺหิ วจีสมาจาเรน สมนฺนาคโต – อจฺฉิทฺเทน อปฺปฏิมํเสน? สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม อุทาหุ โน’ติ? โน เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺเธน วจีสมาจาเรน สมนฺนาคโต – อจฺฉิทฺเทน อปฺปฏิมํเสน, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร – ‘อิงฺฆ ตาว อายสฺมา วาจสิกํ สิกฺขสฺสู’ติฯ อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโรฯ

“ปุน จปรํ, อุปาลิ, โจทเกน ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘เมตฺตํ นุ โข เม จิตฺตํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ สพฺรหฺมจารีสุ อนาฆาตํ , สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม อุทาหุ โน’ติ? โน เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุโน เมตฺตจิตฺตํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อนาฆาตํ , ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร – ‘อิงฺฆ ตาว อายสฺมา สพฺรหฺมจารีสุ เมตฺตจิตฺตํ อุปฏฺฐาเปหี’ติฯ อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโรฯ

“ปุน จปรํ, อุปาลิ, โจทเกน ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘พหุสฺสุโต นุ โขมฺหิ, สุตธโร, สุตสนฺนิจฺจโย? เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา, สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปา เม ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธาตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา? สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม อุทาหุ โน’ติ? โน เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ พหุสฺสุโต โหติ, สุตธโร, สุตสนฺนิจฺจโย; เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา, สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปสฺส ธมฺมา น พหุสฺสุตา โหนฺติ ธาตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร – ‘อิงฺฆ ตาว อายสฺมา อาคมํ ปริยาปุณสฺสู’ติฯ อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโรฯ

“ปุน จปรํ, อุปาลิ, โจทเกน ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘อุภยานิ โข เม ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ, สุวิภตฺตานิ, สุปฺปวตฺตีนิ, สุวินิจฺฉิตานิ – สุตฺตโส, อนุพฺยญฺชนโส? สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม อุทาหุ โน’ติ? โน เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุโน อุภยานิ ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ, สุวิภตฺตานิ, สุปฺปวตฺตีนิ, สุวินิจฺฉิตานิ – สุตฺตโส, อนุพฺยญฺชนโส, ‘อิทํ ปนาวุโส, กตฺถ วุตฺตํ ภควตา’ติ, อิติ ปุฏฺโฐ น สมฺปายติ [น สมฺปาทยติ (ก.)], ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร – ‘อิงฺฆ ตาว อายสฺมา, วินยํ ปริยาปุณสฺสู’ติฯ อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโรฯ โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ”ติฯ

๘. โจทเกนอุปฏฺฐาเปตพฺพธมฺมา

๔๐๐. “โจทเกน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน กติ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ” ติ? “โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ – กาเลน วกฺขามิ, โน อกาเลน; ภูเตน วกฺขามิ, โน อภูเตน; สณฺเหน วกฺขามิ, โน ผรุเสน; อตฺถสํหิเตน วกฺขามิ, โน อนตฺถสํหิเตน; เมตฺตจิตฺโต วกฺขามิ, โน โทสนฺตโรติฯ โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ”ติฯ

๑๐. โจทกจุทิตกปฏิสํยุตฺตกถา

๔๐๑. “อธมฺมโจทกสฺส, ภนฺเต, ภิกฺขุโน กตีหากาเรหิ วิปฺปฏิสาโร อุปทหาตพฺโพ”ติ? “อธมฺมโจทกสฺส, อุปาลิ, ภิกฺขุโน ปญฺจหากาเรหิ วิปฺปฏิสาโร อุปทหาตพฺโพ – อกาเลนายสฺมา โจเทสิ, โน กาเลน, อลํ เต วิปฺปฏิสาราย; อภูเตนายสฺมา โจเทสิ, โน ภูเตน, อลํ เต วิปฺปฏิสาราย; ผรุเสนายสฺมา โจเทสิ, โน สณฺเหน, อลํ เต วิปฺปฏิสาราย; อนตฺถสํหิเตนายสฺมา โจเทสิ, โน อตฺถสํหิเตน, อลํ เต วิปฺปฏิสาราย; โทสนฺตโร อายสฺมา โจเทสิ, โน เมตฺตจิตฺโต, อลํ เต วิปฺปฏิสารายาติฯ อธมฺมโจทกสฺส, อุปาลิ, ภิกฺขุโน อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ วิปฺปฏิสาโร อุปทหาตพฺโพฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ยถา น อญฺโญปิ ภิกฺขุ อภูเตน โจเทตพฺพํ มญฺเญยฺยา”ติฯ

“อธมฺมจุทิตสฺส ปน, ภนฺเต, ภิกฺขุโน กติหากาเรหิ อวิปฺปฏิสาโร อุปทหาตพฺโพ”ติ? “อธมฺมจุทิตสฺส, อุปาลิ, ภิกฺขุโน ปญฺจหากาเรหิ อวิปฺปฏิสาโร อุปทหาตพฺโพ – อกาเลนายสฺมา จุทิโต, โน กาเลน, อลํ เต อวิปฺปฏิสาราย; อภูเตนายสฺมา จุทิโต, โน ภูเตน, อลํ เต อวิปฺปฏิสาราย; ผรุเสนายสฺมา จุทิโต , โน สณฺเหน, อลํ เต อวิปฺปฏิสาราย; อนตฺถสํหิเตนายสฺมา จุทิโต, โน อตฺถสํหิเตน, อลํ เต อวิปฺปฏิสาราย; โทสนฺตเรนายสฺมา จุทิโต, โน เมตฺตจิตฺเตน, อลํ เต อวิปฺปฏิสารายาติฯ อธมฺมจุทิตสฺส, อุปาลิ, ภิกฺขุโน อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ อวิปฺปฏิสาโร อุปทหาตพฺโพ”ติฯ

“ธมฺมโจทกสฺส, ภนฺเต, ภิกฺขุโน กติหากาเรหิ อวิปฺปฏิสาโร อุปทหาตพฺโพ”ติ? “ธมฺมโจทกสฺส, อุปาลิ, ภิกฺขุโน ปญฺจหากาเรหิ อวิปฺปฏิสาโร อุปทหาตพฺโพ – กาเลนายสฺมา โจเทสิ, โน อกาเลน, อลํ เต อวิปฺปฏิสาราย; ภูเตนายสฺมา โจเทสิ, โน อภูเตน , อลํ เต อวิปฺปฏิสาราย; สณฺเหนายสฺมา โจเทสิ, โน ผรุเสน, อลํ เต อวิปฺปฏิสาราย; อตฺถสํหิเตนายสฺมา โจเทสิ, โน อนตฺถสํหิเตน, อลํ เต อวิปฺปฏิสาราย; เมตฺตจิตฺโต อายสฺมา โจเทสิ, โน โทสนฺตโร, อลํ เต อวิปฺปฏิสารายาติฯ ธมฺมโจทกสฺส, อุปาลิ, ภิกฺขุโน อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ อวิปฺปฏิสาโร อุปทหาตพฺโพฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ยถา อญฺโญปิ ภิกฺขุ ภูเตน โจเทตพฺพํ มญฺเญยฺยา”ติฯ

“ธมฺมจุทิตสฺส ปน, ภนฺเต, ภิกฺขุโน กติหากาเรหิ วิปฺปฏิสาโร อุปทหาตพฺโพ”ติ? “ธมฺมจุทิตสฺส, อุปาลิ, ภิกฺขุโน ปญฺจหากาเรหิ วิปฺปฏิสาโร อุปทหาตพฺโพ – กาเลนายสฺมา จุทิโต, โน อกาเลน, อลํ เต วิปฺปฏิสาราย; ภูเตนายสฺมา จุทิโต, โน อภูเตน , อลํ เต วิปฺปฏิสาราย; สณฺเหนายสฺมา จุทิโต, โน ผรุเสน, อลํ เต วิปฺปฏิสาราย; อตฺถสํหิเตนายสฺมา จุทิโต, โน อนตฺถสํหิเตน, อลํ เต วิปฺปฏิสาราย; เมตฺตจิตฺเตนายสฺมา จุทิโต, โน โทสนฺตเรน, อลํ เต วิปฺปฏิสารายาติฯ ธมฺมจุทิตสฺส, อุปาลิ, ภิกฺขุโน อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ วิปฺปฏิสาโร อุปทหาตพฺโพ”ติฯ

[ปริ. ๔๓๘] “โจทเกน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน กติ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ มนสิ กริตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ”ติ? “โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ มนสิ กริตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ – การุญฺญตา, หิเตสิตา, อนุกมฺปิตา, [อนุกมฺปตา (ก.)] อาปตฺติวุฏฺฐานตา, วินยปุเรกฺขารตาติฯ โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ มนสิ กริตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ”ติฯ

“จุทิเตน ปน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา กติสุ ธมฺเมสุ ปติฏฺฐาตพฺพ”นฺติ? “จุทิเตนุปาลิ, ภิกฺขุนา ทฺวีสุ ธมฺเมสุ ปติฏฺฐาตพฺพํ – สจฺเจ จ อกุปฺเป จา”ติฯ

ทุติยภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

ปาติโมกฺขฏฺฐปนกฺขนฺธโก นวโมฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถู ตึสฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อุโปสเถ ยาวติกํ, ปาปภิกฺขุ น นิกฺขมิ;
โมคฺคลฺลาเนน นิจฺฉุทฺโธ, อจฺเฉรา ชินสาสเนฯ

นินฺโนนุปุพฺพสิกฺขา จ, ฐิตธมฺโม นาติกฺกมฺม;
กุณปุกฺขิปติ สงฺโฆ, สวนฺติโย ชหนฺติ จฯ

สวนฺติ ปรินิพฺพนฺติ, เอกรส วิมุตฺติ จ;
พหุ ธมฺมวินโยปิ, ภูตฏฺฐาริยปุคฺคลาฯ

สมุทฺทํ อุปมํ กตฺวา, วาเจสิ [ฐาเปสิ (ก.)] สาสเน คุณํ;
อุโปสเถ ปาติโมกฺขํ, น อมฺเห โกจิ ชานาติฯ

ปฏิกจฺเจว อุชฺฌนฺติ, เอโก ทฺเว ตีณิ จตฺตาริ;
ปญฺจ ฉ สตฺต อฏฺฐานิ, นวา จ ทสมานิ จฯ

สีล-อาจาร-ทิฏฺฐิ จ, อาชีวํ จตุภาคิเก;
ปาราชิกญฺจ สงฺฆาทิ, ปาจิตฺติ ปาฏิเทสนิฯ

ทุกฺกฏํ ปญฺจภาเคสุ, สีลาจารวิปตฺติ จ;
อกตาย กตาย จ, ฉภาเคสุ ยถาวิธิฯ

ปาราชิกญฺจ สงฺฆาทิ, ถุลฺลํ ปาจิตฺติเยน จ;

ปาฏิเทสนิยญฺเจว , ทุกฺกฏญฺจ ทุพฺภาสิตํฯ

สีลาจารวิปตฺติ จ, ทิฏฺฐิอาชีววิปตฺติ;
ยา จ อฏฺฐา กตากเต, เตเนตา สีลาจารทิฏฺฐิยาฯ

อกตาย กตายาปิ, กตากตายเมว จ;
เอวํ นววิธา วุตฺตา, ยถาภูเตน ญายโตฯ

ปาราชิโก วิปฺปกตา, ปจฺจกฺขาโต ตเถว จ;
อุเปติ ปจฺจาทิยติ, ปจฺจาทานกถา จ ยาฯ

สีลาจารวิปตฺติ จ, ตถา ทิฏฺฐิวิปตฺติยา;
ทิฏฺฐสุตปริสงฺกิตํ, ทสธา ตํ วิชานาถฯ

ภิกฺขุ วิปสฺสติ ภิกฺขุํ, อญฺโญ จาโรจยาติ ตํ;
โส เยว ตสฺส อกฺขาติ [วิปสฺสญฺโญ จาโรจติ; ตํ สุทฺเธว ตสฺส อกฺขาติ (ก.)], ปาติโมกฺขํ ฐเปติ โสฯ

วุฏฺฐาติ อนฺตราเยน, ราชโจรคฺคุทกา จ;
มนุสฺสอมนุสฺสา จ, วาฬสรีสปา ชีวิพฺรหฺมํฯ

ทสนฺนมญฺญตเรน, ตสฺมึ อญฺญตเรสุ วา;
ธมฺมิกาธมฺมิกา เจว, ยถา มคฺเคน ชานาถฯ

กาลภูตตฺถสํหิตํ , ลภิสฺสามิ ภวิสฺสติ;
กายวาจสิกา เมตฺตา, พาหุสจฺจํ อุภยานิฯ

กาลภูเตน สณฺเหน, อตฺถเมตฺเตน โจทเย;
วิปฺปฏิสารธมฺเมน, ตถา วาจา [ตเถวาปิ (สฺยา.)] วิโนทเยฯ

ธมฺมโจทจุทิตสฺส, วิโนเทติ วิปฺปฏิสาโร;
กรุณา หิตานุกมฺปิ, วุฏฺฐานปุเรกฺขาโรฯ

โจทกสฺส ปฏิปตฺติ, สมฺพุทฺเธน ปกาสิตา;
สจฺเจ เจว อกุปฺเป จ, จุทิตสฺเสว ธมฺมตาติฯ

ปาติโมกฺขฏฺฐปนกฺขนฺธกํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ภิกฺขุนิกฺขนฺธกํ

๑. ปฐมภาณวาโร

มหาปชาปติโคตมีวตฺถุ

๔๐๒. [อ. นิ. ๘.๕๑ อิทํ วตฺถุ อาคตํ] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิคฺโรธาราเมฯ อถ โข มหาปชาปติ [มหาปชาปตี (สี. สฺยา.)] โคตมี เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข มหาปชาปติ โคตมี ภควนฺตํ เอตทโวจ – "สาธุ, ภนฺเต, ลเภยฺย มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺช"นฺติฯ "อลํ, โคตมิ, มา เต รุจฺจิ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชา"ติฯ ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข มหปชาปติ โคตมี ภควนฺตํ เอตทโวจ – "สาธุ, ภนฺเต, ลเภยฺย มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺช"นฺติฯ "อลํ, โคตมิ, มา เต รุจฺจิ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชา"ติฯ อถ โข มหาปชาปติ โคตมี – น ภควา อนุชานาติ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ – ทุกฺขี ทุมฺมนา อสฺสุมุขี รุทมานา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

อถ โข ภควา กปิลวตฺถุสฺมึ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน เวสาลี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน เวสาลี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ อถ โข มหาปชาปติ โคตมี เกเส เฉทาเปตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา สมฺพหุลาหิ สากิยานีหิ สทฺธึ เยน เวสาลี เตน ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน เยน เวสาลี มหาวนํ กูฏาคารสาลา เตนุปสงฺกมิฯ อถ โข มหาปชาปติ โคตมี สูเนหิ ปาเทหิ รโชกิณฺเณน คตฺเตน ทุกฺขี ทุมฺมนา อสฺสุมุขี รุทมานา พหิทฺวารโกฏฺฐเก อฏฺฐาสิฯ อทฺทสา โข อายสฺมา อานนฺโท มหาปชาปตึ โคตมึ สูเนหิ ปาเทหิ รโชกิณฺเณน คตฺเตน ทุกฺขึ ทุมฺมนํ อสฺสุมุขึ รุทมานํ พหิทฺวารโกฏฺฐเก ฐิตํฯ ทิสฺวาน มหาปชาปตึ โคตมึ เอตทโวจ – "กิสฺส ตฺวํ, โคตมิ, สูเนหิ ปาเทหิ รโชกิณฺเณน คตฺเตน ทุกฺขี ทุมฺมนา อสฺสุมุขี รุทมานา พหิทฺวารโกฏฺฐเก ฐิตา"ติ? "ตถา หิ ปน, ภนฺเต อานนฺท, น ภควา อนุชานาติ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺช"นฺติฯ "เตน หิ ตฺวํ, โคตมิ, มุหุตฺตํ อิเธว ตาว โหหิ, ยาวาหํ ภควนฺตํ ยาจามิ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺช"นฺติฯ

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ – "เอสา, ภนฺเต, มหาปชาปติ โคตมี สูเนหิ ปาเทหิ รโชกิณฺเณน คตฺเตน ทุกฺขี ทุมฺมนา อสฺสุมุขี รุทมานา พหิทฺวารโกฏฺฐเก ฐิตา – น ภควา อนุชานาติ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติฯ สาธุ, ภนฺเต, ลเภยฺย มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺช"นฺติฯ "อลํ, อานนฺท, มา เต รุจฺจิ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชา"ติฯ ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข อายสฺมา

อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ – “สาธุ, ภนฺเต, ลเภยฺย มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺช”นฺติฯ “อลํ, อานนฺท, มา เต รุจฺจิ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชา”ติฯ

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท [อ. นิ. ๘.๕๑ “อถ โข อายสฺมโต อานนฺทสฺส เอตทโหสี”ติ อาคตํ] – “น ภควา อนุชานาติ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชํ; ยํนูนาหํ อญฺเญนปิ ปริยาเยน ภควนฺตํ ยาเจยฺยํ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺช”นฺติฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ภพฺโพ นุ โข, ภนฺเต, มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา โสตาปตฺติผลํ วา สกทาคามิผลํ [สกิทาคามิผลํ (สฺยา.)] วา อนาคามิผลํ วา อรหตฺตผลํ วา สจฺฉิกาตุ”นฺติ? “ภพฺโพ, อานนฺท, มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา โสตาปตฺติผลมฺปิ สกทาคามิผลมฺปิ อนาคามิผลมฺปิ อรหตฺตผลมฺปิ สจฺฉิกาตุ”นฺติฯ “สเจ, ภนฺเต, ภพฺโพ มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา โสตาปตฺติผลมฺปิ สกทาคามิผลมฺปิ อนาคามิผลมฺปิ อรหตฺตผลมฺปิ สจฺฉิกาตุํ; พหูปการา, ภนฺเต, มหาปชาปติ โคตมี ภควโต มาตุจฺฉา อาปาทิกา , โปสิกา, ขีรสฺส ทายิกา, ภควนฺตํ ชเนตฺติยา กาลงฺกตาย ถญฺญํ ปาเยสิ; สาธุ, ภนฺเต, ลเภยฺย มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺช”นฺติฯ

อฏฺฐครุธมฺมา

๔๐๓. “สเจ, อานนฺท, มหาปชาปตี โคตมี อฏฺฐ ครุธมฺเม ปฏิคฺคณฺหาติ, สาวสฺสาฯ โหตุ อุปสมฺปทาฯ

[ปาจิ. ๑๔๙] “วสฺสสตูปสมฺปนฺนาย ภิกฺขุนิยา ตทหุปสมฺปนฺนสฺส ภิกฺขุโน อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺมํ กาตพฺพํฯ อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา [ครุํกตฺวา (ก.)] มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ

“น ภิกฺขุนิยา อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสิตพฺพํฯ อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ

“อนฺวฑฺฒมาสํ ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุสงฺฆโต ทฺเว ธมฺมา ปจฺจาสีสิตพฺพา – อุโปสถปุจฺฉกญฺจ, โอวาทูปสงฺกมนญฺจฯ อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ

“วสฺสํวุฏฺฐาย ภิกฺขุนิยา อุภโตสงฺเฆ ตีหิ ฐาเนหิ ปวาเรตพฺพํ – ทิฏฺเฐน วา, สุเตน วา, ปริสงฺกาย วาฯ อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ

“ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺนาย ภิกฺขุนิยา อุภโตสงฺเฆ ปกฺขมานตฺตํ จริตพฺพํฯ อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ

“ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปทา ปริเยสิตพฺพาฯ อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ

“น ภิกฺขุนิยา เกนจิ ปริยาเยน ภิกฺขุ อกฺโกสิตพฺโพ ปริภาสิตพฺโพฯ อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ

“อชฺชตคฺเค โอวโฏ ภิกฺขุนีนํ ภิกฺขูสุ วจนปโถ, อโนวโฏ ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีสุ วจนปโถฯ อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ

“สเจ, อานนฺท, มหาปชาปติ โคตมี อิเม อฏฺฐ ครุธมฺเม ปฏิคฺคณฺหาติ, สาวสฺสา โหตุ อุปสมฺปทา”ติฯ

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต สนฺติเก อฏฺฐ ครุธมฺเม อุคฺคเหตฺวา เยน มหาปชาปติ โคตมี เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา มหาปชาปตึ โคตมึ เอตทโวจ – “สเจ โข ตฺวํ, โคตมิ, อฏฺฐ ครุธมฺเม ปฏิคฺคณฺเหยฺยาสิ, สาว เต ภวิสฺสติ อุปสมฺปทาฯ

“วสฺสสตูปสมฺปนฺนาย ภิกฺขุนิยา ตทหุปสมฺปนฺนสฺส ภิกฺขุโน อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺมํ กาตพฺพํฯ อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ

“น ภิกฺขุนิยา อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสิตพฺพํฯ อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ

“อนฺวฑฺฒมาสํ ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุสงฺฆโต ทฺเว ธมฺมา ปจฺจาสีสิตพฺพา – อุโปสถปุจฺฉกญฺจ, โอวาทูปสงฺกมนญฺจฯ อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ

“วสฺสํวุฏฺฐาย ภิกฺขุนิยา อุภโตสงฺเฆ ตีหิ ฐาเนหิ ปวาเรตพฺพํ – ทิฏฺเฐน วา, สุเตน วา, ปริสงฺกาย วาฯ อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ

“ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺนาย ภิกฺขุนิยา อุภโตสงฺเฆ ปกฺขมานตฺตํ จริตพฺพํฯ อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ

“ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปทา ปริเยสิตพฺพาฯ อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ

“น ภิกฺขุนิยา เกนจิ ปริยาเยน ภิกฺขุ อกฺโกสิตพฺโพ ปริภาสิตพฺโพฯ อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ

“อชฺชตคฺเค โอวโฏ ภิกฺขุนีนํ ภิกฺขูสุ วจนปโถ, อโนวโฏ ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีสุ วจนปโถฯ อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ

“สเจ โข ตฺวํ, โคตมิ, อิเม อฏฺฐ ครุธมฺเม ปฏิคฺคณฺเหยฺยาสิ, สาว เต ภวิสฺสติ อุปสมฺปทา”ติฯ

“เสยฺยถาปิ, ภนฺเต อานนฺท, อิตฺถี วา ปุริโส วา ทหโร, ยุวา, มณฺฑนกชาติโก สีสํนหาโต อุปฺปลมาลํ วา วสฺสิกมาลํ วา อติมุตฺตกมาลํ [อธิมตฺตกมาลํ (สฺยา.)] วา ลภิตฺวา อุโภหิ หตฺเถหิ ปฏิคฺคเหตฺวา อุตฺตมงฺเค สิรสฺมึ ปติฏฺฐาเปยฺย; เอวเมว โข อหํ, ภนฺเต, อานนฺท อิเม อฏฺฐ ครุธมฺเม ปฏิคฺคณฺหามิ ยาวชีวํ อนติกฺกมนีเย”ติฯ

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ปฏิคฺคหิตา, ภนฺเต, มหาปชาปติยา โคตมิยา อฏฺฐ ครุธมฺมา, อุปสมฺปนฺนา ภควโต มาตุจฺฉา”ติฯ

“สเจ, อานนฺท, นาลภิสฺส มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชํ, จิรฏฺฐิติกํ, อานนฺท, พฺรหฺมจริยํ อภวิสฺส, วสฺสสหสฺสํ สทฺธมฺโม ติฏฺเฐยฺยฯ ยโต จ โข, อานนฺท, มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต, น ทานิ, อานนฺท, พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ ภวิสฺสติฯ ปญฺเจว ทานิ, อานนฺท, วสฺสสตานิ สทฺธมฺโม ฐสฺสติฯ

“เสยฺยถาปิ, อานนฺท, ยานิ กานิจิ กุลานิ พหุตฺถิกานิ [พหุอิตฺถิกานิ (สี. สฺยา.)] อปฺปปุริสกานิ, ตานิ สุปฺปธํสิยานิ โหนฺติ โจเรหิ กุมฺภเถนเกหิ; เอวเมว โข, อานนฺท, ยสฺมึ ธมฺมวินเย ลภติ มาตุคาโม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชํ, น ตํ พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ โหติฯ

“เสยฺยถาปิ , อานนฺท, สมฺปนฺเน สาลิกฺเขตฺเต เสตฏฺฐิกา นาม โรคชาติ นิปตติ, เอวํ ตํ สาลิกฺเขตฺตํ น จิรฏฺฐิติกํ โหติ; เอวเมว โข, อานนฺท, ยสฺมึ ธมฺมวินเย ลภติ มาตุคาโม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชํ, น ตํ พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ โหติฯ

“เสยฺยถาปิ, อานนฺท, สมฺปนฺเน อุจฺฉุกฺเขตฺเต มญฺชิฏฺฐิกา [มญฺเชฏฺฐิกา (สี. สฺยา.)] นาม โรคชาติ นิปตติ, เอวํ ตํ อุจฺฉุกฺเขตฺตํ น จิรฏฺฐิติกํ โหติ; เอวเมว โข, อานนฺท, ยสฺมึ ธมฺมวินเย ลภติ มาตุคาโม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชํ, น ตํ พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ โหติฯ

“เสยฺยถาปิ, อานนฺท, ปุริโส มหโต ตฬากสฺส ปฏิกจฺเจว อาฬึ พนฺเธยฺย ยาวเทว อุทกสฺส อนติกฺกมนาย; เอวเมว โข, อานนฺท, มยา ปฏิกจฺเจว ภิกฺขุนีนํ อฏฺฐ ครุธมฺมา ปญฺญตฺตา ยาวชีวํ อนติกฺกมนียา”ติฯ

ภิกฺขุนีนํ อฏฺฐ ครุธมฺมา นิฏฺฐิตาฯ

ภิกฺขุนีอุปสมฺปทานุชานนํ

๔๐๔. อถ โข มหาปชาปติ โคตมี เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข มหาปชาปตี โคตมี ภควนฺตํ เอตทโวจ – “กถาหํ, ภนฺเต, อิมาสุ สากิยานี

สุ ปฏิปชฺชามี”ติ? อถ โข ภควา มหาปชาปตึ โคตมึ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข มหาปชาปติ โคตมี ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนิโย อุปสมฺปาเทตุ”นฺติฯ

อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย มหาปชาปตึ โคตมึ เอตทโวจุํ – “อยฺยา อนุปสมฺปนฺนา, มยญฺจมฺหา อุปสมฺปนฺนา; เอวญฺหิ ภควตา ปญฺญตฺตํ ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนิโย อุปสมฺปาเทตพฺพา”ติฯ อถ โข มหาปชาปติ โคตมี เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข มหาปชาปติ โคตมี อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ – “อิมา มํ, ภนฺเต อานนฺท, ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – ‘อยฺยา อนุปสมฺปนฺนา, มยญฺจมฺหา อุปสมฺปนฺนา; เอวญฺหิ ภควตา ปญฺญตฺตํ ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนิโย อุปสมฺปาเทตพฺพา’”ติฯ

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ – “มหาปชาปติ, ภนฺเต, โคตมี เอวมาห – ‘อิมา มํ, ภนฺเต อานนฺท, ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – อยฺยา อนุปสมฺปนฺนา, มยญฺจมฺหา อุปสมฺปนฺนา; เอวญฺหิ ภควตา ปญฺญตฺตํ ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนิโย อุปสมฺปาเทตพฺพา’”ติฯ

“ยทคฺเคน, อานนฺท, มหาปชาปติยา โคตมิยา อฏฺฐ ครุธมฺมา ปฏิคฺคหิตา, ตเทว สา [ตเทวสฺสา (ก.)] อุปสมฺปนฺนา”ติฯ

๔๐๕. อถ โข มหาปชาปติ โคตมี เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข มหาปชาปติ โคตมี อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ – “เอกาหํ, ภนฺเต อานนฺท, ภควนฺตํ วรํ ยาจามิฯ สาธุ, ภนฺเต, ภควา อนุชาเนยฺย ภิกฺขูนญฺจ ภิกฺขุนีนญฺจ ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺม”นฺติฯ

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ – “มหาปชาปติ, ภนฺเต, โคตมี เอวมาห – ‘เอกาหํ, ภนฺเต อานนฺท, ภควนฺตํ วรํ ยาจามิฯ สาธุ, ภนฺเต, ภควา อนุชาเนยฺย ภิกฺขูนญฺจ ภิกฺขุนีนญฺจ ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺม’”นฺติฯ

“อฏฺฐานเมตํ, อานนฺท, อนวกาโส , ยํ ตถาคโต อนุชาเนยฺย มาตุคามสฺส อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺมํฯ อิเมหิ นาม, อานนฺท, อญฺญติตฺถิยา ทุรกฺขาตธมฺมา มาตุคามสฺส อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺมํ น กริสฺสนฺติ ; กิมงฺคํ ปน ตถาคโต อนุชานิสฺสติ มาตุคามสฺส อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺม”นฺติ?

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “น, ภิกฺขเว, มาตุคามสฺส อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺมํ กาตพฺพํฯ โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

อถ โข มหาปชาปติ โคตมี เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข มหาปชาปติ โคตมี ภควนฺตํ เอตทโวจ – “ยานิ ตานิ, ภนฺเต, ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทานิ ภิกฺขูหิ สาธารณานิ, กถํ มยํ, ภนฺเต, เตสุ สิกฺขาปเทสุ ปฏิปชฺชามา”ติ? “ยานิ ตานิ, โคตมิ, ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทานิ ภิกฺขูหิ สาธารณานิ, ยถา ภิกฺขู สิกฺขนฺติ ตถา เตสุ สิกฺขาปเทสุ สิกฺขถา”ติฯ “ยานิ ปน ตานิ, ภนฺเต, ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทานิ ภิกฺขูหิ อสาธารณานิ, กถํ มยํ, ภนฺเต, เตสุ สิกฺขาปเทสุ ปฏิปชฺชามา”ติ? “ยานิ ตานิ, โคตมิ, ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทานิ ภิกฺขูหิ อสาธารณานิ, ยถาปญฺญตฺเตสุ สิกฺขาปเทสุ สิกฺขถา”ติฯ

๔๐๖. [อ. นิ. ๘.๕๓] อถ โข มหาปชาปติ โคตมี เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข มหาปชาปติ โคตมี ภควนฺตํ เอตทโวจ – “สาธุ เม, ภนฺเต, ภควา สํขิตฺเตน ธมฺมํ เทเสตุ, ยมหํ ภควโต ธมฺมํ สุตฺวา เอกา วูปกฏฺฐา อปฺปมตฺตา อาตาปินี ปหิตตฺตา วิหเรยฺย”นฺติฯ “เย โข ตฺวํ, โคตมิ, ธมฺเม ชาเนยฺยาสิ – อิเม ธมฺมา สราคาย สํวตฺตนฺติ โน วิราคาย, สญฺโญคาย สํวตฺตนฺติ โน วิสญฺโญคาย, อาจยาย สํวตฺตนฺติ โน อปจยาย, มหิจฺฉตาย สํวตฺตนฺติ โน อปฺปิจฺฉตาย, อสนฺตุฏฺฐิยา สํวตฺตนฺติ โน สนฺตุฏฺฐิยา, สงฺคณิกาย สํวตฺตนฺติ โน ปวิเวกาย, โกสชฺชาย สํวตฺตนฺติ โน วีริยารมฺภาย, ทุพฺภรตาย สํวตฺตนฺติ โน สุภรตาย; เอกํเสน, โคตมิ, ธาเรยฺยาสิ – เนโส ธมฺโม, เนโส วินโย, เนตํ สตฺถุสาสนนฺติฯ เย จ โข ตฺวํ, โคตมิ, ธมฺเม ชาเนยฺยาสิ – อิเม ธมฺมา วิราคาย สํวตฺตนฺติ โน สราคาย, วิสญฺโญคาย สํวตฺตนฺติ โน สญฺโญคาย, อปจยาย สํวตฺตนฺติ โน อาจยาย, อปฺปิจฺฉตาย สํวตฺตนฺติ โน มหิจฺฉตาย, สนฺตุฏฺฐิยา สํวตฺตนฺติ โน อสนฺตุฏฺฐิยา, ปวิเวกาย สํวตฺตนฺติ โน สงฺคณิกาย, วีริยารมฺภาย สํวตฺตนฺติ โน โกสชฺชาย, สุภรตาย สํวตฺตนฺติ โน ทุพฺภรตาย; เอกํเสน, โคตมิ, ธาเรยฺยาสิ – เอโส ธมฺโม, เอโส วินโย, เอตํ สตฺถุสาสน”นฺติฯ

๔๐๗. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนีนํ ปาติโมกฺขํ น อุทฺทิสียติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีนํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตุ”นฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เกน นุ โข ภิกฺขุนีนํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนีนํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “ชายาโย อิมา อิเมสํ, ชาริโย อิมา อิเมสํ, อิทานิ อิเม อิมาหิ สทฺธึ อภิรมิสฺสนฺตี”ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพํฯ โย อุทฺทิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีหิ ภิกฺขุนีนํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตุ”นฺติฯ ภิกฺขุนิโย น ชานนฺติ – “เอวํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพ”นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนํ อาจิกฺขิตุํ – ‘เอวํ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิเสยฺยาถา’”ติฯ

๔๐๘. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อาปตฺตึ น ปฏิกโรนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา อาปตฺติ น ปฏิกาตพฺพาฯ ยา น ปฏิกเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ ภิกฺขุนิโย น ชานนฺติ – “เอวํ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา”ติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนํ อาจิกฺขิตุํ – ‘เอวํ อาปตฺตึ ปฏิกเรยฺยาถา’”ติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เกน นุ โข ภิกฺขุนีนํ อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพา”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนํ อาปตฺตึ ปฏิคฺคเหตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย รถิกายปิ พฺยูเหปิ สิงฺฆาฏเกปิ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา ปตฺตํ ภูมิยํ นิกฺขิปิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา อาปตฺตึ ปฏิกโรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “ชายาโย อิมา อิเมสํ, ชาริโย อิมา อิเมสํ, รตฺตึ วิมาเนตฺวา อิทานิ ขมาเปนฺตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนํ อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ โย ปฏิคฺคณฺเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีหิ ภิกฺขุนีนํ อาปตฺตึ ปฏิคฺคเหตุ”นฺติฯ ภิกฺขุนิโย น ชานนฺติ – “เอวํ อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพา”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนํ อาจิกฺขิตุํ – ‘เอวํ อาปตฺตึ ปฏิคฺคณฺเหยฺยาถา’”ติฯ

๔๐๙. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนีนํ กมฺมํ น กริยติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีนํ กมฺมํ กาตุ”นฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เกน นุ โข ภิกฺขุนีนํ กมฺมํ กาตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนํ กมฺมํ กาตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน กตกมฺมา ภิกฺขุนิโย รถิกายปิ พฺยูเหปิ สิงฺฆาฏเกปิ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา ปตฺตํ ภูมิยํ นิกฺขิปิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา ขมาเปนฺติ ‘เอวํ นูน กาตพฺพ’นฺติ มญฺญมานาฯ มนุสฺสา ตเถว อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “ชายาโย อิมา อิเมสํ, ชาริโย อิมา อิเมสํ, รตฺตึ วิมาเนตฺวา อิทานิ ขมาเปนฺตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนํ กมฺมํ กาตพฺพํฯ โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีหิ ภิกฺขุนีนํ กมฺมํ กาตุ”นฺติฯ ภิกฺขุนิโย น ชานนฺติ – “เอวํ กมฺมํ กาตพฺพ”นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนํ อาจิกฺขิตุํ – ‘เอวํ กมฺมํ กเรยฺยาถา’”ติฯ

๔๑๐. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย สงฺฆมชฺเฌ ภณฺฑนชาตา กลหชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ มุขสตฺตีหิ วิตุทนฺตา วิหรนฺติฯ น สกฺโกนฺติ ตํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนํ อธิกรณํ วูปสเมตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ภิกฺขุนีนํ อธิกรณํ วูปสเมนฺติฯ ตสฺมึ โข ปน อธิกรเณ วินิจฺฉิยมาเน ทิสฺสนฺติ ภิกฺขุนิโย กมฺมปฺปตฺตาโยปิ อาปตฺติคามินิโยปิฯ ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – “สาธุ, ภนฺเต, อยฺยาว ภิกฺขุนีนํ กมฺมํ กโรนฺตุ, อยฺยาว ภิกฺขุนีนํ อาปตฺตึ ปฏิคฺคณฺหนฺตุ; เอวญฺหิ ภควตา ปญฺญตฺตํ ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนํ อธิกรณํ วูปสเมตพฺพ”นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนํ กมฺมํ อาโรเปตฺวา ภิกฺขุนีนํ

นิยฺยาเทตุํ – ภิกฺขุนีหิ ภิกฺขุนีนํ กมฺมํ กาตุํ, ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนํ อาปตฺตึ อาโรเปตฺวา ภิกฺขุนีนํ นิยฺยาเทตุํ, ภิกฺขุนีหิ ภิกฺขุนีนํ อาปตฺตึ ปฏิคฺคเหตุ''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อุปฺปลวณฺณาย ภิกฺขุนิยา อนฺเตวาสินี ภิกฺขุนี สตฺต วสฺสานิ ภควนฺตํ อนุพนฺธา โหติ วินยํ ปริยาปุณนฺตีฯ ตสฺสา มุฏฺฐสฺสตินิยา คหิโต คหิโต มุสฺสติฯ อสฺโสสิ โข สา ภิกฺขุนี – ''ภควา กิร สาวตฺถึ คนฺตุกาโม''ติฯ อถ โข ตสฺสา ภิกฺขุนิยา เอตทโหสิ – ''อหํ โข สตฺต วสฺสานิ ภควนฺตํ อนุพนฺธึ วินยํ ปริยาปุณนฺตีฯ ตสฺสา เม มุฏฺฐสฺสตินิยา คหิโต คหิโต มุสฺสติฯ ทุกฺกรํ โข ปน มาตุคาเมน ยาวชีวํ สตฺถารํ อนุพนฺธิตุํฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ''นฺติ? อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนํ วินยํ วาเจตุ''นฺติฯ

ปฐมภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๒. ทุติยภาณวาโร

๔๑๑. อถ โข ภควา เวสาลิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน สาวตฺถิ เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน สาวตฺถิ ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย กทฺทโมทเกน โอสิญฺจนฺติ – อปฺเปว นาม อมฺเหสุ สารชฺเชยฺยุนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา ภิกฺขุนิโย กทฺทโมทเกน โอสิญฺจิตพฺพาฯ โย โอสิญฺเจยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตสฺส ภิกฺขุโน ทณฺฑกมฺมํ กาตุ''นฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ''กึ นุ โข ทณฺฑกมฺมํ กาตพฺพ''นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อวนฺทิโย โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภิกฺขุนิสงฺเฆน กาตพฺโพ''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กายํ วิวริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ทสฺเสนฺติ ...เป.... อูรุํ วิวริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ทสฺเสนฺติ, องฺคชาตํ วิวริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ทสฺเสนฺติ, ภิกฺขุนิโย โอภาเสนฺติ, ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สมฺปโยเชนฺติ – อปฺเปว นาม อมฺเหสุ สารชฺเชยฺยุนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา กาโย วิวริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ทสฺเสตพฺโพ, น อูรุ วิวริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ทสฺเสตพฺโพ, น องฺคชาตํ วิวริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ทสฺเสตพฺพํ, น ภิกฺขุนิโย โอภาสิตพฺพา, น ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สมฺปโยเชตพฺพํฯ โย สมฺปโยเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตสฺส ภิกฺขุโน ทณฺฑกมฺมํ กาตุ''นฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ''กึ นุ โข ทณฺฑกมฺมํ กาตพฺพ''นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อวนฺทิโย โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภิกฺขุนิสงฺเฆน กาตพฺโพ''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุํ กทฺทโมทเกน โอสิญฺจนฺติ – อปฺเปว นาม อมฺเหสุ สารชฺเชยฺยุนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุ กทฺทโมทเกน โอสิญฺจิตพฺโพฯ ยา โอสิญฺเจยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตสฺสา ภิกฺขุนิยา ทณฺฑกมฺมํ กาตุ''นฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ''กึ นุ โข ทณฺฑกมฺมํ กาตพฺพ''นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ ภิกฺขเว, อาวรณํ กาตุ''นฺติฯ อาวรเณ กเต น อาทิยนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอวาทํ ฐเปตุ''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย กายํ วิวริตฺวา ภิกฺขูนํ ทสฺเสนฺติ, ถนํ วิวริตฺวา ภิกฺขูนํ ทสฺเสนฺติ, อูรุํ วิวริตฺวา ภิกฺขูนํ ทสฺเสนฺติ, องฺคชาตํ วิวริตฺวา ภิกฺขูนํ ทสฺเสนฺติ, ภิกฺขู โอภาเสนฺติ, ภิกฺขูหิ สทฺธึ สมฺปโยเชนฺติ – อปฺเปว นาม อมฺเหสุ สารชฺเชยฺยุนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา กาโย วิวริตฺวา ภิกฺขูนํ ทสฺเสตพฺโพ...เป.... น ถโน วิวริตฺวา ภิกฺขูนํ ทสฺเสตพฺโพ, น อูรุ วิวริตฺวา ภิกฺขูนํ ทสฺเสตพฺโพ, น องฺคชาตํ วิวริตฺวา ภิกฺขูนํ ทสฺเสตพฺพํ, น ภิกฺขู โอภาสิตพฺพา, น ภิกฺขูหิ สทฺธึ สมฺปโยเชตพฺพํฯ ยา สมฺปโยเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตสฺสา ภิกฺขุนิยา ทณฺฑกมฺมํ กาตุ”นฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กึ นุ โข ทณฺฑกมฺมํ กาตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาวรณํ กาตุ”นฺติฯ อาวรเณ กเต น อาทิยนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โอวาทํ ฐเปตุ”นฺติฯ อถ โข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กปฺปติ นุ โข โอวาทฏฺฐปิตาย [โอวาทฐปิตาย (สฺยา.), โอวาทํฐปิตาย (ก.)] ภิกฺขุนิยา สทฺธึ อุโปสถํ กาตุํ, น นุ โข กปฺปตี”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, โอวาทฏฺฐปิตาย ภิกฺขุนิยา สทฺธึ อุโปสโถ กาตพฺโพ, ยาว น ตํ อธิกรณํ วูปสนฺตํ โหตี”ติฯ

๔๑๒. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี โอวาทํ ฐเปตฺวา จาริกํ ปกฺกามิฯ ภิกฺขุนิโย อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺโย อุทายี โอวาทํ ฐเปตฺวา จาริกํ ปกฺกมิสฺสตี”ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, โอวาทํ ฐเปตฺวา จาริกา ปกฺกมิตพฺพาฯ โย ปกฺกเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน [เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู (สฺยา. กํ.)] พาลา อพฺยตฺตา โอวาทํ ฐเปนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, พาเลน อพฺยตฺเตน โอวาโท ฐเปตพฺโพฯ โย ฐเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อวตฺถุสฺมึ อการเณ โอวาทํ ฐเปนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, อวตฺถุสฺมึ อการเณ โอวาโท ฐเปตพฺโพฯ โย ฐเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู โอวาทํ ฐเปตฺวา วินิจฺฉยํ น เทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, โอวาทํ ฐเปตฺวา วินิจฺฉโย น ทาตพฺโพฯ โย น ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๔๑๓. [ปาจิ. ๑๐๕๔] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย โอวาทํ น คจฺฉนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา โอวาโท น คนฺตพฺโพฯ ยา น คจฺเฉยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพ”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน สพฺโพ ภิกฺขุนิสงฺโฆ โอวาทํ คจฺฉติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “ชายาโย อิมา อิเมสํ, ชาริโย อิมา อิเมสํ, อิทานิ อิเม อิมาหิ สทฺธึ อภิรมิสฺสนฺตี”ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, สพฺเพน ภิกฺขุนิสงฺเฆน โอวาโท คนฺตพฺโพฯ คจฺเฉยฺย เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จตูหิ ปญฺจหิ ภิกฺขุนีหิ โอวาทํ คนฺตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน จตสฺโส ปญฺจ ภิกฺขุนิโย โอวาทํ คจฺฉนฺติฯ มนุสฺสา ตเถว อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “ชายาโย อิมา อิเมสํ, ชาริโย อิมา อิเมสํ, อิทานิ อิเม อิมาหิ สทฺธึ อภิรมิสฺสนฺตี”ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, จตูหิ ปญฺจหิ ภิกฺขุนีหิ โอวาโท คนฺตพฺโพฯ คจฺเฉยฺยุํ เจ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชา

นามิ, ภิกฺขเว, ทฺเว ติสฺโส ภิกฺขุนิโย [ภิกฺขุนีหิ (ก.)] โอวาทํ คนฺตุํฯ เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – 'ภิกฺขุนิสงฺโฆ, อยฺย, ภิกฺขุสงฺฆสฺส ปาเท วนฺทติ, โอวาทูปสงฺกมนญฺจ ยาจติ; ลภตุ กิร, อยฺย, ภิกฺขุนิสงฺโฆ โอวาทูปสงฺกมน'นฺติฯ เตน ภิกฺขุนา ปาติโมกฺขุทฺเทสโก อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – 'ภิกฺขุนีสงฺโฆ, ภนฺเต, ภิกฺขุสงฺฆสฺส ปาเท วนฺทติ, โอวาทูปสงฺกมนญฺจ ยาจติ; ลภตุ กิร, ภนฺเต, ภิกฺขุนิสงฺโฆ โอวาทูปสงฺกมน'นฺติฯ ปาติโมกฺขุทฺเทสเกน วตฺตพฺโพ – 'อตฺถิ โกจิ ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก สมฺมโต'ติ? สเจ โหติ โกจิ ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก สมฺมโต, ปาติโมกฺขุทฺเทสเกน วตฺตพฺโพ – 'อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก สมฺมโต, ตํ ภิกฺขุนิสงฺโฆ อุปสงฺกมตู'ติฯ สเจ น โหติ โกจิ ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก สมฺมโต, ปาติโมกฺขุทฺเทสเกน วตฺตพฺโพ – 'โก อายสฺมา อุสฺสหติ ภิกฺขุนิโย โอวทิตุ'นฺติ? สเจ โกจิ อุสฺสหติ ภิกฺขุนิโย โอวทิตุํ, โส จ โหติ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต, สมฺมนฺนิตฺวา วตฺตพฺโพ – 'อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก สมฺมโต, ตํ ภิกฺขุนิสงฺโฆ อุปสงฺกมตู'ติฯ สเจ น โกจิ อุสฺสหติ ภิกฺขุนิโย โอวทิตุํ, ปาติโมกฺขุทฺเทสเกน วตฺตพฺโพ – 'นตฺถิ โกจิ ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก สมฺมโต, ปาสาทิเกน ภิกฺขุนิสงฺโฆ สมฺปาเทตู''ติฯ

๔๑๔. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู โอวาทํ น คณฺหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "น, ภิกฺขเว, โอวาโท น คเหตพฺโพฯ โย น คณฺเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา"ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ พาโล โหติฯ ตํ ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – "โอวาทํ, อยฺย, คณฺหาหี"ติ ฯ "อหญฺหิ, ภคินี, พาโล; กถาหํ โอวาทํ คณฺหามี"ติ? "คณฺหาหยฺย , โอวาทํ; เอวญฺหิ ภควตา ปญฺญตฺตํ – ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนํ โอวาโท คเหตพฺโพ"ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ฐเปตฺวา พาลํ, อวเสเสหิ โอวาทํ คเหตุ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – "โอวาทํ, อยฺย คณฺหาหี"ติฯ "อหญฺหิ, ภคินี, คิลาโน; กถาหํ โอวาทํ คณฺหามี"ติ? "คณฺหาหยฺย, โอวาทํ; เอวญฺหิ ภควตา ปญฺญตฺตํ – ฐเปตฺวา พาลํ, อวเสเสหิ โอวาโท คเหตพฺโพ"ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ฐเปตฺวา พาลํ, ฐเปตฺวา คิลานํ, อวเสเสหิ โอวาทํ คเหตุ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คมิโก โหติฯ ตํ ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – "โอวาทํ, อยฺย, คณฺหาหี"ติฯ "อหญฺหิ, ภคินี, คมิโก; กถาหํ โอวาทํ คณฺหามี"ติ? "คณฺหาหยฺย, โอวาทํ; เอวญฺหิ ภควตา ปญฺญตฺตํ – ฐเปตฺวา พาลํ, ฐเปตฺวา คิลานํ, อวเสเสหิ โอวาโท คเหตพฺโพ"ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ "อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ฐเปตฺวา พาลํ, ฐเปตฺวา คิลานํ, ฐเปตฺวา คมิกํ, อวเสเสหิ โอวาทํ คเหตุ"นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อรญฺเญ วิหรติฯ ตํ ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – "โอวาทํ, อยฺย, คณฺหาหี"ติฯ "อหญฺหิ, ภคินี, อรญฺเญ วิหรามิ; กถาหํ โอวาทํ คณฺหามี"ติ? "คณฺหาหยฺย , โอวาทํ; เอวญฺหิ ภควตา ปญฺญตฺตํ – ฐเปตฺวา พาลํ, ฐเปตฺวา คิลานํ, ฐเปตฺวา คมิกํ, อวเสเสหิ โอวาโท คเหตพฺโพ"ติฯ

ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อารญฺญิเกน ภิกฺขุนา โอวาทํ คเหตุํ, สงฺเกตญฺจ กาตุํ – อตฺร ปติหริสฺสามี”ติฯ

๔๑๕. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู โอวาทํ คเหตฺวา น อาโรเจนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, โอวาโท น อาโรเจตพฺโพฯ โย น อาโรเจยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู โอวาทํ คเหตฺวา น ปจฺจาหรนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, โอวาโท น ปจฺจาหริตพฺโพฯ โย น ปจฺจาหเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย สงฺเกตํ น คจฺฉนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา สงฺเกตํ น คนฺตพฺพํฯ ยา น คจฺเฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๔๑๖. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ทีฆานิ กายพนฺธนานิ ธาเรนฺติ, เตเหว ผาสุกา นาเมนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ…เป.… เสยฺยถาปิ คิหินี กามโภคินิโยติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา ทีฆํ กายพนฺธนํ ธาเรตพฺพํฯ ยา ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา เอกปริยากตํ [เอกปริยายกตํ (สฺยา.)] กายพนฺธนํ, น จ เตน ผาสุกา นาเมตพฺพาฯ ยา นาเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย วิลีเวน [วิลิเวน (ก.)] ปฏฺเฏน ผาสุกา นาเมนฺติ…เป.… จมฺมปฏฺเฏน ผาสุกา นาเมนฺติฯ ทุสฺสปฏฺเฏน ผาสุกา นาเมนฺติฯ ทุสฺสเวณิยา ผาสุกา นาเมนฺติฯ ทุสฺสวฏฺฏิยา ผาสุกา นาเมนฺติฯ โจฬปฏฺเฏน ผาสุกา นาเมนฺติฯ โจฬเวณิยา ผาสุกา นาเมนฺติฯ โจฬวฏฺฏิยา ผาสุกา นาเมนฺติฯ สุตฺตเวณิยา ผาสุกา นาเมนฺติฯ สุตฺตวฏฺฏิยา ผาสุกา นาเมนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหินี กามโภคินิโยติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา วิลีเวน ปฏฺเฏน ผาสุกา นาเมตพฺพา…เป.… น สุตฺตวฏฺฏิยา ผาสุกา นาเมตพฺพาฯ ยา นาเมยฺย อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อฏฺฐิลฺเลน ชฆนํ ฆํสาเปนฺติ…เป.… โคหนุเกน ชฆนํ โกฏฺฏาเปนฺติ, หตฺถํ โกฏฺฏาเปนฺติ, หตฺถโกจฺฉํ โกฏฺฏาเปนฺติ, ปาทํ โกฏฺฏาเปนฺติ, ปาทโกจฺฉํ โกฏฺฏาเปนฺติ, อูรุํ โกฏฺฏาเปนฺติ, มุขํ โกฏฺฏาเปนฺติ, ทนฺตมํสํ โกฏฺฏาเปนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ…เป.… เสยฺยถาปิ คิหินี กามโภคินิโยติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา อฏฺฐิลฺเลน ชฆนํ ฆํสาเปตพฺพํ…เป.… น ทนฺตมํสํ โกฏฺฏาเปตพฺพํฯ ยา โกฏฺฏาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๔๑๗. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย มุขํ อาลิมฺปนฺติ…เป.… มุขํ อุมฺมทฺทเนนฺติ, มุขํ จุณฺเณนฺติ, มโนสิลิกาย มุขํ ลญฺเฉนฺติ, องฺคราคํ กโรนฺติ, มุขราคํ กโรนฺติ, องฺคราคมุขราคํ กโรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ…เป.… เสยฺยถาปิ คิหินี กามโภคินิโยติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว , ภิกฺขุนิยา มุขํ อาลิมฺปิตพฺพํ…เป.… น มุขํ อุมฺมทฺทิตพฺพํ, น มุขํ จุณฺเณตพฺพํ, น มโนสิลิกาย มุขํ

ลญฺฉิตพฺพํ, น องฺคราโค กาตพฺโพ, น มุขราโค กาตพฺโพ, น องฺคราคมุขราโค กาตพฺโพฯ ยา กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อวงฺคํ [อปางฺคํ (?)] กโรนฺติ...เป.... วิเสสกํ กโรนฺติ, โอโลกนเกน โอโลเกนฺติ, สาโลเก ติฏฺฐนฺติ; นจฺจํ [สนจฺจํ (สี. สฺยา.), สมชฺชํ (ก.)] การาเปนฺติ, เวสึ วุฏฺฐาเปนฺติ, ปานาคารํ ฐเปนฺติ, สูนํ ฐเปนฺติ, อาปณํ ปสาเรนฺติ, วฑฺฒึ ปโยเชนฺติ, วณิชฺชํ ปโยเชนฺติ, ทาสํ อุปฏฺฐาเปนฺติ, ทาสึ อุปฏฺฐาเปนฺติ, กมฺมการํ อุปฏฺฐาเปนฺติ, กมฺมการึ อุปฏฺฐาเปนฺติ, ติรจฺฉานคตํ อุปฏฺฐาเปนฺติ, หรีตกปกฺกิกํ [หรีตกปณฺณิกํ (ก.)] ปกิณนฺติ, นมตกํ ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ...เป.... เสยฺยถาปิ คิหินี กามโภคินิโยติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา อวงฺคํ กาตพฺพํ...เป.... น วิเสสกํ กาตพฺพํ, น โอโลกนเกน โอโลเกตพฺพํ, น สาโลเก ฐาตพฺพํ, น นจฺจํ การาเปตพฺพํ, น เวสี วุฏฺฐาเปตพฺพา, น ปานาคารํ ฐเปตพฺพํ, น สูนา ฐเปตพฺพา, น อาปโณ ปสาเรตพฺโพ, น วฑฺฒิ ปโยเชตพฺพา, น วณิชฺชา ปโยเชตพฺพา, น ทาโส อุปฏฺฐาเปตพฺโพ, น ทาสี อุปฏฺฐาเปตพฺพา, น กมฺมกาโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ, น กมฺมการี อุปฏฺฐาเปตพฺพา, น ติรจฺฉานคโต อุปฏฺฐาเปตพฺโพ, น หรีตกปกฺกิกํ ปกิณิตพฺพํ, น นมตกํ ธาเรตพฺพํฯ ยา ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา''ติฯ

๔๑๘. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สพฺพนีลกานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ...เป.... สพฺพปีตกานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ, สพฺพโลหิตกานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ, สพฺพมญฺชิฏฺฐิกานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ, สพฺพกณฺหานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ, สพฺพมหารงฺครตฺตานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ, สพฺพมหานามรตฺตานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ, อจฺฉินฺนทสานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ, ทีฆทสานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ, ปุปฺผทสานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ, ผลทสานิ จีวรานิ ธาเรนฺติ, กญฺจุกํ ธาเรนฺติ, ติรีฏกํ ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ...เป.... เสยฺยถาปิ คิหินี กามโภคินิโยติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา สพฺพนีลกานิ จีวรานิ ธาเรตพฺพานิ...เป.... น ติรีฏกํ ธาเรตพฺพํฯ ยา ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา''ติฯ

๔๑๙. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี กาลํ กโรนฺตี เอวมาห – ''มมจฺจเยน มยฺหํ ปริกฺขาโร สงฺฆสฺส โหตู''ติฯ ตตฺถ ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ วิวทนฺติ – ''อมฺหากํ โหติ, อมฺหากํ โหตี''ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''ภิกฺขุนี เจ, ภิกฺขเว , กาลํ กโรนฺตี เอวํ วเทยฺย – 'มมจฺจเยน มยฺหํ ปริกฺขาโร สงฺฆสฺส โหตู'ติ, อนิสฺสโร ตตฺถ ภิกฺขุสงฺโฆ, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺเสเวตํฯ สิกฺขมานา เจ, ภิกฺขเว...เป.... สามเณรี เจ, ภิกฺขเว, กาลํ กโรนฺตี เอวํ วเทยฺย – 'มมจฺจเยน มยฺหํ ปริกฺขาโร สงฺฆสฺส โหตู'ติ, อนิสฺสโร ตตฺถ ภิกฺขุสงฺโฆ, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺเสเวตํฯ ภิกฺขุ เจ, ภิกฺขเว, กาลํ กโรนฺโต เอวํ วเทยฺย – 'มมจฺจเยน มยฺหํ ปริกฺขาโร สงฺฆสฺส โหตู'ติ, อนิสฺสโร ตตฺถ ภิกฺขุนิสงฺโฆ, ภิกฺขุสงฺฆสฺเสเวตํฯ สามเณโร เจ, ภิกฺขเว...เป.... อุปาสโก เจ, ภิกฺขเว...เป.... อุปาสิกา เจ, ภิกฺขเว...เป.... อญฺโญ เจ, ภิกฺขเว, โกจิ กาลํ กโรนฺโต เอวํ วเทยฺย – 'มมจฺจเยน มยฺหํ ปริกฺขาโร สงฺฆสฺส โหตู'ติ, อนิสฺสโร ตตฺถ ภิกฺขุนิสงฺโฆ, ภิกฺขุสงฺฆสฺเสเวต''นฺติฯ

๔๒๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี ปุราณมลฺลี ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา โหติฯ สา รถิกาย ทุพฺพลกํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา อํสกูเฏน ปหารํ ทตฺวา ปาเตสิ [ปวฏฺเฏสิ (สี.)]ฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ –

“กถญฺหิ นาม, ภิกฺขุนี, ภิกฺขุสฺส ปหารํ ทสฺสตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุสฺส ปหาโร ทาตพฺโพฯ ยา ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา ทูรโตว โอกฺกมิตฺวา มคฺคํ ทาตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี ปวุตฺถปติกา ชาเรน คพฺภินี โหติฯ สา คพฺภํ ปาเตตฺวา กุลูปิกํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “หนฺทยฺเย, อิมํ คพฺภํ ปตฺเตน นีหรา”ติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ตํ คพฺภํ ปตฺเต ปกฺขิปิตฺวา สงฺฆาฏิยา ปฏิจฺฉาเทตฺวา อคมาสิฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตเรน ปิณฺฑจาริเกน ภิกฺขุนา สมาทานํ กตํ โหติ – ‘ยาหํ ปฐมํ ภิกฺขํ ลภิสฺสามิ, น ตํ อทตฺวา ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุนิยา วา ปริภุญฺชิสฺสามี’ติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุนึ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – “หนฺท, ภคินิ, ภิกฺขํ ปฏิคฺคณฺหา”ติฯ “อลํ อยฺยา”ติฯ ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข โส ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “หนฺท, ภคินิ, ภิกฺขํ ปฏิคฺคณฺหา”ติฯ “อลํ อยฺยา”ติฯ “มยา โข, ภคินิ, สมาทานํ กตํ – ‘ยาหํ ปฐมํ ภิกฺขํ ลภิสฺสามิ, น ตํ อทตฺวา ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุนิยา วา ปริภุญฺชิสฺสามี’ติฯ หนฺท , ภคินิ, ภิกฺขํ ปฏิคฺคณฺหา”ติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี เตน ภิกฺขุนา นิปฺปีฬิยมานา นีหริตฺวา ปตฺตํ ทสฺเสสิ – “ปสฺส, อยฺย, ปตฺเต คพฺภํ; มา จ กสฺสจิ อาโรเจสี”ติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ปตฺเตน คพฺภํ นีหริสฺสตี”ติ! อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ปตฺเตน คพฺภํ นีหริสฺสตี”ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา ปตฺเตน คพฺโภ นีหริตพฺโพฯ ยา นีหเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา นีหริตฺวา ปตฺตํ ทสฺเสตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา ปริวตฺเตตฺวา ปตฺตมูลํ ทสฺเสนฺติฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา ปริวตฺเตตฺวา ปตฺตมูลํ ทสฺเสสฺสนฺตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา ปริวตฺเตตฺวา ปตฺตมูลํ ทสฺเสตพฺพํฯ ยา ทสฺเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา อุกฺกุชฺชิตฺวา ปตฺตํ ทสฺเสตุํฯ ยญฺจ ปตฺเต อามิสํ โหติ, เตน จ ภิกฺขุ นิมนฺเตตพฺโพ”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ รถิกาย ปุริสพฺยญฺชนํ ฉฑฺฑิตํ โหติฯ ตํ ภิกฺขุนิโย สกฺกจฺจํ อุปนิชฺฌายึสุฯ มนุสฺสา อุกฺกุฏฺฐึ อกํสุฯ ตา ภิกฺขุนิโย มงฺกู อเหสุํฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย อุปสฺสยํ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปุริสพฺยญฺชนํ อุปนิชฺฌายิสฺสนฺตี”ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา ปุริสพฺยญฺชนํ อุปนิชฺฌายิตพฺพํฯ ยา อุปนิชฺฌาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๔๒๑. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา ภิกฺขูนํ อามิสํ เทนฺติฯ ภิกฺขู ภิกฺขุนีนํ เทนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภทนฺตา อตฺตโน ปริโภคตฺถาย ทินฺนํ อญฺเญสํ ทสฺสนฺติ! มยมฺปิ น ชานาม ทานํ ทาตุ”นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, อตฺตโน ปริโภคตฺถาย ทินฺนํ อญฺเญสํ ทาตพฺพํฯ โย ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขูนํ อามิสํ อุสฺสนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สงฺฆสฺส ทาตุ”นฺติฯ พาฬฺหตรํ อุสฺสนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปุคฺคลิกมฺปิ ทาตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขูนํ สนฺนิธิกตํ อามิสํ อุสฺสนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ สนฺนิธึ ภิกฺขุนีหิ [ภิกฺขุนีหิ ภิกฺขูหิ (สี.)] ปฏิคฺคาหาเปตฺวา [ปฏิคฺคหาเปตฺวา (ก.)] ปริภุญฺชิตุ” นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา ภิกฺขุนีนํ อามิสํ เทนฺติฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เทนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อตฺตโน ปริโภคตฺถาย ทินฺนํ อญฺเญสํ ทสฺสนฺติ! มยมฺปิ น ชา นาม ทานํ ทาตุ”นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา อตฺตโน ปริโภคตฺถาย ทินฺนํ อญฺเญสํ ทาตพฺพํฯ ยา ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนีนํ อามิสํ อุสฺสนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สงฺฆสฺส ทาตุ”นฺติฯ พาฬฺหตรํ อุสฺสนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปุคฺคลิกมฺปิ ทาตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนีนํ สนฺนิธิกตํ อามิสํ อุสฺสนฺนํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานา มิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีนํ สนฺนิธึ ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีหิ [ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีหิ (สี.)] ปฏิคฺคาหาเปตฺวา ปริภุญฺชิตุ”นฺติฯ

๔๒๒. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขูนํ เสนาสนํ อุสฺสนฺนํ โหติ, ภิกฺขุนีนํ [ภิกฺขุนีนํ เสนาสนํ (สฺยา. กํ.)] น โหติฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปาเหสุํ – ‘สาธุ, ภนฺเต, อยฺยา อมฺหากํ เสนาสนํ เทนฺตุ ตาวกาลิก’นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีนํ เสนาสนํ ทาตุํ ตาวกาลิก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อุตุนิโย ภิกฺขุนิโย โอนทฺธมญฺจํ โอนทฺธปีฐํ อภินิสีทนฺติปิ อภินิปชฺชนฺติปิฯ เสนา สนํ โลหิเตน มกฺขิยฺยติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา โอนทฺธมญฺจํ โอนทฺธปีฐํ อภินิ สีทิตพฺพํ อภินิปชฺชิตพฺพํฯ ยา อภินิสีเทยฺย วา อภินิปชฺเชยฺย วา อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาว สถจีวร”นฺติฯ อาวสถจีวรํ โลหิเตน มกฺขิยฺยติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ , ภิกฺขเว, อา ณิโจฬก”นฺติฯ โจฬกํ นิปตติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สุตฺตเกน พนฺธิตฺวา อูรุยา พนฺธิตุ”นฺติ ฯ สุตฺตํ ฉิชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สํเวลฺลิยํ, กฏิสุตฺตก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สพฺพกาลํ กฏิสุตฺตกํ ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิ ปาเจนฺติ – เสยฺยถาปิ คิหินี กามโภคินิโยติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา สพฺพกาลํ กฏิสุตฺตกํ ธาเรตพฺพํฯ ยา ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุตุนิยา กฏิสุตฺตก”นฺติฯ

ทุติยภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๓. ตติยภาณวาโร

๔๒๓. เตน โข ปน สมเยน อุปสมฺปนฺนาโย ทิสฺสนฺติ – อนิมิตฺตาปิ, นิมิตฺตมตฺตาปิ, อโลหิตาปิ, ธุวโลหิตาปิ, ธุวโจฬาปิ, ปคฺฆรนฺตีปิ, สิขริณีปิ, อิตฺถิปณฺฑกาปิ, เวปุริสิกาปิ, สมฺภินฺนาปิ, อุภโตพฺยญฺชนาปิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุปสมฺปาเทนฺติยา จตุวีสติ อนฺตรายิเก ธมฺเม ปุจฺฉิตุํฯ เอวญฺจ ปน , ภิกฺขเว, ปุจฺฉิตพฺพา – ‘นสิ อนิมิตฺตา, นสิ นิมิตฺตมตฺตา, นสิ อโลหิตา, นสิ ธุวโลหิตา, นสิ ธุวโจฬา, นสิ ปคฺฆรนฺตี, นสิ สิขรณี [สิขริณี (สี. สฺยา.)], นสิ อิตฺถิปณฺฑกา, นสิ เวปุริสิกา, นสิ สมฺภินฺนา, นสิ อุภโตพฺยญฺชนา? สนฺติ เต เอวรูปา อาพาธา – กุฏฺฐํ, คณฺโฑ, กิลาโส, โสโส, อปมาโร? มนุสฺสาสิ, อิตฺถีสิ, ภุชิสฺสาสิ, อณณาสิ, นสิ ราชภฏี? อนุญฺญาตาสิ มาตาปิตูหิ, สามิเกน? ปริปุณฺณวีสติวสฺสาสิ, ปริปุณฺณํ เต ปตฺตจีวรํ, กินฺนามาสิ, กานามา เต ปวตฺตินี”ติ?

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ภิกฺขุนีนํ อนฺตรายิเก ธมฺเม ปุจฺฉนฺติฯ อุปสมฺปทาเปกฺขาโย วิตฺถายนฺติ, มงฺกู โหนฺติ, น สกฺโกนฺติ วิสฺสชฺเชตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอกโตอุปสมฺปนฺนาย ภิกฺขุนิสงฺเฆ วิสุทฺธาย ภิกฺขุสงฺเฆ อุปสมฺปาเทตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อนนุสิฏฺฐา อุปสมฺปทาเปกฺขาโย อนฺตรายิเก ธมฺเม ปุจฺฉนฺติฯ อุปสมฺปทาเปกฺขาโย วิตฺถายนฺติ, มงฺกู โหนฺติ, น สกฺโกนฺติ วิสฺสชฺเชตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปฐมํ อนุสาสิตฺวา ปจฺฉา อนฺตรายิเก ธมฺเม ปุจฺฉิตุ”นฺติฯ

ตตฺเถว สงฺฆมชฺเฌ อนุสาสนฺติฯ อุปสมฺปทาเปกฺขาโย ตเถว วิตฺถายนฺติ, มงฺกู โหนฺติ , น สกฺโกนฺติ วิสฺสชฺเชตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอกมนฺตํ อนุสาสิตฺวา สงฺฆมชฺเฌ อนฺตรายิเก ธมฺเม ปุจฺฉิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อนุสาสิตพฺพาฯ

๔๒๔. “ปฐมํ อุปชฺฌํ คาหาเปตพฺพาฯ อุปชฺฌํ คาหาเปตฺวา ปตฺตจีวรํ อาจิกฺขิตพฺพํ – ‘อยํ เต ปตฺโต, อยํ สงฺฆาฏิ, อยํ อุตฺตราสงฺโค, อยํ อนฺตรวาสโก, อิทํ สํกจฺจิกํ [สงฺกจฺฉิกํ (สฺยา.)], อยํ อุทกสาฏิกา; คจฺฉ อมุมฺหิ โอกาเส ติฏฺฐาหี”ติฯ

พาลา อพฺยตฺตา อนุสาสนฺติฯ ทุรนุสิฏฺฐา อุปสมฺปทาเปกฺขาโย วิตฺถายนฺติ, มงฺกู โหนฺติ, น สกฺโกนฺติ วิสฺสชฺเชตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, พาลาย อพฺยตฺตาย อนุสาสิตพฺพาฯ ยา อนุสาเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย อนุสาสิตุ”นฺติฯ

อสมฺมตา อนุสาสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, อสมฺมตาย อนุสาสิตพฺพาฯ ยา อนุสาเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สมฺมตาย อนุสาสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺพา – อตฺตนา วา อตฺตานํ สมฺมนฺนิตพฺพํ, ปเรน วา ปรา สมฺมนฺนิตพฺพาฯ

“กถญฺจ อตฺตนาว [อตฺตนา วา (ก.)] อตฺตานํ สมฺมนฺนิตพฺพํ? พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ – ‘สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามํ อนุสาเสยฺย’นฺติฯ เอวํ อตฺตนาว อตฺตานํ สมฺมนฺนิตพฺพํฯ

“กถญฺจ ปราย [ปราย วา (ก.)] ปรา สมฺมนฺนิตพฺพา? พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ – ‘สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามํ อนุสาเสยฺยา’ติฯ เอวํ ปราย ปรา สมฺมนฺนิตพฺพาฯ

“ตาย สมฺมตาย ภิกฺขุนิยา อุปสมฺปทาเปกฺขํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจนียา – ‘สุณสิ อิตฺถนฺนาเมฯ อยํ เต สจฺจกาโล, ภูตกาโลฯ ยํ ชาตํ ตํ สงฺฆมชฺเฌ ปุจฺฉนฺเต สนฺตํ อตฺถีติ วตฺตพฺพํ, อสนฺตํ นตฺถีติ วตฺตพฺพํฯ มา โข วิตฺถายิ [วิตฺถาสิ (ก.)], มา โข มงฺกุ อโหสิฯ เอวํ ตํ ปุจฺฉิสฺสนฺติ – นสิ อนิมิตฺตา, นสิ นิมิตฺตมตฺตา, นสิ อโลหิตา, นสิ ธุวโลหิตา, นสิ ธุวโจฬา, นสิ ปคฺฆรนฺตี, นสิ สิขริณี, นสิ อิตฺถิปณฺฑกา, นสิ เวปุริสิกา, นสิ สมฺภินฺนา, นสิ อุภโตพฺยญฺชนา? สนฺติ เต เอวรูปา อาพาธา – กุฏฺฐํ, คณฺโฑ, กิลาโส, โสโส, อปมาโร? มนุสฺสาสิ, อิตฺถีสิ, ภุชิสฺสาสิ, อณณาสิ, นสิ ราชภฏี? อนุญฺญาตาสิ มาตาปิตูหิ, สามิเกน? ปริปุณฺณวีสติวสฺสาสิ, ปริปุณฺณํ เต ปตฺตจีวรํ, กินฺนามาสิ, กานามา เต ปวตฺตินี’ติ ?

“เอกโต อาคจฺฉนฺติฯ น เอกโต อาคนฺตพฺพํฯ อนุสาสิกาย ปฐมตรํ อาคนฺตฺวา สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ – ‘สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ อนุสิฏฺฐา สา มยาฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อิตฺถนฺนามา อาคจฺเฉยฺยา’ติฯ ‘อาคจฺฉาหี’ติ วตฺตพฺพาฯ

“เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ การาเปตฺวา ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทาเปตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทาเปตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคณฺหาเปตฺวา อุปสมฺปทํ ยาจาเปตพฺพา – ‘สงฺฆํ, อยฺเย, อุปสมฺปทํ ยาจามิฯ อุลฺลุมฺปตุ มํ, อยฺเย, สงฺโฆ อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ทุติยมฺปิ, อยฺเย, สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจามิฯ อุลฺลุมฺปตุ มํ, อยฺเย, สงฺโฆ อนุกมฺปํ อุปาทายฯ ตติยมฺปิ, อยฺเย, สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจามิฯ อุลฺลุมฺปตุ มํ, อยฺเย, สงฺโฆ อนุกมฺปํ อุปาทายา’ติฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ อิตฺถนฺนามํ อนฺตรายิเก ธมฺเม ปุจฺเฉยฺยนฺติฯ

“สุณสิ อิตฺถนฺนาเมฯ อยํ เต สจฺจกาโล, ภูตกาโลฯ ยํ ชาตํ ตํ ปุจฺฉามิ สนฺตํ อตฺถีติ วตฺตพฺพํ, อสนฺตํ นตฺถีติ วตฺตพฺพํฯ นสิ อนิมิตฺตา…เป.… กินฺนามาสิ, กานามา เต ปวตฺตินีติฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๔๒๕. “สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ ปริสุทฺธา อนฺตรายิเกหิ ธมฺเมหิ, ปริปุณฺณสฺสา ปตฺตจีวรํฯ อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย

ปวตฺตินิยาฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทยฺย อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปวตฺตินิยาฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขา ฯ ปริสุทฺธา อนฺตรายิเกหิ ธมฺเมหิ, ปริปุณฺณสฺสา ปตฺตจีวรํฯ อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปวตฺตินิยาฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทติ อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปวตฺตินิยาฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย อุปสมฺปทา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปวตฺตินิยา, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ ปริสุทฺธา อนฺตรายิเกหิ ธมฺเมหิ, ปริปุณฺณสฺสา ปตฺตจีวรํฯ อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปวตฺตินิยาฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทติ อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปวตฺตินิยาฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย อุปสมฺปทา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปวตฺตินิยา, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“อุปสมฺปนฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปวตฺตินิยาฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

“ตาวเทว ตํ อาทาย ภิกฺขุสงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ การาเปตฺวา ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทาเปตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทาเปตฺวา อญฺชลึ ปคฺคณฺหาเปตฺวา อุปสมฺปทํ ยาจาเปตพฺพา – ‘อหํ, อยฺยา, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขา ฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกฺขุนิสงฺเฆ, วิสุทฺธา; สงฺฆํ, อยฺยา, อุปสมฺปทํ ยาจามิฯ อุลฺลุมฺปตุ มํ, อยฺยา, สงฺโฆ อนุกมฺปํ อุปาทายฯ อหํ, อยฺยา, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกฺขุนิสงฺเฆ, วิสุทฺธาฯ ทุติยมฺปิ, อยฺยา, สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจามิฯ อุลฺลุมฺปตุ มํ, อยฺยา, สงฺโฆ อนุกมฺปํ อุปาทายฯ อหํ, อยฺยา, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกฺขุนิสงฺเฆ, วิสุทฺธาฯ ตติยมฺปิ, อยฺยา, สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจามิฯ อุลฺลุมฺปตุ มํ, อยฺยา, สงฺโฆ อนุกมฺปํ อุปาทายา’ติฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกฺขุนิสงฺเฆ, วิสุทฺธาฯ อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยาฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทยฺย, อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยาฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกฺขุนิสงฺเฆ, วิสุทฺธาฯ อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยาฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทติ อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยาฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามาย อุปสมฺปทา อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยา, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ...เป.... ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกฺขุนิสงฺเฆ, วิสุทฺธาฯ อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยาฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทติ อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยาฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามาย อุปสมฺปทา อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยา, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“อุปสมฺปนฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยาฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

“ตาวเทว ฉายา เมตพฺพา, อุตุปฺปมาณํ อาจิกฺขิตพฺพํ, ทิวสภาโค อาจิกฺขิตพฺโพ, สงฺคีติ อาจิกฺขิตพฺพา, ภิกฺขุนิโย วตฺตพฺพา – อิมิสฺสา ตโย จ นิสฺสเย, อฏฺฐ จ อกรณียานิ อาจิกฺเขยฺยาถา”ติฯ

๔๒๖. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ภตฺตคฺเค อาสนํ สํกสายนฺติโย กาลํ วีตินาเมสุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐนฺนํ ภิกฺขุนีนํ ยถาวุฑฺฒํ, อวเสสานํ ยถาคติก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย – ภควตา อนุญฺญาตํ อฏฺฐนฺนํ ภิกฺขุนีนํ ยถาวุฑฺฒํ, อวเสสานํ ยถาคติกนฺติ – สพฺพตฺถ อฏฺเฐว ภิกฺขุนิโย ยถาวุฑฺฒํ ปฏิพาหนฺติ, อวเสสาโย ยถาคติกํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภตฺตคฺเค อฏฺฐนฺนํ ภิกฺขุนีนํ ยถาวุฑฺฒํ, อวเสสานํ ยถาคติกํ; อญฺญตฺถ สพฺพตฺถ ยถาวุฑฺฒํ [อญฺญตฺถ ยถาวุฑฺฒํ (สฺยา.)] น ปฏิพาหิตพฺพํฯ ยา ปฏิพาเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

๔๒๗. [ปาจิ. ๑๐๕๐ อาทโย] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย น ปวาเรนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา น ปวาเรตพฺพํฯ ยา น ปวาเรยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพ”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อตฺตนา ปวาเรตฺวา ภิกฺขุสงฺฆํ น ปวาเรนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา อตฺตนา ปวาเรตฺวา ภิกฺขุสงฺโฆ น ปวาเรตพฺโพฯ ยา น ปวาเรยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพ”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูหิ สทฺธึ เอกโต ปวาเรนฺติโย โกลาหลํ อกํสุฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา ภิกฺขูหิ สทฺธึ เอกโต ปวาเรตพฺพํฯ ยา ปวาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปุเรภตฺตํ ปวาเรนฺติโย กาลํ วีตินาเมสุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปจฺฉาภตฺตํ [ภิกฺขเว ภิกฺขุนิยา ปจฺฉาภตฺตํ (สฺยา. กํ.)] ปวาเรตุ”นฺติฯ ปจฺฉาภตฺตํ ปวาเรนฺติโย วิกาเล [วิกาลํ (ก.)] อเหสุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อชฺชตนา ภิกฺขุนิสงฺฆํ [อชฺชตนา (สี.), อชฺชตนาย (ก.)] ปวาเรตฺวา อปรชฺชุ ภิกฺขุสงฺฆํ ปวาเรตุ”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สพฺโพ ภิกฺขุนิสงฺโฆ ปวาเรนฺโต โกลาหลํ อกาสิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอกํ ภิกฺขุนึ พฺยตฺตํ ปฏิพลํ สมฺมนฺนิตุํ – ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อตฺถาย ภิกฺขุสงฺฆํ ปวาเรตุํฯ เอว

ญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺพาฯ ปฐมํ ภิกฺขุนี ยาจิตพฺพา, ยาจิตฺวา พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนิํ สมฺมนฺเนยฺย ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อตฺถาย ภิกฺขุสงฺฆํ ปวาเรตุํฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนิํ สมฺมนฺนติ ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อตฺถาย ภิกฺขุสงฺฆํ ปวาเรตุํฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมฺมุติ ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อตฺถาย ภิกฺขุสงฺฆํ ปวาเรตุํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“สมฺมตา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อตฺถาย ภิกฺขุสงฺฆํ ปวาเรตุํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

“ตาย สมฺมตาย ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุนิสงฺฆํ อาทาย ภิกฺขุสงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘ภิกฺขุนีสงฺโฆ , อยฺยา, ภิกฺขุสงฺฆํ ปวาเรติ – ทิฏฺเฐน วา, สุเตน วา ปริสงฺกาย วาฯ วทตุ [วทตุ มํ (ก.)], อยฺยา, ภิกฺขุสงฺโฆ ภิกฺขุนิสงฺฆํ อนุกมฺปํ อุปาทาย, ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสติฯ ทุติยมฺปิ, อยฺยา…เป.… ตติยมฺปิ, อยฺยา, ภิกฺขุนิสงฺโฆ ภิกฺขุสงฺฆํ ปวาเรติ – ทิฏฺเฐน วา, สุเตน วา, ปริสงฺกาย วาฯ วทตุ, อยฺยา, ภิกฺขุสงฺโฆ ภิกฺขุนิสงฺฆํ อนุกมฺปํ อุปาทาย, ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสตี”ติฯ

๔๒๘. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ อุโปสถํ ฐเปนฺติ, ปวารณํ ฐเปนฺติ, สวจนียํ กโรนฺติ, อนุวาทํ ปฏฺฐเปนฺติ, โอกาสํ กาเรนฺติ, โจเทนฺติ, สาเรนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุสฺส อุโปสโถ ฐเปตพฺโพ; ฐปิโตปิ อฏฺฐปิโต; ฐเปนฺติยา อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น ปวารณา ฐเปตพฺพา; ฐปิตาปิ อฏฺฐปิตา; ฐเปนฺติยา อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น สวจนียํ กาตพฺพํ; กตมฺปิ อกตํ; กโรนฺติยา อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น อนุวาโท ปฏฺฐเปตพฺโพ; ปฏฺฐปิโตปิ อปฺปฏฺฐปิโต; ปฏฺฐเปนฺติยา อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น โอกาโส กาเรตพฺโพ ; การิโตปิ อการิโต; กาเรนฺติยา อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น โจเทตพฺโพ; โจทิโตปิ อโจทิโต; โจเทนฺติยา อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ น สาเรตพฺโพ; สาริโตปิ อสาริโต; สาเรนฺติยา อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ภิกฺขุนีนํ อุโปสถํ ฐเปนฺติ, ปวารณํ ฐเปนฺติ, สวจนียํ กโรนฺติ, อนุวาทํ ปฏฺฐเปนฺติ, โอกาสํ กาเรนฺติ, โจเทนฺติ, สาเรนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว ภิกฺขุนา ภิกฺขุนิยา อุโปสถํ ฐเปตุํ; ฐปิโตปิ สุฏฺฐปิโต; ฐเปนฺตสฺส อนาปตฺติฯ ปวารณํ ฐเปตุํ; ฐปิตาปิ สุฏฺฐปิตา; ฐเปนฺตสฺส อนาปตฺติฯ สวจนียํ กาตุํ; กตมฺปิ สุกตํ; กโรนฺตสฺส อนาปตฺติฯ อนุวาทํ ปฏฺฐเปตุํ; ปฏฺฐปิโตปิ สุปฺปฏฺฐปิโต; ปฏฺฐเปนฺตสฺส อนาปตฺติฯ โอกาสํ กาเรตุํ; การิโตปิ สุการิโต; กาเรนฺตสฺส อนาปตฺติฯ โจเทตุํ; โจทิตาปิ สุโจทิตา; โจเทนฺตสฺส อนาปตฺติฯ สาเรตุํ; สาริตาปิ สุสาริตา; สาเรนฺตสฺส อนาปตฺตี”ติฯ

๔๒๙. [ปาจิ. ๑๑๘๔] เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายนฺติ – อิตฺถิยุตฺเตนปิ ปุริสนฺตเรน, ปุริสยุตฺเตนปิ อิตฺถนฺตเรนฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ…เป.… “เสยฺยถาปิ คงฺคามหิยายา”ติ [คงฺคามหิยาติ (สี.)]ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา ยาเนน ยายิตพฺพํฯ ยา ยาเยยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพ”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี คิลานา โหติ, น สกฺโกติ ปทสา คนฺตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ , ภิกฺขเว, คิลานาย ยาน”นฺติฯ อถ โข ภิกฺขุนีนํ เอตทโหสิ – “อิตฺถิยุตฺตํ นุ โข, ปุริสยุตฺตํ นุ โข”ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิตฺถิยุตฺตํ ปุริสยุตฺตํ หตฺถวฏฺฏก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตริสฺสา ภิกฺขุนิยา ยานุคฺฆาเตน พาฬฺหตรํ อผาสุ อโหสิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สิวิกํ ปาฏงฺกิ”นฺติฯ

๔๓๐. เตน โข ปน สมเยน อฑฺฒกาสี คณิกา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา โหติฯ สา จ สาวตฺถึ คนฺตุกามา โหติ – ‘ภควโต สนฺติเก อุปสมฺปชฺชิสฺสามี’ติฯ อสฺโสสุํ โข ธุตฺตา – ‘อฑฺฒกาสี กิร คณิกา สาวตฺถึ คนฺตุกามา’ติฯ เต มคฺเค ปริยุฏฺฐึสุฯ อสฺโสสิ โข อฑฺฒกาสี คณิกา – ‘ธุตฺตา กิร มคฺเค ปริยุฏฺฐิตา’ติฯ ภควโต สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “อหญฺหิ อุปสมฺปชฺชิตุกามา; กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทูเตนปิ อุปสมฺปาเทตุ”นฺติฯ

ภิกฺขุทูเตน อุปสมฺปาเทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุทูเตน อุปสมฺปาเทตพฺพาฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ สิกฺขมานทูเตน อุปสมฺปาเทนฺติ…เป.… สามเณรทูเตน อุปสมฺปาเทนฺติ…เป.… สามเณริทูเตน อุปสมฺปาเทนฺติ…เป.… พาลาย อพฺยตฺตาย ทูเตน อุปสมฺปาเทนฺติฯ “น, ภิกฺขเว, พาลาย อพฺยตฺตาย ทูเตน อุปสมฺปาเทตพฺพาฯ โย อุปสมฺปาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย ทูเตน อุปสมฺปาเทตุนฺติฯ

“ตาย ทูตาย ภิกฺขุนิยา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขูนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘อิตฺถนฺนามา, อยฺยา, อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกฺขุนิสงฺเฆ, วิสุทฺธาฯ สา เกนจิเทว อนฺตราเยน น อาคจฺฉติฯ อิตฺถนฺนามา, อยฺยา, สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติฯ อุลฺลุมฺปตุ ตํ, อยฺยา, สงฺโฆ อนุกมฺปํ อุปาทายฯ อิตฺถนฺนามา, อยฺยา, อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกฺขุนิสงฺเฆ, วิสุทฺธาฯ สา เกนจิเทว อนฺตราเยน น อาคจฺฉติฯ ทุติยมฺปิ, อยฺยา, อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติฯ อุลฺลุมฺปตุ ตํ, อยฺยา, สงฺโฆ อนุกมฺปํ อุปาทายฯ อิตฺถนฺนามา, อยฺยา, อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกฺขุนิสงฺเฆ, วิสุทฺธาฯ สา เกนจิเทว อนฺตราเยน น อาคจฺฉติฯ ตติยมฺปิ, อยฺยา, อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติฯ อุลฺลุมฺปตุ ตํ, อยฺยา, สงฺโฆ อนุกมฺปํ อุปาทายา’ติ ฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกฺขุนิสงฺเฆ, วิสุทฺธาฯ สา เกนจิเทว อนฺตราเยน น อาคจฺฉติฯ อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนามาย

ปวตฺตินิยาฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทยฺย อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยาฯ เอสา ญตฺติ ฯ

“สุณาตุ เม , ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกฺขุนิสงฺเฆ, วิสุทฺธาฯ สา เกนจิเทว อนฺตราเยน น อาคจฺฉติฯ อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยาฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทติ อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยาฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามาย อุปสมฺปทา อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยา, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิฯ สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อุปสมฺปทาเปกฺขาฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกฺขุนิสงฺเฆ, วิสุทฺธาฯ สา เกนจิเทว อนฺตราเยน น อาคจฺฉติฯ อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยาฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทติ อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยาฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามาย อุปสมฺปทา อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยา, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“อุปสมฺปนฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิยาฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

“ตาวเทว ฉายา เมตพฺพา, อุตุปฺปมาณํ อาจิกฺขิตพฺพํ, ทิวสภาโค อาจิกฺขิตพฺโพ, สงฺคีติ อาจิกฺขิตพฺพา, ภิกฺขุนิโย วตฺตพฺพา – ตสฺสา ตโย จ นิสฺสเย, อฏฺฐ จ อกรณียานิ อาจิกฺเขยฺยาถา”ติฯ

๔๓๑. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อรญฺเญ วิหรนฺติฯ ธุตฺตา ทูเสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ, อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา อรญฺเญ วตฺถพฺพํฯ ยา วเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตเรน อุปาสเกน ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อุทฺโทสิโต ทินฺโน โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทฺโทสิต”นฺติฯ อุทฺโทสิโต น สมฺมติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุปสฺสย”นฺติฯ อุปสฺสโย น สมฺมติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นวกมฺม”นฺติฯ นวกมฺมํ น สมฺมติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปุคฺคลิกมฺปิ กาตุ”นฺติฯ

๔๓๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี สนฺนิสินฺนคพฺภา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา โหติฯ ตสฺสา ปพฺพชิตาย คพฺโภ วุฏฺฐาติฯ อถ โข ตสฺสา ภิกฺขุนิยา เอตทโหสิ – “กถํ นุ โข มยา อิมสฺมิํ ทารเก ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, โปเสตุํ, ยาว โส ทารโก วิญฺญุตํ ปาปุณาตี”ติฯ

อถ โข ตสฺสา ภิกฺขุนิยา เอตทโหสิ – “มยา จ น ลพฺภา เอกิกาย วตฺถุํ, อญฺญาย จ ภิกฺขุนิยา น ลพฺภา ทารเกน สห วตฺถุํ, กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอกํ ภิกฺขุนิํ สมฺมนฺนิตฺวา ตสฺสา ภิกฺขุนิยา ทุติยํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺพาฯ ปฐมํ ภิกฺขุนี ยาจิตพฺพา, ยาจิตฺวา พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมฺมนฺเนยฺย อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา ทุติยํฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมฺมนฺนติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา ทุติยํฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมฺมุติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา ทุติยาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“สมฺมตา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา ทุติยาฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อถ โข ตสฺสา ทุติยิกาย ภิกฺขุนิยา เอตทโหสิ – “กถํ นุ โข มยา อิมสฺมึ ทารเก ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ฐเปตฺวา สาคารํ ยถา อญฺญสฺมึ ปุริเส ปฏิปชฺชนฺติ [ปฏิปชฺชติ (สฺยา.)] เอวํ ตสฺมึ ทารเก ปฏิปชฺชิตุ”นฺติฯ

๔๓๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺนา โหติ มานตฺตจารินีฯ อถ โข ตสฺสา ภิกฺขุนิยา เอตทโหสิ – “มยา จ น ลพฺภา เอกิกาย วตฺถุํ, อญฺญาย จ ภิกฺขุนิยา น ลพฺภา สห มยา วตฺถุํ, กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ”นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เอกํ ภิกฺขุนึ สมฺมนฺนิตฺวา ตสฺสา ภิกฺขุนิยา ทุติยํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตพฺพาฯ ปฐมํ ภิกฺขุนี ยาจิตพฺพา, ยาจิตฺวา พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมฺมนฺเนยฺย อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา ทุติยํฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อยฺเย, สงฺโฆฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมฺมนฺนติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา ทุติยํฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมฺมุติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา ทุติยาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“สมฺมตา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา ทุติยาฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๔๓๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย วิพฺภมิฯ สา ปุน ปจฺจาคนฺตฺวา ภิกฺขุนิโย อุปสมฺปทํ ยาจิ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา สิกฺขาปจฺจกฺขานํ; ยเทว สา วิพฺภนฺตา ตเทว สา อภิกฺขุนี”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี สกาวาสา ติตฺถายตนํ สงฺกมิฯ สา ปุน ปจฺจาคนฺตฺวา ภิกฺขุนิโย อุปสมฺปทํ ยาจิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “ยา สา, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี สกาวาสา ติตฺถายตนํ สงฺกนฺตา, สา อาคตา น อุปสมฺปาเทตพฺพา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปุริเสหิ อภิวาทนํ , เกสจฺเฉทนํ, นขจฺเฉทนํ, วณปฺปฏิกมฺมํ, กุกฺกุจฺจายนฺตา น สาทิยนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สาทิตุ”นฺติ [สาทิยิตุํ (ก.)]ฯ

๔๓๕. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปลฺลงฺเกน นิสีทนฺติ ปณฺหิสมฺผสฺสํ สาทิยนฺตี [สาทิยนฺตา (ก.)]ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา ปลฺลงฺเกน นิสีทิตพฺพํฯ ยา นิสีเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี คิลานา โหติฯ ตสฺสา วินา ปลฺลงฺเกน น ผาสุ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา อฑฺฒปลฺลงฺก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย วจฺจกุฏิยา วจฺจํ กโรนฺติ ฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ตตฺเถว คพฺภํ ปาเตนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา วจฺจกุฏิยา วจฺโจ กาตพฺโพฯ ยา กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เหฏฺฐา วิวเฏ อุปริปฏิจฺฉนฺเน วจฺจํ กาตุ”นฺติฯ

๔๓๖. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย จุณฺเณน นหายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ…เป.… เสยฺยถาปิ คิหินี กามโภคินิโยติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา จุณฺเณน นหายิตพฺพํฯ ยา นหาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กุกฺกุสํ มตฺติก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย วาสิตกาย มตฺติกาย นหายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ…เป.… เสยฺยถาปิ คิหินี กามโภคินิโยติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา วาสิตกาย มตฺติกาย นหายิตพฺพํฯ ยา นหาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปกติมตฺติก”นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ชนฺตาฆเร นหายนฺติโย โกลาหลํ อกํสุฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา ชนฺตาฆเร นหายิตพฺพํฯ ยา นหาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปฏิโสเต นหายนฺติ ธาราสมฺผสฺสํ สาทิยนฺตีฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ “น, ภิกฺขเว , ภิกฺขุนิยา ปฏิโสเต นหายิตพฺพํฯ ยา นหาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อติตฺเถ นหายนฺติฯ ธุตฺตา ทูเสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา อติตฺเถ นหายิตพฺพํฯ ยา นหาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปุริสติตฺเถ นหายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ…เป.… เสยฺยถาปิ คิหินี กามโภคินิโยติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “น, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิยา ปุริสติตฺเถ นหายิตพฺพํฯ ยา นหาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มหิลาติตฺเถ นหายิตุ”นฺติฯ

ตติยภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

ภิกฺขุนิกฺขนฺธโก ทสโมฯ

อิมสฺมึ ขนฺธเก วตฺถู เอกสตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปพฺพชฺชํ โคตมี ยาจิ, นานุญฺญาสิ ตถาคโต;
กปิลวตฺถุ เวสาลึ, อคมาสิ วินายโกฯ

รโชกิณฺเณน โกฏฺฐเก, อานนฺทสฺส ปเวทยิ;
ภพฺโพติ นยโต ยาจิ, มาตาติ โปสิกาติ จฯ

วสฺสสตํ ตทหุ จ, อภิกฺขุปจฺจาสีสนา;
ปวารณา ครุธมฺมา, ทฺเว วสฺสา อนกฺโกสนาฯ

โอวโฏ จ อฏฺฐ ธมฺมา, ยาวชีวานุวตฺตนา;
ครุธมฺมปฏิคฺคาโห สาวสฺสา อุปสมฺปทาฯ

วสฺสสหสฺสํ ปญฺเจว, กุมฺภเถนกเสตฏฺฏิ;
มญฺชิฏฺฐิกอุปมาหิ, เอวํ สทฺธมฺมหึสนาฯ

อาฬึ พนฺเธยฺย ปาเอว, ปุน สทฺธมฺมสณฺฐิติ;
อุปสมฺปาเทตุํ อยฺยา, ยถาวุฑฺฒาภิวาทนาฯ

น กริสฺสนฺติ กิเมว, สาธารณาสาธารณํ;
โอวาทํ ปาติโมกฺขญฺจ, เกน นุ โข อุปสฺสยํฯ

น ชานนฺติ จ อาจิกฺขิ, น กโรนฺติ จ ภิกฺขุหิ;
ปฏิคฺคเหตุํ ภิกฺขูหิ, ภิกฺขุนีหิ ปฏิคฺคโหฯ

อาจิกฺขิ กมฺมํ ภิกฺขูหิ, อุชฺฌายนฺติ ภิกฺขุนีหิ วา;
อาจิกฺขิตุํ ภณฺฑนญฺจ, โรเปตฺวา อุปฺปลาย จฯ

สาวตฺถิยา กทฺทโมท, อวนฺทิ กาย อูรุ จ;
องฺคชาตญฺจ โอภาสํ, สมฺปโยเชนฺติ วคฺคิกาฯ

อวนฺทิโย ทณฺฑกมฺมํ, ภิกฺขุนิโย ตถา ปุน;
อาวรณญฺจ โอวาทํ, กปฺปติ นุ โข ปกฺกมิฯ

พาลา วตฺถุวินิจฺฉยา, โอวาทํ สงฺโฆ ปณฺจหิ;
ทฺเว ติสฺโส น คณฺหนฺติ, พาลา คิลานคมิกํฯ

อารญฺญิโก นาโรเจนฺติ, น ปจฺจาคจฺฉนฺติ จ;
ทีฆํ วิลีวจมฺมญฺจ, ทุสฺสา จ เวณิวฏฺฏิ จ;
โจฬเวณิ จ วฏฺฏิ จ, สุตฺตเวณิ จ วฏฺฏิกาฯ

อฏฺฐิลฺลํ โคหนุเกน, หตฺถโกจฺฉํ ปาทํ ตถา;
อูรุํ มุขํ ทนฺตมํสํ, อาลิมฺโปมทฺทจุณฺณนาฯ

ลญฺเฉนฺติ องฺคราคญฺจ, มุขราคํ ตถา ทฺเว;
อวงฺคํ วิเสโสโลโก, สาโลเกน นจฺเจน จ [สาโลเก สนจฺเจน จ (สี.), สาโลเกน สนจฺจนํ (สฺยา.)]ฯ

เวสี ปานาคารํ สูนํ, อาปณํ วฑฺฒิ วณิชฺชา;
ทาสํ ทาสิํ กมฺมกรํ, กมฺมการิํ อุปฏฺฐยฺยุํฯ

ติรจฺฉานหรีตกิ, สนฺธารยนฺติ นมตกํ;
นีลํ ปีตํ โลหิตกํ, มญฺชิฏฺฐกณฺหจีวราฯ

มหารงฺคมหานามอจฺฉินฺนา ทีฆเมว จ;
ปุปฺผผลกญฺจุกญฺจ, ติรีฏกญฺจ ธารยุํฯ

ภิกฺขุนี สิกฺขมานาย, สามเณราย อจฺจเย;
นิยฺยาทิเต ปริกฺขาเร, ภิกฺขุนิโยว อิสฺสราฯ

ภิกฺขุสฺส สามเณรสฺส, อุปาสกสฺสุปาสิกา;
อญฺเญสญฺจ ปริกฺขาเร, นิยฺยาเต ภิกฺขุอิสฺสราฯ

มลฺลี คพฺภํ ปตฺตมูลํ, พฺยญฺชนํ อามิเสน จ;
อุสฺสนฺนญฺจ พาฬฺหตรํ, สนฺนิธิกตมามิสํฯ

ภิกฺขูนํ ยาทิสํ โภฏฺฐํ [เหฏฺฐา (สี.), เหฏฺฐํ (สฺยา.), ภุตฺติ (ก.)], ภิกฺขูนีนํ ตถา กเร;
เสนาสนํ อุตุนิโย, มกฺขียติ ปฏาณิ จฯ

ฉิชฺชนฺติ สพฺพกาลญฺจ, อนิมิตฺตาปิ ทิสฺสเร;
นิมิตฺตา โลหิตา เจว, ตเถว ธุวโลหิตาฯ

ธุวโจฬปคฺฆรนฺตี, สิขรณิตฺถิปณฺฑกา;

เวปุริสี จ สมฺภินฺนา, อุภโตพฺยญฺชนาปิ จฯ

อนิมิตฺตาทิโต กตฺวา, ยาว อุภโตพฺยญฺชนา;
เอตํ เปยฺยาลโต เหฏฺฐา, กุฏฺฐํ คณฺโฑ กิลาโส จฯ

โสสาปมาโร มานุสี, อิตฺถีสิ ภุชิสฺสาสิ จ;
อณณา น ราชภฏี, อนุญฺญาตา จ วีสติฯ

ปริปุณฺณา จ กินฺนามา, กานามา เต ปวตฺตินี;
จตุวีสนฺตรายานํ, ปุจฺฉิตฺวา อุปสมฺปทาฯ

วิตฺถายนฺติ อนนุสิฏฺฐา, สงฺฆมชฺเฌ ตเถว จ;
อุปชฺฌาคาห สงฺฆาฏิ, อุตฺตรนฺตรวาสโกฯ

สงฺกจฺจุทกสาฏิ จ, อาจิกฺขิตฺวาน เปสเย;
พาลา อสมฺมเตกโต, ยาเจ ปุจฺฉนฺตรายิกาฯ

เอกโตอุปสมฺปนฺนา, ภิกฺขุสงฺเฆ ตถา ปุน;
ฉายา อุตุ ทิวสา จ, สงฺคีติ ตโย นิสฺสเยฯ

อฏฺฐ อกรณียานิ, กาลํ สพฺพตฺถ อฏฺเฐว;
น ปวาเรนฺติ ภิกฺขุนี, ภิกฺขุสงฺฆํ ตเถว จฯ

โกลาหลํ ปุเรภตฺตํ, วิกาเล จ โกลาหลํ;
อุโปสถํ ปวารณํ, สวจนียานุวาทนํฯ

โอกาสํ โจเท สาเรนฺติ, ปฏิกฺขิตฺตํ มเหสินา;
ตเถว ภิกฺขุ ภิกฺขุนี, อนุญฺญาตํ มเหสินาฯ

ยานํ คิลานยุตฺตญฺจ, ยานุคฺฆาตฑฺฒกาสิกา;
ภิกฺขุ สิกฺขา สามเณร, สามเณรี จ พาลายฯ

อรญฺเญ อุปาสเกน, อุทฺโทสิโต อุปสฺสยํ;
น สมฺมติ นวกมฺมํ, นิสินฺนคพฺภเอกิกาฯ

สาคารญฺจ ครุธมฺมํ, ปจฺจกฺขาย จ สงฺกมิ;
อภิวาทนเกสา จ, นขา จ วณกมฺมนาฯ

ปลฺลงฺเกน คิลานา จ, วจฺจํ จุณฺเณน วาสิตํ;
ชนฺตาฆเร ปฏิโสเต, อติตฺเถ ปุริเสน จฯ

มหาโคตมี อายาจิ, อานนฺโท จาปิ โยนิโส;
ปริสา จตสฺโส โหนฺติ, ปพฺพชฺชา ชินสาสเนฯ

สํเวคชนนตฺถาย , สทฺธมฺมสฺส จ วุทฺธิยา;
อาตุรสฺสาว เภสชฺชํ, เอวํ พุทฺเธน เทสิตํฯ

เอวํ วินีตา สทฺธมฺเม, มาตุคามาปิ อิตรา;
ยายนฺติ [ตายนฺติ (สี. สฺยา.)] อจฺจุตํ ฐานํ, ยตฺถ คนฺตฺวา น โสจเรติฯ

ภิกฺขุนิกฺขนฺธกํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๑. ปญฺจสติกกฺขนฺธกํ

๑. สงฺคีตินิทานํ

๔๓๗. อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป ภิกฺขู อามนฺเตสิ – “เอกมิทาหํ, อาวุโส, สมยํ ปาวาย กุสินารํ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺโน มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิฯ อถ ขฺวาหํ, อาวุโส, มคฺคา โอกฺกมฺม อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล นิสีทึฯ

[ที. นิ. ๒.๒๓๑] “เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร อาชีวโก กุสินาราย มนฺทารวปุปฺผํ คเหตฺวา ปาวํ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺโน โหติฯ อทฺทสํ โข อหํ, อาวุโส, ตํ อาชีวกํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน ตํ อาชีวกํ เอตทโวจํ – ‘อปาวุโส, อมฺหากํ สตฺถารํ ชานาสี’ติ? ‘อามาวุโส, ชานามิฯ อชฺช สตฺตาหปรินิพฺพุโต สมโณ โคตโมฯ ตโต เม อิทํ มนฺทารวปุปฺผํ คหิต’นฺติฯ ตตฺราวุโส, เย เต ภิกฺขู อวีตราคา อปฺเปกจฺเจ พาหา ปคฺคยฺห กนฺทนฺติ, ฉินฺนปาตํ ปปตนฺติ, อาวฏฺฏนฺติ, วิวฏฺฏนฺติ – อติขิปฺปํ ภควา ปรินิพฺพุโต, อติขิปฺปํ สุคโต ปรินิพฺพุโต, อติขิปฺปํ จกฺขุํ โลเก อนฺตรหิตนฺติฯ เย ปน เต ภิกฺขู วีตราคา เต สตา สมฺปชานา อธิวาเสนฺติ – อนิจฺจา สงฺขารา, ตํ กุเตตฺถ ลพฺภาติฯ

“อถ ขฺวาหํ, อาวุโส, เต ภิกฺขู เอตทโวจํ – ‘อลํ, อาวุโส, มา โสจิตฺถ; มา ปริเทวิตฺถฯ นนฺเวตํ, อาวุโส, ภควตา ปฏิกจฺเจว อกฺขาตํ – สพฺเพเหว ปิเยหิ มนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโว อญฺญถาภาโวฯ ตํ กุเตตฺถ อาวุโส ลพฺภา, ยํ ตํ ชาตํ ภูตํ สงฺขตํ ปโลกธมฺมํ, ตํ วต มา ปลุชฺชีติ – เนตํ ฐานํ วิชฺชตี’ติฯ

“เตน โข ปนาวุโส, สมเยน สุภทฺโท นาม วุฑฺฒปพฺพชิโต ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติ ฯ อถ โข, อาวุโส, สุภทฺโท วุฑฺฒปพฺพชิโต เต ภิกฺขู เอตทโวจ – ‘อลํ, อาวุโส, มา โสจิตฺถ; มา ปริเทวิตฺถฯ สุมุตฺตา มยํ เตน มหาสมเณน ; อุปทฺทุตา จ มยํ โหม – อิทํ โว กปฺปติ, อิทํ โว น กปฺปตีติฯ อิทานิ ปน มยํ ยํ อิจฺฉิสฺสาม ตํ กริสฺสาม, ยํ น อิจฺฉิสฺสาม น ตํ กริสฺสามา’ติฯ หนฺท มยํ, อาวุโส, ธมฺมญฺจ วินยญฺจ สงฺคายามฯ ปุเร อธมฺโม ทิปฺปติ [ทิพฺพติ (ก.)], ธมฺโม ปฏิพาหิยฺยติ; ปุเร อวินโย ทิปฺปติ วินโย ปฏิพาหิยฺยติ; ปุเร อธมฺมวาทิโน พลวนฺโต โหนฺติ, ธมฺมวาทิโน ทุพฺพลา โหนฺติ; ปุเร อวินยวาทิโน พลวนฺโต โหนฺติ, วินยวาทิโน ทุพฺพลา โหนฺตี”ติฯ

“เตน หิ, ภนฺเต, เถโร ภิกฺขู อุจฺจินตู”ติฯ อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป เอเกนูนปญฺจอรหนฺตสตานิ อุจฺจินิฯ ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ มหากสฺสปํ เอตทโวจุํ – “อยํ, ภนฺเต, อายสฺมา อานนฺโท กิญฺจาปิ เสกฺโข, อภพฺโพ ฉนฺทา โทสา โมหา ภยา อคตึ คนฺตุํฯ พหุ จ อเนน ภควโต สนฺติเก ธมฺโม จ วินโย จ ปริยตฺโตฯ เตน หิ, ภนฺเต, เถโร อายสฺมนฺตมฺปิ อานนฺทํ อุจฺจินตู”ติ ฯ อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป อายสฺมนฺตมฺปิ อานนฺทํ อุจฺจินิฯ

อถ โข เถรานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กตฺถ นุ โข มยํ ธมฺมญฺจ วินยญฺจ สงฺคาเยยฺยามา”ติ? อถ โข เถรานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ราชคหํ โข มหาโคจรํ ปหูตเสนาสนํ, ยํนูน มยํ ราชคเห วสฺสํ วสนฺตา ธมฺมญฺจ วินยญฺจ สงฺคาเยยฺยามฯ น อญฺเญ ภิกฺขู ราชคเห วสฺสํ อุปคจฺเฉยฺยุ”นฺติฯ

อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป สงฺฆํ ญาเปสิ –

๔๓๘. “สุณาตุ เม, อาวุโส, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิมานิ ปญฺจ ภิกฺขุสตานิ สมฺมนฺเนยฺย – ราชคเห วสฺสํ วสนฺตานิ ธมฺมญฺจ วินยญฺจ สงฺคายิตุํ, น อญฺเญหิ ภิกฺขูหิ ราชคเห วสฺสํ วสิตพฺพนฺติฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อาวุโส, สงฺโฆฯ อิมานิ ปญฺจ ภิกฺขุสตานิ สมฺมนฺนติ – ราชคเห วสฺสํ วสนฺตานิ ธมฺมญฺจ วินยญฺจ สงฺคายิตุํ, น อญฺเญหิ ภิกฺขูหิ ราชคเห วสฺสํ วสิตพฺพนฺติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิเมสํ ปญฺจนฺนํ ภิกฺขุสตานํ สมฺมุติ – ราชคเห วสฺสํ วสนฺตานํ ธมฺมญฺจ วินยญฺจ สงฺคายิตุํ, น อญฺเญหิ ภิกฺขูหิ ราชคเห วสฺสํ วสิตพฺพนฺติ – โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมตานิ สงฺเฆน อิมานิ ปญฺจ ภิกฺขุสตานิ ราชคเห วสฺสํ วสนฺตานิ ธมฺมญฺจ วินยญฺจ สงฺคายิตุํ, น อญฺเญหิ ภิกฺขูหิ ราชคเห วสฺสํ วสิตพฺพนฺติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

อถ โข เถรา ภิกฺขู ราชคหํ อคมํสุ ธมฺมญฺจ วินยญฺจ สงฺคายิตุํฯ อถ โข เถรานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “ภควตา โข, อาวุโส, ขณฺฑผุลฺลปฺปฏิสงฺขรณํ วณฺณิตํฯ หนฺท มยํ, อาวุโส, ปฐมํ มาสํ ขณฺฑผุลฺลํ ปฏิสงฺขโรม; มชฺฌิมํ มาสํ สนฺนิปติตฺวา ธมฺมญฺจ วินยญฺจ สงฺคายิสฺสามา”ติฯ

อถ โข เถรา ภิกฺขู ปฐมํ มาสํ ขณฺฑผุลฺลํ ปฏิสงฺขรึสุฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท – สฺเว สนฺนิปาโต [สนฺนิปาโตติ (ก.)] น โข เมตํ ปติรูปํ, โยหํ เสกฺโข สมาโน สนฺนิปาตํ คจฺเฉยฺยนฺติ – พหุเทว รตฺตึ กายคตาย สติยา วีตินาเมตฺวา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ‘นิปชฺชิสฺสามี’ติ กายํ อาวชฺเชสิฯ อปฺปตฺตญฺจ สีสํ พิมฺโพหนํ, ภูมิโต จ ปาทา มุตฺตาฯ เอตสฺมึ อนฺตเร อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุจฺจิฯ

๔๓๙. อถ โข อายสฺมา อานนฺโท อรหา สมาโน สนฺนิปาตํ อคมาสิฯ อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป สงฺฆํ ญาเปสิ –

“สุณาตุ เม, อาวุโส, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ อุปาลึ วินยํ ปุจฺเฉยฺย”นฺติฯ

อายสฺมา อุปาลิ สงฺฆํ ญาเปสิ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ อายสฺมตา มหากสฺสเปน วินยํ ปุฏฺโฐ วิสฺสชฺเชยฺย”นฺติฯ

อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป อายสฺมนฺตํ อุปาลึ เอตทโวจ – “ปฐมํ, อาวุโส อุปาลิ , ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺต”นฺติ? “เวสาลิยํ ภนฺเต”ติฯ “กํ อารพฺภา”ติ? “สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ อารพฺภา”ติฯ “กิสฺมึ วตฺถุสฺมิ”นฺติ? “เมถุนธมฺเม”ติฯ อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป อายสฺมนฺตํ อุปาลึ ปฐมสฺส ปาราชิกสฺส วตฺถุมฺปิ ปุจฺฉิ, นิทานมฺปิ ปุจฺฉิ, ปุคฺคลมฺปิ ปุจฺฉิ, ปญฺญตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อนุปญฺญตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อาปตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อนาปตฺติมฺปิ ปุจฺฉิฯ

“ทุติยํ ปนาวุโส อุปาลิ, ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺต”นฺติ? “ราชคเห ภนฺเต”ติฯ “กํ อารพฺภา”ติ? “ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ อารพฺภา”ติฯ “กิสฺมึ วตฺถุสฺมิ”นฺติ? “อทินฺนาทาเน”ติฯ อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป อายสฺมนฺตํ อุปาลึ ทุติยสฺส ปาราชิกสฺส วตฺถุมฺปิ ปุจฺฉิ, นิทานมฺปิ ปุจฺฉิ, ปุคฺคลมฺปิ ปุจฺฉิ, ปญฺญตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อนุปญฺญตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อาปตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อนาปตฺติมฺปิ ปุจฺฉิฯ “ตติยํ ปนาวุโส อุปาลิ, ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺต”นฺติ? “เวสาลิยํ ภนฺเต”ติฯ “กํ อารพฺภา”ติ? “สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภา”ติฯ “กิสฺมึ วตฺถุสฺมิ”นฺติ? “มนุสฺสวิคฺคเห”ติฯ อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป อายสฺมนฺตํ อุปาลึ ตติยสฺส ปาราชิกสฺส วตฺถุมฺปิ ปุจฺฉิ, นิทานมฺปิ ปุจฺฉิ, ปุคฺคลมฺปิ ปุจฺฉิ, ปญฺญตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อนุปญฺญตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อาปตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อนาปตฺติมฺปิ ปุจฺฉิฯ “จตุตฺถํ ปนาวุโส อุปาลิ, ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺต”นฺติ? “เวสาลิยํ ภนฺเต”ติฯ “กํ อารพฺภา”ติ? “วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู อารพฺภา”ติฯ “กิสฺมึ วตฺถุสฺมิ”นฺติ? “อุตฺตริมนุสฺสธมฺเม”ติฯ อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป อายสฺมนฺตํ อุปาลึ จตุตฺถสฺส ปาราชิกสฺส วตฺถุมฺปิ ปุจฺฉิ, นิทานมฺปิ ปุจฺฉิ, ปุคฺคลมฺปิ ปุจฺฉิ, ปญฺญตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อนุปญฺญตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อาปตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อนาปตฺติมฺปิ ปุจฺฉิฯ เอเตเนว อุปาเยน อุภโตวิภงฺเค ปุจฺฉิฯ ปุฏฺโฐ ปุฏฺโฐ อายสฺมา อุปาลิ วิสฺสชฺเชสิฯ

๔๔๐. อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป สงฺฆํ ญาเปสิ –

“สุณาตุ เม, อาวุโส, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ อานนฺทํ ธมฺมํ ปุจฺเฉยฺย”นฺติฯ

อายสฺมา อานนฺโท สงฺฆํ ญาเปสิ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ อายสฺมตา มหากสฺสเปน ธมฺมํ ปุฏฺโฐ วิสฺสชฺเชยฺย”นฺติฯ

อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ – “พฺรหฺมชาลํ, อาวุโส อานนฺท, กตฺถ ภาสิต”นฺติ? “อนฺตรา จ, ภนฺเต, ราชคหํ อนฺตรา จ นาฬนฺทํ ราชาคารเก อมฺพลฏฺฐิกายา”ติฯ “กํ อารพฺภา”ติ? “สุปฺปิยญฺจ ปริพฺพาชกํ พฺรหฺมทตฺตญฺจ มาณว”นฺติฯ อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ พฺรหฺมชาลสฺส นิทานมฺปิ ปุจฺฉิ, ปุคฺคลมฺปิ ปุจฺฉิฯ “สามญฺญผลํ ปนาวุโส อานนฺท, กตฺถ ภาสิต”นฺติ? “ราชคเห, ภนฺเต, ชีวกมฺพวเน”ติฯ “เกน สทฺธิ”นฺติ? “อชาตสตฺตุนา เวเทหิปุตฺเตน สทฺธิ”นฺติฯ อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ สามญฺญผลสฺส นิทานมฺปิ ปุจฺฉิ, ปุคฺคลมฺปิ ปุจฺฉิฯ เอเตเนว อุปาเยน ปญฺจปิ นิกาเย ปุจฺฉิฯ ปุฏฺโฐ ปุฏฺโฐ อายสฺมา อานนฺโท วิสฺสชฺเชสิฯ

๒. ขุทฺทานุขุทฺทกสิกฺขาปทกถา

๔๔๑. อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เถโร ภิกฺขู เอตทโวจ – “ภควา มํ, ภนฺเต, ปรินิพฺพานกาเล เอวมาห – ‘อากงฺขมาโน, อานนฺท, สงฺโฆ มมจฺจเยน ขุทฺทานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานิ สมูหเนยฺยา’”ติฯ “ปุจฺฉิ ปน ตฺวํ, อาวุโส อานนฺท, ภควนฺตํ – ‘กตมานิ ปน, ภนฺเต, ขุทฺทานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานี’”ติ? “น โขหํ, ภนฺเต, ภควนฺตํ ปุจฺฉึ – ‘กตมานิ ปน, ภนฺเต, ขุทฺทานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานี’”ติฯ เอกจฺเจ เถรา เอวมาหํสุ – “จตฺตาริ ปา

ราชิกานิ ฐเปตฺวา, อวเสสานิ ขุทฺทานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานี”ติฯ เอกจฺเจ เถรา เอวมาหํสุ – “จตฺตาริ ปาราชิกานิ ฐเปตฺวา , เตรส สงฺฆาทิเสเส ฐเปตฺวา, อวเสสานิ ขุทฺทานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานี”ติฯ เอกจฺเจ เถรา เอวมาหํสุ – “จตฺตาริ ปาราชิกานิ ฐเปตฺวา, เตรส สงฺฆาทิเสเส ฐเปตฺวา, ทฺเว อนิยเต ฐเปตฺวา, อวเสสานิ ขุทฺทานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานี”ติฯ เอกจฺเจ เถรา เอวมาหํสุ – “จตฺตาริ ปาราชิกานิ ฐเปตฺวา, เตรส สงฺฆาทิเสเส ฐเปตฺวา, ทฺเว อนิยเต ฐเปตฺวา, ตึส นิสฺสคฺคิเย ปาจิตฺติเย ฐเปตฺวา, อวเสสานิ ขุทฺทานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานี”ติฯ เอกจฺเจ เถรา เอวมาหํสุ – “จตฺตาริ ปาราชิกานิ ฐเปตฺวา, เตรส สงฺฆาทิเสเส ฐเปตฺวา, ทฺเว อนิยเต ฐเปตฺวา, ตึส นิสฺสคฺคิเย ปาจิตฺติเย ฐเปตฺวา, ทฺเวนวุติ ปาจิตฺติเย ฐเปตฺวา, อวเสสานิ ขุทฺทานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานี”ติฯ เอกจฺเจ เถรา เอวมาหํสุ – “จตฺตาริ ปาราชิกานิ ฐเปตฺวา, เตรส สงฺฆาทิเสเส ฐเปตฺวา, ทฺเว อนิยเต ฐเปตฺวา, ตึส นิสฺสคฺคิเย ปาจิตฺติเย ฐเปตฺวา, ทฺเวนวุติ ปาจิตฺติเย ฐเปตฺวา, จตฺตาโร ปาฏิเทสนีเย ฐเปตฺวา, อวเสสานิ ขุทฺทานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานี”ติฯ

๔๔๒. อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป สงฺฆํ ญาเปสิ –

“สุณาตุ เม, อาวุโส, สงฺโฆฯ สนฺตมฺหากํ สิกฺขาปทานิ คิหิคตานิฯ คิหิโนปิ ชานนฺติ – ‘อิทํ โว สมณานํ สกฺยปุตฺติยานํ กปฺปติ, อิทํ โว น กปฺปตี’ติฯ สเจ มยํ ขุทฺทานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานิ สมูหนิสฺสาม, ภวิสฺสนฺติ วตฺตาโร – ‘ธูมกาลิกํ สมเณน โคตเมน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ยาวิเมสํ สตฺถา อฏฺฐาสิ ตาวิเม สิกฺขาปเทสุ สิกฺขิํสุฯ ยโต อิเมสํ สตฺถา ปรินิพฺพุโต, น ทานิเม สิกฺขาปเทสุ สิกฺขนฺตี’ติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อปฺปญฺญตฺตํ นปฺปญฺญเปยฺย, ปญฺญตฺตํ น สมุจฺฉินฺเทยฺย, ยถาปญฺญตฺเตสุ สิกฺขาปเทสุ สมาทาย วตฺเตยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อาวุโส, สงฺโฆฯ สนฺตมฺหากํ สิกฺขาปทานิ คิหิคตานิฯ คิหิโนปิ ชานนฺติ – ‘อิทํ โว สมณานํ สกฺยปุตฺติยานํ กปฺปติ, อิทํ โว น กปฺปตี’ติฯ สเจ มยํ ขุทฺทานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานิ สมูหนิสฺสาม, ภวิสฺสนฺติ วตฺตาโร – ‘ธูมกาลิกํ สมเณน โคตเมน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ ฯ ยาวิเมสํ สตฺถา อฏฺฐาสิ ตาวิเม สิกฺขาปเทสุ สิกฺขิํสุฯ ยโต อิเมสํ สตฺถา ปรินิพฺพุโต, น ทานิเม สิกฺขาปเทสุ สิกฺขนฺตี’ติฯ สงฺโฆ อปฺปญฺญตฺตํ นปฺปญฺญเปติ, ปญฺญตฺตํ น สมุจฺฉินฺทติ, ยถาปญฺญตฺเตสุ สิกฺขาปเทสุ สมาทาย วตฺตติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อปฺปญฺญตฺตสฺส อปฺปญฺญาปนา, ปญฺญตฺตสฺส อสมุจฺเฉโท, ยถาปญฺญตฺเตสุ สิกฺขาปเทสุ สมาทาย วตฺตนา, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สงฺโฆ อปฺปญฺญตฺตํ นปฺปญฺญเปติ, ปญฺญตฺตํ น สมุจฺฉินฺทติ, ยถาปญฺญตฺเตสุ สิกฺขาปเทสุ สมาทาย วตฺตติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

๔๔๓. อถ โข เถรา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจุํ – “อิทํ เต, อาวุโส อานนฺท, ทุกฺกฏํ, ยํ ตฺวํ ภควนฺตํ น ปุจฺฉิ – ‘กตมานิ ปน, ภนฺเต, ขุทฺทานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานี’ติฯ เทเสหิ ตํ ทุกฺกฏ”นฺติฯ “อหํ โข, ภนฺเต, อสฺสติยา ภควนฺตํ น ปุจฺฉิํ – ‘กตมานิ ปน, ภนฺเต, ขุทฺทานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานี’ติฯ นาหํ ตํ ทุกฺกฏํ ปสฺสามิ, อปิ จายสฺมนฺตานํ สทฺธาย เทเสมิ ตํ ทุกฺกฏ”นฺติฯ “อิทมฺปิ เต, อาวุโส อานนฺท, ทุกฺกฏํ, ยํ ตฺวํ ภควโต

วสฺสิกสาฏิกํ อกฺกมิตฺวา สิพฺเพสิฯ เทเสหิ ตํ ทุกฺกฏ''นฺติฯ ''อหํ โข, ภนฺเต, น อคารเวน ภควโต วสฺสิกสาฏิกํ อกฺกมิตฺวา สิพฺเพสึฯ นาหํ ตํ ทุกฺกฏํ ปสฺสามิ, อปิ จายสฺมนฺตานํ สทฺธาย เทเสมิ ตํ ทุกฺกฏ''นฺติฯ ''อิทมฺปิ เต, อาวุโส อานนฺท, ทุกฺกฏํ, ยํ ตฺวํ มาตุคาเมหิ ภควโต สรีรํ ปฐมํ วนฺทาเปสิ, ตาสํ โรทนฺตีนํ ภควโต สรีรํ อสฺสุเกน มกฺขิตํฯ เทเสหิ ตํ ทุกฺกฏ''นฺติฯ อหํ โข, ภนฺเต – มายิมาสํ [มายิมา (สี. สฺยา.)] วิกาเล อเหสุนฺติ – มาตุคาเมหิ ภควโต สรีรํ ปฐมํ วนฺทาเปสึฯ นาหํ ตํ ทุกฺกฏํ ปสฺสามิ, อปิ จายสฺมนฺตานํ สทฺธาย เทเสมิ ตํ ทุกฺกฏ''นฺติฯ ''อิทมฺปิ เต, อาวุโส อานนฺท, ทุกฺกฏํ, ยํ ตฺวํ ภควตา โอฬาริเก นิมิตฺเต กยิรมาเน, โอฬาริเก โอภาเส กยิรมาเน, น ภควนฺตํ ยาจิ – 'ติฏฺฐตุ ภควา กปฺปํ, ติฏฺฐตุ สุคโต กปฺปํ, พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสาน'นฺติฯ เทเสหิ ตํ ทุกฺกฏ''นฺติฯ ''อหํ โข, ภนฺเต, มาเรน ปริยุฏฺฐิตจิตฺโต น ภควนฺตํ ยาจึ – 'ติฏฺฐตุ ภควา กปฺปํ, ติฏฺฐตุ สุคโต กปฺปํ, พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสาน'นฺติฯ นาหํ ตํ ทุกฺกฏํ ปสฺสามิ, อปิ จายสฺมนฺตานํ สทฺธาย เทเสมิ ตํ ทุกฺกฏ''นฺติฯ ''อิทมฺปิ เต, อาวุโส อานนฺท, ทุกฺกฏํ ยํ ตฺวํ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย ปพฺพชฺชํ อุสฺสุกฺกํ อกาสิฯ เทเสหิ ตํ ทุกฺกฏ''นฺติฯ ''อหํ โข, ภนฺเต, อยํ มหาปชาปติ โคตมี ภควโต มาตุจฺฉา อาปาทิกา โปสิกา ขีรสฺส ทายิกา ภควนฺตํ ชเนตฺติยา กาลงฺกตาย ถญฺญํ ปาเยสีติ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย ปพฺพชฺชํ อุสฺสุกฺกํ อกาสึฯ นาหํ ตํ ทุกฺกฏํ ปสฺสามิ, อปิ จายสฺมนฺตานํ สทฺธาย เทเสมิ ตํ ทุกฺกฏ''นฺติฯ

๔๔๔. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ปุราโณ ทกฺขิณาคิริสฺมึ จาริกํ จรติ มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิฯ อถ โข อายสฺมา ปุราโณ เถเรหิ ภิกฺขูหิ ธมฺเม จ วินเย จ สงฺคีเต ทกฺขิณาคิริสฺมึ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน ราชคหํ เยน เวฬุวนํ กลนฺทกนิวาโป เยน เถรา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เถเรหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ปฏิสมฺโมทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ ปุราณํ เถรา ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ''เถเรหิ, อาวุโส ปุราณ, ธมฺโม จ วินโย จ สงฺคีโตฯ อุเปหิ ตํ สงฺคีติ''นฺติฯ ''สุสงฺคีตาวุโส, เถเรหิ ธมฺโม จ วินโย จฯ อปิจ ยเถว มยา ภควโต สมฺมุขา สุตํ, สมฺมุขา ปฏิคฺคหิตํ, ตเถวาหํ ธาเรสฺสามี''ติฯ

๗. พฺรหฺมทณฺฑกถา

๔๔๕. อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เถเร ภิกฺขู เอตทโวจ – ''ภควา มํ, ภนฺเต, ปรินิพฺพานกาเล เอวมาห – 'เตน หานนฺท, สงฺโฆ มมจฺจเยน ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน พฺรหฺมทณฺฑํ อาณาเปตู'''ติ ฯ ''ปุจฺฉิ ปน ตฺวํ, อาวุโส อานนฺท, ภควนฺตํ – 'กตโม ปน, ภนฺเต, พฺรหฺมทณฺโฑ'''ติ? ''ปุจฺฉึ โขหํ, ภนฺเต, ภควนฺตํ – 'กตโม ปน, ภนฺเต, พฺรหฺมทณฺโฑ'''ติ? ''ฉนฺโน, อานนฺท, ภิกฺขู ยํ อิจฺเฉยฺย ตํ วเทยฺยฯ ภิกฺขูหิ ฉนฺโน ภิกฺขุ เนว วตฺตพฺโพ, น โอวทิตพฺโพ, นานุสาสิตพฺโพ''ติฯ ''เตน หาวุโส อานนฺท, ตฺวํเยว ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน พฺรหฺมทณฺฑํ อาณาเปหี''ติฯ ''กถาหํ, ภนฺเต, ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน พฺรหฺมทณฺฑํ อาณาเปมิ, จณฺโฑ โส ภิกฺขุ ผรุโส''ติ? 'เตน หาวุโส อานนฺท, พหุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ คจฺฉาหี''ติฯ ''เอวํ ภนฺเต''ติ โข อายสฺมา อานนฺโท เถรานํ ภิกฺขูนํ ปฏิสฺสุตฺวา มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ นาวาย อุชฺชวนิกาย โกสมฺพึ อุชฺชวิ, นาวาย ปจฺโจโรหิตฺวา รญฺโญ อุเทนสฺส [อุเตนสฺส (ก.)] อุยฺยานสฺส อวิทูเร อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล นิสีทิฯ เตน โข ปน สมเยน ราชา อุเทโน อุยฺยาเน ปริจาเรสิ สทฺธึ โอโรเธนฯ อสฺโสสิ โข รญฺโญ อุเทนสฺส โอโรโธ – ''อมฺหากํ กิร อาจริโย อยฺโย อานนฺโท อุยฺยานสฺส อวิทูเร อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล นิสินฺโน''ติฯ อถ โข รญฺโญ อุเทนสฺส โอโรโธ ราชานํ อุ

เทนํ เอตทโวจ – “อมฺหากํ กิร, เทว, อาจริโย อยฺโย อานนฺโท อุยฺยานสฺส อวิทูเร อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล นิสินฺโนฯ อิจฺฉาม มยํ, เทว, อยฺยํ อานนฺทํ ปสฺสิตุ”นฺติฯ “เตน หิ ตุมฺเห สมณํ อานนฺทํ ปสฺสถา”ติฯ

อถ โข รญฺโญ อุเทนสฺส โอโรโธ เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข รญฺโญ อุเทนสฺส โอโรธํ อายสฺมา อานนฺโท ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิ ฯ อถ โข รญฺโญ อุเทนสฺส โอโรโธ อายสฺมตา อานนฺเทน ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต อายสฺมโต อานนฺทสฺส ปญฺจ อุตฺตราสงฺคสตานิ ปาทาสิฯ อถ โข รญฺโญ อุเทนสฺส โอโรโธ อายสฺมโต อานนฺทสฺส ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา เยน ราชา อุเทโน เตนุปสงฺกมิฯ อทฺทสา โข ราชา อุเทโน โอโรธํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน โอโรธํ เอตทโวจ – “อปิ นุ โข ตุมฺเห สมณํ อานนฺทํ ปสฺสิตฺถา”ติ? “อปสฺสิมฺหา โข มยํ, เทว, อยฺยํ อานนฺท”นฺติฯ “อปิ นุ ตุมฺเห สมณสฺส อานนฺทสฺส กิญฺจิ อทตฺถา”ติ? “อทมฺหา โข มยํ, เทว, อยฺยสฺส อานนฺทสฺส ปญฺจ อุตฺตราสงฺคสตานี”ติฯ ราชา อุเทโน อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม สมโณ อานนฺโท ตาว พหุํ จีวรํ ปฏิคฺคเหสฺสติ! ทุสฺสวาณิชฺชํ วา สมโณ อานนฺโท กริสฺสติ, ปคฺคาหิกสาลํ วา ปสาเรสฺสตี”ติ!

อถ โข ราชา อุเทโน เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา อานนฺเทน สทฺธึ สมฺโมทิฯ สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา อุเทโน อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ – “อาคมา นุ ขฺวิธ, โภ อานนฺท, อมฺหากํ โอโรโธ”ติ? “อาคมาสิ โข เต อิธ, มหาราช, โอโรโธ”ติฯ “อปิ ปน โภโต อานนฺทสฺส กิญฺจิ อทาสี”ติ? “อทาสิ โข เม, มหาราช, ปญฺจ อุตฺตราสงฺคสตานี”ติฯ “กึ ปน ภวํ อานนฺโท ตาว พหุํ จีวรํ กริสฺสตี”ติ? “เย [เย ปน (ก.)] เต, มหาราช, ภิกฺขู ทุพฺพลจีวรา เตหิ สทฺธึ สํวิภชิสฺสามี”ติฯ “ยานิ โข ปน, โภ อานนฺท, โปราณกานิ ทุพฺพลจีวรานิ ตานิ กถํ กริสฺสถา”ติ? “ตานิ, มหาราช, อุตฺตรตฺถรณํ กริสฺสามา”ติฯ “ยานิ ปน, โภ อานนฺท, โปราณกานิ อุตฺตรตฺถรณานิ ตานิ กถํ กริสฺสถา”ติ? “ตานิ, มหาราช, ภิสิจฺฉวิโย กริสฺสามา”ติฯ “ยา ปน, โภ อานนฺท, โปราณกา ภิสิจฺฉวิโย ตา กถํ กริสฺสถา”ติ? “ตา, มหาราช, ภูมตฺถรณํ กริสฺสามา”ติฯ “ยานิ ปน, โภ อานนฺท, โปราณกานิ ภูมตฺถรณานิ ตานิ กถํ กริสฺสถา”ติ? “ตานิ, มหาราช, ปาทปุญฺฉนิโย กริสฺสามา”ติฯ “ยา ปน, โภ อานนฺท, โปราณกา ปาทปุญฺฉนิโย ตา กถํ กริสฺสถา”ติ?ฯ “ตา, มหาราช, รโชหรณํ กริสฺสามา”ติฯ “ยานิ ปน, โภ อานนฺท, โปราณกานิ รโชหรณานิ ตานิ กถํ กริสฺสถา”ติ? “ตานิ, มหาราช, โกฏฺเฏตฺวา จิกฺขลฺเลน มทฺทิตฺวา ปริภณฺฑํ ลิมฺปิสฺสามา”ติฯ

อถ โข ราชา อุเทโน – สพฺเพวิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา โยนิโส อุปเนนฺติ, น กุลวํ คเมนฺตีติ – อายสฺมโต อานนฺทสฺส อญฺญานิปิ ปญฺจ ทุสฺสสตานิ ปาทาสิฯ อยญฺจรหิ อายสฺมโต อานนฺทสฺส ปฐมํ จีวรภิกฺขา อุปฺปชฺชิ จีวรสหสฺสํฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เยน โฆสิตาราโม เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข อายสฺมา ฉนฺโน เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อายสฺมา อานนฺโท เอตทโวจ – “สงฺเฆน เต, อาวุโส ฉนฺน, พฺรหฺมทณฺโฑ อาณาปิโต”ติฯ

“กตโม ปน, ภนฺเต อานนฺท, พฺรหฺมทณฺโฑ อาณาปิโต”ติ? “ตฺวํ, อาวุโส ฉนฺน, ภิกฺขู ยํ อิจฺเฉยฺยาสิ ตํ วเทยฺยาสิฯ ภิกฺขูหิ ตฺวํ เนว วตฺตพฺโพ, น โอวทิตพฺโพ, นานุสาสิตพฺโพ”ติฯ “นนฺวาหํ, ภนฺเต อานนฺท, หโต เอตฺตาวตา, ยโตหํ ภิกฺขูหิ เนว วตฺตพฺโพ, น โอวทิตพฺโพ, นานุสาสิตพฺโพ”ติ ตตฺเถว มุจฺฉิโต ปปโตฯ อถ โข อายสฺมา ฉนฺโน พฺรหฺมทณฺเฑน อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน เอโก วูปกฏฺโฐ อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต นจิรสฺเสว ยสฺสตฺถาย กุลปุตฺตา สมฺมเทว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ, ตทนุตฺตรํ พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิฯ ‘ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายา’ติ อพฺภญฺญาสิฯ อญฺญตโร จ ปนายสฺมา ฉนฺโน อรหตํ อโหสิฯ อถ โข อายสฺมา ฉนฺโน อรหตฺตํ ปตฺโต เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ – “ปฏิปฺปสฺสมฺเภหิ ทานิ เม, ภนฺเต อานนฺท, พฺรหฺมทณฺฑ”นฺติฯ “ยทคฺเคน ตยา, อาวุโส ฉนฺน, อรหตฺตํ สจฺฉิกตํ ตทคฺเคน เต พฺรหฺมทณฺโฑ ปฏิปฺปสฺสทฺโธ”ติฯ อิมาย โข ปน วินยสงฺคีติยา ปญฺจ ภิกฺขุสตานิ อนูนานิ อนธิกานิ อเหสุํฯ ตสฺมา อยํ วินยสงฺคีติ “ปญฺจสติกา”ติ วุจฺจตีติฯ

ปญฺจสติกกฺขนฺธโก เอกาทสโมฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถู เตวีสติฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปรินิพฺพุเต สมฺพุทฺเธ, เถโร กสฺสปสวฺหโย;
อามนฺตยิ ภิกฺขุคณํ, สทฺธมฺมมนุปาลโก;
ปาวายทฺธานมคฺคมฺหิ, สุภทฺเทน ปเวทิตํ;
สงฺคายิสฺสาม สทฺธมฺมํ, อธมฺโม ปุเร ทิปฺปติฯ

เอเกนูน ปญฺจสตํ, อานนฺทมฺปิ จ อุจฺจินิ;
ธมฺมวินยสงฺคีติํ, วสนฺโต คุหมุตฺตเมฯ

อุปาลิํ วินยํ ปุจฺฉิ, สุตฺตนฺตานนฺทปณฺฑิตํ;
ปิฏกํ ตีณิ สงฺคีติํ, อกํสุ ชินสาวกาฯ

น ปุจฺฉิ อกฺกมิตฺวาน, วนฺทาเปสิ น ยาจิ จฯ

ปพฺพชฺชํ มาตุคามสฺส, สทฺธาย ทุกฺกฏานิ เม;
ปุราโณ พฺรหฺมทณฺฑญฺจ, โอโรโธ อุเทเนน สหฯ

ตาว พหุ ทุพฺพลญฺจ, อุตฺตรตฺถรณา ภิสิ;
ภูมตฺถรณา ปุญฺฉนิโย, รโช จิกฺขลฺลมทฺทนาฯ

สหสฺสจีวรํ อุปฺปชฺชิ, ปฐมานนฺทสวฺหโย;
ตชฺชิโต พฺรหฺมทณฺเฑน, จตุสฺสจฺจํ อปาปุณิ;
วสีภูตา ปญฺจสตา, ตสฺมา ปญฺจสตี อิติฯ

ปญฺจสติกกฺขนฺธกํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๒. สตฺตสติกกฺขนฺธกํ

๑. ปฐมภาณวาโร

๔๔๖. เตน โข ปน สมเยน วสฺสสตปรินิพฺพุเต ภควติ เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู เวสาลิยํ ทส วตฺถูนิ ทีเปนฺติ – กปฺปติ สิงฺคิโลณกปฺโป, กปฺปติ ทฺวงฺคุลกปฺโป, กปฺปติ คามนฺตรกปฺโป, กปฺปติ อาวาสกปฺโป, กปฺปติ อนุมติกปฺโป, กปฺปติ อาจิณฺณกปฺโป, กปฺปติ อมถิตกปฺโป, กปฺปติ ชโฬคึ ปาตุํ, กปฺปติ อทสกํ นิสีทนํ, กปฺปติ ชาตรูปรชตนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต วชฺชีสุ จาริกํ จรมาโน เยน เวสาลี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู ตทหุโปสเถ กํสปาตึ [กํสจาฏึ (สฺยา.)] อุทเกน ปูเรตฺวา มชฺเฌ ภิกฺขุสงฺฆสฺส ฐเปตฺวา อาคตาคเต เวสาลิเก อุปาสเก เอวํ วทนฺติ – "เทถาวุโส, สงฺฆสฺส กหาปณมฺปิ อฑฺฒมฺปิ ปาทมฺปิ มาสกรูปมฺปิฯ ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ปริกฺขาเรน กรณีย"นฺติฯ เอวํ วุตฺเต อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต เวสาลิเก อุปาสเก เอตทโวจ – "มาวุโส, อทตฺถ สงฺฆสฺส กหาปณมฺปิ อฑฺฒมฺปิ ปาทมฺปิ มาสกรูปมฺปิฯ น กปฺปติ สมณานํ สกฺยปุตฺติยานํ ชาตรูปรชตํ; น สาทิยนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ; น ปฏิคฺคณฺหนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ; นิกฺขิตฺตมณิสุวณฺณา สมณา สกฺยปุตฺติยา อเปตชาตรูปรชตา"ติฯ เอวมฺปิ โข เวสาลิกา อุปาสกา อายสฺมตา ยเสน กากณฺฑกปุตฺเตน วุจฺจมานา อทํสุเยว สงฺฆสฺส กหาปณมฺปิ อฑฺฒมฺปิ ปาทมฺปิ มาสกรูปมฺปิฯ

อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ตํ หิรญฺญํ ภิกฺขคฺเคน [ภิกฺขุคฺเคน (สฺยา.)] ปฏิวีสํ [ปฏิวึสํ (สี.), ปฏิวิสํ (สฺยา.)] ฐเปตฺวา ภาเชสุํฯ อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ยสํ กากณฺฑกปุตฺตํ เอตทโวจุํ – "เอโส เต, อาวุโส ยส, หิรญฺญสฺส ปฏิวีโส"ติฯ "นตฺถิ, เม อาวุโส, หิรญฺญสฺส ปฏิวีโส, นาหํ หิรญฺญํ สาทิยามี"ติฯ อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู – "อยํ อาวุโส ยโส กากณฺฑกปุตฺโต อุปาสเก สทฺเธ ปสนฺเน อกฺโกสติ, ปริภาสติ, อปฺปสาทํ กโรติ; หนฺทสฺส มยํ ปฏิสารณียกมฺมํ กโรมา"ติ เตฯ ตสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ อกํสุฯ อถ โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต เวสาลิเก วชฺชิปุตฺตเก ภิกฺขู เอตทโวจ – "ภควตา, อาวุโส, ปญฺญตฺตํ – 'ปฏิสารณียกมฺมกตสฺส ภิกฺขุโน อนุทูโต ทาตพฺโพ'ติฯ เทถ เม, อาวุโส, อนุทูตํ ภิกฺขุ"นฺติฯ

อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู เอกํ ภิกฺขุํ สมฺมนฺนิตฺวา อายสฺมโต ยสสฺส กากณฺฑกปุตฺตสฺส อนุทูตํ อทํสุฯ อถ โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต อนุทูเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ เวสาลึ ปวิสิตฺวา เวสาลิเก อุปาสเก เอตทโวจ – "อหํ กิรายสฺมนฺเต อุปาสเก สทฺเธ ปสนฺเน อกฺโกสามิ, ปริภาสามิ, อปฺปสาทํ กโรมิ; โยหํ อธมฺมํ อธมฺโมติ วทามิ, ธมฺมํ ธมฺโมติ วทามิ, อวินยํ อวินโยติ วทามิ, วินยํ วินโยติ วทามิฯ

๔๔๗. "เอกมิทํ, อาวุโส, สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ ตตฺร โข, อาวุโส, ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – [อ. นิ. ๔.๕๐] 'จตฺตาโรเม, ภิกฺขเว, จนฺทิมสูริยานํ อุปกฺกิเลสา, เยหิ อุปกฺกิ

เลเสหิ อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสูริยา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ กตเม จตฺตาโร? อพฺภํ, ภิกฺขเว, จนฺทิมสูริยานํ อุปกฺกิเลโส, เยน อุปกฺกิเลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสูริยา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ น วิโรจนฺติฯ มหิกา, ภิกฺขเว, จนฺทิมสูริยานํ อุปกฺกิเลโส, เยน อุปกฺกิเลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสูริยา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติ, ธูมรโช, ภิกฺขเว, จนฺทิมสูริยานํ อุปกฺกิเลโส, เยน อุปกฺกิเลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสูริยา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ ราหุ, ภิกฺขเว, อสุรินฺโท จนฺทิมสูริยานํ อุปกฺกิเลโส, เยน อุปกฺกิเลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสูริยา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, จตฺตาโร จนฺทิมสูริยานํ อุปกฺกิเลสา, เยหิ อุปกฺกิเลเสหิ อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสูริยา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ เอวเมว โข, ภิกฺขเว, จตฺตาโรเม สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิเลสา, เยหิ อุปกฺกิเลเสหิ อุปกฺกิลิฏฺฐา เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ กตเม จตฺตาโร? สนฺติ, ภิกฺขเว, เอเก สมณพฺราหฺมณา สุรํ ปิวนฺติ, เมรยํ ปิวนฺติ, สุราเมรยปานา อปฺปฏิวิรตา – อยํ, ภิกฺขเว, ปฐโม สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิเลโส, เยน อุปกฺกิเลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, เอเก สมณพฺราหฺมณา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺติ, เมถุนธมฺมา อปฺปฏิวิรตา – อยํ, ภิกฺขเว, ทุติโย สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิเลโส, เยน อุปกฺกิเลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, เอเก สมณพฺราหฺมณา ชาตรูปรชตํ สาทิยนฺติ, ชาตรูปรชตปฺปฏิคฺคหณา อปฺปฏิวิรตา – อยํ, ภิกฺขเว, ตติโย สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิเลโส, เยน อุปกฺกิเลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, เอเก สมณพฺราหฺมณา มิจฺฉาชีเวน ชีวิตํ กปฺเปนฺติ; มิจฺฉาชีวา อปฺปฏิวิรตา – อยํ, ภิกฺขเว, จตุตฺโถ สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิเลโส, เยน อุปกฺกิเลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, จตฺตาโร สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิเลสา, เยหิ อุปกฺกิเลเสหิ อุปกฺกิลิฏฺฐา เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ , น วิโรจนฺติ’ฯ “อิทมโวจาวุโส, ภควาฯ อิทํ วตฺวาน สุคโต อถาปรํ เอตทโวจ สตฺถา –

“ราคโทสปริกฺลิฏฺฐา, เอเก สมณพฺราหฺมณา;
อวิชฺชานิวุฏา [อวิชฺชานีวุตา (สฺยา.)] โปสา, ปิยรูปาภินนฺทิโนฯ

“สุรํ ปิวนฺติ เมรยํ, ปฏิเสวนฺติ เมถุนํ;
รชตํ ชาตรูปญฺจ, สาทิยนฺติ อวิทฺทสูฯ

“มิจฺฉาชีเวน ชีวนฺติ, เอเก สมณพฺราหฺมณา;
เอเต อุปกฺกิเลสา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

“เยหิ อุปกฺกิเลเสหิ อุปกฺกิลิฏฺฐา, เอเก สมณพฺราหฺมณา;
น ตปนฺติ น ภาสนฺติ, อสุทฺธา สรชา มคาฯ

“อนฺธกาเรน โอนทฺธา, ตณฺหาทาสา สเนตฺติกา;
วฑฺเฒนฺติ กฏสึ โฆรํ, อาทิยนฺติ ปุนพฺภวนฺติฯ

“เอวํวาที กิราหํ อายสฺมนฺเต อุปาสเก สทฺเธ ปสนฺเน อกฺโกสามิ, ปริภาสามิ, อปฺปสาทํ กโรมิ; โยหํ อธมฺมํ อธมฺโมติ วทามิ, ธมฺมํ ธมฺโมติ วทามิ, อวินยํ อวินโยติ วทามิ, วินยํ วินโยติ วทามิฯ

๔๔๘. [สํ. นิ. ๔.๓๖๒ อิทํ วตฺถุ อาคตํ] “เอกมิทํ, อาวุโส, สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทก นิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ราชนฺเตปุเร ราชปริสายํ สนฺนิสินฺนานํ สนฺนิปติตานํ อยมนฺตรกถา อุทปาทิ – ‘กปฺปติ สมณานํ สกฺยปุตฺติยานํ ชาตรูปรชตํ; สาทิยนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ; ปฏิคฺคณฺหนฺติ สม ณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชต’นฺติฯ เตน โข ปนาวุโส สมเยน, มณิจูฬโก คามณี ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติฯ อถ โข, อาวุโส, มณิจูฬโก คามณี ตํ ปริสํ เอตทโวจ – ‘มา อยฺยา เอวํ อวจุตฺถฯ น กปฺปติ สมณานํ สกฺยปุตฺติ ยานํ ชาตรูปรชตํ; น สาทิยนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ; น ปฏิคฺคณฺหนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูป รชตํ; นิกฺขิตฺตมณิสุวณฺณา สมณา สกฺยปุตฺติยา อเปตชาตรูปรชตา’ติฯ อสกฺขิ โข, อาวุโส, มณิจูฬโก คามณี ตํ ปริสํ สญฺญาเปตุํฯ

“อถ โข, อาวุโส, มณิจูฬโก คามณี ตํ ปริสํ สญฺญาเปตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภค วนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข, อาวุโส, มณิจูฬโก คามณี ภควนฺตํ เอตทโวจ – ‘อิธ, ภนฺเต, ราชนฺเตปุเร ราชปริสายํ สนฺนิสินฺนานํ สนฺนิปติตานํ อยมนฺตรกถา อุทปาทิ – กปฺปติ สมณานํ สกฺยปุตฺติยานํ ชาตรูปรชตํ; สาทิยนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ; ปฏิคฺคณฺหนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตนฺติฯ เอวํ วุตฺเต อหํ ภนฺเต, ตํ ปริสํ เอตทโวจํ – มา อยฺยา เอวํ อวจุตฺถฯ น กปฺปติ สมณานํ สกฺย ปุตฺติยานํ ชาตรูปรชตํ; น สาทิยนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ ; น ปฏิคฺคณฺหนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ; นิกฺขิตฺตมณิสุวณฺณา สมณา สกฺยปุตฺติยา อเปตชาตรูปรชตาติฯ อสกฺขึ โข อหํ, ภนฺเต, ตํ ปริสํ สญฺญาเปตุํฯ กจฺจาหํ, ภนฺเต, เอวํ พฺยากรมาโน วุตฺตวาที เจว ภควโต โหมิ, น จ ภควนฺตํ อภูเตน อพฺภาจิกฺขา มิ, ธมฺมสฺส จานุธมฺมํ พฺยากโรมิ, น จ โกจิ สหธมฺมิโก วาทานุวาโท คารยฺหํ ฐานํ อาคจฺฉตี’ติ? ‘ตคฺฆ ตฺวํ, คามณิ, เอวํ พฺยากรมาโน วุตฺตวาที เจว เม โหสิ; น จ มํ อภูเตน อพฺภาจิกฺขสิ [ปารา. ๕๘๒], ธมฺมสฺส จานุ ธมฺมํ พฺยากโรสิ, น จ โกจิ สหธมฺมิโก วาทานุวาโท คารยฺหํ ฐานํ อาคจฺฉติฯ น หิ, คามณิ, กปฺปติ สมณานํ สกฺยปุตฺติยานํ ชาตรูปรชตํ; น สาทิยนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ; น ปฏิคฺคณฺหนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติ ยา ชาตรูปรชตํ; นิกฺขิตฺตมณิสุวณฺณา สมณา สกฺยปุตฺติยา อเปตชาตรูปรชตาฯ ยสฺส โข, คามณิ, ชาตรูปรชตํ กปฺปติ, ปญฺจปิ ตสฺส กามคุณา กปฺปนฺติฯ ยสฺส ปญฺจ กามคุณา กปฺปนฺติ เอกํเสเนตํ, คามณิ, ธาเรยฺยาสิ – อสฺ สมณธมฺโม อสกฺยปุตฺติยธมฺโมติฯ อปิ จาหํ, คามณิ, เอวํ วทามิ ติณํ ติณตฺถิเกน ปริเยสิตพฺพํ; ทารุ ทารุตฺถิเกน ปริเยสิตพฺพํ; สกฏํ สกฏตฺถิเกน ปริเยสิตพฺพํ; ปุริโส ปุริสตฺถิเกน ปริเยสิตพฺโพฯ น ตฺเววาหํ, คามณิ, เกนจิ ปริยาเยน ชาตรูปรชตํ สาทิตพฺพํ ปริเยสิตพฺพนฺติ วทามี’ติฯ

“เอวํวาที กิราหํ อายสฺมนฺเต อุปาสเก สทฺเธ ปสนฺเน อกฺโกสามิ, ปริภาสามิ, อปฺปสาทํ กโรมิ; โยหํ อธมฺมํ อธมฺโมติ วทามิ, ธมฺมํ ธมฺโมติ วทามิ, อวินยํ อวินโยติ วทามิ, วินยํ วินโยติ วทามิฯ

๔๔๙. “เอกมิทํ, อาวุโส, สมยํ ภควา ราชคเห อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ ชาตรูปรชตํ ปฏิกฺขิปิ, สิกฺขาปทญฺจ ปญฺญเปสิฯ เอวํวาที กิราหํ อายสฺมนฺเต อุปาสเก สทฺเธ ปสนฺเน อกฺโกสามิ, ปริภาสามิ,

อปฺปสาทํ กโรมิ; โยหํ อธมฺมํ อธมฺโมติ วทามิ, ธมฺมํ ธมฺโมติ วทามิ, อวินยํ อวินโยติ วทามิ, วินยํ วินโยติ วทามี”ติฯ

เอวํ วุตฺเต เวสาลิกา อุปาสกา อายสฺมนฺตํ ยสํ กากณฺฑกปุตฺตํ เอตทโวจุํ – “เอโกว ภนฺเต, อยฺโย ยโส กากณฺฑกปุตฺโต สมโณ สกฺยปุตฺติโยฯ สพฺเพวิเม อสฺสมณา อสกฺยปุตฺติยาฯ วสตุ, ภนฺเต, อยฺโย ยโส กากณฺฑกปุตฺโต เวสาลิยํฯ มยํ อยฺยสฺส ยสสฺส กากณฺฑกปุตฺตสฺส อุสฺสุกฺกํ กริสฺสาม จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาราน”นฺติฯ อถ โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต เวสาลิเก อุปาสเก สญฺญาเปตฺวา อนุทูเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ อารามํ อคมาสิฯ

อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู อนุทูตํ ภิกฺขุํ ปุจฺฉึสุ – “ขมาปิตาวุโส, ยเสน กากณฺฑกปุตฺเตน เวสาลิกา อุปาสกา”ติ ? “อุปาสเกหิ ปาปิกํ โน, อาวุโส, กตํฯ เอโกว ยโส กากณฺฑกปุตฺโต สมโณ สกฺยปุตฺติโย กโตฯ สพฺเพว มยํ อสฺสมณา อสกฺยปุตฺติยา กตา”ติฯ อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู – “อยํ, อาวุโส, ยโส กากณฺฑกปุตฺโต อมฺเหหิ อสมฺมโต คิหีนํ ปกาเสสิ; หนฺทสฺส มยํ อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรมา”ติฯ เต ตสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ กตฺตุกามา สนฺนิปตึสุฯ อถ โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต เวหาสํ อพฺภุคฺคนฺตฺวา โกสมฺพิยํ ปจฺจุฏฺฐาสิฯ

๔๕๐. อถ โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต ปาเวยฺยกานญฺจ [ปาเฐยฺยกานญฺจ (สฺยา.)] อวนฺติทกฺขิณาปถกานญฺจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – “อาคจฺฉนฺตุ อายสฺมนฺตา; อิมํ อธิกรณํ อาทิยิสฺสามฯ ปุเร อธมฺโม ทิปฺปติ, ธมฺโม ปฏิพาหิยฺยติ; อวินโย ทิปฺปติ, วินโย ปฏิพาหิยฺยติ; ปุเร อธมฺมวาทิโน พลวนฺโต โหนฺติ, ธมฺมวาทิโน ทุพฺพลา โหนฺติ; อวินยวาทิโน พลวนฺโต โหนฺติ, วินยวาทิโน ทุพฺพลา โหนฺตี”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี อโหคงฺเค ปพฺพเต ปฏิวสติฯ อถ โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต เยน อโหคงฺโค ปพฺพโต, เยนายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สมฺภูตํ สาณวาสึ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต อายสฺมนฺตํ สมฺภูตํ สาณวาสึ เอตทโวจ – “อิเม, ภนฺเต, เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู เวสาลิยํ ทส วตฺถูนิ ทีเปนฺติ – กปฺปติ สิงฺคิโลณกปฺโป, กปฺปติ ทฺวงฺคุลกปฺโป, กปฺปติ คามนฺตรกปฺโป, กปฺปติ อาวาสกปฺโป, กปฺปติ อนุมติกปฺโป, กปฺปติ อาจิณฺณกปฺโป, กปฺปติ อมถิตกปฺโป, กปฺปติ ชโฬคึ ปาตุํ, กปฺปติ อทสกํ นิสีทนํ, กปฺปติ ชาตรูปรชตนฺติฯ หนฺท มยํ, ภนฺเต, อิมํ อธิกรณํ อาทิยิสฺสามฯ ปุเร อธมฺโม ทิปฺปติ, ธมฺโม ปฏิพาหิยฺยติ; อวินโย ทิปฺปติ, วินโย ปฏิพาหิยฺยติ; ปุเร อธมฺมวาทิโน พลวนฺโต โหนฺติ, ธมฺมวาทิโน ทุพฺพลา โหนฺติ; อวินยวาทิโน พลวนฺโต โหนฺติ, วินยวาทิโน ทุพฺพลา โหนฺตี”ติฯ “เอวมาวุโส”ติ โข อายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี อายสฺมโต ยสสฺส กากณฺฑกปุตฺตสฺส ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข สฏฺฐิมตฺตา ปาเวยฺยกา ภิกฺขู – สพฺเพ อารญฺญิกา, สพฺเพ ปิณฺฑปาติกา, สพฺเพ ปํสุกูลิกา, สพฺเพ เตจีวริกา, สพฺเพว อรหนฺโต – อโหคงฺเค ปพฺพเต สนฺนิปตึสุฯ อฏฺฐาสีติมตฺตา อวนฺติทกฺขิณาปถกา ภิกฺขู – อปฺเปกจฺเจ อารญฺญิกา, อปฺเปกจฺเจ ปิณฺฑปาติกา, อปฺเปกจฺเจ ปํสุกูลิกา, อปฺเปกจฺเจ เตจีวริกา, สพฺเพว อรหนฺโต – อโหคงฺเค ปพฺพเต สนฺนิปตึสุฯ อถ โข เถรานํ ภิกฺขูนํ

มนุตฺยมานานํ เอตทโหสิ – “อิทํ โข อธิกรณํ กกฺขฬญฺจ, วาฬญฺจ; กํ นุ โข มยํ ปกฺขํ ลเภยฺยาม, เยน มยํ อิมสฺมึ อธิกรเณ พลวนฺตตรา อสฺสามา”ติฯ

๔๕๑. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา เรวโต โสเรยฺเย ปฏิวสติ – พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต วิยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ อถ โข เถรานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “อยํ โข อายสฺมา เรวโต โสเรยฺเย ปฏิวสติ – พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต วิยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ สเจ มยํ อายสฺมนฺตํ เรวตํ ปกฺขํ ลภิสฺสาม, เอวํ มยํ อิมสฺมึ อธิกรเณ พลวนฺตตรา อสฺสามา”ติฯ อสฺโสสิ โข อายสฺมา เรวโต – ทิพฺพาย โสตธาตุยา วิสุทฺธาย อติกฺกนฺตมานุสิกาย – เถรานํ ภิกฺขูนํ มนฺตยมานานํฯ สุตฺวานสฺส เอตทโหสิ – “อิทํ โข อธิกรณํ กกฺขฬญฺจ วาฬญฺจฯ น โข เมตํ ปติรูปํ โยหํ เอวรูเป อธิกรเณ โอสกฺเกยฺยํฯ อิทานิ จ ปน เต ภิกฺขู อาคจฺฉิสฺสนฺติฯ โสหํ เตหิ อากิณฺโณ น ผาสุ คมิสฺสามิฯ ยํนูนาหํ ปฏิกจฺเจว คจฺเฉยฺย”นฺติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต โสเรยฺยา สงฺกสฺสํ อคมาสิฯ

อถ โข เถรา ภิกฺขู โสเรยฺยํ คนฺตฺวา ปุจฺฉึสุ – “กหํ อายสฺมา เรวโต”ติ? เต เอวมาหํสุ – “เอสายสฺมา เรวโต สงฺกสฺสํ คโต”ติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต สงฺกสฺสา กณฺณกุชฺชํ [กนฺนกุชฺชํ (สี.)] อคมาสิฯ อถ โข เถรา ภิกฺขู สงฺกสฺสํ คนฺตฺวา ปุจฺฉึสุ – “กหํ อายสฺมา เรวโต”ติ? เต เอวมาหํสุ – “เอสายสฺมา เรวโต กณฺณกุชฺชํ คโต”ติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต กณฺณกุชฺชา อุทุมฺพรํ อคมาสิฯ อถ โข เถรา ภิกฺขู กณฺณกุชฺชํ คนฺตฺวา ปุจฺฉึสุ – “กหํ อายสฺมา เรวโต”ติ? เต เอวมาหํสุ – “เอสายสฺมา เรวโต อุทุมฺพรํ คโต”ติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต อุทุมฺพรา อคฺคฬปุรํ อคมาสิฯ อถ โข เถรา ภิกฺขู อุทุมฺพรํ คนฺตฺวา ปุจฺฉึสุ – “กหํ อายสฺมา เรวโต”ติ? เต เอวมาหํสุ – “เอสายสฺมา เรวโต อคฺคฬปุรํ คโต”ติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต อคฺคฬปุรา สหชาตึ [สหํชาตึ (ก.)] อคมาสิฯ อถ โข เถรา ภิกฺขู อคฺคฬปุรํ คนฺตฺวา ปุจฺฉึสุ – “กหํ อายสฺมา เรวโต”ติ? เต เอวมาหํสุ – “เอสายสฺมา เรวโต สหชาตึ คโต”ติฯ อถ โข เถรา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ เรวตํ สหชาติยํ สมฺภาเวสุํฯ

๔๕๒. อถ โข อายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี อายสฺมนฺตํ ยสํ กากณฺฑกปุตฺตํ เอตทโวจ – “อยํ, อาวุโส, อายสฺมา เรวโต พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต วิยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ สเจ มยํ อายสฺมนฺตํ เรวตํ ปญฺหํ ปุจฺฉิสฺสาม, ปฏิพโล อายสฺมา เรวโต เอเกเนว ปญฺเหน สกลมฺปิ รตฺตึ วีตินาเมตุํฯ อิทานิ จ ปนายสฺมา เรวโต อนฺเตวาสิกํ [อนฺเตวาสึ (สฺยา.)] สรภาณกํ ภิกฺขุํ อชฺเฌสิสฺสติฯ โส ตฺวํ ตสฺส ภิกฺขุโน สรภญฺญปริโยสาเน อายสฺมนฺตํ เรวตํ อุปสงฺกมิตฺวา อิมานิ ทส วตฺถูนิ ปุจฺเฉยฺยาสี”ติฯ “เอวํ ภนฺเต”ติ โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต อายสฺมโต สมฺภูตสฺส สาณวาสิสฺส ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต อนฺเตวาสิกํ สรภาณกํ ภิกฺขุํ อชฺเฌสิฯ อถ โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต ตสฺส ภิกฺขุโน สรภญฺญปริโยสาเน เยนายสฺมา เรวโต เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ เรวตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต อายสฺมนฺตํ เรวตํ เอตทโวจ – “กปฺปติ, ภนฺเต, สิงฺคิโลณกปฺโป”ติ? “โก โส, อาวุโส, สิงฺคิโลณกปฺโป”ติ? “กปฺปติ, ภนฺเต, สิงฺคินา โลณํ ปริหริตุํ – ยตฺถ อโลณกํ ภวิสฺสติ ตตฺถ ปริภุญฺชิสฺสามี”ติ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติฯ “กปฺปติ, ภนฺเต, ทฺวงฺคุลกปฺโป”ติ ? “โก โส, อาวุโส, ทฺวงฺคุลกปฺโป”ติ? “กปฺปติ, ภนฺเต, ทฺวงฺคุลาย ฉายาย วีติวตฺตาย, วิกาเล โภชนํ ภุญฺชิตุ”นฺติ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติฯ “กปฺปติ, ภนฺเต, คามนฺตรกปฺโป”ติ? “โก โส, อาวุโส, คามนฺตรกปฺโป”ติ? “กปฺปติ,

ภนฺเต – อิทานิ คามนฺตรํ คมิสฺสามีติ – ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อนติริตฺตํ โภชนํ ภุญฺชิตุ”นฺติ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติฯ “กปฺปติ, ภนฺเต, อาวาสกปฺโป”ติ? “โก โส, อาวุโส, อาวาสกปฺโป”ติ? “กปฺปติ, ภนฺเต, สมฺพหุลา อาวาสา สมานสีมา นานุโปสถํ กาตุ”นฺติ? “นาวุโส , กปฺปตี”ติฯ “กปฺปติ , ภนฺเต, อนุมติกปฺโป”ติ? “โก โส, อาวุโส, อนุมติกปฺโป”ติ? “กปฺปติ, ภนฺเต, วคฺเคน สงฺเฆน กมฺมํ กาตุํ – อาคเต ภิกฺขู อนุมาเนสฺสามา”ติ [อนุชานิสฺสามาติ, อนุชาเนสฺสามาติ, อนุมตึ อาเนสฺสามาติ (ก.)]? “นาวุโส, กปฺปตี”ติฯ “กปฺปติ, ภนฺเต, อาจิณฺณกปฺโป”ติ? “โก โส, อาวุโส, อาจิณฺณกปฺโป”ติ? “กปฺปติ, ภนฺเต, อิทํ เม อุปชฺฌาเยน อชฺฌาจิณฺณํ, อิทํ เม อาจริเยน อชฺฌาจิณฺณํ, ตํ อชฺฌาจริตุ”นฺติ? “อาจิณฺณกปฺโป โข, อาวุโส, เอกจฺโจ กปฺปติ, เอกจฺโจ น กปฺปตี”ติฯ “กปฺปติ, ภนฺเต, อมถิตกปฺโป”ติ? “โก โส, อาวุโส, อมถิตกปฺโป”ติ? “กปฺปติ, ภนฺเต, ยํ ตํ ขีรํ ขีรภาวํ วิชหิตํ, อสมฺปตฺตํ ทธิภาวํ, ตํ ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อนติริตฺตํ ปาตุ”นฺติ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติ? “กปฺปติ, ภนฺเต, ชโฬคึ ปาตุ”นฺติ? “กา สา, อาวุโส, ชโฬคี”ติ? “กปฺปติ, ภนฺเต, ยา สา สุรา อาสุตา, อสมฺปตฺตา มชฺชภาวํ, สา ปาตุ”นฺติ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติฯ “กปฺปติ, ภนฺเต, อทสกํ นิสีทน”นฺติ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติฯ “กปฺปติ, ภนฺเต, ชาตรูปรชต”นฺติ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติฯ “อิเม, ภนฺเต, เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู เวสาลิยํ อิมานิ ทส วตฺถูนิ ทีเปนฺติฯ หนฺท มยํ, ภนฺเต, อิมํ อธิกรณํ อาทิยิสฺสามฯ ปุเร อธมฺโม ทิปฺปติ, ธมฺโม ปฏิพาหิยฺยติ; อวินโย ทิปฺปติ, วินโย ปฏิพาหิยฺยติ; ปุเร อธมฺมวาทิโน พลวนฺโต โหนฺติ, ธมฺมวาทิโน ทุพฺพลา โหนฺติ; อวินยวาทิโน พลวนฺโต โหนฺติ, วินยวาทิโน ทุพฺพลา โหนฺตี”ติฯ “เอวมาวุโส”ติ โข อายสฺมา เรวโต อายสฺมโต ยสสฺส กากณฺฑกปุตฺตสฺส ปจฺจสฺโสสิฯ

ปฐมภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๒. ทุติยภาณวาโร

๔๕๓. อสฺโสสุํ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู – “ยโส กิร กากณฺฑกปุตฺโต อิทํ อธิกรณํ อาทิยิตุกาโม ปกฺขํ ปริเยสติ, ลภติ จ กิร ปกฺข”นฺติฯ อถ โข เวสาลิกานํ วชฺชิปุตฺตกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “อิทํ โข อธิกรณํ กกฺขฬญฺจ วาฬญฺจฯ กํ นุ โข มยํ ปกฺขํ ลเภยฺยาม, เยน มยํ อิมสฺมึ อธิกรเณ พลวนฺตตรา อสฺสามา”ติฯ

อถ โข เวสาลิกานํ วชฺชิปุตฺตกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “อยํ โข อายสฺมา เรวโต พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต วิยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ สเจ มยํ อายสฺมนฺตํ เรวตํ ปกฺขํ ลเภยฺยาม, เอวํ มยํ อิมสฺมึ อธิกรเณ พลวนฺตตรา อสฺสามา”ติฯ

อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู ปหูตํ สามณกํ ปริกฺขารํ ปฏิยาเทสุํ – ปตฺตมฺปิ, จีวรมฺปิ, นิสีทนมฺปิ, สูจิฆรมฺปิ, กายพนฺธนมฺปิ, ปริสฺสาวนมฺปิ, ธมฺมกรณมฺปิฯ อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู ตํ สามณกํ ปริกฺขารํ อาทาย นาวาย สหชาตึ อุชฺชวึสุ; นาวาย ปจฺโจโรหิตฺวา อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล ภตฺตวิสฺสคฺคํ กโรนฺติฯ อถ โข อายสฺมโต สาฬฺหสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ – “เก นุ โข ธมฺมวาทิโน – ปาจีนกา วา ภิกฺขู, ปาเวยฺยกา วา”ติ? อถ โข อายสฺมโต สาฬฺหสฺส, ธมฺมญฺจ วินยญฺจ เจตสา

ปจฺจเวกฺขนฺตสฺส, เอตทโหสิ – “อธมฺมวาทิโน ปาจีนกา ภิกฺขู, ธมฺมวาทิโน ปาเวยฺยกา [ปาเฐยฺยกา (สฺยา.)] ภิกฺขู”ติฯ

อถ โข อญฺญตรา สุทฺธาวาสกายิกา เทวตา อายสฺมโต สาฬฺหสฺส เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย – เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมิญฺเชยฺย, เอวเมว สุทฺธาวาเสสุ เทเวสุ อนฺตรหิตา – อายสฺมโต สาฬฺหสฺส สมฺมุเข ปาตุรโหสิฯ อถ โข สา เทวตา อายสฺมนฺตํ สาฬฺหํ เอตทโวจ – “สาธุ, ภนฺเต สาฬฺห, อธมฺมวาที ปาจีนกา ภิกฺขู, ธมฺมวาที ปาเวยฺยกา ภิกฺขูฯ เตน หิ, ภนฺเต สาฬฺห, ยถาธมฺโม ตถา ติฏฺฐาหี”ติฯ “ปุพฺเพปิ จาหํ, เทวเต, เอตรหิ จ ยถาธมฺโม ตถา ฐิโต ; อปิ จาหํ น ตาว ทิฏฺฐึ อาวิ กโรมิ, อปฺเปว นาม มํ อิมสฺมึ อธิกรเณ สมฺมนฺเนยฺยา”ติฯ

๔๕๔. อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู ตํ สามณกํ ปริกฺขารํ อาทาย เยนายสฺมา เรวโต เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ เรวตํ เอตทโวจุํ – “ปฏิคฺคณฺหาตุ, ภนฺเต, เถโร สามณกํ ปริกฺขารํ – ปตฺตมฺปิ, จีวรมฺปิ, นิสีทนมฺปิ, สูจิฆรมฺปิ, กายพนฺธนมฺปิ, ปริสฺสาวนมฺปิ, ธมฺมกรณมฺปี”ติฯ “อลํ, อาวุโส, ปริปุณฺณํ เม ปตฺตจีวร”นฺติ น อิจฺฉิ ปฏิคฺคเหตุํฯ

เตน โข ปน สมเยน อุตฺตโร นาม ภิกฺขุ วีสติวสฺโส อายสฺมโต เรวตสฺส อุปฏฺฐาโก โหติฯ อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู เยนายสฺมา อุตฺตโร เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุตฺตรํ เอตทโวจุํ – “ปฏิคฺคณฺหาตุ อายสฺมา อุตฺตโร สามณกํ ปริกฺขารํ – ปตฺตมฺปิ, จีวรมฺปิ, นิสีทนมฺปิ, สูจิฆรมฺปิ, กายพนฺธนมฺปิ, ปริสฺสาวนมฺปิ, ธมฺมกรณมฺปี”ติฯ “อลํ, อาวุโส, ปริปุณฺณํ เม ปตฺตจีวร”นฺติ น อิจฺฉิ ปฏิคฺคเหตุํฯ “มนุสฺสา โข, อาวุโส อุตฺตร, ภควโต สามณกํ ปริกฺขารํ อุปนาเมนฺติฯ สเจ ภควา ปฏิคฺคณฺหาติ, เตเนว เต อตฺตมนา โหนฺติฯ โน เจ ภควา ปฏิคฺคณฺหาติ, อายสฺมโต [อายสฺมโต จ (สฺยา.)] อานนฺทสฺส อุปนาเมนฺติ – ปฏิคฺคณฺหาตุ, ภนฺเต, เถโร สามณกํ ปริกฺขารํฯ ยถา ภควตา ปฏิคฺคหิโต, เอวเมว โส ภวิสฺสตีติฯ ปฏิคฺคณฺหาตุ อายสฺมา อุตฺตโร สามณกํ ปริกฺขารํฯ ยถา เถเรน ปฏิคฺคหิโต, เอวเมว โส ภวิสฺสตี”ติฯ อถ โข อายสฺมา อุตฺตโร เวสาลิเกหิ วชฺชิปุตฺตเกหิ ภิกฺขูหิ นิปฺปีฬิยมาโน เอกํ จีวรํ อคฺคเหสิฯ “วเทยฺยาถ, อาวุโส, เยน อตฺโถ”ติฯ “เอตฺตกํ อายสฺมา อุตฺตโร เถรํ วเทตุ; เอตฺตกญฺจ, ภนฺเต, เถโร สงฺฆมชฺเฌ วเทตุ – ‘ปุรตฺถิเมสุ ชนปเทสุ พุทฺธา ภควนฺโต อุปฺปชฺชนฺติฯ ธมฺมวาที ปาจีนกา ภิกฺขู, อธมฺมวาที ปาเวยฺยกา ภิกฺขู’”ติฯ “เอวมาวุโส”ติ โข อายสฺมา อุตฺตโร เวสาลิกานํ วชฺชิปุตฺตกานํ ภิกฺขูนํ ปฏิสฺสุตฺวา เยนายสฺมา เรวโต เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ เรวตํ เอตทโวจ – “เอตฺตกํ, ภนฺเต, เถโร สงฺฆมชฺเฌ วเทตุ – ‘ปุรตฺถิเมสุ ชนปเทสุ พุทฺธา ภควนฺโต อุปฺปชฺชนฺติ ฯ ธมฺมวาที ปาจีนกา ภิกฺขู, อธมฺมวาที ปาเวยฺยกา ภิกฺขู’”ติฯ “อธมฺเม มํ ตฺวํ, ภิกฺขุ, นิโยเชสี”ติ เถโร อายสฺมนฺตํ อุตฺตรํ ปณาเมสิฯ

อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุตฺตรํ เอตทโวจุํ – “กึ, อาวุโส อุตฺตร, เถโร อาหา”ติ? “ปาปิกํ โน, อาวุโส, กตํฯ ‘อธมฺเม มํ ตฺวํ, ภิกฺขุ, นิโยเชสี’”ติ เถโร มํ ปณาเมสีติฯ “นนุ ตฺวํ, อาวุโส [อาวุโส อุตฺตร (สฺยา. กํ.)], วุฑฺโฒ วีสติวสฺโสสี”ติ? “อามาวุโส, อปิ จ มยํ ครุนิสฺสยํ คณฺหามา”ติฯ

๔๕๕. อถ โข สงฺโฆ ตํ อธิกรณํ วินิจฺฉินิตุกาโม สนฺนิปติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต สงฺฆํ ญาเปสิ –

“สุณาตุ เม, อาวุโส, สงฺโฆฯ สเจ มยํ อิมํ อธิกรณํ อิธ วูปสเมสฺสาม, สิยาปิ มูลาทายกา [มูลทายกา (สี.)] ภิกฺขู ปุนกมฺมาย อุกฺโกเฏยฺยุํฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, ยตฺเถวิมํ อธิกรณํ สมุปฺปนฺนํ, สงฺโฆ ตตฺเถวิมํ อธิกรณํ วูปสเมยฺยา”ติฯ

อถ โข เถรา ภิกฺขู เวสาลึ อคมํสุ – ตํ อธิกรณํ วินิจฺฉินิตุกามาฯ

เตน โข ปน สมเยน สพฺพกามี นาม ปถพฺยา สงฺฆตฺเถโร วีสวสฺสสติโก อุปสมฺปทาย, อายสฺมโต อานนฺทสฺส สทฺธิวิหาริโก, เวสาลิยํ ปฏิวสติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต อายสฺมนฺตํ สมฺภูตํ สาณวาสึ เอตทโวจ – “อหํ, อาวุโส, ยสฺมึ วิหาเร สพฺพกามี เถโร วิหรติ, ตํ วิหารํ อุปคจฺฉามิฯ โส ตฺวํ กาลสฺเสว อายสฺมนฺตํ สพฺพกามึ อุปสงฺกมิตฺวา อิมานิ ทส วตฺถูนิ ปุจฺเฉยฺยาสี”ติฯ

“เอวํ ภนฺเต”ติ โข อายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี อายสฺมโต เรวตสฺส ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต, ยสฺมึ วิหาเร สพฺพกามี เถโร วิหรติ, ตํ วิหารํ อุปคจฺฉิฯ คพฺเภ อายสฺมโต สพฺพกามิสฺส เสนาสนํ ปญฺญตฺตํ โหติ, คพฺภปฺปมุเข อายสฺมโต เรวตสฺสฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต – อยํ เถโร มหลฺลโก น นิปชฺชตีติ – น เสยฺยํ กปฺเปสิฯ อายสฺมา สพฺพกามี – อยํ ภิกฺขุ อาคนฺตุโก กิลนฺโต น นิปชฺชตีติ – น เสยฺยํ กปฺเปสิฯ อถ โข อายสฺมา สพฺพกามี รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย อายสฺมนฺตํ เรวตํ เอตทโวจ – “กตเมน ตฺวํ ภูมิ วิหาเรน เอตรหิ พหุลํ วิหรสี”ติ? “เมตฺตาวิหาเรน โข อหํ , ภนฺเต, เอตรหิ พหุลํ วิหรามี”ติฯ “กุลฺลกวิหาเรน กิร ตฺวํ ภูมิ เอตรหิ พหุลํ วิหรสิ ฯ กุลฺลกวิหาโร เอโส [เหโส (สฺยา.)] ภูมิ ยทิทํ เมตฺตา”ติฯ “ปุพฺเพปิ เม, ภนฺเต, คิหิภูตสฺส อาจิณฺณา เมตฺตาฯ เตนาหํ เอตรหิปิ เมตฺตาวิหาเรน พหุลํ วิหรามิ, อปิ จ โข มยา จิรปฺปตฺตํ อรหตฺต”นฺติฯ “เถโร ปน, ภนฺเต, กตเมน วิหาเรน เอตรหิ พหุลํ วิหรตี”ติ? “สุญฺญตาวิหาเรน โข อหํ ภูมิ เอตรหิ พหุลํ วิหรามี”ติฯ “มหาปุริสวิหาเรน กิร, ภนฺเต, เถโร เอตรหิ พหุลํ วิหรติฯ มหาปุริสวิหาโร เอโส, ภนฺเต, ยทิทํ สุญฺญตา”ติฯ “ปุพฺเพปิ เม ภูมิ คิหิภูตสฺส อาจิณฺณา สุญฺญตาฯ เตนาหํ เอตรหิปิ สุญฺญตาวิหาเรน พหุลํ วิหรามิ, อปิ จ มยา จิรปฺปตฺตํ อรหตฺต”นฺติฯ อยญฺจรหิ เถรานํ ภิกฺขูนํ อนฺตรากถา วิปฺปกตา, อถายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี ตสฺมึ อนุปฺปตฺโต โหติฯ อถ โข อายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี เยนายสฺมา สพฺพกามี เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สพฺพกามึ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี อายสฺมนฺตํ สพฺพกามึ เอตทโวจ – “อิเม, ภนฺเต, เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู เวสาลิยํ ทส วตฺถูนิ ทีเปนฺติ – กปฺปติ สิงฺคิโลณกปฺโป, กปฺปติ ทฺวงฺคุลกปฺโป, กปฺปติ คามนฺตรกปฺโป, กปฺปติ อาวาสกปฺโป, กปฺปติ อนุมติกปฺโป, กปฺปติ อาจิณฺณกปฺโป, กปฺปติ อมถิตกปฺโป, กปฺปติ ชโฬคึ , ปาตุํ กปฺปติ อทสกํ นิสีทนํ, กปฺปติ ชาตรูปรชตนฺติฯ เถเรน, ภนฺเต, อุปชฺฌายสฺส มูเล พหุธมฺโม จ วินโย จ ปริยตฺโตฯ เถรสฺส ภนฺเต, ธมฺมญฺจ วินยญฺจ ปจฺจเวกฺขนฺตสฺส กถํ โหติ? เก นุ โข ธมฺมวาทิโน – ปาจีนกา วา ภิกฺขู, ปาเวยฺยกา วา”ติ? “ตยาปิ โข, อาวุโส, อุปชฺฌายสฺส มูเล พหุ ธมฺโม จ วินโย จ ปริยตฺโตฯ ตุยฺหํ ปน, อาวุโส, ธมฺมญฺจ วินยญฺจ ปจฺจเวกฺขนฺตสฺส กถํ โหติ? เก นุ โข ธมฺมวาทิโน – ปาจีนกา วา ภิกฺขู, ปาเวยฺยกา วา”ติ? “มยฺหํ โข, ภนฺเต, ธมฺมญฺจ วินยญฺจ ปจฺจเวกฺขนฺตสฺส เอวํ โหติ – อธมฺมวาที ปาจีนกา ภิกฺขู, ธมฺมวาที ปาเวยฺยกา ภิกฺขูติ; อปิ จาหํ น ตาว ทิฏฺฐึ

อาวิ กโรมิ, อปฺเปว นาม มํ อิมสฺมึ อธิกรเณ สมฺมนฺเนยฺยา”ติฯ “มยฺหมฺปิ โข, อาวุโส, ธมฺมญฺจ วินยญฺจ ปจฺจเวกฺขนฺตสฺส เอวํ โหติ – อธมฺมวาที ปาจีนกา ภิกฺขู, ธมฺมวาที ปาเวยฺยกา ภิกฺขูติ; อปิ จาหํ น ตาว ทิฏฺฐึ อาวิ กโรมิ, อปฺเปว นาม มํ อิมสฺมึ อธิกรเณ สมฺมนฺเนยฺยา”ติฯ

๔๕๖. อถ โข สงฺโฆ ตํ อธิกรณํ วินิจฺฉินิตุกาโม สนฺนิปติฯ ตสฺมึ โข ปน อธิกรเณ วินิจฺฉิยมาเน อนคฺคานิ เจว ภสฺสานิ ชายนฺติ, น เจกสฺส ภาสิตสฺส อตฺโถ วิญฺญายติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต สงฺฆํ ญาเปสิ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อมฺหากํ อิมสฺมึ อธิกรเณ วินิจฺฉิยมาเน อนคฺคานิ เจว ภสฺสานิ ชายนฺติ, น เจกสฺส ภาสิตสฺส อตฺโถ วิญฺญายติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิมํ อธิกรณํ อุพฺพาหิกาย วูปสเมยฺยา”ติฯ สงฺโฆ จตฺตาโร ปาจีนเก ภิกฺขู, จตฺตาโร ปาเวยฺยเก ภิกฺขู อุจฺจินิฯ ปาจีนกานํ ภิกฺขูนํ – อายสฺมนฺตญฺจ สพฺพกามึ, อายสฺมนฺตญฺจ สาฬฺหํ, อายสฺมนฺตญฺจ ขุชฺชโสภิตํ, อายสฺมนฺตญฺจ วาสภคามิกํ; ปาเวยฺยกานํ ภิกฺขูนํ – อายสฺมนฺตญฺจ เรวตํ, อายสฺมนฺตญฺจ สมฺภูตํ สาณวาสึ, อายสฺมนฺตญฺจ ยสํ กากณฺฑกปุตฺตํ, อายสฺมนฺตญฺจ สุมนนฺติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต สงฺฆํ ญาเปสิ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อมฺหากํ อิมสฺมึ อธิกรเณ วินิจฺฉิยมาเน อนคฺคานิ เจว ภสฺสานิ ชายนฺติ, น เจกสฺส ภาสิตสฺส อตฺโถ วิญฺญายติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ จตฺตาโร ปาจีนเก ภิกฺขู, จตฺตาโร ปาเวยฺยเก ภิกฺขู สมฺมนฺเนยฺย อุพฺพาหิกาย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อมฺหากํ อิมสฺมึ อธิกรเณ วินิจฺฉิยมาเน อนคฺคานิ เจว ภสฺสานิ ชายนฺติ, น เจกสฺส ภาสิตสฺส อตฺโถ วิญฺญายติฯ สงฺโฆ จตฺตาโร ปาจีนเก ภิกฺขู, จตฺตาโร ปาเวยฺยเก ภิกฺขู สมฺมนฺนติ อุพฺพาหิกาย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ จตุนฺนํ ปาจีนกานํ ภิกฺขูนํ, จตุนฺนํ ปาเวยฺยกานํ ภิกฺขูนํ สมฺมุติ, อุพฺพาหิกาย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ , โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

“สมฺมตา สงฺเฆน จตฺตาโร ปาจีนกา ภิกฺขู, จตฺตาโร ปาเวยฺยกา ภิกฺขู, อุพฺพาหิกาย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อชิโต นาม ภิกฺขุ ทสวสฺโส สงฺฆสฺส ปาติโมกฺขุทฺเทสโก โหติฯ อถ โข สงฺโฆ อายสฺมนฺตมฺปิ อชิตํ สมฺมนฺนติ – เถรานํ ภิกฺขูนํ อาสนปญฺญาปกํฯ อถ โข เถรานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “กตฺถ นุ โข มยํ อิมํ อธิกรณํ วูปสเมยฺยามา”ติ? อถ โข เถรานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “อยํ โข วาลิการาโม รมณีโย อปฺปสทฺโท อปฺปนิคฺโฆโสฯ ยํนูน มยํ วาลิการาเม อิมํ อธิกรณํ วูปสเมยฺยามา”ติฯ

๔๕๗. อถ โข เถรา ภิกฺขู วาลิการามํ อคมํสุ – ตํ อธิกรณํ วินิจฺฉินิตุกามาฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต สงฺฆํ ญาเปสิ –

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ อายสฺมนฺตํ สพฺพกามึ วินยํ ปุจฺเฉยฺย”นฺติฯ

อายสฺมา สพฺพกามี สงฺฆํ ญาเปสิ –

“สุณาตุ เม, อาวุโส, สงฺโฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ เรวเตน วินยํ ปุฏฺโฐ วิสฺสชฺเชยฺย”นฺติฯ

อถ โข อายสฺมา เรวโต อายสฺมนฺตํ สพฺพกามึ เอตทโวจ – “กปฺปติ, ภนฺเต, สิงฺคิโลณกปฺโป”ติ? “โก โส, อาวุโส, สิงฺคิโลณกปฺโป”ติ? “กปฺปติ, ภนฺเต, สิงฺคินา โลณํ ปริหริตุํ – ยตฺถ อโลณกํ ภวิสฺสติ ตตฺถ ปริภุญฺชิสฺสามา”ติ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติฯ [ปาจิ. ๒๕๔ อาทโย] “กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต”นฺติ? “สาวตฺถิยํ, สุตฺตวิภงฺเค”ติฯ “กึ อาปชฺชตี”ติ? “สนฺนิธิการกโภชเน ปาจิตฺติย”นฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ ปฐมํ วตฺถุ สงฺเฆน วินิจฺฉิตํฯ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํฯ อิทํ ปฐมํ สลากํ นิกฺขิปามิ”ฯ

“กปฺปติ, ภนฺเต, ทฺวงฺคุลกปฺโป”ติ? “โก โส, อาวุโส, ทฺวงฺคุลกปฺโป”ติ? “กปฺปติ, ภนฺเต, ทฺวงฺคุลาย ฉายาย วีติวตฺตาย วิกาเล โภชนํ ภุญฺชิตุ”นฺติ ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติ [ปาจิ. ๒๔๕]ฯ “กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต”นฺติ? “ราชคเห, สุตฺตวิภงฺเค”ติฯ “กึ อาปชฺชตี”ติ? วิกาลโภชเน ปาจิตฺติย”นฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ ทุติยํ วตฺถุ สงฺเฆน วินิจฺฉิตํฯ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํฯ อิทํ ทุติยํ สลากํ นิกฺขิปามิ”ฯ

“กปฺปติ, ภนฺเต, คามนฺตรกปฺโป”ติ? “โก โส, อาวุโส, คามนฺตรกปฺโป”ติ? “กปฺปติ, ภนฺเต – อิทานิ คามนฺตรํ คมิสฺสามีติ – ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อนติริตฺตํ โภชนํ ภุญฺชิตุ”นฺติ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติ [ปาจิ. ๒๓๔]ฯ “กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต”นฺติ? “สาวตฺถิยํ, สุตฺตวิภงฺเค”ติฯ “กึ อาปชฺชตี”ติ? “อนติริตฺตโภชเน ปาจิตฺติย”นฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ ตติยํ วตฺถุ สงฺเฆน วินิจฺฉิตํฯ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํฯ อิทํ ตติยํ สลากํ นิกฺขิปามิ”ฯ

“กปฺปติ , ภนฺเต, อาวาสกปฺโป”ติ? “โก โส, อาวุโส, อาวาสกปฺโป”ติ? “กปฺปติ ภนฺเต, สมฺพหุลา อาวาสา สมานสีมา นานุโปสถํ กาตุ”นฺติฯ “นาวุโส, กปฺปตี”ติ [มหาว. ๑๔๑ อาทโย]ฯ “กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต”นฺติ? “ราชคเห, อุโปสถสํยุตฺเต”ติฯ “กึ อาปชฺชตี”ติ? “วินยาติสาเร ทุกฺกฏ”นฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ จตุตฺถํ วตฺถุ สงฺเฆน วินิจฺฉิตํฯ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํฯ อิทํ จตุตฺถํ สลากํ นิกฺขิปามิ”ฯ

“กปฺปติ, ภนฺเต, อนุมติกปฺโป”ติ? “โก โส, อาวุโส, อนุมติกปฺโป”ติ? “กปฺปติ, ภนฺเต, วคฺเคน สงฺเฆน กมฺมํ กาตุํ – อาคเต ภิกฺขู อนุมาเนสฺสามา”ติ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติ [มหาว. ๓๘๓ อาทโย]ฯ “กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต”นฺติ? “จมฺเปยฺยเก, วินยวตฺถุสฺมิ”นฺติฯ “กึ อาปชฺชตี”ติ? “วินยาติสาเร ทุกฺกฏ”นฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ ปญฺจมํ วตฺถุ สงฺเฆน วินิจฺฉิตํฯ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํฯ อิทํ ปญฺจมํ สลากํ นิกฺขิปามิ”ฯ

“กปฺปติ, ภนฺเต, อาจิณฺณกปฺโป”ติ? “โก โส, อาวุโส, อาจิณฺณกปฺโป”ติ? “กปฺปติ, ภนฺเต – อิทํ เม อุปชฺฌาเยน อชฺฌาจิณฺณํ, อิทํ เม อาจริเยน อชฺฌาจิณฺณํ – ตํ อชฺฌาจริตุ”นฺติ? “อาจิณฺณกปฺโป โข, อาวุโส, เอกจฺโจ กปฺปติ, เอกจฺโจ น กปฺปตี”ติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ ฉฏฺฐํ วตฺถุ สงฺเฆน วินิจฺฉิตํ ฯ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํฯ อิทํ ฉฏฺฐํ สลากํ นิกฺขิปามิ”ฯ

“กปฺปติ , ภนฺเต, อมถิตกปฺโป”ติ? “โก โส, อาวุโส, อมถิตกปฺโป”ติ? “กปฺปติ, ภนฺเต, ยํ ตํ ขีรํ ขีรภาวํ วิชหิตํ, อสมฺปตฺตํ ทธิภาวํ, ตํ ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อนติริตฺตํ ปาตุ”นฺติ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติ [ปาจิ. ๒๓๔]ฯ “กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต”นฺติ? “สาวตฺถิยํ, สุตฺตวิภงฺเค”ติฯ “กึ อาปชฺชตี”ติ? “อนติริตฺตโภชเน ปาจิตฺติย”นฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ สตฺตมํ วตฺถุ สงฺเฆน วินิจฺฉิตํฯ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํฯ อิทํ สตฺตมํ สลากํ นิกฺขิปามิ”ฯ

“กปฺปติ, ภนฺเต, ชโฬคึ ปาตุ”นฺติ? “กา สา, อาวุโส, ชโฬคี”ติ? “กปฺปติ, ภนฺเต, ยา สา สุรา อาสุตา อสมฺปตฺตา มชฺชภาวํ, สา ปาตุ”นฺติ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติ [ปาจิ. ๓๒๖]ฯ “กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต”นฺติ? “โกสมฺพิยํ, สุตฺตวิภงฺเค”ติฯ “กึ อาปชฺชตี”ติฯ “สุราเมรยปาเน ปาจิตฺติย”นฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ อฏฺฐมํ วตฺถุ สงฺเฆน วินิจฺฉิตํฯ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํฯ อิทํ อฏฺฐมํ สลากํ นิกฺขิปามิ”ฯ

“กปฺปติ, ภนฺเต, อทสกํ นิสีทน”นฺติ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติ [ปาจิ. ๕๓๑ อาทโย]ฯ “กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต”นฺติ? “สาวตฺถิยํ, สุตฺตวิภงฺเค”ติฯ “กึ อาปชฺชตี”ติ? “เฉทนเก ปาจิตฺติย”นฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ นวมํ วตฺถุ สงฺเฆน วินิจฺฉิตํฯ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํฯ อิทํ นวมํ สลากํ นิกฺขิปามิ”ฯ

“กปฺปติ, ภนฺเต, ชาตรูปรชต”นฺติ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติ [ปารา. ๕๘๐ อาทโย]ฯ “กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต”นฺติฯ “ราชคเห, สุตฺตวิภงฺเค”ติฯ “กึ อาปชฺชตี”ติ? “ชาตรูปรชตปฏิคฺคหเณ ปาจิตฺติย”นฺติฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ ทสมํ วตฺถุ สงฺเฆน วินิจฺฉิตํฯ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํฯ อิทํ ทสมํ สลากํ นิกฺขิปามิฯ

“สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิมานิ ทส วตฺถูนิ สงฺเฆน วินิจฺฉิตานิฯ อิติปิมานิ ทสวตฺถูนิ อุทฺธมฺมานิ, อุพฺพินยานิ, อปคตสตฺถุสาสนานี”ติฯ

๔๕๘. “นิหตเมตํ, อาวุโส, อธิกรณํ, สนฺตํ วูปสนฺตํ สุวูปสนฺตํฯ อปิ จ มํ ตฺวํ, อาวุโส, สงฺฆมชฺเฌปิ อิมานิ ทส วตฺถูนิ ปุจฺเฉยฺยาสิ – เตสํ ภิกฺขูนํ สญฺญตฺติยา”ติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต อายสฺมนฺตํ สพฺพกามึ สงฺฆมชฺเฌปิ อิมานิ ทส วตฺถูนิ ปุจฺฉิฯ ปุฏฺโฐ ปุฏฺโฐ อายสฺมา สพฺพกามี วิสฺสชฺเชสิฯ อิมาย โข ปน วินยสงฺคีติยา สตฺต ภิกฺขุสตานิ อนูนานิ อนธิกานิ อเหสุํ, ตสฺมายํ วินยสงฺคีติ “สตฺตสติกา”ติ วุจฺจตีติฯ

ทุติยภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

สตฺตสติกกฺขนฺธโก ทฺวาทสโมฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถู ปญฺจวีสติฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ทส วตฺถูนิ ปูเรตฺวา, กมฺมํ ทูเตน ปาวิสิ;
จตฺตาโร ปุน รูปญฺจ, โกสมฺพิ จ ปาเวยฺยโกฯ

มคฺโค โสเรยฺยํ สงฺกสฺสํ, กณฺณกุชฺชํ อุทุมฺพรํ;
สหชาติ จ มชฺเฌสิ, อสฺโสสิ กํ นุ โข มยํฯ

ปตฺตนาวาย อุชฺชวิ, รโหสิ อุปนามยํ [ทูรโตปิ อุทปาทิ (ก.)];
ครุ [ทารุณํ (สฺยา.)] สงฺโฆ จ เวสาลึ, เมตฺตา สงฺโฆ อุพฺพาหิกาติฯ

สตฺตสติกกฺขนฺธโก นิฏฺฐิโตฯ

จูฬวคฺโค [จุลฺลวคฺโค (สี.)] นิฏฺฐิโตฯ

จูฬวคฺคปาฬิ นิฏฺฐิตาฯ

ฯ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ

วินยปิฏเก

ปริวารปาฬิ

๑. ภิกฺขุวิภงฺโค

โสฬสมหาวาโร

๑. กตฺถปญฺญตฺติวาโร

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๑. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ปฐมํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตํ, กํ อารพฺภ, กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ? อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺติ? สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺติ? เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺติ? ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนํ? กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ? จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธ? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโย? กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขํ? กา วิปตฺติ? กา สมฺปตฺติ? กา ปฏิปตฺติ? กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปฐมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตํ? เก สิกฺขนฺติ? เก สิกฺขิตสิกฺขา? กตฺถ ฐิตํ? เก ธาเรนฺติ? กสฺส วจนํ? เกนาภตนฺติ?

๒. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ปฐมํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ปุราณทุติยิกาย เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติ, ทฺเว อนุปญฺญตฺติโยฯ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ? สาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? อุภโตปญฺญตฺติฯ ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ, นิทานปริยาปนฺนํฯ กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ? ทุติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สีลวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ? ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺโธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณนฺติ? อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จฯ โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโยติ?

ปญฺญตฺติ วินโย, วิภตฺติ อภิวินโยฯ กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขนฺติ? ปญฺญตฺติ ปาติโมกฺขํ, วิภตฺติ อธิปาติโมกฺขํฯ กา วิปตฺตีติ? อสํวโร วิปตฺติฯ กา สมฺปตฺตีติ? สํวโร สมฺปตฺติฯ กา ปฏิปตฺตีติ? น เอวรูปํ กริสฺสามีติ ยาวชีวํ อาปาณโกฏิกํ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุฯ [อ. นิ. ๑๐.๓๑] กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปฐมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตนฺติ? ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปฐมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตํ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย, ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหายฯ เก สิกฺขนฺตีติ? เสกฺขา จ ปุถุชฺชนกลฺยาณกา จ สิกฺขนฺติฯ เก สิกฺขิตสิกฺขาติ? อรหนฺโต สิกฺขิตสิกฺขาฯ กตฺถ ฐิตนฺติ? สิกฺขากาเมสุ ฐิตํฯ เก ธาเรนฺตีติ? เยสํ วตฺตติ เต ธาเรนฺติฯ กสฺส วจนนฺติ? ภควโต วจนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

๓.

อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
โมคฺคลิปุตฺเตน [โมคฺคลีปุตฺเตน (สฺยา.)] ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเย [ชมฺพุสริวฺหเย (สารตฺถ)]ฯ

ตโต มหินฺโท อิฏฺฏิโย [อิฏฺฐิโย (สี.)], อุตฺติโย สมฺพโล [อุฏฺฏิโย สมฺปโล (อิติปิ)] ตถา;
ภทฺทนาโม จ ปณฺฑิโตฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา, ชมฺพุทีปา อิธาคตา;
วินยํ เต วาจยึสุ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาฯ

นิกาเย ปญฺจ วาเจสุํ, สตฺต เจว ปกรเณ;
ตโต อริฏฺโฐ เมธาวี, ติสฺสทตฺโต จ ปณฺฑิโตฯ

วิสารโท กาฬสุมโน, เถโร จ ทีฆนามโก;
ทีฆสุมโน จ ปณฺฑิโตฯ

ปุนเทว [ปุนเรว (สฺยา.)] กาฬสุมโน, นาคตฺเถโร จ พุทฺธรกฺขิโต;
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี, เทวตฺเถโร [เรวตฺเถโร (อิติปิ)] จ ปณฺฑิโตฯ

ปุนเทว สุมโน เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
พหุสฺสุโต จูฬนาโค, คโชว ทุปฺปธํสิโยฯ

ธมฺมปาลิตนาโม จ, โรหเณ [โรหโณ (สี.)] สาธุปูชิโต;
ตสฺส สิสฺโส มหาปญฺโญ เขมนาโม ติเปฏโกฯ

ทีเป ตารกราชาว ปญฺญาย อติโรจถ;

อุปติสฺโส จ เมธาวี, ผุสฺสเทโว มหากถีฯ

ปุนเทว สุมโน เมธาวี, ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต;
มหากถี มหาสิโว, ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโทฯ

ปุนเทว อุปาลิ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
มหานาโค มหาปญฺโญ, สทฺธมฺมวํสโกวิโทฯ

ปุนเทว อภโย เมธาวี, ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโท;
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโทฯ

ตสฺส สิสฺโส มหาปญฺโญ, ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต;
สาสนํ อนุรกฺขนฺโต, ชมฺพุทีเป ปติฏฺฐิโตฯ

จูฬาภโย จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี, สทฺธมฺมวํสโกวิโทฯ

จูฬเทโว [ผุสฺสเทโว (สี.)] จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
สิวตฺเถโร จ เมธาวี, วินเย สพฺพตฺถ โกวิโทฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิทา;
วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

๔. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ทุติยํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต รญฺโญ ทารูนิ อทินฺนํ อาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ , น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๕. ตติยํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู อญฺญมญฺญํ ชีวิตา โวโรเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๖. จตุตฺถํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? วคฺคุมุทาตีริยา ภิกฺขู คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสึสุ, ตสฺมึ

วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

จตฺตาโร ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

เมถุนาทินฺนาทานญฺจ , มนุสฺสวิคฺคหุตฺตริ;
ปาราชิกานิ จตฺตาริ, เฉชฺชวตฺถู อสํสยาติฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ

๗. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโต? กํ อารพฺภ? กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ? อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ , อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺติ? สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺติ? เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺติ? ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนํ? กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ? จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธ? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโย? กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขํ ? กา วิปตฺติ, กา สมฺปตฺติ, กา ปฏิปตฺติ? กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ปญฺญตฺโต? เก สิกฺขนฺติ, เก สิกฺขิตสิกฺขา? กตฺถ ฐิตํ? เก ธาเรนฺติ? กสฺส วจนํ? เกนาภตนฺติ?

๘. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ เสยฺยสกํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา เสยฺยสโก หตฺเถน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถ ปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ ? อสาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? เอกโตปญฺญตฺติฯ ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํฯ กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ? ตติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ ฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สีลวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ? สงฺฆาทิเสโส อาปตฺติกฺขนฺโธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณนฺติ? อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จฯ โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโยติ? ปญฺญตฺติ วินโย, วิภตฺติ อภิวินโยฯ กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขนฺติ? ปญฺญตฺติ ปาติโมกฺขํ, วิภตฺติ อธิปาติโมกฺขํฯ กา วิปตฺตีติ? อสํวโร วิปตฺติฯ กา สมฺปตฺตีติ? สํวโร

สมฺปตฺติฯ กา ปฏิปตฺตีติ? น เอวรูปํ กริสฺสามีติ ยาวชีวํ อาปาณโกฏิกํ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุฯ [อ. นิ. ๑๐.๓๑] กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ปญฺญตฺโตติ? ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ปญฺญตฺโต – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย, ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหายฯ เก สิกฺขนฺตีติ? เสกฺขา จ ปุถุชฺชนกลฺยาณกา จ สิกฺขนฺติฯ เก สิกฺขิตสิกฺขาติ? อรหนฺโต สิกฺขิตสิกฺขาฯ กตฺถ ฐิตนฺติ? สิกฺขากาเมสุ ฐิตํฯ เก ธาเรนฺตีติ? เยสํ วตฺตติ , เต ธาเรนฺติฯ กสฺส วจนนฺติ? ภควโต วจนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
โมคฺคลิปุตฺเตน ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเยฯ

ตโต มหินฺโท อิฏฺฏิโย, อุตฺติโย สมฺพโล ตถา;
ภทฺทนาโม จ ปณฺฑิโตฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา, ชมฺพุทีปา อิธาคตา;
วินยํ เต วาจยึสุ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาฯ

นิกาเย ปญฺจ วาเจสุํ, สตฺต เจว ปกรเณ;
ตโต อริฏฺโฐ เมธาวี, ติสฺสทตฺโต จ ปณฺฑิโตฯ

วิสารโท กาฬสุมโน, เถโร จ ทีฆนามโก;
ทีฆสุมโน จ ปณฺฑิโตฯ

ปุนเทว กาฬสุมโน, นาคตฺเถโร จ พุทฺธรกฺขิโต;
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี, เทวตฺเถโร จ ปณฺฑิโตฯ

ปุนเทว สุมโน เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
พหุสฺสุโต จูฬนาโค, คโชว ทุปฺปธํสิโยฯ

ธมฺมปาลิตนาโม จ, โรหเณ สาธุปูชิโต;
ตสฺส สิสฺโส มหาปญฺโญ, เขมนาโม ติเปฏโกฯ

ทีเป ตารกราชาว, ปญฺญาย อติโรจถ;
อุปติสฺโส จ เมธาวี, ผุสฺสเทโว มหากถีฯ

ปุนเทว สุมโน เมธาวี, ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต;

มหากถี มหาสิโว, ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโทฯ

ปุนเทว อุปาลิ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
มหานาโค มหาปญฺโญ, สทฺธมฺมวํสโกวิโทฯ

ปุนเทว อภโย เมธาวี, ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโท;
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโทฯ

ตสฺส สิสฺโส มหาปญฺโญ, ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต;
สาสนํ อนุรกฺขนฺโต, ชมฺพุทีเป ปติฏฺฐิโตฯ

จูฬาภโย จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี, สทฺธมฺมวํสโกวิโทฯ

จูฬเทโว จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
สิวตฺเถโร จ เมธาวี, วินเย สพฺพตฺถ โกวิโทฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิโท;
วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

๙. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

๑๐. มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๑. มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ อภาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๒. สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต ; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๓. สญฺญาจิกา กุฏึ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? อาฬวิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อาฬวเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อาฬวกา ภิกฺขู สญฺญาจิกาย กุฏิโย การาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๔. มหลฺลกํ วิหารํ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา ฉนฺโน วิหารวตฺถุํ โสเธนฺโต อญฺญตรํ เจติยรุกฺขํ เฉทาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๕. ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? ราชคเห ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๖. ภิกฺขุํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? ราชคเห ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๗. สงฺฆเภทกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? ราชคเห ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? เทวทตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เทวทตฺโต สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เภทาย ปรกฺกมิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๘. เภทานุวตฺตกานํ ภิกฺขูนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตานํ สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? ราชคเห ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู เทวทตฺตสฺส สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตสฺส อนุวตฺตกา อเหสุํ วคฺควาทกา, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๙. ทุพฺพจสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนา น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา ฉนฺโน ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน อตฺตานํ อวจนียํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๒๐. กุลทูสกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อสฺสชิปุนพฺพสุเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกตา ภิกฺขู ฉนฺทคามิตา โทสคามิตา โมหคามิตา ภยคามิตา ปาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

เตรส สงฺฆาทิเสสา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

วิสฺสฏฺฐิ กายสํสคฺคํ, ทุฏฺฐุลฺลํ อตฺตกามญฺจ;
สญฺจริตฺตํ กุฏี เจว, วิหาโร จ อมูลกํฯ

กิญฺจิเทสญฺจ เภโท จ, ตสฺเสว [ตเถว (ก.)] อนุวตฺตกา;
ทุพฺพจํ กุลทูสญฺจ, สงฺฆาทิเสสา เตรสาติฯ

๓. อนิยตกณฺฑํ

๒๑. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ปฐโม อนิยโต กตฺถ ปญฺญตฺโต? กํ อารพฺภ? กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ? อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ, สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ปเทสปญฺญตฺติ, สาธารณปญฺญตฺติ อสาธารณปญฺญตฺติ, เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺติ, ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนํ, กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ, จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺติ, สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธ, ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ, จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ, สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ, โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโย, กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขํ, กา วิปตฺติ, กา สมฺปตฺติ, กา ปฏิปตฺติ, กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปฐโม อนิยโต ปญฺญตฺโต, เก สิกฺขนฺติ, เก สิกฺขิตสิกฺขา, กตฺถ ฐิตํ, เก ธาเรนฺติ, กสฺส วจนํ เกนาภตนฺติฯ

๒๒. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ปฐโม อนิยโต กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน อลงฺกมฺมนิเย นิสชฺชํ กปฺเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติฯ อนุปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ

สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ? อสาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? เอกโตปญฺญตฺติฯ ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํฯ กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ? จตุตฺเถน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สิยา สีลวิปตฺติ สิยา อาจารวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ? สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺโธ สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธ สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺโธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณนฺติ? อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโยติ? ปญฺญตฺติ วินโย, วิภตฺติ อภิวินโยฯ กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขนฺติ? ปญฺญตฺติ ปาติโมกฺขํ, วิภตฺติ อธิปาติโมกฺขํฯ กา วิปตฺตีติ? อสํวโร วิปตฺติฯ กา สมฺปตฺตีติ? สํวโร สมฺปตฺติฯ กา ปฏิปตฺตีติ? น เอวรูปํ กริสฺสามีติ ยาวชีวํ อาปาณโกฏิกํ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุฯ [อ. นิ. ๑๐.๓๑] กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปฐโม อนิยโต ปญฺญตฺโตติ ? ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปฐโม อนิยโต ปญฺญตฺโต – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย, ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหายฯ เก สิกฺขนฺตีติ? เสกฺขา จ ปุถุชฺชนกลฺยาณกา จ สิกฺขนฺติฯ เก สิกฺขิตสิกฺขาติ? อรหนฺโต สิกฺขิตสิกฺขาฯ กตฺถ ฐิตนฺติ? สิกฺขากาเมสุ ฐิตํฯ เก ธาเรนฺตีติ? เยสํ วตฺตติ เต ธาเรนฺติฯ กสฺส วจนนฺติ? ภควโต วจนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

> อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
> โมคฺคลิปุตฺเตน ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเยฯ
>
> ตโต มหินฺโท อิฏฺฏิโย, อุตฺติโย สมฺพโล ตถา;
> ภทฺทนาโม จ ปณฺฑิโตฯ
>
> เอเต นาคา มหาปญฺญา, ชมฺพุทีปา อิธาคตา;
> วินยํ เต วาจยึสุ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาฯ
>
> นิกาเย ปญฺจ วาเจสุํ, สตฺต เจว ปกรเณ;
> ตโต อริฏฺโฐ เมธาวี, ติสฺสทตฺโต จ ปณฺฑิโตฯ
>
> วิสารโท กาฬสุมโน, เถโร จ ทีฆนามโก;
> ทีฆสุมโน จ ปณฺฑิโตฯ
>
> ปุนเทว กาฬสุมโน, นาคตฺเถโร จ พุทฺธรกฺขิโต;
> ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี, เทวตฺเถโร จ ปณฺฑิโตฯ

ปุนเทว สุมโน เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
พหุสฺสุโต จูฬนาโค, คโชว ทุปฺปธํสิโยฯ

ธมฺมปาลิตนาโม จ, โรหเณ สาธุปูชิโต;
ตสฺส สิสฺโส มหาปญฺโญ, เขมนาโม ติเปฏโกฯ

ทีเป ตารกราชาว ปญฺญาย อติโรจถ;
อุปติสฺโส จ เมธาวี, ผุสฺสเทโว มหากถีฯ

ปุนเทว สุมโน เมธาวี, ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต;
มหากถี มหาสิโว, ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโทฯ

ปุนเทว อุปาลิ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
มหานาโค มหาปญฺโญ, สทฺธมฺมวํสโกวิโทฯ

ปุนเทว อภโย เมธาวี, ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโท;
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโทฯ

ตสฺส สิสฺโส มหาปญฺโญ, ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต;
สาสนํ อนุรกฺขนฺโต, ชมฺพุทีเป ปติฏฺฐิโตฯ

จูฬาภโย จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี, สทฺธมฺมวํสโกวิโทฯ

จูฬเทโว จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
สิวตฺเถโร จ เมธาวี, วินเย สพฺพตฺถ โกวิโทฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิทา;
วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

๒๓. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ทุติโย อนิยโต กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติฯ อนุปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ อสาธารณปญฺญตฺตีติ? อสาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺตีติ? เอกโตปญฺญตฺติฯ ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํฯ กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ? จตุตฺเถน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิ

ปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สิยา สีลวิปตฺติ, สิยา อาจารวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ? สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธ, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺโธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณนฺติ? อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ…เป.…ฯ

ทฺเว อนิยตา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อลงฺกมฺมนิยญฺเจว, ตเถว จ น เหว โข;
อนิยตา สุปญฺญตฺตา, พุทฺธเสฏฺเฐน ตาทินาติฯ

๔. นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ

๑. กถินวคฺโค

๒๔. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อติเรกจีวรํ ทสาหํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกจีวรํ ธาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๒๕. เอกรตฺตํ ติจีวเรน วิปฺปวสนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๒๖. อกาลจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา มาสํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู อกาลจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา มาสํ อติกฺกาเมสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ , เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๒๗. อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา ปุราณจีวรํ โธวาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา ปุราณจีวรํ โธวาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๒๘. อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถโต จีวรํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถโต จีวรํ ปฏิคฺคเหสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๒๙. อญฺญาตกํ คหปตึ วา คหปตานึ วา จีวรํ วิญฺญาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต อญฺญาตกํ เสฏฺฐิปุตฺตํ จีวรํ วิญฺญาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๓๐. อญฺญาตกํ คหปตึ วา คหปตานึ วา ตตุตฺตริ จีวรํ วิญฺญาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ จีวรํ วิญฺญาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๓๑. ปุพฺเพ อปฺปวาริตสฺส อญฺญาตกํ คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตกํ คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๓๒. ปุพฺเพ อปฺปวาริตสฺส อญฺญาตเก คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตเก คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๓๓. อติเรกติกฺขตฺตุํ โจทนาย อติเรกฉกฺขตฺตุํ ฐาเนน จีวรํ อภินิปฺผาเทนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต อุปาสเกน – ''อชฺชณฺโห, ภนฺเต, อาคเมหี''ติ วุจฺจมาโน นาคเมสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

กถินวคฺโค ปฐโมฯ

๒. โกสิยวคฺโค

๓๔. โกสิยมิสฺสกํ สนฺถตํ การาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? อาฬวิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โกสิยการเก อุปสงฺกมิตฺวา เอวมาหํสุ “พหู, อาวุโส, โกสการเก ปจถฯ อมฺหากมฺปิ ทสฺสถฯ มยมฺปิ อิจฺฉาม โกสิยมิสฺสกํ สนฺถตํ กาตุ”นฺติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๓๕. สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๓๖. อนาทิยิตฺวา ตุลํ โอทาตานํ ตุลํ โคจริยานํ นวํ สนฺถตํ การาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โถกญฺเญว โอทาตํ อนฺเต [โอทาตานํ อนฺเต อนฺเต (สี.), โอทาตานํ อนฺเต (สฺยา.)] อาทิยิตฺวา ตเถว สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๓๗. อนุวสฺสํ สนฺถตํ การาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู อนุวสฺสํ สนฺถตํ การาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ ฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๓๘. อนาทิยิตฺวา ปุราณสนฺถตสฺส สามนฺตา สุคตวิทตฺถึ นวํ นิสีทนสนฺถตํ การาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู สนฺถตานิ อุชฺฌิตฺวา อารญฺญิกงฺคํ ปิณฺฑปาติกงฺคํ ปํสุกูลิกงฺคํ สมาทิยึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๓๙. เอฬกโลมานิ ปฏิคฺคเหตฺวา ติโยชนํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ เอฬกโลมานิ ปฏิคฺคเหตฺวา ติโยชนํ อติกฺกาเมสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

๔๐. อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา เอฬกโลมานิ โธวาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สกฺเกสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อญฺญาติกาหิ ภิกฺขุนีหิ เอฬกโลมานิ โธวาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๔๑. รูปิยํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํ ฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต รูปิยํ ปฏิคฺคเหสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๔๒. นานปฺปการกํ รูปิยสํโวหารํ สมาปชฺชนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นานปฺปการกํ รูปิยสํโวหารํ สมาปชฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๔๓. นานปฺปการกํ กยวิกฺกยํ สมาปชฺชนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปริพฺพาชเกน สทฺธึ กยวิกฺกยํ สมาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

โกสิยวคฺโค ทุติโยฯ

๓. ปตฺตวคฺโค

๔๔. อติเรกปตฺตํ ทสาหํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกปตฺตํ ธาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๔๕. อูนปญฺจพนฺธเนน ปตฺเตน อญฺญํ นวํ ปตฺตํ เจตาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สกฺเกสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมตฺตเกนปิ ภินฺเนน อปฺปมตฺตเกนปิ ขณฺเฑน วิลิขิตมตฺเตนปิ พหู ปตฺเต วิญฺญาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๔๖. เภสชฺชานิ ปฏิคฺคเหตฺวา สตฺตาหํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู เภสชฺชานิ ปฏิคฺคเหตฺ

วา สตฺตาหํ อติกฺกาเมสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป….ฯ

๔๗. อติเรกมาเส เสเส คิมฺหาเน วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกมาเส เสเส คิมฺหาเน วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๔๘. ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ ทตฺวา กุปิเตน อนตฺตมเนน อจฺฉินฺทนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ ทตฺวา กุปิโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺทิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๔๙. สามํ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สามํ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๕๐. ปุพฺเพ อปฺปวาริตสฺส อญฺญาตกสฺส คหปติกสฺส ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตกสฺส คหปติกสฺส ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๕๑. อจฺเจกจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู อจฺเจกจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป….ฯ

๕๒. ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ อนฺตรฆเร นิกฺขิปิตฺวา อติเรกฉารตฺตํ วิปฺปวสนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ อนฺตรฆเร นิกฺขิปิตฺวา อติเรกฉารตฺตํ วิปฺปวสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป….ฯ

๕๓. ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ อตฺตโน ปริณาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริ

ณตํ อตฺตโน ปริณาเมสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

ปตฺตวคฺโค ตติโยฯ

ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ทเสกรตฺติมาโส จ, โธวนญฺจ ปฏิคฺคโห;
อญฺญาตํ ตญฺจ [อญฺญาตกญฺจ (ก.)] อุทฺทิสฺส, อุภินฺนํ ทูตเกน จฯ

โกสิยา สุทฺธทฺเวภาคา, ฉพฺพสฺสานิ นิสีทนํ;
ทฺเว จ โลมานิ อุคฺคณฺเห, อุโภ นานปฺปการกาฯ

ทฺเว จ ปตฺตานิ เภสชฺชํ, วสฺสิกา ทานปญฺจมํ;
สามํ วายาปนจฺเจโก, สาสงฺกํ สงฺฆิเกน จาติฯ

๕. ปาจิตฺติยกณฺฑํ

๑. มุสาวาทวคฺโค

๕๔. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน สมฺปชานมุสาวาเท ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ ? หตฺถกํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา หตฺถโก สกฺยปุตฺโต ติตฺถิเยหิ สทฺธึ สลฺลปนฺโต อวชานิตฺวา ปฏิชานิ, ปฏิชานิตฺวา อวชานิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๕๕. โอมสวาเท ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เปสเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ภณฺฑนฺตา [ภณฺเฑนฺตา (ก.)] เปสเล ภิกฺขู โอมสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๕๖. ภิกฺขุเปสุญฺเญ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ เปสุญฺญํ อุปสํหรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๕๗. อนุปสมฺปนฺนํ ปทโส ธมฺมํ วาเจนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุปาสเก ปทโส ธมฺมํ วาเจสุํ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป….ฯ

๕๘. อนุปสมฺปนฺเนน อุตฺตริทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ กปฺเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? อาฬวิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู อนุปสมฺปนฺเนน สหเสยฺยํ กปฺเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ , เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

๕๙. มาตุคาเมน สหเสยฺยํ กปฺเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อนุรุทฺโธ มาตุคาเมน สหเสยฺยํ กปฺเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป….ฯ

๖๐. มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคามสฺส ธมฺมํ เทเสสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, ทฺเว อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ปทโสธมฺเม…เป….ฯ

๖๑. อนุปสมฺปนฺนสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ ภูตํ อาโรเจนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? วคฺคุมุทาตีริยา ภิกฺขู คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต…เป….ฯ

๖๒. ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๖๓. ปถวึ ขณนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? อาฬวิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อาฬวเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อาฬวกา ภิกฺขู ปถวึ ขณึสุ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

มุสาวาทวคฺโค ปฐโมฯ

๒. ภูตคามวคฺโค

๖๔. ภูตคามปาตพฺยตา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? อาฬวิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อาฬวเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อาฬวกา ภิกฺขู รุกฺขํ ฉินฺทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๖๕. อญฺญวาทเก วิเหสเก ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา ฉนฺโน สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชิยมาโน อญฺเญนญฺญํ ปฏิจริ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๖๖. อุชฺฌาปนเก ขิยฺยนเก ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ภิกฺขู อุชฺฌาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๖๗. สงฺฆิกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา ภิสึ วา โกจฺฉํ วา อชฺโฌกาเส สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู สงฺฆิกํ เสนาสนํ อชฺโฌกาเส สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป….ฯ

๖๘. สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป….ฯ

๖๙. สงฺฆิเก วิหาเร ชานํ ปุพฺพุปคตํ ภิกฺขุํ อนุปขชฺช เสยฺยํ กปฺเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช เสยฺยํ กปฺเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

๗๐. ภิกฺขุํ กุปิเตน อนตฺตมเนน สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขู สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒึสุ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๗๑. สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา อภินิสีทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ สหสา อภินิสีทิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

๗๒. ทฺวตฺติปริยาเย อธิฏฺฐหิตฺวา ตตุตฺตริ อธิฏฺฐหนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา ฉนฺโน กตปริโยสิตํ วิหารํ ปุนปฺปุนํ ฉาทาเปสิ, ปุนปฺปุนํ ลิมฺปาเปสิ, อติภาริโก วิหาโร ปริปติ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๗๓. ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณํ วา มตฺติกํ วา สิญฺจนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? อาฬวิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อาฬวเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ ? อาฬวกา ภิกฺขู ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณมฺปิ มตฺติกมฺปิ สิญฺจึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ภูตคามวคฺโค ทุติโยฯ

๓. โอวาทวคฺโค

๗๔. อสมฺมเตน ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อสมฺมตา ภิกฺขุนิโย โอวทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป….ฯ

๗๕. อตฺถงฺคเต สูริเย ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ จูฬปนฺถกํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา จูฬปนฺถโก อตฺถงฺคเต สูริเย ภิกฺขุนิโย โอวทิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ปทโสธมฺเม…เป….ฯ

๗๖. ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สกฺเกสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป….ฯ

๗๗. “อามิสเหตุ ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตี”ติ ภณนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู “อามิสเหตุ ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตี”ติ ภณึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ ส มุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๗๘. อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ เทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ อทาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๗๙. อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิพฺเพนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิพฺเพสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ …เป….ฯ

๘๐. ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํ วิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐาน านํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุ ฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐา ติ…เป….ฯ

๘๑. ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุหนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุหึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ ส มุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๘๒. ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? เทวทตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เทวทตฺโต ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กาย โต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

๘๓. ภิกฺขุนิยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี ภิกฺขุนิยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน ส มุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

โอวาทวคฺโค ตติโยฯ

๔. โภชนวคฺโค

๘๔. ตตฺตฺตริ อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก...เป....ฯ

๘๕. คณโภชเน ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? เทวทตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เทวทตฺโต สปริโส กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, สตฺต อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก...เป....ฯ

๘๖. ปรมฺปรโภชเน ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู อญฺญตฺร นิมนฺติตา อญฺญตฺร ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, จตสฺโส อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก...เป....ฯ

๘๗. ทฺวตฺติปตฺตปูเร ปูเว ปฏิคฺคเหตฺวา ตตุตฺตริ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา ปฏิคฺคเหสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๘๘. ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อนติริตฺตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู ภุตฺตาวี ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก...เป....ฯ

๘๙. ภิกฺขุํ ภุตฺตาวึ ปวาริตํ อนติริตฺเตน ขาทนีเยน วา โภชนีเยน วา อภิหฏฺฐุํ ปวาเรนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ภุตฺตาวึ ปวาริตํ อนติริตฺเตน โภชนีเยน อภิหฏฺฐุํ ปวาเรสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๙๐. วิกาเล ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู วิกาเล โภชนํ ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก...เป....ฯ

๙๑. สนฺนิธิการกํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ เพลฏฺฐสีสํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา เพลฏฺฐสีโส สนฺนิธิการกํ โภชนํ ภุญฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป….ฯ

๙๒. ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๙๓. อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหรนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหริ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป….ฯ

โภชนวคฺโค จตุตฺโถฯ

๕. อเจลกวคฺโค

๙๔. อเจลกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อานนฺโท อญฺญตริสฺสา ปริพฺพาชิกาย เอกํ มญฺญมาโน ทฺเว ปูเว อทาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป….ฯ

๙๕. ภิกฺขุํ “เอหาวุโส, คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา”ติ ตสฺส ทาเปตฺวา วา อทาเปตฺวา วา อุยฺโยเชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภิกฺขุํ “เอหาวุโส, คามํ ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา”ติ, ตสฺส อทาเปตฺวา อุยฺโยเชสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๙๖. สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กปฺเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กปฺเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

๙๗. มาตุคาเมน สทฺธึ รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน นิสชฺชํ กปฺเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต มาตุคาเมน สทฺธึ รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน นิสชฺชํ กปฺเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

๙๘. มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

๙๙. นิมนฺติเตน สภตฺเตน สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปุเรภตฺตํ ปจฺฉาภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน ปุเรภตฺตํ ปจฺฉาภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, จตสฺโส อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถิเนก…เป.…ฯ

๑๐๐. ตตุตฺตริ เภสชฺชํ วิญฺญาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สกฺเกสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหานาเมน สกฺเกน “อชฺชณฺโห, ภนฺเต, อาคเมถา”ติ วุจฺจมานา นาคเมสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๐๑. อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คจฺฉนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย อคมํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

๑๐๒. อติเรกติรตฺตํ เสนาย วสนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกติรตฺตํ เสนาย วสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

๑๐๓. อุยฺโยธิกํ คจฺฉนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํ ฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุยฺโยธิกํ อคมํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

อเจลกวคฺโค ปญฺจโมฯ

๖. สุราปานวคฺโค

๑๐๔. สุราเมรยปาเน ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ สาคตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา สาคโต มชฺชํ ปิวิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต...เป....ฯ

๑๐๕. องฺคุลิปโตทเก ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุํ องฺคุลิปโตทเกน หาเสสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต...เป....ฯ

๑๐๖. อุทเก หสธมฺเม [หสฺสธมฺเม (สี. สฺยา.)] ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู อจิรวติยา นทิยา อุทเก กีฬึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต...เป....ฯ

๑๐๗. อนาทริเย ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา ฉนฺโน อนาทริยํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๑๐๘. ภิกฺขุํ ภึสาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุํ ภึสาเปสุํ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๑๐๙. โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิพฺเพนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ภคฺเคสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิพฺเพสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, ทฺเว อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๑๑๐. โอเรนทฺธมาสํ นหายนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู ราชานมฺปิ ปสฺสิตฺวา น มตฺตํ ชานิตฺวา นหายึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, ฉ อนุปญฺญตฺติโยฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? ปเทสปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก...เป....ฯ

๑๑๑. อนาทิยิตฺวา ติณฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ นวํ จีวรํ ปริภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา

ภิกฺขู อตฺตโน จีวรํ น สญฺชานึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

๑๑๒. ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุนิยา วา สิกฺขมานาย วา สามเณรสฺส วา สามเณริยา วา สามํ จีวรํ วิกปฺเปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ ปริภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ วิกปฺเปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ ปริภุญฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป.…ฯ

๑๑๓. ภิกฺขุสฺส ปตฺตํ วา จีวรํ วา นิสีทนํ วา สูจิฆรํ วา กายพนฺธนํ วา อปนิเธนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ ปตฺตมฺปิ จีวรมฺปิ อปนิเธสุํ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

สุราเมรยวคฺโค ฉฏฺโฐฯ

๗. สปฺปาณกวคฺโค

๑๑๔. สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๑๕. ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๑๖. ชานํ ยถาธมฺมํ นิหตาธิกรณํ ปุน กมฺมาย อุกฺโกเฏนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ยถาธมฺมํ นิหตาธิกรณํ ปุน กมฺมาย อุกฺโกเฏสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๑๗. ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๑๘. ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๑๙. ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๒๐. มาตุคาเมน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ มาตุคาเมน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๒๑. ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อริฏฺโฐ ภิกฺขุ คทฺธพาธิปุพฺโพ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติฯ กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๒๒. ชานํ ตถาวาทินา ภิกฺขุนา [อริฏฺเฐน ภิกฺขุนา (ก.)] อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐึ อปฺปฏินิสฺสฏฺเฐน สทฺธึ สมฺภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ตถาวาทินา อริฏฺเฐน ภิกฺขุนา อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐึ อปฺปฏินิสฺสฏฺเฐน สทฺธึ สมฺภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๒๓. ชานํ ตถานาสิตํ สมณุทฺเทสํ อุปลาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ตถานาสิตํ กณฺฏกํ สมณุทฺเทสํ อุปลาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

สปฺปาณกวคฺโค สตฺตโมฯ

๘. สหธมฺมิกวคฺโค

๑๒๔. ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาเนน “น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉิสฺสามี”ติ ภณนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา ฉนฺโน ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน “น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉิสฺสามี”ติ ภณิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๑๒๕. วินยํ วิวณฺเณนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วินยํ วิวณฺเณสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๑๒๖. โมหนเก ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โมเหสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๑๒๗. ภิกฺขุสฺส กุปิเตน อนตฺตมเนน ปหารํ เทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขูนํ ปหารํ อทํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต...เป....ฯ

๑๒๘. ภิกฺขุสฺส กุปิเตน อนตฺตมเนน ตลสตฺติกํ อุคฺคิรนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขูนํ ตลสตฺติกํ อุคฺคิรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต...เป....ฯ

๑๒๙. ภิกฺขุํ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุํ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๑๓๐. ภิกฺขุสฺส สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหนฺตสฺส [อุปฺปาเทนฺตสฺส (สฺยา.)] ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๑๓๑. ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ [อุปสฺสุติ (?)] ติฏฺฐนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ ติฏฺฐึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ

ฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๑๓๒. ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ [ขิยฺยธมฺมํ (ก.)] อาปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๑๓๓. สงฺเฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํ ฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺเฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๑๓๔. สมคฺเค สงฺเฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สมคฺเคน สงฺเฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๑๓๕. ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

สหธมฺมิกวคฺโค อฏฺฐโมฯ

๙. ราชวคฺโค

๑๓๖. ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิเตน รญฺโญ อนฺเตปุรํ ปวิสนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิโต รญฺโญ อนฺเตปุรํ ปาวิสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก...เป....ฯ

๑๓๗. รตนํ อุคฺคณฺหนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํ ฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ รตนํ อุคฺคเหสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, ทฺเว อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

๑๓๘. สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิสนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วิกาเล คามํ ปวิสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, ติสฺโส อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป….ฯ

๑๓๙. อฏฺฐิมยํ วา ทนฺตมยํ วา วิสาณมยํ วา สูจิฆรํ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สกฺเกสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา พหู สูจิฆเร วิญฺญาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๔๐. ปมาณาติกฺกนฺตํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต อุจฺเจ มญฺเจ สยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๔๑. มญฺจํ วา ปีฐํ วา ตูโลนทฺธํ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มญฺจํ วา ปีฐํ วา ตูโลนทฺธํ การาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๔๒. ปมาณาติกฺกนฺตํ นิสีทนํ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมาณิกานิ นิสีทนานิ ธาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๔๓. ปมาณาติกฺกนฺตํ กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทึ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมาณิกาโย กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิโย ธาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๔๔. ปมาณาติกฺกนฺตํ วสฺสิกสาฏิกํ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมาณิกาโย วสฺสิกสาฏิกาโย ธาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๔๕. สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ นนฺทํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา นนฺโท สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ ธาเรสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ราชวคฺโค นวโมฯ

ทฺเวนวุติ ปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตาฯ

ขุทฺทกํ สมตฺตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

มุสา โอมสเปสุญฺญํ, ปทเสยฺยา จ อิตฺถิยา;
อญฺญตฺร วิญฺญุนา ภูตา [เทสนาโรจนา เจว (สี. สฺยา.)], ทุฏฺฐุลฺลาปตฺติ ขณนาฯ

ภูตํ อญฺญาย อุชฺฌายิ [ภูตญฺญวาทอุชฺฌายิ (สี.)], มญฺโจ เสยฺโย จ วุจฺจติ;
ปุพฺเพ นิกฺกฑฺฒนาหจฺจ, ทฺวารํ สปฺปาณเกน จฯ

อสมฺมตา อตฺถงฺคเต, อุปสฺสยามิเสน จ;
ทเท สิพฺเพ วิธาเนน, นาวา ภุญฺเชยฺย เอกโตฯ

ปิณฺฑํ คณํ ปรํ ปูวํ, ปวาริโต ปวาริตํ;
วิกาลํ สนฺนิธิ ขีรํ, ทนฺตโปเนน เต ทสฯ

อเจลกํ อุยฺโยชฺช [อเจลกานุปขชฺช (ก.)], ปฏิจฺฉนฺนํ รเหน จ;
นิมนฺติโต ปจฺจเยหิ, เสนาวสนุยฺโยธิกํฯ

สุรา องฺคุลิ หาโส จ, อนาทริยญฺจ ภึสนํ;
โชติ นหาน ทุพฺพณฺณํ, สามํ อปนิเธน จฯ

สญฺจิจฺจุทกกมฺมา จ, ทุฏฺฐุลฺลํ อูนวีสติ;
เถยฺยอิตฺถิอวเทสํ [อริฏฺฐกํ (วิภงฺเค)], สํวาเส นาสิเตน จฯ

สหธมฺมิกวิเลขา, โมโห ปหาเรนุคฺคิเร;
อมูลกญฺจ สญฺจิจฺจ, โสสฺสามิ ขิยฺยปกฺกเมฯ

สงฺเฆน จีวรํ ทตฺวา, ปริณาเมยฺย ปุคฺคเล;
รญฺญญฺจ รตนํ สนฺตํ, สูจิ มญฺโจ จ ตูลิกา;
นิสีทนํ กณฺฑุจฺฉาทิ, วสฺสิกา สุคเตน จาติฯ

เตสํ วคฺคานํ อุทฺทานํ –

มุสา ภูตา จ โอวาโท, โภชนาเจลเกน จ;
สุรา สปฺปาณกา ธมฺโม, ราชวคฺเคน เต นวาติฯ

๖. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ

๑๔๖. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

๑๔๗. ภิกฺขุนิยา โวสาสนฺติยา น นิวาเรตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โวสาสนฺติโย น นิวาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๔๘. เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา ปฏิคฺคเหสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, ทฺเว อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

๑๔๙. อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สกฺเกสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติฯ สมฺพหุลา ภิกฺขู อาราเม โจเร ปฏิวสนฺเต นาโรเจสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อญฺญาติกาย โวสาสํ, เสกฺขอารญฺญเกน จ;
ปาฏิเทสนียา จตฺตาโร, สมฺพุทฺเธน ปกาสิตาติฯ

๗. เสขิยกณฺฑํ

๑. ปริมณฺฑลวคฺโค

๑๕๐. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพนฺเตน นิวาเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตา นิวาเสสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพนฺเตน ปารุปนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตา ปารุปึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถํ วา ปาทํ วา กีฬาเปนฺเตน อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถํ วา ปาทํ วา กีฬาเปนฺเตน อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ …เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺเตน อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺเตน อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

ปริมณฺฑลวคฺโค ปฐโมฯ

๒. อุชฺชคฺฆิกวคฺโค

๑๕๑. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหาหสิตํ หสนฺตา อนฺตรฆเร คจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหาหสิตํ หสนฺตา อนฺตรฆเร นิสีทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺเตน อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺตา อนฺตรฆเร คจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺเตน อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺตา อนฺตรฆเร นิสีทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ ฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อุชฺชคฺฆิกวคฺโค ทุติโยฯ

๓. ขมฺภกตวคฺโค

๑๕๒. อนาทริยํ ปฏิจฺจ ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติฯ กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิเตน อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สสีสํ ปารุปิตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิเตน อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สสีสํ ปารุปิตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปลฺลตฺถิกาย [ปลฺลตฺติกาย (ก.)] อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ ฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺเตน ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปญฺเญว พหุํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ถูปีกตํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

ขมฺภกตวคฺโค ตติโยฯ

๔. ปิณฺฑปาตวคฺโค

๑๕๓. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺเตน ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอมสิตฺวา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปญฺเญว พหุํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ถูปกโต โอมทฺทิตฺวา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปํ วา พฺยญฺชนํ วา โอทเนน ปฏิจฺฉาเทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปํ วา โอทนํ วา อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺฌานสญฺญินา ปเรสํ ปตฺตํ โอโลเกนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ มหนฺตํ กพฬํ กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ทีฆํ อาโลปํ กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

ปิณฺฑปาตวคฺโค จตุตฺโถฯ

๕. กพฬวคฺโค

๑๕๔. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อนาหเฏ กพเฬ มุขทฺวารํ วิวรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ภุญฺชมาเนน สพฺพํ หตฺถํ มุเข ปกฺขิปนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สกพเฬน มุเขน พฺยาหรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สกพเฬน มุเขน พฺยาหรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปิณฺฑุกฺเขปกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ กพฬาวจฺเฉทกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อวคณฺฑการกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถนิทฺธุนกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สิตฺถาวการกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ชิวฺหานิจฺฉารกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ จปุจปุการกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

กพฬวคฺโค ปญฺจโมฯ

๖. สุรุสุรุวคฺโค

๑๕๕. อนาทริยํ ปฏิจฺจ สุรุสุรุการกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู สุรุสุรุการกํ ขีรํ ปิวึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ ฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถนิลฺเลหกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปตฺตนิลฺเลหกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอฏฺฐนิลฺเลหกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สามิเสน หตฺเถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ภคฺเคสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู สามิเสน หตฺเถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคเหสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉฑฺเฑนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ภคฺเคสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉฑฺเฑสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ทณฺฑปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สตฺถปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อาวุธปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป.…ฯ

สุรุสุรุวคฺโค ฉฏฺโฐฯ

๗. ปาทุกวคฺโค

๑๕๖. อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปาทุการุฬฺหสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุปาหนารุฬฺหสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ยานคตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ , น กายโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สยนคตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปลฺลตฺถิกาย นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ เวฐิตสีสสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิตสีสสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฉมายํ นิสีทิตฺวา อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฐิเตน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปจฺฉโต คจฺฉนฺเตน ปุรโต คจฺฉนฺตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุปฺปเถน คจฺฉนฺเตน ปเถน คจฺฉนฺตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฐิเตน อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ , เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ หริเต อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ อกํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

ปาทุกวคฺโค สตฺตโมฯ

ปญฺจสตฺตติ เสขิยา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปริมณฺฑลํ ปฏิจฺฉนฺนํ, สุสํวุโตกฺขิตฺตจกฺขุ;
อุกฺขิตฺโตชฺชคฺฆิกา สทฺโท, ตโย เจว ปจาลนาฯ

ขมฺภํ โอคุณฺฐิโต เจวุกฺกุฏิปลฺลตฺถิกาย จ;
สกฺกจฺจํ ปตฺตสญฺญี จ, สมสูปํ สมติตฺติกํ [สมติตฺถิกํ (ก.)]ฯ

สกฺกจฺจํ ปตฺตสญฺญี จ, สปทานํ สมสูปกํ;
ถูปกโต ปฏิจฺฉนฺนํ, วิญฺญตฺตุชฺฌานสญฺญินาฯ

น มหนฺตํ มณฺฑลํ ทฺวารํ, สพฺพํ หตฺถํ น พฺยาหเร;
อุกฺเขโป เฉทนา คณฺโฑ, ธุนํ สิตฺถาวการกํฯ

ชิวฺหานิจฺฉารกญฺเจว , จปุจปุ สุรุสุรุ;
หตฺโถ ปตฺโต จ โอฏฺโฐ จ, สามิสํ สิตฺถเกน จฯ

ฉตฺตปาณิสฺส สทฺธมฺมํ, น เทเสนฺติ ตถาคตา;
เอวเมว ทณฺฑปาณิสฺส, สตฺถอาวุธปาณินํฯ

ปาทุกา อุปาหนา เจว, ยานเสยฺยาคตสฺส จ;
ปลฺลตฺถิกา นิสินฺนสฺส, เวฐิโตคุณฺฐิตสฺส จฯ

ฉมา นีจาสเน ฐาเน, ปจฺฉโต อุปฺปเถน จ;
ฐิตเกน น กาตพฺพํ, หริเต อุทกมฺหิ จาติฯ

เตสํ วคฺคานมุทฺทานํ –

ปริมณฺฑลอุชฺชคฺฆิ, ขมฺภํ ปิณฺฑํ ตเถว จ;
กพฬา สุรุสุรุ จ, ปาทุเกน จ สตฺตมาติฯ

มหาวิภงฺเค กตฺถปญฺญตฺติวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๒. กตาปตฺติวาโร

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๑๕๗. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อกฺขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เยภุยฺเยน ขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; วฏฺฏกเต [วิวฏกเต (สฺยา.)] มุเข อจฺฉุปนฺตํ องฺคชาตํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

๑๕๘. อทินฺนํ อาทิยนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อทินฺนํ อาทิยนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; อติเรกมาสกํ วา อูนปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; มาสกํ วา อูนมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อทินฺนํ อาทิยนฺโต อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

๑๕๙. สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรเปนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรเปนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ มนุสฺสํ โอทิสฺส โอปาตํ ขณติ "ปปติตฺวา มริสฺสตี"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ปปติเต ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรเปนฺโต อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

๑๖๐. อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; "โย เต วิหาเร วสติ, โส ภิกฺขุ อรหา"ติ ภณติ, ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนฺโต อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

จตฺตาโร ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ

๑๖๑. อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; เจเตติ อุปกฺกมติ น มุจฺจติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ปโยเค ทุกฺกฏํฯ

มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาเสนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ, อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ ฐเปตฺวา อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; กายปฏิพทฺธํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อตฺตกามปาริจริยา วณฺณํ ภาสนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ ฯ มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ปณฺฑกสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ติรจฺฉานคตสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ , อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ น ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ปฏิคฺคณฺหาติ น วีมํสติ น ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

สญฺญาจิกาย กุฏึ การาเปนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

มหลฺลกํ วิหารํ การาเปนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อโนกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส; โอกาสํ การาเปตฺวา อกฺโกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาทสฺสฯ

ภิกฺขุํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ ฯ อโนกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส; โอกาสํ การาเปตฺวา อกฺโกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาทสฺสฯ

สงฺฆเภทโก ภิกฺขุ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เภทกานุวตฺตกา ภิกฺขู ยาวตติยํ สมนุภาสนาย [สมนุภาสิยมานา (สฺยา.)] น ปฏินิสฺสชฺชนฺตา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชนฺติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทุพฺพโจ ภิกฺขุ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย [สมนุภาสิยมาโน (สฺยา.)] น ปฏินิสฺสชฺชนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ ฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

กุลทูสโก ภิกฺขุ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เตรส สงฺฆาทิเสสา นิฏฺฐิตาฯ

๓. นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ

๑. กถินวคฺโค

๑๖๒. อติเรกจีวรํ ทสาหํ อติกฺกาเมนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

เอกรตฺตํ ติจีวเรน วิปฺปวสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อกาลจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา มาสํ อติกฺกาเมนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา ปุราณจีวรํ โธวาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ โธวาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; โธวาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถโต จีวรํ ปฏิคฺคณฺหนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คณฺหาติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; คหิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญาตกํ คหปตึ วา คหปตานึ วา จีวรํ วิญฺญาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วิญฺญาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญาตกํ คหปตึ วา คหปตานึ วา ตตุตฺตริ จีวรํ วิญฺญาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วิญฺญาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตกํ คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วิกปฺปํ อาปชฺชติ , ปโยเค ทุกฺกฏํ; วิกปฺปํ อาปนฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตเก คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วิกปฺปํ อาปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วิกปฺปํ อาปนฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อติเรกติกฺขตฺตุํ โจทนาย อติเรกฉกฺขตฺตุํ ฐาเนน จีวรํ อภินิปฺผาเทนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อภินิปฺผาเทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อภินิปฺผาทิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

กถินวคฺโค ปฐโมฯ

๒. โกสิยวคฺโค

๑๖๓. โกสิยมิสฺสกํ สนฺถตํ การาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อนาทิยิตฺวา ตุลํ โอทาตานํ ตุลํ โคจริยานํ นวํ สนฺถตํ การาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อนุวสฺสํ สนฺถตํ การาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อนาทิยิตฺวา ปุราณสนฺถตสฺส สามนฺตา สุคตวิทตฺถึ นวํ นิสีทนสนฺถตํ การาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

เอฬกโลมานิ ปฏิคฺคเหตฺวา ติโยชนํ อติกฺกาเมนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ ติโยชนํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา เอฬกโลมานิ โธวาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ โธวาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; โธวาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

รูปิยํ ปฏิคฺคณฺหนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คณฺหาติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; คหิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

นานปฺปการกํ รูปิยสํโวหารํ สมาปชฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ สมาปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; สมาปนฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

นานปฺปการกํ กยวิกฺกยํ สมาปชฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ สมาปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; สมาปนฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

โกสิยวคฺโค ทุติโยฯ

๓. ปตฺตวคฺโค

๑๖๔. อติเรกปตฺตํ ทสาหํ อติกฺกาเมนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อูนปญฺจพนฺธเนน ปตฺเตน อญฺญํ นวํ ปตฺตํ เจตาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

เภสชฺชานิ ปฏิคฺคเหตฺวา สตฺตาหํ อติกฺกาเมนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อติเรกมาเส เสเส คิมฺหาเน วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริเยสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริยิฏฺเฐ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ ทตฺวา กุปิโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺทนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อจฺฉินฺทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อจฺฉินฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

สามํ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วายาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วายาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตกสฺส คหปติกสฺส ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วิกปฺปํ อาปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วิกปฺปํ อาปนฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อจฺเจกจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ อนฺตรฆเร นิกฺขิปิตฺวา อติเรกฉารตฺตํ วิปฺปวสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ อตฺตโน ปริณาเมนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริณาเมติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริณามิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ปตฺตวคฺโค ตติโยฯ

ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตาฯ

๔. ปาจิตฺติยกณฺฑํ

๑. มุสาวาทวคฺโค

๑๖๕. สมฺปชานมุสาวาทํ ภาสนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? สมฺปชานมุสาวาทํ ภาสนฺโต ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; “โย เต วิหาเร วสติ, โส ภิกฺขุ อรหา”ติ ภณติ, ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; สมฺปชานมุสาวาเท ปาจิตฺติยํ – สมฺปชานมุสาวาทํ ภาสนฺโต อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

โอมสนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อนุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

เปสุญฺญํ อุปสํหรนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อนุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนํ ปทโส ธมฺมํ วาเจนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วาเจติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺเนน อุตฺตริทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ กปฺเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มาตุคาเมน สหเสยฺยํ กปฺเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เทเสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ ภูตํ อาโรเจนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อาโรเจติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อาโรจิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อาโรเจติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อาโรจิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปถวึ ขณนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ขณติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปหาเร ปหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มุสาวาทวคฺโค ปฐโมฯ

๒. ภูตคามวคฺโค

๑๖๖. ภูตคามํ ปาเตนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปาเตติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปหาเร ปหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อนาโรปิเต อญฺญวาทเก อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อาโรปิเต อญฺญวาทเก อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุํ อุชฺฌาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุชฺฌาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุชฺฌาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สงฺฆิกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา ภิสึ วา โกจฺฉํ วา อชฺโฌกาเส สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ เลฑฺฑุปาตํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ ปริกฺเขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สงฺฆิเก วิหาเร ชานํ ปุพฺพุปคตํ ภิกฺขุํ อนุปขชฺช เสยฺยํ กปฺเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุํ กุปิโต อนตฺตมโน สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺเฒนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิกฺกฑฺฒติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิกฺกฑฺฒิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา อภินิสีทนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อภินิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อภินิสินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทฺวตฺติปริยาเย อธิฏฺฐหิตฺวา ตตุตฺตริ อธิฏฺฐหนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อธิฏฺเฐติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อธิฏฺฐิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณํ วา มตฺติกํ วา สิญฺจนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ สิญฺจติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; สิญฺจิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภูตคามวคฺโค ทุติโยฯ

๓. โอวาทวคฺโค

๑๖๗. อสมฺมโต ภิกฺขุนิโย โอวทนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ โอวทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; โอวทิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อตฺถงฺคเต สูริเย ภิกฺขุนิโย โอวทนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ โอวทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; โอวทิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ โอวทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; โอวทิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

“อามิสเหตุ ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตี”ติ ภณนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภณติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ภณิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ เทนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ทินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญาติกา ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิพฺเพนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ สิพฺเพติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อาราปเถ อาราปเถ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุนิยา สทฺธิํ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปฏิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุนิยา สทฺธิํ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุหนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อภิรุหติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อภิรุฬฺเห อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ‘‘ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุนิยา สทฺธิํ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิสินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

โอวาทวคฺโค ตติโยฯ

๔. โภชนวคฺโค

๑๖๘. ตตฺถตฺถริ อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

คณโภชนํ ภุญฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปรมฺปรโภชนํ ภุญฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทฺวตฺติปตฺตปูเร ปูเว ปฏิคฺคเหตฺวา ตตฺถตฺตริ ปฏิคฺคณฺหนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คณฺหาติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; คหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภุตฺตาวี ปวาริโต อนติริตฺตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ภุญฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติ ฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุํ ภุตฺตาวิํ ปวาริตํ อนติริตฺเตน ขาทนีเยน วา โภชนีเยน วา อภิหฏฺฐุํ ปวาเรนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ตสฺส วจเนน ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; โภชนปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

วิกาเล ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ภุญฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สนฺนิธิการกํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ภุญฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหรนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

โภชนวคฺโค จตุตฺโถฯ

๕. อเจลกวคฺโค

๑๖๙. อเจลกสฺส, วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ทินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุํ – "เอหาวุโส, คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา"ติ ตสฺส ทาเปตฺวา วา อทาเปตฺวา วา อุยฺโยเชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุยฺโยเชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุยฺโยชิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กปฺเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิสินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มาตุคาเมน สทฺธึ รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน นิสชฺชํ กปฺเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิสินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิสินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน ปุเรภตฺตํ ปจฺฉาภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ อุมฺมารํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ตตฺตฺตริ เภสชฺชํ วิญฺญาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วิญฺญาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คจฺฉนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติ ฯ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ยตฺถ ฐิโต ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อติเรกติรตฺตํ เสนาย วสนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วสิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุยฺโยธิกํ คจฺฉนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ยตฺถ ฐิโต ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อเจลกวคฺโค ปญฺจโมฯ

๖. สุราเมรยวคฺโค

๑๗๐. มชฺชํ ปิวนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ “ปิวิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุํ องฺคุลิปโตทเกน หาเสนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ หาเสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; หสิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุทเก กีฬนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เหฏฺฐาโคปฺผเก อุทเก กีฬติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อุปริโคปฺผเก กีฬติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนาทริยํ กโรนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ กโรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; กเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุํ ภิํสาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิํสาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ภิํสาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

โชติํ สมาทหิตฺวา วิสิพฺเพนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ สมาทหติ , ปโยเค ทุกฺกฏํ; สมาทหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

โอเรนทฺธมาสํ นหายนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นหายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนาทิยิตฺวา ติณฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ นวํ จีวรํ ปริภุญฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริภุตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุนิยา วา สิกฺขมานาย วา สามเณรสฺส วา สามเณริยา วา สามํ จีวรํ วิกปฺเปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ ปริภุญฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริภุตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุสฺส ปตฺตํ วา จีวรํ วา นิสีทนํ วา สูจิฆรํ วา กายพนฺธนํ วา อปนิเธนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อปนิเธติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อปนิธิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สุราเมรยวคฺโค ฉฏฺโฐฯ

๗. สปฺปาณกวคฺโค

๑๗๑. สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปนฺโต จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อโนทิสฺส โอปาตํ ขณติ – "โย โกจิ ปปติตฺวา มริสฺสตี"ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; มนุสฺโส ตสฺมึ ปปติตฺวา มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; ยกฺโข วา เปโต วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคโห วา ตสฺมึ ปปติตฺวา มรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ติรจฺฉานคโต ตสฺมึ ปปติตฺวา มรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปนฺโต อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริภุตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ชานํ ยถาธมฺมํ นิหตาธิกรณํ ปุนกมฺมาย อุกฺโกเฏนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุกฺโกเฏติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุกฺโกฏิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุปสมฺปาเทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุปสมฺปาทิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปฏิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มาตุคาเมน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปฏิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ชานํ ตถาวาทินา ภิกฺขุนา อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐึ อปฺปฏินิสฺสฏฺเฐน สทฺธึ สมฺภุญฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ สมฺภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; สมฺภุตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ชานํ ตถานาสิตํ สมณุทฺเทสํ อุปลาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุปลาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุปลาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สปฺปาณกวคฺโค สตฺตโมฯ

๘. สหธมฺมิกวคฺโค

๑๗๒. ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน – "น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉิสฺสามี"ติ ภณนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภณติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ภณิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

วินยํ วิวณฺเณนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วิวณฺเณติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วิวณฺณิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

โมเหนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อนาโรปิเต โมเห โมเหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อาโรปิเต โมเห โมเหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุสฺส กุปิโต อนตฺตมโน ปหารํ เทนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปหรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปหเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

ภิกฺขุสฺส กุปิโต อนตฺตมโน ตลสตฺติกํ อุคฺคิรนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุคฺคิรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุคฺคิริเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุํ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อนุทฺธํเสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อนุทฺธํสิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุสฺส สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุปทหติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุปทหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ ติฏฺฐนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ "โสสฺสามี"ติ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ยตฺถ ฐิโต สุณาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ขิยฺยติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ขิยฺยิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สงฺเฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริสาย หตฺถปาสํ วิชหนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; วิชหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สมคฺเคน สงฺเฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ขิยฺยติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ขิยฺยิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริณาเมติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริณามิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สหธมฺมิกวคฺโค อฏฺฐโมฯ

๙. ราชวคฺโค

๑๗๓. ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิโต รญฺโญ อนฺเตปุรํ ปวิสนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ อุมฺมารํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

รตนํ อุคฺคณฺหนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คณฺหาติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; คหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิสนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ ปริกฺเขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อฏฺฐิมยํ วา ทนฺตมยํ วา วิสาณมยํ วา สูจิฆรํ การาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปมาณาติกฺกนฺตํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา การาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มญฺจํ วา ปีฐํ วา ตูโลนทฺธํ การาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปมาณาติกฺกนฺตํ นิสีทนํ การาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปมาณาติกฺกนฺตํ กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทึ การาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปมาณาติกฺกนฺตํ วสฺสิกสาฏิกํ การาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

จีวรํ การาเปนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ การาเปนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ , ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ การาเปนฺโต อิมา ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ราชวคฺโค นวโมฯ ขุทฺทกา นิฏฺฐิตาฯ

๕. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ

๑๗๔. อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส – อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺโต อิมา ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ภิกฺขุนิยา โวสาสนฺติยา น นิวาเรตฺวา ภุญฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺโต ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติ ฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส – อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺโต อิมา ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา นิฏฺฐิตาฯ

๖. เสขิยกณฺฑํ

๑. ปริมณฺฑลวคฺโค

๑๗๕. อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพนฺโต นิวาเสนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพนฺโต นิวาเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ – อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพนฺโต นิวาเสนฺโต อิมํ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพนฺโต ปารุปนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถํ วา ปาทํ วา กีฬาเปนฺโต อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถํ วา ปาทํ วา กีฬาเปนฺโต อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺโต อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺโต อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

ปริมณฺฑลวคฺโค ปฐโมฯ

๒. อุชฺชคฺฆิกวคฺโค

๑๗๖. …อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺโต อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺโต อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

อุชฺชคฺฆิกวคฺโค ทุติโยฯ

๓. ขมฺภกตวคฺโค

๑๗๗. …อนาทริยํ ปฏิจฺจ ขมฺภกโต อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ขมฺภกโต อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิโต อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิโต อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปลฺลตฺถิกาย อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺโต ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปญฺเญว พหุํ ปฏิคฺคณฺหนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ถูปีกตํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

ขมฺภกตวคฺโค ตติโยฯ

๔. ปิณฺฑปาตวคฺโค

๑๗๘. …อนาทริยํ ปฏิจฺจ อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺโต ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอมสิตฺวา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปญฺเญว พหุํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ถูปกโต โอมทฺทิตฺวา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปํ วา พฺยญฺชนํ วา โอทเนน ปฏิจฺฉาเทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปํ วา โอทนํ วา อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺฌานสญฺญี ปเรสํ ปตฺตํ โอโลเกนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ มหนฺตํ กพฬํ กโรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ทีฆํ อาโลปํ กโรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

ปิณฺฑปาตวคฺโค จตุตฺโถฯ

๕. กพฬวคฺโค

๑๗๙. …อนาทริยํ ปฏิจฺจ อนาหเฏ กพเฬ มุขทฺวารํ วิวรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ภุญฺชมาโน สพฺพํ หตฺถํ มุเข ปกฺขิปนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สกพเฬน มุเขน พฺยาหรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปิณฺฑุกฺเขปกํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ กพฬาวจฺเฉทกํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อวคณฺฑการกํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถนิทฺธุนกํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สิตฺถาวการกํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ชิวฺหานิจฺฉารกํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ จปุจปุการกํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

กพฬวคฺโค ปญฺจโมฯ

๖. สุรุสุรุวคฺโค

๑๘๐. ...อนาทริยํ ปฏิจฺจ สุรุสุรุการกํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถนิลฺเลหกํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปตฺตนิลฺเลหกํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอฏฺฐนิลฺเลหกํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ สามิเสน หตฺเถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคณฺหนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉฑฺเฑนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ ทณฺฑปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ สตฺถปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ อาวุธปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

สุรุสุรุวคฺโค ฉฏฺโฐฯ

๗. ปาทุกวคฺโค

๑๘๑. ...อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปาทุการุฬฺหสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุปาหนารุฬฺหสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ ยานคตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ สยนคตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปลฺลตฺถิกาย นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ เวฐิตสีสสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิตสีสสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฉมายํ นิสีทิตฺวา อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ ฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฐิโต นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปจฺฉโต คจฺฉนฺโต ปุรโต คจฺฉนฺตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุปฺปเถน คจฺฉนฺโต ปเถน คจฺฉนฺตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฐิโต อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา กโรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ หริเต อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ – อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺโต อิมํ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ

ปาทุกวคฺโค สตฺตโมฯ

เสขิยา นิฏฺฐิตาฯ

กตาปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

๓. วิปตฺติวาโร

๑๘๒. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึ…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชติ – อาจารวิปตฺตึฯ

วิปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ตติโยฯ

๔. สงฺคหิตวาโร

๑๘๓. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ เอเกน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตา – ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ

สงฺคหิตวาโร นิฏฺฐิโต จตุตฺโถฯ

๕. สมุฏฺฐานวาโร

๑๘๔. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ [สมุฏฺฐหนฺติ (สี. สฺยา.)]? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ

สมุฏฺฐานวาโร นิฏฺฐิโต ปญฺจโมฯ

๖. อธิกรณวาโร

๑๘๕. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํฯ

อธิกรณวาโร นิฏฺฐิโต ฉฏฺโฐฯ

๗. สมถวาโร

๑๘๖. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

สมถวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตโมฯ

๘. สมุจฺจยวาโร

๑๘๗. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อกฺขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เยภุยฺเยน ขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; วฏฺฏกเต มุเข อจฺฉุปนฺตํ องฺคชาตํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ, สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา, ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ, จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ, สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ – อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺโต อิมํ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ

สา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชติ, สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา, ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ, จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ, สตฺตนฺนํ, สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? สา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชติ – อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ เอเกน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตา – ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ

สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

สมุจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐโมฯ

อิเม อฏฺฐ วารา สชฺฌายมคฺเคน ลิขิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

กตฺถปญฺญตฺติ กติ จ, วิปตฺติสงฺคเหน จ;
สมุฏฺฐานาธิกรณา สมโถ, สมุจฺจเยน จาติฯ

๑. กตฺถปญฺญตฺติวาโร

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๑๘๘. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตํ, กํ อารพฺภ, กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ…เป.… เกนาภตนฺติ?

ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ปุราณทุติยิกาย เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติ, ทฺเว อนุปญฺญตฺติโยฯ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถ ปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ? สาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? อุภโตปญฺญตฺติฯ ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํฯ กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ? ทุติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สีลวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ? ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺโธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.… เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
โมคฺคลิปุตฺเตน ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเยฯ …เป.…;

เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิทา;
วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

๑๘๙. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อทินฺนํ อาทิยนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต รญฺโญ ทารูนิ อทินฺนํ อาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๙๐. สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรปนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู อญฺญมญฺญํ ชีวิตา โวโรเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๙๑. อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? วคฺคุมุทาตีริยา ภิกฺขู คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

จตฺตาโร ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑาทิ

๑๙๒. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุปกฺกมิตฺวาอสุจึ โมจนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโต, กํ อารพฺภ, กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ…เป.… เกนาภตนฺติ?

ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมจนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ เสยฺยสกํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา เสยฺยสโก อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ? อสาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? เอกโตปญฺญตฺติฯ ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํฯ กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ? ตติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สีลวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ? สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.… เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
โมคฺคลิปุตฺเตน ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเยฯ ...เป....;

เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิทา;
วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต...เป....ฯ

มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

สญฺญาจิกาย กุฏึ การาปนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ ? อาฬวิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อาฬวเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อาฬวกา ภิกฺขู สญฺญาจิกาย กุฏิโย การาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

มหลฺลกํ วิหารํ การาปนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา ฉนฺโน วิหารวตฺถุํ โสเธนฺโต อญฺญตรํ เจติยรุกฺขํ เฉทาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํสนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? ราชคเห ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ภิกฺขุํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิเทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํสนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? ราชคเห ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

สงฺฆเภทกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? ราชคเห ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? เทวทตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เทวทตฺโต สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เภทาย ปรกฺกมิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

เภทกานุวตฺตกานํ ภิกฺขูนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? ราชคเห ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู เทวทตฺตสฺส สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตสฺส อนุวตฺตกา อเหสุํ วคฺควาทกา, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเก สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ทุพฺพจสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา ฉนฺโน ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน อตฺตานํ อวจนียํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

กุลทูสกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อสฺสชิปุนพฺพสุเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกตา ภิกฺขู ฉนฺทคามิตา โทสคามิตา โมหคามิตา ภยคามิตา ปาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ อกํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

กตฺถปญฺญตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโมฯ

๒. กตาปตฺติวาโร

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๑๙๓. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – อกฺขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เยภุยฺเยน ขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ; วฏฺฏกเต มุเข อจฺฉุปนฺตํ องฺคชาตํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ชตุมฏฺฐเก ปาจิตฺติยํ – เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

อทินฺนํ อาทิยนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อทินฺนํ อาทิยนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; อติเรกมาสกํ วา อูนปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; มาสกํ วา อูนมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อทินฺนํ อาทิยนปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรปนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรปนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ มนุสฺสํ โอทิสฺส โอปาตํ ขณติ ''ปปติตฺวา มริสฺสตี''ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ปปติเต ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรปนปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส, ''โย เต วิหาเร วสติ โส ภิกฺขุ อรหา''ติ ภณติ, ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

จตฺตาโร ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑาทิ

๑๙๔. อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมจนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อุปกฺกมิตฺวา อสุจิโมจนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; เจเตติ อุปกฺกมติ น มุจฺจติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ปโยเค ทุกฺกฏํ – อุปกฺกมิตฺวา อสุจิโมจนปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ – อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; ภิกฺขุ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; องฺคุลิปโตทเก ปาจิตฺติยํ – กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ ฐเปตฺวา อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; กายปฏิพทฺธํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ปณฺฑกสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ติรจฺฉานคตสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ น ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ปฏิคฺคณฺหาติ น วีมํสติ น ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

สญฺญาจิกาย กุฏึ การาปนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ [เอกปิณฺเฑ (สฺยา.)] อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

มหลฺลกํ วิหารํ การาปนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํสนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – อโนกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส; โอกาสํ การาเปตฺวา อกฺโกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาทสฺสฯ

ภิกฺขุํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํสนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – อโนกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส; โอกาสํ การาเปตฺวา อกฺโกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาทสฺสฯ

สงฺฆเภทโก ภิกฺขุ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เภทกานุวตฺตกา ภิกฺขู ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทุพฺพโจ ภิกฺขุ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

กุลทูสโก ภิกฺขุ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ – อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อิมํ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ

กตาปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

๓. วิปตฺติวาโร

๑๙๕. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ สิยา อาจารวิปตฺตึ…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชติ – อาจารวิปตฺตึฯ

วิปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ตติโยฯ

๔. สงฺคหิตวาโร

๑๙๖. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ เอเกน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตา – ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ

สงฺคหิตวาโร นิฏฺฐิโต จตุตฺโถฯ

๕. สมุฏฺฐานวาโร

๑๙๗. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

สมุฏฺฐานวาโร นิฏฺฐิโต ปญฺจโมฯ

๖. อธิกรณวาโร

๑๙๘. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํฯ

อธิกรณวาโร นิฏฺฐิโต ฉฏฺโฐฯ

๗. สมถวาโร

๑๙๙. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ; สิยา สมฺมุขาวินเยน ติณวตฺถารเกน จ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จาติฯ

สมถวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตโมฯ

๘. สมุจฺจยวาโร

๒๐๐. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อกฺขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เยภุยฺเยน ขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; วฏฺฏกเต มุเข อจฺฉุปนฺตํ องฺคชาตํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ชตุมฏฺฐเก ปาจิตฺติยํ – เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ, ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ, ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ… เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ – อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อิมํ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ สา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? สา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชติ – อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ เอเกน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตา – ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จาติฯ

สมุจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐโมฯ

อฏฺฐปจฺจยวารา นิฏฺฐิตาฯ

มหาวิภงฺเค โสฬสมหาวารา นิฏฺฐิตาฯ

ภิกฺขุวิภงฺคมหาวาโร นิฏฺฐิโตฯ

ภิกฺขุนีวิภงฺโค

๑. กตฺถปญฺญตฺติวาโร

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๒๐๑. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ภิกฺขุนีนํ ปญฺจมํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตํ? กํ อารพฺภ? กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ? อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺติ? สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺติ? เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺติ? จตุนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนํ? กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ? จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธ? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? โก ตตฺถ วินโย? โก ตตฺถ อภิวินโย? กิํ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ? กิํ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขํ? กา วิปตฺติ? กา สมฺปตฺติ? กา ปฏิปตฺติ? กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ภิกฺขุนีนํ ปญฺจมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตํ? กา สิกฺขนฺติ? กา สิกฺขิตสิกฺขา? กตฺถ ฐิตํ? กา ธาเรนฺติ? กสฺส วจนํ? เกนาภตนฺติ?

๒๐๒. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ภิกฺขุนีนํ ปญฺจมํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนิํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ อนุปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติฯ อนุปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ , ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ? อสาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? เอกโตปญฺญตฺติฯ จตุนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํฯ กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ? ทุติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สีลวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ? ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺโธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณนฺติ? อาปตฺตาธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จฯ โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโยติ? ปญฺญตฺติ วินโย, วิภตฺติ อภิวินโยฯ กิํ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กิํ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขนฺติ? ปญฺญตฺติ ปาติโมกฺขํ, วิภตฺติ อธิปาติโมกฺขํฯ กา วิปตฺตีติ? อสํวโร วิปตฺติฯ กา สมฺปตฺตีติ ? สํวโร สมฺปตฺติฯ กา ปฏิปตฺตีติ? น เอวรูปํ กริสฺสามีติ ยาวชีวํ อาปาณโกฏิกํ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุฯ [อ. นิ. ๑๐.๓๑] กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ภิกฺขุนีนํ ปญฺจมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตนฺติ? ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ภิกฺขุนีนํ ปญฺจมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตํ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนํ ภิกฺขุนีนํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขุนีนํ ผาสุวิหาราย, ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหายฯ กา สิกฺขนฺตีติ? เสกฺขา จ ปุถุชฺชนกลฺยาณิกา จ สิกฺขนฺติฯ กา สิกฺขิตสิกฺขาติ? อรหนฺติโย [อรหนฺตา (ก.)] สิกฺขิตสิกฺขาฯ กตฺถ ฐิตนฺติ? สิกฺขากามาสุ ฐิตํฯ กา ธาเรนฺตีติ? ยาสํ วตฺตติ ตา ธาเรนฺติฯ กสฺส วจนนฺติ? ภควโต วจนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
โมคฺคลิปุตฺเตน ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเยฯ

ตโต มหินฺโท อิฏฺฏิโย, อุตฺติโย สมฺพโล ตถา;
ภทฺทนาโม จ ปณฺฑิโตฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา, ชมฺพุทีปา อิธาคตา;
วินยํ เต วาจยึสุ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาฯ

นิกาเย ปญฺจ วาเจสุํ, สตฺต เจว ปกรเณ;
ตโต อริฏฺโฐ เมธาวี, ติสฺสทตฺโต จ ปณฺฑิโตฯ

วิสารโท กาฬสุมโน, เถโร จ ทีฆนามโก;
ทีฆสุมโน จ ปณฺฑิโตฯ

ปุนเทว กาฬสุมโน, นาคตฺเถโร จ พุทฺธรกฺขิโต;
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี, เทวตฺเถโร จ ปณฺฑิโตฯ

ปุนเทว สุมโน เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
พหุสฺสุโต จูฬนาโค, คโชว ทุปฺปธํสิโยฯ

ธมฺมปาลิตนาโม จ, โรหเณ สาธุปูชิโต;
ตสฺส สิสฺโส มหาปญฺโญ, เขมนาโม ติเปฏโกฯ

ทีเป ตารกราชาว ปญฺญาย อติโรจถ;
อุปติสฺโส จ เมธาวี, ผุสฺสเทโว มหากถีฯ

ปุนเทว สุมโน เมธาวี, ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต;
มหากถี มหาสิโว, ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโทฯ

ปุนเทว อุปาลิ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
มหานาโค มหาปญฺโญ, สทฺธมฺมวํสโกวิโทฯ

ปุนเทว อภโย เมธาวี, ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโท;
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโทฯ

ตสฺส สิสฺโส มหาปญฺโญ, ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต;
สาสนํ อนุรกฺขนฺโต, ชมฺพุทีเป ปติฏฺฐิโตฯ

จูฬาภโย จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี, สทฺธมฺมวํสโกวิโทฯ

จูฬเทโว จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
สิวตฺเถโร จ เมธาวี, วินเย สพฺพตฺถ โกวิโทฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิทา;
วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

๒๐๓. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ภิกฺขุนีนํ ฉฏฺฐํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนึ เนวตฺตนา ปฏิโจเทสิ คณสฺส อาโรเจสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๒๐๔. ภิกฺขุนีนํ สตฺตมํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อนุวตฺติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป.…ฯ

๒๐๕. ภิกฺขุนีนํ อฏฺฐมํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป.…ฯ

อฏฺฐ ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

เมถุนาทินฺนาทานญฺจ , มนุสฺสวิคฺคหุตฺตริ;
กายสํสคฺคํ ฉาเทติ, อุกฺขิตฺตา อฏฺฐ วตฺถุกา;
ปญฺญาเปสิ มหาวีโร, เฉชฺชวตฺถู อสํสยาติฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ

๒๐๖. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุสฺสยวาทิกาย ภิกฺขุนิยา อฑฺฒํ กโรนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโต? กํ อารพฺภ? กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ…เป.… เกนาภตนฺติ?

๒๐๗. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุสฺสยวาทิกาย ภิกฺขุนิยา อฑฺฒํ กโรนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อุสฺสยวาทิกา วิหริ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุ

ปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติฯ อนุปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ? อสาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? เอกโตปญฺญตฺติฯ จตุนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํ ฯ กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ? ตติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สีลวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ? สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป…. เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

> อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
> โมคฺคลิปุตฺเตน ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเยฯ …เป….;
>
> เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิทา;
> วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

๒๐๘. โจรึ วุฏฺฐาเปนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี โจรึ วุฏฺฐาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๒๐๙. เอกาย คามนฺตรํ คจฺฉนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺฉิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, ติสฺโส อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป….ฯ

๒๑๐. สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

๒๑๑. อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป….ฯ

๒๑๒. “กึ เต, อยฺเย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา! อิงฺฆ, อยฺเย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา”ติ อุยฺโยเชนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อรพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี –“กึ เต, อยฺเย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา! อิงฺฆ, อยฺเย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา”ติ อุยฺโยเชสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๒๑๓. กุปิตาย อนตฺตมนาย ภิกฺขุนิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – “พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามี”ติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป.…ฯ

๒๑๔. กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตาย ภิกฺขุนิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – “ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โทสคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โมหคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย”ติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป.…ฯ

๒๑๕. สํสฏฺฐานํ ภิกฺขุนีนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตีนํ สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป.…ฯ

๒๑๖. “สํสฏฺฐาว, อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถฯ มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถา”ติ อุยฺโยเชนฺติยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – “สํสฏฺฐาว อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถ, มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถา”ติ อุยฺโยเชสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป.…ฯ

ทส สงฺฆาทิเสสา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อุสฺสยโจริ คามนฺตํ, อุกฺขิตฺตํ ขาทเนน จ;

กึ เต กุปิตา กิสฺมิญฺจิ, สํสฏฺฐา ญายเต ทสาติฯ

๓. นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ

๒๑๗. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ปตฺตสนฺนิจยํ กโรนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปตฺตสนฺนิจยํ อกํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป.…ฯ

อกาลจีวรํ ''กาลจีวร''นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อกาลจีวรํ ''กาลจีวร''นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถํ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อติเรกจตุกฺกํสปรมํ ครุปาวุรณํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ราชานํ กมฺพลํ วิญฺญาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อติเรกอฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ ลหุปาวุรณํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ราชานํ โขมํ วิญฺญาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ …เป.…ฯ

ทฺวาทส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปตฺตํ อกาลํ กาลญฺจ, ปริวตฺเต จ วิญฺญาเป;
เจตาเปตฺวา อญฺญทตฺถิ, สงฺฆิกญฺจ มหาชนิกํ;
สญฺญาจิกา ปุคฺคลิกา, จตุกฺกํสฑฺฒเตยฺยกาติฯ

๔. ปาจิตฺติยกณฺฑํ

๑. ลสุณวคฺโค

๒๑๘. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ลสุณํ ขาทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา

ภิกฺขุนี น มตฺตํ ชานิตฺวา ลสุณํ หราเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก...เป....ฯ

สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

ตลฆาตเก ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ทฺเว ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ ? ทฺเว ภิกฺขุนิโย ตลฆาตกํ อกํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก...เป....ฯ

ชตุมฏฺฐเก ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี ชตุมฏฺฐกํ อาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก...เป....ฯ

อติเรกทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สกฺเกสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี อติคมฺภีรํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก...เป....ฯ

ภิกฺขุสฺส ภุญฺชนฺตสฺส ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺฐนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ภุญฺชนฺตสฺส ปานีเยน จ วิธูปเนน จ อุปติฏฺฐิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก...เป....ฯ

อามกธญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อามกธญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา ติโรกุฏฺเฏ [ติโรกุฑฺเฑ (สี. สฺยา.)] ฉฑฺเฑนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี อุจฺจารํ [อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ สงฺการมฺปิ วิฆาสมฺปิ (ก.)] ติโรกุฏฺเฏ ฉฑฺเฑสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา หริเต ฉฑฺเฑนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อุจฺจารมฺปิ ปสฺ

สาวมฺปิ สงฺการมฺปิ วิฆาสมฺปิ หริเต ฉฑฺเฑสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ...เป....ฯ

นจฺจํ วา คีตํ วา วาทิตํ วา ทสฺสนาย คจฺฉนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย อคมํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก...เป....ฯ

ลสุณวคฺโค ปฐโมฯ

๒. รตฺตนฺธการวคฺโค

๒๑๙. รตฺตนฺธการे อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกาย สนฺติฏฺฐนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี รตฺตนฺธการे อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เถยฺยสตฺถเก...เป....ฯ

ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกาย สนฺติฏฺฐนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เถยฺยสตฺถเก...เป....ฯ

อชฺโฌกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกาย สนฺติฏฺฐนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี อชฺโฌกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เถยฺยสตฺถเก...เป....ฯ

รถิกา วา [รถิยาย วา (ก.)] พฺยูเห วา สิงฺฆาฏเก วา ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกาย สนฺติฏฺฐนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี รถิกายปิ พฺยูเหปิ สิงฺฆาฏเกปิ ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เถยฺยสตฺถเก...เป....ฯ

ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํ ฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกามิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก...เป....ฯ

ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํ ฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป….ฯ

วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อภินิสีทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป….ฯ

ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อตฺตานํ วา ปรํ วา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อตฺตานมฺปิ ปรมฺปิ นิรเยนปิ พฺรหฺมจริเยนปิ อภิสปิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

รตฺตนฺธการวคฺโค ทุติโยฯ

๓. นหานวคฺโค

๒๒๐. นคฺคาย นหายนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย นคฺคา นหายึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

ปมาณาติกฺกนฺตํ อุทกสาฏิกํ การาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํ ฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อปฺปมาณิกาโย อุทกสาฏิกาโย ธาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺเพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา เนว สิพฺเพนฺติยา น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ?

ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺพาเปตฺวา เนว สิพฺเพสิ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป.…ฯ

ปญฺจาหิกํ สงฺฆาฏิจารํ อติกฺกาเมนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป.…ฯ

จีวรสงฺกมนียํ ธาเรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี อญฺญตราย ภิกฺขุนิยา จีวรํ อนาปุจฺฉา ปารุปิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป.…ฯ

คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติฯ สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สมณจีวรํ เทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อคาริกสฺส สมณจีวรํ อทาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ ปฏิพาหนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ ปฏิพาหิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

นหานวคฺโค ตติโยฯ

๔. ตุวฏฺฏวคฺโค

๒๒๑. ทฺวินฺนํ ภิกฺขุนีนํ เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏนฺตีนํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ทฺเว เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

ทฺวินฺนํ ภิกฺขุนีนํ เอกตฺถรณปาวุรเณ ตุวฏฺเฏนฺตีนํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ทฺเว เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวฏฺเฏสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

ภิกฺขุนิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเฐนฺติยา น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเฐสิ น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

ภิกฺขุนิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตาย อนตฺตมนาย นิกฺกฑฺฒนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

สํสฏฺฐาย ภิกฺขุนิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วิหริ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

อนฺโตรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกาย จาริกํ จรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อนฺโตรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกาโย จาริกํ จรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

ติโรรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกาย จาริกํ จรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ติโรรฏฺเฐ สา

สงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกาโย จาริกํ จรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

วสฺสํวุฏฺฐาย [วสฺสํวุตฺถาย (สี. สฺยา.)] ภิกฺขุนิยา จาริกํ น ปกฺกมนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วสฺสํวุฏฺฐา จาริกํ น ปกฺกมึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป….ฯ

ตุวฏฺฏวคฺโค จตุตฺโถฯ

๕. จิตฺตาคารวคฺโค

๒๒๒. ราชาคารํ วา จิตฺตาคารํ วา อารามํ วา อุยฺยานํ วา โปกฺขรณึ วา ทสฺสนาย คจฺฉนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ราชาคารมฺปิ จิตฺตาคารมฺปิ ทสฺสนาย อคมํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

อาสนฺทึ วา ปลฺลงฺกํ วา ปริภุญฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิมฺปิ ปลฺลงฺกมฺปิ ปริภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

สุตฺตํ กนฺตนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สุตฺตํ กนฺตึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

คิหิเวยฺยาวจฺจํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คิหิเวยฺยาวจฺจํ อกํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

ภิกฺขุนิยา "เอหายฺเย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี"ติ วุจฺจมานาย "สาธู"ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา เนว วูปสเมนฺติยา น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา – "เอหายฺเย, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี"ติ วุจฺจ

มานา “สาธู”ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา เนว วูปสเมสิ น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

อคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อคาริกสฺส สหตฺถา ขาทนียมฺปิ โภชนียมฺปิ อทาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป….ฯ

อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกมนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกามิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป….ฯ

ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – ปทโสธมฺเม…เป….ฯ

ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – ปทโสธมฺเม…เป….ฯ

จิตฺตาคารวคฺโค ปญฺจโมฯ

๖. อารามวคฺโค

๒๒๓. ชานํ สภิกฺขุกํ อารามํ อนาปุจฺฉา ปวิสนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารามํ อนาปุจฺฉา ปวิสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, ทฺเว อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

ภิกฺขุํ อกฺโกสนฺติยา ปริภาสนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อายสฺมนฺตํ อุปาลึ อกฺโกสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

จณฺฑีกตาย คณํ ปริภาสนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี จณฺฑีกตาย คณํ ปริภาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

นิมนฺติตาย วา ปวาริตาย วา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อญฺญตฺร ภุญฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ภุตฺตาวินิโย ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

กุลํ มจฺฉรายนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี กุลํ มจฺฉรายิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

วสฺสํวุฏฺฐาย ภิกฺขุนิยา อุภโตสงฺเฆ ตีหิ ฐาเนหิ น ปวาเรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขุสงฺฆํ [ภิกฺขุนิสํฆ (ก.)] น ปวาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

โอวาทาย วา สํวาสาย วา น คจฺฉนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สกฺเกสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวาทํ น คจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป….ฯ

อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉนฺติยา โอวาทมฺปิ น ยาจนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉึสุ โอวาทมฺปิ น ยาจึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ วา รุธิตํ [รุหิตํ (สี. สฺยา.)] วา อนปโลเกตฺวา สงฺฆํ วา คณํ วา ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกาย เภทาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา เภทาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป….ฯ

อารามวคฺโค ฉฏฺโฐฯ

๗. คพฺภินีวคฺโค

๒๒๔. คพฺภินึ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํ ฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คพฺภินึ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสุํ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา ทฺเว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหนฺติยา น อนุคฺคณฺหาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา ทฺเว วสฺสานิ เนว อนุคฺคเหสิ น อนุคฺคณฺหาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ ทฺเว วสฺสานิ นานุพนฺธนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ ทฺเว วสฺสานิ นานุพนฺธึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป….ฯ

สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสนฺติยา น วูปกาสาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสสิ น วูปกาสาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

คพฺภินิวคฺโค สตฺตโมฯ

๘. กุมารีภูตวคฺโค

๒๒๕. อูนวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อูนวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อูนทฺวาทสวสฺสาย วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย สงฺเฆน อสมฺมตาย วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – ทุติยปาราชิเก…เป….ฯ

“อลํ ตาว เต, อยฺเย, วุฏฺฐาปิเตนา”ติ วุจฺจมานาย “สาธู”ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี “อลํ ตาว เต, อยฺเย, วุฏฺฐาปิเตนา”ติ วุจฺจมานา “สาธู”ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

สิกฺขมานํ – “สเจ เม ตฺวํ, อยฺเย, จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปนฺติยา น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ – “สเจ เม ตฺวํ, อยฺเย, จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปสิ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ อกาสิ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

สิกฺขมานํ – “สเจ มํ ตฺวํ, อยฺเย, ทฺเว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ, เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปนฺติยา น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ – “สเจ มํ ตฺวํ, อยฺเย, ทฺเว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ, เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปสิ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑึ โสกาวาสํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑึ โสกาวาสํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

มาตาปิตูหิ วา สามิเกน วา อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี มาตาปิตูหิปิ สามิเกนาปิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสิ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ปาริวาสิกฉนฺททาเนน สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปาริวาสิกฉนฺททาเนน สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

เอกํ วสฺสํ ทฺเว วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ ทฺเว วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

กุมารีภูตวคฺโค อฏฺฐโมฯ

๙. ฉตฺตุปาหนวคฺโค

๒๒๖. ฉตฺตุปาหนํ ธาเรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

ยาเนน ยายนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

สงฺฆาณึ ธาเรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี สงฺฆาณึ ธาเรสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

อิตฺถาลงฺการํ ธาเรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการํ ธาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

คนฺธวณฺณเกน นหายนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นหายึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นหายนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นหายึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติยา ปริมทฺทาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปสุํ ปริมทฺทาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

สิกฺขมานา อุมฺมทฺทาเปนฺติยา ปริมทฺทาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย สิกฺขมานาย อุมฺมทฺทาเปสุํ ปริมทฺทาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

สามเณริยา อุมฺมทฺทาเปนฺติยา ปริมทฺทาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย สามเณริยา อุมฺมทฺทาเปสุํ ปริมทฺทาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติยา ปริมทฺทาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปสุํ ปริมทฺทาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ ฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป.…ฯ

อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ ปญฺหํ ปุจฺฉนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ ปญฺหํ ปุจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – ปทโสธมฺเม…เป.…ฯ

อสงฺกจฺจิกาย [อสงฺกจฺฉิกาย (สฺยา.)] คามํ ปวิสนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี อสงฺกจฺจิกา คามํ ปาวิสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

ฉตฺตุปาหนวคฺโค นวโมฯ

นววคฺคขุทฺทกา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ลสุณํ สํหเร โลมํ, ตลมฏฺฐญฺจ สุทฺธิกํ;
ภุญฺชนฺตามกธญฺญานํ, ทฺเว วิฆาเสน ทสฺสนาฯ

อนฺธกาเร ปฏิจฺฉนฺเน, อชฺโฌกาเส รถิกาย จ;
ปุเร ปจฺฉา วิกาเล จ, ทุคฺคหิ นิรเย วธิฯ

นคฺโคทกา วิสิพฺเพตฺวา, ปญฺจาหิกํ สงฺกมนียํ;
คณํ วิภงฺคสมณํ, ทุพฺพลํ กถิเนน จฯ

เอกมญฺจตฺถรเณน, สญฺจิจฺจ สหชีวินี;
ทตฺวา สํสฏฺฐอนฺโต จ, ติโรวสฺสํ น ปกฺกเมฯ

ราชา อาสนฺทิ สุตฺตญฺจ, คิหิ วูปสเมน จ;
ทเท จีวราวสถํ, ปริยาปุณญฺจ วาจเยฯ

อารามกฺโกสจณฺฑี จ, ภุญฺเชยฺย กุลมจฺฉรี;
วาเส ปวารโณวาทํ, ทฺเว ธมฺมา ปสาเขน จฯ

คพฺภี ปายนฺตี ฉ ธมฺเม, อสมฺมตูนทฺวาทส;
ปริปุณฺณญฺจ สงฺเฆน, สห วุฏฺฐา ฉ ปญฺจ จฯ

กุมารี ทฺเว จ สงฺเฆน, ทฺวาทส สมฺมเตน จ;
อลํ สเจ จ ทฺเววสฺสํ, สํสฏฺฐา สามิเกน จฯ

ปาริวาสิกานุวสฺสํ, ทฺเว วุฏฺฐาปเนน จ;
ฉตฺตยาเนน สงฺฆาณิ, อิตฺถาลงฺการวณฺณเกฯ

ปิญฺญากภิกฺขุนี เจว, สิกฺขา จ สามเณริกา;
คิหิ ภิกฺขุสฺส ปุรโต, อโนกาสํ สงฺกจฺจิกาติฯ

เตสํ วคฺคานํ อุทฺทานํ –

ลสุณนฺธการา นฺหานา, ตุวฏฺฏา จิตฺตคารกา;
อารามํ คพฺภินี เจว, กุมารี ฉตฺตุปาหนาติฯ

๕. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ

๒๒๗. สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภา ติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

เตลํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย เตลํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

มธุํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย มธุํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ผาณิตํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ผาณิตํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

มจฺฉํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย มจฺฉํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

มํสํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโยฯ มํสํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ขีรํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ขีรํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ทธึํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธึํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

สปฺปึ เตลํ มธุญฺเจว, ผาณิตํ มจฺฉเมว จ;
มํสํ ขีรํ ทธิญฺจาปิ, วิญฺญาเปตฺวาน ภิกฺขุนี;
ปาฏิเทสนียา อฏฺฐ, สยํ พุทฺเธน เทสิตาติฯ

เย สิกฺขาปทา ภิกฺขุวิภงฺเค วิตฺถาริตา เต สํขิตฺตา

ภิกฺขุนิวิภงฺเคฯ

กตฺถปญฺญตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโมฯ

๒. กตาปตฺติวาโร

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๒๒๘. อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ ฯ อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; กายปฏิพทฺธํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา ภิกฺขุนี วชฺชํ ปฏิจฺฉาเทนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา ภิกฺขุนี วชฺชํ ปฏิจฺฉาเทนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เวมติกา ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; อาจารวิปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา ภิกฺขุนี วชฺชํ ปฏิจฺฉาเทนฺตี อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ;

ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปุริเสน – “อิตฺถนฺนามํ โอกาสํ [อิตฺถนฺนามํ คหนํ (สี.), อิตฺถนฺนามํ คพฺภํ (สฺยา.)] อาคจฺฉา”ติ วุตฺตา คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ปุริสสฺส หตฺถปาสํ โอกฺกนฺตมตฺเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรนฺตี อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ

๒๒๙. อุสฺสยวาทิกา ภิกฺขุนี อฑฺฑํ กโรนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; อฑฺฑปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

โจรึ วุฏฺฐาเปนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกา คามนฺตรํ คจฺฉนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ปฐมํ ปาทํ ปริกฺเขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส ฯ

สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ “ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; อุทกทนฺตโปนํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

“กึ เต, อยฺเย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา! อิงฺฆ, อยฺเย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา”ติ อุยฺโยเชนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ตสฺสา วจเนน ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; โภชนปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

กุปิตา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สํสฏฺฐา ภิกฺขุนิโย ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺติโย ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชนฺติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

‘‘สํสฏฺฐาว, อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถฯ มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถา’’ติ อุยฺโยเชนฺตี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สงฺฆาทิเสสา นิฏฺฐิตาฯ

๓. นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ

๒๓๐. ปตฺตสนฺนิจยํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อกาลจีวรํ ‘‘กาลจีวร’’นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภาชาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ภาชาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อจฺฉินฺทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อจฺฉินฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วิญฺญาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญทตฺถิเก ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สํยาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สํยาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเก ปุคฺคลิเกน สํยาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อติเรกจตุกฺกํสปรมํ ครุปาวุรณํ เจตาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อติเรกอฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ ลหุปาวุรณํ เจตาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตาฯ

๔. ปาจิตฺติยกณฺฑํ

๑. ลสุณวคฺโค

๒๓๑. ลสุณํ ขาทนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ขาทิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ สํหราเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; สํหราปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ตลฆาตกํ กโรนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ กโรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; กเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ชตุมฏฺฐกํ อาทิยนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อาทิยติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ, อาทินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อติเรกทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อาทิยติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อาทินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุสฺส ภุญฺชนฺตสฺส ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺฐนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อามกธญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา ติโรกุฑฺเฑ วา ติโรปาการเร วา ฉฑฺเฑนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ฉฑฺเฑติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ฉฑฺฑิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา หริเต ฉฑฺเฑนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ฉฑฺเฑติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ฉฑฺฑิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นจฺจํ วา คีตํ วา วาทิตํ วา ทสฺสนาย คจฺฉนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ยตฺถ ฐิตา ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ลสุณวคฺโค ปฐโมฯ

๒. รตฺตนฺธการวคฺโค

๒๓๒. รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อชฺโฌกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

รถิกาย วา พฺยูเห วา สิงฺฆาฏเก วา ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ อโนวสฺสกํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิสินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อภินิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อภินิสินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุชฺฌาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุชฺฌาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อตฺตานํ วา ปรํ วา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อภิสปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อภิสปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วธติ โรทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; วธติ น โรทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

รตฺตนฺธการวคฺโค ทุติโยฯ

๓. นหานวคฺโค

๒๓๓. นคฺคา นหายนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นหายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปมาณาติกฺกนฺตํ อุทกสาฏิกํ การาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺเพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา เนว สิพฺเพนฺตี น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

ปญฺจาหิกํ สงฺฆาฏิจารํ อติกฺกาเมนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ จีวรสงฺกมนียํ ธาเรนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ธาเรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ธาริเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ กโรนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ กโรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; กเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิพาหติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปฏิพาหิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สมณจีวรํ เทนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ทินฺเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทุพฺพลจีวรปจฺจาสา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อติกฺกาเมติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อติกฺกามิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ ปฏิพาหนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิพาหติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปฏิพาหิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นหานวคฺโค ตติโยฯ

๔. ตุวฏฺฏวคฺโค

๒๓๔. ทฺเว ภิกฺขุนิโย เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏนฺติโย ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชนฺติฯ นิปชฺชนฺติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิปนฺเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทฺเว ภิกฺขุนิโย เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวฏฺเฏนฺติโย ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชนฺติฯ นิปชฺชนฺติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิปนฺเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุนิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กโรนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ กโรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; กเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเฐนฺตี น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

ภิกฺขุนิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิกฺกฑฺฒติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิกฺกฑฺฒิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สํสฏฺฐา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนฺโตรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปฏิปนฺเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ติโรรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปฏิปนฺเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จรนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปฏิปนฺเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขุนี จาริกํ น ปกฺกมนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

ตุวฏฺฏวคฺโค จตุตฺโถฯ

๕. จิตฺตาคารวคฺโค

๒๓๕. ราชาคารํ วา จิตฺตาคารํ วา อารามํ วา อุยฺยานํ วา โปกฺขรณึ วา ทสฺสนาย คจฺฉนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ยตฺถ ฐิตา ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาสนฺทึ วา ปลฺลงฺกํ วา ปริภุญฺชนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริภุตฺเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สุตฺตํ กนฺตนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ กนฺตติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุชฺชวุชฺชเว, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

คิหิเวยฺยาวจฺจํ กโรนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ กโรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; กเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุนิยา – “เอหายฺเย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี”ติ วุจฺจมานา – “สาธู”ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา เนว วูปสเมนฺตี น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

อคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ทินฺเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริภุตฺเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกมนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ ปริกฺเขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริยาปุณาติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วาเจติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

จิตฺตาคารวคฺโค ปญฺจโมฯ

๖. อารามวคฺโค

๒๓๖. ชานํ สภิกฺขุกํ อารามํ อนาปุจฺฉา ปวิสนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ ปริกฺเขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุํ อกฺโกสนฺตี ปริภาสนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อกฺโกสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อกฺโกสิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

จณฺฑีกตา คณํ ปริภาสนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริภาสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริภาสิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นิมนฺติตา วา ปวาริตา วา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ภุญฺชนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ “ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

กุลํ มจฺฉรายนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ มจฺฉรายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; มจฺฉริเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ “วสฺสํ วสิสฺสามี”ติ เสนาสนํ ปญฺญเปติ ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐเปติ ปริเวณํ สมฺมชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; สห อรุณุคฺคมนา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขุนี อุภโตสงฺเฆ ตีหิ ฐาเนหิ น ปวาเรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

โอวาทาย วา สํวาสาย วา น คจฺฉนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉนฺตี โอวาทมฺปิ น ยาจนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ วา รุธิตํ วา อนปโลเกตฺวา สงฺฆํ วา คณํ วา ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา เภทาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เภทาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ภินฺเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อารามวคฺโค ฉฏฺโฐฯ

๗. คพฺภินีวคฺโค

๒๓๗. คพฺภินึ วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา ทฺเว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหนฺตี นานุคฺคณฺหาเปนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ ทฺเว วสฺสานิ นานุพนฺธนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสนฺตี น วูปกาสาเปนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

คพฺภินีวคฺโค สตฺตโมฯ

๘. กุมารีภูตวคฺโค

๒๓๘. อูนวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ ทฺเว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติ ฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

“อลํ ตาว เต, อยฺเย, วุฏฺฐาปิเตนา”ติ วุจฺจมานา “สาธู”ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ขิยฺยติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ขิยฺยิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สิกฺขมานํ – “สเจ เม ตฺวํ, อยฺเย, จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปนฺตี น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

สิกฺขมานํ – “สเจ มํ ตฺวํ, อยฺเย, ทฺเว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ, เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี”ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปนฺตี น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑึ โสกาวาสํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มาตาปิตูหิ วา สามิเกน วา อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปาริวาสิกฉนฺททาเนน สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอกํ วสฺสํ ทฺเว วุฏฺฐาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

กุมารีภูตวคฺโค อฏฺฐโมฯ

๙. ฉตฺตุปาหนวคฺโค

๒๓๙. ฉตฺตุปาหนํ ธาเรนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ธาเรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ธาริเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ยาเนน ยายนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ยายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ยายิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สงฺฆาณึ ธาเรนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ธาเรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ธาริเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อิตฺถาลงฺการํ ธาเรนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ธาเรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ธาริเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

คนฺธวณฺณเกน นหายนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นหายติ , ปโยเค ทุกฺกฏํ; นหานปริโยสาเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นหายนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นหายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นหานปริโยสาเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปนฺตี ปริมทฺทาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุมฺมทฺทาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุมฺมทฺทิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สิกฺขมานาย อุมฺมทฺทาเปนฺตี ปริมทฺทาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุมฺมทฺทาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุมฺมทฺทิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สามเณริยา อุมฺมทฺทาเปนฺตี ปริมทฺทาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุมฺมทฺทาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุมฺมทฺทิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปนฺตี ปริมทฺทาเปนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุมฺมทฺทาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุมฺมทฺทิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิสินฺเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ ปญฺหํ ปุจฺฉนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปุจฺฉติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปุจฺฉิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อสงฺกจฺจิกา คามํ ปวิสนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ ปริกฺเขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ฉตฺตุปาหนวคฺโค นวโมฯ

ขุทฺทกํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ

๒๔๐. สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

เตลํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

มธุํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

ผาณิตํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

มจฺฉํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

มํสํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

ขีรํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา นิฏฺฐิตาฯ

กตาปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

๓. วิปตฺติวาโร

๒๔๑. อวสฺสุตา ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึ…เป.…ฯ

ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ – อาจารวิปตฺตึฯ

วิปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ตติโยฯ

๔. สงฺคหวาโร

๒๔๒. อวสฺสุตา ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน…เป.…ฯ

ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ

สงฺคหวาโร นิฏฺฐิโต จตุตฺโถฯ

๕. สมุฏฺฐานวาโร

๒๔๓. อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต…เป.…ฯ

ทสิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? ทสิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

สมุฏฺฐานวาโร นิฏฺฐิโต ปญฺจโมฯ

๖. อธิกรณวาโร

๒๔๔. อวสฺสุตา ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ – อาปตฺตาธิกรณํ…เป.…ฯ

ทสิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? ทสิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ – อาปตฺตาธิกรณํฯ

อธิกรณวาโร นิฏฺฐิโต ฉฏฺโฐฯ

๗. สมถวาโร

๒๔๕. อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ…เป.…ฯ

ทสิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ทสิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

สมถวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตโมฯ

๘. สมุจฺจยวาโร

๒๔๖. อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; กายปฏิพทฺธํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ…เป.…ฯ

ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส – ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี อิมา ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ – อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐนฺติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ น วาจโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ – อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

สมุจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐโมฯ

๑. กตฺถปญฺญตฺติวาโร

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๒๔๗. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตํ? กํ อารพฺภ? กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ…เป.… เกนาภตนฺติ?

ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติฯ อนุปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ? อสาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? เอกโตปญฺญตฺติฯ จตุนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํ? กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ? ทุติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สีลวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ ? ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺโธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.… เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

> อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
> โมคฺคลิปุตฺเตน ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเยฯ …เป.…;
>
> เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิทา;
> วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

วชฺชปฺปฏิจฺฉาทนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนึ เนวตฺตนา ปฏิโจเทสิ น คณสฺส อาโรเจสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป.…ฯ

ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อนุวตฺติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป.…ฯ

อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูรณปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป.…ฯ

ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑาทิ

๒๔๘. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุสฺสยวาทิกาย ภิกฺขุนิยา อฑฺฑํ กรณปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโต? กํ อารพฺภ? กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ…เป…. เกนาภตนฺติ?

ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุสฺสยวาทิกาย ภิกฺขุนิยา อฑฺฑํ กรณปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อุสฺสยวาทิกา วิหริ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติฯ อนุปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ? อสาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? เอกโตปญฺญตฺติฯ จตุนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํฯ กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ? ตติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สีลวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ? สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป…. เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

> อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
> โมคฺคลิปุตฺเตน ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเยฯ …เป….;
>
> เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิทา;
> วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

โจรึ วุฏฺฐาปนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี โจรึ วุฏฺฐาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

เอกา คามนฺตรํ คมนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺฉิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, ติสฺโส อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป….ฯ

สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสารณปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป….ฯ

"กึ เต, อยฺเย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา! อิงฺฆ, อยฺเย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา"ติ อุยฺโยชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี – "กึ เต, อยฺเย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา! อิงฺฆ, อยฺเย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา"ติ อุยฺโยเชสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

กุปิตาย อนตฺตมนาย ภิกฺขุนิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – "พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามี"ติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ ฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตาย ภิกฺขุนิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – "ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โทสคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โมหคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย"ติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

สํสฏฺฐานํ ภิกฺขุนีนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

"สํสฏฺฐา , อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถฯ มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถา"ติ อุยฺโยเชนฺติยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – "สํสฏฺฐาว อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถฯ มา ตมฺเห นานา วิหริตฺถา"

ติ อุยฺโยเชสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป…. ฯ

กตฺถปญฺญตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโมฯ

๒. กตาปตฺติวาโร

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๒๔๘. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; ภิกฺขุ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; องฺคุลิปโตทเก ปาจิตฺติยํ – กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

วชฺชปฺปฏิจฺฉาทนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? วชฺชปฺปฏิจฺฉาทนปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ [ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ (สฺยา.)] ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เวมติกา ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อาจารวิปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – วชฺชปฺปฏิจฺฉาทนปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชติ, ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เภทกานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูรณปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปุริเสน – “อิตฺถนฺนามํ โอกาสํ อาคจฺฉา”ติ วุตฺตา คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ปุริสสฺส หตฺถปาสํ โอกฺกนฺตมตฺเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูรณปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑาทิ

๒๕๐. อุสฺสยวาทิกา ภิกฺขุนี อฑฺฑํ กรณปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; อฑฺฑปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

โจรึ วุฏฺฐาปนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกา คามนฺตรํ คมนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ปฐมํ ปาทํ ปริกฺเขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสารณปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ “ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; อุทกทนฺตโปนํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

“กึ เต, อยฺเย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา! อิงฺฆ, อยฺเย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา”ติ, อุยฺโยชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ตสฺสา วจเนน ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; โภชนปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

กุปิตา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สํสฏฺฐา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

“สํสฏฺฐาว, อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถ, มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถา”ติ อุยฺโยเชนฺตี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทส สงฺฆาทิเสสา นิฏฺฐิตา…เป….ฯ

(ยถา เหฏฺฐา ตถา วิตฺถาเรตพฺพา ปจฺจยเมว นานากรณํ)

ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส – ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อิมา ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

กตาปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

๓. วิปตฺติวาโร

๒๕๑. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺติํ, สิยา อาจารวิปตฺติํ…เป…. ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺติํ ภชนฺติ – อาจารวิปตฺติํฯ

วิปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ตติโยฯ

๔. สงฺคหวาโร

๒๕๒. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน…เป….ฯ

ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ

สงฺคหวาโร นิฏฺฐิโต จตุตฺโถฯ

๕. สมุฏฺฐานวาโร

๒๕๓. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต…เป….ฯ

ทกึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? ทกึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

สมุฏฺฐานวาโร นิฏฺฐิโต ปญฺจโมฯ

๖. อธิกรณวาโร

๒๕๔. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํ…เป….ฯ

ทกึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? ทกึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ – อาปตฺตาธิกรณํฯ

อธิกรณวาโร นิฏฺฐิโต ฉฏฺโฐฯ

๗. สมถวาโร

๒๕๕. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ…เป….ฯ

ทกึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ทกึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

สมถวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตโมฯ

๘. สมุจฺจยวาโร

๒๕๖. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ

ปาราชิกสฺส; ภิกฺขุ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ; กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; องฺคุลิปโตทเก ปาจิตฺติยํ – กาย สํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ…เป….ฯ

ทหึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ทหึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส – ทหึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อิมา ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ – อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จาติฯ

สมุจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐโมฯ [อิมสฺสานนฺตรํ โปราณสีหฬโปตฺถเก เอวมฺปิ§ทิสฺสติ –§“เตสมุทฺทานํ –§กติวาโร จ วิปตฺติวาโร จ, สงฺคหวาโร จ สมุฏฺฐานวาโรฯ อธิกรณวาโร จ สมถวาโร จ, สมุจฺจยวาโร จ อิเม สตฺต วาราฯ อาทิโต ปญฺญตฺติวาเรน สห อฏฺฐวาราติ”อิติฯ]

อฏฺฐ ปจฺจยวารา นิฏฺฐิตาฯ

ภิกฺขุนีวิภงฺเค โสฬส มหาวารา นิฏฺฐิตาฯ

สมุฏฺฐานสีสสงฺเขโป

สมุฏฺฐานสุสุทฺทานํ

๒๕๗.

อนิจฺจา สพฺเพ สงฺขารา, ทุกฺขานตฺตา จ สงฺขตา;
นิพฺพานญฺเจว ปญฺญตฺติ, อนตฺตา อิติ นิจฺฉยาฯ

พุทฺธจนฺเท อนุปฺปนฺเน, พุทฺธาทิจฺเจ อนุคฺคเต;
เตสํ สภาคธมฺมานํ, นามมตฺตํ น นายติฯ

ทุกฺกรํ วิวิธํ กตฺวา, ปูรยิตฺวาน ปารมี;
อุปฺปชฺชนฺติ มหาวีรา, จกฺขุภูตา สพฺรหฺมเกฯ

เต เทสยนฺติ สทฺธมฺมํ, ทุกฺขหานึ สุขาวหํ;
องฺคีรโส สกฺยมุนิ, สพฺพภูตานุกมฺปโกฯ

สพฺพสตฺตุตฺตโม สีโห, ปิฏเก ตีณิ เทสยิ;
สุตฺตนฺตมภิธมฺมญฺจ, วินยญฺจ มหาคุณํฯ

เอวํ นียติ สทฺธมฺโม, วินโย ยทิ ติฏฺฐติ;
อุภโต จ วิภงฺคานิ, ขนฺธกา ยา จ มาติกาฯ

มาลา สุตฺตคุเณเนว, ปริวาเรน คนฺถิตา;
ตสฺเสว ปริวารสฺส, สมุฏฺฐานํ นิยโต กตํฯ

สมฺเภทํ นิทานํ จญฺญํ, สุตฺเต ทิสฺสนฺติ อุปริ;
ตสฺมา สิกฺเข ปริวารํ, ธมฺมกาโม สุเปสโลติฯ

เตรสสมุฏฺฐานํ

วิภงฺเค ทฺวีสุ ปญฺญตฺตํ, อุทฺทิสนฺติ อุโปสเถ;
ปวกฺขามิ สมุฏฺฐานํ, ยถาญายํ สุณาถ เมฯ

ปาราชิกํ ยํ ปฐมํ, ทุติยญฺจ ตโต ปรํ;
สญฺจริตฺตานุภาสนญฺจ, อติเรกญฺจ จีวรํฯ

โลมานิ ปทโสธมฺโม, ภูตํ สํวิธาเนน จ;
เถยฺยเทสนโจรี จ, อนนุญฺญาตาย เตรสฯ

เตรเสเต สมุฏฺฐาน นยา, วิญฺญูหิ จินฺติตาฯ
เอเกกสฺมึ สมุฏฺฐาเน, สทิสา อิธ ทิสฺสเรฯ

๑. ปฐมปาราชิกสมุฏฺฐานํ

๒๕๘.

เมถุนํ สุกฺกสํสคฺโค, อนิยตา ปฐมิกา;
ปุพฺพูปปริปาจิตา, รโห ภิกฺขุนิยา สหฯ

สโภชเน รโห ทฺเว จ, องฺคุลิ อุทเก หสํ;
ปหาเร อุคฺคิเร เจว, เตปญฺญาสา จ เสขิยาฯ

อธกฺขคามาวสฺสุตา, ตลมฏฺฐญฺจ สุทฺธิกา;
วสฺสํวุฏฺฐา จ โอวาทํ, นานุพนฺเธ ปวตฺตินึฯ

ฉสตฺตติ อิเม สิกฺขา, กายมานสิกา กตา;
สพฺเพ เอกสมุฏฺฐานา, ปฐมํ ปาราชิกํ ยถาฯ

ปฐมปาราชิกสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยปาราชิกสมุฏฺฐานํ

๒๕๙.

อทินฺนํ วิคฺคหุตฺตริ, ทุฏฺฐุลฺลา อตฺตกามินํ;
อมูลา อญฺญภาคิยา, อนิยตา ทุติยิกาฯ

อจฺฉินฺเท ปริณามเน, มุสา โอมสเปสุณา;
ทุฏฺฐุลฺลา ปถวีขเณ, ภูตํ อญฺญาย อุชฺฌาเปฯ

นิกฺกฑฺฒนํ สิญฺจนญฺจ, อามิสเหตุ ภุตฺตาวี;
เอหิ อนาทริ ภึสา, อปนิเธ จ ชีวิตํฯ

ชานํ สปฺปาณกํ กมฺมํ, อูนสํวาสนาสนา;
สหธมฺมิกวิเลขา, โมโห อมูลเกน จฯ

กุกฺกุจฺจํ ธมฺมิกํ จีวรํ, ทตฺวา [กุกฺกุจฺจํ ธมฺมิกํ จีวรํ (สี.), กุกฺกุจฺจํ ธมฺมิกํ ทตฺวา (สฺยา.)] ปริณาเมยฺย ปุคฺคเล;
กึ เต อกาลํ อจฺฉินฺเท, ทุคฺคหี นิรเยน จฯ

คณํ วิภงฺคํ ทุพฺพลํ, กถินาผาสุปสฺสยํ;
อกฺโกสจณฺฑี มจฺฉรี, คพฺภินี จ ปายนฺติยาฯ

ทฺเววสฺสํ สิกฺขา สงฺเฆน, ตโย เจว คิหีคตา;
กุมาริภูตา ติสฺโส จ, อูนทฺวาทสสมฺมตาฯ

อลํ ตาว โสกาวาสํ, ฉนฺทา อนุวสฺสา จ ทฺเว;
สิกฺขาปทา สตฺตติเม, สมุฏฺฐานา ติกา กตาฯ

กายจิตฺเตน น วาจา, วาจาจิตฺตํ น กายิกํ;
ตีหิ ทฺวาเรหิ ชายนฺติ, ปาราชิกํ ทุติยํ ยถาฯ

ทุติยปาราชิกสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. สญฺจริตฺตสมุฏฺฐานํ

๒๖๐.

สญฺจรี กุฏิ วิหาโร, โธวนญฺจ ปฏิคฺคโห;
วิญฺญตฺตุตฺตริ อภิหฏฺฐุํ, อุภินฺนํ ทูตเกน จฯ

โกสิยา สุทฺธทฺเวภาคา, ฉพฺพสฺสานิ นิสีทนํ;
ริญฺจนฺติ รูปิกา เจว, อุโภ นานปฺปการกาฯ

อูนพนฺธนวสฺสิกา, สุตฺตํ วิกปฺปเนน จ;
ทฺวารทานสิพฺพานิ [ทฺวารทานสิพฺพินี (สี. สฺยา.)] จ, ปูวปจฺจยโชติ จฯ

รตนํ สูจิ มญฺโจ จ, ตูลํ นิสีทนกณฺฑุ จ;
วสฺสิกา จ สุคเตน, วิญฺญตฺติ อญฺญํ เจตาปนาฯ

ทฺเว สงฺฆิกา มหาชนิกา, ทฺเว ปุคฺคลลหุกา ครุ;
ทฺเว วิฆาสา สาฏิกา จ, สมณจีวเรน จฯ

สมปญฺญาสิเม ธมฺมา, ฉหิ ฐาเนหิ ชายเร;

กายโต น วาจาจิตฺตา, วาจโต น กายมนาฯ

กายวาจา น จ จิตฺตา [น จิตฺตโต (สี. สฺยา.)], กายจิตฺตา น วาจิกา [น วาจโต (สี. สฺยา.)];
วาจาจิตฺตา น กาเยน, ตีหิ ทฺวาเรหิ [ตีหิ ฐาเนหิ (สฺยา.)] ชายเรฯ

ฉสมุฏฺฐานิกา เอเต, สญฺจริตฺเตน สาทิสาฯ

สญฺจริตฺตสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. สมนุภาสนาสมุฏฺฐานํ

๒๖๑.

เภทานุวตฺตทุพฺพจ , ทูสทุฏฺฐุลฺลทิฏฺฐิ จ;
ฉนฺทํ อุชฺชคฺฆิกา ทฺเว จ, ทฺเว จ สทฺทา น พฺยาหเรฯ

ฉมา นีจาสเน ฐานํ, ปจฺฉโต อุปฺปเถน จ;
วชฺชานุวตฺติคหณา, โอสาเร ปจฺจาจิกฺขนาฯ

กิสฺมึ สํสฏฺฐา ทฺเว วธิ, วิสิพฺเพ ทุกฺขิตาย จ;
ปุน สํสฏฺฐา น วูปสเม, อารามญฺจ ปวารณาฯ

อนฺวทฺธํ [อนฺวทฺธมาสํ (สี. สฺยา.)] สห ชีวินึ, ทฺเว จีวรํ อนุพนฺธนา;
สตฺตตึส อิเม ธมฺมา, กายวาจาย จิตฺตโตฯ

สพฺเพ เอกสมุฏฺฐานา, สมนุภาสนา ยถาฯ

สมนุภาสนาสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. กถินสมุฏฺฐานํ

๒๖๒.

อุพฺภตํ กถินํ ตีณิ, ปฐมํ ปตฺตเภสชฺชํ;
อจฺเจกํ จาปิ สาสงฺกํ, ปกฺกมนฺเตน วา ทุเวฯ

อุปสฺสยํ ปรมฺปรา, อนติริตฺตํ นิมนฺตนา;
วิกปฺปํ รญฺโญ วิกาเล, โวสาสารญฺญเกน จฯ

อุสฺสยาสนฺนิจยญฺจ, ปุเร ปจฺฉา วิกาเล จ;
ปญฺจาหิกา สงฺกมนี, ทฺเวปิ อาวสเถน จฯ

ปสาเข อาสเน เจว, ตึส เอกูนกา อิเม;
กายวาจา น จ จิตฺตา [น จิตฺตโต (สฺยา.)], ตีหิ ทฺวาเรหิ ชายเรฯ

ทฺวิสมุฏฺฐานิกา สพฺเพ, กถิเนน สหาสมาฯ

กถินสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. เอฬกโลมสมุฏฺฐานํ

๒๖๓.

เอฬกโลมา ทฺเว เสยฺยา, อาหจฺจ ปิณฺฑโภชนํ;
คณวิกาลสนฺนิธิ, ทนฺตโปเนน เจลกาฯ

อุยฺยุตฺตํ เสนํ [อุยฺยุตฺตํ วเส (สฺยา.)] อุยฺโยธิ, สุรา โอเรน นฺหายนา;
ทุพฺพณฺเณ ทฺเว เทสนิกา, ลสุณุปติฏฺเฐ นจฺจนาฯ

นฺหานมตฺถรณํ เสยฺยา, อนฺโตรฏฺเฐ ตถา พหิ;
อนฺโตวสฺสํ จิตฺตาคารํ, อาสนฺทิ สุตฺตกนฺตนาฯ

เวยฺยาวจฺจํ สหตฺถา จ, อภิกฺขุกาวาเสน จ;
ฉตฺตํ ยานญฺจ สงฺฆาณึ, อลงฺการํ คนฺธวาสิตํฯ

ภิกฺขุนี สิกฺขมานา จ, สามเณรี คิหินิยา;
อสํกจฺจิกา อาปตฺติ, จตฺตารีสา จตุตฺตริฯ

กาเยน น วาจาจิตฺเตน, กายจิตฺเตน น วาจโต;
ทฺวิสมุฏฺฐานิกา สพฺเพ, สมา เอฬกโลมิกาติฯ

เอฬกโลมสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. ปทโสธมฺมสมุฏฺฐานํ

๒๖๔.

ปทญฺญตฺร อสมฺมตา, ตถา อตฺถงฺคเตน จ;
ติรจฺฉานวิชฺชา ทฺเว วุตฺตา, อโนกาโส [อโนกาเส (สี. สฺยา.)] จ ปุจฺฉนาฯ

สตฺต สิกฺขาปทา เอเต, วาจา น กายจิตฺตโต [กายจิตฺตกา (ก.)];
วาจาจิตฺเตน ชายนฺติ, น ตุ กาเยน ชายเรฯ

ทฺวิสมุฏฺฐานิกา สพฺเพ, ปทโสธมฺมสทิสาฯ

ปทโสธมฺมสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อทฺธานสมุฏฺฐานํ

๒๖๕.

อทฺธานนาวํ ปณีตํ, มาตุคาเมน สํหเร;
ธญฺญํ นิมนฺติตา เจว, อฏฺฐ จ ปาฏิเทสนีฯ

สิกฺขา ปนฺนรส เอเต, กายา น วาจา น มนา;
กายวาจาหิ ชายนฺติ, น เต จิตฺเตน ชายเรฯ

กายจิตฺเตน ชายนฺติ, น เต ชายนฺติ วาจโต;
กายวาจาหิ จิตฺเตน, สมุฏฺฐานา จตุพฺพิธาฯ

ปญฺญตฺตา พุทฺธญาเณน, อทฺธาเนน สหา สมา [สมานยา (สฺยา.)]ฯ

อทฺธานสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. เถยฺยสตฺถสมุฏฺฐานํ

๒๖๖.

เถยฺยสตฺถํ อุปสฺสุติ, สูปวิญฺญาปเนน จ;
รตฺติฉนฺนญฺจ โอกาสํ, เอเต พฺยูเหน สตฺตมาฯ

กายจิตฺเตน ชายนฺติ, น เต ชายนฺติ วาจโต;
ตีหิ ทฺวาเรหิ ชายนฺติ, ทฺวิสมุฏฺฐานิกา อิเมฯ

เถยฺยสตฺถสมุฏฺฐานา, เทสิตาทิจฺจพนฺธุนาฯ

เถยฺยสตฺถสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ธมฺมเทสนาสมุฏฺฐานํ

๒๖๗.

ฉตฺตปาณิสฺส สทฺธมฺมํ, น เทเสนฺติ ตถาคตา;
เอวเมว [ตเถว (สี. สฺยา.)] ทณฺฑปาณิสฺส, สตฺถอาวุธปาณินํฯ

ปาทุกุปาหนา ยานํ, เสยฺยปลฺลตฺถิกาย จ;
เวฐิโตคุณฺฐิโต เจว, เอกาทสมนูนกาฯ

วาจาจิตฺเตน ชายนฺติ, น เต ชายนฺติ กายโต;
สพฺเพ เอกสมุฏฺฐานา, สมกา ธมฺมเทสเนฯ

ธมฺมเทสนาสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๑. ภูตาโรจนสมุฏฺฐานํ

๒๖๘.

ภูตํ กาเยน ชายติ, น วาจา น จ จิตฺตโต;
วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายา น จ จิตฺตโตฯ

กายวาจาย ชายติ, น ตุ ชายติ จิตฺตโต;
ภูตาโรจนกา นาม, ตีหิ ฐาเนหิ ชายติฯ

ภูตาโรจนสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๒. โจริวุฏฺฐาปนสมุฏฺฐานํ

๒๖๙.

โจรี วาจาย จิตฺเตน, น ตํ ชายติ กายโต;
ชายติ ตีหิ ทฺวาเรหิ, โจริวุฏฺฐาปนํ อิทํ;
อกตํ ทฺวิสมุฏฺฐานํ, ธมฺมราเชน ภาสิตํ [ฐปิตํ (สฺยา.)]ฯ

โจริวุฏฺฐาปนสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๓. อนนุญฺญาตสมุฏฺฐานํ

๒๗๐.

อนนุญฺญาตํ วาจาย, น กายา น จ จิตฺตโต;
ชายติ กายวาจาย, น ตํ ชายติ จิตฺตโตฯ

ชายติ วาจาจิตฺเตน, น ตํ ชายติ กายโต;
ชายติ ตีหิ ทฺวาเรหิ, อกตํ จตุฐานิกํฯ

อนนุญฺญาตสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

สมุฏฺฐานญฺหิ สงฺเขปํ, ทส ตีณิ สุเทสิตํ;
อสมฺโมหกรํ ฐานํ, เนตฺติธมฺมานุโลมิกํ;
ธารยนฺโต อิมํ วิญฺญู, สมุฏฺฐาเน น มุยฺหตีติฯ

สมุฏฺฐานสีสสงฺเขโป นิฏฺฐิโตฯ

อนุตฺตรเปยฺยาลํ

กติปุจฺฉาวาโร

๒๗๑. กติ อาปตฺติโย? กติ อาปตฺติกฺขนฺธา? กติ วินีตวตฺถูนิ? กติ อคารวา? กติ คารวา? กติ วินีตวตฺถูนิ? กติ วิปตฺติโย? กติ อาปตฺติสมุฏฺฐานา? กติ วิวาทมูลานิ? กติ อนุวาทมูลานิ? กติ สารณียา ธมฺมา? กติ เภทกรวตฺถูนิ? กติ อธิกรณานิ? กติ สมถา?

ปญฺจ อาปตฺติโยฯ ปญฺจ อาปตฺติกฺขนฺธาฯ ปญฺจ วินีตวตฺถูนิฯ สตฺต อาปตฺติโยฯ สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธาฯ สตฺต วินีตวตฺถูนิฯ ฉ อคารวาฯ ฉ คารวาฯ ฉ วินีตวตฺถูนิฯ จตสฺโส วิปตฺติโยฯ ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานาฯ ฉ วิวาทมูลานิฯ ฉ อนุวาทมูลานิฯ ฉ สารณียา ธมฺมาฯ อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิฯ จตฺตาริ อธิกรณานิฯ สตฺต สมถาฯ

ตตฺถ กตมา ปญฺจ อาปตฺติโย? ปาราชิกาปตฺติ, สงฺฆาทิเสสาปตฺติ, ปาจิตฺติยาปตฺติ, ปาฏิเทสนียาปตฺติ, ทุกฺกฏาปตฺติ – อิมา ปญฺจ อาปตฺติโยฯ

ตตฺถ กตเม ปญฺจ อาปตฺติกฺขนฺธา? ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺโธ, สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธ, ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺโธ, ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺโธ, ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺโธ – อิเม ปญฺจ อาปตฺติกฺขนฺธาฯ

ตตฺถ กตมานิ ปญฺจ วินีตวตฺถูนิ? ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ อารติ วิรติ ปฏิวิรติ เวรมณี อกิริยา อกรณํ อนชฺฌาปตฺติ เวลาอนติกฺกโม เสตุฆาโต – อิมานิ ปญฺจ วินีตวตฺถูนิฯ

ตตฺถ กตมา สตฺต อาปตฺติโย? ปาราชิกาปตฺติ, สงฺฆาทิเสสาปตฺติ, ถุลฺลจฺจยาปตฺติ, ปาจิตฺติยาปตฺติ, ปาฏิเทสนียาปตฺติ, ทุกฺกฏาปตฺติ, ทุพฺภาสิตาปตฺติ – อิมา สตฺต อาปตฺติโยฯ

ตตฺถ กตเม สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา? ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺโธ, สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธ, ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺโธ, ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺโธ, ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺโธ, ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺโธ, ทุพฺภาสิตาปตฺติกฺขนฺโธ – อิเม สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธาฯ

ตตฺถ กตมานิ สตฺต วินีตวตฺถูนิ? สตฺตหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ อารติ วิรติ ปฏิวิรติ เวรมณี อกิริยา อกรณํ อนชฺฌาปตฺติ เวลาอนติกฺกโม เสตุฆาโต – อิมานิ สตฺต วินีตวตฺถูนิฯ

ตตฺถ กตเม ฉ อคารวา? พุทฺเธ อคารโว, ธมฺเม อคารโว, สงฺเฆ อคารโว, สิกฺขาย อคารโว, อปฺปมาเท อคารโว, ปฏิสนฺธาเร อคารโว – อิเม ฉ อคารวาฯ

ตตฺถ กตเม ฉ คารวา? พุทฺเธ คารโว, ธมฺเม คารโว, สงฺเฆ คารโว, สิกฺขาย คารโว, อปฺปมาเท คารโว, ปฏิสนฺธาเร คารโว – อิเม ฉ คารวาฯ

ตตฺถ กตมานิ ฉ วินีตวตฺถูนิ? ฉหิ อการเวหิ อารติ วิรติ ปฏิวิรติ เวรมณี อกิริยา อกรณํ อนชฺฌาปตฺติ เวลาอนติกฺกโม เสตุฆาโต – อิมานิ ฉ วินีตวตฺถูนิฯ

ตตฺถ กตมา จตสฺโส วิปตฺติโย? สีลวิปตฺติ, อาจารวิปตฺติ, ทิฏฺฐิวิปตฺติ, อาชีววิปตฺติ – อิมา จตสฺโส วิปตฺติโยฯ

ตตฺถ กตเม ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานา? อตฺถาปตฺติ กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; อตฺถาปตฺติ วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต น จิตฺตโต; อตฺถาปตฺติ กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; อตฺถาปตฺติ กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; อตฺถาปตฺติ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; อตฺถาปตฺติ กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ – อิเม ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานาฯ

๒๗๒. ตตฺถ [จูฬว. ๒๑๖; อ. นิ. ๖.๓๖; ม. นิ. ๓.๔๔; ที. นิ. ๓.๓๒๕] กตมานิ ฉ วิวาทมูลานิ? อิธ ภิกฺขุ โกธโน โหติ อุปนาหีฯ โย โส ภิกฺขุ โกธโน โหติ อุปนาหี โส สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สงฺเฆปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สิกฺขายปิ น ปริปูรการี โหติฯ โย โส ภิกฺขุ สตฺถริ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเม…เป.… สงฺเฆ…เป.… สิกฺขาย น ปริปูรการี, โส สงฺเฆ วิวาทํ ชเนติฯ โย โหติ วิวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ เอวรูปํ เจ ตุมฺเห วิวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา สมนุปสฺเสยฺยาถ ตตฺร ตุมฺเห ตสฺเสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถฯ เอวรูปํ เจ ตุมฺเห วิวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา น สมนุปสฺเสยฺยาถ ตตฺร ตุมฺเห ตสฺเสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสวาย ปฏิปชฺเชยฺยาถฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานํ โหติฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติฯ

[จูฬว. ๒๑๖] ปุน จปรํ ภิกฺขุ มกฺขี โหติ ปฬาสี…เป.… อิสฺสุกี โหติ มจฺฉรี, สโฐ โหติ มายาวี, ปาปิจฺโฉ โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ, สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคีฯ โย โส ภิกฺขุ สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคี โส สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สงฺเฆปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สิกฺขายปิ น ปริปูรการี โหติฯ โย โส ภิกฺขุ สตฺถริ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส ธมฺเม…เป.… สงฺเฆ…เป.… สิกฺขาย น ปริปูรการี, โส สงฺเฆ วิวาทํ ชเนติฯ โย โส โหติ วิวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ เอวรูปํ เจ ตุมฺเห วิวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา สมนุปสฺเสยฺยาถ ตตฺร ตุมฺเห ตสฺเสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถฯ เอวรูปํ เจ ตุมฺเห วิวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา น สมนุปสฺเสยฺยาถ ตตฺร ตุมฺเห ตสฺเสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสวาย ปฏิปชฺเชยฺยาถฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานํ โหติฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติฯ อิมานิ ฉ วิวาทมูลานิฯ

๒๗๓. [จูฬว. ๒๑๗] ตตฺถ กตมานิ ฉ อนุวาทมูลานิ? อิธ ภิกฺขุ โกธโน โหติ อุปนาหีฯ โย โส ภิกฺขุ โกธโน โหติ อุปนาหี โส สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สงฺเฆปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สิกฺขายปิ น ปริปูรการี โหติฯ โย โส ภิกฺขุ สตฺถริ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส

ธมฺเม...เป.... สงฺเฆ ...เป.... สิกฺขาย น ปริปูรการี โส สงฺเฆ อนุวาทํ ชเนติฯ โย โหติ อนุวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ เอวรูปํ เจ ตุมฺเห อนุวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา สมนุปสฺเสยฺยาถ ตตฺร ตุมฺเห ตสฺเสว ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถฯ เอวรูปํ เจ ตุมฺเห อนุวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา น สมนุปสฺเสยฺยาถ ตตฺร ตุมฺเห ตสฺเสว ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสวาย ปฏิปชฺเชยฺยาถฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส ปหานํ โหติฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติฯ

ปุน จปรํ ภิกฺขุ มกฺขี โหติ ปลาสี...เป.... อิสฺสุกี โหติ มจฺฉรี, สโฐ โหติ มายาวี, ปาปิจฺโฉ โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ, สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคีฯ โย โส ภิกฺขุ สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคี โส สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สงฺเฆปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สิกฺขายปิ น ปริปูรการี โหติฯ โย ภิกฺขุ สตฺถริ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส ธมฺเม...เป.... สงฺเฆ...เป.... สิกฺขาย น ปริปูรการี โส สงฺเฆ อนุวาทํ ชเนติฯ โย โหติ อนุวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ เอวรูปํ เจ ตุมฺเห อนุวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา สมนุปสฺเสยฺยาถ ตตฺร ตุมฺเห ตสฺเสว ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถฯ เอวรูปํ เจ ตุมฺเห อนุวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา น สมนุปสฺเสยฺยาถ ตตฺร ตุมฺเห ตสฺเสว ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสวาย ปฏิปชฺเชยฺยาถฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส ปหานํ โหติฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติฯ อิมานิ ฉ อนุวาทมูลานิฯ

๒๗๔. [ที. นิ. ๓.๓๒๔; อ. นิ. ๖.๑๑] ตตฺถ กตเม ฉ สารณียา ธมฺมา? อิธ ภิกฺขุโน เมตฺตํ กายกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อาวิ เจว รโห จฯ อยมฺปิ ธมฺโม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติฯ

ปุน จปรํ ภิกฺขุโน เมตฺตํ วจีกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อาวิ เจว รโห จฯ อยมฺปิ ธมฺโม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติฯ

ปุน จปรํ ภิกฺขุโน เมตฺตํ มโนกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อาวิ เจว รโห จฯ อยมฺปิ ธมฺโม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติฯ

ปุน จปรํ ภิกฺขุ เย เต ลาภา ธมฺมิกา ธมฺมลทฺธา อนฺตมโส ปตฺตปริยาปนฺนมตฺตมฺปิ ตถารูเปหิ ลาเภหิ อปฺปฏิวิภตฺตโภคี โหติ สีลวนฺเตหิ สพฺรหฺมจารีหิ สาธารณโภคีฯ อยมฺปิ ธมฺโม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติฯ

ปุน จปรํ ภิกฺขุ ยานิ ตานิ สีลานิ อขณฺฑานิ อจฺฉิทฺทานิ อสพลานิ อกมฺมาสานิ ภุชิสฺสานิ วิญฺญุปสตฺถานิ อปรามฏฺฐานิ สมาธิสํวตฺตนิกานิ , ตถารูเปสุ สีเลสุ สีลสามญฺญคโต วิหรติ สพฺรหฺมจารีหิ อาวิ เจว รโห จฯ อยมฺปิ ธมฺโม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติฯ

ปุน จปรํ ภิกฺขุ ยายํ ทิฏฺฐิ อริยา นิยฺยานิกา นิยฺยาติ ตกฺกรสฺส สมฺมา ทุกฺขกฺขยาย ตถารูปาย ทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิสามญฺญคโต วิหรติ สพฺรหฺมจารีหิ อาวิ เจว รโห จฯ อยมฺปิ ธมฺโม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติฯ อิเม ฉ สารณียา ธมฺมาฯ

๒๗๕. ตตฺถ กตมานิ อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิ? อิธ ภิกฺขุ อธมฺมํ "ธมฺโม"ติ ทีเปติ, ธมฺมํ "อธมฺโม"ติ ทีเปติ, อวินยํ "วินโย"ติ ทีเปติ, วินยํ "อวินโย"ติ ทีเปติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน "ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนา"ติ ทีเปติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน "อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนา"ติ ทีเปติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน "อาจิณฺณํ ตถาคเตนา"ติ ทีเปติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน "อนาจิณฺณํ ตถาคเตนา"ติ ทีเปติ, อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน "ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนา"ติ ทีเปติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน "อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนา"ติ ทีเปติ, อาปตฺตึ "อนาปตฺตี"ติ ทีเปติ, อนาปตฺตึ "อาปตฺตี"ติ ทีเปติ, ลหุกํ อาปตฺตึ "ครุกา อาปตฺตี"ติ ทีเปติ, ครุกํ อาปตฺตึ "ลหุกา อาปตฺตี"ติ ทีเปติ, สาวเสสํ อาปตฺตึ "อนวเสสา อาปตฺตี"ติ ทีเปติ, อนวเสสํ อาปตฺตึ "สาวเสสา อาปตฺตี"ติ ทีเปติ, ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ "อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตี"ติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ "ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตี"ติ ทีเปติฯ อิมานิ อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิฯ

[จูฬว. ๒๑๕; ปริ. ๓๔๐] ตตฺถ กตมานิ จตฺตาริ อธิกรณานิ? วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํ – อิมานิ จตฺตาริ อธิกรณานิฯ

ตตฺถ กตเม สตฺต สมถา? สมฺมุขาวินโย, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, เยภุยฺยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโก – อิเม สตฺต สมถาฯ

กติปุจฺฉาวาโร นิฏฺฐิโตฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาปตฺติ อาปตฺติกฺขนฺธา, วินีตา สตฺตธา ปุน;
วินีตาคารวา เจว, คารวา มูลเมว จฯ

ปุน วินีตา วิปตฺติ, สมุฏฺฐานา วิวาทนา;
อนุวาทา สารณียํ, เภทาธิกรเณน จฯ

สตฺเตว สมถา วุตฺตา, ปทา สตฺตรสา อิเมติฯ

๑. ฉอาปตฺติสมุฏฺฐานวาโร

๒๗๖. ปฐเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกํ อาปชฺเชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ สงฺฆาทิเสสํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ถุลฺลจฺจยํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาจิตฺติยํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาฏิเทสนียํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุกฺกฏํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุพฺภาสิตํ อาปชฺเชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ

ทุติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกํ อาปชฺเชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ สงฺฆาทิเสสํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ถุลฺลจฺจยํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาจิตฺติยํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาฏิเทสนียํ อาปชฺเชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ ทุกฺกฏํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุพฺภาสิตํ อาปชฺเชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ

ตติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกํ อาปชฺเชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ สงฺฆาทิเสสํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ถุลฺลจฺจยํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาจิตฺติยํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาฏิเทสนียํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุกฺกฏํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุพฺภาสิตํ อาปชฺเชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ

จตุตฺเถ อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ สงฺฆาทิเสสํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ถุลฺลจฺจยํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาจิตฺติยํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาฏิเทสนียํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุกฺกฏํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุพฺภาสิตํ อาปชฺเชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ

ปญฺจเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ สงฺฆาทิเสสํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ถุลฺลจฺจยํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาจิตฺติยํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาฏิเทสนียํ อาปชฺเชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ ทุกฺกฏํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุพฺภาสิตํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ

ฉฏฺเฐน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ สงฺฆาทิเสสํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ถุลฺลจฺจยํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาจิตฺติยํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาฏิเทสนียํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุกฺกฏํ อาปชฺเชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุพฺภาสิตํ อาปชฺเชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ

ฉอาปตฺติสมุฏฺฐานวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโมฯ

๒. กตาปตฺติวาโร

๒๗๗. ปฐเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ปฐเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี สญฺญาจิกาย กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี วิกาเล โภชนํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส – ปฐเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ ฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๗๘. ทุติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ทุติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี สมาทิสติ – “กุฏึ เม กโรถา”ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี อนุปสมฺปนฺนํ ปทโส ธมฺมํ วาเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ทุติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – วาจโต สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต น จิตฺตโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๗๙. ตติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ตติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี สํวิทหิตฺวา กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี ภิกฺขุนิยา โวสาสนฺติยา น นิวาเรตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส – ตติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น จิตฺตโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อา

ปตฺตาธิกรณํ ฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๘๐. จตุตฺเถน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? จตุตฺเถน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ภิกฺขุ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี สญฺญาจิกาย กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี วิกาเล โภชนํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ จตุตฺเถน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ , สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ฉหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน , สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๘๑. ปญฺจเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ปญฺจเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิกฺขุ ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี สมาทิสติ – ‘‘กุฏึ เม กโรถา’’ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี อนุปสมฺปนฺนํ ปทโส ธมฺมํ วาเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ น ขุํเสตุกาโม น วมฺเภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม ทวกมฺยตา หีเนน หีนํ วเทติ, อาปตฺติ ทุพฺภาสิตสฺส – ปญฺจเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ฉหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุพฺภาสิตาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๘๒. ฉฏฺเฐน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ฉฏฺเฐน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ภิกฺขุ สํวิทหิตฺวา ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ; ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี สํวิทหิตฺวา กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี ภิกฺขุนิยา โวสาสนฺติยา น นิวาเรตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส – ฉฏฺเฐน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา ? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ อาปตฺติสมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ฉหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จาติ ฯ

ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ

กตาปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

๓. อาปตฺติสมุฏฺฐานคาถา

๒๘๓.

สมุฏฺฐานา กายิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ;
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา กายิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา ปญฺจ;
เอตํ เต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา วาจสิกา อนนฺตทสฺสินา;

อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ;
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา วาจสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา จตสฺโส;
เอตํ เต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา กายิกา วาจสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ;
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา กายิกา วาจสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา ปญฺจ;
เอตํ เต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา กายิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ;
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา กายิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา ฉ;
เอตํ เต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา วาจสิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ;
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา วาจสิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;

อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา ฉ;
เอตํ เต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา กายิกา วาจสิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ;
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา กายิกา วาจสิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา ฉ;
เอตํ เต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิทาติฯ

อาปตฺติสมุฏฺฐานคาถา นิฏฺฐิตา ตติยาฯ

๔. วิปตฺติปจฺจยวาโร

๒๘๔. สีลวิปตฺติปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? สีลวิปตฺติปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เวมติกา ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อตฺตโน ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – สีลวิปตฺติปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๘๕. อาจารวิปตฺติปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อาจารวิปตฺติปจฺจยา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ อาจารวิปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อาจารวิปตฺติปจฺจยา อิมํ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ

สา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชติ …เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? สา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชติ – อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ เอเกน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตา – ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจ

โต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๘๖. ทิฏฺฐิวิปตฺติปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ทิฏฺฐิวิปตฺติปจฺจยา ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชติ, ญตฺติยา ทุกฺกฏํ [ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา (สฺยา. ก.)]; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ทิฏฺฐิวิปตฺติปจฺจยา อิมา ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ...เป.... สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ – อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน , สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๘๗. อาชีววิปตฺติปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อาชีววิปตฺติปจฺจยา ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติ – อาชีวเหตุ อาชีวการณา ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; อาชีวเหตุ อาชีวการณา สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; อาชีวเหตุ อาชีวการณา “โย เต วิหาเร วสติ, โส ภิกฺขุ อรหา”ติ ภณติ, ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; อาชีวเหตุ อาชีวการณา ภิกฺขุ ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อาชีวเหตุ อาชีวการณา ภิกฺขุนี ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส; อาชีวเหตุ อาชีวการณา สูปํ วา โอทนํ วา อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อาชีววิปตฺติปจฺจยา อิมา ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ...เป.... สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติฯ ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ฉหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

วิปตฺติปจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต จตุตฺโถฯ

๕. อธิกรณปจฺจยวาโร

๒๘๘. วิวาทาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? วิวาทาธิกรณปจฺจยา ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติ – อุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อนุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – วิวาทาธิกรณปจฺจยา อิมา ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ – อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๘๙. อนุวาทาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อนุวาทาธิกรณปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อนุวาทาธิกรณปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน ฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๙๐. อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เวมติกา ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ ปฏิจฺฉาเทติ; อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อาจารวิปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺ

ติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๙๑. กิจฺจาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? กิจฺจาธิกรณปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชติ, ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ เภทกานุวตฺตกา ภิกฺขู ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – กิจฺจาธิกรณปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ ฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

ฐเปตฺวา สตฺต อาปตฺติโย สตฺต อาปตฺติกฺขนฺเธ, อวเสสา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ฐเปตฺวา สตฺต อาปตฺติโย สตฺต อาปตฺติกฺขนฺเธ อวเสสา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ น กตมํ วิปตฺตึ ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ น กตเมน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตาฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ น กตเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ น กตมํ อธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ น กตเมน สมเถน สมฺมนฺติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ฐเปตฺวา สตฺต อาปตฺติโย สตฺต อาปตฺติกฺขนฺเธ, นตฺถญฺญา อาปตฺติโยติฯ

อธิกรณปจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต ปญฺจโมฯ

อนฺตรเปยฺยาลํ [อนนฺตรเปยฺยาลํ (สี. สฺยา.)] นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

กติปุจฺฉา สมุฏฺฐานา, กตาปตฺติ ตเถว จ;
สมุฏฺฐานา วิปตฺติ จ, ตถาธิกรเณน จาติฯ

สมถเภโท

๖. อธิกรณปริยายวาโร

๒๙๒. วิวาทาธิกรณสฺส – กึ ปุพฺพงฺคมํ? กติ ฐานานิ? กติ วตฺถูนิ? กติ ภูมิโย? กติ เหตู? กติ มูลานิ? กติ หากาเรหิ วิวทติ? วิวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

อนุวาทาธิกรณสฺส – กึ ปุพฺพงฺคมํ? กติ ฐานานิ? กติ วตฺถูนิ? กติ ภูมิโย? กติ เหตู? กติ มูลานิ? กติหากาเรหิ อนุวทติ? อนุวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

อาปตฺตาธิกรณสฺส – กึ ปุพฺพงฺคมํ? กติ ฐานานิ? กติ วตฺถูนิ? กติ ภูมิโย? กติ เหตู? กติ มูลานิ? กติหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ? อาปตฺตาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

กิจฺจาธิกรณสฺส – กึ ปุพฺพงฺคมํ? กติ ฐานานิ? กติ วตฺถูนิ? กติ ภูมิโย? กติ เหตู? กติ มูลานิ? กติหากาเรหิ กิจฺจํ ชายติ? กิจฺจาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

๒๙๓. วิวาทาธิกรณสฺส กึ ปุพฺพงฺคมนฺติ? โลโภ ปุพฺพงฺคโม, โทโส ปุพฺพงฺคโม, โมโห ปุพฺพงฺคโม, อโลโภ ปุพฺพงฺคโม, อโทโส ปุพฺพงฺคโม, อโมโห ปุพฺพงฺคโมฯ กติ ฐานานีติ? อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิ ฐานานิฯ กติ วตฺถูนีติ? อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิฯ กติ ภูมิโยติ? อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิ ภูมิโยฯ กติ เหตูติ? นว เหตู – ตโย กุสลเหตู , ตโย อกุสลเหตู, ตโย อพฺยากตเหตูฯ กติ มูลานีติ? ทฺวาทส มูลานิฯ กติหากาเรหิ วิวทตีติ? ทฺวีหากาเรหิ วิวทติ – ธมฺมทิฏฺฐิ วา อธมฺมทิฏฺฐิ วาฯ [จูฬว. ๒๒๘] วิวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? วิวาทาธิกรณํ ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จฯ

๒๙๔. อนุวาทาธิกรณสฺส กึ ปุพฺพงฺคมนฺติ? โลโภ ปุพฺพงฺคโม, โทโส ปุพฺพงฺคโม, โมโห ปุพฺพงฺคโม, อโลโภ ปุพฺพงฺคโม, อโทโส ปุพฺพงฺคโม, อโมโห ปุพฺพงฺคโมฯ กติ ฐานานีติ? จตสฺโส วิปตฺติโย ฐานานิฯ กติ วตฺถูนีติ? จตสฺโส วิปตฺติโย วตฺถูนิฯ กติ ภูมิโยติ? จตสฺโส วิปตฺติโย ภูมิโยฯ กติ เหตูติ? นว เหตู – ตโย กุสลเหตู, ตโย อกุสลเหตู, ตโย อพฺยากตเหตูฯ กติ มูลานีติ? จุทฺทส มูลานิฯ กติหากาเรหิ อนุวทตีติ? ทฺวีหากาเรหิ อนุวทติ – วตฺถุโต วา อาปตฺติโต วาฯ [จูฬว. ๒๓๖] อนุวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? อนุวาทาธิกรณํ จตูหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

๒๙๕. อาปตฺตาธิกรณสฺส กึ ปุพฺพงฺคมนฺติ? โลโภ ปุพฺพงฺคโม, โทโส ปุพฺพงฺคโม, โมโห ปุพฺพงฺคโม, อโลโภ ปุพฺพงฺคโม, อโทโส ปุพฺพงฺคโม, อโมโห ปุพฺพงฺคโมฯ กติ ฐานานีติ? สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา ฐานานิฯ กติ วตฺถูนีติ? สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา วตฺถูนิฯ กติ ภูมิโยติ? สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา ภูมิโยฯ กติ เหตูติ? ฉ เหตู [กติ เหตูติ นว เหตู, ตโย กุสลเหตู (สี. สฺยา.)] – ตโย อกุสลเหตู, ตโย อพฺยากตเหตูฯ กติ มูลานีติ? ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานานิ มูลานิ ฯ กติหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชตีติ? ฉหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ – อลชฺชิตา, อญฺญาณตา, กุกฺกุจฺจปกตตา, อกปฺปิเย กปฺปิยสญฺญิตา, กปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญิตา, สติสมฺโมสาฯ [จูฬว. ๒๓๙] อาปตฺตาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? อาปตฺตาธิกรณํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๘๖. กิจฺจาธิกรณสฺส กึ ปุพฺพงฺคมนฺติ? โลโภ ปุพฺพงฺคโม, โทโส ปุพฺพงฺคโม, โมโห ปุพฺพงฺคโม, อโลโภ ปุพฺพงฺคโม, อโทโส ปุพฺพงฺคโม, อโมโห ปุพฺพงฺคโมฯ กติ ฐานานีติ? จตฺตาริ กมฺมานิ ฐานานิฯ กติ วตฺถูนีติ? จตฺตาริ กมฺมานิ วตฺถูนิฯ กติ ภูมิโยติ? จตฺตาริ กมฺมานิ ภูมิโยฯ กติ เหตูติ? นว เหตู – ตโย กุสลเหตู, ตโย อกุสลเหตู, ตโย อพฺยากตเหตูฯ กติ มูลานีติ? เอกํ มูลํ – สงฺโฆฯ กติหากาเรหิ กิจฺจํ ชายตีติ ? ทฺวีหากาเรหิ กิจฺจํ ชายติ – ญตฺติโต วา อปโลกนโต วาฯ [จูฬว. ๒๔๒] กิจฺจาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? กิจฺจาธิกรณํ เอเกน สมเถน สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยนฯ

กติ สมถา? สตฺต สมถาฯ สมฺมุขาวินโย, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, เยภุยฺยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโก – อิเม สตฺต สมถาฯ

สิยา อิเม สตฺต สมถา ทส สมถา โหนฺติ, ทส สมถา สตฺต สมถา โหนฺติ วตฺถุวเสน ปริยาเยน สิยาติฯ

กถญฺจ สิยา? วิวาทาธิกรณสฺส ทฺเว สมถา , อนุวาทาธิกรณสฺส จตฺตาโร สมถา, อาปตฺตาธิกรณสฺส ตโย สมถา, กิจฺจาธิกรณสฺส เอโก สมโถฯ เอวํ อิเม สตฺต สมถา ทส สมถา โหนฺติ, ทส สมถา สตฺต สมถา โหนฺติ วตฺถุวเสน ปริยาเยนฯ

ปริยายวาโร นิฏฺฐิโต ฉฏฺโฐฯ

๗. สาธารณวาโร

๒๘๗. กติ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส สาธารณา? กติ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส อสาธารณา? กติ สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส สาธารณา? กติ สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส อสาธารณา? กติ สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส สาธารณา? กติ สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส อสาธารณา? กติ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส สาธารณา? กติ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส อสาธารณา?

ทฺเว สมถา วิวาทาธิกรณสฺส สาธารณา – สมฺมุขาวินโย, เยภุยฺยสิกาฯ ปญฺจ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส อสาธารณา – สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโกฯ

จตฺตาโร สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส สาธารณา – สมฺมุขาวินโย; สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ตสฺสปาปิยสิกาฯ ตโย สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส อสาธารณา – เยภุยฺยสิกา, ปฏิญฺญาตกรณํ, ติณวตฺถารโกฯ

ตโย สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส สาธารณา – สมฺมุขาวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ติณวตฺถารโกฯ จตฺตาโร สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส อสาธารณา – เยภุยฺยสิกา, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ตสฺสปาปิยสิกา ฯ

เอโก สมโถ กิจฺจาธิกรณสฺส สาธารโณ – สมฺมุขาวินโยฯ ฉ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส อสาธารณา – เยภุยฺยสิกา, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโกฯ

สาธารณวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตโมฯ

๘. ตพฺภาคิยวาโร

๒๙๘. กติ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา? กติ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา? กติ สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา? กติ สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา? กติ สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา? กติ สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา? กติ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา? กติ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา?

ทฺเว สมถา วิวาทาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา – สมฺมุขาวินโย, เยภุยฺยสิกาฯ ปญฺจ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา – สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโกฯ

จตฺตาโร สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา – สมฺมุขาวินโย, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ตสฺสปาปิยสิกาฯ ตโย สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา – เยภุยฺยสิกา, ปฏิญฺญาตกรณํ, ติณวตฺถารโกฯ

ตโย สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา – สมฺมุขาวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ติณวตฺถารโกฯ จตฺตาโร สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา – เยภุยฺยสิกา, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ตสฺสปาปิยสิกาฯ

เอโก สมโถ กิจฺจาธิกรณสฺส ตพฺภาคิโย – สมฺมุขาวินโยฯ ฉ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา – เยภุยฺยสิกา, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโกฯ

ตพฺภาคิยวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐโมฯ

๙. สมถา สมถสฺส สาธารณวาโร

๒๙๙. สมถา สมถสฺส สาธารณา, สมถา สมถสฺส อสาธารณาฯ สิยา สมถา สมถสฺส สาธารณา, สิยา สมถา สมถสฺส อสาธารณาฯ

กถํ สิยา สมถา สมถสฺส สาธารณา? กถํ สิยา สมถา สมถสฺส อสาธารณา? เยภุยฺยสิกา สมฺมุขาวินยสฺส สาธารณา, สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส อสาธารณาฯ

สติวินโย สมฺมุขาวินยสฺส สาธารโณ, อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย อสาธารโณฯ

อมูฬฺหวินโย สมฺมุขาวินยสฺส สาธารโณ, ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อสาธารโณฯ

ปฏิญฺญาตกรณํ สมฺมุขาวินยสฺส สาธารณํ, ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส อสาธารณํฯ

ตสฺสปาปิยสิกา สมฺมุขาวินยสฺส สาธารณา, ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส อสาธารณาฯ

ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินยสฺส สาธารโณ, เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย อสาธารโณ ฯ เอวํ สิยา สมถา สมถสฺส สาธารณา; เอวํ สิยา สมถา สมถสฺส อสาธารณาฯ

สมถา สมถสฺส สาธารณวาโร นิฏฺฐิโต นวโมฯ

๑๐. สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยวาโร

๓๐๐. สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยา, สมถา สมถสฺส อญฺญภาคิยาฯ สิยา สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยา, สิยา สมถา สมถสฺส อญฺญภาคิยาฯ

กถํ สิยา สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยา? กถํ สิยา สมถา สมถสฺส อญฺญภาคิยา? เยภุยฺยสิกา สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิยา, สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส อญฺญภาคิยาฯ

สติวินโย สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิโย, อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย อญฺญภาคิโยฯ

อมูฬฺหวินโย สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิโย, ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อญฺญภาคิโยฯ

ปฏิญฺญาตกรณํ สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิยํ, ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส อญฺญภาคิยํฯ

ตสฺสปาปิยสิกา สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิยา, ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส อญฺญภาคิยาฯ

ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิโย, เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย อญฺญภาคิโยฯ เอวํ สิยา สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยา, เอวํ สิยา สมถา สมถสฺส อญฺญภาคิยาฯ

สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยวาโร นิฏฺฐิโต ทสโมฯ

๑๑. สมถสมฺมุขาวินยวาโร

๓๐๑. สมโถ สมฺมุขาวินโย, สมฺมุขาวินโย สมโถ? สมโถ เยภุยฺยสิกา, เยภุยฺยสิกา สมโถ? สมโถ สติวินโย , สติวินโย สมโถ? สมโถ อมูฬฺหวินโย, อมูฬฺหวินโย สมโถ? สมโถ ปฏิญฺญาตกรณํ, ปฏิญฺญาตกรณํ สมโถ? สมโถ ตสฺสปาปิยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา สมโถ? สมโถ ติณวตฺถารโก, ติณวตฺถารโก สมโถ?

เยภุยฺยสิกา สติวินโย อมูฬฺหวินโย ปฏิญฺญาตกรณํ ตสฺสปาปิยสิกา ติณวตฺถารโก – อิเม สมถา สมถา, โน สมฺมุขาวินโยฯ สมฺมุขาวินโย สมโถ เจว สมฺมุขาวินโย จฯ

สติวินโย อมูฬฺหวินโย ปฏิญฺญาตกรณํ ตสฺสปาปิยสิกา ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินโย – อิเม สมถา สมถา, โน เยภุยฺยสิกาฯ เยภุยฺยสิกา สมโถ เจว เยภุยฺยสิกา จฯ

อมูฬฺหวินโย ปฏิญฺญาตกรณํ ตสฺสปาปิยสิกา ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินโย เยภุยฺยสิกา – อิเม สมถา สมถา, โน สติวินโยฯ สติวินโย สมโถ เจว สติวินโย จฯ

ปฏิญฺญาตกรณํ ตสฺสปาปิยสิกา ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินโย เยภุยฺยสิกา สติวินโย – อิเม สมถา สมถา, โน อมูฬฺหวินโยฯ อมูฬฺหวินโย สมโถ เจว อมูฬฺหวินโย จฯ

ตสฺสปาปิยสิกา ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินโย เยภุยฺยสิกา สติวินโย อมูฬฺหวินโย – อิเม สมถา สมถา, โน ปฏิญฺญาตกรณํฯ ปฏิญฺญาตกรณํ สมโถ เจว ปฏิญฺญาตกรณญฺจฯ

ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินโย เยภุยฺยสิกา สติวินโย อมูฬฺหวินโย ปฏิญฺญาตกรณํ – อิเม สมถา สมถา, โน ตสฺสปาปิยสิกาฯ ตสฺสปาปิยสิกา สมโถ เจว ตสฺสปาปิยสิกา จฯ

สมฺมุขาวินโย เยภุยฺยสิกา สติวินโย อมูฬฺหวินโย ปฏิญฺญาตกรณํ ตสฺสปาปิยสิกา – อิเม สมถา สมถา, โน ติณวตฺถารโกฯ ติณวตฺถารโก สมโถ เจว ติณวตฺถารโก จฯ

สมถสมฺมุขาวินยวาโร นิฏฺฐิโต เอกาทสโมฯ

๑๒. วินยวาโร

๓๐๒. วินโย สมฺมุขาวินโย, สมฺมุขาวินโย วินโย? วินโย เยภุยฺยสิกา, เยภุยฺยสิกา วินโย? วินโย สติวินโย, สติวินโย วินโย? วินโย อมูฬฺหวินโย, อมูฬฺหวินโย วินโย? วินโย ปฏิญฺญาตกรณํ, ปฏิญฺญาตกรณํ วินโย? วินโย ตสฺสปาปิยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา วินโย? วินโย ติณวตฺถารโก, ติณวตฺถารโก วินโย?

วินโย สิยา สมฺมุขาวินโย สิยา น สมฺมุขาวินโยฯ สมฺมุขาวินโย วินโย เจว สมฺมุขาวินโย จฯ

วินโย สิยา เยภุยฺยสิกา, สิยา น เยภุยฺยสิกาฯ เยภุยฺยสิกา วินโย เจว เยภุยฺยสิกา จฯ

วินโย สิยา สติวินโย, สิยา น สติวินโยฯ สติวินโย วินโย เจว สติวินโย จฯ

วินโย สิยา อมูฬฺหวินโย, สิยา น อมูฬฺหวินโยฯ อมูฬฺหวินโย วินโย เจว อมูฬฺหวินโย จ ฯ

วินโย สิยา ปฏิญฺญาตกรณํ, สิยา น ปฏิญฺญาตกรณํฯ ปฏิญฺญาตกรณํ วินโย เจว ปฏิญฺญาตกรณญฺจฯ

วินโย สิยา ตสฺสปาปิยสิกา, สิยา น ตสฺสปาปิยสิกาฯ ตสฺสปาปิยสิกา วินโย เจว ตสฺสปาปิยสิกา จฯ

วินโย สิยา ติณวตฺถารโก, สิยา น ติณวตฺถารโกฯ ติณวตฺถารโก วินโย เจว ติณวตฺถารโก จฯ

วินยวาโร นิฏฺฐิโต ทฺวาทสโมฯ

๑๓. กุสลวาโร

๓๐๓. สมฺมุขาวินโย กุสโล อกุสโล อพฺยากโต? เยภุยฺยสิกา กุสลา อกุสลา อพฺยากตา? สติวินโย กุสโล อกุสโล อพฺยากโต? อมูฬฺหวินโย กุสโล อกุสโล อพฺยากโต? ปฏิญฺญาตกรณํ กุสลํ อกุสลํ อพฺยากตํ? ตสฺสปาปิยสิกา กุสลา อกุสลา อพฺยากตา? ติณวตฺถารโก กุสโล อกุสโล อพฺยากโต?

สมฺมุขาวินโย สิยา กุสโล, สิยา อพฺยากโตฯ นตฺถิ สมฺมุขาวินโย อกุสโลฯ

เยภุยฺยสิกา สิยา กุสลา, สิยา อกุสลา, สิยา อพฺยากตาฯ

สติวินโย สิยา กุสโล, สิยา อกุสโล, สิยา อพฺยากโตฯ

อมูฬฺหวินโย สิยา กุสโล, สิยา อกุสโล, สิยา อพฺยากโตฯ

ปฏิญฺญาตกรณํ สิยา กุสลํ, สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํฯ

ตสฺสปาปิยสิกา สิยา กุสลา, สิยา อกุสลา สิยา อพฺยากตาฯ

ติณวตฺถารโก สิยา กุสโล, สิยา อกุสโล, สิยา อพฺยากโตฯ

วิวาทาธิกรณํ กุสลํ อกุสลํ อพฺยากตํฯ อนุวาทาธิกรณํ กุสลํ อกุสลํ อพฺยากตํฯ อาปตฺตาธิกรณํ กุสลํ อกุสลํ อพฺยากตํฯ กิจฺจาธิกรณํ กุสลํ อกุสลํ อพฺยากตํฯ

วิวาทาธิกรณํ สิยา กุสลํ, สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํฯ

อนุวาทาธิกรณํ สิยา กุสลํ, สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํฯ

อาปตฺตาธิกรณํ สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํฯ นตฺถิ อาปตฺตาธิกรณํ กุสลํฯ

กิจฺจาธิกรณํ สิยา กุสลํ, สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํฯ

กุสลวาโร นิฏฺฐิโต เตรสโมฯ

๑๔. ยตฺถวาโร, ปุจฺฉาวาโร

๓๐๔. ยตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติฯ น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺส ปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติฯ

ยตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติฯ น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติฯ

ยตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติฯ น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติฯ

ยตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติฯ น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติฯ

ยตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติฯ น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติฯ

ยตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติฯ น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติฯ

ยตฺถ เยภุยฺยสิกา ตตฺถ สมฺมุขาวินโย; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ เยภุยฺยสิกาฯ น ตตฺถ สติวินโย, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา, น ตตฺถ ติณวตฺถารโกฯ

ยตฺถ สติวินโย ตตฺถ สมฺมุขาวินโย; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ สติวินโยฯ น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกาฯ สมฺมุขาวินยํ กาตุน มูลํ…เป….ฯ

ยตฺถ ติณวตฺถารโก ตตฺถ สมฺมุขาวินโย; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ ติณวตฺถารโกฯ น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา, น ตตฺถ สติวินโย, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกาฯ

จกฺกเปยฺยาลํฯ

ยตฺถวาโร นิฏฺฐิโต จุทฺทสโมฯ

๑๕. สมถวาโร, วิสฺสชฺชนาวาโร

๓๐๕. ยสฺมิํ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติฯ น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติฯ

ยสฺมิํ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ สติวินโย ลพฺภติ ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติฯ น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติฯ

ยสฺมิํ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติฯ น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติฯ

ยสฺมิํ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติฯ น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติฯ

ยสฺมิํ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติฯ น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติฯ

ยสฺมิํ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติฯ น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติฯ

สมถวาโร นิฏฺฐิโต ปนฺนรสโมฯ

๑๖. สํสฏฺฐวาโร

๓๐๖. อธิกรณนฺติ วา สมถาติ วา อิเม ธมฺมา สํสฏฺฐา อุทาหุ วิสํสฏฺฐา? ลพฺภา จ ปนิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา [วินิพฺภุชฺชิตฺวา วินิพฺภุชฺชิตฺวา (ก.), ฏีกายํ เอกปทเมว ทิสฺสติ] นานากรณํ ปญฺญาเปตุนฺติ?

อธิกรณนฺติ วา สมถาติ วา อิเม ธมฺมา วิสํสฏฺฐา, โน สํสฏฺฐาฯ ลพฺภา จ ปนิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุนฺติฯ โส – ''มา เหว''นฺติสฺส วจนีโยฯ อธิกรณนฺติ วา สมถาติ วา อิเม ธมฺมา สํสฏฺฐา, โน วิสํสฏฺฐาฯ โน จ ลพฺภา [น จ ลพฺภา (ก.)] อิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุํฯ ตํ กิสฺส เหตุ? นนุ วุตฺตํ ภควตา – ''จตฺตาริมานิ, ภิกฺขเว, อธิกรณานิ, สตฺต สมถาฯ อธิกรณา สมเถหิ สมฺมนฺติ, สมถา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติฯ เอวํ, อิเม ธมฺมา สํสฏฺฐา โน วิสํสฏฺฐา; โน จ ลพฺภา อิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุ''นฺติฯ

สํสฏฺฐวาโร นิฏฺฐิโต โสฬสโมฯ

๑๗. สมฺมติวาโร

๓๐๗. วิวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? อนุวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? อาปตฺตาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? กิจฺจาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

[จูฬว. ๒๒๘, ๒๓๖ อาทโย] วิวาทาธิกรณํ ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จฯ

[จูฬว. ๒๒๘, ๒๓๖ อาทโย] อนุวาทาธิกรณํ จตูหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

[จูฬว. ๒๓๙, ๒๔๒ อาทโย] อาปตฺตาธิกรณํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

[จูฬว. ๒๓๙, ๒๔๒ อาทโย] กิจฺจาธิกรณํ เอเกน สมเถน สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยนฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ ปญฺจหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ จตูหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จฯ

อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ ฉหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ จตูหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ สตฺตหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ปญฺจหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ฉหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ สตฺตหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

สมฺมติวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตรสโมฯ

๑๘. สมฺมนฺติ น สมฺมนฺติวาโร

๓๐๘. วิวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ, กติหิ สมเถหิ น สมฺมติ? อนุวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ, กติหิ สมเถหิ น สมฺมติ? อาปตฺตาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ, กติหิ สมเถหิ น สมฺมติ? กิจฺจาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ, กติหิ สมเถหิ น สมฺมติ?

วิวาทาธิกรณํ ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จฯ ปญฺจหิ สมเถหิ น สมฺมติ – สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

อนุวาทาธิกรณํ จตูหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ ตีหิ สมเถหิ น สมฺมติ – เยภุยฺยสิกาย จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

[จูฬว. ๒๓๙] อาปตฺตาธิกรณํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ จตูหิ สมเถหิ น สมฺมติ – เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

กิจฺจาธิกรณํ เอเกน สมเถน สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยนฯ ฉหิ สมเถหิ น สมฺมติ – เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ ปญฺจหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ ทฺวีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ – ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ จตูหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ ตีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ – สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จฯ ปญฺจหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ – สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ ฉหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ เอเกน สมเถน น สมฺมนฺติ – เยภุยฺยสิกายฯ

อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ จตูหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกา จฯ ตีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ – เยภุยฺยสิกาย จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ ฯ จตูหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ – เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ สตฺตหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ปญฺจหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ ทฺวีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ – ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ฉหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ เอเกน สมเถน น สมฺมนฺติ – เยภุยฺยสิกายฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ สตฺตหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

สมฺมนฺติ น สมฺมนฺติวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐารสโมฯ

๑๙. สมถาธิกรณวาโร

๓๐๙. สมถา สมเถหิ สมฺมนฺติ? สมถา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ? อธิกรณา สมเถหิ สมฺมนฺติ? อธิกรณา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ?

สิยา สมถา สมเถหิ สมฺมนฺติ, สิยา สมถา สมเถหิ น สมฺมนฺติฯ สิยา สมถา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ, สิยา สมถา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติฯ สิยา อธิกรณา สมเถหิ สมฺมนฺติ, สิยา อธิกรณา สมเถหิ น สมฺมนฺติฯ สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ, สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติฯ

๓๑๐. กถํ สิยา สมถา สมเถหิ สมฺมนฺติ, กถํ สิยา สมถา สมเถหิ น สมฺมนฺติ? เยภุยฺยสิกา สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ; สติวินเยน น สมฺมติ, อมูฬฺหวินเยน น สมฺมติ, ปฏิญฺญาตกรเณน น สมฺมติ, ตสฺสปาปิยสิกาย น สมฺมติ, ติณวตฺถารเกน น สมฺมติฯ

สติวินโย สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ; อมูฬฺหวินเยน น สมฺมติ, ปฏิญฺญาตกรเณน น สมฺมาติ, ตสฺสปาปิยสิกาย น สมฺมติ, ติณวตฺถารเกน น สมฺมติ, เยภุยฺยสิกาย น สมฺมติฯ

อมูฬฺหวินโย สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ; ปฏิญฺญาตกรเณน น สมฺมติ, ตสฺสปาปิยสิกาย น สมฺมติ, ติณวตฺถารเกน น สมฺมติ, เยภุยฺยสิกาย น สมฺมติ, สติวินเยน น สมฺมติฯ

ปฏิญฺญาตกรณํ สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ; ตสฺสปาปิยสิกาย น สมฺมติ, ติณวตฺถารเกน น สมฺมติ, เยภุยฺยสิกาย น สมฺมติ, สติวินเยน น สมฺมติ, อมูฬฺหวินเยน น สมฺมติฯ

ตสฺสปาปิยสิกา สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ; ติณวตฺถารเกน น สมฺมติ, เยภุยฺยสิกาย น สมฺมติ, สติวินเยน น สมฺมติ, อมูฬฺหวินเยน น สมฺมติ, ปฏิญฺญาตกรเณน น สมฺมติฯ

ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ; เยภุยฺยสิกาย น สมฺมติ, สติวินเยน น สมฺมติ, อมูฬฺหวินเยน น สมฺมติ, ปฏิญฺญาตกรเณน น สมฺมติ, ตสฺสปาปิยสิกาย น สมฺมติฯ เอวํ สิยา สมถา สมเถหิ สมฺมนฺติฯ เอวํ สิยา สมถา สมเถหิ น สมฺมนฺติฯ

๓๑๑. กถํ สิยา สมถา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ, กถํ สิยา สมถา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติ? สมฺมุขาวินโย วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

เยภุยฺยสิกา วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

สติวินโย วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

อมูฬฺหวินโย วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

ปฏิญฺญาตกรณํ วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

ตสฺสปาปิยสิกา วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

ติณวตฺถารโก วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ เอวํ สิยา สมถา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติฯ เอวํ สิยา สมถา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติฯ

๓๑๒. กถํ สิยา อธิกรณา สมเถหิ สมฺมนฺติ, กถํ สิยา อธิกรณา สมเถหิ น สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณํ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สมฺมติ; สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จ น สมฺมติฯ

อนุวาทาธิกรณํ สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ สมฺมติ; เยภุยฺยสิกาย จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ น สมฺมติฯ

อาปตฺตาธิกรณํ สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ สมฺมติ; เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ น สมฺมติฯ

กิจฺจาธิกรณํ สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ ; เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารเกน จ น สมฺมติฯ เอวํ สิยา อธิกรณา สมเถหิ สมฺมนฺติฯ เอวํ สิยา อธิกรณา สมเถหิ น สมฺมนฺติฯ

๓๑๓. กถํ สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ? กถํ สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณํ วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

อนุวาทาธิกรณํ วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

อาปตฺตาธิกรณํ วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

กิจฺจาธิกรณํ วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ เอวํ สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติฯ เอวํ สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติฯ

ฉาปิ สมถา จตฺตาโรปิ อธิกรณา สมฺมุขาวินเยน สมฺมนฺติ; สมฺมุขาวินโย น เกนจิ สมฺมติฯ

สมถาธิกรณวาโร นิฏฺฐิโต เอกูนวีสติโมฯ

๒๐. สมุฏฺฐาปนวาโร

๓๑๔. วิวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ? วิวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ น กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ; อปิจ, วิวาทาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโร อธิกรณา ชายนฺติฯ ยถา กถํ วิย? [จูฬว. ๒๑๕; ปริ. ๓๔๘ อาทโย] อิธ ภิกฺขู วิวทนฺติ – "ธมฺโมติ วา, อธมฺโมติ วา, วินโยติ วา, อวินโยติ วา, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ วา, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ วา, อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ วา, อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ วา, อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ วา, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ วา, อาปตฺตีติ วา, อนาปตฺตีติ วา, ลหุกา อาปตฺตีติ วา, ครุกา อาปตฺตีติ วา, สาวเสสา อาปตฺตีติ วา, อนวเสสา อาปตฺตีติ วา, ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา"ฯ ยํ ตตฺถ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท นานาวาโท อญฺญถาวาโท วิปจฺจตาย โวหาโร เมธกํ [เมธคํ (ก.)], อิทํ วุจฺจติ วิวาทาธิกรณํฯ วิวาทาธิกรเณ สงฺโฆ วิวทติฯ วิวาทาธิกรณํ วิวทมาโน อนุวทติฯ อนุวาทาธิ

กรณํ อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํฯ ตาย อาปตฺติยา สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํฯ เอวํ วิวาทาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโร อธิกรณา ชายนฺติฯ

๓๑๕. อนุวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ? อนุวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ น กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ; อปิจ, อนุวาทาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโร อธิกรณา ชายนฺติฯ ยถา กถํ วิย? [จูฬว. ๒๑๕; ปริ. ๓๔๘ อาทโย] อิธ ภิกฺขู ภิกฺขุํ อนุวทนฺติ สีลวิปตฺติยา วา อาจารวิปตฺติยา วา ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา อาชีววิปตฺติยา วาฯ โย ตตฺถ อนุวาโท อนุวทนา อนุลฺลปนา อนุภณนา อนุสมฺปวงฺกตา อพฺภุสฺสหนตา อนุพลปฺปทานํ, อิทํ วุจฺจติ อนุวาทาธิกรณํฯ อนุวาทาธิกรเณ สงฺโฆ วิวทติฯ วิวาทาธิกรณํ วิวทมาโน อนุวทติฯ อนุวาทาธิกรณํ อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํฯ ตาย อาปตฺติยา สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํฯ เอวํ อนุวาทาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโร อธิกรณา ชายนฺติฯ

๓๑๖. อาปตฺตาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ? อาปตฺตาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ น กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ; อปิจ, อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโร อธิกรณา ชายนฺติฯ ยถา กถํ วิย? ปญฺจปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ, สตฺตปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ, อิทํ วุจฺจติ อาปตฺตาธิกรณํฯ อาปตฺตาธิกรเณ สงฺโฆ วิวทติฯ วิวาทาธิกรณํ วิวทมาโน อนุวทติฯ อนุวาทาธิกรณํ อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํฯ ตาย อาปตฺติยา สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํฯ เอวํ อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโร อธิกรณา ชายนฺติฯ

๓๑๗. กิจฺจาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ ? กิจฺจาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ น กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ, อปิจ กิจฺจาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโร อธิกรณา ชายนฺติฯ ยถา กถํ วิย? ยา สงฺฆสฺส กิจฺจยตา กรณียตา อปโลกนกมฺมํ ญตฺติกมฺมํ ญตฺติทุติยกมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ, อิทํ วุจฺจติ กิจฺจาธิกรณํฯ กิจฺจาธิกรเณ สงฺโฆ วิวทติฯ วิวาทาธิกรณํ วิวทมาโน อนุวทติฯ อนุวาทาธิกรณํ อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํฯ ตาย อาปตฺติยา สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํฯ เอวํ กิจฺจาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโร อธิกรณา ชายนฺติฯ

สมุฏฺฐาปนวาโร นิฏฺฐิโต วีสติโมฯ

๒๑. ภชติวาโร

๓๑๘. วิวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ ภชติ? กตมํ อธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ? กตมํ อธิกรณํ ปริยาปนฺนํ? กตเมน อธิกรเณน สงฺคหิตํ?

อนุวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ ภชติ? กตมํ อธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ? กตมํ อธิกรณํ ปริยาปนฺนํ? กตเมน อธิกรเณน สงฺคหิตํ?

อาปตฺตาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ ภชติ? กตมํ อธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ? กตมํ อธิกรณํ ปริยาปนฺนํ? กตเมน อธิกรเณน สงฺคหิตํ?

กิจฺจาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ ภชติ? กตมํ อธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ? กตมํ อธิกรณํ ปริยาปนฺนํ? กตเมน อธิกรเณน สงฺคหิตํ?

วิวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ วิวาทาธิกรณํ ภชติ, วิวาทาธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ, วิวาทาธิกรณํ ปริยาปนฺนํ, วิวาทาธิกรเณน สงฺคหิตํฯ

อนุวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อนุวาทาธิกรณํ ภชติ, อนุวาทาธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ, อนุวาทาธิกรณํ ปริยาปนฺนํ, อนุวาทาธิกรเณน สงฺคหิตํฯ

อาปตฺตาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ ภชติ, อาปตฺตาธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ, อาปตฺตาธิกรณํ ปริยาปนฺนํ, อาปตฺตาธิกรเณน สงฺคหิตํฯ

กิจฺจาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กิจฺจาธิกรณํ ภชติ, กิจฺจาธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ, กิจฺจาธิกรณํ ปริยาปนฺนํ, กิจฺจาธิกรเณน สงฺคหิตํฯ

๓๑๙. วิวาทาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติ สมเถ ภชติ, กติ สมเถ อุปนิสฺสิตํ, กติ สมเถ ปริยาปนฺนํ, กติหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ, กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

อนุวาทาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติ สมเถ ภชติ, กติ สมเถ อุปนิสฺสิตํ, กติ สมเถ ปริยาปนฺนํ, กติหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ, กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

อาปตฺตาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติ สมเถ ภชติ, กติ สมเถ อุปนิสฺสิตํ, กติ สมเถ ปริยาปนฺนํ, กติหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ, กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

กิจฺจาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติ สมเถ ภชติ, กติ สมเถ อุปนิสฺสิตํ, กติ สมเถ ปริยาปนฺนํ, กติหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ, กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

วิวาทาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ ทฺเว สมเถ ภชติ, ทฺเว สมเถ อุปนิสฺสิตํ, ทฺเว สมเถ ปริยาปนฺนํ, ทฺวีหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ, ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จฯ

อนุวาทาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ จตฺตาโร สมเถ ภชติ, จตฺตาโร สมเถ อุปนิสฺสิตํ, จตฺตาโร สมเถ ปริยาปนฺนํ, จตูหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ, จตูหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

อาปตฺตาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตโย สมเถ ภชติ, ตโย สมเถ อุปนิสฺสิตํ, ตโย สมเถ ปริยาปนฺนํ, ตีหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน ติณวตฺถารเกน จฯ

กิจฺจาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ เอกํ สมถํ ภชติ, เอกํ สมถํ อุปนิสฺสิตํ, เอกํ สมถํ ปริยาปนฺนํ, เอเกน สมเถน สงฺคหิตํ, เอเกน สมเถน สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยนาติฯ

ภชติวาโร นิฏฺฐิโต เอกวีสติโมฯ

สมถเภโท นิฏฺฐิโตฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อธิกรณํ ปริยายํ, สาธารณา จ ภาคิยา;
สมถา สาธารณิกา, สมถสฺส ตพฺภาคิยาฯ

สมถา สมฺมุขา เจว, วินเยน กุสเลน จ;
ยตฺถ สมถสํสฏฺฐา, สมฺมนฺติ น สมฺมนฺติ จฯ

สมถาธิกรณญฺเจว, สมุฏฺฐานํ ภชนฺติ จาติฯ

ขนฺธกปุจฺฉาวาโร

๓๒๐.

อุปสมฺปทํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
อุปสมฺปทํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ ทฺเว อาปตฺติโยฯ

อุโปสถํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
อุโปสถํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ ติสฺโส อาปตฺติโยฯ

วสฺสูปนายิกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
วสฺสูปนายิกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติฯ

ปวารณํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
ปวารณํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ ติสฺโส อาปตฺติโยฯ

จมฺมสญฺญุตฺตํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
จมฺมสญฺญุตฺตํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ ติสฺโส อาปตฺติโยฯ

เภสชฺชํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
เภสชฺชํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ ติสฺโส อาปตฺติโยฯ

กถินกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;

กถินกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ นตฺถิ ตตฺถ อาปตฺติ [น กตมา อาปตฺติโย (ก.)]ฯ

จีวรสญฺญุตฺตํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
จีวรสญฺญุตฺตํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ ติสฺโส อาปตฺติโยฯ

จมฺเปยฺยกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
จมฺเปยฺยกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติฯ

โกสมฺพกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
โกสมฺพกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติฯ

กมฺมกฺขนฺธกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
กมฺมกฺขนฺธกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติฯ

ปาริวาสิกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
ปาริวาสิกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติฯ

สมุจฺจยํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
สมุจฺจยํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติฯ

สมถํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
สมถํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;

สมุุกฺกฏฺฐปทานํ ทฺเว อาปตฺติโยฯ

ขุทฺทกวตฺถุกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
ขุทฺทกวตฺถุกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุุกฺกฏฺฐปทานํ ติสฺโส อาปตฺติโยฯ

เสนาสนํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
เสนาสนํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุุกฺกฏฺฐปทานํ ติสฺโส อาปตฺติโยฯ

สงฺฆเภทํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
สงฺฆเภทํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุุกฺกฏฺฐปทานํ ทฺเว อาปตฺติโยฯ

สมาจารํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
สมาจารํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติฯ

ฐปนํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
ฐปนํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติฯ

ภิกฺขุนิกฺขนฺธกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
ภิกฺขุนิกฺขนฺธกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุุกฺกฏฺฐปทานํ ทฺเว อาปตฺติโยฯ

ปญฺจสติกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
ปญฺจสติกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุุกฺกฏฺฐปทานํ นตฺถิ ตตฺถ อาปตฺติฯ

สตฺตสติกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
สตฺตสติกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ นตฺถิ ตตฺถ อาปตฺตีติฯ

ขนฺธกปุจฺฉาวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อุปสมฺปทูโปสโถ , วสฺสูปนายิกปวารณา;
จมฺมเภสชฺชกถินา, จีวรํ จมฺเปยฺยเกน จฯ

โกสมฺพกฺขนฺธกํ กมฺมํ, ปาริวาสิสมุจฺจยา;
สมถขุทฺทกา เสนา, สงฺฆเภทํ สมาจาโร;
ฐปนํ ภิกฺขุนิกฺขนฺธํ, ปญฺจสตฺตสเตน จาติฯ

เอกุตฺตริกนโย

๑. เอกกวาโร

๓๒๑. อาปตฺติกรา ธมฺมา ชานิตพฺพาฯ อนาปตฺติกรา ธมฺมา ชานิตพฺพาฯ อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อนาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ ลหุกา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ ครุกา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ สาวเสสา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อนวเสสา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ สปฺปฏิกมฺมา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อปฺปฏิกมฺมา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ เทสนาคามินี อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อเทสนาคามินี อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อนฺตรายิกา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อนนฺตรายิกา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ สาวชฺชปณฺณตฺติ อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อนวชฺชปณฺณตฺติ อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ กิริยโต สมุฏฺฐิตา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อกิริยโต สมุฏฺฐิตา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ กิริยากิริยโต สมุฏฺฐิตา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ ปุพฺพาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อปราปตฺติ ชานิตพฺพาฯ ปุพฺพาปตฺตีนํ อนฺตราปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อปราปตฺตีนํ อนฺตราปตฺติ ชานิตพฺพาฯ เทสิตา คณนูปคา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ เทสิตา น คณนูปคา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ ปณฺณตฺติ ชานิตพฺพาฯ อนุปณฺณตฺติ ชานิตพฺพาฯ อนุปฺปนฺนปณฺณตฺติ ชานิตพฺพาฯ สพฺพตฺถปณฺณตฺติ ชานิตพฺพาฯ ปเทสปณฺณตฺติ ชานิตพฺพาฯ สาธารณปณฺณตฺติ ชานิตพฺพา ฯ อสาธารณปณฺณตฺติ ชานิตพฺพาฯ เอกโตปณฺณตฺติ ชานิตพฺพาฯ อุภโตปณฺณตฺติ ชานิตพฺพาฯ ถุลฺลวชฺชา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อถุลฺลวชฺชา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ คิหิปฏิสํยุตฺตา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ น คิหิปฏิสํยุตฺตา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ นิยตา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อนิยตา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อาทิกโร ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ อนาทิกโร ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ อธิจฺจาปตฺติโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ อภิณฺหาปตฺติโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ โจทโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ จุทิตโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ อธมฺมโจทโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ อธมฺมจุทิตโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ ธมฺมโจทโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ ธมฺมจุทิตโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ ฯ นิยโต ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ อนิยโต ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ อภพฺพาปตฺติโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ ภพฺพาปตฺติโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ อุกฺขิตฺตโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ อนุกฺขิตฺตโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ นาสิตโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ อนาสิตโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ สมานสํวาสโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ อสมานสํวาสโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพฯ ฐปนํ ชานิตพฺพนฺติฯ

เอกกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

กรา อาปตฺติ ลหุกา, สาวเสสา จ ทุฏฺฐุลฺลา;
ปฏิกมฺมเทสนา จ, อนฺตรา วชฺชกิริยํฯ

กิริยากิริยํ ปุพฺพา, อนฺตรา คณนูปคา;
ปณฺณตฺติ อนานุปฺปนฺนํ, สพฺพสาธารณา จ เอกโต [ปณฺณตฺตานุปฺปนฺนา สพฺพา, สาธารณา จ เอกโต (สฺยา.)]ฯ

ถุลฺลคิหินิยตา จ, อาทิ อธิจฺจโจทโก;
อธมฺมธมฺมนิยโต, อภพฺโพกฺขิตฺตนาสิตา;
สมานํ ฐปนญฺเจว, อุทฺทานํ เอกเก อิทนฺติฯ

๒. ทุกวาโร

๓๒๒. อตฺถาปตฺติ สญฺญา วิโมกฺขา, อตฺถาปตฺติ โน สญฺญาวิโมกฺขาฯ อตฺถาปตฺติ ลทฺธสมาปตฺติกสฺส, อตฺถาปตฺติ น ลทฺธสมาปตฺติกสฺสฯ อตฺถาปตฺติ สทฺธมฺมปฏิสญฺญุตฺตา, อตฺถาปตฺติ อสทฺธมฺมปฏิสญฺญุตฺตาฯ อตฺถาปตฺติ สปริกฺขารปฏิสญฺญุตฺตา, อตฺถาปตฺติ ปรปริกฺขารปฏิสญฺญุตฺตาฯ อตฺถาปตฺติ สปุคฺคลปฏิสญฺญุตฺตา, อตฺถาปตฺติ ปรปุคฺคลปฏิสญฺญุตฺตาฯ อตฺถิ สจฺจํ ภณนฺโต ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, มุสา ภณนฺโต ลหุกํฯ อตฺถิ มุสา ภณนฺโต ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, สจฺจํ ภณนฺโต ลหุกํฯ อตฺถาปตฺติ ภูมิคโต อาปชฺชติ, โน เวหาสคโตฯ อตฺถาปตฺติ เวหาสคโต อาปชฺชติ, โน ภูมิคโตฯ อตฺถาปตฺติ นิกฺขมนฺโต อาปชฺชติ, โน ปวิสนฺโตฯ อตฺถาปตฺติ ปวิสนฺโต อาปชฺชติ, โน นิกฺขมนฺโตฯ อตฺถาปตฺติ อาทิยนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ อนาทิยนฺโต อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ สมาทิยนฺโต อาปชฺชติ , อตฺถาปตฺติ น สมาทิยนฺโต อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ กโรนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น กโรนฺโต อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ เทนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น เทนฺโต อาปชฺชติฯ (อตฺถาปตฺติ เทเสนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น เทเสนฺโต อาปชฺชติฯ) [( ) (นตฺถิ กตฺถจิ)] อตฺถาปตฺติ ปฏิคฺคณฺหนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น ปฏิคฺคณฺหนฺโต อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ ปริโภเคน อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น ปริโภเคน อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ รตฺตึ อาปชฺชติ, โน ทิวาฯ อตฺถาปตฺติ ทิวา อาปชฺชติ, โน รตฺตึฯ อตฺถาปตฺติ อรุณุคฺเค อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น อรุณุคฺเค อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ ฉินฺทนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น ฉินฺทนฺโต อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ ฉาเทนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น ฉาเทนฺโต อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ ธาเรนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น ธาเรนฺโต อาปชฺชติฯ

ทฺเว อุโปสถา – จาตุทฺทสิโก จ ปนฺนรสิโก จฯ ทฺเว ปวารณา – จาตุทฺทสิกา จ ปนฺนรสิกา จฯ ทฺเว กมฺมานิ – อปโลกนกมฺมํ, ญตฺติกมฺมํฯ อปรานิปิ ทฺเว กมฺมานิ – ญตฺติทุติยกมฺมํ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมํฯ ทฺเว กมฺมวตฺถูนิ – อปโลกนกมฺมสฺส วตฺถุ, ญตฺติกมฺมสฺส วตฺถุฯ อปรานิปิ ทฺเว กมฺมวตฺถูนิ – ญตฺติทุติยกมฺมสฺส วตฺถุ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมสฺส วตฺถุฯ ทฺเว กมฺมโทสา – อปโลกนกมฺมสฺส โทโส, ญตฺติกมฺมสฺส โทโสฯ อปเรปิ ทฺเว กมฺมโทสา – ญตฺติทุติยกมฺมสฺส โทโส, ญตฺติจตุตฺถกมฺมสฺส โทโสฯ ทฺเว กมฺมสมฺปตฺติโย – อปโลกนกมฺมสฺส สมฺปตฺติ, ญตฺติกมฺมสฺส สมฺปตฺติฯ อปราปิ ทฺเว กมฺมสมฺปตฺติโย – ญตฺติทุติยกมฺมสฺส สมฺปตฺติ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมสฺส สมฺปตฺติฯ ทฺเว นานาสํวาสกภูมิโย – อตฺตนา วา อตฺตานํ นานาสํวาสกํ กโรติ, สมคฺโค วา นํ สงฺโฆ อุกฺขิปติ อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วาฯ ทฺเว สมานสํวาสกภูมิโย – อตฺตนา วา อตฺตานํ สมานสํวาสกํ กโรติ, สมคฺโค วา นํ สงฺโฆ อุกฺขิตฺตํ โอสาเรติ ทสฺสเน วา ปฏิกมฺเม วา ปฏินิสฺสคฺเค วาฯ ทฺเว ปาราชิกา – ภิกฺขูนญฺจ ภิกฺขุนีนญฺจฯ ทฺเว สงฺฆาทิเสสา, ทฺเว ถุลฺลจฺจยา, ทฺเว ปาจิตฺติยา, ทฺเว ปาฏิเทสนียา, ทฺเว ทุกฺกฏา, ทฺเว ทุพฺภาสิตา – ภิกฺขูนญฺจ ภิกฺขุนีนญฺจฯ สตฺต อาปตฺติโย, สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธาฯ ทฺวีหากาเรหิ สงฺโฆ ภิชฺชติ – กมฺเมน วา สลากคฺคาเหน วาฯ

ทฺเว ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา – อทฺธานหีโน, องฺคหีโนฯ อปเรปิ ทฺเว ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา – วตฺถุวิปนฺโน, กรณทุกฺกฏโกฯ อปเรปิ ทฺเว ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา – อปริปูโร ปริปูโร โน จ ยาจติฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ นิสฺสาย น วตฺถพฺพํ – อลชฺชิสฺส จ พาลสฺส จฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ นิสฺสโย น ทาตพฺโพ – อลชฺชิสฺส จ ลชฺชิโน จ น ยาจติฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ นิสฺสโย ทาตพฺโพ – พาลสฺส จ ลชฺชิสฺส จ ยาจติฯ ทฺเว ปุคฺคลา อภพฺพา อาปตฺตึ อาปชฺชิตุํ – พุทฺธา จ ปจฺเจกพุทฺธา จฯ ทฺเว ปุคฺคลา ภพฺพา, อาปตฺตึ อาปชฺชิตุํ – ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จฯ ทฺเว ปุคฺคลา อภพฺพา สญฺจิจฺจ อาปตฺตึ อาปชฺชิตุํ – ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ อริยปุคฺคลาฯ ทฺเว ปุคฺคลา ภพฺพา สญฺจิจฺจ อาปตฺตึ อาปชฺชิตุํ – ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ ปุถุชฺชนาฯ ทฺเว ปุคฺคลา อภพฺพา สญฺจิจฺจ สาติสารํ วตฺถุํ อชฺฌาจริตุํ – ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ อริยปุคฺคลาฯ ทฺเว ปุคฺคลา ภพฺพา สญฺจิจฺจ สาติสารํ วตฺถุํ อชฺฌาจริตุํ – ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ ปุถุชฺชนาฯ

ทฺเว ปฏิกฺโกสา – กาเยน วา ปฏิกฺโกสติ วาจาย วา ปฏิกฺโกสติฯ ทฺเว นิสฺสารณา – อตฺถิ ปุคฺคโล อปฺปตฺโต นิสฺสารณํ ตํ เจ สงฺโฆ นิสฺสาเรติ เอกจฺโจ สุนิสฺสาริโต, เอกจฺโจ ทุนฺนิสฺสาริโตฯ ทฺเว โอสารณา – อตฺถิ ปุคฺคโล อปฺปตฺโต โอสารณํ ตํ เจ สงฺโฆ โอสาเรติ เอกจฺโจ โสสาริโต, เอกจฺโจ โทสาริโตฯ ทฺเว ปฏิญฺญา – กาเยน วา ปฏิชานาติ วาจาย วา ปฏิชานาติฯ ทฺเว ปฏิคฺคหา – กาเยน วา ปฏิคฺคณฺหาติ กายปฏิพทฺเธน วา ปฏิคฺคณฺหาติฯ ทฺเว ปฏิกฺเขปา – กาเยน วา ปฏิกฺขิปติ วาจาย วา ปฏิกฺขิปติฯ ทฺเว อุปฆาติกา – สิกฺขูปฆาติกา จ โภคูปฆาติกา จฯ ทฺเว โจทนา – กาเยน วา โจเทติ วาจาย วา โจเทติฯ ทฺเว กถินสฺส ปลิโพธา – อาวาสปลิโพโธ จ จีวรปลิโพโธ จฯ ทฺเว กถินสฺส อปลิโพธา – อาวาสอปลิโพโธ จ จีวรอปลิโพโธ จฯ ทฺเว จีวรานิ – คหปติกญฺจ ปํสุกูลญฺจฯ ทฺเว ปตฺตา – อโยปตฺโต มตฺติกาปตฺโตฯ ทฺเว มณฺฑลานิ – ติปุมยํ, สีสมยํฯ ทฺเว ปตฺตสฺส อธิฏฺฐานา – กาเยน วา อธิฏฺเฐติ วาจาย วา อธิฏฺเฐติฯ ทฺเว จีวรสฺส อธิฏฺฐานา – กาเยน วา อธิฏฺเฐติ วาจาย วา อธิฏฺเฐติฯ ทฺเว วิกปฺปนา – สมฺมุขาวิกปฺปนา จ ปรมฺมุขาวิกปฺปนา จฯ ทฺเว วินยา – ภิกฺขูนญฺจ ภิกฺขุนีนญฺจฯ ทฺเว เวนยิกา – ปญฺญตฺตญฺจ ปญฺญตฺตานุโลมญฺจฯ ทฺเว วินยสฺส สลฺเลขา – อกปฺปิเย เสตุฆาโต, กปฺปิเย มตฺตการิตาฯ ทฺวีหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ – กาเยน วา อาปชฺชติ วาจาย วา อาปชฺชติฯ ทฺวีหากาเรหิ อาปตฺติยา วุฏฺฐาติ – กาเยน วา วุฏฺฐาติ วาจาย วา วุฏฺฐาติฯ ทฺเว ปริวาสา – ปฏิจฺฉนฺนปริวาโส, อปฺปฏิจฺฉนฺนปริวาโสฯ อปเรปิ ทฺเว ปริวาสา – สุทฺธนฺตปริวาโส สโมธานปริวาโสฯ ทฺเว มานตฺตา – ปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ, อปฺปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํฯ อปเรปิ ทฺเว มานตฺตา – ปกฺขมานตฺตํ, สโมธานมานตฺตํฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ รตฺติจฺเฉโท – ปาริวาสิกสฺส จ มานตฺตจาริกสฺส จฯ ทฺเว อนาทริยานิ – ปุคฺคลานาทริยญฺจ ธมฺมานาทริยญฺจฯ ทฺเว โลณานิ – ชาติมญฺจ การิมญฺจ [ชาติมยญฺจ ขาริมยญฺจ (สฺยา.)]ฯ อปรานิปิ ทฺเว โลณานิ – สามุทฺทํ กาฬโลณํ อปรานิปิ ทฺเว โลณานิ – สินฺธวํ, อุพฺภิทํ [อุพฺภิรํ (อิติปิ)]ฯ อปรานิปิ ทฺเว โลณานิ – โรมกํ, ปกฺกาลกํฯ ทฺเว ปริโภคา – อพฺภนฺตรปริโภโค จ พาหิรปริโภโค จฯ ทฺเว อกฺโกสา – หีโน จ อกฺโกโส อุกฺกฏฺโฐ จ อกฺโกโสฯ ทฺวีหากาเรหิ เปสุญฺญํ โหติ – ปิยกมฺยสฺส วา เภทาธิปฺปายสฺส วาฯ ทฺวีหากาเรหิ คณโภชนํ ปสวติ – นิมนฺตนโต วา วิญฺญตฺติโต วาฯ ทฺเว วสฺสูปนายิกา – ปุริมิกา, ปจฺฉิมิกาฯ ทฺเว อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ ทฺเว ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ

[อ. นิ. ๒.๙๘ อาทโย] ทฺเว ปุคฺคลา พาลา – โย จ อนาคตํ ภารํ วหติ, โย จ อาคตํ ภารํ น วหติฯ ทฺเว ปุคฺคลา ปณฺฑิตา – โย จ อนาคตํ ภารํ น วหติ, โย จ อาคตํ ภารํ วหติฯ อปเรปิ ทฺเว ปุคฺคลา พาลา – โย จ อกปฺปิ

เย กปฺปิยสญฺญี, โย จ กปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญีฯ ทฺเว ปุคฺคลา ปณฺฑิตา – โย จ อกปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญี, โย จ กปฺปิเย กปฺปิยสญฺญีฯ อปเรปิ ทฺเว ปุคฺคลา พาลา – โย จ อนาปตฺติยา อาปตฺติสญฺญี, โย จ อาปตฺติยา อนาปตฺติสญฺญีฯ ทฺเว ปุคฺคลา ปณฺฑิตา – โย จ อาปตฺติยา อาปตฺติสญฺญี, โย จ อนาปตฺติยา อนาปตฺติสญฺญีฯ อปเรปิ ทฺเว ปุคฺคลา พาลา – โย จ อธมฺเม ธมฺมสญฺญี, โย จ ธมฺเม อธมฺมสญฺญีฯ ทฺเว ปุคฺคลา ปณฺฑิตา – โย จ อธมฺเม อธมฺมสญฺญี, โย จ ธมฺเม ธมฺมสญฺญีฯ อปเรปิ ทฺเว ปุคฺคลา พาลา – โย จ อวินเย วินยสญฺญี, โย จ วินเย อวินยสญฺญีฯ ทฺเว ปุคฺคลา ปณฺฑิตา – โย จ อวินเย อวินยสญฺญี, โย จ วินเย วินยสญฺญีฯ

[อ. นิ. ๒.๑๐๘] ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา วฑฺฒนฺติ – โย จ น กุกฺกุจฺจายิตพฺพํ กุกฺกุจฺจายติ, โย จ กุกฺกุจฺจายิตพฺพํ กุกฺกุจฺจายติฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา น วฑฺฒนฺติ – โย จ กุกฺกุจฺจายิตพฺพํ น กุกฺกุจฺจายติ, โย จ กุกฺกุจฺจายิตพฺพํ กุกฺกุจฺจายติฯ อปเรสมฺปิ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา วฑฺฒนฺติ – โย จ อกปฺปิเย กปฺปิยสญฺญี, โย จ กปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญีฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา น วฑฺฒนฺติ – โย จ อกปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญี, โย จ กปฺปิเย กปฺปิยสญฺญีฯ อปเรสมฺปิ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา วฑฺฒนฺติ – โย จ อนาปตฺติยา อาปตฺติสญฺญี, โย จ อาปตฺติยา อนาปตฺติสญฺญีฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา น วฑฺฒนฺติ – โย จ อนาปตฺติยา อนาปตฺติสญฺญี, โย จ อาปตฺติยา อาปตฺติสญฺญีฯ อปเรสมฺปิ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา วฑฺฒนฺติ – โย จ อธมฺเม ธมฺมสญฺญี, โย จ ธมฺเม อธมฺมสญฺญีฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา น วฑฺฒนฺติ – โย จ อธมฺเม อธมฺมสญฺญี, โย จ ธมฺเม ธมฺมสญฺญีฯ อปเรสมฺปิ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา วฑฺฒนฺติ – โย จ อวินเย วินยสญฺญี, โย จ วินเย อวินยสญฺญีฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา น วฑฺฒนฺติ – โย จ อวินเย อวินยสญฺญี, โย จ วินเย วินยสญฺญีฯ

ทุกา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

สญฺญา ลทฺธา จ สทฺธมฺมา, ปริกฺขารา จ ปุคฺคลา;
สจฺจํ ภูมิ นิกฺขมนฺโต, อาทิยนฺโต สมาทิยํฯ

กโรนฺโต เทนฺโต คณฺหนฺโต, ปริโภเคน รตฺติ จ;
อรุณาฉินฺทํ ฉาเทนฺโต, ธาเรนฺโต จ อุโปสถาฯ

ปวารณา กมฺมาปรา, วตฺถุ อปรา โทสา จ;
อปรา ทฺเว จ สมฺปตฺติ, นานา สมานเมว จฯ

ปาราชิสงฺฆถุลฺลจฺจยํ, ปาจิตฺติ ปาฏิเทสนา;
ทุกฺกฏา ทุพฺภาสิตา เจว, สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา จฯ

ภิชฺชติ อุปสมฺปทา, ตเถว อปเร ทฺเว;
น วตฺถพฺพํ น ทาตพฺพํ, อภพฺพาภพฺพเมว จฯ

สญฺจิจฺจ สาติสารา จ, ปฏิกฺโกสา นิสฺสารณา;
โอสารณา ปฏิญฺญา จ, ปฏิคฺคหา ปฏิกฺขิปาฯ

อุปฆาติ โจทนา จ, กถินา จ ทุเว ตถา;
จีวรา ปตฺตมณฺฑลา, อธิฏฺฐานา ตเถว ทฺเวฯ

วิกปฺปนา จ วินยา, เวนยิกา จ สลฺเลขา;
อาปชฺชติ จ วุฏฺฐาติ, ปริวาสาปเร ทุเวฯ

ทฺเว มานตฺตา อปเร จ, รตฺติจฺเฉโท อนาทริ;
ทฺเว โลณา ตโย อปเร, ปริโภคกฺโกเสน จฯ

เปสุญฺโญ จ คณาวสฺส, รูปนา ภารกปฺปิยํ;
อนาปตฺติ อธมฺมธมฺมา, วินเย อาสเว ตถาติฯ

๓. ติกวาโร

๓๒๓. อตฺถาปตฺติ ติฏฺฐนฺเต ภควติ อาปชฺชติ, โน ปรินิพฺพุเต; อตฺถาปตฺติ ปรินิพฺพุเต ภควติ อาปชฺชติ, โน ติฏฺฐนฺเต; อตฺถาปตฺติ ติฏฺฐนฺเตปิ ภควติ อาปชฺชติ ปรินิพฺพุเตปิฯ อตฺถาปตฺติ กาเล อาปชฺชติ, โน วิกาเล; อตฺถาปตฺติ วิกาเล อาปชฺชติ, โน กาเล; อตฺถาปตฺติ กาเล เจว อาปชฺชติ วิกาเล จฯ อตฺถาปตฺติ รตฺตึ อาปชฺชติ, โน ทิวา; อตฺถาปตฺติ ทิวา อาปชฺชติ, โน รตฺตึ; อตฺถาปตฺติ รตฺติญฺเจว อาปชฺชติ ทิวา จฯ อตฺถาปตฺติ ทสวสฺโส อาปชฺชติ, โน อูนทสวสฺโส; อตฺถาปตฺติ อูนทสวสฺโส อาปชฺชติ, โน ทสวสฺโส; อตฺถาปตฺติ ทสวสฺโส เจว อาปชฺชติ อูนทสวสฺโส จฯ อตฺถาปตฺติ ปญฺจวสฺโส อาปชฺชติ, โน อูนปญฺจวสฺโส; อตฺถาปตฺติ อูนปญฺจวสฺโส อาปชฺชติ, โน ปญฺจวสฺโส; อตฺถาปตฺติ ปญฺจวสฺโส เจว อาปชฺชติ อูนปญฺจวสฺโส จฯ อตฺถาปตฺติ กุสลจิตฺโต อาปชฺชติ; อตฺถาปตฺติ อกุสลจิตฺโต อาปชฺชติ; อตฺถาปตฺติ อพฺยากตจิตฺโต อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ สุขเวทนาสมงฺคี อาปชฺชติ; อตฺถาปตฺติ ทุกฺขเวทนาสมงฺคี อาปชฺชติ; อตฺถาปตฺติ อทุกฺขมสุขเวทนาสมงฺคี อาปชฺชติฯ ตีณิ โจทนาวตฺถูนิ – ทิฏฺเฐน, สุเตน, ปริสงฺกายฯ ตโย สลากคฺคาหา – คุฬฺหโก, วิวฏโก [วิวฏฺฏโก (ก.)], สกณฺณชปฺปโกฯ ตโย ปฏิกฺเขปา – มหิจฺฉตา, อสนฺตุฏฺฐิตา [อสนฺตุฏฺฐตา (สฺยา.)], อสลฺเลขตาฯ ตโย อนุญฺญาตา – อปฺปิจฺฉตา, สนฺตุฏฺฐิตา, สลฺเลขตาฯ อปเรปิ ตโย ปฏิกฺเขปา – มหิจฺฉตา, อสนฺตุฏฺฐิตา, อมตฺตญฺญุตาฯ ตโย อนุญฺญาตา – อปฺปิจฺฉตา, สนฺตุฏฺฐิตา, มตฺตญฺญุตาฯ ติสฺโส ปญฺญตฺติโย – ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติฯ อปราปิ ติสฺโส ปญฺญตฺติโย – สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺติ, สาธารณปญฺญตฺติฯ อปราปิ ติสฺโส ปญฺญตฺติโย – อสาธารณปญฺญตฺติ, เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺติฯ

อตฺถาปตฺติ พาโล อาปชฺชติ, โน ปณฺฑิโต; อตฺถาปตฺติ ปณฺฑิโต อาปชฺชติ, โน พาโล; อตฺถาปตฺติ พาโล เจว อาปชฺชติ ปณฺฑิโต จฯ อตฺถาปตฺติ กาเฬ อาปชฺชติ, โน ชุณฺเห; อตฺถาปตฺติ ชุณฺเห อาปชฺชติ, โน กาเฬ; อตฺถาปตฺติ กาเฬ เจว อาปชฺชติ ชุณฺเห จฯ อตฺถิ กาเฬ กปฺปติ, โน ชุณฺเห; อตฺถิ ชุณฺเห กปฺปติ, โน กาเฬ; อตฺถิ กา

เฟ เจว กปฺปติ ชุณฺเห จฯ อตฺถาปตฺติ เหมนฺเต อาปชฺชติ, โน คิมฺเห โน วสฺเส; อตฺถาปตฺติ คิมฺเห อาปชฺชติ, โน เหมนฺเต โน วสฺเส; อตฺถาปตฺติ วสฺเส อาปชฺชติ, โน เหมนฺเต โน คิมฺเหฯ อตฺถาปตฺติ สงฺโฆ อาปชฺชติ, น คโณ น ปุคฺคโล; อตฺถาปตฺติ คโณ อาปชฺชติ, น สงฺโฆ น ปุคฺคโล; อตฺถาปตฺติ ปุคฺคโล อาปชฺชติ, น สงฺโฆ น คโณฯ อตฺถิ สงฺฆสฺส กปฺปติ, น คณสฺส น ปุคฺคลสฺส; อตฺถิ คณสฺส กปฺปติ, น สงฺฆสฺส น ปุคฺคลสฺส; อตฺถิ ปุคฺคลสฺส กปฺปติ, น สงฺฆสฺส น คณสฺสฯ ติสฺโส ฉาทนา วตฺถุํ ฉาเทติ, โน อาปตฺตึ; อาปตฺตึ ฉาเทติ, โน วตฺถุํ; วตฺถุญฺเจว ฉาเทติ อาปตฺติญฺจฯ ติสฺโส ปฏิจฺฉาทิโย – ชนฺตาฆรปฏิจฺฉาทิ, อุทกปฏิจฺฉาทิ, วตฺถปฏิจฺฉาทิฯ [อ. นิ. ๓.๑๓๒] ตีณิ ปฏิจฺฉนฺนานิ วหนฺติ, โน วิวฏานิ – มาตุคาโม ปฏิจฺฉนฺโน วหติ, โน วิวโฏ; พฺราหฺมณานํ มนฺตา ปฏิจฺฉนฺนา วหนฺติ, โน วิวฏา; มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปฏิจฺฉนฺนา วหติ, โน วิวฏาฯ ตีณิ วิวฏานิ วิโรจนฺติ, โน ปฏิจฺฉนฺนานิ – จนฺทมณฺฑลํ วิวฏํ วิโรจติ, โน ปฏิจฺฉนฺนํ; สูริยมณฺฑลํ วิวฏํ วิโรจติ, โน ปฏิจฺฉนฺนํ; ตถาคตปฺปเวทิโต ธมฺมวินโย วิวโฏ วิโรจติ, โน ปฏิจฺฉนฺโนฯ ตโย เสนาสนคฺคาหา – ปุริมโก , ปจฺฉิมโก, อนฺตรามุตฺตโกฯ อตฺถาปตฺติ คิลาโน อาปชฺชติ, โน อคิลาโน; อตฺถาปตฺติ อคิลาโน อาปชฺชติ, โน คิลาโน; อตฺถาปตฺติ คิลาโน เจว อาปชฺชติ อคิลาโน จฯ

ตีณิ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ ตีณิ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ ตโย ปริวาสา – ปฏิจฺฉนฺนปริวาโส, อปฺปฏิจฺฉนฺนปริวาโส, สุทฺธนฺตปริวาโสฯ ตโย มานตฺตา – ปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ, อปฺปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ, ปกฺขมานตฺตํฯ ตโย ปาริวาสิกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติจฺเฉทา – สหวาโส, วิปฺปวาโส, อนาโรจนาฯ อตฺถาปตฺติ อนฺโต อาปชฺชติ, โน พหิ; อตฺถาปตฺติ พหิ อาปชฺชติ, โน อนฺโต; อตฺถาปตฺติ อนฺโต เจว อาปชฺชติ พหิ จฯ อตฺถาปตฺติ อนฺโตสีมาย อาปชฺชติ, โน พหิสีมาย; อตฺถาปตฺติ พหิสีมาย อาปชฺชติ, โน อนฺโตสีมาย; อตฺถาปตฺติ อนฺโตสีมาย เจว อาปชฺชติ พหิสีมาย จฯ ตีหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ – กาเยน อาปชฺชติ, วาจาย อาปชฺชติ, กาเยน วาจาย อาปชฺชติฯ อปเรหิปิ ตีหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ – สงฺฆมชฺเฌ, คณมชฺเฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเกฯ ตีหากาเรหิ อาปตฺติยา วุฏฺฐาติ – กาเยน วุฏฺฐาติ, วาจาย วุฏฺฐาติ, กาเยน วาจาย วุฏฺฐาติฯ อปเรหิปิ ตีหากาเรหิ อาปตฺติยา วุฏฺฐาติ – สงฺฆมชฺเฌ, คณมชฺเฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเกฯ ตีณิ อธมฺมิกานิ อมูฬฺหวินยสฺส ทานานิฯ ตีณิ ธมฺมิกานิ อมูฬฺหวินยสฺส ทานานิฯ

[จูฬว. ๖] ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ ตชฺชนียกมฺมํ กเรยฺย – ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยตฺโต, อาปตฺติพหุโล อนปทาโน คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิฯ [จูฬว. ๑๕] ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ นิยสฺสกมฺมํ กเรยฺย – ภณฺฑนการโก โหติ...เป.... สงฺเฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยตฺโต, อาปตฺติพหุโล อนปทาโน คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิฯ [จูฬว. ๒๗] ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺย – ภณฺฑนการโก โหติ...เป.... สงฺเฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยตฺโต, อาปตฺติพหุโล อนปทาโน กุลทูสโก โหติ ปาปสมาจาโร ปาปสมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ ปฏิสารณียกมฺมํ กเรยฺย – ภณฺฑนการโก โหติ...เป.... สงฺเฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยตฺโต, อาปตฺติ พหุโล อนปทาโน คิหี อกฺโกสติ ปริภาสติฯ [จูฬว. ๕๐] ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺย – ภณฺฑนการโก โหติ...เป.... สงฺเฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยตฺโต, อาปตฺติ

พหุโล อนปทาโน อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุํฯ [จูฬว. ๕๙] ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺย – ภณฺฑนการโก โหติ…เป…. สงฺเฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยตฺโต, อาปตฺติพหุโล อนปทาโน อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปฏิกาตุํฯ [จูฬว. ๖๙] ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺย – ภณฺฑนการโก โหติ…เป…. สงฺเฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยตฺโต, อาปตฺติพหุโล อนปทาโน น อิจฺฉติ ปาปิกํ ทิฏฺฐึ ปฏินิสฺสชฺชิตุํฯ

ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ อาคาฬฺหาย เจเตยฺย – ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ อปเรหิปิ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติฯ อปเรหิปิ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – กายิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติฯ อปเรหิปิ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – กายิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติฯ อปเรหิปิ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – กายิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติฯ อปเรหิปิ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – กายิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติฯ อปเรหิปิ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – อาปตฺตึ อาปนฺโน กมฺมกโต อุปสมฺปาเทติ, นิสฺสยํ เทติ, สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติฯ อปเรหิปิ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน กมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํฯ อปเรหิปิ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติฯ

ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ อุโปสถํ ฐเปนฺตสฺส – "อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ มา กลหํ มา วิคฺคหํ มา วิวาท"นฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน อุโปสโถ กาตพฺโพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ ปวารณํ ฐเปนฺตสฺส – "อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ มา กลหํ มา วิคฺคหํ มา วิวาท"นฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน ปวาเรตพฺพํ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน น กาจิ สงฺฆสมฺมุติ ทาตพฺพา – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํ [สํโฆ น โวหริตพฺโพ (สฺยา.)] – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ น กิสฺมึ จิ ปจฺเจกฏฺฐาเน ฐเปตพฺโพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิสฺสาย น วตฺถพฺพํ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิสฺสโย น ทาตพฺโพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุํ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สวจนียํ นาทาตพฺพํ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺ

นาคตสฺส ภิกฺขุโน วินโย น ปุจฺฉิตพฺโพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา วินโย น ปุจฺฉิตพฺโพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน วินโย น วิสฺสชฺเชตพฺโพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา วินโย น วิสฺสชฺเชตพฺโพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค น ทาตพฺโพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ วินโย น สากจฺฉิตพฺโพ [สากจฺฉาตพฺโพ (ก.)] – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ น นิสฺสโย ทาตพฺโพ น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จฯ

ตโย อุโปสถา – จาตุทฺทสิโก, ปนฺนรสิโก, สามคฺคิอุโปสโถฯ อปเรปิ ตโย อุโปสถา – สงฺเฆอุโปสโถ, คเณอุโปสโถ, ปุคฺคเลอุโปสโถฯ อปเรปิ ตโย อุโปสถา – สุตฺตุทฺเทโสอุโปสโถ, ปาริสุทฺธิอุโปสโถ, อธิฏฺฐานุโปสโถฯ ติสฺโส ปวารณา – จาตุทฺทสิกา, ปนฺนรสิกา, สามคฺคิปวารณาฯ อปราปิ ติสฺโส ปวารณา – สงฺเฆปวารณา, คเณปวารณา, ปุคฺคเลปวารณาฯ อปราปิ ติสฺโส ปวารณา – เตวาจิกาปวารณา , ทฺเววาจิกาปวารณา, สมานวสฺสิกาปวารณาฯ

ตโย อาปายิกา เนรยิกา – อิทมปฺปหาย, โย จ อพฺรหฺมจารี พฺรหฺมจาริปฏิญฺโญ, โย จ สุทฺธํ พฺรหฺมจารึ ปริสุทฺธพฺรหฺมจริยํ จรนฺตํ อมูลเกน อพฺรหฺมจริเยน อนุทฺธํเสติ, โย จายํ เอวํวาที เอวํทิฏฺฐิ [เอวํทิฏฺฐี (สี.)] – “นตฺถิ กาเมสุ โทโส”ติ โส กาเมสุ ปาตพฺยตํ อาปชฺชติฯ [อ. นิ. ๓.๗๐] ตีณิ อกุสลมูลานิ – โลโภ อกุสลมูลํ, โทโส อกุสลมูลํ, โมโห อกุสลมูลํฯ [อ. นิ. ๓.๗๐] ตีณิ กุสลมูลานิ – อโลโภ กุสลมูลํ, อโทโส กุสลมูลํ, อโมโห กุสลมูลํฯ ตีณิ ทุจฺจริตานิ – กายทุจฺจริตํ, วจีทุจฺจริตํ, มโนทุจฺจริตํฯ ตีณิ สุจริตานิ – กายสุจริตํ, วจีสุจริตํ, มโนสุจริตํฯ ตโย อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา กุเลสุ ติกโภชนํ ปญฺญตฺตํ – ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย, “มา ปาปิจฺฉา ปกฺขํ นิสฺสาย สงฺฆํ ภินฺเทยฺยุ”นฺติ กุลานุทฺทยตาย จฯ [จูฬว. ๓๕๐] ตีหิ อสทฺธมฺเมหิ อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ ปาปิจฺฉตา ปาปมิตฺตตา โอรมตฺตเกน วิเสสาธิคเมน อนฺตรา โวสานํ อาปาทิฯ ติสฺโส สมฺมุติโย – ทณฺฑสมฺมุติ, สิกฺกาสมฺมุติ, ทณฺฑสิกฺกาสมฺมุติฯ ติสฺโส ปาทุกา ธุวฏฺฐานิกา อสงฺกมนียา – วจฺจปาทุกา, ปสฺสาวปาทุกา, อาจมนปาทุกาฯ ติสฺโส ปาทฆํสนิโย – สกฺขรํ, กถลา, สมุทฺทเผณโกติฯ

ติกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ติฏฺฐนฺเต กาเล รตฺติญฺจ, ทส ปญฺจ กุสเลน;
เวทนา โจทนา วตฺถุ, สลากา ทฺเว ปฏิกฺขิปาฯ

ปญฺญตฺติ อปเร ทฺเว จ, พาโล กาเฬ จ กปฺปติ;
เหมนฺเต สงฺโฆ สงฺฆสฺส, ฉาทนา จ ปฏิจฺฉาทิฯ

ปฏิจฺฉนฺนา วิวฏา จ, เสนาสนคิลายนา;
ปาติโมกฺขํ ปริวาสํ, มานตฺตา ปาริวาสิกาฯ

อนฺโต อนฺโต จ สีมาย, อาปชฺชติ ปุนาปเร;
วุฏฺฐาติ อปเร เจว, อมูฬฺหวินยา ทุเวฯ

ตชฺชนียา นิยสฺสา จ, ปพฺพาชปฏิสารณี;
อทสฺสนา ปฏิกมฺเม, อนิสฺสคฺเค จ ทิฏฺฐิยาฯ

อาคาฬฺหกมฺมาธิสีเล, ทวานาจาร ฆาติกา;
อาชีวาปนฺนา ตาทิสิกา, อวณฺณุโปสเถน จฯ

ปวารณา สมฺมุติ จ, โวหารปจฺเจเกน จ;
น วตฺถพฺพํ น ทาตพฺพํ, โอกาสํ น กเร ตถาฯ

น กเร สวจนียํ, น ปุจฺฉิตพฺพกา ทุเว;
น วิสฺสชฺเช ทุเว เจว, อนุโยคมฺปิ โน ทเทฯ

สากจฺฉา อุปสมฺปทา, นิสฺสยสามเณรา จ;
อุโปสถติกา ตีณิ, ปวารณติกา ตโยฯ

อาปายิกา อกุสลา, กุสลา จริตา ทุเว;
ติกโภชนสทฺธมฺเม, สมฺมุติ ปาทุเกน จ;
ปาทฆํสนิกา เจว, อุทฺทานํ ติกเก อิทนฺติฯ

๔. จตุกฺกวาโร

๓๒๔. อตฺถาปตฺติ สกวาจาย อาปชฺชติ, ปรวาจาย วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ปรวาจาย อาปชฺชติ, สกวาจาย วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ สกวาจาย อาปชฺชติ, สกวาจาย วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ปรวาจาย อาปชฺชติ, ปรวาจาย วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ กาเยน อาปชฺชติ, วาจาย วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ วาจาย อาปชฺชติ, กาเยน วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ กาเยน อาปชฺชติ, กาเยน วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ วาจาย อาปชฺชติ, วาจาย วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ ปสุตฺโต อาปชฺชติ, ปฏิพุทฺโธ วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ปฏิพุทฺโธ อาปชฺชติ, ปสุตฺโต วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ปสุตฺโต อาปชฺชติ, ปสุตฺโต วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ปฏิพุทฺโธ อาปชฺชติ, ปฏิพุทฺโธ วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อจิตฺตโก อาปชฺชติ, สจิตฺตโก วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ สจิตฺตโก อาปชฺชติ, อจิตฺตโก วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ อจิตฺตโก อาปชฺชติ, อจิตฺตโก วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ สจิตฺตโก อาปชฺชติ, สจิตฺตโก วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อาปชฺชนฺโต เทเสติ; เทเสนฺโต อาปชฺชติ; อตฺถาปตฺติ อาปชฺชนฺโต วุฏฺฐาติ; วุฏฺฐหนฺโต อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ กมฺเมน อาปชฺชติ, อกมฺเมน วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺ

ติ อกมฺเมน อาปชฺชติ, กมฺเมน วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ กมฺเมน อาปชฺชติ, กมฺเมน วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ อกมฺเมน อาปชฺชติ, อกมฺเมน วุฏฺฐาติฯ

[อ. นิ. ๔.๒๕๐; ที. นิ. ๓.๓๑๓; วิภ. ๙๓๙] จตฺตาโร อนริยโวหารา – อทิฏฺเฐ ทิฏฺฐวาทิตา, อสฺสุเต สุตวาทิตา, อมุเต มุตวาทิตา, อวิญฺญาเต วิญฺญาตวาทิตาฯ จตฺตาโร อริยโวหารา – อทิฏฺเฐ อทิฏฺฐวาทิตา, อสฺสุเต อสฺสุตวาทิตา, อมุเต อมุตวาทิตา, อวิญฺญาเต อวิญฺญาตวาทิตาฯ อปเรปิ จตฺตาโร อนริยโวหารา – ทิฏฺเฐ อทิฏฺฐวาทิตา, สุเต อสฺสุตวาทิตา, มุเต อมุตวาทิตา, วิญฺญาเต อวิญฺญาตวาทิตาฯ จตฺตาโร อริยโวหารา – ทิฏฺเฐ ทิฏฺฐวาทิตา, สุเต สุตวาทิตา, มุเต มุตวาทิตา, วิญฺญาเต วิญฺญาตวาทิตาฯ

จตฺตาโร ปาราชิกา ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีหิ สาธารณา; จตฺตาโร ปาราชิกา ภิกฺขุนีนํ ภิกฺขูหิ อสาธารณาฯ จตฺตาโร ปริกฺขารา – อตฺถิ ปริกฺขาโร รกฺขิตพฺโพ โคเปตพฺโพ มมายิตพฺโพ ปริภุญฺชิตพฺโพ; อตฺถิ ปริกฺขาโร รกฺขิตพฺโพ โคเปตพฺโพ มมายิตพฺโพ, น ปริภุญฺชิตพฺโพ; อตฺถิ ปริกฺขาโร รกฺขิตพฺโพ โคเปตพฺโพ, น มมายิตพฺโพ น ปริภุญฺชิตพฺโพ; อตฺถิ ปริกฺขาโร น รกฺขิตพฺโพ น โคเปตพฺโพ, น มมายิตพฺโพ น ปริภุญฺชิตพฺโพฯ อตฺถาปตฺติ สมฺมุขา อาปชฺชติ, ปรมฺมุขา วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ปรมฺมุขา อาปชฺชติ , สมฺมุขา วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ สมฺมุขา อาปชฺชติ, สมฺมุขา วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ปรมฺมุขา อาปชฺชติ, ปรมฺมุขา วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อชานนฺโต อาปชฺชติ, ชานนฺโต วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ชานนฺโต อาปชฺชติ, อชานนฺโต วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ อชานนฺโต อาปชฺชติ, อชานนฺโต วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ชานนฺโต อาปชฺชติ, ชานนฺโต วุฏฺฐาติฯ

จตูหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ – กาเยน อาปชฺชติ, วาจาย อาปชฺชติ, กาเยน วาจาย อาปชฺชติ, กมฺมวาจาย อาปชฺชติฯ อปเรหิปิ จตูหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ – สงฺฆมชฺเฌ, คณมชฺเฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเก, ลิงฺคปาตุภาเวนฯ จตูหากาเรหิ อาปตฺติยา วุฏฺฐาติ – กาเยน วุฏฺฐาติ, วาจาย วุฏฺฐาติ, กาเยน วาจาย วุฏฺฐาติ, กมฺมวาจาย วุฏฺฐาติฯ อปเรหิปิ จตูหากาเรหิ อาปตฺติยา วุฏฺฐาติ – สงฺฆมชฺเฌ, คณมชฺเฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเก, ลิงฺคปาตุภาเวนฯ สห ปฏิลาเภน ปุริมํ ชหติ, ปจฺฉิเม ปติฏฺฐาติ, วิญฺญตฺติโย ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติ, ปณฺณตฺติโย นิรุชฺฌนฺติฯ สห ปฏิลาเภน ปจฺฉิมํ ชหติ, ปุริเม ปติฏฺฐาติ, วิญฺญตฺติโย ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติ, ปณฺณตฺติโย นิรุชฺฌนฺติฯ จตสฺโส โจทนา – สีลวิปตฺติยา โจเทติ , อาจารวิปตฺติยา โจเทติ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา โจเทติ, อาชีววิปตฺติยา โจเทติฯ จตฺตาโร ปริวาสา – ปฏิจฺฉนฺนปริวาโส , อปฺปฏิจฺฉนฺนปริวาโส, สุทฺธนฺตปริวาโส, สโมธานปริวาโสฯ จตฺตาโร มานตฺตา – ปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ, อปฺปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ, ปกฺขมานตฺตํ, สโมธานมานตฺตํฯ จตฺตาโร มานตฺตจาริกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติจฺเฉทา – สหวาโส, วิปฺปวาโส, อนาโรจนา, อูเน คเณ จรติฯ จตฺตาโร สามุกฺกํสา ฯ จตฺตาโร ปฏิคฺคหิตปริโภคา – ยาวกาลิกํ, ยามกาลิกํ, สตฺตาหกาลิกํ, ยาวชีวิกํฯ จตฺตาริ มหาวิกฏานิ – คูถํ, มุตฺตํ, ฉาริกา, มตฺติกาฯ จตฺตาริ กมฺมานิ – อปโลกนกมฺมํ, ญตฺติกมฺมํ, ญตฺติทุติยกมฺมํ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมํฯ อปรานิปิ จตฺตาริ กมฺมานิ – อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน สมคฺคกมฺมํฯ จตสฺโส วิปตฺติโย – สีลวิปตฺติ, อาจารวิปตฺติ, ทิฏฺฐิวิปตฺติ, อาชีววิปตฺติฯ จตฺตาริ อธิกรณานิ – วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํฯ [อ. นิ. ๔.๒๑๑] จตฺตาโร ปริสทูสนา – ภิกฺขุ ทุสฺสีโล ปาปธมฺโม ปริสทูสโน, ภิกฺขุนี ทุสฺสีลา ปาปธมฺมา ปริสทูสนา, อุปาสโก ทุสฺสีโล ปาปธมฺโม ปริสทูสโน, อุปาสิกา ทุสฺสีลา ปาปธมฺมา ปริสทูสนาฯ จตฺตาโร ปริสโสภนา [ปริสโสภณา (สฺยา. ก.)] – ภิกฺขุ สีล

วา กลฺยาณธมฺโม ปริสโสภโน, ภิกฺขุนี สีลวตี กลฺยาณธมฺมา ปริสโสภนา, อุปาสโก สีลวา กลฺยาณธมฺโม ปริสโสภโน, อุปาสิกา สีลวตี กลฺยาณธมฺมา ปริสโสภนาฯ

อตฺถาปตฺติ อาคนฺตุโก อาปชฺชติ, โน อาวาสิโก; อตฺถาปตฺติ อาวาสิโก อาปชฺชติ, โน อาคนฺตุโก; อตฺถาปตฺติ อาคนฺตุโก เจว อาปชฺชติ อาวาสิโก จ อตฺถาปตฺติ เนว อาคนฺตุโก อาปชฺชติ, โน อาวาสิโกฯ อตฺถาปตฺติ คมิโก อาปชฺชติ, โน อาวาสิโก; อตฺถาปตฺติ อาวาสิโก อาปชฺชติ, โน คมิโก; อตฺถาปตฺติ คมิโก เจว อาปชฺชติ อาวาสิโก จ; อตฺถาปตฺติ เนว คมิโก อาปชฺชติ โน อาวาสิโกฯ อตฺถิ วตฺถุนานตฺตตา โน อาปตฺตินานตฺตตา, อตฺถิ อาปตฺตินานตฺตตา โน วตฺถุนานตฺตตา, อตฺถิ วตฺถุนานตฺตตา เจว อาปตฺตินานตฺตตา จ, อตฺถิ เนว วตฺถุนานตฺตตา โน อาปตฺตินานตฺตตาฯ อตฺถิ วตฺถุสภาคตา โน อาปตฺติสภาคตา, อตฺถิ อาปตฺติสภาคตา โน วตฺถุสภาคตา, อตฺถิ วตฺถุสภาคตา เจว อาปตฺติสภาคตา จ อตฺถิ เนว วตฺถุสภาคตา โน อาปตฺติสภาคตาฯ อตฺถาปตฺติ อุปชฺฌาโย อาปชฺชติ โน สทฺธิวิหาริโก, อตฺถาปตฺติ สทฺธิวิหาริโก อาปชฺชติ โน อุปชฺฌาโย, อตฺถาปตฺติ อุปชฺฌาโย เจว อาปชฺชติ สทฺธิวิหาริโก จ, อตฺถาปตฺติ เนว อุปชฺฌาโย อาปชฺชติ โน สทฺธิวิหาริโกฯ อตฺถาปตฺติ อาจริโย อาปชฺชติ โน อนฺเตวาสิโก, อตฺถาปตฺติ อนฺเตวาสิโก อาปชฺชติ โน อาจริโย, อตฺถาปตฺติ อาจริโย เจว อาปชฺชติ อนฺเตวาสิโก จ, อตฺถาปตฺติ เนว อาจริโย อาปชฺชติ โน อนฺเตวาสิโกฯ จตฺตาโร ปจฺจยา อนาปตฺติ วสฺสจฺเฉทสฺส – สงฺโฆ วา ภินฺโน โหติ, สงฺฆํ วา ภินฺทิตุกามา โหนฺติ, ชีวิตนฺตราโย วา โหติ, พฺรหฺมจริยนฺตราโย วา โหติฯ จตฺตาริ วจีทุจฺจริตานิ – มุสาวาโท, ปิสุณา วาจา, ผรุสา วาจา, สมฺผปฺปลาโปฯ จตฺตาริ วจีสุจริตานิ – สจฺจวาจา, อปิสุณา วาจา, สณฺหา วาจา, มนฺตา ภาสาฯ อตฺถิ อาทิยนฺโต ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, ปโยเชนฺโต ลหุกํ; อตฺถิ อาทิยนฺโต ลหุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, ปโยเชนฺโต ครุกํ, อตฺถิ อาทิยนฺโตปิ ปโยเชนฺโตปิ ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; อตฺถิ อาทิยนฺโตปิ ปโยเชนฺโตปิ ลหุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ

อตฺถิ ปุคฺคโล อภิวาทนารโห, โน ปจฺจุฏฺฐานารโห; อตฺถิ ปุคฺคโล ปจฺจุฏฺฐานารโห, โน อภิวาทนารโห; อตฺถิ ปุคฺคโล อภิวาทนารโห เจว ปจฺจุฏฺฐานารโห จ; อตฺถิ ปุคฺคโล เนว อภิวาทนารโห โน ปจฺจุฏฺฐานารโหฯ อตฺถิ ปุคฺคโล อาสนารโห, โน อภิวาทนารโห; อตฺถิ ปุคฺคโล อภิวาทนารโห, โน อาสนารโห; อตฺถิ ปุคฺคโล อาสนารโห เจว อภิวาทนารโห จ; อตฺถิ ปุคฺคโล เนว อาสนารโห โน อภิวาทนารโหฯ อตฺถาปตฺติ กาเล อาปชฺชติ, โน วิกาเล; อตฺถาปตฺติ วิกาเล อาปชฺชติ, โน กาเล; อตฺถาปตฺติ กาเล เจว อาปชฺชติ วิกาเล จ; อตฺถาปตฺติ เนว กาเล อาปชฺชติ โน วิกาเลฯ อตฺถิ ปฏิคฺคหิตํ กาเล กปฺปติ, โน วิกาเล; อตฺถิ ปฏิคฺคหิตํ วิกาเล กปฺปติ, โน กาเล; อตฺถิ ปฏิคฺคหิตํ กาเล เจว กปฺปติ วิกาเล จ; อตฺถิ ปฏิคฺคหิตํ เนว กาเล กปฺปติ โน วิกาเลฯ อตฺถาปตฺติ ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ อาปชฺชติ, โน มชฺฌิเมสุ; อตฺถาปตฺติ มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ อาปชฺชติ, โน ปจฺจนฺติเมสุ; อตฺถาปตฺติ ปจฺจนฺติเมสุ เจว ชนปเทสุ อาปชฺชติ มชฺฌิเมสุ จ; อตฺถาปตฺติ เนว ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ อาปชฺชติ โน มชฺฌิเมสุฯ อตฺถิ ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ กปฺปติ, โน มชฺฌิเมสุ; อตฺถิ มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ กปฺปติ, โน ปจฺจนฺติเมสุ; อตฺถิ ปจฺจนฺติเมสุ เจว ชนปเทสุ กปฺปติ มชฺฌิเมสุ จ; อตฺถิ เนว ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ กปฺปติ โน มชฺฌิเมสุฯ อตฺถาปตฺติ อนฺโต อาปชฺชติ, โน พหิ; อตฺถาปตฺติ พหิ อาปชฺชติ, โน อนฺโต; อตฺถาปตฺติ อนฺโต เจว อาปชฺชติ พหิ จ; อตฺถาปตฺติ เนว อนฺโต อาปชฺชติ โน พหิฯ อตฺถาปตฺติ อนฺโตสีมาย อาปชฺชติ, โน พหิสีมาย; อตฺถาปตฺติ พหิสีมาย อาปชฺชติ, โน อนฺโตสีมาย; อตฺถาปตฺติ อนฺโตสีมาย เจว อาปชฺชติ พหิสีมาย จ; อตฺถาปตฺติ เนว อนฺโตสีมาย อาปชฺชติ โน พหิสีมายฯ อตฺถาปตฺติ คาเม อาปชฺชติ, โน อรญฺเญ; อตฺถาปตฺติ อร

ญฺเญ อาปชฺชติ, โน คาเม; อตฺถาปตฺติ คาเม เจว อาปชฺชติ อรญฺเญ จ; อตฺถาปตฺติ เนว คาเม อาปชฺชติ โน อรญฺเญฯ

จตสฺโส โจทนา – วตฺถุสนฺทสฺสนา, อาปตฺติสนฺทสฺสนา, สํวาสปฏิกฺเขโป , สามีจิปฏิกฺเขโปฯ จตฺตาโร ปุพฺพกิจฺจาฯ จตฺตาโร ปตฺตกลฺลาฯ จตฺตาริ อนญฺญปาจิตฺติยานิฯ จตสฺโส ภิกฺขุสมฺมุติโยฯ [อ. นิ. ๔.๑๗; วิภ. ๙๓๙; ที. นิ. ๓.๓๑๑] จตฺตาริ อคติคมนานิ – ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติฯ จตฺตาริ นาคติคมนานิ – น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติฯ จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคโต อลชฺชี ภิกฺขุ สงฺฆํ ภินฺทติ – ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต, โทสาคตึ คจฺฉนฺโต, โมหาคตึ คจฺฉนฺโต, ภยาคตึ คจฺฉนฺโตฯ จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคโต เปสโล ภิกฺขุ ภินฺนํ สงฺฆํ สมคฺคํ กโรติ – น ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต, น โทสาคตึ คจฺฉนฺโต, น โมหาคตึ คจฺฉนฺโต, น ภยาคตึ คจฺฉนฺโตฯ จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน วินโย น ปุจฺฉิตพฺโพ – ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ , ภยาคตึ คจฺฉติฯ จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา วินโย น ปุจฺฉิตพฺโพ – ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติฯ จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน วินโย น วิสฺสชฺเชตพฺโพ – ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติฯ จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา วินโย น วิสฺสชฺเชตพฺโพ – ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติฯ จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค น ทาตพฺโพ – ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ , โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติฯ จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคเต ภิกฺขุนา สทฺธึ วินโย น สากจฺฉิตพฺโพ – ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติฯ อตฺถาปตฺติ คิลาโน อาปชฺชติ, โน อคิลาโน; อตฺถาปตฺติ อคิลาโน อาปชฺชติ, โน คิลาโน; อตฺถาปตฺติ คิลาโน เจว อาปชฺชติ อคิลาโน จ; อตฺถาปตฺติ เนว คิลาโน อาปชฺชติ โน อคิลาโนฯ จตฺตาริ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ จตฺตาริ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ

จตุกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

สกวาจาย กาเยน, ปสฺสุโต จ อจิตฺตโก;
อาปชฺชนฺโต จ กมฺเมน, โวหารา จตุโร ตถาฯ

ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนญฺจ, ปริกฺขาโร จ สมฺมุขา;
อชานกาเย มชฺเฌ จ, วุฏฺฐาติ ทุวิธา ตถาฯ

ปฏิลาเภน โจทนา, ปริวาสา จ วุจฺจติ;
มานตฺตจาริกา จาปิ, สามุกฺกํสา ปฏิคฺคหิฯ

มหาวิกฏกมฺมานิ, ปุน กมฺเม วิปตฺติโย;
อธิกรณา ทุสฺสีลา จ, โสภนาคนฺตุเกน จฯ

คมิโก วตฺถุนานตฺตา, สภาคุปชฺฌาเยน จ;
อาจริโย ปจฺจยา วา, ทุจฺจริตํ สุจริตํฯ

อาทิยนฺโต ปุคฺคโล จ, อรโห อาสเนน จ;
กาเล จ กปฺปติ เจว, ปจฺจนฺติเมสุ กปฺปติฯ

อนฺโต อนฺโต จ สีมาย, คาเม จ โจทนาย จ;
ปุพฺพกิจฺจํ ปตฺตกลฺลํ, อนญฺญา สมฺมุติโย จฯ

อคติ นาคติ เจว, อลชฺชี เปสเลน จ;
ปุจฺฉิตพฺพา ทุเว เจว, วิสฺสชฺเชยฺยา ตถา ทุเว;
อนุโยโค จ สากจฺฉา, คิลาโน ฐปเนน จาติฯ

๕. ปญฺจกวาโร

๓๒๕. ปญฺจ อาปตฺติโยฯ ปญฺจ อาปตฺติกฺขนฺธาฯ ปญฺจ วินีตวตฺถูนิฯ ปญฺจ กมฺมานิ อานนฺตริกานิฯ ปญฺจ ปุคฺคลา นิยตาฯ ปญฺจ เฉทนกา อาปตฺติโยฯ ปญฺจหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปญฺจ อาปตฺติโยฯ มุสาวาทปจฺจยา ปญฺจหากาเรหิ กมฺมํ น อุเปติ – สยํ วา กมฺมํ น กโรติ, ปรํ วา น อชฺเฌสติ, ฉนฺทํ วา ปาริสุทฺธึ วา น เทติ, กยิรมาเน กมฺเม ปฏิกฺโกสติ, กเต วา ปน กมฺเม อธมฺมทิฏฺฐิ โหติฯ ปญฺจหากาเรหิ กมฺมํ อุเปติ – สยํ วา กมฺมํ กโรติ, ปรํ วา อชฺเฌสติ, ฉนฺทํ วา ปาริสุทฺธึ วา เทติ, กยิรมาเน กมฺเม นปฺปฏิกฺโกสติ, กเต วา ปน กมฺเม ธมฺมทิฏฺฐิ โหติฯ ปญฺจ ปิณฺฑปาติกสฺส ภิกฺขุโน กปฺปนฺติ – อนามนฺตจาโร, คณโภชนํ, ปรมฺปรโภชนํ, อนธิฏฺฐานํ, อวิกปฺปนาฯ [อ. นิ. ๕.๑๐๒] ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุสฺสงฺกิตปริสงฺกิโต โหติ – ปาปภิกฺขุปิ อกุปฺปธมฺโมปิ เวสิยาโคจโร วา โหติ, วิธวาโคจโร วา โหติ, ถุลฺลกุมาริโคจโร วา โหติ, ปณฺฑก โคจโร วา โหติ, ภิกฺขุนิโคจโร วา โหติฯ ปญฺจ เตลานิ – ติลเตลํ, สาสปเตลํ, มธุกเตลํ, เอรณฺฑกเตลํ, วสาเตลํฯ ปญฺจ วสานิ – อจฺฉวสํ, มจฺฉวสํ, สุสุกาวสํ, สูกรวสํ, คทฺรภวสํฯ [อ. นิ. ๕.๑๓๐; ที. นิ. ๓.๓๑๖] ปญฺจ พฺยสนานิ – ญาติพฺยสนํ, โภคพฺยสนํ, โรคพฺยสนํ, สีลพฺยสนํ, ทิฏฺฐิพฺยสนํฯ [อ. นิ. ๕.๑๓๐; ที. นิ. ๓.๓๑๖] ปญฺจ สมฺปทา – ญาติสมฺปทา, โภคสมฺปทา, อโรคสมฺปทา, สีลสมฺปทา, ทิฏฺฐิสมฺปทาฯ ปญฺจ นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิโย อุปชฺฌายมฺหา – อุปชฺฌาโย ปกฺกนฺโต วา โหติ, วิพฺภนฺโต วา, กาลงฺกโต วา, ปกฺขสงฺกนฺโต วา, อาณตฺติเยว ปญฺจมีฯ ปญฺจ ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา – อทฺธานหีโน, องฺคหีโน, วตฺถุวิปนฺโน, กรณทุกฺกฏโก, อปริปูโรฯ ปญฺจ ปํสุกูลานิ – โสสานิกํ, ปาปณิกํ, อุนฺทูรกฺขายิกํ, อุปจิกกฺขายิกํ, อคฺคิทฑฺฒํฯ อปรานิปิ ปญฺจ ปํสุกูลานิ – โคขายิกํ, อชกฺขายิกํ, ถูปจีวรํ, อาภิเสกิกํ, คตปฏิยาคตํ [ภตปฏิยาภตํ (ก.)]ฯ ปญฺจ อวหารา – เถยฺยาวหาโร, ปสยฺหาวหาโร, ปริกปฺปาวหาโร , ปฏิจฺฉนฺนาวหาโร, กุสาวหาโรฯ ปญฺจ มหาโจรา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึฯ ปญฺจ อวิสฺสชฺชนิยานิฯ ปญฺจ อเวภงฺคิยานิฯ ปญฺจาปตฺติโย กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโตฯ ปญฺจาปตฺติโย กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ, จิตฺตโตฯ ปญฺจาปตฺติโย เทสนาคามินิโยฯ ปญฺจ สงฺฆา ฯ ปญฺจ ปาติโมกฺขุทฺเทสาฯ สพฺพปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ วินยธร

ปญฺจเมน คเณน อุปสมฺปาเทตพฺพํฯ ปญฺจานิสํสา กถินตฺถาเรฯ ปญฺจ กมฺมานิฯ ยาวตติยเก ปญฺจ อาปตฺติโยฯ ปญฺจหากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ปญฺจหากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ปญฺจหากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปญฺจ อกปฺปิยานิ น ปริภุญฺชิตพฺพานิ – อทินฺนญฺจ โหติ, อวิทิตญฺจ โหติ, อกปฺปิยญฺจ โหติ, อปฺปฏิคฺคหิตญฺจ โหติ, อกตาติริตฺตญฺจ โหติฯ ปญฺจ กปฺปิยานิ ปริภุญฺชิตพฺพานิ – ทินฺนญฺจ โหติ, วิทิตญฺจ โหติ, กปฺปิยญฺจ โหติ, ปฏิคฺคหิตญฺจ โหติ, กตาติริตฺตญฺจ โหติฯ ปญฺจ ทานานิ อปุญฺญานิ ปุญฺญสมฺมตานิ โลกสฺมึ [โลกสฺส (สฺยา.)] – มชฺชทานํ, สมชฺชทานํ, อิตฺถิทานํ, อุสภทานํ, จิตฺตกมฺมทานํฯ ปญฺจ อุปฺปนฺนา ทุปฺปฏิวิโนทยา [วิโนทิยา (สฺยา.)] – อุปฺปนฺโน ราโค ทุปฺปฏิวิโนทโย, อุปฺปนฺโน โทโส ทุปฺปฏิวิโนทโย, อุปฺปนฺโน โมโห ทุปฺปฏิวิโนทโย, อุปฺปนฺนํ ปฏิภานํ ทุปฺปฏิวิโนทยํ, อุปฺปนฺนํ คมิยจิตฺตํ ทุปฺปฏิวิโนทยํ ฯ ปญฺจานิสํสา สมฺมชฺชนิยา – สกจิตฺตํ ปสีทติ, ปรจิตฺตํ ปสีทติ, เทวตา อตฺตมนา โหนฺติ, ปาสาทิกสํวตฺตนิกกมฺมํ อุปจินติ, กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติฯ อปเรปิ ปญฺจานิสํสา สมฺมชฺชนิยา – สกจิตฺตํ ปสีทติ, ปรจิตฺตํ ปสีทติ, เทวตา อตฺตมนา โหนฺติ, สตฺถุสาสนํ กตํ โหติ, ปจฺฉิมา ชนตา ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชติฯ

ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “พาโล” ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ น อุคฺคณฺหาติ, ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ น อุคฺคณฺหาติ, อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ น อุคฺคเหตฺวา ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ น อุคฺคเหตฺวา อธมฺเมน กาเรติ อปฺปฏิญฺญายฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “ปณฺฑิโต” ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ อุคฺคณฺหาติ, ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ อุคฺคณฺหาติ, อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ อุคฺคเหตฺวา ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ อุคฺคเหตฺวา ธมฺเมน กาเรติ ปฏิญฺญายฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติยา มูลํ น ชานาติ, อาปตฺติสมุทยํ น ชานาติ, อาปตฺตินิโรธํ น ชานาติ, อาปตฺตินิโรธคามินึ ปฏิปทํ น ชานาติฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติยา มูลํ ชานาติ, อาปตฺติสมุทยํ ชานาติ, อาปตฺตินิโรธํ ชานาติ , อาปตฺตินิโรธคามินึ ปฏิปทํ ชานาติฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อธิกรณํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส มูลํ น ชานาติ, อธิกรณสมุทยํ น ชานาติ, อธิกรณนิโรธํ น ชานาติ, อธิกรณนิโรธคามินึ ปฏิปทํ น ชานาติฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อธิกรณํ ชานาติ , อธิกรณสฺส มูลํ ชานาติ, อธิกรณสมุทยํ ชานาติ, อธิกรณนิโรธํ ชานาติ, อธิกรณนิโรธคามินึ ปฏิปทํ ชานาติฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – วตฺถุํ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, อนุปญฺญตฺตึ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – วตฺถุํ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, อนุปญฺญตฺตึ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – ญตฺตึ น ชานาติ, ญตฺติยา กรณํ น ชานาติ, น ปุพฺพกุสโล โหติ, น อปรกุสโล โหติ, อกาลญฺญู จ โหติฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – ญตฺตึ ชานาติ, ญตฺติยา กรณํ ชานาติ, ปุพฺพกุสโล โหติ, อปรกุสโล โหติ, กาลญฺญู จ โหติฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อาจริยปรมฺปรา โข ปนสฺส น สุคฺคหิตา โหติ น สุมนสิกตา น สูปธาริตาฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาค

โต วินยธโร ปณฺฑิโตตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อาจริยปรมฺปรา โข ปนสฺส สุคฺคหิตา โหติ สุมนสิกตา สูปธาริตาฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ น วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ น สุวิภตฺตานิ น สุปฺปวตฺตีนิ น สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโสฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโสฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อธิกรเณ จ น วินิจฺฉยกุสโล โหติฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อธิกรเณ จ วินิจฺฉยกุสโล โหติฯ

[อ. นิ. ๕.๑๘๑; ปริ. ๔๔๓] ปญฺจ อารญฺญิกา – มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา อารญฺญิโก โหติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อารญฺญิโก โหติ, อุมฺมาทา จิตฺตกฺเขปา อารญฺญิโก โหติ, วณฺณิตํ พุทฺเธหิ พุทฺธสาวเกหีติ อารญฺญิโก โหติ, อปิ จ อปฺปิจฺฉญฺเญว นิสฺสาย สนฺตุฏฺฐิญฺเญว นิสฺสาย สลฺเลขญฺเญว นิสฺสาย ปวิเวกญฺเญว นิสฺสาย อิทมตฺถิตญฺเญว [อิทมฏฺฐิตญฺเญว (สี. สฺยา.)] นิสฺสาย อารญฺญิโก โหติฯ ปญฺจ ปิณฺฑปาติกา…เป.… ปญฺจ ปํสุกูลิกา…เป.… ปญฺจ รุกฺขมูลิกา…เป.… ปญฺจ โสสานิกา…เป.… ปญฺจ อพฺโภกาสิกา…เป.… ปญฺจ เตจีวริกา…เป.… ปญฺจ สปทานจาริกา…เป.… ปญฺจ เนสชฺชิกา…เป.… ปญฺจ ยถาสนฺถติกา…เป.… ปญฺจ เอกาสนิกา…เป.… ปญฺจ ขลุปจฺฉาภตฺติกา…เป.… ปญฺจ ปตฺตปิณฺฑิกา – มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, อุมฺมาทา จิตฺตกฺเขปา ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, วณฺณิตํ พุทฺเธหิ พุทฺธสาวเกหีติ ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, อปิ จ อปฺปิจฺฉญฺเญว นิสฺสาย สนฺตุฏฺฐิญฺเญว นิสฺสาย สลฺเลขญฺเญว นิสฺสาย ปวิเวกญฺเญว นิสฺสาย อิทมตฺถิตญฺเญว นิสฺสาย ปตฺตปิณฺฑิโก โหติฯ

[ปริ. ๔๑๗] ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ – อุโปสถํ น ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺโส โหติฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ – อุโปสถํ ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ ชานาติ, ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺโส วาฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ – ปวารณํ น ชานาติ, ปวารณากมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺโส โหติฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ – ปวารณํ ชานาติ, ปวารณากมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ ชานาติ, ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺโส วาฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ – อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺโส โหติฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ – อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ,

ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺโส วาฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา นานิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ – อุโปสถํ น ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺสา โหติฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา อนิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ – อุโปสถํ ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ ชานาติ, ปญฺจวสฺสา วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺสา วาฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา นานิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ – ปวารณํ น ชานาติ, ปวารณากมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺสา โหติฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา อนิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ – ปวารณํ ชานาติ, ปวารณากมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ ชานาติ, ปญฺจวสฺสา วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺสา วาฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา นานิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ – อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺสา โหติฯ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา อนิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ – อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, ปญฺจวสฺสา วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺสา วาฯ

ปญฺจ อาทีนวา อปาสาทิเก – อตฺตาปิ อตฺตานํ อุปวทติ, อนุวิจฺจปิ วิญฺญู ครหนฺติ, ปาปโก กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ, สมฺมูฬฺโห กาลํ กโรติ, กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติฯ ปญฺจานิสํสา ปาสาทิเก – อตฺตาปิ อตฺตานํ น อุปวทติ, อนุวิจฺจปิ วิญฺญู ปสํสนฺติ, กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ, อสมฺมูฬฺโห กาลํ กโรติ, กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติฯ อปเรปิ ปญฺจ อาทีนวา อปาสาทิเก – อปฺปสนฺนา น ปสีทนฺติ, ปสนฺนานํ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตํ โหติ, สตฺถุสาสนํ อกตํ โหติ, ปจฺฉิมา ชนตา ทิฏฺฐานุคตึ นาปชฺชติ, จิตฺตมสฺส น ปสีทติฯ ปญฺจานิสํสา ปาสาทิเก – อปฺปสนฺนา ปสีทนฺติ, ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย โหติ, สตฺถุสาสนํ กตํ โหติ, ปจฺฉิมา ชนตา ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชติ, จิตฺตมสฺส ปสีทติฯ ปญฺจ อาทีนวา กุลูปเก – อนามนฺตจาเร อาปชฺชติ, รโห นิสชฺชาย อาปชฺชติ, ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน อาปชฺชติ, มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสนฺโต อาปชฺชติ, กามสงฺกปฺปพหุโล จ วิหรติฯ ปญฺจ อาทีนวา กุลูปกสฺส ภิกฺขุโน – อติเวลํ กุเลสุ สํสฏฺฐสฺส วิหรโต มาตุคามสฺส อภิณฺหทสฺสนํ, ทสฺสเน สติ สํสคฺโค, สํสคฺเค สติ วิสฺสาโส, วิสฺสาเส สติ โอตาโร, โอติณฺณจิตฺตสฺเสตํ ภิกฺขุโน ปาฏิกงฺขํ อนภิรโต วา พฺรหฺมจริยํ จริสฺสติ อญฺญตรํ วา สํกิลิฏฺฐํ อาปตฺตึ อาปชฺชิสฺสติ สิกฺขํ วา ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสติฯ

[ปาจิ. ๔๒] ปญฺจ พีชชาตานิ – มูลพีชํ, ขนฺธพีชํ, ผฬุพีชํ, อคฺคพีชํ, พีชพีชญฺเญว [พีชพีชเมว (ก.)] ปญฺจมํฯ ปญฺจหิ สมณกปฺเปหิ ผลํ ปริภุญฺชิตพฺพํ – อคฺคิปริชิตํ, สตฺถปริชิตํ, นขปริชิตํ, อพีชํ, นิพฺพตฺตพีชญฺเญว [นิพฺพฏฺฏพีชญฺเญว (สี.), นิพฺพฏฺพีชญฺเญว (สฺยา.), นิปฺปฏฺฏพีชญฺเญว (ก.)] ปญฺจมํฯ ปญฺจ วิสุทฺธิโย – นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ, อยํ ปฐมา วิสุทฺธิ; นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ, อยํ ทุติยา วิสุทฺธิ; นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา เตรส สงฺฆาทิเสเส อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ, อยํ ตติยา วิสุทฺธิ; นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา เตรส สงฺฆาทิเสเส อุทฺทิสิตฺวา ทฺเว อนิยเต อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ, อยํ จตุตฺถา วิสุทฺธิ; วิตฺถาเรเนว ปญฺจมีฯ อปราปิ ปญฺจ วิสุทฺธิโย – สุตฺตุทฺเทโส, ปาริสุทฺธิอุโปสโถ, อธิฏฺฐานุโปสโถ, ปวารณา,

สามคฺคีอุโปสโถเยว ปญฺจโมฯ ปญฺจานิสํสา วินยธเร – อตฺตโน สีลกฺขนฺโธ สุคุตฺโต โหติ สุรกฺขิโต, กุกฺกุจฺจปกตานํ ปฏิสรณํ โหติ, วิสารโท สงฺฆมชฺเฌ โวหรติ, ปจฺจตฺถิเก สหธมฺเมน สุนิคฺคหิตํ นิคฺคณฺหาติ, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา ปฏิปนฺโน โหติฯ ปญฺจ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ ฯ ปญฺจ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานีติฯ

ปญฺจกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาปตฺติ อาปตฺติกฺขนฺธา, วินีตานนฺตเรน จ;
ปุคฺคลา เฉทนา เจว, อาปชฺชติ จ ปจฺจยาฯ

น อุเปติ อุเปติ จ, กปฺปนฺตุสงฺกิเตลญฺจ;
วสํ พฺยสนา สมฺปทา, ปสฺสทฺธิ ปุคฺคเลน จฯ

โสสานิกํ ขายิตญฺจ, เถยฺยํ โจโร จ วุจฺจติ;
อวิสฺสชฺชิ อเวภงฺคิ, กายโต กายวาจโตฯ

เทสนา สงฺฆํ อุทฺเทสํ, ปจฺจนฺติกถิเนน จ;
กมฺมานิ ยาวตติยํ, ปาราชิถุลฺลทุกฺกฏํฯ

อกปฺปิยํ กปฺปิยญฺจ, อปุญฺญทุวิโนทยา;
สมฺมชฺชนี อปเร จ, ภาสํ อาปตฺติเมว จฯ

อธิกรณํ วตฺถุ ญตฺติ, อาปตฺตา อุภยานิ จ;
ลหุกฏฺฐมกา เอเต, กณฺหสุกฺกา วิชานถฯ

อรญฺญํ ปิณฺฑปาตญฺจ, ปํสุรุกฺขสุสานิกา;
อพฺโภกาโส จีวรญฺจ, สปทาโน นิสชฺชิโกฯ

สนฺถติ ขลุ ปจฺฉาปิ, ปตฺตปิณฺฑิกเมว จ;
อุโปสถํ ปวารณํ, อาปตฺตานาปตฺติปิ จฯ

กณฺหสุกฺกปทา เอเต, ภิกฺขุนีนมฺปิ เต ตถา;
อปาสาทิกปาสาทิ, ตเถว อปเร ทุเวฯ

กุลูปเก อติเวลํ, พีชํ สมณกปฺปิ จ;
วิสุทฺธิ อปเร เจว, วินยาธมฺมิเกน จ;

ธมฺมิกา จ ตถา วุตฺตา, นิฏฺฐิตา สุทฺธิปญฺจกาติฯ

๖. ฉกฺกวาโร

๓๒๖. [ที. นิ. ๓.๓๒๔] ฉ อคารวาฯ ฉ คารวาฯ ฉ วินีตวตฺถูนิฯ ฉ สามีจิโยฯ ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานาฯ ฉจฺเฉทนกา อาปตฺติโยฯ ฉหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ฉานิสํสา วินยธเรฯ ฉ ปรมานิฯ ฉารตฺตํ ติจีวเรน วิปฺปวสิตพฺพํฯ ฉ จีวรานิ ฯ ฉ รชนานิฯ ฉ อาปตฺติโย กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ น วาจโตฯ ฉ อาปตฺติโย วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ น กายโตฯ ฉ อาปตฺติโย กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ ฉ กมฺมานิฯ ฉ วิวาทมูลานิฯ ฉ อนุวาทมูลานิฯ ฉ สารณียา ธมฺมา ทีฆโสฯ ฉ วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา, ติริยํ ฉ วิทตฺถิโยฯ ฉ นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิโย อาจริยมฺหาฯ ฉ นหาเน อนุปญฺญตฺติโย – วิปฺปกตจีวรํ อาทาย ปกฺกมติ, วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติฯ

[มหาว. ๘๕ อาทโย] ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตพฺโพ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ – อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสกฺเขน ปญฺญกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสกฺเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสกฺเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วาฯ

อปเรหิปิ ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตพฺโพ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ – อตฺตนา อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเธ สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสกฺเข สีลกฺขนฺเธ สมาทเปตา; อตฺตนา อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสกฺเข สมาธิกฺขนฺเธ สมาทเปตา; อตฺตนา อเสกฺเขน ปญฺญกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสกฺเข ปญฺญกฺขนฺเธ สมาทเปตา; อตฺตนา อเสกฺเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสกฺเข วิมุตฺติกฺขนฺเธ สมาทเปตา; อตฺตนา อเสกฺเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสกฺเข วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธ สมาทเปตา; ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วาฯ

อปเรหิปิ ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตพฺโพ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ – สทฺโธ โหติ, หิริมา โหติ, โอตฺตปฺปี โหติ, อารทฺธวีริโย โหติ , อุปฏฺฐิตสฺสติ โหติ, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วาฯ

อปเรหิปิ ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตพฺโพ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ – น อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, น อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, น อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ, พหุสฺสุโต โหติ, ปญฺญวา โหติ, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วาฯ

อปเรหิปิ ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตพฺโพ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ – ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหารึ วา คิลานํ อุปฏฺฐาตุํ วา อุปฏฺฐาเปตุํ วา, อนภิรตํ วูปกาเสตุํ วา วูปกาสาเปตุํ วา [อนภิรตึ (ก.)], อุปฺปนฺนํ กุกฺกุจฺจํ ธมฺมโต วิโนเทตุํ [วิโนเทตุํ วา วิโนทาเปตุํ วา (สฺยา.) มหาว. ๘๕], อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติวุฏฺฐานํ ชานาติ, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วาฯ

อปเรหิปิ ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตพฺโพ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ – ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหารึ วา อาภิสมาจาริกาย สิกฺขาย สิกฺขาเปตุํ, อาทิพฺรหฺมจาริยกาย สิกฺขาย วิเนตุํ, อภิธมฺเม วิเนตุํ, อภิวินเย วิเนตุํ, อุปฺปนฺนํ ทิฏฺฐิคตํ ธมฺมโต วิเวเจตุํ, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วาฯ

อปเรหิปิ ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตพฺโพ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ – อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วาฯ

ฉ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ, ฉ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานีติฯ

ฉกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อคารวา คารวา จ, วินีตา สามีจิปิ จ;
สมุฏฺฐานา เฉทนา เจว, อาการานิสํเสน จฯ

ปรมานิ จ ฉารตฺตํ, จีวรํ รชนานิ จ;
กายโต จิตฺตโต จาปิ, วาจโต จิตฺตโตปิ จฯ

กายวาจาจิตฺตโต จ, กมฺมวิวาทเมว จ;
อนุวาทา ทีฆโส จ, ติริยํ นิสฺสเยน จฯ

อนุปญฺญตฺติ อาทาย, สมาทาย ตเถว จ;
อเสกฺเข สมาทเปตา, สทฺโธ อธิสีเลน จ;
คิลานาภิสมาจารี, อาปตฺตาธมฺมธมฺมิกาติฯ

๗. สตฺตกวาโร

๓๒๗. สตฺตาปตฺติโย ฯ สตฺตาปตฺติกฺขนฺธาฯ สตฺต วินีตวตฺถูนิฯ สตฺต สามีจิโยฯ สตฺต อธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณาฯ สตฺต ธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณาฯ สตฺตนฺนํ อนาปตฺติ สตฺตาหกรณีเยน คนฺตุํฯ สตฺตานิสํสา วินยธเรฯ สตฺต ปรมานิ ฯ สตฺตเม อรุณุคฺคมเน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ สตฺต สมถาฯ สตฺต กมฺมานิฯ สตฺต อามกธญฺญานิฯ ติริยํ สตฺตนฺตราฯ คณโภชเน สตฺต อนุปญฺญตฺติโยฯ เภสชฺชานิ ปฏิคฺคเหตฺวา สตฺตาหปรมํ สนฺนิธิการกํ ปริภุญฺชิตพฺพานิฯ กตจีวรํ อาทาย ปกฺกมติฯ กตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติฯ ภิกฺขุสฺส น โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพาฯ ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพาฯ ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา [ปฏิกาตพฺพา (สพฺพตฺถ)

อฏฺฐกถา จ จมฺเปยฺยกฺขนฺธเก อธมฺมกมฺมาทิกถา จ โอโลเกตพฺพา]ฯ สตฺต อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ สตฺต ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ

[อ. นิ. ๗.๗๕] สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหติ – อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สีลวา โหติ, ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน อณุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวี สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ, จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติฯ

อปเรหิปิ สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหติ – อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ ตถารูปสฺส ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธาตา [ธตา (สี. สฺยา.)] วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติฯ

อปเรหิปิ สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหติ – อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติฯ

อปเรหิปิ สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหติ – อาปตฺตึ ชานาติ; อนาปตฺตึ ชานาติ; ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ; ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ; อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ, เสยฺยถิทํ – เอกมฺปิ ชาตึ ทฺเวปิ ชาติโย ติสฺโสปิ ชาติโย จตสฺโสปิ ชาติโย ปญฺจปิ ชาติโย ทสปิ ชาติโย วีสมฺปิ ชาติโย ตึสมฺปิ ชาติโย จตฺตาลีสมฺปิ ชาติโย ปญฺญาสมฺปิ ชาติโย ชาติสตมฺปิ ชาติสหสฺสมฺปิ ชาติสตสหสฺสมฺปิ อเนเกปิ สํวฏฺฏกปฺเป อเนเกปิ วิวฏฺฏกปฺเป อเนเกปิ สํวฏฺฏวิวฏฺฏกปฺเป – "อมุตฺราสึ เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขปฺปฏิสํเวที เอวมายุปริยนฺโต, โส ตโต จุโต อมุตฺร อุทปาทึ; ตตฺราปาสึ เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขปฺปฏิสํเวที เอวมายุปริยนฺโต, โส ตโต จุโต อิธูปปนฺโน"ติ อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ; ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน [อติกฺกนฺตมานุสฺสเกน (ก.)] สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ, สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ – "อิเม วต โภนฺโต สตฺตา กายทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา วจีทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา มโนทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อุปวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปนฺนา, อิเม วา ปน โภนฺโต สตฺตา กายสุจริเตน สมนฺนาคตา วจีสุจริเตน สมนฺนาคตา มโนสุจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิกา สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส

เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปนฺนา’’ติ อิติ ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ; อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติฯ

สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภติ – อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สีลวา โหติ…เป.… สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ, จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติฯ

อปเรหิปิ สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโรฯ โสภติ – อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, พหุสฺสุโต โหติ…เป.… ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺโธ จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติฯ

อปเรหิปิ สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภติ – อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติฯ

อปเรหิปิ สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภติ – อาปตฺตึ ชานาติ; อนาปตฺตึ ชานาติ; ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ; ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ; อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ, เสยฺยถิทํ – เอกมฺปิ ชาตึ ทฺเวปิ ชาติโย… เป.… อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ, ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ…เป.… อิติ ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ; อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติฯ

[ที. นิ. ๓.๓๓๐] สตฺต อสทฺธมฺมา – อสฺสทฺโธ โหติ, อหิริโก โหติ, อโนตฺตปฺปี โหติ, อปฺปสฺสุโต โหติ, กุสีโต โหติ, มุฏฺฐสฺสติ โหติ, ทุปฺปญฺโญ โหติฯ

[ที. นิ. ๓.๓๓๐] สตฺต สทฺธมฺมา – สทฺโธ โหติ, หิริมา โหติ, โอตฺตปฺปี โหติ, พหุสฺสุโต โหติ, อารทฺธวีริโย โหติ, อุปฏฺฐิตสฺสติ โหติ, ปญฺญวา โหตีติฯ

สตฺตกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาปตฺติ อาปตฺติกฺขนฺธา, วินีตา สามีจิปิ จ;
อธมฺมิกา ธมฺมิกา จ, อนาปตฺติ จ สตฺตาหํฯ

อานิสํสา ปรมานิ, อรุณสมเถน จ;
กมฺมา อามกธญฺญา จ, ติริยํ คณโภชเนฯ

สตฺตาหปรมํ อาทาย, สมาทาย ตเถว จ;
น โหติ โหติ โหติ จ, อธมฺมา ธมฺมิกานิ จฯ

จตุโร วินยธรา, จตุภิกฺขู จ โสภเน;
สตฺต เจว อสทฺธมฺมา, สตฺต สทฺธมฺมา เทสิตาติฯ

๘. อฏฺฐกวาโร

๓๒๘. อฏฺฐานิสํเส สมฺปสฺสมาเนน น โส ภิกฺขุ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปิตพฺโพฯ อฏฺฐานิสํเส สมฺปสฺสมาเนน ปเรสมฺปิ สทฺธาย สา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ อฏฺฐ ยาวตติยกาฯ อฏฺฐหากาเรหิ กุลานิ ทูเสติฯ อฏฺฐ มาติกา จีวรสฺส อุปฺปาทายฯ อฏฺฐ มาติกา กถินสฺส อุพฺภารายฯ อฏฺฐ ปานานิฯ [จูฬว. ๓๔๘; อ. นิ. ๘. ๗] อฏฺฐหิ อสทฺธมฺเมหิ อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ ฯ อฏฺฐ โลกธมฺมาฯ อฏฺฐ ครุธมฺมาฯ อฏฺฐ ปาฏิเทสนียาฯ อฏฺฐงฺคิโก มุสาวาโท ฯ อฏฺฐ อุโปสถงฺคานิฯ อฏฺฐ ทูเตยฺยงฺคานิฯ อฏฺฐ ติตฺถิยวตฺตานิฯ อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา มหาสมุทฺเทฯ อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา อิมสฺมึ ธมฺมวินเยฯ อฏฺฐ อนติริตฺตาฯ อฏฺฐ อติริตฺตาฯ อฏฺฐเม อรุณุคฺคมเน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ อฏฺฐ ปาราชิกาฯ อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรนฺตี นาเสตพฺพาฯ อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรนฺติยา เทสิตาปิ อเทสิตา โหติฯ อฏฺฐวาจิกา อุปสมฺปทาฯ อฏฺฐนฺนํ ปจฺจุฏฺฐาตพฺพํฯ อฏฺฐนฺนํ อาสนํ ทาตพฺพํฯ อุปาสิกา อฏฺฐ วรานิ ยาจติฯ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก สมฺมนฺนิตพฺโพ [สมฺมนิตพฺโพ (ก.)]ฯ อฏฺฐานิสํสา วินยธเรฯ อฏฺฐ ปรมานิฯ ตสฺสปาปิยสิกกมฺมกเตน ภิกฺขุนา อฏฺฐสุ ธมฺเมสุ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ อฏฺฐ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ อฏฺฐ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานีติฯ

อฏฺฐกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

น โส ภิกฺขุ ปเรสมฺปิ, ยาวตติยทูสนา;
มาติกา กถินุพฺภารา, ปานา อภิภูเตน จฯ

โลกธมฺมา ครุธมฺมา, ปาฏิเทสนียา มุสา;

อุโปสถา จ ทูตงฺคา, ติตฺถิยา สมฺพุทฺเธปิ จฯ

อพฺภุตา อนติริตฺตํ, อติริตฺตํ นิสฺสคฺคิยํ;
ปาราชิกฏฺฐมํ วตฺถุ, อเทสิตูปสมฺปทาฯ

ปจฺจุฏฺฐานาสนญฺเจว, วรํ โอวาทเกน จ;
อานิสํสา ปรมานิ, อฏฺฐธมฺเมสุ วตฺตนา;
อธมฺมิกา ธมฺมิกา จ, อฏฺฐกา สุปฺปกาสิตาติฯ

๙. นวกวาโร

๓๒๙. นว อาฆาตวตฺถูนิฯ นว อาฆาตปฏิวินยาฯ นว วินีตวตฺถูนิฯ นว ปฐมาปตฺติกาฯ นวหิ สงฺโฆ ภิชฺชติฯ นว ปณีตโภชนานิ ฯ นวมํเสหิ ทุกฺกฏํฯ นว ปาติโมกฺขุทฺเทสาฯ นว ปรมานิฯ นว ตณฺหามูลกา ธมฺมาฯ นว วิธมานาฯ นว จีวรานิ อธิฏฺฐาตพฺพานิฯ นว จีวรานิ น วิกปฺเปตพฺพานิฯ ทีฆโส นว วิทตฺถิโย สุคตวิทตฺถิยาฯ นว อธมฺมิกานิ ทานานิฯ นว อธมฺมิกา ปฏิคฺคหาฯ นว อธมฺมิกา ปริโภคา – ตีณิ ธมฺมิกานิ ทานานิ, ตโย ธมฺมิกา ปฏิคฺคหา, ตโย ธมฺมิกา ปริโภคาฯ นว อธมฺมิกา สญฺญตฺติโย [ปญฺญตฺติโย (สพฺพตฺถ) อฏฺฐกถา จ สมถกฺขนฺธเก กณฺหปกฺขนวกญฺจ โอโลเกตพฺพํ]ฯ นว ธมฺมิกา สญฺญตฺติโยฯ อธมฺมกมฺเม ทฺเว นวกานิฯ ธมฺมกมฺเม ทฺเว นวกานิฯ นว อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ นว ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานีติฯ

นวกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาฆาตวตฺถุวินยา, วินีตา ปฐเมน จ;
ภิชฺชติ จ ปณีตญฺจ, มํสุทฺเทสปรมานิ จฯ

ตณฺหา มานา อธิฏฺฐานา, วิกปฺเป จ วิทตฺถิโย;
ทานา ปฏิคฺคหา โภคา, ติวิธา ปุน ธมฺมิกาฯ

อธมฺมธมฺมสญฺญตฺติ, ทุเว ทฺเว นวกานิ จ;
ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ, อธมฺมธมฺมิกานิ จาติฯ

๑๐. ทสกวาโร

๓๓๐. ทส อาฆาตวตฺถูนิฯ ทส อาฆาตปฏิวินยาฯ ทส วินีตวตฺถูนิฯ ทสวตฺถุกา มิจฺฉาทิฏฺฐิฯ ทสวตฺถุกา สมฺมาทิฏฺฐิฯ ทส อนฺตคฺคาหิกา ทิฏฺฐิฯ ทส มิจฺฉตฺตาฯ ทส สมฺมตฺตาฯ ทส อกุสลกมฺมปถาฯ ทส กุสลกมฺมป

ถาฯ ทส อธมฺมิกา สลากคฺคาหาฯ ทส ธมฺมิกา สลากคฺคาหาฯ สามเณรานํ ทส สิกฺขาปทานิฯ ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สามเณโร นาเสตพฺโพฯ

ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ น อุคฺคณฺหาติ, ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ น อุคฺคณฺหาติ , อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ อนุคฺคเหตฺวา ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ อนุคฺคเหตฺวา อธมฺเมน กาเรติ, อปฺปฏิญฺญาย อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติยา มูลํ น ชานาติ, อาปตฺติสมุทยํ น ชานาติ, อาปตฺตินิโรธํ น ชานาติ, อาปตฺตินิโรธคามินึ ปฏิปทํ น ชานาติฯ

ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ อุคฺคณฺหาติ, ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ อุคฺคณฺหาติ, อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ อุคฺคเหตฺวา ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ อุคฺคเหตฺวา ธมฺเมน กาเรติ, ปฏิญฺญาย อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติยา มูลํ ชานาติ, อาปตฺติสมุทยํ ชานาติ, อาปตฺตินิโรธํ ชานาติ, อาปตฺตินิโรธคามินึ ปฏิปทํ ชานาติฯ

อปเรหิปิ ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อธิกรณํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส มูลํ น ชานาติ, อธิกรณสมุทยํ น ชานาติ, อธิกรณนิโรธํ น ชานาติ, อธิกรณนิโรธคามินึ ปฏิปทํ น ชานาติ, วตฺถุํ น ชานาติ, นิทานํ [อุทฺทานํ (ก.)] น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, อนุปญฺญตฺตึ น ชานาติ , อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติฯ

ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อธิกรณํ ชานาติ, อธิกรณสฺส มูลํ ชานาติ, อธิกรณสมุทยํ ชานาติ, อธิกรณนิโรธํ ชานาติ, อธิกรณนิโรธคามินึ ปฏิปทํ ชานาติ, วตฺถุํ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, อนุปญฺญตฺตึ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติฯ

อปเรหิปิ ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – ญตฺตึ น ชานาติ, ญตฺติยา กรณํ น ชานาติ, น ปุพฺพกุสโล โหติ, น อปรกุสโล โหติ, อกาลญฺญู จ โหติ, อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อาจริยปรมฺปรา โข ปนสฺส น สุคฺคหิตา โหติ น สุมนสิกตา น สูปธาริตาฯ

ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – ญตฺตึ ชานาติ, ญตฺติยา กรณํ ชานาติ, ปุพฺพกุสโล โหติ, อปรกุสโล โหติ, กาลญฺญู จ โหติ, อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อาจริยปรมฺปรา โข ปนสฺส สุคฺคหิตา โหติ สุมนสิกตา สูปธาริตาฯ

อปเรหิปิ ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน น สฺวาคตานิ โหนฺติ น สุวิภตฺตานิ น สุปฺปวตฺตีนิ น สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส

อนุพฺยญฺชนโส , อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อธิกรเณ จ น วินิจฺฉยกุสโล โหติฯ

ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต ตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สฺวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อธิกรเณ จ วินิจฺฉยกุสโล โหติฯ

[อ. นิ. ๑๐.๓๓] ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทส อาทีนวา ราชนฺเตปุรปฺปเวสเนฯ ทส ทานวตฺถูนิฯ ทส รตนานิฯ ทสวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆฯ ทสวคฺเคน คเณน อุปสมฺปาเทตพฺพํฯ ทส ปํสุกูลานิฯ ทส จีวรธารณา [จีวรธารณานิ (สฺยา.)]ฯ ทสาหปรมํ อติเรกจีวรํ ธาเรตพฺพํ ฯ ทส สุกฺกานิฯ ทส อิตฺถิโยฯ ทส ภริยาโยฯ เวสาลิยา ทส วตฺถูนิ ทีเปนฺติฯ ทส ปุคฺคลา อวนฺทิยาฯ ทส อกฺโกสวตฺถูนิฯ ทสหากาเรหิ เปสุญฺญํ อุปสํหรติฯ ทส เสนาสนานิฯ ทส วรานิ ยาจึสุฯ ทส อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ ทส ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ ทสานิสํสา ยาคุยาฯ ทส มํสา อกปฺปิยาฯ ทส ปรมานิฯ ทสวสฺเสน ภิกฺขุนา พฺยตฺเตน ปฏิพเลน ปพฺพาเชตพฺพํ อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตพฺโพ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ ทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา พฺยตฺตาย ปฏิพลาย ปพฺพาเชตพฺพํ อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตพฺโพ สามเณรี อุปฏฺฐาเปตพฺพาฯ ทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา พฺยตฺตาย ปฏิพลาย วุฏฺฐาปนสมฺมุติ สาทิตพฺพาฯ ทสวสฺสาย คิหิคตาย สิกฺขา ทาตพฺพาติฯ

ทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาฆาตํ วินยํ วตฺถุ, มิจฺฉา สมฺมา จ อนฺตคา;
มิจฺฉตฺตา เจว สมฺมตฺตา, อกุสลา กุสลาปิ จฯ

สลากา อธมฺมา ธมฺมา, สามเณรา จ นาสนา;
ภาสาธิกรณญฺเจว, ญตฺติลหุกเมว จฯ

ลหุกา ครุกา เอเต, กณฺหสุกฺกา วิชานถ;
อุพฺพาหิกา จ สิกฺขา จ, อนฺเตปุเร จ วตฺถูนิฯ

รตนํ ทสวคฺโค จ, ตเถว อุปสมฺปทา;
ปํสุกูลธารณา จ, ทสาหสุกฺกอิตฺถิโยฯ

ภริยา ทส วตฺถูนิ, อวนฺทิยกฺโกเสน จ;

เปสุญฺญฺเจว เสนานิ, วรานิ จ อธมฺมิกาฯ

ธมฺมิกา ยาคุมํสา จ, ปรมา ภิกฺขุ ภิกฺขุนี;
วุฏฺฐาปนา คิหิคตา, ทสกา สุปฺปกาสิตาติฯ

๑๑. เอกาทสกวาโร

๓๓๑. เอกาทส ปุคฺคลา อนุปสมฺปนฺนา น อุปสมฺปาเทตพฺพา, อุปสมฺปนฺนา นาเสตพฺพาฯ เอกาทส ปาทุกา อกปฺปิยาฯ เอกาทส ปตฺตา อกปฺปิยาฯ เอกาทส จีวรานิ อกปฺปิยานิฯ เอกาทส ยาวตติยกาฯ ภิกฺขุนีนํ เอกาทส อนฺตรายิกา ธมฺมา ปุจฺฉิตพฺพาฯ เอกาทส จีวรานิ อธิฏฺฐาตพฺพานิฯ เอกาทส จีวรานิ น วิกปฺเปตพฺพานิฯ เอกาทเส อรุณุคฺคมเน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ เอกาทส คณฺฐิกา กปฺปิยาฯ เอกาทส วิธา [วีถา (สฺยา.)] กปฺปิยาฯ เอกาทส ปถวี อกปฺปิยาฯ เอกาทส ปถวี กปฺปิยาฯ เอกาทส นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิโยฯ เอกาทส ปุคฺคลา อวนฺทิยาฯ เอกาทส ปรมานิฯ เอกาทส วรานิ ยาจึสุฯ เอกาทส สีมาโทสาฯ อกฺโกสกปริภาสเก ปุคฺคเล เอกาทสา ทีนวา ปาฏิกงฺขาฯ [อ. นิ. ๑๑.๑๕; มิ. ป. ๔.๔.๖] เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวิตาย ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วตฺถุกตาย อนุฏฺฐิตาย ปริจิตาย สุสมารทฺธาย เอกาทสานิสํสา ปาฏิกงฺขา ฯ สุขํ สุปติ, สุขํ ปฏิพุชฺฌติ, น ปาปกํ สุปินํ ปสฺสติ, มนุสฺสานํ ปิโย โหติ, อมนุสฺสานํ ปิโย โหติ, เทวตา รกฺขนฺติ, นาสฺส อคฺคิ วา วิสํ วา สตฺถํ วา กมติ, ตุวฏํ จิตฺตํ สมาธิยติ, มุขวณฺโณ วิปฺปสีทติ, อสมฺมูฬฺโห กาลงฺกโรติ, อุตฺตริ อปฺปฏิวิชฺฌนฺโต พฺรหฺมโลกูปโค โหติ – เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวิตาย ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วตฺถุกตาย อนุฏฺฐิตาย ปริจิตาย สุสมารทฺธาย อิเม เอกาทสานิสํสา ปาฏิกงฺขาติฯ

เอกาทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

นาเสตพฺพา ปาทุกา จ, ปตฺตา จ จีวรานิ จ;
ตติยา ปุจฺฉิตพฺพา จ, อธิฏฺฐานวิกปฺปนาฯ

อรุณา คณฺฐิกา วิธา, อกปฺปิยา จ กปฺปิยํ;
นิสฺสยาวนฺทิยา เจว, ปรมานิ วรานิ จ;
สีมาโทสา จ อกฺโกสา, เมตฺตาเยกาทสา กตาติฯ

เอกุตฺตริกนโยฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

เอกกา จ ทุกา เจว, ติกา จ จตุปญฺจกา;
ฉสตฺตฏฺฐนวกา จ, ทส เอกาทสานิ จฯ

หิตาย สพฺพสตฺตานํ, ญาตธมฺเมน ตาทินา;
เอกุตฺตริกา วิมลา, มหาวีเรน เทสิตาติฯ

เอกุตฺตรินิกาโย นิฏฺฐิโตฯ

อุโปสถาทิปุจฺฉาวิสฺสชฺชนา

อาทิมชฺฌนฺตปุจฺฉนํ

๓๓๒. อุโปสถกมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? ปวารณากมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? ตชฺชนียกมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? นิยสฺสกมฺมสฺส…เป.… ปพฺพาชนียกมฺมสฺส…เป.… ปฏิสารณียกมฺมสฺส…เป.… อุกฺเขปนียกมฺมสฺส…เป.… ปริวาสทานสฺส…เป.… มูลายปฏิกสฺสนาย…เป.… มานตฺตทานสฺส…เป.… อพฺภานสฺส…เป.… อุปสมฺปทากมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? ตชฺชนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? นิยสฺสกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? ปพฺพาชนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? ปฏิสารณียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? อุกฺเขปนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? สติวินยสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเช, กึ ปริโยสานํ? อมูฬฺหวินยสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? ตสฺสปาปิยสิกาย โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? ติณวตฺถารกสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? ติจีวเรน อวิปฺปวาสสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? สนฺถตสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? รูปิยฉฑฺฑกสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? สาฏิยคฺคาหาปกสมฺมุติโย โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? ปตฺตคฺคาหาปกสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? ทณฺฑสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? สิกฺกาสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? ทณฺฑสิกฺกาสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ?

อาทิมชฺฌนฺตวิสฺสชฺชนา

๓๓๓. อุโปสถกมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ? อุโปสถกมฺมสฺส สามคฺคี อาทิ, กิริยา มชฺเฌ, นิฏฺฐานํ ปริโยสานํฯ

ปวารณากมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ? ปวารณากมฺมสฺส สามคฺคี อาทิ, กิริยา มชฺเฌ, นิฏฺฐานํ ปริโยสานํฯ

ตชฺชนียกมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ? ตชฺชนียกมฺมสฺส วตฺถุ จ ปุคฺคโล จ อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺมวาจา ปริโยสานํฯ

นิยสฺสกมฺมสฺส…เป.… ปพฺพาชนียกมฺมสฺส…เป.… ปฏิสารณียกมฺมสฺส…เป.… อุกฺเขปนียกมฺมสฺส…เป.… ปริวาสทานสฺส…เป.… มูลายปฏิกสฺสนาย…เป.… มานตฺตทานสฺส…เป.… อพฺภานสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ? อพฺภานสฺส วตฺถุ จ ปุคฺคโล จ อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺมวาจา ปริโยสานํฯ

อุปสมฺปทากมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ? อุปสมฺปทากมฺมสฺส ปุคฺคโล อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺมวาจา ปริโยสานํฯ

ตชฺชนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ? ตชฺชนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา สมฺมาวตฺตนา อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺมวาจา ปริโยสานํฯ

นิยสฺสกมฺมสฺส...เป.... ปพฺพาชนียกมฺมสฺส...เป.... ปฏิสารณียกมฺมสฺส...เป.... อุกฺเขปนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ? อุกฺเขปนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา สมฺมาวตฺตนา อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺมวาจา ปริโยสานํฯ

สติวินยสฺส โก อาทิ , กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ? สติวินยสฺส วตฺถุ จ ปุคฺคโล จ อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺมวาจา ปริโยสานํฯ

อมูฬฺหวินยสฺส ...เป.... ตสฺสปาปิยสิกาย...เป.... ติณวตฺถารกสฺส...เป.... ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติยา...เป.... ติจีวเรน อวิปฺปวาสสมฺมุติยา...เป.... สนฺถตสมฺมุติยา...เป.... รูปิยฉฑฺฑกสมฺมุติยา...เป.... สาฏิยคฺคาหาปกสมฺมุติยา...เป.... ปตฺตคฺคาหาปกสมฺมุติยา...เป.... ทณฺฑสมฺมุติยา...เป.... สิกฺกาสมฺมุติยา...เป.... ทณฺฑสิกฺกาสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ? ทณฺฑสิกฺกาสมฺมุติยา วตฺถุ จ ปุคฺคโล จ อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺมวาจา ปริโยสานํฯ

อุโปสถาทิปุจฺฉาวิสฺสชฺชนา นิฏฺฐิตาฯ

อตฺถวสปกรณํ

๓๓๔. [อ. นิ. ๑๐.๓๑๔; ปริ. ๒๒] ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย, ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา วินยานุคฺคหายฯ

ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ สงฺฆผาสุฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหายฯ ยํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย ตํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหารายฯ ยํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย ตํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวรายฯ ยํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย ตํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตายฯ ยํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย ตํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทายฯ ยํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย ตํ ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวายฯ ยํ ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย ตํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยาฯ ยํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยา ตํ วินยานุคฺคหายฯ

ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ สงฺฆผาสุฯ ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหายฯ ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหารายฯ ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวรายฯ ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตายฯ ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทายฯ ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวายฯ ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยาฯ ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ วินยานุคฺคหายฯ

ยํ สงฺฆผาสุ ตํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหายฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย ฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวรายฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตายฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทายฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวายฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยาฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ วินยานุคฺคหายฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ สงฺฆสุฏฺฐุฯ

ยํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย…เป.… ยํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย… ยํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย… ยํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย… ยํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย… ยํ ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย… ยํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยา… ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ สงฺฆสุฏฺฐุฯ ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ สงฺฆผาสุฯ ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหายฯ ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหารายฯ ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวรายฯ ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตายฯ ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทายฯ ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวายฯ ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยาติฯ

อตฺถสตํ ธมฺมสตํ, ทฺเว จ นิรุตฺติสตานิ;
จตฺตาริ ญาณสตานิ, อตฺถวเส ปกรเณติฯ

อตฺถวสปกรณํ นิฏฺฐิตํฯ

มหาวคฺโค นิฏฺฐิโตฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปฐมํ อฏฺฐปุจฺฉายํ, ปจฺจเยสุ ปุนฏฺฐ จ;
ภิกฺขูนํ โสฬส เอเต, ภิกฺขุนีนญฺจ โสฬสฯ

เปยฺยาลอนฺตรา เภทา, เอกุตฺตริกเมว จ;
ปวารณตฺถวสิกา, มหาวคฺคสฺส สงฺคโหติฯ

อตฺถวสปกรณํ นิฏฺฐิตํฯ

คาถาสงฺคณิกํ

๑. สตฺตนคเรสุ ปญฺญตฺตสิกฺขาปทํ

๓๓๕.

เอกํสํ จีวรํ กตฺวา, ปคฺคณฺหิตฺวาน อญฺชลึ;
อาสีสมานรูโปว [อาสึสมานรูโปว (สี. สฺยา.)], กิสฺส ตฺวํ อิธ มาคโตฯ

ทฺวีสุ วินเยสุ เย ปญฺญตฺตา;
อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ;
กติ เต สิกฺขาปทา โหนฺติ;
กติสุ นคเรสุ ปญฺญตฺตาฯ

ภทฺทโก เต อุมฺมงฺโค, โยนิโส ปริปุจฺฉสิ;
ตคฺฆ เต อหมกฺขิสฺสํ, ยถาสิ กุสโล ตถาฯ

ทฺวีสุ วินเยสุ เย ปญฺญตฺตา;
อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ;
อฑฺฒุฑฺฒสตานิ เต โหนฺติ;
สตฺตสุ นคเรสุ ปญฺญตฺตาฯ

กตเมสุ สตฺตสุ นคเรสุ ปญฺญตฺตา;
อิงฺฆ เม ตฺวํ พฺยากร นํ [อิงฺฆ เม ตํ พฺยากร (ก.)];
ตํ วจนปถํ [ตว วจนปถํ (สฺยา.)] นิสามยิตฺวา;
ปฏิปชฺเชม หิตาย โน สิยาฯ

เวสาลิยํ ราชคเห, สาวตฺถิยญฺจ อาฬวิยํ;
โกสมฺพิยญฺจ สกฺเกสุ, ภคฺเคสุ เจว ปญฺญตฺตาฯ

กติ เวสาลิยํ ปญฺญตฺตา, กติ ราชคเห กตา;
สาวตฺถิยํ กติ โหนฺติ, กติ อาฬวิยํ กตาฯ

กติ โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺตา, กติ สกฺเกสุ วุจฺจนฺติ;
กติ ภคฺเคสุ ปญฺญตฺตา, ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิโตฯ

ทส เวสาลิยํ ปญฺญตฺตา, เอกวีส ราชคเห กตา;

ฉอูน ตึณิสตานิ, สพฺเพ สาวตฺถิยํ กตาฯ

ฉ อาฬวิยํ ปญฺญตฺตา, อฏฺฐ โกสมฺพิยํ กตา;
อฏฺฐ สกฺเกสุ วุจฺจนฺติ, ตโย ภคฺเคสุ ปญฺญตฺตาฯ

เย เวสาลิยํ ปญฺญตฺตา, เต สุโณหิ ยถาตถํ [ยถากถํ (สี. สฺยา. เอวมุปริปิ)];
เมถุนวิคฺคหุตฺตริ, อติเรกญฺจ กาฬกํฯ

ภูตํ ปรมฺปรภตฺตํ, ทนฺตโปเนน [ทนฺตโปเณน (ก.)] อเจลโก;
ภิกฺขุนีสุ จ อกฺโกโส, ทเสเต เวสาลิยํ กตาฯ

เย ราชคเห ปญฺญตฺตา, เต สุโณหิ ยถาตถํ;
อทินฺนาทานํ ราชคเห, ทฺเว อนุทฺธํสนา ทฺเวปิ จ เภทาฯ

อนฺตรวาสกํ รูปิยํ สุตฺตํ, อุชฺฌาปเนน จ ปาจิตปิณฺฑํ ;
คณโภชนํ วิกาเล จ, จาริตฺตํ นหานํ อูนวีสติฯ

จีวรํ ทตฺวา โวสาสนฺติ, เอเต ราชคเห กตา;
คิรคฺคจริยา ตตฺเถว, ฉนฺททาเนน เอกวีสติฯ

เย สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตา, เต สุโณหิ ยถาตถํ;
ปาราชิกานิ จตฺตาริ, สงฺฆาทิเสสา ภวนฺติ โสฬสฯ

อนิยตา จ ทฺเว โหนฺติ, นิสฺสคฺคิยา จตุวีสติ;
ฉปญฺญาสสตญฺเจว, ขุทฺทกานิ ปวุจฺจนฺติฯ

ทสเยว จ คารยฺหา, ทฺเวสตฺตติ จ เสขิยา;
ฉอูน ตึณิสตานิ, สพฺเพ สาวตฺถิยํ กตาฯ

เย อาฬวิยํ ปญฺญตฺตา, เต สุโณหิ ยถาตถํ;
กุฏิโกสิยเสยฺยา จ, ขณเน คจฺฉ เทวเต;
สปฺปาณกญฺจ สิญฺจนฺติ, ฉ เอเต อาฬวิยํ กตาฯ

เย โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺตา, เต สุโณหิ ยถาตถํ;
มหาวิหาโร โทวจสฺสํ, อญฺญํ ทฺวารํ สุราย จ;
อนาทริยํ สหธมฺโม, ปโยปาเนน อฏฺฐมํฯ

เย สกฺเกสุ ปญฺญตฺตา, เต สุโณหิ ยถาตถํ;

เอฬกโลมานิ ปตฺโต จ, โอวาโท เจว เภสชฺชํฯ

สูจิ อารญฺญิโก เจว, อฏฺเฐเต [ฉ เอเต (สพฺพตฺถ)] กาปิลวตฺถเว;
อุทกสุทฺธิยา โอวาโท, ภิกฺขุนีสุ ปวุจฺจนฺติฯ

เย ภคฺเคสุ ปญฺญตฺตา, เต สุโณหิ ยถาตถํ;
สมาทหิตฺวา วิสิพฺเพนฺติ, สามิเสน สสิตฺถกํฯ

ปาราชิกานิ จตฺตาริ, สงฺฆาทิเสสานิ ภวนฺติ;
สตฺต จ นิสฺสคฺคิยานิ, อฏฺฐ ทฺวตฺตึส ขุทฺทกาฯ

ทฺเว คารยฺหา ตโย เสกฺขา, ฉปฺปญฺญาส สิกฺขาปทา;
ฉสุ นคเรสุ ปญฺญตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

ฉอูน ตีณิสตานิ, สพฺเพ สาวตฺถิยํ กตา;
การุณิเกน พุทฺเธน, โคตเมน ยสสฺสินาฯ

๒. จตุวิปตฺติ

๓๓๖.

ยํ ตํ [ยํ ยํ (ก.)] ปุจฺฉิมฺห อกิตฺตยิ โน;
ตํ ตํ พฺยากตํ อนญฺญถา;
อญฺญํ ตํ ปุจฺฉามิ ตทิงฺฆ พฺรูหิ;
ครุก ลหุกญฺจาปิ สาวเสสํ;
อนวเสสํ ทุฏฺฐุลฺลญฺจ อทุฏฺฐุลฺลํ;
เย จ ยาวตติยกาฯ

สาธารณํ อสาธารณํ;
วิภตฺติโย จ [วิปตฺติโย จ (สี. สฺยา.)] เยหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ;
สพฺพานิเปตานิ วิยากโรหิ;
หนฺท วากฺยํ สุโณม เตฯ

เอกตึสา เย ครุกา, อฏฺเฐตฺถ อนวเสสา;
เย ครุกา เต ทุฏฺฐุลฺลา, เย ทุฏฺฐุลฺลา สา สีลวิปตฺติ;
ปาราชิกํ สงฺฆาทิเสโส, “สีลวิปตฺตี”ติ วุจฺจติฯ

ถุลฺลจฺจยํ ปาจิตฺติยา, ปาฏิเทสนียํ ทุกฺกฏํ;
ทุพฺภาสิตํ โย จายํ, อกฺโกสติ หสาธิปฺปาโย;
อยํ สา อาจารวิปตฺติสมฺมตาฯ

วิปรีตทิฏฺฐึ คณฺหนฺติ, อสทฺธมฺเมหิ ปุรกฺขตา;
อพฺภาจิกฺขนฺติ สมฺพุทฺธํ, ทุปฺปญฺญา โมหปารุตา;
อยํ สา ทิฏฺฐิวิปตฺติสมฺมตาฯ

อาชีวเหตุ อาชีวการณา ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาชีวเหตุ อาชีวการณา สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชติ, อาชีวเหตุ อาชีวการณา – “โย เต วิหาเร วสติ, โส ภิกฺขุ อรหา”ติ ภณติ, อาชีวเหตุ อาชีวการณา ภิกฺขุ ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาชีวเหตุ อาชีวการณา ภิกฺขุนี ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาชีวเหตุ อาชีวการณา สูปํ วา โอทนํ วา อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติฯ อยํ สา อาชีววิปตฺติ สมฺมตาฯ

เอกาทส ยาวตติยกา, เต สุโณหิ ยถาตถํ;
อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา, อฏฺฐ ยาวตติยกา;
อริฏฺโฐ จณฺฑกาฬี จ, อิเม เต ยาวตติยกาฯ

๓. เฉทนกาทิ

๓๓๗. กติ เฉทนกานิ? กติ เภทนกานิ? กติ อุทฺทาลนกานิ? กติ อนญฺญปาจิตฺติยานิ? กติ ภิกฺขุสมฺมุติโย? กติ สามีจิโย? กติ ปรมานิ?

กติ ชานนฺติ ปญฺญตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

ฉ เฉทนกานิฯ เอกํ เภทนกํฯ เอกํ อุทฺทาลนกํฯ จตฺตาริ อนญฺญปาจิตฺติยานิฯ จตสฺโส ภิกฺขุสมฺมุติโยฯ สตฺต สามีจิโยฯ จุทฺทส ปรมานิฯ

โสทส [โสฬส (สี. สฺยา.) อฏฺฐกถา โอโลเกตพฺพา] ชานนฺติ ปญฺญตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

๔. อสาธารณาทิ

๓๓๘.

วีสํ ทฺเว สตานิ ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทานิ;
อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ;
ตีณิ สตานิ จตฺตาริ ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทานิ;

อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุฯ

ฉจตฺตารีสา ภิกฺขูนํ, ภิกฺขุนีหิ อสาธารณา;
สตํ ติํสา จ ภิกฺขุนีนํ, ภิกฺขูหิ อสาธารณาฯ

สตํ สตฺตติ ฉจฺเจว, อุภินฺนํ อสาธารณา;
สตํ สตฺตติ จตฺตาริ, อุภินฺนํ สมสิกฺขตาฯ

วีสํ ทฺเว สตานิ ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทานิ;
อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ;
เต สุโณหิ ยถาตถํฯ

ปาราชิกานิ จตฺตาริ, สงฺฆาทิเสสานิ ภวนฺติ เตรส;
อนิยตา ทฺเว โหนฺติฯ

นิสฺสคฺคิยานิ ติํเสว, ทฺเวนวุติ จ ขุทฺทกา;
จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา, ปญฺจสตฺตติ เสขิยาฯ

วีสํ ทฺเว สตานิ จิเม โหนฺติ ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทานิ;
อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุฯ

ตีณิ สตานิ จตฺตาริ, ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทานิ;
อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ, เต สุโณหิ ยถาตถํฯ

ปาราชิกานิ อฏฺฐ, สงฺฆาทิเสสานิ ภวนฺติ สตฺตรส;
นิสฺสคฺคิยานิ ติํเสว, สตํ สฏฺฐิ ฉ เจว ขุทฺทกานิ ปวุจฺจนฺติฯ

อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา, ปญฺจสตฺตติ เสขิยา;
ตีณิ สตานิ จตฺตาริ จิเม โหนฺติ ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทานิ;
อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุฯ

ฉจตฺตารีสา ภิกฺขูนํ, ภิกฺขุนีหิ อสาธารณา;
เต สุโณหิ ยถาตถํฯ

สงฺฆาทิเสสา, ทฺเว อนิยเตหิ อฏฺฐ;
นิสฺสคฺคิยานิ ทฺวาทส, เตหิ เต โหนฺติ วีสติฯ

ทฺเววีสติ ขุทฺทกา, จตุโร ปาฏิเทสนียา;

ฉจตฺตารีสา จิเม โหนฺติ, ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีหิ อสาธารณาฯ

สตํ ติํสา จ ภิกฺขุนีนํ, ภิกฺขูหิ อสาธารณา;
เต สุโณหิ ยถาตถํฯ

ปาราชิกานิ จตฺตาริ, สงฺฆมฺมฺหา ทส นิสฺสเร;
นิสฺสคฺคิยานิ ทฺวาทส, ฉนฺนวุติ จ ขุทฺทกา;
อฏฺฐ ปาฏิเทสนียาฯ

สตํ ติํสา จิเม โหนฺติ ภิกฺขุนีนํ, ภิกฺขูหิ อสาธารณา;
สตํ สตฺตติ ฉจฺเจว, อุภินฺนํ อสาธารณา;
เต สุโณหิ ยถาตถํฯ

ปาราชิกานิ จตฺตาริ, สงฺฆาทิเสสานิ ภวนฺติ โสฬส;
อนิยตา ทฺเว โหนฺติ, นิสฺสคฺคิยานิ จตุวีสติ;
สตํ อฏฺฐารสา เจว, ขุทฺทกานิ ปวุจฺจนฺติ;
ทฺวาทส ปาฏิเทสนียาฯ

สตํ สตฺตติ ฉจฺเจวิเม โหนฺติ, อุภินฺนํ อสาธารณา;
สตํ สตฺตติ จตฺตาริ, อุภินฺนํ สมสิกฺขตา;
เต สุโณหิ ยถาตถํฯ

ปาราชิกานิ จตฺตาริ, สงฺฆาทิเสสานิ ภวนฺติ สตฺต;
นิสฺสคฺคิยานิ อฏฺฐารส, สมสตฺตติ ขุทฺทกา;
ปญฺจสตฺตติ เสขิยานิฯ

สตํ สตฺตติ จตฺตาริ จิเม โหนฺติ, อุภินฺนํ สมสิกฺขตา;
อฏฺเฐว ปาราชิกา เย ทุราสทา, ตาลวตฺถุสมูปมาฯ

ปณฺฑุปลาโส ปุถุสิลา, สีสจฺฉินฺโนว โส นโร;
ตาโลว มตฺถกจฺฉินฺโน, อวิรุฬฺหี ภวนฺติ เตฯ

เตวีสติ สงฺฆาทิเสสา, ทฺเว อนิยตา;
ทฺเว จตฺตารีส นิสฺสคฺคิยา;
อฏฺฐาสีติสตํ ปาจิตฺติยา, ทฺวาทส ปาฏิเทสนียาฯ

ปญฺจสตฺตติ เสขิยา, ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ;

สมฺมุขา จ ปฏิญฺญาย, ติณวตฺถารเกน จฯ

ทฺเว อุโปสถา ทฺเว ปวารณา;
จตฺตาริ กมฺมานิ ชิเนน เทสิตา;
ปญฺเจว อุทฺเทสา จตุโร ภวนฺติ;
อนญฺญถา อาปตฺติกฺขนฺธา จ ภวนฺติ สตฺตฯ

อธิกรณานิ จตฺตาริ สตฺตหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ;
ทฺวีหิ จตูหิ ตีหิ กิจฺจํ เอเกน สมฺมติฯ

๕. ปาราชิกาทิอาปตฺติ

๓๓๙.

‘ปาราชิก’นฺติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
จุโต ปรทฺโธ ภฏฺโฐ จ, สทฺธมฺมา หิ นิรงฺกโต;
สํวาโสปิ ตหึ นตฺถิ, เตเนตํ อิติ วุจฺจติฯ

‘สงฺฆาทิเสโส’ติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
สงฺโฆว เทติ ปริวาสํ, มูลาย ปฏิกสฺสติ;
มานตฺตํ เทติ อพฺเภติ, เตเนตํ อิติ วุจฺจติฯ

‘อนิยโต’ติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
อนิยโต น นิยโต, อเนกํสิกตํ ปทํ;
ติณฺณมญฺญตรํ ฐานํ, ‘อนิยโต’ติ ปวุจฺจติฯ

‘ถุลฺลจฺจย’นฺติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
เอกสฺส มูเล โย เทเสติ, โย จ ตํ ปฏิคณฺหติ;
อจฺจโย เตน สโม นตฺถิ, เตเนตํ อิติ วุจฺจติฯ

‘นิสฺสคฺคิย’นฺติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
สงฺฆมชฺเฌ คณมชฺเฌ, เอกสฺเสว จ เอกโต;
นิสฺสชฺชิตฺวาน เทเสติ, เตเนตํ อิติ วุจฺจติฯ

‘ปาจิตฺติย’นฺติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
ปาเตติ กุสลํ ธมฺมํ, อริยมคฺคํ อปรชฺฌติ;
จิตฺตสํโมหนฏฺฐานํ, เตเนตํ อิติ วุจฺจติฯ

‘ปาฏิเทสนีย’นฺติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
ภิกฺขุ อญฺญาตโก สนฺโต, กิจฺฉา ลทฺธาย โภชนํ;
สามํ คเหตฺวา ภุญฺเชยฺย, ‘คารยฺห’นฺติ ปวุจฺจติฯ

นิมนฺตนาสุ ภุญฺชนฺตา ฉนฺทาย, โวสาสติ ตตฺถ ภิกฺขุนึ;
อนิวาเรตฺวา ตหึ ภุญฺเช, คารยฺหนฺติ ปวุจฺจติฯ

สทฺธาจิตฺตํ กุลํ คนฺตฺวา, อปฺปโภคํ อนาฬิยํ [อนาฒฺหิยํ (สี. สฺยา.)];
อคิลาโน ตหึ ภุญฺเช, คารยฺหนฺติ ปวุจฺจติฯ

โย เจ อรญฺเญ วิหรนฺโต, สาสงฺเก สภยานเก;
อวิทิตํ ตหึ ภุญฺเช, คารยฺหนฺติ ปวุจฺจติฯ

ภิกฺขุนี อญฺญาติกา สนฺตา, ยํ ปเรสํ มมายิตํ;
สปฺปิ เตลํ มธุํ ผาณิตํ, มจฺฉมํสํ อโถ ขีรํ;
ทธึ สยํ วิญฺญาเปยฺย ภิกฺขุนี, คารยฺหปตฺตา สุคตสฺส สาสเนฯ

‘ทุกฺกฏ’นฺติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
อปรทฺธํ วิรทฺธญฺจ, ขลิตํ ยญฺจ ทุกฺกฏํฯ

ยํ มนุสฺโส กเร ปาปํ, อาวิ วา ยทิ วา รโห;
‘ทุกฺกฏ’นฺติ ปเวเทนฺติ, เตเนตํ อิติ วุจฺจติฯ

‘ทุพฺภาสิต’นฺติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
ทุพฺภาสิตํ ทุราภฏฺฐํ, สํกิลิฏฺฐญฺจ ยํ ปทํ;
ยญฺจ วิญฺญู ครหนฺติ, เตเนตํ อิติ วุจฺจติฯ

‘เสขิย’นฺติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
เสกฺขสฺส สิกฺขมานสฺส, อุชุมคฺคานุสาริโนฯ

อาทิ เจตํ จรณญฺจ, มุขํ สญฺญมสํวโร;
สิกฺขา เอตาทิสี นตฺถิ, เตเนตํ อิติ วุจฺจติฯ

[อุทา. ๔๕ อุทาเนปิ] ฉนฺนมติวสฺสติ , วิวฏํ นาติวสฺสติ;
ตสฺมา ฉนฺนํ วิวเรถ, เอวํ ตํ นาติวสฺสติฯ

คติ มิคานํ ปวนํ, อากาโส ปกฺขินํ คติ;

วิภโว คติ ธมฺมานํ, นิพฺพานํ อรหโต คตีติฯ

คาถาสงฺคณิกํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

สตฺตนครสุ ปญฺญตฺตา, วิปตฺติ จตุโรปิ จ;
ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนญฺจ, สาธารณา อสาธารณา;
สาสนํ อนุคฺคหาย, คาถาสงฺคณิกํ อิทนฺติฯ

คาถาสงฺคณิกํ นิฏฺฐิตํฯ

อธิกรณเภโท

๑. อุกฺโกฏนเภทาทิ

๓๔๐. [จูฬว. ๒๑๕; ปริ. ๒๗๕] จตฺตาริ อธิกรณานิฯ วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํ – อิมานิ จตฺตาริ อธิกรณานิฯ

อิเมสํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กติ อุกฺโกฏา? อิเมสํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ ทส อุกฺโกฏาฯ วิวาทาธิกรณสฺส ทฺเว อุกฺโกฏา, อนุวาทาธิกรณสฺส จตฺตาโร อุกฺโกฏา, อาปตฺตาธิกรณสฺส ตโย อุกฺโกฏา, กิจฺจาธิกรณสฺส เอโก อุกฺโกโฏ – อิเมสํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อิเม ทส อุกฺโกฏาฯ

วิวาทาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต กติ สมเถ อุกฺโกเฏติ? อนุวาทาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต กติ สมเถ อุกฺโกเฏติ? อาปตฺตาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต กติ สมเถ อุกฺโกเฏติ? กิจฺจาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต กติ สมเถ อุกฺโกเฏติ?

วิวาทาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต ทฺเว สมเถ อุกฺโกเฏติฯ อนุวาทาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต จตฺตาโร สมเถ อุกฺโกเฏติฯ อาปตฺตาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต ตโย สมเถ อุกฺโกเฏติฯ กิจฺจาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต เอกํ สมถํ อุกฺโกเฏติฯ

๓๔๑. กติ อุกฺโกฏา? กติหาการेหิ อุกฺโกฏนํ ปสวติ? กติหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ? กติ ปุคฺคลา อธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺตา อาปตฺตึ อาปชฺชนฺติ?

ทฺวาทส อุกฺโกฏาฯ ทสหาการेหิ อุกฺโกฏนํ ปสวติฯ จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อธิกรณํ อุกฺโกเฏติฯ จตฺตาโร ปุคฺคลา อธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺตา อาปตฺตึ อาปชฺชนฺติ?

กตเม ทฺวาทส อุกฺโกฏา? อกตํ กมฺมํ, ทุกฺกฏํ กมฺมํ, ปุน กาตพฺพํ กมฺมํ, อนิหตํ, ทุนฺนิหตํ, ปุน นิหนิตพฺพํ, อวินิจฺฉิตํ, ทุวินิจฺฉิตํ, ปุน วินิจฺฉิตพฺพํ, อวูปสนฺตํ, ทุวูปสนฺตํ, ปุน วูปสเมตพฺพนฺติ – อิเม ทฺวาทส อุกฺโกฏาฯ

กตเมหิ ทสหาการेหิ อุกฺโกฏนํ ปสวติ? ตตฺถ ชาตกํ อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, ตตฺถ ชาตกํ วูปสนฺตํ อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, อนฺตรามคฺเค อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, อนฺตรามคฺเค วูปสนฺตํ อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, ตตฺถ คตํ อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, ตตฺถ คตํ วูปสนฺตํ อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, สติวินยํ อุกฺโกเฏติ, อมูฬฺหวินยํ อุกฺโกเฏติ, ตสฺสปาปิยสิกํ อุกฺโกเฏติ, ติณวตฺถารกํ อุกฺโกเฏติ – อิเมหิ ทสหาการेหิ อุกฺโกฏนํ ปสวติฯ

กตเมหิ จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, โทสาคตึ คจฺฉนฺโต อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, โมหาคตึ คจฺฉนฺโต อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, ภยาคตึ คจฺฉนฺโต อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ – อิเมหิ จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อธิกรณํ อุกฺโกเฏติฯ

กตเม จตฺตาโร ปุคฺคลา อธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺตา อาปตฺตึ อาปชฺชนฺติ? ตทหุปสมฺปนฺโน อุกฺโกเฏติ อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํ, อาคนฺตุโก อุกฺโกเฏติ อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํ, การโก อุกฺโกเฏติ อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํ, ฉนฺททายโก อุกฺโกเฏติ อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํ – อิเม จตฺตาโร ปุคฺคลา อธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺตา อาปตฺตึ อาปชฺชนฺติฯ

๒. อธิกรณนิทานาทิ

๓๔๒. วิวาทาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ? อนุวาทาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ? อาปตฺตาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ ? กิจฺจาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ?

วิวาทาธิกรณํ วิวาทนิทานํ วิวาทสมุทยํ วิวาทชาติกํ วิวาทปภวํ วิวาทสมฺภารํ วิวาทสมุฏฺฐานํฯ อนุวาทาธิกรณํ อนุวาทนิทานํ อนุวาทสมุทยํ อนุวาทชาติกํ อนุวาทปภวํ อนุวาทสมฺภารํ อนุวาทสมุฏฺฐานํฯ อาปตฺตาธิกรณํ อาปตฺตินิทานํ อาปตฺติสมุทยํ อาปตฺติชาติกํ อาปตฺติปภวํ อาปตฺติสมฺภารํ อาปตฺติสมุฏฺฐานํฯ กิจฺจาธิกรณํ กิจฺจยนิทานํ กิจฺจยสมุทยํ กิจฺจยชาติกํ กิจฺจยปภวํ กิจฺจยสมฺภารํ กิจฺจยสมุฏฺฐานํฯ

วิวาทาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ? อนุวาทาธิกรณํ…เป.… อาปตฺตาธิกรณํ…เป.… กิจฺจาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ?

วิวาทาธิกรณํ เหตุนิทานํ, เหตุสมุทยํ, เหตุชาติกํ, เหตุปภวํ, เหตุสมฺภารํ, เหตุสมุฏฺฐานํฯ อนุวาทาธิกรณํ…เป.… อาปตฺตาธิกรณํ…เป.… กิจฺจาธิกรณํ เหตุนิทานํ, เหตุสมุทยํ, เหตุชาติกํ, เหตุปภวํ, เหตุสมฺภารํ, เหตุสมุฏฺฐานํฯ

วิวาทาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ? อนุวาทาธิกรณํ …เป.… อาปตฺตาธิกรณํ…เป.… กิจฺจาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ?

วิวาทาธิกรณํ ปจฺจยนิทานํ, ปจฺจยสมุทยํ, ปจฺจยชาติกํ, ปจฺจยปภวํ, ปจฺจยสมฺภารํ, ปจฺจยสมุฏฺฐานํฯ อนุวาทาธิกรณํ…เป.… อาปตฺตาธิกรณํ…เป.… กิจฺจาธิกรณํ ปจฺจยนิทานํ, ปจฺจยสมุทยํ, ปจฺจยชาติกํ, ปจฺจยปภวํ, ปจฺจยสมฺภารํ, ปจฺจยสมุฏฺฐานํฯ

๓. อธิกรณมูลาทิ

๓๔๓. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กติ มูลานิ, กติ สมุฏฺฐานา? จตุนฺนํ อธิกรณานํ เตตฺตึส มูลานิ, เตตฺตึส สมุฏฺฐานาฯ

จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมานิ เตตฺตึส มูลานิ? วิวาทาธิกรณสฺส ทฺวาทส มูลานิ, อนุวาทาธิกรณสฺส จุทฺทส มูลานิ, อาปตฺตาธิกรณสฺส ฉ มูลานิ, กิจฺจาธิกรณสฺส เอกํ มูลํ, สงฺโฆ – จตุนฺนํ อธิกรณานํ อิมานิ เตตฺตึส มูลานิฯ

จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตเม เตตฺตึส สมุฏฺฐานา? วิวาทาธิกรณสฺส อฏฺฐารสเภทกรวตฺถูนิ สมุฏฺฐานา, อนุวาทาธิกรณสฺส จตสฺโส วิปตฺติโย สมุฏฺฐานา, อาปตฺตาธิกรณสฺส สตฺตาปตฺติกฺขนฺธา สมุฏฺฐานา, กิจฺจาธิกรณสฺส จตฺตาริ กมฺมานิ สมุฏฺฐานา – จตุนฺนํ อธิกรณานํ อิเม เตตฺตึส สมุฏฺฐานาฯ

๔. อธิกรณปจฺจยาปตฺติ

๓๔๔. วิวาทาธิกรณํ อาปตฺตานาปตฺตีติ? วิวาทาธิกรณํ น อาปตฺติฯ กึ ปน วิวาทาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยาติ? อาม, วิวาทาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยฯ วิวาทาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? วิวาทาธิกรณปจฺจยา ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อนุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – วิวาทาธิกรณปจฺจยา อิมา ทฺเว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? กติหิ อธิกรเณหิ กติสุ ฐาเนสุ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ?

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ – อาจารวิปตฺตึฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ , อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติฯ เอเกน อธิกรเณน – กิจฺจาธิกรเณน; ตีสุ ฐาเนสุ – สงฺฆมชฺเฌ, คณมชฺเฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเก; ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๓๔๕. อนุวาทาธิกรณํ อาปตฺตานาปตฺตีติ? อนุวาทาธิกรณํ น อาปตฺติฯ กึ ปน อนุวาทาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยาติ? อาม, อนุวาทาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยฯ อนุวาทาธิกรณปจฺจยา, กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อนุวาทาธิกรณปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อนุวาทาธิกรณปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? กติหิ อธิกรเณหิ กติสุ ฐาเนสุ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ?

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติฯ ยา ตา อาปตฺติโย ครุกา ตา อาปตฺติโย เอเกน อธิกรเณน – กิจฺจาธิกรเณน; เอกมฺหิ ฐาเน – สงฺฆมชฺเฌ; ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จฯ ยา ตา อาปตฺติโย ลหุกา ตา

อาปตฺติโย เอเกน อธิกรเณน – กิจฺจาธิกรเณน; ตีสุ ฐาเนสุ – สงฺฆมชฺเฌ คณมชฺเฌ ปุคฺคลสฺส สนฺติเก; ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ , สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๓๔๖. อาปตฺตาธิกรณํ อาปตฺตานาปตฺตีติ? อาปตฺตาธิกรณํ อาปตฺติฯ กึ ปน อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยาติ? อาม, อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยฯ อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ [ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ (สฺยา.)] ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เวมติกา ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อาจารวิปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ ? กติหิ อธิกรเณหิ กติสุ ฐาเนสุ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ?

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ สิยา อาจารวิปตฺตึฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ – อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ ยา สา อาปตฺติ อนวเสสา สา อาปตฺติ น กตเมน อธิกรเณน, น กตมมฺหิ ฐาเน, น กตเมน สมเถน สมฺมติฯ ยา ตา อาปตฺติโย ลหุกา ตา อาปตฺติโย เอเกน อธิกรเณน – กิจฺจาธิกรเณน; ตีสุ ฐาเนสุ – สงฺฆมชฺเฌ, คณมชฺเฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเก; ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๓๔๗. กิจฺจาธิกรณํ อาปตฺตานาปตฺตีติ? กิจฺจาธิกรณํ น อาปตฺติฯ กึ ปน กิจฺจาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยาติ? อาม, กิจฺจาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยฯ กิจฺจาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? กิจฺจาธิกรณปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชติ, ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เภทกานุวตฺตกา ภิกฺขู ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – กิจฺจาธิกรณปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? กติหิ อธิกรเณหิ กติสุ ฐาเนสุ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ?

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ ทฺเว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ สิยา อาจารวิปตฺตึฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ – อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติ

กฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ ยา สา อาปตฺติ อนวเสสา สา อาปตฺติ น กตเมน อธิกรเณน, น กตมมฺหิ ฐาเน, น กตเมน สมเถน สมฺมติฯ ยา สา อาปตฺติ ครุกา สา อาปตฺติ เอเกน อธิกรเณน – กิจฺจาธิกรเณน; เอกมฺหิ ฐาเน – สงฺฆมชฺเฌ; ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จฯ ยา ตา อาปตฺติโย ลหุกา ตา อาปตฺติโย เอเกน อธิกรเณน – กิจฺจาธิกรเณน; ตีสุ ฐาเนสุ – สงฺฆมชฺเฌ, คณมชฺเฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเก; ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๕. อธิกรณาธิปฺปาโย

๓๔๘. วิวาทาธิกรณํ โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํฯ วิวาทาธิกรณํ น โหติ อนุวาทาธิกรณํ, น โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, น โหติ กิจฺจาธิกรณํ; อปิ จ, วิวาทาธิกรณปจฺจยา โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํฯ ยถา กถํ วิย? [จูฬว. ๒๑๕; ปริ. ๓๑๔] อิธ ภิกฺขู วิวทนฺติ – ธมฺโมติ วา อธมฺโมติ วา ทุฏฺฐุลฺลาปตฺตีติ วา อทุฏฺฐุลฺลาปตฺตีติ วาฯ ยํ ตตฺถ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท นานาวาโท อญฺญถาวาโท วิปจฺจตาย โวหาโร เมธกํ, อิทํ วุจฺจติ วิวาทาธิกรณํฯ วิวาทาธิกรเณ สงฺโฆ วิวทติ วิวาทาธิกรณํฯ วิวทมาโน อนุวทติ อนุวาทาธิกรณํฯ อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํฯ ตาย อาปตฺติยา สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํฯ เอวํ วิวาทาธิกรณปจฺจยา โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํฯ

อนุวาทาธิกรณํ โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํฯ อนุวาทาธิกรณํ น โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, น โหติ กิจฺจาธิกรณํ, น โหติ วิวาทาธิกรณํ; อปิ จ, อนุวาทาธิกรณปจฺจยา โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํฯ ยถา กถํ วิย? อิธ ภิกฺขู ภิกฺขุํ อนุวทนฺติ สีลวิปตฺติยา วา อาจารวิปตฺติยา วา ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา อาชีววิปตฺติยา วาฯ โย ตตฺถ อนุวาโท อนุวทนา อนุลฺลปนา อนุภณนา อนุสมฺปวงฺกตา อพฺภุสฺสหนตา อนุพลปฺปทานํ, อิทํ วุจฺจติ อนุวาทาธิกรณํฯ อนุวาทาธิกรเณ สงฺโฆ วิวทติ, วิวาทาธิกรณํฯ วิวทมาโน อนุวทติ, อนุวาทาธิกรณํฯ อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อาปตฺตาธิกรณํฯ ตาย อาปตฺติยา สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ, กิจฺจาธิกรณํฯ เอวํ อนุวาทาธิกรณปจฺจยา โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํฯ

อาปตฺตาธิกรณํ โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํฯ อาปตฺตาธิกรณํ น โหติ กิจฺจาธิกรณํ, น โหติ วิวาทาธิกรณํ, น โหติ อนุวาทาธิกรณํ; อปิ จ, อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํฯ ยถา กถํ วิย? [จูฬว. ๒๑๕; ปริ. ๓๔๘] ปญฺจปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ, สตฺตปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ, อิทํ วุจฺจติ อาปตฺตาธิกรณํฯ อาปตฺตาธิกรเณ สงฺโฆ วิวทติ วิวาทาธิกรณํฯ วิวทมาโน อนุวทติ อนุวาทาธิกรณํฯ อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํฯ ตาย อาปตฺติยา สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํฯ เอวํ อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํฯ

กิจฺจาธิกรณํ โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํฯ กิจฺจาธิกรณํ น โหติ วิวาทาธิกรณํ, น โหติ อนุวาทาธิกรณํ, น โหติ อาปตฺตาธิกรณํ; อปิ จ, กิจฺจาธิกรณปจฺจยา โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํฯ ยถา กถํ วิย? ยา สงฺฆสฺส กิจฺจยตา กรณียตา อปโลกนกมฺมํ ญตฺติกมฺมํ ญตฺติทุติยกมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ, อิทํ วุจฺจติ กิจฺจาธิกรณํฯ กิจฺจาธิกรเณ สงฺโฆ วิวทติ วิวาทาธิกรณํฯ วิวทมาโน อนุวทติ อนุวาทาธิกรณํฯ อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํฯ ตาย อาปตฺติยา สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํฯ เอวํ กิจฺจาธิกรณปจฺจยา โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํฯ

๖. ปุจฺฉาวาโร

๓๔๙. ยตฺถ สติวินโย ตตฺถ สมฺมุขาวินโย? ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ สติวินโย? ยตฺถ อมูฬฺหวินโย ตตฺถ สมฺมุขาวินโย? ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ อมูฬฺหวินโย? ยตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ตตฺถ สมฺมุขาวินโย? ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ? ยตฺถ เยภุยฺยสิกา ตตฺถ สมฺมุขาวินโย? ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ เยภุยฺยสิกา? ยตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ตตฺถ สมฺมุขาวินโย? ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา? ยตฺถ ติณวตฺถารโก ตตฺถ สมฺมุขาวินโย? ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ ติณวตฺถารโก?

๗. วิสฺสชฺชนาวาโร

๓๕๐. ยสฺมึ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ – ยตฺถ สติวินโย ตตฺถ สมฺมุขาวินโย, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ สติวินโย, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา, น ตตฺถ ติณวตฺถารโกฯ ยสฺมึ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ…เป.… สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ…เป.… สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ…เป.… สมฺมุขาวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ…เป.… สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ – ยตฺถ ติณวตฺถารโก ตตฺถ สมฺมุขาวินโย, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ ติณวตฺถารโก, น ตตฺถ สติวินโย, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกาฯ

๘. สํสฏฺฐวาโร

๓๕๑. สมฺมุขาวินโยติ วา สติวินโยติ วา – อิเม ธมฺมา สํสฏฺฐา อุทาหุ วิสํสฏฺฐา? ลพฺภา จ ปนิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุํ? สมฺมุขาวินโยติ วา อมูฬฺหวินโยติ วา…เป.… สมฺมุขาวินโยติ วา ปฏิญฺญาตกรณนฺติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา เยภุยฺยสิกาติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา ตสฺสปาปิยสิกาติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา ติณวตฺถารโกติ – อิเม ธมฺมา สํสฏฺฐา อุทาหุ วิสํสฏฺฐา ? ลพฺภา จ ปนิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุํ?

สมฺมุขาวินโยติ วา สติวินโยติ วา – อิเม ธมฺมา สํสฏฺฐา, โน วิสํสฏฺฐา; น จ ลพฺภา อิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุํฯ สมฺมุขาวินโยติ วา อมูฬฺหวินโยติ วา…เป.… สมฺมุขาวินโยติ วา

ปฏิญฺญาตกรณนฺติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา เยภุยฺยสิกาติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา ตสฺสปาปิยสิกาติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา ติณวตฺถารโกติ วา – อิเม ธมฺมา สํสฏฺฐา, โน วิสํสฏฺฐา; น จ ลพฺภา อิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุํฯ

๔. สตฺตสมถนิทานํ

๓๕๒. สมฺมุขาวินโย กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร กึสมุฏฺฐาโน? สติวินโย กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน? อมูฬฺหวินโย กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน? ปฏิญฺญาตกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ? เยภุยฺยสิกา กึนิทานา, กึสมุทยา, กึชาติกา, กึปภวา, กึสมฺภารา, กึสมุฏฺฐานา? ตสฺสปาปิยสิกา กึนิทานา, กึสมุทยา, กึชาติกา, กึปภวา, กึสมฺภารา, กึสมุฏฺฐานา ติณวตฺถารโก กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน?

สมฺมุขาวินโย นิทานนิทาโน, นิทานสมุทโย, นิทานชาติโก, นิทานปภโว, นิทานสมฺภาโร, นิทานสมุฏฺฐาโนฯ สติวินโย…เป.… อมูฬฺหวินโย…เป.… ปฏิญฺญาตกรณํ นิทานนิทานํ, นิทานสมุทยํ, นิทานชาติกํ, นิทานปภวํ, นิทานสมฺภารํ, นิทานสมุฏฺฐานํฯ เยภุยฺยสิกา…เป.… ตสฺสปาปิยสิกา นิทานนิทานา, นิทานสมุทยา, นิทานชาติกา, นิทานปภวา, นิทานสมฺภารา , นิทานสมุฏฺฐานาฯ ติณวตฺถารโก นิทานนิทาโน, นิทานสมุทโย, นิทานชาติโก, นิทานปภโว, นิทานสมฺภาโร, นิทานสมุฏฺฐาโนฯ

สมฺมุขาวินโย กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน ? สติวินโย…เป.… อมูฬฺหวินโย…เป.… ปฏิญฺญาตกรณํ…เป.… เยภุยฺยสิกา…เป.… ตสฺสปาปิยสิกา…เป.… ติณวตฺถารโก กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน?

สมฺมุขาวินโย เหตุนิทาโน, เหตุสมุทโย, เหตุชาติโก, เหตุปภโว, เหตุสมฺภาโร, เหตุสมุฏฺฐาโน ฯ สติวินโย…เป.… อมูฬฺหวินโย…เป.… ปฏิญฺญาตกรณํ เหตุนิทานํ, เหตุสมุทยํ, เหตุชาติกํ, เหตุปภวํ, เหตุสมฺภารํ, เหตุสมุฏฺฐานํฯ เยภุยฺยสิกา…เป.… ตสฺสปาปิยสิกา เหตุนิทานา, เหตุสมุทยา, เหตุชาติกา, เหตุปภวา, เหตุสมฺภารา, เหตุสมุฏฺฐานาฯ ติณวตฺถารโก เหตุนิทาโน, เหตุสมุทโย, เหตุชาติโก, เหตุปภโว, เหตุสมฺภาโร, เหตุสมุฏฺฐาโนฯ

สมฺมุขาวินโย กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน? สติวินโย…เป.… อมูฬฺหวินโย…เป.… ปฏิญฺญาตกรณํ…เป.… เยภุยฺยสิกา…เป.… ตสฺสปาปิยสิกา…เป.… ติณวตฺถารโก กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน? สมฺมุขาวินโย ปจฺจยนิทาโน, ปจฺจยสมุทโย, ปจฺจยชาติโก, ปจฺจยปภโว, ปจฺจยสมฺภาโร, ปจฺจยสมุฏฺฐาโนฯ สติวินโย…เป.… อมูฬฺหวินโย…เป.… ปฏิญฺญาตกรณํ ปจฺจยนิทานํ, ปจฺจยสมุทยํ, ปจฺจยชาติกํ, ปจฺจยปภวํ, ปจฺจยสมฺภารํ, ปจฺจยสมุฏฺฐานํฯ เยภุยฺยสิกา…เป.… ตสฺสปาปิยสิกา ปจฺจยนิทานา, ปจฺจยสมุทยา, ปจฺจยชาติกา, ปจฺจยปภวา, ปจฺจยสมฺภารา,

ปจฺจยสมุฏฺฐานาฯ ติณวตฺถารโก ปจฺจยนิทาโน, ปจฺจยสมุทโย, ปจฺจยชาติโก, ปจฺจยปภโว, ปจฺจยสมฺภาโร, ปจฺจยสมุฏฺฐาโนฯ

๓๕๓. สตฺตนฺนํ สมถานํ กติ มูลานิ, กติ สมุฏฺฐานา? สตฺตนฺนํ สมถานํ ฉพฺพีส มูลานิ, ฉตฺตึส สมุฏฺฐานาฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กตมานิ ฉพฺพีส มูลานิ? สมฺมุขาวินยสฺส จตฺตาริ มูลานิฯ สงฺฆสมฺมุขตา, ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตา; สติวินยสฺส จตฺตาริ มูลานิ; อมูฬฺหวินยสฺส จตฺตาริ มูลานิ; ปฏิญฺญาตกรณสฺส ทฺเว มูลานิ – โย จ เทเสติ ยสฺส จ เทเสติ; เยภุยฺยสิกาย จตฺตาริ มูลานิ; ตสฺสปาปิยสิกาย จตฺตาริ มูลานิ; ติณวตฺถารกสฺส จตฺตาริ มูลานิ – สงฺฆสมฺมุขตา, ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตา – สตฺตนฺนํ สมถานํ อิมานิ ฉพฺพีส มูลานิฯ

สตฺตนฺนํ สมถานํ กตเม ฉตฺตึส สมุฏฺฐานา? สติวินยสฺส กมฺมสฺส กิริยา, กรณํ, อุปคมนํ, อชฺฌุปคมนํ, อธิวาสนา, อปฺปฏิกฺโกสนาฯ อมูฬฺหวินยสฺส กมฺมสฺส…เป.… ปฏิญฺญาตกรณสฺส กมฺมสฺส… เยภุยฺยสิกาย กมฺมสฺส… ตสฺสปาปิยสิกาย กมฺมสฺส… ติณวตฺถารกสฺส กมฺมสฺส กิริยา, กรณํ, อุปคมนํ, อชฺฌุปคมนํ, อธิวาสนา, อปฺปฏิกฺโกสนา – สตฺตนฺนํ สมถานํ อิเม ฉตฺตึส สมุฏฺฐานาฯ

๑๐. สตฺตสมถนานตฺถาทิ

๓๕๔. สมฺมุขาวินโยติ วา สติวินโยติ วา – อิเม ธมฺมา นานตฺถา นานาพฺยญฺชนา อุทาหุ เอกตฺถา พฺยญฺชนเมว นานํ? สมฺมุขาวินโยติ วา อมูฬฺหวินโยติ วา…เป.… สมฺมุขาวินโยติ วา ปฏิญฺญาตกรณนฺติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา เยภุยฺยสิกาติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา ตสฺสปาปิยสิกาติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา ติณวตฺถารโกติ วา – อิเม ธมฺมา นานตฺถา นานาพฺยญฺชนา อุทาหุ เอกตฺถา พฺยญฺชนเมว นานํ? สมฺมุขาวินโยติ วา สติวินโยติ วา – อิเม ธมฺมา นานตฺถา เจว นานาพฺยญฺชนา จฯ สมฺมุขาวินโยติ วา อมูฬฺหวินโยติ วา…เป.… สมฺมุขาวินโยติ วา ปฏิญฺญาตกรณนฺติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา เยภุยฺยสิกาติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา ตสฺสปาปิยสิกาติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา ติณวตฺถารโกติ วา – อิเม ธมฺมา นานตฺถา เจว นานา พฺยญฺชนา จฯ

๓๕๕. [จูฬว. ๒๒๔] วิวาโท วิวาทาธิกรณํ, วิวาโท โน อธิกรณํ, อธิกรณํ โน วิวาโท, อธิกรณญฺเจว วิวาโท จ? สิยา วิวาโท วิวาทาธิกรณํ, สิยา วิวาโท โน อธิกรณํ, สิยา อธิกรณํ โน วิวาโท, สิยา อธิกรณญฺเจว วิวาโท จฯ

ตตฺถ กตโม วิวาโท วิวาทาธิกรณํ? อิธ ภิกฺขู วิวทนฺติ ธมฺโมติ วา อธมฺโมติ วา…เป.… ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วาฯ ยํ ตตฺถ ภณฺฑนํ, กลโห, วิคฺคโห, วิวาโท, นานาวาโท, อญฺญถาวาโท, วิปจฺจตาย โวหาโร, เมธกํ – อยํ วิวาโท วิวาทาธิกรณํฯ

ตตฺถ กตโม วิวาโท โน อธิกรณํ? มาตาปิ ปุตฺเตน วิวทติ, ปุตฺโตปิ มาตรา วิวทติ, ปิตาปิ ปุตฺเตน วิวทติ, ปุตฺโตปิ ปิตรา วิวทติ, ภาตาปิ ภาตรา วิวทติ, ภาตาปิ ภคินิยา วิวทติ, ภคินีปิ ภาตรา วิวทติ, สหาโยปิ สหาเยน วิวทติ – อยํ วิวาโท โน อธิกรณํฯ

ตตฺถ กตมํ อธิกรณํ โน วิวาโท? อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํ – อิทํ อธิกรณํ โน วิวาโทฯ

ตตฺถ กตมํ อธิกรณญฺเจว วิวาโท จ? วิวาทาธิกรณํ อธิกรณญฺเจว วิวาโท จฯ

๓๕๖. [จูฬว. ๒๒๔ อาทโย] อนุวาโท อนุวาทาธิกรณํ, อนุวาโท โน อธิกรณํ, อธิกรณํ โน อนุวาโท, อธิกรณญฺเจว อนุวาโท จ? สิยา อนุวาโท อนุวาทาธิกรณํ, สิยา อนุวาโท โน อธิกรณํ, สิยา อธิกรณํ โน อนุวาโท, สิยา อธิกรณญฺเจว อนุวาโท จฯ

ตตฺถ กตโม อนุวาโท อนุวาทาธิกรณํ? อิธ ภิกฺขู ภิกฺขุํ อนุวทนฺติ สีลวิปตฺติยา วา อาจารวิปตฺติยา วา ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา อาชีววิปตฺติยา วาฯ โย ตตฺถ อนุวาโท, อนุวทนา อนุลฺลปนา อนุภณนา อนุสมฺปวงฺกตา อพฺภุสฺสหนตา อนุพลปฺปทานํ – อยํ อนุวาโท อนุวาทาธิกรณํฯ

ตตฺถ กตโม อนุวาโท โน อธิกรณํ? มาตาปิ ปุตฺตํ อนุวทติ, ปุตฺโตปิ มาตรํ อนุวทติ, ปิตาปิ ปุตฺตํ อนุวทติ, ปุตฺโตปิ ปิตรํ อนุวทติ, ภาตาปิ ภาตรํ อนุวทติ, ภาตาปิ ภคินึ อนุวทติ, ภคินีปิ ภาตรํ อนุวทติ, สหาโยปิ สหายํ อนุวทติ – อยํ อนุวาโท โน อธิกรณํฯ

ตตฺถ กตมํ อธิกรณํ โน อนุวาโท? อาปตฺตาธิกรณํ กิจฺจาธิกรณํ วิวาทาธิกรณํ – อิทํ อธิกรณํ โน อนุวาโทฯ

ตตฺถ กตมํ อธิกรณญฺเจว อนุวาโท จ? อนุวาทาธิกรณํ อธิกรณญฺเจว อนุวาโท จฯ

๓๕๗. อาปตฺติ อาปตฺตาธิกรณํ, อาปตฺติ โน อธิกรณํ, อธิกรณํ โน อาปตฺติ, อธิกรณญฺเจว อาปตฺติ จ? สิยา อาปตฺติ อาปตฺตาธิกรณํ, สิยา อาปตฺติ โน อธิกรณํ, สิยา อธิกรณํ โน อาปตฺติ, สิยา อธิกรณญฺเจว อาปตฺติ จฯ

ตตฺถ กตมา อาปตฺติ อาปตฺตาธิกรณํ? ปญฺจปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ ฯ สตฺตปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํฯ อยํ อาปตฺติ อาปตฺตาธิกรณํฯ

ตตฺถ กตมา อาปตฺติ โน อธิกรณํ? โสตาปตฺติ สมาปตฺติ – อยํ อาปตฺติ โน อธิกรณํฯ

ตตฺถ กตมํ อธิกรณํ โน อาปตฺติ? กิจฺจาธิกรณํ วิวาทาธิกรณํ อนุวาทาธิกรณํ – อิทํ อธิกรณํ โน อาปตฺติฯ

ตตฺถ กตมํ อธิกรณญฺเจว อาปตฺติ จ? อาปตฺตาธิกรณํ อธิกรณญฺเจว อาปตฺติ จฯ

๓๕๘. [จูฬว. ๒๒๓] กิจฺจํ กิจฺจาธิกรณํ, กิจฺจํ โน อธิกรณํ, อธิกรณํ โน กิจฺจํ, อธิกรณญฺเจว กิจฺจญฺจ? สิยา กิจฺจํ กิจฺจาธิกรณํ, สิยา กิจฺจํ โน อธิกรณํ, สิยา อธิกรณํ โน กิจฺจํ, สิยา อธิกรณญฺเจว กิจฺจญฺจฯ

ตตฺถ กตมํ กิจฺจํ กิจฺจาธิกรณํ? ยา สงฺฆสฺส กิจฺจยตา กรณียตา อปโลกนกมฺมํ ญตฺติกมฺมํ ญตฺติทุติยกมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ – อิทํ กิจฺจํ กิจฺจาธิกรณํฯ

ตตฺถ กตมํ กิจฺจํ โน อธิกรณํ? อาจริยกิจฺจํ อุปชฺฌายกิจฺจํ [อุปชฺฌายกิจฺจํ สกิจฺจํ (ก.)] สมานุปชฺฌายกิจฺจํ สมานาจริยกิจฺจํ – อิทํ กิจฺจํ โน อธิกรณํฯ

ตตฺถ กตมํ อธิกรณํ โน กิจฺจํ? วิวาทาธิกรณํ อนุวาทาธิกรณํ อาปตฺตาธิกรณํ – อิทํ อธิกรณํ โน กิจฺจํฯ

ตตฺถ กตมํ อธิกรณญฺเจว กิจฺจญฺจ? กิจฺจาธิกรณํ อธิกรณญฺเจว กิจฺจํ จาติฯ

อธิกรณเภโท นิฏฺฐิโตฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อธิกรณํ อุกฺโกฏา, อาการา ปุคฺคเลน จ;
นิทานเหตุปจฺจยา, มูลํ สมุฏฺฐาเนน จฯ

อาปตฺติ โหติ ยตฺถ จ, สํสฏฺฐา นิทาเนน จ [สํสฏฺฐา นิทานปภวา (สี.)];
เหตุปจฺจยมูลานิ, สมุฏฺฐาเนน พฺยญฺชนา;
วิวาโท อธิกรณนฺติ, เภทาธิกรเณ อิทนฺติฯ

อปรคาถาสงฺคณิกํ

๑. โจทนาทิปุจฺฉาวิสฺสชฺชนา

๓๕๙.

โจทนา กิมตฺถาย, สารณา กิสฺส การณา;
สงฺโฆ กิมตฺถาย, มติกมฺมํ ปน กิสฺส การณาฯ

โจทนา สารณตฺถาย, นิคฺคหตฺถาย สารณา;
สงฺโฆ ปริคฺคหตฺถาย, มติกมฺมํ ปน ปาฏิเยกฺกํฯ

มา โข ตุริโต อภณิ, มา โข จณฺฑิกโต ภณิ;
มา โข ปฏิฆํ ชนยิ, สเจ อนุวิชฺชโก ตุวํฯ

มา โข สหสา อภณิ, กถํ วิคฺคาหิกํ อนตฺถสํหิตํ;
สุตฺเต วินเย อนุโลเม, ปญฺญตฺเต อนุโลมิเกฯ

อนุโยควตฺตํ นิสามย, กุสเลน พุทฺธิมตา กตํ;
สุวุตฺตํ สิกฺขาปทานุโลมิกํ, คตึ น นาเสนฺโต สมฺปรายิกํ;
หิเตสี อนุยุญฺชสฺสุ, กาเลนตฺถูปสํหิตํฯ

จุทิตสฺส จ โจทกสฺส จ;
สหสา โวหารํ มา ปธาเรสิ;
โจทโก อาห อาปนฺโนติ;
จุทิตโก อาห อนาปนฺโนติฯ

อุโภ อนุกฺขิปนฺโต, ปฏิญฺญานุสนฺธิเตน การเย;
ปฏิญฺญา ลชฺชีสุ กตา, อลชฺชีสุ เอวํ น วิชฺชติ;
พหุมฺปิ อลชฺชี ภาเสยฺย, วตฺตานุสนฺธิเตน [วุตฺตานุสนฺธิเตน (สี. สฺยา. ก.)] การเยฯ

อลชฺชี กีทิโส โหติ, ปฏิญฺญา ยสฺส น รูหติ;
เอตญฺจ [เอวญฺจ (ก.)] ตาหํ ปุจฺฉามิ, กีทิโส วุจฺจติ อลชฺชี ปุคฺคโลฯ

สญฺจิจฺจ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อาปตฺตึ ปริคูหติ;
อคติคมนญฺจ คจฺฉติ, เอทิโส วุจฺจติ อลชฺชีปุคฺคโลฯ

สจฺจํ อหมฺปิ ชานามิ, เอทิโส วุจฺจติ อลชฺชีปุคฺคโล;
อญฺญญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กีทิโส วุจฺจติ ลชฺชีปุคฺคโลฯ

สญฺจิจฺจ อาปตฺตึ นาปชฺชติ, อาปตฺตึ น ปริคูหติ;
อคติคมนํ น คจฺฉติ, เอทิโส วุจฺจติ ลชฺชีปุคฺคโลฯ

สจฺจํ อหมฺปิ ชานามิ, เอทิโส วุจฺจติ ลชฺชีปุคฺคโล;
อญฺญญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กีทิโส วุจฺจติ อธมฺมโจทโกฯ

อกาเล โจเทติ อภูเตน;
ผรุเสน อนตฺถสํหิเตน;
โทสนฺตโร โจเทติ โน เมตฺตาจิตฺโต;
เอทิโส วุจฺจติ อธมฺมโจทโกฯ

สจฺจํ อหมฺปิ ชานามิ, เอทิโส วุจฺจติ อธมฺมโจทโก;
อญฺญญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กีทิโส วุจฺจติ ธมฺมโจทโกฯ

กาเลน โจเทติ ภูเตน, สณฺเหน อตฺถสํหิเตน;
เมตฺตาจิตฺโต โจเทติ โน โทสนฺตโร;
เอทิโส วุจฺจติ ธมฺมโจทโกฯ

สจฺจํ อหมฺปิ ชานามิ, เอทิโส วุจฺจติ ธมฺมโจทโก;
อญฺญญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กีทิโส วุจฺจติ พาลโจทโกฯ

ปุพฺพาปรํ น ชานาติ, ปุพฺพาปรสฺส อโกวิโท;
อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ;
อนุสนฺธิวจนปถสฺส อโกวิโท;
เอทิโส วุจฺจติ พาลโจทโกฯ

สจฺจํ อหมฺปิ ชานามิ, เอทิโส วุจฺจติ พาลโจทโก;
อญฺญญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กีทิโส วุจฺจติ ปณฺฑิตโจทโกฯ

ปุพฺพาปรมฺปิ ชานาติ, ปุพฺพาปรสฺส โกวิโท;
อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถสฺส โกวิโท;
เอทิโส วุจฺจติ ปณฺฑิตโจทโกฯ

สจฺจํ อหมฺปิ ชานามิ, เอทิโส วุจฺจติ ปณฺฑิตโจทโก;

อญฺญญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, โจทนา กินฺติ วุจฺจติฯ

สีลวิปตฺติยา โจเทติ, อโถ อาจารทิฏฺฐิยา;
อาชีเวนปิ โจเทติ, โจทนา เตน วุจฺจตีติฯ

อปรํ คาถาสงฺคณิกํ นิฏฺฐิตํฯ

โจทนากณฺฑํ

๑. อนุวิชฺชกอนุโยโค

๓๖๐. อนุวิชฺชเก โจทโก ปุจฺฉิตพฺโพ – “ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุํ โจเทสิ, กิมฺหิ นํ โจเทสิ, สีลวิปตฺติยา วา โจเทสิ, อาจารวิปตฺติยา วา โจเทสิ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา โจเทสี”ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – “สีลวิปตฺติยา วา โจเทมิ, อาจารวิปตฺติยา วา โจเทมิ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา โจเทมี”ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – “ชานาสิ ปนายสฺมา สีลวิปตฺตึ, ชานาสิ อาจารวิปตฺตึ, ชานาสิ ทิฏฺฐิวิปตฺติ”นฺติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – “ชานามิ โข อหํ, อาวุโส, สีลวิปตฺตึ, ชานามิ อาจารวิปตฺตึ, ชานามิ ทิฏฺฐิวิปตฺติ”นฺติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – “กตมา ปนาวุโส, สีลวิปตฺติ? กตมา อาจารวิปตฺติ? กตมา ทิฏฺฐิวิปตฺตี”ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – “จตฺตาริ จ ปาราชิกานิ, เตรส จ สงฺฆาทิเสสา – อยํ สีลวิปตฺติฯ ถุลฺลจฺจยํ, ปาจิตฺติยํ, ปาฏิเทสนียํ, ทุกฺกฏํ, ทุพฺภาสิตํ, อยํ อาจารวิปตฺติฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิ, อนฺตคฺคาหิกา ทิฏฺฐิ – อยํ ทิฏฺฐิวิปตฺตี”ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – “ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุํ โจเทสิ, ทิฏฺเฐน วา โจเทสิ สุเตน วา โจเทสิ ปริสงฺกาย วา โจเทสี”ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – “ทิฏฺเฐน วา โจเทมิ สุเตน วา โจเทมิ ปริสงฺกาย วา โจเทมี”ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – “ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุํ ทิฏฺเฐน โจเทสิ, กึ เต ทิฏฺฐํ กินฺติ เต ทิฏฺฐํ, กทา เต ทิฏฺฐํ, กตฺถ เต ทิฏฺฐํ ปาราชิกํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ, ถุลฺลจฺจยํ… ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ, กตฺถ จ ตฺวํ อโหสิ, กตฺถ จายํ ภิกฺขุ อโหสิ, กิญฺจ ตฺวํ กโรสิ, กึ จายํ ภิกฺขุ กโรตี”ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – “น โข อหํ, อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุํ ทิฏฺเฐน โจเทมิ, อปิ จ สุเตน โจเทมี”ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – “ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุํ สุเตน โจเทสิ, กึ เต สุตํ, กินฺติ เต สุตํ, กทา เต สุตํ , กตฺถ เต สุตํ, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, สงฺฆาทิเสสํ… ถุลฺลจฺจยํ… ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ภิกฺขุสฺส สุตํ, ภิกฺขุนิยา สุตํ, สิกฺขมานาย สุตํ , สามเณรสฺส สุตํ, สามเณริยา สุตํ, อุปาสกสฺส สุตํ, อุปาสิกาย สุตํ, ราชูนํ สุตํ, ราชมหามตฺตานํ สุตํ, ติตฺถิยานํ สุตํ, ติตฺถิยสาวกานํ สุต”นฺติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – “น โข อหํ, อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุํ สุเตน โจเทมิ, อปิ จ ปริสงฺกาย โจเทมี”ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – “ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุํ ปริสงฺกาย โจเทสิ, กึ ปริสงฺกสิ, กินฺติ ปริสงฺกสิ, กทา ปริสงฺกสิ, กตฺถ ปริสงฺกสิ, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ถุลฺลจฺจยํ… ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ภิกฺขุสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ภิกฺขุนิยา สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สิกฺขมานาย สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สามเณรสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สามเณริยา สุตฺวา ปริสงฺกสิ, อุปาสกสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, อุปาสิกาย สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ราชูนํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ราชมหามตฺตานํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ติตฺถิยานํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ติตฺถิยสาวกานํ สุตฺวา ปริสงฺกสี”ติ?

๓๖๑.

ทิฏฺฐํ ทิฏฺเฐน สเมติ ทิฏฺเฐน สํสนฺทเต ทิฏฺฐํ;
ทิฏฺฐํ ปฏิจฺจ น อุเปติ อสุทฺธปริสงฺกิโต;
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย กาตพฺโพ เตนุโปสโถฯ

สุตํ สุเตน สเมติ สุเตน สํสนฺทเต สุตํ;
สุตํ ปฏิจฺจ น อุเปติ อสุทฺธปริสงฺกิโต;
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย กาตพฺโพ เตนุโปสโถฯ

มุตํ มุเตน สเมติ มุเตน สํสนฺทเต มุตํ;
มุตํ ปฏิจฺจ น อุเปติ อสุทฺธปริสงฺกิโต;
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย กาตพฺโพ เตนุโปสโถฯ

๓๖๒. โจทนาย โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? โจทนาย โอกาสกมฺมํ อาทิ, กิริยา มชฺเฌ, สมโถ ปริโยสานํฯ โจทนาย กติ มูลานิ, กติ วตฺถูนิ, กติ ภูมิโย, กติหากาเรหิ โจเทติ? โจทนาย ทฺเว มูลานิ, ตีณิ วตฺถูนิ, ปญฺจ ภูมิโย, ทฺวีหากาเรหิ โจเทติฯ โจทนาย กตมานิ ทฺเว มูลานิ? สมูลิกา วา อมูลิกา วา – โจทนาย อิมานิ ทฺเว มูลานิฯ โจทนาย กตมานิ ตีณิ วตฺถูนิ? ทิฏฺเฐน สุเตน ปริสงฺกาย – โจทนาย อิมานิ ตีณิ วตฺถูนิฯ โจทนา กตมา ปญฺจ ภูมิโย? กาเลน วกฺขามิ โน อกาเลน, ภูเตน วกฺขามิ โน อภูเตน, สณฺเหน วกฺขามิ โน ผรุเสน, อตฺถสํหิเตน วกฺขามิ โน อนตฺถสํหิเตน, เมตฺตาจิตฺโต วกฺขามิ โน โทสนฺตโรติ – โจทนาย อิมา ปญฺจ ภูมิโยฯ

กตเมหิ ทฺวีหากาเรหิ โจเทติ? กาเยน วา โจเทติ วาจาย วา โจเทติ – อิเมหิ ทฺวีหากาเรหิ โจเทติฯ

๒. โจทกาทิปฏิปตฺติ

๓๖๓. โจทเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ? จุทิตเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ? สงฺเฆน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ? อนุวิชฺชเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ? โจทเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ? โจทเกน ปญฺจสุ ธมฺเมสุ ปติฏฺฐาย ปโร โจเทตพฺโพฯ กาเลน วกฺขามิ โน อกาเลน, ภูเตน วกฺขามิ โน อภูเตน, สณฺเหน วกฺขามิ โน ผรุเสน, อตฺถสํหิเตน วกฺขามิ โน อนตฺถสํหิเตน, เมตฺตาจิตฺโต วกฺขามิ โน โทสนฺตโรติ – โจทเกน เอวํ ปฏิปชฺชิตพฺพํฯ จุทิตเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ? จุทิตเกน ทฺวีสุ ธมฺเมสุ ปฏิปชฺชิตพฺพํฯ สจฺเจ จ อกุปฺเป จ – จุทิตเกน เอวํ ปฏิปชฺชิตพฺพํฯ สงฺเฆน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ? สงฺเฆน โอติณฺณาโนติณฺณํ ชานิตพฺพํฯ สงฺเฆน เอวํ ปฏิปชฺชิตพฺพํฯ อนุวิชฺชเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ? อนุวิชฺชเกน เยน ธมฺเมน เยน วินเยน เยน สตฺถุสาสเนน ตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ ตถา ตํ อธิกรณํ วูปสเมตพฺพํฯ อนุวิชฺชเกน เอวํ ปฏิปชฺชิตพฺพํฯ

๓๖๔.

อุโปสโถ กิมตฺถาย, ปวารณา กิสฺส การณา;
ปริวาโส กิมตฺถาย, มูลายปฏิกสฺสนา กิสฺส การณา;
มานตฺตํ กิมตฺถาย, อพฺภานํ กิสฺส การณาฯ

อุโปสโถ สามคฺคตฺถาย, วิสุทฺธตฺถาย ปวารณา;

ปริวาโส มานตฺตตฺถาย, มูลายปฏิกสฺสนา นิคฺคหตฺถาย;
มานตฺตํ อพฺภานตฺถาย, วิสุทฺธตฺถาย อพฺภานํฯ

ฉนฺทา โทสา ภยา โมหา, เถเร จ ปริภาสติ;
กายสฺส เภทา ทุปฺปญฺโญ, ขโต อุปหตินฺทฺริโย;
นิรยํ คจฺฉติ ทุมฺเมโธ, น จ สิกฺขาย คารโวฯ

น จ อามิสํ นิสฺสาย;
น จ นิสฺสาย ปุคฺคลํ;
อุโภ เอเต วิวชฺเชตฺวา;
ยถาธมฺโม ตถา กเรฯ

๓. โจทกสฺสอตฺตญาปนํ

โกธโน อุปนาหี จ;
จณฺโฑ จ ปริภาสโก;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

อุปกณฺณกํ ชปฺปติ ชิมฺหํ เปกฺขติ;
วีติหรติ กุมฺมคฺคํ ปฏิเสวติ;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

อกาเลน โจเทติ อภูเตน;
ผรุเสน อนตฺถสํหิเตน;
โทสนฺตโร โจเทติ โน เมตฺตาจิตฺโต;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

ธมฺมาธมฺมํ น ชานาติ;
ธมฺมาธมฺมสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

วินยาวินยํ น ชานาติ;

วินยาวินยสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

ภาสิตาภาสิตํ น ชานาติ;
ภาสิตาภาสิตสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

อาจิณฺณานาจิณฺณํ น ชานาติ;
อาจิณฺณานาจิณฺณสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

ปญฺญตฺตาปญฺญตฺตํ น ชานาติ;
ปญฺญตฺตาปญฺญตฺตสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ;
อาปตฺตานาปตฺติยา อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

ลหุกครุกํ น ชานาติ;
ลหุกครุกสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

สาวเสสานวเสสํ น ชานาติ;
สาวเสสานวเสสสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ น ชานาติ;
ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลสฺส อโกวิโท;

อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

ปุพฺพาปรํ น ชานาติ;
ปุพฺพาปรสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ;
อนุสนฺธิวจนปถสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานนฺติฯ

โจทนากณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

โจทนา อนุวิชฺชา จ, อาทิ มูเลนุโปสโถ;
คติ โจทนกณฺฑมฺหิ, สาสนํ ปติฏฺฐาปยนฺติฯ

จูฬสงฺคาโม

๑. อนุวิชฺชกสฺสปฏิปตฺติ

๓๖๕. [ปริ. ๔๒๑] สงฺคามาวจเร ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมนฺเตน นีจจิตฺเตน สงฺโฆ อุปสงฺกมิตพฺโพ รโชหรณสเมน จิตฺเตน; อาสนกุสเลน ภวิตพฺพํ นิสชฺชกุสเลน; เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺชนฺเตน, นเว ภิกฺขู อาสเนน อปฺปฏิพาหนฺเตน, ยถาปติรูเป อาสเน นิสีทิตพฺพํ; อนานากถิเกน ภวิตพฺพํ อติรจฺฉานกถิเกน; สามํ วา ธมฺโม ภาสิตพฺโพ ปโร วา อชฺเฌสิตพฺโพ อริโย วา ตุณฺหีภาโว นาติมญฺญิตพฺโพฯ

สงฺเฆน อนุมเตน ปุคฺคเลน อนุวิชฺชเกน อนุวิชฺชิตุกาเมน น อุปชฺฌาโย ปุจฺฉิตพฺโพ, น อาจริโย ปุจฺฉิตพฺโพ, น สทฺธิวิหาริโก ปุจฺฉิตพฺโพ, น อนฺเตวาสิโก ปุจฺฉิตพฺโพ, น สมานุปชฺฌายโก ปุจฺฉิตพฺโพ, น สมานาจริยโก ปุจฺฉิตพฺโพ, น ชาติ ปุจฺฉิตพฺพา, น นามํ ปุจฺฉิตพฺพํ, น โคตฺตํ ปุจฺฉิตพฺพํ, น อาคโม ปุจฺฉิตพฺโพ, น กุลปเทโส ปุจฺฉิตพฺโพ, น ชาติภูมิ ปุจฺฉิตพฺพาฯ ตํ กิสฺส การณา? อตฺรสฺส เปมํ วา โทโส วาฯ เปเม วา สติ โทเส วา, ฉนฺทาปิ คจฺเฉยฺย โทสาปิ คจฺเฉยฺย โมหาปิ คจฺเฉยฺย ภยาปิ คจฺเฉยฺยฯ

สงฺเฆน อนุมเตน ปุคฺคเลน อนุวิชฺชเกน อนุวิชฺชิตุกาเมน สงฺฆครุเกน ภวิตพฺพํ โน ปุคฺคลครุเกน, สทฺธมฺมครุเกน ภวิตพฺพํ โน อามิสครุเกน, อตฺถวสิเกน ภวิตพฺพํ โน ปริสกปฺปิเกน, กาเลน อนุวิชฺชิตพฺพํ โน อกาเลน, ภูเตน อนุวิชฺชิตพฺพํ โน อภูเตน, สณฺเหน อนุวิชฺชิตพฺพํ โน ผรุเสน, อตฺถสํหิเตน อนุวิชฺชิตพฺพํ โน อนตฺถสํหิเตน, เมตฺตาจิตฺเตน อนุวิชฺชิตพฺพํ โน โทสนฺตเรน, น อุปกณฺณกชปฺปินา ภวิตพฺพํ, น ชิมฺหํ เปกฺขิตพฺพํ, น อกฺขิ นิขณิตพฺพํ, น ภมุกํ อุกฺขิปิตพฺพํ, น สีสํ อุกฺขิปิตพฺพํ, น หตฺถวิกาโร กาตพฺโพ, น หตฺถมุทฺทา ทสฺเสตพฺพาฯ

อาสนกุสเลน ภวิตพฺพํ นิสชฺชกุสเลน, ยุคมตฺตํ เปกฺขนฺเตน อตฺถํ อนุวิธิยนฺเตน สเก อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น จ อาสนา วุฏฺฐาตพฺพํ , น วีติหาตพฺพํ, น กุมฺมคฺโค เสวิตพฺโพ, น พาหาวิกฺเขปกํ [น วาจา วิกฺเขปกํ (สฺยา.)] ภณิตพฺพํ, อตฺริเตน ภวิตพฺพํ อสาหสิเกน, อจณฺฑิกเตน ภวิตพฺพํ วจนกฺขเม , เมตฺตาจิตฺเตน ภวิตพฺพํ หิตานุกมฺปินา, การุณิเกน ภวิตพฺพํ หิตปริสกฺกินา, อสมฺผปฺปลาปินา ภวิตพฺพํ ปริยนฺตภาณินา, อเวรวสิเกน ภวิตพฺพํ อนสุรุตฺเตน, อตฺตา ปริคฺคเหตพฺโพ, ปโร ปริคฺคเหตพฺโพ, โจทโก ปริคฺคเหตพฺโพ, จุทิตโก ปริคฺคเหตพฺโพ, อธมฺมโจทโก ปริคฺคเหตพฺโพ, อธมฺมจุทิตโก ปริคฺคเหตพฺโพ, ธมฺมโจทโก ปริคฺคเหตพฺโพ, ธมฺมจุทิตโก ปริคฺคเหตพฺโพ, วุตฺตํ อหาเปนฺเตน อวุตฺตํ อปกาเสนฺเตน โอติณฺณานิ ปทพฺยญฺชนานิ สาธุกํ ปริคฺคเหตฺวา ปโร ปฏิปุจฺฉิตฺวา ยถา ปฏิญฺญาย กาเรตพฺโพ, มนฺโท หาเสตพฺโพ [เวโป ปหาเสตพฺโพ (สฺยา.)], ภีรู อสฺสาเสตพฺโพ, จณฺโฑ นิเสเธตพฺโพ, อสุจิ วิภาเวตพฺโพ, อุชุมทฺทเวน น ฉนฺทาคตึ คนฺตพฺพํ, น โทสาคตึ คนฺตพฺพํ, น โมหาคตึ คนฺตพฺพํ, น ภยาคตึ คนฺตพฺพํ, มชฺฌตฺเตน ภวิตพฺพํ ธมฺเมสุ จ ปุคฺคเลสุ จฯ เอวญฺจ ปน อนุวิชฺชโก อนุวิชฺชมาโน สตฺถุ เจว สาสนกโร โหติ, วิญฺญูนญฺจ สพฺรหฺมจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จฯ

๓๖๖. สุตฺตํ สํสนฺทนตฺถาย, โอปมฺมํ นิทสฺสนตฺถาย, อตฺโถ วิญฺญาปนตฺถาย, ปฏิปุจฺฉา ฐปนตฺถาย, โอกาสกมฺมํ โจทนตฺถาย, โจทนา สารณตฺถาย, สารณา สวจนียตฺถาย, สวจนียํ ปลิโพธตฺถาย, ปลิโพโธ วินิจฺฉยตฺถาย, วินิจฺฉโย สนฺตีรณตฺถาย, สนฺตีรณํ ฐานาฐานคมนตฺถาย, ฐานาฐานคมนํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหตฺถาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ สมฺปคฺคหตฺถาย, สงฺโฆ สมฺปริคฺคหสมฺปฏิจฺฉนตฺถาย, สงฺเฆน อนุมตา ปุคฺคลา ปจฺเจกฏฺฐายิโน อวิสํวาทกฏฺฐายิโนฯ

วินโย สํวรตฺถาย, สํวโร อวิปฺปฏิสารตฺถาย, อวิปฺปฏิสาโร ปามุชฺชตฺถาย, ปามุชฺชํ ปีตตฺถาย, ปีติ ปสฺสทฺธตฺถาย, ปสฺสทฺธิ สุขตฺถาย, สุขํ สมาธตฺถาย, สมาธิ ยถาภูตญาณทสฺสนตฺถาย, ยถาภูตญาณทสฺสนํ นิพฺพิทตฺถาย, นิพฺพิทา วิราคตฺถาย, วิราโค วิมุตฺตตฺถาย, วิมุตฺติ วิมุตฺติญาณทสฺสนตฺถาย, วิมุตฺติญาณทสฺสนํ อนุปาทาปรินิพฺพานตฺถายฯ เอตทตฺถา กถา, เอตทตฺถา มนฺตนา, เอตทตฺถา อุปนิสา, เอตทตฺถํ โสตาวธานํ – ยทิทํ อนุปาทาจิตฺตสฺส วิโมกฺโขติฯ

๓๖๗.

อนุโยควตฺตํ นิสามย, กุสเลน พุทฺธิมตา กตํ;
สุวุตฺตํ สิกฺขาปทานุโลมิกํ, คตึ น นาเสนฺโต สมฺปรายิกํฯ

วตฺถุํ วิปตฺตึ อาปตฺตึ, นิทานํ อาการอโกวิโท;
ปุพฺพาปรํ น ชานาติ, กตากตํ สเมน จฯ

กมฺมญฺจ อธิกรณญฺจ, สมเถ จาปิ อโกวิโท;
รตฺโต ทุฏฺโฐ จ มูฬฺโห จ, ภยา โมหา จ คจฺฉติฯ

น จ สญฺญตฺติกุสโล, นิชฺฌตฺติยา จ อโกวิโท;
ลทฺธปกฺโข อหิริโก, กณฺหกมฺโม อนาทโร;
ส เว [สเจ (ก.)] ตาทิสโก ภิกฺขุ, อปฺปฏิกฺโขติ วุจฺจติฯ

วตฺถุํ วิปตฺตึ อาปตฺตึ, นิทานํ อาการโกวิโท;
ปุพฺพาปรญฺจ ชานาติ, กตากตํ สเมน จฯ

กมฺมญฺจ อธิกรณญฺจ, สมเถ จาปิ โกวิโท;
อรตฺโต อทุฏฺโฐ อมูฬฺโห, ภยา โมหา น คจฺฉติฯ

สญฺญตฺติยา จ กุสโล, นิชฺฌตฺติยา จ โกวิโท;
ลทฺธปกฺโข หิริมโน, สุกฺกกมฺโม สคารโว;
ส เว ตาทิสโก ภิกฺขุ, สปฺปฏิกฺโขติ วุจฺจตีติฯ

จูฬสงฺคาโม นิฏฺฐิโตฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

นีจจิตฺเตน ปุจฺเฉยฺย, ครุ สงฺเฆ น ปุคฺคเล;
สุตฺตํ สํสนฺทนตฺถาย, วินยานุคฺคเหน จ;
อุทฺทานํ จูฬสงฺคาเม, เอกุทฺเทโส [เอกุทฺเทสํ (สี. สฺยา.)] อิทํ กตนฺติฯ

มหาสงฺคาโม

๑. โวหรนฺเตน ชานิตพฺพาทิ

๓๖๘. สงฺคามาวจเร ภิกฺขุนา สงฺฆํ โวหรนฺเตน วตฺถุ ชานิตพฺพํ, วิปตฺติ ชานิตพฺพา, อาปตฺติ ชานิตพฺพา, นิทานํ ชานิตพฺพํ, อากาโร ชานิตพฺโพ, ปุพฺพาปรํ ชานิตพฺพํ, กตากตํ ชานิตพฺพํ, กมฺมํ ชานิตพฺพํ, อธิกรณํ ชานิตพฺพํ, สมโถ ชานิตพฺโพ, น ฉนฺทาคติ คนฺตพฺพา, น โทสาคติ คนฺตพฺพา, น โมหาคติ คนฺตพฺพา, น ภยาคติ คนฺตพฺพา, สญฺญาปนีเย ฐาเน สญฺญาเปตพฺพํ, นิชฺฌาปนีเย ฐาเน นิชฺฌาเปตพฺพํ, เปกฺขนีเย ฐาเน เปกฺขิตพฺพํ, ปสาทนีเย ฐาเน ปสาเทตพฺพํ, ลทฺธปกฺโขมฺหีติ ปรปกฺโข นาวชานิตพฺโพ, พหุสฺสุโตมฺหีติ อปฺปสฺสุโต นาวชานิตพฺโพ, เถรตโรมฺหีติ นวกตโร นาวชานิตพฺโพ, อสมฺปตฺตํ น พฺยาหาตพฺพํ, สมฺปตฺตํ ธมฺมโต วินยโต น ปริหาเปตพฺพํ, เยน ธมฺเมน เยน วินเยน เยน สตฺถุสาสเนน ตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ตถา ตํ อธิกรณํ วูปสเมตพฺพํฯ

๓๖๙. วตฺถุ **ชานิตพฺพนฺ**ติ อฏฺฐปาราชิกานํ [อฏฺฐนฺนํ ปาราชิกานํ (สี. ก.)] วตฺถุ ชานิตพฺพํ, เตวีสสงฺฆาทิเสสานํ วตฺถุ ชานิตพฺพํ, ทฺเวอนิยตานํ วตฺถุ ชานิตพฺพํ, ทฺเวจตฺตารีสนิสฺสคฺคิยานํ วตฺถุ ชานิตพฺพํ, อฏฺฐาสีติสตปาจิตฺติยานํ วตฺถุ ชานิตพฺพํ, ทฺวาทสปาฏิเทสนียานํ วตฺถุ ชานิตพฺพํ, ทุกฺกฏานํ วตฺถุ ชานิตพฺพํ, ทุพฺภาสิตานํ วตฺถุ ชานิตพฺพํฯ

๓๗๐. **วิปตฺติ ชานิตพฺพา**ติ สีลวิปตฺติ ชานิตพฺพา, อาจารวิปตฺติ ชานิตพฺพา, ทิฏฺฐิวิปตฺติ ชานิตพฺพา, อาชีววิปตฺติ ชานิตพฺพาฯ

๓๗๑. **อาปตฺติ ชานิตพฺพา**ติ ปาราชิกาปตฺติ ชานิตพฺพา, สงฺฆาทิเสสาปตฺติ ชานิตพฺพา, ถุลฺลจฺจยาปตฺติ ชานิตพฺพา, ปาจิตฺติยาปตฺติ ชานิตพฺพา, ปาฏิเทสนียาปตฺติ ชานิตพฺพา, ทุกฺกฏาปตฺติ ชานิตพฺพา, ทุพฺภาสิตาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ

๓๗๒. **นิทานํ ชานิตพฺพนฺ**ติ อฏฺฐปาราชิกานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, เตวีสสงฺฆาทิเสสานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, ทฺเวอนิยตานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, ทฺเวจตฺตารีสนิสฺสคฺคิยานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, อฏฺฐาสีติสตปาจิตฺติยานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, ทฺวาทสปาฏิเทสนียานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, ทุกฺกฏานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, ทุพฺภาสิตานํ นิทานํ ชานิตพฺพํฯ

๓๗๓. **อากาโร ชานิตพฺโพ**ติ สงฺโฆ อาการโต ชานิตพฺโพ, คโณ อาการโต ชานิตพฺโพ, ปุคฺคโล อาการโต ชานิตพฺโพ, โจทโก อาการโต ชานิตพฺโพ, จุทิตโก อาการโต ชานิตพฺโพ ฯ **สงฺโฆ อาการโต ชานิตพฺโพ**ติ ปฏิพโล นุ โข อยํ สงฺโฆ อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อุทาหุ โนติ, เอวํ สงฺโฆ อาการโต ชานิตพฺโพฯ **คโณ อาการโต ชานิตพฺโพ**ติ ปฏิพโล นุ โข อยํ คโณ อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อุทาหุ โนติ, เอวํ คโณ อาการโต ชานิตพฺโพ ฯ **ปุคฺคโล อาการโต ชานิตพฺโพ**ติ ปฏิพโล นุ โข อยํ ปุคฺคโล อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อุทาหุ โนติ, เอวํ ปุคฺคโล อาการโต ชานิตพฺ

โพฯ **โจทโก อาการโต ชานิตพฺโพ**ติ กจฺจิ นุ โข อยมายสฺมา ปญฺจสุ ธมฺเมสุ ปติฏฺฐาย ปรํ โจเทติ อุทาหุ โนติ, เอวํ โจทโก อาการโต ชานิตพฺโพฯ **จุทิตโก อาการโต ชานิตพฺโพ**ติ กจฺจิ นุ โข อยมายสฺมา ทฺวีสุ ธมฺเมสุ ปติฏฺฐิโต สจฺเจ จ อกุปฺเป จ อุทาหุ โนติ, เอวํ จุทิตโก อาการโต ชานิตพฺโพฯ

๓๗๔. **ปุพฺพาปรํ ชานิตพฺพ**นฺติ กจฺจิ นุ โข อยมายสฺมา วตฺถุโต วา วตฺถุํ สงฺกมติ, วิปตฺติโต วา วิปตฺตึ สงฺกมติ, อาปตฺติโต วา อาปตฺตึ สงฺกมติ, อวชานิตฺวา วา ปฏิชานาติ, ปฏิชานิตฺวา วา อวชานาติ, อญฺเญน วา อญฺญํ ปฏิจรติ, อุทาหุ โนติ, เอวํ ปุพฺพาปรํ ชานิตพฺพํฯ

๓๗๕. **กตากตํ ชานิตพฺพ**นฺติ เมถุนธมฺโม ชานิตพฺโพ, เมถุนธมฺมสฺส อนุโลมํ ชานิตพฺพํ, เมถุนธมฺมสฺส ปุพฺพภาโค ชานิตพฺโพฯ **เมถุนธมฺโม ชานิตพฺโพ**ติ ทฺวยํทฺวยสมาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ **เมถุนธมฺมสฺส อนุโลมํ ชานิตพฺพ**นฺติ ภิกฺขุ อตฺตโน มุเขน ปรสฺส องฺคชาตํ คณฺหาติ ฯ **เมถุนธมฺมสฺส ปุพฺพภาโค ชานิตพฺโพ**ติ วณฺณาวณฺโณ [วณฺโณ อวณฺโณ (สฺยา.)], กายสํสคฺโค, ทุฏฺฐุลฺลวาจา, อตฺตกามปาริจริยา, วจนมนุปฺปทานํ [ธนมนุปฺปทานํ (ก.)]ฯ

๓๗๖. **กมฺมํ ชานิตพฺพ**นฺติ โสฬสกมฺมานิ ชานิตพฺพานิ – จตฺตาริ อปโลกนกมฺมานิ ชานิตพฺพานิ, จตฺตาริ ญตฺติกมฺมานิ ชานิตพฺพานิ, จตฺตาริ ญตฺติทุติยกมฺมานิ ชานิตพฺพานิ, จตฺตาริ ญตฺติจตุตฺถกมฺมานิ ชานิตพฺพานิฯ

๓๗๗. **อธิกรณํ ชานิตพฺพ**นฺติ จตฺตาริ อธิกรณานิ ชานิตพฺพานิ – วิวาทาธิกรณํ ชานิตพฺพํ, อนุวาทาธิกรณํ ชานิตพฺพํ, อาปตฺตาธิกรณํ ชานิตพฺพํ, กิจฺจาธิกรณํ ชานิตพฺพํฯ

๓๗๘. **สมโถ ชานิตพฺโพ**ติ สตฺต สมถา ชานิตพฺพา – สมฺมุขาวินโย ชานิตพฺโพ, สติวินโย ชานิตพฺโพ, อมูฬฺหวินโย ชานิตพฺโพ, ปฏิญฺญาตกรณํ ชานิตพฺพํ, เยภุยฺยสิกา ชานิตพฺพา, ตสฺสปาปิยสิกา ชานิตพฺพา, ติณวตฺถารโก ชานิตพฺโพฯ

๒. อคติอคนฺตพฺโพ

๓๗๙. **น ฉนฺทาคติ คนฺตพฺพา**ติ ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต กถํ ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ? อิเธกจฺโจ – “อยํ เม อุปชฺฌาโย วา อาจริโย วา สทฺธิวิหาริโก วา อนฺเตวาสิโก วา สมานุปชฺฌายโก วา สมานาจริยโก วา สนฺทิฏฺโฐ วา สมฺภตฺโต วา ญาติสาโลหิโต วา”ติ, ตสฺสานุกมฺปาย ตสฺสานุรกฺขาย อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อนาปตฺตึ อาปตฺตีติ ทีเปติ, อาปตฺตึ อนาปตฺตีติ ทีเปติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ, ครุกํ อาปตฺตึ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ, สาวเสสํ อาปตฺตึ อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อนวเสสํ อาปตฺตึ สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ, ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุ

ฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติฯ อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต พหุชนาหิ ตาย ปฏิปนฺโน โหติ พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ อิเมหิ อฏฺฐา รสหิ วตฺถูหิ ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต ขตํ อุปหตํ อตฺตานํ ปริหรติ, สาวชฺโช จ โหติ สานุวชฺโช จ วิญฺญูนํ, พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวติฯ ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต เอวํ ฉนฺทาคตึ คจฺฉติฯ

๓๘๐. **น โทสาคติ คนฺตพฺพาติ** โทสาคตึ คจฺฉนฺโต กถํ โทสาคตึ คจฺฉติ? อิเธกจฺโจ อนตฺถํ เม อจรีติ อาฆาตํ พนฺธติ, อนตฺถํ เม จรตีติ อาฆาตํ พนฺธติ, อนตฺถํ เม จริสฺสตีติ อาฆาตํ พนฺธติ, ปิยสฺส เม มนาปสฺส อนตฺถํ อจริ… อนตฺถํ จรติ… อนตฺถํ จริสฺสตีติ อาฆาตํ พนฺธติ, อปฺปิยสฺส เม อมนาปสฺส อตฺถํ อจริ… อตฺถํ จรติ… อตฺถํ จริสฺสตีติ อาฆาตํ พนฺธติฯ อิเมหิ นวหิ อาฆาตวตฺถูหิ อาฆาโต ปฏิฆาโต กุทฺโธ โกธาภิภูโต อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ…เป.… ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติฯ อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ โทสาคตึ คจฺฉนฺโต พหุชนาหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ โทสา คตึ คจฺฉนฺโต ขตํ อุปหตํ อตฺตานํ ปริหรติ, สาวชฺโช จ โหติ สานุวชฺโช จ วิญฺญูนํ พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวติฯ โท สาคตึ คจฺฉนฺโต เอวํ โทสาคตึ คจฺฉติฯ

๓๘๑. **น โมหาคติ คนฺตพฺพาติ** โมหาคตึ คจฺฉนฺโต กถํ โมหาคตึ คจฺฉติ? รตฺโต ราควเสน คจฺฉติ, ทุฏฺโฐ โทสวเสน คจฺฉติ, มูฬฺโห โมหวเสน คจฺฉติ, ปรามฏฺโฐ ทิฏฺฐิวเสน คจฺฉติ, มูฬฺโห สํมูฬฺโห โมหาภิภูโต อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ…เป.… ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติฯ อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ โมหาคตึ คจฺฉนฺโต พหุชนาหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ โมหา คตึ คจฺฉนฺโต ขตํ อุปหตํ อตฺตานํ ปริหรติ, สาวชฺโช จ โหติ สานุวชฺโช จ วิญฺญูนํ, พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวติฯ โมหาคตึ คจฺฉนฺโต เอวํ โมหาคตึ คจฺฉติฯ

๓๘๒. **น ภยาคติ คนฺตพฺพาติ** ภยาคตึ คจฺฉนฺโต กถํ ภยาคตึ คจฺฉติ? อิเธกจฺโจ – "อยํ วิสมนิสฺสิโต วา คหนนิสฺสิโต วา พลวนิสฺสิโต วา กกฺขโฬ ผรุโส ชีวิตนฺตรายํ วา พฺรหฺมจริยนฺตรายํ วา กริสฺสตี"ติ, ตสฺส ภยา ภีโต อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อป ญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อนา ปตฺตึ อาปตฺตีติ ทีเปติ, อาปตฺตึ อนาปตฺตีติ ทีเปติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ, ครุกํ อาปตฺตึ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ, สาวเสสํ อาปตฺตึ อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อนวเสสํ อาปตฺตึ สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ, ทุ ฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติฯ อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ ภยาคตึ คจฺฉนฺโต พหุชนาหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺ ขาย เทวมนุสฺสานํฯ อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ ภยาคตึ คจฺฉนฺโต ขตํ อุปหตํ อตฺตานํ ปริหรติ, สาวชฺโช จ โหติ สานุวชฺโช จ วิญฺญูนํ, พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวติฯ ภยาคตึ คจฺฉนฺโต เอวํ ภยาคตึ คจฺฉติฯ

ฉนฺทา โทสา ภยา โมหา, โย ธมฺมํ อติวตฺตติ;
นิหียติ ตสฺส ยโส, กาฬปกฺเขว จนฺทิมาติฯ

๓. อคติอคมนํ

๓๘๓. กถํ น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ? อธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, ธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อวินยํ อวินโยติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, วินยํ วินโยติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อนาปตฺตึ อนาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อาปตฺตึ อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, ครุกํ อาปตฺตึ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, สาวเสสํ อาปตฺตึ สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อนวเสสํ อาปตฺตึ อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติฯ เอวํ น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติฯ

๓๘๔. กถํ น โทสาคตึ คจฺฉติ? อธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปนฺโต น โทสาคตึ คจฺฉติ, ธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปนฺโต น โทสาคตึ คจฺฉติ…เป.… ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น โทสาคตึ คจฺฉติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น โทสาคตึ คจฺฉติฯ เอวํ น โทสาคตึ คจฺฉติฯ

๓๘๕. กถํ น โมหาคตึ คจฺฉติ? อธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปนฺโต น โมหาคตึ คจฺฉติ, ธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปนฺโต น โมหาคตึ คจฺฉติ…เป.… ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น โมหาคตึ คจฺฉติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น โมหาคตึ คจฺฉติฯ เอวํ น โมหาคตึ คจฺฉติฯ

๓๘๖. กถํ น ภยาคตึ คจฺฉติ? อธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, ธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อวินยํ อวินโยติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, วินยํ วินโยติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อนาปตฺตึ อนาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อาปตฺตึ อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, ครุกํ อาปตฺตึ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, สาวเสสํ อาปตฺตึ สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อนวเสสํ อาปตฺตึ อนวเสสา อาปตฺตี

ติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติฯ เอวํ น ภยาคตึ คจฺฉติฯ

ฉนฺทา โทสา ภยา โมหา, โย ธมฺมํ นาติวตฺตติ;
อาปูรติ ตสฺส ยโส, สุกฺกปกฺเขว จนฺทิมาติฯ

๔. สญฺญาปนียาทิ

๓๘๗. **กถํ สญฺญาปนีเย ฐาเน สญฺญาเปติ?** อธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปนฺโต สญฺญาปนีเย ฐาเน สญฺญาเปติ, ธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปนฺโต สญฺญาปนีเย ฐาเน สญฺญาเปติ…เป.… ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต สญฺญาปนีเย ฐาเน สญฺญาเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต สญฺญาปนีเย ฐาเน สญฺญาเปติฯ เอวํ สญฺญาปนีเย ฐาเน สญฺญาเปติฯ

๓๘๘. **กถํ นิชฺฌาปนีเย ฐาเน นิชฺฌาเปติ?** อธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปนฺโต นิชฺฌาปนีเย ฐาเน นิชฺฌาเปติ, ธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปนฺโต นิชฺฌาปนีเย ฐาเน นิชฺฌาเปติ…เป.… ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต นิชฺฌาปนีเย ฐาเน นิชฺฌาเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต นิชฺฌาปนีเย ฐาเน นิชฺฌาเปติฯ เอวํ นิชฺฌาปนีเย ฐาเน นิชฺฌาเปติฯ

๓๘๙. **กถํ เปกฺขนีเย ฐาเน เปกฺขติ?** อธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปนฺโต เปกฺขนีเย ฐาเน เปกฺขติ, ธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปนฺโต เปกฺขนีเย ฐาเน เปกฺขติ…เป.… ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต เปกฺขนีเย ฐาเน เปกฺขติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต เปกฺขนีเย ฐาเน เปกฺขติฯ เอวํ เปกฺขนีเย ฐาเน เปกฺขติฯ

๓๙๐. **กถํ ปสาทนีเย ฐาเน ปสาเทติ?** อธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปนฺโต ปสาทนีเย ฐาเน ปสาเทติ, ธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปนฺโต ปสาทนีเย ฐาเน ปสาเทติ…เป.… ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต ปสาทนีเย ฐาเน ปสาเทติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต ปสาทนีเย ฐาเน ปสาเทติฯ เอวํ ปสาทนีเย ฐาเน ปสาเทติฯ

๕. ปรปกฺขาทิอวชานนํ

๓๙๑. **กถํ ลทฺธปกฺโขมฺหีติ ปรปกฺขํ อวชานาติ?** อิเธกจฺโจ ลทฺธปกฺโข โหติ ลทฺธปริวาโร ปกฺขวา ญาติมาฯ “อยํ อลทฺธปกฺโข อลทฺธปริวาโร น ปกฺขวา น ญาติมา”ติ ตสฺส อวชานนฺโต อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ…เป.… ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติฯ เอวํ ลทฺธปกฺโขมฺหีติ ปรปกฺขํ อวชานาติฯ

๓๙๒. **กถํ พหุสฺสุโตมฺหีติ อปฺปสฺสุตํ อวชานาติ?** อิเธกจฺโจ พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโยฯ “อยํ อปฺปสฺสุโต อปฺปาคโม อปฺปธโร”ติ ตสฺส อวชานนฺโต อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ…เป.…

ทุฏฺฐุลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติฯ เอวํ พหุสฺสุโตมฺหีติ อปฺปสฺสุตํ อวชานาติฯ

๓๙๓. **กถํ เถรตโรมฺหีติ นวกตรํ อวชานาติ?** อิเธกจฺโจ เถโร โหติ รตฺตญฺญู จิรปพฺพชิโต อยํ นวโก อปฺปญฺญาโต อปฺปกตญฺญู อิมสฺส วจนํ อกตํ ภวิสฺสตี''ติ ตสฺส อวชานนฺโต อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ ...เป.... ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติฯ เอวํ เถรตโรมฺหีติ นวกตรํ อวชานาติฯ

๓๙๔. **อสมฺปตฺตํ น พฺยาหริตพฺพนฺ**ติ อโนติณฺณํ ภารํ [ภาสํ (สฺยา.)] น โอตาเรตพฺพํฯ **สมฺปตฺตํ ธมฺมโต วินยโต น ปริหาเปตพฺพนฺ**ติ ยํอตฺถาย สงฺโฆ สนฺนิปติโต โหติ ตํ อตฺถํ ธมฺมโต วินยโต น ปริหาเปตพฺพํฯ

๓๙๕. **เยน ธมฺเมนา**ติ ภูเตน วตฺถุนาฯ **เยน วินเยนา**ติ โจเทตฺวา สาเรตฺวาฯ **เยน สตฺถุสาสเนนา**ติ ญตฺติสมฺปทาย อนุสฺสาวนสมฺปทาย, เยน ธมฺเมน เยน วินเยน เยน สตฺถุสาสเนน ตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ตถา ตํ อธิกรณํ วูปสเมตพฺพนฺติฯ

๖. อนุวิชฺชกสฺส อนุโยคํ

๓๙๖. อนุวิชฺชเกน โจทโก ปุจฺฉิตพฺโพ – ''ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน ปวารณํ ฐเปสิ, กิมฺหิ นํ ฐเปสิ, สีลวิปตฺติยา วา ฐเปสิ, อาจารวิปตฺติยา วา ฐเปสิ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา ฐเปสี''ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ''สีลวิปตฺติยา วา ฐเปมิ อาจารวิปตฺติยา วา ฐเปมิ ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา ฐเปมี''ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ''ชานาติ ปนายสฺมา สีลวิปตฺตึ, ชานาติ อาจารวิปตฺตึ, ชานาติ ทิฏฺฐิวิปตฺติ''นฺติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ''ชานามิ โข อหํ, อาวุโส, สีลวิปตฺตึ, ชานามิ อาจารวิปตฺตึ, ชานามิ ทิฏฺฐิวิปตฺติ''นฺติ , โส เอวมสฺส วจนีโย – ''กตมา ปนาวุโส, สีลวิปตฺติ กตมา อาจารวิปตฺติ กตมา ทิฏฺฐิวิปตฺตี''ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ''จตฺตาริ ปาราชิกานิ เตรส สงฺฆาทิเสสา – อยํ สีลวิปตฺติฯ ถุลฺลจฺจยํ ปาจิตฺติยํ ปาฏิเทสนียํ ทุกฺกฏํ ทุพฺภาสิตํ – อยํ อาจารวิปตฺติฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิ อนฺตคฺคาหิกาทิฏฺฐิ – อยํ ทิฏฺฐิวิปตฺตี''ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ''ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน ปวารณํ ฐเปสิ, ทิฏฺเฐน วา ฐเปสิ, สุเตน วา ฐเปสิ, ปริสงฺกาย วา ฐเปสี''ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ''ทิฏฺเฐน วา ฐเปมิ, สุเตน วา ฐเปมิ, ปริสงฺกาย วา ฐเปมี''ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ''ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน ทิฏฺเฐน ปวารณํ ฐเปสิ, กึ เต ทิฏฺฐํ, กินฺติ เต ทิฏฺฐํ, กทา เต ทิฏฺฐํ, กตฺถ เต ทิฏฺฐํ, ปาราชิกํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ, ถุลฺลจฺจยํ... ปาจิตฺติยํ... ปาฏิเทสนียํ... ทุกฺกฏํ... ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ, กตฺถ จ ตฺวํ อโหสิ, กตฺถ จายํ ภิกฺขุ อโหสิ, กิญฺจ ตฺวํ กโรสิ, กึ จายํ ภิกฺขุ กโรตี''ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ''น โข อหํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน ทิฏฺเฐน ปวารณํ ฐเปมิ, อปิ จ สุเตน ปวารณํ ฐเปมี''ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ''ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน สุเตน ปวารณํ ฐเปสิ กึ เต สุตํ, กินฺติ เต สุตํ, กทา เต สุตํ, กตฺถ เต สุตํ, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ถุลฺลจฺจยํ... ปาจิตฺติยํ... ปาฏิเทสนียํ... ทุกฺกฏํ... ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ภิกฺขุสฺส สุตํ, ภิกฺขุนิยา สุตํ, สิกฺขมานาย สุตํ, สามเณรสฺส สุตํ, สามเณริยา สุตํ, อุปาสกสฺส สุตํ, อุปาสิกาย สุตํ, ราชูนํ สุตํ, ราชมหามตฺตานํ สุตํ, ติตฺถิยานํ

สุตํ, ติตฺถิยสาวกานํ สุต”นฺติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – “น โข อหํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน สุเตน ปวารณํ ฐเปมิ, อปิ จ ปริสงฺกาย ปวารณํ ฐเปมี”ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – “ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน ปริสงฺกาย ปวารณํ ฐเปสิ, กึ ปริสงฺกสิ, กินฺติ ปริสงฺกสิ, กทา ปริสงฺกสิ, กตฺถ ปริสงฺกสิ, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ถุลฺลจฺจยํ… ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ภิกฺขุสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ภิกฺขุนิยา สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สิกฺขมานาย สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สามเณรสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สามเณริยา สุตฺวา ปริสงฺกสิ, อุปาสกสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, อุปาสิกาย สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ราชูนํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ ราชมหามตฺตานํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ติตฺถิยานํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ติตฺถิยสาวกานํ สุตฺวา ปริสงฺกสี”ติ?

๓๙๗.

ทิฏฺฐํ ทิฏฺเฐน สเมติ, ทิฏฺเฐน สํสนฺทเต ทิฏฺฐํ;
ทิฏฺฐํ ปฏิจฺจ น อุเปติ, อสุทฺธปริสงฺกิโต;
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย, กาตพฺพา เตน ปวารณาฯ

สุตํ สุเตน สเมติ, สุเตน สํสนฺทเต สุตํ;
สุตํ ปฏิจฺจ น อุเปติ, อสุทฺธปริสงฺกิโต;
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย, กาตพฺพา เตน ปวารณาฯ

มุตํ มุเตน สเมติ, มุเตน สํสนฺทเต มุตํ;
มุตํ ปฏิจฺจ น อุเปติ, อสุทฺธปริสงฺกิโต;
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย, กาตพฺพา เตน ปวารณาติฯ

๗. ปุจฺฉาวิภาโค

๓๙๘. กึ เต ทิฏฺฐนฺติ กตมา ปุจฺฉา? กินฺติ เต ทิฏฺฐนฺติ กตมา ปุจฺฉา? กทา เต ทิฏฺฐนฺติ กตมา ปุจฺฉา? กตฺถ เต ทิฏฺฐนฺติ กตมา ปุจฺฉา?

๓๙๙. **กึ เต ทิฏฺฐ**นฺติ วตฺถุปุจฺฉา, วิปตฺติปุจฺฉา, อาปตฺติปุจฺฉา, อชฺฌาจารปุจฺฉาฯ วตฺถุปุจฺฉาติ – อฏฺฐปาราชิกานํ วตฺถุปุจฺฉา, เตวีสสงฺฆาทิเสสานํ วตฺถุปุจฺฉา, ทฺเวอนิยตานํ วตฺถุปุจฺฉา, ทฺเวจตฺตารีสนิสฺสคฺคิยานํ วตฺถุปุจฺฉา, อฏฺฐาสีติสตปาจิตฺติยานํ วตฺถุปุจฺฉา, ทฺวาทสปาฏิเทสนียานํ วตฺถุปุจฺฉา, ทุกฺกฏานํ วตฺถุปุจฺฉา, ทุพฺภาสิตานํ วตฺถุปุจฺฉาฯ วิปตฺติปุจฺฉาติ – สีลวิปตฺติปุจฺฉา, อาจารวิปตฺติปุจฺฉา, ทิฏฺฐิวิปตฺติปุจฺฉา , อาชีววิปตฺติปุจฺฉาฯ อาปตฺติปุจฺฉาติ – ปาราชิกาปตฺติปุจฺฉา, สงฺฆาทิเสสาปตฺติปุจฺฉา, ถุลฺลจฺจยาปตฺติปุจฺฉา, ปาจิตฺติยาปตฺติปุจฺฉา, ปาฏิเทสนียาปตฺติปุจฺฉา, ทุกฺกฏาปตฺติปุจฺฉา, ทุพฺภาสิตาปตฺติปุจฺฉาฯ อชฺฌาจารปุจฺฉาติ – ทฺวยํทฺวยสมาปตฺติปุจฺฉาฯ

๔๐๐. **กินฺติ เต ทิฏฺฐนฺ**ติ ลิงฺคปุจฺฉา, อิริยาปถปุจฺฉา, อาการปุจฺฉา, วิปฺปการปุจฺฉาฯ ลิงฺคปุจฺฉาติ – ทีฆํ วา รสฺสํ วา กณฺหํ วา โอทาตํ วาฯ อิริยาปถปุจฺฉาติ คจฺฉนฺตํ วา ฐิตํ วา นิสินฺนํ วา นิปนฺนํ วาฯ อาการปุจฺฉาติ คิหิลิงฺเค วา ติตฺถิยลิงฺเค วา ปพฺพชิตลิงฺเค วาฯ วิปฺปการปุจฺฉาติ คจฺฉนฺตํ วา ฐิตํ วา นิสินฺนํ วา นิปนฺนํ วาฯ

๔๐๑. **กทา เต ทิฏฺฐนฺ**ติ กาลปุจฺฉา, สมยปุจฺฉา, ทิวสปุจฺฉา, อุตุปุจฺฉาฯ กาลปุจฺฉาติ ปุพฺพณฺหกาเล วา มชฺฌนฺหิกกาเล วา สายนฺหกาเล วาฯ สมยปุจฺฉาติ ปุพฺพณฺหสมเย วา มชฺฌนฺหิกสมเย วา สายนฺหสมเย วาฯ ทิวสปุจฺฉาติ ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา รตฺตึ วา ทิวา วา กาเฬ วา ชุณฺเห วาฯ อุตุปุจฺฉาติ เหมนฺเต วา คิมฺเห วา วสฺเส วา [วสฺสาเน วา (สี.)]ฯ

๔๐๒. **กตฺถ เต ทิฏฺฐนฺ**ติ ฐานปุจฺฉา, ภูมิปุจฺฉา, โอกาสปุจฺฉา, ปเทสปุจฺฉาฯ ฐานปุจฺฉาติ ภูมิยา วา ปถวิยา วา ธรณิยา วา ชคติยา วาฯ ภูมิปุจฺฉาติ ภูมิยา วา ปถวิยา วา ปพฺพเต วา ปาสาเณ วา ปาสาเท วาฯ โอกาสปุจฺฉาติ ปุรตฺถิเม วา โอกาเส ปจฺฉิเม วา โอกาเส อุตฺตเร วา โอกาเส ทกฺขิเณ วา โอกาเสฯ ปเทสปุจฺฉาติ ปุรตฺถิเม วา ปเทเส ปจฺฉิเม วา ปเทเส อุตฺตเร วา ปเทเส ทกฺขิเณ วา ปเทเสติฯ

มหาสงฺคาโม นิฏฺฐิโตฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

วตฺถุ นิทานํ อากาโร, ปุพฺพาปรํ กตากตํ;
กมฺมาธิกรณญฺเจว, สมโถ ฉนฺทคามิ จฯ

โทสา โมหา ภยา เจว, สญฺญา นิชฺฌาปเนน จ;
เปกฺขา ปสาเท ปกฺโขมฺหิ, สุตเถรตเรน จฯ

อสมฺปตฺตญฺจ สมฺปตฺตํ, ธมฺเมน วินเยน จ;
สตฺถุสฺส สาสเนนาปิ, มหาสงฺคามญาปนาติฯ

กถินเภโท

๑. กถินอตฺถตาทิ

๔๐๓. กสฺส กถินํ [กฐินํ (สี. สฺยา.)] อนตฺถตํ? กสฺส กถินํ อตฺถตํ? กินฺติ กถินํ อนตฺถตํ? กินฺติ กถินํ อตฺถตํ?

กสฺส กถินํ อนตฺถตนฺติ? ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อนตฺถตํ โหติ กถินํ – อนตฺถารกสฺส จ อนนุโมทกสฺส จฯ อิเมสํ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อนตฺถตํ โหติ กถินํฯ

กสฺส กถินํ อตฺถตนฺติ? ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อตฺถตํ โหติ กถินํ – อตฺถารกสฺส จ อนุโมทกสฺส จฯ อิเมสํ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อตฺถตํ โหติ กถินํฯ

กินฺติ กถินํ อนตฺถตนฺติ? จตุวีสติยา อากาเรหิ อนตฺถตํ โหติ กถินํ, น อุลฺลิขิตมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น โธวนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น จีวรวิจารณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น เฉทนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น พนฺธนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น โอวฏฺฏิยกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น กณฺฑุสกรณมตฺเตน [น คณฺฑุสกรณมตฺเตน (ก.)] อตฺถตํ โหติ กถินํ, น ทฬฺหีกมฺมกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อนุวาตกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น ปริภณฺฑกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น โอวทฺเธยฺยกรณมตฺเตน [น โอวฏฺเฏยฺยกรณมตฺเตน (สี. สฺยา.), น โอวเทยฺยกรณมตฺเตน (ก.)] อตฺถตํ โหติ กถินํ, น กมฺพลมทฺทนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น นิมิตฺตกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น ปริกถากเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น กุกฺกุกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น สนฺนิธิกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น นิสฺสคฺคิเยน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อกปฺปกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อญฺญตฺร สงฺฆาฏิยา อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อญฺญตฺร อุตฺตราสงฺเคน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อญฺญตฺร อนฺตรวาสเกน อตฺถตํ โหติ กถินํ , น อญฺญตฺร ปญฺจเกน วา อติเรกปญฺจเกน วา ตทเหว สญฺฉินฺเนน สมณฺฑลีกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อญฺญตฺร ปุคฺคลสฺส อตฺถารา อตฺถตํ โหติ กถินํ, สมฺมา เจ อตฺถตํ โหติ กถินํ ตํ เจ นิสฺสีมฏฺโฐ อนุโมทติฯ เอวมฺปิ อนตฺถตํ โหติ กถินํฯ

นิมิตฺตกมฺมํ นาม นิมิตฺตํ กโรติ – "อิมินา ทุสฺเสน กถินํ อตฺถริสฺสามี"ติฯ ปริกถา นาม ปริกถํ กโรติ – "อิมาย ปริกถาย กถินทุสฺสํ นิพฺพตฺเตสฺสามี"ติฯ กุกฺกุกตํ นาม อนาทิยทานํ วุจฺจติฯ สนฺนิธิ นาม ทฺเว สนฺนิธิโย – กรณสนฺนิธิ วา นิจยสนฺนิธิ วาฯ นิสฺสคฺคิยํ นาม กยิรมาเน อรุณํ อุฏฺฐหติ [อุทฺริยติ (สี. สฺยา.)]ฯ อิเมหิ จตุวีสติยา อากาเรหิ อนตฺถตํ โหติ กถินํฯ

กินฺติ กถินํ อตฺถตนฺติ? สตฺตรสหิ อากาเรหิ อตฺถตํ โหติ กถินํฯ อหเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อหตกปฺเปน อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปิโลติกาย อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปํสุกูเลน อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปาปณิเกน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อนิมิตฺตกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อปริกถากเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อกุกฺกุกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อสนฺนิธิกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อนิสฺสคฺคิเยน อตฺถตํ โหติ กถินํ, กปฺปกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, สงฺฆาฏิยา อตฺถตํ โหติ

กถินํ, อุตฺตราสงฺเคน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อนฺตรวาสเกน อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปญฺจเกน วา อติเรกปญฺจเกน วา ตทเหว สญฺฉินฺเนน สมณฺฑลีกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปุคฺคลสฺส อตฺถารา อตฺถตํ โหติ กถินํ, สมฺมา เจ อตฺถตํ โหติ กถินํ, ตํ เจ สีมฏฺโฐ อนุโมทติ, เอวมฺปิ อตฺถตํ โหติ กถินํฯ อิเมหิ สตฺตรสหิ อากาเรหิ อตฺถตํ โหติ กถินํ ฯ

สห กถินสฺส อตฺถารา กติ ธมฺมา ชายนฺติ? สห กถินสฺส อตฺถารา ปนฺนรส ธมฺมา ชายนฺติ – อฏฺฐ มาติกา, ทฺเว ปลิโพธา, ปญฺจานิสํสาฯ สห กถินสฺส อตฺถารา อิเม ปนฺนรส ธมฺมา ชายนฺติฯ

๒. กถินอนนฺตรปจฺจยาทิ

๔๐๔. ปโยคสฺส กตเม ธมฺมา อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย , ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย? ปุพฺพกรณสฺส กตเม ธมฺมา อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย…เป…. ปจฺจุทฺธารสฺส กตเม ธมฺมา… อธิฏฺฐานสฺส กตเม ธมฺมา… อตฺถารสฺส กตเม ธมฺมา… มาติกานญฺจ ปลิโพธานญฺจ กตเม ธมฺมา… วตฺถุสฺส กตเม ธมฺมา อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย?

ปุพฺพกรณํ ปโยคสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปโยโค ปุพฺพกรณสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปุพฺพกรณํ ปโยคสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปนฺนรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปจฺจุทฺธาโร ปุพฺพกรณสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปุพฺพกรณํ ปจฺจุทฺธารสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปจฺจุทฺธาโร ปุพฺพกรณสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปนฺนรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ อธิฏฺฐานํ ปจฺจุทฺธารสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปจฺจุทฺธาโร อธิฏฺฐานสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ อธิฏฺฐานํ ปจฺจุทฺธารสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปนฺนรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ อตฺถาโร อธิฏฺฐานสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโยฯ อธิฏฺฐานํ อตฺถารสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ อตฺถาโร อธิฏฺฐานสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปนฺนรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ มาติกา จ ปลิโพธา จ อตฺถารสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโยฯ อตฺถาโร มาติกานญฺจ ปลิโพธานญฺจ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ มาติกา จ ปลิโพธา จ อตฺถารสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปนฺนรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ อาสา จ อนาสา จ วตฺถุสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย , อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโยฯ วตฺถุ อาสานญฺจ อนาสานญฺจ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ อาสา จ อนาสา จ วตฺถุสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปนฺนรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ

๓. ปุพฺพกรณนิทานาทิวิภาโค

๔๐๕. ปุพฺพกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ ? ปจฺจุทฺธาโร กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน? อธิฏฺฐานํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ? อตฺถาโร กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน? มาติกา จ ปลิโพธา จ กึนิทานา, กึสมุทยา, กึชาติกา, กึปภวา, กึสมฺภารา กึสมุฏฺฐานา? อาสา จ อนาสา จ กึนิทานา, กึสมุทยา, กึชาติกา, กึปภวา, กึสมฺภารา, กึสมุฏฺฐานา?

ปุพฺพกรณํ ปโยคนิทานํ, ปโยคสมุทยํ, ปโยคชาติกํ, ปโยคปภวํ, ปโยคสมฺภารํ, ปโยคสมุฏฺฐานํฯ ปจฺจุทฺธาโร ปุพฺพกรณนิทาโน, ปุพฺพกรณสมุทโย, ปุพฺพกรณชาติโก, ปุพฺพกรณปภโว, ปุพฺพกรณสมฺภาโร, ปุพฺพกรณสมุฏฺฐาโนฯ อธิฏฺฐานํ ปจฺจุทฺธารนิทานํ, ปจฺจุทฺธารสมุทยํ, ปจฺจุทฺธารชาติกํ, ปจฺจุทฺธารปภวํ, ปจฺจุทฺธารสมฺภารํ, ปจฺจุทฺธารสมุฏฺฐานํฯ อตฺถาโร อธิฏฺฐานนิทาโน, อธิฏฺฐานสมุทโย, อธิฏฺฐานชาติโก, อธิฏฺฐานปภโว, อธิฏฺฐานสมฺภาโร, อธิฏฺฐานสมุฏฺฐาโนฯ มาติกา จ ปลิโพธา จ อตฺถารนิทานา, อตฺถารสมุทยา, อตฺถารชาติกา, อตฺถารปภวา, อตฺถารสมฺภารา, อตฺถารสมุฏฺฐานาฯ อาสา จ อนาสา จ วตฺถุนิทานา, วตฺถุสมุทยา, วตฺถุชาติกา, วตฺถุปภวา, วตฺถุสมฺภารา, วตฺถุสมุฏฺฐานาฯ

๔๐๖. ปโยโค กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน, ปุพฺพกรณํ…เป…. ปจฺจุทฺธาโร… อธิฏฺฐานํ… อตฺถาโร… มาติกา จ ปลิโพธา จ… วตฺถุ… อาสา จ อนาสา จ กึนิทานา, กึสมุทยา, กึชาติกา, กึปภวา, กึสมฺภารา, กึสมุฏฺฐานา?

ปโยโค เหตุนิทาโน, เหตุสมุทโย, เหตุชาติโก, เหตุปภโว, เหตุสมฺภาโร, เหตุสมุฏฺฐาโนฯ ปุพฺพกรณํ…เป…. ปจฺจุทฺธาโร… อธิฏฺฐานํ… อตฺถาโร … มาติกา จ ปลิโพธา จ… วตฺถุ… อาสา จ อนาสา จ เหตุนิทานา, เหตุสมุทยา, เหตุชาติกา, เหตุปภวา, เหตุสมฺภารา, เหตุสมุฏฺฐานาฯ

๔๐๗. ปโยโค กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน? ปุพฺพกรณํ…เป…. ปจฺจุทฺธาโร… อธิฏฺฐานํ… อตฺถาโร… มาติกา จ ปลิโพธา จ… วตฺถุ… อาสา จ อนาสา จ กึนิทานา, กึสมุทยา, กึชาติกา, กึปภวา, กึสมฺภารา, กึสมุฏฺฐานา?

ปโยโค ปจฺจยนิทาโน, ปจฺจยสมุทโย, ปจฺจยชาติโก, ปจฺจยปภโว, ปจฺจยสมฺภาโร, ปจฺจยสมุฏฺฐาโนฯ ปุพฺพกรณํ…เป…. ปจฺจุทฺธาโร… อธิฏฺฐานํ… อตฺถาโร… มาติกา จ ปลิโพธา จ… วตฺถุ… อาสา จ อนาสา จ ปจฺจยนิทานา, ปจฺจยสมุทยา, ปจฺจยชาติกา, ปจฺจยปภวา, ปจฺจยสมฺภารา, ปจฺจยสมุฏฺฐานาฯ

๔๐๘. ปุพฺพกรณํ กติหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํ? ปุพฺพกรณํ สตฺตหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํฯ โธวเนน, วิจารเณน, เฉทเนน, พนฺธเนน, สิพฺพเนน, รชเนน, กปฺปกรเณน – ปุพฺพกรณํ อิเมหิ สตฺตหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํฯ

ปจฺจุทฺธาโร กติหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิโต? ปจฺจุทฺธาโร ตีหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิโต – สงฺฆาฏิยา, อุตฺตราสงฺเคน, อนฺตรวาสเกนฯ

อธิฏฺฐานํ กติหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํ? อธิฏฺฐานํ ตีหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํ – สงฺฆาฏิยา, อุตฺตราสงฺเคน, อนฺตรวาสเกนฯ

อตฺถาโร กติหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิโต? อตฺถาโร เอเกน ธมฺเมน สงฺคหิโต – วจีเภเทนฯ

กถินสฺส กติ มูลานิ, กติ วตฺถูนิ, กติ ภูมิโย? กถินสฺส เอกํ มูลํ – สงฺโฆ; ตีณิ วตฺถูนิ – สงฺฆาฏิ, อุตฺตราสงฺโค, อนฺตรวาสโก, ฉ ภูมิโย – โขมํ, กปฺปาสิกํ, โกเสยฺยํ, กมฺพลํ, สาณํ, ภงฺคํฯ

กถินสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ? กถินสฺส ปุพฺพกรณํ อาทิ, กฺริยา มชฺเฌ, อตฺถาโร ปริโยสานํฯ

๔๐๙. กติหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อภพฺโพ กถินํ อตฺถริตุํ? กติหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ภพฺโพ กถินํ อตฺถริตุํ? อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อภพฺโพ กถินํ อตฺถริตุํฯ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ภพฺโพ กถินํ อตฺถริตุํฯ กตเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อภพฺโพ กถินํ อตฺถริตุํ? ปุพฺพกรณํ น ชานาติ, ปจฺจุทฺธารํ น ชานาติ, อธิฏฺฐานํ น ชานาติ, อตฺถารํ น ชานาติ, มาติกํ น ชานาติ, ปลิโพธํ น ชานาติ, อุทฺธารํ น ชานาติ, อานิสํสํ น ชานาติ – อิเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อภพฺโพ กถินํ อตฺถริตุํฯ กตเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ภพฺโพ กถินํ อตฺถริตุํ? ปุพฺพกรณํ ชานาติ, ปจฺจุทฺธารํ ชานาติ, อธิฏฺฐานํ ชานาติ, อตฺถารํ ชานาติ, มาติกํ ชานาติ, ปลิโพธํ ชานาติ, อุทฺธารํ ชานาติ, อานิสํสํ ชานาติ – อิเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ภพฺโพ กถินํ อตฺถริตุํฯ

๔๑๐. กตินํ ปุคฺคลานํ กถินตฺถารา น รุหนฺติ? กตินํ ปุคฺคลานํ กถินตฺถารา รุหนฺติ? ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กถินตฺถารา น รุหนฺติฯ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กถินตฺถารา รุหนฺติฯ กตเมสํ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กถินตฺถารา น รุหนฺติ? นิสฺสีมฏฺโฐ อนุโมทติ, อนุโมเทนฺโต น วาจํ ภินฺทติ, วาจํ ภินฺทนฺโต น ปรํ วิญฺญาเปติ – อิเมสํ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กถินตฺถารา น รุหนฺติฯ กตเมสํ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กถินตฺถารา รุหนฺติ? สีมฏฺโฐ อนุโมทติ, อนุโมเทนฺโต วาจํ ภินฺทติ, วาจํ ภินฺทนฺโต ปรํ วิญฺญาเปติ – อิเมสํ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กถินตฺถารา รุหนฺติฯ

๔๑๑. กติ กถินตฺถารา น รุหนฺติ? กติ กถินตฺถารา รุหนฺติ? ตโย กถินตฺถารา น รุหนฺติฯ ตโย กถินตฺถารา รุหนฺติฯ กตเม ตโย กถินตฺถารา น รุหนฺติ? วตฺถุวิปนฺนญฺเจว โหติ, กาลวิปนฺนญฺจ, กรณวิปนฺนญฺจ – อิเม ตโย กถินตฺถารา น รุหนฺติฯ กตเม ตโย กถินตฺถารา รุหนฺติ? วตฺถุสมฺปนฺนญฺเจว โหติ, กาลสมฺปนฺนญฺจ, กรณสมฺปนฺนญฺจ – อิเม ตโย กถินตฺถารา รุหนฺติฯ

๔. กถินาทิชานิตพฺพวิภาโค

๔๑๒. กถินํ ชานิตพฺพํ, กถินตฺถาโร ชานิตพฺโพ, กถินสฺส อตฺถารมาโส ชานิตพฺโพ, กถินสฺส อตฺถารวิปตฺติ ชานิตพฺพา, กถินสฺส อตฺถารสมฺปตฺติ ชานิตพฺพา, นิมิตฺตกมฺมํ ชานิตพฺพํ, ปริกถา ชานิตพฺพา, กุกฺกุกตํ ชานิตพฺพํ, สนฺนิธิ ชานิตพฺพา, นิสฺสคฺคิยํ ชานิตพฺพํฯ

กถินํ ชานิตพฺพนฺติ เตสญฺเญว ธมฺมานํ สงฺคโห สมวาโย นามํ นามกมฺมํ นามเธยฺยํ นิรุตฺติ พฺยญฺชนํ อภิลาโป ยทิทํ กถินนฺติฯ

กถินสฺส อตฺถารมาโส ชานิตพฺโพติ วสฺสานสฺส ปจฺฉิโม มาโส ชานิตพฺโพฯ

กถินสฺส อตฺถารวิปตฺติ ชานิตพฺพาติ จตุวีสติยา อากาเรหิ กถินสฺส อตฺถารวิปตฺติ ชานิตพฺพาฯ

กถินสฺส อตฺถารสมฺปตฺติ ชานิตพฺพาติ สตฺตรสหิ อากาเรหิ กถินสฺส อตฺถารสมฺปตฺติ ชานิตพฺพาฯ

นิมิตฺตกมฺมํ ชานิตพฺพนฺติ นิมิตฺตํ กโรติ อิมินา ทุสฺเสน กถินํ อตฺถริสฺสามีติฯ

ปริกถา ชานิตพฺพาติ ปริกถํ กโรติ อิมาย ปริกถาย กถินทุสฺสํ นิพฺพตฺเตสฺสามีติฯ

กุกฺกุกตํ ชานิตพฺพนฺติ อนาทิยทานํ ชานิตพฺพํฯ

สนฺนิธิ ชานิตพฺพาติ ทฺเว สนฺนิธิโย ชานิตพฺพา – กรณสนฺนิธิ วา นิจยสนฺนิธิ วาฯ

นิสฺสคฺคิยํ ชานิตพฺพนฺติ กริยมาเน อรุณํ อุฏฺฐหติฯ

กถินตฺถาโร ชานิตพฺโพติ สเจ สงฺฆสฺส กถินทุสฺสํ อุปฺปนฺนํ โหติ, สงฺเฆน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ, อตฺถารเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ, อนุโมทเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํฯ

๔๑๓. สงฺเฆน ญตฺติทุติเยน กมฺเมน กถินตฺถารกสฺส ภิกฺขุโน ทาตพฺพํ, เตน กถินตฺถารเกน ภิกฺขุนา ตทเหว โธวิตฺวา วิมชฺชิตฺวา วิจาเรตฺวา ฉินฺทิตฺวา สิพฺเพตฺวา รชิตฺวา กปฺปํ กตฺวา กถินํ อตฺถริตพฺพํฯ สเจ สงฺฆาฏิยา กถินํ อตฺถริตุกาโม โหติ, โปราณิกา สงฺฆาฏิ ปจฺจุทฺธริตพฺพา , นวา สงฺฆาฏิ อธิฏฺฐาตพฺพาฯ อิมาย สงฺฆาฏิยา กถินํ อตฺถรามีติ วาจา ภินฺทิตพฺพาฯ สเจ อุตฺตราสงฺเคน กถินํ อตฺถริตุกาโม โหติ, โปราณโก อุตฺตราสงฺโค ปจฺจุทฺธริตพฺโพ, นโว อุตฺตราสงฺโค อธิฏฺฐาตพฺโพฯ อิมินา อุตฺตราสงฺเคน กถินํ อตฺถรามีติ วาจา ภินฺทิตพฺพาฯ สเจ อนฺตรวาสเกน กถินํ อตฺถริตุกาโม โหติ, โปราณโก อนฺตรวาสโก ปจฺจุทฺธริตพฺโพ, นโว อนฺตรวาสโก อธิฏฺฐาตพฺโพฯ อิมินา อนฺตรวาสเกน กถินํ อตฺถรามีติ วาจา ภินฺทิตพฺพาฯ เตน กถินตฺถารเกน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – "อตฺถตํ, ภนฺเต, สงฺฆสฺส กถินํ, ธมฺมิโก กถินตฺถาโร, อนุโมทถา"ติฯ เตหิ อนุโมทเกหิ ภิกฺขูหิ เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – "อตฺถตํ, อาวุโส, สงฺฆสฺส กถินํ, ธมฺมิโก กถินตฺถาโร, อนุโมทามา"ติฯ เตน กถินตฺถารเกน ภิกฺขุนา สมฺพหุเล ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺสุ วจนียา – "อตฺถตํ, ภนฺเต, สงฺฆสฺส กถินํ, ธมฺมิโก กถินตฺถาโร, อนุโมทถา"ติฯ เตหิ อนุโมทเกหิ ภิกฺขูหิ เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – "อตฺถตํ, อาวุโส, สงฺฆสฺส กถินํ, ธมฺมิโก กถินตฺถาโร อนุโมทามา"ติฯ เตน กถินตฺถารเกน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – "อตฺถตํ, อาวุโส, สงฺฆสฺส กถินํ, ธมฺมิโก กถินตฺถาโร, อนุโม

ทาหี''ติฯ เตน อนุโมทเกน ภิกฺขุนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ''อตฺถตํ, อาวุโส, สงฺฆสฺส กถินํ, ธมฺมิโก กถินตฺถาโร, อนุโมทามี''ติฯ

๕. ปุคฺคลสฺเสวกถินตฺถาโร

๔๑๔. สงฺโฆ กถินํ อตฺถรติ, คโณ กถินํ อตฺถรติ, ปุคฺคโล กถินํ อตฺถรตีติฯ น สงฺโฆ กถินํ อตฺถรติ, น คโณ กถินํ อตฺถรติ, ปุคฺคโล กถินํ อตฺถรตีติฯ หญฺจิ น สงฺโฆ กถินํ อตฺถรติ, น คโณ กถินํ อตฺถรติ, ปุคฺคโล กถินํ อตฺถรติฯ สงฺฆสฺส อนตฺถตํ โหติ กถินํ, คณสฺส อนตฺถตํ โหติ กถินํ, ปุคฺคลสฺส อตฺถตํ โหติ กถินํฯ สงฺโฆ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ คโณ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ ปุคฺคโล ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสตีติ น สงฺโฆ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ, น คโณ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ, ปุคฺคโล ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสตีติฯ หญฺจิ น สงฺโฆ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ, น คโณ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ, ปุคฺคโล ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติฯ สงฺฆสฺส อนุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ, คณสฺส อนุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ, ปุคฺคลสฺส อุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํฯ สงฺฆสฺส สามคฺคิยา คณสฺส สามคฺคิยา ปุคฺคลสฺส อุทฺเทสา สงฺฆสฺส อุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ, คณสฺส อุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ, ปุคฺคลสฺส อุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํฯ เอวเมว น สงฺโฆ กถินํ อตฺถรติ, น คโณ กถินํ อตฺถรติ, ปุคฺคโล กถินํ อตฺถรติฯ สงฺฆสฺส อนุโมทนาย คณสฺส อนุโมทนาย ปุคฺคลสฺส อตฺถารา สงฺฆสฺส อตฺถตํ โหติ กถินํ, คณสฺส อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปุคฺคลสฺส อตฺถตํ โหติ กถินนฺติฯ

๖. ปลิโพธปญฺหาพฺยากรณํ

๔๑๕.

ปกฺกมนนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติฯ

ปกฺกมนนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ, จีวรปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติ;
ตสฺส สห พหิสีมคมนา, อาวาสปลิโพโธ ฉิชฺชติฯ

นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติฯ

นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ, อาวาสปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติ;
จีวเร นิฏฺฐิเต จีวรปลิโพโธ ฉิชฺชติฯ

สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติฯ

สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ, ทฺเว ปลิโพธา อปุพฺพํ อจริมํ ฉิชฺชนฺติฯ

นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติฯ

นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ, อาวาสปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติ;
จีวเร นฏฺเฐ จีวรปลิโพโธ ฉิชฺชติฯ

สวนนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติฯ

สวนนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ, จีวรปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติ;
ตสฺส สห สวเนน, อาวาสปลิโพโธ ฉิชฺชติฯ

อาสาวจฺเฉทิโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติฯ

อาสาวจฺเฉทิโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ, อาวาสปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติ;
จีวราสาย อุปจฺฉินฺนาย จีวรปลิโพโธ ฉิชฺชติฯ

สีมาติกฺกมนนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติฯ

สีมาติกฺกมนนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ, จีวรปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติ;
ตสฺส พหิสีเม [พหิสีมคตสฺส (สี. สฺยา.)] อาวาสปลิโพโธ ฉิชฺชติฯ

สหุพฺภาโร กถินุทฺธาโร [สอุพฺภาโร (ก.)], วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติฯ

สหุพฺภาโร กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ, ทฺเว ปลิโพธา อปุพฺพํ อจริมํ ฉิชฺชนฺตีติฯ

๔๑๖. กติ กถินุทฺธารา สงฺฆาธีนา? กติ กถินุทฺธารา ปุคฺคลาธีนา? กติ กถินุทฺธารา เนว สงฺฆาธีนา น ปุคฺคลาธีนา? เอโก กถินุทฺธาโร สงฺฆาธีโน – อนฺตรุพฺภาโรฯ จตฺตาโร กถินุทฺธารา ปุคฺคลาธีนา – ปกฺกมนนฺติโก, นิฏฺฐานนฺติโก, สนฺนิฏฺฐานนฺติโก, สีมาติกฺกมนนฺติโก ฯ จตฺตาโร กถินุทฺธารา เนว สงฺฆาธีนา น ปุคฺคลาธีนา – นาสนนฺติโก, สวนนฺติโก, อาสาวจฺเฉทิโก, สหุพฺภาโรฯ กติ กถินุทฺธารา อนฺโตสีมาย อุทฺธริยฺยนฺติ? กติ กถินุทฺธารา พหิสีมาย อุทฺธริยฺยนฺติ? กติ กถินุทฺธารา สิยา อนฺโตสีมาย อุทฺธริยฺยนฺติ สิยา พหิสีมาย อุทฺธริยฺยนฺติ? ทฺเว กถินุทฺธารา อนฺโตสีมาย อุทฺธริยฺยนฺติ – อนฺตรุพฺภาโร, สหุพฺภาโรฯ ตโย กถินุทฺธารา พหิสีมาย อุทฺธริยฺยนฺติ – ปกฺกมนนฺติโก, สวนนฺติโก, สีมาติกฺกมนนฺติโกฯ จตฺตาโร กถินุทฺธารา สิยา อนฺโตสีมาย อุทฺธริยฺยนฺติ สิยา พหิสีมาย อุทฺธริยฺยนฺติ – นิฏฺฐานนฺติโก, สนฺนิฏฺฐานนฺติโก, นาสนนฺติโก, อาสาวจฺเฉทิโกฯ

กติ กถินุทฺธารา เอกุปฺปาทา เอกนิโรธา? กติ กถินุทฺธารา เอกุปฺปาทา นานานิโรธา? ทฺเว กถินุทฺธารา เอกุปฺปาทา เอกนิโรธา – อนฺตรุพฺภาโร, สหุพฺภาโรฯ อวเสสา กถินุทฺธารา เอกุปฺปาทา นานานิโรธาติฯ

กถินเภโท นิฏฺฐิโตฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

กสฺส กินฺติ ปนฺนรส, ธมฺมา นิทานเหตุ จ;
ปจฺจยสงฺคหมูลา, อาทิ จ อตฺถารปุคฺคลา [อฏฺฐปุคฺคลา (สี.)]ฯ

ติณฺณํ [เภทโต ติณฺณํ (ก.)] ตโย ชานิตพฺพํ, อตฺถารํ อุทฺเทเสน จ;
ปลิโพธาธินา, สีมาย อุปฺปาทนิโรเธน จาติ [อิโต ปรํ “ปริวารํ นิฏฺฐิตํ” อิติปาโฐ เกสุจิ โปตฺถเกสุ ทิสฺสติ]ฯ

อุปาลิปญฺจกํ

๑. อนิสฺสิตวคฺโค

๔๑๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ อถ โข อายสฺมา อุปาลิ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ – "กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพ"นฺติ?

"ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ [ปริ. ๓๒๕] กตเมหิ ปญฺจหิ? อุโปสถํ น ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺโส โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อุโปสถํ ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ ชานาติ, ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺโส วา – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

"อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปวารณํ น ชานาติ, ปวารณากมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺโส โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปวารณํ ชานาติ , ปวารณากมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ ชานาติ, ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺโส วา – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

"อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺโส โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺโส วา – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ"ฯ

๔๑๘. "กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ"ติ?

[มหาว. ๘๔] "ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริํ วา คิลานํ อุป

ฏฺฐาตุํ วา อุปฏฺฐาเปตุํ วา, อนภิรตํ วูปกาเสตุํ วา วูปกาสาเปตุํ วา, อุปฺปนฺนํ กุกฺกุจฺจํ ธมฺมโต วิโนเทตุํ [อิมสฺมึ ฐาเน สพฺพตฺถ “วิโนเทตุํ วา วิโนทาเปตุํ วา”ติ ปาโฐ ทิสฺสติ, วิมติวิโนทนีฏีกาย มหาวคฺควณฺณนา โอโลเกตพฺพา], อภิธมฺเม วิเนตุํ, อภิวินเย วิเนตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริํ วา คิลานํ อุปฏฺฐาตุํ วา อุปฏฺฐาเปตุํ วา, อนภิรตํ วูปกาเสตุํ วา วูปกาสาเปตุํ วา, อุปฺปนฺนํ กุกฺกุจฺจํ ธมฺมโต วิโนเทตุํ, อภิธมฺเม วิเนตุํ, อภิวินเย วิเนตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ ? น ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริํ วา อภิสมาจาริกาย สิกฺขาย สิกฺขาเปตุํ, อาทิพฺรหฺมจริยกาย สิกฺขาย วิเนตุํ, อธิสีเล วิเนตุํ, อธิจิตฺเต วิเนตุํ, อธิปญฺญาย วิเนตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริํ วา อภิสมาจาริกาย สิกฺขาย สิกฺขาเปตุํ, อาทิพฺรหฺมจริยกาย สิกฺขาย วิเนตุํ, อธิสีเล วิเนตุํ, อธิจิตฺเต วิเนตุํ, อธิปญฺญาย วิเนตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ”ติฯ

๔๑๙. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพ”นฺติ?

ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ , มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กายิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กายิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ , วาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต

โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กายิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กายิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ อาปนฺโน กมฺมกโต อุปสมฺปาเทติ, นิสฺสยํ เทติ, สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย โอวทติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน กมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ, กมฺมํ ครหติ, กมฺมิเก ครหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพ”นฺติฯ

อนิสฺสิตวคฺโค นิฏฺฐิโต ปฐโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อุโปสถํ ปวารณํ, อาปตฺติ จ คิลานกํ;
อภิสมาจารลชฺชี จ, อธิสีเล ทเวน จฯ

อนาจารํ อุปฆาติ, มิจฺฉา อาปตฺติเมว จ;
ยายาปตฺติยา พุทฺธสฺส, ปฐโม วคฺคสงฺคโหติฯ

๒. นปฺปฏิปฺปสฺสมฺภนวคฺโค

๔๒๐. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพ”นฺติ?

“ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ ? อาปตฺตึ อาปนฺโน กมฺมกโต อุปสมฺปาเทติ, นิสฺสยํ เทติ, สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺม โตปิ ภิกฺขุนิโย โอวทติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

[จูฬว. ๘-๙, ๑๘, ๓๐-๓๑, ๔๓, ๕๓, ๖๒, ๗๒] “อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน กมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ, กมฺมํ ครหติ, กมฺมิเก ครหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จ, โอมทฺทการโก จ โหติ, วตฺเตสุ สิกฺขาย จ น ปริปูรการี – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพ”นฺติฯ

๔๒๑. “สงฺคามาวจเรน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมนฺเตน กติ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา สงฺโฆ อุปสงฺกมิตพฺโพ”ติ?

[ปริ. ๓๖๕] “สงฺคามาวจเรน, อุปาลิ, ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมนฺเตน ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา สงฺโฆ อุปสงฺกมิตพฺโพฯ กตเม ปญฺจ? สงฺคามาวจเรน, อุปาลิ, ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมนฺเตน นีจจิตฺเตน สงฺโฆ อุปสงฺกมิตพฺโพ, รโชหรณสเมน จิตฺเตน, อาสนกุสเลน ภวิตพฺพํ นิสฺสชฺชกุสเลน, เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺชนฺเตน, นเว ภิกฺขู อาสเนน อปฺปฏิพาหนฺเตน ยถาปติรูเป อาสเน นิสีทิตพฺพํ, อนานากถิเกน ภวิตพฺพํ อติรจฺฉานกถิเกน, สามํ วา ธมฺโม ภาสิตพฺโพ, ปโร วา อชฺเฌสิตพฺโพ, อริโย วา ตุณฺหิภาโว นาติมญฺญิตพฺโพ, สเจ, อุปาลิ, สงฺโฆ สมคฺคกรณียานิ กมฺมานิ กโรติ ตตฺร เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุโน นกฺขมติ, อปิ ทิฏฺฐาวิกมฺมํ กตฺวา ญาเปตพฺพา สามคฺคีฯ ตํ กิสฺสเหตุ? มาหํ สงฺเฆน นานตฺโต อสฺสนฺติฯ สงฺคามาวจเรนุปาลิ , ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมนฺเตน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา สงฺโฆ อุปสงฺกมิตพฺโพ”ติฯ

๔๒๒. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนอกนฺโต จ โหติ พหุชนอมนาโป จ พหุชนอรุจิโต จา”ติ?

“ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนอกนฺโต จ โหติ พหุชนอมนาโป จ พหุชนอรุจิโต จฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อุสฺสิตมนฺตี จ โหติ, นิสฺสิตชปฺปี จ, น จ ภาสานุสนฺธิกุสโล โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนอกนฺโต จ โหติ พหุชนอมนาโป จ พหุชนอรุจิโต จฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนกนฺโต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนอรุจิโต จฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น อุสฺสิตมนฺตี จ โหติ, น นิสฺสิตชปฺปี จ, ภาสานุสนฺธิกุสโล จ โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนกนฺโต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนอกนฺโต จ โหติ พหุชนอมนาโป จ พหุชนอรุจิโต จฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อุสฺสาเทตา จ โหติ, อปสาเทตา จ, อธมฺมํ คณฺหาติ, ธมฺมํ ปฏิพาหติ, สมฺผญฺจ พหุํ ภาสติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนอกนฺโต จ โหติ พหุชนอมนาโป จ พหุชนอรุจิโต จฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนกนฺโต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น อุสฺสาเทตา จ โหติ, น อปสาเทตา จ, ธมฺมํ คณฺหาติ, อธมฺมํ ปฏิพาหติ, สมฺผญฺจ น พหุํ ภาสติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนกนฺโต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนอกนฺโต จ โหติ พหุชนอมนาโป จ พหุชนอรุจิโต จฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปสยฺหปวตฺตา โหติ, อโนกาสกมฺมํ กาเรตฺวา ปวตฺตา โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, น ยถาทิฏฺฐิยา พฺยากตา โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนอกนฺโต จ โหติ พหุชนอมนาโป จ พหุชนอรุจิโต จฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนกนฺโต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ปสยฺหปวตฺตา โหติ, โอกาสกมฺมํ กาเรตฺวา ปวตฺตา โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, ยถาทิฏฺฐิยา พฺยากตา โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนกนฺโต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จา”ติฯ

๔๒๓. “กติ นุ โข, ภนฺเต, อานิสํสา วินยปริยตฺติยา”ติ?

“ปญฺจิเม, อุปาลิ, อานิสํสา วินยปริยตฺติยาฯ กตเม ปญฺจ? อตฺตโน สีลกฺขนฺโธ สุคุตฺโต โหติ สุรกฺขิโต, กุกฺกุจฺจปกตานํ ปฏิสรณํ โหติ, วิสารโท สงฺฆมชฺเฌ โวหรติ, ปจฺจตฺถิเก สหธมฺเมน สุนิคฺคหิตํ นิคฺคณฺหาติ, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา ปฏิปนฺโน โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจานิสํสา วินยปริยตฺติยา”ฯ

นปฺปฏิปฺปสฺสมฺภนวคฺโค นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาปนฺโน ยายวณฺณญฺจ, อลชฺชี สงฺคาเมน จ;
อุสฺสิตา อุสฺสาเทตา จ, ปสยฺห ปริยตฺติยาติฯ

ปฐมยมกปญฺญตฺติฯ

๓. โวหารวคฺโค

๔๒๔. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพ”นฺติ?

“ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ น ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ น ชานาติ, อาปตฺติยา น วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ ชานาติ, อาปตฺติยา วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิกรณํ น ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส น วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิกรณํ ชานาติ , อธิกรณสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปสยฺหปวตฺตา โหติ, อโนกาสกมฺมํ กาเรตฺวา ปวตฺตา โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, น ยถาทิฏฺฐิยา พฺยากตา โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ปสยฺหปวตฺตา โหติ, โอกาสกมฺมํ กาเรตฺวา ปวตฺตา โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, ยถาทิฏฺฐิยา พฺยากตา โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สปฺปฏิกมฺมํ อปฺปฏิกมฺมํ อาปตฺตึ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อา

ปตฺตึ ชานาติ, สปฺปฏิกมฺมํ อปฺปฏิกมฺมํ อาปตฺตึ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กมฺมํ น ชานาติ, กมฺมสฺส กรณํ น ชานาติ, กมฺมสฺส วตฺถุํ น ชานาติ, กมฺมสฺส วตฺตํ น ชานาติ, กมฺมสฺส วูปสมํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ , องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กมฺมํ ชานาติ, กมฺมสฺส กรณํ ชานาติ, กมฺมสฺส วตฺถุํ ชานาติ, กมฺมสฺส วตฺตํ ชานาติ, กมฺมสฺส วูปสมํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํ ฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อลชฺชี จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, ลชฺชี จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อกุสโล จ โหติ วินเย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, กุสโล จ โหติ วินเย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ญตฺตึ น ชานาติ, ญตฺติยา กรณํ น ชานาติ, ญตฺติยา อนุสฺสาวนํ น ชานาติ, ญตฺติยา สมถํ น ชานาติ, ญตฺติยา วูปสมํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ , ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ญตฺตึ ชานาติ, ญตฺติยา กรณํ ชานาติ, ญตฺติยา อนุสฺสาวนํ ชานาติ, ญตฺติยา สมถํ ชานาติ, ญตฺติยา วูปสมํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? สุตฺตํ น ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ น ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ฐานาฐานกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? สุตฺตํ ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ฐานาฐานกุสโล จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ธมฺมํ น ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ น ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ปุพฺพาปรกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ธมฺมํ ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ปุพฺพาปรกุสโล จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพ” นฺติฯ

โวหารวคฺโค นิฏฺฐิโต ตติโยฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาปตฺติ อธิกรณํ, ปสยฺหาปตฺติ ชานนา;
กมฺมํ วตฺถุํ อลชฺชี จ, อกุสโล จ ญตฺติยา;
สุตฺตํ น ชานาติ ธมฺมํ, ตติโย วคฺคสงฺคโหติฯ

๔. ทิฏฺฐาวิกมฺมวคฺโค

๔๒๕. “กติ นุ โข, ภนฺเต, อธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมา”ติ? “ปญฺจิเม, อุปาลิ, อธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาฯ กตเม ปญฺจ? อนาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, เทสิตาย อาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, จตูหิ ปญฺจหิ ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, มโน มานเสน ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาฯ

“ปญฺจิเม, อุปาลิ, ธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาฯ กตเม ปญฺจ? อาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, อเทสิตาย อาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, น จตูหิ ปญฺจหิ ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, น มโน มานเสน ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ ธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาฯ

“อปเรปิ , อุปาลิ, ปญฺจ อธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาฯ กตเม ปญฺจ? นานาสํวาสกสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, นานาสีมาย ฐิตสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, อปกตตฺตสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, จตูหิ ปญฺจหิ ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, มโน มานเสน ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาฯ

“ปญฺจิเม, อุปาลิ, ธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาฯ กตเม ปญฺจ? สมานสํวาสกสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, สมานสีมาย ฐิตสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, ปกตตฺตสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, น จตูหิ ปญฺจหิ ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, น มโน มานเสน ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ ธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาติฯ

๔๒๖. “กติ นุ โข, ภนฺเต, อธมฺมิกา ปฏิคฺคหา”ติ? “ปญฺจิเม, อุปาลิ, อธมฺมิกา ปฏิคฺคหาฯ กตเม ปญฺจ? กาเยน ทิยฺยมานํ กาเยน อปฺปฏิคฺคหิตํ, กาเยน ทิยฺยมานํ กายปฺปฏิพทฺเธน อปฺปฏิคฺคหิตํ, กายปฺปฏิพทฺเธน ทิยฺยมานํ กาเยน อปฺปฏิคฺคหิตํ, กายปฺปฏิพทฺเธน ทิยฺยมานํ กายปฺปฏิพทฺเธน อปฺปฏิคฺคหิตํ, นิสฺสคฺคิเยน ทิยฺยมานํ กาเยน วา กายปฺปฏิพทฺเธน วา อปฺปฏิคฺคหิตํ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อธมฺมิกา ปฏิคฺคหาฯ

“ปญฺจิเม, อุปาลิ, ธมฺมิกา ปฏิคฺคหาฯ กตเม ปญฺจ? กาเยน ทิยฺยมานํ กาเยน ปฏิคฺคหิตํ, กาเยน ทิยฺยมานํ กายปฺปฏิพทฺเธน ปฏิคฺคหิตํ, กายปฺปฏิพทฺเธน ทิยฺยมานํ กาเยน ปฏิคฺคหิตํ, กายปฺปฏิพทฺเธน ทิยฺยมานํ กายปฺปฏิพทฺเธน ปฏิคฺคหิตํ, นิสฺสคฺคิเยน ทิยฺยมานํ กาเยน วา กายปฺปฏิพทฺเธน วา ปฏิคฺคหิตํ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ ธมฺมิกา ปฏิคฺคหา”ติฯ

๔๒๗. “กติ นุ โข, ภนฺเต, อนติริตฺตา”ติ? “ปญฺจิเม, อุปาลิ, อนติริตฺตาฯ กตเม ปญฺจ? [ปาจิ. ๒๓๙] อกปฺปิยกตํ โหติ, อปฺปฏิคฺคหิตกตํ โหติ อนุจฺจาริตกตํ โหติ, อหตฺถปาเส กตํ โหติ, อลเมตํ สพฺพนฺติ อวุตฺตํ โหติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อนติริตฺตาฯ

“ปญฺจิเม, อุปาลิ, อติริตฺตาฯ กตเม ปญฺจ? [ปาจิ. ๒๓๙] กปฺปิยกตํ โหติ, ปฏิคฺคหิตกตํ โหติ, อุจฺจาริตกตํ โหติ, หตฺถปาเส กตํ โหติ, อลเมตํ สพฺพนฺติ วุตฺตํ โหติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อติริตฺตา”ติฯ

๔๒๘. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, อากาเรหิ ปวารณา ปญฺญายตี”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, อากาเรหิ ปวารณา ปญฺญายติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? [ปาจิ. ๒๓๙] อสนํ ปญฺญายติ, โภชนํ ปญฺญายติ, หตฺถปาเส ฐิโต อภิหรติ, ปฏิกฺเขโป ปญฺญายติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหากาเรหิ ปวารณา ปญฺญายตี”ติฯ

๔๒๙. “กติ นุ โข, ภนฺเต, อธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณา”ติ? “ปญฺจิเม, อุปาลิ, อธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณาฯ กตเม ปญฺจ? ภิกฺขุ ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ปาราชิเกน โจทิยมาโน สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ, ตํ สงฺโฆ สงฺฆาทิเสเสน กาเรติ, อธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํ ฯ ภิกฺขุ ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ปาราชิเกน โจทิยมาโน ปาจิตฺติยํ...เป.... ปาฏิเทสนียํ... ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ, ตํ สงฺโฆ ทุกฺกเฏน กาเรติ, อธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํฯ ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ...เป.... ปาจิตฺติยํ... ปาฏิเทสนียํ... ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโน โหติฯ ทุกฺกเฏน โจทิยมาโน ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ, ตํ สงฺโฆ ปาราชิเกน กาเรติ, อธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํฯ ภิกฺขุ ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ทุกฺกเฏน โจทิยมาโน สงฺฆาทิเสสํ...เป.... ปาจิตฺติยํ... ปาฏิเทสนียํ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ, ตํ สงฺโฆ ปาฏิเทสนีเยน กาเรติ – อธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํฯ อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณาฯ

“ปญฺจิเม, อุปาลิ, ธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณาฯ กตเม ปญฺจ? ภิกฺขุ ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ปาราชิเกน โจทิยมาโน ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ, ตํ สงฺโฆ ปาราชิเกน กาเรติ, ธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํฯ ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ…เป…. ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ทุกฺกเฏน โจทิยมาโน ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ , ตํ สงฺโฆ ทุกฺกเฏน กาเรติ, ธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํฯ อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ ธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณา”ติฯ

๔๓๐. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุ”นฺติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จ, จาวนาธิปฺปาโย วตฺตา โหติ, โน วุฏฺฐานาธิปฺปาโย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุํฯ

“ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส อลํ โอกาสกมฺมํ กาตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ลชฺชี จ โหติ, ปณฺฑิโต จ, ปกตตฺโต จ, วุฏฺฐานาธิปฺปาโย วตฺตา โหติ, โน จาวนาธิปฺปาโย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส อลํ โอกาสกมฺมํ กาตุ”นฺติฯ

๔๓๑. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ วินโย น สากจฺฉิตพฺโพ”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ วินโย น สากจฺฉิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ วินโย น สากจฺฉิตพฺโพฯ

“ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ วินโย สากจฺฉิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ วินโย สากจฺฉิตพฺโพ”ติฯ

๔๓๒. “กติ นุ โข, ภนฺเต, ปญฺหาปุจฺฉา”ติ? “ปญฺจิมา, อุปาลิ, ปญฺหาปุจฺฉาฯ กตมา ปญฺจ? มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา ปญฺหํ ปุจฺฉติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต ปญฺหํ ปุจฺฉติ, ปริภวา ปญฺหํ ปุจฺฉติ , อญฺญาตุกาโม ปญฺหํ ปุจฺฉติ, สเจ เม ปญฺหํ ปุฏฺโฐ สมฺมเทว พฺยากริสฺสติ อิจฺเจตํ กุสลํ โน เจ ปญฺหํ ปุฏฺโฐ สมฺมเทว พฺยากริสฺสติ อหมสฺส สมฺมเทว พฺยากริสฺสามีติ ปญฺหํ ปุจฺฉติ – อิมา โข, อุปาลิ, ปญฺจ ปญฺหาปุจฺฉา”ติฯ

๔๓๓. “กติ นุ โข, ภนฺเต, อญฺญพฺยากรณา”ติ? “ปญฺจิเม, อุปาลิ, อญฺญพฺยากรณาฯ กตเม ปญฺจ? มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา อญฺญํ พฺยากโรติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อญฺญํ พฺยากโรติ, อุมฺมาทา จิตฺตกฺเขปา อญฺญํ พฺยากโรติ , อธิมาเนน อญฺญํ พฺยากโรติ, ภูตํ อญฺญํ พฺยากโรติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อญฺญพฺยากรณา”ติฯ

๔๓๔. “กติ นุ โข, ภนฺเต, วิสุทฺธิโย”ติ? “ปญฺจิมา, อุปาลิ, วิสุทฺธิโยฯ กตมา ปญฺจ? นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ อยํ ปฐมา วิสุทฺธิ, นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน

สาเวตพฺพํ อยํ ทุติยา วิสุทฺธิ, นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา เตรส สงฺฆาทิเสเส อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ อยํ ตติยา วิสุทฺธิ, นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา เตรส สงฺฆาทิเสเส อุทฺทิสิตฺวา ทฺเว อนิยเต อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ อยํ จตุตฺถา วิสุทฺธิ, วิตฺถาเรเนว ปญฺจมี – อิมา โข, อุปาลิ, ปญฺจ วิสุทฺธิโย''ติฯ

๔๓๕. ''กติ นุ โข, ภนฺเต, โภชนา''ติ? ''ปญฺจิเม, อุปาลิ, โภชนา ฯ กตเม ปญฺจ? โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มจฺโฉ, มํสํ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ โภชนา''ติฯ

ทิฏฺฐาวิกมฺมวคฺโค นิฏฺฐิโต จตุตฺโถฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ทิฏฺฐาวิกมฺมา อปเร, ปฏิคฺคหานติริตฺตา;
ปวารณา ปฏิญฺญาตํ, โอกาสํ สากจฺเฉน จ;
ปญฺหํ อญฺญพฺยากรณา, วิสุทฺธิ จาปิ โภชนาติฯ

๕. อตฺตาทานวคฺโค

๔๓๖. [จูฬว. ๓๙๙; อ. นิ. ๑๐.๔๔] ''โจทเกน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน กติ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ''ติ? ''โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปโร โจเทตพฺโพฯ กตเม ปญฺจ? โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ปริสุทฺธกายสมาจาโร นุ โขมฺหิ, ปริสุทฺเธนมฺหิ กายสมาจาเรน สมนฺนาคโต อจฺฉิทฺเทน อปฺปฏิมํเสน, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม อุทาหุ โน''ติฯ โน เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺเธน กายสมาจาเรน สมนฺนาคโต อจฺฉิทฺเทน อปฺปฏิมํเสน, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร – 'อิงฺฆ, ตาว อายสฺมา กายิกํ สิกฺขสฺสู'ติ อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโรฯ

''ปุน จปรํ, อุปาลิ, โจทเกน ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – 'ปริสุทฺธวจีสมาจาโร นุ โขมฺหิ, ปริสุทฺเธนมฺหิ วจีสมาจาเรน สมนฺนาคโต อจฺฉิทฺเทน อปฺปฏิมํเสน, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม อุทาหุ โน'ติฯ โน เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺเธน วจีสมาจาเรน สมนฺนาคโต อจฺฉิทฺเทน อปฺปฏิมํเสน, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร – 'อิงฺฆ, ตาว อายสฺมา วาจสิกํ สิกฺขสฺสู'ติ อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโรฯ

''ปุน จปรํ, อุปาลิ, โจทเกน ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – 'เมตฺตํ นุ โข เม จิตฺตํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ สพฺรหฺมจารีสุ อนาฆาตํ, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม อุทาหุ โน'ติฯ โน เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุโน เมตฺตํ จิตฺตํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อนาฆาตํ, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร – 'อิงฺฆ, ตาว อายสฺมา สพฺรหฺมจารีสุ เมตฺตํ จิตฺตํ อุปฏฺฐาเปหี'ติ อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโรฯ

“ปุน จปรํ, อุปาลิ, โจทเกน ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘พหุสฺสุโต นุ โขมฺหิ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปา เม ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธาตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม อุทาหุ โน’ติฯ โน เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปสฺส ธมฺมา น พหุสฺสุตา โหนฺติ ธาตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร – ‘อิงฺฆ, ตาว อายสฺมา อาคมํ ปริยาปุณสฺสู’ติ อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโรฯ

“ปุน จปรํ, อุปาลิ, โจทเกน ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘อุภยานิ โข เม ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม อุทาหุ โน’ติฯ โน เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุโน อุภยานิ ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, ‘อิทํ ปนาวุโส กตฺถ วุตฺตํ ภควตา’ติ อิติ ปุฏฺโฐ น สมฺปายติ [น สมฺปาทยติ (ก.), น สมฺปาเทติ (สฺยา.)], ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร – ‘อิงฺฆ, ตาว อายสฺมา วินยํ ปริยาปุณสฺสู’ติ อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโรฯ โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ”ติฯ

๔๓๗. “โจทเกน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน กติ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ”ติ? “โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปโร โจเทตพฺโพฯ กตเม ปญฺจ? กาเลน วกฺขามิ โน อกาเลน , ภูเตน วกฺขามิ โน อภูเตน, สณฺเหน วกฺขามิ โน ผรุเสน, อตฺถสํหิเตน วกฺขามิ โน อนตฺถสํหิเตน, เมตฺตาจิตฺโต วกฺขามิ โน โทสนฺตโรติ – โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ”ติฯ

๔๓๘. [จูฬว. ๔๐๐] “โจทเกน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน กติ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ มนสิ กริตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ”ติ? “โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ มนสิ กริตฺวา ปโร โจเทตพฺโพฯ กตเม ปญฺจ? การุญฺญตา, หิเตสิตา, อนุกมฺปตา, อาปตฺติวุฏฺฐานตา, วินยปุเรกฺขารตา – โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ มนสิ กริตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ”ติฯ

๔๓๙. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุ”นฺติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ , อปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, อปริสุทฺธาชีโว โหติ, พาโล โหติ อพฺยตฺโต, น ปฏิพโล อนุยุญฺชิยมาโน อนุโยคํ ทาตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุํฯ

“ปญฺจหุปาลิ , องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส อลํ โอกาสกมฺมํ กาตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺธาชีโว โหติ, ปณฺฑิโต โหติ พฺยตฺโต ปฏิพโล อนุยุญฺชิยมาโน อนุโยคํ ทาตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส อลํ โอกาสกมฺมํ กาตุ”นฺติฯ

๔๔๐. [จูฬว. ๓๙๘] “อตฺตาทานํ อาทาตุกาเมน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา กติหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ อตฺตาทานํ อาทาตพฺพ”นฺติ? “อตฺตาทานํ อาทาตุกาเมนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปญฺจงฺคสมนฺนาคตํ [ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ (สี. สฺยา.)] อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ กตเม ปญฺจ [กตเมหิ ปญฺจหิ (สฺยา.)]? อตฺตาทานํ อาทาตุกาเมน, อุปาลิ, ภิกฺขุนา เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘ยํ โข อหํ อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุกาโม, กาโล นุ โข อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุํ อุทาหุ โน’ติฯ สเจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อกาโล อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุํ โน กาโล’ติ, น ตํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ

“สเจ ปนุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘กาโล อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุํ โน อกาโล’ติ, เตนุปาลิ ภิกฺขุนา อุตฺตริ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘ยํ โข อหํ อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุกาโม ภูตํ นุ โข อิทํ อตฺตาทานํ อุทาหุ โน’ติฯ สเจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อภูตํ อิทํ อตฺตาทานํ โน ภูต’นฺติ, น ตํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ

“สเจ ปนุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘ภูตํ อิทํ อตฺตาทานํ โน อภูต’นฺติ, เตนุปาลิ ภิกฺขุนา อุตฺตริ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘ยํ โข อหํ อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุกาโม, อตฺถสํหิตํ นุ โข อิทํ อตฺตาทานํ อุทาหุ โน’ติฯ สเจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ –’ อนตฺถสํหิตํ อิทํ อตฺตาทานํ โน อตฺถสํหิต’นฺติ, น ตํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ

“สเจ ปนุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อตฺถสํหิตํ อิทํ อตฺตาทานํ โน อนตฺถสํหิต’นฺติ, เตนุปาลิ ภิกฺขุนา อุตฺตริ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘อิมํ โข อหํ อตฺตาทานํ อาทิยมาโน ลภิสฺสามิ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต ภิกฺขู ธมฺมโต วินยโต ปกฺเข อุทาหุ โน’ติฯ สเจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อิมํ โข อหํ อตฺตาทานํ อาทิยมาโน น ลภิสฺสามิ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต ภิกฺขู ธมฺมโต วินยโต ปกฺเข’ติ, น ตํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ

“สเจ ปนุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อิทํ โข อหํ อตฺตาทานํ อาทิยมาโน ลภิสฺสามิ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต ภิกฺขู ธมฺมโต วินยโต ปกฺเข’ติ, เตนุปาลิ ภิกฺขุนา อุตฺตริ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘อิมํ โข เม อตฺตาทานํ อาทิยโต ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณํ อุทาหุ โน’ติฯ สเจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อิมํ โข เม อตฺตาทานํ อาทิยโต ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณ’นฺติ, น ตํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ

“สเจ ปนุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อิมํ โข เม อตฺตาทานํ อาทิยโต น ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณ’นฺติ, ตํ อาทา ตพฺพํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํฯ เอวํ ปญฺจงฺคสมนฺนาคตํ โข, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทินฺนํ ปจฺฉาปิ อวิปฺปฏิสารกรํ ภ วิสฺสตี”ติฯ

๔๔๑. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหตี”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? สีลวา โห ติ, ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน อณุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวี, สมาทาย สิกฺขติ สิกฺ ขาปเทสุ; พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย; เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยา ณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ ตถารูปสฺส ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธาตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส; วินเย โข ปน ฐิโต โหติ อสํหีโร; ปฏิพโล โหติ อุโภ อตฺถปจฺจตฺถิเก อสฺสาเสตุํ สญฺญาเปตุํ นิชฺฌาเปตุํ เปกฺเขตุํ ปสาเทตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหติฯ

“อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺธาชีโว โหติ, ปณฺฑิโต โหติ พฺยตฺโต, ปฏิพโล อนุยุญฺชิยมาโน อนุโยคํ ทาตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหติฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ , ปทปจฺจาภฏฺฐํ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหตี”ติฯ

๔๔๒. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพ”นฺติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? สุตฺตํ น ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ น ชานาติ, วินยํ น ชา นาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ฐานาฐานกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺ ขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ

“ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? สุตฺตํ ชานาติ, สุตฺตานุ โลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ฐานาฐานกุสโล จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ธมฺมํ น ชานา ติ, ธมฺมานุโลมํ น ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ปุพฺพาปรกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุ ปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ

“ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ธมฺมํ ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ปุพฺพาปรกุสโล จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ

“ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ น ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ น ชานาติ, อาปตฺติยา น วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ

“ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ ชานาติ, อาปตฺติยา วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิกรณํ น ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส น วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ

“ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิกรณํ ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพ”นฺติฯ

อตฺตาทานวคฺโค นิฏฺฐิโต ปญฺจโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปริสุทฺธญฺจ กาเลน, การุญฺญํ โอกาเสน จ;
อตฺตาทานํ อธิกรณํ, อปเรหิปิ วตฺถุญฺจ;
สุตฺตํ ธมฺมํ ปุน วตฺถุญฺจ, อาปตฺติ อธิกรเณน จาติฯ

๖. ธุตงฺควคฺโค

๔๔๓. “กติ นุ โข, ภนฺเต, อารญฺญิกา”ติ? “ปญฺจิเม, อุปาลิ, อารญฺญิกา [อ. นิ. ๕.๑๘๑; ปริ. ๓๒๕]ฯ กตเม ปญฺจ? มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา อารญฺญิโก โหติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อารญฺญิโก โหติ, อุมฺมาทา จิตฺตกฺเขปา อารญฺญิโก โหติ, วณฺณิตํ พุทฺเธหิ พุทฺธสาวเกหีติ อารญฺญิโก โหติ, อปิ จ อปฺปิจฺฉญฺเญว นิสฺสาย สนฺตุฏฺฐิญฺเญว นิสฺสาย – สลฺเลขญฺเญว นิสฺสาย ปวิเวกญฺเญว นิสฺสาย อิทมตฺถิตญฺเญว นิสฺสาย อารญฺญิโก โหติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อารญฺญิกา”ติฯ

“กติ นุ โข, ภนฺเต, ปิณฺฑปาติกาติ…เป.… กติ นุ โข, ภนฺเต, ปํสุกูลิกาติ…เป.… กติ นุ โข, ภนฺเต, รุกฺขมูลิกาติ…เป.… กติ นุ โข, ภนฺเต, โสสานิกาติ…เป.… กติ นุ โข, ภนฺเต, อพฺโภกาสิกาติ…เป.… กติ นุ โข, ภนฺเต, เตจีวริกาติ…เป.… กติ นุ โข, ภนฺเต, สปทานจาริกาติ…เป.… กติ นุ โข, ภนฺเต, เนสชฺชิกาติ…เป.… กติ นุ โข, ภนฺเต, ยถาสนฺถติกาติ…เป.… กติ นุ โข, ภนฺเต, เอกาสนิกาติ…เป.… กติ นุ โข, ภนฺเต, ขลุปจฺฉาภตฺติกาติ…เป.… กติ นุ โข, ภนฺเต, ปตฺตปิณฺฑิกาติ? ปญฺจิเม, อุปาลิ, ปตฺตปิณฺฑิกาฯ กตเม ปญฺจ? มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, อุมฺมาทา จิตฺตกฺเขปา ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, วณฺณิตํ พุทฺเธหิ พุทฺธสาวเกหีติ ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, อปิ จ อปฺปิจฺฉญฺเญว นิสฺสาย สนฺตุฏฺฐิญฺเญว นิสฺสาย สลฺเลขญฺเญว นิสฺสาย ปวิเวกญฺเญว นิสฺสาย อิทมตฺถิตญฺเญว นิสฺสาย ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ ปตฺตปิณฺฑิกา”ติฯ

ธุตงฺควคฺโค นิฏฺฐิโต ฉฏฺโฐฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อารญฺญิโก ปิณฺฑิปํสุ, รุกฺขสุสานปญฺจมํ;
อพฺโภ เตจีวรญฺเจว, สปทานเนสชฺชิกา;
สนฺถเตกาสนญฺเจว, ขลุปจฺฉา ปตฺตปิณฺฑิกาติฯ

๗. มุสาวาทวคฺโค

๔๔๔. “กติ นุ โข, ภนฺเต, มุสาวาทา”ติ? “ปญฺจิเม, อุปาลิ, มุสาวาทาฯ กตเม ปญฺจ? อตฺถิ มุสาวาโท ปาราชิกคามี, อตฺถิ มุสาวาโท สงฺฆาทิเสสคามี, อตฺถิ มุสาวาโท ถุลฺลจฺจยคามี, อตฺถิ มุสาวาโท ปาจิตฺติยคามี, อตฺถิ มุสาวาโท ทุกฺกฏคามี – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ มุสาวาทา”ติฯ

๔๔๕. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ อุโปสถํ วา ปวารณํ วา ฐเปนฺตสฺส – ‘อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาท’นฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน อุโปสโถ วา ปวารณา วา กาตพฺพา”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ อุโปสถํ วา ปวารณํ วา ฐเปนฺตสฺส – ‘อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาท’นฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน อุโปสโถ วา ปวารณา วา กาตพฺพาฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จ, จาวนาธิปฺปาโย วตฺตา โหติ, โน วุฏฺฐานาธิปฺปาโย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ อุโปสถํ วา ป

วารณํ วา ฐเปนฺตสฺส – ‘อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาท’นฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน อุโปสโถ วา ปวารณา วา กาตพฺพาฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ อุโปสถํ วา ปวารณํ วา ฐเปนฺตสฺส – ‘อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาท’นฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน อุโปสโถ วา ปวารณา วา กาตพฺพาฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ, อปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, อปริสุทฺธาชีโว โหติ, พาโล โหติ อพฺยตฺโต, ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ อุโปสถํ วา ปวารณํ วา ฐเปนฺตสฺส – ‘อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาท’นฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน อุโปสโถ วา ปวารณา วา กาตพฺพา”ติฯ

๔๔๖. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค น ทาตพฺโพ”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค น ทาตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สปฺปฏิกมฺมาปฏิกมฺมํ อาปตฺตึ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค น ทาตพฺโพฯ

“ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค ทาตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, สปฺปฏิกมฺมาปฏิกมฺมํ อาปตฺตึ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค ทาตพฺโพ”ติฯ

๔๔๗. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, อากาเรหิ ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชตี”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, อากาเรหิ ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อลชฺชิตา, อญฺญาณตา, กุกฺกุจฺจปกตตา, อกปฺปิเย กปฺปิยสญฺญิตา, กปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญิตา – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหากาเรหิ ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหากาเรหิ ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ ? อทสฺสเนน, อสฺสวเนน, ปสุตฺตกตา, ตถาสญฺญี, สติสมฺโมสา – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหากาเรหิ ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชตี”ติฯ

๔๔๘. “กติ นุ โข, ภนฺเต, เวรา”ติ? “ปญฺจิเม, อุปาลิ, เวราฯ กตเม ปญฺจ? ปาณาติปาโต , อทินฺนาทานํ, กาเมสุมิจฺฉาจาโร, มุสาวาโท, สุราเมรยมชฺชปฺปมาทฏฺฐานํ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ เวรา”ติฯ

“กติ นุ โข, ภนฺเต, เวรมณิโย”ติ? “ปญฺจิมา, อุปาลิ, เวรมณิโยฯ กตมา ปญฺจ? ปาณาติปาตา เวรมณี [เวรมณิ (ก.)], อทินฺนาทานา เวรมณี, กาเมสุมิจฺฉาจารา เวรมณี, มุสาวาทา เวรมณี, สุราเมรยมชฺชปฺปมาทฏฺฐานา เวรมณี – อิมา โข, อุปาลิ, ปญฺจ เวรมณิโย”ติฯ

๔๔๙. “กติ นุ โข, ภนฺเต, พฺยสนานี”ติ? “ปญฺจิมานิ, อุปาลิ, พฺยสนานิฯ [ปริ. ๓๒๕; อ. นิ. ๕. ๑๓๐] กตมานิ ปญฺจ? ญาติพฺยสนํ, โภคพฺยสนํ, โรคพฺยสนํ, สีลพฺยสนํ, ทิฏฺฐิพฺยสนํ – อิมานิ โข, อุปาลิ, ปญฺจ พฺยสนานี”ติฯ

“กติ นุ โข, ภนฺเต, สมฺปทา”ติ? “ปญฺจิมา, อุปาลิ, สมฺปทาฯ [ปริ. ๓๒๕; อ. นิ. ๕.๑๓๐] กตมา ปญฺจ? ญาติสมฺปทา, โภคสมฺปทา, อาโรคฺยสมฺปทา, สีลสมฺปทา, ทิฏฺฐิสมฺปทา – อิมา โข, อุปาลิ, ปญฺจ สมฺปทา”ติฯ

มุสาวาทวคฺโค นิฏฺฐิโต สตฺตโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

มุสาวาโท จ โอมทฺทิ, อปเรหิ อนุโยโค;
อาปตฺติญฺจ อปเรหิ, เวรา เวรมณีปิ จ;
พฺยสนํ สมฺปทา เจว, สตฺตโม วคฺคสงฺคโหติฯ

๘. ภิกฺขุโนวาทวคฺโค

๔๕๐. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนิสงฺเฆเนว กมฺมํ กาตพฺพ”นฺติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนิสงฺเฆเนว กมฺมํ กาตพฺพํ, อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนิสงฺเฆนฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วิวริตฺวา กายํ ภิกฺขุนีนํ ทสฺเสติ, อูรุํ ทสฺเสติ, องฺคชาตํ ทสฺเสติ, อุโภ อํสกูเฏ ทสฺเสติ, โอภาสติ, คิหี สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนิสงฺเฆเนว กมฺมํ กาตพฺพํฯ อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนิสงฺเฆนฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนิสงฺเฆเนว กมฺมํ กาตพฺพํ, อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนิสงฺเฆนฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ภิกฺขุนีนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนีนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนีนํ อวาสาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนิโย อกฺโกสติ ปริภาสติ, ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ เภเทติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนิสงฺเฆเนว กมฺมํ กาตพฺพํ, อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนิสงฺเฆนฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนิสงฺเฆเนว กมฺมํ กาตพฺพํ, อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนิสงฺเฆนฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ภิกฺขุนีนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนีนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนีนํ อวาสาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนิโย อกฺโกสติ ปริภาสติ, ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนิสงฺเฆเนว กมฺมํ กาตพฺพํ, อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนิสงฺเฆนา”ติฯ

๔๕๑. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมํ กาตพฺพ”นฺติ? ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วิวริตฺวา กายํ ภิกฺขูนํ ทสฺเสติ, อูรุํ ทสฺเสติ, องฺคชาตํ

ทสฺเสติ, อุโภ อํสกูเฏ ทสฺเสติ, โอภาสติ, คิหี สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมํ กาตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ภิกฺขูนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขูนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขูนํ อวาสาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขู อกฺโกสติ ปริภาสติ, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูหิ เภเทติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมํ กาตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ภิกฺขูนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขูนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขูนํ อวาสาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขู อกฺโกสติ ปริภาสติ, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมํ กาตพฺพ”นฺติฯ

๔๕๒. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตพฺโพ”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จ, จาวนาธิปฺปาโย วตฺตา โหติ, โน วุฏฺฐานาธิปฺปาโย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ, อปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, อปริสุทฺธาชีโว โหติ, พาโล โหติ, อพฺยตฺโต, น ปฏิพโล อนุยุญฺชิยมาโน อนุโยคํ ทาตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กายิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, ภิกฺขุนีนํ อกฺโกสกปริภาสโก โหติ, ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกน สํสคฺเคน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จ, ภณฺฑนการโก จ โหติ กลหการโก, สิกฺขาย จ น ปริปูริการี – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตพฺโพ”ติฯ

๔๕๓. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น คเหตพฺโพ”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น คเหตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กายิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, ภิกฺขุนีนํ อกฺโกสกปริภาสโก โหติ, ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกน สํสคฺเคน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น คเหตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น คเหตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จ, คมิโก วา โหติ, คิลาโน วา – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น คเหตพฺโพ”ติฯ

๔๕๔. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ น สากจฺฉิตพฺโพ”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ น สากจฺฉิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสกฺเขน ปญฺญากฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสกฺเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสกฺเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ น สากจฺฉิตพฺโพฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ สากจฺฉิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสกฺเขน ปญฺญากฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ , อเสกฺเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสกฺเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ สากจฺฉิตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ น สากจฺฉิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น อตฺถปฏิสมฺภิทาปตฺโต โหติ, น ธมฺมปฏิสมฺภิทาปตฺโต โหติ, น นิรุตฺติปฏิสมฺภิทาปตฺโต โหติ, น ปฏิภานปฏิสมฺภิทาปตฺโต โหติ, ยถาวิมุตฺตํ จิตฺตํ น ปจฺจเวกฺขิตา – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ น สากจฺฉิตพฺโพฯ ปญฺจหุปาลิ , องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ สากจฺฉิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อตฺถปฏิสมฺภิทาปตฺโต โหติ, ธมฺมปฏิสมฺภิทาปตฺโต โหติ, นิรุตฺติปฏิสมฺภิทาปตฺโต โหติ, ปฏิภานปฏิสมฺภิทาปตฺโต โหติ, ยถาวิมุตฺตํ จิตฺตํ ปจฺจเวกฺขิตา – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ สากจฺฉิตพฺโพ”ติฯ

ภิกฺขุโนวาทวคฺโค นิฏฺฐิโต อฏฺฐโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ภิกฺขุนีเหว กาตพฺพํ, อปเรหิ ตถา ทุเว;
ภิกฺขุนีนํ ตโย กมฺมา, น ฐเปตพฺพา ทุเว ทุกา;
น คเหตพฺพา ทุเว วุตฺตา, สากจฺฉาสุ จ ทุเว ทุกาติฯ

๙. อุพฺพาหิกวคฺโค

๔๕๕. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพ”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น อตฺถกุสโล โหติ, น ธมฺมกุสโล โหติ, น นิรุตฺติกุสโล โหติ, น พฺยญฺชนกุสโล โหติ, น ปุพฺพาปรกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺ

พาหิกาย สมฺมนุนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อตฺถกุสโล โหติ, ธมฺมกุสโล โหติ, นิรุตฺติกุสโล โหติ, พฺยญฺชนกุสโล โหติ, ปุพฺพาปรกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? โกธโน โหติ โกธาภิภูโต, มกฺขี โหติ มกฺขาภิภูโต, ปฬาสี โหติ ปฬาสาภิภูโต, อิสฺสุกี โหติ อิสฺสาภิภูโต, สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคี – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น โกธโน โหติ น โกธาภิภูโต, น มกฺขี โหติ น มกฺขาภิภูโต, น ปฬาสี โหติ น ปฬาสาภิภูโต, น อิสฺสุกี โหติ น อิสฺสาภิภูโต, อสนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อนาธานคฺคาหี สุปฺปฏินิสฺสคฺคี – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กุปฺปติ, พฺยาปชฺชติ, ปติฏฺฐิยติ, โกปํ ชเนติ, อขโม โหติ อปทกฺขิณคฺคาหี อนุสาสนึ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ ฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น กุปฺปติ, น พฺยาปชฺชติ, น ปติฏฺฐิยติ, น โกปํ ชเนติ, ขโม โหติ ปทกฺขิณคฺคาหี อนุสาสนึ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปสาเรตา โหติ โน สาเรตา, อโนกาสกมฺมํ กาเรตฺวา ปวตฺตา โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, น ยถาทิฏฺฐิยา พฺยากตา โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? สาเรตา โหติ โน ปสาเรตา, โอกาสกมฺมํ กาเรตฺวา ปวตฺตา โหติ, ยถาธมฺมํ ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, ยถาทิฏฺฐิยา พฺยากตา โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อลชฺชี จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, ลชฺชี จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อกุสโล จ โหติ วินเย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺ

พาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, กุสโล จ โหติ วินเย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ''ติฯ

๔๕๖. ''กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลตฺเวว สงฺขํ คจฺฉตี''ติ? ''ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? สุตฺตํ น ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ น ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ฐานฐานกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? สุตฺตํ ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ฐานาฐานกุสโล จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ

''อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ธมฺมํ น ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ปุพฺพาปรกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ธมฺมํ ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ปุพฺพาปรกุสโล จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ

''อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ

''อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ น ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ น ชานาติ, อาปตฺติยา น วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ ชานาติ , อาปตฺติสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ ชานาติ, อาปตฺติยา วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ

''อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิกรณํ น ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส น วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตตฺเวว สงฺขํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิกรณํ ชานาติ, อธิก

รณสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตตฺเวว สงฺขํ คจฺฉตี”ติฯ

อุพฺพาหิกวคฺโค นิฏฺฐิโต นวโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

น อตฺถกุสโล เจว, โกธโน กุปฺปตี จ โย;
ปสาเรตา ฉนฺทาคตึ, อกุสโล ตเถว จฯ

สุตฺตํ ธมฺมญฺจ วตฺถุญฺจ, อาปตฺติ อธิกรณํ;
ทฺเว ทฺเว ปกาสิตา สพฺเพ, กณฺหสุกฺกํ วิชานถาติฯ

๑๐. อธิกรณวูปสมวคฺโค

๔๕๗. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุ”นฺติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ น ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ น ชานาติ, อาปตฺติยา น วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ ชานาติ, อาปตฺติยา วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิกรณํ น ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส น วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ

“ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิกรณํ ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อลชฺชี จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, ลชฺชี จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ , อปฺปสฺสุโต จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, พหุสฺสุโต จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ

“อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อกุสโล จ โหติ วินเย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, กุสโล จ โหติ วินเย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, ปุคฺคลครุ โหติ โน สงฺฆครุ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ปญฺจหุปาลิ , องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ ฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, สงฺฆครุ โหติ โน ปุคฺคลครุ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อามิสครุ โหติ โน สทฺธมฺมครุ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, สทฺธมฺมครุ โหติ โน อามิสครุ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุ”นฺติ ฯ

๔๕๘. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, อากาเรหิ สงฺโฆ ภิชฺชตี”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, อากาเรหิ สงฺโฆ ภิชฺชติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กมฺเมน, อุทฺเทเสน, โวหรนฺโต, อนุสฺสาวเนน, สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหากาเรหิ สงฺโฆ ภิชฺชตี”ติฯ

“สงฺฆราชิ สงฺฆราชีติ, ภนฺเต, วุจฺจติฯ กิตฺตาวตา นุ โข, ภนฺเต, สงฺฆราชิ โหติ โน จ สงฺฆเภโท? กิตฺตาวตา จ ปน สงฺฆราชิ เจว โหติ สงฺฆเภโท จา”ติ? “ปญฺญตฺเตตํ, อุปาลิ, มยา อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ อาคนฺตุกวตฺตํฯ เอวํ สุปญฺญตฺเต โข, อุปาลิ, มยา สิกฺขาปเท อาคนฺตุกา ภิกฺขู อาคนฺตุกวตฺเต น วตฺตนฺติฯ เอวมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆราชิ โหติ โน จ สงฺฆเภโทฯ ปญฺญตฺเตตํ, อุปาลิ, มยา อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ อาวาสิกวตฺตํฯ เอวํ สุปญฺญตฺเต โข, อุปาลิ, มยา สิกฺขาปเท อาวาสิกา ภิกฺขู อาวาสิกวตฺเต น วตฺตนฺติฯ เอวมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆราชิ โหติ โน จ สงฺฆเภโทฯ ปญฺญตฺเตตํ อุปาลิ มยา ภิกฺขูนํ ภตฺตคฺเค ภตฺตคฺควตฺตํ – ยถาวุฑฺฒํ ยถารตฺตํ ยถาปติรูปํ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑํฯ เอวํ สุปญฺญตฺเต โข, อุปาลิ, มยา สิกฺขาปเท นวา ภิกฺขู ภตฺตคฺเค เถรานํ ภิกฺขูนํ อาสนํ ปฏิพาหนฺติฯ เอวมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆราชิ โหติ โน จ สงฺฆเภโทฯ ปญฺญตฺเตตํ, อุปาลิ, มยา ภิกฺขูนํ เสนาสเน เสนาสนวตฺตํ – ยถาวุฑฺฒํ ยถารตฺตํ ยถาปติรูปํฯ เอวํ สุปญฺญตฺเต โข, อุปาลิ, มยา สิกฺขาปเท นวา ภิกฺขู เถรานํ ภิกฺขูนํ เสนาสนํ ปฏิพาหนฺติฯ เอวมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆราชิ โหติ โน จ สงฺฆเภโทฯ ปญฺญตฺเตตํ, อุปาลิ, มยา ภิกฺขูนํ อนฺโตสีมาย เอกํ อุโปสถํ เอกํ ปวารณํ เอกํ สงฺฆกมฺมํ เอกํ กมฺมากมฺมํฯ เอวํ สุปญฺญตฺเต โข, อุปาลิ, มยา สิกฺขาปเท ตตฺเถว อนฺโตสีมาย อาเวนิภาวํ [อาเวณิภาวํ (สี. สฺยา.)] กริตฺวา คณํ พนฺธิตฺวา อาเวนึ [อาเวณิ (สี. สฺยา.)] อุโปสถํ กโรนฺติ อาเวนึ ปวารณํ กโรนฺติ อาเวนึ สงฺฆกมฺมํ กโรนฺติ อาเวนึ กมฺมากมฺมานิ กโรนฺติฯ เอวํ โข, อุปาลิ, สงฺฆราชิ เจว โหติ สงฺฆเภโท จา”ติฯ

อธิกรณวูปสมวคฺโค นิฏฺฐิโต ทสโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาปตฺตึ อธิกรณํ, ฉนฺทา อปฺปสฺสุเตน จ;
วตฺถุญฺจ อกุสโล จ, ปุคฺคโล อามิเสน จ;
ภิชฺชติ สงฺฆราชิ จ, สงฺฆเภโท ตเถว จาติฯ

๑๑. สงฺฆเภทกวคฺโค

๔๕๘. [จูฬว. ๓๕๔-๓๕๕; อ. นิ. ๑๐.๓๘ อาทโย] “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ กมฺเมน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ อุทฺเทเสน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ทิฏฺฐิ โวหรนฺโต – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ อนุสฺสาวเนน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ , ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ขนฺตึ กมฺเมน…เป.… วินิธาย ขนฺตึ อุทฺเทเสน…เป.… วินิธาย ขนฺตึ โวหรนฺโต…เป.… วินิธาย ขนฺตึ อนุสฺสาวเนน…เป.… วินิธาย ขนฺตึ สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย รุจึ กมฺเมน…เป.… วินิธาย รุจึ อุทฺเทเสน…เป.… วินิธาย รุจึ โวหรนฺโต…เป.… วินิธาย รุจึ อนุสฺสาวเนน…เป.… วินิธาย รุจึ สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข , อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ , ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย สญฺญํ กมฺเมน…เป.… วินิธาย สญฺญํ อุทฺเทเสน…เป.… วินิธาย สญฺญํ โวหรนฺโต…เป.… วินิธาย สญฺญํ อนุสฺสาวเนน…เป.… วินิธาย สญฺญํ สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ”ติฯ

สงฺฆเภทกวคฺโค นิฏฺฐิโต เอกาทสโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

วินิธาย ทิฏฺฐึ กมฺเมน, อุทฺเทเส โวหเรน จ;
อนุสฺสาวเน สลาเกน, ปญฺเจเต ทิฏฺฐินิสฺสิตา;
ขนฺตึ รุจิญฺจ สญฺญญฺจ, ตโย เต ปญฺจธา นยาติฯ

๑๒. ทุติยสงฺฆเภทกวคฺโค

๔๖๐. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉ”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ , อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ทิฏฺฐึ กมฺเมน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ทิฏฺฐึ อุทฺเทเสน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ทิฏฺฐึ โวหรนฺโตฯ อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ทิฏฺฐึ อนุสฺสาวเนน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ทิฏฺฐึ สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ขนฺตึ กมฺเมน…เป.… อวินิธาย ขนฺตึ อุทฺเทเสน…เป.… อวินิธาย ขนฺตึ โว

หรนฺโต…เป.… อวินิธาย ขนฺตึ อนุสฺสาวเนน…เป.… อวินิธาย ขนฺตึ สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ

“อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย รุจึ กมฺเมน…เป.… อวินิธาย รุจึ อุทฺเทเสน…เป.… อวินิธาย รุจึ โวหรนฺโต…เป.… อวินิธาย รุจึ อนุสฺสาวเนน…เป.… อวินิธาย รุจึ สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย สญฺญํ กมฺเมน…เป.… อวินิธาย สญฺญํ อุทฺเทเสน…เป.… อวินิธาย สญฺญํ โวหรนฺโต…เป.… อวินิธาย สญฺญํ อนุสฺสาวเนน…เป.… อวินิธาย สญฺญํ สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉ”ติฯ

ทุติยสงฺฆเภทกวคฺโค นิฏฺฐิโต ทฺวาทสโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อวินิธาย ทิฏฺฐึ กมฺเมน, อุทฺเทเส โวหเรน จ;
อนุสฺสาวเน สลาเกน, ปญฺเจเต ทิฏฺฐินิสฺสิตาฯ

ขนฺตึ รุจิญฺจ สญฺญญฺจ, ตโย เต ปญฺจธา นยาฯ

เหฏฺฐิเม กณฺหปกฺขมฺหิ, สมวีสติ วิธี ยถา;
ตเถว สุกฺกปกฺขมฺหิ, สมวีสติ ชานถาติฯ

๑๓. อาวาสิกวคฺโค

๔๖๑. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย ฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, สงฺฆิกํ ปุคฺคลิกปริโภเคน ปริภุญฺชติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเยฯ

“ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สคฺเคฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, สงฺฆิกํ น ปุคฺคลิกปริโภเคน ปริภุญฺชติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สคฺเค”ติฯ

๔๖๒. "กติ นุ โข, ภนฺเต, อธมฺมิกา วินยพฺยากรณา"ติ? "ปญฺจิเม, อุปาลิ, อธมฺมิกา วินยพฺยากรณาฯ กตเม ปญฺจ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธมฺโมติ ปริณาเมติ, ธมฺมํ อธมฺโมติ ปริณาเมติ, อวินยํ วินโยติ ปริณาเมติ, วินยํ อวินโยติ ปริณาเมติ , อปญฺญตฺตํ ปญฺญาเปติ, ปญฺญตฺตํ สมุจฺฉินฺทติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อธมฺมิกา วินยพฺยากรณาฯ ปญฺจิเม, อุปาลิ, ธมฺมิกา วินยพฺยากรณาฯ กตเม ปญฺจ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ อธมฺโมติ ปริณาเมติ, ธมฺมํ ธมฺโมติ ปริณาเมติ, อวินยํ อวินโยติ ปริณาเมติ, วินยํ วินโยติ ปริณาเมติ, อปญฺญตฺตํ น ปญฺญเปติ, ปญฺญตฺตํ น สมุจฺฉินฺทติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ ธมฺมิกา วินยพฺยากรณา"ติฯ

๔๖๓. [อ. นิ. ๕.๒๗๒-๒๘๕] "กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุทฺเทสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย"ติ? "ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุทฺเทสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเยฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อุทฺทิฏฺฐานุทฺทิฏฺฐํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุทฺเทสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเยฯ

[อ. นิ. ๕.๒๗๒-๒๘๕] "ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุทฺเทสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สคฺเคฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, อุทฺทิฏฺฐานุทฺทิฏฺฐํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุทฺเทสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สคฺเค"ติฯ

๔๖๔. "กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคโต เสนาสนปญฺญาปโก…เป.… ภณฺฑาคาริโก…เป.… จีวรปฏิคฺคาหโก…เป.… จีวรภาชโก…เป.… ยาคุภาชโก…เป.… ผลภาชโก…เป.… ขชฺชภาชโก…เป.… อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชโก…เป.… สาฏิยคฺคาหาปโก…เป.… ปตฺตคฺคาหาปโก…เป.… อารามิกเปสโก…เป.… สามเณรเปสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย"ติ? "ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต สามเณรเปสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเยฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, เปสิตาเปสิตํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สามเณรเปสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเยฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต สามเณรเปสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สคฺเคฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, เปสิตาเปสิตํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สามเณรเปสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สคฺเค"ติฯ

อาวาสิกวคฺโค นิฏฺฐิโต เตรสโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาวาสิกพฺยากรณา , ภตฺตุเสนาสนานิ จ;
ภณฺฑจีวรคฺคาโห จ, จีวรสฺส จ ภาชโกฯ

ยาคุ ผลํ ขชฺชกญฺจ, อปฺปสาฏิยคาหโก;
ปตฺโต อารามิโก เจว, สามเณรน เปสโกติฯ

๑๔. กถินตฺถารวคฺโค

๔๖๕. “กติ นุ โข, ภนฺเต, อานิสํสา กถินตฺถาเร”ติ? “ปญฺจิเม, อุปาลิ, อานิสํสา กถินตฺถาเรฯ กตเม ปญฺจ? อนามนฺตจาโร, อสมาทานจาโร, คณโภชนํ, ยาวทตฺถจีวรํ, โย จ ตตฺถ จีวรุปฺปาโท โส เนสํ ภวิสฺสติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อานิสํสา กถินตฺถาเร”ติฯ

๔๖๖. “กติ นุ โข, ภนฺเต, อาทีนวา มุฏฺฐสฺสติสฺส อสมฺปชานสฺส นิทฺทํ โอกฺกมโต”ติ? “ปญฺจิเม, อุปาลิ, อาทีนวา มุฏฺฐสฺสติสฺส อสมฺปชานสฺส นิทฺทํ โอกฺกมโตฯ กตเม ปญฺจ? ทุกฺขํ สุปติ, ทุกฺขํ ปฏิพุชฺฌติ, ปาปกํ สุปินํ ปสฺสติ, เทวตา น รกฺขนฺติ, อสุจิ มุจฺจติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อาทีนวา มุฏฺฐสฺสติสฺส อสมฺปชานสฺส นิทฺทํ โอกฺกมโตฯ ปญฺจิเม, อุปาลิ, อานิสํสา อุปฏฺฐิตสฺสติสฺส สมฺปชานสฺส นิทฺทํ โอกฺกมโตฯ กตเม ปญฺจ? สุขํ สุปติ, สุขํ ปฏิพุชฺฌติ, น ปาปกํ สุปินํ ปสฺสติ, เทวตา รกฺขนฺติ, อสุจิ น มุจฺจติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อานิสํสา อุปฏฺฐิตสฺสติสฺส สมฺปชานสฺส นิทฺทํ โอกฺกมโต”ติฯ

๔๖๗. “กติ นุ โข, ภนฺเต, อวนฺทิยา”ติ? “ปญฺจิเม, อุปาลิ, อวนฺทิยาฯ กตเม ปญฺจ? อนฺตรฆรํ ปวิฏฺโฐ อวนฺทิโย, รจฺฉคโต อวนฺทิโย, โอตมสิโก อวนฺทิโย, อสมนฺนาหรนฺโต อวนฺทิโย, สุตฺโต อวนฺทิโย – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยาฯ

“อปเรปิ, อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยาฯ กตเม ปญฺจ? ยาคุปาเน อวนฺทิโย, ภตฺตคฺเค อวนฺทิโย, เอกาวตฺโต อวนฺทิโย, อญฺญวิหิโต อวนฺทิโย, นคฺโค อวนฺทิโย – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยาฯ

“อปเรปิ , อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยาฯ กตเม ปญฺจ? ขาทนฺโต อวนฺทิโย, ภุญฺชนฺโต อวนฺทิโย, อุจฺจารํ กโรนฺโต อวนฺทิโย, ปสฺสาวํ กโรนฺโต อวนฺทิโย, อุกฺขิตฺตโก อวนฺทิโย – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยาฯ

“อปเรปิ, อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยา ฯ กตเม ปญฺจ? ปุเร อุปสมฺปนฺเนน ปจฺฉา อุปสมฺปนฺโน อวนฺทิโย, อนุปสมฺปนฺโน อวนฺทิโย, นานาสํวาสโก วุฑฺฒตโร อธมฺมวาที อวนฺทิโย, มาตุคาโม อวนฺทิโย, ปณฺฑโก อวนฺทิโย – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยาฯ

“อปเรปิ, อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยาฯ กตเม ปญฺจ? ปาริวาสิโก อวนฺทิโย, มูลายปฏิกสฺสนารโห อวนฺทิโย, มานตฺตารโห อวนฺทิโย, มานตฺตจาริโก อวนฺทิโย, อพฺภานารโห อวนฺทิโย – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยา”ติฯ

๔๖๘. “กติ นุ โข, ภนฺเต, วนฺทิยา”ติ? “ปญฺจิเม, อุปาลิ, วนฺทิยาฯ กตเม ปญฺจ? ปจฺฉา อุปสมฺปนฺเนน ปุเร อุปสมฺปนฺโน วนฺทิโย, นานาสํวาสโก วุฑฺฒตโร ธมฺมวาที วนฺทิโย, อาจริโย วนฺทิโย, อุปชฺฌาโย วนฺทิโย, สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วนฺทิโย – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ วนฺทิยา”ติฯ

๔๖๙. “นวกตเรน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา วุฑฺฒตรสฺส ภิกฺขุโน ปาเท วนฺทนฺเตน กติ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปาทา วนฺทิตพฺพา”ติ? “นวกตเรนุปาลิ, ภิกฺขุนา วุฑฺฒตรสฺส ภิกฺขุโน ปาเท วนฺทนฺเตน ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปาทา วนฺทิตพฺพาฯ กตเม ปญฺจ? นวกตเรนุปาลิ, ภิกฺขุนา วุฑฺฒตรสฺส ภิกฺขุโน ปาเท วนฺทนฺเตน เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา, อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา , อุโภหิ ปาณิตเลหิ ปาทานิ ปริสมฺพาหนฺเตน, เปมญฺจ คารวญฺจ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปาทา วนฺทิตพฺพา – นวกตเรนุปาลิ ภิกฺขุนา วุฑฺฒตรสฺส ภิกฺขุโน ปาเท วนฺทนฺเตน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปาทา วนฺทิตพฺพา”ติฯ

กถินตฺถารวคฺโค นิฏฺฐิโต จุทฺทสโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

กถินตฺถารนิทฺทา จ, อนฺตรา ยาคุขาทเน;
ปุเร จ ปาริวาสิ จ, วนฺทิโย วนฺทิตพฺพกนฺติฯ

อุปาลิปญฺจกํ นิฏฺฐิตํฯ

เตสํ วคฺคานํ อุทฺทานํ

อนิสฺสิเตน กมฺมญฺจ, โวหาราวิกมฺเมน จ;
โจทนา จ ธุตงฺคา จ, มุสา ภิกฺขุนิเมว จฯ

อุพฺพาหิกาธิกรณํ, เภทกา ปญฺจมา ปุเร;
อาวาสิกา กถินญฺจ, จุทฺทสา สุปฺปกาสิตาติฯ

อตฺถาปตฺติสมุฏฺฐานํ

๑. ปาราชิกํ

๔๗๐. อตฺถาปตฺติ อจิตฺตโก อาปชฺชติ, สจิตฺตโก วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ สจิตฺตโก อาปชฺชติ, อจิตฺตโก วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อจิตฺตโก อาปชฺชติ, อจิตฺตโก วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ สจิตฺตโก อาปชฺชติ, สจิตฺตโก วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ กุสลจิตฺโต อาปชฺชติ, กุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ กุสลจิตฺโต อาปชฺชติ, อกุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ กุสลจิตฺโต อาปชฺชติ, อพฺยากตจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อกุสลจิตฺโต อาปชฺชติ, กุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อกุสลจิตฺโต อาปชฺชติ, อกุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อกุสลจิตฺโต อาปชฺชติ, อพฺยากตจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อพฺยากตจิตฺโต อาปชฺชติ, กุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อพฺยากตจิตฺโต อาปชฺชติ, อกุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อพฺยากตจิตฺโต อาปชฺชติ, อพฺยากตจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ

ปฐมํ ปาราชิกํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? ปฐมํ ปาราชิกํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติฯ กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ

ทุติยํ ปาราชิกํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? ทุติยํ ปาราชิกํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

ตติยํ ปาราชิกํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? ตติยํ ปาราชิกํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

จตุตฺถํ ปาราชิกํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? จตุตฺถํ ปาราชิกํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ , น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

จตฺตาโร ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

๒. สงฺฆาทิเสสํ

๔๗๑. อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ

มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐานेหิ สมุฏฺฐาติ? มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ

มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ , น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

สญฺญาจิกาย กุฏึ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? สญฺญาจิกาย กุฏึ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

มหลฺลกํ วิหารํ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? มหลฺลกํ วิหารํ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ภิกฺขุํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? ภิกฺขุํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

สงฺฆเภทกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? สงฺฆเภทกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

เภทกานุวตฺตกานํ ภิกฺขูนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตานํ สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? เภทกานุวตฺตกานํ ภิกฺขูนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตานํ สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

ทุพฺพจสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? ทุพฺพจสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

กุลทูสกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? กุลทูสกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

เตรส สงฺฆาทิเสสา นิฏฺฐิตาฯ

๔๗๒. …เป… อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ

เสขิยา นิฏฺฐิตาฯ

๓. ปาราชิกาทิ

๔๗๓. จตฺตาโร ปาราชิกา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตฺตาโร ปาราชิกา ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

เตรส สงฺฆาทิเสสา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? เตรส สงฺฆาทิเสสา ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต น สมุฏฺฐนฺติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

ทฺเว อนิยตา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? ทฺเว อนิยตา ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

ทฺเวนวุติ ปาจิตฺติยา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? ทฺเวนวุติ ปาจิตฺติยา ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

ปญฺจสตฺตติ เสขิยา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? ปญฺจสตฺตติ เสขิยา ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

สมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อจิตฺตกุสลา เจว, สมุฏฺฐานญฺจ สพฺพถา;
ยถาธมฺเมน ญาเยน, สมุฏฺฐานํ วิชานถาติฯ

ทุติยคาถาสงฺคณิกํ

๑. กายิกาทิอาปตฺติ

๔๗๔. กติ อาปตฺติโย กายิกา, กติ วาจสิกา กตาฯ

ฉาเทนฺตสฺส กติ อาปตฺติโย, กติ สํสคฺคปจฺจยาฯ

ฉาปตฺติโย กายิกา, ฉ วาจสิกา กตา;
ฉาเทนฺตสฺส ติสฺโส อาปตฺติโย, ปญฺจ สํสคฺคปจฺจยาฯ

อรุณุคฺเค กติ อาปตฺติโย, กติ ยาวตติยกา;
กเตตฺถ อฏฺฐ วตฺถุกา, กติหิ สพฺพสงฺคโหฯ

อรุณุคฺเค ติสฺโส อาปตฺติโย, ทฺเว ยาวตติยกา;
เอเกตฺถ อฏฺฐ วตฺถุกา, เอเกน สพฺพสงฺคโหฯ

วินยสฺส กติ มูลานิ, ยานิ พุทฺเธน ปญฺญตฺตา;
วินยครุกา กติ วุตฺตา, ทุฏฺฐุลฺลจฺฉาทนา กติฯ

วินยสฺส ทฺเว มูลานิ, ยานิ พุทฺเธน ปญฺญตฺตา;
วินยครุกา ทฺเว วุตฺตา, ทฺเว ทุฏฺฐุลฺลจฺฉาทนาฯ

คามนฺตเร กติ อาปตฺติโย, กติ นทิปารปจฺจยา;
กติมํเสสุ ถุลฺลจฺจยํ, กติมํเสสุ ทุกฺกฏํฯ

คามนฺตเร จตสฺโส อาปตฺติโย, จตสฺโส นทิปารปจฺจยา;
เอกมํเส ถุลฺลจฺจยํ, นวมํเสสุ ทุกฺกฏํฯ

กติ วาจสิกา รตฺตึ, กติ วาจสิกา ทิวา;
ททมานสฺส กติ อาปตฺติโย, ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส กิตฺตกาฯ

ทฺเว วาจสิกา รตฺตึ, ทฺเว วาจสิกา ทิวา;
ททมานสฺส ติสฺโส อาปตฺติโย, จตฺตาโร จ ปฏิคฺคเหฯ

๒. เทสนาคามินิยาทิอาปตฺติ

๔๗๕.

กติ เทสนาคามินิโย, กติ สปฺปฏิกมฺมา กตา;
กเตตฺถ อปฺปฏิกมฺมา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

ปญฺจ เทสนาคามินิโย, ฉ สปฺปฏิกมฺมา กตา;
เอเกตฺถ อปฺปฏิกมฺมา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

วินยครุกา กติ วุตฺตา, กายวาจสิกานิ จ;
กติ วิกาเล ธญฺญรโส, กติ ญตฺติจตุตฺเถน สมฺมุติฯ

วินยครุกา ทฺเว วุตฺตา, กายวาจสิกานิ จ;
เอโก วิกาเล ธญฺญรโส, เอกา ญตฺติจตุตฺเถน สมฺมุติฯ

ปาราชิกา กายิกา กติ, กติ สํวาสกภูมิโย;
กตินํ รตฺติจฺเฉโท, ปญฺญตฺตา ทฺวงฺคุลา กติฯ

ปาราชิกา กายิกา ทฺเว, ทฺเว สํวาสกภูมิโย;
ทฺวินฺนํ รตฺติจฺเฉโท, ปญฺญตฺตา ทฺวงฺคุลา ทฺเวฯ

กตตฺตานํ วธิตฺวาน, กติหิ สงฺโฆ ภิชฺชติ;
กเตตฺถ ปฐมาปตฺติกา, ญตฺติยา กรณา กติฯ

ทฺเว อตฺตานํ วธิตฺวาน, ทฺวีหิ สงฺโฆ ภิชฺชติ;
ทฺเวตฺถ ปฐมาปตฺติกา, ญตฺติยา กรณา ทฺเวฯ

ปาณาติปาเต กติ อาปตฺติโย, วาจา ปาราชิกา กติ;
โอภาสนา กติ วุตฺตา, สญฺจริตฺเตน วา กติฯ

ปาณาติปาเต ติสฺโส อาปตฺติโย;
วาจา ปาราชิกา ตโย;
โอภาสนา ตโย วุตฺตา;
สญฺจริตฺเตน วา ตโยฯ

กติ ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา, กติ กมฺมานํ สงฺคหา;
นาสิตกา กติ วุตฺตา, กตินํ เอกวาจิกาฯ

ตโย ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา, ตโย กมฺมานํ สงฺคหา;
นาสิตกา ตโย วุตฺตา, ติณฺณนฺนํ เอกวาจิกาฯ

อทินฺนาทาเน กติ อาปตฺติโย, กติ เมถุนปจฺจยา;
ฉินฺทนฺตสฺส กติ อาปตฺติโย, กติ ฉฑฺฑิตปจฺจยาฯ

อทินฺนาทาเน ติสฺโส อาปตฺติโย, จตสฺโส เมถุนปจฺจยา;
ฉินฺทนฺตสฺส ติสฺโส อาปตฺติโย, ปญฺจ ฉฑฺฑิตปจฺจยาฯ

ภิกฺขุโนวาทกวคฺคสฺมึ , ปาจิตฺติเยน ทุกฺกฏา;
กเตตฺถ นวกา วุตฺตา, กตินํ จีวเรน จฯ

ภิกฺขุโนวาทกวคฺคสฺมึ , ปาจิตฺติเยน ทุกฺกฏา กตา;
จตุเรตฺถ นวกา วุตฺตา, ทฺวินฺนํ จีวเรน จฯ

ภิกฺขุนีนญฺจ อกฺขาตา, ปาฏิเทสนิยา กติ;
ภุญฺชนฺตามกธญฺเญน, ปาจิตฺติเยน ทุกฺกฏา กติฯ

ภิกฺขุนีนญฺจ อกฺขาตา, อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา กตา;
ภุญฺชนฺตามกธญฺเญน, ปาจิตฺติเยน ทุกฺกฏา กตาฯ

คจฺฉนฺตสฺส กติ อาปตฺติโย, ฐิตสฺส จาปิ กิตฺตกา;
นิสินฺนสฺส กติ อาปตฺติโย, นิปนฺนสฺสาปิ กิตฺตกาฯ

คจฺฉนฺตสฺส จตสฺโส อาปตฺติโย, ฐิตสฺส จาปิ ตตฺตกา;
นิสินฺนสฺส จตสฺโส อาปตฺติโย, นิปนฺนสฺสาปิ ตตฺตกาฯ

๓. ปาจิตฺติยํ

๔๗๖.

กติ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
อปุพฺพํ อจริมํ, อาปชฺเชยฺย เอกโตฯ

ปญฺจ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
อปุพฺพํ อจริมํ, อาปชฺเชยฺย เอกโตฯ

กติ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
อปุพฺพํ อจริมํ, อาปชฺเชยฺย เอกโตฯ

น ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;

อปุพฺพํ อจริมํ, อาปชฺเชยฺย เอกโตฯ

กติ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
กติ วาจาย เทเสยฺย, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

ปญฺจ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
เอกวาจาย เทเสยฺย, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

กติ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
กติ วาจาย เทเสยฺย, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

นว ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
เอกวาจาย เทเสยฺย, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

กติ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
กิญฺจ กิตฺเตตฺวา เทเสยฺย, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

ปญฺจ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
วตฺถุํ กิตฺเตตฺวา เทเสยฺย, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

กติ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
กิญฺจ กิตฺเตตฺวา เทเสยฺย, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

นว ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
วตฺถุํ กิตฺเตตฺวา เทเสยฺย, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

ยาวตติยเก กติ อาปตฺติโย, กติ โวหารปจฺจยา;
ขาทนฺตสฺส กติ อาปตฺติโย, กติ โภชนปจฺจยาฯ

ยาวตติยเก ติสฺโส อาปตฺติโย, ฉ โวหารปจฺจยา;
ขาทนฺตสฺส ติสฺโส อาปตฺติโย, ปญฺจ โภชนปจฺจยาฯ

สพฺพา ยาวตติยกา, กติ ฐานานิ คจฺฉนฺติ;
กตินญฺเจว อาปตฺติ, กตินํ อธิกรเณน จฯ

สพฺพา ยาวตติยกา, ปญฺจ ฐานานิ คจฺฉนฺติ;
ปญฺจนฺนญฺเจว อาปตฺติ, ปญฺจนฺนํ อธิกรเณน จฯ

กตินํ วินิจฺฉโย โหติ, กตินํ วูปสเมน จ;
กตินญฺเจว อนาปตฺติ, กติหิ ฐาเนหิ โสภติฯ

ปญฺจนฺนํ วินิจฺฉโย โหติ, ปญฺจนฺนํ วูปสเมน จ;
ปญฺจนฺนญฺเจว อนาปตฺติ, ตีหิ ฐาเนหิ โสภติฯ

กติ กายิกา รตฺตึ, กติ กายิกา ทิวา;
นิชฺฌายนฺตสฺส กติ อาปตฺติ, กติ ปิณฺฑปาตปจฺจยาฯ

ทฺเว กายิกา รตฺตึ, ทฺเว กายิกา ทิวา;
นิชฺฌายนฺตสฺส เอกา อาปตฺติ, เอกา ปิณฺฑปาตปจฺจยาฯ

กตานิสํเส สมฺปสฺสํ, ปเรสํ สทฺธาย เทสเย;
อุกฺขิตฺตกา กติ วุตฺตา, กติ สมฺมาวตฺตนาฯ

อฏฺฐานิสํเส สมฺปสฺสํ, ปเรสํ สทฺธาย เทสเย;
อุกฺขิตฺตกา ตโย วุตฺตา, เตจตฺตาลีส สมฺมาวตฺตนาฯ

กติ ฐาเน มุสาวาโท, กติ ปรมนฺติ วุจฺจติ;
กติ ปาฏิเทสนียา, กตินํ เทสนาย จฯ

ปญฺจ ฐาเน มุสาวาโท, จุทฺทส ปรมนฺติ วุจฺจติ;
ทฺวาทส ปาฏิเทสนียา, จตุนฺนํ เทสนาย จฯ

กตงฺคิโก มุสาวาโท, กติ อุโปสถงฺคานิ;
กติ ทูเตยฺยงฺคานิ, กติ ติตฺถิยวตฺตนาฯ

อฏฺฐงฺคิโก มุสาวาโท, อฏฺฐ อุโปสถงฺคานิ;
อฏฺฐ ทูเตยฺยงฺคานิ, อฏฺฐ ติตฺถิยวตฺตนาฯ

กติวาจิกา อุปสมฺปทา, กตินํ ปจฺจุฏฺฐาตพฺพํ;
กตินํ อาสนํ ทาตพฺพํ, ภิกฺขุโนวาทโก กติหิฯ

อฏฺฐวาจิกา อุปสมฺปทา, อฏฺฐนฺนํ ปจฺจุฏฺฐาตพฺพํ;
อฏฺฐนฺนํ อาสนํ ทาตพฺพํ, ภิกฺขุโนวาทโก อฏฺฐหิฯ

กตินํ เฉชฺชํ โหติ, กตินํ ถุลฺลจฺจยํ;
กตินญฺเจว อนาปตฺติ, สพฺเพสํ เอกวตฺถุกาฯ

เอกสฺส เฉชฺชํ โหติ, จตุนฺนํ ถุลฺลจฺจยํ;
จตุนฺนญฺเจว อนาปตฺติ, สพฺเพสํ เอกวตฺถุกาฯ

กติ อาฆาตวตฺถูนิ, กติหิ สงฺโฆ ภิชฺชติ;
กเตตฺถ ปฐมาปตฺติกา, ญตฺติยา กรณา กติฯ

นว อาฆาตวตฺถูนิ, นวหิ สงฺโฆ ภิชฺชติ;
นเวตฺถ ปฐมาปตฺติกา, ญตฺติยา กรณา นวฯ

๔. อวนฺทนียปุคฺคลาทิ

๔๗๗.

กติ ปุคฺคลา นาภิวาเทตพฺพา, อญฺชลิสามิเจน จ;
กตินํ ทุกฺกฏํ โหติ, กติ จีวรธารณาฯ

ทส ปุคฺคลา นาภิวาเทตพฺพา, อญฺชลิสามิเจน จ;
ทสนฺนํ ทุกฺกฏํ โหติ, ทส จีวรธารณาฯ

กตินํ วสฺสํวุฏฺฐานํ, ทาตพฺพํ อิธ จีวรํ;
กตินํ ภนฺเต ทาตพฺพํ, กตินญฺเจว น ทาตพฺพํฯ

ปญฺจนฺนํ วสฺสํวุฏฺฐานํ, ทาตพฺพํ อิธ จีวรํ;
สตฺตนฺนํ สนฺเต ทาตพฺพํ, โสฬสนฺนํ น ทาตพฺพํฯ

กติสตํ รตฺติสตํ, อาปตฺติโย ฉาทยิตฺวาน;
กติ รตฺติโย วสิตฺวาน, มุจฺเจยฺย ปาริวาสิโกฯ

ทสสตํ รตฺติสตํ, อาปตฺติโย ฉาทยิตฺวาน;
ทส รตฺติโย วสิตฺวาน, มุจฺเจยฺย ปาริวาสิโกฯ

กติ กมฺมโทสา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
จมฺปายํ วินยวตฺถุสฺมึ, สพฺเพว อธมฺมิกา [สพฺเพ อธมฺมิกา (สี. สฺยา.)] กติฯ

ทฺวาทส กมฺมโทสา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
จมฺปายํ วินยวตฺถุสฺมึ, สพฺเพว อธมฺมิกา [สพฺเพวาธมฺมิกา (สี.), สพฺเพ อธมฺมิกา (สฺยา.)] กตาฯ

กติ กมฺมสมฺปตฺติโย วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;

จมฺปายํ วินยวตฺถุสฺมึ, สพฺเพว ธมฺมิกา กติฯ

จตสฺโส กมฺมสมฺปตฺติโย วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
จมฺปายํ วินยวตฺถุสฺมึ, สพฺเพว ธมฺมิกา กตาฯ

กติ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
จมฺปายํ วินยวตฺถุสฺมึ, ธมฺมิกา อธมฺมิกา กติฯ

ฉ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
จมฺปายํ วินยวตฺถุสฺมึ, เอเกตฺถ ธมฺมิกา กตา;
ปญฺจ อธมฺมิกา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

กติ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
จมฺปายํ วินยวตฺถุสฺมึ, ธมฺมิกา อธมฺมิกา กติฯ

จตฺตาริ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
จมฺปายํ วินยวตฺถุสฺมึ, เอเกตฺถ ธมฺมิกา กตา;
ตโย อธมฺมิกา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

ยํ เทสิตํนนฺตชิเนน ตาทินา;
อาปตฺติกฺขนฺธานิ วิเวกทสฺสินา;
กเตตฺถ สมฺมนฺติ วินา สมเถหิ;
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิทฯ

ยํ เทสิตํนนฺตชิเนน ตาทินา;
อาปตฺติกฺขนฺธานิ วิเวกทสฺสินา;
เอเกตฺถ สมฺมติ วินา สมเถหิ;
เอตํ เต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิทฯ

กติ อาปายิกา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ [วิสยานิ (สี. สฺยา. เอวมุปริปิ)] สุโณม เตฯ

ฉอูนทิยฑฺฒสตา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
อาปายิกา เนรยิกา, กปฺปฏฺฐา สงฺฆเภทกา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ นาปายิกา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;

วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

อฏฺฐารส นาปายิกา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ อฏฺฐกา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

อฏฺฐารส อฏฺฐกา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

๕. โสฬสกมฺมาทิ

๔๗๘.

กติ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

โสฬส กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ กมฺมโทสา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

ทฺวาทส กมฺมโทสา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ กมฺมสมฺปตฺติโย วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

จตสฺโส กมฺมสมฺปตฺติโย วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

ฉ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

จตฺตาริ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ ปาราชิกา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

อฏฺฐ ปาราชิกา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ สงฺฆาทิเสสา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

เตวีส สงฺฆาทิเสสา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ อนิยตา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

ทฺเว อนิยตา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ นิสฺสคฺคิยา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

ทฺเวจตฺตาลีส นิสฺสคฺคิยา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ ปาจิตฺติยา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

อฏฺฐาสีติสตํ ปาจิตฺติยา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ ปาฏิเทสนียา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

ทฺวาทส ปาฏิเทสนียา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ เสขิยา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

ปญฺจสตฺตติ เสขิยา วุตฺตา, พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

ยาว สุปุจฺฉิตํ ตยา, ยาว สุวิสฺสชฺชิตํ มยา;
ปุจฺฉาวิสฺสชฺชนาย วา, นตฺถิ กิญฺจิ อสุตฺตกนฺติฯ

ทุติยคาถาสงฺคณิกํ นิฏฺฐิตํฯ

เสทโมจนคาถา

๑. อวิปฺปวาสปญฺหา

๔๗๙.

อสํวาโส ภิกฺขูหิ จ ภิกฺขุนีหิ จ;
สมฺโภโค เอกจฺโจ ตหึ น ลพฺภติ;
อวิปฺปวาเสน อนาปตฺติ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อวิสฺสชฺชิยํ อเวภงฺคิยํ;
ปญฺจ วุตฺตา มเหสินา;
วิสฺสชฺชนฺตสฺส ปริภุญฺชนฺตสฺส อนาปตฺติ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

ทส ปุคฺคเล น วทามิ, เอกาทส วิวชฺชิย;
วุฑฺฒํ วนฺทนฺตสฺส อาปตฺติ, ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

น อุกฺขิตฺตโก น จ ปน ปาริวาสิโก;
น สงฺฆภินฺโน น จ ปน ปกฺขสงฺกนฺโต;
สมานสํวาสกภูมิยา ฐิโต;
กถํ นุ สิกฺขาย อสาธารโณ สิยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อุเปติ ธมฺมํ ปริปุจฺฉมาโน, กุสลํ อตฺถูปสญฺหิตํ;
น ชีวติ น มโต น นิพฺพุโต, ตํ ปุคฺคลํ กตมํ วทนฺติ พุทฺธา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อุพฺภกฺขเก น วทามิ, อโธ นาภึ วิวชฺชิย;
เมถุนธมฺมปจฺจยา, กถํ ปาราชิโก สิยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

ภิกฺขุ สญฺญาจิกาย กุฏึ กโรติ;
อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ;
สารมฺภํ อปริกฺกมนํ อนาปตฺติ;

ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

ภิกฺขุ สญฺญาจิกาย กุฏึ กโรติ;
เทสิตวตฺถุกํ ปมาณิกํ;
อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ อาปตฺติ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

น กายิกํ กิญฺจิ ปโยคมาจเร;
น จาปิ วาจาย ปเร ภเณยฺย;
อาปชฺเชยฺย ครุกํ เฉชฺชวตฺถุํ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

น กายิกํ วาจสิกญฺจ กิญฺจิ;
มนสาปิ สนฺโต น กเรยฺย ปาปํ;
โส นาสิโต กินฺติ สุนาสิโต ภเว;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อนาลปนฺโต มนุเชน เกนจิ;
วาจาคิรํ โน จ ปเร ภเณยฺย;
อาปชฺเชยฺย วาจสิกํ น กายิกํ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

สิกฺขาปทา พุทฺธวเรน วณฺณิตา;
สงฺฆาทิเสสา จตุโร ภเวยฺยุํ;
อาปชฺเชยฺย เอกปโยเคน สพฺเพ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อุโภ เอกโต อุปสมฺปนฺนา;
อุภินฺนํ หตฺถโต จีวรํ ปฏิคฺคณฺเหยฺย;
สิยา อาปตฺติโย นานา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

จตุโร ชนา สํวิธาย;
ครุภณฺฑํ อวาหรุํ;
ตโย ปาราชิกา เอโก น ปาราชิโก;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

๒. ปาราชิกาทิปญฺหา

๔๘๐.

อิตฺถี จ อพฺภนฺตเร สิยา,
ภิกฺขุ จ พหิทฺธา สิยา;
ฉิทฺทํ ตสฺมึ ฆเร นตฺถิ;
เมถุนธมฺมปจฺจยา;
กถํ ปาราชิโก สิยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

เตลํ มธุํ ผาณิตญฺจาปิ สปฺปึ;
สามํ คเหตฺวาน นิกฺขิเปยฺย;
อวีติวตฺเต สตฺตาเห;
สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชนฺตสฺส อาปตฺติ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ;
สุทฺธเกน ปาจิตฺติยํ;
อาปชฺชนฺตสฺส เอกโต;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

ภิกฺขู สิยา วีสติยา สมาคตา;
กมฺมํ กเรยฺยุํ สมคฺคสญฺญิโน;
ภิกฺขุ สิยา ทฺวาทสโยชเน ฐิโต;
กมฺมญฺจ ตํ กุปฺเปยฺย วคฺคปจฺจยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

ปทวีติหารมตฺเตน วาจาย ภณิเตน จ;
สพฺพานิ ครุกานิ สปฺปฏิกมฺมานิ;
จตุสฏฺฐิ อาปตฺติโย อาปชฺเชยฺย เอกโต;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

นิวตฺโถ อนฺตรวาสเกน;
ทิคุณํ สงฺฆาฏึ ปารุโต;
สพฺพานิ ตานิ นิสฺสคฺคิยานิ โหนฺติ;

ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

น จาปิ ญตฺติ น จ ปน กมฺมวาจา;
น เจหิ ภิกฺขูติ ชิโน อโวจ;
สรณคมนมฺปิ น ตสฺส อตฺถิ;
อุปสมฺปทา จสฺส อกุปฺปา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อิตฺถึ หเน น มาตรํ, ปุริสญฺจ น ปิตรํ หเน;
หเนยฺย อนริยํ มนฺโท, เตน จานนฺตรํ ผุเส;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อิตฺถึ หเน จ มาตรํ, ปุริสญฺจ ปิตรํ หเน;
มาตรํ ปิตรํ หนฺตฺวา, น เตนานนฺตรํ ผุเส;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อโจทยิตฺวา อสฺสารยิตฺวา;
อสมฺมุขีภูตสฺส กเรยฺย กมฺมํ;
กตญฺจ กมฺมํ สุกตํ ภเวยฺย;
การโก จ สงฺโฆ อนาปตฺติโก สิยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

โจทยิตฺวา สารยิตฺวา;
สมฺมุขีภูตสฺส กเรยฺย กมฺมํ;
กตญฺจ กมฺมํ อกตํ ภเวยฺย;
การโก จ สงฺโฆ สาปตฺติโก สิยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

ฉินฺทนฺตสฺส อาปตฺติ, ฉินฺทนฺตสฺส อนาปตฺติ;
ฉาเทนฺตสฺส อาปตฺติ, ฉาเทนฺตสฺส อนาปตฺติ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

สจฺจํ ภณนฺโต ครุกํ, มุสา จ ลหุ ภาสโต;
มุสา ภณนฺโต ครุกํ, สจฺจญฺจ ลหุ ภาสโต;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

๓. ปาจิตฺติยาทิปญฺหา

๔๘๑.

อธิฏฺฐิตํ รชนาย รตฺตํ;
กปฺปกตมฺปิ สนฺตํ;
ปริภุญฺชนฺตสฺส อาปตฺติ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อตฺถงฺคเต สูริเย ภิกฺขุ มํสานิ ขาทติ;
น อุมฺมตฺตโก น จ ปน ขิตฺตจิตฺโต;
น จาปิ โส เวทนาฏฺโฏ ภเวยฺย;
น จสฺส โหติ อาปตฺติ;
โส จ ธมฺโม สุคเตน เทสิโต;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

น รตฺตจิตฺโต น จ ปน เถยฺยจิตฺโต;
น จาปิ โส ปรํ มรณาย เจตยิ;
สลากํ เทนฺตสฺส โหติ เฉชฺชํ;
ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ถุลฺลจฺจยํ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

น จาปิ อารญฺญกํ สาสงฺกสมฺมตํ;
น จาปิ สงฺเฆน สมฺมุติ ทินฺนา;
น จสฺส กถินํ อตฺถตํ ตตฺเถว;
จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา คจฺเฉยฺย อฑฺฒโยชนํ;
ตตฺเถว อรุณํ อุคฺคจฺฉนฺตสฺส อนาปตฺติ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

กายิกานิ น วาจสิกานิ;
สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
อปุพฺพํ อจริมํ อาปชฺเชยฺย เอกโต;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

วาจสิกานิ น กายิกานิ;
สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;

อปุพฺพํ อจริมํ อาปชฺเชยฺย เอกโต;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

ติสฺสิตฺถิโย เมถุนํ ตํ น เสเว;
ตโย ปุริเส ตโย อนริยปณฺฑเก;
น จาจเร เมถุนํ พฺยญฺชนสฺมิํ;
เฉชฺชํ สิยา เมถุนธมฺมปจฺจยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

มาตรํ จีวรํ ยาเจ, โน จ สงฺเฆ [โน สํฆสฺส (ก.), โน จ สํฆสฺส (สฺยา.), โน เจ สํฆสฺส (สี.)] ปริณตํ;
เกนสฺส โหติ อาปตฺติ, อนาปตฺติ จ ญาตเก;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

กุทฺโธ อาราธโก โหติ, กุทฺโธ โหติ ครหิโย;
อถ โก นาม โส ธมฺโม, เยน กุทฺโธ ปสํสิโย;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

ตุฏฺโฐ อาราธโก โหติ, ตุฏฺโฐ โหติ ครหิโย;
อถ โก นาม โส ธมฺโม, เยน ตุฏฺโฐ ครหิโย;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

สงฺฆาทิเสสํ ถุลฺลจฺจยํ;
ปาจิตฺติยํ ปาฏิเทสนียํ;
ทุกฺกฏํ อาปชฺเชยฺย เอกโต;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อุโภ ปริปุณฺณวีสติวสฺสา;
อุภินฺนํ เอกุปชฺฌาโย;
เอกาจริโย เอกา กมฺมวาจา;
เอโก อุปสมฺปนฺโน เอโก อนุปสมฺปนฺโน;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อกปฺปกตํ นาปิ รชนาย รตฺตํ;
เตน นิวตฺโถ เยน กามํ วเชยฺย;
น จสฺส โหติ อาปตฺติ;
โส จ ธมฺโม สุคเตน เทสิโต;

ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

น เทติ น ปฏิคฺคณฺหาติ, ปฏิคฺคโห เตน น วิชฺชติ;
อาปชฺชติ ครุกํ น ลหุกํ, ตญฺจ ปริโภคปจฺจยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

น เทติ น ปฏิคฺคณฺหาติ, ปฏิคฺคโห เตน น วิชฺชติ;
อาปชฺชติ ลหุกํ น ครุกํ, ตญฺจ ปริโภคปจฺจยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อาปชฺชติ ครุกํ สาวเสสํ;
ฉาเทติ อนาทริยํ ปฏิจฺจ;
น ภิกฺขุนี โน จ ผุเสยฺย วชฺชํ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

เสทโมจนคาถา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อสํวาโส อวิสฺสชฺชิ, ทส จ อนุกฺขิตฺตโก;
อุเปติ ธมฺมํ อุพฺภกฺขกํ, ตโต สญฺญาจิกา จ ทฺเวฯ

น กายิกญฺจ ครุกํ, น กายิกํ น วาจสิกํ [น กายิกํ สุนาสิตํ (สฺยา.)];
อนาลปนฺโต สิกฺขา จ, อุโภ จ จตฺโร ชนาฯ

อิตฺถี เตลญฺจ นิสฺสคฺคิ, ภิกฺขุ จ ปทวีติโย;
นิวตฺโถ จ น จ ญตฺติ, น มาตรํ ปิตรํ หเนฯ

อโจทยิตฺวา โจทยิตฺวา, ฉินฺทนฺตํ สจฺจเมว จ;
อธิฏฺฐิตญฺจตฺถงฺคเต, น รตฺตํ น จารญฺญกํฯ

กายิกา วาจสิกา จ, ติสฺสิตฺถี จาปิ มาตรํ;
กุทฺโธ อาราธโก ตุฏฺโฐ, สงฺฆาทิเสสา จ อุโภฯ

อกปฺปกตํ น เทติ, น เทตาปชฺชตี ครุํ;
เสทโมจนิกา คาถา, ปญฺหา วิญฺญูหิ วิภาวิตาติ [วิญฺญูวิภาวิตา (สี. สฺยา.)]ฯ

ปญฺจวคฺโค

๑. กมฺมวคฺโค

๔๘๒. จตฺตาริ กมฺมานิฯ อปโลกนกมฺมํ, ญตฺติกมฺมํ, ญตฺติทุติยกมฺมํ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ – อิมานิ จตฺตาริ กมฺมานิฯ กติหากาเรหิ วิปชฺชนฺติ? อิมานิ จตฺตาริ กมฺมานิ ปญฺจหากาเรหิ วิปชฺชนฺติ – วตฺถุโต วา ญตฺติโต วา อนุสฺสาวนโต วา สีมโต วา ปริสโต วาฯ

๔๘๓. กถํ **วตฺถุโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ?** สมฺมุขากรณียํ กมฺมํ อสมฺมุขา กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; ปฏิปุจฺฉากรณียํ กมฺมํ อปฏิปุจฺฉา กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; ปฏิญฺญาย กรณียํ กมฺมํ อปฏิญฺญาย กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; สติวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; อมูฬฺหวินยารหสฺส ตสฺส ปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; ตชฺชนียกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; นิยสฺสกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; อุกฺเขปนียกมฺมารหสฺส ปริวาสํ เทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ ; ปริวาสารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; มูลายปฏิกสฺสนารหสฺส มานตฺตํ เทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; มานตฺตารหํ อพฺเภติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; อพฺภานารหํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; อนุโปสเถ อุโปสถํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; อปวารณาย ปวาเรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ เอวํ วตฺถุโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๘๔. กถํ **ญตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ?** ปญฺจหากาเรหิ ญตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ – วตฺถุํ น ปรามสติ, สงฺฆํ น ปรามสติ, ปุคฺคลํ น ปรามสติ, ญตฺตึ น ปรามสติ, ปจฺฉา วา ญตฺตึ ฐเปติ – อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ ญตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๘๕. กถํ **อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ?** ปญฺจหากาเรหิ อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ – วตฺถุํ น ปรามสติ, สงฺฆํ น ปรามสติ, ปุคฺคลํ น ปรามสติ, สาวนํ หาเปติ, อกาเล วา สาเวติ – อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๘๖. กถํ **สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ?** เอกาทสหิ อากาเรหิ สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ – อติขุทฺทกํ สีมํ สมฺมนฺนติ, อติมหตึ สีมํ สมฺมนฺนติ, ขณฺฑนิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, ฉายานิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, อนิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, พหิสีเม ฐิโต สีมํ สมฺมนฺนติ, นทิยา สีมํ สมฺมนฺนติ, สมุทฺเท สีมํ สมฺมนฺนติ, ชาตสฺสเร สีมํ สมฺมนฺนติ, สีมาย สีมํ สมฺภินฺทติ, สีมาย สีมํ อชฺโฌตฺถรติ – อิเมหิ เอกาทสหิ อากาเรหิ สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๘๗. กถํ **ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ?** ทฺวาทสหิ อากาเรหิ ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ – จตุวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ, จตุวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ, จตุวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติฯ ปญฺจวคฺคกรเณ กมฺเม…เป.… ทสวคฺคกรเณ กมฺเม…เป.… วีสติวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ, วีสติวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา, เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ, วีสติวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา, เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ – อิเมหิ ทฺวาทสหิ อากาเรหิ ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๘๘. จตุวคฺคกรเณ กมฺเม จตฺตาโร ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหา ฯ ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปตฺโต นาปิ ฉนฺทารโห, อปิ จ กมฺมารโหฯ ปญฺจวคฺคกรเณ กมฺเม ปญฺจ ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหาฯ ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปตฺโต นาปิ ฉนฺทารโห, อปิ จ กมฺมารโหฯ ทสวคฺคกรเณ กมฺเม ทส ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหาฯ ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปตฺโต นาปิ ฉนฺทารโห, อปิ จ กมฺมารโหฯ วีสติวคฺคกรเณ กมฺเม วีสติ ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหาฯ ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปตฺโต นาปิ ฉนฺทารโห, อปิ จ กมฺมารโหฯ

๔๘๙. จตฺตาริ กมฺมานิ – อปโลกนกมฺมํ, ญตฺติกมฺมํ, ญตฺติทุติยกมฺมํ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมํฯ อิมานิ จตฺตาริ กมฺมานิ กติหากาเรหิ วิปชฺชนฺติ? อิมานิ จตฺตาริ กมฺมานิ ปญฺจหากาเรหิ วิปชฺชนฺติ – วตฺถุโต วา ญตฺติโต วา อนุสฺสาวนโต วา สีมโต วา ปริสโต วาฯ

๔๙๐. กถํ **วตฺถุโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ?** ปณฺฑกํ อุปสมฺปาเทติ , วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ เถยฺยสํวาสกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ ติตฺถิยปกฺกนฺตกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ ติรจฺฉานคตํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ มาตุฆาตกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ ปิตุฆาตกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ อรหนฺตฆาตกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ ภิกฺขุนิทูสกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ สงฺฆเภทกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ โลหิตุปฺปาทกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ อุภโตพฺยญฺชนํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ เอวํ วตฺถุโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๙๑. กถํ **ญตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ?** ปญฺจหากาเรหิ ญตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ วตฺถุํ น ปรามสติ, สงฺฆํ น ปรามสติ, ปุคฺคลํ น ปรามสติ, ญตฺตึ น ปรามสติ, ปจฺฉา วา ญตฺตึ ฐเปติ – อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ ญตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๙๒. กถํ **อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ?** ปญฺจหากาเรหิ อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ – วตฺถุํ น ปรามสติ, สงฺฆํ น ปรามสติ, ปุคฺคลํ น ปรามสติ, สาวนํ หาเปติ, อกาเล วา สาเวติ – อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๙๓. กถํ **สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ?** เอกาทสหิ อากาเรหิ สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ อติขุทฺทกํ สีมํ สมฺมนฺนติ, อติมหตึ สีมํ สมฺมนฺนติ, ขณฺฑนิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, ฉายานิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, อนิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, พหิสีเม ฐิโต สีมํ สมฺมนฺนติ, นทิยา สีมํ สมฺมนฺนติ, สมุทฺเท สีมํ สมฺมนฺนติ, ชาตสฺสเร สีมํ สมฺมนฺนติ, สีมาย สีมํ สมฺภินฺทติ, สีมาย สีมํ อชฺโฌตฺถรติ – อิเมหิ เอกาทสหิ อากาเรหิ สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๙๔. กถํ **ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ?** ทฺวาทสหิ อากาเรหิ ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ – จตุวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ, จตุวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติฯ จตุวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติฯ ปญฺจวคฺคกรเณ กมฺเม…เป…. ทสวคฺคกรเณ กมฺเม…เป…. วีสติวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติฯ วีสติวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติฯ วีสติวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ – อิเมหิ ทฺวาทสหิ อากาเรหิ ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๙๕. อปโลกนกมฺมํ กติ ฐานานิ คจฺฉติ? ญตฺติกมฺมํ กติ ฐานานิ คจฺฉติ? ญตฺติทุติยกมฺมํ กติ ฐานานิ คจฺฉติ? ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ กติ ฐานานิ คจฺฉติ? อปโลกนกมฺมํ ปญฺจ ฐานานิ คจฺฉติฯ ญตฺติกมฺมํ นว ฐานานิ คจฺฉติฯ ญตฺติทุติยกมฺมํ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติฯ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติฯ

๔๙๖. อปโลกนกมฺมํ กตมานิ ปญฺจ ฐานานิ คจฺฉติ? โอสารณํ, นิสฺสารณํ, ภณฺฑุกมฺมํ, พฺรหฺมทณฺฑํ, กมฺมลกฺขณญฺเญว ปญฺจมํ – อปโลกนกมฺมํ อิมานิ ปญฺจ ฐานานิ คจฺฉติ ฯ ญตฺติกมฺมํ กตมานิ นว ฐานานิ คจฺฉติ? โอสารณํ, นิสฺสารณํ, อุโปสถํ, ปวารณํ, สมฺมุตึ, ทานํ, ปฏิคฺคหํ, ปจฺจุกฺกฑฺฒนํ, กมฺมลกฺขณญฺเญว นวมํ – ญตฺติกมฺมํ อิมานิ นว ฐานานิ คจฺฉติฯ ญตฺติทุติยกมฺมํ กตมานิ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติ? โอสารณํ, นิสฺสารณํ, สมฺมุตึ, ทานํ, อุทฺธรณํ, เทสนํ, กมฺมลกฺขณญฺเญว สตฺตมํ – ญตฺติทุติยกมฺมํ อิมานิ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติฯ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ กตมานิ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติ? โอสารณํ, นิสฺสารณํ, สมฺมุตึ, ทานํ, นิคฺคหํ, สมนุภาสนํ, กมฺมลกฺขณญฺเญว สตฺตมํ – ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ อิมานิ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติฯ

๔๙๗. จตุวคฺคกรเณ กมฺเม จตฺตาโร ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหาฯ ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปตฺโต นาปิ ฉนฺทารโห, อปิ จ กมฺมารโหฯ ปญฺจวคฺคกรเณ กมฺเม ปญฺจ ภิกฺขู

ปกตตฺตา กมฺมปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหาฯ ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปตฺโต นาปิ ฉนฺทารโห, อปิ จ กมฺมารโหฯ ทสวคฺคกรเณ กมฺเม ทส ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหาฯ ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปตฺโต นาปิ ฉนฺทารโห, อปิ จ กมฺมารโหฯ วีสติวคฺคกรเณ กมฺเม วีสติ ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหาฯ ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปตฺโต นาปิ ฉนฺทารโห, อปิ จ กมฺมารโหฯ

กมฺมวคฺโค นิฏฺฐิโต ปฐโมฯ

๒. อตฺถวสวคฺโค

๔๙๘. [อ. นิ. ๒.๒๐๑-๒๓๐] ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเต สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ เวรานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ เวรานํ ปฏิฆาตาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ วชฺชานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ วชฺชานํ ปฏิฆาตาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ ภยานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ ภยานํ ปฏิฆาตาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ คิหีนํ อนุกมฺปาย, ปาปิจฺฉานํ ปกฺขุปจฺเฉทาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ

อตฺถวสวคฺโค นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

๓. ปญฺญตฺตวคฺโค

๔๙๙. ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ปาติโมกฺขํ ปญฺญตฺตํ…เป.… ปาติโมกฺขุทฺเทโส ปญฺญตฺโต… ปาติโมกฺขฏฺฐปนํ ปญฺญตฺตํ… ปวารณา ปญฺญตฺตา… ปวารณาฐปนํ ปญฺญตฺตํ… ตชฺชนียกมฺมํ ปญฺญตฺตํ… นิยสฺสกมฺมํ ปญฺญตฺตํ… ปพฺพาชนียกมฺมํ ปญฺญตฺตํ… ปฏิสารณียกมฺมํ ปญฺญตฺตํ… อุกฺเขปนียก

มฺมํ ปญฺญตฺตํ… ปริวาสทานํ ปญฺญตฺตํ… มูลายปฏิกสฺสนา ปญฺญตฺตา… มานตฺตทานํ ปญฺญตฺตํ… อพฺภานํ ปญฺญตฺตํ… โอสารณียํ ปญฺญตฺตํ… นิสฺสารณียํ ปญฺญตฺตํ… อุปสมฺปทํ ปญฺญตฺตํ… อปโลกนกมฺมํ ปญฺญตฺตํ… ญตฺติกมฺมํ ปญฺญตฺตํ… ญตฺติทุติยกมฺมํ ปญฺญตฺตํ… ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ ปญฺญตฺตํ…เป.…ฯ

ปญฺญตฺตวคฺโค นิฏฺฐิโต ตติโยฯ

๔. อปญฺญตฺเต ปญฺญตฺตวคฺโค

๕๐๐. …เป.… อปญฺญตฺเต ปญฺญตฺตํ, ปญฺญตฺเต อนุปญฺญตฺตํ…เป.… สมฺมุขาวินโย ปญฺญตฺโต… เป.… สติวินโย ปญฺญตฺโต…เป.… อมูฬฺหวินโย ปญฺญตฺโต…เป.… ปฏิญฺญาตกรณํ ปญฺญตฺตํ…เป.… เย ภุยฺยสิกา ปญฺญตฺตา…เป.… ตสฺสปาปิยสิกา ปญฺญตฺตา…เป.… ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโต สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ เวรานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ เวรานํ ปฏิฆาตาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ วชฺชานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ วชฺชานํ ปฏิฆาตาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ ภยานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ ภยานํ ปฏิฆาตาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ คิหีนํ อนุกมฺปาย, ปาปิจฺฉานํ ปกฺขุปจฺเฉทาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหาย – อิเม ทฺเว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ

อปญฺญตฺเต ปญฺญตฺตวคฺโค นิฏฺฐิโต จตุตฺโถฯ

๕. นวสงฺคหวคฺโค

๕๐๑. นวสงฺคหา – วตฺถุสงฺคโห, วิปตฺติสงฺคโห อาปตฺติสงฺคโห, นิทานสงฺคโห, ปุคฺคลสงฺคโห, ขนฺธสงฺคโห, สมุฏฺฐานสงฺคโห, อธิกรณสงฺคโห, สมถสงฺคโหติฯ

อธิกรเณ สมุปฺปนฺเน สเจ อุโภ อตฺถปจฺจตฺถิกา อาคจฺฉนฺติ อุภินฺนมฺปิ วตฺถุ อาโรจาเปตพฺพํฯ อุภินฺนมฺปิ วตฺถุ อาโรจาเปตฺวา อุภินฺนมฺปิ ปฏิญฺญา โสตพฺพาฯ อุภินฺนมฺปิ ปฏิญฺญํ สุตฺวา อุโภปิ วตฺตพฺพา – ‘‘อมฺหากํ อิมสฺมึ อธิกรเณ วูปสมิเต [วูปสเมปิ (ก.)] อุโภปิ ตุฏฺฐา ภวิสฺสถา’’ติฯ สเจ อาหํสุ – ‘‘อุโภปิ ตุฏฺฐา ภวิสฺสามา’’ติ, สงฺเฆน ตํ อธิกรณํ สมฺปฏิจฺฉิตพฺพํฯ สเจ อลชฺชุสฺสนฺนา โหติ, ปริสา อุพฺพาหิกาย วูปสเมตพฺพํฯ สเจ พาลุสฺสนฺนา โหติ, ปริสา วินยธโร ปริเยสิตพฺโพ เยน ธมฺเมน เยน วินเยน เยน สตฺถุสาสเนน ตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติฯ ตถา ตํ อธิกรณํ วูปสเมตพฺพํฯ

วตฺถุ ชานิตพฺพํ, โคตฺตํ ชานิตพฺพํ, นามํ ชานิตพฺพํ, อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ

เมถุนธมฺโมติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – ปาราชิกนฺติ นามญฺเจว อาปตฺติ จฯ

อทินฺนาทานนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – ปาราชิกนฺติ นามญฺเจว อาปตฺติ จฯ

มนุสฺสวิคฺคโหติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – ปาราชิกนฺติ นามญฺเจว อาปตฺติ จฯ

อุตฺตริมนุสฺสธมฺโมติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – ปาราชิกนฺติ นามญฺเจว อาปตฺติ จฯ

สุกฺกวิสฺสฏฺฐีติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จฯ

กายสํสคฺโคติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จฯ

ทุฏฺฐุลฺลวาจาติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จฯ

อตฺตกามนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จฯ

สญฺจริตฺตนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จฯ

สญฺญาจิกาย กุฏึ การาปนนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จฯ

มหลฺลกํ วิหารํ การาปนนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จฯ

ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํสนนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จฯ

ภิกฺขุํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํสนนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จฯ

สงฺฆเภทกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จฯ

เภทกานุวตฺตกานํ ภิกฺขูนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จฯ

ทุพฺพจสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จฯ

กุลทูสกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – ทุกฺกฏนฺติ นามญฺเจว อาปตฺติ จาติฯ

นวสงฺคหวคฺโค นิฏฺฐิโต ปญฺจโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อปโลกนํ ญตฺติ จ, ทุติยํ จตุตฺเถน จ;
วตฺถุ ญตฺติ อนุสฺสาวนํ, สีมา ปริสเมว จฯ

สมฺมุขา ปฏิปุจฺฉา จ, ปฏิญฺญา วินยาโรโห;
วตฺถุ สงฺฆปุคฺคลญฺจ, ญตฺติํ น ปจฺฉา ญตฺติ จฯ

วตฺถุํ สงฺฆปุคฺคลญฺจ, สาวนํ อกาเลน จ;
อติขุทฺทกา มหนฺตา จ, ขณฺฑจฺฉายา นิมิตฺตกาฯ

พหินที สมุทฺเท จ, ชาตสฺสเร จ ภินฺทติ;
อชฺโฌตฺถรติ สีมาย, จตุ ปญฺจ จ วคฺคิกาฯ

ทส วีสติวคฺคา จ, อนาหฏา จ อาหฏา;
กมฺมปตฺตา ฉนฺทารหา, กมฺมารหา จ ปุคฺคลาฯ

อปโลกนํ ปญฺจฏฺฐานํ, ญตฺติ จ นวฐานิกา;
ญตฺติ ทุติยํ สตฺตฏฺฐานํ, จตุตฺถา สตฺตฐานิกาฯ

สุฏฺฐุ ผาสุ จ ทุมฺมงฺกุ, เปสลา จาปิ อาสวา;

เวรวชฺชภยญฺเจว, อกุสลํ คิหีนญฺจฯ

ปาปิจฺฉา อปฺปสนฺนานํ, ปสนฺนา ธมฺมฏฺฐปนา;
วินยานุคฺคหา เจว, ปาติโมกฺขุทฺเทเสน จฯ

ปาติโมกฺขญฺจ ฐปนา, ปวารณญฺจ ฐปนํ;
ตชฺชนียา นิยสฺสญฺจ, ปพฺพาชนีย ปฏิสารณี;

อุกฺเขปน ปริวาสํ, มูลมานตฺตอพฺภานํ;
โอสารณํ นิสฺสารณํ, ตเถว อุปสมฺปทาฯ

อปโลกนญฺตฺติ จ, ทุติยญฺจ จตุตฺถกํ;
อปญฺญตฺเตนุปญฺญตฺตํ, สมฺมุขาวินโย สติฯ

อมูฬฺหปฏิเยภุยฺย, ปาปิย ติณวตฺถารกํ;
วตฺถุ วิปตฺติ อาปตฺติ, นิทานํ ปุคฺคเลน จฯ

ขนฺธา เจว สมุฏฺฐานา, อธิกรณเมว จ;
สมถา สงฺคหา เจว, นามอาปตฺติกา ตถาติฯ

ปริวาโร นิฏฺฐิโตฯ

ปริวารปาฬิ นิฏฺฐิตาฯ

จบพระวินัยปิฎกบาลี